THESAURUS LINGUAE LATINAE

This file contains a part of the *Thesaurus Linguae Latinae* (ThLL), published in print in Leipzig *et al.* 1900–. Please check on our website (www.thesaurus.badw.de) whether you have the latest version of the file (the version is indicated in the last line on this page).

The **abbreviations** used in the ThLL are explained in the *Index librorum*, which has basic information on all Latin texts from Antiquity (incl. chronology and editions). It is regularly updated and can be consulted on our website: www.thesaurus.badw.de.

Navigating in this file

This file has a **bookmark for every headword**, including those in the *Addenda et Corrigenda* (in vols. VII/2, IX/2, X/1, X/2, *Onomasticon* C & D). You can use the list of bookmarks for fast navigation and to get an overview over the entries. Please note that the list of bookmarks=headwords may not (yet) be complete.

Searching in this file

You can search through the bookmarks/headwords in many pdf-readers after activating the option 'include bookmarks' (or similar) in the search menu.

The file includes an uncorrected OCR text, which may be useful for copying short phrases. **You can search through the text, but may not find what you are looking for – even if the information is contained in the printed volume.** Due to the complexity of the typeface and the age of the print the searchable text (*behind* the page on the screen) is only partially correct and thus may differ from the digital reproduction (= what you see on the screen). **The text of the print** (and its digital reproduction) **is the only authentic version of our dictionary**.

For full-text searches you can use the ThLL-database published by *De Gruyter*™ (available in research libraries).

License and limitations of use

This work is offered to you under a *Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs CC BY-NC-ND* license (explanation here). In addition, you are not allowed to print or modify (parts of) this file or to upload it to a public website (**no file-sharing**). We kindly ask you to respect these restrictions. Instead, please refer fellow researchers to our website. Continued access to this version of the ThLL depends on your acceptance of these conditions. Please also leave this page and the watermark in the file.

Further information

We are enthusiastic about cooperation with academic researchers anywhere in the world. Please include references to the ThLL in your publications where relevant. If you have a lexicographical question about the Latin of Antiquity which cannot be answered from the published volumes of the ThLL, please contact us; contact information is on our website: www.thesaurus.badw.de.

Enjoy working with the Thesaurus Linguae Latinae!

Michael Hillen, General Editor and Project Leader
Munich, February 2019

version 1 (6 February 2019)

THESAVRVS LINGVAE LATINAE

EDITVS AVCTORITATE ET CONSILIO
ACADEMIARVM QVINQVE GERMANICARVM
BEROLINENSIS GOTTINGENSIS LIPSIENSIS
MONACENSIS VINDOBONENSIS

VOLVMEN III

C — COMVS

MDCCCCVI — MDCCCCXII
LIPSIAE IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

celebrum *v.* celeber *p. 737, 70.*

***celer,** -is, -e [*cf. c. gr.* κέλεσθαι, κέλης. *Th.*]. SERV. Aen. 11, 603 *v. p. 750, 54. legitur inde a* LIV. ANDR.; *frequentant* HOR. (*21ies*, velox *10ies*, citus *9ies*) OV. (*63ies*, velox *33ies*, citus *17ies*). *deest apud* PVBLIL. (*semel* velox) SALL. (*5ies* velox, *semel* citus) CVRT. (*ter* velox, *semel* [*e coni.*] citus) PERS. (*semel* velox) GAIVM. *in* DIG. *semel, in* VVLG. *bis* (velox *30ies*) *usurpatur. reliqua v. sub* velox. *de declinatione*: PRISC. gramm. II 354, 13 et 'hic -r' et 'hic -is' et 'hic concors' et 'hic concordis' protulisse inveniuntur vetustissimi. FRG. Bob. gramm. V 559, 11 -r -is -e -um. PRISC. gramm. II 152, 1 ut '-r' masculinum '-is' facit femininum, cuius neutrum in 'e' invenitur. 334, 13 'hic' et 'haec -r' vel '-is' et 'hoc -e ab hoc' et 'ab hac -i'. *nom sing. fem.* celeris: CATO mil. frg. 12. 13 CAECIL. com. 33. celer: LIV. ANDR. carm. frg. 38 LVCR. 4, 160 PRIAP. 78, 4 NEMES. auc. 7 AVIEN. orb. terr. 1131 TRACT. in Luc. 5, 28 CLAVD. carm. min. app. 2, 118. 133 CAEL. AVR. chron. 3, 8, 100 diaet. pass. 17 *bis* SIDON. epist. 5, 13, 2 CLAVD. MAM. anim. 1, 3. *neutr. sing.* celere: ROMAN. Char. gramm. I 214, 12 piger, pigre, pulcher, pulchre. -r nescio an -e produci possit, nisi forte illud dicat Terentius (*v. p. 751, 68*) '-e consilium', ut non sit adverbium, sed nomen. PLAVT. Trin. 668 (*nom.*) TER. Phorm. 179 (*acc.*). *abl. sing. ubique* -i: *cf.* ROMAN. Char. gramm. I 124, 22 Celere, si proprium sit nomen viri. quod si femininum sive id fuerit neutrum communis generis, -i, id est ab hoc et ab hac -i. CONSENT. gramm. V 358, 21 ab hoc -e. PRISC. *l. 12. genet. plur. ubique* celerum, *cf.* PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. I 137, 7 ut fures furum et augurum et -um dicimus. *acc. plur.*: PRISC. gramm. VII 360, 5 'hos' et 'has -es' vel '-is' quod est frequentius. *ita hic illic in codd., velut* PLAVT. Poen. 568 *P* LVCR. 4, 184 VERG. Aen. 1, 187. 4, 226. 270. 357. 5, 217. 7, 811 (*apud* SEN. epist. 85, 4 -es). 11, 765. 12, 394. 859 catal. 9, 51 OV. epist. 4, 42 MANIL. 3, 343. 4, 173. 785 *al. compar.* celerior, -us *inde a* PLAVTO, *superlat.* celerissimus: ENN. ann. 460. 592 MAT. frg. 4. CHAR. gramm. I 83, 21 -r -ior -rimus facit... nam quod Ennius ait: 'equitatus ut -issimus' barbarismus est. PRISC. gramm. II 334, 19 ex quo -issimus pro -rimus superlativum protulerunt. GLOSS. IV 140, 25. 141, 23. celerrimus *inde a* CIC. CATVLLO NEP. (*item adv.* celerrimē *v. p. 753, 37*).

FEST. p. 229 properus antiquos dixisse pro -r testimonio est qualitatis adverbium, quod est propere. p. 253 properam pro -i ac strenua dixisse antiquos testimonio est Cato. *v. p. 751, 72.* GLOSS. ταχύς, ὠκύς, velox. -ior: γοργότερος; pernix: -r; -i cursu: cito tramite. DIONYS. ant. 2, 13 τοὺς ἑτοίμους καὶ ταχεῖς περὶ τὰ ἔργα κέλερας οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. *cf.* PLVT. Rom. 26 Num. 7 *p. 750, 60 sqq.* LYD. mag. 2, 14 κέλερ ὁ ταχύς. SERV. Aen. 4, 180 pedibus -em et pernicibus alis: convertit rerum epitheta. nam pernix pedum est, ut pernicibus plantis, celeritas pennarum est. DIFF. gramm. VII 531, 7 navum et -em: navus a praecipuo navis cursu dicitur vel alterius causa navus, qui studet per officium suum alteri prodere: -r est naturali habitu et recipit comparationem superlationemque, quia cognomen est. ita navus operam navat alteri: -r ut suam rem ita alterius quoque celeriter perficit (*cf.* FEST. p. 166 navus: -r ac strenuus a navium velocitate videtur dictus).

1 *de **animantibus*** (*inde pro cognomine hominum canumque, v. nom. propr.*): **A** *de celeritate corporea*: **1** *absolute*: ENN. ann. 71 campum -i passu permensa (OV. fast. 2, 205). 592 equitatus ut -issimus. PLAVT. Aul. 321 uter vestrorum est -ior? Bacch. 737 -em oportet esse amatoris manum (OV. ars 3, 576 trist. 3, 9, 14 VAL. FL. 2, 604. 4, 291). Poen. 568 te advocatos meliust -is dicere. Trin. 623 -i gradu eunt uterque (MACER hist. 24 OV. epist. 13, 102 rem. 342 VAL. MAX. 8, 7 ext. 1 SEN. Phoen. 403. Med. 847 gressus. Tro. 1178. SIL. 6, 499 gressum. HOMER. 289 APVL. met. 4, 3. 9, 19 AMM. 20, 9, 4. 20, 11, 19. 25, 5, 9. 25, 10, 12. 27, 8, 2. 27, 10, 4. 30, 5, 1). PLAVT. Trin. 1008 fac te propere -em. Truc. prol. 8 ut -i lingua utamini (CIC. de orat. 1, 83 *oratores* nihil esse dicebat nisi quosdam operarios lingua -i et exercitata). CATO mil. frg. 13 satis -is sis in tempore. ACC. trag. 539 configebat tardus -es, stans volantes. MAT. frg. 4 -issimus advolat Hector. VARRO Men. 291 cui -r Dienoslemmatoslogos ... rutro caput displanat. RHET. Her. 3, 15, 27 bracchio -i, mobili vultu ... utemur. 4, 45, 46 -ior est in cursu continuo. CATVLL. 64, 341 celeris vestigia cervae (VAL. FL. 3, 545 STAT. Theb. 6, 598). VERG. georg. 1, 361 quom medio -es revolant ex aequore mergi. Aen. 5, 217 -is neque commovet alas. 5, 445 -ique elapsus corpore cessit. 6, 202 tollunt se -es *aves.* 6, 425 Aeneas. 7, 519 -es ... concurrunt. 7, 811 -is nec tingueret aequore plantas (MANIL. 5, 165 SEN. Phaedr. 3 SIL. 2, 249 NEMES. ecl. 3, 42). 11, 603 -esque Latini. 12, 853 harum (*Dirarum*) unam -em. catal. 9, 51 -is Afros. 10, 2 mulio -imus. CVLEX 49 CIRIS 195. 297 -i ... Partho (OV. ars 3, 786 SEN. apocol. 12 v. 7). HOR. carm. 2, 7, 13 Mercurius -r (GERM. frg. 2a, 4 PORPH. Hor. carm. 2, 7, 13—14). 3, 28, 12 -is ... Cynthiae (OV. met. 4, 304). 3, 29, 53 si -es quatis pinnas. TIB. 1, 2, 70 -i ... equo (PANEG. in Mess. 91. 114 ipse ... velox -em super edere corpus audet equum. OV. epist. 17, 166 rem. 788 Pont. 1, 2, 82 trist. 3, 10, 54 SEN. contr. 3 praef. 9. SIL. 3, 337 *sonipes* -r rapit esseda collo. AVIEN. Arat. 958). TIB. 1, 5, 4 citus ... verbere turben, quem -r assueta versat ab arte puer. 2, 1, 20 neu timeat -es tardior agna lupos. 3, 9, 14 demam -i ferrea vincla cani (OV. epist. 4, 42 fast. 2, 232 GRATT. 191). 3, 9, 24 -r in nostros ipse recurre sinus. PRIAP. 75, 10 Cyllene -i deo nivosa gratior (OV. fast. 1, 386 ne detur -i victima tarda deo). 78, 4 quae solebat impigro -r passu ad nos venire. PROP. 2, 19, 22 ausim ... -r agrestes comminus ire sues. 3, 9, 18 est quibus in -es gloria nata pedes (OV. met. 10, 653 fast. 4, 782. 6, 330 Ib. 458 trist. 5, 14, 40 PHAEDR. 4, 18, 6 app. 26, 1 SEN. Med. 380 Phaedr. 763. 902 AVIEN. orb. terr. 332). OV. am. 1, 8, 50 (*in prosopopoeia*) -r admissis labitur annus equis. epist. 5, 57 utque -r venias (*ibid.* ut venias in mea damna -r. 9, 765). 5, 135 satyri -es. met. 2, 119 deae -es. 2, 838 solitoque -r delabere cursu. 3, 199 se tam -em cursu miratur *Actaeon* in ipso (SEN. Phoen. 13). 7, 770 -i non segnior alite ludit. 14, 363 picus ... -r. hal. 95 hippuri -es. LIV. 25, 41, 4 nuntio -i per ordines misso. 27, 39, 13 Hannibalem ... tanto spe sua -iorem iam moventem ex hibernis continuerat. SEN. Tro. 627 ite, ite -es. LVCAN. 3, 207 -r ... Marsya. 6, 51 -r ... Orontes. 6, 183 -em ... pardum. VAL. FL. 1, 355 Asterion. 1, 442. 4, 574 vix repetunt primae -es confinia terrae. 4, 734 -r ... Echion. 5, 117. SIL. 7, 699 *Cato* -r in pugnam dorso delatus ab alto ... planta currum premit. 10, 351 imperium -r exequitur. 10, 593 -r omnia lustrans clamitat ... Fabius. HOMER. 413 stricto -r advolat ense. STAT. Theb. 3, 463 suspenso -em temerasse volatu Persea. 5, 575 rapido -r ille (*anguis*) volumine telum circuit. 6, 606 -r ... Alcon. 8, 328 -es neu praecipe Parcas (8, 439). Ach. 1, 420 frenat -es Epiros alumnos. silv. 3, 3, 82 stat -r obsequio iussa ad Neptunia Triton. IVV. 4, 325 Mauri -es. NEMES. auc. 7 *avis* -r vincula ... excutit. AVSON. 156, 6 tingue -r digitos iure calente tuos. 403, 16 -es mulas. AVIEN. orb. terr. 8 Pierides, toto -es Helicone venite. 651 postquam per -es extorrem traxit Hiberos. 908 Mardi -es. AMM. 31, 7, 12 barbari ut reparabiles semper et -es. PROB. Verg. ecl. 4, 34 *v. sub* celeritas *I p. 756, 33.* VVLG. Esth. 8, 14 egressique sunt veredarii -es. SIDON. epist. 7, 1, 3 -r ... decurristi. ENNOD. epist. 1, 15 p. 27, 1 quantum ... potui, -r scripsi (2, 20 p. 64, 10 dabis veniam, quod -r rescripsi. 6, 6 p. 153, 4 haec in festinatione perlatoris -r scripsi. 7, 7 p. 180, 7). PHYSIOGN. 107 palpebras ... -es diximus alias imbellem, alias calidum indicere. DRAC. Romul. 7, 60 -es (*i. qui cito nati erunt*) visura nepotes. CLAVD. 26, 151 hic -r effecit. **2** *seq. ablativus*: VERG. Aen. 4, 180 Famam pedibus -em et pernicibus alis (*cf.* SERV. *p. 749, 43* CLAVD. 24, 299 CORIPP. Ioh. 1, 119). 9, 176 *Nisum* iaculo -em. OV. met. 1, 539 est hic spe -r, illa timore. 8, 686 ille -r penna tardos aetate fatigat. 11, 774 -emque metu -r urget amore. SEN. Ag. 621 -emque saltu. LVCAN. 1, 662 motuque -r Cyllenius (*Mercurii sidus*) haeret (QVINT. inst. 9, 4, 138 ipso ... motu -es sumus. AVG. civ. 3, 8 ut sunt auditu acutissimi motuque -rimi, ad vocem anseris cito redierunt). PLIN. nat. 14, 42 *uvae forenses* -es proventu. AMM. 29, 5, 12 hostes membris omnibus -es. **3** *seq. infinitivus*: HOR. carm. 1, 15, 18 -em sequi Aiacem (PRISC. gramm. II 227, 12 id est -em ad sequendum). 3, 12, 11 -r arto latitantem fruticeto excipere aprum. 4, 6, 39 *Noctilucam* -emque pronos volvere menses. PLIN. nat. 16, 186 alia frangi -iora quam findi. 35, 194 aqua dilui -rima. **4** *seq. genet. gerundii*: SIL. 4, 585 ille -r nandi. **5** *seq* ad: *v. l. 45.*

inde masc. subst.: **celerēs, -um,** *fere i. q. equites*: *de aetate regum*: LIV. 1, 15, 8 trecentosque armatos ad custodiam corporis, quos -es appellavit, non in bello solum, sed etiam in pace habuit *Romulus.* PLIN. nat. 33, 35 *equites* -es sub Romulo regibusque sunt appellati. SERV. Aen. 11, 603 -esque Latini: alludit ad militiam Romanam; namque et equites habuit Romulus ... quos -es appellavit vel a celeritate vel a duce Celere. *ibid.* alii hos -es ideo appellatos dicunt, quod explorationes obirent et quae usus exigeret velocius facerent. alii a Graeco dictum putant, quod est κέλης. *cf.* DIONYS. ant. 2, 13. 64 ἡγεμὼν τῶν Κελερίων. 4, 71. 75. PLVT. Rom. 26 οἱ καλούμενοι Κέλερες ἀπὸ τῆς περὶ τὰς ὑπουργίας ὀξύτητος. Num. 7 τὸ τῶν τριακοσίων σύστημα διέλυσεν, οὓς Ῥωμύλος ἔχων ἀεὶ περὶ τὸ σῶμα Κέλερας προσηγόρευσεν, ὅπερ ἐστὶ ταχεῖς. *cf.* LYD. mag. 1, 9 ἅπας ὁ στρατὸς κελέριος τότε προσηγορεύθησαν. *cf. v. Domaszewski, PW. III 1870; E. Saglio, Daremberg-Saglio II p. 987. cf.* Celerius. LIV. 1, 59, 7 ad tribunum -um. FAST. ann. Iul. Praen. Mart. 19 (Corp. I² 1 p. 234) trib(unis) celer(um). POMPON. dig. 1, 2, 2, 15 tribunum -um. 1, 2, 2, 19 his dictatoribus magistri equitum iniungebantur — sic quomodo regibus tribuni -um. *nota infimis temporibus*: ala -um: CORP. III 4832 Aggaeo hexarcho alae -um viro sagittandi peritissimo. *cf. Cichorius, PW. I 1236.*

B *de mentis celeritate*: **1** *absolute*: CIC. orat. 200 quae mens ... qua nihil est -ius, statim dimittit (OV. rem. 89 -i circumspice mente). HOR. sat. 2, 3, 147 medicus -r atque fidelis. epist. 1, 18, 90 oderunt ... sedatum -es, agilem navumque remissi. LIV. 45, 23, 15 Atheniensium populum fama est -em et supra vires audacem esse ad conandum. GELL. 14, 2, 18 iudices ... acres atque -es. AMM. 16, 12, 55 -i corde futura praevidens Caesar (20, 4, 19). AVSON. 212, 1 Victori studiose, memor, -r. AVG. civ. 7 pr. ingenia -iora atque meliora (SIDON. epist. 7, 9, 5). 22, 11 in hac tarditate quid agit -ior omnibus *anima*? **2** *c. infin.*: HOR. epist. 1, 20, 25 irasci -em. **3** *seq. ablativus*: VELL. 2, 73, 1 impetu strenuus, manu promptus, cogitatione -r. 2, 118, 2 manu fortis, sensu -r, ultra barbarum promptus ingenio. AVSON. 195, 1 facunde, docte, lingua et ingenio -r. ANTH. 934, 11 vi -r, virtute valens. **4** *seq.* ad: CARM. epigr. 1551 D 4

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*saec. fere II*) o -e<s> at mala vota dei. EVG. TOLET. carm. 17, 6 tardus ad sanctum, -r ad malignum. **5** *seq.* in: AMM. 15, 7, 1 in audiendo -r.

II *de non animantibus*: **A** *de rebus corporeis*: **1** *absolute*: LIV. ANDR. frg. 38 at -r hasta volans perrumpit pectora ferro. PLAVT. Stich. 337 -i curriculo (SIL. 8, 203 -i superum petit aethera curru). Trin. 668 ita est amor, ballista ut iacitur: nihil sic -e est neque volat. CAECIL. com. 33 escende huc in meam navem: ita -is est (LIV. 23, 34, 9. 37, 29, 9 TAC. hist. 4, 52. FLOR. epit. 1, 18, 8 illas -es volucresque hostium naves hae graves tardaeque comprenderant). COM. pall. inc. 21 parunculis ad litus ludit -bus. TRAG. inc. 138 agilis sonipes rapitur -i sonitu trepidans. VARRO AT. carm. frg. 2 -is ... carinae (OV. epist. 16, 103 met. 9, 447 LVCAN. 4, 434). CIC. Tim. 31 ut quod esset tardissimum, id proximum fieret -rimo. CATVLL. 4, 2 phaselus ille ... ait fuisse navium -rimus. 63, 1 -i rate (TER. MAVR. 2900 AVIEN. orb. terr. 758. 902 ora 564). 64, 53 Thesea cedentem -i cum classe tuetur. LVCR. 2, 192 -i flamma (6, 224 TIB. 3, 12, 17 OV. trist. 1, 2, 45). 4, 184 principio persaepe leves res atque minutis corporibus factas -is licet esse videre. BELL. Afr. 2, 5 -i ... navigio vectus. VERG. Aen. 1, 187 -isque sagittas (5, 485. 9, 587. 12, 394 HOR. carm. 3, 20, 9 PANEG. in Mess. 89 OV. met. 5, 367. 8, 380 MANIL. 4, 785. 5, 24 AVSON. 102, 1). VERG. Aen. 4, 226 -is ... per auras (4, 270. 357). 11, 765 -is detorquet habenas (*i. currum*). 12, 859 -is incognita transilit umbras (MANIL. 3, 343). HOR. carm. 1, 12, 10 rapidos ... fluminum lapsus -esque ventos (1, 14, 5 Africo. 1, 15, 3 OV. met. 2, 506. fast. 5, 686 noti. PETRON. 107. MART. 9, 38, 6 -es ... noti. AVIEN. Arat. 1419 orb. terr. 577 auster. Arat. 1419. CLAVD. rapt. Pros. 1, 92 notos). HOR. carm. 3, 4, 71 nec peredit impositam -r ignis Aetnam. 3, 11, 14 rivos -es. 4, 7, 13 -es ... lunae. TIB. 1, 3, 74 versantur -i noxia membra rota (1, 5, 70 versatur -i Fors levis orbe rotae. OV. Ib. 192. trist. 3, 12, 20 nunc -i vertitur orbe trochus. SEN. Oed. 252 Phaedr. 1097 Ag. 15. MART. 11, 21, 2 -r ... trochus). TIB. 1, 7, 11 Rhodanusque -r magnusque Garumna (*de fluviis*: PROP. 4, 4, 71 -em prope Thermodonta. OV. am. 2, 13, 1 -r Nilus. met. 2, 244. SEN. Phaedr. 505 -is Alphei. MELA 3, 77 *fluvius* -r et fremens ... occidentem petit. LVCAN. 2, 423 Vulturnusque -r. 6, 373 -r ... Enipeus. STAT. Theb. 4, 121 -r Asterion. 10, 868 -r alveus. FRONTIN. aq. 73. TAC. ann. 2, 11 -rimus amnis. AVIEN. orb. terr. 1176 amnis. AVSON. Mos. 1 Navam. CLAVD. 8, 388 Euphrates. 28, 488 Addua). PANEG. in Mess. 16 *Phoebus* -r hibernas properat decurrere luces. PROP. 1, 14, 3 -es ... lintres. OV. epist. 18, 176 -i ... puppe. ars 3, 383 -esque pilae. fast. 6, 777 -i ... cumba. CELS. 3, 6 saepe istae *venae* leniores -ioresve sunt. SEN. Phaedr. 963 qui sparsa cito sidera mundo -ique polos cardine versas. Thy. 621 res deus nostras -i citatas turbine versat. nat. 2, 58, 1 -r<e> *fulmen* est. VAL. FL. 3, 185 -i ... telo. 4, 390 -em mediis in cantibus exigit harpen (HOMER. 448). MART. 11, 22, 7 -esque (*i. qui cito crescunt*) pili. AVIEN. orb. terr. 434 -i perrumpat marmora fluctu. 1131 totaque -r diffunditur aethra. Arat. 59 -rque aries. 608 hic -i Cephisus volvitur unda (CLAVD. 21, 201 PRISC. periheg. 673). AMM. 21, 12, 10 incendio -i. PHYSIOGN. 102 -i voce et acuta (*cf. infra l. 60*). AVSON. Mos. 40 -es ... remi. AVSON. 391, 9 -isque remulci culpabam properos adverso flumine cursus. ENNOD. carm. 1, 5, 102 -esque favillas. EVSTATH. Bas. hex. 6, 7 p. 928[C] quarum (*stellarum planetarum*) -bus se vestigiis consequuntur, nonnullae tardius discurrentes ... absconduntur. BOETH. mus. 1, 30 p. 221, 15 necesse est ... velociorem quidem esse acutiorem sonum. hic igitur cum gravem praecesserit, in aurem -r ingreditur. *sensu passivo*: RHET. Her. 4, 19, 26 in crebro et -i (*i. celeriter illato*) ... vulnere. TAC. ann. 3, 1 Brundisium ... naviganti -rimum fidissimumque appulsu erat. **2** *seq.* ad: PLIN. nat. 19, 143 plantam ... -iorem ad maturitatem fieri. *seq. dat.*: TRACT. in Luc. 5, 28 illa vox -r imperio (*cf. l. 49*).

B *de rebus non corporeis*: **1** *absolute*: PLAVT. Men. 867 cursu -i facile inflexa sit pedum pernicitas (CIC. Phil. 5, 48 virtutis esse quam aetatis cursum -iorem. nat. deor. 2, 131 OV. met. 10, 669 VITR. 9, 8, 13. 10, 3, 5 SEN. Thy. 8 Ag. 817. Phaedr. 1001 -em citatis passibus cursum explicans. LVCAN. 3, 502 APVL. met. 8, 16. 10, 35 AMM. 16, 12, 45. 18, 6, 10. 21, 13, 6. 26, 10, 3. 31, 12, 7 HIER. epist. 1, 12 CLAVD. 17, 58). PLAVT. Merc. 850 date ... conveniendi mi eius -em copiam. TER. Phorm. 179 nisi iam aliquod tibi consilium -e repperis (LIV. 2, 51, 7 quamvis in praecipitia, dum -iora essent *consilia*. 10, 32, 3 -iora quam tardiora consilia. 22, 38, 13). CARM. gramm. suppl. 171 quam -i rapiuntur grata volatu (OV. met. 4, 718 HOMER. 115 CLAVD. 17, 270). CATO mil. frg. 12 tertia e castris eductio -is properaque est. CIC. epist. 3, 5, 4 quam -rimis (celerrime ς) potero litteris faciam. dom. 64 videbam ... -em mihi summa cum dignitate reditum (div. 1, 59 Att. 16, 7, 5 epist. 6, 6, 2 BELL. Alex. 51, 4 APVL. met. 7, 7). nat. deor. 2, 42 id *animal* et sensu acerrimo et mobilitate -rima esse (LACT. opif. 10, 17). 2, 104 -i ... motu (Arat. 3 de orat. 1, 113 Brut. 116 nat. deor. 3, 69 LVCR. 4, 176. 210 CAES. Gall. 4, 23, 5 MANIL. 4, 231. 242 VITR. 10, 13, 7 VAL. MAX. 2, 3, 3 PLIN. nat. 2, 34. 90 QVINT. inst. 11, 3, 102 APVL. Plat. 1, 15 AVG. civ. 8, 15 PHYSIOGN. 75. BOETH. mus. 1, 3 p. 190, 2 sin vero sint motus -es ac spissi). CIC. off. 2, 69 a quo ... expeditior et -ior remuneratio fore videtur. de orat. 2, 88 oratione ... -i et concitata (QVINT. inst. 9, 4, 83 -em ac mobilem). Att. 15, 16[b] haec ῥωπογραφία ripulae videtur habitura -em satietatem (PORPH. Hor. epist. 2, 1, 99). ad Brut. 1, 5, 4 omnino Pansa vivo -iora omnia putabamus (LIV. 10, 5, 2. 27, 39, 6 -iora atque expeditiora). LVCR. 3, 636 si subito medium -i praeciderit ictu vis aliqua (VAL. MAX. 6, 8, 3 HOMER. 826). 4, 143 nunc ea quam facili et -i ratione genantur (3, 182. 4, 254. 773). 4, 160 ut merito -r his rebus dicatur origo (5, 301). 6, 324 -i ... percurrunt fulmina lapsu (OV. met. 6, 216 VAL. FL. 1, 91). 6, 334 -i volat impete labens (AMM. 31, 10, 12. BOETH. mus. 1, 30 p. 221, 17 nec ita -i ut primo impetu). CAES. Gall. 7, 47, 3 spe -is victoriae (civ. 3, 111, 5 TAC. hist. 3, 52). civ. 1, 59, 2 ut -em receptum haberent (1, 82, 5. 3, 38, 3). 3, 22, 4 -em et facilem exitum (TAC. ann. 16, 11 SIDON. epist. 2, 13, 5). 3, 69, 2 -is spe subsidii. BELL. Alex. 28, 2 -iore fluminis Nili navigatione rex est usus (TAC. ann. 2, 55 hist. 2, 81). 61, 2 -i ... itinere (VITR. 9, 1, 7). BELL. Hisp. 2, 1 -i festinatione (38, 6 FIRM. math. 5 pr. 3). NEP. Milt. 43 quam -rimo opus esset auxilio (CASSIOD. in psalm. 21, 1). Dion 10, 1 -i rumore dilato. Att. 21, 3 cui remedia -ia faciliaque proponebantur. VERG. Aen. 3, 243 -i ... fuga (HOR. carm. 2, 7, 9. 2, 13, 17. [4, 8, 15 *interpol.?*] OV. fast. 5, 706 trist. 4, 2, 60 SIL. 6, 201. 14, 560 MART. 8, 56, 10 IVV. 5, 15, 75 APVL. met. 10, 4). VERG. Aen. 4, 285 animum hunc huc -em, nunc dividit illuc (8, 20). 5, 211 agmine remorum -i (AVIEN. orb. terr. 572. 756. 1166). 12, 567 qua fata -rima. 12, 856 -ique ad terram turbine fertur (EPICED. Drusi 164). HOR. ars 261 operae -is. PANEG. in Mess. 205 -em properat mihi mortem (OV. Pont. 4, 6, 16 SVET. Iul. 87 AMM. 17, 13, 11. 24, 6, 17). PREC. herb. 15 effectum -rimum (SCRIB. LARG. 28 AMM. 29, 1, 12 RVFIN. hist. mon. 31 p. 459[B]). OV. Pont. 3, 4, 14 -i ... fide (HIER. epist. 36, 16). 4, 9, 79 -i virtute. epist. 15, 330 iam facient -es remus et aura vias (LIV. 27, 49, 2 ea -rima via mortis. VAL. MAX. 2, 6, 7 cupienti -em fati viam praebet. CELS. 3, 21 SEN. Phaedr. 794 dial. 4, 36, 4). OV. rem. 561 -esque kalendas. met. 2, 71 sideraque alta trahit -ique volumine torquet. 6, 450 -es ... recursus (STAT. Ach. 232 PLIN. paneg. 86 INSCR. christ. Rossi II p. 292 adn. n. 33). LIV. 21, 1, 5 nimis -i desperatione rerum. 24, 21, 5 qua (*fama*) nihil in talibus rebus est -ius (CLAVD. carm. min. app. 2, 118. 133). 31, 32, 2 -em ... paenitentiam, sed eandem seram atque inutilem sequi. 31, 35, 1 rex ... tam -em aleam universi certaminis timens. 31, 46, 11 in oppugnatione -i. 43, 19, 5 qua spe -iore deditione. MANIL. 4, 173 -is ... annos (STAT. silv. 3, 3, 20). VAL. MAX. 1, 7 ext. 10 -i eius accursu. 3, 2, 2 -ique traiectu fluminis. 3, 7, 9 absolutionem -em. 4, 6, 1 -em obitum. 4, 7, 1 -i saltu. 9, 1, 5 quam -i transitu luxuria affluxerit. 9, 6, 1 impia proditio -i poena vindicata est. SEN. dial. 2, 1, 1 corporibus non qua optimum et -rimum est medentur, sed qua licet. 11, 11, 6 -i et volucri cogitatione. nat. 7, 12, 4 quanto -ior debet fieri in stellis digressio tanto minoribus. LVCAN. 1, 629 -i ... pulsu. 8, 30 -i ... leto (CLAVD. 3, 234). PETRON. 5 -i ... meatu. LAVS Pis. 181 mobilitate pedum -es super orbibus orbes plectis. PLIN. nat. 7, 2 risus praecox ille et -rimus. 16, 116 quae ablaqueantur -iora neglectis. 23, 157 laurus Alexandrina ... partus -es facit. 28, 93 si in laeva detorserit, deficientis argumentum esse -emque capturam. SIL. 1, 677 -i ... bello. HOMER. 605 -i ... astu. QVINT. inst. 3, 4, 16 -i magis ac rotunda usi distributione quam vera. 9, 4, 69 hae particulae, prout sunt graves, acres, lentae, -es, remissae. SVET. Tib. 25 -em successionem. GELL. praef. -i facilique compendio. APVL. Plat. 1, 17 -i exitio (AVSON. 268, 2). flor. 9 p. 40 o -es bonorum hominum dies, o praesidum optimorum citata curricula (CORIPP. Ioh. 1, 115 -ique iubentis implevit praecepta die). PS. APVL. Ascl. 3 -i velocitate. 9 -i mentis cupiditate. AVIEN. Arat. 854 occasusque -r. 1599 -i ... ortu. PALLAD. 1, 10, 2 -i siccitate (AMM. 19, 4, 2 *v. p. 753, 9*). AVSON. 10, 4 -em ... necem. 171, 11 produxit -em per sena decennia vitam. 317, 10 -emque caducae finem animae (COD. Iust. 1, 17, 1, 14 tam subtili quam -rimo fini tradere). 361, 35 mirabar -em fugitiva aetate rapinam. 419, 82 porrecta Germaniae -iore transcursu, quam est properatio nostri sermonis evolvis. Mos. 90 -i natatu. AMM. 14, 2, 15 -i ... procursu. 15, 5, 1 eventu -i. 20, 11, 12 incrementis -bus. 21, 7, 3 obsequio -i. 21, 9, 4 mutatione -i. 23, 6, 1 in excessu -i. 27, 3, 10 -i ... digressu (29, 5, 36). 27, 10, 9 -i ... occursu. 29, 4, 4 excursu -i. 30, 5, 13 -i studio. 31, 3, 7 diligentia -i. VVLG. II Petr. 2, 1 -em (ταχινήν) perditionem. COD. Theod. 4, 22, 4 (*a. 396*) -i redhibitione. 4, 23, 1 (*a. 400*) -i reformatione. 5, 181, 2 (*a. 419*) -i ... executione. PHYSIOGN. 102 -i incessu. CLAVD. 17, 321 -i ... nexu. 18, 361 -i degustat singula sensu (28, 237). AVG. civ. 10, 32 -i facilitate (22, 17). 20, 26 eritque iudicium ... -rimum. 22, 14 illo dei opere miro atque -imo. in psalm. 128, 11 ad -iorem ariditatem. CYPR. GALL. deut. 46 -i formidine. BACHIAR. repar. laps. 2 ut -ior postmodum ei fieret aditus ad reliquos. MART. CAP. 9, 988 trochaeus ... ab eo dictus, quod -em reversionem faciat veluti rota. SACR. Leon. p. 341 -em tuae propitiationis abundantiam. APRING. in apoc. 22, 11 -em adventum domini. CAEL. AVR. acut. 1, 1 -um passionum libros scribere (1, 15, 116 -um vel acutarum passionum. chron. 3, 8, 100 proprio nomine -r dicitur passio, non sola quae repente conficitur, verum etiam ea quae celeriter solvi posse monstratur). acut. 3, 8, 100 -em ... passionis solutionem. *ibid.* Asclepiades ... alium (*hydropen*) -em dixit, ut eum qui repente constituitur: alium tardum, ut eum qui tarda passione vexat. diaet. pass. 17 phrenesis -r tantummodo est, insania autem tarda

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

frequentius, -r difficile. CASSIOD. in psalm. 102, 15 -rima velocitate. CORIPP. Ioh. 3, 244 -em committere pugnam. 3, 310 -i devictus tempore cessit. *de versibus*: HOR. carm. 1, 16, 24 in -es iambos misit furentem. OV. rem. 378 iambus seu -r, extremum seu trahat ille pedem (*sc. choliambus*). QVINT. inst. 9, 4, 111 primam stabilem *syllabam* et tres -es habet. 9, 4, 135 argumenta acria et citata pedibus quoque ad hanc naturam accommodatis utentur, non tamen ita, ut trochaeis quoque -ia quidem, sed sine viribus sint. 2 *seq.* ad: AMM. 19, 4, 2 ad perimendum -ior siccitas. CLAVD. MAM. anim. p. 27, 1 cur tam -r est memoria tua ad oblivionem eorum. 3 *seq. ablativus*: VAL. MAX. 9 pr. ira ... et odium in pectoribus humanis magnos fluctus excitant, procursu -ior illa, nocendi cupiditate hoc pertinacius.

III *adverbialiter*: *neutr. sing.* **celere**: ROMAN. Char. gramm. I 214, 12 *v. p. 749, 18.* DIOM. gramm. I 407, 1 nam navus naviter dicunt, quod nos nave; ... item celere et celeriter. *mensura* celerē (*quasi sit adverbium secundae quae dicitur declinationis*) *fort. ap.* CYPR. GALL. *l. 23?* ENN. sat. 2 dum, quidquid des, -e. PLAVT. Curc. 283 ita nunc subito, propere et -e (*v. infra l. 53*) obiectumst mihi negotium. PACVV. praetext. 2 nunc te obtestor, -e sancto subveni censorio. LEX aq. Frontin. aq. 129 -e demolire. CYPR. spect. 8 cito in hoc assuescimus quod audimus, -e in id quod videmus. IVL. VAL. 1, 31 famemque nosse -e perfunctam metu. CYPR. GALL. Ios. 126 -e (*an* celere<s>?) gaudet coniungere gressus. ORIBAS. syn. 6, 3 -e aegritudinem determinare significat. GREG. M. epist. 11, 38 ut vobis sibi opitulantibus -e deo protegente quo directi sunt valeant perexire. *abl. neutr.* **celerī** *i. q. brevi tempore*: CALV. carm. frg. 12 frigida iam -i superatur (celeris uergatar *cod. Prob. gramm.*) Bistonis ora. QVEROL. p. 43, 11 pergamus quocumque -i. in celeri: HYD. chron. II p. 33, 219 regressi in -i. p. 34, 240 revertuntur in -i.

in celerius *i. q. brevi tempore*: SORT. Sangall. 13, 7 in -ius videbis mortem inimici tui.

derivata: celeritas, celeritudo. celeriuscule (-us). celerare. *compos.*: praeceler, perceler. celeripes, celerivolus.

adv. ×**celeriter**. DIOM. gramm. I 407, 1 *v. supra l. 15.* *legitur inde a* PLAVTO, *frequentant* CELS. (*39ies*) COLVM. (*108ies*) PLIN. nat. (*120ies*); *nota* VVLG. *8ies* (velociter *38ies*, cito *80ies*). *compar.* celerius *inde a* PLAVTO, *superl.* celerrimē *inde a* CIC.; *at* celerissimē: CHIRON 349. 777 GLOSS. II 452, 24. III 68, 8 quam -issime. celerius *sensu positivo pro* celeriter: SEN. apocol. 13 ITALA exod. 32, 7 (Barnab. 4, 8) SORT. Sangall. 12, 3. 14, 9. 50, 7 VVLG. sap. 3, 18. 4, 16 PASS. Theclae C 16 p. 40, 4. 11. 18. 41, 11. 17. 23. 33 p. 89, 4. 10. 17. 23 TAB. devot. Audollent 228 A 4. B 4. ANTON. frg. Fest. p. 170 numero nimium cito, -r nimium. FEST. *ibid.* numero: -r. p. 352 topper significare ait Artorius cito, fortasse, -r, temere. PRISC. gramm. III 89, 13 *invenis* in diversis vocibus unam significationem, ut ... cito, propere, -r, actutum. ARVS. gramm. VII 463, 5 citius sive -ius hac re. DIFF. gramm. VII 521, 24 citius et -ius. citius praeverbium qualitatis praelativae simile cognominis (*sequuntur corrupta*). GLOSS. ταχέως, ταχύτερον, ταχυτάτως, ταχύτατα, ἐν τάχει, γοργώτερον; velociter, continuo, statim, mox.

PLAVT. Bacch. 604 -r factost opus (Curc. 302 Epid. 142). Most. 72 nimio -ius veniet (CIC. de orat. 2, 88 nimis -r. CELS. 2, 4 COLVM. 3, 2, 4). Rud. 1323 eloquere propere -r (*cf.* Curc. 283 *l. 18*). RHET. Her. 4, 19, 26 illud tardius et rarius venit, hoc crebrius et -ius pervenit (CIC. Q. Rosc. 31 nat. deor. 2, 51 Tim. 30 CELS. 4, 13. 5, 28, 1. 19. 6, 4 COLVM. 4, 24, 15. 6, 38, 4. 7, 4, 7 PLIN. nat. 1, 16, 42. 1, 17, 19. 2, 74. 234. 11, 270. 16, 104. 18, 207. 21, 115 CHIRON 216). VARRO Men. 232 -ius mater amixit. frg. Non. p. 352 qui contra -r erant nati; *syn.* cito (CHIRON 232 HYG. astr. 1 praef. p. 21, 1 AVG. civ. 15, 1). CIC. Verr. 4, 60 ut eo -ius de isto transigamus, quo maturius ad Apronium possimus ... pervenire (Cael. 44 epist. 10, 25, 2 FEST. p. 352 CELS. 3, 7, 1 PLIN. nat. 19, 118 APVL. met. 3, 16). CIC. fin. 2, 45 mentem ... acrem et vigentem -rimeque multa simul agitantem. fin. 5, 36 -r expediteque (VITR. 6, 1, 9). off. 1, 16 qui ... acutissime et -rime potest et videre et explicare rationem. de orat. 1, 160 -ius esse multo quam ipsi vellent ab eo peroratum (SALL. hist. frg. 2, 79 *p. 754, 7* APVL. met. 9, 23). 2, 313 ut eorum expectationi qui audiunt quam -rime succurratur (epist. 5, 12, 1. 12, 13, 4. 12, 15, 6. 14, 3, 4. 15, 13, 3. 16, 21, 8 CAES. Gall. 1, 37, 5 HIRT. Gall. 8, 11, 1 BELL. Afr. 26, 3 VAL. MAX. 3, 2 ext. 2. 3, 8, 5. 7, 3, 3. 9, 1, 2. 9, 3, 1 CELS. 2, 1 SEN. epist. 70, 13 COLVM. 1, 6, 5. 7, 8, 1 arb. 10, 2 COD. Iust. 4, 34, 11, 1 [*a. 529*]). CIC. de orat. 3, 98 cur ea quae maxime sensus nostros impellunt voluptate et specie prima acerrime commovent, ab iis -rime (celeberrime *C, corr.* O^2 *mrg.*) fastidio quodam et satietate abalienemur. epist. 3, 145 satis -r exigueque (Att. 5, 21, 4. 12, 13, 3. SVET. Aug. 25 [*dictum Augusti*] sat -r fieri quidquid fiat satis bene). 11, 9, 1 et incaute ... et -ius quam oportuit feci (PLIN. epist. 8, 4, 8). POMP. Cic. Att. 8, 12b, 1 quanto ... magis appropinquare adversarius coepit, eo tibi -ius agendum erat. LENT. Cic. epist. 12, 15, 7 opinione -ius (14, 23. CAES. Gall. 2, 3, 1 cum de improviso -iusque omni opinione venisset. HIRT. Gall. 8, 8, 5 BELL. Alex. 72, 1. 78, 5 LIV. 25, 11, 9 AMM. 17, 12, 16). CAES. Gall. 1, 48, 7 si quo erat longius prodeundum aut -ius recipiendum. 1, 52, 3 itaque hostes repente -rque procurrerunt. 3, 10, 3 ad bellum mobiliter -rque excitari. 6, 30, 1 -r contraque omnium opinionem. HIRT. Gall. 8 pr. 6 quam facile atque -r eos perfecerit (QVINT. decl. 309 p. 215, 21 SVET. Iul. 56). 8, 12, 4 -ius quam consuetudo fert equestris proelii. 8, 39, 4 quam potest -rime (BELL. Alex. 44, 4). 8, 46, 2 quam rem ... -r feliciterque confecit (BELL. Alex. 32, 1. 78, 2. 5). BELL. Alex. 25, 5 parum -r. 26, 1 quas -r et propensissima civitatium voluntate et sua diligentia confecerat. 46, 2 -rime fortissimeque. 71, 1 quo -ius honestiusque. BELL. Hisp. 26, 3 -ius quam vestra opinio fert. SALL. hist. frg. 2, 79 multo -ius spe Mithridatis (LIV. 21, 6, 5 omnium spe -ius. 35, 45, 7. 44, 28, 16 AMM. 16, 11, 11. 26, 8, 1). RVT. LVP. 1, 17 ut ... -r quod opus esset constitueretur. NEP. Dat. 6, 8 quo neque acutius ullius imperatoris cogitatum neque -ius factum usquam legimus. LIV. 9, 35, 3 proelium ineunt adeo raptim et avide, ut abiectis missilibus, quo -ius manus consererent, stringerent gladios vadentes in hostem. 22, 14, 2 -ius solito. 25, 15, 1 ni propere subveniat, -ius Capuam quam Arpos in potestatem hostium venturam. 33, 37, 7 proelium -ius acriusque commissum. VITR. 2, 6, 1 repente recepto liquore una cohaerescunt et -r umore duratae solidantur. 2, 6, 4 vehementer efficit ea coire -rque unam soliditatis percipere virtutem. 9, 1, 15 etiamsi aeque -r ambulet (SEN. nat. 1, 4, 2 COLVM. arb. 3, 1). CELS. 3, 3 vel serius vel -ius (PLIN. nat. 17, 262. 18, 196. 298 *bis*. HYG. astr. 1 praef. p. 21, 1 quare nonnulla signa -ius exorta serius occiderent, nonnulla etiam tardius ceteris exorta citius ad occasum pervenirent). CELS. 7, 15 minus -r (PLIN. epist. 7, 4, 7). COLVM. 2, 10, 27 ligneis rastris ... statim iacta semina obruantur: nam -rime sole aduruntur. 3, 2, 12 eademque maturo fructu -r putrescit. 3, 2, 15 -r deflorescunt et ideo cito mitescunt. 3, 5, 2 longe -ius. 3, 14, 3 adolescit maturius quod evenit, ut -ius quoque sit tempestiva edendis fructibus. 4, 16, 1 quae quanto -ius liberata sunt consortio viviradicum, tanto facilius convalescunt. 5, 10, 12 melius atque -ius (arb. 22, 1). arb. 3, 3 semina cum novello sarmento deposita cito comprehendunt et valenter crescunt, sed -r senescunt. 20, 1 bene et -r. SCRIB. LARG. 198 qui et ipsi gelantur -r, nisi cito succurratur. PLIN. nat. 6, 140 nec ulla parte plus aut -ius profecere terrae fluminibus invectae. 11, 231 libidinosis congeniti *pili* maturius defluunt, agnati -ius crescunt. 16, 102 serotina quaedam germinatu florent maturantque -r. 28, 54 -ius concoqui dextri lateris incubitu, difficilius a supinis. QVINT. inst. 1, 8, 1 quid lentius -ius, concitatius lenius dicendum. SVET. Dom. 10 aliquanto -ius. VERVS Fronto p. 129, 22 N. necessario correcta vel in tempore provisa vel -r curata vel sedulo instructa. PS. APVL. Ascl. 2 ut -r de vera rationis continentia decidisti. ITALA Phil. 2, 19 (Mar. Victorin. in Phil. 2, 19) spero ... in domino Iesu Christo Timotheum -r (ταχέως, VVLG. cito) mittere vobis. SORT. Sangall. 50, 7 festina -ius. TERT. orat. 5 quam -r veniat ... regnum tuum. SOL. 1, 107 nullus -ius scripsit, nemo velocius legit *quam Caesar*. 12, 6 *delphines* voces hominum aquilonis flatu -ius hauriunt. PANEG. 8, 10 sic ingenui largique fontes ut ubique prosint ire festinant, sic -r in terras caelo missa perveniunt, sic denique divina illa mens ... quidquid cogitavit ilico facit. SPART. Hadr. 13, 5 nec quisquam fere principum tantum terrarum tam -r peragravit. IVST. 25, 4, 3 -r excidebat. AMM. 21, 4, 8 -ius quam potuit sperari. VEG. mil. 1, 4 non enim tantum -ius, sed etiam perfectius imbuuntur quae discuntur a pueris. 1, 9 nisi assiduo exercitio ambulare -r et aequaliter discant. HIER. epist. 57, 2 raptim -rque dictavi. VVLG. gen. 24, 18 -rque deposuit hydriam super ulnam suam. I reg. 20, 6 ut iret -r in Betlehem. sap. 2, 6 utamur creatura tamquam in iuventute -r (σπονδαίως). 3, 18 et si -ius (ὀξέως) defuncti fuerint. 4, 16 iuventus -ius (ταχέως) consummata. act. 17, 15 ut quam -r (ὡς τάχιστα) venirent ad illum. Hebr. 13, 19 quo -ius (τάχιον) restituar vobis. 13, 23 si -ius (τάχιον) venerit. AVG. civ. 5, 2 si tam -r alter post alterum nascitur. 5, 22 iam Romana illa virtute, quae ... tanta -r bella confecit, id quoque -rime finiretur. 13, 10 neque enim, cui vita brevior fuit, -ius diem duxit quam ille, cui longior. HIPPOCR. progn. 1 virentes ... paulo -ius tempore (ὀλίγῳ πλείονα χρόνον). PHYSIOGN. 98, 4 si ... -r quidem movetur. MACR. sat. 5, 13, 4 -ius cogitatione pulvis ... vestigio superfunditur. OROS. hist. 4, 20, 26 nisi victus -r refugisset in castra. SIDON. epist. 5, 11, 2 placaris ut qui -rime. CASSIOD. in psalm. 31, 14 ista flagella sunt, quae nos -r sanant, quae nos velociter liberant et in viam veritatis adducunt. NOVELL. Iust. 112, 3 pr. omnem vero causarum finem volentes -r (συντόμως) provenire. PASS. Theclae C 33 p. 89, 17 et proconsul ... -ius eam mox induci iussit. PASS. Theclae epit. VII 20 p. 162, 27 praeses iussit eam cum omni festinatione -r adduci.

celerātim *adv. a* celer, celerare. GLOSS. V 369, 20 celeriter. NON. p. 87, 1 celeriter. Sisenna historiarum lib. VI (*hist. 126*): quo magis celeratim (*codd., at* GELL. 12, 15, 2 celatim; *v. p. 770, 77*) poterant insidiis suos disponit.

celeripes, -dis *adi.* [*a* celer *et* pes, *cf.* ταχύπους. *Th.*]. TRAG. inc. 218 rapite agite ruite -es. CIC. Att. 9, 7, 1 venit ... eo ipso die ille '-s' quem Salvius dixerat. AVSON. 146, 32 doctrina non haec praestitit nec ulla tam velox manus -is compendii. 186, 4 amita Veneria properiter abiit ... -s (et *V, del. Peiper*) adeat loca tacita Erebi.

×**celeritās**, -ātis *f. a* celer. GRAMM. suppl. p. 69, 16 et alia nomina tertiae declinationis in 'tas' desinentia a dativo singulari veniunt, ut ... celeri celeritas. p. 292, 10 -s per e *scribendum*. *plur.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

acc. celeritates: Cic. Tim. 25. 31 off. 1, 131. Cic. Tusc. 4, 31 velocitas . . . corporis -s appellatur, quae eadem ingenii etiam laus habetur propter animi multarum rerum brevi tempore percursionem. Agroec. gramm. VII 121, 14 velocitas pedum et corporum, -s animorum atque factorum (Isid. diff. 1, 572). Isid. orig. 10, 211 pernicitas pedum est . . . sicut -s pennarum est. Gloss. ταχύτης. *legitur inde a* Rhet. Her. Cic. Varrone. *v. nom. propr.*

I ***absolute*:** Rhet. Her. 3, 14, 25 in amplificationibus cum cohortatione utemur . . . maxima -e (Cic. nat. deor. 2, 142. Amm. 18, 8, 7 -e quam maxima. 30, 6, 4 -e maxima). Cic. Quinct. 88 tum illam incredibilem -em seu potius audaciam protuli (Verr. 6, 88. Flacc. 29 summa virtute atque incredibili -e. nat. deor. 2, 161 div. 2, 139. Sest. 11 confestim incredibili -e advolavit. Att. 7, 22, 1 Caes. Gall. 2, 19, 7. 3, 29, 2. 5, 40, 2. 5, 53, 1. Liv. 37, 7, 11 prope incredibili -e. Pavl. Fest. p. 178 Vell. 2, 42, 3 Sen. dial. 6, 21, 1. Plin. nat. 27, 69 vix credibili -e. Svet. Iul. 57 Cal. 37. Amm. 22, 16, 10 vix credenda -e. Avg. civ. 5, 22 Apring. in apoc. 21, 6—7). Cic. S. Rosc. 97 quid hic incredibilis cursus, quid haec tanta -s festinatioque significat? (Manil. 40 tantam -em et tam incredibilem cursum. nat. deor. 1, 33 Caes. Gall. 1, 48, 7. 2, 31, 2. 7, 20, 1 tanta opportunitate et -e. Bell. Alex. 71, 1 Nep. Ages. 2, 2. 4, 4 Liv. 27, 48, 14 Cvrt. 7, 6, 26 Plin. nat. 9, 157 Avson. 419, 81 Hier. epist. 119, 2 Avg. civ. 5, 3. 23). Cic. Manil. 34 haec qua -e gesta sint quamquam videtis. Sest. 12 summa -e (ac. 2, 123 Hirt. Gall. 8, 52, 1 Sen. nat. 3, 25, 1 Ascon. Mil. p. 35 Plin. nat. 9, 158 Avg. civ. 5, 3). Cic. Scaur. 30 omnis ista -s ac festinatio (*cf.* S. Rosc. 97 *l. 18*). Phil. 3, 2 mea . . . festinatio non victoriae solum avida est, sed etiam -is. 5, 53. 6, 7 cum plerisque in rebus gerendis tarditas et procrastinatio odiosa est, tum hoc bellum indiget -is. 6, 15 -s detracta de causa est. de orat. 2, 220 in utroque genere leporis excellens et illo, qui in perpetuitate sermonis, et hoc, qui in -e atque dictost. 2, 340 nullo . . . loco plus facetiae possunt et -s et breve aliquod dictum. Brut. 51 Asiatici oratores non contemnendi quidem nec -e nec copia. 220 expeditam ac profluentem quodam modo -em. 264 praeceps quaedam et cum idcirco obscura quia peracuta, tum rapida et -e caecata oratio. top. 11, 47 eodem . . . genere dicuntur, quibus propositis occurrunt tamquam e regione quaedam contraria, ut -i tarditas, non debilitas. rep. 6, 15 *stellae* circulos suos orbesque conficiunt -e mirabili (Bell. Afr. 22, 2 Avg. civ. 16, 8 Macr. somn. 1, 14, 26 *cf. p. 756, 66 et infra l. 54*). ac. 1, 19 in pedibus -em, vim in manibus, claritatem in voce. Tim. 25 eorum . . . trium *orbium deus* fecit pares -es (τάχει). 30 ea *sidera* -e vinci a tardioribus. 31 quae in octo cursibus -es (τάχει) tarditatesque declararet. Tusc. 1, 63 ut tarditate et -e dissimillimos motus una regeret conversio. 1, 67 vim certe, sagacitatem, memoriam, motum, -em animus videt (nat. deor. 2, 123 off. 2, 88 Caes. Gall. 6, 40, 6. Sen. nat. 1, 1, 1 magna illos vi excuti argumentum est, quod obliqui feruntur et praerapida -e. Qvint. inst. 12, 10, 65. Aqvila rhet. praef. p. 22, 13 hoc . . . genere . . . cum -em tum ornatum plerisque et vim et pondus verbis ac sententiis addit. 41 p. 35, 16. Amm. 18, 2, 1 qua vi, qua -e terras eorum invaderet repentinus). Cic. nat. deor. 1, 24 ut ea -e contorqueatur, cui par nulla ne cogitari quidem potest (Liv. 38, 7, 5 pari -e. Amm. 20, 10, 3 Macr. somn. 1, 14, 26). 1, 52 quid potest esse minus quietum quam . . . versari circum axem caeli admirabili -e? (2, 97). 2, 24 cum cor animantis alicuius evolsum ita mobiliter palpitaret, ut imitaretur igneam -em. off. 1, 131 ne aut tarditatibus utamur in ingressu mollioribus . . . aut in festinationibus suscipiamus nimias -es, quae cum fiunt, anhelitus moventur. Att. 4, 16, 1 haec epistularum frequentia non tam ubertate sua, quam -e delectavit. 8, 9, 4 hoc τέρας horribili vigilantia, -e, diligentia est. 13, 2, 1 gratior mihi -s tua quam ipsa res. ad Brut. 2, 1, 1 desiderabam nonnullis in rebus prudentiam et -em. epist. 11, 12, 2 si -s adhibita est (Planc. Cic. epist. 10, 21, 2 pro magnitudine rei -em adhibens. Caes. civ. 1, 37, 3). 11, 26, 1 et fide opus est et -e (Qvint. inst. 4, 2, 107). Pvblil. D 19 duplex fit bonitas, simul accessit -s. E 3 etiam -s in desiderio mora est. J 25 in iudicando criminosa est -s. Caes. Gall. 2, 19, 8 eadem autem -e adverso colle ad nostra castra . . . contenderunt. 3, 13, 7 ut una -e et pulsu remorum praestaret. 5, 18, 5 ea -e atque eo impetu milites ierunt. 7, 9, 4 ut -e praecurreret. civ. 1, 58, 3 tarditate et gravitate navium impediebantur: factae . . . subito ex umida materia non eundem usum -is habebant. 2, 41, 6 Numidae integri -e impetum nostrorum effugiebant. 3, 79, 1 his de causis uterque eorum -i studebat. Liv. 4, 27, 1 -e ingenti (38, 2, 1). 21, 41, 4 quanta maxime potui -e (28, 8, 3 quanta maxima posset -e. 35, 37, 9. 36, 44, 4. 42, 15, 1 Cvrt. 3, 7, 1. 4, 8, 10). Liv. 36, 13, 3 quo primo quoque impetu capto Phaestum eadem -e capit. 41, 10, 13 praecipiti -e (Val. Max. 9, 3 ext. 4). Vitr. 10, 2, 10 *machina quaedam* facilitatem summam praestat et -em (Sen. epist. 40, 12 disputabat expedite magis quam concitate, ut posses dicere facilitatem esse illam, non -em. Avg. civ. 18, 22). Fest. p. 329 quod ea -e crescat, ut salire videatur. Vell. 2, 88, 3 mira -e (2, 129, 3. 5, 4, 6. 7, 4, 4 Plin. nat. 9, 82. 28, 227. 30, 117. 35, 109 Flor. epit. 1, 45, 16 Apvl. met. 3, 2. 7, 25. Amm. 25, 4, 25 cuncta paene mira dictu -e correxit. Avg. civ. 18, 18. 20, 14. 20). Val. Max. 3, 7, 1^a nihil -e efficacius. 3, 8, 3 alter . . . -e sua Karthaginem oppressit, alter cunctatione id egit. Sen. benef. 2, 6, 1 multum -s adiecit, multum abstulit mora. 2, 25, 3 magna illi contentione opus est, magna -e (epist. 52, 8). nat. 1, 14, 3 propter immensam -em (Plin. nat. 2, 33). epist. 68, 13 qui serius exierunt et volunt tempus -e reparare. Cvrt. 7, 6, 23 naturalem -em ira concitante. Colvm. 6, 37, 4 fortitudinem -emque avitam. Scrib. Larg. 221 infinita -e. Petron. 49 mirari nos -em coepimus et iurare, ne gallum quidem gallinaceum tam cito percoqui potuisse. Plin. nat. 2, 6 inenarrabili -e. 5, 53 rapida -e (16, 192 Amm. 15, 5, 29. 16, 12, 58). 6, 127 ipsi (*Tigri*), qua tardior fluit, Diglito *nomen est*; unde concitatur, a -e Tigris incipit vocari. 7, 91 -em . . . quodam igne volucrem (17, 13, 6). 9, 49 praecipua -e. Stat. silv. 2 pr. 10 recens vulnus . . . epicedio prosecutus sum adeo festinanter, ut excusandam habuerim affectibus tuis -em. Qvint. inst. 9, 4, 91 plurimum . . . auctoritatis . . . et ponderis habent longae *syllabae*, -is breves. 9, 4, 140 quantum accipit -is *trochaicus senarius*, tantum gravitatis amittit. 11, 3, 107 illi quasi mensuram tarditatis -isque aliquam esse meruerunt. 11, 3, 164 fortem -em. Plin. paneg. 51 delubra occulta -e properantur. Flor. epit. 1, 18, 6 statimque ac sine mora Hieronem . . . tanta -e devicit. Gell. 13, 25, 11 hortamentum . . . acre imperatae -is. 15, 22, 4 cerva alba . . . vivacissimae -is. Apvl. met. 1, 5 inefficaci -e. 2, 20 praepeti -e. 6, 28 equestri -e quadripedi cursu. Vlp. dig. 39, 2, 1 cum res damni infecti -em desiderat et periculosa dilatio praetori videtur. Firm. err. 21, 6 festina -e properate (Amm. 30, 2, 6). Paneg. 3, 4 quas *provincias* divina -e peragrastis. Aqvila rhet. 46 p. 37, 12 ut ipsa -e commotior esset enuntiatio. Optat. 2, 18 p. 51, 22 qui tota -e concurrerunt ad castellum Lemellefense (Amm. 16, 12, 51. Sidon. epist. 7, 13, 2 tota illi actionum suarum intentio, -s, mora Christus est. Amm. 14, 2, 9 -e nimia (Macr. sat. 5, 13, 3 nimiam -em salvo pondere. Mart. Cap. 8, 853). 16, 2, 13 discessere -is praesidio tecti. 21, 5, 1 nihil tam convenire conatibus subitis quam -em. 22, 8, 14 *ales* nulla -e pinnarum eripi poterat. 27, 1, 13 firma -e. 31, 10, 18 exerta -e aliorsum properans. Prob. Verg. ecl. 4, 34 Argo . . . a -e dicta est, ut Homerus qui κύνας ἀργούς, id est canes celeres dixit. inde arguti qui multum ac celeriter loquuntur. Veg. mil. 4, 31 quia in rebus bellicis -s amplius solet prodesse quam virtus. Diom. gramm. I 512, 23 angelicum metrum -e nuntiis aptum Stesichorus invenit. Cod. Theod. 15, 1, 21 (*a. 380*) studio cautae -is. Vvlg. Bar. 4, 24 sic videbunt et in -e (τάχει) salutem vestram. Avg. civ. 13, 6 praeveniente -e. gen. ad litt. 4, 34 p. 135, 23 quodsi oculorum carnalium acies -e potest tantum, quid mentis acies vel humanae? Macr. somn. 1, 14, 26 -s ipsa mirabilis, quia cum sit eadem omnium nec ulla ex illis aut concitatior esse possit aut segnior. Mart. Cap. 8, 848 sol . . . eadem ac perpetua -e festinat. Sidon. epist. 1, 2, 6. Boeth. mus. 2, 3 p. 229, 1 rata -e. Cassiod. var. 10, 35 p. 321, 5 quos nos sub -e perspicitis destinasse. compl. in act. 16, 38 triduana -e resurgere (in psalm. 29, 10. 138, 9). Cod. Iust. 11, 48, 20 pr. litibus imponentes -em sancimus.

II *seq.* ***genetivus*:** A *animantium*: Cic. Phil. 10, 11 quae -s illa Bruti! quae cura! quae virtus! *ibid.* etsi ne C. quidem Antonii -s contemnenda est, quam nisi in via caducae hereditates retardassent *eqs.* Cato 17 non viribus aut velocitate aut -e corporum res magnae geruntur, sed consilio, auctoritate, sententia (nat. deor. 2, 151 quorum *quadripedum* -s atque vis nobis ipsis affert vim atque -em). div. 2, 144 id . . . -s significat et vis equorum (Ivst. 15, 3, 11. Veg. mil. 3, 24 earum impetum equorum -e vitabant). Att. 8, 14, 1 militum -em. epist. 15, 15, 2 in -e victoris. Caes. Gall. 2, 12, 5 magnitudine operum . . . et -e Romanorum permoti. 4, 14, 2 -e adventus nostri. civ. 3, 70, 2 eadem res -e insequentium tardata nostris salutem attulit. Bell. Afr. 63, 3 -e Caesaris audaciaque commotus (Cic. Att. 16, 10, 1 aiunt . . . eum Caesarina uti -e. *cf. etiam p. 757, 67*). Nep. Eum. 10, 1. Liv. 5, 37, 6 hostium (Cvrt. 8, 14, 19). 21, 11, 13 Hannibalis. 37, 7, 14 Thaumacis. Vitr. 9, 8, 15 salientis. Cvrt. 5, 8, 1 Alexandri (7, 4, 1). Plin. nat. 35, 110 -em praeceptoris secutus breviores etiamnunc quasdam picturae compendiarias invenit. Apvl. met. 6, 30 pinnatam Pegasi vincebas -em. Macr. sat. 5, 13, 4 mirabilis -s consequentis priorem in cursu pedum (*cf. p. 755, 39*). *de hominum ingeniis, mentibus, animis*: Cic. Arch. 17 nos animorum incredibilis motus -emque ingeniorum neglegemus? (de orat. 2, 230. 3, 68 Brut. 53 Nep. Eum. 1, 3). leg. 1, 26 -e mentis. Tusc. 1, 43 nulla est -s, quae possit cum animi -e contendere (Cato 78. Plin. nat. 7, 52 velocitas cogitationum animique -s et ingeni varietas. Avson. 419, 5). **B** *rerum* (*plerumque non corporearum*): Cic. Verr. 2, 16 -s reditionis (Mil. 61 reditus. Att. 4, 15, 2. 4, 16, 9. 7, 3, 2 epist. 6, 8, 2 Sen. nat. 2, 59, 10). Cic. Verr. 6, 119 mortis -em (rep. 3, 34 Avg. civ. 22, 6). Manil. 30 consili -e (Liv. 35, 32, 12 nimia -e consiliorum. Vitr. 10, 16, 2). Cael. 60 ista mulier de veneni -e dicere audebit? Phil. 5, 26 belli -em. or. frg. A VII 9 -s actionis (Ascon. Corn. p. 65). ac. 2, 82 qui (*sol*) tanta excitatione fertur, ut -s eius quanta sit, ne cogitari quidem possit. Tim. 29 Lucifer . . . et sancta Mercuri stella cursum habent solis -i parem, sed vim quandam contrariam. Tusc. 1, 68 cum videmus . . . conversionis -em tantam quantam cogitare non possumus. 1, 70 -e motus (Physiogn. 75 p. 98, 1. 7). de orat. 1, 127 non . . . mobilitas linguae, non -s verborum (2, 225. Brut. 320 in -e et continuatione verborum). 1, 149 linguae -em incitant (Sen. epist. 90, 25

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quid verborum notas, quibus quamvis citata excipitur oratio et -em linguae manus sequitur). orat. 53 flumen aliis verborum volubilitasque cordi est, qui ponunt in *orationis* -e eloquentiam; distincta alios et interpuncta intervalla, morae respirationesque delectant (QVINT inst. 11, 3, 111. VINCENT. LER. 4, 4 ne rapiantur rerum pondera orationis -e). CIC. orat. 192 brevitate et -e syllabarum labi putat verba proclivius. ad Brut. 1, 15, 7 -em petitionis. epist. 10, 25, 1 -i *praeturae* (10, 25, 3). CAES. Gall. 6, 29, 4 -e *itineris* (LIV. 27, 39, 11. 27, 44, 7. 31, 42, 1 *itineris* praepropera -e). civ. 1, 58, 1 -e *navium* (2, 6, 4 LIV. 36, 43, 5. 36, 45, 3 PAVL. FEST. p. 176). PHAEDR. 1, 31, 4 -e pennae SEN. dial. 10, 9, 2 cum -e *temporis* utendi velocitate certandum est et velut ex torrenti rapido nec semper ituro cito hauriendum (epist. 99, 7 respice -em rapidissimi temporis, cogita brevitatem huius spatii. 108, 24. 27 temporis pernicissimi -em). CVRT. 7, 2, 15 velocitate opus est, qua -em famae antecedas. 9, 4, 10 praerapida -e fluminum. PLIN. nat. 2, 104 *mundi* -e (MART. CAP. 8, 853). 10, 73 volatus velox -s. 15, 75 -emque cursus. 23, 156 -i *partus* (28, 42). QVINT. inst. 9, 4, 88 alterius (*spondei*) tarditate nimia, alterius (*trochaei*) -e. 10, 3, 19 nam in stilo quidem quamlibet properato dat aliquam cogitationi moram non consequens -em eius manus. TAC. ann. 14, 58 -e ventorum. 15, 9 tanta -e et ostentatione virium. PLIN. epist. 8, 6 indulgentiae tuae et pietatis meae -em. GELL. 10, 11, 5 industriae -s et diligentiae tarditas. APVL. Plat. 1, 7 mobilem pyramidis formam igni dedit, quod eius -s agitationi huius videatur esse consimilis. PORPH. Hor. carm. 2, 7, 13—14 per celerem Mercurium -em fugae ... intellegi vult. 2, 14, 1 per -em currentis vitae. SOL. 1, 92 praecipitem incrementi -em. PANEG. 3, 8 pervecti estis ad vos mutui desiderii -e. 10, 32 fama velox et ad -em nuntii pinnata victoria. IVST. 15, 4, 16 pedum -e. SERV. Aen. 8, 625 quia non videtur simul et narrationis -s potuisse conecti et opus tam velociter expediri, ut ad verbum posset occurrere. HIER. epist. 22, 19 rotarum -e. 64, 11 ut *sacerdotes*... nudorum -e discurrant. AVG. civ. 21, 11 pro cuiusque peccati -e. gen. ad litt. 4, 34 p. 135, 20 merito resurrectionis nostrae -em cum exprimere vellet apostolus, in ictu oculi dixit fieri. p. 135, 25 quid iam de ipsius summae dei sapientiae -e dicatur. conf. 9, 4, 12 misericordiae tuae mirabilem -em. SVLP. SEV. dial. 1, 3, 5 ea ... sola messis est, quae -e proventus per naturam soli saevientium verborum casus evadit. BACHIAR. repar. laps. 4 velox conversio in paenitentiae -e laudatur. CASSIAN. inst. 2, 7, 1 qui necdum bene finito psalmo in orationem procumbere festinamus, ad -em missae quantocius properantes. ALC. AVIT. epist. 22 p. 54, 19 succincta -s rescripti epistularis. **C** *gerundii vel gerundivi*: CIC. Manil. 22 -em persequendi retardaret. Sull. 42 -e scribendi. Flacc. 48 cum se homo volubilis quadam praecipiti -e *dicendi* in illa oratione iactaret (SEN. epist. 40, 7 HIER. epist. 52, 8). Marcell. 5 conficiendi. de orat. 1, 17 -sque et brevitas et respondendi et lacessendi. 1, 90 eloquendi. CAES. Gall. 2, 26, 5 ad -em conficiendi belli. 5, 1, 2 ad -em onerandi. HIRT. Gall. 8, 14, 4 cum ... transeundi difficultas ... -em insequendi tardare posset. BELL. Afr. 73, 1 ex pristina *bellandi* consuetudine -eque (VELL. 2, 41, 1). PAVL. FEST. p. 180 ocimum Graecum et a -e nascendi est dictum (*cf.* PLIN. nat. 18, 143 Varro *ocinum ait* appellatum a -e proveniendi e Graeco). VAL. MAX. 3, 1, 1 fortiter faciendi -e. PLIN. nat. 15, 51 a -e mitescendi. 17, 155 hoc pro senescendi -e attributum huic arbori, ut citissime proveniat. 35, 176 a -e praebendi. QVINT. inst. 1, 10, 34 percipiendi. 1, 10, 49 de -e augendi (augenda *B*). POMPON. dig. 40, 4, 41, 1 compensanda ... est heredi libertatis *dandae* -s. GELL. 11, 18, 7 ad vigilandi tolerantiam et ad obrependi -em. APVL. Plat. 1, 16 ad -em facilius se movendi. VLP. dig. 24, 1, 3, 12 -e coniungendarum inter se actionum. PANEG. 8, 10 praestandi -e occupas tempus optandi. HIER. in Ezech. 13, 42 p. 518 -e dictandi. AVG. conf. 4, 16, 30 -s intellegendi et dispiciendi acumen. INST. Iust. 3, 19, 12 propter -em dirimendarum litium.

III *seq.* **in** *c. abl. gerundii vel gerundivi*: CIC. Verr. 6, 25 in re gerenda -em. Manil. 29 -s in conficiendo. Brut. 154 paratam in agendo et in respondendo -em. CAES. Gall. 7, 46, 5 tanta fuit in castris capiendis -s. HIRT. Gall. 8, 31, 3 -sque in recipiendis civitatibus. PANEG. 9, 15 -em illam in gerendo Scipionis et Caesaris.

IV *seq.* **ad**: CIC. ac. 1, 20 naturae -em ad discendum et memoriam dabant.

celeritūdo, -inis *f. a* celer. VARRO rust. 3, 12, 6 L. Aelius putabat ab eo dictum leporem a celeritudine, quod levipes esset.

celerivolus, -a, -um [*a* celer *et* volare, *cf.* ταχυπέτης. *Th.*]. CARM. frg. Mar. Victorin. gramm. VI 133, 25 rapere maria celerivola (celerivolata *B*) dea sibi cupit.

celerius (-ī) (celeriī, -ōrum) *v. p. 750, 59. 63 et v. nom. propr.*

celeriusculē *adv.* [*a* celerius *deminutive. Th.*]. RHET. Her. 3, 14, 24 strenue quod volumus ostendere factum, celeriuscule dicemus; at aliud otiose: retardabimus. *inde adi.* **celeriusculus,** -a, -um: PRISC. gramm. II 104, 6 nec non et comparativa eiusdem generis et eiusdem terminationis similiter faciunt deminutiva, sed mobilia: ... 'celerius celeriusculus -a -um' unde Cicero 'celeriuscule' protulit ad Herennium (*v. l. 77*).

celero, -āvī, -ātum, -āre [*a* celer. *Th.*]. celerārat: SIL. 9, 76. celerāsset: AVSON. 212, 16. *confunditur in codd. cum* celebrare: PLAVT. Pseud. 168 Cornic. frg. 4 VERG. Aen. 5, 609. GLOSS. ταχύνω; -ans: properans, festinans.

1 *transitive*: *aliquid*: PLAVT. Pseud. 168 intro abite atque haec cito -ate (celebrate *P*; *A deest*), ne mora quae sit. TVRPIL. com. 124 ut -ent (cederent *codd.*) lembum. LVCR. 2, 231 haec pro ponderibus casus -are necesse est. VERG. Aen. 1, 357 -are *fugam* (GLOSS. IV 433, 22 maturius fugere. VERG. Aen. 3, 666. 9, 576). 1, 656 haec -ans iter ad naves tendebat Achates. 4, 641 illa *gradum* studio -bat anili (SIL. 16, 78 STAT. Theb. 8, 158 APVL. met. 6, 14 AMM. 14, 11, 16 AMBR. Abr. 1, 8, 70 Cain et Ab. 2, 1, 3). VERG. Aen. 5, 609 *viam* -ans (celebrans *M*) per mille coloribus arcum (SIL. 15, 208). 8, 90 *iter* inceptum -ant rumore secundo (SIL. 9, 96 AVSON. 212, 16 AMM. 31, 11, 13 HEGES. 3, 9, 1 CYPR. GALL. gen. 935 INSCR. christ. Leblant 165 qui -are paras iter huc). VERG. Aen. 10, 249 aliae -ant cursus. VAL. FL. 3, 251 supremam -vit *opem* (SIL. 7, 565). 4, 80 -anda parentis imperia (4, 385). SIL. 1, 574 illi -ant ... *gressum* (DRAC. Romul. 8, 553). 7, 720 si *vestigia* cursu auditis -et balatibus obvia pastor (DRAC. Orest. 106 ad aequoreos -at vestigia fluctus). TAC. ann. 2, 5 -andae victoriae intentior. 12, 46 monet Radamistum oppugnationem quoquo modo -are. IVVENC. 3, 56 alternos laterum -ans sinuamine motus. AMM. 14, 9, 7 -vi (*i. celeriter feci*) speciem. 15, 5, 20 cum de profectione -anda disponeretur. 16, 11, 4 dum haec -antur (18, 2, 13. 18, 7, 7). AMBR. Abr. 1, 5, 33 uberiores fructus habet -ata devotio. HEGES. 3, 25, 4 -andi muneris facultatem. CYPR. GALL. num. 637 -at suscepta. Ios. 136 quae famulum -are iubes. MACR. sat. 7, 16, 27 ad -andos partus salutare. VEN. FORT. vita Albin. 4, 9 ac se nocte brevi -ata crepuscula rumpunt. **2** *intransitive* (*plerumque ad notionem maturandi, proficiscendi accedit*): CATVLL. 63, 26 quo nos decet citatis -are tripudiis. LVCR. 1, 387 circum -antibus auris. VAL. FL. 4, 240 infelix -a puer. SIL. 12, 479 -are ad moenia Poenum. STAT. Theb. 10, 624 plenum Phoebo vatem et -are iubentem. 11, 201 abrumpe moras, -emus! TAC. hist. 3, 5 cum exercitu Moesico -ret. 4, 24 quam maximis per ripam itineribus -ret. ann. 12, 64 agere et -are statuit. EVTR. 4, 20, 2 Perpenna ... ad Asiam -vit. AMM. 26, 6, 12 ad procinctum urgentem per Thracias inter alios -are dispositos. CYPR. GALL. exod. 676 -ante gradu. SIDON. epist. 1, 11, 14 -antia ministeria. CARM. epigr. 495, 10 set -at quo nos fata benigna vocant. **3** *seq. infinitivus*: AVSON. Mos. 353 -ant in te consumere nomen. SIDON. epist. 9, 9, 8 dictare -anti. CORIPP. Ioh. 6, 38 nunc Libycos fines solito custode tueri ac -are placet felicia regna referre.

adv. part. praes. act. **celeranter.** ACC. trag. 123 sed quis hic est qui matutinum cursum huc celeranter rapit?

derivatum: celeratim. *compos.*: ac- praecelerare. *Burger.*

celēs, -ētis *m.* [*gr.* κέλης, *cf.* celox. *Th.*]. *acc. plur.* -as *l. 46. 50.* *i. q. navis celeris*: INSCR. Bücheler, Rhein. Mus. 59 (1904) 322 (*fort. ex Lucilio? cf. Marx ad v. 1359*) κέλητες: hypereticosque -as (*Xenoph. hellen. 1, 6, 36* ὑπηρετικὸς κέλης *confert Marx*). PLIN. nat. 7, 208 -em Rhodii *invenerunt*. *i. q. eques*: PLIN. nat. 34, 19 equestres utique statuae Romanam celebrationem habent orto sine dubio a Graecis exemplo; sed illi -as tantum dicabant in sacris victores, postea vero et qui bigis vel quadrigis vicissent. *inde metonymice i. q. ludus equester*: SERV. auct. Aen. 8, 635 *Romulus* -es se Neptuno equestri deo ... editurum proposuit, ad quos -es cum de vicinis civitatibus maxime multitudo ... convenisset *eqs.*

celētizōn, *acc. pl.* -ontas, *partic.* κελητίζων. PLIN. nat. 34, 75 *Canachus* et celetizontas pueros *fecit*. 34, 78 Hegiae Minerva Pyrrhusque rex laudatur et celetizontes pueri. *Mbr.*

celeuma, -atis *n.*, κέλευμα, κέλευσμα. *scribitur in codd. hic illic etiam* celeusma. GRAMM. suppl. 108 in a ... desinentia nomina in tertia declinatione graeca sunt et neutra ut ... -a. *abl. sing.* -ā: VEN. FORT. Mart. 4, 423 vada complet nauta -a. GLOSS. IV 33, 47 canticum nautarum. V 276, 25 imperia. NOT. Tir. 107, 46. [*it.* chiurma, *portug.* chusma. *M.-L.*]

i. q. clamor, cantus, vox tibiae sim., quo simul laborantibus signum datur, ut numerum servent: **1** *quod canitur remigibus*: MART. 3, 67, 4 per vada tarda navigantes lentos tingitis ad -a remos. 4, 64, 21 *somnum* nec rumpere nauticum -a nec clamor valet helciariorum. HYG. fab. 14 p. 49 -a dixit Orpheus. HIER. epist. 14, 10 (*in imag.*) laetantium more nautarum epilogi -a cantandum est. SERV. Aen. 3, 128 Cretam proavosque petamus: -a dicunt. et bene metro -is (*sic codd. plur.*, celeumatico *F*, caeleymatis *H*) usus est, id est anapaestico trimetro hypercatalectico. -a autem quasi praeceptum; unde Sallustius ait (*hist. frg. inc. 13*) 'impediebant iussa nautarum'. 5, 177 hortaturque viros: aut ipse dicit -a; nam hortatores dicuntur. 8, 108 tacitis incumbere remis ... hoc est sine -e. COMMENT. Lucan. 2, 688 sic mos est in -e (*ibid.* clamor nauticus). PS. ASCON. div. in Caec. p. 122 cani remigibus -a per symphoniacos solebat et per assam vocem, id est ore prolatam et ... per citharam. PAVL. NOL. carm. 17, 109 navitae laeti solitum -a concinent. RVT. NAM. 1, 370 resonat variis vile -a modis. GILD. Brit. 25 chron. III p. 40, 4 transmarinas petebant regiones cum ululatu magno ceu -is vice hoc modo sub velorum sinibus cantantes. SIDON. epist. 2, 10, 4 vers. 27 (INSCR. christ. Leblant 54, 27) chorus helciariorum responsantibus alleluia ripis ad Christum levat amnicum -a. 8, 12, 5 tuas laudes modificato -e ... remiges ... canent.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VEN. FORT. carm. 8, 19, 6 nauta . . . quando -a canit. *celeumatis poetici exemplum habes* ANTH. 388ᵃ (*etsi deest tit. in cod.*).
2 *canitur operariis aliis*: HIER. in Is. 16, 10 p. 191 laetus vindemiator -a cantabit. VVLG. Ier. 25, 30 -a quasi calcantium concinetur. 48, 33 calcator uvae solitum -a cantabit. AVG. op. monach. 17, 20 cantica . . . divina cantare etiam manibus operantes facile possunt et ipsum laborem tamquam divino -e consolari (ISID. eccl. off. 2, 16, 12). PS. AVG. cant. nov. 2, 2 -a nostrum dulce cantemus alleluia. *nota*: VVLG. Ier. 51, 14 super te -a cantabitur (*i. victoriam conclamantium*).

syn.: clamor nauticus, iussa nautarum.

? **celeumaticus,** -a, -um. *cf. c.* celeuma *et c. gr.* κελευματικῶς. SERV. Aen. 3, 128 (*cod. F*) metro -o (*v. p. 758, 71*).

celeusma *v. p. 758, 59.*

celeust(ēs), -ae *m.*, κελευστής. *is qui celeuma dicit*: CORP. XII 5736 (*litt. aet. Aug.*) ⟨P⟩os⟨t⟩umo Aristonis ⟨c⟩eleustae.

cēlia *v.* caelia. **cēlicus** *v.* caelicus. **celīdo** *v.* chelidonium.

celindria *v.* celundria.

ˣ**cella,** -ae *f.* [*cf. esse videtur c.* oc-culere, celare *et c. hibern.* cuile '*cella penaria*', *gr.* καλιά. *Th.*]. VARRO ling. 5, 162 a celando -am appellaverunt. PAVL. FEST. p. 66 DON. Ter. Ad. 552 SERV. Aen. 1, 433. ISID. orig. 15, 3, 9 -a dicta, quod nos occultet et celet. *dub. falisc.* CORP. XI 3160 (*tit. sepulcr. cf. l. 39*) Cavi T. cela. *ibid.* T⟨e⟩pi Vetthi cela. INSCR. Röm. Mitt. 22 (1907) 273 ⟨. . .⟩ies: cela. *sed fortasse cognomen* Cella *est.* *graeca*: PAPYR. Florent. 10, 7 κέλλαν. 50, 103. 77, 14. 16. PAPYR. Lips. 102 II 1 ἐνοικίου κέλλας. PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24 (1902) 35 κέλλα, κελλίον, καιλείον. PAPYR. Oxyrh. III 502, 55 p. 224 (*a. 164 p. Ch.*) κέλλας. 495, 8 p. 207 (*a. 181*) ἐν τῇ ἐξέδρᾳ καὶ κέλλῃ. *al.* ACT. apost. apocr. gr. Ioh. 5 τὸ κελλίον *et saepius.* GLOSS. ταμιεῖον τὸ ἰδιωτικόν. οἴκημα. σηκός. inas (*i.* οἴνη *vel* οἰνάς *cf. Schmidt, Hermes 18 p. 541*). -a⟨m⟩ prima⟨m⟩ πρῶτον οἶκον. -is apothecis. αροτη εσις (*i.* ἀποθήκαις). IV 575, 49 tugurium -a parva a tegendo. NOT. Tir. 100, 45. *legitur inde ab* NAEVIO. *v. etiam nom. propr.* [*it.* cella, *hisp.* cilla. *M.-L.*]

1 *i. q. caverna*: VITR. 1, 1, 9 in theatris vasa aerea, quae in -is sub gradibus . . . collocantur (*sc. vocis repercutiendi causa*). 5, 5, 1 *bis.* 5, 5, 2 (*bis*). 3. 5. CORP. IX 3351 aquam ventinam . . . cludendam -asq(ue) fontis . . . faciendas concamerand(as) curarunt. *adde*: CORP. VIII 9585 aream et sepulchra . . . contulit -amque (*sepulcralem*) struxit. *cf. l. 23 sqq.* *i. q. singulae cavernulae favorum apium*: GLOSS. V 614, 7 callas fabrorum foramina (*scr.* cellas favorum f. *cf. tamen p. 173, 55*). VARRO rust. 3, 16, 5 in favo sex angulis -a. VERG. georg. 4, 164 (Aen. 1, 433) mella stipant et liquido (dulci) distendunt nectare -as (SEN. epist. 84, 3. SERV. Aen. 1, 433 -as: et hic abusus est, ut favorum cavernas vel alvearia -as vocaret, ut alibi thesauros. PAVL. FEST. p. 165). PLIN. nat. 11, 14 favos construunt, ceram fingunt, hoc est domos -asque faciunt. 11, 26. 29. 30. 35. 71 et horum (*crabronum et vesparum*) omnium sexangulae -ae. VAL. FL. 1, 396 dum plenas nectare -as pandit. EVSTATH. Bas. hex. 8, 4 p. 949ᶜ mel . . . in cereis recondunt -is. LAVRENT. eleem. p. 110ᴮ apes quando cerarum -as intexunt. *adde*: COMMENT. Lucan. 1, 621 diversae venae sunt, quas haruspices -as dicunt. . . . cum ergo aspiciunt iocinora, intellegunt quae -a iaceat, quae pars saliat.

2 *i. q. conclave, praecipue pauperis angustum cubiculum*: TER. Ad. 552 me iam in -am aliquam cum illa concludam (EVGRAPH. *ad loc.* lenonis domum vel potius -am ingressus). PLIN. epist. 2, 17, 11 *adiacent* duae -ae magis elegantes quam sumptuosae. APVL. met. 4, 18 obdito -ae pessulo . . . sese cohiberet. VLP. dig. 21, 1, 17, 15 si . . . in ea -a libertus habitavit, cui commune . . . plurium -arum iter est. CAPITOL. Max. Balb. 5, 3. AVG. serm. 319, 8, 7 versus quos in -a scripsimus. CYPR. GALL. iud. 183 famuli dominum (*i. regem*) . . . mirantur tacita solum consistere -a. ITIN. Eucher. p. 127, 22 praesepe domini fulgenti -a ambitur. CORP. X 333 aedem et porticum . . . et -am sacerdotab(us) . . . fec(it). PETRON. 134 me . . . in -am sacerdotis . . . perduxit. *ibid.* in -am meam tamquam ad recens bustum venistis? MART. 3, 30, 3 unde tibi togula est et fuscae pensio -ae? 7, 20, 21. 8, 14, 5 at mihi -a datur non tota clusa fenestra. IVV. 7, 28 facis in parva sublimia carmina -a. SVET. Nero 48 per angustias effossae cavernae receptus in proximam -am. AVG. serm. 36, 4 nemo se contemnat, pauper in -a, dives in conscientia. *nota*: *pauperis -a in domo divitis*: SEN. epist. 18, 7 Timoneas cenas et pauperum -as et quicquid aliud est, per quod luxuria . . . ludit. 100, 6. MART. 3, 48, 1 pauperis extruxit -am, sed vendidit Olus praedia, nunc -am pauperis Olus habet. *speciatim*: *cubiculum servorum*: CATO agr. 14, 2 -as familiae. PVBLIL. mim. 1 -as servorum converri. CIC. Phil. 2, 67 conchyliatis . . . stromatis servorum in -is stratos lectos (QVINT. inst. 8, 4, 25). VARRO rust. 1, 13, 2 vilici proximum ianuam -am esse oportet. 3, 9, 7 -a grandis, in qua curator habitet. HOR. sat. 1, 8, 8 angustis eiecta cadavera -is. VITR. 6, 7, 1 ostleariis -as *faciunt* (PETRON. 29 ostearii -a). 6, 7, 2 -ae familiaricae. 7, 6, 1 -is servilibus extracta corpora et a pastoralibus casis collecta mancipia. SEN. contr. 7, 6, 4 *bis.* 16. COLVM. 1, 6, 3 solutis servis -ae *fient* (*opp.* subterraneum ergastulum). 1, 6, 8 bubulcis pastoribus -ae ponantur iuxta sua pecora. 8, 11, 3 -a . . . custodis habitaculum. 8, 14, 1 PETRON. 37. 77 MART. 9, 73, 4. TAC. dial. 28 filius . . . non in -a (cellam *codd.*, cellula *Bährens*) emptae nutricis . . . educabatur. ANTH. 472, 5 -aque capti *servi* deridet Vestam Romuleamque casam. *meretricis sim.*: SEN. contr. 1, 2, 5 superpositus est -ae tuae titulus. 1, 2, 10 intraverunt -am tuam gladiatores. PETRON. 8 pro -a meretrix assem exegerat. 21 in proximam -am ducti sumus. 25. 94 *bis.* 95 *ter.* 97. 98. MART. 11, 45, 1 intrasti quotiens inscriptae limina -ae. IVV. 6, 122 intravit calidum . . . lupanar et -am vacuam. 6, 128 SVET. Cal. 41. HIST. Apoll. rec. A 33 -a ornetur, in qua . . . scribatur titulus. rec. B 34. *adde p. 759, 55.* *in carcere*: TERT. adv. Marc. 3, 20 de delictis liberare et de -a carceris. PS. QVINT. decl. 9, 21 inclusos turpiore custodia et sordido -arum situ. CASSIOD. var. 11, 40, 4 -a gemituum, tristitiae domus. *in monasterio*: RVFIN. hist. mon. 1 -am . . . hospitalem . . . in qua . . . requiescerent. CASSIAN. conl. 6, 15 -ae commoratio iugis monacho necessaria. PALLAD. hist. mon. I 1 ut orationem in -a ipsius facerem (ἐν τῷ κελλίῳ). 2 est . . . circa ipsam ecclesiam -a suscipiens peregrinos et pauperes fratres (ξενοδοχεῖον). CAES. AREL. reg. mon. 23 in ima -a recludatur. testam. 42. BENED. reg. 1 per diversorum -as hospitantur. 22. 36. 53. 58 sit in -a hospitum paucis diebus. postea sit in -a noviciorum. VEN. FORT. vita Radeg. 13, 30. 31 ad -am venerabilis Datdonis. GREG. M. epist. 1, 54 oratorium . . . in -a fratrum aedificatum. CONC. Turon. a. 567 p. 128, 1. *inde i. q. monasterium*: PALLAD. hist. mon. I 1 -am struendo perficiens (κέλλας ποιῶν). II 8. CONC. Epan. a. 517 p. 21, 12 -as novas et congregatiunculas monachorum. VEN. FORT. vita Leob. 4, 11 in illa -a monastice conversatus. 5, 16 eiusdem -ae monachi. 13, 43. GREG. M. dial. 2, 9. 12 mos . . . -ae fuit, ut. 4, 26. epist. 13, 2 Craterense monasterium -ae vestrae . . . uniendum. 13, 4 omnia in ius -ae . . . reformare non neglegas. INSCR. christ. Hisp. 390 (christ. Rossi II p. 295, 5) monachorum Iberiam Galliasve replebit, -as senioresque probos s(an)c(t)itate reprefecit. *in balneo*: PLIN. epist. 2, 17, 11 balnei -a frigidaria spatiosa et effusa (5, 6, 25. 26). CORP. XIV 2101 (*M. Aurel. et Sept. Sev.*) ampliatis locis et -is. VI 3674B. VIII 4645 -a unctuaria. SPART. Carac. 9, 4 thermas . . . quarum -am solearem (*cf.* CORP. VIII 10607 -a soliaris. *adde l. 42*). 17, 4 balneis ita frigidis . . . ut solent esse -ae suppositoriae. CORP. XIV 137 (*a. 375—378*) thermas maritimas intresecus refectione -arum . . . decorarunt. VEG. mulom. 2, 6, 3 inducatur in -am balnei calidam et sudet. CASS. FEL. 57 postquam calidioribus -is egressus fuerit, in piscinam descendere facies. SIDON. epist. 2, 2, 4 aquarum -a coctilium. CORP. III 7342 adiecta -a natatori⟨a⟩. IV 2596. VIII 828, 4. 9. 23964. 23965. IX 4974 baptistérium et -a⟨m⟩. XIII 5661. INSCR. Revue archéol. sér. 10, 4 p. 485 piscinalem . . . et soliarem -am.

3 *i. q. cavea avium*: *cf.* GLOSS. V 445, 43 ferarum foramina. VARRO rust. 3, 10, 4 haras . . . in quas . . . inducunt . . . pullos, easque -as. COLVM. 8, 3, 1 totius . . . officinae, id est ornithonis, tres continuae extruuntur -ae. 8, 3, 2 *ter.* 6. 8, 8, 3 columbarum -ae. 8, 11, 3 duae -ae, ut sit altera custodis habitatio atque altera stabulum pavonum. 8, 14, 9. 8, 17, 6 debent tamen similes velut -ae parietibus *piscinae* excavari. PS. QVINT. decl. 13, 8 volucres mutae et aliae, quae per rusticas villas quaeque divitibus -is saginantur.

4 *i. q. locus secretus ubi reponitur aliquid, receptaculum, apotheca; cf.* GLOSS. -a proma ταμεῖον. PLAVT. Amph. 156 inde cras quasi e promptaria -a depromar ad flagrum (*ludere videtur varia notione vocabuli carceris* [*v. supra l. 9*]. *adde*: TERT. resurr. 27 introite in -as promas [*cf.* VVLG. Is. 26, 20 intra in cubicula tua]. *ibid.* cur -arum promarum potius vocabulo usus sit et non alicuius loci receptorii, nisi quia in -is promis caro sallita et usui reposita servatur, depromenda suo tempore. APVL. apol. 54 omne . . . e -a promptaria in forum atque in iudicium proferetur. AMM. 19, 12, 13 quasi e promptaria -a fallaciarum et nocendi). PLAVT. Cas. 144 obsignatę -as, referte anulum ad me. PAVL. FEST. p. 88 favissas esse in Capitolio -is cisternisque similes, ubi reponi . . . inutilia (GELL. 2, 10, 3 *favissas* esse -as quasdam et cisternas, quae in area sub terra essent. 2, 10, 4 favissas esse dictas -as et specus). IVV. 6, 365¹⁰ nec -a ponit eadem munimenta umeri pulsantemque arma tridentem. *adde*: PLAVT. Curc. 387 reliqui in ventre -ae uni locum, ubi reliquiarum reliquias reconderem. *olearia vel vinaria*: GLOSS. οἰνών. πιθεών. οἰνεών. cella in qua est vinum. PLAVT. Capt. 918 -as refregit omnes. Mil. 837 bono suppromo et promo -am creditam. 852 in -a erat paulum nimis loculi lubrici. 857 vos in -a vinaria bacchanal facitis. CATO agr. capit. 15. 16. agr. 3, 2 -am oleariam, vinariam. 13, 2. 3. 65, 2 quam caldissimum torcularium et -am habeto. 66, 1 *bis.* 67, 2 in lacum, qui in -a est. *ibid.* in torculario et in -a caveat diligenter, ne quid olei subripiatur. CIC. Cato 56 referta -a vinaria, olearia, etiam penaria est. top. 17 -is vinariis et oleariis. VARRO Men. 185 vineis ubi ampla -a torculum respondeat. 530 qui -as vinarias fructuis causa fecerunt. rust. 1, 11, 2 -a vinaria maior sit facienda. 1, 13, 1. 6. 7. 3, 2, 6 nec vindemiam in -a neque in granario messim. VERG. georg. 2, 96 nec -is ideo contende Falernis (SERV. *ad loc.* -is: ubi vina conduntur . . . -is autem apothecis dicit, nam -as vinarias dicimus. SEN. nat. 1, 11, 2). HOR. sat. 2, 8, 46 oleo, quod prima Venafri pressit -a. carm. 1, 37, 6 depromere Caecubum -is avitis (PORPH. *ad loc.* vinariis. belle per -as avitas vinum vetustum significat). VITR. 1, 4, 2. 6, 6, 2 *bis.* OV. fast. 5, 269 vina quoque in

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

magnis operose condita -is. COLVM. 1, 6, 9 in -am oleariam, torculariam, -am vinariam, defrutariam. 1, 6, 11. 18. 12, 18, 3. 4. 12, 50, 5 olivae ... ad usus in -am reponantur. 12, 52, 11. 13 *bis*. PETRON. 38 plus vini ... effundebatur, quam aliquis in -a habet. PLIN. nat. 1, 14, 27 de -is. 2, 107 fluctuant in -is vina. 14, 89. 134. 135. 15, 10. 23, 33. MART. 1, 26, 8. 10, 36, 6. 11, 39, 14. 13, 109, 1 hoc de Caesareis mitis vindemia -is misit. 14, 116, 1. CORP. VI 8826 (*act. Nerv. Trai.*) -arum vinariarum. SCAEV. dig. 42, 93, 4 vasa vinaria ... et dolia, quae in -a defixa sunt. HYG. fab. 136 p. 115 noctuam super -am vinariam sedentem. APVL. met. 9, 34 VLP. dig. 7, 8, 10, 4. 33, 6, 3, 1 PAVL. dig. 18, 16, 5. 33, 9, 4, 2. 41, 2, 1, 21. ARNOB. nat. 7, 31 vinum ... in -is atque apothecis conditum. PALLAD. 1, 18. 20 olearis -a. VVLG. I par. 27, 27. cant. 2, 4 in -am vinariam. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 180A. PRISC. gramm. II p. 75 vinaria -a, quae habet vinum. CASSIOD. var. 1, 42, 4. 12, 4, 5. CORP. VI 31065 (3739) disp(ensator) -ae Nigrinianae. 32033 de massa -a binara (*i. vinaria*) *penus*: CATO dict. 72 -am penariam rei publicae nostrae, nutricem plebis Romanae *Siciliam* (CIC. Cato 56 CAPER gramm. VII 93 SIDON. epist. 2, 2, 9 CASSIOD. var. 12, 22, 2). VARRO Men. 263 accedunt -ae claves, carnaria dolia. CIC. Pis. 67. VITR. 6, 7, 4 instruebant triclinia, cubicula, cum penu -as. COLVM. 9 praef. ponebat vivaria, ut ... *venatio* velut e -a promeretur. SVET. Aug. 6 -ae penuariae instar (VLP. dig. 33, 9, 3, 8 sive ... frumentum sive quid leguminis in -a penuaria habuit. 33, 9, 3, 11). VVLG. Is. 39, 2 ostendit eis -am aromatum. AVG. in psalm. 62, 10 unam cupam aut unam -am ... dimittere filio. CORP. IX 3440 -am et culinam faciunda curarunt. *i. q. horreum*: CIC. Verr. 4, 203 sunt exempla ex Sicilia -ae (*bis*). leg. agr. 2, 89 -am atque horreum. ANTH. 444, 9 quicquid Libyco secatur arvo non una positum tenere -a. PANEG. 8, 13 plena fuisse *horrea*, plenas -as. CASSIOD. var. 10, 27, 2 plenissimis -is vacuos esurire cultores (*ibid.* horreis). *adde*: MANIL. 5, 287 seminibusque suis -as atque horrea praebet *spica*. *nota*: *frumentum* in -am: dare: CIC. Verr. 4, 200 201 *bis*. 226. 228. sumere: CIC. Verr. 4, 188 *bis*. 225. emere: CIC. Verr. 4, 202. imperare: CIC. div. in Caec. 30 Verr. 2, 147. 4, 200 *bis*. 214. 225. 227. imperare -ae nomine: CIC. Verr. 4, 209. 212. 218. 222. 224. 225. *cf.* 4, 195 quod tibi senatus -ae nomine concesserat. 4, 197 praedae ac direptioni -ae nomen imponis. 4, 212 sunt ... exempla Sicilia -ae. PS. ASCON. div. in Caec. p. 110 quod decretum praetor in -am, hoc est in usum -ae aestimare solebat. *cf.* SERV. Aen. 1, 703 cellarium est paucorum dierum, unde et in -am dicitur imperatum frumentum. *pecuniaria*: GLOSS. II 572, 30 promptuarium, domus in qua divitiae conduntur. CIC. Att. 14, 19, 5 Atticam ... cui quidem ego totam villam -amque tradidi. VARRO ling. 5, 182 *asses* non in arca ponebant, sed in aliqua -a stipabant. SEN. dial. 9, 8, 6 cui ... divitiae esse debuerant duo vicarii et -a laxior. PAVL. dig. 1, 15, 3, 2 cum vel -a effringitur vel armarium vel arca. GLOSS. -a lignaria: ξυλόβολον ἤτοι ξυλοθήκη. ξυλών. II 573, 24 fin (*anglosax. vel theod. i. q. acervus lignorum, 'Feime'*). GLOSS. II 227, 35 -a carbonaria: ἀνθρακοθήκη (III 268, 19).

5 *i. q. intima pars templi, ubi sedes dei est*: NAEV. com. 101 aras compitalibus sedens in -a circumtectus tegetibus lares ludentes peni pinxit bubulo. CIC. Verr. 5, 64 -a Iovis optimi maximi. Phil. 2, 19. 3, 30 -a Concordiae. 5, 18. VARRO ling. 5, 160 in aedibus sacris ante -am, ubi sedes dei sunt. 6, 57 in fanis Sabinis e -a dei. TREBAT. Gell. 7, 12, 5 sacellum ex duobus verbis arbitror compositum, sacri et -ae, quasi sacra -a. LIV. 3, 19, 7. 5, 50, 6 in Iovis -am. 6, 4, 3. 6, 29, 9 inter -am Iovis ac Minervae. 7, 38, 2. 10, 23, 12. 27, 11, 3. 27, 25, 8 negabant unam -am duobus diis recte dedicari (VAL. MAX. 1, 1, 8). 35, 41, 10. 38, 56, 12. 44, 14, 3. VITR. 2, 8, 9 in aede Iovis et Herculis latericias -as. 3, 2, 1 antas parietum, qui -am circumcludunt. 3, 2, 5. 6 *bis*. 8. 9. 3, 3, 4. 4, 3, 10. 4, 4, 1. 4. 4, 5, 1 signumque quod erit in -a collocatum. 4, 7, 1. 2 *bis*. 4, 8, 1 *bis*. 2 *ter*. 4. 5. 6. 7 praef. 15. 16. 17 PAVL. FEST. p. 177. CORP. XIV 376, 16 -am patri Tiberino restituit. VAL. MAX. 4, 1, 6. 8. 8, 15, 1 SEN. epist. 95, 72. PLIN. nat. 10, 35 Capitolii -am ipsam intravit. 34, 38. TEST. Galli (Corp. XIII 5708) 1, 6 per eos dies, quibus -a memoriae aperietur. 2, 10—11. TAC. hist. 1, 86 Iunonis. SVET. Iul. 84 Aug. 30. Cal. 57 Romae -a Palatini atriensis. GELL. 6, 1, 6 ACT. lud. saec. Sept. Sev. 4, 9. CORP. VIII 10569 (*aev. Sept. Sev.*) -a cum pronao. ACT. Arv. a. 213, 20 ante -a(m) Iunonis. a. 213, 23. a. 218 B 31. a. 231, 3. a. 238, 2. a. 241, 3. TERT. adv. Val. 7 -as, ut ita dixerim, primordialium Aeonum. PAVL. NOL. carm. 23, 119. 27, 396 impositas longis duplicato tegmine -as porticibus. 28, 15. 56. 181. CORP. XII 5370 ex reditu fani Larrasoni -as faciund(as) curaverunt. INSCR. Revue archéol. 1906, 4 p. 376 templum Mercuri et -as duas cum statuis ... extruxerunt. *nota*: CAPITOL. Pert. 4, 9 cum ad senatum venisset et -am curiae iussisset aperiri. PRVD. c. Symm. 1, 573 respice ad illustrem, lux est ubi publica, -am.

syn.: caverna, alvearium, domus (*apium*), domus, monasterium, hara, stabulum (*pavonum*), apotheca, horreum.

deriv.: cellaris, cellarius, cellatio, cellio, cellula. *gr.* κελλίον.

cellārārius, -a, -um [*a* cellarium. *Th.*]. *legitur* cellerarius: BENED. reg. 39 -o (*T corr.*). GREG. M. epist. 12, 24 -um (*var. lect.* -ar-); *inde* [*it.* celleraio, *francog.* celérier, *hisp.* cillerero. *M.-L.*].

masc. subst. cellārārius, -ī, *i. q. cellarius*: GLOSS. V 511, 26 promocondus ... -us. VLP. dig. 33, 7, 12, 9 -um (cellatarium E^a, cellarium *dett.*) quoque, id est ideo praepositum, ut rationes salvae sint. PAVL. sent. 3, 6, 72 opsonatores et vestiarii et -i (*al.* cellarii). BENED. reg. 31 -us (cellarius O^1) elegatur de congregatione sapiens. 35 -us (cellarius O^1, *T corr.*) excusetur a coquina. *ibid.* vasa ... munda et sana -o consignet. qui -us iterum intranti consignet. 36 ne a -is aut a servitoribus neglegantur infirmi. 39 tertia pars a -o (cellerario *T corr.*, cellario *S*) servetur. GREG. M. epist. 12, 24 -um quendam nomine Maurum. *neutr. subst.* cellārārium, -ī, *i. q. cellarium*: LEX Sal. capit. 1, 11, 11 si vero ancilla ipsa -a (*al.* cellaria) aut genicium (*i. gynaeceum*) domini sui tenuerit. *fem. subst. v. infra l. 15?*

cellārēnsis *v.* cellariensis *l. 19.*

cellāriāria, -ae *f. a* cellarium. GLOSS. III 102, 2 ταμιοῦχος (*leg.* cellaria *an* cellararia?).

cellāriēnsis, -e *a* cellarium. *i. q. ad cellam pertinens*: COD. Theod. 7, 4, 32 (*a. 412*) procuratores curiarum annonarum et -ium specierum. 11, 28, 16 (*a. 433*) in speciebus -bus (*v. Seeck, PW. III p. 1879*). NOT. Tir. 100, 47 cellarensis.

cellāriolum, -ī *n.* [*a* cellarium *deminutive. Th.*]. HIER. adv. Iov. 2, 29 sunt et culinae in templo, sunt et -a, sunt et torcularia et vasorum receptacula. CAES. AREL. virg. 30 -um et coquinam suam infirmae communem habeant (AVRELIAN. reg. mon. 53 -um suum in commune et coquinam sequestratam habeant *infirmi*). GREG. TVR. Iul. 36 singulos quosque ad -um basilicae prumptissimus invitaret *monachus*.

cellāris, -e *a* cella. *i. q. ad cellam pertinens*: COLVM. 8, 8, 1 palumbos columbosque -es pinguissimos facere (*cf.* CHAR. gramm. I 77 cellarius servus, turdus -is).

cellāritēs (cellārita?), -ae *m.* [*a* cellarium. *Th.*]. *i. q. cellarius*: VICT. VIT. 3, 33 uxor cuiusdam -ae regis. FVLG. serm. ant. 24 promos et condos dici voluerunt -as. CASSIOD. var. 10, 28, 1 fenerarios et -as, qui ad urbem Romam vel ad mansionem pertinent Ravennatem. PAPYR. Wessely Wien. Stud. 24 (1902) p. 131 Δίων τῶν (*leg.* Δῖον τὸν) κελλαρίτην.

cellārius, -a, -um *a* cella. *dat. pl.* cellareis: CORP. XIV 2864, 10. *gr.* PAPYR. Wessely Wien. Stud. 24 (1902) p. 131 κελλάριον, κελλάριοι, κελλαρικόν. *inde a* PLAVTO.

adi.: *i. q. ad cellam pertinens*: PLAVT. Mil. 845 post ⟨e⟩ sagina ego eiciar -a. CHAR. gramm. I 77 -us servus, turdus cellaris. REGVLA Tarnat. 12 quia olerum beneficiis -ae iuvantur expensae. SCHOL. Pers. 6, 22 cognoscunt turdos an -us an acinarius an vivarius sit.

masc. subst. **cellārius**, -iī: *is qui curam cellae habet, cf.* GLOSS. II 451, 28 ταμιοῦχος: PLAVT. Capt. 895 te facio -um. Mil. 823 tetigit calicem clanculum ... -us. SEN. epist. 122, 16 pueri vocantur, -i, coqui tumultuantur. COLVM. 11, 1, 19 ut cibus et potio ... a -is praebeatur. 12, 3, 8 promis quoque et -is. 12, 4, 2 pistoris et coci nec minus -i. PLIN. nat. 19, 188 apio eximunt coqui obsoniis acetum, eodem -i in saccis odorem vino gravem. MART. 11, 31, 15 -us experitur artem. GAIVS dig. 40, 4, 24 dispensator meus, -us meus, cocus meus. COD. Theod. 11, 28, 9 (*a. 414*) COD. Iust. 12, 59, 10, 5. VEN. FORT. vita Leob. 6, 19 eum -i praefecit officio. SCHOL. Hor. sat. 2, 2, 16 promus a promendo, qui cellario praeest, -us scilicet. CONC. Antissiod. a. 695 p. 223, 2 vicedomius ... aut -us. CORP. V 3294 aram posuit Licinius Gelasius -us. VI 3690. 7281. 9244—9253. 33945 M. Kanius Ephebus -us factionis Prasinae. IX 2484. 3424. XIV 17. 2864, 10 -eis Amoeno Dionysio Lino. INSCR. Rev. épigr. V (1906) p. 180 n. 1643. INSCR. Notiz. degli scavi 1907 p. 9 Faustio cell(ario). NOT. Tir. 100, 46. *fem.* **cellāria**, -ae. GLOSS. Plac. V 95, 4 (138, 32) ceterum ipsa custos *cellarii* bene dicitur promptuaria, quomodo -a. VITA Radeg. 2, 10 -ae ad expensam commendavit. *adde nom. propr.*

neutr. subst. **cellārium**, -iī. HERODIAN. περὶ διχρ. p. 359 Lehrs ἡ νῦν συνήθεια ἀπὸ τῆς τῶν Ῥωμαίων διαλέκτου πολλὰ ἐπίσταται διὰ τοῦ 'αριον' ἐκτεταμένα, σουδάριον λέγουσα καὶ κελλάριον. ISID. orig. 15, 5, 7 -um quod in eo colligantur ministeria mensarum vel quae necessaria victui supersunt. GLOSS. ταμ(ι)εῖον. ταμιεῖον τὸ ἰδιωτικόν. penum. promptuarium. hypotheca: universa substantia vel -um. penus camera, -um. penum κελλάριον. κελλαρικόν. apparatus ciborum, pulmentarium vel quicquid ad usum pertinet, id est -um. Plac. V 95, 4 (138, 32) promptuaria cella dicitur, id est -um, unde necessaria promuntur. II 99, 7 cellar⟨i⟩um et cellaromarium ταμεῖον (cellarmarmarium *e*; cella proma *h.* cellar omarium [*i.* aumarium] *Scaliger*, cellapromarium *Büch.*). *gr.* κελλάριον: PAPYR. Oxyrh. IV 741 (*saec. II*) *al.* LEONT. Neap. vita Ioh. 12. 21. κελλαρικός: PAPYR. Wessely Wien. Stud. 24 (1902) p. 131. *adde l. 38.* [*val.* celar, *it.* cellaio, *francog.* cellier, *hisp.* cillero. *M.-L.*]

1 *i. q. cella*: a *i. q. conclave*: SCAEV. dig. 32, 41, 1 diaetam ... item -um iunctum eidem diaetae. ITALA Is. 26, 20 (Aug. epist. 37, 13, 31) plebs mea intra in -a tua (VVLG. cubicula. HIER. in Is. 26, 19 p. 358 praecipitur ... populo, ... ut ingrediatur cubicula sua sive -a, ταμεῖα quippe utrumque significat). LVC. 12, 3 (codd. i l r) quod in aure locuti estis in -is (ταμείοις, VVLG. cubiculis). HIER. in Ezech. 27, 6 p. 306. VVLG. I par. 28, 11 dedit ... David Salomoni

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

. . . descriptionem . . . templi et -orum. cant. 1, 3 introduxit me rex in -a sua. VINDIC. med. 43 pulmonem esse velut -um spiritus. LEX Sal. capit. 1, 11, 11 (*v. p. 762, 10*). CONC. Arvern. a. 535 p. 69, 16 in cubiculo horum . . . atque -o. CONC. Aspas. a. 551 p. 114, 1 ad -i secretum. VEN. FORT. vita Leob. 2, 6 (*in monasterio*). INSCR. christ. Rossi II p. 248, 13 Isaiae intravit -⟨a⟩.

b *i. q. receptaculum, promptuarium; cf.* CASSIOD. in psalm. 143, 14 promptuaria, quae -a vulgo appellat. *generatim*: TERT. resurr. 27 de -is non aliud effertur, quam quod infertur (*ibid.* cella proma). ITALA psalm. 143, 13 (Veron.) -a eorum plena (ταμεῖα, VVLG. promptuaria). AMBR. Tob. 14, 50 quibus ... instruuntur -a. HIER. in Ezech. 27, 6 p. 305 -a in quibus merces pretiosissimae reponuntur. 28, 11 p. 335 replevit -a et interiora pectoris sui (epist. 107, 12 cumque pectoris sui -um his opibus locupletaverit. PS. AVG. serm. 225, 5 intus in -o cordis tui. BACHIAR. repar. laps. 18 ad cordis -a interiora. SALON. in prov. p. 983[D]). HIER. in Ezech. 40, 17 p. 477 pro thalamis ... sive gazophylaciis atque -is ... Symmachus posuit ἐξέδρας. tract. in psalm. I p. 284, 6 -a eorum plena ex hoc in illud. -um proprie dicitur, quod divitias compositas habet; haeretici -a habent. VVLG. deut. 28, 8 emittet dominus benedictionem super -a tua. prov. 24, 4 in doctrina replebuntur -a. Ier. 38, 11 domum regis, quae erat sub -o. AVG. serm. 121, 6 horrea implebas, apothecas claudebas, -a onerabas. conf. 9, 8, 17 factae dominae apothecarum et -orum. SERM. Corp. Vind. 21 p. 286, 9 horreum et canabam et -um . . . praeparamus. CAEL. AVR. acut. 1, 11, 93 haec . . . de -o proferuntur, quod Graeci apothecion vocaverunt. 3, 21, 204 e -o, quod Graeci apotamiam vocant. OP. imperf. in Matth. 17 p. 728 clavicularium -i tui fidelem tibi requiris. CORP. VI 8745 p(rae)p(ositus) -is. 8746 praepositus -o. 8747. *cella subterranea, ut videtur*: HIER. c. Ioh. 33 -a sepulcra significant, de quibus profertur, quod conditum erat. *cf.* TERT. resurr. 27 ecquae enim ab ira dei -orum nos refugia servabunt? *de cibis*: TERT. idol. 11 alumnos ... quibus domum suam -um praestat. CLAVD. DON. Verg. Aen. 1, 704 ad quarum curam pertinebat procuratio -i et . . . penatium cultus (VERG. penum struere). AMBR. serm. 8, 5 non ut conviviorum -a procuraret. 53, 3 ut se reficiat ... Petrus, non -um ... reseratur. HIER. adv. Iovin. 2, 14 Diogenes ... peram pro -o habuit. in Matth. 10, 9—10 p. 58 -um secum vehebant. reg. Pachom. 41 introeundi in coquinam vel -um et sibi aliquid auferendi. VVLG. Luc. 12, 24 quibus non est -um (ἀποθήκη) neque horreum. AVG. serm. 95, 1 commune habemus in caelo -um. 145, 2 quod de -o dominico apponatur. PS. AVG. serm. 212, 2 -um habet amplum, unde et nos et vos vivere possimus. 271, 5 si in -o vel in horreo non habes, quod dare possis. CASSIAN. inst. 4, 22 uni ... -i vel coquinae cura committitur. SALV. gub. 3, 7 supellectiles copiosae vel -a opulenta. MIRAC. Steph. 1, 12 salutares cibos de caelesti -o. EXPOS. mundi 54 Campania ... ipsa sibi sufficiens est et -um ... Romae. ENNOD. carm. 2, 41. BENED. reg. 46. VITA Fulg. 43 erat ... eis communis mensa, commune -um. VITA Caes. Arel. 2, 6 in -o congregationis. *ibid.* a -o removere. VEN. FORT. vita Pat. 3, 10 ad dispensationem -i deputatus. ITIN. Anton. Plac. rec. A 34 adduxit illis ... ad -um legumina. ISID. reg. monach. 1, 3. 20, 2 qui -o praeponitur (*ibid.* promptuario). SCHOL. Hor. sat. 2, 2, 16 *p. 762, 54*. SCHOL. Pers. 3, 73 in quorum -is tanta est dapum abundantia. *nota*: PS. ALEX. c. Dind. coll. p. 180 Bacchum . . . -a gutturis obtinere. **2** *metonymice i. quod in cella asservatur, penus*: LAMPR. Heliog. 26, 7 mittebat parasitis pro -o[s] salarii annui vasa cum ranis et scorpiis. HIER. in Hab. 1, 1 p. 591 -a eorum plena eructantia. SERV. Aen. 1, 703 inter penum et -um hoc interest, quod -um est paucorum dierum ... penus vero temporis longi. SVLP. SEV. chron. 2, 41, 2 annonas et -a dari imperator praeceperat. COD. Theod. 1, 22, 4, 1 (*a. 383*) *non* plus aliquid praestabitur, quam nos concessimus in annonis seu -is (*cf.* 11, 1, 6 [*a. 354*] vinum, quod ad -i usus ministrari solet). PALLAD. hist. mon. I 3. II 7 ut ... omnia -a compararet et ... ministraret infirmantibus (ἰατρικὰ καὶ κελλαρικά). FVLG. serm. ant. 24 penum enim -um dicimus. CASSIOD. var. 12, 12, 5 de -is nostris quae desiderabantur obtulimus. REGVLA Tarnat. 12 secundum dispensationem -i expendantur pariter et colantur *olera*. GREG. M. dial. 4, 22 *cum* -um consumpsisset. epist. 1, 42. 6, 63. 8, 33 alia quoque in -is multa misistis. 13, 46 de hoc ... in solidis vel -o ... dare non differas.

syn.: cubiculum, promptuarium, apotheca, gazophylacium, horreum, penus.

deriv.: cellararius, -um (cellariaria), cellar(i)ensis, cellariolum, cellarites. *gr.* κελλαρικός.

cellarmarium, cellaromarium *v.* cellarium *p. 762, 72.*

[habet quattuor cenationes, cubicula viginti . . . susum **cellātiōnem** (*sic H*, cenationem *corr. Scheffer*) PETRON. 77.]

cellerārius *v.* cellararius.

cellio, -ōnis *m.* [*a* cella. *Th.*]. *i. q. cellarius*: CORP. II 5356 (*saec. II?*) S. Celius verna -o [*dub.* V 6072 (*Mediolani*) *ubi* cellionis *rettulerunt*, ⟨Vig⟩ellionis *ed. Mommsen*].

*cellula, -ae *f. a* cella *deminutive.* *forma* cellola *nonnunquam apud auctores recentiores in codd. velut* CONC. Aurel. a. 541 p. 91, 2 CONC. Paris. a. 573 p. 147, 8 GREG. TVR. Franc. 1, 21; *in inscriptionibus*: CORP. V 474 ⟨V⟩rsus p(res)b(yte)r hanc cel⟨l⟩ola(m). GLOSS. IV 187, 19 (V 251, 24) tugurium -a parva a tegendo. *legitur inde ab* TER., *ante* APVL. *raro.*

1 *caverna*: VEN. FORT. vita Albin. 19, 55 propter -ae (*i. sepulcri*) angustiam, in qua conditus fuerat. *cf.* ITIN. Anton. Plac. rec. A 16 in monte *Oliveti* ... vidimus mirabilia multa et -a(m), ubi fuit inclausa vel iacet sancta Pelagia in corpore. *apium*: AMBR. hex. 5, 21, 69 hexagonia illa -arum . . . componere. *ibid.* favorum, in quibus minutae ac rotundae -ae ... fulciuntur (*cf.* PS. AMBR. serm. 43, 1 apibus sunt comparandi, qui velut alveario quodam gratia . . . continentur, in qua diversorum meritorum -as ... componentes). HIER. in Tit. 1, 12 p. 573[A] apium, quae solent favorum -as coaptare. RVFIN. hist. mon. 21 velut examen apium . . . ex suis -is proruunt. PS. AVG. serm. 173, 4 velut apes prudentissimae de diversis divinarum scripturarum floribus intra se -as praepararent. **2** *cubiculum, habitaculum*: TER. Eun. 310 in -am ad te patris omnem penum congerebam clanculum. PETRON. 136 necdum superaveram -ae limen. APVL. met. 4, 9 latrones . . . timidule per balneas et aniles -as reptantes. 9, 5 ut inter -am nostram saltem lucerna luceat. 10, 13 multas ... partes in -am suam mei solebant reportare domini. *ibid.* clausa -a balneas petissent. 10, 15 -am suam ... involare muscas. MIN. FEL. 25, 11 in aedituorum -is. ARNOB. nat. 6, 3 tuguriola his (*deis*) dare, conclavia et -as fabricari. HIER. praef. Vulg. pent. quis . . . septuaginta -as Alexandriae ... extruxerit (praef. par. sec. hebr. post septuaginta -as . . . singulas -as aperuere. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 33). in Ezech. 13, 43 p. 523 habitationis vicinia et medius inter -am nostram et ... paries. in Philem. 22 p. 761 non una contentus -a. epist. 17, 2 de cavernis -arum damnamus orbem. 22, 7 -am meam quasi cogitationum mearum consciam. 24, 3. 50, 3 virginum et viduarum -as circumire. 57, 13. 61, 3. 117, 1 quae in eadem urbe diversis habitarent -is. tract. in psalm. I p. 1, 9 singuli psalmi quasi singulae -ae sunt (*ibid.* cubiculum). p. 231, 15. VVLG. I par. 26, 18 in -is quoque ianitorum. *ibid.* binique per -as. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 10[a] hist. mon. 1. 17 adhaerentem sibi habebat hospitalem -am. PAVL. NOL. epist. 24, 1. 29, 13 tugurium nostrum . . . cenaculo, una porticu, -is hospitalibus. 40, 7. COD. Theod. 9, 45, 4 (*a. 431*) sive in -is sive in domibus, hortulis, balneis. CONC. Aurel. a. 541 p. 91, 2 sacerdotes sive diaconi cum coniugibus suis non habeant commune lectum et -am. *adde*: TERT. adv. Marc. 1. 14 in hac -a creatoris (*i. corpore*) crucifixus est. COD. Theod. 14, 9, 3 (*a. 425*) in publicis magistrationibus -isque collectos . . . discipulos. COD. Iust. 11, 19, 1. ITIN. Anton. Plac. rec. A 12 est spelunca, in qua sunt -ae cum septem virgines. ... in ipsa -a sepelitur et alia -a inciditur. *servorum*: SEN. contr. 7, 6, 8 ut domina nuberet, conserva de -a est eiecta. SVET. Vit. 16 confugitque in -am ianitoris. PS. QVINT. decl. 9, 22 an ille animus rediret in -am *gladiatoris*. IVL. VICT. rhet. 11 p. 413 ad -am saepius conventum ancillae. *meretricis sim.*: SEN. contr. 1, 2, 1 in -am me et obscaenum lectulum vocas. PETRON. 11 in -am redii. *ibid.* risu ... plausuque -am implevit. *i. q. carcer*: RVFIN. hist. 10, 11 se regina deferri ad captivae -am iubet. GREG. TVR. Franc. 1, 21 Ioseph ... in -am includitur. *monachi*: HIER. vita Hilar. 25 lustrabat -as monachorum. vita Malchi 7 monasterii -as. reg. Pachom. praef. 4 nihil habeant in -is praeter psiathum. epist. 22, 33. 35 seiunctis -is. 82, 6. 105, 3 senem latitantem in -a. adv. Pelag. 2, 24 clausi -is et feminas non videntes. RVFIN. hist. 6, 43, 16 in -a quadam (τοῦ οἰκίσκου). hist. mon. praef. separati -is, sed caritate conexi. BACHIAR. repar. laps. 15 VRAN. epist. 4 PAVL. PETRIC. Mart. 2, 130. EVGIPP. Sev. 4, 6 quamvis eum quies -ae delectaret ... monasterium construeret. 7, 1. 10, 2. 14, 1. NOVELL. Iust. 133, 1 licentiam habere habitandi appellatam -am (τὸ καλούμενον κελλίον). ANON. Vales. 10, 46 humillimum tectum -ae. VEN. FORT. vita Leob. 7, 21. ISID. reg. monach. 1, 2 -ae fratribus iuxta ecclesiam constituantur. 1, 3. 19, 1. 2.

i. q. casa anachoretae: PALLAD. hist. mon. I 1 cuius et -am vidi in monte (κέλλαν). 2 fecit ... sibi duarum volumina -arum (δύο θόλους κελλίων). 22. 34 -am sibi parvulam fecit (ξενίαν). II 9. 10. HIER. vita Pauli 13 ex -a pallium protulit. RVFIN. hist mon. 6 intra -am suam clausum solitarium. SVLP. SEV. dial. 1, 22, 3 -am suam ... eremita deseruit. 2, 11, 1 -am ... in remoto quasi eremita ... erexerat. Mart. 10, 4 ex lignis contextam -am habebat (*passim*). ITIN. Anton. Plac. rec. A 26 inter ipsas sepulturas -as servorum dei. 38 in quo (*monte Sina*) ... -ae multae servorum dei. ISID. eccl. off. 2, 16, 4 *anachoretae* includunt semet ipsos in -is. *i. q. monasterium*: PALLAD. hist. mon. I 2 praeerat . . . -is fratrum pauperum. EVGIPP. Sev. 19, 1 -am paucis monachis fundaverat. 22, 1. 39, 1. 42, 2. EVCHER. laud. her. 42 divisis -is Aegyptios patres Gallis nostris intulerant. ITIN. Eucher. 126, 1 planitiem monachorum -ae obtinuerunt. VEN. FORT. vita Leob. 3, 10 ne parvae te socies -ae. vita Pat. 4, 12 cum Scubilione, eiusdem -ae monacho (*cf.* 3, 9 monasterium Enessione). 9, 29. ITIN. Anton. Plac. rec. A 34 dum appropinquamus -ae (*ibid.* monasterium). GREG. M. epist. 11, 15 disposueram in -am ... habitare. CONC. Paris. a. 573 p. 147, 8 presbyter ... qui reliquerat ... -am suam. *in balneo*: CASSIOD. var. 2, 39, 5 inhalat primae -ae sudatoriam qualitatem. GLOSS. V 610, 40 spoliaria exteriores balnearum -ae. **3** *i. q. columbarium*: COLVM. 8, 9, 3 receptacula non tamquam columbis loculamenta vel -ae cautae efficiuntur. AVG. serm.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

64, 3, 4 columbae . . . inter se rixantur de -is suis. **4** *i. q. horreum, promptuarium*: COD. Theod. 14, 15, 4, 1 (*a. 398*) ex his horreis -isve, quae intra urbem Romam atque in portu constitutae pistorio iure retinentur. EVCHER. instr. 2 p. 149, 17 in nova interpretatione gazophylacia, id est -as parvas. VAL CEM. hom. 7, 4 novas vini -as.

syn.: conclave, cubiculum, receptaculum, gazophylacium, monasterium.

deriv.: cellulanus.

cellulānus, -ī *m. a* cellula. SIDON. epist. 9, 3, 4 *preces* de palaestra congregationis eremitidis et de senatu Lirinensium -orum (*i. monachorum*) . . . transtulisti. ENNOD. opusc. 12, 1 p. 411 praeceptum quando iussi sunt omnes episcopi -os (*i. contubernales*) habere. *Wulff.*

***cēlo**, -āvī, -ātum, -āre [*cf. c.* occulere, *ubi plura. Th.*]. NON. p. 436 -are est tegere, abscondere; caelare insculpere (*cf.* GRAMM. suppl. 257, 28 -o vero, i. occulto, non habet a. BEDA gramm. VII 268, 27). CIC. off. 3, 52. 57 neque enim id est -are quicquid reticeas, sed cum, quod tu scias, id ignorare emolumenti tui causa velis eos, quorum intersit id scire. SERV. auct. Aen. 6, 7 abstrudere enim est de industria -are. GLOSS. κρύπτω (*hoc ubique, nisi quid adnotatum est, respondet apud auctores graecos*); -at: velat operit. II 355, 34 occulto condo. PLVT. aet. Rom. 24 p. 269^{D} κηλᾶρε τὸ λανθάνειν.

formae: -assis: PLAVT. Stich. 149 (PAVL. FEST. p. 61). -atum (*gen. plur. part. pro* celatorum): Trin. 241. -arier: LVCR. 1, 905. -atura: SEN. epist. 90, 20. -asse(t): *praeter* CATON. agr. 5, 4 (-visse) *ubique* (*12*^{ies}). -arunt: SVET. rhet. 25 (-verunt DIG. *bis*). -arit: CIC. Verr. 2, 80. -aris: NEP. Hann. 2, 6 OV. ars 2, 409 (-verit *sim. inde ab* OV. epist. 15, 7; *24*^{ies}). -arat: VERG. Aen. 10, 416 (-verat *inde a* CVRT. 7, 7, 23 *ter*). *legitur inde ab* ENNIO frg. var. 75 *et* PLAVTO. *frequentant*: PLAVT. (*26*^{ies}) TER. (*19*^{ies}) CIC. (*49*^{ies}) LIV. (*20*^{ies}) OV. (*51*^{ies}) SEN. (philos. *6*^{ies}, trag. *7*^{ies}) STAT. (*12*^{ies}) DIG. (*48*^{ies}) VVLG. (*27*^{ies}). *raro habent: trinis locis*: VERG. PLIN. nat. MART. PLIN. epist. AVSON., *binis*: RHET. Her. VARRO SEN. contr. *singulis*: CATO CATVLL. BELL. Alex. VITR. VAL. MAX. SCRIB. LARG. IVV. *deest*: SALL. VELL. CELS. MELAE PERS. PETRON. VAL. FL. QVINT. TAC. FRONTONI *al.* [*it.* celare, *francog.* celer, *hisp.* celar. *M.-L.*]

I ***i. q. occultare, non sinere cognosci***: **A** *absolute*: PLAVT. Men. 641 o hominem malum, ut dissimulat. non potes -are: rem novit probe. CAECIL. com. 95 nunc uter crescit, non potest -ari. RHET. Her. 2, 4, 6 spem -andi (CIC. inv. 2, 43 TIB. 1, 9, 23. *cf.* CIC. off. 3, 37 -andi et occultandi spes opinioque. part. 112 cum opinione -andi). CIC. Tull. 34 tempus ad -andum (*ibid.* ad insidiandum). inv. 2, 34 eum ante -asse, nunc manifesto teneri. off. 1, 108 Q. Maximum accepimus facile -are, tacere, dissimulare, insidiari. NEP. Att. 12, 2 conciliator fuit, non est enim -andum, M. Antonius. VARRO ling. 5, 162 ubi quid conditum esse volebant a -ando cellam appellarunt (PAVL. FEST. p. 66). OV. epist. 4, 137 ars 1, 397 met. 11, 180. VLP. dig. 43, 24, 5, 3 -andi animum non habere. AVSON. 416, 28 -andi . . . formas. VVLG. Ier. 50, 2 praedicate et nolite -are.

B *rem hominemve, de quo quis certior non fit.* **1** *rem* (*plerumque incorpoream*): **a** *homo celat*: **α** *generatim*: PLAVT. Mil. 1014 ego id quod -o hau -o. *quater.* Aul. 74 quo pacto -em erilis filiae probrum. 277 quod -atum atque occultatum est usque adhuc. Cas. 875 hoc dedecus. Truc. 57 haec -amus nos clam magna industria *al. cf. p. 769, 23.* Amph. 490 clandestina ut -etur consuetio (*loco suspecto*). TER. Andr. 132 bene dissimulatum amorem et -atum indicat (OV. epist. 12, 37 *al.* PLIN. epist. 7, 4, 6 vers. 10. *cf.* OV. epist. 15, 235 furorem, *syn.* dissimulatus). Hec. 253 iras. 374 -ari posset *morbus.* 576 orata nostra. 657 non clam me haberet, quod -asse intellego *al.* Haut. 414 insperatum gaudium (STAT. Theb. 10, 285 Ach. 1, 754 *al.*). Phorm. 182 potest -ari . . . audacia *al.* CIC. Verr. 5, 64 rex id -atum voluerat. ac. 2, 60 illud non -ant, nihil esse quod percipi posset. 2, 60 sententiam. nat. deor. 2, 11 peccatum. LVCR. 5, 1160 *quippe multi* ferantur . . . -ata ⟨mala⟩ in medium et peccata dedisse (PS. AMBR. laps. virg. 8, 37 *opp.* confiteri). CAES. Gall. 7, 80, 5 recte ac turpiter factum (VERG. Aen. 1, 351; *ibid.* simulans lusit). PVBLIL. Q 12. NEP. Epam. 3, 2 commissa (VVLG. prov. 11, 13 *opp.* revelat). Con. 5, 3. TIB. 1, 2, 34 furta *Veneris.* 1, 9, 3 periuria. PROP. 3, 24, 31 te -atis aetas gravis urgeat annis. 4, 7, 70 perfidiae crimina (OV. ars 2, 427 *opp.* detege *al.*). LIV. 1, 41, 6 -ata morte *Tarquinii* (24, 23, 5 SVET. Claud. 45). 5, 15, 10 tacendo forsitan quae di . . . vulgari velint haud minus quam -anda effando nefas contrahi. 21, 57, 6 *inceptum.* 29, 24, 4 ne vera eo ipso, quod -rentur, sua sponte magis emanarent (*cf.* 44, 35, 3). 38, 1, 7 *paucitas* -andae rei quam agendae aptior erat. 42, 17, 6 *al.* OV. am. 3, 14, 41 nec quae -are parabis insequar. ars 2, 409 (*opp.* patebunt, *syn.* nega). 2, 571 concubitus. met. 3, 551 sorsque querenda, non -anda foret lacrimaeque pudore carerent. 9, 516 littera -atos arcana fatebitur ignes. trist. 3, 6, 9 nil ita -bas, ut ego non conscius essem *al.* MANIL. 1, 750 nec mihi -anda est famae vulgata vetustas. CVRT. 4, 6, 5 arcana regum mirā fide. 6, 7, 35 contemptum magis quam -atum indicium esse. 7, 7, 23 superstitionem; *opp.* detegebatur. SCRIB. LARG. 196 tauri sanguinis potum. SEN. Tro. 579 *opp.* eloqui. Herc. O. 568 -anda vis est dira, ne pateant doli. STAT. Theb. 10, 242 motūs. SIL. 2, 465 -ata fames. 9, 165 nostros -are (*Col.*, tolerare *Sang.*) labores. 10, 377 -atis superum monitis clausoque pavore. FRONTIN. strat. 2, 7, 13 non -ato exitu pugnae. SVET. Tib. 66 (*ibid.* ignota). Nero 34 *consilium.* rhet. 25 fallaciam. GELL. 12, 11, 5 (*ibid.* latere). APVL. met. 4, 20 *v. p. 770, 42.* SCAEV. dig. 21, 2, 69, 5 si quis condicionem libertatis -verit. *bis* (VLP. dig. 2, 4, 10, 2). TRYPH. dig. 26, 3, 8 morum ante -ata vel ignorata emersit improbitas. VLP. dig. 19, 1, 1, 1 -are *servitutem* sic accipimus: non solum si non admonuit, sed et si negavit. *ter.* 47, 8, 2, 24 ille qui clam fecit -et suum delictum. PAVL. dig. 48, 10, 16, 2 qui in rationibus, tabulis, litteris publicis quid -erunt, subripuerunt, deleverunt, subiecerunt, resignaverunt. DIG. *saep.* TERT. nat. 3, 1, 7 p. 69, 29 (*opp.* demonstrantur). orat. 18 ieiunia nostra. SORT. Sang. 32, 2 -bitur fuga tua. 37, 9 *al.* IVST. 24, 3, 5 fraudem. CAPITOL. Aur. 15, 3 ut Veri vitia et -crit et defenderit. HIER. epist. 57, 7 vel -asse vel ignorasse mysterium. 64, 20 tota pristinorum peccatorum turpitudo -etur. vir. ill. prol. p. 2 scripta. VVLG. Esth. 15, 8 tristem animum. prov. 12, 23 scientiam. 25, 2 gloria dei est -are verbum (*opp.* investigare). Sirach 20, 33 insipientiam (*syn.* abscondit). *cf.* gen. 37, 26 quid nobis prodest, si . . . -erimus sanguinem *Ioseph*? PHYSIOGN. 39 p. 56 vitium. 132 p. 144. AMM. 27, 11, 6 (*opp.* perspicuum) *al.* AVG. serm. ed. Mai 121, 3 sacrilegas mentes (*opp.* prodere). SVLP. SEV. dial. 2, 4, 2 multa . . . illius prius gesta innotuere mundo neque potuere -ari. SIDON. epist. 4, 15, 2 non solum religione -ata, sed et conversione manifesta. SEV. MINOR. p. 731^{D} silere vel -are opera Christi (*opp.* revelare et confiteri). DRAC. laud. dei 3, 575 nefas peractum. NOVELL. Iust. app. 8 p. 803, 19 si quis datorum pignorum magnitudinem . . . lucri causa supprimere aut -are voluerit. PALLAD. hist. mon. I 24 p. 305^{D} secretum meum vobis atque hoc quod hactenus -eram pando. INSCR. christ. Rossi II p. 91 56, 5 -vit censum tenuans (-am *vel* -em *cod.*) per commoda famem. *nota*: HOR. sat. 2, 5, 104 illacrimare; est (*sc. aliquid*) gaudia prodentem vultum -are. *per prosopopoeiam*: HOR. carm. 4, 14, 45 fontium qui -at origines Nilusque et Hister (OV. am. 3, 6, 40). LVCAN. 8, 359 fato -ante favorem. *acced. aliqua re*: CIC. Verr. 1, 21 animi dolorem voltu tegere et taciturnitate -are (*cf.* PS. APVL. Ascl. 32 PANEG. 11, 18). Pis. 56 triumphi nomine tegere atque -are cupiditatem suam. CATVLL. 64, 175 malus hic -ans dulci crudelia forma consilia. OV. ars 2, 389 furto -etur culpa modesto. PHAEDR. 2, 2, 4 mulier annos -ans elegantia. CVRT. 10, 10, 11 fontes aquarum . . . incolentium fraude -antur. LVCAN. 8, 13 tutis fatum -are latebris. HIER. epist. 57, 3 parietibus et scriniis . . . secreta. BACHIAR. repar. laps. 11. SIDON. epist. 3, 3, 8 non magis cladem fraude quam fraudem festinatione -antes. *per prosopopoeiam*: OV. met. 2, 595 tenebrisque *Nyctimene* pudorem -at. *sub aliqua re*: OV. met. 2, 37 falsa Clymene culpam sub imagine -at. LACT. inst. 3, 15, 8 sub obtentu sapientiae sua vitia. opif. 1, 2. *cf. p. 769, 35.* *in aliqua re*: VVLG. Iob 10, 13 haec -es in corde tuo. 31, 33. *apud*: VEG. mil. 1 praef. p. 5, 4 quae apud diversos historicos . . . dispersa et involuta -antur (*opp.* proferantur). **β** *speciatim fere i. q. reticere*: PLAVT. Persa 246 tacitum erit. :: -bitur. HOR. carm. 4, 9, 30 paulum sepultae distat inertiae -ata virtus. STAT. Ach. 1, 661 ereptum -es taceasque pudorem. PELAG. in II Cor. 12 p. 802^{C} ut quod annis quattuordecim -erat, prodere cogeretur *Paulus.* p. 803^{A} sufficiunt manifesta, etiam si -entur occulta. in Gal. 2 p. 810^{A}. **b** *hominis affectus sim. celat*: PROP. 1, 13, 18 quae deinde meus -at . . . pudor (*cf.* AVSON. 400, 1 versus . . . pudore -atos; *opp.* elici). SEN. epist. 10, 2 quicquid aut metu aut pudore -bat animus, exponit. LVCAN. 10, 14 voltu semper -ante pavorem. **c** *res -at: incorporea*: LVCR. 5, 301 adeo properanter ab omnibus (obortis *coni. Bruns*) ignibus ei (*luci*) exitium celeri -atur (celeratur *codd.*) origine flammae. PVBLIL. N 42 necessitas quod -at frustra quaeritur. HOR. sat. 2, 8, 73 convivatoris . . . ingenium res adversae nudare solent, -are secundae. *cf. p. 767, 18.* LIV. 39, 9, 1 urbis magnitudo . . . ea *mala* -vit (AMM. 31, 8, 10). MANIL. 4, 307 aliis alia opposita est et fallit imago, mentiturque suas . . . vices et numina (nomina *codd.*) -at. SEN. epist. 120, 5 vitia, quae species conspicui alicuius facti fulgorque -bat (*cf.* TERT. adv. Marc. 4, 28 p. 516 hypocrisin . . . -antem occulta cordis. *ibid.* obumbrantem). SIL. 7, 135 -antibus umbris (*sc. furta viae*). PORPH. Hor. carm. 1, 24, 7 *veritas* nuda ideo, quia nihil occultet ac -et. SOL. 30, 34 *chrysoprasum* lux -at, produnt tenebrae. PANEG. 11, 14 cum proditionem futuri verborum ambago -ret (*cf.* BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 5 p. 149, 10 quidnam -et amplius altitudo sermonis. herm. sec. 1 praef. p. 4, 11 multa sint Aristotelis, quae subtilissima philosophiae arte -ata sint). CLAVD. 28, 592 nil fiducia -at. *passive*: ARNOB. nat. 6, 7 quod cum opprimi par esset et vetustatis obliteratione -ari. *res corporea*: LVCR. 2, 315 cum quae possumus cernere, -ent saepe tamen motus spatio diducta locorum. OV. ars 3, 64 -ent furtivos balnea multa iocos. LAVS Pis. 255 nos humilis domus et sincera parentum . . . fortuna sua caligine -at. **2** *pro obiecto est enuntiatum*: **a** *interrogativum*: PLAVT. Persa 221 certum⟨n⟩est -are quo iter facias? CIC. Verr. 2, 80 quae causa tumultus fuerit. off. 3, 39 fin. 2, 71 *al.* NEP. Dat. 6, 1 quantum vulnus accepisset *al.* LIV. 23, 14, 12. 42, 3, 5 quamquam unde esset silebatur, non tamen -ari potuit. AMM. 16, 12, 59 (*opp.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

proditus). **b** *relativum*: PLAVT. Rud. 1245 ut quod ad me allatum esse alienum sciam -em? Bacch. 403. IVVENT. com. 2 quod potes sile -a occulta tege tace mussa. SEN. Tro. 587 stulta est fides -are quod prodas statim. AVG. c. mend. 10, 23 quamvis omnis, qui mentitur, velit -are quod verum est, non tamen omnis, qui vult quod verum est -are, mentitur (*syn.* occultare, occulere). DRAC. Romul. 8, 217. **c** *acc. c. inf.*: MAXIMIN. c. Ambr. 44 hunc secundum deum . . . esse nunquam -vit. AVG. civ. 8, 21 utrum diis daemones nuntiaverint . . . poetica Platoni displicere figmenta et sibi ea placere -erint (*syn.* occultaverint). **3** *animantia*: **a** *generatim*: TER. Haut. 698 si abduxeris -bitur, itidem ut -ata adhuc est. CIC. Phil. 2, 25 citius dixerim iactasse se aliquos . . . quam ut quisquam -ari vellet qui fuisset *in ea societate.* PVBLIL. A 24 aetas cinaedum -at, aetas indicat. VITR. 2, 8, 14 *v. p. 770, 40.* PHAEDR. app. 26, 12 ecquid est gratum tibi (*lepori*), quod te -vi? SEN. Phaedr. 920 pudor impudentem -at, audacem quies, pietas nefandum. SVLP. APOLL. perioch. Ter. Ad. 5 hunc citharistriae lepore captum . . . frater -bat. SIDON. epist. 8, 5, 2 eminentius censeatur quod probaverunt te adversa constantem, quam si -rent secunda felicem. *cf. p. 766, 62.* **b** *fere i. q. reticere*: HOR. sat. 2, 4, 11 praecepta canam, -bitur auctor (OV. fast. 5, 249). LIV. 24, 5, 10 conscios -bat (SEN. contr. 9, 6, 19). CVRT. 6, 9, 16 (*opp.* fateantur). GAIVS dig. 38, 1, 35, 8 si quis in vendendo praedio confinem -erit. SVLP. SEV. dial. 3, 14, 8 quidam . . ., nomen non ignoratis, sed -anda persona est.

C *additur is qui non comperit*: ARVS. gramm. VII 460, 13 -atus qui fallitur et ignorat. **1** *homo sim. celat*: ENN. frg. var. 75 Iovem clam abscondunt -antes Saturnum. PLAVT. Mil. 1015 infidos -as. Truc. 60 quos cum -amus, si faximus conscios. CIC. leg. agr. 2, 12 cum familiariter me in eorum sermonem insinuarem ac darem, -bar, excludebar. Cael. 53. Phil. 2, 32 vereor ne -atum me *esse* illis ipsis non honestum *sit.* CIC. off. 3, 37 deos hominesque (LACT. inst. 6, 24, 11) *al.* nat. deor. 1, 74 neque tu me -as ut Pythagoras solebat alienos. Att. 5, 10, 3 *al.* ad Q. fr. 2, 15, 5 -ari videor a te. epist. 5, 19, 2. CORP. I 692 (*glans Perusina*) esureis et me -as. BELL. Alex. 7, 1 *v. p. 768, 4.* OV. am. 1, 6, 43 cum te -are volebam, pervigil . . . eras. ars 1, 397 bene si -bitur index *al.* SEN. epist. 58, 6. CORP. IV 1840 bene ergo tu fellaras et me -bas. PS. QVINT. decl. 9, 2. FRONTIN. strat. 1, 1, 9 ex duobus ducibus . . . eodem consilio alterum -vit, alterum oppressit. 2, 7, 6 -atis et hostibus et militibus. VLP. dig. 19, 1, 1, 1 non videtur esse -atus, qui scit. 34, 24, 3, 7. 8 clam facere videri . . . eum, qui -vit adversarium neque ei denuntiavit. 43, 24, 5, 5. 6 *si* -andi tui, non mei causa fecerit (47, 7, 7 pr. *al.*). 43, 24, 7, 2 *ibid.* praeoccupatus. HIL. in Matth. 26, 4 VVLG. I reg. 3, 17. *acced. enuntiatum finale*: PLAVT. Aul. 113 quom -o sedulo omnes, ne sciant. Truc. 200 -bat metuebatque te, ne . . . suaderes. OV. fast. 3, 491 cupiam -ari Thesea, ne . . . gaudeat. **2** *res celat*: VVLG. Iob 13, 9 quem -are nihil potest. *ibid.* decipietur. ZACCH. 2, 16 p. 1138[c] vitae propriae fine -amur (*an excidit* de?).

D *add. et homo qui, et res quam non comperit*: **1** *aliquem aliquid*: PLAVT. Trin. 800 uxorem quoque ipsam hanc rem uti -es face. Persa 798 haec scivisti et me -isti? Bacch. 375 patrem flagitia *al. cf. p. 769, 23. 770, 28.* CATO agr. 5, 4 *ne* quid dominum -isse velit *vilicus.* TER. Hec. 320 magnum malum me. 384 te atque alios partum. 645 nosne hoc -atos tam diu! Haut. 705. Phorm. 959 id -are posse te uxorem tuam *al.* CIC. orat. 230 nos nihil. epist. 2, 16, 3 te sermonem T. Ampii. ad Q. fr. 3, 5, 4 indicabo tibi, quod mehercule in primis te -atum volebam. LVCR. 4, 1186 hos *amatores* vitae poscaenia -ant *puellae.* NEP. Alc. 5, 2 *v. p. 768, 5.* LIV. 40, 56, 11. OV. fast. 4, 149 ut tegat hoc -etque viros *al.* SEN. dial. 6, 22, 6 hoc unum totā -ata vitā *filia.* LVCAN. 5, 200 nullum . . . futuri a superis -ate diem. VVLG. I reg. 20, 2 *al.* SVLP. SEV. dial. 1, 5, 3 quod summa nos dissimulatione -erat. 3, 11, 1. BENED. reg. 7 lin. 103 *si* omnes cogitationes malas . . . vel mala a se absconse commissa per humilem confessionem abbatem (-ti *codd. interp.*) non -erit. **2** *aliquem, sequitur enuntiatum*: *relativum*: PLAVT. Stich. 149 neque ego te -bo neque tu me -assis quod scias (scies *P*). TER. Andr. 585 vos -vi quod nunc dicam. VVLG. gen. 18, 17 num -are potero Abraham quae gesturus sum? *interrogativum*: CIC. off. 3, 52 tu . . . -bis homines quid eis assit commoditatis et copiae? TIB. 1, 8, 1 non ego -ari (ς, -are *A*) possum quid . . . ferant miti lenia verba sono. VAL. MAX. 5, 9, 4. VVLG. Ier. 38, 25 indica nobis, quid locutus sis . . ., ne -es nos. *condicionale sim.*: PLAVT. Truc. 90 an me censuit -are se potesse gravida si foret? CIC. Deiot. 18 si veneno *te interemisset* Iovis ille quidem hospitalis numen, nunquam -are potuisset (NEP. Hann. 2, 6). Flacc. 45 cum pecuniam accepisset, -vit suos cives. SEN. contr. 2, 5, 19 si, cum cogitarem, non -vi uxorem. *acc. c. inf.*: CIC. Att. 11, 24, 2 quam quidem -o miseram me hoc timere. LVCAN. 4, 519 victurosque dei -ant . . . felix esse mori. PLIN. epist. 5, 3, 1. APVL. met. 5, 17 *nec te* -are possumus . . . serpentem . . . tecum noctibus latenter acquiescere. *quod*: VVLG. gen. 47, 18 non -bimus . . . dominum nostrum, quod . . . pecora simul defecerunt.

3 *aliquem* de *aliqua re*: CIC. Verr. 5, 29 *se* cupisse te -are de phaleris. Sull. 39 credo -atum esse Cassium de Sulla uno; nam de ceteris certe sciebat. Cluent. 189 *al.* Tim. 36 (*loco corrupto*). Att. 10, 14, 3 ut iam -andus magis de nostro consilio quam adhibendus (*coni. Madv.*, ad idem ⟨. . .⟩ *codd.*) videretur *al.* LIV. 9, 23, 8 de magistro equitum novoque exercitu militem -vit. **4** *alicui aliquid* (*aliquem*): BELL. Alex. 7, 1 quod neque -ari Alexandrinis (ϱ *W*, -i π*S*) possent in apparanda fuga *Romani.* NEP. Alc. 5, 2 id Alcibiadi (*codd.*, Alcibiades *Gesner*) diutius -ari non potuit. ITALA Ios. 7, 19 (Lugd.) ne -eris (VVLG. abscondas) mihi (*sc. quid feceris*). DON. Ter. Hec. 567 seni vitium virginis. FILASTR. 156, 8 mysterium quaerentibus. AVG. epist. 65, 2 (*opp.* aperui). PAVL. NOL. carm. 18, 295 fures tibi. PS. PROSP. prom. 1, 16, 23. 2, 31, 66 -atum sibi hoc a domino propheta miratur. FVLG. RVSP. ad Monim. prol. p. 2. CASSIOD. hist. 1, 14 p. 908[C] huius notitia humanae perceptioni -ata est *al.* IVLIAN. TOL. gramm. V 323, 12 quod vagitum Iovis huius cantu mater eius Saturno patri -erit. DRAC. laud. dei 1, 132 nec -antur ei (*deo*), quaecunque obscura geruntur. ENNOD. epist. 2, 9, 4 p. 49, 10 nobis quid cuperem non -vi. CASSIOD. in psalm. 118, 19 *ne* ei . . . -entur, quae peccatoribus probantur absconsa *esse* (*opp.* pronuntiata). **5** ab *aliquo aliquid*: ITALA gen. 18, 17 (Rufin. Orig. in lev. 13, 3) non -bo a puero meo Abraham (κρύψω ἀπό, VVLG. *v. p. 767, 67*) quod facturus sum. PSALT. Rom. 39, 11 non -vi (VVLG. abscondi) misericordiam tuam . . . a congregatione multa. RVFIN. hist. mon. 9 p. 426[C] illud a vobis. VVLG. IV reg. 4, 27 dominus -vit a me (*opp.* indicavit). Iob 42, 3 qui -at consilium absque scientia? CASSIAN. conl. 12, 8, 5 quod ab humanis aspectibus velit esse -atum.

II *i. q.* ***abscondere, tegere*** (GLOSS. IV 396, 21 tegit: amictat cooperit -at. II 98, 56 -erit ἔκρυψεν, κρύψει. *cf.* VARRO *p. 765, 47*): **A** *animantia celant*: **1** *rem* (*plerumque corpoream*): PLAVT. Poen. 180 -bit hominem et aurum (PHAEDR. 5, 5, 32). TVRPIL. com. 11 testamentum ergo -bis? (PAVL. dig. 48, 10, 2 *syn.* amoverit, eripuerit, deleverit, interleverit, subiecerit, resignaverit. COD. Iust. 6, 37, 25 pr. *bis. cf.* VLP. dig. 12, 6, 2, 1 codicilli diu -ati. 43, 5, 3, 6 si neque amoverit neque -erit tabulas). CIC. Verr. 4, 54 frumentum remotum atque -atum. 5, 23 quod -ari opus erat, habebant sepositum et reconditum (*cf.* PAVL. FEST. p. 66, 8). Rab. Post. 38 at habet et -at *pecuniam.* LVCR. 1, 90 ferrum -are ministros (OV. fast. 2, 831). CAES. Gall. 2, 33, 2 quae (*arma*) retinuerant et -erant. *cf.* 2, 32, 4 parte tertia *armorum* . . . -ata. HOR. carm. saec. 10 alme Sol, curru nitido diem qui promis et -as. OV. epist. 15, 7 male dissimulo: quis enim -erit ignem, lumine qui semper proditur ipse suo. PRIAP. 9, 12 -ata cum face. FEST. p. 194 os -are (eos celeres *cod.*) sint soliti personis propter verecundiam. *cf. infra l. 55* (*cf.* STAT. Ach. 1, 233 uda lumina. VVLG. deut. 31, 18 abscondam et -bo faciem meam). PLIN. nat. 11, 81 quanta arte -at pedicas a scutulato rete grassantes *aranea.* SIL. 17, 91 *v. p. 770, 41.* STAT. silv. 5, 179 qui Diomedei -at penetralia furti. PS. FRONTIN. strat. 4, 7, 13 armis et veste -atis. SVET. Otho 11 modo -ans, modo detegens plagam. APVL. apol. 55 quid domi conditum -etis. VLP. dig. 17, 2, 45 rem communem (25, 2, 17, 1. PAVL. sent. 5, 3, 2 *syn.* suppresserit, rapuerit). 29, 2, 71, 6 amovisse eum accipimus, qui quid -erit, aut interverterit aut consumpserit. 47, 2, 46, 6 -andae proprietatis vel supprimendae causa. COD. Iust. 6, 30, 22, 10 si ex hereditate aliquid heredes surripuerint vel -verint vel amovendum curaverint. INST. Iust. 4, 1, 4 qui scientes rem furtivam susceperint vel -erint. PALLAD. hist. mon. I 31 p. 317[C] furtum quod -batur invenit. HOR. epist. 1, 16, 24 incurata pudor malus ulcera -at. PHAEDR. 4, 15, 5 naturae partes, veste quas -at pudor. PHYSIOGN. 11 p. 19 multa signorum . . . propria industria nostrae facultatis obscurat et -at. *per prosopopoeiam*: VIR. ill. 78, 10 sol orbem suum -asse dicitur. *nota*: ITALA Is. 29, 14 (Tert. adv. Marc. 4, 25 p. 504) perdam sapientiam sapientium et prudentiam prudentium -bo (VVLG. abscondetur). *acced. aliqua re* (*nonnulli loci passivae constructionis dubites an sub B afferendi sint*): LYDIA 73 non Aurora . . . rubens oculos roseo -vit amictu? (OV. fast. 2, 819 *al.* BVC. Eins. 1, 47 Caesareumque caput merito -bit [velavit *Peiper*] amictu *Homerus.* MART. 3, 3, 1). HOR. sat. 1, 2, 85. LIV. 5, 51, 9 sacra . . . terra (*Gron.*, terrae *cod.*) -vimus. OV. ars 3, 623 sura chartas -are ligatas. met. 2, 463 manibus uterum (4, 683 manibus modestos vultus). 8, 856 qui pendentia parvo aera cibo -as (15, 476 MANIL. 4, 287). 9, 100 capitis . . . superimposita -atur arundine damnum *ab Acheloo.* fast. 2, 563 di quoque templorum foribus -entur opertis. PHAEDR. 4, 15, 5 *v. l. 55.* LVCAN. 2, 367 funerea -atur (velatur *G*) purpura lana. PLIN. nat. 34, 59 *quod* aurum . . . sinu *statuae* -atum esset. STAT. Theb. 8, 714 Pallada . . . opposita -antem lumina parma. *cf. p. 770, 32.* 12, 605 dissimulat gemitus et vulnera pulvere -at *al.* APVL. met. 2, 30 capillis deiectis aurium vulnera. HIER. epist. 64, 10. 20 feminalibus lineis verenda -bit *sacerdos.* MEROB. poet. 10 silvis rapinas. *in aliqua re*: LVCR. 4, 1221 multa modis primordia multis mixta suo -ant in corpore saepe parentes. OV. ars 3, 267 pes malus in nivea semper -etur aluta. *in imagine*: VVLG. Iob 20, 13 abscondet *malum* sub lingua sua . . . et -bit in gutture suo. **2** *animantia, cf.* ARVS. gramm. VII 460, 13 -at illum quem occultat: PLAVT. Poen. 180 hominem. *cf. supra l. 28.* TER. Eun. 295 diu -ari non potest *virgo.* CAES. civ. 1, 76, 4 plerosque ii, qui receperant, -ant noctuque . . . emittunt. HOR. carm. 3, 3, 42 *dum* catulos ferae -ent inultae. LIV. 39, 17, 3 ne quis reciperet, -ret, ope ulla iuvaret fugientes.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

FEST. p. 334 latebras . . . quibus arcuerit senem i. e. cohibuerit et -erit. SEN. benef. 3, 23, 2 eductam *dominam.* HYG. fab. 4 p. 40, 5 *al.* SVET. Aug. 27 patronum proscriptum. APVL. met. 9, 24 *adultero* tutissime -ato *al.* (*cf.* DRAC. Orest. 236 -atus adulter inter claustra latet). AFRIC. dig. 41, 2, 40, 2 servum tuum . . . -are coepi (GAIVS inst. 3, 200. LEX Fabia Call. dig. 48, 15, 6, 2 VLP. dig. 11, 3, 11, 2 *al.* PAVL. coll. Mos. 14, 2, 3 servus servum. *cf.* VLP. dig. 47, 2, 36, 3 *duo servi* invicem se). *cf.* VLP. dig. 11, 4, 1, 1 qui fugitivum -vit, fur est (19, 5, 15 pr. *bis.* MOD. dig. 48, 15, 5 fugitivum alienum suscepisse et -asse. SORT. Sang. 40, 12 LEX Visig. 9, 1, 4). VLP. dig. 47, 2, 39 si meretricem . . . rapuit quis vel -vit. 47, 10, 25 si -vit mancipium vel quid aliud furandi animo fecit. LEX Fabia Call. dig. 48, 15, 6, 2 qui hominem ingenuum vel libertinum invitum -erit, [in]vinctum habuerit (*cf.* VLP. coll. Mos. 14, 3, 4 *al.*). VLP. dig. 47, 2, 48, 1. 2. 3 multum interest furem quis -et an non indicet (*cf.* LEX Visig. 9, 1, 17 latrones *ter*). PAVL. sent. 5, 26, 3 qui eum, cui aqua et igni interdictum est, receperit, -erit, tenuerit. ITALA exod. 2, 2 (Lugd.) -erunt (ἐσκέπασαν, VVLG. abscondit) eum mensibus tribus. 2, 3 (*ibid. et* VVLG.) cum iam non possent eum amplius -are (κρύπτειν). deut. 13, 8 (Lugd. Firm. err. 29, 1 *al.*) neque -bis (σκεπάσῃς, VVLG. occultes) eum. ARNOB. nat. 3, 30 VVLG. I reg. 20, 19. LEX Burg. lib. const. 39, 3 *si* ignotus veniens . . . *fuerit* -atus. COMM. apol. 942 producet populum -atum tempore multo. *nota*: PLAVT. Poen. 1239 filias meas -istis clam me. *cf. p. 765, 55. 767, 50 sqq.* *de sepultura in imagine*: GREG. M. moral. 5, 9 in sepulcro abscondimur, cum mortificati exterius in secreto internae contemplationis -amur. *cf. l. 32.* *translate, fere i. q. defendere*: OPTAT. 2, 19 p. 54, 16 ecce quales . . . episcopos -as (*opp.* accusas). *acced. aliqua re*: VERG. Aen. 10, 416 silvis genitor -arat Halaesum. OV. epist. 11, 68 frondibus infantem ramisque . . . et levibus vittis. CVRT. 8, 10, 12 Iovis femine Liberum Patrem esse -atum. HYG. astr. 2, 13 p. 49, 4 *Aega* specu quodam . . . in insula Creta. in: FRONTIN. strat. 2, 55, 22 cum partem peditum in confragosis rupibus -asset. CASSIOD. in psalm. 138, 6 illic (*opp.* praesens *est*). *cf. l. 25.* intra: PALLAD. hist. mon. I 51 p. 335ᵃ sanctum . . . intra cellae suae secreta. sub: LACT. inst. 5, 3, 23 voluit lupum sub ovis pelle -are (*in proverbio, cf. p. 766, 45*).

B *res celat*: **1** *proprie, fere i. q. tegere* (*cf. p. 768, 60*): **a** *rem*: LVCR. 1, 905 si facta foret silvis abscondita flamma, non possent ullum tempus -arier ignes. MORET. 9 cinis obductae -bat lumina prunae. HOR. carm. 3, 3, 50 aurum inrepertum . . . cum terra -at (TIBERIAN. carm. 2, 24). OV. am. 1, 4, 41 quae bene pallia -ant, illa mihi caeci causa timoris erunt (*cf.* SEN. epist. 90, 20 vestis nihil -ura. MART. 11, 106, 7). 2, 9, 21 subductam -ant navalia pinum. met. 9, 76 *v. p. 770, 30.* MANIL. 3, 353 signa . . . medio terrae -ata tumore (AVIEN. Arat. 1072 curvet -ando . . . litora mundo Oceanus. *cf. l. 58 p. 770, 18*). SEN. Oed. 592 quidquid aeternae creant -antque tenebrae. *cf. l. 72.* CVRT. 3, 1, 15 iugum astrictum compluribus nodis in semet ipsos implicatis et -antibus nexus (*cf.* AVSON. 417, 50 *lora* abdita opertis principiis et utroque caput -antia nodo). LVCAN. 5, 643 pelagus . . . non -at harenas exhaustum in cumulos. MART. 10, 42, 3 -antur simili ventura Cydonea *mala* lanā. STAT. Theb. 6, 719 Olympum desuper Ossa. PLIN. epist. 3, 6, 2 *Corinthium signum est* nudum nec vitia . . . -at aut laudes parum ostentat. APVL. met. 4, 11 corpus . . . mari -andum commisimus. 11, 11 cista secretorum capax penitus -ans operta magnificae religionis. AVIEN. Arat. 1108 replicato . . . poplite iam superi -atur corporis artus. CLAVD. rapt. Pros. 3, 119 timeo ne . . . levius . . . meum Trinacria -et depositum. *acced. aliqua re*: LVCAN. 9, 497 *sidera* Libycae finitor circulus orae . . . devexo terrarum margine -at. COLVM. 10, 53 dum Bacchi Gnosius ardor (*i. Coronae sidus*) aequore caeruleo -etur vertice mundi. *cf. supra l. 44.* **b** *animantia*: OV. fast. 6, 756 lucus eum (*Hippolytum*) nemorisque . . . recessus -at. medic. 29 rure latent *puellae* . . . licet arduus illas -et Athos. STAT. silv. 5, 3, 281 Centauros . . . Scyllaeaque monstra aversae -ent valles. ZACCH. 3, 7 p. 1160ᶜ nullaque, ut -et, in abditis latebra (*sc. erit fugientibus*), cum . . . prodantur latentes. *nota*: APVL. met. 9, 13 *asinus meus* me suo -atum tegmine . . . multiscium reddidit. **2** *latiore sensu, fere i. q. continere*: HOR. sat. 2, 8, 28 cenamus aves, conchylia . . . longe dissimilem noto -antia sucum. epist. 1, 15, 23 utra magis pisces et echinos aequora -ent. OV. Ib. 373 tecta novi formam -antia monstri. SEN. Phaedr. 70. COLVM. 11, 2, 69 vinacea, quae acinis -antur. PLIN. nat. 9, 154 quae *animalia* capillus maxime -at. AVG. serm. ed. Mai 31, 1 quod capit mare, quod tartarus -at. *cf. supra l. 46.* INSCR. christ. Rossi II p. 140 30, 14 quem iam pontificum clara sepulcra -ant. *acced. aliqua re*: LVCR. 1, 514 nec res ulla potest . . . probari corpore inane suo -are atque intus habere (*ibid.* cohibet). 2, 678 *cetera* invenies . . . multarum semina rerum corpore -are et varias cohibere figuras. PROP. 4, 4, 50 tacentes fallaci -at limite semper aquas *tergum iugi.* OV. fast. 5, 519 flumineam lino -antibus ulvam *toris.* sub: OV. met. 10, 736 quae lento -ant sub cortice granum, punica. in: OV. epist. 6, 61 quod tamen e nobis gravida -atur in alvo, vivat. fast. 6, 297 ignis inextinctus templo -atur in illo. intra: CASSIOD. in psalm. 113, 25 caelum . . . quod intra se -et universa.

C *reflexive vel passive sensu mediali*: **1** *generatim, i. q. se abscondere*: **a** *homo*: SEN. Oed. 621 ab omni dissidet turba procul -atque semet. HYG. fab. 73 p. 78, 18. VLP. dig. 40, 12, 10 quasi fugitivus se -are. 41, 2, 6. PAVL. dig. 4, 8, 32, 12 si arbiter sese -are temptaverit (*opp.* investigare). PS. HIL. libell. 19 p. 748ᴮ se indicant, cum se -are debuerant. VVLG. Ier. 49, 10 revelavi abscondita eius et -ari non poterit. COD. Iust. 1, 17, 2, 8ᵃ *audaces homines* se -are conantur et contumaces existunt. 7, 72, 10 pr. 11, 48, 23 pr. (*ibid. se* separare). *cf. p. 769, 25.* *acced. aliqua re*: VERG. Aen. 9, 423 se -are tenebris. ab *aliquo* (*aliqua re*): VLP. dig. 21, 1, 17 pr. (*ex Ofilio*) ut se a domino -ret. VVLG. Is. 32, 2 qui absconditur a vento et -at se a tempestate. Am. 9, 3 si -erint se ab oculis meis in profundo maris. *c. dativo*: FVLG. RVSP. ad Monim. 2, 5 se autem non potest -are vindictae *infidelis.* ASSVMPT. Moys. 7, 7 *homines* -antes se, ne possent cognosci impii. *activum mediali vi*: ITALA exod. 23, 21 (Tert. adv. Marc. 3, 16 p. 403) non enim -bit (ὑποστείληται, VVLG. *aliter*) te *angelus meus.* VLP. dig. 21, 1, 17, 5 si -andi causa quo . . . fugisset puer. VEN. FORT. carm. 11, 2, 6 te -ante mihi stat sine sole dies. **b** *sidera*: MANIL. 1, 468 satis est si se non omnia -ant. *i. q. occidere*: *cf. p. 769, 44 sq.* COLVM. 11, 2, 35 pridie Id. Apr. Suculae -antur (11, 2, 36 se vesperi -ant). 11, 2, 34 VIII. Id. Apr. Vergiliae vespere -antur. 11, 2, 37. AVIEN. Arat. 11, 21 -atur sonipes caput impiger. *cf. infra l. 36 sqq.* **c** *aliae res*: VARRO ling. 5, 18 caelum dictum . . . contrario nomine -atum quod apertum est. *ibid.* non minus illud . . . de -ando ab eo potuit dici quod interdiu -atur, quam quod noctu non -atur. CAEL. AVR. chron. 4, 3, 40 si gelatus obstiterit sanguis . . . et propterea fuerit fluor -atus (*i. cessans?*). 5, 4, 67 est enim vesica . . . altioribus insita locis et -ata. acut. 2, 33, 179 -atis locis (*i. visceribus*). **2** *speciatim*: *homo (deus) non sinit se cognosci*: *aliqua re*: OV. met. 5, 326 Typhoea . . . se mentitis superos -asse figuris. *cf. p. 767, 50 sqq.* 6, 110 satyri -atus imagine . . . Iuppiter (*cf. active*: 9, 76 quem forma precaria -at). TERT. bapt. 11 in semetipsum *tingueretne dominus* quem humilitate -bat? SIL. 15, 479 honore armorum exuto et parma -atus Hibera. SVET. Cal. 11 capillamento -atus et veste longa. Dom. 1 Isiaci -atus habitu. *cf. p. 768, 61 sqq.* in *aliqua re*: PS. HIL. libell. 6 filius dei . . . se posset in homine -are. ORIG. in Matth. 18, 27 Christus -atus venit in corpore.

part. perf. pass. **cēlātus,** -a, -um, *i. q. non agnoscibilis*: SIL. 13, 57 nec -ata deam et minitans Tritonia virgo *ait. cf. supra l. 20.* 17, 580 Iuno . . . non gratam invito *Hannibali* servat -ata salutem. COMM. apol. 317 obrepsit dominus veteri latroni -atus. *part. positum pro adverbio*: VITR. 2, 8, 14 -atis remigibus et epibatis comparatis (*an corrigendum* -atim?). SIL. 17, 91 tacita spargit -ata incendia nocte. APVL. met. 4, 20 in quo solo poteram -atum auxilium . . . ferre. *part.* Celatus *pro cognomine v. nom. propr.*

neutr. part. perf. substantive: **cēlātum,** ī: PLAVT. Trin. 164 meam fidelitatem et -ata omnia paene . . . funditus pessumdedit. 241 inops -atum (*gen. pl.*) indagator. *cf.* GLOSS. II 347, 25 κεκρυμμένον obductum occultum -atum conditum. [TER. Ad. 342 quapropter . . . tacitost (*A*ς, -atost *minus bene γ*) opus.]

synon. et iuxta posita: *ad I A B D*: dissimulare, occultare, tacere, insidiari, condere (*cf.* VARRO ling. 5, 162), clam habere, simulantem ludere, negare, claudere (SIL. 10, 377), clam facere; subripere. delere, subicere, resignare (DIG.); ignorare, defendere (CAPITOL. Aur. 15, 3), abscondere (VVLG. Sirach 20, 33); silere, supprimere, tegere, mussare (IVVENT. com. 2); occulere, obcelare (MVTIAN. Chrysost. hom. 24, 1). *passive*: latere. *ad I C*: fallere, praeoccupare, decipere. *passive*: ignorare. *ad II A 1*: amovere, eripere, delere, interlinere, subicere, resignare, removere, supprimere, rapere, intervertere, consumere, subripere (DIG.); seponere, recondere, habere, retinere, condere; suscipere; obscurare, operire, abscondere. *ad II A 2*: occultare, recipere, arcere i. e. cohibere (FEST. p. 334); rapere, furari, vinctum habere, tenere (DIG.). *ad II B 1*: obducere, abdere. *ad II B 2*: capere, intus habere, cohibere. *ad II C*: se separare, abscondi. *opposita*: *ad I A*: manifesto teneri (CIC. inv. 2, 34). *ad I B*: confiteri, fateri, revelare, detegere, vulgare (LIV. 5, 15, 10), eloqui; conscium *facere* (*cf.* OV. trist. 3, 6, 9); admonere, demonstrare, investigare, perspicuum *facere* (*cf.* AMM. 27, 11, 6), manifestum *facere* (*cf.* SIDON. epist. 4, 15, 2), prodere, elicere; proferre, nuntiare, praedicare, exponere, pandere (PALLAD. hist. mon. I 24). *passive*: patere, innotescere. *ad I C*: denuntiare. *passive*: scire. *ad I D*: indicare, aperire; adhibere. *ad II A 1*: promere (HOR. carm. saec. 10); prodere, invenire, detegere. *ad II A 2*: indicare, accusare. *ad II B 1*: ostentare. *ad II C 1*: investigare, se indicare, apertum esse.

deriv.: celatio, celator. *compos.*: con- oc- sub- subtercelare. incelatus.

adv. **cēlātē**: AMM. 14, 7, 21 non -e (*G*, concelatae *V*) ut antea turbidum saeviebat ingenium. **cēlātim**: SISENNA hist. 126 quam maxime -m poterat, in insidiis suos disponit *cf.* GELL. 12, 15, 1 (*minus bene eodem loco* NON. p. 87 celeratim; *v. p. 754, 73*). [VITR. 2, 8, 14 *v. l. 40.*] *Elsperger.*

?**celōcula,** -ae *f. a* celox *deminutive.* PLAVT. Mil. 1006 tum haec celocula (elocutam *CD*, locuta *B*) [illam] autem absentem subigit me ut amem. *Wulff.*

? **celoe.** ISID. orig. 12, 6, 49 concharum multa genera sunt, inter quas et margaritiferae, quae celoe (occoeloe *vel* celee esse *var. lect.*)

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dicuntur, in quarum carne pretiosus calculus solidatur. de quibus tradunt... quod nocturno tempore litora appetunt et ex caelesti rore margaritas (-um *v. l.*) concipiunt, unde et celoe (occoeloe *var.*) nominantur. *Mbr.*

celōx, -ōcis *m. et f.* [*a gr.* κέλης (*lac.* κέληξ) *tractum esse videtur; terminationem accepit ab adiectivo* velox. *Th.*]. GELL. 10,25,5 -es vel ut Graeci dicunt κέλητες. NON. p. 532 -x est navigium breve, dictum a celeritudine. FVLG. serm. ant. 44 -em dicunt genus navicellae modicissimum, quod bamplum dicimus. PHOC. gramm. V 421 haec -x, quod scapham significat navis. GLOSS. navicula. navis genus. -es naviculae ceol (*anglosax.* céol *i. q. navis longa*). ISID. orig. 19, 1, 22 -es, quas Graeci κέλητες vocant, id est veloces biremes (*cf. etiam* 19, 1, 15. *v. p. 179, 33*). PRISC. gramm. II 166 in 'ox' omnia adiectiva sunt... excepto uno celox (species est navis) et monosyllabis. PS. PRISC. gramm. III 526 ox syllaba finita breviantur ut... -x et in obliquis producuntur... -is. *de genere*: MART. CAP. 3, 246 et masculino et feminino omnibus vocalibus sociatur *x littera*... et feminino ut...-x (velox *codd.*). PHOC. *supra l. 10; sed masc. apud* LIV. 21, 17, 3. 37, 27, 4. *acc. plur. in -as*: FRONTO p. 97 N. lembos et -as. *gr.* LYD. de mag. 2,14 κέλοκας (κιλ- *cod.*) οἷον ταχινάς.

ENN. ann. 478 labitur uncta carina per aequora cana -is (*ex Ennio* INSCR. Bücheler Rhein. Mus. 59 [1904] 322 celoces: labitur *eqs.*). PLAVT. Asin. 258 (*in imag.*) unde sumam? quem intervortam? quo hanc -em conferam? Capt. 874 Philopolemum ... vidi in publica -e. TVRPIL. com. 96 remulis sensim -x ab oppido processerat. CAEL. hist. 12 Sempronius Lilybaeo -em in Africam misit visere locum, ubi exercitum exponat. VARRO Men. 49 nautae remivagam movent -em. 214 procella frigida †arte (alte *Vahlen*) obruat -em. LIV. 21, 17, 3 naves ducentae quinqueremes, -es viginti deducti. 21,17,5 naves longae centum sexaginta, -es duodecim. 37,27,4 apparet deinde piraticos -es et lembos esse. APVL. carm. frg. (Fulg. serm. ant. 44) qui -em regere nequit ⟨iam⟩ onerariam petit (*cf. Otto, Sprichwörter p. 79*). *adde* CARM. frg. Non. p. 518 contendit oculos: derepente abit colo (celox *Lipsius*, loco *Maehly*). *in imag.* PLAVT. Mil. 986 haec -x illiust, quae hinc egreditur internuntia. 987 quae haec -x? :: ancillula illiust, quae hinc egreditur foras. Pseud. 1306 unde onustam -em agere te praedicem (*de homine ebrio*). *adiective*: PLAVT. Poen. 543 obsecro hercle, operam -em (*ita Non.*, velocem *codd.*) hanc mihi, ne corbitam date. GLOSS. veloces.

deriv. celocula (?). *Wulff.*

celsa *v.* celsus *p. 774, 82 sqq.* **celsē** *v. p. 775, 8.*

celsiiugus, -a, -um *a* celsus *et* iugum. CYPR. GALL. gen. 291 nec fera -o devitat marmora colle. 374 similemque Sopheram -um et collem.

celsīniānus *v. nom. propr.*

celsitās, -ātis *f. i. q. celsitudo.* CYPR. epist. 39, 4 loci altioris -e subnixus. HIL. in psalm. 148, 6 montium -s.

celsithronus (-a, -um) [*cf. c.* altithronus. *Th.*]. GRAMM. suppl. 185, 5 celsum thronum habens. *ibid.* 'alti', 'celsi' non sunt genetivi sed accusativi.

×celsitūdo, -inis *f. a* celsus. *i. q. altitudo, excelsitas, sublimitas* (*opp.* humilitas). *plur.*: AVG. in psalm. 89,3. AMM. 23,6,28. 27,4,6: **1** *proprie*: VELL. 2,94,2 iuvenis genere, forma, -e corporis... instructissimus. APVL. mund. 33 Olympo qui est -is summae (*de montibus*: AMM. 15,10,6 alia -o erectior. 23,6,28 eis *incolis* maximae -es imminent montium. 23, 6,66. 27,4,6 partem sinistram... Haemimontanae -es claudunt. PAVL. NOL. epist. 9,4 MART. CAP. 6,655 *al.*). ITIN. Alex. 50 est *ei* (*i. petrae Aornis*) nomen ex -e. IVL. VAL. 3, 35 moliminis. AMM. 19,6,6 *aggeres* fastigio adversae -is (*i. aggeris*) aequatae. 22,13,3. 22,15,29 *pyramidum* magnitudo in -em nimiam scandens. PROSP. in psalm. 121,7 turrium (GREG. TVR. vit. patr. 17,5). **2** *translate*: HIL. in Matth. 4,1 in paternae maiestatis positus -e caelestis vitae praecepta constituit. 4,12 in altitudine positus -is dei. 21,7 in damnationem saeculi diaboli -em molemque demergant. GAVDENT. serm. 21 p. 1001^A scientiae. SERM. Migne 13 p. 652^C virtutum. AMM. 26, 1, 1 historiae... discurrere per negotiorum -es assuetae. 30,4,2 ad humilitandam -em potestatis. FVLG. aet. mund. p. 130, 5 ingenii (LEO M. serm. 51, 2 intelligentiae). PS. AMBR. serm. Sess. 1, 6 christianae humilitatis -e potiantur (AVG. civ. 1 praef. 17,12 pro tolerata patienter humilitate mea reddas -em. 18, 49. epist. 48,1 per Christi altissimam humilitatem et misericordissimam -em. conf. 12,26,36 deus, -o humilitatis meae. GREG. M. moral. 1,21 ab elatione -is ima humilitatis petit. ISID. reg. monach. 4,5 -e deposita saeculari ad humilitatem descendunt. *et saepe*). PS. AMBR. serm. Sess. 3,1 eloquentiae (MART. CAP. 5,428 quantaque excellentia -oque sermonis). RVFIN. Orig. in Ios. 5,3 sublimitas et -o divinitatis (PS. RVFIN. in psalm. 17, 11). PS. RVFIN. in psalm. 32,13 de -e misericordiae suae (*v. l. 70*). 71,16 secundum temporalem saeculi -em. AVG. civ. 5,26 imperatoriam -em (COD. Iust. 12,3,5,1 INST. Iust. 1,12,4. *cf.* ENNOD. epist. 8, 1, 3 p. 199, 17 curulium -em campi sudore mercari. GREG. TVR. vit. patr. 6 prol. senatorii ordinis). AVG. civ. 14, 3. in psalm. 28, 6 amputata superba -e illorum (*cf.* in Iob p. 594, 12 superbiam pro -e posuit. MART. BRAC. superb. 1 vana gloria ex cuius fundamento ruinosa illa superbiae -o producitur). AVG. in psalm. 89, 3 ut montium nomine significentur -es angelorum, et terrae nomine humilitas hominum. serm. ed. Mai 93,1 succumbit eius (*festivitatis resurrectionis*) -i omne humanae vocis praeconium. OROS. apol. 25,3 ad -em capitis recurrendum. SACR. Leon. 315. ALC. AVIT. epist. 48 p. 77, 15 imperio -is suae (*i. urbis Romae*) plena meruerim devotione servire. hom. 7 p. 115,2 istas supernae -is oves reliquit pastor bonus. GREG. M. epist. 5,44 p. 342, 17 creatorem nostrum de suae -is culmine. ORIG. in I reg. 13 ad trinitatis... -em. BENED. reg. 73, 7 perducat hominem ad -em perfectionis. FACVND. defens. 10, 2 (p. 773^B) doctrinae. ISID. sent. 2, 7, 11 -e mundiali tumebant. *titulus imperatori et magistratibus superioribus attributus*: SYMM. epist. 10, 1 desideravi in litteris -is tuae copiam. COD. Theod. 1,6,6 (*a. 365*) vel tuae -is testimonio vel nostro dirigamus arbitrio. 8, 5, 23 (*a. 365*). 9, 1, 15 (*a. 385*) magnificae -is tuae adeundam potestatem. 6, 26, 18 (*a. 426*). SIDON. epist. 3, 6, 3 qui statum -is tuae ... titulorum parilitate fastigat. COD. Iust. 12, 29 (30), 2 pr. foro tuae -is. 12, 37 (38), 16, 7. AVELL. p. 600, 25 -o vestra. 601,13. 646,24. 665,2. 15 ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 22, 6 c. Arr. 30 p. 12, 18 epist. 44 p. 73, 25. 78 p. 93, 17 dignatio -is vestrae. 93 p. 100,2. ENNOD. epist. 2, 26, 3 p. 68, 20 qui *census* -em vestram ad fastigia ... extulerit. 7, 25, 2 p. 192, 20 in potestate -is vestrae. 9, 23, 2 p. 245, 6. 9, 29, 1 p. 250, 13 FVLG. RVSP. ad Tras. 1, 1 CASSIOD. var. 1, 15, 3 COD. Iust. 1, 50, 2 *et saepe.* GREG. M. epist. 5, 60 p. 374, 19 excellentiae vestrae -o. 9, 227.

celsum *v.* celsus *p. 774, 63 et 775, 5.*

?**celsuris,** -e, *si recte traditur, a* celsus. *neutr. subst.*: ITALA Ier. 20,2 (Wirc.) in cataractam, quae erat in porta domus abiecta qui in celsuri erant (ὃς ἦν ἐν πύλῃ οἴκου ἀποτεταγμένου τοῦ ὑπερῴου, VVLG. in porta Beniamin superiori).

×celsus, -a, -um [*cf. c.* ex- ante- prae-cellere, *fortasse c.* collis, culmen, *et c. lituan.* keltas '*elevatus*'. *Th.*]. ISID. orig. 10,32 'celsus' a caelo dictus, quod sit sublimis et altus, quasi caelestis. *compar. inde ab* OV. *saepius extat, superl.*: COLVM. 3, 8, 2. 4, 19, 1. 5, 6, 24. 7, 3, 26 PLIN. nat. 3, 117 APVL. met. 6, 13 AVG. civ. 1, 24. 4, 23 ALC. AVIT. epist. 94 p. 101, 16. GLOSS. αἰπεινός, ἔξοχος, μετάρσιος, μετέωρος, ὑψηλός, ὕψιστος. altus, eminens, erectus, excelsus, sublimis. *inde a* LIVIO ANDR. *et* NAEVIO, *deest* PLAVTO TER. CATVLL. LVCR. CAES. SALL. NEP. VITR. SEN. rhet. VELL. VAL. MAX. CVRT. TAC. PLIN. epist. SVET. VVLG. (*at extat* IV Esdr. 2,43). *v. etiam nom. propr.*

I *proprie*: *i. q. altus, erectus sim.*: **A** *de animantibus*: VARRO Men. 9 cedit citus -us tolutim. CIC. nat. deor. 2,140 quae *providentia* primum eos (*homines*) humo excitatos, -os et erectos constituit. OV. met. 1, 178 -ior ipse (*Iuppiter*) loco. 8, 205 si demissior ibis... si -ior, ignis adurat. LIV. 30,32,11 -us corpore vultuque laeto. SEN. Tro. 467 -us umeris. 727 patrioque sede -us solio. COLVM. 3,8,2 hominem proceriorem -issimo Germano. SIL. 1, 249 -us et in magno praecedens agmine ductor (*cf.* 9, 234 -us media ipse coercet agmina. 15,738 -us... ibat consul. 16, 498. 17, 125 -usque ruebat *al.*). 2, 454 -usque profatur. 4, 237. 7, 124. 12, 622 -us summo de culmine montis regnator superum. 13, 751 -us abit gressu *Hamilcaris umbra.* 15, 106 -us ab alto infra te cernes hominum genus. STAT. Theb. 1, 414 -ior ille gradu procera in membra (*cf. in imag. p. 774, 34*). 4, 214 hic -us equis (AMM. 19, 1, 3 insidens equo ante alios -ior ipse. *cf.* STAT. silv. 1, 4, 42 -us eques). STAT. Theb. 5, 479 rate -us Iason. 6, 852 -um procurvat Agyllea Tydeus. 7, 251 -us aena Sphinge... Haemon. 12, 747 quadriiugo -um petit Haemona curru. AMM. 16, 12, 47 Alamanni robusti et -iores. VVLG. IV Esdr. 2, 43 iuvenis statura -us. *de bestiis*: OV. met. 10, 538 -um in cornua cervum. LVCAN. 8, 295 -ior in campo sonipes. PLIN. nat. 8, 78 *basiliscus* -us et erectus in medio incedens. 8, 122. 10,47 *gallina* cristis -a. VAL. FL. 2, 547 -ior armis taurus. SIL. 6, 704 ardua -is persultet iuga victor equis (GRAN. LIC. p. 2, 6 AMM. 29, 5, 48). STAT. Theb. 7, 309 -os umbrantem hunc aspice late Hypsea quadriiugos. CLAVD. 7, 82 -i tabo sordere iuvenci. **B** *de rebus*: LIV. ANDR. trag. 34 Taenari -os ocris. NAEV. trag. 17 tuos qui -os terminos tutant. ENN. ann. 144 navibus -is (*sic aut* pulcris *codd.* VERG. Aen. 2,375. 4,397). VERG. Aen. 1,183 -is in puppibus (GLOSS. IV 433, 37 altis in navibus. *cf.* VERG. Aen. 3,527. 4,554. 8,680 *al.* LVCAN. 3,535 VAL. FL. 1, 719. 5, 214 *al.*). VERG. Aen. 8, 107 -as videre rates (VAL. FL. 5, 9 STAT. silv. 3, 2, 19). LVCAN. 8, 564 -ae de puppe carinae. SIL. 11, 486 arma procul -a fulgentia prora. 14, 379 -aque anhelatis exurgens ictibus alnus. ENN. ann. 421 spexit de cotibus (contibus *cod.*) -is. CATO agr. 35, 1 in loco aperto -o (ACC. trag. 438 COLVM. 2, 17, 7 AVG. civ. 4, 23). ACC. trag. 178 in -is montibus (CIC. progn. frg. 3 -o e vertice montis. VERG. Aen. 5,35. 6, 805 -o Nysae de vertice. CIRIS 34 -um... Olympum. HOR. epod. 16, 29 Appenninus. PROP. 3, 9, 49 -aque Romanis decerpta Palatia tauris. OV. rem. 550 Eryx. SEN. Tro. 1049 Ide. LVCAN. 1, 198. PLIN. nat. 3, 117 -issimum in cacumen Alpium. VAL. FL. 3, 652. SEN. Tro. 221 apposita -o parva Lyrnesos iugo. PETRON. 123, 211 iuga -a Palati. SIL. 1, 352. 8, 360 *al.*). ACC. trag. 526 -a Cabirum delubra (VAL. FL. 2, 626 -ique vident velamina templi. AVIEN. orb. terr. 1090). CIC. Arat. 135 -um ... malum *navis* (199 VAL. FL. 1, 312). VERG. Aen. 1, 56 -a sedet Aeolus arce (SEN. Tro. 929 LVCAN. 3, 379 SIL. 2, 34 *al.*). VERG. Aen. 3, 76 *tellurem* Mycono e -a Gyaroque revinxit. 3, 293 -am Buthroti accedimus urbem (5, 439 -am oppugnat qui molibus urbem. STAT. Ach. 1, 710 AVIEN. ora 60

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CLAVD. 3,174 *al.*). VERG. Aen. 3,679 cum vertice -o aeriae quercus (PHAEDR. 1, 13, 4 -a residens arbore. 3, 17, 4 populus. SEN. Phaedr. 457. COLVM. 5, 6, 24 -issimum ramum. SIL. 10, 164. AVIEN. orb. terr. 1077 -a cupressus. 1329 extendunt -i vaga late bracchia luci. AMM. 15, 2, 9 *al.*). VERG. Aen. 7, 343 Laurentis tecta tyranni -a petit tacitumque obsedit limen Amatae. 8, 604 -oque ... de colle (SEN. Ag. 96 LVCAN. 4, 158 SIL. 4, 222. 12, 567 *al.*). 8, 653 Capitolia -a tenebat (SIL. 11, 265. 17, 327 CARM. c. pag. 2 *al.*). 10, 51 est -a mihi Paphus (*cf.* HOR. carm. 3, 4, 14 -ae nidum Acheruntiae. LVCAN. 4, 144 Ilerdam. SIL. 13, 13 Carthago ... turrita -a figura. STAT. Theb. 4, 296 Psophidaque -am *al.*). VERG. Aen. 10, 652 ratis -i coniuncta crepidine saxi. 12, 564 -o medius stans aggere (SIL. 14, 322 -o ex aggere muri. STAT. Theb. 2, 529 AMM. 17, 13, 6. 19, 8, 1 *al.*). HOR. carm. 2, 10, 10 turres (OV. met. 3, 61 SIL. 13, 104 AMM. 23, 5, 2 *al.*). OV. epist. 1, 34 Priami regia -a. fast. 3, 92 moenia (VAL. FL. 6, 681 e -is ... muris. SIL. 2, 90. 251 *al.* STAT. Ach. 1, 779 -a murorum in fronte). trist. 3, 1, 59 gradibus sublimia -is ducor ad intonsi candida templa dei (SIL. 8, 154 -osque gradus evadere). SEN. Herc. O. 782 rupe -a. Tro. 652 -a per fastigia (AVIEN. ora 516 Callipolis ... -a per fastigia subibat auras). COLVM. 1, 2, 4 -iores agri. 4, 19, 1 *positionem iugi* humillimam esse quatuor pedum, -issimam septem. LVCAN. 3, 77 -os ... currus (SIL. 4, 472. *cf.* SEN. Phaedr. 1002 -o sonipedes ocius subigit iugo. SIL. 7, 683 iuga -a trahebant cornipedes). LVCAN. 5, 16 e -a sublimis sede profatur (PERS. 1, 17 SVLP. SEV. dial. 2, 1, 3 INSCR. christ. Rossi II p. 152, 27 v. 1). 6, 138 -i super ardua valli (SIL. 12, 163). VAL. FL. 1, 496 -ior arbore (*i. malo navis*) pontus. 3, 339 -oque reponit in ostro (*cf.* 3, 462 -is insternunt tabulata toris. STAT. silv. 3, 1, 37 Sidonio -um pulvinar acantho). 3, 351 -is collucent aequora flammis. SIL. 1, 579 -a e muris extructa mole (AVIEN. ora 92 moles -a saxei fastigii). 2, 203 -a nam figitur hasta spectandum caput (10, 549 -am pinum [*i. hastam*] flammaque comantem. CORIPP. Ioh. 4, 654 -a inter tela. 6, 522 -is armis). SIL. 7, 675 nemoris -i procera cacumina. 8, 131 in -am ... pyram. 8, 627 -ae toto ceciderunt aggere pinnae. 10, 566 -is ... feretris. 14, 78 -us harenosa tollit se mole Pelorus (AVIEN. orb. terr. 636). 14, 644 -is suggesta theatra columnis (STAT. Theb. 2, 67 CLAVD. rapt. Pros. 1, 245). 15, 196 -ove situ *urbs.* STAT. Theb. 1, 630 -a Cyclopum tecta (3, 681). silv. 2, 2, 3 -a Dicarchei speculatrix villa profundi (MART. 4, 64, 10 -ae culmina delicata villae. AVSON. Mos. 320). 3, 3, 103 -is niteat laquearibus aurum (SVLP. SEV. dial. 1, 21, 4). 4, 3, 127 -is pontibus. MART. epigr. 2, 2 pegmata -a. SER. SAMM. 1025 -a ... in aula. ITIN. Alex. 22 e -ioribus speculis (*cf.* RVFIN. hist. 4, 6, 3 de -iore ... prospectu). AVIEN. Arat. 1580 -as ... ripas (orb. terr. 1318). AMM. 16, 10, 10 portas ingrediens -as. 17, 7, 4 -a culmina *domorum* resultabant (VEN. FORT. carm. 1, 2, 4 culmine -o *arx*). 18, 8, 3 post tumulos -os. 20, 6, 4 superstantes propugnaculis -is. 21, 13, 9 tribunali -o sistens. 24, 5, 6 castellum. 30, 7, 6 Rhenum -ioribus castris munivit. ZACCH. 1, 18 -a ... undarum acies erigitur. SIDON. epist. 2, 10, 4 vers. 5 aedes -a nitet (CARM. epigr. 1849, 5 floret -a domus). DRAC. laud. dei 2, 507 -a palatia caeli. INSCR. christ. Rossi II p. 148, 13 vers. 3 sacraria -a (p. 150, 20 vers. 1). *de sideribus, mundo sim.*: MANIL. 3, 180 transverso Phoebus si cardine -ior ibit. 5, 351. GERM. 23 pars mersa sub undas Oceani, pars -a sub horrifero aquilone. 171. 324 sidera, quae mundi pars -ior aethere volvit. 459. 676 -is Ophiuchus fulget in astris (LVCAN. 6, 411 STAT. silv. 5, 1, 102 AVIEN. orb. terr. 528 CORP. V 6240, 8 *al.*). SEN. Herc. f. 129 signum -i glaciale poli (Phaedr. 934. epist. 107, 11 celsique dominator poli. MART. 9, 71, 8 AVIEN. Arat. 220). nat. 7, 9, 1. STAT. Theb. 7, 3 -a ... sidera (8, 61 MART. 9, 61, 10 CARM. epigr. 1345, 6). AVIEN. Arat. 2 -am reserat dux Iuppiter aethram. 9 numerus -i modulaminis. 511 magno -um secat aera motu. 722 -o late se cardine pandit *Orion.* 771 *al.* AVSON. 370, 16. *de partibus corporis, statura sim.*: ENN. ann. 517 *equus* -o pectore (OV. met. 12, 402 pectora -a toris. AVIEN. Arat. 1265). CIC. orat. 59 in gestu status erectus et -us (LACT. mort. pers. 9, 3. *cf.* AMM. 15, 12, 1 -ioris staturae Galli sunt omnes). OV. met. 11, 358 -oque instant super aequora collo (SEN. Med. 60 colla Tonantibus taurus -a ferat). hal. 71 -ave cum caeso decorantur terga *equi* leone. GRATT. 213 -a ... cervice (PHAEDR. 2, 7, 4 CYPR. GALL. exod. 90 SOL. 9, 20). 239 -isve apprensat naribus auras. 269 -i vultus (SIL. 15, 84 hominum ut -os ad sidera vultus sustulerit deus). PHAEDR. 4, 9, 11 -is cornibus *hirci.* SEN. Ag. 587 -o gradu effrena Phoebas (*cf.* 717 gradituque -a. PLIN. nat. 11, 51 ingressus -ior). Phaedr. 656 sic tulit -um caput (SIL. 3, 264 Antaeus -umque caput super agmina tollit. 3, 456 STAT. silv. 1, 1, 32. BOETH. cons. 2, 7 carm. 13 mors ... involvit humile pariter et -um caput). SIL. 3, 232 -ique decus fraudata superbum corporis *pubes* (4, 586 -o conisus corpore). STAT. silv. 1, 2, 113 -ae procul aspice frontis honores. 4, 4, 9 Marcellum ... -o praesignem vertice. CAEL. AVR. acut. 2, 10, 69 pulsus -ior, umectus. CLAVD. 21, 45 -i nitor igneus oris membrorumque modus (CARM. epigr. 709, 4 intemerataque -o de ore vehens membra).

II *translate, i. q. excelsus, sublimis sim.*: **A** *de hominibus*: CIC. Tusc. 5, 42 -us et erectus et ea, quae homini accidere possunt, omnia parva ducens. OV. epist. 10, 126 cum steteris turbae -us in ore tuae (*Theseus*). LIV. 7, 16, 5 -ique et spe haud dubia feroces in proelium vadunt. SEN. Herc. O. 412 qui regna miseris donat et -is rapit. Tro. 695 te -um altius superi levarunt, mitius lapsos preme. epist. 111, 3 *philosophus* in edito stat admirabilis, -us, magnitudinis verae. VAL. FL. 4, 75 respiciens -i legem Iovis. SIL. 12, 313 -a senatus subsequitur turba. 15, 257 ille nitet -us muralis honore coronae. 16, 187 -us mente Syphax. PANEG. 12, 45 spectabas haec e tuis collibus, Roma, et septena arce sublimis -ior gaudio ferebaris. AMM. 14, 1, 10 -ae potestates iras principum molliverunt (14, 10, 10 circumdatus potestatum coetu -arum. 16, 12, 14). 15, 9, 8 inter eos drasidae (*i. druidae*) ingeniis -iores (CARM. epigr. 1411, 1). 28, 4, 33 iudicibus -is itidemque minoribus (CORP. III 459 examen iudicis -ioris, *opp.* iudices pedanei). POMER. 1, 20, 2 sacerdos debet esse propositi sublimitate -ior cunctis. DRAC. laud. dei 3, 21 pietatis amator, -ior excelsis. ENNOD. epist. 3, 24, 2 p. 89, 4 supercilium est -ioribus non parere. CASSIOD. or. frg. p. 465, 6 quam arduum de -is principibus humiles loqui. COD. Iust. 1, 48, 2 iudices sciant -ioribus viris ... honorificentiam esse debitam praestandam. *in malam partem, i. q. elatus, superbus*: ENN. sat. 16 *parasitus* alacer -us. CIC. de orat. 1, 184 erectum et -um, alacri et prompto ore atque vultu. HOR. ars 342 -i praetereunt austera poemata Ramnes. AMM. 27, 11, 2 timidus ad audaces, contra timidos -ior. 31, 13, 4 -um ferocia barbarum. *animus, ingenium sim.*: QVINT. inst. 1, 2, 30 quo generosior -iorque *animus* est. AMM. 22, 12, 1 *expeditionem* animi robore conceperat -o. 24, 1, 1 -o praeter alios spiritu obequitans ordinibus. 28, 3, 6 corde -o ad vindictam erectus. PAVL. NOL. epist. 16, 8 philosophorum, qui extremae veritatis lineas -ioribus ingeniis attigerunt.

B *de rebus*: RHET. Her. 3, 3, 5 res magnas et -as sequi (*opp.* res humiles et indignas). SIL. 5, 435 membrorum in proelia portans -ius humano robur. APVL. mund. 25 *homo* conscientiae -ioris. 26 horum praepotentiam ... lenocinium vitae effecerat -iorem. SPART. Hel. 5, 2 eloquentiae -ioris. VOPISC. Prob. 2, 6 quam *rem* ... honestius eloquio -iore demonstret. IVVENC. 2 praef. 9 -i cantus *Homeri.* AVR. VICT. Caes. 35, 5 post -um biennii imperium. HIL. in psalm. 150, 1 cum ... ultra litterae opinionem -ioris intellegentiae sensu volumen digestum sit. in Matth. 4, 21 innocentiae gradus -ior (COD. Iust. 12, 43 [44], 3 -iorem gradum obtinere). AVIEN. Arat. 29 -a potestas aetheris atque Erebi (AMM. 21, 10, 8 -a in potestate crudelem). AVSON. 204, 7 tam generis tibi -us apex quam gloria fandi. AMM. 16, 5, 6 principalium rerum notitiam -am indagans. 20, 4, 1 magnorum eius laborum factorumque vehens adoreas -as. 20, 10, 1 Iulianus iam -iore fortuna ... laetior (25, 10, 16. 30, 5, 16 ruinas fortunarum indicantia -arum *sidera*). 21, 12, 17 -iore fiducia repugnarent. 21, 16, 1 -iores dignitates. 23, 5, 13 militem -i nominis. 25, 8, 11 dux meriti -ioris. HYMN. Ambros. I 3, 17 -o triumphi vertice. RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 64ᴮ fastigia caeli -a (3 p. 180ᶜ *anima* -is ... fastigiis caritatis obtecta). CLAVD. carm. min. 27, 88 -a ... ditione. PAVL. NOL. carm. 15, 167 -o iam spirans sidera flatu. 27, 202 tibi -us honor terrena recusat gaudia (CARM. epigr. 1377, 5). AVG. civ. 1, 24 ex litteris nostris summa auctoritate -issimis. ZACCH. 1, 38 -ioris spei innovatione. 2, 19 p. 1145ᴮ -ioris doctrinae notitia glorieris. 3, 5 -ior ... virginitas. MART. CAP. 2, 185 ignoti vis -a patris vel prima propago. COD. Theod. 6, 27, 8, 1 (*a. 396*) -ioris militiae ac fastigii viros (12, 1, 88). SIDON. carm. 4, 4 nec stetit ad tenuem -ior ira reum. SEDVL. epist. 1 p. 6, 5 ab scripturis -ioribus vacans humilioribus te ... impertias. ENNOD. opusc. 2, 47 p. 302, 18 concessa fastigia -iore humilitate castigant *Christi milites.* PRISC. periheg. 924 multos -a virtute potentes. COD. Iust. 1, 43, 1 ut de memoratis causis -iore sententia iudicetur. VEN. FORT. carm. 1, 3, 1 gloria -a. 4, 10, 9 quamvis *senatus* -o flueret de sanguine patrum. CORIPP. Ioh. 3, 60 quia -a premunt dominantis iussa magistri.

synonyma: altus, editus, elatus, erectus, excelsus, sublimis. *opposita*: humilis, terrenus.

derivata: celsitas, celsitudo. *composita*: celsiiugus, celsithronus. excelsus, praecelsus.

neutr. substant. **celsum, -ī.** *i. q. celsitudo*: **1** *proprie*: **a** *cum genet.*: ITIN. Alex. 28 -iora montium scandit (35. AMM. 31, 9, 2 per montium -a ... redit. CASSIOD. in psalm. 17, 35). AVIEN. ora 306 interque -a cautium cedit sinus. 508 ad usque -a nubium *Sellus mons* subducitur (647. ZACCH. 1, 17 nubium -a temerantur). Arat. 377 caelique in -a receptans. DRAC. laud. dei 3, 555 -a poli (2, 3 -a polorum. BOETH. cons. 4 carm. 1, 2) VEN. FORT. carm. 8, 1, 33 aulae -a regens. **b** *absolute*: TIBERIAN. carm. 3, 10 qui -is steterant, iacent sub imis. AMM. 17, 1, 5 ad -iora ducebatur miles (27, 10, 12 evadere ad -iora conarentur). CLAVD. 28, 20 caelicolae cum -a tenent. ZACCH. 1, 23 umor radicibus tentus -a conscendit. CYPR. GALL. lev. 295 ut deus in -is semper venerandus ametur. **2** *translate*: EXVP. 1 ut *Marius* peteret -iora natalibus. PS. RVFIN. in Am. 2, 9/10 ad -a cos libertatis erexi. PAVL. NOL. carm. 24, 603 in corde humili -a virtutum gerens. VAL. CEM. hom. 13, 6 nisi quem ad -iora melior vitae profectus evexerit. BOETH. trin. praef. quantum humanae rationis intuitus ad divinitatis valet -a conscendere. ENNOD. epist. 1, 5, 14 p. 13, 6 si hi qui caruere propriis propinquorum ad -a perduci meruere virtutibus. *adde p. 775, 5.*

fem. subst. **celsa, -ae** (*sc. arbor*) *i. q. morum.* GLOSS. III 538, 17 mora domestica. 544, 25. 581, 39 *saepe.* ISID. orig. 17, 7, 20 sycomorus, sicut morus graeca nomina sunt. dicta autem sycomorus, eo quod

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sit folium simile moro. hanc Latini -am appellant ab altitudine, quia non est brevis, ut morus. SORAN. p. 44, 21 -a agrestis. 68, 20. 112, 3. DIOSC. 1, 138 (*tit.*) de sicamina id est -a. CAEL. AVR. acut. 1, 11, 95 coctum malum vel -a. 2, 18, 107 agrestis -ae coma, quam rubum vocant. **celsum**, -ī *n. i. q. celsa.* CAEL. AVR. chron. 4, 8, 126 faciunt praeterea mora cibo data, quae vulgo -a Latini vocaverunt, Graeci vero sycamina.

adv. compar. **celsius** (celse *non legitur, nisi falso l. 15*): **1** *proprie*: COLVM. 4, 19, 2 laetitia vitium patitur -ius evocari. AMM. 14, 4, 1 *milvi praedam* -ius volatu rapiunt celeri. 20, 3, 6 erecta solito -ius nubes. 22, 8, 8 promonturium Ceras praelucentem navibus vehens constructam -ius turrim. 26, 2, 2 tribunal ascendere -ius structum. 28, 1, 13 inter altaria -ius gradientes ... Brachmanas. 29, 6, 18 quicquid insularum -ius eminebat. CLAVD. 18, 387 -ius assurgunt erectae cornua matri. [CHIRON 490 si super ipsum pedem -e (celsi *trad.*, cessim VEG.) eum dederis.] **2** *translate*: SVLP. VICT. rhet. 6 p. 316, 21 in pathetica *causa* -ius aliquid atque commotius proferendum est. AMM. 14, 6, 23 morborum acerbitates -ius dominantur. 15, 5, 27 anhelantem -ius purpuratum. 25, 4, 3 pudicitia -ius consurgentem vitam exornat. SIDON. epist. 4, 22, 6 nemo te -ius scripserit. *Spelthahn.*

celta, celtēs *v.* celtis.

celt(h)is, *acc.* -im *f. nomen arboris fortasse Africum.* PLIN. nat. 13, 104 Africa, qua vergit ad nos, insignem arborem loton gignit, quam vocat -im (-thim *var. lect.*), et ipsam Italiae familiarem, sed terra mutatam *eqs.*

celtica, -ae *f. nomen herbae v. nom. propr.* Celtae.

celtis, -is (*f.?*) [*vocabulum peregrinum esse videtur. Th.*]. *nom. sing.* celtis GLOSS. *l. 36*; celtes, celtis *variant glossae mediaevales*, celta *legendum videtur* CHIRON *l. 33.* **1** *instrumentum sculptorum, lapicidarum, medicorum*: CHIRON 16 supra crus ab interiori parte percutiuntur traverse securi, -e (celle *codd.*, *corr. Bücheler*, caute *vel* caudae *codd. Vegetii*) vel phlebotomo. 693 sanguinem ei desub gambis emittito de securi vel celta (cella *codd.*). VVLG. Iob 19, 24 stilo ferreo ... vel -e sculpantur in silice? (HIER. c. Ioh. 30 ut -e [certe *var. lect.*] sculpantur in silice). **2** *nomen piscis*: GLOSS. II 99, 14 -is: ῥῖνα, ἰχθύος ⟨ε⟩ἶδος.

celtium, -ī *n.* [*vocabulum peregrinum. Th.*]. *i. q. testudinis tegumentum corneum, testudo.* PLIN. nat. 6, 173 *Trogodytae* deferunt plurimum ebur, rhinocerotum cornua, hippopotamiorum coria, -um testudinum. 9, 38 Trogodytae cornigeras *testudines* habent ... -um id vocatur, eximiae testudinis, sed rarae.

cēlum *v.* 1. caelum *p. 78, 51 et* 2. caelum *p. 79, 9.*

? **celundria** sive celindria navis, quae velociter currit (in idro *add. man. sec.*) GLOSS. V 565, 7. *corrigasne* celandria? *nam idem esse videtur voc. atque* χελάνδιον (κελάντιον?) *Graecorum; v. Ducange, glossar. s. v. chelandium.* [*francog.* chaland. *M.-L.*]

cēma *v.* cyma. **cēmentum** *et deriv. v.* caement-.

cēmos (-ī) *f.*, κημος, *nomen herbae.* PLIN. nat. 27, 58 eadem ex causa (*i. propter usum amatorium*) et -os silebitur nobis. 1, 27, 35. DIOSC. 4, 128 de -os. -os herba est duobus cubitis longa *eqs.* (*cf.* DIOSC. 4, 133 W.). *Mbr.*

× **cēna**, -ae *f.* [*mutatum pro* cesna (*v.* FEST. *l. 59 sq.*), *i. q. umbr.* śesna '*cenam*', *osc.* kerssnaís *abl. pl.* '*cenis*'. *conferendum esse c. ind.* kr̥ntati '*secat*', *lituan.* kertu '*caedo*' *et c.* cortex *censet v. Planta, Gramm. d. osk.-umbr. Dialekte I 496. sab.* scensas '*cenas*' (*infra l. 60*) *corruptum esse videtur. Th.*]. *inde a* CARM. Sal. (Paul. Fest. p. 205) 5, 6; *frequentant* PLAVT. SEN. PETRON. PLIN. MART. SVET. APVL., *deest ap.* CAES. VERG. TIB. PROP. PAVL. FEST. p. 205 pesnis, pennis, ut Casmenas dicebant pro Camenis: et caesnas pro caenis. 209 item easdem (*pennas*) pesnas, ut cesnas. [338 scensas Sabini cenas dicebant (*pro quo corrigendum videtur* cesnas)]. coena *scripsisse videntur* ISID. *et* PLVT. *l. 64 sq.* cina: CONC. Aurel. a. 538 p. 83, 4 (*adde* cinacolata *p. 780, 34 et* cinacula *p. 780, 70*). ISID. orig. 20, 2, 14 -a vocatur a communione vescentium; κοινόν quippe graece commune dicunt (*cf.* PLVT. quaest. conviv. 8, 6, 5 τὸ ... δεῖπνόν φασι κοῖνα διὰ τὴν κοινωνίαν καλεῖσθαι). [*val.* cină, *it.* cena, *francog. vet.* cine, *hisp.* cena. *M.-L.*]

I *generaliter*: *i. q. daps, epulae, convivium; cf.* PAVL. FEST. p. 54 -a apud antiquos dicebatur quod nunc est prandium: vesperna quam nunc -am appellamus. 223 meridianum cibum -am vocabant. 338. 368. ISID. orig. 20, 2, 14 est ... -a vespertinus cibus, quam vespernam antiqui dicebant. GLOSS. δεῖπνον. *cf. etiam Mau, PW. III 1895; Marquardt-Mau, Privatleben p. 265. 297. 326; Daremberg-Saglio II 1269 sqq.*

A *proprie*: PLAVT. Bacch. 80 si apud te ⟨e⟩veniat ... prandium aut potatio ... aut -a, ut solet in istis fieri conciliabulis? Stich. 222 qui -ā poscit? ecqui poscit prandio? hercle aestumavi prandio, -a tibi. 611 per hanc tibi -am incenato ... esse ... licet. 626 -a aut prandio perduci. Vid. 53 merendam ... neque -am. TER. Haut. 211 videam nobis quid -ae siet. LVCIL. 473 -am, inquin, nullam neque divo prosec⟨i⟩am ullam? (*cf. Marx ad l.*). FAV. or. frg. Gell. 15, 8, 2 is nunc flos -ae habetur inter istos, quibus sumptus et fastidium pro facetiis procedit. CIC. Verr. 2, 49 adventus istius, prandia, -as equos muneraque. Pis. 70 omnia stupra, omnia -arum conviviorumque genera (SVET. Cal. 37. PHILARG. Verg. ecl. 5, 74 rec. I -arum genera sunt tria, unum ... sollemne, aliud viaticum ** et -am vocant, ad cuius adventum gratulantur, et est geniale, quod genio nostro indulgentes melius vivimus). CIC. fin. 2, 25 caput -ae (Tusc. 5, 98 iure illo nigro quod -ae caput erat. MART. 10, 31, 4). Att. 12, 2, 2 quae -ae, quae deliciae. ad Q. fr. 3, 1, 22 litteris, sermonibus, -is ... delectari. SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 12, 2 post -ae tempus (VAL. MAX. 2, 1, 9 SEN. Thy. 800 epist. 122, 9 dial. 10, 16, 3 PLIN. epist. 3, 5, 11 IVV. 14, 130 SVET. Nero 40 AVSON. 335 pr. SVLP. SEV. dial. 1, 14, 2). VARRO rust. 3, 2, 16 collegiorum -ae, quae nunc innumerabiles excandefaciunt annonam macelli. HOR. sat. 2, 4, 35 -arum ... artem. 2, 6, 65 o noctes -aeque deum (*cf.* PLIN. nat. 29, 58. TERT. spect. 13 -am dei edere et -am daemoniorum. VVLG. apoc. 19, 17). 2, 8, 7 -ae pater. carm. 2, 14, 28 pontificum ... -is (MACR. sat. 3, 13, 10). 3, 29, 15 mundae ... parvo sub lare pauperum -ae (PLIN. nat. 22, 86 CORP. III 14114, 13). epist. 1, 19, 38 impensis -arum. ars 91 -a Thyestae (*cf.* MART. 3, 45, 1. 4, 49, 4 qui scribit prandia ... Tereos aut -am, crude Thyesta, tuam. SCHOL. Pers. 1, 68 in prandia regum: in tragoedias quae -arum facinorosarum continent descriptionem, sicut Thyestes. RVFIN. hist. 5, 1, 14 Thyestaeas -as. GLOSS. V 396, 11. 427, 5). LIV. 35, 49, 6 -ae Chalcidensis hospitis mei, ... sciti convivatoris. FAST. ann. Iul. Praen. Apr. 4 (Corp. I² 1 p. 235) nobilium mutitationes -arum solitae sunt frequenter fieri. VELL. 2, 77, 1 cum in navi Caesaremque et Antonium -a exciperet (*cf.* SVET. Otho 4 quotiens -a principem acciperet). VAL. MAX. 7, 6 ext. 3 Calagurritanis prandia atque -ae extiterunt. SEN. contr. 9, 2, 4 temulentas reliquias ... -ae (APVL. met. 2, 15. 24. 7, 14). 9, 2, 7 hic ultimus apparatus -ae fuit (PLIN. epist. 3, 12, 4. *cf.* APVL. flor. 19 p. 94 -ae paratum). suas. 2, 11, 12 illi ad prandium promisissem, ad -am renuntiassem. SEN. epist. 78, 23 -am culina prosequitur (*sc. cum foci a cocis ad mensam transferantur*). 95, 72 censura fuit illa, non -a (*cf.* PLIN. epist. 2, 6, 3 ad -am ..., non ad notam invito). 122, 16 excedebat ... diem -a minime. 122, 18 elegantia -arum. PERS. 5, 147 tibi ... -a sit in transtro. 6, 33 -am funeris. PETRON. 3 -as divitum. 5 impotentium. 27 principium -ae (MART. 13, 88). 54 propter malum exitum -ae. 69 vidi Romae Saturnalibus eiusmodi -arum imaginem fieri. 92 mulier ... -ae mandata curaverat. *ibid.* -ae ordinem (LEX colleg. salut. Dian. et Antin. [Corp. XIV 2112] 2, 11). 119, 35 vendunt conchylia -as. CALP. ecl. 4, 167 peragemus fercula -ae (MART. 9, 81, 3 AVSON. Mos. 102 HEGES. 1, 40, 7). PLIN. nat. 9, 117 mediocrium ... sponsalium -a. 10, 139 antiquis -arum interdictis. 14, 97 Caesar ... triumphi sui -a vini Falerni amphoras ... distribuit. 25, 59 -ae abstinentia. 35, 162 tripatinium ... appellabatur summa -arum lautitia. 36, 184 purgamenta -ae. MART. 2, 19, 4 quem tua felicem, Zoile, -a facit. 2, 27, 1 -ae ... retia tendit. 6, 11, 4 par atque eadem -a duobus erat. 7, 48, 5 offendimur ambulante -a. 9, 14, 1 quem -a paravit amicum. 10, 37, 19 omnis ab urbano venit ad mare macello. 12, 48, 15 convivas ... -arum quaere magister (LEX colleg. salut. Dian. et Antin. [Corp. XIV 2112] 2, 14). 13, 7, 2 lautorum -is. STAT. silv. 1 praef. 33 intra moram -ae. 4, 2, 5 nova gaudia -ae (IVV. 15, 41). 4, 9, 52 (*syn.* daps). 4, 6, 4 rapuit me -a benigni Vindicis. QVINT. inst. 1, 2, 14 vox illa praeceptoris ut -a minus pluribus sufficit. decl. 298 p. 178, 18 ex locupletis -a. p. 179, 25 ossa alicui pretio -ae unius addices. 321 p. 263, 16 tuti ... iacuere media -ae fide. PLIN. paneg. 49 exquisita ingenia -arum. epist. 6, 20, 2 balineum, -a, somnus. IVV. 4, 30 modicae ... de margine -ae. 5, 9 tantine iniuria -ae (*i. iniuriosa -a; cf.* GLOSS. V 521, 17 cen⟨a⟩ tamen: -am iniuriosam [*corr. Heraeus*]. 564, 58). 6, 202 -am et mustacea. 10, 362 venere et -is et pluma Sardanapalli. SVET. Iul. 73 -ae hospitioque. Aug. 70 auxit -ae rumorem summa ... in civitate penuria. 74 -am ternis ferculis aut ... senis praebebat. Cal. 39 honorem -ae (Vesp. 2). Claud. 8 ad praedictam -ae horam (VVLG. Luc. 14, 17). Otho 2 -am ... exquisitissimae comitatis. Vit. 2 -arum magnificentia. 13 epulas trifariam semper, interdum quadrifariam dispertiebat, in ientacula et prandia et -as comissationesque. GELL. 2, 24, 1 victus atque -arum tenuitas. 2, 24, 12 non sumptus -arum, sed ciborum genus. 6, 16, 1 -arum, ciborum exquisitas delicias (AMM. 30, 4, 14). APVL. apol. 59 ad repotia -ae obeunda. met. 2, 24 fatue, qui in domo funesta -as et partes requiris. 7, 22 operariorum -ae. 8, 2 -a poculoque communi. 8, 29 comitem -ae. TERT. spect. 28 nostrae -ae, nostrae nuptiae nondum sunt. adv. Marc. 4, 31 p. 526, 25 -ae paratura. p. 529, 6 -ae ... vocationem. PANEG. 11, 11 prandiorum atque -arum laboratas magnitudines. PORPH. Hor. sat. 1, 3, 6—7 ovum ... initium -ae est (2, 4, 12). 2, 4 pr. -ae praecepta. epist. 1, 5, 2 brevitatem -ae. SPART. Did. 3, 8 Pertinacis -a despecta luxuriosum parasse convivium. LAMPR. Heliog. 24, 3 -as ... Vitellii ... vicit. HIL. in Matth. 20, 12 per dominum -ae. *ibid.* istius -ae ... et convivii modo. AVSON. 398, 1 ostrea nobilium -is sumptuque nepotum cognita. HIER. epist. 22, 35 a Pentecoste -ae mutantur in prandia, quo ... ventrem cibo non onerent duplicato. VVLG. Bar. 6, 31 in -a mortui (περιδείπνῳ νεκροῦ). Marc. 6, 21 natalis sui (*sc. Herodis*) -am. apoc. 19, 9 beati qui ad -am nuptiarum (δεῖπνον τοῦ γάμου) agni vocati sunt (*cf.* APRING. *ad h. l.*: ad hanc -am et ad hoc convivium). BENED. reg. 39, 8 una sit refectio sive prandii et -ae. 41, 16

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sive -a sive refectionis hora. *proverbialiter*: VARRO rust. 1, 2, 11 num -a comesa (*fere i. q. serius*), inquit, venimus? TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 422 nunc vocas ad -am nec domum ostendis, allegas regnum nec regiam monstras.

structurae notabiliores: **1** *accusat.* (cenam, -as): PLAVT. Amph. 311 istam -am largire . . . esurientibus. 804 -a apposita est (Mil. 753 Trin. 470 TER. Phorm. 342 PLIN. epist. 3, 1, 9 SVET. Galba 12 SERV. Aen. 1, 706. anteponere: PLAVT. Rud. 508. ponere: PAVL. FEST. p. 329 MART. 10, 59, 4 IVV. 5, 85 SOL. 1, 35. imponere: PLIN. epist. 5, 6, 37). PLAVT. Asin. 736 -am sibi ut dares (Bacch. 94. 537 Capt. 910 Curc. 660 Epid. 8 Pseud. 879 Truc. 127 Vid. 53 TER. Haut. 455 CIC. Verr. 5, 48 epist. 9, 20, 2 VELL. 2, 77, 1 PLIN. nat. 14, 56 MART. 3, 60, 2. 8, 6, 14 SVET. Otho 3 Vit. 13. CORP. IX 2962 decurionibus dedit. 5823 colonis. 5831. 5833. 5840. 5841. X 688. 4727. 4736 natali suo -am publice populi . . . dare instituit. TREB. trig. tyr. 14, 5 SVLP. SEV. dial. 1, 13, 4 SCHOL. Hor. epist. 1, 5, 6). PLAVT. Asin. 935 -a coquitur (Aul. 365. 431. 435. 458 Cas. 743. 766. 781 Merc. 742 Pseud. 796. 819. 854 Rud. 1264 Stich. 533. 598. 654. 662. 680 CATO orig. 86 APVL. met. 6, 24 TERT. ieiun. 2). PLAVT. Bacch. 185 hospitium et -am pollicere. Cas. 746 facite -am mihi (CIC. Att. 9, 13, 6 et obire. MART. 2, 27, 4 PLIN. epist. 7, 3, 5. IVV. 5, 117 facient optata tonitrua -as maiores. LEX colleg. salut. Dian. et Antin. [Corp. XIV 2112] 2, 9 VVLG. Iudith 6, 19. 12, 10 Marc. 6, 21 Luc. 14, 12. 16 Ioh. 12, 2. 13, 2. conficere: NON. p. 94, 13 ARNOB. nat. 7, 17). PLAVT. Poen. 1151 patruo . . . -a curetur (Rud. 1215). Pseud. 810 non ego ita -am condio ut alii coci (881). 892 corrumpitur . . . -a. Rud. 508 -am cenavi (*cf.* APVL. met. 4, 22 equus . . . Saliares se cenasse . . . crederet [cenas, *quod addiderunt Luetjohann et van der Vliet, suppleas mente*]. TERT. apol. 39 ut qui non tam -am cenaverint quam disciplinam). TER. Haut. 126 lectos sternere, -am apparare (comparare: HEMINA hist. 13. parare: PHAEDR. 3, 19, 2 MART. 14, 218, 2 APVL. met. 9, 22 apol. 29 TERT. adv. Marc. 4, 31 p. 527, 4 AVG. civ. 6, 7. praeparare: PETRON. 16 APVL. met. 6, 30 PORPH. Hor. ars 422). TVRPIL. com. 187 condixerant . . . -am apud me Thais atque Erotium (SVET. Tib. 42 NEP. praef. 4 [conducta *C*]. *cf.* condicere ad -am *infra l. 82*. indicere: MART. 11, 50, 10 SVET. Nero 27). POMPON. Atell. 80 -am quaeritat (*cf.* CIC. epist. 9, 26, 3 quaerere). VARRO Men. 102 dominus . . . ovo -am committit. CIC. S. Rosc. 59 cui (*puero*) -am imperaret. Verr. 4, 62 -am ac pocula poscebat. Scaur. 1 huic -am sublatam *esse*. VARRO ling. 5, 120 libarent -am (*cf.* FAV. or. frg. Gell. 15, 8, 2 delibari [-berari, -brari *libri*] sibi -as iubeant. FRONTO p. 226, 23 N. -arum libator). CATVLL. 13, 4 tecum attuleris . . . -am (BELL. Hisp. 33, 3 HIST. Apoll. rec. A 14). 59, 3 rapere de rogo -am (HOR. sat. 1, 5, 75). HOR. sat. 1, 5, 70 iucunde -am producimus illam (*cf.* SEN. nat. 4, 13, 6 prandia -is usque in lucem perductis ingesta. SVET. Tib. 72 -am . . . protraxit. CAPITOL. Ver. 4, 9 trahens -as in noctem). 1, 6, 116 -a ministratur pueris tribus. ars 376 poterat duci . . . -a sine istis. LIV. 40, 13, 9 evitasse. SEN. epist. 77, 8 -a peracta. 95, 24 ad inferendam -am. 114, 9 ea quae includere solent -am, prima ponantur (*cf.* MART. 13, 14, 1 cludere quae -as lactuca solebat avorum). PETRON. 3 captant (5 MART. 2, 18, 1). PLIN. nat. 7, 185 edita -a (*syn.* convivium). 9, 120 consumpturam *Cleopatram* eam -am. MART. 2, 37, 10 repone -am. 9, 35, 1 mereris. 10, 59, 4 instructa macello -a (GELL. 2, 24, 9). SVET. Cal. 45 repetita. APVL. met. 8, 31 flagitante. 9, 24 petebamus. 9, 26 intercepta. TERT. spect. 13 edere. nat. 2, 10 dependit. ITALA Ioh. 12, 2 (cod. e) gerunt (VVLG. fecerunt). LAMPR. Heliog. 25, 9 exhibuit (27, 4. 32, 4). CAPITOL. Gord. 19, 2 finiret. VVLG. Luc. 14, 24 gustabit. I Cor. 11, 20 manducare. 11, 21 praesumit. SVLP. SEV. dial. 3, 17, 1 debetur (AVG. civ. 6, 7 debitam -am). VITA Caes. Arel. 2, 33 expedivimus.

2 ad cenam, cenae (*dat.*), in cenam: **ad:** PLAVT. Asin. 864 ille it ad -am cottidie (Most. 1132 Stich. 428 Truc. 547 CATO agr. 5, 2. 143 TER. Eun. 459. 580 SEN. benef. 4, 39, 3 dial. 9, 7, 2 MART. 2, 69, 3. 12, 87, 6 IVV. 3, 273. exire: TITIN. com. 46. itare: CIC. epist. 9, 24, 2). PLAVT. Capt. 173 quo foras vocatus ⟨es⟩ ad -am (Curc. 350 Merc. 98. 694 Mil. 712 Most. 1005 Rud. 1418. 1420 Stich. 190. 510. 576. 588 TER. Andr. 453 Eun. 259 [*cf.* EVGRAPH. *ad h. l.*: ad -am vocant: invitant] Phorm. 1053 CIC. Verr. 5, 62 Mur. 74 Att. 6, 3, 9 CALP. hist. 8 LEX Vrson. [Corp. II 5439] 32, 21. 27 HOR. sat. 2, 7, 30 LIV. 23, 8, 5 [*syn.* convivium]. 40, 7, 1 SEN. dial. 4, 24, 1 CORP. IV 1937 MART. 2, 14, 18. 3, 50, 1. 3, 60, 1. 5, 44, 2. 9, 91, 1. 10, 18, 1. 11, 57, 2 QVINT. decl. 296 p. 169, 6 SVET. Cal. 36 Tit. 6 frg. p. 148, 112 TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 422, 17. 4, 31 p. 526, 17. revocare: CIC. epist. 9, 16, 8. 9, 24, 3 PETRON. 52). PLAVT. Capt. 831 hic . . . ad -am recipit se ad me. Men. 124 ducam scortum ad -am (abducere: TER. Haut. 183 CIC. Tusc. 5, 91. adducere: LVCIL. 49). Men. 794 ad -am me promittat (PHAEDR. 4, 25, 15 SEN. epist. 82, 21 PETRON. 10 PLIN. epist. 1, 15, 1). Most. 1134 te ad me ad -am dic venturum (Stich. 185. 486 TER. Eun. 266 Haut. 170 AFRAN. com. 183 VARRO Men. 237 CIC. ad Q. fr. 3, 1, 19 HOR. epist. 1, 7, 61 PLIN. nat. 35, 89 MART. 3, 44, 15. 11, 23, 11 PLIN. epist. 3, 12, 1). PLAVT. Persa 849 intro . . . ad -am. Stich. 433 condixi in symbolam ad -am (447. *cf. supra l. 34*). CIC. Verr. 2, 65 filium suum . . . foras ad propinquum suum . . . mittit ad -am. epist. 7, 9, 2 is me . . . ad -am invitat (12, 4, 1 off. 3, 58 SALL. hist. frg. 2, 70 VITR. 6, 7, 4 LIV. 40, 13, 2. 6. 44, 31, 14 EPIST. imp. Aug. Suet. Claud. 4 VAL. MAX. 2, 1, 2 [*syn.* epulum]. 2, 1, 9. 2, 8, 6 PHAEDR. 1, 26, 3. 4, 15, 8 SEN. contr. exc. 3, 8 SEN. dial. 4, 33, 3 MART. 9, 63, 1 QVINT. inst. 7, 3, 33 decl. 301 p. 185, 3. p. 187, 13. 29 PLIN. epist. 2, 6, 3 GAIVS dig. 13, 6, 18 pr. 44, 7, 1, 4 inst. 3, 196 TERT. adv. Marc. 4, 31 p. 526, 26. 527, 10 PORPH. Hor. carm. 1, 20 pr. ars 124 IVST. 18, 2, 9. 23, 2, 2. 25, 1, 4 AMM. 16, 8, 9). LIV. 40, 9, 11 pertrahere. MART. 2, 69, 7 rogat ad -am Melior te (LAMPR. Heliog. 29, 3 CAPITOL. Maximin. 30, 5). LAMPR. Alex. 30, 5 cibum usque ad -am differebat. *dat.* cenae: QVINT. inst. 11, 2, 12 adhibitus . . . -ae Simonides (decl. 296 p. 170, 5 PLIN. epist. 6, 31, 13 SVET. Iul. 73 Aug. 74 Cal. 25 Claud. 32 Tit. 9 PORPH. Hor. epist. 1, 19, 15). **in:** TER. Andr. 369 holera et pisciculos . . . ferre . . . in -am seni. VARRO rust. 3, 17, 5 pisces . . . mittere. frg. Non. p. 177, 18 obsonium in totam -am coemptum ex variis rebus. PAVL. FEST. p. 54 in quas -*as* . . . non plus centussibus . . . impendebatur. VAL. MAX. 8, 1 damn. 8 omasum in -am fieri. GELL. 2, 24, 2 non amplius in singulas -as sumptus se esse facturos. SVLP. SEV. dial. 1, 13, 4 quae *holera* nobis in -am praeparabantur.

3 in cena, ab, de -a, *abl.* cenā: **in:** PLAVT. Amph. 283 mira sunt nisi invitavit sese in -a plusculum. LVCIL. 440 hoc fit idem in -a (SEN. epist. 95, 27). VARRO rust. 2, 10, 5 vespertinus *cibus* in -a, qui sunt sub uno magistro, communis. CIC. fin. 2, 26 possumusne . . . in vita summum bonum dicere cum id ne in -a quidem posse videamur. epist. 9, 26, 1. LIV. 40, 24, 6 in ea -a . . . venenum datum (*cf.* QVINT. decl. 321 p. 263, 4). CELS. 1, 6 si quid offensae in -a sensit. 5, 28, 3. PETRON. 66 quid habuistis in -a (*cf.* APVL. apol. 58 si quas aves in -a habuisset. INSCR. Bonner Studien p. 238, 47 [*in tabula lusoria*] (h)abemus in -a pullum piscem). PLIN. nat. 7, 183. 36, 4. LAMPR. Heliog. 28, 4 struthocamelos exhibuit in -is. ANON. Vales. 14, 81 quod et in -a . . . eadem . . . contigit. *abl. loci* (*temporis*): SEN. dial. 35, 2 quid flagella media -a petis? PLIN. nat. 8, 210 ne tota quidem -a, sed in principio. 14, 97 *v. p. 776, 42*. MART. 2, 72, 1 hesterna factum narratur . . . -a. LAMPR. Heliog. 30, 2 sescentorum strutionum capita una -a multis mensis exhibuit (*cf. supra l. 30*). **a(b):** PLAVT. Most. 485 rediit a -a domum (TER. Ad. 26 CIC. Cato 44 VAL. MAX. 3, 6, 4 PHAEDR. 2, 8, 20 TAC. hist. 1, 26, 5 PETRON. 64 FLOR. epit. 2, 2, 10 SVET. Nero 26 GELL. 15, 20, 9 VLP. dig. 23, 2, 6 PORPH. Hor. sat. 1, 2, 64—65). VAL. MAX. 9, 12 ext. 4 ab Archelai . . . -a . . . domum . . . repetens. SEN. epist. 12, 8 in cubiculum ferebatur a -a. PETRON. 96 Bargates a -a excitatus a duobus lecticariis in mediam rixam perfertur. PLIN. nat. 22, 32 vomitiones in aqua mulsa sumptum *semen urticae* a -a (*i. post cenam, cf.* 26, 112. 27, 20. 27) faciles praestat. MART. 12, 29, 22 a -a . . . rettulit *mappam* Hermogenes. PLIN. epist. 3, 5, 13 surgebat . . . a -a luce, hieme intra primam noctis (VVLG. Ioh. 13, 4 BENED. reg. 42, 5. *cf. infra l. 52*). SVET. Aug. 78 a -a in lecticulam se . . . recipiebat (APVL. met. 3, 5). SPART. Hadr. 22, 2 si a -a reverterentur. AMM. 25, 8, 18 raptus a -a Iovianus. **de:** PETRON. 72 quidquid . . . a nobis acceperat de -a. SVET. Dom. 11 partibus . . . de -a dignatus est. SPART. Carac. 3, 6 partes de -a miserat. AVG. in psalm. 85, 24 abscedere . . . de prandio, . . . de -a. cenā: MART. 5, 79, 1 undecies surrexti, Zoile, -a (12, 60, 11 *cf. supra l. 45*). APVL. met. 2, 18 regrediare -a maturius. 3, 17 priusquam -a te reciperes (*cf. supra l. 47*).

4 *praepositiones reliquae*: PLAVT. Rud. 151 post -am . . . laverunt (CIC. Deiot. 21 LIV. 1, 58, 2 PAVL. FEST. p. 108 CELS. 1, 3. 4. 3, 27, 1 SEN. contr. 1 praef. 17. SEN. epist. 122, 6 post prandium aut -am bibere vulgare est. QVINT. inst. 1, 10, 19 PLIN. epist. 9, 36, 4. 9, 40, 2 SVET. Nero 20. ITIN. [Silv.] 29, 6 post -a(m). AMM. 26, 3, 5 THEOD. PRISC. log. 116 ORIBAS. syn. 1, 17). CATO agr. 115 bibito ante -am (156, 1 PLIN. nat. 27, 62 SVET. Aug. 76). POMPON. Atell. 47 inter -am (CIC. Phil. 2, 63 epist. frg. VIII 12 LIV. 40, 13, 6 VELL. 2, 30, 1 VAL. MAX. 1, 6 ext. 1. 5, 1 ext. 2. 8, 15, 7 SEN. contr. 9, 2 pr. SCRIB. LARG. 135 ante cibum et inter prandium vel -am. SEN. clem. 1, 9, 3 benef. 3, 27, 1 PLIN. nat. 20, 193 QVINT. inst. 5, 10, 99. 6, 3, 10. 8, 4, 10 PLIN. epist. 4, 14, 2 SVET. Aug. 71 Tib. 53 Galba 22). CVRT. 6, 11, 27 haec Hegelochus dixit super -am (*fere i. q. inter*; 8, 12, 17 Meleager super -am largiore vino usus. SEN. nat. 3, 17, 3 ASCON. Mil. p. 47 PLIN. epist. 4, 22, 6. 9, 33, 1 IVV. 15, 14 SVET. Iul. 87 Aug. 77 Tib. 56 Cal. 22 Nero 22 Vit. 12 Vesp. 22 Tit. 8 Dom. 14. 21). SCRIB. LARG. 121 secundum -am. IVV. 1, 145 nova nec tristis per cunctas fabula -as. PAVL. dig. 33, 7, 13 *trullae* circa -am solent traici.

5 *c. adiectivis*: PLAVT. Bacch. 94 viaticam. Capt. 189 terrestris. 497 asperam. Cas. 746 ebria. Curc. 660 sororiam. Men. 101 ipsus escae maxumae, Cereales -as dat, . . . mensas extruit. Rud. 508 scelestiorem -am cenavi tuam, quam quae Thyestae quondam aut (ante *codd.*) positast Tereo. Stich. 212 potationes plurumae demortuae, quot adeo -ae, quas deflevi, mortuae. Trin. 470 popularem quam (-*am*) vocant. TER. Phorm. 342 dubia (HOR. sat. 2, 2, 77 AVSON. Mos. 102). TITIN. com. 136 dapalis (AVSON. 398, 13). LVCIL. (?) 353 centenaria (*cf.* PAVL FEST. p. 54 centenariae -ae dicebantur in quas lege Licinia non plus centussibus . . . impendebatur, id est centum assibus. TERT. apol. 6 centenarias -as a centenis . . . sestertiis dicendas). VARRO rust. 3, 6, 6 augurali aditiali (CIC. epist. 7, 26, 2 SEN. epist. 95, 41. 123, 4

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PLIN. nat. 10, 45). 3, 17, 7 plebeiae. CIC. Catil. 2, 22 antelucanis. Tusc. 5, 100 iucundae (SEN. dial. 5, 15, 1). Att. 9, 13, 6 quam lautas (FAV. or. frg. Gell. 15, 8, 2 MART. 12, 48, 5 PLIN. epist. 9, 17, 1 SVET. Galba 12), quam tempestivas. epist. 9, 23 sumptuosis (CATVLL. 44, 9 SEN. contr. 9, 2, 4 SEN. epist. 95, 41). CATVLL. 13, 4 bonam (SEN. epist. 122, 12 -arum bonarum assectator) atque magnam (HOR. sat. 2, 6, 104). HOR. sat. 2, 6, 86 varia. 2, 7, 103 opimis. carm. 3, 29, 15 mundae. epist. 1, 5, 27 prior. 1, 14, 35 brevis. LIV. 36, 17, 7 nuptialibus (SVET. Cal. 25 APVL. met. 6, 10. 24). OV. am. 1, 4, 2 ultima (SCHOL. Iuv. 11, 20 DRAC. Romul. 5, 77). PAVL. FEST. p. 230 puris (PS. APVL. Ascl. 41 puram et sine animalibus -am; *cf. infra l. 57*). p. 329 *Saliis* amplae ponuntur -ae, siquae aliae magnae sunt, Saliares appellantur (APVL. met. 4, 22 [*cf. p. 777, 27*]. 9, 22. PORPH. Hor. carm. 1, 37, 2—4 in proverbio est Saliares -as dicere opiparas et copiosas). VAL. MAX. 4, 3 ext. 3 hesterna (MART. 2, 72, 1 PLIN. paneg. 63 IVV. 9, 44). 8, 15, 7 militaris. CELS. 1, 3 exigua. SEN. contr. 9, 2, 27 in ... ferali -a (IVV. 5, 85 APVL. flor. 19 p. 95). 9, 2, 29 luxuriosam (IVV. 11, 77). *ibid.* nocturnam. SEN. Thy. 800 subitae. epist. 18, 7 Timoneas. 98, 13 publica (CORP. II 1046. 1721. 2156 SVET. Nero 16 FRONTO p. 193, 14 N. *cf.* GLOSS. III 172, 4 -a publica: δεῖπνον δημόσιον. 239, 54 δεῖπνος δημόσιος). CORP. IX 2629 pro -a IVvir⟨ali⟩. 5855 -am sexviralem. TEST. Leon. II (Dessau 6468) 12 parentalicia. PETRON. 26 expectatio liberae -ae (*sc. gladiatorum cf.* PASS. Perp. 17). PLIN. nat. 9, 120 magnificam. 9, 121 dimidia eorum (*Cleopatrae et Antonii*) -a. 9, 171 triumphalibus (33, 112). 30, 17 magicis. 33, 83 hospitali divi Augusti -a. MART. 2, 69, 7 rectam (7, 20, 2 CORP. VI 33885, 17 SVET. Dom. 7. *v. Marquardt-Mau, Privatleben p. 208*). MART. 5, 44, 1 antiquae ... ossa -ae. 6, 48, 2 diserta. 10, 59, 3 dives (ANTH. 471, 13. ARNOB. nat. 7, 25 -arum ditium et locupletium). 11, 52, 15 rara. QVINT. inst. 10, 1, 58 grandibus. TAC. ann. 6, 5, 5 novendialem eam -am dixisse. PLIN. paneg. 49 solitaria. epist. 3, 1, 9 non minus nitida quam frugi. IVV. 1, 133 longissimae (PORPH. Hor. sat. 2, 2, 80). 11, 141 tota sonat ulmea -a Subura (*cf.* LAMPR. Heliog. 25, 9 parasitis in secunda mensa saepe ceream -am, saepe ligneam, saepe eburneam, aliquando fictilem nonnunquam vel marmoream vel lapideam exhibuit). SVET. Aug. 70 -a ... eius secretior in fabulis fuit, quae vulgo δωδεκάθεος vocabatur. Tib. 34 sollemnibus. Nero 42 abundantissimam. Tit. 9 familiari. Vit. 13 adventicia (CAPER gramm. VII 107, 10). APVL. met. 1, 7 gratae atque gratuitae. 3, 12 hodiernae. 7, 14 largissimae. 10, 13 opiparas -as (PORPH. Hor. carm. 1, 37, 2—4 *v. supra l. 14.* ARNOB. nat. 7, 25). 10, 15 liberalibus -is inescatus. mund. 35 grave olentibus. TERT. anim. 32 aestiva -a post assum. PORPH. Hor. epist. 1, 7, 73 frequentibus. SPART. Sept. Sev. 1, 7 imperatoriam. 4, 6 parca. RVFIN. hist. 5, 1, 14 Thyesteas *v. p. 776, 17.* MACR. sat. 3, 13, 10 pontificis vetustissimam -am. SIDON. epist. 1, 2, 9 regia. 2, 9, 10 unctissimas. HIST. Apoll. rec. A 14 affertur gustatio, deinde -a regalis.

B ***metonymice***: *i. q. pars cenae, ferculum*: PETRON. 41 cum heri summa -a eum (*aprum*) vindicasset. MART. 1, 103, 8 explicat ... -as unica mensa duas. 11, 31, 5 has prima feret alterave -a, has -a tibi tertia reponet. *i. q. locus, ubi cena datur, cenaculum*: PLIN. nat. 12, 10 aliud exemplum *est* Gai principis in Veliterno rure mirati unius *platani* tabulata laxeque ramorum trabibus scamna patula et in ea epulati, cum ipse pars esset umbrae, quindecim convivarum ac ministerii capaci triclinio, quam ingens -am appellavit ille nidum. *i. q. cenantes*: IVV. 2, 120 ingens -a sedet.

II ***speciatim*** *ap.* ECCL. *de ritualibus epulis vel earum diebus*: A cena pura *i. q. parasceue, dies Sabbato antecedens*: *cf.* IREN. 5, 23, 2 parasceue quae dicitur -a pura, id est sexta feria (1, 14, 6 in sexta die quae est in -a pura). AVG. in euang. Ioh. 120, 5 *parasceuen* -am puram Iudaei latine usitatius apud nos vocant. GLOSS. παρασκευή. προσάββατον. TERT. nat. 1, 13 Iudaei ... festi sabbata et -a pura et Iudaici ritus lucernarum et ieiunia. adv. Marc. 5, 4 *observatis* sabbata ... et -as puras et ieiunia et dies magnos. ITALA Iudith 8, 6 (Reg. Sangerm.) praeter -am puram et sabbatum (Sangerm. 15 praeter -a pura, χωρὶς προσαββάτων, VVLG. praeter sabbata et neomenias et fata domus Israel). Matth. 27, 62 (cod. d) in crastinum ... quae est post -a⟨m⟩ puram convenerunt (μετὰ τὴν παρασκευήν, VVLG. post parasceven). Marc. 15, 42 (cod. k) serum ... cum factum esset -(a)e pur(a)e sabbati (cod. n: cum iam sero esset factum quia -a pura erat quod est ante sabbatum; VVLG. parasceve). Luc. 23, 54 (cod. c) fuit ... dies -ae purae ante sabbatum (codd. a b: dies erat -ae purae et sabbatum inlucescebat. cod. ff: dies erat -a pura et sabbatum inlucescebat, ἡμέρα ἦν παρασκευῆς, VVLG. dies erat parasceves). Ioh. 19, 31 (codd. a b) quia -a pura erat (παρασκευή, VVLG. parasceve). 19, 42 (cod. c) propter -a pura (Tycon. 5 p. 59, 13 propter -am puram Iudaeorum; διὰ τὴν παρασκευήν, VVLG. propter parasceven). [*sard.* kenabura *'dies Veneris'*. *M.-L.*]

B *cena domini, dominica* (*nota* cena deum *Romanorum et* cena daemoniorum *paganorum p. 776, 12*): 1 *de cena Christi paschali*: AVG. epist. 55, 2 ubi -am eis mysticam dedit *Christus*. PS. RVFIN. in psalm. 22, 5 in -a paschali, quando dominus traditus est cenantibus discipulis, accepit Iesus panem. ITIN. Anton. Plac. rec. A 20 *calicem* benedixit *Christus* in -a. *metonymice i. q. dies, quo Christus hanc -am celebravit* (*cf.* AVELL. p. 683, 28 quinta feria hoc ⟨est⟩ -a domini. ISID. orig. 6, 18, 6 -a dominica dicta est eo, quod in eo die salvator pascha cum discipulis suis fecerit, quod et hodie, sicut est traditum, celebratur sanctumque in eo chrisma conficitur): ITIN. Theod. 18 in -a domini et pascha communicatur *ager domini*. CONC. Aurel. a. 538 p. 83, 4 a die -ae domini usque in secunda sabbati in pasca hoc est ipso quatriduo. Matisc. a. 583 p. 158, 21 a -a domini usque prima pascha. 2 *de christianorum eucharistia* (*cf. p. 779, 84*): AMBR. virginit. 14, 89 qui ad -am domini convenerunt. VVLG. I Cor. 11, 20 dominicam -am manducare (κυριακὸν δεῖπνον). AVELL. p. 445, 11 ante triduum paschae, quo -a domini celebratur. VRAN. epist. 11 p. 865^{B} dominicam -am celebravit.

synonyma et coniuncta: convivium, daps, epulae, prandium. *deriv.*: cenaculum (-ellum), cenalis, cenarius, cenula (cenaticus?), cenare. *cf.* cenatus *p. 785, 69.* *composita*: incenis. cenipeta (cenisacer?).

cēnācellum (-ī *n.*) NOT. Tir. 92, 3 (caena- *cod.*) *a* cenaculum *deminutive*.

cēnāculārius, (-a, -um) *a* cenaculum. *scribitur* cenaclarius: GLOSS. III 442, 33. 484, 7. *subst.*: *masc.* cēnāculārius, -ī: 1 GLOSS. II 436, 32 σταθμοῦχος ὁ τὰ ἐνοίκια τῆς οἰκίας συνάγων ἤγουν ὁ δεσπότης (III 442, 33. 484, 7). VLP. dig. 13, 7, 11, 5 videtur ... tacite et cum domino aedium hoc convenisse, ut non pactio -ii proficiat domino, sed sua propria. 2 GLOSS. II 571, 40 -us (caenacurius *Amplon.*) dispens⟨at⟩or cenae. *v. p. 781, 82.* 3 *fem.* cēnāculāria, -ae, *i. q. quaestus -ii*: VLP. dig. 9, 3, 5, 1 si quis -am exercens ipse maximam partem cenaculi habeat, solus tenebitur: sed si quis -am exercens modicum sibi hospitium retinuerit, residuum locaverit pluribus, omnes tenebuntur quasi in hoc cenaculo habitantes.

cēnāculātus, -a, -um *a* cenaculum. *i. q. ad cenam vel cenaculum pertinens*: ALC. AVIT. hom. 18 p. 126, 23 quodam -i operis duplo, quo exteriora ... aperta illic sine fundamento videantur. 24 p. 142, 23 -a recessuum loca. PAPYR. Marini 123, 12 domus -ae cum superioribus et inferioribus suis soloque proprio (123, 14 familiaricae caenocolatae *domus*. 123, 21. 32. 47 cinacolatae. 123, 49).

cēnāculum, -ī *n.* [*a cenare. Th.*]. *inde a* PLAVTO *et* ENNIO. *scribitur saepius in codd.* caen-. cinacula: CORP. VI 29791. *masc.* cenaculus: ITIN. Anton. Plac. rec. A 2. VARRO ling. 5, 162 ubi cenabant -um vocitabant, ut etiam nunc Lanuvi apud aedem Iunonis et in cetero Latio ac Faleriis et Cordubae dicuntur. posteaquam in superiore parte cenitare coeperunt, superioris domus universa -a dicta. PAVL. FEST. p. 54 -a dicuntur ad quae scalis ascenditur. PORPH. Hor. ars 52 magis ... auctoritatem mereri possunt nova verba, si a graeco fuerint in latinum derivata, ut transtulimus triclinium; antea -um illud vocabamus, quia ibi cenabatur. HIER. in Ezech. 12, 41 p. 496 tristega id est ... tria -a. in Dan. 6, 10 ἀνώγαια id est -a (GLOSS. III 269, 4 ἀνώγεων). ISID. orig. 15, 3, 7 -um dictum a communione vescendi, unde et 'coenobium' congregatio. GLOSS. ὑπερῷον. δίαιτα. δειπνητήριον. δειπνιστήριον. σύν⟨τ⟩αξις. refectorium. superiora. *v. etiam Mau, PW. III 1898; Marquardt-Mau, Privatleben p. 221; Daremberg-Saglio II p. 1282.* [*francog. sept* cenail. *M.-L.*]

1 *proprie, pars aedificii, locus quo cenabant*: LVCIL. 846 primum ex advorso si quod est -um quo recipiat te. VARRO Men. 589 ex agri depolitionibus eiciuntur, hic in -o polito recipiuntur. CIC. leg. agr. 2, 96 Romam in montibus positam et convallibus, -is sublatam atque suspensam ... prae sua Capua ... contemnent. ALF. dig. 19, 2, 27 aliqua parte -i uterentur (VLP. dig. 9, 3, 5, 1). 19, 2, 30 pr. singula -a ... conduxit (GAIVS dig. 44, 7, 5, 5 VLP. dig. 9, 3, 1, 7. 13, 7, 11, 5). 39, 2, 43, 1 posteaquam ... habitatores ex vicinis -is emigrassent. HOR. epist. 1, 1, 91 mutat -a, lectos, balnea. VITR. 2, 8, 17 pilis lapideis, structuris testaceis, parietibus caementiciis altitudines extructae ⟨et⟩ contignationibus crebris coaxatae -orum ad summas utilitates perficiunt despectationes. LIV. 39, 14, 2 -um super aedes datum est scalis ferentibus in publicum obseratis aditu in aedes verso. PETRON. 38 C. Pompeius Diogenes ex kalendis Iuliis -um locat. CORP. I 1341 porticus -a (XI 3583). IV 138 locantur ... tabernae cum pergulis suis et -a equestria (*i. equo Romano digna?*) et domus. 1136 tabernae pergulae -a *locantur*. V 4488 tabernae cum cenac(ulis). VI 29791 in his praedis insula Sertoriana bolo esse Aur(eliae) Cyriacetis filie meae cinacula n(umero) VI, tabernas n(umero) XI *eqs.* IX 1938 hortum tabernam -um. X 6069 cum taberna et cenacul(o). PLIN. nat. 36, 88 -a clivis excelsa, porticusque descenduntur nonagenis gradibus. MART. 1, 108, 3 mea Vipsanas spectant -a laurus. QVINT. inst. 6, 3, 64 cum -um eius perplueret. FRONTIN. aq. 76 tabernas -a. IVV. 10, 18 rarus venit in -a miles. SVET. Aug. 45 ipse circenses ex amicorum ... libertorumque -is spectabat. 78 in proximo cuiuscumque domesticorum -o manebat. Vit. 7 liberis ... meritorio -o abditis. APVL. met. 9, 40 me ... per scalas complicitis pedibus in superius -um attracto. GAIVS dig. 19, 2, 25, 2 lumina -i. 44, 7, 5, 5 is ... ex cuius -o — vel proprio ipsius vel conducto vel in quo gratis habitabat — deiectum effusumve aliquid est (*cf.* VLP. dig. 9, 3, 1, 7) ... quasi ex maleficio teneri videtur. SCAEV. dig. 8, 2, 41 iuxta ... domum hortus et -um quod Olympico legatum non est fuerunt. ad hortum autem et -um ... semper per domum, cuius habi-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tatio relicta erat, aditus fuit. 33, 1, 20, 1 ex reditu -i mei. 33, 7, 7 tabernam cum -o. *ibid.* in qua *insula* -um fuit quod ei legatum erat. 33, 9, 7. PAPIN. dig. 39, 5, 27 habitare in illo -o eoque u t i (Ps. RVFIN. in Am. 4, 1—3 p. 1070^{C}). *ibid.* usum -i. VLP. dig. 7, 1, 13, 8 per -a dividere domum. 9, 3, 1, 10 si plures in eodem -o habitent (9, 3, 5 pr. si . . . plures diviso inter se -o habitent). 9, 3, 5, 2 si ex mediano -i quid deiectum sit. 9, 3, 5, 4. 9. 43, 17, 3, 7 si supra aedes, quas possideo, -um sit, in quo alius quasi dominus moretur. *ibid.* si -um ex publico aditum habeat. 47, 11, 7 in aliena -a se dirigunt furandi animo. PAVL. dig. 1, 15, 3, 4 aquam unusquisque inquilinus in -o habeat. DON. de com. 6, 2 non ea negotia continet *planipedia comoedia*, quae personarum in turribus aut in -is habitantium sunt, sed in plano et humili loco. HIL. c. Aux. 3 illi manu atque opere se alentes, intra -a secretaque coeuntes. Ps. HIL. dedic. eccl. p. 882^{B} terrenum -um quod supererat, LX *cubitos* habebat in latitudinem. HIER. hom. Orig. in Ier. 9 p. 823 salvatorem ascendentem die paschae grande -um stratum atque mundatum (VVLG. Marc. 14, 15 Luc. 22, 12, *ubi gr.* ἀνάγαιον). adv. Iovin. 2, 17 Petrus hora sexta pransurus ascendit in -um (*cf.* in Ezech. 12, 41 p. 498 apostolus . . . Petrus . . . transcendit -um et venit ad tectum. VVLG. act. 10, 9 ascendit Petrus in superiora). tract. in psalm. I p. 100, 21 *infra l. 77.* epist. 22, 26 Daniel in -o suo manebat in superioribus — neque enim manere poterat in humili — fenestras apertas ad Ierusalem habuit (VVLG. Dan. 6, 10 fenestris apertis in -o suo). 53, 8 *spiritus sanctus* effundendus erat in -o Sion. VVLG. gen. 6, 16 deorsum -a et tristega facies in ea *arca* (*cf.* RVFIN. Orig. in gen. 2 p. 162^{B} superiora *arcae* . . . tricamerata . . . triplicibus constructa -is). iud. 3, 20 sedebat . . . in aestivo -o solus *Eglon*. 3, 23 ostiis -i. 3, 24 fores -i. 5, 28 de -o loquebatur. II reg. 18, 33 rex ascendit -um portae. III reg. 6, 8 per cochleam ascendebant in medium -um. 17, 19 portavit *Elias puerum* in -um, ubi ipse manebat (*cf.* ITIN. Anton. Plac. rec. A 2 in qua [*civitate Sarapta*] est c e n a c u l u s ille qui factus fuerat Heliae). 17, 23 deposuit eum de -o in inferiorem domum. IV reg. 1, 2 cecidit . . . Ochozias per cancellos -i. 4, 10 faciamus . . . ei -um parvum. 4, 11 divertit in -um. 23, 12 altaria . . . erant super tecta -i. I par. 28, 11 descriptionem porticus . . . et cellariorum et -i. II par. 3, 9 -a . . . texit auro. II Esdr. 3, 30 usque ad -um anguli. 3, 31 inter -um anguli in porta gregis aedificaverunt aurifices (ἀνὰ μέσον τῆς πύλης τῆς προβατικῆς). Ier. 22, 13 qui aedificat . . . -a. 22, 14 -a spatiosa. Ezech. 41, 7 platea erat in rotundum, ascendens sursum per cochleam et in -um templi deferebat per gyrum . . ., sic de inferioribus ascendebatur ad superiora (*cf.* HIER. in Ezech. 12, 41 p. 498. 499). act. 1, 13 cum introissent, in -um ascenderunt. 9, 37. 39. 20, 8. 9 cecidit *Eutychus* de tertio -o deorsum (ἀπὸ τοῦ τριστέγου. *cf. p. 780, 45*). Ps. AVG. serm. 187 in superioribus -i invenit apostolos. MACR. sat. 1, 6, 15 ut puer de -o pompam superne despiceret. SVLP. SEV. Mart. 19, 4 cum casu quodam esset de -o devolutus et per confragosos scalae gradus . . . esset affectus. PRVD. c. Symm. 1, 580 omnis qui celsa scandit -a vulgus quique terit silicem variis discursibus atram. COD. Theod. 11, 20, 3 (*a. 400 vel 405*) ergasteriis tabernis domibus -is. NICET. Vigil. 7 accensis lanternis quam pluribus in -o. ALC. AVIT. epist. 87 qui nobis qualibus strui mensuris cribrati (crebrati *S*) -um furni . . . instituat. CANON. Migne 56, 547^{A} eorum res monasteriis reservari et non posse alterius -a saecularia fieri. ITIN. Anton. Plac. rec. A 21 in qua (*turri David*) sunt monasteria in -is singulis. SCHOL. Hor. epist. 1, 10, 6 -um in altiore loco constitutum. ISID. reg. monach. 1, 3 cellarium monachorum iuxta -um esse oportet, ut secus positum sine mora mensis ministerium praebeatur. PASS. Paul. 2 in -o editiori. LIB. pontif. 98, 1 -a regiae gradorum adhaerentes basilicae. GLOSS. Scal. V 595, 69 canaba came⟨r⟩a post -um.

2 *in imagine de locis superioribus* (*v.* VARRO *p. 780, 38 sqq.*): ENN. ann. 60 -a maxima caeli (*cf.* TERT. adv. Val. 7 p. 183, 14 primus omnium ⟨Ennius⟩ poeta Romanus '-a maxima caeli' simpliciter pronuntiavit, elati situs nomine vel quia Iovem illic epulantem legerat apud Homerum. p. 183, 20 etiam creatori nostro Enniana -a in aedicularum disposita sunt forma. SCHOL. Verg. Veron. Aen. 10, 1). PLAVT. Amph. 863 (*iocose de caelo*) in superiore qui habito (*Iuppiter*) -o. TERT. adv. Val. 31 p. 207, 9 sicut . . . Demiurgus tunc de hebdomade caelesti in superiora mutabit (*i. migrabit*), in vacuum iam -um matris. HIER. epist. 100, 4 in caelorum -o constituti ac mysticum pascha facientes. SIDON. carm. 22, 210 undosa inveniunt nantes -a pisces. *sensu spiritali*: HIER. in Matth. 26, 19 p. 214 videtur . . . mihi -um lex spiritualis intelligi, quae de angustiis litterae egrediens in sublimi loco recipit salvatorem. in Ezech. 12, 41 p. 499 ascenderimus ad -um templi et terrenam humilitatem sensumque litterae relinquentes transierimus ad summitatem ecclesiae. tract. in psalm. I p. 100, 21 suscepit *Raab* eos *exploratores* non in inferiori loco sed in -o, in domate, hoc est in sublimitate fidei suae. EVCHER. form. 9 p. 56, 1 -um: altitudo meritorum vel scientiae.

derivata: cenacularius, cenaculatus, cenacellum.

? **cēnacūrius** (-ī) *m. fort. a* cena *et* curare*? v. p. 780, 23.*

cēnālis, -e *a* cena. *i. q. ad cenam pertinens.* VARRO rust. 1, 2, 11 ovum . . . quod in -i pompa solet esse primum.

cēnārius, -iī *m. a* cena. *is qui cenam facit, apparat.* CORP. VI 8460 hic iacet . . . uxor Corneli primiceri cenariorum.

cēnāticus, -a, -um [*cf. c.* cenare, cena. *Th.*]. *cum apicibus*: CORP. VI 9044 cénáticum. *i. q. ad cenam pertinens*: PLAVT. Capt. 496 nunc ibo ad portum hinc: est illic mi una spes -a. *neutr. subst.* c ē n ā t i c u m, -ī: *i. q. pecunia pro cena data*: CORP. VI 9044 -um dedit sacerdotibus et hono⟨ra⟩tis et decurionib(us) duplum, item ⟨ob de⟩dication(em) imaginis sua⟨e cenaticu⟩m duplum dedit. COD. Theod. 7, 4, 12 (*a. 364*) in provinciis statione militum affici possidentes Vrsicini comitis suggestione cognovimus, a quibus superstatutorum grave atque inusitatum quoddam nomen -orum fuerit introductum (*cf.* COD. Iust. 12, 37, 3 -orum nomine milites . . . nihil penitus a provincialibus accipere audeant).

cēnātio, -ōnis *f. a* cenare. GLOSS. τρίκλινος (*cf.* SERV. Aen. 1, 698 errare eos qui triclinium dicunt ipsam basilicam vel -em). NOT. Tir. 103, 15. *i. q. locus ubi cenatur*: SEN. nat. 4, 13, 7 -em velis ac specularibus muniant. dial. 1, 4, 9 cuius -es subditus et parietibus circumfusus calor temperavit. 9, 9, 5 plerisque . . . libri non studiorum instrumenta, sed -um ornamenta sunt. 11, 9, 2 maiore mole fastigia -um subduxerint. epist. 78, 23 circa -em eius tumultus cocorum est ipsos cum obsoniis focos transferentium. 90, 9 non . . . tecta -i epulum recepturae parabantur. 90, 15 qui . . . versatilia -um laquearia . . . coagmentat (*cf. infra l. 37* SVET. Nero 31). 115, 8 nos ingentium maculae columnarum *delectant*, sive ex Aegyptiis harenis sive ex Africae solitudinibus advectae porticum aliquam vel capacem populi -em ferunt. COLVM. 1, 6, 1 spectent hiemalis temporis cubicula brumalem orientem: -es aequinoctialem occidentem. PETRON. 77 habet *domus* quattuor -es, cubicula viginti . . . susum -em (cellationem *cod., v. p. 763, 75*). PLIN. nat. 36, 60 nos ampliores triginta *columnas* vidimus in -e, quam Callistus . . . sibi a e d i f i c a v e r a t (CORP. XI 6222). MART. 2, 59, 1 -o parva. PLIN. epist. 2, 17, 10 vel cubiculum grande vel modica -o, quae plurimo sole plurimo mari lucet. 2, 17, 12 -o quae latissimum mare . . . prospicit. 2, 17, 15 hac non deteriore quam maris facie -o remota a mari fruitur. 5, 6, 21 iuncta . . . ei (*cubiculo dormitorio*) cotidiana amicorum -o. IVV. 7, 183 algentem rapiat -o solem (SCHOL. *ad h. l.* -o marmoribus et columnis ornata). SVET. Nero 31 -es laqueatae tabulis eburneis versatilibus ut flores, fistulatis. *ibid.* praecipua -um rotunda. CAPITOL. Pert. 11, 6 ingressi *milites* . . . porticus Palatii usque ad locum qui appellatur Sicilia et Iovis -o. SIDON. epist. 2, 13, 7 suffita cinnamo ac ture -o. carm. 22, 207 alta volubilibus patet hic -o valvis. IVLIAN. epit. novell. 123, 9 nemo militum in ea -e hospitium sibi vindicare audeat, in qua ipse paterfamilias habitare solet.

cēnātiuncula, -ae *f. a* cenatio *deminutive.* NOT. Tir. 103, 16. PLIN. epist. 4, 30, 2 fons oritur in monte, per saxa decurrit, excipitur -a manu facta. SIDON. epist. 2, 2, 11 ex hoc triclinio fit in diaetam sive -am transitus.

cēnātor, -ōris *m. a* cenare. GLOSS. II 267, 27 δειπνητής (III 401, 56 -es: δειπνηταί. 441, 54).

cēnātōrius, -a, -um [*cf. c.* cenator, cenare. *Th.*]. *ad cenam pertinens, cenae aptus*: APVL. met. 5, 3 viso . . . proximo semirotundo suggestu propter instrumentum cenator⟨i⟩um rata *Psyche* refectui suo commodum. LEX port. Zarait. (Corp. VIII 4508) 12 abollam cenatori⟨a⟩m. CAPITOL. Maximin. 30, 5 quod ei deesset vestis -a, ipsius Alexandri accepit. AVELL. p. 67, 2, 17 hora -a. SIDON. epist. 2, 9, 7 quo facilius pectora marcida cibis -ae fami exacueremus.

neutr. subst. **cēnātōrium,** -iī. NOT. Tir. 103, 14. **1** *i. q. vestimentum cenaticum* (*cf. Marquardt-Mau, Privatleben p. 322. 570*): PETRON. 21 lassitudine abiecta -a repetimus et in proximam cellam ducti sumus. 56 -a et forensia. MART. 10, 87, 12 -a mittat advocato. 14, 135 (*tit.*) -a. TEST. Galli (Corp. XIII 5708) 1, 7 duo lodices et cervicalia duo par(ia) -ator(ia) et abollae. POMPON. dig. 34, 2, 33 quendam senatorem muliebribus -iis uti solitum. ACT. Arv. a. 218 A 1 *fratres Arvales* ⟨manibus lautis c⟩enatoria alba sumser(unt) et in tricliniarib(us) discubuer(unt). a. 219, 7 depositis praetextis -a alba acc(eperunt). a. 241, 12 magister lo⟨t⟩us -o albo. **2** *i. q. cenaculum* (*cf.* GLOSS. δειπνητήριον. οἴκημα. domus in qua cenatur): CORP. XI 696 -um p(ecunia) s(ua) f(ecit).

cēnāturio, -īre [*a* cenare. *Th.*]. MART. 11, 77, 3 -it Vacerra, non cacaturit. *Poeschel.*

cenātus, -a, -um *v. p. 785, 39 sqq. 69.*

cenchris, -idis *f.*, κεγχρίς. *acc. sing.* -im PLIN. *l. 81.*

1 *nomen avis*: PLIN. nat. 10, 143 *avium* infecunda sunt, quae aduncos habent ungues; -is (cancris *codd.*) sola ex his supra quaterna edit ova. 10, 144 *ova* rubri coloris, ut phasianis, -di. 29, 127 fimum -dis *in medicamento*; accipitrum generis hanc Graeci faciunt. 1, 29, 39. **2** *nomen serpentis* (*cf.* ISID. orig. 12, 4, 26 -is, serpens inflexuosus, qui [quae *var. lect.*] semper iter rectum efficit. COMMENT. Lucan. 9, 712 cencris, quod mil⟨i⟩o similis est, graeco nomine): LVCAN. 9, 712 semper recto lapsurus limite -is. PLIN. nat. 20, 245 *serpyllum herba* adversus serpentes efficax, maxime -im (cencharim *codd.*). SOL. 27, 33 (*inter serpentes*; chencris *A*, ceneris *H*). VEN. FORT. carm. spur. 1, 160. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 32 *inter nomina colubrarum* (cenoris *cod.*).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cenchrītis, -is *m.,* κεγχρίτης. *nomen lapidis pretiosi:* PLIN. nat. 37, 188 rerum similitudo est in . . . -e sparsis milii granis. 1, 37, 73.

cenchrō(n) *v.* centronen.

cenchros, -ī, *acc.* -on, *m.* (*et f.?*), κέγχρος. 1 *nomen lapidis* (*eiusdem ac cenchritis?*): PLIN. nat. 37, 57 unum ex iis (*generibus adamantis*) vocant -on, milii magnitudine. 2 *nomen herbae, i. q. milium* (*cf.* GLOSS. milium [*scribitur* cencro, cingro, cincro, centron, cintron, citron]): DIOSC. 3, 129 *herba* κιρκαία virga(m) habens cencro simile (κεγχροειδῆ. *cf.* 3, 134 semen similem cencro habens *herba* κραταιόγονον. 4, 109). 5, 6 *uva passa* pulente mixta aut polline cencri (κεγχρίνῳ).

cendina *v.* cnida.

(**cendo,** -ere). VEL. gramm. VII 72, 16 ⟨in⟩ 'accendere' -ere per se nihil est, dicimus tamen et accendere et incendere. *Mbr.*

cenefis *v.* cefenis. **cenelapix** *v.* chenalopex.

cēnipeta, -ae *m. a* cena *et* petere. [MART.] 2, 37 lemma.

? **cenisacer** funestus GLOSS. V 445, 49 (565, 16 cesinacer). '*cinis ater? Verg. Aen. 4, 633' Goetz.*

cēnito, -āvī, -āre [*a* cenare. *Th.*]. *i. q. identidem cenare. legitur inde a* PORC. LIC., *ap.* CIC. (*nonnisi in epistulis*) *quater* (cenare *in epist.* 17*ies*, *alias saepiss.*), VARRON. *ter* (cenare 7*ies*), VAL. MAX. *semel* (cenare *bis*), SVET. *bis* (cenare 16*ies*), APVL. *bis* (cenare 7*ies*) *al.* PORC. LIC. carm. frg. 4, 3 dum ad Philum se -are et Laelium pulchrum putat. VARRO rust. 3, 4, 3 *in triclinio* delicate -ret *Lucullus.* ling. 5, 162 posteaquam in superiore parte -are coeperunt, superioris domus universa cenacula dicta. frg. Non. p. 83, 15 ad focum hieme ac frigoribus -bant, aestivo tempore in loco propatulo (AVG. c. Iul. op. imperf. 4, 37). CIC. epist. 7, 16, 2 si foris -rem (9, 24, 4 APVL. met. 9, 22). 9, 7, 1 non desino apud istos . . . -are (9, 16, 7 PLIN. nat. 33, 143 APVL. met. 9, 22). VAL. MAX. 2, 1, 2 feminae cum viris cubantibus sedentes -bant. SVET. Aug. 76 post dimissum convivium solus -bat. Nero 27 -bat . . . nonnumquam . . . in publico. GELL. 8, 11 per Dionysia largiore sumptu -rent. ARNOB. nat. 4, 33 scribuntur dii vestri in tricliniis caelestibus atque in chalcidicis aureis -are, potare. LAMPR. Heliog. 27, 1 quadrigas circensium . . . sibi semper exhibuit pransitans et -ans (AVG. c. Iul. op. imperf. 4, 37 MACR. sat. 3, 17, 1). CAPITOL. Pert. 12, 5 imperator . . . si sine convivis esset eadem consuetudine -bat. *transitive:* APVL. met. 9, 1 in quo (*triclinio*) dominus aedium sacrificales epulas cum sacerdotibus deae -bat. *Poeschel.*

cenius *v.* genius. **cēnix** *v.* choenix.

nicto est, quod rustice dicitur **cenno** GLOSS. V 621, 39. *vulgariter pro* cinno, *q. v.*

[**cennum** acutum, quia antiqui -um dicebant GLOSS. V 177, 8, *ad* pennum *pertinere videtur v. s. h. v.*] *Mbr.*

ˣ**cēno,** -āvī, -ātum, -āre [*a* cena, *cf. umbr.* çersnatur *nom. plur.* '*cenati*'. *Th.*]. *formae:* PLAVT. Stich. 192 cenassit. LVCIL. 1239 cenasti. SEN. contr. 4 praef. 5 cenasset (GELL. 19, 7, 2 cenassemus). *usurpatur inde a* NAEVIO. *de ratione verborum* cenare *et* cenitare *v. supra l. 21.* GLOSS. δειπνῶ. δειπνίζω. salvum cenasse: εὖ δειπνηκέναι. [*val.* cinó, *it.* cenare, *hisp.* cenar. *M.-L.*]

I ***intransitive:*** PLAVT. Amph. 310 -vi modo (Asin. 935). 806 quid, postquam -vimus? Merc. 750 non estis -uri. Most. 701 et -andum et cubandumst ei male (MART. 5, 76, 3. 1, 59, 4 tam male cum -em, cur bene . . . laver?). Stich. 325 hodie non -bis. CATO agr. 156, 1 si voles in convivio multum bibere -areque libenter. 157, 12 ne -et. LVCIL. 1239 -asti in vita numquam bene (CIC. fin. 2, 24 *quater.* 2, 25 *ter. ibid.* quia quod bene *cenabat*, id recte, frugaliter, honeste; ille porro prave, nequiter, turpiter -bat; non igitur bene. CATVLL. 12, 13, 7 HOR. sat. 1, 6, 56 MART. 4, 68, 1. 7, 78, 2. 9, 14, 4. 9, 19, 2. 10, 31, 2. 3 IVV. 5, 166 CORP. VIII 9272). VARRO rust. 1, 59, 2 quidam triclinium sternere solent -andi causa. 3, 9, 18 in triclinium -antium. CIC. Vatin. 30 cedo, quis umquam -arit atratus? Cael. 26 eos una -asse dixit (HOR. sat. 2, 8, 18 PETRON. 90 SVET. Aug. 64 vita Ter. 3). de orat. 2, 246 manus lava . . . et -a. inv. 2, 14 cum in eandem tabernam devertissent, simul -are . . . voluerunt (2, 43 quod simul deverterit dein -arit. CVRT. 8, 1, 49 IVST. 22, 7, 5). Att. 14, 6, 1 accepi tuas litteras -ans. 14, 17, 1 mihi -anti litterae tuae sunt redditae. 15, 27, 3 adventabat αὐτῇ βουλόσει -antibus nobis. epist. 9, 16, 7 Hirtium ego et Dolabellam dicendi discipulos habeo, -andi magistros. facet. dict. 25 ut in eius magistratu nemo pranderit, nemo -verit, nemo dormierit (PETRON. 57 bis prande, bis -a. LAMPR. Alex. 51, 5). HOR. sat. 1, 4, 86 saepe tribus lectis videas -are quaternos. 1, 5, 8 -antes haud animo aequo expectans comites. 2, 8, 13 -antes offendere. LIV. 40, 9, 11 me . . . inter inermes convivas -urum fuisse. SEN. contr. 4 praef. 5 quod in tam magno et recenti luctu suo homo carissimus sibi pleno convivio -asset. 9, 2, 22 vive sine meretrice, -a sine carnifice. VAL. MAX. 4, 3, 5 ligneo catillo -antem. 9, 5, 3 securo animo -are potuit. CELS. 4, 26 -are, deinde vomere. SEN. dial. 7, 17, 2 cur non ad praescriptum tuum -as? 7, 27, 4 quare hic lautius -at? epist. 18, 2 hilarius -andum. 20, 3 numquid -es frugaliter, aedifices luxuriose. 43, 3 quemadmodum -es. 47, 5 cum ad -andum discubuimus. 66, 43 alius inter -andum solutus est. 77, 17 tardius -es? 78, 24 -bis tamquam aeger. 101, 3 cum hilaris -asset (MART. 6, 53, 1 QVINT. decl. 301 p. 187, 23 PLIN. epist. 6, 16, 2). 108, 22 melius -are. MART. 3, 12, 4 res salva est bene olere et esurire qui non -at et unguitur . . ., hic vere mihi mortuus videtur. 3, 82, 2 Summoenianas -et inter uxores. 7, 59, 1 non -at sine apro noster . . . Caecilianus. 7, 10, 5 in lucem -at Sertorius. 11, 34, 4 -bit belle, non habitabit Aper. 11, 35, 1 solus -o . . . non libenter. 1, 68, 3 -at, propinat, poscit, negat. IVV. 3, 142 quam multa magnaque paropside -at. 3, 168 fictilibus -are pudet (AVSON. 8, 1). 5, 112 poscimus ut -es civiliter. 11, 1 Atticus eximie si -at, lautus habetur. 11, 12 egregius -at. 14, 13 cupiet lauto -are paratu. SVET. Aug. 74 cum convivae et -are inciperent prius quam ille discumberet. FRONTO p. 193, 15 N. GELL. 17, 8, 1 tempus -andi. TERT. nat. 2, 10 -at ignis. adv. Marc. 4, 31 horam -andi. COMM. instr. 1, 32, 7 auro licet -es. SPART. Did. 3, 9 sine carne -verit. ARNOB. nat. 6, 4 non -atum (*supin.*) ad Aethiopas pergere *deorum est.* 7, 32 Iuppiter . . . -at magnisque implendus est dapibus. VVLG. Tob. 8, 1 postquam . . . -erunt. Matth. 26, 26 -antibus (ἐσθιόντων) . . . eis. Luc. 22, 20 I Cor. 11, 25. SIDON. epist. 1, 2, 9 inter -andum. BENED. reg. 39 l. 9 quod si -uri sunt. CORP. XI 4815 ex quorum reditu omnibus annis decuriones in publico -rent . . . item dedit viviris . . . ut ex reditu eius summae eodem die in publicum vescerentur. PAPYR. Amherst II 26 I 2 mansit quasi parata -ret (*cf. Babrius 16, 44* ἔμεινεν ὡς ἕτοιμα δειπνήσων). *additur pretium:* SEN. dial. 11, 10, 4 centiens sestertio -vit uno die. PLIN. nat. 9, 120 se centiens HS -urum. MART. 2, 57, 8 oppigneravit modo ad Cladi mensam vix octo nummis anulum, unde -ret. 14, 218, 1 dic quotiens et quanti cupias -are. LAMPR. Heliog. 24, 3 idem numquam minus centum sestertiis -vit, hoc est argenti libris triginta aliquando . . . tribus milibus sestertium -vit. *cf.* ACT. Arv. *p. 785, 8.* *additur abl. cibi:* TERT. apol. 9 qui de arena ferinis obsoniis -ant. de: PLAVT. Rud. 181 si tu de illarum -urus vesperi es. TERT. nat. 1, 15 de ea impietatis hostia dicimus -are. ex: PLIN. nat. 33, 83 Augustum e crure eius -are. HIER. hom. Orig. in Is. 2, 2 p. 1110 ipse *Christus* pollicetur se ex nostris -urum nobiscum esse. *additur ubi:* NAEV. com. 81 utrubi -uri estis, hicine an in triclinio (PLAVT. Persa 710 Rud. 1417. 1423 Truc. 359). PLAVT. Amph. 732 ibi -vi atque ibi quievi in navi noctem perpetem (PORPH. Hor. sat. 1, 5, 7). 823 -vin ego heri in navi in portu Persico? Capt. 481 ubi -amus? (837 Truc. 360 VARRO rust. 3, 13, 2 ling. 5, 162 CIC. leg. agr. 2, 94 Tusc. 5, 98 Att. 13, 52, 1 LIV. 1, 57, 6). PLAVT. Cas. 781 vos tamen -bitis, cena ubi erat cocta; ego ruri -vero. Curc. 728 apud me -bis (Most. 1007. 1129. Stich. 470 illi [*adv.*] apud te. 487 hic apud me. 511 CIC. div. in Caec. 58 Verr. 5, 49 Cael. 26 Deiot. 32 de orat. 2, 246. 352 Brut. 160 Tusc. [1, 101] 5, 100 Att. 2, 2, 3. 4, 12. 14, 22, 1. 15, 29, 3. 16, 16, 4 ad Q. fr. 2, 3, 7. 2, 5, 3 epist. 1, 2, 3. 9, 7, 1. CATVLL. 12, 13, 1 -bis bene . . . apud me. NEP. Hann. 12, 1 PAVL. FEST. p. 12 SEN. suas. 7, 13 VAL. MAX. 1, 8, 7. 3, 2 ext. 3 SEN. dial. 5, 40, 2 epist. 82, 21 COLVM. 8, 16, 3 PLIN. nat. 7, 183 ACT. Arv. a. 87. 2, 39 MART. 9, 35, 11. 11, 52, 1 QVINT. decl. 301 p. 189, 11. 190, 1. 321 p. 258, 2. PLIN. epist. 1, 15, 4 potes apparatius -are apud multos, nusquam hilarius, simplicius, incautius. 2, 6, 1 SVET. Cal. 39 APVL. apol. 88 PORPH. Hor. sat. 1, 5, 38). PLAVT. Men. 126 si foris -at (Most. 484 Poen. 1400 Stich. 190. 598 POMPON. Atell. 85 PETRON. 10. 30 foras. MART. 2, 53, 3. 2, 59, 1. 6, 94, 2 sive foris seu cum -at in urbe domi. 9, 10, 1 foris libenter). PLAVT. Stich. 192 si -assit domo. 482 -bo domi (599 PHAEDR. app. 18, 8 MART. 2, 11, 10. 2, 14, 2. 2, 59, 4. 2, 79, 2. 3, 50, 10. 5, 47, 1. 5, 50, 1. 6, 94, 2 in urbe. 11, 24, 15. 12, 19, 2). LVCIL. 821 -bis Rhodi. CIC. div. 1, 50 se postridie -urum Syracusis. Att. 4, 12 kalendis cogito in hortis Crassipedis, quasi in deversorio, -are. LIV. 23, 48, 5 ut umbraclum -antibus in litore fieret (QVINT. inst. 7, 3, 31). 38, 57, 5 senatum eo die forte in Capitolio -antem. VAL. MAX. 1, 7 ext. 8 ut proximo die in ea urbe -ret. 2, 5, 5 maximis viris prandere et -are in propatulo verecundiae non erat (*cf. p. 783, 72*). 9, 5 ext. 2 Romae in Capitolio. SEN. dial. 11, 12, 3 humi. benef. 3, 26, 1. MART. 6, 94, 3 sic etiam in stabulo semper, sic -at in agro (SVET. Cal. 55 assidue). CARM. epigr. 933 (*Pompeis*) at quem non -o, barbarus ille mihi est (FRONTO p. 141, 8 N. ut circa ad mensam -arit. GELL. 19, 7, 2 cum ad eum -assemus). SVET. Otho 6 -antemque in Palatio Galbam. AVR. Fronto p. 70, 8. 9 N. loti . . . in torculari -vimus; non loti in torculari, sed loti -vimus. PAVL. dig. 8, 18, 1 ut -are in alieno possimus. AMM. 15, 2, 2 *imperatori* sub columellis tabernaculi parvis -uro. 21, 9, 2 sperare aiebat prope rivum se -urum. *additur cum quo:* PLAVT. Amph. 735 mecum -isti et mecum cubuisti. 804 Stich. 664 TER. Eun. 935 LVCIL. 241 CIC. Pis. 65 epist. 16, 21, 3 HOR. epist. 1, 7, 70 SEN. contr. 9, 2, 2. 11 *bis.* SEN. dial. 5, 8, 6 cum quo . . . -bat in cubiculo lectae sapientiae cliens. epist. 47, 2. 8. 15. 55, 11 MART. 1, 27, 3. 3, 60, 9 cur sine te -o, cum tecum, Pontice -em. 5, 79, 5. 12, 26, 13 QVINT. decl. 296 p. 170, 8 IVV. 10, 235 PLIN. epist. 4, 22, 4. 6 SVET. Aug. 71 Cal. 24 Claud. 4 Nero 33. APVL. apol. 44 cur nemo audeat cum eo ex eodem catillo -are, eodem poculo bibere. TERT. ieiun. 13 TREB. trig. tyr. 10, 4 HIER. hom. Orig. in Is. 2, 2 p. 1110 *v. supra l. 34:* VVLG. apoc. 3, 20 -bo cum illo et ipse mecum. BREV. de Hier. p. 155, 14 PASS. Mar. Iac. 11 p. 60, 9. *additur cum qua re:* LVCIL. 245 cum bulga -at. CIC. Vatin. 31 quis um-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quam in luctu domestico, quis in funere familiari -vit cum toga pulla?

II ***impersonaliter*:** NEP. Att. 14, 1 neque umquam sine aliqua lectione apud eum -atum est. LIV. 2, 4, 5 cum . . . -atum forte apud Vitellios esset. 28, 18, 5 -atumque simul apud regem est. FEST. p. 281 repotia: postridie nuptias apud novum maritum -atur, quia quasi reficitur potatio. SVET. Tib. 42 ut . . . nudis puellis ministrantibus -retur. ACT. Arv. a. 118 II 20 hoc anno sportulis -atum est denaris cente⟨nis⟩. TREB. Gall. 20, 5 quod a discinctis . . . cum imperatore -atur. PORPH. Hor. ars 52—53 *v. p. 780, 44.*

III ***transitive*** (*cf.* PRISC. gramm. III 269, 21 similiter dicimus: -atur piscis, prandetur holus): PLAVT. Persa 473 iam hodie alienum -bit, nil gustabit de meo. Pseud. 844 eum odorem -at Iuppiter. 845 si nusquam is coctum, quidnam -at Iuppiter? :: it incenatus cubitum. Rud. 508 scelestiorem c e n a m -vi tuam, quam *eqs. v. p. 778, 76* (APVL. met. 4, 22 ut equus . . . Saliares se -asse ⟨cenas⟩ [*addidit Luetjohann*] crederet. TERT. apol. 39 ut qui non tam cenam -verint quam disciplinam. 42 bestiariis supremam [*sc. cenam*] -antibus mos est). HOR. sat. 2, 3, 235 ut aprum -em ego. 2, 8, 27 nos . . . -amus aves, conchylia, pisces, longe dissimilem noto celantia sucum. epist. 1, 5, 2 nec modica -are times holus omne patella (2, 2, 168). 1, 15, 34 patinas -bat omasi vilis et agninae. 1, 18, 48 -es ut pariter pulmenta laboribus empta. SEN. dial. 1, 3, 6 ad focum -at illas ipsas radices et herbas. PERS. 5, 9 si quibus olla Thyestae fervebit saepe insulso -anda Glyconi. PETRON. 77 quid pridie -veram? CARM. epigr. 46 (*Pompeis*) qui verpam vissit, quid -asse illum putes? PLIN. nat. 10, 142 nisi quod minus est summas rerum opes quam hominum linguas -asse. 24, 5 cum remedia vera cotidie pauperrimus quisque -at. MART. 10, 37, 9 fatuam summa -are pelorida mensa, quosque tegit levi cortice concha brevis, ostrea Baianis quam non liventia testis, quae domino pueri non prohibente vorent. 12, 17, 4 -at boletos, ostrea, sumen, aprum. IVV. 1, 95 quis fercula septem secreto -vit avus. 8, 85 -et licet ostrea centum. APVL. met. 10, 13 ut . . . -rem asperrimum faenum. LAMPR. Heliog. 25, 9 quae ipse -bat. HIER. hom. Orig. in Is. 2, 2 p. 1110 quia et nos cum illo -amus, si -amus illum (*Christum*). VVLG. Luc. 17, 8 para quod -em (δειπνήσω). *in imagine*: PLAVT. Asin. 936 -bis hodie . . . magnum malum. CARM. Suet. Aug. 70 dum nova divorum -at adulteria. TERT. apol. 39 *v. l. 17.*

part. perf. **cēnātus,** -a, -um. **1** *sensu activo is qui cenavit; cf.* NON. p. 94, 12 -us: ut pransus, ut potus, ut lotus id est confecta cena (GLOSS. V 640, 2 -us dici ut pransus). DON. gramm. IV 388, 15 illa quae cum participia videantur, verborum tamen significatione privata sunt, ut pransus -us . . ., nam prandeor, cenor . . . non dicitur. CHAR. gramm. I 262, 15 DIOM. gramm. I 402, 6 PRISC. gramm. II 565, 10. 11 -us est qui cenavit et qui cenavit, -us est. 565, 17—20 '-us sum, -us es, -us est' pro cenavi, cenavisti, cenavit. sic ergo si dicam 'cenans fui, fuisti, fuit' pro 'cenavi, cenavisti, cenavit' 'cenans fueram, fueras, fuerat' pro 'cenaveram, cenaveras, cenaverat' potest accipi. PLAVT. Aul. 368 si . . . deorsum comedent, si quid coxerint, superi incenati sunt et -i inferi. Curc. 354 post quam -i atque appoti. VARRO frg. Non. p. 94, 13 ut . . . ipse potius domum reduceretur -us a convivio. CIC. inv. 2, 14 -i discubuerunt ibidem. S. Rosc. 64 cum -us cubitum . . . isset (*cf. supra l. 14*). Deiot. 20 cur te lautum voluerit, -um noluerit occidere. 42. div. 1, 57 ut -i quiescerent. Att. 2, 16, 1 -o mihi et iam dormitanti. 4, 12 inde domum -us. epist. 16, 9, 2 nos eo die -i solvimus. ad Q. fr. 2, 5, 3 -us in hortos . . . lectica latus sum. SALL. Iug. 106, 4 milites -os esse in castris ignesque quam creberrimos fieri. HOR. sat. 1, 10, 61 amet scripsisse ducentos ante cibum versus, totidem -us. LIV. 39, 9, 4 decimo die -um, deinde pure lautum. CELS. 1, 10 neque ieiuno neque -o vomendum est. 5, 25 ex quibus ad magnitudinem fabae Aegyptiae et mane et -o dari debet. SCRIB. LARG. 139 globuli, qui etiam -is dantur. TAC. ann. 14, 16 (*e coni.*). PLIN. carm. frg. epist. 7, 4, 6 quod . . . paucula -o sibi debita savia Tiro tempore nocturno subtraxerit. GRAN. LIC. p. 5, 5 -us de mensis ea abstulit. APVL. met. 1, 26 somno, non cibo gravatus, -us solis fabulis. 10, 20 -i e triclinio domini decesseramus. SVLP. SEV. chron. 1, 6, 4 cum ille *angelos* hospitio receptos -osque domi haberet. ANON. med. ed. Piechotta 155 -us panem cum eo manducet. **2** *adiect. i. q. cena instructus*: PLAVT. Truc. 279 (*ad meretricem*) amplexari mavelim *bovem* . . . quam tuas centum -as noctes mihi dono dari.

derivata: cenaculum, cenaticus, cenatio, cenator (cenatorius), cenaturire. *composita*: in- re- succenare. incenatus. *Burger.*

cēnobium *v.* coenobium.

cenodoxia, -ae *f.*, κενοδοξία. GLOSS. inanis gloria. vana gloria. PS. AMBR. prec. 1, 3 durissimum spiritum superbiae, -ae, invidiae. CASSIAN. conl. 5, 16, 5 de -a *oriuntur* contentiones, haereses, iactantia ac praesumptio novitatum (PS. RVFIN. in psalm. 43, 4 *ubi trad.* xenodochia. ISID. in deut. 16, 4). inst. 11, 1 spiritum κενοδοξίας, quam nos vanam sive inanem gloriam possumus appellare (*passim*). ISID. eccl. off. 2, 16, 18 multos . . . ex eis (*monachis*) -ae morbus commaculat, multos abstinentia inflat et extollit scientia. sent. 3, 22, 8 maxime per -am subicit sibi diabolus monachum. CANON. Migne 56, 858^C propter -ae desiderium.

cenodoxus, -a, -um, κενόδοξος. GLOSS. IV 217, 53 vanae gloriae cupidus. 319, 41 qui famam captatur, vanae gloriae cupidus. p. XLII famae captator vel vanae gloriae cupidus. *cf.* II 534, 57 gloria⟨e⟩ cupidus κενόδοξος. 347, 35 κενόδοξος vanae gloriae (*om.* cupidus).

cenodrom(os), *acc.* -on *m.*, *κενόδρομος, *cf.* κενοδρομεῖν. FIRM. math. 4, 8, 1 si per vacuum currens *luna*, quam Graeci -on dicunt, a Saturno vel Marte quadrata vel diametra radiatione pulsetur.

cenōma, -atis *n.*, κένωμα. IREN. 2, 8, 3 falsus . . . apparuit et qui est de umbra -is, id est vacui, ipsorum sermo secundum omnia.

cēnor, -ārī *v. p. 785, 43.*

cenoris *v.* cenchris.

cenōsis, *acc.* -in *f.*, κένωσις. CASS. FEL. 55 p. 142 vacuationem aliquam facere, quam -in vocant, sive per clysterem . . . sive per purgatorium . . . sive per flebotomian. *cf.* GLOSS. II 347, 54 κένωσις inanitus. *v. etiam* cenotica.

cenotaphiolum, -ī *n. a* cenotaphium *deminutive.* CORP. VI 13386 in hoc -o M. Aur. Stratonicae (*cf.* cepotaphiolum).

cenotaphium, -ī *n.*, κενοτάφιον. *scribitur etiam* cenotafium. *acc. sing. graece* -on SERV. *bis infra l. 32. 33* (*semel* -um). **1** *i. q. monumentum sepulcrale, quo corpus non continetur*: HYG. fab. 273 p. 148 fecit in Ilio Priamus -um Paridi. VLP. dig. 11, 7, 6, 1 si adhuc monumentum purum est . . ., si -um fit, posse hoc venire dicendum est. MARCIAN. dig. 1, 8, 6, 5 postea . . . quam illatus est mortuus, religiosus locus fit. -um quoque . . . locum esse religiosum. FLORENT. dig. 11, 7, 42 monumentum generaliter res est memoriae causa in posterum prodita: in qua si corpus vel reliquiae inferantur fiet sepulcrum, si vero nihil eorum inferatur, erit monumentum memoriae causa factum, quod Graeci κενοτάφιον appellant. VOPISC. Tac. 15, 1 illic eorum -a constituta sunt in solo proprio. LAMPR. Alex. 63, 3 -um in Gallia, Romae sepulcrum amplissimum meruit. SERV. Aen. 3, 304 ad tumulum, id est -on. 6, 152 Dido -um domi fecit marito. 9, 213 -on faciat et impleat honorem sepulcri. **2** *i. q. simulacrum, statua mortui* (*v. Rönsch, Collectanea p. 215 et cf. Suidas* κενοτάφια τινὰ ἦσαν ἑλισσόμενα ὡς τύπος νεκροῦ. ἤτοι τὰ μὴ ἔχοντα ἔνδοθι νεκρόν): ITALA I reg. 19, 13 (Legion.) accepit Michol -a (*in marg.* indumenta mortalia; κενοτάφια, VVLG. statuam) et posuit in lecto. 19, 16 ecce -a (κενοτάφια, VVLG. simulacrum) in lecto. HIER. epist. 29, 6 pro -is in hebraeo theraphim id est μορφώματα posita sunt. EVCHER. instr. 2 p. 149, 20 in regum -a: simulacra, quae graece μορφώματα.

deriv.: cenotaphiolum. *Wulff.*

cenōtica (cinot- *cod.*) purgatoria (*sc. medicamenta*) GLOSS. III 598, 39. κενωτικά. *cf.* cenosis. *Mbr.*

cenox *v.* caenax. **cēnsa** *v.* censeo *p. 796, 22.*

ᛯ**cēnseo,** -uī, -um, -ēre [*cf. c. osc.* censaum 'censere', censazet 'censebunt', ancensto *nom. sing. fem.* 'non censa'. *similitudine sonorum magis quam significationis conectitur c. pers.* ϑātij *med.* sạhaiti '*pronuntiat*', *ind.* śáṃsati '*declamat, laudat, pronuntiat*'; *v. Bopp, gloss. comparat. ling. Sanscritae*[3] *s. v.* śaṅs-. *Th.*]. ***formae*:** c e n s e n t o *passive pro* -entor: LEX repetund. (Corp. I 198) 77. -e r i e r: PLAVT. Capt. 15. c e n s e r i m u s (*coni. perf.*): ORIBAS. syn. 1, 7. *de supino* censum *cf.* PRISC. gramm. II 492, 17 'censum' quia in simplici dictione n antecedente s et t sine r sequi non possunt. c e n s ē t u s: AVELL. p. 403, 8. *formae deponentiales p. 787, 82. 789, 61.* censio, -īre: censio: GLOSS. IV p. XLII. censiit: LIB. col. I grom. p. 231, 1. censitote: CASSIOD. var. 10, 27, 2. -iri: LIB. col. I grom. p. 234, 2. *praes.* censīmus: CONC. Arvern. a. 535 p. 24. *cf.* concensimus *IV 19, 54.* c e n s ī t u s: LIB. col. I grom. p. 211, 7. 215, 3. 217, 4. 232, 9. 234, 16. 238, 21 col. II grom. p. 255, 4. 261, 25 CHALC. comm. 344 AVG. divers. quaest. 61, 2 p. 50 COD. Iust. 11, 48 rubr. 6. 7 pr. 11, 50 rubr. PRIMAS. in apoc. p. 936^A NICET. pasch. 4 p. 104, 5. *adde* consit *l. 68.* censuo *et* censueo: censuo: GLOSS. II 386, 48. -uimus (*praes.*): GLOSS. II 99, 23 (*cf. Heraeus, Sprache des Petron. p. 40*). -uitur: GLOSS. V 200, 16. -uentibus: CORP. IX 10, 20 (*a. 341*). -uēmus: CONC. Turon. a. 567 p. 131, 7 CONC. Matisc. a. 585 p. 169, 8 CONC. Paris. a. 614 p. 190, 7. -uet: GLOSS. IV 217, 49. c ē s e n d i: LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 152. cōnset: GLOSS. IV 37, 38. consit: GLOSS. V 184, 29. consebat: GLOSS. IV 408, 36. consuit: GLOSS. V 184, 40. consuistis: GLOSS. IV 324, 3. V 447, 52. consuerunt: LIB. Gloss. *cf. Loewe, Prodr. p. 342 et adde* consura *p. 803, 61.* *notae: usitatissima est* c(ensuerunt): S. C. de Asclep. (Corp. I 203) 11 S. C. Frontin. aq. 100. 104. 106. 125. 127 ACT. Arv. a. 14, 3 DECRET. fabr. Sentin. (Corp. XI 5748) 15 DECRET. decur. Calen. (Corp. X 4643) 29 *al.* cens(uit): DECRET. decur. Aquil. Poll. (Corp. V 961) 6. cens(uerunt): DECRET. decur. colon. inc. (Corp. V 5127) 3 CORP. IX 1783. XIV 415, 2. c e n s u e r (e): DECRET. decur. Aquil. Ital. (Corp. V 875) 16 DECRET. decur. Puteol. Modest. (Corp. X 1782) 22 DECRET. Herculan. Tiburt. (Corp. XIV 3679) 6 CORP. XIV 413. censuer(int): LEX Vrson. (Corp. II 5439) 96, 12. cen(suerint): LEX Vrson. (Corp. II 5439) 103, 4. *apices*: cénsuérunt: EPIST. Secundi (Corp. XII 4393) 30. censeátis: CORP. XII 3312, 6. *de significatione*: VARRO frg. Non. p. 519, 21 verbo -o idem et arbitror poterat ac valebat (NON. p. 519 -ere et arbitrari veteres cognatione quadam socia ac similia verba esse voluerunt). PAVL. FEST.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 54 -ere nunc significat putare, nunc suadere, nunc decernere. *legitur inde a* PLAVTO *et* INSCR. *saec. III a. Chr.* (*v. p. 795, 52*), *singulis locis ap.* NEP. PHAEDR. MELAM ASCON. LVCAN. PERS. PETRON. CALP. HOMER. STAT.; *binis ap.* CATONEM LVCR., *tribus*: FLOR., *quaternis*: VITR. SEN. rhet. QVINT., *quinis*: LVCIL. RHET. Her., *senis*: OV. VELL. SIL. IVV., *saepe ap.* PLAVT. (*191ies*) COLVM. (*77ies*) LIV. (*fere 400ies*) TAC. (*78ies*), *saepissime ap.* CIC.; *deest praeter alios ap.* CATVLL. HIRT. BELL. Afr. Alex. Hisp. PVBLIL. VERG. TIB. PROP. GRATT. CELS. SEN. trag. SCRIB. LARG. VAL. FL. VVLG.

I *i. q.* ***aestimare*** (*cf.* GLOSS. IV 492, 60 aestimo, iudico. V 275, 40 decerno, aestimo sive deiudico):

A ***proprie***: 1 *de actione censoris, i. q. condicionem civilem vel numerum hominum vel rerum statuere* (*cf.* GLOSS. -eor ἀπογράφομαι, ἀποτιμῶμαι. IV 317, 37 -si ... dicuntur, quorum patrimonia publice adnotata sunt): CIC. leg. 3, 7 censores populi aevitates, suboles, familias pecuniasque -ento. a *absolute*: LIV. 1, 44, 2 is (in *codd.*) -endo finis factus est. 4, 8, 4 arbitrium formulae -endi. VLP. dig. 50, 15, 3 pr. aetatem in -endo significare. *ibid.* -endi tempore. *sensu passivo*: CIC. Verr. 1, 54 *frequentia* convenit ... ludorum -endique causa. LIV. 45, 15, 2 -endi ius. VELL. 2, 7, 7 cives Romanos ad -endum ... revocaverant. b *homines*: PLAVT. Capt. 15 qui potestis ope vestra -erier (*cf.* LIV. 1, 43, 7 undecim milibus haec classis -batur. 24, 11, 7 qui L. Aemilio C. Flaminio censoribus milibus aeris quinquaginta ipse aut pater eius -sus fuisset. PAVL. FEST. p. 113 qui minore summa ... -si sunt. IVL. PAVL. Gell. 16, 10, 10 qui ... nullo aut perquam parvo aere -bantur. *adde*: PLIN. nat. 33, 32 qui ... patre, avo paterno HS CCCC -sus fuisset. *cf.* capite census *p. 407, 17*). PLAVT. Trin. 872 -sus cum ⟨sum⟩ iuratori recte rationem dedi. *in imag.*: PLAVT. Trin. 494 aequo ... -etur censu ad Acheruntem mortuos. LEX repetund. (Corp. I 198) 77 ⟨sufragiu⟩m ferunto inque ea⟨m⟩ tribum -ento (*i. -entor*). SCIP. min. or. frg. Gell. 5, 19, 16 absentes -eri. VARRO ling. 5, 81 ad cuius (*censoris*) censionem, id est arbitrium, -retur populus. CIC. de orat. 1, 183 qui domini voluntate -sus sit. rep. 2, 40 in una centuria ... plures -bantur (PAVL. FEST. p. 177 in ea centuria neque -etur quisquam [quicquam *cod.*]). Verr. 2, 104. 107. 110. 111. 3, 139 Sicilia tota -etur; erat -sa praetore Peducaeo ..., -sa denuo est. Caecin. 99 qui, cum liber esset, -eri noluerit. Arch. 11. Att. 1, 18, 8 ne absens -eare. *ibid.* sub lustrum ... -eri germani negotiatoris est. LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 152 finem populi cesendi faciant (SVLP. SEV. chron. 1, 38, 6). 158 in municipio ... h(ac) l(ege) -eatur. LIV. 1, 44, 2 milia octoginta eo lustro civium -sa dicuntur (3, 3, 7. 3, 24, 10. 9, 19, 2. 10, 47, 2. 27, 36, 7. 29, 37, 6. 35, 9, 2. 38, 36, 10. 42, 10, 2 MON. Ancyr. 2, 4. 6. 10 PLIN. nat. 7, 164 TAC. ann. 11, 25). LIV. 7, 18, 5 *plebem* in parte civium -eri. 8, 17, 11 novi ... cives -si *sunt*. 38, 28, 4 Campani ubi -rentur. *ibid.* Romae -rentur (38, 36, 5. 39, 3, 4 ibi. 42, 10, 3 in suis civitatibus. 45, 15, 2. 4). 38, 36, 9 in his tribubus ... -si sunt. 39, 3, 5 ipsum ... apud se -sum esse (41, 9, 9 apud socios. 43, 14, 8). FEST. p. 271 Romulia tribus dicta, quod ex eo agro -bantur, quem Romulus ceperat. p. 339 non vocantur senatores ante quam in senioribus sunt -si. SEN. epist. 93, 6 an inter iuniores adhuc -ear. PLIN. nat. 7, 159 totidem annis (*Mayh.*, annos *codd.*, annorum *susp. Mayh.*) -sum ... T. Fullonium. AVG. divers. quaest. 61, 2 p. 50 quando censiti sunt Ioseph et Maria. CORP. III 388 civitates ... quae sub eo -sae sunt. *nota acc. limit.*: HOR. ars 383 -sus equestrem summam nummorum. GELL. 6, 13 qui centum et viginti quinque milia aeris ampliusve -si erant. GAIVS inst. 2, 274 qui centum milia aeris -sus est. *hinc part. subst.* cēnsus, -ī: PS. ASCON. Verr. p. 188, 19 more veterum -si dicebantur, qui centum milia professione detulissent. p. 189, 4 -sus hoc est pecuniosus. *inde i. q. tributum imponere alicui* (*cf.* SPART. Pesc. 7, 9 etiam aerem vestrum -ere vellem): COD. Iust. 8, 14, 1 (*a. 213*) bona eorum, qui -entur. *adde* 11, 48, 10 pr. (*a. 386*) cum ... capitis norma sit -sa. cēnsītus *i. q. tributarius*: COD. Iust. 11, 48 rubr. de agricolis -itis vel colonis (11, 48, 6 [*a. 366*] ubi *coloni* -iti atque educati natique sunt. 11, 48, 7 pr. rusticos -itosque servos vendi. 11, 50). c *res*: CIC. Flacc. 80 sintne ista praedia censui -endo, habeant ius civile (*cf.* LIV. 43, 14, 5 legem censui -endo dicturos esse. PAVL. FEST. p. 58 censui -endo agri proprie appellantur, qui et emi et venire iure civili possunt). *i. q. assignare*: SEN. benef. 7, 4, 3 pars *agri* ... suo domino quaeque -etur. FILASTR. 121, 3 *Noë filio* Africae, Aethiopiae ingentem latitudinem ... -endo distribuit. *sic t. t. gromaticorum*: LIB. col. I grom. p. 218, 2 artifices (*i. agrimensores*) agros -erunt id est fecerunt gammatos et scamnatos (p. 232, 9 ager ... mensuratus limitibus est -itus. p. 234, 2 Vespasianus ... lege sua agrum -iri iussit. p. 234, 16 ager ... militi ex occupatione -itus est. p. 238, 21 agrum ... limitibus Augusteis -itum. LIB. col. II grom. p. 255, 4). p. 219, 10 limites rectos -erunt. p. 211, 7. 215, 3 colonia Arretium lege Augustea -ita. p. 231, 1 (H)adrianus censiit *oppidum*. GROM. p. 274, 20 separatim -eri (p. 275, 1) *al.*

2 *de actione eius qui ipse se aestimat vel aliquid in censum dat*: CIC. Flacc. 80 in qua tribu ... ista praedia -isti (*cf.* 79 in censum dedicavisti). *ibid.* si aliena -endo Decianus sua facere posset. *nota usum deponentialem* (*cf.* OV. Pont. 1, 2, 140): *ibid.* -sus es ... numeratae pecuniae CXXX ..., -sus es mancipia Amyntae. ... cum te audisset servos suos esse -sum. *cf. supra l. 19.* *fortasse huc pertinet*: TERT. anim. 56 p. 390, 22 ut et studeat ab infantia ... et militet ab adulescentia ... et -eat a iuventa (*non recte Oehler explicat*: '*censura, i. iudicio et prudentia uti*').

B ***translate***: 1 *generatim i. q. aestimare, iudicare, metiri* (GLOSS. κρίνω. -uet deliberabit. *adde p. 787, 10*): PLAVT. Poen. 56 argumentum hoc hic -bitur. Rud. 1271 quod rogas, -o. :: dic ergo quanti -es? :: egone? -o. 1279. TER. Haut. 1023 rem cum videas, -eas. CIC. parad. 48 si -enda nobis sit atque aestimanda res. OV. epist. 7, 45 non -eris inique. am. 2, 15, 2 in quo *anulo* -endum nil nisi dantis amor. PLIN. nat. 18, 173 uno boum iugo -eri anno ... quadragena iugera. GELL. 1, 13, 1 in officiis capiendis, -endis iudicandisque. MIN. FEL. 37, 11 moribus et pudore -emur. TERT. cult. fem. 1, 4 de diversis institutis -earis. virg. vel. 9 necessitas humilitatis cum muliere -etur. adv. Marc. 1, 8 divinitas ... nec de novitate nec de vetustate, sed de sua veritate -etur. 1, 9 p. 302, 20. 1, 15 p. 310, 17 in loco ... eadem condicione -endo. 1, 25 an deus de sola bonitate -endus sit. 2, 3 p. 337, 5. 4, 16 p. 469, 12 quomodo 'oculum pro oculo' et 'dentem pro dente' -erit. TER. MAVR. 589 parte -eri ... atque duplo syllabam. CAPITOL. Gord. 18, 2 *libri Sereni Sammonici* -bantur ad sexaginta et duo milia. AMBR. in Luc. 2, 36 non hic spatia terrarum, sed mentium animorumque -entur. apol. Dav. I 2, 6 agonem pietatis ingressi non debent unius prolapsionis offensione -eri. hex. 1, 7, 26 creatura mundi creaturae ... extimatione -etur. epist. 10, 8 -eatis ... impietatis assertores. exc. Sat. 1, 41 -endi modum. RVFIN. symb. 7 p. 346B quanto purius et sacratius de ... creatore -endum est? hist. 7, 30, 21 *Paulus* de piorum morte -bat. 9, 11, 2. SCHOL. Cic. Bob. p. 86, 15 Hild. dignitas *consulis* plus animo quam habitu -eatur. ZACCH. 2, 7 p. 1118D vera professio est utraque unius dei -ere praecepta. CASSIAN. conl. 24, 11, 2 te ... eorum sorte -endum. c. Nest. 7, 2, 2 dei nativitatem mortalis opiniunculae ratione -res. ORIENT. carm. app. 2, 154 propriis meritis tanti -entur honores. SALV. eccl. 4, 41 quam graviter -enda a deo sint magna crimina. SIDON. epist. 1, 6, 4 post sedentes -entesque iuvenes (ENNOD. opusc. 2, 33 p. 298, 3 favorem -entis accuset). CLAVD. MAM. anim. 2, 3 p. 107, 11 animae ... quantitas pro corporis quantitate -enda est. p. 107, 18 formicae et cameli animas utrumnam providentia an mole -res? p. 109, 17. SEDVL. epist. 1 p. 1, 3 me ... operis nostri decurso volumine -eas. RVRIC. epist. 2, 11 p. 387, 15 puerorum levitate -emur. BOETH. mus. 3, 10 p. 283, 11 *ut id non* auribus, sed ratione ... -eatur. PS. BOETH. geom. p. 395, 29 quis ... musicarum modulamina ... -endo pernoscat? DRAC. Orest. 30 divitias Asiae rex -ens corde silenti. Romul. 5, 305 iniusto -ens moderamine fatum (*i. iniusto censu moderans fatum eius*). *sequitur interrogatio indirecta*: TERT. nat. 2, 1 ad -endum, an vere dei ... an falso.

2 *formae passivae i. q. haberi, designari, aestimationem habere, putari, definiri, contineri aliqua re*: MANIL. 2, 226 quae terrenā -entur sidera sorte. 2, 653 cognata quadratis corpora -entur signis. 2, 667 uno -etur Aquarius astro. 2, 678. 3, 97. 127. 476 media aequatis -entur viribus astra. SEN. contr. 9, 1, 3 qui mendicitate -entur. SEN. epist. 76, 8 id in quoque optimum esse debet, cui nascitur, quo -etur. 87, 17 virtus ... suo aere -etur. MAR. VICTORIN. gramm. VI 127, 29 secundus pes ... duobus iambis -etur. GELL. 10, 20, 8 ista ... vocabula -entur continenturque 'rogationis' principali genere et nomine. 19, 13, 3 *verbum nanus* -etur ... linguae graecae origine. APVL. Plat. 1, 11 *globus caelestis* inerrabili meatu -etur. PAPIN. dig. 38, 16, 16 privatorum ... cautiones legum auctoritate non -eri. MOD. dig. 38, 4, 8 liberi patroni ... manumissoris iure -entur. VLP. dig. 1, 1, 1, 4 cetera quoque animalia ... *naturalis* iuris peritia -eri (*i. peritos esse*). 50, 1, 1, 2 nisi forte privilegio aliquo materna origo -eatur (*i. privilegium habeat*). TERT. nat. 1, 12 quanto (*sc. magis*) genus -etur origine, tanto (*magis*) origo convenitur (*cf.* praescr. 20 omne genus ad originem suam -eatur necesse est). GARG. MART. med. 57 nux viridis ... styptica et frigida virtute -etur. FAV. EVL. p. 4, 10 *dyas* medio nullo -etur. PAVL. NOL. epist. 16, 9 *dei* unitas ineffabili trinitate -etur. MACR. somn. 1, 15, 9 linea, quae ita mente concipitur, ut sola longitudine -eatur. sat. 1, 13, 6 *menses* undetricenis -bantur diebus. 1, 17, 22 alios quoque deos ... -eri et potestate et nomine. 1, 23, 9 utrumque ... una potestate -endum. MART. CAP. 2, 105 *solidorum frontes* longitudine profunditateque -entur. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 5 p. 14, 23 *categoriae* generibus, speciebus, differentiis, propriis accidentibusque -entur. 1, 12 p. 33, 18. 1, 13 p. 38, 9 species ipsae eius ordinis inter se aequali tempore ortuque -entur. arithm. 2, 4 p. 88, 22 si *quae res* longitudine, altitudine latitudineque -etur. PS. BOETH. geom. p. 374, 7 superficies ... est, quod longitudine latitudineque -etur. *inde accedit ad notionem esse vel efficacem esse*: MANIL. 4, 317 nec parte sub ulla (illa *codd.*) -etur *Taurus* (4, 325 in illo temporis articulo, sub quo -etur *Cancer*. 4, 246. 705 bracchia sub Geminis -entur. TERT. anim. 25 p. 342, 17 quantae ... nationes sub ferventissimo axe -entur). 4, 246. TERT. spect. 4 quid erit summum atque praecipuum, in quo diabolus et pompae et angeli eius -eantur quam idololatria? resurr. 49 p. 102, 24. orat. 6 corpus *Christi* in pane -etur (*cf. Rönsch, Das N. T. Tertullians p. 625; Leimbach, Beitr. z. Abendmahlslehre Tertullians. Gotha 1874 p. 33 sqq.*). bapt. 5 imago in effigie, similitudo in aeternitate -etur. pudic. 13 p. 246 *spiritus* in ecclesia -etur. monog. 5

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

initium, quod tibi et in Adam -etur et in Noë recensetur (anim. 40 omnis anima eo usque in Adam -etur [*i. caro est*], donec in Christo resenseatur). adv. Prax. 29 cum duae substantiae -eantur in Christo. RVFIN. hist. 7, 25, 2 nihil dignum in ea (*apocalypsi Iohannis*) gravitate apostolica -eatur. PS. BOETH. geom. p. 402, 23 quadratus ... pes habetur, ubi trinae dimensionis consideratio in aequalitate -etur. *hinc accedit ad notionem originem ducere, initium capere*: TERT. test. anim. 5 ex qua (*naturae maiestate*) -etur auctoritas animae (anim. 16 p. 322, 18 non semper ex irrationali -enda sunt indignativum et concupiscentivum. 20 ex quo ipsa -etur *anima*. 32 p. 352 ex elementiciis substantiis -retur *anima*). virg. vel. 5. pudic. 11 christiana ... disciplina ... a redemptione carnis ... -etur (monog. 11 a fide ... vita nostra -etur. HIER. epist. 60, 8 ab eo tempore -emur, ex quo in Christo renascimur). carn. 22 *caro Christi* non de spiritali stirpe -etur (castit. 5 de uno matrimonio -emur utrobique. nat. 1, 10 p. 80, 17 *ludicra* de contemptu ... -entur [*male Reiff. add.* di, *cf.* apol. 15]. praescr. 21 an haec nostra doctrina ... de apostolorum traditione -eatur). monog. 4 reformatio secundi generis humani monogamia matre -etur. *cf.* coron. 4 quocunque traditore *traditio* -etur (CYPR. Fort. 11 p. 338, 19 martyres ... non nisi deo patre -entur. mortal. 14 Demetr. 26. ARNOB. nat. 2, 16 p. 60, 21 vultis quaerere ... -eamini quo patre. OPTAT. 5, 1 p. 119, 20 Abrahae prosapia, qua Iudaei -entur. SCHOL. Cic. Bob. p. 121, 17 Hild. M. Antonius ... matre Iulia -batur). TERT. adv. Marc. 3, 17 p. 405, 3 (= adv. Iud. 9) per Mariam inde (*sc. ex stirpe Iesse*) -endam (apol. 12 inde -entur dei vestri. *cf.* adv. Marc. 2, 3 *bonitatem* quasi exinde -endam quo coepit operari). 1, 22 p. 319, 15 *natura dei* hinc -etur, si agat *al.*

3 *eminentiore vi aestimandi i. q. magni aestimare, praedicare (fere semper in formis passivis; quibus additur abl. causae)*: SEN. contr. 9, 2, 22 homo qui iudicio -batur. 10, 5, 13 misericordia semper -si sumus. VAL. MAX. 5, 2 ext. 4 speciosissimae divitiae sunt feliciter erogatis beneficiis late posse -eri. 5, 3 ext. 3 Aristides ... quo totius Graeciae iustitia -etur. 6, 1 pr. te (*sc. pudicitia*) custode matronalis stola -etur. 8, 7 ext. 4 Democritus cum divitiis -eri posset. PLIN. nat. 19, 7 itane et Galliae -entur *lini* reditu? 33, 157 ars haec ita exolevit, ut sola iam vetustate -eatur. 34, 80 Naucydes Mercurio et discobolo et immolante arietem -etur. 36, 12 non vitibus tantum -eri Chion, sed et operibus Archermi filiorum. 37, 7 ut omnes musicae artis hac quoque ostentatione -rentur. MART. 1, 61, 3 -etur Apona Livio suo tellus. 8, 6, 9 hi duo longaevo -entur Nestore fundi. 9, 16, 5 felix, quae tali -etur munere tellus. IVV. 8, 2 longo sanguine -eri. 8, 74 te -eri laude tuorum. TAC. dial. 39 eius modi libri extant, ut ipsi qui egerunt non aliis magis orationibus -eantur. Agr. 45 una adhuc victoria Carus Metius -batur. PLIN. paneg. 15 hic te commilitone -etur. SVET. gramm. 10 *Ateius* multiplici variaque doctrina -batur. APVL. apol. 57 *studio bibendi* solo -etur *Crassus*. flor. 18 p. 86 libri mei non alia ubique laude carius -entur, quam quod. SER. SAMM. 13 quod septenis -entur (*i. praedita sunt*) gramina nodis. PANEG. 12, 4 Campania -eatur monte Gaurano. 12, 17 qui amicitiae laude -entur. IVST. 9, 2, 9 Scythas ... virtute animi et duritia corporis, non opibus -eri (*cf.* 11, 11, 8 hoc se patre -eri iubet). CLAVD. carm. min. 30, 67 nec laude virorum -eri contenta fuit *Hiberia*. VRAN. epist. 8 p. 863^B o ... virum ... omnium virtutum laude -endum! BOETH. arithm. 1 praef. p. 5, 23 non maiore -bitur auctor merito quam probator. CASSIOD. var. 3, 11, 4 reliqui fasces qua gloria -eantur. 6, 12, 3 quae *pompa* senatorii quoque ordinis splendore -etur. 6, 12, 5 suscepta dignitas primi ordinis appellatione -etur. PAPYR. Berol. 628^r II 10 qui aliqua dignitate -er⟨i⟩ possunt. *nota active*: AVG. civ. 19, 17 caelestis ... civitas unum deum ... fideli pietate -ret (*i. coleret*).

4 *i. q. recensere*: **a** *deputare, numerare*: OV. Pont. 1, 2, 140 hanc probat et ... est inter comites Marcia -sa (*depon.*) suas (*passive*: AVELL. p. 388, 9 quae *civitas* nec inter metropolitanorum iura -etur. SIDON. epist. 2, 6, 1 inter personas ... caras ... -eri). OV. Pont. 2, 5, 73 de quo -eris (3, 1, 75 de qua -eris). TERT. adv. Hermog. 31 an et *membra* in hominis factitatione -entur? 41 inter utrumque ab utroque -batur (-bat *codd.*, pendebat *R*³). monog. 6 isti (*Abraham et Isaac*) ... sunt, ... in quibus -or. idol. 2 adulterium in osculis et in amplexibus et in ipsa carnis congressione -endum (*syn.* reputandum). adv. Marc. 2, 11 iustitiam de optimis -ere (*syn.* pronuntiare). VEG. mil. 2, 2 ut in una phalange armatorum VIII milia -rentur. AVG. epist. 140, 77 propter numerum, quo -entur corporis sensus (SACR. Leon. p. 453 in numerum tibi placentium -eri facias sacerdotum. AVELL. p. 158, 4 ut ... in numero fidelium -retur). CASSIAN. conl. 21, 13, 2 si ... in illa definitione virtutum etiam ieiunium -eamus. PS. PRIMAS. in Gal. p. 594^A fides in mentis devotione -etur.

b *nominare, dicere* (GLOSS. -eri ἀναγορεύεσθαι. appellari, vocari. -etur dicetur [*sic*]): α *additur nomine sim.*: VAL. MAX. 8, 7 ext. 2 quo cognomine *Pythagoras* -retur interrogatus. APVL. met. 5, 26 nomen quo tu -eris. 8, 25 hoc ... nomine -batur ... dominus. LAMPR. Diad. 5, 5. Alex. 26, 9 *stagnum* Mammaeae nomine ... -etur. ARNOB. nat. 1, 3 nomina, quibus -entur haec mala. 3, 5. 5, 44. CONSENT. gramm. V 367, 4 non solum omnes fere partes orationis, sed integram interdum orationem verbi nomine solere -eri. CHALC. comm. 66 Lucifer Veneris, qui alio quoque -etur (*Plato Tim. 38^D λεγόμενον*) Hesperus nomine. 344 secunda species ... -ita ideae nomine. transl. 42^A *hominis* quod melius sit genus -endum fore viri nomine (κεκλήσοιτο ἀνήρ). HIER. in Zach. 3, 12 p. 900 qui -entur nomine christiano. in Abd. 13 p. 376. RVFIN. Adamant. 1, 8 si licet hominis alicuius nomine -eri (φέρειν ὄνομα, *syn.* cognominari). PAVL. NOL. carm. 19, 63 (*cf.* epist. 49, 2). AVG. civ. 19, 3 *mundus* -etur nomine caeli et terrae. epist. 75, 3 c. Faust. 20, 23 p. 567, 26 EVCHER. instr. 1 p. 81, 21 PAVL. MED. bened. 10, 4 MART. CAP. 6, 683. RVT. NAM. 1, 476 salinas, namque hoc -etur nomine salsa palus. OROS. hist. 2, 19, 11 altero ... -eri nomine. CASSIAN. conl. 18, 7, 3 -eri ... nomine monachorum. 18, 9. PETR. CHRYS. serm. 72 p. 405^C cuius ... genus esse coepimus, eius utique -emur et nomine. FAVST. REI. grat. 2, 9 p. 80, 11 ut *praedicabiles disciplinae* angelorum vel filiorum dei nomine per multas -rentur aetates. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 21 p. 64, 16 substantiae ipsae nullo specici nomine generisve -entur. GREG. M. dial. 3, 14 p. 244^D vir ... quo -retur nomine nesciebatur. TERT. monog. 8 penes Graecos communi vocabulo -entur mulieres et uxores (patient. 11. AMM. 27, 4, 3 cuncti Thraciarum vocabulo -bantur. RVFIN. Orig. in gen. 3, 3 p. 176^D. MART. CAP. 8, 838 licet *sidera* animalium vocabulis -eantur. CASSIAN. conl. 21, 28, 1. 22, 6, 8). TERT. adv. Marc. 4, 10 p. 446, 30 ipso titulo filii hominis -etur Christus. ARNOB. nat. 5, 45 cum suis -eri appellationibus res possint (AVELL. p. 31, 5 cognomenti *Christi* sacra appellatione -emur. RVFIN. hist. 1, 1, 8. Adamant. 1, 8 AVG. civ. 17, 3 PAVL. MED. bened. 10, 4 CHROMAT. beat. 7. PS. PRIMAS. in Gal. p. 606^C *christiani* eiusdem magistri appellatione -entur. GREG. M. moral. 3, 38). DON. Ter. Ad. praef. 1, 1 *fabula* Graeca lingua ... -etur. COD. Iust. 1, 14, 3 pr. (*a. 426*) satis est edicti *leges* nuncupatione -eri.

β *absolute i. q. nominare*: ROMAN. Char. gramm. I 133, 8 res ..., non persona -etur. 236, 21 praepositiones, quia praeponuntur, merito -entur. TERT. uxor. 1, 6 Romae ... quae ignis illius inextinguibilis imaginem tractant de virginitate -entur (HIER. epist. 125, 8 qui de singularitate -emur [*i. monachi*]). spect. 6 a primordio bifariam ludi -bantur, sacri et funebres. ARNOB. nat. 1, 13 ex quo coepimus esse christiani et terrarum in orbe -eri. CHALC. transl. p. 21^E deus ... Aegyptia lingua -etur Neith, Graeca dicitur Athena (τοὔνομά [ἐστι]). p. 24^E os a vobis Herculis -etur (ὃ καλεῖτε) columnae. comm. 276 *liber* qui de genitura mundi -etur. 278 *terra* indigesta -etur (*syn.* nuncupatur). 326 ignis iste ... non est ignis -endus (*Plato Tim. 49^D προσαγορεύειν*). 355 *principalia corpora* -entur elementa. FAV. EVL. p. 20, 5 haec ... disciplina proportio, graece analogia -etur. PS. AVG. categ. 11 categoriarum tertia est, quae latine 'ad aliquid', graece 'πρός τι' -etur. CONC. Aurel. a. 541 p. 88, 2 tamquam transgressor disciplinae a sacerdotibus -eatur. *i. q. dicere*: PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. I 132, 22. 137, 4 ut 'fures furum' ... dicimus, ita quoque 'murum' -ere debemus. 139, 4. GELL. 19, 8, 5 quin '*arma*' *et* '*moenia*' figura multitudinis perpetua -eantur. CONSENT. gramm. V 395, 23. FIRM. math. 1, 1, 7 libet itaque -ere, quae de mathesi dicant (*cf.* COLVM. 7, 5, 1 quoniam -uimus [*codd., sed rectius fort.* recensuimus] cultum curamque recte valentium *ovium*. PANEG. 5, 1 possem ... *merita* vel -ere [*M*, recensere *C*]). RVFIN. Orig. in gen. 16, 1 p. 247^B de Aegyptiis nihil tale -etur.

II ***existimare, arbitrari, putare, iudicare***: *cf.* NON. p. 267, 17 -ere significat existimare, arbitrari. GLOSS. extimo. IV 217, 48 iudico, statuo. V 275, 40 decerno, aestimo sive deiudico. 532, 24 arbitror. 532, 1 -es (census *cod.*): putas. 605, 46 nihil censi nihil iudicati. ISID. orig. 9, 4, 13 -ere enim iudicare est.

A *existimare* ***aliquid esse***: **1** *absolute*: CIC. leg. 2, 23 prorsus ita -o (3, 49 sic prorsum -o. orat. 176 off. 3, 117. FRONTO p. 105, 14 N. sive ita -es atque ita iudicio tuo et animi sententia decernis. APVL. Plat. 2, 24 de civitatum ... constitutione ... ita -et Plato [ithacus et cato *codd.*]). CIC. div. 2, 120 ut Democritus -et (Cato 85 ut quidam minuti philosophi -ent. HOR. epist. 1, 6, 65 Mimnermus uti -et. COLVM. 3, 1, 8 sicut -et verissime Celsus. QVINT. inst. 5, 12, 14 FAV. EVL. p. 3, 25). SEN. dial. 7, 3, 2 est et mihi -endi ius. TERT. adv. Val. 37 *magister* ex pontificali sua auctoritate in hunc modum -uit. SYMM. epist. 1, 1, 1 praeter aequum -et.

2 *additur obiectum*: *pronomen*: PLAVT. Amph. 694 (*ironice*) quid enim -es? (Bacch 1035 Pseud. 476 Trin. 563 TVRPIL. com. 27 CIC. Verr. 4, 25. 6, 10 quid -etis? Catil. 4, 6 de facto quid iudicetis et de poena quid -eatis. Phil. 14, 10. COLVM. 2, 2, 14 de qua *cura* quid -eam profitebor. 9, 6, 4. AVG. civ. 2, 7 quid docuerit Plato vel -erit Cato). TER. Haut. 570 animum advortunt graviter quae non -eas. SEN. nat. 3, 15, 1 hoc amplius -o (*cf.* dial. 7, 3, 2. CELS. dig. 17, 1, 48 pr. hoc bene -uit Scaevola. ALC. AVIT. carm. 3, 258 hoc certe -etur). COLVM. 3, 2, 32 quamquam ... id -erim. SIDON. epist. 6, 2, 3 nos ... aliqua -entes, suadentes quaepiam. *nomen*: *saepissime*: aequum -o: PLAVT. Asin. 229 *al.* S. C. de Bacch. (Corp. X 104) 27 ita senatus aiquom -uit. S. C. de Asclep. (Corp. I 203) 11 TER. Haut. 1055 CATO orig. 95^d or. frg. 57, 1 RHET. Her. 2, 14, 22 CIC. inv. 2, 132 NEP. Thras. 2, 6 LIV. 3, 53, 5 *al.* VELL. 2, 64, 2 -bat ... aequum. IVST. 12, 11, 5 (*aliter p. 791, 9*). *nota*: IREN. 2, 12, 3 ut ... duas contrarias de eodem sententias -cant. *acc. c. inf.* (*omissa saepenumero copula* esse) *saepissime*: NAEV. carm. frg. 45 -et eo venturum obviam Poenum. ENN. sat. 18 quid -es domino esse animi? PLAVT.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Amph. 134 illa illum -et virum suom esse. 1067 ardere -ui aedis. Asin. 731 satis iam delusum -o. Aul. 667 Fide (*dat.*) -bam maxumam multo fidem esse. Bacch. 321 dimidium *eum attulisse* -es? Capt. 845 me ... aedis incensurum -es? Curc. 84 nobis afferri *vinum* -ui. Men. 23 ne quis ... -eat *me vidisse.* Merc. 461 censen certum esse? 815 haud -bam istarum esse operarum patrem. Trin. 696 neque volo neque postulo neque -o *te dictatorem fore.* 1079 hicine nos habitare -es? :: ubinam ego alibi -eam? *et saepius. nota*: Stich. 548 nunc mihi reddi ego aequom esse abs te...-o (TER. Haut. 214; *cf. p. 790, 77 sqq.*). CATO agr. 5, 2. ACC. trag. 345 id quod miser est clam esse -et alteros. TITIN. com. 49 nimium te patrocinari -o benigniter. TER. Andr. 256 censen me verbum potuisse ullum proloqui? 794 paulum interesse -es? Hec. 528 ex quo *filiam peperisse* -es? *al.* LVCIL. 260. 540. 640. HEMINA hist. 16 *Scaevola* -uit sese regem Porsennam occidere. QVADRIG. hist. 59 RHET. Her. 2, 15, 22. CIC. fin. 1, 28 an me ... -es haec dicturum fuisse? Tull. 40 quid -etis fore, si ...? (*cf.* Att. 2, 6, 1 quid -es *fore*, si ...? 14, 12, 2 epist. 12, 2, 3). Phil. 5, 22 quo animo hunc futurum fuisse -etis? Tusc. 1, 4 eruditionem Graeci situm -bant in ... cantibus. 2, 17 sapientem -et id suave dicturum. Phil. 5, 21 quae ... suo nomine notanda -o. de orat. 1, 58 illos ... -emus in numero eloquentium reponendos. epist. 16, 18, 1 -o sic, addendum etiam 'suo'. *nota ellipses*: CIC. Att. 3, 15, 2 quid me (*macrere*) -es? 14, 4, 1 quid -es ceteros? (*sc. facturos esse*). 14, 11, 1 an -bas aliter? (*sc. Caesarianos se gesturos esse*). CINC. frg. Gell. 16, 4, 2 cuium id -bis esse? LVCR. 1, 973. CAES. civ. 1, 44, 4 locum ... dimitti -erant oportere. Gall. 7, 56, 1 Caesar maturandum sibi -uit (7, 77, 3 civ. 3, 83, 4). SALL. epist. Pomp. 3 HOR. epist. 1, 9, 5. 2, 2, 65. OV. met. 4, 1 non Alcithoë ... orgia -et accipienda. LIV. 7, 12, 13 sibi de caelo devolaturam in sinum victoriam -eat. 8, 21, 2 quam poenam meritos Privernates -ret. 9, 1, 3 ne nihil actum ... -eatis. 21, 18, 6 non ... quaerendum -eam (26, 32, 2 bellum gerendum fuisse -rent. 31, 48, 3). 34, 43, 5 quid ... facturum (esse *M*) *Antiochum* -rent. 45, 37, 11 parum avaritiae suae inservitum -ent. *et saepius.* CVRT. 3, 7, 8. 4, 13, 4. 7, 1, 1. 7, 6, 8. 8, 3, 7. 8, 14, 43. 9, 1, 1. 9, 4, 29 -esne ... ullum esse maius impedimentum? 10, 2, 5. 10, 8, 22 COLVM. 2, 1, 1. 2, 15, 5. 3, 3, 5. 8. 3, 10, 5. 20. 4, 2, 1. 4, 28, 2. 5, 1, 2. 6, 20, 1 tauros maxime media aetate probandos -o (8, 1, 2. 12, 59, 5). 7, 5, 19. 11, 2, 30. 11, 3, 2. 12, 19, 2 PLIN. nat. 7, 4 non nasci optimum -rent aut quam ocissime aboleri. 17, 87. 18, 35 ita -bant satius esse minus serere. 28, 9 vitam ... non adeo expetendam -emus. LEX de imp. Vesp. (Corp. VI 930) 15 ex re publica -bit esse. 19. LEX Salpens. (Corp. II 1963) 2, 4 quodquomque ... ex ... re communi m(unicipum) ... (*fore*) -eat (2, 7). 2, 29 QVINT. decl. 319 p. 253, 14 PLIN. paneg. 77 FRONTO p. 66, 4 N. 145, 20 metuendam -o divinitus poenam (p. 254, 7). AVR. Fronto p. 69, 17 N. 88, 14 APVL. Socr. 1 p. 115. 11 p. 143 quid ... -es daemonum corpora (*esse*)? apol. 65 Plat. 2, 4. 12. 27. met. 1, 26 viae vexationem non cibo, sed somno -rem diluendam (Plat. 1, 11. 2, 9). SOL. 33, 21 datum illi nomen ex eo -ent, quod. PANEG. 11, 5 AMM. 14, 10, 14. 20, 4, 6. 20, 9, 6. 29, 5, 22. AVG. civ. 2, 14 eum ... praeferendum esse -emus (8, 7 qui ... omnia, quae discuntur metienda esse -erunt. 11, 34). *et saepius.* *c. nudo infinitivo*: ENN. ann. 256 dum -ent terrere minis, hortantur ibi sos. LVCR. 4, 457 cernere -emus solem. *variata structura*: CIC. S. Rosc. 49 quid -es ... Roscium, quo studio ... esse? Phil. 12, 7 quid municipia -etis? ... quid cunctam Italiam, futuram eodem studio? 12, 13 quid -etis ... nonne nos ... victos ... fore? (de orat. 3, 34). 12, 22 quid -etis ... nullasne insidias extimescendas? de orat. 1, 79 quid -es ... qualem illum et quantum oratorem futurum?

3 *adduntur duo obiecta* (*-o aliquem aliquid, non raro acc. c. inf. mancum statuere possis*): PLAVT. Cas. 562 quom aspicias tristem, frugi -eas. Cist. 558. Most. 624 ne sane id multum -eas. AFRAN. com. 97 quid me -es? (TER. Ad. 656 quid illas -es? Andr. 853. CIC. Brut. 212 quid Crassum ... illum -es? *cf. supra l. 22 sqq.*). CIC. ac. 1, 30 mentem ... solam -bant idoneam (LIV. 29, 20, 6. COLVM. 12, 11, 2 magis idoneam *mellam* -o. FRONTO p. 138, 7 N.). Tusc. 1, 56 illa ... num leviora -es? orat. 197 haec duo ... iucunda sibi -ent. LIV. 7, 31, 2 auxilio vos ... dignos -et senatus (8, 21, 2 TREB. trig. tyr. 31 PAVL. NOL. epist. 5, 2 AVG. civ. 8, 17 ENNOD. epist. 7, 21 p. 189, 9). LIV. 21, 51, 3 tutam Siciliam -bat consul (28, 25, 15). 40, 55, 8 infelicitatem suam in liberis graviorem ... -bat. COLVM. 3, 12, 5. 8, 17, 1 stagnum -emus eximie optimum. MELA 3, 86 quod minus est *aes* pretiosius -ent. SIL. 15, 105 nec bona -endum quae Fors ... dedisse ... valet. APVL. mund. 2 quintus Phosphorus ... -etur. TERT. nat. 1, 6 *leges* iustae ... -entur. pudic. 21 p. 271, 8 numerus omnis ... ecclesia[e] ab auctore et consecratore -etur. anim. 15 p. 320, 1 animam nihil -erunt. 21 p. 334, 12 quod -etur animale. adv. Marc. 2, 16 p. 357, 13. 4, 34 p. 535, 1. adv. Prax. 5 *dei* tu ... imago et similitudo -eris. adv. Hermog. 4 *materia* aeterna -etur (*seclusit Kroym.*). 5 *deus* dominus omnium -eatur. 7 *perfecta felicitas* -etur aeternitas. 36 utrumque (*sc. corporale et incorporale*) materia -enda est. adv. Iud. 4 sabbatum aeternum -eri divinum *al. adde*: TERT. pudic. 13 p. 246 poenam sine carne -bit contraria interpretatio? nat. 2, 3 *aeternitas* sine initio et fine -etur. CENS. 1, 2 p. 3, 10 huiusmodi sita in lubrico ... bonorum malorumque media -eri. SOL. 1, 127 qui felix -eri iure debuerit. ITIN. Alex. 2. HIL. syn. 88 -emini Ariani.

AVG. civ. 6, 7 *theologia* colenda et observanda -etur. SVLP. SEV. chron. 2, 11, 5 -uit ... populum minime urbi parem. MART. CAP. 1, 40 cum ita expers totius copulae -eatur *Pallas*, ut. 7, 733 trias ... princeps imparium numerus perfectusque -endus. EVSTATH. Bas. hex. 6, 7 p. 929ᴮ insons ... -enda est homicidae ... audacia. *nota nom. c. inf.*: GELL. 3, 3, 3 *fabulae* consensu omnium Plauti esse -bantur. SIDON. epist. 7, 9, 10 superbire -etur.

4 *additur enuntiatum in parataxi*: PLAVT. Rud. 1269 censen hodie despondebit eam mihi? TER. Andr. 578 num -es faceret, filium nisi sciret eadem haec velle? Haut. 588 recte dicit, -o (*cf.* 591). PHAEDR. app. 15, 5 -o, quidvis efficies, cultum si deposueris. PERS. 5, 168 censen, plorabit?

B *existimare aliquid* ***faciendum esse***: **1** *i. q.* ***suadere,*** *admonere, probare, sententiam dicere* (*imprimis in senatu*): GLOSS. συμβουλεύω. θεσπίζω. δογματίζω. ὁρίζω ἐπὶ πράγματι. -uimus ὁρίζομεν[οι] (ὡρίσαμεν *c*). -et definit. **a** *absolute* (*non raro obiectum mente supplendum est*): PLAVT. Amph. 966 rem divinam intus faciam .... :: -o (*i. probo*; Cas. 373. Curc. 279 auscultemus quid agat. :: sane -o. Poen. 728. 1249 Pseud. 664. Rud. 787 ad te accedent. :: non hercle equidem -o. Stich. 428 ad cenam ibone? :: ...-o. 735 Truc. 424 *al.* TER. Ad. 841. 928 haud aliter -o. Eun. 217. CIC. Brut. 176 revertamur. -o, inquit Atticus). PLAVT. Men. 948 itane -es? (Mil. 1120 itan[e] tu -es? :: quid ego ni ita -eam? CIC. Phil. 8, 33 ita -o. orat. 196. epist. 16, 20 potes ... redire, et ita -o. SALL. or. Phil. 22). PLAVT. Merc. 578 si -es, coquom ... arripiamus. *nota*: Stich. 476 quid gravare? -eas (*i. adnuas*). TER. Phorm. 776 ita faciam, ut frater -uit (CIC. Att. 7, 24 a consilio fugiendi, ut tu -es, absum. 16, 7, 7 ut Brutus -bat. 16, 15, 2 faciam ut tu -ueris. epist. 5, 13, 4 CAES. Gall. 7, 75, 1. SALL. Catil. 53, 1 sicuti ille -erat. Iug. 26, 2 LIV. 36, 35, 6). CIC. Att. 10, 1, 2 nisi si tu aliter -es. LIV. 28, 44, 12 si ... hoc, quo ego -o, modo perficeretur bellum. 35, 50, 3 auxilia ... quo -uit Quinctius ... miserunt. SEN. dial. 9, 3, 3 *qui* de pace belloque -et. clem. 1, 15, 7 memor, non de quo -ret. apocol. 9 -et ... in haec verba. IVV. 6, 500. TAC. dial. 36 in senatu breviter -ere. hist. 2, 32 de toto genere belli -ere. 2, 91 praetor designatus contra studium eius -erat. 4, 6. 8. 44 -uit Mucianus prolixe pro accusatoribus. ann. 1, 74. 3, 23 alii mitius -issent. 12, 9 Pollio haud disparibus verbis ... -et. 13, 26 PLIN. epist. 2, 11, 21. 24. 4, 9, 18 consurgenti ei ad -endum. 5, 13, 6 exprobrare ... -enti ambitionem. 6, 27, 3. 8, 14, 6. 21. 9, 13, 13 -endi tempus. paneg. 54 -endi necessitas. *ibid.* -endi officium. 60. 76. SVET. Aug. 35 ac si -endum magis quam assentiendum esset. DECRET. decur. Tufic. (Corp. XI 5694) 18 referente L. Vario ... -ente C. Cluvio Sabino. ita cens(uerunt). DECRET. decur. Tergest. (Corp. V 532) 1, 25 DECRET. decur. Aquil. Poll. (Corp. V 961) 6. IVST. 2, 7, 9 ne aut tacendo parum rei publicae consuleret aut -endo sibi. PAPYR. Berol. 628ᵛ II 13 suffragium ⟨fe⟩rendi c⟨e⟩nsendi⟨que⟩ potestas. **b** *additur obiectum*: *pronomen*: PLAVT. Merc. 580 istuc -o. Stich. 598 utrum tu -es? CIC. Phil. 13, 6 quid *sapientia* ...-et? (Att. 9, 12, 4 quid -es ...? ecquidnam est tui consilii? 9, 19, 4 quid placeat, quid -eas. ad Brut. 1, 15, 11 de ceteris rebus quid senserim quidque -uerim *al. nota*: IVV. 4, 130 quidnam ... -es? conciditur?). CIC. Att. 2, 1, 8 -uit hoc Cato (epist. 12, 22, 3 FEST. p. 261. SEN. apocol. 11 pro sententia mea hoc -o). 6, 6, 4 te ... id -ere (TAC. ann. 16, 12). 16, 10, 2 quod -ueris (-uerat *M*[1]) faciam (HOR. epist. 1, 17, 3 quae -et amiculus. LIV. 37, 1, 8. TAC. ann. 3, 50 quod perinde -o ac si. PLIN. epist. 5, 13, 5). LIV. 8, 4, 1 cum aliud alii -rent. PLIN. nat. 29, 11 nullo idem -ente. TAC. hist. 4, 4 ea ... omnia ... consul designatus -uit. ann. 6, 2 Scipiones haec et Silani ... multa -bant. PLIN. epist. 8, 6, 3 qui illa -erunt. SVET. Iul. 20 -ere aliquid. IVST. 31, 5, 8 haec ... secreto se -isse. *nota dativum personae additum*: CIC. Att. 11, 22, 2 quid mihi ... -es? epist. 9, 2, 4 tibi ... hoc -o. 9, 6, 3 quod non idem illis -issemus. *cf.* APVL. met. 2, 5 haec tibi trepido 'et cavenda -o. *nomen*: CVRT. 10, 6, 18 nec dubitavere, quin vera -ret. TAC. ann. 3, 65 *ut multi* certatim exurgerent foedaque et nimia -rent. 16, 21 mitiora -uit obtinuitque. PLIN. epist. 4, 9, 17 cum tam diversa -erint (5, 13, 5 *Dexter* primus diversum -erat. 8, 14, 15. SVET. Claud. 10 per ... dissensionem diversa -entium. FLOR. epit. 2, 2, 24 *Regulus* diversa quam hostis mandaverat -uit). PLIN. epist. 6, 27, 5 recentia opera ... praebent facultatem nova, magna, vera -endi. CAES. Gall. 7, 77, 2 quarum (*sententiarum*) pars deditionem, pars ... eruptionem -bat. SALL. or. Macr. 17 non arma neque secessionem ... -bo. PLIN. nat. 18, 37 internecionem ... famemque -emus? TAC. ann. 12, 53 Palanti ... praetoria insignia et centiens quinquagiens sestertium -uit consul designatus. *acc. c. inf.*: *saepissime gerundium; omittitur fere semper* esse. *additur*: CIC. epist. 11, 29, 1 quid mihi faciendum esse -res. Phil. 9, 14 LIV. 22, 61, 4. 23, 13, 5. 26, 33, 11. 34, 43, 4. 36, 7, 3. 42, 42, 9 CVRT. 10, 6, 22. 10, 8, 12 COLVM. 1, 3, 1 PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. I 123, 3 PLIN. epist. 8, 14, 24 AVG. civ. 1, 31 *al.* PACVV. trag. 85 magis audiendum quam auscultandum -o. PLAVT. Amph. 1129 quid faciundum -eat. Asin. 358 quid ... consili captandum -es? Cas. 411 tibi cavendum -o (LVCIL. 615 quid cavendum tibi -rem, quid vitandum maxime). 1004 -o ... veniam hanc dandam. :: faciam ut iubes *al.* CATO agr. 141, 1 orig. 83. TER. Hec. 716 meretricem ... adeundam

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-o. RHET. Her. 3, 3, 4 si fidem magnopere -bimus conservandam (CIC. de orat. 3,224 magnopere -o *voci* serviendum. Att. 16,16,9 epist. 2,17, 2. 6, 8, 2. 10, 25, 5 id maximo opere -o persequendum. 15,14,4 COLVM. 4,24,17). CIC. Phil. 5,31 legatorum mentionem nullam -o faciendam; rem administrandam arbitror ... et confestim gerendam -o. 5,45 ita -o decernendum (5,53. 9,14 *P. Servilius* sepulcrum publice decernendum Ser. Sulpicio -uit, statuam non -uit. ad Q. fr. 2,10(12),2. LIV. 41,23,17 nihil novi -o decernendum). off. 3,101 *Regulus* non modo non -erit captivos remittendos, verum etiam dissuaserit. epist. 3,10,6 non tam imperavi quam -ui sumptus ... decernendos. *saepissime*. CAES. Gall. 7, 21, 3. 7, 30, 2. civ. 2, 30, 1 quae *sententiae* conandum omnibus modis castraque Vari oppugnanda -rent (LIV. 2,4,3. 34,12,4). 2, 30, 3. 2, 31, 8 SALL. Catil. 50, 4 *al. nota*: HOR. epist. 1, 6, 5 quid -es munera terrae? ... quo spectanda modo, quo sensu credis et ore? LIV. 10, 8,11 hanc legem ... iubendam (*Frob.*[1], subeundam *codd.*) -o. 23,20,9 quae *pars* ... consulendum ... de integro -uit (36,16, 9 pars ... eundum -bant). *saepissime*. VITR. 1,4,9 veterem revocandam -o rationem. 1,5,3. 3, 4, 4 VELL. 2, 58, 2. 2, 62, 6. SEN. benef. 2, 18, 2 *ratio* hoc primum -bit non ab omnibus accipiendum. epist. 22, 3 COLVM. 1, 5, 4. 3,11,1 illud antiquissimum -emus, rudem potius eligendum agrum. 4,24,12 quod faciendum ... minime -o *al.* PLIN. nat. 18, 35 domum vendendam inclementer atque non ex utilitate publici status Mago -uit. 21,153 non aliter utendum *trifolio* quam contra venena -erim (24,18 non -eam ... hoc remedio utendum. 33,124). *nota*: PLIN. nat. 25,154 *cicuta* bibenda -etur *al.* IVV. 13, 140 ten ... extra communia -es ponendum? TAC. hist. 4, 9 ann. 1, 79 *saep.* PLIN. epist. 4, 9, 20 hoc amplius -uit referendum de Theophane. 8, 14, 19 cum alter puniendos, alter -eat relegandos *al.* SVET. Iul. 14 *al.* FLOR. epit. 4, 1, 10 Caesar parcendum dignitati, Cato animadvertendum pro scelere -bant. AVR. Fronto p. 107, 4 N. FRONTO p. 107, 15 N. 137, 17. 156, 1 APVL. met. 5, 5. 24 haec tibi identidem semper cavenda -bam. 6, 19 hoc observandum praecipue tibi -o. 7, 9. 8, 30. TERT. anim. 39 *matrimonia* retinenda -erat *Plato*. adv. Marc. 1, 5. 4, 27 p. 515, 3. spect. 23 cum ... humana recordatio ... damnandos eos -eat. PORPH. Hor. epist. 2, 1, 69. RVFIN. hist. 5, 21, 3 lex, quae ... puniri iusserat christianos, in delatorem prius animadvertendum -bat. CLAVD. 8, 296 in commune iubes, si quid -esve tenendum. AVG. civ. 8, 21 Plato ... omnia -uit removenda *al.* VIR. ill. 47 *Cato* Carthaginem delendam -it. *c acc. c. inf. praes. vel perf. i. q. iubere, sancire* (GLOSS. IV 31, 36 -et statuet aut iubet vel definit [217, 42]. 317, 36 census iussus [V 275, 63 *al.*]): PLAVT. Aul. 528 *miles* aes -et dari. CIC. Phil. 8, 21 cum ante legatos decerni non -issem. 9, 15 ita -o: ... senatui placere (11, 29. 14, 36 ita -o: ... senatum existimare). 10, 25 de ea re ita -o: ... id Brutum fecisse. 13, 50. orat. 115 eum -o, qui eloquentiae laude ducatur, non esse earum rerum ... rudem. Att. 7, 12, 6 quid -eas de Terentia et Tullia, Romae eas esse an mecum. SALL. Iug. 21, 4 *senatum populumque* velle et -ere eos ab armis discedere. DECRET. decur. Castrimoen. (Corp. XIV 2466) 12 -o locum ... M. Iunio ... dari. LABEO Gell. 20, 1, 13 praetores ... *legem* abolescere et relinqui -erunt. COLVM. 2, 11, 3 nec istud ubique fieri -emus, verum incolarum consuetudine uti. 4, 1, 1. 8, 17, 3. 12, 10, 5 -o vel pauca poma in melle custodiri. PLIN. nat. 15, 21 *Cato* spectare oliveta in favonium -et. 20,139. 22,72 Hippocrates semina *asphodeli* ad impetus lienis dari -et. 22, 106. 28, 52. HOMER. 23 Myrmidones reddi ... patri Chryseida -ent. TAC. *variata structura*: hist. 1, 39 cum alii in Palatium redire, alii Capitolium petere, plerique rostra occupanda -rent. 2, 10 dari tempus, edi crimina, quamvis invisum ac nocentem more tamen audiendum -bant. PLIN. epist. 4, 9, 16 -uit ... consul designatus lege repetundarum Bassum teneri. GRAN. LIC. p. 23, 11 *Metellus* de pace legatum mitti -et. S. C. de sumpt. lud. glad. (Corp. II 6278) 46 de pretis ... gladiatorum opservari ... -ui secundum praescriptum. GELL. 5, 6, 15 vir censorius in senatu Ciceronem consulem donari ... -uit. APVL. met. 6, 31 ut primus vivam cremari -ret puellam. 11, 19 me ... -bat *dea* initiari. 11, 21. TERT. nat. 2, 7 poetas eliminari Plato -uit. IVST. 13, 2, 5 Perdicca -et Roxanes expectari partum. AMM. 24, 8, 4 utrum nos per Assyriam reverti -rent. 27, 9, 5 etiam insontes aliquotiens suppliciis aboleri -uere. 31, 12, 6 imperii socium expectari -bat. OROS. hist. 4, 21, 4 censores theatrum ... construi -erunt. CASSIOD. var. 1, 27, 3 viros admoneri praesenti iussione -emus (9,10,5. 9,11,29. 30. 37. 38). 1, 32, 2. 2, 27, 1 tegumen ... superimponere synagogae vestrae praesenti vos auctoritate -emus. CONC. Aurel. a. 511 p. 5, 9. COD. Iust. 4, 1, 12, 5 (*a. 529*) observationem ... permanere -emus. 6, 28, 4, 7 (*a. 531*) haec obtinere ... et observari -emus. *et saepius*. INST. Iust. 2, 23, 12. 3, 7, 4 legem deleri -uimus. CONC. Turon. a. 567 p. 131, 7 censuemus statuta canonum vetera non irrumpi. *nota*: DRAC. Orest. 590 iugulatricem patris dum vivere -es (*i. sinis*). *δ cum nudo infinitivo*: HOR. epist. 1, 2, 9 Antenor -et belli praecidere causam. COLVM. 1, 2, 1 -o ... agrum mercari. 1, 3, 7 M. Porcius talem pestem vitare -uit. 1, 5, 7. 2, 2, 24. 2, 4, 8. 2, 21, 1. 3, 1, 4. 3, 10, 17 magno opere -o ... adhibere curam. 3, 15, 5. 4, 1, 2. 4, 6, 3. 4, 10, 2. 4, 11, 1. 5, 6, 36. 6 praef. 3. 6, 26, 1. 7, 5, 17. 8, 2, 5. 8, 13, 3. 8, 17, 4. PLIN. nat. 23, 17 his nucleis ... uti non -erim. *nota*: PLIN. nat. 37, 198 tralucentes *gemmae* matutino *tempore* probari -ent. **c** *sequitur* ut, ne: ut: PLAVT. Merc. 483 quo leto -es me, ut peream potissimum? VARRO Men. 550 ut taceas (facias *codd.*) -o. CIC. Sest. 74 Rab. Post. 13. Phil. 3, 37 de ea re ita -o, uti ... consules ... dent operam, uti. ac. 2, 63 illud ... non -erim, ut ... moveare. de orat. 2, 290 -o, ut satis diu te putes requiesse. epist. 4, 8, 2 CAES. Gall. 6, 40, 2. civ. 1, 2, 3 *M. Calidius* -bat, ut Pompeius ... proficisceretur. 1, 67, 1. LIV. 1, 52, 3 se ... -ere, ut renovetur id foedus. 10, 25, 17 P. Decium -isse ferunt, ut omnia ... servarentur. SEN. apocol. 9 -o, uti divus Claudius ... deus sit. CVRT. 4, 11, 12. COLVM. 4, 24, 21 illud etiam -emus, ut ... opus exequamur. TAC. hist. 4, 9. 40 ann. 1, 8. 76. 3, 47. 64. 4, 56. 6, 3. 14, 45. *variata structura*: TAC. ann. 1, 14. 2, 36. 3, 17. 4, 20. SVET. Tib. 17. 31. S. C. de sumpt. lud. glad. (Corp. II 6278) 29 -o, uti munera ... in sua forma mane⟨a⟩nt. IVST. 4, 5, 2 Demosthenes -ere coepit, ut abirent Sicilia. ITALA Dan. 6, 26 (Cypr. testim. 3, 20) -o ego, ut omnes ... sint timentes (ἐκ προσώπου μου ἐτέθη δόγμα τοῦτο, VVLG. a me constitutum est decretum). VICT. VIT. 2, 23 -et ... tyrannus iussione terribili, ut nemo ... militaret. COD. Iust. 3, 10, 3. 7, 72, 10 pr. 8, 36, 5 pr. 10, 32, 67 pr. -emus, ut nemo sibi blandiatur. ne: CIC. Phil. 5, 34 -o ..., ut eis ... ne sit ea res fraudi. SALL. or. Macr. 17. LIV. 3, 18, 2 magno opere -et, ne expectent. 21, 20, 4. SEN. apocol. 9 -o, ne quis ... deus fiat. COLVM. 1, 9, 5 illud -o, ne confundantur opera familiae. TAC. ann. 2, 32. 3, 33. APVL. apol. 8 -o, ne ulla cura os percolat. **d** *sequitur nudus coniunctivus (qui semper fere dependet a prima persona)*: PLAVT. Men. 569 male habeas, sic -o. Merc. 1015 dicamus senibus legem -o. *verb. supplendum est* (*cf.* CIC. Att. 13, 42, 1): PLAVT. Curc. 70 dextroversum -o (*sc. salutes*). Men. 618 ad phrygionem -o (*sc. redeas*). SCIP. mai. or. frg. Gell. 4, 18, 3. TER. Phorm. 102 -o eamus. LVCIL. 778 summittas alios ... -o (-eas *codd.*). VARRO rust. 3, 7, 11 totum emas -o. CIC. Verr. 6, 174 magno opere -o desistas. Cluent. 135 consideres -o. Catil. 4, 13 vereamini -o. Flacc. 75 Planc. 13. Phil. 2, 95 meditere -o. ac. 2, 97 Lael. 17. Brut. 125 *Gracchum* legas -o. Att. 1, 4, 1. 2, 4, 7. 8, 1, 1. ad Q. fr. 1, 3, 7 epist. 4, 2, 4. 7, 13, 2. 9, 21, 3 (*bis*) POMP. Cic. Att. 8, 11ᵃ. 8, 11ᶜ. 8, 12ᵃ, 4 CAEL. Cic. Att. 10, 9ᵃ, 5 epist. 8, 16, 5 ANTON. Cic. Att. 10, 10, 2. SALL. Catil. 52, 26 misereamini -o. or. Phil. 18 patiamini potius -et. HOR. epist. 1, 14, 44 quam scit uterque ... -bo exerceat artem. LIV. 2, 48, 2 -uit ... occuparent patres. 21, 19, 10. 36, 7, 17 arcessas -o ... copias, sequantur classem onerariae. SEN. nat. 4, 5, 3 epist. 105, 1 MART. 2, 13, 2. 5, 49, 12. 11, 99, 8 nec surgas -o nec sedeas. 12, 61, 7 PLIN. epist. 6, 9, 2. FRONTO p. 155, 18 N. neglegas *eloquentiam* potius -o quam prave excolas. p. 230, 10 APVL. met. 6, 11. IAVOL. dig. 50, 16, 111 dicere solemus '-o hoc facias'. PRVD. c. Symm. 1, 425 -o sublimem tollas super aera vultum sub pedibusque tuis nimbosa elementa relinquas. COD. Iust. 11, 48, 23 pr. (*a. 531—534*) -emus ... remaneat. **e** *dependet enuntiatum*: *relativum*: CIC. off. 3, 115 *si Regulus* de captivis quod ipsi opus esse videretur, non quod rei publicae, -isset. SEN. epist. 21, 9 -uit aliquis quod ex parte mihi placeat. PLIN. paneg. 76 unus solusque -bat quod sequerentur omnes et omnes improbarent. S. C. de sumpt. lud. glad. (Corp. II 6278) 22 quod singuli sentiunt, quod universi ... clamant, ego -eam? *interrog.*: TAC. ann. 16, 28 -ret quid corrigi aut mutari vellet. *nota ellipsin*: TERT. pall. 3 *Cato* Graecos praeter (*i. extra*) urbem -bat (*i. ex urbe pellendos*).

2 statuere, constituere, **decernere** (*imprimis de senatus consultis; sunt loci, qui possint trahi ad II B 1 [suadere]*): GLOSS. IV 33, 8 decerno, extimo (V 275, 40). 217, 48 iudico, statuo. 317, 31 -or statuo, iubeo, describor, iudico. **a** *absolute*: S. C. de Bacch. (Corp. X 104) 9 ce⟨n⟩suere. 18 (S. C. Iuvent. dig. 5, 3, 20, 6 VLP. dig. 5, 3, 20, 6 DECRET. decur. Tergest. [Corp. V 532] 38. CORP. V suppl. ital. 176 univer⟨si decuriones cen⟩suer⟨e⟩. XII 5413 ⟨cens⟩uere omnes *al.*). LEX Tarent. (Ephem. epigr. IX p. 1 *sqq.*) 13 ita utei senatus -erit (20 LEX Vrson. [Corp. II 5439] 96, 12 uti m(aior) p(ars) decurionum ... censuer(int). 98, 31 CIC. Phil. 8, 21 LIV. 41, 14, 4). CALID. or. frg. Fest. p. 309 senatus cen⟨suit referentibus⟩ sufetis (CIC. Lig. 20 TAC. ann. 1, 72). CIC. leg. agr. 2, 36 omnia, de quibus senatus -uit. Flacc. 78 num aliter -uit senatus? Pis. 18 contra quam ipse -isset *senatus* (LIV. 42, 28, 1 rediit aliquanto serius quam ⟨senatus⟩ -erat. 44, 22, 9 aliter quam ipsi -uere). Planc. 42 quemadmodum senatus -uit populusque iussit (epist. 1, 7, 4. LEX Vrson. [Corp. II 5439] 127, 15 que⟨m⟩ ad modum decuriones censuerin⟨t⟩). ACT. lud. saec. Aug. (Corp. VI 32323) 61 q(uid) d(e) e(a) r(e) f(ieri) p(laceret) d(e) e(a) r(e) i(ta) c(ensuere) (CORP. VIII 270, 17 V suppl. ital. 77 S. C. Vell. dig. 16, 1, 2, 1 PLIN. nat. 29, 20 S. C. Vlp. dig. 5, 3, 20, 6 GAIVS inst. 1, 47. RVFIN. hist. 5, 21, 5 ita ... lex ... -bat. PAVL. dig. 48, 10, 14 pr. sic). LVCAN. 3, 109 sedere patres -ere parati. SIL. 2, 375 facta ... -endi patrum de more potestas. 13, 659. S. C. de sumpt. lud. glad. (Corp. II 6278) 27 de omnibus ... una et succincta sententia -endum. *verbum supplendum est*: LIV. 23, 22, 5 ut ... binis senatoribus, ⟨quibus⟩ patres Romani -issent, civitas daretur. 29, 13, 5 maritimam oram, quibus finibus senatus -isset, tutaretur. 34, 43, 9 dimissis, quos senatus -isset (*M*, voluisset *reliqui*) exercitibus. 35, 20, 7 Domitio extra Italiam, quo senatus -isset, provincia evenit (*cf.* 27, 22, 3. 33, 25, 10. 35, 41, 3. 5. 6. 36, 2, 1. 42, 28, 6. 42, 31, 6. 9. 42, 35, 5. 43, 6, 11. 44, 17, 10). **b** *additur obiectum*: *pronomen*: CIC. Pis. 18 cum ... id senatus frequens -isset (CELS. dig. 28, 5, 26.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PLIN. paneg. 93 ea). Catil. 3, 13 quid senatus -erit (LIV. 37, 19, 3 TAC. ann. 16, 34). Phil. 5, 34 haec si -ueritis (VAL. MAX. 6, 1, 10 hoc. COD. Iust. 7, 39, 8, 2 [*a. 528*]). LIV. 5, 9, 6 facient quod -et senatus (23, 3, 6. 26. 33, 14. 27, 6, 9. 28, 45, 2. 7. 34, 22, 13. 45, 12, 6 DECRET. decur. Pis. de L. Caesare [Corp. XI 1420] 33 PAVL. dig. 28, 5, 72, 1 AMM. 23, 5, 22 CLAVD. 21, 90). LIV. 31, 7, 14 quae patres -erunt (37, 3, 11. 42, 27, 6 TAC. ann. 12, 41). 33, 24, 6 quodcunque senatus -isset (34, 7, 14. 35, 6, 4). SIL. 11, 562 haud aliud nobis -ere relictum est. PS. FRONTIN. strat. 4, 7, 22 si idem omnes Hennenses -issent (GAIVS inst. 1, 177 CALL. dig. 48, 10, 15, 5 VLP. dig. 30, 41, 9). *nomen*: LIV. 10, 12, 3 bellum Samnitibus et patres -erunt et populus iussit (38, 46, 11 CLAVD. 21, 327). STAT. silv. 5, 5, 61 qui dicere legem fletibus aut fines audet -ere dolendi. TAC. ann. 2, 83 cum -retur clipeus. 3, 57 ut effigies principum, aras deum, templa et arcus aliaque solita -rent (3, 72 -uere patres effigiem Seiano, quae ... locaretur). 4, 74 circum. 12, 38 -entur Ostorio triumphi insignia. 15, 23 adulationes -entium honorem divae et pulvinar aedemque et sacerdotem. *variata structura*: 13, 8 qui supplicationes et ... vestem principi triumphalem, utque ovans urbem iniret, effigiemque ... -uere. CORP. XI 4096/4097 (*a. 341*) ordo et cives ... statuam ... publice -erunt feliciter (INSCR. Notiz. degli scavi 1893 p. 521 patrono originali statuam -uit ordo). SIL. 7, 513 indigna fide -ent. PLIN. epist. 8, 14, 8 cum senatus ... nunquam seria, tristia saepe -ret. DRAC. Orest. 904 -ete severa, *iudices*. *acc. c. inf. gerundii saepissime, omisso plerumque* esse (*additur ex. gr.*: LIV. 7, 19, 7. 22, 11, 1. 25, 11, 14. 39, 50, 5. 42, 32, 3. 45, 20, 6 MON. Ancyr. 2, 45 LEX Malac. [Corp. II 1964] 4, 17 EDICT. imp. Diocl. 2, 7 LEX c. Caesar. [Corp. V 2781] 17). S. C. de Bacch. (Corp. X 104) 3 de Bacanalibus ... ita exdeicendum -uere. CIC. Verr. 3, 175 decumani ... removendas de medio litteras -erunt. 4, 15 *maiores* decumas ... vendendas -erunt. leg. agr. 2, 36 quae senatus nominatim vendenda -uit. Att. 1, 19, 3 una voce senatus frequens retinendum me in urbe -uit (LIV. 39, 39, 10 -erunt *patres* frequentes ... cum Flacco agendum). p. red. in sen. 12 cum vos vestem mutandam -issetis. off. 3, 114 eos senatus non -uit redimendos. Flacc. 57 patrem armis pellendum ... -issent *civitates* (QVINT. decl. 278 p. 134, 23 *ut civitas* patrem ... honorandum -erit). *saep.* CAES. civ. 3, 21, 2. LIV. 10, 12, 1 ad unum omnes iungendum foedus ... -ent. 22, 55, 4 Q. Fabius Maximus -uit equites ... mittendos (37, 32, 1 mittendos -uit praetor, qui ... temptarent). 35, 8, 8 nihil ... decernendum ... -ere. 36, 24, 12 quo *decreto* arcessendum Antiochum -erant. 37, 9, 4 senatus et optimates in Romana societate perstandum -bant. *et saepius.* VELL. 2, 35, 4. VAL. MAX. 3, 8 ext. 2 *mores Phocionis* consensus omnium bonitatis cognomine decorandos -uit. PLIN. nat. 18, 22 TAC. hist. 1, 19 *al.* PLIN. epist. 8, 6, 8 paneg. 75. TERT. adv. Hermog. 9 p. 136, 13 melius -isset deus nihil omnino faciendum. IVST. 6, 7, 6 aut vincendum sibi aut moriendum -erunt. CORP. XIV 415, 2 hunc d(ecuriones) f(unere) p(ublico) efferundum cens(uerunt) (375, 45. IX 1783). V 5128, 16 huius ... merita ita remuneranda -erunt *cives*. IX 1589 universa plebs Beneventana -uit ponendam statuam (X 681. 1024. 5200, 18. 5349 statuam ... erigendam universus populus ... -erunt. VIII 22737, 12. *cf.* 22739, 9). *acc. c. inf. praes.*: CORP. I^{2} 2 n. 402 (*saec. fere III ex. a. Chr.*) iei (*i. senatus*) ... -uere aut sacrom aut poublicom ese ⟨locom⟩ (403). CIC. Phil. 9, 17 senatum -ere atque e republica existimare aediles curules edictum ... remittere. LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 150 quos *legatos* maior pars decurionum ... legarei, mittei -erint. LEX Vrson. (Corp. II 5439) 100, 16 si decuriones m(aior) p(ars) ... aquam ... in privatum duci -erint. LIV. 1, 32, 13. 2, 5, 1 *bona regia* reddi ante -erant. 28, 40, 4 *Africam* nec senatus -uit in hunc annum provinciam esse nec populus iussit. 33, 43, 2 patres -erunt ... placere consules ... provincias ... sortiri (CORP. XI 5694 [*a. 141*] 19 PAVL. dig. 39, 6, 35 pr.). 42, 33, 4. 43, 5, 8. 45, 12, 13. 45, 16, 1. *variata structura*: 45, 44, 15 filio regis ... munera dari -erunt ... et ut victimae ... regi ... praeberentur. MON. Ancyr. 2, 39 aram Pacis ... senatus ... consecrari -uit. DECRET. decur. Castrimoen. (Corp. XIV 2466) 39 universi ... locum ... M. Iunio ... dari -erunt. SEN. contr. 10, 5, 16 hoc -imus Olynthios cives nostros esse. SIL. 1, 684 patres *Carthaginiensium* an signa moveri -erint. SVET. Iul. 26. CALL. dig. 50, 10, 7, 1 id fieri debere senatus -uit. VLP. dig. 36, 1, 1, 9 hereditatem restitui senatus -uit. 36, 1, 17, 4. 7. 48, 16, 12 senatus -uit abolitionem reorum fieri. *et saepius.* COMM. instr. 1, 3, 13 omnipotens ... non -uit illos recipi *in caelum*. DRAC. Orest. 343 Lachesis ... Parcarum lege ... -erat regem tam turpi morte perire[t]. *c. nudo infinitivo i. q. velle*: COLVM. 3, 21, 6 si ... carpere fructum -erit. 5, 8, 3 nos in hoc genere arboris diligenter praecipere -uimus. 9, 11, 2 turba vetustior *apium*, velut quidam senatus, iunioribus parere non -ent. MART. 11, 49, 3 Silius en tantae succurrere -uit umbrae. AMM. 19, 7, 1 gentes ... decernere iam -bant (*G*, cessabant *V*). VICT. VIT. 3, 53 adire -uit nefarium regem. DRAC. laud. dei 3, 131 vota probare -uit. COD. Iust. 5, 9, 8, 1 (*a. 528*) illud ... certa sanctione definire -emus. 6, 23, 26 (*a. 528*) testamentum componere -uit. NOVELL. Iust. 36 pr. nostras actiones limitare -emus. 75, 2. 143 pr. legem ... interpretari -imus. c *sequitur* ut, ne. ut: VARRO frg. Aug. civ. 7, 34 libros ... patres conscripti praetor ut combureret -erunt. CIC. Catil. 3, 14. Phil. 8, 14 de ea re ita -erunt, ut ... consul rem publicam defenderet (S. C. Gell. 4, 6, 2 SVET. rhet. 25). epist. 3, 3, 1 CAES. Gall. 1, 35, 4 LIV. 30, 1, 1. 30, 40, 12. 32, 1, 13. 36, 36, 2. 37, 47, 2. 39, 39, 7. 40, 19, 5 et senatus -uit et consules edixerunt, ut ... feriae essent. 45, 42, 4 ACT. lud. saec. Aug. (Corp. VI 32323) 34. ACT. Arv. a. 14, 3 *fratres Arvales* i(ta) c(ensuerunt) ... ut ⟨in luc⟩o *arbor* ad sacrificium consumeretur neve quid ⟨ligni⟩ exportaretur. VAL. MAX. 3, 2, 17. 5, 1, 1e. 6, 5, 1. 7, 2, 6 *ut ager* divideretur egregie -uit *senatus*. 7, 6, 1. 8, 15, 12 ASCON. in tog. cand. p. 83 TAC. hist. 2, 10 ann. 3, 10. 11 PLIN. epist. 7, 33, 4 SVET. Claud. 6 MAVRIC. dig. 49, 14, 15 pr. GAIVS inst. 1, 182. 2, 254. 3, 63 SCAEV. dig. 28, 5, 84 pr. CALL. dig. 48, 10, 15, 2 VLP. dig. 7, 5, 1 *al.* TERT. monog. 9 deus aliter (taliter *Oehl.*) -uit citra quam homines ut ... alterius viri admissio adulterium pronuntietur ab eo. ne: SVET. Aug. 94 senatum exterritum -isse, ne quis ... educaretur. MAVRIC. dig. 2, 13, 3 CALL. dig. 48, 19, 28, 7 VLP. dig. 11, 4, 1, 1 vat. 201 PAVL. dig. 18, 1, 52. 48, 2, 14. TERT. nat. 1, 10 p. 75, 22 *maiores* -erant, ne qui imperator fanum ... prius dedicasset quam senatus probasset.

III *i. q. suscensere*: NON. p. 267, 24 -ere suscensere. GLOSS. II 386, 23 ὀργίζομαι: irascor, infestus sum, -o. VARRO Men. 72 ne vobis -eam. AVELL. p. 98, 12 altius -rem, si.

part. perf. pass. **cēnsus** *et* **cēnsītus** *subst. v. p. 787, 57. 62.* *fem.* **cēnsa**, -ae *dubiae significationis* (*at cf. p. 787, 71 sqq.*): GROM. p. 360, 12 *terminus* si aliquid fictum habuerit super se, aerum aut plumbum aut stagnum epicteticum *significat* ..., quod est inter -am centuriae.

synonyma: *ad IA*: aestimare (CIC. parad. 48), iudicare (GELL. 1, 13, 1). *ad IB*: contineri (GELL. 10, 20, 8), praedicare (PANEG. 12, 4), reputare (TERT. idol. 2), numerare (AVELL. p. 388, 8), appellare (ARNOB. nat. 3, 5), compellare (RVFIN. Adamant. 1, 8), dicere (CHALC. transl. 21^{E} *et p. 789, 77*), nuncupare (CHALC. comm. 278). *ad IIA*: iudicare (CIC. Catil. 4, 6), docere (AVG. civ. 2, 7). *ad IIB*: monere (CIC. epist. 4, 8, 2), probare, suadere, suffragium ferre (PAPYR. Berol. 628^{r} II 13), sentire (CIC. ad Brut. 1, 15, 11). iubere (PLAVT. Cas. 1004 LIV. 1, 32, 13 RVFIN. hist. 5, 21, 3 CLAVD. 8, 296). sancire (COD. Iust. 7, 2, 15, 1^{b}), statuere (MAXIMIN. c. Ambr. 74), velle (SALL. Iug. 21, 4). *oppositum*: *ad IIB*: imperare (CIC. epist. 3, 10, 6).
derivata: censio, censor, census. censitio, censitor. *composita*: ac- per- re- suc- suscensere.

cēnsētor *v.* censitor.

1. cēnsio, -ōnis *f. a* censere. *inde a* PLAVTO. GLOSS. νομοθεσία. PAVL. FEST. p. 65 aestimatio. **1** *i. q. census, aestimatio*: VARRO ling. 5, 81 censor, ad cuius -em, id est arbitrium, censeretur populus. PAVL. FEST. p. 54 -em facere dicebatur censor. GELL. 10, 28, 2 ex ... -e Servi Tulli. 16, 10, 13 *proletarii* non capitis -e ... appellati sunt (COD. Theod. 13, 4, 4 [*a. 374*]). *i. q. sententia*: CARM. epigr. 38 (*Pompeis*) communem nummum dividendum -o est. MART. CAP. 1, 91, 8 tristis melius -o clauditur. *adde*: PLAVT. Rud. 1273 ne -em semper facias (*i.* 'censeo' *dicas*). *translate i. q. censura*: SYMM. epist. 1, 3, 1 hanc ... de nostris epistulis -em. AMBR. off. 3, 11, 72 non ... nugas ego in hanc ecclesiasticae -is auctoritatem vocabo. Abr. 2, 1, 1 mens paterna quadam auctoritate, -e, sollicitudine totum gubernet hominem. **2** *i. q. animadversio* (*cf.* GLOSS. multa, qua citatos, si non responderant, censor afficiebat): PAVL. FEST. p. 54 -o hastaria dicebatur, cum militi multae nomine ob delictum militare indicebatur, quod hastas daret. COD. Theod. 16, 5, 3 (*a. 372*) doctoribus gravi -e multatis. GLOSS. Plac. V praef. p. v. *iocose*: PLAVT. Aul. 601 abstinebit -e bubula.

2. cēnsio, -īre *v.* censeo *p. 786, 56 sqq.*

cēnsītio, -ōnis *f. a* censere *vel* censire; *cf.* censio *et* censitor. *i. q. vectigal*: SPART. Pesc. 7, 9 Palaestinis rogantibus, ut eorum -o levaretur ... respondit: vos terras vestras levari -e vultis. [LIB. col. I grom. p. 211, 8 Vespasiani -e et iussu *P*, Vespasiano censita ex iussione *Lachm.*]

***cēnsītor**, -ōris *m. a* censere *vel* censire; *cf.* censio *et* censitio. *de -ī- longa v. l. 69.* GLOSS. ἀπογραφεύς, τιμητής, -es agrimensores. *graece*: PAPYR. Amherst. II 83, 3. 4 τοῦ κηνσίτορος. Florent. 32 a 5 (*a. 298*) κ⟨η⟩νσ⟨ίτ⟩ορι (32 b 5). Wessely Wien. Stud. 24, 132 κηνσίτωρ. INSCR. gr. ad res Rom. pert. III 1112 κηνσίτορος. 1252 κηνσείτορος. Arch.-epigr. Mitt. VIII 180, 1 κη⟨ν⟩σείτωρ. *notae*: cen.: CORP. III 392. cens.: CORP. III 1463. cēnsētor: SIDON. epist. 8, 8, 3 quem debeat ... non tam honorare censor quam censetor onerare (censet oronerare *L*, censitor *Luetjoh.*). ALC. AVIT. carm. 6, 613 iudex decernitur ipse censetorque senum.

i. q. aestimator praediorum; qui agros in censum referendos aestimat (*cf. Hirschfeld, Verwaltungsbeamte p. 56 sqq.; Ruggiero, diz. epigr. II 177*): POMPON. dig. 41, 1, 30, 3 flumina ... -um vice funguntur. VLP. dig. 50, 15, 4, 1 (*ter*). LACT. mort. pers. 23, 1 -bus ubique diffusis et omnia exagitantibus. 23, 6 -bus fides habebatur. CASSIOD. var. 9, 11, 1 Siciliae provinciae -es. COD. Iust. 10, 25, 1 (*a. 383*). 11, 58 (57) *rubr.* de ... -bus et peraequatoribus. CORP. II 4121 -i prov(inciae) Lugd(unensis) (VI 1333, 3). *ibid.* censi(tori) H(ispaniae). III 392 cen(sitor) populi. 1463. V 7783, 5 -r provinciae (7784, 7). VI 3842. VIII 7070. XI 5213 censito⟨ri⟩ Brittorum. XIV 3955 -r civium Romanorum coloniae Victricensis *al.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cēnsītus, -a, -um *v.* censeo *p. 786, 59 sqq. 787, 62.*

⌘**cēnsor,** -ōris *m.* [*i. q. osc.* censtur keenzstur kenzsur '*censor, censores*'; *a* censere. *Th.*]. LYD. mag. 1, 39 *κήνσορας, οἳ τὰς τῶν πολιτῶν οὐσίας ἀπεγράφοντο ... τοὺς κήνσορας Ἕλληνες τιμητὰς καθ' ἑρμηνείαν ἐκάλεσαν.* 1, 43 *κήνσωρ. ibid. τοῦ κήνσορος.* GLOSS. *τιμητής* (DIONYS. HAL. ant. 19,16 RVFIN. hist. 1, 5, 4), *ἀποτιμητής* (CORP. inscr. graec. 1306), *ἀπογραφεύς, ἀρχή τις παρὰ Ῥωμαίοις ἤτοι φρόντισμα, βιοκρίτης.* iudex, qui mores populi secreto requirit, dignitas iudic⟨i⟩alis (ISID. orig. 9, 4, 13), rimator, pretiator, echtheri (*anglosax. i. q.* '*aestimator*'). -es sunt patrimoniorum et morum iudices (ISID. orig. 9, 4, 13 patrimoniorum iudices a censu aeris appellati. GLOSS. Plac. V 10, 14 apud veteres ... Romanos magnum erat nomen -is et dignitas, id est iudicis tam patrimoniorum [b^2, primorum *G R*] quam morum). iudices, aestimatores. dicebantur qui mores senatorum censebant et quosdam a senatu propter morum vitia pellebant, non in perpetuum, sed ad certum tempus. giroefan (*anglosax. i. q. theod.* grafen). TERT. scorp. 3 critas, quos -es intellegimus. VARRO ling. 5, 81 -r ad cuius censionem, id est arbitrium, censeretur populus. frg. Non. p. 519, 21 quod hos arbitros instituerunt populi, -es appellarunt. MESSALLA ausp. frg. Gell. 13, 15, 4 *consules, praetores, -es* maiores magistratus appellantur. *ibid.* collegae non sunt -es consulum aut praetorum .... neque consules aut praetores -bus neque -es consulibus aut praetoribus turbant aut retinent auspicia, at -es inter se ... et vitiant et obtinent. LIV. 4, 8, 7 -es ab re appellati sunt (*sc. a censu agendo*). PAVL. FEST. p. 54 censionem facere dicebatur -r. p. 58 -es dicti, quod rem suam quisque tanti aestimare solitus sit, quantum illi censuerint. p. 65 censio aestimatio, unde -es. IAVOL. dig. 50, 16, 111. *formae*: cēsor: ELOG. Scip. Corp. I^2 2 n. 8 (*sc. in titulo, at in carmine ipso* n. 9 *de eodem* censor). *fortasse restituas* ELOG. Scip. Corp. I^2 2 n. 7 ⟨c⟩eso⟨r⟩ (*postea deletum, in carmine* censor). *idem latere videtur* COMMENT. quaestor. Varro ling. 6, 92, *ubi F* decessoribus. *cf. Christ, Archiv 2 (1885), 622.* *notae*: ces.: CORP. VI 1234ᵃ. X 123. 5837. 5838. 5839. 5840. 6470. XIV 3451. *usitatissima est* cens: LEX Bant. (Corp. I 197) 15 LEX agr. (Corp. I 200) 28. 35. 86. 88 LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 82. CORP. VI 1234 d. e. l. 1304 (*bis*). IX 1635. X 1131. 1134. 1135. 3763 L. Cocceio ⟨c⟩ens(ori) iterum. 5590 iterum cens(or). 6087. 6509. XI 1829. 3616 C. Manlio ... cens(ori) perpet(uo) (3617). 5764ᵇ ⟨c⟩ens(or). XIV 376, 7. 3451. 3541. cen: CORP. X 1132 cen(sori). XIV 2611 cen(sores). *interpretatio incerta*: CORP. IX 5584 c(ensores?) f(aciendum?) c(uraverunt?). *vice feminini*: AMBR. epist. 63, 73 fides prompta dura sui -r est. *legitur inde ab* ELOG. Scip. *saec. III a. Chr. (cf. supra l. 28) et* CATONE, *singulis locis ap.* LVCIL. CAES. SALL. NEP. PHAEDR. PERS., *binis* RHET. Her. OV. SEN. rhet. STAT. APVL., *ternis* CATON. HOR. MART., *quaternis* SEN. phil. ASCON. IVV., *frequentant imprimis* CIC. *et* LIV. *v. etiam nom. propr.*

I ***proprie magistratus*:** A *magistratus Romanus* (*cf. Mommsen, Staatsrecht II³ 331 sqq.; Kubitschek, PW. III 1902 sqq.; Ruggiero, diz. epigr. II 157 sqq.*):

1 *de creatione et tempore honoris gesti cf.* CIC. leg. 3, 7 *-es* bini sunto, magistratum quinquennium habento (PS. ASCON. div. in Caec. p. 103 -es quinto quoque anno creari solebant. Verr. p. 188, 23 *-um* administratio per lustrum hoc est quinquennium tenditur). LIV. 8, 12, 16 ut alter utique ex plebe cum eo [ventum sit], ut utrumque plebeium fieri liceret, -r crearetur. 10, 8, 8 C. Marcius Rutilus primus et dictator et -r *de plebe factus est.* POMPON. dig. 1, 2, 2, 17 cum census iam maiori tempore agendus esset et consules non sufficerent huic quoque officio, -es constituti sunt. CATO or. frg. 1, 27 -es qui posthac fient (INSCR. Betilieni [Corp. X 5807] 14 -em fecere bis. CIC. Verr. 3, 132 sese in omnibus civitatibus -es esse facturum. 3, 137. 138 prov. cons. 20 Cluent. 119 NEP. Cato 2, 3 LIV. 6, 31, 2. 9, 46, 14. 27, 6, 17. 29, 37, 13. 14. 39, 41, 4 VAL. MAX. 2, 9, 6. 7, 5, 3 SVET. Tib. 3 GELL. 12, 8, 6). CIC. Verr. 3, 131 -es quemadmodum ... creati sint (3, 139 creatus lege non erat. *ibid.* de integro ... creari. epist. 3, 10, 3. LIV. 6, 27, 5 vitio creati. 7, 22, 10. 9, 33, 9. 9, 34, 7. 11. 25 *al.* VAL. MAX. 4, 1, 3 iterum. SVET. Aug. 37 -es creari desitos longo intervallo creavit. OROS. hist. 5, 17, 3). CIC. Att. 4, 2, 6 comitia -orum ... consules haberent (Verr. 3, 136 LIV. 34, 44, 4. 39, 41, 5. 40, 45, 6). Phil. 6, 13 quem ... ordo patronum adoptavit? ... quem -em? LIV. 5, 31, 7 in demortui locum -r sufficitur (6, 27, 4). 9, 34, 20 L. Papirius Cursor ... M. Cornelium Maluginensem collegam subrogavit. VAL. MAX. 4, 2, 1 *Lepidus et Flaccus* simul -es renuntiati sunt (GELL. 12, 8, 6 voce praeconis renuntiati sunt). POMPON. dig. 1, 2, 2, 17 -es constituti sunt. TREB. Valer. 5, 4 de -e deligendo. LIV. 9, 33, 4 cum C. Plautius ... magistratu se abdicasset (9, 34, 1. FRONTIN. aq. 5 abdicavit se censura).

2 *de officiis censorum*: **a** *de censu populi et lustro condendo*: TAB. cens. Varro ling. 6, 86 *fusius.* VARRO rust. 3, 2, 4 ubi -es censu admittant populum. ling. 6, 11 quinto quoque anno vectigalia et ultro tributa per -es persolvebantur. 6, 93. CIC. leg. 3, 7 -es populi aevitates, suboles, familias pecuniasque censento, urbis tecta templa, vias aquas, aerarium vectigalia tuento populique partes in tribus discribunto, exin pecunias, aevitates, ordines partiunto, equitum peditumque prolem discribunto. caelibes esse prohibento, mores populi regunto, probrum in senatu ne reliquonto. 3, 11 -es fidem legum custodiunto. CIC. Verr. 3, 131 in censu habendo potestas omnis aestimationis [habendae] summaeque faciendae -i permittitur. LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 143 cum -r ... Romae populi censum aget. *cf.* 146 censum ag⟨i⟩to eorumque (*civium*) nomina, praenomina, patres aut patronos, tribus, cognomina et quot annos quisque eorum habet et rationem pecuniae ex formula census, quae Romae ab eo, qui tum censum populi acturus erit, proposita erit, ab ieis iurateis accipito eaque omnia in tabulas publicas sui municipi referunda curato (150. 152. 154. *cf.* LIV. 29, 37, 7. 39, 44, 1 in censibus ... accipiendis. 40, 46, 8 agatis censum. *v. p. 808, 1 sqq.*). LIV. 1, 44, 1 -r edixit, ut omnes cives Romani, equites peditesque, in suis quisque centuriis in campo Martio prima luce adessent (43, 14, 5 -es ... in contione edixerunt legem censui censendo dicturos esse. 43, 14, 10). 4, 22, 7 -es villam publicam in campo Martio probaverunt ibique primum census populi est actus. 43, 16, 13 -es ... in atrium Libertatis escenderunt et obsignatis (ibi signatis *V*) tabellis publicis clausoque tabulario et dimissis servis publicis negarunt se prius quidquam publici negotii gesturos, quam. VAL. MAX. 2, 2, 9 *Q. Fabius -r* omnem forensem turbam in quattuor tantummodo tribus descripsit. SAB. Gell. 4, 20, 11 -es ... cum equitum censum agerent (*cf.* CIC. Cluent. 134 LIV. 29, 37, 8). LIV. 38, 28, 2 in equitatu recensendo (40, 46, 7 uno animo ... equites recenseatis. 43, 16, 1 in equitibus recensendis). 39, 44, 1 in equitatu recognoscendo (VAL. MAX. 4, 1, 10 centurias recognoscens equitum. SVET. Aug. 38, 3 equitum turmas frequenter recognovit. Claud. 16). TAB. cens. Varro ling. 6, 87 -es inter se sortiuntur, uter lustrum faciat. VARRO ling. 6, 93 -r ... lustrare *exercitum* ... debet (CIC. div. 1, 102 cum imperator exercitum, -r populum lustraret. SERV. Aen. 1, 283 non licebat nisi ambos -es post quinquennium lustrare civitatem. PS. ASCON. div. in Caec. p. 103. *de lustro condendo cf.* LIV. 1, 44, 2). SCIP. mai. or. frg. Cic. de orat. 2, 268 -r lustrum condidit et taurum immolavit (LIV. 10, 9, 14. 10, 47, 2. 27, 36, 6. 29, 37, 5 serius. 38, 36, 10. 42, 10, 1 PAVL. FEST. p. 154 VAL. MAX. 4, 1, 10 PLIN. nat. 7, 157 SVET. Aug. 97. PANEG. 8, 13 si lustrum felix condidissent). **b** *de regimine morum et animadversionibus cf.* CIC. leg. 3, 7 mores populi regunto. 3, 47 haec detur cura -bus (*sc. facta hominum observare ad legesque revocare*). Cluent. 119 *C. Getam -em* moribus praefuisse. 129 es praefectus moribus (*cf.* 128 ad notationes auctoritatemque censoriam. prov. cons. 46 notionem. Sest. 55 censoria notio). LIV. 24, 18, 2 -es ... ad mores hominum regendos animum adverterunt castigandaque vitia (*cf.* PLIN. nat. 18, 32 censoria castigatio). 42, 3, 7 -em moribus regendis creatum (*cf.* 4, 8, 2 morum disciplinaeque Romanae ... regimen). PS. ASCON. div. in Caec. p. 103. VARRO Men. 196 -em esse ac non studere multos aerarios facere (LIV. 4, 24, 8. 24, 18, 6 *al.* GELL. 4, 12, 1). CIC. Cluent. 126 quem ... aerarium reliquisse (LIV. 29, 37, 12. 13. 15. VAL. MAX. 2, 9, 7 in numerum aerariorum retulerunt. 2, 9, 8 *-es* equites Romanos ... inter aerarios referendos curaverunt). Cluent. 120 *quos -es* furti et captarum pecuniarum nomine notaverunt. Sest. 101. rep. 4, 11 a -e melius est quam a poeta notari. off. 3, 115 a -bus omnibus ignominiis notatos (ASCON. Pis. p. 9 neve qua ignominia afficerent). div. 1, 29 non satis scienter ... -r C. Ateium notavit. LIV. 22, 61, 9 proximis -bus adeo omnibus notis ignominiisque confectos *eos* esse. 24, 18, 9. 39, 42, 6 ut -es motis e senatu ascriberent notas. SEN. contr. exc. 4, 1. VAL. MAX. 2, 9 *tit.* de censoria nota. 2, 9, 3. 8 -r perfidiam notabat. *ibid.* eos ... gravi nota affecerunt. SEN. epist. 98, 13 -r *divitias* notavit. PLIN. nat. 33, 142 propter quinque pondo notatum *esse* a -bus ... senem. PS. FRONTIN. strat. 4, 1, 22 IVV. 9, 142. SVET. Claud. 16 cum ... dempsisset cuidam appositam notam. AVR. Fronto p. 83, 18 N. *tribuno plebis* imposuit notam Acilius -r. GELL. 4, 12, 2 *eques* impolitiae notabatur (*cf.* PAVL. FEST. p. 108). *cf.* AVIAN. fab. 3, 12. CIC. Cluent. 123 utrum quia -es subscripserint ita sit, an, quia ita fuerit, illi subscripserint (126 quem ... -es aerarium reliquisse ⟨se⟩ subscripserunt. 131. 135. ASCON. in tog. cand. p. 84 causas ... subscripserunt. GELL. 4, 20, 6 *cf.* CIC. Cluent. 118. 132 censorias subscriptiones). Cluent. 119 cuius mores erant a -bus reprehensi. *ibid.* animadvertisse -es in iudices. 129 non animadvertes in omnes, sed ... paucos ex multis ad ignominiam sortiere. 133 (*cf.* 117 animadversionem ... censoriam. 128 in animadversione vitiorum. rep. 4, 6 animadversio illa ignominia dicta est. off. 3, 111 notiones animadversionesque -um). leg. 3, 47 de ... iis *qui magistratu abeunt* -es praeiudicent (*cf.* QVINT. inst. 5, 11, 13 praeiudicia). off. 3, 111 *-es* nulla de re diligentius quam de iure iurando iudicabant (*cf.* rep. 4, 6 -is iudicium nihil fere damnato nisi ruborem offert. Cluent. 122 ut alter alterius iudicium non modo reprehendat, sed etiam rescindat). de orat. 2, 272 Africanus -r tribu movebat ... centurionem (LIV. 4, 24, 7. 24, 18, 6. 8. 45, 15, 4 omnibus ... tribubus emovere ... id est civitatem libertatemque eripere. AVG. civ. 2, 13 -is nota tribum tenere propriam minime sinebatur). de orat. 2, 287 cum -r M. Antistio Pyrgensi equum ademisset (LIV. 24, 18, 6. 39, 42, 6. GELL. 6, 22, 1 nimis pingui homini ... equum adimere. *cf.* LIV. 29, 37, 9 equum vendere iussit. CIC. Cluent. 134 iussit equum traducere.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

QVINT. inst. 5, 11, 13). de orat. 3, 93 *magistros dicendi* ego -r edicto meo sustuleram. 3, 94 esse -is ne longius id serperet providere. rep. 4, 6 -*r* viros doceat moderari uxoribus. LIV. 9, 30, 5 tibicines ... prohibiti a proximis -bus erant in aede Iovis vesci (STAT. silv. 4, 3, 14 -r prohibet mares adultos pulchrae supplicium timere formae). 24, 18, 3 -*es* eos citaverunt (29, 37, 8. VELL. 2, 10, 1 adesse iusserunt). 27, 34, 6 -es *M. Livium* tonderi et squalorem deponere ... coegerunt. 39, 19, 4 neve -r (-es *Φ*) ei inscio (Licinius *M*) equum publicum assignaret (-ent *Φ*). 39, 43, 4 facinus ... -r obiecit (SVET. Claud. 16, 3 quibuscunque caelibatum ... obiceret). 43, 16, 5 -es ad pignera capienda miserunt multamque pro contione privato dixerunt. 43, 16, 8 -es ad dissuadendum processerunt. 45, 15, 3 suffragii lationem ... adimere. 45, 15, 4 censu excludere. PAVL. FEST. p. 54 multam equiti irrogabat. p. 108 impolitias -es facere dicebantur, cum equiti aes abnegabant ob equum male curatum (*cf.* GELL. 4, 12, 2). VAL. MAX. 2, 9, 1 -es aera poenae nomine *caelibes* ... in aerarium deferre iusserunt. 2, 9, 8 turpis ... metus -es ... poenam exegerunt. ASCON. Pis. p. 9 utriusque -is sententia damnatus esset. PLIN. nat. 8, 210 -is orationes aprunum exprobrant callum. SVET. Claud. 16 iuvenem ... sine ignominia dimisit ..., alium ... nihil amplius quam monuit. *ibid.* splendidum virum ... non modo albo iudicum erasit, sed in peregrinitatem redegit. GELL. 16, 13, 7 in quas (*tabulas Caeritum*) -es referri iubebant, quos notae causa suffragiis privabant. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 3 qui ad culpandum seu vituperandum ... velut quis -r accurrit. *in imag.*: FAVST. REI. grat. 2, 10 p. 88, 11 nonne te velut -r occultus tristis cogitatio castigavit? *cf. p. 798, 43.*

c *de lectione senatus* (*cf.* CIC. dom. 130 penes quem (-*em*) maiores nostri ... iudicium senatorum de dignitate esse voluerunt. leg. 3, 7 -*es* probrum in senatu ne relinquunto. Cluent. 128 in delectu dignitatis): LEX Bant. (Corp. I 197) 20 neive eum -r in senatum legito (CIC. dom. 82 ne me meo loco -r in senatum legeret. LIV. 23, 23, 3 FEST. p. 246 PLIN. epist. 10, 79, 3. *cf.* 10, 112, 1 in bulen *p. 800, 28*). CIC. dom. 84 in recitando senatu (*ibid.* se ... meo loco senatorem recitaturum fuisse. LIV. 29, 37, 1). LIV. 23, 23, 4 in demortuorum locum sublecturum. 27, 6, 18 -es *non* senatum legerunt (38, 28, 1. 40, 51, 1. 40, 53, 1. 43, 15, 6. *cf.* 27, 11, 9 senatus lectionem). VAL. MAX. 2, 2, 1 a -bus in ordinem senatorium allectum (SVET. Claud. 24 -em ... libertinorum filios in senatum allegisse). SVET. Vesp. 9 recenso senatu. CAPITOL. Aur. 1, 2 ascitus in patricios a ... -bus. CORP. XIV 3607, 9 P. Plautius ... ab eo -e inter patricios lectus. CIC. dom. 84 patrem tuum ... -r ... praeteriit in recitando senatu (LIV. 40, 51, 1 ASCON. Pis. p. 10 SCHOL. Cic. Bob. p. 93, 16 Hild). Cluent. 122 ut alter -*r* retineat *eum in senatu* (135 LIV. 39, 42, 7. 40, 51, 1). *ibid.* de senatu movere (SALL. Catil. 23, 1 quem -es senatu probri gratia moverant. *item*: HOR. sat. 1, 6, 20 LIV. 39, 42, 5. 6 motis e [*del. Curio*] senatu. VELL. 1, 10, 6 VAL. MAX. 2, 7, 5. 2, 9, 2. 5. 9. 4, 5, 1 ASCON. tog. cand. p. 84). CIC. Cluent. 119 cum a ... -bus ex senatu eiectus esset (135 dom. 123 Q. CIC. pet. 8. LIV. 40, 51, 1 de senatu. 43, 15, 7 PLIN. nat. 7, 143 PLIN. epist. 10, 114, 1. 2). VAL. MAX. 2, 9, 2 optimo ... iudicio -es indignum eum aditu curiae existimaverunt.

d *de cura et tuitione rerum operumque publicorum* (*cf.* LIV. 4, 8, 2 ut ... ius publicorum privatorumque locorum, vectigalia populi Romani sub nutu atque arbitrio *censurae* essent): *de locationibus et aedificationibus* (*cf.* FEST. p. 376 venditiones olim dicebantur -um locationes): LEX agr. (Corp. I 200) 85. 88 cens(ores) quom eorum agrorum vectigalia fruenda locaverunt (CIC. leg. agr. 1, 7 -bus vectigalia locare nisi in conspectu populi Romani non licet. *cf.* LEX Iul. munic. [Corp. I 206] 73. LIV. 39, 44, 8 vectigalia summis pretiis, ultro tributa minimis locaverunt. 43, 16, 7). CIC. Verr. 4, 13 ager a -bus locari solet (leg. agr. 2, 50. LIV. 27, 11, 8 -es ut agrum Campanum fruendum locarent. 42, 19, 1). LIV. 24, 18, 2 -es vacui ab operum locandorum cura (41, 27, 13). 24, 18, 10 cum -es ... se iam locationibus abstinerent aedium sacrarum tuendarum. 24, 18, 11 ut omnia ... -*es* locarent (39, 44, 8 omnia eadem paululum imminutis pretiis locaverunt. VAL. MAX. 5, 6, 8). 29, 37, 3 *sal* alio alibi pretio praebendum locaverunt. 32, 7, 3 -*es* portoria venalium Capuae ... item Castrum portorium ... fruendum locarunt. PLIN. nat. 10, 51 cibaria anserum -es in primis locant. 33, 112 a -bus in primis Iovem miniandum locari. CORP. XI 5764[b] ⟨c⟩ens(or) ... ⟨m⟩urum faciun⟨d⟩um co⟨iravit⟩ (LIV. 6, 32, 1). LIV. 9, 43, 25 aedes Salutis a ... -e locata est (10, 1, 9. 29, 37, 2 aedem ... faciendam. 34, 53, 6. 36, 36, 4. 6. 40, 51, 3 aedem Iovis ... columnasque circa poliendas albo locavit. *cf.* CORP. X 4663). 29, 37, 2 viam ... faciendam locaverunt (41, 27, 5 -es vias sternendas silice ..., glarea ... substruendas marginandasque ... locaverunt pontesque multis locis faciendos). 40, 51, 4 fornices ... -es locaverunt imponendos. 40, 51, 7 -*es* communiter locarunt aquam abducendam (*cf.* FRONTIN. aq. 8 -es ... aquam ... in Capitolium adducendam curaverunt. 96 tutelam ... singularum aquarum locari solitam invenio). 42, 3, 7 -*i* sarta tecta exigere sacris publicis et locare (loca *codd.*) tuenda more maiorum traditum esset. LIV. 42, 3, 1 -r aedem Fortunae ... faciebat enixo studio. PAVL. FEST. p. 135 *Maenius* -*r* primus in foro ultra columnas tigna proiecit. VELL. 1, 15, 3 -r ... theatrum facere instituit (OROS. hist. 4, 21, 4 -es theatrum lapideum ... construi censuerunt). 2, 3, 1 -r porticus in Capitolio fecerat. FRONTIN. aq. 5 *Appius Claudius* -*r* viam Appiam ... muniendam curavit (CORP. IX 5959 -r designat(us) viam ... sternendam curavit). *adde de -bus municipalibus*: CORP. X 123 ce⟨n⟩s(ores) basilicam fac(iundam) cur(averunt). 5838 ce⟨n⟩s(ores) fundamenta murosque af solo faciunda coeravere eidemque probavere (*cf.* FRONTIN. aq. 96 operum probandorum curam fuisse penes -es. CORP. X 5839. 5840). *de variis officiis vel actionibus*: HEMINA hist. 23 -*es* in Capitolio signa quae erant demoliunt (PLIN. nat. 34, 30 a -bus ... statuas ... sublatas. *ibid.* statuam conflatam a -bus. VIR. ill. 44 -r ... statuas ... sustulit. *cf.* LIV. 40, 51, 3 ab his columnis ... signa amovit clipeaque de columnis ... dempsit. 43, 16, 4. TERT. spect. 10 -es nascentia ... theatra destruebant). CIC. dom. 137 -em ... simulacrum Concordiae dedicare (LIV. 34, 53, 3 -r ... dedicavit *aedem*). LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 82 loca serveis publiceis ab cens(oribus) habitandi utendei caussa adtributa sunt. CORP. I 1113 (= XIV 3541) Herculei C. Antestius Cn. f. cens(or) decuma facta iterum dat. LIV. 29, 37, 3 vectigal ... novum ex salaria annona statuerunt -*es* (29, 37, 4 vectigal commentum *esse* alterum ex -bus). FRONTIN. aq. 95 *ius dandae vendendaeve aquae* interdum a -bus permissum invenio. ... quotiens in re publica -es erant, ab illis potissimum petitum ius. 97 circus maximus ne diebus quidem ludorum circensium nisi ... -um permissu irrigabatur.

B *magistratus municipalis*: CIC. Verr. 3, 131 -*r* est magistratus apud Siculos. 3, 137 -es CXXX facti sunt. *ibid.* ordo -um. 3, 138 -es legibus facti, delecti a suis civitatibus. LIV. 29, 15, 9 censum in iis coloniis agi ex formula ab Romanis -bus data (29, 5, 10 ab iuratis -bus coloniarum). PLIN. epist. 10, 112, 1 lex Pompeia ..., qua Bithyni et Pontici utuntur, eos qui in bulen a -bus leguntur, dare pecuniam non iubet (10, 114. 115). CORP. IX 1635 (*Beneventi*). X 52 (*Vibone*). 123 (*Copiae*). 1131 (*Abellini*. 1134. 1135. 1137). 3763 (*Suessulae*). 4633 (*Calibus*. 4662. 4663). 5590 (*Fabrateriae*). 5807 (*Aletrii*). 5837 (*Ferentini*. 5838. 5839. 5840). 6470 (*Setiae*). XI 3616 (*Caere*. 3617). XIV 3451 (*Trebae*). 3685 (*Tibure*). *adde l. 3 sqq. et p. 797, 60 sq. 798, 3. 799, 30 al.*

C *magistratus aevi imperatorum, i. q. censitor*: COD. Theod. 13, 10, 8 pr. (*a. 383*) *exaequationes censuum* -um et peraequatorum officia ... probaverunt (13, 10, 8, 1 firmata -um [COD. Iust. 10, 25, 1 censitorum], peraequatorum, provincialium iudicum peraequatione). CORP. XI 709 -r Germ. inferior. X 680 ⟨missus pro⟩ -e ad Lusitanos.

D *magistratus collegii fabrum tignariorum*: CORP. XIV 2630 -r bis ad mag(istratus) creando(s) lust(ris) XIX et XX.

epitheta: CIC. Att. 1, 16, 3 cum accusator tamquam -r bonus homines nequissimos reiceret. HOR. epist. 2, 2, 110 qui legitimum cupiet fecisse poema, cum tabulis animum -is sumet honesti. OV. ars 2, 664 quae rigidus munera -r habet. LIV. 9, 34, 9 tenuit Aemilia lex violentos illos -es. 9, 34, 18 religiosus. 29, 15, 10 ab iuratis -bus coloniarum. MART. 5, 23, 3 *iura* placidi -is cura renasci iussit. 6, 4, 1 -r maxime. QVINT. inst. 4 prooem. 3 sanctissimus. PLIN. epist. 10, 79, 4 a destinatis -bus. AMM. 25, 4, 7 -r (*G*, censoriis *V*) moribus regendis acerrimus. CONST. veteran. (Corp. III p. 2328[66]) 4 *Domitianus* -r perpetuus (CORP. XI 3616. 3617). CORP. IX 5959 -r designat(us). *substantiva*: VARRO frg. Non. p. 465, 20 propter -um severitatem nihil luxuriosum habere licebat (VELL. 2, 10, 1. VAL. MAX. 2, 9, 2 horum severitatem ... -es consimili genere animadversionis imitati sunt. 2, 9, 3 et -r ⟨et⟩ Cato, duplex severitatis exemplum. *cf.* 2, 9, 8. IVV. 11, 92 severos -is mores etiam collega timeret). CIC. dom. 130 summa modestia et gravitate -r. LIV. 40, 46, 15 facilitas -um egregie comprobata ab senatu et laudata est. VAL. MAX. 1, 1, 20 impium opus -is. STAT. silv. 5, 1, 42 hic amor a domino meritus -e probari. IVV. 14, 50 siquid dignum -is fecerit ira. PS. RVFIN. in Am. 6, 2 p. 1085[A] *populi* praedonum, non -um animum deferentes. MACR. sat. 2, 4, 25 mira ... -is Augusti et laudata patientia.

varia syntactica: *apponitur plerumque* censor *nomini proprio, ita ut hoc antecedat; antecedit* censor, *plerumque cum quodam pondere*: CIC. de orat. 2, 260 ridicule illud etiam L. [Porcius] Nasica -i Catoni *dixit* (AVSON. 181, 3). 2, 287 -r Lepidus. QVINT. inst. 5, 11, 13 laudando -em Africanum. TAC. hist. 1, 9 A. Vitellius ... -is Vitellii ac ter consulis filius. SVET. Nero 4 -em L. Plancum via sibi decedere aedilis coegit. MACR. sat. 2, 4, 25 -is Augusti ... patientia. *in afferendis utriusque censoris nominibus semper, ut par est, ponitur* et *si praenomina desunt (exempla omitto); si apposita sunt praenomina, saepius* et *omittitur quam ponitur* (*modo codicibus in hac re fides habenda sit*): CIC. Verr. 2, 106 ab A. Postumio Q. Fulvio -bus (LIV. 10, 47, 1 a P. Cornelio Arvina C. Marcio Rutilo -bus. VELL. 1, 14, 4 a Sp. Postumio Philone Publilio -bus). 2, 143 Cn. Domitius L. Metellus -es addiderunt (*ibid.* L. Cassius Cn. Servilius -es. rep. 2, 60. LIV. 6, 27, 4 creati -es C. Sulpicius Camerinus Sp. Postumius Regillensis. 6, 31, 2 Sp. Servilius Priscus Q. Clodius Siculus -es facti. 8, 17, 11. 23, 23, 3. 27, 11, 7. 37, 58, 2. PLIN. nat. 13, 24 P. Licinium Crassum L. Iulium Caesarem -es edixisse. 14, 95. 35, 197 C. Flaminius L. Aemilius -es. SVET. rhet. 25). CIC. Verr. 2, 143 de L. Marcio M. Perperna -bus (Brut. 85 de P. Cornelio L. Mummio -bus). LIV. 23, 23, 5 post L. Aemilium C. Flaminium -es. 24, 11, 7 L. Aemilio

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

C. Flaminio -bus (39, 3, 5. 39, 52, 1. 41, 9, 9. 43, 16, 2 PLIN. nat. 26, 5). 43, 14, 6 ex edicto C. Claudi Ti. Semproni -um (43, 15, 8. ASCON. Corn. p. 69 iussu -um Sex. Aeli Paeti C. Corneli Cethegi. PLIN. nat. 17, 244 M. Messalae C. Cassii -um lustro). *in titulis passim:* LEX agr. (Corp. I 200) 86 L. Caecilius Cn. Domiti(us) cens(ores). CORP. I 608 (= VI 1234e). 609 (= VI 1234l). 610 (= VI 1234d). 612 (= VI 1234g). 613 (= VI 1234a). 1120 (= XIV 3685). 1153 (= X 6509). 1264 (= X 123). XIV 3451 A. Titius ... M. Vergilius ... cens(ores). 3685. *ponitur* et: CIC. Cluent. 119 a L. Metello et Cn. Domitio -bus (LIV. 10, 9, 14 lustrum ... conditum a P. Sempronio Sopho et P. Sulpicio Saverrione -bus. 27, 36, 6. VAL. MAX. 2, 9, 9 a Metello et Cn. Domitio -bus). LIV. 4, 22, 7 C. Furius Pacilus et M. Geganius Macerinus -es villam publicam ... probaverunt (9, 33, 7 C. Furius et M. Geganius -es fuerunt. 9, 46, 14. 27, 34, 6. 32, 7, 2. 34, 44, 4 creati -es Sex. Aelius Paetus et C. Cornelius Cethegus. 35, 9, 1. 38, 28, 1. 39, 42, 5. 40, 51, 4. 41, 27, 1 VAL. MAX. 2, 9, 2. 5 GELL. 4, 20, 11). LIV. 9, 30, 2 ante -es App. Claudium et C. Plautium (*cf.* 23, 22, 3 post L. Aemilium et C. Flaminium -es). 9, 34, 9 tenuit Aemilia lex violentos illos -es C. Furium et M. Geganium. 24, 43, 2 -bus P. Furio et M. Atilio ... dies dicta. 27, 6, 17 -es hic annus habuit L. Veturinum Philonem et P. Licinium Crassum. FEST. p. 289 id ... exemplo comprobat L. Iuli et P. Licini -orum (SOL. 46, 2 in tempus -orum P. Licinii Crassi et C. Iulii Caesaris).

II ***translate*** *i. q. reprehensor, castigator, corrector, criticus, iudex* (ISID. diff. 1, 119 -es ... iudices vocantur. *cf.* PORPH. Hor. epod. 17, 58 pontificem ... quasi -em ac iudicem dicit, quia pontifices de sacris iudicant): CIC. Cael. 25 fuit in hac causa pertristis quidam patruus, -r, magister. HOR. ars 174 *senex* castigator -rque minorum (*cf.* epist. 2, 2, 110). OV. Pont. 4, 12, 25 correxi sub te -e libellos. SEN. contr. exc. 3, 9 servus erilis imperii non -r est, sed minister. PHAEDR. 4, 10, 5 alii simul delinquunt, -es sumus. SEN. dial. 5, 36, 2 animus ... speculator sui -rque secretus (ARNOB. nat. 7, 33 *turpissimas res* -r animus respuat). 7, 20, 5 *deos* supra me circaque me stare factorum dictorumque -es. epist. 123, 11 istos tristes et superciliosos alienae vitae -es, suae hostes, publicos paedagogos assis ne feceris. MART. 12, 70, 4 *Aper* [n]udorum tetricus -r et asper erat. TAC. ann. 3, 34 obturbabant neque relatum de negotio neque Caecinam dignum tantae rei -em. APVL. apol. 8 velim ... -r meus Aemilianus respondeat. TERT. pudic. 14 Paulum ... -em disciplinarum. pall. 2 deus -r est. adv. Marc. 2, 2 p. 335, 8 *Marcionitae* -es divinitatis. LACT. inst. 5, 2, 4 adversum se gravis -r et accusator acerrimus. AVSON. 299, 12 -r Aristarchus (*cf.* HIER. epist. 125, 18 criticum diceres esse Longinum -emque Romanae facundiae notare, quem vellet, et de senatu doctorum excludere). AMM. 30, 9, 1 militaris disciplinae -r eximius. AMBR. exc. Sat. 1, 40 tu ... -r servulorum, arbiter fratrum. obit. Valent. 17 quis tam aliorum arbiter quam *Valentinianus* suae -r actatis · *fuit*? HEGES. 1, 23, 1 Ptolemaeus ... morum egregius -r. PS. RVFIN. in Os. 11, 1 contextio ... explanationis vim -is ostendit, qui praeteritae nobilitatis ad hoc inferat mentionem, ut eos graviter urat. CLAVD. 25, 13 magis intento studium -e laborat. PAVL. NOL. carm. 10, 11 mihi mite patris plus quam -is acerbum sedit. AVG. serm. ed. Mai 90, 4 ama ..., quisquis contemptor es, bonum et sollicite time -em (*syn. ibid.* severum metue). MACR. somn. 1, 6, 37 Homericus -r (*sc. Menelaus*) cum Graecis imprecaretur. PETR. CHRYS. serm. 90 p. 454[B] *deum* -em in se testetur noxiorum suscepisse personam. SIDON. epist. 2, 7, 1 si non ex solido querimonias partium verecundus -r excludas. 8, 6, 9 ad puncta -is omnium voce concelebrati. 8, 15, 2 quod ... me -e damnaveram. POMER. 2, 4, 2 fiunt aliorum procaci libertate -es. AVIAN. fab. 3, 12 alterius -r ut vitiosa notes. DRAC. Romul. 9, 120 non tibi per somnos aderit -is imago, Aeacus. Orest. 912 sapientes ... -es iuris honesti. ENNOD. dict. 22 p. 494, 18 -es (*i. iudices*) prudentissimi. CASSIOD. var. 11, 7, 6 non -r, sed laudator vester esse desidero. CARM. c. pag. 63 ambieras (abieras *P*) -r meliorum caedere vitam. EVG. TOLET. carm. 76, 7 *deus* sit lenis -r iniquis. carm. app. 8, 2 vestris -bus ipse minator. 25, 5 -bus populi oboediant. *nota:* POTAM. tract. 1 p. 1411[C] *Lazarus* longe alibi Christo -e ... sepultus est.

syn.: ad II: castigator (HOR. ars 174), accusator (LACT. inst. 5, 2, 4), criticus (HIER. epist. 125, 18), arbiter (*v. supra l. 46*), iudex (*v. supra l. 25*). *opp.:* laudator (CASSIOD. var. 11, 7, 6).

deriv.: censorius, censorinus.

cēnsōrīnus (-a, -um) *a* censor. *i. q. censorius:* INSCR. Betilieni (Corp. X 5807) 16 *L. Betilienum* censorem fecere bis ... populusque statuam donavit censorino. NEP. Cato 1, 1 *v. p. 802, 8.* NOT. Tir. 37, 7 censurinus. *inde pro cognomine* Censorinus, *v. nom. propr.*

*__cēnsōrius__, -a, -um [*a* censor. *Th.*]. GLOSS. ἀπογραφεύς. qui censum exigit. ex censura, qui censum functus est. ex censore[s]. ISID. diff. 1, 109 et -um hominem pulchrum (vultuosum *Barth.*, pulchre *Arev.*) dicimus (GLOSS. Plac. V 10, 16. 54, 5 *v. p. 803, 59 sqq.*). *cf.* DIONYS. ant. 2, 38, 3 Πείσων Λεύκιος ὁ τιμητικός *al.* censurius: NOT. Tir. 37, 5 GLOSS. IV 32, 42. cesorius: GLOSS. V 275, 44. *nota:* GLOSS. Plac. V 10, 14 (54, 4) -ium per i scribimus, non per e. *de notis:* c. p. *i.* censoria (-ae) potestate (-is): CORP. X 48. 49. 53. XIV 245. 352[b], 9 *al.* *legitur inde a* PACVVIO, *deest ap. reliquos poetas* (*exceptis singulis locis* MART. RVT. NAM. SIDON.) *et ap.* RHET. Her. CAES. SALL. VITR. CELS. CVRT. *al., frequentat maxime* CIC. *adde nom. propr.*

1 ***proprie:*** **a** *de hominibus, qui censores fuerunt vel sunt* (*cf.* GLOSS. Plac. V 10, 14 [54, 4] qui dignus est ut sit censor vel qui iam fuit. *adde p. 801, 77*): CIC. de orat. 2, 198 ego homo -us (2, 364. 367. dom. 84 L. Cotta, homo -us). p. red. ad Quir. 6 C. Metellus -us (NEP. Cato 1, 1 M. Perperna -us [censorinus *AP*]. LIV. 45, 17, 2 A. Postumius Luscus, C. Claudius, ambo illi [alii *V*] -ii. VAL. MAX. 6, 8, 5. 8, 5, 1. 6. 9, 2, 2. 9, 14, 5 PLIN. nat. 7, 55. *nota fere pro cognomine:* SEN. dial. 7, 21, 3 -us Cato *al.* PLIN. nat. 7, 112 Cato -us *saepissime*). VELL. 1, 11, 7 *filius* consularis et -us (VAL. MAX. 7, 1, 1 *filium* -um et triumphalem. PLIN. nat. 7, 142). VAL. MAX. 6, 1, 6 -um virum nimis atrocem extitisse (GELL. 5, 6, 15 L. Gellius, vir -us). SEN. epist. 87, 10 imperatorem triumphalem, -um. TAC. ann. 6, 10 patrem ei -um fuisse. APVL. apol. 18 illae veteres prosapiae consulares et -ae. *pro substantivo:* PACVV. praetext. 3 celere sancto subveni -o (*Ribb.*, -e *codd.*, censori *Ald.*). LIV. 23, 22, 10 vetustissimus ... ex iis qui viverent -is (AMM. 30, 4, 6 -i et consulares multi). PLIN. nat. praef. 3 triumphalis et -us tu *es*. **b** *de rebus, quae ad censorem pertinent:* FAST. cos. Venus. a. u. c. 726 (Corp. I[2] 1 p. 66) idem -a potest(ate) lustrum fecer(unt) (LIV. 43, 16, 3 VAL. MAX. 2, 9 praef. 2, 9, 9 TAC. ann. 3, 30 CORP. IX 44. X 48. 49. 53. 5844. 5850. XIV 245. 352[b], 9 sub q(uin)q(uennalitate) c(ensoriae) p(otestatis). 375, 7 *al.*). VARRO ling. 6, 71 -um iudicium ad aequum existimabatur (CIC. prov. cons. 46 Pis. 10). 6, 86 ⟨e⟩ -is tabulis (CIC. Cluent. 41 leg. agr. 1, 4 har. resp. 30 orat. 156 PLIN. nat. 18, 11). rust. 2, 1, 16 ne ... lege -a committant (CIC. ad Q. fr. 1, 1, 35. Verr. 2, 143 corriguntur leges -ae. 4, 16. 17. 18. 6, 53 Rab. perd. 15 prov. 12 nat. deor. 3, 49 PLIN. nat. 8, 209. 223. 33, 78. 36, 4 GAIVS inst. 4, 28 ALF. dig. 50, 16, 203). CIC. Cluent. 118 de ratione -a. 124 auctoritatem -am amplexato (*ibid.* removeantur auctoritates -ae. 128. LIV. 42, 3, 3 auctoritate -a sociis deterritis. *cf.* AMBR. in psalm. 37, 6 *caro* iudiciabili quodam vigore et auctoritate -a odit vitia). CIC. Cluent. 125 ista -a sive voluntas sive opinio. de orat. 2, 367 opus hoc -um est (COLVM. 12 praef. 10 -um opus obiurgandis moribus ... suscepisse. PLIN. nat. 7, 214 SVET. Iul. 41. *nota* GELL. 4, 12, 1 opus -um *i. q. nota censoris dignum.* 14, 7, 8). CIC. Verr. 4, 12 -a locatio. leg. 3, 27 sublata cooptatione -a. Cluent. 117 animadversionem ... -am (119. 129 LIV. 4, 31, 5 GELL. 4, 12 *tit.* TERT. spect. 10 *Pompeius* veritus quandoque memoriae suae -am animadversionem. *cf.* PS. ORIG. tract. 13 p. 140, 4 -as et graves animadversiones). CIC. Cluent. 121 -am ignominiam. rep. 4, 10 notatione -a (Cluent. 128 AVG. civ. 2, 29. 5, 18). Sest. 55 -a notio (prov. 46 Pis. 10. *in imagine:* GELL. 17, 18 in cuius [*Sallustii*] historia notiones -as fieri atque exerceri videmus). *cf.* LIV. 24, 18, 9 tam truci -ae notae (VELL. 2, 68, 5 VAL. MAX. 2, 9 *tit.* 2, 9, 7. 9. 4, 1, 10 SEN. epist. 95, 41 QVINT. inst. 5, 11, 13. 5, 13, 32 PLIN. epist. 9, 13, 16 GELL. 4, 12 *tit.* AMM. 28, 4, 9 MACR. sat. 7, 2, 10. *adde* PLIN. nat. 18, 11 -um probrum). CIC. Cluent. 121 -as subscriptiones esse sublatas (123. 132. 135 QVINT. inst. 5, 13, 33). 129 -ae severitatis nota non inuretur. Cael. 35 *ne Appius* Caelium incipiat accusare illa sua gravitate -a (FLOR. epit. 1, 18, 22 *et cf. p. 803, 1 sqq.*). Brut. 164 illa -a *oratio* contra Cn. Domitium collegam. *in imag.:* Cluent. 123 ne -um stilum, cuius mucronem multis remediis maiores nostri rettuderunt, aeque posthac atque illum dictatorium pertimescamus (*cf.* AVG. retract. prol. 1 quod me offendit velut -o stilo denotem). *nota:* Cluent. 129 sortiri ad poenam ... minime -um est. LIV. 4, 24, 8 exemplo acerbitatis -ae offensos. 7, 22, 10 censori⟨i⟩s *comitiis* (9, 34, 25). 23, 23, 2 -am vim uni permissam (VELL. 2, 95, 3 cum alteri vis censori⟨a⟩, alteri vita deesset. FEST. p. 265 in ⟨a⟩estimatione -a. SEN. contr. 10 praef. 4 *T. Labienus* affectavit ... -um supercilium (VAL. MAX. 2, 7, 5. 2, 9 praef. continentia -o supercilio examinata). SEN. dial. 7, 21, 3 -um crimen erat paucae argenti lamellae. PLIN. nat. 18, 32 -a castigatio erat minus arare quam verrere. TAC. hist. 4, 47 funus ... -um (*i. publicum.* ann. 4, 15. 6, 27. 13, 2 CAPITOL. Pert. 15, 1 SPART. Sept. Sev. 7, 8). ann. 11, 13 Claudius munia -a usurpans. 12, 5 quod honestius -ae mentis levamentum quam assumere coniugem. SVET. rhet. 25 -um edictum. TERT. pall. 4 iam dudum -ae intentionis episcynio disperso. PANEG. 4, 7 aedem Herculis ... Fulvius ille Nobilior ex pecunia -a fecit. AVSON. 191, 33 *mensam* non -a regula culpet. CORP. VIII 23956, 14 ex form⟨a⟩ -a. X 60 L. Laberio ... Optato ornamentis censor(iis) honorato (52).

2 ***translate*** *i. q. severus, tristis, durus* (*cf.* NON. p. 390 severum significat grave, -um. SCHOL. Hor. carm. 3, 21, 10 'horridus' tristis, -us. COMMENT. Lucan. 6, 452 'dura in praecordia' -a): CIC. facet. dict. 25 consulem habuimus tam severum tamque -um. SEN. contr. 2, 7, 8 isti tam -o adultero. 3 praef. 4 -a oratio *Cassii Severi* erat (APVL. apol. 13. *proprie supra l. 53*). MART. 5, 80, 12 quem -a ... lima momorderit Secundi (RVT. NAM. 1, 605 restituit veterem -a lima pudorem). QVINT. inst. 1, 4, 3 versus ... -a quadam virgula notare (HIER. epist. 50, 4. 61, 2. 84, 7. adv. Rufin. 1, 11 utriusque scripta -am lectoris virgulam sentiant. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 25 p. 604[C] [*bis*]). PS. QVINT. decl. 14, 7 tu tibi cuiusquam affectus

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-a gravitate praestabis (PLIN. epist. 3, 20, 6 audiebat senatus gravitate -a. AVG. c. Faust. 32, 4 ut *maiores natu* accersitum *virum* -a gravitate coerceant. PROSP. resp. ad Gen. **1**, 3 p. 190^A cum omnes opiniones suas -a gravitate discuteret. CASSIOD. var. 7, 43 cum . . . officium -a quadam gravitate reluceat. *cf. p. 802, 52*). TERT. virg. vel. 15 timebit . . . virgo sanctior . . . illius (*adversarii*) lividum ingenium, huius (*dei*) -um lumen. CAPITOL. Max. Balb. 6, 5 sciebat populus eius -am praefecturam. TREB. trig. tyr. 33, 3 neque a militibus ob disciplinam -am ferri posset. ARNOB. nat. 5, 23 *Iovem* arripientem testiculos arietinos manu -a illa atque divina. AMM. 18, 1, 4 inusitato -o vigore. AMBR. off. 1, 34, 173 compungimur . . . -is sermonibus. 3, 22, 130 non quasi abiecta vox ista est, sed quasi -a. hex. 5, 11, 35 *Petrus* aspectu -o convenitur. Noe 22, 80 asper magis quam -us habetur. MACR. sat. 2, 2, 16 omnibus in -um risum remissis. 7, 1, 2 philosophia . . . tanquam -a quaedam et plus nimio verecunda materfamilias penetralibus suis contineatur. 7, 4, 3 cum ergo una (*continentia*) -a sit, delicata altera (*appetentia*). MART. CAP. 8, 809 Sileni somnum ridentem -o clangore superciliosior increpabas. SIDON. epist. 8, 3, 5 *virum* inter alabastra -um. carm. 24, 12 tam -us haud fuit. RVRIC. epist. 1, 1 p. 352, 15 proditoribus meis -um praebeatis assensum. FACVND. defens. 10, 7 p. 792^C isti -i mortuorum iudices.
nota singulariter p. 801, 78 sqq. 803, 59.

syn.: *ad 2*: severus (CIC. facet. dict. 25 SIDON. carm. 24, 10).

adv. **cēnsōriē:** AMBR. fid. 1, 18, 119 -e . . . impietas Ariana non expositione reseratur. AVG. c. Iul. 4, 3, 33 velut -e reprehendentem.

ᛤ**cēnsuālis,** -e [*a* census. *Th.*]. PRISC. gramm. II **131, 10** manus manualis, census -is. LYD. mag. 2, 30 *κηνσουᾶλες*. NOVELL. Iust. 17, 8, 1 *κηνσουαλίοις* (128, 13). *cf. Seeck, PW. III 1911 sqq.*
1 *adi. i. q. ad censum pertinens*: GAIVS inst. 1, 160 ex forma -i. VLP. dig. 50, 15, 4 pr. formula -i. 50, 15, 4, 8 vinculis -bus tenetur. CHAR. dig. 50, 4, 18, 16 -bus professionibus (AMM. 19, 11, 3 provinciae -i professione . . . relevatae). SYMM. rel. 23, 2 -ium editores munerum (COD. Iust. 12, 28 [29], 2, 2 [*a. 386*]). 46, 2 de officio -i (COD. Theod. 4, 4, 4 [*a. 397*] apud officium -e. 6, 4, 26. 27. 14, 9, 1 *al.*). FVLG. Virg. cont. p. 89, 24 ʻprimusʼ pertinet ad substantiam -em. COD. Iust. 11, 48 (47), 4, 1 (*a. 366*) qui . . . libris -bus detinentur. COD. Theod. 13, 4, 4 (*a. 374*) in -i ascriptione. 8, 2, 4 (*a. 384*) quicunque . . . se -i (*i. censualium*) ministerio manciparit. COD. Iust. 6, 23, 23 (*a. 524*) -is apparitio. PASS. coron. 9 *subscr.* -is a gleba actuarius. CORP. II 4208 ob legationem ⟨c⟩ensualem. 4248 ob curam tabulari -is. III 7974 libr(arius) ab instrum(entis) -bus. *supplendum est*, libri: TERT. apol. 19 Graecorum . . . -es conferendi. **2** *subst. i. q. scriba publicus, qui -es tabulas conficiebat* (*cf.* ISID. diff. 1, 109 censores . . . iudices vocantur, -es vero officiales, qui censum provincialem exigunt): CAPITOL. Gord. 12, 3 senatores omnium officia -ium scribarumque complerent (COD. Theod. 14, 9, 1 [*a. 370*]). FIRM. math. 3, 9, 10 Mercurius faciet magistros -ium (*cf.* CORP. III 5943 deo M⟨ercurio⟩ -i). SYMM. epist. 4, 8, 3 NOT. dign. occ. 4, 31. SIDON. epist. 8, 6, 5 mixtus . . . turmae -ium paenulatorum. COD. Theod. 14, 1, 1 (*a. 357*) -ium nomen. 6, 4, 13, 2 (*a. 361*) in potestate -ium. 14, 9, 1 (*a. 370*). 6, 2, 12 (*a. 379*) *-bus* onerosa glebae affirmatur exactio. 6, 28, 5 (*a. 395*). 4, 4, 4 (*a. 397*). 10, 25, 1 (*a. 406*). 8, 2 *rubr.* 10, 71 *rubr.* NOVELL. Iust. 17, 8, 1. 128, 13.

cēnsueo, cēnsuo *v.* censeo *p. 786, 63 sqq.*

cēnsum, -ī *v.* census *p. 806, 80 sqq.*

ᛤ**cēnsūra,** -ae *f.* [*cf. c.* censor, census. *Th.*]. LYD. mag. prooem. p. 4, 24 W. *ἡ καλουμένη κηνσοῦρα*. p. 1, 39. PLVT. Crass. 13 *ἡ τιμητεία al.* Cic. 27 *ἡ τιμητικὴ ἀρχή al.* GLOSS. *διατίμησις, τιμιότης. ἀξίωμα.* animi est, non corporis. ideo melius membrorum decorem aut pulchritudinem dicimus quam -am. tamen quia in usu censorium hominem dicimus pulchrum, sic potest et ad pulchritudinem referri. decus vel pulchritudo (*exempla desunt*). consurae: GLOSS. cod. Bern. 258 (*Loewe, Prodr. 342*). *legitur inde a* CIC., *apud poetas non legitur nisi ap.* PROP. OV. MART. IVV. *et posteriores quosdam.*

1 ***proprie magistratus populi Romani***: CIC. har. resp. 58 -am extinxit. Pis. 9 vetus illa magistra pudoris et modestiae -a sublata est (*cf.* VAL. MAX. 2, 9 praef. ad -am, pacis magistram custodemque). L. CRASS. frg. Plin. nat. 17, 4 ipsa mea -a notandus. CAEL. Cic. epist. 8, 14, 4 ei -am lomentum aut nitrum esse. LIV. 4, 24, 3 -am minuere. 6, 27, 5 dis non accipientibus in eum annum -am. 9, 34, 16 aut diem aut mensem -ae adicere. 25, 5, 3 T. Manlius Torquatus . . . duobus consulatibus et -a insignis (PLIN. nat. 14, 44 *Cato* triumpho et -a super cetera insignis). 27, 6, 17 Crassus Licinius . . . ex aedilitate gradum ad -am fecit. 38, 53, 10 si -am adicias. FEST. p. 282 Cato . . . edissertavit Fulvi Nobilioris -am. VELL. 2, 128, 2 Sp. Carvilium et . . . M. Catonem . . . in consulatus, -as et triumphos provexere. VAL. MAX. 2, 9, 8 -a ex foro in castra transcendit. 5, 9, 1 L. Gellius omnibus honoribus ad -am defunctus. 6, 9, 10 damnationi -am subiciendo. 9, 7, 2 multitudinis temeritas . . . adversus consulatum et -am tetendit. PLIN. nat. 29, 13 *M. Catonis* auctoritati triumphus atque -a minimum conferunt. MART. 1, 4, 7 innocuos -a potest permittere lusus. SVET. Tib. 3 familia . . . -is duabus . . . honorata.
formulae ad tempus indicandum: CIC. off. 2, 76 *Africani* collega fuit **in** -a L. Mummius (de orat. 2, 227 Lael. 39. NEP. Cato 1, 1 in consulatu -aque habuit collegam. LIV. 10, 8, 5. 10, 24, 1 *Q. Fabius et P. Decius* tribus consulatibus -aque collegae. GELL. 16, 8, 10 collega in -a L. Mummii fuit). CIC. inv. 1, 48 insciente collega in -a nonnihil gessit (epist. 3, 11, 5. ELOG. App. Claud. [Corp. I² 1 p. 192] 8 in -a viam Appiam stravit. VAL. MAX. 1, 1, 20. 4, 1, 10. PLIN. nat. 33, 33 in -a *Claudii Caesaris*. 34, 31 SVET. Tib. 3 Claud. 16 AMPEL. 19, 11. PARIS 5, 2, 9 in -a [*immo dictatura*] venienti Pompeio. CORP. XI 1827. PLIN. nat. 7, 159 Claudi Caesaris censurā (10, 5. 33, 57). CIC. inv. 1, 48 post -am (LIV. 38, 58, 8 post duos consulatus -amque. 42, 28, 12). ac. 2, 5 *legationem* ante -am (e -a *Schwartz*) obiit (LIV. 9, 33, 6. 39, 52, 6).

iuncturae: **a** *epitheta*: CIC. dom. 87 Q. Metelli . . . fuit egregia -a. LIV. 4, 24, 4 esse quinquennalem -am (9, 33, 6 quinquennalem ante -am et longinquitate potestatis dominantem). 4, 24, 5 ne plus quam annua ac semenstris -a esset. 9, 29, 6 -a clara . . . fuit. 29, 37, 17 obnoxia populari aurae -a. 38, 28, 2 mitis admodum -a fuit. 39, 41, 2 tristem -am periculosamque . . . expectabant (39, 44, 1 tristis et aspera. 43, 16, 1 tristis admodum . . . atque aspera. VELL. 1, 10, 6 aspera). 39, 41, 3 qui liberam et fortem -am timerent. 39, 44, 9 nobilis -a fuit simultatiumque plena. 41, 27, 13 moribus . . . regendis diligens et severa -a fuit. 42, 10, 4 concors et e republica -a fuit. VAL. MAX. 2, 9, 6 quam destrictam simul egerunt -am. 2, 10 praef. illa quasi privata -a, maiestas clarorum virorum. MART. 6, 91, 1 sancta ducis summi . . . -a. PLIN. paneg. 45 (*in compar.*) vita principis -a est (*cf.* TREB. Valer. 5, 4) eaque perpetua. SVET. Nero 1 functi . . . -a . . . duplici. **b** *cum substantivo*: CIC. prov. 20 commune officium -ae. PROP. 4, 11, 41 me neque -ae legem mollisse. 4, 11, 67 tu specimen -ae nata paternae. LIV. 4, 8, 2 hic annus -ae initium fuit. 4, 24, 8 deminutum -ae ius. 4, 32, 7 ob ereptum -ae regnum. 9, 33, 4 -ae spatium temporis. 9, 34, 22 dies exit -ae. 29, 37, 11 exitu -ae. VAL. MAX. 6, 1, 5 honoribus . . . -ae gravitate consummatis. 6, 4, 2 cum haberet consortem -ae Mummium. PLIN. paneg. 45 vim effectumque -ae tuum propositum, tui actus obtinebunt. SVET. Aug. 27 sine -ae honore. **c** *cum verbis*: *acc.*: petere: CIC. Phil. 2, 98 LIV. 7, 22, 7. 37, 57, 9. 39, 40, 2. 43, 14, 1. gerere: CIC. Brut. 161 epist. 3, 10, 3 LIV. 4, 24, 8. 9, 34, 16. 21. 25. 26. 10, 22, 3. VAL. MAX. 6, 5, 3 ob nimis severe gestam -am. PLIN. nat. 17, 3 FRONTIN. aq. 6 SVET. Claud. 16 Vit. 2 Tit. 6. *in imag.*: LAMPR. Alex. 41, 2 -am suis temporibus de propriis moribus gessit. agere: OV. fast. 6, 647 sic agitur -a. VELL. 2, 95, 3 -a Planci et Pauli acta inter discordiam. VAL. MAX. 2, 9, 6. 7, 2, 6 ob nimis aspere actam -am. *cf.* SEN. epist. 66, 26. 108, 13. obtinere: LIV. 9, 29, 8 solus -am obtinuit. adipisci: LIV. 10, 6, 11 adeptos multiplices consulatus -asque. SVET. Tib. 1 *gens Claudia* -as septem . . . adepta est. recipere: PLIN. paneg. 45. suscipere: SVET. Vesp. 8 TREB. Valer. 6, 2. deferre: PARIS 4, 5, 2 deferente *Varroni* -am (*immo dictaturam*) populo (4, 1, 6). TREB. Valer. 5, 4. dare: VAL. MAX. 2, 9, 9 quibus dari potius quam obici -a deberet. finire: LIV. 9, 33, 5 finiendae -ae . . . actionem susceperat. intermittere: SVET. Claud. 16 gessit . . . -am intermissam diu. extrahere: FRONTIN. aq. 5 *Appius Claudius* multis tergiversationibus extraxisse -am traditur. *cum abl.*: se abdicare: LIV. 9, 42, 3. 27, 6, 18 FRONTIN. aq. 5. fungi: SVET. Nero 1 functi . . . consulatibus septem, triumpho -aque duplici. GELL. 16, 8, 10.

2 ***translate***: **a** *iudicium, aestimatio, examinatio, inspectio, sententia* (*cf.* GLOSS. iudicium. iudicium cum severitate. iudicium rectum, districtio. discriptio [discretio *var. lect.*]. sententia. vindicta vel potestas vel sen⟨ten⟩tia): OV. ars 2, 387 nec mea vos uni damnat -a puellae. rem. 362 quorum -a Musa proterva meast. am. 3, 14, 3 nec te nostra iubet fieri -a pudicam. fast. 5, 70 -am longa senecta dabat. SEN. contr. exc. 4, 1 qui supra flentem patrem -am lugendi postulat. VELL. 2, 36, 3 *vivorum* -a difficilis est. SEN. dial. 10, 10, 3 cui omnia acta sunt sub -a sua, quae nunquam fallitur. benef. 4, 28, 5 exige -am et personarum aestimationem. epist. 47, 8 *servo* convivarum -a permissa est. 66, 26 quis tam iniquam -am inter suos agit, ut sanum filium quam aegrum magis diligat. 108, 13 *Attalo* liceret -am agere regnantium. PLIN. nat. 7, 108 insignibus iudiciis optime citraque invidiam tam superba -a peragetur (9, 169 ne culinarum -a peragatur). 7, 147 *Augustum* universa mortalitas in hac -a nuncupet. 14, 72 peritissimum e libertis -am vini in epulas *Augusti* facientem. 29, 18 decuriae pro more -is principum examinantur. 32, 62 quae (*lingua sc. Muciani*) peritissima huius -ae in nostro aevo fuit. MART. 1, 34, 9 numquid dura tibi nimium -a videtur? 8, 52, 7 -a speculi manum regente. IVV. 2, 63 dat veniam corvis, vexat -a columbas. 10, 31 facilis cuivis rigidi -a cachinni. TAC. ann. 2, 33 non id tempus -ae nec si quid in moribus labaret, defuturum corrigendi auctorem. *cf.* hist. 4, 41 ea velut -a in Voculam . . . acerrime incubuit. GELL. 12, 2, 2 de eius ingenio . . . iudicium -amque facere. APVL. apol. 19 si eum ex fortunae indulgentia, non ex philosophiae -a metiris. TERT. nat. 1, 10 *Gabinius consul* potiorem habuit senatus -am quam impetum vulgi. anim. 33 p. 356, 6 si non sublimiore fastigio praesidet humana -a. resurr. 15 cum humana -a eo perfectior habeatur, quo . . . . 25 *cum* igne dato *diabolo* universalis resurrectionis -a de libris iudicetur. adv. Marc. 1, 29 secundum -am institutoris. 2, 23 *qui* -a gravissima et pro-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

videntissima merita temporis cuiusque dispensat. carn. 4 tua ... illi (*sc. Christo*) -a praescriberet. apol. 2 quid temet ipsam, -a, circumvenis? SOL. 1, 126 Sulpicia ... -a omnium matronarum ... delecta est. ITIN. Alex. 1 quos *auctores* fidei amicissimos vetus -a pronuntiat. AVSON. 321 esset ut tibi -a liberior. 322, 79 ut regat indocilem mitis -a iuventam. 416, 11 quaesitoris gravior -a timetur. SYMM. epist. 4, 29, 2 repudiata -a. 8, 1 ut -am tuam nostri memorem frequens sermo declaret. SCHOL. Cic. Bob. p. 37, 16 Hild. cum in omnibus -a meriti haberetur. FVLG. aet. mund. p. 178, 25 una eademque sententia imperialis -a infringitur. RVFIN. hist. 10, 9, 6 status ... reipublicae aequabili moderatione et -a dignissima Romani nominis habebatur. PS. RVFIN. in Os. 1, 2 p. 965^C quod ... Pauli -a denuntiat. in Am. 2, 6 p. 1064^B. MACR. somn. 1, 2, 2 quos in tantum philosophum ... quandam -ae exercuisse levitatem. COD. Theod. 12, 1, 170 (*a. 409*) eos curiales ... reddi urbibus debita -a praecipimus. MART. CAP. 6, 579 utrique feminae quam insit fastuosa -a. 6, 586 decenti collustrans divos conspectansque -a. 8, 806 sub divum Palladiaque -a assimulare quemquam. PROSP. c. coll. 1, 1 p. 216^A ut ... -a nunc districtior et inspectio sagacior inveniret. 5, 3 p. 226^C secundum ... tuam -am ... erravit papa. carm. de ingrat. 204 limitibusque suis steterit -a salubris. PETR. CHRYS. serm. 42 p. 319^A cogebatur ad vindictam semper -a iudicantis. SALV. gub. 6, 50 vix poterat religionis auctoritas ... morum tenere -am. RVRIC. epist. 2, 14 p. 394, 4 in iudiciis tenere -am. SIDON. epist. 4, 3, 4 interserit ... tempestivam -a dulcedinem. 6, 1, 3 cum -ae tuae attremat etiam turba collegii. 6, 2, 4. 6, 9, 2. ALC. AVIT. epist. 18 p. 50, 8 sufficiat -ae vestrae separatio personarum. BOETH. cons. 1, 4 p. 12, 55 cum ... ire in exilium regia -a decrevisset. ENNOD. epist. 1, 22 p. 34, 2. 2, 26 p. 68, 16 exponit ... -ae sententiam suam. dict. 1, 20 p. 428, 26 nisi me laudis tuae -a pertraheret. VEREC. in cant. 9, 5 -am fidelis administrationis imitaris. CASSIOD. var. 2, 19, 1. 4, 43, 4. 10, 4, 4. 10, 5, 1 potestatis nostrae -am rerum volumus esse modestiam. *saepissime de iudicio divino* (*plerumque severo. cf.* GLOSS. -a divina: sententia divina): TERT. anim. 58 p. 395, 14 solos cogitatus et nudas voluntates -a divina persequitur. apol. 39. resurr. 14 p. 43, 20 an utrique substantiae humanae diiudicandae -a divina praesideat. 17 p. 48, 26 ut exhibitione carnis omnis divina -a perfici possit. CYPR. Demetr. 5 in plagas generis humani -am dei indignantis accendi. 7 quid si non intercederet rebus humanis vel ista *dei* -a? 23 patient. 22 epist. 15, 3. 59, 13 dei maiestas et -a contemnitur. LACT. ira 17, 6. 20, 8. HIER. epist. 95, 2 *euangeliorum instituta* ex ore suo dei et Christi docuit -a. PAVL. NOL. carm. 20, 223. PS. RVFIN. in Ioel 3, 4—8 p. 1053^B convenit eos divini -a sermonis. AVG. epist. 153, 8 ipsos criminum ultores ... terruit -a divina. PROSP. epigr. 12, 5 ut nullis pateat regis (*i. dei*) -a querelis. PS. PROSP. gent. 2, 14 p. 699^B divinae -a iustitiae. MAR. VICTOR aleth. pr. 82. 1, 477 iusta ... feriet -a nocentes. 2, 75. CYPR. GALL. exod. 1117 pendeat ut lychnus semper laquearibus altis ... edicit -a dei. SALV. gub. 1, 29 in his quaedam -a iudicis (*i. dei*) est. 8, 6 quidquid malorum ... perferimus, -a est divinae manus. DRAC. laud. dei 1, 94 nullum feriat -a Tonantis. 1, 544 exurgit -a dei pietate severa. 2, 416 -a dei super astra coacta. ISID. epist. 5, 1 errores discutiendos -a divina disposuit. *i. q. magisterium vel disciplina*: TERT. pudic. 1 si disciplina persuaserit, si -a compresserit (*bis*). 16 quanta secure -ae omnem silvam libidinum caedat *al.* CYPR. epist. 30, 1 eadem -ae et disciplinae consensione sociati. 55, 6 -a euangelica solveretur. HIER. epist. 130, 19 in quos ... episcoporum et presbyterorum -a desaevit. COD. Theod. 12, 1, 108 (*a. 384*) iudices tuae -ae subditos (COD. Iust. 10, 32, 38, 1). 15, 1, 16 -a tua hanc iudicibus licentiam ... amputabit. NOVELL. Iust. 11, 4 habet omnem potestatem omnemque sacerdotalem -am et creationis licentiam. 17 pr. ad quem quaestoria pertinet -a (35 pr. 35, 7). VEN. FORT. vita Albin. 8, 21 sub magistri -a ... disciplina vernabat. 20, 59 pontificalem apicem ecclesiastica regulariter -a gubernans (MONTAN. epist. 1, 4 graviorem ecclesiasticae districtionis sustinere -am. GREG. M. epist. 12, 8 contra ecclesiasticam ... -am). CORIPP. Iust. 2, 230 sit -a patrum, sit disciplina per orbem. 2, 306. 3, 108. 4, 6 *praefectus urbis* correctior iniqui -am gravitate regens. 4, 126 -am ... piam servans gravitate resedit. ISID. epist. 4, 10 canonum -a ... remeare paenitentem in statum pristinum praecipit. PASS. Andr. long. 8 mitius tecum egi -a fidei (τῇ ἀκριβείᾳ τῆς πίστεως). FERRAND. epist. 7, 7 p. 935^B severitatis paulo rigidior temperanda -a. GREG. M. dial. 1, 1 p. 156^C magistri intimi -a. moral. 7, 59 silentii (7, 61). *adde*: AVELL. p. 53, 7 dedisse nos iussionem etiam -ae tuae (*sc. praef. urb.*) volumus innotescere. p. 439, 2 quae omnia ... -ae publicae sanctionibus edocentur. *hinc i. q. animadversio vel poena*: CYPR. epist. 4, 4 graviore -a eiciantur. 59, 1 litteras ... ecclesiasticae disciplinae et sacerdotalis -ae satis plenas. COD. Iust. 4, 7, 3 (*a. 290*) *iudex* memor -ae publicae. *cf.* 9, 9, 23, 2 (*a. 290*). COD. Theod. 1, 16, 7 (*a. 331*) aderit armata -a, qua nefariorum capita cervicesque detruncet. AVSON. 362, 47 largitorem gravius -a notabit. PS. RVFIN. in Os. 1, 2 p. 964^A exerturus in peccata -am. 4, 9 p. 985^C cum ... coeperit se exercere ultionis -a. AVG. serm. ed. Mai 131, 1 *Paulus* se ... severissimam in homines peccatores dixit exercuisse -am. COD. Theod. 1, 15, 6 (*a. 372*) dignam commonitionis subire -am. 9, 28, 1 (*a. 392*) tam severam animadvertendi esse -am. 16, 6, 5 (*a. 405*) ut certa huiusmodi homines poena sequatur legisque -am experiantur ultricem (*cf.* 1, 10, 8). 16, 10, 20 pr. (*a. 415; syn.* coercitio. *item* SALV. gub. 2, 24). COD. Iust. 1, 3, 32 (33), 8 (*a. 472*) -ae iustissimae formidine revocati. VICT. VIT. 3, 3 -am severitatis assumimus. DRAC. Orest. 146 vos ... similis maneat -a polorum. 950 iuris -a quiescat. laud. dei 3, 363 ostendens, quae sit -a parentis. LEX Visig. 6, 1, 3 eadem mortis -a multentur. ISID. reg. monach. 18, 1 adepturus indulgentiam post huius emendatoriae satisfactionis (*sc. excommunicationis*) -am.

b *i. q. severitas* (*et iudicii et morum; cf.* GLOSS. vigor [rigor *Loewe, gloss. nom. 112*], severitas. severitas maior. vigor vel severitas. *adde p. 804, 24*): CYPR. epist. 55, 22 legimus -am pariter et clementiam dei. GALLICAN. Avit. 12, 3. 13, 9 mores ... ad -am crudelitatemque propensiores. CAPITOL. Aur. 22, 10 res ... turbatas -a et auctoritate repressit. SPART. Pesc. 7, 7 erga milites tanta fuit -a. TREB. trig. tyr. 6, 6 Victorino ... neminem aestimo praeferendum ... non in -a totius vitae ac severitate militari Pertinacem. Gall. 3, 9 -am parentis cum ferre non potuisset. PANEG. 12, 13. AVSON. 360 Plinio in poematiis lasciviam, in moribus constitisse -am. AMBR. serm. 13, 1 sive pietate sive -a (SALV. gub. 1, 48 et coercendo -am et indulgendo pietatem. ENNOD. opusc. 3, 31 p. 365, 2 pietatis dulcedinem -ae pellit utilitas. VITA Cypr. 6 quae illi pietas ... quanta -a *est*! CORP. VI 31394^a -ae veteris pietatisque singularis). PS. RVFIN. in Am. 3, 9 p. 1062^B (*opp.* patientiam). PRVD. perist. 2, 62 -a fervens. 2, 326 nulla austeritas, -a nulla est fascibus (*opp.* 2, 328 lenitas). AVG. c. Faust. 22, 3 gravitati atque -ae suae patriarcharum reddatur auctoritas. serm. ed. Mai 90, 2 duo ... ista diversa sibi contrarietate consistunt, bonitas et -a. MAR. MERC. subnot. 4, 5 non ausus es ulterius -ae tuae ullas dolori *sororis* inferre molestias. SACR. Leon. p. 391 prodest ... continuata -a peccantibus. p. 425 -am morum exemplo suae conversationis insinuent. SALV. eccl. 2, 20 iubentur etiam oculi custodire -am (*opp.* licentiam). gub. 3, 9 remitto -am legis antiquae. 3, 12 salvator mandati ... normam -a adhuc severiore cumulavit. SIDON. epist. 3, 7, 3 summa -a, par comitas *est.* 7, 13, 2 quae viro -a cum venustate! carm. 5, 16 laetitiam -a manet. 5, 322. 7, 105. POMER. 2, 5, 1 *ecclesiae doctoribus* -a inesse debet, ut arguant. ENNOD. opusc. 4, 11 p. 385, 24 gratiam doctoris nisi -a non praestitit. dict. 3, 7 p. 435, 8. carm. 1, 6, 2 secede ... ad tempus officii -a gravioris. GREG. M. moral. 2, 75 p. 591^A nimia se -a restringit. 3, 63 forti -a redarguunt quidquid intra se exurgere carnale deprehendunt pii. 3, 64 -a ... virilis. VITA Fulg. 43 p. 139^A. CONC. Aurel. (*a. 541*) 37 p. 95, 19 ut ... semper et -a teneatur et caritas. PASS. Cypr. 1. INSCR. Notiz. degli scavi 1893 p. 521 (*Neap.*) viro -ae culmine et moderatione praecipuo. CARM. epigr. 1381, 4 probitate, vigore, stemmate, -a, relligione cliens. INSCR. christ. Rossi II p. 65, 19, 5 nomine, -a, mente et sermone Iohannis. *adde*: VITA Caes. Arel. 20 non enim implebitur regulariter ordinis nostri -a (*i. severum praeceptum*). VITA Vedasti 4 omnem ... religionis -am et exemplo monstrare et verbis studebat edocere.

syn.: *ad 2*: iudicium (GELL. 12, 2, 2), aestimatio (SEN. benef. 4, 28, 5). inspectio, disciplina, principatus, magisterium (GREG. M. dial. 1, 1 p. 156^C), animadversio, poena (COD. Theod. 16, 6, 5), coercitio (COD. Theod. 16, 10, 20 pr. SALV. gub. 2, 24). severitas (TREB. trig. tyr. 6, 6), austeritas (PRVD. perist. 2, 325), gravitas (AVG. c. Faust. 22, 3), districtio (ENNOD. dict. 3, 7 p. 435, 8).

opp.: *ad 2*: clementia (CYPR. epist. 55, 22), patientia (PS. RVFIN. in Am. 3, 9), lenitas (PRVD. perist. 2, 328), bonitas (AVG. serm. ed. Mai 90, 2), caritas (*cf. l. 42*), indulgentia (ISID. reg. monach. 18, 1), pietas (*v. supra l. 19*). lascivia (AVSON. 360), licentia (SALV. eccl. 2, 20).

cēnsūrīnus, cēnsūrius *v.* censor- *p. 801, 75 et 801, 80.*

1. cēnsus, -ī *v.* censeo *p. 787, 57 sqq.*

***2. cēnsus,** -ūs *m.* [*i. q. osc.* censtom-en '*in censum*'; *a* censere. *Th.*]. GLOSS. ἀπογραφὴ οὐσίας, ἀποτίμησις (MON. Ancyr. gr. 4, 11 *al.*), ἀποτίμησις ἐπὶ ἀπογραφῆς χωρίων, ἀπογραφή (EXC. Bob. gramm. I 552, 2). ἡ οὐσία καὶ ἡ ἀπογραφὴ τῶν συντελειῶν. τίμημα (*cf.* CASS. DIO 54, 17 τὸ βουλευτικὸν τίμημα *i. -us senatorius*), τίμησις. in -um: ἐν ἐπιτιμήσει. III 107, 38 ad diem -us: ἐπὶ ἡμέραν τῆς ἐπιτιμήσεως. SVID. *l. 74.* HESYCH. *l. 77. cf. Magie, Iuris publici sacrique vocabula (Lips. 1905) p. 24. 52. 72. 93.* *graeca*: κῆνσος: CORP. inscr. graec. I 3497 ἐπὶ κῆνσον. INSCR. gr. ad res Rom. pert. III 193 κήνσων. LYD. mag. prooem. p. 6, 5. 2, 30. NOV. TEST. Matth. 17, 25 κῆνσον. 22, 17. 19 Marc. 12, 14 PAPYR. Wessely Wien. Stud. 24, 132 NOVELL. Iust. 44, 1, 4. 127, 2. 168 *rubr.* THEOPHIL. inst. Iust. 1, 5, 4 κῆνσος (κένσος *R*). SVID. κῆνσος ... παρὰ τὸ καίνω, τὸ κόπτω. οὕτω τῇ ἐπιχωρίῳ γλώττῃ Ῥωμαῖοι τὴν ἐξέτασιν τοῦ Ῥωμαικοῦ πλήθους προσαγορεύουσιν. κίνσος: TAB. Heron. 7 (metrol. I p. 195, 9 H.) τῆς ἀπογραφῆς τοῦ κίνσου. HESYCH. κίνσος εἶδος νομίσματος. *cum apice*: CORP. VI 8938 a cénsibus. *notae*: cens(us): CORP. III 827. V 8659, 5 a cens(ibus). VI 8939. XI 6337, 6 *al.* c(ensus): CORP. III 259 a ... c(ensibus). *nom.* cēnsum, -ī: CIC. carm. frg. 8 quorum luxuries fortunae (fortunata *codd.*) -sa peredit (peperit *codd. cf.* NON. p. 202, 22). VEN. FORT. carm. 8, 3, 261 traditur aeternum mansura in saecula -um (aeternus -us *Par.*). GLOSS. IV 32, 17. 407, 48 (cessum). p. XLII. *legitur inde a* PLAVTO, *singulis locis ap.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CAES. PROP. ASCON. APVL., *binis* PLAVT. (*altero tamen fort. corrupto,* Men. 454) VELL. COLVM. LVCAN. PETRON., *ternis ap.* VARRONEM FLOR., *quaternis* MART. PLIN. epist., *deest praeter alios* CATONI TER. RHET. Her. CATVLL. LVCR. SALL. NEP. VERG. TIB. GRATT. VITR. GERM. CELS. PHAEDR. CVRT. SCRIB. LARG. MELAE PERS. VAL. FL. SIL. *non raro in libris confunditur cum* sensus, *ex. gr.* FRONTO p. 64, 21 N. 131, 19. *cf. p. 810, 37. 49. 50. 56. v. de re Marquardt, Staatsverwaltung II² p. 211 sqq.; Mommsen, Staatsrecht II³ p. 388 sqq.; Kubitschek, PW. III 1914 sqq.; Ruggiero, diz. epigr. II p. 174 sqq.*

I *actio censendi,* ***aestimatio,*** *descriptio, dilectus; cf.* GLOSS. IV 317, 37 divitiae . . . vel aestimatio. IV p. XLII substantia vel aestimatio. NOVELL. Iust. 168 rubr. in -um seu descriptionem. *de capite -us v. p. 407, 25 sqq.*

A *proprie de actione*: PLAVT. Trin. 494 aeque mendicus atque ille opulentissimus, censetur -u ad Acheruntem mortuus. SCIP. min. or. frg. Gell. 5, 19, 16 ut ad -um nemini necessus sit venire. VARRO frg. Fest. p. 246 pro -u classis iuniorum (FEST. *ibid.* accipi debet in -u). ling. 5, 160 omnes in -u villas dedicamus (inde dicamus *codd.*) Aedes. *cf. p. 808, 33* (CIC. Cluent. 134 in equitum -u. PAVL. FEST. p. 121 in dilectu -uve. p. 246. TERT. adv. Iud. 9 in -u descripta est Maria. HIER. epist. 3, 4 in novae civitatis -u). CIC. Verr. 3, 120 neque -us neque aetates neque cetera Siculorum iura valuisse. 3, 122 multa sanxit . . . de -u (Flacc. 94 de Deciani -u . . . disputo. Att. 2, 1, 11 *litteras* ad me de -u tuo miseras. TERT. adv. Marc. 4, 36 p. 545, 19 de recentibus Augustianis -bus adhuc tunc fortasse pendentibus). CIC. Verr. 3, 138 res ipsa illum -um repudiaret. *ibid.* istius -u stari nullo modo posse. Caecin. 99 cum ei, qui in servitute iusta fuerunt, -u liberentur (top. 10 si neque -u nec vindicta nec testamento liber factus est. GAIVS inst. 1, 17. 35 manumissus vindicta aut -u. 1, 44. 138. 140 -u libertatem consequi. VLP. reg. 1, 8). CIC. Arch. 11 -us non ius civitatis confirmat ac tantum modo indicat eum, qui sit census, [ita] se iam tum gessisse pro cive. LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 147 ex formula -us. 157 in quibus *tabulis publicis* -us populi perscriptus erit. 155 libros -us (VVLG. II Esdr. 7, 5 inveni librum -us eorum. *cf.* 7, 64 quaesierunt scripturam suam in -u). HOR. sat. 2, 3, 169 dives antiquo -u. LIV. 41, 8, 11 *socii nominis Latini* in civitatem Romanam per migrationem et -um transibant. 43, 15, 7 quam multi *milites* abessent ab signis -us docuit. ORAT. imp. Claud. (Corp. XIII 1668) 2, 37 cum a (ad *tab.*) -us novo . . . opere . . . avocatus esset. SEN. epist. 12, 6 (*in imag.*) non . . . citamur ex -u (*cf.* rem. fort. 4, 1 nec exigitur numerus annorum). PLIN. nat. 1, 33, 13 quae maxima pecunia primi -us. 7, 159 collatis -bus. 7, 162 experimenta recentissimi -us. FRONTIN. strat. 1, 1, 8 *Germanicus* profectioni suae -us obtexuit Galliarum. VLP. reg. 1, 8 lustrali -u. dig. 50, 15, 2 vitia priorum -uum. 50, 15, 4, 1 -us tempore. HERMOG. dig. 5, 1, 53 -us (*sc. falsi*) . . . criminis reos. LIV. perioch. 139 *tumultus* ob -um exortus . . . erat. PANEG. 8, 5 *civitatem* novi -us exanimarat acerbitas. *ibid.* Gallicani -us communi formula teneremur. SCHOL. Hor. epist. 1, 6, 62 -us *Caeritum* in tabulas relati a ceterorum -bus remoti erant. RVFIN. hist. 1, 5, 2 prima ascriptione -us (τῆς ἀπογραφῆς. 1, 5, 5 ascriptio -us [τὴν ἀποτίμησιν]. COD. Iust. 11, 48, 22 pr. [*a. 531*] ex publici -us ascriptione). OROS. hist. 5, 22, 3 quantum *virorum* . . . in discretis aetatibus -us invenit. 6, 22, 3 -us professione Romani. 7, 2, 16 per communionem -us. CASSIOD. var. 3, 52, 6 orbis Romanus agris divisus -uque descriptus est. *de magistratibus*: NOT. dign. occ. 4, 8 magister -us (LYD. mag. 2, 30 τὸν μάγιστρον τοῦ κήνσου. prooem. p. 6, 5 τῶν κήνσων. COD. Iust. 4, 66, 3, 3 NOVELL. Iust. 44, 1, 4. 90, 9. 127, 2. CORP. VI 1704 magistro -um. 1628 magistro a li⟨bellis, ma⟩gistro a ce⟨nsibus⟩). CORP. III 259 a libellis et c(ensibus). 827 a cens(ibus) (VIII 9370. XI 5213. XIII 1808. XIV 2407. 3640. FRG. Vat. 204 Antoninus Aug. Cereali a -bus . . . rescripsit). CORP. VI 8578 dispensator ad -us provinciae Lugdunensis. XI 6337, 6 adiut(ori) a⟨d c⟩ens(us) (XII 408). V 8659, 5 P. Cominio . . . praeposito a cens(ibus). VI 31863, 8 proc(urator) Aug(usti) ad cens(us) Gallorum. VIII 9370 proc(urator) Aug(ustorum trium) a -bus (20845). VI 8938 nomenclatoris a -bus (1878 numiclatori a⟨d⟩ -us. 8937 numin⟨clatori⟩ a⟨d⟩ -us. XIV 3553 [*a. 224*] nom(enclator) a -bus). X 6657 a⟨d⟩ -us equit(um) Roman(orum). VIII 10500 proc(urator) Aug(usti) ad -us accipiendos Macedoniae. XIII 5089 legato . . . ad -us accipiendos. VI 1463 at -us accipi⟨en⟩dos civitatium (XIV 3602. 4250. *cf.* 2925 censu(um) accipiendorum). XIII 1680 a -bus accipiendis. *et saepius. translate vel in imagine i. q. aestimatio, censura*: GELL. 17, 10, 5 quibus *partibus Aeneidos* . . . imposuit *Vergilius* -us atque dilectus sui supremam manum. TERT. pudic. 5 ad ipsorum iam delictorum regredi -um. AMBR. in Luc. 2, 36 professio ista fidei -us animorum est. HIER. prol. gal. in libro . . . Numerorum haec eadem supputatio sub Levitarum ac sacerdotum -u mystice ostenditur. OROS. hist. 4, 5, 7 si depopulatio *inquiritur*, quam *pestilentia* egerit, -us indictus est. *nota usum metonymicum*: MARCELL. chron. II p. 91, 33 Sabinianus . . . curiam fragilem collapsumque iustum rei publicae -um vel praepaventem fovit vel dependentem tutatus est.

iuncturae selectae: **1** census: abolere: AMBR. in Luc. 2, 36 abolito . . . synagogae -u vetusto. accipere: LIV. 29, 37, 7. 39, 44, 1 in -bus . . . accipiendis tristis . . . censura fuit. 43, 15, 7 TAC. ann. 1, 33 HERMOG. dig. 50, 4, 1, 2. *adde p. 807, 68.* agere: LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 144. 145. 146. 148. 150. 152. 154 LIV. 3, 3, 9. 3, 22, 1. 4, 8, 7. 4, 22, 7. 7, 22, 6. 8, 17, 11. 29, 15, 9. 29, 37, 8. 40, 46, 8 MON. Ancyr. 2, 2 LIV. perioch. 138 SAB. Gell. 4, 20, 11 FEST. p. 364. CORP. III 6687, 9 [*actat. Augusti*] iussu Quirini -um egi Apamenae civitatis. PLIN. nat. 7, 162. TAC. ann. 1, 31 Germanicum agendo Galliarum -ui tum intentum. 2, 6 missis ad -us Galliarum *agendos*. 14, 46. SVET. Aug. 27 *Augustus* -um . . . populi ter egit. Tib. 21, 1 FLOR. epit. 1, 8, 6. TERT. adv. Marc. 4, 19 p. 483, 4 -us . . . actos sub Augusto. PROSP. chron. I p. 412, 426 -u Romae acto. ISID. orig. 5, 19, 17. CORP. V suppl. ital. 475, 9. agitare: PROSP. chron. I p. 399, 236. 407, 347. 408, 367 Augustus . . . -um Romae agitans. censere: PAVL. FEST. p. 58 -ui censendo agri . . . appellantur. *cf. p. 787, 65 sqq.* deferre: PLIN. nat. 7, 159 *-us* ante detulerat *Claudius Caesar.* differre: LIV. 4, 8, 3 neque differri -us poterat. disserere: APVL. apol. 23 me . . . ad -um disserendum vocasti. edere: SVET. Cal. 38 arguebat . . . perperam editos -us. VLP. dig. 50, 15, 4, 9 post -um edi[c]tum. emendare: VLP. dig. 50, 15, 4, 10 (*bis*). exercere: AVR. VICT. Caes. 9, 9 -u more veterum exercito. facere: GELL. 28, 1 -us faciendi gratia. impedire: CIC. Att. 4, 9, 1 num -um impediant tribuni. instaurare: PS. ASCON. Verr. p. 188 *quinquennii* spatio instaurari -us solet. instituere: LIV. 1, 42, 5. 1, 47, 12. habere: CIC. Verr. 3, 63. 131 in -u habendo. 3, 138 (*bis*) CAES. Gall. 1, 29, 3. LIV. 44, 16, 8 -um (recensum *V*) . . . severius . . . habuerunt. CENS. 18, 13 RVFIN. hist. 1, 5, 3. maturare: LIV. 1, 44, 1 *-um* maturaverat. novare: TERT. monog. 5 in Christo novans -um. observare: CIC. Verr. 2, 138. 139 Peducaeanum -um observari iubet. parare: AMBR. in Luc. 2, 36 novus -us ecclesiae parabatur, qui tormenta non exigeret, sed auferret. perficere: LIV. 1, 44, 1. 3, 24, 10 -us, res priore anno incohata, perficitur. praefinire: CIC. Phil. 1, 20 -us praefiniebatur . . . equiti etiam Romano. recipere: VAL. MAX. 9, 7, 2 ab eo . . . -um recipere nolebat. suscipere: HYG. grom. p. 110, 22. retractare: CAPITOL. Pert. 7, 1 -us retractari iussit. **2** in censum: afferre: CIC. rep. 2, 40 qui . . . nihil in suum -um . . . attulissent. dedicare: SCIP. min. or. frg. Gell. 6, 11, 9. CIC. Flacc. 79 praedia etiam in -um dedicavisti. *cf. p. 807, 18.* deducere: Q. SCAEV. dig. 41, 1, 64 aliena in -um deducit. deferre: VAL. MAX. 4, 4, 2 quod *patrimonium* in -um deferretur. QVINT. decl. 278 p. 134, 9 GELL. 16, 10, 10. VLP. dig. 50, 15, 4, 6 portus in -um dominus debet deferre. 50, 15, 4, 7 SCHOL. Cic. Bob. p. 159, 9 Hild. *in imag.*: SEN. epist. 95, 58 quanti quidque in -um deferendum sit. benef. 1, 3, 10 si aliud (aliquid *N*) in -um detulerunt *poetae.* TERT. monog. 5 in Christo novans -um non possis eum sine monogamiae professione deferre. referre: LIV. 39, 44, 2 FLOR. epit. 1, 6, 3 GELL. 16, 13, 7. VLP. dig. 50, 15, 4 pr. ut agri sic in -um referantur. *cf.* ARNOB. nat. 1, 38. 4, 1. **3** censū: *dat.*: admittere: VARRO rust. 3, 2, 4 censores -u admittant populum. *abl.*: excludere: LIV. 45, 15, 4 -u excludere. prohibere: CIC. Sest. 101 Gracchum . . . -u prohibuisset.

B *metonymice i. q. tabulae censoriae* (*cf.* THEOPHIL. inst. Iust. 1, 5, 4 κῆνσος ἦν σανὶς ἤτοι χάρτης, ἔνθα Ῥωμαῖοι ἀπεγράφοντο τὰς οἰκείας περιουσίας ἐπὶ τὸ ἐν καιρῷ πολέμου κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἰδίας ὑποστάσεως ἕκαστον εἰσφέρειν. LYD. mag. 2, 30 κῆνσον . . . τὴν ἀπογραφὴν τῶν ἀρχαίων . . . λέγουσιν): CIC. Cael. 78 -um populi Romani . . . incendit. Arch. 11 -us nostros requiris. Balb. 5 non irrepsisse in -um dicitur. Cluent. 141 non ex libris patris, sed ex tabulis et ex -u quaerere (*cf. p. 809, 41*). PAVL. FEST. p. 14 *ascripticios* accensos dicebant, quod ad legionum -um essent ascripti (p. 18). SEN. contr. 1, 6, 6 excutiat testamenta, scrutetur -us (sensus *O*). 10, 4, 14 non in -u illos invenies, non in testamentis. *adde* 7, 6, 8 (*in imag.*) quem (*generum*) adiungamus ad domum, non quem ex -u deleamus. QVINT. decl. 311 p. 223, 25. TAC. ann. 13, 51 (*in imag.*) ne -bus negotiatorum naves ascriberentur (OROS. hist. 6, 22, 6 Christus Romano -ui statim ascriptus. *cf.* 7, 3, 4. COD. Iust. 1, 3, 20, 1 [*a. 434*] -bus ascripti . . . clerici). TERT. adv. Marc. 4, 7 p. 435, 12 *-um Augusti* Romana archiva custodiunt. PAPIN. dig. 10, 1, 11 -us auctoritas . . . ordinati. MARCELL. dig. 22, 3, 10 -us et monumenta publica potiora esse testibus. VLP. dig. 50, 15, 4, 1 numerum *arborum* inseri -ui. COD. Theod. 7, 13, 6 pr. (*a. 370*) *iunior* -bus . . . insertus. 7, 13, 6, 1 affixos -bus. 13, 10, 8 (*a. 383*) exaequationes -uum . . . permaneant. 13, 11, 1 (*a. 381*) quo declinet fidem -uum. COD. Iust. 1, 3, 16 (*a. 409*) quisquis -bus fuerit adnotatus.

C *translate*: **1** *i. q. ordo, apparatus, numerus*: TERT. nat. 2, 1 p. 94, 19 triplici . . . genere deorum -um distinxit. 2, 12 p. 116, 14. anim. 31 p. 352, 2 de tanto Graeciae -u quattuor solae animae recensentur (*bis*). 32 p. 353, 9 maiorem piscium -um. adv. Val. 29 p. 205, 9 animas bonas . . . id est animali -ui (sensui *codd.*) inscriptas. 32 p. 207, 16 -us animalis nihil in Pleromatis palatium admittetur. adv. Marc. 2, 10 p. 349, 25 delictorum -um. virg. vel. 4 omnis -us elementorum. ARNOB. nat. 1, 38 Herculem . . . divorum rettulistis in -um. 2, 73. 3, 5 nominibus *dei* suis -um compleant. 3, 30. 33 deorum imminuitur -us. 4, 1. 15 in ordinem caelitum referantur et -um. *fortasse huc pertinet*: VVLG. IV Esdr. 5, 1 qui inhabitant terram in -u multo. **2** *i. q. origo vel natura*: TERT. monog. 4 -us generis humani. 5 -us noster transfertur in Christum. *ibid.* an id ipsum debeas huic quoque -ui secundo. 6 non . . . passivus tibi -us est in illo (*Abraham*). 8 ut uterque titulus sanctitatis in Christi -u dispungeretur. spect. 7

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

idololatria ... splendida est -u criminis sui. 8 unde eius (*obelisci*) -us *est*. nat. 1, 12 p. 83, 7 omne ... genus -um ad originem refert. 2, 12 p. 119, 9 Saturni -us. bapt. 17 baptismus, aeque dei -us (*i. qui a deo originem ducit*). pudic. 9 p. 237, 22 an habeat ethnicus substantiam in deo patre -us et sapientiae. anim. 1 de solo -u animae (4. 38 ex ingenito animae -u. adv. Marc. 2, 5 p. 339, 15). resurr. 6 p. 34, 13 adv. Hermog. 4 p. 130, 13. 33 p. 163 etiamsi quid ex aliquo factum est, ex facto habet -um. adv. Val. 7 fraterna conubia Valentinianorum deorum, -us omnis (-nes *codd.*) sanctitatis et maiestatis. 10 *Sophiam* in Pleromatis -u remansisse. 21. 25 ecclesiam ... hominis ⟨spiritalis⟩ -um. 33 adv. Prax. 8 p. 237, 23. adv. Marc. 1, 21 p. 318, 4 nullam ... apostolici -us ecclesiam invenias (p. 318, 7). 3, 18 p. 407, 4. 3, 20 p. 411, 9 ob Mariae virginis -um (4, 1 p. 424, 26. 4, 36 p. 547, 1. 5, 1 p. 570, 7). 4, 5 p. 431, 1 *ecclesiarum* -um requiras. 4, 22 p. 494, 17 secundum carnalem ... -um. 4, 34 p. 537, 8 nationum in Abrahae -um deputandarum. 4, 40 p. 561, 2 ex cuius (*Iudae*) tribu carnis -us Christi processurus. 5, 8 p. 598, 12 ex solo -u David. 5, 14 p. 623, 7. 5, 20 p. 648, 20. praescr. 32 ecclesiae apostolicae -us suos deferunt. apol. 7 -us istius disciplinae a Tiberio est. 10. 21. cult. fem. 1, 8 materiarum -us a deo descendens. coron. 10 proprietatem istius habitus ex originis -u ... idolis vindicamus. 13 in solo ... -u coronarum. carn. 5. 8 *caro* peccatrix de peccatorio -u. 16 Christum terreni -us induisse carnem. ARNOB. nat. 1, 12 ea quae fiunt ... ad -us (sensus *cod.*) summam redeant referanturque totius. FILASTR. 126, 1 quae haeresis de -u animae ambigit. RVFIN. hist. 3, 32, 8 ubi nullus iam divini -us defensor existeret. symb. 42 divina virtus invenire posse ac discernere non putabitur uniuscuiusque carnis proprium -um. 43 p. 380B.

II ***opes a censore censae vel generatim opes, divitiae, patrimonium, reditus, facultates***; *cf.* PS. ASCON. Verr. p. 188, 18 facultates -us vocabantur (GLOSS. IV 32, 41 facultates vel opes. 217, 36). SERV. Aen. 2, 763 gaza. GLOSS. substantia. IV 317, 37 divitiae. AVG. quaest. hept. 2, 47 si isto modo (*sc. verbo* '-um') potest recte interpretari, quod Graecus habet ἀποσκευήν, quo verbo non solum mobilia, verum etiam moventia significari indicat scriptura. *ibid.* ibi (*sc. gen. 43, 8*) ... Graecus habet ἀποσκευήν, ubi substantiam Latinus interpretatus est, quod aliquando '-um' interpretantur nostri. *nota oppositionem*: SYMM. epist. 7, 126 res ... illis est ... non tam reditu ampla quam -u. VARRO ling. 5, 181 pecunia ... tributim a singulis proportione -us exigebatur. CIC. Flacc. 52 homini ... sine -u. parad. 50 non aestimatione -us ... terminatur pecuniae modus. Q. Rosc. 42 quem tu si e x -u spectas, eques Romanus est (leg. 2, 68 ex -bus. LIV. 1, 42, 5 classes ... ex -u descripsit [disc- *Bücheler*]. 1, 43, 13 *tributi* aequaliter ex -u conferendi. 4, 60, 7. 26, 35, 3. 34, 6, 13 numero ex -u constituto. FEST. p. 364 VELL. 2, 111, 1. *cf.* LIV. 34, 31, 17 a -u equitem, a -u peditem legitis. 34, 51, 6). CIC. leg. 3, 44 discriptus ... populus -u, ordinibus, aetatibus. HOR. sat. 2, 3, 324 *adde* cultum maiorem -u. PROP. 3, 13, 11 matrona incedit -us induta nepotum. Ov. am. 3, 8, 55 dat -us honores (fast. 1, 217 dat -us honores, -us amicitias. *cf.* SEN. contr. 2, 1, 17 -us senatorium gradum ascendit, ⟨-us equitem Romanum a plebe secernit⟩, -us in castris ordinem promovet, -us iudices in foro legit. SEN. benef. 3, 7, 7 *iudicem* -us in album et equestris hereditas misit. PLIN. nat. 14, 5 postquam senator -u legi coeptus, iudex fieri -u, magistratum ducemque nihil magis exornare quam -us). Ov. ars 3, 172 -us corpore ferre suos. met. 3, 588. 8, 846 demisso in viscera -u. 15, 422 *Troia* magna fuit -uque virisque. fast. 3, 829 turba fere -u (sensu *R V*) fraudata. Pont. 1, 9, 39 non -us ... sed probitas magnos ... facit. 4, 15, 14 pars ego sim -us quantulacunque tui [trist. 2, 115 *del. Merkel*]. LIV. 1, 43, 1 qui centum milium aeris aut maiorem -um haberent. 1, 43, 4 secunda classis intra centum usque ad quinque et septuaginta milium -um instituta. 1, 43, 5 tertiae classis [in] quinquaginta milium -um esse voluit. 1, 43, 6. 8. 4, 24, 7 censores ... Mamercum ... octiplicato ... -u aerarium fecerunt. 6, 27, 6 fugere senatum testes tabulas publicas -us cuiusque. 26, 34, 4 summam ... -us distinxerunt. MANIL. 4, 192 nec tam *Erigone* compendia -us, quam causas viresque dabit perquirere rerum. 4, 272. 693 Gallia per -us ... maxima. 5, 369. 387 quorum omnis parvo consistit passere -us. 5, 404 -bus aequantur conchae. SEN. contr. 1, 7, 4 cedo mihi patris mei -um. 2, 5, 7. 2, 7, 6 (*bis*). 9, 1, 2 VAL. MAX. 4, 3, 6. 4, 4, 11 sibi ... totum ... -um quinque atque XXX milium nummum relictum. 9, 1, 2 -bus (-usque *Kempf*) ... edendi ac bibendi voluptas reperta. SEN. dial. 7, 17, 2 uxor tua locupletis domus -um auribus gerit. benef. 3, 18, 2 *virtus* non eligit domum nec -um. 7, 8, 1. COLVM. 10 praef. 2 *cum cenae* non naturalibus desideriis, sed -bus aestimentur. PETRON. 120, 86 aspice ... -um in damna furentem. PLIN. nat. 7, 56 *ut M. Antonius* non aliud in -u magis ex fortuna sua *esse* duceret. 36, 120 ut *Curio* nihil in -u habuerit praeter discordiam principum. 37, 111. STAT. silv. 2, 7, 86 qualem *uxorem* blanda Venus daret ... -u, sanguine, gratia. QVINT. decl. 301 p. 186, 3 inops -u (VIGIL. TRID. ad Ioh. 3 p. 553C pauper -u. AMBR. Iac. 2, 5, 20 angustus -u). 302 p. 191, 2 ius ... sedendi implet ingenuitas et -us. 332 p. 306, 27 quantum in -um habet pauper. PS. QVINT. decl. 13, 2. 15, 9 cuius -us ex manibus *est*. IVV. 3, 140. 160 gener ... -u minor. 5, 57. 6, 362 prodiga non sentit pereuntem femina -um. 10, 13 cuncta exuperans patrimonia -us. 11, 23 *Ventidius* a -u famam trahit. 14, 317 quae *mensura* sufficiat -us. 16, 53 quae sunt parta labore militiae, placuit non esse in corpore -us. *nota de hominibus*: IVV. 7, 137 et strepitu et facie maioris vivere -us. (*cf.* SVET. Aug. 32 quartam *decuriam* addidit ex inferiore -u). TAC. ann. 2, 33 distinctos senatus et equitum -us (*sc. a censu plebis*). PLIN. epist. 1, 14, 9 *leges civitatis* in primis -us hominum spectandos arbitrantur. 1, 19, 2. SVET. Nero 44 partem ... -us omnes ordines conferre iussit. DECRET. decur. Tergest. (Corp. V 532) 2, 5 qui meruissent vita atque -u. SCAEV. dig. 33, 1, 21, 5 tributa fratris tui pro -u eius dependas. VLP. dig. 36, 1, 17 pr. HERM. Pal. mand. 8, 3 abstine a praeabundantia -us (12, 2, 1 ex abundantia -us [πολυτέλεια πλούτου]). ITALA exod. 12, 37 (Aug. quaest. hept. 2, 47) praeter instructum vel -um (τῆς ἀποσκευῆς, VVLG. absque parvulis). PORPH. Hor. epist. 1, 1, 62. sat. 1, 8, 25 minorem ... vel aetate vel natalibus vel -u. 2, 1, 29. CYPR. laps. 12 -us sui servi. eleem. 9 -us operantis dei retributione cumulatur. TREB. Valer. 6, 3 -bus modum pones. LAMPR. Heliog. 6, 2 sine discrimine aetatis, -us. EPIST. Alex. p. 202, 14 *militibus* et -us et victoria suppeditabat. QVEROL. p. 13, 17 nemo ad -um respicit. DAMAS. epigr. 33, 3 -um cognoscere mundi. PS. DAMAS. epigr. 87, 5 pauperis ex -u melius nunc ista resurgunt. VEG. mil. 2, 12 -u, genere, ... virtute pollentes milites. SVLPICIA sat. 42. AMBR. Abr. 1, 2, 6 non superiorem -u *mulierem* ambiat. *ibid. Sara* non -u est retenta. 2, 5, 20 mensuram ... frugalitas habet, -us non habet. in psalm. 118 serm. 16, 6 contentus fuisti formae decore, non -us ambitione. HIER. epist. 130, 5 graves -bus uniones. VVLG. Sirach 30, 16 non est -us super -um salutis corporis (πλοῦτος βελτίων ὑγιείας σώματος). PAVL. NOL. carm. 15, 340. COD. Theod. 8, 4, 8, 1 (*a. 364*) -u opulenti. 8, 4, 8, 2 pro captu virium et mediocritate -uum. 6, 2, 15 (*a. 393*) quibus est -us angustia. PETR. CHRYS. serm. 1 p. 185B cupiditas ad -um praeceps. *ibid.* -us nudavit filium *prodigum*, non ditavit, -us filium tulit e gremio patris, eiecit de domo, exemit patria. SALV. eccl. 3, 60 dans -um propriae facultatis. SIDON. epist. 5, 10, 2 ut sileam de genere vel -u. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 116 de medio sumpsit dilectio -u. 4, 342. SEDVL. carm. pasch. 4, 18 divitibus ... mitescere -um. op. pasch. 4, 2 non omnibus ... divitibus patrimonium sui -us est oneri. CYPR. GALL. exod. 361 -usque et cuncta supellex traditur. ALC. AVIT. epist. 6 p. 33, 19 in qua *elemosynaria largitate* operantis sensus potius quam -us aspicitur (*nota adnominationem*). DRAC. Orest. 325 uxor ... -bus his ornata. EVGRAPH. Ter. Phorm. 830 p. 520, 29 -u se redimit captivus posito in libra. ENNOD. epist. 2, 26 p. 68, 20. 5, 2 p. 125, 7 cum -u patris. 8, 1 p. 201, 2 sine detrimento -us vestri. 9, 30 p. 254, 6 famulantium -us in palatina lucra commutetur. opusc. 2, 107 p. 320, 9. 2, 134 p. 328, 20 -us dispendia. carm. 1, 3, 21 serventur leges: ceu -us littera currat. COD. Iust. 10, 36 (35), 1 pr. (*a. 442*) *quattuor siliquas* ex lucrativis iugationibus tantum, non humanis vel animalium -bus ... iubemus indici. 1, 4, 27, 2. 5, 70, 7, 6a. 7, 71, 7. ARATOR act. 1, 214 corda ligant sine limite -us. CORP. V 6240, 3 -u pollens.

translate vel in imagine: MANIL. 1, 12 aetherios per carmina pandere -us (sensus *codd.*). 1, 773. 794 -u Tullius oris (*i. eloquentia*) emeritus caelum. 2, 69 tantum mundi regeret prudentia -um (sensum *codd.*). 2, 110. 167 toto gaudentia -u signa (*i. habentia sua membra integra*). 2, 457. 823 fundamenta tenet rerum -usque gubernat. 2, 888 -um si⟨c⟩ proxima Graiae nostra subit linguae. 3, 72 totum ... hominis per sidera -um ordine sub certo duxit. 4, 507 non contenta suo generabit pectora -u. 4, 877 in ... ipsos penitus mundi descendere -us (sensus *al.*). 5, 718 maxima pars *stellarum* numero -u concluditur imo. TERT. idol. 4 omnia elementa, omnem mundi -um ... in idololatrian versuros daemonas. anim. 8 absurdum *est*, quid de corporalium eximere -u. adv. Prax. 3 p. 231, 21 totum -um monarchiae. AMBR. paenit. 2, 9, 80 fidei tuae -u contracti nominis fenus evacues. hex. 5, 6, 16 pretium sui -us. RVFIN. Orig. in exod. 6, 9 falsum testimonium, rapacitas, violentia, haec omnia diaboli -us est et diaboli thesaurus. in psalm. 36 hom. 3, 6 alia ... de -u acquirere prophetarum. PETR. CHRYS. serm. 71 p. 402C sit ... -us innocentia, honor immortalitas. ENNOD. carm. 1, 8 praef. p. 528, 25 vir amplissime, ... splendor eloquentiae, dictionum -us. EPITAPH. Vital. 4 hinc (*sc. laetitia et iocis*) mihi -us erat. INSCR. christ. Leblant 334, 13 sic proprium -um caelum transvexit ad altum.

iuncturae selectae: 1 *epitheta*: amplus: ASCON. Pis. p. 16 amplissimo ex -u. angustus: SIDON. epist. 6, 10, 2 peregrini hominis ut -us sic animus angustus (*angustia v. l. 28*). beatus: MANIL. 4, 126. STAT. silv. 1, 2, 121 huic quamvis -us dederim largita beatos. brevis: HOR. carm. 2, 15, 13. MART. 12, 6, 9 breves extendere -us. caducus: AVG. serm. ed. Mai 69, 1 *martyr* -u ... caduco felix. castrensis: SIDON. carm. 23, 223. dives: MANIL. 5, 278 dives erat -us saturatis gentibus orbi. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 99 SEDVL. epist. 1 p. 10, 4. VEN. FORT. vita Radeg. 13, 31 quidquid indui poterat -u divite femina. CYPR. GALL. exod. 184. dotalis: AMBR. Abr. 2, 4, 18 sororem ... non iure aliquo dotalis -us superbam. equester: CIC. ad Q. fr. 1, 2, 6 homo ... equestri -u. LIV. 5, 7, 5 SEN. epist. 95, 41 MART. 5, 38, 1. SVET. Iul. 33 equestres -us pollicitus *Caesar* singulis. Aug. 40, 1 FRONTO p. 65, 4 N. CARM. epigr. 990, 3. *adde*: HOR. sat. 2, 1, 75 infra Lucili -um (*sc. equestrem*). exiguus: HOR. epist. 1, 1, 43. COD. Iust. 6, 30, 22, 14a (*a. 531*) etsi exiguus sit -us hereditatis. felix: INSCR. christ. Leblant 645, 13 sine

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

teste dedit felicem -um. honestus: PORPH. Hor. ars 248 *equitibus Romanis* honestus -us est. immensus: OV. trist. 3, 7, 40. VVLG. Sirach 30, 15 -us (ὄλβος) immensus. immodicus: IVV. 14, 176 cupido immodici -us. incolumis: SEN. dial. 2, 6, 5. ingens: CYPR. GALL. gen. 448 ingentes -us. integer: SEN. dial. 2, 6, 5. invidiosus: VAL. MAX. 2, 9, 4. locuples: ENNOD. epist. 8, 37 p. 224, 12 -us locupletissimi crevisset impendio. magnus: CIC. rep. 2, 39 -u maximo. OV. am. 2, 17, 27 sunt mihi pro magno felicia carmina -u. met. 9, 672. LIV. 1, 43, 1 qui . . . maiorem -um haberent. PLIN. nat. 33, 43 IVV. 14, 227. 304 SVET. Tib. 49 RVFIN. hist. 6, 2, 13. maternus: PAVL. PELL. 414 pars . . . materni -us. miser: VAL. CEM. hom. 9, 5 tam miseri -us. mobilis: AMM. 26, 8, 13 mobilis -us (casus *V*). 28, 1, 3. munificus: PAVL. PETRIC. Mart. 4, 540. omnis: QVINT. decl. 337 p. 329, 12 IVV. 1, 60. ITALA gen. 25, 5 (Aug. civ. 16, 34) dedit . . . Abraham omnem -um suum . . . filio suo (πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, VVLG. cuncta quae possederat). CYPR. laps. 35 CYPR. GALL. exod. 328 SERV. Aen. 9, 648 HIER. epist. 77, 6. 130, 15 p. 992. PAVL. NOL. epist. 34, 3 cui duo minuta omnis -us erant. OROS. hist. 7, 7, 8. opimus: PLIN. nat. 33, 22 -u . . . opimo digitos onerando. STAT. silv. 2, 6, 60. parvulus: VAL. MAX. 4, 4, 11 parvulos -us nostros nunquam querellis vacuos esse. parvus: PORPH. Hor. sat. 2, 3, 168 parvo -u dives. paternus: OV. am. 1, 10, 41 tori reditu -us augere paternos. MART. 2, 90, 5 RVFIN. hist. 6, 2, 13. patrius: MART. 4, 75, 3 PRVD. psych. 581. pluvius: SIDON. carm. 23, 284 *Danae* pluvio rigata -u est. pretiosus: QVINT. decl. 252 p. 35, 15 honorem, pretiosissimum pauperum -um. privatus: HOR. carm. 2, 15, 13. proprius: SEDVL. carm. pasch. 3, 119. pulvereus: PRVD. ham. 955 virorum agmina pulvereum . . . dedignantia -um. quantus: PORPH. Hor. sat. 1, 6, 34. senatorius: SEN. benef. 7, 9, 2 SVET. Vesp. 17 (senatorum *l. 68*). subitus: MANIL. 4, 172 rerum pretio subitos componere -us. LAVS Pis. 111 quem non . . . subito (*i. non sperato*) iuvat indulgentia -u. tantus: CARM. epigr. 1552 A 15 (*saec. II in.*) vidclass divitias stupeat tantos se cernere -us. SEDVL. epist. 1 p. 7, 12 tanti -us effusione. tenuis: HOR. epist. 1, 7, 56. IVV. 13, 7 nec tam tenuis -us tibi contigit. AVIEN. ora 615 POMER. 2, 4, 3. AMBR. Iac. 1, 6, 23 -us tenuior. VAL. CEM. hom. 9, 5 -us tenues. terrenus: POMER. 2, 13, 3. 3, 24, 1. totus: COLVM. 12 praef. 9 *vestes* paene totis -bus redimuntur. LVCAN. 4, 95 *miles* toto -u non . . . emit *frumentum* (HEGES. 5, 18, 1 mensuram tritici toto -u emebant). PLIN. nat. 33, 83 STAT. silv. 2, 1, 163. 3, 3, 148 PS. QVINT. decl. 5, 17. 10, 19 MART. CAP. 1, 71 PAVL. PETRIC. Mart. 1, 275. vetus: PAVL. NOL. carm. 21, 495 ut . . . ex veteri relegam mea praedia -u. **2** *iuncturae verbales*: censum: abicere: PAVL. PETRIC. Mart. 4, 58. abstergere: OROS. hist. 7, 7, 8 *Nero* negotiatorum . . . omnem penitus -um abstersit. accumulare: POMER. 2, 4, 3 tenuem -um per nefas accumulent. addicere: PRVD. psych. 873 -bus hastae addictis. CLAVD. 17, 231 addicto . . . hominum cumulent aeraria -u. adire: PAVL. NOL. carm. 21, 418 *cum -um meum* iam sector adisset. afferre: SEN. epist. 119, 9. amare: ANTH. 468 (*bis*). ampliare: SVET. Aug. 41 senatorum -um ampliavit. SIDON. carm. 23, 223. augere: CIC. Verr. 3, 138 OV. am. 1, 10, 41 SEN. dial. 11, 10, 6 PORPH. Hor. carm. 3, 24, 59. POMER. 2, 14 unde -um nostrum incrementis damnabilibus augeamus. committere: MANIL. 5, 359 natis fortuna ipsa suos audet committere -us. componere: MANIL. 4, 172. constituere: PS. FRONTIN. strat. 4, 6, 4 -u constituto. consumere: SEN. epist. 95, 41 cena . . . equestrem -um consumente. converrere: CYPR. GALL. exod. 350. custodire: SEDVL. op. pasch. 1, 26 ut famulos -umque custodiant. dedignari: PRVD. ham. 955. deferre: TAC. ann. 6, 41 SCHOL. Cic. Bob. p. 162, 28 Hild. depraedari: IORD. Get. 55, 282. dicare: CYPR. GALL. gen. 448 deus servo . . . ingentes -us . . . dicarat. dilapidare: HIER. epist. 77, 6 omnem -um . . . dilapidavit. distribuere: HIER. epist. 130, 15 p. 992 omnem -um tuum in pauperes distribuas. ditare: FAVST. REI. epist. 11 p. 217, 24. ēdere: PLIN. epist. 6, 1. effundere: MANIL. 4, 11 summum -us pretium est effundere -um. PRVD. psych. 581. erogare: CYPR. laps. 35 -us omnis in medellam vulneris erogetur. evertere: PAVL. PETRIC. Mart. 2, 646 post eversum . . . -um. exaggerare: PS. QVINT. decl. 5, 17 cur in exequias tot exaggeret (*Lehn.*, exaggerat *VM*, egerat *δ*, exegerat *Bβ*) -us. exhaurire: PLIN. nat. 29, 8. PS. QVINT. decl. 5, 11 exhausisti . . . -us in pretia meretricum. SVET. Nero 38. explere: MON. Ancyr. 6, 42. VELL. 2, 129, 3 senatorum . . . -um . . . quam libenter explevit! SVET. Vesp. 17. exponere: STAT. silv. 2, 2, 152. expostulare: CYPR. GALL. exod. 328 -um . . . expostulat omnem *Moyses*. extendere: MART. 12, 6, 9 breves extendere -us. extenuare: CIC. Verr. 3, 138 locupletissimi cuiusque -um extenuarant. ferre: MART. CAP. 1, 71 in qua *palla* totus gemmarum metallorumque -us atque omnium proventus ferebantur. gubernare: SEDVL. carm. pasch. 1, 267 ut . . . famulos -umque gubernent. habere: PLIN. nat. 19, 56 non aliter quaestuosius -um haberi aut tutius ac minore fortunae iure. iactare: PETRON. 87 quibus (*condiscipulis*) iactasset -um (sensum *codd.*) meum. immergere: MANIL. 4, 538. invadere: CYPR. Demetr. 10 qui -um pereuntis invadit. iuvare: TAC. ann. 2, 37 -us quorundam senatorum iuvit. legere: MANIL. 5, 528 Pactoli ille leget -us spumantis in aurum. mereri: PAVL. PETRIC. Mart. 3, 25 proscriptis -um . . . mereri. mergere: PLIN. nat. 9, 67 qui peritissime -um domini mergit. miscere: MART. 4, 75, 3 patrios miscere . . . cum coniuge -us. parere: OV. am. 3, 8, 9 parto per vulnera -u. perdere: QVINT. decl. 252 p. 35, 15. poscere: PS. QVINT. decl. 10, 19. prodere: SIDON. epist. 4, 20, 3 ita -um prodebat ut studium. profiteri: VLP. reg. 1, 8 inter cives Romanos -um profitebantur. ITALA Luc. 2, 1 (Ambr. in Luc. 2, 35) ut -um profiteretur universus orbis terrae (ἀπογράφεσθαι, VVLG. describeretur). proicere: AMM. 28, 1, 3 proiecto in ignem mobili -u. rapere: FLOR. epit. 4, 2, 21. recipere: PAVL. NOL. carm. 18, 51. servare: SERV. Aen. 9, 648. sociare: RVFIN. hist. 6, 2, 13 -us (περιουσία) paternus . . . fisco per proscriptionem sociatus est. succendere: STAT. silv. 2, 1, 163. tangere: LVCAN. 3, 157 multis non tactus ab annis Romani -us populi. tradere: CYPR. GALL. exod. 361. transferre: COD. Theod. 10, 10, 29, 2 (*a. 421*) non tam -um debeat transferre, sed famam. vendere: HIER. epist. 77, 6. vexare: PORPH. Hor. sat. 1, 2, 58 meretricum amore vexari . . . -um. vincere: MART. 2, 90, 5 patrios . . . vincere -us. censu: carere: IVV. 1, 60 caret omni maiorum -u. egere: OV. trist. 4, 5, 7. excedere: STAT. silv. 3, 3, 148. exuere: QVINT. decl. 337 p. 329, 12 exutus . . . omni -u. STAT. silv. 2, 6, 60. pauperare: SIDON. epist. 4, 11, 4 -u pauperatus.

III *i. q.* ***tributum, vectigal*** (*cf.* SVID. κῆνσος, ἐτήσιον τέλος. HESYCH. *s. v.* ἐπικεφάλαιον. GLOSS. debitum patrimonium): TERT. idol. 15 praestandusne esset -us Caesari an non (VVLG. Matth. 22, 17 licet -um dare Caesari an non? [κῆνσον]. ACT. Archel. 50, 3 p. 74, 11 tributa pendere et -um dare). COD. Iust. 9, 41, 1 pr. (*a. 196*) fraudati -us accusationibus. 4, 47, 2, 1 (*a. 319*) -um rei comparatae agnoscere. LACT. mort. pers. 23, 5 parentes . . . -ui subiugati fuerant, quem Traianus . . . poenae gratia victor imposuit (CASSIOD. var. 5, 14, 3. 9, 9, 4 -us . . . impositus). 23, 9 ne quis simulatione mendicitatis -um subterfugiat. 26, 2. 36, 1 *Maximianus in Bithynia* sustulit -um (COD. Iust. 11, 52, 1 pr. sublato . . . humanae capitationis -u). HIL. c. Const. 10 -um capitum remittis, quem Christus . . . exolvit (*cf.* CASSIOD. var. 9, 10, 1). VVLG. Matth. 17, 24 reges terrae a quibus accipiunt tributum vel -um? (τέλη ἢ κῆνσον). 22, 19 ostendite mihi numisma -us. RVFIN. hist. 8, 14, 10 gravando -um, tributa multiplicando. 10, 8, 12 p. 899 -us innovare. VICTRIC. 13 (*in imag.*) et per corporis victimam et per sanguinis -um. COD. Theod. 3, 1, 2 (*a. 337*) neque liceat alicui rem sine -u vel comparare vel vendere (11, 3 rubr. COD. Iust. 4, 47, 2, 1 LEX Burg. Rom. 40 tit.). 11, 22, 1 (*a. 346*) -um fundorum . . . ad alias civitates transferre. *ibid.* -um . . . ad proprias civitates redire. 11, 23, 1 (*a. 361*). 7, 13, 6 pr. (*a. 370*) -us sarcinam sustineat. 11, 28, 12 (*a. 415*) reciso antiqui -us onere. COD. Iust. 11, 48, 10, 1 (*a. 386*) huiusmodi -us . . . monumentis publicis iubebit adnecti *al.* CASSIOD. var. 4, 26, 2 -um . . . praesentis anni relaxat vobis munificentia principalis. 4, 38, 2 ibi potest -us addi. 7, 45 tit. formula, qua -us relevetur ei (*cf.* PANEG. 8, 10 relevaturus -um). 9, 10, 2 -um . . . flagitari. 9, 10, 4 quicquid a discussoribus novi -us . . . probatur affixum. 9, 12, 2. 12, 16, 1 redeunte -u. ISID. diff. 1, 109 *censuales* -um provincialem exigunt. LEX Burg. Rom. 40 si eorum *agrorum* -um . . . susceperint dissolvendum.

syn.: *ad IA*: descriptio (LIV. 4, 4, 2 NOVELL. Iust. 168 rubr.), dilectus (PAVL. FEST. p. 121). *ad IC*: ordo (ARNOB. nat. 4, 15). *ad II*: divitiae (STAT. silv. 2, 6, 60 CARM. epigr. 1552 A 15), facultates (CYPR. laps. 35 VLP. dig. 36, 1, 17 pr. AMBR. Abr. 1, 2, 6 QVEROL. p. 13, 17 POMER. 2, 13, 3), fortunae (VLP. dig. 36, 1, 17 pr.), opes (STAT. silv. 1, 2, 122. 2, 1, 164 CYPR. laps. 35 PRVD. psych. 873 AVSON. Mos. 50), patrimonium (FLOR. epit. 4, 2, 21 VLP. dig. 36, 1, 17 pr. PAVL. NOL. carm. 21, 419), peculium (VLP. dig. 36, 1, 17 pr.), substantia (PS. QVINT. decl. 15, 9 VLP. dig. 36, 1, 17 pr. AVG. quaest. hept. 2, 47), thesaurus (RVFIN. Orig. in exod. 6, 9 in psalm. 36 hom. 3, 6), vires (CYPR. GALL. exod. 887).

opp.: *ad II*: paupertas (AMBR. hex. 6, 8, 52), frugalitas (AMBR. Abr. 2, 5, 20).

deriv.: censura, censualis. *Hoppe.*

c(ent)annuus *v.* cannuus. **centaticon** *v.* entaticon.

centaurea (-ia), **centaureum** (-ium), **centaurion, centauris** *nomina herbarum v. nom. propr.* Centaurus.

centaurus *v. nom. propr.*

centēma PROB. app. gramm. IV 195, 18 *inter* nomina generis neutri, quae nominativo casu . . . a littera terminantur. *i. q.* κέντημα.

centemālis *v.* centetalis. **centemmanus** *v. nom. propr. et sub* centimanus. **centēna** *v.* centeni.

centēnālis, -e *a* centeni (-nus); *cf.* centenarius. PROTER. Leo M. epist. 133, 1 p. 1085[A] sumens -em cursum paschae descriptum a . . . Theophilo (p. 1085[B] centenarius annorum cursus).

×centēnārius, -a, -um *a* centeni (-nus). *qui centum (centenas) unitates habet. inde a* LVCILIO. centénarius: *v. p. 813, 59.* centinarius: *v. p. 813, 21. adde*: CONSTANT. PORPH. cerim. aul. I p. 33. cintenarius: *v. p. 814, 38.* *notatur*: cent.: CORP. V 374. X 6122. XIII 8331. cente: CORP. XIV 2036. centenar.: CORP. V 8771. c.: CORP. X 6569. *gr.* κεντηνάριος *passim.* κεντήναριν: *v. p. 813, 14.* κενδηνάριος: *v. p. 813, 25.* [*it.* centinaio. *M.-L.*]

I ***generatim*** (*ad numerum exactum, rotundum, hyperbolicum pertinens*): **A** *de numero ipso*: VARRO ling. 5, 88 centuria, qui sub uno centurione sunt, quorum -us iustus numerus. 9, 87 denarius gradus ⟨a⟩ decem ad nonaginta, -us a centum ⟨ad⟩ nongenta. rust. 2, 4, 22 *v. p. 813, 84.* HIER. in Am. 5, 3 p. 284 de millenario . . . numero . . . revertitur ad -um (*ibid.* hecatontas). c. Ioh. 19 ut

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

de -o numero subito quis ad unum numerum praecipitetur. CASSIAN. conl. 24, 26, 7 -us . . . numerus de sinistra transfertur ad dexteram. BOETH. arithm. 1, 20 p. 42, 4 *perfectus numerus* intra -um: XXVIII.

B *de ponderibus sim.*: LVCIL. 776 ballistas iactans -as. VITR. 7, 8, 3 si supra id lapideum -um pondus imponatur. *ibid.* -o sublato. PLIN. nat. 7, 83 duo -a pondera. TERT. pall. 5 lances -i ponderis. LAMPR. Heliog. 19, 3 vasa . . . -a argentea scalpta. *hinc neutr. subst.* centēnārium, -ī (PROCOP. bell. Pers. 1, 22, 4 ἕλκει . . . λίτρας τὸ κεντηνάριον ἑκατόν. METROL. I 307, 11 κεντηνάριον λίτραι ρ΄. 307, 13 κεντηνάριον, νομισμάτων ποσότης): ISID. orig. 16, 25, 23 -um numeri nomen est eo quod centum librarum ponderis sit. quod pondus propter perfectionem -i numeri instituerunt Romani. *cf. infra l. 30. Kubitschek, PW. III 1926, 17.* EDICT. imp. Diocl. 18, 5 λυχνεῖδος κεντήναριν. 18, 6 κανθήλης ἤτοι καλαμανθήλης κεντήναριν. COD. Theod. 11, 21, 3 (*a. 424*) aurum, quod aestimatio certa constituit pro -o aeris. COD. Iust. 12, 50 (51), 12 sexaginta *libras* . . . averta veredorum non transeat . . . exceptis auri -is quae necesse est . . . reportari. GREG. M. epist. 9, 240 p. 235, 5 hi quibus mutuatae dicuntur pecuniae, debent a mutuante constringi, quatenus . . . -a ipsi restituant (*cf. l. 30*). GREG. TVR. glor. conf. 62 tria . . . -a auri. Franc. 5, 19 mille auri centinaria. *ibid.* multa milia -orum auri argentique. ISID. orig. 16, 24 trutina . . . facta propter talenta et -a appendenda. PAPYR. Wessely, Wiener Stud. 24 (1902) 131 (*saec. III*) πλοίων ἀριθμῷ γ΄ κεντηνάρ⟨. . .⟩. *ibid.* (*a. 326*) ἄνθρακος καθαροῦ κεντηνάρια ⟨δια⟩κόσια. *ibid.* (*a. 338*) ἄνθρακος κενθηνάρια *eqs.* MALAL. p. 267, 17 ὀκτὼ κεντηνάρια. p. 279, 19 *al. et saepius ap. script. Byzantinos.* *ad ponderis vocabulum haud scio an pertineat*: CORP. XIV 2036 VII kal. Apriles -um n. II . . . III Idus F(ebruarias) cente(narium). *m. subst.* centēnārius, -ī: GROM. p. 374, 20 (= METROL. p. 140, 6) -us . . . dicitur eo quod centum libris constet. GREG. M. epist. 9, 240 p. 234, 28 de sex . . . -is qui in cimiliarchio Ravennatis ecclesiae fuerant commendati *eqs.*

C *de dimensionibus* (*centum pedum sim.*): VITR. 8, 6, 4 fistulae . . . si -ae erunt. FRONTIN. aq. 23 nomina quinariarum -arumque (*sc. fistularum*) et ceterorum modulorum. 31 *fistula* duodenaria et vicenaria et -a et centenum vicenum. *saepius.* 62 fistula -a. 63. 65. PALLAD. 9, 12 -a *fistula* decem pedum mille ducentas libras habeat. CORP. VI 1585^{b}, 42 (*a. 193*) procurator columna(e) -ae divi Marci. LAMPR. Alex. 39, 9 formas *nummorum* binarias . . . et denarias etiam atque amplius usque ad libriles quoque et -as, quas Heliogabalus invenerat, resolvi praecipit. CAPITOL. Gord. 32, 3 in qua (*villa*) basilicae -ae tres (*i. centenum passuum; Mau, PW. III 94, 60*). ARNOB. nat. 2, 75 non infantes sub uberibus matrum -os legitis edidisse vagitum? (stentoreos . . . vagitus *Sabaeus*, -os . . . vagitus [*i. innumeros*] *Sittl. sunt infantes centenum pedum*). quorum ossa . . . vix repertoribus fecerunt fidem humanorum reliquias esse membrorum.

D *de nummis*: *de sumptu*: PAVL. FEST. p. 54, 2 (LVCIL. 1353) -ae cenae dicebantur, in quas lege Licinia non plus centussibus . . . impendebatur. TERT. apol. 6 p. 134 -as cenas a centenis iam sestertiis dicendas (*supra*: centum aera non amplius in cenam subscribi). *de possessione* (*centum milium sestertium plurisve*): VLP. dig. 37, 14, 16 pr. si libertus minorem se -o in fraudem legis fecerit. *ibid.* -i liberti. *ibid.* si . . . maior -o remaneat. *et saepius.* INST. Iust. 3, 7, 3 si . . . libertus vel liberta minus -is sint, id est minus centum aureis habeant substantiam. CORP. X 6122 C. Arrius C. l. Lucrio cent(enarius) (*sed cf. Kubitschek, PW. III 1925, 55*). *de salario* (*Kubitschek, PW. III 1924, 51*): INSCR. Berl. Sitz.-Ber. 1905 p. 945 (*Africa, saec. III in.*) proc(uratori) -o primae cathedrae. CORP. XIII 1684 cui divus Aurel. Antoninus centénariam procuration(em) prov. Hadrymetinae dedit. VIII 11174 procuratori -o regionis Hadrimetinae. III 1919 (*Dalm.*), 7 proc(uratori) -o provinciae Li⟨burniae cum iure⟩ gladi. X 6569 proc(uratori) aquar. c(entenario). *masc. subst.* centēnārius, -ī: COD. Theod. 11, 7, 1 (COD. Iust. 10, 19, 1 *a. 315*) ducenarii et -i sive sexagenarii non prius debent aliquem ex debitoribus convenire. 8, 10, 1 (COD. Iust. 12, 61, 1 *a. 315*) a ducenariis vel -is ac praecipue fisci advocatis laesum. 6, 30, 7, 1—19 (*a. 384*) *inter* 'dignitates per singula scrinia officiorum sacrarum largitionum' -us *est medius infra* ducenarium *et supra* epistularem. *sic* 6, 30, 7, 2 ducenarii duo . . . , -us unus, id est primicerius instrumentorum, epistulares numero duo. NOVELL. Theod. 21, 1 (COD. Iust. 1, 31, 3 *a. 441*) senatores vel ducenarios -osve. COD. Iust. 1, 27, 2, 22 *sqq.* CORP. X 6662 -ó consiliario Aug(usti). *dubium utrum huc an ad E pertineant hi loci*: PASS. Montan. 20 cum -us diceret notariam sibi datam esse *eqs.* (*in iudicio sub* 'praeside'. *cf. etiam Kubitschek, PW. III 1925, 1*). CORP. V 1680 b. Machrobio Eugnucho Pala[m]tino -o. 6129 ⟨. . .⟩s Vitalis cen⟨t⟩enarius. 8771 Saturninus centenar(ius) ex off(icio) praef(ecti) Illir(ici) Dac(iae) Rip(ensis). 374 Fl(avio) Vrsino cent(enario) stabuli ('*titulus admodum obscurus*' *ed.*). III 14406^{a} (*Maced.*) d. m. Aurelius Saza (Saxa?) -us. 6155, 11 (*Tomis*) Vlp. Valerius Aurelianus v. e. -us ('*appellationem . . . probabile est ad procurationes referri*' *ed.; cf. sub E 2*). *subst. f.* centēnāria, -ae. *dignitas centenarii.* INSCR. Dessau 8854 (INSCR. graec. XIV 1480) κεντηναρίαν, δουκηναρίαν καὶ τοὺς καθόλου λόγους ἐπ⟨ιτροπεύσας⟩.

E *de animantibus*: 1 *bestiis*: VARRO rust. 2, 4, 22 *numerum* ego modicum puto -um (*de gregibus suillis. sim.* 2, 5, 18). 3, 6, 6 grex -us. VAL. MAX. 4, 3, 4. 2 *hominibus*: *dub.* NOT. dign. or. 34, 40 cohors prima -a (*Gel.*, agentenaria *cod.*), Tarba. *m. subst.* centēnārius, -ī. *centenum dux, centurio* (GLOSS. ἑκατόνταρχος): *in re militari*: VEG. mil. 2, 8 erant . . . centuriones, qui singulas centurias curabant; qui nunc -i nominantur (2, 13). NOT. dign. occ. 4, 16 -us portus (pontus *cod.*). *cf. Mommsen, Staatsr. II^{3} 1043 not. 7.* HIER. c. Ioh. 19 *regradatus* per singula militiae equestris officia . . . *fit* primicerius, . . . , ducenarius, -us, biarchus *eqs.* VVLG. Iudith 7, 10 constituit per gyrum -os. INSCR. Notiz. degli scavi 1890 p. 343 -us de numerum equitum catafractariorum. CORP. V 8740 ⟨Fl⟩avio Andiae -o numeri Brachiatorum. 8745 Fl. Diocles -us n(umeri) Eborum. 8758 Fl. Roveos -us de equitum comitis seni(ores) sagit(tarii). INSCR. Notiz. degli scavi 1890 p. 172 Fl. Messio c(entenarius) ex fab(rica) sag(ittariorum). CORP. XIII 1848 Kl(audi) Ingenui -ri ex num(ero) eq(uitum) cataf(ractariorum). 8331 (*christ.*) Emeterius c(e)nt(enarius) ex numer(o) gentil(ium). PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24 (1902) 131 κεντηναρίῳ ἀριθμο⟨ῦ τῶν γενν⟩αιοτάτων Λεώ⟨ν⟩ων κληβαναρίων. *ibid.* (*a. 531*) τῷ κ⟨α⟩θοσιωμένῳ κεντηναρίῳ ἀριθμοῦ τῶν γενναι⟨ο⟩τάτων Ληόνων. LYD. mag. 3, 7 p. 93, 2 τελευταῖοι πάντων (*sc.* τῶν ἐν τοῖς καταλόγοις τῆς ἀρχῆς) οἱ τὸ πρὶν πρωτεύοντες, οἷα τὴν τοῦ ἱππάρχου κατ᾽ ἀρχὰς πληροῦντες θεραπείαν, δουκινάριοι καὶ βίαρχοι καὶ κεντινάριοι καὶ (ἢ *coni. Fuss.*) κεντουρίωνες. 3, 21 p. 109, 20 δουκινάριοι καὶ κεντινάριοι *eqs.* . . . καὶ τὰ λοιπὰ τῆς τάξεως μέλη. *cf.* 1, 48 p. 51, 3. 3, 2 p. 88, 7. *in officiis ad militiae normam formatis*: COD. Iust. 12, 20, 3 pr. (*imp. Leo*) matriculam agentum in rebus . . . admittentes iubemus, ne ducenarii plus quam quadraginta octo in cingulis habeantur in posterum: et numerum -orum ducenti viri . . . parique modo biarchorum nomen . . . ducenti quinquaginta viri . . . impleant. *sic in officio* '*assessoris ducis Tripolitanae provinciae*': COD. Iust. 1, 27, 2, 22 -is sex *dividuntur* ad annonas ~~HS~~ (*antecedunt* ducenarii, *sequuntur* biarchi. *sim.* 1, 27, 2, 25 *sqq. de Byzacena ceterisque dioeceseos Africanae provinciis*). *apud barbaros*: LEX Visig. 9, 2, 1 *inter eos* '*qui exercitui praepositi sunt*': quinquagentenarius . . . XV *solidos reddat*, et -us X, . . . decanus V solidos. 9, 2, 3 -us dimittens centenam suam. *saepius.* LEX Sal. 44, 1 ante thunginum aut -o, hoc est ut thunginus aut -us mallo indicant. 46. 60. *fort. huc pertinet* CORP. XIII 960 (*infimi aevi*) Anniberto cintenario.

F *de annis*: GLOSS. ἑκατονταετής. HIER. in Is. lib. 18 praef. p. 767 -i peccatoris (*item* in Is. 65, 20, *ubi* VVLG. centum annorum). epist. 10, 1 -am transgreditur aetatem. hom. Orig. in Ier. 9 p. 831. RVFIN. Orig. in gen. 11, 1 -o annorum numero. AVG. civ. 15, 20 -am pubertatem. 16, 24 p. 164 -o patri. 16, 28 p. 172. 18, 3 *al.* PS. APVL. herb. 100, 1. LEO M. epist. 121, 2 -ae annotationis ordo (*de cyclo paschali*). 121, 3 -a supputatione Theophili. CASSIAN. conl. 11, 4, 1 cum -um vitae annum . . . excessisset. *m. subst.* centēnārius, -ī. *senex centum annorum*: AMM. 24, 1, 10 -o iam contiguus. HIER. tract. in psalm. 119 p. 228, 19 si -i sumus. VVLG. gen. 17, 17 SVLP. SEV. chron. 2, 40, 5. MART. CAP. 6, 697 aetas illis ultra humanam fragilitatem prolixa, ut mature pereat qui -us moritur. IORD. Rom. 16 ISID. in gen. 17, 1.

G *de variis rebus*: VLP. frg. Vat. 233 qui intra numerum constituti -um pistrinum . . . exerceant (*cf.* GAIVS inst. 1, 34 pistrinum, quod in dies singulos non minus quam centenos modios frumenti pinseret). TERT. coron. 14 -is . . . rosis de horto Midae lectis (HERODOT. 8, 138 ἑξήκοντα φύλλα. THEOPHR. hist. plant. 6, 6 ἑκατοντάφυλλα). *cf.* centifolius. CORP. VI 10048, 11 *Diocles agitator* equos -os (*i. centum victoriarum*) fecit n(umero) VIII (10053, 21 quos equos ce⟨ntenarios fecit⟩). *cf. Pollack, PW. III 1925, 60.* *dubium unde dictum n. subst.* centēnārium, -ī, *genus aedificii, fort. castri vel burgi* (*cf. Kubitschek, PW. III 1926, 1 et* centuria *p. 832, 71*): CORP. VIII 22763 (*Tripol.*) -um Tibubuci, quod Valerius Vibianus . . . initiari . . . curavit. 20215 (*aet. Diocl.*) -um . . . restituit a⟨tqu⟩e ad meli⟨o⟩rem faciem reforma⟨vit⟩. 8713 (*aet. Const. M.*) -um Solis a solo construxit et dedicavit. 9010 (*a. 328*) -um a fundamenta (*sic*) suis sumtibus fecit et dedicavit. *cf.* CORP. inscr. graec. 8664 (*Nicaeae, saec. VIII*) πύργον κεντινάρι⟨ον⟩. *v. sub nom. propr.*

nota numerum compositum: VARRO ling. 10, 44 ex illa vicenaria [atria quae scilicet] -a formula analogiarum.

II *apud* **christianos** (*de numero symbolico*): GAVDENT. serm. 18 p. 979^{B} opera nostra a -o numero, perfecto scilicet . . . , depravare. HIER. in Is. 65, 20 p. 790 de cuius (*centenarii numeri*) laudibus non necesse est plurima memorare *eqs.* decem decades aequalia habent latera et quadrae formae possident firmitatem (*v. quae sequuntur*). epist. 121, 6 p. 867 de -o numero, qui plenus est atque perfectus. in Ezech. 40, 20 p. 481 summitatem -i *numeri.* RVFIN. Orig. in gen. 2, 5 p. 171^{A} -us . . . numerus plenus in omnibus et perfectus ostenditur et totius rationalis creaturae continens sacramentum (*seq. de centum ovibus*). p. 171^{B}. AVG. civ. 20, 23 p. 465 millenario, -o; septenario numero significatur plerumque universitas. ALC. AVIT. epist. 6 p. 33, 28 in scripturis sanctis -us numerus omni perfectione sacratus (*cf.* p. 35, 4). APRING. in apoc. 21, 16 perfectionem sanctorum et dexter(a)e patris fidem in -o *contineri* numero. PS. AMBR. paenit. 20 ex reparatione unius perditae *ovis* complesse integrum -um *numerum.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

AVG. serm. ed. Mai 121, 13. HIER. epist. 22, 19 meum semen -a fruge fecundum est. 123, 9 p. 907. in Ezech. 40, 17 p. 478 multiplicet fruges . . . in tricenarium et in sexagenarium et -um numerum. AVELL. p. 465, 1 ALC. AVIT. epist. 6 p. 34, 6 CASSIOD. in psalm. 64, 14. *hinc, ut vid.*: HIER. epist. 123, 1 p. 908 -o virginum choro (*sc. quia virginitatis fructus -us est?*). *similiter* PASS. Maximil. 3 *martyr ad patrem suum*: cum -o numero te suscipiam et simul cum domino gloriemur. PETR. CHRYS. serm. 126 p. 548^B -a chrismatis plenitudo. ALC. AVIT. epist. 84 p. 95, 7 ut *redemptor* -a sua protectione vos provehat.

masc. subst. **centēnārius**, -ī: *v. p. 813, 29. 63. 814, 3. cf. p. 813, 51 sqq.* *fem. subst.* **centēnāria**, -ae: *v. p. 813, 81.* *neutr. subst.* **centēnārium**, -ī: *v. p. 813, 7. 814, 60.*

* **centēnī**, -ae, -a, *postea* **centēnus**, -a, -um [*a* centum. *Th.*]. *genet.* centenum: PLIN. nat. 7, 164. 36, 93 FRONTIN. aq. 29 *al.* SVET. Tib. 7 GILD. Brit. 41 chron. III p. 50, 29. centinum: GREG. TVR. glor. mart. 32. *legitur inde a* CATONE, *singularis primum ap.* VERG. (Aen. 10, 207). *del.* PLIN. nat. 9, 133 (*altero loco, p. 145, 24 M.*). *dub.* HIER. epist. 51, 6 p. 251 post annos millenos centenos undenos (*codd.* MCXI *vel sim.*). *numerus finitus pro infinito v. p. 816, 33 sqq. al.*

I *numerus* **dispertitivus** (*opp.* singuli: *l. 29. 31. 36. 39. 55. 61. 66. p. 816, 9. 13*): A *simplex*: *nummi*: CATO or. frg. 27, 1 qui antea . . . ⟨denis⟩ obsonitavere, postea -is obsonitavere. CIC. parad. 49 capit ille ex suis praediis sescena sestertia, ego -a ex meis. Att. 6, 1, 25 pro qua (*familia*) . . . HS -os pendat (*sc. quotannis pro singulis; v. Boot ad l.*). 14, 10, 3 quaeris iamne ad -a Cluvianum (*sc. praedium perductum sit.* 14, 11, 2). BELL. Alex. 48, 2 sestertios -os militibus est pollicitus. 48, 2. 52 LIV. 22, 52, 2. 22, 58, 4 (centum *P*). FEST. p. 202 PHAEDR. 4, 5, 12. COLVM. 3, 3, 3 -os sestertios in ⟨sin⟩gula iugera efficiant. PLIN. nat. 8, 190. 14, 56 MART. 3, 62, 1 -is quod emis pueros. LEX met. Vipasc. (Corp. II 5181) 29 in singul⟨as venditiones HS⟩ -os n(ummos) . . . d(are). TAC. hist. 1, 24 cohorti . . . viritim -os nummos divideret. ann. 2, 13 SVET. Iul. 38 Cal. 46. Vesp. 18 annua -a (CORP. XIV 2087 ob . . . annua -a). 19. gramm. 17 -a sestertia in annum accepit. GELL. 2, 24, 3 lex Fannia . . . ludis Romanis . . . et aliis quibusdam diebus in singulos dies -os aeris insumi concessit. 2, 24, 5. 7 (*cf. sub* centussis). MAECIAN. dig. 35, 2, 32, 3 annua, bima, trima die aureis -is legatis. SCAEV. dig. 34, 1, 20, 1. 44, 4, 17, 1 legavit singulis -a. PAPIN. dig. 31, 77, 30. TRYPH. dig. 23, 4, 30 Baebius Marullus . . . dotis filiae suae nomine -a (*quotannis? an:* ⟨decies⟩ -a?) promiserat. VLP. dig. 37, 6, 1, 24 PAVL. dig. 12, 1, 40. 35, 1, 84 CAPITOL. Pert. 15, 7 LAMPR. Alex. 42, 4 AMM. 24, 3, 3 NOVELL. Iust. 35, 5 *sqq.* *aliae res*: PROP. 4, 6, 47 quod classis -is remiget alis. LIV. 40, 34, 2 centuriones -a *iugera*, -a quinquagena equites acceperunt. VITR. 8, 6, 1 in -os pedes. PAVL. FEST. p. 59 -as pondo dicebant antiqui referentes ad libras. COLVM. 3, 3, 3 vineae -as amphoras iugeratim praeberent. 4, 18, 1. PLIN. nat. 1, 11, 108 pedes animalium a binis ad -os (11, 259). 9, 37 pariunt ova . . . ad -a numero. 9, 133 addi . . . sextarios ferme -as in libras. 9, 138 *bis.* 12, 17 -as phalangas tertio quoque anno pensitasse. 15, 23. 17, 45. 215. 33, 145. 34, 95. 97. 98. 36, 93. MART. 5, 13, 5 tua -is incumbunt tecta columnis (*an* tecta *pro singulari? cf. p. 816, 31*). CARM. epigr. 249, 15 (*a. 136*) omnibus . . . annis . . . -as adicit numero crescente coronas. FRONTO p. 26, 8 N. quod cursorem fugitivom ferunt dixisse: domino sexagena currebam, mihi -a, ut fugiam, curram. GAIVS inst. 1, 34 in dies singulos . . . -os modios (*v. p. 814, 52*). CYPR. GALL. gen. 834 -os laeto carpsit de caespite fructus (*cf. p. 816, 60*). TREB. Gall. 8, 6. LAMPR. Heliog. 21, 7 -a pondo argenti. CORIPP. Iust. 2, 385 innumerae mox advenere catervae fortia -is oneratae brachia libris. PLIN. nat. 7, 28 Indos qui -os annos excedant. 8, 88. 11, 197. *animantia*: VARRO rust. 2, 2, 20 habeamus in -as oves . . . singulos homines. 2, 4, 1 in Sallentinis . . . ad -as *capras* pascunt (*sc. singuli pastores*). 2, 10, 10. SVET. Dom. 19 -as varii generis feras saepe . . . conficientem. TREB. Gall. 8, 2. CAPITOL. Max. Balb. 11, 6 centum leones, centum aquilae et cetera huiusmodi animalia -a feriuntur. AMM. 22, 12, 6 SCHOL. Pers. 6, 43. VERG. Aen. 9, 160 illos -i quemque sequuntur . . . iuvenes. LIV. 6, 7, 2 cum -is singulos pugnaturos. 21, 54, 2. 22, 36, 3. 33, 18, 13. 34, 56, 8. PAVL. FEST. p. 53 Romulus -is civibus ducena iugera tribuit. p. 54 populus R. per -as turmas divisus erat. SIL. 13, 192 quis delecta manus, -i cuique ferebant excubias. TAC. Germ. 6. 12 VEG. mil. 2, 13. VVLG. II reg. 18, 4 egrediebatur . . . populus per turmas suas, -i et milleni. Marc. 6, 40 (κατὰ ἑκατόν). AVG. civ. 21, 27 p. 551, 31. quaest. hept. 4, 1 ἑκατοντάρχους *appellavit constituendos* super -os. SVLP. SEV. dial. 1, 10, 1 *al.*

B *compositus*: *cum minoribus numeris*: VARRO rust. 3, 8 in -os vicenos turtures fere semodium (COLVM. 8, 9, 3 vicenos et -os turtures). LIV. 29, 15, 6 equites -os vicenos. 31, 20, 7 militibus . . . -os vicenos (CXX *codd.*) asses divisit. *nota*: FRONTIN. aq. 29 *fistula* tricenaria (*i. tricenum digitorum quadratorum*) et deinceps pari (per *cod.*) incremento quinorum (incrementorum *cod.*) digitorum quadratorum usque ad -um vicenum. 31 *bis.* 32 centenaria . . . et -um vicenum *fistula.* 32. 33. 63. TAC. hist. 5, 11 turres . . . in -os vicenosque *pedes* attollebantur. ARNOB. nat. 2, 71 vultis . . . annis vixerint vicenis atque -is? ultra enim negatur posse hominis vita produci. SEN. dial. 6, 21, 3 -os denosque percenseas annos. LIV. 10, 46, 15 -os binos asses. 36, 40, 13 -os vicenos quinos asses. 40, 34, 2 *v. p. 815, 43.* PLIN. nat. 7, 27 annis -is quadragenis. 7, 163 *al.* 18, 94 cum e modio . . . in Byzacio . . . campo -i quinquageni modii reddantur. QVINT. inst. 1, 10, 43 -i et octogeni in quamque partem pedes. SCAEV. dig. 34, 4, 30 pr. CAPITOL. Gord. 3, 5. *cum* mille: LIV. 39, 19, 4 singulis . . . -a milia aeris quaestores . . . darent. SEN. nat. 3, 28, 6 per -a milia . . . aestus excurrit. epist. 27, 7 -is milibus sibi constare singulos servos. PLIN. nat. 2, 234 -a milia passuum. 3, 45 *al.* MART. 7, 10, 3. 11, 70, 1. SVET. Iul. 57 -a passuum milia in singulos dies. Tib. 7 auctoramento -um milium. PORPH. Hor. sat. 1, 1, 102 -is milibus annuis conductum. PRVD. psych. 481 Avaritia sternens -a virorum milia. *cum multiplicativis*: CIC. Verr. 2, 28 HS deciens -a milia numerasse. BELL. Afr. 97, 3 XXX -is milibus pondo (-deris *codd.*) olei in annos singulos multat. HOR. sat. 1, 3, 15 deciens -a dedisses huic parco. LIV. 33, 42, 8 tritici deciens -a milia. PLIN. nat. 2, 246 duodeciens -a milia. 2, 247 tercentiens quindeciens -a milia pass. 3, 43 *al.* MART. 2, 65, 5 -a decies . . . dotis. 11, 76, 4 bis -a . . . perdere. IVV. 10, 335 decies -a dabuntur. TAC. ann. 11, 25 PAPIN. dig. 22, 1, 6, 1. ITALA Dan. 7, 10 (Tert. adv. Prax. 3 p. 231) milies centies -a milia (μύριαι μυριάδες, VVLG. decies millies -a milia). SOL. 1, 106 *al.* EVTR. 6, 17, 3. 8, 2, 2 PS. AVR. VICT. epit. 1, 6 RVF. FEST. 8, 2 VVLG. II par. 14, 9 *al.* SVLP. SEV. chron. 1, 38, 6 *al.* OROS. hist. 7, 7, 5 DIG. de conc. dig. 2, 1. COLVM. 5, 2, 1 centies -os *pedes.* 5, 2, 6 quinquagies -i. 5, 2, 8. MART. 2, 1, 1 ter -a . . . epigrammata.

II *pro numero* **cardinali**: A *pluralis*: VERG. Aen. 10, 565 Aegaeon . . . centum cui bracchia dicunt -asque manus (*cf. l. 29*). SEN. Herc. f. 300 tibi . . . indomiti ferent -a tauri colla (Phaedr. 500). Phaedr. 150 populis . . . reddit iura -is *Minos* (LVCAN. 3, 184). SIL. 13, 588 ostia . . . -is suetus Briareus recludere palmis. STAT. Theb. 10, 294 optet nunc bracchia centum -asque in bella manus. 12, 667 centum urbes umbone gerit -aque Cretae moenia. MART. 3, 19, 1 -is ostenditur ursa columnis (*i. in hecatonstylo. aliter* 12, 50, 3 tibi -is stat porticus alta columnis. *cf. p. 815, 51*). 13, 123 cum tua -os expunget sportula cives. PRVD. c. Symm. 2, 845 si sparsis via multiplicetur tramitibus et -os terat orbita calles. apoth. 713 -os simul accubitus iniere sodales. CORIPP. Iust. 2, 309 aurea plebes tempora principibus -is vocibus optat. *nota*: SIL. 4, 526 mihi . . . si . . . -as . . . pater det Phoebus fundere voces. CLAVD. 1, 55 non mihi -is pateant si vocibus ora multifidusque ruat centum per pectora Phoebus. 22, 185. PAVL. NOL. carm. 21, 352 si mihi . . . ora . . . mille forent -is persona linguis. SEDVL. carm. pasch. 1, 99 centum licet ora movens vox ferrea clamet -osque sonos humanum pectus anhelet (op. pasch. 1, 1 p. 181, 8). ENNOD. epist. 9, 29, 1 p. 250, 12 -a ora et vox ferrea vix quod celsitudini vestrae a me debetur verborum ubertate reseraret. *cf. l. 57 sqq.*

B *singularis* (*cf.* GLOSS. V 276, 7 -um centuplum): VERG. Aen. 10, 207 -a . . . arbore fluctum verberat (*i. 'centum remis' vel 'remo centuplici'*). SIL. 11, 490 -o fractus spumabat verbere pontus). LAVS Pis. 42 firmare iubet -o iudice causas (*i. centumviris.* STAT. silv. 4, 4, 43). *nota*: STAT. Theb. 4, 535 angustam -i Aegaeonis umbram. 5, 533 anguis . . . vexit arundineam -o vulnere silvam. 6, 213 -us ubique surgit eques (*de septem turmis*). silv. 5, 1, 190 niteat sacri -o pondere vultus Caesaris. MART. 4, 64, 32 -o . . . ligone Tibur . . . domate. *nota* 8, 45, 4 amphora -o consule facta minor (CLAVD. 28, 391 circumflexa rapit -us saecula consul). APVL. flor. 6 p. 19 *v. p. 828, 50.* IVVENC. 2, 753 -o . . . fetu. CLAVD. rapt. Pros. 1, 47 Aegaeon . . . -o vexasset fulmina motu. FVLG. aet. mund. p. 157, 11 *David* -o coniugem dotat praeputio. *nota*: PERS. 5, 6 quantas robusti carminis offas ingeris, ut par sit -o gutture niti (*cf.* 5, 1 *p. 828, 6*). 5, 24 -as ausim deposcere fauces. STAT. Theb. 12, 797 -a si quis mea pectora laxet voce deus. centenus fructus *ap. christianos* (*cf.* VVLG. Matth. 13, 8 Marc. 4, 8. 20 *et p. 815, 56*): CYPR. epist. 76, 7 ad sexagenarium fructum -us accessit. hab. virg. 21 cum -o martyrum fructus est. HIL. in psalm. 64, 6 habet tricenum sexagenum -umque fructum. HIER. epist. 15, 1 -o fructu. *nota*: PAVL. NOL. epist. 18, 10 -um (centesimum *aliq.*) et sexagesimum ac tricesimum fructum . . . efferens. AVG. civ. 15, 26 p. 116 tres . . . ubertates euangelicae, tricena, sexagena, -a. 21, 27 p. 551 fructum . . . -um. 21, 27 p. 552 virg. 45, 46. SEDVL. carm. pasch. 1, 59 -um cumulare per horrea fructum (op. pasch. 1, 1 p. 179, 1 -is cumulis fructum recondat). FVLG. RVSP. praedest. 2, 23, 43. *numerus compositus*: PLIN. nat. 17, 40 illum -a quinquagena fruge fertilem campum (*cf.* 18, 94 *supra l. 2*). 19, 11 singula . . . stamina -o quinquageno filo constare. CARM. adv. Marc. 3, 92 congressus . . . ter -o equite. *quasi ordinalis numerus* (*cf. l. 53 et 64*): HIER. epist. 10, 2 iam -us aetatis circulus volvitur. ALC. AVIT. carm. 5, 361 iam prope -um compleverat advena lustrum in regnis, Aegypte, tuis (VVLG. exod. 12, 40 quadringentorum triginta annorum). CORIPP. Ioh. 3, 16 ultio . . . Vandalicum . . . genus -o perderet anno. 3, 185.

neutr. subst. **centēnum**, -ī, *genus frumenti.* ISID. orig. 17, 3, 12 -um appellatum eo, quod in plerisque locis iactus seminis eius in incrementum frugis centesimum renascatur. GLOSS. III 429, 64 σεκάλη ζέα -um scandula. [*hisp.* centeno. *M.-L.*] EDICT. imp. Diocl. 1, 3 centenu⟨m⟩ sive sicale (*nota nominativum inter meros genetivos edicti*).

fem. subst. **centēna**, -ae. 1 *centenarii dignitas*: COD.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Theod. 10, 7, 1 (*a. 317*) ad perfectissimatus vel ducenae vel -ae vel egregiatus dignitates non oportet admitti. 8, 4, 3 (*a. 317*) primipilaribus post emeritam militiam ... -ae ... dari dignitas potest. 1, 9, 1 (Cod. Iust. 1, 31, 1 pr. *a. 359*) ad ducenam ... et -am et biarchiam nemo ... perveniat. *adi.*: Cod. Theod. 6, 27, 7 (*a. 395*) ad -am dignitatem hic ordo (*agentes in rebus*) servetur. **2** *ap. Visigothos: centuria militum*: Lex Visig. 9, 2, 1 solidi dividantur in -a, ubi fuerint numerati. 9, 2, 3 si quis centenarius dimittens -am suam in hostem ad domum suam refugerit. *ibid.* -am qu(a)e ei fuerat ascripta. *saepius.* **3** *ap. Salios: centuria custodum*: Lex Sal. capit. 4, 9, 1 decretum est (*a Chlotario*) ... -as fieri; in cuius -a aliquod perierit, capitale(m) qui eum perdiderat recipiat. *ibid.* in alterius -a ... a -a illa.

deriv.: centenalis, centenarius. *cf.* centenionalis.

centēniōnālis, -e [*derivatum esse videtur a* *centenio, *cf.* centenus. *Th.*]. *de nummo aereo, centesima parte miliarensis* (*v. Seeck, PW. III 1927*): Cod. Theod. 9, 23, 1, 3 (*a. 356*) pecunias, quas more solito maiorinas vel -es communes appellant. 9, 23, 2 (*a. 395*) -em tantum nummum in conversatione publica tractari praecipimus maioris pecuniae figuratione submota.

centennis, -e *a* centum *et* annus. *cf.* centenarius, centenalis. Gild. Brit. 30 chron. III p. 43, 9 -is tu ob religiosa merita vel coaevus Mathusalae.

centēnōdia, -ae *f. a* centenus *et* nodus. *nomen herbae. formae in* Gloss.: centenodia, centonodia, centenudia, centenotica, centonitica. *synonyma in* Gloss.: sanguinaria. proserpinac(i)a, millehorbia (milleforbia *ex corr.*, *cf.* maurella), enenera, cardo, opirion. Marcell. med. 31, 13 plantaginis folia et radices et herbam -am et rubi summitatem ... coques.

centēnus *v.* centeni.

centēsima, -ae *v.* centesimus.

centēsimo, -āvī, -āre *a* centesimus. Capitol. Opil. 12, 2 milites saepe decimavit *Macrinus*, aliquando etiam -vit, quod verbum proprium ipsius est, cum se clementem diceret, quando eos -ret.

***centēsimus**, -a, -um [*a* centum. *Th.*]. centensimus: Act. lud. saec. Aug. (Corp. VI 32323) 25 Edict. imp. Diocl. praef. 1, 25 (*Strat.*, -es- *Aeg.*). Inscr. Notiz. degli scavi 1907 p. 432 (*Feltriae, a. 323*). *in codd. hic illic, ut* Ov. epist. 14, 121 P^1 Sen. epist. 9, 14 B^1 Plin. nat. 11, 184. 22, 114. 36, 85. 109 Dig. *cod. F saepius, ut* Ivlian. 38, 8, 3 Afric. 46, 8, 24 pr. centisimus: Comm. instr. 2, 24, 7 *C.* centissimus: Favst. Rei. grat. 1, 9 p. 28, 17 *cod.* Conc. Clippiac. a. 626/7 p. 197, 10. centisius: Pavl. dig. 27, 1, 42 *F.* *breviatur per* C, *cf. p. 818, 8. v. etiam l. 66.*

I *numerus* **ordinalis** (*sive exactus sive rotundus vel hyperbolicus*): **A simplex**: **1** *de parte*: **a** *de rebus*: ὑπερβολικῶς: Plavt. Mil. 763 bonus bene ut malos descripsit mores. :: haud -am partem dixi. Capt. 421 me haud -am partem laudat, quam ipse meritust ut laudetur. Plin. nat. 36, 85 *Daedalum* -am tantum portionem eius (*labyrinthi Aegyptii*) imitatum.

fem. subst. **centēsima**, -ae, *i. centesima pars* (Gloss. ἑκατοστή. *Marquardt, Staatsverw. II² p. 60 sqq.*): **α** *de fenore*: Cato agr. 146, 1 qui oleam emerit, amplius quam quanti emerit omnis pecuniae -a accedet. Cic. Verr. 4, 165 binis -is feneratus est. *ibid.* pensitaritne tibi binas -as. 4, 168 binas -as ab sese ablatas. Att. 1, 12, 1 a Caecilio propinqui minore (-ris *Sen. epist. 118, 2*) -is nummum movere non possunt (Sen. epist. 118, 2). 5, 21, 11 -as me observaturum ... cum anatocismo (5, 21, 12). 5, 21, 12 non bono *nomine* quaternas -as sperabat. 5, 21, 13 ut -ae perpetuo fenore ducerentur (6, 1, 5 -is sexennii ductis cum renovatione singulorum annorum. 6, 1, 16. 6, 2, 7). 6, 1, 6 quaternas -as ... decernere. 6, 2, 9 ut fenus quaternis -is ducant. 6, 3, 5. Sen. benef. 7, 10, 4 quid sunt istae tabellae, quid computationes et venale tempus et sanguinolentae -ae. Ivs colleg. eborar. (Corp. VI 33885) 23 centesim(is) datis a curatorib(us) sing(ulis) ⟨mensibus⟩ *eqs.* Maecian. distrib. 43 -a, quae commodi aut usurarum nomine ad sortem applicaretur, cum C centum significaret, sicilico, id est C averso co⟨epit⟩ notari *eqs. ibid.* summam, cuius -a futura erat. Papin. dig. 22, 2, 4, 1 ad finem -ae non ultra duplum debetur (frg. Vat. 11 *v. p. 818, 5*). Pavl. sent. 2, 14, 2 usurae supra -am solutae sortem minuunt. 2, 14, 4 usurae, quae -am excedunt. 22, 1, 17, 8 usuras ... usque ad tertiam -ae pendent. Cod. Iust. 8, 10, 4 (*a. 245*) si ... cum -is nummus ... restitutus fuerit. Edict. imp. Diocl. praef. 1, 25 consectentur peculia et laceratrices -as persequantur. Schol. Hor. sat. 1, 2, 14 quinis -is fenerat. 1, 2, 17. Ambr. Tob. 12, 40 usuras praedicat, -as laudat. 12, 42 veniunt calendae, parit sors -am. *ibid.* crevit -a. *ibid.* non iam -a incipit esse (*sc. ad sortem applicata*), sed summa, hoc est non fenoris -a, sed fenus -ae. Vvlg. II Esdr. 5, 11 -am pecuniae, frumenti, vini et olei, quam exigere soletis ab eis. Cod. Theod. 4, 19, 1 pr. (*a. 380*) qui ... moram afferent solutioni (*sc. multae*) ... in duplicium -arum conveniantur usuras. Comm. instr. 2, 24, 7 si fenerasti duplicem -a nummum. Sidon. epist. 4, 24, 1 cauta -a est feneratori. Canon. Migne 56, 398^A fenerantes ... -as exigunt. *cf.* 56, 398^B in Graecis dimidias -as species frugum ad sescuplum dare. Cod. Iust. 3, 31, 12, 1 pecuniam cum usuris ex quarta -ae parte currentibus. 4, 32, 26, 2 ultra tertiam partem -ae usurarum ... stipulari. 5, 12, 31, 5. 5, 13, 1, 7^b. 7, 54, 2. 7, 54, 3, 1. 2. 10, 8, 3. Conc. Clippiac. a. 626/7 p. 197, 10 neque centissima exigant. Corp. VIII 1127 ⟨increm⟩ent(um?) -arum id est p⟨. . .⟩. 1845 ex quorum (*nummorum*) usuris centesim(is) concuriales ... epulentur. *inde denuo substantivis additur pro adiectivo*: Papin. frg. Vat. 11 quod usuram (-arum *aliq. edd.*) -am excedit. Cod. Iust. 7, 54, 2 -as usuras exigi. 7, 54, 3 pr. *al.* Corp. V 1978, 17 ⟨cu⟩m usuris -i⟨s⟩. XIV 2101 ex usuris c(entesimis?). *translate*: Plin. epist. 9, 28, 5 prima quaque occasione mitte *litteras*, appositis quidem usuris, quas ego — num parcius possum? — -as computabo. Ambr. Iac. 2, 5, 23 fenerator *diabolus* ... qui mentem tuam -arum incurvat usuris. Sidon. carm. 23, 31 usuram petimurque reddimusque; nam quod carmine pro tuo rependo hoc -a laudium tuarum est. Drac. laud. dei 3, 33 creditor extorquet sub vomere fenus arator, usura praestatur edax, -a grandis redditur. **β** *de vectigali sim.*: Cic. Rab. Post. 30 utrum accessionem decumae, ut nostri facere coactores solent in cent⟨es⟩ima, an decessionem de summa fecerit. ad Brut. 1, 18, 5 obdurescunt ... magis cotidie boni viri ad vocem tributi; quod ex -a collatum, impudenti censu locupletium in duarum legionum praemiis omne consumitur. Lex met. Vipasc. (Corp. II 5181) 1 *conductio* -ae argentariae stipulationis. 3 cen⟨tesimam ab emptore accipito⟩. 4. 6 eius ... summae ... -am exigito. 8 -am d(are) (16). 11 -as duas. *ibid.* -am exig⟨ito⟩. Corp. VIII 23977? *Kubitschek, PW. III 1928; Hirschfeld, Verwaltungsb.² p. 161.* Tac. ann. 1, 78 -am rerum venalium post bella civilia institutam. 2, 42 levari posse -ae vectigal professus Caesar ducentesimam in posterum statuit. *Kubitschek, PW. III 1928; Hirschfeld, Verwaltungsb.² p. 93.* Cod. Theod. 10, 1, 11 (*a. 367*) decima indictione singulas tantum dependant -as. *ibid.* ut ... ratio ex -a possit agnosci. *dub.* Corp. XII 1082 (*cf. Hirschfeld, Verwaltungsb.² p. 94*).

b *de personis*: Ov. epist. 14, 121 consanguineae quondam -a turbae (*Hypermestra*). Sen. dial. 4, 33, 4 iacebat conviva -us (*i. inter centum unus*). Hier. epist. 22, 35 *coenobitae* divisi sunt ... ita ut novem hominibus decimus praesit et rursus decem praepositos sub se -us habeat. Oros. hist. 6, 18, 8 (*v. p. 819, 30*). **2** *de loco*: Plin. nat. 33, 74 flumina ... duxere a -o plerumque lapide. Tac. ann. 13, 26 -um ultra lapidem ... libertum releget. Gaivs inst. 1, 27 intra -um urbis Romae miliarium. Vlp. dig. 1, 12, 1, 4 intra -um miliarium (coll. Mos. 14, 3, 2). Marcian. dig. 27, 1, 21, 2 ultra -um lapidem. Pavl. dig. 27, 1, 42 ultra -um miliarium. Apvl. apol. 44 ad -um lapidem longe exul est. met. 1, 10. Amm. 30, 10, 4 Valentinianus ... -o lapide disparatus. 18, 7, 9 *al.* *ellipsis*: Colvm. 5, 8, 5 hanc arborem ... ultra -um (*sc. miliarium, quod aliq. codd. addunt*) a mari ... non vivere. Vlp. frg. Vat. 155 qui ... intra -um fuerint. *inde nom. loc.* ad -um, *v. nom. propr.* **3** *de gradu*: Plin. nat. 36, 109 *a. 78 a. Chr.* domus pulchrior non fuit Romae quam Lepidi ..., at ... intra annos XXXV eadem -um locum non optinuit. **4** *de tempore*: Cic. Cato 19 si *avus* ad -um annum vixisset. 60. Varro frg. Cens. nat. 17, 8 uti ... ludi -o quoque anno fierent. Liv. 1, 40, 3. 9, 34, 6. 26, 39, 10. frg. Cens. nat. 17, 9 ludos saeculares ... -o quoque anno fieri mos (*cf. infra l. 84 sqq.*) Pavl. Fest. p. 103, 5 quod humanae vitae modum excedant vivendo ultra -um annum. Val. Max. 5, 2 ext. 4. 8, 7 ext. 12. 8, 13, 1. Sen. dial. 10, 3, 2 pervenisse te ad ultimum aetatis humanae ..., -us tibi vel supra premitur annus. 10, 17, 2 epist. 77, 20. 91, 14 -us annus ..., aetas ne homini quidem extrema. Plin. nat. 11, 184 non vivere hominem ultra -um annum defectu cordis Aegyptii existimant. 22, 114. 25, 9 Svet. gramm. 9 Sol. 19, 18. Avr. Vict. Caes. 28, 2 post mille -us *annus* ... excessit. Amm. 29, 2, 19. Plin. nat. 5, 57 *Nilus* revocatur intra ripas ... -o die. Ivlian. dig. 38, 8, 3 intra -um diem. Afric. dig. 46, 8, 24 pr. post -um diem. Vlp. dig. 38, 9, 1, 8. 9. 13. 38, 15, 2, 4 Pavl. dig. 35, 1, 46. Plin. nat. 2, 215 -o lunae ... ambitu. 18, 217 -a revolvente se luna. Pavl. dig. 36, 2, 21 pr. kalendis Ianuariis -is. 45, 1, 46 pr. -is kalendis dari.

B compositus: **1** *generatim*: Cic. Mil. 98 -a lux est haec ... et, opinor, altera. rep. 2, 29 anno fere -o et quadragesimo. Vell. 1, 2, 1 Val. Max. 2, 1, 4. 8, 13, 5 -um et vicesimum annum transgredi *Aethiopes*. 8, 13 ext. 2. Plin. epist. 10, 8, 6 ultra -um et quinquagesimum lapidem. Evtr. 2, 8, 1. 10, 18, 3 Vvlg. I Macc. 1, 21 *al.* Avg. civ. 16, 32 -o ... et tricensimo septimo. 16, 33 Svlp. Sev. chron. 1, 12, 5. Plin. nat. 35, 78 -a septima olympiade. 35, 79 -a duodecima. Vlp. dig. 38, 16, 3, 12 -o octogensimo secundo die. Sol. 40, 16 Vvlg. I Macc. 1, 11 *al.* Avg. civ. 16, 15 -um quadragensimum et quintum (*ibid.* -us quadragensimus quintus). 16, 32 *al.* Svlp. Sev. chron. 2, 18, 8 anno -o uno et quinquagesimo. Cael. Cic. epist. 8, 8, 3 legis ... unum et -um caput legit. Val. Max. 8, 13, 6 tertium et -um ... quintum decimum et -um ... annum. Plin. nat. 7, 175 septimum et quinquagesimum atque -um ... annum. Sol. 32, 42 duodecima -aque olympiade. Vvlg. I Macc. 1, 57 quinto et quadragesimo et -o anno. Svlp. Sev. chron. 1, 7, 3 *al.* *cf.* Filastr. 130, 2 in tertio psalmo ..., in -o et plus. **2** *legitimus numerus*: Act. lud. saec. Aug. (Corp. VI 32323) 25 ludos ... qui -o et d⟨ecimo anno recurrunt⟩. lud. saec. Sept. Sev. 1, 20 ⟨cecinit Sibylla ... longissimum⟩ ... humanae vi⟨tae te⟩mpu⟨s centesi⟩mus et d⟨ec⟩imus annus e⟨st⟩. Cens. 17, 9 p. 33, 9 ut decimo -oque anno repetantur

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ludi saeculares, tam commentarii XV virorum quam divi Augusti edicta testari videntur.

II *pro* ***multiplicativo,*** *al.*: **A** cum centesimo (*sc. fructu*) *et sim.*: VARRO rust. 1, 44, 1 in Italia *ex eodem semine* . . . etiam cum -o redire solitum, in Syria . . . item ex modio nasci centum. PLIN. nat. 5, 24 cum -a fruge agricolis fenus reddente terra (SOL. 27, 6 cum incremento -ae frugis). 18, 94 cum -o quidem et Leontini Siciliae campi fundunt. 18, 141 *secale* nascitur qualicumque solo cum -o grano. 18, 162 cum quinquagesimo fenore messes reddit eximia fertilitas soli, diligentioribus vel (venum *codd.*) cum -o. MART. CAP. 6, 676 satio -o messis incremento feneratur. *sim.* MART. CAP. 1, 81 puellam accessibus gratulantem, ...ut magni nominis vota sint eidem redhibere -am. **B** *hinc* centesimus fructus (*al.*) *apud christianos, numero symbolico*: VVLG. Matth. 13, 8 alia . . . ceciderunt in terram bonam et dabant fructum, aliud -um, aliud *eqs.* 13, 23 fructum . . . facit . . . -um. HIL. in Matth. 20, 4 ceteris . . . se sequentibus -i fructus copiam pollicetur. hic -us fructus est, qui in -a ove cum caelesti laetitia expletur. hic -us fructus est, quem perfectae terrae ubertas consequitur. AMBR. patr. 6, 31 ipsa *resurrectio* est ... pinguis et fertilis terra, quae fructus generat aeternos, fructus -os et sexagensimos. HIER. adv. Iovin. 1, 3 -us et sexagesimus et tricesimus fructus . . . multum differt in numero *eqs.* . . . -us numerus . . . de sinistra transfertur ad dexteram et . . . exprimit virginitatis coronam (*cf. p. 813, 2*). RVFIN. Orig. in gen. 12, 5 martyres, quorum est -us fructus. FAVST. REI. grat. 1, 9 p. 28, 17 cum denarius et -us numerus iustos perfectosque designet. ALC. AVIT. epist. 6 p. 34, 4 iste est -us fructus qui in futuro quidem vitam aeternam expectat. **C** *alia notabilia ob significationem*: MANIL. 2, 335 hic (*in trigono aequilatero*) poscit quintam partem -a summa (*h. e. pars circuli circumscripti debet esse 120 graduum*). *nota*: OROS. hist. 6, 16, 8 Gnaeus Pompeius cum -o equite aufugit (*cf.* BELL. Hisp. 32, 6 cum equitibus paucis. LANDOLF. 110 Gn. Pompeius cum centum equitibus aufugit).
deriv.: centesimare.

centētālis, -e [*a* κεντητός *ductum esse videtur. Th.*]. CHIRON 402 subicies fistulam -em (certe talem *cod.*; VEG. mulom. 2, 89, 4 centralem *L*, centenalem *P*). VEG. mulom. 1, 43, 4 subicies fistulam -em (centimalem, continalem, centinalem, gentialem *codd.*), quam mulomedici portare consueverunt, minutis foraminibus multisque pertusam.

centētum, -ī? *v.* candetum *p. 236, 35.*

centhippus, -ī. FVLG. myth. 2, 14 p. 56, 16 *equites Ixionis* Centauri dicti sunt quasi centum armati — denique centippi dici debuerunt, ex quo equis mixti pinguntur —, sed ideo centum armati.

centi *v. p. 820, 37.*

centiceps (-cipitis) [*cf. c.* ἑκατογκέφαλος *et c.* bi- triceps. *Th.*]. HOR. carm. 2, 13, 34 carminibus stupens demittit atras belua -s aures (PORPH. *ad l. Cerberus* propter multitudinem anguium, qui ex eo eminent, -s recte dicitur. *cf.* SEN. apocol. 13 Cerberus vel, ut ait Horatius, belua -s).

×centiēns (centiēs) [*a* centum. *Th.*]. *adv. numerale.* *formam* centiens *postulat* MAR. VICTORIN. gramm. VI 24, 23. centies CAPER gramm. VII 95, 8 PRISC. gramm. III 77, 17. 415, 20 *al.* *v. Neue-Wagener II³ p. 335. exempla formae* centiens *infra dedi omnia (brev. per* -ns). GRAMM. suppl. 167, 18 *inter* ʽ*adverbia* numeri' GLOSS. ἑκατοντάκις.

1 *numerus* ***simplex,*** *fere* καθ' ὑπερβολήν: PLAVT. Asin. 422 cui numquam unam rem me licet semel praecipere furi, quin -ns eadem imperem atque ogganiam. Mil. 188 siquidem -ns hic visa sit, tamen infitias eat. Poen. 361 liberare iuravisti me haud semel, sed -ns. Pseud. 1227 dixin, ut . . . caveres, -ns (habere sentiens *codd.*). Rud. 1167 circumspexi -ns (Vid. 64). TER. Haut. 881 ut nihil credas intellegere, nisi idem dictumst -ns. MART. 6, 49, 5 *cupressus non* saecula -es peracta . . . timet. 8, 42, 3 de nostro . . . -es laveris. APVL. met. 5, 6 prius . . . -es moriar quam. VVLG. eccles. 8, 12 peccator ex eo, quod -es facit malum. PASS. Barth. 2 p. 131, 12 -es flexis genibus per diem, -es per noctem. *nota*: VVLG. Marc. 10, 30 qui non accipiat -es tantum (ἑκατονταπλασίονα).

2 *in* ***multiplicatione*** *vel* ***compositus*** *cum minoribus numeris*: **a** *numeris additis*: COLVM. 5, 2, 1 ducimus -es centenos. ITALA Dan. 7, 10 (Tert. adv. Prax. 3 p. 231, 12) milies -es centena milia assistebant ei (LXX *et* VVLG. *v. supra p. 816, 19*). OROS. hist. 7, 7, 8 -es centena milia sestertium annua. FEST. p. 190, 31 *Dentatus* fertur -es et vicies . . . depugnasse (VAL. MAX. 3, 2, 24 PLIN. nat. 7, 101. 22, 9). COLVM. 5, 2, 3 -es vicies duceni quadrageni. **b** *numero* centena (centum) milia *supplendo*: *sic* centies sestertium: CIC. Pis. 86 sestertium -ns et octogiens . . . ex aerario tibi attributum. Phil. 2, 95 syngrapha sestertii -ns per legatos . . . facta. ad Q. fr. 2, 14, 4 ~~HS~~ -ns constituunt . . . pronuntiare. CAES. civ. 2, 18, 4 ~~HS~~ CLXXX . . . polliceri. NEP. Att. 5, 2 accepit circiter -ns sestertium. 14, 2 ut . . . in sestertio -ns affluentius vixerit quam. VELL. 1, 9, 6 bis miliens -ns sestertium. 2, 48, 4 accepto -es sestertio. VAL. MAX. 4, 8, 3 -es atque quinquagies sestertii summam. 7, 8, 4. SEN. dial. 11, 10, 4 -ns sestertio cenavit. 11, 10, 9. 10. benef. 4, 36, 2. PETRON. 53, 4 in arcam relatum est . . . sestertium -es. 74. 141 PLIN. nat. 9, 120 TAC. ann. 2, 47. 12, 53 Pallanti . . . -ns quinquagiens sestertium censuit consul (PLIN. epist. 7, 29, 2. 8, 6, 1 *et saepius*). 12, 58 -ns sestertii largitione. PLIN. epist. 10, 39, 1 sestertium, ut audio . . ., amplius -es hausit. SVET. vita Verg. p. 57. Vesp. 19 -ns (*opp.* centum . . . sestertia). *hinc* centies *absolute tamquam subst. neutr.*: CIC. Verr. 4, 163 ad . . . frumenti emptionem . . . prope -ns et viciens erogatum est. ASCON. tog. cand. p. 91 dives . . . nam amplius -es possederat. MART. 1, 99, 4 optarent tibi -es amici. 1, 99, 9 raptum tibi -es. 3, 22, 2 supererat -es tibi laxum. 5, 70, 2 infusum sibi . . . plenum . . . -es . . . peregit. 5, 70, 5 -es comesse. centiens aureorum: CELS. dig. 50, 16, 88 PAVL. dig. 32, 97. *de hominibus*: PLIN. nat. 7, 97 in deditionem acceptis hominum -ns viciens. *dub.* MACR. sat. 2, 4, 24 centum (*sc. sestertia*) promisit (*libertus*) per libellum, in quo virgulae superductae pars ultra pecuniae defectionem protendebatur vacante infra loco. Caesar occasione usus priori alterum -es manu iunxit *eqs.*

centifidus, -a, -um [*cf. c.* centum *et c.* bi-fidus. *Th.*]. *i. q. in centum partes fissus.* PRVD. c. Symm. 2, 890 dux daemon adest, qui parte sinistra -um confundit iter (*de via spatiosa quae ducit ad perditionem*).

centifolius, -a, -um [*cf.* ἑκατοντάφυλλος. *Th.*]. *nomen herbae. formae in* GLOSS.: centifolia, centifolium, centu(m)folia, centefolia. *translationes in* GLOSS.: ἑκατοντάφυλλον, ἑκατόφυλλον, μυριόφυλλον, βαλαύστιον, millefolium (mili fonion *cod.*). PLIN. nat. 21, 17 genus eius (*rosae*) quam -am vocant, quae est in Campania Italiae *eqs.* 21, 18 Caepio . . . negavit -am in coronas addi. SORAN. p. 112, 5 linienda est matrix acacia vino soluta vel -o marino trito. ANTH. 366 *tit.* de laude rosae centumfoliae. *v. sub* centum *p. 825, 24 et sub* centenarius *p. 814, 55.*

centigrānius, -a, -um *a* centum *et* granum. *nomen herbae.* PLIN. nat. 18, 94 fertilissima tritici genera ramosum ac (aut *codd.*) quod -um vocant.

centimālis *v.* centetalis.

centimanus, -ūs [*cf.* ἑκατόγχειρος, ἑκατόγχειρ. *Th.*]. PRISC. gramm. II 268, 7 hic -us, huius -us. III 182, 12 haec manus, ⟨hic?⟩ -us. 416, 30 *inter* ʽcompositiones . . . a nominibus numerorum'. GLOSS. ἑκατόνχειρ. GRAMM. suppl. 185, 7 -us centum manus habens. 185, 8 centi esse accusativum, quia eius videtur officio fungi. HOR. carm. 2, 17, 14 si resurgat -us Gyas (gigas *codd.*). 3, 4, 69 testis mearum -us Gyas (gigas *codd.*) sententiarum. OV. am. 2, 1, 12 -umque Gygen (*sic PS*). met. 3, 303 quo -um deiecerat igne Typhoea. trist. 4, 17, 18 -umque Gyan (*Guelf.*, gigen *Goth.*). BOETH. arithm. 1, 19 p. 40, 26 multis super naturam manibus natus, ut -us gigas. *cf.* Centemmanus *nom. propr.*

centimeter, -tra, -trum *a* centum *et* metrum. *i. quod centum metra continet.* SERV. gramm. IV 457, 1 (*de* ʽ*centum metris*') licet audacter, non tamen ineleganter, hunc libellum qui volet -um nominabit (*hinc subst.* BEDA gramm. VII 258, 21 sunt metra alia perplura, quae in libris -orum . . . quisque cupiet inveniet). SIDON. carm. 9, 264 non Persi rigor aut lepos Properti, sed nec -r Terentianus.

centimorbia, -ae *f. a* centum *et* morbus? *herbae nomen.* PS. DIOSC. herb. fem. 58 (57) centimorbia nascitur locis cultis *eqs.*

centinālis *v.* centetalis. **centinōdia** *v.* centenodia.

centipeda, -ae *f.* [*a* centum *et* pes. *Th.*]. *nomen bestiae.* ISID. orig. 12, 4, 33 centupeda a multitudine pedum dicta. GLOSS. III 433, 4 σκολοπένδρα (σκολλοπεναρα *cod.*) centumpeda. PLIN. nat. 1, 29, 39 scolopendra sive multipeda sive milipeda sive -a (*abl.*) sive onisco sive iulo (*idem fere* 1, 30, 16). 29, 136 milipeda, ab aliis -a aut multipeda dicta, animal est e vermibus terrae *eqs.* [30, 47 alii -am vocant *glossema, del. Urlichs*; *cf.* multipeda.] ARNOB. nat. 2, 52 lucusta mus sorex blatta rana -a. POL. SILV. nom. anim. chron. I 544, 1 *inter nomina insectorum.* *cf.* Centumpeda, centipedium, centipes.

centipedium σκολοπένδρα ANON. idiom. gen. gramm. IV 582, 73 *et* GLOSS. II 546, 64. *cf.* centipeda, centipes.

centipellio, -ōnis *f.* [*a* centum *et* pellis. *Th.*]. PLIN. nat. 28, 150 venter *cervi*, quem -em vocant. [*sard.* kentupuyone, *bonon.* tsintfoi, *engad.* čanfölya. *M.-L.*] *idem* **centipellis,** -is: SCHOL. Lucan. ed. Weber 1, 625 omenta vocat -em.

centipēs, -pedis. GLOSS. σκολοπένδρα, genus serpentis, nomen serpentis. *cf. vol. IV 697, 36.* PLIN. nat. 9, 145 scolopendrae . . ., quas -es vocant. [*sard.* kentubes, *hisp.* ciempies. *M.-L.*] *cf.* centipeda, centipedium. *Hey.*

centiplex, centiplico *v.* centupl-. **centippus** *v.* centhippus.

centivapōrus (centiuaperus *cod. bis*) sulphur vivus GLOSS. III 588, 19 (610, 4). *a* centum *et* vaporus. *Mbr.*

cento, -ōnis *m.* [*cf. c. gr.* κέντρων, *fortasse c. ind.* kanthā ʽ*vestis resarcita*'. *Th.*]. *legitur inde a* PLAVTO. [*it. merid.* centone, *sard.* bentone. *M.-L.*] *v. etiam* centro.

1 *proprie*: *i. q.* pannus, vestis e pannis confecta, *stratum, cilicium.* GLOSS. ex multis pellibus vestes confectae; filtra (*v. Ducange s. v. feltum*); cilicia. *cf. Kubitschek, PW. III 1932—1933; Marquardt-Mau, Privatleben p. 585 et adn. 9; Marquardt, Staatsverwaltung p. 530; Blümner, Technologie I 199; Masquelez*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

apud Daremberg-Saglio II p. 1013. Cato agr. 2, 3 -es, cuculiones familiam oportuisse sibi sarcire. 10, 5. 11, 5. 59 unde -es fiant. 135, 1 Romae tunicas, togas, saga, -es, sculponeas. or. frg. 18, 1 siquis eorum sub -e crepuit. Lucil. 1061 culcitulae accedunt privae -bus binis. Caes. civ. 2, 9 -esque insuper iniecerunt, ne aut tela tormentis immissa tabulationem perfringerent aut saxa ex catapultis latericium discuterent. 3, 44, 7 omnes ... milites aut ex coactis aut ex -bus aut ex coriis tunicas aut tegimenta fecerant, quibus tela vitarent. Colum. 1, 8, 9 -bus confectis. Petron. 14 pannuciam *vestem* ne -bus quidem bonis dignam. 15 quod nos -em exhibendum postularemus. Plin. nat. 9, 181 alio intus excipiente -bus raptum (*cf.* Gloss. V 521, 16 velum de multis pannis. 494, 22. 564, 59). Iuv. 6, 121 calidum veteri -e lupanar. Amm. 19, 8, 8 -em quem sub galea unus ferebat e nostris. 20, 11, 13 umectis scortis et -bus erant apertae materiae plures. Veg. mil. 4, 23 aliquanti -es et culcitas funibus chalant. Macr. sat. 1, 6, 30 scrofae cadaver sub -bus collocat, super quos uxor cubabat. *ad ignem prohibendum vel extinguendum cf. locos p. 820, 82 sqq. laudatos:* Sisenna hist. 107 puppes aceto madefactis -bus integuntur, quos supra perpetua classi suspensa cilicia obtenduntur. Caes. civ. 2, 10, 6 coria ..., ne rursus igni ac lapidibus corrumpantur, -bus conteguntur. Ulp. dig. 33, 7, 12, 18 acetum quoque, quod extinguendi incendii causa paratur, item -es sifones ... contineri plerique et Pegasus aiunt. Veg. mil. 4, 14 quae, ne exuratur incendio, coriis vel ciliciis -busque vestitur. 4, 15 ne immisso concremetur incendio, crudis ac recentibus coriis vel -bus operitur. 4, 17 ne tantum opus hostili concremetur incendio, diligentissime ex crudis coriis vel -bus communita. 4, 18 ut perruptis coriis vel -bus intrinsecus flamma condatur. *in imagine:* Plaut. Epid. 455 proin tu alium quaeras, cui -es sarcias (farcias *A*, fartias *B*, faruas *EI*, *corr. Lambinus; i. quem ludibrio habeas*). Lucil. 747 sarcinatorem esse summum, suere -em optume (*cf. Marx ad h. l.*).

2 *translate:* *cf.* Auson. 350, 31 -o quid sit absolvam. variis de locis sensibusque diversis quaedam carminis structura solidatur, in unum versum ut coeant aut caesi duo aut unus et sequens medius cum medio *eqs.* Aug. civ. 17, 15 ne more -um ad rem, quam volumus, tamquam versiculos decerpere videamur velut de grandi carmine, quod non de re illa, sed de alia longeque diversa reperiatur esse conscriptum. Isid. orig. 1, 39, 25 -es apud grammaticos vocari solent, qui de carminibus Homeri vel Vergilii ad propria opera more centonariorum ex multis hinc inde compositis in unum sarciunt corpus. *cf. Crusius, PW. III 1929—1932.* Iren. 2, 14, 2 quae apud omnes ... qui dicuntur philosophi, sunt dicta, haec congregant et quasi -em ... consarcientes. Auson. 350—360 *tit.* -o nuptialis. 350, 4 -em vocant qui primi hac concinnatione luserunt. 350, 55 hoc ... -is opusculum ut ille ludus tractatur. 350, 61 dices me composuisse -em. Epist. pontif. 700 Thiel (Gelas. 42) 8 -em de Christo Vergilianis compaginatum versibus apocryphum. Facund. defens. 6, 3 p. 666^{B} *ea* in unum -em redegerunt. Isid. vir. ill. 5 Proba ... componens -em de Christo Vergilianis coaptatum versiculis.

derivata: centonarius, centunculus. centonizare. *composita:* Homerocento, Vergiliocento. *Burger*

centoculus, -ī *m. a* centum *et* oculus. Hier. in Ezech. 1, 15 p. 17 qualem ... describunt fabulae poetarum Argum fuisse -um sive multorum oculorum. *Hey.*

centōnārius, -ī *m. a* cento. *legitur inde a* Laberio. *is qui centones consuit, vendit, ad incendia extinguenda et ad usus militares suppeditat; cf. Marquardt-Mau, Privatleben p. 585. 719; Blümner, Technologie I 199; Kubitschek, PW. III 1933 sq.; Hirschfeld, Sitzb. d. Wiener Akad. 107 p. 243 sqq.; Ruggiero, diz. epigr. II p. 180 sqq. in urbe Roma* (Corp. VI) *rarissime* (*v. auctores p. 821, 83*). Gloss. III 308, 24 κεντρωνοράφος centronarius (525, 49), *v. p. 822, 55.*

1 *absolute:* Laber. mim. tit. (Non. p. 107, 32) -us (*cf. Ribbeck, Gesch. der röm. Dichtung I p. 224*). Petron. 45 Echion -us. Cod. Theod. 16, 10, 20 (*a. 415*) chilarchos et -os ... censuimus removendos. Corp. V 1019, 9 opus ⟨cent⟩onariorum. 7263 ⟨cent⟩onar⟨iorum Se⟩gusino⟨rum⟩. IX 3837 culto⟨re⟩s centonari ⟨et dendr⟩of(ori). X 1282, 5 ⟨c⟩entonar⟨i⟩. Decret. centon. Lun. (Corp. XI 1354) 3 n(umerus) cent(onariorum). Corp. XII 523 add. ⟨cor⟩poratus centonar(ius) (1898 -us ho⟨no⟩ratus et sagarius ⟨cor⟩poratus. 410 centon⟨ar(i)⟩ corp⟨orati⟩ Massil⟨ienses⟩ pa⟨tron(o)⟩). 2824 -i Vgemenses. XIII 1805 loca ... -i suo impendio restituerunt. 1961 patrono centonarior(um) Lug(duni) consist(entium). V 50* (*titulus dubiae fidei*) Ti. Claudius Ti. l. Syntrophus vestiarius -us h. s. e.

2 collegium centonariorum: **a** *aliis opificibus non additis:* Corp. II 4318. III 1174. 1208 patrono colleg(ii) cent(onariorum) (V 6515. 7470. X 3910. Inscr. Notiz. degli scavi 1898 p. 406 patrono civit(atis) et collegi centonar(iorum)). III 3583. 4496^{a} ⟨m⟩agistri col(legii) vet⟨e⟩ranoru(m) centonarioru(m) (10335. V 3411. 3439. VI 7861 mag(ister) quinq(uennalis) conl(egii) cent(onariorum) lustri XI et decurio). V 2176. 2864. 3111. 3137. 4488 oficiales c(ollegii) cent(onariorum). 5283 collégium centónár(iorum). 5447 q(uaestor) collegi centonarior(um). 5658. 5914. 7357. 7452. 7485. 7595 genio c(ollegii) c(entonariorum) Alb(ensium) (XII 1282). 7776 c. c. 7906. VI 7861 viatores coll(egii) -orum. 7863 dec(urio) conl(egii) cent(onariorum) (7864. *cf.* 7861 *p. 821, 79*). 9254. IX 2686 quinq(ennalis) colleg(ii) centonar(iorum) (VI 7861 *v. p. 821, 79*). 2687. 5077. 5084. 5836. 5839. 5843. XI 4391. 5047 *bis.* Decret. centon. Sentin. (Corp. XI 5749) 3 Decret. centon. Ostr. (Corp. XI 5750) 3. Corp. XII 526. 2754 collegium centonarior[ior]um. **b** *simul nominantur:* *fabri:* Corp. III 1207 mater coll(egiorum) fabr(um) et cent(onariorum). 3554. 10519. V 749 praef(ectus) et patron(us) collegiorum fabr(um) et cent(onariorum) (V 8667. XII 700 fabror(um) naval(ium). 1020. 4488 coll(egiis) fabris (*pro* fabrum) et cent(onariorum). 5612. 5738 c⟨u⟩rat(or) arc(ae) coll(egii) fabr(um) et cent(onariorum) m(unicipii) M(ediolanensis) ... et allect(us) eidem coll(egio) et centurio (centuriae) VII. VII 5854. V suppl. ital. 870. IX 5368. 5653 (= Carm. epigr. 103^{A}). Inscr. Notiz. degli scavi 1907 p. 432 (*a. 323*) coll(egium) fab(rorum) et cc (*i. centonariorum*). *dendrophori:* Corp. V 1012 patron(o) coll(egii) cent(onariorum) et dend(rophororum). IX 5189 colleg(ium) centonarior(um) et dendrophororum. *fabri et dendrophori:* Cod. Theod. 14, 8, 1 (*a. 315*) in quibuscunque oppidis dendrophori fuerint, -orum atque fabrorum collegiis annectantur. Corp. V 2071 patrono collegiorum fab(rum) cent(onariorum) dend(rophororum) (XI 6362 patr(ono) VIvir(um) August(alium) itemq(ue) coll(egiorum) fabr(um) cent(onariorum) navic(ulariorum) dendr(ophorum) vicim(agistrorum) iuvenum forensium. 6378). V 5128. IX 5439. XI 6520. *fabri et nautae vel naviculari:* Corp. III 1209 patron(o) collegior(um) fabr(um) centonarior(um) et nautarum (XI 6362 *v. l. 19.* 6369 patrono VIvir(um) August(alium) et colleg(iorum) fabr(um) centonar(iorum) navicular(iorum)).
3 corpus centonariorum: Cod. Theod. 14, 8, 2 (*a. 369*) ne quis ex -orum corpore subtrahere se possit ad curiam. 12, 1, 162 (*a. 399*) ne relictis urbibus plures sese ad corpus -orum transferant. Corp. II 1167 ⟨c⟩orpus centonari⟨orum⟩. **4** centuria centonariorum: Corp. V 5446 centuria centonar(iorum) dolabr(ariorum) scalarior(um). *cf.* 5738 *supra l. 9.*

inde adi. **centōnārius**, -a, -um. Tert. praescr. 39 Homerocentones etiam vocari solent, qui de carminibus Homeri propria opera more centonario ex multis hinc inde compositis in unum sarciunt corpus.

centōnizo, -āre *a* cento (*notione sub 2 allata*). Gloss. V 228, 29 (*ad leg. XII tab.?*) occentavisset; concinnasset conposuisset condidisset centonizasset. 564, 62 -o (*deest interpretatio*). *Burger.*

centonōdia *v.* centenodia.

centrālis, -e *a* centrum. *in centro positus:* Plin. nat. 2, 86 terra -is. *neutr. subst.* centrale *i. q. centrum:* Mart. Cap. 6, 713 ad eius (*circuli*) circumferentiam ab uno -i lineae protentae.

centrātus, -a, -um [*a* centrum. *Th.*]. *centro distinctus:* Fulg. myth. 1, 12 Lampus (*equus Solis*) ... ardens, dum ad umbilicum diei (*cf. Plaut. Men. 155*) -um conscenderit circulum (Schol. Germ. Strozz. p. 196 *cf.* Mythogr. 2, 21 ad summum diei circulum).

centria, -ae *f.* [*a Graecis tractum, cf.* κέντριον. *Th.*]. **1** *musculus equorum:* Chiron 19 quae venae positae sunt in bracchiolis dextra sinistra abinterius, ubi -ae brachiolares sunt *eqs.* (Veg. mulom. 1, 25, 5 -ae, id est musculi brachiolares). **2** *spiculum scorpionis* (?): Comm. apol. 637 solus nequa⟨m⟩ populus -am erexit ad illum (*dominum*).

est ... aliud genus culicum, quos vocant **centrīnās** Plin. nat. 17, 255. *gr.* κεντρίνης.

centro, -ōnis *m.*, κέντρων, *i. q. vestis.* Gloss. III 380, 70 elevato -e introivi: ἠρμένῳ κέντρωνι εἰσῆλθον. *deriv. v. p. 821, 61.*

centron *v.* centrum. **centrōnārius** *v.* centonarius *p. 821, 61.*

? **centrōnēn** nominant huius modi flatum (κέγχρωνα) Hippocr. aer. 15.

centrōsās *gemmas* cote deprehendunt et pondere Plin. nat. 37, 98.

* **centrum**, -ī *n.* [*tractum a gr.* κέντρον. *Th.*]. centron: Apul. mund. 1 Ps. Cens. frg. 7, 1 Hyg. astr. 1, 2. 6. 8 Aug. civ. 13, 17 Macr. somn. 1, 20, 14. 1, 22, 4 Mart. Cap. 8, 814. 827. 849. 855. 857. *in carminibus non nisi apud* Auson. 336, 56 Sidon. carm. 15, 78 Alc. Avit. carm. 3, 2. Carm. de pond. 142 *legi.* Vitr., *qui primus adhibuit, saepius quam 70^{ies} usus est.*

1 *medium, punctum medium: cuiuslibet generis circuli sphaerae lineae:* Gloss. medium camerae sive caeli. punctum, medietas cuiuslibet, medietas vel punctus. Ps. Cens. frg. 7, 1 -on est nota circuli medii (Aug. ord. 1, 2, 3). Hyg. astr. 1, 2 -on est cuius ab initio circumductio sphaerae terminatur. Aug. civ. 13, 17 intimo terrae medio, quod geometrae -on vocant. Macr. somn. 1, 20, 14. 1, 22, 4 Mart. Cap. 8, 814. 827 Cassiod. art. p. 1214^{B} Isid. orig. 3, 12, 1. 19, 19, 10. *nota locutionem frequentiorem* -um medium. Vitr. 1, 6, 6 supraque eius loci *expoliti* -um medium collocetur aeneus gnomon. *ibid. ex puncto umbrae extremae* a -o circumagenda linea rotunditatis. 1, 6, 7 per ... medium -um lineae perducendae (1, 6, 12. 5, 6, 1. 5, 7, 1. 9, 7, 3. 4. 5 Ps. Cens. frg. 7, 2 Mart. Cap. 6, 714 Ps. Boeth. geom. p. 375). 1, 6, 12 in exaequata planitie -um. *ibid.* a -o ... diducto circino ad ... signum umbrae (9, 7, 2. 5 Mart. Cap. 8, 817 Ps. Boeth. geom. p. 379). 3, 5, 6 in eo loco *abaci* ... -um oculi *volutae* ⟨ponatur⟩ signeturque ex eo -o rotunda circinatio. 5, 3, 6 circuli *aquae* crescentes a -o quam latissime possint. 5, 5, 3 vox a scaena uti ab -o profusa. 5, 7, 1 in cornibus hemicyclii -a signan-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tur (9, 7, 5). 6, 8, 3 ad -um respondentes earum (*fornicationum cuneorum divisionum*) conclusurae (6, 8, 4). 6, 8, 4 cunei . . . per coagmenta ad -um se prementes. 7 praef. 11 certo loco -o constituto (9, 7, 2). 8, 5, 3 aquam . . . sphaeroides habere schema et ibi habere -um, quo loci habet orbis terrarum. 9, 1, 2 collocavitque *naturalis potestas* cardines *caeli* tamquam -a (10, 3, 2), unum a terra . . . in summo mundo . . . alterum . . . sub terra . . . ibique circum eos cardines orbiculos circum -a (9, 1, 15 canales . . . in rota *figuli* facti . . . circum -um) uti in torno perfecit (HYG. astr. 1, 6 p. 24, 10. 14. 25, 3 HYMN. Ambros. II 33, 2). *ibid.* media terra . . . -i loco . . . est collocata (PLIN. nat. 2, 63. 160. 176 APVL. mund. 1 HYG. astr. 1, 8 p. 27, 5 AMBR. hex. 1, 6, 22 MACR. somn. 1, 19, 11. 1, 20, 22 MART. CAP. 8, 849. 855 *cf.* CIC. Tusc. 1, 17, 40). VITR. 9, 1, 3 uti septentrionali parte . . . habeat altitudinem -um. 9, 1, 6. 15 quae *formica* proximum -um *in rota figuli* habuerit. 9, 7, 3 *novem partes* a planitia ad gnomonis -um. 9, 8, 8 horae disponuntur . . . ab -o dispositae in fronte. *ibid.* descriptioque ex XII caelestium signorum fit figura, cuius ex -o deformatur unum maius, alterum minus. 9, 9, 10 bulla in horologiis ingrediens per puncta contra -i tympani versationem. 10, 3, 2 inducuntur uti -a axiculi in orbiculos. *ibid.* supposita uti -o citimo porrecta pressione. 10, 3, 3 *sqq. similiter de -is* staterae, ansae gubernaculi, phalangae, iugi (*cf.* CARM. de pond. 142). PLIN. nat. 2, 63 *planetae* ab alio cuique -o apsides suae exurgunt *eqs.* 2, 81 *sol* in -um terrae incidens octavis in partibus Arietis et Librae (*cf.* SERV. Aen. 1, 742 ne incidat luna in -um terrae). *aliter* 2, 165 quo quid humilius sit propius a -o esse terrae *eqs.* (2, 64. 36, 73 AMBR. hex. 1, 6, 22 MART. CAP. 6, 610 ISID. nat. 12, 4. 21, 2). 18, 281 *circulus lacteus* solis -o bis aequinoctialem circulum secans (18, 282 SERV. ecl. 3, 105 ALC. AVIT. carm. 3, 2). IREN. 2, 4, 2. 2, 31, 1. MAR. VICTORIN. adv. Arrium 4, 24 *deum* sedere quasi in -o *τῶν πάντων ὄντων*. HYG. astr. 1, 4 maximi *circuli sphaerae* . . . sunt, qui eodem -o, quo sphaera, continentur. PS. AMBR. act. Seb. 55 climacterica . . . in -o nata. RVFIN. Clement. 9, 17 cum Mars -um tenens in domo sua ex tetragono respexerit Saturnum *eqs.* AVG. soliloq. 2, 20, 35 *ab circulo* lineas ad -um ducimus. MACR. somn. 1, 19, 11 nihil *in sphaera, quae volvitur,* manet immobile praeter -um. MART. CAP. 6, 597 *gnomonis* umbrae prolixitas aequinoctio -i sui aestimatione dimensa. 8, 857 *planetae* circulorum suorum -on in sole constituunt. CASSIAN. conl. 24, 6, 1 siquis teretis absidae cameram volens in sublime concludere subtilissimi illius -i, lineam iugiter circumducat. SIDON. epist. 8, 11, 9 super -o Mars apocatastaticus. carm. 14 praef. 2 mentionem -i proportionis diastematum climatum . . . epithalamio conducibilem. 15, 78 *ut* pendeat . . . totum *mundi* . . . ab origine -i. CLAVD. MAM. anim. 1, 25 p. 91, 4 *cum circini radium* a -o extrinsecus circumduxeris, attende . . . -i potentiam ab stabili radio illum qui circumagitur radium regere. BOETH. mus. 1, 14 *motus undarum* revertitur . . . quasi ad -um. PS. BOETH. geom. p. 377 -o . . . circulum designare. p. 379 aequaliter a -o distare. p. 387. 390. *nota de numerorum serie*: AVSON. 336, 56 numero in toto positus *unus numerus* sub acumine -i distinguit solidos coebo pergente trientes. MART. CAP. 7, 733 *trias* -um medietatis ad initium finemque interstitiorum aequalitate componit.

2 *punctum; medium punctum corporis, partium corporis, rerum corporearum, interdum fere linea in medio posita*: VITR. 3, 1, 3 corporis -um medium naturaliter est umbilicus. CHIRON 56 de -o oculi (VINDIC. med. 19). AVG. gen. ad litt. 7, 13 p. 212, 16 *de cerebri* medio velut -o quodam . . . ad sensus ceteros tenues fistulae deducuntur. epist. 137, 8. VITR. 1, 5, 5 in rotundationibus *turrium* . . . cuneos ad -um adigendo *machinae* laedere non possunt. 3, 5, 4 columnae sunt medianae in pronao et postico ad perpendiculum medii -i collocandae. PLIN. nat. 37, 28 infestantur *crystalli* . . . praeduro fragilique -o, item sale appellato (37, 120. 132). *cf.* 16, 198 inveniuntur in quibusdam *arboribus*, sicut in marmore, -a, id est duritia clavo similis. AMBR. hex. 3, 16, 68 ab ipso -o *pineae* distantibus . . . mensuris.

3 *virga altera circini, acumen virgae*: VITR. 1, 2, 2 scaenographia est frontis et laterum abscedentium adumbratio ad circinique -um omnium linearum responsus. 1, 6, 7 -umque collocandum in meridiana linea. 1, 6, 13 ponendum est. 3, 1, 3. 3, 5, 7. 4, 3, 9. 5, 6, 1. 5, 7, 1. 9, 7, 4. 6. AMBR. hex. 1, 3, 10 si circuitum . . . graphio ducas vel -o exprimas.

4 *spina, aculeus*: PLIN. nat. 10, 156 quibus *gallinis* -a *sunt*, fecunditas rara et incubatio ovis noxia.

derivata: centralis, centratus, centrosus (*graeca* centria, centrines). *Bannier.*

centuculāris *i. q.* centuncularis. *v.* centunculus *p. 830, 7.*

×1. centum *num. card.* [*i. q. hibern.* cēt *got.* hund *ind.* śatám *lituan.* szimtas '*centum*'; *cf. c. gr.* ἑκατόν. *cf. Bopp, Vergl. Gramm. II*[3] *86 sq. Th.*]. centu: CORP. VIII 1246 -u et X. 4523 -u et duo. CARM. epigr. 1329, 2 vivere debueras, annis fere -u licebat. *cf.* 1328, 2. *v. sub* Centumcellae. cento: *codd. aliq.* GREG. TVR. Franc. 8, 3 stell. 38. *κέντον*: METROL. I p. 307, 11 *v. p. 824, 11.* PROCOP. bell. Pers. 1, 22, 5. centi- *in compos.: v. sub* centimanus. *notatur per* C (SVET. Aug. 97 *al. v. p. 2, 6.* LYD. mens. 1, 21 *τοῦ σίγμα στοιχείου, δι' οὗ τὸν ἑκατὸν ἀριθμὸν οἱ Ῥωμαῖοι σημειοῦνται — ἐστὶ γὰρ παρ' αὐτοῖς τὸ*

λεγόμενον κάππα μικρόν): PRISC. gramm. III 407, 6 -m . . . per principalem nominis litteram C *notant. in titulis saepe, ut*: S. C. de Bacch. (Corp. X 104) 6. 9. 18 LEX repetund. (Corp. I 198) 24 *al.* MON. Ancyr. 5, 8 LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (Corp. XIV 2112) 1, 21 CORP. XIV 170. XI 6481 *al.* VIII 270 TEST. Galli (Corp. XIII 5708) 2, 6. *in codicibus passim, maxime in numeris compositis; de codd.* CAES. *v. Meusel in lex.; in cod. Veron.* GAI *saepius;* SALL. Catil. 30, 6 S(estertia) C(entum) *Paris. duo, Basil., Nazar. nota* CIC. Verr. 3, 66 (*al.*) C milia. NOT. Tir. 61, 52 (61, 71 C -m milia). *cf. sub* centumviri. ISID. orig. 3, 3, 5 -m . . . vocati a 'cantho', quod est circulus. METROL. I p. 307, 11 *κέντον . . . Ῥωμαῖοι τὰ ρ' φασί* (PROCOP. bell. Pers. 1, 22, 5). GLOSS. *ἑκατόν* (*cf. p. 827, 78*). AVG. civ. 20, 7 decem . . . deciens ducta fiunt -m. *inter nomina aptota enumerat* DON. gramm. IV 377, 27, *inter monoptota* GRAMM. suppl. 88, 30. *pro subst. indeclin.: v. infra l. 41. 69. p. 825, 42 al.* [*locis corruptis, mutilis*: PLAVT. Fest. p. 306, 29 LVCIL. 1051 LAMPR. Alex. 59, 1.] [*it.* cento, *francog.* cent, *hisp.* ciento. *M.-L.*]

I *numerus* ***finitus***: **A** ***simplex***: **1** *arbitrarius, fortuitus, exempli causa sumptus, sive exactus sive corrotundatus* ('*decies decem*' *vel* '*plus minus centum*'): *animantium*: PLAVT. Mil. 42 -m in Cilicia et quinquaginta, -m in Scytholatronia . . . sunt homines quos tu occidisti. LVCIL. 634 viginti domi an triginta an (vel *codd.*) -m cibicidas alas. CIC. Verr. 2, 14 cum ⟨eum⟩ . . . amplius -m cives . . . cognoscerent. ad Q. fr. 2, 8, 2 machaerophoris -m sequentibus. dom. 80. CATVLL. 37, 7 continenter . . . sedetis insulsi -m an ducenti. CAES. Gall. 1, 37, 3 pagos -m Sueborum (4, 1, 4 TAC. Germ. 39). VARRO rust. 2, 4, 22 in -m sues decem verres satis esse. VERG. Aen. 1, 705 -m *famulae* . . . totidemque pares aetate ministri (VAL. FL. 2, 652). VAL. MAX. 8, 15, 1 ex omnibus matronis -m, ex -m . . . decem sorte ductae (PLIN. nat. 7, 120 SOL. 1, 126). PLIN. nat. praef. 17 ex exquisitis auctoribus -m. 8, 53 -m . . . iubatorum *leonum pugnam* (8, 131 *ursi, venatores in circo. sim. in ludis* VOPISC. Car. 19, 2 SPART. Hadr. 19, 7 CAPITOL. Pius 10, 9 *al.* AMM 31, 10, 19. *cf. p. 825, 62*). 35, 99 -m homines tabula ea complexus *Aristides.* GAIVS inst. 1, 43 praescribit lex *Fufia Caninia*, ne cui plures manumittere liceat quam C (VLP. reg. 1, 24 PAVL. sent. 4, 14, 4 VOPISC. Tac. 10, 7). VVLG. III reg. 18, 4 IV reg. 4, 43 I par. 12, 14. eccles. 6, 3 si genuerit quispiam -m liberos. Matth. 18, 12 si fuerint alicui -m oves et erraverit una ex eis (TERT. pudic. 9 p. 235, 28 *de hoc loco*: quare -m oves? . . . necesse era[n]t, ⟨ut⟩, qui unius peccatoris salutem gratissimam [a] deo volebat exprimere, aliquam numeri quantitatem nominaret. *cf. infra l. 68/9*). *subst. om.*: LIV. 37, 38, 7 pepulerunt hostes -m ex iis occisis, -m ferme captis. VERS. Quint. inst. 7, 9, 8 quinquaginta ubi erant -m inde occidit Achilles. TERT. adv. Val. 8 p. 186, 19 ARNOB. nat. 1, 46. VVLG. lev. 26, 8 persequentur . . . -m de vobis decem millia. Am. 5, 3. CORP. VIII 270, 9 in senatu fuerunt C ⟨. . .⟩. *nummorum sim.*: PLAVT. Poen. 734 -m nummis minus dicetur. Rud. 1314 *infuerunt* -m minaria (mna *codd.*) Philippa in pasceolo. CIC. Pis. 90 Achaeorum -m talentis. leg. 2, 53 partitionis caput scriptum caute, ut -m nummi deducerentur. CATVLL. 23, 27 sestertia quae soles precari -m desine (SALL. Catil. 30, 6 servo libertatem et sestertia -m). VARRO Men. 81 NEP. Timoth. 3, 5 hist. 8 (Plin. nat. 9, 137). HOR. ars 326 assem . . . in partes -m diducere (PETRON. 58, 7). LIV. 27, 10, 13 additum . . . consuli -m pondo auri praecipuum. PAVL. FEST. p. 24 aestimaverunt . . . bovem centussis, hoc est . . . -m assibus (p. 54). PETRON. 43, 2 reliquisse solida -m. MART. 2, 63, 1. 4, 28, 5 -m dominos novae monetae. 10, 75, 9. 11, 27, 12 IVV. 1, 92. LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (Corp. XIV 2112) 1, 21 dabit . . . ~~HS~~ C n. APVL. met. 1, 24 *al.* VVLG. deut. 22, 19 condemnantes . . . -m siclis argenti. II par. 36, 3 COD. Iust. 5, 37, 27 *al.* INST. Iust. 3, 7, 3 *v. p. 813, 54.* CORP. X 6102. XIV 170. *ap.* ICTOS: EDICT. praet. Vlp. dig. 47, 12, 3 ei -m aureorum actionem dabo. ALF. dig. 30, 106 aureos -m Licinio damnas esto (*et sic saepe exempli causa*). VENVL. dig. 48, 11, 6, 2 neve *magistratus* plus doni muneris in anno accipiant quam quod sit aureorum -m. GAIVS dig. 29, 5, 25, 1 poena in -m aureos extenditur. VLP. dig. 11, 4, 1, 2 multa . . . -m solidorum. 50, 13, 1, 13 licita . . . quantitas intellegitur pro singulis causis usque ad -m aureos. MARCIAN. dig. 47, 22, 3, 2 poena . . . aureorum -m (MOD. dig. 48, 14, 1, 1. 4). PAVL. sent. 5, 9, 1 *res* maior . . . -m sestertiis. VVLG. Matth. 18, 28 debebat ei -m denarios (*cf. supra l. 37*). *subst. om.*: LEX reg. Fest. p. 189 (*loco corrupto*) C. qui ceperit ex aere dato (*cf.* PLVT. Marc. 8 *λαμβάνειν γέρας ἀσσάρια . . . ἑκατόν*). PLAVT. Merc. 440 quinquaginta poscit. :: non -m datur (*sc. minis, cf.* 437). MART. 4, 37, 1 -m Coranus et ducenta Mancinus, trecenta debet Titius *eqs.* 4, 61, 12 hereditatis tibi trecenta venisse et mane -m et post meridiem -m. 6, 5, 2 mutua des -m (*cf.* 6, 20, 1). 9, 102, 2. ALF. dig. 33, 1, 22 *et saepe ap.* ICTOS. *nota*: IAVOL. dig. 23, 4, 32 pr. fundum aestimatum -m. IVLIAN. dig. 2, 10, 3, 4 actio mihi -m . . . competebat. 35, 2, 87 pr. qui fundum solum in bonis -m (*sc. millium nummum*) relinquebat (VENVL. dig. 42, 8, 25, 6 *al.*). MARCELL. dig. 46, 3, 67 -m debitorem decem acceptis liberare. PAVL. dig. 13, 4, 10 -m et viginti condemnare. *et sic passim.* GELL. 2, 24, 6 -m aeris. SCAEV. dig. 33, 1, 18, 1 alumno suo -m et menstruos decem et annuos -m dari voluit. *variarum rerum*: PLAVT. Asin. 301 nudus vinctus -m pondo es, quando pendes per pedes (*sequitur argumentum scurrile; cf. sub* centumpondium).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CIC. inv. 2, 116 vasorum . . . -m pondo. Flacc. 68 auri pondo -m paulo minus. LIV. 35, 23, 11. 36, 35, 13 *al.* VITR. 7, 8, 2 QVINT. inst. 6, 3, 79. 7, 9, 9 LEX met. Vipasc. (Corp. II 5181) 51 IAVOL. dig. 33, 6, 7, 1 VLP. dig. 34, 2, 19, 2. 3. SCAEV. dig. 34, 2, 38, 2 signum dei ex libris -m. CATO agr. 1, 7 praedium . . . primum . . . de omnibus agris optimoque loco iugera agri -m (VARRO rust. 1, 18, 1 *al.*). HOR. sat. 1, 1, 50 quid referat . . . iugera -m an mille aret. VAL. MAX. 4, 3, 4 agri -m iugeribus . . . donaretur. ALF. dig. 21, 2, 45. VARRO rust. 1, 44, 2 ex modio nasci -m (SIL. 9, 205 rura . . . -m Cereri fruticantia culmis). LVCIL. 327 tu milli nummum potes uno quaerere -m (*ostrea? v. Marx ad loc.*). NEP. Them. 1, 2 classis -m navium aedificaretur (LIV. 24, 11, 6 *al.*). HOR. epist. 1, 6, 41 chlamydes. VAL. MAX. 3, 7 ext. 1 *versus.* SEN. epist. 77, 16 nihil interest, -m per vesicam tuam an mille amphorae transeant. PETRON. 71, 6 sint in fronte *monumenti* pedes -m. PLIN. nat. 4, 2 Talarus mons, -m fontibus . . . Theopompo celebratus (SOL. 7, 1). 18, 95 scapus unus -m fabis onustus. SIL. 6, 153 serpens -m porrectus in ulnas (PLIN. nat. 8, 37 CXX pedum). STAT. silv. 1 praef. 19 -m (ceterum *m*) hos versus, quos in equum maximum feci (*sunt* CVII). MART. 1, 118 cui legisse satis non est epigrammata -m, nil illi satis est . . . mali (*de* CXVII *epigrammatis libri* I). 2, 14, 9 -m pendentia tecta columnis (*de hecatostylo; cf.* 3, 19, 1). MART. 10, 79, 6 castaneas -m sevit Otacilius. TAC. hist. 3, 71 qua Tarpeia rupes -m gradibus aditur. POMPON. dig. 33, 6, 2, 1 si -m amphorae . . . tibi legatae sint. ANTH. 366, 3 -m foliis rosa Cypridis extat (*v.* centifolius). VVLG. exod. 27, 9 -m cubitos unum latus *tabernaculi* tenebit in longitudine. *talia saepius.* *a n n o r u m, dierum, al. incorporalium* (*cf. sub 2*): CIC. Pis. 10 -m prope annos leges . . . tenueramus. orat. 176 prope . . . -m . . . annos. VARRO rust. 1, 57, 1 milium *manere* plus annos C. ALF. dig. 5, 1, 76 populum eundem hoc tempore putari qui abhinc -m annis fuissent. HOR. epist. 2, 1, 36 scriptor abhinc annos -m qui decidit. 2, 1, 39 LIV. 1, 18, 2 VAL. MAX. 8, 1 ambust. 2. ORAT. imp. Claud. (Corp. XIII 1668) 2, 33 -m annorum immobilem fidem. PETRON. 34, 6 Falernum . . . annorum -m. PLIN. nat. 7, 157 *al.* TAC. dial. 25 tamquam parum proprie antiqui vocarentur, quos satis constat ante -m annos fuisse. ann. 3, 55 FLOR. epit. 2, 19, 2 *al.* SOL. 49, 11 *cameli* durant in annos -m. VOPISC. Tac. 15, 4. VVLG. Sirach 41, 6 sive decem sive -m sive mille anni. Is. 65, 20 CORP. IX 136. VIII 23814 vix(it) annos -m. PLIN. nat. 6, 83 cavent a solstitio maxime -m dies. POMPON. dig. 36, 2, 22, 1 *et al.* ICTI. AMM. 22, 15, 12 *Nilus* diebus . . . -m sublatius fluens. CIC. div. 1, 23 -m Venerios, si quadringentos talos ieceris, casu futuros putas? 2, 48. *a b s o l u t e p r o s u b s t.*: VARRO ling. 9, 82 numeri . . . usque a quattuor ad -m. 9, 87 centenarius *gradus* a -m ⟨ad⟩ nongenta. 10, 43 -m ducenta quadringenta. *ibid. logos* est ut unum ad decem, sic decem ad -m (QVINT. inst. 5, 11, 34 ut unum ad decem, ⟨ita⟩ decem ad -m). GRAMM. suppl. 88, 30 *al.* FAV. EVL. p. 5, 8 AVG. civ. 20, 7 p. 421. VVLG. Marc. 4, 8 afferebat unum *semen* triginta, unum sexaginta et unum -m (*sec. graec.* ἓν τριάκοντα κτλ., *at var. lect.* εἰς τριάκ. κτλ.; *item* VVLG. Marc. 4, 20 qui . . . suscipiunt *verbum* et fructificant, unum triginta *eqs., ubi gr. codd.* εν *i. vel* ἐν *vel* ἓν) *hinc* EVCHER. form. 10 p. 62, 4 -m *refertur* ad martyrum fructum sive virginum.

2 *s o l l e m n i s, l e g i t i m u s*: *h o m i n u m* (centum viri *v. s. v., sed cf. l. 65/6*): S. C. de Bacch. (Corp. X 104) 6 *de Bacanalibus* utei senatus noster decerneret, dum ne minus senatorbus C adesent *eqs.* 9. 18. LEX repetund. (Corp. I 198) 24 quos C is quei petet ex h. l. ediderit, de eis iudices qu⟨os volet L legat⟩. 38 ⟨quei ex e⟩is C ioudicis (*i. nom.*) L lectei erunt. CIC. leg. agr. 2, 96 -m decuriones, decem augures. CAES. Gall. 6, 4, 4 obsidibus imperatis -m (SALL. hist. 2, 87 C 13 LIV. 30, 37, 6). VERG. Aen. 7, 153 -m oratores augusta ad moenia regis ire iubet (11, 331 *cf.* CVRT. 5, 5, 22. 9, 7, 12 SPART. Sept. Sev. 6, 1). HOR. sat. 2, 3, 85 gladiatorum dare -m . . . populo paria (PERS. 6, 48. *cf. p. 824, 30 sqq.*). PROP. 4, 1, 14 -m illi . . . senatus erat (LIV. 1, 8, 7 -m creat senatores *Romulus.* 1, 17, 5. 7. 1, 35, 6 VELL. 1, 8, 6 VOPISC. Tac. 1, 2). OV. ars 3, 527 huic -m commisit vite regendos (STAT. silv. 5, 1, 95 -m valeat frenare, *sc. primus pilus; cf. Vollmer ad l.* MART. 10, 26, 2 -m dux memorande viris. FLOR. Verg. p. 187, 7 *cf.* VEG. mil. 2, 8). fast. 3, 127 pares (patres *V*) -m denos secrevit in orbes Romulus. PAVL. FEST. p. 53 centuria . . . -m homines. PLIN. nat. 8, 185 *apis* deducitur Memphim a sacerdotibus -m (SOL. 32, 18 AMM. 22, 14, 8). STAT. silv. 4, 9, 16 foro tonabas aut -m prope iudices. *b e s t i a r u m*: *de hecatombe*: CATVLL. 64, 389 annua cum festis venissent sacra diebus conspexit terra -m procumbere tauros. VERG. Aen. 7, 93 -m lanigeras mactabat rite bidentes (SERV. aut pro qualitate fortunae, unde et 'rite' dixit; aut finitum pro infinito posuit). HOR. epod. 17, 39 OV. met. 8, 152 trist. 2, 75 LIV. 28, 38, 8. 42, 51, 2. SIL. 12, 333 altaria fument -m festa Iovi, -m cadat hostia cultris. STAT. silv. 2, 7, 16 -m . . . stent altaria victimaeque -m. FLOR. epit. 4, 2, 94 nec perlitare -m victimis potuerat. 4, 8, 2 CAPITOL. Max. Balb. 11, 5 HYG. fab. 118 p. 102, 23. VERG. Aen. 1, 635 *Dido sociis Aeneae* mittit viginti tauros, magnorum . . . -m terga suum pinguis -m . . . agnos. LIV. 7, 37, 1 *consul Decium* aurea corona . . . et -m bubus . . . donat (PLIN. nat. 22, 9). 7, 37, 3 STAT. Theb. 6, 265. *v a r i a r u m r e r u m* (*corporalium*): VARRO ling. 5, 35 centuria (*agri*) prim⟨um⟩ a -m iugeribus dicta est (rust. 1, 10, 2 COLVM. 5, 1, 7). rust. 1, 10, 1 versum dicunt -m pedes quoquo versum quadratum. COLVM. 5, 1, 6 candetum appellant in areis urbanis spatium -m pedum (*cf. s. v. p. 236, 31*). 5, 1, 9 pedes -m . . . scripulum. VERG. georg. 3, 18 -m quadriiugos agitabo ad flumina currus (*cf.* SERV. *ad l.*). VERG. Aen. 1, 416 *Paphus*, ubi templum illi (*Veneri*) -mque Sabaeo ture calent arae (*aliter* 4, 199? *v. p. 828, 21.* *sim.* OV. fast. 6, 55 SIL. 1, 92. 7, 457. 12, 333 *v. p. 825, 77* STAT. Theb. 2, 736. 5, 61 CAPITOL. Max. Balb. 11, 5). OV. met. 13, 953 purgante nefas noviens mihi carmine dicto pectora fluminibus iubeor supponere -m. IVV. 6, 518 nisi se -m lustraverit ovis. MART. 1, 59, 1 dant Baiana mihi quadrantes sportula -m. 3, 7, 1 -m miselli iam valete quadrantes. 4, 68, 1. 6, 88, 4. 10, 70, 13. 10, 74, 4. 10, 75, 11 IVV. 1, 120. *v. Marquardt-Mau, Privatleben p. 211 not. 7.* *a n n o r u m, d i e r u m*: *spatium saeculi, vitae humanae* (*cf. p. 825, 26 sqq.*): VARRO ling. 6, 11 saeclum spatium annorum -m vocarunt (PAVL. FEST. p. 328 AVG. civ. 3, 18. *sed cf. p. 827, 70 sqq.*). PANEG. in Mess. 113 -m fecundos Titan renovaverit annos. TIB. 2, 4, 45 -m licet annos vixerit (*sic de meta vitae humanae*: VAL. MAX. 9, 13 ext. 1 SEN. dial. 10, 17, 2 epist. 74, 27. GAIVS dig. 7, 1, 56 placuit -m annos tuendos esse municipes, quia is finis vitae longaevi hominis est. 33, 2, 8 VVLG. Sirach 18, 8 COD. Iust. 1, 2, 23, 2. 4 NOVELL. Iust. 9, 1, 111 praef. CARM. epigr. 1328, 2 vivere debueras, annis fere C licebat [1329, 2]. *cf. p. 827, 60 sqq.*). PLIN. nat. 6, 91 *in Taprobane* vitam hominum -m annis modicam (SOL. 53, 12). *cf.* OV. met. 12, 188. 14, 140 PALLAD. hist. mon. II 13 p. 367C. PELAG. in Rom. 2 p. 654A nos cum parvi temporis simus, annos -m aeternitatem putamus. VERG. Aen. 6, 329 *insepulti* -m errant annos . . . haec litora (*Cocyti*) circum (*cf.* SERV. *ad* 6, 325 *et Norden comm. p. 10*). LIV. 1, 15, 5 in -m annos indutiae datae (7, 20, 8). *cf.* 6, 28, 7 GALLICAN. Avid. 4, 9. LEX repetund. (Corp. I 198) 63 dum nei longius C dies edat. LIV. 38, 11, 5 *capti* intra dies -m . . . tradantur. PAVL. FEST. p. 97 ne amplius -m diebus lugeretur. *a c t i o n u m*: PETRON. 28, 7 quisquis servus sine . . . iussu . . . exierit, accipiet plagas -m. VVLG. prov. 17, 10 plus proficit correptio apud prudentem, quam -m plagae apud stultum. SVET. Dom. 4 quo facilius -m missus peragerentur.

3 *i n f a b u l i s v e l a p. p o e t a s* (*similia v. sub II*): *sic* centum *dicuntur: nymphae* (*cf.* VERG. georg. 4, 383 *p. 828, 14*): OV. am. 3, 6, 63 -m aut plures. CLAVD. 24, 259. *Nereides* (PLATO Critias 116E): PROP. 3, 7, 67. OV. fast. 6, 499 Panope -mque sorores. EPICED. Drusi 437 GRATT. 17? (*loco corrupto*). *numina infera*: VERG. Aen. 4, 510 ter -m tonat ore deos (SERV. non tercentum deos, sed tonat ter -m numina Hecates. *v. quae sequuntur*). *capita hydrae*: VERG. Aen. 7, 658 Aventinus clipeo . . . -m angues cinctamque gerit serpentibus hydram. OV. met. 9, 71 de -m . . . caput est . . . recisum. SEN. Herc. O. 1193 -m anguibus vallatus *Hercules.* 1535 SIL. 2, 158. *capillus Tisiphonae*: STAT. Theb. 1, 103 -m illi stantes umbrabant ora cerastae (SCHOL. -m pro innumerabilibus posuit). *capillus Typhonis*: HYG. fab. 152 p. 26, 4 *Typhoni* -m capita draconum ex umeris enata erant. *cf.* HOR. carm. 3, 11, 17 quamvis furiale -m muniant angues caput *Cerberi.* *brachia gigantis*: VERG. Aen. 10, 564 *cf.* centeni *p. 816, 24.* OV. met. 1, 183 CLAVD. rapt. Pros. 3, 188. *cf.* STAT. Ach. 1, 210 Aegaeona . . . missa *Thetis* sequi -mque dei numerare catenas. *oculi Argi*: OV. am. 3, 4, 19 -m fronte oculos, -m cervice gerebat. met. 1, 625. 721 -m . . . oculos nox occupat una. *cf. p. 828, 37.* *urbes, populi Cretae*: VERG. Aen. 3, 106 *Cretes* -m urbes habitant (SERV. *Creta* hecatompolis dicta est). HOR. epod. 9, 29 carm. 3, 27, 33 OV. epist. 10, 67 ars 1, 297. met. 7, 481 rector populorum . . . -m. 9, 666. 13, 707 SEN. Herc. f. 230 Tro. 820 Herc. O. 27. 1876 apocol. 12, 26 MELA 2, 112 PLIN. nat. 4, 58 SIL. 14, 40 STAT. Theb. 12, 667 (*v.* centeni *p. 816, 29*) POMP. gramm. V 255, 1 SOL. 11, 4. *portae Thebarum*: MELA 1, 60 Thebae . . . -m portas sive, ut alii aiunt, -m aulas habent. PLIN. nat. 5, 60. 36, 94 IVV. 15, 6 AMM. 17, 4, 2 HYG. fab. 275 p. 151, 11. *aditus antri Cumani*: *v. p. 828, 22.*

B *numerus* **compositus** (*vel in compositis*): **1** *generatim*: **a** *a d d i t i s m i n o r i b u s n u m e r a l i b u s*: PLAVT. Mil. 42 -m . . . et quinquaginta. CIC. Verr. 2, 30 C et X dies. *ibid.* C et VIII. 4, 120 -m et unum aratores. rep. 2, 18 -m et octo annis. off. 2, 75 -m et decem. Cato 13. CAES. Gall. 1, 31, 5 -m et XX milium. 1, 29, 3 milium C et decem. LIV. 25, 5, 4 intra -m annos et viginti. 28, 45, 17 tritici -m et (*om.* Σ) viginti milia modium. 33, 17, 7. 38, 9, 13 *al.* MON. Ancyr. 3, 19. VITR. 10, 11, 3 C et LX. *ibid.* C et LXXX. PAVL. FEST. p. 58 -m et quinque. p. 113 *al.* VELL. 1, 7, 1 *al.* VAL. MAX. 1, 8 ext. 19 *al.* 8, 13, 4 -m . . . et XXX. SEN. dial. 5, 21, 3 C et LXXX. 10, 13, 8 CVRT. 4, 3, 11 *al.* PLIN. nat. 7, 168 QVINT. inst. 3, 1, 9 TAC. dial. 17 *al.* PLIN. epist. 6, 33, 3 SVET. Iul. 68 *al.* FLOR. epit. 1 praef. 1 *al.* POMPON. dig. 1, 2, 2, 43 PAVL. dig. 13, 4, 10 SOL. 27, 11 *al.* AVIEN. ora 339 VVLG. deut. 34, 7 *al.* *alia v. Neue-Wagener II³ 299.* CVRT. 8, 13, 6 CLXXX et V. TREB. Claud. 2, 5 -m et viginti quinque. FILASTR. 21, 5 -m . . . et octoginta quinque milia (VVLG. IV reg. 19, 35 -m octog. quinq.). AVG. civ. 16, 10 p. 140 -m et triginta et quattuor. *inverso ordine* (*cf. p. 827, 21*): VAL. MAX. 8, 13 ext. 5 septem et L et -m annos. CENS. 17, 6 p. 32, 15 sextum *saeculum* undeviginti et -m *annorum.* GALLICAN. Avid. 4, 3 octoginta et -m. RVT. NAM. 2, 26 triginta et -m milia. AVG. civ. 15, 15 p. 89 quinque et -m. CAES.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

civ. 3, 10, 5 civium Romanorum -m atque xxx. VAL. MAX. 3, 7, 10 c ac xxx navium. 8, 1 absol. 10 SVET. Iul. 68 Vit. 10 FLOR. epit. 4, 2, 40 IVL. VAL. 1, 42. CATO agr. 60 lupini modios -m viginti (3, 5 *trad.* CXX). CIC. Verr. 3, 119 -m triginta milia. Brut. 65 orationes amplius -m quinquaginta. Cato 69 -m viginti. rep. 2, 39 -m quattuor. CAES. Gall. 5, 40, 2 turres . . . -m XX. 7, 3, 3 -m XL. VARRO rust. 2, 5, 16. LIV. 3, 3, 9 -m quattuor milia (CIIII *MPF*). 3, 24, 10. 3, 36, 4 -m viginti lictores. 7, 37, 16 *al.* 27, 1, 2 -m decem milia hordei. *et saepe.* VELL. 2, 12, 4 -m quinquaginta milia. 2, 15, 1 CVRT. 3, 11, 27 COLVM. 11, 2, 47 PLIN. nat. 2, 59 *al.* FRONTIN. aq. 15 *al.* TAC. hist. 1, 44 *al.* PLIN. epist. 3, 5, 17 SVET. Iul. 41 *al.* FLOR. epit. 1 praef. 1 *al.* SCAEV. dig. 32, 37, 2 *et al.* ICTI. TERT. adv. Marc. 1, 19 VVLG. gen. 5, 3 *al.* *nota* II Macc. 4, 9 promittebat et alia -m quinquaginta. *alia v. Neue-Wagener II*³ *299.* LIV. 8, 8, 8 -m octoginta sex homines. 23, 23, 7 *al.* VELL. 1, 12, 5 *al.* COLVM. 2, 17, 7. *et passim.* *nota*: CENS. 15, 3 p. 28, 21 uno minus -m *annos*. 18, 5 p. 37, 17. *de structura cf.* BELL. Hisp. 15, 4 adversariorum ceciderunt CXXIII. 21, 2 ex quibus effugerunt CXX. CVRT. 3, 11, 27. **b** *accedentibus maioribus numeralibus*: VARRO rust. 3, 1, 3 duo milia annorum et -m. frg. Gell. 1, 16, 3. LIV. 10, 17, 4 duo milia Samnitium et -m. 10, 19, 22 duo milia et -m viginti. VVLG. iud. 16, 5 *al.* *inversum*: PLAVT. Rud. 1328 mille dabo nummum *eqs.* . . . vin -m et mille? CIC. Verr. 4, 77 addicitur medimnum $\overline{\text{VIIC}}$. LIV. 39, 7, 1 duo milia -m tria. FRONTIN. aq. 5 *al.* AVSON. 394, 9 VEG. mil. 2, 6 *al.* VVLG. I par. 12, 25. **c** centum milia (*notata per* CCCIƆƆƆ, *ut* CIC. Q. Rosc. 4 *al. cf. sub* mille): *nuda*: LABER. mim. 50 -m milia nummum. CIC. Verr. 4, 111 tritici modium c . . . milia. 4, 119 XX milia nummum . . . alia praeterea -m. Tusc. 1, 9 off. 3, 62. *nota* Att. 2, 5, 1 Cato . . . noster . . . unus est pro -m millibus. epist. 5, 20, 8. GALBA Cic. epist. 10, 30, 1 millia passus -m. CAES. Gall. 1, 29, 3 *et* 1, 31, 5 *v. p. 826, 68.* 2, 4, 5 armata milia -m. 5, 24, 7. or. frg. Suet. Caes. 66 -m milibus. VARRO Men. 404 milibus -m. rust. 3, 2, 17. 3, 7, 11 NEP. Milt. 5, 4 *al.* HOR. sat. 1, 1, 45 milia frumenti . . . -m. 2, 3, 23. LIV. 1, 43, 1 -m milium aeris . . . censum. 1, 43, 4 *al.* 37, 58, 1 -m milium multa (43, 8, 9). CARM. Suet. Tib. 59, 1 non es eques. quare? non sunt tibi milia -m. VAL. MAX. 9, 1, 4. PLIN. nat. 14, 96 milia cadum . . . amplius -m. 33, 133 non erat apud antiquos numerus ultra -m milia. MART. 1, 58, 1. 4, 67, 6 *al.* QVINT. inst. 1, 6, 17 FRONTIN. aq. 129 CORP. VI 3554, 15 *al. et passim.* *multiplicata*: CAEL. hist. 15 duodeciens c milia passuum. CAES. Gall. 5, 13, 7 vicies -m (c *aliq. codd.*) milium passuum. VARRO ling. 6, 38 quinquagies -m milia discrimina. LIV. 10, 46, 5 viciens -m milia. 43, 6, 11 deciens -m milia. 43, 8, 9. MON. Ancyr. 2, 4 quadragiens -m millia (2, 7. 11). VAL. MAX. 6, 4 ext. 3 PLIN. nat. 2, 85. 30, 4 viciens c milia. MART. 1, 103, 1 decies . . . milia -m. SVET. Iul. 25 CENS. 18, 11 p. 39, 15. **d** *multiplicatus pro simplicibus numeralibus apud poetas*: bis -m: VERG. Aen. 8, 518 equites bis -m. OV. met. 5, 208. 209. 12, 188 SIL. 10, 587 IVV. 13, 72 AVSON. 320, 21. ter -m: VERG. georg. 1, 15 *al. v. sub* ter *et p. 828, 63* (*non iungenda* ter *et* -m: VERG. Aen. 4, 510 *v. p. 826, 40*). SIL. 14, 387 quater . . . -m. SIDON. carm. 5, 377 -m novies. AVSON. 148, 1 undecies -m.

2 *numeri sollemnes, legitimi* (*maxime ad rationem duodenariam pertinentes, cf. p. 824, 80*): VARRO ling. 5, 34 *actus* finis minimus . . . in latitudinem pedes quattuor . . . in longitudinem pedes -m viginti, in quadratum actum et latum et longum . . . -m viginti (rust. 1, 10, 2 PAVL. FEST. p. 17 COLVM. 5, 1, 5 PLIN. nat. 18, 9). rust. 2, 5, 18 numerum gregum alius facit alium, quidam centenarium modicum putant esse, ut ego. Atticus -m viginti habet. LIV. 27, 24, 5 -m viginti obsides. 30, 21, 10 victumae . . . maiores . . . -m viginti. 39, 46, 2 gladiatores -m viginti pugnaverunt. TAC. dial. 17 -m et viginti anni . . . colliguntur, unius hominis aetas (*cf. Gudeman comm. p. 186 et* centeni *p. 815, 82/3*). TREB. Claud. 2, 4 doctissimi mathematicorum -m et viginti annos homini ad vivendum datos iudicant. SERV. Aen. 4, 653 natura, cui ultra -m et viginti solstitiales annos concessum non est. SCHOL. Cic. Bob. p. 27, 11 Hild. populus eum damnavit acris gravis CXX milibus. VVLG. III reg. 8, 63 ovium -m viginti millia. 9, 14 -m viginti talenta auri. II par. 3, 4. apoc. 7, 4 -m quadraginta quattuor millia signati (14, 1. 21, 17) *al.* *cf.* VARRO rust. 1, 24, 3 VITR. 5, 1, 6 COLVM. 2, 2, 27. 5, 1, 11. 13. 5, 2, 3. 5, 3, 1. 3. 5 SCRIB. LARG. 212. ACT. lud. saec. Aug. (Corp. VI 32323) 28 ludi saeculares, qui so⟨li⟩ti sunt inter -m et decem an⟨nos⟩ fieri. 43. *hinc* 101 -m . . . et x ⟨ma⟩tronae . . . sellisternia habuerunt. PORPH. Hor. carm. saec. 21 perfectus orbis annorum -m et decem. VEG. mil. 2, 14 -m . . . decem pedites ab uno centurione . . . gubernantur. VVLG. num. 7, 13 acetabulum argenteum pondo -m triginta siclorum (7, 19 *al.*).

II *numerus infinitus*, καθ' ὑπερβολήν. *i. q. multi. similia sub IA 3.* GLOSS. IV 32, 20 -m pro mul⟨tis⟩ posuit (*Vergilius?*). *app.* mille, *opp.* solus, unus: *v. infra.* *Wölfflin, Archiv 9 (1896) 185 sqq.*: PLAVT. Pseud. 678 -m doctum hominum consilia sola haec devincit dea, Fortuna. Trin. 388 gravius tuom erit unum verbum . . . quam -m mea. 1186 si pro peccatis -m ducat uxores, parumst. Truc. 51 prius quam unum dederis *scorto*, -m quae poscat parat. 279 mavelim . . . cum . . . ea noctem in stramentis pernoctare perpetem, quam tuas -m cenatas noctes mihi dono dari. LVCIL. 435 hunc iuga mulorum protelo ducere -m non possunt. 1100 adde soloecismo⟨n⟩ genera atque vocabula -m (*v. Marx ad l.; aliter* POMP. gramm. V 289, 2 *et alii* GRAMM.). HOST. carm. frg. 5 non si mihi linguae -m atque ora sient totidem (*sim.* LVCR. frg. 1 VERG. georg. 2, 43 Aen. 6, 625 OV. met. 8, 533 PERS. 5, 1 LICENT. carm. ad Aug. 132 CLAVD. 1, 56 SIDON. carm. 23, 459 SEDVL. carm. pasch. 1, 99 op. pasch. 1, 2 p. 181, 8 CORIPP. Ioh. 1, 23 CASSIOD. in psalm. 105, 2. *cf. Hom. Il. 2, 489 et* MACR. sat. 6, 3, 6. *v. p. 816, 36 sqq. 57 sqq.*). CIC. Verr. 3, 27 cohors . . ., quae plus mali dedit Siciliae, quam si -m cohortes fugitivorum fuissent. ac. 2, 85 Lysippus eodem aere . . . -m Alexandros . . . facere non posset? *cf.* 2, 86. CATVLL. 5, 7 da mihi basia mille, deinde -m, dein mille altera, deinde -m, deinde usque altera mille, deinde -m. VERG. georg. 4, 383 nymphas . . ., -m quae silvas, -m quae flumina servant (SERV. *ad l.* aut ducentas esse dicit aut finitus est *numerus* pro infinito). Aen. 1, 295 -m vinctus aenis post tergum nodis. 2, 501 vidi Hecubam -mque nurus (SERV. *ad l.* aut finitus est numerus pro infinito ὑπερβολικῶς, aut certe ideo -m quia barbarorum fuerat non singulas coniuges habere, sed plures). 3, 643 -m alii . . . haec habitant ad litora . . . Cyclopes (SERV. auct. *ad l.* '-m alii' id est tales et tanti). 4, 199 templa Iovi -m . . ., -m aras posuit (SERV. *ad l.* finitus numerus pro infinito [*sed cf. p. 826, 6*]). 6, 43 antrum *Sibyllae* quo lati ducunt aditus -m, ostia -m (SERV. *ad l.* finitus numerus pro infinito, licet possit et rationabiliter dictum esse: responsa Sibyllae in hoc loco plus minus -m sermonum sunt *eqs.* melius est finitum pro infinito accipi). 6, 81. 786 *Cybele* -m complexa nepotes. 7, 170 tectum augustum, ingens, -m sublime columnis (*cf.* STAT. silv. 4, 2, 18). 7, 539 terram -m vertebat aratris. 7, 609 *Belli portas* -m aerei claudunt vectes. HOR. sat. 2, 6, 33 aliena negotia -m. 2, 3, 70 adde Cicutae nodosi tabulas, -m, mille adde catenas. carm. 2, 14, 26 Caecuba . . . servata -m clavibus. 2, 16, 33 greges -m. 3, 8, 14 sume . . . cyathos amici . . . -m. 4, 1, 15 -m puer artium. 4, 2, 19 -m potiore signis munere. OV. am. 1, 14, 3 -m flexibus apti *capilli*. 2, 4, 10 -m sunt causae, cur. ars 2, 636 -m . . . postibus obde seras. rem. 241 met. 11, 253. 13, 784 arundinibus compacta est fistula -m. EPIST. Sapph. 19 *puellae*. GRATT. 520 *spatia*. SEN. contr. 1, 7, 18 -m raucorum vocem habes. PHAEDR. 2, 8, 18 ille qui oculos -m habet (*dominus ut Argus*). SEN. Tro. 1020 -m rura qui scindunt . . . bubus. Herc. O. 606 vulgus in aula -m pariter limina pulset. PERS. 1, 29 ten cirratorum -m dictata fuisse pro nihilo pendes? 5, 191 -m Graecos curto centusse licetur. PLIN. nat. 25, 85 potionem e -m herbis. VAL. FL. 1, 15 *Domitianus* tibi cultusque deum delubraque -m instituet. STAT. Theb. 1, 568 Cirrhaei . . . dedit -m per iugera campi *Apollo Pythona.* 10, 293 *v.* centeni *p. 816, 28.* MART. 5, 9, 2 comitatus . . . venisti -m . . . discipulis (5, 9, 3). 7, 95, 14. 8, 44, 11. 9, 22, 5. 9, 37, 4. 9, 98, 3 pluvia profuit grandis: -m Coranus amphoras aquae fecit. QVINT. inst. 7, 10, 8 quid una *materia* faciet aut altera, quin immo -m ac mille in re ⟨in⟩finita? IVV. 3, 229 epulum . . . -m dare Pythagoreis. 3, 250. 7, 113. 8, 85. 14, 275 propter mille talenta et -m villas. APVL. flor. 6 p. 19 *Ganges* in flumina -m discurrit, -m valles illi oraque -m oceanique fretis centeno iungitur amni. TERT. nat. 1, 2 p. 61, 22 depugnaturo aliquo qui -m infantes devorasset. CAPITOL. Opil. 14, 2 vers. -m . . . moechos passa est -mque rogavit. TREB. Gall. 11, 7 *Gallieni* illud est epithalamion, quod inter -m poetas praecipuum fuit (*ibid.* cum . . . omnes poetae Graeci Latinique epithalamia dixissent). AVSON. 294, 6 Graia manus -m se effudit in urbes *Ioniae.* 325, 43. 410, 10 -m oculos *pavi.* 417, 115. 469, 19. CLAVD. 20, 175 -mque vias meditata nocendi. 28, 388 flavescentia -m messibus Gargara. AVG. civ. 15, 9 p. 75 COMM. apol. 6? (*cf. p. 414, 84*). POMP. gramm. V 260, 15 quaere apud Statium, -m huiusmodi participia sic invenies. MART. CAP. 2, 110 (*loco obscuro*) Colchica . . . in -m voces continuata. DRAC. Orest. 272 -m flatibus acta Delphica . . . cortina. CORIPP. Iust. 3, 24. *sic* ter centum: *v. sub* ter. *iunctura* centum capita: *v. p. 414, 82*

de positione: -m *substantivo suo tam praeponitur* (PLAVT. *semper*, LEX repetund. *etc.*) *quam postponitur* (CATO *semper*, S. C. de Bacch. *etc.*). *cf.* CIC. inv. 2, 116 vasorum . . . -m pondo. Flacc. 68 auri pondo -m paulo minus.

derivata: centeni, centesimus, (centetum?), centie(n)s, centuria. *composita* (*iuxta posita*): centumboa, centumgeminus, centumpondium, centumviri (centumlacus? *v. l. 76*). Centumcellae (*v. nom. propr.*). (centannuus?), centennis. cent(h)ippus, centiceps, centifidus, centifolius, centigranium, centimanus, centimeter, centimorbia, (centenodia?), centipeda (-ium), centipes, centipellis (-io), centuplex (-plus), centoculus, centivaporus, centussis. ducenti, trecenti, sexcenti. quadringenti, quingenti, septingenti, octingenti, nongenti. tercentum.

? **2. centum** (sinum? *Goetz*) lacus vel gemellarium vas, ubi recipiebatur mustum GLOSS. V 617, 45. *estne* centumlacus?

ἑκατώμβωια (*sic*) id est **centumboa** CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 138.

centumcapita *v.* caput *p. 414, 82.* **centumfolia** *v.* centifolius.

centumgeminus, -a, -um *a* centum *et* geminus, *cf.* septemgeminus. VERG. Aen. 6, 287 -us Briareus (SERV. *ad l.* centies duplex. MACR. sat. 5, 14, 8). VAL. FL. 6, 118 -ae Lagea novalia Thebes. CLAVD. rapt. Pros. 3, 345 -i strictos Aegaeonis enses.

centumpeda *v.* centipeda. **centumplex** *v.* centuplex.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

centumpondium, -ī *n.* [*a* centum *et* pondo. *Th.*]. PLAVT. Asin. 303 ad pedes quando alligatumst aequom -um. CATO agr. 13, 3 in cellam oleariam ... trutinam I, -um incertum (*i. 'non partitum' sec. Turneb.; del. Keil*) I et pondera cetera. *Hultsch, PW. III 1934. cf.* centenarium *p. 813, 5.*

centumvirālis, -e *a* centumviri. PAVL. FEST. p. 54 -ia iudicia a centumviris sunt dicta (*sim.* p. 64 quae centumviri iudicabant). iudicium (-a): VARRO rust. 2, 1, 26 CIC. Caecin. 53 de orat. 1, 177 Brut. 197 hereditatis. SEN. contr. 7 praef. 6 VAL. MAX. 9, 15, 4. QVINT. inst. 11, 1, 78 in -bus iudiciis duplicibus. PLIN. epist. 1, 5, 11. 1, 18, 6. 5, 1, 6 subscripsit -e iudicium. 5, 1, 7. 6, 33, 9 ut ... in privati iudicii formam -e vertatur. SVET. Vesp. 10 GAIVS inst. 4, 16. 31 SCAEV. dig. 5, 2, 13 PAVL. dig. 34, 3, 30. COD. Iust. 3, 31, 12 pr. magnitudo ... et auctoritas -is iudicii. CORP. VI 32294, 2 a⟨d iu⟩dic(ia) ⟨centumv⟩iralia. *hinc neutr. subst.* centumvirālia, -ium: QVINT. inst. 5, 2, 1 *praeiudicium fit* in reis deportatis et assertione secunda et partibus -ium, quae in duas hastas divisae sunt (IVL. VICT. rhet. 6, 6 p. 404, 13). PLIN. epist. 5, 9, 5 praetor qui -bus praesidebat. causae: CIC. de orat. 1, 173. 238 TAC. dial. 38 PLIN. epist. 2, 14, 1. 2 GELL. 16, 10, 8. HIER. epist. 50, 2 hereditariae vel -es causae (*cf. Wlassak, PW. III 1950, 21*). hasta: SVET. Aug. 36. lis: SVET. rhet. 30. materia: AVR. Fronto p. 84, 8 N. uberem mi materiam mitte ... in illa enim -lei non inveni praeter ἐπιφωνήματα. suggestus: SIDON. epist. 8, 10, 3. NOT. Tir. 57, 54 *v. l. 64.*

centumvirī (centum virī), -ōrum *m.* *scribitur*: cviri: CIC. leg. agr. 2, 44. cviri *vel* c. v. *in* INSCR. *v. infra l. 47 sqq. et sub 2.* c. v.: SVET. vita Crispi p. 89. *cf.* cei. *genet. plur.*: centumvirorum: *v. l. 51. 68. inde a* LEGE repetund. *a. 123/22.*

1 *collegium iudiciale* *urbanum* (*Wlassak, PW. III 1935—1952*): PAVL. FEST. p. 54, 7 cum essent Romae triginta et quinque tribus, quae et curiae sunt dictae, terni ex singulis tribubus sunt electi ad iudicandum, qui -i appellati sunt: et, licet quinque amplius quam centum fuerint, tamen, quo facilius nominarentur, -i sunt dicti. OV. Pont. 3, 5, 24 de centum iudex ... viris. STAT. silv. 1, 4, 24 centumque dedisti iudicium mentemque viris (*v. Wlassak, l. l. 1949, 44*). MART. 6, 38, 5 centumque viri. 7, 63, 7 centum gravis hasta virorum. 10, 19, 15 (*aliter* 10, 26, 2). *cf. sub* iudex. *nom.*: CIC. leg. agr. 2, 44 de privatis hereditatibus cviros iudicare (iudicant: CIC. de orat. 1, 176 PAVL. FEST. p. 64, 13 PLIN. epist. 1, 5, 5). SEN. contr. 7 praef. 7 -i rebus iam ultimis properabant. *ibid.* VAL. MAX. 7, 8, 1. QVINT. inst. 7, 4, 20 an ... tribuere debeant veniam. PLIN. epist. 9, 23, 1 ut -i ... consurgerent laudarentque. PAVL. sent. 5, 16, 2 -i ... poterunt de servis hereditariis habere quaestionem. dig. 5, 2, 17 pr. SCHOL. Hor. sat. 2, 1, 49 nomina sua -i non adiciunt *tabellis iudicationis*. COD. Iust. 6, 28, 4, 2 -i aliam differentiam introduxerunt (*in liberis exheredatis*). *voc.*: PLIN. epist. 2, 14, 11 -i, inquit, hoc artificium periit. *acc.*: LEX repetund. (Corp. I 198) 21 cviros ... legat. 24 quos is cviros ... ediderit. *ibid.* ⟨sei is ... c⟩viros ediderit. PLIN. epist. 5, 9, 2 dimittuntur -i. *dat.*: CIC. de orat. 1, 245 *filium* -is commendasset. PORPH. Hor. sat. 2, 1, 49 -is dedisse tabulas. *genet.*: SVET. Dom. 8 ambitiosas -orum sententias. apud centumviros: CIC. Caecin. 67 causam ... non tenuisse. 69 causam egit (SVET. vita Crispi p. 89). de orat. 1, 180 causa ... defensa est. 2, 98 *causam* dixit. 2, 220 Brut. 144. SEN. contr. 9, 5, 15 tirocinium ponere. VAL. MAX. 7, 7, 1 de paternis bonis ... contendit. 7, 7, 2 testamentum ... rescidit. QVINT. inst. 3, 10, 3 quaeritur. 4, 1, 57 ipsi iudices exigunt sollicitas ... actiones. 4, 2, 5. 5, 10, 115 alia apud -os, alia apud privatum iudicem ... ratio. TAC. dial. 7 causam ... orare. 38 liber ... dictus. PLIN. epist. 1, 5, 4. 2, 14, 10 diceret (4, 16, 1. 4, 24, 1 in quadruplici iudicio). 6, 12, 2. GAIVS inst. 4, 95 agitur. ad -os: CIC. de orat. 1, 175 res delata est. PHAEDR. 3, 10, 35 mulierem ... pertraxerunt (*cf. Wlassak, l. l. 1940, 56*). GAIVS inst. 4, 31 itur.

2 *collegium municipale* (*i. q. decuriones. Kubitschek, PW. III 1952*): *cf.* NOT. Tir. 57, 53 (*post* decurio ... decurionalis:) -i, centumviralis. *Curibus*: CORP. IX 4952 (*aet. Hadr.*) Fortun(ae) Red(uci) decreto c(entum)v(irum). 4957 (*a. 147*) l(ocus) d(atus) d(ecreto) c(entum)⟨v(irum)⟩. 4970 (*a. 173*) l. d. d(e)cre(to) c(entumvirum). 4976, 18 l. d. d. c. v. 4959 (*a. 211/2*) ex dec. c. vir. 4973 ex c̄. viror. decr. 4978, 1 decreto centumvir⟨orum⟩. *dub.* 4981 ⟨...⟩crei(t?) c⟨...⟩. *Veis*: CORP. XI 3801 inter c̄ vir(os) (3807, 4. 3808, 2. 3809). 3805 centum virí múnicipií Augusti Veientis. 3808, 7 -i et seviri et Augustales. 3811 matribus c̄ vir(orum). 3814 centumvi⟨ri?⟩.
deriv.: centumviralis.

centunculāris (-is) *m. a* centunculus. *nomen herbae*: DIOSC. 3, 117 *v. p. 830, 5.* *Hey.*

centunculus, -ī *m. et f.* [*a* cento *deminutive. Th.*]. centunclum: EDICT. imp. Diocl. 7, 52. 53. *cf.* DIOSC. 3, 117 centuclum *p. 830, 6:* 1 *masc. i. q. panniculus, vestis panniculis confecta* (*cf. Pollack, PW. III 1952; Masquelez apud Daremberg-Saglio II p. 1013; Ruggiero, diz. epigr. II p. 183*): LIV. 7, 14, 7 binisque tantum -is relictis. SEN. epist. 80, 8 in -o dormit. FRONTIN. strat. 2, 4, 6 iumentorum ... instratorum -is (*d*, contunculis *HP*, contuculis *h*). APVL. apol. 13 uti me consuesse tragoedi syrmate, histrionis crocota, ... mimi -o. met. 1, 6 cum dicto sutili -o faciem suam ... obtexit. 7, 5 -is disparibus et male consarcinatis semiamictum. 7, 9 abiecto -o divite. 9, 12 scissili -o. 9, 30 flebili -o semiamicta. EDICT. imp. Diocl. 7, 52 ⟨ce⟩ntunclum equestrae quoactile album sibe nigrum librarum trium. 7, 53 ⟨c⟩entunclum primum ornatum ab acu ponderis. 2 *fem. herba quaedam* (*gr.* γναφάλλιον: DIOSC. 3, 117 W. γναφάλλιον· οἱ δὲ ... Ῥωμαῖοι κεντούνκλουμ [*N*, κεντουκλούμ *CHADi*], ὁμοίως ⟨κεν⟩τουκουλάρις [*corr. Wellmann*], οἱ δὲ ἀλβίνους): SCRIB. LARG. 121 -um herbam incoctam ..., quam Graeci γναφαλίδα dicunt. PLIN. nat. 1, 24, 88. 26, 105 -us decocta. 24, 138 -um vocant nostri foliis ad similitudinem capitis paenularum, iacentem in arvis, Graeci clematidem. 26, 114 -us trita in aceto. CHIRON 921 herbam -um. *Burger.*

centupeda *v.* centipeda.

?**centuplātus,** -a, -um *a* centuplus. FVLG. myth. 1, 10 p. 22, 16 quia -um (*var. lect.* centuplicatum) seges proferet fructum.

centuplex (centumplex, centiplex), -plicis *adi.* [*cf. c.* centum *et c.* plicare, du-triplex *sim. Th.*]. PLAVT. Persa 560 haec (*mala*) unde aberunt, ea urbs moenita muro sat erit simplici; ubi ea aderunt, centumplex murus rebus servandis parumst. IVVENC. 2, 793 centiplicemque ferunt ... frugem. PRVD. cath. 7, 220 illum ... ditat ... fructus fenerantem centuplex. *neutr. pro subst.* centumplicia, -ium: ITALA Marc. 10, 30 (cod. k) nemo est qui reliquerit domum ... et non relinquet (*lege* recipiat *cum m. 3*) -a cum persecutionibus (VVLG. accipiat centies tantum). AVG. serm. ed. Mai 39, 2 ecce mi da, dicit tibi deus: ego accepi minus et do plus. quid? -a et vitam aeternam. *adv.* **centupliciter.** RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 92^A mysterium ... -r perfectorum. AVG. in euang. Ioh. 119, 3 habebat ... ille discipulus -r plura quam dimiserat (*supra*: centies tantum. *infra*: receperat centuplum). PS. IGNAT. ad Mar. Castab. 4 nunc adiecisti super eum (*sermonem*) -r (ἑκατονταπλασίως). PS. AVG. serm. 42, 3 quidquid aliis a te collatum est, tu -r acquisisti.

centuplicātō *v.* centuplico *l. 50.*

centuplico, -āvī, -ātum, -āre [*a* centuplex. *Th.*]. [TERT. patient. 14 *v. IV 164, 60.*] IVVENC. 3, 547 -ata ... capiet vitamque perennem. VIGIL. TRID. ad Ioh. 10 p. 558^A hi sunt -ati reditus passionis. PS. AMBR. act. Seb. 15 terra semen reddit -atum. *ibid.* restituere -ata semina potest. HIER. epist. 66, 7 -ato fenore Christi promissa redduntur (ALC. AVIT. epist. 6 p. 33, 16 -ato fenore promittitur reformandum, quod unusquisque ... contulerit). quaest. hebr. in gen. p. 41, 14 genus frugum, quod -verit (*Isaac*). VVLG. II reg. 24, 3 adaugeat dominus ... ad populum tuum iterumque -et in conspectu domini. PRVD. c. Symm. 2, 1051 nostrorum sollertia -atos agrorum redigit fructus. SIDON. epist. 3, 1, 3 devotionem -atis opulentare muneribus. ALC. AVIT. hom. 19 p. 130, 13 quadruplum p⟨endere sponde⟩bat, hic hodie -atum redditur. GREG. TVR. Franc. 3 praef. p. 109, 2 dominus ... se vere credentibus, etsi insidiante inimico aliqua perdant, in (hic *pars codd.*; his?) -ata restituit. VEN. FORT. carm. 3, 23, 8 unde (*egenis largiendo*) futura dies -bit opes. PASS. Paul. 3 semen aeternae vitae ... -ata satione fructificet. PASS. Thom. p. 143, 20 ibi vobis -antur vestrae divitiae. *adde supra l. 15.* *perf. part. abl. pro adv.* **centuplicātō**: PLIN. nat. 6, 101 India ... merces remittente, quae apud nos -o (*sc. pretio?*) veneant.

centuplo *v.* centuplatus.

***centuplus,** -a, -um [*cf. c.* centum *et c.* duplus triplus *sim. Th.*]. GRAMM. suppl. 299, 26 duplum -um per p, non per b scribendum. MYTHOGR. 2, 15 *Proserpina* Hecate dicitur, id est -um fructum proferens. *in scriptura sacra et ap. eccles., tam adi. quam neutr. pro subst.* **centuplum,** -ī: VVLG. gen. 26, 12 sevit ... Isaac ... et invenit in ipso anno -um (LIB. iubil. 24, 15). I par. 21, 3 augeat dominus populum suum -um quam sunt. VVLG. Matth. 19, 29 qui reliquerit domum ... -um (-o ITALA cod. n) accipiet et vitam aeternam possidebit (πολλαπλασίονα λήμψεται). *hinc passim ap. eccles.*: HIL. in Matth. 20, 1 omnibus qui universa reliquerint propter nomen eius fructum -i praemii reservatum. in psalm. 118 heth 2 -um acciperent. *ibid.* plus te -o obtinere. *et saepius.* PS. AMBR. trin. 25 in -um bona recipienda. act. Seb. 15 (*opp.* simplum). 44 longe satis homo pretiosior est -um (*sic*). HIER. epist. 108, 3. in Matth. 19, 29 -um omnium rerum ... et vitam aeternam esse reddendam. RVFIN. Orig. in gen. 8, 10 -um tibi pollicentur *euangelia*. hist. 11, 2 p. 1003, 1 plus etiam quam -a in praesenti saeculo restituens ei. PAVL. NOL. epist. 13, 21 p. 102, 14 AVG. civ. 20, 7. epist. 157, 32 ut accipiant in hoc saeculo -um, cuius numeri perfectione significantur omnia. CASSIAN. conl. 24, 26, 1 perfecte renuntiantibus in hac vita -um dominus repromisit dicens (*Matth. 19, 29*). 24, 26, 2 eum ... -o gratiorem etiam in hac vita recipere caritatem. 24, 26, 4 -o maiore divitiarum gaudio perfruetur. SACR. Leon. p. 459 -i muneris praemia. SALV. eccl. 3, 74 feneratoribus ... -um se redditurum. 3, 75 -i retributio. *ibid.* in -o acceperit. FVLG. RVSP. epist. 2, 20. MAX. TAVR. hom. 78 p. 421^C quasi bonus ratiocinator velut ad -um manum porrigens. ALC. AVIT. epist. 6 p. 33, 21 si ... viduae donatrici ad mensuram -i redderetur. p. 33, 29 quod reddantur in -um ... quae ... relinquuntur. p. 35, 3 -um accipiet. VVLG. Luc. 8, 8 *semen* ortum fecit fructum -um (καρπὸν ἑκατονταπλασίονα). AVG. virg. 46, 46 alius euangelista solum commemoravit -um. *Hey.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

centupondium *v.* centumpondium.

centuria, -ae *f.* [*a* centum, *cf.* decuria. *conferendum esse c. theod.* huntari *sued.* hundari *'pagus', slavon.* sŭtorica *'numerus centenarius' censent Bugge, Curtius' Stud. z. griech. u. lat. Gramm. IV 2, 341; W. Schulze, Eigennamen p. 545. Th.*]. *de scriptura: graece* κεντυρία: PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24, 132 *saep.* (*a. 95. 113. saec. II al.*). CORP. VI 3008 (*aetate Alex. Severi*). III 139 INSCR. Revue archéol. 4. sér. IV (1904) p. 446 *saep. cf.* CORP. VI 210 (*a. 208*) genio centyriae. κεντορία: INSCR. graec. ad res Rom. pert. I 656. κεντουρία: PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24, 132 (*a. 133*). NOVELL. Iust. 128, 1 PROCOP. bell. Vandal. 2, 13 p. 463. CORP. III 7414 (*bis*) κεντουρείας *et saepius; cf. Magie, iuris publici sacrique vocabula (1905) p. 120 (rarius apud auctores, v. ibid. p. 37—38). scribitur* genturia: CORP. III 4287. XIII 6686^{a} ceni⟨o⟩ genturia⟨e⟩. *adde infra l. 22 sqq. de declinatione: abl. plur.* centurīs: ORAT. imp. Hadr. ad exerc. (Corp. VIII 2532) frg. A b 5. CARM. epigr. 91, 10 (*aetate fere Hadrianea*). INSCR. Revue archéol. 4. sér. X (1907) p. 475 (*eiusdem aetat.*) c⟨entu⟩ris. *abbreviatur:* centur.: CORP. III 7334. X 3385. cent.: CORP. V 5701. 5888. IX 2168. X 3388. 3885. ce.: CORP. VII 302. cen.: CORP. XIII 8344. c.: INSCR. D. röm. Limes in Österreich 7 p. 131 (*Carnunti in statuola*) g(enio) c(enturiae) s(acrum). INSCR. Revue archéol. 4. sér. XI (1908) p. 323. g.: TAB. cer. Dac. 25 (Corp. III p. 959) 1 (*a. 160*). CORP. X 8119. XIV 2278. *fort. addendum:* CORP. X 215 G. Maxime (*corrigasne* g(enturia) Maximi *an* (coh. praet.) G(ordianae) Maximae?). XIV 2272 *legebatur:* G. Vit. (*estne* g(enturia) VII *an* Vit(alis)?) has(tati) pri(oris). *notatur: cf.* VEL. gramm. VII 53, 9 illam notam, qua -a et c conversum, quo Gaia significatur, *non esse litteram. reperiuntur notae in* INSCR.: 7 *passim inde a I p. Chr. saec.* (CORP. III 6627 *saec. I in. al.*); Ↄ (*i.* c *inversa*): INSCR. D. röm. Limes in Österreich 5 p. 129 (*a. 188*) *al.*; Ə: CORP. XIII 6686 (*a. 204*). 6683 (*a. 234*). 6681 (*a. 230*). III 7414 *al.*; >: CORP. V 926. VII 566. 914 *al. notas singulares habes ex. gr.*: CORP. VII 149. VIII 9656. X 5668. XIII 6691 *al. legitur inde ab antiquis formulis sub I B 1 et I B 2 citatis et a* LEGE agr. (*a. 111 a. Chr.*). [*loco corrupto:* CIC. leg. agr. 2, 32.]

I hominum: A *pars exercitus* (*graece:* PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24, 132 *saepius* ἑκατονταρχία. *item apud auctores;* DIONYS. antiq. *saepius* λόχος. *cf. Magie, l. c. p. 56. 120. nota singulariter:* LYD. mag. 1, 9 ἑκάστης ἑκατοντάδος ἡγεμόνα...κεντυριῶνα). *de re v. Ruggiero, diz. epigr. II 186 sqq.*

1 *generaliter:* CINC. Gell. 16, 4, 6 in legione sunt -ae sexaginta, manipuli triginta, cohortes decem (SERV. Aen. 11, 463 *cf.* ISID. orig. 9, 3, 47). VARRO ling. 5, 88 -a, qui (quae *F*) sub uno centurione sunt, quorum centenarius iustus numerus (PAVL. FEST. p. 53 -a ... in re militari centum homines). SEN. epist. 89, 3 discribitur in tribus populus, in -as exercitus. VEG. mil. 2, 13 p. 46 *antiqui* cohortes in -as diviserunt et singulis -is singula vexilla constituerunt *eqs.* p. 47 rursus ipsae -ae in contubernia divisae sunt *eqs.* 2, 14 quemadmodum inter pedites -a vel manipulus appellatur, ita inter equites turma dicitur. GLOSS. Plac. V 10, 12 (54, 6) -as partes exercitus dicimus in centenos milites divisas, unde et qui his praesunt centuriones dicuntur (ISID. orig. 9, 3, 48). NOT. Tir. 45, 96 (*inter* centurio *et* manipulum). *de numero militum unius centuriae* (*v. l. 43 sq.*): HYG. mun. castr. 1 plena -a habet milites LXXX (*sc. legionis saec. II p. Chr.*). VEG. mil. 2, 8 centurio primi pili ... quattuor -as, hoc est CCCC milites ... gubernabat. ... item primus hastatus duas -as, id est CC homines ducebat *eqs.* (*sc. in legione aevi posterioris*). *nota:* CAES. civ. 3, 91, 3 eum electi milites circiter CXX voluntarii eiusdem -ae sunt prosecuti. *reperiuntur centuriae legionum cohortiumque passim (coh. urbanarum, praetoriarum, vigilum, auxiliariarum), praeterea militum classicorum (v. de his p. 832, 11 sqq.). adde:* HYG. mun. castr. 18 -ae statorum (*cf.* CORP. VI 1009 -ae statorum *al.*). CORP. V 7888 co⟨h.⟩ naut(arum) (7892). VI 30947 cent(urio) (centuriae) frumentar(iorum). *distinguuntur genera, nomina, numerus centuriarum: c. genet. nominis centurionis* (*cf.* PETRON. 82 ex qua legione es aut cuius -a?): CORP. IV 2437 (*a. 37 a. Chr.*) curator fuit...ce⟨ntu⟩ria C. Iuli Heleni. III 6627 (*saec. I in.*) I 2 (centuria) Longi *et passim ibid.* VI 221 (*a. 113*). 207 (*a. 118*). 208 (*a. 130*). 209 (*a. 150*). 217 (*a. 182*) TAB. cer. Dac. 25 (Corp. III p. 959 [*a. 160*]) 1 CORP. III 6580 (*in catalogo veteranorum a. 194*) 11^{ies} (9^{ies} *c. adiectivo*). VII 178 (*saec. II ex.*). XIII 6686 (*a. 204*). VI 210 (*a. 208*). 3023 (*a. 224*). 3008 (*Alex. Severi aetate*) κεντυρία ⟨Ἑρ⟩κλάνι χώ(ρ)τη σεστιμα βί⟨γ⟩λων (*i. Herculani coh. VII vigilum*). III 6610 (*saec. III*) *et passim in* INSCR. *adde:* PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24 (1902) 132 (*ann. 95. 113. 133*). *nota:* CORP. III 4454 (*Carnunti*) (centuria) M. Alpini Agrippae has(tati) po(sterioris). *c. numero:* LIV. 42, 34, 7 primum hastatum prioris -ae (42, 34, 8 primus princeps prioris -ae). CORP. VIII 22786 (*in miliariis viarum, a. 29/30 p. Chr.*) (centuria) III ... (-a) II (-a) III. VI 220 (*a. 203*) 6 genio (-ae) II. XIII 6681 (*a. 230*) gen(io) (centuriae) II p(rincipis) (*sic Domaszewski*). III 14359^{26a} genio (-ae) p(rimi) p(ili). GLOSS. Plac. V 10, 12 (54, 6) succenturiati sunt non qui in prima, sed qui in secunda -a (*sc. manipuli alicuius*) sunt *eqs.* (ISID. orig. 9, 3, 49). CORP. III 139 κεντυρία πρῖμα. 187 (-a) nona pri⟨n⟩(cipis) (prili *legeb.*) posteri(oris). 8047 (-a) VIIII h(astati) pr(ioris). IX 2092 (-a) princ(ipis). VIII 9631 (-a) VI (*cohortis aux.*). XIV 2272 *v. p. 831, 25.* 2274 pr(incipis) pos(terioris). 2278 g. IIII (h)ast(ati) pos(terioris). 2279 VI pri(ncipis) post(erioris). 2280 (centuria) ... II poster. 2291 VIII pil(i) pri(oris). *cf.* VEG. mil. 2, 13 ex qua cohorte vel quota esset -a *miles. nomen centurionis adiectivo additur:* CORP. III 6580 (*a. 194*) I 5 coh. II (*sc. legionis cuiusdam*) (centuria) Faustiniana. *ibid.* 9^{ies} (*v. p. 831, 69*). VII 116 Veciliana. 228 Titiana. 841 Volusiana. VIII 3226. XIII 8033 Honoratiana. *nota:* CORP. VII 914 (*de duobus militibus*) (centuria) Sanctiana ... (centuria) Secundini. *ipsa vox* centuria *interdum supplenda, velut:* CORP. III 6605 coh. IIII (h)ast(ati) pri(cris). 6594^{a} coh. VIII pr(incipis) pri(oris). 12054 chor(te) VIIII pr(incipis) poster(ioris). *militum classicorum centuria saepe nomine navis significatur:* CORP. X 3377 (*Miseni*) mil(es) cl(assis) pr(aet.) Mis(enensis) (centuria) III (*i. triere*) Asclepio. 3378 (centuria) III Neptuno. *similia* 3338. 3379—3384. *adde:* CORP. X 7288 (*Panormi*) tr(iere) (centuria) Zenonis. XIV 232 (centuria) VI (*i. hexere*) Ope. 234 (centuria) Dan⟨ae⟩ (*vel sim. nomen navis*). *at aliter:* mil(es) de lib(urna) Triton(e) (centuria) M. Vetti. *nota nomen centuriae:* PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24 (1902) 132 (*saec. II*) κεντυρία Ἀθηνονίκη (*referendumne ad IC an ad II?*). *iuxta ponuntur:* CINC. Gell. 16, 4, 6 manipuli *p. 831, 40* (VEG. mil. 2, 14 *v. p. 831, 48* AMM. 27, 10, 10). SALL. Iug. 91, 1 turmas *v. l. 32* (TAC. hist. 1, 51. 3, 61). AMM. 21, 13, 9 omnes -as et manipulos et cohortes in contionem vocavit (17, 13, 25. 23, 5, 15. 26, 2, 3). VEG. mil. 2, 19 de omnibus -is contuberniis *milites.*

2 *notabilia varia iuncturaeque:* CAES. civ. 1, 64, 5 infirmiores milites ex omnibus -is deligi iubet (*cf.* ORAT. imp. Hadr. ad exerc. [Corp. VIII 2532] frg. A b 5 [*de legione III Aug.*] ante annum tertium cohortem et qua⟨ternos⟩ ex centuris in supplementum comparum tertianorum [*i. aliarum legionum huius numeri*] dedistis. VEG. mil. 3, 8 p. 84 de singulis -iis quaterni equites et quaterni pedites excubitum noctibus faciunt. *aliter:* 2, 18 p. 51 ex qua esset cohorte quave -a). SALL. Iug. 91, 1 per -as, item turmas aequaliter distribuerat *pecus* (VEG. mil. 2, 25 p. 60 per singulas -as singulas carroballistas habere consuevit). 94, 1 qui -iis praeerant (*sic B et codd. opt.*, qui e -iis erant *P*, e -iis praeerant *vel* et -ae praeerant *alii. cf.* MEN. dig. 49, 16, 6, 9 praefectum -ae a latronibus circumventum). FEST. p. 306 succenturiare est explendae -ae gratia supplere. TAC. hist. 2, 89 ceteri *centuriones* (*praeter primi ordinis*) iuxta suam quisque -am. ann. 1, 21 ciere ... -am quisque cuius manipularis erat, cohortem, legionem. CORP. VI 219 (*a. 130*) aediculam ... -a ex pecunia sua fecit ... *centurio* -ae paimentum stravit. CARM. epigr. 1320 (*saec. III/IV*) 3 septimae qui cohortis -am reguit praetoriae fidus, non barbaricae legionis (VEG. mil. 2, 8 p. 43 decem -ae cohortis primae *legionis* a quinque ordinariis regebantur. *ibid. centuriones* singulas -as curabant. 2, 14 p. 47 singulas ... gubernare -as). AMM. 24, 6, 9 postsignani pone omnes reiecti -as. 25, 3, 4 *hostis* -as adoritur medias. 27, 10, 10 -as et manipulos capite intecto collustrans. VEG. mil. 1, 15 p. 19 *Scipio* in omnibus -is lectos sagittarios *miscuit.* 1, 25 p. 27 per praeconem indicatur, quae -a prima, quae secunda, quae tertia opus omne *castrorum muniendorum* compleverit. *de principalibus -arum* (centurio *passim*): CORP. VI 221 (*a. 113*) 4 *cohortis vigilum* (centuriae) ... principales infra scripti .... vex(illarius) in (centuria) ... optio in (-a) ... tess(erarius) in (-a) ... buc(inator) in (-a). 220 (*a. 203*). III 7334 optio in centur(ia) (VII 166 opt(io). VIII 4874 optio -ae. IX 5809 optio in -a). III 8185 ⟨s⟩ignifer (-ae) cho(rtis) *alicuius.* IX 2092 b(ene)f(iciarius) (-ae) prin(cipis). X 3380 scriba ... (-ae) *trieris.* 3385 gubernato⟨ris⟩ centur(ia) *navis alicuius.* INSCR. Revue arch. 4. sér. XI (1908) p. 323 tubic(en) de c(enturia) Ciliciani. VEG. mil. 3, 8 p. 83, 16 campidoctoribus et principiis. *de genio -arum:* CORP. VI 221 (*a. 113*) principales infra scripti (*v. l. 52*) aediculam et genium -ae d. d. (*cf.* 30881 [*a. 118*] de suo dedit ... in genium -ae suae ponendum. 217 [*a. 182*] genium -ae ... poni iussit. XIV 2254 genium -ae ... fecit). VI 207 (*a. 118?*) genio -ae (*ita — vel addito* sacrum *— passim in* INSCR., *ex. gr.* CORP. VI 208 [*a. 130*]. 209 [*a. 150*]. 211 [*a. 174*]. 212 [*a. 181*]. 213 [*a. 181*]. 214 [*a. 185*]. 220 [*a. 203*]. 210 [*a. 208*] genio centyriae. XIII 6686 [*a. 204*]. 6681 [*a. 230*]. 6683 [*a. 234*] INSCR. D. röm. Limes in Österreich 5 p. 129 [*a. 188*]. 6 p. 161 [*a. 245*]. CORP. VII 166 genio sancto centurie *al.*).

3 *metonymice: i. q. centurionatus, praefectura centuriae:* Q. CIC. pet. 18 qui abs te tribum aut -am aut aliquod beneficium aut habeant ⟨aut⟩ sperent. *i. q. aedificium centuriae (fort. idem q.* centenarium*? v. p. 814, 60 sqq.*): CORP. VI 219 (*a. 130*) *centurio* -ae paimentum stravit (*vix pendet a* centurio). VII 107 (*inter a. 253—259*) *imperatores* cohorti VII -as a solo restituerunt. *latiore sensu fere i. q. centum homines:* VVLG. I reg. 29, 2 satrapae quidem Philisthiim incedebant in -iis et milibus (*hebr. i. q. 'in centum', gr.* εἰς ἑκατοντάδας καὶ χιλιάδας; *cf.* II reg. 18, 4 *p. 815, 71*).

B *pars populi, imprimis comitiorum:* 1 *generatim de distributione -arum:* LIV. 1, 13, 8 eodem tempore (*a Romulo*) et -ae tres equitum conscriptae sunt, Ramnenses ab Romulo, ab T. Tatio Titienses appellati, Lucerum nominis et originis causa incerta est. 1, 36, 2 *Tarquinius* ad Ramnes Titienses Luceres, quas -as Romulus scripserat, addere alias constituit suoque insignes relinquere nomine. 1, 36, 7 neque tum Tarquinius de equitum -iis quic-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quam mutavit, numero tantum alterum adiecit, ut mille et octingenti equites in tribus -is essent... quas nunc quia geminatae sunt, sex vocant -as. PAVL. FEST. p. 334 sex suffragia appellantur in equitum -is, quae sunt adiectae ei numero -arum, quas Priscus Tarquinius rex constituit. FLOR. epit. 1, 1, 5. ISID. orig. 9, 3, 51 turma triginta equites sunt... de singulis enim -is decem dabantur et fiebat turma. CIC. rep. 2, 39 rationem (*distributionis a Servio Tullio factae*) videtis esse talem, ut equitum -ae cum sex suffragiis et prima classis addita -a *fabrorum*... LXXXIX -as habeat *eqs.* (*numeri Ciceronis quomodo expediantur nondum liquet*). 2, 40 illarum autem sex et nonaginta -arum (*classium inferiorum*) in una -a tum quidem plures censebantur, quam paene in prima classe tota. LIV. 1, 42, 5 tum *Servius* classes -asque et hunc ordinem ex censu descripsit. 1, 43, 1 *sqq.* ex iis, qui C milium aeris aut maiorem censum haberent, octoginta confecit -as, quadragenas seniorum ac iuniorum *et fusius de -arum classiumque distributione.* 1, 43, 13 neque eae tribus ad -arum distributionem numerumque quicquam pertinuere. 4, 4, 2 census in civitate et descriptio -arum classiumque non erat, ab Ser. Tullio est facta (FEST. p. 246 Ser. Tullius cum dixit in discriptione -arum). PAVL. FEST. p. 177 'niquis scivit' -a est, quae dicitur a Servio Tullio rege constituta ... sed in ea -a neque censetur quisquam neque centurio praeficitur neque centurialis potest esse, quia nemo certus est eius -ae. FEST. p. 285 rituales nominantur Etruscorum libri, in quibus perscriptum est... quomodo tribus, curiae, -ae distribuantur. AMPEL. 48, 2 haec centuriata *comitia* dicuntur, quia ... per -as explicantur. 49, 2 *Servius Tullius populum* in tribus, classes, -as divisit. SERV. georg. 1, 43 antea populus Romanus in -as iuniorum et seniorum divisus fuerat. SCHOL. Hor. ars 341 -ae seniorum, quia singulae tribus certas habebant -as seniorum et iuniorum. PS. ASCON. div. in Caec. p. 103 *ut plebeius, qui aerarius fiebat,* non esset in albo -ae suae. *de re v.* DIONYS. ant. 4, 16—18 (*qui ubique* λόχος) *al. et Kübler, PW. III 1952; Daremberg-Saglio II 1015 sqq.* *genetivo vel adiectivo significatur -a*: equitum: CIC. Mur. 54. 73. Phil. 7, 16 patronus -arum equitum Romanorum. rep. 2, 39 epist. 11, 16, 3 Q. CIC. pet. 33 LIV. 1, 13, 8. 1, 36, 7. 1, 43, 8. 43, 16, 14 ex duodecim -is equitum. PAVL. FEST. p. 334. VAL. MAX. 2, 9, 6 cum equitum -as recognoscerent (4, 1, 10). seniorum iuniorumque: CIC. Verr. 6, 38 LIV. 1, 43, 1. 12. 26, 22, 15 -am vero iuniorum seniores consulere voluisse, quibus imperium suffragio mandaret, vix ut veri simile sit. SERV. georg. 1, 43 SCHOL. Hor. ars 341. seniorum: HOR. ars 341. praerogativa: FEST. p. 249 praerogativae -ae dicuntur, ut docet Varro rerum humanarum l(ibro) VI quae ⟨eo institutae sunt, quo⟩ (*vel sim. suppl.*) rus⟨tici⟩ Romani, qui ignorarent petitores, facilius eos animadvertere possent. Verrius probabilius iudicat esse *eqs.* CIC. Planc. 49 una -a praerogativa tantum habet auctoritatis, ut nemo umquam prior eam tulerit, quin renuntiatus sit aut eis ipsis comitiis consularibus aut certe in illum annum. LIV. 10, 22, 1 *p. 834, 6.* 26, 22, 13 *p. 834, 14.* *nota omissa voce -a saepius, ex. gr.*: LIV. 26, 22, 2 praerogativa Veturia iunior (*sc. -a tribus Veturiae*). AVSON. 419, 44 urbanarum tribuum praerogativae. *reliqua v. s. v.* praerogativus. fabrum: CIC. orat. 156 quam -am fabrum et procum, ut censoriae tabulae loquuntur, audeo dicere, non fabrorum aut procorum. LIV. 1, 43, 3 additae huic *primae* classi duae fabrum -ae *eqs.* primae classis: LIV. 1, 43, 11. 43, 16, 14 VAL. MAX. 6, 5, 3. VLP. frg. Vat. 138 si, qui in -a ⟨ac⟩censorum velatorum sunt, habent immunitatem a tutelis et curis.
CORP. VI 200 (*a. 70 in laterculo hominum centurialium*) trib(us) Suc(usana) iunior(um). (-a) Ti. Claudi Niciae (*seq. nomina; sim.* VIII *centuriae c. genet. centurionis enumerantur*). VI 198 (*aevi Vespasiani*) cuí populus eius corporis (*sc. tribus Sucusanae*) immunitatem sex -arum decrevit. 33997 trib(ui) Suc(usanae) cor(pori) sen(iorum) (-ae) I... cur(ator) (-ae) suae d(edit).

2 *speciatim de comitiis, suffragiis sim. -arum*: FORMVLA Varro ling. 7, 42 *vocabulum* 'olla' comitiis cum recitatur a praecone dicitur 'olla -a', non illa (*sc. in evocandis ad suffragium sim. centuriis*). CIC. p. red. in sen. 27 ut eaedem -ae, quae me consulem fecerant, consulatum meum comprobarent. *cf.* LIV. 4, 30, 15 omnes -ae iusserunt (*bellum indici.* 26, 18, 9 ad unum omnes non -ae modo, sed etiam homines... iusserunt. 26, 41, 18). 5, 13, 3 tribunos militum consulari potestate omnes fere -ae dixere *quosdam* (10, 9, 10 consulem. 10, 11, 3 consulem omnes sententiae -aeque dixere *al.*). CIC. dom. 142 vobis campus -arumque una vox omnium ... omne suum erga meam dignitatem studium... commendatum esse arbitrabuntur. Mil. 43 Milo cruentis manibus ... ad illa augusta -arum auspicia veniebat? or. frg. A IX 5 nescis ... te concessione competitorum et collatione -arum... e postremo in tertium locum (*in eligendo praetore*) esse subiectum? de orat. 2, 260 cum *Scipio* ex -a sua renuntiaret Acidinum consulem. div. 2, 75 vide ne *haruspices* in eum dixerint, qui rogator -ae fuisset. epist. 11, 16, 3 quoniam equitum -as tenes (*cf.* Q. CIC. pet. 33 iam equitum -ae multo facilius mihi diligentia posse teneri videntur), in quis regnas, mitte ad Lupum nostrum, ut is nobis eas -as conficiat (Q. CIC. pet. 18 sunt instituendi cuiusque generis amici ... ad conficiendas -as homines excellenti gratia). Q. CIC. pet. 29 quam ob rem omnes -as multis et variis amicitiis cura ut confirmatas habeas (33). 56 video nulla esse comitia tam inquinata largitione, quibus non gratis aliquae -ae renuntient suos magnopere necessarios. LIV. 1, 44, 1 edixit *rex*, ut omnes cives Romani, equites peditesque, in suis quisque -is in campo Martio prima luce adessent. 10, 13, 11 ut quaeque intro vocata erat -a (10, 15, 7 primo vocatae [vocatum *codd., corr. Voss*] ... omnes -ae [10, 22, 1 et praerogativae et primo vocatae omnes -ae]. 10, 21, 13 priusquam ad suffragium -as vocaret [31, 7, 1 priusquam -as in suffragium mitteret]. 26, 22, 4 -amque, quae tulisset suffragium, *ut* revocari iuberet *consul, petit Manlius.* AVSON. 419, 44 valete ... -ae iure vocatae. SCHOL. Cic. Bob. p. 27, 6 Hild. cum comitia eius rei fierent et -ae introducerentur). LIV. 26, 22, 8 cum -a frequens succlamasset nihil se mutare sententiae. 26, 22, 10 tum -a (*sc. tribus Voturiae seniorum*) petiit a consule, ut Voturiam seniorum citaret. 26, 22, 13 auctoritatem praerogativae omnes -ae secutae sunt. 31, 6, 3 rogatio... primis comitiis ab omnibus ferme -is antiquata est. 43, 16, 14 *cum* octo *-ae equitum* censorem condemnassent multaeque aliae primae classis (VAL. MAX. 6, 5, 3). ASCON. Pis. p. 16 ut amplissimo ex censu ex -is ... lecti iudices ... res iudicarent. SVET. Iul. 19 nummos de suo ... per -as pronuntiaret. FLOR. epit. 2, 6, 26 in eligendis magistratibus quae -arum sapientia! NON. p. 11, 16 concenturiare... dictum a -is, quae ad suffragia conveniebant. p. 18, 8 *v. p. 836, 47.* AVSON. 419, 13 tribus non circumivi, -as non adulavi, iure vocatis classibus non intremui (*Ausonius ab imperatore consul factus*). AMM. 14, 6, 6 licet otiosae sint tribus pacataeque -ae. ENNOD. dict. 13, 5 p. 465 mecum -ae, mecum campi sollemnis illa vociferatio. *inde translate fere accedit ad notionem 'suffragium'*: CIC. Verr. 6, 38 *praeco* te totiens seniorum iuniorumque -is illo honore affici pronuntiavit. Manil. 2 ter praetor primus -is cunctis renuntiatus sum (Sull. 91). p. red. ad Quir. 17 in eo me loco, in quo vestris beneficiis fueram isdem -is, quibus collocaratis, reposuistis. Brut. 237 ei paucae -ae ad consulatum defuerunt (LIV. 43, 16, 16 ut octo -ae ad damnationem defuerint). LIV. 37, 47, 7 Fulvius consul unus creatur, cum ceteri -as non explessent. VAL. MAX. 4, 5, 3 ut vidit omnibus se -is Scipioni anteferri (*cf.* ASCON. tog. cand. p. 95 Antonius pauculis -is Catilinam superavit). SIDON. carm. 7, 565 non tibi -as aurum ... paravit.

C *pars collegiorum municipalium, vel etiam* ***municipiorum*** (*v. Kübler, PW. III 1960*): *cum nomine centuriae*: CORP. X 1873 (*Puteolis, saec. I*) marmorárius Augustál(is) Puteolis duplicia-r(ius) (-a) Petrón(ia) (1888 [*ibid., eiusdemque fere temp.*] iúncta scholís (-a) Petr⟨onia⟩. 8178 [*ibid., aet. imp. Augusti*] Aug(usto) sacr(um) -a Petronia). *cf.* 1874 (*Puteolis, saec. fere I*) C. Caésonio ... (-a) Cornel(ia) ob merita eius. 1403 (*Herculanei*) a 2, 5 (-a) Veneria (*seq. index quidam libertorum*). *ibid.* b 2 (-a) Concordia. XIII 3632 (*in Tungris*) deo Entarabo et genio (-ae) Olledag(ensis?) porticum. *cum numero -ae vel c. genet. collegii*: CORP. V 5446 (*in agro Comensi*) -a centonar(iorum) dolabrar(iorum) scalarior(um). 5612, 3 (*in agro Mediolanensi*) decuria II ex (-a) IIII (*sc. collegii fabrum et centonariorum. cf. ibid.* 5 -a XII. *ibid.* 7 decuria pr(ima) LXXXIII [*suppleasne* centuriae? pr(ima) ex c(enturia) XII *Mommsen*]. *ibid.* 9 -a pr(ima). 5701 option(is) cent(uriae) III ⟨e⟩x coll. fabr. et cent. 5738 c⟨u⟩rat(or) arc(ae) ... et allectus eidem collegio [*fabrorum et centonar.*] et centurio (-ae) VII. 5869, 5 [*Mediolani*] dec(urio) dec(uriae) V ex (-a) IIII coll. fabr. et centon. *ibid.* 10 (-a) XII ex coll(egii) s(ententia) s(tatuit). 5888 cent(uria) VI *posuit.* 5892 patr(oni) (-arum) XII coll(egii) aerar(ii) c(oloniae) A. A(ugustae) M(ediolanensis)). XIII 8344 (*Coloniae Agripp.*) ex col(legio) fa(brum) ti(gnariorum) cen(turia) III. *nude positum*: CORP. VII 302 genio loci... princep(s) ce(nturiae). *metonymice i. q. multitudo centurialium*: CARM. epigr. 91 (*Capuae, aetatis fere Hadrianeae*) eius ossa nunc hic sita sunt posita a centuris.

II ***agrorum***: A ***generatim*** *mensura* CC *fere iugerum*: VARRO ling. 5, 35 -a prim⟨um⟩ a centum iugeribus dicta est, post duplicata retinuit nomen (COLVM. 5, 1, 7 -am nunc dicimus, ut idem Varro ait, ducentorum iugerum modum; olim autem ab centum iugeribus vocabatur -a, sed mox duplicata nomen retinuit. GROM. p. 372, 24 *sqq.* ISID. orig. 15, 15, 7). VARRO rust. 1, 10, 2 bina iugera ... heredium appellarunt. haec (*heredia*) postea centum -a. -a est quadrata, in omnes quattuor partes ut habeat latera longa pedum IICCCC (*v.* BALB. *p. 835, 11.* SIC. FLACC. grom. p. 153, 26 -is... vocabulum datum est ex eo: cum antiqui Romanorum agrum ex hoste captum victori populo per bina iugera partiti sunt, centenis hominibus ducentena iugera dederunt, et ex hoc facto -a iuste appellata est. HYG. grom. p. 110, 5 PS. AGENN. grom. p. 2, 16. *cf.* PAVL. FEST. p. 53 *p. 837, 45*). VARRO rust. 1, 10, 2 hae porro quattuor -ae coniunctae, ut sint in utramque partem binae, appellantur in agris divisis viritim publice saltus (*aliter*: SIC. FLACC. grom. p. 158, 2 qui *limites* cum viginti et quinque -as includant, saltus appellatur). rust. 1, 18, 5 modicus enim *modus agri* -a, et ea CC iugerum (PAVL. FEST. p. 53 -a in agris significat ducenta iugera. FRONTIN. grom. p. 30, 18 HYG. lim. grom. p. 199, 14 SIC. FLACC. grom. p. 159, 21 NIPS. grom. p. 293, 10. *v. p. 835, 11 sqq. et cf.* LIB. col. I grom. p. 209, 7 quadratae -ae in iugera n. CC. p. 209, 11. 210, 12. 213, 6 -ae Caesarianae [*coloniae Florentinae lege Iulia Caesaris deductae*] in iugera CC. p. 214, 4 in -is singulis iugera CC. p. 214, 10 LIB. col. II grom. p. 256, 3 *al.*). *at aliter*: FRONTIN. grom. p. 30, 18 sunt qui -am

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

maiorem modum appellant, ut Cremonae denum et ducenum *iugerum*, sunt qui minorem, ut in Italia triumviralem iugerum quinquagenum. nam et omnes in subsicivis extremae -ae, quae non sunt quadratae, in eadem permanent appellatione (SIC. FLACC. grom. p. 159, 9 -ae autem non per omnes regiones ducenta iugera obtinent; in quibusdam ducentena dena, quadragena *eqs. cf.* HYG. lim. grom. p. 170, 17 modum autem -is quidam secundum agri amplitudinem dederunt *eqs.* NIPS. grom. p. 293, 15 *habent* agri scamnati in -is singulis iugera ducentena quadragena *eqs. exempla afferuntur*: LIB. col. I grom. p. 210, 16. 212, 3 LIB. col. II grom. p. 261, 6). BALB. grom. p. 96, 14 in -a agri iugera CC, modii DC, in circuitu pedes IXDC habet. in ea pedum IICCCC per IICCCC, passus CCCCLXXX per CCCCLXXX, actus XX per XX, cubita MDC per MDC (LIB. col. I grom. p. 245, 5 *eadem, addit*: perticas CCXL per CCXL, agnas DC per DC, decempedas LVIIDC, fiunt in -a acti constrati CCCC ped. *tot*, efficit iugera CC). HYG. grom. p. 115, 17 quae -ae nunc appellantur, id est plinthides, hoc est laterculi. p. 122, 18 laterculi quadrati, uti -ae. PS. AGENN. grom. p. 2, 12 quidam -am volunt intellegi 'mensuram' dictam 'per extremitatem comprehensam'. ISID. orig. 15, 15, 1 maiores . . . agros in -is, -as in iugeribus, iugera in climatibus, deinde climata in actus, perticas, passus, gradus, cubitos *eqs. diviserunt* (GROM. p. 367, 13. *cf.* COLVM. 5, 1, 4 pes multiplicatus in passus et actus et climata et iugera et stadia -asque . . . procedit). *v. de re Mommsen, Hermes 27 (1892) 80; Kubitschek, PW. III 1960; Ruggiero, diz. epigr. II p. 189.* *loci notabiliores iuncturaeque potiores*: LEX agr. (Corp. I 200) 45 quei ager locus in ea cen⟨turia supsicivove est⟩ (66 ager locus in ea -a supsicivov⟨e datus⟩. CIC. Tull. 19 animadvertit in hac ipsa -a Populiana aedificium non ita magnum. 21. FRONTIN. grom. p. 14, 4 in quacumque proxima -a. SIC. FLACC. grom. p. 155, 10 quantum in quaque -a *coloni* haberent, inscriptiones . . . in -is sunt tales *al.* NIPS. grom. p. 289, 27 in -is paria latera sunt latitudinis et longitudinis *al.* INSCR. Revue archéol. 4 sér. X [1907] p. 475 [*aetat. Hadrianeae*] eas partes occupandi quae in c⟨entu⟩ris elocatis saltus Blandiani . . . sunt. GROM. p. 306, 13 *termini* non ponebantur, nisi circa fines et in -is). LEX agr. (Corp. I 200) 90 *viae* limitesque inter -a⟨s⟩ sunto *publici* (FRONTIN. grom. p. 8, 8 'ager extra clusus' est, qui inter finitimam lineam et -as interiacet [PS. BOETH. grom. p. 398, 14 intra]. NIPS. grom. p. 292, 19 inter -as quinas lapides positi sunt). CIC. Tull. 16 est in eo agro -a, quae Populiana nominatur, . . . quae semper M. Tullii fuit, quam etiam pater possederat (FRONTIN. *l. 57.* COD. Theod. *p. 836, 12*). *ibid. cum adversario* -a Populiana videretur satis commode posita esse et ad fundum eius convenire. 17 neque tamen hanc -am Populianam vacuam tradidit (SIC. FLACC. grom. p. 163, 6 vacuae -ae, quae in assignationem non ceciderant, redditae sunt eis, ex quorum territorio agri sumpti erant). VARRO rust. 1, 18, 5 si quis habebit -am, quae dimidium vineti, dimidium oliveti *est.* PAVL. FEST. p. 116 limitatus ager est in -as dimensus (*cf.* LIB. col. I grom. p. 224, 1 *ager* in -is fuit assignatus. p. 226, 9 *et saep.* LIB. col. II grom. p. 252, 9 *al. cf. infra l. 60*). FRONTIN. grom. p. 6, 7 unum *genus supsicivorum est*, quod in extremis assignatorum agrorum finibus -a expleri non potuit, aliud genus supsicivorum, quod in mediis assignationibus et integris -is intervenit (*cf.* HYG. grom. p. 110, 18 *si* minus fuerit inventum dimidio -ae, subsecivum dicitur, ita tamen si spatium maius fuerit, nomine -ae non carebit *eqs.* LIB. col. I grom. p. 213, 1 quod subsicivum amplius iugera C erit, pro -a procedito, quod subsicivum non minus iugera quinquaginta, id pro dimidia -a procedito). FRONTIN. grom. p. 20, 3 quotiens aliqua pars -ae sive tota non est assignata et possidetur (PS. AGENN. *infra l. 78* GROM. p. 352, 18). p. 45, 17 *si* modus *agri* secundum -am conveniat. HYG. grom. p. 116, 8 *agri* ex hoste capti partitique ac divisi sunt per -as (p. 116, 22 per -as locaverunt aut vendiderunt *agros.* p. 117, 13 dati sunt aut redditi *agri.* p. 121, 1 *al.* HYG. lim. grom. p. 205, 2 *agrum* decimanis et cardinibus diviserunt, hoc est per -as. SIC. FLACC. grom. p. 154, 11. 157, 24 *al.* PS. AGENN. grom. p. 17, 5. 17. LIB. col. I grom. p. 230, 8 *ager* per -as et strigas est assignatus. p. 231, 10 LIB. col. II grom. p. 253, 1 *al.* p. 253, 19 per -as et limites est demetitus). HYG. grom. p. 120, 8 *fluminum modus* intra -as exceptus est (p. 133, 2 inculta loca, quae in⟨tra⟩ -as erant). HYG. lim. grom. p. 168, 12 quinque -as sex limites claudunt (SIC. FLACC. grom. p. 158, 10 -ae limitibus clausae. GROM. p. 350, 16). p. 172, 4 divus Augustus . . . inscriptos lapides omnibus -arum angulis defigi iussit (NIPS. grom. p. 289, 21 *lapidem* in angulo -ae. *cf.* p. 286, 13 lapides duo . . . in capitibus -ae. p. 288, 7 *al.* GROM. p. 344, 16 *al.*). HYG. lim. grom. p. 195, 1 omnes enim -ae singulos angulos habent clusares. SIC. FLACC. grom. p. 153, 23 omnes limites dirimunt agros -asque designant. p. 157, 4 aliquando integras plenasque -as binas pluresve continuas uni nomini (*i. uni colono*) redditas invenimus. NIPS. grom. p. 293, 10 est ager centuriatus, qui quadratis -is divisus est. PS. AGENN. grom. p. 8, 27 agri mensor omnis doctus -as delimitare potest ac suis redintegrare limitibus, assignare autem nullo modo potest, nisi sacra (*i. principis*) fuerit praeceptione firmatus. *additur nomen (proprium) centuriae*: Augustea: LIB. col. I grom. p. 237, 16 ager eius (*coloniae Saepini*) in -is Augusteis est assignatus. Caesariana: LIB. col. I grom. p. 213, 6 *p. 834, 82. huc pertinet*: triumviralis: FRONTIN. grom. p. 30, 18 *p. 835, 2* (*videntur hae dictae propter mensuram legesve in assignatione adhibitas*). *aliter*: Populiana: CIC. Tull. *v. p. 835, 27. 39 sqq. adde*: CORP. II 1064 (*litteris aevi fere Traiani*) patrono et pontifici ob merita -ae Ores(is) Manens(is) *al. dederunt.* *epitheta*: aequalis: LIB. col. I grom. p. 212, 3. deserta: COD. Theod. 11, 1, 10 *l. 13.* integra: *p. 835, 52. 76.* opulenta: COD. Theod. *l. 12.* plena: *p. 835, 76* (non plena: HYG. grom. p. 121, 18). quadrata: VARRO rust. 1, 10, 2 SIC. FLACC. grom. p. 159, 25 NIPS. grom. p. 293, 10 LIB. col. I grom. p. 209, 7. 11. 210, 12 *saep. cf.* HYG. grom. p. 122, 18 *p. 835, 17* (non quadrata: FRONTIN. grom. p. 30, 22). vacua: *p. 835, 43 sqq.*

B ***speciatim*** *in tributorum, capitationum sim. expensione*: COD. Theod. 11, 1, 10 (*a. 365*) omnes qui per Africam opulentas desertasve -as possident, ad integrum professionis modum necessitati publicae satisfaciant. 11, 28, 13 (*a. 422*) secundum fidem polyptychorum per provinciam proconsularem IXII -as iugera CXLI in solvendo et VDCC -as iugera CXLIIII semis in removendis, per provinciam vero Byzacenam in praestando functione *tot* -as . . . constat ascripta. NOVELL. Valent. 34 (33), 2 (*a. 451*) intra Numidiam ex desertis locis . . . honoratis et possessoribus . . . XIII fere -arum sub quinque annorum vacatione concedimus; duo milia praeterea solidorum, qui ex titulo vicenarum siliquarum, quae per singulas -as exiguntur, superesse et fisco perire dicuntur *exigi iubentur.* NOVELL. Iust. 128, 1 (*a. 545*) διατυπώσεις τῶν συντελειῶν . . . φανεροῦσθαι, σημαινούσας τὸ ὁπόσον ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ ἤτοι πόλει ὑπὲρ ἑκάστου ἰούγου ἢ ἰουλίων ἢ κεντουρίων ἢ ἄλλων οἱωνδήποτε ὀνομάτων . . . ἐπίκειται (pro unoquoque iugo aut Iuliis aut -is aut alio quolibet. *cf.* 128, 3. IVLIAN. epit. novell. 124, 1 pro singulis iugeribus sive -is).

C *translate (aut sensu plane novo) fere i. q.* ***iugerum***: HYG. grom. p. 122, 8 *iugeri* in provincia quoque Narbonense varia sunt vocabula; alii appellant libram, alii parallelam; in ⟨Hi⟩spania -as. *cf.* PS. BOETH. grom. p. 408, 1 duo arripennes (*i. semiiugera*) unum iugerum faciunt, qui est et -a; habent enim passus per circuitum C. GLOSS. III 199, 59 ἑκατόνπεδος (261, 6).

derivata: centurialis, 2. centuriatus, centurinus, 2. centurio. centuriare, centuriatim.

centuriālis, -e *a* centuria. *i. q. ad centuriam pertinens*: *de centuria agri*: NIPS. grom. p. 286, 15 incipies mensuram agere ab eo lapide -e (*i. agri terminandi causa posito. cf.* p. 290, 20 quaeres lapides plures -es, quorum scripturam cum inspicere coeperis. p. 291, 4). *de centuria militum et centurione*: MACR. sat. 1, 23, 16 vitem -em deus deferri iussit. *subst. masc.* centuriālis, -is. *is qui in centuria (populi) est*: PAVL. FEST. p. 177 in ea centuria ('*ni quis scivit*', *v. p. 833, 20*) neque censetur quisquam neque centurio praeficitur neque -is potest esse, quia nemo certus est eius centuriae.

centuriātim *adv.* [*cf. c.* centuriare, centuria. *Th.*]. NON. p. 18 a centuriis, quae suffragium in comitiis ferebant. CHAR. gramm. I 185 a femininis quoque nominibus a littera terminatis nascuntur adverbia 'im' litteris finita, ut . . . centuria -m; nonnulli autem . . . non a decuria et centuria, sed a decurione et centurione tracta putant *eqs.* *i. q. secundum centurias*: *de centuriis populi (Servianis)*: CIC. Flacc. 15 distributis partibus, tributim et -m discriptis ordinibus, classibus, aetatibus. LIV. 6, 20, 10 in campo Martio, cum -m populus citaretur. PANEG. 12, 3 nonne is omnium suffragiis hominum tributim -mque legeretur? *inde in imagine (sumpta ex frumenti distributionibus sim.) fere i. q. per multitudinem, summatim, copiose*: POMPON. Atell. 153 continuo ad te -m current, qui panem petent (NON. p. 18 *ad l.* -m dictum est abundanter et copiose. GLOSS. V 494, 21. 649, 32). CORP. X 7295 (*Panormi*) *cum populus* ⟨frequ⟩entissimis vocibus bigas -m ⟨postulasset⟩ (*sc. in theatro*). *de exercitus centuriis*: CAES. civ. 1, 76, 3 -m producti milites idem iurant. EPIT. Alex. 105 *Alexandrum* milites -m (centuriatum *cod.*) visitabant cum singulis tunicis intromissi lacrimantesque eum salutabant. *adde s. v.* corneliatim *et cf.* centuriato *p. 837, 56.*

centuriātio, -ōnis *f. a* centuriare. *de agrorum limitatione per centurias facta: metonymice i. q.* *charta vel aes, quibus -o discripta erat*: SIC. FLACC. grom. p. 154, 17 agrorum divisorum, qui institutis limitibus divisi sunt, formae varias appellationes accipiunt . . . et quamvis una res sit forma, alii dicunt perticam, alii -em, alii metationem, alii limitationem, alii cancellationem, alii typon. *i. q. ipse ager centuriatus*: HYG. grom. p. 117, 24 hi autem, quibus assignati sunt *agri*, deducebantur intra -em.

centuriātō *v.* 1. centurio *p. 837, 56.*

1. centuriātus, -a, -um *v.* 1. centurio *p. 837, 36.*

2. centuriātus, -ūs *m.* [*a* 2. centurio *ductum esse videtur*, *cf.* centurionatus. *Th.*]. *plur. legitur*: CIC. *bis (l. 80. 81); fort.* CAPITOL.? *v. p. 837, 3.* SCHOL. Cic. Gron. p. 442, 3 -us ordo est militaris dignitatis (GLOSS. V 658, 29). *graece* DIONYS. ant. 9, 28 λόχων ἡγεμονία. CIC. Manil. 37 quem enim imperatorem possumus ullo in numero putare, cuius in exercitu -us veneant atque venierint? (Pis. 88 quid? -us palam venditos? quid? per tuum servulum ordines assignatos?). LIV. 22, 38, 3 ubi ad decuriatum aut -um convenissent. SVET. gramm. 24 M. Valerius Probus Berytius diu -um (centuriam *var. lect.*) petiit. IORD. Get. 15, 87 ordines duxit . . . plures militiae gra-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dos -umque strenuitatis suae pretium tulit (*ex* CAPITOL. Maximin. 4, 4, *ubi P*: diu sub Antonino Caracalla ordines duxit centuriatos [-us *M*] et ceteros militares dignitates saepe tractavit).

centurīnus NOT. Tir. 45, 96^a (*post* centurio *et* centuria). *a* centuria.

1. centurio, -āvī, -ātum, -āre [*a* centuria. *Th.*]. PRISC. gramm. III 415, 1 a centum centurio nomen et verbum et -atus, ex quo -ata comitia, ex quo succenturiatus. *i. q. in centurias discribere, distribuere. verbum finitum ac part. perf. leguntur inde a* PLAVTO, *nisi putas* comitia -ata *ut initium ita nomen inde ab exordio rei publ. liberae habuisse verbumque ex part. esse ortum.*

a *de exercitu* (*cf.* GLOSS. II p. XIII -erat . . . per centuriones centuriasve diviserat): PLAVT. Mil. 815 (*in imag.*) eripiam ego hodie concubinam militi, si -ati bene sunt manipulares mei. Curc. 585 miles pulchre -atus est expuncto in manipulo (*sc. in manipulo ex albo deleto*). CIC. p. red. ad Quir. 13 cum homines in tribunali Aurelio palam conscribi -arique vidissem. Att. 16, 9 firmas copias habet . . . -at Capuae, dinumerat. LIV. 6, 2, 6 dilectum iuniorum habuit, ita ut seniores quoque, quibus aliquid roboris superesset, in verba sua iuratos -ret. 10, 21, 4 seniorum etiam cohortes factae libertinique -ati. 22, 38, 4 *milites* sua voluntate ipsi inter sese decuriati equites, -ati pedites coniurabant sese *eqs.* 25, 15, 9 *iuventutem Thurinam* ex industria -erat armaveratque ad tales casus (*i. ad obsidionem*). 29, 1, 1/2 voluntarios milites ordinavit -vitque, ex iis trecentos iuvenes . . . inermes circa se habebat, ignorantes, quem ad usum neque -ati neque armati servarentur. VAL. MAX. 3, 2, 8 *Romana iuventus* (*sc. equestris*) equis delapsa se ipsa ⟨-vit (*i. in pedestrem exercitum se convertit*) atque⟩ (*suppl. ex Paride*) hosticum exercitum irrupit. PS. AVR. VICT. epit. 14, 5 ad speciem legionum militarium fabros perpendiculatores architectos . . . . in cohortes -erat *imp. Hadrianus.* **b** *de agris*: HYG. grom. p. 118, 10 cum ager est -atus ex alieno territorio paratusque, ut assignaretur (p. 133, 1. HYG. lim. grom. p. 204, 5 primum ergo agrum limitibus includemus, hoc est -bimus. PS. AGENN. grom. p. 20, 16). HYG. grom. p. 120, 3 non semper quicquid -atum erit, ad coloniam accedit.

part. perf. pass. adi. ⌘**centuriātus,** -a, -um (*cf.* PRISC. gramm. III 415, 1 *supra l. 7*). *i. q. per centurias habitus, distributus, ad centurias pertinens*: **1** *de centuriis populi*: comitia -ata: PLAVT. Pseud. 1232 (*in imagine*) Pseudolus mihi -a habuit capitis comitia. *cf.* PAVL. FEST. p. 54 -a comitia, item curiata comitia dicebantur, quia populus Romanus per centenas turmas divisus erat. AMPEL. 48, 2 haec -a dicuntur, quia . . . per centurias explicantur. *reliqua v. s. v.* comitia. CIC. leg. agr. 2, 26 cum -a lex censoribus ferebatur (*i. comitiis -atis lata*), cum curiata ceteris patriciis magistratibus. **2** *de agris* (*cf.* PAVL. FEST. p. 53 -us ager in ducena iugera definitus, quia Romulus centenis civibus ducena iugera tribuit. NIPS. grom. p. 293, 9 est ager -us, qui quadratis centuriis divisus est; hic ager in singulis centuriis ducentena iugera habebit [*opp.* ager scamnatus]): FRONTIN. grom. p. 58, 12 in agris -is excipitur limitum latitudo (AGENN. grom. p. 89, 14). SIC. FLACC. grom. p. 163, 11. LIB. col. I grom. p. 246, 26 ager -us, ager subsicivus *eqs. inter* nomina agrorum. LIB. col. I grom. p. 216, 4 colonia Ferentinensis . . . ante limitibus -is fuit assignata. **3** *de centuriis exercitus*: CAPITOL. Maximin. 4, 4 ordines duxit -os (*v. supra l. 2*). VOPISC. Aurelian. 7, 7 (*ex epist. imp. Aurel.*) *milites* mulum -um (*i. qui centuriae est*) communiter curent.

abl. sing. absol. quasi adv. **centuriātō** (*cf.* centuriatim): VARRO ling. 6, 93 censor, consul, dictator, interrex potest *exercitum convocare*, quod censor exercitum -o constituit quinquennalem, cum lustrare et in urbem ad vexillum ducere debet.

derivata: centuriatio. *compos.*: con- prae- succenturiare.

✖**2. centurio,** -ōnis *m.* [*a* centuria. *Th.*]. NON. p. 520 -es a numero, cui in militia praeerant, dicebantur (ISID. orig. 9, 3, 31 -es dicti eo, quod centum praesunt militibus). PRISC. gramm. III 414, 30 *supra l. 7.*
formae: PAVL. FEST. p. 49 centuriōnus antea, qui nunc -o. QVINT. inst. 1, 5, 20 *de falsa aspiratione*: ut choronae, chenturiones, praechones adhuc quibusdam inscriptionibus maneant. *desunt exempla. legitur* centhurio: CORP. IX 4123. centyrio: CORP. VI 3599 GLOSS. IV 317, 35. centorionis: CONC. Araus. a. 529 p. 52, 27 VVLG. act. 10, 1. 27, 1 *cod. D. cf. graece*: PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24, 133 κεντορίωσι. genturio, *quod nusquam legitur, fortasse latet in nota* g, *v. p. 838, 6.*
graeca: κεντυρίων (-ωνος): POLYB. 6, 24, 5 *p. 838, 25* NOV. TEST. Marc. 15, 39. 44. 45 PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24, 132 (*aet. Aug. et a. 18*) LYD. mag. 1, 9. 48. 3, 2. 7 ACT. apost. apocr. Paul. 3. 6 ACT. Polycarp. 18, 1. *cf.* EVSEB. hist. eccl. 4, 15, 43, *ubi pars codd.* ἑκατόνταρχος κεντυρίων. *titulis a Magie (iuris publ. sacrique vocabula 1905 p. 39. 128) allatis adde*: INSCR. graec. Rom. Cagnat I 1057. III 836. 1380.
saepius ap. Graecos vertitur: ταξίαρχος (POLYB.), λοχαγός (DIONYS. ant. PLVT. APP. civ. *al.*), ἑκατόνταρχος (-ης) (*passim ap. auctores, papyr. inscr.*), *de quibus v. Magie l. l. p. 20. 56. 128 sq.; de* LXX *et* NOV. TEST. *v. p. 842, 32 sqq. adde* GLOSS. *p. 838, 29. nota*: HEGES. 2, 15 l. 19 *a* plerisque -bus (*perperam ex Ios.* τῶν ἱππάρχων οἱ πλεῖστοι). *notae*: centur.: CORP. II 5438 (*aetatis C. Caesaris vel Augusti*). XI 6056 (*Augusto imp.*). IX 4454 (*litteris vetustis*). VI 31150 (*a. 142*). II 4463. III 225. 14155^2. V 3374. suppl. Ital. 969. IX 798. X 3372. centurion.: CORP. V 698 (*sub Claudio imp.*). X 3733 (*Hadrian. imp.*). VI 31151 (*a. 143*). centuri(oni): CORP. XII 3177. cent.: CORP. XIV 231 (*a. 386*). III 3096. V 2519. 4951. 6584. VI 30947. VII 246. X 3367. 6574. 6800 (cenl *in lapide*). XI 837. 5215 *al.* cen.: CORP. XIV 6 (*aetate Albini et Pertinacis*). 15. c.: CORP. III 14370^2 (*a. 181*). 1918. 11111. IX 4058. X 3372 [*dub.* XII 2234 (*post a. 50*) *ubi alii legerunt* E]. g.: CORP. III 5582 (*fort.* XII 684?). *praeterea notatur signis*: 7: CORP. X 18 (*lib. rei publ.*). 4723 (*ante imp. Vespas.*). III 25 (*Traiano imp.*). VIII 1026 (*Domit.*). III 12411 (*item*). 11213 (*saec. I*). VII 90 (*saec. I*). IX 5839 (*a. 137*). 5840. II 2552 (*a. 163*). 2553. 2556 (*a. 167*). III 8097 (*a. 168*). 1980 (*a. 170*) *et passim. item* PAPYR. Britann. 229 (*a. 166*), 27. Ɔ: CORP. XIII 8648 (*paulo post a. 9 p. Chr.*). V 3936 (*saec. I in.*). III 2817. 2883. 9973 (*hae tres ante Vespasian. imp.*). II 2424 *et* 4461 (*Traiano*). VII 506. 1111. 1112. 1114 (*Anton. Pio imp.*). V 7865. 7866 (*Marco imp.*). III 14071 (*a. 184*). XIV 2258 (*a. 244*), 14 *saep.* ›: CORP. VI 31158. 31159 (*Antonino Pio imp.*). II 4083 (*a. 182*). XIII 6746 *a. 217*. III 981. 4861. V 8275. VII 292. 514. 1081 *al.* Э: CORP. VII 646 (*a. 252*). 211. 281. 887. VIII 2964. XIII 8273. 8291. *nota* ЭЭ (*i. q.* -es): CORP. XIII 8150. Є: CORP. VI 229. VII 308. VIII 9600. *singularia habes signa*: CORP. II 2522. III 195. 10507. VII 516. 1146. X 1770. XII 2234. *graece* ϱ̃ (*ex. gr.* CORP. III 7057), χϱ(ϱχ), χ; *v. Magie l. l. p. 129.* *legitur inde a* TER. (*extitit Romae iam aetate regia secundum* LIV.), *frequentant* CAES. LIV. TAC. INSCR., *rarissime, ut videtur inde a saec. IV (v. duo exempla p. 840, 68 et 841, 23), cum vicem gerant* centenarius (*v.* VEG. mil. 2, 8 *l. 28*) *et* ordinarius (*v. s. v.*).

I ***in exercitu*: A *generatim*:** POLYB. 6, 24, 5 τοὺς δὲ ἡγεμόνας (*sc.* τῶν ταγμάτων [*i. manipulorum*]) κεντυρίωνας καὶ ταξιάρχους. VARRO ling. 5, 88 centuria, qui sub uno -e sunt (VEG. mil. 2, 8 p. 43 erant enim -es, qui singulas centurias curabant, qui nunc centenarii nominantur. 2, 13 p. 46). GLOSS. ἑκατόνταρχος (*cf.* SCHOL. Ter. p. 108 -o dicitur, qui centum praeest militibus, qui graece ἑκατόνταρχος dicitur. HESYCH. ἑκατόνταρχος). ἑκατοντάρχης. ταξίαρχος. ἐπόπτης. II 288, 52 ἑκατόνταρχος centenarius, -o (III 298, 46). IV 317, 35 manipularius. Plac. V 10, 12 (54, 6) qui his (*centenis militibus*) praesunt -es dicuntur (ISID. orig. 9, 3, 48). VEG. mil. 2, 14 p. 47 centum enim decem pedites ab uno -e sub uno vexillo gubernantur. HIER. in Is. 60, 17 *sqq.* p. 728 -o gregario milite maior, tribuno minor est. NON. p. 520 *et* ISID. orig. 9, 3, 31 *p. 837, 61 sqq.* LYD. mag. 1, 9 Ῥωμύλος δεκουρίωνας . . . προεστήσατο, τοὺς αὐτοὺς καὶ κεντυρίωνας τῶν πεζικῶν ταγμάτων ὀνομάσας. . . . ἑκάστης ἑκατοντάδος ἡγεμόνα προὔθηκεν, ὃν Ἕλληνες μὲν ἑκατόνταρχον, Ῥωμαῖοι δὲ κεντυρίωνα καλοῦσιν. *de infimae aetatis militia v. p. 845, 16. de re (imprimis de promotione ordinibusque) cf. v. Domaszewski, PW. III 1962 sq. et Bonner Jahrb. 117 (1908) 80 sqq.; Ruggiero, diz. epigr. II 192 sqq. adde Fiebiger, PW. III 1964 (de -bus classiariis).* *v.* Centuriones *nom. propr.*

1 ***iuxta ponuntur*: a** *alii gradus militares*: LVCIL. 89 -um . . . signiferumque *p. 841, 45* (CIC. Tusc. 4, 55 *p. 842, 23* CAES. Gall. 2, 25, 1). VARRO frg. Non. p. 67, 28 -bus et decurionibus (p. 520, 6 PAVL. FEST. p. 184). CIC. Marcell. 7 nihil sibi (*C. Caesari*) ex ista laude -o, nihil praefectus, nihil cohors, nihil turma decerpit (LIV. 27, 24, 3 tribunos militum praefectosque socium et -es. 42, 58, 4 VELL. 2, 112, 6 TAC. Agr. 22 hist. 4, 14. 73 VLP. dig. 3, 2, 2 pr. militem caligatum vel si quis alius usque vel -em vel praefectum cohortis vel alae vel legionis, vel tribunum sive cohortis sive legionis. OROS. hist. 5, 18, 26 praefectos -es cunctosque principes *Asculensium*). CIC. Mil. 101 vos . . . appello . . . -es, vosque milites (CAES. Gall. 7, 12, 4 -bus et paucis militibus. civ. 1, 80, 5 BELL. Alex. 24, 6 LIV. 8, 33, 12 *et passim*). CIC. Phil. 1, 20 non -i quidem solum *census praefiniebatur* (*in dignitate iudiciali*), sed equiti etiam Romano (LIV. 4, 34, 4 captivis ab equite ac -bus [-is *et* ad -em *codd., corr. Weissenborn*] sorte ductis. 10, 35, 16 *v. l. 80.* 24, 18, 15 VAL. MAX. 5, 6, 8. *adde de praedae ratione p. 841, 64 sqq.*). CIC. epist. 5, 20, 7 de -bus tamen et de tribunorum militarium contubernalibus res est in integro, genus enim horum beneficiorum definitum lege non erat. 15, 4, 2 quinque cohortes sine legato, sine tribuno, denique etiam sine -e ullo (CAES. civ. 1, 71, 2 legati -es tribunique militum. LIV. 31, 49, 10. TAC. hist. 2, 81 cum legatis tribunisque et splendidissimo quoque -um ac militum. 4, 58 ann. 1, 42). CAES. Gall. 1, 39, 5 etiam ii, qui magnum in castris usum habebant, milites -esque quique equitatui praeerant, perturbabantur (*cf.* SALL. Iug. 38, 3 -es ducesque turmarum). 2, 17, 1 exploratores -esque. 5, 52, 4 -es . . . tribunosque militum (3, 14, 3. 6, 39, 2. 7, 17, 8 civ. 1, 20, 1. 1, 39, 3 *saep.* BELL. Afr. 54, 1 SALL. Iug. 66, 3 LIV. 8, 31, 6. 10, 41, 8. 45, 34, 4 *al. cf.* 34, 13, 4 tribunos praefectosque et equites omnes et -es [*sim.* 39, 5, 17] VELL. 2, 20, 4 SEN. clem. 1, 16, 2. 3. epist. 83, 12 et imperator et tribunus et -o. TAC. hist. 1, 18. 28. 30 *al.* SVET. Cal. 40 Claud. 11. Dom. 10 tribunum laticlavium et -em *al.* MACER dig. 49, 16, 13, 4. SPART. Sept. Sev. 18, 9 omnes tribunos, -es, duces et cohortes. VEG. mil. 2, 8 p. 43). CAES. Gall. 1, 41, 3 legiones cum tribunis militum et primorum ordinum -bus egerunt (5, 28, 3 *legatus* compluresque tribuni militum et primorum ordinum -es. 5, 37, 1. LIV. 10, 35, 16 legati tribunique et omnes turmae equitum et -es primorum ordinum. TAC. ann. 1, 61 tribunos ac primorum ordinum -es). CAES. civ. 1, 17, 4 -bus evocatisque (3, 53, 1. *cf.* 1, 3, 3 tribunis -bus evocatis. SALL. Catil. 59, 3 -es omnes lectos et evocatos, praeterea ex gregariis militibus opti-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mum quemque armatum. SVET. Vesp. 1 -o an evocatus. CORP. VIII 18065 *v. infra l. 11.* XIV 2258 [*a. 244*], 14 in his (-es) et evok(ati) Augg. nn.). CAES. civ. 1, 57, 1 electos ex omnibus legionibus fortissimos viros, antesignanos -es. LIV. 2, 59, 11 -es duplicariosque (*perperam de primis rei publ. Rom. temporibus*). 4, 50, 5 lictores -esque. TAC. hist. 3, 43 cum quattuor speculatoribus et tribus amicis, totidem -bus. 4, 16 gubernatores -esque (*sc. classis*). PLIN. epist. 10, 21 contentus esset beneficiariis decem, equitibus duobus, -e uno. FRONTIN. strat. 1, 11, 2 tribunis et primis ordinibus et -bus (*cf.* ORAT. imp. Hadr. ad exerc. [Corp. VIII 18042] frg. B a 1 primi ordines et -es. CORP. VIII 18065 [*a. 162*] primi ordines et -es et evocatus [*enumerantur* LXIII *homines*]. XIII 6801). FRONTO p. 121, 1 N. -bus vel primipilaribus. AVG. coll. c. Don. 3, 1732 p. 644 ordo et curator et -o et beneficiarius. CORP. VI 3556 municip⟨es et⟩ -es de exercitu Germanico superiore. **b** *munera militaria post centurionatum gesta*: LIV. 7, 41, 5 alternis prope annis et tribunus militum et primus -o erat *eqs.* (*v. p. 840, 20*). CORP. III 14387 ff (*fere a. 68—69*) ⟨(-ni) le⟩g. *duarum*... ⟨primi⟩pilo leg. XIII Gem. trib(uno) leg. I Italic. ⟨trib. coh.⟩ IIII vigilum, trib. coh. XV urba⟨n⟩(ae) ... trib. coh. IX prae⟨t⟩(oriae). II 2424 (*Traiani aetate*) praef(ectus) coh. VI Britto(num) (-o) leg(ionis) *cuiusdam* ... p(rimi)p(ili) leg. ... trib(unus) coh. II vig(ilum). 4461 (*sub Traiano*) p(rimi)p(ilaris) praef. fabr(um); (*antea*:) (-o) leg(ionum) *quattuor*... (-o) coh. V ⟨vig.⟩ (-o) coh. IIII pr(aetoriae) (trecenarius) leg(ionis) ... et p(rimi)p(ilus). TAC. hist. 2, 92 *Vitellius* praeposuerat praetorianis ... *quendam* tum -em. *sim. tribunatus, praefecturae, primipilatus saepius de -e memorantur, ex. gr.*: CORP. X 1202 (*Hadriani aetate*). 3733 (*Hadr. aet.*). 5829 (*Hadr. aet.*). XIV 3626 (*M. Aurel.*). X 1127 (*ante a. 205*). III 1919. 8736. VI 1627. VIII 1322. 2624. 14854. IX 798. 2564. X 6657. XI 1059. 5215. XII 3177 *al. adde*: TAC. ann. 1, 20 diu manipularis, dein -o, mox castris praefectus (CORP. X 5064 [*a. 208*] (-i) leg. ... ex (trecenario) coh. IIII pr(aetoriae) ... principi castror(um) (-i) coh. XII urb. I vi⟨g.⟩. III 14360[1]. XIV 2523. INSCR. Cagnat, L'année épigr. 1906, 73 *al.*). *nota*: CORP. XI 1836 v(iro) co(n)s(ulari) (*a. 261*) ordinario praef(ecto) praet(orio)... praef. vigul(um) ..., -i deputato. CORP. II 484 (*saec. III*) praeposito vexill(ariorum) e⟨xercitus pe⟩r Asiam Lyciam Pamphyliam et Phrygiam, primipilo leg. III Aug., ... principi peregrin(orum), -i frumentar(io), -i legion(is). III 195 im⟨ag⟩ini⟨fer⟩o leg. VII ex (-e). XIV 2989 praef(ectus) fabr(um) III (*ter*) (-o) leg. *alicuius.* **c** *munera inferioris militiae ante centurionatum gesta*: CORP. XII 2234 anno⟨s⟩ XIII aquilifer militavit, (-o) factus *a. 50 p. Chr.* (XIII 6646 [*a. 191*] (-o) leg. ... ex aquilifero. 6952. *cf.* 3177 signifero centuri(oni) tribuno *eqs.*). XI 395 (*a. 66*) mil(iti) ... benef(iciario) praef(ecti) pr(aetorio)...(-i) coh. VI vig. *eqs.* III 12411 (*sub Domitiano*) mil(es)...b(eneficiarius) lega(ti), opt(io) ad spe(m) ordin(is), (-o) leg(ionis) eiusd(em) *et quattuor aliarum.* XII 2602 factus miles in ead(em) cohorte (*urbana*) ... beneficiar(ius) Tettieni ... cornicular(ius) *cuiusdam* ... equestrib(us) stipendis ... evocatus Aug(usti) ... -o *a. 90* (*similia*: III 6359 [*Traian.*]. IX 5839 *et* 5840 [*a. 137*]. XI 3108 [*Hadr.*]. III 7334 [*sub Antonino Pio*]. XIV 3626 [*M. Aurel.*] *antea*: evocato Augustorum beneficiar(io) praef(ecti) praetori. XIII 6728 [*a. 192*]. IX 1609 [*post a. 240*]. III 3846 ex cornicular(io) pr(aefecti) pr(aetorio). 13360. 14178. V 7004. 7160. X 1763. 3900. XI 20. 710. XIV 4007 *al.*). CORP. III 11213 (*litteris saec. I*) eq(ues), item optio decur(ionis) coh. I Alpin(orum), item (-o) leg. *cuiusdam.* VIII 2354 (*sub Traiano*) mil(itis) leg. ..., duplic(iario) alae Pann(oniorum), dec(urioni) al(ae) eiusdem, (-oni) leg(ionum) *duarum.* VI 31158 ex decurione factus (-o) ab imp(eratore) Caesare Hadriano. VIII 14698 (-i) adlecto ex eq(uite) R(omano) a divo Pio in leg. *quandam.* V 7865 (-o) leg. ... ordinatus ⟨e⟩x eq(uite) Rom(ano) ab domino imp. M. Aur(elio) A⟨n⟩tonino Aug. 7866. X 1127 (*ante a. 205*) ⟨ex⟩ equite Roman⟨o exercitato⟩ri equit⟨um praetor⟩(ianorum) (-i) coh. II 1681 decurio⟨ni⟩ eq(uitum) -i *leg.* III 1480. VIII 1647 -i legionario ex equite Roman⟨o⟩. CORP. II 4147 ex singularibus imp(eratoris) (-o) leg(ionis). VIII 1322 (-o) leg. ... a nauarch(o) classis praetoriae ... optioni peregrinorum et exercitatori militum frumentarior(um). **d** *munera militaria simul cum centurionatu gesta*: CORP. III 25 (-o) leg. XV Apollinaris praepositus ab optimo imp. Traiano operi ma⟨r⟩morum monti Claudiano. VI 31147 (*a. 139*) -es exercitatores *equitum singularium* (31150—51 [*a. 142. 143*]. III 7904 [*saec. III*] (-o) leg. ... exer⟨c⟩(itator) eq(uitum) sing(ularium). *cf.* III 3470 exercitator leg. ..., quod evocatus vovit, -o solvit). III 6025 (*a. 140*) (-e) leg. ... curatore coh(ortis) *alicuius* (*cf.* 8484 [*a. 173*] curam agente *cohortis* ... (-e) leg. 14077 [*a. 187*] (-o) *legionis* ... cur(am) ag(ens) n(umeri) [N(emesiaci) *sc. sacelli suppl. Mommsen*]. *cf.* II 2552 [*a. 163*] *vexillarii* sub cura ... (-is) leg. 2553 [*a. 167*]. VIII 4323 [*a. 208*] sub cur(a) *-is* ... vex(illatio). III 3096 cent(urio) coh. I Belg(arum) curagens theat(ri). XIII 8203 curam agens stratorum et peditum singularium c(on)s(ularis)). CORP. III 7420 (*sub Antonino Pio*) (-o) leg. I Ital. ⟨f⟩r(umentarius) (1980 [*a. 170*] vexillationes *legionariae*... sub cura ... (-is) frumentari leg. II Traian. VI 1063 [*a. 212*] *bis.* 423 [*sub Gordiano*]. II 484 *supra l. 36.* 4150. III 4787. 4861. 7041. VI 428 (-o) fr(umentarius) agens vice principis peregrinorum. 1110. 1636. VIII 2825. X 6657. 5215 cent(urioni) frum(entario) sub-principi peregrinorum. *cf.* CORP. inscr. Graec. 2802 ἑκατόνταρχος φρουμεντάριος). CORP. III 14370[2] (*a. 181*) c(enturione) leg. III Ital. praep(osito) c⟨o⟩h. *cuiusdam* (II 4083 [*a. 182*] -o leg(ionis) ... praep. simul et camp(idoctor) *equitum singularium.* VIII 2494 [*sub Caracalla*] (-e) leg. ... praep. n(umeri) H(erculiani) Ant(oniniani). III 1918 c(enturio) leg. ... praepositus cho(rtis) *alicuius.* VII 371. VIII 2486 (-o) leg. ... praepositus n(umeri) Palm⟨yren⟩orum. 9755 -o pra⟨ep⟩osit(us) l(imi)t(is)). CORP. II 7326 (-i) de⟨p⟩utato (*sc. ad imperatorem Romam in castra peregrina misso. cf.* VI 1110 [*sub Gallieno imp.*] ⟨-es⟩ deputati et supernume⟨rarii et f⟩rumentari. XI 1836. INSCR. graec. III 28 ἑκατόνταρχος δε⟨πο⟩τᾶτος. INSCR. Bonner Jahrb. 117 (1908) p. 267 -o frumen⟨tarius⟩ (-o) depu⟩tatus). X 6674 (-o) specul(ator). XI 837 ex cent(urione) ... prot(ectore) ducenario. XIII 6746 (*a. 217*) (-o) strat(or) *legati.* VIII 2749 -o leg(ionis)... strator *legati.* XIII 8150).

2 *significatur* **gradus** *vel ordo centurionatus*: CIC. Balb. 34 L. Marcius primi pili ... -o (Att. 5, 20, 4 cohortem primam totam perdidit -emque primi pili ... et reliquos cohortis eiusdem. CAES. Gall. 3, 5, 2 civ. 1, 13, 4. 1, 46, 5 SALL. Iug. 38, 6 LIV. 2, 27, 6. 7, 41, 5 primus -o erat quem nunc primi pili appellant. 25, 19, 9. 34, 46, 12 VELL. 2, 78, 3 VAL. MAX. 9, 3, 6 TAC. hist. 3, 22 ann. 15, 12 VEG. mil. 2, 8. CORP. V suppl. ital. 969 centur(io) prim(i) ⟨pili⟩. VII 887 (-o) p(rimi)p(ilaris). *saepius absolute* primipilus, -aris, *v. s. v. cf. etiam* LIV. 42, 32, 7 tres et viginti -es, qui primos pilos duxerant). CAES. Gall. 1, 40, 1 omniumque ordinum *-es.* civ. 1, 74, 3 primorum ordinum -es (TAC. hist. 3, 22. ann. 1, 29 primi ordinis. *adde p. 838, 78 sqq. et cf.* CAES. Gall. 5, 44, 1 -es, qui iam primis ordinibus appropinquarent. VELL. 2, 112, 6 ⟨ex⟩ quibus [*-bus*] etiam primi ordines cecidere. CORP. IX 2983 [*sub Tiberio*] ⟨-o co⟩h(ortis) ... primus ordo. *inde* -o ordinarius *infra l. 52. contra opponuntur* -es *et* primi ordines *p. 839, 9 sqq.*). LIV. 2, 45, 11 -um principes. 25, 6, 1 primores equitum -umque (26, 5, 12 TAC. hist. 3, 13. 5, 20). TAC. hist. 2, 89 primi -um. (*v. p. 842, 5*). CAES. civ. 3, 64, 4 omnibus primae cohortis -bus interfectis praeter principem priorem (*cf.* LIV. 25, 14, 7 princeps primus -o. CORP. X 6574 cent(urio) princ(eps). INSCR. graec. Rom. Cagnat III 894 κεντυρίων καὶ πρίνκιψ σπείρας). CORP. III 2883 (*ante Vespasianum*) *per* (-em) ... principem posteriorem co⟨r⟩(tis) I (VI 3584 [*sub Hadriano*] milit(avit) (-o) in (coh.) II pr(inceps) post(erior). VIII 14698 [*saec. II*] *-i* V principi posteriori. III 9973. 102 coh. V pr(inceps) pos(terior). 195 ex (-e) II pr. post. 14132 pri. post). CORP. III 2883 per... (-em) eiusdem leg(ionis) (h)astatum posteriorem chor(tis) I (9973. VI 31159 [*post a. 143*] (-o) leg. ... primus hastatus posterior [*idem homo antea exercitator fuit*]. III 1480 III hast(atus) post(erior). 13360 (-o) coh. V h⟨a⟩st. post. VIII 2877 *-o* VIIII hast. poster.). II 1681 -i hastato primo (4147). III 263 (-i) II hast⟨ato⟩ pr(iori) (VIII 2938 -o leg. ... IX h(astatus) pr(ior)). V 7004 -o ⟨legi⟩onis eiusdem ⟨octa⟩vus pilus prior (VIII 2968 -o ... decimus pilus). *inde* pilus prior posterior, princeps primus prior posterior, hastatus primus prior posterior *adiecto omissove numero cohortis saepius substantive, q. v. s. his voc.* CORP. V 8278 (*litteris saec. III*) -o supernumerarius leg. XI Claudiae (VI 1110 *v. supra l. 10*). CAPITOL. Alb. 11, 6 ordinarios -es (CORP. V 942 -o ord(inarius). 8275 (-i) ordinar(io) leg(ionis) *cuiusdam.* PASS. Marcell. 4. 5. *cf.* INSCR. Le Bas, voyage arch. III 1999 [*a. 345*] χχ ὀρδινάριοι). CORP. VI 32709[a] (-o trecenarius) leg. (X 686 centurionis coh(ortis) II pr(aetoriae) trecenari. *v. p. 839, 24 et s. v.* trecenarius). *de -bus veteranis v. p. 843, 66 sq. 844, 51. 59 sqq. 74.*

3 *significantur* **copiae,** *in quibus militat -o vel quibus praeest* (primi pili *v. supra l. 17*): *-o legionis passim, ex. gr. de legionibus aetatis antiquioris*: CIC. Phil. 12, 12 -um legionis Martiae (CAES. Gall. 7, 47, 7 -o legionis VIII. 7, 50, 4 BELL. Afr. 28, 2. 45, 2. 54, 1 omnium legionum. SALL. Iug. 38, 6 LIV. 26, 48, 6. CORP. X 18 [*lib. rei publ.*] l(egionis) XXX classicae. II 5438. XI 4654 [*saec. I a. Chr. ex.*] -o legion(is) XXXXI Augusti Caesaris et -o classicus. 6056 [*aet. Augusti ante a. 9 p. Chr.*] centur(ioni) leg. XIX). *inde passim in* INSCR.; *ex iteratorum centurionatuum exemplis nota haec*: CORP. VIII 217 (*post a. 199*) militavit (-o) leg(ionum) *tredecim.* III 6761 *octo legionum.* VIII 3001 *decem leg. sim. saepius; nota infimae aetatis*: CORP. VIII 23181 -is legionis secunde Flavie Virtutis (*sc. post Constantinum imp.*). BELL. Hisp. 23, 3 -es ex legione V (*cf.* 20, 4 ex legione vernacula [*? potest coniungi c.* transfugerunt]. VELL. 2, 59, 5 ex vicinis legionibus. *cf.* legione [*abl.*]: CORP. III 6541[a] *p. 841, 38*). PLIN. epist. 10, 77, 1 legionarium -em (TRAIAN. Plin. epist. 10, 78, 1. CORP. III 12380 -o l⟨e⟩gionariu⟨s⟩. VIII 1647. X 1770 (-o) leg(ionarius). *cf.* CORP. inscr. Graec. 2803 ἑκατόνταρχος λεγιωνάριος. INSCR. graec. III 301). *eodem pertinet*: CIC. Att. 10, 16, 4 -es trium cohortium (*sc. legionis. adde*: 5, 20, 4 *supra l. 18.* CAES. Gall. 2, 25, 1 quartae cohortis ... reliquarum cohortium. 5, 43, 6. 6, 38, 3 civ. 3, 64, 4). CAES. civ. 3, 53, 3 ex una cohorte. VARRO frg. Non. p. 67, 28 in turmis decurionum et in cohortibus -um. LIV. 27, 13, 9 -es ... manipulorum, quorum signa amissa fuerant. *huc adde*: CORP. III 14155[2] centur(io) vexill(ariorum) *legionum duarum.* CORP. XI 4654 -o classicus *v. supra l. 64* (VIII 21042 ⟨(-o) c⟩lassicus. TAC. ann. 14, 8 -e classiario). CONST. veteran. 8 (Corp. III p. 850, *a. 71*) 15 -i (*sc. inter eos* 'qui militaverunt in classe Raven-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nate'). PAPYR. Britann. 229 (*a. 166*), 27 (-o) III (*i. triere*) Providentia. CORP. X 3365 vet(eranus) ex (-e) cl(assis) pr(aetoriae) Misen(ensis) (tetrere) Vesta. 3374 (triere) Iunone (-o). 3378 *et saep.* 3372 ex (tetrere) Vesta (3375 (-o) ex (triere) Neptun(o)). III 225 veter(anus) ex centur(ione) class(is) pr(aetoriae) Mis(enensis) (322 class. pr. Ravennatis). X 3367 ⟨c⟩ent(urio) cl(assis) pr(aetoriae). 3368. 3370 *al.* *cohortium (praetoriarum, urban., civium, vigilum, auxiliarium) passim; ex. gr.*: CORP. V 3936 (*saec. I p. Chr. in.*) -o coh(ortis) I c(ivium) R(omanorum) ingenuor(um). *saep.* VIII 1026 (*Domitiani aet.*) coh(ortis) XIII urb(anae) (XII 2602 [*post a. 90*]. X 5064 [*a. 208*] coh. XII urb(anae) I vi⟨g⟩(ilum) *al.*). TAC. hist. 1, 43 -o is praetoriae cohortis (ann. 15, 49. 50. CORP. II 4461 [*Traiano imp.*] *v. p. 839, 22.* XIV 3626 [*sub M. Aurelio*] -o chortis I pr(aetoriae) X urbanae V vig(ilum). X 1127 [*ante a. 205*]. *al. dub.*: SVET. Tib. 60 primarum cohortium -em [*an* praetoriarum *cum Lipsio?*]. SVET. Cal. 40 -es tribunosque praetorianos (CORP. VIII 2624 ex (-e) praet(oriano)). Nero 47 tribunos -esque practorii (CORP. VIII 2624 ex (-e) praet(orii). *cf.* PLIN. nat. 7, 82 meruit in praetorio divi Augusti -o). PLIN. epist. 10, 106 -e cohortis (*sc. auxiliaris*) sextae equestris (TRAIAN. Plin. epist. 10, 107 CORP. II 2553 [*et* 2526; *a. 167*]. VIII 4323 [*a. 208*]. ITALA act. 10, 1 [codd. e g *et* VVLG.] Cornelius -o cohortis, quae dicitur Italica. VVLG. act. 27, 1 -i ... cohortis Augustae [ITALA cod. g cohortis Italicae] *al.*). *nota aetate posteriore*: CORP. XIV 231 (*a. 386*) cent(urio) coh. VII (*sc. vigilum*). *aliorum numerorum*: CORP. III 2817 (*ante Vespasianum*) (-o) veteranorum leg. IIII Mac(edonicae) (V suppl. ital. 677 ⟨c⟩en⟨tur(io) vete⟩ranorum). 1471 vet(erano) ex (-e) n(umeri) p(editum) O(...?). 3254 (-o) exploratorum (10422). 5223 (-o) spec(u)latorum Aug(usti) (V 7164 spec(ulatorum) eq(uitum). X 6674). 10509 prot(ectorum) (XIII 8273 protect(orum) d(omini) n(ostri) [*sc. imperatoris*]. 8291). V 7257 mil(itum) statorum (VI 32709[a]. XI 395 [*Neron.*]. 5646 [*Hadr.*]). VI 30947 cent(urio) (centuriae) frumentar(iorum) (XI 5215. *cf.* III 2063 qui cucurrit frum(entarius) [trum *in lapide*] ann(os) XL et (-o) frum(entariorum) factus modo [*sc. est*]. -o frumentarius *v. p. 839, 80 sqq.*). VIII 21034 -i sing(ularium) (*adde p. 839, 70. 840, 4*). *dub.*: CORP. VII 45 (*litteris saec. II*) (-o) reg(ionis? reguli? *fort. corr.* leg(ionis)). *copiae significantur addito imperatoris nomine*: CAES. civ. 2, 27, 1 ex castris Curionis. CORP. III 6541[a] (*saec. I a. Chr.*) -o Cornelei Spin⟨t⟩eri lecio(ne) XIIX et Cn. Pompei Mac(ni) lecione secunda. XI 4654 *v. p. 840, 64.* SEN. contr. 7, 1 (16), 15 -o Luculli. VAL. MAX. 3, 2, 23 eiusdem imperatoris (*C. Caesaris*) -o. 3, 8, 8 divi Augusti (PLIN. nat. 7, 82). ASCON. tog. cand. p. 91 -o Sullanus (TAC. ann. 3, 75). SVET. Vesp. 1 Pompeianarum partium.

B ***loci notabiliores*** *de negotiis muneribus honoribus sim. -um*: TER. Eun. 776 (*iocosa comparatione de servis militis*) cedo alios! ubi -est Sanga et manipulus furum? LVCIL. 89 Graecum te, Albuci, quam Romanum atque Sabinum, municipem Ponti, Tritanni -um, praeclarorum hominum ac primorum signiferumque, maluisti dici. CIC. de orat. 2, 272 Africanus censor tribu movebat eum -em, qui in Pauli pugna non affuerat, cum ille se custodiae causa diceret in castris remansisse *eqs.* CAES. Gall. 6, 40, 7 nonnulli *-um* ex inferioribus reliquarum legionum virtutis causa in superiores erant ordines huius legionis traducti. civ. 3, 53, 5 quem (*Scaevam -em*) Caesar ... donatum milibus CC atque ⟨...⟩ ab octavis ordinibus ad primum pilum se traducere pronuntiavit. HOR. sat. 1, 6, 73 in Flavi ludum ... magni quo pueri magnis e -bus orti ... ibant. LIV. 1, 52, 6 miscuit *Tarquinius Superbus rex* manipulos ex Latinis Romanisque, ... ita geminatis manipulis -es imposuit. 2, 59, 11 -es duplicariosque, qui reliquerant ordines, virgis caesos securi percussit. 3, 69, 8 cohortes sibi quaeque -es legerunt (*de a. 446 a. Chr.*). 8, 8, 4 (*de distributione legionis manipularis saec. IV a. Chr.*) manipulatim structa acies ... in plures ordines instruebantur, ordo (*i. centuria*) sexagenos milites, duos -es, vexillarium unum habebat. 8, 34, 7 cum polluta semel militari disciplina non miles -i, non -o tribuni, non tribunus legati ... pareat imperio. 10, 46, 15 militibus ex praeda *tot* asses et alterum tantum -bus atque equitibus *datur* (*cf.* 33, 23, 7 duplex equiti -ique. 33, 37, 12 triplex equiti -ique. *at aliter*: 34, 52, 12 duplex -i, triplex equiti [36, 40, 13. 37, 59, 6. 39, 5, 17 *al.*]. *cf.* 40, 34, 2 [*in agrorum coloniae assignatione*] *pedites* quinquagena iugera, -es centena, centena quinquagena equites acceperant). 44, 33, 7 *primum pilum* et dein singulos *-es* proximo cuique in ordine -i dicere, quid opus facto sit *iubetur.* FEST. p. 198 *optio* adiutor dabatur -i a trib(unis) militum. qui ex eo tempore, ⟨quo⟩ quem velint -bus permissum est ⟨optare⟩, etiam nomen ex facto sortitus est (*cf.* PAVL. FEST. p. 184). PETRON. 82 'ex qua legione es aut cuius centuria'? cum constantissime et -em et legionem essem ementitus. PLIN. nat. 14, 19 summam rerum imperiumque continet -um in manu vitis et optimo praemio tardos ordines (*i. centuriones*) ad lentas perducit aquilas (*i. primipilatum*) atque etiam in del⟨ic⟩tis poenam ipsam honorat (*cf.* SCHOL. Iuv. 14, 193 'vitem posce' ... vitis nam insigne -um est a Libero patre inventum, qui primus triumphavit et inventor vitis est). nat. 22, 11 -i vero uni ad hoc tempus *corona obsidionalis contigit* Cn. Petreio Atinati Cimbrico bello (1, 22, 6). QVINT. inst. 11, 3, 138 *plebeius homo* ita cingatur, ut tunicae prioribus oris infra genua paulum, posterioribus ad medios poplites usque perveniant, nam infra mulierum est, supra -um. IVV. 16, 17 Bardaicus iudex datur haec punire volenti calceus (*i. calceus Illyricus, metonymice i. q. centurio*) et grandes magna ad subsellia surae legibus antiquis castrorum et more Camilli servato, miles ne *eqs.* ... iustissima -um cognitio est igitur de milite. TAC. hist. 2, 89 ante aquilas praefecti castrorum tribunique et primi -um candida veste, ceteri *-es* iuxta suam quisque centuriam. ann. 1, 23 -o Lucilius interficitur, cui militaribus facetiis vocabulum 'cedo alteram' indiderant, quia fracta vite in tergo militis alteram ... ac rursus aliam poscebat. 1, 32 prostratos *-es* verberibus mulcant, *milites* sexageni singulos, ut numerum -um (*sc. in tota legione*) adaequarent. SVET. Aug. 24 -es statione deserta itidem ut manipulares capitali animadversione puniit, pro cetero delictorum genere variis ignominiis affecit, ut stare per totum diem iuberet ante praetorium, interdum tunicatos discinctosque, nonnumquam cum decempedis vel etiam caespitem portantes. MACER dig. 49, 16, 13, 4 inreverens miles non tantum a tribuno vel -e ... coercendus est, nam eum, qui -i castigare se volenti restiterit, veteres notaverunt ... *si* manum -i intulit, capite punitur. VEG. mil. 2, 8 *fusius de promotione -um.* 2, 16 -es vero habebant catafractas et scuta et galeas ferreas, sed transversis et argentatis cristis. *nota appellari -es cum quodam contemptu (velut homines militares non satis eruditos sim.)*: CIC. Cato 33 ne vos quidem T. Ponti -is vires habetis; num idcirco est ille praestantior? Tusc. 4, 55 ipsam illam iram -o habeat aut signifer vel ceteri, *non orator sapiens.* CAEL. or. frg. Quint. inst. 4, 2, 124 *L. Antonius dormiens atque ebrius* inter manus -um concubinarumque iactabatur. PERS. 2, 77 hic aliquis de gente hircosa -um dicat: 'quod sapio, satis est mihi' *eqs.* 5, 189 dixeris haec inter varicosos -es. PLIN. epist. 6, 31, 4 *uxor tribuni* suam et mariti dignitatem -is amore maculaverat. FRONTO p. 121, 1 N. (*ironice*) scilicet hoc (*artem eloquentiae*) te a -bus vel primipilaribus elegantissimis altercatoribus didicisse? *in narratione biblica*: VVLG. Matth. 8, 5 *sqq.* Luc. 7, 2. 6 (*de Capharnaeo -e; gr. Matth.* ἑκατόνταρχος [-ης], *Luc.* ἑκατοντάρχης; *cf.* TERT. idol. 19. adv. Val. 28 p. 204 -o de euangelio. adv. Marc. 4, 18 p. 477 OPTAT. 5, 8 p. 137, 22. p. 138, 2. 5. 24. PAVL. NOL. epist. 32, 18 euangelicus ille -o. OP. imperf. in Matth. 22 p. 751 *al.; contra ap.* HIL. in Matth. *idem ubique* tribunus). VVLG. Matth. 27, 54 Marc. 15, 39. 44. 45 Luc. 23, 47 (*crucifixioni adest; gr. Matth.* ἑκατόνταρχος, *Luc.* ἑκατοντάρχης, *Marc.* κεντυρίων. *cf.* MAXIMIN. c. Ambr. 100 HIL. in Matth. 33, 7). VVLG. act. 10, 1 *sqq.* (*de Cornelio Petri hospite; gr.* ἑκατοντάρχης. *cf.* TERT. ieiun. 8 HIER. epist. 60, 9 CONC. Araus. a. 529 p. 52, 27 *al.*). 21, 32. 22, 26. 27, 1 *sqq.* (*de Pauli captivitate; ubique gr.* ἑκατοντάρχης [-ος]). *in martyrum historiis saepius carceri praepositus narratur -o, velut* RVFIN. hist. 4, 17, 9 hist. mon. 7 p. 412[A. B] PASS. Tarach. 1. 2. 3 *al.* PASS. Mar. Iac. 4 p. 50. 5 p. 51; *adde graeca* ACT. apost. Paul. 3. 6 ACT. Polycarp. 18, 1 *al.* *cf. etiam* SEN. dial. 3, 18, 4 (*v. p. 843, 77*). 9, 14, 7 (*v. p. 843, 32*).

C *per analogiam de* ***aliorum populorum*** *ducibus militaribus*: LIV. frg. 22 *de exercitu Sertorii* (*sc. Romanorum militiae adaequato*): novaque *arma Sertorius* iis per -es divisit. *de Graecis*: IVST. 14, 1, 7 ut eius (*Cleopatrae*) voce -es principesque confirmarentur (*exercitus Macedonici*). 22, 1, 10 *Agathocles* brevi itaque -o ac deinceps tribunus militum factus est. *de Iudaeis*: VVLG. exod. 18, 21 constitue ex eis *viris* tribunos et -es et quinquagenarios et decanos (18, 25 num. 31, 14. 48 principes exercitus ... et tribuni -esque [deut. 1, 15 I par. 13, 1 II par. 23, 14]. I par. 26, 26 tribuni et -es et duces exercitus. 27, 1 principes familiarum, tribuni et -es et praefecti, qui ministrabant regi iuxta turmas suas. 28, 1 principes Israel, duces tribuum et praepositos turmarum ... tribunos quoque et -es. 29, 6 II par. 1, 2. I Macc. 3, 55 tribunos et -es et pentacontarchos et decuriones. *et saepius.* SVLP. SEV. chron. 1, 17, 4 tribunos -esque et decuriones praeficiens *Moyses*). VVLG. IV reg. 11, 4 -es et milites. 11, 15 -bus, qui erant super exercitum. II par. 23, 9 dedit ... -bus lanceas clupeosque et peltas regis David (*ubique fere hebr. i. q.* '*dux centum hominum*').

D ***iuncturae*** *potiores*: **1** ***verbales***: **a** *nom.* (-o) -es: accipit: LIV. 24, 18, 15 stipendium. 40, 34, 2 *v. p. 841, 68.* CORP. III 1480 ordine(m) accepit ex equite Romano. adest: LIV. 31, 49, 10 triumpho. agit: CORP. III 14370[2] (*a. 181*) c(uram) a(gente) ... (-e) leg. *adde p. 839, 74 sqq.* amittunt: CAES. Gall. 6, 40, 7 ne ante partam rei militaris laudem amitterent. civ. 3, 53, 3 oculos amiserunt. appropinquant (ordinibus): *v. p. 840, 27.* astat: PAVL. FEST. p. 311 astantibus -bus iacere coguntur sudes *milites.* cadit (*sc. proelio*): CAES. civ. 3, 53, 1. LIV. 27, 12, 16 in pugna fugaque. CORP. XIII 8648 ⟨ce⟩cidit bello Variano. TAC. ann. 4, 73. 12, 38. *cf.* CAES. Gall. 6, 40, 7 fortissime pugnantes conciderunt (7, 50, 4 BELL. Hisp. 23, 3). CORP. VIII 2980 ⟨in⟩ congre⟨ssione hostium⟩ dimica⟨ns occidit⟩. castigat: MACER dig. 49, 16, 13, 4 *militem.* circumsistunt: LIV. 1, 28, 7 armati *hostem.* TAC. hist. 1, 82. circumstant: LIV. 10, 38, 8 strictis gladiis. commeant: TAC. hist. 4, 57. concurrunt: CAES. civ. 1, 71, 2. LIV. 8, 8, 15 -o ... cum -e. conquirunt: CAES. Gall. 7, 12, 4 arma iumentaque. continent: BELL. Afr. 82, 4 vi ... milites. corrumpunt: LIV. 2, 58, 9 exercitum. curant: VEG. mil. 2, 8 centurias *v. p. 838, 28.* curam agere *supra l. 68.* custodiunt: LIV. 27, 24, 3 portas ... ne quis nocte urbe exiret. VVLG. act. 24, 23 *Paulum.* defendunt: *v. p. 843, 33.* deligunt:

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CAES. Gall. 2, 17, 1 locum idoneum castris. deserunt: SALL. Iug. 38, 3 signo dato locum. ducit: CAES. civ. 1, 13, 4 primi pili -o ... qui hunc eundem ordinem . . . antea duxerat. LIV. 42, 32, 7 primos pilos. excitant: LIV. 25, 37, 10 manipulares. fit: ASCON. tog. cand. p. 91 divesque ex victoria factus. CORP. XII 2234 -o factus *a. 50* (XI 31158 (-o) factus ab imp(eratore) Caesare Hadriano. III 771 factus (-o). VI 3328 re<stabant> huic dies LI, ut fieret (-o)). gubernat: *v. p. 838, 35.* habent usum in castris: *v. p. 838, 68.* imperat: SEN. clem. 1, 16, 2 militibus. inferunt: LIV. 10, 36, 10 ab signiferis rapta signa *in hostes.* inspiciunt: VEG. mil. 1, 25 a -bus fossa inspicitur ac mensuratur et vindicatur in *neglegentes.* intereunt: CAES. civ. 3, 71, 2 in fossis munitionibusque et fluminis ripis . . . sine ullo vulnere. mensurant: *v. l. 11.* meret: PAPIN. dig. 23, 4, 26, 3 in qua *provincia* -o merebat. metiuntur: VEG. mil. 3, 8 p. 84, 6 opus *castrorum* ... decempedis. militat: CORP. V 940 milita(vit) gregales ann(os) XIIII et -o ann(os) III. 942 militavit optio ... ann(os) XV, -o ord(inarius) ann(os) VI. VI 3584 milit(avit) (-o) in II *coh.* . . . annos XI. 32974 (*christ.*) qui militavit -o ann(os) XXX. VIII 217. IX 335 militavit <in eo> quo natus est c<astello>. PASS. Marcell. 4. 5. obeunt: TAC. hist. 2, 21 vigilias. obsequitur: TAC. hist. 1, 84 tribuno. ordinant: GLOSS. Plac. V 15, 8 (57, 3) milites. parent: TAC. ann. 1, 21 legatis. perfugiunt: CAES. civ. 2, 27, 1 (*cf.* transfugiunt: BELL. Hisp. 20, 4 SALL. Iug. 38, 3). praecipiunt: CAES. Gall. 6, 39, 2 *v. p. 844, 70.* praeest: LIV. 38, 24, 2 custodiae. SCHOL. Ter. p. 108 *v. p. 838, 30.* GLOSS. Plac. *v. p. 838, 33.* relinquunt: LIV. 2, 59, 11 ordines repetunt: SVET. Tib. 12 a commeatu castra. resistunt: BELL. Afr. 82, 4 pectore adverso. respondent: LIV. 42, 35, 2 ad dilectum oboedienter. restituunt: BELL. Hisp. 23, 3 aciem. sequuntur: CAES. Gall. 5, 37, 1 *legatum.* civ. 3, 13, 4 (*cf.* subsequuntur: CAES. civ. 1, 76, 3. consequuntur: CAES. Gall. 6, 38, 3). speculatur: VAL. MAX. 9, 9, 2. sustinent: CAES. Gall. 6, 38, 3 proelium. trahit: SEN. dial. 9, 14, 7 agmen peritorum (*sc. ad supplicium*). transfugiunt: *v. supra l. 23.* tuentur: CAES. civ. 3, 94, 6 tuemini ... castra et defendite. vindicant: *v. supra l. 11.* b *acc.* -em (-es): adhibere: CAES. Gall. 1, 40, 1 ad . . . consilium. adicere: LIV. 4, 17, 10 ad dilectum . . . -es veteres belli periti adiecti. adigere: LIV. 40, 41, 8 iure iurando. agere: FLOR. epit. 4, 12, 24 in crucem. amittere (*sc. proelio*): CAES. Gall. 7, 51, 1 civ. 3, 67, 3. 3, 99, 1 BELL. Alex. 43, 3 LIV. 35, 5, 14 TAC. ann. 15, 10. appellare: CAES. Gall. 2, 25, 2 nominatim. 5, 52, 4 singillatim. caedere: OROS. hist. 5, 18, 26 virgis. *i. q. occidere*: OROS. hist. 6, 15, 21 (*cf.* occidere: CAES. Gall. 2, 25, 1 *bis.* BELL. Alex. 57, 1 LIV. 38, 24, 8 TAC. hist. 5, 20 *al.*). castigare: LIV. 34, 15, 4. citare (*sc. in dilectu habito*): LIV. 42, 32, 7. constituere: VVLG. exod. 18, 21. 25 deut. 1, 15 I reg. 8, 12 *saep.* convocare: CAES. Gall. 3, 5, 3 BELL. Afr. 54, 1 LIV. 34, 13, 4 VVLG. I par. 28, 1 (*cf.* vocare: LIV. 7, 34, 13 *et saep.*). corrumpere: SALL. Iug. 38, 3 VELL. 2, 20, 3. deligere: CIC. Phil. 13, 18 delectos Martiae legionis -es. HIRT. Gall. 8, 23, 4 TAC. ann. 4, 2 (*cf.* eligere: CAES. civ. 1, 57, 1 TAC. hist. 1, 30. VEG. mil. 2, 14 p. 47, 15 -o eligendus est magnis viribus, procera statura *eqs.* legere: SALL. Catil. 59, 3 LIV. 3, 69, 8). deputare: *v. p. 840, 8 sqq.* desiderare: CAES. civ. 3, 71, 1. destituere: LIV. 27, 13, 9 (*pro poenae genere*) destrictis gladiis discinctos destitui. dimittere: *v. infra l. 53. 67 sqq.* dissipare: CIC. Pis. 96 -es ... non dimissi abs te, sed dissipati. donare: CAES. civ. 3, 53, 5 LIV. 10, 44, 3. 5. 39, 5, 17. 39, 31, 18. ducere: LIV. 7, 34, 15 manipularium militum habitu. SEN. dial. 3, 18, 5 *ad supplicium* (subducere: SALL. Catil. 59, 3 in primam aciem). eligere: *v. supra l. 48.* exauctorare: PLIN. epist. 6, 31, 5. facere *aliquem -em*: VVLG. I reg. 22, 7. *adde sub* fit *supra l. 4 sqq.* habere: CAES. civ. 1, 77, 2 magno in honore. interficere: CAES. civ. 1, 46, 5. 1, 80, 5. 3, 64, 4 BELL. Afr. 46, 1 TAC. *saep.* iugulare: CIC. Phil. 3, 30. 5, 22. mittere: CAES. civ. 1, 74, 3 legatos (LIV. 24, 48, 2. 25, 6, 1. *cf.* CAES. civ. 2, 44, 1 legatorum numero). LIV. 45, 34, 2 in singulas urbes. VAL. MAX. 9, 9, 2. PLIN. epist. 10, 77, 1 Byzantium. TAC. hist. 2, 85 ad interficiendum *aliquem. al.* SCAEV. dig. 13, 7, 43, 1 ex officio annonae (*cf.* SEN. dial. 5, 19, 5 dimissis per domos -bus. praemittere: CAES. Gall. 2, 17, 1 TAC. hist. 2, 58). *i. q. dimittere, exauctorare*: CORP. III 12411 (*aetate Domitiani*) (-o) leg. ... mis(sus) h(onesta) mis(sione). dimittere: CIC. Pis. 96 *v. supra l. 53.* TAC. hist. 1, 51. 3, 57 per ignominiam. *adde p. 844, 51 sqq.* mutare: CAES. civ. 2, 28, 1 ut paucis mutatis -bus idem ordines manipulique constarent. occido: *v. supra l. 41.* ordinare: CORP. V 7865 *v. p. 839, 60.* percutere: LIV. 2, 59, 11 securi (OROS. hist. 5, 18, 26). VELL. 2, 78, 3 ob turpem ex acie fugam fusti. perdere: CIC. Att. 5, 20, 4 (*pugna*). perturbare: *v. p 838, 68.* ponere: CAES. civ. 3, 94, 6 in statione ad praetoriam portam (imponere: BELL. Afr. 7, 2 ad portas oppidi ... ne quis miles ... introiret. LIV. 1, 52, 6). praeficere: LIV. 5, 45, 7 SVLP. SEV. chron. 1, 17, 4. praeponere: SEN. dial. 3, 18, 4 supplicio. TAC. ann. 3, 74 (praepositus *v. p. 839, 68. 840, 2 sqq.*). probare: CORP. III 8097 (*a. 168*) -o leg. VII Cl(audiae) stip(endiis) XXVI prabatus (*sic*). 10507 (-o) leg. VI ferrat(ae), qui est prob(atus) in leg. II. 14178 prabatus (pralaevus *legebatur in lap.*) in leg. I. promovere: CORP. III 7334 promotus successione *in alteram legionem.* XIII 6803 (*a. 213*) <promo>tus (-o) leg. ... ex corn(iculario). 6823 ex b(ene)f(iciario) praefectorum. 6952. provehere: TAC. hist. 3, 44 -es ac milites a Vitellio provecti. relegare: PLIN. epist. 6, 31, 5. restituere: CAES. civ. 1, 77, 2 in priores ordines. scribere: LIV. 42, 31, 4 ut -es militesque veteres scriberet quos vellet consul usque ad quinquaginta annos. 42, 32, 6. 42, 33, 4. traducere: *v. p. 841, 52. 53 sqq.* vocare: *v. p. 843, 45.* vulnerare: CAES. Gall. 2, 25, 1. c *dat.* -i (-bus): adimere: SVET. Cal. 44 primos pilos. attribuere: VARRO frg. Non. p. 520, 5 erant attributi decurionibus et -bus ... accensi. CAES. Gall. 3, 14, 3 singulae naves (*classis Caesarianae*). condonare: HIRT. Gall. 8, 4, 1 praedae nomine. dare: BELL. Alex. 9, 1 negotium, ut *eqs.* (LIV. 1, 28, 3). LIV. 33, 23, 9 *praedae aliquid* (33, 37. 12. 37, 59, 6 *al.*). dividere: LIV. 33, 23, 7. 34, 52, 11 *al.* exsolvere: TAC. hist. 1, 46 mercedem. imperare: LIV. 10, 40, 12. 10, 41, 8 *al.* mandare: CAES. Gall. 7, 17, 8 (*seq.* ut). numerare: TAC. hist. 1, 58 vacationes ... ex fisco. oboedire: TAC. ann. 1, 17 cur paucis -bus . . . in modum servorum oboedirent? parere: *v. p. 841, 63.* praestare: TAC. hist. 1, 46 vacationes praestari -bus solitae. tradere: VAL. MAX. 6, 1 ext. 2 *custodiendam quandam.* VVLG. act. 27, 1.

2 *nominales*: a *genet.* -um (-is): cohors: *v. p. 840, 79.* cognitio: *v. p. 842, 4.* decuria: CIC. Phil. 1, 20. dilectus: CIC. Phil. 5, 22. fides: TERT. adv. Marc. 4, 18 p. 477 OPTAT. 5, 8 p. 137. 139, 2 non fortitudo -is, non sapientia laudata est, sed fides. manus: PASS. Mar. Iac. 4 p. 50, 17 -um violenta manus. ordo: TAC. hist. 3, 49 interfectorum -um ordines legionibus offerebat. robur: LIV. 24, 46, 2 -um robora ex toto exercitu delegit. saevitia: TAC. ann. 1, 17. 31. sapientia: *v. l. 21.* virtus: CAES. Gall. 5, 52, 4. 6, 40, 7 VAL. MAX. 3, 8, 7. b *apponitur nominibus propriis: postponitur nomini si attributum simul additur*: CIC. Catil. 2, 14 Manlius iste -o. Balb. 34 L. Marcius primi pili -o. CAES. Gall. 3, 5, 2. 7, 47, 7. 7, 50, 4 civ. 1, 13, 4. 1, 46, 5 BELL. Afr. 28, 2 LIV. 2, 27, 6. 5, 45, 7 *al.* VAL. MAX. 9, 3, 6 TAC. hist. 3, 22 ann. 1, 29 *al. et passim in* INSCR. *item postponitur nude positum*: CIC. Cato 33 CAES. Gall. 7, 50, 3 civ. 3, 19, 6 *al.* VAL. MAX. 2, 3, 3 ASCON. Mil. p. 50 TAC. hist. 1, 59 *al.* INSCR. *saep.; interdum cum hyperbato, velut* HIRT. Gall. 8, 23, 5. *anteponitur, si nomen proprium magis fortuito vel supplementi causa addi videtur*: TER. Eun. 776 ubi -o est Sanga (*nota non verum esse -em servum*). CIC. Att. 5, 20, 4 CAES. Gall. 5, 44, 1 LIV. 2, 45, 13. VELL. 2, 78, 3 primi pili -em nomine Vibillium. TAC. ann. 1, 23 -em cognomento Sirpicum. *praeterea anteponitur (ex vulgari usu loquendi?)*: CIC. Att. 5, 21, 4 LIV. 26, 4, 10 TAC. hist. 1, 58. 2, 8. 3, 54 ann. 1, 23. 28. 13, 9 TERT. ieiun. 8 HIER. epist. 60, 9. *rhetorice*: TAC. ann. 12, 45 Pollio praefectus, -o Casperius. c *epitheta* (*appositiones* [*v. p. 839, 70 sqq.*]): ambiguus: TAC. hist. 2, 39. armatus: LIV. 1, 28, 7. avarus: *v. l. 49.* classiarius, classicus: *v. p. 840, 82 sqq.* fidissimus: AMM. 18, 6, 21. firmatus animo: TAC. ann. 1, 6. fortissimi viri: CAES. Gall. 5, 44, 1 civ. 1, 57, 1. 3, 99, 1. hircosus: *v. p. 842, 26.* idoneus: HIRT. Gall. 8, 23, 4 LIV. 25, 23, 15. non incruentus: VELL. 2, 112, 6. insignis: TAC. ann. 4, 73. lacertosus: CIC. Phil. 8, 26 -es pugnaces et lacertosos inter mimorum et mimarum greges collocavit. legionarius: *v. p. 840, 72.* libidinosus: VAL. MAX. 6, 1, 11. *cf.* LIV. 38, 24, 2 et libidinis et avaritiae militaris. loricatus: BELL. Hisp. 20, 4. maturus (*sc. aetate*): SVET. Cal. 44. missicius: CORP. V 6584 <m>iss(icius) cen<t(urio) coh>(ortis) *alicuius.* nobilis: CIC. Att. 5, 20, 4. LIV. 6, 14, 3 nobilem militaribus factis. notus: ASCON. tog. cand. p. 91 SPART. Did. 5, 8 Pesc. 2, 6. peritus: TAC. hist. 3, 56. periti belli: *v. p. 843, 36.* praeclari homines: LVCIL. *p. 841, 46.* praetorianus: *v. p. 841, 15.* promptus: TAC. hist. 1, 51. 2, 60. pugnax: *v. supra l. 47.* rigidus: MART. 11, 3, 2. saevus: SEN. clem. 1, 16, 4. severus: TAC. hist. 1, 80. splendidissimus: TAC. hist. 2, 81 *p. 838, 66.* tunicatus: SVET. Aug. 24. varicosus: PERS. 5, 189. verecundus: LAMPR. Alex. 50, 2. veteranus: CORP. V 889 (*cf.* suppl. ital. 71 [*saec. I ex.*]). III 3571 quondam -i leg(ionis) II adi(utricis) h(onesta) m(issione) v(eterano). 12366 (-i) veterano. 14694 v<et(eranus)>. X 3369. 3371. 3376. 3665 (-i) beterano. vetus: LIV. 4, 17, 10 *v. p. 843, 36.* 42, 33, 4. TAC. ann. 2, 55 expertae virtutis. 3, 74. Latinus: LIV. 8, 8, 18. Marsus: CAES. civ. 2, 27, 1. Romanus: LIV. 30, 11, 4. Sullanus: *v. p. 841, 41.*

3 *cum praepositionibus*: ab (a): CAES. civ. 1, 39, 3 a tribunis militum -busque mutuas pecunias sumpsit *Caesar.* LIV. 30, 11, 4 sicut quondam ab Romanis -bus didicerat. ad: CAES. Gall. 6, 39, 2 modo conscripti atque usus militaris imperiti ad tribunum militum -esque ora convertunt, quid ab his praecipiatur expectant. cum: CAES. Gall. 1, 41, 3 egerunt *v. p. 838, 79.* BELL. Afr. 44, 2 milites veterani cum uno -e. TAC. hist. 3, 43 ann. 14, 27 AMM. 18, 6, 21. VVLG. I par. 13, 1 iniit . . . consilium. ex: LIV. 8, 8, 18 victoriam tulit. CORP. III 8663 (*a. 179*) v<et(eranus)> ex (-e) (VIII 9236 [*aetate Caracallae imp.*]. III 225. 1471. 5820. 10314. 12587. V 2831. suppl. ital. 681. X 3365. 3370 ex -b(us) eiusd(em) classis. XI 837). VIII 2618 (*a. 212*) ex (-e) h(onesta) m(issione) m(issus) (7080 nuper ex -e legionario honesta missione missus. III 6234). III 195 *v. p. 839, 39.* X 3373 emerit(us) ex c(enturione). *nota absolute*: CORP. VIII 9600 ex (-e). inter: LIV. 25, 19, 9 insignis inter primi pili -es. TAC. ann. 13, 9 ortum inter praefectum et -em iurgium. 14, 64. per: CAES. Gall. 1, 41, 3. 7, 17, 8 civ. 1, 20, 1. 1, 64, 3 LIV. 7, 14, 5. 40, 39, 7 frg. 22. CORP. V 698 (*sub Claudio imp.*). TAC. ann. 6, 14. 14, 31. 15, 30 CORP. III 2883 SVET. Aug. 27 Tib. 12. 53 *al.* pro: LIV. 4, 42, 1 pro -bus sibi praefecerant *aliquos.* 42, 33, 2

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

verba fecit. sine: CIC. epist. 15, 4, 2 *v. p. 838, 64.* sub: CORP. VI 31150 (*a. 142*) sub... centur(iones) exercitatores (*sic*). 31151 (*a. 143*). SCHOL. Iuv. 14, 194 -o sub quo militabis. PS. RVFIN. in Ioel 2, 4 *legiones* sub signis et -bus agentes.

II *in* ***officiis civilibus***: *nomen ac genus officii sumptum ex exercitu vel adaequatum militaribus -bus*: CORP. III 14606 (*litteris saec. II*) P. Aelius Aug(usti) lib(ertus) Menander (-o) officinar(um) (*sc. metallorum. de re cf. p. 839, 69 et v. Hirschfeld, Kaiserl. Verwaltungsb. p. 164. 170*). XIV 125 (*a. 224*) (-i) ann(onae) ... (-i) operum. AMM. 16, 6, 2 quem nitentium rerum -em sub Magnentio Romae provectum rettulimus (*de re cf. Seeck, PW. III 1965*). CORP. II 1346 cent⟨urio⟩ sacroru⟨m⟩ (*an supplendum* cent(urio) ⟨pont(ificis)⟩ sacrorum?) curiarum *urbis alicuius*. LYD. mag. 3, 2 ἡ τοίνυν τῷ ἱππάρχῳ (*sc. magistro equitum*) πειθαρχήσασα τάξις ποτὲ ἐν ὅπλοις ἦν ἅπασα, ὀνόματα δ' αὐτῇ ... προμῶται, ὅπερ ὄνομα εἰς τέσσαρας τέμνεται λόγους, εἰς δουκιναρίους, εἰς κεντιναρίους, εἰς κεντουρίωνας, εἰς βιάρχους (1, 48. 3, 7). *i. q. praefectus centuriarum civilium*: *de comitiorum centuriis*: PAVL. FEST. p. 177 *centuriae 'ni quis scivit'* neque -o praeficitur neque centurialis potest esse. CORP. VI 33994 cur(ator) tribus Polliae et ⟨(-o) per⟩ consensum tribulium cont⟨in⟩uis annis duobus. *de municipiis*: COD. Theod. 12, 15, 1 (*a. 399*) sancimus, ut quicumque -um corpus deseruit, nullis dignitatum privilegiis excusatus debitum munus subire cogatur. *de collegiorum centuriis*: CORP. V 5738 (*Mediolani*) c⟨u⟩rat(or) arc(ae) coll(egii) fabr(um) et cent(onariorum) m(unicipii) M(ediolanensis) ... et allect(us) eidem collegio et -o (centuriae) VII.

derivata: centurionatus (centuriatus? *v. p. 836, 75*), centurionicus. *compos.*: subcenturio.

centuriōnātus, -ūs *m.* [*a* 2. centurio, *cf.* centuriatus. *Th.*]. *i. q. dignitas centurionis*: VAL. MAX. 3, 2, 24 ab optimo virtutis aestimatore cum facta tum etiam verba tua -us honore data sunt. CORP. X 3340 (*inter a. 161/169*) ⟨nauarchi et trier⟩archi classis praetor(iae) Misen(ensis) ⟨quod ad alteros ce⟩nturionatus, quibus divus Pius ⟨classem suam hono⟩raverat, adiecto tertio ordine.... *fort. suppleas*: CORP. VIII 10718 (17626) (beneficiarius) leg(ionis) ... pr⟨o⟩motus ad ⟨-um⟩ leg(ionis) II Italicae. *i. q. electio, promotio, censura centurionum*: TAC. ann. 1, 44 -um inde egit *Germanicus*.

synonyma: ordo (*ex. gr.* CIC. Pis. 88 CAES. civ. 1, 77, 2 TAC. hist. 3, 49 CORP. VI 3584. XI 5693 *al.*), vitis (*cf.* IVV. 14, 193. CORP. VIII 702 *al.*).

centuriōnicus, -a, -um *a* 2. centurio. *i. q. ad centurionem pertinens*: CORP. III 1480 militavit in leg(ionibus) *quibusdam* ... stipendis -is XVIIII. XV 142 (*in lateribus Romae repertis, fere saec. II ex.*) fundum Siliani Servili Processi, praedia centurion(ica) (*quae haec sint, ignoratur*). *Mbr.*

centuriōnus, -ī *v.* 2. centurio *p. 837, 64.*

centus *v.* centussis *l. 64.*

centussis, -is *m.* [*a* centum *et* as. *Th.*]. *de declinatione v.* VARRO ling. 9, 81. VARRO ling. 5, 169 as ab aere, dupondius a duobus ponderibus ..., deinde ab numero reliquum dictum usque ad -s. 5, 170 -s, quo maius aeris proprium vocabulum non est. 9, 81 in aere usque ab asse ad -s numerus aes assignificat. 9, 84 ab tressis ad [du]centussis numeri ... eiusdemmodi sunt compositi. PRISC. gramm. III 416, 17 (*inter* compositiones ... a nominibus numerorum:) -is, post quem numerum teste Varrone (*v. l. 50*) non componuntur cum asse numeri. PAVL. FEST. p. 24 qui eam *poenam* aestimaverunt aere, ... bovem -is (*sic*), hoc est ... centum assibus. p. 54 -bus, ... id est centum assibus. LVCIL. 1172 (*de lege Fannia, Gell. 2, 24, 3 v. p. 815, 35*) Fanni -s misellus (MACR. sat. 3, 17, 5 Fannia *lex* ... sumptibus modum fecit assibus centum, unde a Lucilio ... festivitatis suae more -s vocabatur). VARRO Men. 404 illum qui norunt volunt emere milibus centum, te qui novit nemo -s. PAVL. FEST. p. 54 *v. p. 813, 47.* p. 144 aestimabatur ... bos -bus (*cf. l. 56*). FEST. p. 237 ut bos centusibus (*sic*), ovis decusibus aestimaretur. PERS. 5, 191 Pulfennius ingens ... centum Graecos curto -e licetur. *forma* centus (*cf.* decus, nonus, quattus): COMPVT. Carth. 2, 17 sexes ... vies (*i. vicies*) nonus faciunt tibi dies centum septuaginta quattuor et sexes triceni -s octoes. *Hey.*

terminus ... **centustātus** (?) LIB. col. I grom. p. 250, 6 (*et* PS. BOETH. grom. p. 406, 14, *ex Balbo uterque*) *inter* nomina lapidum finalium (*ascripta eius figura*). *Mbr.*

cēnula, -ae *f. a* cena *deminutive.* GLOSS. II 267, 25 δειπνάριον. VARRO Men. 103 sermone -am variamus. CIC. Tusc. 5, 91 vos hesterna ... -a non intellexistis me pecunia non egere. epist. 9, 24, 2 -as facere (QVINT. decl. 301 p. 186, 8 si -am diviti pauper fecisset). PETRON. 90 mando aedicularum custodi -ae officium. 95 deversitor cum parte -ae intervenit. 111 attulit in monumentum -am suam. MART. 5, 78, 22 parva est -a (7, 51, 12 capiet -a parva duos). 10, 48, 13 una ponetur -a mensa. IVV. 3, 167 frugi -a. SVET. Claud. 21 ad subitam condictamque -am invitare. GELL. 7, 13, 2 coniectabamus ad -am non cuppedias ciborum, sed argutias quaestionum. 18, 2, 3 qui -am ordine suo curabat (18, 13, 4 hoc aere collecto ... -a curabatur omnibus). APVL. met. 2, 18 apud eam (*Byrrhenam*) -ae ... interessem. 3, 13 paupertina Milvius -a perfunctus. 8, 29 probe ... disposita -a. 9, 6 hodiernae -ae nostrae prospexi. 9, 23 deserta -a. TERT. apol. 39 -as nostras ... ut prodigas ... sugillatis. nat. 2, 10 -am et scortulum ... sumeret. HIER. epist. 48, 19 qualicumque nostra -a contentus esto. SVLP. SEV. dial. 1, 14, 1 donec ille panem, qui -ae superfuisset, offerret. 2, 6, 6 finita -a fragmenta panis absumpti ... collegit. PETR. CHRYS. serm. 161 p. 624^A^ semicoctam nec salitam ... -am gustaturus. *Poeschel.*

cenulentus *v.* 2. caenulentus. **cēnum** *v.* caenum.

(cenus). SCAVR. gramm. VII 15, 6 quotiens kanus et karus scribendum erat ... k prima ponebatur, quae suo nomine a continebat, quia si c posuissent, cenus et cerus futurum erat. *Mbr.*

×**cēpa,** -ae *f.* (**cēpe** *indecl. n.*) [*cf. c.* κάπια· τὰ σκόροδα. Κερυνῖται HESYCH. *Th.*]. *cf.* ISID. orig. 17, 10, 12 caepa vocatur, quia non aliud est, nisi tantum caput (GLOSS. V 494, 31 caepe capita). *nomen herbae*: GLOSS. κρόμ(μ)υον (CHAR. gramm. I 59, 1 EXC. Bob. gramm. I 553, 19 IDIOM. gen. gramm. IV 581, 20. *cf.* LXX *p. 847, 30*). *cf.* DIOSC. 2, 154 W. κρόμυον ... Ῥωμαῖοι κήπαμ. GLOSS. catal. of. greek Papyr. II 322 κῆ⟨πα⟩ κρό⟨μμυον⟩. GLOSS. V 177, 9 cephe cepullae (175, 23 carpa; *leg.* caepa). *genera et synonyma v. infra l. 55 sqq.* *formae*: caepa *scripsisse videntur* DIOM. gramm. I 327 *infra l. 33.* ISID. *l. 11.* *idem saepius codd., de recta forma* cēpa *v. Gröber, Archiv 1 (1884) 544.* cipa: GLOSS. III 544, 8. 574, 49. 52. 581, 20. 584, 3. 587, 49. 589, 31. *cf.* cyba: GLOSS. III 609, 58. civas: GLOSS. III 613, 28. 625, 39. ciba: GLOSS. III 574, 71. 608, 40 (632, 28? *cf. francog. l. 54*). *de declinatione*: *singul.*: NŌN. p. 201 -e generis neutri ... -a feminini. CHAR. gramm. I 35, 29 sunt quaedam nomina singulariter tantum monoptota ... et sunt neutralia, velut fas ... -e, et haec -a huius -ae. 59, 1. EXC. Bob. gramm. I 553, 19 *apud Romanos feminina, apud Graecos neutra.* SERV. gramm. IV 431, 35 hoc nomen tres solos habet casus, hoc -e, hōc -e, o -e. PRISC. gramm. III 446, 11 excipitur hoc -e, quod aptoton est; dicitur tamen et haec -a huius -ae. *nota contra usum*: CHAR. gramm. I 59, 6 hoc -e, -is, -i, ab hoc -e. CONSENT. gramm. V 345, 13 caelum caeli, caepum caepae. *plur.*: DIOM. gramm. I 327, 7 neutra in femininum, ut hoc ... -e, ... -ae. ... -e vero singulariter aptoton nomen est generis neutri ... pluraliter genere feminino sublata priore diphthongo ... declinabitur. PHOC. gramm. V 426, 25 CLEDON. gramm. V 39, 26. DON. gramm. IV 375, 31 sunt nomina in singulari numero alterius generis et alterius in plurali ut ... -e. SERV. gramm. IV 431, 34 -e in numero singulari generis neutri est ... et hoc nomen tres solos habet casus, hoc -e, hōc -e, o -e; in numero autem plurali genere feminino simpliciter declinatur. PRISC. gramm. II 203, 13 excipitur unum indeclinabile in singulari numero, hoc -e huius -e. Apuleius in medicinalibus: '-e sucum melle mixtum', quod in plurali numero femininum est primae declinationis 'hae -ae harum -arum' quamquam antiquissimi in a quoque singulare feminino genere hoc recte protulisse inveniuntur. *cf.* GRAMM. suppl. 98, 1. 106, 24.

neutr. cēpe *legitur*: NAEV. com. 18 ENN. sat. 13 LVCIL. 194. 531 NOVIVS Atell. 18 VARRO Men. 63. 250 frg. Prisc. gramm. II 204, 5 HOR. epist. 1, 12, 21 PERS. 4, 31 IVV. 15, 9 GELL. 20, 8, 7 TERT. ieiun. 5 ARNOB. nat. 2, 23. 59 PELAGON. 168 HIER. adv. Iovin. 2, 7 in Is. 46, 1. 2 p. 544 epist. 121, 2 in Zach. 3, 14 p. 935 VVLG. num. 11, 5 (*at* ITALA Lugd. cepas). CYPR. GALL. num. 359 THEOD. PRISC. eup. faen. 18^B^ APIC. 8, 407 (caepae *codd.*) MARCELL. med. 6, 2 CAEL. AVR. chron. 1, 1, 25. 3, 2, 39 acut. 3, 4, 46 NOT. Tir. 9, 27^C^. *v. Kühner, Ausf. Gr. d. lat. Spr. I p. 307, 8.* *de re v. Daremberg-Saglio II 1149.* *legitur inde a* NAEVIO. [*val.* ceapă, *francog.* cive. *M.-L.*]

1 *genera herbae*: COLVM. 12, 10, 1 Pompeianam vel Ascaloniam -am vel etiam Marsicam simplicem, quam vocant unionem rustici, eligito. PLIN. nat. 19, 101 -ae genera apud Graecos Sarda, Samothracia, Alsidena, setania, schista, Ascalonia ... odor lacrimosus praecipue Cypriis, minime Cnidiis ... setania minima, excepta Tusculana, sed dulcis (*cf.* ANTHIM. 62). 20, 39 -ae silvestres non sunt. sativae *eqs.* APIC. 8, 407 -e rotundum (MARCELL. med. 31, 49). PELAGON. 146 -as longiores. 390 -ae Indicae (VEG. mulom. 3, 13, 3). MARCELL. med. 6, 2 -e longum, quod ceputius nominatur (8, 151. 15, 23). 6, 9 -a acerrima (*cf.* VEG. mulom. 2, 79, 18). 10, 80 -am Afram conditoriam. 15, 7 -arum Cypriarum. CHIRON 406 -as Germanas. 998 (VEG. mulom. 2, 118, 4). GLOSS. III 574, 71 rosion (πράσιον?) ciba agrestis. 537, 72 κρόμμυον ἄγριον id est -a canina (556, 73. 621, 31). 581, 20 c(o)ronon id est cipas (h)ortulanas (584, 3). 559, 4 coromion -a maior. 587, 49 brittola i. cipa minuta (608, 40 ciba minuta). [*non huc pertinere videtur* GLOSS. III 632, 28 intuba ciba barbarica].

2 *generatim de herba eiusque viribus*: NAEV. com. 18 cui -e edundo oculus alter profluit. 19 di perdant, qui primus holitor -am protulit. ENN. sat. 13 neque triste quaeritat sinapi neque -e maestum. LVCIL. 194 flebile -e. 195 lippus edenda acri ... ceparius -a. 531 'hoc aliud longe est' inquit qui -e serebat. NOVIVS Atell. 18 oleas -e ficos. VARRO Men. 63 cum ālium ac -e eorum verba olerent. 138 iubet me -am esse. 250 flebile esitet -e. frg. Prisc. gramm. II 204, 5 in patellis coquere -e. frg. Non. 201 acria ... ut est sinapi, -a, ālium. HOR. epist. 1, 12, 21 porrum et -e trucidas. OV. fast. 3, 340 caedenda est hortis eruta -a meis. PRIAP. 51, 22 acresque -as aliumque. MORET. 82 -a rubens sectique ... area porri. FEST. frg. ex apogr. p. 359 taliam alii folliculum -ae. COLVM. 10, 123 ... radix lacrimosaque -a. 10, 314 ālia cum -is. 9, 14, 3 abstineat ... foetentibus acrimoniis alii vel -arum. 11, 3, 15 autumno conseri debent ... alium, -ae

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

capitula, ulpicum. 11, 3, 16 mense... Februario...-ae semen. 11,3,58 thalli -arum ventis prosternentur. 11, 3, 15 terrae commendari... conveniat... mense... Februario...-ae semen et porri. 12, 7, 5 adicito viridium condimentorum fasciculos . . . -ae (12, 8, 1). 12, 10, 2 fasciculum... supponito, ita ut -a deprimatur. 12, 58, 2 subito . . . -am aridam... subterito. 12,59,1 viridem -am. PERS. 4,31 tunicatum cum sale mordens -e. PLIN. nat. 2, 16 *Aegyptii* per fetidas -as (fetidos cibos *pleriq. codd.*), alia et similia iurantes (*cf.* 19,101 alium -asque inter deos iureiurando habet Aegyptus. IVV. 15,9 porrum et -e nefas violare. GELL. 20, 8, 7 cepetum [*v. infra l. 79*] revirescit et congerminat decedente luna, contra autem inarescit adolescente. eam causam dicunt sacerdotes Aegyptii, cur Pelusiotae -e non edint [*cf.* HIER. adv. Iovin. 2, 7 p. 335]. MIN. FEL. 28, 3 Aegyptii -arum acrimonias metuunt. ARNOB. nat. 7, 16 HIER. in Zach. 3, 14 p. 935. in Is. 46, 1—2 p. 544 ut taceam de formidoloso...-e. RVFIN. hist. mon. 7 p. 413C. Clement. 5,20 *Aegyptii bovem* colendum tradidere... picem quoque et -as et cloacas). PLIN. nat. 10, 182 aviditas coitus putatur fieri... pecori -a. 13, 133 obiterque... alium -as seri fertile est. 19, 99 scilla... et bulbi et -ae et alium non nisi in rectum radicantur. 19, 100 folia... maxime concava sunt -ae, getio. 19, 106. 107. 111 taedium . . . halitu ut -is. 19, 115. 121 seruntur . . . quaedam et semine et radice, ut -a, alium, bulbi. 23, 147 iuglandes . . . adversantur -is leniuntque earum saporem. 25, 26 moly . . . radice... magnitudine -ae. 25, 48 helleborus . . . radice fimbriata -arum modo. 25, 53. 26, 72 apios . . . radix -ae. 36, 80 in raphanos et alium ac -as MDC talenta erogata. CORP. IV 5380, 9 (*in pariete*) *inter alia edulia*: pane(m) VIII, oleum V, -as V. MART. 3, 77, 5 putri -as allece natantes. AVR. Fronto p. 69, 18 N. cum conchim -as et maenas bene praegnates alios vorantes viderem. ITALA num. 11, 5 (Tert. ieiun. 5) venerunt in mentem . . . quos in Aegypto edebamus... et porri et -e et alia (κρόμμυα, VVLG. porrique et -e et alia, *at* ITALA Lugd. manducabamus in Aegypto . . . et porros, -as et aleum. *cf. etiam* TERT. ieiun. 5 alium potius et -e quam caelum fragrare malebant. CYPR. GALL. num. 359 nos alium et -e . . . pavit. HIL. in psalm. 51, 6 HIER. epist. 121, 2. ISID. in num. 15, 7 -as blasphemiarum putidas). SPART. Sept. Sev. 16, 1 cum -arum (*Kellerbauer*, culparum *codd.*) radicibus milites viverent. ARNOB. nat. 2, 23 esurienti si dederis . . . -e, carduum. 2, 59 quid sit triticum dicite . . . ulpicum -e. SALV. gub. 1, 46 foetidissimo -arum atque aliorum amore aegrotantes. SIDON. epist. 4, 7, 2 crudos -arumque crapulis esculentos. carm. 12, 14 alia sordidaeque -ae.

3 *usus in medicina*: CELS. 2, 18 ex holeribus valentior . . . et omnes bulbi, in quibus -am quoque . . . numero. 2, 22 acria sunt . . . alium -a. 2, 26 inflant . . . alium -a. 2, 27 calefaciunt alium -a. 2, 32 sensus excitant . . . -a *al.* COLVM. 6, 6, 5 salis sextans cum -is decem conteritur. SCRIB. LARG. 253 -arum pondo sextans. 174 extra . . . sunt imponenda . . . -a cum aceto. PLIN. nat. 1, 20, 20 medicinae ex . . . -a XXVII. 20, 41 alopecias fricuere . . . tusis -is. 23, 148 nuces . . . imponuntur... cum -a... canis hominisque morsui. 29, 108 -a tusa. 29, 133 adiciunt sucum -ae *al.* GARG. MART. cur. boum 13 potio iumentorum... stercus leporinum et -am siccam... conterito. med. 27 de -a. de virtute -arum inter medicos nulla diversitas est *eqs.* SER. SAMM. 179 -arum non sine suco. PELAGON. 92 alium et -as. 168 mallonem -(a)e, i. e. fascem unde -e ipsum dependet, in calidam . . . mittes *al.* VEG. mulom. 2, 111, 2 -as X conteris *al.* CHIRON 808 -am conteris totum melle *al.* MARCELL. med. *v. p. 846, 63 sqq.* PLAC. med. 32, 1 cum suco -ae. THEOD. PRISC. eup. faen. 18 hoc -ae tritae *faciunt* (-e tritum *B*; -a trita *b r*). 19 in oleo -as coqui facies. 20 *al.* CAEL. AVR. chron. 1, 1, 25 caput implent . . . alium -e. 3, 2, 39 ex . . . aceto et . . . -e. acut. 3, 4, 46 quae conficiuntur ex -e. ANTHIM. 62 -ae umorosae sunt, Ascaloniae vero meliores. ORIBAS. syn. 1, 18 utiles . . . et -as modice et porros. 4, 1 suptiliant . . . alium -a. 4, 13 -as . . . et alius . . . cruda nullo modo nutriunt. 4, 15. 17 acres cacocyma . . . -a porrus cacocymotaton . . . -a alius. 4, 31 -a alius . . . satis est acres.

4 *translate*: *de homine*: PETRON. 58 *ad puerum*: etiam tu rides, -a cirrata (*coni. Reinesius*, pirrata *codd.*). *aenigma de cepa*: SYMPH. 440, 145.

deriv.: ceparius (cepetum?), cepicius, cepina, cepul(l)a (cepularius), ceputius (cepitis? cepolendrum?).

cēpaea, -ae *f.*, κηπαία, *nomen herbae.* PLIN. nat. 26, 84 -a, similis porcilacae . . . vesicae plurimum prodest (1, 26, 52). DIOSC. 3, 161 de gepea (cepea *P*). gepea similis est andragne.

cēpānica *v.* capinica.

cēpārius, -a, -um [*a* cepa. *Th.*]. *masc. subst.* (GLOSS. V 565, 8 -us hortulanus): LVCIL. 195 lippus edenda acri assiduo -us cepa. *fem. subst.* **cēpāria,** -ae *nomen morbi*: MARCELL. med. 33 -ae et veretro sive verendis virilibus. 33, 9 ad -am satureiae . . . florem collige. 33, 10 ad locum -ae cum vino vetere pone.

cēpe *v.* cepa.

? **cēpētum,** -ī *n.*, *i. q. hortus ceparum.* GELL. 20, 8, 7 -um revirescit... decedente luna *v. supra l. 10* (*Skutsch, Arch. 12, 199*; caepe tum *ed.*). *Stadler.*

cephalaeōta, -ae *m.*, κεφαλαιώτης. *nomen officialis*: COD. Theod. 11, 24, 6, 7 (*a. 415*) nequaquam -is, irenarchis . . . et ceteris liturgis publicis functionibus denegatis.

cephalaeum, -ī *n.*, κεφάλαιον. LVCIL. 50 ad cenam adducam et . . . abdomina thynni advenientibus priva dabo -aque acharnae. *fem.* **cephalaea,** -ae, κεφαλαία (*sc.* νόσος), *nomen morbi*: PLIN. nat. 20, 135 (*graece*: CELS. 4, 2 SCRIB. LARG. 99. 206 GLOSS. II 348, 32 III 206, 11 *al.*). PLIN. nat. 20, 135 si vero sit -a (*antea*: capitis dolores). MARCELL. med. 20, 3 diutino correptis capitis dolore, quem -am appellant (*sic aut sim.* CAEL. AVR. chron. 1, 1, 4. 6. 2, 1, 28 CASS. FEL. 1 ISID. orig. 4, 7, 2). PLIN. VAL. 1, 3. *adiective*: CASS. FEL. 41 p. 96, 4 in -a passione.

cephalargia (cephalalgia), -ae *f.*, κεφαλαργία *vel* κεφαλαλγία. CHIRON 266 *v. infra l. 35.* AVIT. BRAC. Lucian. epist. rec. B 8 *curati* alii a -a (*rec. A* cephalalgia). HIPPOCR. aer. (Hermes 40, 254) 10 -as (celafargie *cod.*) in hiemem . . . convenie[n]t esse. CASSIAN. conl. 24, 15, 2 cum . . . caput vis noxii umoris obsederit, -ae procreat passionem.

*****cephalargicus,** -ī *m.*, κεφαλαργικός. *ubique subst. de eo, qui capitis dolore* (κεφαλαλγία) *laborat*: CHIRON 17 -is . . . praecipitur, ut de auricularum venis sanguis detrahitur (*cf.* VEG. mulom. 1, 25, 2). HIPPOCR. progn. 4 -is (ἐν κεφαλαλγίῃσι). *cf.* DIOSC. 4, 42. 87. 5, 33 *al.* (*v. etiam* ORIBAS. syn. 1, 21. 35 *l. 27*).

cephalicus, -a, -um, κεφαλικός. *ad caput* (*aegrum*) *pertinens*: *graece ex. gr. apud* CELS. 5, 19, 7 SCRIB. LARG. 201. VEG. mulom. 2, 43, 2 -um medicamentum (*cf.* CASS. FEL. 19 p. 29, 11). DIOSC. 3, 98 emplastris -is. *substantive*: CHIRON 93 -o i. e. anaplerotі. 571 curam -o (de falcito *codd.*) curare incipies. VEG. mulom. 3, 28, 1 (*fuse*). THEOD. PRISC. eup. faen. 85 utilis pulvis, cui nomen est -um (*lect. var.*). *is, qui capite aegrotat, nisi corrupt. pro* cephal⟨arg⟩icus: ORIBAS. syn. 1, 21 -is *prodest eqs.* 1, 35 stercus . . . usus sum . . . ad scotomaticos et ad -os (κεφαλαία).

cephalo, -ōnis *m.* [*a* κεφαλή. *Th.*]. PALLAD. 5, 4, 5 palmarum planta, quam -em vocamus.

pedes, quos appellant **cephalopodas** CASS. FEL. 40 p. 92, 14. [*κεφαλοπόδες, *voc. a Graecis non traditum. Th.*]

cephaloponia, -ae *f.*, κεφαλοπονία. CHIRON 257 capitis dolorem, quem graece cephalo⟨po⟩nian appellant. 266 capitis dolor . . ., qui morbus graece -a i. e. cephalargia.

cephalōtē, *acc.* -ēn *f.*, κεφαλωτή. SER. SAMM. 423 thymbrae speciem, quam commemorant -en.

cephalus, -ī *m.*, κέφαλος. *nomen piscis, fere i. q. capito.* GLOSS. IV 316, 27 capito (*cf.* GLOSS. capito: κέφαλος *saep.*). V 353, 55 heardhara (*anglosax. i. q.* '*harder*'). AMBR. hex. 5, 10, 26 ille sinus maris -os alit, lupos ille (*cf.* ORIBAS. syn. 4, 14 in utrisque aquis nutriuntur i. e. . . . in dulce et salsa, qualia sunt -us, lupus). ACT. Archel. 10 p. 15, 23 anima in elephantiacorum et -orum (*sic M; cett. codd. omiserunt, gr.* κελεφῶν) corpora transfunditur. ORIBAS. syn. 4, 8 ex marinis piscibus canicla, -us. *Probst.*

cephas, *hebr.* כֵּיפָה. ITALA cant. 5, 11 (Paul. Nol. epist. 23, 26) caput eius ut aurum cephas (χρυσίον κεφάζ, VVLG. aurum optimum *ex hebr.* כֶּתֶם פָּז). *at* HIER. epist. 37, 1 aurum o f a z petram significari *putat quidam.* *cf. nom. propr.* Cephas. *Jacobsohn.*

cetera turba *apium* . . . nymphae vocantur, ut fuci serenes aut **cēphēnes** PLIN. nat. 11, 28. κηφῆνες. *Mbr.*

cēp(h)us, -ī *m.* *simiae genus, qui gr.* κῆπος (κεῖπος *vel* κῆβος?), *fortasse* '*Gorilla*', *cf. Keller, Tiere d. Altertums p. 16*: PLIN. nat. 8, 70 *ludi Pompeii primum ostenderunt* ex Aethiopia quas vocant -hos, quarum pedes posteriores pedibus humanis et cruribus, priores manibus fuere similes (1, 8, 28 de -his). *cf.* SOL. 30, 20 exhibita monstra sunt, -os (*var. codd. lect.*, ceffos *trad. cf.* PS. SOL. app. p. 227, 30). POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 8 c e p p u s *inter* quadrupedes. *Probst.*

cēpīcius, -a, -um [*a* cepa. *Th.*]. *ad cepam pertinens*: PRISC. gramm. II 204 Caper tamen et -ius et -ium veteres dixisse ostendit. *cf.* GRAMM. suppl. 106, 30. ARNOB. nat. 5, 1 (*ex Valerio Antiate*) Iovem . . ., 'expiabis' dixe 'capite fulgurita'; regem respondisse '-io'; . . . ego humanis capitibus procurari constitueram fulgurita, non maena capillo -io. 5, 4 non video cur ab rege relatio sit facta -ii: sin autem poterat et -io transigi . . . hominis inhiatum est cruori.

cēpīna, -ae *f.* [*a* cepa. *Th.*]. *locus, ubi cepae seruntur.* COLVM. 11, 3, 56 -a magis frequenter subactam postulat terram quam altius conversam. 11, 3, 57 sed -a vel saepius . . . debet quam quater sariri. *cf. Daremberg-Saglio II 1149.*

cēpītis, -is *f.*, *fort. a* cepa, *nomen gemmae.* PLIN. nat. 37, 152 cepitis sive c ē p o l a t i t i s candida est, venarum coeuntibus lineis in unum. 1, 37, 56.

cēpolendrum, -ī *n.* *condimentorum genus quoddam fictum*: PLAVT. Pseud. 832 quando in patinas indidi aut -um aut maccidem (cep- *A*, si polindrum *P*). *Stadler.*

cēpos, *acc.* -on, κῆπος. *i. q. hortus*: ITIN. [Silv.] 15, 3 in hodie hic hortus aliter non appellatur gr(a)eco sermone nisi -os (copos *cod.*) tu agiu iohanni, i. e. quos vos dicitis latine hortus sancti Iohannis. *in herbae nomine*: PS. APVL. herb. 44 Graeci cotyledon, alii -on Aphrodites . . . Itali umbilicum Veneris . . . appellant.

cēpotaphiolum, -ī *n.* *a* cepotaphium *deminutive.* CORP. VI 2259 sepulchr⟨u⟩m hoc sive cepotafiolum. 19039 in hoc -o.

cēpotaphium, -ī *n.*, κηποτάφιον. *de re cf. Samter, PW. III 1966 sq. et Marquardt-Mau, Privatl. d. Römer p. 369.* *legitur masc.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-ius: CORP. VI 3554. 21020. 29921. cepotaf-: VI 2469. 13040. 13244/45. 21020. 23901. 25250. 29135. cepotaph-: CORP. VI 3554. 8505. 10675 hoc -um muro cinctum (29135. *cf.* X 2066 in hoc -o maceria cinctum). VI 33900a, 6. *Probst.*

ceppus *v.* cephus.

?**ceptio** commercio GLOSS. Scal. V 596,11. compotio comessatio *Oehler*, c<o>emptio commercium *bene G. Goetz.*

cēpto *v.* coepto.

***cēpula** (cēpulla), -ae *f. a* cepa *deminutive.* *formae*: cepulla: PALLAD. 3, 24, 2. 11, 11, 4 *al.* APIC. 7, 277. 279. 284. *cf. neoroman. l. 15.* *adde*: cepolla: GLOSS. III 540, 13. cipulla: GLOSS. III 560, 23. cibulla: PLIN. VAL. 2, 3 GLOSS. III 610, 32. cibula: GLOSS. III 589, 9. *synonyma*: GLOSS. III 589, 9 brittola (610, 32). 540, 13 kromon (*i.* κρόμυον). 560, 23 drillona (brittola?): marina cipulla. *de re cf. Daremberg-Saglio II 1149, 2.* [*it.* cipolla, *prov.* cebola, *hisp.* cebulla. *M.-L.*]

1 *proprie*: PALLAD. 3, 24, 2 satureia ... cum -is mixta seminatur. 11, 11, 4 -ae seruntur et hoc mense. 4, 9, 5 hoc etiam mense ulpicum ... seremus et -as *al.* PLIN. VAL. 2, 3 daptylum (*sic*) ... teres cum cibulla Germanica. 5, 42 porrum crudum, -am, coriandrum. DIOSC. 1, 137 carea basilica ... cum -a et melle ... morsus ad sanitatem perducit. 2 praef. virtutes viscidos ... sicut scordam et -a et sinapis .... 2, 137 de cepulla. -a virtute habet viscida. 4, 157 radices ... sunt ... nigrae sicut -a. APIC. 7, 277 ius in elixam: piper ... -am. 7, 279. 284. 8, 336. CAEL. AVR. acut. 3, 4, 42 demerge in vasculum ... -as Germanas viginti, quibus circumtollemus exteriorem corticem. 2 *de homine* (*v. p. 847, 64*): ANTH. 205, 5 lividus ... color est tibi -a.

cēpulā<rius?> CORP. VI 31898, 4 (*aetate Theodosii*). *a* cepula; *fort. is qui cepas vendit vel serit, cf.* ceparius. *Stadler.*

cēpum *v.* cepa *p. 846, 31.*

cēpūros (-ī), κηπουρός. APIC. *tit. lib. III*: incipit eiusdem *Apici Caeli* -os de oleribus.

cēpus *v.* cephus.

cēpūtius, -ī *m. a* cepa. MARCELL. med. 6, 2 cepe longum, quod -us nominatur. 20, 61 repentinum stomachi dolorem tres -i longi purgati ... sanant. *Mbr.*

***cēra,** -ae *f.* [*cf. esse videtur c. gr.* κηρός, *fortasse c. lituan.* korys *'favus', nisi vocabulum latinum a Graecis tractum est; cf. Osthoff, Etymolog. Parerga I 18 sqq. Th.*]. GLOSS. κηρός. terebinthina. V 276, 5 uria (?). III 71, 25 (638, 6) κηρίν. NOT. Tir. 89, 84. PRISC. gramm. II 156, 6 in multis enim videmus commutatione terminationis genera quoque conversa, ut ... ὁ κηρός haec -a. *nota*: GRAMM. suppl. 83, 1 omnes autem res materiales ... neutraliter dici debere censuerunt, unde ... hoc -a. *legitur inde a* PLAVTO; *non habent* TER. LVCIL. CATVLL. PVBLIL. CAES. GRATT. MANIL. SEN. rhet. GERM. VELL. CVRT. MELA ASCON. PERS. PETRON. FRONTIN. TAC. [*val.* ceară, *it.* cera, *francog.* cire, *hisp.* cera. *M.-L.*]

1 *generatim de materia*: VARRO rust. 3, 16, 5 tria enim harum (*apium*) cibus, domus, opus, neque idem quod -a cibus. 3, 16, 24 favus est quem fingunt (*apes*) multicavatum e -a (*cf.* 3, 16, 24—26). LVCR. 6, 516 quasi igni -a (tela *codd.*) super calido tabescens multa liquescat (6, 965 -a liquefit in eius [*i. solis*] posta vapore. VERG. ecl. 8, 80 limus ut hic durescit et haec ut -a liquescit uno eodemque igni. OV. ars 2, 85 -a deo [*i. caelo*] propiore liquescit. *cf.* 2, 89 tabuerunt -ae. met. 3, 488 intabescere flavae igne levi -ae ... solent. 10, 285 -a remollescit. LVCAN. 9, 782 nec *ocius* solem -a sequetur. APVL. apol. 30 limum durabilem, -am liquabilem. HYG. fab. 40 p. 69, 20 a sole -a calefacta. HIER. epist. 120, 10 p. 841 liquatur ... -a. PS. RVFIN. in Am. 9, 5 -a ignis vapore solvatur. AVG. serm. ed. Mai 53, 3 velut -a sole calente soluta. OROS. hist. 5, 10, 11 ut *mare* tabulata navium liquefactis -is extorruerit. *cf. p. 853, 30 sqq.*). VERG. georg. 4, 38 neque illae (*apes*) nequiquam in tectis certatim tenuia -a spiramenta linunt. 4, 51 excudunt -as et mella tenacia fingunt. 4, 241 -asque recidere inanes. OV. fast. 3, 748 aspicit et -as *apium*. *cf.* 4, 546. trist. 5, 4, 30 *mel*, quod in -is Attica ponit apis. LIV. 40, 34, 12 obsides dederunt et -ae centum milia pondo. 42, 7, 2. PAVL. FEST. p. 135 malta dicitur a Graecis pix cum -a mixta. PHAEDR. 3, 13, 9 alvos accipite, *apes*, et -is opus infundite. COLVM. 9, 4, 5 herbae ... quae favorum -as exuberant. 9, 11, 4 -ae eius *alvi* quae semina pullorum continet, partem recidere ..., est autem facilis conspectu, quoniam fere in ipso fine -arum velut papilla uberis apparet eminentior. 9, 13, 10 obductas -as erodunt *apium pulli*. 9, 13, 11 apium consuetudo, ut prius tantum -arum confingant, quantum putent explere se posse. 9, 13, 14. 9, 14, 17 vacuatis -is usque in ortum fere Arcturi. 9, 14, 20 *Celsus* ait ex floribus -as fieri. 9, 15, 4. 7 morem figurandi -as fingendique servant (PLIN. nat. 11, 14 favos construunt, -am fingunt. 11, 18 -as ex omnium arborum satorumque floribus confingunt). 9, 15, 8 figura -arum talis est, qualis et habitus domicilii. 9, 15, 9 -ae dependentes in longitudinem currunt. 9, 15, 11 veteres potius favi quam novi eximentur, -aeque novabuntur. 9, 16, 1 -ae fructus quamvis acris exigui non tamen omittendus est ... -a per stramenta vel iuncos defusa colatur. 12, 10, 6. LVCAN. 9, 285 effetas (*i. melle privatas*) linquunt examina *apium* -as. PLIN. nat. 1, 21, 49 de -a facienda. 6, 161 Sabaeos ditissimos silvarum fertilitate odorifera ... mellis -aeque proventu. 11, 11 *apes* favos confingunt et -as mille ad usus vitae. 11, 23 ruentes -as (*i. favos*) fulciunt. 11, 50 fit in favis quibusdam qui vocatur clavus amarae duritia -ae. 11, 59 *apium genus* triplici -arum ordine. 11, 71 vespae in sublimi ... nidos faciunt, in his -as; crabrones cavernis aut sub terra; et horum omnium sexangulae cellae, -ae autem e cortice, araneosae. 11, 115 quippe cum etiam -ae id *genus insectorum* gignant. 21, 83 -a fit expressis favis *eqs.* 21, 84 punica -*a* fit hoc modo: ventilatur sub die saepius -a fulva. SIL. 2, 219 ad dulces -as ... mellis apes gravidae properant. 14, 26 nectare Cecropias Hyblaeo accedere -as. STAT. Theb. 10, 579 laboratasque *apes* premunt ad pectora -as. MART. 3, 58, 34 fert ille (*rusticus*) -is cana cum suis mella. QVINT. inst. 2, 16, 16 opera quaedam nobis inimitabilia, qualia sunt -arum ac mellis. PS. QVINT. decl. 13, 5 inanis alvei incohata tantum opera et rudes -ae. VLP. dig. 33, 9, 3, 9 idem et tus et -as contineri *legato* negaverunt. TREB. Claud. 14, 3 *salarium* -ae pondo centum quinquaginta. CHALC. comm. 328 sed de -a quidem etiam in Theaeteto locutus est ... ait esse in hominum ingeniis vim quandam -ae simillimam *eqs.* ITIN. Theod. 21 in montem Oliveti dominus super lapidem umeros imposuit, in qua petra ambo umeri eius descenderunt sicut in -a molle. HIER. epist. 78, 40 -a quae dulcia continet. CLAVD. 28, 264 qualis Cybeleia quassans Hyblaeus ... aera senex revocare ... conatur apes ... sonituque exhaustus inani raptas mellis opes, ... perfida deplorat vacuis examina -is. CARM. adv. Marc. 2, 263 rufae -ae facies dispanditur herba. LIB. pontif. p. 91, 5 ut -a benedicatur (VEN. FORT. vita Leob. 11, 33 -am benedictam per annos fere duodecim eiusdem morbi [*i. cancri*] imposuit tabo). EVSTATH. Bas. hex. 8, 4 p. 950[B] disce quomodo geometriae affectatio sapientissimis apibus comparata postponitur. sex enim angulis totidemque lateribus -arum fistulae continentur *eqs.* DRAC. laud. dei 1, 201 non apibus labor est -is formare cicutas ('*videntur dici favorum tubuli*' *Vollmer*). IVNIL. 1, 19 apes ... fabricant -as (CORIPP. Iust. 4, 32 -asque liquentes conficiunt). CASSIOD. in psalm. 67, 3 -a est ex favis collecta tenera mollisque substantia. CORIPP. Iust. 4, 29 *apes* ver tepidum nova condere castra et munire favos -is iubet. LAVRENT. eleem. p. 110 apes quando -arum cellas intexunt. *nota verborum lusum*: CIC. Verr. 5, 173 ut non -a, sed caeno obliti esse videantur iudices.

2 *speciatim de usu*: a *usus in tabellis cereis*: PLAVT. Bacch. 715 stilum -am et tabellas, linum. Pseud. 42 per -am et lignum litterasque interpretes salutem mittit. CIC. div. in Caec. 24 ceratam unicuique tabellam dari -a legitima, non illa infami ac nefaria (*cf.* PS. ASCON. *ad loc.* ut discoloribus -is insignitas iudices tabellas acciperent). Verr. 2, 79 *iudicialem tabellam* iste non modo -a, verum etiam sanguine ... notabit. PORPH. Hor. sat. 2, 1, 49 hic dicitur centumviris dedisse tabulas aliis nigrae aliis rubrae -ae. IVST. 21, 6, 6 *Hamilcar* in tabellis ligneis vacua desuper -a inducta civibus ... perscribebat. OROS. hist. 4, 6, 22 per tabellas scriptas et post -a superlitas. b *usus in arte*: CIC. Verr. 4, 30 *Tlepolemum* fingere opinor e -a solitum esse. de orat. 3, 177 sicut mollissimam -am ad nostrum arbitrium formamus et fingimus. nat. deor. 1, 71 hoc intellegerem quale esset, si in -is fingeretur aut fictilibus figuris. PRIAP. 42, 2 de -a facta dat tibi poma (*opp.* veros fructus). PLIN. nat. 8, 215 fictas -a nuces. STAT. silv. 4, 6, 21 mille ... species aerisque eborisque vetusti atque locuturas mentito corpore -as edidici. 5, 1, 1 si manus aut similes docilis mihi fingere -as aut ebur impressis aurumve animare figuris. IVV. 7, 238 ut si quis -a voltum facit. QVINT. inst. 10, 5, 9 velut eadem -a aliae aliaeque formae duci solent. PLIN. epist. 7, 9, 11 vers. 1 ut laus est -ae, mollis cedensque sequatur si doctos digitos. APVL. met. 2, 30 -am in modum prosectarum *aurium* formatam. IVST. 36, 4, 4 aerariae artis fabricae se tradidit -isque fingendis et aere fundendo ... oblectabatur. AVG. serm. ed. Mai 158, 1 quemadmodum si quis artifex rerum formandarum de alio metallo aere aut argento, formas, quas fusurus est, primo de -a componit. ALC. AVIT. carm. 1, 77 opifex, quibus artis in usu est, flectere laxatas per cuncta sequacia -as. *in pictura, quam dicunt encausticam*: VARRO rust. 3, 17, 4 Pausias et ceteri pictores ... loculatas magnas habent arculas, ubi discolores sint -ae (cetera *codd.*). VITR. 4, 2, 2 tabellas ... in fronte fixerunt et eas -a caerulea depinxerunt. 7, 9, 3 cum paries expolitus et aridus fuerit, -am punicam igni liquefactam paulo oleo temperatam saeta inducat, deinde postea carbonibus in ferreo vase compositis eam -am a pr<oximo> (*suppl. Rose*) cum pariete calfaciundo sudare cogat. SEN. epist. 121, 5 pictor ... inter -am opusque facili (-e *BA*) vultu ac manu commeat. PLIN. nat. 1, 35, 39 qui encausto aut -is (*S*, encausta cauterio *Mayhoff*) vel cestro vel penicillo pinxerint. 35, 49 -ae tinguntur isdem coloribus ad eas picturas, quae inuruntur. 35, 122 -is pingere ac picturam inurere quis primus excogitaverit, non constat. 35, 149 encausto pingendi duo fuere antiquitus genera, -a et in ebore cestro ... hoc tertium accessit resolutis igni -is penicillo utendi. STAT. silv. 1, 1, 100 Apelleae cuperent te scribere -ae. 2, 2, 63 quid referam veteres -aeque aerisque figuras ...? 3, 1, 95 tot scripto viventes lumine -as fixisti. 3, 3, 201 te similem doctae referet mihi linea -ae. *utramque artem* (*sculpturam encausticamque*) *confudisse videtur*: STAT. Ach. 1, 332 qualiter artifici (-is *M*) victurae pollice -ae accipiunt formas ignemque manumque sequuntur. PLIN. epist. 4, 7, 1 illum coloribus, illum -a, illum aere ... ebore, marmore effingit. MARCIAN. dig. 33, 7, 17, 1

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pictoris instrumento legato -ae colores similiaque horum legato cedunt. APVL. apol. 14 quod ... aere infusum vel lapide incussum vel -a inustum. PANEG. 10, 12 *vultus* pectoribus infixus est nec commendatione -ae ac pigmentorum fucis renitet, sed desiderio efflorescit animorum. AVSON. 26, 9 -is inurens ianuarum limina et atriorum pegmata. 130, 8. 330, 1 Bissula nec -is nec fuco imitabilis ullo. AMBR. in psalm. 15, 36 imago caelestis non fuco expressa, non -is, non coloribus adumbrata. PRVD. c. Symm. 2, 42 ex vestro sumpsit pictura sacello, quod variis imitata notis -aque liquente duceret in faciem. ZACCH. 1, 28 imagines hominum ... -is pictas (*opp.* metallum). SIDON. epist. 7, 14, 5 quem (*i. decorem lineamentorum*) crebro melius infigit et argilla simulacris et -a picturis. BOETH. arithm. 1 praef. p. 4, 7 picturae manibus tabula commissa fabrorum: -ae rustica observatione decerptae, colorum fuci mercatorum sollertia perquisiti *eqs.*

c *usus ad instrumenta varia iungenda, coartanda, conservanda, obturanda*: CATO agr. 39, 1 medicamentum in dolium hoc modo facito: -ae p. I resinae. VERG. ecl. 2, 32 Pan primum calamos -a coniungere pluris instituit (3, 25. TIB. 2, 5, 32 calamus -a iungitur usque minor. OV. ars 2, 47 imaque pars [*sc. pinnarum Icari*] -is astringitur igne solutis. 2, 49 tractabat -amque puer pinnasque renidens. met. 1, 711 disparibus calamis compagine -ae inter se iunctis. 8, 193 lino medias et -is alligat imas [*pinnas Daedalus; cf.* SCHOL. Hor. carm. 4, 2, 2 dum pinnas sibi et Icaro filio arte mechanica -is posuisset affixas]. CALP. ecl. 3, 26 calamos intexere -a incipit et ... cantat. 4, 19 puerum calamos et odorae vincula -ae [*i. calamos odora -a vinctos*] iungere non cohibes. MART. 14, 64, 1 compactam -is et arundine *fistulam*. NEMES. ecl. 1, 58 tu calamos aptare labris et iungere -a hortatus. 3, 14. CLAVD. carm. min. 25, 35 *Pan* inaequales -a texebat avenas). CIC. Tusc. 1, 108 Persae etiam -a circumlitos *mortuos* condunt. NEP. Ages. 8, 7 *mortuum* quod mel non habebant, -a circumfuderunt atque ita domum rettulerunt. OV. met. 11, 514 spoliataque tegmine -ae rima (*navis*) patet (VAL. FL. 1, 128 ut tenues subiere latentia -ae lumina [*i. foramina*]; 1, 480 vel pice vel molli conducere vulnera [*navis*] -a. VEG. mil. 4, 37 -a etiam, qua ungere solent naves, inficitur *veneto colore*). OV. met. 8, 670 pocula ... flaventibus illita -is. VITR. 10, 4, 3 rotae figentur modioli quadrati pice et -a solidati. SEN. epist. 31, 2 aures, quibus -am parum est obdere (AMM. 17, 11, 6 aures eius non -a, sed plumbis videbantur obstructae. 29, 2, 14 ut videretur aures occlusisse -is. HYG. fab. 125 p. 108, 13 sociis -a aures obturavit. SIDON. epist. 9, 6, 2 Vlixeas, ut ferunt, -as auribus figens fugit adversum vitia surdus). COLVM. 12, 52, 14 ne vasa -am remittant. 12, 52, 15 considerant, numquid -am novam dolia desiderent. d *usus in signando*: PLAVT. Bacch. 748 cedo tu -am ac linum actutum. age obliga obsigna cito. Pseud. 56 expressam in -a ex anulo suam imaginem. CIC. Flacc. 37 in illo autem testimonio ... -am esse vidimus (*opp.* creta obsignatum; *cf.* 38. SCHOL. Cic. Bob. p. 46, 4 Hild. consuetudine ... qua solebant instrumenta ita signare, ut non -a sed ... creta quadam candida uterentur ... tabulae ... signa habebant -ae). CIC. ac. 2, 86 si in eiusdem modi -a centum sigilla hoc anulo impressero. OV. am. 2, 15, 16 signare tabellas neve tenax -am siccaque gemma trahat. Pont. 2, 10, 1 ecquid ab impressae cognoscis imagine -ae. PLIN. nat. 2, 137 ne confuso quidem signo -ae. 37, 88 quoniam *sardonyches* solae prope gemmarum scalptae -am non auferrent. 37, 95 -as signantibus his (*i. carbunculo Carchedonio*) liquescere. 37, 104 partemque in signo -ae tenent. QVINT. inst. 11, 2, 4 imprimi quaedam vestigia animo, velut in -is (guris *G*) anulorum signa. GAIVS inst. 2, 181 tabulas proprio lino propriaque -a consignamus. PAVL. sent. 5, 25, 6 ut ... supra linum -ae signa imprimantur. SOL. 52, 60 *lychnites* dum signa exprimit, quasi quodam animali morsu partem -ae retentat. DRAC. Romul. 11, 482 signumque premit gavisa Megaera, Allecto testis -as adamante notavit.

e *usus in medicina*: VERG. georg. 3, 450 *in pecoris morbo* miscent ... Idaeasque pices et pingues unguine -as. CELS. 2, 11 ubi ea parte, qua exiguum foramen est *cucurbitulae medicinalis*, ore spiritus adductus est, superque -a cavum id clausum est, aeque inhaerescit *eadem*. 3, 10 ungi rosa debet, cui -ae paulum sit admixtum (*cf.* 5, 18, 9 -a cum rosa liquatur). 4, 18. 27 -a alba atque medulla cervina cum irino. 5, 18, 31 Ctesiphontis *est*: -ae Creticae, resinae terebinthinae. 5, 28, 5 rosae quantum satis sit ad -am simul cum eis molliendam. *sim. saepissime.* SCRIB. LARG. 79 mel miscetur ..., donec -ae mollis habeat temperaturam. 82 propolis, quam quidam -am sacram vocant. 86 Ponticae p. X VIIII (156). 206 -a et oleo super ignem liquefactis. 220 cum emplastri temperaturam habuerit, resinae -a adiciatur *saepe*. PLIN. nat. 20, 141 imponunt *rutam* et pituitae eruptionibus cum -a. 20, 161 *cuminum datur* testium tumoribus ... cum melle aut cum rosaceo et -a. 20, 181 *lepidium* cutem emendat ... ut tamen -a ... sanetur. 21, 163 *sampsuchi* folia ... luxatis cum -a prosunt. 22, 42 *helxine* imponitur et podagris cum ... -aque Cypria. 22, 116 decem grana -ae hausta non patiuntur coagulari lac in stomacho. 23, 85 medetur furunculis et [a] sole ustis cum -a. 23, 162 folia *myrti adversantur* cum -a articulariis morbis et collectionibus. 24, 11 cum resina et -a panos mitigat *viscum*. 24, 79 *hedera* ambustis illinitur utiliter cum -a. 25, 82 *bupthalmus* cum -a steatomata discutit. 30, 41 umeri doloribus mustellae cinis cum -a medetur. 35, 196 testium tumoribus cypro et -a addita prodest. SER. SAMM. 51 resina ex facili -a viscoque coacta. 266 *unguere* tauri sebo -isque remissis. PLIN. med. 1, 3 -ae albae libra. PELAGON. 68 -ae dragmas *tot*. 320 -ae Punicae uncias VI. *passim.* VEG. mulom. 2, 58, 3 -ae lib. I. 2, 80, 2 intinges in -am remissam et sic digeres *passim*. 3, 14, 1 -ae communis. 3, 14, 2 -ae Punicae (CHIRON 858 *al.*). 3, 15 -ae rufae (CHIRON 845 *al.*). 3, 3, 28 -ae albae (CHIRON 858 *al.*). 3, 28, 24 -ae viridis. CHIRON 899 -a Spana. 914 -ae mollis *passim*. ANON. med. ed. Piechotta 208 -a virgine. MART. CAP. 3, 225 arterias ... medicaminis adhibitione purgabat, in quo et -a fago illita et ... commixtio ... notabantur. CAEL. AVR. acut. 3, 8, 96 laser ... -a involutum bibendum tradiderunt. chron. 3, 2, 41 vel admixta -a ea imponenda. ORIBAS. syn. 1, 20 et centauria miscetur pici et -ae et fit ad veretri paralysin. 6, 6 si *ventris effusio* cum nimia mordicatione sit, bene iubat iniectio olei, in quo resolutus est adepes anserinus ... cum medica -a.

3 *metonymice pro re cerata*: a *i. q. tabella cera oblita*: PLAVT. Asin. 767 ne illi sit -a, ubi facere possit litteras. Bacch. 733 iam imperatum in -a inest. 996 -ae quidem haud parsit neque stilo. Curc. 410 dum scribo, explevi totas -as quattuor. Persa 528 recitasti quod erat -ae creditum. Pseud. 33 ex -a cita. 36 *ubi est amica?* :: eccam in tabellis porrectis: in -a cubat. ATTA carm. frg. 2 vertamus vomerem in -a mucroneque aremus osseo. RHET. Her. 3, 17, 30 nam loci -ae aut chartae simillimi sunt, imagines litteris (*cf.* 3, 18, 31 loci, tamquam -a, remanere debent). CIC. Verr. 1, 92 in codicis extrema -a nomen infimum in flagitiosa litura fecit (*cf.* Ps. ASCON. *ad loc.* ultima tabula, ultima parte tabulae). de orat. 2, 354 ut locis pro -a, simulacris pro litteris uteremur (*cf.* 2, 360 part. 26 QVINT. inst. 10, 2, 21). *fortasse huc pertinet*: CIC. epist. frg. IX 3 -is deletis (*cf.* DIOM. gramm. I 375, 27). HOR. sat. 2, 5, 54 ut limis rapias, quid prima secundo -a velit versu. epist. 1, 6, 62 quid deceat, quid non obliti, Caerite -a (*i. iure Caeritum*) digni. PROP. 3, 23, 8 vulgari buxo -a fuit. 4, 6, 3 -a Philiteis certet Romana corymbis. OV. am. 1, 11, 14 cetera fert blanda -a (*syn.* tabella) notata manu. 1, 11, 20. 1, 12, 8 negaturis -a referta notis. 3, 7, 29 sagave poenicea defixit nomina -a. ars 1, 438 -a vadum temptet rasis infusa tabellis, -a tuae primum conscia mentis eat. 3, 495 nec nisi deletis tutum rescribere -is. met. 9, 522 *Byblidis* vacuam tenet altera *manus* -am. 9, 529 -is *al.* [Pont. 3, 7, 6 nostraque quid portet iam nostis epistula, quamvis -a (*ex exc. Politiani restit. O. Kern*, charta *vulgo*, certa *β*) sit a vinclis non labefacta suis]. Pont. 4, 1, 12 nomen rettulit in -as inscia dextra tuum. 4, 9, 102 decreta, quibus nos laudat et immunes publica -a facit. LIV. 1, 24, 7 illa palam ... ex illis tabulis -ave recitata sunt. VAL. MAX. 2, 10, 1 indignum *iudices* rati integritatem tanti viri (*i. Metelli*) exigua -a et paucis litteris per⟨pen⟩di (*add. c. Par.*). COLVM. 10, 252 ceu littera proxima primae pangitur in -a docto mucrone magistri. PLIN. nat. 13, 69 antea non fuisse chartarum usum ... mox et privata linteis confici coepta aut -is. MART. 4, 70, 2 nihil ... moriens reliquit ultimis pater -is (*i. paginis codicilli*). 10, 88, 2 omnes persequeris praetorum, Cotta, libellos accipis et -as. 14, 4, 2 quinquiplici -a (*i. imperatoris codicillis*) cum datur altus honos. 14, 5, 1 languida ne tristes obscurent lumina -ae. 14, 7, 1 esse puta -as, licet haec membrana vocetur. QVINT. inst. 1, 1, 27 nam neque errabit, quemadmodum in -is (*syn.* tabella). 10, 3, 30. 31 scribi optime -is, in quibus facillima est ratio delendi. 10, 3, 32 ne latas quidem ultra modum esse -as velim. IVV. 1, 63 -as implere capaces. 4, 19 si ... praecipuam in tabulis -am senis abstulit orbi *heredipeta*. 14, 29 -as nunc hac (*i. matre*) dictante pusillas implet. 14, 191 accipe -as, scribe puer. PLIN. epist. 1, 6, 1 stilus et pugillares ... ut ... plenas tamen -as reportarem. 7, 27, 9 -is et stilo incumbit. SVET. Iul. 83 in ima -a *testamenti* Gaium Octavium ... adoptavit. Nero 17 primae tuae -ae *testamenti*. *cf.* CARM. epigr. 1112, 5 supremas error ne posset rumpere -as *in testamento*. GAIVS inst. 2, 104 ita ut in his tabulis -isque scripta sunt. MARCIAN. dig. 38, 10, 1, 4 qui in ... tabulis -isve (cereisve *F*) falsum fecerint. TERT. idol. 23 *Zacharias* loquitur in stilo, auditur in -a manus omni sono clarior. PACIAN. paraen. 5 scripta et incisa -is vel charta et aere vel calamo. AVSON. 146, 16 tu sensa nostri pectoris vix dicta iam -is tenes. HIER. epist. 65, 7 stilus scribit in -a; calamus vel in charta vel in membranis aut in quacumque materia, quae apta est ad scribendum (*cf.* 107, 4). PRVD. perist. 9, 15 *stilis* pugillares soliti percurrere -as. MART. CAP. 1, 65 Clotho ... Lachesis Atropos ... senatus in acta caelestiumque consultum stilos acuunt -asque componunt. 5, 538 nam id quod conscribitur -a continetur et litteris, quod memoriae mandatur in locis tamquam in -a paginaque signatur. SIDON. epist. 9, 14, 8 sed tuis -is haec reservamus. DRAC. satisf. 63 -a dat ingenium pueris, primordia sensus (*cf.* ISID. orig. 6, 9, 1 -ae litterarum materies, parvulorum nutrices, ipsae dant ingenium *eqs.*). BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 33, 17 *litterarum* figura vel in -a stilo vel in membrana calamo posset effingi (*cf.* p. 33, 11). p. 34, 17 -ae vel marmori vel chartis litterae, id est vocum signa mandantur (*cf.* HIST. Apoll. rec. A 20 si miraris, pater, quod pudica virgo tam impudenter scripserim: per -am mandavi, quae pudorem [ruborem *rec. B*] non habet). ARATOR act. 1, 125 nec egregias signavit -a loquelas. ISID. orig. 6, 9, 1 Graeci autem et Tusci primum ferro in -is scripserunt ... unde et apud scribas dicebatur: '-am ferro ne caedito'. *huc pertinet*: SYMM. orat. 4, 7 *in cre-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

andis magistratibus abest -a turpis. *fort. addas*: CORP. VI 30937 turma Maxi(mi) Aurel(ius) Syrus -a Candidiana (*i. ex pagina [sc. matriculae turmae] cuius princeps Candidianus fuit v. Mommsen ad l. et nom. propr. p. 135, 61sqq.; an* cera *i. q. munus cerarii?*)
b *i. q. imago*: SALL. Iug. 4, 6 scilicet non -am illam neque figuram tantam vim in sese habere, sed memoria rerum gestarum. OV. am. 1, 8, 65 nec te decipiant veteres circum atria (*N. Heinsius et R. Bentley*, quinquatria *P*, quinque atria *R. Ellis*) -ae. epist. 13, 152 quae referat vultus est mihi -a tuos. 13, 156. rem. 723 -as remove! quid imagine muta (multa *R*) carperis? fast. 1, 591 perlege dispositas generosa per atria -as. PLIN. nat. 35, 6 expressi -a vultus singulis disponebantur armariis (*cf.* 35, 153 hominis autem imaginem gypso e facie ipsa primus omnium expressit -aque in eam formam gypsi infusa emendare instituit Lysistratus). MART. 7, 44, 2 Caesonius . . . cuius adhuc vultum vivida -a tenet. 11, 104, 2 tam . . . quam silet in -a vultus et in tabula. IVV. 8, 19 licet veteres exornent undique -ae atria. 12, 88 fragili simulacra nitentia -a. CLAVD. 10, 27 nec variis dubium thalamis laturus amorem ardua commisi falsae conubia -ae. c *i. q. cereus*: LACT. inst. 6, 2, 5 candelarum aut -arum lumen. ira 24, 14 -is ardentibus. PAVL. NOL. carm. 18, 35 ast alii pictis accendant lumina -is. 19, 410 *columnae* gerunt . . . cuspide -as, lumina ut inclusis reddantur odora papyris. CORIPP. Iust. 2, 9 imposuit . . . pia tura facis -asque micantes obtulit. 2, 71. 3, 10. 39 maestaque funereas accendunt agmina -as. 4, 317.
4 *proverbialiter et in comparatione*: VARRO Men. 432 amiculam de lacte et -a Tarentina, quam apes Milesiae coegerint ex omnibus floribus libantes. PRIAP. 32, 2 puella . . . buxo pallidior novaque -a (OV. Pont. 1, 10, 28 membraque sunt -a pallidiora nova). 51, 9 *non hic est* magisque -a luteum nova prunum (*cf. p. 862, 7sqq.*). ITALA psalm. 96, 5 (Tert. resurr. 26 p. 62, 22) montes sicut -a liquefacti sunt (VVLG. fluxerunt, ITALA Tert. adv. Herm. 34 tamquam -a liquescent, *cf.* VVLG. Iudith 16, 18 petrae sicut -a liquescent). HIL. in psalm. 67, 3 sicut in conspectu ignis -a sic liquescit, ut non sit. PS. AMBR. laps. virg. 8, 35 cor . . . sit liquescens tamquam -a (VVLG. psalm. 21, 15 factum est cor meum tamquam -a liquescens). VVLG. psalm. 57, 9 sicut -a. quae fluit, auferentur *peccatores*. 67, 3 sicut fluit -a a facie ignis, sic pereant peccatores a facie dei. Mich. 1, 4 valles scindentur, sicut -a a facie ignis. ARNOB. in psalm. 140 p. 552[C] sicut -a secus focum posita mollescit, in foco autem massa liquescit et deperit, ita ossa nostra secus infernum posita mollescunt *eqs.* PASS. Thom. p. 117, 23 statim quasi -a iuxta ignem posita ita liquefactum idolum resolutum est.
varia cerae genera: Attica: MART. 5, 27, 10. Cretica: CELS. 5, 18, 31. Cypria: PLIN. nat. 12, 121. (Hi)spana: CHIRON 299. Pontica: SCRIB. LARG. 86 PLIN. nat. 15, 65 THEOD. PRISC. gyn. 19 *al.* Punica *inde a* VITR. 7, 9, 3 *saepe.* Tarentina: *l. 26.* *epitheta*: alba *inde a* CELS. 4, 27. caerulea: VITR. 4, 2, 2. candida: SCHOL. Cic. Bob. p. 46, 4 Hild. discolor: VARRO rust. 3, 17, 4. flava: OV. met. 3, 488 COLVM. 10, 417. *cf.* OV. met. 8, 670 flavens. fulva: PLIN. nat. 21, 84. nigra: PORPH. Hor. sat. 2, 1, 49. rubra: *ibid.* rufa: CARM. adv. Marc. 2, 263. viridis: VEG. mulom. 3, 28, 24. amara: PLIN. nat. 11, 50. facilis: OV. met. 15, 169. liquens: PRVD. c. Symm. 2, 42. liquida: COLVM. 12, 52, 16 LVCAN. 2, 684 PLIN. nat. 26, 163. mollis: CIC. de orat. 3, 177 SCRIB. LARG. 79 CARM. epigr. 1552 A 45 PLIN. epist. 7, 9, 11 vers. 1 *al.* nova: OV. met. 13, 818 Pont. 1, 2, 58 COLVM. 12, 52, 15 PS. QVINT. decl. 13, 13. odorata: OV. met. 8, 226. odora: CALP. ecl. 4, 19. virgo: ANON. med. ed. Piechotta 203.
derivata: ceramentum, ceratura, ceritas, cerula, ceralis, cerarius (-um), cereus, cerosus. cerare (*cf. graeca*: cerinus, ceritis, ceroma, cerotica, cerotum, cerium).
comp.: cereferale, cerificare, ceriforus, cerofarium, ceroferarius, cerostatarium, cerostatum (*graeca*: cerachates, ceroplasta)

cērachatēs, -ae *f.*, κηραχάτης, *nomen gemmae; cf. Blümner, Technologie III p. 259.* PLIN. nat. 37, 139 achates . . . numerosa varietatibus, quae mutant cognomina eius. vocatur enim iaspachates, -es, smara⟨g⟩dachates *eqs.* *Goetz.*

etiamnum unum silvestre *genus raphani* Graeci **cerain** vocant . . . nostri armoraciam, fronde copiosius, quam corpore PLIN. nat. 19, 82. *gr.* κεραΐς. *Mbr.*

cērālis, -e *a* cera. GLOSS. V 445, 33 decorosus, formosus (550, 17. 565, 11. IV p. XLII). NOT. Tir. 89, 84a (*post* cera).

cērāmentum, -ī *n. a* cera. PLIN. nat. 20, 123 ocimum . . . verrucas mixto -o (*codd.*, atramento *edd. vett. et Mayhoff*) sutorio tollit.

cerāmītis, -is *f*, κεραμῖτις, *gemma quaedam.* PLIN. nat. 1, 37, 56. 37, 153 -is testae colorem habet. 37, 177 ostracias sive ostracitis est testacea (*i. gemma*), durior -e achatae similis.

cērārius, -a, -um *a* cera. PRISC. gramm. II 75, 4 sciendum, quod quamvis forma sit possessiva haec, quae in 'rius' desinit, tamen diversae significationis nomina in hac quoque inveniuntur: alia ab officiis, ut tabellarius mercennarius -us *eqs.* *masc. subst.*: 1 *nomen officialis qui in tabulis ceratis scribit* (*cf.* GLOSS. V 566, 14 -ii: scriptores in cera): CORP. III 14507 (*a. 54*) Paulinus cer(arius). VIII 2986 Tonneius Martial(is) cerar(ius) leg(ionis) se vivo sibi suisque fecit (*cf.* 2985 *de eodem* librar(ius); *Wilmanns*: '*cerarii in castris praeterea non commemorantur*'). X 7955, 3 decurial(is) scr(ibarum) cer(ariorum). XIV 346 decurial(is) scr(iptus) cer(ari). 347 decuriali scriptus cerar(i). 353 decuri(alibus) ⟨ce⟩raris . . . libraris. 409, 9 patrónó decuriae scribár(um) cérárió́r(um). [FAST. Maff. frg. (Corp. I² p. 224, 12) ludi cerari (*estne pro* ludi Cereri?). GLOSS. III 199, 24 τύποι cererie (cerae? cerariae? κεραῖαι *Büch.*).] 2 *nomen opificis*: GLOSS. II 349, 19 κηροπώλης. III 308, 22 κηροπλάστης (497, 41. 525, 47). *fem.* **cērāria**, -ae: *dub.* PLAVT. Mil. 696 *P v. sub* cerearius *p. 858, 29.* *neutr.* **cērārium**, -ī. *i. q. pretium cerae impensae*: CIC. Verr. 3, 181 ex omni pecunia . . . certis nominibus deductiones fieri solebant; primum pro spectatione et collybo, deinde pro nescio quo -o . . . collybus esse qui potest, cum utuntur omnes uno genere nummorum? -um vero quid? *Goetz.*

ceras, κέρας. *herb. pastinacae nomen*: PS. APVL. herb. 80 a Graecis dicitur . . . -s. *ibid.* agrestis *pastinaca*, quae appellatur etiam a quibusdam -s, eo quod cornu fingat. *de* ceras aegeon *v. p. 855, 79sq.* *Probst.*

cerasārius, -ī *m. a* cerasus. 1 *vel is qui cerasos colit vel qui ligna cerasorum struit*: CORP. VI 31898 (*sub Theodosio imp.*) 6 -us (*sunt praeterea* plumarius, lanarius, cepula⟨rius⟩). 2 *i. q. arbor cerasus*: GLOSS. III 601, 34 gumen resina de cer⟨a⟩sario aut prunario.

cerasinus, -a, -um [*a* cerasus, cerasum. *Th.*]. *nomen coloris*: PETRON. 28 -o succinctus cingulo. 67 ut infra -a appareret tunica. *cf. Blümner, Technologie I 253, 2.*

cerasium, -ī *n.*, κεράσιον. GLOSS. κεράσιον. III 556, 29 κεράσιν -ia (620, 54). IV 33, 28 -ia poma. *forma* ceraseum: DIDASC. apost. 76, 31. SERV. georg. 2, 18 arbor cerasus, pomum -ium dicitur est. [*it. med.* cĕrasa. *de* ceresium: *val.* cireaşă, *it.* ciliegia, *francog.* cerise, *hisp.* cerega. *M.-L.*] COLVM. 11, 2, 11 surculi . . . circa Idus inserendi sunt, ut -orum (*SAR*). 11, 2, 96 possunt etiam his diebus -ia (*S*, -sa *AR*) . . . inseri. PLIN. nat. 18, 232 Hyginus suadet . . . -ia (-a *edd.*) circa brumam seri. TERT. nat. 2, 16 -ium Cn. Pompeius de Ponto primus Italiae provolgavit. apol. 11 Lucullus primus -ia ex Ponto Italiae promulgavit. DIDASC. apost. 76, 31 sycaminum, Persicum, -eum. APIC. 1, 20 ficum . . . pira, -ia ut diu serves. EDICT. imp. Diocl. 6, 57 -ior⟨um⟩ . . . quattuor. *cf. Ruggiero II p. 204.*
usus in medicina: PLIN. nat. 23, 141 -ia alvum molliunt, stomacho inutilia, eadem siccata alvum sistunt. GARG. MART. med. 52 de -io. cerasi viride pomum ventrem umectat. MARCELL. med. 8, 27 dolorem oculorum ut . . . non patiaris, cum primum -ia erunt idonea esui, id est ut quasi matura de tribus -iis lapillos pertundes . . . voto prius facto . . . quod eo anno -ia non sis manducaturus. CAEL. AVR. chron. 4, 3, 72 *coeliacis dantur* aut -ia aut mala Punica. ANTHIM. 85 pruna vel -ia aut diversa alia genera pomorum . . . congrua sunt (*cf. Archiv 8, 470*). ORIBAS. syn. 4, 28 p. 30 mora -ia praecocia . . . citius ad inferiora per ventre(m) deponuntur. *fem.* **cerasius**, -ī, *i. q. arbor*: GLOSS. V 353, 16 -ius cisirbeam (*anglosax.*). *Stadler.*

cerastēs (-a), -ae *m.* (*at fem. infra l. 82*), κεράστης. *nom.* -a: *ALC. AVIT. carm. 5, 91 POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 33 NOT. Tir. 113, 25. GLOSS. IV 217, 38 cera⟨s⟩ta. *acc.* -ēn: PLIN. nat. 17, 221. 31, 98. 32, 30 STAT. Theb. 11, 65. -am: COMMENT. Lucan. 716. *acc. plur.* -ēs: GLOSS. IV 32, 51.

1 *serpentis nomen cf.* RVFIN. hist. mon. 24 scorpiones et -as i. e. bestias, quas cornutas vocant (*cf.* GLOSS. V 355, 34), et angues. COMMENT. Lucan. 9, 716. ISID. orig. 12, 4, 18 -es serpens . . . in capite cornua habet. GLOSS. serpens cornutus. cornuta. *fuse* PLIN. nat. 8, 85. PROP. 3, 22, 27 non squamoso labuntur ventre -ae. CELS. 5, 27, 7 si -es aut dipsas . . . percussit (*cf.* PLIN. nat. 32, 46). 5, 27, 8 in eo quoque vulnere, quod -es fecit. LVCAN. 6, 679 Libyci membrana -ae. 9, 716 spinaque vagi torquente -ae. 9, 851 pro Caesare pugnant dipsades et peragunt civilia bella -ae. PLIN. nat. 11, 125 cochleis . . . corporea haec *cornua*, sicut -is. 20, 25 *raphani* -is et scorpionibus adversantur (*cf.* 24, 38 *pix* adversatur privatim -ae morsibus). 20, 164 *ami* mitigat . . . scorpionum ictus . . . privatimque -arum. 23, 67 e serpentibus contra -as validissima *faex aceti.* 31, 98. SIL. 1, 413 admoto . . . -e. 3, 302 mites iacuere -ae. 15, 681 incocta -is spicula. STAT. Theb. 1, 103 umbrabant ora -ae. 4, 55 mergere suetae ora et anhelantes . . . -as. 8, 763 stetit aspera Gorgon crinibus emissis rectique ante ora -ae velavere deam. 9, 174. 11, 65 crinalem attollit longo stridore -en (*cf.* CLAVD. 15, 151 sitiens attollat glaeba -as). SOL. 27, 28 -ae praeferunt quadrigemina cornicula. IVL. VAL. 3, 19 -ae odoribus diversis. EPIST. Alex. p. 199, 19 immensa vis -arum. AVIEN. orb. terr. 175 virosorum . . . volumina . . . -arum. VVLG. gen. 49, 17 -es in semita mordens ungulas equi (*fuse ad l.* ISID. in gen. 31, 38 *sqq.*). CLAVD. 3, 96 lambentes . . . -ae (*cf.* PRVD. ham. 135 virides allambunt ora -ae. DRAC. Romul. 10, 490 lambere caeruleis permisit serta -is). rapt. Pros. 2, 346 extendunt socios ad pocula plena -as. CYPR. GALL. num. 545 quemcumque vago fixissent dente -ae. SIDON. carm. 15, 10 alta -arum . . . congeries. DRAC. laud. dei 1, 297 nec semper tollunt ad vulnera colla -ae. 2, 238 te . . . turba -arum laudat. 3, 304 gelidis obsessa -is *Libye.* Romul. 7, 49 medicina -is perficitur. 10, 440 vipereae . . . -ae. Orest. 485 mittite virgineas . . . -as. 2 *vermiculi nomen*: PLIN. nat. 16, 220 *vermiculi* pariuntur . . . in arboribus ex eo, qui -es vocatur *eqs. cf.* 17, 221 alii

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nascuntur ex ipsis, alios parit qui vocatur -es, omnes tamen in -en figurantur sonumque edunt parvoli stridoris. *Probst.*

cerasus, -ī *f.*, κέρασος (κερασός). CHAR. gramm. I 22, 1 item similiter errant, qui omnia genera arborum quartae declinationi solent assignare inventis ipsis apud Vergilium 'et vos, o lauri', . . . item fagus . . . -us, platanus. SERV. georg. 2, 18 'haec -us, his -is facit'. sane Cerasus civitas est Ponti, quam cum delevisset Lucullus, genus hoc pomi inde avexit et a civitate -ium appellavit, nam arbor -us, pomum -ium dicitur (*cf.* ISID. orig. 17, 7, 16). GLOSS. IV 33, 27 -us arbor (493, 39). NOT. Tir. 105, 22 caerassus. *at fructus dicitur* -us: PLIN. nat. 15, 113 carne et suco mora constant, cute et suco -i. 17, 260 -os praecoces facit cogitque maturescere calx . . . et haec autem ⟨ut⟩ omnia poma intervelli melius est, ut quae relicta sint grandescant. ANTH. 471, 3 dant rami -os, dant mala rubentia silvae.

propric: PLIN. nat. 15, 102 -i ante victoriam Mithridaticam L. Luculli non fuere in Italia, ad urbis annum DCLXXX. is primum ⟨in⟩vexit e Ponto, annisque CXX trans oceanum in Britanniam usque pervenere. eadem (*nota neutr.*) [ut diximus] in Aegypto nulla cura potuere gigni. VARRO rust. 1, 39, 3 inseri . . . brumalibus diebus -os. VERG. georg. 2, 18 pullulat ab radice aliis *arboribus* densissima silva, ut -is ulmisque (PLIN. nat. 15, 57 quippe cum Vergilius insitam nucibus arbutum, malis platanum, -is ulmum dicat). NVX 31 audiat hoc -us: bacas exire vetabit. PLIN. nat. 1, 15, 30 -orum genera VIIII. 12, 14 peregrinae et -i Persicaeque et omnes, quarum Graeca nomina aut aliena. 13, 66 deterior *cummis* ex amygdalis amaris et -o (*cf.* GLOSS. III 555, 54 cumeos [*i.* κόμεως] i. gumen -i). 13, 105 *lotus* nascitur densus in ramis myrti modo, non ut in Italia -is. 15, 101 medioque etiamnum genere inter bacas acinosque -is *sunt bacae* . . . rubet *baca* vero moris -is cornis; dein nigrescit moris, -is. 16, 74 aquosis montibus gaudent . . . tilia -us. maturae . . . primae . . . urbanarum malus parvoque post pirus et -us. 16, 125 ramosarum -us etiam in XL cubitorum trabes aequali per totam duum cubitorum crassitudine reperitur. 16, 126 *cortex* libris similis -o. 16, 138 iuxta Romam ipsam castaneae -ique aegre proveniunt. 16, 181 umor . . . -is cumminosus. 16, 183 alternant fructus quibus siccius lignum . . . magis quam quibus carnosum ut -us. 17, 65 *matris* umbra turba indigesta *subolis* premitur, ut in lauris . . . -is. 17, 88 umbrae *sunt* enormes -is, lauris. 17, 99 vidimus -um in salice, . . . laurum -o et bacas simul discolores. 17, 110 -i libro dempto finduntur. 17, 135 -i et amygdalae circa brumam serendi. 17, 234 alioqui et -us et tilia . . . corticem mittunt *eqs.* 24, 106 proponuntur prunorum etiam et -orum *cummium genera*. . . . siccant illitae et astringunt *eqs.* . . . *sucinum* nascitur . . . arboribus ut cummis in -is . . . erumpit umoris abundantia. SER. SAMM. 538 -i . . . pomum. ARNOB. nat. 7, 27 tus viscum est ex corticibus profluens ita ut ex amygdalo, -o resina. *cortice utebantur pro libro*: CALP. ecl. 3, 43 -i tua cortice verba notabo. NEMES. ecl. 1, 28 accipe quae super haec -us, quam cernis ad amnem, continet, inciso servans mea carmina libro.

metonymice: *pro cortice*: PERS. 6, 36 'seu -o peccent casiae nescire paratus. *pro ligno*: PLIN. nat. 16, 210 est lentitia . . . siccior . . . ulmo, fraxino, moro, -o, sed ponderosior. 16, 219 -us firma. *cf. Blümner, Technologie II 295.*

neutr. **cerasum,** -ī *fructus arboris cerasi.* ISID. orig. 17, 7, 16 (*ex* SERV. georg. 2, 18 *v. supra l. 6 sqq.*) *addit*: hoc etiam et ante Lucullum erat in Italia, sed durum, unde et cornus appellata est. CELS. 2, 24 *sumitur* ex pomis -um, morum, sorbum, pirum. 2, 27 refrigerant . . . mora, -a, mala. 2, 29 alvum movent . . . -a, mora, poma omnia mitia. PLIN. nat. 15, 102 -orum Aproniana maxime rubent, nigerrima sunt Lutatia (*Hardouin*, ut attia *codd.*), Caeciliana vero et rotunda. Iunianis gratus sapor . . . principatus duracinis, quae Pliniana Campania appellat, in Belgica vero Lusitanis . . . minus quinquennium est, quod prodiere, quae vocant laurea . . . sunt et Macedonica. 15, 109 *color suci* sanguineus moris, -is, . . . uvis nigris. 15, 111 alia *species* bacis, quarum intus lignum et extra caro, ut olivis, -is. 16, 123 faba Graeca, quam Romae a suavitate fructus, silvestris quidem, sed -orum paene natura, loton appellant. 1, 23, 72 medicinae ex . . . -is V. CORP. IV 2562 (*in amphora*) cer(asis) alb(is). HIER. epist. 31, 3 unde et de patria arbor nomen accipit . . . quia in scripturis canistrum ficis plenum legimus, -a vero non invenimus. *loci dubii*: COLVM. 11, 2, 96. PLIN. nat. 18, 232 *v.* cerasium *p. 854, 31. 32.* *de arbore neutr. v. supra l. 19.*

deriv.: cerasarius, cerasinus (*gr.* cerasium). *Stadler.*

cerataulēs, -ae *m.*, κεραταύλης. VOPISC. Car. 19, 2 exhibuit . . . centum -as (*corr. Salmas.*; capitaulas *codd.*, camptaulas *vulg.*), choraulas centum. *cf. etiam* cornicen.

farina feni greci, quem multi buceron (*v. sub* buceras) aut aegoceras . . . aut **ceratedion** (?) appellaverunt DIOSC. 2, 85. *fort. mutatum corruptumve pro gr.* κέρας αἴγειον (*ita* DIOSC. 2, 102 W., *ubi Vind.* αἰγόκερας); *scribasne* ceras (a)egion? *Probst.*

ceratēs *v.* ceratim.

ceratia, -ae *f.*, κερατ(ε)ία, *nomen herbae.* PLIN. nat. 26, 52 -ia uno folio, radice nodosa et magna, in cibo coeliacis et dysintericis medetur. 1, 26, 34 medicinae ex . . . -ia II. *cf.* ceratium *sub 1.* *Stadler.*

ceratiās (-ae), κερατίας. *cometae nomen*: PLIN. nat. 2, 90 -s cornus speciem habet.

ceratim *indecl. n.* [*cf.* ceratium *sub 2, gr.* κεράτι(ο)ν. *Th.*] ISID. orig. 16, 25, 10 -im (cerates, ceratum *var. lect.*) oboli pars media est siliquam habens unam semis. hunc latinitas semiobolum vocat, cerat⟨i⟩um (-en *al.*) autem graece. 16, 25, 11 *infra l. 26.* GROM. p. 373, 24 duo calculi -im (ceratum *R*) faciunt. quattuor calculi sive duo -im obolum reddunt.

ceratina, -ae *f.*, κερατίνης. *de syllogismo cornuto*: QVINT. inst. 1, 10, 5 non quia -ae aut crocodillinae possint facere sapientem. FRONTO p. 146, 8 N. discere . . . -as et soritas.

bucina . . . cornu recurvo fit, unde et **ceratinia** graece vocatur BEDA gramm. VII 265, 9. *ex* κερατίνης *mutatum.*

ceration *v.* ceratium.

ceratītis, -tidos, *acc.* -im, *abl.* -ī, *f.*, κερατῖτις. *papaveris genus*: PLIN. nat. 1, 20, 78 papavere silvestri -i. 20, 205 silvestrium *papaverum* unum genus -im vocant *eqs.* MARCELL. med. 27, 13 -os (car- *cod.*), quam herbam no⟨s⟩ violam appellamus. *Probst.*

ceratium, -ī *n.*, κεράτιον. **1** *nomen arboris*: COLVM. arb. 25, 1 siliquam Graecam, quam quidam -ium vocant . . . per autumnum serito (5, 10, 20). DIOSC. 1, 121 *cod. Mon.* de cerasia id est siliqua greca. siliqua greca id est ceratia (caerathia *P*); *ubi capitula* κεράσια (1, 113 W.) *et* κεράτια (1, 114 W.) *confunduntur.* *fort. addas*: GLOSS. III 568, 56 Medica i. ceratrum. *Stadler.*

2 *pondus quoddam*: ISID. orig. 16, 25, 10 *v. supra l. 4.* 16, 25, 11 obolus siliquis tribus appenditur, habens -ia duo (ceratim duos *Guelf.*, -es duos *vulg.*), calcos quattuor. *Goetz.*

ceratoīdēs, -is, κερατοειδής. *graece* CELS. 7, 7, 13 is (*oculus*) . . . summas habet duas tunicas: ex quibus superior a Graecis κερατοειδής vocatur. *cf.* CHIRON 79 post . . . duas tunicas superiores, -en et ragoiden. CASS. FEL. 29 p. 50, 15 chemosis quotiens in ipsa -e tunica apparuerit.

cornicines: **ceratopōlus** GLOSS. III 172, 47 (κεραταύλης *an* κεράταυλος? *Goetz*); *cf.* III 240, 4 cornicen: κερατοπωλλοι. *Probst.*

cērātum, -ī *v. sub* cero *p. 876, 38.*

cērātūra, -ae *f.* [*a* cerare. *Th.*]. COLVM. 12, 52, 16 vetera *vasa* non crediderim propter olei succum -am pati. quam tamen et ipsam -am nostrorum temporum agricolae repudiaverunt.

ceraulēs (-a?), -ae *m.*, κεραύλης. *nom. graecus legitur* CARM. epigr. 513, 5. APVL. flor. 4 p. 17 *Antigenidas* cum esset in tibicinio apprime nobilis, nihil aeque se laborare et animo angi et mente dicebat, quam quod monumentarii -ae tibicines dicerentur. CARM. epigr. 513, 5 dum vixi ⟨multi⟩s ⟨lud⟩is cantavi -es iam doctus no⟨t⟩us. *Goetz.*

ceraunius, -a, -um, κεραύν(ε)ιος. *legitur* -eis: LAMPR. Heliog. 33, 5 PASS. Thom. 142, 2 (caerauniis *R*) TERT. anim. 9 *v. infra l. 62*, *at* CORP. II 3386, 8 gemmae ceraunīae duae. *v. nom. propr.*

1 *adi. vel subst. nomen gemmae, cf. c. gr.* κεραυνίτης *et* κεραυνίας, *cf. etiam* SIDON. carm. 5, 50 fulminis . . . lapidem. GLOSS. V 177, 10 lapis flammeus similis Hispano: nam et Hispanum lapidem antiqui -um vocaverunt a calore (*leg.* colore?). *cf.* 494, 25 ceraunis: gemmis vel montis Epiri. *masc.* ceraunius, -ī (*sc. lapis*): LAMPR. Heliog. 21, 3 pisum cum aureis, lentem cum -is, fabam cum electris, orizam cum albis exhibens. EPIPHAN. Avell. p. 749, 29 parumper . . . -us ita lapis vocatus huic (*carbunculo*) videtur esse consimilis; dicunt . . . -um quidam et vinarium, quod instar vini flavi coloris existat. DAMIG. lapid. 3 praef. lapis quartus, qui dicitur -us. 12 lapis -us. *fem.* ceraunia, -ae (*sc. gemma*): PLIN. nat. 1, 37, 51 -a, genera eius. 37, 132 -am etiam vocari quae sit deterior. 37, 134—35 *describitur.* 37, 136 proximum -ae nomen apud eos (*magos*) habet quae vocatur iris. 37, 176 ombria . . . sicut et -a et brontea, cadere cum imbribus et fulminibus dicitur. TERT. anim. 9 -is (cerauneis *A*) gemmis non ideo substantia ignita est, quod coruscent rutilato rubore. CORP. II 3386 *supra l. 47.* *neutr.* ceraunium, -ī: TERT. cult. fem. 1, 1 si margaritae canderent et -a coruscarent. MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7 species pertinentes ad vectigal: . . . -um. SOL. 20, 15 -um . . . Germanicum candidum est. *ibid.* -orum porro genera diversa sunt. 23, 9 huius -i (-ni *LMG*) color est e pyropo. *ibid.* Lusitanum litus floret gemma -o plurimum. PS. SOL. app. rubr. p. 226, 20i de -o (ceronio *LM*) albo. p. 226, 23b de -o (caereunio *S*, cauuraunio *H*) rubente. HIER. epist. 64, 16 p. 365 Symmachus dissentit in smaragdo -um pro eo transferens. 130, 7 p. 984 ut taceam de . . . smaragdorum virore, -orum flammis. CLAVD. carm. min. 30, 78 Pyrenaeisque sub antris ignea flumineae legere -a nymphae. ISID. orig. 14, 4, 4 *Germania* mittit . . . -um candidum. 16, 13, 5 -orum duo genera sunt: unum, quod Germania mittit, crystalli simile . . . alterum Hispania. COMMENT. Lucan. 5, 457 alii dicunt -a gemmas in fundo placidi maris visas.

2 *nomen herbarum: vitis vel uvae*: COLVM. 3, 2, 1 purpureae et bumasti, dactylique et Rhodiae, Libycae quoque et -ae conseri debent. ISID. orig. 17, 5, 17 *uvae* -ae *dicuntur*, quod rubeant velut ignis. *siliquae* [κερωνία, *Theophr.* περὶ φυτῶν ἱστορίας *4, 2, 4. Th.*]: PLIN. nat. 13, 59 similis et quam Iones -am vocant. 1, 13, 16 siliqua -a.

3 *subst.* ceraunium, -ī (ceraunion): *i. q. nota critica ab*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

grammaticis adhibita (cf. gr. κεραύνιον): SVET. frg. p. 138 notae undecim, quae versibus apponi consuerunt ... -on. p. 140 (NOT. Suet. gramm. VII 535) -um ponitur, quotiens multi versus improbantur, ne per singulos obelentur (addit ISID. orig. 1, 20, 21 . . . -um enim fulmen dicitur).

ceraunobolia, acc. -ān f., κεραυνοβολία. PLIN. nat. 35, 96 Apelles pinxit et quae pingi non possunt, tonitrua, fulgetra fulguraque; bronten, astrapen, et -an appellant.

ceraunus (ceraunos), -ī m., κεραυνός. nomen gemmae: PRVD. psych. 470 si fratris galeam fulvis radiare -is ... vidit. MART. CAP. 1, 75 (de corona Iunonis) tres fuerant a fronte gemmae, lychnis, astrites et -os (MYTHOGR. 3, 7 de corona Phoebi). MYTHOGR. 3, 8 -us lapis est fulvus; repperitur ubi crebra fulmina cadunt et contra fulmina fertur opitulari, a quibus etiam nomen habet; nam fulmen graece κεραυνὸς dicitur. ibid. -us igitur ob fulminum naturam in figura leonis ponitur. cf. GLOSS. V 494, 25 (v. p. 856, 51). Wulff.

? **cerbārii** bucellarii GLOSS. V 445, 46 (565, 15 cebarii). cf. 481, 30 satellites principis non boni vel armigeri, buccellarii, cervarii. corrigendumne cibarii (Goetz) an cervarii (a cervus scilicet, cf. Leones al. inter milites infimae aetatis) an Cerbani (v. nom. propr. s. v.)?

cerbaste v. gerbaste. **cerbinus, cerbus** v. cerv-.

cercēdula v. querquedula. **cercera** v. querquerus.

cercēris (*κερκουρίς O. Müller) VARRO ling. 5, 79 inter nomina bestiarum a Graecis tracta. [non liquet, quam ad vocem Graecam spectet Varro. Th.]

cerciclus, cercil(l)us v. cercurus infra l. 62 sqq.

1. cercinus v. carcinus p. 440, 54.

2. cercinus forma vulgaris voc. circinus q. v.

? **cercītis** (-is), *κερκῖτις, genus oleae. COLVM. 5, 8, 3 olearum ... plura genera esse arbitror, sed in meam notitiam decem omnino pervenerunt ... -is (circites vel sercitis codd.). Mbr.

cercius v. circius. **cerclus** v. circulus.

cercolōpis (corchelopis codd.) genus simiae, qui ultimam partem caudae villosam habet PAVL. FEST. p. 54. [vox graeca non tradita, v. ad l. O. Müller. Th.]

cercopithēcus, -ī m., κερκοπίθηκος. acc. -on: LVCIL. 1321. MART. 7, 87, 4. de scriptura v. l. 45 sqq. simiae genus (cf. SCHOL. Prud. c. Symm. 2, 869 quoddam genus simiarum longas caudas habens et dicuntur -i. GLOSS. IV 219, 26 animal est simile simiae caudati. V 494, 46 animal similis [sic] simio): VARRO Men. 127 quid dubitatis, utrum nunc sitis -i an colubrae? PLIN. nat. 8, 72 -os nigris capitibus, pilo asini et dissimiles ceteris voce. 1, 8, 30. MART. 7, 87, 4 si Cronius similem -on amat. 14, 128, 2 -orum paenula. 14, 202 callidus emissas eludere simius hastas, si mihi cauda foret, -us eram. IVV. 15, 4 effigies sacri nitet aurea -i. SOL. 27, 58 -i (circopit- al. lect. var.) caudas habent. AVG. civ. 16, 8 simias et -os et sphingas ... bestias esse. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 9 circopiticus. NOT. Tir. 109, 1 cod. cerdopetephus. v. et nom. propr.

cercōps, -ōpis m. [cf. κέρκωψ, κερκώπη, κερκοπίθηκος. Th.]. acc. v. l. 52. proprie: MANIL. 4 668 Libya portentosos -um (sic corr. Scalig.; cecr- vel cicropum, cyclopum codd.) ludit in ortus. translate: PAVL. FEST. p. 55 cercopa Graeci appellant lucrari undique cupientem, quasi κέρδωνα, quem nos quoque lucrionem vocamus. v. etiam nom. propr. Probst.

cerco⟨s⟩ NOT. Tir. 109, 2 inter bestias (cerdo cod.). gr. κέρκος, cf. HESYCH. θηρίδιον τὰς ἀμπέλους βλάπτον . . . ἢ ἀρουραῖος μῦς.

cercōsis, -is, κέρκωσις. SORAN. p. 106, 10 tit. de cercosi. Mbr.

cercūrus (cercyrus), -ī m. [gr. κέρκουρος vel κερκοῦρος, κέρκορος. Th.]. trad. forma cercyrus: LIV. 23, 34, 4 (cod. P). OV. hal. 102 PLIN. nat. 7, 208. 32, 152 NON. p. 533. 1 navis genus cf. NON. p. 533 -us: navis est Asiana pergrandis. GLOSS. IV 32, 10 genus navis. 493, 40 cercilus: navicula (217, 27 navicula modica). 33, 3 cercilius: navicula. V 350, 19 cerciclus: aesc (anglosax. i. q. navis parvula) vel navis. v. etiam Assmann, PW. III 1969. PLAVT. Merc. 87 aedificat navem -um (cyrcerum Non. codd., gubernatorum B, gerariam CD). Stich. 368 conspicatus sum interim -um. 413 sine advocatis ibidem in -o in stega in amicitiam ... convortimus. LVCIL. 316 pedibus -um ⟨currere ut⟩ (concurret cod.) aequis. 404 Babylonem ibo, -um sumam. LIV. 23, 34, 4 -os ad persequendam retrahendamque navem cum misisset. 33, 19, 11 levioribus navigiis -isque ac lembis CC proficiscitur. PLIN. nat. 7, 208 -um Cyprii invenerunt. GELL. 10, 25, 5 inter navium nomina. 2 piscis nomen: OV. hal. 102 -osque ferox scopulorum fine moratus (cf. PLIN. nat. 32, 152). Probst.

cerda, -ae f. [orig. inc. Th.]. nomen herbae. CHIRON 944 sucum -ae in medicamento. CASS. FEL. 68 p. 167 radices -ae (certe var. lect.), quae latiora folia ostendit ruta silvestri. Mbr.

cerdo, -ōnis m. [cf. c. hibern. cerd 'ars, artifex', gr. κέρδος, κέρδιστος, κερδαλέος. Th.]. inde a NOVIO (v. p. 858, 11). SCHOL. Hor. sat. 2, 3, 25 -em ... dicunt Graeci a lucro cf. supra l. 53 et SCHOL. Pers. p. 858, 2. PROB. cath. gramm. IV 10, 3 o habet in genetivo productam ... -o -onis (SACERD. gramm. VI 475, 11). operarius, opifex infimi generis cf. SCHOL. Iuv. 4, 153 -o est proprie turpis lucri cupidus. SCHOL. Pers. 4, 51. GLOSS. -es pauperes infimi. cerdōnes vulgares. PERS. 4, 51 respue quod non es, tollat sua munera -o (cf. SCHOL. ad l. per -em plebeiam turbam significat. ita populus dictus ἀπὸ τοῦ κέρδους, id est a lucro). MART. 3, 16, 1 das gladiatores, sutorum regule, -o. . . . ebrius es: neque enim faceres hoc sobrius unquam, ut velles corio ludere -o tuo eqs. 3, 59, 1 sutor -o dedit tibi, culta Bononia, munus. 3, 99, 1 irasci nostro non debes, -o, libello. ars tua, non vita est carmine laesa meo. IVV. 4, 153 periit Domitianus postquam -bus esse timendus coeperat. 8, 182 quae turpia -i, Volesos Brutumque decebunt. GLOSS. V 600, 50 gallarius -o (cf. caligarius p. 155, 54). CORP. IV 6869 -o -bus sal(utem). 6867. 6868. 6871. cf. nom. propr. Cerdo et titulum fabulae: NON. p. 89 Novius Bubulco -e. deriv.: cerdonius (-a).

cerdōnius est tergonarius (tergorarius Goetz): locus ipse dicitur **cerdōnia** vel femina eius GLOSS. V 616, 41. Bannier.

cere v. cerebrum p. 859, 16.

cerea, -ae f., orig. inc., nisi cum Ceres sim. vel cum cervesia conferas. potionis nomen. GLOSS. III 558, 54 -a fenograeci farina. PLIN. nat. 22, 164 ex iisdem leguminibus fiunt et potus, zythum in Aegypto, caelia et -a in Hispania, cervesia et plura genera in Gallia aliisque provinciis. Goetz.

? **cereacas** recessus GLOSS. V 350, 48. Corycias Bücheler collato Plin. nat. 31, 113, cloacas secessus Heraeus. [cereacas tubicitaes GLOSS. V 351, 9; corrigendum cerycas tubicines.]

cereālis et deriv. v. nom. propr.

cereārius, -ī m., orig. inc., fort. cf. c. cerea vel c. Ceres. nomen, ut videtur, opificis alicuius (fort. pistoris? v. l. 29). PAPYR. Marini 120 (a. 572) 81 Vitalis v(ir) h(onestus) cerearios (i. -us) subscribsi. fort. huc trahendum: GLOSS. V 177, 14 cereasius pigtor (pistor Goetz). fem. cereāria, -ae (obscurae significationis): PLAVT. Mil. 696 (loquitur mulier munera distributura) iam pridem, quia nihil abstulerit, suscenset -a (ceriaria A, ceraria P, vix idem q. carinarius, q. v.). Mbr.

cereāsius (?) v. l. 28.

cerebellāre, -is n. a cerebellum. nota masc. l. 41, abl. -e l. 39. i. q. involucrum cerebri: PELAGON. 50 lanatam pellem madentem his medicaminibus pro -i superimponito (cf. HIPP. gr. 251 δέρματι ἔχοντι ἐρέαν . . . τὴν κεφαλὴν περίδησον. CHIRON 263 [trad. crebellare]. VEG. mulom. 2, 7, 1). CHIRON 281 cerebellum vaporabis -e opposito (cf. VEG. mulom. 2, 11, 3 caput cerebrumque vaporare te convenit et caput apposito -i communire. 2, 97, 3). 287 tempora ei munias vel -em imponis (cf. VEG. mulom. 2, 12, 6). 557 caput calidis unctionibus curabis et lanis -e (trad. cere ballare) iubebis uti (cf. VEG. mulom. 2, 97, 3 caput etiam aluta vel -i communies).

***cerebellum**, -ī n. [a cerebrum deminutive. Th.]. PRISC. gramm. II 110, 10 in 'illum' vel 'ellum' faciunt diminutiva in 'lum' vel in 'rum' desinentia. de formis: masc. cerebellus: ORIBAS. syn. 4, 2. 6, 27 (-os) GLOSS. III 14, 55. PLIN. med. 1, 14 abl. cerbello (sic cod. g). in posteriorum auctorum codd. trad. cerv-, ex. gr.: MISC. Tir. p. 65, 26 DIOSC. 2, 120. GLOSS. ἐγκέφαλος, cerebrum. [it. cervello, francog. cerveau. M.-L.]

1 proprie (tantum de bestiarum cerebro): cibi aut cuppedii genus: TITIN. com. 90 farticula, -um. CELS. 2, 18 ex eodem sue ungulae, rostrum, aures, -um. 2, 22 lenes autem sunt . . . pinguis caro et quaecumque glutinosa est, quod ... fit ... in ... omnibusque -is (cf. ORIBAS. syn. 4, 2 inter pachycyma). 3, 22 adiciendaque quaedam ex media materia, praecipueque -um vel pisciculus. SVET. Vit. 13 phasianarum et pavonum -a. LAMPR. Heliog. 20, 6 exhibuit ... magides extis mullorum refertas et -is foenicopterum ... et -is turdorum. 30, 2 sescentorum strutionum capita una cena multis mensis exhibuit ad edenda -a. APIC. 2, 41 -a cocta. 2, 57 ova et -a teres; passim. THEOD. PRISC. log. 101 ex vitellis eorum (ovorum) patellae perfusae -orum pulvere. adhibetur in medicaminibus: CELS. 3, 22 v. l. 55. SCRIB. LARG. 43 noctuae -um. PLIN. nat. 29, 100 -o gallinaceo occurritur (30, 112). PLIN. med. 1, 14 leporino -o (v. etiam l. 47) gingivae perfricantur (SORAN. p. 43, 17 leporum. DIOSC. 2, 11). 2 metonymice et translate: a i. q. caput: PETRON. 76 cepi ipsimi -um. CHIRON 281 v. l. 38. DIOSC. 2, 120 corium vero eius (peponis) -o impositus infantes defendet ab aestu. b in nomine herbae: MARCELL. med. 8, 32 herbae quam quidam -um canis appellant radix (cf. PS. APVL. herb. 86 Graeci cynocephalion dicunt ... Itali canis cerebrum [caput canis cod. Cassin.]).

deriv.: cerebellare.

cereber v. p. 859, 6 sqq. **cereberrimus** v. celeber p. 737, 74.

cerebrōsus, -a, -um a cerebrum. forma celebrosus l. 80? NON. p. 22 -i dicuntur ad insaniam faciles, quibus frequenter cerebrum moveatur (cf. GLOSS. V 649, 38 -i: insani, iracundi quasi cerebre [cerebro? Goetz] moti). GLOSS. IV 32, 57 -us: qui in cerebro vitium habet al. V 275, 48 insanus, qui in cerebro habet vitium. II 572, 37 durus. 99, 15 ὀξύχολος. [PLAVT. Most. 952 senex hic elleborosus (sic A, celebrosus P contra metrum) est.] LVCIL. 514 te primum cum istis insanum hominem et -um. HOR. sat. 1, 5, 21 donec -us prosilit unus. COLVM. 2, 10, 34 boves pabulo suo -os reddat ervum. HIER. in Is. 65, 4 sq. sub magistro -o. MART. CAP. 8, 809 quod rabido fervebas -a motu.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

***cerebrum**, -ī *n.* [*factum ex* *ceresrom *vel* *cerasrom; *cf. c. gr.* κᾰρᾱρα (κεφαλή HESYCH.), κάρα, κάρηνα, *ind.* śirah *'caput', theodisc.* hirni *holland.* hersen *'cerebrum' et c.* cernuus. *v. Joh. Schmidt, Pluralbildungen d. indogerm. Neutra 363 sqq.; Brugmann, Indogerm. Forsch. 18, 428 sqq. Th.*]. GLOSS.: ἐγκέφαλος. V 177, 15 cerebellum. *de formis*: CAPER gramm. VII 103, 6 hoc -um est; nam cereber qui dicunt sine -o vivunt; *at trad.* FVLG. myth. 3, 9 GLOSS. II 100, 5. cerebrus: FVLG. myth. 3, 9 (*at G deterr.* -um) ORIBAS. syn. 4, 10. 12 *al.* *de quantitate*: cĕrēbr- *in hexametri interioribus pedibus* (*ex. gr.* ENN. ann. 609 frg. var. 40 LVCIL. 224 LVCR. 6, 803 *et inde saepius*); cĕrĕbr- *frequentatur in fine hexametri* (*ex. gr.* VERG. Aen. 5, 413 *al.* HOR. sat. 1, 9, 11 *et inde passim*); *in aliis metris variat quantitas*; cĕrĕbr-: PLAVT. *ubique* TER. Ad. 317. 571. 782 PHAEDR. 1, 7, 2 SEN. Phoen. 180. cerēbr-: SEN. Herc. f. 1007 Tro. 1116 SIDON. carm. 2, 248. *per tmesin (fort. iocose)*: ENN. ann. 609 saxo cere comminuit brum. *vox, cuius plur. perraro (ex. gr.* ARNOB. nat. 7, 20 SIDON. epist. 2, 9, 8 VICT. VIT. pass. 14) *occurrit, legitur inde ab* ENNIO *et* PLAVTO. [*val.* creer. *M.-L.*]

I *proprie*: A *generatim de corporali materia* (*fusius* PLIN. nat. 11, 133 *sqq.* VINDIC. med. 21; *cf. p. 860, 28 sqq.*): **1** *hominum* (*saepius coniunguntur* cor *et* cerebrum; *v. ex. gr. l. 37 sq.*): PLAVT. Capt. 601 crucior, lapidem non habere me, ut illi mastigiae -um excutiam (*cf.* Aul. 151 [*in imag.*] quia mihi misero -um excutiunt tua dicta, soror, lapides loqueris. Cas. 644 hoc iam tibi istuc -um dispercutiam. CELS. 5, 26, 2 cui basis -i ... percussa est. PELAGON. 60). PLAVT. Poen. 487 eum necabam ilico per -um pinna sua sibi quasi turturem. Rud. 1007 in -o colaphos apstrudam tuo. Truc. 288 cincinnos tuos ... usque ex -o exvellam (*cf.* TERT. anim. 51 comae quoque alimenta de -o *eqs.*). TER. Ad. 317 ut -o dispergat viam (VAL. FL. 3, 166 sparsusque -o albet ager; *at cf.* STAT. Theb. 5, 573 nigri sanie perfusa -i figitur alta [hasta *P*] solo. SIL. 2, 200 frena disiecto spargit collisa per ossa -o). TER. Ad. 571 diminuetur tibi quidem iam -um. 782 an tibi iam mavis -um dispergam hic? (SEN. Herc. f. 1007 -o tecta disperso madent. *cf.* VERG. Aen. 5, 413 sparsoque infecta *arma* -o). LVCIL. 224 scutam ligneolam in -o infixit. CIC. Tusc. 1, 60 non est certe *illa vis* nec cordis nec sanguinis nec -i nec atomorum. nat. deor. 1, 99 magis illa *ad vitam*, -um, cor (PLIN. nat. 11, 181. 208 TERT. adv. Marc. 4, 10 p. 448, 30). VERG. Aen. 9, 417 traiectoque haesit tepefacta *hasta* -o (*cf.* 12, 537 olli per galeam fixo stetit hasta -o). 9, 750 arma cruenta -o. 10, 415 ossaque dispersit -o permixta cruento. 11, 698 vulnus calido rigat ora -o (LVCAN. 6, 709 lavi calido proiecta -o. *cf.* VAL. FL. 4, 153 ut misero lavet arma -o). OV. met. 12, 238 sanguinis ille globos pariter -umque merumque vulnere et ore vomens. 12, 289 in liquido sederunt ossa -o (*cf.* DRAC. Orest. 262 diffundit testa -um). VELL. 2, 7, 2 effusoque -o expiravit (2, 120, 5. HOMER. 481 fuso super arma -o. CLAVD. carm. min. 53, 88. *cf.* OROS. hist. 5, 23, 18 effosso [*sic D*, effuso *L*] -o). CELS. 4, 1 *adeps* sensu, sicut -um quoque et medulla, caret (*cf.* VINDIC. med. 21). 5, 22, 6 *membrana* super -um est (*sic aut sim. persaepe; cf.* SCRIB. LARG. 206 PLIN. nat. 20, 250. 24, 51 *al.* CAEL. AVR. acut. 1 praef. 7 *et passim; cf.* VINDIC. med. 28 *meningae* -i). CELS. 8, 1 recta simpliciaque ad -um tendunt *foramina*. *ibid.* spinae medulla -o commissa (*cf.* PLIN. nat. 11, 178 per media foramina a -o medulla descendente *eqs.*). 8, 3 sine ulla noxa -i. *ibid.* patefacto -o. 8, 4 estque id (*callum*) aliquanto melius velamentum -o. *ibid.* plusque in osse propugnaculi -um habeat. SEN. Phoen. 180 manum -o indue. dial. 1, 4, 10 felicitatis intemperantia ... movet -um (epist. 36, 1. *cf.* PLIN. nat. 23, 94 -i motus. VEG. mil. 2, 7 de -o commoto. PELAGON. 50 ORIBAS. syn. 4, 19). SEN. epist. 95, 17 -i exaestuantis verminationes. LVCAN. 6, 177 male defensum fragili compage -um dissipat (HOMER. 452 ITALA iud. 5, 26 [Lugd.]). 8, 689 raptoque -o assiccata cutis. PLIN. nat. 7, 72 *Zoroastri* -um ita palpitasse, ut. 11, 149 venas ab his (*oculis*) pertinere ad -um. 24, 51 -i collectiones. 28, 5 quaerunt et -um infantium. 29, 114 a -o *profluens sanguis* (30, 112. *cf.* SIL. 9, 399 concreta cruento per nares -o sanies fluit). SIL. 13, 477 exhausto instituit Pontus vacuare -o ora virum (*sc. mortuorum*). SVET. Cal. 27 offensus putrefacti -i odore. 50 de secessu deque purgando -o cogitavit. APVL. apol. 50 ad summum caput viam molita (*albedo aut sim.*) dirum fluxum -o immiscuit. SER. SAMM. 96 purgatur -um. *cf.* LACT. opif. 10, 7 purgamenta -i. SER. SAMM. 87 ex vitio -i. HIER. epist. 130, 17 -i *sanitas*. VVLG. iud. 4, 21 percussumque *clavum* malleo defixit in -um usque ad terram. *cf.* OROS. hist. 5, 9, 2 ictu clavae -o impactae exanimatus est *Gracchus*. DRAC. laud. dei 3, 696 verticis eximii replentur et ossa -o. Orest. 6 diadema ducis foedatum tabe -i. TAB. devot. Audollent 190 (Corp. X 8249) 6 dii iferi ... vobis comedo ilius memra. . cerebru. *nota*: ARNOB. nat. 2, 70 *Minerva* Iovis ut asseveratis ex -o sine ullius seminis emicuit iactu (RVFIN. symb. 11). *nota comparationem de pisce aliquo* (*cf. Otto, Sprichw. p. 179*): ENN. frg. var. 40 (Apul. apol. 39) quid scarus (scarum *codd., corr. Bergk*)? praeterii -um (*sic φ*, celebrum *FV*) Iovis paene supremi. **2** *de bestiarum cerebro eiusque usu*: VERG. Aen. 5, 480 effractoque illisit in ossa *bovis* -o (*fuse ad l.* CLAVD. DON.). PLIN. nat. 8, 130 -o *ursi* veneficium inesse Hispaniae credunt. 10, 206 librat araneus se filo in caput serpentis ... morsu -um apprehendit. 11, 134 omnium *animalium* -o medio insunt ossicula parva. 11, 135 quae -um non habent, non dormiunt. 37, 153 cinaediae inveniuntur in -o piscis eiusdem nominis. 37, 157 draconitis sive dracontias e -o fit draconum (SOL. 30, 16). 37, 182 synodontitis e -o piscium est, qui synodontes vocantur. STAT. Theb. 8, 533 cui (*apro*) non infossa -o vulnera. ARNOB. nat. 7, 20 albas esse hostiarum carnes ... omenta cum -is. EVSTATH. Bas. hex. 6, 10 p. 934ᴬ pecorinum -um. DRAC. laud. dei 1, 735 lunae crescente globo iubet aequora crescant ... crescat et inclusum capiti genus omne -i (*cf.* ISID. nat. 19, 2). ORIBAS. syn. 4, 12 *multum* nutriunt bobina, -us, testes; *sim. passim.* *cum genet. aut adi. bestiae, cuius -um in medicina adhibetur*: PLIN. nat. 28, 91 cameli -um ... comitialibus morbis aiunt mederi. 28, 97 ut ... cinis cum -o hyaenae illinatur (28, 101). 28, 152 apri quoque -um contra eas (*serpentes*) laudatur *eqs.* 28, 213 prodest ... carbunculis -um apri vel suis (*cf.* 18, 243 *et* SER. SAMM. 1033 porci). 28, 215 -um leporis (28, 259 SER. SAMM. 589). 28, 225 asini. 28, 259 caprae. 29, 78 gallinae ... -um plagis imponere (29, 88 gallinaceum *al.* SER. SAMM. 633 galli). 29, 110 *corvi* (30, 148). 29, 112 vulturis. 29, 113 cornicis -um coctum. 29, 117 glaucomata ... -o catuli ... emendari (*cf.* 30, 119 caninum -um. 32, 79 caniculae). 29, 118 hirundinis. 29, 143 noctuae -um ... infusum auriculae (*cf.* 30, 118 bubonis). 30, 70 vespertilionis *eqs.* 30, 90 -um mustelae inveteratum (30, 95 muris). 30, 94 perdicis aut aquilae. 30, 135 ad dentitiones -um pecoris utilissimum est. 30, 137 viperae. 30, 139 ovis. 32, 47 draco ... marinus ad spinae suae ... venenum ... -o poto (toto *codd.*) prodest. 32, 135 torpedinis.

B *de sede mentis, sensuum, unde metonymice pro mente et viribus cerebri*: CIC. Tusc. 1, 19 aliis pars quaedam -i visa est animi principatum tenere (*cf.* FAV. EVL. p. 8, 23); aliis nec cor ipsum placet nec -i quandam partem esse animum, sed alii in corde, alii in -o dixerunt animi esse sedem et locum. 1, 24. 41 ne (nec *al.*) tam vegeta mens aut in corde -ove aut in Empedocleo sanguine demersa iaceat. TERT. anim. 15. CENS. 6, 1 -um, unde omnes sunt sensus (LACT. opif. 10, 10 *sqq.* AMBR. hex. 6, 9, 61). HIER. epist. 64, 1 quaeritur ubi sit animae principale. Plato in -o: Christus monstrat in corde (VINDIC. med. 5). AVG. gen. ad litt. 7, 18 p. 215, 6 tres tamquam ventriculi -i demonstrantur: unus anterior ad faciem, a quo sensus omnis (*cf.* CLAVD. MAM. anim. p. 173, 13); alter posterior ad cervicem, a quo motus omnis; tertius inter utrumque, in quo memoriam vigere demonstrant (CLAVD. MAM. anim. p. 174, 21 triformitas -i). MACR. sat. 7, 5, 14 *sqq. fusius.* CASSIOD. in psalm. 72, 26 quamvis aliqui dicant in -o esse sapientiae sedem. GREG. M. moral. 11, 8. PLAVT. Aul 151 *v. p. 859, 23.* Bacch. 251 cor meum et -um ... finditur. Most. 1110 immo etiam -um quoque omne e capite emunxti (emunxit *codd.*) meo (*cf. falsam interpret.* IREN. praef. 2 quia non omnes -um habent *pro gr.* ἐπεὶ μὴ πάντες τὸν ἐγκέφαλον ἐξεπτύκασιν). Poen. 770 id nunc his -um uritur. LVCR. 6, 803 carbonumque gravis vis atque odor insinuatur quam facile in -um (*cf.* PETRON. 41 vinus mihi in -um abiit. 47 anathymiasis in -um it. PLIN. nat. 20, 236 quoniam non aliud magis *quam sinapi* in nares et -um penetret. *cf.* 23, 147 arborum ipsarum [*nucum*] foliorumque virus in -um penetrat. HIER. epist. 61, 3 ad intimum -um tuum sentinae putredo pervenit. CLAVD. 18, 53 penitusque supremum in -um secti traxerunt frigora nervi. *cf.* AVG. gen. ad litt. 7, 13 p. 212, 14 in excelsum -i locum. SIDON. carm. 2, 248 acta -i in cameram ... lux). HOR. sat. 1, 9, 11 o te, Bolane, -i felicem. 2, 3, 75 putidius multo -um est ... Perelli (*syn.* insani est, *opp.* sani est). PHAEDR. 1, 7, 2 o quanta species (*persona tragica*) ... -um non habet (*cf.* AVSON. 45, 2 ipsa *statua Rufi* adeo linguam non habet et -um). PETRON. 75 et me non facias ringentem ... alioquin experieris -um meum. IVV. 5, 14, 57 vacuumque -o ... caput. TERT. anim. 15 omnes iam sciant se potius sine corde et -o vivere. PORPH. Hor. carm. 1, 18, 15 vacuum ... verticem i. e. vanum -um (*cf.* LACT. epit. 49, 4 homines inanis -i. HIER. in Matth. 5, 22 p. 26 κενός i. e. inanis aut vacuus, quem nos possumus vulgata iniuria 'absque -o' nuncupare). PORPH. Hor. carm. 3, 21, 18 per cornua ergo violentiam -i intellegi vult. LACT. ira 10, 17 quis hunc putet habuisse -um? AVG. nat. bon. 25 qui sanum habent -um; *sim. etiam al.* RVT. NAM. 1, 445 perversi rabies ... -i. SIDON. epist. 2, 9, 8 -is hospitales creterrae ... dominabuntur. DARES 13 Diomedem ... in bello acerrimum clamosum -o calido. COD. Iust. 6, 22, 10, 3 si quis supra -um illius loquatur.

C *sensu latiore fere i. q. suprema capitis pars, calva* (κρανίον) *vel caput*: PLIN. nat. 11, 131 *capillorum* defluvium ... nec infra -um aut infra verticem. 20, 138 sucus et phreneticis ex aceto tritae *rutae* instillatur in tempora et -um (32, 40. *cf.* SER. SAMM. 99 -o stillatur [instillatur *vulg.*] acetum. 125 perfundunt calido *oleo* -um). 20, 211 infantium -o imponitur *porcillaca*. 32, 138 siriasim infantium spongea frigida -o umefacto, rana ... sanat. IVV. 3, 269 quod spatium tectis sublimibus, unde -um testa ferit. APVL. met. 9, 40 inversa vite de vastiore nodulo -um suum diffindere (*cf.* RVFIN. hist. 2, 23, 18 fullo arrepto fuste ... -o eius illisit. HIER. adv. Rufin. 3, 38 quia haereticorum -o lapidem illidimus. SIDON. epist. 3, 13, 7 -um crebra vibice peraratum. GREG. TVR. Franc. 2, 40 bipennem -o eius illisit). SER. SAMM. 22 si nocuit -o violentia solis aperto. PROB. Verg. georg. 1, 20 impetu in eum (*Crathim*) facto -oque eius disiecto

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

a capro. VEG. mulom. 1, 10, 5 lana -o indita (inducta *P*). VVLG. iud. 9, 53 confregit -um (κρανίον) eius. PS. AVR. VICT. epit. 1, 13 ut -i valido incursu parietem pulsaret. PHYSIOGN. 23, 6 capilli supra medium frontis resupini ad -um respicientes. PAVL. PETRIC. Mart. 6, 61 -um membrorum mole perurguet. PLIN. VAL. 1, 8 ad dolorem hemicranei vel -i munda allium . . . et fac ex eo pastillos et in -o seu hemicraneo super ligabis *al.* ANTIDOT. Brux. 64 de manu sinistra haurito aquam et supra -um ter mittito.

II *translate et in imagine*: A *i. q. arborum cacumen*: PLIN. nat. 13, 36 seruntur autem palmae et trunco . . . a -o ipso arboris fissuris diviso atque defosso. 13, 39 dulcis medulla earum (*palmarum*) in cacumine, quod -um appellant. 21, 97 semen ei (*pternicae*) lanuginis . . . teneritas similis -o palmae est. B *i. q. summa*: FVLG. myth. 1 praef. p. 11, 17 quid mysticum in his sapere debeat -um agnoscamus. myth. 2, 13 haec fabula mystici saporem -i consipit (3, 9). C *in herbae nomine*: *v. p. 858, 71 sq.*

deriv.: cerebellum, cerebrosus. *Probst.*

cēreferāle, -is [*cf. c.* cera *et* ferre *et c.* ceriforus. *Th.*]. *candelabri genus.* GREG. TVR. glor. conf. 78 accensisque super cruces cereis atque -bus (cerofarariis *var. lect.*). [*it.* cefforale. *M.-L.*] *Goetz.*

cēr(e)folium *v.* caerefolium.

(**cereo**, -āre) *pro* creare *finxit* VARRO ling. 6, 81 dictum 'cerno' a cereo, id est a creando; dictum ab eo, quod cum quid creatum est, tunc denique videtur. *Mbr.*

cēreofalum, -ī *n. cf. c.* cereus *et c.* cereoforaleum. *fere i. q. candelabrum*: ITIN. [Silv.] 24, 7 candelae autem vitreae ingentes ubique plurimae pendent et -a plurima sunt. 25, 8 numerus autem vel ponderatio de -is vel cicindelis aut lucernis . . . numquid vel aestimari aut scribi potest?

cēreoforaleum, -ī *n. cf. c.* cereus *et c.* cereofalum, cereferale, ceriforus. *i. q. ceriforus.* IVS canon. 3, 94 (Migne 56, 888) acolythus cum ordinatur . . . ab archidiacono accipiat -um cum cereis (PS. GERMAN. PARIS. liturg. Gall. 3 Migne 72 *exscripsit* ceroferarium).

cēreolāre *v.* ceriolare.

cēreolus, -a, -um [*a* cereus *deminutive. Th.*]. 1 *de prunorum colore*: COLVM. 10, 404 Armeniisque et -is prunisque Damasci stipantur calathi. 2 *subst.* cereolus, -ī *m. i. fere quod candelabrum*: HIER. c. Vigil. 4 quos (*martyres*) putant de vilissimis -is illustrandos. PS. AVG. serm. 265, 2 qui possunt, aut -os aut oleum quod in cicindilibus mittatur, exhibeant. GREG. TVR. Mart. 1, 34 tres -os pro benedictione . . . portavimus. MART. BRAC. corr. 16 ad fontes et per trivia -os (ciriolum *B*) incendere. ISID. epist. 1, 14 de candelis autem et -is quotidianis quidquid superest in basilica. *huc pertinet*: GLOSS. III 203, 40 κηριάπτης ceriolum. [*hisp.* ciruela. *M.-L.*]

deriv.: ceriolare, ceriolarius.

cēreostata *v. sub* cerostata. **cerēs** *v. nom. propr.*

ceresium *v.* cerasium *p. 854, 28.*

cerevisia (cerevesia) *v.* cervisia.

***cēreus**, -a, -um *a* cera. GLOSS. II 349, 7 κήρινος caereus: CORP. III 14358². 1 *e cera factus*: a *proprie*: TITIN. com. 160 velim ego osse arare campum -um (*i. tabulam cera oblitam cf.* NOVIVS Atell. 65 -a castra crebro catapulta impulit *iocose de poeta; an cf. l. 59?* ANTH. 95, 2 Niliacam texit -a lamna budam. AVSON. 146, 13 dextera volat per aequor -um. *huc fortasse attingat*: CARM. epigr. 983, 3 d⟨e⟩sulcanda prius mihi danti -a prata. *cf. Bücheler ad loc.* '*-a prata sunt cerae scriptoriae*'). CIC. nat. deor. 3, 30 ut . . . si omnis cera commutabilis esset, nihil esset -um, quod commutari non posset, item nihil argenteum. VERG. georg. 4, 202 -a regna refigunt apes (Aen. 12, 589 per -a castra discurrunt [CLAVD. rapt. Pros. 2, 125 cum -a reges castra movent]. COLVM. 9, 7, 3 -is scilicet operibus suis. 9, 13, 11 consummatis operibus -is. ANTH. 747, 5 -a materies apibus debetur. EVSTATH. Bas. hex. 8, 4 p. 949^C in -is recondunt cellis *mel.* VICT. VIT. 2, 23 examen apum -as aedificans mansiones. SEDVL. carm. pasch. praef. 13 -a gemmatis flavescunt mella canistris. ENNOD. opusc. 9, 9 p. 418, 9 quae per domos -as divino stipant mella compendio). HOR. epod. 17, 76 -as imagines (sat. 1, 8, 30 lanea et effigies erat, altera -a. *cf.* epist. 2, 1, 265 neque ficto in peius voltu proponi -us [*i. in imagine -a*] usquam opto. OV. epist. 6, 91 devovet absentis simulacraque -a figit. PORPH. Hor. epod. 17, 81 id est -as imagines animare. HYG. fab. 104 p. 95, 14 *Laodamia* fecit simulacrum -um (cher- *F*) simile Protesilai coniugis). LAMPR. Heliog. 25, 9 parasitis in secunda mensa saepe -am cenam, saepe ligneum, saepe eburneam . . . exhibuit. SCHOL. Hor. ars 343 punctum . . . dixit, quia sic antea -is *tabulis* suffragia ferebantur. SIDON. carm. 2, 492 *Oenomaum* fraude cadentem -a destituit resolutis axibus obex. ORIENT. comm. 1, 136 nobilibus mensis -a flamma micat (ENNOD. opusc. 9, 6 p. 417, 7 in huius tibi, domine, noctis ministerio hoc -um lumen offerimus). CASSIOD. or. frg. p. 483, 14 totum metallicis coloribus comitur, ubi -a pictura noscatur. b *translate i. q. mollis, flexibilis ut cera*: HOR. ars 163 iuvenis . . . gaudet equis canibusque et aprici gramine campi -us in vitium flecti. SEN. epist. 86, 18 *radices arborum*, quas necesse est -as (=, caeteras *VP*) adhuc et precario haerentes levis quoque revellat agitatio. 2 *cerae colorem habens*: a *candens ut cera*: HOR. carm. 1, 13, 2 cervicem roseam, -a (*cf.* CAPER gramm. VII 98, 3) Telephi laudas bracchia (SCHOL. Hor. *ad l.* -a bracchia aut mollia aut cerae similia. epist. 2, 1, 265 -us pictus nove dixit). PLIN. nat. 37, 33 candidum atque -i coloris quod vocaretur electrum (*opp.* fulvum). ENNOD. opusc. 3, 14 p. 334, 7 Epifani frons -ae pulchritudinis et candoris illius, quae solis passa radios colorem traxit ab aethere. b *i. q. flavus*: VERG. ecl. 2, 53 addam -a pruna (SERV. *ad l.* -a pruna aut -ei coloris aut mollia. GLOSS. V 237, 26 pruna -a pomi genus. COPA 18. EDICT. imp. Diocl. 6, 69 pruna -a maxima. *cf. sim.* CALP. ecl. 2, 91 cydonia. MART. 10, 94, 6 poma). MART. 1, 92, 7 -a si pendet lumbis et scripta lacerna (*i. usu obsoletus. cf.* 4, 53, 5 -a quem nudi tegit uxor abolla grabati). 3, 58, 19 turtur (*cf.* 3, 60, 7 aureus. *adde*: 13, 5, 1 ficedula. SOL. 5, 27 lapides qui sunt facie -a abundantes, trivialiter negleguntur. AVSON. 392, 2 Picenae populator turdus olivae clunes opimat -as). VOPISC. Aurelian. 49, 7 calceos mullos et -os et albos . . . viris omnibus tulit. *cf.* Cereus *nom. propr.*

subst. **cēreus**, -ī *m. i. q. fax cerea.* ISID. orig. 20, 10, 3 -us . . . a cera nomen habet, ex qua formatur. GLOSS. V 565, 10 per derivationem a cera. *cf. Blümner, Technol. II 161 sq.* PLAVT. Curc. 9 tute tibi puer es, lautus luces -um. VARRO ling. 5, 64 ab satu est dictus Saturnus et quod ignis, Saturnalibus -i superioribus mittuntur (*cf.* PAVL. FEST. p. 54 -os Saturnalibus muneri dabant humiliores potentioribus, quia candelis pauperes, locupletes -is utebantur. MART. 5, 18, 2 Decembri mense, quo volant mappae gracilesque ligulae -ique chartaeque. 10, 87, 5 absit -us aridi clientis. STAT. silv. 4, 9, 40 dare -os olentes cultellum tenuesve codicillos. MACR. sat. 1, 7, 32 -os non ob aliud mitti putant, quam quod hoc principe ab incomi et tenebrosa vita quasi ad lucem . . . editi sumus. 1, 7, 33 tribunus plebi tulit, non nisi -i ditioribus missitarentur. 1, 11, 48 coepisse Saturno -os mittere. 1, 11, 49). CIC. off. 3, 80 omnibus vicis statuae, ad eas tus, -i. Cato 44 delectabatur *Duellius* -o (crebro *vel* credo *codd.*) funali et tibicine, quae sibi . . . sumpserat (*cf.* VAL. MAX. 3, 6, 4 Duellius . . . ad funalem -um, praeeunte [praecinente *Par.*] tibicine et fidicine a cena domum reverti solitus est). LEX VRSON. (Corp. II 5439) 62, 22 duoviris aedilibusque . . . -os habere ius potestasque esto. DECRET. decur. Pis. de L. Caesare (Corp. XI 1420) 24 Manibus . . . nive quis amplius uno -o unave face coronave mittat. SEN. dial. 9, 11, 7 totiens praeter limen immaturas exequias fax -usque praecessit. 10, 20, 5. epist. 114, 5 tenuisve -i fila. 122, 10 quantulum enim a funere absunt et quidem acerbo, qui ad faces et -os vivunt. MART. 14, 42, 1 hic tibi nocturnos praestabit -us ignes. SVET. Iul. 84 *lectum* repente duo quidam . . . ardentibus -is succenderunt. GELL. 4, 1, 20 tus et -os in penu esse. APVL. met. 4, 19 taedis, lucernis, -is sebaciis et ceteris nocturni luminis instrumentis clarescunt tenebrae. 11, 9 lucernis taedis -is et alio genere facium (facti luminis *F marg.*). VLP. dig. 33, 9, 3, 9 Sextus autem Caecilius etiam tus et -os in domesticum usum paratos contineri legato scribit. TEST. Restuti (Corp. VIII 9052) 13 ut statuam meam . . . coronet et cer(eos) II accendat. PASS. Cypr. 5 *corpus* cum -is et scolacibus . . . deductum est. INSCR. Bonner Jahrb. 117 p. 52 debet singulis annis . . . ture, -is et profusionibus exorari. CORP. III 14358² (*Heliogabali fere aet.*) immunis caerei leg(ionis). TREB. Gall. 8, 1 servis . . . cum -is facibus et lampadis praecedentibus. CET. FAV. 25 p. 299 quoniam triclinia hibernis temporibus frequenti lumine -orum aut lucernarum fumante obsolescunt. ITIN. [Silv.] 24, 4 incenduntur omnes candelae et -i et fit lumen infinitum. AMM. 22, 13, 3 accensis -is ex usu. SCHOL. Iuv. 1, 155 vivi in munere Neronis arserunt de quibus iusserat -os fieri. AMBR. Hel. 12, 45 antelucano potu ebrius et diurno -orum comitatus lumine philosophi auditorium ingressus. PS. AMBR. serm. 35, 5. HIER. in Is. 57, 7 p. 672 tutelae simulacrum -is venerans (*Roma*) ac lucernis. epist. 108, 29 cum alii pontifices lampades -osque praeferrent. 109, 1. PRVD. perist. 2, 72 nocturnis sacris astare fixos -os. LIB. pontif. p. 91, 5 per parrochia concessa licentia -um benedici. ORIENT. comm. 2, 203 -us ut caecae positus sub tempore noctis compensare diem luminis officio. VICT. VIT. 2, 18 ecclesiam . . . -is quoque fulgentibus palliisque velaminum ac lampadibus rutilantem. 2, 34. ENNOD. opusc. 9, 1 p. 415, 23 *tit.* benedictio -i. CASSIOD. in psalm. 15, 7 funes a funeribus dicti sunt, quod in modum -orum ante cadavera incendebantur. GREG. TVR. glor. mart. 8 ut putaretur ibi multitudo lychnorum ac -orum esse accensa. VEN. FORT. virt. Hil. 12, 34 cum . . . quadam nocte -us illuminatus fuisset. *ibid.* -i lumen. EVGIPP. Sev. 11, 2 per singulas domos -os afferre praecepit. 11, 3 pars maxima -orum subito est accensa. EXPOS. fid. p. 284, 10 ridemus -um accensum. ISID. epist. 1, 3 acolytus -um portat. 1, 14 -os et oblationes altaris ipse accipit a populo; ipse colligit per ecclesias -os in festivitatibus. GREG. M. epist. 11, 21 p. 282, 33 preces illae, quae super -um in Ravennati civitate dici solent.

deriv.: cereolus. *compos.*: cereofalum, cereoforaleum (*cf.* cereostata).

ceriālis *v. sub* Cerealis. **ceriāria** *v.* cerearius.

ceriārium *v. nom. propr.*

cērifico, -āvī, -āre. *compos. ex* cera *et* facere. PLIN. nat. 9, 133 quoniam cum -vere, fluxus (-os *codd.*) habent sucos *conchae mordaces.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cēriforus (-um), -ī *m.* [**κηροφόρος, cf. c.* ceroferarius. *Th.*]. *fere i. q. candelabrum* (*cf.* GLOSS. II 349, 6 -us: *κηριάπτης*). *neutr.*: CYPR. GALL. num. 153 dum bracchia pandit aurea -um.

cērilārium *v.* ceriolare. **cērimonia** *v.* caerimonia.

cērineus, -a, -um *a* cerinus. *i. q. cereus*: CARM. epigr. 1552^A, 88 (*saec. II in.*) currere ... apes et -os componere nidos. *Goetz.*

cērintha, -ae *f.* [**κηρίνθη, cf. κήρινθος. Th.*]. *nomen herbae. acc.* -ēn? *l. 11.* VERG. georg. 4, 63 trita melisphylla et -ae ignobile gramen (COLVM. 9, 8, 13. *cf.* SERV. auct. georg. 4, 63 -ae autem a Cerintho urbe Boeotiae, in qua plurima nascitur). PLIN. nat. 21, 70 *apium* causa oportet serere thymum, -en (cerinthea *vel* cerintha *codd.*). 1, 21, 41. [*galaec.* cerinta, *cf. val.* cerentel. *M.-L.*] *eadem (ut videtur) etiam* **cērinthos,** -ī *f., κήρινθος.* PLIN. nat. 11, 17 erithace, quam aliqui sandaracam, alii -um vocant. 1, 11, 7 -os. *cf.* PROB. Verg. georg. 4, 63 cērinthon est flos luteus cuiusdam herbae, quae copiosissima est in Euboea. *Mbr.*

cērinus, -a, -um, *κήρινος.* *i. q. cereus* (*cf.* NON. p. 548 -um: a cerae colore): PLIN. nat. 19, 65 in provinciis quam maximi et -i aut nigri placent *cucumeres.* 21, 41 *sq. pruna.* 37, 47 genera eius (*sucini*) plura ... sed nec his nec -is pretium. 37, 77 -i *chrysoberulli.* PS. THEOD. PRISC. addit. p. 350, 11 adversus aetatem puellae sic facies naturam -am. AVELL. p. 752, 17 iuxta -um lapidem.
deriv.: cerineus.

cērio (-ōnis) *v. sub* cerium *infra l. 38 et v. nom. propr.*

cēriolāre, -is (cēriolārium, -ī) *n.* [*a* cereolus. *Th.*]. *huc pertinet* GLOSS. II 349, 8 cerilarium: *κηριολάριον.* CORP. VI 18, 9 -ia duo Saturi et Antiotes libentes donum dederunt. 9254 -bus duobus aereis habentibus effigiem Cupidinis. 30972 delficam cum laribus et -is n(ummis) XXX.

cēriolārius, -ī *m.* [*a* cereolus. *Th.*]. *cerae an cereoli opifex.* CORP. III 2112 Asidonius -us.

cēriolum *v.* cereolus *p. 861, 44.*

cēritās, -ātis *f. a* cera. ISID. diff. app. 99 caecitas ipsa tamquam viae -s (*i. obturatio, v. p. 851, 32 sqq.*) ... dicitur.

cērītis (-idis) *f.* [**κηρῖτις. Th.*] *nomen gemmae.* PLIN. nat. 37, 153 -is cerae similis est. 1, 37, 56.

cērium, -ī, *κηρίον.* *leguntur formae*: ceriones THEOD. PRISC. eup. faen. 13. *ibid.* cerionas. cerion GLOSS. III 598, 31. *cf.* PLVT. *l. 47.* *ulceris genus* (PLIN. nat. 23, 119 ulcera quae -a vocantur. GLOSS. III 598, 31 cereon [cercon *cod.*] ulcera per quae humor currit melli similis. *cf.* CELS. 5, 28, 13): PLIN. nat. 23, 14 sanant epinyctidas et -a (*sic Pint.*, teria *codd.*) et dysinteriam cum suis nucleis. 23, 128 cum melle foliis -a sanant. THEOD. PRISC. eup. faen. 13 papillae ... quas cerionas (car- *r*, -es *B*) appellamus. *ibid.* quod ceriones (-e *b*) plures cavernas egestiones (digestiones *b r*) habent. *candelae ut videtur genus*: PLVT. aet. Rom. 2 (263 f) *λαμπάδας ἅπτουσιν ἐν τοῖς γάμοις, ἃς κηρίωνας ὀνομάζουσιν.* *Goetz.*

cermatiōsus *v.* chrematiosus.

cermatium (-ī) *n., κερμάτιον.* GLOSS. collybum: crematum *saep.* (*cf.* V 593, 36 collybum *κερμάτιον*). *Mbr.*

cernentia, -ae *f.* [*a* cernere, cernens. *Th.*]. *i. q. visus, vis cernendi*: MART. CAP. 4, 384 opponuntur sibi ... ut stultitia sapientiae aut habitus orbationi, ut -a caecitati. 4, 386. *ibid.* -a et caecitas intelleguntur erga oculos. *ibid.* cum simul desunt nihil medium intercedit ut -a et caecitas.

?**cerniculātor,** -ōris *m. a* cerniculum. GLOSS. Leid. ed. Hessels C 425 -r (circulator *cod.*) qui farinam atpostat (atpurgat *l*) per circulum (cerniculum *legas, v. Archiv 10 [1898] 188*).

cerniculum, -ī *n.* [*a* cernere. *Th.*]. **1** GLOSS. II 100, 4 -um *σύγκρισις.* **2** GLOSS. III 197, 49 -um *ἔνηστρον* (*cf.* III 269, 61 *ἔνδειστρον* cerniculum). V 177, 18 cerniclu cribellum ad polline⟨m⟩. IV 317, 43 -i recrementorium. *cf.* V 594, 24 -i †catamites recrementorum (*v. Roensch, d. n. Test. p. 651 et* GLOSS. II 170, 6 recrementum *σινίασμα, ἀπότριμμα*). *cf.* V 596, 15 cernida (*ita Scal., lege* cernicla) lignum super quod ducitur tarantatura (*vel* taratantara. *v. Ducange s. v. taratantara*). [*pedem.* sernei, *genu.* serneğgu, *aret.* černekkyo, *cors.* cernil'u. *M.-L.*] *deriv.* cerniculator.

cernida *v.* cerniculum. **cernitus** *v.* cerno *p. 864, 13.*

***cerno,** crēvī, crētum, -ere [*ex *crīno factum esse videtur, cf. c. gr. κρίνειν, κρίσις, got.* hrains *'purus' et c.* cribrum, (dis-)crimen, certus. *participium* cretus, *quod vetustioris formae, quae fuerat* certus, *locum obtinuit, et perfectum* crevi *fortasse ex alio fonte fluxit, cf.* screare, excrementum. *Th.*]. VARRO ling. 6, 81 dictum -o a cereo id est a creando; dictum ab eo quod, cum quid creatum est, tunc denique -itur. PAVL. FEST. p. 53 cresco et -o ... cuius unius origo ex graeco trahitur, quod illi *κραίνειν* dicunt perficere.
perfectum crevi *legitur inde a* PLAVTO; *praeter* TITIN. com. 50 (*v. p. 865, 44*) *et* LIV. 7, 25, 9 (*v. p. 874, 54*) *semper ad significationes sub I et II expositas, numquam ad III pertinet, sed cf.* PRISC. gramm. II 529 -o crevi: non solum enim *τὸ 'κοσκινίζων κρίνω'* sic facit praeteritum, sed etiam cum pro video accipitur, *ubi etiam* PLAVT. Cist. 1 (*v. p. 864, 66*) *pro* vidi *accipitur.* PRISC. gramm. II 419 -o crevi apud vetustissimos invenitur. CHAR. gramm. I 246 sexta forma est, qua perfecto prima syllaba ex correpta producitur velut ... -o -is crevi. DIOM. gramm. I 370 PRISC. gramm. II 460 EXC. Bob. gramm. I 565. PROB. inst. gramm. IV 186 sunt verba quae ... species perfectas ... similes habeant ut ... -o cresco crevi. MAR. VICTORIN. gramm. VI 200 CHAR. gramm. I 247. MART. CAP. 3, 324 -it et crescit crevit facit. EXPLAN. in Don. gramm. II 557 CONSENT. gramm. V 384 PHOC. gramm. V 437. *formae contractae*: LAEV. carm. frg. 22 Venus ... mihi quae diem serenum hilarula praepandere cresti. *adde*: LVCR. 5, 782 incertis crerint (credunt *codd.*) committere ventis.
part. perf. pass. crētus: SCRIB. LARG. 61. 70 *bis.* 145. 222 STAT. silv. 1, 4, 66 LEX met. Vipasc. (Corp. II 5181) 54 PORPH. Hor. sat. 2, 4, 75 GARG. MART. med. 23 *et saepius.* PALLAD. 12, 22 ZENO tract. 2, 44, 1 CARM. de fig. 17 CAEL. AVR. acut. 2, 18, 112. 2, 37, 197 chron. 2, 4, 85. 2, 7, 104. cernitus: CHIRON 848 thus masculum bene cernitum et ... admixtum (*sed* 197 tusa bene et creta ex melle ... admixtum). [ANTIDOT. Brux. 35 cernitum ... cernitos *ed. princeps,* cretum, -os *cod.*]
praes. ind. cernu *fort.* CORP. IV suppl. 6698 *v. p. 867, 22.* VARRO ling. 6, 81 -o idem valet *quod video*; itaque pro video ait Ennius ... (*v. p. 865, 1*). SEN. epist. 58, 3 quaedam simplicia in usu erant sicut -ere ferro inter se dicebant[ur]. NON. p. 261 -ere significat videre. disponere. amittere (*Enn. scaen. 262 v. infra l. 84*). iudicare. dimicare vel contendere. p. 262 -ere rursum succedere (*v. p. 865, 37*). EXC. Bob. gramm. I 565 -o crevi *ὁρῶ, προσέρχομαι κληρονομίᾳ.* DIFF. gramm. VII 520 videmus natura, spectamus voluntate, intuemur cura, aspicimus ex improviso, animadvertimus et -imus animo. PAVL. FEST. p. 53 crevi modo significat hereditatem adii, modo maior aetate vel censu sum, modo iudicavi, modo divisi. quae omnia a duobus verbis cresco et -o veniunt. GLOSS. *σήθω. σινιάζω. θεωρῶ. βλέπω. ὁρῶ.* -ere *ὁρίζειν.* -toque *καὶ ἐγχειρησάτω* (GAIVS inst. 2, 165. 174. *v. p. 865, 10 sqq.*). -is vides. -it *ὁρᾷ, σήθει.* videt, providet, prospicit. videt, considerat. *προσέρχεται τῇ κληρονομίᾳ καὶ προσέχει* (*προσέχεται e*). *v. etiam* HIER. *p. 868, 1.*
legitur inde a PLAVTO *et* ENNIO; *apud* CAES. *saepius inde a* Gall. 7 (*v. G. Ihm, Jahrb. Phil. suppl. 6 p. 768*); *in* VVLG. *non in libris retract.* [*corrupt. et dub.*: LVCIL. 329 si -o ostrea (ceno *Dousa, aliter Cichorius, Untersuch. zu Lucil. p. 296 sq.*). VAL. MAX. 3, 2 ext. 4 CVRIOS. urb. reg. 8 p. 12, 1 aquam -entem (*v. Jordan, Hermes 2 [1867] p. 88*).] [*val.* cerne, *it.* cernere, *hisp.* cerner. *M.-L.*]

I *i. q.* ***secernere, discernere***: **A** ***proprie,*** *i. q. cribrare*: CATO agr. 107, 1 contundas quam minutissime, per cribrum -as. VITR. 7, 6 nec molere nec -ere opus est *caementa* (*ibid.* subcretum). OV. medic. 62 innumeris omnia -e cavis. 89 ubi contrieris per densa foramina -e. LEX met. Vipasc. (Corp. II 5181) 48 *scaurias* frangere, -ere, lavare. 54 (*Blümner, Technologie IV 166*). PLIN. nat. 18, 115 *alica* quae transit *cribrum* artiore -itur. 33, 87 tenui cribro -itur. ITALA Luc. 22, 31 (codd. c d Tert. fug. 2 Hil. trin. 10, 38. 40 *al.*) ut -ret vos velut frumentum (*τοῦ σινιάσαι,* VVLG. cribraret. ITALA cod. e *al.* Hil. trin. 10, 38 ventilet. HIL. in psalm. 65, 13. *cf.* CARM. de fig. 17 sumere iam cretos, non sumptos -ere amicos). PORPH. Hor. sat. 2, 4, 75 incretum non -tum. GARG. MART. med. 23 tunsa, -ta, melle ... mixta. PALLAD. 1, 9, 5. 12, 22 cineris bene -i (ANTIDOT. Brux. 35). ZENO tract. 2, 44, 1 *frumenta* ordinabiliter -ta omni furfure abiecto. PELAGON. 308 farinam ... diligenter -is. 432 teres ... singula et cribro minutissime -es (362). CHIRON 197 *et* 848 *v. supra l. 13 sqq.* VEG. mulom. 1, 32 pisabis -esque subtiliter. CAEL. AVR. acut. 2, 18, 112. 2, 37, 197. chron. 2, 4, 85 corallii tusi pulvis -tus. 2, 7, 104 ORIBAS. syn. 8, 23. 28. 9, 7. *adde*: CORP. XII 4315 -o assidue, secerno nemin(em).

B ***translate,*** *i. q. distinguere, dividere*: CIC. part. 35 in temporibus ... praesentia, praeterita, futura -untur. top. 70 vis ... in comparatione sic -itur. 80 causa certis personis, locis, temporibus, actionibus, negotiis -itur (*cf.* de orat. 2, 66 notatae sunt). 90 hi *loci* -untur bipertito, et natura et instituto. MANIL. 1, 636 *Helice* paribus spatiis occasus -it et ortus. 2, 722 *cardo* qui terras aequali limite -it. PLIN. nat. 2, 180 paria ... horarum intervalla -rentur. COMM. apol. 155 iustos per ipsos -it ad actus. INSCR. christ. Leblant Nouv. Rec. 413, 14 temporum mensor numeros modosque calculo -ens.

II ***decernere:*** PLAVT. Cist. 1 cum ego antehac te amavi et mi amicam esse -vi. Trin. 479 ibi de divinis atque humanis -itur. PACVV. trag. 33 et aequum et rectum sit quod postulas iurati -ant (NON. p. 261, 13 -ere iudicare). LVCIL. 220 post quam praesidium castris educere [de]crevit. CIC. leg. 2, 21 *haruspices* quibus divis -erint procuranto. 3, 6 quodcumque senatus -erit agunto. 3, 8 quotcumque senatus -erit populusve iusserit, tot sunto. 3, 9 si senatus -erit. *ibid.* imperia, potestates, legationes quom senatus -erit, populus iusserit. 3, 28 quod ... is (*senatus*) -erit. CATVLL. 64, 150 potius germanam amittere -vi quam tibi ... deessem. LIV. 8, 7, 7 eventu -atur, quantum eques Latinus Romano praestet. 43, 12, 2 priusquam id sors -ret. TAC. ann. 15, 14 quid de Armenia -rent. HIL. myst. p. 13, 13 cer⟨n⟩itur ... res secundum praesentem in Esau et Iacob effectum. SCHOL. Cic. Bob. p. 276 Hild. -endam causam ... Cicero suscepit. p. 280 nihil novae quaestionis potuerit senatus -ere (CIC. Mil. 13 iudicium decernendi). *adde*: ENN. scaen. 346 impetrem facile ab animo, ut -at vitale brabium (vitatem babium *codd.*, habitum *Vahlen*; NON. p. 261 iudicare). *armis decernere, contendere*: ENN. ann. 196 ferro non auro vitam -amus utrique (scaen. 262 ter sub armis

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

malim vitam -ere. *v. p. 864, 20* [*cf.* Varro ling. 6, 81 quod, ut decernunt de vita, eo tempore multorum videtur vitae finis]. Varro Men. 190). Enn. ann. 555 olli -bant magnis de rebus agentes. scaen. 180 ferro -unt de victoria. Plavt. Bacch. 399 nunc certamen -itur (Cas. 516). Pacvv. trag. 24 de virtute is ego -endi do potestatem omnibus (Non. p. 261 -ere ... dimicare vel contendere). Acc. trag. 326 si esset quis, qui armis secum vellet -ere. Lvcr. 5, 393 magnis ⟨inter se⟩ de rebus -ere certant. Verg. Aen. 12, 218 ut propius -unt non viribus aequis. 12, 709 inter se coiisse viros et -ere ferro. Paneg. in Mess. 103 duplicem seiunctim -ere Martem. *hereditatem cernere: i. q. de hereditate accipienda refutandave decernere. cf.* Varro ling. 7, 98 ⟨-vi⟩ valet constitui; itaque heres, cum constituit se heredem esse, dicitur -ere, et cum id fecit -isse. Gaivs inst. 2, 164 intra certum tempus vel adeant hereditatem vel summoveantur: ideo ... cretio appellata est, quia -ere est quasi decernere et constituere. *cf.* Non. p. 262 -ere, rursum succedere: unde et -ere hereditatem filii, id est succedere patribus, sunt dicti. *v. Voigt, Die XII Tafeln II 372.* Formvla Gaius inst. 2, 166 eam hereditatem adeo -oque. Rhet. Her. 4, 53, 67 (*ex ambiguo*) prospice tu, qui plurimum -is. Cic. leg. agr. 2, 40 quam hereditatem iam‸-vimus. Att. 11, 2, 1 eoque ipso die ex testamento -vi hereditatem. 11, 12, 4. 13, 46, 3 ut meo iussu -at (*ibid.* cretionem testibus praesentibus). 13, 47 Pollex mittendus est, ut ille -at. 14, 17ᵃ, 4 (epist. 9, 14, 4) quasi falsam hereditatem alienae gloriae sinas -ere. Val. Max. 5, 3 ext. 3 hanc hereditatem paternam maximi ducis filius et futurus ipse ... dux maximus solam se -isse. Qvint. decl. 261 p. 70, 21. Plin. epist. 10, 75, 2 rogavit ... testamento, ut hereditatem suam adirem -remque. Test. Dasum. (Corp. VI 10229) 12. 13. Fronto p. 17 N. omnium animarum statim post mortem hereditas -atur. Gaivs inst. 2, 165 *bis.* 167. 168 nisi -erit hereditatem, non fit heres. 2, 172 *bis.* 174 *ter.* 176 *bis.* 177 *bis.* 178. 187. 189 *bis.* 190. 3, 36. 62. 85. 87 nihil ... interest, utrum aliquis -endo aut pro herede gerendo heres fiat. 3, 212 Vlp. reg. 22, 5. 25. 27. 28. 30. 32. 33. 34. Paneg. 6, 5 si id *imperium* non hereditarium ea successione -isses. Cod. Theod. 8, 18, 5 (*a. 349*). Cypr. Gall. gen. 516 nasceturque tuo de semine, qui tua -at filius. *fort. huc pertinet:* Acc. trag. 18 regnum tibi permitti malunt? -e an (*Linds.*, -am *codd.*, aut *Mercier.* an cernas?) tradam exercitus.

III *i. q.* ***percipere*: A *proprie*: *sensibus* percipere:** **1** *generatim*: Lvcr. 1, 600 corporis illius, quod nostri -ere sensus iam nequeunt. Ov. trist. 3, 8, 38 cumque locum moresque hominum, cultusque sonumque -imus. Val. Fl. 1, 121 undique -it delatum nemus et docta resonare bipenni litora. **2** *i. q. audire*: Titin. com. 50 simul ut pueras has nocte suspirare -vi. Acc. trag. 268 quid agam? vox illius est. :: certe idem omnes -imus (Non. p. 261 audire). Aetna 273 non mutum -ere sacros Aetnaei montis fremitus. Sil. 12, 723 quantos ... -is sub nutu tonitrus. Carm. epigr. 899 (*a. 565*) libet iratae -ere murmur aquae. *nota de utroque sensu*: Stat. silv. 3, 1, 164 in limine -o solventem voces et talia dicta ferentem.

3 *i. q. videre*: **a** *oculi cernunt*: Lvcr. 3, 359 oculos nullam rem -ere posse. 4, 596 nequeunt oculi res -ere apertas. 4, 809 oculos ... cum tenuia quae sunt -ere coeperunt. 6, 165 tonitrum ... post auribus accipiamus, quam -ant oculi. Cic. div. 2, 108 oculi vera -entes. Dirae 99 candida nigra oculi -ent. Ov. trist. 2, 311 corpora Vestales oculi meretricia -unt. Epiced. Drusi 393 nec -ere nati semineces oculos sustinuere tui *oculi.* Manil. 4, 928 oculi minimum est cum maxima -ant. Cels. 6, 6, 35 suffusio ... oculi potentiae, qua -it, se opponit. Sil. 12, 708 oculis amota nube parumper -ere cuncta dabo. Hil. trin. 6, 33 caecorum oculos -entes. Hier. epist. 61, 3 oculis aliud -entibus. Amm. 21, 1, 12 cum ocularis pupilla rectissime -it. Clavd. rapt. Pros. 2, 115 lacus ... admittit in altum -entes oculos. Fav. Evl. p. 19 oculos ... -endi nimietate debilitet. **b** *homines oculis cernunt*: *α absolute*: Plavt. Poen. 1299 satin ego oculis -o? Ter. Ad. 439 si satis -o. Cic. nat. deor. 2, 142 acies, ... qua -imus, quae pupula vocatur. *ibid.* ut per eas *membranas* -i possit. 2, 143 oculis ad -endum non egeremus. Tim. 9 quod in -endi sensum caderet. Lvcr. 3, 365. 409 si pupula mansit incolumis, stat -endi ... potestas. 4, 238 esse in imaginibus, quapropter causa videtur -endi. 4, 241 oculis quia solis -ere quimus. Varro frg. Serv. Aen. 10, 894 pueri ... ea parte, qua -unt, stantes cernuli vocantur. Ov. epist. 10, 39 si non audires ut saltem -ere posses. Plin. nat. 2, 78 inde fama -endi Lynceo. 8, 151 *catulos* nono die -ere. *ibid.* qui novissimus -ere incipit (*ibid.* visum accipiunt). 9, 56 noctibus ... aeque quam die -unt. 11, 272. 28, 170. Plin. epist. 8, 20, 1 quotiens velis -ere (*ibid.* sub oculis posita videre). Hyg. fab. 14 p. 46, 20. Gell. 5, 16, 1 de videndi ratione deque -endi natura ... opiniones. Apvl. Socr. 21 p. 168 oculi ... quibus -itur. Avg. civ. 22, 29 acrimonia -endi. *ibid.* virtus magna -endi. serm. ed. Mai 153, 1 tota regula est intellegendi consuetudo -endi. Evstath. Bas. hex. 8, 1 p. 945ᶜ. Pallad. hist. mon. I 13 in obscuro non -ret.

β accedit obiectum: Enn. scaen. 19 aliquod lumen iubarne in caelo -o. Pacvv. trag. 370 caecam ob eam rem esse iterant, quia nihil -at, quo sese applicet. Rhet. Her. *l. 19.* Cic. Arat. 3 pectus ... Orionis. 30 -untur sex *stellae* ... undique parvae (176. 183 Aram. 348 nat. deor. 2, 105. 108. Lvcr. 1, 1066 sidera. Ov. met. 5, 503 fast. 2, 472. 671. Germ. 149 Leonem. 257 nec faciles -i. Manil. 2, 661 Pisces. 2, 776. Sen. nat. 7, 12, 8 cometae ubique -untur. Plin. nat. 2, 40. 48. 56. 6, 83 Septentrio. *et passim.* Stat. silv. 1, 4, 3 Qvint. inst. 8, 5, 29). Cic. S. Rosc. 98 haec, quae audistis, oculis -ere videmini. 107 eum, qui indicii partem accepit, oculis -etis (*cf.* Cluent. 66. Scaur. 26 sic fuit illa expressa causa, non ut audire ea, quae dicebam ... sed ut -ere et paene tangere viderentur. rep. 1, 75 ut oculis ea -ere videatur aut tractare plane manu. Qvint. inst. 8, 3, 62. 9, 2, 40. 12 praef. 4. Fronto p. 129 N. Catonis verba, in quibus consiliorum tuorum expressa vestigia -res). Cic. Verr. 6, 169 ex cruce Italiam -ere ac domum suam prospicere posset. Sest. 90 vulneribus, quae -it cottidie toto corpore (Verg. Aen. 2, 286 cur haec vulnera -o? Stat. Theb. 3, 368 Sil. 5, 594. 670). de orat. 3, 161 paene ponunt in conspectu animi, quae -ere et videre non possumus. rep. 1, 29 agri consitura, quam -bat. 6, 22 Caucasum. leg. 1, 49 eum ... cui referunt gratiam. 2, 26 omnia quae -rent *homines*, deorum esse plena. fin. 1, 17 ea quae sint quaeque -antur omnia. 2, 52 quibus (*oculis*) sapientiam non -imus. 3, 48 catulus, qui iam appropinquat, ut videat, plus -it quam is *eqs.* (Cato 83 Ov. epist. 16, 101. Plin. nat. 7, 12 noctu plus quam interdiu -ant. 9, 50 Gell. 9, 4, 6 Sol. 15, 5. Plin. nat. 8, 203 noctu non minus -ere quam interdiu. 10, 24. 11, 152). Cic. fin. 4, 11 deorum opera et facta -entibus. ac. 1, 14 nihil nos sentire, nihil -ere. 1, 22 ea ... quae nulla sunt. 1, 33. 80 Cumanum ex hoc loco -o, Pompeianum non -o. 1, 102 nihil ... -is, nihil audis, nihil tibi est perspicuum. 2, 45 esse quicquam, quod -i aut intellegi posset. ac. frg. 18. Tim. 5 quandoquidem -itur et tangitur *mundus.* 7. 37 deorum, qui -untur quique orti sunt. 47 vincula. 50. Tusc. 1, 50 possent in homine vivo -i omnia, quae nunc tecta sunt. 1, 70 nat. deor. 2, 90. 95 ortus et occasus (Plin. nat. 2, 176). 2, 98 terra universa. 2, 161. div. 2, 9 eas *res* ... -imus audimus gustamus olfacimus tangimus. off. 1, 15 *facies honesti* si oculis -retur. 1, 102 ora ipsa -ere iratorum. 1, 118 vias. Mil. 84 quia non apparet nec -itur. orat. 101 Platonis ... rei formam et speciem, quam etsi non -imus tamen animo tenere possumus (Lvcr. 4, 105 *effigies.* 4, 610 simulacra. 4, 995. Ov. met. 3, 434 repercussae, quam -is, imaginis umbra est. Sen. nat. 1, 5, 1 alii ... in illis *speculis* simulacra -i putant. Qvint. inst. 6, 2, 29 imagines absentium ita repraesentantur animo, ut eas -ere oculis ... videamur. Avg. civ. 22, 29 p. 629 D. rerum corporalium species, quam per oculos -imus corporales). Cic. top. 27 quae -i tangique possunt. epist. 6, 3, 2 eum tam video animo quam ea, quae oculis -imus. 10, 19, 1. 15, 1, 4 quae vos audistis, ego paene -o. Catvll. 62, 6 iuvenes. 64, 236. Lvcr. 1, 268 nequeunt oculis rerum primordia -i. 1, 301 aestus ... nec frigora ... usurpare oculis nec voces -ere. 1, 751 conicere ... quae -ere non quis. 2, 140. 248 (4, 1231). 2, 314. 315. 837. 3, 362. 4, 229 omnia semper -ere odorari licet et sentire sonare. 4, 232. 275 citra postes tum -itur aer. 4, 457. 753 leonem -ere per simulacra. 4, 760. 980. 982 consessum. 5, 63 -ere cum videamur eum, quem vita reliquit. 5, 85 (6, 61). Lvcr. 5, 432 solis rota. 5, 586 ignes. 5, 587 ardor. 5, 719 nec potis est -i. 6, 169. 170 fulgorem ... -imus ante quam tonitrum accipimus (Plin. nat. 2, 142 [*opp.* audiri]). 6, 196 speluncas velut saxis pendentibus structas (6, 194 cognoscere). 6, 422 montibus in summis vestigia -imus ignis (Liv. 10, 20, 3 recentia cladis vestigia. Ov. met. 2, 133 rotae. 5, 630 pedum. Lvcan. 4, 659 veteris ... valli. Tac. ann. 4, 22 reluctantis et impulsae. Avg. civ. 22, 19 indicia gloriosorum vulnerum. *in imag. v. supra l. 10*). Caes. Gall. 6, 21, 2 deorum numero eos solos *Germani* ducunt quos -unt ... Solem et Vulcanum et Lunam. 7, 44, 1 collem. 7, 62, 1 hostium acies -batur. 7, 76, 5 copiae equitatus peditatusque. 7, 88, 1 haec declivia et devexa. civ. 2, 26, 2 vis magna pulveris -batur. 2, 34, 2. 2, 43, 2 pulverem venientium. 3, 36, 8. Sall. Iug. 60, 4 sicuti audiri a suis aut -i possent. Verg. Aen. 1, 258 urbem ... et moenia (3, 501. 7, 161 Stat. Theb. 2, 361 Sil. 2, 39). 1, 413. 3, 552 hinc sinus Herculei ... Tarenti -itur. 4, 47 urbem. 4, 246 apicem et latera ardua. 4, 408 talia. 8, 246 immane barathrum. 8, 516 tua -ere facta. 8, 704. 10, 580 non Diomedis equos nec currum -is Achilli. Cvlex 259 distantia numina -o. Hor. sat. 1, 2, 94 matronae praeter faciem nil -ere possis (*cf.* Prop. 2, 23, 9 vultum custodis amari. Ov. epist. 15, 133 mihi laudatam ... formam. met. 14, 322. Sen. Med. 396 vultum furoris. epist. 115, 4. Lvcan. 5, 471 -ere vultus et voces audire datur. Stat. silv. 3, 3, 124 Qvint. inst. 8, 3, 65 Hier. epist. 51, 7. Mart. Cap. 1, 84 miros lacertos rictusque. 2, 125). Prop. 1, 6, 14 Asiae ... divitias. 2, 4, 19 nec causas nec apertos -imus ictus. 2, 12, 11 hostem. 2, 16, 37 ducem. 2, 27, 14 infernae ... vela ratis. 3, 4, 20 caput. Aetna 160 ora. 340 placantes ... numina. 457. 601 spectacula (Apvl. met. 8, 17). Liv. 4, 30, 10 peregrina atque insolita piacula. 5, 35, 4 formas hominum invisitatas. 5, 39, 2 nihil usquam hostile. 7, 40, 6 colles. 9, 17, 17 montes Lucanos. 22, 53, 12 victorem Hannibalem. 29, 27, 7. 8 Mercuri promonturium. 30, 44, 6 si quem ad modum oris habitus -itur oculis ... sic et animus intus -i posset. 31, 34, 8 subiecta -ens Romana castra. 33, 7, 2 ut neque signiferi viam neque signa milites -rent. 34, 41, 3 libertatem ... libertatisque auctores Romanos. 37, 42, 7 nulla subsidia. 37, 43, 2 fugam suorum *al.* Ov. am. 3, 8, 19 cicatrices. epist. 10, 17 specto siquid nisi litora -am. 20, 164 lacrimas mortisque timorem -it (Stat. Theb. 12, 377 lacrimas lamenta-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

que -o. silv. 3, 3, 7 pios fletus. 5, 5, 11). ars 2, 383 quam -is hirundo. met. 3, 710. 4, 195 quique omnia -ere debes Leucothoën spectas. 5, 259 mirabile factum. 5, 628 hostilia ora. 6, 479 oscula et collo circumdata bracchia (AETNA 574 circumdata moenia Thebis). 13, 518 nova funera -am (LVCAN. 9, 104 VAL. FL. 3, 215 HOMER. 1054. *cf.* VAL. MAX. 9, 2, 4 caedes coniugum suarum). OV. fast. 1, 144 mihi (*Iano*) ... -ere non moto corpore bina licet. Ib. 155. Pont. 2, 8, 19 Romam. 4, 4, 13. 43 turba quod non ego -ar in illa. trist. 1, 3, 29 Capitolia. *et saepe.* EPICED. Drusi 62 NVX 35 *MANIL. 1, 801. 2, 387. 479 -ere ut inter se possent audireque *sidera.* 4, 389 lucem. 4, 922 esse nefas nosci, quod -ere fas est. PAVL. FEST. p. 328 scutilum ... in quo tantum exilis pellicula -itur. VAL. MAX. 1, 8, 3. 3, 2, 23 incredibili, nisi -reris, spectaculo fuisti. 3, 6, 2 Scipionis statuam chlamydatam et crepidatam in Capitolio -imus. CELS. 6, 6, 38. 7, 18 non aeque quidem -untur, sed tamen visui subiectae sunt. MELA 3, 22 (*ibid.* perspicua sunt). 3, 57. CVRT. 4, 2, 16 animos ... desperatio incessit -entium profundum mare. 8, 10, 1 *Alexandrum* ipsum coram adesse -ique. 8, 10, 32 moles nulla ope, quae -retur, admotas. 8, 13, 16. 9, 9, 10 monstraque et irae deum indicia -ere videbantur. SEN. dial. 4, 2, 1 sequiturque vertigo praerupta -entes. 5, 16, 4 stratam ubique ruinam suam. 6, 26, 3 quotam partem luminis nostri. Ag. 730 Idaea -o nemora (*inde* CORP. IV suppl. 6698 Idai cernu nemura). Herc. f. 589 munus dum properat -ere perdidit *amor.* 603 hoc nefas -ant duo (1159. 1264 -ere hunc docui nefas. Phaedr. 898 facinus. SIL. 6, 82 scelus). Herc. O. 1432 rigenti -itur Trachin iugo. Phaedr. 446 non -at ultra lucidum Hippolytus diem (LVCAN. 2, 513 vive ... et nostro munere -e diem. 4, 568 despectam -ere lucem). Thy. 1038 abscissa -o capita et avulsas manus. Tro. 149 non ... videt Atridas nec fallacem -it Vlixen. nat. 1, 5, 3. 7, 18, 2 per nubem ulteriora (7, 26, 1). epist. 94, 42 simulacra ex vicino. 115, 7 pulchritudinem illam. *saep.* LVCAN. 1, 693 nova da mihi -ere litora ponti telluremque novam. 3, 736 miserum -ens agnoscere desinit Argum. 4, 794 vidit campis acies et -ere tantas permisit clades. 5, 334 triumphos (PLIN. paneg. 17). 6, 666 metuentes -ere manes. 7, 10 effigiem Romanae -ere plebis (PLIN. nat. 11, 148). 7, 23 patrias ... sedes. 7, 135 aequor. 7, 794 (*ibid.* lustrare oculis). CALP. ecl. 7, 6. 64. 76 venerandum -ere numen (*i. Neronem*). OCTAVIA 640 sedem inferum. 654. 907. PLIN. nat. 2, 51 latamque -i umbram deficiente luna (18, 326 SIL. 13, 412. 804 Castoris). 2, 99 soles plures simul. 2, 152 varietates colorum. 5, 7 incolarum neminem interdiu -i. 7, 54 consulum in scaena imagines. 7, 85 animalia tam parva, ut partes ... -i non possent (SOL. 1, 100). 8, 87 oculos ... non in fronte, adversa ut -ret. 10, 25 modico tempore aestatis visus non -itur postea *accipiter.* 10, 32 exosculationem. 10, 63 volatus. 11, 3 cum non possit -i exilitas (*i. culex exilis*). 11, 82 illa difficile -untur. 11, 146 in morbo comitiali animo caligante operti nihil -unt. 11, 271 agnoscimus ea prius quam -imus. 28, 107 ne ... ab aegro -atur, qui alligaverit (32, 113). 33, 70 multisque mensibus non -itur dies. 33, 71 lucem. 34, 163. 37, 60 tam parvas ... crustas, ut -i vix possint *al.* VAL. FL. 2, 227 agmina Eumenidum. 4, 466 quem -imus? 5, 439 ratis una profundo -itur. 6, 487 tales quando tibi -ere reges? 7, 41 quodnam hominum -o genus? MART. 6, 58, 1 Parrhasios triones. 6, 73, 2 dispensatoris nobile -is opus (8, 6, 8) *al.* STAT. Theb. 2, 663 orgia Cadmi. 5, 434. silv. 5, 2, 148 -is adhuc titulos. 5, 3, 17 surda ferarum agmina. Ach. 727 *al.* SIL. 1, 447 fundamenta deum Romanaque foedera -is. 1, 676 accensae tecta Sagunti. 3, 46 mira. 4, 288. 626 vix -ere linquitur undas. 4, 758 Capitolia -ere victor. 6, 670 extremos defuncti civis honores. 8, 133 cuius de sede dabatur -ere cuncta freta et totam ... urbem. 12, 201 non haec placido -bat pectore Iuno. 14, 100 pactus erat socium non -ere. 16, 197 ductores miro ... me -ere amore. 17, 99 sentitur ... prius quam -itur ignis. 17, 582 non ullum Hannibalem, nusquam certamina -it. QVINT. inst. 8 praef. 21. decl. 291 p. 161, 2 imaginem. TAC. hist. 4, 34 illa cuncta e muris -entes. ann. 1, 59 -i adhuc Germanorum in lucis signa. 6, 31 genus Arsacis ripam apud Euphratis -retur. 16, 29 manus et tela militum. PLIN. paneg. 51 non cubiculum principis, sed ipsum principem -ere. *ibid.* laceros artus, truncata membra. epist. 5, 6, 13 formam ... pictam. 8, 17, 2 *Tiberis* pro solo -itur. IVV. 4, 127 erectas in terga sudes. 13, 64 egregium sanctumque virum. APVL. flor. 2 p. 7 neque longule dissita neque proxume apposita possumus -ere, verum omnes quodam modo caecutimus. 2 p. 9 homines ... uno obtutu sub eodem impetu -ens. 10 p. 41 quos licet sentire, non datur -ere. met. 7, 13 pompam. Socr. 1 p. 116 visu ... -imus 'vos o clarissima mundi lumina' (*ibid.* partim visu usurpamus alios intellectu vestigamus). PS. QVINT. decl. 12, 9 cadaver. SOL. 36, 3 illinc nox, hinc dies -itur. 53, 21. NEMES. ecl. 1, 28 cerasum. cyn. 80. IVST. 11, 6, 6 principia castrorum. 14, 4, 2. PANEG. 3, 13 solem ... lunamque. 11, 6 cessabant officia laudandi plus quam laudanda -entibus. 11, 20 imperatorem. ARNOB. nat. 1, 29 ut subiectas res -ere, ut contrectare, ut considerare possetis. 7, 45 -endum se dare (*ibid.* conspici). FIRM. err. 2, 6 cremati corporis reliquiae. HIL. hymn. 3, 49. trin. 9, 4 -e arbores, sata, pecudes. AVIEN. Arat. 1240 haec *signa* ... -untur. orb. terr. 499 culmina Piceni. PRISCILL. tract. 6, 99 deus ... invisibilis -itur, innascibilis nascitur. 10, 127. AVSON. 323, 14 festumque diem dubitataque -am sidera. HIER. in Is. 6, 1 p. 90 dei natura non -itur sed videtur. epist. 7, 6 martyrem. 10, 2. 14, 1. 11. 57, 5 si ... aqua quae -itur, vere aqua est (*ibid.* oculis aspexi, tangere). VVLG. gen. 31, 43 omnia, quae -is, mea sunt. exod. 2, 6. 34, 10 iud. 20, 39. Esth. 16, 4 dei ... cuncta -entis. eccles. 5, 10 divitias. Ezech. 28, 17. AMM. 17, 7, 6 strages cadaverum. 23, 6, 50 ubi tigridum multa milia -untur. 24, 6, 10 ubi vicissim contiguae se -rent partes. 29, 1, 40 pecudum ubique trucidatio -batur. 31, 10, 4 haec quasi vicini -entes. *et saepius.* RVFIN. hist. mon. 1 ut ea, quae olim ad auditum nostrum fama pertulerat, ipsi nunc oculis -remus. 26 oculis -i, quae ab eo narrabantur putares. AVG. civ. 2, 1 nimia caecitate, qua nec aperta -untur. 2, 26 impudicos gestus. 17, 5 praesto sunt res, -untur, tenentur et videre nolentium oculis ingeruntur. 22, 29 non per corpus corporalia posse -i. SVLP. SEV. chron. 2, 6, 3 -bantur in versum ductae litterae. Mart. 24, 5 agnosce quem -is. *passim.* COMM. instr. 2, 25, 6 vestris in oculis ... trabem (*ibid.* conspicitis). 2, 35, 21 apol. 798. MART. CAP. 1, 125 geniorum -ere vultus. 9, 888. CYPR. GALL. gen. 769 tecta Nachorae. COMPVT. Carth. 1, 7 hanc lineam oculo -ens prospicis ... esse dispositam. SIDON. carm. 2, 261. APRING. in apoc. 1, 17 non ad (*legendum* ut) speciem -ret, sed ut vocem videret. ZACCH. 1 praef. caecis oculis lumen si splendore non -itur, calore sentitur. PRISC. perieg. 563 Maeotidis unda. ANTH. 424, 3 ignotos ... Britannos. 461, 1 quem -is Athos. INSCR. christ. Hisp. 174 tumulos, quos -itis. 474 hanc quam -is aulam. CARM. epigr. 1362, 2. *obiectum suppletur:* LVCR. 5, 578 maiore figura, quam nostris oculis qua *eam* -imus, *luna* esse videtur. VERG. ecl. 1, 9 ille meas errare boves, ut -is, ... permisit. OV. met. 7, 756 iaculum manibus quod -is, habemus (SIL. 4, 425). LIV. 29, 5, 4 missum se ad eos ... et, ut ipsi -ant, mitti sibi ... praesidia. PLIN. nat. 7, 6 quis ... Aethiopas, antequam -ret, credidit. 9, 159 resolvuntur *ranae* in limum nullo -ente. STAT. Theb. 10, 230 cum fetura gregem ... novavit, laetatur -ens. SIL. 12, 699 namque, ut -is, iam flagitat ignes. VVLG. Ier. 43, 9. PAVL. MED. bened. 1, 9 sicut et oculis -imus. SIDON. epist. 4, 18, 6. *fort. addas:* PACVV. trag. 165 aut non -am nisi tagam (*antecessisse videtur obi.*). *i. q. visitare:* PROP. 1, 17, 18 ignotis circumdata litora silvis -ere. STAT. silv. 1, 3, 1 -ere facundi Tibur glaciale Vopisci si quis et ... penates ... potuit. CLAVD. 24, 156 quoi licet ... -ere Thylen. *nota passivum i. q. conspicuum esse:* VERG. Aen. 1, 440 miscetque viris neque -itur ulli. OV. met. 15, 844 constitit ... Venus nulli -enda. Pont. 3, 5, 49 perveni nulli -endus in urbem. LIV. 6, 1, 2 quae magno ex intervallo loci vix -untur. *metonymice dicitur de rebus:* OV. Pont. 1, 2, 55 dies ... caput hoc miserabile -it (GERM. 296 nulla dies oritur, quae iam vacua aequora -at puppibus). MANIL. 2, 800 pariterque *cardo* occasus -it et ortus. SEN. Herc. O. 876 arae -ere assuetae hostiam. *de locis:* CALP. ecl. 7, 2 cupiunt te -ere silvae. PLIN. nat. 2, 178 Septentriones non -it Troglodytice et confinis Aegyptus. STAT. silv. 1, 3, 40 quae vada fluminis infra -is, *villa.* 2, 2, 55 ubi nunc nemora ardua -is, *villa.* AVIEN. orb. terr. 429 Alpes nascentem diem ... celso ... vertice -unt.

γ accedit obiectum cum nomine praedicativo: PACVV. trag. 260 quamquam *te* graviter -imus ictum. CIC. Arat. 145 Eridanum -es in parte locatum caeli. 149. 192. 224. carm. frg. 28 nimis multos ... cadentes -imus (*cf. Il. 19, 226*). Tim. 49 supina ... ora -untur depulsione luminum. LVCR. 1, 299 sentimus odores nec ... ad nares venientes -imus. 2, 732 ante oculos quae candida -is (*cf.* 1, 342). 4, 355 angulus obtusus *turris* ... -itur omnis sive etiam potius non -itur ac perit eius plaga. 5, 664. 6, 407 possimus -ere missum *fulmen.* CAES. civ. 3, 65, 2 Antonius ... descendens ex loco superiore -batur. VERG. Aen. 1, 365 ubi nunc ingentia -is moenia surgentemque ... arcem. 2, 441 Danaosque ad tecta ruentes. 2, 667. 696. 734 aera micantia. 3, 677 astantes ... Aetnaeos fratres. 4, 401 migrantes -as totaque ex urbe ruentes. 5, 413. 6, 333. 446. 8, 62 pleno quem flumine -is stringentem ripas. PROP. 4, 1, 65. LIV. 5, 42, 3 plenam hostium arcem. 5, 45, 5 castra -bant haud procul posita Veiis. 7, 6, 6. 7, 33, 10. 8, 8, 13 aciem exurgentem auctam numero. 8, 39, 5 turbatos hostes. 10, 28, 17 qua confertissimam -bat Gallorum aciem. 22, 7, 12 varios vultus disgredientium (33, 48, 11). 22, 20, 1. 22, 59, 15 stratas Cannensibus campis legiones. 23, 9, 9 lacrimantem inde iuvenem -ens. 24, 26, 10 ferrum quosdam expedientes. 25, 10, 5 Romanos passim caede stratos -entes ... captam urbem senserunt. 27, 27, 10. 28, 22, 8 quos euntes in proelium -rent. 29, 32, 13 quem perisse crediderunt, incolumem -bant. 30, 30, 17. 30, 34, 10 vagam ante se -endo aciem. 32, 16, 11 muri partem eversam. 32, 39, 9 inermes Romanum imperatorem regemque. 33, 9, 6. 37, 11, 9 se ... circumventos. 38, 16, 5 exiguo divisam freto -entibus Asiam. 39, 16, 10 cum demolientes nos bacchanalia discutientesque nefarios coetus -retis. 40, 8, 8 vultus inter vos minime fraternos -rem. 40, 9, 6 ferrum in me strictum. 42, 13, 3. 4 Persea non continentem se Macedoniae regno. OV. met. 2, 787 deam ... fugientem. 4, 220 Leucothoen ... ducentem stamina. 9, 17 dominum me -is aquarum. 11, 4 Orphea percussis sociantem carmina nervis. 11, 25 vagantem noctis avem. 12, 600 spargentem ... tela Parin. trist. 1, 6, 12 ut edax vultur corpus circumspicit, ecquod sub nulla positum -ere possit humo. 3, 5, 13 lacrimas -ens in singula verba cadentes. 4, 2, 23 -et vultus aliis pro tempore versos. Pont.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1, 4, 49 talem te -ere possim. GERM. 201 Andromede, totam quam -ere nondum obscura sub nocte licet. 718 vicinum terris iam -e Booten. MANIL. 1, 387. 472. 5, 293 surgentem -e Sagittam. 5, 727 conferta . . . fulgentia templa. CVRT. 8, 2, 24 excitatam molem subito -entes. SEN. Herc. O. 740ᵃ natum paventem -o et ardenti pede gressus ferentem. 1352 iacentem -is Alciden dolis. nat. 1, 6, 5 litterae quamvis minutae . . . maiores clarioresque -untur. 2, 21, 2 quae non percussa sunt *fulmine*, tamen adusta -untur. LVCAN. 1, 621 tabe iecur madidum. 3, 347. 6, 150. 746 Gorgona apertam. 7, 309 fodientem viscera -et me mea. 8, 637. PETRON. 116 impositum arce . . . oppidum. 117 ne aut clientes sodalesque filii sui aut sepulcrum cottidie causam lacrimarum -ret. OCTAVIA 37 praepotentem eversam domum. PLIN. nat. 2, 5. 46 maculosa *luna*. 2, 62. 70. 105 *sidera* tanta debent existimari, quanta -untur. 4, 92 Cyaneae . . . ex adverso intrantibus geminae -bantur. 8, 114. 10, 209. 11, 104. 18, 343. 25, 91. 32, 14 lolligo . . . extra aquam volitans. 35, 46. VAL. FL. 1, 806 auroque coruscum -at iter. 2, 464. 3, 687. 4, 10. 5, 35 flagrantia corpora. 5, 476 hi tibi . . . -imur. 5, 603. 6, 519. 7, 260. HOMER. 254 armatum adverso Menelaum ex agmine -it. 1064. STAT. Theb. 1, 319 semet Thebis . . . potitum. 2, 384. 4, 562 orbam Autonoen et anhelam . . . Ino. 4, 771. 5, 398. 6, 275 pater . . . recubans super aggere ripae -itur. 8, 631. 9, 657. 10, 269 -itis expositas turpi marcore cohortes. 11, 558. 12, 532 victorem -ere vectum quadriiugis. 12, 586 semper te mater ovantem -at. 12, 696. silv. 2, 2, 58 -e iugum discentia saxa . . . iussumque recedere montem. 4, 1, 18 talem te -ere semper. 4, 3, 116. 5, 2, 82. SIL. 1, 57 campumque cruore mersum. 1, 488. 2, 488 tot pendentem . . . poenas urbem. 5, 661 Poenum victorem. 6, 135. 7, 69. 708. 9, 483. 12, 85. 13, 718. 14, 75. 256 iaculantem ad sidera puppes . . . Charybdim. 15, 167. 17, 309. MART. 2, 65, 1 cur tristiorem -imus Saleianum? 2, 74, 4. 13, 19. QVINT. inst. 2, 6, 7 simile quiddam facientes aves -imus. FRONTIN. strat. 1, 12, 1 milites attonitos. TAC. ann. 1, 65 Varum sanguine oblitum et paludibus emersum. 2, 10 -batur contra minitabundus Arminius proeliumque denuntians. 11, 14 antiquissima monumenta . . . impressa saxis -untur. PLIN. epist. 7, 27, 12 visus est sibi -ere quendam in toro residentem. APVL. apol. 53 linteum in mensa positum. met. 3, 17. 8, 25 me ferocitate -ens exasperatum. FIRM. err. 1, 2 quod oculis -imus divina . . . societate compositum. HIL. in Matth. 25, 8. hymn. 2, 69 me . . . regnantem. AVIEN. Arat. 1629. AMM. 14, 1, 9 egrediens -batur. 31, 2, 8 nec invadentes vallum prae nimia rapiditate -untur. VVLG. num. 22, 23 angelum stantem in via. iud. 20, 40 II par. 31, 10 AVG. civ. 18, 23. 21, 4 -bam a lapide ferreum anulum raptum. SVLP. SEV. chron. 2, 30, 8. 2, 33, 7 ut vestigia impressa -antur. dial. 2, 2, 5. SEDVL. carm. pasch. 5, 368 dominum viventem -ere possint. BOETH. mus. 3, 1. ANTH. 419, 5 quique renascentem Phoebum -untque iacentem. INSCR. christ. Rossi II p. 171, 29, 11 te semper sobrium, te -bamus honestum. *adde*: STAT. Theb. 6, 731 constitit immanis -i immanisque timeri. SIL. 7, 592 maioremque dedit -i *eum*. *adverbium vel adverbiale pro praedicativo*: CIC. Mil. 2 praesidia, quae pro templis omnibus -itis. VARRO Men. 229 mulieres aliam -res cum stola ὁλοπορφύρῳ. LVCR. 3, 106 in promptu corpus quod -itur. CAES. Gall. 7, 88, 3 repente post tergum equitatus -itur. VERG. Aen. 6, 482 quos ille omnes longo ordine -ens ingemuit. 9, 719 ut fuso germanum corpore -it (vivit *P*). LIV. 5, 42, 5 omnia sua -entes in hostium potestate. 36, 10, 14 intra moenia praesidium Romanum. OV. met. 15, 809 ex aere et solido rerum tabularia ferro. CVRT. 4, 1, 22 vestis quam -is in meis manibus. SEN. nat. 1, 3, 9 quae ad manum -it. PETRON. 107 servitia (*i. notas servitii*) ecce in frontibus -itis. PLIN. nat. 2, 45 in coitu quidem non -i *lunam*. 4, 51 -unt eum *scopulum* ab dextera parte . . . navigantes. VAL. FL. 1, 583 iuxta altera tellus -itur. 5, 667 medio nos -e mari. SIL. 5, 282 accipitrem -ens in nube columba. TAC. ann. 4, 7 -i effigiem eius in monumentis Cn. Pompeii. IVV. 6, 574 in cuius manibus . . . tritas -is ephemeridas. VVLG. num. 16, 38 ut -ant ea pro signo et monumento.

δ seq. acc. c. inf.: PLAVT. Poen. 101 quia amare -it, tangere hominem vult bolo. LVCIL. 449 acribus inter se cum armis confligere -it. ACC. trag. 289 Amphilochum huc vadere -o. 499 te longo itere -o vadere. 675 iamque auroram rutilare procul -o. SISENNA hist. 75 hostem non dubitatim cum pluteis ac scalis iter facere -bat. CIC. Arat. 79. 244 pari spatio duo *orbes* -es esse duobus (*sc. orbibus*). LVCR. 1, 342 multa . . . moveri -imus ante oculos. 1, 347. 2, 209 non cadere in terram stellas et sidera -is. 2, 213 volare per imbres fulmina. 2, 250. 456 quae . . . diffugere. 2, 780 ut[i] in quadrato -imus esse dissimiles formas, ita -ere in aequore. 2, 827 evanescere . . . colorem. 3, 435 diffluere umorem et laticem discedere -is. 3, 660. 4, 134 nubes . . . concrescere. 4, 201 haec . . . diffundere sese. 5, 106 omnia conquassari in parvo tempore -es. 5, 940 quae . . . -is arbita . . . fieri. 5, 977 tenebras et lucem tempore gigni. 5, 1335 *tauros* effervescere -bant. 6, 645 caeli scintillare omnia templo. CAES. civ. 1, 64, 1 ex superioribus locis . . . -batur . . . novissimos premi. 3, 69, 4 cum ex vallo Pompeium adesse et suos fugere -rent. VARRO carm. frg. 22, 2 liceat . . . volucres . . . -ere . . . studio certare lavandi. VERG. georg. 1, 460 silvas -es aquilone moveri. 2, 205 decedere plaustra. Aen. 5, 27 frustra -o te tendere contra. 6, 826 quas fulgere -is in armis. 9, 241. 10, 461 -at semineci sibi me rapere arma. PROP. 4, 2, 16 aestivo mora rubere die. AETNA 140. 477 faex . . . qualem purgato -es desidere ferro. LIV. 7, 15, 4 quo turbam hostium congregari -bat. 23, 49, 8 ibi rem summam agi. 27, 48, 13. 29, 6, 1. 31, 17, 11 paucos . . . superesse proelio. 34, 21, 4 cum se muros subisse -ret. 41, 10, 2 diripi res suas. 42, 5, 11 certatum utrimque temeritate atque audacia. *et saep.* OV. met. 4, 535 iactari quos -is in Ionio. 12, 131 parmam gladio galeamque cavari. 15, 776 en acui sceleratos -itis enses? trist. 4, 2, 54. Pont. 4, 4, 4 -ere iam videor rumpi paene atria turba. ELEG. in Maecen. 132. GERM. 494 huius tres . . . partes assurgere -es. MANIL. 1, 425 surgere terram. 1, 497. SEN. Thy. 1028 redde quod -as statim uri. LVCAN. 3, 7 dubios -it vanescere montes. 6, 110 segetem . . . in pecudum cecidisse cibos. 8, 152. CALP. ecl. 5, 8 greges . . . decerpere gramina. OCTAVIA 844 adesse -o . . . virum. 895. PLIN. nat. 9, 17 in aquas . . . penetrare . . . halitum . . . qui etiam reddi ab his eum -at. 10, 61 *agmen ciconiarum* nec venire sed venisse -imus. 11, 163. 18, 315 VAL. FL. 1, 553. 2, 643 tales intrasse duces, tot robora -o. 4, 56 socios -it procul aequore ferri. 8, 321 STAT. Theb. 3, 536. 9, 595 silv. 1, 2, 175. SIL. 3, 174 maria effusas -es turbare carinas. 5, 452. 6, 139 me libare latices. 7, 401. 12, 516. MART. 14, 9 quod minimos -is *esse*. PLIN. paneg. 61 consulem designatum rogari sententiam. APVL. met. 4, 14 -res iacere semivivorum corpora. 8, 28. 10, 15. AVIEN. Arat. 1601 si *sol* . . . radiorum luce carere -atur. 1665. AMM. 17, 12, 4 catervas . . . suis imminere -entes. 31, 15, 7 cum sterni et sauciari -rent fortiores. CLAVD. rapt. Pros. 1, 7 iam mihi -untur delubra moveri. RVFIN. hist. mon. 29 angelum assistere altari. AVG. civ. 2, 25 talia exhiberi. 10, 27 quos conspicuos lucere -bat. SVLP. SEV. Mart. 14, 2 contra vim venti ignem retorqueri. 23, 6 MART. CAP. 2, 141. 4, 328 ut nihil deesse -res. 6, 585 oculos . . . splendescere. 8, 808. SEDVL. carm. pasch. 4, 251 -it considere caecum. VEN. FORT. carm. 5, 6 praef. 4. CARM. epigr. 1184, 13 tuo de tumulo flos ego cerna⟨m⟩ . . . crescere. 1448, 3 amplas cuneis fluxare catervas.

acc. c. inf. suppl.: CIC. ad Q. fr. 2, 5, 3 domus erit egregia; magis enim -i iam poterat (*i. egregiam eam fore*), quam *eqs.*

ε seq. interrog. indir.: LVCR. 1, 327 saxa peresa quid quoque amittant in tempore -ere possis. VERG. Aen. 6, 574 -is, custodia qualis vestibulo sedeat. 10, 20 -is, ut insultent Rutuli. TIB. 2, 1, 15 -ite, fulgentes ut eat sacer agnus ad aras. LIV. 10, 5, 4 in quanto discrimine praesidium esset. 27, 45, 6 quo concursu . . . iter suum celebretur. OV. fast. 1, 75 ut luceat ignibus aether. PRIAP. 26, 7 ipsi -itis, ecfututus ut sim. MANIL. 1, 19. 2, 153 ut . . . surgat in arcum. 5, 232 -is, ut ipsum . . . sidus venetur in astris. SEN. Herc. f. 1017 -is, ut tendat manus. Herc. O. 1233 en -ite, urbes, -ite, ex illo Hercule quid iam supersit. 1716 noverca -at, quo feram flammas modo. Thy. 107. CALP. ecl. 1, 4. 77 ut . . . nox . . . fulgeat. PLIN. nat. 11, 82 ut sit necne intus aliquis -i non possit. VAL. FL. 7, 239 -is, ut . . . thalamos ego cogar in illos. MART. 2, 59, 1 quid sim, -is. 12, 62, 9 STAT. Theb. 1, 186. 12, 251 -is, ut ingentes murorum porrigat umbras campus. 12, 258 -is, quo praedita cultu . . . venio. 12, 303 qua nocte vagetur. 12, 440 -isne, ut flamma recedat? Ach. 1, 499 ut . . . cuncti stupeantque premantque Aeaciden. SIL. 7, 308 -is, ut armata circumfundare corona. 12, 716 -e, ut saevis Gradivus in armis implerit dictum. 13, 445. CARM. de mens. 2, 30 -e, ut demerso torridus ore bibat. *adde*: NEP. Timol. 2, 2 ut non solum auribus acciperetur sed etiam oculis -retur, quem ex quanto regno ad quam fortunam detulisset.

ζ seq. quod: VVLG. exod. 3, 4 quod pergeret ad videndum. 33, 10 quod columna nubis staret.

η imperativus interponitur orationi directae: STAT. Theb. 5, 124 plena mihi domus atque ingens, en -ite, sudor. 7, 386 -e en ubicumque nefandus excidium moliris avis. SIL. 13, 825 Verginia iuxta, -e, cruentato vulnus sub pectore servat. CARM. epigr. 1286, 1 -e viator, in hoc ⟨tumulo iacet . . .⟩. *cf.* 1280, 1 ⟨titulum mammae⟩ felicis -e viator ⟨quae vixit nati⟩s cara superstitibus.

B *translate*: 1 *intellegere, cognoscere, invenire*: **a** *generatim*: *α accedit obiectum*: *res incorporea*: PLAVT. Most. 132 tum specimen -itur (*cf.* Bacch. 399 specimen specitur, nunc certamen -itur [Cas. 516]. CIC. Phil. 10, 8 libertatis memoria, in qua Bruti imago -i videbatur. 11, 6 imaginem M. Antonii crudelitatis in Dolabella -unt. LIV. 36, 9, 13 -entibus Pheraeorum recens exemplum. 45, 8, 6. AMM. 28, 1, 16 sui quisque discriminis -ens imaginem. HIER. epist. 60, 7 signa virtutum. 60, 10 exempla virtutum). CIC. de orat. 3, 27 id primum in poetis -ere licet. leg. 2, 43 rapimur in errorem nec verum -imus (ac. 1, 111 tam vera quam falsa. 1, 129 div. 1, 71. 2, 107. Tusc. 1, 26 ea quae erant vera). fin. 3, 62 *bestiarum* in fetu et in educatione laborem cum -imus. 5, 55 facile est hoc -ere. 5, 71 accessiones bonorum ut . . . in virtutum splendore ne -antur quidem. nat. deor. 1, 105 speciem dei percipi cogitatione, non sensu . . ., eamque eius esse visionem, ut similitudine et transitione -atur. 2, 27 similitudinem. div. 1, 86 *divinationem* et -imus et audimus et legimus. 1, 126 causas (1, 127 AETNA 302). 2, 103. top. 4 facile enim id -bam. off. 1, 11 per quam *rationem* consequentia -it. 1, 50. 95 decorum. 1, 126. 153 ea . . . actio in hominum commodis tuendis maxime -itur. CAEL. Cic. epist. 8, 10, 4 alia, quae possunt accidere,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

non -o. LVCR. 1, 915 quaecumque in rebus -is apertis. VERG. Aen. 2, 446 quando ultima -o. TIB. 1, 2, 57 cetera -et omnia, de me uno sentiet ille nihil. LIV. 4, 48, 13 nec se ullam opem -ere (*cf.* 21, 10, 4 viamque unam ad id -entem. 25, 11, 12 arcis . . . expugnandae -ere viam. 32, 18, 2 expugnandi spem nec rationem . . . hibernandi. 34, 25, 10 nihil spei . . . nedum . . . praesidii. 43, 7, 1). MANIL. 2, 121 stellis adversus sidera bellum. VAL. MAX. 4, 4, 11. 5, 1, 4 urbis . . . afflictae fortunam. 7, 2 ext. 1 exitus . . . miserabiles. 8, 13, 5 quod honestum erat per se parum -ens coacta est pervidere. PLIN. nat. 17, 118 hilaritas. SIL. 14, 292 quae -ens. ITALA exod. 14, 13 (Cypr. Fort. 7) -ite salutem quae a domino est (VVLG. videte). LACT. inst. 2, 9, 2 deum, licet sub oculos non veniret, si et effectu et operibus -retur (3, 9, 14 factorem rerum omnium contemplemur, id est -amus. AVG. civ. 8, 4). VVLG. gen. 50, 1 quod -ens Ioseph ruit super faciem patris (iud. 12, 3. 19, 25. 20, 36). AVG. civ. 17, 4 iste fetus quem -imus. 19, 22. 20, 27. MART. CAP. 2, 206 visa se -ere apotheosin sacraque meruisse. CLAVD. MAM. anim. p. 159, 16. BOETH. mus. 5, 1 ratio quasi subiecta oculis -atur. EVG. TOLET. hex. 627 spem hominum -ens (DRAC. laud. dei 1, 746 intendens). PASS. Theclae D 4 p. 131, 24 fructum iustitiae in vobis non -o (video *rec. ABC*). CARM. epigr. 1119, 6 fatum miserabile -is Parcae. *qualitas animi*: CIC. Cael. 4 praesens maestitia, quam -itis, luctusque declarat. de orat. 1, 219 cum in eo vis oratoris magnitudoque -atur. 2, 120 in quo oratoris vis illa divina virtusque -itur (2, 342 virtus in earum rerum usu ac moderatione maxime -itur. rep. 1, 51 *virtus* cum in paucis est tum a paucis iudicatur et -itur. leg. 1, 52 part. 76. 78 ac. 1, 21 off. 3, 118). Pis. 12 qui istius insignem nequitiam frontis involutam tegumentis nondum -at. Scaur. 13 crudelitate mixtas libidines. Marcell. 10 quem praesentem intuemur, cuius mentes sensusque et os -imus. part. 77 temperantia. 88 amicitiae . . . caritate et amore -untur. fin. 5, 43 in . . . imbecilla . . . mente vis naturae quasi per caliginem -itur (Tusc. 1, 35). 5, 61. 67 fortitudo. Tusc. 3, 73 aliorum vitia -ere, oblivisci suorum. 4, 29. 5, 16 animi quietus et placatus status. 5, 72 utilitatem civium. nat. deor. 1, 49 ut *vis et natura deorum* . . . non sensu sed mente -atur. 2, 25. 163 multa -unt haruspices, multa augures provident. Tim. 18 nihil extra, quod -i posset (ὁρατὸν . . . οὐδέν). div. 2, 119. Phil. 13, 2 genus infinitum immanitatemque. off. 1, 55 honestum. 1, 62 elationem. 1, 66. 67. 93 modestia . . . modus. 3, 96 *partem honestatis*. Att. 5, 18, 3 συμπάθειαν. epist. 1, 9, 5 odia aut obscura in me studia -bam. LIV. 3, 64, 4 invidiam imminentem. 21, 54, 3 robora virorum. 39, 51, 4 inexpiabile odium in se -ens. 42, 30, 2 diversa studia. STAT. Theb. 11, 525 animos irasque. PLIN. paneg. 33 amor laudis et cupido victoriae. epist. 3, 3, 6 dicendi facultas. 6, 29, 2 constantia agentis et humanitas. APVL. apol. 20 inopia desiderio, opulentia fastidio -untur. flor. 7 p. 26. Socr. 1 p. 115 naturae dignitate quae . . . -itur. IVST. 2, 12, 24 in muliere virilem audaciam. HIL. myst. p. 14, 26. hymn. 3, 1 Adae -is gloriam. FILASTR. 139, 3 ut in sacerdotibus labor fortis, pertinax concertatio -retur. COD. Theod. 8, 5, 35, 2 (*a. 378*) facinus. VEG. mulom. 3, 12 fiducia vel formido ex vultu. MAXIMIN. c. Ambr. 136. AVG. civ. 19, 6 conscientias. SVLP. SEV. chron. 2, 46, 4 multa in eo animi et corporis bona. dial. 1, 14, 5 ut facile -res verecundiam paenitentiae. FAV. EVL. p. 19. PAVL. NOL. epist. 24, 18 conspicuam dei veritatem. *absolute*: VVLG. gen. 47, 23 en, ut -itis, et vos et terram vestram Pharao possidet. 50, 20 II par. 30, 7 Ier. 32, 24. *nota: i. q. perspicere*: CIC. leg. agr. 2, 9 quae cum ego non solum suspicarer sed plane -rem. de orat. 3, 145 illa omnia -ere, qui tantummodo aspexerit. Mil. 79 nostrae cogitationes . . . quae volunt sic intuentur, ut ea -imus, quae videmus. carm. frg. 3, 58 senatus -ere conatus posset. SEN. epist. 89, 1 mundi secreta. HIL. c. Const. 10 vestem ovis tuae, lupe rapax, -imus. RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 85C obscura -ere, enodare perplexa. *i. q. comperiri*: IORD. Get. 60, 311 quod -ens per nuntios. *i. q. quaerere, investigare*: MANIL. 4, 261 -ere sub terris undas.

β accedit obiectum cum nomine praedicativo: ENN. scaen. 210 amicus certus in re incerta -itur. TER. Andr. 135 ut consuetum facile amorem -res. CIC. rep. 3, 37 optimo cuique dominatum . . . datum. 6, 21 -is . . . eandem terram quasi quibusdam redimitam et circumdatam cingulis. fin. 3, 28 beata vita honestate -itur. ac. 2, 41 id . . . risum cum ipsum per se -retur. Tusc. 1, 46. 4, 62 quae (*humana natura*) quo facilius expressa -atur. nat. deor. 2, 89 ea natura, quam -it ignotam. Att. 12, 5, 1 dedecore cumulatam domum. CATVLL. 64, 57 desertam in sola miseram se -at harena. LVCR. 1, 642 quae sub verbis latitantia -unt. 2, 533 fecundamque minus naturam -is in illis. 3, 213. CAES. civ. 3, 69, 1 acies instructa a nostris . . . -batur. NEP. Alc. 9, 3 -ens nullum locum sibi tutum. LIV. 4, 14, 1 in se intentam vim. 5, 14, 1 prope omissum -entibus summum imperium. 6, 12, 1 maiorem dimicationem propositam. 6, 19, 4 eundem et suae potestatis, quem libertatis omnium finem -bant. 7, 39, 6 nervos coniurationis exsectos. 8, 7, 20 in se quisque destrictam -entes securem. 9, 12, 1 renatum bellum. 9, 27, 12 haud dubiam victoriam. 10, 6, 11. 21, 30, 5 maiorem partem itineris emensam. 22, 40, 7 auctas hostium copias. 23, 15, 9 anxium . . . eum et sollicitum. 24, 1, 1 Bruttios . . . Carthaginiensium partis factos. 24, 20, 14 vana promissa se temere secutum. 24, 29, 6. 24, 30, 9. 24, 36, 8. 25, 3, 13 rem invisam infamemque. 26, 25, 10. 28, 39, 12. 30, 14, 1. 30, 25, 3 nec reditum tutiorem futurum. 30, 40, 8. 31, 25, 3 dilapsa -ens Achaeorum auxilia. 31, 33, 6 pavoremque ingentem hominum -bat. 32, 25, 8 certam perniciem. 33, 11, 9 Aetolos habendos Graeciae dominos. 33, 14, 6 imparem se. 34, 37, 2 irritatam multitudinem. 38, 30, 5 rem inclinatam. 38, 48, 11 animos . . . indomitos atque implacabiles -bam. 39, 53, 11. 45, 19, 11 quia tantas praesentes eius opes -at. OV. Pont. 1, 5, 15 plurima -o . . . digna lini. VELL. 2, 113, 2 eum . . . habilem gubernaculo. VAL. MAX. 2, 6, 6 quem domui scelestum -o. 4, 1, 1. 6, 1, 6 Atilium . . . tam severum postea patrem. 6, 6 ext. 1. 7, 2, 6 eum . . . avidiorem. 9, 11 ext. 4 cuncta scelera superata. SEN. Phaedr. 467 cum tam rapaces -ret fati manus. Thy. 493. epist. 88, 2 professores turpissimos omnium ac flagitiosissimos. LVCAN. 4, 700 languida segni -it cuncta metu. 8, 525 populum non -is inermem? PLIN. nat. 28, 15 praeclarum id fortunatumque -ens. 36, 8 frustraque interdicta quae vetuerant -entes. SIL. 11, 334 ne sanguine -am polluta hospitia. 17, 154 se superum desertos numine. TAC. ann. 16, 9 irae quam timori propiorem. PLIN. paneg. 36 iuvat -ere aerarium silens et quietum. epist. 3, 9, 16 praerepta et extorta . . . in quibus omnem fiduciam reponebat. APVL. met. 8, 3 praeclusos aditus copia custodientium. 8, 5. Socr. 17 p. 158. IVVENC. 3, 256 doctrinam -unt fermenti nomine dictam. MAR. VICTORIN. defin. p. 45, 8 inter se magno -et discrimine separatas *definitiones*. HIL. in Matth. 7, 2. myst. p. 18, 11 nihil . . . quod non . . . praemeditatum . . . -retur. AVSON. 333, 1 felicia -is consulis Ausonii primordia. HEGES. 2, 13, 2 periculosam filiis -ret odiorum hereditatem. MAXIMIN. c. Ambr. 119 superatum te -res. AMM. 17, 14, 2 obdurescentem ad suscipiendam pacem. 24, 2, 15 se iam -ret obruendum. AVG. civ. 4, 23 locum . . . praeoccupatum. 13, 3 infantes infirmiores. 17, 17. 18, 22 quas *gentes* imperio Romano subditas -imus. 18, 33. 35. *ibid.* ecclesiam . . . propagatam. SVLP. SEV. chron. 2, 25, 2 se imparem -it. *seq. adverbiale*: LIV. 4, 54, 7 -entesque alios in possessione dignitatis suae. 24, 7, 8 bellum ex propinquo. 30, 42, 18 non mari quicquam sui iuris -ere. 45, 5, 6 in potestate Romanorum sese . . . -bant. SEN. dial. 12, 16, 1 nihil super se videret . . . omnia infra se -ret. LVCAN. 7, 796 fortunam superosque suos in sanguine -it. HIER. epist. 48, 12 ubi non voluntatem in culpa -rem.

γ seq. acc. c. inf.: CIC. de orat. 1, 37 exactionem . . . perfectam . . . esse -imus. 3, 198 non esse illud . . . aptum perfectumque -unt. rep. 2, 18 Romuli . . . aetatem minus his . . . annis . . . fuisse -imus. 2, 28 quae . . . ne fieri quidem potuisse -imus. leg. 1, 59 se beatum fore. Brut. 130 -res naturale quoddam stirpis bonum degeneravisse. 333 vix singulis aetatibus binos oratores laudabiles constitisse. ac. 1, 54 omnia se reddere incerta. Cato 82 posteritatem ad se ipsos pertinere. 84 quo mihi ipsi -bat esse veniendum. Tim. 51 nobis sic -o esse faciendum. Phil. 13, 36 ex uno fonte omnia scelera manare. top. 2 te ardere studio. carm. frg. 3, 10 omnia iam -es divina mente notata. LVCR. 1, 660 omnia denseri. 2, 69 fluere omnia. 2, 928 in pullos animalis vertier ova. 2, 985 delira haec furiosaque -imus esse. 3, 169. 511 mentem sanari. 3, 526 hominem paulatim -imus ire et membratim vitalem deperdere sensum. 5, 242. 306 lapides quoque vinci -is ab aevo. 5, 1184 varia annorum -bant tempora verti. 5, 1369. 6, 23. 987 penetrare alio sonitus alioque saporem -imus e sucis. SALL. Catil. 2, 3 mutari ac misceri omnia. VERG. Aen. 11, 703 te . . . evadere . . . posse neque . . . reginam avertere -it. AETNA 542. LIV. 1, 27, 2 civitati animorum plus quam virium -bat esse. 3, 68, 8 bellum redditurum. 4, 11, 2 quo maiori gloriae . . . succedere se -bant. 4, 54, 8 omnia . . . similia fore. 4, 57, 10 prodi causam ab suis. 7, 25, 7 metu tenendos, quos fides non tenuisset. 9, 2, 13 ludibrio *se* fore munientes. 10, 19, 13 fore collegae victoriam. 21, 20, 3 finiendam nobis militiam. 24, 4, 2 quae ita futura -ens. 29, 30, 10 maiorem restare dimicationem. 30, 3, 1 ibi summam rerum bellique verti -bat. 36, 11, 9. 36, 15, 1 nihil se . . . praeter amoena . . . hiberna et infames nuptias petisse. 37, 20, 7 *se* pugnaturum. 38, 18, 7 iam ad hostes perventum. 41, 19, 7. 42, 7, 4 oppidum oppugnaturum Romanum. 44, 25, 3 Persea . . . spem pacis temptasse. *et saepius*. OV. met. 4, 376 ramos crescendo iungi pariterque adolescere -it. 15, 421 omnia verti -imus atque illas assumere robora gentes, concidere has. 15, 628 temptamenta nihil, nihil artes posse medentum. fast. 3, 116 sed erat reverentia feno, quantam nunc aquilas -is habere tuas. trist. 3, 11, 6 quidve meis -is abesse malis? Pont. 4, 6, 39 si quem laedi fortuna -is. VAL. MAX. 7, 4, 1 hostes confligere et auxilia deficere. 7, 4, 3 proici praesidia inopiae. CVRT. 3, 11, 8 Alexandrum instare ei. 3, 13, 17 memoriam . . . exolevisse. 4, 1, 19. 5, 5, 6 *al.* PLIN. nat. 22, 14 miror -ens neglegi ea quoque. VAL. FL. 1, 502 vias -unt sibi crescere Parcae. 4, 143. 6, 429 hanc ad vellera -ens esse viam. SIL. 8, 284. 11, 226 tempus . . . adesse. 12, 491. 13, 505 tibi -o properatum (properandum *Scaliger*) oracula . . . petere. TAC. hist. 4, 86 sperni a senioribus iuventam suam -ens. SVET. Iul. 15 quos . . . ad resistendum concucurrisse -bat. HIL. hymn. 2, 27 deum cum -is subdedisse se tibi. HIER. epist. 52, 3 cum . . . se mori -ret. 60, 17. VVLG. gen. 47, 29 appropinquare -ret diem mortis suae. AMM. 27, 10, 9 nullam viam superesse. 31, 14, 3 lucra minui -entes. CARM. de fig. 155 pluvias -as nolle istos ac cupere illos. AVG. civ. 1, 33 vos facile corrumpi

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

atque everti posse -bat. 2, 27 haec commissa numinibus placere. 15, 16 quod ... sic observari -imus. 18, 2 regna -imus longe ceteris provenisse clariora. 22, 5 mortuos resurrexisse. c. Iul. 3, 3, 9 mala ... quae perpeti -untur *al.* COMM. instr. 2, 20, 2 ex tanto populo nullum ... coronari. CLAVD. MAM. anim. p. 34, 14 -e ... in id tantum temet apostoli testimonium vindicasse ... ut .... GREG. M. dial. 4, 26 p. 360^A quem ... quasi insanire -ret (λογισάμενος).

δ *seq. enuntiat. interrog. indir.*: CIC. Verr. 4, 66 -itis ... quod et quantum incendium ... per agros ... invaserit. rep. 2, 66 quale esset id. 6, 21 -e quam tenui vos parte contingat *alter cingulus*. 6, 22 quantis in angustiis vestra se gloria dilatari velit. Brut. 199 ex animorum motu -itur, quid tractandis his perficiat orator. ac. 1, 20 quis est quin -at, quanta vis sit in sensibus. Tusc. 1, 56. carm. frg. 33, 22 iam -am, mene an illam potiorem putes. nat. deor. 2, 127 ut ... suis se armis quaeque defendant. div. 2, 130 vim -entem et explanantem, quae a dis hominibus significentur. LVCR. 2, 4 quibus ipse malis careas. SALL. Catil. 61, 1 tum vero -res, quanta audacia quantaque animi vis fuisset in exercitu. VERG. Aen. 4, 561 nec quae te circum stent ... pericula -is. 9, 186 -is, quae Rutulos habeat fiducia rerum. LIV. 3, 40, 1 quo evasura res esset. 7, 20, 1 quam non suarum virium ea dimicatio esset. 21, 53, 7 quid optimum foret hosti. 23, 38, 5. 31, 34, 5 adversus quae tela quosque viros pugnandum foret pavidi vulgo -bant. 34, 9, 4. 38, 21, 7 nec quid agerent ... -bant. 42, 12, 1. 44, 34, 9 ut facile quis -ret, ubi primum conserendi ... data occasio esset. OV. met. 15, 186. fast. 5, 460 -ite sim qualis, qui modo qualis eram. trist. 5, 14, 37 (*ibid.* aspicis). Pont. 1, 3, 19 -is ut e molli sanguis pulmone remissus ad Stygias ... ducat aquas. 1, 4, 11 -is ut ... taurorum corpora frangat opus. 1, 5, 5 ut ignavum corrumpant otia corpus. 2, 3, 41 -e quid Aeacides ... praestet amico. CVRT. 3, 5, 11 in quo me ... fortuna deprehenderit, -itis. BVC. Eins. 2, 15. VAL. FL. 3, 75 nec quae regio aut discrimina -unt. 5, 283 -is, ... Colchos habeant quae proelia. MART. 9, 34, 8 -ite, quam plus sit Caesaris esse patrem. SIL. 1, 509 an ... affuerit. 8, 170. PLIN. paneg. 22 cum -rent, cui principi cives ... peperissent. 29 -ere datur, ut ... annus exuberet. TER. MAVR. 2873 -is quotiens hic Triviae rotetur ignis. CLAVD. 24, 264 ut ... superi ... ornent hunc annum studiis. AVG. civ. 2, 18 *bis*. 3, 4 quam latum locum aperiat falsitati. 6, 6. 22, 8 qui ipsum non viderant, quid in eo ... factum esset, in eius sorore -bant. CARM. epigr. 369 -is ut orba meis, hospes, monumenta locavi. *nota c. enunt. relat.*: CIC. off. 1, 146 ut magis in aliis -amus ..., si quid delinquitur. QVINT. inst. 7, 9, 2 -o, quae ambiguitas ... accidit.

ε *seq.* quod: VVLG. gen. 30, 1 -ens ... Rachel quod infecunda esset. exod. 32, 9 (deut. 9, 13) -o, quod populus iste durae cervicis sit. I par. 22, 18 quod dominus ... vobiscum sit.

b *artiore sensu i. q. considerare, examinare*: CIC. part. 81 -enda autem sunt diligenter *vitiorum genera*, ne fallant ea nos vitia, quae virtutem videntur imitari. Tim. 10 eorum quae natura -rentur (κατὰ φύσιν ὁρατῶν). 11 sive in singulis sive in universo genere -atur *animal* (καθ' ἓν καὶ κατὰ γένη). Tusc. 5, 22 quae genere, non numero -rentur. AETNA 401 quem *lapidem* si ... robore -as (*i. secundum robur examines*). 425 -e locis etiam. TIBERIAN. carm. 2, 18 denique -amus, quos aurum venit in usus. AVG. civ. 3, 14 facinora nuda -antur, nuda pensentur, nuda iudicentur. *passive fere i. q. convinci, putari, haberi*: EDICT. imp. Diocl. praef. 2, 25 divitiae quibus studuisse -untur. AVG. civ. 1, 8 bona ..., quae mali quoque habere -untur. SEDVL. carm. pasch. 2, 179 si filius ... -eris esse dei (VVLG. Matth. 4, 3 si filius dei es). op. pasch. praef. holus vile ... -imur ministrare. 1, 29 qui filius esse nunc -itur (*cf.* carm. pasch. 1, 309 qui filius est nunc). 2, 17 quod -imur dimisisse conservo. 3, 9 paterni mihi nominis -itur abstulisse vocabula. ALC. AVIT. carm. 4, 415 servitii ... causam fecisse reatus -itur et liber peccans fit crimine servus. CASSIOD. in psalm. 102, 15 multum fugitivum -itur esse dum corruit *fenum*. VEN. FORT. carm. 3, 8, 4. GREG. M. moral. 2, 2. *cf.* SIL. 12, 77 parvo in discrimine -o, an ... gentes ... putent ...? *nota: i. q. videri*: CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 214 alio ... circa veritatem quaedam passio -itur obscurasse. SEDVL. op. pasch. 2, 17 ne ... de divina -amur dubitare pietate. GREG. M. moral. praef. 15 in eo quod deum defendere -itur, veritate illius adversatur. *adde*: SEDVL. carm. pasch. 5, 237 hunc elementa sibi meruerunt -ere vultum (*cf.* op. pasch. 5, 19 talem vultum ... sortiri).

2 *i. q. animi oculis videre*: **a** *animus cernit*: CIC. ac. 2, 30 quia *mens* sola -ret id, quod semper esset simplex. Tusc. 1, 67 ut oculus sic animus se non videns alia -it. 4, 58 bene adhibita ratio -it, quid optimum sit. Tim. 34 animalium formas mens in speciem rerum intuens poterat -ere. div. 1, 63 meminit praeteritorum, praesentia -it, futura providet. 1, 128 quas res futuras aut concitata mens aut soluta somno -it aut ratio aut coniectura praesentit. 1, 129 animi ... -unt ea, quae permixti cum corpore animi videre non possunt. 2, 117 ut ea *mens* eas *res* non modo -at multo ante, sed et ... pronuntiet. 2, 139 omnia certiora -unt, cogitant, sentiunt. LVCR. 3, 369 debere videtur -ere res animus. 4, 756 mens videt aeque ... atque oculi nisi quod mage tenuia -it. 4, 767 quem mens vivum se -ere credit. VERS. Tert. anim. 18 (*ex Epicharmo*) animus -it (νοῦς ὁρᾷ), animus audit, reliqua surda et caeca sunt. AMM. 19, 7, 6 nihil humanae mentes terribilius -unt. **b** *homines animo cernunt*: *absolute*: PLIN. nat. 11, 146 animo autem videmus, animo -imus. SIL. 2, 494 -o equidem. PLIN. epist. 1, 10, 5 quantum tamen mihi -ere datur. *c. obiecto*: CIC. Catil. 4, 11 videor enim mihi videre hanc urbem ... -o animo sepulta in patria miseros atque insepultos acervos civium, versatur mihi ante oculos *eqs.* orat. 16 speciem cuiusque rei -ere (18 species eloquentiae, quam -bat animo, re ipsa non videbat. APVL. Socr. 20 p. 166 signum ... et ipsius daemonis species ... quam solus Socrates -ret. AVG. civ. 18, 5 phantasiam talis tauri, quam sola -ret. *adde p. 870, 67 sqq.*). CIC. fin. 1, 64 quicquid ... animo -imus, id omne oritur a sensibus. ac. 2, 22. nat. deor. 3, 20 ut cetera oculis sic animo hoc -imus. div. 1, 60 onusti cibo et vino perturbata et confusa *somnia* -imus (1, 121 certa et vera -it in somnis. LVCR. 3, 431 in somnis sopiti ... -imus ... exhalare vaporem altaria. 3, 1048 vigilans stertis nec somnia -ere cessas. 4, 789 simulacra -imus in somnis. OV. epist. 18, 196 somnia quo -i tempore vera solent. 18, 200. OCTAVIA 727 toros -o iugales. FIRM. err. 27, 3 alios *angelos* ascendere alios -it descendere (*cf.* VVLG. gen. 28, 12 *ubi* vidit). AVSON. 157, 17 -o triumphantes inter me plaudere. *adde*: STAT. silv. 1, 6, 92 somnus hoc -ens ... abit. CIC. epist. 5, 12, 2 -o iam animo, quanto omnia uberiora atque ornatiora futura sint. LVCR. 4, 915 tutimet ... cum ... neque -ere possis *res*. MANIL. 1, 678 nec visus aciemque fugit, tantumque notari mente potest, sicut -untur mente priores. 3, 676 pars est -enda figuris. 4, 195 oculos menti *faciet*, qua possit -ere cuncta. SEN. nat. 1, 3, 7 ut ipsi sibi videantur occurrere, ut ubique imaginem suam -ant. epist. 90, 28 vera simulacra verasque facies -endas mentibus. VAL. FL. 2, 155 letalesque dapes infectaque pocula -o. 5, 360 iam flammea murice -o tegmina. 7, 249. SIL. 3, 701 coepta aspera -o. 4, 411 Vestalique focos extingui sanguine -o. QVINT. inst. 9, 2, 41 quae non vidistis oculis, animis -ere potestis. FIRM. math. 1, 1, 1 quas *res* non tantum animo ac ratione -imus, sed ipsorum oculorum acie et iudicio conspicimus. HIL. in Matth. 9, 7 hoc quod in deo est immortale -emus. AVG. civ. 5, 12 iam facta recolebat -batque praesentia. 11, 28 ista ... praesentia sentiamus atque interiore veracissimo -amus aspectu. 20, 14 cuncta in memoriam revocentur et mentis intuitu mira celeritate -antur. 21, 10 visa dormientium sive in ecstasi -entium res incorporales. 22, 29 menti simile quo et incorporea natura -atur. c. Faust. 26, 3 eo magis miratur insolita, quo minus -it futura. CASSIOD. inst. div. 9 id facit mente -ere, quod angeli videndo beati sunt. *adde*: SIL. 2, 317 haud tibi Neritia -es cum prole laborem. *de vatibus*: CIC. div. 1, 114 ardore inflammati ... -unt illa ..., quae vaticinantes pronuntiant. VERG. Aen. 6, 87 Thybrim multo spumantem sanguine -o. 7, 68 externum -imus ... adventare virum. OV. met. 15, 444 urbem ... -o Phrygios debere nepotes. PETRON. 121, 111 -o equidem gemina iam stratos morte Philippos. 121, 114. VAL. FL. 1, 226 -o et thalamos ardere iugales. 1, 236. 4, 619 nec plura equidem discrimina -o. STAT. Theb. 4, 527 Iunonis thalamos et torva cubilia -o. SIL. 1, 126 lacus flagrantes sanguine -o. 1, 137 bellantemque Iovem -o. 13, 436 accedentia -o Tartara et ante oculos assistere tertia regna. HIER. in Is. 23, 1 p. 226 in alia prophetia, quae adversum Aegyptios -itur. AVG. civ. 18, 32 oratione ... quam prophetice fundebat et in qua futura -bat. *i. q. considerare, rationem habere*: CIC. de orat. 1, 190 nisi apud quos haec haberetur oratio -rem. 3, 192 in oratione ... pauci prima -unt, postrema plerique. LIV. 7, 25, 9 adeo in quae laboramus sola -vimus. LVCAN. 5, 20 non ... quam ... procul tectis captae sedeamus ab urbis -ite sed vestrae faciem cognoscite turbae. PLIN. nat. 2, 118 tractabo ventos tot milia navigantium -ens. AVG. civ. 21, 10 dicerem ... nisi convenienter responderi -rem .... COD. Iust. 1, 9, 18, 3 -at praeterea bona sua proscripta.

iuncturae notabiliores ad III: cernere est: VERG. Aen. 6, 596 Tityon. 8, 676 Actia bella -ere erat totumque ... videres fervere Leucatem (SERV. *ad l.* graeca figura est). STAT. Theb. 2, 215 species est -ere avorum comminus. 5, 256. 7, 61. silv. 3, 1, 15. SIL. 2, 414 Aenean pulsum ... precantem. 6, 41. 694. 8, 434. AVIEN. orb. terr. 380 speculae vertex ... ex quo -ere sit ... intima terrae. HEGES. 5, 49, 1 -ere erat, quam miserabilis illa mutatio foret. PAVL. NOL. carm. 14, 38 -ere ... est pectora liminibus sterni. MART. CAP. 2, 136 -ere erat, qui libri ... ex ore virginis diffluebant. SIDON. epist. 3, 3, 5 ovationem. IORD. Get. 261 ubi -ere erat contis pugnantem Gothum. SIL. 6, 10 nec -ere deerat frustra seminecum quaerentia lumina caelum. VEN. FORT. carm. 5, 11, 3—4 dulce videre mihi, at si desit copia -i spes erit oranti vel dare verba patri (*cf. Archiv. 2 [1885] 135 sq., 9 [1896] 492*). *accedunt adverbia*: acriter: APVL. Socr. 168 (acerrime: AVG. civ. 16, 23). acutum: HOR. sat. 1, 3, 26 AMM. 21, 16, 19 (acute: LVCR. 4, 803. 809 PORPH. Hor. sat. 1, 3, 26 SOL. 12, 13. acutius: AMM. 22, 15, 20). clare: PLIN. nat. 16, 101 (clarius: PAVL. FEST. p. 120 PLIN. nat. 10, 191 SOL. 4, 7. clarissime: PLIN. nat. 11, 141. 28, 122). comminus: STAT. Theb. 2, 215. coram: LVCR. 1, 134 CAES. Gall. 6, 8, 4 VERG. Aen. 2, 538 HOMER. 721. diligenter: SEN. dial. 5, 12, 4. eminus: AMM. 19, 8, 10. interius exteriusque: SACR. Leon. p. 329. longe: LVCR. 4, 355 CIRIS 468. *cf.* VVLG. Is. 33, 17 de longe (longius: CIC. Cato 83). magis: CIC. off. 1, 146. AVG. gen. ad litt. 12, 6, 15 quantum mente -i potest, ab alio magis, ab alio minus ipsa -itur dilectio (*v. p. 866, 19 sqq.*). melius: CIC. Cato 77 Tusc. 1, 26. nihil: CELS. 6, 6, 38. obscure: CIC. ac. frg. 10.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

palam: PLIN. epist. 4, 30, 3. parum: VAL. MAX. 8, 13, 5. penitus: CIC. de orat. 3, 124. plane: CIC. leg. agr. 2, 9. prope: LIV. 9, 18, 7 OV. am. 2, 11, 26 MART. 5, 3, 6. procul: ACC. trag. 675 LVCR. 4, 353 CAES. civ. 3, 41, 5 VERG. Aen. 3, 554. 9, 370 AETNA 195 LIV. 22, 17, 5 OV. met. 14, 244 PHAEDR. 4, 2, 18 SIL. 13, 755. rectissime: AMM. 21, 1, 12 *v. p. 865, 60.* satis: PLAVT. Poen. 1299 TER. Ad. 439 CIC. Mil. 61 leg. 1, 47 LIV. 22, 4, 7. 26, 2, 9 CELS. 6, 6, 38 CVRT. 5, 13, 22. subtilius: CIC. nat. deor. 2, 145. visibiliter: VITA Vedasti 8.

syn. ad I A: cribrare, ventilare. incretum, subcretum. *ad II*: decernere, iubere. dimicare vel contendere. hereditatem adire. *ad III A 3 et III B*: videre, pervidere; tueri, intueri. spectare, aspicere, conspicere, prospicere; intendere; visu usurpare; lustrare oculis; aciem transmittere; visum accipere; contemplari; sentire, praesentire. cognoscere; notare; cogitare, percipere cogitatione; considerare, contrectare; tangere; recolere; meminisse; enodare. *pass.*: apparere; coram adesse; perspicuum esse; visui subiectum esse.

opp.: audire, accipere, auribus accipere; gustare; olfacere, odorari; tangere; sentire. conicere; suspicari; animo tenere. percipere sensu. videre; aspicere; agnoscere. oblivisci.

deriv.: cernentia, cerniculum. 2. cretio, cretura. *compos.*: con- de- dis- ex- in- (superin-) re- se- subcernere.

cernophorus, -a, κερνοφόρος. *ea quae cernum fert.* CORP. II 179 matri...Ideae Phryg(iae) Fl(avia) Tyche cernophor(a). X 1803 Heriae Victorinae ⟨c⟩aernophoro M. Herius Valerianus filiae dulcissimae (*nota formam masc. pro fem.*).

cernulo, -āre [*cf. c.* cernulus. *Th.*]. *i. q. praecipitem ferre*; GLOSS. II 99, 49 -at κυβιστιᾷ: SEN. epist. 8, 4 ne resistere quidem licet, cum coepit transversos agere felicitas, aut saltim rectis aut semel ruere: non vertit fortuna, sed -at et allidit.

cernulus, -a, -um [*cf. c.* cernuus. *Th.*]. EVTYCH. gramm. V 453 in ulus bibo bibulus...cerno -us. **1** *i. q. 1. cernuus*: GLOSS. II 415, 30 πρηνής. 408, 30 πλάγιος. V 494, 28 -a prona. 596, 26 in capite ruens. AETNA 494 cum rapidum turbo (curvo *codd.*) mare -us aestu ac primum tenues *undas* imas agit (*ibid.* succernens). APVL. met. 9, 38 super mensam -us corruens. CASSIOD. in psalm. 68, 25 cervicem suam in terram -i semper incurvant. *masc. subst.*: GLOSS. II 100, 2 πεταυριστής. 99, 57 -i πεταυρισταί. SERV. Aen. 10, 894 pueri quos in ludis videmus ea parte, qua cernunt, stantes -i vocantur, ut etiam Varro in ludis theatralibus docet (*v. Daremberg-Saglio II 1078; PW. III 1983*). **2** *translate*; GLOSS. II 572, 38 ingeniosus perversus: HIER. adv. Rufin. 1, 17 ad struendam mihi calumniam -us. AVG. serm. ed. Mai 150, 1 veniunt magi stellarum -i et siderum sectatores.

deriv.: cernulare.

cernuo, -āvī, -ātum, -āre (cernuor, -ārī) *a* cernuus. [*sard. merid.* cerfai. *M.-L.*]. GLOSS. III 483, 72 κυκλεύω. IV 33, 10 -at praecipitat se. V 595, 41 (633, 18) -are praecipitare II 100, 3 cernu⟨av⟩it (cernulavit *d*) πεπεταύρισται. VARRO frg. Non. p. 21 etiam pelles bubulas oleo perfusas percurrebant ibique -bant (*Marquardt-Mau, Privatleben p. 837, 2*). FRONTO p. 208 N. sciret catafractos similes esse beluis piscibus, eas eludere alto mari -antes. APVL. met. 1, 19 corpus exanimatum in flumen paene -at nisi ego...attraxi. IVL. VAL. 1, 12 titubans dexter *equus* e mediis -antique persimilis ... moratur. 2, 27 utrique -antes in profundum ruunt (*Alexander cum equo*). SOL. 17, 7 *tigres* notantur frequentissime...irrita rabie -ari (cerni *R*). 45, 13 ut de industria -atus (ceruatus M^a) ruina pariter se et equitem affligeret *equus*. *inde i. q. demittere*: PRVD. c. Symm. 1, 350 -at ora senex ... et oscula figit cruribus ... equorum.

cernus, -ī *m.* (cernum, -ī *n.*) *gr.* κέρνος, κέρνον. *vas in sacrificiis adhibitum*: CORP. VIII 23400, 7 (*a. 276—284*) perfectis ritae sacris -orum crioboli et tauroboli (23401 [*a. 285—293*]). VI 508 taurobolium, criobol(um), caerno (*v. Zippel, Festschr. f. Friedländer p. 508*).

1. cernuus, -a, -um [*cf. c. gr.* κερανίξαι· κολυμβῆσαι, κυβιστῆσαι. κρανίξαι· ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀποῤῥῖψαι HESYCH. *et c.* cernulus, cerebrum. *v. Doederlein, Lat. Synonyme u. Etymologien VI 60. Th.*]. EVTYCH. gramm. V 453 (*cod. B*) cernuo -us. NON. p. 20 -us dicitur proprie inclinatus, quasi quod terram cernat. SERV. *l. 73.* GLOSS. V 649, 34 qui terram cernat.

a GLOSS. in capite (-ut) ruens. in caput ruens vel inclin⟨at⟩us. in cervice praeceps. LVCIL. [*dub.*: 129 -us extemplo plantas convestit honestas (*fort. de* 2. cernuus, *v. Marx ad l.*)] 703 modo sursum modo deorsum tamquam collus -i. VERG. Aen. 10, 892 equus ... incumbit -us armo (SERV. *ad l.* -us equus dicitur, qui cadit in faciem quasi in eam partem qua cernimus. *cf. l. 37 sqq.*). SIL. 10, 255 -us inflexo sonipes effuderat armo (CYPR. GALL. num. 621 prono dum -us armo laberis *equus*). 16, 412 perfracto volvitur axe -us. ARNOB. nat. 7, 41 (7, 44) pronos et -os ruere. AVSON. Mos. 272 -a subiectum praeceps dare corpora in amnem. PAVL. NOL. carm. 24, 201 hunc ⟨ab⟩ alta nave in undas -um suscepit ...scapha. SIDON. carm. 15, 57 *signa* quoque -a ferri. **b** *i. q. pronus, demissus*: PRVD. cath. 7, 43 flendo ... irrigatum pulverem humi madentis ore pressit -o. SEDVL. carm. pasch. 3, 201 mulier morbo contracta ... incurva ... solam despectans -a terram. SIDON. epist. 1, 6, 3 vineam palmite gravem -us rastris fossor invertas. carm. 2, 88 gemmantem pateram rex ipse retentans fudit turicremis carchesia -us aris. 5, 54 Africa nigras procubuit lacerata genas et -a frontem ... in vertice fregit aristas. ALC. AVIT. epist. 4 p. 31, 34 publicanus fronte -us, fide rectus. PRVD. cath. 3, 149 -a femineis vipera proteritur pedibus (SCHOL. *ad l.* -a prona). ENNOD. opusc. 9 p. 416, 5 quae *hominum factura* -is est socianda pecudibus. **c** *translate* (GLOSS. V 494, 24 supplex, prostratus): HYMN. Ambros. II 28, 10 illud ultimum, quod praestolamur -i. EVG. TOLET. carm. 3, 2 debet sermonibus eius (*domini*) -us in cunctis iugiter parere libenter. **d** GLOSS. V 177, 19 magnus, infinitus, excelsus, acer (*contam. cf.* celsus).

syn.: pronus. *opp.*: rectus.

deriv.: cernuare, cernulus.

2. cernuus, -ī *m.* [*diversumne sit ab* 1. cernuus *dubium est. Th.*]. PAVL. FEST. p. 55 -us calciamenti genus. ISID. orig 19, 34, 13 -i socci sunt sine solo. LVCIL. 129? *v. p. 875, 70.* *Wulff.*

cēro, -ātum, -āre [*a* cera. *Th.*]. *verbum finitum participio posterius.* *i. q. cera obducere, oblinere* (GLOSS. II 349, 22 κηρῶ. *cf. Blümner, Techn. und Term. IV 456*): COLVM. 12, 52, 15 fere sexta quaque olivitate *vasa* -ari oportere antiqui dixerunt. CHIRON 81 desuper ipsa *terrigia* -ato, ideo imprimis ab orbe nigredinis persequeris usque ad angulum oculi, tolles cum scalpello. *part. perf. pass.* **cērātus**, -a, -um: PLAVT. Asin. 763 ne epistula quidem ulla sit in aedibus nec -a adeo tabula (*cf.* GLOSS. IV 317, 38 -as tabulas: ubi scribitur. *adde*: CIC. div. in Caec. 24 -am uni cuique tabellam dari cera legitima, non illa infami ac nefaria. OROS. hist. 2, 9, 1 Damaratus Lacedaemonius *Xerxem bellum instruere* per tabellas primum scriptas, deinde -as suis prodidit. PRISC. gramm. II 6, 13 quod plerumque in tabulis -is antiqui scribere solebant. *cf.* PRVD. perist. 9, 49 buxa crepant -a). HOR. carm. 4, 2, 2 (*in imag.*) -is ope Daedalea nititur pinnis (OV. met. 9, 742 licet revolet -is Daedalus alis). OV. epist. 5, 42 caerula -as accipit unda rates (*cf.* rem. 447 non satis una tenet -as ancora puppes). 7, 23 uror, ut inducto -ae sulphure taedae. met. 11, 154 leve -a modulatur arundine carmen. VLP. dig. 32, 52 pr. in codicibus membraneis vel chartaceis ... vel in -is codicillis. PAVL. NOL. carm. 14, 100 lumina -is adolentur odora papyris (22, 119 aestum, quem fumosa dabat -is cella papyris). AVG. gen. ad litt. 12, 25 p. 418, 3 hinc enim et medicamentum aliquod -um coctum in caccabo putatur legumen.

neutr. part. perf. pass. pro subst.: ×**cērātum**, -ī (*cf.* cerotum). *habent inde a* CELSO (*56*^{ies}) COLVM. (*semel*) SCRIB. LARG. (*12*^{ies}) PLIN. nat. (*14*^{ies}) MART. (*semel*) *paucique recentiores.* *i. q. emplastrum, unguentum e cera factum.* CELS. 3, 19 -umque ex aliquo horum tum imponendum est (4, 3. 6, 13. 8, 5. 8, 8, 2. 8, 10, 7. *cf.* PLIN. nat. 23, 101 *mala cotonea* ad stomachi autem dolores cruda decoctave -i modo imponuntur). CELS. 4, 6 -o liquido primum cervicem perungere (4, 31. 6, 18, 7. 7, 30, 3. 8, 4. 8, 10, 1. 7. COLVM. 7, 4 naturalia -o [geratori *SA*] liquido repleantur). CELS. 4, 8 -um ex cyprino vel irino unguento (4, 27. 31. 6, 7 -um circumdari debet ex irino aut cyprino factum. 6, 9. 6, 18, 6. 8, 11. *cf* 8, 4 liquido -o ex irino facto [8, 9, 1]). CELS. 4, 14 prodest...sal bene contritus, cum -o mixtus (5, 17, 2. 5, 20, 1. 5, 28, 11. SCRIB. LARG. 132 sinapis sicca contusa -o mixta. *cf.* MARCELL. med. 2, 8 teres et aceto acri ad -i modum permiscebis). CELS. 4, 26 impositam super ventrem habere cum -o rutam. 4, 27 -um ex rosa fiat (4, 31. 5, 18, 20. 5, 25, 4. 5, 26, 35. 5, 28, 2. 6, 18, 8. 8, 4 SCRIB. LARG. 130. 252. *cf.* PLIN. nat. 24, 119 sanat condylomata cum rosaceo -o). CELS. 5, 18, 1 -i eloti, quod πεπλυμένον Graeci vocant, selibram. 5, 18, 3 adicitur nardinum unguentum, donec -i crassitudo sit (5, 18, 4. 26. 6, 7, 1. 6, 18, 2 p. 255, 20). 5, 19, 28 -i ex oleo myrteo facti partes tres (6, 18, 11. 6, 19. 8, 10, 7. PLAC. med. 1, 13 cornu cervini cineris drachmas tres -um ex oleo myrtino facito coqui). CELS. 5, 22, 2 calx cum -o. 5, 26, 30 -o quoque super vulnus utendum est (5, 28, 11. 7, 19). 6, 9 supra maxillas -um, quale supra posui, esse debet, lana obtectum. 7, 27 vitabiturque eo tempore -um. 7, 30, 3 -umque super dandum ... est. 8, 4 adiciendum emplastro -um. 8, 5. 8, 9, 1 aut -um aut malagma aut panni. 8, 10, 2 cubitus ... molli -o perfricandus (SCRIB. LARG. 209). SCRIB. LARG. 81 donec -i spissi habeat temperamentum (173 ut -i teneri spissitudinem habeant. 201 spissi -i temperaturam. *cf.* 212. 250 sulphur...in -i spissitudinem redactum). SCRIB. LARG. 120 medicamentum -i ex malobathro [ex] duabus partibus et cerae uni[us] mixtum. 242. 258. PLIN. nat. 13, 124 -o prius illinunt (23, 160). 21, 131. 22, 22. 48. 117 non fecit -um malagmata emplastra collyria antidota parens illa ac divina rerum artifex (*i. natura*). 23, 157 oleum ex Delphica *lauro* ad -a acopumque ... utile est. 23, 162. 26, 141. 145. 28, 220 lupumve vivum oleo -i modo incoctum *laudant*. 24, 155. MART. 11, 98, 6 nec labra pingui delibuta -o.

deriv.: ceratura. *compos.*: incerare.

cerōda, cerōdia *v.* cirrodia.

cērofārium, -ī *n. si vera vox, fort. cf. c.* ceriforus *et c.* ceroferarius, *sed vide ne emendes* cerof(er)arium. *i. q. candelabrum.* SACR. Gelas. p. 145 acolytus cum ordinatur, ab episcopo quidem doceatur, qualiter se in officio suo agere debeat; sed ab archidiacono accipiat -um cum cereo, ut sciat se ad accendenda luminaria ecclesiae mancipari. MIRAC. Steph. 2, 2, 4 videre ... duo -a luminosa, pariter igne flammantia.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cērōferārius, -ī [*cf. c.* ceriforus. *Th.*]. *is qui cereos vel candelabra fert, acolytus.* GREG. TVR. glor. conf. 78 *var. lect. v. p. 861, 20.* ISID. orig. 7, 12, 29 acolythi graece, latine -i dicuntur a deportandis cereis, quando legendum euangelium est aut sacrificium offerendum (eccl. off. 2, 14, 1). *v. p. 861, 33.*

cerolïēnsis *v. nom. propr.*

cērōma, -atis *n.* κήρωμα. *inde a* SEN. phil. CHAR. gramm. I 42, 33 dicimus enim ... ceromatum, ceromatorum. GRAMM. VI 277, 7 similiter in genetivo quoque singulari o graecum in i latinum mutamus, ut ... κηρώματος ceromatis. *nota formam fem.*: ceroma, -ae: ARNOB. nat. 3, 23 *v. l. 34 et* HIST. Apoll. rec. A 13 *v. l. 26. abl. plur.* -is: PLIN. nat. 35, 168 *v. l. 16.* GLOSS. II 349, 23 κήρωμα (*cf.* III 216, 50 in -e ἐν τῷ κηρώματι [232, 19. 651, 10]). **1** *proprie i. q. unguentum*: PLIN. nat. 28, 51 *remedia* quae sunt e[t] -e permixta caeno, articulos tantum molliunt. 35, 168 plura ... non dicturus, non, Hercules, magis quam de terrae usu in -is, quibus *eqs.* MART. 4, 4, 10 -ata faece de Sabina. 4, 19, 5 seu lentum -a teris tepidumve trigona (*cf. Friedländer ad l.*). 7, 32, 9 nec in lento -e bracchia tendis. 11, 47, 5 cur Lacedaemonio luteum -e corpus perfundit gelida Virgine? 14, 50, 1 ne lutet immundum nitidos -a capillos. DIOSC. 1, 32 unguendo talis etiam virtus sordibus; cerome (caerome *al.*) cui additum cinere condylomata digitorum dissolvet. CAEL. AVR. chron. 2, 1, 34 -ata sub sole ignita. 4, 7, 102 vel -e aut pellibus vel arena litoris sole ignita (*cf.* 3, 2, 40). salut. praec. 35 qui locus exercitii utilis est ... aequali et molli -e stratus ... item inaequalia vel dura -ata contundunt supra colluctantes. HIST. Apoll. rec. A 13 docta manu -a fricavit regem tanta lenitate, ut de sene iuvenem redderet (rec. B -ate fricavit eum). *nota iocum*: SEN. epist. 57, 1 tantum luti tota via fuit, ut possim videri nihilominus navigasse; totum athletarum fatum mihi illo die perpetiendum fuit: a -e nos haphe excepit in crypta Neapolitana. **2** *translate*: **a** *palaestra aut locus unguendi*: SEN. dial. 10, 12, 2 qui in -e ... spectator (sectator *A*) puerorum rixantium sedet. PLIN. nat. 35, 5 palaestras athletarum imaginibus et -ata sua exornant. ARNOB. nat. 3, 23 curat (curae *codd.*) Mercurius -as. SCHOL. Stat. Theb. 6, 714 'nuda de plebe Laconum': sive a more -is ad certamina praeparata vel forti. 6, 721 'nudumque ad pectora pressit' ... poeta morem -is executus est describendo. HIER. epist. 57, 12 completur in me tritum vulgi sermone proverbium: oleum perdit et impensas, qui bovem mittit ad -a. **b** *i. unctio*: PLIN. nat. 29, 26 illa perdidere imperii mores, illa, quae sani patimur, luctatus, -ata ceu valetudinis causa instituta. IVV. 6, 246 endromidas Tyrias et femineum -a quis nescit. **c** *i. luctator*: MART. 5, 65, 3 castigatum Libycae -a palaestrae *Alcidae astra dedit.*

cērōmaticus, -a, -um [*κηρωματικός *a* κήρωμα. *Th.*]. *i. ceromate oblitus*: IVV. 3, 68 rusticus ... -o fert niceteria collo. CASS. FEL. 55 p. 144, 2 etiam et defricationibus -is et de ambulationibus et lavacris calidioribus ... omnino non prohibebis.

cerōnia, -um *v.* ceraunius *p. 856, 69. 81.*

cērōmatīta, -ae *m.*, κηρωματίτης. *cf. Blümner, der Maximaltarif des Diocletian p. 116 et Ruggiero, II 213.* EDICT. imp. Diocl. 7, 64 -ae in singulis discipulis menstruos *denarios.*

cēroplasta (-ēs?), -ae *m.*, κηροπλάστης. CASSIOD. in psalm. 32, 15 fingere enim dicimus -as, qui formulas quasdam ad operationis suae vota componunt.

(**ceros**) *inter coniunctiones rationales* VIRG. gramm. epist. 6 p. 171, 22. *cf.* 172, 4 *inter praepositivas coniunctiones.*

κηροφόρον **cērostatārium** GLOSS. III 368, 4. [*a* cerostatum. *Th.*]

***cērostatum**, -ī *n.* [*cf. c.* cera *et c.* sistere. *Th.*]. *candelabri genus; cf.* GLOSS. Pap. -a candelabra, vas ecclesiae, a cornibus dicta graece. *variae lectiones*: LIB. pontif. p. 54, 7 cir-. p. 89, 1 cereo-. p. 95, 8 cireo-. p. 95, 15 cyreo-. *semper leg. plur.* -a *praeter* LIB. pontif. p. 149, 10 *et* p. 170, 7 -os; *coniungitur plerumque cum* cant(h)ara; *ex. gr.*: p. 48, 9. 54, 7. 71, 19 *al.* LIB. pontif. p. 48, 9 canthara -a XII aerea (p. 71, 19. 84, 13. 89, 16. 95, 1. 99, 15). p. 54, 7 cantara cirostata in gremio bassilice argentea L (p. 89, 1. 95, 8. 131, 8. 170, 7 fecit et -os maiores ex argento). p. 63, 11 -a auroc(h)alca argento clusa sigillata XL (p. 97, 18).

cērōsus, -a, -um *a* cera. *i. cera abundans.* PLIN. nat. 32, 27 *fibrorum testes* Hammoniaci coloris esse debeant, circumdati liquore veluti mellis -i, odore graves *eqs.*

cerōta *v.* cirrodia.

***cērōtārium**, -ī *n.* [*a* cerotum (*gr.* κηρωτάριον). *Th.*]. *i. q. unguentum e cera factum cf.* ceratum *et* cerotum; *usitatissimum apud medicos. formae*: *dat. pl.* cerotalis: DIOSC. 2, 140. ceroterariis: CAEL. AVR. acut. exc. 21 p. 725. ceretaria: ORIBAS. syn. 5, 5. SORAN. p. 26, 16 (*in ruptionibus*) post aliquot dies partus -a imponimus, quae conficiuntur cera et oleo roseo. MARCELL. med. 35, 10 chalasticum Olympianum -um. THEOD. PRISC. eup. faen. 14 pini corticis combusti cinis mixtus -o ex oleo roseo. 23. 28 calcis flos -o mixtus (*om. b*). 33 absinthii herbae pulvis cum -o ... idem facit *saepissime.* log. 21 -a ... ex oleo cyprino ... adhibenda sunt. 38 utimur quoque etiam -o ex nardino oleo ... temperato *al.* DIOSC. 1, 18 aut -u(m) myrsinu(m) aut cyprinum. 1, 76 myrtinis -is admiscendus est. 2, 140 vulnera superscripta cerotalis utiliter miscetur. CAEL. AVR. acut. 2, 11, 80 vaporationes spongiarum atque -a. 2, 18, 112 illis quoque partibus ... -a ponenda. 3, 8, 88 usus -orum. chron. 1, 1, 15 -is atque malagmatis simplicibus utendum. 1, 4, 91 mollibus. 1, 5, 162 capiti atque sacrificatis locis -a apponenda. acut. exc. 21 p. 725 unguenda loca ex acopis vel ceroterariis. *saepe.* CASS. FEL. 2 p. 11 -o uteris. 10 p. 18 sic crassum -um miscetur. 74 p. 178 solubilia resolves et rasum -um aridis commiscebis *al.* ORIBAS. syn. 5, 5 non est alienum transactis primis (*post partum*) ceretaria ventri apponere ex oleo roseo confecta. 6, 45 deinde roseum aut mertitem -o facto cum spuma argenti et cerussa superponendus est.

cērōtica *gen. pl.* -ōn *n.*, *κηρωτικά; *cf.* κηρωτόν. CHIRON 915 -on compositiones.

***cērōtum**, -ī *n.* [κηρωτόν, κηρωτή, *mutatum a quibusdam in* ceratum, *v. s.* cero. *Th.*]. GLOSS. III 440, 47 κηρωτόν (441, 61). III 206, 42 cirota κηρωτή. *de orthographia v. l. 28. 31.*

i. q. ceratum: GARG. MART. med. 42 conteruntur *mala*, donec in -i lentorem mollescant. PLIN. med. 1, 3 ad cicatricem perducuntur hoc -o. PELAGON. 320 cum in modum -i fuerit factum. 457 veluti -um confice. VEG. mulom. 2, 7, 2 ceram oleo cyprino coniungis et linteolo inter auriculas ad -i instar imponis (CHIRON. 264). 2, 119, 5 decoques carbonibus lentis et ad -i mollitiem colabis (*cf.* CHIRON 409). 3, 28, 25 -um ad ulcera et strumas. CHIRON 474. 477. 586. 606. 848. 850. 867. 896. 915 *al.* ANON. med. ed. Piechotta 146 -um et pulpam sardinae calefacito. SORAN. p. 17, 9 -o etiam ex oleo viridi vel myrtino facto cutem ventris *gravidae* illinire. p. 27, 16 lapidem quoque ignarium bene tritum -o miscemus. p. 69, 18 PS. SORAN. epit. 71. PLAC. med. 8, 5 mixta omnia in se uteris -um. 16, 28 caprae -um factum. PS. APVL. herb. 75, 7 herba senecion tusa cum axungia vetere sine sale et factum quasi -um. DIOSC. 1, 19 *herba carpobalsamum* cerothis roseis mixta secundas mulierum deponit. 1, 107 cissea ... -is admixtum combustionibus medicatur (*cf.* 2, 165). 3, 32. 4, 82 aligsine ... podagricis medicatur cum ciroto cyprino. 5, 114 *et saepissime.* PS. DIOSC. herb. fem. 5 cum -o curat. CAEL. AVR. acut. 1, 11, 89 patientibus locis -um apponendum ex oleo dulci confectum. ORIBAS. syn. 1, 31 post haec -um de oleo roseo factum aut cum cerussa imponis (*cf.* 5, 6). syn. 2 add. p. 847 interea et his sucis rutae cum castorio facto -o superponis. syn. 6, 6 si ... calida natura fuerit homo ... melinum oleum pro nardino uteris. utere autem et hoc -o, quale est cera et narduae, qualia pondera. ISID. orig. 4, 12, 10 unguenta ... composita autem sunt, quae pluribus admixtis sunt, unde et nominis sui odorem non habent, quia obtinentibus aliis, quae admiscentur, incertum odorem ducunt, ut -um. *Goetz.*

cerreus, -a, -um *a* cerrus. *i. q. ad cerrum arborem pertinens.* PLIN. nat. 16, 25 proximam huic (*glandi querneae*) -am tradit Nigidius, neque ex alia solidiorem carnem, sed duram (COLVM. 9, 1, 5 *saltus* feracissimi querneae glandis et iligneae, nec minus *laudantur* -ae). 16, 230 Cato vectes aquifolios, laureos, ulmeos fieri iubet, Hyginus manubria rusticis carpinea, iligna, -a.

cerrinus (-a, -um) *a* cerrus. *i. q. cerreus.* PLIN. nat. 30, 92 quidam pectus eius (*vulturis*) bibendum censent in cer⟨r⟩ino calice *adversus comitialem morbum.*

cerrītulus, -a, -um *a* cerritus *deminutive.* MART. CAP. 8, 806 ain tandem, non dispensas in Ioviali cachinnos te movisse concilio verendumque esse, sub divom Palladiaque censura assimulare quemquam velut -um (cirriculum *et* cerricum *codd.*) garrientem? (*antea*: desipere vel dementire coepisti?).

1. cerrītus, -a, -um [*a* Ceres, *cf.* Δημητρόληπτος *et* Cererosus, larvatus. *Th.*]. *compar.*: CIC. *l. 79.* PRISC. gramm. II 139, 14 avitus, maritus, -us ab avo, mare, Cerere. 442, 4. 562, 17. PAVL. FEST. p. 54 -us furiosus (PORPH. Hor. sat. 2, 3, 277. GLOSS. V 276, 15). NON. p. 44 -i et laruati: male sani et aut Cereris ira aut larvarum incursatione animo vexati (*cf.* GLOSS. V 650, 16 -i: larvati, qui aut Cerere aut larva incursentur). SERV. Aen. 7, 377 lymphata: percussa furore lympharum, sicut -os a Cerere dicimus. SCHOL. Hor. sat. 2, 3, 278 -i dicuntur, quasi a Cerere icti, qui Cereris ira percutiuntur. GLOSS. παρεμμανής, παρεμφάρακτος. subinsanus ex commotione cerebri. insanus, a cerebro, quem non habet sanum. insanus vel loquax vel Cererem (ecitrem *cod.*) habens. multum habens frumentum (*sc. Cererem*). versutus. II 562, 18 παρεμμανής, παρακεκακωμένος: subinsanus, -us, garriosus. *nota*: MART. CAP. 5, 509 alucinari et -um et capperratum similiaque praetereuntes (*quasi verba vetera*) utemur his, quae consuetudo recipiet. [*it. sept.* cerit. *M.-L.*] *v. etiam Haupt, opusc. II 364 sqq.*

PLAVT. Amph. 776 quin tu istanc iubes pro -a circumferri? (*syn.* laruarum plena est). Amph. frg. 8 tu certe aut laruatus aut -us es (Men. 890 quid esse illi morbi dixeras? ... num laruatus aut -us?). Poen. 528 neque nos populus pro -is insectabit lapidibus. Rud. 1006 quaeso sanus es? :: elleborosus sum. :: at ego -us. CIC. Att. 8, 5, 1 etsi solet eum, cum aliquid furiose fecit, paenitere; numquam autem cer⟨ri⟩tior (*suppl. Bose*) fuit, quam in hoc negotio. HOR. sat. 2, 3, 278 Hellade (*amata*) percussa Marius cum praecipitat se, -us fuit, an commotae crimine mentis absolves hominem et sceleris damnabis eundem, ex more imponens cognata vocabula rebus? SVET. Aug. 87 *Augustus litteris autographis* pro -o vacerrosum *scripsit.* SER. SAMM. 93 illotis etiam lanis suffire memento -um.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

deriv.: cerritulus.

? **2. cerritus** nomen avis GLOSS. V 521,20 (565,4). *κορυδός Bücheler*, 'ciris?' *Götz*.

[**cerrōnēs** leves et inepti, a cratibus dicti *eqs.* PAVL. FEST. p. 40, *errore, ut videtur, pro* gerrones, *nato fort. ex antiquae orthographiae litterarum* c *et* g *commutatione? v. s. v.* gerro.]

cerrus, -ī *f.* [*fortasse i. q. hibern.* cerr '*distortus*'. *Th.*]. *nomen arboris*; GLOSS. II 100,6 πετρὶς, δένδρον. [*val.* cer, *it.* cerro. *M.-L.*] VITR. 2,9,9 -us [quercus] fagus, quod pariter habent mixtionem umoris et ignis et terreni, aeris plurimum, per huius raritates umores penitus recipiendo celeriter marcescunt (PLIN. nat. 16,218). 7,1,2 de -o aut fago seu farno nullus *clavus* ad vetustatem potest permanere (CET. FAV. 19 p. 301,26). COLVM. 7,9,6 convenientissima *sunt suillo pecori*, quae *loca* vestiuntur (vertuntur *SA*) quercu subere fago -is ilicibus *eqs.* PLIN. nat. 16,17 quartam vero generis eiusdem (*glandiferi*), quae -us vocatur, ne Italiae quidem maiore ex parte nota⟨m⟩ esse. 16,18 glandem .... ferunt robur quercus aesculus -us ilex suber. 16,20 -o tristis *glans*, horrida echinato calyce, ceu castaneae. 24,13 -i folia et cortex et glans siccat collectiones suppurationesque, fluctiones sistit *eqs.* 1,24,7. PALLAD. 1,8,3 de -o aut fago aut farno diutissime tabulata durabant (*at cf. l. 11*).

? **cers,** cerem, o cers *inter* nomina quibus nominativus et accusativus et vocativus *solus est* VIRG. gramm. epit. 5 p. 36,23. *hariolari videtur.*

? **cersina** POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544,15 *inter* nomina natantium. *an i. q.* χερσίνη*?*

? **cersonius** (-a, -um). CHIRON 90 quorum *iumentorum* lumbi convulserint, posterioribus summis ambulabit et capita ungularum trita habebit et -us ambulat. cernulus *Bücheler*, cernuosius *Oder*, cessorius *Götz*.

[**cersum** (caesus? *Götz*): interfectus est GLOSS. V 565,13.] *Mbr.*

certābundus, -a, -um *a* certare. *i. q. certans.* APVL. apol. 22 Diogenes . . . Cynicus cum Alexandro magno de veritate regni -us baculo vice sceptri gloriabatur.

***certāmen,** -inis *n.* [*a* certare. *Th.*]. GRAMM. suppl. 75,6 ab infinitivo futuro derivantur verbalia nomina ... in men: ... flo flatum ire flamen ... sic -n. *legitur inde a* PLAVTO; *frequentant* CIC. (*61ies*), SALL. (*14ies*), VERG. (*39ies*), OV. (*42ies*), LIV. (*569ies*), VAL. MAX. (*26ies*), PLIN. nat. (*37ies*), SIL. (*91ies*), TAC. (*60ies*). NON. p. 195 -n generis est neutri. GRAMM. suppl. 42,10 sic declinandum est ... bitumen -n crimen. GLOSS. ἀγών, ἔρις, φιλονικία; quod certo fit loco; conflictum contentionem; sine -e: sine viribus. ISID. orig. 18,25 quae Latini -a, Graeci ἀγῶνας vocant, a frequentia qua celebrantur. DIFF. ed. Beck p. 41,3 inter bellum et proelium et pugnam et -n et aciem: ... -n virtutis loco ponitur; acies instructio exercitus *eqs.* p. 45,20 inter -n et contentionem: -n virtutis aemulatio est, contentio altercantium est. DIFF. gramm. VII 532,11 certationem et -n: certatio est administrantium, -n operis.

I *proprie de statu et actione aemulandi*: **A** ***strictiore sensu***: **1** *generaliter*: PLAVT. Bacch. 399 nunc ... specimen specitur, nunc -n cernitur, sisne necne ut esse oportet (Cas. 516 nunc specimen specitur, nunc -n cernitur). CIC. leg. agr. 2,98 ad -n dignitatis (off. 1,38 cum altero -n honoris et dignitatis est, cum altero capitis et famae. Sull. 49 honoris erat -n. Lael. 34 in optimis quibusque honoris -n et gloriae. LIV. 37,53,7 *v. p. 880, 17*). Flacc. 92 magnum erat ei -n (*bibendi*) propositum, magna cum Graecis contentio (LYGD. 6,11 si quis vini -n mite recusat. PLIN. nat. 14,140 quae in bibendo -a! 36,156). CIC. fin. 5,71 si *motus fortunae mutationesque rerum in* virtutis -n venerint (LIV. 10,23,7. 37,54,19 *v. p. 880, 18*. TAC. hist. 3,11 ut olim virtutis modestiaeque tunc procacitatis et petulantiae -n erat. CLAVD. 3,297 -n sublime diis, sed moribus impar, virtutum scelerumque fuit). CIC. Tusc. 5,78 mulieres ... in India, cum est communis earum vir mortuus, in -n iudiciumque veniunt, quam plurimum ille dilexerit (VAL. MAX. 2,6,14 MELA 1,94). off. 3,86 quicum laudis -n fuisset (PANEG. in Mess. 88 VAL. MAX. 5,2,9 PHAEDR. 5,5,7 CARM. epigr. 1077). Q. CIC. pet. 12 non difficile erit -n cum his competitoribus. SALL. Catil. 7,3 gloriae maximum -n inter ipsos erat (*v. l. 55*. Iug. 41,2 neque gloriae neque dominationis -n inter cives erat. LIV. 30,40,8 qui gloriae eius -n cum Scipione, praeterquam quod iniquum esset, etiam impar [CLAVD. 3,297 *v. l. 61*] futurum cernebat). VERG. Aen. 3,128 nauticus exoritur vario -e clamor (CARM. epigr. 1552ᵃ, 27). VERG. Aen. 5,197 olli -e summo procumbunt (11,891 PETRON. 88. 124 PLIN. nat. 3,60 HOMER. 560. AVG. serm. ed. Mai 115 ut a torpore et neglegentia ad summum -n operis dei ... transitum faciamus). PROP. 3,3,19 -n habent leti, quae viva sequatur coniugium. OV. am. 2,2,61 quid dispar -n inis? 2,10,29 quem Veneris -a mutua perdunt (SEN. contr. 2,5,7). epist. 15,69 -a siste dearum, vincere quae forma digna sit una duas. 16,139 si tu venisses pariter -n in illud (CIC. fin. 5,71 *v. l. 58*. Tusc. 5,78 *v. l. 62*. OV. Pont. 2,2,89 PLIN. nat. 34,53). 19,165 dissimili -a mente subimus. fast. 2,731 studiis -a crescunt. Pont. 2,2,89 venit in -n amoris (3,2,89 dum peragunt iuvenes pulchri -n amoris). NVX 8 -n fertilitatis erat. LIV. 1,57,7 -e accenso. 1,57,10 muliebris -is laus. 6,24,10 neque apud duces neque apud milites remittitur a summo -e animi. 24,5,8 -e ac studiis ... in se convertebant animum adulescentis (TAC. ann. 3,43. HIER. epist. 49,2 diverso quidem studio, sed pari -e in vulgus nostra disseminant). 25,5,3 tres ingenti -e petierunt (26,51,8 CVRT. 7,6,26. 9,4,13 SEN. dial. 4,9,1 TAC. hist. 1,57. RVFIN. hist. mon. prol. ad aemulationem ... virtutum -n ingens exercent et agones). LIV. 25,5,4 hic senes honoratosque iuvenes in eo -e vicit. 26,36,8 ut voluntaria collatio et -n adiuvandae rei publicae excitet ad aemulandum animos. 26,36,11 tanto -e iniecto. 26,44,11 ipsa festinatione et -e alii alios impediunt. 27,50,9 tantoque -e ac tumultu populi ad fores curiae concursum est. 28,21,4 aemulatio et -n (28,40,12 -a ... atque aemulationes. 28,42,10 nunc illos aemulatio inter sese et omnes causae -um acuunt. QVINT. inst. 10,5,5). LIV. 29,37,11 foedum -n inquinandi famam alterius cum suae famae damno factum est exitu censurae (TAC. hist. 1,60). 29,37,16 pravum -n notarum inter censores (TAC. hist. 2,5. 4,48. 78). 34,4,14 vultis hoc -n uxoribus vestris inicere. 36,25,4 proposito -e (CIC. Flacc. 92 *v. p. 879, 56*. SEN. benef. 1,4,3). 37,53,7 in -e ... amicitiae vestrae, benevolentiae erga vos, honoris (VAL. MAX. 6,8,5). 37,54,19 certare pro -e cuiuslibet bonae artis ac virtutis. 45,21,7 inter praetorem tribunosque omnia intempestive agendi -n erat. GRATT. 278 haec in -a. VITR. 7,3,10 ad -n. SEN. contr. 9,2,8 illud dedecoris -n, praetorne se mollius moveret an meretrix. 9,4,14 -n erit in uno homine, utrum plus posset natura an tyrannus. 10 praef. 12 cum Basso -n illi fuit. VELL. 1,12,7 odium -bus ortum. 2,79,1 -bus atque exercitationibus praefectus est M. Agrippa. VAL. MAX. 3,7,11 quia ibi voluminum, non imaginum -a exercebantur. 4,5,3 quod tanti viri sanguinem clientelamque comitiali -e confuderat. 5,7 ext. 2 tam egregium -n. 8,7 ext. 12 Sophocles ... gloriosum cum rerum natura -n habuit. 9,12 ext. 5 cum in -n tragoediam demisisset. SEN. dial. 11, 19,5 quanto ingeniorum -e celebraretur uxor. benef. 3,36,2 unde -n tam optabile? 3,36,3 nec desunt tam pulchro -i duces (*syn.* contentio). 6,30,5 adulandi -n est (PLIN. paneg. 54 quod in curiam non ad -n adulationum, sed ad usum munusque iustitiae convenimus). clem. 1,11,1 si in -n iuvenilium annorum deduxerit eius senectutem plus quam maturam. nat. 4 praef. 18 in tanto avaritiae -e. CVRT. 10,5,9 -n quoddam maeroris edebant. COLVM. 1,9,8 cum -e opus excitetur. MELA 1,94 vetere divarum -e et iudicio. 2,19 magno -e. PETRON. 109 epulae ... ad -n prolatae. PLIN. nat. 1,35,35 picturae primum -n. 3,60 hoc quoque -n humanae voluptatis (*i. e. locus certaminis cf.* FLOR. epit. 1,11,3 ideo Liberi Cererisque -n dicitur). 15,8 reliquum -n (*de olivarum bonitate*) inter Histriae terram et Baeticae par est (TAC. hist. 1,32 HIER. epist. 49,2 *v. supra l. 2*). 16,95 variis colorum picturis in -n usque luxuriant. 20,149 *menta* voci suco utilis, sub -e dumtaxat. 34,93 tot -um tantaeque dignationis simulacrum id fuit. 35,64 descendisse hic in -n cum Zeuxide traditur. 35,161 ostenduntur amphorae duae propter tenuitatem consecratae discipuli magistrique -e, uter tenuiorem humum duceret. 36,64 trabes ex eo (*syenite*) fecere reges quodam -e. 36,34 parentum hi -n de se fecere (LIV. 29,37,11 *v. supra l. 13*). VAL. FL. 3,470 instaurant primi -a ... Eurytus et ... Idas. 3,475 quisnam hos vocat in -a fluctus? SIL. 1,184 Hannibalem voce atque alacri -e poscit. 3,413 sueto -e nandi. 5,663 primores iuvenum ... super ... membra ducis ... -e magno ... iniecere manus. 7,440 sacrae -a formae (STAT. Ach. 2,51 formae -a solvere). 10,535 funereas tum deinde pyras -e texunt. 11,72 vocumque tremit -e templum. 13,135 laeto iuvenum -e. 15,126 cum docilis nostris magno -e Roma serviet imperiis. 16,470 haud parvo -e. 16,606 nos invidiae -e ... laudibus obtrectare. STAT. Theb. 3,117 miserabile ... -n (12,34). 12,662 -nque immane viris, quo concita tendant agmina. silv. 5,3,125 pendet in ambiguo geminae -e terrae. QVINT. inst. 6,4,21 patronorum inter se -n. 12,6,1 cum satis in omne -n virium fecerit. TAC. hist. 1,38 hoc solum erit -n, quis mihi plurimum imputet. 4,18 oppidano -e aemulus Civili. ann. 1,54 ludos ... turbavit discordia ex -e histrionum. 3,12 contumacia et -bus asperavit iuvenem. 12,64 -n acerrimum, amita potius an mater apud Neronem praevaleret. 14,12 miro ... -e procerum decernuntur supplicationes. PLIN. epist. 3,9,8 nobis tamen nullum -n, nulla contentio (CIC. Flacc. 92 *v. p. 879, 56*. PORPH. Hor. carm. 3,20,11—12 puerum arbitrum -is esse dixit et palmam contentionis ipsius calcare). PLIN. epist. 7,7,2 certatque tecum honestissimo -e mutuae caritatis. 7,9,4 multos videmus eiusmodi -a sibi cum multa laude sumpsisse. paneg. 79 pietati senatus cum modestia principis felix speciosumque -n. TERT. patient. 10 penes veritatem -n redarguitur malignitatis. ANTH. 466,13 iam sibi quisque deos avido -e fingit. SOL. 5,15 inter Catinam et Syracusas -n est de illustrium fratrum memoria. 27,36 de gemma heliotropio inter Aethiopiam Africam Cyprum -n fuit, quaenam mitteret generis huius eminentissimam. VOPISC. Tac. 1,1 habito inter senatum exercitumque Romanum non invido, non tristi, sed grato religiosoque -e. ARNOB. nat. 5,9 Iovis ad obscaeni -is (*i. concubitus*) expeditionem parati. IVST. 43,2,8 *Romulo et Remo* adultis inter pastores de virtute cotidiana -a. AVSON. 191,25 vidimus et quondam tabulae -e longo omnes ... enumerasse bolas. 287,4 has furor ambitionis in -n agit vitiorum. 400,2 contendentium -n oppressit. CLAVD. carm. min. 30,204 posito -e nautae contenti meliore manu seseque pavere confessi. AVG. epist. 130,31 orate certatim concordi sanctoque -e. CARM. de Iona 37 una

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ratis -n erat caeloque fretoque. ALC. AVIT. carm. 6, 303 incubuere duo studii -e vernae.

2 *speciatim de ludis gymnicis, musicis, circensibus* (*de re cf. Ruggiero, Diz. epigr. II 213; Daremberg-Saglio, II 1080—1086; Friedländer, Sittengeschichte* II^6 *630. 634 sqq.; Pollack, PW. III 1986; P. J. Meier, PW. I 836—867*): RHET. Her. 4, 47, 60 in -e currendi. CIC. inv. 2, 2 ex gymnico -e (FEST. p. 217 PHAEDR. app. 11, 1 MELA 2, 42 SEN. dial. 4, 14, 3 PLIN. nat. 35, 75. SVET. Aug. 98 quinquennale -n gymnicum honori suo institutum. Nero 53. PROB. Verg. georg. 3, 19 quinquennalia -a gymnica. CORP. III 295 gumnicum. 6829). CIC. fin. 5, 61 quanta studia decertantium sunt, quanta ipsa -a! Tusc. 2, 62 qui in id -n (*syn.* ludi gymnici) descendunt (VAL. MAX. 8, 7 ext. 2. 13 PLIN. nat. 21, 7 VLP. dig. 3, 2, 2, 5. HYG. fab. 9, 1 p. 87, 15 *syn.* in athlo funebri). CATVLL. 64, 340 vago victor -e cursus (OV. ars 1, 629 met. 7, 792. 10, 560 SEN. benef. 2, 25, 3). VARRO rust. 3, 9, 5 galli in -e pertinaces. VERG. catal. 9, 29 -n equorum (OV. ars 1, 135 TAC. ann. 14, 21. COD. Theod. 2, 8, 23 [*a. 399*] nec ludi theatrales nec equorum -a nec quicquam . . . spectaculorum . . . celebretur. VAL. CEM. hom. 10, 4). VERG. georg. 2, 530 pecorisque magistris velocis iaculi -a ponit in ulmo. 3, 103 cum praecipiti -e campum corripuere ruuntque effusi carcere currus (Aen. 5, 144 non tam praecipites biiugo -e campum corripuere ruuntque effusi carcere currus). Aen. 5, 66 prima citae Teucris ponam -a classis. 5, 114 prima pares ineunt . . . -a . . . quattuor . . . carinae (OV. met. 10, 177 latique ineunt -a disci. LIV. 7, 33, 2 in ludo militari, cum velocitatis viriumque inter se aequales -a ineunt. VAL. MAX. 9, 11 ext. 1 PLIN. paneg. 13). 5, 286 hoc pius Aeneas misso -e tendit gramineum in campum (5, 545 HOMER. 1013 AVSON. 444, 5). 5, 493 navali Mnestheus -e victor (HYG. fab. 273 p. 148, 14). 5, 596 hunc morem cursus atque haec -a primus Ascanius . . . rettulit. 5, 603 hac celebrata tenus sancto -a patri (SCAEV. dig. 33, 1, 21, 3. PAPIN. dig. 31, 77, 33 -is formam quam celebrari singulis annis voluit [= COD. Iust. 6, 25, 9, 1]. PHYSIOGN. 131). VERG. Aen. 6, 172 dum *Misenus* . . . cantu vocat in -a divos, aemulus exceptum Triton . . . virum . . . immerserat. 7, 523 -e agresti. HOR. ars 84 equum -e primum. OV. met. 1, 446 instituit sacros celebri -e ludos (SIL. 15, 207). 5, 301 istae . . . victae -e. 5, 314 dirimant -a nymphae. 5, 337 dedimus summam -is uni. 10, 572 ea lex -is esto. 10, 584 cur -is huius intemptata mihi fortuna relinquitur? 11, 156 iudice sub Tmolo -n venit ad impar (CALP. ecl. 2, 9). 12, 304 quique pedum nuper -e vicerat omnes. 12, 553 vasto -e tendunt. 13, 159 operum quoniam nudum -n habetur. Pont. 1, 4, 15 ad circi -a (SEN. dial. 9, 9, 3). LIV. 10, 2, 15 monumentum navalis pugnae . . . quotannis sollemni -e navium . . . exercetur (TERT. scorp. 6 agonas istos, contentiosa sollemnia et superstitiosa -a Graecorum et religionum et voluptatum. VEG. mil. 4, 39). LIV. 33, 32, 1 -a omnis generis artium viriumque et pernicitatis visuntur. 39, 22, 2 athletarum . . . -n (VELL. 2, 123, 1 athletarum -is [-i *Cellarius*] ludicro. VAL. MAX. 2, 4, 7). 40, 6, 6 regii iuvenes duces ei ludicro -i dati (40, 7, 3. 42, 63, 2 FEST. p. 274 VELL. 1, 8, 1 MELA 2, 5 SEN. Ag. 935 TAC. hist. 3, 83 HYG. fab. 273 p. 148, 14 MACR. sat. 5, 2, 15). LIV. 40, 13, 6 pertinaci -e et concursu. 40, 14, 2 in iuvenali armorum -e. 45, 33, 5 non scaenicum magis ludicrum, non -a hominum aut curricula equorum. PAVL. FEST. p. 99 qui in prato cursu aut viribus contendebant, cum superati erant, ex eo solo, in quo -n erat, decerptam herbam adversario tradebant. VELL. 1, 8, 2 quo quidem in ludicro omnisque generis -um Hercules victor extitit. 2, 56, 1 magnificentissimis gladiatorii muneris, naumachiae et equitum peditumque, simul elephantorum -is spectaculis. VAL. MAX. 8, 15 ext. 4 cum ad Olympia filium Euclea -n ingressurum adduxisset. PHAEDR. app. 19, 5 ut grata ludis redderent -a. SEN. dial. 2, 9, 5 in -bus sacris (COLVM. 3, 9, 5. 6, 27, 1 circo sacrisque -bus equos praebet [PELAGON. praef. 1] PLIN. nat. 7, 97. 16, 10. 19, 158. 21, 4. 29, 106. 34, 16 QVINT. inst. 2, 8, 7. 3, 7, 4. 9, 4, 11 TAC. ann. 14, 21 GELL. 5, 9, 6 VLP. dig. 3, 2, 4 pr. MOD. dig. 27, 1, 6, 40 PANEG. 3, 3. 4, 13 LAMPR. Alex. 42, 2 FIRM. math. 3, 10, 3. 3, 12, 5 *bis.* 4, 4, 19 sacri -is palmas coronasque largitur aut sacris -bus facit esse praepositos. COD. Iust. 10, 54, 1 [*Diocl. et Maximiani*]. AVG. rhet. 17 p. 147, 26. CORP. III 296 [= 6835] certam(inis) sacr(i). 297 [= 6837]. 6836. IX 2860 *bis.* X 515). SEN. benef. 5, 2, 2 in -bus ad spectaculum editis (SVET. Dom. 4 ederentque eximias venationes et scaenicos ludos, superque oratorum ac poetarum -a. SOL. 1, 28. CORP. II 13 edito Barcarum -e et pugilum sportulis. *adde p. 882, 56*). CVRT. 9, 7, 18 cum etiam acrius -n exposcerent. COLVM. 8, 2, 5 qui ferocissimum quemque alitem -bus et pugnae praeparabant. LVCAN. 1, 180 annua . . . -a (STAT. silv. 3, 1, 45). PLIN. nat. 35, 95 equus pictus in -e. SIL. 14, 136 pigro luctandi studio -n in umbra molle pati docta. 14, 648 sacros iuvenum -e lucos. 16, 312 inde refert sese circo et -a prima incohat ac rapidos cursus proponit equorum (QVINT. inst. 4, 1, 2 legitimum -n). 16, 322 quatitur -e circus certantum. 16, 409 rabidi -is. 16, 457 laeta ad -a plantae. 16, 528 hinc graviora virum -a, comminus ensis destrictus bellique feri simulacra cientur. HOMER. 262 ludorum . . . vario in -e vis. STAT. Theb. 4, 185 qui non -a Phoebi nosset et illustres Satyro pendente Celaenas. 6, 369 -is . . . quadriiugi. 6, 924 -a festa. silv. 2, 4, 19 Aonio versae -e picae. 3, 1, 154 proprii -is actus invicta dignare manu. 5, 3, 134 ad patrii raperis -a lustri. QVINT. inst. 2, 8, 3 cui quisque -i praeparandus sit. 2, 17, 8 -a quoque proposita eloquentiae inter iuvenes. 9, 1, 20 in armorum -e (9, 4, 8). 10, 1, 4 quo genere exercitationis ad -a praeparandus sit. 10, 1, 66 correctas eius fabulas in -n deferre. 10, 3, 6 in -e saliendi. 12, 2, 12 in ipso luctandi -e (TAC. hist. 2, 68). TAC. dial. 5 eiusmodi -um rudem Helvidii sapientiam. 13 licet illos *oratores* -a et pericula sua ad consulatus evexerint. ann. 14, 20 quinquennale ludicrum Romae institutum est ad morem Graeci -is (14, 21 SVET. Aug. 45 Ps. CYPR. spect. 4). 15, 23 -n ad exemplar Actiacae religionis decretum. 16, 4 propinquo iam lustrali -e. PLIN. epist. 8, 20, 7 inter se maiores minoresque quasi cursum -nque desumunt (9, 6, 2). 10, 118, 1 pro iselasticis -bus (10, 118, 2 TRAIAN. Plin. epist. 10, 119). SVET. Tib. 42 boleti et ficedulae et ostreae et turdi -n. Cal. 20 hic -n quoque Graecae Latinaeque facundiae *edidit,* quo -e ferunt victoribus praemia victos contulisse. Claud. 11 comoediam . . . Graecam Neapolitano -e docuit. 21 quadrigarum -a (HYG. fab. 274 p. 149, 15). Nero 12 quinquennale -n (Aug. 98 *v. p. 881, 8.* Dom. 4 quinquennale -n Capitolino Iovi triplex. vita Lucani p. 50 PROB. Verg. georg. 3, 19 SPART. Hadr. 27, 3 AMM. 29, 1, 39. CORP. III 296 [= 6835] agonothet(ae) perp(etuo) certam(inis) q(uin)q(ennalis) talant(iaei). 297 [= 6837]. 6836 talant(iaei). 7086 -n quinquennale ⟨εἰσελαστικόν c⟩onstitutum. VI 10047 sacro quinquennalis -is. XII 3232. INSCR. numm. Cohen I p. 282 n. 47 [*Neron.*] cer(tamen) quinq(ennale) Rom(ae) co(nstitutum)). SVET. Nero 22 -a deinceps obiit omnia. 24 ne ob delictum -e summoveretur. Vit. 4 -i Neroneo. 13 Capitolino -e. GELL. 10, 18 *tit.* deque eo -e, quod apud Mausoli sepulcrum a scriptoribus inclutis decertatum est. 10, 18, 5 agona id est -n laudibus eius dicendis. 15, 20, 3 in -n *Olympiae* . . . receptus non est, post Eleusinio et Theseo -e pugnavit et coronatus est. 17, 4 *tit.* in -bus comoediarum superatus est (17, 4, 1 in -bus comoediarum . . . saepenumero vincebatur). APVL. flor. 3 p. 16 illum -e superatum. 9 p. 32 -e Olympio (SOL. 1, 28. 1, 74. IVST. 7, 2, 14 ut etiam Olympio -e vario ludicrorum genere contenderet. 12, 16, 6 -is Olympici. AMM. 29, 1, 25 AVG. civ. 18, 17. MVTIAN. Chrysost. hom. 14, 4 Olympiaca -a. 17, 4 in Olympiacis -bus). VLP. dig. 9, 2, 7, 4 si quis in colluctatione vel in pancratio vel pugiles dum inter se exercentur alius alium occiderit, si quidem in publico -e alius alium occiderit. MARCIAN. dig. 33, 1, 24 -is Chrysanthiani. CHAR. dig. 50, 4, 17 mastigophori . . . , qui agonothetas in -bus comitantur. CARM. epigr. 251, 1 litoribus vestris quoniam -a laetum ex(h)ibuisse iuvat (SERV. georg. 3, 498 CASSIOD. var. 1, 32, 3). PORPH. Hor. carm. 4, 2, 17—18 ex -e sacrorum agonum. 4, 3, 10 quadrigali -e. epist. 1, 19, 46 significat multos aemulos omissa arte, de qua -n est, aliter laedere non caventem, ut qui in luctatione unguem imprimit ad lacerandum adversarium. SOL. 1, 77 victor ille omnium -um obiit. 7, 6 in cer⟨ta⟩mine (*N*, termine *S*) Siculo idem Arion victor scribitur. 40, 8 sacrilegi -is factum et audaces in deum tibias testatur non procul vallis. LAMPR. Comm. 11, 10 gladiatorium etiam -n subiit (ARNOB. nat. 6, 12). Heliog. 6, 3 primo in -e curuli (AMM. 21, 10, 2 edito postridie curuli -e. AMBR. apol. Dav. 1, 9, 46 MACR. 5, 13, 3). 14, 5 -n aurigandi parans. FIRM. math. 4, 4, 1 athleticis -bus degustatos (EVSTATH. Bas. hex. 6, 1 p. 919^{D}). AVSON. 93, 7 -e luctae. DICT. 3, 18 *columbae* contingendae -n maximum. 3, 19 caestibus reliquoque manuum -e . . . Aiax . . . palmam refert. 4, 19 lacessit . . . sagittario -e. AMM. 14, 7, 3 in circo -bus pugilum . . . laetabatur (MACR. sat. 5, 7, 4 CORP. VIII 1323). 21, 6, 3 cum -n opinatum emitteretur. SCHOL. Verg. Veron. georg. 3, 7 equestri -e. ecl. 3, 31 quod praemium ad -n exhibeas. 7, 24 quae voveant -n agentes. COD. Iust. 19, 42, 1 (*imp. Diocl. et Maximiani*) in -is editione. PELAGON. 256 id equi curules frequenter in -e patiuntur. HYG. fab. 165 p. 19, 9 ut Apollinem ad citharae cantum in -n provocaret. 185 p. 117, 7 prius in -e cursu cum ea contenderet. COD. Theod. 15, 5, 2 pr. (*a. 386*) nullus omnino iudicum aut theatralibus ludis aut circensium -bus aut ferarum cursibus vacet (2, 8, 20 [*a. 392*]). CLAVD. 28, 491 exere nunc doctos tantae -a laudis, Roma, choros. AVG. civ. 3, 14 (*de bello*) quo modo . . . gloriosum alterius matris, alterius filiae civitatis inter se armorum potuit esse -n. *ibid.* nec amphitheatro cingebantur illa -a, sed universo orbe et tunc vivis et posteris. MACR. sat. 5, 7, 4 cursorum -n utrobique simile. MART. CAP. 9, 925 agonas acuere -nque membrorum nunc quoque compertum. MARCELL. chron. II p. 102, 32 solium ob aspicienda probandaque in circo -a structum. VAL. CEM. hom. 10, 4 canibus acta -a. SIDON. epist. 2, 2, 14 carminum -bus. EVGRAPH. Ter. Phorm. 12 omnis . . . palma, omnis victoria, omne -n in ipsa fabula continetur. CASSIOD. var. 11, 35, 1 si ferarum -n inhonestum velociter solet coronare victores. ISID. orig. 18, 58 de ferali -e. ferarum pugna est emissas bestias iuvenes excipere et pugnare adversus eas, ultroneo funere certare, non crimine, sed furore. CORP. II 4136 agonothetae -is pentaheterici. VI 10048 -e ad (sestertium) L (milia) in Albigeio victor eminuit et sine flagello alis -bus . . . ⟨vicit⟩. 33973 -e Massiliensi. 33976 d hic tertio -is lustro inter Graecos poetas . . . professus. EPIST. procur. de aq. Sald. (Corp. VIII 2728) 48 -n operis inter classicos milites et gaesates dedi. TAB. devot. Audollent 250^{b}, 6 in omnem proelium evanescat, in omni -e ruat. *nota metonymice*: VERG. ecl. 7, 16 -n erat Corydon cum Thyrside magnum (*cf.* SERV. *ad l.*).

B *latiore sensu*: 1 *de proeliis et bellis*: RHET. Her. 4, 9, 13 si totum -n in uno proelio positum putarent (CAES. Gall. 3, 14, 8 reliquum erat -n positum in virtute. civ. 1, 70, 1). CIC.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Catil. 3, 25 in eiusmodi -e ac proelio. Mur. 63 quid? illam pugnam navalem ad Tenedum...mediocri -e et parva dimicatione commissam arbitraris? rep. 2, 13 cum . . . proelii . . . -n varium (CVRT. 8, 14, 28 *v. infra l. 60*) atque anceps fuisset (BELL. Alex. 15, 16 minime . . . par erat proelii -n). div. 1, 95 in bello multo . . . magis, quo maius erat -n et discrimen. off. 3, 86 cum... de imperio -n esset cum rege generoso ac potenti. carm. frg. 29, 7 nos grave (VOPISC. quatt. tyr. 15, 2 *v. infra l. 39*) -n belli cladem que tenemus (PLANC. Cic. epist. 10, 18, 2 a -e belli necessarii. CATVLL. 64, 394 in letifero belli -e. LVCR. 1, 475. 2, 6 belli -a magna. 5, 1296. VERG. Aen. 10, 146 illi inter sese duri -a belli contulerant. HOMER. 526 VAL. FL. 6, 376 STAT. Theb. 4, 666. 5, 690. IVST. 3, 1, 11 belli -n anceps. VEG. mil. 1, 1 AMBR. in psalm. 39, 4). CAEL. Cic. epist. 8, 11, 3 ad extremum -n rem deducere (TAC. hist. 15, 27 AVG. civ. 3, 14). CIC. rep. 2, 13 *v. l. 3.* LVCR. 4, 843 conferre manu -a pugnae (VERG. Aen. 10, 146 *v. l. 10* CIRIS 358 LIV. 36, 19, 12). CAES. Gall. 5, 44, 14 in contentione et -e. civ. 1, 46, 4 vario -e pugnatum est (SALL. epist. Mithr. 7 OV. epist. 15, 359). 1, 51, 5 dum pari -e res geri potuit (BELL. Alex. 15, 16 *v. l. 4.* LIV. 10, 13, 4 haudquaquam pari defungendum esse -e. 21, 5, 13. 22, 18, 3 SIL. 5, 547). HIRT. Gall. 8, 9, 1 -is periculo. 8, 28, 4 fit proelium acri -e. BELL. Alex. 15, 7 omne -n in virtute constitit. SALL. Catil. 33, 4 quarum rerum causa bella atque -a omnium inter mortales sunt. Iug. 13, 4 ubi res ad -n venit. 49, 2 cum eis -n fore. 54, 5 iniquum -n sibi cum hostibus. or. Macri 4 -is adversa pro libertate potiora esse forti viro quam omnino non certavisse. NEP. Them. 6, 3 de principatu sibi cum iis -n fore. VERG. Aen. 8, 639 inter se posito -e reges . . . stabant (LIV. 37, 45, 9 TAC. hist. 2, 37). 8, 700 saevit medio in -e Mavors (LIV. 25, 30, 11). 9, 723 duro in -e (SOL. 45, 9 CLAVD. 28, 3, 11). 11, 221 solum posci in -a Turnum (11, 434. 12, 467). 11, 780 ex omni -e pugnae (LVCR. 4, 843 *v. supra l. 14.* VERG. Aen. 12, 598 OV. met. 12, 180 VAL. MAX. 3, 2, 21 SIL. 5, 574. 9, 370. 11, 336. 12, 297. 17, 546 HOMER. 562). VERG. Aen. 12, 39 cur non incolumi *Turno* potius -a tollo? 12, 73 duri -a Martis (12, 790 PANEG. in Mess. 98 OV. met. 8, 20 SIL. 12, 274. 15, 440. 823. 16, 203. DRAC. satisf. 208 -a Martis horrida concurrens). CVLEX 82 nec tristia bella nec funesta timet validae -a classis. 316 obiectoque dabat clipeo -a. AETNA 17 ultima quis tacuit iuvenum -a Colchos? HOR. carm. 4, 14, 17 spectandus in -e Martio (VAL. MAX. 1, 1, 2). epist. 1, 10, 35 in -e longo (LIV. 10, 14, 17. 10, 28, 3. 30, 10, 7. 30, 18, 15. 37, 38, 4 SIL. 4, 620. 10, 326. VOPISC. quatt. tyr. 15, 2 longo gravique -e a Probo superatus. AVSON. 420, 3). OV. trist. 4, 1, 71 aspera militiae iuvenis -a fugi nec nisi lusura movimus arma manu. LIV. 1, 10, 4 levi...-e (7, 32, 5. 22, 12, 10. 22, 21, 4. 23, 40, 9. 23, 41, 9. 24, 36, 1. 27, 12, 9. 28, 14, 1. 30, 36, 8. 36, 19, 12. 37, 18, 5. 38, 30, 8 AMM. 27, 5, 6). LIV. 1, 11, 3 ibi minus etiam . . . -is fuit. 2, 40, 13 haud minus pernicioso quam pertinaci -e (AMM. 31, 16, 5). 2, 44, 11 in ipsa acie, in ipso -e (3, 62, 7. 6, 24, 11. 8, 19, 9. 10, 35, 2 *syn.* proelium. 26, 44, 3. 32, 30, 11. 33, 4, 3 FLOR. epit. 1, 45, 5 VVLG. iud. 20, 39). LIV. 2, 51, 3 meliorem . . . militem . . . in futura proelia id -n fecit. 2, 19, 5 suimet ipsi corporibus dimicantes miscuere -a (41, 19, 4 SIL. 9, 330). 2, 25, 3 militem avidum -is (3, 62, 6. 7, 12, 10. 7, 14, 10 avidi -is in proelium ruunt. 21, 54, 6. 23, 44, 5. 27, 17, 5 CVRT. 4, 16, 23). 2, 50, 1 cum Fabiis erat Veienti populo sine ullo maioris belli apparatu -n. 2, 58, 6 tantum -n animis imbiberant. 2, 60, 4 suscepti -is. 2, 64, 7 ne . . . renovaret -n. 3, 1, 4 atrox -n aderat. 3, 39, 3 isse in -n. 3, 41, 4 diremit -n. 3, 42, 4 aequo -e (22, 13, 1). 4, 18, 8 trahebat -n (7, 8, 5 AVSON. Mos. 304). 4, 19, 5 anceps -n (CIC. rep. 2, 13 *v. supra l. 3.* LIV. 8, 38, 10. 9, 39, 6. 21, 9, 1. 21, 29, 4. 21, 46, 6 equitum -n aliquamdiu anceps. 27, 28, 16. 28, 33, 5 *v. p. 884, 28.* FLOR. epit. 2, 33, 55. IVST. 3, 1, 11 *v. l. 11.* 11, 9, 9 AMM. 14, 2, 17). LIV. 4, 39, 5 nusquam remisso -e. 4, 41, 5 usque ad noctem extractum -n (10, 28, 2. 27, 27, 5. CVRT. 8, 14, 28 anceps . . . pugna . . . in multum diei varium -n extraxit). 5, 32, 3 bellum numero hostium ingens, -e haud sane asperum fuit. 6, 4, 9 ad Cortuosam nihil -is fuit. 6, 4, 10 integro semper -i. 6, 12, 10 ad primum initium moti -is (SIL. 2, 430 -a anhela movere). 6, 24, 2 inter commissum iam -n (23, 44, 5 commisso modico -e. 27, 2, 6 elephanti quoque commisso iam -e in proelium acti. 36, 44, 11 AMM. 21, 3, 3. 29, 5, 12). LIV. 6, 29, 6 *oppidis* haud magno -e captis. 6, 31, 7 ut hostem ad -n eliceret (9, 43, 9. 10, 11, 6. 23, 26, 7. 23, 27, 1. 25, 15, 9). 7, 10, 8 in discrimen ipsum -is. 7, 14, 5 iamque haud procul iusto proelio res erant, ni celeriter diremptum -n per centuriones esset (39, 22, 9 AMM. 25, 3, 12. 31, 7, 15). LIV. 7, 14, 6 ut qui magis animis quam viribus fretus ad -n descenderet (VAL. MAX. 9, 2 ext. 7 ut classe potens populus in -e maritimarum virium secum descendere nequiret. QVINT. decl. 317 p. 246, 6. VVLG. I reg. 17, 8 *v. p. 884, 77*). LIV. 7, 26, 5 quotienscumque -n initum est (24, 36, 1. 28, 19, 15 *v. p. 884, 16.* 33, 6, 6. 38, 6, 4 cum temptassent magis quam inissent -n. VELL. 2, 85, 2 VAL. MAX. 5, 2, 4 CVRT. 4, 3, 12. 4, 16, 24. 5, 13, 13. 9, 9, 16 SIL. 10, 69. 13, 152 mecum. IVST. 15, 1, 1 VVLG. iud. 20, 23 I reg. 4, 2. 17, 10 *v. p. 884, 78.* II reg. 2, 28. 10, 13 iniit...Ioab -n contra Syros. II par. 13, 3. CASSIOD. var. 11, 1, 12). LIV. 7, 26, 6 circa iacentis Galli corpus contracto -e pugna atrox concitatur (23, 26, 11. 25, 34, 10. 26, 46, 3. 27, 48, 9. 28, 6, 3 atrocissimum contractum est -n. 29, 4, 9. 35, 28, 10. 36, 45, 1. 40, 48, 3. 44, 35, 21. 44, 40, 3 SEN. contr. exc. 4, 7). LIV. 7, 26, 8 depugnatumque haudquaquam -e ambiguo cum Gallis est (8, 1, 4). 7, 38, 1 huius -is fortuna (22, 60, 24. 37, 26, 5). 8, 1, 3 haud magno -e devicti hostes. 8, 10, 1 procedente deinde -e. 8, 33, 2 nox velut in proelio -i finem fecit. 8, 7, 8 detractandi -is pudor (21, 40, 2. 21, 59, 2. 26, 11, 2. 27, 12, 11. 28, 12, 15. 37, 39, 1. 6. 38, 3, 10 CVRT. 3, 8, 11 TAC. hist. 4, 67 FLOR. epit. 1, 41, 12). LIV. 9, 12, 6 et quia pro aris et focis dimicabatur et quia ex tectis adiuvabat imbellis multitudo -n. 9, 12, 11 transigere cum Publilio -n. 9, 21, 6 ibi plus -is fuit. 9, 22, 11 per equestre -n (22, 47, 4. 30, 11, 7. 42, 64, 9). 9, 27, 14 tota deinde iam vincere acie Romanus et omisso -e caedi capique Samnites. 9, 39, 6 tantoque irarum -e gesta res est. 9, 40, 8 ingens fuit cum hoste -n. 8, 41, 20 inter ipsum -n facta deditio est (10, 27, 3). 10, 4, 6 in aperto -e virium spem habebant. 10, 5, 1 ab increscente -e. 10, 14, 12 peditum -e (27, 1, 10). 10, 27, 7 magisque irritati sunt ad iustum -n animi quam ad discrimen summa rerum adducta. 10, 34, 5 tamquam idem, quod ad Milioniam fuerat, -is foret. 10, 41, 1 ardor -is (24, 39, 6. 28, 19, 15 tanto ardore -n initum est. CVRT. 8, 14, 15. SIL. 9, 8 properi -is ardor). 21, 7, 9 quibus tumultuariis -bus (39, 30, 3). 21, 33, 5 plusque inter ipsos . . . quam cum hostibus -n erat. 21, 40, 4 ipse me huic voluntario -i obtuli. 21, 41, 5 cum declinarem -n. 21, 41, 12 sine ullo -e Carthaginem delere (31, 23, 1. 36, 24, 6). 21, 43, 11 saepe et contemptus hostis cruentum -n edidit (AMM. 28, 1, 46). 21, 50, 2 naviumque quam virorum aut armorum malle -n facere. 21, 52, 11 varia inde pugna sequentes cedentesque cum ad extremum aequassent -n (29, 34, 12. 32, 23, 8 CVRT. 6, 1, 9). 21, 53, 8 prospero cum praedatoribus suis -e. 21, 60, 7 nec magni -is ea dimicatio fuit. 22, 18, 1 ab nocturno...abhorrens -e. 22, 28, 11 crescente -e (27, 48, 11. 34, 39, 2. 37, 38, 7). 22, 47, 3 pedestre . . . -n factum erat (28, 33, 5 ancepsque pedestre -n esset). 23, 47, 5 equorum...hoc, non equitum erit -n (21, 46, 6 *v. p. 883, 57.* 42, 61, 8 SIL. 12, 178 equitumque traham -a). 24, 40, 17 neque terrestri neque navali -i (25, 27, 8. 30, 10, 4. 12. 31, 14, 4. 36, 43, 3. 9. 12. 37, 13, 7. CVRT. 4, 3, 12. 9, 9, 16. IVST. 4, 5, 1. VEG. mil. 4, 44 *opp.* proelium terrestre). LIV. 24, 42, 6 de integro -n fecit. 25, 26, 4 tumultum . . . maiorem hostes praebuerunt quam -n. 25, 41, 6 haud magni -is fuit ⟨proelium⟩ (*add. Weiss.*). 26, 3, 7 de eo quoque novum -n ortum. 26, 4, 3 in multis -bus equestria proelia ferme propera faciebant. 26, 6, 9 plusque pavoris quam -is fuisse. 27, 14, 1 instaurat cum victoribus -n (SIL. 12, 27). 27, 32, 6 cum iam impar -n esset. 27, 41, 5 -a haud satis digna dictu serebant (40, 48, 1). 27, 48, 16 ibi minimum -is fuit. 28, 3, 8 nimia paucitate suorum exaequatum -n esse. 30, 28, 8 ad supremum -n (TAC. hist. 3, 81). 31, 37, 5 non in praesentis modo -is gloriam, sed in summam etiam belli profectum foret. 32, 10, 10 aviditate accensi -is (32, 12, 2). 33, 5, 2 ut non -n modo cum erumpentibus, sed periculum quoque atrox subiret. 33, 36, 12 nec ultra sustinuere -n Galli (36, 38, 3. 37, 16, 9 dum... lacessebatur magis quam conserebatur pugna, sustinuerunt -n). 33, 37, 7 proelium celerius acriusque commissum, quam si tempore locoque ad -n destinato praeparatis animis concurrissent. 34, 17, 3 pedestre proelium nullius ferme -is fuit. 35, 4, 2 conserere -n (HYD. chron. II p. 14, 3). 35, 5, 2 -is studio. 35, 26, 3 terrestrium -um (*cf.* 24, 40, 17 *v. l. 30.* VEG. mil. 4, 31 quia cum barbaris nationibus agitur terrestre -n). 41, 3, 3 inde -n, mox etiam pugna... oritur. 42, 64, 6 breve -n levis armaturae. 44, 4, 2 ad lacessendum -n. POMP. TROG. prol. 33 inter Lacedaemonios -e orto. VELL. 2, 21, 6 haud incruentis...-bus editis (FLOR. epit. 1, 33, 8. 2, 32, 43. 2, 33, 56). 2, 85, 2 classici -is. VAL. MAX. 1, 8, 6 dubio -e (ORIGO Const. 5, 16 chron. I p. 9, 2). 1, 8, 10 ante Thessalicum -n. 2, 7, 10 ut praeteritae culpam pugnae insequentis -is manifesto periculo puniret. 3, 8, 2 ne parvi quidem -is discrimine. 5, 1, 3 hostili -e. 9, 2 ext. 1 quodam maritimo -e. CVRT. 4, 15, 12 vix temptato -e. LVCAN. 1, 474 ruere in -a (SIL. 5, 383). PLIN. nat. 35, 71 hoplites in -e . . . decurrens. SIL. 1, 6 gens Cadmea super regno -a movit. 1, 143 occubuit saevo Tyrius -e ductor (10, 86. 105. 378 STAT. Theb. 2, 185 DRAC. laud. dei 2, 302). 2, 376 Hannon reddi propere -e rapta instat. 5, 567 spectato . . . -e. 6, 46 -e nudo. 6, 327 vertit subito -a. 7, 532 rape, miles, tempora pugnae non sperata diu plano -a campo offert ecce deus. 7, 585 pravo -e. 10, 127 inania tentant nondum sat firmo catuli -a dente. 12, 457 avida ad -a fertur. 15, 259 aequorei -is alto donatur titulo. 16, 6 amisso taurus regno gregis avia clauso molitur saltu -a. 17, 472 invadit mixtae -a turbae (PS. QVINT. decl. 4, 5). 17, 518 iuvat in -a summa ferre gradum. HOMER. 576 postquam in -a ventum est. STAT. Theb. 6, 704 valida ad -a (CASSIOD. var. 8, 10, 6 excitata sunt Gothorum Francorumque validissima -a). TAC. hist. 3, 29 acerrimum tertiae septimaeque legionum -n. 4, 28 *proelium* poscentes . . . redintegrare -n iubet. ann. 14, 25 praesidium Legerda . . . non sine -e expugnatum est: nam et proelium pro muris ausi erant. 15, 1 virorum armorumque faciendum -n. FLOR. epit. 1, 13, 20 singulari -e (2, 17, 11 SOL. 45, 11. VOPISC. Prob. 9, 2 pugnavit... singulari -e. AVSON. 423, 5 AMBR. bon. mort. 3, 8. VVLG. I reg. 17, 8 descendat ad singulare -n. 17, 10 ineat mecum singulare -n. PROSP. in psalm. 143 VAL. CEM. hom. 18, 2). FLOR. epit. 2, 17, 13 tota -um moles cum Lusitanis fuit (AMM. 20, 6, 5 fervente -um mole. 25, 1, 18). 2, 10, 6 prima per legatos habita -a, cum hinc Domitius et Thorius, inde Hirtulei proluderent (CAES. AREL. reg mon. 19 sicut -n habituri eratis, si in pugna contra gentem aliquam ambulassetis). 2, 13, 77 omnium postrema -um Munda. 2, 33, 59 hic finis Augusto bellicorum -um fuit.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Paneg. 10,20 mutata est ratio -is (Veg. mil. 3,12). Vopisc. Aurelian. 25,1 Antiochiam...brevi apud Dafnen -e optinuit. 25,2 pugnatum est... magno -e. Ivst. 7,2,6 Macedonibus assidua -a cum Thracibus...fuere (17,3,16. 20,5,14). Evtr. 9,17 quosdam...-bus oppressit. Priscill. tract. 10,126 inter incerta -um et alienigenarum excidia bellorum. Avson. 427,3 perseverante -e. 433,3 egregio -e. Dict. 2,18 Teuthrantem ...solitario -e interficit (2,39). Amm. 16,12,43 qui clamor ipso fervore -um extollitur (17,13,13 incitante itaque fervore -um fructuque vincendi). 19,1,9 post interneciva -a (22,16,15. 23,1,2 post multa et interneciva -a). 19,6,6 per varia -um genera (24,4,18). 21,12,11 -e protracto in vesperam. 21,12,20 quos ad -um rabiem necessitas egerat. 23,6,44 eos -a iuvant et bella. 25,1,19 inter varios -um casus (27,12,12 post varios -um casus). 26,3,5 post gloriosa illa navalis rei -a. 26,7,7 in -bus intestinis. 31,16,2 inter medios -um turbines. Veg. mil. 3,9 -n publicum (3,26). 4,12 exercentes luctuosa -a. Vvlg. iud. 7,8 cum trecentis viris se -i dedit. 20,18 quis erit ...princeps -is? 20,34 habitatores urbis ad -a provocabant. I reg. 14,20 venerunt usquê ad locum -is. II Macc. 14,18 magnitudinem, quam pro patriae -bus habebant. Rvfin. hist. 3,10,6 -a et agones ...a Macchabaeis fratribus desudata. 5 prooem. 7 (*syn.* bella, pugnae). Clavd. 1,113 haud procul exhausto (exacto *p. cod.*) laetus -e victor ... consederat. 21,364 non uni -a pugnae credidimus. Svlp. Sev. chron. 2,18,5 inter Iasonem et Menelaum foeda -a (2,26,5). Cassiod. inst. div. praef. p. 1106^{d} per... turbulenta nimis in Italico regno -a (*syn.* bella). var. 3,2,4 quia nemo potest credere sine voto nostro, illos ad haec proelia pervenisse, nisi omnino clareat, ne ad conflictum veniant, nostra potius esse -a. Greg. M. moral. 2,2 et recte stare cernitur, qui in bello -is opitulatur.

2 *de aliis controversiis, praecipue de eis quae in iudicio vel inter doctos habentur*: Cic. S. Rosc. 136 quo in -e perditi civis. div. in Caec. 10 si -n inter aliquos sit, cui potissimum delatio detur (Flacc. 62 Marcell. 30 Sall. Catil. 1,5 Liv. 3,17,11. 9,33,3. 32,22,2. 37,51,1. 43,17,7). 37 de te...iam mehercule hoc extra contentionem -nque nostrum familiariter tecum loquar (Verr. 2,3. 3,177 aequa ... contentio, aequum -n proponitur. leg. agr. 3,1. Balb. 59 quos ... ab hoc impari -e atque iniusta contentione avocabat. or. frg. A VII 56 Plin. paneg. 84. Mar. Victorin. defin. p. 17,3 cum in -n contentionemque nihil possit deduci). Cic. div. in Caec. 44 tibi cum homine disertissimo...futurum esse -n (Pis. 20 leg. 3,25 Liv. 7,18,3. 22,39,4. 33,42,2. Arnob. nat. 1,31 cum quibus ... nullum nobis ... super tali erit obstinatione -n). Cic. Pis. 79 adducta res in -n te consule putabatur. Phil. 13,47 quod si partium -n esset (Liv. 4,9,5 Cvrt. 7,6,9. Cassiod. var. 6,4,6 *syn.* litigium). fin. 1,28 de qua *voluptate* omne -n est. 2,68 et -n honestum et disputatio honesta. omnis enim est de virtutis dignitate contentio. ac. 1,44 cum Zenone...Arcesilas sibi omne -n instituit, non pertinacia (Tusc. 3,51). nat. deor. 3,94 est ... mihi tecum pro aris et focis -n et pro deorum templis atque delubris. de orat. 1,3 prima aetate incidimus in ipsam perturbationem disciplinae veteris et consulatu devenimus in medium rerum omnium -n atque discrimen. Brut. 319 in patrocinio Siciliensi maxime in -n veni designatus aedilis cum designato consule Hortensio. orat. 38 non ad iudiciorum -n sed ad voluptatem aurium scripserat. 126 illud, in quo quasi -n est controversiae, quod graece κρινόμενον dicitur. 208 remotum ... a iudiciis forensique -e. Att. 8,14,1 Brundisii...omne -n vertitur huius primi temporis. 12,47,2 magna res est et difficile -n cum cupido. epist. 13,4,4 nullum officium, nullum denique -n, in quo illis prodesse possem, praetermitterem. Sall. Iug. 10,7 in omni -e qui opulentior est, ...facere videtur. hist. frg. 1,11 discordiarum et -is utrimque finis fuit *bellum Punicum*. 3,96 illi -e consilii inter se iuxta seditionem erant. Verg. catal. 3,7 in medio rerum -e. Hor. carm. 3,20,7 ibit insignem repetens Nearchum: grande -n, tibi praeda cedat, maior an illa. epist. 1,5,8 mitte leves spes et -a divitiarum et Moschi causam. 1,19,48 ludus enim genuit trepidum -n et iram, ira truces inimicitias et funebre bellum. Ov. fast. 6,89 in litem studio -is issent. Liv. 1,7,2 cum altercatione congressi -e irarum ad caedem vertuntur. 1,17,1 patrum...animos -n regni ac cupido versabat (21,31,6 regni -e ambigebant fratres. Pomp. Trog. prol. 34 habita inter Ariarathen et Orophernem regni -a). 2,1,4 in aliena urbe cum patribus serere -a. 2,27,5 -n consulibus inciderat, uter dedicaret Mercurii aedem. 2,28,9 apparebat atrox cum plebe -n (4,48,4 *v. p. 886, 9*. 40,45,7). 2,42,8 tribuniciis -bus. 2,45,16 multis civilibus -bus infensos plebis animos (6,31,4. 6,42,10 Sen. contr. 10,1,8). 2,53,1 -a domi finita. 2,56,5 a paternis -bus. 2,59,1 sperantes idem -n animorum adversus Appium habiturum exercitum Romanum (39,3,2 Homer. 344. Sol. 3,5 in -bus quae contra magos habuit. Cod. Iust. 3,28,33 pr. [*a. 529*] multis variisque -bus habitis. 5,70,7,3 [*a. 530*]). Liv. 2,61,1 propter -a ordinum de lege agraria. 2,64,1 pacis aliquid fuit, sed...sollicitae pacis -e patrum et plebis (3,67,6. 5,16,2. 6,19,6. 7,21,1. 22,34,1). 3,10,7 ingensque aderat -n (4,25,13. 4,43,7. 6,42,9. 39,39,13 ingens -n tribunis et inter se ipsos et cum consule fuit). 3,30,3 posito legis -e nova de dilectu contentio orta (Maximin. c. Ambr. 113). 3,31,7 finem tandem -um facerent. 3,40,4 ex magno -e magnas excitari ferme iras. 3,54,12 in decemviralibus -bus. 4,6,5 accensi alii tribuni ad -n pro rogatione sua summa vi pugnant. 4,9,2 ex -e factionum. 4,26,6 pravitas consulum discordiaque inter ipsos et -a in consiliis omnibus terrebant. 4,30,2 Volscorum res ... pertinaci -e inter pacis bellique auctores in iurgia et seditiones versa. 4,35,8 ut... aliquis tribunus plebis ruat caecus in -a periculo ingenti. 4,45,7 -n subito inter tribunos exortum. 4,45,8 cum parum decorum inter collegas -n mirabundi patres conspicerent. 4,46,2 coepta inter eos in urbe -a. 4,48,4 atrox plebi patribusque propositum videbatur -n (Cic. Verr. 3,177). 4,50,6 ea contentio ex -e alio pendebat. 4,56,9 magnoque -e animorum rem actam (32,20,3. 37,10,2 praecipuo -e animi adversus eum sumpto. 40,17,3). 5,2,13 -bus plebeis. 5,25,1 foedis -bus (Svlp. Sev. dial. 1,6,1 foeda inter episcopos atque monachos -a gerebantur). 5,29,5 ad maius aliquanto -n redit. 6,18,10 nec ullum...-n adversus patres noritis. 6,27,11 ad susceptum -n. 6,38,5 -e inter se tribunorum. 7,21,3 curaeque privatae in -bus publicis erumpebant. 8,32,7 pravo -e. 9,33,3 cum ex ea familia...-n oritur (10,23,3 inter matronas. 38,50,4 oppressit deinde mentionem memoriamque omnem -is huius maius et cum maiore et clariore viro -n ortum. 42,43,9 ex contentione). Liv. 10,6,3 -n iniectum inter primores civitatis ... ab tribunis. 10,8,11 -n tantum patricii petunt nec curant, quem eventum -um habeant. 10,19,2 pravo cum collega -e. 10,22,6 ad verborum linguaeque -a. 10,24,2 ordinum magis quam ipsorum inter se -n intervenisse. 21,6,1 belli causa -a cum finitimis serebantur (*syn.* lis). 21,6,2 nec -n iuris, sed vim quaeri appareret. 21,31,9 sedatis -bus Allobrogum. 23,7,8 ne quid inter vim tumultus atque ex concitatione animorum inconsulti -is oreretur. 26,2,7 aliud -n occupaverat animos. 26,48,10 cum res eo maiore ageretur -e (*syn.* sine modo). 27,25,3 de M. Livio... haud minore -e actum est. 27,6,2 -e inter tribunos dictatoremque iniecto. 27,8,1 vetus excitaverunt -n. 32,7,8 res ex campestri -e in senatum pervenit. 33,39,1 ad dirimenda inter Antiochum Ptolemaeumque reges -a. 34,1,1 res parva dictu, sed quae studiis in magnum -n excesserit. 34,49,10 domestico -e (39,23,13). 34,62,18. 37,1,3 excedere curia iussi magnum -n praebuerunt. 37,1,9 haec vox magno assensu audita sustulit -n. 37,57,9 quae res, tamquam in se parum magni -is causam haberet, aliam. contentionem multo maiorem excitavit. 38,52,1 cum invidiam et -a cum tribunis prospiceret. 41,25,7 ad sedanda eorum -a. 41,27,13 quos -e factionum ad intestinum bellum exarsisse. 42,43,7 Thebis magna contentio orta erat ex alio -e. 45,18,5 ibi numquam causas seditionum et -is defore. Val. Max. 5,3 ext. 3 Arium pagum, divini atque humani -is venerabile domicilium. Sen. dial. 5,5,6 perpetuam ex -bus mutuis sollicitudinem. 5,42,3 quid ruimus in pugnam? quid -a nobis arcessimus? quid imbecillitatis obliti ingentia odia suscipimus? Cvrt. 4,1,40 leviora inter illos fuere discrimina unum -n ... intuente fortuna. Lvcan. 3,121 -n movistis (Rvfin. apol. Orig. 1 p. 556 quod agones quosdam et -a adversum omnes homines movent. Orig. in I reg. 10 p. 1007^{D} si mihi -n moveat Basilides ... et de hoc -e victor exiero). Qvint. inst. 5,12,22 initurusque forensium -um pugnam (10,5,17). 12,2,13 si totum vindicaverit in foro -n. 12,10,70 in -e hereditatis. Tac. hist. 4,6 minax -n et egregiis utriusque orationibus testatum. 4,43 cum glisceret -n. 4,72 ne quis -e iurgiove seditionem aut cladem commilitoni obiectaret. ann. 2,36 -n Gallo adversus Caesarem exortum est. 2,43 fratres egregie concordes et proximorum -bus inconcussi. 2,51 de praetore ... subrogando -n incessit. 4,40 sic quoque erumpere aemulationem feminarum eaque discordia nepotes suos convelli. quid, si intendatur -n tali coniugio? 13,2 -n utrique unum erat contra ferociam Agrippinae. 15,2 -a familiae nostrae penates rite composuisse. Flor. epit. 2,2,1 primam -um facem Ti. Gracchus accendit. Apvl. flor. 18 p. 92 quibus cum sit summa concordia, tamen haec sola aemulatio et in hoc unum -n est, uter eorum magis Carthaginem diligat. Cod. Iust. 6,35,6,2 (*a. 229*) etiam ex necessitate provocationis -n implere deberētis (*syn.* causa). Itala Is. 42,13 (Cypr. testim. 2,28) excitabit -n (ζῆλον, Vvlg. zelum) sanctus dominus deus. Rom. 13,13 (Cypr. zel. 10) tamquam in die decenter ambulemus, ... non in -bus (ἔρισιν, Vvlg. contentione) et zēlo. Gal. 5,20 (Cypr. sent. episc. 5) manifesta sunt...opera carnis, quae sunt...-a (ἔρις, Vvlg. contentiones), zelus, ira, divisiones, haereses et his similia. Porph. Hor. epist. 2,2,170 populus...limitaris -is indicat fines certos. Arnob. nat. 3,4 lites maximas concitare et tumultuosa conserere -a. Ivst. 2,10,9 hoc -n concordi animo ad patruum suum ... deferunt (*syn.* contentio). Aqvila rhet. 30 p. 31 omnis huius modi motus actioni magis et -i (*i.e. orationi publicae*) quam stilo videtur convenire. 42 p. 35 elocutionis figuris modus adhibendus et iis maxime quas diximus ad ostensionem magis quam ad -n facere. Hil. ad Const. 2,4 orbem aeternum erroris et redeuntis in se semper -is circumtulerunt. Optat. 5,3 p. 123,1 cuius de sacramento non leve -n innatum est et dubitatur. Avson. 364,16 dogmaticas agitat placido -e lites. 364,22 mille hinc -a surgunt. Symm. rel. 3,10 nunc preces, non -a offerimus. Hier. praef. Vulg. Esth. interpretum -a comprobastis. Vvlg. Sirach 28,13 -n (ἔρις) festinatum incendit ignem. Rvfin. Adamant. 2,1 inseruit se -i. hist. 4,24 disputationum -a (*syn.* lucta). hist. mon. 7 p. 414^{D} -n erat de finibus inter duos vicos. p. 415^{A} ipsius -is signifer. Cod. Theod. 10,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

10, 27, 2 (*a. 418*) nec subeundi ultra -is experiendam esse fortunam (*syn.* lis, disceptatio; COD. Iust. 7, 39, 9, 1 [*a. 529*] subiit -a, litem... implere per quosdam casus praepeditus est). AVG. civ. 3, 12 quantum malum discordiosi -is fuit. 9, 4 verborum -i, non rerum examini. 9, 7 de contrariorum studiorum -e. in psalm. 68, 16 ubi nec adversarius erit in -e ventilandus. epist. 132 magisque linguae -bus quam scientiae luminibus delectantur. serm. ed. Mai 23, 3 ut in his omnibus spatium -is accipiant affectus et fides. SVLP. SEV. chron. 2, 40, 3 eo his -bus processum est. dial. 1, 7, 3 praestantissimi viri... ferebantur in hoc -e dissidere. 1, 9, 4 cui iugis adversum malos pugna perpetuumque -n concivit odia perditorum. COMM. instr. 2, 26, 3 -n fugire lites totidemque vitare. VAL. CEM. hom. 20, 10 nullum est de pervasione -n (*syn.* causatio). EVSTATH. Bas. hex. 3, 8 p. 899^{B} opus est commovere -n illorum mendacia repellentes. DRAC. Orest. 942 iudicii -n erat. PRISC. rhet. 2, 7 p. 552, 32 inclinatum... magis -bus rhetoricis *convenit*. PASS. Petr. 1 post... seu adversa immo diversa cum Symone mago aliisve... antichristi praeconibus pro nomine veri Christi -a. EVGRAPH. Ter. Phorm. 793 non leve... verborum -n. Ad. 155 haec scaena vim -is continet sine ulla specie controversiae. COD. Iust. de cod. confirm. 3 in cognitionalibus -bus (7, 39, 8, 3 [*a. 528*]. 7, 40, 1, 1 e [*a. 530*]. 7, 62, 31, 1 [*a. 529*]. 12, 29, 3, 1 a [*imp. Leo et Zeno*]. NOVELL. Iust. 36, 1). 1, 17, 2, 19 (*a. 533*) nec in iudicio nec in -e. 2, 58, 2 pr. (*a. 531*) litis exercere -a (4, 20, 9, 1 [*a. 530*]. 7, 63, 5, 4 [*a. 529*]). 3, 10, 3 (*a. 532*) sin autem et liti praebuit exordium et in -bus negotii permanens arguatur de adiecta falsi quantitate. 4, 31, 14, 1 (*a. 531*) post multa... variaque -a. 7, 7, 2, 1 (*a. 530*) semel accepta dubitationis occasione hoc vetustas in magnum extollit -n. NOVELL. Iust. 112, 1 secundum dictam distinctionem huiusmodi -a (ἀγῶνας) terminentur. CASSIOD. var. 11, 8, 2 vitate potius damnosa litigia, si quod tamen emerserit civile -n. inst. div. 17 p. 1134^{C} singulari -e (*syn.* disceptatio, altercatio).

II ***in imagine de contentione*** (*praecipue apud* ECCL. *de martyrio et pugna spirituali*): CIC. de orat. 2, 317 in ipso illo gladiatorio vitae -e. fin. 4, 31 ut magnum et difficile -n iniens (*syn.* proelium). LVCR. 2, 118 velut aeterno -e proelia pugnas edere turmatim certantia nec dare pausam. 2, 573 sic aequo geritur -e principiorum ex infinito contractum tempore bellum (5, 392 tantum spirantes aequo -e bellum magnis inter se de rebus cernere certant). 5, 382 nonne vides aliquam longi -is ollis posse dari finem? 5, 787 crescendi magnum immissis -n habenis. AETNA 324 astrictus -e tangitur ictu spiritus *pugnantium inter se ventorum*. SEN. dial. 4, 29, 4 ipse se -i pugnaeque subtrahit. 5, 28, 2 sine -e ac periculo. benef. 5, 2, 1 numquam ... in rerum honestarum -e superari turpe est, dum arma non proicias. epist. 78, 16 si semel in aliquo -e debellata fortuna est. 83, 5 quomodo... hodiernum -n nobis cesserit quaeris. SIL. 7, 569 non graviore movent venti -a mole Odrysius Boreas et Syrtim tollere pollens Africus: obnixi cum bella furentia torquent (9, 282). STAT. silv. 5, 1, 8 ingens -n cum morte gerit. PLIN. epist. 6, 13, 6 quantum nos in ipsa pugna -is maneat, cuius quasi praelusio atque praecursio has contentiones excitavit. 8, 14, 21 ut in spectaculis quibusdam sors aliquem seponit ac servat qui cum victore contendat, sic in senatu sunt aliqua prima, sunt secunda -a. FRONTO p. 232 N. meus animus meomet dolori obnixus oppositus quasi solitario -e, unus uni, par pari resistebat. TERT. ieiun. 12 processurus ad -n. 17 nostra alia -a, quibus non est luctatio adversus carnem et sanguinem. scorp. 6 si -is nomine deus nobis martyria proposuisset (*ibid.*). adv. Marc. 2, 10 -i ... dedit spatium, ut et homo eadem arbitrii libertate elideret inimicum. PASS. Mar. Iac. 1 p. 47, 11 contra saevientis saeculi ... impetus habituri tam sublime -n (VVLG. Phil. 1, 30 idem -n [ἀγῶνα] habentes). 3 p. 49, 11 perducebantur... non a poena ... ad poenam, sed a gloria ad gloriam, a -e ad -n aliud, ut... mortis aculeos ... calcarent. 10 p. 59, 10 quod laicis -is sui laude perfunctis, servaretur sibi tam lenta et tam sera victoria. DOCTR. apost. 6, 5 per haec sancta -a pervenies ad coronam. HIL. c. Const. 4 adversus ... absolutos hostes tuos felix mihi illud -n fuisset. syn. 3 cum omnia incohandae blasphemiae in deum -a moverentur. PS. HIL. libell. 6 minus prostratus diabolus ab homine videretur, si sine accessu et -e vinceretur. 14 praeter quotidiana pacis -a, quae circa diabolum... gerimus (PRISCILL. tract. 10, 130 cotidianorum in nobis fieri bella -um. SVLP. SEV. epist. 2, 13 praeter illa cotidiana illius adversum vim... diversa -a). FILASTR. 139, 2 hic sanctorum populorum quattuor diversae virtutes diversaque -a nuntiabantur adventura saeculo in diversis doctrinis ac virtutibus (*cf.* 150, 7. 155, 9. 156, 1). 149, 8 apostolorum... perfectio invicti -is. AMBR. in psalm. 43, 1 qui lustrale -n hoc subeunt. *ibid.* multa nobis et gravia -a esse proposita; ut nemo nisi qui legitime certaverit, coronetur. 45, 8 ut in gravioribus et asperioribus -bus coronemur. 118, 46 advertis quam grave -n sit quod est intra hominem, ut secum ipse confligat, cum suis cupiditatibus proelietur. Hel. 21, 79 cum semel dederit -i nomen suum (*syn.* luctamina, agonem). fid. 3, 7, 53 via ... reserata ... ad sacri -is passionem. MAXIMIN. c. Ambr. 140 Palladium et Auxentium glorioso ac salutari -i non defuturos. HIER. epist. 6 rectius arbitrans pacem loco motum petere, quam aequo gradu -a concitare. 66, 12 maius continentiae quam nummorum -n (*syn.* bellum). 66, 90 dignationis tuae est, quae in huiuscemodi -bus saepe... pugnavit ... positos in proelio consolari. 96, 16 quasi in acie stantes indefesso -e dimicarunt. 98, 25 positi in -e et sudore ac labore praesentium. 100, 6 nec ... -n esse perpetuum, ut idcirco lassemus, sciamus finem huius coronam esse iustitiae. 100, 11 cumque sanctorum -a et praesentis saeculi labor finem acceperint. 124, 5 in -n et luctam animos dereliquit. VVLG. sap. 4, 2 incoinquinatorum -um (ἄθλων) praemium vincens. I Tim. 6, 12 certa bonum -n fidei (II Tim. 4, 7). Hebr. 10, 32 magnum -n (ἄθλησιν) sustinuistis passionum. 12, 1 curramus ad propositum nobis -n. RVFIN. Basil. hom. 1, 4 quae utique singula agones quosdam pii -is continent et animae non otiosum, sed utile negotium poscunt. patr. 10, 3 tam bono -e decertato, cursu consummato, fide servata. Orig. in gen. 9, 3 agones contra nos et -a concitant. Orig. in exod. 1, 5 non dubito quin et aliorum sanctorum senserit luctamen et spiritalia pertulerit saepe -a. hist. mon. 1 p. 399^{D} renovare -n. hist. 6, 1 praeclara a militibus Christi pro pietate -a martyrii gerebantur (ἀποτελεῖτο μαρτύρια). 7, 28, 2 add. p. 953, 21 ego iam vos per virtutem domini omni -e cruentae contentionis absolvam. AVG. civ. 13, 4 fidei ... robore atque -e, in maioribus dumtaxat aetatibus, etiam mortis fuerat superandus timor, quod in sanctis martyribus maxime eminuit; cuius profecto -is esset nulla victoria, nulla gloria — quia nec ipsum omnino posset esse -n. serm. 293, 2 inter omnia ... christianorum -a sola duriora sunt proelia castitatis, ubi quotidiana est pugna et rara victoria. contin. 14, 31 multo est tolerabilius -n huiusmodi non coepisse quam coeptum reliquisse conflictum et factum ex bono proeliatore vel etiam ex victore captivum. epist. 130, 31 orate certatim concordi sanctoque -e. c. Iul. 3, 21, 42 ut gloriosiora posset exercere -a (5, 16, 66 contra quod languoris malum... exercentur a continentibus gloriosa -a. *cf.* SVLP. SEV. chron. 2, 32, 4 certatim gloriosa in -a ruebatur). SVLP. SEV. chron. 2, 39, 8 Arrianis optimum visum praestantissimos viros a -e submovere. PRAEDEST. 1, 47 p. 605^{A} ad regnum caelorum non pertinere parvulos *Hieracitae* dicunt, quia non sunt eis merita ulla -is, quo vitia superantur. ZACCH. 3, 8 p. 1163^{A} post tanti -is pugnam. 3, 9 salvator, tanti praesul -is. VICTRIC. 28 fides est quae confessorum animas munivit in -e passionis. PAVL. MED. bened. 7, 2 ad rediviva suscitabuntur -a, quae eis cum Antichristo ... futura erunt. SACR. Leon. p. 394 de tanti agone -is. PROSP. c. coll. 15, 4 per naturalem liberi arbitrii facultatem tam arduum -n evictum. carm. de ingrat. 751 dum in corpore mortis vivitur et positi expletur -n agonis (838). PS. PROSP. carm. de prov. 912 cupidus victo -e solvi. VAL. CEM. hom. 15, 5 quanta circa te saeviant -a criminum vel quam multa sit acies instructa vitiorum. PETR. CHRYS. serm. 119 p. 526^{B} sancti martyres in agone -is positi. OP. imperf. in Matth. 5 p. 670 nullum ausus es affectare pro virtute -n. CASSIOD. hist. 9, 14 p. 1132^{D} propter Arianos ... -a passus est. inst. div. 16 p. 1132^{D} desudatis in -e christiano (*syn.* agon). 21 p. 1135^{C} virtutum -a gloriosa collaudans. NOVELL. Iust. 133, 5 pr. habere eos qui vocantur responsarii viros senes et iam monachicum -n superantes (ἆθλον ἀγωνισαμένους). GREG. M. moral. praef. 3 qui -a spiritalis pugnae sustinuit. 3, 17 bellator noster (*Iob*) circumvallantium -um fervore deprehensus. 3, 56 postquam *diabolus* menti nostrae tentationum -n inflixerit. 9, 34 ut eorum (*piorum*) vires -n plenae probationis erudiat, hos nonnumquam et foris tormenta lacerant et intus tentamenta castigant. PALLAD. hist. mon. I 1 p. 252^{C} erat... vitae ipsius cum immensa ariditate ac siccitate -n. p. 255^{B} contra acediam... habens tam iuge -n (πυκτεύουσα). I 43 cui non parvum fuit... pro veritatis assertione -n (ἀγῶνας). CARM. epigr. 787, 32 contra quam plures -n sumpseris unus.

constructiones (*genetivus rei vel personae legitur passim*): adversus *aliquem*: LIV. 2, 59, 1. 6, 18, 10. 37, 10, 2 TAC. dial. 36 ann. 2, 36 RVFIN. apol. Orig. 1 p. 556 SVLP. SEV. epist. 2, 13 dial. 1, 9, 4. certamen (est) contra *aliquem*: TAC. ann. 13, 2 SOL. 3, 5 VVLG. II reg. 10, 13 (RVFIN. Orig. in gen. 9, 3?). cum *aliquo* (*saepius additur dativus, cf.* ARVS. gramm. VII 459, 9 -n illi cum illo est): CIC. or. frg. A VII 56 off. 1, 38. 3, 86 *bis* nat. deor. 2, 73. 3, 57. 94 fat. 13 leg. 3, 25 ac. 1, 44 Tusc. 3, 51 Brut. 319 Att. 12, 47, 2 Q. CIC. pet. 12 NEP. Them. 6, 3 SALL. Iug. 49, 2. 54, 5 LIV. 2, 28, 8. 2, 50, 1. 9, 40, 8. 10, 19, 2. 21, 6, 1. 21, 23, 8. 27, 14, 1. 30, 40, 8. 33, 5, 2. 38, 5, 4. 38, 52, 1. 39, 39, 13 SEN. contr. 10 praef. 12 VAL. MAX. 8, 7 ext. 12 PLIN. nat. 35, 64 STAT. silv. 5, 1, 8 FLOR. epit. 2, 17, 13 VEG. mil. 4, 31 PASS. Petr. 1 PAVL. MED. bened. 7, 2. *adde p. 885, 39 sqq.* de *aliqua re*: CIC. Flacc. 62 off. 3, 86 fin. 1, 28 nat. deor. 3, 57 fat. 13 NEP. Them. 6, 3 LIV. 2, 61, 1. 26, 3, 7 PLIN. nat. 36, 34 TAC. ann. 2, 51 SOL. 27, 36 IVST. 43, 2, 8 PORPH. Hor. epist. 1, 19, 46 OPTAT. 5, 3 p. 123 RVFIN. hist. mon. 7 p. 414^{D} VAL. CEM. hom. 20, 10. in *rem*: APVL. flor. 1, 18 p. 92. inter *aliquos*: SALL. Catil. 7, 3. 33, 4 Iug. 41, 2 hist. 3, 96 VERG. Aen. 8, 639 LIV. 4, 26, 2. 4, 30, 2. 4, 45, 7. 8 4, 46, 2. 6, 38, 5. 7, 33, 2. 10, 6, 3. 10, 23, 3. 10, 24, 2. 27, 6, 2. 29, 37, 16. 33, 39, 1. 39, 39, 13. POMP. TROG. prol. 16. 33 PLIN. nat. 15, 8 TAC. hist. 2, 38. 4, 78 ann. 13, 28 QVINT. inst. 2, 17, 8. 6, 4, 21 EPIST. procur. de aq. Sald. (Corp. VIII 2728) 48 SOL. 5, 15. 27, 36 VOPISC. Tac. 1, 1 AVG. civ. 3, 14 SVLP. SEV. chron. 2, 18, 5 CORP. VI 33976^{d}. *adde p. 885, 31.* intra: AMBR. in psalm. 43, 1. pro: CIC. nat. deor. 3, 94 SALL. or. Macri 4 PASS. Petr. 1 RVFIN. hist. 6, 1

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PALLAD. hist. mon. I 43. super *aliqua re*: SIL. 1, 6. *seq. enuntiat. interrog.*: CIC. div. in Caec. 10 Tusc. 5, 78 CAES. civ. 1, 70, 1 SALL. Catil. 1, 5 HOR. carm. 3, 20, 7 SEN. contr. 9, 2, 8 PLIN. nat. 35, 161 TAC. hist. 1, 38 ann. 12, 64 APVL. flor. 1, 18 p. 92.
deriv.: certaminare.

certāmino, -āre *a* certamen. GLOSS. II 275, 41 διαφιλονικῶ -o, contendo. 471, 44 φιλονικῶ certo, -o, contendo, altercor.

certātim *adv.* [*a* certare. *Th.*]. *legitur inde a* PLAVTO. *frequentant* VERG. (*15ies*) LIV. (*9ies*) SIL. (*14ies*) STAT. (*8ies*) TAC. (*12ies*) PLIN. epist. paneg. (*8ies*) SVET. (*7ies*). *deest praeter alios* TER. VARRONI LVCR. CAES. PROP. SEN. rhet. VELL. CELS. CVRT. COLVM. SCRIB. LARG. MELAE PERS. MART. IVV. ICTIS. GLOSS. φιλονικηδόν, φιλονίκως, cum certamine. IV 217, 54 studiosius (studiose *abd*). 494, 34 (V 275, 38) -m paulatim. *cf.* certato *p. 897, 22.*
PLAVT. Mil. 715 me -m nutricant et munerant. SISENNA hist. 7 saxa -m lenta manibus coniciunt in hostes. 28 armis de vita -m dimicare nitebatur. CIC. Sest. 74 cum omnes -m aliusque alio gravius atque ornatius de mea salute dixisset. Phil. 2, 117 -m . . . ad hoc opus curretur neque occasionis tarditas expectabitur. 3, 18 quem ego et frater meus . . . -m amamus. LEP. Cic. epist. 10, 34ª, 3 summa studia officii mutuo inter nos -m constiterunt. CATVLL. 64, 392 Delphi tota -m ex urbe ruentes. SALL. Iug. 67, 1 mittere. VERG. catal. 9, 21—22 -m ornabant omnes heroida divi, -m divae munere quoque suo. georg. 1, 385. 4, 38 Aen. 2, 628 instant eruere *agricolae* -m *arborem*. 3, 290 (5, 778). 7, 147. 472. 585. 8, 179. 436. 11, 209. 486. 12, 704 CIRIS 412. HOR. sat. 1, 5, 17 absentem ut cantat amicam . . . nauta atque viator -m. TIB. 3, 10, 24 cum debita reddet -m sanctis laetus uterque focis. OV. met. 3, 244 velut absentem -m Actaeona clamant. 12, 241 -mque omnes uno ore . . . loquuntur. LIV. 1, 40, 6 -m alter alteri obstrepere. 1, 54, 3. 2, 41, 7. 5, 7, 11. 26, 44, 10. 27, 38, 11. 27, 41, 8. 27, 46, 3. 32, 36, 1. VITR. 7 praef. 13 singuli artifices sumpserunt -m partes. VAL. MAX. 3, 2 ext. 9 cum . . . in eam -m ab inimicis impetus fieret. 5, 2, 3 -m aes contulit. 5, 6, 2. 8, 7 ext. 3. PHAEDR. 1, 2, 19. 5, 1, 3 passim et -m ruit. SEN. clem. 1, 3, 3 -m advolant. LVCAN. 4, 312 cadit omnis in haustus -m obscaenos miles. PETRON. 124 qui statim opes suas summo cum certamine in Eumolpum congesserunt. -m omnes heredipetae muneribus gratiam Eumolpi sollicitant. CALP. ecl. 7, 48 balteus en gemmis, en illita porticus auro -m radiant. PLIN. nat. 32, 51 mira de iis -m tradunt auctores. VAL. FL. 2, 77 -m remis agitur mare. 3, 333. 4, 325. 6, 427. SIL. 1, 373 surgebat cumulo -m prorutus agger. 1, 524 librataque pondera plumbi -m iaciunt. 2, 599. 3, 457. 5, 492. 6, 267. 458. 7, 735. 11, 493. 12, 272. 310. 339. 15, 149. 17, 132. STAT. Theb. 1, 516 dictis parere ministri -m accelerant. 2, 74. 275. 5, 448. 10, 856. silv. 3, 1, 179 nunc agmine blando -m placidae concurrat ad oscula Pollae. 3, 2, 18 litora tranquillo -m ambite natatu. Ach. 1, 16. QVINT. inst. 6, 1, 21 hoc . . . Cicero atque Asinius -m sunt usi. TAC. hist. 1, 44. 2, 23 -m, ut quisque animo ignavus, . . . Marium Celsum . . . variis criminibus incessabant. 2, 72. 4, 41 quo *iureiurando* -m omnes magistratus, ceteri ut sententiam rogabantur, deos testes advocabant. 4, 55 ann. 3, 17. 65. 11, 31. 12, 7. 15, 48. 16, 11. 22. PLIN. epist. 2, 9, 5 omnes me -m et tamen aequaliter amant. 4, 19, 8. 6, 19, 5. 8, 2, 1. 9, 13, 21 [10, 52 *v. p. 892, 28 sq.*]. 10, 86, 2 paneg. 84. SVET. Aug. 100 eo studio -m progressus est. Tib. 70 Cal. 57 Nero 7 Vit. 15 Dom. 23 FLOR. epit. 2, 33, 50. APVL. met. 2, 28. 4, 13. 21 propereque maestae atque lugubres deserto lare -m ad parentum suorum conspectum affatumque perrexerant. 6, 8 tanti praemii cupido -m omnium mortalium studium arrexerat. 8, 28. 11, 16. MIN. FEL. 3, 5 pueros vidimus -m gestientes. 9, 5 -m huius membra dispertiunt. PANEG. 2, 12 ad perficiendas eas -m homines laborarunt. 3, 18. 9, 7. 11, 14 -m pro se quisque conquerimur. CAPITOL. Pius 13, 3 cunctis -m adnitentibus. LAMPR. Alex. 2, 3 -m denique omnia decreta sunt. 64, 1. IVL. VAL. 3, 15 cum . . . -m festinaremus. ARNOB. nat. 1, 65 -m omnes accurreretis. IVVENC. 3, 643 *Christo* occurrit . . . -m . . . vulgus. IVST. 14, 1, 14. 17, 1, 7. 21, 3, 6. 42, 2, 11 cum ad eum -m principes iuventutis . . . concurrerent. POTAM. tract. 1 p. 1413ᶜ omnis paene civitas -m occurrit. AVR. VICT. Caes. 24, 8 quae (*respublica*) iam tum a Romulo ad Septimium -m evolans. AVIEN. Arat. 762 litora -m subeunt simul. AMM. 22, 7, 10. 23, 6, 4. 28, 1, 3. 28, 4, 9 -m concurrunt. 30, 5, 16. AMBR. c. Aux. 34 -m omnes student fidem fateri. PS. AMBR. laps. virg. 6, 24 -m currebant. HIER. in Ezech. 7, 23 p. 272 -m vos polluere cupientes. 11, 39 p. 457. 14, 48 p. 610. epist. 57, 2 harum exemplaria -m Palaestinae reperiebantur. 123, 2 quas -m diabolus inflammat. RVFIN. hist. 6, 18, 2 eruditi viri . . . -m confluebant ad Origenem. VVLG. iud. 9, 49 -m ramos de arboribus praecidentes. RVFIN. hist. mon. 5 -m ad eum qui praeoccupaverit adductus. apol. adv. Hier. 2, 5 votaque prospera -m vigili congerimus prece. PRVD. apoth. 685 -m interea roranti pumice raucas expectant scatebras. COD. Theod. 15, 1, 23 (*a. 384*). 15, 3, 4 (*a. 399*). CARM. epigr. 681, 6 *puellam* suo de numero cupie⟨ntes esse vicissim⟩ -mque tenent. CLAVD. 5, 371 dum plurima ficto -m sermone petunt. 10, 165. 18, 40. 22, 219. 26, 410 carm. min. 30, 68. CYPR. GALL. Ios. 99 populo -m farra metenti. AVG. civ. 1, 32. 8, 3 quorum -m studium fuit. doctr. christ. 1, 7, 7 serm. 216, 4, 4. epist. 130, 31 *p. 888, 26*. SVLP. SEV. chron. 1, 31, 5. 2, 5, 2 quod cum -m ab omnibus fieret. 2, 11, 4. 2, 18, 6. 2, 32, 4 *p. 888, 29*. dial. 1, 11, 7. 1, 23, 4. OROS. hist. 6, 21, 8 se paene omnes -m igne ferro ac veneno necaverunt. 7, 4, 5. 7, 36, 10. MART. CAP. 9, 898 omnes -m assensere divi. 9, 903. NOVELL. Valent. 6, 2 pr. (*a. 443*). ACT. Archel. 61 p. 89, 25 -m adhortabantur eum. SACR. Leon. p. 329 ut pro immaculato domino famuli peccatores -m morerentur. VAL. CEM. hom. 8, 1 quis . . . non -m opes suas . . . dispenset. SIDON. epist. 7, 2, 5 fovere boni quique -m. 8, 6, 1 GILD. Brit. 9 chron. III 31, 12. DRAC. laud. dei 2, 803 sexus uterque deo magnas in laude choreas -m resonant. Romul. 8, 113. HIST. Apoll. rec. A 51 gratias agebant -m accipientes frumentum (rec. B: gratias agentes -m frumenta portabant). VEN. FORT. vita Leob. 7, 21 cum . . . -m divinum explerent officium. VITA Nicet. 3 cuius fama dum -m bonis operibus exornata cresceret. ISID. eccl. off. 2, 16, 9 -m in operibus laborantes. CORP. VIII 1295. 5146 conlata -m pecunia. XI 6035 ad cuius mem⟨oriam honor⟩emq(ue) -m pleb⟨s et ordo⟩ conveniant.

certātio, -ōnis *f. a* certare. HYG. fab. 166 p. 20, 7 ἔρις graece -o dicitur. DIFF. gramm. VII 532, 11 -em et certamen: -o est administrantium, certamen operis. GLOSS. φιλονικία. **1** *generaliter*: ENN. scaen. 266 magna inest -o. 289 cert⟨ati⟩o hic est nulla, quin monstrum siet. TER. Ad. 212 numquam vidi iniquius -em comparatam, quam haec hodie inter nos fuit. QVADRIG. hist. 59 ne nos ad -em censeas haec incepisse. RHET. Her. 4, 30, 41 mihi tecum par -o non est (FRONTO p. 42, 3 N. non aequa mihi cum eo -o). CIC. fin. 2, 44 relinquitur non mihi cum Torquato, sed virtuti cum voluptate -o. quam quidem -em homo et acutus et diligens, Chrysippus, non contemnit. Lael. 32 haec inter eos est honesta -o. PVBLIL. H 23 humanitatis optima est -o. LIV. 2, 57, 2 eo plus abhorrebant a -e animi (*syn.* discordia). VITR. 2, 1, 3 exercentes ingenia -bus. 3 praef. 2 in ambitione -is contrariorum superatio obstitit eorum dignitati. GELL. praef. 19 neque ullis inter eiusdem Musae aemulos -bus disceptationibusque elimati sunt. 14, 3, 7 causam . . . esse arbitror non obtrectationis neque invidiae neque de gloria maiore -is. 14, 3, 10 ex alieno certamine ad eos quoque ipsos contagium -is aspirat. 14, 5, 1 -i eorum *grammaticorum* acerrimae affui. 18, 2 *tit.*: cuiusmodi quaestionum -bus Saturnalia ludicra Athenis agitare soliti simus. SCHOL. Stat. Theb. 4, 783 ad -em plaudunt, hoc est feriunt. HYG. astr. 2, 24 p. 66, 21 quod Herculis prima fuerit haec -o. fab. 144 p. 18, 14 inter Neptunum et Minervam cum esset -o, qui primus oppidum in terra Attica conderet. SCHOL. Germ. Bas. p. 69, 19 propter Iunonis Iovisque -em. SCHOL. Cic. Bob. p. 60, 24 Hild. utrimque inter servos oborta est iurgiosa -o. **2** *speciatim*: **a** *in ludis*: CIC. leg. 2, 22 quod sine curriculo et sine -e corporum fiat (2, 38). VITR. 7 praef. 6 primo poetarum ordine ad -em inducto. SVET. Aug. 45 xysticorum -es aut gladiatorum pugnas. AVSON. 443, 2 alio alii genere -is antistant. HYG. astr. 2, 7 p. 44, 3 et athleticis et in aliis eiusmodi -bus virgula utuntur. 2, 15 p. 53, 14 in -e ludorum. **b** *in bello*: SISENNA hist. 70 iaculis celeriter consumptis ad gladios -em revocaverunt. VIR. ill. 4, 1 quod *bellum* trigeminorum -e finivit. 4, 10 quod bellum sola trigeminorum -e finisset. **c** *in iudicio*: CIC. Quinct. 68 non fuisse Naevio parem -em cum Alfeno illo tempore illis dominantibus. 73 haec est iniqua -o, non illa, qua tu contra Alfenum equitabas. leg. 3, 6 per populum multae poenae -o esto. LIV. 25, 4, 8 omissa multae -e. VLP. dig. 47, 15, 1 pr. quod nomen *praevaricatoris* Labeo a varia -e tractum ait. CARM. epigr. 1178ª, 1 ⟨quid me nunc⟩ cunc⟨tis cert⟩atio (*Bücheler*, miseratio *Pais*) iuvit ademptis? SVLP. VICT. rhet. 62 p. 352, 28 ut proponamus et -em, qua utitur adversarius. GROM. p. 359, 28 una -o est ad iustitiam antiquitus.

certātīvē *adv.* [*a* certare. *Th.*]. CASSIOD. hist. 1, 11 -e quaestiones inferrent. FACVND. defens. 3, 4 p. 597ᴮ quaedam -e magis quam modeste cauteque locutus est. 10, 6 p. 787ᴮ hoc . . . quia non dogmatice dictum est sed -e.

certātō *adv. et abl. abs. v. p. 897, 22. 53.*

certātor, -ōris *m. a* certare. GLOSS. ἀγωνιστής, ἐριστικός, ἐριστής, ἐρεθιστικός. II p. XII palaestrita . . . graece agonitheta, id est -r vocatur. GELL. 12, 10, 3 propter agrestes quosdam et indomitos -es, qui nisi auctoritatibus adhibitis non comprimuntur. APVL. Plat. 1, 2 -em se profiteri cupiebat. AVG. serm. 343, 10 deus quando expectat -es suos; *syn.* athleta (= PS. AVG. serm. 34, 6). CHROMAT. beat. 2 vice . . . agonothetae . . . -bus in hoc stadio spiritali praemium . . . proposuit. AVELL. p. 496, 17 nutritorem pacis et rectae fidei -em. FACVND. defens. 8, 5 p. 724ᴬ magnum pietatis -em Diodorum. MVTIAN. Chrysost. hom. 19, 2 aufer contrarium -em et auferes occasiones coronarum. PS. PRIMAS. in Hebr. p. 757ᴬ si quis ad athletam et -em hoc diceret.

certātus, -ūs *m. a* certare. *i. q. certatio, certamen. de ludis*: STAT. silv. 3, 1, 153 nudosque virorum -us. *de bello*: IORD. Rom. 219 crebrisque -bus exercitus caesus. *Burger.*

certē *v.* certus *p. 927, 83 sqq.*

[**certidiones** CASS. FEL. 20 p. 30 *codd., v. sub* cortizones *IV p. 1072, 53.*]

certifico, -ātum, -āre *cf. c.* certus *et c.* facere. **1** *pertinet*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ad scientiam: i. q. *fide constantem vel securum reddere*: VVLG. (*cod. Mon. 6230*) act. 16, 10 -ati (συμβιβάζοντες, certi facti *rell. codd. et* ITALA codd. e g) quod vocasset nos deus (*cf.* IGNAT. [Patr. apost. *ed. Gebhardt*] epist. ad Magn. 8, 2 inspirati ... ad -ari [*al.* -are; πληροφορηθῆναι] impersuasos, quoniam unus deus est). PS. RVFIN. in psalm. 45, 1 -are nos de ipso adventu *Christi* (*ibid.* manifestatur). AVG. serm. ed. Mai 161, 4 *Thomas* remansit incredulus, ut nos -ret. IGNAT. epist. ad Philadelph. *inscr.* ecclesiae ... in resurrectione ipsius (*Christi*) -atae in omni misericordia (ad Magn. 11). *i. q. certiorem facere*: EVG. TOLET. epist. 1, 3 quid inde fieri praecipiet vestra prudentia, cita me iussione -a (*opp.* nescio). 1, 6 de his causis. 2 *pertinet ad definiendum*: GRAMM. VI 646, 21 stantque ‘sacerdotes’ epitritum -antes (*ibid.* 19 fiat -us). *cf.* certus *p. 900, 66 sqq.* *Elsperger.*

(**certīna**, -ae *f.*): SERV. Aen. 3, 92 dicitur autem cortina...quod certa illinc responsa funduntur, quasi -a (*cf.* GLOSS. V 550, 29). *Probst.*

certiōro, -āvī, -ātum, -āre *a* certior(em facere) *derivatum ut videtur ab* ICTIS; *interpolatum a* TRIBONIANO *censet Gradenwitz, Interpol. in d. Pandect. p. 162. 235 sqq.* *i. q. certiorem facere*: *cf.* GLOSS. II 469, 56 -are φανεροποιῆσαι. 298, 33 -atus ἐν εἰδήσει γενόμενος, *cf. l. 29.* *habent* MARCELL. dig. *quater, frequentat* VLP., *praeterea adhibent* MOD. (*ter*) COD. Iust. AVELL. (*sing. loc.*). *aliquem*: MARCELL. dig. 38, 15, 5 pr. *filius* -are patrem non potest (*bis. ibid.* certior fieri potuit *pater.* 38, 15, 5, 1 VLP. dig. 4, 4, 3, 8). VLP. dig. 5, 3, 20, 11 nisi forte is, cui denuntiatum est, eum -erit, sed non si -are potuit nec fecit. 12, 2, 34 pr. (*e Marcello*) ut -etur *reus* (17, 1, 29, 3 *bis*). 15, 4, 1, 2 me -asset. 16, 3, 1, 33. 17, 1, 29 pr. fideiussorem. 19, 1, 1, 1 neque -ari debuit qui non ignoravit (*opp.* esse celatus). 27, 5, 1, 9 necessarios pupilli. 29, 4, 1, 4 nec -atus est dominus a servo. 40, 5, 4, 20 -atis praefectis. 43, 29, 3, 6. MOD. dig. 19, 1, 39 non -erit emptorem. COD. Iust. 8, 33, 3, 2 iudicem (*ibid.* denuntiatio mittatur, fiat manifestum). *aliquem de aliqua re*: VLP. dig. 13, 7, 36, 1 *si* me de hoc *facto* -erit. MOD. dig. 19, 1, 39 si -atus de loco certo fuisset. *ibid.* quae ignoravit et de quibus emptorem -are nequivit. super: VLP. dig. 12, 4, 5, 1 super hoc eum. *genet.*: VLP. dig. 11, 1, 4 pr. portionis ... ex interrogatione -etur (-emur *coni. Momms.*). *seq. acc. c. inf.*: VLP. dig. 13, 6, 5, 8 me -asti ibi chirographum esse scriptum. 28, 1, 21, 2. *interrog. indir.*: AVELL. p. 646, 5 reverentia vestra ... rescripto quid sequi ... debeamus nos -are dignetur.

certisso (certīsco), -ere [*a* certus. *Th.*]. *de rebus i. q. indubitatum reddi*: PACVV. trag. 107 atque eccos unde -issent (*sic codd. Nonii*; NON. *ad l.* p. 89 -issant: certa fiant. GLOSS. V 639, 39). *de hominibus i. q. certiorem fieri*: GLOSS. IV 217, 30 certiscat (-iscar *cod.*) certior fiat.

certitās, -ātis *f.* *a* certus. GLOSS. II 256, 51 βεβαιότης -as firmitas. 560, 53 -s *sine interpr.*

***certitūdo**, -inis *f.* *a* certus. 1 *de effectu constituendi*: [CIC. Att. 12, 34, 1 te -em illius profectionis (*M pr. m.*; certum ... diem *corr. M*) non habere.] 2 *fere i. q. veritas, cui credere licet*: PS. QVINT. decl. exc. Monac. 18 p. 387, 28 responsum non caret -e, quod quis ... dolore respondet. 3 *de fiducia christiana*: PS. RVFIN. in psalm. 70, 5 spes i. e. -o mea. *ibid.* -o spei (AVG. serm. 132, 2 GREG. M. moral. 6, 24. *cf.* 1, 40 per -is fiduciam caelestia sperat). GREG. M. epist. 7, 33 p. 482, 15 hac itaque fulti -e ... nihil ambigere. 9, 95 ut confidentia nostra a sua -e non inveniatur aliena. *acced. genet. obi.*: AVG. serm. ed. Mai 132, 1 nec ergo dat -em vitae aeternae paucitas peccatorum. GREG. M. moral. 1, 44 de aeternorum spe et -e. 4, 45 *ut pii* intus ad fixae visionis *dei* -em ... ascendant. 6, 26. EVANG. de nativ. Mar. 5, 1 promissae prolis -e securi *Ioachim et Anna.* de: GREG. M. epist. 9, 31 gloriae vestrae bonitas ... tantam nobis de se -em praebet, ut in nullo de ea diffidere debeamus. 9, 50. moral. 14, 78. *acc. c. inf.*: PS. RVFIN. in psalm. 66, 3 dedit nobis -em mortalem posse pertingere ad immortalitatem.

1. **certō** *adv. v.* certus *p. 941, 45 sqq.* [*Elsperger.*

*2. **certo**, -āvī, -ātum, -āre [*a* certus. *Th.*]. *legitur inde ab* ENNIO *et* PLAVTO. *frequentant* SALL. (*22ies*) VERG. (*34ies*) HOR. (*16ies*) LIV. (*81ies*) SIL. (*68ies*) STAT. (*29ies*) TAC. (*67ies*). *deest apud* CATONEM RHET. Her. CATVLL. CAES. RVT. LVP. NEP. GRATT. CELS. SCRIB. LARG. MELAM PERS. IVV. *gen. plur. part. praes.* certantum: SIL. 2, 447. DIOM. gramm. I 315 pugno cum rivali, -o cum aemulo, -o autem tibi. SERV. ecl. 5, 8 ‘tibi -at’ usurpatum est; nam hodie ‘-o tecum’ dicimus. georg. 2, 138 ‘laudibus Italiae -ent’: figurate: nam ‘-o tecum’ dicimus. ARVS. gramm. VII 459 -o contra te ... -o tibi ... -o cum his ... -emus inter nos. PRISC. gramm. III 274 luctor tibi, sermocinor, -o, loquor, altercor, invideo tibi. NON. p. 254 -are significat altercari contendere. Vergilius in Bucolicis: (*8, 55 v. p. 894, 51*) -are praevenire. Vergilius Aen. (*1, 548 v. p. 893, 8*). DIFF. Suet. 308, 9 -at et -atur: -atur verbum est nominandi cum aliquis in foro aut in loco -atur: -at autem ille cum illo. GLOSS. φιλονικῶ, ἐρίζω, ἀγωνίζομαι. -at: pugnat. -are: contendere, dimicare. *passim impersonaliter usurpatur. de usu deponentis v. p. 899, 19 sqq.* [*val.* certā, *it.* certare. *M.-L.*]

I *generaliter*: *i. q. aemulari, aemulando contendere, contendere, rixari* (*et de dictis et de factis usurpatur*): A *absolute*: PLAVT. Merc. 345 ita animi decem in pectore incerti -ant (VERG. Aen. 12, 574 animis pariter -antibus. SEN. benef. 1, 4, 5). PVBLIL. J 38 in Venere semper -at dolor et gaudium. LVCR. 3, 5 non ita -andi cupidus quam propter amorem quod te imitari aveo. 4, 1112 nam facere interdum velle et -are videntur. CIC. Phil. 13, 16 in D. Bruti salute -atur. CAEL. Cic. epist. 8, 14, 3 quamdiu civiliter sine armis -atur. SALL. Iug. 44, 5 pecoris et mancipiorum praedas -antes agere. VERG. ecl. 5, 15 tu deinde iubeto, ut -et Amyntas. 8, 9 quos est mirata iuvenca -antes. Aen. 3, 668 verrimus et proni -antibus aequora remis. 11, 446 illi haec inter se dubiis de rebus agebant -antes. HOR. sat. 1, 10, 38 haec ego ludo, quae neque in aede sonent -antia iudice Tarpa. 2, 3, 313 tantum dissimilem et tanto -are minorem. ars 78 grammatici -ant et adhuc sub iudice lis est. PROP. 2, 9, 39 tela ... promite acuta magis, figite -antes atque hanc mihi solvite vitam. OV. ars 1, 147 at cum pompa frequens -antibus ibit ephebis. met. 5, 318 sine sorte prior, quae se -are professa est. 13, 77 si perstās -are. LIV. 2, 45, 5 externa et domestica odia -are in animis. 4, 7, 8 plebs ... frustra -are supersedit. MANIL. 1, 82 seducta in varias -arunt pectora curas. VITR. 5, 11, 4 athletas -antes spectare (SVET. Iul. 39 Nero 40 COD. Iust. 10, 54, 1). SEN. Med. 517 -emus sine, sit pretium Iason. Thy. 376 -et Danuvii vadum audet qui pedes ingredi. dial. 4, 34, 5 utrimque -bit ira. LVCAN. 9, 592 cum tandem fonte reperto indiga cogatur laticis -are iuventus. CALP. ecl. 2, 19 illis etiam -antibus ausa est daedala nectareos apis intermittere flores. 6, 31. 89 si vicibus -are placet. 7, 65 aequoreos ego cum -antibus ursis spectavi vitulos. BVC. Eins. 1, 2 da vacuam pueris -antibus aurem. CARM. epigr. 1525 C, 14 (*saec. I med.*) -vit pietas, su<mma in utroque fuit> (PLIN. epist. 10, 52 eadem provincialibus certant<e> (*Mommsen*, certatim *Beroaldus*) pietate iurantibus. 10, 100 -ante commilitonum et provincialium pietate). PLIN. nat. praef. 22 ut -ent. 9, 24 *delphinus* obviam navigiis venit, alludit exultans, -at etiam. 14, 64 -ant *vina* Massica atque a monte Gauro Puteolos Baiasque prospectantia. 23, 96 potores -uri praesumunt ex eo cyathum unum. 27, 45 siquidem Latinarum feriis quadrigae -ant in Capitolio. VAL. FL. 2, 476 arsere rogis -antibus agri. 3, 92 -ant Zephyri (*de ventis*: 4, 270 STAT. Theb. 5, 368. 6, 310 AVIEN. Arat. 1458 OP. imperf. in Matth. 2 p. 639). 3, 597 responsant silva et vaga -at imago. 5, 346 nulla comitum -ante. 5, 644 et tibi, magne pater, terris donaria (*i. templa*) -ant (*i. varia pulchritudine sunt*). SIL. 9, 311 -ante furore telorum. 16, 320 pronique ac similes -antibus ore secuntur. 16, 389 tene ... -ante feret quisquam aequore palmam erepto? STAT. Theb. 4, 784 illi -antia plaudunt orgia. silv. 1, 2, 248 diversis -are modis. Ach. 1, 718 illic ingentia -ant nomina. TAC. dial. 39 ipsa -antis populi studia excitare. hist. 5, 1 -antibus provinciarum et exercituum studiis (COD. Theod. 1, 17, 11 [*a. 365*]. PS. RVFIN. in Am. 1, 6—8 quasi -antibus studiis). PLIN. paneg. 92 inter secunda omina et vota -antia (PRVD. ham. praef. 6 VAL. CEM. hom. 16, 1). SVET. Aug. 45 nullique Graeco certamini interfuit, quo non pro merito quemque -antium honorarit. Nero 23 quam autem trepide anxieque -verit, quanta adversariorum aemulatione ... vix credi potest. FLOR. epit. 1, 23, 4 quo -vere plausu! GELL. 15, 20, 3 Olympiam -urum eum ... deduxit. TERT. nat. 1, 4 alii tanta obstinatione -ant, ut cum suis utilitatibus depugnent. VLP. dig. 9, 2, 7, 4 quoniam ingenui solent -are (*syn.* colluctatio, pancratium). 47, 10, 2, 3 siquis per iocum percutiat aut dum -at, iniuriarum non tenetur. MOD. dig. 50, 12, 10 ad praemia -antium. TERT. anim. 45 concipe gladiatorem sine armis vel aurigam sine curriculis, gesticulantes omnem habitum artis suae atque conatum: pugnatur, -atur, sed vacua iactatio est. PANEG. 3, 3 pertinaci animositate -andi. 9, 19 quod te praesente -rent artifices. SPART. Hadr. 12, 1 omnibus studiose -antibus. AVSON. Mos. 201 remipedes medio -ant cum flumine ... lembi. AMM. 28, 4, 31 ut velocitate currus ipsos anteeant -uros. PROB. Verg. georg. 3, 202 ubi equi quoque -ant. HIER. epist. 105, 4 ne videamur -are pueriliter (*syn.* contendere). PELAG. in II Tim. 4 p. 895A in agone -antium. VVLG. II reg. 19, 9 omnis quoque populus -bat dicens *eqs.* Col. 1, 29 -ando (ἀγωνιζόμενος) secundum operationem eius. II Tim. 2, 5 nam et qui -at (ἀθλῇ) in agone, non coronatur, nisi legitime -verit (ἀθλήσῃ). AVG. vera rel. 40, 76 totum istum agonem edit incommutabilis divina providentia, aliud victis aliud -antibus ... tribuens. in psalm. 60, 3 nec potest vincere nisi -verit, nec potest -are nisi inimicum et tentationes habuerit. serm. 64, 1, 2 *deus* qui coronas promisit et agonem praemisit et qui expectat -antes, adiuvat laborantes. serm. ed. Mai 19, 1 qui (*Christus*) adiuvabat -antes, qui coronabat vincentes. PHYSIOGN. 118 equus animal erectum est atque exultans, in -ando animosum. SIDON. epist. 2, 11, 1 -antis amicitiae. PAVL. PETRIC. Mart. 6, 493 si -antes rapuissent flumina (*i. aquas*) coetus *hominum* (*sc. ad extinguendum incendium*). DRAC. Romul. 6, 110 plus urit amoriferis -antia (*i. resistentia*) membra sagittis. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 16 p. 44. 1 p. 28A iam enim -ant sidera quodammodo et nox luce superatur (in Porph. isag. p. 44, 8).

B *seq. casus et praepositiones*: 1 *abl.* (*adde p. 895, 79 sq.*): ENN. ann. 270 haud doctis dictis -antes. PLAVT. Truc. 950 stultus atque insanus damnis -ant. TER. Phorm. 20 benedictis si -asset, audisset bene (*cf.* SERV. Aen. 1, 548 sane -asse quidam provocasse accipiunt ut Terentius). LVCIL. 1233 verba dare ut caute possint, pugnare dolose,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

blanditia -are. SISENNA hist. 30 alii saltu ac velocitate -are (*inepte* NON. p. 502 dativus pro ablativo; *an legit* velocitati [*sc. abl.*]?). CIC. Verr. 6, 31 qui in suis castris virtute putaret oportere, non genere -ari. Tusc. 5, 77 adulescentium greges Lacedaemone vidimus ipsi incredibili contentione -antes pugnis calcibus unguibus morsu denique. LVCR. 2, 11 -are ingenio, contendere nobilitate. VARRO AT. carm. frg. 22 tum liceat . . . volucres . . . cernere inexpleto studio -are lavandi. VERG. ecl. 2, 57 si muneribus -es. Aen. 1, 548 officio nec te -asse priorem paeniteat (*cf.* SERV. *p. 892, 83.* NON. p. 254 *v. p. 891, 76.* SEN. dial. 11, 18, 3 -bunt in te officiis). 5, 485 Aeneas celeri -are sagitta invitat (HYG. fab. 273 p. 149, 1). 10, 14 -are odiis (LIV. 3, 4, 2). HOR. carm. 2, 12, 18 nec -are ioco. 4, 1, 31 nec -are iuvat mero (epist. 1, 19, 11 nocturno -are mero). ars 220 carmine qui tragico vilem -vit ob hircum. LIV. 7, 21, 2 seditionibus -atum est. 26, 32, 1 ibi cum diu sententiis -atum esset (28, 26, 1. 42, 50, 1 TAC. hist. 4, 76 ann. 1, 29). 27, 11, 12 cum diu -atum verbis esset. 27, 45, 11 modestia -are milites (TAC. hist. 1, 64). 29, 8, 7 ut non armis, sed vitiis videretur -ari. 37, 51, 3 et in senatu et ad populum magnis contentionibus -atum est. MANIL. 1, 297 septem . . . stellae -antes lumine. 1, 789 -antesque Deci votis similesque triumphi (TAC. hist. 1, 90 studiis votisque -bant). 5, 141 -antes luce sorores. VELL. 2, 26, 2 in qua civitate semper virtutibus -atum erat, -batur sceleribus. SEN. Thy. 25 -etur omni scelere. dial. 4, 9, 1 -etur ingenti quidem nequitiae certamine. COLVM. 6, 29, 1 lascivia et alacritate interdum et cursu -ans (certaminis *SAR*) aequales exuperat. LVCAN. 1, 5 -atum totis concussi viribus orbis. 3, 560 artibus . . . -as pelagi. 7, 12 plausu cuneos -are sonantes. CALP. ecl. 6, 2 -vere sub his alterno carmine ramis iudice me, sed non sine pignore. 6, 12 iussit et arguta iuvenes -are cicuta. PLIN. nat. 14, 15 suavitate -antes. 35, 125 -andoque imitatione eius (*Glycerae*). SIL. 5, 422 -antes laude cadendi primaevos iuvenes. 7, 337 non -are dolis. 15, 195 non ulla opibus -verit auri, non portu celsove situ, non dotibus arvi uberis aut agili fabricanda ad tela vigore. STAT. Theb. 2, 244 -ant laetitia . . . Inachidae (silv. 1, 4, 13). MART. 6, 42, 12 -ant vario decore saxa. 10, 87, 8 -ent muneribus beatiores. TAC. hist. 1, 47 -ant adulationibus ceteri magistratus. 2, 95 nemo in illa aula probitate aut industria -vit. ann. 3, 31 -bantque orationibus et memorabantur *eqs.* 3, 63 studiis -batur (11, 23 SVLP. SEV. chron. 2, 50, 1). 4, 55 undecim urbes -bant pari ambitione viribus diversis (*syn.* ambigentes). 6, 41 -antibus gaudio qui . . . sperabant. SVET. Dom. 4 -bant . . . et prosa oratione graece latineque. PAVL. dig. 11, 5, 2, 1 si quis -et hasta vel pilo iaciendo vel currendo saliendo luctando pugnando. PORPH. Hor. sat. 1, 1, 113 quadrigis -antes. PANEG. 7, 16 multi olim pravi duces -asse armis impares largitione -arunt (*syn.* aemulatus est). DICT. 3, 19 cursu longo -antibus . . . Aiax victor excipitur. AMM. 14, 6, 25 pugnaciter aleis -ant. CLAVD. carm. min. 46, 11 tibi diversis . . . -ant obsequiis soceri. AVG. contin. 5, 13 *v. p. 896, 21.* civ. 5, 18 caritatis fide et fidei caritate -arunt. SVLP. SEV. chron. 2, 50, 3 quibus propositum erat -are ieiuniis. SACR. Leon. p. 346 sicut illi ieiunando orandoque -arunt, ut hanc possent obtinere victoriam. VAL. CEM. hom. 17, 4 qui non legitimo agone -verit (18, 2). 2 cum *aliquo vel aliqua re*: PACVV. trag. 25 an quis est qui te esse dignum, quicum -etur, putet? (*falso* NON. p. 473 certatur pro -at). VARRO rust. 1, 13, 7 cum Metelli ac Luculli villis pessimo publico aedificatis -ant. CIC. div. in Caec. 44 tibi cum homine disertissimo . . . futurum esse certamen, quicum modo disserendum, modo omni ratione pugnandum -andumque sit. Verr. 4, 9 Verrem esse qui cum L. Mummio -et. 5, 68 ut ars -are videretur cum copia. 6, 115 si cum aliorum improbitate -et, longe omnes multumque superabit: sed secum ipse -at. Catil. 2, 11 cum luxuria nobis, cum amentia, cum scelere -andum est. 2, 18 -are cum usuris fructibus praediorum. 2, 25 aequitas, temperantia, fortitudo, prudentia -ant cum iniquitate, luxuria, ignavia, temeritate. Brut. 3 cum quo -are erat gloriosius quam omnino adversarium non habere. part. 89 persaepe evenit, ut utilitas cum honestate -et, earumque rerum contentio plerumque deliberationes efficit. ac. 2, 101 -a . . . cum illo, qui a te totus diversus est. off. 3, 42 quocum -et Att. 5, 19, 3 qui cum sororis tuae filii patruo -ret. 9, 14, 6 (14, 17, 6) te imitere oportet, tecum ipse -es. 11, 15, 2 non cum aliis, sed tecum ipse -a. BELL. Alex. 55, 5 crudelitatem cum avaritia -asse. VERG. ecl. 4, 58 Arcadia mecum si iudice -et. HOR. epist. 1, 18, 31 desine mecum -are. OV. met. 5, 310 nobiscum . . . Thespiadae -ate deae. 6, 25. 13, 20. LIV. 2, 42, 8 -atum eo quoque anno cum tribunis est. 6, 6, 9 -antem secum ipsum adnisurum. 6, 19, 7 simul multitudo illa non secum -ari viderit. 22, 35, 4 qui cum Varrone -erant. SEN. contr. 2, 1, 7 deos cum votis patris . . . -antes. 9, 1, 13 ut cum optimis sententiis -em. suas. 6, 25 ut mihi tunc non laudasse Ciceronem, sed -asse cum Cicerone videatur. VELL. 2, 69, 4 deformitas corporis cum turpitudine -bat ingenii. 2, 128, 1 iudicia civitatis cum iudiciis principis -ant. SEN. epist. 116, 5 cum difficultate -amus. ASCON. in Pis. p. 4 -eruntque in ea re cum tota Italia. PETRON. 83 Protogenis rudimenta cum ipsius naturae veritate -antia. PLIN. nat. 23, 2 -vit ipsa secum. 35, 58 primusque omnium -vit cum Timagora. 36, 25 Scopae laus cum his -at. 36, 110 cum pulcherrima laudatissimaque *domo Lepidi* -antes centum domus. TAC. hist. 1, 45 -are cum praecurrentibus. PLIN. epist. 1, 7, 6 *careotae* nunc cum ficis et boletis -andum habent. 6, 33, 1 mihi satis est -are mecum. 7, 9, 3 -are cum electis. paneg. 13 secum -are. 30 si velimus cum priorum temporum necessitate -are, vincemur. FLOR. epit. 1, 17, 5 cum senatu quoque vehementius aequo bonoque -atum est. SVET. Tit. 3 cum amanuensibus suis per ludum iocumque -antem. APVL. flor. 3 p. 12 cum Apolline -visse. 16 p. 62 -vitque cum eo, fortasse impar, certe aemulus. Socr. 4 p. 109 quae cum alite Apollinis frustra -verim. TERT. scorp. 5 si voluit -are cum causa et iniuriae aemulando prodesse. PORPH. Hor. sat. 2, 3, 310 si Turbo cum longioribus -at. PANEG. 10, 11 non hinc tecum Lynceus ille -ret. FIRM. err. 9, 1 si homo *Adonis erat*, cur cum superiore -bat? VEG. mil. 2 praef. -vit saepius devotio cum pudore. CLAVD. 18, 237 secum amentia -at. ZACCH. 1, 26 odor cum amoenitate -bit. VINDIC. med. 33 -ante . . . interiore spiritu seu fervore cum festinatione exeundi. PALLAD. hist. mon. I 31 p. 316^{D} rectius fore credens, si cum atrocitate daemonis quam cum corporeae voluptatis impuritate -ret (*gr.* 44 πυκτεύειν). II 20, 14 promittens se cum illo . . . numquam deinceps -urum. 3 cum *aliquo aliqua re*: PLAVT. Persa 238 malitia -are tecum miseria est. Truc. 948 meliust te minis -are mecum quam minaciis. CIC. Caecin. 1 quicum vi et armis -are noluisset, eum iure iudicioque superare (*syn.* contendere. *cf. p. 899, 3*). Phil. 10, 10 qui duorum fratrum aetatibus medius interiectus vitiis cum utroque -bat. Brut. 172 cum familiari nostro Q. Granio praecone dicacitate -are. off. 3, 87 armis cum hoste -are an venenis. epist. 9, 16, 5 viribus -andum cum valentioribus non esse. SALL. Catil. 54, 6 non divitiis cum divite neque factione cum factioso, sed cum strenuo virtute, cum modesto pudore, cum innocente abstinentia -bat. Iug. 6, 1 cursu cum aequalibus -are. hist. frg. 2, 19 cum alacribus saltu, cum velocibus cursu, cum validis vecte -bat. VERG. ecl. 3, 31 mecum quo pignore -es. LIV. 1, 35, 5 benignitate erga alios cum rege ipso -asse. 3, 54, 10 -ant cum obviis gaudio. 4, 6, 3. 4, 53, 12. 21, 11, 1 -are oratione cum eo. 34, 18, 5. 37, 54, 19 -are pio certamine cuiuslibet bonae artis ac virtutis ausi sumus cum parentibus quaeque civitas et conditoribus. 38, 13, 6. VITR. 3 pr. 3 non esse -andum iudicans cum indoctis ambitione. SEN. contr. 1 praef. 8 mollitia corporis -are cum feminis. 2, 7, 1 ut in accessionem patrimoni peregrinando cum uxore -rem. SEN. dial. 10, 9, 2 cum celeritate temporis utendi velocitate -andum est. LAVS Pis. 223 cumque tuis virtutibus omne . . . per aevum carminibus -are meis. PLIN. nat. 5, 106 ubi -vit tibiarum cantu cum Apolline. TAC. ann. 13, 21 si benevolentia mecum in Neronem meum -ret. PLIN. paneg. 81 -are cum fugacibus cursu, cum audacibus robore, cum callidis astu. epist. 7, 7, 2 -atque tecum honestissimo certamine mutuae caritatis. SPART. Hadr. 15, 11 cum his ipsis professoribus et philosophis libris vel carminibus invicem editis saepe -vit. IVST. 4, 2, 4 iustitia cum ceterorum crudelitate -bat. 39, 2, 8 veluti pietate cum matre -ret. FIRM. err. 14, 2 cum . . . dominus Iesus Christus cum diabolo pro nostra salute sollicitus divina maiestatis suae colluctatione -ret, ut de faucibus eius . . . hominem liberaret. HYG. fab. 84 p. 83, 11 qui secum quadrigis -asset. 4 *dat.*: VERG. ecl. 5, 8 montibus in nostris solus tibi -at Amyntas. 8, 55 -ent ut cycnis ululae. georg. 2, 99 cui non -verit ulla. HOR. epod. 2, 20 -antem et uvam purpurae. 11, 18 desinet imparibus -are summotus pudor. sat. 2, 5, 19 -ans semper melioribus. carm. 2, 6, 15 viridique -at baca Venafro. PANEG. in Mess. 120 quis Amythaonius nequeat -are Melampus. PROP. 2, 3, 11 ut Maeotica nix, minio si -et Hibero. 4, 6, 3 cera Phileteis -et Romana corymbis. OV. met. 14, 794 Alpino modo quae -are rigori audebatis aquae, non ceditis ignibus ipsis. MANIL. 1, 918 atque ipsa Isiaco -arunt fulmina sistro. 5, 25 celerique sagittae Delphinus -ans. 5, 510 aurea Phoebeis -antia lumina flammis. PETRON. 119, 10 quaesitus tellure nitor -erat ostro. SIL. 1, 234 hinc -ant, Pactole, tibi Duriusque Tagusque. 1, 248 *Hannibal* proiectus humi . . . insignis sagulo duris -are maniplis. 2, 101 Eois quamquam -et Gortyna sagittis. 3, 308 *Autololes* -ant pennae. 4, 202 auro -antem et rutilum sub vertice nodum. 6, 374 -are malis urgentibus hoste putabat devicto maius. 7, 199 nec facilis laeto -asse . . . sapori. 7, 640 -at maioribus astris. 8, 591 -vit Mutinae quassata Placentia bello. 9, 543 -atis fatis. 12, 154 Aetnae fatis -antia saxa. 13, 222 -are iuvenco. 14, 374 tortae -antia murmura conchae. 14, 645. 656 fulvo -ret ut auro. 14, 680 ast reliquum vulgus, resoluta in gaudia mente, -arunt victi victoribus. 15, 38 -are periclis desine. 15, 586 superbo qui fratri -et. STAT. Theb. 2, 216 vivis -antia vultibus aera. 5, 386 ferrea nimbis -at hiems (MAR. VICTOR aleth. 3, 33 aestati -bit hiems). 9, 247 visis malit -are carinis. silv. 1, 2, 87 vidi et Abydeni iuvenis -antia remis bracchia. 1, 2, 109 hanc ego formae egregium mirata decus, cui gloria patrum et generis -bat honos. 4, 2, 28 glaucae -antia Doridi saxa. 4, 6, 22 quis . . . oculis -verit usquam Vindicis. MART. 1, 43, 4 dulcibus aut -ant quae melimela favis. 2, 43, 13 grex tuus Iliaco poterat -are cinaedo. 4, 42, 7 lumina sideribus -ent. 12, 21, 5 nulla . . . -bit . . . Capitolini collis alumna tibi. 12, 95, 2 Musaei pathicissimos libellos, qui -ant Sybariticis libellis. PLIN. epist. 8, 8, 4 rigor aquae -verit nivibus. AVIEN. orb. terr. 1090 his celsi -ant fastigia templi. AVSON. 293, 4 Corduba non, non arce potens tibi Tarraco -at. 336, 22 ter tribus ad palmam iussae -are Camenis. 396, 2 ostrea

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Baianis *ostreis* -antia. 419, 19 -ent huic sententiae veteres illi et Homerici oratores. CLAVD. 7, 128 puerisque severi -vere senes. 28, 562 -ura Lyaeo . . . colla. carm. min. 53, 26 viscera . . . gravibus -antia poenis. DRAC. Romul. 6, 107 viris -ate modeste (*de concubitu*). SIDON. epist. 7, 9, 18 -at natura doctrinae. MEROB. poet. 165 miles naturae -are parat. CORIPP. Ioh. praef. 37 rustica Romanis dum -at Musa Camenis. Iust. 4, 102 -bantque ipsi iucunda palatia caelo. *dat. commodi i. q.* *pro*: CVLEX 37 tibi -et gloria (*cf. Leo ad l. cf.* VAL. FL. 5, 644 *p. 892, 38*). 5 *alicui aliqua re*: VERG. catal. 13, 16 quo Roma viro doctis -ret Athenis. georg. 2, 138 nec pulcher Ganges atque auro turbidus Hermus laudibus Italiae -ent. GERM. 266 lumine non multis Pleias -verit astris. 664 corruptaque cadit *Cassiepia* forma, -verit olim qua senis (sinus *codd.*) aequorei natis. SEN. Herc. O. 1807 videre natum laude -antem Iovi. SIL. 5, 16 forma -are deis. 8, 592 Mantua mittenda -vit pube Cremonae. STAT. silv. 4, 6, 7 vinaque perpetuis aevo -antia fastis. IVST. 20, 2, 8 cum alteri magnificentia, alteri velocitate -assent. CLAVD. carm. min. 30, 33 non tamen audebunt titulis -are Serenae. INSCR. Revue archéol. 4 sér. XI (1908) p. 329 hic ubi Vulcano Ne⟨rine⟩ -at amore. VEN. FORT. carm. 4, 26, 44 -antesque sibi mente decore fide. 6 *acc. obiecti*: VOLCAC. carm. frg. 1 multos incertos -are hanc rem vidimus, palmam poetae comico cui deferant. VARRO Men. 519 in charteo stadio ἐπιτάφιον ἀγῶνα quom (quo *Bücheler*) quis -asset animo. PLIN. nat. 36, 31 hodieque -ant manus (*i. in dubitationem vocant, cuius artificis manus melior sit*). STAT. Theb. 6, 6 primus Pisaea per arva hunc pius Alcides Pelopi -vit honorem. GELL. 18, 9, 4 haec, *v. p. 896, 14*. APVL. Plat. 1, 2 ut Pythia et Isthmia de luctu -verit. COD. Iust. 6, 29, 3 pr. (*a. 530*) quod -atum est apud veteres, nos decidimus. *acc. q. d. effectus*: VVLG. I Tim. 6, 12 -a (ἀγωνίζου) bonum certamen fidei (ITALA [codd. dg] *et* VVLG. II Tim. 4, 7 [ἠγώνισμαι]. BOETH. cons. 1, 3, 17 magnum saepe certamen cum stultitiae temeritate -vimus). AVG. civ. 14, 9 legitime magnum agonem -antem (CASSIAN. inst. 7, 20 si agonem -are spiritalem legitime cupimus. 11, 19, 1 verum ac spiritalem agonem legitime -are. 12, 31, 1 spiritalem agonem legitime -ans). 7 de (*adde l. 79 sqq.*): LVCR. 5, 1082 quom de victu -ant. CIC. nat. deor. 1, 2 de ... his summa philosophorum contentione -atur. CVRT. 5, 2, 2 praemiaque proposuit de virtute militari -antibus nova. LVCAN. 3, 761 miseri de corpore trunco -vere patres. SIL. 7, 452 de forma atque ore . . . -at Venus. 16, 299 pulchrae -ent de laude coronae. TAC. ann. 2, 86 egit grates, quod offerendo filias de officio in rem p. -rent. 14, 61 ut de matrimonio -et. PLIN. epist. 5, 13, 2 senatoris non iam quasi de nundinis, sed quasi de gratia, fama, dignitate -antis. ARNOB. nat. 7, 41 cantherios de velocitate -antes. AMM. 29, 6, 13 ortis inter se discordiis de honore -bant et dignitate. CLAVD. 1, 21 de iure licet -are secundo. COD. Theod. 5, 18, 1, 2 (*a. 419*) ipse de cuius proprietate -atur. AVG. civ. 9, 19 ne de verbis etiam nos -are videamur. 18, 10 quae pro malo aureo adipiscendo apud iudicem Paridem de pulchritudinis excellentia -asse narrantur. 21, 10 non est de hac re aut laborandum operosa inquisitione aut contentiosa disputatione -andum. epist. 238, 1, 4 quid est ... contentiosius, quam ubi de re constat, -are de nomine. CAEL. AVR. acut. 3, 19, 188 non est ... necessarium de etymologia -are passionis. VAL. CEM. hom. 20, 6 p. 754^B quod aliquoties de imperii potestate contenditur et de primatus ambitione -atur. EVSTATH. Bas. hex. 3, 3 p. 893^A de omnipotentis impossibilitate -antium. LVP. EVPHRON. epist. p. 66^C de his postea sub diversa sensuum varietate -ari. 8 *de re cum aliquo*: CIC. Catil. 4, 15 ut vobiscum de amore reipublicae -ent. ac. 2, 65 ego de omni statu consilioque totius vitae . . . -are cum aliis pugnaciter ... velim? SALL. Catil. 9, 2 cives cum civibus de virtute -bant. LIV. 36, 3, 6 quae cum praetore de vacatione -arunt. TAC. ann. 12, 22 quod secum de matrimonio principis -isset. TERT. scorp. 5 martyrium ... non de communi aliqua militia -at cum idololatria (*syn.* obniti et adversari, aemulatio). AVG. civ. 3, 28 pax cum bello de crudelitate -vit et vicit. 5, 8 non multum cum eis de verbi controversia laborandum atque -andum est. 9 super: AMM. 22, 15, 2 *Aegyptia gens* super antiquitate -at cum Scythis. OP. imperf. in Matth. 33 p. 816 qui super hereditate non -at. 10 pro: SALL. Catil. 38, 3 pro sua quisque potentia -bant. FIRM. err. 14, 2 *v. p. 894, 47*. VVLG. Sirach 4, 33 usque ad mortem -a pro iustitia (AVG. civ. 8, 27. 18, 36. 54. 20, 9). RVFIN. hist. 1, 1, 2 pro verbi dei veritate -arunt (τὸν . . . ὑπὲρ αὐτοῦ διεξῆλθον ἀγῶνα). 4, 7, 5 pro veritate fortiter stare ac scriptis . . . pro . . . traditione -are (ὑπερμαχούντων). 5, 16, 1 pro veritatis defensione -arunt (ὑπέρμαχος). CLAVD. 8, 131 pro pignore tanto -atur. rapt. Pros. 1, 133 pro virgine -ant. AVG. c. Cresc. 1, 7, 9 *v. p. 896, 22*. civ. 10, 3 quando usque ad sanguinem pro eius veritate -amus (AVG. civ. 10, 21 *v. p. 896, 32*). 15, 4 pro his rebus ... infelici egestate -antes (AVG. civ. 18, 10 *v. supra l. 47*). 18, 41 palam . . . in locis publicis ac privatis catervatim pro sua quisque opinione -bant. 11 inter (*saepius additur abl. rei vel* de): PLAVT. Mil. 714 illi inter se -ant donis. CIC. epist. 7, 31, 1 ut officiis -emus inter nos. LIV. 1, 17, 2 factionibus inter ordines -batur. 2, 42, 9 inter semet ipsos -ando. 2, 60, 1 in Aequis inter consulem ac milites comitate ac beneficiis -atum est. 5, 8, 13 -aturque inter collegas maledictis. 10, 7, 1 -atum . . . suadenda dissuadendaque lege

inter Ap. Claudium maxime ferunt et inter P. Decium Murem. 10, 19, 5 in quam *sententiam* inter paucos -atum verbis fuerat. 37, 52, 9 cum . . . hinc indulgentia hinc modestia inter permittentes invicem non magis mutua quam inexplicabili facilitate -atum esset. 39, 32, 13 quia moderatis studiis, non vi Claudiana inter plebeios -atum est. 44, 24, 8 dum inter se duo reges captantes fraude et avaritia -ant. VELL. 2, 33, 2 magnisque -atum inter imperatores iurgiis. VAL. MAX. 1, 51, 2 merito ... de laude inter se victoria et pia precatio amplissimi viri -verint. PLIN. nat. 10, 83 -ant inter se palamque animosa contentio est. 36, 17 -vere ... inter se ambo discipuli Venere facienda vicitque Alcamenes. QVINT. inst. 4, 2, 13 de laude inter ipsos -atum. TAC. ann. 3, 45 -antibus inter se signiferis. PLIN. paneg. 62 nunc inter principem senatumque dignissimi cuiusque caritate -atur. GELL. 14, 3, 11 -are aemularique inter sese existimati sunt. 18, 9, 4 haec illi inter se -bant. CAPITOL. Max. Balb. 15, 5 historicorum inter se -antium imperitia. SVLP. VICT. rhet. 10 hae inter se diversae erunt atque -bunt. AVSON. 10, 7 inter sese dum noxia pocula -ant. HIER. epist. 70, 1 -erunt inter se indulgentia parentis et filii pietas. AVG. civ. 4, 27 tres inter se deas -asse de praemio pulchritudinis. ANTH. 441, 4 mutuus inter nos sic bene -et amor. 12 contra: AMM. 25, 3, 8 magno spiritu contra exitium -ans. AVG. contin. 5, 13 contra diabolum multo vigilantius et acrius ipsa oratione -antes. c. Cresc. 1, 7, 9 si contra quoslibet adversarios veritatis ferventi spiritu pro veritate -emus. civ. 19, 10 virtutes non contra ulla vitia vel mala quaecumque -antes. PALLAD. hist. mon. I 33 p. 320^B contra spiritum sanctum sacrilego ore -antes (αἱρετικὸν πνευματομάχον). 13 adversus: LIV. 2, 55, 11 quibus ira patrum adversus temeritatem plebis -ari non placuit. 9, 46, 4 contumacia adversus contemnentes humilitatem suam nobiles -vit. AVG. agon. 5, 5 quomodo adversus eos, quos non videmus pugnare possimus et vincere, ne putent stulti adversus aerem nos debere -are. civ. 9, 4 hos . . . Cicero . . . verbis magis quam rebus adversus Platonicos seu Peripateticos -are convincit. 10, 21 quanto fortius adversus impietatis peccatum et usque ad sanguinem -ant. epist. 130, 16, 31 non adversus alterutrum -atis, sed adversus diabolum. SVLP. SEV. chron. 2, 51, 10 plures adversus paucos bene consulentes insanis consiliis et pertinacibus studiis -bant. 14 in *c. acc.*: PROP. 3, 1, 13 quid frustra missis in me -atis habenis? LIV. 4, 4, 12 nisi in contumeliam ignominiamque nostram -are iuvat. 10, 6, 11 in quorum spem dubiam erat -atum. 10, 19, 5 *v. supra l. 2*. SEN. contr. 2, 7, 1 *v. p. 894, 36*. SEN. Phoen. 298 -ant in omne facinus. SVLP. SEV. chron. 2, 34, 2 multitudine omnium provincialium in studia reginae -antium. 15 ad: PLANC. Cic. epist. 10, 8, 6 provinciam . . . summa contentione ad officia -antem. SEN. epist. 82, 16 multorum ingeniis -atum est ad augendam eius infamiam. SIL. 6, 591 atque ad munera belli -atur. TAC. ann. 1, 71 ad supplenda exercitus damna -vere Galliae Hispaniae Italia. hist. 2, 97 legati . . . -uri ad obsequium. TERT. nat. 1, 2 non ad negationem -are. apol. 25 nulla Capitolia -antia ad caelum. HIL. c. Const. 9 antehac patres tui in solum Christum hostes fuerunt; tu . . . ad patrem deum -as, ut mendax sit.

C *seq. infin.*: ENN. ann. 445 indu mari magno fluctus extollere -ant. 485 cum e carcere fusi currus cum magno sonitu permittere -ant. CIC. progn. frg. 3 *saxaque* tristificas -ant Neptuno reddere voces. LVCR. 6, 509 confertae nubes viventi (?) mittere -ant dupliciter. 5, 393 magnis inter se de rebus cernere -ant (VERG. Aen. 4, 449 Alpini boreae nunc hinc nunc flatibus illinc eruere inter se -ant). 5, 1124 ad summum succedere honorem -antes. 6, 1225 incomitata rapi -bant funera vasta. 6, 1248 inque aliis alium populum sepelire suorum -antes. SALL. Iug. 94, 6 -antes murum petere. VERG. ecl. 5, 9 si idem -et Phoebum superare canendo. Aen. 2, 64 -antque illudere capto. 5, 194 neque vincere -o. 6, 178 congerere arboribus caeloque educere -ant. 9, 518 pellere vallo missilibus -ant. 9, 530. 554. 10, 130 CVLEX 350. HOR. carm. 1, 1, 8 hunc si mobilium turba Quiritium -at tergeminis tollere honoribus. TIB. 2, 3, 57 illi selectos -ent praebere colores. OV. met. 5, 39, 4 aequales -at superare legendo. 10, 58 prendique et prendere -ans. fast. 1, 213. EPICED. Drusi 207 -at onus lecti generosa subire iuventus. SEN. Oed. 895 -at et veras aves vincere. Thy. 570 benef. 1, 9, 5 CVRT. 7, 6, 8. 9, 4, 33. LVCAN. 6, 255 telaque confixis -ant evellere membris. CALP. ecl. 3, 63 -verit ille tot haedos pascere. VAL. FL. 3, 555 nec tendere -at amplius. SIL. 1, 562 hinc femina ferre -at opem. 2, 348. 3, 695. 4, 24. 550. 572. 5, 66. 76. 495. 6, 393. 7, 676. 9, 332. 10, 211. 486. 11, 5. 429. 13, 653. 14, 304. 15, 231. 353. 16, 403. 558. STAT. Ach. 1, 416 Cirrha sagittiferas -at stipare pharetras. Theb. 3, 241. 4, 26. 5, 171. 8, 226. 11, 224 silv. 1, 3, 4. 5, 2, 59. 5, 3, 191. TAC. hist. 3, 61 suas centurias turmasque tradere -bant. PLIN. paneg. 81 cum valentissimo quoque sodalium -at frangere fluctus. TERT. patient. 11 -emus ... quae a malo infliguntur sustinere. PS. CYPR. epist. 4 p. 275, 6 quis -at (*Hartel*, quid -as Z *v*, quis erat alius *r μ*, quis est qui *h*) alius plangere quod ad tempus acceperat? ARNOB. nat. 6, 13 -bant ... traducere. AVIEN. Arat. 911 nullus eas ... deprendere -et. orb. terr. 9, 30. AMM. 14, 8, 8 Antiochia, cui non -verit alia advecticiis ita affluere copiis et internis. 19, 7, 1 gentes decernere iam -bant (*Petschenig*, cessabant *V*, censebant *G*). IVL. VICT. rhet. 2 p. 375 petebat alter ab altero usuram quasi creditae pecuniae: ille velut depositam sine usuris restituere -bat. RVFIN. hist. 3, 6, 17

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dum... cibum rapere -bant. CLAVD. 5,422 male donatum -as aequare favorem (furorem *var. lect.*) suppliciis? CAEL. AVR. chron. 4, 7, 105 magis Erasistrati sectatores ventrem movere medicaminibus -erunt ventrifluis. ENNOD. dict. 16 p. 473, 15 unde praedam feriatis manibus -as abripere. COD. Iust. 9, 12, 6 aliis vim inferre -antibus. CORIPP. Ioh. 1, 255 prendere -at (7,456). 1,537. 4,887 concurrere -at (6,719). 6, 708.

D *seq. enuntiatum*: **1** *enuntiatum interrog.*: ENN. ann. 82 -bant, urbem Romam Remoramne vocarent. VOLCAC. carm. frg. 1 *v. p. 895,20.* CIC. de orat. 2,335 quom id convenit, -atur utrum honestati potius an utilitati consulendum sit. off. 1,87 si nautae -rent, quis eorum potissimum gubernaret. LVCR. 3,779 -areque praeproperanter inter se, quae prima potissimaque insinuetur. HOR. epist. 1, 14, 4 -emus, spinas animone ego fortius an tu evellas agro et melior sit Horatius an res. LIV. 3,18,7 -are socii civesque, utri recuperatae arcis suum decus facerent. 39,48,2 utrum restituerentur... necne, inique an iure occidissent... -batur. LVCAN. 2,150 -atum est, cui cervix caesa parentis cederet. SIL. 5,167 -are... quis opima volenti dona Iovi portet. GELL. 14,3,11 quia de his apud alios, uter esset exuperantior, -batur. PANEG. 2, 13 -erunt uter suum tibi nomen imponeret. IVST. 5, 4, 13 -ant secum ipsi, utrum eum expulerint an revocaverint. PROB. Verg. ecl. praef. p. 325 laudes deae dicerent -ato, qui eas rectius prosequeretur. *cf. infra l. 53.* CLAVD. 1,201 ceu sibi -antes, sexus quid posset uterque. VEN. FORT. carm. 6, 1^a, 22 quod te plus habeat, -at utrumque bonum. **2** *seq.* quominus: LIV. 5,31,1 nihil -atum est, quo minus consularia comitia haberentur. **3** *seq.* ut (ne): LIV. 9,16,6 -atum ab utrisque tamen est, ut ad reconciliandam pacem consuli opera navaretur. 22,54,3 -atumque, ne a muliere Canusina populus Venusinus officiis vinceretur. SEN. epist. 91,14 -uros omnes ut maiora certioraque . . . restituantur. CVRT. 7, 10, 8 -uros fuisse, ne vincerentur officio. TAC. Agr. 26 utroque exercitu -ante, his, ut tulisse opem, illis, ne eguisse auxilio viderentur. FIRM. err. 14,2 *v. p. 894,47.* PANEG. 5,2 nunc -asse creditur *sol*, ne maiestate vestra videretur obscurior. 9,21 -ant... cum victoribus, ut civili bello victi hostili iis comparentur. AVSON. 332,30 qua Francia mixta Suebis -at ad obsequium Latiis ut militet armis. **4** *seq. acc. c. inf.*: AMM. 18,2,7 Florentio et Lupicino destinate -antibus per pontem illic constitutum transiri debere. **5** *seq.* si: COD. Iust. 6,37,24,1 (*a. 531*) -batur, si fideicommissum potest relinquere.

II ***speciatim***: **A** *i. q. bellare, bello pugnare*: **1** *absolute*: ENN. ann. 279 -are abnueo. CIC. epist. 4,7,2 quod cum spe vincendi simul abiecisti -andi etiam cupiditatem (*syn.* pugnare). LVCR. 2,119 (*in imag.*) videbis corpora ... velut alterno certamine proelia pugnas edere turmatim -antia. SALL. Iug. 58,1 dum apud Zamam sic -atur. 74,1 ibi aliquamdiu -atum. or. Macri 4 certaminis adversa pro libertate potiora esse forti viro quam omnino non -visse. VERG. Aen. 5,108 pars et -are parati. 10,354. LIV. 37,1,5 per aliquot dies cum -atum esset. SEN. benef. 3, 38, 3 -ate . . . et fessi quoque restituite aciem. SIL. 2, 447 agmina -antum. 10, 302 in illa exoptans animam -antem ponere dextra. 14, 299 -antque ruuntque. 17,389 maiores -are duces. HOMER. 878 -antes populi. STAT. Theb. 7,640 -at opus ferri. TAC. Agr. 36 eminus -batur. hist. 1, 70 ubicumque -atum foret. 2, 50. 4,16 nec diu -ato Tungrorum cohors signa ad Civilem transtulit (ann. 11,10 multum -ato pervicit Vardanes. *cf. supra l. 22*). ann. 2,21 equites ambigue -vere. FLOR. epit. 2,33,57. AMM. 20,7,14 catervis -antibus comminus (31,9,4. TERT. adv. Val. 1 p. 178 [*in imagine*] si comminus -es, fatua simplicitate [*Kroymann*, certe statutam simplicitatem *codd.*] suam caedem dispergunt). AMM. 20, 11, 14 -urus leviter ibi statuit commorari. 24,1,8 non absque discriminibus multis esse -andum. 24,2,14 cum -retur asperrime. 24,4,14 ad -andum signum opperiebantur. 31,15,3 infestissime -batur. VEG. mil. 3,12 ipsa die, qua -uri sunt milites. VVLG. iud. 20,22 in eodem loco, in quo prius -erant. CLAVD. 10,501 quid vincere differs, dum -are pudet? SVLP. SEV. dial. 1,24,4 militibus... qui ex aequo loco aut etiam de superiore -verint. *in imagine*: TERT. *supra l. 56.* FILASTR. 139,5 in aquila volatus sublimis agnoscitur, -antium scilicet atque militantium. SVLP. SEV. epist. 3,13 gravis ... est, domine, corporea pugna militiae et iam satis est, quod hucusque -vi. CAES. AREL. reg. mon. 19 -ate sicut milites Christi. **2** *seq. casus et praepositiones*: *ablat.*: ENN. ann. 210 ut pro Romano populo prognariter armis -ando, prudens animam de corpore mitto (SALL. Iug. 48,1 VERG. Aen. 12, 890 LIV. 1, 45, 13. 29, 8, 7 *v. p. 893, 17.* 29,31,5 CVRT. 10,8,12 TAC. hist. 2, 47 *v. p. 898,44.* ann. 12,60 *v. p. 898,47.* PANEG. 7,16 *v. p. 893,43.* HIL. c. Const. 11 SVLP. SEV. chron. 2,38,5 *v. p. 898, 57*). SALL. Catil. 60,3 maxima vi -atur (Iug. 59,3. 94,5 *v. p. 898, 66.* viribus: LIV. 21,1,3 odiis... prope maioribus -arunt quam viribus. 22,28,11 totis utrimque viribus -atur. 25,31,11 viribus aequis. CVRT. 4,14,10 *v. p. 898,26.* TAC. hist. 2,31 totis viribus. 2,32 auctis viribus. AMM. 16,12,45). SALL. Iug. 81,3 proelio sese -uros (88,4 LIV. 2,56,15. 5,41,4. 23,37,8. 30,12,4 TAC. ann. 12,15. 13,57. 15,10). or. Cottae 6 manu -are (VAL. FL. 6,314). VERG. Aen. 2,30 acie -are LIV. 1,23,2. 22,24,9. 22,39,5. 29,6,15 TAC. hist. 4,27 VEG. mil. 1,15. BELL. Alex. 29,3 *v. p. 898, 24*). 11,313 toto -atum est corpore regni. 11,647 dant funera ferro -antes (LIV. 28,21,6 ferro se -uros professi sunt. SIL. 11, 53. AMM. 20,6,7 dum adhuc ferro -atur). OV. trist. 3,11,27 cum bello -ret (LIV. 3,71,2 de ambiguo agro cum saepe bello -assent. 9,25,9 si internecivo bello -asset. STAT. Theb. 1,251 TAC. ann. 1,45 AMPEL. 41). LIV. 2,50,1 aequo campo collatisque signis -atum. 29,29,8 de imperio varia fortuna cum iis ... -antis (TAC. Agr. 30 priores pugnae, quibus adversus Romanos varia fortuna -atum est. ann. 2, 88). 42,5,11 cum -atum utrimque temeritate atque audacia cerneret. VELL. 2,90,2 per annos ducentos in iis multo mutuoque ita -atum est sanguine. SIL. 5,97 si -are dolis et bellum ducere cordi est. 8,355 nec spes -andi plus uno Marte dabatur (FRONTIN. strat. 2,55 Cyrum aequa Marte -antem). TAC. hist. 3,27 sagittis saxisque eminus -bant. 3,77 si miles ... Romam contendisset, haud parva mole -atum nec sine exitio urbis foret (AMM. 27,10,14). ann. 12,35 missilibus -batur (AMM. 24,2,9). AMM. 18,8,9 vario eventu -bant. cum: CIC. de orat. 2,76 qui tot annis de imperio cum populo Romano ... -asset (LIV. 4,37,5 cum quibus de imperio -atur. PLIN. paneg. 11 nec iam nobiscum de sua libertate, sed de nostra servitute -bant). SIL. 11,213 componimur... vecordi Decio mecum -are volenti in decus et famam leti. TAC. hist. 5,16 pauciores cum pluribus -asse. ann. 15,6 ut Vologeses cum alio quam cum Corbulone -ret. AMM. 15,11,4 diu cum transrhenanis -vere Germanis. VVLG. iud. 3,2 ut postea discerent filii eorum -are (-ari *Amiat.*) cum hostibus. *abl. et* cum: BELL. Alex. 29,3 quod tam diu pari proelio cum Alexandrinis -rent. LIV. 9,19,12 per annos quattuor et viginti primo Punico bello classibus -atum cum Poenis recordor. 25,31,11 *v. p. 897,77.* CVRT. 4,14,10 apud Granicum minima virium parte cum hoste -vimus. TAC. hist. 4,37 magnis invicem cladibus cum Germanis -bant. *dat.*: *i. q. contra aliquem*: SIL. 4,707 sed labor haud idem Tyrio -asse tyranno. 4,817 terraque fretoque -are Aeneadis ... memento. 7,63 -verit unus ter centum dextris. 7,104 quis pudeat -are. 10,54 ausit -are Tonanti. *i. q. pro aliqua re*: TAC. ann. 2,46 *v. infra l. 71.* *acc.*: OV. met. 13,713 -atam lite deorum Ambraciam. SIL. 17,337 -atus nobis hodie dominum accipit orbis. *acc. effectus*: PS. ASCON. Verr. 2,1 p. 191,18 -are pugnam. de: CIC. Sest. 59 qui signa contulit, qui de imperio paene -vit (de orat. 2,76 *v. supra l. 15.* LIV. 4,37,5 *v. supra l. 16.* 22,58,3 de dignitate atque imperio. 27,39,9 de imperio et opibus. 28,19,7 de imperio et gloria. 29,29,8 *v. supra l. 5* SVLP. SEV. chron. 2,33,2). SALL. or. Macri 11 -atum utrimque de dominatione in vobis sit. VERG. Aen. 12,765 Turni de vita et sanguine -ant. LIV. 3,71,2 *v. l. 2.* 26,40,11 de qua (*Sicilia*) per tot annos -atum erat (28,44,13). 28,44,13 cum de Italia -etur. 38,8,8 de quarum libertate -atum sit (PLIN. paneg. 11 *v. supra l. 17*). PHAEDR. 1,30,5 de principatu cum illi -rent gregis (TAC. hist. 1,50. 2,47 armis. SVET. Vesp. 5). TAC. Agr. 5 tum de salute, mox de victoria -vere (VEG. mil. 3,5 *syn.* pugnare). 26 *v. infra l. 68.* hist. 3,70 de summa rerum. ann. 12,60 de quo *iure* totiens seditione aut armis -atum. 15,1 sua retinere privatae domus, de alienis -are regiam laudem esse. SVLP. SEV. chron. 2,39,3 Valens sociique eius ... de fide -are non ausi. super: AMM. 22,8,25 non cum super Helena -retur. inter: SALL. Iug. 51,2 eo modo inter se duo imperatores ...-bant. LIV. 7,32,7 qualescumque inter se -verint. CVRT. 10,8,16 inter se -antium praemia, qui quieverint occupabunt. TAC. ann. 12,40 primo tantum inter ipsos -batur. 13,57 inter Hermunduros Chattosque. AMPEL. 41. contra: SALL. Catil. 59,5 se contra latrones inermos pro patria ... pro aris atque focis suis -are. AMM. 23,5,9 ad -andum contra Medos. SVLP. SEV. chron. 2,38,5 eo tempore quo apud Mursam contra Magnentium armis -atum. adversus: TAC. Agr. 30 *v. supra l. 6.* hist. 5,13 hanc adversus urbem gentemque Titus ... aggeribus vineisque -are studuit. 4,61 si -andum adversus Gallos de possessione rerum foret (SVLP. SEV. chron. 2,33,2). HIL. c. Const. 11 *v. p. 897,74.* SVLP. SEV. chron. 1,21,5 tum adversus Madianitas -atum. pro: ENN. ann. 210 *v. p. 897,70.* SALL. Catil. 58,11 nos pro patria, pro libertate, pro vita -amus (*syn.* pugnare. LIV. 6,18,6 acrius crederem vos pro libertate quam illos pro dominatione -uros). 59,5 *v. supra l. 55.* Iug. 94,5 magna utrimque vi pro gloria atque imperio his, illis pro salute -antibus (114,2. TAC. Agr. 26 pro salute de gloria -bant. IVST. 28,4,2 cum hi pro vetere Macedonum gloria, illi non solum pro illibata libertate, sed etiam pro salute -rent). LIV. 6,18,11 cum eis pro imperio -are. TAC. hist. 3,1 -are pro Italia. ann. 2,46 cum a Cheruscis Langobardisque pro antiquo decore aut recenti libertate et contra augendae dominationi -retur. in *c. acc.*: TAC. hist. 2,42 in eventum totius belli -bant. SIL. 11,213 *v. supra l. 18.*

B *in iudicio, lite rixari*: S. C. de Asclep. (Corp. I 203) 3 ⟨seive domi legibus sueis velint iudi⟩cio -are (*gr.* κρίνεσθαι) seive apud magistratus nostros Italicis iudicibus (LEX Rubr. [?] frg. Atest. [Corp. V suppl. ital. 511] 6 SVLP. SEV. chron. 2,47,7). CIC. Verr. 3,32 ut quod civis cum cive agat domi -et suis legibus. de orat. 1,177 quid? quod item in centumvirali iudicio -atum esse accepimus. LIV. 1,26,6 provocatione -ato. VLP. dig. 25,3,5,18 quo minus praeiudicio -are possit. COD. Iust. 2,58,1 pr. (*a. 529*) sive propter litteras fuerit -atum sive propter instrumenta. 6,30,22,5 (*a. 531*) qui pro lucro -ant. cum: Q. CIC. pet. 8 se Romae iudicio aequo cum homine Graeco -are

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

non posse. *inter*: CIC. Verr. 3,39 inter se quo iure -rent. *de*: CIC. Verr. 2,115 ita de hereditate -ret. Caecin. 93 ut qui armatus de possessione contendisset, inermus plane de sponsione -ret. de orat. 1,173 in quibus saepe non de facto, sed de aequitate ac iure -etur. 1,175 in quibus *causis* non -atur de iure civili. LIV. 1,26,9 ita de (*del. Faber, v. p. 898,81*) provocatione -atum ad populum est. 37,58,1 bis de ea *multa* -atum est. 40,42,9 de...ea *multa*, cum provocasset, -atum ad populum. QVINT. decl. 382 p. 426,24 -ant de praemio. *seq. acc.*: HOR. sat. 2,1,49 si quid se iudice -es (si quis . . . -et *pars codd.*). 2,5,27 magna minorve foro si res -bitur olim. LIV. 25,3,14 cui *multae* -andae cum dies advenisset. *seq. interrogatio obliqua*: CIC. div. in Caec. 59 si -res mecum uter nostrum illi amicior esse deberet. TAC. ann. 2,30 accusatores . . . -bant, cui ius perorandi in reum daretur. *seq.* ad: LIV. 1,26,9 *v. l. 5.* 40,42,9 *v. l. 7.* *i. q. contra*: COD. Iust. 4,21,19 pr. (*a. 529*) coloni ad dominum -antes.

derivata: certamen, certatio, certatus, certator. certabundus. certatim, certative. *compos.*: con- de- dis- in- supercertare.

depon. **certor,** -ātus sum, -ārī. GLOSS. III 138,9 (401,66) -aris ἐρίζεις. 138,10 -atur ἐρίζει. 138,11 -amur ἐρίζομεν. 401,69 -antur ἐρίζουσιν. 401,68 -atus es ἤρισες (*sic*). DIFF. Suet. 308,9 *v. p. 891,78.* NON. p. 473 *v. p. 893,53.* *inde ab* ITALA. 1 *absolute*: ITALA gen. 49,6 (Ottob.) non -antur (ἐρίσαι, Lugd. non contendat, VVLG. *aliter*) viscera mea. IV Esdr. 7,92 (*Ambian.*) -ati sunt. Luc. 22,59 (cod. d) alius quis -batur (διισχυρίζετο, VVLG. affirmabat). I Cor. 9,24 (Ps. Cypr. laud. mart. 28) nescitis quoniam qui in agone currunt multi -antur (*var. lect.* -ant, currunt; τρέχουσιν, VVLG. currunt) et unus accipit palmam? CLEM. ad Cor. 5 fortissimae columnae usque ad mortem -atae sunt. FVLG. myth. 3,7 tres vitae -antur. VVLG. II reg. 19,9 (*codd. BDFU*) populus -batur (*rell.* -bat, ἦν . . . κρινόμενος). IORD. Get. 48,248 diuque -ati (-antibus *B*, -ando *A*) primo et secundo certamine Vinitharius vicit. PALLAD. hist. mon. II 2 p. 347^{B} vade, Pasce, -are (ἀγωνίζου). 2 *seq. casus et praepositiones*: *abl.*: HYG. fab. 273 p. 148,3 in quibus (*ludis gymnicis*) -ati sunt cursu Nestor . . . Helenus . . . Deiphobus. VEN. FORT. carm. 3,13,14 -atur (*i. praestat*) varia fertilitate locus. cum: VVLG. iud. 3,2 *cod. Amiat. v. sub* certo *p. 898,22.* VEN. FORT. vita Germ. 1,3 -batur mater cum parvulo. *abl. et* cum: FVLG. Virg. cont. p. 96,9 cum Tritone bucino atque concha -atur. *acc.*: ITALA I Tim. 6,12 (codd. d g) -are (ἀγωνίζου, VVLG. certa) bonum certamen fidei. de: HERM. Pal. sim. 8,7,4 huiusmodi homines fatui sunt, qui de principatu -antur (*syn.* habent inter se aemulationes, ἔχοντες ζῆλον, vulg. habent inter se aemulationem). VVLG. Sirach 11,9 de ea re, quae te non molestat, ne -eris (μὴ ἔριζε). ACT. Petr. 22 crastina die luce orta -ari habent duo Iudaei de collocutione dei. pro: RVFIN. Adamant. 5,6 frustra et nos modo pro veritate -amur (σπεύδομεν γνῶναι τὴν ἀλήθειαν). MVTIAN. Chrysost. hom. 29,1 ille (*Christus*) usque ad mortem pro veritate -atus est pugnans (ἠγωνίσατο πολεμῶν) pro vobis. 3 *seq. inf.*: ITALA Luc. 13,24 (cod. d) -amini (ἀγωνίζεσθε, VVLG. contendite) introire. CLEM. ad Cor. 35 nos . . . -emur inveniri in numero. ORIBAS. syn. 6,40 quidam -antur (*Aa*, contendunt *La*, *gr.* σπαράττονται) nausiando vomere et non possunt. VEN. FORT. carm. 3,12,8 -anturque suo pascere pisce locum. Mart. 2,475 carpo quod condere -or (certo *B*). 4 *seq.* ut: VVLG. IV Esdr. 7,92 (*Ambian.*) quoniam cum labore multo -ati sunt, ut vincerent cum eis plasmatum cogitamentum malum, ut non eas seducat a vita ad mortem. *Burger.*

certōnēs *v.* cerdo *p. 857,84 sq.* **certōs** *adv. v. p. 943,25.*

***certus,** -a, -um [*partic. pass. verbi* cernere. *Th.*]. *comparat.* -ior (PLAVT. Capt. 644 magis...-ius), *superl.* -issimus (*raro invenitur inter locos sub I allatos*). *formae veteres*: VARRO Men. 57 *gen. plur.* certum. *apud Graecos*: THEOPHIL. inst. Iust. 2,20,25 ὑπὸ δὲ certan demonstratíona. 3,23,1. *ibid.* 2 δεῖ . . . ὁρισθῆναι τίμημα καὶ cérton εἶναι. 3,27,7 ἐπὶ τῶν certon. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357^{A} κέρτον φανερόν. [*loci corrupti*: BVC. Eins. 2,23 redit Astsea certos (Astraeaque virgo *coni. Hagen*). QVINT. inst. 8 praef. 11 -a (materia *coni. Happel*) quaedam varia est. CORP. IV 1921.] *inde a* LIV. ANDR. (*semel*); *frequentant* PLAVT. (*123^{ies}*), CIC. (*650^{ies}*), CAES. (*80^{ies}*), LVCR. (*85^{ies}*), OV. (*130^{ies}*), LIV. (*225^{ies}*), MANIL. (*64^{ies}*), VAL. MAX. (*65^{ies}*), SEN. phil. trag. (*240^{ies}*), PLIN. nat. (*165^{ies}*), QVINT. (*165^{ies}*), TAC. (*51^{ies}*; *deest* Agr.), AVG. civ. (*145^{ies}*), ICTI (*790^{ies}*). [*val.* cert, *it.* certo, *francog. vet.* cert, *hisp.* cierto. *M.-L.*] *pro cognomine (cf. notionem sub IV allatam?) v. nom. propr.*

dispositio materiae: I de actione animi terminantis, tantum passive (A generali p. 900,3, B debilitato p. 905,27, C artiore sensu p. 907,37); II animi decernentis (A passive p. 910,51, B active p. 911,43). III de scientia: A passive (1 i. q. probatus p. 912,25, 2 i. q. manifestus p. 917,9, 3 i. q. rectus p. 918,28), B active (1 cui credere licet p. 918,51, 2 sciens p. 920,3). IV de qualitate (A i. q. fidus p. 923,28, B i. q. duraturus p. 925,52).

I *pertinet ad actionem* ***animi terminantis,*** *vi tantum passiva, i. q.* ***definitus;*** *cf.* GAIVS dig. 45,1,74 -um est, quod ex ipsa pronuntiatione apparet, quid quale quantum sit. PAVL. dig. 12,1,6. *vis participii admodum perspicua est*: CIC. epist. 16,12,5 video me castris et -is legionibus praefuturum. LIV. 28,40,4 ignoro quemadmodum -a iam provincia Africa consulis . . . sit. 36,2,2 -a deinde sorte.

A ***generali sensu:*** **1** ***generatim:*** **a** *de rebus*: *de pecunia, pretio sim.*: POMPON. Atell. 117 nummos -os dicas (PAVL. dig. 34,1,12 vestiaria annua -orum nummorum). CIC. Q. Rosc. 10 pecunia tibi debebatur -a (*bis*; *opp.* incerta. *cf.* PAVL. FEST. p. 171 nu⟨n⟩cupata pecunia est . . . nomina⟨ta⟩ -a nominibus propriis pronuntiata. CIC. leg. agr. 1,2 nunc praesens -a pecunia numerata quaeritur *al.* [VLP. dig. 13,3,1 pr.]. LEX Rubr. [Corp. XI 1146] 2,2 pecunia -a credita signata [SEN. benef. 3,7,2 *actio* -ae ⟨creditae⟩ pecuniae. QVINT. inst. 4,2,6 GAIVS inst. 4,13. 4,171 *bis*. *om.* pecunia: QVINT. inst. 4,2,61. 8,3,15. 12,10,70]. LIV. 31,9,10 ante ludi magni de -a pecunia voti erant, hi primi de incerta. GAIVS inst. 4,19. 51 -am pecuniam condemnare debet iudex, etsi -a pecunia in condemnatione posita non sit. dig. 7,5,7). FEST. p. 356 taxatio dicitur quae fit -ae summae (VENVL. dig. 46,5,11 PAVL. dig. 4,8,28 *al.*). CALL. dig. 26,7,33 *nisi* -um solacium (salarium *coni. Fuchs*) *pro sumptibus tutori* constitutum est. GAIVS inst. 3,140 pretium (VLP. dig. 18,1,7,2 INST. Iust. 3,23,1). 3,142 merces -a statuta sit. 4,54 cum -a quantitas non petatur, sed 'quidquid' adversarium 'dare, facere oportet' intendatur (PAPIN. frg. Vat. 9 *opp.* incerti pretii. VLP. dig. 2,8,2,5 in veram quantitatem fideiussor teneatur, nisi pro -a quantitate accessit. 2,15,8,5 *opp.* integra. PAVL. dig. 34,3,25 *bis*. MOD. dig. 42,1,27 COD. Iust. 3,28,34,1. 7,47,1,1 *opp.* incerti). VLP. dig. 35,3,1,4 si quidem evidens aes alienum est vel -um. COD. Iust. 8,53,35,1 *si* reditum -um ex possessionibus donaverit, non tamen nomina possessionum edixerit (NOVELL. Iust. 65,1 pr. 1. 2). *de numeris, mensuris*: CIC. Flacc. 13 lege . . . -us est inquisitioni comitum numerus constitutus (de orat. 1,189 *al.* VARRO ling. 9,85. LIV. 43,12,5 consuli nullus -us finitus *est* numerus civium...quem... legeret. FRONTIN. aq. 96. PAPIN. dig. 33,10,9 pr. species -i numeri. PS. APVL. herm. p. 273. FILASTR. 107,1 -um esse numerum consummationis. AVG. civ. 12,21. 15,27. HYG. astr. 4,2 p. 101,4 -is [*i. plenis*] numeris, *opp.* imminutis partibus; *aliter v. p. 903,21*). CIC. Tim. 43 -is temporum intervallis (SEN. contr. 9 praef. 2. QVINT. inst. 8,3,9 ordinem -aque intervalla. *cf.* CAES. civ. 1,21,3 milites disposuit non -is spatiis intermissis. TAC. ann. 12,24. AVG. civ. 12,13 numerositas temporum . . . fine conclusa -i spatii terminatur). CAES. Gall. 5,12,4 utuntur . . . taleis ferreis ad -um pondus examinatis pro nummo (TERT. anim. 37 p. 364,12. 17). VITR. 5,4,4 modisque -is distantibus constituit qualitates *sonorum natura* (10,9,1 SEN. dial. 5,25,4. epist. 43,2 magnitudo non habet modum -um. COLVM. 9,15,9. *cf.* PLIN. nat. 17,226 omnia modo constant -oque temperamento. SVET. Iul. 44 [*opp.* immensa diffusaque copia]. SCAEV. dig. 22,3,27. VLP. dig. 22,1,3,1 si modus -us non adiciatur. PAVL. sent. 5,11,6. *cf.* FRONTIN. aq. 9 per vicem in dies modulosque -os dispensatam *aquam* accipiunt). OV. ars 1,589 -a...mensura bibendi. HYG. astr. 1,6 p. 24,3 -a dimensione finitur. ARNOB. nat. 3,5 definita et -a sit *deorum* numeri multitudo (*ibid.* computationis alicuius rationibus terminata). *de tempore*: CIC. Verr. 2,108 ius . . . sancitur, ut quod semper malum facinus fuerit, eius quaestio ad populum pertineat ex -o tempore (SVET. Galba 14 [*syn.* praefinitum]. POMPON. dig. 21,2,29,2 non praefinitur -um tempus in ea stipulatione. MAECIAN. dig. 35,1,9,1 [*opp.* infinitum *bis*]. PAPIN. dig. 27,1,30 pr. finem -i temporis ac loci. PAVL. sent. 3,6,33 AVSON. 377,14. DRAC. laud. dei 2,447 non -o tempore [*opp.* semper]. COD. Iust. 1,20,2 quae -is taxantur temporibus. 5,74,3 pr. *cf.* AVG. civ. 15,15 usque ad -um articulum temporis). CIC. Catil. 1,7 fore in armis -o die . . . Manlium (Phil. 3,2 POMPON. dig. 31,41,45,1 *v. p. 905,40.* 35,1,1,1 PAPIN. dig. 45,1,124. GAIVS inst. 2,171 quamvis omnis cretio -is diebus constringatur [*bis*]). VLP. dig. 45,1,38,16 inter incertam -amque diem discrimen esse (*bis*. PAVL. dig. 36,17,21 pr. quamvis longa sit, si -a est *dies. cf. p. 905,33*). SEN. apocol. 2 horam non possum -am tibi dicere (OV. trist. 1,3,53 *v. p. 915,5* IVLIAN. dig. 43,20,5,18 PAVL. dig. 8,6,10,1). COD. Iust. 3,33,12 pr. neque enim ad vitam hominis respexit, sed ad -a curricula. *de rhythmo*: CIC. de orat. 1,254 astrictus -a quadam numerorum moderatione *tibicen*. 3,176 -a aliqua lege versus (MANIL. 1,22. QVINT. inst. 1,12,3 ne pes quidem otiosus -am legem temporum servat). orat. 178 in oratione.. esse quosdam -os cursus conclusionesque verborum. VARRO Men. 57 nec me pedatus versuum tardor refrenet arte compari rhytmon (*Bücheler*, cumpritymon *cod.*) -um (*i. -orum*). *cf. p. 903,56.* HOR. sat. 1,4,47 pede -o *comoedia* differt sermoni (TIB. 2,1,52 MANIL. 3,27 SEN. epist. 108,10 *cf.* QVINT. inst. 10,1,29 *poesis* alligata ad -am pedum necessitatem). HOR. sat. 1,4,58 eripias si tempora -a modosque *Lucili scriptis*. TIB. 1,7,38 movit et ad -os nescia membra modos (OV. fast. 3,388 *al.* SEN. epist. 15,7 per gradus et -os modos. 100,7. TAC. ann. 16,4 -is modis plausuque composito). COLVM. 12,2,4 -is numeris. QVINT. inst. 9,4,50 his metris -ae clausulae. 9,4,52 in compositione orationis -ior et magis omnibus aperta servari debet dimensio. 9,4,55 neque finem habent -um *rhythmi*. *de finibus, terminis sim.*: CIC. Quinct. 35 -os mihi fines terminosque constituam (Phil. 10,11 -i fines Macedoniae, -a condicio, -us si modo erat ullus exercitus. HOR. epist. 1,2,56. TIB. 1,3,44 qui regeret -is finibus arva lapis. SEN. dial. 2,15,11

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

intra -os fines. PERS. 5, 65 QVINT. inst. 4, 5, 22 ORAT. imp. Sev. frg. Vat. 185 VLP. dig. 47, 4, 1, 2. PANEG. 5, 18 nullo . . . -o fine montium aut fluminum terminabatur. PRISCILL. tract. 1, 39 AVG. civ. 15, 27 c. adv. leg. 1, 2, 3 BOETH. mus. 5, 5 p. 356, 16. COD. Iust. de cod. confirm. 1 sub -is finibus magnum laborem commisimus. 3, 31, 12, 1. 5, 27, 12 pr. constitutionibus -o fine . . . concludentibus. NOVELL. Iust. 36 pr. ter). CIC. Cato 72 senectutis autem nullus est -us terminus (LIV. 1, 44, 4 QVINT. inst. 11, 2, 28. FRONTO p. 139, 10 N. -o ac sollerti termino. *cf.* AVIEN. orb. terr. 1337 Indus fit -ae terminus orae [*proleptice*]). HOR. epist. 2, 2, 170 populus adsita -is limitibus vicina refugit iurgia (OV. met. 1, 69 limitibus dissaepserat omnia -is. fast. 2, 683). OV. met. 6, 225 -um flectit in orbem quadrupedis cursus (12, 468). MANIL. 5, 684 -o distendunt margine campum. APVL. flor. 9 p. 29 *meum dictum* ad limam et lineam -am redigitis (TERT. scorp. 4 p. 152, 29 -as praeducimus lineas). *de sede, domicilio*: CIC. har. resp. 57 *simulac nascimur*, -am in sedem civitatis ac libertatis ascribimur (LIV. 1, 1, 10 spem affirmat tandem stabili -aque sede finiendi erroris. 10, 10, 10 tandemque aliqua sede -a consistant. VELL. 2, 32, 5. SEN. nat. 1, 1, 10 sine fundamento et sede -a). CIC. Marcell. 29 sedem stabilem et domicilium -um. rep. 1, 141 -o loco (SVLP. SEV. dial. 1, 15, 2). SALL. hist. frg. 5, 17 qui nullo -o exilio vagabantur. VERG. georg. 4, 155 et patriam solae *apes* et -os novere penates. Aen. 6, 673 nulli -a domus, lucis habitamus opacis (8, 39 hic tibi -a domus, -i . . . penates. OV. am. 3, 6, 92 PETRON. 119, 53. *cf.* PRVD. psych. 302 *p. 927, 19*). HOR. epist. 1, 7, 58 lare -o (curto *var. lect.*) (SEN. Med. 478. AVIEN. orb. terr. 282 palantes agitant; -i laris inscia gens est). HOR. epist. 1, 15, 28 vagus non qui -um praesepe teneret. VLP. reg. 20, 14 nullius -ae civitatis cives. *de iure, ordine, legibus*: CIC. Verr. 3, 39 ius esse -um Siculis (dom. 4 a libidinosa sententia -um et definitum ius religionum deterret. prov. 19 iure -o, . . . satis firma pace. QVINT. decl. 308 p. 210, 18 quaestio iuris est -i et a maioribus constituti. VLP. frg. Vat. 125 olim varie observabatur . . . , sed hodie -o iure utimur. COD. Iust. 1, 2, 19 -o et dilucido iure. *aliter v. p. 917, 44*). CAES. Gall. 2, 11, 1 castris egressi nullo -o ordine neque imperio, cum sibi quisque primum itineris locum peteret (civ. 3, 101, 2. BELL. Alex. 20, 3 sine signis -isque ordinibus. MANIL. 3, 136 SEN. contr. 2, 2, 9 SEN. nat. 1, 1, 4 LVCAN. 7, 216 STAT. Theb. 1, 302 QVINT. inst. 2, 13, 1. CALL. dig. 50, 4, 14, 5 *opp.* promiscua facultas. AVG. divers. quaest. 40 ordo rerum . . . occultus quidem, sed sub dei providentia -us tamen *al.*). CAES. civ. 1, 27, 6 -o signo (LIV. 9, 37, 9 non signum -um, non ducem sequentes). 1, 51, 2 nullum imperium -um (LIV. 7, 24, 8. 10, 20, 8 *al.* TAC. dial. 40). LIV. 9, 20, 8 sine legibus -is, sine magistratibus (OV. fast. 5, 65 TAC. ann. 1, 17. POMPON. dig. 1, 2, 2, 1 sine lege -a, sine iure -o agere. VLP. dig. 14, 1, 1, 12. PORPH. Hor. ars 202 -iore lege scriptas esse fabulas priore tempore. COD. Iust. de cod. comp. 2 -as et brevi sermone conscriptas . . . leges componere. 3, 28, 30 pr. *syn.* statuta. *adde infra l. 81 sq.*). COD. Iust. 1, 17, 2, 1 *vetera opera* . . . -o moderamini tradere. 5, 9, 8, 1 -a sanctione definire censemus. *de definitione, distinctione sim.*: CIC. inv. 1, 38 tempus autem est . . . pars quaedam aeternitatis cum alicuius annui, menstrui . . . spatii -a significatione. VITR. 8, 1, 1 -a finitione designabit. TERT. adv. Prax. 13 p. 248, 2 in definitionibus -is et simplicibus (*opp.* in allegoriis et parabolis. COD. Iust. 6, 23, 31 pr. sub -a definitione legum. 6, 61, 6 pr.). TERT. adv. Marc. 2, 21 p. 364, 17 distinctio (AVG. civ. 10, 1 COD. Iust. 7, 45, 16). TERT. adv. Marc. 3, 16 p. 403, 23 -a ista et iusta praescriptio. COD. Iust. 7, 6, 1, 11a talis modus -a et indubitata probatione manifestetur. 8, 53, 34, 4a quod veteres . . . variaverunt, nos autem -a divisione concludimus. *de causa, ratione (saepe fere i. q. satis gravis, cf. p. 919, 78 sqq.)*: CIC. inv. 2, 18 *ratiocinatio* dicitur interfuisse tum, cum aliquid -a de causa vitasse aut secutus esse animus videtur (Catil. 1, 5 *al.* OV. fast. 4, 170. FRONTO p. 7, 2 N. *amor*, qui iustis -isque de causis copulatur [*opp.* fortuitus, liber]. VLP. dig. 3, 1, 1, 4 -is ex causis, vel ambitione adversarii vel metu, patronum non invenit *al.* COD. Iust. 3, 1, 13, 2a). CIC. Manil. 43 *homines* opinione non minus et fama quam aliqua ratione -a commoveri (Mil. 62 neque sine ratione -a causa Milonis . . . probata est. PHAEDR. 4 prol. 9 *opp.* levitas. SEN. dial. 12, 2, 7 *opp.* temere). *cf.* COD. Iust. 10, 32, 67 pr. non -is modis sese liberum esse existimet. *de rebus, causis sim. fere i. q. diserte nominatus*: RHET. Her. 2, 7, 10 maiores voluisse -is in rebus interponi quaestiones. GAIVS inst. 3, 173 *id* genus *solutionis* -is in causis receptum est (4, 82 non licet praeterquam ex -is causis. 4, 139 *al.* VLP. dig. 2, 12, 1, 2 HERMOG. dig. 5, 1, 53. INST. Iust. 2, 7, 2. *aliter v. p. 902, 5 sqq.*). COD. Iust. 6, 61, 6, 4 *haec* leges in quibusdam -is casibus introduxerunt. *cf.* ASCON. Corn. p. 75, 18 Cl. collegia . . . sunt sublata praeter pauca et -a. GAIVS dig. 3, 4, 1 collegia Romae -a sunt, quorum corpus senatus consultis confirmatum est. *de pacto, condicione sim.*: LIV. 4, 55, 6 ut senatus consultum fiat . . . -o tamen pacto, ne *eqs.* OV. fast. 4, 320 sub -a condicione (FEST. p. 314 SEN. contr. 9, 3, 9 SEN. benef. 7, 12, 4 SCAEV. dig. 21, 2, 69, 1 PAPIN. dig. 8, 1, 4 pr. VLP. dig. 39, 2, 4, 8 TERT. anim. 11 CORP. VIII 51, 5). OV. met. 5, 531 lege tamen -a, si (SEN. benef. 7, 8, 3 SCAEV. dig. 2, 15, 14 PAPIN. dig. 35, 1, 71, 1 VLP. dig. 46, 3, 1 *al.*).

aliae res (ordine litterarum afferuntur): POMPON. dig. 1, 2, 2, 6 legitimas actiones, ne populus prout vellet institueret, -as sollemnesque esse voluerunt. VLP. dig. 12, 3, 3 nummorum aestimatio. MELA 3, 24 *Rhenus* -o alveo lapsus (*opp.* dispergitur. SEN. nat. 3, 10, 2. *cf.* TAC. Germ. 32 -um iam alveo Rhenum). CIC. orat. 38 arguti (-iis *coni. Heerdegen*) -ique et circumscripti verborum ambitus conceduntur (PHYSIOGN. 71 p. 70, 7). VLP. dig. 44, 4, 2 etsi -a fuit causa stipulationis, quae tamen non est secuta (30, 74 *al.* 50, 5, 2, 8 -is et receptis probabilibus causis. EDICT. imp. inc. [Mommsen, Gesamm. Schr. II 344] 2, 8 sub -a causa ded⟨is⟩se. AVG. civ. 17, 23 *aliter v. p. 901, 59 sqq.*). AVIEN. Arat. 365 cognomen *v. infra l. 64*. VLP. dig. 43, 1, 59, 2 condemnationem. COD. Iust. de cod. comp. 3 -as et indubitatas et in unum codicem collectas esse constitutiones. *cf. p. 901, 6*. FLORENT. dig. 46, 4, 18 pr. *ex* pluribus contractis vel -is vel incertis (FAV. EVL. p. 15, 6 *cf. infra l. 65*). QVINT. inst. 10, 6, 6 paratam dicendi copiam et -am. LVCR. 1, 521. 526 sunt ergo corpora -a, quae spatium pleno possint distinguere inane (VITR. 7, 5, 1 finitis -isque corporibus. SEN. nat. 1, 15, 7. 2, 13, 4. POMPON. dig. 32, 85 *opp.* incertum. TERT. nat. 2, 3 p. 99, 3 *cum* -a . . . corpora ex illis [*elementis*] decidere videamus. anim. 15 p. 320, 14. *cf. infra l. 27*). QVINT. inst. 2, 8, 7 delectum. *cf. infra l. 44*. IVLIAN. dig. 34, 5, 14 pr. demonstrationem (*opp.* incidunt in ambiguitatem; GAIVS inst. 2, 238 sub -a demonstratione incertae personae). CIC. Tusc. 5, 82 te nulla vincula impediunt ullius -ae disciplinae (off. 2, 15 SOL. 32, 11). AVG. civ. 14, 9 p. 22 dispensationis. COD. Iust. 4, 18, 21c -a domus vel -us ager vel -us homo vel alia res, quae expressa est. COD. Iust. 1, 3, 48 ecclesia *v. infra l. 75*. TERT. adv. Hermog. 30 velatio -orum et distinctorum elementorum. LIV. 34, 37, 7 sine ullo satis -o eventu. CIC. div. 2, 137 a corporibus . . . solidis et figuris -is vult fluere imagines. VITR. 1, 6, 5 flatus -i ventorum. 1, 6, 12. VARRO Men. 200 fluctus *v. p. 903, 25*. CIC. Arat. 159 neque nomen nec formam . . . -am (*cf.* rep. 2, 22 sine ullo -o exemplari formaque rei publicae. LVCR. 2, 379. QVINT. inst. 5, 10, 63 *opp.* incertas. decl. 264 p. 80, 9. 279 p. 137, 12 *opp.* confusas. PAPIN. dig. 33, 1, 10, 13 *opp.* incertam . . . voluntatem. *cf.* CIC. ac. 1, 17 -am quandam disciplinae formulam. AVIEN. Arat. 82 -a formarum [*i. signorum*] in luce notantur omnia). QVINT. inst. 7 praef. 9 -os ac deformatos fructus. CIC. S. Rosc. 44 -is fundis (VLP. dig. 30, 37, 1). CIC. fin. 3, 24 vita agenda est -o genere quodam, non quolibet (SEN. epist. 50, 3 IAVOL. dig. 8, 3, 13 pr. OPTAT. 7, 1 p. 164, 15 *opp.* alterum). QVINT. inst. 11, 2, 25 imagines. PLIN. nat. 10, 111 reliquis -us et unius modi et in suo cuique genere incessus est (*opp.* varius). QVINT. inst. 2, 11, 5 initia *orationum*. CAES. civ. 1, 68, 1 magno circuitu nullo -o itinere (SOL. 2, 46). QVINT. decl. 331 p. 303, 16 capitis iudicia -a sunt et vim suam habent (INST. Iust. 2, 20, 27. *aliter v. p. 910, 70 sqq.*). PLIN. nat. 17, 214 -a latera. SEN. epist. 45, 1 lectio -a prodest, varia delectat (*cf. l. 19 et p. 903, 75*. QVINT. inst. 1, 1, 33). GAIVS inst. 4, 9 *legata* -a (*coni. Goeschen*, -e *codd.*) relicta sunt. CIC. Verr. 3, 188 -o ex loco (Caecin. 41 rep. 6, 13. *ibid.* definita *al.* AETNA 115 SEN. Herc. f. 747 nat. 1, 15, 2. CELS. dig. 8, 6, 6, 1a *syn.* finitus. MARCIAN. dig. 48, 22, 5. *cf.* CLAVD. 22, 447 hic habitant . . . saecula -a locis [*i. e. -is locis assignata*]. *aliter v. p. 907, 43*). AVIEN. Arat. 82 lux *v. supra l. 34*. TAC. ann. 1, 24 nullis satis -is mandatis, ex re consulturum (PAVL. dig. 17, 1, 46 SVLP. SEV. chron. 2, 45, 3). CAES. Gall. 6, 34, 1 erat . . . manus -a nulla, . . . sed in omnes partes dispersa multitudo *cf. p. 903, 16*. QVINT. inst. 7, 10, 7 -a definitaque materia. CIC. Phil. 2, 44 qui te a meretricio quaestu abduxit et . . . in matrimonio stabili et -o collocavit. OPTAT. 2, 14 p. 48, 18 -a membra sua habet ecclesia (5, 4 p. 127, 6). LVCAN. 6, 597 -os ferre metus. GAIVS dig. 7, 1, 3, 2 -is modis extingui usum fructum (PAVL. dig. 44, 7, 44, 1 quod alicui deberi coepit, -is modis desinit deberi. INST. Iust. 2, 8, 1). QVINT. inst. 10, 5, 15 remissa . . . ciborum atque exercitationum -a necessitate *ab athletis*. CIC. Arat. 212 *signum quadripedis* nemo -o donavit nomine (Cael. 31 -um nomen et caput. Quinct. 38 OV. trist. 3, 14, 22 MELA 3, 47 QVINT. inst. 3, 8, 52 AVIEN. Arat. 822. HIER. epist. 107, 4 *opp.* fortuita. ENNOD. carm. 2, 86, 1 COD. Iust. 4, 5, 10 pr. *cf.* AVIEN. Arat. 365 non tamen his species, non sunt cognomina -a). FAV. EVL. p. 15, 11 chordarum intentio non ut libet efficitur, sed -a observatione numerorum. OV. met. 6, 225 orbis *v. p. 901, 12*. CIC. inv. 1, 47 -as quasdam in partes tribuamus (1, 50 -as in partes distingui. Quinct. 35. VERG. georg. 1, 231 -is dimensum partibus orbem [*sc. zodiacum*]. PAPIN. dig. 8, 2, 36 VLP. dig. 10, 2, 22, 1 MART. CAP. 9, 937). *cf.* PLIN. nat. 12, 59 silva divisa -is portionibus. PAPIN. dig. 36, 2, 26, 2 fidei commissum -is pensionibus divisum. CIC. Verr. 4, 54 poena. *aliter v. p. 908, 66*. CIC. inv. 1, 34 praecepta *cf. infra l. 78* (SEN. epist. 94, 16 finita . . . et -a). LIV. 21, 45, 4 praemia. SEN. epist. 33, 7 -i profectus viri. COD. Iust. 1, 3, 48, 1 si non inveniatur -um ptochium vel -ae ecclesiae pauperes, de quibus testator cogitaverit (*opp.* incerto vocabulo. 1, 3, 48, 7). TER. Eun. 62 incerta haec si tu postulas ratione -a facere (CIC. Brut. 263 rationes -as et praecepta dicendi. HOR. sat. 2, 271 VITR. 2, 1, 7. *aliter v. p. 925, 24*). *cf.* CIC. Mur. 3 ad -am rationis normam. CIC. leg. agr. 2, 35 *regnum* non, si minus iure aliquo, at regionibus tamen -is contineretur (2, 66 definio inquit Italiam; satis -a regio. VITR. 1, 1, 4). CIC. orat. 2, 69 -arum rerum (epist. 7, 23, 3 CELS. 1 praef. p. 11, 32. ASCON. Corn. p. 62 utrum -ae aliquae res sint ea lege comprehensae . . . an libera eius interpretatio *sit*.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VENVL. dig. 33, 2, 43 GAIVS inst. 4, 19 dig. 20, 6, 7, 3 *al.* VLP. dig. 2, 15, 1 rem -am et indubitatam [*opp.* de re dubia et lite incerta neque finita]. 45, 1, 75, 2. 8 -ae res designantur, sed utra . . . praestanda sit, in incerto est. PAVL. sent. 3, 6, 13 dig. 17, 2, 65, 2. GAIVS inst. 4, 32 rem aliquam -am debitam). VERG. Aen. 12, 112 responsa. CLAVD. 22, 447 saecula *v. p. 902, 49.* QVINT. decl. 365 p. 397, 22 sententiam. *aliter v. p. 910, 61 sqq.* SCAEV. dig. 21, 2, 69, 5 *qui* cum sciat -am servitutem deberi, perfusorie dixerit. MANIL. 1, 476 sidera (*cf.* 1, 465 stellis ostendere sidera -is). AVG. civ. 10, 11 sonus *v. infra l. 24.* PAVL. dig. 45, 1, 83, 5 homo liber -a specie continetur (VLP. dig. 30, 34, 5 *cf.* AVIEN. Arat. 365 *p. 902, 64*). CIC. Caecin. 42 -o de statu (epist. 9, 8, 2 si non bono, at saltem -o statu civitatis *al.* VLP. dig. 28, 3, 6, 8 *opp.* de statu suo dubitantes. 32, 1, 3 *opp.* ἀπόλιδες. 38, 7, 2, 3). GAIVS dig. 45, 1, 74 stipulationum quaedam -ae sunt, quaedam incertae (PAVL. dig. 45, 1, 68). MANIL. 1, 465 stella *v. l. 9.* CAES. Gall. 2, 22, 1 subsidia, *cf. p. 902, 52.* SEN. nat. 1, 15, 6 -a illis substantia est. CIC. ad Q. fr. 2, 13, 5 suspicio (*opp.* aliqua). PLAVT. Pseud. 400 terminos *telae. aliter v. p. 901, 7 sqq.* COD. Iust. 1, 17, 1, 5 in . . . -os titulos totum ius digerere (DIG. de conc. dig. 2, 1). CIC. Balb. 30 vidi egomet . . . nostros cives Athenis in numero iudicum -a tribu -o numero. CELS. dig. 45, 1, 99 pr. vasa. POMPON. dig. 34, 2, 10 *scripsit* 'vestem illam purpuram' ut -a demonstraret<ur>. CIC. de orat. 3, 98 quanto molliores sunt . . . in cantu flexiones et falsae voculae quam -ae et severae (*cf.* AVG. civ. 10, 11 sonis -is quibusdam ac vocibus). *nota*: VARRO Men. 200 -o alvi fluctu ut sucum pareret mansum (*in loco dubio*). QVINT. inst. 11, 2, 37 -a sunt *ei qui recte diviserit* . . . in exequendis *quaestionibus* . . . prima ac secunda ac deinceps. ARATOR act. 2, 353 cum -a propago . . . nullos admitteret unquam externa de stirpe viros.

b *neutrum cum pronomine vel substantivi vice*: PLAVT. Curc. 320 iam edes aliquid. **:**: nolo hercle aliquid, -um quam 'aliquid' mavolo [Stich. 480 -um *P falso*, -o *A*]. RHET. Her. 2, 29, 46 *conclusio* non . . . -um et constans aliquid relinquit. CIC. inv. 1, 31 -um quiddam destinatur auditori, in quo animum debeat habere occupatum. de orat. 2, 288 illa quae verbi ratione et vi continentur, -a fere ac definita sunt *al.* QVINT. inst. 4, 2, 28 in quibus *scholis* -a quaedam ponuntur, quae themata dicimus. 5, 13, 49 proponere . . . -a. 7, 1, 4. decl. 252 p. 33, 8 *quotiens omnes* unum aliquid -umque dixerint. PLIN. epist. 4, 13, 12 ut hinc nihil aliud -um quam fiduciam suam ferat. AFRIC. dig. 21, 1, 51 pr. -um incertumve mandante domino. PAPIN. dig. 7, 5, 8 legatum veluti -i (*opp.* incerti). CALL. dig. 11, 1, 1 pr. si -um petetur (VLP. dig. 13, 3, 1 pr. *al.* DIG. 12, 1 *tit.*). TRYPH. dig. 27, 10, 16, 2. VLP. dig. 12, 1, 9 pr. -um condicere (*ibid.* -i condictio. PAVL. dig. 12, 2, 28, 4. *cf.* VLP. dig. 25, 2, 17, 2 -i condici *res consumptas* posse). 13, 5, 1, 6 ex quocunque contractu sive -i sive incerti. 45, 1, 75, 2 appellatio -i significativa. 45, 1, 75, 6 incertum in obligationem deducit, licet . . . ex testamento -um debeatur (*ter*). *ibid.* -um promittere. 45, 1, 75, 8. EDICT. Vlp. dig. 47, 10, 7 pr. -um dicat, quid iniuriae factum sit (47, 10, 7, 4 PAVL. coll. Mos. 2, 6, 1 *sqq.*). TERT. adv. Hermog. 37 p. 167. MART. CAP. 4, 365 cum dico 'Cicero' iam quiddam individuum -umque significo. 4, 372. BOETH. mus. 5, 5 p. 856 nullo medio -oque interveniente. nihil -i *sim.*: PLAVT. Mil. 407 nihil habeo -i quid loquar. CIC. Att. 2, 4, 3 polliceor. 2, 15, 3 tu -i nihil scribis (SEN. epist. 55, 6). 7, 12, 4. Tusc. 1, 114 petiverunt. LIV. 24, 2, 6. SPART. Did. 8, 2 nihil -i comperit a senatu. *de rhythmo*: CIC. orat. 180 quia nihil insit in *numerosa oratione* -i ut in versibus. TER. Hec. 706 nec quicquam -i respondes mihi? (LIV. 35, 50, 5). *cf. p. 900, 66 sqq.*

c *de hominibus* (*cf.* PAVL. dig. 47, 10, 18, 3 -us ego sum, licet ille putet me alium esse quam sum): RHET. Her. 1, 2, 2 demonstrativum *genus orationis* . . . tribuitur in alicuius -ae personae laudem vel vituperationem (CIC. inv. 1, 7 QVINT. inst. 7, 2, 9 GAIVS inst. 2, 152 SCAEV. dig. 32, 37, 2 PAVL. dig. 34, 5, 4 COD. Iust. 4, 38, 15, 2). RHET. Her. 2, 27, 44 ex eo, quia perperam factum constet esse, putari ostendi a -o (*b l*, accepto *sim. rell.*) homine factum esse (CIC. inv. 2, 90. POMPON. dig. 30, 45, 2 si -us homo legatus est, talis dari debet qualis est). RHET. Her. 4, 49, 62 cum -i auctoris nomine (QVINT. inst. 5, 3). CIC. inv. 2, 111 -o duce (LIV. 3, 50, 16. 9, 45, 10 sine ducibus -is, sine imperio. 31, 2, 10 *al.* SVET. Otho 8 SOL. 53, 27). CIC. Manil. 12 imperatorem (*ibid.* unum verum). rep. 2, 23 rex. LVCR. 1, 168 qui posset mater rebus consistere -a? (*cf.* 2, 708 -a genetrice). CVRT. 10, 5, 12 sine -o regis herede. MELA 1, 45 nulli -a uxor est. *cf. p. 902, 54.* GAIVS inst. 2, 239 tutor. SPART. Hadr. 4, 9 *ut* sine -o successore moreretur. *cf.* SEN. epist. 2, 2 -is ingeniis immorari . . . oportet (*opp.* lectio auctorum multorum). FEST. p. 177, 28 nemo -us est eius centuriae (*sc.* '*ni quis scivit*'). TERT. adv. Marc. 1, 10 p. 303, 19 accipiat igitur ab antecessore formam, a -o incertus.

2 ***speciatim*: a** *fere i. q. singularis, separatus*: **α** *de rebus* (*secundum litterarum ordinem dispositis*): CELS. 5, 27, 5 -a quaedam auxilia (*opp.* communia). CIC. leg. agr. 3, 3 -o capite legis (Cael. 31). de orat. 1, 69 ad -am causam tempusque cognovit (part. 110 -arum causarum propria). COD. Iust. 7, 4, 16, 2 corpus (*opp.* omnes, omnimodo quendam). CIC. Verr. 2, 43 -is propriis criminibus. AVG. civ. 2, 11 sive omnibus omnia . . . permixte tribuantur *obsequia*, . . . sive -a discretione. VLP. dig. 50, 13, 1, 3 alicuius partis corporis vel -i doloris sanitatem pollicentur. TERT. anim. 14 omnibus *sensibus* etsi -a singulis domicilia in corpore determinaverunt. *cf. l. 37 sq. 50 sq.* LABEO Fest. p. 253 popularia sacra . . . omnes cives faciunt, nec -is familiis attributa sunt (PAPIN. dig. 31, 65 pr. *v. p. 906, 32*). OV. ars 3, 187 elige -os *flores*! nam non conveniens omnibus omnis erit. am. 2, 4, 9 forma. VLP. dig. 30, 37, 1 de -o fundo (*opp.* legato generaliter relicto). CIC. de orat. 2, 42 -um *genus quaestionum* autem, in quo quid in personis et in constituta re et definita quaereretur (2, 50 -um praeceptorum genus. VARRO ling. 9, 37 POMPON. dig. 34, 1, 1, 1 MARCELL. dig. 8, 6, 11 pr. *opp.* aliud. *cf.* VLP. dig. 14, 3, 11, 5). PLIN. nat. 22, 14 herbae (27, 28). RHET. Her. 1, 13, 23 hic -a lex in rem nulla affertur, et tamen multae afferantur, ex quibus ratiocinatio nascitur (CIC. inv. 2, 149 Verr. 6, 4. 79 VLP. dig. 15, 4, 1, 2). 3, 9, 16 -o quidque loco pronuntietur (3, 16, 29 CIC. inv. 2, 51. div. in Caec. 50 *ibid.* singillatim. de orat. 1, 141 *al.* VARRO rust. 1, 22, 6 omnia *instrumenta* -o suo quoque loco. 3, 7, 6 VITR. 10, 16, 9. OV. ars 3, 500 -o ponite quemque loco. SEN. dial. 1, 6, 9. IAVOL. dig. 41, 4, 4, 1 *opp.* reliquas partes. POMPON. dig. 41, 2, 26 -us locus ex fundo [*ibid.* -a pars ex indiviso]. VLP. dig. 5, 1, 50, 1 *opp.* totum. PAVL. dig. 6, 1, 8. DRAC. laud. dei 2, 292 ne cuncta simul passim per cuncta fuissent, distribuit loca -a deus *singulis rebus.* INST. Iust. 2, 6 pr.). CIC. leg. 2, 66 magistratum. CELS. 2, 14 p. 60, 12 membra, *opp.* totum corpus (SEN. epist. 111, 12 COLVM. 3, 10, 21 PLIN. nat. 11, 10. 26, 4). OV. ars 3, 771 modos a corpore -os sumite; non omnes una figura decet (CELS. 8, 11 p. 352, 25). CIC. fin. 3, 24 motus non quivis sed -us quidam. RHET. Her. 4, 35, 47 cum in plures res aut personas negotia quaedam -a dispertiuntur. 4, 31, 42 nomine (CIC. inv. 2, 74 Cael. 31 epist. 7, 5, 3 TERT. adv. Marc. 5, 15 p. 629, 10 PORPH. Hor. sat. 2, 8, 26. *cf. infra l. 59 sq. 63 sq.*). CIC. part. 40 -ae rerum et propriae notae (*al.* OV. fast. 2, 530 VAL. MAX. 8, 11 ext. 3. *inde aliter p. 919, 32*). AVIEN. Arat. 1509 numinibus. CIC. de orat. 2, 345 singularum virtutum sunt -a quaedam officia ac munera (*ibid.* propria). LVCR. 5, 1346 *in* -o atque uno terrarum quolibet orbi (*in loco suspecto*). SEN. epist. 21, 2 -am originem habeat ac suam. LVCR. 3, 98 sensum animi -a non esse in parte locatum (3, 104 MANIL. 2, 965 CELS. 3, 18 p. 98, 10. 5, 26 pr. *opp.* quamlibet. PLIN. nat. 26, 4. *cf. l. 3. 49 sq.*). VAL. MAX. 3, 7 ext. 1 pondere (LAVS Pis. 155). APVL. Socr. 16 p. 154 potestatibus. VITR. 4, 2, 6 proprietate (7, 5, 2). MANIL. 4, 742 -is discripta nitent regionibus astra (LABEO dig. 33, 2, 31 VLP. dig. 19, 1, 13, 17 PAVL. dig. 41, 1, 29). CIC. inv. 1, 95 si, cum de -a re quaeretur, de communi instituetur oratio (2, 146 *bis.* de orat. 1, 52 esse quasdam oratorum proprias sententias . . . et -arum rerum forensibus cancellis circumscriptam scientiam. 3, 34 -ae res cuiusque propriae. epist. 4, 13, 1 SEN. contr. 2, 1, 35 QVINT. inst. 2, 21, 5 VLP. dig. 26, 2, 12 CHAR. dig. 50, 4, 18, 13). CIC. Tusc. 3, 81 separatim -ae scholae sunt de exilio, de interitu patriae *eqs. cf. infra l. 67.* QVINT. inst. 3, 1, 18 -as in philosophia sectas. CELS. 4, 1 p. 120, 3 quae in totis corporibus ita sunt, ut eis -ae sedes assignari non possint (7, 6 p. 271, 31 *opp.* in qualibet parte. *cf. supra l. 3*). PAVL. FEST. p. 123 sententiae. RHET. Her. 2, 25, 39 pro -o unius rei signo (*bis*); *inde aliter p. 919, 23 sqq.* CIC. opt. gen. 1 in ceteris *poeseos generibus* suus est cuique -us sonus. orat. 117 genus universum in species -as . . . dividet (TERT. adv. Marc. 4, 12 p. 455, 6. VLP. dig. 50, 8, 1 *opp.* ad alios usus. COD. Iust. 4, 18, 2, 1 *opp.* in omnibus casibus). CIC. de orat. 3, 109 aut de finita controversia -is temporibus ac reis . . . aut infinite de universo genere (*cf.* 1, 69. 138 top. 80 VITR. 10, 16, 9). RHET. Her. 4, 27, 37 unum quodque -o concluditur verbo (4, 33, 45 verbo simili et propinquo pro -o et proprio abutitur). CIC. inv. 1, 66 vim suam tamquam -am et propriam obtinere. Tusc. 4, 34 -i cuiusdam vitii (*opp.* omnium. fin. 3, 40 GREG. M. moral. 15, 33). inv. 1, 34 *nomine* suo quaeque *persona* proprio et -o vocabulo appellatur (Caecin. 51 de orat. 3, 149). de orat. 3, 44 cum sit quaedam -a vox Romani generis . . . propria. *nota*: VVLG. sap. 5, 22 ad -um locum (ἐπὶ σκοπόν) insilient *fulgura. cf. l. 71.* **β** *neutrum substantive*: CIC. Tusc. 3, 81 sunt enim -a quae de paupertate, -a quae de vita inhonorata . . . dici soleant. *cf. supra l. 47.* TERT. adv. Marc. 3, 5 p. 381 his proluserim quasi de gradu primo adhuc et quasi de longinquo; sed exhinc iam ad -um et comminus dimicaturus. 3, 10 p. 393. *inde*: VVLG. iud. 20, 16 lapides ad -um (πρὸς τρίχα) iacientes. *aliter v. p. 917, 2.* **γ** *de hominibus*: *attributive*: CIC. Catil. 3, 16 homines *v. p. 905, 23* (SEN. dial. 8, 4, 1 *opp.* omnes). de orat. 1, 138 de re -is in personis ac temporibus locata (*opp.* sine designatione personarum *al.* part. 106 top. 80. QVINT. inst. 3, 6, 57 *syn.* destinatis. IAVOL. dig. 35, 1, 39 pr. -as et notas. OPTAT. 1, 6 p. 9, 3 *al.* COD. Iust. de cod. confirm. 3 ad -as personas rescriptae *constitutiones* [*opp.* generales]. 6, 38, 5, 1). CIC. de orat. 3, 109 reis *v. l. 57.* NOVELL. Iust. app. 7, 13 quod *pecus* vero a -o (*i. suo*) domino non cognoscitur. *substantive*: CIC. rep. 3, 23 cum autem -i propter divitias aut genus . . . rem publicam tenent, est factio. SEN. benef. 4, 28, 6 *opp.* universis. SIL. 9, 277 posuisse dapes his addita cura, his . . ., his . . . nec non et -is struitur penus. PLIN. epist. 7, 17, 12 -os *de* electosque (*opp.* populum). PAVL. dig. 10, 3, 8 pr. *opp.* omnes.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

deis: Cic. nat. deor. 2, 166 *ut* Vlixi ... Achilli -os deos discriminum ... comites adiungeret. Lvcan. 6, 497 -um ... deum (*opp.* omnes superos). *inde tit. libri* Varron.: *cf.* Schol. Verg. Veron. Aen. 10, 78 Varro rerum divinarum xiv de dis -is. Serv. auct. Aen. 2, 141 et pontifices dicunt singulis actibus proprios deos praeesse. hos Varro -os deos appellat. Avg. civ. 3, 12 p. 110. 6, 3 p. 249 dii -i ... incerti ... praecipui atque selecti. 7, 17 p. 295. *aliter explicat*: Tert. nat. 2, 9 quid enim erat illis cum incertis *deis*, si -os habebant? nisi *eqs.* (*idem putat esse quod* ignotis deis. *ter cf. p. 913, 14 sqq.*). Serv. auct. Aen. 8, 275 Varro dicit deos alios esse qui ab initio -i et sempiterni sunt (*cf. p. 925, 52 sqq.*), alios qui immortales ex hominibus facti sunt. *cf. praeterea p. 909, 68. 918, 9. 923, 56.*

b *interdum fere i. q. ita constitutus, ut rationi alicuius rei conveniat*: Cic. orat. 55 utcunque *orator* ... animum audientis moveri volet, ita -um vocis admovebit sonum. div. 1, 118 ita ... inchoatum esse mundum, ut -is rebus -a signa praecurrerent. Varro rust. 1, 18, 1 Cato derigit ad duas metas, ad -um (*sc. quem quisque possidet*) modum agri et genus sationis (Pavl. dig. 50, 1, 21, 5 si ad munera publica a -o modo substantiae vocentur). Vitr. 7, 5, 1 constitutae sunt *conclavibus* ab antiquis ex -is rebus -ae rationes picturarum. 9 praef. 11 quantum pondus argenti ad -am aquae mensuram responderet. Sen. benef. 2, 8, 1 et ita (*e modo aeris alieni*) illis -as summas dedit. *addas*: Cic. Catil. 3, 16 ad -as res conficiendas -os homines delectos habebat. Cod. Iust. 1, 17, 1, 5 -i *auctores iuris* per -a vel meliores vel deteriores inveniuntur (*opp.* omnes ad omnia).

B ***sensu debilitato*: 1** *in pactionibus, mandatis, edictis sim.* (*de nonnullis locis hic allatis dubites utrum debilitata sit vis vocis necne*): *saepissime apud* Ictos. **a** *de rebus*: *de tempore*: Cato agr. 149, 1 diem -am utrique *vicino* facito (Cic. Verr. 4, 16 nat. deor. 3, 84 epist. 6, 2, 9 Caes. Gall. 1, 30, 4 civ. 1, 2, 6 *al.* Nep. Chabr. 3, 1 Liv. 1, 50, 1. 4, 36, 3. 26, 34, 7. 28, 11, 11. 39, 17, 2 diem -am se finituros, ad quam *eqs. al.* Epiced. Drusi 370 Tac. ann. 2, 85 Iavol. dig. 46, 1, 44. Cels. dig. 46, 3, 70 quod -a die promissum est, vel statim dari potest. Ivlian. dig. 46, 1, 16, 2 Scaev. dig. 24, 1, 6, 6 pr. Gaivs inst. 2, 250 Pavl. dig. 36, 3, 9 *al.*). Lex Vrson. (Corp. II 5439) 95, 34 (col. 1/2) diem -um dicito, quo die adsint (Sall. Iug. 79, 4 Alf. dig. 28, 5, 45 Pavl. Fest. p. 66. Plin. nat. 30, 16 dies eligere -os liberum erat. Qvint. decl. 320 p. 254, 21 Tac. ann. 15, 46 Pompon. dig. 31, 41, 45, 1 Gaivs inst. 3, 124 Papin. dig. 2, 14, 40, 1 Vlp. dig. 11, 6, 5 pr. 42, 1, 4, 5 Pavl. dig. 13, 5, 19 pr. Cod. Iust. 6, 43, 3, 2a quae per legatum vel pure vel sub -o die relicta sunt *al.* *cf.* Venvl. dig. 45, 1, 138 pr. -arum nundinarum diebus). Cic. inv. 2, 139 legis scriptorem -o ex ordine iudices -a aetate praeditos constituisse (Papin. dig. 22, 1, 3, 3 cum -am aetatem ... complesset). Caes. civ. 3, 19, 3 -umque ei rei tempus constituitur (Liv. 1, 5, 7 Labeo dig. 40, 7, 41 pr. Mela 1, 38 Nerat. dig. 18, 3, 5. Pompon. dig. 15, 1, 25 non semper sed ad -um usum -is temporibus vestimento *uteretur*. 39, 5, 9 pr. Gaivs inst. 2, 164 Scaev. dig. 4, 3, 32; *cf. p. 906, 37.* 40, 5, 41, 12 intra -a tempora. Papin. dig. 5, 1, 43. Tryph. dig. 29, 1, 41 pr. ex -o tempore et usque ad -um tempus. Vlp. dig. 19, 2, 14. 43, 32, 1, 4 ante finitum annum vel -um tempus. 26, 2, 8, 2 Pavl. dig. 18, 5, 6 Cod. Iust. 5, 74, 3 pr. 8, 33, 3, 2. 8, 37, 12 *al.*). Liv. 38, 5, 7 noctem -am tempusque etiam noctis constituit. Plin. nat. 29, 53 -a luna capiendum censent. Vlp. dig. 2, 15, 84 si non fuerit perpetua relicta, sed usque ad -os annos. *de numeris mensurisque*: Cic. Verr. 6, 43 ut naves civitatibus -usque numerus nautarum militumque imperaretur (Caes. Gall. 7, 4, 7 *al.* civ. 1, 30, 4 Bell. Afr. 97, 4 Liv. 5, 7, 13 Svet. Nero 44 Iavol. dig. 8, 4, 4. 18, 1, 65 Cod. Iust. 6, 46, 6 pr.). Alf. Gell. 7, 5, 1 ut Carthaginienses quotannis populo Romano darent -um pondus argenti (dig. 19, 2, 30, 2 Liv. 38, 24, 4 Pompon. dig. 19, 1, 6, 4 Vlp. dig. 34, 2, 19, 2. 5 Cod. Iust. 4, 34, 12. 8, 53, 35 pr.). Plin. nat. 11, 106 mensura (Pompon. dig. 19, 2, 30, 2 *si* dixeris *vas* -am mensuram capere). Plin. nat. 34, 164 modus (Vlp. dig. 43, 19, 3, 14. *cf. p. 906, 14*). Mart. 11, 29, 6 iugera -a (*T*, culta *al.*) soli. Iavol. dig. 8, 4, 4 ad -am altitudinem. Novell. Iust. 36 *tit.* usque ad -um gradum cognitionis. *de pecunia sim.*: Cic. Verr. 6, 61 pretio -o (6, 62 Labeo dig. 32, 30, 3 Phaedr. 4, 25, 6. Pompon. dig. 13, 7, 8, 1 -is pretiis. Afric. dig. 19, 2, 35, 1 Mod. dig. 48, 18, 13). Cic. Sest. 94 -am ... in annos singulos pecuniam imperavisse (Caes. civ. 3, 32, 6 Lavd. Murdiae [Corp. VI 10230] 6 Iavol. dig. 18, 1, 79. 23, 4, 32, 1 promiserat. Pompon. dig. 40, 7, 21 pr. Gaivs inst. 4, 131 Maecian. dig. 40, 5, 32, 2 Scaev. dig. 18, 3, 8 Vlp. dig. 17, 1, 6, 6. 45, 1, 4, 1 Cod. Iust. 3, 28, 30, 2. 3, 28, 35, 1). Cic. Pis. 87 singulis rebus -o portorio imposito. Labeo dig. 19, 2, 60, 4 mercede (Iavol. dig. 19, 2, 21 Gaivs inst. 3, 205). Svet. Dom. 9 senatoribus -am summam viritim praestaret heres (Iavol. dig. 15, 1, 35. 45, 1, 107 Ivlian. dig. 5, 1, 74, 1 Vlp. dig. 32, 11, 15). Scaev. dig. 34, 1, 17 menstrua cibaria et annua vestiaria -a (*cf.* Pavl. dig. 34, 1, 12 vestiaria annua -orum nummorum). Ivlian. dig. 23, 4, 22 pensione. Pavl. dig. 14, 2, 10, 1 poena (19, 1, 47 Cod. Iust. 8, 37, 12). Scaev. dig. 44, 4, 17, 2 quantitate (Papin. dig. 46, 3, 94, 3 Vlp. dig. 2, 14, 52, 3. 12, 3, 4, 2. 48, 3, 4 Pavl. dig. 24, 3, 45 Cod. Iust. 4, 29, 24 pr. *cf.* Vlp. dig. 31, 1 pr. *boni viri arbitrium* iniectum legato velut -am quantitatem exprimit). Scaev. dig. 36, 1, 64, 1 usuras (Vlp. dig. 32, 11, 15 -am summam usuris -is fenori dare. Pavl. dig. 22, 2, 7). *aliae iuncturae* (*secundum litteras dispositae*): Cod. Iust. de cod. confirm. 4 pro -is capitulis factae sunt *sanctiones* (*opp. si* privilegium speciali beneficio indulgent). Mod. dig. 50, 4, 11, 1 -ae condicionis homines. Gaivs inst. 3, 147 forma. Vlp. dig. 45, 1, 75, 3 fundi. Marcell. dig. 45, 1, 94 triticum -i generis -ae quantitatis. Pavl. dig. 42, 2, 3 legatum. Cic. div. 2, 85 -o in loco (Caes. Gall. 5, 1, 6 Bell. Afr. 3, 4 Fronto p. 99, 3 N. Iavol. dig. 16, 2, 15 pr. Pompon. dig. 13, 6, 23 Papin. dig. 45, 1, 115 pr. Vlp. dig. 14, 3, 5, 9 Pavl. dig. 8, 4, 15 Marcian. dig. 48, 22, 5 *bis* Vopisc. Aurelian. 18, 5 Dig. 13, 4 *tit.* Cod. Iust. 6, 51, 1, 9c. *cf. infra l. 38*). Vlp. dig. 14, 1, 1, 12 mare *v. infra l. 22.* Cod. Iust. 2, 3, 30 pr. -os modos observari (7, 6, 1, 1a; *cf. p. 905, 65*). Caes. civ. 1, 56, 3 naves. Pavl. dig. 7, 1, 26 propter operas -as. Cod. Iust. 2, 3, 30 pr. pactiones. Caes. civ. 1, 17, 3 -as cuique partes ... attribuit (Tac. ann. 15, 43 Pompon. dig. 7, 4, 25. 8, 3, 25 Flor. dig. 23, 4, 24 Vlp. dig. 7, 1, 27, 3 Cod. Iust. 6, 24, 13). Marcian. dig. 33, 9, 2 penu -a cum vasis -is legata. Pavl. dig. 14, 2, 10, 1 poena *v. p. 905, 81.* Scaev. dig. 2, 14, 44 portionem (Pavl. dig. 5, 4, 5, 1 Inst. Iust. 2, 13 pr.). 32, 34, 8 cum singulis -a praedia et kalendaria praelegasset (Pavl. dig. 36, 1, 83). Vlp. dig. 14, 1, 1, 12 -a regione et -o mari. Cic. Sest. 58 -is rebus imperatis (epist. 12, 4, 1 Val. Max. 5, 1, 9 Lavd. Murdiae [Corp. VI 10230] 8 Val. dig. 34, 4, 28 Vlp. dig. 4, 8, 21, 6 Hermog. dig. 47, 10, 45 Papin. dig. 36, 1, 58). Pavl. dig. 4, 8, 19 pr. sententiam. Scaev. dig. 32, 32 species. *accedit* veluti, ut puta: Ivlian. dig. 38, 1, 24 quotiens -a species operarum in stipulationem deducitur ... veluti pictoriae, fabriles. Gaivs inst. 4, 177 ex -is causis ... veluti si. Papin. dig. 30, 51 si -os nummos (veluti quos in arca habet) aut -am lancem legavit (Pavl. dig. 45, 1, 37. *cf.* Vlp. dig. 30, 34, 4 -um corpus nummorum ... ut puta centum quae in arca habet). Papin. dig. 31, 65 sive universam familiam suam sive -am (veluti urbanam). Vlp. dig. 5, 1, 50, 1 -is oneribus ... ut puta alimentis praestandis. 14, 1, 1, 12 -is mercibus ... puta legumini cannabae (*opp.* alia materia). 14, 4, 5, 15.

b *neutrum cum pronom. vel substantivi vice*: Scaev. dig. 20, 1, 31 pr. post -um temporis (Vlp. dig. 5, 2, 8, 11). Vlp. dig. 5, 1, 19, 1. 2 -o loci (*opp.* alio loco). Scaev. dig. 35, 2, 94 singulis -a praelegavit. Vlp. dig. 7, 1, 25, 2 -um aliquid (19, 5, 15. 33, 1, 36). 7, 1, 27, 5 -is quibusdam interdictis. Char. dig. 50, 4, 18, 25 -um quid frumenti.

c *de hominibus*: Svet. Iul. 43 lecticarum usum ... nisi -is personis et aetatibus ... ademit (Iavol. dig. 18, 1, 63 pr. *opp.* aliae. Edict. Vlp. dig. 3, 1, 1, 8 *cf.* Vlp. dig. 3, 1, 1, 1. 8. 9. 13, 5, 14, 2). Pompon. dig. 30, 45, 2 homines. 35, 1, 6, 1 servos (Cod. Iust. 8, 37, 14 pr.). Tryph. dig. 28, 2, 28, 2 ex -a uxore natum. *substantive*: Cod. Iust. 6, 26, 9 pr. *ex descendentibus* unum vel -os vel omnes substituere. 7, 72, 10 pr.

2 *fere i. q.* ***quidam*: a** *de rebus*: *de pretiis, mensuris, numeris sim.*: Cic. Att. 12, 33 ita partes fecit ..., ut -a pretia constitueret, quae mihi nota non sunt (*cf.* Char. dig. 50, 4, 18, 11 -a pecunia camelariis dari debet, ut *eqs.*). Pavl. Fest. p. 17 actus ... significant ... -a spatia canticorum (*cf.* Avg. civ. 2, 3 per -a intervalla locorum et temporum). Lvcif. reg. apost. 7 p. 53, 19 numerum (non parc. 26 p. 266, 3). Fav. Evl. p. 21, 4 tomus -a mensura est (*cf.* Pavl. sent. 3, 6, 87 scripturae modus, qui -o fine concluditur, *liber appellatur*). *de tempore sim.*: Cic. Verr. 2, 108 ex -o tempore (Lvcr. 1, 554 Ov. Pont. 4, 11, 17 Vitr. 7, 12, 1 Gaivs dig. 8, 2, 6 Pavl. dig. 22, 1, 11 pr. 41, 2, 3, 11. Avg. civ. 8, 24 p. 359 *al.* Drac. satisf. 257 *sqq.* tempora ... tempora -a [*ter*] *cf. p. 907, 1*). Hor. sat. 1, 6, 94 a -is annis aevum remeare peractum. Qvint. inst. 2, 7, 1 -a ... die dicant (Svet. gramm. 2 Avien. Arat. 1407. Coripp. Ioh. 8, 172 -is tunc signa diebus [*i. per nonnullos dies*] abstinuit). *aliae iuncturae* (*secundum litterarum ordinem*): Cassian. inst. 6, 3 aegritudine. Lvcr. 6, 783 arboribus. Vitr. 7 praef. 7 armaria. Varro ling. 5, 86 auguria. Plin. nat. 6, 82 mare ... -is canalibus ita profundum, ut (Sol. 53, 5). Cod. Iust. 3, 28, 30 pr. in -is casibus (4, 30, 14, 1 *opp.* in aliis). Colvm. 5, 6, 37 coles. Qvint. inst. 5, 10, 5 *appellatione epichirematis* significatur -a quaedam sententiae comprehensio, quae ex tribus minimum partibus constat. Cod. Iust. 8, 13, 27 pr. definitio. Sen. nat. 3, 18, 1 aeque variantur et in -as (*al.* ceteras, incertas *coni. Gercke*) facies *mullo expirante* ... coloris est vagatio. Cic. div. 1, 91 Elis ... familias duas -as habet, Iamidarum unam, alteram Clutidarum *eqs.* Pavl. sent. 3, 6, 87 finis *v. supra l. 55.* Avg. civ. 15, 8 generationes. Plin. nat. 9, 71 genus piscium (10, 118). Cod. Iust. 4, 1, 12, 4a indutiae. Aetna 529 lapides. Praedest. 1, 82 p. 615C libros. Plin. nat. 37, 42 litora. Bell. Afr. 60, 5 locis (Varro ling. 5, 112 Verg. georg. 1, 61 Vitr. 7 praef. 11 Tert. ieiun. 13 p. 292, 13. *cf.* Qvint. inst. 1, 11, 13 si -os ex comoediis elegerit locos). Cic. de orat. 2, 119 artem ... *testes* hactenus requirunt ut -is (*al.* ceteri) dicendi luminibus ornentur. Coripp. Ioh. 8, 267 manus. Cic. har. resp. 53 nomina. Manil. 5, 385 notis. Cels. 6, 6, 35 observationibus. Qvint. inst. 6, 3, 85 simulatio est -am opinionem animi sui imitantis. Coripp. Ioh. 2, 283 pabula. Lvcr. 4, 1092 partes (5, 696. 703 Vitr. 1, 4, 6 Lvcif. non parc. 3 p. 212, 31. Drac.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

laud. dei 1, 162 pars ... pars -a ... pars *cf. p. 906, 59*). QVINT. inst. 9, 4, 8 -i quidam pedes (10, 2, 13 aliquos compositionis -os pedes). COD. Iust. 1, 29, 5 -as provincias, i. e. magnam Armeniam ... et Pontum (NOVELL. Iust. 11 pr.). CIC. leg. agr. 2, 2 adhibetur a me -a ratio moderatioque dicendi (epist. 2, 17, 2 VITR. 10, 3, 7 AVG. civ. 9, 22). SCAEV. dig. 33, 7, 6 regione. CIC. Tusc. 4, 23 quae habent ad res -as vitiosam offensionem (div. 2, 45 LVCR. 1, 813. 4, 218. 6, 924 HOR. ars 368 ARNOB. nat. 5, 42 *bis*). MELA 3, 37 rupes. CIC. fat. 19 ⟨serie⟩ -a (-e *codd.*) causarum ⟨casurum⟩ (*opp.* fatales causae). MANIL. 4, 295 signis (CVRT. 4, 13, 36). VARRO ling. 10, 8 similitudines. PROB. inst. gramm. IV 155, 10 sic et ceteris adverbiis secundum -os sonos praepositiones addi. CIC. Cato 76 sunt pueritiae studia -a. FAVSTIN. trin. 1, 7 p. 42[D] summas. CIC. leg. 2, 18 sunt -a legum verba (COD. Iust. de cod. confirm. 3). LVCR. 4, 87 vestigia. CIC. de orat. 3, 41 sunt enim -a vitia, quae. SOL. 12, 5 vocabulum.

b *neutrum cum pronominibus vel substantivi vice*: PLAVT. Pseud. 566 -um quod sciam, quo id sim facturus pacto nil etiam scio, nisi quia futurum est. CIC. Tusc. 5, 88 -a habet quae sequatur. QVINT. decl. 378 p. 422, 18 -a esse quae imperent patres ... quaedam excipi. SEDVL. epist. 2 p. 172, 5.

c *de hominibus*: CIC. leg. agr. 2, 6 mihi videntur -i homines ... vos universos ... vituperaturi (2, 15 Flacc. 94 Marcell. 16 epist. 1, 9, 10 -orum hominum, quos iam debes suspicari. 4, 9, 2 suo et -orum hominum minime prudentium consilio *al.* BELL. Afr. 54, 1 LIV. 34, 61, 7. CIC. Verr. 3, 92 *sim. v. p. 923, 35 sqq.*). CIC. Att. 1, 16, 5 mulieres. PAVL. coll. Mos. 4, 3, 1 -ae enumerantur personae quas viro liceat occidere (COD. Iust. 6, 20, 19 pr.). COD. Iust. 8, 39, 4 pr. reos. *cf.* AVELL. p. 27, 8 -a Christo devota ministeria (*i. ministros*). *adde*: SCHOL. Hor. carm. 1, 7, 1 -orum numinum gratia. *substantive, interdum fere i. q. nonnulli* (*cf.* PRISC. gramm. III 310, 13 illi ἔνιοί τινες, nostri quoque -i quidam): CIC. div. in Caec. 24 -os esse in consilio, quibus. Verr. 4, 21 -os instituerit, nomine decumanos, re vera ministros *eqs.* Brut. 64 SEN. epist. 85, 41. PLIN. epist. 9, 13, 13 -um nondum a me nominatum. LVCIF. non conv. 1 p. 3, 10 Moyses gladio -os percuti fecit. reg. apost. 11 p. 62, 11 *al.* IORD. Get. 265 -i Alanorum. Rom. 313 gens Hunnorum ... -os ex ipsis (*Gothis*) subiugat, alios fugat *al.*

C *artiore sensu, i. q.* **legibus** *vel usu* **naturae,** *deorum cultus, civitatum al. constitutus*: **1** *cuius eadem utique vel ratio vel natura est*: **a** *de rebus*: *de loco, regionibus, sede*: FRG. de ausp. Gell. 13, 14, 1 pomerium est locus ... regionibus -eis (*al.* -is) determinatus (LVCR. 2, 260 regione loci -a. 2, 293. 3, 617 *cur mens* unis sedibus et -is regionibus omnibus *hominibus* haeret). LVCR. 3, 618 -a loca ad nascendum reddita cuique sunt (4, 370 terra locis ex ordine -is lumine privatur. 4, 1043. CIC. Phil. 5, 18 -um agminis locum tenebant barbari sagittarii *al.* VARRO ling. 6, 32 VITR. 8, 1, 2 FEST. p. 321, 13). CIC. Tusc. 5, 69 sidera ... -is infixa sedibus (AETNA 249. HOR. carm. 1, 13, 6 nec mens mihi nec color -a sede manet. CELS. 8, 4 p. 334, 4). *de termino, fine vel spatio*: RHET. Her. 3, 3, 5 -o naturae termino definiemus (SEN. benef. 3, 7, 5 epist. 66, 9 COLVM. 9, 1, 31). CIC. Arat. 235 *sidera* semper -o volvuntur in orbe fixa (MANIL. 1, 527. HOR. carm. saec. 21 -us undenos deciens per annos orbis ut cantus referat; *falso* PORPH. *ad l.*: -um pro pleno atque perfecto; *rectius postea*: -i temporis orbe perfecto). LVCR. 1, 562 finis -a manet (2, 512 HOR. sat. 1, 1, 106 AVG. civ. 12, 14 *tit.* de revolutione saeculorum quibus -o fine conclusis universa semper in eundem ordinem ... reditura ... crediderunt. *cf.* 12, 12 *tit.* -a conclusione saeculorum). LVCR. 1, 985 spatium summai ... si inclusum -is consisteret oris. SEN. benef. 4, 23, 4 -us limes *noctis* (LVCAN. 1, 215). *cf.* PLIN. nat. 2, 120 venti non ultra -um procedentes tractum. CIC. Tusc. 5, 69 *siderum* vagi motus rata tamen et -a sui cursus spatia definiant (SEN. dial. 11, 6, 8 per -a annorum spatia. PLIN. nat. 2, 12 -is discreta spatiis *sidera.* 9, 180 piscator enavigat -o spatio [*i. cotidie eodem*]. 18, 188 -is horarum spatiis). MANIL. 3, 584 caeli partes ... propriis tribuunt -o discrimine summas. SEN. nat. 3, 16, 3 quaedam *intervalla* maiora nec minus -a (AMM. 10, 3, 2 -is temporum intervallis. AVG. civ. 12, 10. 12. 14 *opp.* prolixis. 12, 21 -is intervallis et dimensionibus *al.*). *de tempore*: CIC. inv. 2, 132 cur -o tempore (*i. eodem utique, prisco more constituto*) conveniant *iudices*, -o discedant (Verr. 4, 14 -o tempore anni. nat. deor. 3, 24 *aestuum* -is temporibus vel accessus vel recessus. *bis.* rep. 1, 25 *ibid.* necessario. *bis.* 6, 23 Q. CIC. pet. 36 CATVLL. 66, 4. VARRO rust. 2, 1, 19 quaedam e vento concipiunt -o tempore equae *al.* LVCR. 2, 259. 293. 5, 638. 667. 759 solque suos etiam dimittere languidus ignes tempore cur -o nequeat? *saepe.* VERG. georg. 4, 100. VITR. 1, 6, 10 flare solent ... -is temporibus etesiae. *bis.* 9, 3, 3 OV. epist. 7, 170 ars 2, 392 rem. 189 fast. 1, 661. MANIL. 3, 297 -is surgentia signa ducere temporibus. 4, 839 *al.* CELS. 4, 31 p. 158, 23. 5, 28, 17. COLVM. 6, 27, 3 nec admissurae *marium et feminarum* -a tempora servantur. 8, 11, 2 *al.* MELA 3, 82 SEN. nat. 3, 26, 5. 7, 25, 7 epist. 71, 13 *al.* PLIN. nat. 1, 11, 91. 7, 40. 11, 268 *al.* QVINT. inst. 9, 3, 22. PLIN. epist. 9, 36, 3 hora quarta vel quinta; neque enim -um dimensumque tempus. HYG. fab. 59 p. 61. SVET. Aug. 81 *valetudines* anniversarias et -o tempore recurrentes. TERT. scorp. 1 p. 145, 5 VLP. dig. 3, 3, 2. 29, 2, 30, 6 *partus formatur* post -um tempus conceptionis. SOL. 30, 8 *al.* VVLG. Esth. 9, 27 AVG. civ. 19, 23 COD. Iust. 9, 9, 35, 2 CORIPP. Ioh. 1, 128). CIC. Verr. 3, 128 Cephaloedi mensis est -us, quo mense sacerdotem maximum creari oportet (PHAEDR. 3, 15, 1 portat onus ignotum [*i. fetum*] -is mensibus. SEN. nat. 3, 16, 1). CIC. Brut. 282 cui muneri mos maiorum aetatem -am, sortem incertam reliquit. VARRO rust. 1, 44, 4 mulieres habent ad partum dies -os (SALL. hist. frg. 2, 87 D 19 in eo *sacro* credebatur epulari diebus -is dea. VERG. georg. 2, 329 OV. am. 2, 13, 17 Ib. 467 *al.* FEST. p. 344 stata sacrificia sunt, quae -is diebus fieri debent *al.* SEN. contr. 2, 5, 7 SEN. epist. 18, 9 *al.* COLVM. 11, 2, 1 *rusticus* expectet -um diem illum, qui veris initium facere dicitur. PLIN. nat. 5, 54 *al.* QVINT. inst. 10, 5, 21 *al.* TAC. Germ. 9. 11 *opp.* fortuitum et subitum. SVET. Aug. 91 stipem quotannis die -o emendicabat *al.* GAIVS inst. 1, 20 TERT. ieiun. 2 AVSON. 385, 17 MACR. sat. 1, 16, 6). MANIL. 3, 581 annos signorum noscere -os (4, 819. PLIN. nat. 8, 184 non est fas *Apim* -os vitae excedere annos. SVET. Tit. 8 *cf.* SCHOL. Cic. Bob. p. 103, 14 Hild. *adde p. 909, 62*). SEN. nat. 7, 19, 2 *cometas* post -a lustra in conspectum mortalium exire. PLIN. nat. 7, 169 -is pestifer calor remeat horis (VEG. mil. 4, 42). PLIN. epist. 4, 30, 3 *fons* -is dimensisque momentis vel subtrahitur vel assurgit. *de stellarum, caeli motu sim.*: *cf.* MANIL. 1, 476 non varios obitus norunt ... -a in proprias oriuntur sidera luces. CIC. carm. frg. 3 (de consul.) 9 *stellae* re vera -o lapsu spatioque feruntur. nat. deor. 2, 52 esse vero *stellarum conversionem* -am et definitam necesse est. 2, 97 -os caeli motus (*syn.* ratos. PLIN. nat. 2, 64 *ibid.* singuli). LVCR. 5, 505 *aether* suos ignes -o fert impete labens. TIB. 1, 4, 20 annus agit -a lucida signa vice (MANIL. 2, 207. 3, 71 SEN. Med. 402). AETNA 233 -o sidera currant ordine. *cf. l. 41 sqq.* LIV. 44, 37, 7 quia -i solis lunaeque et ortus et occasus sint. MANIL. 2, 467 astra conveniunt, ut -a gerant commercia rerum. 4, 858 impleruntque suos -a statione labores. SEN. Thy. 803 quae causa tuos limite -o, *Sol*, deiecit equos (AVIEN. Arat. 1518). nat. 7, 3, 1 *v. infra l. 44.* epist. 108, 20 caelestia per -os circuitus verti. PS. QVINT. decl. 4, 13 vagos cursus -is emetiuntur erroribus (CLAVD. 17, 128. *cf.* 22, 437 iter -um ... Tonantis *i. Iovis planetae*). PLIN. epist. 3, 1, 2 cursus (APVL. Socr. 2 p. 120. *cf.* AVG. civ. 3, 15 -a ratione sui cursus). APVL. Plat. 1, 10 ambitus. CASSIOD. in psalm. 148 concl. meatus. *cf.* HOR. epist. 1, 6, 3 solem et stellas et decedentia -is tempora momentis. MANIL. 3, 268 huc nunc, nunc illuc gradibus per sidera -is impulsae *lux tenebraeve.* AVIEN. Arat. 1318 curricula ... discat *navita* -a tenebrarum. *de ordine, legibus, iure*: CIC. leg. agr. 2, 24 magistratuum -us ordo est (LVCR. 2, 252. 5, 732. 5, 679 *res* redeunt ex ordine -o. 5, 1439 *al.* MANIL. 1, 148 -o digestum est ordine corpus *mundi.* 3, 51 ordinibus -is *al.* SEN. nat. 7, 3, 1 *an cometas* ad suum diem -us ordo producat. STAT. Theb. 2, 395 FRONTIN. aq. 118. CALL. dig. 50, 4, 14, 5 ordo -us *gerendis honoribus* adhibitus est. COD. Iust. 6, 59, 11 pr. *cf. p. 909, 76. 910, 14 sqq.*). LVCR. 5, 924 omnes *res* foedere naturae -o discrimina servant (MANIL. 2, 478 SIL. 14, 346 *al. aliter v. p. 925, 63 sqq.*). MANIL. 1, 479 -is ... legibus omnia parent (4, 14. VAL. MAX. 9, 14 pr. naturae legem. CELS. 1, 2 p. 15, 7. SEN. dial. 6, 18, 1 *ibid.* aeternis. epist. 117, 19 an et haec, quae fortuita dicuntur, -a lege constricta sint. COLVM. 5, 6, 24. QVINT. inst. 3, 10, 1 praetor -a lege sortitur. 8 praef. 2 ad -as quasdam dicendi leges alligati *al.* [*cf.* 5, 10, 101 astricti -is legum vinculis. decl. 277 p. 130, 4]. PANEG. 3, 13 solem ipsum lunamque cernimus ... -a lege temporum convenire. VVLG. prov. 8, 27 -a lege et gyro vallabat [ἀφώριζεν] abyssos). SEN. nat. 3, 16, 4 sub terra minus nota nobis iura naturae, sed non minus -a (LVCAN. 10, 267. QVINT. decl. 313 p. 228, 26 *iudices* ad -a iura ... consederunt. *cf.* COLVM. 9, 2, 16 *arbustorum* iusta -a esse non possunt). *de pecunia, pretio sim.*: CIC. Verr. 4, 12 ceteris provinciis impositum vectigal est -um, quod stipendiarium dicitur. OV. am. 1, 10, 21 stat meretrix -o cuivis mercabilis aere (FEST. p. 333, 17). VITR. 10, 16, 3 *Diogeneto* quotannis -a merces ... tribuebatur (SVET. Nero 17 *ibid.* iustam). SEN. benef. 6, 15, 7 -o tamen et levi pretio fultura conducitur (PLIN. nat. 37, 85). PAPIN. dig. 48, 19, 41 sanctio legum ... -am poenam irrogat his *eqs.* (PAVL. dig. 50, 16, 244 poenae -ae singulorum peccatorum sunt; *opp.* iudicis potestas est). CAPITOL. Pert. 9, 2 ad opera publica -um sumptum constituit. *de numeris, mensuris sim.*: VARRO ling. 5, 180 -o alio legitimo numero assum *deponebat* (CELS. 8, 1 p. 323 -us suturarum numerus *non* est. SEN. nat. 7, 12, 2. PLIN. nat. 12, 63 -o dierum numero deus hospites pascit. 28, 228 febres ... quae -o dierum numero redeunt. TAC. Germ. 21. SVET. Tib. 34 paribusque gladiatorum ad -um numerum redactis. PAVL. sent. 4, 14, 8 SCHOL. Cic. Bob. p. 123, 3 Hild.). CAES. Gall. 6, 22, 2 neque quisquam agri modum -um aut fines habet proprios, sed magistratus ... quantum et quo loco visum est agri tribuunt (QVINT. inst. 9, 2, 27 GAIVS inst. 1, 40). SEN. epist. 66, 9 modo -a mensura est (PLIN. epist. 4, 30, 9).

aliae res (*ordine litterarum*): LVCR. 5, 507 mare -o quod fluit aestu unum labendi conservans usque tenorem. CIC. leg. 2, 19 baca *v. p. 909, 16.* VAL. MAX. 1, 8 ext. 16 -o illo circuitu morbi (CELS. 2, 17 p. 63, 1 *febrium.* 3, 12 p. 93, 20 *al.* SCRIB. LARG. 95). QVINT. inst. 5, 14, 30 conclusionibus -is et in unam prope formam cadentibus. TERT. nat. 2, 5 p. 104 -is curriculis, legitimis

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

decursibus, propriis spatiis, aequis vicibus. CIC. nat. deor. 2,131 non omnia quae cursus -os et constantes habent ... deo tribuenda sunt (Cato 33 cursus est -us aetatis et una via naturae. *cf. l. 30*). CIC. rep. 4, 3 disciplinam puerilem ingenuis ... nullam -am aut destinatam legibus ... aut unam omnium esse voluerunt TERT. nat. 2, 1 p. 95 haberi enim debet divinitas ... -a integra communis. TAC. hist. 1,16 gentibus, quae regnantur, -a dominorum domus. TERT. ieiun. 2 p. 276 edulia. APVL. met. 9,11 ut in orbe ... reciproco gressu mea recalcans vestigia vagarer errore -o. *cf. p. 908, 34.* TAC. ann. 2, 54 familiis. LVCR. 2, 817 non -is -a figuris est natura coloris et omnia ... queunt in quovis esse nitore (5,732 cur nequeat semper nova luna creari ordine formarum -o -isque figuris? MANIL. 1, 499. 500). QVINT. inst. 5, 13, 5 iudices qui nulla -a pronuntiandi forma tenentur (TRAIAN. Plin. epist. 10, 97, 1 Ps. HIL. libell. 1. *cf.* SVET. Aug. 49 *milites* ad -am stipendiorum ... formulam astrinxit. *ibid.* definitis temporibus. Tib. 18). CIC. leg. 2, 19 -as fruges, -as bacas sacerdotes publice libanto; hoc -is sacrificiis ac diebus. LIV. 5, 22, 5 quod id signum more Etrusco nisi -ae gentis sacerdos attrectare non esset solitus. PAVL. FEST. p. 78, 2 -o genere scoparum. PLIN. nat. 10, 66 iter est *coturnicibus* per hospitia -a. TERT. ieiun. 2 p. 275 iugum -orum et in commune omnibus obeundorum ieiuniorum. LVCR. 1,192 sine -is imbribus. SOL. 32, 30 non absque -is insignibus. *cf. l. 26. 33.* SEN. contr. 7, 7, 10 *haec controversia* habet quasi -um tritumque iter. TAC. Germ. 27 corpora clarorum virorum -is lignis cremantur. CIC. inv. 2, 68 -i, qui in omnes incidant, loci. MELA 1, 58 *Apis* -is maculis insignis. *cf. l. 23.* LVCR. 1, 203 materies. AVSON. 339, 13 ius -a dei mens. COLVM. 3, 12, 3 -o et quasi examinato (-ti *codd.*) modo (EPIST. imp. Hadr. dig. 22, 5, 3, 2 VLP. dig. 43, 4, 3, 1 VEG. mil. 3, 19). CIC. nat. deor. 1, 69 atomorum motus -us et necessarius (2, 23 *ibid.* aequabilis. *cf. supra l. 2*). AMM. 26, 5, 7 -a et praestituta ex more munera. LVCR. 2, 817 natura *v. supra l. 10* (TERT. adv. Hermog. 12 p. 139). AMM. 22,14,7 cum notis -is. *cf. l. 23.* OV. epist. 6, 90 ossa (*i. magicis regulis statuta*). LVCR. 5, 769 nequeat -a mundi languescere parte *luna* (PLIN. nat. 2, 91 aliqua *septentrionis* parte non -a *stant cometae*). LYGD. 1, 3 pompa. PLIN. nat. 12, 64 portiones. COLVM. 6, 1, 2 quaedam quasi communia et -a praecepta. CIC. inv. 2, 174 -um quoddam praescriptum (QVINT. inst. 4, 2, 84 *ibid.* una lex. *cf.* 5,13,60). PLIN. nat. 28,11 -is precationibus obsecrasse. *cf. l. 52 sqq.* OV. fast. 3, 676 *puellae* -a ... probra canunt. CIC. Vatin. 12 -a ... ratio navigandi (LVCR. 2, 710 id -a fieri ratione necessust. *al.* VITR. 1, 6, 12 uti non -am mensurae rationem, sed aut maiores impetus aut minores habeant singuli venti. COLVM. 4, 29, 2 *opp.* casu. PORPH. Hor. sat. 1, 5, 102). SEN. epist. 114, 13 oratio -am regulam non habet (AVG. civ. 10, 23). FEST. p. 253, 6 puri sint -is rebus carendo (PAVL. FEST. p. 71, 10). CIC. leg. 2, 19 sacrificia *v. supra l. 17.* LVCR. 1, 169 seminibus quia -is quaeque creantur (1, 176. 2, 708 omnia ... seminibus -is -a genetrice creata conservare genus *al.* MANIL. 4, 111 *opp.* arbitrio). CIC. Tusc. 2, 5 -is quibusdam destinatisque sententiis quasi addicti et consecrati sunt (nat. 2, 2 *syn.* stabilem, *opp.* errantem et vagam). AVG. civ. 2, 26 p. 91 -is et statis sollemnitatibus. CIC. inv. 2, 132 cur in -a verba iurent *iudices* (de orat. 1, 183 si iudicaretur -is quibusdam verbis [*i. formula quadam legis*]. nat. deor. 2, 10. VARRO ling. 6, 53 verba -a legitima. PAVL. FEST. p. 88 QVINT. inst. 7, 3, 16. GAIVS inst. 1, 112 *ibid.* sollemnibus. 4, 84. 97 *ibid.* quasi sollemnibus. VLP. reg. 9 AVG. civ. 5, 18 INST. Iust. 2, 20, 2 COD. Iust. 6, 30, 20 pr. *cf. l. 39 sq.*). MANIL. 3, 214 vultus *mundi* componere -os.

b *neutrum cum pronominibus sim. vel substantive*: CIC. part. 34 proprie autem notatum argumentum, quod nunquam aliter sit -umque declarat, ut fumus ignem. SEN. epist. 29, 3 *opp.* ad effectum casu venit. TAC. hist. 5, 6 -o anni. PLIN. epist. 10, 112, 3. SVET. Cal. 40 pro edulibus ... -um statumque exigebatur.

c *de hominibus vel deis lege, rituve constitutis*: LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 61 plostra h(oc) l(oco) -eis hominibus -eis de causis agere ducere licebit. INST. Iust. 3, 3, 5 tertiam partem ... -is legitimis dabant personis. LIV. 27, 25, 9 neque enim duobus nisi -is deis rite unā hostia fieri (FEST. p. 351, 8 VAL. MAX. 1, 1, 8).

2 *de rebus fato vel dei voluntate praefinitis*: *cum substantivis*: LVCR. 5, 546 tellus *est* ... pariter prima concepta ab origine mundi -aque pars eius. HOR. epod. 13, 15 reditum -o subtemine Parcae rupere. carm. 1, 15, 35 post -as hiemes uret Achaicus ignis Iliacas domus. SEN. Herc. f. 188 -o veniunt tempore (ordine *A*) Parcae (OPTAT. 5, 5 p. 130, 7 ubi venit tempus plenitudinis, -o tempore dedit leges filius dei. AVG. civ. 10, 5 p. 409). MANIL. 2, 113 -um est et inevitabile fatum. SEN. nat. 2, 38, 3 fati -us est ordo (STAT. Theb. 7, 403. TAC. ann. 6, 22 ubi elegeris *vitam aliquam*, -um imminentium ordinem esse. AVG. civ. 5, 9 p. 203 -us est ordo rerum praescienti deo. p. 207 -issimum *al.*). VAL. FL. 4, 709 fati -a nam lege manebat (STAT. Ach. 1, 685 HIER. epist. 64, 19 p. 367). AVG. civ. 14, 26 -um numerum civium in sua (*dei*) sapientia praedestinatum. *neutrum cum pronominibus sim., vel substantive*: CIC. div. 2, 19 quod ab omni aeternitate -um fuerit esse futurum rato tempore (*sed cf. p. 913, 49 sqq.*). 2, 24 quae fortuita sunt, -a esse non possunt. 2, 25 *syn.* fatalia. fat. 21 si alterum utrum ex aeternitate verum sit, esse id etiam -um, et si -um etiam necessarium. LVCR. 3, 787 -um ac dispositumst ubi quicquid crescat et insit (5, 131. *cf.* 3, 794). VAL. MAX. 1, 7, 3 (*opp.* si posset averti). SEN. epist. 16, 4 mutari -a non possunt (Ps. SEN. mon. 129). ARNOB. nat. 7, 10 si definitum et fixum est quod optingere singulis ... debeat, ... iam -um est (*ibid.* habet immobiles causas). PAVL. dig. 5, 1, 28, 5 incertum esset an tres *fetus* nascerentur; nec rerum naturam intuendam, in qua omnia -a essent. AVG. civ. 17, 18 p. 243 quae ventura erant iam in praedestinatione ... dei velut facta erant, quia -a erant. in psalm. 43, 8.

3 *de rebus scientiae rationibus constitutis*: AETNA 510 -is disponere singula causis temptamus. MANIL. 1, 59 postquam omnis caeli species ... praecepta in proprias sedes et reddita -is fatorum ordinibus sua cuique potentia formae *a sacerdotibus* (1, 256 nunc tibi signorum ... flammas ordinibus -is referam. 2, 690 -o digesta sub ordine. 4, 119. *cf. p. 908, 41 sqq. cf.* MART. CAP. 4, 413 omnes igitur modi *syllogismorum* -um ordinem tenent). MANIL. 1, 110 quasque vices agerent *signa*, -a sub sorte notavit *ratio*. 3, 160 -o digestos orbe labores (ἆθλα) *stellarum*. 3, 186 haec tibi cum fuerit -o discrimine nota. 3, 388 partibus ut prendi possint orientia *signa* -is, ne falsus dubia ratione horoscopus erret (*cf.* 3, 504 quaerendus ... natalis ... -oque horoscopus ortu). 3, 390 -a sub lege sequendum est (3, 411. SEN. suas. 1, 4 *docti* aestatis vices ad -am legem redegerunt. SEN. nat. 7, 253 teneri -is legibus; *ibid.* notescere). 3, 441 in nulla fallet regione horoscopus unquam, cum poterunt -is numerari singula signa temporibus. 4, 203 summis imposuit -um ... modum Palamedes (*cf.* PLIN. nat. 11, 219 arteriarum pulsus ... in modulos -os legesque metricas per aetates ... discriptus ab Herophilo). GERM. frg. 5, 3 stellarum motus -a ratione notavit.

syn. et iuxta posita: *ad A1*: nominatus, numeratus, definitus, finitus, praefinitus, terminatus, statutus, stabilis, firmus, constans, constitutus; dilucidus simplex (TERT. adv. Prax. 13); indubitatus, sollemnis, circumscriptus, distinctus, deformatus; uniusmodi (PLIN. nat. 10, 111), unus (CIC. Manil. 12); individuum (MART. CAP. 4, 365); pauca. *ad A2*: suus (VARRO *al.*), proprius (RHET. Her. CIC.), singularis (*cf.* CIC. de orat. 2, 345), destinatus, notus. *ad B*: quidam (SEDVL.). *ad C1*: unus, dimensus, definitus, ratus; aeternus, iustus; in unam prope formam cadens (QVINT. inst. 5, 14, 30), constans, stabilis, destinatus legibus, tritus, aequabilis, praestitutus ex more, communis, status, legitimus, sollemnis. *ad C2*: inevitabilis, praedestinatus, fatalis, dispositus, definitus et fixus.

opp.: incertus, dubius. *ad A1*: verus integer (DIG.), imminutus (HYG. astr. 4, 2), immensus diffususque, infinitus, longus (PAVL. dig. 36, 17, 21 pr.); promiscuus, confusus, varius, fortuitus; quilibet. *ad A2*: communis, omnes, omnimodo quidam; generalis, generaliter relictus (VLP. dig. 30, 37, 1); alius, reliquus, totus, universus; quivis, quilibet; similis, propinquus (RHET. Her. 4, 33, 45). populus (PLIN. epist. 7, 17, 12). *ad B*: fatalis (CIC. fat. 19). *ad C1*: prolixus, fortuitus et subitus (TAC. Germ. 11), errans et vagus. *ad C2*: fortuitus.

II *pertinet ad actionem animi* ***decernentis***: **A** ***passive***, *de rebus, i. q.* ***statutus, animo propositus*** (*cf.* FEST. p. 274 pro firmo -o ponitur ratus et ratum).

1 *cum substantivis*: PLAVT. Epid. 163 senem oppugnare -umst consilium (Pseud. 397 TER. Andr. 390 [*opp.* incerta]. CIC. Rab. Post. 21 *ibid.* spe non dubia. Att. 3, 1 *al.* LIV. 22, 8, 1. 43, 18, 4 *al. cf. l. 60.* SEN. Thy. 540. benef. 4, 34, 5 consiliis -is incertos eventus expendit. VLP. reg. 22, 4 -um consilium debet esse testantis. EVGRAPH. Ter. Andr. 28 *ibid.* exploratum. *adde*: LIV. 27, 26, 11 -ius consilium. 45, 18, 8 SEN. epist. 116, 1). CIC. epist. 7, 17, 1 iam videris -a aliqua in sententia constitisse (fin. 1, 55 *syn.* stabilis. Tusc. 2, 5 -is quibusdam destinatisque sententiis quasi addicti et consecrati sunt. nat. 2, 2 *syn.* stabilem, *opp.* errantem et vagam. VERG. Aen. 7, 611 -a sedet patribus sententia. LIV. 35, 42, 6 OV. met. 9, 684 LAVD. [Turiae] (Corp. VI 1527) 1, 19 AVG. civ. 10, 1. QVINT. inst. 3, 3, 7 in quibus *libris* postea scriptis -ior eius sententia est). CIC. Tusc. 2, 65 nihil ... potest esse aequabile, quod non a -a ratione proficiscatur (4, 38 *animus* concitatus et abstractus ab integra -aque ratione non constantiam solum amittit *eqs.*). CIC. epist. 3, 7, 6 *benevolentiam* a me -o iudicio susceptam ... conservabo (SEN. dial. 7, 5, 3 epist. 95, 57 *syn.* immutabile. HERMOG. dig. 37, 4, 18 pr. PANEG. 11, 4 noster affectus veri -ique iudicii est. *cf.* APVL. met. 2, 8 iudicii huius apud me -a et statuta ratio). CAEL. Cic. epist. 8, 3, 1 hoc mihi -um ac iucundissimum vacanti negotium erat. SEN. benef. 6, 21, 4 cuius voluntas usque eo -a est, ut aeterna sit. epist. 56, 11 cogitationes bonas solidasque iam et -as. VLP. dig. 21, 1, 17, 2 fugitivum esse qui -o proposito dominum relinquat. COD. Iust. 6, 49, 7, 1 quae vox -a furioso esse intellegitur? -a res (*est*): PLAVT. Amph. 705 -a res hanc est obiurgare. Merc. 857 Mil. 267. 398. Most. 706 exequi -a res. Capt. 778 -a res est ... coniciam. Stich. 473 sic face inquam. :: -a res. Persa 223 abi iam quando ita -a res [est].

2 *cum pronominibus sim.*: *adiective*: PLAVT. Capt. 215 a istuc mihi -um erat (732 -umne est tibi istuc? :: non moriri -ius. *cf. p. 913, 50.* Cist. 509 satin istuc tibi in corde -umst? Poen. 1172

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

TER. Eun. 536 *al.*). Merc. 658 hoc mihi -issimum est. Pseud. 677 iam instituta ornata cuncta in ordine…-a deformata habebam. CIC. Att. 10, 4, 8 nihil esse -ius, quam. 10,10,1 id ipsum -um etiam nunc habere. LIV. 2, 15, 5 id -um atque obstinatum est. SEN. dial. 10,2,1 plerosque nihil -um sequentes vaga levitas per nova consilia iactavit. *substantive*: CIC. Att. 2, 19, 5 pugnare malo. nihil tamen -i. 2, 20, 2 simul et quid erit -i scribam ad te (ad Q. fr. 2, 11, 2). 2, 22, 1 volitat, furit, nihil habet -i (4, 17, 1. OV. epist. 4,152 -i siquid haberet amor). 16, 15, 6 -i constituere nihil possum (epist. 12, 18, 1. *cf.* FRONTO p. 89, 5 N. si -ius quid statuero. NOVELL. Iust. 62, 1, 3 eo -issimo constituto).

3 *pro subiecto (obiecto) est enuntiatum*: **a** certum est: *seq. acc. c. inf.*: ENN. ann. 200 eorundem libertati me parcere -umst. PLAVT. Stich. 141. Men. 1058 -issimumst. TER. Hec. 454. 583 TVRPIL. com. 180 (*syn.* deliberatum). GREG. M. epist. 2, 38 p. 138, 23 L ei solidos dare te volumus, quod tuis -um est rationibus imputari. p. 139, 8. *seq. inf., plerumque fere i. q. volo*: PLAVT. *63^{ies}, ex. gr.* Amph. 265 -um est hominem eludere. Cas. 294 de Casina -um est concedere … nemini. Merc. 934 -um exequist. Rud. 684 -umst moriri quam hunc pati ⟨saevire⟩ lenonem in me. Truc. 549 *cf. l. 25—32.* TER. *8^{ies}, ex. gr.* Andr. 311 (*cf.* SCHOL. *ad l.* definitum est). PACVV. trag. 222 LVCIL. 920. CIC. S. Rosc. 31 -um est deliberatumque *al.* BELL. Afr. 44, 4 VERG. ecl. 10, 52 Aen. 3, 686. 9, 151. LIV. 2, 45, 13 -um atque decretum est. CVRT. 4, 13, 9. 9, 3, 13 SEN. Oed. 838 LVCAN. 8, 141 MART. 3, 38, 13. 5, 60, 3. *acced. dat. personae*: PLAVT. Asin. 247 (*lectio dubia*) dignos indignos adire atque experiri -umst (unumst *coni. Vahl.*) mihi (613 Capt. 772 Pseud. 90 CIC. Verr. 1, 53. Att. 1, 8, 3 mihi autem abiurare -ius est quam dependere *al.* OV. met. 10, 38 PANEG. 6, 1). TER. Haut. 466 si -umst tibi sic facere. CIC. de orat. 2, 144 sibi -um esse (Att. 2, 24, 2 *al.* DARES 38). Att. 7, 9, 3 Pompeio -um est esse in Hispania. 10, 1, 3 LIV. 35, 46, 13 OV. met. 5, 533 TAC. hist. 2, 18 *v. p. 913, 83.* IVL. VAL. 3, 46 Amazonibus -um esse parere. *cum enuntiato directo*: PLAVT. (*14^{ies}*) Mil. 749 si -umst tibi, … obsona. Amph. 1048 -umst, intro rumpam. Aul. 676 Cas. 448 Merc. 472. Stich. 482 -umnest? :: -um. cenabo domi. Poen. 496 *sq.* TER. Eun. 380 eamus. :: pergin? :: -umst. *seq. interrogatio indirecta*: TER. Andr. 209 nec quid agam -umst, Pamphilum adiutem an auscultem seni. Ad. 611 ut neque quid me faciam nec quid agam -um siet. PLIN. paneg. 75. **b** *cum aliis verbis*: CIC. Scaur. 34 sive patricius sive plebeius erat, nondum enim -um constituerat. Att. 12, 40, 5 -um non habeo (*sc. quam diu hic maneam*). simulac constituero *eqs.*

B ***activa vi***, *i. q.* ***obstinatus***, ***firmus*** (*de homine qui consilium cepit*). *cf.* SERV. Aen. 1, 576 aliquando et deliberati iudicii ut '-us iter'. 5, 2 -us: aut indubitabiliter pergens (i. e. itineris sui -us *addit* SERV. auct.) *cf. infra l. 72. ibid.* -us Aeneas i. e. sollers strenuus.

1 *de homine ipso*: *seq. genetivus* (*aliter v. p. 920, 33 sqq. 921, 5 sqq.*): ENN. scaen. 143 quos ego (*Apollo*)…ex incertis -os compotesque consili dimitto (SEN. dial. 10, 3, 3. TAC. hist. 2,46 nequaquam trepidus et consilii -us. LEO M. serm. 58, 3 *ibid.* in opere paternae dispositionis intrepidus). VERG. Aen. 4, 554 iam -us eundi (OV. met. 11,440. *cf.* TAC. hist. 4, 14 Civilis desciscendi -us. ann. 4, 34 relinquendae vitae -us). SEN. epist. 45, 9 -us iudicii, inconcussus, intrepidus. QVINT. inst. 4, 3, 8 iudex enim ordine audito festinat ad probationem et quam primum -us esse sententiae cupit. TAC. ann. 12, 32 ducem destinationis -um, ne nova moliretur *eqs.* 12, 66 sceleris olim -a. PLIN. epist. 6, 16, 12 fugae. *seq. infinitivus*: VERG. Aen. 4, 564 -a mori (OV. met. 10, 428 VAL. FL. 8, 316. STAT. Theb. 3, 378 ibo libens -usque mori. OROS. hist. 6, 19, 17). OV. epist. 4, 152 et pugnare diu nec me submittere culpae -a fui. 7, 7. 9. met. 10,394 -i non cedere (*cf.* SIL. 4,448. 12,624). Pont. 4, 6, 9 *al.* EPIST. Sapph. 99 si tam -us cras ire. EPICED. Drusi 170. 228. 291 VAL. FL. 2, 457 *al.* SIL. 1, 268 TAC. ann. 4, 57. APVL. met. 4, 4 -us atque obstinatus nullis verberibus ad ingrediendum exurgere. CLAVD. 22, 225 (*ibid.* paratae). *seq. interrogatio indirecta*: LVCAN. 8,191 tunc -us eram quae littora vellem, nunc portum fortuna dabit. SIL. 9,480 dubitans… nec sat -a diu, patriis an cederet armis. TAC. hist. 3, 43 futuri ambiguus et magis quid vitaret quam cui fideret -us. *disiunctiva*: CVRT. 4, 3, 11 Alexandro nec perseveraret an abiret satis -o. SEN. dial. 12, 17, 5 nunquam satis -us utrum lugeri vellet an coli sororem. *absolute*: VERG. Aen. 5, 2 medium Aeneas iam classe tenebat -us iter (*verba male coniunxit* SERV. *ad l., v. supra l. 44.* GLOSS. IV 433, 47 -us iter non errans incessu[s]). SEN. Phaedr. 669 -a descendi ad preces. epist. 98, 3 nisi -us adversus incerta est. 101, 9. 117, 33 fac me -iorem, fac securiorem. LVCAN. 2, 524 rue -us et omnes lucis rumpe moras. LVCIF. non conv. 7 p. 15, 23 -i tecum diligerent interire. AVSON. 469, 8 -us iam capesse dei (*ibid.* nil dubites). VEN. FORT. vita Mart. 4, 414 casibus in dubiis -i (*an* citius? *Leo*) vergente salute. *acced. acc. limit.*: AVIEN. Arat. 287 *Fortuna*, pernicibus alis nec sat -a gradum … fluxa pilae vertis vestigia. *cf. p. 924, 16.*

2 *metonymice*: *de hominis* (*animalium*) *animo sim.*: BELL. Afr. 41, 3 arbitratus Caesar Scipionem ad dimicandum paratum ad se -o animo venire. VERG. Aen. 2, 349 si vobis cupido -a sequi. OV. ars 3, 617 -a voluntas (AVG. civ. 9, 22 *dei voluntas* tam -issima quam potentissima est omnium). epist. 17, 38 -ā proelia mente geris? (VAL. MAX. 4, 7, 7. SEN. epist. 32, 5 ut vagis cogitationibus agitata mens tandem resistat et -a sit). LVCAN. 2, 245 me dubium -o tu robore firma. *de actibus*: HIRT. Gall. 8, 9, 1 cum … velut in acie -o gradu legiones accedere Galli viderent (LIV. 42, 59, 6 ordinatis et -o incedentibus gradu. SEN. Oed. 85 quo… sit dubius magis status …, hoc stare -o pressius fortem gradu. dial. 10, 2 non cunctabitur … ire … -o gradu *al.* AVG. util. cred. 16; 34 p. 43, 1). VERG. Aen. 2, 212 *angues* agmine -o Laocoonta petunt (VAL. FL. 5,553). OV. met. 3, 175 non -is passibus errans (VAL. FL. 4, 140 fuge ait -o…passu). MAXIMIN. c. Ambr. 82 professione non dubia sed -a falsam … commemora⟨sti …⟩. *de corporis partibus*: VAL. MAX. 4, 1 ext. 2 instabat -o vultu iudex (RVT. NAM. 1,547 aspicienda procul -o prudentia vultu). SIL. 10, 155 non -a per aequor, interdum insistens, Perusinus membra ferebat (*i. non erat -us cedere*).

syn. et iuxta posita: *ad A 1 et 2*: ratus, stabilis, destinatus, immutabilis, verus statutus, obstinatus; instituta, ornata, in ordine, formata (PLAVT. Pseud. 677). *ad A 3*: deliberatum, definitum, decretum. *ad B*: compos consilii, intrepidus, inconcussus, obstinatus, paratus, securus. *opp.*: *ad A*: incertus, dubius, errans et vagus. *ad B*: trepidus, dubitans, vagis cogitationibus agitatus (SEN. epist. 32, 5).

III *pertinet ad* ***scientiam***: **A** ***passiva vi***: **1** *i. q.* ***probatus***, *quod putes* ***verum*** *esse vel re vera (cf. l. 37) existere* (*cf.* PS. APVL. herm. p. 269 -um est enim, quod concedat qui aliquid proposuerit): GLOSS. ἀληθής, verum.

a *cum substantivis*: *α generatim* [*dub.*: LIV. ANDR. (?) frg. Ter. Maur. 1938 (trag. p. 5) derige odorisequos ad -a cubilia canes (*estne: quos cognoveris, an canibus certo invenienda?*)]: *variae res*: TER. Andr. 368 'opinor' narras? …-a res est. *cf. p. 913, 49 sqq.* (RHET. Her. 4, 17, 25 ad causam… accomodari rem -am ex vita et moribus sumptam. CIC. inv. 2, 68 dubiae rei, … -ae. Cluent. 49 ac. 2, 107 *al.* CAES. Gall. 1, 19, 1 *opp.* suspiciones. AETNA 135. LIV. 29, 6, 12 dein subita consternatio … cum causa ignoraretur, postremo -ior res *al.* QVINT. inst. 5, 8, 3 *bis.* ARNOB. nat. 1, 42 deus sit re -a et sine ullius seriae dubitationis ambiguo. AVG. trin. 13, 4, 7 *syn.* de qua nullus ambigeret *al.*). CIC. S. Rosc. 83 -um crimen quam multis suspicionibus coarguatur (*al.* LIV. 9, 25, 9). PROP. 3, 13, 3 -a quidem tantis causa et manifesta ruinis (OV. rem. 592 fast. 1, 333). LIV. 6, 1, 3 clariora deinceps -ioraque … urbis gesta … exponentur. SEN. contr. 2,15,13 an iam -am sterilitatem … ferre debuerit (PLIN. nat. 11, 169). SEN. dial. 6, 23, 1 omne futurum incertum est et ad deteriora -ius. QVINT. inst. 7, 1, 39. 7, 3, 10 nomen de quo ambigitur (*num ei aliqua res conveniat*) utique in alia re -um est. *cf. p. 914, 19.* QVINT. decl. 325 p. 282 huius noti mores, -a sanctitas. PAVL. dig. 5, 2, 32, 1 -um est iudicium defuncti. TERT. adv. Marc. 1, 9 p. 302 de -is et indubitatis et absolutis (*i. quae comprobari non opus est*) regulae partibus (*opp.* incertis et dubiis et inexpeditis). COD. Iust. 4, 31, 14, 1 -o et indubitato debito. CORIPP. Ioh. 8, 176 -um putat esse pavorem *Romanorum.* *nota*: SEN. Herc. O. 1502 sive nascente Hercule nox illa (*i. quae de nocte narrantur*) -a est, sive mortalis meus pater est. *nota constructionem*: COLVM. 3, 19, 1 longitudo, quae debeat esse malleoli, parum -a est. scientia, fides *sim.*: RHET. Her. 4, 41, 53 -am sumere scientiam, non suspicionem maleficii (CIC. Planc. 46. PAPIN. dig. 50, 17, 76 *syn.* vera. HIER. epist. 51, 7. AVG. civ. 22, 24 p. 616 -a scientia sine errore aliquo vel labore *al.* *cf.* VAL. MAX. 8, 1 abs. 5 conscientia. AVG. civ. 15, 25 p. 114 praescientia). CIC. nat. deor. 2,45 *cum* -a notione animi praesentiamus. LIV. 7, 6, 6 -am derogat vetustas fidem (RVT. LVP. 2, 19 *opp.* quod dubium est visum. OV. fast. 6, 609 *al.* CVRT. 6, 10, 28 oraculi. STAT. Theb. 10, 202 QVINT. decl. 321 p. 259,3 TAC. hist. 2, 3 PLIN. paneg. 11 APVL. Socr. 14 p. 150 PHYSIOGN. 74 CLAVD. carm. min. 26, 80). MANIL. 2,770 notitia (CELS. 1 praef. p. 8, 23 *al.* COD. Iust. 1, 31, 5, 2). PLIN. nat. 31, 38 -ior subtilitas … meliorem esse. HIER. epist. 36, 15 plenam habuisse scientiam et -issimam veritatem (AVG. civ. 11, 12 p. 479 *passim*). *cf.* VVLG. sap. 7, 22 est enim in illa *sapientia* spiritus …-us (σαφές). *aliter* 7, 23; *v. p. 923, 57.* iudicium, sententia *sim.*: CIC. Verr. 1, 52 ne quis te de vera et -a possit sententia demovere (*al.* ARNOB. nat. 3, 35 *ibid.* vera, fixa). 6, 65 suspicio. ac. 2, 19 *sensuum* ita clara et -a iudicia sunt (*al.* QVINT. inst. 10, 1, 17 -ius iudicium, quod. VVLG. sap. 5, 19 [ἀνυπόκριτον] BOETH. mus. 1, 10 p. 196, 9). BRVT. Cic. epist. 9, 10, 1 a -o (aperto *coni. Orelli*) sensu et vero iudicas (RVFIN. apol. Orig. 6 p. 598). SEN. benef. 4, 33, 2 nunquam expectare nos -am rerum comprehensionem, quoniam in arduo est veri exploratio. QVINT. inst. 5, 10, 2 conclusio. 7, 3, 35 finitio. PAVL. dig. 1, 3, 23 interpretatio (TERT. anim. 35. *cf.* CASSIOD. in psalm. 118,101 explanatio). HIL. c. Aux. 5 affirmatio. RVFIN. Orig. in gen. 3, 2 -o et immobili dogmate (AVG. civ. 19,1 p. 349. *cf.* p. 348 qui *sectas* velut -as propter veritatem et qui easdem quamvis incertas propter veri similitudinem sequendas putant). *nota de hominibus*: SIL. 15, 490 maiora petuntur … bella … et superari -ior hostis. PAVL. dig. 3, 3, 2 pr. dummodo -us sit *procurator* qui datus

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

intellegetur. β *speciatim, fere i. q. notus*: GLOSS. II 269, 14 δῆλος. CIC. Verr. 4, 109 ratio -a est Aetnensium et publicis et privatis litteris consignata (Mur. 36 *opp.* obscura). SEN. nat. 2, 10, 4 ignes non tantum manu factos et -os, sed opertos terris. PLIN. nat. 16, 143 *imbres* -o fluunt genere, *opp.* incognito (26, 9 -a morborum genera, *opp.* nova). 32, 143 *syn.* notiora. QVINT. decl. 281 p. 145, 10 ut quoniam nulla -a causa est ... videatur pater *eqs.* VLP. dig. 36, 1, 6 pr. PAVL. sent. 3, 5, 12 etsi percussor -us sit. AVG. civ. 15, 23 p. 111 *a patribus* usque ad nos auctoritas veracium scripturarum -issima et notissima successione pervenit. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 68 (πολλοῖς ἐγιγνώσκετο). CORIPP. Ioh. 1, 525 -a licet vobis, quae sit fiducia genti, est, ipse tamen memorem. *nota*: VAL. FL. 2, 317 Polyxo non patriam, non -a genus (*loc. corr., estne acc. limitat.?*). *cf.* TERT. adv. Marc. 1, 9 p. 301, 26 habes deum -um qua notum *al. cf. etiam p. 905, 8. 918, 3.*

b *cum pronominibus definitis* (*praedicative*): PLAVT. Amph. 372 hoc quidem profecto -um est, non est arbitrarium. Persa 183 haec tibi sunt plana et -a? TER. Hec. 272 *al.* CIC. Verr. 2, 62 quae -issima sunt et clarissima. ac. 2, 141 verum illud, -um, comprehensum, perceptum, ratum, firmum, fixum vis. Tusc. 1, 17 *opp.* verisimilia. off. 2, 7 *opp.* incerta, probabilia. 2, 30 -um igitur hoc sit idque et primum et maxime necessarium familiaritates habere. Att. 5, 21, 5 quae -a (recta *CZ*) non erunt. epist. 10, 20, 1 quod erit -ius, si *al.* LIV. 22, 39, 21 omnia non properanti clara -aque erunt. PLIN. nat. 29, 29 *opp.* fabulosum. QVINT. inst. 5, 10, 8 ratio per ea quae -a sunt, fidem dubiis afferens. 10, 3, 16. SVET. Tib. 59 *syn.* vera. ARNOB. nat. 1, 58 *syn.* exploratum. 6, 10 *syn.* planum. AVG. civ. 8, 4 p. 326 nobis -a sunt omnia. *adde*: VLP. dig. 42, 8, 10, 14 hoc -o -ius est et saepissime constitutum. *cf. p. 923, 20 sqq. cf.* CIC. de orat. 2, 38 hoc -ius esse nihil potest. ac. 2, 124 horum aliquid vestro sapienti -um videtur (QVINT. inst. 5, 9, 10 *opp.* suspecta. AVG. civ. 19, 1 p. 348 *opp.* verisimile). *acced. enuntiatum* (*cf. p. 914, 27 sqq.*): CIC. ac. 2, 43 fidentium est hominum illa vera et firma et -a esse, quae tutentur; *opp.* falsa (GREG. M. epist. 3, 47). off. 2, 30 *v. l. 21.* LIV. 5, 35, 3 hanc gentem venisse comperio; id parum -um est solamne an . . . adiutam. SEN. dial. 7, 7, 4 nec id unquam -um est, cuius in motu natura *voluptatis* sit. epist. 88, 45 hoc unum -um est nihil esse -i. QVINT. inst. 12, 9, 6 AMM. 31, 13, 17. *cf.* CIC. Verr. 4, 178 potest illo quicquam esse -ius, in tua potestate . . . frumentum . . . fuisse? LIV. 30, 26, 9 nihil -ius est, quam unum . . . rem restituisse. SEN. epist. 56, 9 nihilque tam -um est, quam.

c *subiecti loco est enuntiatum* (*praedicative*): α *usus prolixior, seq. enunt. relativum*: CIC. div. 2, 126 clariora et -iora esse dicat, quae vigilantibus videantur, quam quae *eqs.* nat. 3, 13. SALL. Iug. 20, 1 -um esse ratus, quod . . . acceperat. SEN. epist. 101, 5. QVINT. decl. 290 p. 156, 16 -um erat, propter quod abdicarer. 322 p. 266, 13 quod circa probationem . . . difficillimum solet esse, -um est. VVLG. deut. 13, 14 si inveneris -um esse quod dicitur.
β *usus magis astrictus*: **certum est** (*cf.* GLOSS. II 100, 9 -um sit ὡμολόγηται): αα *seq. acc. c. inf.*: *nota*: PLAVT. Capt. 732 non moriri -ius *cf. p. 910, 83 sq.* CIC. div. 2, 19 *et* fat. 21 *v. p. 909, 82 sqq.* VITR. 2, 6, 3 videtur esse -um . . . ereptum esse liquorem. LIV. 23, 17, 6 OV. trist. 5, 2, 47. PAVL. FEST. 7^{ies}, *velut* p. 75 desiderare . . . a sideribus dici -um est. CVRT. 3, 8, 21 *opp.* dubium. SCRIB. LARG. 151 SEN. nat. 2, 53, 2 rem. fort. 15, 2 COLVM. 2, 2, 19. PLIN. nat. 65^{ies}, *ex. gr.*: 2, 25 ut -um sit nihil esse -i. 7, 156 prope -um est. 8, 6 -um est unum . . . repertum (*om.* esse). 14, 81. 25, 21 non enim inde *gentem* appellatam (*om.* esse) -um est. QVINT. inst. 2, 17, 12. 3, 5, 10. 3, 6, 34 ut aut -um sit factum esse quid (*ter*). 3, 6, 41 *opp.* dubitatur. 3, 8, 16 *opp.* incertum. 12, 9, 19 (*bis*) decl. 248 p. 18, 19. 270 p. 107, 19. 301 p. 188, 31 cum interrogasses, -um erat fore ut. 320 p. 255, 2 -um erit. 369 p. 406, 16 *saepe.* FRONTIN. aq. 33 strat. 2, 5, 29 PLIN. epist. 4, 2, 8 paneg. 58 FLOR. epit. 2, 6, 40. 3, 1, 18 *al.* SVET. Tib. 15 FRONTO p. 203, 19 N. CELS. dig. 41, 2, 18, 2 IVLIAN. dig. 9, 2, 51 pr. POMPON. dig. 35, 1, 1, 2 *bis* AFRIC. dig. 28, 2, 16 GAIVS dig. 17, 2, 22. 30, 12, 13 *bis.* inst. 3, 13 quo *tempore* -um fuerit aliquem intestatum decessisse. *bis.* VLP. dig. 48^{ies}, *ut*: 20, 1, 6 ut -um sit eum pignori datum non fuisse (111^{ies} *apud* ICTOS). APVL. Plat. 1, 16 TERT. nat. 2, 5 p. 104 pudic. 14 p. 249 adv. Marc. 5, 4 p. 580 SOL. 52, 30 PANEG. 10, 23 LAMPR. Alex. 45, 4 AVIEN. ora 191 ITIN. [Silv.] 12, 2 PHYSIOGN. 144 CLAVD. 1, 14 AVG. civ. 11, 26 p. 498. 14, 3 p. 8. 19, 27 p. 404. 22, 29 p. 628 (*passim*) grat. 16, 32 *al.* SVLP. SEV. dial. 3, 9, 2 SIDON. epist. 3, 4, 2 COD. Iust. 4, 30, 14, 6. 6, 50, 19. 12, 3, 5, 2 *saepe* GREG. M. epist. 2, 52 p. 156, 14. *omittitur* est: PLIN. nat. 10, 212 dormire *aves* -um (*syn.* palam est). 18, 195 -um terras alias plus seminis recipere, alias *eqs.* *acced.* de: BRVT. et CASS. Cic. epist. 11, 2, 3 cum de nobis -um sit nos quieturos. *cf. p. 914, 17 sqq.* *abl. causae, sim.*: PLIN. nat. 7, 33 tergeminos nasci -um est Horatiorum . . . exemplo. *cf.* VLP. dig. 38, 16, 3, 10 si in rerum natura -um sit. PAVL. dig. 5, 1, 28, 5 per rerum naturam. *acced. dat.*: CIC. ac. 2, 89 mihi non tam -um est esse aliquid *eqs.* LIV. 40, 28, 2 ut quibus prope -um esset hostes . . . non elaturos signa. SEN. contr. 3 praef. 1 aeque mihi mirum quam -um est. TAC. hist. 2, 18 -um erat Spurinnae . . . non venisse Caecinam et . . . coercere intra munimenta militem nec . . . obicere (*suppl.* -um erat *i. q. decreverat, cf. p. 911, 25 sqq.*). DECRET. decur. Tergest. (Corp. V 532) 21. AVG. civ. 14, 25 p. 52 ei (*isto*). *nota comparat.*: CIC. Att. 1, 9, 1 *cum* -ius tibi sit me esse Romae. *superlat.*: VLP. dig. 7, 4, 5, 2 -issimum est . . . usum fructum non deberi. 40, 5, 24, 9 SOL. 1, 75 PALLAD. 4, 9, 14 TRACT. c. Arrian. p. 15, 21 AVG. civ. 3, 17 p. 122 *saepe.* MART. CAP. 3, 252. *cf. l. 30.* *adde*: VLP. dig. 26, 2, 17 pr. -o -ius est tutores non esse cogendos. *cf. p. 923, 20 sqq.* ARNOB. nat. 2, 48 omni vero verissimum est -oque -issimum nihil . . . statui nisi. ββ *seq. interrogatio indirecta*: CIC. Verr. 6, 53 qui publicos agros arant -um est, quid e lege censoria debeant. LIV. 34, 62, 17 id utrum sua sponte fecerint, an . . . non, tam -um est. SEN. nat. 2, 48, 1 illorum quoque confessione -um est, quousque impetretur dilatio. COLVM. arb. 1, 6 QVINT. inst. 4, 5, 24 FLOR. dig. 35, 1, 34 pr. VLP. dig. 34, 5, 10, 1. *adde*: LIV. 7, 26, 15 cuius populi ea . . . classis fuerit, nihil -i est. *cf. l. 64—72.* HYG. fab. 192 p. 123 nec unquam ullius oculis -um est sex an septem existimentur *Pleiades.* γγ *seq.* de: CIC. Att. 14, 1, 2 scribere . . . de Sexto satisne -um (*sc. sit*). epist. 1, 9, 25 mihi non tam de iure -um (*opp.* dubium est. PLANC. Cic. epist. 10, 23, 4). QVINT. inst. 7, 3, 4 -um est de nomine (*opp.* quaeritur. *cf. p. 912, 45*). 7, 6, 3 de altero intellectu -um est, de altero dubium (*bis*). *cf. infra l. 40.* δδ *seq.* quod, quia: VVLG. Iudith 11, 12 -um est quod in perditionem dabuntur. RVFIN. Adamant. 1, 25 -um est, quia *Christum* nec venisse credatis. OP. imperf. in Matth. 9 p. 681 quia non habent. COD. Iust. 5, 9, 8, 1 quod videbitur. GREG. M. epist. 2, 45 de summa . . . pecuniae transmittenda vobis -um sit quia . . . placet. NICET. spir. 22 quia . . . damnat. εε *interpositum vel praepositum sententiae directae* (*cf. p. 913, 32 sqq.*): PLIN. nat. 10^{ies}, *ex. gr.*: 6, 27 dividitur, quod -um est, in praefecturas *Armenia* (36, 16). 11, 48 quod -um est: gallinarum modo incubant. AVG. civ. 22, 8 p. 577 multis, quod nobis -issimum est, non datis libellis. *cf. supra l. 4 sqq.* STAT. silv. 4, 4, 26 -um est, inde sonus geminas mihi circuit aures. *adde*: LIV. 30, 28, 1 nec satis -um constare . . . poterat, utrum gaudio dignius esset . . . an.

d *cum pronominibus (vel numeralibus) indefinitis*: α *adiective (plerumque attributive, quamquam nonnullis locis dubites, an non praedicative)*: PLAVT. Capt. 644 nihil, inquam, invenies magis hoc -o -ius. *cf. p. 923, 20 sqq.* (Rud. 1092 nisi de opinione -um nil dico tibi. CIC. de orat. 2, 38 *v. p. 913, 29.* LIV. 22, 7, 8 nihil -ius ex eo auditum est. STAT. Theb. 8, 204. TAC. hist. 1, 14 quamquam nihil adhuc de Vitellio -um). CIC. inv. 1, 66 ut -um quiddam . . . ponamus. Caecin. 29 an -ius quicquam obici potest, quam quod? Att. 4, 10, 1 si quid habes -ius (10, 2, 1 dum aliquid -ius afferretur. 10, 8, 10 si quid de Hispanis -ius. 12, 37, 4. LIV. 1 praef. 2 in rebus aliquid -ius allaturos se . . . credunt. QVINT. decl. 351 p. 381, 4 scire. VVLG. act. 23, 20 aliquid -ius [ἀκριβέστερον] inquisituri sunt de illo *al.*). CIC. Att. 5, 4, 4 dum acta et rumores vel etiam si qua -a habes de Caesare expecto (MART. 13, 92, 1 si quid me iudice -um est. AVG. civ. 8, 3 p. 323 taedio rerum obscurarum et incertarum ad aliquid apertum et -um reperiendum animum intendit. 18, 53 p. 341 non ab eis aliquid -um de scripturae . . . auctoritate profertur [*opp.* coniecturis utuntur]). CIC. Att. 3, 11, 2 ad me obsecro ut omnia -a perscribas (16, 13^{c}, 1 omnia . . . explices et ad me -a mittas. 16, 13^{c}, 2 tu mihi de eis rebus . . . omnia -a clara. epist. 15, 3, 2 cuius litteris omnia -iora perlatum iri . . . putabam. 16, 24, 2 de publicis omnia mihi -a *eqs.* LIV. 9, 36, 2. 37, 39, 5. 39, 27, 6 -iora omnia de statu civitatium earum scituros. SEN. epist. 79, 1 expecto . . . omnia de ipsa Charybdi -iora). β *substantive*: CIC. Verr. 3, 92 dum expectat quidnam sibi -i afferatur (div. 2, 18 aliquid -i haberemus. epist. 6, 20, 1 audieris. 14, 24 neque de litteris . . . quicquam adhuc -i habemus: si quid erit -i, faciam te statim -iorem. CAES. Gall. 7, 45, 4 neque . . . -i quid esset explorari poterat. SEN. nat. 6, 20, 5 cum sit arduum de his, quae coniectura sequenda sunt, aliquid -i promittere. AVSON. 445, 3 -i aliquid de Vlixe novissent). CIC. de orat. 3, 67 nihil esse -i quod aut sensibus aut animo percipi possit (ac. 1, 46 Att. 5, 18, 1. 14, 7, 2. 16, 12 varii rumores . . . nihil tamen -i. epist. 11, 25, 2 de Bruto *al.* LIV. 7, 26, 15 *v. supra l. 14.* 40, 55, 7 de Philocle nihil -i vulgatum est. SEN. epist. 76, 6 in illis nihil invenies veri, nihil -i, quaecunque famae placent. QVINT. decl. 328 p. 290, 12. TERT. adv. Hermog. 35 p. 164, 25 nihil recti renuntiat i. e. nihil -i. SVLP. SEV. Mart. 11, 2 quod nihil -i constans sibi maiorum memoria tradidisset). CIC. ac. 2, 63 cum . . . negares quicquam -i posse reperiri (phil. frg. V 100 nec -i est quicquam nec opinari sapientis est. Att. 3, 8, 1 de illius itinere *al.* CAEL. Cic. epist. 8, 1, 4 neque adhuc -i quicquam est neque haec incerta tamen vulgo iactantur. LIV. 5, 32, 1 si quicquam humanorum -i est). *nota usum ellipticum*: CIC. Tull. 35 quid ad haec Quinctius? sane nihil -um (*sc. dicit*). *cf. p. 916, 19 sqq.* Att. 10, 8, 10 si quid de Hispanis -ius (*sc. erit*). 13, 21, 3. 14, 1, 2. 16, 13^{c}, 2 omnia -a clara (*sc. mittas*). 16, 2 nihil adhuc -i. 16, 24, 2 epist. 11, 25, 2.

e *iuncturae verbales* (*praedicative*): α **certum habeo** (*cf.* ISID. syn. 1, 39 quod nesciebam iam pro -o scio, iam -um habeo. 1, 42 si ita est, si ita existimas, si -um habes, si perpensum est, si exploratum est. GLOSS. II 99, 55 πέπεισται. 223, 49 ἀκριβὲς ἔχω):

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aliquam rem: PLAVT. Merc. 655 *si* -um id, pro -o si habes. CIC. Att. 1, 13, 1 id ipsum -um habeo, quando ... proficiscare *al.* VITR. 6, 1, 5 SEN. epist. 57, 9. AVG. in euang. Ioh. 37, 3 *opp.* dubitant.
fere i.q. novisse (*cf. p. 913, 1 sqq.*): CIC. Att. 12, 34, 1 te -um diem (certitudinem *M pr. m.*) illius profectionis non habere. OV. trist. 1, 3, 53 -am me sum mentitus habere horam ..., quae *eqs.* CLAVD. rapt. Pros. 3, 299 liceat cognoscere sortem ... liceat -os habuisse dolores.
sequitur enuntiatum: *interrog. indir.*: CIC. Att. 4, 16 -um non habeo ubi sis *al.* LVCC. Cic. epist. 5, 14, 1. LIV. 22, 7, 10 satis -um.
acced. de: CIC. epist. 12, 5, 1 quominus de te -um haberemus, quid ageres. *acc. c. inf.*: ANTON. Cic. Att. 14, 13^{a}, 3 tuam fortunam ... ab omni periculo abesse -um habeo. LIV. 4, 2, 9. 5, 3, 2. 22, 3, 1. 29, 4, 8 quem ⟨se⟩ -um (incertum *P*) habere ... acturum. 39, 15, 6. 43, 39, 7 *saepe.* SEN. contr. 7, 6, 24 ⟨-um⟩ (*add. Schulting*, compertum *Linde*) habeo sic nasci tyrannos. CVRT. 7, 7, 24 *al.* COLVM. 1 praef. 2 *al.* QVINT. inst. 2, 3, 9 decl. 257 p. 49, 7 (*ter*) TAC. dial. 32 TRAIAN. Plin. epist. 10, 99 SVET. Aug. 42 FRONTO p. 22, 14. 170, 10 N. -um habeo et affirmare ausim *al.* EPIST. imp. Aur. et Veri dig. 48, 18, 1, 27 PANEG. 12, 12 *al.* AVG. civ. 20, 30 p. 486 conf. 8, 5, 12 *al.* NICET. spir. 5. *seq.* quod: PASS. Montan. 18 habebat in animo -um, quod ... extorqueret *eqs.* *enuntiatum directum*: SEN. contr. 1, 2, 11 -um habeo, iudices, ... favetis illi, ut. 1, 7, 4. 10, 3, 2 hoc, -um habeo, unusquisque vestrum suadebat *al.* QVINT. decl. 305 p. 198, 28. 388 p. 441, 14. **β certum scio:** *absolute*: TER. Phorm. 148 non -um scio (*opp.* audivi modo). Eun. 111 arbitror; -um non scimus. CIC. Att. 7, 13^{b}, 7 quid actum sit scribam ad te, cum -um sciam. 12, 42, 3 epist. 9, 10, 3 *al.* *acced.* de: TER. Eun. 921 ibo intro de cognitione ut -um sciam. *obi. est pronomen*: [TER. Hec. 324 ut hoc ... -o (-um *γ*) sciam.] CIC. de orat. 1, 222 *an* nihil -um sciri, nihil plane cognosci et percipi possit. *acc. c. inf.*: LVCIL. 879 -um scio esse ita ut dicis. DOLAB. Cic. epist. 9, 9, 1 VAL. MAX. 2, 7, 6 SIDON. epist. 7, 6, 5. *cf. etiam p. 920, 4.* *adde*: CIC. Sull. 38 se nescire -um. Att. 12, 23, 2 opinor, sed -um nescio. **γ certum** (certius) **facere,** approbare *sim.*; *obi. est vel nomen vel enuntiatum*: PLAVT. Men. 242 istuc quaero -um qui faciat mihi (Pseud. 598. 965 qui ex incerto faciet mihi quod quaero -ius *al.* CIC. rep. 2, 37 nunc fit illud Catonis -ius. PLIN. nat. 18, 107. QVINT. inst. 5, 12, 2 nulla esse firmiora, quam quae ex dubiis facta sunt -a. SACR. Leon. p. 314 -ius fiere[n]t quod credidissent. COD. Iust. 5, 27, 9 pr. omni dubitatione amputata -issimum facimus, ut. 6, 35, 12 pr.).
QVINT. inst. 5, 14, 16 efficiendum est -um id, quo. decl. 254 p. 42, 1 quod -um approbatum sit. CASSIOD. in psalm. 134, 5 relatio -a redditur. *δ cum verbis sentiendi et dicendi* (*secundum litteras allatis; aliter v. p. 916, 14 sqq.*): LIV. 3, 23, 7 invenio L. Cornelium consulem id bellum gessisse ... -um affirmare ... non ausim (22, 36, 1). TER. Hec. 841 *vide* ut mihi haec -a et clara attuleris. AVG. civ. 18, 18 p. 278 eiusmodi quaedam vel -issima audisse vel etiam expertos se esse. MANIL. 3, 177 fortunae ... sedem ... duplici -a⟨m⟩ (*corr. Bentley*) ratione capesse. CIC. div. 2, 139 omnia -iora cernunt, cogitant, sentiunt. CAES. Gall. 5, 52, 4 de casu Sabini ... -ius ex captivis cognoscit (BELL. Alex. 53, 3 dum -um cognoscerent. VITR. 10, 11, 2 SVET. Claud. 3 VVLG. act. 21, 34 [τὸ ἀσφαλές]. *cf. infra l. 74*). BELL. Hisp. 22, 4 cum -um comperissent legatorum responsa ita esse gesta (COLVM. 7, 12, 5. SVLP. SEV. chron. 1, 36, 3 de aetate imperii eius parum -a comperimus). HIER. epist. 3, 2 non credebam -um, quod -um esse cupiebam. CAES. civ. 1, 25, 3 neque -um invenire poterat obtinendine ... causa ... an *eqs.* (FRONTIN. aq. 71). LVCAN. 6, 592 -um liceat mihi noscere finem. CIC. fat. 12 -um in Fabio ponitur natum eum esse (LVCR. 5, 526 quid in hoc mundo sit eorum, ponere -um difficile est. LIV. 10, 18, 7 [incertum *codd.*]). CIC. ac. 2, 89 -a putat quae videt (epist. 2, 11, 2. *cf.* 2, 17, 1 Rhodum *me* ... accessurum puto neque id tamen -um). OV. fast. 4, 608 Tartara iussus adit *Mercurius* ... visaque -a refert. LIV. 42, 39, 2 renuntiare domum -a quae audissent. CIC. Att. 2, 5, 3 de Curtio ad me rescribe -ius, et num ... et quid. 5, 21, 14 scribas. AVG. civ. 11, 28 p. 502 ista nostra quamvis -a teneamus, nec aliis ea credamus testibus (16, 2 p. 124. de mund. 10, 17 *opp.* dubia. GREG. M. epist. 6, 57 -um ... teneamus quia). LIV. 2, 8, 8 traditur -um (PLIN. nat. 18, 207). *inde adverbialiter*: CIC. ac. 2, 92 interrogati ... -um respondeamus, [non] habemus (*sc. quid respondeamus*). HOR. sat. 2, 5, 100 -um vigilans. 2, 6, 27 clare -umque locuto. PAVL. FEST. p. 79 explorare ... -um cognoscere coepit significare. ITALA IV Esdr. 12, 7 (Sangerm. 4, Ambian.) si -um (Mazar. ad -um, VVLG. -e) ascendit deprecatio mea ante faciem tuam. HIL. syn. 29 -umque *baptizantes in nomine* filii vere filii *eqs.* (*syn.* manifeste). TERT. anim. 18 p. 326 neque audiamus -um (PLATO Phaed. p. 65^{B} ἀκριβές) neque videamus (*cf.* GLOSS. II 389, 39 ⟨cer⟩tum [acutum *Heraeus*] non cerno οὐκ ὀξυδορκῶ). FVLG. Virg. cont. p. 84, 6 nescio, quid -um (*i. re vera*; -e *cod. Verg.*) est. p. 93, 6 animum pictura inani quod pascit -um puerile studium refert (*sed fortasse -um coniungendum cum studium cf. p. 917, 74*). SIDON. carm. 5, 601 sic Parthus -um fugiat Maurusque timore albus eat.
f *neutrum substantiva vi*: *α generatim*: CIC. ac. 2, 94 etiam a -is et illustrioribus cohibes assensum. 2, 103 veri et -i notam. fat. 2, 43 cognitione -i. SORT. Carm. epigr. 331, 3 de incerto -a ne fiant, si sapis, caveas. LVCR. 4, 477 dubium -o quae res differre probarit. LIV. 30, 42, 14 impudenter -a negantibus. CELS. 1 praef. p. 6, 2 a -is potius et exploratis petendum esse praesidium. QVINT. inst. 1, 6, 4 incerta -is probet (*opp.* dubium). 5, 10, 8 neque enim -a incertis declarantur. VLP. dig. 26, 2, 17 pr. -o -ius est *al. v. p. 923, 20 sqq.* TERT. pudic. 17 p. 258, 23 dubia -is, obscura manifestis adumbrantur. anim. 2 p. 301, 1. resurr. 19 p. 51, 9 *syn.* manifestiora. 21 p. 54, 3 ne inter discordiam -orum et incertorum, manifestorum et obscurorum fides dissipetur. adv. Marc. 1, 9 p. 302, 19 *al.* AVG. enchir. 17, 5 errare *est* ... -um habere pro incerto (*syn.* verum, *opp.* falsum). BOETH. arithm. 1, 1 p. 10, 1 ad intellegentiae -iora. *β cum verbis sentiendi et dicendi* (*aliter v. p. 915, 43 sqq.; secundum litteras*): LIV. 28, 19, 1 -iora postea ... legati attulerunt (SEN. apocol. 1 -a clara affero). CIC. epist. 6, 3, 4 de urbanis rebus ... saepius et -iora audis. div. 1, 121 -a et vera cernit in somnis. *cf. l. 28 sq.* CVRT. 5, 13, 3 cognoscit. QVINT. decl. 313 p. 228, 16 nihil nisi -um exploratumque deferre. CIC. Verr. 4, 163 -a et pauca et magna dicam (MELA 3, 49 Britannia qualis sit ... mox -iora et magis explorata dicentur. QVINT. inst. 2, 4, 33 ENNOD. 1, 9 praef. p. 532, 27). SEN. Ag. 407^{a} fari. PROP. 4, 1^{b}, 75 -a feram -is auctoribus (MART. CAP. 3, 221). LIV. 10, 35, 12 -iora intuentes. PROP. 3, 13, 61 -a loquor sed nulla fides. CVRT. 9, 9, 5 -iora nosci (MAXIM. eleg. 1, 120). SEN. Herc. O. 1338 -a si visus notat. EVCHER. instr. 2 p. 140, 10 -a quaeque et celebriora ponam. CIC. Att. 5, 20, 9 ad me -a de te et a te referat (LIV. 40, 47, 7 *al.*). VERG. Aen. 9, 191 reportent. CIC. ad Brut. 1, 9, 3 scribam (epist. 15, 1, 1). TERT. anim. 48 -iora et colatiora somniari. *cf. l. 17.* CIC. div. 2, 119 in somnis -iora videamus (CVRT. 10, 5, 15). *γ cum praepositionibus*: **pro certo** (*aliis locis vis nominis permansit, cf. potissimum l. 49. 63. 80 sqq. aliis quasi compositum [cf. l. 42. 53] adverbialiter positum est*): GLOSS. IV 150, 21 sine dubitatione. *αα* pro -o habeo: *aliquid*: PLAVT. Merc. 655 si -um id, pro -o si habes. CIC. Att. 7, 12, 5 ad Brut. 1, 5, 2. LIV. 4, 55, 8 illa pro -o habenda in quibus non dissentiunt. VVLG. Tob. 3, 21 (LXX *deest*). de *aliqua re*: MAT. et TREB. Cic. Att. 9, 15, 6 de adventu Caesaris pro -o habebamus. CIC. Att. 16, 1, 4. *seq. acc. c. inf.*: CIC. Att. 10, 6, 3 Pompeium pro -o habemus ... proficisci *al.* CAEL. Cic. epist. 8, 4, 5. CALV. or. frg. Char. gramm. I p. 229, 9 (*acc. c. inf. aut supplendus est aut omissus ab excerptore*) SALL. Catil. 52, 17 LIV. 4, 35, 8. 10, 7, 8. 37, 48, 1 frg. 60 *saepe.* SEN. dial. 12, 5, 3 SVET. Dom. 23 pro -oque. *cf. infra l. 82.* *nota inf.*: LIV. 9, 1, 11 pro -o habete priora bella adversus deos magis quam homines gessisse. *ββ cum verbis sentiendi et dicendi* (*secundum litteras*): LIV. 1, 3, 2 quis enim rem tam veterem pro -o affirmet? (27, 1, 13 quot caesa ... milia sint. 43, 22, 4 illud. QVINT. decl. 364 p. 396, 22). ACC. trag. 623 pro -o arbitrabor sortis oracula adytus augura. PHOEBAD. c. Arrian. 9 asserunt. CIC. inv. 1, 52 concederetur (1, 88 cum ambiguum pro -o concesseris). CYPR. epist. 49, 3 confidimus (PELAG. in Rom. 8 p. 686^{B}). CIC. leg. agr. 2, 103 confirmo *v. l. 57.* SALL. Catil. 15, 2 creditur (VAL. MAX. 8, 1 abs. 7 pro -o pessum datum credidit. GELL. 2, 28, 1 TERT. anim. 17 p. 323, 20 HEGES. 5, 49, 1). TER. Ad. 478 pro -on tu istaec dicis? (CIC. nat. 2, 48 Brut. 10 LIV. 42, 12, 2 VLP. dig. 47, 2, 19, 4. SCHOL. Cic. Bob. p. 75, 9 Hild. *opp.* ⟨ἀμφίβολ⟩ον fecit ipsa addubitatione *al.*). CIC. Att. 5, 21, 5 quae -a non erunt pro -o negato. TERT. nescio *v. l. 61.* PASS. Barth. 5 p. 137, 16 nosset quia. CIC. leg. agr. 2, 103 polliceor ... atque confirmo. Att. 9, 15, 6 putamus. TERT. anim. 10 p. 313, 3 renuntiaverunt. CAES. Gall. 7, 5, 6 pro -o esse ponendum (LIV. 10, 9, 12 *al.*). PLAVT. Bacch. 511 amo hercle opino[r], ut pote quod pro -o sciam (LIV. 25, 10, 2. TERT. nat. 1, 3 ut nolitis scire pro -o, quod vos pro -o nescire -i estis. ISID. synon. 1, 39 *al.*). RHET. Her. 2, 25, 39 sumitur (CIC. div. 2, 104 quod dubium controversumque sit. *cf. infra l. 80*). BELL. Afr. 3, 4, 5 nullum portum ... pro -o tutum ... fore suspicabatur. CYPR. epist. 52, 3 tenebat. *γγ* pro certo est: CIC. div. 2, 21 nihil est pro -o (*i. non pro -o est quicquam*) futurum, quod potest aliqua procuratione accidere ne fiat. LIV. 5, 17, 8 cum quibus (*Gallis*) nec pax satis fida nec bellum pro -o sit. QVINT. inst. 5, 12, 2. *cf.* SCHOL. Cic. Bob. p. 23, 18 Hild. ut pro -o appareret. *inde adverbii vice i. q. certo, re vera* (*cf. l. 52. 64*): SEN. contr. 2, 5, 13 an ne sterilis quidem pro -o sit. TERT. anim. 56 p. 389, 26. apol. 24 si non sunt dei pro -o, nec religio pro -o est. VLP. dig. 43, 29, 3, 7 quotiens quis pro -o liber est. PASS. Barth. 6 p. 142, 6 FACVND. defens. 9, 3 p. 752^{A}. *adde*: SEN. contr. 7, 8, 9 si puella pro -o adulescentis mortem optatura est. TERT. pudic. 17 p. 258, 24 si pro -o apostolus ... illi fornicationem donasset. VLP. dig. 4, 4, 16, 3 probandum est ... pro -o praetorem se non debere interponere. MART. CAP. 3, 324.
nota i. q. certe (*cf. II p. 1573, 15*): POMPON. dig. 1, 2, 2, 43 Servius ... cum in causis orandis primum locum aut pro -o post M. Tullium optineret. **pro certis:** CIC. part. 44 dubia *sumpta* esse pro -is (div. 2, 106 *syn.* concessa). part. 71 ea quae -a aut pro -is posita sunt. Cato 68 incerta pro -is habere, falsa pro veris (QVINT. inst. 5, 10, 12). epist. 6, 12, 3 pro -is ad te ea, quae essent -a, perscribi. SEN. benef. 6, 30, 6 vindicant inexplorata pro -is. AMM. 29, 1, 20 *quae su-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

surris audierat ... pro veris accipiebat et -is *al.* *c. aliis praepositionibus*: **ad** -um: LIV. 41, 23, 17 donec ad -um redigatur vanusne hic timor noster an verus fuerit (44, 15, 4). SEN. nat. 7, 25, 3 haec . . . ratio ad -um perduxit. ITALA IV Esdr. 12, 7 (Mazar.) *v. p. 915, 75.* HIER. hom. Orig. in Is. 4, 1 quae post mundum secutura sint, ad -um non apprehendimus. AVG. immort. 3, 3 **de** -o iam et sine ulla disiunctione concluditur. FACVND. defens. 9, 2 p. 744^D qui (*deus pater*) **ex** -o eius (*filii unigeniti*) esset pater.

2 *i. q.* ***manifestus;*** *quod re vera idem est quod putatur esse*: GLOSS. II 428, 2 (427, 57) ῥητός. 469, 54 φανερός: apertus -us manifestus evidens. **a** *de rebus* (*ordine litterarum*): AVG. civ. 19, 20 p. 389 aeternitate -a et pace perfecta. OV. am. 3, 6, 30 amor (ars 2, 248 -i pignus amoris). SEN. contr. 9, 1, 3 -ius *beneficium* reddam (*loc. corrupt.*). PLIN. nat. 17, 32 bona (*ibid.* confessa). LIV. 10, 43, 11 flamma *castrorum* late fusa -ioris (-iore *coni. Gronov.*) cladis indicio progredi longius prohibuit. *cf. l. 34.* CIC. leg. 1, 25 propior -iorque cognatio. SEN. clem. 2, 4, 2 crudelitas *v. l. 39.* AVG. enchir. 92, 23 -a et sempiterna damnatio. HOR. epist. 1, 28 -ius ... damnum propiusque. LIV. 21, 44, 8 -a desperatione (CELS. 5, 26, 1. *cf. p. 921, 48*). VAL. FL. 4, 729 illic umbrosae semper stant ... nubes, et non -a dies. *cf. l. 55.* PAPIR. dig. 50, 2, 13, 1 dignitas. PS. FRONTIN. strat. 4, 2, 2 disciplinae. CIC. Att. 16, 15, 3 discrimen (VAL. FL. 5, 311). LVCR. 4, 1067 dolorem *al.* (HOR. epod. 15, 16). VAL. MAX. 3, 2, 19 divum Iulium -am verae virtutis effigiem. epistula: *v. l. 38.* AVG. civ. 10, 27 error *al.* VAL. MAX. 1, 7, 8 eventu (*i. tali, qualis expectabatur*) *al.* SEN. dial. 2, 2, 1 Catonem ... exemplar sapientis (BOETH. arithm. 2, 44 p. 148, 4 *ibid.* maximum). VAL. MAX. 4, 7, 2 quo miseriora, hoc -iora ... nobilitatis exempla (6, 5 pr. *iustitiae* praecipuum et -issimum inter omnes gentes nostra civitas exemplum est). SEN. clem. 1, 25, 1 exitium (SVET. Tib. 53. *cf. l. 66*). AVG. civ. 2, 23 p. 86 verissima atque -issima felicitate (22, 30 p. 630 plena -a, secura sempiterna). LVCR. 1, 107 -am finem ... aerumnarum (3, 1078 *cf. p. 927, 40* COD. Iust. 7, 39, 9 pr.). SEN. dial. 2, 3, 4 -issima firmitas. CARM. epigr. 1329, 3 forma. LIV. 4, 37, 11 nondum fuga -a, nondum victoria erat (9, 39, 10 OV. rem. 266). OV. Pont. 2, 1, 11 furor. MART. 1, 106, 6 fututio. LIV. 27, 50, 11 gaudium (*al.* CLAVD. 24, 202. AVG. civ. 21, 17 p. 521 verum ac securum h. e. sine timore -um. ENNOD. carm. 2, 146, 4). CIC. epist. 2, 4, 1 epistolarum genera multa esse ... sed unum illud -issimum, cuius causa inventa res ipsa est (SEN. clem. 2, 4, 2 varia sunt genera *crudelitatis*, et nullum -ius quam quod *eqs.*). OV. met. 2, 668 hinnitus. AVG. civ. 1, 18 p. 31 homicidium. VAL. MAX. 9, 3 pr. imagines, *cf. l. 28.* PORPH. Hor. epod. 15, 15 indignatio. VAL. MAX. 7, 8, 1 insania. OV. met. 4, 574 ira. SIDON. epist. 2, 2, 8 iubas imaginabuntur. AVG. conf. 8, 5, 10 iucunditas. CIC. inv. 2, 67 sunt iura ipsa iam -a propter vetustatem (*bis.* Caecin. 10. Balb. 64 si de -o, de perspicuo, de utili, de probato, de iudicato vobis iure esse constituendum videtis. SEN. contr. 1, 1, 14 quaedam iura [*al. aliter*] non scripta, sed omnibus scriptis -iora sunt. CVRT. 4, 1, 27 FRONTIN. aq. 99 TRYPH. dig. 4, 4, 37, 1 VLP. dig. 4, 4, 7, 6 PAVL. dig. 2, 11, 10, 1 COD. Iust. 3, 1, 17. 4, 39, 9 *syn.* indubitati. *cf.* GAIVS inst. 4, 112 -issima iuris regula). CORIPP. Ioh. 1, 315 iussio. CIC. fin. 2, 71 pro vera -aque iustitia simulationem nobis iustitiae traditis. VITR. 3 praef. 3 veris -isque laboribus. APVL. flor. 20 p. 98 quae autem maior laus aut -ior quam *eqs.?* SEN. epist. 65, 23 libertas (PAVL. dig. 40, 12, 24, 4 *opp.* dubiae). LIV. 9, 42, 7 vixdum luce -a (10, 32, 7. 25, 10, 6 *al.* PS. QVINT. decl. 10, 6 AMM. 24, 1, 7). AVG. civ. 19, 5 p. 363 mala. LVCAN. 9, 331 mari (*ibid.* fluctibus ... altis). 10, 16 p. 427 maiora -iora clariora miracula. FEST. p. 290 sonticum morbum ... significare ... -um cum iusta causa. CIC. inv. 2, 140 necessitudo. DRAC. laud. dei 3, 494 -ae noctis (*i. vere perpetrati coitus*) poenas persolvit. BELL. Alex. 35, 3 opportunitates. VAL. FL. 4, 433 opem. PS. AVG. serm. 117, 2 paenitentia. COLVM. 12, 2, 3 paupertas. LIV. 2, 21, 1 nec -a pax ... nec bellum fuit (VELL. 2, 38, 4 -ae pacis argumentum Ianus ... clausus dedit. MART. 9, 70, 8. AVG. civ. 19, 10 p. 370 *syn.* plenissima. *aliter v. p. 925, 59 sqq.*). CIC. Verr. 4, 168 impudentissimum furtum, -issimumque peculatum. VAL. MAX. 4, 3 pr. istae generis humani -issimae pestes *libido et avaritia.* CIC. Pis. 46 poena (AVG. civ. 19, 6 p. 364). TREB. Gall. 14, 8 proelium. CORP. VIII 2756 pudicitia. VERG. Aen. 3, 393 requies (EVG. TOLET. carm. 4, 7). TERT. nat. 1, 16 p. 87, 13 respectus. SEN. nat. 4, 13, 8 rigor. dial. 2, 3, 4 robur. VERG. georg. 4, 294 salus (SEN. Herc. f. 622 clem. 1, 11, 4 MART. 2, 91, 1 *al.*). PLIN. nat. 9, 153 securitas (QVINT. inst. 6 praef. 15 *al. aliter v. p. 921, 51*). SEN. nat. 7, 7, 2 quos *cometas* ait -iorem habere stellarum speciem. FVLG. Virg. cont. p. 93, 6 puerile studium; *sed cf. p. 915, 81 sq.* QVINT. decl. 280 p. 143, 10 magnum supplicium hoc est et -um. RHET. Her. 4, 53, 66 triumphis ditata -issimis (*ibid.* clarissimis). CIC. leg. 2, 38 victoriam (CAES. Gall. 7, 37, 3 LIV. 6, 8, 7. 7, 24, 1 *al. aliter v. p. 927, 50* VELL. 2, 30, 1 IVST. 20, 5, 3). SEN. dial. 3, 11, 8 virtus *al.* (PANEG. 11, 26 *ibid.* maxima). CIC. inv. 1, 26 vitia. MART. 14, 76, 1 voce. *neutr.*: AVG. bapt. 1, 3 quod -is (*i. baptismo catholico -o valenti*) incerta praeponeret. GERM. 401 inter -a licet numeres sub nocte cavenda (*sc. signa*) Turibulum.

b *de hominibus* (*deo*): *pertinet ad praesens tempus*: PLAVT. Persa 582 tu mi es inimicus -us. CIC. inv. 1, 2 nemo nuptias viderat legitimas; non -os quisquam aspexerat liberos (TAC. ann. 2, 73. *cf.* SEN. Thy. 1102 natos. *cf. l. 13 sq.*). S. Rosc. 46 si tibi fortuna non dedit, ut -o patre nascerere (Lael. 70 *syn.* verus. LIV. 34, 53, 3 CYPR. GALL. iud. 420). Tull. 50 cum intra parietes tuos hostem -issimum teneas *al.* (SORT. Carm. epigr. 331, 8 hostis incertus de -o ⟨fit⟩ [*suppl. Ritschl*] nisi caveas. LIV. 44, 18, 4 OV. ars 2, 461 FLOR. epit. 2, 16, 1 *al.*). CIC. Vatin. 37 num quem putes illius tui -issimi gladiatoris similem tribunum pl. posse reperiri? nat. deor. 1, 37 ultimum et altissimum ardorem ... -issimum deum iudicat (TERT. adv. Marc. 2, 2 p. 334, 19 *ibid.* indubitatum. PS. THOM. euang. 8, 2 *cod. Paris.* vere -issimus deus est). CIC. Att. 15, 21, 2 ecquem tu illo -iorem nebulonem? ad Q. fr. 1, 2, 4 -issimum matricidam. VERG. Aen. 6, 322 *Aeneas* deum -issima proles (HOMER. 236 SIL. 13, 767 *cf.* SEN. Tro. 461 progenies. VAL. FL. 6, 547 propago [*opp.* opina]). HOR. epist. 1, 7, 75 cliens et iam -us conviva. LIV. 43, 7, 3 sociis. VAL. MAX. 8, 4, 4 civem (*ibid.* propter obscurum ius civitatis). MART. 5, 23, 4 -ior ... eques (*sc. quam qui censum equestrem simulat*). VLP. reg. 4, 2 matre quidem -a, patre autem incerto nati. dig. 49, 14, 6 pr. -um debitorem et confitentem. TERT. adv. Prax. 12 p. 246, 3 homo futurus -ior et verior. DRAC. satisf. 158 David ... -us adulter. ENNOD. carm. 2, 25, 3 pulchrior et -is illudis ficta (*Pasiphaes statua*) puellis. *pertinet ad futurum tempus*: CIC. Mil. 25 ubi vidit ... Clodius Milonem -issimum consulem (ad Q. fr. 3, 8, 3 *al.* *om.* consul: Att. 1, 1, 2 de iis qui nunc petunt Caesar -us putatur. 3, 2, 3). Att. 1, 1, 1 competitores qui -i esse videantur *al.* CAEL. Cic. epist. 8, 3, 1 *illum* dissimulare me -iorem quam se candidatum. SEN. Phaedr. 1112 -us heres. PETRON. 122, 162 vincendo -ior exul.

3 *i. q.* ***verus,*** *rectus*: **a** *rerum naturae congruens*: *de imagine sim.*: LVCR. 5, 582 quandoquidem *luna* claram speciem -amque figuram praebet (MART. 1, 53, 2 pagina ... -a domini signata figura). VITR. 7 praef. 11 *uti* -ae imagines aedificiorum in ... picturis redderent speciem (7, 5, 3 *al.* PLIN. nat. 33, 130 APVL. flor. 7 p. 24). *cf.* 7, 5, 4 *non* debent rectae iudicari *picturae*, nisi argumentationis -as rationes habuerint sine offensionibus explicatas. MART. 6, 73, 5 aspice quam -o videar ... ore. 7, 84, 6. *alia*: CAES. Gall. 5, 13, 4 -is mensuris ... videbamus (VITR. 1, 6, 11 *mensura orbis* sive est -a, sive non vera. PLIN. nat. 4, 121 *al.*). APVL. met. 9, 14 in vicem -ae religionis mentita ... *deum* unicum. AVG. civ. 11, 26 amor. **b** *inde fere i. q. clarus, quod -o cognosci potest*: VITR. 1, 1, 8 nisi sonitus ad artificis aures -os et aequales fecerint. 5, 4, 3 nec patientur *praecinctiones caveae* ... verborum casus -a significatione ad aures pervenire (8, 5, 2). PHYSIOGN. 27 quanto -iores et vehementius clari colores guttularum fuerint. AVG. civ. 17, 19 p. 245 rebus ad effectum tam clarum -umque perductis. OV. met. 5, 296 linguae quaerit tam -a loquentes unde sonent. VAL. FL. 2, 455 iam *vox* -a sonat. HYG. astr. 4, 12 p. 110 Tauro ... exorto, quae prius dubia fuerunt, omnia sunt -a. AVSON. 170, 12. HIST. Apoll. rec. B 1 p. 3 cupit celare, sed ... -a videntur. *nota i. q. genuinus*: CIC. Verr. 4, 175 quae dicimus rationibus populorum non interpositis ... sed -is ... relata atque confecta sunt.

B ***activa vi*** *i. q.* ***gnarus:*** **1** ***cui credere licet:*** **a** *de homine, eius animo sim.* (*cf.* GLOSS. ἀκριβής. II 233, 44 ἀκριβής -us cautus scrupulosus subtilis. IV 433, 46 veraces): *α de homine ipso* (*vel de rebus per prosopopoeiam*): PLAVT. Poen. 708 ut ipsus testis sit tibi -issimus (CIC. Verr. 4, 108 *syn.* graviores. 4, 136 *syn.* locupletissimus *al.* VAL. MAX. 8, 8, 2 SIL. 7, 449. *cf.* SEN. contr. 7, 5, 11 nihil puero est teste -ius [*bis*]). LVCIL. 1314 lateralis dolor -issimus nuntius mortis (CAES. civ. 2, 18, 3 LIV. 40, 57, 3 QVINT. decl. 347 p. 368, 9 APVL. met. 3, 23 VVLG. Ios. 22, 11 AMM. 18, 4, 2. *aliter v. p. 919, 4 sqq.*). CIC. de orat. 3, 68 auctores -issimos (Att. 14, 8, 1 epist. 12, 8, 1 *al.* CAES. civ. 2, 37, 3 VERG. georg. 1, 432. Aen. 10, 509 *opp.* fama. LIV. 2, 37, 8 cum ... rem dubiam sub auctore -o detulissent. 8, 40, 5. 33, 41, 1 *opp.* rumor *al.* MANIL. 1, 301 *v. p. 925, 2.* VAL. MAX. 1, 7, 6. 8, 13, 4 *al.* COLVM. 2, 2, 17 non ergo color tamquam -us auctor testis est bonitatis agrorum. SEN. Herc. f. 1071 futuri -us et idem pessimus auctor. PLIN. nat. 22, 151 VAL. FL. 3, 622 QVINT. inst. 6, 3, 68 APVL. apol. 40. ARNOB. nat. 1, 54 testes optimi -issimique auctores). VAL. MAX. 2, 5, 5 simplicitas ... continentiae -issima index (*al.* APVL. apol. 90 AMM. 24, 4, 29 *cf. p. 919, 44 sqq.*). 6, 6, 2 aestimator. 8, 12, 1 legum clarissimus et -issimus vates (LVCAN. 6, 813). STAT. silv. 3, 3, 175 fati iam -us olor *al.* 5, 3, 181. augur. APVL. flor. 18 p. 90 explorator. HIER. epist. 64, 22 p. 372 humani oculi huius rei -i iudices esse non possunt. HOR. carm. 1, 7, 28 -us enim promisit Apollo. OV. Pont. 4, 12, 39. MELA 3, 45 Nepos, ut recentior auctoritate, sic -ior. PETRON. 63 *ibid.* minime linguosus. PLIN. nat. 18, 25 *syn.* veridicus. CASSIOD. inst. div. 17 p. 1134^C. *substantive*: CIC. div. 1, 107 nec fictus *Romuli auguratus* ad opiniones imperitorum, sed a -is acceptus *est* (*opp.* imperiti). SVET. Tib. 5 plures -ioresque tradunt. *hucne pertinet*: TRAG. inc. 19 Apollo qui umbilicum -um terrarum optines. *cf.* PHAEDR. 3, 10, 43 -umque fontem veritatis repperit. *β de hominis sensibus, dictis, scriptis sim.*: CIC. inv. 1, 39 quae iam diu gesta ... tamen faciant fidem vere tradita esse, quia eorum monumenta -a in litteris extent (epist. 5, 20, 5 gravissimis ... -issimisque monumentis testata). inv. 1, 70 quod enim -ius legis scriptor

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

testimonium voluntatis suae relinquere potuit? (*al.* NICET spir. 3 *syn.* evidens). Verr. 6, 103 -is litteris, testibus auctoritatibusque convincitur. leg. 1, 47 *sensus* natura -os putamus (Cato 72 LVCR. 1, 699). CAES. Gall. 6, 10, 4 -iores nuntii (LIV. 31, 36, 11 *opp.* tumultum. 37, 51, 8 nuntii -i litteraeque [*opp.* fama] *al.* TAC. ann. 15, 3 AMPEL. 30, 3 VLP. dig. 38, 15, 2 pr. AVG. civ. 5, 26 p. 239. *cf. p. 919, 58 sq.*). LIV. 21, 23, 4 rumor. 21, 61, 1 fama (OV. met. 15, 58 PHAEDR. app. 8, 3. PLIN. nat. 36, 195 eaque fama crebrior diu quam -ior fuit *al.*). OV. met. 15, 647 -as hoc dicere sortes (*al.* VAL. MAX. 1, 8, 10. *cf.* CIC. div. 2, 86 quid igitur in his [*sortibus*] potest esse -i?). SEN. suas. 7, 13 ut aliqua nota memoriam eius faceret -iorem (SEN. epist. 88, 32 SOL. 11, 25). VAL. MAX. 1, 7 ext. 1 -ae praedictionis somnium. SEN. Thy. 680 responsa. CVRT. 4, 7, 24 oraculum (*al.* AVG. civ. 5, 18 p. 225). MELA 1, 59 annales. MART. 11, 61, 6 voce -a consciaque dicebat (*cf.* ENNOD. carm. 1, 9, 8 doctior error extorsit -is metuenda poemata linguis). STAT. Theb. 1, 670 clamor. EPIST. imp. Aur. et Veri dig. 48, 18, 1, 27 confessio. ITALA II Petr. 1, 19 (Aug. gen. ad litt. 4, 23 p. 123, 15) habemus -iorem (βεβαιότερον, VVLG. firmiorem) propheticum sermonem. VVLG. Sirach 19, 23 emittit verbum -um (LXX *aliter*) enarrans veritatem (CORIPP. Ioh. 4, 7 memorem -is bellorum crimina verbis).

b *metonymice de rebus*: *α generatim, de signis, argumentis sim.* (*pauci loci, cf. l. 23. 32, affines sunt locis sub I A 2 p. 903, 78 sqq. allatis*): RHET. Her. 2, 25, 39 haec sua sponte -a signa non habent (*al.* CIC. Sest. 49 hoc ... amoris mei signum esse debet -issimum. Mur. 36. epist. 6, 6, 7 *ibid.* minus tamen habent vel obscuritatis vel erroris *al.* VERG. georg. 1, 351 *al.* PROP. 4, 9, 11 LIV. 1, 18, 9 OV. met. 9, 600 MANIL. 1, 65 CELS. 2, 17 p. 63, 17 *al.* SVET. Dom. 11 APVL. met. 11, 27 *al.* AVIEN. Arat. 856 *al.* PHYSIOGN. 20 aliarum partium signa si oculi affirmaverint, tunc rata magis et -a sunt. *al.* *cf.* CIC. div. 1, 15 natura quaedam significans aliquid per se ipsa satis -a, cognitioni autem hominum obscurior. MANIL. 4, 15 longaque per -os signantur tempora casus). CIC. Arat. 346 -as ipse notas de caeli tegmine sumens ... cognoscere possis (nat. deor. 1, 12 ut in iis [*veris*] nulla insit -a iudicandi et assentiendi nota. OV. epist. 19, 207 *al.* CELS. 2, 6 p. 38, 11 *al.* SEN. Oed. 331 *al.* PLIN. epist. 3, 11, 3). CIC. inv. 2, 45 argumenta -a nascuntur, quorum argumentorum pars probabili, pars necessario in genere versabitur (Catil. 3, 13 -issima visa sunt argumenta atque iudicia sceleris. fin. 4, 13 *al.* VAL. MAX. 3, 4, 1 *opp.* loquacibus *al.* SEN. epist. 13, 8 *al.* QVINT. decl. 254 p. 43, 17. *cf.* RHET. Her. 2, 5, 8 argumentum est, per quod res coarguitur -ioribus adiumentis [*coni. Kayser*, argumentis *codd.*] et magis firma suspicione). CIC. S. Rosc. 63 portentum atque monstrum -issimum est esse aliquem ... qui. *cf. l. 50 sqq.* Balb. 42 potuit -ius interponere indicium voluntatis? *al.* (NEP. Arist. 3, 2 LIV. 3, 48, 1 *al.* VAL. MAX. 3, 2, 15 CELS. 2, 6 p. 38, 7 SEN. contr. 10 praef. 16 PLIN. nat. 18, 209 MART. 2, 54, 3 AVIEN. Arat. 1400 AMM. 29, 3, 2 *al.* AVG. civ. 10, 15 p. 425). CIC. div. 2, 141 somnium. *ibid.* illustre. *cf. l. 58.* LVCR. 1, 406 vestigia -a viai (OV. met. 4, 106. SEN. benef. 4, 34, 1 his veritas mihi vestigiis sequenda est, -iora non habeo. STAT. silv. 5, 2, 126). TIB. 1, 3, 12 omina (PROP. 4, 10, 46 OV. met. 9, 595 VAL. MAX. 1, 5, 4 BVC. Eins. 1, 11 VAL. FL. 5, 211. SVET. Aug. 92 auspicia et omina quaedam pro -issimis observabat. *cf. l. 42.* *adde*: PLIN. nat. 2, 141 sint ista ... alias -a alias dubia, aliis probata aliis damnanda). AETNA 161 lumen *v. p. 924, 83 sqq.* 519 -o verum tibi pignore constat (OV. met. 2, 91 ut nostro genitum te sanguine credas, pignora -a petis. *bis* fast. 3, 346 Pont. 3, 4, 27 *al.* VAL. MAX. 6, 6 pr. *aliter v. p. 924, 66. cf.* PLIN. nat. 18, 224 a coronae exortu ... -o prope imbrium promisso). VAL. MAX. 1, 7, 1 imaginibus (STAT. Theb. 3, 548 CLAVD. 22, 217. *cf. l. 47*). 3 praef. animi ... ad summum gloriae cumulum perventuri -o cum indolis experimento datos gustus referam (3, 3 ext. 1. 3, 8 ext. 4 *al.* QVINT. inst. 3, 7, 14. *cf.* CVRT. 3, 6, 12 -iore *modo*, quam expertus es *animum meum*, ne optasses quidem. MAXIMIN. c. Ambr. 89 *ut* suspecta mea credulitas -o ac manifesto pervideretur examine). VAL. MAX. 4, 5, 1 documentum (PLIN. nat. 3, 152). SEN. suas. 3, 4 si quod esset divinandi genus -um (*cf.* QVINT. decl. 252 p. 31, 12 nullam immo *esse* tam -am divinationem, ut omnia ... providentia ... viderèt). PLIN. nat. 31, 44 augurio (*opp.* fallaci. *cf.* VAL. FL. 1, 233 seu plenum -is interroget aera pinnis *vates*). AMM. 18, 8, 1 speculatoribus. CLAVD. 22, 36 -um mentique parem componere vultum. rapt. Pros. 3, 68 simulacra mali. *β speciatim fere i. q. vera explorans*: *de probatione, aestimatione sim.*: CIC. div. 1, 78 fiunt -ae divinationum coniecturae (*cf.* PANEG. 12, 31 res ipsas interrogemus, quae -issima coniectatio est). SEN. epist. 95, 62 -a ⟨re⟩rum (*Schweigh.*) persuasio. COLVM. 4, 18, 1 quae distinctio ... -am aestimationem in exigendis operibus praebet (PLIN. nat. 12, 92). QVINT. decl. 330 p. 298, 1 vana te suspicio an -a aliqua probatio ad hoc duxerit (SVET. Aug. 7 APVL. met. 10, 7). AVG. civ. 22, 29 p. 628 ratiocinatio. ratio: CIC. div. 2, 16 ii ipsi saepe falluntur, qui nihil sine -a ratione opinantur. rep. 1, 4 *syn.* illustris. Tim. 38 nec argumentis nec rationibus certis (PLATO p. 40[E] εἰκότων καὶ ἀναγκαίων). LVCR. 1, 738 sanctius et multo -a ratione magis quam Pythia. 2, 94 *al.* VITR. 4, 2, 5 MANIL. 3, 173. SEN. dial. 7, 8, 5 ratio illa -a ... non dissidens nec haesitans in opinionibus. PS. APVL. Ascl. 9. TERT. adv. Marc. 2, 27 p. 372, 23 simplici et -a ratione proponam. 3, 20 p. 412, 16 *al.* AVG. civ. 19, 4 p. 361 MART. CAP. 4, 404 (*ibid.* utique ... concedenda).

2 *is qui scit* (*cf.* BOETH. herm. pr. 1, 9 p. 107, 27 -us aliquis ac sciens. GREG. M. moral. 8, 55 -us scio quia): **a** certior *sum*: GLOSS. II 100, 8 -iores εἰδήμονες. PLAVT. Amph. 347 numquid nunc es -ior? Curc. 327 Poen. 1021 [*dub.*: Merc. 129 lubet scire (me), ex hoc metu ut sim -ior (*coni. Camerar.*, -us *codd.*, -us siem *Brix.*)]. CIC. Att. 10, 11, 3 ille me -iorem volt esse. epist. 14, 22 ACT. lud. saec. Aug. (Corp. VI 32323) 87. OV. trist. 3, 14, 44 nec quisquam est, a quo -ior esse queam. Pont. 3, 6, 8 ex me, si nescis, -ior esse potes. *alicuius rei*: LEX repetund. (Corp. I 198) 45 sententiae (OV. trist. 1, 3, 20 fati ... mei. *cf. p. 922, 55*). *aliquid*: OV. epist. 6, 4 hoc tamen ipsa debueram scripto -ior esse tuo. *interrog. indirect.*: OV. Pont. 1, 2, 6 forsitan ... quaeris, quisque loquar tecum, -ior esse velis.

b certus (*sum*): *cf.* GLOSS. -us sum: πέπεισμαι, οἶδα; persuasus sum, persuasum habeo. *α aliqd. esse vel fore*: *αα de homine ipso*: PLAVT. Merc. 129 *v. l. 6.* OV. fast. 6, 104 e nostro carmine -us eris. LVCAN 6, 771 -us discedat ... quisquis *eqs.* MART. 1, 2, 6 *opp.* erres. GAIVS dig. 50, 17, 42; *opp.* iustam ignorantiam possunt allegare. APVL. met. 10, 28 primum suspicata ..., mox ... iam -o -ior. *cf. p. 923, 20.* TERT. nat. 1, 7 p. 67, 17 quia nemo sit fama, sed conscientia -us. 2, 2 p. 96, 18 (*bis*). AVG. civ. 10, 7 p. 412 *angeli creatoris* veritate -i. trin. 10, 10, 14 *opp.* dubitat. SIDON. epist. 8, 6, 3 *opp.* fallitur. *seq. acc. c. inf.*: CIC. Att. 2, 19, 5 hoc opinor: -i sumus periisse omnia. PROP. 1, 6, 36 VAL. FL. 1, 59 SIL. 11, 57 PLIN. paneg. 68 FRONTO p. 186, 10 N. AFRIC. dig. 29, 2, 46 APVL. met. 8, 14. 10, 28. apol. 1 (*syn.* pro vero obtinebam) *al.* TERT. spect. 13 idol. 15 p. 48, 5 ieiun. 3 p. 277, 22 anim. 2 p. 301, 14 adv. Marc. 1, 6 p. 297, 21 *saepe.* VLP. dig. 29, 2, 30, 8 *al.* MOD. dig. 19, 1, 39 IVST. 22, 6, 3. ARNOB. nat. 6, 14 (*syn.* scias). HIL. hymn. 2, 60 AMBR. c. Aux. 26 AMBROSIAST. in Rom. 11, 23 *al.* VVLG. Luc. 20, 6 (πεπεισμένος). AMM. 14, 11, 19 AVG. civ. 11, 27 p. 500 (*bis*) SALV. gub. 4, 11 LEO M. epist. 115, 2 p. 1035[B] HYD. chron. II p. 13, 29 CARM. epigr. 1410, 8. *alicuius rei*: OV. met. 13, 722 futurorum -i, quae ... Helenus ... praedixerat. LVCAN. 7, 31 fati. 8, 120 -a loci (*ibid.* noto ... litore. *cf.* CLAVD. 17, 114 telluris). PLIN. nat. 2, 2. APVL. met. 4, 12 erroris. 6, 10 difficultatis. PAPIN. dig. 37, 1, 14 accusationis. TERT. nat. 1, 3 p. 63, 6 nominis. HIL. in Matth. 4, 15 huius in se -us arcani. SYMM. epist. 7, 2 salutis. orat. 7, 2 *al.* EPIST. praef. praet. ad procur. (CORP. XIII 3162, 3) 28 honoris. *acced.* ab: STAT. Theb. 5, 545 -a malorum mentis ab augurio. *interrog. indirect.*: OV. Pont. 2, 7, 28 quotque natent pisces aequore -us eris. VERVS Fronto p. 138, 9 N. TERT. idol. 2 p. 31, 29 adv. Marc. 5, 1 p. 568, 18. PAVL. dig. 29, 2, 39 pr. -us esse debet, an pro parte, an ex asse, et an ... an ... et an ... an ... heres existat. AVG. civ. 16, 24 p. 162. de *aliqua re*: SVET. Vesp. 25 -um eum de sua ... genitura semper fuisse. AVR. Fronto p. 106, 21 N. de tua quoque bona valetudine. POMPON. dig. 29, 2, 23 de suo iure. SCAEV. dig. 32, 37, 3 de tua pietate. PAVL. dig. 40, 9, 15 pr. de poena sua *al.* TERT. adv. Val. 21 p. 199, 22 etsi non -us, saltim suspectus de aliquo factitore. adv. Marc. 4, 7 p. 435, 12. HIL. in Matth. 20, 11 de se. SCHOL. Cic. Bob. p. 80, 17 Hild. de morte Cyri. AVG. epist. 110, 4 dona dei de quibus in te -us sum. civ. 6, 2 p. 247 de hac re sic erat -us, ut auferret dubitationem. *accedit enuntiatum*: VVLG. Rom. 15, 14 -us sum (πέπεισμαι) ... de vobis, quoniam ... estis. AVG. civ. 21, 3 p. 488 de corporibus quis -us est daemonum, utrum in eis doleant? CARM. epigr. 116 de animo -a es quia. *seq.* quod, quia *sim.*: ITALA Ios. 2, 9 (Lugd.) -a sum (ἐπίσταμαι, VVLG. novi) quoniam dominus ... dabit. Rom. 5, 3 (Tert. scorp. 13 p. 174) -i (εἰδότες, VVLG. scientes) quod pressura tolerantiam perficiat. CAPITOL. Aur. 18, 2 quod ... reddisset. AMBROSIAST. in I Cor. 10, 28 quia ... non potest. in II Cor. 7, 5 quia ... traderent. PS. AVG. quaest. test. I 119, 5 p. 360 Sout. quod ... exceperit. VVLG. II Tim. 1, 5 (πέπεισμαι). II Petr. 1, 14 (εἰδώς). LEO M. epist. 89 p. 931[A] quod ... laboretur. CAES. AREL. reg. mon. 13 -us esto, quia non recipitur. GREG. M. epist. 7, 30 p. 478, 17. *ββ per synecdochen de mente vel de collectivis sim.*: LVCAN. 3, 37 -a cum mente malorum (*cf.* SYMPH. 285 dedita sum semper voto non -a futuri *tessera*). AVG. trin. 10, 10, 16 cum de se -a est mens (*bis syn.* novit. *cf.* civ. 21, 24 si de aliquibus ita -a esset *ecclesia*, ut qui sint illi etiam nosset *bis*). *ibid.* -a est *mens*, utrum ... an. *ibid.* -a sit, se non esse. GREG. M. epist. 5, 56 hoc tamen -a sit vestra caritas quia. 7, 37 p. 486, 19 dilectio -a est quia. *nota i. q. accuratus* (ἀκριβής): VVLG. Sirach 19, 22 est sollertia -a. ITALA (cod. eg) *et* VVLG. act. 26, 5 secundum -issimam (-am *cod. J*) sectam nostrae religionis vixi Pharisaeus. *β sciens sibi alqd. eventurum, interdum fere i. q. securus*; *cf.* GLOSS. IV 33, 52 -i securi (407, 46): *αα de homine ipso*: *absolute*: VERG. Aen. 9, 95 -usque (*suppl. velut: boni eventus*) incerta pericula lustret Aeneas? (*cf.* SERV. auct. *ad l.* securus dubia temptet). EPICED. Drusi 154 nil ego iam possum -a vocare meum. LAVS Pis. 213 accipe nostri -us ... hoc veri ... pignus amoris. AVSON. 324 -us sum ... amabis. AVG. civ. 11, 11 p. 478 pariter beati, quia pariter -i. 19, 14 p. 380 opus habet *homo* magisterio divino, cui -us (*i. confidens, cf. p. 921, 24 sqq.*) obtemperet. ENNOD. epist. 2, 28, 3 p. 70, 13 in statione -us es. ANNIAN. Chrysost. hom. 1, 3 ut saepe commonitus -us sis. GREG. M. epist. 2, 24. *acced. aliqua*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

re: LIV. 10, 35, 17 procedunt adversus hostem nec spe nec animo -iorem (RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 179^A venator . . . insequitur spe praedae -ior et vestigii firmitate securior. CORIPP. Iust. 4, 325 INSCR. christ. Hisp. 362). AVG. civ. 5, 26 p. 239 accepto rursus prophetico sermone fide -us. *alicuius rei*: QVADRIG. hist. 13 victoriae -i (*coni. Canter*, ex victoria inerti *cod. cf.* TAC. ann. 14, 36 eventus. PLIN. paneg. 16 triumphi). STAT. Theb. 7, 699 necis (SIL. 4, 197 *al.*). SIL. 16, 440 laudis. TAC. hist. 4, 3 spei. ann. 12, 3 matrimonii *al.* PLIN. epist. 9, 3, 1 -usque posteritatis cum futura gloria vivit. SVET. Tib. 61 damnationis. PANEG. 12, 42 extremorum. CLAVD. 5, 346 imperii. AVG. civ. 11, 13 p. 480 felicitatis aeternae (*bis*). *cf.* 11, 11 p. 477 *beata vita* procul dubio non nisi aeterna est aeternitatisque suae -a atque secura. *cf. l. 18.* CORIPP. Ioh. 3, 193 nullis iam vita salutis -a locis.

de *aliqua re*: RVFIN. hist. 9, 9 p. 829, 15 *Constantinus* divinae virtutis auxilio de victoria -us effectus est. AVG. civ. 11, 12 de suae perseverantiae praemio. 11, 32 p. 507 *syn.* securos. 22, 1 p. 544 *al.* PROSP. in psalm. 118, 19 de hereditate promissa. *cf.* AVG. civ. 10, 30 p. 452 nisi de sua fuerit aeternitate -issima *illa* vita. *cf. l. 12.*

ad *alqd.*: GREG. M. moral. 6, 43 ad salutem -iores *nos* exhibeat. 7, 22 -us reddor. *cf. p. 922, 70.* (*acc. c.*) *inf.*: CARM. epigr. 1374, 4 membra . . . Bonifatius hic sua clausit -us in adventu glorificanda dei (*sc. esse*). INSCR. christ. Rossi II p. 208, 34, 5 surgere iudicio (*sc. novissimo*) -us. quod: INSCR. christ. Rossi II p. 67, 27, 6 -us quod dominum viseret ille suum. *hominis*, sui, *fere i. q. cum iusta causa confidens*: SEN. epist. 91, 16 nemo altero fragilior est, nemo in crastinum sui -ior. STAT. Theb. 10, 669 gaudet Cadmeia plebes -a tui (certatim *P*). *adde*: SEN. Ag. 60 nunquam placidam sceptra quietem -umque sui tenuere diem. *nota*: TERT. test. anim. 4 p. 140 forsitan de sensu post excessum tui -ior sis, quam de resurrectione.

ββ *metonymice de spe, fiducia sim.*: PLAVT. Merc. 363 nec qui rebus meis confidam mi ulla spes in corde -ast (CIC. inv. 2, 163 fidentia est per quam . . . multum ipse animus in se fiduciae -a cum spe collocavit. Brut. 1, 10, 3 *al.* HOR. carm. saec. 74 LIV. 2, 46, 1. 6, 12, 8. 37, 7, 14 -iore et maiore spe laetus. 40, 15, 2 cur spem meam, quae si tu non esses -a erat, dubiam et sollicitam facis? *al.* OV. ars 3, 478 spesque magis veniat -a minorque metus. VELL. 2, 103, 5 VAL. MAX. 3, 8 ext. 1 *al.* CELS. 8, 4 p. 337, 17 CVRT. 4, 13, 25 SEN. dial. 1, 4, 11 *al.* LVCAN. 10, 191. PLIN. nat. 31, 48 rubra saxa optimas *promittunt aquas* speique -issimae *al.* STAT. Theb. 12, 636 PLIN. epist. 8, 10, 2 FLOR. epit. 4, 12, 24 AVSON. 317, 22 AMM. 23, 5, 8. AVG. in psalm. 123, 2 spes nostra tam -a est quasi iam res perfecta sit *al.* *praedicative*: OV. met. 9, 534 spes votorum -a). CAEL. Cic. epist. 8, 4, 1 qua spe, quam -a opinione descenderat. HOR. carm. 3, 16, 30 segetis -a fides meae (OV. trist. 4, 3, 14 SEN. Herc. f. 651). LIV. 6, 29, 1 nec illis di immortales -ioris quicquam fiduciae maiorisque quod sit auxilii dederint (6, 33, 10 *opp.* exiguam spem. 37, 26, 2 *al.* OV. met. 1, 357. CELS. 7, 16 p. 293, 8 non quod -a fiducia sit, sed quod dubia spes -ā desperatione sit potior *al.* SEN. suas. 6, 24 SEN. epist. 6, 2 *al.* PANEG. 3, 19 *dico* magna -aque fiducia). TERT. anim. 25 p. 341, 12 an hi (*fetūs in utero*) motus gaudia vestra (*matrum*) sint et -a securitas (AVSON. 419, 73 AVG. civ. 14, 9 p. 24 *al.*). PLIN. epist. 6, 20, 6 magnus et -us ruinae metus.

c certiorem facere: GLOSS. γιγνώσκω τὸ ἀκριβές, γινώσκει. *aliter v. p. 911, 76.* *ordo verborum magis usitatus est* -iorem facere; *sed saepe invertitur, potissimum apud* PLAVT. CIC., *in iuncturis* fac, facias, fit (*aliaeque formae leviores*) . . . -iorem, *potissimum in exitu versus vel enuntiati.* *alienum a poetis praeter* PLAVT. TER. *α aliquem; antecedit verbum*: PLAVT. Pseud. 3 si ex te tacente fieri possem -ior. Bacch. 841 ex me . . . nunquam fies -ior. CIC. Verr. 3, 55 per quendam. Att. 1, 6, 2 quam diligentissime. 1, 19, 10. 3, 8, 4. 13, 37, 4. ad Q. fr. 3, 8, 2 multa sunt quae ego nescire malo, quam cum aliquo periculo fieri -ior. epist. 7, 4. 13, 77, 1 per litteras *al.* CAEL. Cic. epist. 8, 4, 2 CAES. Gall. 5, 49, 4. LIV. 23, 23, 9 non facto -iore senatu. *antecedit compar.*: PLAVT. Aul. 245 abiit neque me -iorem fecit. TER. Phorm. 764 me -iorem . . . face . . . ne incertus siem. QVADRIG. hist. 41 CIC. Quinct. 18. div. 2, 45 per notas. Att. 9, 2^a, 3. 10, 5, 3. 10, 9^a, 1. 13, 7, 2. epist. 9, 5, 3 ante te -iorem faciam, ut lavatio parata sit. 9, 19, 2 a me. 10, 27, 2 haec audies ex aliis aut -ior fies litteris. CAES. Gall. 2, 10, 1. 4, 4, 7 civ. 3, 79, 7 *al.* NEP. Att. 20, 4. LIV. 27, 15, 10 litteris sororis. 37, 48, 7. LEX de flam. Narbon. (Corp. XII 6038) 19. FEST. p. 359 *tabellis* -iores absentes faciebant. VAL. MAX. 6, 8, 6 PLIN. epist. 2, 11, 9. POMPON. dig. 41, 10, 4 pr. si scieris neque potueris -iorem dominum facere (*ter*). *β obiectum rei suppl. ex enuntiato condicionali sim.*: CIC. ad Q. fr. 1, 2, 8 si iniquae sint *litterae*, fieri te -iorem. epist. 14, 11 si profectus erit, faciam te -iorem. 14, 23 *al.* CAEL. Cic. epist. 8, 1, 1. BRVT. Cic. epist. 11, 10, 5 cum primum . . . exploratum habuero, faciam te -iorem. BELL. Alex. 10, 1. CIC. Att. 11, 14, 2 si quid esset laetius -ior factus essem. 15, 16^a. epist. 2, 4, 1 ut -iores faceremus absentes, si quid esset quod eos scire . . . ipsorum interesset. 6, 4, 1. CAES. Cic. Att. 9, 13^a, 1 cum in opem venero de compositione . . ., statim vos -iores faciam. LIV. 29, 24, 6 *al.* *γ pro obiecto rei est enuntiatum indirectum*: PLAVT. Cas. 353 face -iorem me, quid meus vir me velit. Trin. 878. CIC. Att. 6, 1, 26 faciesque me in quem diem Romana incidant mysteria -iorem et quo modo hiemaris. ad Brut. 1, 5, 2. 4 epist. 7, 10, 3. 16, 14, 1 tuis litteris. BRVT. Cic. ad Brut. 2, 5, 2 POLLIO Cic. epist. 10, 33, 2 LEP. Cic. epist. 10, 34, 2. CAES. Gall. 7, 87, 5 per nuntios (cert. f. *β*). civ. 1, 15, 4. HIRT. Gall. 8, 27, 1 litteris. VARRO Men. 105 SEN. epist. 79, 1. CIC. Verr. 2, 66 eos . . . -iores facit quid opus esset. 5, 60 Att. 1, 15, 2. 11, 13, 1. 15, 4, 2 epist. 2, 17, 6. 4, 10, 2. 6, 15 SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 5, 6 SERV. Cic. epist. 4, 12, 1 BELL. Hisp. 38, 1 SALL. Iug. 46, 1. LIV. 30, 38, 4 qui et quae petentes venissent -iorem facerent. 37, 1, 5. 45, 25, 6 *ibid.* scirent *al.* EDICT. aedil. VLP. dig. 21, 1, 1, 1. *nota*: CIC. Att. 4, 16, 9 facias me -iorem velim et de Eutychide quid egeris. *enunt. relativ.*: CIC. Verr. 4, 68 Apronius -iorem facit istum cuia res erat. *δ seq. acc. c. inf.*: CIC. Att. 4, 14, 1 meque per litteras facit -iorem te profectum esse. epist. 10, 20, 2. 16, 21, 7 *al.* CAES. Gall. 6, 10, 1. civ. 1, 66, 1 *ibid.* quo cognito. BELL. Afr. 74, 2 NEP. Att. 12, 3. CIC. Verr. 5, 80 -iorem te faciunt P. Africanum . . . restituisse. 6, 101 Caecin. 20 Att. 1, 5, 3. 15, 22, 1 ad Brut. 2, 4, 1 epist. 15, 4, 7 *al.* LEP. Cic. epist. 10, 34^a, 3 CAES. Gall. 1, 11, 4. 1, 41, 5. 2, 1, 1 crebri ad eum rumores afferebantur litterisque . . . -ior fiebat omnes Belgas . . . coniurare. 5, 53, 6 civ. 2, 20, 6 *saepe.* HIRT. Gall. 8, 52, 3 *ibid.* audiebat. SALL. Iug. 81, 2 NEP. Them. 5, 1 Alc. 10, 1 *al.* LIV. 3, 52, 1 per M. Duilium. 8, 23, 1. 24, 7, 8 senatum litteris. 35, 24, 2 *litteris.* 38, 9, 5. 40, 25, 8. 43, 27, 13 de captivis actum esse et ipsi evolgaverant et Eumenes consulem . . . -iorem fecit *saepe.* VAL. MAX. 4, 6, 1 AFRIC. dig. 29, 2, 51, 1. *ε* de *aliqua re*: CIC. Att. 3, 18, 2 me fac de tota causa nostra -iorem. 10, 3. 13, 3, 2 de Bruti adventu. ad Brut. 1, 2, 4 de Dolabella . . . si quid habebis novi, facies me -iorem. 1, 3, 3 de tuis rebus . . . diligentissime. epist. 7, 10, 3 *al.* BRVT. Cic. epist. 11, 9, 2 CAES. civ. 3, 11, 1 BELL. Hisp. 2, 2 VAL. MAX. 7, 2, 5. CIC. Catil. 2, 26 coloni . . . -iores a me facti de hac nocturna excursione. Att. 6, 3, 4 de urbanis rebus . . . doleo non me tuis litteris -iorem fieri. 12, 47, 3. 13, 1, 3. 15, 27, 3. ad Q. fr. 1, 1, 37 de iis rebus quas ignorat -ior fiat. epist. 1, 9, 24 quam familiarissime -iorem et quam saepissime facias. 3, 11, 1 litteris. nuntiis *eqs.* 4, 3, 3. 14, 3, 2 POMP. Cic. Att. 8, 12^a, 4. POLLIO Cic. epist. 10, 33, 1 tardius. CIC. fil. Cic. epist. 16, 25 CAES. Gall. 1, 7, 3. 2, 2, 3 uti . . . cognoscant seque de his rebus -iorem faciant. 4, 4, 6 per exploratores. civ. 2, 3, 3. 2, 40, 1 *al.* BELL. Afr. 48, 1. 66, 1 *al.* BELL. Hisp. 2, 1 LIV. 6, 33, 7. 40, 41, 9 *al.* VAL. MAX. 6, 1, 9 *al.* CVRT. 8, 3, 13 SEN. benef. 2, 2, 2 *opp.* rogati. FRONTIN. strat. 3, 13, 8 SVET. Tib. 14 *al.* PAVL. sent. 4, 10, 3 SVLP. SEV. chron. 2, 34, 2. *ζ alicuius rei*: CIC. Att. 3, 10, 3 faciam te consilii nostri -iorem. CAEL. Cic. epist. 8, 1, 1 minimarum quoque rerum. BRVT. et CASS. Cic. epist. 11, 2, 2 tuae voluntatis in nos. FRONTO p. 42, 21 N. CIC. Att. 8, 11^d, 1 -ior tui consilii factus. 9, 2^a, 2 sui consilii. LIV. 24, 38, 4 periculi instantis. CVRT. 8, 10, 17 necessitatis suae. FRONTIN. strat. 3, 13, 6. TAC. ann. 1, 70 sententiae Vitelli. IVST. 2, 13, 7. *η seq. adhortatio sim.*: CIC. Att. 2, 24, 2 Bibulus Pompeium fecerat -iorem, ut caveret insidias. epist. 9, 5, 3 *v. p. 921, 67.* CAES. Gall. 3, 5, 3 milites -iores facit paulisper intermitterent proelium. civ. 1, 64, 3 per eos Caesar -ior fieret, ne labori suo neu periculo parceret. LIV. 40, 39, 3 Q. Fulvium -iorem faceret, Tarraconem exercitum adduceret. SVLP. SEV. chron. 1, 22, 2 Iesus . . . populum -iorem facit frumentum uti pararent. *om.* facias, factus: CIC. Att. 15, 29, 2 velim quaeras . . . et me -iorem. OV. met. 14, 290 tantae cladis ab illo -ior . . . Vlixes. VAL. MAX. 3, 7, 9 ubi litteris -ior incesti se postulatum.

d certum facere (*sim. v. l. 70*): PLAVT. Pseud. 1097 epistula atque imago me -um facit. VERG. Aen. 3, 179 Anchisen facio -um remque ordine pando. LVCAN. 9, 582 me non oracula -um, sed mors -a facit. ITIN. [Silv.] 24, 1. AVG. civ. 11, 12 p. 479 nisi aliqua revelatione ab illo (*deo*) fiat -us *homo*. *seq. enuntiatum relativum*: PLAVT. Pseud. 18 face me -um quid tibist. *alicuius rei*: OV. met. 6, 268 fama mali populique dolor . . . matrem -am fecere ruinae. 11, 415. de: AVG. epist. 146, 1 *me* -um facere de salute vestra. *acc. c. inf.*: AMBROSIAST. in II Cor. 1, 3 -i facti ad hoc se correptos. AVG. civ. 9, 23 p. 399 ut -i ac fidentes fierent eum esse deum. 12, 9 p. 525 unde se nunquam casuros -issimi fierent. quod: ITALA (cod. e) *et* VVLG. act. 16, 10 -i facti (συμβιβάζοντες) quod vocasset nos (ITALA cod. g quia advocavit. *cf. etiam p. 891, 2*). *nota*: MART. CAP. 6, 598 -us de stadiorum numero redditus. *cf. p. 921, 20.*

synon. et iuxta posita: TER. Hec. 841 -a et clara. CIC. Att. 16, 13^c -a clara (SEN. apocol. 1). ac. 2, 19 clara . . . et -a (*cf.* LIV. 22, 39, 21 clara -aque. AVG. civ. 17, 19 p. 245 clarum -umque). LVCR. 5, 582 claram speciem -amque figuram. HOR. sat. 2, 5, 100 clare -umque. CIC. Q. Rosc. 37 -iora et clariora (*cf.* AVG. civ. 10, 16 p. 427 maiora -iora clariora). div. 2, 126 clariora et -iora (LIV. 6, 1, 3 clariora . . . -ioraque). PHYSIOGN. 27 -iores et vehementius clari. RHET. Her. 4, 53, 66 triumphis . . . -issimis, clarissimis . . . victoriis. CIC. Verr. 2, 62 -issima . . . et clarissima. VAL. MAX. 8, 12, 1 clarissimus et -issimus. *adde*: PLIN. nat. 36, 195 crebrior -ior. EVCHER. instr. 2 p. 140, 10 -a quaeque et celebriora. *ad A 1 a—d. f*: manifestus notus; indubitatus verus, fixus, planus, ratus, firmus, apertus, rectus, illustrior; absolutus (TERT. adv. Marc. 1, 9), perceptus, exploratus, concessus. *ad A 1 e* (-um habeo *sim.*): perpensum, exploratum est; affirmo,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

credo. *ad A 2 a*: apertus, manifestus, evidens, confessus, propior, magnus, maximus, praecipuus, indubitatus, verus, planus; perspicuus utilis probatus iudicatus (CIC. Balb. 64). *ad A 2 b*: confitens. *ad A 3 a*: verus. *ad A 3 b*: aequalis. *ad B 1*: gravis, locuples, bonus; veridicus, conscius, enarrans veritatem (VVLG. Sirach 19, 23), illustris, simplex; ratus firmus, manifestus, evidens. *ad B 2*: sciens. *ad B 2 a b α* (-ior, -us sum): pro vero obtineo (APVL. apol. 1), scio, novi. *ad B 2 b β*: securus, beatus, magnus. *ad C* (-iorem facere): exquirere, invenire, rogare. *passive*: scire, audire, cognoscere. *o p p o s.*: dubius, incertus. *ad A 1 a α*: inexpeditus (TERT. adv. Marc. 1, 9). *ad A 1 a β*: obscurus, opertus, incognitus; novus. *ad A 1 b et f*: arbitrarius, verisimilis, probabilis, fabulosus, falsus, suspectus; controversus (CIC. div. 2, 100). *ad A 1 c d e* (-um est, habeo *sim.*): dubito, quaero, opinor, arbitror. *ad A 2*: opinus (VAL. FL. 6, 547). *ad A 3*: interpositus. *ad B 1 b*: obscurus. *ad B 1 a*: linguosus, loquax, fallax, vanus, imperitus. *ad B 2 a b α* (-ior, -us sum): erro, fallor; opinor, suspicor, dubito. *ad B 2 b β*: dubius et sollicitus, exiguus (LIV. 6, 33, 10). *ad B 2 c* (-iorem fieri): nescire, ignorare.

nota iuncturam -o -ius: *passive*: PLAVT. Capt. 644 *v. p. 914, 37* VLP. dig. 26, 2, 17 pr. *p. 914, 7.* 42, 8, 10, 14 *p. 913, 28.* *adverbialiter*: APVL. met. 9, 41 *p. 941, 62* PAVL. MED. *p. 942, 78* LEO M. serm. app. 20, 3 *p. 942, 83.* *cf.* APVL. met. 10, 28 *illa* -o -ior (*active*) *p. 920, 20.*

IV *pertinet ad* ***qualitates animorum vel rerum*** (*hae notiones videntur derivatae ex locis, quales sub II B vel sub III A 2 allati sunt*): GLOSS. βέβαιος. IV 317, 45 -am fidelem stabilem caram. V 550, 18 -us velox fidelis firmus, *cf. l. 68 sqq.*

A ***artiore sensu i. q. fidus***: **1** *de homine rebusque ad eum pertinentibus*: **a** *de homine ipso*: *adiective*: ENN. scaen. 210 a m i c u s -us in re incerta cernitur (PLAVT. Trin. 94 ex amicis mihi es -is -issimus. Pseud. 390 amici, homini qui -i sient. CIC. Tull. 5 nunc *me* M. Tullio fidelem -umque amicum esse. LIV. 45, 19, 5 *ibid.* fido socio. SEN. contr. 7, 3, 9 *opp.* adulator. SEN. epist. 20, 7 *syn.* veros). CIC. Quinct. 11 officia -i patris familias. Verr. 3, 92 iste h o m o -us et diligens (3, 156 *cum homine* honestissimo et -issimo. Att. 5, 21, 6 -um hominem sed mirifice etiam abstinentem misi. epist. 6, 12, 3 gravis homo et -us *saepe*. BELL. Afr. 4, 4 litterasque . . . dat homini -o ad Scipionem perferendas. NEP. Paus. 2, 4 *al.* MART. 4, 5, 9 homo -us fidus amicus. 5, 61, 8 sane -us et asper homo est). CIC. Verr. 5, 90 auferre a -issimis antiquissimisque p a t r o n i s (Phil. 10, 16 -issimi idemque acerrimi). 6, 145 quaecumque navis . . . venerat, statim -is indicibus et custodibus tenebatur. fin. 1, 43 *sapientia* -issimam se nobis ducem praebeat ad voluptatem. epist. 14, 18, 2 tabellarios. CAES. Gall. 7, 16, 2 exploratores. *cf. l. 70.* PROP. 1, 13, 6 -us et in nullo (*i. neque -us in ullo*) quaeris amore moram (2, 24, 36 tu mihi -us eras *bis*. CARM. epigr. 500, 2 -i studiosi et bene amantes). 1, 19, 24 flectitur assiduis -a puella minis. 2, 34, 11 si non constans illa et tam -a fuisset (OV. Pont. 2, 7, 22 constans et bene -a. *opp.* levis). OV. epist. 5, 107 felix Andromache, -o bene nupta marito. trist. 5, 8, 16 Fortuna . . . manet in nullo -a tenaxque loco (SEN. Herc. f. 199). SEN. contr. 10 praef. 6 sunt di immortales lenti quidem, sed -i vindices. VAL. MAX. 6, 1, 11 custos (FRONTIN. strat. 2, 13, 1). SEN. Oed. 673 si me fides . . . non contineret in meo -um statu. PETRON. 44 sed rectus *erat*, sed -us, amicus amico. VAL. FL. 1, 560 experiar . . . linquam . . . datas ubi -us habenas (*sc. orbis*). STAT. silv. 1, 1, 105. 5, 1, 262 sorores (*i. Parcae*). VOPISC. Aurelian. 14, 3 deus. VVLG. sap. 7, 23 est enim in illa *sapientia* spiritus . . . stabilis -us (ἀσφαλές). 7, 22 *aliter, v. p. 912, 68.* AMM. 18, 2, 11 -is imperavit tribunis. DARES 13 Machaonem fortem magnum -um (*bis*). *cf. l. 68.* CORP. III 6758 (*Ancyrae*) leg(ionis) XII Ful(viae) c(ertae) c(onstantis). *cf.* INSCR. Röm. Mitt. 3, 77. *nota*: PANEG. 6, 9 maximus quisque natu gubernator vectoribus est -issimus ad salutem. *cf. p. 925, 51.* *de collectivis*: CIC. Catil. 2, 26 gladiatores, quam sibi ille manum -issimam fore putavit. CAES. Gall. 7, 19, 2 omnia vada . . . eius paludis -is custodiis (*add.* β) obtinebant. *substantive*: NEP. Dion 9, 1. SALL. hist. frg. 2, 58 apud latera -os locaverat. VERG. Aen. 1, 576 equidem per litora -os dimittam et Libyae lustrare extrema iubebo (SERV. *ad l.* aut veloces aut fideles; aliquando et firmos [vel fortes *add.* SERV. auct.]. COMMENT. Lucan. 5, 552 -os veloces dicebant. SERV. auct. Aen. 5, 2. *spectatne ad hunc locum* GLOSS. IV 32, 26 -os exploratores?).

b *de rebus ad hominem pertinentibus* (*animo, actibus sim.*): ACC. trag. 357 qui rem publicam -o a n i m o adiuverit (CIC. Quinct. 77 satis animo -o et confirmato). VERG. Aen. 4, 125 tua si mihi -a v o l u n t a s . . . hic hymenaeus erat (7, 548. CASSIOD. hist. 7, 8 p. 1073^{D} -iorem omni pondere voluntatem). 9, 247 tales animos iuvenum et tam -a tulistis pectora. PROP. 1, 8, 45 nec mihi rivalis -os subducit a m o r e s (*al.* OV. epist. 16, 191. ars 3, 575 -ior hic amor est, gravis et fecundior ille. met. 4, 156 *al.*). 3, 8, 19 non est -a f i d e s, quam non iniuria versat (OV. ars 3, 544 nimium -a scimus amare fide. trist. 4, 3, 14 deque fide -a sit tibi -a fides. *cf. p. 921, 44.* VELL. 2, 23, 4 LVCAN. 4, 543 *al.* VAL. FL. 3, 598 *syn.* immota *al.* MART. 7, 52, 4. SIL. 16, 255 Romula virtus -a iuncta fide. FLOR. epit. 4, 12, 59 *ibid.* aeterna pax. AVSON. 417, 104 *opp.* commutabilis. SALV. eccl. 2, 55. *cf.* OV. Pont. 4, 3, 50 -am praesens vix habet hora fidem. COLVM. 11, 3, 8 ut -am perennitatis puteus habet fidem). VELL. 2, 39, 3 -am Hispanis parendi confessionem extorserat parens (*Augustus*). 2, 90, 1. VAL. MAX. 6, 3, 10 *mariti oculorum* te -iori crede notitiae. VVLG. Sirach 22, 33 quis dabit . . . super labia mea signaculum -um (πανοῦργον)? AVG. serm. 46, 12, 27 nec timor noster -us est, nec amor. CORIPP. Ioh. 2, 354 p i e t a s animis illaesa manebit -a tuis (CARM. epigr. 592, 1 *al.*). EPICED. Drusi 240 pollice quae (*Parcae*) -o pensa severa trahunt. MART. 7, 28, 8 exige sed -a quos legis aure iocos. *de hominis membris sim., quibus ipse confidat*: *generatim*: HOR. ars 158 qui voces iam scit puer et pede -o signat humum. PROP. 1, 3, 8 Cynthia non -is nixa caput m a n i b u s (SEN. epist. 90, 9 serrā per designata currente -a manu trabem scindere. CLAVD. 8, 61. MANIL. 4, 248 materiamque manu -a duplicaris et arte. SEN. epist. 81, 2 nemo habet tam -am in beneficiis manum, ut non saepe fallatur. STAT. silv. 2, 6, 59). VAL. MAX. 1, 8 ext. 14 -a acie luminum. *cf.* MANIL. 5, 653 -a per extentos ponet v e s t i g i a funes (QVINT. inst. 1, 1, 27. HIER. epist. 10, 2 pedes imprimunt -a vestigia). *speciatim de manu sagittarii sim.*: OV. am. 3, 10, 26 figentem -a terga ferina manu *al.* (SEN. apocol. 9 -aque manu tendere nervum. Herc. f. 1128. benef. 2, 31, 3 teli iactus -ae manus peregit officium, si petita percussit *al.* LVCAN. 6, 190 *ibid.* lancea felix. MART. epigr. 13, 3 *al.* STAT. Theb. 4, 333 difficilesque manus et nullo in vulnere -ae. QVINT. inst. 9, 4, 8 an non . . . arcu derigentium tela quo -ior manus, hoc est habitus ipse formosior? *al.* APVL. met. 3, 6. *pertinet ad eius tela sim.*: *de telis ipsis*: CATVLL. 68, 113 -a Stymphalia monstra s a g i t t a perculit (HOR. carm. 1, 12, 23 metuende -a Phoebe sagitta. OV. met. 1, 519. SIL. 2, 112). VERG. Aen. 11, 769 hastam (OV. met. 12, 83 -a nullus fuit error in hasta). 12, 268 cornus (*i. hasta*) . . . auras -a secat. PROP. 1, 7, 15 te quoque si -o puer hic *Amor* concusserit arcu (OV. met. 12, 564 SEN. Phaedr. 278. *cf.* Herc. f. 118 ut -o exeant emissa nervo tela). OV. met. 8, 351 da mihi quod petitur -o contingere t e l o (SEN. Herc. O. 1655 -a praeda⟨e⟩ tela. *cf. p. 921, 5 sqq. al.*). OV. met. 12, 606 s p i c u l a (VAL. FL. 3, 134 STAT. Theb. 8, 536) OV. Pont. 4, 4, 31 colla boves . . . -ae praebere securi. SEN. Ag. 536 -um reducta Pallas excussit manu *f u l m e n* (dial. 3, 20, 8). LVCAN. 6, 214 Dictaea . . . a r u n d o . . . voto -ior omni in caput hostis . . . descendit (STAT. Theb. 8, 659 CLAVD. carm. min. 25, 144). CLAVD. 18, 47 mucrone. 23, 9 cuspide. *sim. de ictu sim.*: VERG. Aen. 12, 490 unum *hastile* -o contorquens dirigit i c t u (LIV. 37, 29, 5 longius [-iore B^{1}] -iore [*B Φ*, -ius *M*] et validiore ictu . . . eo telo usi sunt. 44, 35, 9 *ibid.* melius. NVX 73 CVRT. 7, 5, 41 *al.* TAC. hist. 2, 22 ingerunt . . . pila librato magis et -o ictu. GELL. 9, 1 *tit.* rectiores -ioresque ictus fieri, si *eqs.* AVSON. 72, 7 AMM. 20, 7, 2). OV. met. 1, 458 vulnera *v. p. 927, 52.* SEN. Herc. O. 1657 -am dare fugam sagittis. epist. 47, 6 -is ductibus circumferens eruditam manum. VAL. FL. 3, 239 -o tendens stridore . . . venit hasta. TAC. ann. 14, 37 hostis -o i a c t u tela exhauserat (PANEG. 7, 8). CLAVD. 1, 187 lassato -is (cunctis *F*, crebris *coni. Birt*) venatibus arcu *Dianae* *cf.* OV. met. 2, 67 ultima prona via est et eget moderamine -o. 8, 359 in iuvenes -o sic impete vulnificus sus fertur. *per enallagen de homine sagittario sim.*: PROP. 2, 34, 60 quem tetigit iactu -us ad ossa deus (*Amor*). SEN. Herc. O. 161 Parthus Cnosiacis -ior ictibus. Phaedr. 193. VAL. FL. 1, 191 non illo -ior alter . . . perfringere colla bipenni. 1, 366 -us iaculis et comminus ense. 1, 436 MART. 4, 55, 20 STAT. Theb. 8, 440. 9, 290 repetit pugnas gressuque manuque -ior. CLAVD. 11, 2. *adde*: STAT. Theb. 10, 862 plana velut terra -us vestigia figat *Capaneus*. *cf. l. 16 sq.*

2 *de aliis rebus*: **a** *generatim*: *de rebus incorporeis*: CIC. inv. 1, 5 hinc amicis quoque eorum -issimum et tutissimum p r a e s i d i u m comparatur (SEN. dial. 11, 17, 5 *al.*). Quinct. 29 auxilium. leg. agr. 2, 5 non laboranti -um s u b s i d i u m nobilitatis ostenditur (Att. 5, 18, 1 *al.*). Planc. 5 amicitiae . . . vinculum *v. p. 925, 58 sq.* CAES. civ. 1, 9, 6 haec quo facilius -isque condicionibus fiant et iure iurando sanciantur. VAL. MAX. 2, 5, 6 salubritatem suam industriae -issimo ac fidelissimo m u n i m e n t o tuebantur (PS. SEN. extr. voc. 199). 5, 3, 2 a tutela (SIL. 12, 63 IVV. 14, 113). MELA 2, 13 mansurae fidei p i g n u s -issimum (MART. 4, 75, 7). FRONTIN. aq. 2 fundamentum. FILASTR. 143, 1 firmamentum. *cf.* PANEG. 2, 9 quod omni consanguinitate -ius est, virtutibus fratres estis. *inde fere i. q. tutus*: CIC. nat. deor. 2, 131 *ab ventis Etesiis* etiam maritimi cursus celeres et -i deriguntur. Phil. 11, 4 patebat via et -a neque longa *in Syriam proficiscenti*. CAES. civ. 3, 110, 4 fugitivis omnibus nostris -us erat Alexandriae receptus, -aque vitae condicio, ut . . . militum essent in numero. VAL. MAX. 7, 3, 9 in Siciliam -issimum tunc proscriptorum perfugium. SEN. clem. 2, 5, 3 portumque adversus fortunam -issimum (SYMM. epist. 7, 49). nat. 6, 26, 4 insulas esse -iores soli urbesque eo tutiores, quo propius ad mare accesserint. PLIN. nat. 3, 101 velut -iore transitu sic uti⟨que⟩ longiore. 4, 16 ex quo *oppido* ad Cretam insulam -issimus cursus. PHYSIOGN. 116 si igitur -am medietatem respiciamus (*bis*). *huc fortasse pertinet*: APVL. met. 9, 1 *me* -o aliquo loco clausum ⟨iubet⟩ cohiberi. *de rebus corporeis*: *de sideribus sim.*: HOR. carm. 2, 16, 3 neque -a fulgent sidera nautis (*cf.* SCHOL. *ad l.*: nota aut certe fidelia . . . ut eis merito credatur. TIB. 1, 9, 10 ducunt instabiles sidera -a rates). OV. epist. 17, 155 est aliud l u m e n multo mihi -ius istis *astris* (SEN. dial. 7, 2, 2. *cf.* AETNA 161 falleris

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et nondum -o tibi lumine res est). GERM. 5 anni -issima signa (255 *al.*). 45 -ior est Cynosura tamen sulcantibus aequor (MANIL. 1,301 Poenis haec [*Cynosura*] -ior auctor. LVCAN. 3, 219 VAL. FL. 1, 18). VAL. FL 2, 57 -usque ad talia (*tempestates diiudicandas*) Titan (*i. sol*). 2, 66 -i memorat qui *sit* vultus Olympi (*i. caeli*). 5, 70 dat candida -am nox Helicen. *sed cf. p. 918, 46.* HYG. astr. 2, 2 p. 33 si *Vrsa minor* sit -ior quam maior. *alia*: LVCAN. 3, 557 at Romana ratis stabilem praebere carinam -ior. COLVM. arb. 6, 2 ita putato *vineam*, ut paucas et -as materias relinquas. 16, 4 *ibid.* robustissima. STAT. silv. 4, 9, 46 sed -a velut aequus in statera (*cf.* AVSON. 368, 33 morum ... libra).

b *speciatim de rebus ea effecturis quae creduntur, interdum fere i. q. rectus*: *attributive cum substantivis*: RHET. Her. 1, 2, 3 ars est praeceptio, qua dat -am viam rationemque dicendi. 1, 9, 16 ut plane -am viam et perspicuam rationem exordiorum haberemus (CIC. Verr. 1, 48 habeo autem -am viam atque rationem, qua ... possim. MANIL. 3, 45 -as dat in arte vias ad fata videnda. SEN. Oed. 682 *al.* PLIN. nat. 2, 244 SIL. 13, 164 QVINT. inst. 7 praef. 4 AVG. util. cred. 17, 35 p. 45, 25. *aliter v. p. 924, 70.* *cf.* HOR. sat. 2, 3, 49 *in silvis* palantes error -o de tramite pellit. OV. Pont. 1, 3, 20 -o limite. GERM. frg. 4, 162. VAL. FL. 8, 190 flumine -o). RHET. Her. 2, 9, 13 scriptum illud esse dilucide, breviter commode perfecte cum ratione -a (2, 25, 39. VITR. 7, 10, 1 quem admodum praeparentur -is rationibus aedificiorum ... temperaturae. LIV. 9, 24, 2. COLVM. 1, 1, 3 rei familiaris augendae *al.* *cf.* CIC. inv. 1, 77 artificium. STAT. Theb. 12, 36 nec -a facultas noscere). CIC. Tusc. 4, 60 haec est -a et propria sanatio (*cf.* CELS. 1 praef. p. 8, 23 remedium [PELAGON. 109 -issimum et salutare. 150 *al.*]. PLIN. nat. 27, 143 -iores medicinas. 28, 56 contra lippitudines -a experimenta sunt. PELAGON. 137 -issima medela [189. 411 *al.*]. 201 res. 242 -issima est cura [260 *al.*]. 415 -issimum est [*gr.* χρῶ ὡς δοκίμῳ]. CHIRON 569 medicamenta). HOR. epist. 1, 1, 36 sunt -a piacula, quae te ... poterunt recreare (*cf.* OV. fast. 3, 333 -a piamina). VAL. MAX. 7, 4 ext. 2 excusatio (DRAC. laud. dei 2, 276). QVINT. inst. 10, 2, 13 quorum (*verborum*) -issima sit regula in consuetudine (TERT. adv. Marc. 1, 22 p. 318, 22 regulae -ae ad examinandam dei bonitatem). 11, 1, 71 -issimum praeceptorum genus. AVG. civ. 2, 7 p. 60 quid in ipsis ratiocinandi regulis -a conexione traheretur. *praedicative*: *cum substantivis*: OV. am. 1, 8, 55 -ior e multis nec iam invidiosa rapinast. SEN. dial. 1, 2, 11 fuisse parum -um et efficax volnus. COLVM. 4, 29, 13 haec enim tutior et -ior est insitio. QVINT. inst. 11, 3, 92 est autem gestus ille ... et principiis utilis ... et in narrando -us. FRONTIN. aq. 26 utendum est substantia quinariae, qui modulus et -issimus et maxime receptus est. PS. APVL. herm. p. 277 -os eos ad cludendum modos. p. 281 reliquas *coniugationes* -as esse (*opp.* non valent). *cum pronom. sim.*: CIC. Mil. 60 quid hac quaestione -ius? COLVM. 12, 44, 7 nihil est tamen -ius, quam vasa fictilia facere, quae *eqs.* 12, 47, 2 *ibid.* melius. PLIN. nat. 6, 100 Patalen favonio ... peti -issimum videbatur. 7, 190 *ibid.* facilius. PAVL. dig. 23, 2, 14, 3 in re dubia -ius et modestius est, huiusmodi nuptiis abstinere. PANEG. 6, 1 quid rebus humanis contingere potuit -ius ad salutem? *cf. p. 923, 62.*

B ***latiore sensu***, *i. q. sine dubio* ***duraturus*** *vel* ***eventurus***: GLOSS. II 256, 50 βέβαιος -us ratus firmus stabilis (IV 318, 1). IV 33, 51 firma vel placida.

1 *generatim*: *de pactis, pace, amicitia sim.*: CIC. Verr. 2, 141 tutores ..., quod actum erat cum Habonio, putant id esse -issimum. epist. 6, 12, 1 omnia promissa confirmata -a et rata sunt. Planc. 5 neque est ullum amicitiae -ius vinculum, quam (VAL. MAX. 4, 7 pr. *ibid.* exploratius). Phil. 8, 5 quae pax potest esse -ior? (LIV. 30, 30, 19 *opp.* sperata victoria. 39, 54, 7 se -am etsi non speciosam pacem quam incerta belli praeoptantes. SEN. Thy. 972 solidamque pacis alliget -ae fidem *dies festus. aliter v. p. 917, 62 sqq.*). VERG. Aen. 1, 62 foedere -o (HOR. carm. 3, 24, 23 dos est ... -o foedere castitas. PROP. 3, 20, 21 MANIL. 2, 478 PERS. 5, 45. COD. Iust. 5, 70, 7, 3ª utramque aciem auctorum -o foedere compescentes sancimus). SEN. contr. 2, 1, 32 -am futuram adoptionem. VELL. 2, 38, 2 Sardinia ... -um recepit imperii iugum. 2, 108, 2 neque fortuitum neque mobilem ... occupavit principatum, sed -um imperium ... complexus (CLAVD. 16, 18). SEN. epist. 9, 6 amicitiae veteris et -ae. 105, 4 reconciliatio. *de statu rerum incorporearum, potissimum naturalium*: CIC. ad Q. fr. 2, 2, 4 bona et -a tempestate (*cf.* OV. ars 2, 318 aëre. PANEG. 2, 3 ubi sit -a serenitas, ubi dubia tempestas). BELL. Afr. 2, 5 vento -o celerique navigio vectus (PLIN. nat. 18, 352 *opp.* inconstantes. *cf.* OV. epist. 20, 41 Boreas. trist. 3, 12, 42 -o ... Noto. LVCAN. 5, 414 *flatus* incumbere -os ... vetat inconstantia veris). HOR. sat. 2, 3, 270 haec (*bellum, pax amoris*) siquis tempestatis prope ritu mobilia ... laboret reddere -a sibi. VITR. 1, 2, 7 pinacothecis et quibus -is luminibus opus est partibus *domus* a septentrione *lumina capiuntur*, quod ea caeli regio ... est -a immutabilis die perpetuo. 8, 1, 2 venae. *ibid.* -iores et stabiliores sunt copiae aquae. SEN. nat. 7, 22, 1 fieri non potest, ut ignis -us in corpore vago sedeat. epist. 87, 4 ista ... nondum habere -am sedem et immobilem. Phaedr. 520 -ior somnus premit secura duro membra versantem toro (LVCAN. 4, 395 -os non rumpunt classica somnos). PETRON. 114 nec -os (-us *coni.* *Jungermann*) fluctus ventus impulerat. VLP. dig. 43, 13, 1, 8 semper -ior est naturalis cursus fluminum aestate [potius] quam hieme. HYG. astr. 4, 8 p. 106, 8 non possunt corpora stellis *vagis* figurata (*i. signa*) incolumia aut -a permanere. CHAR. gramm. I 132, 26 (*e Romano*) quaedam voces rationem declinationis -am tenere non potuerunt. PASS. Petr. 14 de primo vestro errore ad -issimam fidei stationem redistis. *cf.* GERM. frg. 4, 56 nec crede sereno, nubila nec diuturna puta ... hoc ⟨nil⟩ in limite (*coni. Breysig,* litore *cod.*) -um. TAC. hist. 4, 81 statos aestivis flatibus dies et -a maris opperiebatur. AVG. mus. 6, 14, 48 *in deo* -um est et incommutabile omne, quod amamus. *de rebus corporeis*: LVCR. 1, 675 -issima corpora quaedam sunt, quae conservant naturam semper eandem. PLIN. nat. 36, 169 nec -ior fluviatilis *lapis* semper veluti madens (*ibid.* infidelis, *opp.* fortis). FRONTIN. aq. 34 omnia autem, quae mensura continentur, -a et immobilia congruere sibi debent. AVIEN. ora 89 *columnae Heraclis* duro perstrepunt septentrione, sed loco -ae tenent. CLAVD. rapt. Pros. 3, 13 -o mansurum Protea vultu. *cf.* PHYSIOGN. 54 nec ipsarum cervicum in his status -us est (*opp.* contremiscere pervidebis). *per imaginem*: SEN. benef. 7, 19, 5 nunquam ⟨in⟩ tantum virtus extinguitur, ut non -iores animo notas imprimat, quam ut illas eradat ulla mutatio.

2 *speciatim*: *pertinet ad possessionem*: **a** *praesentem duraturam*: CIC. Lael. 55 amicitiarum sua cuique permanet stabilis et -a possessio (VELL. 2, 89, 4 SEN. benef. 6, 3, 3. *ibid.* inexpugnabilem *al.* SENT. Delph. et Antic. [Corp. III 567] 13 -a possessio et sine lite continget. PAVL. dig. 8, 1, 14 pr. *syn.* continuam). QVINT. inst. 12, 10, 36 proprietas penes illos est -ior. *de opibus, pecunia sim.*: PLAVT. Poen. 1164 restitue -as mi ex incertis nunc opes. LVCIL. 738 -a sunt sine detrimento, quae inter sese commodent *homines*. RHET. Her. 4, 44, 57 re enim vilissima -am (*om. M*) et parva maximam redemit (CIC. S. Rosc. 110 pro re -a spem falsam domum rettulerunt. Att. 12, 40, 4 Faberiana ... res *al.* CAES. Gall. 5, 29, 5 AVSON. 170, 3). CIC. Verr. 6, 118 merces. Q. Rosc. 33 fortunae. Manil. 6 aguntur -issima populi Romani vectigalia et maxima *al.* parad. 51 contentum vero suis rebus esse maximae sunt -issimaeque divitiae (SEN. benef. 6, 3, 1). Att. 15, 21, 1 et quidem CCCC -a, reliqua in spe. CAEL. Cic. epist. 8, 11, 4 minus -a fide eos [t]ibi usos (visos *codd.*). VERG. Aen. 5, 349 vestra ... munera vobis -a manent. ELEG. in Maecen. 1, 34 iugera. COLVM. 4, 3, 3 alii sumptum annuum refugientes et hunc primum reditum -issimum existimantes. MART. 5, 8, 2 subsellia -iora fiunt et puros eques ordines recepit. EDICT. imp. Nervae Plin. epist. 10, 58, 9 *quae* alio principe ... *quis* consecutus ⟨sit⟩ ... sint rata et -a. PLIN. epist. 4, 6, 3 si -a et fructuosa praedia concupiscis. PANEG. 8, 11 quasi ter tantum tibi firmum -umque redditum est. *de aliis rebus bonis*: CIC. Manil. 59 quo minus -a est hominum ac minus diuturna vita, hoc magis *eqs.* SEN. contr. 2, 1, 9 nulla -a felicitas; paulo ante ego divitis filiis invidebam, modo illi mihi. VAL. MAX. 4, 4 pr. *cum pauperi* horridior aspectus solidis et -is bonis abundet (SEN. dial. 1, 6, 5 *syn.* mansura. epist. 98, 9 verum bonum non moritur, -um est sempiternumque. AVG. epist. 15, 2 *syn.* stabilia, *opp.* mutabilium rerum). VAL. MAX. 9, 6 pr. fructus (*cf.* TAC. dial. 9 laus *recitationis* ... ad nullam -am et solidam pervenit frugem). CELS. 2, 1 p. 28, 16 valetudo. SEN. benef. 3, 4, 1 cum -ior nulla sit voluptas, quam quae iam eripi non potest (epist. 18, 10 *syn.* stabilis, *opp.* levis et fugax et subinde reficienda *al.*). 6, 2, 2 pars autem beneficii et quidem -issima est, quae fuit. clem. 1, 8, 6 regibus -ior est ex mansuetudine securitas (PANEG. 4, 3 cuius licet esset omni hoste perdomito -a securitas. *aliter v. p. 921, 51*). MART. 4, 45, 6 gaudeat et -a virginitate soror. VVLG. II Petr. 1, 10 *ut* -am (βεβαίαν) vestram vocationem faciatis. AVG. civ. 12, 20 p. 543 beatitudine ... -issima permanente. 13, 22 p. 587 -o et omni modo inviolabili munere immortalitatis induentur. 14, 9 p. 25 gaudium. CLAVD. 15, 56 stabat -a salus. 17, 262. *adde*: MART. 7, 8, 3 -a facis (*i. exples*) populi tu primus vota December. *neutrum cum pronominibus vel substantivi vice*: CIC. Caecin. 73 nihil est quod quisquam sese habere -um ... arbitretur. Tusc. 1, 86 quasi ... -i quicquam sit in rebus humanis. parad. 1, 17 (*ibid.* permansurum). OV. trist. 5, 5, 27. SEN. Thy. 240 -i nihil nisi frater hostis. dial. 6, 22, 1 in tanta inconstantia ... rerum nihil nisi quod praeteriit -um est. 10, 8, 3 (*opp.* quod nescias quando deficiat). 12, 9, 8 nihil ne in totum quidem diem -i est. epist. 99, 5 quis ergo furor est -issimo excidere? *al.* COLVM. 1, 3, 5 de vicino commodo non est quidem -um, quem nonnumquam mors aliaeque ... causae mutant. PRISCILL. tract. 10, 126 *opp.* caduca.

b *pertinet ad rem re vera extantem*: *cum substantivis* (*saepe additur notio contraria*): TER. Hec. 17 spe incerta -um mihi laborem sustuli (CIC. Verr. 4, 227 ad incertum casum et eventum -us quotannis labor et -us sumptus impenditur). CIC. inv. 2, 27 dubia spe impulsum -um in periculum se committere (LIV. 4, 22, 6 *opp.* vanas minas. SEN. benef. 6, 28, 1 certum mihi optas periculum sub incerto auxilio *al.* PS. CATO dist. 1, 33 cum dubia in -is versetur vita periclis. HIL. in Matth. 14, 8). CIC. inv. 2, 113 spem incertam -o venditet pretio. Catil. 3, 2 salutis -a laetitia est, nascendi incerta condicio. LIV. 1, 23, 9 non contenti libertate -a in dubiam imperii servitiique aleam imus. SEN. epist. 99, 12 nihil ille perdidit nisi aleam in damnum -iorem. FRONTO p. 102, 22 N. potior est -us praesens fructus quam futuri

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

spes -a. TERT. resurr. 21 p. 54, 11 opus. HIER. epist. 54, 15 rem incertam -o praefers pudori? *neutrum subst. vice*: PLAVT. Pseud. 685 -a mittimus dum incerta petimus. SALL. Catil. 17, 6 quibus in otio vel magnifice vel molliter vivere copia erat, incerta pro -is ... malebant *al.* LAVD. [Turiae] (Corp. VI 1527) 2, 45 mutare⟨m c⟩erta dubiis? SEN. suas. 1, 10. TAC. Germ. 30 fortunam inter dubia, virtutem inter -a numerare. hist. 2, 86 pro -is et olim partis nova ambigua ancipitia malebant. PRISCILL. tract. 10, 126 HIER. c. Vigil. 16 p. 400. **c** *de rebus futuris*: *de pecunia, opibus sim.*: RHET. Her. 2, 19, 29 maleficia aliquo -o emolumento inducti suscipere conantur. CIC. Verr. 2, 131 pupillos ...-issimam praedam esse praetoribus. VARRO rust. 1, 4, 3 utilissimus autem *ager salubrior* ... quod ibi fructus -us. SALL. Catil. 41, 2 pro incerta spe -a praemia (LIV. 29, 24, 11 ut non ad bellum duci viderentur, sed ad -a victoriae praemia. STAT. Theb. 6, 518 *al.*). HOR. carm. 2, 18, 29 nulla -ior ... Orci fine ... aula divitem manet erum. TIB. 2, 3, 62 at tibi dura seges ... persolvat nulla semina -a (ς, terra *codd.*) fide. PHAEDR. 2, 5, 22 donationis alacer -ae gaudio. SVET. Claud. 18 -a lucra proposuit (APVL. met. 11, 20). PRVD. psych. 302 servatur ...-a mihi domus omnipotentis sub pedibus domini. *de aliis bonis*: CIC. Verr. 2, 28 ut causam -issimam obtineret. fin. 1, 60 *futura bona* -a esse non possunt. off. 2, 56 mihi autem ille fructus liberalitatis multo et maior videtur et -ior (VAL. MAX. 6, 9, 5 ext.). epist. 1, 7, 5 ad -am laudem adhortor (*ibid.* illud tibi affirmo ... fore, ut ... laudere. SEN. clem. 1, 7, 3). 3, 10, 1 -issimum et iustissimum triumphum ... esse tibi ereptum videbam. SALL. or. Lep. 6 quīs (*post futuris*) prius iniuria quam vita -a esset. LIV. 6, 41, 2 -os sibi uni honores inter dimicantes competitores ... censeat esse. 40, 46, 14 se -o consulatu deiectum. OV. am. 1, 9, 29 Mars dubius nec -a Venus. FILASTR. 132, 2 -amque *ut* ab eo cuncti cognoscerent amplectendam ⟨indulgentiam⟩. AVIEN. Arat. 1388 utilitas te -a manet. *neutrum c. pronom. vel substantive*: SEN. Oed. 699 dubia pro -is solent timere reges. dial. 6, 17, 7 dei tibi nihil -i spoponderunt. epist. 13, 12 *bis.* 30, 10 -a exspectantur, dubia metuuntur. 99, 9 nihil cuiquam nisi mors -um est *al.* (AVG. in psalm. 38, 19 *cf. l. 40 sqq.*). TAC. hist. 3, 52 -iora ex Muciano sperabantur. PANEG. 12, 18 tam sunt -a quae spondes, ut tum videantur accepta, cum spondes. **d** *inde de aliis rebus sine dubio eventuris*: *de morte, salute sim.*: CIC. Mil. 60 Clodius insidias fecit Miloni? :: fecit. :: -a crux. :: nullas fecit. :: sperata libertas. Sest. 45 iecissem ipse me potius in profundum ... quam illos ... ad -am mortem ... adducerem (VERG. Aen. 2, 62. OV. met. 5, 29 *al.* VELL. 2, 5, 3 SEN. epist. 70, 8 etiamsi -a mors instabit et destinatum sibi supplicium sciet. COLVM. 1, 3, 2 mortem quaestu -iorem. LVCAN. 9, 582 PETRON. 114 VVLG. Esth. 13, 18. CASSIOD. in psalm. 47, 3 sagitta enim plerumque incassum mittitur, ensis vero -issimae mortis operatur effectum. *cf.* PANEG. 12, 41 non timentur extrema [*i. mors*], cum -a sint; *adde l. 40*). HIRT. Gall. 8, 32, 1 sine -a pernicie (LIV. 9, 4, 8 *al.* TAC. ann. 12, 65). SALL. Iug 106, 3 si -a pestis adesset. PROP. 3, 16, 21 si -a meos sequerentur funera casus (TAC. hist. 2, 45 *opp.* spes et praemia in ambiguo). LIV. 7, 10, 2 si -am victoriam videam (9, 12, 4 SEN. suas. 2, 3 ad -am victoriam omnes remansissent; ad -am mortem tantum Lacones. STAT. Theb. 4, 641). OV. met. 1, 458 dare -a ferae, dare vulnera possumus hosti (SEN. Oed. 136). MART. 12, 90, 5 coeperunt -am medici spondere salutem (TERT. scorp. 6 p. 158, 21 adv. Val. 29 p. 205, 19 HIPPOCR. progn. 12 [ἀσφάλειαν]). STAT. Theb. 2, 448 quis -a est ... poena (PS. RVFIN. in psalm. 1, 5). TAC. hist. 1, 2 ob virtutes -issimum exitium *al.* (APVL. met. 6, 5). SVET. Cal. 57 -issimam necem appropinquare. CARM. de Sod. 68 huc illuc -am differt *arbor* incerta ruinam. *alia*: CIC. rep. 1, 65 regiae *rei publicae* prima et -issima est illa mutatio. GERM. frg. 4, 123 -us ⟨at⟩ ardor erit, ... cum *sol* ... radiabit sede Leonis. PLIN. nat. 18, 168 si *Nilus* XII cubita non excessit, fames -a erit. 18, 353. EVSTATH. Bas. hex. 6, 4 p. 925^{A}.

synon. et iuxta posita: *ad A 1 a*: fidelis, fidus, constans, tenax, amicus, studiosus et bene amans (CARM. epigr. 500, 2); diligens, honestus, abstinens, gravis, rectus, asper (MART. 5, 61, 8), antiquus (CIC. Verr. 5, 90), acer (CIC. Phil. 10, 16); fortis magnus (DARES 13). *ad A 1 b*: immotus, aeternus; confirmatus (CIC. Quinct. 77). *ad A 1 c*: validus, rectus, libratus (TAC. hist. 2, 22). *ad A 2 a*: tutus, celer; robustus. *ad A 2 b*: perspicuus, efficax, maxime receptus, bonus, facilis.
ad B: stabilis ratus. *ad B 1*: confirmatus et ratus, exploratus, bonus, incolumis, incommutabilis, immobilis. *ad B 2 a*: inexpugnabilis, continuus, solidus, firmus, mansurus, permansurus *et* sempiternus, inviolabilis; magnus, fructuosus. *ad B 2 b*: olim partus. *ad B 2 c*: iustus. *ad B 2 d*: primus.

oppos.: *ad A 1 a*: levis. *ad A 1 b*: commutabilis. *ad A 1 c β*: difficilis *ad A 2*: longus. *ad B*: dubius, incertus. *ad B 1*: speratus; fortuitus, mobilis, inconstans *et* vagus; infidelis. *ad B 2 a*: vilis, mutabilis; levis et fugax et subinde reficiendus (SEN. epist. 10, 8); caducus. *ad B 2 b*: vanus; novus ambiguus anceps (TAC. hist. 2, 86).

deriv.: certare, certiorare, certissere. certitas, certitudo (certina). *compos.*: certificare. incertus (*cf.* DIFF. gramm. VII 530, 3 -um recipit praepositionem et fit incertum. DIFF. ed. Beck p. 45, 19).

adv. ✠**certē**. *de forma cf.* DOSITH. gramm. VII 411, 24 solent aliqui quaerere '-e' an '-o', quod nihil referre existimo. etenim ratio exigit '-e', vocalitas vero '-o'; *sed revera -e paucis exceptis locis (cf. p. 932, 57—75) ad totam spectat sententiam, ita ut plus minus particulae habeat vim*; -o *autem quamquam etiam pro particula usurpatum est, potissimum inde a* CIC. *adverbii nactum est vim. artioribus legibus usum astringere conatur Langen, Beitr. z. Krit. u. Erkl. d. Plaut. p. 22 sqq.* *comparat. et superl. exempla vide sub* certo. *corrupta*: LVCIL. 731 COM. pall. inc. 58 CIC. Mur. 49 Att. 13, 21, 1 PETRON. 111 PLIN. nat. 7, 144 QVINT. inst. 8, 5, 31 ITALA Iob 19, 24 (Hier. c. Ioh. 30 Greg. M. moral. 14, 62) COMM. apol. 431 PAPYR. Berol. 611 I 2 CORP. IV 1921. *inter* certe *et* certo *variant codd.* (*coniecturas non affero*): PLAVT. Merc. 444 Mil. 379 VAL. MAX. 4, 8, 5; *de* PLAVT. Cist. 606 *et* Trin. 157 *v. p. 942, 8. 25. adde p. 942, 56 sqq.* *nota*: SORT. Sangall. 38, 10 si cucurreris in -e capieris, *cf. p. 929, 52 sqq.* *legitur inde ab* ENNIO *et* PLAVTO. *frequentant e scriptoribus*: CIC. (*plus 700*^{ies}), LIV. (*90*^{ies}), CELS. (*35*^{ies}), SEN. rhet. (*50*^{ies}), SEN. philos. (*110*^{ies}), COLVM. (*37*^{ies}), PLIN. nat. (*110*^{ies}), QVINT. (*170*^{ies}), PLIN. epist. (*40*^{ies}), DIG. (*156*^{ies}), APVL. (*50*^{ies}), TERT. VVLG. (*39*^{ies}), SERV. AVG. *al.* *raro apud poetas praeter*: PLAVT. (*43*^{ies}), TER. (*29*^{ies}), CATVLL. (*10*^{ies}), PROP. (*12*^{ies}; *10*^{ies} *in l. II*), OV. (*100*^{ies}), CALP. ecl. (*9*^{ies}), STAT. (*30*^{ies}). *deest*: RHET. Her. NEP. MANIL. *al.*

I *vi affirmativa*. GLOSS. μέντοι, ἀσφαλῶς, δηλαδή, profecto. II 224, 63 ἀληθῶς vero -e. *nota*: SCHOL. Ter. p. 81, 18 adeo: -e. p. 87, 5 *saepe.* **A** *pertinet ad* ***totum enuntiatum*:** **1** *generatim*: **a** *in medio enuntiato*: PLAVT. Amph. frg. 8, 2 tu -e aut laruatus aut cerritus es (CIC. fin. 2, 58 quoniam idem tu -e fecisses. OV. am. 2, 10, 1 tu mihi, tu -e, memini, ... negabas). Most. 571 hic homo est -e hariolus. TER. Andr. 641 molestus -e ei fuero. Eun. 358 homo quatietur -e ... foras. CIC. Verr. 4, 104 cum se -e decessurum videret (Sest. 41 ut ille, cum a me -e nihil timeret, ab illis ... sibi cavendum putaret). 5, 37 Caecin. 80 Cluent. 178. Catil. 4, 7 vincula vero, et ea sempiterna -e ad singularem poenam ... inventa sunt (*cf.* PLIN. nat. 17, 37 reddatur ... sententia et aliqua in propositum -e). Tull. 48. p. red. in sen. 35 qui si mihi quaestor fuisset, in filii loco fuisset; nunc -e erit in parentis. Lig. 30 causas ... egi multas ..., -e nunquam hoc modo *eqs.* Phil. 5, 33 quod concupiveris -e habebis. 6, 16 istam -e vocem ... extorquebit istis (Brut. 258 sed hanc -e deteriorem vetustas fecit. fin. 2, 18. Att. 15, 9, 1 hoc -e melius quam *eqs.* PROP. 1, 18, 1 haec -e deserta loca ... Zephyri possidet aura. OV. am. 3, 9, 43 fast. 2, 374. QVINT. decl. 259 p. 58, 8 hinc enim -e crimini ignoscitis. TERT. nat. 2, 7 p. 106, 10 adv. Prax. 7 p. 237, 8. AVR. VICT. Caes. 5, 1 nam id -e nomen Neroni ... erat. AVG. civ. 12, 24 p. 550 potest *deus* ... ipsa -e facere semina. 17, 20 p. 249. COD. Iust. 4, 32, 28 pr. hoc -e erat non rebus, sed verbis ... leges ponere). CIC. Phil. 11, 11 qui se verbo praetorem esse ... cupere dicebat, re -e noluit. de orat. 1, 28. Brut. 63 est enim Atticus, quoniam -e Athenis est ... natus. 297 fin. 3, 29. 5, 35 (*cf.* AVG. civ. 20, 13 p. 437). Tusc. 4, 58 est enim quaedam medicina -e. 4, 78 nat. deor. 2, 32. fat. 32 si omne futurum ex aeternitate verum est, ut ita -e eveniat quemadmodum sit futurum. Cato 74 moriendum enim -e est, et incertum, an hoc ipso die. Lael. 10 off. 1, 5 Att. 5, 11, 3. 8, 15, 3. 15, 22 non quo iam adesset, sed quia -e id ageret *al.* PLANC. Cic. epist. 10, 9, 1. CATVLL. 62, 8 sic -est (-e si *codd.*). 80, 7. 80, 5 nescio quid -e est (VERG. ecl. 8, 107 OV. epist. 12, 112 Pont. 3, 5, 42 *cf.* PERS. 5, 51 nescio quod -e est). CAES. civ. 1, 71, 4. 3, 25, 1. VERG. Aen. 1, 328 o dea -e; an Phoebi soror? PROP. 2, 7, 1. 2, 16, 35 at pudeat, -e pudeat (CALP. ecl. 4, 100 deus hinc, -e deus expulit). OV. am. 3, 7, 47 optabam -e recipi: sum nempe receptus *cf p. 930, 58.* epist. 18, 47 iam -e navigat (LVCAN. 5, 357). 19, 178 et tu⟨nc⟩ continuo -e ego salvus ero. met. 8, 58 iusta gerit -e ... bella ... et puto vincemur, *cf. p. 935, 43 sqq.* trist. 3, 12, 40 ELEG. in Maecen. 1, 66. LIV. 28, 28, 9 vos, ... minores -e omnes preti quam ..., erepturi eratis? 30, 26, 8 SEN. contr. 7, 4, 2. SEN. epist. 24, 16 scio -e te fecisse. LVCAN. 7, 201 STAT. Theb. 7, 776 QVINT. inst. 1 praef. 20. 5, 11, 33. 7, 3, 16 ducta servitus est -e servitus. 8, 5, 28 ut affert lumen clavus ... ita -e neminem deceat intertexta pluribus notis vestis. *aliter v. p. 939, 83 sqq.* decl. 348 p. 371, 4 in aciem ductis militibus -e innocentibus. APVL. met. 6, 14 extremum petit cumulum -e vel illic inventura vitae ... finem. TERT. adv. Hermog. 12 p. 139, 23 'benedixit ea deus' utique qua optima, non -e qua mala. 36 p. 166, 4 PAVL. dig. 35, 2, 63 pr. TRACT. c. Arrian. p. 13, 17 videtur unum esse -e quod unum est. AVSON. 163, 11. HIER. epist. 45, 2 paene -e triennium cum eis vixi. VVLG. Bar. 6, 9 CLAVD. 24, 30. AVG. civ. 19, 17 p. 386 non erit vita mortalis, sed plane -eque vitalis. 19, 21 p. 390. COMM. instr. 1, 27, 15 rector eras carnis, non te -e caro regebat. apol. 69 NICET. spir. 5. *adde p. 929, 39 sq.* *in eadem sententia legitur* quidem: PLAVT. Amph. 417 hic quidem -e ... memorat. Truc. 963 meum quidem te tectum -e occupare non sinam. CIC. Brut. 13 volui id quidem efficere -e. QVINT. inst. 12, 2, 15. *in sententiis relativis, potissimum intercalatis*: CIC. leg. agr. 2, 40 quid? ... regnum Bithyniae? quod -e publicum est populi Romani factum ... quid Mytilenae? quae -e *eqs.* Flacc. 59 si licuit, sicuti -e licuit (Brut. 76 sit Ennius sane, ut est -e, perfectior. Tusc. 4, 72 PLIN. epist. 7, 17, 1). Flacc. 84 omnibus ergo auctoribus; in quibus -e *eqs.* har. resp. 14. Vatin. 33 quaero etiam illud ... in quo -e iam ... non licebit *eqs.* Cael. 3 quaecumque ... dignitas esse possit, quae -e potest esse maxima.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Balb. 38. Marcell. 7 totum hoc, quantumcunque est, quod -e maximum est. Phil. 5, 39. 6, 16 cum ... renuntiarint, quod -e renuntiabunt. 13, 30 de orat. 1, 114 Brut. 53. fin. 5, 44 summum bonum; quod -e ... necesse est, quoniam. 5, 92 nat. deor. 3, 61 Cato 66 rep. 6, 20 leg. 1, 45. Att. 9, 19, 2 quae -e futura sunt (AFRIC. dig. 14, 1, 7 pr.). 12, 37, 2 si me tanti facis, quanti -e facis (epist. 9, 13, 4. 11, 16, 3). 15, 13, 3 ad Q. fr. 1, 4, 4. 3, 3, 4 ad Brut. 1, 12, 2 epist. 3, 8, 4 *al.* CAEL. Cic. epist. 8, 1, 3 quod, opinor, -e factum est. 8, 7, 2. SALL. Iug. 85, 25 nobilitas, quam -e perisse melius est, quam ... corrupisse. LIV. 5, 11, 13. OV. trist. 1, 2, 69 *di* quos -e nullo, puto, crimine laesi. COLVM. 3, 10, 19. PLIN. nat. 22, 15 *al.* QVINT. inst. 1, 2, 13 quibus *declamationibus* -e, quantuscunque adhibeatur numerus *auditorum*, tamen unusquisque totum feret. 1, 10, 10. 5, 10, 85. 12, 7, 5 quoniam tamen omnes ..., quorum -e bona pars est, sustinere non potest unus. 12, 10, 64 decl. 257 p. 50, 19. 280 p. 152, 27 (*bis*) *al.* PLIN. epist. 1, 20, 21 *al.* AFRIC. dig. 15, 1, 38, 2 *al.* PAPIN. dig. 31, 69, 2 PANEG. 7, 22. VVLG. exod. 23, 33 quod tibi -e erit in scandalum. AVG. civ. 5, 6 p. 198. 9, 8 p. 378. 10, 12 p. 422 *bis.* 21, 7 p. 501 *saepe.* *acced.* quidem: CIC. Att. 16, 6, 2 redeam, quod quidem -e enitar. *in sententiis condicionalibus*: QVINT. decl. 286 p. 151, 20 quod si -e non sufficeret ad abdicationem, multum proficeret ista defensio. FRONTO p. 36, 18 N. dies festus erit, si -e tu venis. HIER. epist. 54, 13 si ... fama mentita est, aut si -e verum dixit. 54, 15. MART. CAP. 9, 888 DRAC. Romul. 2, 59. *aliter v. p. 941, 27 sqq.* **b** *primo loco sententiae*: ENN. frg. inc. 319 -e Eurypylus hic quidem est (PLAVT. Persa 209 -e equidem puerum peiorem quam te novi neminem). TER. Andr. 82. CIC. Verr. 3, 152 utar eo quod datur: -e hoc vobis ita iudicandum est *eqs.* CAEL. Cic. epist. 8, 2, 1 -e, inquam, absolutus est. PROP. 2, 8, 7 omnia vertuntur. -e vertuntur amores. 2, 26, 43. OV. Pont. 1, 1, 7 PETRON. 122 v. 175 VAL. FL. 4, 588. SIL. 1, 384 fallax Poene iaces. -e Capitolia primus scandebas victor (*ironice*). TAC. ann. 14, 52, 13 APVL. met. 6, 26 TERT. idol. 24. anim. 53 p. 386, 23 *syn.* procul dubio. adv. Marc. 4, 6 p. 432, 19 PRISCILL. tract. 3, 61. 62 -e non modica ... magnitudo est ... credere ...; -e damnari liber non potest. VVLG. I reg. 10, 24 -e videtis quem elegit dominus. Ezech. 8, 12 *al.* CLAVD. 20, 2. *acced.* edepol: PLAVT. Amph. 271 -e edepol, si quicquamst aliud quod credam ..., credo ego *eqs.* 399. 441. Pseud. 511 -e edepol scio. Aul. 215 TER. Phorm. 735. hercle: PLAVT. Asin. 263 -e hercle ego quantum ... intellego ... sunt virgae. Truc. 173 TER. Andr. 495 Phorm. 523. PLAVT. Merc. 186 tam hercle -e *vidit* quam. TER. Andr. 347 mea quidem hercle -e in dubio vita est. enim (*vi affirmat.*): PLAVT. Amph. 331 -e enim hic nescio quis loquitur. 658 edepol me uxori exoptatum credo adventurum ... -e enim med illi expectatum optato venturum scio. Asin. 614 TER. Andr. 503. enim (*vi causali*), nam: CIC. BRVT. 123 intellego ... quem dicat; -e enim *eqs.* Att. 8, 12, 2. 10, 11, 1 nam -e. 16, 3, 1. LVCR. 1, 1021 sive adeo potius nunquam concreta creasset ullam rem ...; nam -e neque consilio primordia rerum ... *se* locarunt. 2, 67. 1128. 4, 72. 270. 4, 739. 1075. 5, 419. QVINT. inst. 9, 2, 32 nam -e *eqs.* 10, 1, 3. 11, 3, 12. 12, 3, 5 *al.* GAIVS dig. 39, 6, 31 pr. IVLIAN. dig. 35, 2, 87, 1 MARCELL. dig. 16, 3, 22 TERT. anim. 38 p. 366, 3. adv. Hermog. 28 p. 156, 12 *al.* *cf.* NICET. psalm. 2. **c** *acced. sent. condicionalis, causalis sim.* (*aliter v. p. 932, 13 sqq.*): TER. Andr. 494 saltem accurate ut metui videar -e, si resciverim. CIC. Verr. 2, 26 si bis est dicere commodum, -e commune utriusque est. 2, 145 quod si tanta pecunia columnas dealbari putassem, -e nunquam aedilitatem petivissem. 3, 130 hoc si Romae fieri posset, -e ... expugnasset iste, ut. 5, 127. 5, 133 quod -e non fecisset, si. *cf. p. 928, 77 sqq.* Manil. 2 Cluent. 109. 189. Mur. 5 quod legem de ambitu tuli, -e ita tuli. dom. 11 qui *concursus* si verus fuit ... -e consules causam suscipere, -e senatum aliquid consilii capere oportuit. 27. Sest. 131 Planc. 91. Mil. 64 *illa* -e vera extitissent, si. Lig. 19 *v. p. 940, 42.* Phil. 3, 12. 13, 29 si Appium Claudium ..., si P. Scipionem ... res publica tenere potuisset, -e eis consularibus non esset despiciendus ... senatus. part. 117 rem totam nisi probassent, -e repudiassent. Tusc. 1, 84 forensibus solaciis ... privati -e, si ante occidissemus, mors nos a malis abstraxisset. 5, 42 atque haec -e non ita se haberent, nisi. div. 2, 29. Att. 1, 11, 1 id quod, si me audies ..., -e putabis. 3, 15, 4. 5, 21, 13. 14, 5, 2. 14, 22, 2 si Pompeius ... veniat, ..., -e fore bellum. epist. 9, 11, 1 PLANC. Cic. epist. 10, 4, 4 SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 5, 6 si qui etiam inferis sensus est, qui illius in te amor fuit ..., hoc -e illa (*Tullia*) te facere non vult. Q. CIC. pet. 48 id si promittes et incertum est et ...; sin autem neges, et -e abalienes et statim. LIV. 5, 4, 2 si mihi ipsi nihil ... in mentem venire posset, adversariorum -e orationibus contentus essem. OV. fast. 2, 401 siquis vestrae deus esset originis auctor ... ferret opem -e. PHAEDR. 1, 21, 12 dedecus quod ferre cogor, -e bis videor mori. SEN. epist. 113, 21 iustitia et fortitudo, si animalia sunt, -e terrestria sunt. AFRIC. dig. 14, 1, 7 pr. TERT. pudic. 18 p. 259, 11 VOPISC. Tac. 6, 4 CARM. epigr. 1443 B, 4. CIC. ad Q. fr. 2, 8, 2 -e sustulissem ...; sed. TAC. Agr. 45 assidere valetudini ... non contigit. excepissemus -e mandata. *nota post sententiam concessivam*: CIC. S. Rosc. 53 tametsi ... oportebat, et id erat -e (-i *al.*) accusatoris officium. PLANC. Cic. epist. 10, 11, 1 si de filii tui dignitate esset actum, amabilius -e nihil facere potuisses.

2 *speciatim*: **a** *confirmantis est* (*praecedit saepe interrogatio*): *α primo loco enuntiati*: PLAVT. Cist. 696 quis (*sc. est*)? :: quoi haec excidit cistella! :: -e eccam. Mil. 433 nos nostri an alieni simus: ne ... quisquiam nos ... immutaverit. :: -e equidem noster sum. Trin. 1072 an non est? is est, -e is est, is est profecto. Bacch. 535 estne hic hostis ...? :: -e is est. Asin. 722 ain vero? :: -e inquam. Rud. 344. Most. 720 *al.* TER. Andr. 617 expedies? :: -e Pamphile. 933 cuiam igitur? :: fratris filiam. :: -e meast. 966 nescis quid mihi optigerit. :: -e (SCHOL. *ad l.* p. 94, 14 quidem); sed quid mihi optigerit scio. Haut. 431. Ad. 488 *al.* ACC. trag. 268 vox illiust. :: -e idem omnes cernimus. CIC. Q. Rosc. 42 venerat, ut opinor, haec res in iudicium. -e. Sest. 77 'atqui vis in foro versata est'. -e: quando enim maior? Cluent. 112 quid tum esse existimas iudicatum? -e gratis iudicasse. 143. har. resp. 51 Pompeium ornat an potius deformat? -e laudat. dom. 51 quid enim diceres? damnatum? -e non. Mil. 16. Phil. 6, 12 num quisquam est vestrum, qui ...? -e nemo. de orat. 2, 259 'iubebis igitur te suscitari?' et tu '-e negaram te molestum fore'. *cf. l. 58 sqq.* orat. 144 at dignitatem docere non habet'. -e si quasi in ludo; sed si *eqs.* ac. 2, 115 nostra inquies sola vera sunt. -e sola, si vera. fin. 1, 28. 2, 102. 3, 27 Tusc. 1, 9. 5, 35 miser ergo Archelaus? :: -e, si iniustus. parad. 27 *v. infra l. 66* leg. 2, 14. off. 3, 57 hoc autem celandi genus ... cuius hominis sit, quis non videt? -e non aperti *eqs.* Cato 11 *Q. Maximus* Salinatori ... glorianti ... 'mea opera ... Tarentum recepisti': '-e' inquit ridens (*ironice*). Att. 7, 9, 3 'at sic malo' inquies .... -e; sed *eqs.* 9, 18, 3 *al.* VARRO rust. 1, 2, 15 item dicuntur qui vecturis vivunt velaturam facere. -e inquit Fundanius. 2, 10, 9 VERG. ecl. 9, 7 MART. 11, 1, 3 numquid Parthenium videre *tendis liber*? -e: vadas. STAT. silv. 4, 3, 4 QVINT. inst. 12, 10, 22. VLP. dig. 33, 8, 6, 4 cur non possit consequi? -e compensari debet. 40, 5, 24, 5 quid ergo, si fideicommissaria libertas ei relicta sit ...? -e, cum fisci efficiatur, sperare potest *eqs.* 42, 2, 6, 3 PAVL. dig. 29, 7, 8, 10 TERT. scorp. 1 p. 145, 27 an deus hominum sanguinem flagitat ...? -e peccatoris paenitentiam mavult quam mortem. adv. Marc. 2, 16 p. 357, 5. 5, 8 p. 597, 4. LVCIF. Athan. 1, 20 p. 102 quis homo ...? -e is, qui ..., nempe is, qui. *cf.* CIC. Att. 7, 26, 2 quod addis ne ... videar, -e videri possum. epist. 4, 2, 3. *β non primo loco*: PLAVT. Bacch. 1177 exores tu me? :: ego quidem ab hoc -e exorabo. Merc. 186. CIC. leg. 3, 30 *v. p. 940, 50.* Att. 11, 25, 1 facile assentior tuis litteris, quibus exponis ... nullum consilium, quo a te possim iuvari. consolatio -e nulla est. VARRO rust. 1, 13, 6. SEN. epist. 83, 1 bene de me iudicas ... sic -e vivendum est. TERT. adv. Marc. 4, 20 p. 486, 10 cur quasi ignorans loquebatur? ut confessionem -e provocaret. HIST. Apoll. rec. B 37 -e dixeras ... respondit: dixi -e. *cf.* LVCIF. Athan. 1, 34 cur es detinens *antistites*? ne praedicemus -e? *acced.* immo: TER. Eun. 812 credin? :: immo -e; novi ingenium mulierum. et (que): TER. Eun. 974 estne ille noster Parmeno? et -e ipsus est. Ad. 78. CIC. div. 2, 29 *v. p. 932, 44.* Att. 6, 3, 8 puer legit, ut opinor, et -e (*sc. legit*). 9, 13, 2 omnia consilia differs in id tempus, cum scierimus quid actum sit. et -e ita est. Brut. 1, 3, 1 persuasum enim est adulescenti ... eius opera nos esse salvos; et -e, nisi is ... avertisset, perissent omnia. PANEG. in Mess. 26 seu tibi par poterunt *canere*, seu ..., sive minus — -eque canent minus. OV. met. 14, 30 dignus eras ultro — poteras -eque — rogari. ELEG. in Maecen. 2, 19 vivam ..., semper si ..., et -e vivam tibi semper. QVINT. decl. 267 p. 129, 7. 283 p. 148, 2 IVLIAN. dig. 38, 2, 13 APVL. met. 3, 10 VLP. dig. 18, 4, 2, 15 *al.* PAVL. sent. 4, 12, 5 inter pares enim sententia clementior profertur. et -e humanae rationis est *eqs. al.* BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 14 p. 41, 12. **b** *in memoriam revocantis*: PLAVT. Cist. 606 *v. p. 942, 8.* VARRO rust. 1, 2, 7 -e inquit, Libo ... dicebat. HOR. sat. 1, 9, 67 -e nescio quid secreto velle loqui te aiebas mecum. PETRON. 24 domina, -e ... iusseras. VAL. FL. 7, 385 ipse rogat -e. STAT. silv. 5, 2, 172 dicebam -e. MAXIMIN. c. Ambr. 88 quid quaeso? -e ... dixisti. HIST. Apoll. rec. A 37. *aliter v. p. 932, 74.* **c** *interrogantis vel opinantis*: PLAVT. Merc. 186 -en vidit? 324 visumst. :: -en? (TER. Hec. 843). Most. 369. PLAVT. Men. 623 -e familiarium aliquoi irata es. CIC. ac. 2, 96 probatis -e genus *conclusionis*. parad. 27 omnisne *est civitas* ... latronum congregata ... multitudo? -e negabis. leg. 1, 3 responderis, ... -en ... Romulus ... iusserit. VARRO rust. 3, 2, 14 -e nosti ... materterae meae fundum. SEN. Phaedr. 433 sospes est -e parens ...? MART. 5, 84, 10 scis -e, puto, vestra iam venire Saturnalia. SVET. Aug. 33 (*verba imp. Aug.*) -e patrem tuum non occidisti? TERT. scorp. 10 p. 168, 19 erit -e etiam carcer in caelo (*ironice*). resurr. 48 p. 99, 11 -e sub exemplo ... volens eam (*resurrectionem*) credi. adv. Marc. 2, 16 p. 357, 4 *al.* VVLG. III reg. 20, 13 -e vidisti omnem multitudinem hanc nimiam? **d** *obloquentis*: PLAVT. Curc. 615 nullam abduxi. :: -e eccistam video. Aul. 652 quid reddam? :: ... -e habes. CIC. Verr. 4, 189 nemo fuit initio tam impudens .... -e hoc ab aratore primum est profectum. TIRO Gell. 6, 3, 27 id nos priores facere occupabimus? ... :: occupabimus -e. VERG. ecl. 3, 102 idem amor exitium est pecori pecorisque magistro. :: his -e *agnis* neque amor causa est. LIV. 31, 7, 8 ne aequaveritis Hannibali Philippum ...: Pyrrho -e aequabitis. TREB. Valer. 1, 4 Afri *Romanos* non vicerunt? -e serviunt (*quater*). OPTAT. 2, 13 p. 48, 12 dixisti duas esse ... ecclesias. -e una est. AVG. civ. 7, 19 p. 297 'falcem habet ...' -e illo regnante nondum erat agri-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cultura. *cum quadam admonitione vel reprehensione*: CATVLL. 30,7 cuive habeant fidem *homines*? -e tute iubebas *eqs.* VERG. Aen. 1,234 cunctus ob Italiam terrarum clauditur orbis? -e hinc Romanos ...fore ductores...pollicitus, quae te, genitor, sententia vertit? LIV. 45,22,5. SEN. contr. 7,1,13 timeo ne...dicatis: -e negabas *eqs.* 7,2,5 SEN. epist. 122,3 STAT. Theb. 3,700. FRONTO p. 24,15 N. quid est domine? -e hilaris es (*ter*). OPTAT. 2,25 p. 64,5 AVG. civ. 4,18 p. 167. *acced.* atqui: CIC. nat. deor. 2,18 hoc unum *mundus*...non habebit. atqui -e *eqs.* Cato 66. Att. 7,7,1 non ascribis 'et tibi gratias egit': atqui -e ille agere debuit. at: CIC. Tusc. 1,85 tum profecto videretur a bonis *discessisse*. at -e ei melius evenisset. div. 2,97. CATVLL. 10,14 'at -e tamen' inquiunt '...comparasti'. 66,25. et: CIC. div. 2,29 nec esse unam omnium *haruspicum* disciplinam. et -e ... necesse est. VAL. MAX. 4,6,1 *coniuge* consumpta lucem intueri potuisti *Admete*, et -e parentum prius indulgentiam temptaveras. VVLG. II Esdr. 13,26 numquid non...peccavit Salomon...? et -e...non erat rex similis. Ier. 2,11 AVG. civ. 16,32 p. 176 GREG. M. moral. 11,43. *nota in sententia secundaria adversativa*: CIC. Cael. 71 quamquam lege de vi -e non tenebantur. orat. 90 cum id -e sit vel maxime Atticum. QVINT. decl. 339 p. 339,15. *cf.* AVELL. p. 378,15 dicant -e.

e *explicantis, fere i. q. scilicet*: SALL. Iug. 4,3 ego credo fore qui ...labori meo nomen inertiae imponant, -e quibus maxima industria videtur salutare *eqs.* PLIN. nat. 2,160 de qua (*figura terrae*) consensus iudicat. orbem -e dicimus terrae. 16,137 laboravit Mithridates...sacrorum -e causa. 35,170 vel etiam e sabulo, masculo -e *al.* QVINT. decl. 302 p. 191,1 incipere libet ab ipsa lege. ius -e sedendi implet ingenuitas. TERT. scorp. 10 p. 169,22 'ne putaveritis venisse me, uti pacem mittam in terram, sed machaeram' -e in terram. resurr. 42 p. 88,3 (*ter*). adv. Marc. 1,20 p. 315,22 a Paulo reprehensos ... ab illo -e Paulo, qui *eqs.* 4,12 p. 455,1 ut accusarent eum, -e qua sabbati destructorem *al.* COMM. instr. 2,20,4 cerno ... nullum ... coronari, -e si non ipse pugnat. PRISCILL. tract. 3,61 -e ut. *cf.* LEX Burg. lib. const. 99,1 si non fuerit...subscripta scriptura...-e si...scriptura ipsa subscripta ... non fuerit ... quinque testibus. f *comprehendentis* (*colliguntur argumenta sim. in fine dissertationis; nonnullis locis nescio an quaedam subsit restrictio*): α *generatim*: PLAVT. Asin. 466 sit, non sit, non edepol scio. si is est eum esse oportet. ego -e me incerto scio hoc daturum nemini. TER. Eun. 640 -e extrema linea amare haud nihil est. CIC. Quinct. 5 quodsi tu iudex nullo praesidio fuisse videbere...nihil est iam sanctum..., -e aut apud te... veritas valebit aut *eqs.* nat. deor. 2,94 epist. 7,3,3. PLANC. Cic. epist. 10,9,1. 10,18,3 itaque potius periclitari volui...; sollicitiorem -e hominem *quam me*...puto neminem fuisse. LENT. Cic. epist. 12,14,2 SALL. Iug. 31,5 LIV. 8,13,16 OV. epist. 18,137 SEN. contr. exc. 4,7 CVRT. 4, 6,30. LVCAN. 5,308 non illis urbes...negasset...que...que...que. vult omnia -e...peti. PLIN. nat. 2,150 *al.* STAT. Theb. 12,329 QVINT. inst. 10,7,28 *al.* TERT. nat. 1,7 p. 72,2 orat. 22 p. 195,12. adv. Prax. 28 p. 285,2 -e, ne per omnia evagemur *eqs.* adv. Marc. 4,21 p. 489,22 *al.* SPART. Sept. Sev. 13,8 multi...consulares, multi praetorii, omnes -e summi viri fuerunt. COMM. apol. 35. 745 MART. CAP. 1,36. 3,222 (*vers.*). SIDON. epist. 2,10,6. AVG. civ. 4,19 p. 168 et -e, si..., potius (6,7 p. 260. 6,9 p. 264). 5,18 p. 223 sed -e difficilius est (11,25 p. 496). 7,3 p. 278 si ergo...? si autem...? saltem -e, ut dixi *eqs.*

β *speciatim, seq. conclusio*: *cf.* AVG. trin. 13,4,7 *Cicero* cum vellet ab aliqua re certa...sumere suae disputationis exordium: 'beati -e' inquit 'omnes esse volumus' (*Cic. phil. frg. V 36*). *in sententia principali*: CIC. Verr. 4,168 -e huic homini spes nulla salutis esset, si...; minor esse nunc...debet (PANEG. 3,7 his quidem -e diebus). 4,201 hoc arator assequi...-e fructu suo non potuit; vendiderit instrumentum necesse est. Lig. 4. parad. 20 peccare -e licet nemini. quod autem non licet *eqs.* nat. deor. 1,110. Att. 12,37,2 Drusus enim -e vendere vult; si ergo *eqs.* IVV. 6,28 -e sanus eras. uxorem Postume ducis? TERT. resurr. 28 p. 66,2 -e...vivificabit. ergo *eqs.* adv. Marc. 4,21 p. 489,28 *al.* CLAVD. 8,357. AVG. civ. 1,15 p. 26 deos -e ille *Regulus* sic coluit, ut.... hoc si existimabat *eqs.* 7,30 p. 313 ista sunt -e quae diis selectis... *Varro* distribuere laboravit. haec autem *eqs.* 22,5 p. 560 *al.* DRAC. Romul. 9,105. *in sententia secundaria*: CIC. fin. 1,57 cum enim -e nihil homini possit melius esse..., videtisne *eqs.* 3,48 sed cum -e superiora firma ac vera sint. SALL. or. Macri 15 *cum* pro vobis agere...-e possitis, Iovem ... consultorem expectatis? *cf.* CIC. Att. 9,3,1 si ille -e umquam discessit, intellegere Gnaeum. AVELL. p. 378,19 si illi -e licuit..., itane vero non licuit? g *concludentis*: α *praecedit sententia principalis*: PLAVT. Amph. 308 cingitur: -e expedit se. 296. Men. 282 meum parasitum *quaeris*? -e hic insanust homo. CIC. Verr. 2,57 vides. -e maior est ... iucunditas. Rab. Post. 27 *Sullae, Scipionis* impunitas fuit ...; facilius -e ... Rufum necessitatis excusatio defendet (*cf.* PROP. 2,32,46). Mil. 47. VERG. ecl. 10,37 atque utinam ... fuissem ... ! -e ... serta mihi Phyllis legeret. SEN. contr. 7,1,8 insue me culleo: -e sentiam maria, non ea videbo. CALP. ecl. 7,44 MART. 11,85,2. QVINT. decl. 247 p. 14,14 lacrimas profudit: -e non video affectum qui occidat. GAIVS dig. 11, 7,9 pecuniariae quantitatis ratio in eam *actionem* deducitur: -e perpetuo...competit. 40,12,13,1 certum est...res alienas, quae tamen periculo nostro sunt, ... deduci: -e depositae ... res, quia nostro periculo non sunt, ... non pertinent. VLP. dig. 36,2,14,2. TERT. anim. 6 p. 306,20 igitur si ... cur non ... ? -e definitio exclusa est. resurr. 52 p. 109,11 adv. Hermog. 29 p. 158,7. 44 p. 174,2 puta nunc exempla tua competere: -e *eqs. al.* AVIEN. orb. terr. 1288 Scytha...proximus austro accolit: australis -e...dicitur. OPTAT. 3,3 p. 75,3. AVG. civ. 3,15 p. 117 'in interitu Romuli ...' -e hic minime timuit hominis interitum dicere. COMM. apol. 381 legimus: ... (*seq. verba*) -e iam apparet. *ironice*: OPTAT. 5,8 p. 138 non sapientia laudata est, sed fides: ...-e dantis est, non accipientis (*bis*). *acced.* ergo, igitur: CIC. Tull. 48 ergo ... -e. div. 2,23 -e igitur ignorantia futurorum malorum utilior est. epist. 9,16,5. AVG. civ. 19,4 p. 360 '*haec vita* tantis aggravatur malis' -e ergo beata est? *nota*: CIC. Att. 14,3,1 πανικὸν -e; scripsisses enim. β *praecedit sententia condicionalis, causalis sim.*: *cf.* QVINT. inst. 5,14,19 ratio: 'quos (*gladios*) habere -e non liceret, si uti...*non* liceret (*Cic. Mil. 10*)'. PLAVT. Amph. 829 quod de illo subditivo Sosia mirum nimis, -e de istoc Amphitruone ...mirum est magis. CIC. Verr. 4,219 si hoc probatis ...-e hoc ... nemo ... non faciet. Font. 17 si et coacti sunt ... et multorum opera improbata sunt, -e utrumque falsum est et...et *eqs.* Caecin. 48 cum te obstitisse ... dicis, -e hunc voluisse concedis. Manil. 17. 43 quoniam ... valet, -e nemini dubium est. Cluent. 114 nam si ... hoc eis offuit, cum alia lege causam dicerent, -e, si propria lege...adducti essent, multo plus offuisset. leg. agr. 2,23 Catil. 1,29 dom. 117. 125 Balb. 8. Planc. 90 si ... est turpis, -e multo ... turpior fuisset. Rab. Post. 8 Mil. 64 Marcell. 34. de orat. 2,168 si omnes...cari nobis esse debent, -e imprimis imperatores. orat. 177 quod (*apte dictum*) cum animos hominum auresque pepulisset..., notandum -e genus *fuit.* ac. 2,29 quam rationem quoniam susciperent...-e debuisse. off. 3,64 sive vir bonus is est, qui prodest..., -e istum ... non facile reperimus. fin. 2,112. 3,10 *v. p. 933, 17.* 5,81. Tusc. 1,24 si cor ... est animus, -e, quoniam est corpus, interibit. 1,51. 54 nat. deor. 2,12. 3,49 si sunt hi di, est -e Erectheus. fat. 38 div. 1,125. leg. 1,46 quare cum et bonum et malum natura iudicetur, ...-e honesta quoque et turpia simili ratione diiudicanda ... sunt. phil. frg. IX 11 ad Q. fr. 1,143. epist. 5,16,6 *saepe.* LVCR. 1,236 quodsi in eo spatio ... fuere ..., immortali sunt natura praedita -e. QVINT. inst. 2,17,41 confirmatur...breviter: nam sive...'ars est potestas viam...efficiens', esse -e viam ... nemo dubitaverit, sive *eqs.* 3,6,80. 5,6,6 nam si... turpe...videretur, -e turpius habendum. 12,2,21. decl. 252 p. 32,16 *saepe.* TERT. nat. 1,11 p. 81,17 credatur deus noster asinina aliqua persona; -e negabitis vos eadem habere nobiscum? adv. Marc. 3,6 p. 385,14 *al.* LACT. inst. 1,3,6. 6,4,18. AVG. civ. 22,11 p. 585 si quintum *corpus* esset *anima*, -e superius esset ceteris. *enuntiat. secundar. sequitur*: CIC. div. 2,29 et -e, si est in extis aliqua vis, necesse est *eqs.* PROP. 2,12,14 sed -e pennas perdidit *Amor*...quoniam. QVINT. inst. 6,3,90 fieri enim -e non poterat, ut, cum declamaret, natus non esset. TERT. resurr. 28 p. 66,5 COMM. instr. 1,37. *cf.* BOETH. herm. sec. 1 praef. p. 5,25 illud quoque addi oportet ... ut -e ita dicendum sit. *nota*: QVINT. inst. 12,11,13 ut aqua piscibus ... convenit, ita -e facilius esse oportebat secundum naturam ... vivere. *aliter v. p. 928, 64. 939, 83 sqq.*

3 *fere i. q. necessario*: CIC. div. 2,18 sin enim scit *deus quid fortuito futurum sit*, -e illud eveniet; sin -e eveniet, nulla fortuna est. top. 58 unum *causarum genus* et quod vi sua id, quod sub eam vim subiectum est, -e efficit. 61 in quo -e fit (*opp.* sine quo non fit). CATVLL. 94,1 moechatur mentula -e.

B *pertinet ad* ***singula verba***: -e scio (*nonnullis locis dubites, an non -e ad totam sententiam pertineat, v. etiam* -o scio *p. 942, 56*): PLAVT. Amph. 658 -e enim med...venturum scio. Pseud. 511 -e edepol scio. Asin. 466 *v. p. 931, 37.* TER. Andr. 503 -e enim scio. CIC. Phil. 12,29 comprobaturas esse -e (-o *Ald.*) scio. Brut. 161. ad Q. fr. 1, 1,10 (-o *coni. Crat.*). 1,3,3 (-o *edd. vett.*). BALB. Cic. Att. 9,7ᵇ,2 *Caesari* satis facturum te -e scio. 9,7ᵇ,3 haec...nescio, sed illud -e scio. VAL. FL. 8,422 scis te mihi -e, non socios iurasse. MART. 5,84,10 scis -e, puto, ... venire. QVINT. inst. 10,2,5 quod -e scimus invenisse eos. *aliis locis* (*p. 928,61. 934,15.40. 938,23*) -e *non cum* scire *coniungendum.* *cum aliis verbis sentiendi sim.*: TER. Haut. 726 constituero, cum is -e renuntiavit. CIC. inv. 1,5 sese uni alicui -e vellent addicere. Verr. 2,1 iste -e statuerat ac deliberaverat non adesse. epist. 7,19 consequere ut -e intellegas. LVCR. 4,760 -e ut videamur cernere. ELEG. in Maecen. 1,61 sum memor — et -e memini. VLP. dig. 28,5, 9,9 heres institui, nisi ut -e demonstretur, nemo potest. VVLG. I reg. 20,9 -e cognovero. Dan. 2,8 -e (ἐπ' ἀληθείας) novi *al.* GREG. M. moral. 4,36 -e speramus. PS. MATTH. euang. 31,3 -e dico vobis et non mentior, quod.

II ***vi restrictiva***: **A** *opponuntur sententiae per* ***subordinationem***: **1** *praecedit sententia condicionalis vel causalis*: *comparantur duae condiciones*: PLAVT. Trin. 157 *v. p. 942, 25.* CIC. prov. 1 si princeps...dicerem, laudaretis profecto, si solus, -e ignosceretis, *cf. p. 937, 18 sqq.* de orat. 2,306 *cf.* epist. 4,8,2 fore cum tuis, si modo erunt tui, si minus, me -e *eqs.* (SEN. contr. 2,4,11. VLP. dig. 42,1,15,7 melius...erit, si non...; -e, si..., hactenus debent). Q. CIC. pet. 48 *v. p. 929, 72.* VAL. MAX. 6,5,5 si fortuna aspirasset, ruina, sin minus, -e ipsa obtrectatione. CELS. 2,14 p. 59,34. 6,6,1 *al.* PHAEDR. 3

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

prol. 32 COLVM. 8, 8, 8 QVINT. inst. 1, 8, 6. *cf.* CIC. Rab. Post. 2 satis est ... non erigere; urgere vero iacentes ...-e est inhumanum. epist. 13, 1, 1 quod est molestiae, non sane multo levius est, cum te non video, quod esse potuit voluptatis, -e, si vidissem te, plus fuisset. *una causa, condicio sim.*: CIC. Marcell. 33 sed quia non est omnibus stantibus dicere necesse, a me -e dici volunt, cui *eqs.* (OV. met. 1, 195 quos quoniam caeli nondum dignamur honore ..., -e terras habitare sinamus. 1, 558 SEN. dial. 3, 6, 4. 9, 8, 9 DECRET. decur. Tergest. [Corp. V 532] 2, 22 APVL. met. 10, 28). CIC. Catil. 3, 18 ut illa omittam ... hoc -e (Sest. 145 *patriam*, ut levissime dicam, -e dilexeram. Phil. 2, 38. LIV. 36, 7, 10 ut ... taceam, patrum -e. SEN. dial. 3, 11, 4 COLVM. 3, 18, 3. PETRON. 2 ne poetas [quidem] ad testimonium citem, -e neque Platona ... video. PLIN. epist. 8, 12, 3 ne dicam ..., -e. QVINT. inst. 12, 10, 35 ut non dicam pinguioribus, fortioribus -e verbis. TERT. adv. Hermog. 35 p. 165, 4 LACT. inst. 3, 13, 9 AVG. civ. 10, 4 p. 407. 14, 20 p. 44). CIC. off. 2, 14 et qui principes inveniendi fuerunt ..., homines -e fuerunt. CIC. fin. 3, 10 erat ... si cuiusquam, -e tuum (Att. 2, 16, 1. PLIN. epist. 4, 15, 1 si quid omnino, hoc -e iudicio facio). epist. 7, 11, 1 nisi antea Roma profectus esses, nunc eam -e. LIV. 7, 31, 3 quando ... nostra tueri ... non vultis, vestra -e defendetis. 24, 8, 5 ut validiores, si minus, ut pares ⟨cer⟩te hosti *equites* habeamus (COLVM. 5, 6, 21 VEG. mil. 2, 23 p. 58, 15 *cf.* COLVM. 12, 6, 1 dolium aqua caelesti repleto ... vel si non fuerit pluvialis, -e fontana *eqs.* TAC. ann. 16, 25). CELS. 8, 10, 1 p. 346, 20 si septimus dies non dedit, -e nonus exhibet. QVINT. inst. 1, 10, 29 APVL. met. 5, 11 LACT. inst. 6, 10, 26. AVG. civ. 12, 9 p. 524 si propterea non mali *fuerunt angeli*, quia ..., -e nondum ... tam boni, quam. DRAC. Romul. 8, 225. OV. met. 11, 441 *si* es certus eundi, me quoque tolle simul. -e iactabimur una. *acced.* quidem: CIC. Verr. 4, 153 si condemnato Apronio coniunctam cum eo Verris causam omnes erant existimaturi, Metellus quidem -e iam hoc iudicabat, eorum rem ... esse coniunctam. CAES. Gall. 7, 50, 4 quoniam ... me una vobiscum servare non possum, vestrae quidem -e vitae prospiciam.

2 sive ..., sive ..., certe (*cf. p. 936, 9 sqq. 33*): CIC. Caecin. 82 sum -e alicunde *deiectus*, sive de privato sive de publico. DOLAB. Cic. epist. 9, 9, 1 sive probabuntur tibi sive non probabuntur, ab optimo -e animo ... scripta esse iudices. LIV. 1, 31, 4 sacrum publice susceptum est, seu voce ... missa, seu haruspicum monitu; mansit -e. 3, 26, 9 operi -e, id quod constat *eqs.* FEST. p. 197 VELL. 2, 4, 6. SEN. dial. 5, 9, 4 sive quia ... sive quia ..., -e ob eandem causam. STAT. Theb. 6, 497 QVINT. inst. 4, 1, 3 TAC. hist. 4, 58. TERT. idol. 13 p. 45 -e, sive hac sive illac, reus es. *acced.* quidem: CIC. Arch. 30 *memoria* sive ... post mortem afutura est, sive ... pertinebit, nunc quidem -e ... delector. CAES. civ. 2, 27, 2.

3 *praecedit (sequitur) sent. concessiva*: TER. Ad. 733 si non ipsa re tibi istuc dolet, simulare est -e hominis. Phorm. 468 utut erant alia, illi -e ... consuleres. CIC. Quinct. 65 quod si probari nemini potest, illud -e probari omnibus necesse est. S. Rosc. 53 *v. p. 929, 81.* Verr. 4, 149. Caecin. 59 ipsi convenerint sua sponte: -e cogit is qui congregat. Flacc. 103. Cael. 57 ingenium -e tribuitis, etiamsi. Balb. 2 si minus referenda gratia satis facere potuerim, praedicanda ... -e satis *me* esse facturum. Planc. 98. Rab. Post. 21 quoquo consilio fecit, fecit -e suo. Marcell. 13. Lig. 27 ut enim cetera paria ... fuissent, hoc -e praecipuum *erat* ... quod. Phil. 12, 8 de orat. 1, 79. ac. 2, 75 sed dissolverit sane, -e tam multa non collegisset, ... nisi. *cf. p. 929, 52 sqq.* 2, 84 ne sit sane, videri -e potest. 2, 102 licet ... reprehendat ..., -e levior reprehensio est. 2, 130 hos si contemnimus ..., illos -e minus despicere debemus. div. 1, 128 quodsi ne id quidem conceditur, nonnunquam -e ... intellegunt. Tusc. 1, 94 *prudentiam* ut cetera auferat, affert -e senectus. 5, 47 aut si vita sit beata, beatissimam -e negant. 2, 71 rep. 1, 49. fat. 8 valeat, si vis, ad quasdam res, ad omnes -e non valebit. Att. 3, 15, 7 si non plus ingenio valebas ..., -e timebas minus. 9, 10, 3 si ve⟨l⟩ periculose experiundum erit, experiar -e. 9, 13, 4. 16, 7, 2 quamvis non fueris suasor ..., approbator -e fuisti. epist. 12, 25, 5 quicunque venti erunt, ars nostra -e non aberit. *saepe.* PLANC. Cic. epist. 10, 4, 2. 10, 11, 1 *v. p. 929, 83.* PROP. 2, 10, 5 quod si deficiant vires, audacia -e laus erit. OV. am. 2, 9, 44 me modo decipiant voces ... amicae, sperando -e gaudia magna feram. epist. 5, 125 sit facie quamvis insignis, adultera -e est. 16, 121 met. 4, 701 Pont. 4, 5, 14 *al.* VITR. 2, 9, 16. LIV. 1, 3, 3 quacunque matre genitus *Ascanius*, -e natum Aenea constat. 3, 8, 9 etsi adiectum aliquid numero sit, magna -e caedes fuit. 5, 6, 1 si ... ad hoc bellum nihil pertineret, ad disciplinam -e *eqs.* 5, 54, 6 ut 21, 41, 8 si non. 22, 54, 6 moenibusque se -e (cerne *P*), etsi non armis ... defensuri. 27, 40, 9. 36, 7, 10 ut. 40, 15, 15 etiamsi. 45, 23, 17 *saepe.* CELS. 2, 17 p. 63. PHAEDR. 1, 29, 8 *al.* SEN. contr. 1, 2, 1 si nihil aliud, -e osculatus est *al.* (CVRT. 4, 6, 28 SEN. dial. 9, 3, 3. nat. 1 praef. 17 *al.* PS. SEN. mon. 95 PETRON. 114). SEN. Med. 417 sed cesserit coactus ..., adire -e ... potuit. dial. 11, 1, 1 etiamsi ... interim -e. rem. fort. 4, 2 ut nulli alii *me malo fortuna subducat*, -e senectuti *al.* COLVM. 2, 15, 5 si. CALP. ecl. 4, 80 audiat ... quoniam cupit; hoc mihi -e dulce satis fuerit. PLIN. nat. 7, 130 ut. 9, 178 quidquid est hoc, -e. STAT. silv. 3, 2, 95 etsi non socius, -e mirator. QVINT. inst. 2, 16, 11 ut sit orator imprimis vir bonus, utilem -e esse eam *scientiam* confitendum est. 6 praef. 13 si non cupido lucis, -e patientia. 10, 5, 7 decl. 260 p. 67, 8. 296 p. 171, 6 puta tamen cadere, ... illud -e ... non cadit. PLIN. epist. 3, 7, 14 si non datur factis ..., -e studiis. 9, 13, 16 si. IVV. 13, 100 ut sit ..., -e. TAC. dial. 12 si. 33. SVET. gramm. 22 et esse illud Latinum et si non esset, futurum -e iam inde. GAIVS inst. 3, 27 licet. AFRIC. dig. 15, 1, 38, 1 eam liberandam esse, cum -e, etsi ex promissione ... ageretur, exceptione ... tueri se posset. APVL. Socr. 20 p. 165 ⟨ut⟩ut ista sunt, -e. met. 6, 1 iratum licet, si non uxoris blanditiis lenire, servilibus -e precibus propitiare. 9, 13 *al.* TERT. idol. 11. nat. 2, 9 p. 112, 5 si hoc verum nolunt, Aeneas -e. 2, 12 p. 117, 10. orat. 22 p. 196, 10 ne compellantur velari, -e voluntarias prohiberi non oportet. resurr. 1 p. 26, 1 etsi. adv. Marc. 4, 4 p. 249, 18. 5, 14 p. 626, 24 etiamsi *al.* VLP. dig. 20, 2, 6. PANEG. 6, 9 videris quali, -e novae laudi. LACT. inst. 2, 11, 7 putemus ..., illa -e. PRISCILL. tract. 3, 70 quilibet ille sit qui haec neget, ego -e scio. VVLG. gen. 38, 23 habeat sibi, -e ... non potest. AVG. civ. 1, 10 p. 19 si non praecedente sapientia, -e consequente experientia. 4, 10 p. 158 etsi. 17, 15 p. 237 ut -e nihil sit, quod ei refragetur, si non omnia suffragantur. 19, 6 p. 365 etsi *al.* COMM. instr. 2, 31, 2 nisi. MART. CAP. 9, 893 ac ni (*i. etsi non*) ... nefas ... libare ..., -e litare penitus abnegatum. SIDON. epist. 1, 9, 8 etsi non. BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 22, 9 si non. *cf.* TERT. adv. Marc. 3, 13 p. 397, 20 praeter quod omnibus notum est orientis virtutem ... auro ... pollere solitam, -e est creatoris virtutem ... gentium aurum constituere (*i. nominare*). *acced.* at: TER. Haut. 572 esto, at -e. *rell. v. II p. 1007, 16 sqq.; cf. etiam II p. 1005, 57. 62. nota*: SEN. suas. 2, 6 ut habeat -e Sparta, etiamsi non fortes milites, at nuntios veros. tamen: CIC. Verr. 3, 145 etiamsi statuerit accipere ad statuas licere, idem tamen statuat eripere -e non licere? leg. agr. 2, 101 si antea timuissem, tamen hac contione ... -e non vererer. de orat. 3, 22 nat. deor. 2, 163. Cato 84 habeat sane, habet -e tamen *al.* TREBON. Cic. epist. 12, 16, 3. LIV. 41, 24, 14 nihil metus ... sententias nostras inclinarit, fuit -e tamen aliquid *eqs.* PAVL. dig. 24, 1, 26 pr. licet ..., -e tamen. *cf.* CIC. de orat. 3, 33 quicunque in dicendo sumus — quoniam esse aliquo in numero vobis videmur — -e tamen ... distamus. verum: CIC. Brut. 64 quamquam in Lysia sunt saepe etiam lacerti ..., verum est -e genere toto strigosior *Cato*. quidem: CIC. Quinct. 3 ut summa haberem cetera, temporis quidem -e vix satis habui. Verr. 3, 183 quicquid erit ..., hoc -e quidem manifestum erit. 5, 47 si minus ..., illa quidem -e. Arch. 13 prov. 43. Font. 18 si nulla ex alia re, ex litteris quidem nostris ... -e scire potuistis. Balb. 62 nat. deor. 3, 80. Tusc. 1, 70 ubi sit animus, -e quidem in te est. Att. 1, 17, 3 epist. 6, 3, 2.

B *opponuntur sententiae vel singulae voces per* ***coordinationem***: **1** *sententiae pariter certae per rationem concessivam*: **a** *acced. particulae adversativae*: at: CIC. dom. 22 *litteras* in contione recitari noluit; at ... -e consilium tuum ... illarum litterarum recitatione patefactum est. *cf.* de orat. 2, 68. CATVLL. 65, 11 numquam ... *te* aspiciam posthac, at -e semper amabo. OV. rem. 792 vellem ... at -e. met. 11, 696 fast. 3, 351 tarda venit dictis ... fides. 'at -e credemur'. SEN. Phaedr. 1183 non licuit animos iungere, at -e licet iunxisse fata. MELA 3, 2 *v. p. 937, 17.* PANEG. 3, 2. sed: CIC. Verr. 3, 169 maior haec praeda fortasse, sed illa impudentia -e non minor (leg. agr. 2, 97 *cf.* Planc. 20 forsitan hoc ... mirabile auditu esse videatur, sed -e id dicam. 28 Marcell. 20. *adde p. 935, 21. cf.* leg. 1, 56 hoc diiudicari nescio an nunquam, sed hoc sermone -e non potest). Mur. 66 non ista quidem erunt meliora ... sed -e condita iucundius. Flacc. 13 quem spero his nervis fore magno usui ... rei publicae; sed -e inflammatus incredibili cupiditate *eqs.* Pis. 23 non dicam auxilio vestro ... sed -e silentio (Planc. 78 Vatin. 21 *al. cf.* QVINT. inst. 11, 3, 59 non dico de homicidio ... sed de calculis -e). Cael. 4 est quidem ista vestra existimatio, sed iudicium -e parentis (Brut. 58 nunc quidem non ... sed ... -e. fin. 1, 14 fat. 3. Att. 5, 18, 4 tibi cui quidem ... sed -e. epist. 1, 9, 10 AVG. civ. 9, 4 p. 373). Mil. 19 minus dolendum fuit re non perfecta, sed puniendum -e nihilo minus. Phil. 2, 107 effecistique non ... ut similis tui, sed -e ut dissimilis esset sui. de orat. 2, 103. 360 hac exercitatione non eruenda memoria est, si nulla est; sed -e, si latet, evocandast. *cf. p. 932, 78 sqq.* 3, 138 non boni, sed -e docti atque eloquentes. Tusc. 2, 33 div. 1, 23. 2, 82 haud ignoro ... sed -e. Cato 26 Lael. 10. Att. 1, 12, 2 neque tamen credidi, sed -e aliquid sermonis fuit. 2, 22, 6. 6, 8, 2 spero falsa, sed -e horribilia. 9, 10, 8. 11, 16, 5. 12, 6, 1 ista non novi, sed -e. ad Q. fr. 1, 3, 1 epist. 1, 9, 2. 14, 4, 3 *saepe.* PLANC. Cic. epist. 10, 18, 3 *al.* BRVT. et CASS. Cic. epist. 11, 2, 1 de te si dubitemus ... simus nostri dissimiles, sed -e. CAES. Gall. 6, 31, 2 dubium est. sed -e. PROP. 2, 12, 14 *v. p. 932, 45.* OV. epist. 19, 158 pater ... primus ab illa *est*; sed propior -e, quam pater, ipsa sibi est. met. 5, 616 vidi ... umbram, nisi si timor illa videbat, sed -e. Pont. 4, 13, 5 non quia mirifica est, sed quod non publica -est. QVINT. inst. 2, 10, 6 erit optimum, sed -e sint grandia *themata*. CLAVD. 10, 35 fateor non parva poposci, sed -e mereor. AVG. civ. 22, 8 p. 578 non credant hoc ..., sed hoc -e quaerant. COMM. instr. 2, 30, 15 inspicite tales; sed -e debilitatos. sed tamen: CIC. Arch. 15 difficile est hoc de omnibus confirmare, sed tamen est -e quod (-um quid *al.*) respondeam. tamen: CIC. Pis. 12 haec dicere vix audeo: vereor ne qui sit qui ... nondum cernat;

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dicam tamen: ipse -e agnoscet. GAIVS dig. 9, 4, 27, 1. **b** *per asyndeton*: CIC. Mil. 33 laudare non possum, irasci -e non debeo. Lig. 28 omnes, inquam, vincere volebamus, tu -e praecipue qui. Phil. 2, 53 nihil de Caesare; tibi -e confitendum est. CAEL. Cic. epist. 8, 10, 5 illud tibi non possum polliceri . . .; illud -e praestabo. 8, 11, 1 quod utrisque consulibus gratias agas est; Paulo magis -e. OV. epist. 8, 61 nec mihi sunt vires . . .; flere licet -e. met. 14, 722 gaude! -e aliquid laudare . . . cogeris. Pont. 1, 5, 78 finge placere *scripta mea*; auctorem -e res iuvat ista nihil. SEN. contr. 1, 4, 12 matrem occidere non potes? adulterum -e occide (suas. 2, 2 non referam Persarum spolia? -e super spolia nudus cadam. APVL. met. 7, 27). SEN. Med. 420. benef. 2, 24, 3 nunquam tibi referre gratiam potero, illud -e non desinam *eqs.* VLP. dig. 35, 3, 1, 3 non amplius . . . -e, nec minus. *similia praeteritionis exempla v. s. 2 b.* **c** *in priore sententia i. q. quidem*: OV. am. 3, 7, 59 digna movere fuit -e vivosque virosque, sed neque tum vixi, nec vir . . . fui. VLP. frg. Vat. 87 Sabinus -e non ostendit . . ., sed Iulianus ait. SPART. Alb. 13, 7 -e senator, nondum tamen dictator. AVG. civ. 15, 12 p. 81 poteramus -e . . ., sed.

2 *sententiam minus certam vel vocem minus aptam sequitur vel praecedit certa (apta), cf.* GLOSS. II 100, 1 πλὴν ἀλλά. *cf. p. 933, 34 sqq.* **a** *praecedit vel sequitur* fortasse, nescio an, *sim.*, paene: CIC. Planc. 43 Voltiniam *tribum* fortasse Plancius propter vicinitatem, suam vero -e edidisset. 53. Marcell. 20 opinione . . . stulta fortasse, -e non improba. Lig. 38 longiorem orationem causa forsitan postulet, tua -e natura breviorem. Scaur. 32. opt. gen. 10 ut Demosthenes -e possit summisse dicere, elate Lysias fortasse non possit. Tusc. 3, 36 off. 3, 120. Att. 11, 18, 1 fortasse utrumque, alterum -e. epist. 13, 29, 7. CASS. Cic. epist. 12, 13, 2 animum tibi nostrum fortasse probavimus, ingenium diuturna servitus -e . . . minus . . . quam erat passast videri. LIV. 11, 11, 13 forsitan et publicā, sua -e liberata fide. SEN. epist. 13, 4. STAT. silv. 1 praef. 26 at fortasse tu pro collega mentieris, Manlius -e . . . solet ultro quoque nomine meo gloriari *eqs.* QVINT. decl. 348 p. 372, 17 fortasse consilium reprehendi potest, factum -e damnari non potest. PLIN. epist. 4, 13, 8 APVL. flor. 16 p. 62 HIER. epist. 1, 2. *adde p. 934, 52. 937, 11. 939, 42.* SEN. apocol. 4 quod an fecerit nescio, omnia -e concacavit. nat. 3 pr. 4 opus nescio an superabile, magnum -e. PLIN. epist. 1, 15, 3 TERT. adv. Val. 7 p. 185, 17; *cf. l. 66.* PLIN. epist. 3, 9, 32 dubitem confidenter et constanter, -e paratissime. paene, prope: CIC. Att. 7, 19, 1 prope subnegaram, non tribueram -e. OV. Pont. 2, 2, 47 LIV. 6, 17, 5 *al.* VAL. MAX. 3, 2, 2 paene . . . -e. SEN. suas. 3, 4. SVET. Dom. 21 convivabatur . . . paene raptim; -e non ultra solis occasum. CAPITOL. Pert. 3, 8. **b** *praecedit* puto, nescio, dicunt; *optatum sim.*: CIC. Verr. 6, 25 mihi videor iam de omnibus rebus . . . dixisse . . .; -e nihil sciens praetermisi. leg. agr. 2, 64. Planc. 38 Terentiam *tribum edidisti* credo. fuit -e id aequum et -e expectatum est. Phil. 12, 23 scimusne . . . quibus in locis nunc sit Lentonis . . . auctoritas? nobiscum nec animo -e est nec corpore. 14, 31 utinam mihi plura in mentem venirent! duo -e non praeteribo (epist. 15, 1, 6 utinam saluti nostrae consulere possimus! dignitati -e consulemus. 15, 21, 3 OV. met. 5, 345. *cf.* CIRIS 306 sint haec vera velim, mihi -e nata peristi). CIC. Brut. 52 quam necessaria fuerint non facile dixerim; iucunda -e mihi fuerunt (ad Brut. 1, 15, 10. *cf.* QVINT. inst. 7, 4, 28 non ausim dicere . . .; -e). Brut. 320 beatius, ut ipse putabat, remissius -e. fin. 5, 87 *Democritus* dicitur se oculis privasse; -e . . . patrimonium neglexit. Tusc. 1, 60 non est -e illa vis . . . atomorum; animae sit ignisne nescio. 4, 52 nescio ecquid . . . fortiter . . . fecerimus; si quid fecimus, -e irati non fecimus. nat. deor. 1, 36. off. 1, 3 quantum in utroque profecerimus, aliorum sit iudicium; utrumque -e secuti sumus. Att. 2, 1, 6 nescio; rei publicae -e. 7, 26, 3 pueri -e (in certo *M*) videntur hiematuri. et ego? nescio. 8, 15, 2 cautior -e est mansio, honestior existimatur traiectio. 13, 10, 2 ita puto faciendum . . .; faciendum -e aliquid est. 15, 19, 2 Antonius voluitne fieri VIIvir? fuit -e dignus. ad Q. fr. 1, 2, 11. epist. 6, 3, 4 qua te uti spero, ego -e utor. 15, 1, 6. BELL. Alex. 58, 2 sed id qua mente, communis erat coniectura; -e hoc prae se Torius ferebat. HOR. carm. 2, 4, 15 nescias . . .; regium -e genus. ars 472 nec satis apparet, cur . . ., utrum . . . an . . .: -e furit (VELL. 2, 97, 2 utrum . . . an . . . in incerto est: morum -e *eqs.* FRONTO p. 87, 12 N.). OV. epist. 15, 206. met. 7, 677 qua tamen e silva teneas hastile . . . dubito. -e, si fraxinus esset, fulva colore foret. *cf.* 8, 58 *p. 928, 58.* fast. 3, 47 feruntur. LIV. 1, 36, 6 memorant. 1, 48, 5 creditur. 2, 7, 3. 2, 40, 2 parum invenio. 6, 12, 6. 30, 19, 12. 37, 36, 6 aliis deos precor ne . . . fortuna egeat mea, animus -e non egebit. 38, 8, 6 nolle se dicere iniuriis, miseriis -e. 42, 42, 9. 44, 15, 7 quid Rhodii visuri sint ipsos scire; populum -e Romanum . . . visurum, ut *eqs. saepe.* SEN. contr. 1, 6, 2. 2, 4, 8 CVRT. 4, 15, 27. 7, 4, 35 crederes. 10, 2, 15 *saepe.* SEN. apocol. 10 epist. 100, 12. COLVM. 1, 7, 3 Volusium asseverantem audivi . . ., ita -e mea fert opinio. LVCAN. 4, 214 assertor. PLIN. nat. 8, 48. 218. 24, 160 hoc volumen . . . Pythagorae pertinax fama . . . *vindicat* . . .; Democriti -e chirocmeta esse constat. 34, 16 nescio. MART. 8, 41, 3 an sit . . . videbo: me -e. QVINT. inst. 2, 12, 12 iuvenibus arbitramur; nobis -e. 8, 3, 25. TAC. ann. 14, 59 ferunt . . . repertus est -e. PLIN. epist. 6, 20, 9 mare . . . quasi repelli videbamus. -e processerat litus. 7, 15, 1 non audeo dicere rectius, -e beatius erat (AVG. civ. 22, 30) *al.* FLOR. epit. 1, 1, 8. 2, 6, 53 difficile dictu est *al.* GAIVS inst. 4, 60 quod an debeamus credere . . . requiremus; -e, cum . . . dubitare non debemus quia, *eqs.* VLP. dig. 13, 6, 5, 6 dubitatum est. 15, 1, 19, 1 scribit . . . . -e illud admittendum. 19, 1, 11, 6 Iulianus diceret ex empto agi posse. -e etiam condici poterit. 36, 3, 1, 12. TERT. test. anim. 5 p. 141, 7 dicet . . ., -e. LACT. inst. 3, 10, 5. CAPITOL. Maximin. 31, 3 plerique dicunt Heminam, alii Archimeam, -e qua *eqs. cf.* CIC. Brut. 143 *p. 937, 5.* SVLP. SEV. chron. 2, 29, 5. **c** *alia*: CIC. Phil. 4, 3 insperatum omnibus consilium, incognitum -e. 11, 24 in caelum vos, si fieri potuerit . . . tollemus; provincias -e dignissimas vobis deligemus (*cf.* Att. 9, 6, 2 si in Hispaniam, non probo; si ad Gnaeum, laudo; quovis potius -e, quam ut *eqs.* LIV. 1 praef. 12 querelae, ne tum quidem gratae futurae, cum forsitan necessariae erunt, ab initio -e absint. CVRT. 4, 4, 19. LVCAN. 1, 458 longae, canitis si cognita *druidae*, vitae mors media est. -e populi . . . felices errore. QVINT. inst. 1, 1, 4. 11, 3, 140 sinus decentissimus, si . . . fuerit; nunquam -e sit. VLP. dig. 3, 5, 7 pr. posse ei imputari . . . si modo . . . . -e . . . indubitatum est. 5, 3, 13, 14). CIC. Phil. 11, 26 si . . ., Graeciam -e amiserimus; est autem etiam de Brundisio . . . providendum. Tusc. 1, 76 ut verear, ne homini nihil sit non malum aliud *nisi mors*, -e sit nihil bonum aliud potius. Att. 10, 10, 3 alicubi occultabor; -e hinc . . . evolabo. 15, 16b. ad Q. fr. 3, 4, 2 cum ego ne curem quidem multum posse, res publica -e nihil possit. epist. 2, 2 patrimonium dei fortunent; me -e habebis. 7, 7, 2 imperatorem liberalissimum, aetatem opportunissimam, commendationem -e singularem. 16, 22, 1. HOR. sat. 2, 2, 132 illum aut nequities aut vafri inscitia iuris, postremum expellet -e . . . heres. OV. epist. 1, 115 extremum fati sustinet ille (*Laertes*) diem; -e ego . . . facta videbor anus. 12, 69 sunt in eo — fuerant -e — delubra. 17, 124. rem. 761 Callimachum fugito . . . tu quoque Coe noces. me -e Sappho meliorem fecit amicae. met. 3, 266 Iovisque et soror et coniunx, -e soror. 8, 64. 99 tellus tibi . . . negetur. -e ego non patiar . . . Creten . . . *te* contingere. fast. 3, 833 mille dea est operum; -e dea carminis illa est. Ib. 129. LIV. 1, 8, 7 centum creat senatores, sive quia . . . sive quia . . . . patres -e ab honore . . . appellati. *cf. p. 933, 34 sqq.* 4, 24, 8 primores patrum . . . offensos *esse* . . ., populi -e tanta indignatio coorta dicitur. 7, 21, 6. 30, 13, 14. 33, 21, 6 vixdum terminato . . . bello, pace -e nondum perpetrata. 39, 36, 8. 41, 3, 9 primum . . . *eos* persecuturos fuisse, deinde stationes -e pro vallo habituros. VAL. MAX. 4, 5, 5. 4, 7 pr. 5, 3 ext. 3 *Phocion* tantum non in eculeum . . . impositus est; -e post obitum nullam Atticae regionis . . . glebulam invenit. SEN. contr. 2, 5, 6. 7, 2, 9 potuisti praemittere aliquem . . . ut . . . fugeret; necesse -e non fuit manum . . . praecidere. contr. exc. 3, 6 tyranni amicus, tyranni satelles, -e, quod negare non potes, hospes. suas. 2, 19. 6, 21 *al.* CVRT. 6, 3, 13 *regem* externae opis egentem, -e cui nos victores pepercissemus. 7, 4, 19 Bessus . . . adeo exarsit, ut vix ab amicis . . . contineretur. -e convivio prosiluit. 7, 1, 34 *al.* SEN. dial. 5, 30, 2 frequentissima, -e acerbissima . . . materia. 12, 3, 1 digna fuit illa te fratre. tu -e eras dignissimus. benef. 2, 13, 2. 4, 29, 2 epist. 7, 1. 15, 9. 71, 32 unum bonum esse virtutem, nullum -e sine virtute. 98, 7 *al.* COLVM. 2, 10, 35 *cicera* hominibus non . . . iniucunda est. sapore -e nihilo differt a cicercula. 9, 13, 57 vel saepius, -e non minus . . . quam quater. PLIN. nat. 8, 11 Antipater auctor est . . . . -e Cato . . . tradidit. 13, 68 chartae usu . . . -e memoriā. 19, 87 *raphani* dentibus semper inimici . . ., ebora -e poliunt. 28, 17. STAT. silv. 2 praef. 16. 4, 6, 108 nec te (*statuam Herculis*) regnator Macetum, nec . . . posset his celebrare modis *quam Vindex.* -e tu muneris auctor non aliis malles oculis . . . probari. 5, 2, 89. QVINT. inst. 5, 10, 109 maior, -e prior. decl. 246 p. 7, 1 non fecisset hoc mater; -e , . . pater non fecit. 259 p. 58, 14 TAC. hist. 4, 17 TRAIAN. Plin. epist. 10, 42, 1 IVV. 10, 363 AVR. Fronto p. 104, 9 N. POMPON. dig. 1, 2, 2, 9. GAIVS dig. 19, 2, 25, 2 teneri locatorem inquilino. . . . -e quin liceat *eqs.* TRYPH. dig. 3, 5, 37, 4 gratuitam, -e integram et abstinentem fidem. VLP. dig. 43, 12, 1, 7 occupantis alveus fiet: -e desinet esse publicus. 47, 10, 7, 3 *saepe.* SCAEV. dig. 28, 2, 29, 10 in eo filio, qui apud hostes . . . decedat, et in nepote -e et in pronepote. MAECIAN. dig. 28, 5, 87 pr. APVL. met. 2, 23 hominem ferreum . . . -e perspicaciorem ipso Lynceo. 3, 8. 7, 18 apol. 92. TERT. nat. 1, 1 p. 60, 8 gestiunt latere . . . ne torti quidem facile . . . confitentur, -e damnati maerent. orat. 15 *talia* affectata et coacta *sunt* . . ., -e vel eo coercenda, quod. pudic. 22 p. 273, 1 debebit et homicidae et idololatrae paenitentibus subvenire, -e negatori. anim. 28 p. 347, 2. 31 p. 351, 6 progressior . . . -e vel coaetanea. adv. Val. 32. adv. Marc. 4, 16 p. 469, 25 *vicem iniuriae* quam et lex . . . voluerat impedisse, -e quam prophetia . . . coercuerat *al.* IVST. 8, 4, 7. 13, 3, 9 *al.* LACT. inst. 1, 10, 3. VOPISC. Tac. 2, 4 plerumque temulenti, -e consiliorum prope semper expertes. quatt. tyr. 7, 2. CAPITOL. Alb. 11, 6 centuriones in crucem sustulit. verberavit -e . . . saepissime. AVG. civ. 16, 8 p. 136 ante annos aliquot, -e nostra memoria. SVLP. SEV. dial. 1, 26, 1 chron. 2, 50, 2 CONC. Aurel. a. 538 p. 81, 14. CIC. Att. 12, 21, 5 *scripta* non legi solum, quod ipsum erat fortis aegroti, . . . sed . . . etiam transtuli, quod -e afflicti . . . animi non fuit. *nota fere i. q. potissimum*: APVL. met. 8, 7 cunctas . . . pertemptat vias *mortis*, -e illam lenam *eqs.* (*sc. inediam*). *cf. p. 940, 76.* **d** *acced.* quidem: CIC. Verr. 5, 3 domus est vel optima . . ., notissima quidem -e et . . . apertissima. Sest. 16. 24 boni nihil

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

...esse expectandum, mali quidem -e nihil pertimescendum. Arch. 30 *v. p. 933, 42.* prov. 41 quam sapienter non disputo, constanter quidem et fortiter -e. Phil. 3, 16. de orat. 1, 70 multis vero ornandi generibus socius ac paene par; in hoc quidem -e prope idem. 2, 361 utinam non impudentis! illud quidem -e omnes. *cf. p. 936, 7.* 280 satis interdum acutas, crebras quidem -e sententias. leg. 1, 35 Tusc. 5, 24 Att. 1, 1, 5. 6, 3, 3 nihil cupide agemus, sine tuo quidem consilio -e nihil. 7, 13ª, 2 quid futurum sit non video; commissum quidem a nobis -e est ... ut. epist. 1, 8, 1 quae quales sint, non facile est scribere, sunt quidem -e in amicorum nostrorum potestate. 1, 9, 2 consiliario fortasse non imperitissimo, fideli quidem et benevolo -e (ad Q. fr. 3, 4, 2. APVL. Socr. 15 p. 151 haud scio an ... -e quidem). epist. 1, 9, 22. 4, 14, 4 opera tamen et consilio, studio quidem -e. PANEG. 2, 11 vos domini ... concordiam colitis. tu quidem -e tantum esse in concordia bonum statuis. *nota* et: CIC. de orat. 3, 66 genus fortasse subtile et -e acutum. at: MELA 3, 2 neque adhuc satis cognitum .... at ortus -e *eqs.* e profecto ... -e: CIC. nat. deor. 1, 5 alterum fieri profecto potest ... alterum -e potest. Tusc. 1, 2 mores ... nos profecto ... melius tuemur ... rem vero publicam nostri maiores -e melioribus temperaverunt ... legibus. epist. 5, 13, 4 non minus -e ... plus profecto. 13, 13 tibi profecto ... mihi -e. f *in dinumerationibus debilitata vi restrictionis* (*usus videtur ortus ex locis, quales p. 936, 27. 64 allati sunt, cf. etiam p. 940, 16 sqq.*): QVINT. decl. 279 p. 139, 30 qui ex duobus adulteris nulli eorum par erat; qui -e praestitit tibi quantum plurimum potuit. IVV. 10, 94 vis ... vis -e. TERT. resurr. 2 p. 26, 9 occulta nudare, praelibata supplere, ..., mortuorum -e resurrectionem ... probare. adv. Hermog. 23 p. 152, 4 AVG. civ. 5, 17 p. 222. MART. CAP. 8, 810 Astraeamque, Vranien, -e Libyssam. AVELL. p. 98, 9 ubi ... ubi -e?

3 *sequitur causa, indicium, exemplum*: a *sententiam affirmativam*: CIC. Caecin. 55 'familiam' intellegamus, quae constet ex servis pluribus ...; verbum -e hoc cogit. Lig. 22 Varus imperium se habere dicebat. fasces -e habebat. off. 2, 86 quas res *inter utiles* ... praeteritas esse arbitror quod ..., sunt -e utiles. Att. 12, 21, 2 posse videor contendere; venales -e sunt Drusi. CATVLL. 64, 149 nihil periuria curant *viri*. -e ego te ... eripui, ... pro quo dilaceranda feris dabor (OV. epist. 18, 81 meque tibi amplexo nulla noceret hiems. -e ego tum ventos audirem laeta. rem. 781 Pont. 1, 6, 11 NVX 25 VAL. MAX. 3, 2, 20 SCRIB. LARG. praef. p. 1, 18 PETRON. 70. STAT. silv. 5, 3, 10 -e ego ... — quis sterili mea corda situ *obduxit*? [*anacol.*]. APVL. apol. 7 AVG. civ. 21, 27 p. 551. *cf. p. 938, 13. 31.* *cf.* SEN. dial. 8, 6, 4 nos -e). OV. epist. 16, 188 utilis interdumst ipsis iniuria passis. sic -e *eqs.* (LIV. 8, 30, 10 litterae ... argumentum fuere .... ita -e dictator id factum accepit. SEN. benef. 6, 37, 1 epist. 65, 10. 81, 9 PLIN. nat. 11, 204. 20, 263 *al.* STAT. silv. 3, 5, 51 *al.* PLIN. epist. 2, 14, 9 SVET. Cal. 55 *al.* AVSON. 393, 44). OV. met. 12, 540 oblivia laudis acta tibi, senior: -e ... referre ... pater ipse solebat. Pont. 1, 1, 65. 2, 2, 105 *al.* LIV. 2, 40, 11 apud Fabium ... usque ad senectutem vixisse *Coriolanum* invenio; refert -e ... eum exacta aetate usurpasse vocem *eqs.* 7, 9, 5 magis ut belli Gallici causa dictatorem creatum arbitrer inclinat animus. eo -e anno Galli *eqs.* 25, 9, 4 *al.* SEN. contr. 2, 2, 9 habebatur bonus declamator, hanc -e controversiam ... declamavit ... ingeniosius. 2, 3, 9. 10, 4, 3 suas. 6, 15 *al.* CVRT. 4, 10, 23 crederes Alexandrum ... solacia ... quaerere. cibo -e abstinuit. 8, 9, 14 MELA 1, 63. SEN. dial. 5, 11, 4 tyrannorum quoque ... ingenia ... saevitiam repressisse. Pisistratum -e. 10, 7, 6 benef. 6, 38, 1 nat. 1, 1, 12. 3, 19, 1 epist. 18, 9. 66, 2. 67, 3 frg. 110. PETRON. 70 tamquam qui rixam ad lacum fecissent; -e in collo adhuc amphoras habebant. CALP. ecl. 7, 1 *al.* PLIN. nat. 6, 181 ex quibus *oppidis* hoc tempore nullum prope ... extat. -e solitudines ... renuntiavere ... missi ab eo (*Nerone*) milites. 6, 187. 8, 191. 192 Galliarum, ut arbitror, inventio. -e Gallicis hodie nominibus discernitur. 9, 66. 13, 23. 15, 32. 17, 217. 19, 184. 22, 5. 25, 9. 26, 82. 35, 14. 37, 23 *saepe.* STAT. Theb. 5, 64. 12, 377 si miser es — -e lacrimas ... cerno. silv. 1, 2, 256 *al.* QVINT. inst. 2, 15, 20 excludi ab iis plurima oratoris officia, illam -e laudativam totam. 6, 2, 3. 9, 4, 12. 10, 6, 4 Cicero -e ... tradidit. 12, 1, 43 decl. 247 p. 14, 26 *al.* TAC. dial. 21. ann. 1, 43 amantius *fecisset* ille qui gladium offerebat. cecidissem -e nondum ... conscius. PLIN. epist. 1, 22, 2. 5, 6, 46. 7, 1, 2 ipse -e. 9, 24, 1 iuvabit hoc te: me -e iuvat. SVET. Iul. 55 Aug. 65 *al.* IVLIAN. dig. 12, 2, 40 hoc acceptilationi simile: perpetuam -e exceptionem parit. GAIVS inst. 3, 29 VLP. dig. 3, 5, 5, 14. 33, 9, 3, 3. 42, 1, 15, 6. APVL. met. 8, 12 faxo feliciorem necem inimici tui quam vitam tuam sentias. lumen -e non videbis *eqs.* TERT. orat. 14 nunquam tamen mundus est *Israel*. -e manus eius semper immundae. adv. Marc. 4, 14 p. 461, 21 *saepe.* SOL. 1, 110 IVST. 32, 4, 12 TREB. Valer. 1, 4 CLAVD. 21, 152 AVG. civ. 9, 10 p. 381. 10, 14 p. 424. 22, 30 p. 633 novissimum *liberum arbitrium est* non posse peccare. ... -e deus ... quoniam peccare non potest, ideo liberum arbitrium habere negandus est? *passim.* VEREC. in cant. 4, 6 p. 55ᵇ. *huc adde*: QVINT. inst. 9, 2, 25 quaedam nullis simulacris significari possunt, ut -e coniunctiones. 12, 1, 22 nec Cicero Bruto Calvoque *videatur satis perfectus*, qui -e compositionem illius ... reprehendunt. *adde p. 938, 45. 57. 64 sqq.* b *loco prioris sententiae est interrogatio*: CIC. Arch. 29 *gloriā* detractā ... *cur* tam brevi *in vita* tantis nos in laboribus exerceamus? -e, si nihil animus praesentiret in posterum *eqs.* Phil. 14, 28 an vero quisquam dubitet appellare Caesarem imperatorem? aequitas eius -e ab hac sententia neminem deterrebit. TIB. 1, 4, 3 quae tua formosos cepit sollertia *Priape*? -e non tibi barba nitet. OV. am. 3, 3, 34 et quisquam pia tura focis imponere curat? -e plus animi debet inesse viris. met. 3, 455. 7, 28. 11, 321 an obest quoque gloria multis? offuit huic -e. fast. 4, 3 *al.* EPIST. Sapph. 120 quid dolet haec? -e filia vivit? LIV. 4, 3, 14. 26, 30, 9 quid ultra ... facere hostiliter Marcellum potuisse? -e praeter moenia ... nihil relictum Syracusis esse. 38, 46, 13 *al.* SEN. contr. 1, 7, 7 ubi est patrimonium tuum ...? -e in me nihil impendisti. 2, 3, 7 unde tu scis qualem filium habeam? ego -e adhuc nescio, qualem filium habeas (SEN. Herc. O. 1456. *cf. l. 31 sq.*). contr. exc. 6, 5 *v. l. 34.* 8, 6 quid times? -e uxor est tua. contr. 9, 2, 21 meretrix, agnoscis hoc nomen? -e provincia agnoscit *al.* SEN. Herc. f. 1143 quod solum fesso subest? -e redimus. Tro. 434 Herc. O. 8. 436 perimes maritum? :: paelicis -e meae. dial. 8, 1, 4 deseris partes? -e Stoici vestri dicunt. epist. 117, 16 *al.* LVCAN. 9, 556 CALP. ecl. 4, 27 OCTAVIA 693 VAL. FL. 7, 10 *al.* STAT. Theb. 9, 427. 517. QVINT. inst. 4, 2, 86 cur igitur ... non singula etiam narrentur? me -e ... fecisse hoc in foro ... probantibus *iudicibus* ... scio. decl. 321 p. 259, 7 PS. QVINT. decl. 1, 9 IVV. 9, 9. 70 quanto metiris pretio, quod ... uxor tua virgo *non mansit*? scis -e *eqs.* TRYPH. dig. 49, 15, 12, 9. TERT. spect. 16 p. 18, 13 an forsitan sine causa ... liceat ... odisse? deus -e etiam cum causa prohibet odisse. nat. 1, 13 p. 83, 25. LACT. inst. 3, 4, 3 in qua *secta* ponimus veritatem? in omnibus -e non potest. LAMPR. Alex. 53, 9 AVG. civ. 1, 19 p. 31. 10, 29 p. 449 VEREC. in cant. 4, 4. *adde infra l. 49. 62. 71 sqq.* c *praecedit optatum vel imperium*: CIC. Att. 12, 14, 4 vellem ut ipse adesset; -e aliquid ... adiuvaret. epist. 14, 4, 1. CAES. Gall. 4, 25, 3 desilite ...! ego -e meum ... officium praestitero (OV. am. 1, 6, 19 -e ego. met. 13, 840 fast. 4, 725. 727 *cf. p. 937, 37 sqq.*). OV. epist. 1, 3 ipse veni, *Vlixes*! Troia iacet -e. LIV. 10, 24, 17. 42, 23, 7. SEN. contr. exc. 5, 7 mitte arma! -e lex non vetat. 6, 5 conde gladium! ... quid tibi cum gladio? -e *eqs.* SEN. dial. 12, 17, 2 debes illorum imitari firmitatem ... optime -e illos imitaberis. CVRT. 5, 8, 17. CALP. ecl. 5, 10 tuendos greges occipe! iam -e potes. 7, 20 PETRON. 50. CARM. epigr. 949, 4 (*Pompeis*) coge mori ..., munus erit: -e non cruciasse boni *erit*. STAT. Theb. 12, 300 silv. 4, 4, 35 exue curis pectus ... -e iam *eqs.* SIL. 16, 668 CLAVD. 5, 95. AVG. civ. 3, 31 p. 143 deos suos accusent de tantis malis ...; -e quando illa mala fiebant, calebant arae *eqs.* NICET. fid. 6. *adde l. 54. 73 sq.* *nota*: GREG. M. moral. 6, 32 perscrutemur ..., ut videamus, quid ... prohibendo provocavit *astutia hominum*: -e, cum ..., conati sunt ..., sed *eqs.*

acced. nam, enim: *ad a*: CIC. epist. 5, 20, 6 addes ... meo iussu, quod ego ... *non* negarem. nam de sestertiis nongentis milibus -e ita relatum est *eqs.* LYDIA 70. QVINT. inst. 12, 1, 11 convincamus ... nam hoc -e nemo dubitabit. SVET. Iul. 50. AVG. civ. 3, 7 p. 103 non est, ut arbitror ...: -e enim. 22, 24. *ad b*: CIC. Q. Rosc. 22 cur ipse HS ꟾↃↃↃ tam vehementer concupierit quaero. nam tibi ... -e tanti non fuissent, *ut.* VERG. catal. 4, 10 OV. met. 12, 108. MART. 3, 74, 3 quid facient ungues? nam -e non potes. QVINT. inst. 1, 1, 18. TERT. adv. Marc. 4, 20 p. 486, 25 qua denique fide irrupit *legem* ...? -e enim ex fide tetigit. AVG. civ. 22, 6 p. 563. *ad c*: QVINT. inst. 2, 14, 4 ne pugnemus igitur ... nam -e. SVLP. SEV. dial. 1, 2, 2 edisseras nobis velim ...; nam -e ... libenter ex te audiemus. *cf.* 2, 8, 6. quidem: *ad a*: CIC. off. 1, 78 licet enim mihi gloriari. mihi quidem -e ... Pompeius ... hoc tribuit, ut diceret. OV. Pont. 2, 10, 45 omnibus annis ante tuos oculos ... ero. ipse quidem -e (*Aβ*, arctoo *coni. Korn*) cum sim sub cardine mundi ... te ... intueor. TERT. spect. 19 ne sciam et cum boni pereunt ...: -e quidem gladiatores innocentes in ludum veneunt. anim. 30 p. 350, 1 PANEG. 7, 13. *ad b*: APVL. flor. 19 p. 94 an vero *accessit*, ut ipse aliquid ... reprehenderet? -e quidem iacenti ... fatum abstulit. et, que, neque: *ad a*: CIC. Marcell. 6 bellicas laudes solent quidam ... communicare cum multis ...; et -e ... classes commeatus multum iuvant. de orat. 2, 154 Brut. 327. MAT. carm. frg. 11 ut recordor, et -e. PETRON. 19 mulierculae ... infirmissimae scilicet contra nos, ⟨quibus⟩ ... virilis sexus esset, et praecincti -e altius eramus. VAL. FL. 5, 320 adnuet ipse reor; neque inexorabile -e quod petimus. QVINT. inst. 4, 1, 61 CLAVD. 28, 295 AVG. civ. 16, 11 p. 143. 17, 14 p. 236. *ad b*: SEN. contr. exc. 10, 3 accusas etiam nunc? et (*deest Senecae integro*) -e iam tibi satis factum est. *ad c*: PANEG. 9, 26 te *deum* oramus ... et -e summa in te bonitas est et ideo ... debes. *nota*: VVLG. Mal. 2, 17 qui facit malum bonus est in conspectu dei ...; aut -e ubi est deus iudicii?

4 *cum coniunctionibus disiunctivis vel copulativis*: a (aut ...) aut -e: α *generatim*: *exemplis II p. 1572, 77—1573, 14 allatis addas*: VEG. mil. 1, 20 p. 23, 5 aut capi aut -e fuga rem publicam prodere. AMM. 23, 6, 68 AVG. civ. 3, 3 p. 100. NICET. symb. 9 p. 47 aut impugnandus ... aut -e devitandus. AVELL. p. 40, 12 INST. Iust. 3, 13, 1 CONC. Aurel. a. 541 p. 88, 15. β *vi restrictionis debilitata, prope abundanter*: PROP. 3, 21, 29 *Athenis* seu spatiis animum emendare Platonis incipiam, ... persequar aut studium linguae ... aut -e tabulae capient mea lumina pictae ... aut spatia annorum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... lenibunt ... vulnera nostra. SEN. dial. 10, 18, 5 septem aut octo -e dierum. PLIN. nat. 14, 126 servarique *iubent aquam* ab aequinoctio verno aut -e nocte solstitio et aquilone flante hauriri, vel *eqs.* 35, 49. GAIVS inst. 2, 180 duo quodammodo sunt testamenta ...; aut -e unum est testamentum duarum hereditatum. APVL. Socr. 20 p. 165. ITALA lev. 5, 2 (Lugd.) si contigerit omnem rem immundam aut -e (LXX ἤ *solum*, VVLG. *similiter*) morticinam. VVLG. lev. 13, 48 vestis sive lanea sive linea ... aut -e pellis. II reg. 24, 13 *al.* VEG. mil. 3, 19 *a* cornu sinistro, quod saepius evenit, aut -e dextro, quod, licet raro contingit, *eqs.* AMM. 17, 7, 11 RVFIN. Adamant. 1, 16. AVG. civ. 5, 19 p. 229 aut vera via nititur aut -e dolis ... contendit. 12, 14 p. 532 SERV. georg. 1, 217 *saepe, cf. II p. 1573, 16 sqq.* SCHOL. Hor. carm. 2, 1, 28 SORAN. p. 80, 4 MART. CAP. 9, 986. COD. Iust. 1, 2, 14, 1 (*a. 470*) sive testamento ... seu ... vel ... sive ... aut ... aut -e. DRAC. laud. dei 3, 526 CONC. Aurel. a. 511 p. 6, 2 BOETH. herm. sec. 2, 5 p. 113, 8 AVELL. p. 7, 6 VEREC. in cant. 6, 8. LEX Sal. 13 add. 2 aut ... aut -e ... aut -e *al.* GREG. TVR. Mart. 1 praef. p. 586, 14 ORIBAS. syn. 6, 4 *al.* γ *cum augmento quodam, fere i. q. etiam, immo*: LIV. 4, 16, 4 nec deinde id plebem concessum semel obtinuisse aut -e temptasse. HIER. in Ier. 7, 11 aut vile aut -e non vile. VVLG. Iob 13, 22 voca me et ego respondebo tibi: aut -e loquar et tu responde mihi. SERV. ecl. 1, 19. 7, 11 AVG. civ. 22, 8 p. 566. MART. CAP. 8, 880 Stilbon ... nunc praeteriens, nunc consistens aut -e regrediens. CASSIOD. hist. 6, 46 Alexandri ... se gloriam percepturum aut -e potiorem. *nota*: DRAC. satisf. 134 vinceret aut -e praeda fuisset. GREG. TVR. Franc. 3, 18 p. 128, 7 aut eice eum aut -e pro eo morieris. PASS. Andr. brev. 3 aut promitte te recedere ... aut -e iubeo te interfici. VVLG. Mal. 2, 17 *v. p. 938, 74.* **b** (vel ...) vel (...) -e: α *generatim*: CIC. de orat. 2, 232 quis enim haec non vel facile vel -e aliquo modo posset ediscere? Tusc. 1, 117 mortem vel optare incipiant vel -e timere desistant. epist. 9, 17, 1. OV. epist. 17, 75 haec ... vel -e non his diversa. met. 9, 624 leviter voluisse videbor, aut etiam temptasse illum ..., vel -e non ... deo (*Amore*), sed victa libidine credar. CELS. (*7 ies*) 1, 3 p. 16, 37 aqua vel -e diluta potione esse contentos. 3, 6 p. 88, 19 vinum austerum vel -e subausterum. 8, 10, 1 p. 345, 15. SEN. epist. 78, 20 superari vel -e sustineri. COLVM. (*5 ies*) 3, 3, 6 omnia vel -e plurima. 3, 11, 5 piros silvestres et prunos, vel rubos -e. arb. 1, 4 eodem agro ... vel -e vicino. PLIN. nat. 18, 288 a. d. IV non. Iul. ..., vel -e XVI kal. Aug. QVINT. inst. 5, 14, 3 soluta corpore anima an sit immortalis vel ad tempus -e maneat. TAC. dial. 26. SVET. Tib. 25. POMPON. dig. 21, 2, 29, 2 vel ipso iure ... vel -e doli mali exceptione. APVL. met. 1, 2. 14. 8, 16 lupi forsitan confertae iuventutis strepitu vel -e nimia luce flammarum deterriti. *cf. p. 935, 21 sqq.* *saepe.* VLP. dig. 1, 3, 13. 5, 1, 2, 5 in civitate sua vel -e intra provinciam. 27, 9, 5, 14 vel alia *praedia* comparare vel -e istis carere *al.* PAVL. dig. 26, 7, 43, 1 etiam manente matrimonio ... vel -e post divortium. sent. 5, 21, 1 *al.* MACER dig. 48, 11, 7, 3 VEG. mil. 1, 5. 3 praef. *al.* AMM. 16, 7, 5. 31, 16, 2 *al.* AVG. civ. 1, 27 p. 43 amantur ... vel -e, etiamsi non amantur, suscipiuntur. 4, 11 p. 161 *al.* COMM. apol. 857 illis (*senatui*) vel -e Iudaeis. AVELL. p. 52, 22 Romam vel -e suburbicarias regiones. β *debilitata vi restrictionis* (*saepe inducit, potissimum in initio sententiae, aliud argumentum vel aliam interpretationem sim.*): APVL. met. 3, 6 cum nemo possit monstrare ... mihi notos illos latrones usquam fuisse. vel -e ulla praeda monstretur *eqs.* 5, 31 an ignoras eum ... iuvenem esse, vel -e iam quot sit annorum oblita es? MOD. dig. 28, 6, 4, 2. PORPH. Hor. sat. 2, 3, 287 Memmius autem fuit ... insanus. vel -e plebeios vult *eqs.* LACT. inst. 3, 1, 2 vel quod ... vel -e, ut. HIER. in Is. 1, 19 epist. 51, 3 *al.* VVLG. deut. 24, 3 *si uxorem* dimiserit ... vel -e mortuus fuerit. I Esdr. 7, 26 iudicium erit de eo sive in mortem ... sive ... sive ... vel -e in carcerem *al.* MAXIMIN. c. Ambr. 89 vel admittenda vel -e ... iudicio reservanda. ITIN. [Silv.] 5, 12 PELAG. 82. VEG. mil. 2, 23 p. 58, 6 sagittis vel -e lapidibus. 3, 5 p. 74, 10 AMM. 14, 8, 3. 25, 10, 3 *al.* RVFIN. Adamant. 5, 4 p. 183. AVG. civ. 15, 5 p. 65 concupiscentia ergo spiritalis contra alterius potest pugnare carnalem vel concupiscentia carnalis *eqs.* ... vel -e ipsae concupiscentiae carnales inter se. SERV. auct. Aen. 1, 110. 12, 354 *al.* SCHOL. Hor. sat. 2, 7, 102 placentae genus vel -e panis. SCHOL. Cic. Gron. p. 432, 10 vel ad notionem iudicum dixit ... vel -e ad irrisionem dixit. CAEL. AVR. chron. 2, 1, 12 *saepe.* SORAN. p. 80, 15 quod languidus ... est infans ... vel -e mortuus est, aut *eqs.* NICET. fid. 4 BOETH. herm. sec. 1, 3 p. 68, 18. 5, 11 p. 376, 9 *al.* in Porph. comm. pr. 1, 10 p. 25, 10 vel intelleguntur vel -e finguntur. VEREC. in cant. 1, 16 scilicet ... vel -e. 2, 22 utrum illius ... an ... vel -e. 2, 37. 40. 9, 46 *saepe.* BENED. reg. 59 GREG. M. moral. 5, 35. 40 vel ... vel -e expressius. 9, 40 *saepe.* γ *fere i. q. etiam, immo*: APVL. met. 5, 1 homo, immo semideus, vel -e deus. SPART. Hel. 5, 12 Antoninus Verus, qui adoptatus est a Marco vel -e cum Marco. VEG. mil. 1, 9 ad cavendum vel ad resistendum -e. VEREC. in cant. 2, 14 p. 19 martyrum est sanguis vel -e ipsius cruor dominicae passionis. **c** cum ... tum -e: CIC. Balb. 51 cum ceteris praemiis digni sunt, tum -e dignissimi sunt, qui. Arch. 23 cum ipsis populis ... tum eis -e, qui. de orat. 1, 134 Brut. 232 epist. 6, 10, 2 *al.* QVINT. inst. 2, 1, 10. **d** ut ... ita (sic) -e: CIC. Lael. 14 ut nihil boni est in morte, sic -e nihil mali. SCRIB. LARG. praef. 1 p. 2, 2 ut maxime necessaria, ita -e antiquissima. *cf. p. 932, 50.* **e** (et ...) et (...) -e (-eque); (neque ...) neque -e, *sim.*: α *generatim*: CIC. S. Rosc. 47 cum et illud incertum sit ... et ... et -e ad rem nihil intersit. Lig. 9. orat. 38 rarius multo facinus et -e occultius. top. 2, 6 ad usum potior erat et ordine naturae -e prior. fin. 2, 71. nat. deor. 2, 64 maius est -eque gratius. off. 2, 27 et bonorum virorum et locupletium et -e civium. rep. 6, 23 nec pauciores et -e meliores fuerunt viri. Att. 13, 41, 2 epist. 4, 13, 6. STAT. silv. 2, 6, 84 non ... nec ... et -e. QVINT. inst. 1, 3, 14 primum quia ... et -e quod. 1, 10, 37 syllogismo ... utetur et -e enthymemate. 1, 11, 17 neque ... neque ... et -e. 9, 4, 144. 10, 1, 92 si non tacitum hoc praeterimus et Vergiliano -e versu testamur. 12, 9, 9 *passim.* decl. 347 p. 367, 7 neque ... et -e. 339 p. 341, 1 *al.* PS. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 16, 2 iuvat ... et -e decet. AVG. civ. 9, 23 p. 493. OV. epist. 18, 116 ut ventusve paterve causaque sit -e femina nulla morae! β *debilitata vi*: PETRON. 66 habuimus tamen in primo ... et ... et ... et -e (*aliter interpretatur Friedl.*). LACT. inst. 3, 6, 17 et physicos admonuisset ... et ... et nobis -e dedisset. VVLG. IV Esdr. 12, 7 si ... et si ... et si -e. *in initio sententiae*: VVLG. II par. 24, 24 Tob. 9, 5. VEREC. in cant. 4, 2 et -e rectius hoc de Christo intellegimus. 6, 28. *cf. p. 937, 22 sqq.* γ *fere i. q. immo*: LACT. inst. 3, 11, 9 et bonum sit *virtus* et omnium -e bonum. **f** utrum (an) ... an (...) -e: *debilitata vi*: HIER. epist. 126, 1 p. 949 an -e ex traduce, an cotidie ... fiant *animae.* SCHOL. Hor. carm. 3, 24, 53 utrum ... dicat ... an -e ... appellat ...? BOETH. herm. pr. 2, 10 p. 141, 8 an ... an -e. 2, 13 p. 432, 10. 2, 14 p. 207, 25 utrum ... an -e (in Porph. comm. pr. 1, 10 p. 25, 10). herm. sec. 4, 10 p. 252, 21. 5, 11 p. 371, 11. 6, 13 p. 432, 10 AVELL. p. 694, 11 VEREC. in cant. 2, 36. 9, 13 *passim.* NOVELL. Iust. 22, 28 utrum secundum oblationis tempus, an -e (ἤ) matrimonii solutionis. GREG. TVR. Franc. 3, 118. *nota*: HYG. astr. 1 praef. p. 21, 16 utrum quinque *stellae* -e errent, an omnes. *i. q. immo*: VEG. mil. 2, 5 utrum stare vel progredi, an -e regredi opporteat. CASSIOD. hist. 8, 4 sedere ... an -e discurrere *oportebat*? **g** seu -e (*vi debilitata*): COMM. instr. 2, 1, 11 ut martyres essent ... seu -e sanctorum chorus prophetarum ad illam consurgere⟨t⟩ plebem. GREG. M. moral. 5, 49 sive igitur ex haereticorum specie ... seu -e ex persona amicorum.

C *suppleas contrarietatem*: CIC. Verr. 4, 223 hoc -e unum genus infinitae pecuniae ... posse reprehendi? (Cluent. 82 OV. met. 2, 423 *al.* EPICED. Drusi 161 SEN. dial. 6, 20, 6 *al.* PLIN. nat. 11, 12 TAC. hist. 4, 42 AVG. civ. 12, 21 p. 547. AVELL. p. 338, 1 praeter alia ... hoc -e. *cf.* PROP. 2, 15, 47 haec -e). CIC. Verr. 6, 53 hi -e nihil debent. 6, 111 is -e. Vatin. 33 *v. p. 928, 83.* Lig. 19 tua ... merita tanta -e non viderentur, si (*cf.* LIV. 1 praef. 5 tantisper -e). Phil. 2, 86 mandatum id -e non habebas. Tusc. 1, 112 illud -e (SEN. contr. 1, 2, 10 GAIVS dig. 33, 1, 8 VLP. dig. 32, 1, 1, 9 *cf.* LIV. 39, 37, 1). CIC. Tusc. 4, 42 perturbationes amplificatae -e pestiferae sunt; igitur etiam susceptae. *cf. p. 932, 9 sqq.* 5, 81 mihi -e (epist. 4, 13, 3 doctissimo et sanctissimo ... et mihi -e amicissimo. PROP. 2, 18, 29 mi -e poteris formosa videri. SEN. epist. 64, 6 PRISCILL. tract. 3, 74). CIC. leg. 3, 30 si quid fuerit loci aut temporis. :: locus -e non deerit. *cf. p. 930, 36 sqq.* Att. 3, 15, 4. 7 me -e (PLIN. nat. 9, 18). 3, 81, 1. 6, 6, 2. 7, 10 adhuc -e (SVET. Dom. 18). 9, 18, 3 nunc -e (VERG. Aen. 12, 881 OV. met. 13, 502 LIV. 38, 42, 12 STAT. Theb. 11, 392). CIC. Att. 12, 32, 2. 14, 15, 2 epist. 1, 9, 4. 7, 30, 1 *haec* audire tolerabilius quam videre; in campo -e non fuisti *eqs. al.* PROP. 2, 33, 1 tu -e (OV. Pont. 4, 9, 127). OV. rem. 605 tunc -e (SEN. nat. 1, 8, 3 QVINT. decl. 267 p. 90, 8). met. 10, 488 ultima -e vota suos habuere deos (*cf.* SEN. Med. 551 suprema -e liceat ... loqui mandata. STAT. Theb. 9, 663 decus extremum -e). OV. met. 13, 387 meus hic -e est — an et hunc *ensem* sibi poscit Vlixes? trist. 4, 2, 64 EPICED. Drusi 59. LIV. 2, 1, 2 conditores partium -e urbis. 6, 38, 11 haud sine pudore -e. 23, 5, 9 *al.* SEN. contr. 2, 1, 5 egredientem te -e domum ... comitabor. contr. exc. 3, 8 apud Philippum -e *al.* CVRT. 5, 5, 20 SEN. Herc. O. 343. dial. 11, 10, 3 interim -e. clem. 1, 13, 3. benef. 3, 1, 4 extat ... vestigium -e meritorum. epist. 20, 9 ego -e (26, 4 FRONTO p. 41, 15 N.). COLVM. 3, 3, 3 his -e temporibus. LVCAN. 8, 547 *al.* PLIN. nat. 19, 55. 27, 7. MART. 11, 7, 1 iam -e. STAT. silv. 1 praef. 12 *al.* SIL. 6, 380 QVINT. inst. 5, 14, 29. 10, 1, 41. decl. 339 p. 341, 11 in patriam -e redire et, si vincere non detur, effugere. *saepe.* PS. QVINT. decl. 12, 24 hic -e (AVG. civ. 4, 31 p. 186 *al.*). PLIN. epist. 2, 5, 6 SVET. Cal. 51. LAMPR. Alex. 9, 4 nuper -e. *ordine inverso*: CIC. Verr. 3, 143 -e ab invitis exigi non oportere. OV. fast. 3, 168 ut -e fama licere putat. trist. 1, 1, 16 contingam -e ... illa pede. LIV. 36, 40, 4 quot cum milibus -e Boiorum. HOMER. 41. QVINT. inst. 12, 1, 20 melius dicere, -e data longiore vita, ... potuisset. AVG. civ. 6, 4 p. 251 -e rebus Romanis. *nota fere i. q. praesertim*: COMM. instr. 1, 26, 16 ureris pauperie dupliciter (*suppl.: si non aliter*) -e si langues. *cf. p. 936, 81.* *acced.* quidem: CIC. Verr. 4, 151 illa quidem -e tibi praecisa est defensio. Manil. 19 id quidem -e. Cluent. 64 unum quidem -e. 157. har. resp. 50. Balb. 36 communiter quidem -e. Phil. 2, 113. de orat. 3, 51 haec satis spero vobis quidem -e maioribus molesta ... videri. ac. 2, 22. 101 off. 1, 140. Att. 2, 17, 2 hac quidem cura -e. epist. 1, 9, 13 *al.* APVL. met. 8, 10 PANEG. 5, 20.

D ***latiore sensu*** *fere i. q.* ***ceterum,*** *vero* (*similia exempla sub*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

I A 2 f allata sunt; cf. etiam p. 936, 27. 64): GLOSS. II 99, 54 -e αὖ, πάλιν. 266, 55 δὲ ast at autem ceterum -e verum. LIV. 7, 14, 5 affirmata -e eo casu ... fides. PRIAP. 68, 7 SEN. dial. 5, 19, 3. PLIN. nat. 33, 11 et Graeci et nostri symbolum *anulum vocabant.* longo -e tempore ne senatum quidem ... habuisse *eqs.* IVV. 16, 58. FLOR. epit. 3, 3, 10 ea caedes hostium fuit, ut ...; -e rex ... vix unum *equum* cum fugeret ascendit. CELS. dig. 8, 6, 6, 1b possunt tamen alterutrum fundum liberare: -e, si ... num ideo ...? POMPON. dig. 21, 2, 27 si vero *exceptiones* ad personam venditoris respicient *emptor tenetur*: -e nec ex empto nec ex stipulatione ... actio competit emptori, si. GAIVS inst. 2, 78. 3, 193. 4, 44. dig. 41, 1, 7, 12 neque diruto quidem aedificio vindicatio eius materiae competit. -e si dominus soli petat aedificium, ... poterit ... repelli. 47, 7, 4 APVL. met. 2, 19. 5, 16. 9, 2 PAPIN. dig. 48, 5, 39, 9 VLP. dig. 1, 12, 1, 10. 3, 2, 13, 1 *saepe.* PAVL. dig. 5, 3, 34, 1 si ...; -e si. 9, 4, 31 Sabinus et Cassius putant .... -e ... Iulianus putat. 14, 3, 14. 16, 3, 26 pr. cum sana ... venero restitues mihi; -e, si aliquid mihi humanum contigerit, filio meo. *cf. p. 932, 78 sqq.* 39, 2, 38 pr. *al.* TERT. anim. 1 p. 300, 14. 36 p. 362, 26 utriusque autem substantiae indiscreta semina ... communem subeunt generis eventum. ... -e et hic se primordiorum forma testatur. ieiun. 2 p. 275, 17 ut cum in levitico praecipit .... -e in euangelio *eqs.* 16 p. 296, 4 *al.* PANEG. 10, 2. PORPH. Hor. sat. 1, 9, 52 ubi duo puncta interposita sunt, alteram personam loqui intellegas. -e iam sensus ipse docet *eqs.* IVST. 22, 5, 12. SOL. 10, 19 *hirundines* aspernantur peritura tecta. minime -e a diris avibus impetuntur. 56, 14 *al.* AVG. civ. 7, 2 *(in initio capitis)* hos -e deos selectos Varro ... commendat. 16, 10 p. 139. 16, 21 p. 158. 22, 8 p. 578 *al.* LEX Burg. lib. const. 65, 2 si ... si -e. 92, 2. 3 quicunque ... praesumpserit .... -e, si .... -e, si. 99, 2 tres idoneos testes ... praecipimus subscribendos; -e si non ..., iubemus *al.* LEX Sal. 4, 2 *al.* LEX Visig. 3, 1, 7. 3, 4, 5. 6, 1, 1 *al.* CAES. AREL. reg. mon. 1 chartas venditionis faciat *monachus* .... -e si non vult vendere. 12 GREG. TVR. Franc. 1, 48 p. 56, 3. 7, 36 p. 316, 10 quis tibi tantam audaciam praestitit ...? -e si ... es evocatus ... testare. *aliter v. p. 929, 20 sqq.* *acced.* quidem: PANEG. 7, 9 *in Britannia* pecorum mitium innumerabilis multitudo. -e quidem ... longissimae dies.

iuncturae: an: *p. 940, 22 sqq.* at: *p. 931, 10. 934, 45 sqq. 937, 17.* atqui: *p. 931, 8 sqq.* aut: *p. 938, 77 sqq.* edepol (hercle): *p. 929, 36 sqq.* enim (nam): *p. 929, 42. 938, 45 sqq.* et (-eque, neque -e): *p. 930, 46 sqq. 931, 12. 51. 937, 16. 938, 64 sqq. 940, 1 sqq.* ergo (igitur): *p. 932, 9.* immo: *p. 930, 44.* ita (sic): *p. 932, 50. 935, 78 sqq. 939, 83 sqq.* quidem: *p. 928, 74 sqq. 929, 19. 25. 933, 29. 42 sqq. 934, 37 sqq. 936, 83 sqq. 938, 57 sqq. 940, 78 sqq. 941, 34.* saltem: *p. 931, 53.* sed: *p. 928, 36 al. 931, 52. 932, 45. 934, 51 sqq. al.* seu: *p. 940, 33 sqq.* tamen: *p. 934, 27. 82 sqq.* tum: *p. 939, 80.* vel: *p. 939, 28 sqq.* verum: *p. 934, 35 sqq.*

adv. ×certō. *comp.* -ius *sub I apud* APVL. *l. 62* AVG. *p. 942, 21* GREG. M. *p. 943, 2; sub II inde a* CIC., *apud scriptores* LIVIO *posteriores saepius quam positivus. superl.* -issime *sub I inde a* CIC. inv. *l. 59. adde l. 67 sqq.; sub II inde ab* ITALA *p. 942, 51. 71. adde p. 942, 47 sq. 75. 80 al.* *legitur inde a* PLAVTO (68ies) *apud* TER. (20ies), CIC. (58ies), *raro apud scriptores post* CIC., *deest* CAES. NEP.; *poetae aetatis Augusteae sequentesque tantum comparativo utuntur.*

I *pertinet ad totam sententiam: i. q. re vera*: GLOSS. II 384, 31 σαφῶς sane plane profecto -o. 430, 12 evidenter plane aperte palam. *nonnulli loci hic allati locis sub* certe *I A laudatis simillimi sunt.*

A *de rebus praesentibus*: **1** *in media sententia*: PLAVT. Amph. 332 nescio quem loqui autumat, mihi -o nomen Sosia est. 447. Epid. 378 me equidem -o servavit consiliis suis. Mil. 398 Rud. 975. Stich. 169 eius ex semine haec -ost fames, nam *eqs.* CIC. inv. 2, 91 loci autem communes idem utrisque fere ... incident; hi *(i. sequentes)* tamen -issime. LIV. 8, 33, 8 qui -o unus plus quam tua dictatura potest (QVINT. decl. 375 p. 416, 27. APVL. met. 9, 41 quos occultaret apud se -o -ius. *cf. p. 923, 20*). SEN. contr. 2, 4, 10 obiecit patri ..., non schemate, sed -o (derecto *coni. H. J. Müller*). PLIN. nat. 13, 57 primo sidit *in stagnis lignum fici Aegyptiae*, postea fluitare incipit, -oque eam sugit alienus umor. TRYPH. dig. 28, 2, 28, 3 nemo -o dubitabit. TERT. adv. Marc. 5, 20 p. 648 'inventum *hominem*' ... i. e. -issime hominem. VVLG. I reg. 26, 4 didicit quod illuc venisset -issime. APRING. in apoc. 4, 7 hoc testimonium -issime in Malachia legi dinoscitur. CASSIOD. in psalm. 15 concl. disciplina -issime singularis. GREG. M. moral. 8, 46 eo -ius ventura appetit *sanctus*, quo praesentia verius ... derelinquit. *acced.* pol, hercle *sim.*: PLAVT. Amph. 714 ecastor equidem te -o heri advenientem ... salutavi. *cf. p. 942, 7.* Bacch. 1128 pol hodie ... bis detonsa -o est (Cas 143 hic quidem pol -o nil ages. Mil. 353 Poen. 787). Men. 312 tu quidem hercle -o non sanus satis (Stich. 561 hercle ... -o. TER. Phorm. 164. 347 -e *codd.*, -o *coni. Spengel*). *adde l. 82 sq.* **2** *in initio sententiae*: **a** *generatim*: PLAVT. Bacch. 1104 -o hic ... mihi nescio quis loqui visust; sed quem video? Rud. 233. Epid. 253 eum argentum sumpsisse ... fenore .... :: -o (cedo *B, om. E*) ego occidi. Men. 373. Mil. 483 -o illa quidem (quidem illa *P*) ... intus est ...; nam *eqs.* Persa 844 Poen. 1222 TER. Eun. 781 (-o *Aγ*, -e ς). *acced.* edepol: PLAVT. Merc. 444 -o (*CD*, -e *rell.*) edepol adulescens ... perit. *cf.* Mil. 273. enim: PLAVT. Aul. 811 -o enim ego vocem hic loquentis modo mi audire visus sum. *cf. p. 941, 78* (Poen. 1181 Stich. 88). PLAVT. Amph. 904 potin ut abstineas manum? nam -o ... quam tu impudicam esse arbitrere ... cum ea tu sermonem ... *non* habeas, nisi (Epid. 46 Mil. 378). **b** *speciatim*: *obloquentis est*: PLAVT. Amph. 369 at mentiris etiam: -o pedibus non tunicis venis. Cist. 606. Persa 179 miser est qui amat. :: -o is quidem nihilist, qui nil amat. Stich. 240 non est id nomen mihi. :: -o mecastor id fuit nomen tibi. *cf. p. 941, 73.* *reminiscentis*: PLAVT. Cist. 606 -o (-e *Camerarius fortasse melius*) modo huius ... quaerere aiebas filiam. *interrogantis*: PLAVT. Capt. 644 exploratum dico ... hoc tibi. :: -on? 883. *respondentis*: PLAVT. Epid. 540 estne ea an non ...? ... -o east (Poen. 1300 estne illaec ... Anterastilis? et ea est -o). Men. 389 egon te iussi coquere? :: -o, tibi et parasito tuo. 390. 1058 liberum ego te iussi abire? :: -o. 1109 Merc. 535. Pseud. 361 (-e *E*) *syn.* dicis vera. Rud. 351. *cf.* Capt. 644 (*rectius afferas sub* -us *p. 915, 84*). **B** *pertinet ad res futuras*: PLAVT. Amph. 93 praeterea -o prodit in tragoedia *Iuppiter* (*in loco suspecto*). Stich. 481 libens accipiam -o, si promiseris. CIC. Tusc. 5, 81 nihil ita expectare quasi -o futurum. Att. 10, 14, 3. VVLG. I reg. 24, 21 scio quod -issime regnaturus sis et habiturus in manu tua regnum Israel. AVG. civ. 15, 9 p. 75 impleri -ius praenuntiata conspicimus. HIPPOCR. progn. 18 -issime (ἀσφαλέστατα) et homo evadet et collectio ... cessabit. *cf.* MAX. epist. p. 2, 22 dum seris, -o fructum colligis. **C** *cum restrictione quadam*: PLAVT. Men. 501 non edepol ego te ... novi; verum -o quisquis es ... mihi odiosus ne sies. Trin. 157 si ... revenit, reddam suum sibi; si quid eo fuerit, -o (-e *Bothe, fortasse melius*) illius filiae ... habeo dotem unde dem. PANEG. 12, 42 p. 309, 19 et -o ... lenior videri debuit voluntarius quam coactus ... interitus. ... postremo *eqs.*

II *pertinet ad singula verba: i. q. firmiter, rate*: **A** *de scientia* (*cf.* GLOSS. II 224, 55 ἀληθέστερον verius -ius): **1** *passiva vi*: **a** -o scio: GLOSS. II 223, 48 ἀκριβῶς οἶδα. *ponitur apud* PLAVT. (*praeter* Merc. 1012 Mil. 273) TER. (*praeter* Phorm. 793) *in fine versus; apud* CIC. *saepius in fine sententiae.* PLAVT. Amph. 271 quod credam aut -o sciam (Mil. 566. TER. Hec. 324 ut hoc quam primum, quidquid est, -o [-um γ] sciam). Bacch. 437 id equidem ego -o scio. Cas. 355 Men. 325. Merc. 1012 -on scis non succensere *eqs.*? Mil. 586 *al.* (16ies). TER. Andr. 929 verum hercle opinor ...; hoc -o scio, Rhamnusium se aiebat esse. Hec. 204. Haut. 632 id equidem, si tu neges, -o scio. Phorm. 953 (*cf.* GLOSS. II 430, 12) Eun. 199. Ad. 648 ut opinor ... et -o scio *al.* (12ies). CIC. S. Rosc. 21 haec omnia ... facta esse -o scio. 107 Verr. 5, 132 Caecin. 55. Arch. 32 *opp.* spero. Planc. 19 Phil. 3, 17 nat. deor. 2, 119 Cato 1 Att. 1, 12, 4. 3, 20, 1. 5, 19, 2 ad Q. fr. 1, 2, 6 ad Brut. 1, 3, 1 epist. 4, 14, 3. 12, 8, 1 quae ad te mitti -o scio, cognosse te arbitror. 13, 1, 4 *al.* (49ies). Q. CIC. pet. 13. BELL. Afr. 44, 3 non vestra ... sponte vos, -o scio, sed illius ... impulsu *eqs.* SALL. Catil. 51, 16. FRONTO p. 179, 6 N. et iudicare recte posse, et ... -o scio. HIER. in Abd. 19 p. 381 sicut -issime scio. PASS. Andr. brev. 4 -issime enim scio *eqs.* LIV. 41, 22, 1 -ius aliquando quae Carthagine acta essent ab rege scierant. [QVINT. inst. 2, 17, 13 ut eum multa valuisse in dicendo (inde -o *coni. Thiele*) sciamus.] APVL. met. 10, 5 damnatum iri -o sciebat. ITALA I Thess. 5, 2 (Tert. resurr. 24 p. 60, 3) ipsi enim -issime (ἀκριβῶς, cod. g diligenter ⟨e⟩t -issime, VVLG. diligenter) scitis (TERT. nat. 1, 2 p. 61, 11). ITALA (cod. g) *et* VVLG. act. 2, 36 -issime (ἀσφαλῶς, cod. d pro -o) sciat ergo *eqs.* 24, 22 (ἀκριβέστερον). SERM. Corp. Vind. 21 p. 286, 3 -issime scitote fratres. *variat scriptura*: PLAVT. Aul. 60 scelestiorem me hac anu -o (-e *codd.*) scio vidisse numquam. Bacch. 254 -e *CD*. TER. Ad. 704 -e γ *cf. l. 62.* RHET. Her. 4, 43, 56 -o *M*, -e *E*. CIC. Cato 2 -o *P²R*, -e *rell.* Att. 11, 10, 1 -o *W*, -e *M* (11, 13, 1 *cf.* 12, 41, 3). 14, 13, 2 -e *M*, -o *coni. Lambin.* ad Q. fr. 1, 3, 3 -e *codd.*, -o *edd. vett.* epist. 4, 13, 6 -o *M*, -e *GR* (6, 1, 2). SALL. Iug. 9, 2 -o *VPB Naz. al.*, -e *pars altera codd.*
b *cum aliis verbis sentiendi et dicendi*: TER. Eun. 825 atqui -o (*D*, -e *CP*) comperi. CIC. ac. 2, 74 an de ullis *philosophis* -ius possum dicere (*sc. eos hanc tenuisse sententiam*). HIRT. Gall. 8, 26, 2 cum ex captivis -ius cognosceret ... oppugnari (LIV. 2, 6, 7 propius ac -ius facie quoque Brutum cognovit. VVLG. II Macc. 4, 33 -issime [σαφῶς]. *cf.* NICET. instr. frg. 1 p. 6). LIV. 3, 40, 14 explorata (10, 20, 5). VAL. MAX. 8, 15, 7 *Scipio* orientem virtutem *Marii* viderit -ius, an efficacius accenderit. PLIN. nat. 16, 87 nec alio argumento -ius intellegitur. STAT. Theb. 10, 663 agnoverit. QVINT. decl. 355 p. 387, 11 quaesisse. IVLIAN. dig. 1, 3, 11 -ius statuendum est. ITALA act. 22, 3 (cod. e) eruditus -issime (κατ' ἀκρίβειαν, VVLG. iuxta veritatem). PANEG. 10, 11 quis contemplatur ... ambigua -ius? PS. SEN. mon. 63 amicum ... adversae *res* -issime experiuntur. HIER. epist. 50, 5 ut -ius sententiam meam teneat (PASS. Mar. Iac. 2 p. 48, 13 martyres -issime ... signa tenuerunt). VVLG. sap. 17, 13 aestimari ex ipso visu -o (ἀκριβῶς) potest. PELAG. in Phil. 1 p. 843D non solum credo, sed etiam -issime novi (*ibid.* confidens. AVG. civ. 9, 22 p. 397 -ius. PAVL. MED. vita Ambr. 25 ut -o -ius nosset virum. *cf. p. 923, 20*). AVG. serm. ed. Mai 182, 3 -issime ac definitissime credendum est (PS. THOM. euang. 8, 2). MART. CAP. 5, 466 illos autem ... status -ius (β, rectius *coni. Halm*) appellari. EVSTATH. Bas. hex. 4, 3 p. 905A -issime docemur. LEO M. serm. app. 20, 3 ut claritas illius nobis -o -ius insinuaretur. *cf. p. 923, 20.* PS. APVL. herm. p. 270 -o repudiatur. PALLAD. hist.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mon. I 22 p. 302^C -issime persuasit (ἐπληροφορήθην. I 24 p. 308^C). GREG. M. moral. 8, 38 afflicta mens -ius invenit malum. **2** *activa vi, i. q. ita ut credas*: STAT. Theb. 3, 475 deum . . . -ius . . . sonuisse tibi. CLAVD. carm. min. 44, 2 si . . . cognoscere quaeris . . . , patre tuo -ius ipse loquar. 8, 170 non -ius unquam hortati superi, nullis praesentior aether affuit ominibus. 18, 372. 28, 24. **B** *de constantia, fide*: **1** *i. q. rate de decreto*: TER. Hec. 586 ego rus abituram hinc cum tuo me esse -o (*Bemb.*, -e *rell.*) decrevi patre. **2** *i. q. fideliter, ita ut confidas*: **a** *generatim*: PLAVT. Stich. 480 unum quidem -o (*A*, -um *P*) promitto tibi. HOR. sat. 2, 2, 108 uterne ad casus dubios fidet sibi -ius? AVG. civ. 5, 9 p. 207 voluntates nostrae tantum valent, quantum deus . . . praescivit; et ideo, quidquid valent -issime valent. 19, 8 p. 368 ipsa *mors* nos -ius consoletur. SIDON. epist. 5, 7, 5 spes firmas . . . habent, dubia tempora -ius amant. **b** *de possessione sim.*: OV. met. 5, 519 si reperire vocas amittere -ius. VAL. MAX. 4, 4 pr. omnia nimirum . . . habet . . . -ius. AVG. civ. 1, 10 p. 19 quanto -ius et securius gaudere potuerunt (SIDON. epist. 9, 3, 7). GREG. M. moral. 2, 78 sapientia -ius possidetur. *cf.* SEN. dial. 1, 4, 16 *arbor* vexatione constringitur et radices -ius figit. **c** *de telis*: LIV. 35, 48, 3 averso refugientes equo -ius figentes. SEN. dial. 5, 14, 2 negavit Apollinem potuisse -ius mittere. RVF. FEST. 27 ad dirigendos -ius in se ictus. AVSON. 419, 64 nemo -ius destinata percussit spiculis. *nota*: STAT. Theb. 6, 672 quod latus *disci* in digitos, mediae quod -ius ulnae conveniat.

adv. graeco more formatum **certōs**: THEOPHIL. inst. Iust. 3, 27, 7 p. 374 ἅτινα cértos κατὰ damnationa κατελιμπάνετο. *adverbialiter* **certum** *v. p. 915, 70 sqq.*; **pro certō** *v. p. 916, 70 sqq.* *Elsperger.*

cerva, -ae *v.* cervus.

cervālis, -e *a* cervus, cerva. *i. q. cervarius*: HIER. nom. hebr. p. 32, 26 Iael cerva vel coniugium -e (cervam, cervalis *var. lect.*) sive incipiens. GLOSS. III 361, 59 lupus -is: θώς (*cf.* cervarius). [*portug. dial.* cerval. *M.-L.*]

cervāriolus (-a, -um) *a* cervarius *deminutive.* SCHOL. Verg. Bern. ecl. 8, 3 lynces: lupi -i.

cervārius, -a, -um [*a* cervus, cerva. *Th.*]. *i. q. ad cervum pertinens, cervi similis*: PAVL. FEST. p. 57 -a ovis, quae pro cerva immolabatur. FEST. p. 355 toxicum dicitur cervari⟨um venenum, quo⟩ quidam perunguere sagitta⟨s soliti sunt⟩ (*cf.* PLIN. nat. 27, 101 *limeo herba* sagittas in venatu tingunt *Galli* medicamento, quod venenum -um vocant). PLIN. nat. 11, 202 insatiabilia animalium, quibus a ventre protinus recto intestino transeunt cibi, ut lupis -is (8, 84 SOL. 2, 37. EDICT. imp. Diocl. 8, 35 pellis lu⟨p⟩i cervari infecta. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 3. GLOSS. III 320, 8 θώς. *cf.* 554, 65 lupa -a). [*francog.* loup cervier. *M.-L.*] *conferendumne c.* cerbarius? *q. v.* *v. etiam nom. propr.*

deriv.: cervariolus.

cervātus (-a, -um) *a* cervus, cerva. *i. q. cervarius*: GLOSS. IV 534, 30 linc⟨is⟩: lupus cervatus (*an corrigas* cervarius?).

cerūchus, -ī *m.* [*gr.* κεροῦχος (*et* κεραιοῦχος). *Th.*]. *saepius trad.* cerucus. *de significatione*: COMMENT. Lucan. 8, 177 -us stilus est quidam in caput arboris, ad quem venti probantur vel ad quem antemnae reguntur. GLOSS. -i: lineae in arbore (V 177, 21 in malo) navis; linea de arbore navis; linea illa ad qua⟨m⟩ in navibus vela suspenduntur ⟨a⟩ut ipsa vela; navium funes. *cf.* IV 216, 40 -is (V 601, 30 hirigis *corrupt. pro* -is): funibus. LVCAN. 8, 176 instabit summis minor Vrsa -is. 10, 495 transtraque nautarum summique arsere -i. VAL. FL. 1, 469 temperet ut tremulos Zetes fraterque -os. DRAC. Romul. 8, 389 dum summa -is (*corr. Baehrens, ut apparet ex coepta prioris i rasura in cod. N, ubi* cervicis *traditur*) sidera tacta putant. ENNOD. carm. 1, 7, 43 lintea nam summis dum crispant nexa -is. VEN. FORT. Mart. 4, 408 rapiuntur signa -is. *Probst.*

cerūda *v.* corruda *IV p. 1048, 71 et v. sub* cirrodia.

cervēsārius, -ī *m. a* cerves(i)a. CORP. XIII 10012, 7 cervesar⟨iis feliciter⟩ (*'sive de cervesae potatoribus sive de coctoribus . . . cogitandum est' Bohn*). *Mbr.*

cervēs(i)a (cervis(i)a), -ae *f.* *vocabulum celticum esse videtur; cf. Holder, Altcelt. Sprachsch. I 995; Hehn, Kulturpflanzen und Haustiere⁷ p. 149. 160.* *de secundae syllabae e longa v.* VEN. FORT. carm. app. 9, 15 (*p. 944, 11*); *adde graeca l. 73 sq. et neoroman. l. 83.* *scribitur* cervesa: MARCELL. med. 16, 33 CORP. XIII 10018, 7. *cf.* cervesarius *supra l. 63.* cervesia: PLIN. nat. 22, 164 VLP. dig. 33, 6, 9 SERV. georg. 3, 380 MARCELL. med. 28, 30 VEN. FORT. carm. app. 9, 15 GLOSS. *ter* (*v. l. 79 sq.*). EDICT. imp. Diocl. 2, 11 cervesiae, cami (*ubi gr.* κερβησίου). IVL. AFR. cest. 25 κερβησίαν. cervis(i)a *saepe in codd.*; *cf.* CORP. XII 372 dedecervi . . . , *ubi coni. Hirschfeld*: ded(it) e(t) cervi⟨siam⟩. *aliter Gröber, Archiv 1 (1884) 545.* SERV. georg. 3, 380 potionis genus est, quod -ia nominatur. ISID. orig. 20, 3, 17 -ia a Cerere, id est fruge, vocata: est enim potio ex seminibus frumenti vario modo confecta. GLOSS. III 315, 69 πόμα τὸ[ς] ἐκ πυρῶν. V 177, 24 genus potius (potionis *cod. Pal.*). 177, 25 vini genus ex frumento. 616, 76 braces sunt unde fit cervisia. *cf. Althochd.* GLOSS. *vol. III 225, 51. 69* brachium (*i. bracium*) unde cervisia fit. *legitur inde a* PLIN. nat. [*foroiul.* servesa, *francog.* cervoise, *hisp.* cerveza. *M.-L.*]

i. q. potio ex frugibus confecta, in Gallia Hispaniaque usitata, Romae a medicis adhibita: PLIN. nat. 22, 164 ex iisdem *frugibus* fiunt et potus . . . caelia et cerea in Hispania, -ia et plura genera in Gallia. VLP. dig. 33, 6, 9 nec camum nec -ia continebitur *vini appellatione.* PLIN. med. 3, 6 ebuli folia . . . mixta cum faece -ae (-ia *rb*) . . . in linteolo alligantur. MARCELL. med. 16, 33 *sal* qui tussiet in potionem -ae aut curmi mittat. 28, 13 infundes in -iae novae sextariis duobus et mellis cyatho. *ibid.* quod si in ea provincia faciendum fuerit hoc medicamentum, in qua -ia non est. CASS. FEL. 72 p. 175 *cod. Cantabr.* infundis in -a nova. ANTHIM. 15 -a bibendo et medus vel aloxinum maxime congruum est. VEN. FORT. carm. app. 9, 15 sed Dagaulfum haec rumpat -ia tristis. vita Radeg. 15, 36 vini . . . puritatem aut medi decoctionem -aeque turbidinem non contingit. GILD. paen. 22 chron. III p. 90 si -a et carne abundat coenubium. VITA Vedasti 7 p. 410 conspicit gentile ritu vasa plena -ae domi astare. p. 411 cunctum -ae ligorem . . . in pavimentum deiecerunt. *ibid.* qui per hunc ligorem -ae corda . . . subdere studerent. CORP. XIII 10018, 7 (h)ospita reple lagona(m) -a. *v. etiam Daremberg-Saglio II 1087 sq.; Olck, PW. III 1988 sqq.; Marquardt-Mau, Privatleben p. 461.*

deriv.: cervesarius. *Wulff.*

cervia, -ae *f. a* cervus, cerva. *i. q. cerva*: NOT. Tir. 108, 72^a *post* cervus, cervulus. LEX Sal. capit. 6, 2 si quis stadalem vaidaris cervum aut bovem -a(m) tributari asalierit. *ibid.* bovem -a(m) tribute saliverit. [*it.* cerbia, *francog.* cierge. *M.-L.*] *Mbr.*

***cervīcal** (-āle), -ālis *n.* [*a* cervix. *Th.*]. PRISC. gramm. II 118, 6 cervix -l (CASSIOD. gramm. VII 184). ISID. orig. 19, 26, 4 -ia . . . eo quod ponantur sub cervice. *de formis*: *nom. sing.* -l *ubique fere traditur et editur*; -ale *legitur*: CHIRON 73 (*? v. l. 67*) NOT. Tir. 97, 97 CASSIOD. gramm. VII 184, 3 GLOSS. II 306, 18 *al. cf.* DIFF. Suet. p. 310, 36 *sqq.* cervical an cervicale: nec -al nec -ale recte dicitur; est enim epitheton et genus ab eo, quod accessit, accipit. dicitur autem pulvinus, dicatur necesse est cervīcālis ut cubicularis. CHAR. gramm. I 62, 12 *nom. plur.* si incipiat duabus syllabis crescere, vectigal dicemus; quod tamen consuetudini extorqueri non potuit, quin vectigal et -l et capital . . . dicamus. POMP. gramm. V 132, 18 apud Graecos licet nobis et apostrophon facere et dicere plenum verbum; apud Latinos non. -l Graecus, quando in metro loquitur, sic dicit, quemadmodum remanserit. non enim, quando soluta oratio est, dicit -l, sed dicit plena verba. *in versibus* (MART. *l. 58* IVV. *l. 61*) *sequitur vocalis.* *abl. ubique* -i *praeter* SORAN. p. 111, 17 (*fort.* CHIRON *73? v. l. 67*). *de* ī *secundae syllabae longa*: PRISC. gramm. II 123, 14 in 'al' desinentia denominativa, si primitiva [eorum] paenultimam natura vel positione habuerint productam, ea quoque longam habent paenultimam: cervix, cervīcis, cervīcal. *de genere*: PRISC. gramm. 214, 10 in 'al' Latina et barbara inveniuntur et sunt masculini generis vel neutri, quae addita 'is' faciunt genetivum ut . . . -l, -is. GLOSS. ἐπαυχένιον, ὑπαυχένιον, προςκεφάλαιον, ὑπαγκώνιον (*'i. q.* cubital?' *Götz*), περικράνιον. II 572, 31 *infra l. 84.* 580, 61 fulctrum. V 353, 23 -l et capitale unum sunt (*cf. p. 346, 59 sqq.*). 494, 26 puppis (*'pro* pulvinus?' *Götz*). 565, 1 pulvillum. 354, 39 bol⟨stor⟩ (*anglosax.*). [*it. sept.* šerviga *i. q.* 'Mauerstütze'. *M.-L.*]

i. q. pulvillus: **1** *proprie*: CELS. 4, 2 alii -bus vestimentisque onerant *caput* et sic levantur. PETRON. 32 Trimalchio . . . allatus est positusque inter -ia munitissima (*H, Bücheler*, minutissima *L*). 56. 78 fultusque -bus multis *Trimalchio.* PLIN. nat. 20, 217 sunt qui et ante solis ortum -bus subici *coriandrum* efficaciter putent (28, 47 cotem . . . subiectam . . . -bus). MART. 14, 146 tingue caput Cosmi folio, -l olebit. PLIN. epist. 6, 16, 16 -ia capitibus imposita linteis constringunt. TEST. Galli (Corp. XIII 5708) 1, 6 stratui ibi sit . . . II lodices et -ia duo par(ia) cenator(ia). IVV. 6, 313 conducit . . . sellam, -l, amicas. SVET. Nero 6 deprensis in lecto eius circum -ia serpentis exuviis. HERM. vulg. vis. 3, 1, 4 ⟨super subsellium positum⟩ erat -l lineum (*at* Pal. vis. 3, 1, 4 vidi . . . supra scamnum -l lineum). VLP. dig. 34, 2, 25, 5 -ia quoque vestis nomine continentur. VVLG. Marc. 4, 38 erat ipse in puppi super -l (ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον) dormiens (*cf.* SEDVL. op. pasch. 3, 6 Christus . . . modico -i suffultus *eqs.*) CHIRON 73 caput eius super -e (*estne acc. an abl.?*) bene componatur. RVFIN. hist. 4, 15, 10 -l capitis (τὸ ὑπὸ κεφαλῆς . . . στρῶμα) sui flamma esse consumptum (*cf.* 4, 15, 28 PASS. Polycarp. 5, 2 EPIST. pontif. 670 Thiel [Gelas. tract. 3] 19. 33). CASS. FEL. 48 supposito clunibus -i. *et al.* SORAN. p. 21, 10. GREG. TVR. Franc. 6, 13 *gladium* librat, ita ut descendens per oculos gladius -l capitis amputaret. **2** *latiore sensu*: ITALA Ezech. 13, 18 (Optat. 2, 26 p. 66, 11) vae filiabus Israhel, quae sarciunt -ia (ἐπιβόλαια) i. e. membra cervicis, ut supponant sub cubito et sub manu (VVLG quae consuunt pulvillos sub omni cubito manus et faciunt -ia sub capite universae aetatis). VVLG. Ezech. 13, 21 dirumpam -ia vestra. HIER. in Abd. 13 *sq.* p. 376 proponunt sophismata et testimonia . . . ut lassis atque confectis consuta offerant -ia, ut ponant ea sub omni cubito manus (*cf.* in Ier. 23, 28 *sq.* p. 1006 in Gal. 1, 11 *sq.* p. 386 in Eph. 4, 28 p. 631 AVG. c. Iul. op. imperf. 1, 33). PAVL. NOL. epist. 44, 3 *Christo* in tuo corde -l est.

masc. **cervicālis** *v. l. 32.*

cervīcārium, -ī *n. a* cervix. *i. q. cervical* (*cf.* GLOSS. II 572, 31 -um cervical, structio paratur): PAPYR. Wessely, Wiener Studien

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

24 (1902) p. 132 *κερβικάριον*. HERM. Pal. vis. 3, 1, 4 *ἐπὶ τοῦ συμψελίου ἔκειτο κερβικάριον λινοῦν* (*cf. versionem p. 944, 62 sq.*).

cervīcātus, -a, -um [*a* cervix. *Th.*]. 1 *in imagine i. q. durae cervicis, pertinax*: ITALA exod. 33, 3 (Monac.) non . . . ascendam tecum propter populum -um (*σκληροτράχηλος*, VVLG. durae cervicis). 33, 5 dixit dominus filis Israel: vos populus -us. VVLG. Sirach 16, 11 si unus fuisset -us (*σκληροτράχηλος*). AVG. serm. 6, 5, 7 quando populus ille in eremo -us et superbus murmurasset adversus deum. in psalm. 128, 9 superbi autem omnes -i sunt *eqs.* (*cf.* PS. AVG. serm. 296, 6). c. adv. leg. 2, 2, 3 *testimoniis* eius . . . -a lingua conteritur. 2 *cui cervix percutitur, i. decollatus*: GLOSS. V 565, 12 -um: percussus, mortuum (*exempla desunt*).

cervīciōsus *v. l. 18.*

cervīcōsitās, -ātis *f. a* cervicosus. *i. q. pertinacia*: SIDON. epist. 7, 9, 11 inter haec monasterialibus disciplinis aegre subditur vel popularium -s vel licentia clericorum.

cervīcōsus, -a, -um *a* cervix. *i. q. pertinax (tantum in imagine); cf.* GLOSS. II 252, 9 *αὐχένιος* (*cod. fortasse recte* cerviciosus: *αὐχενίας*). 558, 48 *σκληροτράχηλος*. Scal. V 614, 34 grippus, superbus: ITALA exod. 32, 9 (Clem. ad Cor. 53) populus -us est (*σκληροτράχηλος*, VVLG. durae cervicis). deut. 9, 6. 13 (Lugd.). HIL. in psalm. 128, 8. AMBROSIAST. in I Cor. 6, 12 propter duritiam cordis populi increduli et -i. in Tit. 1, 14 irreverentes et diffidentes et -i inventi sunt. COMM. apol. 261 gens -a nimis semperque rebellans. 543 nec illud respiciunt -i.

deriv.: cervicositas.

cervīcula, -ae *f. a* cervix *deminutive.* GRAMM. suppl. p. 70, 24 feminini generis diminutiva (*cf.* p. 96, 4) nomina has formas et has terminationes diversas habent, h. e. in 'cula' . . . ut -a. NOT. Tir. 97, 96 cervix -ae. [*sard.* kerviya. *M.-L.*] *nota formam masc.* cervīculus, -ī: PHYSIOGN. 53 cum . . . inter coniunctionem scapularum et cervicis originem -us (*L*, verticulus *rell.*) eminet.

1 *proprie i. q. cervix*: CIC. Verr. 4, 49 tamenne putamus patronum tuum in hoc crimine -am iactaturum? (*cf.* SERV. Aen. 11, 496). QVINT. inst. 11, 3, 180 contracta . . . -a. APVL. flor. 12 p. 43 -a eius (*psittaci*) circulo minio velut aurea torqui . . . cingitur et coronatur (*syn.* cervix). PRVD. perist. 10, 836 dum ferit -am percussor ense. *in imagine*: AVG. epist. 227 neque enim -a illa *Dioscori* vel lingua nisi aliquo prodigio domaretur. serm. 298, 4, 4 quasi extulisti te, quasi de aliqua -a videtur dictum *eqs.* CLAVD. MAM. anim. p. 142, 5 veritatis gladio falsiloqui -am salubri concisione concipilari. 2 *hydrauli pars* (*t. t.*): VITR. 10, 8, 2 supra -a⟨m⟩ eius coagmentata arcula sustinet caput machinae *eqs.*

cervīculus, -ī *v. supra l. 30.*

⁂**cervīnus,** -a, -um *a* cervus. *de scriptura*: cerbinus *v. l. 81 sq.* cervūnus: GLOSS. III 557, 5 *sq.* [*it.* cervino; *at hisp.* cervuno. *M.-L.*]. *i. q. ad cervum pertinens*: 1 *generatim*: VARRO rust. 3, 9, 14 incendendum cornum -um, ne quae serpens accedat (COLVM. 7, 4, 6 *al.* PLIN. nat. 8, 118. 10, 194 CASS. FEL. 70. *cf.* CALP. ecl. 5, 90 -o lustrare mapalia fumo. offuit ille malis odor anguibus. MART. 12, 29, 5 -us gelidum sorbet sic halitus anguem). HOR. epist. 1, 2, 66 ex quo tempore -am pellem latravit in aula *catulus* (PLIN. nat. 29, 85. 32, 116 EDICT. imp. Diocl. 8, 23. *cf. etiam l. 71 sq.*). OV. met. 6, 592 lateri -a sinistro vellera dependent. GRATT. 90 -o . . . contexere nervo (PLIN. nat. 29, 67 *sq.* 30, 91). PLIN. nat. 8, 72 leucrocotam . . . clunibus -is. 8, 124 tarandro . . . caput maius -o. 10, 1 ungulae iis -is similes. 28, 151 *sanguis.* HYG. fab. 165 p. 19, 1 Minerva tibias dicitur prima ex osse -o fecisse. APVL. met. 8, 31 percoctum *femus asini* appone domino -i vicem. SOL. 19, 17 -am carnem degustare (ANTHIM. 6 -ae carnes. ORIBAS. syn. 4, 2 -a caro. GLOSS. III 556, 52 *ἐλάφειον*). SOL. 20, 5 cum bubali paene ad -am faciem . . . procreentur. SER. SAMM. 185 -am (*Bährens; codd. et coniect. var.*) . . . in testam. PALLAD. 4, 13, 3 *equorum* colores . . . badius . . . -us (CHIRON 960 ISID. orig. 12, 1, 48. *cf.* 12, 1, 53 -us est, quem vulgo gauranem dicunt). *in comparationibus*: IVV. 14, 251 torquet iuvenem longa et -a senectus. ZENO 2, 37, 2 cupiditate ac velocitate -a . . . convolate. AVG. c. Iul. op. imperf. 4, 69 -o metu et vulpino dolo obviam ire conatus. 2 *speciatim apud medicos*: CELS. 3, 20 cornu -um (*v. IV p. 966, 34 sqq.*). 4, 22 *medulla* (4, 27 *al.* SCRIB. LARG. 238. 262. 270 PLIN. nat. 25, 164. 26, 126 *al.* SER. SAMM. 116 *al. et passim apud medicos et* GLOSS.). PLIN. nat. 28, 193 pulmo (28, 222). 28, 233 igni sacro . . . illinitur ramenta pellis -ae (*cf.* SER. SAMM. 851 -a . . . in pelle quiesces. PLAC. med. 1, 22). 28, 239 coagulum (SORAN. p. 71, 17. *cf.* SER. SAMM. 838 -o ex fetu . . . coagula). 28, 246 vulvas et pilo -o suffire prodest. SER. SAMM. 241 *cinis* dentis -i. PELAGON. 92 adipes -os (VEG. mulom. 2, 131, 4 addita adipe -a. 3, 28, 31 *sq.*). PLAC. med. 1, 23 sevum. 3 *in nominibus herbarum*: lingua -a (*eadem et* lingua cervi, glossa cervi) *v. s. v.* lingua. milium -um *v. s. v.* milium.

fem. subst. **cervīna,** -ae. 1 *i. q. cervina caro; cf.* GLOSS. *ἐλάφειον*): APIC. 8, 345 -ae conditura. 8, 347 in -am assam. EDICT. imp. Diocl. 4, 44 cerbinae. 2 *herbae nomen*: DIOSC. 3, 69 W. *ἐλαφόβοσκον . . . οἱ δὲ κερβίνα.* *Probst.*

cervisa (cervisia) *v.* cerves-.

cervisca, -ae *f.* [*orig. inc., nisi a* cervus *ductum est. Th.*]. *nomen piri*: MACR. sat. 3, 19, 6 Cloatius sic eorum (*pirorum*) vocabula describit: anicianum, cucurbitivum, cirritum, -a. *Wulff.*

⁂**cervīx,** -īcis *f.* [*orig. inc., fortasse cf. c.* cerebrum, cernuus. *Th.*]. *de genere*: PRISC. gramm. II 169, 9 vetustissimi in multis . . . inveniuntur confudisse genera, nulla significationis differentia coacti, sed sola auctoritate, ut hic et haec . . . -x (*e* CAPRO *et* PROBO *cf.* gramm. II 171, 14 *sq.*; *exempla desunt*). *de quantitate alterius syllabae v. p. 944, 41 sqq.* *de formis*: *nom. sing.* (*cf. etiam l. 24 sqq.*): VARRO ling. 8, 14 alii dicunt -es et id Hortensius in poematis -x (10, 78. *cf.* QVINT. inst. 8, 3, 35 -em videtur Hortensius primus dixisse. SERV. Aen. 11, 496 -bus plurali numero secundum veteres dictum volunt et Hortensium primum singulari numero -em. ISID. orig. 10, 1, 61 GLOSS. V 177, 27 *v. l. 27*). *sed nom. sing.* -x *iam inde ab* ENNIO *et* PACVV. *saepius, imprimis apud poetas, legitur. plurali tantum utuntur ex. gr.*: PLAVT. CATO TER. RHET. Her. CIC. (*praeter carmina*) BELL. Hisp. SALL. VITR. (*cf. Maas, Archiv 12 [1902] 501 sq.*). *abl. ubique* -e *praeter* VEN. FORT. carm. 7, 4, 24 -i. *genet. plur.*: CHAR. gramm. I 124, 28 -ium: ubi Plinius eodem libro . . . radix tamen ut -x radicium facit; *legitur*: PLIN. nat. 11, 1. 20, 250. 23, 68. 28, 60. -um: PACVV. trag. 18 CIC. orat. 59 APVL. Plat. 1, 16 TERT. anim. 53 ARNOB. nat. 3, 13 PLIN. med. 1, 21 VVLG. lev. 26, 13. *de significatione*: GLOSS. *αὐχήν, τένων, τράχηλος.* II 572, 33 posteriora colli (*cf.* PS. SORAN. quaest. med. 14 p. 367, 12), hnecca (*anglosax. i. q.* '*Nacken*'). SERV. Aen. 2, 707 -x cum numero singulari dicitur, collum significat, si plurali utamur, superbiam ostendimus *seq. Cic. Verr. 6, 110* (*cf.* ISID. diff. 1, 118 GLOSS. V 177, 26. 28). GLOSS. V 177, 27 -x vocata, quod per eam partem cerebrum ad medullam spinae dirigatur, quasi cerebri via. veteres autem plurali tantum numero -es dicebant; pri⟨m⟩us Hortensius -em singulariter posuit. *vox inde ab* ENNIO *et* PLAVTO *celebrata deest ex. gr.* CAES. NEP. TIB. (*qui habet saep.* collum) ASCON. [*rum.* cerbice, *it.* cervice, *francog. vet. et hisp.* cerviz. *M.-L.*]

I ***proprie*** *i. q. corporis pars ab occipitio ad dorsum, inde saepius i. q. collum* (*cf. l. 24 sq.*): A *de dis, hominibus* (*cf.* GLOSS. II 252, 10 *αὐχὴν ἀνθρώπου*): 1 *generatim* (*fusius* CELS. 4, 6. 8, 1): TER. Haut. 372 eversas -es tuas . . . abstine (CELS. 2, 6 cuive . . . -x convertitur). *cf.* CIC. leg. 2, 39 ut . . . -es oculosque pariter cum modorum flexionibus torqueant (HOR. carm. 2, 12, 26 cum flagrantia detorquet ad oscula -em. APVL. met. 2, 10 -em intorsit. 8, 27. mund. 27 torquebitur -x. AMM. 23, 5, 3 retortis . . . -bus). SEN. epist. 74, 3 ad omnem strepitum circumagenda -x. PLIN. nat. 14, 140 pectorosa -is repandae ostentatio. PACVV. trag. 18 -um floros dispergite (*sic Delrio*, disperdite *F Serv. auct.*, dispendite *Ribb.*) crines. AFRAN. com. 414 accedo ad te, ut tibi -em fingam linteo. RHET. Her. 3, 15, 26 sin erit in demonstratione sermo, paululum corpus a -bus demittemus (*cf.* QVINT. inst. 4, 2, 39 -em reponunt). CIC. orat. 59 nulla mollitia -um (*cf.* QVINT. inst. 1, 11, 9 inclinata utrolibet -x. 11, 3, 82 -em rectam oportet esse, non rigidam aut supinam). CIC. Tusc. 5, 62 ut *gladius* impenderet illius beati -bus (*cf.* HOR. carm. 3, 1, 18 destrictus ensis cui super impia -e pendet. PERS. 3, 41 auratis pendens laquearibus ensis purpureas subter -es. HIER. epist. 1, 7 mucro . . . circa -em torpet. *aliter*: SVET. Galba 11 dependente a -bus pugione ante pectus). CAEL. or. frg. Quint. inst. 4, 2, 124 *Antonium ebrium* frustra a -bus tollebant. LVCR. 1, 35 suspiciens tereti (teriti *codd.*) -e reposta (SIL. 7, 322 clipeo -e reposta . . . iacebat. *cf.* OV. met. 2, 421 pictam posita pharetram -e premebat *iacens.* 10, 558 inque sinu iuvenis posita -e reclinis [reclinans *N*]. 15, 698. STAT. Theb. 4, 433 effusam pharetra -em excepta quiescit). VERG. Aen. 3, 631 -em inflexam posuit *Polyphemus* (*cf.* CIRIS 449. SEN. Thy. 931). PROP. 2, 14, 11 demissis supplex -bus ibam (*cf.* VAL. MAX. 4, 7, 4). 4, 1, 43 cum pater in nati trepidus -e pependit (VAL. FL. 1, 259. 2, 426. STAT. silv. 1, 2, 103 tenera matris -e pependit blandus *al. cf.* OV. met. 1, 485 inque patris blandis haerens -e lacertis. PLIN. epist. 5, 16, 3 ut illa patris -bus inhaerebat!). EPIST. Sapph. 127 tuos nostra -e onerare lacertos (*cf.* PETRON. 91 inieci -bus manus). CVRT. 3, 12, 26 -em eius manibus amplectitur (*cf.* PETRON. 86 -em meam iunxit amplexu. TAC. ann. 16, 10. PORPH. Hor. carm. 3, 9, 2/3 cum [*codd.*, cui *Fabric.*] -is tuae amplexus permitteres). PETRON. 20 virguncula -em eius invasit. 113 vultumque suum super -em . . . ponente. STAT. Theb. 13, 388 cara vicibus -e fruuntur. silv. 2, 1, 51 numquam domini sine pondere -x. TAC. hist. 4, 46 -bus innecti, suprema oscula petere.

OV. epist. 15, 231 versa -e recumbo (met. 9, 236 imposita clavae -e recumbis. 15, 698). ars 3, 779 -e reflexa (SCRIB. LARG. 255. STAT. Ach. 1, 382 *Thetis* longe -e reflexa abnatat). fast. 1, 143 ne flexu -is tempora perdam (*cf.* PETRON. 73 posito genu -es post terga flectere. ITALA Is. 58, 5 [Lucif. Athan. 1, 42 p. 141, 19] -em [VVLG. caput]. ARNOB. nat. 3, 13 ad -um necessarias flexiones). VAL. MAX. 3, 2, 11 spoliare se conantis Numidae -em complexus. CELS. 4, 6 moverique -x coepit (*cf.* 8, 1 facilis -i mobilitas est. 8, 4 facilis motus maxillae atque -is. SVET. Cal. 50 gracilitate maxima -is et crurum; *at* FRONTO p. 167, 22 N. immobili -e utor). SEN. Ag. 787 quid ista vates corpus effusa ac tremens dubia labat -e? Herc. O. 374 -x spolia deposuit ferae. Phaedr. 391 -x monili vacua (STAT. Ach. 1, 329 *Thetis* sua dilecta -e monilia transfert. TAC. ann. 16, 31

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

detractum -i monile. *cf.* PETRON. 67 *Scintilla* de -e sua capsellam detraxit aureolam. PLIN. nat. 37, 111 hoc gestamen in -e *callaina gemma.* IVV. 6, 589 quae nudis longum ostendit -bus aurum. TERT. idol. 18 aurum -is ornamentum). SEN. dial. 7, 25, 2 si lassa -x mea in manipulo faeni acquiescet. PERS. 1, 98 quidnam . . . laxa -e legendum. PETRON. 32 circaque oneratas veste -es (*cf.* VAL. FL. 6, 700 subligat extrema patrium -e tiaran. HIER. epist. 1, 7 paludamento in -em retorto). PLIN. nat. 28, 60 in -ium dolore poplites fricare (*sic codd.*, fricari *Sillig*) aut -em in poplitum (*sim. saepissime, imprimis apud* FRONTON., *ex. gr.* p. 80, 19 *sqq.* N.). VAL. FL. 4, 266 -e reducta. STAT. Theb. 8, 639 dependet languida -x exterior clipeo (10, 306). 10, 169 sertaque mixta comis sparsa -e flagellat. QVINT. decl. 301 p. 190, 7 quam erecta ex aequo -x. APVL. flor. 15 p. 51 coma prolixior interlucentem -em scapularum finibus obumbrat *eqs. cf.* met. 2, 9 crines . . . -e dependulos. 10, 20 *pulvillis* maxillas et -es delicatae mulieres suffulcire consuerunt. SCHOL. Cic. Bob. p. 147, 27 Hild. solebant omnes candidati creta oblinire (obliniri *cod.*) -em. HIPPOCR. progn. 23 quibus . . . obrubescunt fauces et -x. *coniunguntur aliae corporis partes (et hom. et best.), hic illic adnominatione*: cervices (-x) *et* caput: *v. p. 386, 46 sqq.* collum: CIC. Verr. 6, 108 Vatin. 4 *al.* LVCR. 2, 802 VARRO rust. 2, 2, 3 STAT. silv. 2, 1, 51 QVINT. inst. 11, 3, 82 SVET. Cal. 33. comae: VERG. Aen. 1, 402. 477 OV. fast. 3, 451 SEN. Tro. 468 LVCAN. 5, 172 SIL. 12, 245 STAT. Ach. 1, 368 CORIPP. Ioh. 3, 98. crines: PACVV. trag. 18 VERG. Aen. 10, 137 OV. epist. 19, 57 met. 1, 542 LYGD. 4, 27 STAT. Theb. 8, 639 APVL. met. 8, 27. capilli: OV. am. 2, 4, 41 SEN. apocol. 4, 32. umeri: VERG. Aen. 2, 707. 9, 432 PROP. 4, 1, 44 OV. met. 10, 195. 12, 397 SEN. Herc. O. 943 *al.* STAT. silv. 3, 2, 132 *passim.* dorsum: COLVM. 6, 37, 1 RVFIN. hist. mon. 29 p. 454. *cf.* tergum: VERG. georg. 3, 90 LIV. 3, 45, 9 *al.* scapula: CELS. 2, 8 PLIN. nat. 30, 125 VVLG. II par. 18, 33. occipitium: SVET. Tib. 68. manus: OV. met. 12, 397 SEN. Herc. O. 1243 PETRON. 126 IVV. 10, 120.

2 *speciatim*: a *portantur quaedam -bus*: *homines*: SALL. or. Macri 21 *Pompeium* sublatum in -es suas. VERG. Aen. 2, 707 care pater (*Anchises*), -i imponere nostrae (PLIN. paneg. 26. *cf.* OV. Pont. 1, 1, 33 Aeneae -x subiecta parenti. STAT. silv. 3, 3, 188 cui magna patrem -e vehenti). OV. fast. 4, 185 sedens molli comitum -e feretur urbis per . . . vias. VAL. FL. 1, 349 magnaque senem -e recepit. STAT. Theb. 8, 747 spirantem laevaque super -e reportat. silv. 2, 1, 202 tollit humo magnaque ligat -e. 3, 2, 132. SIL. 4, 27 portant -bus aegras attoniti matres. 4, 467 innixum -e ferens umeroque parentem. 6, 710 ad socios nati -e vehatur. PLIN. paneg. 24 illos ergo umeri -esque servorum super ora nostra . . . vehunt. IVV. 1, 64 cum iam sexta -e feratur. 3, 88 longum invalidi collum -bus aequat *adulatorum grex* Herculis Antaeum procul a tellure tenentis. 6, 351 quae longorum vehitur -e Syrorum. 9, 143 *Moesi* me -e locata securum iubeant clamoso insistere circo. APVL. mund. 34 grandaevos parentes . . . suis -bus sustinebant. ARNOB. nat. 1, 45 referebant lectos alienis paulo ante -bus lati. HIER. epist. 36, 10 cum . . . ridiculum sit tam grandem iuvenem matris sedisse -bus. VVLG. I Macc. 1, 64 suspendebant pueros a -bus. *res*: VERG. Aen. 12, 899 vix illud *saxum* lecti bis sex -e subirent (SEN. Herc. f. 751 -e saxum grande Sisyphia sedet. *cf.* Herc. O. 942. STAT. Theb. 2, 559 saxum ingens, quod vix plena -e gementes vertere humo murisque valent inferre iuvenci). AETNA 616 colligit ille arma et stulta -e reponit. SEN. dial. 4, 12, 5 sarcinae ingenti -es supponere. 5, 6, 6 levia aptare -bus. LVCAN. 9, 479 *ancilia* lecta iuventus patricia -e movet. STAT. Theb. 10, 380 amicum pondus uterque . . . subiecta -e levant. silv. 4, 8, 48 cuius adhuc volucrem laeva -e sedentem respiciens. Ach. 2, 106 iam tunc arma manu, iam tunc -e pharetrae et ferri properatus amor. IVV. 10, 260 Hectore funus portante ac reliquis fratrum -bus inter Iliadum lacrimas (*cf.* AMBR. exc. Sat. 1, 36 o durior -x, quae tam lugubre onus . . . gestare potuisti). SVET. Aug. 67 oneratos (oneratis *T*) gravi pondere -bus praecipitavit in flumen. AMM. 17, 9, 2 *annonam* vehebat -bus miles. *de Atlante*: OV. met. 6, 175 aetherium qui fert -bus axem. fast. 5, 180 -emque polo suppositurus Atlas. STAT. Theb. 1, 99 Atlas . . . dubia caelum -e remisit. 7, 4 celsa laborant sidera proclamatque adici -bus Atlas. SIL. 1, 204 aetheriasque erigit aeternum compages ardua -x. *de Hercule*: OV. met. 9, 198 hac caelum -e tuli. SEN. Herc. f. 73 immota -x sidera et caelum tulit. Herc. O. 1905. 1344 ubi illa, quae mundum tulit, stelligera -x? LVCAN. 4, 639 videt . . . -emque viri siccam, cum ferret Olympum. *inde in imagine*: CIC. dom. 142 *rem publicam* cum viris fortibus multis . . . vestris -bus sustinetis (Sest. 138 prov. 6. VELL. 2, 131, 2 quorum -es tam fortiter sustinendo terrarum orbis imperio sufficiant). CIC. nat. deor. 1, 54 imposuistis in -bus nostris sempiternum dominum (*cf.* LIV. 24, 8, 17. 42, 50, 6 -bus eorum . . . regem imposuisse. SEN. dial. 6, 22, 4 ferre non potuerat Seianum in -es nostras ne imponi quidem, sed escendere. STAT. Theb. 1, 172 nec impositos umquam -e volenti ferre duces. EPIST. pontif. 611 Thiel [Gelas. 1] 7 ut qui diu in perfidia volutaverit, fidelium -bus imponatur). LIV. 4, 12, 6 regno prope per largitionis dulcedinem in -em accepto. 24, 8, 17 non imponi -bus tuis onus, sub quo concidas (*cf.* RVFIN. hist. 4, 23, 7 ne gravia onera discipulorum -bus superponat). SEN. epist. 71, 25 qui omnia, rerum adversarum onera rigida -e sustollat. STAT. silv. 1, 4, 6 stat proxima -x ponderis immensi. 4, 4, 98 stabuntne sub illa mole umeri an magno vincetur pondere -x? FIRM. err. 18, 6 -bus tuis onerosum paupertatis imminet pondus. AVG. civ. 2, 29 tuis -bus imposuerunt . . . ignominiam suam. b *de moribundis al. qui -bus deficiunt, vel de necandis qui capite percutiuntur sim.*: ENN. ann. 472 oscitat in campis caput a -e revulsum (VERG. georg. 4, 523). BELL. Hisp. 20, 5 militi -es abscisae (SEN. contr. 7, 2 [17], 2 *al.* LVCAN. 8, 674. *cf.* 2, 112 rapuitque . . . ab ignota voltus -e recisos *al.* SIL. 11, 478 caput a -e recisum. 13, 373 recisa . . . -x). VERG. Aen. 9, 432 inque umeros -x collapsa recumbit (*cf.* CIRIS 449 caput inflexa lentum -e recumbit. OV. met. 10, 195 defecta vigore ipsa sibi est oneri -x umeroque recumbit. SIL. 12, 245 violataque -x marmoreum in iugulum collo labente recumbit). VERG. Aen. 10, 535 reflexa -e orantis capulo tenus applicat ensem. PROP. 4, 1, 111 Agamemnoniae ferrum -e puellae tinxit. 4, 10, 38 desecta Tolumni -x (LIV. 31, 34, 4 *cf.* LVCAN. 10, 342 ut haec Bruto -x absente secetur. POTAM. tract. 2 p. 1415B INSCR. christ. Rossi II p. 110, 68). OV. met. 5, 121 repagula . . . ossibus illisit mediae -is. 5, 139. 6, 235 summaque tremens -e sagitta haesit. 12, 299 qua iuncta est umero -x, sude figis obusta (fast. 5, 712 Lyncea perforat hasta, qua -x umeros continuata premit. *cf.* LIV. 27, 49, 1. VAL. FL. 4, 310 vitalia donec vincula, qua primo -x committitur artu, solvit). LIV. 8, 7, 21 -e caesa (SEN. contr. 7, 2 [17], 2 SEN. Thy. 728 LVCAN. 2, 150 *saepius*). *cf.* SEN. suas. 6, 18 incide -em (VAL. MAX. 3, 2 ext. 7 *al.* SEN. epist. 19, 6 PLIN. nat. 7, 178). SEN. dial. 2, 18, 3 -em mediam uno ictu decidit (*cf.* IVL. VAL. 1, 8 letali ictu -is afflictus). SEN. suas. 7, 1 si non civili ense -bus luerentur. CVRT. 9, 5, 17 -e graviter icta. SEN. Tro. 1115 soluta -x silicis impulsu (*at cf.* LVCAN. 9, 603). dial. 9, 11, 5 qui ferrum non subducta -e (*cf.* epist. 19, 6) . . . sed animose recipis. LVCAN. 2, 204 dubiaque labant -e (*cf.* LAVS Pis. 75 fessa labat mihi pondere -x). 8, 437 trunci . . . -e duces. 10, 100 Magni -e revolsa. PETRON. 94 semel iterumque -e percussa ante pedes collabitur nostros (SVET. Cal. 58 VLP. dig. 9, 2, 5, 3 VVLG. II par. 18, 33 Iudith 13, 10). VAL. FL. 3, 141 duplicataque ora securi disiecit -e tenus. STAT. Theb. 3, 132 -bus ora reponunt. 7, 358 cum tua subter equos iacuit convulsa cruentis ictibus . . . -x. SIL. 4, 181 sanguinea Venuli -e revellens *telum.* 5, 418 avulsa est . . . hosti ore simul -x. 15, 469 -em gladio inter verba precesque amputat (QVINT. decl. 349 p. 375, 3 VVLG. Iudith 16, 11). PLIN. paneg. 34 intueri delatorum supina ora retortasque -es. TERT. anim. 53 -um messes. CIC. S. Rosc. 30 utrum malit -es Roscio dare an insutus in culleum . . . vitam amittere (Sest. 89 Phil. 5, 42. 12, 15 VELL. 2, 69, 2). *cf.* Pis. 83 securibus . . . -es subicere (Phil. 2, 51 LIV. 26, 13, 15 *al.* VAL. MAX. 4, 7 ext. 1 gladio). SEN. contr. 2, 3, 10 velut admotam -bus meis securem (securim *VD*) expavesco (AMM. 21, 5, 10. *cf.* VAL. MAX. 5, 1, 3 applicatum iam -bus tuis mucronem). LIV. frg. Sen. suas. 6, 17 praebentique immotam -em caput praecisum est (SEN. contr. 9, 2 [25], 8 VELL. 2, 6, 6 *al.* VAL. MAX. 4, 7, 4. 6, 8, 3. 9, 13, 3 SEN. dial. 9, 16, 1 *passim. cf.* SEN. contr. 2, 3, 19 filius . . . -em porrigat. 7, 2 [17], 10 SEN. dial. 3, 18, 3 benef. 3, 25, 1 *al.* frg. 25 si -em praestitero. *cf.* DIOM. gramm. I 366, 14 *ad l.* pro praebuero). CELS. 7, 29 -x praecisa (SEN. dial. 3, 16, 5 PETRON. 108 AMM. 18, 3, 4). TAC. ann. 1, 53 -emque percussoribus obtulit (HEGES. 1, 23, 1). 15, 67 protendere. HIER. epist. 82, 10 natio impendenti (*cf. p. 946, 49 sqq.*) gladio magis -es quam manus subicit. RVFIN. hist. 1, 3, 19 -es suas persecutorum gladiis obicere. VVLG. Rom. 16, 4 pro anima mea suas -es supposuerunt. AMM. 16, 7, 3 obligata -e sua. CVRT. 4, 6, 15 gladio . . . -em appetiit regis. SEN. Ag. 975 seu more pecudum colla resecari placet, intenta -x vulnus expectat tuum (*cf.* LVCAN. 10, 466 *Medea* creditur ultorem metuens regnique . . . ense suo fratrisque simul -e parata expectat patrem). SEN. dial. 6, 26, 2 an *nescis* nobilissimos viros . . . ad ictum militaris gladi composita -e curvatos (formatos *A*). nat. 4 praef. 15 -em pro fide opposui. epist. 85, 29 si ferrum intentatur -bus viri fortis. PETRON. 94 -esque nodo condebam (APVL. met. 9, 30 eumque nodo -is absolutum *eqs. cf.* TAC. ann. 15, 57 vinclo fasciae . . . in modum laquei . . . restricto indidit -em. SVET. Nero 49 nudi hominis -em inseri furcae. Galba 17 iniecto -bus laqueo [*cf.* EVTR. 7, 15, 1 *de eadem re*: furca capiti eius inserta. PS. AVR. VICT. epit. 5, 7 collo]. ARNOB. nat. 3, 27 innectuntur -bus laquei. HIL. op. hist. frg. 2, 11 ut -es eis artissimis circulis strangularentur). SIL. 6, 694 strictas trepida -e secures horrebat Libys. 7, 702 ferrumque super -e tremiscens palluit infelix subducto sanguine Maurus. QVINT. decl. 305 p. 197, 24 non licet tibi gladium supra -es diu tenere. p. 197, 29 -em ferire. *cf.* PS. QVINT. decl. 1, 10 raro contingit semel ferire carnifici, quamvis componat ipse -em. SVET. Cal. 33 (*Caligulae dictum*) tam bona -x simul ac iussero demetur. PLAVT. Mil. 722 metuerem ne ibi diffregisset (defr- *AP*) crura aut -es sibi *puer.* CIC. Verr. 6, 110 praetorem tu accusas? frange -es (6, 147 Vatin. 26 Phil. 11, 5 HOR. carm. 2, 13, 6. SEN. epist. 70, 23 donec -em circumactu rotae frangeret. PETRON. 54 HYG. fab. 125 p. 108, 5 HIER. epist. 142 *passim. cf.* VAL. FL. 6, 199 infracta est vulnere -x. TAC. ann. 6, 14 suam ipse [*Celsus*] -em perfregit). c *de vinctis et verberatis sim.*: PLAVT. frg. inc. 15 perfidiose captus edepol nervo -es probat. CIC. Verr. 6, 108 vinctos aspiciunt catenis liberos suos, cum istius avaritiae poenam collo et -bus suis sustinerent. OV. trist. 4, 2, 21 vinclaque captiva reges -e gerentes.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VAL. MAX. 6, 2, 3 caten⟨at⟩ae -es. 7, 8, 5 cadaver . . . -bus reste circumdatum (circumdatis *Gertz*) per vias traxit. SIL. 17, 172 ut -e catenas regnator tulerit Libyae. IVV. 10, 88 ne quis . . . pavidum in ius -e obstricta dominum trahat. ITALA Ios. 10, 24 (Lugd.) inponite pedes vestros super -es (VVLG. colla) eorum. HIL. op. hist. frg. 2, 3 *catenas* per eos -bus suis portaverat. VVLG. lev. 26, 13 confregi catenas -um vestrarum. LIV. 3, 45, 9 saevite in tergum et in -es nostras (*cf.* LVCIF. Athan. 1, 18 p. 98, 5 in ⟨cer⟩vicem [*superscr. in V* gregem] dei cultorum). 31, 31, 6 tergo et -bus poenas sociis pendere. ITALA iud. 5, 30 (Lugd.) scribta sunt stigmata in -bus eius (ἐν τραχήλῳ, VVLG. *aliter*). GREG. M. dial. 3, 38 p. 316 gens . . . in nostram -em grassata est.

B *de bestiis* (*adde p. 947, 18sqq.*): PACVV. trag. 3 quadrupes . . . -e anguina. LVCIL. 248 quem neque . . . tauri ducere . . . validis -bus possent. 1347 ut petimen naso aut lumbos -bus tangat. CIC. Vatin. 4 repente enim te, tamquam serpens e latibulis, oculis eminentibus, inflato collo, tumidis -bus intulisti (*cf.* AVIEN. Arat. 1089 aspera -x, qua tumet *anguis*). nat. deor. 2, 159 *boum* -es . . . natae ad iugum. progn. frg. 6 cornix . . . demersit caput et fluctum -e recepit. carm. frg. 19, 4 Iovis . . . pinnata satelles . . . subrigit ipsa feris transfigens unguibus anguem semianimum et varia graviter -e micantem. VARRO rust. 2, 2, 3 de forma ovem esse oportet . . . villis altis et densis . . . maxime circum -em et collum. 2, 3, 2 hircus . . . -e et collo brevi *eqs.* CATVLL. 63, 83 rutilam ferox torosa -e quate (*leo*) iubam (SEN. Herc. f. 949 HOMER. 502. *cf.* VERG. georg. 3, 92 iubam -e effundit equina. SEN. epist. 124, 22 horrebit in leonum -e formosior iuba. PETRON. 89 v. 60 ubi solet nodo remissus Thessali quadrupes iugi -em et altas quatere . . . iubas. PLIN. nat. 8, 123 lycaeon, cui iubata traditur -x. STAT. Theb. 2, 677 -xque et tabe gravatae consedere iubae *leonis*). LVCR. 2, 802 pluma columbarum . . . quae sita -es circum collumque coronat (SEN. nat. 1, 7, 2). 6, 744 praecipitesque cadunt molli -e profusae *aves.* VERG. georg. 3, 52 optima torvae forma bovis . . . cui plurima -x. 3, 79 illi (*equo*) ardua -x argutumque caput (HOR. sat. 1, 2, 89 *equi* breve quod caput, ardua -x). 3, 186 plausae sonitum -is amare (SIL. 4, 264). 3, 524 ad terramque fluit devexo pondere -x. 3, 536 montesque per altos contenta -e trahunt stridentia plaustra. 4, 408 fulva -e leaena. Aen. 8, 633 *lupam* tereti -e reflexa mulcere alternos *pueros.* 11, 496 arrectisque fremit *equus* -bus alte luxurians. 12, 364 sternacis equi lapsum -e (*cf.* LIV. 8, 7, 9 *hasta* trans -em equi elapsa est). HOR. carm. 2, 5, 2 (*in imag. de virgine*) nondum subacta ferre iugum valet -e (*cf.* epist. 1, 3, 34 rerum inscitia vexat indomita -e feros. COMM. instr. 1, 34, 1). epist. 1, 2, 64 fingit equum tenera docilem -e magister ire viam (AVSON. 417, 16 *cf.* LAVS Pis. 53). OV. ars 1, 19 tauri -x oneratur aratro. met. 1, 652 *Inachus* niveae pendens -e iuvencae. 2, 87 -xque repugnat habenis. 4, 717 squamigeris avidos figit -bus ungues. hal. 106 super aurata sparulus -e refulgens. PHAEDR. 2, 7, 4 *mulus* onere dives celsa -e eminens. MELA 1, 45 armenta . . . obliqua -e pascuntur (PLIN. nat. 11, 125. *cf.* APVL. met. 6, 28 obliquata -e *al.*). PETRON. 130 cibis validioribus pastus i. e. bulbis cochlearumque sine iure -bus. SEN. Herc. O. 1391 hinc taurus minax -e tota pulset. Phaedr. 1042 opima -x arduos tollit toros. nat. 1, 5, 6 variis coloribus pavonum -x . . . nitet. CVRT. 4, 15, 16 *equi* crebra iactatione -um . . . iugum . . . excusserant. COLVM. 6, 1, 3 parandi sunt boves novelli . . . -e longa et torosa. 6, 14, 3 si -x (*bovis*) mota et deiecta est *eqs.* 6, 19, 2 ut inserto capite . . . -x catenetur. 6, 30, 5 -x cum capite aggravata et in terra summissa. 7, 9, 1 in suillo pecore verres . . . amplae et glandulosae -is. LVCAN. 2, 604 cum -e recepta excussi placuere tori (STAT. Theb. 2, 326 SIL. 5, 313. *cf.* GELL. 5, 14, 9 toris comisque -um fluctuantibus *leones*). PLIN. nat. 8, 39 proceritas aurium et -is. 8, 182 equo iuxta quadripedante cornu intorta -e tauros necare. 10, 47 plebs *gallinacea* . . . aeque superba graditur ardua -e. 34, 80 Menaechmi vitulus (*sc. ex aere factus*) genus premitur replicata -e. MART. 1, 51, 1 non facit ad saevos -x, nisi prima, leones. 13, 52 *anas* pectore tantum et -e sapit. STAT. Theb. 8, 596 regnantis -e recumbere tauri *leonem.* 10, 511 -e gementes profringunt inarata diu Pangaea iuvenci. SIL. 7, 317 ut . . . iuvenci et vaga per colles -e incendia iactent. 11, 246 *leo* mandit anhelantem pendens -e iuvencum. 16, 331 nova ferre iugum -x. 16, 399 altius attollens -em victor *equus.* SVET. Vesp. 5 bos arator . . . procidit ad ipsos accumbentis pedes -emque summisit (*cf.* FLOR. epit. 1, 18, 28). CAEL. AVR. acut. 2, 10, 69 boum -is repentino motu cadentum. EVSTATH. Bas. hex. 9, 5 p. 962ᴮ brevis . . . -x ursorum est.

de bestiis in sidera translatis: CIC. Arat. 56 huic (*Equo*) -x dextra mulcetur Aquari. 295 propter Equus capite et -um (-em *codd.*) lumine tangit. 358 recondit Anguitenens validis magnum a -bus anguem. 385 Equus a capite et longa -e latescit. 474*sqq.* Arat. frg. 9 obstipum caput at tereti -e reflexum obtutum in cauda maioris figere dicas *Draconem.* MANIL. 1, 334 molli -e reflexus cedit. 1, 619 perque pedes primos -em transit et Vrsae *circulus.* 4, 143 iugumque suis poscit -bus ipse *Taurus.* 4, 506 -e prior flexa quam cornibus ibit *Aries.* 4, 704. GERM. 145 quibus expletum -xque caputque. 211 -x sine honore obscuro lumine sordet *eqs.* 510 Pegasus . . . longae spatio -is inhaeret. 610 tum caput abscondet Sonipes, tum tota latebit -x. 694 Hydrochoos caelum scandens simul evocat ore et -e tenus fidentem Pegason alis. HYG. astr. 3, 16 *Delphinus* habet . . . supra caput ad -em versus II stellas; *sic aut sim. passim.* *speciatim de hostia, unde saepius i. q. victima*: VERG. georg. 4, 540 eximios praestanti corpore tauros . . . delige et intacta totidem -e iuvencas. Aen. 2, 224 fugit cum saucius aram taurus et incertam excussit -e securim (*cf.* SEN. Ag. 777 -e taurus vulnus incertum gerens. SIL. 5, 65). HOR. carm. 3, 23, 14 victima pontificum secures -e tinguet. OV. met. 8, 764 solet ante aras ingens ubi victima taurus concidit, abrupta cruor e -e profundi. 10, 272 ictae nivea -e iuvencae. fast. 4, 415 apta iugo -x *bovis* non est ferienda securi. SEN. Herc. f. 1041 stat ecce ad aras hostia, expectat manum -e prona *eqs.* Oed. 139 patuit sub ictu ponderis vasti resoluta -x. LVCAN. 1, 609 sacris tunc admovet aris electa -e marem (STAT. Theb. 1, 507 diva litabunt electa -e greges). VAL. FL. 3, 334 vadit sonipes -e remissa. STAT. Theb. 4, 446 quaecumque gregum pulcherrima -x ducitur. IVV. 12, 14 a grandi -x ferienda ministro. VVLG. deut. 21, 4 et caedent in ea -es vitulae.

epitheta *notabiliora ad A et B; saepe* brevis, dura (*imprimis* VVLG.), longa, magna; *praeterea*: ardua: VERG. georg. 3, 79 HOR. sat. 1, 2, 89 PLIN. nat. 10, 47 VAL. FL. 2, 502 SIL. 1, 204 STAT. Theb. 1, 134 APVL. met. 7, 24. candida: HOR. carm. 3, 9, 2 IVV. 10, 345. crassa: VARRO rust. 2, 5, 7 SEN. contr. 3 praef. 16. eburnea: OV. epist. 19, 57. formosa: SEN. apocol. 4 v. 32. lactea: VERG. Aen. 10, 137 APVL. met. 5, 22. levis: PROP. 3, 17, 31. marmorea: VERG. georg. 4, 523 PETRON. 131. mollis: LVCR. 6, 744 OV. fast. 4, 185 MANIL. 1, 334 COLVM. 6, 29, 2 (*cf.* CIC. orat. 59 mollitia). nivea: OV. am. 2, 4, 41 met. 10, 272 MANIL. 5, 554. nodosa: OP. imperf. in Matth. 42 p. 687. opima: SEN. Phaedr. 1042 SVET. Claud. 30 AMM. 25, 4, 22. pinguis: VVLG. Iob 15, 26. pulchra: STAT. Theb. 4, 446 IVV. 10, 345. purpurea: PERS. 3, 41. rosea: VERG. Aen. 1, 402 HOR. carm. 1, 13, 2. sublimis: CVLEX 171. taurina: HIER. epist. 147, 8. tenera: HOR. epist. 1, 2, 64 SEN. dial. 1, 4, 7 STAT. silv. 1, 2, 103. teres: CIC. Arat. frg. 9 LVCR. 1, 35 VERG. Aen. 8, 633. torosa: CATVLL. 63, 83 COLVM. 6, 1, 3 *al.* tumida: CIC. Vatin. 4 LVCAN. 9, 701 SIL. 6, 233 FLOR. epit. 4, 12, 2 AMM. 28, 4, 23.

II *in* ***imagine*** *et* ***allegorice*** (*adde p. 947, 72sqq.*): **A** *de firmitate vel de habitu sumpta, i. q. pertinacia, superbia* (*cf.* PROSP. in psalm. 128, 4 per -es enim superbia significata est eorum, qui in nullo se reprehendi volunt. VEREC. in cant. 3, 5 CASSIOD. in psalm. 128, 4. GREG. M. moral. 13, 18 sicut in malis -x superbiam, sic in bonis libertatis erectionem signat. *al.*): CIC. Verr. 4, 135 qui tantis erunt -bus recuperatores, qui audeant . . . contra fortunas *praetoris* iudicare? ARNOB. nat. 1, 38 elatas supercilio -es modum fecit suae infirmitatis agnoscere. 4, 16 quis arbiter -bus tantis erit? CYPR. laps. 22 alta et recta -x, nec quia cecidit, inflexa est (PACIAN. epist. 3, 21 p. 86 altis rigere -bus. AVG. c. Iul. 3, 21, 49 prae vobis alta -e contemnitis). VVLG. exod. 32, 9 quod populus iste durae -is sit (33, 3 *al.*; σκληροτράχηλος. HIER. in Gal. 3, 1 p. 416 *et passim*). deut. 10, 16 circumcidite -em vestram (τράχηλον) ne induretis amplius; *passim.* Sirach 30, 12 curva -em eius in iuventute. HIER. epist. 60, 16 Romanus orbis ruit et tamen -x nostra erecta non flectitur (76, 1. AVG. in psalm. 141, 8 noli esse ferox, noli superbus, noli excussa et erecta -e. COD. Iust. 6, 7, 2 pr. si manumissus . . . -es adversus eum [*patronum*] erexerit *al.*; *contra*: COMM. instr. 1, 32, 11 -em illi [*Christo*] depone. *cf.* OPTAT. 2, 20 p. 57, 1 pharisaeus . . . non inclinata -e [*opp.* erecta -x, *ex. gr.* HIER. in Is. 22, 12*sqq.*], sed erecta facie *oravit.* VVLG. Bar. 2, 21. HIER. in Ier. 32, 32 *sic aut sim. saepe apud eccl.* AMM. 14, 10, 14 summissis -bus concessionem praeteritorum poscunt). AVG. civ. 10, 29 quae -i vestrae difficillime persuaderi potest. 19, 4 fracta superbiae -e (*cf.* SEDVL. op. pasch. 3, 27 p. 253, 14 -em diabolicae vero superbiae). bapt. 2, 3, 4 superbae et tumidae -es haereticorum adversus sanctam humilitatem . . . *se* extollant. *ibid.* sine ulla inflata -e arrogantiae. GREG. M. dial. 2, 8 p. 148ᴬ *cum multi* sub leni redemptoris iugo -em cordis edomarent. *nota proverbium*: SEN. contr. 3 pr. 16 qui tam crassas -es haberem.

B *sumitur imago de capitis periculo, in quod periclitantibus -bus homines adducuntur; inde de hominibus in discrimine versantibus*: CIC. leg. agr. 2, 74 coloniam in Ianiculum . . . deducere et suum praesidium in capite atque -bus nostris collocare (Mur. 79 epist. 12, 23, 2). Sest. 42 intenta signa legionum existimari -bus ac bonis vestris falso, sed putari tamen. SALL. epist. Pomp. 4 hostesque in -bus iam Italiae agentes . . . submovi. LIV. 22, 33, 6 etsi bellum ingens in -bus erat (*cf.* IVST. 29, 3, 7 tametsi Poeni et Hannibal in -bus erant). 27, 26, 9 velut in -bus haberent hostem. 44, 39, 7 facilius abire fuit, cum procul abessemus, quam nunc, cum in -bus sumus. CVRT. 7, 7, 1 ratus eam urbem (*Tanaim*) . . . suis impositam esse -bus. 7, 7, 11 in quorum -bus stamus. LVCAN. 7, 645 alieni poena timoris in nostra -e sedet. *cf.* HEGES. 1, 20 imminebant enim Romani eius -bus (AVG. civ. 5, 23. CHRON. Gall. chron. I p. 648, 16 imminentem iam -bus suis tyrannum). AMM. 24, 2, 8 fugientiumque -bus insistentes *auxiliares.* 29, 2, 21 coetus furiarum . . . -bus Asiae totius insedit. 31, 7, 12 haerente iam morte -bus. CIC. Catil. 3, 17 non facile hanc tantam molem mali a -bus vestris depulissem (Sull. 83 dom. 63 Phil. 3, 8 LIV. 22, 14, 12 *al.* TAC. hist. 1, 16 *Neronem* non Vindex . . . sed sua immanitas . . . -bus publicis depulerunt. *cf.* CIC. Mil. 77 eius furores . . . hoc ferro et hac dextera a -bus vestris reppuli). CIC. ad Brut. 1, 15 (= 9, 24), 7 *Octavius puer* a -bus nostris avertisset Antonium. CAPITOL. Gord. 27, 5 ab

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Antiochensium -bus, quas iam nexas Persico ferro gerebant, et reges Persarum et leges amovimus.

C *imago sumpta de tauris sim. iugum ferentibus* (*cf. p. 949,40*): CIC. Phil. 1,6 patriae liberatores urbe carebant ea, cuius a -bus iugum servile deiecerant (OPTAT. 1,21 p. 23, 22). LIV. 9,6,12 tamquam ferentibus adhuc -bus iugum (SEN. Tro. 147). VAL. MAX. 6, 9, 2 devictae Karthaginis -bus imposito iugo. 8, 9 ext. 2. CVRT. 6, 3, 6 iugum eius rigida -e subeuntibus barbaris. MART. 6,76,6 grande iugum domita Dacus -e recepit. IVV. 6,207 summitte caput -e parata ferre iugum. APVL. met. 9, 8 -es hostium iugo subacturi. IVST. 6, 9, 7 regnum ... -bus veluti iugum servitutis imponeret. VVLG. deut. 28, 48 ponet iugum ferreum super -em tuam. Ier. 27,11 gens, quae subiecerit -em suam sub iugo. *adde*: ARNOB. nat. 2,1 *nationes* alias sibi parere -bus compulit subiugatis. LACT. mort. pers. 3,1 subiectorum tamen -bus incubavit. SEN. dial. 6,1,3 quid *sit* subactis iam -bus omnium et ad Seianianum iugum adactis indomitus (clem. 1, 10, 2 quamvis nondum subactis p. R. -bus manum imposuisset). epist. 19,6 subduc -em iugo tritam. LVCAN. 9,380 indomita -e mori (COMM. instr. 1,34,1 *cf.* FIRM. math. 1, 7, 41 -es invictas). 9, 603 si steteris umquam -e soluta (*cf.* VVLG. gen. 27,40 cum excutias et solvas iugum eius de -bus tuis *al.*). FLOR. epit. 4, 12, 2 necdum assuetae frenis servitutis tumidae gentium inflataeque -es ab imposito nuper iugo resiliebant. APVL. apol. 99 quod talis privignus curae meae iugum -e excusserit (*cf.* IVST. 15, 4, 12 a -bus iugo servitutis excusso. VVLG. gen. 27,40 *supra l. 20 al.*). TERT. pudic. 12 cur ergo -em nostram a tanto iugo excusant? ITALA Ier. 30, 8 (Cypr. testim. 1,13) contribulabo iugum a -e illorum (VVLG. a collo). AVSON. 322, 75 imperium -e negarent ferre. AVG. civ. 5,18 a cuius (*patriae*) -bus acerrimorum hostium ... iugum depulerat.

III ***translate*** (*cf. p. 950, 33 sqq.*): A *de rebus corporeis variis*: VITR. 10,8,4 fistulae ... coniunctae pnigeos -bus *eqs.* COLVM. 4, 7,3 ut in -em potius confirmetur et sit robustior *malleolus*. PETRON. 34 *amphorarum* in -bus (MART. 12,32,14). 136 frangitur ergo -x cucumulae. PLIN. nat. 19,107 *cepa est* -is tantum longae. 32, 72 -es fornicum... caedunt. STAT. Theb. 6,855 cupressus verticis urgenti -em inclinat in Austro. *t. t. medicorum*: CELS. 2,7 vesicae -*x* (4,1 *al.* CHIRON 228 *sq.* VEG. mulom. 1,46,2). *cf.* SORAN. p. 8,7 matricis (p. 10,2). *de terris, urbibus sim.*: MELA 1,89 angustisque -bus reliqua extendit in latius, abit in paene insulae faciem. 1, 98 sedet in -e paene insulae Cyzicum. 3, 73. PLIN. nat. 3, 40 urbs Roma ... digna ... festa -e facies. 3,43 Regium oppidum in umero eius (*Italiae*) situm, a quo veluti -is incipit flexus. 4, 9 Peloponnesi ... -x. *ibid.* donec ... angusta -e Peloponnesum contineat Hellas. 4, 107 *paeninsula* circuitu DCXXV pass. -e in latitudinem CXXV. 6,170. APVL. mund. 6 occiduarum partium mare ... veluti quibusdam fretorum -bus premitur. AMM. 29,2,21 coetus furiarum -bus Asiae totius insedit.

B *de rebus incorporeis*: APVL. Plat. 2,21 fortitudinem nervos animi ipsasque -es ait. AMM. 25, 4, 14 ipsis quodammodo -bus Fortunae evectus. AVG. in psalm. 75, 10 -em potestatis contra deum erigere. OROS. hist. 7,33,16 pressam reipublicae oneravere -em. SEDVL. op. pasch. 3, 27 p. 253, 14 humilem ... deus ... erigit, -em diabolicae vero superbiae ... praecipitem ... deiecit. SIDON. epist. 9,9,4 ecquaenam est cuiquam peritiae -x tanta quive hydrops, ut...?

derivata: cervical, cervicarium, cervicula (-us). cervicatus, cervicosus. *Probst.*

cērula, -ae *f. a* cera *deminutive.* CIC. Att. 15,14, 4 his litteris scriptis me ad συντάξεις dedi, quae quidem vereor ne miniata -a tua pluribus locis notandae sint (16, 11, 1 -as enim tuas miniatas illas extimescebam. *cf. Blümner, Technol. IV 495 adn. 6*). QVEROL. p. 38 ampullam ... depstis fultam -is ... intuetur. *cereolare quoddam*: CORP. XII 3100 deo Nem⟨auso⟩ ⟨Se⟩x. Vtullius Perseus horologium et -as II argenteas t(estamento) p(osuit). *Goetz.*

cēruleus *v.* caeruleus. **cervolus** *i. q.* cervulus.

cerupula *v.* crupula. **1. cerus** *v.* Cerus *nom. propr.*

2. cerus *v.* cervus *p. 953, 3.* [*Mbr.*

(**3. cerus**) *fictum a* SCAVR. gramm. VII 15, 6 *pro* carus, *v. p. 846, 7.*

***cērussa,** -ae *f.* [*fortasse gr.* *κηροῦσσα *a* κηρός; *v. Stowasser, Dunkle Wörter II 27. Th.*]. *scribitur* cerusa *saepius in codd., velut apud* CHIRON. *et* GLOSS. cerossa: ORIBAS. syn. 1, 31 GLOSS. III 581, 25. 629, 45. cerosa *saepe in codd.* THEOD. PRISC. *et* GLOSS. GLOSS. ψιμύθιον. nomen pigmenti, de plumbo fit. III 581,25 -a id est simicium sive pulver plumbi. 583, 55 ipsimitivo id est -a, strignus, herba salutaris. 582,8 diapsimicius (*i.* διὰ ψιμυθίου) id est -a alba de aceto confecta (545, 22 dafsimicius -a). V 510, 33 pisimtio -a ⟨or⟩natura mulierum. 576,8 [psitacia] psimium [amolum] -a. III 265, 71 ge[s] Samia id est pulvis albis sicut -a. *legitur inde a* PLAVTO. [*perus.* cirossa, *mediolan.* širossa. *M.-L.*]

i. q. spuma plumbi, ex qua pigmentum album vel, cum uritur, minium fit: VITR. 7, 12, 1. de -a aerugineque ... quemadmodum comparetur dicere (*describitur*). 7,12,2 -a ... cum in fornace coquitur ... mutato colore efficitur sandaraca. 8, 3, 18. 8, 6, 10 *aqua* per plumbum ... vitiosa, quod ex eo -a nascitur, haec autem dicitur esse nocens corporibus humanis (PALLAD. 11,11,3). PLIN. nat. 28,109. 29,36 ut sordidum virus ... albescat ut -a. 34,104. 150 *ferrum* a robigine vindicatur -a et gypso. 34,175 psimithium ... hoc est -am plumbariae dant officinae, laudatissimam in Rhodo. COD. Theod. 7, 20, 1 (*a. 318*) quae scribendi tabulis vel encauto et -a conscribere detur eis licentia. ISID. orig. 16,23,2 -a quoque ex eo (*stanno*) sicut et ex plumbo conficitur. 19, 17, 23 -a fit hoc modo (*describitur*). *adhibetur a pictoribus*: PLIN. nat. 35, 30. 37 tertius e candidis colos est -a ... fuit et terra per se ... inventa Zmyrnae, qua veteres ad navium picturas utebantur; nunc omnis ex plumbo et aceto fit. 35, 38 usta casu reperta est .... hac primum usus est Nicias .... optima nunc Asiatica habetur pretium .... 35,39. 49. 1,35,19. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 5 sunt multiplices ... colores, ... quibus verae formae similitudo depingitur, non -a et purpurisso. *pro medicamine faciei*: PLAVT. Most. 258 cedo -am. :: quid -a opust nam? :: qui malas oblinam. 264 non ... oportet pigmentum ullum attingere, neque -am ... neque aliam ullam offuciam. NOVIVS Atell. 84 illino cretam, -am, purpurissam. OV. medic. 73 nec -a tibi nec nitri spuma rubentis desit. PLIN. nat. 34,176 vis *psimythii* ... ad candorem feminarum. est autem letalis potu ..... postea -a ipsa, si coquatur rufescit. MART. 10, 22, 2 cur ... prodeam ... albave pictus sana labra -a. TERT. cult. fem. 2,7 an cum -a et purpurisso ... resurgatis et taliter expictas angeli ... sublevent. SER. SAMM. 139 -am ... quam gens Aegyptia mittit ture simul misceque oleo ... line sic faciem. AVSON. 330, 3 sandyx et -a alias simulate puellas. HIER. epist. 54, 7 quid facit in facie ... purpurissus et -a. 79,7. 107,5 ne -a et purpurisso ... ora depingas. *in medicina*: CELS. 3, 10 panis cum papavere iniectus vel cum rosa -a spumave argenti. 4, 31. 5, 19, 2 emplastris color ... fit ... ex -a albus. 5,19,27 -ae coctae. 5,22,7 -ae combustae. 5,26,23. 5,27,12. 5, 28, 15 prius ungui ex -a pusulae debent. 6, 6, 3 *collyrium*, quod habet -ae elotae ... p. XI (6,6,6. 7. 12. 6,17). 6,8,1 illinenda ulcera sunt ... -a (*passim*). SCRIB. LARG. 45. 184 -a⟨m⟩, quam Graeci ψιμύθιον vocant, qui biberunt facile deprehenduntur. 217 coquitur cum oleo -a, donec coeant. 219. 252 ceratum ex rosa adiecta -a imponere oportet, donec cicatrix ducatur *et saepius*. PLIN. nat. 1,34,54 psimythium sive -a, medicinae ex ea. 28,129. 139 cicatrices concolores facit -a admixta. 28,158. 183 impetus pituitae ... tolluntur efficacius cum -a. 28, 241 ulcera sanat ... quae ... serpant fel aprunum cum resina et -a. 29,41. 30,70. 76. 33,102 sistit et sanguinem e cerebro profluentem ... contra recentia volnera et contra veteres canum morsus ... contra ambusta igni. 34,168. 170 PELAGON. 247. 322. 333. 345. 346. 490 CHIRON 867 *sqq.* 878. 879. 889 -ae Rhodiae. VEG. mulom. 3, 27,3. 3,28,13. 14 (*graece hipp.* ψιμύθιον). THEOD. PRISC. eup. faen. 14 (*de vulnerationibus*) sic et -a ... adhibetur in balneis *et saepius.* CASS. FEL. 29 -am minime comburunt. SORAN. p. 26, 17 cerotaria imponimus, quae conficiuntur ... -a. DIOSC. 5, 106. 107. 109. 113 -a sic fit (*describitur*). ORIBAS. syn. 5, 5 cerotaria ventri apponere ... admixta -a. 5,11 cerotum de -a factum superponis (*v. Blümner, Technologie IV 471. 485; Daremberg-Saglio II 1327 sqq.; Marquardt-Mau, Privatleben 788*). *in nomine herbae? v. p. 951, 72.*

deriv.: cerussatus.

cērussātus, -a, -um [*a* cerussa. *Th.*]. *i. q. cerussa tinctus*: MART. 1, 72, 6 quae nigrior est cadente moro, -a sibi placet Lycoris. 2, 41, 12 -a timet Sabella solem. 7,25,2 dulcia ... epigrammata ... et -a candidiora cute. COD. Theod. 11, 27, 1 (*a. 315*) aereis tabulis vel -is aut linteis mappis scripta ... proponatur lex. *Wulff.*

cērvulus (cervolus), -ī *m. a* cervus *deminutive.* **1** *proprie i. q. bestia*: HIER. adv. Iovin. 2,5 quid capreae, -i (cervi *var.*), damulae ... venatio? PACIAN. paraen. 1 p. 101 puto, nescierant -um facere, nisi illis reprehendendo monstrarem (*i. in ludo mimico gentilium. cf.* EPIST. canon. Migne 56, 891B insipientes homines, qui ... vel -um aut agniculas faciunt, h. e. suffitores. PS. AVG. serm. 129, 2 qui -um facientes in ferarum se velint habitum commutare. 130, 2 -um sive iuvencam ... ante domos vestras venire non permittatis. CONC. Autissiodor. a. 573—603 p. 179, 18 non licet Kal. Ian. vetolo aut -o facere. *adde infra l. 72 sqq. ad interpret. cf. Denk, Archiv 14 [1906] 430 sq.*). *inde nomen libri* PACIANI Cervulus (*at* HIER. vir. ill. 106 Cervus), *cf.* PACIAN. paraen. 1 p. 101 *et Peyrot praef. p. II. III.* NOT. Tir. 108, 72. **2** *translate: munimenti genus* (*v. s.* cervus *p. 954, 69*): *fusius* HYG. mun. castr. 51 -i trunci ramosi *eqs.* FRONTIN. strat. 1, 5, 2 vallum -is et alio materiae genere constructum incendit (*cf.* HYG. mun. castr. 48).

fem. **cervula,** -ae. *i. q. ludus gentilium* (*v. l. 58 sqq.*): PS. AVG. serm. 265, 5 si adhuc agnoscatis aliquos illam sordidissimam turpitudinem de hinnicula vel -a exercere. *pro cognomine v. nom. propr.* Cervula.

cervūnus *v. s.* cervinus *p. 945, 46.*

***cervus,** -ī *m.* [*cf. c. gr.* κεραός, κριός, *theodisc.* hiruz *anglosax.* heorot 'cervus', *boruss.* sirwis 'caprea', *lituan.* karvė 'bos' *et c.* cornu. *Th.*]. VARRO ling. 5,101 -i, quod magna cornua gerunt (*cf.* PAVL. FEST. p. 54 -us, quod κέρατα, i. e. cornua, gerat. SERV. Aen. 1, 184 ISID. orig. 12,1,18). *de formis et scriptura*: VARRO ling. 10,51 qui utrumque sequetur, dicet si sit simile, transitus (*impositionis aut naturae*) ut est in servus serve, fore ut sit item -us -e. QVINT. inst. 1, 7, 26 nostri praeceptores 'servum -umque' u et o litteris

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

scripserunt *eqs. cf.* 12,10,29. CHAR. gramm. I 75, 4 servus -us vulgus a quibusdam per u et o . . ., sed per duo u scribi debent. VIRG. gramm. epist. 1 p. 113, 21 dicunt etenim cerus pro -us; et sic tamen declinant -i, -o *etc.* et tamen peregrinum tamque barbarum est, ut *eqs*; *rarissime in codd. interdum confunditur in codd. cum* servus, *ex. gr.* VARRO Men. 422 *v. s. v.* servus. cerbus: CORP. VIII 2213. *cf.* DIOSC. 3, 69 W. κέρβι ὀκέλλουμ. *genet. plur.*: cervom *infra l. 80. de genere: fem.* cerva *v. p. 955, 1sqq., at* cervus *de cerva femina*: VVLG. psalm. 28, 9 *v. p. 954, 4sqq.* GLOSS. ἔλαφος (*adde*: AVG. in Iob p. 616, 8). V 353, 5 elch (*anglosax.*). *vox apud priscos scriptores rara, at frequens apud poetas et* PLIN. nat., *legitur inde a* PLAVTO. [*rum.* cerb, *it.* cervo, *francog.* cerf, *hisp.* ciervo. *M.-L.*]

I ***fera,*** *plerumque venatica* (*saep. legitur in comparationibus*): **A** *generatim*: **1** *de natura, moribus, consuetudinibus, usu, sim.*: *fusius* PHAEDR. 1, 12, 3 PLIN. nat. 8, 112*sqq.* AVG. in psalm. 41, 2*sqq.* PHYSIOGN. 121 CASSIOD. in psalm. 17, 35. 41, 1. 103, 18 ISID. orig. 12, 1, 18*sq.* PLAVT. Persa 3 cum -o . . . deluctari mavelim (*sc. velut Hercules*) quam cum Amore (*cf.* AVSON. 366, 4 aeripedis quarto tulit *Hercules* aurea cornua -i. HYG. fab. 30 p. 64, 10). VARRO Men. 361 sues silvaticos in montibus sectaris venabulo aut -os. 422 coactus -us (servus *codd.*) latratu canum fertur bisulcis ungulis nitens humu. rust. 3, 12, 1 neque solum lepores ⟨in⟩ eo (*leporario*) includuntur silva . . . sed etiam -i aut capreae in iugeribus multis *eqs.* CIC. Tusc. 3, 69 quod *natura* -is et cornicibus vitam diuturnam . . . dedisset (*cf.* VERG. ecl. 7, 30 ramosa . . . vivacis cornua -i. OV. medic. 59 met. 3, 194 *al.* DORCAT. carm. frg. 1 ELEG. in Maecen. 1, 115 SEN. Oed. 752 *et passim. cf.* SOL. 19, 18 ad dinoscendam vivacitatem Alexander Magnus torques plurimis -is innexuit. OV. ars 3, 78 nec faciunt -os cornua iacta senes. COLVM. 9, 1, 8 -us tamen compluribus annis sustineri potest. PLIN. nat. 7, 153 cornici novem nostras attribuit aetates, quadruplum eius -is. 8, 119 AVSON. 365, 4). LVCR. 3, 299 ventosa magis -orum frigida mens. 3, 751 effugeret canis . . . cornigeri incursum -i (OV. met. 7, 701 *cf.* VERG. ecl. 7, 30 *l. 24.* Aen. 7, 483 -us . . . cornibus ingens. MART. 13, 94, 1 defendunt cornua -um). VERG. ecl. 2, 29 figere -os (SEN. Herc. f. 1129 CARM. epigr. 1526[a], 4. *cf.* VAL. FL. 6, 568 *truncare*). VERG. Aen. 7, 481 ut -um ardenter agerent (OV. met. 13, 806). HOR. carm. 3, 12, 11 fugientes agitato grege -os. VERG. ecl. 5, 60 nec retia -is ulla dolum meditantur (*cf.* georg. 1, 307. 3, 413 premes ad retia -um. OV. epist. 4, 41 pressisque in retia -is. ars 1, 45 -is ubi retia tendat. met. 7, 701. OV. ars 3, 428 inque plagam nullo -us agente *cane* venit. SIL. 2, 97 linquentem retia -um). VERG. georg. 3, 265 quae imbelles dant proelia -i (ANTH. 471, 9. *at cf.* HOR. epist. 1, 10, 34 -us equum pugna melior communibus herbis pellebat. SEN. Phaedr. 342 poscunt timidi proelia -i. PLIN. nat. 10, 17 *aquilis* etiam cum -is proelia *eqs.* VAL. FL. 6, 420 -os . . . haerentes . . . cornibus altis invenit et caeca constrictos excipit ira. PORPH. Hor. carm. 4, 4, 51*sq.* -*i* lupos ultro insectentur, quos . . . fugere debeant. SIDON. epist. 7, 1, 3 audacium pavenda mansuetudo -orum). VERG. georg. 3, 369 confertoque agmine -i torpent mole nova et summis vix cornibus extant (Aen. 4, 154 SIL. 3, 297. *cf.* IVST. 44, 4, 8 inter -orum greges. AMM. 24, 1, 5 AVG. civ. 12, 22. SERV. georg. 3, 369 -i enim congregatione gratulantur). VERG. Aen. 10, 724 si . . . conspexit . . . surgentem in cornua -um (*cf.* OV. met. 10, 538 celsum in cornua -um). HOR. epod. 16, 31 tigres subsidere -is. carm. 4, 4, 50 -i, luporum praeda rapacium, sectamur. OV. met. 10, 129 fessus in herbosa posuit sua corpora terra -us (*cf.* CALP. ecl. 6, 33 en aspicis illum, candida qui medius cubat inter lilia, -um?). 11, 26 matutina -us periturus harena praeda canum est. 12, 267 in . . . pinu votivi cornua -i. 15, 475 nec formidatis (formidantes *al. lect.*) -os includite (inludite *aliquot codd. et vulg.*) pennis. rem. 203 pavidos terre varia formidine -os (fast. 5, 173 pavidos formidine -os terret. ELEG. in Maecen. 1, 115 paventes. *cf.* SEN. dial. 4, 16, 2 pavor -os adiuvat. LVCAN. 4, 437 dum pavidos formidine -os claudat odoratae metuentes aera pinnae. ALC. AVIT. hom. 6 p. 110, 2). GRATT. 85 magis in -os valuit metus. SEN. Phaedr. 342 timidi (EVSTATH. Bas. hex. 9, 3 p. 953[B]. *cf.* PLIN. nat. 11, 183 pavida *animalia*, quibus praegrande *cor*; maximum autem est portione . . . -o. STAT. Theb. 4, 271 trepidos . . . praevertere -os). PHAEDR. 2, 8, 1 -us nemorosis excitatus latibulis *eqs. passim.* PLIN. nat. 8, 38 *bubalum* vituli potius -ique quadam similitudine. 8, 97 dictamnum herbam extrahendis sagittis -i monstravere (*cf.* TERT. patient. 12). 8, 101. 228 in Africa autem nec apros nec -os nec capreas nec ursos *esse.* 10, 79 invecticias esse in Asia columbas et pavones et -os (corvos *edd.*). 10, 174 taurorum -orumque feminae vim non tolerant (*sc. in coitu*) *eqs.* 10, 200 ruminant . . . -i. 11, 123 *natura* sparsit haec *arma* (*i. cornua*) in ramos, ut -orum *eqs.* 11, 136 -is tantum scissae ac velut divisae *aures sunt.* 11, 191 -i . . . non habent *fel.* 11, 222 -orum *sanguis* . . . non spissatur. 11, 279 serpentes . . . *anima* -orum urit (28, 149 exitio his [*anguibus*] esse -os nemo ignorat. TERT. pall. 4 DRAC. laud. dei 1, 639; *at* SOL. 52, 33 enormitas in serpentibus tanta est, ut -os . . . hauriant). MART. 1, 104, 4 mordent aurea quod lupata -i. CARM. epigr. 1526 C, 1 -om altifrontum cornua. APVL. met. 8, 31 immanis -i pinguissimum femur. ITALA Is. 35, 6 (Tert. adv. Marc. 4, 24 p. 503, 11 *et* VVLG.) tunc saliet claudus ut -us (*cf.* TERT. resurr. 20 p. 53, 10 nec claudi salierunt ut -us). VOPISC. Aurelian. 33, 3 fuit alius currus quattuor -is iunctis *eqs.* (*cf.* LAMPR. Heliog. 28, 2. CLAVD. 24, 286 -i iugales currum Dianae subiere). VVLG. gen. 49, 21 Nephthali, -us emissus (*ad l. cf.* PAVL. MED. bened. 9, 1*sq.*). deut. 12, 15 quod offerri licet sicut capream et -um, comedes. psalm. 28, 9 vox domini (*i. tonitrus*) praeparantis -os (καταρτιζομένου ἐλάφους; *cf.* HIER. psalt. sec. Hebr. 29, 9 obstetricans -is, *sc. de -is in tonitribus parturientibus*). 41, 2 quemadmodum desiderat -us ad fontes aquarum. 103, 18 montes excelsi -is . . . refugium. cant. 2, 7 adiuro vos . . . per capreas -osque camporum *al.* MART. CAP. 9, 927 unde enim -i fistulis capiuntur (*cf.* ISID. orig. 12, 1, 19). *de voce*: SVET. frg. p. 248 -orum rugire. ANTH. 762, 53 -i crocitant (clocitant *var. lect.*).

2 *de -is fabulosis*: PLAVT. Persa 3 *v. p. 953, 17sqq.* VERG. Aen. 7, 483 *fuse de cervo Tyrrhidae pueri* (*cf.* STAT. silv. 2, 6, 20). OV. met. 10, 110 sacer nymphis Carthaea tenentibus arva ingens -us erat *eqs.* MART. 13, 96 hic erat ille tuo domitus, Cyparisse, capistro? an magis iste tuus, Silvia, -us erat? *de hominibus vel bestiis in -um mutatis* (*de Actaeone v. I p. 436, 54 sqq.*): OV. met. 7, 360 nati furta, iuvencum, occuluit Liber falsi sub imagine -i. 8, 873 *Mestra* modo bos, modo -us abibat. **3** *de -is arte factis*: PLIN. nat. 34, 75 Canachus . . . -umque una ita vestigiis suspendit, ut *eqs.* 37, 14 *transtulit Pompeius* montem aureum quadratum cum -is et leonibus. CAPITOL. Gord. 3, 7 in qua pictura etiam nunc continentur -i palmati ducenti mixtis Brittanni⟨s⟩. LIB. pontif. p. 55, 16 -os argenteos VII fundentes aquam (p. 89, 4 *et al.*). INSCR. christ. Rossi II p. 240, 4d, 3 formam -i gremium perduxit aquarum.

B *speciatim*: **1** *de velocitate* (*persaepe ex metu [cf. p. 953, 59sqq.] oriunda et in proverbio celebrata*): PLAVT. Poen. 530 vincere-tis -um cursu (*codd.*, circum curso *codd. Varronis ling. 7, 69*, cursu cervas *Paul. Fest. p. 97*). VARRO Men. 293 -um qui volatili currens sparo secutus . . . traiecit. LVCR. 3, 742 cur . . . sequitur . . . fuga -os? (5, 863). 4, 995 secuntur *canes* inania saepe -orum simulacra, fuga⟨e⟩ quasi dedita cernant. VERG. Aen. 4, 154 agmina -i pulverulenta fuga glomerant. 12, 750*sqq. fuse.* HOR. carm. 1, 15, 29 quem tu, -us uti . . . sublimi fugies mollis anhelitu. 2, 16, 23 cura . . . ocior -is. OV. met. 1, 306 crura nec ablato prosunt velocia -o. hal. 65 fugiens -us sine fine. SEN. Herc. f. 1129 tutosque fuga figere -os. benef. 2, 29, 1 queruntur, quod non . . . aequemus . . . velocitate -os (*cf.* epist. 76, 8 COLVM. 7, 12, 8 AVG. civ. 8, 15). SIL. 16, 562 -i praerapida . . . fuga. TERT. coron. mil. 1 novimus pectora eorum in pace leones, in proelio -os. VVLG. psalm. 17, 34 perfecit pedes meos tanquam -orum (*cf.* Hab. 3, 19 PSALT. Rom. 17, 34). *epitheta notabiliora huc spectantia*: aeripes: SIL. 3, 39 AVSON. 336, 14. 366, 4. alipes: LVCR. 6, 765 AVSON. 365, 4. celer: VAL. FL. 3, 545 STAT. Theb. 6, 598. fugax: VERG. georg. 3, 539 HOR. carm. 4, 6, 34 OV. trist. 3, 11, 11 NEMES. cyn. 306 AVSON. 352, 9 DRAC. laud. dei 1, 275 (*cf.* CLAVD. 20, 440). levis: VERG. ecl. 1, 59. vagus: AVSON. 393, 28. velox: VERG. Aen. 5, 253 TIB. 3, 9, 13 (*cf.* PORPH. Hor. carm. 2, 16, 22). volucer: SIL. 3, 297 STAT. Ach. 2, 111. **2** *de usu medicinali et superstitioso* (*fuse* PLAC. med. 1): OV. met. 7, 273 nec defuit illic . . . vivacisque iecur -i. SCRIB. LARG. 13 coagulum (PLIN. nat. 28, 209). 60 *cornua* (122). 76 pulmo (PLIN. nat. 28, 231). 163 habere ergo in cinctu oportet peucedanum vel -i . . . in oculi angulo, qui est ad nares versus. LVCAN. 6, 673 *non defuerunt* -i pastae serpente (*cf. p. 955, 34*) medullae (*cf.* PLIN. nat. 28, 145. 185 *al.* DRAC. laud. dei 2, 282 quaerit medicina medullas *cervinas*). PLIN. nat. 28, 98 genitale -i. 28, 150 fugiunt et omnino dentem -i habentes aut medulla perunctos sebove -i. 28, 193 efficacior ad id subulo -orum generis. 28, 202 sanguis. 28, 228 febres arcet -orum caro (*cf.* CELS. 2, 18 omnem grandem feram *valentissimam voco*, quales sunt caprea, -us).

II ***translate*** *et in imagine*: **A** *de hominibus*: MART. 3, 91, 12 suppositam quondam fama est pro virgine -am, at nunc pro -o (*i. pro fugitivo?*) mentula supposita est (*sc. quia castrabatur; cf.* PAVL. FEST. p. 343 *Dianae aedis* tutelae sint -i, a quo celeritate fugitivos vocent -os). *eccles. interpretantur -um bibliorum (cf. supra l. 2sqq.) esse Christum, ex. gr.*: EVCHER. form. 4 p. 25, 12 -us: Christus vel sancti (*sq.* VVLG. psalm. 41, 2 *supra l. 6*). instr. 1 p. 104, 8 -um amicitiae accipiendum hic (*cf.* ITALA prov. 5, 19 [Eucher. form. 4 p. 25, 6] -us amicitiae, VVLG. cerva) quidam putant Christum; *at cf.* PRISCILL. tract. 1 p. 26, 16 sed nobis non est deus -us aut pullus.

B *munimenti genus* (*cf.* cervulus *p. 952, 68*): VARRO ling. 5, 117 -i ab similitudine cornuum -i. SERV. ecl. 2, 29 (*ubi -us proprie interpr.*) figere -os aut furcas, quae figuntur ad casae sustentationem, quae dictae sunt -i ad similitudinem cornuum cervinorum. CAES. Gall. 7, 72, 4 huic loricam pinnasque adiecit grandibus -is eminentibus ad commissuras pluteorum atque aggeris, qui ascensum hostium tardarent. PANEG. in Mess. 84 adversos hosti defigere -os (nervos *P*, vernos *A*). LIV. 44, 11, 4 ad Clitas, quas vocant, munimenta, -is etiam obiectis, ut viam intercluderet. SIL. 10, 413 quaque patet campus planis ingressibus hostis, -orum ambustis imitantur cornua ramis. *instrumentum ad vitem sustinendam*: TERT. anim. 19 sine arundine, sine -o, si quid attigerit, ultro ambibit (*sic Latin.*, amabit *cod.*).

C *in herbarum nominibus*: -i lingua (*eadem* lingua cervina *et* -i glossa) *v. s.* glossa *et s.* lingua. -i ocellus (*i. q.* ἐλαφόβοσκον) *v. p. 953, 7.*

D *titulus libri* PACIANI *v. p. 952, 66 sq.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fem. ᵡ**cerva,** -ae. *de formis*: VARRO ling. 8, 47 formas ... binas, ut cervus, -a (*cf.* COLVM. 7, 12, 13 femina ... Latina: lupa, -a, tigris). EXPLAN. in Don. gramm. IV 545, 16 contra hanc regulam veniunt dea filia ... -a ... generis causa sic, deabus (*desideratur* -abus, *at cf. nom. propr.*). GLOSS. ἔλαφος θήλεια. HIER. nom. hebr. p. 32, 36 Iael -a vel coniugium cervale sive incipiens. *vox frequenter pro genere cervino posita legitur inde a* PLAVTO. [*rum.* cearbă, *it.* cerva, *hisp.* cierva. *M.-L.*] *adde nom. propr. s. v.*

1 *de moribus, consuetudinibus sim.*: PLAVT. Poen. 530 *v. p. 954, 26.* TER. Phorm. 7 -am videre fugere. CIC. nat. deor. 2, 127 -ae . . . paulo ante partum perpurgant se quadam herbula, quae seselis dicitur (*cf.* PLIN. nat. 20, 37). CATVLL. 63, 72 -a silvicultrix. 64, 341 celeris vestigia -ae (OV. trist. 5, 9, 27 pavidae ... vestigia -ae). VARRO carm. frg. 4 canis ... si veteris possit -ae comprendere lustra. VERG. Aen. 4, 69 vagatur ... coniecta -a sagitta. HOR. carm. 3, 5, 32 si pugnat extricata densis -a plagis. OV. ars 2, 483 -a parem (marem *nonnulli; cf.* NEMES. ecl. 4, 26) sequitur. 3, 215 mixtas -ae sumpsisse medullas. 3, 670 non docet infestos currere -a canes (Pont. 2, 2, 40). met. 1, 505 -a leonem *fugit* (*cf.* fast. 2, 88 stetit in saxo proxima -a leae. STAT. Ach. 1, 466 captos contempsit -a leones). OV. met. 6, 637 traxit ... veluti Gangetica -ae lactentem fetum ... tigris (*cf.* SIL. 5, 280 tigride -a Hyrcana cum pressa tremit). 7, 546 non fidere cursu -a *meminit* (*cf.* STAT. Theb. 5, 167 in volucri tenuis fiducia cursu). 11, 772 fugit . . . veluti perterrita fulvum -a lupum (STAT. Theb. 5, 165 -a cruentis circumventa lupis *eqs.*). SEN. Phaedr. 61 tua *dextra* Cretaeas sequitur -as. PLIN. nat. 11, 128 -arum natura, quae nec dentes (*superne primores*) habent — ut neque mares — nec tamen cornua (*cf.* STAT. Theb. 6, 567 inermes ... -as ... tollere). 25, 92 -ae monstravere elaphoboscon *eqs.* (*cf.* SERV. Aen. 4, 73). 28, 246 tradunt -as, cum senserint se gravidas, lapillum devorare. VAL. FL. 3, 634 laeta reducit -a gregem. APVL. met. 8, 4 prae ceteris feris mitior -a. VVLG. Iob 39, 1 parturientes -as observasti? prov. 5, 19 (*de muliere*) -a carissima. Ier. 14, 5 -a in agro peperit. DRAC. satisf. 67 -a salutares pasto serpente medellas conficit (*cf. p. 954, 52*). *proverbialiter*: OV. ars 1, 766 longius insidias -a (curva *codd. pars*) videbit anus. 2 *fera fabulosa*: *de cerva pro Iphigenia supposita: fuse* OV. met. 12, 31 *sqq.*; *cf. l. 59.* AETNA 596 *in pictura*: tristes *Graeci* circa subiecta altaria -ae (*cf.* PETRON. 59 Agamemnon ... Dianae -am subiecit. IVV. 12, 120 dabit hanc [*Iphigeniam*] altaribus, etsi non sperat tragicae furtiva piacula -ae). PROP. 3, 22, 34 nec solvit Danaas subdita -a rates. OV. fast. 1, 388 quod (quae *vulg.*) semel est ... pro virgine caesa Dianae, nunc quoque pro nulla virgine -a cadit. trist. 4, 4, 67 hic pro supposita virgo Pelopeia -a sacra deae coluit. MART. 3, 91, 11 *v. p. 954, 60. cf.* HYG. fab. 98 p. 93, 1. ARNOB. nat. 5, 34 (cervos *P*). AMBR. virg. 2, 4, 31 AVG. civ. 18, 18. *alludit ad fabulam*: PLAVT. Epid. 490 pro fidicina haec -a (*om. P*) supposita est tibi (*cf.* APVL. met. 8, 26 postquam non -am pro virgine, sed asinum pro homine succidaneum videre). *de cerva ab Hercule capta* (*cf. p. 953, 17*): VERG. Aen. 6, 802 fixerit aeripedem -am licet (MART. 9, 101, 7 aeripedem silvis -am [-um *codd. pars*] ... abstulit). SEN. Ag. 831 te sensit ... -aque Parrhasis. *de Cyparissi -a*: MYTHOGR. 1, 6 (*cf. p. 954, 13 sq.*). *de cerva nutrice*: OV. Ib. 255 *Telephus* bibit ubera -ae (*cf.* HYG. fab. 99 p. 93, 6 *sq.* 252 p. 139, 15). IVST. 44, 4, 7 -a affuit, quae ubera parvulo *Gargoris nepoti* offerret. *fera religiosa*: LIV. 10, 27, 8 PLIN. nat. 8, 117 (*cf.* GELL. 15, 22, 4) VAL. FL. 6, 70. SIL. 13, 115 *fusius.* 13, 124 numen erat iam -a loci; famulamque Dianae credebant. *cf.* STAT. silv. 2, 3, 22 Aventinaeque *Diana* legit vestigia -ae. HYG. fab. 98 p. 92, 16 Agamemnon in venando -am eius (*Dianae*) violavit. *convertitur Arges in -am*: HYG. fab. 205 p. 129, 1.

derivata: cervia, cervulus (cervisca?). cervalis, cervarius, cervatus, cervinus (-unus). *compos.*: hircocervus. *Probst.*

cērycēum (cērycium), -ī *n.*, κηρυκεῖον. MARCIAN. dig. 1, 8, 8, 1 legati Graecorum ferunt ea, quae vocantur -ia. MART. CAP. 4, 331 cum Cyllenius -eo (*BR*, cyriceo *β*) geminus anguis assurgens allambere feminam ... attemptaret.

cēryx, -ȳcis, *acc. pl.* -as *m.*, κῆρυξ. NOT. Tir. 107, 1 (herix *cod.*). *i. q. magistratus publicus*: SEN. dial. 9, 4, 5 non vis enim nisi consul aut prytanis aut -x aut sufes administrare rem publicam. *i. q. tubicen theatri, histrio* (*cf.* GLOSS. V 351, 9 -as tubicines [cereacas tubicitaes *cod.*]): TER. MAVR. 531 sic ἰοὺ ἰού tragoedus Graius et -x sonat. HIER. chron. a. Abr. 2084 (PROSP. chron. I p. 414, 463) Nero in olympiade coronatur -as citharistas tragoedos aurigas vario certamine superans. *cf.* OROS. hist. 7, 7, 1 *Nero* -as citharistas tragoedos et aurigas saepe sibi superasse visus est. *translate nomen cochleae*: DIOSC. 5, 141 cericis maritimi testa (τῶν θαλαττίων κηρύκων).

cēsa *v.* gaesum, gaesa. **cesditum** *v.* credo *IV p. 1129, 68.*
cēseo *v.* censeo *p. 786, 67.* **cesisboum** *v.* chesis boum.
cesna *v.* cena *p. 775, 59 sq.*
γυψῶ **ceso** (?) GLOSS. II 265, 55. gypso *Goetz, forma vulgaris verbi* gypsare (gisso? cesso?) *latere videtur.*
cēsor *v.* censor *p. 797, 28.* **cēspes** *v.* caespes *p. 110, 34 sqq.*
cēsquo *v.* quiesco.

cessa, -ae *f. a* cedere, cessus; *cf.* accessa. *i. q. finis, cessatio*: GLOSS. III 60, 29 Ἀθηνᾶ γὰρ ἐνοχὴν αὐτοῖς ἐδίδου: Minerva enim -am (cessa pro cessamine *marg. m. rec.*) illis dabat. *Mbr.*

cessāmen *v. l. 3.*

ᵡ**cessātio,** -ōnis *f. a* cessare. *sensu strictiore i. q. cunctatio, intermissio, latiore quies otium desidia neglegentia defectio finis.* GLOSS. ἀργία. *interdum cum genetivo*: PLAVT. Poen. 925 ita negotium institutum est, non datur -o. CIC. leg. 1, 10 legationem aliquam ... ista oratio postulat aut eius modi quampiam -em (cessionem *A*¹) liberam atque otiosam. nat. deor. 1, 102 Epicurus ... nihil -e melius existimat *eqs.* epist. 9, 3, 1 laborandum est, ne ... nostra nobiscum aut inter nos -o vituperetur. Q. CIC. Cic. epist. 16, 26, 2 scribito ... ne furtum -is quaesivisse videaris. 16, 27, 1 mirificam mi verberationem -is epistula dedisti. COLVM. 2, 1, 3 *humus* repetita cultu magno fenore -is (-torum *SA*) colono respondet. SCAEV. dig. 26, 7, 57 pr. si quid propter ... -em eorum (*tutorum*) pupilli damnum contraxerunt (TRYPH. dig. 27, 2, 6). 32, 35, 3 balineae aut instruuntur aut denique inter solitas -um vices parari purgarique ... sint solitae. GELL. 1, 25, 8 Graeci ... -em ... pugnae pacticiam 'ἐκεχειρίαν' dixerunt. 20, 1, 43 *triginta* dies decemviri 'iustos' appellaverunt, ... id est ... iuris ... quandam ... -em, quibus diebus nihil ... agi iure posset. TERT. anim. 56 iniuria deputabitur animae -o sepulturae. pudic. 10 -o delicti radix est veniae. adv. Marc. 1, 12 p. 306 nomine -is et defectionis operum et impudentiae et malignitatis affinis est *deus.* adv. Hermog. 12 p. 139 *eorum* natura, *quae nata sunt*, habendo institutionem habere poterit et -em. ITALA exod. 21, 19 (Coll. Mos. 2, 1) qui eum percusserat ... -is eius mercedem dabit ei (πλὴν τῆς ἀργείας αὐτοῦ). VLP. dig. 38, 17, 2, 46 si forte impubes post matris -em fuerit arrogatus. 50, 7, 2, 2 -o unius legati ei, qui munus ut oportet obiit, non nocet. 50, 10, 1 *curatoris operum.* PAVL. dig. 22, 1, 17 pr. sic temperanda rès est, ut in futurum ... ex die -is crescat usura. 26, 7, 53 curatorum. 27, 1, 31 pr. si *tutor* periculum sustineat -is. IVL. VAL. 2, 21 neque ... -e aut desidia opus esse. ARNOB. nat. 2, 44 cum non prohibendo, quod oportuerat prohiberi, -e crimen fecerit proprium. 7, 34 currat sedeat ambulet *deus*, an ab huiusmodi motibus et -e sit liber. 7, 43 *apud patrem* causa tanti fuerat motus et in oboedientia -o. IVL. VICT. rhet. 4, 6 p. 391 an iusta sit -is *legati* causa non accepisse viaticum. COD. Iust. 4, 46, 1 (*sub Antonino imp.*) venditionem ob tributorum -em factam (COD. Theod. 11, 9, 2 [*a. 337*]). 5, 34, 5 (*a. 293*) neque -o iniuncti perperam officii ad periculum eius pertinet. MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 28 quod ipse *Christus* passus sit secundum motionem, pater autem non secundum -em. 3, 2 intus motus -o est vel mota -o *eqs.* AVSON. 396 praef. luseram de -e tua. 418, 6 spernit tam longo -o quam (*chartam*) tua fastu. SYMM. epist. 3, 2 enixe meum fungor officium nec -is transducor exemplo (3, 15, 1). 3, 56 metuo ..., ne sollicita magis quam consueta -o sermonis tui munus impediat. 4, 45, 1 facilis ... litterariae -is utrique venia sit. or. 1, 23 civilium rerum nulla -o *al.* HIER. in Gal. praef. antiquae legis -o et novae introductio. in Mich. 5, 7 p. 497 haec interfectio non abolitionem significat sed -em pessimae vitae. epist. 100, 3 efficacissimo medicamine vitia emendans -e vitiorum. PS. RVFIN. in Os. 2, 14 quod ... gaudiis tristis esset inferenda -o. 4, 9 erroris -o. AVG. civ. 12, 13 p. 529 dei ... ab hominis creatione -o. 12, 18 p. 539. 18, 48 p. 331 -e prophetiae fuisse domus illius gloriam diminutam. gen. c. Manich. 1, 9, 15 -o vocis silentium est. gen. ad litt. 4, 13 p. 110, 21 diem sabbati, hoc est dominicae -is. quaest. hept. 3, 92 reddebant *mercedem* ... per -es septimorum quorumque annorum et quinquagesimi anni. MART. CAP. 9, 988 semanticus *pes dictus est* ... quia cum sit tardior tempore, significationem ipsam productae et remanentis -is effingit. GREG. M. moral. 4, 66 ad -em vocat lux *al. saepius.* *nota* sine -e: ITALA Ier. 32, 30 (Hier *in loc.* p. 1088) malum sine -e fecerunt (VVLG. iugiter). I Thess. 5, 17 (Pass. Andr. brev. 2 *al.*) orate ... sine -e (VVLG. sine intermissione). CYPR. epist. 51, 1 agere ... maximas gratias. NOVATIAN. cib. Iud. 1 in euangelio ... perstare. HIL. syn. 34 *dei* regnum ... permanet in immensa saecula. COD. Theod. 2, 33, 2 (*a. 386*) sine -e, sine requie ... ablata redhibebit. AMBROSIAST. in Rom. 15, 6 ut ... laudent deum omnia. RVFIN. Clement. 1, 12 de te . . . locutus sum. hist. mon. 7 p. 418ᶜ plangant ... peccatores. AVG. civ. 12, 14 p. 531 euntem ... ad falsam beatitudinem et ad veram miseriam ... redeuntem. SALV. gub. 7, 75 quis non fornicarius, non adulter et hoc sine -e, sine termino? PALLAD. hist. mon. II 10 p. 362ᵈ continue et sine -e ... meditari. 2 p. 346ᵈ instanter sine -e ... molestiam paterer. *c. genet.*: TERT. pudic. 10 *veniam* consistere non licet sine -e delicti. HIL. in psalm. 64, 13 sine -e potandi cotidie caelestium bonorum munus haurimus.

syn.: defectio, requies, terminus. *opp.*: motus, (-io), abolitio.

cessātor, -ōris *m. a* cessare. *i. q. cunctator, otiosus, piger*: GLOSS. σχολαστής, ἀργός, λαγγών, vacator (vocator *codd.*). CIC. ad Q. fr. 3, 5 (6), 6 de libris Tyrannio est -r. 3, 5 (6), 7 -r esse noli. epist. 9, 17, 3 haec tibi antea non rescripsi, non quo -r esse solerem, praesertim in litteris, sed. HOR. sat. 2, 7, 100 nequam et -r Davus (PORPH. Hor. epist. 2, 2, 14). COLVM. 11, 1, 16 in agresti negotio dici vix potest, quid navus operarius ignavo et -e praestet. [2, 1, 3 *legitur in SA, sed scribas* cessationis, *cf. l. 15*] GELL. 2, 29, 11 amici . . . magnam

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

partem -es sunt. AMM. 31,14,7 *Valens* -r et piger. MART. CAP. 7,726 nec iugalis -r intricatus tardabo fulcra lecti.

fem. **cessātrīx**, -īcis. TERT. adv. Mart. 1,24 p. 323 bonitas ex maiore parte -x.

cessīcius, -a, -um [*a* cedere, cessus. *Th.*]. *cui ceditur in iure aliquid vel is qui ceditur*: GAIVS inst. 1,169 is ... cui ceditur tutela, -us tutor vocatur (VLP. reg. 11,7). 1,170 a -o tutela discedit ... ad eum, qui. 1,171 tutela (VLP. reg. 11,7. 8).

cessim *adv.* [*a* cedere, cessus. *Th.*]. *cedendo, cunctando*: *cf.* GLOSS. V 618,5 -m est gradatim. ALF. dig. 9,2,52,2 plostrum -m ire coepit (SEN. epist. 71,28 *si cultor virtutis perfecto bono* nondum summam manum imposuit, ibi⟨t⟩ interim -m et remittet aliquid ex intentione mentis. IVST. 2,12,7. *cf.* GLOSS. Plac. V 13,35 [54,15] caesim ire [cessinire *R*] cesso [retro *Deuerling*] ire). ALF. dig. 9,2,52,2 *si* plostrum -m redisset. VEG. mulom. 2,86,1 si super ipsum pedem -m repellantur. mil. 3,22 sensim -mque *iungere.* MART. CAP. 1,25 recursitans. 8,805 -mque ... abeunt pedes. [VARRO Men. 471 *coniecit Pius, sed legend. sec. cod. Nonii* ʻcossimʼ.] *compos.* recessim? (*iam inde a* PLAVTO).

cessio, -ōnis *f.* [*a* cedere. *Th.*]. 1 *concessio*: *de rebus iuris*: ISID. orig. 5,25,32 -o est proprie rei concessio. GLOSS. V 564,61 largi⟨ti⟩o, tribu⟨ti⟩o. *technice* in iure -o: *cf.* CIC. top. 28 abalienatio est ... in iure -o. GAIVS inst. 2,24 in iure -o hoc modo fit *eqs.* 2,65 in iure -is ius proprium est civium Romanorum. VLP. reg. 19,9 in iure -o ... communis alienatio est et mancipi rerum et nec mancipi. quae fit per tres personas, in iure cedentis vindicantis addicentis. GAIVS inst. 2,30 ususfructus in iure -em tantum recipit (2,32. 33. 2,31 *praedia Italica* in iure -em recipiunt. 2,34 hereditas ... in iure -em tantum recipit). *ibid.* creditur ... in iure -e nihil agi. VLP. reg. 19,2 in iure -e singularum rerum dominium nobis acquiritur. PAVL. frg. Vat. 45 *cum* in iure -o sine tutoris auctoritate fieri possit. 47 per in iure -em et deduci et dari potest *ususfructus.* 50 *ususfructus* in mancipatione vel in iure -e an deduci possit. ... dubium est. *ibid.* mancipationum et in iure -um *leges* lege XII tabularum confirmantur. 51 *ususfructus* per in iure -em *acquiri non potest.* sent. 3,6,28 *et* 32 ususfructus ... amittitur ... in iure -e. CORP. XIV 715 (?). *actionis, rei, opum*: CELS. dig. 8,3,11 *si* novissima ... -e superiores omnes *-es eundi per fundum iuris* confirmabuntur. POMPON. dig. 8,3,22 *itineris aquae.* 8,4,11 servitutis. VLP. dig. 43,20,1,28 si quis hoc cesserit, ne liceat sibi aquam quaerere, ea -o valet. PAVL. dig. 5,3,30 *nominum.* 39,3,9 pr. aquae (39,3,9,2. 39,3,17 pr.). MOD. dig. 46,3,76 *actionum* (COD. Iust. 8,53,33 pr.). DIG. 42,3 rubr. bonorum (COD. Iust. 7,71,7. 8. *cf.* LEX Burg. lib. const. 65,1 de bonis). IVL. VAL. 1,40 opum *Darii.* VVLG. Ruth 4,7 *solutio calceamenti* erat testimonium -is *iuris* in Israel. COD. Theod. 8,4,7 (*a. 361*) facultatum. EDICT. imp. inc. (Mommsen, Gesamm. Schr. II 344) 2,7 -es, quas timor extorsisse detegitur antiquari ... praecipiat. COD. Iust. 4,27,3 pr. condictionem et hypothecariam actionem ... ipso iure et sine -e ad dominum contractus pervenire. 4,27,3,1 in personali actione -o supervacua videbatur. 4,35,23 pr. 5,12,31 pr. actiones ... ad eum qui dotem dedit per -em transferre. 8,53,33,1. 2. LEX Burg. lib. const. 21,2 *servi.* LEX Burg. Rom. 38 tit. 38,4. LEX Visig. 7,2,19 GREG. M. epist. 14,14. CORP. XIV 1135 ob -em donationemque monumenti ex parte tota ab Iunia Anthide. *translate*: VIGIL. THAPS. c. Arrian. 1,25 doceat tres usias *in deo* proprie positas et facio unius substantiae, quod est homousion, -em.

2 *renuntiatio, abscessio*: *de rebus ecclesiae*: EPIST. pontif. 330 Avell. p. 104 (Zosim.) quo loco ... se exuit et propria -e damnavit *Lazarus episcopus.* LEO M. epist. 13,4 nullus episcopus alterius episcopi clericum sibi audeat vindicare sine illius ad quem pertinet, -e (CONC. Lugd. a. 516—523 p. 2 absque ... -e vel permissione). EPIST. pontif. 562 Thiel (Hil. 12) 2 habeat ... pontificium frater et coepiscopus noster Ingenuus provinciae suae, de cuius dudum ab apostolica sede est illicita -e culpatus. SIDON. epist. 9,10,1 Caelestius ... quoddam mihi super statu Iniuriosi ... vinculum -is elicuit. CONC. Aurel. a. 549 p. 5 ut nullus clericum seu lectorem alienum sine sui -e pontificis promovere ... audeat (GREG. M. epist. 1,81). GREG. M. epist. 5,20 frater et coepiscopus noster Leo ei (*Cypriano diacono*) -em debet dare, ut liber ad ordinandum possit inveniri. 14,11 *Florentino diacono* -em concedere. *de aliis rebus*: VLP. dig. 36,2,7 pr. heredis aditio moram legati ... petitioni facit, -i diei non facit. PS. MAR. VICTORIN. phys. 1 cum tempora mensuras et -em sibi invicem tribuant. AVG. gen. ad litt. 4,1 p. 93 ad implendam in infimis rebus pulchritudinem temporalem per ordinatas vices quorumque mutabilium -bus successionibusque peragitur *mutatio.*

deriv.: cessionarius.

cessiōnārius, -a, -um *a* cessio. *i. q. cessicius*: INSCR. Dessau 8875 Αὐρ. Ὀνήσιμος ... ⟨τ⟩οῦτωρ ⟨κ⟩εσσιωνάριος.

cessiōsus, -a, -um *a* cedere, cessus. GLOSS. II 572,36 crebro dans locum. V 595,2 qui saepe cedit.

⁎**cesso**, -āvī, -ātum, -āre [*a* cedo, cessus. *Th.*]. *in praeteritis saepe formae syncope artatae in usu sunt.* GLOSS. -at ἀργεῖ, σχολάζει, ὑποχωρεῖ, παύεται. -antem: tardantem morantem desinentem. DON. Ter. Hec. 814 -as: hoc est tardas et quiescis. [*it.* cessare, *francog.* cesser, *hisp.* cejar. *M.-L.*]

I ***absolute***: **A** ***de animantibus***: **1** *cunctari, immorari, moram facere (praecipue de absentibus), omittere rem iussam*: GLOSS. βραδύνω, -es moreris, -antem tardantem. *additur hic illic qua re*: ENN. scaen. 214 procede, gradum proferre pedum nitere; -as? PLAVT. Epid. 684 quid nunc -as? colliga *lora.* Persa 724 pater nunc -at. Vid. 76 haut -vit *adulescens*, postquam t⟨erra⟩m attigi⟨t⟩. TER. Andr. 979 quid stas? quid -as? Haut. 175 haut quaquam ... -ant et illam simul cum nuntio tibi hic affuturam hodie scio. 882 quid illic iam dudum gnatus -at cum Syro? Eun. 672 paulum si -assem, Pythias, domi non offendissem. Phorm. 565 illam miseram ... consolare. -as? 844 ego nunc mihi -o, qui non umerum hunc onero pallio. Ad. 631 -atum usque adhuc est: nunc porro Aeschine, expergiscere! TVRPIL. com. 1 Melesia intus -at. POLLIO Cic. epist. 10,33,5 nemini nostrum -andum est nec expectandum, quid decernat senatus. VERG. Aen. 1,672 haud tanto -bit cardine rerum *Iuno.* 3,430 praestat Trinacrii metas lustrare Pachyni -antem (SERV. *ad l.* immorantem) longos et circumflectere cursus. 11,288 quidquid apud durae -atum est (SERV. *ad l.* tardatum est) moenia Troiae. HOR. carm. 1,35,15 neu populus ... ad arma -antes ad arma concitet. epist. 1,2,70 quodsi -as aut strenuus anteis nec tardum opperior nec praecedentibus insto. 1,7,57 *praeconem* notum et properare loco et -are. 2,2,14 semel hic (*servus*) -vit et ... in scalis latuit (SCHOL. Hor. *ad l.* moram fecit ut Persius [*5, 127*] -as nugator?). ars 357 mihi, qui multum -at, fit Choerilus. LYGD. 6,57 Naida Bacchus amat, -as, o lente minister? OV. epist. 3,22 -as iraque lenta tua est. met. 6,421 solae -astis Athenae. fast. 2,557 dum ... haec fient, viduae -ate puellae. trist. 3,7,26 aut ego praebebam factis modo versibus aures aut, ubi -res, causa ruboris eram. LIV. 5,44,2 quando ego vobis pro tantis vestris in me meritis gratiam referam, si nunc -vero? 8,36,4 -atum a milite ac de industria ... impedita victoria est. 10,4,8 pastorum unus ... inclamat alios cunctanter ... pecus propellentes, quid -rent. 22,41,3 debellarique *eo die*, ni -atum foret, potuisse. 22,50,2 *clades Cannensi Aliensi* levior, quia ab hoste est -atum. 29,34,7 eo minus -andum ratus, quo illi segnius rem agerent. 35,18,8 non cunctandum nec -andum esse. 36,43,4 Polyxenidas negabat -andum et ... prius confligendum quam. 37,9,5 Rhodii, quo magis -atum priore aestate erat, eo maturius ... Pausistratum ... miserunt. SEN. contr. 1,5,3 quid -as, puella? pro marito roga. contr. exc. 3,3 patre -ante luxuriosus *filius* praevenit. SEN. Herc. f. 189 nulli iusso -are licet, nulli ... proferre diem. Tro. 678 -atis ...? iussa ocius peragite (benef. 1,2,4 ne -veris, opus tuum perage). benef. 6,43,2 aeque delinquit, qui ad referendam gratiam suo tempore -at, quam qui alieno properat. CVRT. 7,5,39 *Bessus* si -asset, alium fuisse regnum occupaturum. COLVM. 1,9,8 in -antes animadversio iusta ... videtur adhiberi. LVCAN. 5,498 terque quaterque vocibus excitum ... -are. PETRON. 124 vers. 285 sumite *arma* ... non femina -et, non puer aut ... senectus. PLIN. nat. 8,57 multoque diutius miraculo quam metu -atum est. VAL. FL. 3,483 tardior ... -ante viro (*i. Hercule*) ... Tiphys litora *Mysiae* ... advehitur. SIL. 10,584 quodque ... nondum portis irruperit hostis, contemptu -are putant *Romani.* STAT. Theb 10,217 comitum licet agmina -ent (Ach. 1,799), solus eo. 11,591 *qualis si* longum -ante magistro *Charone* crescat opus totisque expectent saecula ripis. silv. 2,1,94 cumque ... genitor *Persei* -ret ab astris. PS. QVINT. decl. 12 *argum.* -ante *legato* corporibus suorum pasti sunt. SVET. Iul. 58 -antibusque copiis, quas subsequi iusserat *Caesar* ... ipse ... navigium ... conscendit. Claud. 15 absentibus ... facillime dabat nullo delectu, culpane quis an aliqua necessitate -asset. FRONTO p. 7,11 N. ubi primum -veris, extinguntur *amicitiae.* SCAEV. dig. 20,5,11 quaesitum est, an debitoribus -antibus pro solido pignus vendere quisque potest. 46,1,62 si fideiussor creditori denuntiaverit, ut debitorem ad solvendam pecuniam compelleret ... isque -verit; *sic saepe* ICTI, *praecipue i. q. rem iussam omittere, ut* CELS. dig. 8,6,6,1 si ego via ... usus fuero ... tu autem constituto tempore -veris. VLP. dig. 26,7,1,1 ex quo scit *tutor* se tutorem datum, si -et tutor, suo periculo -at *eqs.* PAVL. dig. 10,2,44,8 si duo coheredes damnati sint statuam ponere et altero -ante alter eam fecerit. 19,5,5,4 si ... ego aedificavi et tu -as. APVL. met. 11,18 nec ... Fama volucris pigra pinnarum tarditate -erat. VIR. ill. 64,7 segniterque -ante Mucio consule Scipio se sequi iussit. ALTERC. Heracl. p. 140,9 ad haec Agrippinus -vit. AMM. 14,7,11 proficiscere ... Caesar sciens, quod si -veris ... auferri iubebo ... annonas. 30,4,18 *iurisconsulti* consulto -antes. VVLG. iud. 18,9 surgite, ascendamus ad eos ... nolite negligere, nolite -are. prov. 21,26 qui ... iustus est, tribuet *aliis* et non -bit. IS. 58,1 clama, ne -es, quasi tuba exalta vocem tuam. CLAVD. carm. min. 25,95 tali nubente puella nonne tibi -are nefas? *inclinat ad significationem esse, degere, manere*: PROP. 1,11,1 *Cynthiam* mediis ... -antem Bais. OV. am. 3,10,35 *Ceres* silvis -bat in altis. *fere i. q. remanere*: CLAVD. DON. Aen. 1,610 *Aeneas* se nec -urum dixit nec est pollicitus abiturum. 5,765 *Troianis* leve -andi consilium fuit. 9,217 *pietatem matris* nec labor terruit nec -antium traxit aut mutavit exemplum. 9,286.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *otiosum esse, vacare (praecipue diebus festis), nihil agere, pigrum, infirmum esse: interdum cum nota temporis; additur etiam qua re*: GLOSS. ἀργῶ, ἀργεύω. -are vacare quiescere. -ante σχολάζοντος. *cf.* IV 561, 62 resides otiosos -antes. DON. Ter. Eun. 405 -at desidiosus, requiescit defessus. CATO agr. 39 per imbrem in villa quaerito, quid fieri possit. ne -etur, munditias facito. 66, 1 continuo capulator conca oleum quam diligentissime poterit tollat, ne -et (*an subintelligendum* oleum*?*). CIC. prov. 15 alterum *imperatorem*, si tabellarii non -verint, necesse est paucis diebus paeniteat audere (*sc. nos certiores facere*). de orat. 2, 24 meque hoc ipsum nihil agere et plane -are delectat (nat. deor. 3, 93). fin. 2, 41 nec eam (*beatam vitam*) -ando ... quaeramus. ac. 1, 2 nec tamen istum -are, sed celare quae scribat. Cato 18 nisi forte ego vobis ... -are nunc videor, cum bella non gero. nat. deor. 1, 22 isto ... tam immenso spatio ... cur Pronoea vestra -verit. 1, 102 pueri, etiam cum -ant, exercitatione aliqua ludicra delectantur. 2, 59 nec -antium deorum nec ea, quae agant, molientium. off. 3, 1 Att. 2, 7, 1. 4, 6, 2 -are ... et in otii portum confugere. 13, 13, 2 aut -andum ... aut aliquid excogitandum. ad Q. fr. 2, 8, 4 utinam nihil detis *temporis ad scribendum*, ut potius vestra iniuria quam ignavia mea -em (PLIN. paneg. 66). 3, 1, 14 Cicero noster ... non -vit apud rhetorem. 3, 5 (6), 1 non -vi neque -o, sed saepe iam scribendi totum consilium rationemque mutavi. epist. 5, 12, 9 tu interea non -bis et ea, quae habes instituta, perpolies. 16, 22, 1 ego hic -o, quia ... nihil scribo. VERG. ecl. 7, 10 siquid -are potes, requiesce sub umbra. MORET. 52 Simylus interea vacua non -at in hora (CLAVD. carm. min. 3, 317), verum aliam sibi quaerit opem. HOR. epist. 1, 10, 46 plura cogere quam satis est ac non -are videbor. 2, 2, 183 cur alter fratrum -are et ludere et ungi praeferat ... alter ... silvestrem flammis et ferro mitiget agrum. PRIAP. 77, 10 qui prius ... furum scindere podices solebam, per noctes aliquot diesque -o. PROP. 1, 4, 26 non ullo gravius temptatur Cynthia damno, quam sibi cum rapto -at amore deus. 3, 23, 15 venies hodie, -bimus una. OV. ars 3, 259 cum mare compositumst, securus navita -at. am. 2, 14, 1 quid iuvat immunes belli -are puellas? 2, 18, 3 (*in imagine*) nos ... ignava Veneris -amus in umbra. 3, 1, 24 -atum satis est: incipe maius opus. met. 4, 37 -ant aliae commentaque sacra frequentant. 5, 441 *Cererem* non ... Aurora ... -antem vidit, non Hesperus. Pont. 3, 4, 57 non ego -vi nec fecit inertia serum. LIV. 27, 48, 8 dextra omnis acies extra proelium eminens -bat. 35, 42, 1 intentis in apparatum novi belli Romanis ne ab Antiocho quidem -batur. 36, 5, 1 cum haec Romae agebantur, Chalcide Antiochus, ne -ret per hibernorum tempus ... sollicitabat civitatium animos. 45, 24, 8 uno bello -vimus. MANIL. 4, 75 cura nocet, -are iuvat. SEN. contr. 2, 5, 4 quomodo occidam tyrannum? ... ubi custodiae -ant? SEN. Herc. f. 880 -ent deposito iugo arvi fertilis incolae. Herc. O. 634 ut presso vomere semper numquam -et ... arator. benef. 6, 25, 3 cum satius sit vel -are quam per scelus officio locum quaerere. CVRT. 7, 2, 26 strenuum hominem et numquam -antem! COLVM. 2, 2, 27 ut spe -andi totum spatium bos agilius enitatur. 11, 1, 23 absentia sua familiae -andi aut delinquendi spatium dare. PERS. 4, 33 si unctus -es et figas in cute solem. PLIN. nat. praef. 18 *nocturnis* -atum horis. 2, 109 *formicam* ... interlunio -antem (11, 109). 11, 25 -antium *apium* inertiam notant. 11, 105. MART. 3, 67, 1 -atis, pueri, nihilque nostis Vaterno Rasinaque pigriores. PS. QVINT. decl. 369 p. 406 magna pars exercitus in me -at. IVV. 6, 498 est in consilio materna *serva* admotaque lanis, emerita quae -at acu. 11, 185 per totum -are diem (ITIN. [Silv.] 43, 9). 14, 59 hospite venturo -bit nemo tuorum. ITALA exod. 21, 19 (Lugd.) quod -bit *percussus* et medico curam illius dabit *percutiens* (πλὴν τῆς ἀργείας ... ἀποτίσει τὰ ἰατρεῖα). III reg. 22, 6 (Lucif. reg. apost. 8) ibo in Remma ad Galaath in pugnam aut -bo? (ἐπίσχω, VVLG. quiescere). PORPH. Hor. epist. 1, 18, 52 turpe esse -are firmiorem etiam infirmioribus laborantibus. ARNOB. nat. 7, 33 quid moramini, quid -atis? LACT. inst. 1, 3, 11 perfectus ... non erit *deus*, qui -antibus ceteris *deis* non potest omnia gubernare. IVST. 9, 3, 7 neque ... -urum Philippum ..., nisi omnem Graeciam domuerit. HIL. in Matth. 29, 2 -ante Israel euangelii gloria fide gentium praedicatur. AMM. 19, 11, 11 neque cunctandi aderat tempus neque -andi. VVLG. exod. 23, 12 septimo die -bis, ut requiescat bos. iud. 5, 7 -erunt fortes in Israel et quieverunt. Ruth 3, 18 neque ... -bit homo, nisi compleverit, quod locutus est. PELAG. in II Cor. 4 p. 782^D in ... tribulationibus ... non -amus. CLAVD. rapt. Pros. 1, 199 -ante iuvenco ditior oblatas mirabitur incola messes. AVG. civ. 22, 30 p. 630 neque ulla desidia -bitur neque ulla indigentia laborabitur. SVLP. SEV. dial. 1, 19, 4 cum neque noctu neque interdiu aquarius ... -ret operator. DRAC. Romul. 8, 362 venator si -et iners. *de corporis partibus*: SEN. contr. 1, 8, 13 quod -rent manus suae (SEN. Herc. f. 615 Herc. O. 872 VAL. FL. 4, 414 SIL. 1, 171 STAT. Theb. 2, 601 PS. QVINT. decl. 2, 16 VVLG. I par. 21, 15 eccles. 11, 6 ORIENT. comm. 2, 115 ENNOD. dict. 8 GREG. M. dial. 4, 56. *cf.* SIL. 15, 733 quanta -vit Latio dextra! HOMER. 39). PHAEDR. 1, 9, 5 quid ita -arunt pedes? (GREG. M. dial. 4, 56). SEN. dial. 7, 11, 4 ne nares ... -ent, odoribus variis inficitur locus. epist. 99, 20 nec -ant nec fluunt *lacrimae* umquam tam turpiter quam finguntur. 108, 19 nulla ... anima interit, ne -at quidem. CARM. epigr. 50 (*Pompeis*) mentula -as? STAT. Theb. 2, 517 -antibus alis *Sphingis delapsae*. PS. QVINT. decl. 6, 15 de quinque rerum sensibus pars una (*sc. oculorum*) -bat. *vergit ad notionem liberum esse, non urgeri, non vexari*: OV. met. 5, 371 Tartara (*metonymice*) quid -ant? PHAEDR. app. 15, 9 *domina ad Aesopum*: non -bunt latera ... tua. SEN. Herc. O. 942 Sisyphia cervix -et. *cf. p. 961, 68.*

3 *desinere, absistere, deficere*: VVLG. Sirach 31, 20 -a prior (*in cena*) causa disciplinae, et noli nimius esse (*gr. 34, 17* παῦσαι). Is. 14, 4 quomodo -vit exactor, quievit tributum? Ier. 41, 8 -vit et non interfecit eos cum fratribus. Ezech. 30, 10 -are faciam multitudinem Aegypti. 34, 10 -are faciam eos, ut ultra non pascant gregem. Dan. 11, 18 -are faciet principem opprobrii sui. Os. 4, 10 fornicati sunt et non -erunt. II Macc. 15, 28 cumque -assent et cum gaudio redirent (γενόμενοι ... ἀπὸ τῆς χρείας). Luc. 11, 1 cum esset in quodam loco orans, ut -vit (ἐπαύσατο), dixit unus. PAVL. NOL. carm. 6, 49 effeto quae (*Elisabeth*) iam -bat (*sc. parere*) in aevo. SIDON. epist. 5, 17, 8 destiti *de ludo* ... facturus communione -andi rem caritatis. *nota cum* ad, de, ex: VVLG. deut. 32, 26 -are faciam ex hominibus memoriam *peccatorum*. Is. 30, 11 -et a facie nostra sanctus Israel. Ier. 36, 29 rex ... -are faciet ex illa *terra* hominem et iumentum. Ezech. 34, 25 -are faciam bestias pessimas de terra.

B *de rebus et locis*: 1 *de rebus incorporeis*: *i. q. cunctari, quiescere, deficere, desinere, deesse* (GLOSS. non -at: οὐ διαλείπει, non deest. *cf.* SCHOL. Hor. epist. 1, 15, 5 *morbum* -antem: pigrum et nervis inhaerentem). *definitur interdum notio acuratius aliis verbis, ut* SEN. benef. 5, 23, 1 quorundam ad referendam gratiam fides non -at sed languet (*cf.* MART. 1, 46, 2 languet ... et -at debilitata Venus). epist. 25, 3 vitia reditura ... nunc -are, non deesse, *sed plerumque distingui non potest.* CIC. p. red. in sen. 13 cur in lustris et helluationibus huius ... tam eximia virtus tam diu -vit? (OV. trist. 4, 3, 79 SEN. clem. 1, 2, 1 LVCAN. 3, 690 OPTAT. 5, 8 p. 137). Att. 5, 15, 1 non habeat satis magnum campum ... cursus animi, et industriae meae praeclara opera -et? (*cf.* MORET. 67 labor -bat aratri. TIB. 2, 1, 6 grave suspenso vomere -et opus. OV. am. 1, 13, 23 feminei ... labores. fast. 6, 348 SEN. benef. 7, 31, 5 nat. 7, 31, 1 AMM. 24, 2, 20 PELAG. in I Cor. 6 p. 733^A SVLP. SEV. dial. 1, 19, 3). HOR. carm. 1, 27, 13 -at voluntas? (VAL. MAX. 5, 2, 2 STAT. Theb. 4, 690). 3, 19, 19 cur Berecyntiae -ant flamina tibiae? (AMM. 14, 1, 1 tubarum -ante clangore). epist. 1, 15, 5 -antem nervis ... morbum (SER. SAMM. 896 *febris* magis ut -ando calescat. VVLG. lev. 13, 58 si -verit *lepra*. CAEL. AVR. acut. 2, 14, 94 -ante febricola). PROP. 1, 6, 21 tua non aetas umquam -vit amori. OV. epist. 6, 17 officium lenti ... mariti (COLVM. 1, 1, 18 SCRIB. LARG. praef. p. 5 QVINT. decl. 371 p. 408, 1 TERT. ieiun. 11 PANEG. 11, 6 HIL. in Matth. 12, 7. 23, 4 trin. 4, 16 ad Const. 2, 1 HIER. in Is. 60, 19). OV. ars 3, 795 nec blandae voces iucundaque murmura -ent. am. 3, 14, 25 nec voces nec verba iuvantia (SEN. benef. 2, 25, 2 HIL. psalm. instr. 19). met. 7, 297 doli (SEN. Ag. 87). 13, 326 -ante meo (*i. Vlixis*) pro vestris pectore rebus. 13, 769 caedis amor feritasque sitisque ... cruoris. trist. 3, 2, 29 fata (SEN. nat. 5, 18, 8). 4, 7, 5 pietas (OCTAVIA 673). Pont. 3, 7, 35 studium (VAL. MAX. 8, 7, 7 SEN. epist. 95, 23 HIER. epist. 134, 1 ENNOD. epist. 4, 30). 4, 10, 8 mors. LIV. 39, 36, 4 crudelitas. SEN. contr. 4 praef. 3 strictum et asperum et nimis iratum ... iudicium. VAL. MAX. 7, 1, 1 indulgentia. SEN. Herc. O. 842 quid, anime, -as? (APVL. apol. 50). 1323 dolor (epist. 99, 16 VVLG. II Macc. 9, 18 HIPPOCR. progn. 14). 1503 materna culpa ... et crimen (QVINT. decl. 377 p. 418) Iovis. Oed. 150 fremitus leonis. Tro. 63 lamenta. dial. 1, 4, 3 -antibus malis. benef. 5, 23, 1 fides (PS. QVINT. decl. 4, 4 QVEROL. p. 54, 21 PAVL. MED. vita Ambr. 20). nat. 1 praef. 16 ars (PLIN. nat. 34, 52 IVST. 31, 4, 9). epist. 64, 4 quid -as, fortuna? 99, 27 -are ... voluptatem. 114, 25 magna pars ... felicitatis *animi*. CVRT. 10, 5, 16 usus oculorum. SCRIB. LARG. 160 impetus. LVCAN. 5, 157 tripodas (*i. oracula*) -are (IVV. 6, 555 Delphis oracula). 9, 895 cantu -ante *Psyllorum*. BVC. Eins. 1, 5 praemia. SIL. 11, 167 prospera. STAT. Theb. 12, 703 fiducia valli. silv. 1, 2, 27 mendaces obliqui carminis astus. 3, 5, 69 decus. QVINT. inst. 2, 8, 10 augendum addendumque, quod -at. IVV. 13, 211 anxietas. TAC. ann. 3, 58 religiones (LACT. inst. 4, 3, 8). PLIN. epist. 3, 17, 1 epistulae. SVET. Iul. 76 -antem honorem (GELL. 2, 2, 9). Aug. 42 cultura agrorum. VLP. dig. 9, 2, 23, 2 si vivo testatore *Stichus heres* occisus sit, hereditatis aestimationem ... -are. 21, 1, 49 vectigalis exactionem ... -are. PAVL. sent. 3, 7, 2 -ante valetudine et sequente sanitate. dig. 39, 14, 40, 1 -are fraudem, *sic apud* ICTOS *saepissime, praecipue leguntur*: actio, cautio, collatio, condictio, constitutio, edictum, exceptio, interdictum, iudicium, legatum, lex, obligatio, oratio, poena, possessio, privilegium, repetitio, restitutio, senatus consultum *al.* GELL. 1, 25, 4 bellum ... manet, pugna -at. TERT. idol. 11 -ante causa acquirendi non erit necessitas negotiandi. test. anim. 5 -antibus ... tunc *eis rebus*, sine quibus etiam hodie *sermo* beatior et locupletior et prudentior esse non potest. adv. Marc. 1, 11 p. 305 duplex ... necesse est, ut aut ... aut .... tertium -at (TRACT. c. Arrian. p. 13, 26). FORTVN. rhet. 3, 11 ne *in structura* -antem numerum verbis inanibus compleamus. FILASTR. 134, 6 figura et vita et honor et dignitas mundi istius -bunt. HIL. in psalm. 143, 2 -ante pronomine incertum est, utrum ... aut. PS. AVG. quaest. test. 44, 5 vetus testamentum. SORAN. p. 11 purgatio *mulierum*. LEO M. epist. 166, 1 omni manifestatione -ante (*cf.* ARATOR act. 1, 86 exemplo -ante).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *de rebus corporeis*: **a** *de instrumentis*: *deficere, quiescere, deesse*: PLAVT. Stich. 705 cur hic -at cantharus? (HOR. carm. 3,28,8 deripere horreo -antem Bibuli consulis amphoram). VERG. Aen. 2,468 nec saxa nec ullum telorum...-at genus (LIV. 30,40,16 GRATT. 113 SIL. 5,515). PROP. 2,8,30 Achilles -are in tectis pertulit arma sua (SEN. Herc. O. 975 epist. 90,41 LVCAN. 6,121 FLOR. epit. 2,3,1 SOL. 1,33 RVFIN. hist. 3,6,16). *cf.* Ov. am. 1,2,45 non possunt ... -are sagittae *Amoris*. LIV. 30,14,16 nec pila ab antesignanis -bant. GRATT. 113 ne -ret iners in vulnere massa. SEN. Phoen. 439 omnium ferrum iacet -atque tectum. SIL. 14,553 iaculis -antibus. STAT. silv. 4,4,43 -at centeni moderatrix iudicis hasta. AMM. 16,12,46 spicula verrutaque missilia. 20,6,6 nec sagittarum crebritate nec glandis ... -ante. 20,7,10 nec ballistae -vere nec scorpiones. CLAVD. 24,241 arcu -ante Dianae. Ov. fast. 1,699 sarcula -bant. SEN. benef. 5,25,6 instrumenta -ant, nisi illa in opus suum artifex movit. PHAEDR. app. 15,8 sponda -bit tua (*cf.* IVV. 5,17 tertia ne vacuo -ret culcita lecto). CALP. ecl. 7,8 fistula. VAL. FL. 1,443 -antem ... remum (RVFIN. hist. mon. 1 p. 402[B]). STAT. silv. 1,5,41 limina. 2,1,135 munera. MART. epigr. 11,3 venabula (12,1,1 retia). 8,78,8 omnis habet sua dona dies: nec linea dives (*muneribus onusta*) -at. 10,62,11 ferulae ... sceptra paedagogorum. IVV. 6,67 aulaea recondita. 8,176 tympana galli. GAIVS dig. 26,7,13,1 -asse pupillarem pecuniam (RVFIN. Basil. hom. 3,5 pecunia si -et et iaceat, inutilis erit). APVL. met. 8,18 lapidum congestus -vit imber. AVSON. 332,11 nusquam -ante remulco. VVLG. Ezech. 6,6 *et* 30,13 idola. CLAVD. MAM. anim. 2,4 p. 113 ratio ponderis eo quod pendi potest -ante non interit. **b** *de rebus naturae, mundi*: *moram facere, deficere, quiescere*: LVCR. 2,80 -are ... rerum primordia posse -andoque novos rerum progignere motus. 4,391 sidera -are aetheriis affixa cavernis cuncta videntur (SEN. nat. 3,29,8 IVV. 9,33). 5,700 noctes hiberno tempore longae -ant (*cf.* LAVS Pis. 149 -at hiems. AVSON. 332,11 aestas). AETNA 154 densus...spiritus exagitat venas *terrae* -antiaque urget; *aliter infra l. 78.* AETNA 166 *venti* -ant (SEN. Herc. f. 1092 Herc. O. 456 LVCAN. 6,469 COMMENT. Lucan. 5,431 VVLG. Matth. 14,32 Marc. 4,39. 6,51 Luc. 8,24 CLAVD. 5,365 CHROMAT. beat. 2 PASS. Petr. 5. *cf.* LVCAN. 3,68 -antibus austris. 5,608 euri -asse minas. STAT. Theb. 10,538 -antes in nube ... procellae. AVSON. 394,33 flamina -ant. AVIAN. fab. apol. 4 -ante ... turbine). Ov. met. 2,279 quid o tua fulmina -ant, summe deum? MANIL. 1,819 nubila ... longo -ant dispulsa sereno. 4,820 ecliptica ... nonnunquam -ant. SEN. nat. 6,7,3 *aquas* vastis ... receptaculis concipi et -are multis inertes locis (LVCAN. 5,444 rigente aequora natura -ant. PLIN. nat. 31,53 fontes amnesque. SIL. 4,690 cursus *Eridani*. FRONTIN. aq. 11 quotiens ... a citeriore ripa aquae -ant. 67 *quinarias* -are. 122 rivi. PLIN. paneg. 31 -antemque Nilum. SER. SAMM. 670 e stagnis -antibus ... hirudo sumitur. VEG. mil. 2,23 nives ... pluviaeque [VVLG. exod. 9,34 pluvia]. VVLG. gen. 8,8. 11 aquae. CLAVD. carm. min. 28,28 flumina. CORP. VIII 2631 quod annis IV *lacus* -verit. X 6526 ⟨pisci⟩nis ... -antibus). LVCAN. 1,658 hi (*Saturni et solis*) -ant ignes (*cf.* SIL. 1,171 non ignes candensque chalybs ... et in medio lucentes vulnere flammae -vere. SYMPH. 244 *rec. B* -antique foco intus mihi [*silici*] virtus adhaeret. ITIN. [Silv.] 5,7 CLAVD. carm. min. 17,47 flamma -ante. ENNOD. epist. 2,19). LVCAN. 6,461 vices rerum. STAT. Theb. 5,180 tenebrae. VVLG. exod. 9,33 -erunt tonitrua (9,29. 34) et grando. **c** *de materia, herbis, frugibus, fetu, cibis sim.*: SEN. Herc. f. 935 venena -ent (PLIN. nat. 9,155). epist. 47,16 saepe bona materia -at sine artifice (65,2). COLVM. 3,17,3 pampinus ... reliqua parte ... vel -at vel perexiguos ostendit ramos. 8,5,24 fructus earum (*gallinarum*) -at. PLIN. nat. 31,107 *in lacu* fit nitrum circa Canis ortum novenis diebus totidemque -at ac rursus innatat et deinde -at. MART. 9,98,2 vindemiarum non ubique proventus -vit. PS. QVINT. decl. 12,4 feralis anni fructus (*translate*: ENNOD. epist. 1,12 fructu *garrulitatis* -ante. *cf.* PLIN. epist. 2,4,3 quod -at ex reditu frugalitate suppletur). PLIN. epist. 6,34,3 licet -verint *bestiae Africanae* ... tempestate detentae. ITALA Ios. 5,12 (Lugd.) in illo die -vit manna (ἐξέλιπε, VVLG. defecit). LAMPR. Comm. 17,7 Alexandrina frumenta. PANEG. 8,13 licet nulla frugum -arit ubertas. TERT. nat. 1,8 -antibus alimentis. AVSON. 347,1 -ante cibo.

3 *de locis*: **a** *de mundo, domiciliis, sacris*: *non vexari, non celebrari*: AETNA 68 *Gigantibus victis* pax est reddita mundo, tum liber -at. PROP. 3,13,47 desertis -ant sacraria lucis. Ov. met. 8,278 sine ture relictas ... -asse ... Latoidos aras. fast. 4,804 mutantesque domum ... ignem ... -urae supposuisse casae. trist. 4,9,29 circus adhuc -at. SEN. Thy. 21 regione quidquid impia -at loci complebo. STAT. Theb. 8,133 tristis locus ... ruinae -at. CLAVD. 28,26 Apollo lustrat Hyperboreas Delphis -antibus aras. carm. min. 40,8 tempore nullo -ant Flaminiae pulverulenta viae. **b** *de agris*: *non coli*: VERG. georg. 1,71 alternis ... tonsas -are novales (COLVM. 2,9,15 *cf.* PLIN. nat. 18,187). Ov. trist. 3,10,70 -at iners rigido terra relicta situ (MANIL. 1,74 PLIN. nat. 18,191 *cf. supra l. 32*). Pont. 1,4,13 nunquam vacuo solita ... -are novali ... humus. COLVM. 2,2,7 *ager* (INSCR. Revue archéol. 4 sér. X p. 476 [*aet. Hadr.*] si qui agri -ant et rudes sunt). LVCAN. 3,451 sŏli -antis. GAIVS dig. 50,16,30,2 PANEG. 9,22. *aliter*: AETNA 131 nisi diversos emittat terra canales ... haut semita ... nulla ... fontibus et rivis constet via pigraque tellus conserta in solidum segni sub pondere -et (*i. iaceat*). 176 haec ... cum sit species naturaque terrae introrsus -ante (*i. spatium dante*) solo trahat undique venas Aetna. 367 exhaustos -are (*i. sine viribus esse*) sinus *terrae*.

II *in iuncturis*: *i. q. cunctari, deficere, desistere, desinere*: **A** *cum formis verbi*: *cum infinitivo* (*acc. c. inf.*): *ante* SIL. *tantum in negatione aut interrogatione*: ENN. scaen. 175 *Hector* haud -at obsidionem obducere. PLAVT. 27[ies], *ut* Asin. 125 quid ego -o ire ad forum? Aul. 397 -o prius quam prorsus perii currere? (Men. 920). Mil. 1432 nil -arunt ilico osculari atque amplexari inter se. Persa 551 numquid in principio -vit verbum docte dicere? PACVV. trag. 385 quid -atis ... eicere spiras sparteas? TER. Hec. 544 ut olim te ostendisti, eadem esse nihil -isti usque adhuc, *praeterea* 15[ies]. TVRPIL. com. 212 -o occupare et me in colloquium conferre horum? CIC. Arat. 415 *Andromedam* contra Cepheus non -at tendere palmas. Pis. 59 quid -at hic homullus ... dare haec praeclara praecepta sapientiae ... imperatori? ad Q. fr. 2,2,1 Cyrum urgere non -o. VARRO ling. 5,153 quid -amus ludos facere? CATVLL. 68,58 neque assiduo tabescere lumina fletu -rent tristique imbre madere genae. 99,12 me tradere Amori non -asti. LVCR. 1,787 nec -are haec inter se mutare, meare a caelo ad terram, de terra ad sidera mundi. 2,1142 nec tuditantia rem -ant extrinsecus ullam corpora conficere et plagis infesta domare, *praeterea* 7[ies]. VERG. ecl. 1,58 nec gemere aeria -bit turtur ab ulmo. georg. 1,485 nec ... puteis manare cruor -vit. HOR. epist. 1,19,10 non -vere poetae nocturno certare mero, putere diurno. PROP. 1,12,1 quid mihi desidiae non -as fingere crimen? Ov. ars 1,451 non -at perdere lusor. epist. 4,92 si numquam -es *arcum* tendere. Pont. 4,2,5 -vit epistula numquam ire per alternas ... vices. SEN. Phoen. 91 dextra quid -as iners exigere poenas? OCTAVIA 73 -et thalamis inferre gradus tarda senectus? SCRIB. LARG. 200 chamelaeam non -antem inicere clystere. PLIN. nat. 10,196 *ut* tellurem scabere *animalia* non -ent. 11,87 nulloque momento *cauda scorpionum* meditari -at. 18,111 terra non -at parere. 35,3 nec -at luxuria id agere, ut. SIL. 5,63 nec ... taurus -vit flebile ... immugire sono. 13,461 *lenta meorum cura* -at flammis imponere corpus. STAT. Theb. 3,688 cur tua ... limina nocte petam, -em licet ipsa profari, scis genitor. IVV. 13,23 quae tam festa dies, ut -et prodere furem. TERT. anim. 53 *spiritus* comparere -at, non esse. VVLG. gen. 18,33 dominus ... -vit loqui ad Abraham, *sic fere* 40[ies]. *nota*: HIER. epist. 20,5,4 *ut* iam dici ... -ret 'inebriatus est' *eqs.* *cum participio*: ITALA gen. 11,8 (Aug. civ. 14,4 p. 129 Chron. Alex. chron. I p. 94,22) -erunt aedificantes civitatem et turrem (ἐπαύσαντο οἰκοδομοῦντες, VVLG. -erunt aedificare). Ios. 8,24 (Lugd.) -erunt fili Istrahel occidentes (ἐπαύσαντο ... ἀποκτείνοντες). 10,20 (Lugd.) Luc. 5,4 (cod. d, *v. etiam l. 49*). 7,45 (*ibid.*). HERM. Pal. vis. 3,10,1 VVLG. Is. 33,8 act. 5,42. 20,31 Eph. 1,16 Col. 1,9 AVG. c. acad. 2,2,5 PASS. Theclae C 41. *nota*: ENNOD. carm. 2,103,2 bucula Daedalei -at mentita laboris. *cum gerundio*: ITALA Iudith 5,26 (Corb.). 13,31 (*ibid.*). Luc. 5,4 (cod. e) cum -ret ... loquendo (λαλῶν, VVLG. loqui). 7,45 (cod. e Ps. Cypr. ad Novat. 11). HERM. vulg. mand. 9 Ps. HIL. libell. 12 LVCIF. non parc. 9 DIDASC. apost. 19,13. *aliter*: TERT. adv. Val. 9 p. 187 nec alias quam pereundo -asset. *seq.* quin: IVST. 3,7,12 nec -atum deinceps est, quin aut terra aut mari ... invicem se trucidarent.

B *cum praepositionibus*: **ab** (a): *i. q. se abstinere, liberum esse, omittere*: LIV. 4,27,5 nec ... -atum a levibus proeliis est. 10,39,6 ab armis. 21,8,1 ab apparatu operum ac munitionum. 21,11,5 ab opere (VVLG. gen. 2,3 exod. 31,17 II Esdr. 6,9 AVG. civ. 11,5 p. 467. 468 SVLP. SEV. epist. 3,14). 23,19,2 ab oppugnatione. 28,13,10 ab excursionibus equitum levisque armaturae. 31,12,2 ab sacrilegiis. 34,16,3 a victoria. SEN. Tro. 309 a caede (LVCAN. 6,554). COLVM. 3,3,9 infantia vinearum -at a fructu (3,10,13 a partu. 8,4,3 a fetu). SIL. 6,477 a duro ... munere Martis. TAC. ann. 3,28 a privilegiis parentum. 15,35 a sceleribus. FLOR. epit. 1,10,7 a laude. 1,11,13 a rustici operis imitatione. SCAEV. dig. 27,1,37,1 ab administratione. TERT. nat. 1,7 a libidine mendacii. adv. Marc. 5,4 p. 580. castit. 10 *homo* a sua femina -at. ITALA Ios. 7,26 (Lucif. non parc. 3) ab indignatione. Is. 1,16 (Cypr. testim. 1,24) a nequitiis. CYPR. epist. 2,2 a theatro. 73,2 ab altari. PANEG. 5,7 ab ... hostium eversione. ARNOB. nat. 2,37 ab officiis suis -bit mundus (HIER. epist. 63,1 CONC. Epaon. a. 517 p. 20,5 ENNOD. dict. 21 p. 490,20). VEG. mulom. 1,20,3 ab emptione lapidum. mil. 2,24 ab exercitio armorum. VVLG. exod. 36,6 a muneribus offerendis. num. 25,8 -vitque plaga a filiis Israel (I par. 21,22 Iudith 5,11). iud. 19,23 ab hac stultitia (II Macc. 4,6). III reg. 22,33 -erunt ab eo (*rege Israel*). Iob 3,17 a tumultu. Ier. 51,30 a proelio. Ion. 1,11 quid faciemus tibi et -bit mare a nobis? II Macc. 9,6 a sua malitia. HIER. epist. 22,7 a pectoris ... verberibus. AVG. civ. 15,20 p. 101 a gignendis filiis, *al. passim.* *nota sensu passivo, non urgeri, non vexari*: Ov. Pont. 1,7,14 *regionis* nullum -et ab hoste latus. LIV. 5,42,6 nec ullum erat tempus, quod a novae semper cladis alicuius spectaculo -ret. GERM. frg. 4,154 ab (ad *codd.*) ventis -at mare, -at et aer. SVET. Tib. 61 nullus a poena -vit dies. TERT. adv. Hermog. 43 p. 173 ubi *materia* accepit compositionem a deo et ornata est, -vit a natura (*ter*). VVLG. Ios. 14,15 terra -vit a proeliis. **in** *c. acc. et abl.*:

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cf. SERV. Aen. 6,51 aliud est '-as in illam rem', aliud '-as in illa re': tardus es ad faciendam rem, at tardus es in facienda re. CIC. Cato 13 neque *Gorgias* umquam in suo studio atque opere -vit (LEX met. Vipasc. [Journal des savants 1906 p. 442] 3 in opere. HIER. in Gal. 5,4. *cf.* PLIN. nat. 2,82 in divinis...operibus). OV. am. 2,9,12 pigra reluctanti -at in hoste manus. LIV. 35,35,16 ne quis in eo, quod me viderit facientem, -et. 45,23,10 in officio (LIV. 45,24,7). FEST. p. 162 necessarium ait esse *Opilius Aurelius*, in quo non sit -andum. SEN. contr. 10,4,5 in sua tantum causa -ant. VAL. MAX. 5,6,3 nulla...in re (SEN. epist. 12,2. 93,4 in nulla parte). 6,3,3 ne in C. quidem Vettieno...severitas senatus -vit. SEN. epist. 22,6 in tempore. CVRT. 9,6,21 in excolenda gloria. PLIN. nat. 15,105 in veneficiis. 31,1 natura ne in illis (*aquatilibus*) quidem -ante. FRONTIN. strat. 3,12,1 in ... munere. FRONTO p. 129,25 N. in scribendo. SCAEV. dig. 20,1,31,1 in exolutione vectigalis (MOD. dig. 22,1,41,1). 20,5,14 in solutione (MARCELL. dig. 17,1,38,1. 46,3,72,1 PAVL. dig. 4,4,38). 26,7,58,2 in administratione tutelae (PAVL. dig. 23,2,60,3). 34,1,15 pr. in suscipienda pecunia. 34,1,18,1 in petitione fideicommissi. 40,7,40,8 in exactione nominum. *sim.* ICTI in distractione, satisfactione, satisdatione, bonorum possessione petenda, usuris *al.* TERT. idol. 23 in dictando. nat. 1,1. 9. adv. Marc. 1,22 p. 319,26 in primordio. IVST. 42,5,1 nec in filiis -ant parricidia. HIL. trin. 11,8 in communione et naturae et nativitatis. 11,33 AVG. civ. 20,30 p. 485 CARM. epigr. 343,3 (*saec. III*). VERG. Aen. 6,51 -as in vota precesque Tros ... Aenea? -as? SEN. Med. 406 numquam meus -bit in poenas furor. OCTAVIA 247 in tam nocentem *manum* dextra cur -at tua? **de:** TERT. nat. 2,12 exinde de subole -atum est. apol. 12 -o iam de isto. adv. Marc. 1,22 p. 319 -vit aliquando in deo Marcionis de opere bonitas. LIB. iubil. 38,14 non -erunt...de iugo timoris. GAIVS dig. 39,2,32 **circa** refectionem earum (*aedium*) -are.

C *cum* ***ablativo:*** *i. q. egere, non habere:* LIV. 1,46,6 quod *Tullia* virum nacta muliebri -ret audacia. 42,6,8 se nullo usquam -urum officio. MANIL. 1,460 *ut* vacuum *mundi*, qua lumine -et. LVCAN. 4,24 prima dies belli -vit Marte cruento. PLIN. nat. 2,224 nec aquarum natura miraculis -at. 14,36 *etesiaca* fecunditate pariter et bonitate -at. SIL. 2,653 vix Punica fletu -assent castra. 1?,518 culpa...pectora -ent. QVINT. inst. 1,10,4 *oratoris* nulla parte -antis. ORAT. imp. Hadr. ad exerc. (Corp. VIII 18042) frg. A b ⟨si legio⟩ diu exercitatione -asset. PANEG. 10,29 principis munus est, si manu -et, non -asse consilio. CHAR. gramm. I 35,2 si quae horum *substantivorum* nominativo pluraliter efferuntur, ceteris tamen casibus -bunt. PRISC. gramm. II 347,15 *rude virga* gladiatores donati -bant gladiatura. Anast. 194 curia perversis iam -at moribus.

D ***transitive*** *cum acc. rei: tardare:* AETNA 384 -ata diu referunt spectacula venti. HOR. epist. 1,2,31 ad strepitum citharae -atum ducere somnum. OV. met. 10,669 *Atalanta* moram celeri -ataque tempora cursu corrigit (SIL. 5,533). fast. 4,617 largaque provenit -atis messis in arvis. VAL. MAX. 5,10,3 neutra in parte -ato officio. STAT. silv. 3,3,119 quicquid patrio -atum (*sc. ad ingenuitatem*) a sanguine, mater reddidit. TAB. cer. Dac. 10 (Corp. III p. 948 *a. 164*) -atis tribus. *aliter:* CHRONOGR. a. 354 chron. I p. 75,35 *Marcellinus* -vit (*i. finivit*) episcopatum ann. VII m. VI d. XXV. *obscure:* CAEL. AVR. chron. 1,1,47 ex quo in passione constituta densatus constrictivae virtutis -atur.

syn. et iuxta posita: ad I A 1: expectare, tergiversari. *ad I A 2:* nihil agere, in otii portum confugere, cunctari, morari (ARNOB. nat. 7,33), desinere (PS. HIL. libell. 4). *oppos.: I A 1:* properare, festinare (SEN. epist. 27,4). *ad I A 2:* laborare (PORPH. Hor. epist. 1,18,52 AVG. civ. 22,30 p. 630), gubernare (LACT. inst. 1,3,11), operari (VEG. mil. 2,22). *cf.* strenuum hominem atque numquam -antem (CVRT. 7,2,26). *ad I B 1 cf. p. 960, 24 sqq.* *ad I B 2b:* exerceri.

derivata: cessatio, cessator (-trix).

cēssor *v.* censor *p. 797, 32.*

ἐγχωρητικός **cessōrius** GLOSS. II 293,60. [*a* cedere, cessus. *Th.*]

cessus, -ūs *m. a* cedere. *fere i. q. recessus:* PAVL. dig. 21,1,43 pr. mulas *esse vitiosas plerique dicunt*, quae -um dant. AMBROSIAST. in Phil. prol. *Philippenses* post -um (*codd.*, discessum *ed. Colon.*) eius (*Pauli*) non sunt translati ad aliud, sicut Galatae. *Bannier.*

cestātōrēs (ITALA exod. 39,15. 40,18 [Wirc.]) *v.* gestator.

cestifer *i. q.* cistifer, cistiber, *q. v.*

[**cestīna** *inter malorum genera enumerat* COLVM. 5,10,19; *corrig. videtur* Cestiana, *v. nom. propr. s. v.*]

cestos *v.* cestus *p. 964, 36.*

? **cestris** (-idis?) *f.* *nomen herbae.* DIOSC. 4,22 xeris aut -is aut xirida aut [h]irina agreste dicunt. *deest gr., ubi* ξυρίς. οἱ δὲ ξιρίδα, οἱ δὲ ἶριν ἀγρίαν...καλοῦσι, *sed cf.* cestros *sub 2.* *vix huc trahendum* GLOSS. III 537,17 *p. 964, 15.*

cestron *v.* cestros *p. 964, 11.*

cestrosphendonē, -ae *f.*, *κεστροσφενδόνη. LIV. 42,65,9 *Romanorum ordines* patebant iaculis sagittisque; maxime -is vulnerabantur. hoc illo bello (*sc. Macedonico*) novum genus teli inventum est. *de re v. Daremberg-Saglio II 1089.*

cestros, -ī *m. f.* (cestron *n. p. 964,11*), κέστρος (κέστρον). **1** *masc. i. q. instrumentum (stili ut videtur simile) pictorum:* PLIN. nat. 35,147 Iaia Cyzicena ... M. Varronis iuventa Romae et penicillo pinxit et -o in ebore imagines mulierum maxime *eqs.* 35,149 encausto pingendi duo fuere antiquitus genera, cera et in ebore -o, id est vericulo. 1,35,39 qui encausto aut ceris vel -o vel penicillo pinxerint. *de re v. Blümner, Technologie III 444. 447 sq.; Rossbach, PW. V 2572; Berger, Die Maltechnik d. Altertums (1904) p. 223.* **2** *fem. nomen herbarum:* PLIN. nat. 25,84 Vettones in Hispania eam *herbam invenerunt*, quae Vettonica dicitur in Gallia, in Italia autem serratula, a Graecis -os aut psychrotrophon, ante cunctas laudatissima. 1,25,46 -os sive psychrotrophon, quae Vettonica sive serratula. DIOSC. 4,1 de -o. cestron, qui appellatur psicrotrofon ... hanc Romani Vectonicam vocant (κέστρον τὸ καλούμενον ψυχρότροφον). 5,65 conficitur vero *vinum* et ex -o frigidiore (ἐκ τοῦ κέστρου τοῦ ψυχροτρόφου). GLOSS. Vettonica: -os (*var. lect.* cistros, cistrus. *adde:* III 537,17 cristris id est bettonica). *de aliis herbis:* DIOSC. 4,167 timelea (*i.* θυμελαία) ... aut -os (κέστρον *gr. codd.*, κνῆστρον *em. edd.*). PS. DIOSC. herb. fem. 11 -os vel sempervivum, eadem stergestros. *v. etiam nom. propr.*

cestrōtus, -a, -um, κεστρωτός. PLIN. nat. 11,126 apud nos *cornua* in lamnas secta tralucent...multasque alias ad delicias conferuntur, nunc tincta, nunc sublita, nunc quae -a ⟨a⟩ picturae genere dicuntur. *cf. de re Blümner, Technologie IV 444 adn. 3; Rossbach, PW. III 2012.* [*de* VITR. 4,6,6 *v. sub* clatratus.]

cestrus *v.* cestros *l. 14.*

1. cestus, -ī *m.* κεστός. *acc. graec.* ceston: STAT. Theb. 2,283. 5,63 (SCHOL. *ad l.*) MART. 6,13,8. 14,206,2. 14,207,1 CLAVD. 10,124. *nom.* -os: MART. 14,206 *tit.* *fem. l. 36.* *plur. non legitur.* *i. q. cingulum muliebre, balteus. cf.* VARRO rust. 1,8,6 funiculo aut vinctu, quod antiqui vocabant -um. PAVL. FEST. p. 45 caestus vocantur et hi, quibus pugiles dimicant et genus quoddam ornatus mulierum (*sim. de distinctione duarum voc.:* SERV. Aen. 5,69 balteum Veneris significat. PROB. gramm. IV 30,12 tunica [*sic*] Veneris [SACERD. gramm. VI 481,16]). *adde:* AVSON. *l. 44.* SCHOL. Stat. Theb. 2,283 -on enim cingulum dicitur, quo utitur ad honestas nuptias *eqs.* 5,63 -on est vinculum ornamenti, quo circumdatur Venus, omnibus illecebris nuptiarumque cupiditatibus elaborato ... declinatur autem haec cestos, .. specialiter tamen -on zonam Veneris debemus accipere...-on autem vocatur, quia copulae ex matrimonio vis est. *de Veneris cingulo:* STAT. Theb. 2,283 *Vulcanus in monili Harmoniae* quae pessima -on vis probat *addiderat.* 5,63 *Venus* solvisse iugalem -on ... fertur. MART. 6,13,8 ut Martis revocetur amor summique Tonantis, a te Iuno petat -on et ipsa Venus. 14,206 -os, collo necte, puer, meros amores, -on de Veneris sinu calentem. 14,207,1 sume Cyteriaco medicatum nectare -on (*syn.* balteus). AVSON. 434,3 Iuno vinculum Veneris, cui -o nomen est, mutuata. CLAVD. 10,124 *Venus* blando spirantem numine -on cingitur, impulsos pluviis quo mitigat amnes, quo mare, quo ventos irataque fulmina solvit. *huc trahendum:* ARNOB. nat. 6,25 Iunonius ille -us (*sc. quem Iuno a Venere mutuata est? cf. l. 42. 44*).

2. cēstus, -ūs *i. q.* caestus, *ubi addas:* PLAVT. Bacch. 69. CORP. VI 10154,7 cestibus. *v. add.* *Mbr.*

? (**ceta**), *abl. plur. graec.* **cetaes** [*vocabulum ignotum graece flexum, fortasse veneticum, cf.* cetasti. *Th.*]. CORP. V 2787 lus(or) epidix(ibus) et cetaes I. II. III in grege Veturian(a), quae et iuniorum (*v. adnot. Momms.*).

cētārius, -a, -um *a* cetus. *masc. subst.* cētārius, -ī. NON. p. 49 -i genus est piscatorum quod maiores pisces capit: dictum ab eo quod cete in mari maiora sunt piscium genera. DON. Ter. Eun. 257 -i qui cete, id est magnos pisces, venditant et bolonas exercent. EVGRAPH. Ter. Eun. 257 -i sunt qui salsamenta vendunt. GLOSS. V 593,11 *al. v. sub* bolona (*II 2067, 70*). GLOSS. Plac. V 12,31 (54,18 *cf.* SCHOL. Ter. p. 99,16) caetarius. cete dicitur genus marinae (maximae *R*) beluae. ab hoc vero (*om. G*) genere abusive piscatores -i dicuntur et qui tractant ea quae ex piscibus fiunt; ut sunt (ut s. *om. R*) liquaminarii, qui ex corporibus piscium humorem liquant. GLOSS. V 618,9 cupedinarii vel -i: lautiores cibos vendentes. GLOSS. -us: βιβαρευτής. -i: sunt piscatores. liquaminarii. qui salsamenta vendunt. salsamentarii a ceto. piscatores dicti a cetis. *cf. sub* cetus *et v. Marquardt-Mau, Privatleben p. 468.* TER. Eun. 257 cuppedinarii omnes, -i, lanii, coqui, fartores, piscatores (CIC. off. 1,150). VARRO Men. 209 -os, cum videre volunt in mari thunnos, escendere in malum. COLVM. 8,17,12 salsamentorum omnium purgamenta, quae -orum officinis everruntur. AVG. c. Iul. 2,10,37 (*ex verbis Iuliani 'Tulliane iocantis'*:) nautae, tabernarii, -i, coqui, lanii. *fem. subst.* **cētāria,** -ae. CAPER gramm. VII 108,13 -ae: tabernae, quae nunc cretariae non recte dicuntur (*M*; cetheriae ... rethariae *BC*). EVGRAPH. Ter. Eun. 257 -ae sunt bolonae. PLIN. nat. 9,49 Hispaniae -as hi *pisces* replent, thynnis non commeantibus. 9,92 Carteiae in -is assuetus *polypus* exire e mari in lacus eorum apertos atque ibi salsamenta populari ... convertit in se custodum indignationem. 31,94 *garum* e scombro pisce laudatissimum in Carthaginis spartariae (*v. Mayh. in adn. crit.*) cetaris. 37,66 iuxta -as marmoreo leoni fuisse inditos oculos e smaragdis ita radiantibus etiam in gurgitem, ut territi thynni refugerent. *neutr. plur. subst.* **cētāria,** -ōrum (-ium? *v. p. 965, 5*). **1** *piscinae:* HOR. sat. 2,5,44 *in imagine, de*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lucro heredipetae: plures adnabunt thynni et -a crescunt (SCHOL. lucra. *al.*: -a dicuntur proprie loca in quibus salsamenta fiunt. *al.*: officina, in qua liquamen conficitur). 2 *ludi?* [*fortasse cf. c.* cetaes, cetasti. *Th.*]. ROMAN. Char. gramm. I 125,23 'cetariis' Pomponius Secundus ad Thraseam 'cum ratio cetaribus', inquit Plinius, 'poscat, ut moenia moenibus, ilia ilibus, Parilia Parilibus. ea enim nomina quae i ante a habent, ut -a, in bus necesse est desinant.

? **cetastī** ludi [*cf. esse videtur c.* cetaes, *v. W. Schulze, Z. Gesch. d. lat. Eigennamen 47. Th.*]. TAC. ann. 16,21 Thrasea Patavi ... ludis -is (cetaris, vetustis, caestatis *coniec.*) a Troiano Antenore institutis cecinerat. *cf.* cetaes, cetarius *l. 3 et v. p. 114, 14.*

cētē *v.* cetus.

? **cetene** *nom. herbae.* GLOSS. III 621,64 cetene, id est artemisia. 557,59 coetenẹ vel ceethene i. artemisia monoclonus. colena *Goetz.* *Hey.*

? **cetera** POL. SILV. nom. anim. chron. I 544,13 *inter nomina natantium. si recte traditur, cf.* cetus, cetarius; *sed rectius i. q.* excetra.

cēterō *adv. v.* ceterus.

? **ceteron** quisitiones de morte GLOSS. Amplon. V 352,31 (cetreton *var. lect.*). κήδη conquestiones *Bücheler.* *Mbr.*

cēterōquī *adv.* [*cf. c.* ceterus *et c.* alioqui. *Th.*]. *i. q. alioqui, ceterum,* ἄλλως. CIC. orat. 83 illam concinnitatem ... adhibebit quidem hic subtilis, quem nisi quod solum -i (*Heerdegen,* ceteroque *codd.*) recte quidam vocant Atticum. nat. deor. 1,60 non poëta solum suavis, verum etiam -i doctus sapiensque *Simonides* traditur. Att. 5, 21,5 is -i (ceteros qui *cod. M*) abstinens. 12,3,1 Tusculanum, ubi -i sum libenter. 12,45,2. 14,16,1 loca -i (M^1, cetera quam M^2) valde expetenda, interpellantium autem multitudine paene fugienda. 16,4,1 pauca παρὰ λέξιν, -i et satis graviter et non contumaciter. epist. 6,19,1 si modo tecti satis est ad comitatum nostrum recipiendum, -i mihi locus non displicet. 9,10,3 ego -i animo aequo fero; unum vereor, ne hasta Caesaris refrixerit. GELL. 20,1,27. VLP. dig. 28,5,35,3. 49,14,29 pr. haec poena magis est, ut adversus ipsum locum habeat, qui delatorem redemit. -i adversus heredem eius transire non debet.

cēterum *adv. v.* ceterus.

***cēterus**, -a, -um [*dubiae originis, cf. Brugmann, Indogerm. Forsch. 6, 87 sq. Th.*]. *formae*: ceter- *in titulis antiquioribus ex. gr.*: LEX repetund. (Corp. I 198) 52. 59 SENT. Minuc. (Corp. V 7749) 34 LEX agr. (Corp. I 200) 8. 82 LEX Corn. de XX quaest. (Corp. I 202) 1,36. 37. 2,26. 29 LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 78. 157. caeterus: CORP. V 5180,4. VI 1585b,11 (*a. 193*). XII 2183 (*aetatis Sept. Severi*). CARM. epigr. 1420,2. citerus: INSCR. christ. Leblant I 91; *nonnumquam in codd., ut* IORD. Get. 185. 262 GLOSS. V 446,5. *nom. sing. masc. non legitur cf.* CHAR. gramm. I 93,18. GLOSS. λοιπός, ἐπίλοιπος. V 129,23 pars -a: reliqua pars. *de differentia inter* ceteri, alii, reliqui *cf.* ISID. diff. 1,107 quod -i ex eodem numero sunt, alii ex alio. DIFF. Suet. 288 'reliquos' dicimus relictos ex omnibus, '-os' quos excipimus. DIFF. gramm. suppl. 282,1 reliquos dicimus relictos ab omnibus referentes, -os, quos nescimus. DIFF. ed. Beck p. 81,9. *adde*: CIC. Arch. 1 id accepimus quo -is opitulari et alios servare possemus. Sull. 9 necesse est, quod mihi consuli praecipuum fuit praeter alios, id iam privato cum -is esse commune. SALL. Iug. 74,1 -i formidine pars ad Romanos, alii ad regem Bocchum profugerant. CIC. Verr. 6,87 erant perpauci reliqui, -i dimissi. Brut. 6 si viveret Q. Hortensius, -a fortasse desideraret una cum reliquis bonis et fortibus civibus, hunc autem praeter -os aut cum paucis sustineret dolorem. rep. 6,17 qui *globus* reliquos omnes complectitur, summus ipse deus arcens et continens -os. nat. deor. 2,27 reliqua quarta pars mundi, ea et ipsa tota natura fervida est et -is naturis omnibus salutarem impertit calorem. epist. 4,4,5 de reliquis, nihil melius ipso est Caesare, -a sunt eiusmodi, ut *eqs.* CELS. 8,9,1 reliqua eadem, quae in -is adustis, facienda sunt. PLIN. nat. 19,188 reliqua a -is et odore et sapore differunt, ut anetum. VLP. dig. 50,16,160 '-orum' et 'reliquorum' appellatione etiam omnes continentur. *legitur inde ab* ENNIO *et* PLAVTO *imprimis apud scriptores pedestres.* *de locatione nota hyperbaton*: CIC. de orat. 1,42 -ique in iure sua physici vindicarent. 1,124 -arum homines artium. VERG. Aen. 11,791 mihi -a laudem facta ferent. APVL. met. 6,6 -ae quae dulce cantitant aves.

I adiective: A *singularis*: **1** *de rebus corporeis*: PLAVT. Bacch. 1138ª a pecu -o (COLVM. 9,13,1. 12,53,3 EDICT. praet. Vlp. dig. 21,1,38,5). CATO agr. 17,1 materies (AETNA 418. VITR. 10,14,3 materia. SEN. contr. 10 praef. 7). 36 stercus. 114,2 cum -o vino. SENT. Minuc. (Corp. V 7749) 34 in -o agro. CAEL. hist. 57 cum -a copia (LIV. 35,30,9). VARRO ling. 5,162 in -o Latio (*cf.* VERG. Aen. 12,40 Italia. NEP. Paus. 2,4 et Spartam et -am Graeciam. LIV. 28,12,6. 34,32,8. 44,11,2. 45,11,1). rust. 1,13,2 -o instrumento omni. CIC. inv. 1,51 vestem et -um ornatum muliebrem (FRONTO p. 108,9 N. APVL. met. 2,9 omnique -o mundo). Verr. 5,49 argentum (LIV. 27,10,13 -o auro). leg. 2,62 sumptus. LVCR. 6,862 tellus (OV. fast. 1,516 terra). SALL. Catil. 36,2 -ae multitudini (LIV. 2,59,11. 3,5,13. 4,61,8. 9,24,14 *al.* LACT. inst. 2,16,17 SVLP. SEV. dial. 2, 4,7 *al.*). 59,5 exercitum (Iug. 61,2 LIV. 24,7,2. 24,12,4. 27,24,7. 28,28,9 CVRT. 10,7,21). Iug. 92,5 erat inter -am planitiem mons saxeus. NEP. Dat. 3,1 armillis aureis -oque regio cultu. VERG. Aen. 2,207. 5,74 pubes (7,614 VAL. FL. 8,310 SIL. 16,524 STAT. Theb. 6,663). 5,134 iuventus (LIV. 1,59,5 STAT. Theb. 10,224 TAC. hist. 2,97). 8,548 pars -a *sociorum* (OV. met. 12,154 LIV. 41,15,2 VAL. MAX. 8,9,1 CELS. 5,26,34. PLIN. nat. 37,136 -a sui parte crystallus. SIL. 2,82 *et passim*). 9,366 legio (12,562). 11,467 manus (FRONTIN. strat. 1,4,4 TAC. ann. 13,40). 12,606 turba (HOR. sat. 2,8,26 PROP. 4,1,136 OV. epist. 14,2 fast. 2,100. 218 *et saepe.* LIV. 5,40,9. 41,3,4 SEN. dial. 7,4,3 LVCAN. 1,221 PLIN. nat. 11,49 VAL. FL. 6,484 SIL. 16,549 MART. 3,38,12 CORP. IV 1831 *et saepe*). OV. am. 2,11,16 -a caeca viast (TAC. hist. 4,20 -o in itinere). LIV. 1,7,13 dapem. 2,63,3 plebem (STAT. Theb. 6,645). 3,19,9 a -o populo (VVLG. I reg. 13,2). 4,59,8 praeda (9,37,10. 22,52,5. 24,20,16. 27,15,4 *al.*). 6,8,6 aciem (22,47,5. 25,21,10). 22,4,3 Baliares -amque levem armaturam. 24,23,4 ab -a urbe. 24,40,9 classem (28,4,6. 28,10,16. 31,45,10. 36,41,6 CVRT. 9,6,2 LVCAN. 2,714). 27,8,17 insulam. 37,17,3 oram. VITR. 5,9,3 -i operis modulationes. SEN. Herc. f. 995 prolem (VAL. FL. 8,15). SCRIB. LARG. 20 cum -o corpore (APVL. met. 6,31 apol. 7 AVG. quant. anim. 31,62 CAEL. AVR. chron. 1,5,158). PLIN. nat. 26,124 olere. VAL. FL. 3,668 progenies. STAT. Theb. 8,259 cohors (TAC. hist. 1,31. APVL. met. 9,33 una de -a cohorte gallina). TAC. Agr. 17 cum -o orbe Vespasianus et Britanniam reciperavit. hist. 2,45 vulgus (3,12. 4,56). ann. 1,23 familiam. 2,24 -o mari. 3,28 e -o senatu. FRONTO p. 237,18 N. navem -am (citharam *cod., corr. Mai*). APVL. met. 7,5 praeter -am corporis molem. VLP. dig. 33,7,12,40 suppellectilem (APVL. met. 4,13. EVTR. 3,23 -a supellectilis copiosa). 7,22 carnem. *nota*: APVL. met. 4,11 antesignani nostri partem, qua manus umerum subit, ictu per articulum medium temperato prorsus abscidimus atque ibi bracchio relicto ... -um Lamachum raptim reportamus.

2 *de rebus incorporeis*: CATO agr. 61,2 -a cultura est multum sarire (COLVM. 4,17,2). 147 lex. CIC. inv. 2,90 ex -a diligentia. Verr. 2,6 pro -a eius audacia atque amentia (*cf.* LIV. 25,13,7 pro -a socordia neglegentiaque. 45,12,5 pro -a asperitate animi. SEN. contr. 7,3 (18),8 pro -o suo stupore. QVINT. decl. 265 p. 82,12 pro -a morum suorum petulantia. PLIN. epist. 2,16,1 pro -a tua diligentia. 3,8,1. 8,21,6 paneg. 39,4 FLOR. epit. 4,2,78 FRONTO p. 111,12 N. APVL. met. 6,8 *al.*). CIC. ac. 2,21 series. Att. 6,2,5 iuris dictio. Q. CIC. pet. 16 in -a vita (25. 42 SALL. Catil. 52,31 COLVM. 11,1,27 ASCON. Corn. p. 70 Cl. PLIN. epist. 1,10,8 FRONTO p. 42,24 N.). OV. met. 12,579 nox est data -a somno. LIV. 1,8,2 -o habitu (30,12,11 SVET. Cal. 52 APVL. met. 10,32). 1,48,5 a -o scelere. 2,6,10 pugna. 8,11,6 fortunam. 21,7,7 murus ... supra -ae modum altitudinis emunitus. 32,37,1 oratio. 40,12,6 cum -a insectatione vitae meae. PAVL. FEST. p. 233 -o munere militiae vacarent. VAL. MAX. 1 praef. -a divinitas opinione colligitur, tua *eqs.* SEN. dial. 6,24,1 -o corporis robore. COLVM. 4,8,2 a -a noxa truncum defendunt. 5,6,26 -a putationis ratio. 9,12,3 adhibita -a cura. 11,1,19 convenientem -am curationem adhiberi. PLIN. nat. 5,60 super -am antiquitatis gloriam. 8,109 cauda piscium iis, -a species lutrae (PLIN. paneg. 51,3). 13,123 -a natura eadem quae aneto. 20,2 adamanta ... infragilem omni -a vi et invictum sanguine hircino rumpente. TAC. hist. 2,71 spadonum gregibus et -o Neronianae aulae ingenio. SVET. Iul. 41 de -o numero candidatorum (Aug. 49). Aug. 24 pro -o delictorum genere (57). GAIVS inst. 3,217 de omni -o damno. PAPIN. dig. 48,19,41 in -o omni iure. APVL. met. 2,11 diem. 5,2 praeter -am tantarum divitiarum admirationem hoc erat praecipue mirificum. 7,23 oneri ferundo non inhabiles et -o ministerio patientes. 9,32 -oque incurvus labore. TERT. nat. 2,2 Iovem et Orcum et -am successionem. LACT. opif. 4,10 omni -o tempore. IVST. 6,7,3 aetas. AVG. civ. 2,18 de Sullae vitiis -aque foeditate rei publicae. 22,24 pulchritudo. MART. CAP. 6,724 -ae astructionis doctrinaeque documentum. BOETH. arithm. 1,10 -am *sectionem* repudiantes.

3 *cum pronominibus*: PLAVT. Cas. 748 numquid est -um quod morae siet? (Epid. 512 numquid me vis -um? Persa 692. 708). Epid. 7 di dent quae velis. venire salvum gaudeo :: quid -um? (548). PLAVT. Capt. 989 argentum accepi, nil curavi -um.

B *pluralis*: **1** *cum substantivis*: PLAVT. Asin. 50 patres. Aul. 702 reges. Men. 280 convivae. Poen. 55 rationes. 460 di deaeque. CATO agr. 6,4. 13,3 *al.* TER. Ad. 376 Eun. 112 LEX agr. (Corp. I 200) 8 SENT. Minuc. (Corp. V 7749) 30 RHET. Her. 3,16,29. 3,20,34. 3,24,40 *al.* CIC. inv. 1,4. 19. 33 *al.* Verr. 3,58. 4,61 Font. 36 leg. 2,60 fin. 3,24. 5,96 off. 1,103 *et saepissime.* VARRO rust. 1,2,28 CATVLL. 108,6 CAES. Gall. 1,35,4 civ. 2,22,6 SALL. Catil. 1,1 Iug. 14,5 *al.* VERG. Aen. 2,438 cẹu -a nusquam bella forent. 11,791 HOR. epist. 2,2,131 LIV. 1,1,1. 1,20,6. 1,55,2 *al.* SEN. contr. 1,7,1 *al.* SEN. dial. 2,18,1. 3,1,7. 5,1,4 *al.* CVRT. 3,1,9. 3,2,9. 3,9,5 *al.* LVCAN. 5,797 PETRON. 47. 73 PLIN. nat. 2,13. 2,171. 2,208. 5,51. 5,70 *al.* QVINT. inst. 1,10,1. 2,16,18 *al.* TAC. Agr. 34 dial. 8 Germ. 41 hist. 3,32 ann. 3,53. 6,30. 15,20 *al.* GAIVS inst. 2,195 -ique nostri praeceptores. CORP. III 1063. 7117. V 1863. X 114 *et passim. nota*: APVL. met. 8,16 iamque me (*i. asinum*) cursu celeri -os equos antecellentem mirabantur omnes. res -ae (*saepius adverbialiter* -um, -a *hoc modo usurpantur*): PLAVT. Bacch. 268 adulterare eum aibat rebus -is. TER. Ad. 695 nolim -arum rerum te socordem eodem modo. Hec. 601 quam fortunatus -is sum rebus. CIC. Quinct. 11 sane -arum rerum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pater familias et prudens et attentus, una in re paulo minus consideratus. Verr. 3, 51 hostis in -is rebus nimis ferus..., tamen honorem hominis... violare noluit. leg. 3, 22 Pompeium nostrum -is rebus omnibus... effero laudibus, de tribunicia potestate taceo. *et saepius.*

2 *cum pronominibus vel adiectivis*: PLAVT. Aul. 330 vos -i (LIV. 9, 9, 19). FRONTO p. 167, 12 N. mea omnia -a. CORP. V 3395 amicis caris... et -isque (*sic*) meis. PLAVT. Epid. 656 -a haec posterius faxo. Mil. 168 quid illis faciat -is (Most. 231. THEOD. PRISC. log. 11 illa -a quae significavimus). CIC. inv. 2, 107 dignitatem ostendere et -a ea, quae *eqs.* CELS. 7, 2 -a eadem ... facienda sunt (7, 13. 19. 8, 4. 8, 8, 1. 8, 10, 1. 7. COLVM. 12, 8, 3 -a eadem quae supra faciunt. 6, 20, 1 -a fere omnia eadem. PLIN. nat. 6, 88. 9, 138 in conchyliata veste -a eadem sine bucino. 21, 25. 112 -a de siccando eadem, quae de ulva suo loco diximus. 23, 27. 24, 123 PAVL. dig. 38, 10, 10, 16). *cf. sim.* QVINT. inst. 3, 6, 77 item -a per omnes... status (SVET. Iul. 20 -a item, quae cuique libuissent, dilargitus est). *et passim.* omnes, similes, multi *sim.*: PLAVT. Poen. 1183 quod -is omnibus factumst (CIC. prov. 27 cum ipse -is omnibus esset omni honore antelatus. de orat. 1, 197. LIV. 22, 3, 8 -is omnibus . . . suadentibus). CATO agr. 77 -a omnia quasi placentam facias (137. CIC. Verr. 5, 111 omnia se -a pati. nat. deor. 2, 37 LVCR. 5, 470 TIB. 1, 2, 57 LIV. 22, 11, 2. 24, 22, 15. VITR. 5, 9, 4 -aque omnia. VAL. MAX. 1, 8 extr. 2 CELS. 4, 5 SEN. clem. 2, 6, 2 COLVM. 3, 10, 8 *et passim*). ACC. carm. frg. 24 cuncta fieri -a imbecilla (AVG. civ. 11, 6 ante -a cuncta). VARRO ling. 8, 30 in supellectile cibo -isque omnibus (CIC. Tusc. 5, 9 -is omnibus pro nihilo habitis. LIV. 36, 43, 5 numero non ferme impares futuros se, -is omnibus superiores. QVINT. inst. 9, 3, 97 de -is omnibus consentio. VLP. dig. 2, 14, 7, 14 in -is omnibus ad edictum praetoris pertinentibus). CIC. dom. 59 -orum omnium mentes oculosque flectebant. Att. 6, 1, 3 -i omnes (SALL. Catil. 20, 7 NEP. Eum. 2, 4). LIV. 22, 20, 6 quod satis in usum fuit sublato -um omne incensum est. SCAEV. dig. 33, 2, 32, 3 -orum omnium usum fructum legatariam habere. *et passim similia.* VARRO ling. 9, 9 ad -orum similium verborum rationem. rust. 1, 45, 1 milium et sesima et -a similiter (*cf.* COLVM. 12, 39, 4 et -a similiter administrant. 12, 49, 3. 12, 50, 3 QVINT. inst. 4, 1, 16 MART. CAP. 6, 721). CIC. off. 1, 146 ex summissione, ex -is similibus facile iudicabimus. epist. 16, 21, 5 Leonides et horum -i similes (VLP. dig. 47, 17, 1 effractores vel -i his similes). VITR. 7, 3, 1 olea, robore, cupresso -isque similibus (QVINT. inst. 1 praef. 12 fortitudine, temperantia -isque similibus. 3, 5, 5. VLP. dig. 44, 7, 25, 1 vendendo locando conducendo et -is similibus. MART. CAP. 5, 504 aut metu aut spe aut ira -isque similibus). SEN. nat. 3, 15, 3 bitumen et -a huic similia (CVRT. 6, 2, 4 -aque his similia. PLIN. nat. 18, 278 grandines, procellae -aque similia. 28, 8. QVINT. inst. 2, 4, 38 pium, religiosum -aque his similia. decl. 339 p. 339, 20 GAIVS dig. 8, 2, 2. VLP. dig. 33, 9, 3, 1 garum muriam mel -aque his similia. AVG. civ. 10, 11 et -a similia homini impossibilia). CIC. Verr. 6, 23 unum haesisse Apollonium, -os profecto multos... se liberasse. LVCR. 6, 1080 -a iam quam multa licet reperire. LVCR. 2, 104 et -a ⟨de⟩ genere horum paucula. CIC. Verr. 2, 108 *lex* Cornelia testamentaria, nummaria, -ae complures. HIL. psalm. instr. 21 primus et secundus *psalmus* et -i complures alii. AVG. civ. 19, 17 ad alium coniugia, ad alium partum ac fecunditatem et ad alios alia -a.

II **substantive**: A *neutr. sing.*: PLAVT. Men. 224 elocuta sum convivas, -um cura. Rud. 1224 tu interibi adorna -um quod opust. CIC. leg. 2, 45 color albus praecipue decorus deo est quom in -o (-um A^1, ἄλλοθι *Plat.*), tum maxime in textili. *nota*: SEN. epist. 78, 16 pax in -um (*i. in posterum*) parta, si semel in aliquo certamine debellata fortuna est.

B *pluralis*: 1 *masc. et femin.*: PLAVT. Most. 871 malum quom impluit -is, ne impluat mi. CATO orig. 111 qui magistratum curulem cepisset, calceos mulleos..., -i perones. TER. Andr. 121 erat forma praeter -as honesta (CIC. S. Rosc. 2 quae me res praeter -os impulit. 145 Verr. 2, 63. 3, 159 Sull. 7 Sest. 23 de orat. 2, 217 *al.* NEP. Arist. 1, 4 *et saepissime*). TER. Eun. 481. LVCIL. 785 cum -is reus una traditur Lupo. 963 scire plus quam -i. AFRAN. com. 221 amabit sapiens, cupient -i. VOLCAC. carm. frg. 1, 6 VAL. ANT. hist. 57. RHET. Her. 4, 5, 7 allatis exemplis a... Porcina, Crasso, Antonio -is. 4, 16, 23 virum, parentes, -os (CIC. Balb. 30 Rhodios, Lacedaemonios, -os undique ascribi. Brut. 292 in caelum effert Protagoram, Hippiam, Prodicum, Gorgian -os). CIC. Q. Rosc. 13 Manil. 28 Sull. 80 Mil. 81 *al.* de orat. 2, 76. 3, 3 fin. 5. 7 nat. deor. 1, 93 *al.* CAES. Gall. 1, 32, 2. 5, 6, 1 *al.* SALL. Catil. 3, 5. 56, 3 *al.* LIV. 2, 12, 16. 4, 53, 8. 5, 41, 9. 10, 37, 3 *al.* VITR. 3 praef. 2 Polycletus, Phidias, Lysippus -ique, qui *eqs.* (9, 6, 3). TAC. hist. 2, 6. 23. 3, 12. 4, 4 ann. 3, 73. 4, 58. 6, 44 *al.* PAVL. dig. 24, 2, 9 a patre avo proavo et -is susum versum. VVLG. I Esdr. 4, 10 Dievi et Aelamitae et -i de gentibus (Ier. 52, 15 et -os de multitudine). *et passim.* *c. genetivo*: PLIN. nat. 8, 136 -is quadripedum imperitans. TAC. ann. 1, 2 -i nobilium. 1, 51 -i sociorum. 11, 18 -as navium. EVCHER. pass. Acaun. 2 -i militum. SIDON. epist. 1, 1, 2 -i quique Frontonianorum.

2 *neutr.* (*adde* -a item *supra l. 15*, -a similiter *supra l. 34*): PLAVT. Asin. 240 modo... argentum afferto, facile patiar -a. Mil. 1029 tu -a cura (OV. epist. 20, 243 -a cura tuast). Trin. 528 audi -a. CATO agr. 19, 1. 42 ad eundem modum oblinito, integito uti -a. TER. Ad. 285 lectulos iube sterni nobis et parari -a. Hec. 604. LVCIL. 56 ad -a pergit (*cf.* CIC. Att. 4, 16, 2 pergam ad -a. leg. agr. 2, 38 hunc quasi gradum... ad -a factum intellegetis. de orat. 2, 272 redeo ad -a. CAES. civ. 3, 59, 4 universi . . . sunt questi et ad -a addiderunt falsum ab his equitum numerum deferri. *et al.*). LVCIL. 550 -a contemnit. VARRO Men. 71 unam virtutem propriam mortalibus fecit, -a promiscue voluit communia habere. RHET. Her. 2, 1, 1. 2, 4, 7. CIC. inv. 2, 177 amicitia, patria, potentia, -a (fin. 4, 35 valetudo, vacuitas doloris, pulchritudo, -a. 5, 18. Tusc. 4, 66 honores, divitiae, voluptates, -a. nat. deor. 1, 92. 3, 34 ut calor, ut voluptas, ut dolor, ut -a. top. 27 off. 3, 21. 43 LVCR. 1, 456. 2, 859 nec frigus neque item calidum tepidumque vaporem, -a. QVINT. inst. 5, 10, 34 spes, ambitus, audacia, metus, -a generis eiusdem [12, 8, 14]. PRISCILL. tract. 10, 136 pax, patientia, mansuetudo, -a quae huiusmodi sunt *al.*). CIC. Verr. 2, 125 ut ex uno de -is coniecturam facere possitis (ac. 2, 70 de -is sunt inter illos *philosophos* nonnulla communia. LIV. 33, 13, 4 de -is senatui permissurum dixit. CELS. 4, 2 nunc de -is dicendum est. FLOR. epit. 2, 15, 18 ut de -is taceam. HERMOG. dig. 1, 5, 2 *al.*). CIC. Verr. 2, 137 ut omittam -a (Brut. 266). 6, 141 Manil. 50 Mil. 6 Marcell. 19 *et passim.* de orat. 1, 85. 262 orat. 10. top. 63 in natura et arte constantia est, in -is nulla (ac. 2, 110 si *sapiens* in hoc haberet cognitionis notam, eadem uteretur in -is. Att. 4, 15, 6 in -is parem habuit neminem. GAIVS dig. 21, 1, 18 pr. idem et in -is quae venditor affirmaverit intellegemus. TERT. nat. 2, 5 recte in -is agitis..., at in physicis *eqs.*). CIC. fin. 2, 38. 3, 67 ac. 2, 70 off. 1, 139 *al.* LVCR. 1, 403 SALL. Iug. 17, 2. 70, 3. 78, 2 NEP. Ages. 8, 4 VERG. Aen. 1, 585. 9, 252 HOR. epod. 13, 7 sat. 1, 2, 95. 1, 10, 5. epist. 2, 2, 65 praeter -a me Romaene poemata censes scribere posse (LIV. 4, 10, 4 praeter -a adversa loco quoque iniquo ad pugnam congressi). carm. 1, 9, 9 OV. am. 1, 5, 25. ars 1, 669 oscula qui sumpsit, si non et -a sumpsit. epist. 8, 6 met. 8, 697 LIV. 1, 28, 7. 3, 10, 7 inter -a monitum, ut seditionibus abstineretur (7, 4, 4 criminique ei tribunus inter -a dabat. 26, 50, 2. 32, 1, 12 inter -a scriptum erat. 34, 50, 4. 37, 12, 8. 39, 42, 8. 39, 51, 2 SEN. contr. 1, 1, 11. SEN. clem. 1, 13, 2 hoc enim inter -a vel pessimum habet crudelitas. nat. 2, 59, 13 epist. 47, 21. COLVM. 2, 9, 6 inter -a quoque non ignorare debemus. SIL. 7, 247 inter -a nostra haud laude afuerit. QVINT. inst. 5, 10, 41 Miloni inter -a obiectum est, quod. decl. 274 p. 124, 6 SVET. Cal. 48. Claud. 39 inter -a in eo mirati sunt homines. TERT. cult. fem. 2, 10. pudic. 16 inter -a, immo et ante -a, moechos et fornicatores... negans regnum dei consecuturos praemisit. TREB. trig. tyr. 12, 15 inter -a ex oratione Valeriani. *et saepe.* *cf.* CONSVLT. 9, 13 inter -a et ad locum). LIV. 4, 61, 6. 5, 45, 8. 6, 14, 13 -is omissis eo versae erant omnium curae (CELS. 3, 7, 1 cibo opportuno, omissis -is nutriatur. CVRT. 9, 5, 16). 21, 31, 12 cum super -a trepidatione ipsi sua atque incertis clamoribus turbarentur (21, 46, 1 *Romanos* super -a recentibus etiam territos prodigiis. 22, 6, 11 cum super -a extrema fames etiam instaret. 28, 15, 5. 38, 43, 1. 39, 33, 5 super -a etiam sine responso dimissi. 40, 23, 5. COLVM. 3, 19, 2 super -a illud quoque... praemoneo. 4, 24, 21. PLIN. nat. 14, 44 *Cato* triumpho et censura super -a insignis. 14, 79. 17, 165. 21, 44. 33, 62. 37, 17 super -a muliebria soccos induebat e margaritis. PLIN. epist. 8, 4, 7 patere hoc me super -a habere amoris tui pignus. AVR. Fronto p. 33, 10 N. *et saepe*). VITR. 2, 7, 5. SEN. contr. 2, 7 (15), 2 -a quemadmodum... interrogate rumorem. CELS. 1, 3. 3, 15 abstinentia cum -is, quae praecipiuntur. SEN. dial. 1, 3, 2 cruditatibus, ebrietatibusque et -is quae necant per voluptatem (APVL. apol. 38 et victu et membris et aetatibus -isque plurimis scitu necessariis. PALLAD. 1, 18, 1 a balneis, sterculinis, cisternis, aquis et -is odoris horrendi. AMBR. Noe 32, 122 divitiis gratia amicis potestatibus et -is *al.*). SEN. dial. 2, 5, 5 -is precario utitur. benef. 4, 16, 2 fixum illud est, a quo in -a probationes nostrae exeunt (epist. 121, 24 tacitis quoque et brutis, ⟨quam⟩quam in -a torpeant, ad vivendum sollertia est. LVCAN. 9, 997 date felices in -a cursus. AVG. civ. 4, 6 inferre bella finitimis et in -a inde procedere). SCRIB. LARG. 38 oleo diluitur et ita commiscetur -is (131 contusis -is miscetur. 139. 231 *al.*). PLIN. nat. 3, 105 -a intus in secunda regione Hirpinorum colonia . . . Aeculani, Aquiloni *eqs.* (16, 98 -a . . . aquifolium, terebinthus, paliurus). 11, 231 *pili* recisi non, ut herbae ac -a, ab incisura augentur. 23, 76 -a ut in oleis. 24, 54 iunipirus vel ante -a omnia excalfacit (24, 187 potus ante -a vulvis interaneisque laudatur. 28, 130 bubuli *lactis* serum orthopnoicis prodest ante -a addito nasturtio. TERT. adv. Hermog. 19 p. 147, 22 figulus ante -a primum pelvim et urnam fecit). VAL. FL. 1, 696 -a (*i. ceteros cognatos*) nuda neci medioque in crimine patrem liquerit. SIL. 6, 117 -a acervantem questu lenire laborans effatur senior. 6, 226. QVINT. inst. 4, 1, 50 ex quibus omnes controversiae constant, personis, factis, dictis . . . occasionibus, -is (5, 7, 18 multa de insecutis, loco, tempore, persona, -is est interrogandus. 5, 11, 13 fit genere, modo, tempore, loco, -is). 9, 3, 58 TAC. ann. 14, 3. 15, 6 *al.* VLP. dig. 42, 5, 9, 1. ARNOB. nat. 2, 56 -a quaecunque sunt alia. ITIN. [Silv.] 20, 13 et -a plura referre dignatus est. AMM. 24, 2, 18 cum operositas vinearum impeditissima [a] -is urgentibus cerneretur. 25, 5, 3 posthabitis -is. AVG. civ. 7, 17 et -a talia (13, 11). *c. genetivo*: VARRO ling. 9, 100 huiuscemodi -a (AVG. civ. 9, 6 subiecta est mens daemonum passionibus, libidinum, formidinum, irarum atque huius-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cemodi -is). 10, 29 -a eiusdem generis (rust. 1, 9, 1 et -a eius generis. 2, 11, 12. *cf.* LVCR. 3, 481 iam -a de genere hoc [3, 744. 4, 744. 832. 1170 *al.* HOR. sat. 1, 1, 13]. APVL. Socr. 13 p. 147 haec cuncta et id genus -a [PS. APVL. herm. p. 267 participia et coniunctiones et id genus -a]). OV. epist. 6, 124 fallere non norunt, -a patris habent (met. 6, 713 -a qui matris, pennas genitoris haberent). GERM. 402 si sordebunt -a caeli nubibus obductis, illo splendente. PROC. dig. 24, 3, 60 -a dotis statuto tempore solvantur. PLIN. nat. 2, 152 -a eiusdem naturae non multis dubia esse video. 37, 16 -a triumphi eius quam virilia. VAL. FL. 2, 179 -a belli perpetimur (TAC. ann. 13, 6 proelia et oppugnationes urbium et -a belli. *cf. l. 21*). TAC. ann. 1, 7 excubiae, arma, -a aulae. 3, 24 simul -a illius aetatis memorabo. 4, 5 -a Africae... coercita. 4, 6 frumenta et pecuniae vectigales, -a publicorum fructuum agitabantur. SCAEV. dig. 4, 4, 39 pr. praeses in eventum appellationis -a cognitionis distulit. *ibid.* -a negotii implere. APVL. met. 1, 6 ut ab umbilico pube tenus -a corporis renudaret (2, 2). 2, 4 credes illos... racemos inter -a veritatis nec agitationis officio carere. Socr. prol. p. 111 ut -a latine materiae persequamur. TERT. idol. 11 si -a delictorum recogitemus. adv. Marc. 5, 19 p. 646, 19 -a praeceptorum. VLP. dig. 27, 9, 5, 8 venditionis. AVIEN. orb. terr. 414 velut obvia habebis -a terrarum. VVLG. I Macc. 16, 23 et -a sermonum Ioannis et bellorum eius et bonarum virtutum. AVG. civ. 11, 27 -a rerum corporalium. 14, 17 adhibent genitalibus tegmina, quibus per -a membrorum carent. 17, 12 -a psalmi huius, quae ita se habent. COMM. apol. 30 ut legant assidue vel ista vel -a legis. *nota*: AMM. 22, 8, 46 Pontus ... dulcior aequorum -is. et cetera *sequitur enuntiatum relativum*: CIC. inv. 1, 41 molestiam, iracundiam, amorem et -a, quae in simili genere versantur. 2, 15 top. 48. VARRO ling. 6, 37 primigenia dicuntur verba ut lego, scribo, sto, sedeo et -a, quae non sunt ab aliquo verbo, sed suas habent radices. rust. 3, 2, 13 columbae et apes et -a, quae in villa solent pasci. LIV. 22, 3, 2. 34, 6, 13 VITR. 1, 1, 9. 1, 6, 3 pleuritis, pthisis, sanguinis eiectio et -a quae *eqs.* SEN. benef. 2, 16, 1 refert, qui det, cui, quando, quare, ubi et -a, sine quibus facti ratio non constabit. nat. 1 praef. 14 epist. 81, 28 PETRON. 111 QVINT. inst. 5, 13, 19. 8, 3, 63 *et saepe.* ceteraque: RHET. Her. 1, 11, 19. CIC. top. 52 restinctus ignis, gladius cruentus -aque, quae suspicionem facti possunt movere. 83 nat. deor. 1, 28. 3, 75 fraudem dederunt, facinus -aque. LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 78 scaenam, pulpitum -aque, quae ad eos ludos opus erunt. VARRO rust. 1, 32, 2 cicerculam, ervilam -aque, quae legumina ... appellant. VITR. 1, 3, 1 balinea, theatra, inambulationes -aque quae *eqs.* (6, 8, 1. 8 praef. 3. 10, 1, 6). QVINT. inst. 3, 6, 70. PS. APVL. Ascl. 41 tus -aque incendere. CORP. IX 1655. et cetera *sine enuntiat. relativo* (*cf. p. 968, 9—15*): LVCIL. 926 ut tunicam et -a reiceret. VARRO ling. 9, 107 lavo manus, sic pedes et -a. rust. 3, 9, 8 tollere substramen et recens aliud subicere, quod pulices et -a nasci solent. CIC. de orat. 2, 141 quom scriptum ita sit: 'si mihi filius genitur isque prius moritur' et -a. 2, 258 'agas asellum' et -a (*sc.* cursum non docebitur. *proverb.*). top. 30 latera, crura, pedes et -a. 59 ut locus tempus materia ferramenta et -a generis eiusdem (PLIN. nat. 9, 83 lolligo, saepia, polypus et -a generis eius). Tusc. 2, 39. 4, 16 discordia, indigentia, desiderium et -a eius modi (QVINT. inst. 8, 5, 5 similitudinem, admirationem et -a huius modi. AVG. civ. 5, 7. 8, 23. 12, 22). Att. 10, 15, 4 dum panes et -a in navem parantur. epist. 6, 18, 5 habeat in ore τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα et -a. LVCR. 3, 390 sentimus nec priva pedum vestigia quaeque, corpore quae in nostro culices et -a ponunt. SEN. contr. 10, 1, 10 quia inimicus eras, quia inspoliatus pater inventus est, et -a. PHAEDR. 4, 5, 36 vestem, uniones, pedisequos et -a illi assignate. ASCON. Scaur. p. 26 Cl. QVINT. inst. 1, 10, 10 Iopas ille Vergili nonne canit 'errantem lunam solisque labores' et -a. 3, 3, 11 *oratoris* esse invenire, disponere, eloqui et -a. 4, 2, 51 'domo est egressus non modo nullum ad bellum, sed ne ad minimam quidem belli suspicionem' et -a. 5, 10, 66 aut habuisti ipse aut ab aliquo accepisti aut invenisti aut subripuisti. si neque domi habuisti neque ab aliquo accepisti et -a, non credidisti. 5, 11, 12. 5, 14, 12. 7, 4, 17 'lapsus est, non putavit, si umquam posthac' et -a. 8, 2, 7 sic 'soleae et turdi' pisces et -a. 8, 3, 60. 8, 3, 75 'bestiae saepe immanes cantu flectuntur atque consistunt' et -a. 9, 2, 15. 19. 100. SCAEV. dig. 22, 2, 5 pr. ex quibus condictiones nasci solent, ut 'si non manumittas', 'si non illud facias', 'si non convaluero' et -a. 28, 2, 29, 3. 12 'qui testamentum faciet, is omnis virilis sexus, qui ei suus heres futurus erit' et -a. APVL. Plat. 2, 10 TERT. scorp. 9 pudic. 18 adv. Marc. 4, 35 p. 541, 10. 4, 39 p. 556, 3 VLP. dig. 5, 3, 20, 10. 21, 2, 31 PAVL. dig. 34, 2, 32, 6 PORPH. Hor. carm. 2, 18, 9. ITIN. [Silv.] 29, 5 'cum venisset Iesus in Bethania ante sex dies paschae' et -a. 36, 1 OPTAT. 5, 2 p. 122, 12. 5, 7 p. 133, 21 FILASTR. 98, 2. 148, 5. VVLG. lev. 11, 4 quidquid ... habet ungulam, sed non dividit eam, sicut camelus et -a. HIER. epist. 17, 2, 1. AVG. civ. 16, 15. 29. 17, 12. 18, 29. 22, 18 MART. CAP. 4, 344. 358 COD. Theod. 16, 5, 43. 16, 8, 5. 16, 9, 1 *al.* (*in fine legum quae afferuntur*). GREG. M. epist. 2, 39. 5, 20. 21 et -a secundum morem (5, 22. 8, 5. 9, 210. 233). CARM. epigr. 747, 4 fidem, caritatem et -a.

III *adverbialiter*: A cēterum *acc. neutr. sing.* (*deest*: CATONI VARRONI RHET. Her. CIC. inv. orat. phil. [*extat*: ad Q. fr. 2, 12, 1] CAES.): 1 *quod ad cetera attinet*: PLAVT. Bacch. 703 nil nisi ut ametis impero. -um quantum lubet me poscitote aurum: ego dabo. 878 tu aurum rogato, -um verbum sat est. Cas. 94 edepol etiam si in crucem vis pergere, sequi decretumst. dehinc conicito -um, possisne necne clam me sutelis tuis praeripere Casinam uxorem (Poen. 125 dehinc -um valete). Poen. 91 vosmet nunc facite coniecturam -um, quid id sit hominis, cui Lyco nomen siet. Trin. 994 -um (sed erum *codd.*) qui sis, qui non sis, floccum non interduim (LVCIL. 700 -um, quid sit, quid non sit, ferre aequo animo). TER. Haut. 787 -um equidem istuc aequi bonique facio. Hec. 391 -um de redducenda id facias, quod in rem sit tuam. Phorm. 141 nunc amitte quaeso hunc; -um posthac si quicquam, nihil precor. POMPON. Atell. 42 vinum panemque, omnem -um aliam praeberem penum. CIC. ad Q. fr. 2, 12, 1 ego me in Cumano et Pompeiano, praeterquam quod sine te, -um satis commode oblectabam. LIV. 1, 24, 4 foedera alia aliis legibus, -um eodem modo omnia fiunt. VELL. 2, 114, 2 domus tantum ac domestici deerant, -um nihil, quod ab illis... desiderari posset. TAC. ann. 4, 40 haec pro amicitia non occultavi. -um neque tuis neque Liviae destinatis adversabor. APVL. apol. 70 tandem aliquando se quoque paterentur solitudini suae et aegritudini subvenire. -um de pietate sua et supremo iudicio nihil metuerent. TERT. orat. 13 nisi ob aliquod conversationis humanae inquinamentum conscientiae causa lavemus, -um satis mundae sunt manus, quas cum toto corpore in Christo semel lavimus. VLP. dig. 43, 25, 1 pr. quod ius sit illi prohibere, ne se invito fiat, in eo nuntiatio teneat. -um nuntiationem missam facio. PAVL. dig. 31, 82, 2 domini persona ad hoc tantum inspicitur, ut sit cum eo testamenti factio, -um ex persona servi constitit legatum. COMM. apol. 592 sic fuerit sapiens, si -um vituperatur.

2 *in transitione ad plane nova aut ad nova in enarratione eiusdem rei* (*saepe in initio sententiae*): PLAVT. Truc. 847 filium istinc tuom te meliust repetere. -um uxorem quam primum potest abduce ex aedibus. TER. Ad. 736 -um placet tibi factum, Micio? (Eun. 87 -um de exclusione verbum nullum?). BRVT. Cic. ad Brut. 1, 16, 5 -um nequiquam perierit ille. SALL. Catil. 17, 6. 20, 6. 51, 26 Iug. 4, 1. 10, 7. 12, 3. 13, 1 -um fama tanti facinoris per omnem Africam brevi divulgatur. 18, 8. 20, 8. 22, 3. 29, 2 -um socius et administer omnium consiliorum assumitur Scaurus. 78, 1 id oppidum ab Sidoniis conditum est... -um situm inter duas Syrtis. 95, 1 -um, dum ea res geritur *eqs.* 102, 14. 110, 6. or. Phil. 6 *et saepe.* NEP. Eum. 8, 5 quarum *viarum* brevior per loca deserta... -um dierum erat fere decem. LIV. 1 praef. 11. 1, 48, 8 -um id quoque ad gloriam accessit. 1, 52, 3. 1, 58, 7. 2, 41, 12 -um, sive illud domesticum sive publicum fuit iudicium, damnatur. 9, 43, 5 ad subita rerum duo iusti scriberentur exercitus. -um Hernicum bellum nequaquam pro praesenti terrore ac vetusta gentis gloria fuit. 9, 45, 15 *et saepissime* (*fere 250ies*). SEN. contr. exc. 5, 6 VELL. 2, 23, 5 VAL. MAX. 1, 1, 14. 1, 8 ext. 7. 2, 1, 5. 3, 7, 11 -um ut ab eo decentius ad externa transeamus (TERT. nat. 2, 7 ceter⟨um ut ad my⟩thicum transeamus). 3, 8, 5. *et persaepe.* CELS. 7, 19 -um antequam excidantur, venae quoque vinciri lino summae debent. SEN. dial. 3, 3, 6. 7, 14, 1. 7, 24, 5. 11, 20, 1. benef. 1, 10, 3. 6, 31, 10. nat. 1, 5, 5. 2, 12, 6. 2, 31, 1 *al.* epist. 14, 11. 18, 5. 20, 12 *al.* CVRT. 3, 1, 5. 8. 3, 6, 13. 3, 8, 12. 4, 1, 18. 9, 1, 5 rhinocerotes quoque, rarum alibi animal, in isdem montibus erant. -um hoc nomen beluis inditum a Graecis. *et saepissime.* COLVM. 2, 8, 3. 3, 9, 6. 3, 14, 3. 3, 17, 1. 4, 19, 2. 9, 14, 18 -um illa Celsus adicit. 12, 51, 3 nec dubium est, quin optimi saporis sit, quae ex oliva posia facta est. -um supra duos menses sapor eius non permanet integer *al.* SCRIB. LARG. 170. MELA 1, 28 -um regio ignobilis et vix quicquam illustre sortita. 1, 63. 2, 10. 31. 35. 107. 3, 89. PETRON. 29 -um ego dum omnia stupeo. 30. 31. 34 *al.* PLIN. nat. 2, 30. 139. 5, 149. 7, 68. 31, 57. 37, 48 QVINT. inst. 1, 5, 25. 67. 2, 4, 32. 3, 6, 28. 3, 8, 70. 3, 10, 1. 8, 3, 41 -um dicturus, quibus ornetur oratio... attingam. 8, 6, 51 *et saepe.* decl. 267 p. 91, 4. 297 p. 173, 15. 310 p. 219, 14 *al.* TAC. dial. 26 Agr. 19. 43 hist. 1, 7. 2, 5. 56. 69. 77. 94. 3, 5. 50. 4, 47 ann. 2, 5. 42. 61. 84. 4, 75. 5, 3. *et saepe.* TRAIAN. Plin. epist. 10, 80 PLIN. epist. 10, 81, 5 SVET. Iul. 4 Tib. 42 Claud. 1 Galba 16 Dom. 1 FLOR. epit. 2, 11, 3. 2, 17, 15 IAVOL. dig. 7, 1, 54 FRONTO p. 209, 21 N. MARCELL. dig. 32, 69, 1 GAIVS inst. 1, 32. 54. 151. 2, 43. 181 *al.* PAPIN. dig. 38, 7 pr. APVL. met. 7, 25. 11, 29 apol. 27 *al.* flor. 15 p. 50 magis fructuosa insula est quam frugifera. -um et incolis frequens et hospitibus celebrata. Plat. 1, 1 ei Ariston fuisse pater dictus est; -um Perictione, Glauci filia, mater fuit. VLP. dig. 39, 2, 13, 4. PAVL. dig. 33, 7, 19 pr. *et persaepe.* TERT. apol. 11 spect. 2. 8. 15. 20. 30 idol. 11. 14. 17. 20 nat. 1, 5. 7. 10. 2, 1. 13 scorp. 14 orat. 1. 3. 13 bapt. 18. 19 anim. 12. 24. 25 adv. Marc. 1, 21 p. 317, 7. 2, 29 p. 375, 28. 3, 9 p. 391, 16. 4, 8 p. 438, 26. 5, 3 p. 578, 12 -um quomodo filii fidei? 5, 18 p. 640, 12 -um mulieres viris subiectas esse debere unde confirmat? adv. Hermog. 34 p. 163, 9 adv. Prax. 4 p. 232, 1. 31 p. 288, 14 SOL. 7, 15 PANEG. 3, 13 LACT. inst. 2, 5, 13 IVST. 2, 1, 14. 2, 10, 22 VEG. mil. 3, 23 VVLG. Sirach 45, 27. I Cor. 1, 16 baptizavi autem et Stephanae domum. -um (λοιπόν) nescio, si quem alium baptizaverim. HIER. epist. 20, 6 AVG. civ. 1, 25. 3, 8. 11, 10. 12, 4. 21, 24. 22, 30 SVLP. SEV. chron. 1, 12, 5. 1, 21, 6 *al.* MART. CAP. 6, 611. 666 *et saepe.* *post digressionem rerum ordinem resumit*: LIV. 38, 55, 4 -um ad hunc nimis aequum aut iniquum praetorem reus extemplo factus L. Scipio. SEN. dial. 2, 7, 1 -um hic ipse M. Cato, a cuius mentione haec disputatio processit. CVRT. 10, 6, 1 -um Baby-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lone, inde enim devertit oratio. 10, 9, 7 -um, ut ad ordinem, a quo me contemplatio publicae felicitatis averterat, redeam. TAC. dial. 26 non negaverim Cassium Severum . . . si iis comparetur, qui postea fuerunt, posse oratorem vocari . . . -um, ut dixi, sequentibus comparatus *eqs.* Germ. 43 valentissimas *gentes* nominasse sufficiet, Harios, Helveconas . . . -um Harii *eqs.* hist. 1, 4 -um antequam destinata componam, repetendum videtur. ann. 2, 34 *al.* TERT. spect. 15 -um rettulimus supra de locorum condicione.

3 *praevalet vis adversativa* (*cf.* GLOSS. II 266, 55 δέ): SALL. Iug. 2, 4 qui dediti corporis gaudiis per luxum et ignaviam aetatem agunt, -um ingenium . . . incultu atque socordia torpescere sinunt. 14, 1. 15, 4 avidus potentiae, honoris, divitiarum, -um vitia sua callide occultans. 17, 7. 48, 1 cui verbis pax nuntiabatur, -um re bellum asperrimum erat (AMPEL. 46, 2 causa motus praetendebatur duplex . . . -um re vera praemium fuit Siciliae et Sardiniae possessio). 52, 1 inter se . . . certabant, ipsi pares, -um opibus disparibus. 76, 1 simulabat sese negoti gratia properare, -um proditionem timebat. 83, 1 omne bellum sumi facile, -um aegerrime desinere. 87, 1 proelia multa, -um levia. 108, 1. LIV. 2, 3, 1 cum haud cuiquam in dubio esset bellum ab Tarquiniis imminere id quidem spe omnium serius fuit; -um id quod non timebant, per dolum ac proditionem prope libertas amissa est. 3, 71, 6 eo rem se vetustate obliteratam, -um suae memoriae infixam afferre. 4, 41, 1 Tempani oratio incompta fuisse dicitur, -um militariter gravis. 4, 43, 2 triumphus negatus, -um . . ., ut ovans urbem intraret, concessum est. 5, 47, 8. 7, 34, 1 -um hoc gaudium magna prope clade in Samnio foedatum est. 9, 13, 9 omnia ab Arpis Romanis suppeditabantur, -um adeo exigue, ut *eqs.* 9, 26, 21 Publilius Philo multiplicatis summis honoribus post res tot domi belloque gestas, -um invisus nobilitati. 9, 27, 13. 9, 45, 5. 9, 46, 1. 10, 41, 1. 21, 12, 6. 21, 14, 3 quod imperium crudele, -um prope necessarium cognitum ipso eventu est. 22, 2, 2 cum aliud longius, -um commodius ostenderetur iter. 23, 2, 2. 26, 39, 3 obscuro genere ortus, -um . . . militari gloria illustris. 27, 33, 11. 32, 4, 2 iam arietem muris admoturus erat; -um incepto absistere eum coegit subitus Aetolorum adventus. 36, 32, 6. 38, 21, 4 scuta longa, -um ad amplitudinem corporum parum lata *al.* VAL. MAX. 4, 6 pr. *opera* ardua imitatu, -um cognosci utilia. SEN. dial. 3, 17, 6. 3, 20, 2 altum quiddam et sublime spirare se credunt. -um nil solidi subest. benef. 4, 40, 1 nat. 3, 19, 2. 7, 12, 5 ista nobis vicina videntur, -um intervallis ingentibus dissident. CVRT. 4, 4, 2. 4, 9, 3. 4, 14, 9. 5, 6, 14. 5, 9, 10 ni propere Bessus Bactrianique, ⟨quasi⟩ deprecarentur, tristium specie, -um, si perseveraret, vincturi circumstetissent (TAC. ann. 1, 44 veterani in Raetiam mittuntur, specie defendendae provinciae . . ., -um ut avellerentur castris. AMPEL. 40, 3 belli species magis quam causa fuit negatus a senatu Caesari consulatus, -um utriusque aemulatio et cupiditas imperii occupandi). CVRT. 7, 5, 5. 10, 1, 25. MELA 2, 12 ut quisque plures interemerit, ita apud eos habetur eximius; -um expertem esse caedis inter opprobria vel maximum. QVINT. inst. 5, 14, 33 sermone puro et dilucido et distincto, -um minime elato ornatoque. 12, 10, 78 scandenti circa ima labor est, -um quantum processeris, mollior clivus ac laetius solum. TAC. Germ. 43 omnesque hi populi pauca campestrium, -um saltus et vertices montium iugumque insederunt. hist. 4, 3 ann. 1, 10. 14. 6, 32 eo de homine haud sum ignarus sinistram in urbe famam . . ., -um in regendis provinciis prisca virtute egit. 14, 58. 15, 52. 16, 32 habitu et ore ad exprimendam imaginem honesti exercitus, -um animo perfidiosus, subdolus *al.* PLIN. paneg. 10, 3 imperator tu titulis et imaginibus et signis, -um modestia labore vigilantia dux et legatus et miles. SVET. Nero 12 nam perraro praesidere, -um accubans . . . spectare consuerat. APVL. apol. 70 de ipsa re tantum, -um de petitore nihil fatebatur. TERT. apol. 1 scit *veritas* se peregrinam in terris agere, . . . -um genus, sedem, spem . . . in caelis habere. 21 Iovis ista sunt numina vestra. -um dei filius nullam de impudicitia habet matrem. fug. 2 habere videtur diabolus propriam iam potestatem in eos, qui ad deum non pertinent . . . . -um in domesticos dei nihil illi licet ex propria potestate. uxor. 2, 7 carn. 9 coron. 13 orat. 29. bapt. 2 nos quoque ipsi miramur, sed quia credimus. -um incredulitas miratur, non credit. 15 semel ergo lavacrum inimus, semel delicta diluuntur, quia ea iterari non oportet. -um Israel Iudaeus quotidie lavat, quia quotidie inquinatur. pudic. 2 -um deus, inquiunt, bonus et optimus. anim. 53 si corpus istud Platonica sententia carcer, -um apostolica dei templum. adv. Marc. 1, 9 p. 302, 1. 3, 4 p. 380, 25. 4, 42 p. 564, 11. 5, 9 p. 604, 19. 5, 11 p. 614, 25 patient. 5 p. 8, 20 adv. Val. 6 p. 183, 13 adv. Prax. 1 p. 227, 17. ITALA I Cor. 8, 6 (Tert. adv. Hermog. 4 p. 130, 19) qui dicuntur dii sive in caelo sive in terra nomine, -um (ἀλλά, VVLG. tamen) nobis unus deus pater, ex quo omnia. VLP. dig. 7, 2, 6, 2 totum usum fructum ad te pertinere, si forte capite deminutus sum, -um cum in meo statu maneo, communicandum usum fructum. 25, 3, 1, 15 *al.* CYPR. hab. virg. 7 domin. orat. 24 IVST. 1, 5, 6 OPTAT. 7, 1 p. 164, 23 PACIAN. epist. 2, 6 p. 36. 3, 17 p. 79 VEG. mil. 2, 18. CHAR. gramm. I 104, 7 porros masculine dicimus in pluralitate, -um singulariter hoc porrum. AVG. civ. 6, 1. 20, 26 MART. CAP. 5, 449 CASSIAN. conl. 6, 2, 2 COD. Iust. 1, 5, 21, 3. *et passim.* *negatione praemissa*: SALL. Iug. 82, 1 non temere neque . . . omnibus locis pugnandi copiam facit. -um haud procul ab Cirta castris munitis reges opperitur. 92, 4 aliam rem aggreditur, non eadem asperitate qua Capsensium, -um haud secus difficilem. LIV. 8, 8, 16 Romanus corpore haudquaquam satis validus, -um strenuus vir. 9, 21, 1 consules exitu anni non consulibus ab se creatis, -um dictatori L. Aemilio legiones tradiderunt. 25, 27, 1 haud magna oppida, -um et situ et munimentis tuta. 28, 11, 7 id quamquam nihil portendentibus deis -um neglegentia humana acciderat. 30, 11, 5 exercitu haud minore . . . -um omni prope novo. 43, 20, 2 voluntatem sibi non deesse ad bellandum cum Romanis, -um ad conandum id, quod velit, pecuniam maxime deesse. SEN. epist. 85, 3 sapientem non vinci maerore, -um tangi. CVRT. 9, 9, 6 responderunt nullum ipsos mare ne fama quidem accepisse, -um tertio die perveniri posse ad aquam amaram, quae corrumperet dulcem. PS. RVFIN. in Am. 5, 7/8 ut inventas tenebras non pepulisse, -um in lucem mutasse videatur. 8, 1/3 p. 1093A. *praecedit* quidem: LIV. 1, 30, 9 et peditum quidem robore, -um equitatu aucto nuper plurimum Romana acies valuit. VAL. MAX. 1, 8 ext. 12 *ludibria* tolerabilia quidem, quia saevitia caruerunt, -um et ipsa miraculis adnumeranda. 2, 6, 8. SEN. dial. 3, 20, 7 magnitudinem quidem . . . non habebunt *mala ingenia*. -um sermone, conatu . . . facient magnitudinis fidem. nat. 2, 2, 3 quae sensum quidem effugiunt, -um ratione prenduntur. 2, 10, 1. 7, 26, 2. epist. 71, 33 his *bonis corporis* pretium quidem erit aliquod, -um dignitas non erit. 108, 21. 111, 2 CVRT. 3, 8, 7. 4, 5, 20. 4, 8, 3 cupido haud iniusta quidem, -um intempestiva incesserat. 4, 10, 6. 5, 1, 18. 6, 9, 18. 8, 2, 28 et ipse quidem Sisimethres deditionem adnuebat. -um mater . . . morituram se ante denuntians, quam in ullius veniret potestatem. TAC. ann. 16, 35 specta, iuvenis, et omen quidem di prohibeant, -um in ea tempora natus es, quibus firmare animum expediat constantibus exemplis. PLIN. paneg. 5, 4 illa *turba* quidem, ut tunc arbitrabatur, deum, -um, ut docuit eventus, te consalutavit imperatorem. SVET. Aug. 8 id quidem consilium . . . omisit, -um urbe repetita hereditatem adiit. 66. Tib. 61 statim quidem petulantiam linguae obiurgasse, -um post paucos dies scripsisse senatui *eqs.* Vesp. 6. Tit. 2 illum quidem nullo modo, -um Titum . . . utique imperaturum. FLOR. epit. 2, 18, 8. 3, 1, 11 et Zamam quidem frustra assiluit, -um Thalam . . . diripuit. 3, 5, 3. MARCIAN. dig. 20, 5, 7 pr. recte quidem distractum esse pignus, -um agi posse cum creditore. 48, 22, 8 sed honore quidem illum arceri puto, -um impendia debere praestare. TERT. adv. Marc. 2, 14 p. 354, 15 quae quidem illis mala sunt, quibus rependuntur, -um suo nomine bona. *et saepius.* *coniungitur*: ceterum quidem: SEN. dial. 10, 2, 2 -um quidem omne spatium non vita, sed tempus est. QVINT. decl. 264 p. 81, 12 -um quidem illud non caverunt leges, ne plures feminae eodem testamento scriberentur. 320 p. 255, 23 consortes enim potest facere casus. -um quidem cum duo homines omnes fortunas suas contulerunt . . . unum quoddam factum est. 337 p. 327, 8 -um quidem tu ei . . . dices. FRONTO p. 26, 14 N. -um quidem in idus Augustas tibi expectandum est. AVR. Fronto p. 75, 16 N. -um quidem iudicare praeclarum opus. -um tamen: QVINT. decl. 290 p. 159, 8 -um tamen, si verum velimus loqui, mutus fuit. 298 p. 178, 15 multa quidem video diversa genera vitae, nec probabilia omnia. -um tamen hoc novum et inauditum.

4 *i. q. alioquin,* ἄλλως: TER. Eun. 452 mihi istuc non in mentem venerat. :: ridiculum, non enim cogitaras. -um idem hoc tute melius quanto invenisses. PLIN. epist. 1, 5, 12 respondi nunc me intellegere maligne dictum, quia ipse confiteretur; -um potuisse honorificum existimari. APVL. met. 5, 5 neque respondeas, immo nec prospicias omnino; -um mihi quidem gravissimum dolorem, tibi vero summum creabis exitium. 5, 19 nunc si quam salutarem opem periclitanti sorori vestrae potestis afferre, iam nunc subsistite; -um incuria sequens prioris providentiae beneficia corrumpit. 7, 28 qua caecitate atque foetore tandem fugata est a me pernicies; -um . . . asinus interisset. VLP. dig. 4, 4, 7, 2 si minor conveniat debitorem, adhibere debet curatores, ut ei solvatur pecunia. -um non ei compelletur solvere. 4, 4, 7, 8. 4, 4, 9, 5 si in commissum incidisse vectigalis dicatur, erit in integrum restitutio. quod sic erit accipiendum, si non dolus ipsorum interveniat. -um cessabit restitutio. 4, 7, 4, 3. 10, 4, 5, 3 stercus . . . per ad exhibendum actionem posse te consequi ut tollas, sic tamen ut totum tollas. -um alias non posse. 21, 1, 17, 4 -um etiam eum quis fugitivum diceret, qui domi in altum locum ad praecipitandum se ascendisset. 23, 3, 43, 1. 37, 10, 5, 4. 39, 2, 15, 33. 42, 1, 15, 7. 43, 8, 2, 28. 49, 1, 8 PAVL. dig. 4, 8, 32, 21 TERT. fug. 6. virg. vel. 2 ita nostrum est quodcumque nostrorum est. -um dividis corpus. castit. 9 gratus esto, si semel tibi indulsit deus nubere. gratus autem eris, si iterum indulsisse illum tibi nescias. -um abuteris indulgentia. monog. 4. uxor. 2, 2 sanctificatur infidelis vir a fideli uxore et infidelis uxor a fideli marito. -um immundi essent filii vestri. paenit. 6 dominum simul cognoveris, timeas, simul inspexeris, reverearis. -um quid te cognovisse interest. idol. 14 etsi non prohibet nos conversari cum idololatris et adulteris et -is criminosis dicens, '-um de mundo exiretis', non utique eas habenas conversationis immittit (*cf.* anim. 35 et ethnicus homo adversarius noster est incedens in eadem via vitae communis. -um oportebat nos de mundo exire, si cum illis conversari non liceret). TERT. nat. 2, 6 *divinitatem* integre stare neque minui neque intercipi neque corrumpi debere. -um abiit omnis felicitas

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

eius, si quid patitur umquam. anim. 55. adv. Marc. 2, 9 p. 346, 25 -um non esset anima, sed spiritus. 2, 29 p. 377, 4. 3, 2 p. 378, 10. 4, 6 p. 433, 7. 4, 16 p. 470, 16 metu enim ultionis omnis iniquitas refrenatur, -um passim emissa libertate dominabitur. 4, 43 p. 566, 19 resurr. 46 p. 93, 31. ITALA Luc. 14, 32 (cod. e) -um cum adhuc longe est mittet rogationem (εἰ δὲ μήγε, VVLG. alioquin). Hebr. 9, 26 (codd. d e) -um oportebat eum aliquotiens pati ab origine mundi (ἐπεί, VVLG. alioquin). CYPR. unit. eccl. 20 neque enim confessio immunem facit ab insidiis diaboli ... -um numquam in confessoribus fraudes et stupra ... videremus. CLAVD. DON. Aen. 2, 482 allusit de ostio ad fenestram, -um cavernam dicere debuit factam. 3, 176. 6, 178 appellatione stabulorum ostendit de qualibus loqueretur, -um cubilia diceret. *ibid.* ut virium contemplatio et meritum monstraretur, -um et modicis lignis nec in tantum tumulum structis funus eius consumi potuerat. 11, 145. CASSIAN. conl. 7, 22, 2 -um nemo posset ... in eremo singularis habitare. CAEL. AVR. acut. 2, 1, 7. *fere i. q. utique, nam; cf.* GLOSS. IV 33, 45 nam. 318, 8 nam, quomodo (V 276, 13. 446, 5): PROC. dig. 33, 6, 15 vinum cum vasis legavit. negat Trebatius quod in doliis sit deberi et sensum testatoris alium putat esse, verborum alium: -um dolia in vasis vinariis non esse (essent *codd.*). PAPIN. dig. 18, 7, 6, 1 *et saepius.* TERT. scorp. 1 praescr. 10. adv. Marc. 3, 1 p. 377, 22 decet veritatem totis viribus uti suis, non ut laborantem — -um in praescriptionum compendiis vincit — sed ut gestientem ubique adversario occurrere. 4, 29 p. 520, 19 si enim scisset, praestitisset. -um si sciit quae sunt homini necessaria nec tamen praestitit, aut malignitate aut infirmitate non praestitit. 4, 40 p. 560, 1 figura autem non fuisset, nisi veritatis esset corpus. -um vacua res, quod est phantasma, figuram capere non posset. 5, 6 p. 589, 11 quia subicit de gloria nostra, quod eam nemo ex principibus huius aevi scierit, -um si scissent, numquam dominum gloriae crucifixissent. patient. 6 p. 10, 10 filium immolare iussus ad fidei, non temptationem dixerim, sed typicam contestationem, -um deus quem iustitiae deputasset sciebat *eqs.* CLAVD. DON. Aen. 4, 260 vidit non oculis sed animo ... -um noctis fuerat tempus. 7, 571 'monstrantur' dixit, hoc est opinione, non visu, -um haec noverat nullus. 12, 139. VVLG. I Cor. 14, 16 orabo spiritu, orabo et mente. psallam spiritu, psallam et mente. -um (ἐπεί) si benedixeris spiritu, qui supplet locum idiotae, quomodo dicet amen.

B cētera *acc. plur. neutr.*: **1** *cum verbis*: **a** *acc. graec. q. d., sim.*: PLAVT. Mil. 927 potin ut hominem mihi des, quiescas -a. Trin. 291 -a rape trahe fuge late — lacrumas haec mihi quom video eliciunt. TER. Phorm. 166 iam depecisci morte cupio. tu conicito -a, quid ego ex hac inopia nunc capiam, et quid tu ex ista copia. CIC. de orat. 1, 35 -a assentior Crasso. CVRT. 5, 1, 27 nec omnia continua sunt, quia tutius visum est pluribus locis spargi. -a serunt coluntque, ut . . . obsessis alimenta ex ipsius urbis solo subministrentur. 9, 1, 2 *milites* docuit, quidquid Indis virium fuisset, illa dimicatione prostratum. -a opimam praedam fore celebratasque opes in ea regione eminere, quam peterent. PLIN. nat. 16, 29 gignunt et alae ramorum eius *roboris* pilulas corpore, non pediculo adhaerentes, candicantes umbilicis, -a nigra varietate dispersa. SIL. 2, 332 armaque tantum haud dum sumpta viro, nam -a non latet hostis. 9, 436 Marte viri dextraque pares, sed -a ductor anteibat Latius, melior pietate fideque. MART. 13, 84 hic scarus . . . visceribus bonus est, -a vile sapit. TAC. ann. 4, 16 flaminica Dialis sacrorum causa in potestate viri, -a promisco feminarum iure ageret. 6, 15 patre atque avo consularibus, -a equestri familia erat. FRONTO p. 24, 17 N. ne umquam nos perturbes, ut natali tuo perturbasti, -a minus laboro. AVIEN. Arat. 1249 Perseus pede denique dextro atque genu liber mersatur -a ponto. *nota*: APVL. met. 10, 14 possumus omnia quidem -a fratres manere, ab isto tamen nexu communionis discedere. **b** *plane i. q. ceterum*: ENN. ann. 56 -a quos peperisti ne cures. VERG. Aen. 9, 653 -a p a r c e, puer, bello (VAL. FL. 7, 225 -a parce queri, neu me meliora secutam argue. SIL. 17, 286 -a parce, precor, pelago). **2** *cum adiectivis*: SALL. Iug. 19, 7 Mauris omnibus rex Bocchus imperitabat, praeter nomen -a ignarus populi Romani. hist. frg. 4, 70 imperii prolatandi percupidus habebatur, -a e g r e g i u s (LIV. 1, 32, 2 proximum regnum, -a egregium. 1, 35, 6 TAC. Agr. 16). HOR. carm. 4, 2, 60 *vitulus* qua notam duxit niveus videri, -a fulvus. epist. 1, 10, 3 hac in re scilicet una multum dissimiles, at -a paene gemelli. 1, 10, 50 excepto quod non simul esses -a laetus. OV. Pont. 3, 2, 88 extitit hoc unum, quo non convenerit illis. -a par concors et sine lite fuit. LIV. 21, 8, 10 phalarica erat Saguntinis missile telum hastili abiegno et -a (cetero *codd.*) tereti praeterquam ad extremum. VELL. 2, 46, 2 qui vir -a sanctissimus immunisque voluptatibus neque in pecunia neque in gloria concupiscenda modum norat. 2, 119, 4 -a quietus ac probus. MELA 1, 102 *Pontus* huc atque illuc longo rectoque limite extentus, sinuatus -a. PLIN. nat. 8, 40 tradunt in Paeonia feram ... equina iuba, -a tauro s i m i l e m (11, 203. 12, 25 est et *arbor* terebintho similis -a, pomo amygdalis [*sc. similis*]. 22, 133. 37, 137 est et alia iritis, -a similis, sed praedura. TAC. Germ. 29 -a similes Batavis, nisi quod *eqs.* 45 -a similes uno differunt, quod femina dominatur. PALLAD. 3, 26. PRVD. apoth. 808 his animam similem sibi conditor effigiavit, -a dissimilem. *cf.* PLIN. nat. 13, 123 -a naturā eādem quae aneto et fructu simili. ASCON. Scaur. p. 18 Cl. cum -a industria nequaquam esset par). PLIN. nat. 37, 89 sunt et Armeniae *sardonyches*, -a probandae, sed pallida zona. SIL. 1, 244 *erat Hannibal* nec -a s e g n i s, quaecumque ad laudem stimulant (CLAVD. 3, 239 -a segnis, ad facinus velox). TAC. Germ. 17 tegumen omnibus sagum ... -a intecti. ann. 6, 42 Artabanum, materna origine Arsaciden, -a degenerem. PLIN. epist. 2, 11, 10 Ianuarius mensis cum -a tum praecipue senatorum frequentia celeberrimus. SVET. Cal. 50 capillo raro ac circa verticem nullo, hirsutus -a. FRONTO p. 167, 3 N. testamento -a honesto, quod ad verba vero attinet inconsiderato. GELL. 2, 21, 8 qui 'triones' rustico -a vocabulo boves appellatos scribunt. APVL. apol. 40 cum sit *lepus marinus* -a exossis. TERT. idol. 15 Daniel -a Dario subnixus tamdiu fuit in officio. anim. 28 Pythagoras etsi bonus -a, tamen . . . temerario mendacio incubuit. ITIN. Alex. 6 *Alexander* durior et -a candidus. AVIEN. orb. terr. 17 matutino qua caelum sole rubescit latior *situs terrae* . . . -a protentus. AMM. 14, 9, 2 Constantium -a medium principem sed siquid auribus eius huiusmodi quivis infudisset ignotus, acerbum et implacabilem. HEGES. 5, 4, 1 intecto capite n u d u s -a (CLAVD. 15, 439 dextra movet iaculum, praetentat pallia laeva. -a nudus eques. COMM. instr. 1, 9, 2 *Mercurius* galea et planta pinnatus et -a nudus). RVFIN. hist. 1, 5, 4 vir . . . -a (τά τε ἄλλα) quoque honorabilis. 4, 6, 2 -a vir crudelis et scelestus. MART. CAP. 1, 5 eum incedere chlamydeque indutum parva invelatumque -a. ENNOD. carm. 1, 1, 24 matronas . . . in foribus blandas, -a difficiles. *nota plur. abl. limitationis*: CVRT. 6, 5, 3 ego -is laetus hoc uno torqueor, quod *eqs.* **3** *cum substantivis*: VERG. Aen. 3, 594 ignoti nova forma viri ... dira illuvies immissaque barba, consertum tegumen spinis, at -a Graius. PERS. 5, 122 cum sis -a fossor. APVL. flor. 3 p. 12 Marsyas cum in artificio patrissaret tibicinii, Phryx -a et barbarus.

C ad cētera: CIC. Att. 4, 4[b], 1 mihi mittas de tuis librariolis duos aliquos, quibus Tyrannio utatur glutinatoribus, ad -a administris. LIV. 27, 15, 8 tumulum a praesenti impetu tutum, ad -a inopem. 30, 29, 9 haud procul Maraggara urbe, cum ad -a loco opportuno tum quod aquatio intra teli coniectum erat, consedit. 34, 39, 9 Pythagoras cum ad -a animo officioque ducis fungebatur, tum vero unus, ne caperetur urbs, causa fuit. 35, 31, 2 quos *Achaeos*, quia Nabidi infesti erant, ad -a quoque satis fidos censebant esse. 37, 7, 15 virum sicut ad -a egregium, ita a comitate, quae sine luxuria esset, non aversum. CVRT. 10, 7, 4 nomen memoriamque regis sui tantum intuentes ad -a caligare eos. PLIN. nat. 25, 141 *semen psyllii* fronti imponitur in dolore et temporibus ex aceto et rosaceo aut posca; ad -a illinitur. 28, 51 calfaciunt, discutiunt efficacius, sed ad -a minus valent. SVET. Cal. 54 hic tam docilis ad -a natare nesciit. FRONTO p. 198, 6 N. Proculus homo ingenio ad -a remisso et delicato, sed in sententiis dicundis ad puniendum paulo vehementior et infestior. p. 198, 8 plerique ad -a serii, in iudicando tamen asperi fuere.

D *adv.* **cēterō** (PLINIO *proprium*): PLIN. nat. 2, 80 luna ingruentium solis radiorum haut dubie differentiam sentit, hebetante -o inflexos mundi convexitate eos. 3, 67 -o *Roma* munita erat praecelsis muris. 3, 140 -o per oram oppida a Nesactio Alvona, Flanona *eqs.* 6, 122. 186 -o cum potirentur rerum Aethiopes, insula ea magnae claritatis fuit. 8, 7. 52. 114 *cervi* mulcentur fistula pastorali ... -o animal simplex. 8, 179. 185. 9, 64 -o genera eorum plura. 9, 85. 109. 10, 1. 3 *phoenix* aquilae narratur magnitudine, auri fulgore circa colla, -o purpureus. 10, 126 eis *cataractis* esse dentes oculosque igneo colore, -o candidis. 10, 134. 11, 67 *apes* avide vorantes, -o praeparcae. 11, 133. 162. 167. 178. 12, 68. 13, 26. 34. 120. 14, 126. 15, 21. 16, 23. 158. 17, 139. 249. 19, 24. 107. 20, 22 *raphanus* utilior urinae dumtaxat ciendae, -o aestuosus. 20, 57. 132. 22, 51 *onochilon* radice messibus sanguinea, -o nigra. 23, 88 *utile est oleum* capitis dolori illitum, -o iners et gravi sapore. 25, 157 *acoron habet* radices nigras minusque venosas, -o et has similes iridis (25, 64). 29, 60. 30, 21. 31, 67. 32, 9. 33, 67. PLIN. nat. 10, 158 palumbis incubat femina post meridiana in matutinum, -o mas.

E de cēterō: CIC. fin. 1, 26 haec Epicuri non probo. de -o vellem equidem ipse (*Epicurus*) doctrinis fuisset instructior. SEN. dial. 10, 7, 9 de -o fors fortuna, ut volet, ordinet. CVRT. 4, 1, 14 de -o, cum mihi scribes, memento non solum regi te, sed etiam tuo scribere. 8, 3, 7 de -o futuram in viri potestate. 8, 7, 15. COLVM. 2, 14, 9 de -o usus stercoris . . . tum dicemus, cum singula persequemur. PLIN. nat. 2, 141 nos de -o quae sunt in his memorabilia non omittemus. 3, 32 oppida de -o rara, praeiacentibus stagnis. 3, 52 de -o Arretini Veteres, Arretini Fidentiores, Arretini Iulienses *eqs.* (3, 113 de -o Amerini, Attidiates, Asisinates). 8, 138 de -o ipsis villosior cauda pro tegumento est. 11, 93 pectus ipsum *cicadarum* fistulosum . . . de -o in ventre nihil est. 11, 206. 15, 8. 16, 207. 17, 6 ac ne quis vilem de -o Crassi domum . . . iudicet. 17, 150. 208. 19, 20 rufus de -o colos *lini asbestini* splendescit igni. 29, 65. 31, 37. 85 *sal* suavissimus omnium Tarentinus atque candidissimus, ⟨s⟩et de -o fragilis qui maxime candidus. TERT. pudic. 13 nihil de postero sit comminatus, nihil de -o allocutus? adv. Marc. 5, 3 p. 576, 20 de -o pergat apostolus negans ex operibus legis iustificari hominem. resurr. 39 p. 81, 23 gloriam Christi adnuntiabant, de -o simplici et nota iam fide receptam. adv. Hermog. 19 p. 147, 18. CLEM. ad Cor. 64 de -o qui omnia prospicit deus. VVLG. II Cor. 13, 11 de -o (λοιπόν), fratres, gaudete, perfecti

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

estote. Gal. 6, 17. Eph. 6, 10 de -o, fratres, confortamini in domino (*ubi* ITALA codd. d e postea; *utroque loco* τοῦ λοιποῦ). Phil. 3, 1. 4, 8 I Thess. 4, 1 II Thess. 3, 1 Hebr. 10, 13 (*gr.* (τὸ) λοιπόν). RVFIN. hist. 4, 15, 15 quid mali est dicere dominum Caesarem et immolare et de -o vivere securum? SVLP. SEV. Mart. 27, 6 illud facile confido omnibus sanctis opusculum istud gratum fore. de -o si qui haec infideliter legerit, ipse peccabit. IGNAT. ad Eph. 11, 1 de -o (λοιπόν) vereamur et timeamus. Smyrn. 9, 1 MART. CAP. 8, 809 ALC. AVIT. epist. 48 p. 77, 22. 52 p. 81, 11. 72 p. 90, 13 IORD. Get. 133 FACVND. defens. 7, 7 (708^C^). 8, 5 (727^C^). BENED. reg. 71 praemisso abbatis ... imperio ... de -o omnes iuniores prioribus ... oboediant. *speciatim i. q. de futuro, in posterum*: SEN. dial. 3, 8, 1 ubi semel affectus inductus est ... faciet de -o quantum volet, non quantum permiseris (CYPR. epist. 64, 1 ne quid tale de -o faciat). 5, 36, 4 de -o vide, non tantum an verum sit quod dicis, sed an ille cui dicitur veri patiens sit. VENVL. dig. 48, 3, 10 cum scierint sibi quoque molestiae futurum magistratus, si facile solverint vinctos, non indifferenter de -o facient. APVL. apol. 3 ac iam de -o quo saepius, eo apertius delinquit. 101 ipse iam matrem suam de -o exoret; mihi, ut ultra pro eo deprecer, locum non reliquit. TERT. apol. 2 quid de -o ageret, consuluit Traianum imperatorem. Scap. 3 memento de -o. ieiun. 2. HERM. Pal. sim. 9, 30, 5 iussit opes eorum circumcidi, non in perpetuum tolli, ut de reliquiis de -o possint aliquid boni facere. 9, 33, 1 si audieritis verba mea ... et de -o correxeritis vias vestras vivere poteritis. vulg. sim. 9, 11 de -o (τοῦ λοιποῦ) tecum habitare paratae sumus. CYPR. epist. 11, 5 de -o nos ambulare in viis eius ... spondeamus. 55, 14 quod iam de -o instructus et paratus sit contestatur. 59, 20. 62, 5 optamus quidem nihil tale de -o fieri (COD. Theod. 7, 4, 3 [*a. 357*] CANON. Migne 56, 389^B^ COD. Iust. 8, 53, 37. 12, 19, 15, 4). 64, 1. 69, 8. SOL. 1, 45 quo pacto regradati menses de -o statuta ordinis sui tempora detinerent. LACT. inst. 6, 3, 2 primo aditu esse *viam* arduam ... habere eum de -o planum iter. COD. Theod. 8, 7, 4 (*a. 354*). 11, 16, 8 (*a. 357*). 15, 2, 4 (*a. 389*) si quis de -o ... urbis commoda voluerit mutilare. VVLG. II Macc. 12, 31 gratias agentes eis et exhortati etiam de -o erga genus suum benignos esse. HIER. epist. 145, 1 RVFIN. Orig. in psalm. 36 hom. 4, 2. AVG. civ. 11, 4 ut de -o sit anima in aeternum beata. 20, 25. COD. Theod. 6, 27, 14 (*a. 404*) nullus ... de -o locum mortui conetur invadere. AVELL. p. 105, 19 ut de -o ... fixi sint pedes vestri adversus arietem fraudulentiae. p. 368, 21. CANON. Migne 56, 492^A^ huiusce de -o sacrilegii sectatores. 56, 817^B^. 817^C^ de -o nihil tale committi (56, 849^A^). SIDON. epist. 1, 11, 15 me de -o numquam prohibiturum. 3, 6, 3 COD. Iust. 1, 31, 5 pr. 5, 9, 9, 1. 6, 20, 21 pr. ut nemini super collatione de -o dubietas oriatur. 9, 13, 1, 5. 12, 34, 1 pr. GREG. M. epist. 2, 11 nullus de -o qui ecclesiae militet poterit inveniri. PALLAD. hist. mon. I 11 p. 288^D^ BENED. reg. 4. [*Spelthahn.*

cetes *v.* 2. caeles.

cētīnus, -a, -um *a* cetus. ZENO 1, 1, 5 p. 267^A^ si ... fidem spiritus calles, aliquam demonstra virtutem *eqs.* ... -a cymba (*circumscribitur* cetus *tamquam Ionae, cf.* CASSIOD. in psalm. 129, 1) inter aestuantis pelagi sollicitos sinus fidem tuam fideliter portet. *Hey.*

cetionis, -dis *f. nomen gemmae graecum, ut videtur.* PLIN. nat. 37, 156 -des (*B*, cepio-, cepo-, cepplo- *codd. al.*) in Aeolide nunc Atarneo pago, quondam oppido, nascuntur, multis coloribus tralucentes, alias vitreae, alias crystallinae, alias iaspidis; sed et sordidis tantus est nitor, ut imagines reddant ceu specula. 1, 37, 56 -des. *Mbr.*

cētōdēs *adi.*, κητώδης. ORIBAS. syn. 4, 1 p. 5 cytodes *pisces* ..., id est pelagicos, prohibendi sunt insalati. 4, 15 p. 17 scorpius, dracuri, treclae, acernia, glaucus, et his similes in mari animalia, cythodas omnes cacocymi. *de orthogr. v. l. 74. 83. p. 976, 71.* *Hey.*

δρυοκόλαψ **cetolus** (?) GLOSS. III 435, 68. quercedulus *David*, ficetulus *Heraeus.* *Mbr.*

cētos *v.* cetus.

cētōsus, -a, -um *a* cetus. caetosus: *cod. V* AVIEN. Arat. 1299. AVIEN. Arat. 100 Tethyos undosae linquit -a fluenta. orb. terr. 781 agmina -i pecoris, vaga monstra profundi. 1356 Colis ... -i vergit in aequor Oceani. *nota*: AVIEN. Arat. 1299 (*de Ceto sidere*) -a in superum referuntur viscera caelum.

cētra, cētrātus *v.* caetr-. **cette** *v.* 2. cedo.

1. cētus (cētos, cētum), -ī *m. et n.*, κῆτος. *de orthographia*: ISID. diff. 1, 125 inter coetum et cetum: coetus multitudo, cetum beluam dicimus. GRAMM. suppl. 292, 16 'cetus', quod est marina belua, per e solam scribendum. coetus *traditur*: VITR. 9, 5, 3 (*bis*) PLIN. nat. 1, 32, 26 (*pars codd.*). 32, 10 (*V*) TERT. orat. 17 (*D*) HIL. in psalm. 2, 32 (*R*). 68, 5 p. 316, 12 (*R V*^2^). p. 317, 8 (*R*, cytus *P*^1^ *V ut alibi codd.*) TRACT. in Luc. 5 pr. SERV. Aen. 1, 550 (*BH*). 3, 3 (*codd.*). 5, 30 (*pars codd.*) HYG. astr. 2 praef. p. 29, 18 (*DN*) AMBR. hex. 1, 6, 22 (*pars codd.*) *al.* PAVL. NOL. carm. 17, 117 (*pars codd.*) *al.* AVG. conf. 13, 20, 26 *al.* SVLP. SEV. chron. 1, 48, 4 SEDVL. carm. pasch. 1, 192 ITIN. Theod. 4 p. 139, 8. GLOSS. IV 319, 46 coetus: congregatio hominum vel belua marina. caetus: EPIST. Paul. et Cor. II rec. A 29 SERV. Aen. 1, 550 (*M*). 6, 659 (*H*, *cf.* caelo *a*) SCHOL. Hor. gloss. carm. 3, 27, 27 HYG. astr. 2, 31 (*D*) AMBR. hex. 5, 3, 7 (*pars codd.*) *et saepius.* citus, cytus (*cf. l. 74 et p. 976, 71*) *hic illic in codd.* quetus: CORP. III 10190 (*in patera vitrea*) Iunan de ventre queti liberatus est. *de declinatione et genere*: *sing.* (*masc., neutr.; fem.? v. l. 14*): *nom.* cetus: SERV. Aen. 5, 822 'immania cete': τὸ κῆτος καὶ τὰ κήτη, ut βέλος βέλη: nam latine sic declinari non potest ... nisi forte hic -us, huius -i dicamus, quod nusquam lectum est (ISID. orig. 12, 6, 8 *v. l. 30*). MANIL. 1, 433 similis ... qualis. VITR. 9, 5, 3 est subiectus. HIL. in psalm. 68, 5 immanissimus. HYG. astr. 2, 31 missus (missum *M*^1^ *R*) ... interfectus. *ibid.* conlocatum. HIER. in Is. 27, 1 magnus. tract. in psalm. 148 p. 310, 13 ipse. VVLG. Iob 7, 12 AVG. in Iob 26, 12 p. 563, 11 *al.* CASSIOD. in psalm. 129, 1. ISID. orig. 12, 6, 8 *infra l. 32.* cetos (*cf. acc.*): AVIEN. Arat. 770 (EXPLAN. in Don. gramm. IV 493, 16 -os Graeci neutraliter dicunt τὸ κῆτος, et Vergilius immania -e). cetum: MANIL. 5, 15 (*? vers. del. Bentl.; cf.* 5, 656 consurgunt sidera -i *eqs.* hoc trahit [*sidus?*]). PLIN. nat. 1, 32, 26. *genet.* ceti: MANIL. 1, 614 *al.* (*de* MANIL. 5, 656 *v. supra l. 12*) VITR. 9, 7, 1 *al.* COLVM. 6, 32, 1. *passim.* cetae? DRAC. laud. dei 3, 640 (*A*). *dat.* ceto: VARRO Men. 406. *passim.* *acc.* cetum: PLAVT. Aul. 375. *al.* HERM. Pal. vis. 4, 1, 6 aliquem. PAVL. NOL. epist. 49, 10 illum. HIER. in Is. 27, 1 -um, qui. AVG. gen. ad litt. 9, 14 p. 286, 1 ITALA Iob 3, 8 (Greg. M. moral. 4, 14) grandem. cetos: PLIN. nat. 32, 10 SERV. Aen. 1, 550 (*L M*) *al.* *abl.* ceto: EPIST. Paul. et Cor. II rec. A 29. *plur.* (*neutr., masc.*): *nom., acc.*: cete: CHAR. gramm. I 33, 27 *inter* 'neutra semper pluralia': ... haec -e κήτη (*cf.* EXC. Bob. gramm. I 550, 1 EVGRAPH. *l. 36*): VERG. Aen. 5, 822 PLIN. nat. 9, 78 *al.* SIL. 7, 476 *al.* STAT. Ach. 1, 55. *al.* *nota*: HIER. in Am. 9, 3 p. 347 (*p. 977, 28*). *nom.* ceti: HIER. adv. Iovin. 2, 6 p. 331 RVFIN. Orig. in gen. 1, 10 PAVL. NOL. carm. 17, 117 *codd. G R* AVG. *saepius. al.* cetūs: EVSTATH. Bas. hex. 7, 4 p. 940^C^. *genet.* cetorum: AVG. conf. 13, 27, 42. *dat.* cetis: AVG. conf. 13, 25, 38 (-bus *M*). cetibus: SCHOL. Hor. gloss. carm. 3, 27, 27. *acc.* cetos: ITALA gen. 1, 21 (Tert. adv. Hermog. 22 AVG. gen. ad litt. 3, 1 *al.*) RVFIN. Orig. in gen. 1, 10. *de significatione*: NON. p. 49 *v. p. 964, 56.* ISID. orig. 12, 6, 8 -e dicta τὸ κῆτος καὶ τὰ κήτη, hoc est ob immanitatem. sunt enim ingentia genera beluarum et aequalia montium corpora, qualis -us excepit Ionam *eqs.* HIER. tract. in psalm. 148 p. 310, 13 in hebraeo ... thanninim, quod interpretatur -e. dicitur autem -us infinitae esse magnitudinis. denique ipse -us in abyssis esse dicitur. DON. Ter. Eun. 257 -e, id est magnos pisces (id ... pisces *om. B*). EVGRAPH. Ter. Eun. 257 -e genere neutro pisces sunt, qui ad salsamenta proficiunt. GLOSS. -us: belua marina (*cf. p. 975, 80 et infra l. 76*). genus beluae marinae. bestia marina, id est piscis grandis. -e beluae marinae. -um *vel* -um crudum: ὠμοτάριχος (GLOSS. II 525, 45 *et* 46 cectum zomotharicos crudum). GLOSS. Plac. V 12, 31 *v. sub* cetarius. PAVL. FEST. p. 30 ballenam beluam marinam ipsam dicunt esse pistricem, ipsam esse et -um. CELS. 2, 18 p. 64 beluas marinas, ex quibus -us est. *cognomen* Cetus (*ex pisce tractum?*) *v. nom. propr.*

1 *generatim de magnis piscibus*: PLAVT. Aul. 375 indicant ... agninam caram, caram bubulam, vitulinam, -um, porcinam (*cf. Leo in adnot.*). Capt. 851 horaeum, scombrum et trygonum et -um et mollem caseum. COLVM. 6, 32, 1 unguine -i, quod in lancibus salitus thynnus remittit. PLIN. nat. 1, 32, 26 canicula, -um, delphinus *eqs.* 9, 78 hoc genus *piscium* ... ut ea, quae -e appellant, animal parit. 9, 157 delphini et reliqua -e. 32, 10 -os sescentorum pedum longitudinis ... in flumen Arabiae intrasse. 32, 82 -um in furno arefieri. SIL. 7, 476 dum -e ponto innabunt. 11, 480 -e toto exultantia ponto. 14, 253 caeruleis ... campis pascentia -e. SCHOL. Hor. gloss. carm. 3, 27, 27 beluis: -bus marinis. AMBR. hex. 5, 3, 7 mustelae et caniculae et -e ingentia, delphines et phocae aliaeque -e huiusmodi. 5, 10, 28 illic (*in aperto mari*) ... condere se feruntur -e, illa immensa genera piscium, aequalia montibus corpora. 5, 11, 32 ingentia illic (*in mari Atlantico*) et infinitae magnitudinis -e. HIER. adv. Iovin. 2, 6 p. 331 -i, delphines, phocae. RVFIN. Orig. in gen. 1, 10 in mari ... -os magnos. *ibid.* -i ... magni et repentia. CLAVD. 24, 360 cunctaque prosiliunt -e terrenaque Nereus confert monstra suis. PAVL. NOL. carm. 17, 117 audient amen tremefacta -e. AVG. conf. 13, 20, 26 facta sunt magnalia mirabilia tamquam -i grandes (-e grandia *C M b*). 13, 24, 35 pisces et -os. 13, 25, 38 piscibus ... et -is magnis. 13, 27, 42 piscium et -orum. *ibid.* pisces et -i. EVSTATH. Bas. hex. 7, 4 p. 940^C^ sciunt marini -us concessum sibi a natura diversorium. PRISC. periheg. 598 litoribus *Taprobanes* ... saliunt densissima -e ... montibus aequa *eqs.* ALC. AVIT. carm. 1, 38 in pelago vivescunt grandia -e. SERM. Hauler, Archiv 10 (1898) 442 (*additam. ad* serm. palimps. Ambr. ap. Mai, Script. vet. nov. coll. III 2 p. 244, 38) cyti maris seu montes et bestiae.

2 *in fabulis Graecorum*: **a** *Andromedae*: VARRO Men. 406 Andromeda vincta et proposita ceto. HYG. astr. 2, 9. 11 *cf.* 31 fab. 64 p. 62, 16 SCHOL. Germ. Bas. p. 77, 9. 18. 19. 78, 11 HEGES. 3, 20, 2. **b** *Hesionae*: SERV. Aen. 1, 550 Neptunus ... Troiae immisit -os (*infra*: beluae). 5, 30. 8, 291. SERV. auct. 3, 3 -os, id est beluam marinam, immisit. 5, 30. 8, 157 HYG. fab. 31 p. 65, 12. 89 p. 86, 4. 6. 9. **c** *in comitatu deorum maris*: VERG. Aen. 5, 822 variae comitum facies, immania -e et senior Glauci chorus Inousque Palaemon Tritonesque citi *eqs.* PLIN. nat. 36, 26 *in opere Scopae*: Nereides supra delphinos et -e aut hippocampos sedentes. STAT. Ach. 1, 55 Tritones ... scopulosaque -e Tyrrhenique greges. DRAC. Romul. 7, 148 cum pelagi Nymphis ... Tritones ... Nereidum spumante choro Phorcique clientes gurgitis aequorei pisces immania -e *eqs.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3 *in scriptura sacra*: **a** *in fabula Ionae prophetae*: TERT. orat. 17 oratio Ionae de imo ventre -i per tantae bestiae viscera ... potuit evadere. resurr. 32 viscera -i. EPIST. Paul. et Cor. II rec. A 29 Ionas ... a -o (rec. B marina bestia) gluttitus est (*v. infra l. 39*). IVVENC. 2, 697 propheta ... cavo ... sub pectore -i. HIL. in Matth. 16, 2 Ionas ... devoratus a -o (*ibid.* non retentus a monstro). in psalm. 2, 32 intra -um orat. 68, 5 -o ... susceptus. *ibid.* quamvis eum -us ... hausisset. *ibid.* immanissimus ille maris istius -us. ITALA Ion. 2, 11 (Lucif. Athan. 2, 33) praeceptum est ... -o (VVLG. pisci) et reiecit Ionam. TRACT. in Luc. 5 pr. AMBR. Dav. 4, 6, 25 tamquam Ionas in utero -i positus. HIER. in Ion. 2, 1 p. 405 in hebraico ... 'piscem grandem' legimus, pro quo LXX interpretes et dominus in euangelio (*i. Matth. 12, 40*) -um vocant. 2, 3 p. 407 PAVL. NOL. epist. 49, 9. 10 AVG. civ. 18, 44 p. 324 gen. ad litt. 9, 14 p. 286, 1 epist. 102, 30. SVLP. SEV. chron. 1, 48, 4 exceptus a -o [marino monstro]. SEDVL. carm. pasch. 1, 192 (op. pasch. 1, 16 p. 186, 12) ITIN. Theod. 4 p. 139, 8 DRAC. laud. dei 3, 640. CASSIOD. in psalm. 129, 1 -us ... prophetae oratorium fuit. VEN. FORT. carm. 11, 1, 30 CORP. III 10190 *v. p. 975, 84.* **b** *reliquis locis*: ITALA gen. 1, 21 (Tert. adv. Hermog. 22 p. 150, 20 Aug. gen. ad litt. 3, 1 p. 62, 21 *al.* Eustath. Bas. hex. 7, 6 p. 943C) fecit deus -os magnos (VVLG. -e grandia). Iob 3, 8 (Greg. M. moral. 4, 14) qui capturus est grandem -um (VVLG. Leviathan). 26, 12 (Ambr. hex. 1, 6, 22) virtute mitigavit mare, disciplina stravit -um (ἔστρωται τὸ κῆτος. AVG. in Iob p. 563, 11 prudentia eius vulneratus est -us. *cf. ibid.* p. 563, 15 peremit draconem ...: eundem dixit et -um. VVLG. prudentia eius percussit superbum). HIER. in Is. 27, 1 p. 359 ibi (*Iob 40, 20*) pro -o Leviathan ponitur (*v. l. 22*). in Am. 9, 3 p. 347 'mandabo serpenti', quem in hoc loco Leviathan sive -e (*sic*) significat ... ut per serpentem atque -um (*al.* -e) ad hostes veniat. VVLG. Iob 7, 12 numquid mare ego sum aut -us? Is. 27, 1 occidet -um qui in mari est (*ad q. l.* HIER. p. 359 *satan* est magnus -us *eqs. cf.* RVFIN. hist. mon. 8 p. 421D perimat te Christus ..., qui perempturus est -um magnum). Dan. 3, 79 benedicite -e et omnia, quae moventur in aquis, domino. HERM. Pal. vis. 4, 1, 6 video magnam bestiam quasi aliquem -um (ὡσεὶ κῆτός τι). **c** *tropologice*: AVG. gen. c. Manich. 1, 23, 39 erant ibi etiam -i magni, id est ... magni homines, qui *eqs.* 1, 24, 43 -os magnos, id est fortissimas actiones, quibus fluctus saeculi dirumpuntur. AVG. in psalm. 68 serm. 1, 6 *Christus, ut Ionas,* venit in altitudinem maris (*i. saeculi*) et gluttiri a marino -o dignatus est. GREG. M. moral. 8, 39 -i nomine antiquus hostis exprimitur. 8, 40.

4 *inter sidera*: MANIL. 1, 433 quam (*Aram*) propter Cetus convolvens squamea terga. 1, 614 squamosaque tergora -i. 5, 15 biferum -um, squamis atque ore tremendo (*cf. p. 976, 11*). 5, 600 -i ... ora. 5, 656 sub extremis consurgunt sidera -i Piscibus. VITR. 9, 5, 3 Arieti et Piscibus -us est subiectus. *ibid.* -i cristam. *ibid.* caudam -i. 9, 7, 1 Piscis austrinus caudam prospiciens -i (cephei *codd.*). AVIEN. Arat. 770 Andromedam prolixi tramite mundi perterret -os (ectos *codd.*). SERV. Aen. 6, 659 Eridanus ... in caelo ... haud longe a -o. HYG. astr. 2 praef. p. 29, 18. 2, 31. 3, 31. MART. CAP. 8, 830 -i ... caudam. 8, 832. 843.

2. cētus quietus immobilis GLOSS. V 494, 30. *forma vulgaris vocis* quietus.

ˣceu *particula* [*orig. inc.* -u *ex* -ve *factum fortasse cf. est c. ind.* iva 'va '*velut*', *gr.* ἤ *pro* ἠ-Ϝέ *post comparativos posito. v. Havet, Mélanges Renier p. 370 sq.; Brugmann, Griech. Gramm.*³ *p. 541 sq. prius compositi membrum idem vocabulum esse quod gr.* καί *censet Wackernagel, Anzeiger f. indogerm. Sprach- u. Altertumskunde 18, 76. Th.*]. *inter 'adverbia specie primitiva'*: PRISC. gramm. III 63, 8. *inter 'adverbia similitudinis'* GRAMM. suppl. 53, 27. 167, 26. GLOSS. καθάπερ, ὥσπερ, οἷον, quasi, seu(?), veluti, ac si. *locis corruptis vel corrupte*: PROP. 4, 5, 19 PLIN. nat. 2, 101 STAT. silv. 5, 3, 102 AVIEN. Arat. 175 DRAC. laud. dei 1, 538 CORIPP. Ioh. 8, 655. *vocabulum inde ab* ENNIO (*v. p. 979, 78*) *apud poetas praeter scaenicos priscos; in oratione pedestri primum ap.* SEN. nat. 6, 24, 4, *deinde ap.* PLIN. nat. (*passim*), SVET. (*ter*), APVL. (*8ies*), ITIN. Alex. (*saepe*) RVFIN. (Orig. in cant. pr. p. 67C) SIDON. ENNOD. EVTYCH. MARTYROL. ISID. VIRG. gramm. *locorum delectum dedi ex* PLIN. nat. VAL. FL. SIL. STAT. CLAVD. CYPR. GALL. DRAC.; *rell. quae habui omnia.*

I *in comparationibus similium*: **A** *plenum enuntiatum (cum suo sibi subiecto et praedicato) opponitur enuntiato, accedente hic illic parenthesi vel explicatione, ut l. 76. 80. p. 978, 5 sqq. 18 sq. 21 al.*: **1** *cum indicativo*: **a** *non accedit enuntiatum secundarium*: LVCR. 4, 56 mittunt ... corpora res multae, partim diffusa solute, robora ceu fumum mittunt ignesque vaporem, et partim contexta ..., ut. VERG. Aen. 2, 416 Danai ... undique collecti invadunt ..., adversi rupto ceu quondam turbine venti confligunt; stridunt silvae *eqs.* 5, 88 *angui* squamam incendebat fulgor, ceu nubibus arcus mille iacit ... colores. 5, 527. 9, 339 impastus ceu ... leo ... manditque trahitque molle pecus ..., fremit ore cruento *Nisus.* 10, 356 venti proelia ceu tollunt ... — non ipsi ..., non mare cedit; anceps pugna diu ... —: haud aliter ... acies ... concurrunt. *sim.* 10, 722 leo ceu ... gaudet ... (*parenthesis*): sic ruit in densos ... Mezentius hostes. VARIVS carm. frg. 4. OV. met. 11, 26 ceu (cum, ut *codd.*) ... cervus periturus ... praeda canum est, vatem ... petunt. 15, 303 vis fera ventorum ... extentam tumefecit humum, ceu spiritus oris tendere vesicam solet. SEN. nat. 6, 24, 4 ceu, cum frigore inhorruimus, tremor sequitur, sic terras quoque spiritus extrinsecus accidens quassat. COLVM. 10, 251 nomine ... Graio, ceu littera proxima primae pangitur in cera ..., sic ... deprimitur ... beta. LVCAN. 2, 297 ceu morte parentem natorum orbatum ... producere funus ... iubet ... dolor, iuvat ignibus atris inseruisse manus *eqs.*: non ante revellar, ... quam. 5, 99 *numen* humanam feriens animam sonat oraque solvit, ceu Siculus flammis ... Aetnam undat apex, Campana ... ceu saxa vaporat ... Typhoeus. PLIN. nat. 22, 93 ipsum (*boletum*) postea in vulva *gignit natura*, ceu in ovo est luteum. VAL. FL. 3, 578 ceu pectora nautis congelat hiberni vultus Iovis ..., comitis sic afficit error Alciden. 3, 82 Bistonas in medios ceu Martius exsilit astris currus ..., non segnius ille occupat arva. 3, 264 tenet ... rigor ... artus, ceu pavet ... Thyias. 3, 581 ceu ... emicuit Calabris taurus ... saeptis: tali se concitat ardens ... fuga. 4, 152 talis in advectos ... furit *Amycus* ..., ceu ... segnes ad ... altaria tauros constituit (*v. Langen ad h. l.*). 5, 521. 6, 346 *al.* SIL. 4, 372 ceu bella leones ... movent et ... complent, omnis ... Maurus ... fugit ...; illi ... fremunt ...: haud secus ... assiliunt. 7, 126 sedet irarum spectator ... sollers cunctandi Fabius; ceu ... pastor ... servat pecus; effera saevit ... turba luporum *eqs.* 7, 688 Maurus prorumpit Tunger; nigra viro membra ... aterque tegebat amictus: ceu quondam aeternae regnator noctis ... egit nigrantem currum. 8, 129 *al.* STAT. Theb. 4, 95 ciet agmina ... Tydeus, iam laetus et integer artus ..., ceu ... anguis ... erigitur liber senio *eqs.* ... a miser, agrestum si quis ... obvius *eqs.* 6, 19. 7, 560 mutata ... agmina consiliis: subito ceu turbine caeli obvius ... Boreae Notus abstulit aequor. 9, 91 haeret ... Hippomedon: ceu ... rupes ... stat ..., fugit ipse rigentem pontus et ... novere carinae. 11, 42 modo moenia Cadmi scandebant, sua nunc defendunt tecta Pelasgi: ceu redeunt nubes, ceu circumflantibus austris alternus procumbit ager, ceu gurgite cano nunc retegit ..., nunc induit aestus harenas. Ach. 1, 704 procedunt gemini ceu foedere iuncto ... lupi; licet ... pulset ... fames, penitus rabiem ... dissimulant *eqs.*: sic segnes heroes eunt. TER. MAVR. 17 AVIEN. orb. terr. 711. AVSON. 418, 70 pererret Alpinis conexa iugis, ceu dicitur olim ... avia perlustrasse ... loca Bellerophontes. CLAVD. carm. min. 27, 31 *Phoenix* multis gravior ... subiungitur annis ...: ceu lassa procellis ... nutat ... pinus ...; pars cadit ... pars ... rumpitur *eqs.* carm. min. 30, 201. *nota* carm. 10, 244 nunc ora puellae, nunc ... miratur ... matrem: haec modo crescenti, plenae par altera lunae, assurgit ceu forte minor sub matre ... laurus ..., vel flore sub uno ceu geminae ... rosae ... regnant: haec ... indulget spatio *eqs.* 20, 509. DRAC. laud. dei 3, 392 ut ... Iliades fleverunt Hectora matres, nympharum ceu turba ... planxit Achillem, ut Brutum planxit ... senatus ...: Torquata propago sic est plancta. Romul. 10, 550 quos sic portabat ad arcem ..., ceu ... caput iuvenis mater gestabat Agave. CORIPP. Ioh. 3, 256 dominum vasto sub pondere frangit *equus*: ceu glaucam ... grando destringit olivam ..., tunc ... praeceps ad terram pondere nimbi ... excutitur ... ramus. 4, 395. 830. 1087. VEN. FORT. carm. 7, 5, 12 non sic inficiunt ... mella Falernum, ceu tuus obdulcat pectora nostra sapor. *nota haec, in quibus enuntiatum opponi videtur singulis notionibus*: SVET. Vit. 17 reducto coma capite, ceu noxii solent. AVIEN. orb. terr. 1336 coeant quattuor *anguli* ab omni parte sibi ..., oblique claudentes extima terrae, ceu species rhombo est. VEN. FORT. carm. 7, 7, 33 nullus poterit ... ita pandere causas, ceu tua ... lingua tonat. 10, 17, 24 ceu viguit proavus, sic sit in orbe nepos. 11, 20, 8 utinam merear ... parere ... sic animo, ceu nunc hoc gula ... facit. *nota iuncturam* non minus — ceu: TER. MAVR. 172 longam *syllabam* faciet non minus hanc consona sola (*sc. J*), ceu longa fit ... quotiens duae sequuntur. *sim.*: VEN. FORT. carm. 4, 8, 13 sic vultu semper placidus ceu mente serenus. *similia v. p. 981, 55.* **b** *accedente enuntiato secundario*: *per* cum (*cf. p. 981, 19*): VERG. Aen. 11, 297 varius ... per ora cucurrit ... fremor: ceu, saxa morantur cum ... amnis, fit clauso gurgite murmur *eqs.* SEN. nat. 6, 24, 4 *v. supra l. 2.* VAL. FL. 3, 465 Iuppiter ... ceu ... nubem cum pepulit ..., fulsere ... nemora ... nitidusque reducitur aether: sic animi rediere viris (*ex Hom. Il. 16, 297, ubi* ὡς δ' ὅτε ... κινήσῃ ... νεφέλην ... Ζεύς, ἔκ τ' ἔφανεν ... νάπαι, οὐρανόθεν δ' ἄρ' ὑπερράγη ἄσπετος αἰθήρ, ὣς ... ἀνέπνευσαν). 4, 44 fluctus ... ceu forte ... cum rapit halcyones ... fetum ... et ... parens queritur ..., donec domus hausta ... fluctu est — illa dolens ... se sustulit alis —: haut aliter somni ... labor. *cf.* 7, 301. SIL. 1, 420 *sqq.* tum ductorem avido clamore in proelia poscit, (*421*) fulmineus ceu Spartanis latratibus actus, cum silvam ... perdidit, ... postrema capessit proelia ... aper *eqs.* (*versus 421 sqq. recte, ut videtur, transposuit Bauer [Fleckeisen, Jahrbücher 137, 1888, 209] post* 1, 532, *ut sit*: fulmineus ceu ... capessit proelia ... aper ...: mente adversa domat gaudetque nitescere duris virtutem). 2, 683 ceu ... cum victor ovilia ... invasit ... leo, mandit ... ore ... pecus patuloque redundat gutture ... cruor; incubat ... stragis cumulis ... late ... iacent pecudes ...: irrumpunt vacuam Poeni tot cladibus arcem. 3, 294 mille alipedes turmae ... in castra ruebant, ceu pernix cum ... latratibus implet ... dumeta Lacon ..., perterrita ... agmina praecipitant. 5, 395 clamor ... sidera pulsat, ceu ... Oceanus cum ... Calpen ... ferit atque ...

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pelagus ... ingerit, dant gemitum scopuli *eqs.* 7, 717 *v. p. 981, 33.* 9, 358. 10, 241. 14, 623. 15, 784 rabidi ceu belua ponti ... cum ... vidit, aestuat ...: non telo mora, non dictis. 17, 207. STAT. Theb. 9, 523. 12, 515 sedatis requierunt pectora curis: ceu ... grues ..., cum videre Pharon, tunc aethera latius implent, tunc hilari clangore sonant; iuvat *eqs.* AVIEN. Arat. 918 motu ... feruntur adverso solis radiis ceu, cum vada cumbam ... vehunt, siquis ... nitatur ... in puppim ..., via carpitur ... contraria. CLAVD. 3, 70. 15, 474. rapt. Pros. 1, 69 animus ... relanguit atrox, ceu ... cum gravis armatur Boreas ... pelagus ... rapturus, si forte ... Aeolus obiecit postes, vanescit *eqs.* ubi: SIL. 5, 504 fluctuat ... turba, ceu Zephyrus quatit ... ubi flamine lucos, ... haerens iactatur ... volucris.

2 *cum coniunctivo* (*in comparationibus hypotheticis*; ceu *i. q. tamquam, quasi, velut si*; ceu vero *v. infra l. 67*): *praes. perf.*: MANIL. 1, 835 modo, ceu longi fluitent de vertice crines, flamma comas imitata volat. 5, 36 *Aries* puppim, ceu naviget, Argo ... ductat per astra. GERM. 199 ipsa sic tendit palmas, ceu si⟨t⟩ planctura relictam Andromedam. 206 pandit bracchia, ceu duri teneantur robore saxi. 471 ceu regula currat per medios, sic dividui latera utraque tangunt. PLIN. nat. 2, 162 pendere ipsam (*terram*) ac non cadere nobiscum, ceu spiritus vis ... dubia sit. 9, 114. 14, 137. 16, 41. 31, 2. 35, 48. VAL. FL. 3, 281 tristi sileant ceu cetera planctu, sic famulum matrumque dolor, sic omnis ad unum versa manus. 3, 654. 5, 163. 171. 353. 580. SIL. 1, 427. 2, 592 tum vero excussae mentes, ceu ... tecta ... fugiant manes. 3, 501. 4, 560 ubi turbantem, ... ceu lustra pererret ..., hinc Mago, hinc ... videre Maharbal. 9, 330 *al.* STAT. Theb. 2, 418 *al.* 7, 680 illa volans, ceu vis non ulla moretur obvia, vix sonuit clipeo. 8, 209 *al.* Ach. 1, 746. 2, 10 sic ... mutatus rediit, ceu ... escendat ab antro. silv. 2, 3, 4 *al.* TER. MAVR. 82 par examinis aestus est, ceu sublimia disseras. 761 an i putemus consonam, longa 'cui super' paretur ceu duabus consonis. PRVD. c. Symm. 2, 457. *nota* COMM. instr. 2, 35, 12 de domo dei ceu (seu *codd.*) nundinae (-as *codd.*) facitis astent. CYPR. GALL. exod. 399 *al.* PROSP. carm. de ingr. 844 (855) epigr. 45, 8 PAVL. NOL. carm. app. 1, 108 DRAC. laud. dei 2, 349 satisf. 144 Romul. 7, 76 ENNOD. carm. 2, 56, 8 (2, 56, 9 qualiter) VEN. FORT. carm. 8, 9, 11. *imperf. plusquamp.*: VERG. Aen. 2, 438 hic ... ingentem pugnam, ceu cetera nusquam bella forent ..., sic Martem ... cernimus. PLIN. nat. 11, 124 *dedit natura* convoluta in anfractum *cornua* arietum generi, ceu caestus daret. 11, 262. 18, 41. 29, 96. 34, 28 SIL. 2, 378. 387. 5, 191 horresco ..., ceu ductor ad arma exciret Tyrius. 7, 267 *al.* 12, 234 quem postquam ... vidit, ceu ... Pauli emersisset imago ..., invadit frendens. 16, 394 tollit se sonipes, ceu ... corriperet. 17, 479. STAT. Theb. 3, 122 ceu nulla prius lamenta nec atri manassent imbres, sic ... exoritur fragor. 5, 4 rediere viris animi ... sanguineis, mixtum ceu fontibus ignem hausissent belli. 5, 86 sol ... medius ... librabat Olympo ..., ceu staret, equos. 6, 39 *al. nota* 8, 237 vario producunt sidera ludo (*219*) *eqs.* (*sequitur descriptio ludorum carminumque; dehinc v. 234:*) hic ... Semelen, illi Cythereia laudant conubia ...: nullis deest sua fabula mensis: ceu modo gemmiferum populatus Hydaspen ... Liber et ignotos populis ostenderet Indos. 10, 854 silv. 2, 5, 26. PRVD. c. Symm. 2, 10 orator catus instigat, ceu classica belli clangeret. CLAVD. 20, 102. CYPR. GALL. exod. 360 incumbunt ... detrudere plebem ..., ceu causa ... foret. num. 270. ENNOD. carm. 1, 9, 60. VEN. FORT. Mart. 3, 140 fixa manent ..., ceu ... se glutine terra ligasset. CORIPP. Ioh. 7, 210.

3 *pro sententia est abl. absol.* (ceu vero *v. infra l. 76*): PLIN. nat. 9, 13 spectantur ... proelia ceu mari ipso sibi irato. 10, 61 ceu lege praedicta die recedunt *ciconiae* (*cf.* 15, 82). SIL. 4, 135 contorquet ..., ceu suadente deo et fatorum conscius, hastam. 5, 208 Picentum rupto ceu turbine fusa agmina. 6, 590 cladis acerbae discussa ceu nube patres ... meditantur. 14, 404 *al.* SIDON. epist. 2, 13, 3 magistratus ceu recurrentibus orbitis ... iteraverat. 9, 13, 5 vers. 26. *notabilis structura*: STAT. Theb. 11, 218 ceu regia caeli attemptata tui (*sc. essent*), sic te pro turribus altis vidimus urguentem nubes.

iunctura ceu vero (*Pliniana*): *c. coni.*: PLIN. nat. praef. 29 audio ... Epicureos ... parturire adversus libellos, quos ... edidi *eqs.* ceu vero nesciam adversus Theophrastum ... scripsisse etiam feminam. 7, 188 deum ... faciendo *hominem* qui iam etiam homo esse desierit, ceu vero ullo modo spirandi ratio ceteris animalibus distet. 9, 178. 11, 226. 13, 125. 29, 11. 33, 1. PLIN. nat. 12, 11 fabulositas superfuit Iovem sub ea (*platano Gortynensi*) cum Europa concubuisse, ceu vero non alia eiusdem generis esset in Cypro. 29, 29. 31, 6. *c. part.*: PLIN. nat. 36, 3 ista facere ... mortales ..., ut inter maculas lapidum iaceant, ceu vero non tenebris noctium ... gaudia haec auferentibus.

B *opponuntur partes enuntiati*: 1 *nomina nominibus*: ENN. ann. 352 erubuit ceu lacte (*sc. nom.*) et purpura mixta. CATVLL. 64, 239 haec mandata *patris* ... Thesea ceu pulsae ventorum flamine nubes aerium nivei montis liquere cacumen. *nota structuram*: LVCR. 3, 456 dissolvi ... convenit omnem animai naturam, ceu fumus, in altas aeris auras (*v. Munro ad l.* VERG. georg. 4, 499 ex oculis subito ceu fumus in auras commixtus tenuis fugit. Aen. 5, 740). LVCR. 5, 1131 invidia ..., ceu fulmine, summa laborant. VERG. georg. 3, 194 *equus* per aperta volans, ceu liber habenis, aequora vix summa vestigia ponat harena (*cf.* PETRON. 134, 258 Furor abruptis ceu liber habenis). 3, 542 maris ... prolem ... litore in extremo ceu naufraga corpora fluctus proluit. Aen. 2, 355 lupi ceu raptores atra in nebula, quos ... exegit ... rabies ..., per tela, per hostes vadimus. 2, 515 Hecuba et natae ... atra ceu tempestate columbae condensae ... sedebant. 7, 378 ceu quondam ... turbo, quem pueri ... exercent — ille ... fertur ..., stupet ... manus, mirata ... buxum ... — non cursu segnior illo ... agitur. 12, 740 mucro, glacies ceu futtilis, ictu dissiluit. *nota zeugma*: HOR. carm. 4, 4, 13 per urbes Afer ... Italas ceu flamma per taedas vel Eurus per Siculas equitavit undas. OV. am. 3, 9, 25 Maeoniden, a quo ceu fonte perenni vatum ... ora rigantur. met. 1, 135 communem ... ceu lumina solis et auras ... humum. 1, 420 semina ... solo, ceu matris in alvo, creverunt. 3, 79. 4, 222 *Sol* ceu mater carae dedit oscula natae. 5, 509 mater ... stupuit ceu saxea ... attonitaeque diu similis fuit. 9, 78. 170. SEN. Tro. 20 nube ceu densa obsitus ... favilla squalet ... dies. OCTAVIA 191. LVCAN. 7, 39 lacerasset pectora femineum, ceu Bruti funere, volgus *in funere Pompei*. 7, 691 ceu flebilis Africa damnis et ceu Munda nocens ..., sic et Thessalicae post te (*Pompeium*) pars maxima pugnae. 7, 717 Larisa *Pompeio victo* ... obvia ceu laeto. 8, 415. 10, 458. PLIN. nat. 2, 98 cernuntur ... stellae ... ceu spiceae coronae et versicolores circuli. 2, 100. 170 ut totum hoc ... ceu subiectum oculis, quantum sit, ostendam. 5, 34. 6, 176. 8, 115. 121 motus *chamaeleoni* tardior ut testudini, corpus asperum ceu crocodilo. 8, 125 (*ex coni.*). 8, 174. 212. 213. 214 (*ex coni.*). 9, 13 incursu ... ceu Liburnicarum rostro fodiunt. 10, 50 spectaculum gallorum editur ceu gladiatorum. 10, 145. 186 *Aegyptii mures* bipedes ambulant ceu Alpini quoque. 10, 197. 209 *al.* 11, 146 oculi ceu vasa quaedam ... partem accipiunt. 11, 154 hoc (*sc. palpebrae*) ... ceu vallum quoddam. 15, 85 ovata species ceu malorum aliquis (*dat.*). 35, 64 *Zeuxis* reprehenditur ... ceu grandior in capitibus. VAL. FL. 2, 630 terra ... iacet ... ceu fundo prolata maris. 3, 101 restitit ille ... subitum ceu pastor ad amnem. 4, 401 *al.* SIL. 1, 313 quisque ... ceu solus bella capessit. 3, 53 vada, ceu ... permota tridenti, luctantur. 4, 386 *al.* STAT. Theb. 1, 320 queritur ceu tarda fugae dispendia. 3, 356. 530. 4, 608. 6, 522 *al.* 9, 67 Thebas ... adisti ceu tibimet ... laturus honores. 11, 674 steterunt ... trementes, ceu visu, squalore genae. 12, 501 caelicolas ... ceu leges ... ritusque sacrorum ..., sic sacrasse loco (*Athenis*) ... confugium. Ach. 1, 883. silv. 1, 1, 39 Tritonia virgo ... ceu stimulis accendit equum. 1, 2, 69 *al.* 5, 1, 218 in hunc ... flectuntur lumina ... ceu ... natos ... ad busta ferentem: is dolor ..., tantum crines ... noctis habent. IVV. 6, 573 in cuius manibus ceu pinguia sucina tritas cernis ephemeridas. 7, 237 *nota abundantiam*: mores teneros ceu pollice ducat, ut siquis cera voltum facit. 9, 2. 10, 231. 326. SVET. Tib. 44. 52. APVL. apol. 43 morbo ceu somno vergens inclinatur. flor. 15 p. 54. Socr. 1 p. 118 *luna* denso corpore seu levi ceu (*M*, seu *rell.*) quodam speculo radios solis ... usurpat. 5 p. 129. 6 p. 133 daemones ... ultro citro portant hinc petitiones inde suppetias ceu quidam utri[u]sque interpretes. 8 p. 140. 15 p. 153 vagatione ceu quodam exilio punitur. TER. MAVR. 364 (= 1312). NEMES. ecl. 2, 63 cyn. 307. ITIN. Alex. 8 res erat barbaris ceu secura. 34 vinctum *Bessum* offerunt, una ceu flamma ira eius (*Alexandri*) extincta. 38 *aquam* lingua lambentes hausto ceu necessario. AVIEN. Arat. 78. 134. 139. 285 ceu Syriaco torretur spica calore. 360 omnia primis obvia ceu vibrant obtutibus. 1561 AVSON. 191, 23. 211, 20 dulcem ... ut Plisthenidem et torrentis ceu Dulichii ninguida dicta. 346, 5. 398, 6. RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 67c splendoris magnificentia ceu iaculo, ut ait propheta, electo terebratus (*at* VVLG. Is. 49, 2 posuit me sicut sagittam electam). CLAVD. 1, 201. 3, 275 *al.* rapt. Pros. 3, 165 desertos ... toros ... perlegit: attonitus stabulo ceu pastor inani, cui pecus ... infestavere catervae; serus at ille redit *eqs.* COMM. apol. 519 non quasi homo deus suspenditur ... non ceu filius hominis minas patitur. CYPR. GALL. gen. 32 *al.* PROSP. epigr. praef. 3 PS. PROSP. carm. de prov. 60. 246 SIDON. epist. 5, 13, 2 MEROB. carm. 1, 6 DRAC. laud. dei 1, 155 Romul. 5, 138 *al.* ENNOD. carm. 1, 14, 15 hostem ut triumphus effugat, ceu palma sic congreditur *Stephanus*. dict. 8, 6 p. 447, 20. 21, 19 p. 488, 16 quicquid non dare praevales, ceu sincerum munus computa, si dedisti. epist. 8, 28, 3 p. 218, 14 ceu rem novam postulans. opusc. 5, 16 p. 398, 2 MARTYR. gramm. VII 180, 11 CORIPP. Ioh. 4, 16. 54. 155. 6, 345. 7, 165 Iust. 1, 322. 330. 3, 293 fremitus ... cornipedum liquidos ceu terruit ungula campos (*i. tam ungula quam sonitus?*). 8, 186. VIRG. gramm. epist. 3 p. 134, 23 contra quos tauri ceu fronte corniata ... resistens. ISID. sent. 1, 23, 6 de incisionibus ceu amarissimis poculis maeret *martyr*. *res quae comparatur non certae significationis est* (ceu *i. q. quasi*): MANIL. 5, 217 tantus per sidera fervor funditur atque uno ceu sunt (sint *al.*) in flumine cuncta. PLIN. nat. 2, 82 quodam ceu gravidi sideris partu. 2, 196 tenuis ceu lineae nube. 8, 49 terga ceu quodam incitamento *irae* flagellantur. 9, 108 bina ... ceu cornua protendentes *cocleae*. 10, 4 medullis eius (*phoenicis*) nasci primo ceu vermiculum. 16, 32 granum hoc primoque ceu scabies fruticis. 26, 7. 27, 85 *herbae* radicibus ceu balani longiores ... adhaerent. 29, 26 ceromata ceu valetudinis causa instituta. 32, 102 inveniuntur ... in bacchi piscis capite ceu lapilli. 33, 129 pocula ... figurantur expulsis intus crebris ceu speculis.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

34, 175 deraso ... ceu situ. 35, 12 si liberum turba parvulis imaginibus ceu nidum aliquem subolis pariter ostendat. VAL. FL. 4, 531 *Phineus* inter medios ceu dulcis imagine somni laetus. STAT. Theb. 6, 715 *discus iactus* super aemula signa consedit ... et opaca theatri culmina ceu latae tremefecit mole ruinae. APVL. Socr. 10 p. 142 *nubes* gravatae caput ... montis ceu quibusdam curvis torquibus coronarent.

2 *aliae orationis partes sibi opponuntur*: VERG. Aen. 6, 482 pars vertere terga, ceu quondam petiere rates. PLIN. nat. 19, 187 ut intelligatur vana, ceu plerumque, vitae persuasio. VAL. FL. 8, 63 me ... vocat ultro, ceu solet. LACT. Phoen. 134 pennas insignit ... iris, pingere ceu nubes ... solet. CLAVD. 8, 492 fruimur ... quietis militiaeque bonis, ceu bellatore Quirino, ceu placido moderante Numa. VEN. FORT. carm. 2, 16, 90 cum solidarentur, non sic strepuere catenae, ceu tinniverunt, cum crepuere ferae. TER. MAVR. 2742 altera metri regula, ceu duas partes hexametri secans. CYPR. GALL. gen. 1257 tenues *spicas* (*subi.*) ... gravidas ceu mandere fruges (*cf.* VVLG. gen. 41, 6. 7).

ad 1 et 2: accedit sententia per cum, *al.*: VERG. georg. 1, 303 hiems curas ... resolvit, ceu pressae cum iam portum tetigere carinae puppibus et laeti nautae imposuere coronas. 4, 96 aliae *apes* turpes horrent, ceu pulvere ab alto quom venit ... viator aridus. Aen. 7, 674 gemini fratres ... inter tela feruntur, ceu duo nubigenae cum vertice montis ... descendunt Centauri Homolen ... linquentes ...; dat euntibus ... silva locum *eqs.* 7, 699 ibant aequati numero regemque canebant, ceu quondam ... cycni, cum sese ... referunt et ... dant ... modos; sonat amnis *eqs.* 9, 29. *nota*: 9, 789 Teucri ... glomerare manum, ceu saevum turba leonem cum telis premit infensis, at ... ille ... retro redit ...: haud aliter retro ... vestigia Turnus ... refert. 10, 97. SIL. 4, 244 perfurit ... per aequora ductor, ceu Geticus Boreas, totum cum sustulit ... mare; navita ... iactatur ... profundo. 5, 280 condere semet nitentem ..., ceu tigride cerva Hyrcana cum pressa tremit *eqs.* 7, 717 donec Sidonius decederet aequore ductor: ceu, ... rapuit cum ... agnum ... lupus fetumque ... ore tenet ...; tum si vestigia ... celeret ... pastor, ... reiectat praedam. 9, 41. 10, 164. 16, 384 fumantes verbere cogi assiduo violenter equos, ceu monte procella cum ... ex alto ruit. STAT. Theb. 7, 638. ubi: PETRON. 89, 58 temptant in armis se duces, ceu ubi solet nodo remissus ... quadrupes ... cervicem ... quatere. STAT. silv. 4, 3, 105 iuvat impetus iugales, ceu fessis ubi remigum lacertis primae carbasa ventilatis, aurae. VAL. FL. 4, 281 ambo paulum ... reponunt bracchia, ceu Lapithas ... dum refovet ... Gradivus. ceu si: LVCR. 4, 618 sucum sentimus in ore, cibum cum mandendo exprimimus, ceu plenam spongiam aquai si quis forte manu premere ac siccare coepit. 6, 161 fulgit ..., nubes ignis cum semina ... excussere suo concursu, ceu lapidem si percutiat lapis. GERM. 199? (*v. p. 979, 17*). STAT. Theb. 7, 582 ceu duo ... si fulmina caelo ... cadant ..., non aliter ... transiliunt campos. ENNOD. dict. 1, 3 p. 423, 18 ceu si ... fundas ..., nequaquam ... proficis. epist. 5, 9, 2 p. 133, 8 VEN. FORT. Mart. 3, 290. ITIN. Alex. 16 frustra ... nunc offerri sibi, ceu si sint dubia, quae ... sua sint. 21. *sine verbo finito*: ITIN. Alex. 18 legatio revenit ceu si ... pausam ... petens. 29 Cyri ... illic, ceu si tutius, sitis thesauris potitur. 30 pertaesos comites fugae ..., ceu si in gratiam potioris, Darium habere sub vinculis. *nota haec, in quibus* cum *supplendum esse videtur*: VAL. FL. 4, 564 ceu (cum *cod.*) vincula mundi ima labant, tremere ecce solum. DRAC. Romul. 10, 91 stridere fretum, ceu Phoebus anhelos oceano demergit equos.

II ***variis significationibus, ad exemplar*** **ut** ***adverbii adscitis***: *sic in comparationibus generis cum specie, universitatis cum singulis* (ceu *i. q. exempli gratia, velut*): LVCR. 4, 56 *v. p. 977, 73.* PLIN. nat. 9, 17 animalium, quae semper defossa vivunt, ceu talpae. 9, 173 reliqua sunt ferulacei generis, ceu feniculum. 34, 67 ut vix discernantur complura signa *Tisicratis a Lysippeis*, ceu senex Thebanus et Demetrius rex. *similia sunt*: PLIN. nat. 9, 132 clusiles mordacesque conchae, ceu mitulos videmus. 11, 258 ut *insecta* pedibus eos (*oculos*) tergeant, ceu notamus in muscis. TER. MAVR. 2095 tetrametrus ... versus, ceu subditus hic est (*seq. versus*). *cf.* 2862 quod restat, ... tale est ceu: 'triplici *eqs.*' AVIEN. Arat. 108 ceu fama docet, ... Iuppiter has (*ursas*) ... scandere ... permisit Olympum. orb. terr. 884 *Hiberus* pulsus ... caespitis eoi tenuit sola, ceu vaga saepe fors rapit exactos patria. MARTYR. gramm. VII 172, 11 ceu paulo ante rationem reddidimus. 177, 8. 189, 14 'bos' per b mutam, ut 'arbos', ceu superius meminisse cognoscimur. *al.* EVTYCH. gramm. V 465, 25 e ... habentia ante or secundae sunt coniugationis, ceu ante dictum est, ut liceor *eqs.* 470, 6. 479, 26 ceu praediximus. 485, 23. *post verba declarandi* (*i. q. quomodo*): AVIEN. Arat. 196 aspice, ceu rutilis vibret lux Gnosia flammis. 1137 inspice, ceu dextra referatur ab aequore planta. orb. terr. 772. *nota*: DRAC. Romul. 8, 447 turpe videri, regina praesente Paris ceu navita vilis litus harenosum teneat (*i. 'ut tamquam' navita teneat*). VEN. FORT. carm. app. 1, 58 volvebam ... in pectore curas, ceu revocareris, quando vel unde. 1, 78 pinxisset epistula vultum ..., qua virtute atavos repares ..., ceu patre de pulchro ludit (ludat *prop.* Leo) in ore rubor.

de collocatione: ceu *persaepe sententiae vel locutioni, ad quas pertinet, non praeponitur, sed aut secundo aut posteriore loco inseritur, ut* LVCR. 4, 56 VERG. Aen. 2, 355. 515. 5, 527. 9, 337. 10, 356. 722 *etc.* (PLIN. nat. 8, 214 *ex coni.*). *nota*: OV. met. 9, 78 angebar ceu guttura forcipe pressus.

syntactica: *in apodosi respondet*: sic: VERG. Aen. 2, 438. 10, 722 GERM. 199. 471 SEN. nat. 6, 24, 1 COLVM. 10, 251 LVCAN. 7, 692 VAL. FL. 3, 281 *al.* SIL. 14, 623 STAT. Theb. 2, 491 *al.* 6, 39. 8, 332 *al.* CYPR. GALL. num. 220 PAVL. NOL. carm. app. 1, 108 DRAC. laud. dei 3, 392 *al.* ENNOD. carm. 2, 56, 8 CORIPP. Ioh. 4, 830. 1087. non (haud) aliter: VERG. Aen. 9, 789. 10, 356 VAL. FL. 4, 44. 7, 301 STAT. Theb. 7, 582 CLAVD. carm. min. 30, 201. haud secus: SIL. 4, 372. non *cum comparativo*: VERG. Aen. 7, 378 VAL. FL. 3, 82. talis: VAL. FL. 3, 581. 4, 152. par: TER. MAVR. 82.

synonyma: qualiter, quasi, sicut, ut (*adde* DRAC. laud. dei 3, 392). *Hey.*

ceva, -ae *f.* [*vox peregrina. Th.*]. *i. q. vacca*: COLVM. 6, 24, 5 melius etiam in hos usus Altinae vaccae parantur, quas eius regionis (*Venetiae? an corrigas cum Harduino* Alpinae? *v.* PLIN. nat. 8, 179 *et sub* Altinus *vol. I p. 1764, 21*) incolae -as (Cevanas *Schneider collato Plin. nat. 11, 241*) appellant. eae sunt humilis staturae, lactis abundantes, propter quod remotis earum fetibus generosum pecus alienis educatur uberibus.

cēventīnābiliter *adv. cf. c.* cevens, cevere, *fort. a* *ceventinare. *i. q. mobiliter, agiliter sensu obscaeno*: CORP. IV 4126 Tr⟨e⟩bonius Eycini -r a⟨r⟩rurabiliter. CARM. epigr. 356 (*Pompeis*) inclinabilite⟨r⟩ -r.

cēveo, cēvī, -ēre (cēvo, -ere) [*orig. inc. cf. esse c. slavon.* kyti, kvati, kyvati *'caput movere' putat W. Meyer, Zeitschr. f. vergl. Sprachf. 28, 173. Th.*]. *formae*: cēvĕre: PROB. gramm. IV 37, 8 e litterae ante uo positae verbum tertiae correptae repperi vi faciens specie perfecta: cevo cevis cevi (*at idem* 35, 23 ceveo ceves cevi. *eandem discrepantiam habes* SACERD. gramm. VI 487, 14. 489, 10). GLOSS. II 357, 6 cevo (V 616, 40) [*dub.*: IV 319, 36 coat]. GLOSS. κύπτω. est clunes agito. -et: inclinatur. inclinat se vel insidiat. -e: inclina te (*cf.* SCHOL. Iuv. 2, 21 -entem: inclinatum ad stuprum et sustinentem). -ens: κύφων. *cf.* II 99, 35 -e panda (*παντα cod., corr. Salmas., σαῖνε Nettleship, alii alia*). SCHOL. Iuv. 9, 40 -et crisat. SCHOL. Pers. 1, 87 -es: molles et obscaenos clunium motus significat.

de motu inclinandi (*cacandi causa?*): PLAVT. Pseud. 864 si iste ibit, ito; stabit: astato simul; si conquiniscet istic, -to simul (*Non. p. 84*, conquiniscito simul *P*, conquiniscito *A*). *de motu obscaeno*: CORP. IV 4977 Quintio hic futuit -entes et vidit, qui doluit. MART. 3, 95, 13 sed pedicaris, sed pulchre, Naevole, -es. IVV. 2, 21 'ego te -entem, Sexte, verebor', infamis Verillus ait, 'quo deterior te?' 9, 40 quod tamen ulterius monstrum, quam mollis avarus? 'haec tribui *eqs.*' ... computat et -et. *inde latiore sensu i. q. cinaedum esse*: PERS. 1, 87 bellum hoc! :: hoc bellum? an, Romule, -es? (*cf.* SCHOL. *ad l.* ad turpitudinem inclinaris, non sincere iudicas; *falso pro futuro habet* PROB. gramm. IV 37, 8).

cēvulus (-a, -um) [*a* cevere *tractum esse videtur; v. Heraeus, Archiv 13 (1902) 54. Th.*]. GLOSS. II 357, 20 κυφός cebulus. V 494, 17 cemulus inclinatus (520, 29). *fort. huc spectat*: GLOSS. V 275, 41 cernuus in caput ruens (*v. p. 875, 69*) vel inclin⟨at⟩us (*sc. contaminantur* cernuus *et* cevulus).

cēyx, -ȳcis *m.*, κήϋξ. *nomen avis*: PLIN. nat. 32, 86 fit in mari alcyoneum appellatum, e nidis, ut aliqui existimant, alcyonum et -um. *v. nom. propr.*

ch *littera graeca v.* chi. **chaenica** *v.* choenica.

chaere *imper., plur.* -ete, χαῖρε. *formae*: caere: CORP. VIII 616 *cf. l. 63. 66. 67. 70.* chere: CORP. XIII 2004 GRAMM. suppl. *l. 62* (*item saep. codd.*). *graece ex. gr.* TERT. adv. Val. 16 p. 196. GLOSS. IV 243, 9 ⟨c⟩here habe (*i. have; cf.* GRAMM. suppl. p. 292, 9 chere, quod est ave, per e). 493, 9 cere vale. LVCIL. 93—94 graece ergo ... te cum ad me accedis saluto: '-e' inquam, 'Tite'. lictores turma omnis chorusque: '-e, Tite'. PERS. prol. 8 quis expedivit psittaco suum '-e'? (kere, cere *codd., cf.* ANTH. 762, 32 *psittacus* suo domino -e [chere, kere, care *codd.*] sonat vel ave. ISID. orig. 12, 7, 24 ex natura autem salutat *psittacus* dicens ave vel χαῖρε). FVLG. Theb. p. 183, 11 unde dicitur: -e Caesar anichos (*i. ἄνικος, cf.* GLOSS. V 602, 46 kaere Caesar amicos *et* SCHOL. Pers. prol. 8 *cod. Bern.* ut naturaliter videatur loqui, si esurierit: chere cesar anicos i. ave Cesar invictissime). ALC. AVIT. epist. 54 p. 83, 16 denique incidi chartam vacuam et '-e' oblatrante. CARM. epigr. 610 (*in arca sepulcrali*) Aeoni -e. CORP. VIII 616 (*in cippo sepulcrali*) caere. 5159 Thagasi -e. 8854 -e Antonia Paula, coniunx rarissime (*sic*). XIII 2004 chere hygiene (*i. χαῖρε ὑγίαινε*). *plural.*: VARRO rust. 2, 5, 1 Quinctus Lucienus senator ... 'Synepirotae', inquit, 'chaerete' (charete, dicharecte, dichaerecte *codd.*).

chaerefolium *v.* caerefolium.

chaerephyllum, -ī *n.*, χαιρέφυλλον. *usitatior est forma* caerefolium (*q. v.*). COLVM. 11, 3, 42 -um (chaerefilium *S, item infra*) ... circa Cal. Oct. obrui oportet non frigidissimo loco. ... papaver et anethum eandem habent condicionem sationis, quam -um [11, 3, 14 caeraefolii *S*, cereofolii *A et codd. recc.*; *v. p. 99, 77*]. *inde forma*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

chaerepolum, -ī *n.*: COLVM. 10, 110 iam breve -um (cher- *S*) et torpenti grata palato intiba.

chalabrio, chaladrio *v.* charadrius.

×chalasticus, -a, -um, χαλαστικός, *i. q. laxativus. saepius scribitur in codd.* calasticus. VEG. mulom. 1,28,6 -is unctionibus et malagmis ... percurare. MARCELL. med. 25,15 descriptio ceroti -i. 35,10 -um Olympianum cerotarium insigne. THEOD. PRISC. eup. faen. 19 ex aquis -is (24 fomentum aquarum -arum. log. 54). 51 fomenta (log. 31) 97 emplastris. log. 17 cataplasmata (23. 27. 31 *al.*). 29 clystere (31 CASS. FEL. 66 p. 160). 31 ex oleo -o calidissimo (ORIBAS. syn. 6, 26) *al.* CASS. FEL. 38 p. 84, 18 -o lysiponio uteris. 78 p. 189 pessus -us (*cf.* PS. SORAN. epit. 46 pessos adhibendos censeo, eos tamen qui sunt -i i. e. de pinguedine anserum et medullis cervinis et recentia adipe porcino fiunt). SORAN. p. 26, 3 rebus enim -is tumor mammarum bene accipitur (p. 104, 9 *opp.* stălticae res. p. 107, 12. 112, 14). DIOSC. 1, 29 confectionibus -is miscetur *herba.* *subst.* **chalasticum,** -ī *n.* (*sc. medicamentum, unguentum sim.*), *cf.* ISID. orig. 4, 12, 10 composita autem sunt *unguenta*... cerotum, -um (calcasticum *var. lect.*) marciatum: CASS. FEL. 41 p. 94 pectus subter perungues -o ... cyprino oleo resoluto. CAEL. AVR. exc. 2 p. 494 stalticum aut -um ... admovendum est. SORAN. p. 81, 15. 109, 10 -o eas (*haemorroidas*) illinebant. PS. SORAN. epit. 64. DIOSC. 1, 1 in omnibus -is utilis est *herba.* 1, 57. ORIBAS. syn. 1, 25 cataplasmata si⟨n⟩t composita -is, qui relaxare et suptiliare possint. *fem.* **chalastica,** -ae (*sc.* res?): PS. SORAN. epit. 64 sunt ... -ae, in quibus coctum est lini semen *eqs.* *masc. subst. v. l. 23.*

chalātōrius (-a, -um) [*a* chalare, 2. calare. *Th.*]. VEG. mil. 4, 46 acutissimum ferrum ... contis longioribus inditum -os sub⟨ito⟩ funes (collatorio sub funes *P α*, collatorios ubi funes *al. codd., emend. secundum Turnebum, qui* chalatorios funes, *cf.* VEG. mil. 4, 23 funibus calant), quibus antemna suspenditur, repente praecidit collapsisque velis liburnam pigriorem et inutilem reddit.

chalaziās, -ae *f.*, χαλαζίας, *nomen gemmae.* PLIN. nat. 37, 189 -as grandinum et candorem et figuram habet, adamantinae duritiae, ut narrent in ignes etiam additae manere suum frigus. 1, 37, 73 (SOL. 37, 17 app. p. 229 ISID. orig. 16, 10, 5. 16, 13, 4 *ex Plinio*).

chalazius, -ī *m.*, χαλάζιος, *nomen lapidis.* PLIN. nat. 36, 157 etesium lapidem in iis praetulere ceteris *ad usum mortariorum medicinalium* ... tertium ex -o chrysiten. 1, 36, 43 etesius lapis, -us. ISID. orig. 16, 4, 36 Ephesius (*sic*) praecipuus et inde -us.

chalazōsis, -is *f.* [*χαλάζωσις, *cf.* χαλαζοῦν. *Th.*]. *nomen morbi ocularis* (*'Gerstenkorn'*). CORP. XIII 10021, 181 c (*in signaculo medici ocularii*) C. T. Balbini charma ad cylon et chalazos(in).

chalba *v. l. 47.*

chalbanē (-ae?) *f.*, χαλβάνη, *sucus herbae cuiusdam, saepius forma* galbanum, *q. v.* MARCELL. dig. 39, 4, 16, 7 species pertinentes ad vectigal ... -e (ghalbane *F*). GLOSS. II 474, 42 χαλβάνη chalba (*corrigendumne* chalba⟨ne⟩? *cf. autem* 261, 13 γαλβάνη ἡ χαλβάνη galba).

chalca, *acc.* -ān *f.*, χάλκη, *nomen herbae.* PLIN. nat. 25, 82 quidam *herbam bupthalmum* -an vocant.

c(h)alcanthōdēs *adi.*, χαλκανθώδης. ORIBAS. syn. 1, 29 aquarum calidarum in usu haec habentur; sunt nitrodes ... sunt calcanthodes. -es ... ori tunsellis et uvae et veretri (*sic*) et oculis expedit. *Mbr.*

×chalcanthum, -ī *n.*, χάλκανθον. *formae:* calcantum *saepius in codd., ut:* PELAGON. 339 CHIRON 688. 888. 921 CASS. FEL. 13 p. 21 DIOSC. 1, 140. 5, 123 GLOSS. *saep.* calchantum: PLIN. VAL. 1, 32. calcantium: GLOSS. V 194, 33. *masc.*: calcanthus: ORIBAS. syn. 7, 4. calcantus: GLOSS. III 555, 52. 561, 8. 581, 35. 588, 60. 610, 27. 630, 44. *fem.* calcanta: GLOSS. III 555, 13 [*formae vulgares vel corruptae in* GLOSS.: caliganto: III 610, 3. dragantus: 586, 30. 589, 40. 590, 13. 607, 3. 610, 57. 611, 38. 623, 3. 623, 48. tracantu: 546, 6. tracantio: 547, 40]. *graece* CELS. 5, 1 *l. 70*: chalcanthon: PLIN. nat. 34, 123. ISID. orig. 16, 2, 9 -um dictum, quia chalcitidis est thymum, id est flos, unde et apud Latinos aeris flos appellatur. GLOSS. in ⟨a⟩tramento nascitur. calciten (*i.* chalcites), vitriola, aeris flos. III 547, 40 λεπίδες χαλκοῦ. 539, 6 aeris flos: id est calcantu(m) tra(n)smarino(m). 544, 34 atramentum lucidum (581, 35 ⟨cal⟩cantus sive misius [*i.* μίσυ] i(d est) adramentus lucidus). 558, 29 adramentum sutoricium; *cf.* CELS. 5, 1 atramentum sutorium, quod Graeci χάλκανθον appellant. PLIN. nat. 1, 34, 32. 34, 114. 123. [CALP. ecl. 5, 83 *coni. Haupt.*] PELAGON. 339 -i (χαλβάνης *gr.*) selib(ra). MARCELL. med. 5, 3. 7, 18. 8, 216 med. carm. 31. THEOD. PRISC. eup. faen. 75. 83 -um teres. 85. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 116 CASS. FEL. 13 p. 21 PLIN. VAL. 1. 32 DIOSC. 5, 95. 123 *-um* aqua est coagulata. *al.* ORIBAS. syn. 7, 4. 10. *v. Blümner, Technol. I 278.*

a tergo caetrati erant, frontem adversus clupeatos habebat; **chalcaspidēs** (ac laspides *V*) appellabantur LIV. 44, 41, 2. χαλκάσπιδες. *de re v. Droysen, PW. III 2065.* *Hoppe.*

chalcēdōn, chalcēdonius (*lapis*) *v.* Calchedonius *nom. propr. p. 73, 78 sqq. et add. s. v.* Calchedon.

chalcenterus *v. nom. propr.*

chalceos (-ī *f.*?), χάλκειος, *nomen herbae.* PLIN. nat. 21, 94 carduus et folia et caules spinosae lanuginis habet, item ... -os, cnecos (chaldenecos *codd.*). 1, 21, 56 -os.

chalcetum, -ī (*n.*?), *cf. c.* chalca (χάλκη), chalceos. *nomen herbae.* PLIN. nat. 26, 40 item herba calcetum e vin⟨ac⟩eis contrita imponitur. 1, 26, 25 -um. *Mbr.*

chalceus, -a, -um, χάλκειος. *neutr. subst.*: MART. 9, 94, 4 chalcea donanti chrysia qui dederas (*cf. Hom. Il. 6, 236* χρύσεα χαλκείων *et v. Otto, Sprichw. p. 82 sq.*). *adde* chalceos. *Hoppe.*

c(h)alcicon (-ī) *n.*, *genet. plur.* -ōn, χαλκικόν. *medicamentum quoddam*: CHIRON 895 -on (caldicon *cod.*) compositio ad duritiam.

chalcidicus, -a, -um, **chalcidicē** *v. nom. propr.*

chalcidochus, chalcidochia *v.* calcidocus.

chalciothēca, -ae *f.*, *χαλκιοθήκη, *fort. i. q. cistula aenea* (*cf.* χαλκοθήκη *Atheniensium*) *vel cista aeneorum nummorum?* PAPYR. Tebtun. II 686 (*saec. II—III*) chalciothekis VI dr(achmae) XVIII. *Mbr.*

chalcis, -idis *f.*, χαλκίς. *acc. plur.* chalcidas: PLIN. nat. 32, 30. **1** *genus quoddam piscis*: COLVM. 8, 17, 12 praeberi convenit ... salibus exesam -em. PLIN. nat. 9, 154. 162. 32, 146. **2** *lacerta quaedam*: PLIN. nat. 29, 102 lacerta, quam ... alii -em (-en *pars codd.*) vocant. 32, 30 adversus -as. 32, 46 a -e ... percussis. *eadem etiam* chalcidice, *v. nom. propr.*

×chalcītis, -tidis (chalcītēs, -is) *f.*, χαλκῖτις. *formae: nom.* chalcites: ISID. orig. 16, 15, 9 GLOSS. *l. 35.* *genet.* chalcitidis: CELS. 5, 19, 7. 15. 5, 20, 1. 5, 22, 2. 3. 6, 6, 31. 6, 8, 2. 6, 15. 19. SCRIB. LARG. 208. 223. 226. 227. 242. 248 PLIN. nat. 34, 119 VEG. mulom. 2, 26, 3. 3, 28, 15 *al.* *gen.* chalcitis: SCRIB. LARG. 37. 47. 231. 240. 241 PELAGON. 342 VEG. mulom. 3, 16, 2. 3, 19, 1. 2. chalciteos: CASS. FEL. 11 (calciten *g c p*). 29 p. 54, 2. p. 55, 14 (calcideos *c*). 39 p. 87, 20. 46 p. 119, 10. *dat.* chalcitidi: PLIN. nat. 34, 131. *accus.*: chalcitidem: CELS. 7, 7, 7. chalcitem: VEG. mulom. 3, 28, 2. chalcitim: PLIN. nat. 34, 2. 117. 35, 186. chalcitin: SORAN. 2, 10 (41) (calciten *h*). ANTIDOT. Brux. 54 (calchiten *B*). calcitem: CHIRON 688. 887. 895. 896. 918. DIOSC. 5, 95. 124. calciten: PELAGON. 324. CHIRON 943. CASS. FEL. 18 p. 27. *abl.*: chalcitide: CELS. 5, 22, 2. 5, 28, 12. 6, 18, 3. 5 PLIN. nat. 1, 34, 29. THEOD. PRISC. eup. faen. 43 (calcite *B Gel.*) chalcite: MARCELL. med. carm. 31. *mascul.*: CASS. FEL. 13 p. 27 calciten crudum et tritum appones. GLOSS. III 581, 42 calcites ⟨us⟩tus (544, 39 calateus *cod.*).

1 *i. q. lapis, ex quo cocto aes fit* (*cf.* PLIN. nat. 34, 117 -is tria genera continet, aeris et misyos et soreos. ISID. orig. 16, 20, 11 -is aeris flos): CELS. 5, 1. 2. 5. 6. 7. 8. 9. 12. 5, 28, 3. 6, 11. 6, 18, 8 -is cocta atque contrita. SCRIB. LARG. 46 -is curiose trita (239 -is per se trita). 51 -is usta (223. 227. 240. 241. 242. PLIN. nat. 34, 120 *sori* uritur carbonibus ut -is. MARCELL. med. 31, 2. 5. 6. *adde* GLOSS. *l. 35*). PLIN. nat. 34, 117 -is friat se statim. **2** *nomen gemmae cuiusdam*: PLIN. nat. 37, 191. ISID. orig. 16, 15, 9 chalcites aereī coloris est.

chalcolibanum, -ī *n.*, χαλκολίβανον, *i. aurichalcum*: ITALA apoc. 1, 15 (Iren. 4, 20, 11) pedes eius similes chalcolibano (χαλκολιβάνῳ, *at* ITALA Primas. *ad l.* auricalco Libani, VVLG. aurichalco), quemadmodum in camino succensus est.

chalcophōnos (-ī) *f.*, *χαλκόφωνος (*gemma quaedam*): PLIN. nat. 37, 154 -os nigra est, sed illisa aeris tinnitum reddit. 1, 37, 56. ISID. orig. 16, 15, 9. *v.* chalcopthongos.

chalcopthongos (-ī) *f.*, *χαλκόφθογγος (*eadem quae chalcophonos*): SOL. 37, 22 -os resonat ut pulsata aera. PS. SOL. add. p. 229, 37 -o (*duobus locis cum multiplici lectionis variatione*).

chalcos *v.* chalcus.

chalcosmaragdos, -ī *f.* [χαλκο-σμάραγδος *vel* -ζμάραγδος *Th.*]. *i. q. genus smaragdi*: PLIN. nat. 1, 37, 19 -os (calcozmaragdos *Fa F*). 37, 74. SOL. 15, 26 quos *smaragdos* -os (-zmaragdos *S*, chalcos [calchos *R*] smaragdos *RC*) nuncupant. ISID. orig. 16, 7, 3 -us ... viridis et turbida.

?**chalcostegis** (chalcostegus), *χαλκοστεγίς vel *χαλκοστέγος, *cf.* χρυσόστεγος: PROB. app. gramm. IV 197, 22 calcostegis, non calcosteis. SERV. auct. Aen. 1, 448 quidam trabes aeneas putant ipsum templum chalcosteum (χαλκίοικον *F. Schoell*) significari. *cf. Heraeus, Hermes 34 (1899) 163 sq. Archiv 11 (1900) 65. 304.*

chalculus *v.* calculus *p. 143, 78.*

chalcus, -ī *m.*, χαλκός (*et* χαλκοῦς?). *in libris etiam legitur* calcus *cf.* PORPH. *l. 82 sqq.*, ISID. *l. 80. v. p. 143, 78.* *formae graecissantes: acc. sing.* chalcon: PORPH. Hor. sat. 1, 8, 39 *p. 985, 1* *gen. sing.* chalcū: *v. l. 72. 73. 74. 75.* **1** *i. q. aes* (χαλκός): MARCELL. med. 7, 18 chalcu cecaumenu (*i.* χαλκοῦ κεκαυμένου) part(es) XVIII (*cf.* GLOSS. III 582, 47 aes ustum [eristu *cod.*] calcu ⟨cecau⟩mine. 583, 47 iartu i. calcu cicaumine). THEOD. PRISC. eup. faen. 85 lepidos chalcu (GLOSS. III 547, 2 ἰὸς χαλκοῦ: lepetis calcu, spuma ferri. 583, 53 lipidus calco sive spuma ferri. *cf.* CELS. 2, 12, 1 *squamam aeris* λεπίδα χαλκοῦ Graeci vocant). **2** *nummi et ponderis genus* (χαλκοῦς): PLIN. nat 21, 185 obolus X -os *efficit.* METROL. p. 130, 26 calcus IV pars oboli, VIII scripuli. ISID. orig. 16, 25, 8 appellatur ... calcus, quod parvulus sit sicut et lapis calculus, quī adeo minimus est, ut sine molestia sua calcetur. 16, 25, 22 nihil est -o minus. PORPH. Hor. sat. 1, 8, 39 de mensa *nummulari* nummos subtractos in calceos sibi infarciverat, quidam iocans in eum 'belle' inquit 'sic te nummularius ille exchalciaverat', cum aspiratione

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

secundae syllabae, ut simul et chalcon, id est aes, ei ablatum excalciato obiceret. *cf. Kubitschek, PW. III 2098 sq.* *Hoppe.*

chalestraeus *v.* Chalastra *nom. propr.*

chalo, -āre, χαλάω. *proprio sensu ubique* calare, *v. 2.* calo. *sensu obscaeno i. q. laxare, aperire (sc. vaginam), futuere:* CORP. IV 2021 (*cf.* add. p. 214) Dionysius qua hora volt, ⟨l⟩icet -are. XII 5687, 38 (*in vase, appicti iuvenis et mulier in lecto cubantes*) quam bene -as. INSCR. Revue épigr. V p. 141 vides quam bene -as.

chalybēius, chalybs *v.* Chalybs *nom. propr.*

1. chama *m., indecl.* [*orig. inc. Th.*]. *nomen bestiae:* PLIN. nat. 8, 70 Pompei Magni primum ludi ostenderunt -a (chaum *pars codd.*), quem Galli rufium vocabant, effigie lupi, pardorum maculis. 1, 8, 28 de -a. *Mbr.*

2. chāma, -ae *i. q.* cheme, *q. v.*

chamaeactē, -ēs *f.*, χαμαιάκτη, *genus herbae.* *formae in* GLOSS.: camoactus *saep.* III 619, 34 cameacti. 557, 17 chamechaton. 548, 31 camoacris. 555, 6 comiactis. 557, 19 camescetis. DIOSC. *l. 23* cameleti. PLIN. nat. 24, 51 sabucus habet alterum genus magis silvestre, quod Graeci -en, alii helion vocant, multo brevius; *seq. vis medica.* 26, 120 praecipue tamen -es sucus aptissimus creditur *hydropicis.* 1, 26, 73 -e. PS. APVL. herb. 91 Graeci -en dicunt … alii agrian acten … Itali ebulum. DIOSC. 4, 168 de actidisse id est sambucu. actidisse (ἀκτῆ διςσή) duo sunt genera … alterum genus, quod cameleti … dicitur a multis vero eicios acti appellatur. sed haec brevior est et herbosa …. *seq. descriptio.* virtus est ei, id est cameacta, et stiptica *eqs.* ORIBAS. eup. 2, 1 A 12 actes dicitur sabucus, cameactes autem vocatur ebulus. 41 camiactis dicitur evolus. GLOSS. ebulus. 548, 31 odico (*i. theod.* 'Attich' ?) ebulus vel -is (585, 11).

chamaebalanus, -ī *f.*, χαμαιβάλανος, *herba.* DIOSC. 4, 170 de apio. apiu aut ⟨i⟩scada aut camebalanu(s).

chamaecerasus, -ī *f.*, χαμαικέρασος, *herba.* PLIN. nat. 15, 104 Macedonica *cerasa* parvae arboris … et minore etiamnum frutice -i.

chamaecissos, -ī, *acc.* -on *f.*, χαμαίκισσος, *herba.* *in versu habet* a *longam* SER. SAMM. 792 (chām-) *v. infra l. 41.* PLIN. nat. 16, 152 stat sola … orthocissos, e diverso numquam nisi humi repens -os, … similis est hederae, e Cilicia quidem primum profecta. 24, 82 item -on appellant hederam non attollentem se a terra. et haec contunsa … lieni medetur *eqs.* 24, 135 -os spicata est tritici modo … foliosa … bibunt ischiadici *eqs.* 26, 54 *solvit alvum* item -i balanus. 1, 24, 49 *medicinae ex* -o II. 1, 24, 84 -o herba I. 1, 25, 69 cyclaminos -os III. SER. SAMM. 792 tritam -on (camecissum, trita *supra* came, t *supra* c *in* cissum *A*; chametisson *fere B*). DIOSC. 4, 121 de camecissos. -os folia habet similia tritici *eqs.*

chamaecyparissos, -ī *f.*, χαμαικυπάρισσος, *herba.* PLIN. nat. 24, 136 -os herba ex vino pota contra venena serpentium omnium scorpionumque pollet. 1, 24, 86 *medicinae ex* -o.

chamaecyprus, -ī (*f.*), *χαμαίκυπρος. MARCELL. med. 29, 11 -i X̶ III.

chamaedaphnē, -ēs *f.*, χαμαιδάφνη, *nomen herbae. cf. Olck, PW. III 2101.* *formae:* chamedafne *saep. in codd.* (PELAGON. 184. GLOSS. camedafne, camidafne. DIOSC. 4, 141. 142 ORIBAS. syn. 4, 3). *nota:* ORIBAS. syn. 4, 18 camidagni (*cf.* GLOSS. *l. 66*). PLIN. nat. 20, 131 est et -e silvestris frutex et Alexandrina. 21, 68 vicapervica semper viret, … topiaria herba … haec a Graecis -e vocatur (GLOSS. III 554, 29. 618, 57). 21, 172 vicapervica sive -e arida tusa hydropicis datur *eqs.* (1, 21, 98 vincapervinca sive -e). 24, 132 -e unico ramulo est … folia tenuiora lauro … illinitur capitis doloribus *eqs.* (1, 24, 81 *medicinae ex arboribus silvestribus* -e V). PELAGON. 184 -en cum lacte permisce. PS. APVL. herb. 28 -e a Graecis quibusdam daphnites, aliquibus vero daphne, aliis hydragogos seu caragogos (*cf.* GLOSS. III 551, 72 agregogos) dicitur. … herba -e in pulverem redacta … alvum concitat. DIOSC. 4, 141 dafnoides aut petalon aut camedafne … dixerunt. 4, 142 de camedafnes. camedafnes, multi et ista Alexandria dixerunt *eqs.* ORIBAS. syn. 4, 3 ordo specierum sunt … sparagus, -es et brionia. 4, 18 *apta stomacho* sparagus, basiliscus, -es et brionia. GLOSS. III 588, 44 camidafni lauriolus (609, 25 cami dagni id est lauriola). 559, 9 camedapnes daphnites (damnites *cod.*).

chamaedracōn, -ontis *m.* [*χαμαι-δράκων. *Th.*]. *nomen serpentis:* SOL. 27, 33 est et cenchris, elepantiae, chersydri, -es. ISID. orig. 12, 4, 39 sunt et alia genera serpentium, ut … -es. *Stadler.*

chamaedrōps *v.* chamaerops.

chamaedryītēs *adi.*, χαμαιδρυΐτης. DIOSC. 5, 63 de vino camedriten. vinu(m) camedriten conficitur, ut ysopitu(m) *eqs.* *Mbr.*

chamaedrȳs, -yis *f.*, χαμαίδρυς, *nomen herbae.* *formae: gen. sing.* chamaedryos: *l. 81. 84. p. 986, 5. nota pro nom.: p. 986, 1. 2. 4. 6. 15. formae vulgares v. passim apud* GLOSS. DIOSC. *al.* SCRIB. LARG. 106 χαμαίδρυος, quae herba similia quercus folia habet *pondo tot.* PLIN. nat. 24, 130 -ys herba est, quae latine trixago dicitur. aliqui eam chamaeropem, alii Teucriam appellavere. folia habet *eqs. fusius.* (1, 24, 80 medicinae ex … trixagine sive -ye sive chamaerope sive Teucria XVI). 24, 112 decoquitur … -yis lignum. PLIN. med. 2, 26 -yos pondo libra (camedriae, cametriae *trad.*). MARCELL. med. 17, 11 -ys extenuata tritaque prodest suspiriosis. 25, 17 herba -ys contusa medetur lumborum dolori. 7, 18 -yos. 36, 68 -yos. PS. APVL. herb. 25 -ys aliis drys (*cf.* GLOSS. III 560, 8 dris. i. camidreos) aliis drysites (GLOSS. III 560, 9) aliis teucrion (*cf. l. 7 et* GLOSS. III 578, 34 taberion i. camidreus), aliis chamaedrops, Itali trixaginem appellavere (*cf.* GLOSS. III 578, 35 timaggine i. camidreus. 575, 22 rizacus camitrius. 575, 29 risago i. camitreus). CASS. FEL. 43 -yos … paria pondera (camedreos *c*, -deos *p*). ANON. med. ed. Piechotta 138 camedrios. PLIN. VAL. 2, 30 cametriae. DIOSC. 3, 108 camerops aut camedris aut … teucrion (*v. l. 2*) vocant. 3, 121 scordion … folia habens similia camedri. PS. DIOSC. de herb. fem. 8 camedrum sive camerobs. MISC. Tir. p. 60, 7 came[le]drus. 59, 6 camedrium. 66, 20 gamidria. ISID. orig. 17, 9, 45 -ys a Graecis appellatur, quod sit brevis et per terram strata et minuta foliis parvissimis. GLOSS. III 564, 69 gamandrea i. camitrius (588, 36. 609, 21 comitrius i. gomandrea). 587, 3 amarola i. camitrius (544, 45. 607, 25. 631, 5 camitria. *cf.* 580, 3 amarola i. camitreus sive septinervia). 631, 40 camepiteus camitrea. 538, 13 cainedrios. i. querquiola (*cf. Simon Ianuensis s.* quercula minor). *dubia an huc pertineant:* GLOSS. III 545, 6 camitreos britonica (537, 24 cametrios id est betonica). 545, 1 calamendria, amaron (543, 12). *v. etiam* chamaerops.

chamaeleōn, -ontis (-ōnis) *m. et f.*, χαμαιλέων. *de genere: fem.:* PLIN. nat. 30, 30 (*de herba*) -os albae. THEOD. PRISC. eup. faen. 58 -is nigrae. DIOSC. 2, 92. 3, 8. 9. 10. 12. 4, 150. ISID. orig. 17, 9, 70 *p. 987, 31.* *genet.* -ōnis: *de animali:* PLIN. nat. 8, 102. 120. 11, 91. 152. 28, 112. 117. 1, 28, 29. *de herba:* PLIN. nat. 8, 101. 22, 45. 157. 28, 162. 1, 22, 21. PS. APVL. herb. 26. 109. *genet.* -ontos? PLIN. nat. 30, 30 *Detlefsen*, -leoneos *codd.*, -onos *scribas.* *formae vulgares:* chameleon, cameleon, camelean, camelea, camellea, cameleonta, cameleunta *al. v. infra, imprimis in* GLOSS.

1 *nomen animalis:* GLOSS. IV 213, 41 -eon (caleon *cod. Sang. et* IV 30, 10) quasi humilis leo (216, 4). V 633, 13 camelleas buias dicunt, id est humilis leo. Plac. V 11, 20 (52, 8) cameleon lacerta, quae missa in igne non ardet (*de salamandra?*). 564, 10 camelean similis lacertae; sub aspectu enim mutat colores. *v. Wellmann, PW. III 2104.* SEN. nat. 1, 5, 7 -es et reliqua animalia, quorum color aut ex ipsis mutatur, cum ira vel cupidine incensa cutem suam variant umore suffuso, aut positione lucis. PLIN. nat. 8, 101 elephans -one concolori frondi devorato occurrit oleastro huic veneno suo. 8, 120 Africa … gignit -onem … quamquam frequentiorem Indiae. figura et magnitudine erat lacerti (*cf.* SOL. 40, 21 per omnem Asiam -eon plurimus). 8, 121 rostrum … haud absimile suillo, cauda praelonga … oculi in recessu cavo, … nunquam eos aperit … sed totius oculi versatione circumaspicit. 10, 143 et quadripedes ova gignunt, ut -ontes, lacertae. 11, 91. 188 pulmo … -onti portione maximus et nihil aliud intus. 11, 152 -onis oculos ipsos circumagi totos tradunt. 28, 112 iungemus … -onem peculiari volumine dignum existimatum Democrito *eqs.* (GELL. 10, 12, 1 liber Democriti de vi et natura -ontis). *de usu in medicina:* 28, 112. 117. 1, 8, 51. 1, 28, 29 medicinae ex … -one XV. GELL. 10, 12, 2 accipitrem a -onte humi reptante, si … supervolet, detrahi. TERT. anim. 31 Empedocles … piscis fui, inquit. cur non magis … -eon tam inflatus? 32 siccitatibus gaudent lucustae … -ontes. pall. 3 -on pellicula vivit. capitulum statim a dorso; nam deficit cervix. itaque durum reflecti, sed circumspectu emissicii ocelli, immo luminis puncta vertiginant *eqs.* … tamen et -on mutare totus, nec aliud, valet … hoc soli -onti datum, quod vulgo dictum est, de corio suo ludere. ITALA lev. 11, 30 (Lugd. Wirc. Monac. *et* VVLG.) migale et -on et stellio. Soph. 2, 14 (Tycon. 42, 15) -ontes (cameleontii *V*) et hericii in laquearibus eius cubabunt (χαμαιλέοντες, VVLG. onocrotalus). SOL. 25, 10 si quis *elephantus* casu chamaeleontem (chameleonem, chameleontem *var. lect.*) devoraverit, vermem elephantis veneficum, oleastro sumpto pesti medetur (*cf. Momms. app. rubr. p. 230 cap. 40 m. et supra l. 36*). 30, 26 affirmant habitum vertere et … fieri assimilem, cuicumque rei proximaverit. faciunt hoc idem in mari polypi, in terra -ontes (cameleo *G*), sed et polypi et -ontes glabra sunt. AVSON. 407, 2 -ontis bestiolae vice, quae de subiectis sumit colorem. SYMM. epist. 1, 32, 2 hoc me … oblectat -ontis bestiolae vice. AMBR. hex. 5, 23, 77 -on quoque diversas species fertur vario colore mentiri. AVG. trin. 11, 2, 5 licet videre corpusculum -ontis ad colores, quos videt, facillima conversione variari. MAR. MERC. Theod. epist. p. 1078[B] nec polypodas nec -ontas (versipelliones *al.*) ostendet … quod … hi … folia iuxta colores proprios imitentur. CASSIOD. var. 5, 34, 2 merito -onti bestiae conferendus. in psalm. 52 concl. -ontem in uno atque eodem corpore modo prasium, modo venetum, modo roseum, modo pallidum humani oculi contuentur. *translate:* HIER. in Soph. 2, 14 p. 713 cum habitent in eis greges … et -ontes, qui non habent unum colorem, sed diversis peccatis … per momenta mutantur.

2 *nomen herbae spinosae:* CELS. 5, 18, 33 habet nardi … -ontis … singulorum p. X̶ VIII. SCRIB. LARG. 192 ixia, quam quidam -onta vocant, odorem habet … ocimi, pota autem linguae tumorem facit *eqs.* PLIN. nat. 21, 94 -on in foliis non habet aculeos. 22, 45 -onem aliqui ixian (ixion *codd.*) vocant. duo genera eius: candidior asperiora habet folia, serpit in terra … quo modo tura nasci dicuntur, unde et ixia (exia *codd.*) appellatur. hac mastiche utuntur mulieres. quare ea -on vocetur, varietate foliorum evenit; mutat enim cum terra colores, hic niger, illic viridis, alibi cyaneus, alibi

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

croceus atque aliis coloribus: ex his candidus hydropicos sanat *eqs.* 22, 84 sillybum -onti albo similem. 22, 157 medentur pecori cum -one herba decocti *lupini.* 23, 75 iumentorum scabiem cum decocto lupinorum et -onte herba mire sanat. 27, 143 durat . . . -on niger XL annis. 28, 115 sinistrum *bestiae -ontis* pedem torreri . . . cum herba, quae aeque -on vocetur. 28, 162 contra viscum et -onem album. 30, 30 vulturinus sanguis cum chamaeleonos (-eoneos *codd.*) albae, quam herbam esse diximus, radice . . . lepras sanat. 1, 21, 56. *cf.* 1, 22, 21 ⟨de⟩ -one sive ixia sive ulophyto sive cynozolo genera II, medicinae XII. Pelagon. 314 -ontis radicinam . . . sparges. Chiron 435 -onta tritum . . . in vino. Ps. Apvl. herb. 26 -onem quidam Graecorum nominant, alii crocodilion, alii dipsacon (Gloss. III 560, 10 dipsaga i. camillea), alii onocardion (Gloss. III 570, 53 opoordion i. camellia), alii cneoron, alii meletam, alii calycem cardiacon (Gloss. III 557, 76 *et* 622, 25 colos cardiacos camellea), Itali labrum Veneris, alii cinaram rusticam (Gloss. III 557, 75 *et* 622, 2 cicer rusticus camelea), alii statioron, alii morariam (*cf.* chamelaea). 109 nomina . . . cardui silvatici: Graeci erysisceptron, alii -onem. Theod. Prisc. eup. faen. 29 si ex -ontis herbae radicibus . . . pulverem . . . aspergas. 41 -ontis herbae folia (cameleuntis *b*, -untes *r*, amicoleontis *B*). 58 chamaeleontis nigrae radicis unc. I. Cael. Avr. chron. 3, 8, 15 quod ex herba chameleonte nigro conficitur. Diosc. 1, 112 cum aqua in qua lupini coquuntur et -onta. 2, 92 cum -onta nigra coctus *lupinus* scaviem ovibus curat. 3, 8 de cameleonta alba. -onta alba, quam multi ixion dixerunt *eqs.* 3, 9 de cameleonta nigra. -a nigra, quam multi ulofonon aut ixian aut quinomazon (Gloss. III 563, 50. 574, 60) aut ocimo dixerunt. 3, 10 codilion similis est -ont(a)e nigr(a)e. 3, 12 acanta alba folia cameleonte albe habet. 4, 150 sillebon folia . . . cameleont(a)e alb(a)e similia. Ps. Diosc. herb. fem. 6 camelleon a quibusdam ixium vocatur eo, quod viscum gignat. Isid. orig. 17, 9, 70 -on, quae latine viscarago vocatur. Gloss. III 537, 57 -onta id est sefram (*sefriam?*) hoc est cardu albu. 566, 34 ixion i. cameleunta. 566, 33 infitu i. camelleonta (*legendum esse videtur*: ulophytum. *v. s. v.*). 544, 16 camelion cor //// (*cardus?*). *huc pertinere videntur*: Gloss. III 557, 24 camereos i. cardus agrestis (621, 44). 559, 10 camirion i. cardo agrestis (588, 27. 609, 17). *v. etiam s. v.* chamelaea. *non huc pertinent*: Gloss. III 588, 17 camilicintus hedera nigra (609, 10 camiliuntus. 631, 51 camelea sive camileonitus). *v.* chamelaea. Gloss. III 544, 47 cam⟨tian⟩tis turbis⟨co⟩ (*inclusa sunt incertae lectionis*). Gloss. III 581, 2 (581, 12. 589, 10. 28. 610, 34. 42. 622, 70. 631, 42) camilina (-eleon, -ilion, amilion, canulumta *var.*) i. citria. *v. s.* citrium *et* chamaemelon. Gloss. III 559, 16 (588, 13. 609, 8) camilenta i. capilli porri(s). *cf.* 544, 67 camilentis radicis porri (*quod quo pertineat mihi dubium*). *Stadler.*

chamaeleucē, *acc.* -ēn, *abl.* -ē *f.*, χαμαιλεύκη, *nomen herbae.* Plin. nat. 24, 135 -en apud nos far⟨farum sive⟩ farfugium vocant. nascitur secundum fluvios folio populi, sed ampliore *eqs.* 26, 30 quidam eandem (*herbam bechion vel tussilaginem*) esse arc[h]ion et alio nomine -en putant. 1, 24, 85 *medicinae ex* -e sive farfaro sive farfugio. 1, 26, 16 bechion sive archion sive -e, quae tussilago. Diosc. 4, 122 similiter et cameleucen *in vino laetitiam movet*, sed plus (i)sciadicis singulare praestat auxilium cum aqua bibita, Ps. Diosc. herb. fem. 52 cameleuce. *aliter*: Gloss. III 574, 30 portulaga cameleuce. *Mbr.*

chamaelygos, *acc.* -on *f.* [*χαμαίλυγος. *Th.*], *nomen herbae.* Ps. Apvl. herb. 4 Graeci hieran botanen . . . iidem chamaelygon.

chamaemēlinus, -a, -um, χαμαιμήλινος, *ad herbam chamaemelon pertinens.* oleum -um: Marcell. med. 7, 19 post haec . . . mittes oleum -um (chamaemilum *cod.*). 16, 105 addes olei -i heminam. 30, 13. Theod. Prisc. log. 5 enemate quod ex . . . oleo . . . -o (camemelo *V*, camimelo *B*, camemillo *r*, -omillo *b*) temperatur. 7 (camile *V*, camimuli *B*, -omili *gr*, -milli *b*). *ibid.* oleo -o . . . calido (camemelino *V*, camomillo *b*, -emillo *r*, camimelinū *B*). 27 (camemilino *V*, camimol- *B*, camomillo *rb*). 43 -i *olei* . . . est beneficium appetendum (camemelli *r*, camimolini *B*, camomilli *br*). 50 fomenta olei -i (camimolini *B*, camemilli *r*, camomilli *b*). Cael. Avr. acut. exc. 6 p. 691 camimolino. Cass. Fel. 61 p. 150, 6 camomellini *p*, calnolli *c*. p. 152, 10 *et* 21 camomelino *p*, camomilla *c*. Plin. Val. 2, 4 cerotum de olei camomillini unciis VI. Oribas. syn. 5, 26. 6, 8 camimelino. 6, 26 diaforeticum oleum uteris, qualis . . . oleus et camimelinus.

chamaemēlon, -ī *n.*, χαμαίμηλον, *nomen herbae.* *formae*: *fem.* chamaemelos: Ps. Diosc. herb. fem. 19. Isid. orig. 17, 9, 44 (-on *Otto*). *al.* Gloss. III 580, 8 camemelon, camimela, camimola, camomillon *al. passim in codd. et* Gloss. *fem.* camomilla, -ae: Plin. Val. 1, 6, 34. 1, 38. 2, 21, 38. 3, 2, 1. Plin. nat. 22, 53 anthemis . . . alii leucanthemida vocant . . . alii -on, quoniam odorem mali habeat (1, 22, 26 *de* anthemide . . . sive -o). (*cf.* Diosc. 3, 149 antemis aut camemelon, quia et odoris similis est male matiane. Ps. Diosc. herb. fem. 19 -os quod mali odorem habeat dicta. eadem anthemis. Isid. orig. 17, 9, 44 -os graece dicta quod mali Matiani odorem habeat sitque brevis terrae vicina. Gloss. III 536, 29 [542, 12. 587, 30. 608, 23. 617, 20] antemis (id est) camemela [-emola, -imola]. *cf.* 580, 8 acymus i. camimolos sive quod rustici dicunt erbolaum nigrum [*cf.* Plin. 22, 53 melanthion]). Chiron 376 camemelon, irin Illyricam decoques (*cf.* Veg. mulom. 2, 112, 2 camomillon Illyricon . . . decoques). Marcell. med. 7, 18 -i part. XIIII. 18, 2 -i fasciculum. Ps. Apvl. herb. 20 aristolochia . . . aliis dicitur -on (-us *L*, -os *V*). Plin. Val. 1, 38 proserpinae herbam, quam alii camomillam dicunt. 1, 6, 34. 2, 21, 38. 3, 2, 1 oleum camomillae. Oribas. eup. 2 A 24 anthemis quae et camimela dicitur, quam Romani bene[v]olentiam vocant (*cf.* Gloss. III 537, 23. camimela i. beneolente. 555, 40 camimela. 619, 65 camimola). Oribas. syn. 1, 23 sudorem movent herba camimella trita. *alia synonyma*: Ps. Apvl. herb. 24 nomina . . . herbae -i. Graeci quidam -on (herba camemelon a Graecis dicitur camemela *cod. L*), alii parthenion, alii diacclean (Gloss. III 560, 7 diocolofam), alii chrysocalin, alii trochiscon heliacon, alii aperiton (aperitos *V*, *cf.* Gloss. III 551, 63 aperitus), alii nymph(a)eon, alii hieranthemin (*cf.* Gloss. III 564, 30 gereantimis) vocant. Itali bene olentem (*v. supra l. 5*), alii superbam (Gloss. III 576, 62. 63), alii auliticam (alloticam *T*, Gloss. III 551, 56 aloitica), Aegyptii thaborim (Gloss. III 578, 33 tuorin), Galli ovalidiam (Gloss. III 570, 52 obloodio), Campani amalociam (Gloss. III 551, 57 amolocia), Thusci apianam (Gloss. III 551, 67 aviana), Daci amalustam (Gloss. III 551, 65 amula. 551, 66 amulostea). *adde ex* Gloss.: III 551, 64 alion protis (561, 69 elion pr.). 551, 68 afretolota (*i.* Aphrodites lutron? *cf.* Ps. Apvl. herb. 26). 551, 69 amarrarios (*cf.* Ps. Apvl. herb. 26 chamaeleonem . . . morariam). 561, 70 eliantes. 561, 71 emellitum. 576, 65 salissicion. 588, 11 ablava minor (610, 1). *praeterea huc pertinent*: Gloss. III 581, 2 (581, 12. 589, 10. 28. 610, 34. 42. 622, 70. 631, 42) camilina (-ilion, -eleon, canulumta *var.*) i. citria, *sed significant "citrullum" cf. Fischer-Benzon, Altdeutsche Gartenflora p. 221 sq.* Gloss. V 501, 46 fraga genus pomi id est chamemila.

chamaemyrsīnē, -ae *f.* (*acc.* -ēn, *abl.* -ē), χαμαιμυρσίνη, *nomen herbae.* Plin. nat. 15, 27 *sativae myrto* praefertur silvestris, quam quidam oxymyrsinen vocant, alii -en, aliqui acoron a similitudine. est enim brevis fruticosa (*cf.* 1, 23, 45 medicinae ex . . . -ae sive oxymyrsinae *oleo.* 1, 23; 83 ex . . . myrto silvestri sive oxymyrsine sive -e sive rusco VI). 23, 88 -ae sive oxymyrsinae eadem natura *quae myrto.* 23, 165 myrtus silvestris sive oxymyrsine sive -e bacis rubentibus et brevitate a sativa distat. radix eius in honore est decocta vino ad renium dolores pota *eqs.*

chamaemyrtē, *acc.* -ēn *f.*, χαμαιμύρτη, *nomen herbae.* Diosc. 4, 139 murta agrestis . . . aut canimirtaen (canemirtaen *P*) . . . dixerunt.

chamaepeucē, *abl.* -ē *f.*, χαμαιπεύκη, *nomen herbae.* Plin. nat. 24, 126 -e larici folio similis, lumborum et spinae doloribus propria est. 1, 24, 86 medicinae ex . . . -e V.

chamaephyllon, ī *n.*, *χαμαίφυλλον, *herba.* Plin. nat. 26, 84 altera anthyllis chamaephyllo (*Detlefsen*, chamepyllo *libri praeter* cam- *R*, chamepillo *E*; chamaepityi *Mayhoff, cf. l. 55*) similis.

chamaepityinus, -a, -um, χαμαιπιτύινος. Diosc. 5, 91 de vino camepitino. vinu⟨m⟩ camepytinu⟨m⟩ conficitur *eqs.*

***chamaepitys,** -yis, *acc.* -yn *f.*, χαμαίπιτυς, *herba.* *graece* Scrib. Larg. 187. *gen. sing.* -yos: Marcell. med. 7, 18 Theod. Prisc. eup. faen. 74 *p. 989, 2.* *abl. sing.* -ity: Plin. nat. 1, 24, 20 Cael. Avr. *saep.* (*p. 989, 4 sqq.*). Isid. orig. 17, 9, 86 -ys a Graecis dicta, quod terrae adhaereat et odorem pini habeat (*cf.* Gloss. III 544, 57 camepotes pino terrae. 559, 11 camipicium pinum terrae. 588, 57 cameus pinus terrae. 609, 33 camipitis id est pinum terrae). hanc Latini cucurbitularem vocant (*cf.* Gloss. III 588, 58 camipitis orbicularis). Plin. nat. 14, 112 item *decoquitur* chameleae et -is . . . lignum. 21, 175 herba anthyllium . . . altera -i similis. 24, 29 -ys latine abiga (*cf. l. 70*) vocatur propter abortus, ab aliis tus terrae, . . . flore pinus et odore *eqs.* [*dub.* 26, 84 (chamepillo *vel* -pyllo *codd.*). *v. supra l. 43.*] 26, 85 eadem praestat hypericon — alii -yn, alii corissum appellant — oleraceo frutice *eqs.* 1, 26, 53. Diosc. 3, 164 ypericon . . . aut camepityo dicunt, quia resinae odorem habet pytine semen. 3, 168 de camepytis. camepytis, que(m) Pontici oloquirion dicunt (*cf. l. 65*), in Eubia sideriti (*cf. l. 69*), Athenienses conian dicunt (h)erba est. . . . est alterum genus camepitis *eqs.* *alia synonyma*: Ps. Apvl. herb. 27 Graeci -yn, alii orcizelon (Gloss. III 571, 54 ortozelon i. camifiteos), alii olocyron (holozyron *vel* olozyron *var.*, *cf.* Gloss. III 551, 70 alociron i. camipiteos *et l. 62*), alii bryonian agrian (*cf.* Gloss. III 560, 11 dironia ⟨a⟩gris camepiteos. 560, 12 duomagrium camefiteos. 560, 29 drionia ⟨a⟩gria), alii sideritin vocant (*cf. l. 62*), prophetae haema Athenas (Gloss. III 561, 72. 562, 60), Itali abigam (*cf. l. 56*), alii cypressum nigram, alii rapam (Gloss. III 575, 28 ropa), alii spiculum (Gloss. III 576, 73 spiculon. 577, 8 sicula), alii mammalem (Gloss. III 570, 22 namale), Aegyptii nemenepsa (Gloss. III 570, 23 nemonipsa), Daci dochela (Gloss. III 560, 30 dodilla). *adde*: Gloss. III 570, 54 olobrion i. camefiteos. *obscura*: Gloss. III 555, 37 camipiteos similis penireolae (619, 62 camepiteos id est similis peiure ole). 574, 11 paracoloquiron i. camiphiteos. *usus in medicina*: Cels. 5, 4 aperiunt tamquam ora in corporibus . . . -ys. Scrib. Larg. 188 prodest et his vinum -yn decoctam in se habens. Plin. nat. 21, 175. 26, 85. 1, 24, 20. 1, 26, 53. Pelagon. 16 herbae -is (emmepitys *trad.*) unc. III. 288 -yis (camepytis *trad.*) sem(uncia) (Veg. mulom. 2, 116, 2 cameturi *L*, camedrei *P*, cametris *ed. pr.*). 184 -yn. Veg. mulom. 2, 119, 7 -yis (camipitis *L*, camepiteos *ed. pr.*). Marcell. med. 7, 18 -yos. 22, 7 costi -yis (-itis *cod.*) aequa pondera. 23, 28 -ys cum oxymelle . . . decocta.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

25, 23 herba -ys contrita. 26, 38 -ys . . . pota. 30, 43 -ys trita. 30, 54 herbae quae graece dicitur -ys folia. THEOD. PRISC. eup. faen. 74 folia -yos (camepithi *r*, canapitis *b*). CAEL. AVR. chron. 3, 4, 59 -yn. 3, 8, 148 ex ficu atque . . . -y. 3, 8, 143 aut dauco aut -y herba. acut. 2, 24, 136 vel panace aut -y *al.* DIOSC. 3, 168. ORIBAS. syn. 2 add. p. 845 ad (h)epatis inflammationem . . . antea decoquis camilean aut camepitin.

chamaeplatanus, -ī *f.*, *χαμαιπλάτανος, *nomen herbae.* PLIN. nat. 12, 13 namque et -i vocantur coactae brevitatis. 1, 12, 6.

chamaerōps, -pis *f.*, χαμαίρωψ. *scribitur* chamaedrōps: MARCELL. med. 20, 13. 115 *l. 23 sq.* PS. APVL. herb. 25 *l. 22.* **1** *genus palmae humile* (*'Chamaerops humilis' Linnée*): PLIN. nat. 13, 39 sunt et caeduae palmarum quoque silvae. . . . vocantur autem -es (chamaerhopes *M*, -meropes *r Dal.*) folio latiore ac molli . . ., copiosae in Creta, sed magis in Sicilia. **2** *nomen herbae:* PLIN. nat. 24, 130 chamaedrys herba est, quae latine trixago dicitur. alii eam -em, alii Teucriam appellavere *eqs.* (1, 24, 80 medicinae ex . . . trixagine sive chamaedrye sive -e sive Teucria. DIOSC. 3, 108 de cameropa. camerops aut camedris aut linodris aut teucrion vocant. *cf.* DIOSC. 3, 98 W.). PLIN. nat. 26, 42 eosdem effectus habet -s myrteis circa caules geminos foliis. 26, 137 prodest contusis . . . item -s. 1, 26, 27. PS. APVL. herb. 25 Graecis chamaedrys . . . aliis -drops. MARCELL. med. 20, 13 chamaedropis, quae herba simillima quercu folia habet (*sed* SCRIB. LARG. 106 χαμαίδρυος). 20, 115 chamaedropis (chamedrosi *cod.*) . . . uncias singulas. 30, 43 chameropi⟨s⟩ semen. *v. s.* chamaedrys.

chamaestrōtus, -a, -um, χαμαίστρωτος. NOT. Tir. 101, 26 chamestrotum. *cf. etiam* chamaetortus.

chamaesȳcē, -ēs *f.*, χαμαισύκη, *nomen herbae.* PLIN. nat. 24, 134 -e lentis folia habet nihil se attollentia, in aridis petrosis claritati oculorum et contra suffusiones utilis *eqs.* 1, 24, 83 medicinae ex . . . -e. DIOSC. 4, 164 de camesicu. camesice aut sicen dixerunt *eqs.* PS. APVL. herb. 91 ebulus . . . Graeci chamaeacten dicunt, alii -en. GLOSS. III 544, 62 ⟨c⟩am⟨e⟩s⟨yc⟩e evolum (*i. ebulum*). *non huc pertinere videtur* GLOSS. III 557, 19, *v.* chamaeacte *p. 985, 17.*

chamaetortus, -a, -um, *si vera vox, cf. c.* χαμαί *et c.* torqueo, tortus; *cf. etiam* chamaestrotus. FRONTO p. 148, 6 N. quin erige te et extolle et tortores istos, qui te ut abietem aut alnum proceram incurvant et ad -a (chametorata *man. 2 in marg.*, chamaestrota *Niebuhr*) detrahunt . . . excute.

chamaezēlon, -ī *n.*, χαμαίζηλον, *nomina herbarum.* **1** PLIN. nat. 25, 108 quinquefolium . . . Graeci pentapetes aut pentaphyllon aut -on vocant (cameleon *R*, camelen *codd. rell. cf. p. 988, 27*). 1, 25, 62 pentapetes sive pentaphyllon sive -on, quae quinquefolium, medicinae XXXIII. **2** PLIN. nat. 27, 88 gnaphalium aliqui -on vocant. 1, 27, 61. **3** *genus dactylorum:* DIOSC. 1, 118 bona sunt ossa, quae ex Egipto venerint de camezelu (*cf.* DIOSC. 1, 109, 3 W.).

chamedra *v.* camedra.

? **chamēdysmos,** -ī [*χαμ-ήδυσμος? *Th.*]. PS. APVL. herb. 79 libanotis . . . est fructifera, quam etiam zeam Soranus appellat sive -on (*non legitur in codd.*).

chamelaea, -ae *f.*, χαμέλαια, *nomen herbae.* *formae:* chamaelea: SCRIB. LARG. 136. 200. chamelea: SCRIB. LARG. 133. 192. *praeterea* camelea, camellea, camillea, camilia *al. passim in* GLOSS. *v. infra l. 78 eqs.* SCRIB. LARG. 133 ad hydropicos . . . bene faciunt -ae, quae herba est simillima olivae (136 purgat . . . belle -a, quae herba olivae folia similia habet. PLIN. nat. 24, 133 -a similitudinem foliorum oleae habet. 1, 24, 82). 192. 200 oportet . . . -am non cessantem inicere clystere. PLIN. nat. 13, 114 fruticem . . . thymelaean alii -an, alii pyrosachnen, aliqui cnestorem, alii cneorum. est similis oleastro *eqs.* (1, 13, 35 granum Cnidium sive thymelaea sive -a sive pyrosachne sive cnestor sive cneorum). 14, 112 decoquitur in musto . . . item -ae . . . lignum. 15, 24 simillimum huic *oleum* est ex -a, frutice saxoso, non altiore palmo, foliis oleastri bacisque. 25, 79 multum infra hunc sucum est, qui in Gallia fit ex herba -a, granum cocci ferente. MARCELL. med. 30, 18 -a, quae dicitur restis olivae. THEOD. PRISC. eup. faen. 29 pulvis . . . facit . . . -ae (camelęe expechsus stamelee *B*, camomille *b r Gel.*). DIOSC. 4, 166 de camelea. camelea aut pirosagne aut coccu Cnidiu aut camedeclu (*?*) hastas habet *eqs.* 4, 167 de timelea (*i.* θυμέλαια) id est ⟨t⟩urbisclu. timelea aut camelea aut pirosagnen cestros aut cineuron. multi ista coccu Cnidiu dixerunt, quia maxime semen turbiscli est . . . (GLOSS. III 581, 46 camilea i. alapiadis, unde nascitur conidius. PS. APVL. herb. 111 *cf. infra l. 84*). folia eius camelle similia sunt. PS. DIOSC. herb. fem. 39 camellea quasi olea terrestris dicta, quam quidam turbiscon (GLOSS. III 537, 66 turbisco) vocant. ORIBAS. syn. 2 add. p. 845 ad (h)epatis inflammationem facis cataplasma de hordei farina . . . ubi antea decoquis camilean. p. 846 addendum est mel . . . aut camila. *synonyma in* GLOSS.: III 588, 62 camiliunta (610, 22 camiliunctus. 581, 5 camilia sicca i. ⟨ca⟩miliontos sive (h)edera nigra). 588, 72 lauriola (592, 24. 609, 40. 613, 57. 626, 1; *v. s.* chamaedaphne). 544, 30 hedera nigra (581, 5 *p. 987, 37*). 551, 71 alentidio (*cf.* PS. APVL. herb. 26 chamaeleonem . . . Hispani analentidium). 557, 77 cerbaste (*cf.* PS. APVL. herb. 26 chamaeleonem . . . Aegyptii gerbaste). 549, 12 alopiadis (*cf.* 581, 46 alapiadis, unde nascitur conidius). 558, 1 charegogos (*cf.* PS. APVL. herb. 28 chamaedaphne . . . hydragogos seu caragogus?). 558, 2 copifis. 631, 56 epatite. *huc adde* V 350, 25 camellea uulfescamb (*anglosax.*). *non huc sed ad* chamaemela *pertinent:* GLOSS. III 564, 30 gereantemis camillea. *v. p. 988, 13.* *ad* chamaeleon *pertinent:* GLOSS. III 557, 75. 76. 560, 10. 570, 53. 622, 2. 25. *v. p. 987, 12 eqs.* *Stadler.*

chamelaïtēs (-us) *adi.*, χαμελαΐτης (οἶνος). DIOSC. 5, 90 de bino camelaiton (camelaiten *var.*). vinu camelaitu (-o *var.*) conficis sic *eqs.* *Mbr.*

chameunia, -ae *f.*, χαμευνία. HIER. in Agg. 1, 11 p. 750 percutit gladius dei . . . et ieiunia eorum . . . et -as, id est humi dormitiones. in Am. 1, 3 p. 262 percutiet . . . eos haereticos, qui laborant continentia et ieiuniis, xerophagiis, -is. tract. in psalm. 106 p. 178, 19 tibi servit caro mea: in ieiuniis, in -is *eqs.* epist. 52, 3 ieiunia, vigiliae et eleemosynae, -ae. GLOSS. V 351, 59 -ae eordraestae (*anglosax.*). *Stadler.*

chamūlcus, -ī, χαμουλκός. AMM. 17, 4, 14 *obeliscus* -is impositus tractusque lenius per Ostiensem portam.

chāmum, chāmus *v.* camus, *ubi addas:* HIER. in Is. 37, 26 p. 464 circulum sive chamum. in Hab. 2, 3 p. 661.

channē, -ae *f.*, *acc.* -ēn, χάννη, *nomen piscis.* OV. hal. 108 ex se concipiens -e, gemino sibi functa (fundata *cod.*, *corr. Vollmer*) parente (*cf.* PLIN. nat. 32, 153 -en ex se ipsam concipere). PLIN. nat. 9, 56 in quodam genere *piscium* omnino non sunt mares, sicut . . . c⟨h⟩a⟨n⟩nis, omnes enim ovis gravidae capiuntur. 9, 166 erythini et -ae vulvas habere traduntur, qui trochos appellatur a Graecis ipse se inire *traditur.* *de re v. Wellmann, PW. III 2110.*

de **chan⟨n⟩ecrēnōdō** (cane cre uto *et* ane crenodum *codd.*) LEX Sal. capit. 2, 2 *rubr.* *i. q.* channeclenod, channechrenod (*'Handkleinod'*), *i. munus in manum filiorum datum.* *Mbr.*

chaos,** -ī *n.*, χάος. *de formis cf.* GLOSS. Plac. V 9, 16 -os monoptoton est. facit enim hoc -os, huius -os, huic -os, o -os et ab hoc -os. sed Vergilius . . . ablativo (*seq. georg. 4, 347 v. l. 70*): *nusquam legitur, contra genet.* chaī: PRISC. gramm. II 271, 17 SERV. Aen. 1, 664 (MYTHOGR. 2, 35). *dat.* chaō: PRVD. c. Symm. 1, 94. *abl.* chaō; VARRO ling. 5, 19. 20 VERG. georg. 4, 347 OV. met. 14, 404 Ib. 84 PAVL. FEST. p. 39. 46. SIL. 13, 439 QVINT. inst. 3, 7, 8 IREN. 2, 14, 1 LACT. inst. 1, 5, 8 PRVD. cath. 12, 40 c. Symm. 2, 96 apoth. 750 ham. 926 perist. 3, 55 HYG. fab. praef. p. 9, 2 HIL. in psalm. 51, 23. 118 vau 8 p. 415 LEO M. epist. 15, 6 SEDVL. carm. pasch. 1, 103 *al.* *nom.* chaus: ITALA Luc. 16, 26 (codd. d e; chaum cod. ff²). IV Esdr. 5, 8 (Sangerm. 4, *sed* cahos *C*, chaos *A). PRISC. gramm. II 271, 17 GRAMM. suppl. 179, 1. caus: GLOSS. IV 28, 52. kaus: GLOSS. IV 103, 18. 531, 54. haus: GLOSS. Plac. V 107, 33. *v. Loewe, glossae nom. p. 81; Landgraf, Archiv 9 (1896) 369.* caos: TAB. devot. Audollent 251, 2, 8. cahos: *saepius in libris, ex. gr.* RVFIN. Adamant. 2, 11 CARM. de Sod. 105 (*V*, chaos *L*) EVCHERIA anth. 390, 12 (*T*, coas *G*) *al.* *gen. masculinum:* ITALA Luc. 16, 26 (codd. b l q) -os (cod. e: -us) magnus. *legitur inde a* VARRONE, *potissimum apud poetas. v. Waser, PW. III 2112 sq.*

1 *i. q.* ***confusio** rerum atque elementorum, quae erat ante mundum conditum:* PAVL. FEST. p. 52 -os appellat Hesiodus confusam quandam ab initio unitatem, hiantem patentemque in profundum. p. 107 omnium rerum initium esse . . . -os (SCAVR. gramm. VII 12, 10). SERV. Aen. 6, 265 rerum primordia, quae in elementorum fuerunt confusione. ISID. diff. 2, 29 materia facta caeli et terrae confusa atque informis, quam Graeci -os appellant. GRAMM. suppl. 207, 40 -os . . . est primordialis confusio i. commixtio quattuor elementorum, antequam secernerentur ab invicem. GLOSS. IV 28, 52 prima rerum confusio, in qua mund⟨us⟩ ante discretione⟨m⟩ latebat (434, 3). 103, 18. 531, 54 prima elementorum confusio (IV p. XLII). V 546, 24 permixtio elementorum mundi fuit tamquam per species divideretur. 536, 21 duolma (*anglosax. i. q. 'torpor, hebetatio, confusio'*). *adde:* LACT. inst. 1, 5, 8 -os est rudis inordinataeque materiae confusa congeries. 2, 8, 8 -os in principio fuisse, id est confusionem rerum atque elementorum. ZENO 2, 2 p. 390 -os in principio fuisse, id est informem indigestamque naturae congeriem. AVG. gen. ad litt. imperf. p. 466, 8 *materiae confusio* χάος graece dicitur (gen. c. Manich. 1, 5, 9). SEDVL. op. pasch. 1, 3 *confusa materies* -os dicta est. VERG. georg. 4, 347 aque -o densos divom numerabat amores (OV. Ib. 84 ab antiquo divi . . . in nostrum cuncti tempus adeste -o [chori, cori, thori *codd.*]. SEDVL. carm. pasch. 1, 103 abusque -o). OV. ars 2, 470 in . . . suas partes cessit inane -os. met. 1, 7 -os rudis indigestaque moles. 2, 299 in -os antiquum confundimur (LVCAN. 1, 74 antiquum repetens iterum -os. ALC. AVIT. carm. 4, 160. 554 ENNOD. carm. 1, 6 p. 522). OV. fast. 5, 11 post -os (CHALC. comm. 123 post . . . -os, quam Graeci hylen, nos silvam vocamus. MACR. sat. 1, 17, 53 post -os ubi primum coepit confusa deformitas in rerum formas et in elementa enitescere). MANIL. 1, 125 permixta -os rerum primordia quondam discrevit. 2, 13. PAVL. FEST. p. 39 ex quo (*chao*) putabant *poetae* caelum esse formatum. SEN. Herc. O. 1115. 1134 caecum -os reddi decebat (OCTAVIA 391 *aether* in caecum -os casurus iterum ⟨est⟩. *v. p. 991, l. 38. 59*). Thy. 832 iterum . . . deos hominesque premat deforme -os. Ag. 487 atrum rebus induci -os. LVCAN.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5, 634. SIL. 11, 453 -os, caecam quondam sine sidere molem, . . . canebat. STAT. Theb. 3, 484 effusum -os in nova semina texens. APVL. met. 2, 5 omnem istam lucem mundi . . . in vetustum -os submergere. FILASTR. 38. CYPR. GALL. gen. 4 -os et nigrae fuscabant cuncta tenebrae. PRVD. ham. 44 *deus* ante -os genitus (c. Symm. 2, 96 *deus* -o anterior. *proverbialiter, cf.* cath. 12, 40 antiquius caelo et -o). RVFIN. Clement. 10, 30 primo fuisse -os sempiternum, immensum, ingenitum, ex quo omnia facta sunt; hoc sane ipsum -os non tenebras dixit esse, non lucem, non umidum, non frigidum, sed omnia simul mixta et semper unum fuisse informe. *cf.* 10, 17. hist. 11, 23 p. 1028, 12 terra dehiscens ilico solveretur in -os. AVG. c. epist. fund. 29 p. 229, 21 MACR. sat. 1, 8, 7. MART. CAP. 9, 912 dissita . . . ut semper metuant foedifragum -os. DRAC. laud. dei 2, 203 ad nihilum reditura iterum sunt omnia, cum tu iusseris esse -os. SEDVL. op. pasch. 5, 20 ne . . . praeceps in -os mundus efflueret. PALLAD. hist. mon. II 9 p. 398ᴬ omnem subito mundum in -os deduceret *Iesus*. *per prosopopoiian*: Ov. fast. 1, 103 me (*sc. Ianum*) -os antiqui . . . vocabant. Pont. 4, 8, 57 -os ex illa naturae mole prioris digestum partes . . . habere suas. IREN. 2, 14, 1 *Antiphanes* de nocte et silentio -os emissum dicit, dehinc de -o et nocte cupidinem. HYG. fab. praef. p. 9, 1 ex Caligine -os. 9, 2. CLAVD. 15, 383. 17, 102. 22, 9 prima -os Clementia solvit. *translate vel in imagine*: POMP. gramm. V 130, 1 Graeci . . . -os fecerunt, totum confuderunt. MAR. VICTORIN. defin. p. 38, 17 turba reipublicae -os est legum. HIL. trin. 6, 3 considentium (*fort.* concidentium?) in -os cum populis suis repens urbium vastitas. COMMENT. Lucan. 2, 7 'informia regna' -os. SEDVL. carm. pasch. 1, 121 *Loth* Sodomae fugiente -os. *nota*: MAXIM. eleg. 5, 110 non fleo privatum, sed generale -os (*i. calamitatem*).

2 *i. q.* ***inferi*** (*cf.* GLOSS. IV 103, 18 inferni inferiora): Ov. met. 10, 30 per -os hoc ingens vastique silentia regni. 14, 404 Noctem Noctisque deos Ereboque -oque (PRISC. gramm. II 272 id est . . . 'a -o') convocat. fast. 4, 600 inane -os (SEN. Thy. 1009 ad -os inane. LVCAN. 9, 101 per inane -os. *cf.* STAT. Theb. 8, 100). PREC. terr. 7 tu (*Tellus*) Ditis umbras tegis et immensum -os. SEN. Herc. f. 610 noctis aeternae -os . . . vici (*cf.* Med. 9). 677 urguet . . . avidum -os. 861 stat -os densum tenebraeque turpes. 1108 resonet maesto clamore -os. Herc. O. 47 nox et extremum -os in me incucurrit. 1946. Oed. 572 rumpitur caecum -os. Phaedr. 1238 recipe me d i r u m -os (CLAVD. rapt. Pros. 2, 13). Tro. 400 LVCAN. 6, 617. VAL. FL. 2, 86 horrendum -os (PAVL. PETRIC. Mart. 2, 202 nos -os aeterna horrendum caligine saepsit). 4, 123. 5, 95 altum . . . -os. 7, 402 profundum per -os. SIL. 13, 439 quicquid ab imo natum hominum extinctumque -o est. STAT. silv. 3, 3, 210 triste -os. 5, 1, 206 T a r t a r e u m -os (Theb. 12, 772 ORAC. Sibyll. Aug. civ. 18, 23). Theb. 4, 520 panditur Elysium -os. AVSON. 153, 15 obscurae -os insuperabile noctis. 417, 60 per . . . atrum -os. CARM. de Sod. 105 PS. AMBR. act. Seb. 28. RVFIN. Orig. in Ios. 8, 2 -os . . . locum vel habitaculum esse . . . contrariarum virtutum. PS. RVFIN. in psalm. 6, 4 horridum -os inferni (75, 10). PRVD. c. Symm. 1, 94 latenti . . . -o. 2, 903 penetrate -os, quo vos vocat ille praevius infernae . . . noctis. apoth. 750 Taenara . . . vasto in praeceps deiecta -o. 823 *anima* -os intret opertum. CLAVD. 5, 525 infra . . . recessus Tartareos ipsumque -os. rapt. Pros. 1, 28 Proserpina . . . possedit dotale -os. 2, 196 verendum in -os. LEO M. epist. 15, 6 *diabolum* ex -o et tenebris emersisse. SEDVL. carm. pasch. 4, 148 in -os infernae lapsus penetrale gehennae. 4, 286 tremuit letale -os. DRAC. Orest. 483 di, regitis quicunque -os crudele barathri. VEN. FORT. carm. 3, 9, 62. 87 poenale -os. ARATOR act. 1, 730 deum post triduum superasse -os. EVCHERIA anth. 390, 12. *personae loco*: VERG. Aen. 4, 510. 6, 265. SEN. Med. 741 comprecor . . . -os caecum (*cf.* Oed. 572). LVCAN. 6, 696 -os innumeros avidum confundere mundos. VAL. FL. 1, 831 ingenti iacet ore -os. STAT. Theb. 8, 52 profanatum totiens -os hospite vivo perpetiar? 8, 100 testor inane -os. QVINT. inst. 3, 7, 8. TAB. devot. Audollent 251, 2, 8 per magnum -os vos adiuro.

3 *i. q.* ***tenebrae***: *cf.* FILASTR. 38, 3 Silentium, quod poetae . . . -os asserunt. MAR. VICTORIN. in Eph. 2, 1 p. 1253ᴰ -os id est tenebrae. SCHOL. Prud. cath. 5, 3 -os confusio noctis. GLOSS. confusa caligo. immensae tenebrae. *cf. cod. Leid. 67 E f. 30ᵛ a* tenebrae exteriores. STAT. silv. 3, 2, 92 ibam . . . *ad* Cimmerium . . . -os. AVIEN. Arat. 21 *Iuppiter* -os altum lumine perrupit. 1550 per -os umbriferum vis flammea pervasit. AVSON. 417, 60 per nubila et atrum perge -os. PRVD. perist. 3, 55. cath. 5, 3 merso sole -os ingruit horridum. 11, 81 fertur horruisse mundus noctis aeternae -os. PAVL. NOL. carm. 5, 15 obscurae -os insuperabile noctis. AVG. serm. ed. Mai 37, 2 factum est . . . -os. AVELL. p. 753, 22 caligo tenebrosa veluti -os alicuius. p. 753, 26. DRAC. Orest. 784 extimuit natura -os, elementa tenebras. laud. dei 1, 8. 23 taetrum -os igne resolvens *deus*. 2, 13 mens. 7.

4 *i. q.* ***profundum*** (GLOSS. IV 216, 17 profundum vel confusio rerum. Plac. V 107, 33 profundum [276, 28. 299, 38]. 421, 31 in -os in profundum vel in aera), *i n a n e* (*cf.* PAVL. FEST. p. 46 cavum a -o dictum et eius inanitate), *h i a t u s* (AVG. epist. 164, 7 -ŏs *est* quidam hiatus multum ea separans, inter quae non solum est, verum etiam firmatus est), *v o r a g o i n g e n s*: AETNA 139 prospectare . . . -os ac sine fine ruinas. SEN. epist. 72, 9 Epicureum illud -os . . . inane, sine termino. ITALA (plur. codd.) *et* VVLG. Luc. 16, 26 inter nos et vos -os (*var.* -us, -um, *v. p. 990, 41*) magnum firmatum est (χάσμα μέγα. *cf.* AVG. gen. ad litt. 12, 33 p. 429, 7 inter quorum [*Abrahae et Lazari*] requiem et illa interna tormenta legimus magnum -os [chasma *pars codd., v. p. 1003, 13*] firmatum). ITALA Mich. 1, 6 (Weing.) et deducam in -os (εἰς χάος, VVLG. in vallem) lapides eius. ITALA *et* VVLG. IV Esdr. 5, 8 chaus (*vel* -os, *v. p. 990, 41*) fiet per loca multa. HIL. in psalm. 51, 23 transire . . . ad Abraham volens dives -o medio non sinitur. 118 vau 8 p. 415 alia ab alia *anima* -o impenetrabili separetur. 120, 16 *in Abrahae sinum* adire impios interiectum -os inhibet (*bis.* AVG. quaest. Simpl. 2, 3, 3 magnum -os interiectum esse). ZENO p. 377, 5 *divitem* -os immensum a pauperis felicitate discernit. RVFIN. Adamant. 2, 11 -os (cahos *cod.*, χάσμα) magnum medium esse (*bis*). FAVST. REI. epist. 3 p. 177, 24 peccatores a coetibus . . . iustorum vastum illud -os tristi interiectione discriminat. CLAVD. MAM. anim. 3, 9 p. 168, 26 -os (cahos *M*), quod inter sontes innoxiasque animas . . . intersitum locis merita secernit. p. 170, 7 -os illud vel tam exiguum . . . vel tam immensum, ut transmeari nequeat. ALC. AVIT. carm. 3, 293 limes . . . -os obiectum lato distinguit hiatu. DRAC. laud. dei 3, 68 immane -os. *nota*: AVG. serm. ed. Mai 48, 3 intra caecum uteri dehiscentis -os. *in imagine*: AVG. serm. ed. Mai 84, 1 -os quoddam inter divinam humanamque naturam scelerum securus *homo* infuderat.

syn.: confusio. inferi, Tartara (LVCAN. 9, 101). tenebrae (DRAC. Orest. 784). hiatus, vorago, divortium (AVG. serm. ed. Mai 84, 1). *Hoppe.*

chara (*n.?*) [*vocabulum peregrinum. Th.*]. CAES. civ. 3, 48, 1 est etiam genus radicis inventum . . ., quod appellatur -a, quod admixtum lacte multum inopiam levabat *eqs. ad rem v. Daremberg-Saglio II 1147.* *Stadler.*

characātus, -a, -um [*tractum a gr.* χάραξ, χαρακοῦν. *cf.* characias. *Th.*]. *i. q. p a l i s c i r c u m m u n i t u s*: COLVM. 5, 4, 1 *vineae*, quae defixis arundinibus circumvinctae per statumina calamorum materiis ligatis in orbiculos gyrosque flectuntur, eas nonnulli -as vocant (5, 5, 16 in vineis -atis). *inde* **characo**, -āvī, -āre: ORIG. in Matth. 17, 7 saepe circumdedi et -vi *vineam.*

characiās, -ae *m.*, χαρακίας. *acc. sing.* -ān: PLIN. nat. 16, 168. 26, 71. **1** *i. q. a d v a l l o s f a c i e n d o s i d o n e u s*: PLIN. nat. 16, 168 -an vocabant crassiorem firmioremque *calamum*. **2** *genus tithymalli*: PLIN. nat. 26, 62 primus *tithymallus* cognominatur -as (charachias *vel* c h a z a r i a s *codd.*). 26, 69. 70. 71. 118 (c h a r a c i t e s *codd.*). 146. 1, 26, 39. MARCELL. med. 30, 26 -ae, tithymalli . . . paria pondera. PS. APVL. herb. 108 *tithymalli* altera *species* masculus sive -as appellatur. *ibid.* -as . . . nascitur in collibus et montuosis locis. DIOSC. 4, 159 PS. DIOSC. herb. fem. 42 (catractas *vel* caractas *codd.*).

characītēs *v. supra l. 40.* **characo** *v. l. 34.*

⁎**charactēr**, -ēris *m.*, χαρακτήρ (*cf.* GLOSS. III 278, 45). *f o r m a e*: *saepissime legitur in libris* caracter. *acc. sing.* -ēra: HIER. vir. ill. 22. 117. *acc. pl.* -as: PHILARG. Verg. ecl. p. 1, 13 GLOSS. III 598, 28 (*nisi his locis graecae litterae scribendae sunt, ut* VARRO Men. 245 GELL. 6, 14, 1 *al.*). *n e u t r u m*: ORIENT. carm. app. 2, 67 monstrat adorandum . . . -er. FAVST. REI. epist. 4 p. 183, 2 APRING. in apoc. 19, 20. c h a r a c t ē r i u m, -ī (*cf.* χαρακτήριον): PS. AVG. hom. de sacril. ed. Caspari 6, 19 -a . . . ad collum alligat. *dub. interpr.*: NOVELL. Valent. 13, 1 de salinis alumine caractere (*inter res tributarias,* carecto *scribendum putat Meyer*). *legitur inde a* VARRONE, *apud* CIC. orat. 134 ad Q. fr. 2, 16, 5 *al. non nisi graeca forma.* NOT. Tir. 78, 28. *adde s. nom. propr.*

I ***proprie***: **A** *i n s t r u m e n t u m, quo notae quaedam alicui rei inscribuntur vel imprimuntur*: ISID. orig. 20, 16, 7 -er est ferrum caloratum (col- *al.*), quo notae pecudibus inuruntur, χαρακτήρ autem graece, latine forma dicitur. *addasne l. 65 sq.?*

B *m e t o n y m i c e i. q. n o t a* (*cf.* SERV. georg. 3, 158. AVG. doctr. christ. 2, 20, 30 in quibusdam notis, quas -es vocant), *s i g n u m i n s c r i p t u m s i m.* (GLOSS. IV 215, 40 signum vel nota): **1** *a n i m a n t i u m*: **a** *b e s t i a r u m*: COLVM. 11, 2, 14 quadrupedia -e signari debent (PALLAD. 2, 16 hoc mense . . . animalia . . . -e signentur). AVG. epist. 105, 1 si servus . . . -em domini sui eis (*ovibus*) infigat (LEX Visig. 8, 5, 8 pecoribus . . . -es infigere [*bis*]). *ibid.* nec *dominus* in *ovibus* suum exterminat -em. GREG. TVR. Mart. 3, 33 ut de clave ferrea . . . -es caballis imponerent. LEX Visig. 8, 5, 8 tit. ne animalia errantia . . . -e notentur. 8, 6, 1 faciat tres decurias, quae vocantur -es; unde potius non per unum -em fraus nascatur. **b** *h o m i n u m* (*servorum sc. militumve. cf.* CASS. FEL. 13 p. 20 stigmata dicuntur -es nominati, quos militantium manus vel feminarum Maurarum vultus ostendit. GLOSS. III 598, 28 -as macularum in vultu mulierum ostensum. V 333, 57 stigmata -er [393, 47 stemma]. *cf.* Plac. V 152, 27 stigmata: signa, cicatrices vel catracteres), *plerumque dicitur in i m a g i n e, saepissime de baptismo signatis*: AMBR. obit. Valent. 58 -e domini inscribuntur et servuli. 59 -e domini s i g n a r e servulum (PS. RVFIN. in psalm. 30, 17 omnes *christiani* uno -e signantur. AVG. in euang. Ioh. 13, 17 *utrum* aliquid illi prosit -er ille, in quo signatus est. epist. 185, 23 si quisquam regio -e a signato desertore signetur. PS. PRIMAS. in Eph. p. 610ᴮ. *cf. supra l. 65*). PELAG. in Gal. 6 p. 824ᴬ signa et -es non incircumcisionis, sed crucis et passionis in corpore meo circumfero

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(PS. PRIMAS. in Gal. p. 608[B]). VVLG. apoc. 13, 16 servos habere -em (*χάραγμα*) in dextera manu sua aut in frontibus suis (13, 17. 16, 2 bestiae [*i. diaboli*]. 19, 20. PS. FVLG. RVSP. serm. 74 domini). 14, 9 si quis . . . acceperit -em in fronte sua (14, 11. 20, 4. AVG. serm. 302, 5, 3 *-em* accipit christianus, cum fit catechumenus). AVG. epist. 108, 4 collegae tui . . . -em, non solum quem *Felicianus* apud vos acceperat, sed etiam quem aliis extra vos desertor infixerat (c. Cresc. 1, 30, 35 *al. cf. p. 992, 67*), ipso correcto violare non ausi sunt, quia regium (*cf.* ISID. eccl. off. 2, 25, 10 *et l. 20. 22*) cognoverunt. 173, 3 vos oves Christi estis, -em dominicum portatis in sacramento quod accepistis (185, 23 in eis dominicus -er agnoscitur; qui in eis quos suscipimus, nec tamen rebaptizamus, minime violatur. serm. 295, 5 bapt. 6, 1, 1). 185, 23 in aliquo . . . -er ille rescinditur. 185, 43 non facio iniuriam -i imperatoris. serm. ad Caesar. 2 p. 691 desertor -em suum non fixit. *ibid.* -em exterminarem (p. 692). c. Parm. 2, 13, 29. c. Petil. 2, 108, 247 non destruimus -em imperatoris. serm. 302, 4, 3 -er tuus docet, quid profitearis. 317, 4, 5 qui ei -em non in manu, sed in fronte posuerat (CASSIOD. hist. 4, 39 p. 985[A] aliis in frontibus -es ponerentur). c. Cresc. 1, 30, 35 neque enim mutandus vel improbandus est regius -er in homine (symb. 1, 8, 16 ei -em mutare. ISID. eccl. off. 2, 25, 10. *cf.* AVG. c. Gaud. 1, 12, 13 nec in desertore violamus -em regium). in epist. Ioh. 3, 6 si *caritatem* non habet, -em quidem impositum habet, sed desertor vagatur. c. Iul. op. imperf 4, 123 illum . . . Manichaei . . . -e percussum. serm. ed. Mai 151, 4 innocentiae tenerae -em cruoris insigniens. SEV. MINOR. p. 739[A] ut Christi -em a me susciperent. VICT. VICT. 3, 36 non conspicio cultum signaculi mei, -em non video trinitatis. 3, 47 nisi descriptam -is indicio suam miseri ostenderent mortem. PS. PRIMAS. in I Cor. p. 420[A] *Iovi cultores* sibi -es et ustiones infligunt in consecrationibus idolorum. 2 *rerum*: a *generatim*: *α nummorum vel ponderum signum vel nota*: LIB. de asse 12 pars illa *assis*, quae est semiuncideunx, in frequenti usu non est, unde -em non habet, quo designetur. CASSIAN. conl. 6, 12 *cera* semper -i signantium cedens pro eius forma atque imagine figuratur (*syn.* signaculo). IGNAT. ad Magn. 5, 2 unumquodque ipsorum (*numismatum*) proprium -em (*χαρακτῆρα*) superpositum habet. ISID. orig. 16, 27, 1 formas eorum (*sc. ponderis signorum*) et -es, ut a veteribus signata sunt, subiciamus. 16, 27, 3 oboli...sex propterea -em non habent, quod *eqs.*
β litterarum vel aliarum notarum figura: SERG. gramm. IV 476, 15 -er eius (*digammi*) ex duabus gammis fit. 478, 7 uni cuique litterae accidit nomen, quo vocetur, -er, quo figuretur. PRISCILL. tract. 1 p. 26, 8 proposito hebraeicae litterae -e. PS. AMBR. apol. Dav. II 12, 66 (*in imag.*) habet . . . culpa -es suos et apices, quibus proditur. serm. 35, 5 divinus triumphus aeternis -bus est conscriptus. HIER. epist. 36, 13 ipsos -es sollicitus attendens scriptum reperio. in Tit. 3, 9 p. 734 veteris legis libros, in quibus et ipsa hebraea propriis sunt -bus verba descripta. prol. gal. elementa . . . eodem sono, sed diversis -bus. *ibid.* cum . . . iidem Samaritanorum et Hebraeorum -es fuerint. monogr. p. 195, 19 ad -is scribendam figuram. AVG. c. Faust. 12, 37 p. 364, 17 qui hebraeas litteras ignoramus, id est ipsos vocum -es. 16, 32 p. 481, 14. PS. PHOEBAD. fid. 8 p. 47[A] (*in imag.*) -es divinarum scripturarum . . . patribus praeostensos. MARCELL. med. 26, 43 in charta rudi scribat -es infra scriptos. 29, 26 scribere debes in lamina aurea de grafio aureo infra scriptos -es (*bis*). CASSIAN. conl. 10, 8, 3 elementorum -es diligenter agnoverit *puer*. PRIMAS. in apoc. p. 884[A] quibus (*-bus*) numeros Graeci lectitant. p. 885[D] per suos -es scriptum. PS. PRIMAS. in Hebr. p. 718[B] -es et pronuntiationes litterarum. IVNIL. praef. ex peregrinis -bus (*i. graecis litteris*). CASSIOD. inst. div. 26. GREG. TVR. vit. patr. 20, 3 poculum vini -e crucis beatae sanctificatum. ISID. orig. 1, 21, 2 notae . . . dictae eo, quod verba vel syllabas praefixis -bus (*i. obelis et asteriscis*) notent (*cf. Traube, Arch. f. Stenogr. 53 [1901] 8 p. 13*). VIRG. gramm. epit. 2 p. 7, 10 littera ab ipsis etiam cerae -bus usque ad quassorum compositionem hosce ordines directat. PASS. coron. 9 praecepit . . . curas . . . in praeconias aeneas cum -bus infigi. CORP. III 14165[8], 18 imprimi -e regulas ferreas. b *speciatim notae quaedam occulta forma expressae et figurae superstitiosae, quibus vim miram veteres tribuebant*: AMBR. serm. 24, 6 qui confidunt in phylacteriis et -bus. AVG. doctr. christ. 2, 29, 45 ubi praecantationes et invocationes et -es non sunt. serm. ed. Mai 105, 1 *qui* phylacteria sibi diabolica et -es appendunt (PS. AVG. serm. 265, 3. 279, 4 si -es illos tibi voluisses appendere. SERM. Caspari anecd. p. 222, 10 -es . . . nolite vobis . . . appendere. CAES. AREL. suggest. p. 300 nullus . . . diabolicos -es . . . sibi appendat). PS. AVG. hom. de sacril. ed. Caspari (*Christianiae 1886*) 4, 15 qui angelorum vel Salamonis . . . -es suspendit.

II **translate**: A *corporearum rerum insignis forma* (*cf.* CANDID. gen. div. 6 -er . . . signaculum est substantiae. GLOSS. imago, effigies): IREN. 2, 34, 1 *animas* -em corporis . . . custodire eundem. ITALA Hebr. 1, 3 (Mar. Victorin. homous. 2 adv. Arrium 2, 3) *Christus* est -er (*χαρακτήρ*, VVLG. figura) substantiae *dei*. CHIRON 529 usum (*i. usus oculi*) sibi -es non reddat. RVFIN. apol. Orig. 7 p. 598[C] eadem in nobis species permanet ab infantia usque ad senectutem, licet -es multam videantur immutationem recipere. VINDIC. med. 16 quinto mense facit *infans* -em patris . . . aut matris. CAEL. AVR. acut. 1, 6, 49. 50 -er (*i. vultus*) . . . dormientium hilaris, lethargicorum tristis invenitur. VEN. FORT. expos. symb. 7 *dei* vere filius est verbum et speculum et -er et imago vivens patris viventis. Mart. 1, 499 ad speculum remeat peregrina fronte -er. 3, 157 cum necdum his Christi radiaret honore -er.

B *incorporearum rerum*: 1 *generatim*: TERT. adv. Marc. 5, 1 p. 569, 7 quis illum (*sc. Paulum*) tituli -e percusserit. IREN. 1, 26, 2 *Ebionaei* perseverant . . . in . . . Iudaico -e vitae. 1, 28, 1 proprium -em doctrinae constituit *Tatianus*. THEOD. PRISC. log. 61 consuerunt *pthisici* sub quodam veluti typico -e vespertinis magis febribus admoneri. CASSIAN. inst. 12, 29, 1 ut . . . quodammodo -es *superbiae* de exterioris hominis motibus exprimamus. BOETH. in Porph. isag. p. 183, 1 -er est quidam ac forma generis. 2 *speciatim*: a *i. q. ingenii indoles*: DON. Ter. Eun. praef. p. 269, 11 tertius actus -em exprimit militis et parasiti. MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 29 forma . . . et imago et -er, sine quibus deus non intellegitur. ZENO 1, 13, 5 circumscriptio -is potestati subiacet cordis. AVELL. p. 164, 12 non erubescentes euangelorum venerabilium -es. b *forma et genus dicendi vel stilus* (GLOSS. V 352, 10 stilus vel figura): VARRO rust. 3, 2, 17 *L. Abuccii* Luciliano -e sunt libelli. PORPH. Hor. carm. 3, 1, 2 *carmina* ad lyricum -em exacta. sat. 1, 2, 129 imitativo -e dictum (1, 4, 34 DON. Ter. Andr. 773). 1, 4, 14 mimetico . . . -e. 1, 9, 1 dramatico -e (SERV. Aen. 11, 715 ecl. 3, 1. 9, 1 PROB. Verg. ecl. praef. p. 329, 10). epist. 1, 17, 1 satyrico -e. 2, 1, 168 in mimico -e peccantibus. VOPISC. Aurelian. 1, 6 bella -e historico digesta (SERV. Aen. 11, 597). DON. Ter. Andr. 808 -e comico (Eun. 588). Ad. prol. 24 in statario -e. AVSON. 414, 5 per poeticum -em (SERV. Aen. 11, 597). FORTVN. rhet. 3, 9 p. 125, 29. DIOM. gramm. I 485, 31 carmen . . . comoediae -e compositum. SERV. Aen. 1, 701. ecl. p. 1, 16 tres . . . sunt -es, humilis, medius, grandiloquus (EMPOR. rhet. p. 561, 7 cum sint tres figurae, vasta, humilis, temperata, quas Graeci -es vocant Asianum, Atticum, Rhodium. PHILARG. Verg. ecl. p. 1, 13 tres modi locutionum sunt, quod -as Graeci vocant, *ἰσχνός*, qui tenuis, *μέσος*, qui moderatus, *ἁδρός*, qui validus intellegitur. GLOSS. V 175, 13. SCHOL. Hor. gloss. *Γ* carm. 4, 3, 12 quinque . . . sunt -es sermonum: Atticus, Asianus, Aeolius, communis, Rhodius. *cf.* GELL. 6, 14, 1). SERV. ecl. 6, 1 -er mixtus (*cf.* PROB. Verg. ecl. praef. p. 329, 10 omne carmen in tres -es dividitur: dramaticon . . . diegematicon . . . micton). HIER. epist. 26, 5 nisi et modum epistolici -is excederem. 120, 11 quae *epistolae* feruntur Petri stilo inter se et -e discrepant structuraque verborum. vir. ill. 15 quae *epistula* mihi videtur -i epistulae . . . ad Hebraeos convenire. 22. 119 multa alia ad Eusebii magis . . . -em pertinentia. in Is. 1, 2 p. 10 est . . . Hebraici -is idioma ut omnia quae in syllabam finiuntur 'im' masculina sint. 8, 5 p. 119 deus loquitur ad prophetam -e solito scripturarum.

syn.: ustio (PS. PRIMAS. in I Cor. p. 420[A]). signum (CASSIOD. hist. 4, 39 p. 985[A]). nota. forma (BOETH. in Porph. comm. sec. 2, 4 MVTIAN. Chrysost. hom. 2, 2), imago, modus (DON. Ter. Ad. prol. 24), stilus.

deriv.: characteriacus, characteriare, characteritus, characterarius (?). *graeca*: characterismus, characterizare (?).

c(h)aracterārius, -a, -um *a* character. *i. q. ad characterem pertinens*: CORP. XIII 1982 artis caracte⟨rariae⟩. *cf. Ruggiero, diz. epigr. II 111.*

charactēriacus, -a, -um *a* character, *cf.* *χαρακτηρικός*. *i. q. characterem i. formam insignem continens*: FVLG. aet. mund. p. 179, 8 flamma . . . vestibus crucis caracteriaca signacula (*v. p. 993, 59*) figuravit.

charactērio, -āvī, -āre *a* character. FVLG. aet. mund. p. 159, 5 *Salomo* caracteriavit (caracteravit *S*, caracterizavit? *Helm*) in vita, quidquid insitum traxerat de natura. GLOSS. V 377, 44 *p. 995, 3.*

charactērismus, -ī *m.*, *χαρακτηρισμός*. *non raro forma graeca nom. sing.* -os *legitur* (*graecis litteris ex. gr.* CARM. de fig. 148 SCHEM. dian. 10 DON. Ter. Hec. 352), *ex. gr.* PORPH. Hor. epist. 1, 18, 7. 11 DIOM. gramm. I 463, 13 CASSIOD. in psalm. 9, 25 *al.* *acc.* -on: SEN. epist. 95, 65 SCHOL. Hor. epist. 1, 18, 5. *in libris legitur etiam* caracterismus (-os), *ex. gr.* SEN. epist. 95, 65 SCHOL. Hor. epist. 1, 20, 24 *al.* *i. q. descriptio* (*cf.* RVT. LVP. 2, 7 quem ad modum pictor coloribus figuras describit, sic orator hoc schemate [*sc.* *-o*] aut vitia aut virtutes eorum, de quibus loquitur, deformat): SEN. epist. 95, 65 *descriptionem* Posidonius ethologian vocat, quidam -on appellant, signa cuiusque virtutis ac vitii et notas reddentem, quibus inter se similia discriminentur. PORPH. Hor. epist. 1, 18, 7 -os hominis tristis. 1, 18, 11 adulatorum. 2, 1, 184 miro -o imperitam multitudinem ostendit. DIOM. gramm. I 463, 13 icon (*i. εἰκών*) sive -os . . . est descriptio figurae alicuius expressa (ISID. orig. 2, 21, 40) vel personarum inter se eorumve, quae personis accidunt, comparatio (PORPH. Hor. epist. 1, 20, 24. SCHEM. dian. 10 *χαρακτηρισμός* est quod latine informatio vel descriptio appellatur. CASSIOD. in psalm. 9, 25 quae figura dicitur -os, quando aliquis aut per formam describitur aut per actus proprios indicatur. 20, 3. 88, 21 *-os* latine informatio vel descriptio nominatur, quando personam absentem quibusdam indiciis velut praesentem facimus intueri. 96, 2. 121, 5). SCHOL. Hor. epist. 1, 18, 5 mire per -on id est per imaginationem describit hominem tristem.

charactērītus, -a, -um *a* character, *cf.* characteriare. GLOSS. V 629, 37 insignita -a.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

charactērium *v.* character *p. 992, 52.*

? **charactērizo,** -āvī, -āre, χαρακτηρίζω. GLOSS. V 377, 44 προσεφώνησεν (persefanescem *cod.*) ostendit vel caracteri⟨zavit?⟩ (*refer ad* HIER. vir. ill. 38). [FVLG. aet. mund. p. 159, 5 caracterizavit *Helm pro* caracteriavit. *v. p. 994, 58.*]

charadrius, -ī *m.*, χαραδριός, *genus avis*: *formae*: *acc. graec.* -on: VVLG. lev. 11, 19 (*at v. l. 9*) GLOSS. V 354, 67. *nom. sing.* -a: GLOSS. V 445, 17 -ae fulicae, sturni. 564, 36 (samni). chaladrio: ITALA lev. 11, 19 (Lugd.) chaladrionem. VVLG. *Amiat. Ottobon.* charadrionem. *cf. Sittl, Archiv 2 (1885) 611.* calatrio: GLOSS. II 509, 51. caladrio: ITALA lev. 11, 19 (Monac. Legion.) caladrionem. calabrio: ITALA deut. 14, 18 (Lugd.) calabrionem. NOVATIAN. cib. Iud. 3 (*A*). cadrio: GLOSS. III 90, 8 νυκτικόραξ. karitrius: GLOSS. IV 252, 51. [*cf. it.* calandra, *hisp.* calandria. *M.-L.*] VVLG. lev. 11, 19 *non edetis* -on (χαραδριόν. ISID. in lev. 9, 9 -um). deut. 14, 18 -um. *cf. Sittl, Archiv 2 (1885) 480 sqq.; Landgraf et Weyman, ibid. 11 (1898) 233; Denk, Bibl. Zeitschr. 6 (1908) 345; Wellmann, PW. III 2115.* *Hoppe.*

? **charadrum,** -ī *n. nomen piscis* (*cf.* χάραδρος?). ENN. frg. var. 36 *inter pisces*: Mytilenae est pecten, c⟨h⟩aradrumque (*Salmasius*, charadrus *Scaliger*) apud Ambraciai (Ambracie *cod. Apul.*) fines. *Mbr.*

charagma (-atis) *n.*, χάραγμα, *i. q. character, nota.* ITALA apoc. 19, 20 (Primas.) qui acceperant caragma (carauma *cod. D*) illius (χάραγμα, VVLG. characterem bestiae). OP. imperf. in Matth. 38 p. 840 nummus habet -a Caesaris. GLOSS. V 349, 44 carauma scriptura (*vel* scripta), linea.

charaxārius, -ī *m. a* charaxare. GLOSS. V 605, 34 (Osb. 383. 385) notarius: scriptor, -us.

charaxātūra, -ae *f. a* charaxare. *i. q. forma*: VIRG. gramm. epit. 11 p. 75, 9 studet pingere craxaturam litterarum. [REMIG. test. p. 974^C (*si genuinum*) si qua litura vel -a fuerit inventa.]

charaxo, -āvī, -ātum, -āre [*ab aoristo gr.* χαράξαι *tractum esse videtur, cf.* campsare, malaxare. *Th.*]. *in libris legitur saepius* caraxo. **1** *i. q. incidere*: PRVD. perist. 10, 557 *lictor* -at ambas ungulis scribentibus genas cruentis et secat faciem notis. APIC. 6, 239 pullum coctum ... -as et ius scissuris infundis. GREG. TVR. Franc. 8, 29 *cultros Fredegundis* etiam -ari profundius et veneno inficì iussit. **2** *i. q. scribere, pingere* (*cf.* GLOSS. IV 491, 8 -atis scriptis. V 276, 32. 593, 29): PS. AVG. alterc. p. 1133 cum primum Moyses in monte Sina -atas decalogo duplices tabulas accepisset. GREG. TVR. glor. mart. 50 *cum* parietes domorum atque ecclesiarum signarentur atque -rentur. Franc. 7, 36 tunc es pictor ille, qui ... parietes atque camaras -bas? 9, 5 vasa per domus diversorum signis, nescio quibus, -ata sunt. GREG. M. epist. 9, 199 notitia eiusdem donationis non esset de polyptychis -ata. VIRG. gramm. epit 1 p. 5, 12 qui partes orationum -are volunt. 2 p. 7, 13 -andis per ceras gammulis (*i. gambulis*). 15 p. 88, 21 *Virgilius* mihi notas -vit. epist. 1 p. 115, 3 adverbium per duo i -bis. p. 115, 30. 5 p. 162, 6 *ablativum* cassum triplicavit -ando. 6 p. 170, 15 *'e' et 't'* in copulatione uno stilo -antur et sub una dictura dicuntur. GLOSS. IV 352, 51 inducit -at (V 601, 43. 602, 26). [*neap. vet.* carassare. *M.-L.*]
deriv.: charaxarius, charaxatura. *compos.*: incharaxare. *Hoppe.*

charegogos *v.* caragogos *p. 428, 35.*

chareontes *v.* choreuontes.

charientismos, *acc.* -on, χαριεντισμός, *fig. rhet.* CHAR. gramm. I 276, 8 *inter species allegoriae.* 276, 20 -os est dictio per ea quae grata sunt aliud dicens aliud significans, ut cum interrogamus, num quis nos quaesierit, et respondetur 'bona salus', unde intellegimus nos neminem quaesisse. DIOM. gramm. I 462, 25 tropus quo dura dictu gratius proferuntur. DON. gramm. IV 402, 9. POMP. gramm. V 311, 12 tropus, qui versatur etiam apud scholasticos frequentissime. dicit aliquis 'da vinum' et dicit illi servus suus 'abundat', hoc est, nihil habet. ... quotiens e contrario dicimus *eqs.* SACERD. gramm. VI 461, 19 astismos, quem quidam -on dicunt. IVL. RVF. rhet. 3 p. 39 χαριεντισμός sive σκῶμμα. festiva dictio cum amoenitate mordax. ISID. orig. 1, 36, 27.

1. chāris *v.* 1. caris *p. 459, 53.*

2. charis, -itis, *acc.* -in *f.*, χάρις. GLOSS. II praef. p. XIV -s graece gratia est (V 324, 61). TERT. adv. Val. 7 p. 184, 15 ennoian, quam et -in et sigen insuper nominant. FVLG. Virg. cont. p. 96 carin graece gratiam dicimus. [*fort.*: PASS. Theclae A 7 p. 18, 4 de caritate Christi (carite *a*, charite *a*²).] CARM. epigr. 610, 5 si -es aliquae, laud⟨is⟩ s⟨i gl⟩oria summa. *v. nom. propr.* **charitōn blepharon** (*nomen herbae*) *v. propr.* Charites.
derivata: charitosus (-tiosus); caristia. *graece*: charientismos, charitesia, *cf.* charisma.

*****charisma,** -atis *n.*, χάρισμα. *i. q. donum, gratia divina. apud* ECCL. *abl. plur.* charismatis: TERT. adv. Iud. 13 subtractis -is (*Fuld. Leid. Vatic.*) prioribus (*sed cf.* adv. Marc. 3, 23 p. 417, 12 subtractis -um roribus). *producitur* chār-: PRVD. apoth. praef. 1, 11 VEN. FORT. Mart. 4, 416. GLOSS. donum spiritale. donum, donativum (*adde p. 996, 9*) -ta: donum gratiae divinae. gratiarum donationes. gratiosa. PROB. app. gramm. IV 195, 18 *inter* 'nomina generis neutri, quae nominativo casu numeri singularis a littera terminantur' (GRAMM. suppl. 44, 24. 108, 21). TERT. bapt. 20 peculia gratiae, distributiones -um (ISID. nat. 18, 7). ieiun. 8 prophetiae. 10 caelesti -e (GAVDENT. serm. 16 p. 957^B FAVST. REI. spir. 1, 10 p. 117, 8 FVLG. RVSP. epist. 5, 2 *et saepe*). TERT. ieiun. 11. 16. anim. 9 spiritalia -ta (adv. Prax. 28 p. 285, 2 monog. 1 PS. ORIG. tract. 7 p. 85, 19 HIER. praef. Vulg. pent. adv. Rufin. 2, 25 CASSIAN. conl. 2, 1, 3 FVLG. RVSP. epist. 3, 7, 11 *et saepius*). TERT. anim. 58 adv. Val. 4 p. 181, 19 adv. Marc. 3, 23 p. 417, 12. 5, 8 p. 598, 23 donativa, quae -ta dicimus (PS. ORIG. tract. 18 p. 198, 6 -um donativa consecuti sumus). 5, 8 p. 600, 7 praescr. 29 *al.* ITALA I Tim. 4, 14 (Hil. in psalm. 118 vau 5) noli neglegere quod in te est -a (χαρίσματος, VVLG. gratiam). I Cor. 12, 4 (Tycon. 6 p. 69, 14) divisiones -um (χαρισμάτων, VVLG. gratiarum). PS. CYPR. singul. cler. 22 de -bus ecclesiasticis. PS. ORIG. tract. 5 p. 49, 2 varia -um dona (p. 52, 22. 7 p. 85, 19. 11 p. 126, 21 divisa sunt singulis -ta et dona et merita. 20 p. 210, 15 -um dona sunt distributa. NOVATIAN. trin. 29 p. 944^B. HIL. in Matth. 15, 10 donorum et -um partitiones. PS. AMBR. serm. Scss. 3, 9 p. 135^A dono gratiae coaequari aut gradu -is anteferri. AMBROSIAST. in I Cor. 13, 9—10. SACR. Leon. p. 321 omnium -um spiritalia dona. LEO M. serm. 63, 7. PROSP. in psalm. 135, 8—9 -um munera. FAVST. REI. spir. 2, 8 p. 152, 21 *et passim*). HIL. in psalm. 64, 15 sanationum -a. ZENO 1, 14, 6. 2, 14, 4. 2, 45. 53. PACIAN. epist. 1, 6 p. 21 lavacri et chrismatis. 3, 27 p. 99 AMBROSIAST. in I Cor. 12, 3 HIER. adv. Pelag. 1, 16 in Mich. 1, 2 p. 455 PELAG. in Rom. 8 p. 683^D. VVLG. I Cor. 12, 31 aemulamini -ta meliora (χαρίσματα. *cf.* PS. PRIMAS. *ad l.* p. 538^C dona gratiarum sunt, non meritorum). PRVD. perist. 13, 61 c. Symm. 2, 1046 PAVL. NOL. epist. 45, 7 IGNAT. ad Eph. 17, 2 PAVL. MED. bened. 1, 8 CASSIAN. conl. 1, 11, 1. 2, 12, 8 *al.* LEO M. serm. 4, 2. 61, 5. 75, 2 imbres -um. MVTIAN. Chrysost. hom. 3, 5. PROSP. in psalm. 132, 2—3 pluvia -um. PS. PROSP. vocat. gent. 2, 11. 32 SIDON. epist. 7, 9, 13 FAVST. REI. spir. 1, 10 *tit.* p. 117, 7. 2, 7 p. 148, 25 *al.* FVLG. RVSP. ad Monim. 2, 8. GREG. TVR. vit. patr. 2, 1 diversarum in se gratiarum -ta (glor. conf. 108^a p. 818, 11 gratiarum spiritalium -a. VIGIL. THAPS. c. Arrian. 2, 40 *al.*). 19 praef. beneficiorum. VEN. FORT. Mart. 4, 416 GREG. M. moral. 15, 20 p. 1092^A EVGIPP. epist. 4 *et passim.*

[**charistelochia** *i. q. herba artemisia* PS. APVL. herb. 11, *corruptum, ut videtur, pro* aristolochia, *cf.* GLOSS. III 552, 9 monoclonos aristolocia. *adde infra s. v.* charistelon *et v.* aristolochia *II p. 584 et* artemisia *II p. 682, 15 sq.*]

? **charistelon** artemisia, monoclonos GLOSS. III 557, 58. *cf.* 621, 62 caristelon id est artemisia. *corrigendum videtur* charistelochia *vel* aristolochia, *v. supra l. 37 sqq.*

charistia *v.* caristia *p. 459, 75.*

charistiōn, -ōnis *m.*, χαριστίων. CORP. XI 6695 (*Tufico, circa saec. II med.*) ponderarium s(olo) p(rivato) p(ecunia) s(ua) f(ecit) et -em aereum pos(uit). *cf. Simplic. phys. 255* τὸν καλούμενον χαριστίωνα τὸ σταθμικὸν ὄργανον. NOT. Tir. 101, 89 -on (*post* statera).

chāritās *v.* caritas. **chāritātīvē** *v.* caritative.

charitēsia, -ōrum *n. pl.*, τὰ χαριτήσια (*sc.* ἱερά). IREN. 1, 25, 3 incantationes, philtra quoque et -a et paredros.

charitōsus, -a, -um *a* charis. GLOSS. III 331, 64 -us εὐχάριστος. *cf.* II 571, 39 cariosus (*fort. corrigendum* charitosus) iucundus, delectabilis. CORP. VI 10192 Muscae -o Sissinae benedicto. CORP. X 2177 Q. Britti Amerimni charitiosi Q. Brittius Clemens alumno. *cf. nom. propr.* C(h)aritosa.

Balbini **charma** (?) ad cylon et chalazos(in) CORP. XIII 10021, 181 b *et* c (*in signaculis ocularioruni*). c(ollyrium) harma *antea Espérandieu, cachets d'oculistes nr. 99, 3 et 4.* *Spelthahn.*

charmēs, charmido (-āre) *v. nom. propr.*

de charoenā (?) LEX Sal. 61 rubr. *i. q. praedatio, furtum per vi factum sim.; cum theod.* harjôn *'praedari' confertur.* *Mbr.*

charōnārius *v.* Charon *nom. propr.*

*****charta,** -ae *f.* (chartus, -ī *m.*) [*a gr.* χάρτης *tractum. Th.*]. ISID. orig. 6, 10, 2 -a ... dicta, quod carptim papyri tegmen decerptum glutinatur. *legitur* chartus, -ī *m.*: LVCIL. 709 ubi nunc Socratici -i? (NON. p. 196). CHAR. gramm. I 104 (*cf.* PRISC. gramm. II 333) Varro ait vocabula ex Graeco sumpta, si suum genus non retineant, ex masculino in femininum transire et a littera terminari velut ... χάρτης -a. 108. PRISC. gramm. II 143 masculina sunt, quae ... apud Graecos in as desinentia vel in es apud nos in a terminant ... excipitur haec -a. 169 vetustissimi in multis ... inveniuntur confudisse genera ... ut hic et haec ... -a. *formae*: charta: *cf.* PROB. cath. gramm. IV 10 omnia nomina post c litteram habentia h peregrina sunt ..., -a. *ita* CARM. epigr. 972, 5 (*saec. I?*). 97, 4 (*aetat. imp. Traian. Hadr.*). EDICT. imp. Constanti de debit. (Corp. III 12134) 15. PAPYR. Genav. 1 II C 2 (*saec. I p. Chr.*) PAPYR. Marini 75, 30 (*a. 575*). carta *saepe in codd., praeterea*: CORP. VIII 17896, 42 (*a. 361—363*) PAPYR. Marini 74, 6, 4. 74, 7, 9 *et saepius* (*v. Archiv 1 [1884] 273. 9 [1896] 431*). cartha *nonnumquam in codd.* (*cf. p. 1000, 74*). *genet. sing. graecus in nomine medicaminis* dia chartu (*v. p. 997, 37 sqq.*) *a medicis usurpatur.* *apud recentiores nonnullos plurale tantum.* GLOSS. χάρτης. *cf.* III 541, 31 prasa (?) id est -a. 572, 4 prasfa (?) id est -a. 555, 24 (619, 52) cortice cogmenu (*i.* χάρτης

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

κεκαυμένης) -a combusta. NOT. Tir. 76, 26. *de fabricatione, generibus, usu chartae* (*v.* PLIN. nat. 13, 68—89 *et cf.* ISID. orig. 6, 10) *v. Blümner, Technol. I 308; Marquardt-Mau, Privatleben p. 808; Wünsch, PW. III 2185. suppl. I 285; Dziatzko, Untersuchungen (1900) 49 sqq.; Traube, Vorles. u. Abhandl. I p. 84 sqq.* *legitur ante* APVL. *raro apud scriptores pedestres praeter* PLIN. nat. *et medicos* (*habent* VARRO RHET. Her. SEN. phil. CVRT. COLVM. PETRON. FRONTIN. APVL. *singulis locis*, CIC. 7ies, PLIN. epist. 5ies, SVET. *ter*, FRONTO *bis*), *apud poetas et scriptores recentiores passim.* [*val.* carte, *it.* carta, *francog.* charte, *hisp.* carta. *M.-L.*]

I ***schedae*** *ex medulla papyri confectae*: CIC. Rab. Post. 40 visaeque merces fallaces quidem et fucosae, -is et linteis et vitro delatis. LVCR. 6, 112 fragilis ⟨sonitus⟩ -arum. 6, 114 -asque volantes verberibus venti versant. PAVL. FEST. p. 81. 104 ina, quae pars -ae est tenuissima. COLVM. 12, 47, 5 -a substrata . . . poma sic componi. PLIN. nat. 11, 117 pulvis in lanis et veste tineas creat . . . hoc et in -is nascitur. 34, 163 plumbi albi experimentum in -a est . . . ut pondere videatur . . . rupisse. 37, 103 *lychnides* excalfactas . . . paleas et -arum fila ad se rapere (SOL. 52, 59). VOPISC. Aurelian. 45, 1 vectigal ex Aegypto . . . vitri, -ae, lini . . . constituit. quatt. tyr. 8, 6 alii vitrum conflant, aliis -a conficitur. HIL. ad Const. 1, 8 Dionysius . . . -am primus accepit. APIC. 8, 369 omento ⟨et⟩ -a coperies. *nota: i. q. papyrus*: PLIN. nat. 13, 69 cum in Sebennytico et Saite eius nomo -a nascatur. *combusta a medicis adhibetur*: CELS. 5, 8 -a combusta (*saepius*). 6, 4 illinunt adurentia ex oleo, maximeque -am combustam. SCRIB. LARG. 114. 237. PLIN. nat. 21, 84 nigrescit cera addito -arum cinere. 24, 88 -a . . . cremata inter caustiva est. 28, 214. 29, 106. 34, 170. SER. SAMM. 139 cerussam et -am, quam gens Aegyptia mittit. 982 -a igitur variis pinxit quam littera verbis uritur. VOPISC. quatt. tyr. 3, 2 tantum habuisse de -is (*ibid.* medicamentis). CHIRON 786. 789. 938. 982. VEG. mulom. 2, 35, 1 -am . . . combures ipsumque pulverem . . . insufflabis naribus. THEOD. PRISC. eup. faen. 14. log. 102 causticus ex . . . -a combusta confectus. gyn. 30. MARCELL. med. 6, 30 -am cubitalis mensurae separatim comburat. CAEL. AVR. chron. 4, 8, 117 iniectio . . . -ae caustae. ORIBAS. syn. 1, 15 -a aceto infusa superimponis. 1, 19. 2 add. p. 844 vetustae -ae cinus. 9, 59 médicaminibus, qualia sunt -a combusta. SORAN. p. 102 possumus dia -u cum aquata pusca inicere. CASS. FEL. 32 dia -u medicamentum. 36. *involucris usum praebet*: HOR. epist. 2, 1, 270 quicquid -is amicitur ineptis. PLIN. nat. 12, 45 *nardum* alligatur fasciculis in -a. 13, 76 emporitica, inutilis scribendo, involucris -arum . . . usum praebet. IVV. 13, 116 -a pia tura soluta ponimus. *materia scriptoria*: RHET. Her. 3, 17, 30 loci cerae aut -ae simillimi sunt, imagines litteris. CIC. Att. 5, 4, 4 praeterii -am tibi deesse. epist. 7, 18, 2 ne -am quidem tibi suppeditare. HOR. sat. 1, 5, 104 longae finis -aeque viaeque est. epist. 2, 1, 113 calamum et -as et scrinia posco. PANEG. in Mess. 27 nec tanto careat mihi carmine -a. OV. epist. 11, 4 iacet in gremio -a soluta meo (*cf.* trist. 4, 7, 7 -ae sua vincula dempsi. FRONTO p. 24 N. -am diligenter lino transivi). 17, 20 cetera cum -a dextra locuta meast. trist. 1, 11, 40 ipsaque . . . -a feritur aquis. 3, 1, 55 aspicis exangui -am pallere colore. Pont. 4, 13, 34 venit et ad digitos ultima -a meos. MANIL. 5, 459 in -is stilus ipse cruentus. FEST. p. 359 tabellis pro -is utebantur antiqui (*cf.* CASSIOD. gramm. VII 213 arboris cortice . . . ubi ante copiam -arum antiqui carmina describebant. GLOSS. V 526, 45 tabellarius portitor epistolae, quia priusquam -ae aut pergamenae in tabulis ligneis epistolae scribebantur). CVRT. 8, 9, 15 libri arborum teneri haud secus quam -ae litterarum notas capiunt. SEN. clem. 2, 1, 2 cum -am protulisset traderetque. PERS. 3, 11 liber et positis bicolor membrana capillis inque manus -ae nodosaque venit arundo. PETRON. 102 -ae alligatae mutant figuram. PLIN. nat. 13, 68 -ae usu . . . humanitas vitae constet, certe memoria. 13, 69. 70 supprimente -as Ptolemaeo . . . membranas Pergami . . . repertas. 13, 73. 74. 78 spectatur in -is tenuitas, densitas, candor, levor. 13, 81 minus sorbet politura -a, magis splendet. 13, 85 hos *libros* fuisse e -a. 13, 88 epistulae -am. 13, 89 factum . . . Tiberio principe inopia -ae, ut e senatu darentur arbitri dispensandae. 16, 157 -isque serviunt calami, Aegyptii maxime, cognatione quadam papyri. 22, 127 farina, qua -ae glutinantur. 28, 29 MART. 1, 44, 2. 5, 18, 2. 5, 26, 2 aliqua cum iocarer in -a. 6, 64, 23 in me scribere versiculos miseras et perdere -as. 9, 76, 10 haec erit in -is maior imago meis. 13, 1, 7 haec mihi -a nuces, haec est mihi -a fritillus. 14, 38, 1 dat -is habiles calamos Memphitica tellus. STAT. silv. 4, 9, 7 noster *libellus* purpureus novusque -a et binis decoratus umbilicis. S. C. Frontin. aq. 100 tabulas, -as ceteraque quae eius curationis causa opus essent. PLIN. epist. 3, 14, 6 et -a adhuc superest et dies . . . patitur plura contexi. IVV. 1, 18 periturae parcere -ae GAIVS dig. 41, 1, 9, 1 si in -is membranisve tuis carmen vel historiam vel orationem scripsero, huius corporis . . . tu dominus eris. SCAEV. dig. 34, 31, 1 -as in quibus rationes conscriptae sunt. VLP. dig. 2, 1, 7 quod iurisdictionis perpetuae causa . . . in albo vel in -a vel in alia materia propositum erit. 32, 52 librorum appellatione continentur omnia volumina sive in -a sive membrana sint sive in quavis alia materia (PAVL. sent. 3, 6, 87). 32, 52, 4 nec -ae purae debentur libris legatis nec -is legatis libri debebuntur. 32, 52, 6 neque papyrum ad -as paratum neque -ae nondum perfectae. 32, 76. 33, 9, 3, 10 -as epistulares . . . et -as ad ratiunculam vel ad logarium paratas. 37, 11, 1 *tabulae testamenti* sive tabulae ligneae . . . sive -ae sive membranae sint (INST. Iust. 2, 10, 12). AVSON. 396, 57 ne sit -a mihi carior ostreis. 416, 21 arescens -a tenebit . . . inaspicuas *notas*, prodentur scripta favillis. HIER. epist. 5, 2 libros . . . librarii manu in -a scribi iubeas. 7, 2 penuria -ae. 8, 1 ante -ae et membranarum usum aut in dedolatis e ligno codicillis aut in corticibus arborum mutuo epistolarum alloquio missitabant. 11, 1 -ae exiguitas. 43, 1 quo -as, sumptus, notarios ministrante . . . libros . . . explicavit. 65, 7 stilus scribit in cera, calamus vel in -a vel in membranis aut in quacumque alia materia, quae apta est ad scribendum. VVLG. Tob. 7, 16 accepta -a fecerunt conscriptionem coniugii. II Ioh. 12 plura habens vobis scribere nolui per -am et atramentum. OPTAT. 7, 1 p. 163, 11. PACIAN. epist. 1, 1 nomina omnia -a non capiet. RVFIN. hist. 5, 20, 6 describebam non in -is, sed in corde meo. AVG. c. Fel. 2, 22 accepta -a scripsit haec verba. epist. 15, 1 non haec epistola sic inopiam -ae indicat, ut membranas saltem abundare testetur (*ibid.* tabellas eburneas . . . tu . . . huic pelliculae . . . ignosces). 15, 171. MAR. MERC. subnot. praef. 8 contumeliis . . . membranas seu -as . . . complevit. ORIENT. comm. 2, 144 -a seu foliis sive petes tabulis. TAVRENT. ad Ruric. epist. 3 p. 446, 11 chartaceus liber est . . . parum fortis, quia citius -a . . . vetustate consumitur. ENNOD. opusc. 2, 14 p. 292, 7 -ae et scriptioni: CASSIOD. var. 11, 38, 1 ut . . . copia non deesset procurata -arum. DIONYS. EXIG. Procl. or. 11 GREG. TVR. Franc. 5, 5. ISID. orig. 6, 10, 1 (*ex Suetonio*) -arum usum primum Aegyptus ministravit coeptum apud Memphiticam urbem. . . . ubi -ae usus primum inventus est . . . cuius genera *eqs.* (*v. p. 1000, 3*).
inde fere i. q. volumen, liber: CATVLL. 1, 6 Italorum omne aevum tribus explicare -is doctis . . . ac laboriosis. VERG. catal. 9, 13 pauca tua in nostras venerunt carmina -as (*i. in bibliothecam*). HOR. epist. 1, 13, 6 si te forte meae gravis uret sarcina -ae. OV. trist. 1, 1, 7 nec titulus minio nec . . . -a notetur, candida nec nigra cornua fronte geras. Pont. 4, 13, 7 ut titulum -ae de fronte revellas. LYGD. 1, 11 involvat membrana libellum pumex et canas tondeat ante comas summaque praetexat tenuis fastigia -ae. MART. 4, 82, 7 tibi -a plicetur altera. 14, 84, 2 haec abies -is tempora longa dabit. 14, 196, 2 melius -a natabat aquas. STAT. silv. 4, 3, 141 putribus evoluta -is . . . mea dicta. APVL. met. 8, 1. *v. p. 999, 75.* SER. SAMM. 722 tertia . . . Titi simul et centesima Livi -a. AVSON. 212, 3 exesas tineis Opicasque evolvere -as (*cf.* 34, 1). 393, 68 nugas quas . . . explicitis nequeas deprendere -is. COD. Theod. 9, 34, 7 (*a. 365—373*) siquis . . . non . . . -as igni consumpserit. AVG. epist. 238, 6 a me -am . . . abstulisti et conscidisti. OROS. hist. 6, 15, 34 manu elevata, qua -as tenebat.
nota: SIDON. epist. 4, 8, 5 plus -a vestra (*sc. conchae*) quam nostra scriptura laudabitur.

II *i. q.* ***scriptum, liber,*** *carmen sim.* (*cf.* VLP. dig. 32, 52, 4 in usu plerique libros -as appellant): CIC. Cael. 40 -ae . . . , quae illam pristinam severitatem continebant, obsoleverunt (*ibid.* libri). LVCR. 3, 10 tuisque ex . . . -is . . . omnia . . . depascimur. VERG. catal. 5, 13 meas -as revisitote. CVLEX 24 cui meritis oritur fiducia -is. CIRIS 62 nec Maeoniae patiuntur credere -ae (*cf.* PANEG. in Mess. 200 Meleteas . . . -as. BVC. Eins. 1, 49 ipsa suas delebat Mantua -as). HOR. sat. 1, 4, 101 quod vitium procul afore -is atque animo. 1, 10, 4 -a laudatur eadem. epist. 2, 1, 35 -is pretium quotus arroget annus (*ibid.* poemata). carm. 4, 8, 21 si -ae sileant, quod bene feceris. 4, 9, 31 non ego te meis -is inornatum silebo. OV. ars 2, 746 vos eritis -ae proxima cura meae. trist. 3, 1, 4 nullus in hac -a versus amare docet. PHAEDR. 4 epil. 5 -is nomen victurum meis. MART. 1, 25, 7 post te victurae per te quoque vivere -ae incipiant. 2, 8, 1 si qua videbuntur -is . . . sive obscura nimis sive latina parum. 5, 53, 3 materia est . . . tuis aptissima -is. 6, 60, 9 quod donat saecula -is. 7, 51, 8 sic . . . nostros cantat . . . libellos, ut pereat -is littera nulla meis. 7, 80, 4 iam -is, iam vacat ille iocis. 8, 24, 2 improba non fuerit si mea -a. 10, 2, 11 -is nec fata nocent et saecula prosunt solaque non norunt haec monumenta mori. 11, 15, 1 sunt -ae mihi, quae Catonis uxor et quos horribiles legant Sabinae. 12, 95, 3 tinctas sale pruriente -as . . . lege. PLIN. epist. 5, 14, 8 aliis . . . -is, aliis sum litteris initiatus. HIL. c. Aux. 7 blasphemiis plenae omnes ecclesiarum -ae plenique iam libri sint. AVSON. 215, 7 qui nostrae legis otia tristia -ae. RVFIN. hist. 1, 13, 5 in iis -is, quae gesta regis . . . servata antiquitus continebant. CARM. de pond. 180 veterum . . . -is. ENNOD. opusc. 3, 113 p. 360, 11 quod nullae -ae veterum, nulli librorum . . . loquuntur annales. *i. q. acta, gesta, rationes sim.*: HIL. op. hist. frg. 2, 10 quae gesta sunt, quae acta, quae constituta et -ae continent. AMM. 28, 1, 20 secretioribus -is ab eius domo prolatis. 28, 6, 26 inter -as eius inventa est . . . epistula. 29, 2, 27 in -is municipis . . . scrutari . . . iussis . . . inventa est. HIER. epist. 57, 2 compilatis -is eius et sumptibus. AVG. epist. 43, 25 non -is veteribus, non archivis publicis, non gestis forensibus aut ecclesiasticis agamus. c. Fel. 2, 1 nullus litigator potest sine suis -is litigare (OPTAT. 1, 21 p. 25 litigandi studio -as habere nescio quas. CLAVD. 19, 19 concidit exiguae dementia vulnere -ae, confecit saevum littera Martis opus). AVG. in psalm. 36 serm. 3, 18. serm. 72, 2 noluit cum eis de praeteritis -is habere rationem *deus* (CORIPP. Iust. 2, 363 positis totam -is implevit harenam. 2, 368 de

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tantis rationem collige -is [*ibid.* syngrapha]. 2, 393. 395). CAES. AREL. reg. mon. 1 -as venditionis faciat ... donationis -as aut parentibus aut monasterio (CONC. Paris. a. 556—573 p. 143 custodes -arum, per quas aliquid ecclesiis ... legitur derelictum). COD. Iust. 4, 21, 21 qui petit eam -am iterum proferri (*ibid.* chartula, instrumentum). AVELL. p. 222, 5 sicut -is, quas apud nos habemus monstratur. p. 412, 11 synodi gesta releguntur ... discutitur lectis omnibus -is. LIBERAT. 18 -am damnationis. LIB. pontif. p. 225, 12. *i. q. epistula.* CIC. Att. 2, 20, 3 -a ipsa ne nos prodat pertimesco. OV. epist. 20, 244 non timuit tecum quod mea -a loqui. ars 3, 623 sura -as celare ligatas. 3, 625. trist. 5, 13, 30 peragant linguae -a manusque vices. MART. 14, 11 omnes ista solet -a vocare suos. PLIN. epist. 4, 16, 3 dignum aliquid auribus, dignum -is elaboremus. ITIN. Alex. 12 -am medico legendam dans (*ibid.* litterae). AVSON. 416, 1 quae nostrae fuerat querimonia -ae. 418, 5 unde istam meruit non felix -a repulsam? HIER. epist. 7, 1 non debet -a dividere, quos amor mutuus copulavit. 8, 3 praesta unam -ae schedulam. QVEROL. p. 18, 3 qui -as agunt. SVLP. SEV. epist. 2, 19 quia doloris nuntium epistula deferebat, eadem ... praestaret -a solacium. SIDON. epist. 1, 7, 5 haec ad regem Gothorum -a videbatur emitti. 1, 9, 7. 3, 7, 2 mementoque viatorum manus gravare -is. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 673 perlectae gavisus munere -ae. CASSIOD. var. 10, 22, 3 lectio prolixa -arum. AVELL. p. 235, 15 post illud volumen ... aliam denuo -am ... destinavit. p. 297, 18 relectis -is (*ibid.* relecta ... eius epistula). EVG. TOLET. carm. 99, 2 missa incolumem te mihi -a dedit. *i. q. rescriptum, decretum principis:* ENNOD. dict. 23, 3 p. 494, 3 qui de -arum freno superbit armatis (*ibid.* principum decreta). CASSIOD. var. 6, 7, 5 ipsis quoque proceribus -arum confirmas. 6, 9, 1 -is nostris illos imbuere. LEX Sal. 14, 4 qui aliubi migrare disponit et de rege habuerit -as. *ibid.* hominem -am regis habentem extra ordinationem regis adsallire. GREG. TVR. Franc. 4, 12 per -as gloriosae memoriae ... reginae proprietatem aliquam possidebat. *i. q. commentarii, rationes publicae, monumenta publica* PRVD. c. Symm. 1, 596 fastorumque arce potiti annales proprio signarint nomine -as. COD. Theod. 8, 1, 6 (*a. 362*) cum quinquennio administraverint -as publicas. 8, 1, 7 (*a. 362*) numerarios ... qui sumpserint -arum notitiam. 8, 7, 11 (*a. 371*) qui -is ac ratiociniis publicis invenitur obnoxius. COD. Iust. 3, 26, 10 (*a. 385*) ex officio rationalis, qui exactioni vel -is inserviat. COD. Theod. 16, 2, 28 (*a. 390*) legem ... esse revocatam, ut de omnium -is ... auferatur. COD. Iust. 10, 71, 3, 1 (*a. 401*) -as publicas agere. COD. Theod. 8, 4, 20 (*a. 407*) quicumque ad -as vel tabulas ... cohortalis optaverit. 8, 1, 15 (*a. 415*) *scrinarii* freti potestate -arum rationes eorum (*actuariorum*) ... perscribunt. NOT. dign. or. 14, 14 qui tractat -as ipsius officii et ceteros palatinos. COD. Iust. 12, 19, 10, 1 (*imp. Leone*) memoriales ... nec geminis -is irrepserint. 1, 27, 1, 11 in praefatione publicarum -arum. 1, 27, 1, 18 pro completione -arum vel codicillorum. CASSIOD. var. 6, 16, 2 armaria, quae continent monumenta -arum. 11, 1 praefatio -arum praefecturae. 12, 21, 3 vox antiqua -arum cum de tuis adytis incorrupta processerit. GREG. M. epist. 9, 122 *v. p. 1001, 37.* *adde*: OPTAT. 7, 1 p. 165 cum ... ab Hieremia ... -a sit altera scripta (*ibid.* lex iterata). *huc referendum videtur*: PHILOCAL. fast. Ian. 25 (Corp. I² 1 p. 256) n(atalis) -is (*i. dies, a quo incipit annus specierum anabolicarum annonae instar urbi Romae attributarum*).

III *i. q.* **lamina:** SVET. Nero 20 plumbeam -am supinus pectore sustinere et clystere vomituque purgari. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 307 in -is plumbeis involuti. HIST. Apoll. rec. A 25 facere loculum amplissimum et -a plumbea obturari iubet, ut inter iuncturas tabularum. *ibid.* -is plumbeis circumduci foramina. LIB. pontif. p. 215, 2 trullum ... fusis -is plumbeis cooperuit atque munivit.

iuncturae ad I et II: *coniungitur c. verbis*: *acc.*: OV. epist. 1, 62 digitis -a notata meis (Pont. 4, 3, 26 verbis -a notata tribus). MART. 11, 3, 7 quam victuras poteramus pangere -as. SER. SAMM. 982 pinxit *v. p. 997, 29.* *dat., abl., praepos.*: OV. Pont. 4, 12, 27 Phaeacida condere -is (AVSON. 403, 28. *cf.* VEN. FORT. vita Albin. 1, 1 eius vita ... impressa libellis ... conderetur in -is). MART. 5, 25, 5 quem -is famaeque damus populisque loquendum. AMBR. c. Aux. 28 lex ... in -a exarata (MACR. sat. 2, 4, 31 in -a exaravit epigramma [*cf.* MART. 4, 86, 11]). CATVLL. 1, 6 omne aevum tribus explicare -is. LVCR. 4, 970 naturam ... patriis exponere -is. HOR. sat. 1, 4, 36 quodcumque semel -is illeverit. 1, 4, 139 haec ... illudo -is. SEDVL. op. pasch. 5, 38 si religiosis omnia potuissent -is innecti. MART. 4, 31, 4 volo te -is inseruisse meis. CIRIS 39 intexere -is (PANEG. in Mess. 5 -is intexere quisquam facta queat. *cf.* 211 inceptis de te subtexam carmina -is). APVL. met. 8, 1 historiae specimen -is involvere (*cf. p. 998, 37*). LVCIL. 1084 virtutis tuae -is monumenta locantur. MART. 7, 44, 7 victura meis mandantur nomina -is (9, 35, 5 verba ... -is mandata resignas. BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 34, 18 cerae vel marmori vel -is litterae ... mandantur). OV. Pont. 3, 6, 52 ponat ut in -is nomina. MART. 8, 62, 1 scribere in -a; *et saepius* (*cf.* SCAEV. dig. 34, 31, 1 -as in quibus rationes conscriptae sunt. RVFIN. hist. 5, 20, 6 describebam non in -is, sed in corde. PLIN. nat. 28, 29 litteris graecis *PA* -am inscriptam. SER. SAMM. 935 inscribis -ae quod dicitur abracadabra). MART. 3, 20, 2 -is tradit ... legenda ... acta (SEDVL. carm. pasch. 5, 436). PHAEDR. 4 prol. 18 vestras in -as verba transfertis mea. *accedunt adiectiva*: ISID. orig. 6, 10, 2—5 -*ae* genera ... -a Augustea ... Libyana ... hieratica ... Teneotica ... Saitica ... Corneliana ... emporetica (*cf.* PLIN. nat. 13, 68 *sqq. de generibus -ae*). HIER. epist. 84, 3 Alexandrinae -ae (DIOSC. 1, 96 vapuru [*i. papyrus*] unde -a Alexandrina fit [ὁ χάρτης]). CATVLL. 68, 46 haec -a loquatur anus (MART. 12, 4, 4. *contra*: MART. 1, 66, 7 virginis pater -ae. PLIN. med. 3, 15 in -a virgine scribis. MARCELL. med. 8, 56. 57. 58. 10, 34. 23, 76 ANON. med. ed. Piechotta 200). MART. 10, 19, 17 quod ... possint Arpinis ... comparare -is. MART. 8, 62, 1 scribit in aversa Picens epigrammata -a (MART. 4, 86, 11 inversa pueris arande -a. *aliter*: SVET. Iul. 56 antea consules et duces non nisi transversa -a scriptas mitterent *epistulas ad senatum. cf.* SIDON. epist. 2, 9, 10 *chartarum* replicatio fieret amoena narratu, nisi epistulae tergum ... sordidare ... erubesceremus. 5, 11, 1). PLIN. epist. 8, 15, 2 -*ae* si scabrae bibulaeve sint. MART. 2, 1, 4 brevior quod mihi -a perit (5, 6, 7 timidam brevemque -am). CATVLL. 36, 1. 20 annales Volusi cacata -a. STAT. silv. 4, 9, 26 -ae Thebaicaeve Caricaeve. ENN. ann. 564 neque me decet hanc carinantibus edere -is (*v. p. 458, 56*). LVCIL. 1085 virtute tua et claris conducere -is. VLP. dig. 37, 11, 4 -ae appellatio et ad novam -am refertur et ad deleticiam (GLOSS. III 327, 46 -a deleticia χάρτης ἀπάλιπτος. 327, 47 χάρτης ἀπηλιμμένος). CIC. ad Q. fr. 2, 14, 1 -a etiam dentata res agetur. CATVLL. 1, 6 docta *v. p. 998, 29.* HIER. epist. 123, 10 cum in -is ecclesiasticis iuvarem Damasum (LIBERAT. 18 perrexit cum -is ecclesiasticis). VLP. dig. 33, 9, 3, 10 epistulares. CIC. carm. frg. 3, 48 voces tristificas -is promebat Etruscis. CLAVD. 19, 19 exiguae. SYMM. epist. 2, 8, 1 familiares -as rigare facundiae tuae copiis. HOR. epist. 2, 1, 161 Graecis admovit acumina -is. HOR. epist. 2, 1, 270 ineptis. CATVLL. 1, 6 laboriosis. HOR. sat. 1, 5, 104 longae finis -aeque viaeque. CIRIS 62 Maeoniae *v. p. 998, 51* (OV. Pont. 4, 12, 27). PANEG. in Mess. 200 Meleteas *v. p. 998, 52.* MART. 6, 64, 23 miseras (10, 4, 7 miserae ludibria -ae). PERS. 5, 65 nocturnis iuvat impallescere -is. VLP. dig. 37, 11, 4 novam *l. 21. adde l. 49.* AVSON. 212, 3 Opicas (*v. p. 998, 39*). LVCR. 4, 970 patriis. PLIN. nat. 13, 79 indecoro visu pertralucida. publica *v. p. 999, 33 sqq.* FRONTO p. 61 N. in -a puriore (VLP. dig. 32, 52, 4 si quis -as legaverit puras. PELAGON. 134 -am puram combures. VEG. mulom. 4, 26. MACR. sat. 1, 23, 15 afferri -am eamque signari puram. GREG. TVR. Franc. 5, 14. *cf.* GLOSS. III 327, 45 -a pura χάρτης ἄγραφος). STAT. silv. 4, 3, 141 putribus *v. p. 998, 37.* CATVLL. 22, 6 -ae regiae, novi libri. MARCELL. med. 26, 43 in -a rudi scribat characteres (CASS. FEL. 69). TIB. 2, 5, 17 sacras ... tangere -as (SEDVL. carm. pasch. 5, 436. MART. CAP. 2, 124 sacris ... operata -is. *cf.* SEDVL. op. pasch. 5, 38 religiosis). MART. 9, 99, 2 -a salutatrix si modo vera refert. PLIN. epist. 8, 15, 2 scabra *v. supra l. 16.* HOR. ars 310 rem tibi Socraticae poterunt ostendere -ae (PORPH. *ad l.* rex ex philosophia originem trahit, id est ut praecepta contineat; has dicit Socraticas -as esse). *cf.* LVCIL. 709 (*v. p. 996, 66*). MART. 10, 93, 6 nova nec mento sordida -a. STAT. silv. 4, 9, 26 Thebaicae *v. supra l. 18* MART. 2, 1, 4 timidam *v. supra l. 17.* MART. 14, 10, 2 donat vacuas poeta -as. AVG. epist. 43, 25 non -is veteribus, non archivis publicis, non gestis forensibus aut ecclesiasticis agamus (COD. Theod. 11, 28, 2 [*a. 395*] veterum monumenta -arum). MART. 7, 6, 5 victrices testantur gaudia -ae. PETR. CHRYS. serm. 59 p. 365^B ne ... munus depretiet -a vilis. -a virgo *v. supra l. 8 sqq.*

syn.: liber, libellus, codicilli, scriptum, epistula, litterae, litterulae, poema, instrumentum, monumentum, ratiocinium, syngrapha. *deriv.*: chartaceus, chartarius, charteus, chartiaticum, chartosus (chartuarius?), chartula. *graece*: chartinus. *compos.*: *graece*: chartapola, chartophylacium, chartoprates.

chartāceus, -a, -um [*a* charta. *Th.*]. [*it.* cartaccia. *M.-L.*] *i. q. e charta confectus*: VLP. dig. 32, 52 in codicibus ... membraneis vel -is vel etiam eboreis (HIER. epist. 71, 5 opuscula mea ... descripta vidi in -is codicibus. CASSIOD. inst. div. 8 reliquas *epistulas* in -o codice conscriptas). HIER. in Is. 18, 1 p. 286 portantes volumina, recte vasa papyri id est -a (AVELL. p. 236, 21 in prima -i voluminis parte). MART. BRAC. trin. mers. 3 librum ... -um (TAVRENT. ad Ruric. epist. 3 p. 446, 10 -us liber est ad ferendam iniuriam parum fortis).

chartapōla, -ae *m. a gr.* χαρτοπώλης *tractum.* *is qui chartas vendit*: SCHOL. Iuv. 4, 24 Crispinus cartapola fuit.

chartārius, -a, -um *a* charta. *legitur* cartarius: CORP. XII 3284 L. Valerio Vol. Philumeno -o. cartharius: CORP. VI 9256 locus Valerani -ri. *gr.* χαρτάριος: PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24 (1902) 151.

adi. i. q. ad chartam pertinens: PLIN. nat. 1, 22, 60 farina -a. 18, 89 hoc aerariae officinae -aeque utuntur. APVL. flor. 9 p. 37 uno -o calamo me reficere poemata. PS. APVL. herb. 2 *plantago* nascitur in -is locis. REG. urb. p. 7, 3 horrea -a (*cf. Hülsen, PW. III 2192*). *adde*: CORP. VI 8567 rationis chart(ariae).

subst. masc. **chartārius,** -ī. 1 *qui chartas vendit*: DIOM. gramm. I 326 *nomen in arius* significat eum qui eam rem aut praestat aut vendit aut emit, veluti ... charta -us. GLOSS. III 309, 62

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

χαρτοπώλης. *cf.* II 475, 53 chartuarius χαρτοπώλης. **2** *is qui chartario praeest*: VITA Caes. Arel. 2, 39 -us publicus. **3** *officialis sacri patrimonii (de 2 et 3 v. Seeck, PW. III 2192)*: PAPYR. Marini 83, 3, 6 (*a. 489*) quoniam ⟨Gregorius v. d.⟩ -us ad praedia ⟨tra⟩denda nobiscum videtur esse directus. *et saepius.* ENNOD. epist. 7, 1 p. 172, 9 negotium . . . quod inter Bautonem regiae domus conductorem et Epiphanium -um vertitur. CASSIOD. var. 7, 43 tribuni -orum suggestione comperta . . . -i te volumus nomen adipisci. 8, 23, 4 delectisque sedis vestrae -is designatas massas . . . contradite. 9, 3, 2 ad massam . . . Rusticianam . . . -um destinare. 12, 4, 6 hoc . . . -is, qui in rem directi sunt, tradite deferendum. GREG. M. epist. 2, 29 *tit.* ad Stephanum -um Siciliae (*cf.* 3, 3 *et* 5, 38 Stephanus chartularius). 9, 3 praesentium portitor Leo -us. CORP. VI 9255 Ti. Claudio Hermeti patri -o.

neutr. subst. **chartārium,** -ī. *i. q. locus ubi chartae asservantur*: HIER. adv. Rufin. 3, 20 cur eam *epistulam* in Romanae ecclesiae -o non requiris? GLOSS. II 475, 52 χαρτόπηρον.

? **chartemanus** *nisi corruptum est cf. c.* charta: TRACT. in Luc. 5, 11. (*de leproso*) loricae modo -us erat vulneribus, et contra diabolum pio pugnans proposito.

charteus, -a, -um [*a* charta. *Th.*]. *i. q. e charta factus, ad chartam pertinens*: VARRO Men. 519 in -o stadio ἐπιτάφιον ἀγῶνα quom quis certasset animo. AVSON. 335, 1 hunc *libellum* ego cum . . . situ -i pulveris eruissem. 399, 40 tota suppellex vatum piorum -a est. GREG. TVR. vit. patr. 8, 12 en volumen -um, quod de his habetur scriptum.

chartiāticum, -ī *n. a* charta, *cf.* viaticum *sim.* *quod officialibus pro chartis datur*: VLP. dig. 48, 20, 6 debent praesides . . . -um (chartaticum *Mommsen*) quibusdam officialibus inde (*ex pannicularis*) subscribere (*v. Daremberg-Saglio II 1101*).

chartinus, -a, -um, χάρτινος. PRISC. gramm. II 136 inveniuntur . . . quaedam a primae quoque declinationis nominibus eiusdem formae, quae a habent ante 'cius': . . . chartina (*r*, carthina *RD*) **chartinācius** (carthinacius *r*, carthinatius *RA*, epistola e charta quae a carpendo dicitur *gloss. cod. Heidelb.*).

chartophylacium, -ī *n.*, χαρτοφυλάκιον. *i. q. chartarium*: GREG. M. epist. 9, 122 quatenus pacta in -o requireret. *ibid.* -um . . . Iustiniani principis . . . flamma incensum est, ut omnino ex eius temporibus paene nulla charta remaneret.

chartopōla *v.* chartapola.

chartoprāt(ēs), (-a), -ae *m.*, χαρτοπράτης. *i. q. chartopola*: COD. Iust. 11, 18 *tit.* de collegiatis et -is et nummulariis. *cf.* 11, 18, 4 chartae venditio.

chartōsus, -a, -um *a* charta. DIOM. gramm. I 326 (*de nominibus in osus*) erit is locus, qui eas res multas habet . . . charta, -us.

chartuārius, -ī *v. supra l. 1.*

***chartula,** -ae *f. a* charta *deminutive.* DIOM. gramm. I 326 deminutiva fiunt si ante a u et l posueris ut . . . charta -a (NOT. Tir. 26, 27 charta -a). *legitur* chartula: PAPYR. Marini 80, 1, 1. 3, 14. 15 (*a. 564*). 88, 2 (*a. 572*) *et saepius.* cartula: PAPYR. Marini 74, 6, 2 (*saec. V—VI*). cartola: CONC. Valense a. 529 p. 57, 34 CONC. Aurel. a. 538 p. 80, 19. *legitur* CIC. epist. 7, 18, 2 (*a. 53*) *et dehinc a* FRONTONE. [*it.* cartola, *francog.* chartre. *M.-L.*]

1 *i. q. tabella papyracea*: FRONTO p. 182 N. aut -as ei aut tabellas porrigo. GRAN. LIC. p. 10 nec opplendae sunt huiusmodi cognitionibus -ae. GAIVS inst. 2, 77 quod in -is sive membranis meis aliquis scripserit. *ibid.* litterae -is sive membranis cedunt. SYMM. epist. 4, 27, 2 loquendi pauper et tenax -ae. AMM. 19, 12, 4 -ae seu membranae continentes quae petebantur. RVFIN. symb. 2 scribi in -is aut membranis. AVG. epist. 16, 4 erit damnum -ae, non nostri sermonis. 205, 1 quae praeter epistulam in alia -a . . . misisti. 238, 9 non tam facile te notariorum tabulas delere potuisse, quam facile illam -am conscidisti. c. Iul. op. imperf. praef. misit mihi in -a nonnullas sententias. ALC. AVIT. epist. 31 p. 62, 18 *dolorem* non impressum animis sed -is exaratum. *nota*: ARNOB. nat. 6, 16 *mures* huc . . . conducere . . . -as nidulorum in mollitiem.

2 *i. q. scriptum, libellus*: HIL. ad Const. 1, 7 de veteribus -is prolata. 2, 8 audi eam (*fidem*) non de novis -is, sed de dei libris. c. Const. 26 Christum . . . per litteram iudicare et ad arguendam voluntatem egere -a deum. *ibid.* sequentur te . . . in cineres -ae, sed . . . vivent damnationes. COD. Theod. 9, 34, 1 (*a. 319*) interpr.: contra quem proposit est -a (*ibid.* qui huiusmodi -am fecit. *ibid.* famosam chartam. *sed* COD. Theod. famosi libelli. COD. Iust. 9, 36, 2, 1 [*a. 365*] easdem -as corruperit). HIER. adv. Rufin. 3, 33 ut . . . canes inemendatas -as . . . corroderent. epist. 55, 3 repperi iunctam epistulae . . . brevem -am. 133, 12 -as ex integro discutiant adversarii. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 20. 2, 10 suspiciones . . . in antiquis et veterulis -is perscrutari. AVG. retract. 1, 26, 1. SVLP. SEV. epist. 3, 1 nullam . . . -am, nullum libellum, nullam epistulam reliquisti. PRVD. perist. 1, 75. 10, 1115 omne crimen in fasces refert suum tyrannus -is vivacibus. COD. Theod. 10, 16, 13 (*a. 377*) inter -as deportati brevis . . . inventus. CLAVD. MAM. anim. p. 24, 3 -am quandam oppido studiose lectitabant. MAX. TAVR. hom. 55 p. 355^C contrariam partem -is suis . . . irretire (*cf.* GREG. M. epist. 9, 163 qui in accusatoris -a releguntur). SIDON. epist. 2, 5, 2 perspectis -is suis (*ibid.* chartarum). 8, 5, 2 fides -is inest. CASSIOD. hist. 5, 20 -am prae manibus habentes (*ibid.* libellus). CONC. Aurel. a. 538 p. 80, 15 -am conscriptam fuisse. GREG. M. epist. 12, 6 quantascumque . . . scripturae -as detulit. SVBSCR. Sedul. cod. Taur. opus . . . quod Sedulius inter -as suas sparsas reliquit. *fere i. q. acta, gesta, rationes*: COD. Iust. 8, 53 (54), 13 (*a. 293*) si aliquid per epistulam donatum tibi probetur, brevitas -ae . . . nihil . . . deroget (GREG. M. epist. 9, 98 munificentiae nostrae -am. 12, 46. LEX Visig. app. 9 per donationis -am aut . . . per testamentum). AVG. epist. 125, 5 ipsius promissionis exemplum ex -a eadem translatum (GREG. M. epist. 12, 7 confessionis promissionisque meae -am). LEO M. epist. 14, 1 -am de oboedientiae sponsione conscripserat (*cf.* PS. AVG. comm. auct. p. 26^C hanc -am anathematis Manichaeorum . . . subscripsi). COD. Iust. 6, 22, 8, 1^b (*a. 521*) (*de testamento*). 1, 27, 1, 19 codicillorum atque -arum promotionis. 4, 21, 20, 1 ex huiuscemodi -a iam probata comparatio fiat. 7, 6, 1, 1^c fidem . . . -ae praebere. 11, 48, 22, 2 conductionale instrumentum vel aliam -am. GREG. M. epist. 3, 3 si authenticam -am non videmus ad exemplaria nil possumus facere. 6, 12 per huius manumissionis -am. GREG. TVR. Franc. 4, 12 nisi has -as proderet. CANON. Migne 56, 874^B huic -ae subscripsi. *i. q. epistula*: CIC. epist. 7, 18, 2 quid in illa -a fuerit, quod delere malueris. AVSON. 402, 2 ubi enim -am pono (SYMM. epist. 1, 32, 1). SYMM. epist. 5, 34, 2 -ae curas domesticas continentes. AMBR. c. Aux. 23 etsi non fert -am. HIER. epist. 57, 4 volo in -is meis quaslibet ineptias scribere. 72, 1. AMM. 18, 3, 3 -am prodidit (*i. exemplar epistulae*). 21, 4, 2 signatam -am tradidit. AVG. coll. c. Don. 3, 23, 41 -a ex qua recitatum est iudicium Caesaris. epist. 256 plura . . . locutus est, quam illa parva -a potuit. gest. Pelag. 1 in quadam -a, quam mihi miserat, legi. 33, 57. PS. AVG. serm. 1, 7 adorant vilissimam -am atramento scriptam (*i. imperatoris epistulam*). PAVL. NOL. epist. 39, 8 abicite hanc -am. 47, 1 -ae damnum. MAR. MERC. Cyr. epist. Nest. 1, 2 non solum -as sed etiam expositiones tuas circumferunt. 1, 3. SIDON. epist. 3, 14, 1 -is occupari nostris otium tuum. GREG. M. epist. 2, 2 -a quae relecta est de Laetania maiore in basilica sanctae Mariae. AVELL. p. 473, 2 hanc -am offeratis Anastasio. p. 473, 16 exemplar huius -ae. *i. q. instrumentum publicum*: COD. Theod. 8, 2, 2 (*a. 370*) dederint administratarum . . . -arum apud acta rationem. 7, 2, 2, 8 (*a. 375*) si in officiis publicis vel ministerio -arum . . . inveniuntur.

deriv.: chartularius (-um).

***chartulārius,** -ī *m. a* chartula. *scribitur* cart-: CORP. VI 1675, 14 Restitutus cornicularius cum cartularis officii statuam . . . posuerunt. *gr.* χαρτουλάριος: LYD. mag. 3, 17. 19. 20. 27 PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24 (1902) 151 PAPYR. Amherst. II 154, 5 (*saec. VI—VII p. Chr.*) PAPYR. Oxyrh. VI 943, 9 (*saec. VI*) NOVELL. Iust. 8, 7. 85, 3 *et saepius. nota*: NOVELL. Iust. 117, 11 cartularious. GLOSS. II 475, 51 χαρτογράφος. 475, 54 χαρτοφύλαξ.

is qui chartas publicas tractat; de his officialibus v. Seeck, PW. III 2193. COD. Theod. 8, 7, 5 (*a. 354*) de -is magistrorum equitum et peditum. NOT. dign. or. 17, 10 (occ. 15, 11) -um et scrinium ipsius. COD. Iust. 10, 23, 3 (*a. 468*) -os qui de cohortalibus officiis uniuscuiusque provinciae largitionales titulos retractare constituuntur. 12, 49, 10, 2 (*a. 485*) in isdem instrumentis solum numerarium eiusdem dioeceseos eiusque adiutorem et -um subscribere. 1, 27, 1, 38 (*de praefectura Africana*) in schola -orum. 12, 49 *tit.* de numerariis, actuariis et -is . . . sedis excelsae ceterorumque iudicum tam civilium quam militarium. NOVELL. Iust. 8, 1 pr. *defensores* aut qui vocantur eorum -i. 24, 6, 1 spectabilibus -is tribus sacri cubiculi. 85, 3 *pr.* deputantibus vobis aliquos -orum qui . . . in scrinio constituti sunt fabricensium. 85, 5. IVLIAN. epit. novell. 108, 10 mulier *militis* . . . pervenerit . . . ad priores numeri et -os scrinii . . . et . . . interrogaverit, si . . . defunctus est maritus. 111, 1 -um eiusdem maioris ecclesiae. *ibid.* in aliis . . . religiosis domibus, si quidem sint -i. *ibid.* oeconomis . . . et orphanotrophis et ceterorum locorum administratoribus et cuiuscumque loci -is. *et saepius.* GREG. M. epist. 1, 3 viro magnifico domno . . . -o. 1, 16^a Smaragdus gloriosus -us. 1, 75 petistis . . . per . . . -um nostrum a beatae memoriae decessore nostro. 2, 24 virum clarissimum -um. 3, 3 *et* 5, 38 *v. p. 1001, 12.* 5, 38 marinarum -us tanta praeiudicia tantasque oppressiones operari dicitur. 6, 31 vir magnificus . . . -us. 8, 36 -us ecclesiae Romanae 9, 151 latorem praesentium . . . -um nostrum. 9, 153. 234. 12, 8 -o nostro iniunximus, ut . . . cognitioni vestrae interesse non renuat. 13, 22. 25 -o nostro, quem illic ad regendum ecclesiae nostrae patrimonium direximus. 13, 37 -i et rectoris. app. p. 442, 3 excellentissimi domni . . . exarchi et -i sacri palatii. CLEDON. gramm. V 13 (*proconsule an proconsul scribendum*) sectantes -orum aliquantorum imperitiam. MAR. AVENT. chron. II p. 236, 553 rex per Narsetem -um eunuchum interficitur.

neutr. **chartulārium,** -ī: GLOSS. II 475, 55 χαρτοφυλάκιον.

chartus *v.* charta. **chārus** *v.* carus. [*Wulff.*

charybdis *v. nom. propr.*

charystius, -a, -um (CORP. VIII 14301) *v.* Carystus *nom. propr.*

chasma, -atis *n.*, χάσμα. GRAMM. suppl. 179, 1 chaos, ut ait . . . Augustinus (*v. p. 1003, 10*), graece dicitur -a. EVCHER. instr. 2 p. 148, 14

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

casma in Luca (*v. l. 13*): hiatus, graecum est. GLOSS. V 350, 12 immensa interruptio. 1 *in caelo* (*inter prodigia habetur*): SEN. nat. 1, 14, 1 *ardorum caelestium* plura genera conspiciuntur ... sunt -ta, cum aliquod spatium caeli desedit et flammam velut dehiscens in abdito ostentat. PLIN. nat. 2, 96 fit et caeli ipsius hiatus, quod vocant -a (*inter prodigia*). 1, 2, 26. SERV. Aen. 9, 20 'discedere caelum': -a dicit *Vergilius* factum, id est subitam aeris disruptionem et quendam recessum, per quod vult videri -a Irim se recepisse ... *in medio caelo* omnia ista sunt signa ... -a *eqs.* *latiore sensu i. q. magnum intervallum inter caelum et gehennam*: AVG. gen. ad litt. 12, 34 p. 431, 2 *lucem caeli* dives ille (*euangelii*) de tormentis et tenebris inferorum, tam utique de longinquo, cum magnum -a esset in medio, sic tamen vidit. 12, 33 p. 429, 7 *var. lect.* -a (*ex* ITALA) *v. sub* chaos *p. 992, 5 sqq.* 2 *hiatus terrae* (GLOSS. IV 434, 6 hiatus terrae, dum rumpitur terra [318, 12]. V 276, 38 hiatus terrae, si rumpa⟨n⟩tur terrae): SEN. nat. 6, 9, 2 tunc -ta, tunc hiatus vasti aperiuntur. SCAEV. dig. 18, 6, 11 *si* inundatione aquarum aut -e aliove quo casu pars fundi interiit (*cf.* VLP. dig. 4, 4, 11, 5 -e perierunt *praedia*. 30, 47, 6 fundus. 50, 15, 4, 1 agri portio).

derivata graeca: chasmare, chasmatias.

chasmatiās, -ae *m.*, χασματίας. APVL. mund. 18 *terrae* motuum tam varia nomina, quam diversi ... illi qui abstrudere videntur, -ae dicti sunt (extimati edictis *sim. codd.*). AMM. 17, 7, 13 *terrae motus sunt* aut -ae, qui grandiore motu patefactis subito voratrinis terrarum partes absorbent.

oscitatio: bataclatio vel **c⟨h⟩asmātio** GLOSS. *a* chasmare.

chasmo, -āvī, -āre *a gr.* χασμᾶσθαι *tractum.* GLOSS. V 273, 45 casmavit oscitavit (317, 20 scasmavit. 377, 31 crasmavit). 544, 63 oscitare carmare (630, 27 casmare). *deriv.* chasmatio. *Mbr.*

chatetus *v.* cathetus *p. 614, 41.*

chavōnae, -ārum *f.*, *hebr.* כַּוָּנִים (LXX χαυῶνας). *genus placentarum*: HIER. in Ier. 7, 17 p. 894 filii colligunt ligna et patres succendunt ignem et mulieres conspergunt adipem, ut faciant placentas sive -as reginae — sive militiae — caeli ... chauonim, quas nos placentas interpretati sumus sive praeparationes, ut omne genus ostendat sacrificii reginae caeli *eqs. cf.* in Is. 57, 6 p. 671 nulli ... dubium, quin -as placentas significent sive crustulas in manu artificis praeparatas. hoc enim lingua nostra -as sonat. *Jacobsohn.*

chauricrepus, chaurus *v.* caur-.

chaus *v.* chama *et v. s.* chaos.

chazariās *v.* characias *p. 992, 40.*

chelandium *v.* celundria.

×chēlē (-a), -ēs *f.*, χηλή, *plerumque pluraliter*: 1 *bracchia Scorpionis, sidus aequinoctii, quod Latini plerumque Libram dixerunt* (*cf. s.* bracchium *II p. 2159, 77*): SERV. Aen. 1, 535 *Scorpionis* -ae amputatae aliud signum fecerunt, nam ipsae sunt Libra. georg. 1, 33 *Chaldaei* Scorpium et Libram unum signum accipiunt, -ae enim Scorpii Libram faciunt. PROB. Verg. georg. 1, 32—35 (GLOSS. V 176, 35. 494, 49). COMM. Bern. Lucan. 2, 691 Graeci bracchia Scorpionis -as dicunt (*sc. pro Libra*). HYG. astr. 4, 5 Scorpius magnitudine sui corporis duorum locum occupat signorum, e quibus prior pars -ae ... vocatur (3, 25). MACR. somn. 1, 18, 13 MART. CAP. 8, 839 SCHOL. Germ. Strozz. p. 123. Bas. p. 64, 12 *priores stellae* Librae assignantur quae -ae (-aea, -ea *codd.*, chelia *Breysig*) dicuntur. *cf.* MANIL. 2, 554 maxima turba petit Libram: Capricornus et ... Cancer, -is quod utrumque quadratum est. 3, 305 qua Phrixaei ducuntur vellera signi -arumque fides iustaeque examina Librae. 4, 547. *numeratur inter sidera zodiaci pro Libra*: CIC. Arat. 323 VERG. georg. 1, 33 (*syn.* bracchia) MANIL. 2, 179 GERM. 549 frg. IV 27 COLVM. 10, 56 LVCAN. 1, 659. 2, 692 CHALC. comm. 66 AVIEN. Arat. 1047 AVSON. 371, 6 HYG. astr. *saep. al.* *de fabula*: AVIEN. Arat. 1188 *Scorpius* petit Oriona morsibus et totas in membra ferocia -as intulit. *de situ, ortu, occasu, numero stellarum, lumine*: CIC. Arat. 3 *Aries* caeli mediam partem terit, ut ... -ae (GERM. 233 AVIEN. Arat. 250. 525). 210 *Centaurus* equi partes properat coniungere -is (GERM. 416 HYG. astr. 4, 12). 293 *orbi aequinoctiali adhaerent* paucae ⟨e⟩ -is stellae (GERM. 507 AVIEN. Arat. 1007 HYG. astr. 3, 25. 4, 3 ANTH. 761, 66). 393 cum procedunt ... -ae existet pariter ... Bootes (GERM. 623 AVIEN. Arat. 1128 HYG. astr. 4, 12). 403 *Nixus* genus et suram cum -is erigit alte (GERM. 632 AVIEN. Arat. 1142. 1146). MANIL. 1, 611 *alter circulus* (*sc. colurus*) dividit ... iuga -arum medio volitantia gyro (HYG. astr. 3, 3). 3, 293 Aries spatium tempusque cadendi quod tenet, in tantum -ae consurgere perstant. 3, 305 qua Phrixaei ducuntur vellera signi -arumque fides ... omnia consurgunt binas ibi signa per horas. 5, 294. GERM. 89 qua se dorso sinuabit ... Anguis insigni caelum perfundent lumine -ae. HYG. astr. 3, 3 p. 82 *Arctophylax* exoriens citius, quam -ae, videtur. 3, 7 *Cepheus* cum Virgine et -is orientibus occidens. 3, 25 Scorpius ... exoritur erectus a -is. 3, 36 *Argo* exoriens ... cum Virgine et -is. 4, 10 cum ... exortus est Leo, Virgo, tum -ae exoriuntur et in superiore hemisphaerio vehuntur. MACR. somn. 1, 18, 13 ANTH. 677, 1. 761, 14. HYG. astr. 3, 25 *Scorpius* habet stellas in his, quae -ae dicuntur, in unaquaque earum binas. SCHOL. Germ. Strozz. p. 123. CIC. Arat. 320 claro cum lumine -ae. 393 obscuro corpore (*Aratus* λεπτὰ φάουσαι) -ae. GERM. 89 insigni caelum perfundent lumine -ae. 416 candentes -as. AVIEN. Arat. 1128 -as sideris expertes et clara luce carentes. *de viribus*: MANIL. 2, 524 Aries, Leo et Arcitenens sociata trigono signa negant -is foedus totique trigono. 2, 544 in partus Tauri sub Cancro nata feruntur pectora et in -is. 2, 555. 629. 4, 203 -ae ... per nova maturi post annum munera Bacchi mensurae tribuent usus ac pondera rerum. 4, 473 quinta *pars* in -is et septima inutilis aestu. 4, 547 cum autumnales coeperunt surgere -ae felix aequato genitus sub pondere Librae iudex examen sistet vitaeque necisque. 5, 338 (?).

2 *bracchia cancri*: AMBR. hex. 5, 8, 22 periculosum est si *ostreum* -am eius (*cancri*) includat. *ibid. cancer* inserit -as *ostreo* visceraque interna depascitur. *inde bracchia Cancri sideris*: AVIEN. Arat. 388 dispar *Cancri* -arum flamma coruscat. HYG. astr. 3, 22 *Cancer* habet ... in ea quae -a dexterior dicitur tres *stellas* ... in sinistra ... II.

3 *scorpionis militaris bracchia*: VITR. 10, 10, 4 -es, sive manucla dicitur, longitudo foraminum trium, latitudo et crassitudo S ∸. 10, 11, 7 extantia -es foraminis S. *ibid.* rotundi ... axis diametros aequaliter erit -es.

4 *in imagine: de terrae bracchiis*: SIL. 14, 75 contra Libyamque situm Caurosque ... cernit devexas Lilybaeon nobile -as. *de bracchiis hominum*: MART. CAP. 9, 903 doctiloquum -is iuvenem complexa lacerti facunda redde pignora. *Bannier.*

cheledon(ium) *v.* chelidonius *infra l. 39.*

chelīdōn, *acc. pl.* -onas *f.*, χελιδών. *nomen avis*: PS. ASCON. Verr. p. 188 -n, id est hirundo, urbem frequentat. PERVIG. Ven. 90 quando fiam ut⟨i⟩ -n, ut tacere desinam. VESPA 55 maestaque sub tecto sua murmuret acta -n. PS. APVL. herb. 73 *hirundines*, quas Graeci -as vocant. GLOSS. IV 33, 2 hirundo graece (217, 26 erundo). V 459, 44 hirundo nomen passeris, -n. *sensu obscuro*: IVV. 6, 365[6] cum colocyntha bibit vel cum barbata -n (*v. Bücheler, Rhein. Mus. 54 [1899] 486; M. Maas, Archiv 11 [1900] 419*). *cf. nom. propr.*

derivata: *graece*: chelidonius, chelidoniacus, chelidonias.

chelīdoniacus, -a, -um [*χελιδονιακός. *Th.*]. ISID. orig. 18, 6, 7 -us gladius ferrum est latum, cuius duplex mucro ac bifurcus in modum caudae hirundineae formatur.

chelīdoniās, *acc.* -ān *m.*, χελιδονίας. PLIN. nat. 2, 122 Favonium quidam a. d. VIII calendas Martii -an vocant ab hirundinis visu.

chelīdonius, -a, -um, χελιδόνιος. *legitur* cheledon(ium): CORP. XIII 10021, 31. celido(nium): CORP. XIII 10021, 194. *formae graecae* (*sc. de herba*): chelidonion: PS. APVL. *l. 62 et 67.* chelidoniē: PS. DIOSC. *l. 55.* *cf. nom. propr.*

1 *adi.*: **a** *i. q. colore hirundinino tinctus*: CORP. VI 10046, 2 (*aet. Aug.*) familiae quadrigariae T. At(ei) Capitonis panni chelidoni (*cf. Dessau ad inscr. 5313*). **b** lapis -us: PLIN. nat. 11, 203 in ventre hirundinum pullis lapilli candido aut rubenti colore, qui -i vocantur, magicis narrati artibus reperiuntur. DAMIG. lapid. 10 -us lapis invenitur in ventriculis hirundinum. **c** *ad herbam -am* (*v. sub 2 b*) *spectat*: SER. SAMM. 205 fella -o fuerint quae gramine mixta.

2 *fem. subst.* **chelīdonia,** -ae. **a** *gemma quaedam*: PLIN. nat. 37, 155 -ae duorum sunt generum (*describuntur*). 1, 37, 56. ISID. orig. 16, 9, 6 -a ex hirundinum colore vocata. **b** *herba* (*de qua v.* PLIN. nat. 25, 89—92): *cf.* ISID. orig. 17, 9, 36 -a (PS. DIOSC. herb. fem. 18 chelidonie) ideo dicitur ... quod adventu (PS. DIOSC. ad adventum) hirundinum videtur erumpere. GLOSS. erundina. erundinaria sive Martialis. octonis (ὀθόνιον). odone. ortonion. rizas. rita. melion. ortantropo. pandiosradia (*i.* pandios radix). pyoniagrates (paeonia agrestis? piron agreste *Stadler*). taurion. leucia. laucia (*i* glaucium). *cf. l. 83 sqq. cf.* III 627, 23 odonis id est celenodia. 544, 50 crundenita crenorogo. PS. APVL. herb. 73 nomina et virtutes herbae -ae. graece chelidonion, latine hirundinina. eius species duae alia maior, alia minor (*v.* DIOSC. *infra l. 82 sq.*), quae etiam appellatur tyrinon agrion. *ibid.* nomen -ae sumpsit ex hoc, quod eo tempore semper florescit, quo hirundines praesto sunt, ... velut quidam memorant, quod nidis suis eandem hirundines ferant ob acuendos succedentium visus. *cf.* 66 Graeci bryoniam chelidonion ... appellavere. PLIN. nat. 8, 98 -am visui saluberrimam hirundines monstravere vexatis pullorum oculis illa medentes. 15, 71 novissima sub hieme maturatur -a. 25, 142 -a ... *vitiis oculorum* medetur. 25, 170 -ae radix ex aceto trita. 26, 24 medetur ... strumis ... -a cum ⟨melle⟩ et axungia. 26, 141 suppurationes, collectiones, sinus ulcerum -a quoque siccantur. 26, 152 mammis et -a *imponitur.* 1, 25, 50—53. TERT. paenit. 12 hirundo, si excaecaverit pullos, novit illos oculare rursus de sua -a (PACIAN. paraen. 11 p. 123). SER. SAMM. 23. 164. 211. 229. 457. 693 herba -ae. 764 -ae pars candida. 783. 884. 1050. THEOD. PRISC. eup. faen. 38 -ae sucus ... suffusiones *liberavit.* VEG. mulom. 2, 16, 2 (*de suffusione oculorum*) herbam -am ... decoques. MARCELL. med. 4, 50 herba -a contrita ... ulcera purgat. 8, 44 -a herba in hirundinum stercore nascitur. 8, 106. 111 sucum -ae et mel optimum permisce. 8, 112. 200. DIOSC. 2, 166 -a maiore, quem multi otonion appellant (*describitur.* 2, 168 otonia quem multi sucum -e maioris dicunt. GLOSS. III 548, 36 -a maior octonis [ὀθόνιον]). 2, 167 -a minor, quem multi taurion aut piron

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

agreste dicunt (*describitur*). 4, 8 polemonion aut fileterion, Cappadoces vero -am vocant. *cf.* 4, 177. [*pedem.* siriõña, *hisp.* celidueña. *M.-L.*]

3 *neutr. subst.* **chelīdonium,** -ī, *collyrium*: PLIN. nat. 25, 90 in collyriis, quae -a appellantur ab ea (*chelidonia herba*). SCRIB. LARG. 174. CORP. XII 5691, 4 C. Duron(ii) Cleti chelido(nium) ad cal(iginem). XIII 10021, 5 che⟨lid(onium)⟩ opobalsam(atum) ad calig⟨inem⟩. 10021, 6 Albuci chelid. ad calig. (et) gen(arum) scabr(itias). 10021, 7. 18 chelidon. 10021, 28 L. Caemi Paterni chelid. ad genar(um) cica(trices). 10021, 31 Sabiniani cheledon. ad cla(ritatem). 10021, 93 C. Iul(i) Callisti -um. 10021, 149. 166. 194 Marci celido.

chēlion (χηλίον?) *v. p. 1003, 54.*

chelōnē *v. nom. propr.*

chelōnia, -ae *f.* [*χελωνία a χελώνη. Th.*]. *nomen lapidis pretiosi*: PLIN. nat. 37, 155 -a oculus est Indicae testudinis. 1, 37, 56. *fort. add.* chelynia *infra l. 69. cf. etiam* chelonites.

chelōnion *v. l. 37.*

chelōnītis, -idis *f.,* *χελωνῖτις, *cf. c.* χελώνη. *nomen lapidis pretiosi*: PLIN. nat. 37, 156 sunt et -es aliarum testudinum superficiei similes (*describuntur*). 1, 37, 56. **chelōnītēs,** -ae *m.*: DAMIG. lapid. 11 -es . . . lapis est ad praenoscenda futura. ISID. orig. 16, 15, 23 -es oculus est Indicae testudinis (*v.* PLIN. *l. 15*), varius et purpureus. hunc magi impositum linguae futura praenuntiare fingunt. *cf. nom. propr.*

chelōnium, -ī *n.,* χελώνιον, χελώνειον. *i. q. patinarum vel manicularum genus*: VITR. (*in architectura machinarum*) 10, 2, 2 in quadris ... tignorum posterioribus ... figuntur ⟨c⟩helonia, in quae coiciuntur sucularum capita, ut faciliter axes versentur. 10, 2, 5 quemadmodum sucula -nīs (*GH*) ita axis includatur. 10, 2, 8 sub retinaculis c⟨h⟩elonia duo figuntur, troclea funi supra -a religatur. 10, 3, 2 suculae cardines uti centra porrecti in -is. 10, 10, 5 supra minorem columnam *catapultae* -um, sive pulvinus dicitur. 10, 11, 8 -i replum quod est operimentum. 10, 12, 1 -a in quibus includuntur suculae. 10, 15, 4 materies . . . -nis (*GH*) et anconibus firmiter inclusa. *adde*: 10, 10, 4, *ubi* chelo *GH.* 10, 11, 7 ei membro quod Graeci chelon⟨ion⟩ (*sic GH*) vocant (*v. Blümner, Technol. III 127*).

chelōnion *nomen herbae*: PS. APVL. herb. 18 herba (*cyclamen*) Graecis quibusdam dicitur cyclaminos, aliis . . . -on.

chelydrus, -ī *m.,* χέλυδρος. *in codd. interdum* cel-, chelyndrus. ISID. orig. 12, 4, 24 -us serpens, qui et chersydros dicitur. SCHOL. Prud. c. Symm. 1, 130 -os: serpentes. GLOSS. ὄφις, χέρσυδρος. serpens. -i: serpentes aquatici. diri generis cuiusdam serpentes. *media syllaba corripitur ap.* SIL. *l. 51 et* INSCR. *l. 66.*

nomen colubrae venenatae: VERG. georg. 2, 214. 3, 415 disce . . . galbaneo . . . agitare graves nidore -os (SERV. *ad l.* -i dicti quasi chersydri, qui et in agris et in terris morantur. *cf.* GLOSS. V 177, 4). OV. met. 7, 272 squamea Cinyphii tenuis membrana -i. CELS. 5, 27, 8 adversus -i . . . ictum. COLVM. 10, 378 more -i . . . serpit *faselus.* LVCAN. 9, 711 tracti . . . via fumante -i. SIL. 1, 412 doctus Athyr tactu . . . graves sopire -os (*ibid.* serpentem). 2, 536. 3, 316 Medusaeis terram exundasse -is. 5, 354 somnum tacto misisse -o. 8, 496 -is cantare soporem vipereumque . . . hebetare . . . dentem. 9, 463 erexere omnes immania membra -i Aegide commota. AVIEN. orb. terr. 1370 pro molli vitta prorepunt crine -i. PRVD. c. Symm. 1, 130 virides discindunt ore -os, qui Bromium placare volunt. PROSP. carm. de prov. 141 illi intrepida excoctis oneratur mensa -is. SEDVL. carm. pasch. 1, 134 *draco* inimicos ore -os sorbuit. DRAC. laud. dei 3, 308 securi spatiantur ubique -i (celsydri *codd.*). ENNOD. opusc. 1, 30 p. 269, 24 neminem contigit -os ante videre quam exitium. carm. 2, 44, 8 oris ad imperium submittunt colla -i. CORIPP. Ioh. 3, 111 Tisiphone tortis saevire -is incipit. 4, 327 Alecto tortis saevisse -is. VEN. FORT. Mart. 3, 97 percutitur puer atro dente -i. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 34 *inter colubras.* *in imagine*: SEDVL. carm. pasch. 3, 191 veteres instaurans lubricus artes ille -us (*i. diabolus*) adest. EVG. TOLET. carm. 4, 1 infestum . . . vitare -um. INSCR. christ. Rossi II p. 274, 4, 4 efferus hanc (*crucem*) metuit rabie -us venenata.

chelynia, -ae *f.; cf. c.* chelys *et c.* chelonia, chelonitis. *nomen lapidis pretiosi*: MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7 species pertinentes ad vectigal . . . -ae (*an leg.* cheloniae?).

chelys *f.,* χέλυς, *testudo.* *leguntur formae: nom. sing.*: -ys. *acc. sing.*: -yn: CARM. epigr. 1301, 6 *et saep. codd., praeterea in codicibus saepe* -ym, *sicut* CARM. Bass. gramm. VI 262 SEN. Herc. O. 1033. 1063 PAVL. NOL. carm. 22, 9. *abl. sing.* -ȳ: MART. CAP. 1, 36. *voc. sing.* -y: STAT. silv. 4, 3, 119 -y iam repone cantus. GLOSS. cithara. cithara quae canitur. *legitur apud poetas (e script. unus* MART. CAP. 1, 36. 66. 9, 910) *inde ab* EPIST. Sapph.

i. q. lyra, cithara (v. Blümner, Technol. II 376 adn. 2): EPIST. Sapph. 181 -yn Phoebo . . . ponam (183 lyram). POMPON. trag. 8 pendeat ex umeris dulcis -ys. SEN. Ag. 331 resonetque manu pulsa citata vocale -ys. Herc. O. 1033 aptans Pieriam -ym. 1063 maerentem feriens -ym. Oed. 611 manuque sustinens laeva -yn . . . Amphion. Tro. 321 levi canoram verberans plectro -yn (CARM. Bass. gramm. VI 262 o qui -ym canoram plectro regit Italo). PETRON. frg. 26, 5 Phoebea -ys (LAVS Pis. 171 Phoebea -ys sic creditur illis pulsari manibus). LAVS Pis. 166 sive -yn digitis et eburno verbere pulsas. 242 Ausoniamque -yn. CALP. ecl. 4, 66. BVC. Eins. 1, 18 laudatam . . . -yn iussit variare canendo. VAL. FL. 1, 139 pulsatque -yn post pocula Chiron. STAT. Theb. 1, 33 nunc tendo -yn. 6, 366 dumque -yn . . . subligat. 8, 233 Tyriam reptantia saxa ad -yn. 8, 374 -yn mihi tendat Apollo. silv. 1, 2, 226 hic -yn . . . hic plectra ferunt. 1, 3, 99 tua Tiburtes faunos -ys et iuvat ipsum Alciden. 1, 3, 102 sive -yn tollas heroa ad robora. 1, 5, 1 non Helicona gravi pulsat -ys enthea plectro. 1, 5, 11. 2, 1, 7. 11 silvis -ys intellecta ferisque. 2, 2, 60. 114 seu nostram quatit ille -yn seu dissona nectit. 2, 2, 120 doctamque trahuntur ad -yn (AVIEN. orb. terr. 818 incute doctam, Phoebe, -yn). 3, 5, 64. 4, 4, 33 nostra fatiscit laxaturque -ys. 4, 6, 30 quotiens -yn exuit ille. 4, 6, 98. 4, 8, 38 redimire -yn. 5, 1, 135 hactenus alma -ys, tempus nunc ponere frondes. 5, 3, 122. 156. 271 -yn Odrysiam pigro transmisit Averno causa minor. 5, 3, 274. 5, 5, 33 incertam digitis errantibus amens scindo -yn. Ach. 1, 186. SIL. 11, 408 post epulas sit grata -ys. 11, 441 exaudita -ys lapidem testudine felix ducere. 11, 451 Centauro dilecta -ys. CARM. epigr. 1113, 6 fraternos planctus incinit icta -ys. OPT. PORF. carm. 16, 8 ore sonet docili -ys incluta carmina Phoebi. AVIEN. orb. terr. 258 incute docto, Phoebe, -yn plectro. AVSON. Mos. 391 conde, Musa, -yn pulsis . . . nervis. PRVD. apoth. 388 quicquid casta -ys, quicquid testudo resultat. CLAVD. 6, 18 -ys Augusto iudice nostra sonat. 17, 314 plectro pulsanda -ys. 28, 123. rapt. Pros. 2 praef. 8 silvaque Bistoniam saepe secuta -yn. PAVL. NOL. carm. 20, 59 toto Christi -ys aurea mundo personat. 21, 327 pectore concordi simus ut una -ys (*ibid.* citharam). 22, 9 tende -ym. carm. app. 2, 11 -ys vel plectrum suavis eloquentiae . . . redit. MART. CAP. 1, 36 barbito auratoque -y . . . personare. 1, 66 laeva enneapthongon -yn . . . imprimebat. 2, 119 (vers.) scis Pindaream -yn referre. 2, 220 (vers.) -ys Latoia. 9, 908 (vers.) Arioniam . . . -yn. 9, 910. 912 (vers.) 915 (vers.) MAR. VICTOR aleth. 2, 165. SIDON. epist. 8, 9, 5 vers. 9 Delphica Delio tulissem instrumenta . . . -yn. carm. 1, 16 postque -yn placuit fistula rauca Iovi. DRAC. Romul. 1, 11 -ys Musea. ALC. AVIT. carm. 6, 7 psalmos quos vivens in corde -ys . . . aptat. ARATOR ad Parth. 48 Sidoniana -ys. VEN. FORT. carm. 6, 10, 71 haec tibi nostra -ys modulatur. CARM. epigr. 1301, 6 gratam scalpsit . . . -yn. *nomen sideris*: AVIEN. Arat. 618 est -ys illa dehinc, tenero quam lusit in aevo Mercurius curva religans testudine chordas. 632.

syn.: cithara, lyra, testudo.

chēmē, -ae, *acc.* -am *et* -ēn (chēmis, -is *infra l. 48*) *f.,* χήμη. **1** *concharum genus*: PLIN. nat. 32, 147 -ae striatae (chamae *var. lect.*), -ae leves, -ae peloridum generis..., -ae glycymarides. NOT. Tir. 92, 5 chamea (chama *Schmitz, estne* chemia? *v. l. 49*). **2** *nomen mensurae* (*v. Hultsch, PW. III 2232*): GROM. p. 374 (Metrol. p. 140) cocleares duo -am faciunt. CARM. de pond. 78 tertia mystri, quam vocitant -en, capit haec coclearia bina. POL. SILV. pond. mens. chron. I p. 549, 10 duo coclearia chemis dicuntur; tres chemes mystrum faciunt. *neutr.* **chēmion,** -ī, χημίον: ORIBAS. syn. 4, 12 ostracodermon carnes . . . qualia sunt cymia. 4, 27 minores cocleae, id est quas Graeci cymia *vocant* (τὰ μικρὰ χημία).

chēmōsis, *acc.* -in, *acc. pl.* -īs *f.,* χήμωσις. *i. q. malum oculorum*: THEOD. PRISC. eup. faen. 36 si in prima oculi tunica sanguinea nimium veluti caro apparuerit, quam -in (-im *b*, haemosin *Gel.*, memosen *B*) appellamus. CASS. FEL. 29 cataplasma faciens ad tumorem oculorum et -is et proptosis: appellatur . . . -is quotiens in ipsa ceratoide tunica apparuerit rubicundus et carnosus tumor. *ibid.* ad tumorem oculorum, -is et proptosis (*v. Sethe, PW. III 2234*).

chēnalōpex, -ecis, χηναλώπηξ. *nomen avis anserinae*: PLIN. nat. 10, 56 anserini generis sunt -es. 10, 166 irrita ova . . . aut mutua feminae inter se libidinis imaginatione concipiunt aut pulvere . . . -es. 1, 10, 29. *adde*: POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 25, *ubi inter nomina volucrum* cenelapix *ex* cdnelapix *corr. cod.* *Wulff.*

chēnamychē, *acc.* -ēn, *f.* [*χην-αμύχη. *Th.*]. PLIN. nat. 21, 62 *Democritus narrat* magos Parthorumque reges hac herba (*nyctegreton*) uti . . . eandem vocari -en, quoniam anseres a primo conspectu eius expavescant *eqs.* 1, 21, 36 nyctegreton sive -e. *Stadler.*

anserini generis sunt chenalopeces et ⟨sine⟩ quibus lautiores epulas non novit Britannia, **chēnerōtes,** fere ansere minores PLIN. nat. 10, 56. *cf.* 1, 10, 29. [*χην-έρωτες. *Th.*]

chēniscus, -ī *m.,* χηνίσκος. APVL. met. 11, 16 *navis* insignis (insigni *Salmas.*) carchesio conspicua (*an* conspicuo?) et puppis intorta -o bracteis aureis vestita fulgebat.

chēnoboscion, -ī *n.,* χηνοβόσκιον. VARRO rust. 3, 10, 1 in quibus (*piscinis*) ubi anseres aluntur ⟨graeco⟩ nomine -on appellatis. COLVM. 8, 14, 1 qui vero greges nantium possidere student, -a constituant, quae tum demum vigebunt, si fuerint ordinata ratione tali *eqs.* [8, 1, 4 μελισσῶνες καὶ χηνοτροφεῖα *graece, ubi var. lect.* χηνοβόσκια.] *v. etiam nom. propr.* *Mbr.*

chenturio *v.* 2. centurio *p. 837, 65.*

chēr- (*composita graeca vocis* χείρ) *v. pleraque sub* chir-.

cheragra, -ae *f.* (chīragra), χειράγρα, *morbus articularis.* *formam* chēr- *usu poetarum probatam praebent* CELS. *Vat.* SEN. epist. 78, 9 *PV.* PLIN. nat. 28, 126 *codd. al.,* chir- *codd. deter.* HOR.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sat. 2, 7, 15 illi iusta -a (chiragra, chyragra *al. codd.*) contudit articulos. epist. 1, 1, 31 n o d o s a corpus nolis prohibere -a (GLOSS. V 653, 48). CELS. 1, 9 in podagra -ave. 2, 7. 8. 4, 31 SEN. epist. 78, 9. PERS. 5, 58 cum lapidosa -a fecerit articulos veteris ramalia fagi. PLIN. nat. 24, 188. 28, 126. MART. 1, 98, 2 sed nil patrono porrigit: haec -a est. 9, 92, 9 podagra -aque secatur. HIER. in Am. 2 praef. p. 263/4 MARCELL. med. 36, 30. 36. 50 NOT. Tir. 111, 58.

deriv.: chiragricus. *Spelthahn.*

eryngion *herbam*, quam Afri **cherdam** (*var. lect.* cherdan) vocant Ps. DIOSC. herb. fem. 54 (53).

chēre *v.* chaere.

c⟨h⟩ēria (cerea *cod.*) manualis GLOSS. V 276, 24. *χειρία corr. Goetz.*

cherim *v. l. 46.*

si quis **chēristōnicam** (cherist(i)adona, cheristaduna, aristatonem *var. lect.*) super hominem mortuum capulaverit (*i. fregerit*) *eqs.* LEX Sal. 55 add. 2. *vox germ. lapidem sepulcralem ('Heeres-stein') significare putatur.*

chernītēs, *abl.* -ē *m., χερνίτης, lapidum genus.* PLIN. nat. 36, 132 *mitior in usu sarcophagorum* servandis corporibus neque absumendis -es (chemites *codd.*), ebori simillimus, in quo Darium conditum ferunt, Parioque similis candore et duritia. 1, 36, 28 de -e. ISID. orig. 16, 4, 24 (emites *codd. vulg.*). *fort. idem* **chernītis** (-idis?), *gemma.* PLIN. nat. 37, 191 -is (chemi- gemi- gemy- *codd.*) velut in petra candidis manibus inter se complexis. 1, 37, 73.

cheromyrrha *v.* xeromyrrha.

chersina, -ae *f., χερσίνη.* PLIN. nat. 9, 38 sunt et terrestres *testudines*, quae ob id in operibus -ae vocantur, in Africae desertis ... roscido, ut creditur, umore viventes. *addasne* POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 15, *ubi* cersina? *v. p. 879, 25. eadem bestia etiam* chersos *q. v.*

chersonēsus, -ī *f., χερσόνησος.* SERV. auct. georg. 4, 390 Pallene autem est -us in Thracia, cuius in faucibus Torone est oppidum *eqs. plerumque pro nom. proprio, ubi vide reliqua.*

chersos, *acc.* -on *f., χέρσος. i. q. chersina, testudo.* MART. 14, 88, 1 gustatorium: femineam nobis -on si credis inesse, deciperis, pelagi mascula praeda sumus (*cf. Friedländer ad l.*).

chersydros, -ī *m., χέρσυδρος, nomen serpentis. media syllaba producitur apud* LVCAN. *l. 40* (*aliter v.* chelydrus). LVCAN. 9, 711 ambiguae coleret qui Syrtidos arva -os. PLIN. nat. 22, 18 *eryngion herba* peculiariter efficax contra -os (chrysodos *et* chrysutidas *codd.*). SOL. 2, 33 Calabria -is (chersidris, chersydris, cheridris, chelydris *codd.*) frequentissima. 27, 33 (*inter serpentes*) -i (chres- *var. lect.*). SERV. georg. 3, 415 chelydri dicti quasi -i, qui et in aquis et in terris morantur (*cf.* ISID. orig. 12, 4, 24 chelydros serpens, qui et -os dicitur, quasi c h e r i m [? cerunium *var. lect.*, terrundius *coni. Lindemann*]) *eqs.*

cherubīm (-īn) *v. nom. propr.*

c⟨h⟩esis boum (*indecl.*), *χέσις βοῶν, nomen herbae.* CASS. FEL. 67 p. 165 radices de cesisboum lotas v minores ... quod -um habet folia similia feniculo. ANTIDOT. Brux. 67 ad gravedinem aurium ... oleum rosacium ⟨radicem⟩ de ches⟨is⟩ boum (hespono *cod.*).

cheuma *v.* geuma.

chī *indecl., n., nomen litterae graecae χ. ad formam spectant*: COLVM. 3, 13, 12 duas regulas ... i n s p e c i e m g r a e c a e c h i (*S, om. A*) litterae decussavimus (CHALC. transl. 36ᴬ [comm. 52. 58. 92]). *de sono*: TER. MAVR. 260 *γάμμα* ut penitus *κάππα* sonat, *ξῖ* simul et *χῖ*. MAR. VICTORIN. gramm. VI 12, 10 *ϑ φ χ* priusquam a Simonide invenirentur, exprimebant **iuxta** *τ* et iuxta *π* et iuxta *κ* aspirationis notam H ponendo. HIER. in Am. 1, 1 p. 226 *Septuaginta* iuxta consuetudinem suam a i n primae Hebraicae litterae chi graecum praeponentes. quaest. hebr. in gen. p. 13, 23 frequenter LXX interpretes non valentes h e t h litteram, quae duplicem aspirationem sonat, in graecum sermonem vertere, chi graecam litteram addiderunt, ut nos docerent in istius modi vocabulis aspirare debere (p. 60, 7). *cf.* in Am. 1, 1 p. 223 Ieroboam ... quidam per chi graecam litteram legentes. *de usu in notis*: NOT. Suet. gramm. VII 534, 2 Χ chi et ro (*inter notas* 'quae versibus apponi consuerunt'). 536, 10 Χ chi et ro. haec sola ex voluntate uniuscuiusque ad aliquid adnotandum ponitur. PAVL. NOL. carm. 19, 620 nota, qua bis quinque notat numerante Latino calculus, haec Graecis chi scribitur. ISID. orig. 16, 27, 6 chi (alpha *var. lect.*) graecum in dextro bracchio superiori o littera coniuncta choenix est. GROM. p. 324 casa per chi nomen habens. *Mbr.*

chiacus *v.* Chius *nom. propr.*

chiasmus, -ī *m., χιασμός.* 1 *apud gromaticos*: BALB. grom. p. 107, 18 quo in rectarum linearum forma circularis linea non interveniat rectis, a circumferentiarum parte -i (chiasmis, chiasinis *codd.*) cuiusdam ratione utamur. p. 108, 2 in hanc rationem sublata circumferentia -is (chiasinis *Vatic.*) utendum est. 2 *apud medicos*: CAEL. AVR. chron. 1, 4, 127 capitis accurata divisura, quam -um vocant. 1, 4, 118. 143.

? **chilcia** (hiltia, chiltia, hilcia *sim. var. lect.*) NOT. Tir. 110, 37. helcia (*i. ἑλκία*) *coni. Kopp.*

labia hiantia sive crispata Graeci **chilē caterrogota** (*i. χείλη κατερρωγότα*) vocant CASS. FEL. 14; *cf.* GLOSS. III 599, 12 -e caterrogota (cilica terrogi cata): elephantiasis. *deriv.*: chilo, chilosus.

chīliarchus, -ī *m., χιλίαρχος.* GLOSS. IV 218, 54 -us tribunus, qui mille contribulibus ⟨praeest⟩. V 349, 27. *cf.* HIER. in Zach. 3, 12 p. 898 tribuni, id est *οἱ χιλίαρχοι*. in Is. 3, 3 p. 59 centuriones vocantur, qui centum praesunt militibus et -i, qui mille, quos nos tribunos appellamus. AVG. quaest. hept. 4, 1 -os, quos quidam latini interpretes tribunos appellaverunt, -i autem videntur a mille cognominati .... -os appellavit constituendos super millenos homines. *et fusius.* 7, 34 praepositus . . . mille hominum, quos graece chiliarcos (*codd., χιλιάρχους ed.*) appellat scriptura. *v. Brandis, PW. III 2275.* NEP. Con. 3, 2 primum ex more Persarum ad -um, qui secundum gradum imperii tenebat, Tithrausten accessit. ITALA num. 31, 54 (Aug. loc. hept. 4, 107 p. 598, 9) a -is (ITALA Lugd. *et* VVLG. tribunis) et a c e n t u r i o n i b u s (HEGES. 4, 30 intervenientibus centurionibus et -is). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 5, 19 convocatis hecatontarchis et -is. 7, 7 -is singulis millenos attribuit.

chīliarcha (-ēs), -ae *m., χιλιάρχης*: ISID. orig. 9, 3, 30 -ae sunt, qui mille praesunt, quos · nos millenarios nuncupamus. CVRT. 5, 2, 3 qui fortissimi iudicati essent, singulis militum milibus praefuturi erant. -as vocabant tunc primum in hunc numerum copiis distributis. COD. Theod. 16, 10, 20, 4 (*a. 415*) -as et centonarios vel qui sibi plebis distributionem usurpare dicuntur, censuimus removendos.

chīlias, -adis *f., χιλιάς.* ITALA deut. 33, 17 (Ambr. patr. 11, 53) ipsae myriades (VVLG. multitudines) Ephraem et ipsae -es (VVLG. millia) Manasses.

chīliastae *v. nom. propr.*

chīliodynamia, -ae *f.* [*cf. gr. χιλιοδύναμις. Th.*]. *nomen herbae.* PLIN. nat. 25, 64 Polemonia⟨m⟩ alii Philetaeriam a certamine regum inventionis appellant, Cappadoces autem -am. 1, 25, 28 c h i l ⟨i⟩ o d y n a m u s (*codd. plur.*, -mis *F a*, -mia *d T*).

chīliontaëtītae *v. nom. propr.*

chīliophyllos (-us), *acc.* -on, *χιλιόφυλλος, herbae nomen.* PS. APVL. herb. 19 polygonon . . . alii -on . . . vocant. DIOSC. 4, 98 de stratiotes ciliofillon. stratiotes ciliofillus frutex est *eqs.* *Spelthahn.*

chīlo, -ōnis *m. a gr. χεῖλος derivatum videtur, nisi putes idem esse voc. atque* cilo *notionemque postea e graeco ductam esse.* PAVL. FEST. p. 43 -o dicitur cognomento a magnitudine labrorum, cilo sine aspiratione *eqs.* VEL. gramm. VII 74, 14 alium esse cilonem, alium -em . . . -es vero improbioribus labris homines, a graeco *παρὰ τὰ χείλη* (CASSIOD. gramm. VII 155, 12). CAPER gramm. VII 97, 17 -o *est* modum labiorum excedens. CHAR. gramm. I 102, 1 -es autem cum aspiratione ex graeco a labris improbioribus, quae illi vocant *χείλη*, unde et pisces -es improbius labrati. *huc potius quam ad* cilo *pertinere videtur*: PS. CIC. in Sall. 6, 18 impudicorum c⟨h⟩ilonum (cylonum *vel* ciclonum *codd.*, *sc. ii qui labris obscaena agunt.* cydonum *Heraeus*, gulonum *Leo*), parricidarum, sacrilegorum, debitorum. *adde nom. propr.* *Mbr.*

chīlōsus, -a, -um *a χεῖλος tractum. magna labra habens.* EPIST. Columb. Mon. Germ. hist. epist. III p. 158, 24 pie namque me scito, licet saltuatim et hyperbolice, -um os aperire. *Spelthahn.*

c(h)īlōter (-trī) *m., a gr. χιλωτήρ (-ῆρος) tractum.* GLOSS. II 573, 11 c i l o ⟨t e r⟩ (*suppl. Löwe*) camus, capistrum. NOVIVS Atell. 35 sonar⟨i⟩um accepit, abdidit, consequitur paenularium, c i l o t r u m petit. ITALA Luc. 22, 36 (cod. e) qui habet saccellum, tollat similiter et -um (*πήραν*, VVLG. peram). *Mbr.*

chīmarrūs, -ī *m., χειμάρρους.* ITALA thren. 2, 18 (Wirc.) deponuntur sicut -i lacrimae (*ὡς χειμάρρους*, VVLG. quasi torrentem). HIER. sit. et nom. p. 114, 10 -us — id est torrens — Cedron.

chīmerinus, -a, -um, *χειμερινός, i. q. hiemalis.* MENOL. Colot. Dec. (Corp. I² 1 p. 281) 11 hiemps (*sic*) initiu(m) sive tropae chimerin(ae). MENOL. Vall. Dec. (Corp. I² 1 p. 281) 14 hiemis init(ium) sive tropae[ae] (*sic*) chimer(inae).

perniones Graeci **chīmetla** (*i. χείμετλα*) dicunt ab hiemis tempore, quod **chīmōna** (*i. χειμῶνα*) vocant CASS. FEL. 10.

chipārī *v.* cuparius. **chīragra** *v.* cheragra.

chīragricus, -a, -um [*a* chiragra, cheragra. *Th.*]. cirac(g)ricus: GREG. TVR. Mart. 2, 3 ACT. Petr. 31. GLOSS. III 330, 33 *χειράγρος*. 1 *masc. subst. is qui cheragra laborat*: PETRON. 132 male dicunt -i manibus. VOPISC. quatt. tyr. 8, 6 (*epist. Hadr.*) ne -i quidem apud eos otiosi vivunt. PS. ANTON. MVSA epist. ad Maec. 8 ACT. Petr. 31 NOT. Tir. 111, 59. 2 *adi. i. q. ad morbum cheragrae pertinens*: SCHOL. Hor. epist. 1, 1, 31 -us dolor (PS. AMBR. act. Seb. 11, 36. 13, 45). CASSIAN. conl. 24, 15, 2 articularis atque -a valetudo. SIDON. epist. 3, 13, 8 manus. GREG. TVR. Mart. 2, 3 -i umoris dolor.

chīramaxium, -ī *n.* [**χειραμάξιον a χειράμαξα. Th.*]. *i. q. vehiculum manuale* (*de quo cf.* CAEL. AVR. chron. 3, 6, 86): PETRON. 28 chiramaxio, in quo deliciae eius vehebantur.

chīras *v.* choeras.

chīridōtus, -a, -um, *χειριδωτός. i. q. manicatus; cf. Amelung, PW. III 2206—2217 et* chirodytos. SCIP. min. or. frg. Gell. 6, 12, 5 cum -a (chirodyta *P*) tunica (*cf.* GELL. 6, 12, 2 eas tunicas Graeco voca-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bulo nostri -as [chirodytas *P*] appellaverunt). *fem. subst.* chīridōta, -ae, *i. tunica*: NOVIVS Atell. 72 molicinam crocotam -am (ciri- ceri- uridotam *codd. Nonii*) ricam ricinum. CAPITOL. Pert. 8, 2 tunicas paenulasque lacernas et -as Dalmatarum.

utimur ... irino oleo ... et **chirinō** (?) CAEL. AVR. chron. 2, 1, 26 (*de 'keiri' herba cogit. Amman,* cicino, scinino, citrino *coni. Stadler*).

chīrocmēta, *τὰ χειρόκμητα, titulus libri Democriti.* VITR. 9 praef. 14 Democriti de rerum natura volumina et eius commentarium, quod inscribitur χειροκμήτων (*χειροτομη(ε)τον codd.*). COLVM. 7, 5, 17 Aegyptiae gentis auctor Bolus Mendesius, cuius commenta, quae appellantur graece χειρόκμητα (*χειροκιμητα Sang.*) sub nomine Democriti falso produntur. PLIN. nat. 24, 160 Democriti certe -a (chirocineta, hirocmeta *codd.*) esse constat. *Spelthahn.*

chīrocrāsia (*i. χειροκρασία*) *latere videtur* NOT. Tir. 111, 15, *ubi* chyrocrasias *codd.* *Probst.*

? **chīrocrista** *in subscriptione eius, qui litteras nescit.* PAPYR. Marini 93, 72 (*saec. VI*) ad signum eius roborandum pro ea (*femina*) testes et -a suscripsi. 90, 34.

chīrodytos, *pl.* -oe [*a Graecis tractum, v. Marx ad Lucil. 71. Th.*]. LVCIL. 71 chirodytoe (*sc.* χιτῶνες, hrodyty *trad.* NON. p. 539, 22, chiridoti *Bouterwekius*, chirodyti *Muellerus*) aurati, ricae, toracia. *de* SCIP. min. or. frg. Gell. 6, 12, 5 *et* GELL. *ad l. v. sub* chiridotus *p. 1008, 83 sqq.*

chīrographārius, -a, -um, *a* chirographum. *de hominibus*: PAVL. dig. 42, 5, 38, 1 res publica creditrix omnibus -is creditoribus praefertur. sent. 5, 26, 4. COD. Iust. 8, 41 (42), 7 (*a. 294*) pro -o debitore. *de rebus*: COD. Iust. 8, 26 (27), 1, 3 (*a. 239*) -um debitum. 4, 2, 17 super -is instrumentis. 8, 26 (27) *tit.* ob -am pecuniam.

* **chīrographum,** -ī *n.*, χειρόγραφον. *formae: masc.* chirographus: QVINT. inst. 6, 3, 100 GLOSS. IV 34, 56. cyrografus: LIB. pontif. p. 48, 22. 102, 4. *adde infra l. 51. 67 et v. Ihm, Sueton I praef. p. LI.* chirographon: SIDON. carm. 16, 56. cerografis: LEX Burg. Rom. 31, 1. GLOSS. *γραμματεῖον, δάνειον.* manuscriptio, propria scriptura, manuscriptum eo quod propria manu sit, cautio propria manu scripta. ISID. orig. 5, 24, 22 cautio (GLOSS. IV 34, 56). syngrapha *et* -um: GAIVS inst. 3, 134 litterarum obligatio fieri videtur -is et syngraphis. PS. ASCON. Verr. p. 184 inter syngraphas et cetera -a hoc interest, quod in -is tantum, quae gesta sunt scribi solent, in syngraphis etiam contra fidem veritatis pactio venit. *legitur inde a* CIC.

1 *quod nostra manu scripsimus*: CIC. Brut. 277 -a, testificationes, indicia. nat. deor. 3, 74 -um sex primorum imitatus est (SVET. Aug. 64 Tit. 3 PAVL. dig. 48, 10, 23). Att. 2, 20, 5 neque utar meo -o neque signo. epist. 2, 13, 3 extrema pagella pupugit me tuo -o. PLANC. Cic. epist. 10, 21, 1. 3 Laterensis suo -o mittit mihi litteras. SEN. contr. exc. 6, 1 quia de re maxima melius sibi quisque credit, do -um. VAL. MAX. 8, 10, 3 quod praeparatum sibi a reo venenum testibus, -is, quaestionibus probaturum affirmans. SEN. epist. 94, 51 imitari iubentur proposita et ad illa reformare -um. PS. SEN. mon. 173 quotiens scribis aliquid editurus, scito te morum tuorum populo -um (cyro- *cod.*) dare. QVINT. inst. 5, 13, 8 SVET. Iul. 17 Aug. 87 Cal. 24. Nero 52 libelli cum quibusdam notissimis versibus ipsius -o scriptis. Tit. 6 -um eius praeparatae apud milites contionis. Dom. 1 TERT. adv. Prax. 1 p. 228, 17. PAVL. dig. 28, 1, 30 singulos testes, qui in testamento adhibentur, proprio -o adnotare convenit. SYMM. epist. 1, 11, 2 en vobis -i instar litteras meas. RVFIN. Orig. in num. 2, 2 -a singulorum manibus scripta propriis quibusdam signis et indiciis agnoscuntur. AVG. c. Iul. op. imperf. 1, 66 teneat verbi tui lector diligens -um. CANON. Migne 56, 369[A] Paulus apostolus Romanis proprio -o pollicetur. FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 2 revolvens scripta tua tanquam -a mea. *nota*: INSCR. christ. Brit. 160 pinxit hoc -um (*i. titulum exaravit*).

2 *technice i. q. cautio privatorum*: CIC. Phil. 1, 16 in commentariolis et -is et libellis (2, 35 falsorum commentariorum et -orum officina. 2, 97. 5, 12 commentariis commenticiis -isque venalibus). 1, 18. 2, 8. 100. 109. epist. 7, 18, 1 quoniam vestrae cautiones infirmae sunt, Graeculam tibi misi cautionem -i (cyr- *codd.*) mei (IVLIAN. dig. 30, 103 domestica cautione vel -o. CALL. dig. 49, 14, 3 pr. PORPH. Hor. epist. 2, 1, 105 qui *nummi* per -um et cautionem credebantur). CIC. epist. 12, 1, 2 cuius aera refigere debebamus, eius -a defendimus. SEN. contr. exc. 6, 1 abdicato frater -um dedit dimidiam se partem daturum hereditatis. *ibid.* ne frater quidem tibi sine -o credidit. SEN. benef. 2, 23, 2. TAB. cer. Pomp. (Corp. IV suppl.) 6, 1. 20, 13. 64, 2. 118, 1. 141, 1. 142, 21. 143, 26 *al.* QVINT. inst. 9, 2, 73 LEX horr. (Corp. VI 33747) 11. IVV. 13, 137 vana supervacui dicunt -a ligni (16, 41). SVET. Cal. 12 deque ea re et iure iurando et -o cavit. EPIST. donat. Artemid. (Corp. VI 10241) 7. ICTI *passim, ex. gr.*: IVLIAN. dig. 39, 6, 18, 2 debitorum (SCAEV. dig. 26, 7, 57 pr. VLP. dig. 11, 3, 11, 1 OPTAT. 3, 4 p. 82, 3 HEGES. 2, 10, 5 *al.*). MARCELL. dig. 39, 6, 28 tabulae vel -um. SCAEV. dig. 19, 1, 52 pr. tributorum *fundi* solutorum. *ibid.* solutionum. 32, 102 pr. praediorum. 34, 3, 31, 4 -is aut rationibus debitor. 38, 4, 7 per epistulam vel testationem vel -um. VLP. dig. 47, 2, 27 pr. aureorum decem. 48, 20, 6 magnae pecuniae. PAVL. dig. 49, 14, 45, 4 instrumenta vel -a, acta etiam ad ius privatorum pertinentia. sent. 5, 25, 5 qui rationes, acta, libellos, album propositum, testationes, cautiones, -a, epistulas ... deleverit, mutaverit, subiecerit, subscripserit. MACER dig. 48, 16, 15 pr. quique -um ob accusandum dedissent. *iuncturae verbales*: -um (-a): cancellare: MOD. dig. 22, 3, 24. cavere: SCAEV. dig. 16, 3, 89 pr. condere in lateralibus: SCAEV. dig. 32, 102 pr. corrumpere: VLP. dig. 11, 3, 11, 1. dare: GAIVS dig. 34, 9, 10 pr. *al.* legare: IVLIAN. dig. 32, 59. mandare nummulario: SCAEV. dig. 2, 14, 47, 1. perscribere sua manu: MOD. dig. 20, 1, 26, 1. vendere: IVLIAN. dig. 32, 59. -o subscribere: VLP. dig. 15, 4, 1, 4. se obligare: IVLIAN. dig. 30, 103. *et similia saepius.* GELL. 14, 2, 7 pecuniam datam *esse* consuetis modis: 'expensi latione' ... '-i exhibitione'. COD. Iust. 8, 25 (26), 7 (*a. 287*) fundi, qui per -um nexus pignori fuerat. 11, 65 (64), 4 pr. (*a. 366*) in -o securitatis edendo. AMBR. epist. 37, 44 scidisti -um debitoris. off. 2, 29, 151 receptum depositum sub -o est. Tob. 3, 10 eum -is ligat. PS. AMBR. sacr. 1, 2, 5 si -um homini dederis, teneris obnoxius. VVLG. Tob. 1, 17 sub -o dedit illi memoratum pondus argenti. 4, 21. 5, 3. 9, 3. AVG. serm. ed. Mai 15, 1 -um falsum componit. MART. CAP. 5, 499. COD. Theod. 2, 27 *tit.* si certum petatur de -is. CANON. Migne 56, 896[C] nonnullis se -is obligando. VICT. TONN. chron. II p. 192, 491, 1 -um ... in archivo ecclesiae reponit. SIDON. epist. 4, 24, 1. CASSIOD. var. 4, 32, 2 sub emissione -i. 12, 20, 3 cum obligatione -i (GREG. M. epist. 9, 40 obligationis -um). COD. Iust. 4, 2, 17 -um a debitore vel creditore percipere. LEX Burg. Rom. 14, 8. 31, 1 in hereditariis causis, in repetitione legatorum, in pecuniariis id est cerografis, hoc est viventum cautionibus. LIB. pontif. p. 87, 9. 103, 9. 112, 16. 130, 7. 141, 9 *al.* CORP. VI 10173, 5. 14949 huius monimenti exceptio -o contenetur. 19882.

3 *in imagine: apud christianos*: ITALA Col. 2, 14 (Aug. epist. 149, 26) delens quod adversus nos erat -um in decretis (VVLG. -um decreti), quod erat contrarium nobis, tollens illud (VVLG. et ipsum tulit) de medio et affigens illud cruci (*cf.* HIER. in Is. 43, 25 *sqq.* p. 522 in Gal. lib. 2 praef. p. 358[B] epist. 21, 2, 4. 69, 7 PELAG. in Col. 2 p. 856[D]. FAVST. REI. grat. 1, 16 p. 51, 5 *deus* damnationis antiquae -um generale delevit. PS. PRIMAS. in Rom. p. 441[C] Christi sanguis -um originale delevit. *saep. cf.* EVCHER. form. 9 p. 52, 3 -um: conscriptio hominis peccatoris cum diabolo per manum iniquitatis). TERT. pudic. 19 liberans hominem per lavacrum donato ei -o mortis (PACIAN. bapt. 4 p. 135 -um mortis absolvens. PAVL. NOL. epist. 23, 15 AVG. in psalm. 73, 25 *al.*). NOVATIAN. trin. 29 p. 944[C] pignus promissae hereditatis et quasi -um quoddam aeternae salutis. HIL. in psalm. 129, 9 *Christus* cruci suae -um legis affigens edictum damnationis veteris delevit (trin. 5, 31 configens cruci -um edicti anterioris. FVLG. RVSP. ad Tras. 3, 33 *al.*). PS. HIL. libell. 6 deletis nostris -is peccatorum (AMBR. Iac. 1, 5, 19 -um peccati quod deletum est in cruce Christi. RVFIN. Orig. in exod. 6, 9 symb. 15 Orig. in gen. 13, 4 p. 235[C] AVG. in psalm. 61, 22. 67, 30 CASSIAN. c. Nest. 4, 9, 4 LEO M. serm. 51, 7 *et saepe*). AMBR. fug. saec. 9, 57 affixa sunt illi patibulo tuorum delictorum -a (MAX. TAVR. hom. 12 p. 247[B] rescisso -o delictorum). apol. Dav. I 8, 42 remisso culpae totius debito -oque vacuato ab omni nexu liberi. RVFIN. Orig. in psalm. 38 hom. 2, 5 signo Christi signabatur in fronte, meas (*i. diaboli*) voluntates et mea -a gerebat in corde. AVG. conf. 5, 9, 17 quae illa fideli pectore tenebat et semper orans tamquam -a tua ingerebat tibi. c. Iul. 1, 2, 4 Christum in evacuando -o paterni debiti (1, 6, 22. 26 debitum paterni -i. serm. ed. Mai 87, 3 PETR. CHRYS. serm. 123 p. 538[B] PS. FVLG. RVSP. praedest. 13 *al.*). AVG. serm. ed. Mai 82, 2. epist. 190, 23 illud propagine contractum -um rumpitur, in quo nullus omnino natorum, antequam per baptismum liberetur, non tenetur obnoxius. in psalm. 138, 2 MAR. MERC. subnot. 8, 25 CASSIAN. inst. 3, 3, 3. LEO M. serm. 53, 1. epist. 124, 7 qui immaculato sanguine suo -um letale dilueret (165, 9). 139, 3 vim veteris -i ... pro omnibus solvendo vacuavit. ALC. AVIT. c. Eutych. 1 p. 18, 17 FVLG. RVSP. praedest. 1, 31 *et passim similia.*

derivatum: chirographarius.

chīrogrillius *v.* choerogryllius. **chīrologus** *v.* chyrugilis.

c(h)īrōma, -atis *n.*, χείρωμα. CHIRON 609 profluvia incadent in pedibus, qui appellatur -ta. 577 (*index*) de -bus.

chīromylon *n.*, χειρόμυλον. CASS. FEL. 40 p. 91, 19 moles manuali mola, nam Graeci -n vocant.

chīrōnia, chīrōnion (*nomina herbarum*), **chīrōnius** (-a, -um) *v. nom. propr.* Chiron.

chīronomia, -ae *f.*, χειρονομία. GLOSS. V 458, 55 gesticulum (502, 26). QVINT. inst. 1, 11, 17 haec -a, quae est, ut nomine ipso declaratur, lex gestus.

chīronomōn, -ūntis, χειρονομῶν. IVV. 5, 121 structorem ... saltantem spectes et -unta (SCHOL. *ad l.* manus ducentem) volanti cultello, donec peragat dictata magistri omnia. SIDON. epist. 4, 7, 2 si inter Apicios epulones et Byzantinos -untas hucusque ructaverit.

chīronomos (-us), *acc.* -on, χειρόνομος. IVV. 6, 63 -on Ledam molli saltante Bathyllo. NOT. Tir. 111, 14 -us.

chīrūrgia, -ae *f.*, χειρουργία. cyrurgia: CAEL. AVR. acut. exc. 26 p. 731 ORIBAS. syn. 1 praef. GLOSS. χειρουργική. ferra-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mentorum incisio. *cf.* ISID. orig. 4, 9, 3 -a est ferramentorum incisio: nam ferro exciduntur *eqs. inde a* CIC. [*it. vet.* cirusia, *prov.* surgia. *M.-L.*] SCRIB. LARG. 200 quod neque -a sine diaetetica neque haec sine -a, id est sine ea parte, quae medicamentorum utilium usum habent, perfici possunt (CAEL. AVR. chron. 2, 12, 145 quod passio non -a, sed diaetetica traditur curatione). CHIRON 57 -a est, quodcunque in corpore natum manu ferro vel cauterio curare oportet. VEG. mulom. 2, 13, 1 de -a. -a appellatur quodcunque secatur ferro vel cauteriis uritur. AVG. mus. 1, 4, 9 quod genus curandi -am nominant, quo vocabulo satis significatur operaria quaedam in manibus medendi consuetudo. PS. SORAN. quaest. med. 38 quid est -a? *sequitur explicatio.* VINDIC. med. 40 manuum officium, quod -am vocamus. SORAN. p. 83 si quod impedimentum ibi (*in matrice*) invenerimus, -a tollimus (p. 108). p. 97 si interiores partes matricis in alto collectiones habuerint ... et hac de causa sectiones -ae non admittant. p. 110 pridie quam ad -am accedat. CAEL. AVR. chron. 2, 12, 148. 4, 1, 3 -am scribentes (5, 4, 63. 66). 5, 10, 91 usum -ae non exigunt. 5, 10, 127 apparet nunc -a ad exitum puri faciendum. 5, 10, 128 -a ramicis, quam Graeci ἐντεροκήλην vocant. *ibid.* facta detractione -ae. CASS. FEL. 17 p. 25 in schemate foliorum lauri aut myrtae -a uteris. 18 p. 27 -a uteris hoc modo. 19 p. 28 quotiens ulcera vel apostemata inerti -a fuerint secta. *nota in imagine:* CIC. Att. 4, 3, 3 ipse occidi potuit. sed ego diaeta curare incipio; -ae taedet (*i. vim et arma detestor*).

chīrūrgicus, -a, -um, χειρουργικός. GLOSS. III 296, 31 χειρουργός. [*it. vet.* cerusico. *M.-L.*] CELS. 1 praef. p. 2, 23 primam *partem medicinae* διαιτητικήν, secundam φαρμακευτικήν, tertiam χειρουργικήν Graeci nominarunt (PS. SORAN. quaest. med. 12 medicina est ... tertia -a, quae manibus operatur). HYG. fab. 274 p. 150, 1 Chiron ... artem medicinam -am ex herbis primus instituit. FVLG. myth. praef. p. 9, 14 -ae carnificinae. HIER. epist. 40, 1 medici, quos vocant -os. *subst. masc.*: HIER. epist. 40, 1 (*in imag.*) -i spirituales secantes vitia peccatorum. THEOD. PRISC. gyn. 12 tunc a -is considerata mensura reserandae erunt *feminae*.

chīrūrgūmena, -ōrum *n.*, τὰ χειρουργούμενα. CAEL. AVR. chron. 2, 12, 146 chirurgi ... in -is hoc memorare non ausi sunt. *ibid.* Thessalus ... nihil in -is memoravit.

chīrūrgus, -ī *m.*, χειρουργός. CELS. 6, 7, 2 Ptolemaei -i medicamentum. 7 praef. p. 263, 6 esse autem -us debet adulescens aut certe adulescentiae propior; manu strenua, stabili ... acie oculorum acri claraque, animo intrepidus *eqs.* 7, 11 apud magnos -os non repperi. SCRIB. LARG. 200 compositiones, quae ad -os pertinent. 201 emplastrum -i Tryphonis. 202. 204 Thraseae -i. 206. 208. 209. 212. 215. 240. MART. 1, 30, 1 -us fuerat, nunc est vispillo Diaulus. PRVD. perist. 10, 501. AVG. civ. 22, 8 -us mirabilis. CAEL. AVR. chron. 2, 12, 144 ut omnes approbant -i. 2, 12, 146. CORP. IX 3895, 1 Peticius -us. medicus -us (*cf. supra l. 31*): FIRM. math. 4, 10, 3 DIOSC. 4, 72. CORP. VI 3986 Hilarus <medi>c. chirurg. 33882 Celadus medic. chirurg. XI 5400 medicus clinicus, -us, ocularius. *nota adi.*: PRIAP. 37, 4 -amque (chirurgicamque *codd. contra metrum,* chirurgique *unus*) manum miser timerem. *adde nom. propr.*

derivata (*graeca*): chirurgia, chirurgicus; *cf.* chirurgumena.

chitarus (-ī) *v.* cithara.

chlamyda, -ae *f. a* chlamys. *i. q. chlamys:* GLOSS. II 573, 20 c[a]lamida vestis quaedam regalis. VARRO Men. 212 cubo in Sardianis tapetibus, -a sed purpurea amiculo (clamidas et [*vel* clamida set] ... amicula *codd., corr. Oehler*). APVL. met. 10, 30 ephebica -a sinistrum tegebat umerum. 11, 24 umeris dependebat ... pretiosa -a. MART. CAP. 1, 5 iam pubentes genae seminudum eum incedere -aque indutum parva invelatumque cetera ... non sinebant. FRG. Bob. gramm. VI 623, 24 Nisus Aeolia -a caput integit alte.

chlamydāria (clamidaria *cod.*), -ae *f. titulus comoediae* NAEVII (EXPLAN. in Don. gramm. IV 559, 28). *a* chlamys.

chlamydātus, -a, -um [*a* chlamys. *Th.*]. *i. q. chlamyde indutus. cf.* GLOSS. V 655, 14 paludatus -us. PLAVT. Poen. 620 ille -us (clamid- *C*) quisnam est. 644 hunc -um (clamid- *CD*). Rud. 315 homines. Pseud. 963. 1101 (clamid- *codd. utrobique*). 1139 (*B*, clamid- *CD*). 1143 (clamyd- *B*, chlamid- *CD*). CIC. Rab. Post. 27 -um L. Sullam imperatorem. VAL. MAX. 3, 6, 2 Scipionis statuam -am. 3, 6, 3 SEN. dial. 7, 2, 2. VOPISC. Tac. 16, 2 semel *pictus erat Tacitus* togatus, semel -us. 16, 3. LIBERAT. 11 officium excubitorum et -orum.

×chlamys, -ydis *f.*, χλαμύς *formae*: clamis (-ys) *saepe in codd.*: PLAVT. Curc. 611. 632 Men. 658 Merc. 912. 921 PACVV. trag. 186 (*Non. p. 87, 23*) LVCIL. 321 (*Non. p. 67*) VARRO ling. 5, 133 *et saepe* (*de* SVET. *codd. v. Ihm praef. p.* LI) chlamidem: EPIST. leg. pr. pr. (Corp. XIII 3162, 2) 9. *acc. plur.* -as: VARRO [Men. 212?] frg. Non. p. 542 PERS. 6, 46. -es: HOR. epist. 1, 6, 40 CAPITOL. Pert. 8, 2 Gord. 21, 4 TREB. Claud. 17, 6 CLAVD. 22, 88 SIDON. carm. 15, 154 CASSIOD. var. 12, 7, 2. *formam* chlamyda *v. supra l. 54 sqq.* NON. p. 538 paludamentum est vestis, quae nunc clamys dicitur. ISID. orig. 19, 24, 2 -s est, quae ex una parte induitur neque consuitur, sed fibula infrenatur (GLOSS. V 564, 47). GLOSS. χλαῖνα. vestis quaedam regalis. V 526, 15 stola: paenula vel <l>acerna, toga, clamis, peplum, p<a>ludamentum *eqs.* *v. Amelung, PW. III 2342.*

1 *generatim i. q. sagum, paludamentum:* PLAVT. Curc. 611 audio: si vis tribus bolis vel in -em. 632 quaeratis -em et machaeram hanc. Epid. 436 suam qui undantem -em quassando facit. Men. 658 tuam nec -em do foras nec pallium cuiquam utendum. Merc. 921. Persa 155 cape tunicam atque zonam, et -em afferto. Pseud. 735 opust -e et machaera et petaso. 1184. CAECIL. com. 269 advehitur cum iligna corona et -e. PACVV. trag. 186 -e contorta. COM. pall. inc. 12. VARRO ling. 5, 133 parapechia, -es [Men. 212 -as et purpurea amicula *codd., v. p. 1011, 56*]. frg. Non. p. 537, 14 aulaea, -es, pallae, plagae. CIC. Rab. Post. 27 Scipionis ... non solum cum -e, sed etiam cum crepidis in Capitolio statuam videtis. VERG. Aen. 5, 250 victori -em auratam, quam plurima circum purpura Maeandro duplici Meliboea cucurrit. 8, 167. 588. 9, 579 stabat in egregiis Arcentis filius armis pictus acu -em. 11, 775 croceam -em *sacerdotis.* HOR. epist. 1, 17, 31 alter Mileti textam cane peius et angue vitabit -em (*codd. et Prisc.*, chlanidem *Cruquius, i.* χλανίδα). OV. met. 2, 733 -emque *Mercurius,* ut pendeat apte, collocat. 5, 51 indutus -em Tyriam. 13, 680. 14, 345 puniceam fulvo -em contractus ab auro. 14, 393. VAL. MAX. 9, 2 ext. 5 SEN. Thy. 664. PERS. 6, 46 regum. PLIN. nat. 5, 62 ad effigiem Macedoniae -is orbe gyrato laciniosam. VAL. FL. 2, 409. 3, 118 -s imbelli. circumvenit ostro torta manum. 5, 512 accipe Taenarii -em de sanguine aeni. 5, 585 horrida signis -s (*cf.* STAT. Theb. 4, 235 -s horrida pendet). 6, 226 auro depicta -s. 6, 526 cuius discolor ... barbarica -s ardet acu (STAT. Theb. 5, 438 -s huic, -s ardet et illi). 6, 708 sanguine tunc atro -s ignea. SIL. 10, 571 auro intextam -em. 16, 164. 240. STAT. Theb. 6, 541 at tibi Maeonio fertur circumflua limbo pro meritis, Admete, -s repetitaque multo murice. 6, 570 torto -em diffibulat auro. 10, 139 obscuri sinuatam frigore caeli implevit -em. silv. 1, 1, 43 tergo demissa -s. FRONTIN. strat. 3, 2, 11. IVV. 8, 101 Spartana -s. SVET. Cal. 25 *Caesoniam* -e peltaque et galea ornatam ac iuxta adequitantem. Nero 25 distinctaque stellis aureis -e. APVL. met. 11, 8 illum succinctum -e crepides et venabula venatorem fecerant. AMPEL. 8, 5. ITALA prov. 31, 22 (Eucher. form. 7 p. 47, 17) -es (VVLG. stragulatam vestem) fecit viro suo. TERT. pall. 4 NEMES. cyn. 91. EPIST. leg. pr. pr. (Corp. XIII 3162, 2) 9 chlamidem Canusinam, Dalmaticam, Laodiciam. CAPITOL. Gord. 21, 4 quot paenulas quotve -es habuerit unusquisque principum. Pert. 8, 2 -es Graecanicas atque castrenses. VOPISC. quatt. tyr. 6, 4. Aurelian. 24, 1 elata purpurea -e (TREB. Gall. 16, 4 EPIT. Alex. 113. EVTR. 9, 26 prius imperii insigne in -e purpurea tantum erat. IORD. Rom. 299). VOPISC. Aurelian. 34, 2 -e coccea. LAMPR. Alex. 40, 7 -e coccinea (HIL. in Matth. 33, 3 VVLG. Matth. 27, 28 AVG. serm. ed. Mai 91, 3. BARNAB. 7, 9 [ποδήρη]. SEDVL. op. pasch. 5, 12 ORIG. in Matth. 18, 125 MVTIAN. Chrysost. hom. 28, 3 *al.*). LAMPR. Alex. 67, 1. SPART. Hadr. 17, 12 cum auratis -bus. Sept. Sev. 19, 7 cum hirta -e umeros velaret. TREB. Claud. 17, 6 -es veri luminis limbatas duas. *ibid.* -em Dardanicam mantuelem unam. IVL. VAL. 2, 32 -e regia. 3, 31. EPIT. Alex. 58 ut suam -em atque ornamenta regia sumeret. LACT. mort. pers. 36, 5 candidis -bus ornatos. IVVENC. 4, 644 purpureamque illi (*Christo*) tunicam -emque rubentem inducunt. AVSON. 354, 3 SYMM. epist. 1, 20, 2 AMM. 16, 5, 11. 16, 8, 8. 22, 9, 11 ANON. Vales. 13, 77 HYG. fab. 273 p. 148, 18. HEGES. 4, 25, 2 sub conchyliatis -bus. HIER. epist. 1, 7 paludamento in cervicem retorto ... fibulam, quae -is mordebat oras excussit (*cf.* VVLG. I reg. 24, 5 praecidit oram -is Saul silenter). 60, 9. VVLG. I reg. 24, 12 cum praescinderem summitatem -is. COD. Theod. 14, 10, 1 (*a. 382*) nullus senatorum habitum sibi vindicet militarem, sed -is terrore deposito quieta coloborum ac paenularum induat vestimenta. 7, 6, 4 (*a. 396*) fortissimis militibus nostris per Illyricum non binos tremisses pro singulis -bus, sed singulos solidos dari praecipias (COD. Iust. 12, 39 [40], 3). PRVD. c. Symm. 2, 301 pelle Libystidis ursae compositam -em (PALLAD. hist. mon. I 9 p. 282[A] -e ex pellibus facta). CLAVD. 8, 208 simili -s effluit auro. 22, 88 Sidonias -es. carm. min. 17, 15 reiectae vento -es. 46, 8 SVLP. SEV. Mart. 3, 2. 3. MACR. somn. 2, 9, 8 omnem habitabilem nostram *terram* extentae -i similem esse. MART. CAP. 9, 999 multa -e prodire doctis approbanda cultibus. SIDON. epist. 1, 11, 16. carm. 2, 6 Sarrana -s. 15, 154 VICT. VIT. 3, 36. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 74 duplicata -mis, quae frigus et imbrem ... geminato arceret amictu. CASSIOD. var. 6, 15, 2. 6, 21, 2. 8, 9, 3. IORD. Rom. 364 sub -em luricatum. GREG. TVR. Franc. 2, 38 VEN. FORT. carm. 8, 20, 5. 9, 2, 125 palmata -s. 10, 6, 26. 103. 10, 7, 57. 10, 10, 16. Mart. 1, 57 -is partitur amictum. 1, 64. 2, 453 CORIPP. Iust. 2, 119. 2 *speciatim: vestis puerorum:* LVCIL. 321 unde pareutactoe, -es (calamides *codd.*) ac barbula prima. VERG. Aen. 3, 484 Phrygiam Ascanio -em. SVET. Tib. 6 -ys et fibula, item bullae aureae *pro munere.* VLP. dig. 34, 2, 23, 2 puerilia *vestimenta* sunt, quae ad nullum alium usum pertinent nisi puerilem, veluti togae praetextae, aliculae, -es. *mulierum:* VARRO frg. Non. p. 542 ut puellae habeant potius in vestitu -as, encombomata atque arnacidas quam togas. VERG. Aen. 4, 137 *Dido* Sidoniam picto -em circumdata limbo. TAC. ann. 12, 56 ipse insigni paludamento neque procul Agrippina -e aurata praesedere. *citharoedorum:* RHET. Her. 4, 47, 60 uti citharoedus cum prodierit optime vestitus, palla inaurata indutus, cum -e purpurea coloribus variis intexta. HOR. epist. 1, 6, 40 -es Lucullus, ut aiunt, si posset centum scaenae praebere rogatus. SEN. epist. 76, 31 quibus sceptrum et -em in scaena fabulae assignant.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

APVL. flor. 15 p. 52 -e velat utrumque bracchium ad usque articulos palmarum. *nota in imagine*: PS. AMBR. act. Seb. 1, 2 sub -e terreni imperii Christi militem agebat absconditum.

derivata: chlamydaria, chlamydatus, chlamyda. *compos.*: sagochlamys.

chlanis *v. p. 1012, 16.*

chleuasmos *m.*, *χλευασμός*, *fig. rhetorica.* IVL. RVF. rhet. 2 p. 39 *χλευασμός* sive *ἐπικερτόμησις*. haec figura risum excitat et severe proposita vafre excutit, eludens personarum aut rerum comparatione. PS. IVL. RVF. schem. dian. 10 p. 62 *χλευασμός* est ironiae proxima figura, cum aliquos amara oratione non sine derisu insectamur ac laedimus.

chlōreus *m.*, *χλωρεύς*, *avis.* PLIN. nat. 10, 203 corvus et ch⟨l⟩oreus (*suppl. Turnebus ex Aristot.*) noctu invicem ova exquirentes.

chlōriōn, -ōnis *m.*, *χλωρίων*, *avis.* PLIN. nat. 10, 87 -n, qui totus est luteus, hieme non visus, circa solstitia procedit. 18, 292 -em prodire ipso die solstitii.

chlōrītis *f.* [*χλωρῖτις*. *Th.*]. *gemma.* PLIN. nat. 37, 156 -is herbacei coloris est; eam in ventre motacillae avis inveniri dicunt Magi congenitam ei et ferro includi iubent ad quaedam prodigiosa moris sui. 1, 37, 56.

chlōr(os) (-us), -a, -on, *χλωρός*. **1** *masc. subst.* **chlōrus**, -ī *nomen avis*: GLOSS. II 477, 34 *χλωρὸς ὁ στρουθός*. **2** *fem. subst.* **chlōra**, *acc.* -ān *et* -am. **a** *gemma*: PLIN. nat. 37, 73 Iuba auctor est smaragdum, quam (quem *recc. codd.*) -an vocent, in Arabia aedificiorum ornamentis includi. **b** *medicamentum*: CHIRON 669 cloran immittes *in vulnus.* 927 -am sic compones [651 coram . . . immittere *codd.*, chloram *Oder*]. VEG. mulom. 3, 28, 3 -a medicamentum, quod facit ad omnia vulnera complete limpidanda vel sine difficultate claudenda. MARCELL. med. 33, 54 emplastrum viride, quod medici -an appellant. CASS. FEL. 19 p. 29 -an emmoton appellatam ex veteri oleo liquidius solutam. 22 p. 38, 15. *v. etiam* chloron. **3** *neutr. subst.* **c(h)lōron**, *χλωρόν*. *in sigillis medicorum oculariorum* (*idemne q.* chlora *medicamentum?*). CORP. VII 1320c. XI 6714, 1d. XIII 10021, 3. 24. 31. 56. 60. 105. 118. 181 *al.* *Spelthahn.* ? **c⟨h⟩lōrotura** praesicia (*i. pressicia*) GLOSS. III 184, 10 (*in capite* 'de escis'). *χλωρότυρα Bücheler*, *χλωρὸς τυρός Heraeus.* *Mbr.*

choaspītis (*nomen gemmae*) *v.* Choaspes *nom. propr.*

choax *v.* chus.

chodchod (כַּדְכֹּד, LXX *χόρχορ*, ITALA Weing. chorco) *vox hebraica*: VVLG. Ezech. 27, 16 -od proposuerunt in mercatu tuo. HIER. in Ezech. 27, 16 p. 313 -od . . . omnes interpretes, ita ut in Hebraeo positum est, transtulerant. . . . quid significet, usque in praesentiarum invenire non potui. aiunt Hebraei, omnes pretiosissimas merces hoc nomine significari vel speciem quandam esse pretiosarum mercium, quam Romanus sermo non resonet, vel communi vocabulo scruta vendentium. *Jacobsohn.*

choenica, -ae *f.* *mutatum ex gr. χοῖνιξ* (*f.*). *nomen mensurae.* PAVL. FEST. p. 52 chaenica mensurae genus. PALLAD. 11, 14, 5 unam floris mensuram, quam Syri (*v. infra l. 71*) -am (chinia, chynicam, chin-, kyn- *codd.*) vocant. 12, 20, 1 in olei metreta -as (conchas *G*) duas mitti. *postea forma graeca*: **choenix**, -icis *masc.* (*cf. osc.* koiniks CORP. X 793). *formae*: *acc. sing.* choenica: *l. 59 sq.* *acc. plur.* -es: EVCHER. *l. 62* (-as *l. 51 ad* choenica *pertinere videtur*). *in codd. variae corruptelae* (con- cen- coen-, *cf. supra l. 50*). ITALA Ezech. 45, 10—11 (Hier. *ad l.* p. 563) statera iusta et mensura iusta et -x iustus erit vobis ad mensuram; et -x similiter unus erit ad accipiendum, decima pars gomor -x (*χοῖνιξ*, VVLG. batus. *cf.* HIER. *ad l.* LXX etiam nomina *mensurarum* commutarunt . . . pro bato *interpretati sunt* -a . . . rursumque pro bato -a. in Ezech. 45, 13 p. 565 pro bato -a dixerant). HIER. nom. hebr. p. 13, 19 gomor mensura Atticorum -um trium (EVCHER. instr. 2 p. 159, 11 gomor mensura Attica habens conices tres, id est sextarios XII). CARM. de pond. 69 qui (*sextarius*) quater assumptus (*codd. et Isid.*, quis [*sc. cotylis*] . . . adsumptis *Endlicher*) fit Graio nomine -x (ISID. orig. 16, 26, 6); adde duos (*-es*), chus fit (*cf.* EVCHER. *l. 62.* POL. SILV. pond. mens. chron. I p. 549, 11 IIII sextarii -x. GLOSS. V 351, 46 conicem unum sextari IIII). EPIPHAN. de mensur. 9 p. 101 coenix et oephi una quidem mensura est, sed duplici nomini nuncupatur. sunt autem sextaria duo et aliquantula insuper pars (41 de cypro, de -e. . . . *cyprus* continens minora modia duo, quae apud eos [*sc. Ponticos*] -um quinorum esse dicuntur. -x vero apud eos duo sextaria continet. MARCELL. med. de mens. p. 3, 8 -x sextarii duo sunt. GROM. p. 375, 10 cenix autem quinque sextariis adimpletur. ISID. orig. 16, 27, 6 chi graecum in dextro bracchio supero o littera iuncta -x est. *de re v. Hultsch, PW. III 2356.*

sanction aut fasganion aut **choeradoletron** (quiradoletro *cod.*) DIOSC. 4, 131 (*gr.* 4, 136 *ξάνθιον . . . οἱ δὲ χοιραδόλεθρον*, *sim. CN*).

choeras, -adis (choerada, -ae) *f.*, *χοιράς*, *nomen morbi scrofularum.* *formae*: *acc. plur.* -as: THEOD. PRISC. eup. faen. 26 *bis* (-es *br*). 27 (-es *br*). 29 (*B*, -es *br*). 30 CASS. FEL. 26 PS. APVL. herb. 3, 10 DIOSC. 1, 1 PS. DIOSC. herb. fem. 14. 15 (*estne acc. gr.* -ăs *an de fem.* choerada *acc.* -ās?). *abl. plur.* choeradīs: THEOD. PRISC. eup. faen. 27 *tit.* *in codd. variis corruptelis scribitur* (quir- cuir- cherchyr- coher- *al.*); *adde* chiradas *p. 1014, 5*, choeriadas *p. 1014, 8.*

THEOD. PRISC. eup. faen. 26 *si medici* ferbuncolos vel parotidas callositate permanente -das fecerint duriores, tunc ad -das eas . . . operam propensius adhibeamus. 27—30 de -dis *fusius.* 27 -das . . . frequenter in collo vel sub mento vel sub ascellis nasci novimus. 29 putrefient -des. 30 -das duras et difficiles. CASS. FEL. 26 scrofas Graeci chiradas vocant. PS. APVL. herb. 3, 10 herba quinquefolium . . . -das et omnes duritias *sanat.* DIOSC. 1, 1 ad quiradas (*χοιράδας*) etiam et duritias uteres *eqs.* PS. DIOSC. herb. fem. 14 choeriadas dissolvit. 15.

choerileum (*metrum*) *v.* Choerilus *nom. propr.*

choerogryllius (chīrogr-), -ī *m.*, *χοιρογρύλλιος*, *nomen bestiae.* HIER. nom. hebr. p. 55, 20 safan chirogryllius, lepus vel ericius sive labium eorum (GLOSS. V 565, 39 chirogrillius ⟨e⟩ricius). *graece*: EVCHER. instr. 2 p. 158, 1 erinacei *χοιρογρύλλιοι* nuncupantur. HIER. epist. 106, 65 pro quo ('*erinaciis*') . . . omnes *χοιρογρυλλίοις* voces simili transtulerunt exceptis Septuaginta, qui lepores interpretati sunt. *inde* **choerogryllus**, -ī *m.*: VVLG. lev. 11, 5 -us, qui ruminat ungulamque non dividit, immundus est. deut. 14, 7 comedere non debetis . . . camelum, leporem, -um.

choeros, *acc.* -on, *χοῖρος*. VARRO rust. 2, 4, 17 nunc *Graeci* eum (*porcum*) vocant -on. 2, 4, 10 nostrae mulieres, maxime nutrices, naturam, qua feminae sunt, in virginibus appellant porcum, et Graeciae (*mulieres*) -on, significantes esse dignum insigne nuptiarum. *deriv. graec.*: choeras (*cf.* choeradoletron). *comp.*: choerogryllius.

***choicus**, -a, -um, *χοϊκός*. GLOSS. V 494, 71 coicus terrenus vel pulvis. *cf.* TERT. *l. 29 et 43* HIER. *infra l. 39 sq.* *nota: forma fem.* -us: TERT. adv. Val. 24 p. 201 *l. 43* (*quasi sit adi. graec. duarum terminationum*). ITALA I Cor. 15, 47 (Tert. resurr. 49 p. 101) primus homo de terra, -us (*ἐκ γῆς χοϊκός*, VVLG. de terra terrenus, TERT. *ad l.* id est limacius, id est Adam. *cf.* TERT. adv. Val. 24 p. 201 erit et -us et animalis. 25 p 202 animalem a Demiurgo, -um substantia *ἀρχῆς*. IREN. 1, 5 *deus* fecit et hominem -um [*χοϊκόν*]. HIER. in Eph. 4, 17 p. 622 non -orum et spiritualium natura varia, sed voluntas). ITALA I Cor. 15, 48 (Tert. resurr. 49 p. 101) qualis ergo -us, tales et -i; qualis caelestis, tales et caelestes (*χοϊκός . . . χοϊκοί*, VVLG. terrenus. *cf.* TERT. *ibid.* HIER. adv. Rufin. 1, 32 perire -um et nasci caelestem). I Cor. 15, 49 (Tert. resurr. 49 p. 102) sicut portavimus imaginem -i, portemus etiam imaginem supercaelestis (*τοῦ χοϊκοῦ*, VVLG. terreni. *cf.* TERT. *ibid. saep.* HIER. in Eph. 1, 3 p. 547. hom. Orig. in Luc. 39 p. 365 -i id est terreni [hom. Orig. in Ier. 5 p. 795. *cf.* GRAMM. suppl. 185, 15 ut Hieronymus 'terrenus id est -us', *ubi* cholcus *cod.*, *corr. Heraeus*]. HIER. in Mich. 2, 6 p. 501). TERT. resurr. 49 p. 101 a -a qualitate. adv. Val. 24 p. 201 *homo est* quadruplex res, ut imago quidem -us deputetur, materialis scilicet, etsi non ex materia . . . similitudo autem animalis. 29 p. 205 *genus humanum* -um, saluti degeneratum (*ibid.* id est malas animas). *ibid.* -um statum *hominum* ex Cain. 32 p. 207 *homines* -ae et materialis notae. *neutr. subst.* choicum, -ī *i. q. natura terrena hominis*: TERT. anim. 40 nulla proprietas hominis in -o. adv. Val. 24 p. 201. 25 p. 201. *Mbr.*

cholagōgus, -a, -um, *χολαγωγός*. THEOD. PRISC. log. 77 assiduis purgationibus -is relevandi sunt. CASS. FEL. 54 p. 141 purgatorium -um.

cholānius, -a, -um *cf. c. χολή, χολαῖος*. HIPPOCR. aer. 7 necesse est mali coloris sint et pessima et -a (*χολώδεα*).

fellis flavi, quam Graeci xanthen **cholēn** vocant CASS. FEL. 24 p. 40, 9. 57 p. 145, 16 (ISID. orig. 4, 5, 4 *graece*). *deriv.*: cholanius. *graece*: cholagogus, cholera (choleureca?), cholicus.

***cholera**, -ae *f.*, *χολέρα*. *tertiae declinationis formae v. p. 1015, 14.* GLOSS. *χολή*. ventris solutio. umores. III 601, 22 fel rufum: -a rubea. 597, 44 astian (*i. ἑστίαν*) -a cum ⟨e⟩sc(h)ara. ISID. orig. 4, 5, 4 -am Graeci vocaverunt, quod unius diei spatio terminetur, unde et -a, id est fellicula, nominata, hoc est fellis effusio.

1 *morbus, qui ex bile nascitur*: CELS. 4, 18 facienda mentio est -ae; quia commune id stomachi atque intestinorum vitium videri potest; nam simul et deiectio et vomitus est; praeterque haec inflatio est, intestina torquentur, bilis supra infraque erumpit, primum aquae similis, deinde ut in ea recens caro lota esse videatur, interdum alba, nonnumquam nigra, vel varia. ergo eo nomine morbum hunc *χολέραν* Graeci nominarunt. 2, 1. 13. SCRIB. LARG. 90 tormina, gravedinem, -am, stomachi crebram nauseam PLIN. nat. 20, 67. 122 ⟨in⟩ -is destillationes stomachi inhiberi. 20, 146 torminibus, -is (31, 66). 20, 150. 218. 252 *blitum* ventrem adeo turbat, ut -am faciat aliquis. 22, 144 in -is et dysenteria. 23, 12 iecoris fellisque vomitionibus et in -is. 24, 120. FRONTO p. 87, 25 N. -a usque eo afflictus sum, ut vocem amitterem, singultirem *eqs.* TERT. ieiun. 16 populus carnis avidissimus usque ad -am (VVLG. Sirach 37, 33 et aviditas appropinquabit usque ad -am). CENS. 15, 2 cibi cruditate in -am solutus est *Diogenes.* PLIN. med. 2, 7 -a ventris vitium est malum. CHIRON 425 de -a sicca. VVLG. Sirach 31, 23 -a et tortura viro infrunito. MARCELL. med. 30, 62. THEOD. PRISC. log. 37 tit. de -a. *ibid.* -a passio molesta. CAEL. AVR. acut. 3, 19, 188 -a est umoris fluor celer ac parvi temporis, ventris atque intestinorum. 3, 19, 193. PETR. CHRYS. serm. 38 p. 308[B] quoties miserum hominem -ae inflammaverit incendium.

2 *i. q. bilis* (*cf.* VEG. mulom. 2, 114 bilis, quae -a appellatur vulgo): LAMPR. Alex. 17, 2 *ut* commotione animi stomachi -am evomeret

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

toto vultu inardescente. HIER. in Ier. 25,15 *sqq.* p. 1017 quidquid -ae et pituitae et noxii umoris in pectore est. epist. 54,4 amarissimam -am tuae sensere fauces. CHROMAT. beat. 4 qui -am amaram digessit, escam concupiscit et potum. VINDIC. med. 2 fel id est -a rubea. epist. ad Pentad. p. 486 *de quattuor umoribus corporis. corpus* habet in se sanguinem, -am rubeam, -am nigram et flegma. *ibid.* -a xanthe, id est rubea, *est* amara, viridis, ignea et sicca; mel(a)ena -a, id est nigra, acida, frigida et sicca. THEOD. PRISC. log. 84 aliquando eum etiam -a nigra cum inflatione sollicitat. 91 si -am cum cibis vomuerint. CAEL. AVR. chron. 4,2,15 -ae rubeae egestione plurima. CASS. FEL. 21 p. 33 -am (*al.* colera) vomunt, quam prasoiden vocant. *nota in imagine*: HIER. epist. 60,4 quoties me iste . . . stomachari fecit et adduxit ad -am (*i. iram movit*).

neutr. plur. **c(h)olera,** -um (*sing.* cholere *l. 23?*). *abl. plur.* -is *l. 22.* **1** *morbus*: SER. SAMM. 289 tit. tussi et -bus medendis. *ibid.* noxia si -um penitus saevire venena perspicies. PLIN. med. 2,7 tit. ad -a (*codd. duo optimi*). *in indice capitum* -bus. PELAGON. 377 *potio* ad -a. CHIRON 422,1 de -bus siccis. 422,3 de -bus humidis. AVG. mor. Manich. 2,16,39 in -bus, in morbo ictericorum. ANON. med. ed. Piechotta 138 facit et ad -a medicamentum. MARCELL. med. 16,1 ad tormina et gravedinem ventris et -a et stomachi crebram nauseam. 28,14 -a sanat. 30,62 ad -a reprimenda (30,64 prodest -is reprimendis). *ibid.* supprimere -a. *nota*: MARCELL. med. 30,63 -e (*sic cod.*) laborantibus. **2** *i. q. bilis*: VEG. mulom. 2,114 tit. de bili i. -bus. MARCELL. med. 30,54 omnia -a per os proicies. 30,55 ad -a et flegmata proicienda. DIOSC. 3,150 fleuma et -a deponit. 4,171. 181. 5,94. CAEL. AVR. diaet. pass. 151 et -um vel flegmatum vomitus. ORIBAS. syn. 1,2 robea *urina*...ex -um multitudine[m] esse ostenditur. 1,17 elleborus niger purgat -a maxime nigra et flegma. *ibid. saepius.* syn. 2 add. p. 841 centauria . . . -a et flegma deducit. p. 844 ne forte ex nigris -bus initium fecerit aegritudo.

deriv.: choleriacus (*graece* cholericus).

choleriacus, -a, -um *a* cholera, *cf.* cholericus. *i. q. cholericus sub 1.* CHIRON 826 potio ad febricitantes . . . ad coleriacum.

cholericus, -a, -um, χολερικός. **1** *subst. masc. i. qui cholera laborat* (*cf.* GLOSS. III 598,11 -us passio acuta quae latenter venit et subito accidit, aut ipsa die periet vel liberabitur): SCRIB. LARG. 256 malagma alterum stomachum, alvum, intestina soluta habentibus et -is prodest. PLIN. nat. 23,8 dysintericis, coeliacis, -is (23,100. 24,116. 27,114). MARCELL. med. 20,115 nec suspiriosus aut -us erit. 30,58. 59. CAEL. AVR. acut. 3,19,194 praecedit -os stomachi gravedo. 3,21,205. 206 epidemion -orum signa tradens. DIOSC. 5,104 -is et stomaticis medetur. **2** *adi. ad bilem vel ad morbum choleram pertinens*: HIPPOCR. progn. 11 sunt . . . haec rasurae -ae (ξυσματώδεα καὶ χολώδεα) et sanguinolenta. aer. 9 fervens valde et -um *lac* (χολῶδες). VINDIC. med. 25 semen invitum moveatur, non ut pingue rationaliter, sed aut -um aut aquosum aut caenosum. CAEL. AVR. acut. 2,33,178 est -a gravis atque periculosa passio (3,19,188 -am passionem aiunt aliqui nominatam a fluore fellis. 3,19,189 CASS. FEL. 47 p. 120 ORIBAS. syn. 2 add. 841). ORIBAS. syn. 1,17 p. 819 purgat aquosos umores, saepius et -os (1,25. 4,9 tit. quae -um umorem generant. *ibid.* mel facile in -o umore vertitur). 4,9 cinnaras sucus suptiles et -us est. 4,15 est *cacocymia* . . . frigidior, est -a quemadmodum alia melancholicotera.

choleureca, -ae *f. cf. c.* cholera. *i. q. cholerica aegritudo*: CAEL. AVR. acut. 3,21,206 Hippocrates fel quoddam appellans choleurecam nominavit atque iliacae passionis esse particulam . . . constituit.

chōliambus, -ī, *acc.* -on *m.*, χωλίαμβος, *nomen metri.* DIOM. gramm. I 504,9 in fine clodicans, quoniam expulso pyrrichio versa vice spondeus interpositus utpote contrarius adversarii crura frangit. MAR. VICTORIN. gramm. VI 136,30 -os multi veterum scripserunt. ATIL. gramm. VI 293,3 in iambico metro si paenultimam longam feceris, scazon vocatur, quem et -on et hipponaction vocant. RVFIN. gramm. VI 559,29. 562,19 est proceritatis eiusdem versus, qui unius pedis differentia nomen amittit. nam quod sexto loco, qui locus par est, non iambus sed spondeus vel trochaeus accipitur et a longa syllaba incipit, claudum carmen facit et -us nominatur. PRISC. gramm. III 426,21 iste versus cum sit -us, in quarto loco et quinto habuit dactylos. *adi.*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 81,5 genera iambici metri sunt duo. nam ex his alia integra, alia clauda, quae scazonta seu -a vocant, inducuntur, quorum differentiam paenultima versus syllaba demonstrabit (RVFIN. gramm. VI 557,28).

cholicus, -a, -um, χολικός. ORIBAS. syn. 1,17 p. 819 *euforbium* datur . . . hydropicis et -is et quibus venter frigidus est. syn. 2 add. p. 843 -is clysterem imprimis uteris butyrn partes duas. p. 844 propter frequentem dysinteriam et -am passionem.

chōlus *v.* colum.

chōma, -atis *n.*, χῶμα, *i. agger.* VLP. dig. 47,11,10 in Aegypto qui -ta rumpit vel dissolvit (hi sunt aggeres, qui solent aquam Niloticam continere) aeque plectitur extra ordinem. *ibid.* -ta et diacopi, qui in aggeribus fiunt. COD. Theod. 11,24,6,7 (*a. 415*) cefalaeotis, irenarchis, logografis -um et ceteris liturgis sub quolibet patrocinii nomine publicis functionibus denegatis. *cf.* AVG. loc. hept. 2,43 p. 549,13 graecus habet 'aggerem terrae'; si tamen hoc verbo recte interpretatur, quod dictum est: τὸ χῶμα (choma, chima, chuma *var. codd.*) τῆς γῆς. *adde nom. propr.* *Spelthahn.*

chomer *v.* gomor. **chommodum** *v.* commodum.

chondrilla, -ae *f.*, χονδρίλλη, *nomen herbae. scribitur in codd.* condrille (-ile), chondrylla, condriles *al.*; *genet. sing.* -ēs *l. 13.* PLIN. nat. 21,89 reliqua vulgarium in cibis apud eos (*Aegyptios*) nomina: -a (candriala [-yala] *et* condriala *codd.*). 21,105 -ylla amara est et acris in radice suci (1,21,56 condrylla). 22,91 condrion sive condrille (condryle *RE*) folia habet intubi *eqs.* (*cf.* 1,22,45). DIOSC. 2,117 de condrilen. -em folia et ramu et flore simile cycoriona habet . . . est et altera species condriles. ORIBAS. syn. 4,15 omnia . . . silvatica olera, qualia sunt lactuca, condriles *eqs.*

chondrion, -ī *n.* [*gr.* *χονδρίον; *cf.* chondrilla, χόνδρος. *Th.*]. **1** *nomen herbae*: PLIN. nat. 22,91 *v. l. 9.* **2** *nomen potionis*: GLOSS. III 184,50 *v. l. 23.*

chondris (-idis?) *f.* [*gr.* *χονδρίς, *a* χόνδρος. *Th.*]. *nomen herbae*: PLIN. nat. 25,93 pseudodictamnum . . . a quibusdam -is vocatum. 26,49 alvum sistit -is sive pseudodictamnum. 1,25,53. 1,26,31.

chondros (-us), -ī *m.*, χόνδρος. *in codd. saepius* cond-. **1** *genus potionis*: DIOSC. 2,75 tragos simile est -o. 2,78 de condro. condro(s) fit de gemina zia. *huc pertinere videtur*: GLOSS. III 184,50 chrodidon (χονδρίον *Bücheler*) defrutum. **2** *cartilago*: PS. SORAN. quaest. med. p. 364,20 corpus humanum constat de . . . -is i. e. cartilaginibus *eqs.* p. 365,7 quid est -us? corpus durius quidem ab nervo, sed mollius ab osso *eqs.* **3** *frumentum? v. l. 32.*

deriv. graeca: chondrilla, chondris, chondrion (chondrotos *vel* chondrites?). *Stadler.*

?**chondrōtos** (-ī) *si vera lectio, cf. c.* χόνδρος, χονδρώδης, χονδρίτης. EPIPHAN. de mensur. 14 *in quibusdam canistris* solet reponi quaedam tritici species in duo divisa, quam -os vocant. *corrigendumne* chondros (*frumenti genus*) *an* chondrites? χονδρίτης *graece* AVG. quaest. hept. 1,131 (condriton *codd.*, *i.* χονδριτῶν). *Mbr.*

chōra, -ae *f.*, χώρα. CORP. V 7870 procurator Augg. nn., item ducenarius episcepseos -ae inferioris. *dubiae interpretationis*: PAPYR. Genav. 1 II C 9 *exit ad* -a(m) anno VII Domitiani. *adde nom. propr.*

compos. gr.: choragros. chorepiscopus, chorobates, chorographus (-ia).

chorāgiārius, -ī *m. a* choragium. CORP. V 6795 VIvir(o) Augustali -o. NOT. Tir. 106,81.

chorāgium, -ī *n.*, *χοράγιον, *cf.* χορηγεῖον *et* choragus. coragium FVLG. *infra l. 66. adde* GLOSS. *l. 45.* PAVL. FEST. p. 52 -ag⟨i⟩um instrumentum scaenarum. GLOSS. ornatus mimicus (*vel* mimici) [hoc est timorum (*i. mimorum? Loewe, qui gloss. delet.*; thymelicorum? *Goetz*; id est tiara *cod. a*]. *dub.*: GLOSS. V 593,41 coragio puer⟨orum⟩ est ludus quando proverbia dicunt. alibi legitur: coragium pars est in ludis quando proverbia dicuntur (*sim. saep.*).

1 *proprie instrumentum scaenicum*: PLAVT. Capt. 61 comico -o conari desubito agere nos tragoediam. VITR. 5,9,1 habeat populus quo se recipiat ex theatro -aque laxamentum habeant ad comparandum. VAL. MAX. 2,4,6 *scaenam* argentatis -iis P. Lentulus Spinther adornavit. PLIN. nat. 36,115 reliquus apparatus tantus Attalica veste, tabulis pictis, cetero -o (corago *vel* chora *codd.*) fuit. APVL. apol. 13 si -um thymelicum possiderem. summum -um, *i. q. instrumentum scaenicum principale sive aedificium situm in regione tertia prope amphitheatrum Flavium apparatui scaenico destinatum; cf. Hirschfeld, Kais. Verwaltungsbeamt.*[2] *p. 293 sqq.; Reisch, PW. III 2405*: REG. urb. p. 5,9 (CVRIOS. urb. p. 4,8). CORP. III 348 (*in Phrygia*) proc(uratori) summi chorag(ii) (VI 297. 10083. XIV 1877 *suppl.*). VI 776 tabul(ario) s. c. (10086). 8950 contrascribtori rationis summi -ii. 10084 disp(ensatori) summi -gi. 10085 medicus rationis summi -gi. 10087. 29844,7. **2** *sensu latiore i. q. pompa, caerimonia*: RHET. Her. 4,50,63 aliquod fragile falsae -um gloriae comparetur. APVL. met. 2,20 anus in ipso momento -ii funebris (choroagi funeris *cod.*) . . . alienam sepulturam antevortunt. 4,33 iam feralium nuptiarum miserrimae virgini -um struitur (FVLG. myth. 3,6 perfecto iamque -o puella . . . rapitur. serm. ant. 36 -um dicitur virginale funus, sicut Apuleius in metamorfoseon ait: -o itaque perfecto omnes domuitionem parant. MYTHOGR. 1,231 perfecto igitur -o, id est virginali funere). AMM. 22,14,7 necatur -o pari (*Haupt*, horago arei *V*, eadem hora *Valesius*) bos femina. 29,1,29 mensulam imprecationibus carminum secretorum -iisque multis ac diuturnis ritualiter consecratam movimus tandem. **3** *translate pars hydraulae*: VITR. 10,8,4 haec regulae habent ferrea -a fixa et iuncta cum pinnis, quarum pinnarum tactus motiones efficit regularum continenter.

deriv.: choragiarius.

chōragros *m.* *χώραγρος. GROM. p. 369,1 alii agrum ex graeco nominare manifestius credunt, unde et villa graece -os dicitur.

chorāgus, -ī *m.* [*ex dor.* (*Epicharm. fr. 13. 104; Sophron. 150*). *Th.*]. corago *habet* LVCIL. 428 (*Non. p. 513*). *is qui choragii sumptus suscipit seu privatus seu magistratus; cf. Daremberg-Saglio II 1117; Reisch, PW. III 2406.* PLAVT. Persa 159 πόθεν ornamenta? :: abs -o sumito; dare debet: praebenda aediles locaverunt. Trin. 858 ipse ornamenta a -o haec sumpsit suo periculo. Curc. 464 *sqq.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-us *ad spectatores loquitur*. LVCIL. 428 huic homini quaestore aliquo esse opus atque -o. CARM. Suet. Aug. 70 cum primum istorum conduxit mensa -um. DON. Ter. Eun. 967 ecce autem video rure redeuntem senem: -i est administratio, ut opportune in proscaenium.
deriv. gr.: choragium.

?**chorās** (*acc.* -ān?), *nomen herbae quae et batrachion.* GLOSS. III 633, 3 nomine erbe botracion omeus choras *eqs. cf.* 557,55 -as i. butracion (622,14). *fort. add.*: PS. APVL. herb. 9, *ubi T*: botrocion choran. κοιράδας *coni. Stadler.*

choraulēs (choraula), -ae *m.*, χοραύλης. *is qui choro tibiis praecinit.* PROB. inst. gramm. IV 85 hic et haec -a. *nom.* -ēs et -a. *acc. sing.* -en *et.*-am. cor-: VEN. FORT. *bis.* HYG. fab. 273 p. 147 pythaules ... septem habuit palliatos, qui voce cantaverunt, unde postea appellatus est -es. GLOSS. χοραύλης. coraula: mimus. iocularius. iocularis. princeps chori ludorum (ludiorum? *Goetz*), quo nomine potest dici totus chorus. cantator. *v. Jan, PW. III 2408.*

PETRON. 53 -en meum iussi latine cantare (AVG. in psalm. 121,8 ut vellet videri ... -a, cum -a non esset ... canta, videamus utrum -a sis). 69 arundinibus quassis -as imitatus est. PLIN. nat. 37,6 Ismenian -en multis fulgentibusque *gemmis* uti solitum. MART. 5, 56, 9 discat citharoedus aut -es (11, 75, 3 IVV. 6, 77). 6, 39, 19 duae sorores ... Croti -ae vilicique sunt Carpi. 11,77,6 convivium, in quo -es non erit. SVET. Nero 54 hydraulam et -am et utricularium. Galba 12 Cano autem -ae mire placenti. APVL. Socr. 13 p. 149 strepitu cymbalistarum et tympanistarum et -arum. met. 8, 26 iuvenis satis corpulentus, -a doctissimus. VOPISC. Car. 19, 2 centum salpistas ... -as centum etiam pythaulas centum. 20, 6 in -ae pallio tyrianthino. DIOM. gramm. I 492, 1 (*ex Suetonio*) nam et pantomimus et pythaules et -es in comoedia canebant. PROB. app. gramm. IV 197 locutio cum abl. casu ... 'delector -a'. EXPOS. mundi 32 Heliopolis -as *optimos* mittit. SERV. ecl. 5, 89 aut pastorem quendam pulcherrimum dicit aut -am significat. RVFIN. hist. mon. 19 Philemon ... -a famosissimus. AVG. in psalm. 96, 10 adduxerunt amicos aut ad pantomimum aut ad -am. c. Iul. 4, 3, 18 continentiam ... etiam -as et huiusmodi turpes ... habere. epist. 60, 1 sicut vulgares dicunt: malus -a bonus symphoniacus est (*cf. Otto, Sprichwörter p. 82*). SIDON. epist. 1, 2, 9 lyristes, -es, mesochorus. 9, 13, 5 vers. 78 ravulos -as. carm. 23, 300 citharistrias -as mimos. VEN. FORT. carm. 3, 6, 47 clericus ecce choris resonat, plebs inde coraulis. vita Radeg. 36, 82 inter coraulas (corollas *vel* car- *codd.*) et citharas. CORP. VI 10119 Daphnus -es. 10120 chorauláe Actionicae et Sebastionicae. 10121 poetae et praec⟨oni?⟩ ... maximo chorau⟨lae⟩. XIII 8343 memoriae Ruphi natione Greco (*sic*) Mylasei -(a)e.

fem. **choraulē**, -ēs *cf.* PROB. *supra l. 11.* CORP. VI 10122 Licinia ... Selene -e. Σελήνη χοραυλίς. *deriv.*: choraulicus.

choraulicus, -a, -um [*a* choraules. *Th.*]. DIOM. gramm. I 492,11 (*ex Suetonio*) quando enim chorus canebat, choricis tibiis, id est -is, artifex concinebat, in canticis autem pythaulicis responsabat. COMM. instr. 1, 32, 7 auro licet cenes cum turba -a semper.

[†**chorchia** *cod. SA* COLVM. 12, 49, 8, orchita *editt.*]

chorcolopis *v.* cercolopis.

chorco⟨r⟩ *i. q. hebr.* chodchod (ITALA Ezech. 27, 16 [Weing.]) *v. p. 1013, 40.*

chorda, -ae *f.*, χορδή. *legitur saepe in codd.* corda; *in titulis*: CARM. epigr. 489, 3. 607, 5. *cf.* GLOSS. III 491,25 chorda corda. *editores in eligendis formis non consentiunt.* CAEL. AVR. acut. 3,17,144 nam veteres Graeci intestina -as vocaverunt. GLOSS. χορδή τὸ ἔντερον. χορδὴ ἡ νευρά, χορδή. *cf.* III 605, 39 sparruius (spasmus? *Goetz, an* chordapsus, *v. l. 65?*) cordarum tensio. *legitur inde a* CIC. VARRONE LVCR. [*val.* coardă, *it.* corda, *francog.* corde, *hisp.* cuerda. *M.-L.*]

I *proprie*: PETRON. 66 cocleas singulas et cordae frusta et hepatia. VESPA 80 (*in lusu verborum*) novit Apollo suas studiose tangere -as: et mihi per digitos texuntur quam bene -ae. CASS. FEL. 51 chordapsus est acutissima ... distentio cum tortione simili torturae -arum.

II *metonymice instrumentum ex intestinis vel nervis fabricatum*: **A** *pars lyrae* (*cf. Blümner, Technol. II 389*): **1** *de singulis filis*: CASSIOD. var. 2, 40, 12 hinc etiam appellatam aestimamus -am, quod facile corda moveat. ISID. orig. 3, 22, 6 chordas autem dictas a corde, quia sicut pulsus est cordis in pectore, ita pulsus -ae in cithara. CIC. de orat. 3, 216 voces ut -ae sunt intentae, quae ad quemque tactum respondeant. nat. deor. 2,149 plectri similem linguam nostri solent dicere, -arum dentes. LVCR. 2,412 musaea mele per -as organici quae mobilibus digitis expergefacta figurant. VARRO ling. 10, 46 e septem cordis citharae. *ibid.* quemadmodum crepat prima ad quartam cordam. HOR. sat. 1, 3, 8 modo summa voce, modo hac, resonat quae -is quattuor ima (PORPH. *ad l.* et a tetrachordo hoc sumptum, in quo est gravissimi soni -a, quae hypate dicitur). ars 348 nam neque -a sonum reddit, quam volt manus et mens. 356 citharoedus ... -a qui semper oberrat eadem. VITR. 5, 3, 8 organa in aeneis lamminis aut corneis ἠχείοις ad -arum sonitum claritatem perficiunt. 4, 8, 9 inter duo intervalla, cum -arum sonitus ... factus fuerit. 6, 1, 6 in organo -a, quae est proxima angulo. PAVL.

FEST. p. 89 fides genus citharae dicta, quod tantum inter se cordae eius, quantum inter homines fides concordet. p. 163 cordarum ultima νήτη dicitur. p. 275 rasores fidicines dicti quia videntur cordas ictu radere. p. 324 ut in organo -ae, sic in machina intenduntur funes (*item* VEG. mil. 4, 21). PHAEDR. app. 12, 2 asinus iacentem vidit ... lyram ... et temptavit -as ungula. PLIN. nat. 7, 204 septem -is primum cecinit ... Terpander. HOMER. 882 illa lyrae graciles extenso pollice -as percurrit. IVV. 6,382 radiant testudine tota sardonyches, crispo numerantur pectine -ae. HYG. astr. 2, 7 Mercurium ... septem -as instituisse ex Atlantidum numero (*cf.* SCHOL. Germ. Bas. p. 84 *sed ibid.* -as novem fecit a numero Musarum). PORPH. Hor. epod. 13, 9 corda, quam Mercurius invenit. ars 216 ante enim lyra septem -as habebat. CENS. 10, 8 *Pythagoras* -as aeque crassas ... tetendit. *ibid.* duas -as concinere. 10, 9 cum altera -a duplo maiore pondere quam altera tenderetur. 10,12 inter tibiarum arumque naturam hoc interest. AVIEN. Arat. 619 curva religans testudine -as. AVSON. 336, 81 nomina sunt -is tria. SCHOL. Verg. Medic. ecl. 6, 67 huius in honorem IIII cord⟨a⟩s ⟨l⟩in⟨eas⟩ quae canerent fecit. PS. ASCON. Verr. p. 173 dextra plectro utitur ... sinistrae digitis -as carpunt. HIER. in Is. 16, 11 p. 275 si saltem una -a rupta fuerit (tract. in psalm. I p 180,12). 41,17 p. 502 ne saltem una quidem -a de cithara domini ... deesse videatur (tract. in psalm. I p. 147,4. *cf.* CASSIOD. in psalm. 146,7). VVLG. psalm. 32, 2 in psalterio decem -arum psallite illi (δεκαχόρδῳ. *cf.* PS. RVFIN. in psalm. argum. p. 644C. SEDVL. carm. pasch. 1, 23 [op. pasch. 1, 1 decacordo psalterio]). PS. DAMAS. epigr. 63, 3 quot digitis, citharam -is totidemque dicavit. CYPR. GALL. gen. 186 *Iobalus* musica plectra repperit et vario concordes murmure -as. PS. RVFIN. in psalm. 12,1 percutiebat -as, resonabat organum. MART. CAP. 9,955 tetrachordos est quattuor -arum ... divisio. SIDON. epist. 8, 9, 4 -ae lyricae violentius tensae. BOETH. mus. 1, 2. 3. 10. 20. 4, 5. arithm. 2, 50 p. 160 protensis -is. cons. 3, 12, 21 *Orpheus* blanda sonantibus -is carmina temperans. CASSIOD. in psalm. praef. p. 11B vocalem citharam viventium -arum permixtione componunt. 4 -arum fila religata (150,3). CARM. epigr. 607,5 murmurant et chitari corde cum voce decores. *nota in imagine*: HIL. in psalm. 143, 20 in decacordo igitur psalterio id est vel quod decem -arum illud psalterium sit ... vel quod homo ipse decem quibusdam -is manibus ac pedibus extentus ... sic psallat. HIER. in Nah. 3, 7 p. 569 citharoedus, qui possit dissonantes -as eius in unam harmoniam contrahere. in Is. 23, 15 p. 327 universae -ae virtutum quae quondam fuerant relaxatae, in laudes domini componantur. tract. in psalm. I p. 147,3 omnes -ae vestrae vocales sint. CASSIOD. in psalm. 32 concl. tales siquidem mandatorum -ae sonuerunt, ut si eas internis auribus recipiamus *eqs.* **2** *latiore sensu fere i. q. lyra, fides sim. imprimis apud poetas numero plurali* (*cf.* PORPH. Hor. carm. 1, 17, 18 fides autem -ae dicuntur): CASSIOD. in psalm. 150, 4 quoniam praeter psalmum et citharam ... alia inveniri poterant, quae -arum tensionibus personarent, generaliter -as posuit, ut omne ipsum instrumentum musicum domini laudibus imputaret. LVCR. 2,505 Phoebeaque daedala -is carmina. 4,584 -arumque sonos fieri dulcisque querelas, tibia quas fundit. 4, 981 citharae liquidum carmen -asque loquentes auribus accipere. NEP. Epam. 2,1 cantare ad -arum sonum. CIRIS 178 non arguta sonant tenui psalteria -a (STAT. silv. 4, 4, 53). COPA 7 cyathi, rosa, tibia, -ae. HOR. carm. 4, 9, 4 verba loquor socianda -is. TIB. 2,5,3 vocales impellere pollice -as (OV. met. 10, 145 CLAVD. carm. min. app. 2, 17). OV. am. 2, 4, 27 querulas habili percurrit pollice -as (met. 5, 331). rem. 336 non didicit -as tangere (DRAC. Romul. 9, 205 VEN. FORT. carm. 2, 9, 5). fast. 2, 108 reddidit icta suos pollice -a sonos (LYGD. 4, 70). MANIL. 5, 329 hinc venient vocis dotes -aeque (boreae, horeae *v. l.*) sonantis. SEN. Ag. 338 licet et -a graviore sones. Med. 626 *Orphei* ad -as modulante plectro restitit torrens. Tro. 833 tinnulas plectro feriente -as (cordas *E*). epist. 87, 12 tibia aut -a aut organum aliquid aptatum ad usus canendi. *cf.* 87, 14. PERS. 6, 2 lyra et tetrico vivunt tibi pectine -ae? LAVS Pis. 241 carmina Romanis etiam resonantia -is. STAT. Ach. 1, 187 leviterque expertas pollice -as dat puero. silv. 5, 5, 31 eburno pollice -as pulso, sed incertam ... scindo chelyn. IVV. 3, 63 Orontes ... cum tibicine -as obliquas nec non gentilia tympana secum vexit. 15, 5 dimidio magicae resonant ubi Memnone -ae. AVSON. 44, 3 et -as et plectra et barbita conde. SERV. georg. 3, 2 *Apollo* Nomius vocatur ... ἀπὸ τῶν νόμων, id est a lege -arum. AMBR. Iac. 2, 9, 40 hac suavitate cordarum inferna calcavit. VVLG. psalm. 150, 4 laudate eum in -is (χορδαῖς) et organo. PRVD. cath. 9, 5 concinebat voce, -a et tympano. SIDON. epist. 8, 9, 5 vers. 16 -a, voce, metro. carm. 6, 30 *Orpheus* docuit -as dicere Calliopam. DRAC. Romul. 7, 81 quatiant dulces Museo pectine -as (9, 107). CORIPP. Ioh. 4, 579 non -ae, non aera gemunt. MVTIAN. Chrysost. hom. 29, 3 *ars* cogitur vitio servire -arum. HIST. Apoll. rec. A 16 cum nimia dulcedine vocis cordarum sonos miscebat. *ibid.* miscetur vox cantu modulata -is. VEN. FORT. carm. 7, 1, 1 Orpheus orditas moveret dum pollice -as. 9, 7, 15 eloqui -is mea dextra nescit pollice dulci. 10, 11, 2 dulcibus et -is admodulare lyram. carm. app. 12, 5 sed quamvis dubio trepidet mea -a relatu. spur. 1, 22 cum daret arte melos vox lyra -a chorus. CARM. epigr. 489, 3 pulsabat pollice -as.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *i. q. nervus arcus*: Ps. Cens. frg. 12, 4 -ae sonantis suavitatem in arcu.

C *i. q. funis*: Gloss. πλεκτή. cordam ex aqua: πλεκτὴν ἐξ ὕδατος. Amm. 13, 4, 2 *stilus ballistae* multiplici -a nervorum tortilium illigatus. Anon. Vales. 14, 87 accepta -a in fronte diutissime tortus ... fuste occiditur. Sidon. epist. 1, 2, 5 languentem -ae laqueum vagantis. Vict. Vit. 1, 43 diu ac saepius tibias torquendo tinnientibus cordis. *ibid.* ubi tortores nervicas -as diruptas esse viderunt, allatis ... fortioribus -is atque cannabinis. Ven. Fort. vita Leob. 5, 18 frontem eius -is fortiter circumdantes et pedes fustibus astringentes.

deriv.: chordula. *compos.*: chordifex (*graece*: chordapsus *v. infra l. 18 sq.*).

chordapsus, -ī (*acc.* -on *l. 18*) *m.*, χορδαψός, *nomen morbi.* Cels. 4, 20 Diocles Carystius tenuioris intestini morbum χορδάψον, plenioris εἰλεόν nominavit. Chiron 206 cordapsus. 211. 232 (Veg. mulom. 1, 41 exoritur et alia causa doloris asperior, quae graece -us appellatur. 1, 49 nam hac passione -us fieri consuevit). Cael. Avr. acut. 3, 17, 144 alii hanc passionem -on vocaverunt, quod non aliter quam chordae intestina tendantur. Cass. Fel. 51 ileos ... sive -us est acutissima ... distentio cum tortione simili torturae chordarum. Cael. Avr. acut. exc. p. 479 cap. tit. 16 Oribas. syn. 2 add. p. 842 qui yleos dolore patiuntur aut cordapsu. Gloss. III 598, 33 flegma frigida longaone illigata. 605, 39 *v. p. 1017, 58.*

c(h)ordifex, -ficis *m.*, *cf. c.* chorda *et* facere. Gloss. V 550, 33 (565, 54) qui cordas facit.

c(h)ordula, -ae *f. a* chorda *deminutive.* Veg. mulom. 1, 56, 17 cum pedibus suis et cordulis intestinorum mundis.

chordus *i. q.* cordus.

chorēa, -ae *f.*, χορεία. Serv. Aen. 6, 644 -re- corripuit propter metrum, alibi ait secundum naturam *(9, 612)* ... ergo aut systolen fecit aut antithesin i pro ει ponens, nam graecum est nomen. Schol. Hor. carm. 1, 9, 16 -ae a choro dictae, quod iunctis manibus saltetur. *acc.* -ān: Varro Men. 269 -an astricen. *scribitur* corea Corp. IV 1337. Gloss. *saep.* *paenultima corripitur*: Verg. Aen. 6, 644 Tib. 1, 3, 59 Prop. 2, 19, 15 Vers. metr. Mar. Victorin. gramm. VI 95 Avson. 393, 50 Carm. epigr. 1282, 8. *producitur*: Lvcr. 2, 635. 636 Catvll. 64, 287 Verg. *bis* Hor. *ter* Tib. 1, 7, 49 Prop. *quater* Ov. *quater* Cvlex *bis* Manil. *bis. al. cf.* Serv. *l. 31 et* Aen. 9, 612. Prisc. gramm. II 24 χορεία -a, e paenultima modo correpta modo producta. Isid. orig. 6, 19, 6 -ae ludicrum cantilenae vel saltationes classium sunt (*cf.* Gloss. V 185, 28). Gloss. graece saltatio cum cantilena classium concinentium. -ae: cantus cantantum. -as: sonus [in]ludorum a choro dictum. cantica a choro tractum. Not. Tir. 106, 18 -ae. *inde a* Catvllo Lvcr. Varrone Men. *apud poetas in usu est, e scriptoribus habent* Apvl. *ter, postea* Hier. *al.* *locus corruptus*: Mart. 10, 70, 9 nunc consul praetorve tenet reduces †-eae.

1 *sensu proprio i. q. saltatio*: Lvcr. 2, 635 cum pueri circum puerum pernice -a ... pulsarent aeribus aera. Catvll. 64, 287 *Tempe* Naiasin (*Haupt*) linquens †doris celebranda -is (Cvlex 19). Verg. Aen. 6, 644 pars pedibus plaudunt -as et carmina dicunt (*in versu Homerico θ 264 χορός locum significat, ubi saltatur*). 9, 612 iuvat indulgere -is (Clavd. rapt. Pros. 3, 102. Anth. 17, 185). 10, 224 agnoscunt longe regem lustrantque -is. Cvlex 120 quantum te *tenuit*, pernix, remorantem, diva, -a (pernix *cum* diva *coniungendum, cf. Leonis adn.*) Hor. carm. 1, 9, 16 sperne puer neque tu -as. 2, 19, 25 -is aptior et iocis. 4, 6, 15 laetam Priami -is falleret aulam (Clavd. carm. min. 30, 143). Tib. 1, 3, 59 hic -ae cantusque vigent. 1, 7, 49 genium ludo geniumque -is concelebra (Hier. in Zach. 2, 8 p. 839). Prop. 1, 3, 5 Edonis fessa -is ... concidit. 2, 19, 15 nuda -as imitabere sura (Manil. 5, 239). 3, 10, 23 tibia nocturnis succumbat rauca -is. Ov. met. 8, 582 immemores nostri festas duxere -as (8, 746. 14, 520. fast. 3, 537 Bvc. Eins. 2, 18 Hyg. fab. 88 p. 85 astr. 2, 21 [*de stellis.*] Pavl. Nol. carm. 26, 44 Cypr. Gall. exod. 1151 Drac. Romul. 7, 11 Carm. epigr. 358, 2. Avien. orb. terr. 1002 Maeonis hic etiam deducit turba -as). Germ. 666 cum ... Doridos et Panopes spectasset stulta -as. Colvm. 10, 269 Cereris proles vestris intenta -is. Petron. frg. 19 Aegyptias -as. Calp. ecl. 4, 129 licet et cantare -is (-as *dett. et* Drac. Romul. 6, 33). Apvl. met. 10, 29 ludicris scaenicorum -is. Socr. 14 p. 149 *gaudent* Graeca *numina* plerumque -is. Ter. Mavr. 2144 pendeat ex umeris dulcis chelys apta -is. Vers. metr. Mar. Victorin. gramm. VI 95 vocat ... acris -is. Diom. gramm. I 479 *et* Sacerd. gramm. VI 498 *v. p. 1020, 44.* Symm. epist. 1, 8 vers. 8 simul innatat -is. Opt. Porf. 20^{a}, 21 votaque iam theatris redduntur et -is. Ivvenc. 2, 366 qui sponsi laetis comitantur vota -is. 3, 57 compositas cantu iungit modulante -as. Clavd. 12, 11 Athesis strepat -is. 15, 448 imploret citharas cantatricesque -as. 22, 381 iam prata -is pulsent (Victric. 8). carm. min. 25, 22 mixtaeque -is auditae per rura lyrae. Ps. Rvfin. in Os. 2, 11 cum tota regio -is ... lasciviret. Pavl. Nol. carm. 14, 109 pariter castis date carmina festa -is. 21, 83 quod ... casto regat ore -as. Mart. Cap. 1, 1 seu tibi quod Bacchus pater est placuisse -as. 9, 888 lepidisque assueta -is non valeo tristes cernere Cecropidas. Cypr. Gall. exod. 1206 bacchantis cernit populi fervere -as. Sidon. epist. 9, 13, 5 dape, poculis, -is. carm. 5, 219 Scythicisque -is. 22, 175 tacitis Cererem venerata -is. Drac. laud. dei 2, 802 magnas in laude -as certatim resonant. Carm. epigr. 1282, 8 nec saltus vitam protulit aut -ae. Corp. IV 1336 Phosphor tuis -is (1337). 1338 *et* 1341 Restituta tuis -is. *nota de sideribus*: Varro Men. 269 cum pictus aer ... caeli ⟨ch⟩orean astricen ostenderet. Manil. 1, 672 *planetae* exercent varias naturae lege -as. Hyg. astr. 2, 21 *v. p. 1019, 64.* Chalc. transl. p. 39^{B} omniumque octo motuum perspicua esset -a. p. 40^{C} stellarum vero -as. comm. 65 ad spectaculum caelestis -ae. 124 stellarum errantium opera, quae propter modulatam et consonam celebrantur agitationem, quam *Plato* appellat -am *eqs.* Avien. Arat. 143 *draconem* compta Lycaoniis includunt plaustra -is. Clavd. carm. 21, 84 tunc exultasse -is astra ferunt. Mart. Cap. 2, 126 beata virgo, tantis quae siderum -is thalamum capis iugalem. *de bestia*: Mart. 1, 104, 9 molles dare iussa quod -as nigro belua non negat magistro. *in imagine de carmine componendo*: Prop. 2, 10, 1 sed tempus lustrare aliis Helicona -is. *fere i. q. homines saltantes*: Prop. 2, 30, 37 hic ubi me prima statuent in parte -ae. Clavd. carm. 10, 337 insere te nostris contempto iure -is. 2 *sensu latiore i. q. caterva, ordo*: Apvl. Plat. 2, 23 *animam* habituram loco (loca *Scaliger*) deorum -is semideumque permixtam. Ivvenc. 1, 292 vatumque -is invenit insertum *Iesum mater.* Avson. 393, 50 virgineas inter -as Deoida raptam (Prvd. psych. 242). Prvd. cath. 9, 1 -is ut canem fidelibus dulce carmen.

chōrepiscopātus, -ūs *m. a* chorepiscopus. *munus chorepiscopi*: Canon. Migne 56, 762^{B} providendum est locum ubi aut corepiscopatus aut presbyterii sit. 67, 149^{C} providebit ei aut -us (χωρεπισκόπου) aut presbyterii locum.

ˣ**chōrepiscopus,** -ī *m.*, χωρεπίσκοπος. Canon. Migne 56, 827^{D} -us id est vicem ad consuetudinem episcopi. Isid. eccl. off. 2, 6, 1 -i id est vicarii episcoporum, iuxta quod canones ipsi testantur ... tanquam consacerdotes *eqs.* Canon. Migne 56, 395^{A} ut sit in parochia -us. 56, 438^{B} vicariis episcoporum, quos Graeci -os dicunt. *cf.* 56, 446^{A}. 67, 154^{A} -is non licere presbyteros aut diaconos ordinare Epist. pontif. 874 Migne 65, 20^{D} ab episcopis et non a -is ... missis celebrare. Pallad. hist. mon. I 37 p. 324^{D} Timothei ... -i.

deriv.: chorepiscopatus.

choreuontes Not. Tir. 106, 17 (chareontes *codd. plur.*, careuntes *Guelf.*) *inter* gymnasium *et* choreae. χορεύοντες. *fem. graece*: Varro rust. 3, 17, 4 cum eodem tempore insulas Lydorum ibi χορευούσας vidisses.

chorēus (chorīus), -ī *m.*, χορεῖος. Mar. Victorin. gramm. VI 45 -ius ἀπὸ τῆς χορείας. Diom. gramm. I 479 -ius autem ideo dictus, quia choreis huius compositio convenit. Sacerd. gramm. VI 498 *trochaeum* alii -ium appellant, quia ad choros aptam modulationis continet rationem. *nom.* -os: Ter. Mavr. 1488. *acc. sing.* -on: Ter. Mavr. 1874. 2152. Diom. gramm. I 477. *corripitur secunda syllaba* chorĭos (-on): Ter. Mavr. 1488. 1874. 2152. *exaequatur*: 1 *trochaeo*: Cic. orat. 193 trochaeum autem, qui est eodem spatio quo -eus. 212 duo extremi -ei sunt, id est e singulis longis et brevibus. Qvint. inst. 9, 4, 80 *iambo* contrarium e longa et brevi -eum, non ut alii trochaeum nominemus (140. Ps. Bass. gramm. VI 307. *cf.* Diom. gramm. I 477). 9, 4, 82 tres breves trochaeum *efficient*, quem tribrachyn dici volunt qui -eo trochaei nomen imponunt. 9, 4, 137 *iambi* meliores -eis qui ab longis in breves cadunt. Prob. cath. gramm. IV 42 -ius id est trochaeus (*cf.* Sacerd. gramm. VI 494. 499 Fortvn. gramm. VI 288 Mar. Victorin. gramm. VI 128. 207 Avg. mus. 2, 8, 15). Ter. Mavr. 1386 χόριος (χορεῖος *M*) idem (*i. e. trochaeus*) nuncupatur a magistris plurimis 1488 nam qui -ios dicitur et trochaeus idem est. 1874 praemonui -ion dici quem saepe trochaeum dicimus. Ps. Cens. frg. 13, 2 -ius ex longo et brevi. Mar. Victorin. gramm. VI 86 nam trochaeum veteres -ium appellant. *cf.* 127. 128 duabus brevibus *tribrachi* in unam coeuntibus, quae iambum seu -ium efficiant. 2 *tribracho*: Cic. orat. 217 par -eo trochaeus (*huc posuit Meyer, post* breves *Rufin., om. codd.*) qui habet tris breves. Diom. gramm. I 479 tribrachys ... quem ... plerique -ium nuncupant. Cledon. gramm. V 30 tribrachus: hic etiam -ius dicitur. Ivlian. Tol. gramm. V 323 tribrachus qui et -eus.

Cic. de orat. 3, 193 tres fere sunt extremi servandi ... pedes ... quos aut -ios (-eos *I*) aut heroos ... esse oportebit. orat. 217 si est extremus -eus. Qvint. inst. 9, 4, 95 dichoreus ... qui constat e duobus -eis. itemque paean qui est ex -eo et pyrrhichio. 9, 4, 102 bacchius ... vel -eum et spondeum ante ⟨se⟩ amat. 9, 4, 103 *sq.* 106 *sq.* 111. Ter. Mavr. 1905 pro -io tribrachys hic bis datus invenitur. 1907 ut -ius solvitur ita tribrachys est iambus. 2152 -ion solet *Sappho* admiscere. Ps. Cens. frg. 9, 1 -ium catalecticum tetrametron composuerint. 13, 4 uterque trinorum temporum iambus et -ius. 14, 4. 5. 10. Sacerd. gramm. VI 494 -ius et paeon tertius facient illam structuram Tullio peculiarem: 'esse videatur'. Fortvn. gramm. VI 280 ex -io et iambo choriambus ... ex iambo et -io antispastus. Mar. Victorin. gramm. VI 68 cum superiorem versum plerumque -ius, sequentem iambus terminet. Avg. mus. 3, 4, 9 nam -ius est quidem posterior et totidem temporum, sed non eodem modo plauditur *atque iambus.* Mart. Cap. 9, 993 dactylicus per -ium, qui ex iambi

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

similitudine exordium mutuetur, dactylicus per -ium, qui ex similitudine trochaei videatur expressus. *nota*: MART. CAP. 9, 992 sunt sane qui etiam irrationabiles esse dicuntur, quos alogos vocitamus, quos etiam -ios appellare consuevimus. *nota adiective*: SACERD. gramm. VI 530 trimetrum brachycatalectum colurum -ium palintrochaicum fit cum *eqs.* *corrupte*: PLIN. nat. 10, 203 *v. p. 1013, 13.*
deriv.: choriacus.

choreutēs, -ae *m.*, χορευτής. HYG. astr. 3, 1 *Vrsae minoris stellae* duae -ae dicuntur, quod circum polum versantur. SCHOL. Germ. Bas. p. 60 praedicti autem duo reliqui vocantur -ae (*vocantur* SCHOL. Germ. Strozz. p. 115 ludentes; Sang. p. 116 circenses). *cf. Boll, Sphaera p. 259.*

choriacus, -a, -um *a* choreus. *neutr.* -on *l. 18.* PS. CENS. frg. 14, 6 tetrametros qui latine quadratus vocatur, -us talis est. MAR. VICTORIN. gramm. VI 82 pauca etiam de -o metro dicere quod est frequens in tragoediis. 168 ab Alcaeo sumptum -um heptasyllabum. FORTVN. gramm. VI 302 Philoxenus ait hoc heptasyllabon -on vocari et esse dimetron catalecticon Euripidion.

choriambicus, -a, -um, χοριαμβικός. *nom. acc. neutr. et acc. masc.* -on: BASS. gramm. VI 259 anacreonteon metrum ... quod musici bacchicon vocant, grammatici -on. 263. 270. PS. BASS. gramm. VI 305 trimetron -on catalecticon. TER. MAVR. 1862 pentameter metrum quod erit -on edet. 2614 pedem dicunt quem -on. SACERD. gramm. VI 296 dimetron -on. GRAMM. VI 274. BASS. gramm. VI 268 convenit cum -o metro quod bacchicon musici vocant (TER. MAVR. 2607 SACERD. gramm. VI 534 FORTVN. gramm. VI 288. 300 MAR. VICTORIN. gramm. VI 86. 94. 149. 165. 178 DIOM. gramm. I 505 SERV. gramm. IV 463 MALL. THEOD. gramm. VI 597 SCHOL. Hor. carm. I 8 *init.* *omittitur* metrum: BASS. gramm. VI 264. PS. BASS. gramm. VI 312 SACERD. gramm. VI 500 FORTVN. gramm. VI 283 MAR. VICTORIN. gramm. VI 101. 127. 167 PRISC. gramm. III 459). SACERD. gramm. VI 534 -um dimetrum catalecticum (FORTVN. gramm. VI 297 MAR. VICTORIN. gramm. VI 145. 146. 172). FORTVN. gramm. VI 285 -um est trimetrum acatalectum (MAR. VICTORIN. gramm. VI 130). MAR. VICTORIN. gramm. VI 53 -i tetrametri acatalecti (172). 73 *et* 86 -um monometrum hypercatalectum. 152 octosyllabo qui -a compositione formatur. DIOM. gramm. I 501 -a *forma.* 508 -us est qui constat choriambo (-ico *A B M*) pede. 509 integer est -us. SIDON. epist. 8, 11, 7 in -o gravis. 9, 13, 2 vers. 3 hendecasyllabos ... cantare magis pro -is.

choriambus, -ī *m.*, χορίαμβος. *nom.* -os: TER. MAVR. 1877 iam sedeat -os item. *acc.* -on: AVSON. 393, 93 ut cludat -on antibacchus. TER. MAVR. 1487 est ante trochaeus, sequitur dehinc iambus: idcirco gemellum vocitarunt χορίαμβον: nam qui chorios dicitur et trochaeus idem est (*cf.* 1872 PS. BASS. gramm. VI 308 SACERD. gramm. VI 498. 499 FORTVN. gramm. VI 280 MAR. VICTORIN. gramm. VI 47. 87). DON. gramm. IV 370 *antispasto* contrarius est -us *eqs.* (DIOM. gramm. I 481 AVDAX gramm. VII 335). AVG. mus. 2, 18, 15 PRISC. gramm. II 287. III 459. *aliter* ISID. orig. 1, 16, 16 -us vero quia ex hoc pede compositum carmen choris aptissimum est. BASS. gramm. VI 259 duos -os. TER. MAVR. 1882 nec enim cludit -us honeste. MAR. VICTORIN. gramm. VI 42. 64. 86. 127. 144. 208 DIOM. gramm. I 504. 505 AVG. mus. 4, 17, 35 SCHOL. Hor. expos. metr. p. 4, 10. *nota adiect.*: AVSON. 399, 37 -um carmen.
deriv.: choriambicus.

[volutatione in palaestra varia, quam Graeci celadian atque **choricomachian** vocaverunt CAEL. AVR. chron. 5, 11, 133. *corrigendum* corycomachian, *q. v.*]

choricus, -a, -um, χορικός. *neutr. nom.* -on: CHAR. gramm. I 289 ita et melos nomina invenit, ut dicatur -on. DIOM. gramm. I 492, 11 (*ex Suet.*) quando enim chorus canebat, -is tibiis id est choraulicis artifex concinebat. SACERD. gramm. VI 524 tetrametrum -um hypercatalectum. *subst. masc.*: FIRM. math. 3, 12, 1 facient enim musicos -os et qui musicos modos faciant. *subst. neutr. i. q. metrum, cantus chori*: TER. MAVR. 1965 inserit haec aeque Pomponius in -is sic. DIOM. gramm. I 511 anapaesticum -um habemus in Seneca (517. AVSON. 350, 6. SERV. gramm. IV 462 de -o *sc. anapaestico*).

chorifis *v.* corofis.

chorion *n.*, χορίον. VARRO rust. 2, 1, 19 agni cordi, qui ... remanserunt in volvis intimis vocant -on, a quo cordi appellati. *cf. Aristot. hist. anim. 6, 10, 58.*

chorīus *v.* choreus.

chōrobatēs, *acc.* -ēn, *abl.* -ē, *m.* (-us, -ī *l. 79*), χωροβάτης. *t. t. architecturae s. geometriae.* VITR. 8, 5, 1 libratur autem dioptris aut libris aquariis aut -e, sed diligentius efficitur per -en ... -es autem est regula longa circiter pedum viginti *eqs.* 8, 5, 2 item eo -e cum perlibratum ita fuerit. 8, 5, 3 exemplar autem -i erit in extremo volumine descriptum. *v. Hultsch, PW. III 2439.*

chorocitharis⟨is⟩ NOT. Tir. 106, 83 (chorocitharis *sim. codd., corr. Schmitz, alii* chorocitharistria). *χοροκιθάρισις? *cf.* chorocitharistes.

chorocitharistēs, -ae *m.*, *χοροκιθαριστής. SVET. Dom. 4 certabant ... praeter citharoedos -ae quoque et psilocitharistae. NOT. Tir. 106, 84 choricitarestis *sim., corr. Schmitz.*

chorodidascalus, -ī *m.*, χοροδιδάσκαλος. HIER. tract. in psalm. I 77 p. 58, 9 *sq.* Asaph unus fuit de -is ... ergo de ceteris -is et iste unus est propheta.

chōrographia, -ae *f.*, χωρογραφία. VITR. 8, 2, 6 capita fluminum ... orbe terrarum -iis picta itemque scripta. DIVISIO orb. 1 divus Augustus ... per -am ostendit. *in titulis librorum*: PRISC. gramm. II 100 Varro in -a. 267 Cicero in -a. SVBSCR. Melae cod. Vat. 4229 (*cf. O. Jahn, Ber. d. Sächs. Ges. d. Wiss. III [1851] 345*) Pomponii Melae de -a libri tres.

chōrographus, -ī, *m.* χωρογράφος. SERV. Aen. 3, 104 apud -os legimus. 6, 532 secundum -os et geometras. 7, 563 hunc locum umbilicum Italiae esse -i dicunt. CORP. VIII 12914 Aug(usti) cho⟨rogr⟩apus pius vixit. *cf. Momms. suppl. p. 1337.*

choromagister, -trī *m.* *a* 1. chorus *et* magister. CORP. VIII 22643, 2 (*in lucerna*) vita Donato coromagistro. *v. Wölfflin, Archiv 2 (1883) 227; Gutjahr-Probst, ibid. p. 612.*

chorōna *v.* corona.

Graecis dicitur acoros **choros** (?) aphrodisias PS. APVL. herb. 7. *estne* χορὸς ἀφροδισίων *an dittographia?*

chōrs, chōrtālis, chōrtēs *v.* cohors, cohort-.

chortinon, -ī *n.*, χόρτινον. PLIN. nat. 15, 30 gramine herbae, quod -on vocant. 1, 22, 3 de oleo -o.

chortoplinthos, -ī *m.*, χορτόπλινθος. GLOSS. II 525, 56 cespes carthoplinthos. GLOSS. V 445, 50 cespite: -o, id est domus palearum. *cf.* II 478, 7 (*al.*) χορτόπλινθον caespes.

*1. **chorus**, -ī *m.*, χορός. ISID. orig. 5, 39, 11 -us in Graecia inventus est. 6, 19, 5 -us est multitudo in sacris collecta (*item* SERV. Aen. 6, 517 GLOSS. Plac. V 12, 37) et dictus -us, quod in initio in modum coronae circum aras et ita psallerent (*contra* PAVL. FEST. p. 37 corona cum videatur a -o dici, caret tamen aspiratione), alii -um dixerunt a concordia, quae in caritate consistit (*spectat ad* VVLG. psalm. 150, 4 *cf. p. 1023, 22 et ibid. interpretes*). TER. MAVR. 221 *de* h *littera*: solas patitur quattuor ante consonantes, graecis quotiens nominibus latina forma est, si quando -os Phyllida rhamnos thyma dico. *cf.* 788. *legitur* corus: CARM. epigr. 661, 3. INSCR. christ. Hisp. 172, *saepius in codd.* quorus: APRING. in apoc. 4, 4. *vocativus* -us: SIDON. carm. 22, 18. *acc. plur. graecus* chorūs? *fort.* CVLEX 116 *v. infra l. 66.* *de significatione*: *Homerica notio localis, quae vocis antiquissima videtur esse (cf. Daremberg-Saglio II 1119; Reisch, PW. III 2374), latine non legitur.* SERV. georg. 1, 346 -us proprie est coaevorum cantus atque saltatio (ISID. eccl. off. 1, 3, 2 GLOSS.). AVG. in psalm. 149, 7 -us est consensio cantantium. CASSIOD. in psalm. 150, 4 -us est plurimarum vocum ad suavitatis modum temperata collectio. ISID. orig. 6, 19, 6 cum multi *canunt*, -us *appellatur.* GLOSS. χορός. lusus. -os: saltationes. -os exitare: cantus dicere. *multis locis distingui non potest, utrum vox de actione (I A) an de actore (I B) usurpetur.* *occurrit vox inde a* NAEVIO (*sed deest* PLAVTO TER.) *apud poetas; apud scriptores: singulis locis*: VITR. TAC. PLIN. epist. SVET., *bis*: SEN. phil. (trag. 11ies), CIC. 6ies, APVL. 18ies, VVLG. 22ies. *loci dubii*: VARRO Men. 466. MART. 1, 76, 3.

I *sensu proprio*: **A** *saltatio cum cantu acta*: **1** *generatim*: CARM. epigr. 55, 12 quae modo nobilium ludos decoravi -o. VERG. georg. 4, 533 nymphae, cum quibus illa -os lucis agitabat in altis (SEN. Herc. f. 879 AVIEN. orb. terr. 708). Aen. 1, 499 qualis in Eurotae ripis ... exercet Diana -os, quam mille secutae ... oreades (CLAVD. 28, 622 *de pyrrhicha.* CARM. epigr. 661, 3). 4, 145 Delum maternam invisit Apollo instauratque -os. 6, 517 *Helena* -um simulans, euhantes orgia circum ducebat Phrygias (VAL. FL. 2, 188 STAT. Ach. 1, 319. GLOSS. ludos fingens). 6, 657 conspicit ecce alios dextra laevaque per herbam vescentes laetumque -o paeana canentes. 7, 390 mollis tibi (*Baccho*) sumere thyrsos, te lustrare -o, sacrum tibi pascere crinem (CARM. c. pag. 72). 11, 737 ubi curva -os indixit tibia Bacchi. catal. 9, 8 sanctos dignus inire -os. CVLEX 116 et satyri dryadesque -os (-us *var. lect., v. l. 39*) egere puellae Naiadum coetu (PROP. 2, 3, 18). HOR. carm. 1, 1, 31 me ... nympharumque leves cum satyris -i secernunt populo. 1, 4, 5 Cytherea -os ducit Venus (4, 7, 6 TIB. 2, 1, 56 OV. trist. 5, 12, 8. LVCAN. 1, 597 Vestalemque -um ducit vittata sacerdos. VAL. FL. 5, 344. AVIEN. orb. terr. 890 deduxere -os, Nysaei ludicra ritus. HIER. epist. 96, 16. 133, 4 VVLG. iud. 21, 21. 23 I reg. 18, 6 Iudith 3, 10 CLAVD. 9, 10 carm. min. 29, 28 rapt. Pros. 2 pr. 52 AVG. serm. ed. Mai 106, 2 PASS. Thom. 116, 17 *et* 157, 10). HOR. carm. 2, 12, 17 quam nec ferre pedem dedecuit -is. 3, 4, 25 vestris amicum fontibus et -is (*sc. Camenarum*). TIB. 1, 7, 44 -us et cantus et levis aptus amor. 3, 8, 24 dignior est vestro (*Musarum*) nulla puella -o (thoro *codd. vet., corr.* ς). PROP. 1, 17, 26 candida felici solvite vela -o, *Nereides.* 1, 20, 46 puellae miratae solitos destituere -os. 2, 28, 60 munera Dianae debita redde -os. 3, 1, 4 Itala per Graios orgia ferre -os. 4, 6, 70 Apollo ... ad placidos exuit arma -os. ACT. lud. saec. Aug. (Corp. VI 32323) 21 -osque habendos frequentes. OV. met. 3, 685 inque -i ludunt speciem lascivaque iactant corpora (CLAVD. 17, 326 PROSP. in psalm. 150, 4). SEN. Ag. 317 tu quoque nostros Thebais hospes comitare -os. Herc. O. 366 Arcadia

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nempe virgo, Palladios -os dum nectit. 593 nos ... virgineos celebrare -os. VAL. FL. 2, 282 non similes iam ferre -os — semel orgia fallunt — audet (5, 239). HOMER. 881 resonant castae paeana puellae dantque -os molles (MART. 4, 54, 4). STAT. Theb. 2, 722 sive Aonia devertis Ithone laeta -is, *Pallas*. 4, 209 cum te mihi sospite templa votivis implenda -is. silv. 1, 5, 3 nec ... te, Phoebe, -is et te dimittimus, Euhan. Ach. 1, 296 effulget tantum regina decori Deidamia -i. 1, 370 sociare -os ... hortantur. 1, 822 Scyreides ibant ostentare -os. 1, 838 rumpitque -os et plurima turbat *Achilles*. MART. 4, 55, 16 Tutelamque -osque Rixamarum. IVV. 11, 163 ut Gaditana canoro incipiant prurire -o. SVET. Cal. 37 inter -os ac symphonias litora Campaniae peragraret (VVLG. Luc. 15, 25 SERM. Corp. Vind. 21 p. 249, 21 RVRIC. epist. 2, 24). APVL. met. 4, 31 assunt Nerei filiae -um canentes (5, 15. 6, 24). 10, 32 Horae ... scitissimum construxerant -um (INSCR. christ. Hisp. 172 [= 401]). NEMES. ecl. 3, 55 omnia ludus habet cantusque -ique licentes (HIL. in Matth. 12, 22 cum -is canticisque saltatum. SCHOL. Germ. Bas. p. 90). SOL. 24, 10 *Atlas* -is Aegipanum undique personatur. AVSON. 336, 13 in causis numeros imitata -orum. Mos. 180 satyros vitreasque sorores consortes celebrare -os. AMBR. hex. 2, 2, 6 David ... caelos caelorum in ... laudantium deum constituit -o. VVLG. exod. 15, 20 egressae ... cum tympanis et -is (*cf.* iud. 11, 34 psalm. 150, 4 [AVG. *ad l.* EVCHER. form. 9 p. 57, 7 -us: concordia. PROSP. *ad l.*] SVLP. SEV. chron. 1, 26, 6). exod. 32, 19 vidit vitulum et -os (*cf.* ITIN. [Silv.] 5, 4). iud. 9, 27 factis cantantium -is. I reg. 21, 11 nonne ... huic cantabant per -os (29, 5 in -is. SORAN. p. 12, 6 *cf.* 18, 19). psalm. 149, 3 laudent nomen eius in -o (ἐν χορῷ. *cf.* PROSP. *ad l.* -i nomine concordia significatur laudantium, quorum voces nisi fuerint consonae, placare non possunt). VVLG. cant. 7, 1 quid videbis in Sulamite nisi -os castrorum? (*cf.* OPTAT. p. 72, 18 Elamitae latina lingua dicuntur -i castrorum). DICT. 6, 7 ut quisque eorum regum ... -o modulisque carminum praevaluerat. CLAVD. 4, 2 permissis iam licet ire -is. 5, 35 assuetumque -is ... Orontem. 10, 154 tranquillumque -is quatitur mare. 15, 188 tales audire -os. 19, 63 insula laeta -is. 20, 584 aula -is epulisque vacat. 22, 101 deae iunxere -os. 22, 421 nec minor in caelo -us est. 25, 2 Romanis fruitur nostra Thalia -is. 26, 368 inter vina -osque. 28, 492 exere nunc doctos ... -os. carm. min. 25, 99 iam fistula commodat usum responsura -is. rapt. Pros. 2, 149 aspernata -os. 2, 355 turbida sacris obstrepitant lamenta -is. 3, 288 vestros an forte petebat importuna -os? COMM. instr. 2, 19, 22 hymnificato -o placitoque Christo servite. DRAC. Romul. 6, 33 mixtis saltare -is, cantare choreas. CASSIOD. var. 2, 40, 13 hinc variis sonis efficitur quidam suavissimus -us. NICET. symb. p. 39, 6 fornicationibus, ebrietatibus, -is atque mendaciis (*paene i. q. lusus. cf.* GLOSS. Plac. V 59, 9 corus lusus. *Weyman, Archiv 14 [1906] 488*). VEN. FORT. carm. 3, 6, 47 clericus ecce -is resonat, plebs inde coraulis. CARM. epigr. 1387, 12 alterutrum tendere voce -um. *de piscibus*: AVSON. Mos. 83 squamigeri gregis ede -os. *in imagine de carmine quoque*: PROP. 2, 34, 42 ad molles membra resolve -os. 3, 2, 14 nec defessa -is Calliopea meis. 3, 5, 20 me iuvat ... Musarumque -is implicuisse manus. OV. trist. 5, 3, 10 egi in studiis vitam Pieridumque -o.

2 *de sideribus*: TIB. 2, 1, 88 currumque sequuntur matris (*i. Noctis*) lascivo sidera fulva -o (*G*, thoro *AVE*). *sim. sed magis ad notionem II accedunt*: HOR. carm. 4, 14, 21 Pleiadum -o scindente nubes (PROP. 3, 5, 36. *cf.* AVIEN. Arat. 592 germanoque -o subolis †lacerata ruinis. HYG. fab. 192 p. 123). MANIL. 2, 118 signorumque -os ac mundi flammea tecta. VAL. FL. 5, 565 qualis ab Oceano nitidum -us aethera vestit *stellarum* (APVL. mund. 1. 29 PS. MAR. VICTORIN. phys. 1 HIER. epist. 98, 2 CLAVD. 9, 16 RVFIN. Basil. hom. 2, 6). STAT. silv. 3, 3, 54 servit et astrorum velo -us (Ach. 1, 643 HIER. adv. Iovin. 2, 25 AVG. civ. 18, 23 SISEBVT. anth. 483, 49 IGNAT. ad Eph. 19, 2). APVL. met. 6, 19 ad istum caelestium siderum redies -um (MAR. VICTORIN. ad Iust. 2). Plat. 1, 10 si hic olim -us antiquus steterit. Socr. 2 p. 120 radiantes deos, quibus caeli -um comptum et coronatum ... visimus (IVL. VAL. 1, 8). AVSON. 369, 4 fortuna ... septeno moderanda -o *i. planetarum*. CLAVD. MAM. anim. p. 149, 12 distinctis numerose -is et musicis intervallis aetherem pingunt *sidera*.

B *personae quae saltant vel cantant vel homines vel nymphae sim.*: **1** *generatim*: NAEV. com. 75 quasi in -o [pila] ludens datatim dat se[se] et communem facit *puella*. VARRO Men. 438 cum sex pueri et puellulae pariter item sex aut septem in utroque cum -o pari vagarunt. CIC. Phil. 5, 15 saltatores citharistas, totum denique comissationis Antonianae -um in tertiam decuriam iudicum ... coniectum. VERG. georg. 1, 346 omnis quam -us et socii comitentur ovantes. Aen. 5, 240 audiit omnis Nereidum Phorcique -us Panopeaque virgo (*cf.* 5, 816 tum variae comitum facies, immania cete et senior Glauci -us Inousque Palaemon. SEN. Oed. 446 PLIN. nat. 36, 26 STAT. silv. 2, 2, 19 MART. epigr. 26, 1 APVL. apol. 31 MART. CAP. 9, 915 SIDON. carm. 22, 18 DRAC. Romul. 7, 147). VERG. Aen. 8, 287 iuvenum -us, ille senum, qui carmine laudes Herculeas et facta ferunt. HOR. carm. saec. 75 doctus et Phoebi -us et Dianae dicere laudes. epist. 2, 1, 134 poscit opem -us (PORPH. *ad l.* quod quis per -os a dis impetrat puerorum ac virginum poetae ascribendum esse). PROP. 1, 19, 13 illic (*apud inferos*) formosae veniant -us heroinae. 3, 22, 10 tu licet aspicias ... Hesperidumque -os (*cf.* LVCAN. 9, 362 virgineusque -us). ACT. lud. saec. Aug. (Corp. VI 32323) 3 ⟨bi⟩ni -i. OV. ars 3, 406 praemiaque antiqui magna tulere -i. met. 2, 441 suo comitata -o Dictynna per altum Maenalon ingrediens (*cf.* COLVM. 10, 264 Maenaliosque -os dryadum. STAT. Theb. 2, 521 silv. 1, 3, 77). OV. fast. 1, 512 et nemorum silvae Naiadumque -i este bonis avibus visi. CARM. de bell. Aeg. frg. ed. Ferrara [1908] 1627a ⟨vir⟩gineos parat illa choros (*cf.* PLIN. nat. 35, 96 Dianam sacrificantium virginum choro mixtam *et p. 1025, 62*). SEN. Ag. 373 te (*Pallada*) permixto matrona minor maiorque -o colit. 454 nunc prima tangens rostra lascivit -us. Tro. 202 Tritonum ab alto cecinit hymenaeum -us. benef. 1, 3, 4 quid ille consertis manibus in se redeuntium -us (*sc. Gratiarum*? APVL. met. 2, 8). epist. 84, 9 non vides, quam multorum vocibus -us constet? (*cf.* MACR. sat. 1 praef. 9. PS. SORAN. epit. 49). 84, 10 de -o dico, quem veteres philosophi noverant. COLVM. 12, 2, 4 ubi -us canentium non ad certos modos ... consentit. PETRON. 31 pantomimi -um, non patris familiae triclinium crederes. 34 gustatoria pariter a -o cantante rapiuntur. VAL. FL. 1, 845 ubi ... thiasique -ique virorum carminaque. SIL. 4, 692 nympharumque intima maestus implevit -us attonitis ululatibus antra (DRAC. Romul. 2, 53). STAT. Theb. 2, 615 hunc utero quondam Dryope Phoenissa gravato rapta repente -is ... ferebat. 5, 195 conticuere -i (CLAVD. rapt. Pros. 1, 210). silv. 1, 2, 17 te concinit iste ... -us (HIER. epist. 46, 2 NICET. psalm. p. 80, 9). Ach. 1, 622 consedere -i. PLIN. epist. 7, 17, 3 lyrica, quae non lectorem sed -um et lyram poscunt. AFRIC. dig. 21, 1, 34 pr. cum eiusdem generis plures res simul veneant veluti comoedi vel -us. APVL. met. 5, 3 ut quamvis hominum nemo pareret, -us tamen esse pateret. 10, 34 Venus ... laetitiam suam saltando toto cum -o professa est. 11, 9 sequebatur -us, carmen venustum iterantes. mund. 29 in -is, cum dux ... praecinit, concinentium vulgus ... resonant (HIER. epist. 54, 13 PS. RVFIN. in Os. 2, 14). 35 praecentor in -is. HIL. hymn. 2, 65 hymnos perennes angelorum cum -is (HIER. epist. 98, 1 RVFIN. hist. mon. 2, 16 AVG. in euang. Ioh. 1, 5 ZACCH. 2, 16 VAL. CEM. hom. 3, 3. DRAC. laud. dei 2, 209 -us angelicus [CARM. epigr. 1365, 20 *a. 506* INSCR. christ. Leblant II 650A]. ENNOD. opusc. 5, 6 p. 395, 3 PALLAD. hist. mon. I 13). FILASTR. 129, 5 David ... quattuor -os posuit (*cf.* VVLG. II reg. 6, 12). HIER. epist. 46, 10 tot paene psallentium -i (VVLG. thren. 5, 14 CONC. Turon. a. 567 p. 123, 21. 128, 7 BENED. reg. 43). 54, 13 fidicinas et psaltrias et istiusmodi -um diaboli. VVLG. II Esdr. 12, 31 statui duos magnos -os laudantium. 12, 37. 39. Ier. 31, 4 et egredieris in -o ludentium. 31, 13 tunc laetabitur virgo in -o. thren. 5, 15 versus est in luctum -us noster. PANEG. 12, 37 hic tibi triumphum -us ... dicebat. AMM. 14, 6, 19 tria milia saltatricum cum -is totidem remanerent. CLAVD. 28, 158 nymphasque -is iam redde sorores. NICET. psalm. p. 71, 3 Moyses ... Israhelis -os instituit (ISID. eccl. off. 1, 3, 1 *sq.*). DRAC. Romul. 10, 523 saltantum fugere -i. CASSIOD. var. 4, 51, 9 assistunt consoni -i diversis organis eruditi (9, 21, 3 consonantibus -is). BENED. reg. 43 non stet in ordine suo in -o. *cf.* 44. 63. CONC. Cabil. a. 639/54 p. 212, 15 cum -is femineis turpia quidem decantare videantur.

2 *speciatim*: **a** *de Musis*: VERG. ecl. 6, 66 utque viro Phoebi -us assurrexerit omnis (catal. 4, 7). PRIAP. 2, 7 castas, Pierium -um, sorores auso ducere mentulam ad Priapi (OV. Pont. 1, 5, 58 LAVS Pis. 244 MART. 7, 69, 8. 12, 3, 8. *sim.* AVIEN. orb. terr. 9). PROP. 2, 30, 34 hic quoque non nescit quid sit amare -us. OV. ars 3, 168 *crines* palam venire videmus Herculis ante oculos virgineumque -um (*de templo Herculis Musarum*). met. 5, 270 in partem ventura -i Tritonia nostri. fast. 5, 80 prima sui coepit Calliopea -i. PHAEDR. 3 prol. 19 sancta Mnemosyne Iovi fecunda novies artium peperit -um. VAL. FL. 5, 693 Musarum -us et citharae pulsator Apollo assunt (APVL. met. 5, 28 PS. APVL. Ascl. 9 MART. CAP. 2, 117 SIDON. epist. 5, 17, 9). MART. CAP. 9, 908 honoratior fontigenarum virginum -us Pegaseae vocis nectare diffluebat. **b** *de Corybantibus*: CATVLL. 63, 30 citus adit Idam properante pede -us. MAECEN. *v. p. 1025, 39*. VERG. Aen. 9, 111 ingens visus ab Aurora caelum transcurrere nimbus Idaeique -i (GLOSS. IV 434, 7 multitudines sacrae. *cf.* PROP. 3, 17, 36). PROP. 4, 7, 62 quaque aera rotunda Cybebes mitratisque sonant Lydia plectra -is. SEN. Phaedr. 106 Atthidum mixtam -is iactare ... faces. VAL. FL. 2, 537 Idaeaque mater et -us ... ulularunt. SIL. 17, 20 semivirique -i ... qui Idaea iuga et lucos novere silentes. STAT. Theb. 12, 226 pinigeri rapitur Simoentis ad amnem dux vesana -i. IVV. 6, 512 furentis Bellonae matrisque deum -us intrat. **c** *de Bacchis*: PROP. 2, 32, 38 hoc et hamadryadum spectavit turba sororum Silenique senes et pater ipse -i. 3, 17, 22 Indica Nysaeis arma fugata -is (*cf.* CLAVD. 8, 604 transferret ... in te Nysa -os). OV. met. 11, 86 cumque -o meliore sui vineta Timoli Pactolonque petit. fast. 3, 764 femineos thyrso concitat ille -os (STAT. Theb. 9, 479 AVIEN. orb. terr. 1005). 6, 510 non venit haec nostris hospes amica -is. STAT. Theb. 4, 379 silvestris regina -i decurrit in aequum. Ach. 1, 647 Bacchi comites ... signa -is indicta putant. TAC. ann. 11, 31 strepente circum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

procaci -o *Baccharum*. AVIEN. orb. terr. 752 -us ingens feminei coetus pulchri colit orgia Bacchi. AMM. 22, 8, 23 Liber ... orgia pristina reparavit et -os. **d** *de choro dramatis*: *α de choreutis*: HOR. ars 193 actoris partes -us officiumque virile defendat neu quid medios intercinat actus (PORPH. *ad l.* ne viris agentibus feminarum inducatur -us neve feminis virilis). 204 tibia ... aspirare et adesse -is erat utile. 283 -usque turpiter obticuit sublato iure nocendi (*in nova comoedia*). MANIL. 5, 484 aequabitque -os gestu. PHAEDR. 5, 7, 25 tunc -us ignotum mo⟨do⟩ reducto canticum insonuit. SEN. suas. 2, 13 dixerunt enim non omnes semel (simul *v. l.*) tamquam in -o. DON. Ter. Andr. praef. 2, 3 ubi et quando scaena vacua sit ab omnibus personis, ita ut in ea -us vel tibicen obaudiri possint. CLAVD. 20, 364 his necdum commissa -o cantatur Agaue. *β i. q. pars fabulae*: ACC. carm. frg. 13 sed Euripides, qui -os temerius in fabulis. VARRO ling. 6, 60 in -o in quo est: 'Aenea!' *eqs.* 6, 94 'illici' et 'inlicis' quod in -o Proserpinae est. VITR. 5 pr. 4 poetae comici interponentes e -o canticum diviserunt spatia fabularum. BASS. gramm. VI 272 *libri*, quos de melicis poetis et de tragicis -is scripturi videmur (TER. MAVR. 1958. 2135 MAR. VICTORIN. gramm VI 115. 121. 171 fabularum -os. *sim.* GRAMM. VI 274). GELL. praef. 20 mutuabor ex Aristophanae -o anapaesta pauca. 19, 10, 12 in eius tragoediae -o inscriptos esse hos versus legimus. COMM. instr. 2, 16, 22 et -os historicos et cantica musica quaeris. EVANTH. de com. 3, 1 comoedia vetus ab initio -us fuit *eqs.* ... latinae igitur comoediae -um non habent. MAR. VICTORIN. gramm. VI 99 hoc metro veteres satyricos -os modulabuntur. DIOM. gramm. I 490 'aut agitur res in scaenis aut acta refertur' (*Hor. ars 179*) sicut in -o. 491 membra comoediarum ... diverbium, canticum, -us. HIER. chron. a. Abr. 1995 Pylades Cilix pantomimus ... primus Romae -um et fistulam sibi praecinere fecit.

II *sensu latiore i. q. caterva, comites, conventus* (*cf.* BOETH. arithm. 1, 1 p. 8, 21 *essentia* disiuncta ... et quasi acervatim in unum redacta concilium, ut grex, populus, -us, acervus. GLOSS. multitudo. V 516, 18 tagma curia seu corus): **A** *de hominibus*: **1** *generatim*: LVCIL. 93 chaere, inquam, Tite, lictores, turma omnis -usque. VARRO Men. 308 quis poculis †argenteum (marcentium *Bücheler*) -um intro ibit popino? CIC. Mur. 49 Catilinam *videbant* stipatum -o iuventutis. Att. 14, 8, 2 Baiana negotia -umque illum ... describam. MAECEN. carm. frg. 5 latus horreat flagello, comitum -us ululet (*de Magnae Matris choro?* VERG. Aen. 10, 219). VERG. georg. 4, 460 at -us aequalis dryadum clamore supremos implerunt montes (OV. fast. 4, 451 CLAVD. rapt. Pros. 2, 239). Aen. 5, 581 olli discurrere pares atque agmina terni diductis soluere -is (SERV. *ad l.* -is aciebus. CLAVD. DON. *ad l.* in -os solverunt agmina id est in partes). 5, 718 omnibus in templis matrum -us. HOR. carm. 2, 5, 21 Gyges, quem si puellarum insereres -o (HIER. epist. 22, 7 CONC. Autiss. a. f. 573—603 p. 180, 15). ELEG. in Maecen. 1, 129 quaesivere -i iuvenem (-um *Scaliger*) sic Hesperon illum. OV. fast. 2, 156 Callisto sacri pars fuit una -i (*sc. Dianae*; ARATOR act. 2, 68 INSCR. christ. Rossi II p. 295). 2, 590 *Iuppiter* convocat ... nymphas ... et iacit in medio talia verba -o. 5, 352 *Flora* volt sua plebeio sacra patere -o. Ib. 84 divi veteresque novique in nostrum cuncti tempus adeste -i (cori, thori *codd.*, chao *ed. Ven. a. 1474*). SEN. Med. 93 haec cum femineo constitit in -o (SIL. 7, 76 . PETRON. 124, 255 emergit late Ditis -us. CARM. epigr. 1109, 34 omnis caelicolum te -us exc⟨ipiet⟩. STAT. silv. 2, 3, 26 pudici decrescet mihi turba -i (*sc. Dianae*). MART. 5, 51, 2 notariorum ... -us lēvis. 7, 50, 4 Ganymedeo luceat unda -o (*i. pueris pulchris*). 10, 62, 3 et delicatae diligat -us mensae. CELS. dig. 32, 79 pr. si -us aut familia legetur. APVL. met. 8, 26 sed illae puellae -us erat cinaedorum. ARNOB. nat. 7, 10 universus ille doctissimorum -us. IVVENC. 4, 465 vestrosque -os docebo (*Christus*). FIRM. err. 19, 6 huius sponsi adventum sapientium virginum -us expectat (HIER. epist. 108, 2 SVLP. SEV. epist. 3, 19 VICTRIC. 5. *cf.* PS. AMBR. laps. virg. 6, 22 processus in ecclesiam inter virgineos -os. HIER. epist. 22, 41 CARM. epigr. 1355, 10 *et p. 1024, 10*). CHALC. comm. 189 *animae* ad immortalis dei et aeternarum potestatum divinarum -os revertantur. CARM. epigr. 1530ᵇ, 3 tendit dextras -us inde deorum (*cf.* CLAVD. 27, 16 plaudebant numina dictis et circumfusi sacra corona -i). TRACT. in Luc. 1, 1 ut dicamus cum apostolico -o. *cf.* HIER. in Is. 21, 11 p. 307 dominus loquitur ad apostolorum -um (28, 10 p. 378. 40, 9 p. 483 RVFIN. hist. 3, 32, 8 AVG. serm. ed. Mai 134, 3 NICET. hymn. te deum p. 84, 7 VICT. VIT. 3, 40 APRING. in apoc. 4, 4. 21, 12). HIER. epist. 3, 1 monachorum invisere -os (46, 10. c. Ioh. 4). 54, 5 omnis consonat -us et latrant universa subsellia. *cf. p. 1024, 50.* 60, 7 *Nepotianum* sanctorum mixtum -is (65, 22 adv. Rufin. 3, 22 RVFIN. hist. 5, 1, 11 ALC. AVIT. carm. 6, 506 APRING. in apoc. 1, 13. 21, 18 INSCR. christ. Leblant I 52). HIER. epist. 60, 10 aut ad Aegypti monasteria pergere aut Mesopotamiae invisere -os. 98, 9 indignus et profanus -o Christi. c. Ioh. 11 tu et -us tuus canino rictu ... loquebamini. RVFIN. hist. 8, 13, 4 martyrum sociatus est -is (HIER. in Mich. 6, 2 p. 501 universus martyrum -us fortia fundamenta sunt terrae). CLAVD. 1, 175 extemplo strepuere -i. carm. min. 31, 52 me sancto cingeret aula -o. CARM. epigr. 1347ᴮ, 27 hunc tu, Christe -is iungas caelestibus. AVG. civ. 6, 7 in -o meretricum abscisus aut mollis intravit. EPIST. MAXIM. Aug. in psalm. 36 serm. 2, 20 a sacerdotali -o perpetuo esse damnatum. QVEROL. p. 18, 20 suscipe quod exoptas toto cum -o. MART. Cap. 1, 32 Parcarum -us humana pensat. 2, 167 longaevorum -i qui ... appellantur ... Panes Fauni Fontes. VAL. CEM. hom. 14, 6 acclamantium -os. 19, 1 laetantium -us. SIDON. epist. 2, 2, 10 clientularum sive nutricum loquacissimus -us. VICT. VIT. 2, 52 unum ex ipso -o doctorum ... incendio concremavit. ENNOD. carm. 2, 130, 4 mens *mortui* est niveis quam bene iuncta -is. CONC. Turon. a. 567 p. 134, 17 circumsaepto clericali -o. PALLAD. hist. mon. I pr. p. 247 Petrus ... cum reliquo discipulorum -o. INSCR. christ. Rossi II p. 128 caecorumque -us dux tibi lucis erit. p. 285 trahis victor ad astra -os. Leblant I 54, 25 curvorum hinc -us helciariorum. *nota de societate fidelium*: ALC. AVIT. hom. 25 p. 146, 4 cuius fundamentum Christus est, fides machina ... -us ecclesia. *cf.* CASSIOD. hist. 6, 33 ad christianorum translatus est -um. *de bestiis*: LACT. Phoen. 157 alituum stipata -o volat illa per altum. *in imagine*: LACT. epit. 34, 4 Diogenes *Cynicus* cum -o canum suorum. INSCR. christ. Leblant I 594 alleluia novis balat ovile -is. *rerum incorporearum pro personis*: HIL. trin. 2, 32 omnes patriarchas, prophetas et omnem -um legis illuminans. PS. AMBR. laps. virg. 3, 10 quid facies coram Maria ... et immaculato -o puritatis? HYMN. Ambros. 1, 1, 11 omnis errorum -us vias nocendi deserit. HIER. epist. 22, 41 alius castitatis -us (30, 14). 117, 4 sanctum pudicitiae -um. tract. in Luc. p. 378, 25 ut *angeli* -um laetitiae faciant. PETR. CHRYS. serm. 4 p. 194ᴮ invidum fugat symphonia pietatis, -us caritatis excludit. SEDVL. op. pasch. 1 p. 176, 13 inter beati dogmatis -os (carm. pasch. 1, 24 sanctoque ... -o).

2 *speciatim i. q. schola, ordo*: CIC. fin. 1, 26 totum Epicurum paene e philosophorum -o sustulisti (ARNOB. nat. 2, 34 si nobis haec gaudia ... Plato ... promisisset aliusve ex hoc -o). CARM. epigr. 961 Stallius ... ex Epicureio gaudivigente -o. HOR. carm. 4, 3, 15 dignatur suboles inter amabiles vatum ponere me -os. epist. 2, 2, 77 scriptorum -us omnis amat nemus. OV. ars 3, 534 hic -us (*sc. poetarum*) ante alios aptus amare sumus. Pont. 3, 4, 68 sunt mihi vobiscum communia sacra, poetae, in vestro miseris si licet esse -o (ARNOB. nat. 4, 16 omnis ... poetarum -us). trist. 5, 3, 52 ubi est nostri pars modo Naso -i? STAT. silv. 2, 7, 23 Romani colitur -i sacerdos (*sc. Lucanus mortuus*). 5, 3, 56 sed Phoebi simplex -us. COMM. instr. 2, 1, 11 sanctorum -us prophetarum ad illam consurgeret plebem (HIER. epist. 96, 12 tract. in psalm. II p. 65, 21 in Gal. 3, 1 p. 418 RVFIN. hist. mon. 16 VAL. CEM. hom. 10, 5 APRING. in apoc. 5, 6. CASSIOD. inst. div. 3 prophetico -o). FIRM. err. 4, 2 hoc numen est, cui aliter servire sacerdotum suorum -us non potest. CLAVD. 28, 422 hunc civis dignare -um *principum* conspectaque dudum ora refer. RVFIN. hist. 4, 22, 9 omnis antiquorum -us. BOETH. in Porph. comm. sec. 3, 4 p. 209, 2 cum Plato tum plurimus doctorum -us arbitratus est. APRING. in apoc. 4, 10 patrum -us scribitur adorare (5, 2 CASSIOD. inst. div. 17). 21, 12 omnem patriarcharum -um. NOVELL. Iust. 6, 2 expellatur a sacro episcoporum -o.

B *de rebus*: CIC. Tusc. 5, 13 iste -us virtutum in eculeum impositus imagines constituit ante oculos cum amplissima dignitate (off. 3, 116 HIER. epist. 78 mans. 20. 98, 2. 100, 3 in Is. 49, 1 p. 562 MVTIAN. Chrysost. hom. 14, 2). AVIEN. Arat. 37 istius ille anni pulcher -us (*sc. quattuor anni tempora*). AMBR. hex. 3, 4, 19 sibi per hunc circuitum et -um quendam concordiae societatisque conveniunt *elementa* (*cf.* EVSTATH. Bas. hex. 4, 5 p. 908ᴬ quasi circulus quidam et -us compaginatus). 3, 5, 23 plaudant insulae tranquillo fluctuum sanctorum -o. MACR. sat. 7, 1, 5 matronarum talium -us (*philosophiae sim.*). *nota de re corporea*: DRAC. laud. dei 1, 186 arboreus -us.

deriv. gr.: chorea (*cf. p. 1019, 32*), choreus (*v. p. 1020, 45*), choricus, chorion. *cf.* choreuontes, choreutes. *compos.*: choromagister. *gr.*: choragus, choraules, choriambus (*v. p. 1021, 50*), chorocitharistes (-arisis?), chorodidascalus. meso-, octo-, trichorus

2. chōrus, -ī *m.*, χῶρος. IGNAT. ad Rom. tit. in loco -i Romanorum (ἐν τόπῳ χωρίου). *deriv. gr.*: chorographus (-ia).

3. chōrus *v.* caurus. **4. chorus** *v.* 4. corus.

choryza (HIPPOCR. progn. 14 chorizas) *i. q.* coryza, *v. vol. IV p. 1082, 28sq. et add. s. v.* coryza. *Reisch.*

chotonath (כְּתֹנֶת), *vestis lino fabricata apud Hebraeos* (*quocum nomine cohaeret graec.* χιτών, *lat.* tunica. *cf. Walde, Etym. Wörterb. p. 642*). HIER. epist. 64, 11 ex lino tunica est ποδήρης, id est talaris, duplici sindone, quam et ipsam Iosephus byssinam vocat appellaturque -ath, id est χετών, quod Hebraeo nomine in lineam vertitur (*cf.* IOS. arch. 3, 7, 2 χεθομένη μὲν καλεῖται. λινοῦν δὲ τοῦτο σημαίνει. χεθὼν γὰρ τὸ λίνον ἡμεῖς καλοῦμεν). haec adhaeret corpori et tam arcta est et strictis manicis, ut nulla omnino in veste sit ruga et usque ad crura descendat. ... solent militantes habere lineas, quas camisias vocant ... ergo et sacerdotes parati in ministerium dei, utuntur hac tunica. *Jacobsohn.*

chranne *theod. i. q. partus.* LEX Sal. 2, 1 si quis porcellum lactantem furaverit de chrannae (chranne, rhanne, hranne, chranea, ranne *var. lect.*) prima aut de mediana (de franne *vel* de cranne *al.*) ... CXX dinarios ... culpabilis iudicetur. *ibid.* add. 1 si vero in tertia chranne (rhanne, hramne, heranne, chranne *var.*) fuerit. capit. 6, 3, 4 si quis porcellum lactantem de rane furaverit.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

chremastēr *i. q.* cremaster.

chrēmatiōsus pecuniosus GLOSS. lib. gloss. (*Loewe, gloss. nom. p. 164*). *cf.* χρηματίας. cermatiosus (*a* κερμάτιον) *coni. Loewe.*

chrenecruda *theod. i. q. terra collecta de quattuor angulis domus legaliter in aliquem proiecta.* LEX Sal. 58 tit. de -a. *ibid.* super illum -a ille . . . iactet. *cf. Behrend p. 121 adn.*

chrēsimon: haec sola ex voluntate uniuscuiusque ad aliquid notandum ponitur ISID. orig. 1, 20, 22. *notae figura est:* ☧

chrēstiānus *v.* Chrestus *nom. propr.*

chrēstologus, -ī *m.*, χρηστολόγος. CAPITOL. Pert. 13, 5 male Pertinacem loquebantur, -um eum appellantes, qui bene loqueretur et male faceret. PS. AVR. VICT. epit. 18, 4.

chrēston, χρηστόν *n., herbae nomen.* PLIN. nat. 20, 74 *cichorium* propter singularem salubritatem aliqui -on appellant, alii pancration. 1, 20, 30.

chrīa, -ae *f.*, χρεία, *figura rhetorica:* SEN. epist. 33, 7 pueris et sententias ediscendas damus et has, quas Graeci -as vocant. QVINT. inst. 1, 9, 4 sententia universalis est vox, ethologia personis continetur. -arum plura genera traduntur: unum . . . alterum . . . tertium *eqs.* 1, 9, 5. 2, 4, 26. DIOM. gramm. I 310, 2 tit. de declinatione exercitationis -arum. GRAMM. VI 273, 7 tit. de -a. *ibid.* -a est dicti vel facti praecipua memoratio. . . . dicti -a in tres species dividitur: est enim praepositiva . . . percunctativa . . . refutativa. IVL. RVF. rhet. 18 p. 43 χρεία sententia necessaria. PRISC. rhet. 2, 8 p. 552 usus est, quam Graeci χρείαν vocant, commemoratio orationis alicuius vel facti vel utriusque simul, celerem habens demonstrationem, quae utilitatis alicuius plerumque causa profertur. usuum alii sunt orationales, alii activi, alii mixti. ISID. orig. 2, 11, 2 inter -am et sententiam hoc interest, quod sententia sine persona profertur, -a sine persona numquam dicitur. unde si sententiae persona adiciatur, fit -a, si detrahatur, fit sententia.

***chrīsma,** -atis *n.*, χρῖσμα. *vox sermonis ecclesiastici.* GRAMM. suppl. 44, 18 *de declinatione. femin.* chrisma, -ae: LIB. pontif. p. 89, 5 vasum ad oleum -ae argenteum. p. 89, 7 patenas ad -am. MONTAN. epist. 2, 2 ius consecrationis -ae. *adde:* ISID. vir. ill. 45 *infra l. 64.* PS. ORIG. tract. 10 p. 115, 24 *p. 1028, 18.* ISID. orig. 6, 19, 50 -a graece, latine unctio nominatur, ex cuius nomine et Christus dicitur, et homo post lavacrum sanctificatur (*cf.* 7, 2, 3. GLOSS. unctio). eccl. off. 2, 26 tit. -is unguentum Moyses primum in exodo composuit, quo primi Aaron et filii eius in testimonium sacerdotis peruncti sunt. deinde et reges eodem -e sacrabantur . . . iam non solum pontifices et reges, sed omnis ecclesia unctione -is consecratur. *vox deest* VVLG., *sed cf.* ITALA Dan. 9, 26 (Weing.) <po>st hebdoma<de>s septuagin<ta> duas interi<bi>t -a (χρῖσμα, VVLG. Christus). I Ioh. 2, 20 (Priscill. tract. 1, 17) quod -a (VVLG. unctionem) habemus a sancto. [*it.* cresima, *francog.* crème, chrême. *M.-L.*]

1 *i. q. unctio:* TERT. bapt. 7 unde Christus dicitur a -e, quod est unctio, quae domino nomen accommodavit (RVFIN. symb. 6 Christus a -e id est ab unctione appellatur. AVG. civ. 16, 38. 17, 6. 16 quaest. hept. 1, 84 MAR. MERC. comp. 3 PROSP. sent. 346 [344]. VEN. FORT. expos. symb. 13 ARATOR act. 1, 32 ISID. orig. *l. 37. et saepe*). CYPR. epist. 70, 2 accepto -e id est unctione. AMBROSIAST. in epist. Rom. 3, 31 adveniente Christo -a id est unctionem regalem cessare. AVG. in psalm. 108, 26 -a autem unctio est. EVCHER. instr. 2 p. 160, 16 CASSIOD. Didym. in I Ioh. p. 1784^A *al.* **2** *fere i. q. oleum consecratum:* TERT. adv. Iud. 13 in captivitate non licere unctionem -is regalis confici (FAVSTIN. trin. 5, 2 Aaron primus ex unctione -is factus est sacerdos. PS. AMBR. act. Seb. 11, 36 eum -is linivit unguento. RVFIN. symb. 6 et pontifices unguento -is consecrabantur et reges. hist. 1, 3, 7. PRVD. cath. 5, 156 lumen . . . tinctum pacifici -is unguine. AVG. serm. ed. Mai 117, 1 sacerdotes et levitae unctionem -is acceperunt. quaest. hept. 2, 135 SALV. gub. 3, 8 IOH. epist. ad Sen. 6. CASSIOD. in psalm. 137, 3 frons nostra sacri -is unctione signata est *al. nota:* ISID. vir. ill. 45 baptizatis infantibus -a [-ae *pars codd.*] post haec unctio tribuatur). CARM. adv. Marc. 3, 126 Samuel, cui reges ungere primum praeceptum, dare -a. OPTAT. 2, 19 p. 54, 4 ampullam -is. 7, 4 p. 174, 3 illum liquorem, qui ex nomine Christi conditur, quod -a, postquam conditum est, nominatur. p. 175, 10. FVLG. aet. mund. p. 173, 14 adhibito -is oleo. HIER. in Hab. 2, 3 p. 655 qui -a baptismi perdiderunt. GENNAD. dogm. 52 manus impositione et -e communiti (ISID. eccl. off. 2, 25, 9 *haeretici* solo -e et manus impositione purgandi sunt). RVFIN. hist. 1, 6, 11 -a, quod apud Iudaeos sacratissimum servabatur. 6, 43, 15 *quod Novatus* nec signaculo -is consummatus sit (σφραγισθῆναι). COMM. apol. 268 Daniel perungui designat et exterminari post illum -a regale (PRVD. c. Symm. 1, 586). PAVL. NOL. carm. 33, 24 divale sacrum libans et -e fragrans. epist. 23, 32 uncta est *Magdalena* -e sui muneris. AVG. civ. 17, 4 omnes unctos eius -e recte christos possumus dicere. 17, 10 omnes reges mystico illo -e consecrati (PRIMAS. in apoc. p. 918^A). CANON. Migne 56, 418^A ut presbyter -a nunquam conficiat (EPIST. pontif. 636 Thiel [Gelas. 14] 6. EVG. TOLET. epist. 1, 5 presbyteri de -e, quod sibi ipsi conficiunt, si tamen -a istud erit nominandum, baptizatos signare praesumunt [2, 12] ISID. epist. 1, 10 ad episcopum pertinet . . . unctio altaris, confectio -is. 1, 14. MONTAN. epist. 2, 2 ius consecrationis -ae. ILDEF. vir. ill. 3 LIB. pontif. p. 49, 9). MAX. TAVR. bapt. 3 caput vestrum -e i. e. oleo sanctificationis infundimus (*cf.* BACHIAR. repar. laps. 18 -is sanctificatione. SVLP. SEV. epist. app. 2, 10). PAVL. PETRIC. Mart. 2, 530 singula contingit medicato -e membra. ALC. AVIT. hom. 17 p. 125, 27 odoriferi -is munere. carm. 6, 445 sancto signatos -e (OPTAT. 3, 4 p. 85, 16). CONC. Epaon. a. 517 p. 25, 5 altaria nisi lapidea -is unctione non sacrentur. EVG. TOLET. epist. 1, 3 -e praenotati sunt (2, 5). 2, 7 de -e benedicto ab episcopis. 2, 8 sancto et vero -e ab episcopo sacrato. GREG. TVR. Franc. 8, 20 ecclesiasque et -a benedicere. glor. mart. 23 conspersum desuper -a. GREG. M. epist. 4, 9 p. 242 episcopi baptizandos infantes signare in frontibus bis -e non praesumant, sed presbyteri baptizandos tangant in pectore. 4, 26 p. 261, 28 LIB. pontif. p. 49, 11. CARM. epigr. 1382, 5 sacerdotes docuisti, -e sancto tangere bis nullum iudice posse deo. INSCR. christ Hisp. 361, 11. **3** *chrisma spiritale et sacramentum -is:* FAVSTIN. trin. 5, 3 Petrus illud -a, unde salvator Christus ostenditur, docuit esse spiritum sanctum (PELAG. in II Cor. 1 p. 775^C *unxit nos deus* spiritu sancto vel -e. *cf.* PS. ORIG. tract. 10 p. 115, 24 homo, qui -a [crismam *F*] spiritale amiserit). PACIAN. bapt. 6 p. 138 lavacri et -is sacramento (epist. 1, 6 p. 21). PRVD. psych. 361 post inscripta oleo frontis signacula, per quae unguentum regale datum est et -ā perenne. AVG. civ. 17, 16 sicut unguit deus non visibili, sed spiritali atque intellegibili -e. c. Petil. 2, 104, 239 in hoc unguento sacramentum -is vultis interpretari; quod quidem in genere visibilium signaculorum sacrosanctum est, sicut ipse baptismus (ISID. epist. 1, 8 quae aguntur in sacramentis Christi, in baptismo scilicet, in -e, in patina et calice). FAVST. REI. grat. 1, 14 p. 47, 14 ut tantum benedictione -is induatur *haereticus.* ALC. AVIT. epist. 26 p. 57, 21 *personam* cum ministerio baptismatis etiam -e consignatam. CASSIOD. in psalm. 23, 8 baptismatis gratia, -is honor. CONC. Epaon. a. 517 p. 23, 2 presbyteros . . . decumbentibus haereticis, si conversionem subitam petant, -e permittimus subvenire. VEN. FORT. vita Marcell. 7, 26 futurus pontifex, qui dignus esset -a tractare. **4** *nota apud medicos:* ANON. med. ed. Piechotta 186 -a ad locum ubi dolet imponis.

deriv.: chrismalis, chrismarium, chrismare. (*graece:* chrismaticum. *cf.* christus).

chrīsmālis, -e *a* chrisma. LIB. pontif. p. 48, 6 patenam argenteam auro clusam -em (68, 8). *neutr. subst.* **chrīsmal,** ālis: GRAMM. suppl. 111, 26 appellativa in al desinentia neutralia sunt, ut hoc animal . . . crismal.

chrīsmārium, -ī *n. a* chrisma. *vas ad sanctorum reliquias includendas.* GREG. TVR. Mart. 4, 32 de pulvere beati sepulchri secum habens, elevatum -um contra ignem. CONC. Autissiodor. a. 573—603 p. 180, 8 cum -o et lenteo, sicut reliquiae sanctorum deportari solent. VEN. FORT. vita Germ. 47, 130 cum -is suis diaconum dirigens.

chrisma, **chrīsmaticum** NOT. Tir. 120, 49 (124, 34). *χρισματικόν.

chrīsmo, -āvī, -ātum, -āre [*a* chrisma. *Th.*]. *i. q. unguere, inde i. q. baptizare:* GREG. TVR. Franc. 2, 31 quae confessa aequalem filium patri et spiritum sanctum -ata est. 2, 34. 4, 27 beatam in unitate confessa trinitatem credidit atque -ata est. 4, 28 in lege catholica conversa fuerat et -ata. 5, 38 dum -retur, Iohannis est vocitatus. Mart. 1, 11 (*apud* GREG. TVR. *ubique de baptismo*). EVG. TOLET. epist. 1, 4 diaconos -are. *ibid.* qui ab eisdem -ati sunt. 2, 6. 2, 7 ut presbyter -are non audeat. 2, 8 -are non prohibemur haereticos, quos a vero chrismate invenimus extraneos. *ibid.* recto chrismate -vit. 2, 11. *Spelthahn.*

christiānus *et al. deriv. de* Christus *v. nom. propr.*

***christus,** -ī *m.*, χριστός, *unctus. nomen appellat. inde ab* ITALA; *sensu sub 1 et 2 allato plerumque substantive; adi.:* VVLG. II Macc. 1, 10 *p. 1029, 22* (RVFIN. Adamant. 1, 25? *v. p. 1029, 29*). **1** *i. q. rex vel sacerdos Iudaeorum, inde i. q. Messias eorum; cf.* LACT. inst. 4, 7, 7 nos eum -um nuncupamus, id est unctum, qui hebraeice Messias dicitur (AVG. in psalm. 103 serm. 3, 3, 13 Messias hebraice, graece -us, latine unctus). FAVSTIN. trin. 5, 2 sacerdotes et reges apud Israelitas olei unctione consignatos *esse* atque ideo -i vocabantur, -us enim quod graece dicitur, hoc apud Latinos unctus sive linitus est interpretatus. *ibid.* oleo uncti -i vocabantur (EVCHER. instr. 2 p. 160, 1 GLOSS. IV 218, 23. *cf.* III 278, 55 Χριστος . . . -us unctus. *sim. de Iesu nomine v. nom. propr. s.* Christus). HIER. in Dan. 9, 24 p. 684 principes . . . hoc est ἀρχιερεῖς et pontifices, quos -os ab eo, quod uncti sunt, scriptura cognominat. in Mal. 3, 1 p. 970 *referunt* ἠλειμμένον id est -um suum, quem dicunt, ultimo tempore esse venturum. in Is. 45, 1 *sqq.* p. 532 *Cyrus* appellatus est -us (*v. p. 1029, 21*) id est unctus domini, quod erat insigne apud Hebraeos regiae potestatis, ut . . . regnaturi perfundebantur unguento. HILARIAN. curs. temp. p. 167, 23 omnis rex populi dei in divina lege -us appellatus est. RVFIN. Clement. 1, 45 -us autem dicitur eximio quodam religionis ritu, nam . . . . ut apud Persas Arsaces . . . ita apud Iudaeos communi nomine rex appellatur. AVG. civ. 17, 6 p. 218 D. ab eo chrismate -us est dictus. 17, 10 p. 229 D. c. Faust. 12, 44 nulla alia gens reges et sacerdotes suos -os habuit et vocavit. NICET. symb. 3 p. 41, 4 -us regiae dignitatis appellatio veluti salvator et (*om. pars codd.*) rex. PROSP. in psalm. 104, 12 *sqq.* CASSIOD. in psalm. 27, 11. ITALA

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

I reg. 2,10 (Aug. civ. 17,4 *al.*) exaltabit cornum -i sui (χριστοῦ αὐτοῦ, VVLG. sublimabit cornu -i sui). 2, 35 (Cypr. testim. 1,17) transibit in conspectu -orum meorum omnibus diebus (χριστοῦ μου, VVLG. ambulabit coram -o meo cunctis diebus). 24,7 (Aug. civ. 17, 6 p. 218 D. *cf.* VVLG. *ibid.*) si fecero hoc verbum domino meo -o domini, inferre manum meam super eum; quia -us domini est hic. psalm. 88, 39 (Aug. civ. 17, 10 p. 229 D. *et* VVLG.) distulisti -um tuum. 104,15 (Aug. civ. 17, 9 p. 227 D.) ne tetigeritis -os meos (*at* ITALA Aug. quaest. hept. 6, 23 p. 442 *et* VVLG. nolite tangere, *cf.* VVLG. I par. 16, 22). Am. 4, 13 (Aug. civ. 18,28) adnuntians in hominibus -um suum (τὸν χριστὸν αὐτοῦ, VVLG. homini eloquium suum). Hab. 3,13 (Tert. adv. Marc. 4, 39 p. 556 Aug. civ. 18, 32 p. 302 D.) existi in salutem populi tui ad salvos faciendos (Aug.: ut salvos facias) -os tuos (VVLG. in salutem cum -o tuo). thren. 4, 20 (Aug. civ. 18, 33 p. 304 D. *et* VVLG.) spiritus oris nostri -us dominus captus est in peccatis nostris. Ioh. 1,41 (Aug. c. Faust. 12, 44) invenimus Messiam, quod interpretatur (VVLG. est interpretatum) -us. VVLG. I reg. 16, 6 num coram domino est -us eius? 24, 11 non extendam manum meam in dominum meum, quia -us domini est (26, 9. 11. 23). II reg. 19, 21 maledixit -o domini. 22, 51 faciens misericordiam -o suo David (psalm. 17, 51). psalm. 19, 7 salvum fecit dominus -um suum. Is. 45, 1 haec dicit dominus -o meo Cyro (*cf.* HIER *ad l. p. 1028, 74*). II Macc. 1, 10 *Aristobulus* qui est de genere -orum sacerdotum. Matth. 24, 5 multi enim venient . . . dicentes: ego sum -us (*cf.* Marc. 13, 21). Luc. 3, 15 ne forte *Iohannes* ipse esset -us. Ioh. 4, 25 Messias venit, qui dicitur -us. *et saepius.* HIER. in Mich. 2, 6 p. 493 ubi nos posuimus 'primates homines' . . . Symmachus interpretatus est '-os hominum'. Theodotio et quinta editio 'principes hominum', Aquila 'graves' vel 'constitutos homines'. RVFIN. Adamant. 1, 25 nondum adesse illum -um regem (ὁ . . . χριστός). PAVL. NOL. carm. 25, 239 -orumque (*i. sacerdotum*) domus sit domus haec Memoris. AVG. epist. 43, 23 *Saulem* -um etiam domini propter sacramentum . . . . unctionis appellat. *inde passim de Iesu quasi Messia Iudaeorum*: VVLG. Matth. 16, 16 Petrus dixit: tu es -us filius dei vivi (Marc. 8, 29. 14, 61 Luc. 9, 20). 23, 10 magister vester unus est -us. act. 2, 36 dominum eum et -um fecit deus. *reliqua v. nom. propr.* *inde i. q. christianus, v. ibidem.* **2** *latiore sensu i. q. unctus*: FIRM. err. 22, 4 olore perunguentur fauces . . . . habet ergo diabolus -os suos. AVG. civ. 17, 4 p. 211 D. quis ergo est -us Christi? . . . omnes quippe unctos eius chrismate (*sc. sensu allegorico*) recte -os possumus dicere. **3** *i. q. ad chrisma pertinens, chrismaticus*: ITALA lev. 21, 10 (Aug. quaest. hept. 3, 79) cui (*pontifici*) fusum est super caput ex oleo -o (τοῦ ἐλαίου τοῦ χριστοῦ, VVLG. fusum est unctionis oleum. *cf.* AVG. *ad l.* ipsum oleum appellat scriptura -um). *Mbr.*

chrōma, -atis *n.*, χρῶμα. **1** *i. q. color* (GLOSS. color vel humores. ISID. orig. 10,45 *v. p. 1030, 7*): PORPH. Hor. epist. 1, 20, 24 solitum iacere sub sole et -a facere. **2** *t. t. musicae*: VITR. 5, 4, 3 genera sunt modulationum tria, primum quod Graeci nominant (h)armoniam, secundum -a, tertium diatonon . . . -a subtili sollertia ac crebritate modulorum suaviorem habet delectationem. *ibid.* -i (*i. tetrachordo -is*) duo hemitonia in ordine sunt composita, tertium trium hemitoniorum est intervallum. 5, 4, 6. 5, 5, 3. PS. CENS. frg. 12, 1. MART. CAP. 9, 956 -a *dicitur*, quod de hemitoniis componitur. sic ut enim quod inter album nigrumque est, color dicitur, ita hoc -a, quia inter utrumque est, nominatur. 9, 957 -a hoc modo melos accipit. 9, 959 sed cum tetrachordorum . . . divisiones innumerabiles sint, sex sunt notae: enarmoniae una; -is tres . . . , ipsum vero -a hemiolion fit ab hemiolia diesi eius quae sit enarmoniae. 9, 964. BOETH. mus. 1, 15. 1, 21 ut diceretur -a a superficiebus, quae cum permutantur, in alium transeunt colorem. 1, 23 in -e vero semitonio ac semitonio incompositoque triemitonio posita divisio est. 5, 16 *Aristoxenus* dividit *tonum* in tres partes, cuius tertiam vocat diesin -is mollis. 5, 18.

deriv.: chromatiarius (*graece*: chromatice, chromaticus).
comp. graec.: monochroma.

chrōmatiārius, -ī *m.* [*a* chroma. *Th.*]. SCHOL. Pers. 4, 18 -ii dicuntur, id est colorarii, qui toto die in arena sunt vel in sole.

chrōmaticē, *acc.* -ēn *f.*, χρωματική. *t. t. musicae artis.* VITR. 5, 5, 4 in mediana *regione cellarum* prima in extremis cornibus ad -en hyperbolaeon habentia sonitum ponantur. *ibid.* ad -en diezeugmenon . . . synemmenon . . . meson . . . hypaton. *ibid.* et ad -en hyperbolaeon diapente et ad -en meson diatessaron habet consonantiae communitatem (*cf.* BOETH. mus. 4, 3 p. 310, 2 hypaton -e, quae est principalium chromatica. p. 310, 10 meson -e, quae est mediarum chromatica. p. 310, 18 synemmenon -e, quae est coniunctarum chromatica. p. 311, 8 diezeugmenon -e, quae est divisarum chromatica. p. 311, 19 hyperboleon -e, quae est excellentium chromatica). MART. CAP. 9, 930 nam tritemoria nominatur, quoniam habet partem tertiam toni itemque -e appellatur, quod chromaticum modulandi genus per ipsam funditur. 9, 966 dissentiunt melopoeiae ipsae modis pluribus inter se et genere, ut alia sit enarmonios alia -e, alia diatonos.

chrōmaticus, -a, -um, χρωματικός. **1** *in re musica*: VITR. 5, 5, 5 in -o genere. MACR. somn. 2, 4, 13 melodiae musicae tria genera: enarmonium, diatonum et -um . . . tertium vero est infame mollitie. MART. CAP. 9, 930. 9, 942 ergo enarmonius -us itemque diatonus . . . indicia sunt generum modulandi. 9, 949 alia -a, alia diatonica *sunt diastemata.* BOETH. mus. 1, 1 p. 184, 4 quod armoniam . . . in genus -um, quod mollius est, invertisset. 1, 21 p. 213, 20 trium generum descriptio per omnia tetrachorda discurrens: diatonum . . . -um . . . enarmonium. 4, 3 p. 310, 2. 10. 19. p. 311, 8. 19 *v. p. 1029, 76.* **2** *homo tardi iecoris*: ISID. orig. 10, 45 -us, quia non confunditur nec colorem mutat. graece enim χρῶμα color vocatur. GLOSS. IV 150, 8 procax: protervus vel importunus aut -us.

chromis, *acc.* -in *f.*, χρόμις, *piscis marinus.* OV. hal. 121 immunda -is. PLIN. nat. 9, 57. 10, 193 produntur clarissime audire lupus, salpa, -is. 32, 153 -in, qui nidificet in aquis. *add. nom. propr.?*

chronica (-ae *et* -ōrum) *v.* chronicus.

chronicālis, -e *a* chronicus. GREG. TVR. Franc. 10, 31 non sequitur haec supputatio numerum chronicale(m).

***chronicus**, -a, -um, χρονικός. GLOSS. V 352, 19 -on temporale. *formae graecae*: *fem. acc.* chronicēn: MAR. VICTORIN. *l. 27* VIRG. gramm. *l. 57.* *nom. acc. neutr. sing.* chronicon: GLOSS. *l. 17* HIER. prol. gal. *l. 31* ISID. orig. 6, 1, 7.

I *generatim*: **A** *adiective*: GELL. 17, 21, 1 ex libris, qui -i appellantur. AVG. civ. 4, 6 qui -am historiam persecuti sunt (8, 11 quaest. hept. 2, 47). THEOD. PRISC. log. 28 frequenter lege -a, statutis et praefinitis veluti temporibus commoventur *colici.* 32 per -a tempora producitur *gonorroea.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 43, 12 fiunt ex syllabis pedes ordine incrementorum, quem Graeci syllabicen parauxesin vocant, item temporum, quem Graeci -en parauxesin nominant. **B** *substant.*: **1** chronicon (-um?), -ī *n.*: GELL. 17, 21, 3 Cornelius Nepos in primo -o (chronicorum *var. lect.*) dicit. HIER. in Dan. 9, 24 p. 688 in -o Eusebii. prol. gal. Dibre haiamim id est 'verba dierum', quod significantius -on (χρονικόν *Amiat.*) totius divinae historiae possumus appellare, qui liber apud nos Paralipomenon (παραλιπόμενον *Amiat.*) primus et secundus inscribitur (ISID. orig. 6, 1, 7 dibre haiamim, quod est verba dierum, hoc est paralipomenon, qui et -on). **2** chronica, -ōrum *n.*: CASSIOD. inst. div. 17 -a . . . sunt imagines historiarum brevissimaeque temporum commemorationes. ISID. orig. 5, 28 -a dicitur graece, quae latine temporum series appellatur, qualem apud Graecos Eusebius edidit. GLOSS. V 350, 6 temporum series. PLIN. nat. 35, 58 -orum errore non dubio. GELL. 15, 16, 1 in -is scriptum est. AVG. civ. 18, 27. 37 in -is invenitur. 18, 47. SVLP. SEV. chron. 1, 36, 6 -orum annotationem secuti. 1, 42, 1. 1, 46, 5 in paralipomenis atque etiam in -is. 1, 46, 6 -orum auctoritati accessimus. 2, 5, 7. 2, 6, 1 CONC. Turon. a. 567 p. 129, 22. *pro titulo*: GELL. 17, 4, 5 in libro *Apollodori*, qui -a inscriptus est. AVSON. 405, 1 Nepotis -a (*cf.* GELL. 17, 21, 3 *supra l. 29*). RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 25 in -is tuis (*i. Hieronymi*). hist. 1, 1, 6 in -is id est in eo opere, quod de temporum ratione conscripsimus. AVG. civ. 18, 31 in -is Eusebii et Hieronymi (16, 16. 18, 8). *adde*: SVLP. SEV. -orum libri. HYD. continuatio -orum Hieronymianorum. PROSP. epitoma -orum *al.* **3** chronica, -ae *f.*: FAST. Vind. II chron. I p. 296, 494 Horosius et Prosper fecerunt -as. HYD. chron. II p. 17, 37[A] qui (*Sulpicius Severus*) et -am . . . scripsit. CHRON. Alex. chron. I p. 112, 202 ad textum -ae. GREG. TVR. Franc. 1 praef. p. 33, 11 per -as vel historias anteriorum annorum. p. 34, 23 evidenter -ae Eusebii . . . proloquuntur. 1, 7 p. 37, 15 Severus narrat in -a. **4** chronicē, -ēs *f.*: VIRG. gramm. epit. 8 p. 67, 17 per reliquas orationis padas (*i.* partes) velut per -en (*sc.* ἱστορίαν) unam tantum epitomam sumus expósituri.

II *technice, apud medicos* (*cf.* chronius): **A** *adi.*: THEOD. PRISC. log. 2 omnes acutae febres vel aegritudines . . . de -is vero . . . expediam. 24 haec passio acuta est et temporalis, numquam penitus sociata cum -is (45 causae vel passiones -ae. CAEL. AVR. acut. 2, 9, 39 in -is passionibus. 2, 9, 40. *cf. tit.* -arum sive tardarum passionum libri). **B** *subst.*: **1** *masc. i. q. aeger chronica passione*: THEOD. PRISC. log. 61 -os vero . . . non iam ut medicorum medelis, sed magis tantum amicorum solacio visitamus. **2** *neutr. plur. i. q. passio chronica*: THEOD. PRISC. log. 39 transactis acutis passionibus . . . ad -a descendimus. **3** *fem. subst. idem*: ISID. orig. 4, 7, 1 -a est prolixus morbus, qui multis temporibus remoratur.

adv. **chronicōs**, χρονικῶς: ISID. diff. 1, 436 inter 'post' et 'pone' hoc videtur interesse, quod post semper chronicos ponimus.

deriv.: chronicalis.

chroniotes (-tētis?) *f.* CASS. FEL. 49 p. 128, 14 sunt ictericorum distantiae duae, una cum febricula et appellatur a Graecis oxytes id est acuta, altera sine febre diuturna quae appellatur chroniotes (croniot- chronitates. p. 128, 16 chronites, cron- *codd.*). GLOSS. III 599, 5 croniotis morbus regius sine febre.

c(h)ronius, -a, -um, χρόνιος. *apud medicos i. q. chronicus.* *formae graecae*: *neutr.* -on *l. 82.* SORAN. p. 59 aliquando fit *praefocatio matricis* acuta et aliquando -a. *ibid.* si frequentius occurrendo effecta fuerit valetudo -a. PS. SORAN. quaest. med. 93 quid est -on nosema? longa vel diuturna aegritudo (*cf.* CASS. FEL. 72 p. 174, 20 in diuturna aegritudine, quam Graeci -am vocant). CAEL. AVR. acut. 2, 4, 21 -as passiones (2, 28, 148 tarda atque obtusa *passione*, quam

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Graeci -am vocant. 3, 16, 135 chron. 4, 8, 118 CASS. FEL. 30 p. 62). 2, 10, 74 etiamsi in -as venerit *passio* febres (2, 12, 83). CASS. FEL. 1 p. 2, 7 capitis inveterata passio, quas Graeci -as diathesis vocant. 33 p. 70, 16 ad longi temporis tussiculas, quas Graeci -as bechas vocant. *subst.*: *neutr. plur.*: CHIRON 249 quascumque valetudines aterapeuta⟨e sunt⟩ et -a. CAEL. AVR. acut. exc. prooem. p. 479 veteres vero causae, quae -a graece dicuntur (GLOSS. III 598, 37). *fem. sing.*: PS. SORAN. quaest. med. 86 quid est -a? longa vel diuturna aegritudo.

chronocratōr, -oris *m.*, χρονοκράτωρ. FIRM. math. 2, 26, 1 -em dixerunt Graeci temporum dominum (4, 1, 8). 4, 20, 2 in singulari libro, quem de domino geniturae et -e ad Murinum ... scripsimus.

chronographia, -ae *f.*, χρονογραφία. HYD. chron. II p. 13, 2 *Eusebius* Graeci sermonis -ae concludit historia.

chronographus, -ī *m.*, χρονογράφος. CHRON. Alex. chron. I p. 119, 258 necesse est ad historiam currere -um per Ebreorum regna. SIDON. epist. 8, 6, 18 Eusebium -um.

chronos (-us), *acc.* -on, χρόνος. GLOSS. IV 224, 10 chronus (chornus *libri complures*) tempus. APVL. mund. 37 Saturnum etiam illi quasi -on quendam, inceptum ab origine interminum affinem appellant. PAVL. NOL. carm. 32, 101 *Saturnum* Cronon dicunt ficteque Chronon, quia tempus quae creat absumit rursusque absumpta promittit. *reliqua v. nom. propr.*

deriv. graeca: chronicus, chronius. chroniotes. *compos. gr.*: chronographus (-ia), chronocrator. *Spelthahn.*

chrotta *v.* crotta. **chrypta** *v.* crypta *vol. IV 1260, 36.*

[**chrȳsallion,** -ī *n. nomen herbae?* PLIN. nat. 1, 25, 90 psyllion sive ... -on. 25, 140 crysalion, chrisalion, crisanion *codd.*; crystallion *corrigendum, v. vol. IV 1262, 49 sqq.*]

chrȳsallis, -idis *f.*, χρυσαλλίς. PLIN. nat. 11, 112 inde porrigitur vermiculus parvus ... mox eruca, quae ... accrescit, immobilis, duro cortice, ... quam -em appellant. rupto deinde cortice volat papilio. 15, 117 est genus *tinearum* tunicas suas trahentium ... si accrevere, faciunt -em. 1, 11, 37 -es. *de re v. Wellmann, PW. III 2482.*

chrȳsanthemon (-um), -ī *n.*, χρυσάνθεμον, *nomen herbae. masc.* -us: ORIBAS. *l. 42* GLOSS. *l. 44.* *saepius in codd.* cris- *v. infra.* PLIN. nat. 21, 168 heliochrysum alii chrysanth⟨em⟩on vocant, ramulos habet candidos ... ad solis repercussum aureae lucis in orbem veluti corymbis dependentibus *eqs.* 26, 87 vesicae *medetur* ... trifolium ... et -um primum (*fort.* purpureum?). 1, 26, 55 -um. DIOSC. 3, 149 leucantemon et crisantemon urinam bibitae provocant. ORIBAS. syn. 1, 22 purgant perre (*i. porri?*) radix et ruta et crisantimus. GLOSS. III 610, 9 crissantinum id est flumi (*i. phlomi*) flores (*cf.* 558, 33 crissantinus fluminis flores. 581, 14 carisantine i. flumen floris. 588, 32 crisantinum. 622, 35 crisantinam id est fumus flores).

chrȳsanthus, -ī *m.*, **chrȳsanthum,** -ī *n.*, χρύσανθος, *herba.* CVLEX 405 -usque hederaeque nitor pallente corymbo. DIOSC. 4, 53 de grisogonon aut grisantum dicunt (*cf.* DIOSC. 4, 56. 57 W.). [PLIN. nat. 21, 168 *v. l. 37.*] *v. nom. propr.* *Stadler.*

chrȳsatticum, -ī *n.* (*sc. vinum*), χρυσαττικόν. GLOSS. II 478, 60 χρυσαττικόν -um. Plac. V 12, 6 crissaticum (*corr. Kettner ex* crisatium, cristaticum): genus quoddam vini. EDICT. imp. Diocl. 2, 14 crhysattici (*sic*). CASS. FEL. 46 cum vino -o (crisatico, orisatico *cod.*). CORIPP. Iust. 3, 100 fusca dabant fulvo -a (*corr. Barth*, fulboris attica *cod.*) vina metallo. PLIN. VAL. 5, 8 vinum autem bonum est dare -um.

chrȳsēlectrus, -ī *m.*, *ex gr.* χρυσήλεκτρον *tractum. nom. plur.* -oe *l. 59.* PLIN. nat. 37, 51 *Callistratus* differentiam novam fecit appellando -um, quod sit coloris aurei (*cf.* ISID. orig. 16, 15, 3 -us similis auro). 37, 127 appellantur aliquae *gemmae* et -oe, in colorem electri declinantes. 1, 37, 43 de -o.

chrȳsendetus, -a, -um, χρυσένδετος. *fere i. q. auro clausus*: [MART.] 14, 97 lemma: lances -ae. *huc pertinere videtur* CORP. XII 3058 phialas II chrysen ... cli ... (-as *suppl. Herzog,* chrysenglyptas *Mommsen*). *plur. subst.* chrysendeta, -ōrum *n.*: ISID. orig. 20, 4, 8 -a: vasa deaurata (*v. Mau, PW. III 2494 sq.*). MART. 2, 43, 11 immodici tibi flava tegunt -a mulli (*cf.* 14, 97, 1 grandia ne viola parvo -a mullo). 2, 53, 5 si ridere potes miseri -a Cinnae. 6, 94, 1 ponuntur semper -a Calpetiano *eqs.* 11, 29, 7 accipe vina, domum, pueros, -a, mensas.

chrȳsenglyptus *v. l. 63.* **chrȳseos** *v.* chrysius.

chrȳsītēs, *acc.* -ēn *m.*, χρυσίτης. 1 *lapidis nomen*: PLIN. nat. 36, 157 in iis (*lapidibus mortariorum*) praetulere ceteris ... ex chalazio -en, medicis autem ex basanite. ISID. orig. 16, 4, 28 -es colore similis ochrae (*cf. infra l. 79*). 2 *herbae nomen*: PS. APVL. herb. 88 Graeci ... -en ... dixere, Latini millefolium (*cf.* GLOSS. III 557, 12 millefolium: crisites).

chrȳsītis, *acc.* -im *f.*, χρυσῖτις. 1 *lapis*: PLIN. nat. 33, 106 spuma argenti ... optima quam -im vocant *eqs.* 37, 179 phloginos, quam et -im vocant (1, 37, 66), ochrae Atticae assimulata, invenitur in Aegypto (*cf. supra l. 73 sq.*). DIOSC. 5, 112 dicitur vero rufa et limprida (*sc.* λιθάργυρος) -is. 2 *herba*: PLIN. nat. 1, 21, 26 chrysocome sive -is (21, 50 chrysocome sive -is non habet Latinam appellationem). PS. APVL. herb. 82 mercurialis ... -is .. appellata est (*cf.* GLOSS. III 558, 45 crissites. 564, 26 grisites).

chrȳsius, -a, -um, χρύσειος. MART. 9, 94, 4 tam stupidus nunquam nec tu ... fuisti, chalcea donanti -ia qui dederas (*cf. Hom. Il. 6, 236 et p. 984, 4 sqq.*). *in nomine herbae*: PS. APVL. herb. 128 cholochrysos ... qui dicitur et **chrȳseos.** *v. etiam* chrysus.

chrȳsizōn, -on, χρυσίζων. LVCIL. 1155 vinum defusum e pleno sit ⟨c⟩hrysizon (hrys-, hyrs-, hirs- *codd. Ciceronis*).

chrȳsoaspides, *acc. pl.* -as *m.* [*cf.* χρύσασπις. *Th.*]. *regia cohors imp. Severi Alexandri*: LAMPR. Alex. 50, 5 fecerat denique sibi argyroaspidas et -as.

chrȳsobēryllus, -ī *m.* [*χρυσο-βήρυλλος. *Th.*]. *trad.* -berullus: PLIN. nat. 37, 76. *berylli genus*: PLIN. nat. 37, 76 probatissimi ex iis (*Indiae beryllis*) sunt, qui viriditatem maris puri imitantur, proximi qui vocantur -i, paulo pallidiores, sed in aureum colorem exeunte fulgore (ISID. orig. 16, 7, 6). SOL. 52, 62 infra hos (*beryllos*) sunt -i (crysoberillo *G*) *eqs.* PS. SOL. add. p. 232 de -o (-berillio *RC*). EPIPHAN. Avell. p. 755, 7 chrysolithus lapis, quem nonnulli -um vocaverunt. *Probst.*

chrȳsocalis, *acc.* -in *f.*, *herbae nomen* [*vocabulum Graecorum non traditum. Th.*]. PS. APVL. herb. 24 Graeci quidam chamaemelon ... alii -in *vocant.*

chrȳsocanthis, -is *et* **chrȳsocanthos** (-ī) *f.*, *herba* (*χρυσόκανθος). PS. APVL. herb. 119 nomina et virtutes hederae -is. a Graecis dicitur cissos et -os. sic appellata, quod grana aurei coloris ferat. *huc pertinere videtur*: GLOSS. III 537, 35 crisocantes id est (*deest syn.*). 555, 47 crissocantis i. peristola (620, 5 crisocantes).

chrȳsocarpos (-us), -ī *f.*, χρυσόκαρπος, *herba.* PLIN. nat. 16, 147 apud Graecos ... genera *hederae* faciunt a colore acinorum erythranum et -um. 24, 77 hedera, quam -on (? chrysolarion *codd. cf.* GLOSS. III 622, 32 ch⟨r⟩isalarion id est hedera) appellavimus. PLIN. VAL. 3, 12 hedera, quae -us appellatur, propterea quod fert grana aurei coloris. *fort. add.* PS. THEOD. PRISC. add. p. 333, 29 *v. infra l. 77.*

? **chrȳsocephalos** (-ī) *m.*, χρυσοκέφαλος, *bestiae nomen.* PS. APVL. herb. 128 stellatus *basiliscus*, qui et -os asteritis, hic quod viderit arescit et occidit (*loco interpolato*). *Stadler.*

chrȳsōchrus (-a, -um), *χρυσ-ωχρός. *i. q. aureo pallore*: AMBR. in psalm. 118 serm. 16, 42 est autem *topazion lapis* parichrus et satis purus et -us et pinguis.

chrȳsococcus, -a, -um [*χρυσό-κοκκος. *Th.*]. PS. APVL. herb. 128 *herba regula habet* florem ... -um.

chrȳsocolla, -ae *f.*, χρυσοκόλλα (*v. Blümner, PW. III 2513 sqq.*). 1 *metallum* ('*Malachit*') *praecipue ad ferruminandum usurpatum* (*fuse* PLIN. nat. 33, 86 *sqq.* DIOSC. 5, 114 de crisocolla): VITR. 7, 5, 8 toti parietes inducuntur. accedit huc -a, ostrum, armenium. 7, 9, 6 chrisocolla apportatur a Macedonia, foditur autem ex is locis, qui sunt proximi aerariis metallis. PLIN. nat. 33, 93 -am et aurifices sibi vindicant agglutinando auro (*cf.* 1, 33, 29 de aurificum -a sive santerna). 33, 4 eruitur aurum et -a iuxta, ut pretiosior videatur, nomen ex auro custodiens. DIOSC. 5, 95 in quo monte inveniuntur multa metallica ... quiana et -a. ISID. orig. 16, 15, 7 (*an de gemma? v. l. 62 sq.*) -a ... habet naturam magnetis. *de colore* (*cf.* PLIN. nat. 1, 33, 27 ratio eius [-*ae*] in picturis): VITR. 7, 14, 2 qui non possunt -a propter caritatem uti, herba quae lutear appellatur caeruleum inficiunt, et utuntur viridissimo colore (*cf.* PLIN. nat. 33, 161). PLIN. nat. 33, 90 Neronis principis spectaculis arenam circi -a sterni *eqs.* (SVET. Cal. 18. *cf.* FLOR. epit. 4, 12, 60 -ae miniique et aliorum colorum ferax). 35, 30 floridi sunt, quos dominus pingenti praestat, minium, ... -a. 35, 47. 49 Appianum ... -am mentitur, ceu parum multa dicta sint mendacia eius. DIOSC. 5, 114 -a ... colore(m) habens frasini (*prasini; cf.* ISID. orig. 19, 17, 10). *adhibetur in medicina*: CELS. 5, 6 *sqq.* 5, 20, 3. PLIN. nat. 33, 92 *fuse* (*cf.* 1, 33, 28 medicinae ex -a). 2 *gemma*: PLIN. nat. 37, 147 amphidanes alio nomine -a appellatur *eqs.* (1, 37, 54). *hucne spectat* ISID. orig. 16, 15, 7 *supra l. 50?* *Probst.*

chrȳsocomās (-ae) *m.*, χρυσοκόμας, *Apollinis cognomen.* MACR. sat. 1, 17, 47 Apollo -as (*B*, chris- *P*) cognominatur a fulgore radiorum, quos vocant comas aureas solis.

chrȳsocomē, -ēs (-a, -ae) *f.*, χρυσοκόμη, *herbae nomen.* PLIN. nat. 21, 50 -e sive chrysitis non habet Latinam appellationem. palmi altitudine est comantibus fulgore auri corymbis (*cf.* 1, 21, 26 -e sive chrysitis). 21, 148 -es radix calfacit et astringit *eqs.* PS. APVL. herb. 24 Graeci quidam chamaemelon ... alii chrysocomam. DIOSC. 3, 149 antemis ... aut crisocollean (*corrige* crisocomen). *cf. Olck, PW. III 2515 et v.* chrysitis. *adde nom. propr.* *Stadler.*

chrȳsogonon, -ī *n.*, χρυσόγονον, *nomen herbae.* DIOSC. 4, 53 de grisogono. de -on aut grisantum dicunt. PS. THEOD. PRISC. add. p. 333, 29 quae (*hedera*) crisoconos (*sic b, at ed.* chrysocarpos) vocatur, pro eo quod aureo colore grana afferat.

chrȳsographātus, -a, -um [*a gr.* χρυσογραφεῖν *tractum. Th.*]. *i. q. auro caelatus*: TREB. Claud. 14, 5 scuta chrysografata duo. *Probst.*

chrȳsolachanum, -ī *n.*, χρυσολάχανον, *herba.* PLIN. nat. 27, 66 -um in pineto lactucae simile nascitur ... et alibi genus -i traditur, flore aureo, foliis oleris. 1, 27, 43 -um, genera II, medicinae III. *cf. Olck, PW. III 2516.* *Stadler.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

chrȳsolago, -inis *f., herba.* PLIN. VAL. 2, 59 -is quoque seminis denarios . . . bibat (*idemne q.* chrysolachanum*?*).

chrȳsolampis, -idis *f.*, *χρυσο-λαμπίς, gemma.* PLIN. nat. 1, 37, 56 -is (*sic Harduin*, -msis *vel* -psis *codd.*). 37, 156 -psis (-is *edd. vett.*) in Aethiopia nascitur, pallida alias, sed noctu ignea. ISID. orig. 16, 15, 4 -is ex auro et igne vocata.

chrȳsolarion (*herba*) *v.* chrysocarpos *p. 1032, 29.*

***chrȳsolithus,** -ī *m. et f.*, *χρυσό-λιθος.* *de genere et formis: praevalet usus gen. masc., fem. legitur*: PLIN. nat. 37, 101. 127. *acc. sing.* -on: PLIN. nat. 37, 127. *de re cf. Blümner, PW. III 2516.* *gemma fulgens* (*cf.* GLOSS. V 352, 22 colorem aureum habet et stellas): PROP. 2, 16, 44 quosve dedit flavo lumine -os. OV. met. 2, 109 per iuga *currus* -i . . . reddebant lumina Phoebo. PLIN. nat. 37, 90 *habent* -i colorem et sardae et iaspidis *eqs.* 37, 101 fumidaeque -o. 37, 126 hyacinthos Aethiopia mittit et -os aureo fulgore tralucentes. 37, 154 crateritis inter -um et electrum colorem habet. 37, 172 leucochrysos fit e -o interalbicante. 1, 37, 42—45. VLP. dig. 34, 2, 19, 17 gemmae . . . perlucidae materiae velut smaragdi, -i, amethysti. ITALA Ezech. 28, 13 (Tert. adv. Marc. 2, 10 p. 348, 29) -um, beryllum, onychinum (VVLG. -us et onyx et beryllus). apoc. 21, 20 (*cod.* g, Primas., VVLG.) -us (crisolithus g, crisolitus [crisso- chriso-] *codd. Prim.*). VVLG. exod. 28, 20 (CYPR. GALL. exod. 1103). 39, 13. Ezech. 10, 9 (HIER. *in l.* p. 102 licet in Hebraico . . . tharsis [תרשיש] scriptum sit, quod Aquila -um, Symmachus hyacinthum transtulerunt. *sim.* epist. 37, 2. 64, 16). VVLG. Dan. 10, 6 corpus eius quasi -us (*cf.* HIER. *in l.* p. 689). EPIPHAN. Avell. p. 755, 6 *sqq. et al.* ISID. sent. 1, 10, 15. PRVD. psych. 854 ingens -us nativo interlitus auro. SIDON. carm. 11, 20 -i fulvus . . . ardor. CORIPP. Iust. 4, 120 -i mireque micant. DAMIG. lapid. 47 *sq.* VEN. FORT. Mart. 3, 514 vidistis . . . valvas . . . -is rutilas. ISID. orig. 16, 15, 2 -us auro similis est. *adiective fere i. q.* -is *ornatus*: VEN. FORT. carm. 3, 20, 3 cedant -is (crysolitis, cri- *codd.*) Salomonia vasa metallis. 8, 3, 274 -a aurata fibula claudit acu. 8, 4, 17 sunt ibi -is fabricata palatia gemmis. *v. etiam nom. propr.*

chrȳsologos *v. nom. propr.*

chrȳsomallus (-a, -um), *χρυσόμαλλος.* HYG. fab. 188 p. 120, 1 aries -us (*i. q. villi aurei cf.* OV. *epist. 6, 49*), qui Colchos Phrixum vexit (SCHOL. Germ. Strozz. p. 143). *adde nom. propr.* *Probst.*

chrȳsomēlinus, -a, -um, *χρυσομήλινος.* COLVM. 5, 10, 19 cydonia: quorum genera tria sunt, struthia, -a, mustea. CORP. XIII 10021, 175 *in signaculo medici ocularii*: T. Iuniani cr(y)somaelin⟨u⟩m ad claritatem.

chrȳsomēlon, -ī *n.*, *χρυσόμηλον, herba.* PLIN. nat. 15, 37 mala cotonea . . . plura eorum genera: -a incisuris distincta, colore ad aureum inclinato . . . odoris praestantissimi. [PS. APVL. herb. 98 nomina . . . hederae nigrae. Graeci eam dicunt cisson melan . . . alii chryson meton (chrysomelon *Koebert*). *cf. Daremberg-Saglio II 1151, 2 et v. p. 1034, 5.*] *Stadler.*

chrȳso-(mitas?) (crisom- *cod.*) id est ederaga (*i. hederacia?*) GLOSS. III 537, 30. *v. IV p. 206, 83.* *Mbr.*

chrȳsophrassus *v.* chrysoprasus.

chrȳsophrȳs, *acc.* -yn *f.*, *χρυσόφρυς, piscis.* OV. hal. 111 auri -ys imitata decus. PLIN. nat. 32, 152 aureique colorem -yn.

chrȳsōpis (-idis) *f.*, *χρυσῶπις, gemma.* PLIN. nat. 37, 156 -is aurum videtur esse (1, 37, 56 ISID. orig. 16, 15, 2).

chrȳsoprasus (-os), -ī *m.*, *χρυσόπρασος.* *de formis: nom. sing.* -os: PLIN. nat. 37, 113 AMBR. in psalm. 118 serm. 16, 42. -is: VEN. FORT. Mart. 3, 468. -um: PLIN. nat. 37, 77 (*nisi hic potius adiect.*). *vocativum v. l. 78.* *legitur in codd. cum multiplici lectionis varietate, ex. gr.*: ITALA apoc. 21, 20 (Primas.) crisopras(s)us *C G*, crisoprastus *F*, crisopastus *N*, xrisopastus *D* (VVLG. chrysoprasus). *sim.* PS. SOL. add. p. 228, 30 *et* p. 232, 52. CASSIOD. in psalm. 118, 127 chrysophrassus (VEN. FORT. Mart. 3, 468 chrisophrase). GLOSS. V 352, 23 cyprassus.

gemmae nomen (*cf. Blümner, PW. III 2518 sq.*): ISID. orig. 16, 7, 7 -us Indicus est, colore commixto, porri sucum referens, aureis intervenientibus guttis, unde et nomen accepit, quem quidam beryllorum generis iudicaverunt. PLIN. nat. 37, 77 vicinum huic (*generi chrysoberyllorum*) genus est, sed pallidius et a quibusdam proprii generis existimatum vocatumque -um (*codd.*, -us *Barb.*). 37, 109 chrysopteron, simile -o. 37, 113 praefertur his (*prasiis*) -os porri sucum et ipsa referens *eqs.* (*cf.* SOL. 52, 62 -os quoque, ex auro et porraceo mixtam lucem trahentes, aeque beryllorum generi adiudicaverunt. ISID. orig. 16, 7, 7 *v. l. 65*). SOL. 30, 34 ubi hyacinthus, ibi et -us apparet. AMBR. in psalm. 118 serm. 16, 42 *topazion lapis πρασοειδής* et similis -o est . . . est autem pulcherrimus et mirabilis super omnes -os magnitudine (CASSIOD. in psalm. 118, 127). VVLG. apoc. 21, 20 *v. l. 60.* PRVD. psych. 865 te quoque conspicuum structura interserit ardens -e. HIER. in Ezech. 9, 28 p. 332. VEN. FORT. Mart. 3, 468 mixto -e beryllis. ISID. orig. 16, 14, 8 -us Aethiopicus est, quem lapidem lux celat et prodit obscuritas. nocte enim igneus est, die aureus. GLOSS. V 352, 23 viridem habet colorem [aureum h. e. stellas]. *cf. supra l. 11.* *adhibetur in medicina*: EPIPHAN. Avell. p. 755, 12 -us lapis: hic et stomachicis et colicis nec non et coeliacis tritus et epotus saluberrimus approbatur.

chrȳsopteros, *acc.* -on, *χρυσόπτερος, gemma.* PLIN. nat. 37, 109 duo genera eius (*topazi*) faciunt, prasoides atque -on, simile chrysopraso.

chrȳsos, -ī *m.*, *χρυσός.* *metallum*: PLAVT. Bacch. 240 opus est -o Chrysalo. *herba*: PS. APVL. herb. 98 Graeci eam (*hederam nigram*) dicunt . . . -on meton (*v. s.* chrysomelon *p. 1033, 46*). *Probst.*

[*Cotyledon* vocant . . . alii **chrysothales** *cod. E* PLIN. nat. 25, 160 *v.* erysithales.] *Stadler.*

chrystallus *v.* crystallus *vol. IV p. 1262, 63 sq. 77 sqq.*

chrȳsūs, -ūn, *χρυσοῦς.* THEOD. PRISC. log. 81 aliud *medicamentum* quod -un (crison *r*, erison *b*, mirobalanum *B*) appellamus; *seq. compositio.* *adde nom. propr.* Chrysus.

chūleus *v.* cul(l)eus.

chūs *m.*, *χοῦς.* *mensura liquidorum* (*cf. Hultsch, PW. III 2526 sq.*): CARM. de pond. 70 adde duos *choenices*, -s fit, vulgo qui est congius idem (*cf. IV p. 282, 56 sq.*). EPIPHAN. de mensur. 29 -s VIII sextariorum est. DIOSC. 1, 79 accipes unum coace(m) (*χοῦν*) et aquae caelestis duos coaces (*χοέας*).

chydaeus, -a, -um, *χυδαῖος.* *i. q. acervatus, multiplicatus, inde nullius pretii, vilis*: PLIN. nat. 13, 46 quos ex his *dactylis* honori deorum damus, -os appellavit Iudaea. 14, 102 *vinum* e palmis, quo Parthi, Indi utuntur et oriens totus, mitiorum (*sic Pintian.*, mitiarum vel mitearum *codd.*), quas vocant -as. *adde*: PALLAD. hist. mon. II 20, 3 accipe tecum unum vasculum chindii (chydaei *coni. quidam*) vini.

chȳlisma, -atis *n.*, *χύλισμα.* *herbae sucus*: SCRIB. LARG 23 acaciae -is p. X VI (MARCELL. med 8, 4).

chȳlos, *acc.* -on *m.*, *χυλός.* *in codd. variae lectiones, imprimis* quilon. *sucus*: PELAGON. 85 ut -on faciant (VEG. mulom. 2, 102. 2, 130, 2). 188 cum vino ipso confricas quasi -on. SORAN. p. 66, 19 malagmatibus sicuti est dia -on vel Mnaseae (p. 98, 4 *cf.* THEOD. PRISC. eup. faen. 79 ita ut diachylon coques).

oxyporium, quod dicitur **chymation** (*?* olimation *cod.*, *fortasse pro χυματίζον?*), facit ad calculosos MARCELL. med. 20, 93.

chȳmiātus, -a, -um [*a χυμίον. Th.*]. *fere i. q. liquidus*: PLIN. VAL. 2, 18 amoniaci -i libras tres. *Probst.*

chyrocasias *v.* chirocrasia.

*?***chyrugilis** NOT. Tir. 111, 13 (chirologus *coni. Schmitz*, chircerte subest). *Spelthahn.*

chytēs (chitis *cod.*) fusor GLOSS. V 494, 51.

chytropūs, -podos (-pēs, -pedis) *m.*, *χυτρόπους.* *de re v. Mau, PW. III 2532 sq.* VVLG. lev. 11, 35 sive clibani, sive chytropedes destruentur; *cf. ad l.* GLOSS. V 349, 38 -es (citropodes *codd.*): crocha (*anglosax*) super IV pedes. 515, 4 vas fictile habens pedes (*cf.* 579, 28 vas figule pede). 617, 50 sunt vas fictile (*v. et Hamann, Progr. Hamb. 1882 p. 7*). *Probst.*

ciacus *i. q.* Chiacus, *v. nom. propr.* Chius.

ciatus *v.* cyatus.

cibālis, -e *a* cibus. *i. q. cibarius*: LACT. opif. 11, 5 duas esse per collum fistulas, -em ac spiritalem.

cibāria, -ae *et* -ōrum *v.* cibarius *p. 1035, 5 sqq. 15.*

cibār(i)ātor, -ōris *m. a* cibarius (-a). PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24 (1902) 133 *Πετρωνίῳ κιβαράτορι. ibid.* *Ἑρμᾶς* (*lege* -ᾷ) *κιβαριάτ⟨ορι⟩.*

cibāriolus (-um), -ī *a* cibarius. GLOSS. III 254, 37 *χονδρίτης* -us, *unde corrigendum* 183, 8 chondritis cibariorum (*cf. Funck, Archiv 8 [1893] 373*).

cibārius, -a, -um *a* cibus. *in codd. subinde* civ- *vel* cyb-. *i. q. ad cibum pertinens*: GLOSS. *κιβάριος.* PLAVT. Capt. 901 mihi rem summam credidit -am (GELL. 6, 1, 8 AMM. 20, 11, 4. 21, 6, 6. 23, 3, 6. 27, 10, 6. 29, 5, 13). MACR. sat. 3, 17, 13 Sulla mortuo Lepidus consul legem tulit et ipse -am. Cato enim (*or. frg. 27, 5*) sumptuarias leges -as appellat. VARRO Men. 360 tuus autem ipse frater -us fuit (*i. q. παράσιτος*). APVL. met. 2, 7 illud -um vasculum floridis palmulis rotabat (2, 17). 8, 1 nec pauca rerum apparatus -i . . . disturbo. 11, 23 -am voluptatem coercerem. *subauditur res communis vel mediocris cf.* cibarium *et* cibaria *sub I A 2a et b*: GLOSS. *χυδαῖος.* indignum. VARRO Men. 319 potus vinum meum -um (PLIN. nat. 28, 207 PLIN. med. 2, 11. VEG. mulom. 2, 116 cum vino sincero sed -o. 3, 28, 27 MARCELL. med. 26, 103). *sim.* PLIN. nat. 14, 35 *uva* vix annua ac vilitatis -ae. 14, 36 uva . . . fertilis sed -a. panis -us: FRONTO p. 101 N. panem alter tenebat bene candidum ut puer regius, alter autem -um plane ut a patre philosopho prognatus. AVG. quaest. hept. 1, 131 *χονδριτῶν* quod interpretantur . . . panes esse -os. sed illud movet, quomodo panem -um Pharao habere in escis *eqs.* ISID. orig. 20, 2, 15 -us *panis* est, qui ad -um servis datur nec delicatus. GLOSS. *χονδρίτης. χυδαῖος ἄρτος. cf. Blümner, Technol. I 78; Marquardt-Mau, Privatleb. p. 419.* CIC. Tusc. 5, 97. CELS. 2, 18 infirmissimus -us panis. 2, 29 alvum movent panis fermentatus, magisque si -us vel hordaceus est. CORP. IV suppl. 5380, 2. 14. APVL. met. 6, 11. 20 PELAGON. 260 HIER. epist. 43, 3. 52, 6. 79, 4 VICT. VIT. 2, 16 ORIBAS. syn. 4, 13. oleum -um (*v. Blümner, Technol. I 350*): COLVM. 12, 52, 18 cavendum est utique, ne fiat oleum -um. 12, 52, 21 *sq.* EDICT. imp. Diocl. 3, 3 olei -ri (*gr. χυδαίου*). PELAGON. 258. 269 ORIBAS. syn. 1, 18.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

COLVM. 12, 11, 2 quod -um saporem habet. PLIN. VAL. 3, 14 aphronitri -i pastillos.

neutr. subst. **cibārium**, -ī. *genus farinae*: PLIN. nat. 18, 87 floris semodium et -i quod secundarium vocant. *cf.* 18, 89 *et Blümner, Technol. I 55.* *i. q. cibaria v. l. 9 sqq.* *subst. neutr. pl.* ***cibāria**, -ōrum. PROB. app. gramm. IV 196 nomina generis neutri semper pluralis numeri . . . -a (CHAR. gramm. I 33 DIOM. gramm. I 299). PROB. nom. gramm. IV 208 ut comitiorum non comitium dicamus et comitiis non comitibus, eodem modo -a constant. *singulari utebantur testatores*: POMP. dig. 33, 1, 7 -i nomine aureos decem. SCAEV. dig. 34, 1, 15, 1 -i nomine ab heredibus meis praestari volo (*at* ICTI *ipsi plurali* -orum nomine *utuntur cf.* SCAEV. dig. 34, 1, 18 pr. *et* 2. 34, 1, 20, 3 *al.*). EVGRAPH. *infra l. 71.* GLOSS. III 14, 28 κιβάριον. II 432, 15 σιτόμετρον (*at* EXC. Bob. gramm. I 550 -a σιτομέτρια). *subst. fem. sing.*: ITALA gen. 43, 24 (Lugd.) dederunt -am asinis eorum (χορτάσματα, VVLG. pabulum). Matth. 24, 45 (codd. Voss. *et* h) ad dandam -am (τὴν τροφήν, cod. e *et rell.*, Iren. 4, 26, 5 -a [*plur.*], VVLG. cibum). CHIRON 13. 145. 157. 227. 254. 339. 379. 398. 748 (*neutr. plur.*: 145. [160. 202?]. 339. 415. 452. 526 *ubique acc.*). EXC. barb. chron. I p. 96, 33 Nebrod . . . pro -a . . . porrigebat eis feras. CORP. VIII 22661 milia preter -as operantibus (22660 c⟨i⟩b⟨aria⟩?). GLOSS. τροφαί. τροφεῖα. a cibo dicitur generaliter. dicuntur generaliter. drimyphagia: acria -a. *de singulis notionibus cf. etiam Fiebiger, PW. III 2535.* *apud poetas elegantiores non occurrit praeter* HOR. sat. 1, 1, 32. [*it.* civaia *'legumen', hisp.* cibera *'frumentum'. M.-L.*]

I *sensu* **proprio**: **A** *praebentur hominibus*: **1** *generatim i. q. cibus, victus*: ENN. frg. var. 49 terris gentis omnis peperit et resumit denuo: †quae dat -a. PLAVT. Truc. 935 dedisti filio -a. CATO or. frg. 9 a decemviris parum bene sibi -a curata esse. agr. 5, 3 satui semen, -a, far, vinum . . . dederit nemini. POMPON. Atell. 28 dossenno et fullonibus publicitus -a. CIC. S. Rosc. 57 -a vobis praeberi videmus (VVLG. gen. 47, 12 AVG. epist. 228, 2). CAES. Gall. 3, 18, 6 inopia -orum (6, 10, 2). VARRO rust. 2, 10, 6 -a pastoribus expediant. HOR. sat. 1, 1, 32 cum sibi sint congesta -a (SCHOL. Hor. *ad l.* viatica, alimenta). PHAEDR. app. 18, 6 desunt mihi -a; subinde ad villam mittor sine viatico. SEN. dial. 10, 18, 5 septem aut octo certe dierum -a superesse. COLVM. 2, 9, 17 nam multis regionibus -is eorum (*leguminum*) coloni sustinentur. 12, 3, 3 ad -a coquenda et conficienda. 12, 14 non minimam partem -orum per hiemem rusticis vindicant . . . ficus . . . rusticorum -a adiuvat. PLIN. nat. 15, 82 Cato -a ruris operariis iusta ceu lege sanciens. 18, 79 sapientes agricolae triticum -is tantum serunt. FLOR. epit. 3, 12, 8 populus Romanus a tribunis agros et -a flagitaret. VLP. dig. 20, 4, 6 pr. si in -a nautarum fuerit creditum. 33, 7, 12 pr. frumentum quod -is paratum foret. *ibid.* frumentum cultorum et vinum ad -a paratum. PAVL. dig. 6, 1, 10 *sumptus* qui extra -a in iter vel navigationem faciendi sunt. sent. 3, 6, 37 conservandorum fructuum causa comparata instrumento cedunt, velut dolia, cupae, vehicula rustica, -a. TERT. resurr. 26 ad obsequium deus fructibus agri et -is vitae huius invitet. VVLG. gen. 42, 33 -a domibus vestris . . . sumite (iud. 7, 8 VEN. FORT. vita Pat. 9, 27 vita Radeg. 22, 52). Ios. 1, 11 praeparate vobis -a. II par. 9, 4 postquam *Saba* vidit . . . -a mensae eius. Dan. 1, 16 Malasar tollebat -a *al.* PLAC. med. 2, 18 abstinere se debent . . . a malis -is. AVIAN. fab. apol. 30 diversis de eo (*apro*) paratis -is. SACR. Leon. p. 427 conservis -a ministrantes (*sim.* VEN. FORT. vita Radeg. 20, 49). EXC. barb. p. 294, 27 Frick Osuch sustinens -a fugiit. CASS. FEL. 44 afronitri -a. GREG. TVR. Franc. 3, 15 omnibus . . . ipse dispensabat -a et pulmenta. VEN. FORT. vita Pat. 7, 23 multiplicavit -a refectione dilatata. ACT. Petr. 28 percipientes -a sicut ante percipiebant. CORP. III 743 preter -a sol⟨ita⟩. V 8251 ⟨ta⟩bernae IX et cibar⟨ia⟩. INSCR. Notiz. degli scavi 1895 p. 351 at custodem loci -orum gratia pertinebunt. *nota in* DIG. *saepe fere i. q. pecunia pro alimentis data*: IAVOL. dig. 34, 1, 6 legatis alimentis -a et vestitus et habitatio debebitur *et al.* SCAEV. dig. 10, 2, 39, 2 -orum et vestiariorum legatum *et al.* (*cf. etiam supra l. 9*). 34, 1, 16, 2 -a reliquit (VLP. dig. 34, 1, 21 *al.*). 34, 1, 18, 1 manumissis testamento -a annua . . . dedit (PAVL. dig. 34, 1, 12). *pro viatico* (*cf.* SCHOL. Hor. sat. 1, 1, 32 *supra l. 34.* GLOSS. ἐφόδια): VVLG. gen. 42, 25 datis supra -is in viam. *cf.* 45, 21 III reg. 20, 27. **2** *speciatim* (GLOSS. ἐπιμήνια, ταγαί): **a** *de victu qui servis vel familiae datur aut pensatur* (*cf.* SCHOL. Hor. epist. 1, 14, 40 ⟨diaria⟩: aliter -a. EVGRAPH. Ter. Phorm. 43 de demenso: de -o, hoc est quod sibi sit demensum): CATO agr. 65 familiae -a quanta dentur (*cf.* 56. 142 COLVM. 2, 9, 16). 2, 4 cum servi aegrotarint, -a tanta dari non oportuisse. VARRO rust. 1, 17, 7 studiosiores ad opus fieri liberalius tractando aut -is aut vestitu largiore. SEN. benef. 3, 21, 2 est aliquid quod dominus praestare servo debeat, ut -a, ut vestiarium (POMP. dig. 24, 1, 31, 10 *et saepius cf. etiam* APVL. met. 3, 26 *p. 1036, 55*). NERAT. dig. 25, 1, 15 -a dotalibus mancipiis data *et al.* AFRIC. dig. 35, 1, 42 si -a servis Titii legantur. SCAEV. dig. 24, 1, 58, 1 cum quaereretur de -is mancipiorum. 24, 1, 39, 9 si . . . aut in unguentis aut in -is familiae donatam sibi pecuniam impenderet. 34, 1, 15, 1 mancipia . . . -a . . . numquam acceperint *al.* TERT. praescr. 12 servus -a sperat. PORPH. Hor. sat. 1, 2, 44 calones . . . a kalendis putant, quod ea die -a accipiant. VVLG. II par. 2, 10 servis tuis dabo in -a tritici coros *tot.*

b *de victu militum* (*de re cf. Daremberg-Saglio II 1169*): POMPON. Atell. 71 (*in Macco milite*): nam -a vicem duorum solum me comesse condecet. CAES. Gall. 1, 5, 3 trium mensum molita -a . . . efferre iubent. civ. 3, 53, 6 cohortemque postea duplici stipendio, frumento veste -is (*Cuiac.*, frumento vespeciariis *codd.*) . . . donavit (VARRO ling. 5, 90 *ubi* stipendium *intellegit Mommsen, Staatsr. I³ 299 adn.* LIV. 24, 47, 11). CIC. Tusc. 2, 37 quantus *labor militum* agminis ferre plus dimidiati mensis -a. NEP. Eum. 8, 7 -a cocta dierum decem, ut quam minime fieret ignis in castris (LIV. 3, 27, 3. 4. 21, 49, 7. 24, 11, 9. 29, 25, 6. 34, 32, 11. 34, 35, 13 CVRT. 8, 4, 20. 8, 10, 17). LIV. 9, 37, 4 -a eius diei deferri iuberent. 26, 7, 10 -is decem dierum praeparatis (37, 37, 5. 44, 35, 15 AVG. quaest. hept. 6, 2). 26, 35, 3 cum stipendio -isque dierum triginta. 28, 26, 4 -a dierum aliquot parare iubentur (PS. FRONTIN. strat. 4, 7, 31). QVINT. inst. 5, 13, 17 quod de militum -is detraxerit. FRONTIN. strat. 3, 5, 2 in decem annos -a se habere. PS. FRONTIN. strat. 4, 1, 1 portare complurium dierum -a imperabat (LAMPR. Alex. 47, 1). 4, 1, 7 vasa et -a militis in fasciculos aptata. SVET. Galba 7 residuum -orum tritici modium. HIER. epist. 125, 3 semper armati totius anni . . . vehunt -a. CASSIOD. hist. 7, 1 -a militibus destinavit. *nescio an hac notione explicetur*: GLOSS. V 565, 15 cebarii (445, 46 cerbarii) buccellarii. cibarii *Goetz, aliter v. p. 857, 17.* **c** *de quorundam magistratuum victu, fere translato sensu ita, ut de pecunia pro frumento soluta agatur, cf. Mommsen et Fiebiger ll. ll.*: CIC. Verr. 3, 12 liberaliter ex istius -is tractati non minus acres contra me fuerunt. 4, 72 una civitas . . . menstrua -a praetoris imperio donare Apronio cogitur (4, 216). 4, 216 at uberiora -a facta sunt caritate. 4, 217 propter caritatem frumenti . . . permagnam ex -is pecuniam deportare. epist. 5, 20, 9 eo minus ad te (*Rufum*) vel de tuis -is vel de mea liberalitate pervenisse. Att. 6, 3, 6 unde, inquit *Gavius*, me iubes petere -a praefecti? respondi . . . me non instituisse iis dare -a, quorum opera non essem usus. FRONTIN. aq. 100 *curatoribus aquarum* praetoris aerarii mercedem -a, quanta praefecti frumento dando dare deferreque solent, annua darent. SVET. Tib. 46 comites peregrinationum expeditionumque nunquam salario, -is tantum sustentavit (*cf. Herzog, Röm. Staatsverf. II 773*). VVLG. gen. 47, 22 statuta -a ex horreis publicis praebebantur *sacerdotibus*. *nota*: VVLG. Ier. 40, 5 dedit quoque ei magister militiae -a. 52, 34 -a eius, -a perpetua dabantur.

B *dantur bestiis*: CATO agr. 60 bubus -a annua (agr. cap. ind. 69). CIC. S. Rosc. 56 anseribus -a publice locantur (PLIN. nat. 10, 51). VARRO rust. 2, 9, 6 canes . . . sibi ex agris -a praebuerunt (COLVM. 7, 12, 10. 8, 4, 1. 8, 17, 9). 2, 9, 8 ut habeat *canis* -a. 3, 16, 4 *apes discunt* -a condere. VAL. MAX. 9, 3, 7 elephantis -a dari vetuit. COLVM. 2, 10, 22 hiberna -a praedictis pecudibus id holus praebet. 5, 6, 4 pecudes fortius iusta -orum conficient. 6, 3, 5 mense Februario plerumque eadem sunt -a. 8, 4, 5 singulis capitibus quaterni cyathi diurna -a sunt. 8, 5, 2 modus -orum sit . . . binorum cyathorum hordei. 8, 8, 2 *columbae* acceptant conditiva -a. 8, 8, 6 commodissima -a putantur vicia. 8, 11, 6 haec -a non omnibus promiscue spargenda sunt. *ibid.* ponenda sunt -a. 8, 17, 15 nisi piscis domini -is saginatur. 9, 1, 6 ad obiecta -a pecudes perducat (GRAN. LIC. p. 23). 9, 4, 6 quae proposuimus -a. 9, 14, 11 apes collecta mella -is hiemis reponunt. 9, 14, 15 si sunt absumpta -a (9, 15, 3). 9, 14, 16 his -is non solum hieme . . . sustinendae sunt. VLP. dig. 8, 2, 29, 7 *pecudibus* -a afferre. 33, 9, 3, 7 iumentorum -a (APVL. met. 3, 27). APVL. met. 3, 26 verentes scilicet -is suis. 7, 15 mihi misero statuta saltem -a . . . praestabantur. 8, 26 appositis largiter -is gaudens. 9, 11 -is abundanter instruxit praesepium. 9, 32 ne suetis saltem -is ventrem meum replere poteram. PELAGON. 31 si . . . -a largissima suppeditent *equo*. 442 suprascriptis -is fociletur *equus*. TEST. porcelli p. 243 ut de -is suis aliquid dimitteret eis. *pro maledicto*: PETRON. 58 quid faciat, crucis offla, corvorum -a! *cf. Otto, Sprichw. p. 95.*

II *in* **imagine**: HIER. in Matth. 24, 42 p. 201 ministrent -a doctrinarum. PS. RVFIN. in psalm. 44, 3 *Christus* adoratus est in praesepio -a mansuetorum. AVG. serm. 292, 8 ut esset ipse Christus -a iumentorum suorum natus in praesepi positus est. GILD. Brit. 92 chron. III p. 77, 3 largiri spiritalia conservis suis in tempore -a. VEN. FORT. vita Pat. 7, 21 Christus qui semper abundat praeparat suis -a.

deriv: cibariator, cibariolus.

cibātio, -ōnis *f. a* cibare. *i. q. cibus vel actio edendi.* SOL. 27, 13 *leones*, si digestio non est insecuta [solitae] -i (*v. l.* -is, -ibus) superponunt diem. CAEL. AVR. acut. 1, 17, 178 acrior -o, quam πολυφαγίαν vocant. 3, 4, 40 minus utilis -o. chron. 1, 1, 12 quae quidem -o erit . . . adhibenda. 4, 3, 75 item sicca -o. CASS. FEL. 50 Galenus ad Glauconem scribens ait: uti lavacris debebis calidis et constrictiva -e. ORIBAS. syn. 4, 8 de leguminibus lenticla permelancholica est -o.

cibātus, -ūs *m. a* cibare. *i. q. cibus.* GLOSS. comestum. **1** *de hominibus*: PLAVT. Mil. 224 viam qua -us commeatusque ad te . . . possit pervenire. VARRO rust. 1 capit. ind. p. 6, 26 de farre promendo aut ad -um aut ad sationem. 1, 63 far . . . ad usum -us expedire velis. *sim.* 1, 69, 1. FEST. p. 334 ob inopiam -us. PLIN. nat. 8, 217 fetus ventri exectos . . . gratissimo in -u habent. *cf. p. 1037, 10.* GELL. 9, 4, 10 gentem . . . nullo -u vescentem. APVL. met. 1, 18 aliquid -us refovendo spiritu desidero. 1, 24 aliquid nobis -ui prospicerem. 9, 5 aliquid -ui parabis.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Plat. 1,16 quid de -u ipso loquar? CHALC. transl. p. 33 vicem quandam obtinebat -us. comm. 192 *natura* vicem reparat ex umido et sicco -u. MACR. sat. 7,4,1 nec de -u tantum *fabulemur*. 7,13,5 corpus ... expectat -um solidiorem. MARCELL. med. 22,2 hircinus sanguis ... -ui datus (25,40. 27,103). 27,3 quae ... curationi vel -ui sunt necessaria. 2 *de bestiis*: LVCR. 6,1127 aut alios hominum pastus pecudumque -us. VARRO rust. 2,4,15 cum *sus* peperit, largiore -u sustentare. 2,9,8 -us canis propior hominis quam ovis. 3,5,4 -ui offas positas. 3,8 -ui quod sit obiciunt triticum siccum. PLIN. nat. 8,29 truncos quidem gratissimo in -u habent *elephanti* (SOL. 25,9) *cf. p. 1036, 82.* 8,217 *candidis leporibus* hibernis mensibus pro -u nivem credunt esse. 10,168 in -u culices gratissimi. 10,199 sues omni -u et radicibus *aluntur*. 11,4 potissimumque e ligno -um fecit *natura minimis animalibus*. NEMES. cyn. 160 profuerit tenuesque magis retinere -us. 3 *de arboribus*: LVCR. 1,1093 nec prorsum arboribus summos frondescere ramos posse, nisi a terris paulatim cuique -um ***. *nota iuncturam* -us et potus: LACT. inst. 7,27,13 (*in imagine*). MACR. sat. 7,13,1. 7,15,2.

cibicīda, -ae *m.* [*a* cibus *et* caedere. *Th.*]. *vox comica formata a* LVCIL. 718 viginti domi an triginta an centum as alas. *cf.* GLOSS. II 101,24 σκατοφάγος ("*quod ante oculos habuit qui vertit* 573,5 stercus comedens" [comeda *cod.*] *Goetz;* σιτοφάγος *Dousa; sed potius legendum videtur cum Scaligero* καταφαγᾶς *cf. Loewe, Prodr. 307 et praef. p. 14*).

cibinnus *v.* cybindis. **cībis** *sim. v.* civis.

cibus appellatur ex graeco, quod illi peram, in qua cibum recondunt, **cibis⟨im⟩** (*Müller*) appellant PAVL. FEST. p. 42. κίβισις (*cf.* HESYCH. κίβισις· πήρα. Κύπριοι).

***cibo**, -āvī, -ātum, -āre [*a* cibus. *Th.*]. DOSITH. gramm. VII 435 -o τρέφω. GLOSS. σιτῶ. τρέφομαι. *formae passivae vi mediali funguntur: cum acc.*: PS. VICT. VIT. pass. 5. CASSIOD. compl. in act. 27,33 (*pass. c. abl. saepius*). *absolute*: APVL. apol. 26 CHIRON 6. 406 (*etiam de passivo cogitari potest cf.* LIV. *et* COLVM. *infra l. 47. act.*: CHIRON 287. 303). AVG. mag. 9,26 PS. THEOD. PRISC. add. p. 308 (?). VEREC. in cant. 9,44 (*part. praes.*). *part. perf. sensu activo*: COMM. instr. 2,20,19 AVG. epist. 102,2 *et* 6 VEREC. in cant. 9,44 (*p. 1038, 33*). *verbum coniungitur cum accusativis et personae et rei in translatione*: ITALA num. 11,4 (Lugd.) quis nos -bit carnem (τίς ἡμᾶς ψωμιεῖ κρέα, VVLG. *aliter*)? deut. 32,13 (Lugd. Monac.) -vit eos nascentia agrorum (ἐψώμισεν αὐτοὺς γεννήματα ἀγρῶν, VVLG. *aliter*). psalm. 79,6 (Hil. in psalm. 126,13. Ps. Vict. Vit. pass. 5) -bis nos panem lacrimarum (ψωμιεῖς ἡμᾶς ἄρτον δακρύων, VVLG. pane). *cf. etiam* PS. SORAN. epit. 83. *apud vetustiores usque ad* APVL. TERT. ITALAM *nonnisi de bestiis.* [*sic.* civari, *hisp.* cebar. *M.-L.*] *part. perf. pass.* cibatum: [*hisp. port.* cebada 'Gerste', *cat. prov.* cevada 'Hafer'. *M.-L.*]

1 *proprie*: a *de bestiis*: LIV. perioch. 19 mergi pullos qui -ari nolebant. COLVM. 8,10,6 ea genera quae intra saepta villae -antur. 8,11,15 locustae ... utiles -andis pullis habentur. SVET. Tib. 72 serpens draco, quem ex consuetudine manu sua -urus ... invenisset. APVL. met. 4,22 ego vero numquam alias hordeo -atus sum. 9,11 me ad alium ... laborem legatu⟨m⟩ iri vel otiosum certe -atu⟨m⟩ iri. CHIRON 6 disponendus erit, ut minus -etur. 287 apio viride vel lactuca -bis. 303 escis eum aridis -are iubeto. 406 si coeperit non -ari. PLIN. VAL. 3,14 asinum ... duabus hebdomadis furfure -bis abundanter. b *de hominibus*: APVL. apol. 26 qui venenarium accusat, scrupulosius -atur. TERT. adv. Iud. 3 Israel manna -atus (ITALA deut. 8,3 [Rufin. Orig. in num. 27,4, *at* VVLG. dedit tibi cibum manna]. IREN. 4,16,3 PELAG. in I Cor. 10 p. 746[C] VVLG. deut. 8,16. *cf.* AMBROSIAST. in Rom. 3,2 *Iudaei* caelesti pane -antur. PAVL. NOL. carm. 26,244 deus ... angelico plebem de caelis pane -vit). ITALA Matth. 25,35 (Aug. c. Faust. 5,3) esurivi et -astis me (ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, VVLG. dedistis mihi manducare. *cf.* VVLG. Rom. 12,20 [*cf. etiam* prov. 25,21] si esurierit inimicus tuus, -a illum [ψώμιζε]. HIL. in psalm. 118 nun 9. 133,5 HIER. epist. 54,12 PAVL. NOL. epist. 1,6. 25,2 AVG. in psalm. 140,7 OP. imperf. in Matth. 15 p. 718). CLEM. ad Cor. 55 accepto pretio alios -erunt. SCHOL. Iuv. 10,229 *senex* ab aliis -atur. HIER. epist. 122,1 -bit me pinguissimis cibis. VVLG. psalm. 80,17 -vit eos ex adipe frumenti (ἐψώμισεν). Sirach 29,33 quae in manu habes -a ceteros (ψώμισον). COMM. instr. 2,20,19 laute -atum distenso ventre declamas. PAVL. NOL. carm. 16,169 propriis licet illa -ando serviret manibus sancto. epist. 13,22 in omni egeno et paupere Christum -ari potari *al.* AVG. epist. 102,2 quid sibi vult Christum -atum fuisse? 102,6 Christum post resurrectionem -atum. mag. 9,26 -andum potius, ut vivamus, quam vivendum ut -emur. util. cred. 4,10 libertatem quandam in ludendo et -ando ... stultus adamasset. serm. ed. Mai 31,1 mellis dator (*sc. Christus*) -atur felle (LEO M. serm. app. 7,3 PS. ARNOB. confl. 2,12 p. 288[B]. MAX. TAVR. serm. 38 potatus aceto, -atus est felle). PS. AVG. serm. 272,5 -o inimicum meum, ut ardeat in aeternum. PVBLIC. Aug. epist. 46 *christianus* debet mori aut exinde (*ex cibo in idolio posito*) -ari. PS. SORAN. epit. 83 quid primum -andus est infans? (DIOSC. 2,74 ORIBAS. syn. 5,10). MARCELL. med. 28,13 iubebis eum -ari alio et pane. PROSP. in psalm. 144,15 bonus medicus novit, qua esca aegrotus et quo tempore sit -andus. CAEL. AVR. acut. 1,11,85 strictura laborantes minus -amus. 1,14,110. 1,16,159 oportet neque -ari ... neque perungi. 2,37,204 tempus ... -andi. 2,29,150 *al.* EVSTATH. Bas. hex. 9,4 p. 961[C] in eadem cum illis -antur mensa. CASSIOD. compl. in act. 27,33 *Paulus* panem frangens ipse -atus est. CORIPP. Iust. 2,250 *venter* per quem omnia membra -antur. PS. THEOD. PRISC. add. p. 308 des potui antequam -etur. PLIN. VAL. 5,40 -bis eos napo et rapis coctis. 5,41 -bis eos cibo subtili. ORIBAS. syn. 5,9 *nutrix* sorbitionibus utatur et -etur dicta abundanti. 5,11 -etur dulcioribus cybis. 5,16. 6,11. VEN. FORT. carm. 5,5,50 quos -at in Sodomis *Loth* hi rapuere Segor. ORIG. in Matth. 12,23 qui fratrem suum -at, Christum -at. *nota de eucharistia*: HIER. hom. Orig. in Ezech. 14 p. 1004 -ati eo *pane vivente* et corroborati. PAVL. NOL. carm. 24,684 hunc angelorum pane dulcis gratia ... -et.

2 *in imagine*: ITALA prov. 4,17 (Lucif. non conv. 6 p. 14,7) -antur cibis impietatis (σιτοῦνται σῖτα, VVLG. comedunt panem). HIER. hom. Orig. in Ezech. 7 p. 949 de panibus prophetarum ... melle euangelii, e quibus -ati ponimus eadem ipsa idolis. VVLG. psalm. 79,6 -bis nos pane lacrimarum (ψωμιεῖς, *cf.* RVRIC. epist. 2,22. PS. VICT. VIT. pass. 5 *et* ITALA *p. 1037, 41*). Sirach 15,3 -bit illum pane vitae et intellectus (ψωμιεῖ). Is. 49,26 -bo hostes tuos carnibus suis (*cf.* Ier. 19,9). 58,14 -bo te hereditate Iacob. Ier. 9,15 -bo populum istum absinthio (*cf.* 23,15). thren. 3,16 -vit me cinere. Ezech. 3,2 -vit me volumine illo (*cf.* HIER. in Ezech. *ad l.*). IV Esdr. 16,69 incenditur ardor super vos ... et rapient quosdam ex vobis, et -bunt idolis occisos. PAVL. NOL. epist. 23,6 spiritalis cocus interiorem hominem -are doctior. 23,31 *Magdalena* se in illis (*pedibus Christi*) abluit et -vit (*sc. verbi caelestis esuriens*). AVG. epist. 118,1 curiositatem tuam -andam atque nutriendam. LEO M. serm. app. 7,3 os eius, per quod tu -atus es vita. PROSP. epigr. 8,4 pane -ans doctrina apostolica validos. ARNOB. in psalm. 74 p. 431[B] *diabolum* suis -antes nefariis factis. EVSTATH. Bas. hex. 6,11 p. 936[B] *deus* vos velut hordeaceo pane id est nostrae vocis tenuitate -vit in praesenti pascatque in posterum. VEREC. in cant. 9,44 cibum ecclesia gentili populo praebet, ut -atus fortior fiat. *ibid.* -antibus solidus butyri cibus offertur.

syn.: nutrire, pascere. *deriv.*: cibatio, cibatus. *compos.*: con-, incibare.

cibor, -ārī *v. p. 1037, 30.*

cibōrium, -ī *n.*, κιβώριον. PORPH. Hor. carm. 2,7,22 -a proprie sunt folia colocasiorum, in quorum similitudinem pocula facta eodem nomine appellantur (*cf. infra l. 48 et* PLIN. nat. 21,87 implexis colocasiae foliis in variam speciem vasorum potare gratissimum habeant). *fem.*: PS. APVL. herb. 67 foliis similibus herbae ciboriae. *formas posteriores v. infra l. 55 sqq.*

1 *proprie nomen herbae*: DIOSC. 2,89 flores ipsi civoria dicuntur. 3,143 folia similia habens civorio *nymfea*. *ibid.* (h)asta eius lenis et non grossa et nigra similis -o. PS. APVL. herb. 67 *v. l. 43.*

2 *translate*: a *i. q. poculum*: HOR. carm. 2,7,22 -a exple, funde capacibus unguenta de conchis (SCHOL. *ad l.* aut Alexandrina poma, quae habent similia colocasiis folia, in quorum similitudinem facta pocula eodem nomine appellantur [*cf.* PORPH. *l. 39 sq*], aut certe pro cibis posuit, tanquam cibum poculis compensaret). b *apud* ECCL. *pars altaris tholo similis* (*cf. Ducange, II 324 sq.*): GREG. TVR. glor. mart. 27 praeter illas *columnas* quae -um sepulchri sustentant. LIB. pontif. p. 122,25 tiburium ex argento purissimo fecit (*v. l.* tigurium, tiguriam, civorium). p. 124,11 super altare tyburium argenteum fecit. p. 161,16 cyburium cum columnis suis IIII ex argento puro. p. 171,6 posuit desuper cyburium aereum deauratum (*v. l.* cipurium, tegurium). p. 173,1 cyburium super altare ex argento. p. 215,1 fecit ambonem et cyborium in basilica. p. 215,3 cyburium basilice ... ex marmore. MALALAS p. 490,3 Dind. τὸ κιβούριον.

cibulla *v.* cepul(l)a.

***cibus**, -ī *m.* [*orig. inc. umbr.* kebu *abl.* '*cibo*' *a Latinis tractum esse videtur, nisi uterque populus extrinsecus accepit. cf. gr.* κίβος (*i. q.* κιβωτός SVID.) κίβισις, κίββα '*pera*'; *v.* PAVL. FEST. *infra l. 66. Th.*].

PAVL. FEST. p. 42 -us appellatur ex graeco, quod illi peram, in qua -um recondunt, cibis⟨im⟩ appellant. ISID. orig. 20,2,1 -us dictus, quia capitur ore, unde et ad -um vocare invitare dicitur. *formae: genet. pl.* -um: CORP. V 4015 sollemnia cibu⟨m⟩ et rosarum *quartae declinationis: gen. sing.* -ūs: BENED. reg. 39 tit. de mensura -us. *cf.* 40 de mensura potus. *cf. praeterea var. lect.* CIC. leg. 2,27,67 *et* PRISC. gramm. II 258 *ad* PLAVT. Capt. 826 *p. 1039, 12.* *acc. pl.* -ūs (?): FVLG. myth. 2,10 -us et potus rigens auri materia marmorabat. -us -oris *declinat* PROB. nom. gramm. IV 208 (*corr.? cf. adn. Keilii*). *traduntur in codd. subinde formae quales* civus, cybus. *praeterea* cybo: CORP. VI 33470 (*saec. I exeunt.*). *generis neutrius est vox*: CHIRON 339 (*alibi videtur esse masc.*) GREG. TVR. Mart. 3,59 glor. mart. 79 (*sed masc.* vit. patr. 11,2) BENED. reg. 25 (*reliquis locis de genere nihil constat, sed cf. supra l. 70*). LYD. mens. 4,1 Ῥωμαῖοι ... κίβους τὴν τροφὴν ἐκάλουν. GLOSS. τροφή. σιτίον. ἔδεσμα. βρῶσις ἡ τροφή. *per totam latinitatem inde a* NAEVIO *in usu est, sed rarius apud poetas elegantiores* (*singulis habent locis* CATVLL. VERG. TIB., *quinquies* HOR. sat. epod., *deest* PROP., *contra* OV. 56[ies]); *passim occurrit apud physicos med. sim.* (LVCR. 34[ies], CIC. philos. *fere*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

50ies, VARRO *70ies*, CELS. PLIN. *fere 400ies*, SEN. *79ies*, COLVM. *94ies*). *pluralem primi adhibent*: LVCR. 1, 861. 2, 711 CIC. leg. 2, 67 nat. deor. 2, 146 MORET. 74 LIV. OV. *et postea saepe ita ut vix discerni possit, quaenam ratio inter utrumque numerum intercedat.* *loci dubii vel corrupti*: OV. medic. 88 SEN. Phaedr. 208 nat. 3, 20, 4 PLIN. nat. 2, 16. [*it. mer.* čivu, *hisp.* cebo. *M.-L.*]

I ***proprie***: A *datur hominibus*: 1 *generatim*: NAEV. com. 22 suopte utrosque decuit acceptos -o. ENN. sat. 19 ille tristis est, dum -um servat, tu ridens voras (CELS. 4, 7 -um devorare). PLAVT. Capt. 77 (Persa 58) quasi mures semper edimus alienum -um (CATO agr. 156, 6). 780 me ob hunc nuntium aeternum adepturum -um. 806 vae misero illi, cuius -o iste factust imperiosior. 826 tantus ventri commeatus meo adest in portu -us (*perperam pro genet. habet* PRISC. gramm. II 258). Cas. 524 cum -o suo quique (cum quiqui *codd.*) facito ut veniant. Curc. 186 si te edentem hic a -o abigat. 319 ita -i vacivitate venio lassis lactibus. Men. 905 meo -o et sumptu educatust. Most. 888 -o perduci potis es quovis. Persa 330 perpetuo -us (-o *A P*) ut mihi supersit, suppetat, superstitet. Rud. 208 nec -o nec loco tecta (freta *coni. Leo*) quo sim scio. 554 quod edint addas, meum ne contruncent -um (APVL. met. 1, 19 ut satis detruncaverat -um). 556 quom ille ... eum -um poposcerit. 563 senex quidem voluit ... indipisci de -o. Trin. 944 alii di isse ad villam *Iovem* aiebant servis depromptum -um. Truc. 902 puero opust -o (-um *codd.*). CATO dict. 78 magna cura -i, magna virtutis incuria. TER. Eun. 265 viden otium et -us quid facit alienus? 315 *virginem* pugilem esse aiunt, deducunt -um. LVCIL. 444 idem epulo -us atque epulae Iovis. 1368 panis pemma lucuns, -us qui purissimus multo est. CIC. Verr. 6, 117 liberis suis -um vestitumque ferre (*cf.* 6, 118 *et* QVINT. inst. 9, 4, 71). Catil. 2, 10 vino languidi, conferti -o. Mur. 74 allici benevolentiam -o. Phil. 2, 116 quidam ... suavitatem -i non sentiunt. leg. 2, 67 terra ... ut mater -os suppeditare possit. fin. 2, 90 Socratem ... dicentem -i condimentum esse famem (Ps. SEN. mon. 147. CIC. nat. deor. 2, 146 quo -orum conditiones ... processerint). Tusc. 2, 40 subduc -um unum diem athletae. nat. deor. 2, 135 *stomachus* cum depulsum et quasi detrusum -um accepit (*cf.* 2, 138 reliquiae -i depellantur. div. 2, 57). 2, 136 si quid ... -i forte incidisset. *ibid.* ut ... terendo -o ... omnia cocta atque confecta in reliquum corpus dividantur (CELS. 1 prooem. 4). 2, 151 cibi etiam varietas invenitur et copia. *ibid.* materia ... ad mitigandum -um utimur. div. 1, 62 quod habet inflationem magnam is -us. *cf.* 2, 119. off. 3, 29 nonne sapiens ... abstulerit -um? LVCR. 1, 859 -us auget corpus alitque. 1, 861 -os omnes commixto cor⟨por⟩e dicent esse. *cf.* 2, 711. 5, 930 quod cuperetur nec novitate -i *genus humanum*. 5, 1391 haec animos ... iuvabant cum satiate -i. CAES. Gall. 7, 78, 4 ut se ... -o iuvarent. VARRO Men. 251 Ceres -i (tibi *codd.*) ministra. 430 retrimenta -i qua exirent. 567 pancarpineo -o coacto. ling. 5, 118 *bis*. 7, 38 *Epeum* Argivis -um curasse (APVL. Plat. 2, 25). 7, 86. 8, 30 in supellectile, -o ceterisque omnibus, quae usus ⟨causa⟩ ad vitam sunt assumpta. 9, 16 *nutrix* a -o pristino in meliorem traducit. rust. 1, 53, 4 ad -um (2, 1, 4 APVL. met. 2, 4 AVG. civ. 18, 23). 2, 11, 1 omnium rerum, quas -i causa capimus. frg. Non. p. 59 adoreum ... quod -i ora, id est principium, sit far. SVEIVS carm. frg. 4 assulatim viscus assumit -um (CELS. 1 prooem. 1, 3 *al.*). SALL. Iug. 18, 1 *Gaetulis* -us erat caro ferina (*cf.* MELA 1, 42 -us est caro plurimum ferina). 89, 8 -us illis adversum famem atque sitim, non lubidini ... erat. MORET. 74 grataque nobilium requies lactuca -orum. HOR. epod. 5, 39 interminato cum semel fixae -o intabuissent pupulae. sat. 2, 3, 153 ni -us atque ingens accedit stomacho fultura ruenti. LIV. 2, 35, 2 -o victuque fraudari. 4, 12, 10 fraudandoque parte diurni -i servitia. 4, 15, 6 -oque obiciendo ... populum in servitutem perlici. 6, 40, 12 venenum ponat cum -o. 9, 3, 4 qua -i, qua quietis immemor nox traducta est. 9, 32, 4 firmatisque -o viribus (27, 13, 13. 28, 15, 2). 31, 41, 12 plerique graves -o sopiti iacebant. OV. am. 1, 4, 34 reice libatos illius ore -os (ars 1, 577). 2, 6, 30 in multos poteras ora vacare -os. 3, 10, 10 haec erat et teneri caespitis herba -us (*cf.* ars 2, 475 met. 2, 662). ars 3, 706 cornaque adhuc nostris non satis apta -is. met. 1, 103 -is nullo cogente creatis. 4, 262 *nympha* expers undaeque -ique. 5, 532 si nullos contigit illic ore -os *Proserpina*. 8, 826 exercetque -o delusum guttur inani. 8, 841 -us omnis in illo causa -i est. 15, 138 unde fames homini vetitorum tanta -orum? fast. 4, 372 cognoscat priscos ut dea prisca -os. Ib. 432 temptabisque -i fallere fraude Iovem. trist. 5, 8, 14 nunc mendicato pascitur ipse -o. MANIL. 4, 76 laeduntque -i parcuntque venena. 4, 539 tanta fames animumque -i (*Scalig.*, sibi *codd.*) tam dira cupido corripit. 5, 675 strages ... communemque -is usum sucumque ministrat. VITR. 1, 4, 10 pabulo -oque salubres proprietates terrae. 2 praef. 3 civitas ... non potest ... sine abundantia -i frequentiam habere. 8 praef. 2 -ique vires non poterunt habere coctionis temperaturam. item si non terrestri -o membra alantur. 8, 3, 28 sine aqua ... nec ulla -i virtus potest nasci. PAVL. FEST. p. 143 imminutio morsicatio -orum. SEN. contr. 9, 2, 4 fastidiosos sub ebrietatem -os. 9, 4, 4 salutares porrexerunt -os. 9, 6, 19 omnes praegustavi -os. VELL. 2, 114, 2 apparatus -i ... succurrit valetudini. VAL. MAX. 5, 4, 7 ne quid -i inferret. CELS. 1 prooem. aliud bilem aliud -um vomere. *ibid.* necessaria -i festinatio. 1, 3 ne quid ex densiore -o remittatur. 2, 3 cupiditas -i vel a primo servata (2, 4 *al.*). 3, 2 umidoque -o esse contentum (7, 27 *al.*). 3, 6 aegrum -o impleri (SEN. dial. 4, 20, 2). 3, 18 opus est -o infirmo. CVRT. 3, 2, 15 -us, quem occupaverunt, satiat. 3, 10, 8 nec solitos -os relinquerent deditis. 8, 10, 13 insalubrium -orum novi suci. SCRIB. LARG. 52 pastillus iste nocte super -um dandus est. 104 quibus frequenter inacescit -us (PLIN. nat. 23, 59). *ibid.* non continentibus -os (SEN. epist. 83, 16 onerati mero quemadmodum non continent -um). 108 nihil -i retinere (*cf.* QVINT. inst. 9, 4, 30 ut -us teneri non potest). SEN. Thy. 149 hos aeterna fames persequitur -os. 1107 instruere similes inscio fratri -os. dial. 2, 7, 4 *venenum* vim suam remixtum -o perdidit. 7, 10, 1 bonum suum -o metientibus. nat. 4, 13, 10 quid sentire possunt emortuae fauces et occallatae -is ardentibus. epist. 78, 23 ne quis intepescat -us. 95, 19 inconstans variusque ex discordi -o morbus. 108, 15 nec enim -i, sed oblectamenta sunt. COLVM. 1 praef. 5 gulosius condiendi -os. 6, 7, 4 -osque respuet (6, 14, 2). 12, 47, 3 liquorem inter -um dari. PETRON. 35 *super signa* materiae structor imposuerat -um. 102 labris quibus et spiritum recipere possitis et -um. 111 avide se replevit -o. 115 -us avidum strangulavit. *ibid.* -isque naufragio corruptis. 117 -osque omnes palam damnet (SIL. 2, 595). CORP. IV suppl. 6635 c *alimenta* fortuna in patrios vertit iniqua -os. PLIN. nat. 7, 70 nec -o tantum et alimentis necessarii *dentes* (*cf.* 7, 168 -orum instrumenta). 18, 118 *faba* praevalens pulmentari -o. 19, 71 cucurbitarum ... primus caulis in -o (19, 133 *al.*). 20, 96 lapsana coquitur in -o. 21, 90 cnecon *Aegyptiis* oleo, non -o gratam. 22, 33 *semen urticae* difficilem ventrem tostum -o emollit. 22, 97 quae voluptas tam ancipitis -i? 23, 53 prodest stomacho ... -os non perficienti. 29, 23 -o saepius die ingesto. 29, 133 aegros hoc -o sanari. 31, 87 ad opsonium et -um utilior *crocinus*. SIL. 14, 600 descendere fauces abnuerant siccae iussorum alimenta -orum. STAT. Theb. 1, 150 aurum violare -is. Ach. 2, 98 *Achillem* non ullos ex more -os hausisse. CORP. VI 33470 (*e columb.*) Epaphrodito structori a cybo imp. Caesaris Domitiani Aug. Germanici. MART. 4, 53, 6 cui dat latratos (*i. caninos*) obvia turba -os. 13, 90 cui solus erit concha Lucrina -us. QVINT. inst. 1, 12, 5 mutatione recreabitur sicut in -is. 2, 4, 29 fastidium moveant velut frigidi et repositi -i. 11, 2, 41 quasi eundem -um remandendi. 11, 3, 19 facilis -orum digestio. IVV. 3, 233 languorem peperit -us imperfectus. 5, 14 fructus amicitiae magnae -us. 6, 365[4] *cinaedis* violare -os ... permittunt. 11, 99 tales ergo -i, qualis domus atque supellex. 15, 98 huius enim quod nunc agitur, miserabile debet exemplum esse -i. 15, 171 pectora bracchia voltum crediderint genus esse -i. TAC. Germ. 7 -os et hortamina pugnantibus gestant *mulieres*. hist. 2, 5 Vespasianus ... -o fortuito, veste habituque vix a gregario milite discrepans. ann. 1, 65 infectos caeno aut cruore -os (3, 14). 1, 68 *legiones* -orum egestas fatigat (6, 23). 2, 12 cum ... inter militares -os spem aut metum proferrent. 6, 26 Nerva abstinentiam -i coniunxit. 12, 67 infusum delectabili -o boleto venenum. PLIN. epist. 1, 12, 10 medico admoventi -um. 2, 5, 8 quamvis a plerisque -is singuli temperemus, totam tamen cenam laudare solemus. SVET. Tib. 53 per vim ore diducto infulciri -um iussit. Cal. 58 marcente adhuc stomacho pridiani -i onere. FLOR. epit. 1, 23, 2 redactis in sanguinem -is. 3, 5, 10 Athenas ... ad humanos -os contulit. 4, 2, 69 semesi in medio -i. FRONTO p. 182 N. hunc -um (*uvam*) degluttivit. GELL. 6, 16, 4 domicilia -orum omnibus aliis praestantia. APVL. met. 6, 20 offerentis hospitae ... -um beatum. 11, 21 -is profanis ac nefariis ... temperare. MIN. FEL. 8, 4 plebs ... inhumanis -is non sacro quodam, sed piaculo foederatur. TERT. ieiun. 1 siccantes -um ab omni carne et omni iurulentia et uvidioribus quibusque pomis. 15 interdictio -orum. anim. 48 de -is distinguendis vel derogandis. resurr. 61 -i famem. *ibid.* os -o excusamus. adv. Marc. 1, 14 copias *maris*, quas sanctiorem -um deputas. 4, 12 -um operati. ITALA gen. 3, 14 (Cypr. testim. 2, 9) erit tibi terra -us (γῆν φαγῇ, VVLG. terram comedes). I Cor. 3, 2 (Cypr. testim. 3, 3) lacte vos potavi, non -o (βρῶμα, VVLG. escam). PORPH. Hor. epist. 1, 16, 21 tibi debeas temperare ab importunis -is. CYPR. testim. 3, 60 tit. -orum nimiam concupiscentiam non appetendam. SOL. 1, 124 ne forte parenti -um administraret puerpera. ARNOB. nat. 3, 13 subactionibus -orum dentes trini generis ... compositos. LACT. inst. 1, 4, 6 contenti extemporali -o quem deus subministrasset. opif. 11, 6 ubi maceratos ex se -os alvus emiserit. SPART. Pesc. 6, 6 *al.* -i parcus. VOPISC. Aurelian. 6, 1 -i paulo cupidior *sim. al.* MAR. VICTORIN. homous. 1 *pagani* elementa et -os suos deos esse dixerunt. HIL. in Matth. 3, 2 non -um etiam hominum esuriit, sed salutem. OPTAT. 1, 12 p. 14, 12 qui iam dudum vitalibus pasti fuerant -is. AVSON. 10, 10 lubrica deiectis, qua via nota -is. AMM. 23, 6, 77 nec quisquam post satietatem superfluos sibi ingerit -os. 29, 1, 21 ut damnati -o precario victitarent. HIER. epist. 52, 5 oblatos et degustatos -os. 64, 2 servis -orum reliquiae conceduntur. 78 mans. 13 simplicem mannae -um. VVLG. gen. 6, 21 erunt tam tibi quam illis in -um (φαγεῖν). Hebr. 5, 12 quibus lacte opus sit, non solido -o (στερεᾶς τροφῆς, *in imagine*). RVFIN. hist. mon. prol. *monachi* nullam -i aut indumenti ... sollicitudinem gerunt. CLAVD. carm. min. 30, 61 Punica messis castrorum devota -o. AVG. epist. 47, 4 -um ... quem ... tamquam idolothytum respuit. 93, 21 parvulum ... nondum -o paterno idoneum, sed adhuc materno lacte nutriendum. Ps. AVG. serm. 143, 3 si volumus bene ieiunare a -is. SVLP. SEV. Mart. 6, 5 helleborum ... in -um sum-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

psit. ZACCH. 3, 3 pane veteri et sine -orum adiectione vescuntur *monachi.* MACR. *passim.* THEOD. PRISC. eup. faen. 95 herba ... -o data. 96 vipereas carnes in -os ministraverunt. PHYSIOGN. 21 infandis -is .. pollutum quales Thyestae vel Terei -i. OROS. hist. 5, 14, 6 abnegato -o. CAEL. AVR. chron. 1, 6, 184 dandi etiam -i constrictivi *et passim.* OP. imperf. in Matth. 41 p. 860 -um postquam masticaverimus. CARM. de aegr. Perd. 136 undas Cereremque negat victumque -orum. VEN. FORT. carm. 10, 17, 12 *dives* dat moritura -i, sumit opima dei. ORIG. in I reg 8 lacte et non -o forti alitur. TAB. devot. Audollent 266, 7 non dormiat, non -um, non escam accipere possit. *in titulis librorum*: ANTHIMI de observatione -orum. NOVATIANI de -is Iudaicis. *nota de diis*: Ov. fast. 3, 660 teque Iovi primos, Anna, dedisse -os. 4, 744 rustica praecipue est hoc dea laeta -o. 6, 171 prisca dea est aliturque -is, quibus ante solebat. SVET. Nero 33 *Nero* boletos, in quo -i genere venenum is (*Claudius*) acceperat, quasi deorum -um posthac proverbio Graeco collaudare sit solitus. APVL. met. 6, 28 quos honores habebo, quos -os exhibebo *Fortunae.* *de mortuo*: Ov. fast. 2, 565 nunc posito pascitur umbra -o.

2 *speciatim*: **a** *fere i. q. materia vel vis quae nutrit*: CATO agr. 157, 7 venae omnes ubi sufflatae sunt ex -o. CIC. nat. deor. 1, 137 a reliquo -o sucus ... permanat ad iecur. *ibid.* ab eo -o ... secreta bilis. *ibid.* per quas *vias* cadit -us a iecore dilapsus. LVCR. 2, 1125 dum facile in venas -us omnes inditur (*cf.* 2, 1136. 4, 955). 3, 702 dispertitus enim per caulas corporis omnis ut -us. CAES. Gall. 4, 1, 9 quae res et -i genere et cotidiana exercitatione ... vires alit. VARRO rust. 1, 23, 2 in pingui *seruntur terra* rectius quae -i (ibi *Plin. codd.*) sunt maioris (PLIN. nat. 18, 165). 2, 11, 3 maximi -i sunt bubuli ... minimi -i ... caprini. LIV. 2, 32, 11 maturum confecto -o sanguinem. VITR. 1, 4, 6 aeris etiamque terreni in corpore naturalis compositio ... infirmat cetera principia ... terrenum -i plenitate, aer gravitate caeli. CELS. 2, 14 eo -o, qui postea usque ad cutem ... penetrat. PLIN. nat. 22, 92 boletos ... opimi quidem hos -i. *nota de spiritu*: CIC. nat. deor. 2, 136 ut frequenter ducatur -us animalis, quo maxime aluntur animantes. *in imagine* (*cf. praeterea II B*): RVFIN. hist. 4, 23, 8 robustioris iam et validioris -i de cetero scripta transmittere (στερροτέρας ... τροφῆς). **b** *fere i. q. cena, actio edendi*: PLAVT. Mil. 349 primus ad -um vocatur (CELS. 1, 2 *al.* SEN. epist. 122, 6 *cf.* ISID. orig. 20, 2, 1). HOR. sat. 1, 10, 61 amet scripsisse ducentos ante -um versus (CELS. 1, 2 *al.* SCRIB. LARG. 77. 135 PLIN. nat. 23, 41. 28, 129 IVV. 6, 428. 14, 255). Ov. fast. 4, 536 tempus habent mystae sidera visa -i (CELS. 2, 8 *al.* SEN. epist. 22, 1 TERT. ieiun. 7 *adde l. 51*). Ov. Pont. 1, 10, 8 invisi cum venit hora -i (CELS. 3, 23. *cf.* IVV. 6, 581 nulla videtur aptior hora -o). PAVL. FEST. p. 223 meridianum -um cenam vocabant (SVET. Aug. 78). SEN. contr. 1 praef. 17 ab ipso -o statim ad declamandum veniebat. CELS. 1 prooem. p. 12 facilius uno -o quam prandio quoque assuetus. 1, 1 *concubitum* -us ... statim sequitur. 1, 2 non post -um id facere (*al.* SEN. epist. 94, 20 PLIN. nat. 26, 74. 113 PLIN. epist. 3, 5, 10 SVET. Aug. 78 Cal. 3 Claud. 8 BENED. reg. 43). *ibid.* exercitatio est, quae semper antecedere -um debet (1, 10). *ibid.* similia melius primo -o assumit (3, 4 *al.* PLIN. nat. 22, 139). SEN. benef. 3, 9, 2 idonea -o tempora. PETRON. 72 avocatus -o. PLIN. nat. 18, 365 nec non et in -is mensisque nostris vasa ... praenuntiant (28, 56 *al.* VITAE patr. 3, 31). 20, 28 vomituris summo -o esse *raphanos* utilissimum est (20, 37). 33, 152 eadem materia (*sc. argentum*) et -is et probris serviat. PLIN. epist. 3, 1, 8 lotus accubat et paulisper -um differt. AVR. Fronto p. 68 N. bene disposito -o. APVL. met. 1, 18 -o et crapula distentos. TERT. ieiun. 2 ut unusquisque ... possit supervacua[m] nec adeo necessaria[m] existimare sublati vel deminuti vel demorati -i officia. LAMPR. Alex. 30, 5 -um usque ad cenam differebat. HIER. epist. 22, 35 nullus in -o strepitus est; nemo comedens loquitur. CAEL. AVR. chron. 3, 8, 145 -um partitur. 3, 8, 147 non post prandium sed post vespertinum -um *al.* *nota genetivum qualitatis*: PLAVT. Vid. 42 qui ... sit ... -ique minimi maxumaque industria (SVET. Aug. 76). CIC. epist. 9, 26, 4 non multi -i hospitem accipies, multi ioci (FRONTO p. 32 N.). SVET. Galba 22 -i plurimi traditur. *sequitur genet. obiectivus*: PLIN. nat. 29, 97 vitiorum, quae e -o piscium gignuntur (32, 121). 30, 61 inflationes discutit coclearum -us. 32, 70 mullorum -o aciem oculorum hebetari tradunt. HIL. in psalm. 130, 5 ablactatus ... -um lactis excederet. in Matth. 12, 2 neque enim homini congruit -us spicae neque praecerptarum esus est utilis aristarum. *alia exempla sub II B invenies.* **c** *de eucharistia*: FIRM. err. 18, 5 dulce est caeleste pabulum, dulcis dei -us. 18, 8 salutaris -i gratiam quaerite. *ibid.* caelesti -o renovate hominem perditum (HIL. in Matth. 15, 10. 26, 5. *aliter* RVFIN. hist. mon. 15 *v. p. 1043, 37*). HIL. in Matth. 6, 2 neque sit pro vitae -o lapidem duritiae gentilis ... praestiturus? (9, 3). 9, 2 euangelicis -is peccatoribus et publicanis convivium divite copia praeparatur (14, 11). 9, 3 praesentiae suae gaudium et sacramentum sancti -i edocet. 14, 10 ad vitae aeternae -um caelestem panem perficere ac ministrare. 15, 9 vult -o suo alere. 25, 6 nec -um veri panis acceperint *animae.* HYMN. Ambros. I 7, 21 Christusque nobis sit -us. VVLG. Ioh. 4, 32 -um (βρῶσιν) habeo manducare, quem vos nescitis. 6, 56 caro enim mea vere est -us (βρῶσις). AVG. civ. 20, 26 lignum vitae, a cuius -o separatis illis hominibus.

B *datur bestiis*: 1 *generatim*: PLAVT. Lip. frg. 1 fucum in alveo, apibus qui peredit -um. CIC. nat. deor. 2, 122 -umque *animalia* partim oris hiatu ... capessunt partim unguium tenacitate arripiunt. ... aliorum ea est humilitas, ut -um terrestrem rostris facile contingant. quibus bestiis erat is -us, ut aliis ... vescerentur. 2, 128 *post partum* omnis fere -us matrum lactescere incipit. LVCR. 5, 848 nec potuere ... reperire -um *monstra.* VARRO rust. 1, 38, 2 utile ... ad -um ita bubus ac subus, ut fiant pingues (AMM. 22, 15, 25). 2, 7, 10 praegnatem *equam* neque implere -o. 2, 7, 13 alium ullum -um gustare *equum.* 2, 8, 4 -o suffundamus vires *asini.* 3, 7, 8 -us apponitur circum parietes in canalibus *columbis.* 3, 7, 10 hieme demunt -um medium. 3, 14, 3 parvus *cocleis* -us opus est. 3, 16, 5 tria enim harum *apium* -us domus opus, neque idem quod cera -us (*cf.* 3, 16, 25). 3, 16, 26 -i pars, quod potio, et ea iis aqua liquida. 3, 16, 28 praeparandus -us *apibus.* HOR. epod. 6, 10 proiectum odoraris -um (*in imagine de homine*). Ov. epist. 10, 96 destituor rapidis praeda -usque feris. am. 3, 5, 18 iterum pasto pascitur ante -o *taurus.* ars 1, 14 granifero solitum cum vehit ore -um *formica.* Ib. 230 primus pueri *Ibidis* venit in ora -us. trist. 1, 2, 56 aequoreis piscibus esse -um. MONTAN. carm. frg. 1 hirundo ... -os immittere nidis incipit. PAVL. FEST. p. 46 canicae furfures ... a -o canum vocatae. p. 57 porcus ... qui -o permixto ... nutritur. PHAEDR. 1, 4, 6 quem tenebat ore dimisit -um. 1, 26, 7 *ciconia* intrito -o plenam lagonam posuit. SEN. benef. 1, 2, 5 elefantorum feritatem ... demeretur -us. epist. 66, 26 aves ex aequo partiuntur -os. COLVM. 7, 4, 1 *Graecum pecus* et curam et -um maiorem desiderat. 7, 9, 9 *sues* conditivis -is sustinendae sunt. 8, 5, 2 -us quasi condiendus est. 8, 5, 22 -os avis respuit. 8, 8, 1 ad requirendos -os. 8, 8, 6 -os ... spargi. 8, 15, 6 aquatilis autem -i si sit facultas. 8, 17, 11 *pisces* lambunt -os. 8, 17, 13 quique sunt -i sorbilibus proximi. 9, 11, 1 posito -o (9, 13, 8). LVCAN. 6, 111 volgus in pecudum cecidisse -os. PETRON. 140 muta animalia -o inescantur. anth. 467 taurus ... fera mutatis sustinet ora -is. CALP. ecl. 5, 112 viridante -o. PLIN. nat. 1, 11, 40 animal cui -i exitus non sit (*cf.* 11, 116). 8, 128 -i nulla tunc argumenta ... in alvo *ursi* inveniri. 8, 138 aliis pro -o somnus. 9, 85 *pedibus* ad ora admovent -os *saepiae.* 9, 90 carent conchae visu omnique sensu alio quam -i et periculi. 32, 154 *pernae* pedali non minus spatio -um venantur. STAT. Theb. 2, 679 *leo* mediis in caedibus astat aeger hians victusque -is. 5, 603 *aligera* excutit ore -os. 7, 575 exceptantque -os (dapes *B*) *tigres.* QVINT. inst. 2, 6, 7 *aves* fetibus -os ore suo collatos partiuntur. IVV. 14, 79 -us magni quoque vulturis. FRONTO p. 216 N. ad ... comparcendum -um. APVL. met. 4, 3 *rosarum laurearum* cuncto pecori -us letalis est. 6, 20 offulae -o sopita canis. ITALA iud. 19, 21 (Lugd.) misit -um iumentis (τόπον ἐποίησε τοῖς ὄνοις, VVLG. pabulum asinis). NEMES. cyn. 154 *catulis* -o Cererem cum lacte ministra. PORPH. Hor. epist. 1, 17, 50 SOL. 15, 8. CAPITOL. Ver. 5, 2 viva animalia ... quorum -i appositi erant. AVIEN. Arat. 1838 ovis ... insaturata -i. AVSON. 151, 6 glires -o parcunt. PELAGON. 33 competentibus -is ... curatur *equus.* 60 quamdiu -os virides appetat *equus.* AMBR. hex. 3, 9, 40 -us illis (*ovibus et capris*) ergo medicina est. AVG. civ. 15, 27 multa animalia, quibus caro -us est. PHYSIOGN. 123 canis animal ... -is suavibus deditum. *nota iLculariter de matrimonio Asellionis* (*i. asini*) *et meretricis* (*i. lupae*): ENNOD. carm. 2, 24, 3 coniugis ille -us (quibus *T*, illepidus *coni. Schenkl*) satiavit viscera prole.

2 *speciatim*: **a** *i. q. esca*: PLAVT. Asin. 216 auceps quando concinnavit arcam, offundit -um. TIB. 2, 6, 24 cum tenues hamos abdidit ante -us. LIV. 41, 23, 8 cum ferae bestiae -um ad fraudem suam positum plerumque aspernentur et refugiant. Ov. rem. 210 quae piscis ... devoret ore abdere sub parvis aera recurva -is (*cf.* fast. 6, 240). met. 8, 856 qui pendentia parvo aera -o celas. 15, 476 nec celate -is uncos fallacibus hamos (MANIL. 4, 287). Pont. 2, 7, 10 omnibus unca -is aera subesse putat *piscis.* PLIN. nat. 32, 12 aviditas *polypi* tamen tanta est, ut cauda verberando excutiat -um. 32, 17 *melanuri* ad nullum -um, in quo hamus sit, accedunt. PLIN. paneg. 43 Caesarum munera illitos -is hamos ... aemulabantur. HIL. trin. 6, 2 a -o mortis, quo in laqueum aves solent illici. CLAVD. carm. min. 49, 13 vestita -is incautior aera hauserit *torpedo.* **b** *i. q. actio edendi* (*cf. supra A 2 b*): COLVM. 8, 11, 7 *pavones* a -o et a coitu prohibent minus validos. PLIN. nat. 9, 31 delphini occidisse ad praesens contenti, -os in victoriam differunt. MIN. FEL. 25, 12 nec pullos cavea reclusos *haberent*, quorum -o vel fastidio res publica summa regeretur. *nota de animantibus generaliter*: LVCR. 1, 194 secreta -o natura animantum (*cf.* 1, 1038 privata). 1, 350 dissipat in corpus sese -us omne animantum. 2, 879 omnes natura -os in corpora viva vertit. 2, 1141 grandi -us aevo denique defit. 2, 1146 omnia debet enim -us integrare novando et fulcire -us, ⟨-us⟩ omnia sustentare. 4, 633 aliis alius qui sit -us. *cf.* 4, 637. 6, 771 multa -o quae sunt vitalia. AVG. civ. 7, 24 tellurem putant esse ... magnam quod -um pariat. *de arboribus*: LVCR. 1, 352 quod -us in totas *arbores* ... per ramos diffunditur omnes. SEN. nat. 5, 18, 13 arborum fructus, quos ad maturitatem cum aliis causis adducit ipsa iactatio attrahens -um in summa. PLIN. nat. 17, 12 -us autem earum imber. 17, 17 longiores que desiderant -os.

II *sensu latiore*: A *de rebus non animatis*: CIC. nat. deor. 3, 37 sol ... nec longius progrediatur solstitiali orbi ... ne longius

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

discedat a -o. Tim. 18 nec vero desiderabat *mundus*... detractionem confecti et consumpti -i (τροφήν). LVCR. 5, 524 sive ipsi *aetheris aestus* serpere possunt, quo cuiusque -us vocat. Ov. met. 15, 352 nempe ubi terra -os alimentaque pinguia flammae non dabit. VVLG. Is. 9, 5 erit in combustionem, et -us ignis. *cf.* Ezech. 21, 32 igni eris -us.

B *in imagine*: PLAVT. Asin. 628 tun verberes, qui pro -o habeas te verberari (Cas. 802 tibi amor pro -o est. Merc. 744) Cist. 720 istic mihi -us est, quod fabulare. Trin. 368 sapienti aetas condimentum, sapiens aetati -ust. CIC. fin. 5, 54 animi cultus ille erat ei quasi quidam humanitatis -us. Ov. rem. 138 *otia* sunt iucundi causa -usque mali. met. 6, 480 omnia pro stimulis facibusque -oque furoris accipit. Pont. 1, 10, 21 is quoque qui gracili -us est in corpore somnus. PETRON. 2 omnia quasi eodem -o pasta non potuerunt -usque ad senectutem canescere. 96 iniuriaque Eumolpi velut quodam -o me replebam. ITALA prov. 4, 17 (Lucif. non conv. 6 p. 14, 7) cibantur -is impietatis (σῖτα, VVLG. panem). HIL. in Matth. 14, 10 ostendens eos quibus mederetur, legalis doctrinae -o non egere (Ps. AVG. serm. 10, 1 PAVL. MED. bened. 11, 2 EVSTATH. Bas. hex. 3, 10 p. 902A). 27, 1 si... verbum vitae in aeternitatis -um alendae familiae dispendat *episcopus*. trin. 7, 3 totum me . . . tamquam desideratum -um morsu saevissimo transvorans. AMBR. virg. 1, 8, 53 -us parcimoniae, potus abstinentiae. fid. 5 prol. 1 pascendo bene -o fidei gregem Christi. epist. 77, 5 bonus -us omnium Christus est, bonus -us est fides, suavis -us misericordia *eqs*. HEGES. 3, 17 l. 73 repletus -o gratiae spiritalis. EPIST. pontif. 253 (Hier. epist. 35, 1) veluti cotidiano -o alitur et pinguescit oratio. HIER. epist. 15, 1, 1 meae animae postulans -um. 51, 6 plurimos fratrum . . . -os factos esse diaboli (*cf.* in Is. 28, 1 p. 372 AVG. agon. 2, 2). 60, 10 caecorum baculum, esurientium -us... fuit *Timotheus*. 96, 1 saturati spirituali -o (AVG. in euang. Ioh. 69, 4 PASS. Thom. p. 149, 14). PELAG. in Eph. 5 p. 837B eos... perfecto -o continentiae nutriebat. VVLG. psalm. 52, 5 qui devorant plebem meam ut -um panis (βρώσει ἄρτου). Ioh. 4, 34 meus -us est ut faciam voluntatem eius qui misit me (βρῶμα, *cf.* EVCHER. form. 7 p. 41, 7). RVFIN. Orig. in gen. 16, 4 alienus . . . a sapientiae -is. hist. 3, 29, 4 animam . . . scientiae -is in maius semper augendam (διὰ γνώσεως; ZACCH. 3, 1). hist. mon. 15 caelestis -i, id est verbi et scientiae suae, tibi abundantiam donat *Christus*. AVG. c. Iul. 2, 10, 37 catholicam fidem... quam in -o sumpserunt, cuius lac et -um parvis magnisque ministraverunt. conf. 3, 1, 1 fames mihi erat ab interiore -o, te ipso, deus meus. *cf.* 7, 10, 16. in psalm. 5, 15 -um veritatis, quo sanae animae gaudent. 51, 10 -os amaritudinis non das ventri tuo et -os iniquitatis das linguae tuae malignae. Ps. AVG. serm. 231, 3 -us *Christi* sumus dum acquisiti ecclesiae in membra eius corpusque transimus. PETR. CHRYS. serm. 1 p. 187A mensa patris nos alit virtutis -o, salutis epulo. 8 p. 209A *ieiunium* non pietatis -o pascitur. SIDON. epist. 4, 9, 3 *per lectionem* inter edendum saepius sumit animae -um. SEDVL. op. pasch. 5, 35 -os sanctae benedictionis accipiunt. CASSIOD. in psalm. 64, 12 -us ille non dentibus manditur, sed animae aviditate devoratur. GREG. M. moral. 1, 29 scriptura enim sacra aliquando nobis est -us. *ibid.* -us est in locis obscurioribus, quia quasi exponendo frangitur et mandendo glutitur. in Ezech. 1, 6, 3 ut omnipotenti patri -um boni operis offerret. PASS. Mar. Iac. 8 in ieiunio -um saturabilem dei habere sermonem. *nota de persona amata*: PLAVT. Bacch. 18 cor meum, spes mea, mel meum, suavitudo, -us, gaudium. *fere i. q. sumptus, victus*: PLAVT. Poen. 810 nostro servire nos sibi censet -o. Rud. 283 Veneri -o meo servio. Truc. 137 quia tuo vestimento et -o alienis rebus curas. *i. q. donum*: VVLG. II reg. 11, 8 egressus est Vrias . . . secutusque est eum -us regius.

iuncturae: 1 *coniunguntur nomina*: aqua: PLAVT. Cas. 255 VARRO rust. 3, 5, 3. 11. 14. 3, 11, 2 VITR. 1, 4, 9. 10 COLVM. 8, 3, 8 *al.* QVINT. inst. 3, 8, 23 TERT. ieiun. 9. arma: SALL. Iug. 45, 2 LIV. 43, 34, 3 ORAT. imp. Hadr. ad exerc. (Corp. VIII 18042) frg. B 2, 11. cena: SVET. Cal. 37 GELL. 6, 16, 1 AMM. 30, 4, 13. exercitatio: CELS. 3, 21 *al.* SEN. dial. 3, 6, 2 QVINT. inst. 5, 10, 121. 10, 5, 15. 12, 10, 41. pocula: COLVM. 12, 4, 3 APVL. met. 8, 19 NEMES. ecl. 2, 42. potio: CIC. Deiot. 18 fin. 1, 37. 2, 7 Tusc. 3, 46. 5, 100 Cato 36. 46 nat. deor. 1, 112 *al.* VARRO rust. 1, 1, 5. 2, 1, 22. 2, 5, 12. 3, 9, 10. 3, 17, 6 frg. Non. p. 108 LIV. 5, 5, 12 *al.* PAVL. FEST. p. 30 SEN. contr. 2, 1, 29 contr. exc. 3, 9 VAL. MAX. 9, 2 ext. 6 *et* 11 CELS. *passim*. CVRT. 7, 5, 14 SEN. dial. 5, 34, 1 benef. 4, 13, 1 *al.* COLVM. 11, 1, 19 PETRON. 111. 113 PLIN. nat. 20, 56 *al.* SVET. Nero 35 PORPH. Hor. epist. 1, 12, 5 LACT. inst. 4, 26, 18. potus: PAVL. FEST. p. 84 CVRT. 7, 5, 16 PLIN. nat. 7, 25 *al.* TAC. ann. 13, 16 PLIN. epist. 3, 11, 6 APVL. apol. 50 mund. 17 MIN. FEL. 12, 5 TERT. resurr. 61 adv. Marc. 5, 19 VLP. dig. 37, 9, 1, 19 HERMOG. dig. 50, 4, 1, 4 PORPH. Hor. sat. 1, 10, 32 SOL. 27, 13 ARNOB. nat. 2, 16 LACT. inst. 4, 26, 18 opif. 11, 1 FIRM. err. 16, 5 HIL. in Matth. 11, 8 OPTAT. 1, 16 p. 18, 17 AVIEN. orb. terr. 920 AVSON. 344, 7 AMM. 31, 2, 6 VEG. mulom. 1, 40, 1 HYG. fab. 126 p. 110 *al.* FVLG. myth. 2, 10 HIER. epist. 21, 2, 6. 79, 4 VVLG. gen. 26, 30 *al.* AVG. civ. 11, 22 *al.* VINDIC. med. 2 SACR. Leon. p. 413 NICET. psalm. 9 p. 66, 8 BENED. reg. 43 *al.* PASS. Matth. 236, 19. quies: LIV. 32, 11, 10. 37, 5, 2 CELS. 3, 15 COLVM. 11, 1, 27 AMM. 21, 12, 12. somnus: LVCR. 4, 954 LIV. 3, 2, 10 Ov.

epist. 19, 132 met. 14, 424 *sim.* fast. 4, 352 VELL. 2, 41, 1 CELS. 1 prooem. p. 8 CVRT. 5, 4, 23 SEN. epist. 77, 6 TAC. Germ. 15 hist. 3, 22 FRONTO p. 104 N. APVL. met. 1, 26 AVSON. 419, 82 AMM. 19, 2, 5 *al.* VEG. mil. 4, 28. tectum: CIC. Verr. 4, 60 Ov. ars 2, 622 SEN. contr. exc. 6, 2 SEN. dial. 2, 3, 1 epist. 90, 18 IVV. 3, 211 VLP. dig. 37, 9, 1, 19 HERMOG. dig. 50, 4, 1, 4. victus: LIV. 2, 35, 2 APVL. Plat. 2, 25 Ps. APVL. Ascl. 22. vinum: CIC. Catil. 2, 10 Pis. 42 div. 1, 60 VARRO rust. 2, 1, 23 SALL. hist. frg. 4, 11 LIV. 1, 7, 5 *al.* RVT. LVP. 2, 7 Ov. epist. 14, 33 VAL. MAX. 4, 3, 11 CELS. 1 proem. p. 9 *al.* CVRT. 3, 6, 14 SCRIB. LARG. praef. p. 3, 29 COLVM. 6, 3, 5 PLIN. nat. 10, 211 *al.* IVV. 5, 49. 10, 203 TAC. hist. 2, 21 SVET. Claud. 33 vita Verg. p. 56 FRONTO p. 103 N. AVSON. 194, 20. umor: LVCR. 4, 1091 SEN. dial. 6, 11, 4 nat. 6, 2, 3. *nota*: VVLG. Agg. 2, 13 panem aut pulmentum aut vinum aut oleum aut omnem -um.

2 *iuncturae casuum*: a *nominat.*: crescit -us (in ore): Ov. epist. 15, 226 SEN. epist. 82, 21 IVV. 13, 213. deficit: LIV. 5, 48, 7 Ov. Ib. 524 VVLG. num. 11, 33. iuvat: CATVLL. 50, 9 Ov. trist. 3, 8, 28 MART. 7, 25, 5 QVINT. decl. 298 p. 178, 14. 368 p. 404, 12.
b *genetivus*: fastidium -i: CIC. inv. 1, 25 CELS. 2, 7 *al.* COLVM. 6, 6, 1 *al.* *cf.* PLIN. nat. 7, 41 in -is. SOL. 1, 62. inopia: SALL. Iug. 89, 5 LIV. 5, 47, 4 PLIN. nat. 11, 35 AMM. 25, 7, 14. 30, 6, 2 VEG. mil. 4, 30. penuria: LVCR. 5, 1007 COLVM. 6, 3, 1 *al.* -i gratia: PLIN. nat. 10, 45 *al.* APVL. met. 7, 15. avidus -i: TER. Eun. 938 COLVM. 7, 4, 2 PLIN. nat. 11, 200 SVET. Claud. 44 SPART. Carac. 9, 3 *al.* *cf.* SEN. epist. 78, 11 aviditas -i. *cf.* appetere -i: GALLICAN. Avid. 3, 4.
c *acc.*: accipere: SEN. contr. 1, 7, 10 CELS. 3, 4 *al.* QVINT. decl. 330 p. 298, 15 *et* 300, 1 IVV. 10, 229 FLOR. epit. 3, 8, 5 CHIRON 189 VVLG. act. 9, 19. afferre: TAC. ann. 6, 50 FRONTO p. 134 N. CLAVD. rapt. Pros. 3, 143. appetere: PHAEDR. 5, 4, 5 SEN. epist. 94, 22 COLVM. 6, 8, 2. 8, 10, 1 PLIN. nat. 32, 60 APVL. Plat. 1, 15 PORPH. Hor. sat. 2, 2, 21 VOPISC. Tac. 11, 3 PELAGON. 60 PHYSIOGN. 59 (*c. gen. v. supra l. 25*). attingere: TAC. ann. 4, 54 PLIN. paneg. 49 TERT. ieiun. 16. capere: PLAVT. Trin. 905 TER. Eun. 368. 373 LVCIL. 662 CIC. epist. 16, 1, 1 LVCR. 4, 645. 867 VARRO rust. 1, 13, 2 2, 9, 10. 3, 11, 2 SALL. Iug. 91, 2 LIV. 9, 37, 5 *al.* SEN. contr. 1, 2, 16 VAL. MAX. 2, 5, 5. 8, 7 ext. 5 CELS. 1, 1 *al.* CVRT. 4, 13, 20 *al.* SEN. Thy. 452 dial. 4, 33, 5. 10, 7, 9 COLVM. 1, 8, 12 *al.* SCRIB. LARG. 122 MELA 1, 57 PETRON. 113 PLIN. nat. 7, 12 *al.* QVINT. decl. 291 p. 162, 4 Ps. QVINT. decl. 3, 13 IVV. 6, 581 TAC. Germ. 22 PLIN. epist. 3, 16, 8. 10, 96, 7 ORAT. imp. Hadr. ad exerc. (Corp. VIII 18042) frg. B 2, 11 SVET. Tib. 18 Galba 22 AVR. Fronto p. 80 N. GELL. 5, 6, 12 *al.* TERT. ieiun. 10 ITALA I Cor. 5, 11 (Ps. Cypr. aleat. 4; συνεσθίειν; ITALA Tert. pudic. 18 *et* VVLG. sumere). CYPR. patient. 6 SOL. 27, 13 *al.* FORTVN. rhet. 3, 17 p. 131 AVSON. 439, 3 AMM. 24, 3, 1 *al.* VEG. mil. 3, 8 *al.* PELAGON. 43 HIER. epist. 108, 19 VVLG. iud. 19, 8 *al.* SVLP. SEV. chron. 1, 33, 8 *al.* PASS. Thom. p. 149, 14. captare: PLAVT. Rud. 300 SEN. Thy. 2 GELL. 14, 1, 2 ARATOR act. 1, 566. carpere: VARRO rust. 3, 16, 24 Ov. ars 3, 755 SEN. Herc. O. 655 ARNOB. nat. 7, 4. comedere: PLAVT. Cas. 778 Truc. 534 VVLG. lev. 11, 34 *al.* AVG. serm. 127, 5, 6 CONC. Clipp. a. 626 p. 199, 19. comparare, parare: CIC. nat. deor. 2, 123 VAL. MAX. 7, 6, 3 SEN. dial. 11, 10, 7 epist. 114, 26 COLVM. 12, 3, 2 PLIN. nat. 11, 22 TAC. hist. 2, 88 VVLG. gen. 27, 14 *al.* AVG. civ. 16, 37. concoquere: CATO agr. 127 CIC. nat. deor. 2, 24 CELS. 1 prooem. p. 4 *al.* PLIN. nat. 23, 36. 27, 20 LACT. opif. 11, 2. 15 percocti. conficere: COLVM. 12, 3, 8 PLIN. nat. 11, 180 *al.* constituere: VARRO rust. 3, 15, 2 VVLG. III reg. 11, 18 *al.* consumere: PORPH. Hor. epist. 1, 1, 27 VVLG. gen. 43, 2 CASSIOD. in psalm. praef. 3. contingere: PROB. Verg. georg. 1, 36 VEG. mil. 1, 6. coquere: PLAVT. Merc. 398 frg. inc. 1 CATO agr. 143, 2 LVCR. 5, 1102 VARRO ling. 5, 127 rust. 2, 10, 7 SALL. Iug. 45, 2 LIV. 3, 23, 3. 34, 12, 6 VITR. 5, 9, 8 VAL. MAX. 2, 7, 2 PLIN. nat. 12, 81 *al.* SPART. Pesc. 10, 6 VVLG. gen. 27, 31. damnare: PETRON. 117 SIL. 2, 595. desiderare: COLVM. 7, 4, 1 SVET. Tib. 73 TERT. anim. 38 adv. Marc. 4, 43 VVLG. prov. 23, 6 SVLP. SEV. chron. 1, 20, 4. digerere: COLVM. 8, 5, 20. 8, 7, 2 PLIN. nat. 11, 160 QVINT. inst. 11, 2, 35 ANTHIM. 1. dare: VARRO rust. 1, 20, 2. 2, 1, 17. 3, 5, 4. 3, 9, 20 *bis.* 3, 10, 7 Ov. rem. 795 met. 15, 468 CELS. 1 prooem. p. 4 *al.* SCRIB. LARG. praef. p. 3, 12 *al.* SEN. epist. 95, 22 PETRON 111 PLIN. nat. 29, 9 HIL. in Matth. 14, 4 VVLG. gen. 47, 16 *al.* AVG. civ. 17, 5 CAEL. AVR. chron. 1, 6, 184 *al.* emere: VVLG. gen. 42, 10 deut. 2, 6 *al.* facere: SEN. dial. 5, 20, 3 PLIN. nat. 11, 108 VVLG. gen. 27, 7 *al.* fastidire: CATO agr. 103 VARRO rust. 3, 9, 21 CELS. 7, 3 COLVM. 8, 7, 5 PLIN. nat. 21, 97 TERT. ieiun. 8 AVSON. 419, 17. ferre: CIC. Verr. 6, 117 *cf.* 6, 118 LIV. 2, 32, 10 Ov. fast. 3, 54. 6, 310 AMM. 25, 8, 7 GREG. M. moral. 9, 47. interdicere: TERT. ieiun. 3. liquefacere: QVINT. inst. 10, 1, 19 LACT. opif. 11, 2. mandare: CIC. nat. deor. 2, 134 LVCR. 4, 617 QVINT. inst. 10, 1, 19 CASSIOD. in psalm. 64, 12. manducare: VVLG. Marc. 6, 36 Ioh. 4, 32. ministrare: SEN. Phaedr. 516 PLIN. nat. 11, 63 TAC. ann. 2, 33 SVLP. SEV. chron. 1, 43, 3. *cf.* subministrare: APVL. Plat. 1, 13. obicere: PHAEDR. 1, 23, 4 SEN. dial. 2, 14, 2. 5, 37, 2 COLVM. 7, 3, 21 PLIN. nat. 8, 145 QVINT. decl. 298 p. 178, 13. parare: *v. l. 50sqq.* petere: PLAVT. Stich. 60 TER. Haut. 978. Eun. 491 e flamma petere te -um posse arbitror (*cf.* DON. *ad l.* antiquum verbum est; *Otto, Sprichw. p. 137*). LVCIL. 659 Ov. Ib. 114 QVINT. decl. 283 p. 148, 14 SVLP. SEV. chron. 1, 43, 4. praebere: PLAVT. Epid. 727 Persa 132 Pseud 368 LVCR. 3, 991 5, 816 VARRO rust. 2, 8, 2 COLVM. 2, 18, 1 *al.* TAC. hist.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 32 SVET. Vit. 14 VVLG. lev. 25, 7 *al.* CLAVD. 15, 2 VEREC. in cant. 9, 44. quaerere: CIC. nat. deor. 2, 123. 124 LVCR. 4, 859 VARRO rust. 2, 9, 8 HIER. epist. 17, 2, 4 VVLG. thren. 1, 19 CLAVD. 3, 206. 20, 362 AVG. civ. 9, 16. rapere: CIC. nat. deor. 2, 128 PLIN. nat. 9, 181. 31, 22. subtrahere: CIC. phil. frg. V 85 COLVM. 6, 30, 1. 8, 5, 25. suggerere: STAT. Theb. 9, 740 TAC. hist. 3, 36. sumere: NEP. Att. 21, 6 LIV. 35, 30, 9 OV. epist. 11, 28 FEST. p. 193 CELS. 1, 3 *al.* PETRON. 111 PLIN. nat. 21, 12 *al.* PLIN. epist. 3, 16, 4 FRONTO p. 76 N. TERT. adv. Marc. 4, 9 *al.* SOL. 10, 19 SPART. Did. 3, 10 IVST. 12, 8, 6 *al.* AVSON. 422, 6 VVLG. *v. p. 1044, 42* AVG. civ. 13, 20 *al.* PALLAD. hist. mon. I 1. *cf.* in -o sumere: PLIN. nat. 24, 119 *et passim.* VVLG. lev. 7, 26 VITAE patr. 3, 2. *c. abl. pro acc.*: CONC. Autiss. a. 573—603 p. 182, 21. **d** *ablat.* (*praepos.*): contentus -o: VARRO rust. 3, 7, 2 PHAEDR. 4, 13, 7 CELS. 3, 2 COLVM. 9, 1, 6. abstinere -o *et* a -o: NEP. Att. 22, 3 HIRT. Gall. 8, 44, 3 CELS. 1, 3 *al.* CVRT. 4, 10, 23. 10, 5, 24 SEN. epist. 70, 6. 78, 11 COLVM. 6, 6, 1 *al.* PETRON. 90 (*in imag.*). PLIN. nat. 20, 143 *al.* PLIN. epist. 1, 12, 9 SVET. Tib. 10 Nero 20 rhet. 30 TERT. ieiun. 2. 15 adv. Marc. 5, 19 HIL. in Matth. 3, 3 HIER. epist. 22, 11 VVLG. I Tim. 4, 3 AVG. civ. 22, 21 *al.* carere: PLAVT. Asin. 535 CAES. Gall. 6, 38, 1 PLIN. nat. 8, 46 AVR. Fronto p. 76 N. curari: LIV. 9, 37, 7 AMM. 23, 3, 7 *al.* VEG. mil. 3, 11. fulcire: SEN. epist. 68, 7 COLVM. 6, 24, 4 TERT. anim. 6 ARNOB. nat. 2, 21. implere: CELS. 3, 2 SEN. dial. 4, 20, 2. indigere: SVET. Galba 7 HIL. in Matth. 13, 7 AMM. 31, 2, 3 *al.* PHYSIOGN. 122. interdicere: SEN. dial. 2, 7, 4 APVL. flor. 23 p. 103 (*aliter v. p. 1044, 73*). prohibere: CIC. Verr. 4, 60 OV. ars 2, 335 SEN. dial. 6, 26, 3. reficere: LIV. 37, 24, 6 CELS. 4, 18 SVET. Claud. 44 VEG. mil. 3, 2 VVLG. iud. 19, 22. satiare: PHAEDR. 3, 7, 14. 9, 1, 5 COLVM. 6, 4, 1. 8, 10, 2 APVL. met. 1, 7 PALLAD. hist. mon. I 1. *aliter p. 1040, 3.* vesci: VITR. 2, 1, 1 PHAEDR. 2, 6, 13. 9, 1, 5 COLVM. 6, 4, 1. 8, 10, 2 FRONTO p. 99 N. IVST. 44, 4, 11 AMM. 22, 15, 20 HIER. epist. 96, 14 VVLG. Ezech. 4, 10 *al.* AVG. civ. 14, 13. uti: CIC. inv. 2, 172 de orat. 3, 99 Verr. 6, 99 fin. 2, 64 nat. deor. 2, 43 VARRO rust. 2, 9, 10. 3, 7, 10 frg. Non. p. 201 NEP. Eum. 5, 4 VAL. MAX. 7, 6, 2 CELS. 1, 3 *al.* SEN. epist. 5, 4 *al.* PLIN. nat. 7, 42. 20, 134. SPART. Hadr. 10, 2 VVLG. Tob. 12, 19 *al.* CLAVD. 8, 342 AVG. doctr. christ. 3, 12, 19 SVLP. SEV. chron. 1, 16, 8 CONC. Aurel. a. 511 p. 8, 14.

3 *epitheta*: acer: CELS. 3, 16 *al.* PLIN. epist. 7, 3, 5. aridus: LVCR. 1, 809. 864 GELL. 17, 11, 4. castrensis: SPART. Hadr. 10, 2 PANEG. 11, 11. 12, 13. competens: PELAGON. 33. copiosus: CELS. 3, 22 COLVM. 8, 8, 11 APVL. met. 9, 12. cotidianus: PLAVT. Merc. 398 PLIN. nat. 19, 92. 22, 140 QVINT. decl. 330 p. 299, 28. dulcis: CIC. de orat. 3, 99 VERG. georg. 2, 216 CALP. ecl. 5, 53 PLIN. epist. 7, 3, 5 APVL. met. 10, 13 VVLG. psalm. 54, 15. exiguus: OV. Ib. 114 SEN. contr. 1, 1, 20 CELS. 3, 2 *al.* COLVM. 6, 26, 3 IVV. 14, 301 AMM. 20, 11, 20 HYG. fab. 186 p. 118. facilis: CELS. 3, 23 *al.* SEN. epist. 95, 15. firmus: VARRO rust. 2, 12, 2 COLVM. 6, 30, 8 PELAGON. 43 VEG. mulom. 2, 45, 3. frigidus: CELS. 1, 3 *al.* QVINT. inst. 2, 4, 29. glutinosus: CELS. 4, 12 *al.* APVL. met. 1, 4. idoneus: VARRO frg. Non. p. 16 CELS. 1, 3 *al.* COLVM. 8, 5, 2 QVINT. inst. 2, 10, 6. largus: COLVM. 6, 27, 8. 8, 10, 5 PETRON. 82. lenis: CELS. 3, 16 *al.* PLIN. nat. 19, 71 *al.* levis: CELS. 3, 7 *al.* PLIN. nat. 22, 139 CAEL. AVR. chron. 1, 5, 159 EVGRAPH. Ter. Haut. 452 p. 180, 23. modicus: VARRO frg. Non. p. 16 CELS. 1, 3 *al.* CVRT. 7, 7, 5. mollis: CELS. 3, 23 *al.* PELAGON. 405. multiplex: PELAGON. 6. multus: CATO agr. 157, 7 CIC. epist. 9, 26, 4 CELS. 3, 19 SEN. epist. 80, 3 COLVM. 2, 3, 2. 6, 2, 14. pretiosus: SEN. dial. 11, 10, 5 COLVM. 8, 5, 21. 10 praef. 2 TERT. adv. Marc. 2, 18 LAMPR. Comm. 11, 1 HIER. epist. 52, 6. recens: CELS. 2, 14 *al.* SEN. nat. 2, 3, 2 COLVM. 8, 5, 17. 9, 13, 8 PLIN. nat. 23, 73 QVINT. inst. 8, 4, 17. saluber: CELS. 7, 26, 2 SEN. benef. 6, 7, 3 nat. 4, 13, 5 PLIN. nat. 29, 71 PLIN. epist. 1, 8, 12. simplex: TAC. Germ. 23 MART. 4, 30, 15 HIER. epist. 22, 10. 64, 13. solidus: ARNOB. nat. 2, 21 HIER. epist. 96, 1 VVLG. Hebr. 5, 12 RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 95^C AVG. civ. 16, 41 CASSIOD. in psalm. 130, 4 ORIG. in I reg. 8. tempestivus: CELS. 3, 20 *al.* APVL. met. 4, 17. validus: CELS. 3, 19 *al.* PETRON. 130. vilis: HOR. sat. 2, 2, 15 SEN. dial. 11, 10, 8 epist. 5, 4. 18, 5 PETRON. 35. viridis: PELAGON. 60. 152. 408. utilis: OV. fast. 1, 676. 4, 402 trist. 3, 13, 9 CELS. 1, 3 SEN. benef. 6, 7, 3. PLIN. nat. 11, 282. 20, 108.

synonymum apud posteriores: esca.

derivata: cibare. cibalis, cibarius. *compos.*: cibicida, concibo (-onis).

cibūtum, -ī *n.*, κιβωτός. ISID. orig. 20, 9, 3 -um Graecum nomen est, quod nos arcam dicimus. *cf.* GLOSS. arca: κιβωτός. arcula: κιβωτός. κιβώτιον. *Reisch.*

cicāda, -ae *f.* [*orig. inc. Th.*]. *legitur* cicala: GLOSS. III 319, 54. 577, 67 (*v. formam it. infra l. 78*). cicas, -dis? GLOSS. *l. 78.* GLOSS. τέττιξ. II 573, 1 genus volatilis similis scarabaeo suaviter canens. V 353, 40 -ae haman (*anglosax.* háma, *i. q. theod.* '*Heimchen*'). 445, 53 -is τέττιγες. *inde a* NOVIO. [*it.* cicala, *hisp.* cigarra. *M.-L.*]

nomen insecti (*de quo v.* PLIN. nat. 11, 92—95): LVCR. 4, 58 teretes ponunt tunicas aestate -ae. 5, 803 folliculos ut nunc teretes aestate -ae linquunt. VERG. ecl. 5, 77 dumque thymo pascentur apes, dum rore -ae. SEN. epist. 87, 19 habet illam *indolentiam* -a. PLIN. nat. 1, 11, 32 de -is; sine ore esse et sine exitu cibi. 1, 30, 8—53 *medicamenta ex* -a. 11, 96 membranis et -ae volant. 11, 140 Nigidius nec locustis ⟨nec⟩ -is esse dicit *oculos.* 11, 173 eminens et -is *lingua est.* 30, 68 -as tostas in patellis. 34, 57 *Myronem* fecisse et -ae monumentum ac locustae carminibus suis Erinna significat. MART. 1, 115, 5 quandam volo . . . nigriorem . . . -a. 3, 93, 3 cum tibi . . . *sit* pectus -ae. 10, 58, 3 quod inhumanae cancro fervente -ae non novere nemus. IVV. 9, 69 durate et expectate -as. AMBR. epist. 28, 5 diurnam mercedem quaerere atque ut -as aiunt aura quadam pasci cupiditatum. *ibid.* -as, quae de die in diem vivunt. HIER. epist. 22, 18 esto -a noctium, lava per singulas noctes lectum tuum lacrimis tuis stratum riga. AVIAN. fab. apol. 34 *formicam* -a esuriens exorabat, ut sibi aliquid largiretur. SERV. georg. 3, 328 Tithonus . . . in -am dicitur conversus. EVSTATH. Bas. hex. 9, 2 p. 957^C non . . . -as solum ex imbribus rigata producit terra. ISID. orig. 12, 8, 10 -ae ex cuculorum nascuntur sputo. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 3 *inter nomina insectorum.* CARM. epigr. 1038, 5 in cineres versa ess tumuloque inclusa -ae. *adde p. 1052, 8.* *de cantu cicadarum*: NOVIVS Atell. 26 totum diem argutatur quasi -a. VERG. ecl. 2, 13 sole sub ardenti resonant arbusta -is. georg. 3, 328 quarta . . . hora . . . cantu querulae rumpent arbusta -ae (COPA 27 nunc cantu crebro rumpunt arbusta -ae. *cf.* SCHOL. Hor. epod. 2, 26). CVLEX 153 *argutis* . . . cuncta fremunt ardore -is (CALP. ecl. 5, 56 simul argutae nemus increpuere -ae. MART. 11, 18, 5 rus . . . argutae tegit ala quod -ae). OV. ars 1, 271 vere prius volucres taceant, aestate -ae. PHAEDR. 3, 16, 3 -a acerbum noctuae convicium faciebat (*narratur fabula*). LAVS Pis. 79. PLIN. nat. 11, 6 in tanto murmure apium, -arum sono. 11, 107 stridorem edere . . . -ae circa solstitium. 11, 266 alia cum tractu stridorem *edere*, ut -as (*describitur*). 22, 86 florente eo (*scolymo*) -as acerrimi cantus esse. SVET. frg. p. 254 -arum *est* fritinnire (ANTH. 762, 35 rauca -a fritinnit). APVL. flor. 13 p. 45 natura . . . cantum commodavit . . . -is meridianum. 13 p. 46. SOL. 2, 40 -ae apud Reginos mutae, nec usquam alibi. NEMES. ecl. 1, 2 raucis immunia rura -is. 4, 42 nec aestivis cantu concedo -is. AMBR. hex. 5, 76 dulcis etiam in exiguo -is gutture cantilena. EVSTATH. Bas. hex. 8, 7 p. 954^A ratio est in cantibus -arum. SIDON. epist. 2, 2, 14 -as meridie concrepantes. BOETH. herm. sec. 1, 2 p. 60, 21 -a per pectus sonitum mittet. *pro ornamento capitis*: CIRIS 128 *capillum Nisi* Cecropiae et tereti nectebant dente -ae (TERT. virg. vel. 10 *inter insignia virorum*: -as Atheniensium. ISID. orig. 19, 30, 3 Athenienses . . . -as aureas gerebant partim in vertice, nonnulli in fronte).

(**cicania,** -ae *f.*) *finxit* ISID. orig. 12, 7, 16 *pro* ciconia, *v. p. 1051, 5.*

cicaro, -ōnis *m.* [*orig. inc. Th.*]. *i. q. puer, pullus* ὑποκοριστικῶς. PETRON. 46 iam tibi discipulus crescit -o meus. 71 ad dexteram meam ponas . . . -em meum. *v. de voce Bücheler ap. Friedländer; Petron.*² *p. 270.* *Wulff.*

cicātrīco, -āvī, -ātum, -āre *a* cicatrix. PAVL. FEST. p. 65 -are cicatricem inducere. MARCELL. med. 7, 21 *emplastrum* rumpit quae concreta sunt et purgat et -at. 32, 6 postea utere malagmate molli, ut cito et bene -et. CAEL. AVR. chron. 4, 8, 117 alii trochisci prohibentur et ulcera -antur. CASS. FEL. 48 p. 124 hoc adiutorii genus . . . ulcera -at. ORIBAS. syn. 7, 3 supersparsa vulneribus pulvera -ant, sed et haec saepius cicatricem induxerunt, qualia sunt. *ibid.* vetera . . . vulnera -antur ex his *eqs.* 7, 9 aliqua . . . vulnera, cum se cica⟨trica⟩verint. *in imagine*: SIDON. epist. 6, 1, 6 si precatu tuo levare valeamus interioris hominis nostri etsi non integrum ad remunerationem, certe vel -atum pectus ad veniam. 6, 7, 1 ut adhuc ulcerosae conscientiae nimis hiulca vulnera vestro saltim -entur oratu.

cicātrīcōsus, -a, -um *a* cicatrix. GLOSS. κάτουλος. PLAVT. Amph. 446 tergum. SEN. contr. 1, 8, 3 tam -o milite uti. SEN. dial. 4, 35, 5 cruentamque et -am *Iram* et verberibus suis lividam. 11, 2, 2 in corpore tam -o. QVINT. inst. 4, 1, 61 cum vitiosum prooemium possit videri -a facies. MARCELL. med. 6, 24 etiam -is facit pilos renasci. ISID. orig. 12, 2, 9 -is sedibus genitale semen infusum non haeret. *de arboribus*: COLVM. 4, 27, 3 vitem minus -am reddit. arb. 11 PLIN. nat. 17, 176. *in imagine*: QVINT. inst. 10, 4, 3 idque faciant, quotiens librum in manus resumpserunt, similes medicis etiam integra secantibus. accidit itaque, ut -a sint et exsanguia et cura peiora.

cicātrīcula, -ae *f. a* cicatrix *deminutive.* GLOSS. οὐλή. CELS. 2, 10 donec valens -a sit. 7, 7, 1 -a inducitur. 7, 25, 2 donec circa foramina -ae fiant. *adde nom. propr.*

***cicātrix,** -īcis *f.* [*orig. inc. Th.*]. *gen. plur.* -um: HOR. carm. 1, 35, 33 LIV. 45, 39, 18 PLIN. nat. 20, 181. 23, 18. 33, 110. 35, 189 PRVD. perist. 10, 796. *cf.* ROMAN. Char. gramm. I 125, 1 -um, non -ium; Hortensius pro G. Rabirio '-um mearum', quod emendate dictum sit. -ium: GAIVS dig. 9, 3, 7 FAVST. REI. serm. 1 p. 225, 26. *abl. plur.* -īcīs: IORD. Get. 24, 128. GLOSS. οὐλή. ὠτειλή. sanatum vulnus, sed tamen apparens. vestigium vulneris. livor. -em facio: συνουλῶ. -es: livores, ulcera, saniem, plagae. plagae, scissurae et in vestibus et in corpore. Plac. V 152, 27 stigmata: signa, -es vel characteres. CASSIOD. in psalm. 37, 5 -x vero dicta est ab eo, quod in se caecum vulnus ostendat. GREG. M. moral. 9, 83 -es . . . sanationes sunt vulnerum. ISID. orig. 4, 8, 23 -x est obductio vulneris . . . dicta quod obducat vulnera atque obcaecet.

1 *proprie*: **a** *de animantibus*: PLAVT. Asin. 552 in nostras scapulas -es indiderunt. TER. Eun. 482 neque pugnas narrat neque

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-es suas ostentat. LVCIL. 741 aut verruca aut -x. RHET. Her. 4, 49, 63. CIC. inv. 1, 47 quoniam -x est, fuit vulnus. Verr. 6, 3 -es ... adverso corpore exceptas (de orat. 2, 124 -es adversas. SALL. Iug. 85, 29 hist. frg. 1, 88 LIV. 2, 23, 4. 45, 39, 16 VAL. MAX. 7, 7, 1 PLIN. nat. 7, 101. 103 QVINT. inst. 2, 15, 7 GELL. 2, 11, 2 -em aversam nullam, adversas quadraginta tulisse. SOL. 1, 102 *al.*). CIC. Verr. 6, 32. Rab. perd. 36 hasce ore adverso pro re publica -es ac notas virtutis accepit (SVET. Aug. 65 quibus corporis notis vel -bus. VLP. dig. 11, 4, 1, 8a notae verbo etiam -es continentur). CIC. Phil. 7, 17 de orat. 2, 195 Tusc. 3, 54. PVBLIL. N 12 non turpis est -x, quam virtus parit. HOR. sat. 1, 5, 60 illi foeda -x saetosam levi frontem turpaverat oris. carm. 1, 35, 33 OV. am. 3, 8, 19. rem. 623 vulnus in antiquum rediit male firma -x. met. 12, 444. Pont. 1, 3, 15 (*in imag.*) tempore ducetur longo fortasse -x (LIV. 29, 32, 12 SCRIB. LARG. 42. 173 neque pati *locum morsum* -em ducere. 205. 206. 220 *al.* SYMM. epist. 1, 100, 1 PELAGON. 182. 195 VEG. mulom. 2, 13, 4. 2, 15, 4. CAEL. AVR. chron. 4, 1, 3 aequalia in -em ducimus. *et saepe*). LIV. 2, 27, 2. 4, 58, 13. 6, 14, 6. 6, 20, 9 SEN. contr. 7, 1, 14. 9, 4, 14 VAL. MAX. 3, 2, 24. 6, 2, 8. CELS. 2, 7 nigrae -es (5, 26, 36 nigras -es purgant). 3, 21 ubi inductae vulneribus -es sunt (3, 27, 4 quo maturius induci -x possit. 5, 19 praef. 5, 22, 6. 5, 26, 30. 36. 5, 28, 2. 7, 8 *al.* CYPR. epist. 31, 6 *al.*). 4, 16. 5, 18, 7 cutem rumpit, ad -em perducit (5, 19, 5 ad -em vulnera perducere. 7, 7, 4. 16. 7, 22 *al.* PLIN. nat. 23, 76. 139. 24, 93 *al.*). 5, 18, 28. 5, 26, 36 si vel excrevit -x vel concava est. 6, 5. 6, 6, 25 tollere -em. 6, 6, 34 ad extenuandas -es (6, 6, 38. 7, 7, 4 SCRIB. LARG. 26. 28. 35 PLIN. nat. 25, 142. 32, 24. 37 PELAGON. 437 *al.*). CELS. 7, 28 donec ad -em plaga perveniat. 7, 32 tota -x excidenda. 8, 4. 8, 10, 7 *al.* SEN. Tro. 123 dial. 7, 15, 5. 11, 15, 4 benef. 6, 26, 2 epist. 2, 3. CVRT. 4, 6, 24 nondum prioris vulneris obducta -e (7, 9, 11. 8, 10, 31. 9, 6, 1. 9, 8, 27 PLIN. nat. 23, 124 CYPR. epist. 30, 3 HIER. epist. 1, 14 in Ier. 30, 12 *sqq.* p. 1055 in Ezech. lib. 1 praef. VVLG. Ier. 8, 22. 30, 17. 33, 6 CAEL. AVR. chron. 2, 16, 217 *et saepe*). CVRT. 4, 14, 6. 8, 7, 11 cum milites nihil domum praeter gratuitas -es relaturi sint. 9, 3, 10. 10, 2, 12. 10, 5, 13 COLVM. 6, 8, 1. 6, 26, 4. 6, 32, 3. 6, 33, 1. 7, 9, 5 SCRIB. LARG. 26. 27. ASCON. Pis. p. 14 cum -x vulneris ... rescissa esset. PETRON. 91. 102. 105 PLIN. nat. 7, 50. 11, 132. 208. 20, 4. 40. 61. 94. 125. 142. 157. 22, 55. 107. 143 ulceribus difficile -em trahentibus (30, 113 ulceribus, quae -em non trahant. 33, 92. 34, 102). 22, 156. 23, 7. 99. 24, 73 -es, quae praesanuere, aperit. 28, 65. 95. 216. 245. 29, 107. 30, 79. 31, 116. 33, 105 -bus maxime glutinandis. 34, 169 potest astringere, sistere, contrahere -es. 34, 174 *et saepe.* STAT. silv. 5, 1, 30 ad planctus refugit iam plana -x. QVINT. inst. 5, 9, 5. 6, 1, 21 susceptae bello -es. 6, 3, 100 TAC. ann. 1, 35. PLIN. epist. 1, 5, 2 *Rusticum* Vitelliana -e stigmosum. APVL. met. 1, 18 -x tam alta tam recens. 6, 21 -e solida revalescens. TERT. spect. 23 anim. 58 VLP. dig. 7, 1, 17, 1. 21, 1, 14, 10 SER. SAMM. 152. SOL. 1, 78 parvuli modo naevos modo -es modo qualescumque originis suae notas ferunt (AVSON. 324 naevos nostros et -es). 32, 31 usquedum vulnus conducatur in -em. PANEG. 11, 5 alte. impressis -bus. 12, 46. LACT. epit. 49, 6 crudis adhuc -bus. FIRM. err. 2, 3 veterum vulnerum resecant -es. IVST. 12, 8, 12 AVSON. 463, 4. AMM. 22, 15, 23 quamdiu in -es conveniant plagae (CHIRON 569 iam -em provenire). 31, 2, 2 corrugatis -bus. CYPR. GALL. Ios. 116 sensim coitura -x (PELAGON. 313). PELAGON. 413 oculare ad -es discutiendas. 448. CHIRON 44 cum -es cluserint (35. CAEL. AVR. chron. 2, 1, 28 si -x fuerit clausa). HIER. in Mich. 2, 7 p. 525 in vibice et -e (SIDON. epist. 3, 13, 7). VVLG. lev. 13, 19 et in loco ulceris -x alba apparuerit sive subrufa. 13, 21 -x subobscura. 13, 24. 14, 56 -is et erumpentium papularum. 22, 22. psalm. 37, 6 putruerunt et corruptae sunt -es meae (μώλωπες). RVFIN. hist. 5, 28, 12 livores corporis eius et -es. PRVD. perist. 10, 796 illum recentes per -um vias denuo exarabant. CLAVD. 26, 482 quos plagis decorat numerosa -x. AVG. civ. 22, 8. 19. perf. iust. 20, 43 etiam -x currere dicitur, quando bene vulnus diligenterque curatur. THEOD. PRISC. eup. faen. 69 gyn. 12 COD. Theod. 7, 20, 12, 1 (*a. 400*). CAEL. AVR. chron. 1, 4, 114 ulcerum recentes -es solvuntur. 2, 13, 163 incongruis motibus lacerant -es. 2, 16, 218 in -em venire cohibeant (4, 1, 3. 4, 3, 42 acut. 3, 6, 62 ORIBAS. syn. 1, 12). DRAC. Romul. 7, 76 ceu iam sit plaga -x. ENNOD. epist. 6, 1, 4 p. 148, 22 in -em cogere vulnera. IORD. Get. 24, 128 CORP. III 12032, 2. XII 5691, 1. 5. XIII 10021, 8. 19. 20. 28. 39. 43. 50 (*in signaculis oculariorum*) *et persaepe.* CARM. epigr. 865, 5 (*Tibure, non ante Hadr.*) graciles ubi ian (*sic*) nervi tenuisque -x.

b *de arboribus*: VERG. georg. 2, 379 admorso signata in stirpe -x. COLVM. 3, 15, 3 eam *plantam* velut veteranam vitem totam exputare ... nodosque et -es allevare. 3, 18, 5 ut malleolus, qui deponitur, ea parte, qua est a matre decisus, coalescat et celeriter -em ducat. 3, 18, 6. 4, 8, 2 si iuxta truncum radicem praecideris, ex -e plures enascentur. 4, 9, 1. 4, 10, 2. 4, 22, 4. 4, 24, 2. 7. 4, 29, 12 dum plaga trunci ducat -em. 5, 6, 16. 5, 11, 3 qua *parte arbor* maxime nitida et sine -e est. arb. 5, 3. 10, 1. 26, 3 PLIN. nat. 16, 61. 125. 17, 118 imprimitur ex alia cortex par cum sui germinis mamma, sic compage densata, ut -i locus non sit. 17, 181. 251 dilatatae -es et internato corpore expletae. QVINT. inst. 2, 4, 11.

c *de variis rebus*: MANIL. 1, 725 perque ipsos fiat nexus manifesta -x fissuram faciens mundi (*cf.* 1, 721 magni vulnera caeli). SEN. nat. 3, 15, 6 quae *vena terrae* modo consumpta aqua deficit, modo excaecatur aliquo impedimento, modo coit velut in -em comprimitque quam perfecerat viam. PLIN. nat. 16, 131 prostratas *arbores* restitui plerumque et quadam terrae -e vivescere vulgare est. 34, 63 pretiosiorque talis *statua* existimabatur, etiam -bus operis atque concisuris, in quibus aurum haeserat, remanentibus. IVV. 3, 151 rupta calceus alter pelle patet, vel si consuto vulnere crassum atque recens linum ostendit non una -x. VVLG. II par. 24, 13 obducebatur parietum -x (II Esdr. 4, 7 quod obducta esset -x muri Ierusalem).

2 *translate*: CIC. leg. agr. 3, 4 ne ... refricare obductam iam rei publicae -em viderer (*cf.* CLAVD. 22, 205 solo poterit Stilichone medente crescere Romanum vulnus tectura -x). PVBLIL. C 33 -x conscientiae pro vulnere est (FIRM. err. 2, 5 ut per veteres conscientiae -es credentibus hominibus salutaris sanitas irrigetur). OV. trist. 3, 11, 66 facta -em ducere nostra sine (*v. p. 1047, 13*). SEN. dial. 3, 16, 7 in sapientis animo, etiam cum vulnus sanatum est, -x manet (GREG. TVR. glor. mart. 87 abluere tam vulnera corporis quam animae -es). PETRON. 99 omnem scabitudinem animi ... deleret sine -e. 113 ne inter initia coeuntis gratiae recentem -em rescinderet. SIL. 8, 287 signataque mente -x (*i. memoria veteris iniuriae*). PLIN. epist. 8, 5, 3 -em pati (*de morte uxoris*). BACHIAR. repar. laps. 8 -es criminum confessionis satisfactione sanavit.

deriv.: cicatricula, cicatricosus. cicatricare. *Spelthahn.*

cicciola *v.* caeciola.

ciccum, -ī *n.* [*orig. inc. cf.* 'κικκός ... διαχώρησις' HESYCH. *Th.*]. VARRO ling. 7, 91 natum a -o cicur videtur. -um dicebant membranam tenuem, quae est ut in malo Punico discrimen; a quo etiam Plautus (*frg. inc. 2*) dicit: 'quod volt †densum, -um non interduo'. apud Naevium (*cf. trag. 56*) '-um venire (*? codd.*, circumvenire *vel* -iri *Ribbeck*) video ferme iniuria'. PAVL. FEST. p. 42 -um membrana tenuis malorum Punicorum. GLOSS. II 100, 38 γρῦ, κόκκος. 100, 29 cincum ῥοᾶς ὑμήν. Plac. V 13, 23 (54, 21) -um (circum *R*) granum mali Punici aut umbilicus lupini. IV 217, 23 (V 595, 38. 633, 15) cortex mali granati. V 594, 1 -um mali granati membrana. *cf.* 350, 5 cittis tenuis pellis inter grana. 654, 8 cittis et granis punica mala referta sunt. *nonnisi proverbialiter*: NAEV.? *v. l. 29.* PLAVT. Rud. 580 -um non interduim. frg. inc. 2 *v. l. 28.* AVSON. 350, 2 pro quo *opusculo* ... neque Afranius naucum daret neque -um suum Plautus offerret. GLOSS. Plac. V 34, 6 (86, 14. 121, 3) nec -um: nihil. *Stadler.*

ciceion (קִיקָיוֹן). HIER. in Ion. 4, 6 p. 425 pro cucurbita sive hedera (*ita* VVLG. Ion. 4, 6; LXX κολοκύνθη) in hebraeo legimus -on, quae etiam lingua Syra et Punica ciceia dicitur. est autem genus virgulti vel arbusculae lata habens folia in modum pampini et umbram densissimam, suo trunco se sustinens, quae in Palaestina creberrime nascitur et maxime in harenosis locis *eqs.* ... nos eodem tempore quo interpretabamur prophetas, voluimus id ipsum Hebraeae linguae nomen exprimere, quia sermo Latinus hanc speciem arboris non habebat; sed timuimus grammaticos, ne invenirent licentiam commentandi ... secutique sumus veteres translatores, qui et ipsi hederam interpretati sunt, quae graece appellatur κισσός *eqs.* epist. 112, 22 *de eodem loco fusius.* *Jacobsohn.*

γεντιανή ... Θοῦσκοι **κικένδα** DIOSC. 3, 3 W. *Stadler.*

cicendula *v.* cicindela.

***cicer,** -is *n.* [*cf. c.* κίκερροι (*codd.* κίβερροι) ὦχροι *Μακεδόνες* (HESYCH.) *et c. armen.* sisern '*cicer*', *boruss.* keckers '*pisum*', *fortasse c. gr.* κριός; *v. Bücheler, Rhein. Mus. 62 (1907), 476 sq.; Schrader, Reallex. d. indogerm. Altertumskunde s. v. Erbse. Th.*]. ISID. orig. 17, 4, 6 faselum autem et -r Graeca nomina sunt (*cf.* ORIBAS. eup. 2, 1 E 7 erebinthus dicitur -r; est genus, qui bocatur grece crii, latine dicitur -r arietinus). *singulare tantum*: VARRO ling. 8, 48 singularia solum sunt multa, ut -r, siser; nemo enim dicit -a, sisera (9, 63. 10, 54 *et passim apud gramm., ex. gr.* CHAR. gramm. I 34, 26 DIOM. gramm. I 328, 20 MART. CAP. 3, 298 GLOSS. II 313, 67). *de genere*: *ubique neutr. praeter* ORIBAS. *et* GLOSS., *ubi saepius masc. trad.* GLOSS. ἐρέβινθος (*adde*: PLVT. Cic. 1 κίκερα ... οἱ *Λατῖνοι* τὸν ἐρέβινθον καλοῦσι. DIOSC. 2, 104 W. ἐρέβινθος· *Ῥωμαῖοι* κίκερ. FRG. Bob. gramm. V 559, 14 *al.*). λεπτερέβινθος, ἕρπυλλον. malacion, elevia (ervilia *Büch.*) rubea, ogri (ὦχροι *Büch.*) pis⟨us⟩ albus. bean (*anglosax. i. q. faba*). *legitur inde a* PLAVTO. [*val. maced.* tseatsire, *it.* cece, *francog. vet.* çoire. *M.-L.*]

1 *generatim leguminum genus, ubique fere edule* (*cf.* VARRO Men. 244 rust. 1, 23, 2 COLVM. 2, 7, 1 PLIN. nat. 18, 48 *sqq.* 18, 124 *sq. fuse.* APVL. met. 6, 10 ARNOB. nat. 2, 59. GLOSS. V 277, 26 genus leguminum minor follo [minora habens folia quam faseolus *Albertus Magnus 6, 299*]): PLAVT. Bacch. 767 tam frictum ego illum reddam quam frictum est -r (HOR. ars 249 VVLG. II reg. 17, 28 frixum. CASSIAN. conl. 8, 1, 2 -r frictum, quod illi trogalia vocant. *cf.* GLOSS. II 460, 54 τρωγάλια -r frictum). CATO agr. 37, 1 -r, quod vellitur et quod salsum est, eo malum est (*cf.* COLVM. 2, 13, 3 *ex Tremellio*). VARRO Men. 504 qui nobis ministrarunt pueri diebus festis -r viride (EDICT. imp. Diocl. 6, 37 -is biridis fa⟨sc⟩iculi. HIER. vita Hilar. 28 -is fascem virentis ... detulit. ORIBAS. syn. 4, 34. *de re cf.* HOR. sat. 2, 3, 182 in -e atque faba bona tu perdasque lupinis, latus ut in circo spatiere. PERS.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5, 177 vigila et -r ingere large rixanti populo, nostra ut Floralia possint aprici meminisse senes). HOR. sat. 1, 6, 115 domum me ad porri et -is refero laganique catinum. 2, 6, 84 neque ille sepositi -is nec longae invidit avenae. COLVM. 2, 12, 5 *fuse* (11, 2, 75). SCRIB. LARG. 77 globuli -is amplitudinis (*cf.* 170 magnitudine -is. PLIN. nat. 12, 131 *al.*). PETRON. 14 dipondium, quo -r lupinosque (*sic vet. emend. cf.* 66; sicel lupinosque quibus *codd.*) destinaverimus mercari. PLIN. nat. 18, 155 herba (*orobanche*), quae -r enecat. 18, 308 -i tantum nullae bestiolae in horreis innascuntur. 26, 124 semen ...-e decoctum. MART. 1, 41, 6 vendit qui madidum -r coronae. 5, 78, 21 fervens -r et tepens lupinus. QVINT. inst. 2, 20, 3 grana -is. SER. SAMM. 468 -is cocti potasse liquorem (THEOD. PRISC. log. 77 -is albi decoctio *et al. apud medicos; fuse de usu medicinali* DIOSC. 2, 87). PELAGON. 211 -r infusum (APIC. 4, 180). *nota imaginem de testiculis*: IVV. 6, 373² ma⟨u⟩gonum pueros vera ac miserabilis urit debilitas follisque pudet -isque relicti (*cf. ad l. Bücheler, Rhein. Mus. 54 [1899], 484*). 2 *varia -is genera* (*cf.* PLIN. nat. 1, 18, 32. 18, 124 ORIBAS. eup. 2, 1 E 7): album: GLOSS. III 552, 32 (*cf.* THEOD. PRISC. log. 77 *l. 12*). arietinum: *v. II p. 574, 19 sq.* columbinum: MARCELL. med. 11, 17 PS. APVL. herb. 108. domesticum: ORIBAS. eup. 2, 1 P 1 paliurus, alii saccu palearem, alii -r domnicu vocant. *cf.* GLOSS. -r domesticus (*vel* -cum *vel* -co): παλίουρος (*opp.* PLIN. nat. 22, 148 -r et silvestre est). erraticum: PS. APVL. herb. 99 a Graecis dicitur herpyllos ... Latini serpillum, alii -r erraticum, alii -r rusticum. DIOSC. 3, 38 W. ἕρπυλλος. Ῥωμαῖοι σέρπουλλουμ, οἱ δὲ κίκερ ἠρράτικουμ. ORIBAS. eup. 2, 1 E 8. GLOSS. III 545, 34 ἕρπυλλος. 631, 50 cardamomo: -r erraticus sive nasturtio. 582, 45 erba coeta (*lege*: herba cocta): -r erraticus sive nasturtio (*cf.* 545, 51 erbococto: -r erratico, qui rubea grana habet). PROB. Verg. georg. 1, 227 *sq.* -is est genus, quod faselum vocant. Punicum: COLVM. 2, 10, 20. 9, 1, 8. rusticum: PS. APVL. herb. 26 chamaeleonem ... alii -r rusticum (*sic T*, cinaram rusticam *ed.*). 99 *v. l. 23. cf.* GLOSS. III 557, 75. DIOSC. 3, 11 W. δίψακον ... κίκερ ῥούστικουμ. silvestre: *v. l. 22.* Venerium: THEOD. PRISC. log. 110 ORIBAS. syn. 9, 45. viride: *v. p. 1048, 81 sq.*

deriv.: cicera, cicerarius, cicercula (-um). *cf.* Cicereius, Cicero.

cicera, -ae *f. a* cicer. *ciceris genus pabulare*: COLVM. 2, 7, 2 -a et ervum et farrago. 2, 10, 24 pabulorum genera ... ervum et -am. 2, 10, 35 -a bubus ervi loco fresa datur in Hispania Baetica *eqs.* 2, 12, 4. PALLAD. 4, 6 *fusius.* [*venet.* cesara. *M.-L.*]

ἐρεβινθοπώλης **cicerārius** GLOSS. III 307, 58 (518, 14). *a* cicer.

***cicercula,** -ae *f.* [*a* cicera, cicer *deminutive. Th.*]. GLOSS. λάθυρος (*cf.* III 193, 42 cicercla). [*it.* cicerchia, *hisp.* cicercha. *M.-L.*] *ciceris genus* (*cf.* GLOSS. II 572, 46 legumen minimum): VARRO rust. 1, 32, 2 serendum viciam, lentem, -am, ervilam (*cf.* COLVM. 2, 13, 1) ceteraque, quae alii legumina, alii, ut Gallicani quidam, legarica appellant. COLVM. 2, 10, 19 *fuse.* 2, 10, 35 sapori (*codd.*, sapore *vulg.*) certe nihilo differt *cicera* a -a (*cf.* PLIN. nat. 19, 186). 2, 12, 4 cicerae vel -ae modii (*cf.* 2, 10, 19 cicer aut -a *SA*; PLIN. nat. 1, 22, 72. 18, 198). 6, 3, 3 *boum cibus* (*cf.* 8, 4, 1 cibaria gallinis praebentur optima pinsitum hordeum ... -a). 7, 3, 22 fresa cum faba -a sumptuosior est (*cf.* 7, 10, 5. 11, 2, 99 paleas cum -ae fresae semodio). 9, 1, 8 -a condita. PLIN. nat. 18, 103 ervi aut -ae farina. 18, 124 est et -a minuti ciceris *eqs.* 22, 148 -a etiamnum magis in alvo proficit. TERT. adv. Marc. 1, 11 unam saltim -am deus Marcionis propriam protulisse debuerat. PELAGON. 327 pulveris -ae unciam (*cf.* 452).

v. nom. propr. *neutr.* **cicerculum,** -ī: MARCELL. med. 16, 27 globulos ex aqua -i magnitudine facito (20, 108). *Sinopidis terrae genus*: PLIN. nat. 35, 32 quae (*Sinopis terra*) ex Africa venit ...-um appellant.

cicernīnus *v.* cisterninus.

? **cicharba,** -ae *f.*, *herba vel medicamentum.* MARCELL. med. 4, 30 anethi surculi uruntur eiusque pulveris cribrati (unciam) I, -ae (uncias) III remittes in olei (sextario) I. *corrigasne* cicirbitae? *q. v.*

cichla, -ae *f.*, κίχλη, *piscis.* PLIN. VAL. 5, 13 sed et pisces *dabis* et maxime cyclas. est enim piscis molli carne et natura humidus et digestibilis, quem et ptysanas maritimas vocant. ORIBAS. syn. 4, 1 p. 3 pisces aspratiles, quales sunt ... cycla. *Probst.*

cichorēum (-ium, -ion), -ī *n.* (cichorea, -ae *f.*) [*a gr.* τὰ κιχόρεια, κιχόριον. *Th.*]. *nomen herbae.* *formae*: cichorēum: HOR. carm. 1, 31, 15 me pascunt olivae me -ea levesque malvae (*cf.* PORPH. *ad l.* -ea intiba rustica). SERV. georg. 1, 120 intiba dicit -a (-as *V*), quorum (quarum *codd.*) radices multae et tenues ambiunt segetes et necant. cichorion: PLIN. nat. 21, 101 -ion et similia circa terram folia habent. CAEL. AVR. chron. 4, 3, 66 decoctio ex ... intybo, quod -ion Graeci vocant. GLOSS. III 537, 11 id est intubo (545, 11). 555, 27 cocurion i. intuva. 538, 5 cocorion id est intuba agreste (557, 4. 621, 33). DIOSC. 2, 116 agrestis vero *seris* picris aut -ion appellant. ORIBAS. syn. 4, 15 p. 18 omnia quae sunt silvatica olera, qualia sunt lactuca ... intuba cycorion. cichorēa, -ae *f.*: SERV. georg. 1, 120? *v. supra l. 71.* PLIN. VAL. 5, 25 intuba, cicoria ... haec enim holera ad calidam distemperantiam iuvant. GLOSS. V 504, 48 intiva cicoria ⟨es⟩car⟨i⟩ola. III 555, 1 cicuria i. intuvos (619, 29). NOT. Tir. 104, 46 cichor⟨e⟩a. *usitatior forma in codd.* cichorium: PLIN. nat. 19, 129 est et erraticum intubum, quod in Aegypto -ium vocant. 20, 73 erraticum in Aegypto -ium vocant, quod silvestre est. 20, 74 -ium refrigerat in cibo sumptum *eqs.* ... propter singularem salubritatem aliqui chreston appellant, alii pancration (1, 20, 30 *medicinae ex* -o sive chresto sive pancratio. 1, 21, 52 de -o *om. codd. meliores*). 21, 88 in Aegypto proxima auctoritas -o, quod diximus intubum erraticum, nascitur post vergilias *eqs.* 27, 55 botrys ... folia -o similia. DIOSC. 2, 90 cui admixta herba seris aut cicorium aut plantaginem. 2, 117 condrilen folia ... simile cycoriona habet. 3, 148 radix ticori (ticorei *P*) similis. PS. DIOSC. herb. fem. 35 (34) (h)eliotropios ... alii -orium (*e coniect.*) vocant, Romani intibum silvaticum. GLOSS. III 558, 60 (622, 48) cicorium intuba (intiba) agrestis. [*perperam*: DIOSC. 2, 164 anagallis quem multi cicorium appellant *pro* κόρχορον]. *v. Olck, PW. III 2537.*

cici *indecl. n.*, κίκι, *nomen suffruticis arborescentis.* PLIN. nat. 15, 25 *oleum* fit e cici, arbore in Aegypto copiosa — alii crotonem, alii †sibi alii sesamon silvestre eam appellant. ... nostri eam ricinum vocant a similitudine seminis *eqs. cf.* 1, 15, 7 -i arbor sive croto sive sili sive sesamon. 16, 85 foliorum unitas in suo cuique genere permanet, praeterquam populo ... crotoni, quam et -i diximus vocari. DIOSC. 4, 156 de -i. -i aut sisamo agreste aut seseliciprion aut crotona esse multi dixerunt ... purgatu⟨m⟩ vero simile est crotonis animalis, unde et exprimitur oleu⟨m⟩ cicinu⟨m⟩ dicitur *eqs.*

deriv. gr.: cicinus. *Stadler.*

cīcida *v.* cecis.

cicilendrum, -ī, **cicimalindrum,** -ī *n.*, *nomina condimentorum iocose, ut videtur, a* PLAVTO *ficta.* PLAVT. Pseud. 831 (*cocus loquitur*) vel ducenos annos poterunt vivere, meas qui essitabunt escas, quas condivero; nam ego cicilendrum (*P*, cocilendrum *vel* cocilin- *A*) quando in patinas indidi aut cepolendrum *eqs.* 835 haec ad Neptuni pecudes condimenta sunt, terrestres pecudes cicimalindro (*Ussing*, ciomalindro *A*, cicimandro *P*) condio. *Mbr.*

cicindēla, -ae *f.* [*cf. esse videtur c.* candere, candela. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 42 -a genus muscarum, quod noctu lucet, videlicet a candela. *formae*: cicendula (*hanc formam putat principalem Keller, z. lat. Sprachg. I 172*): SERV. Aen. 1, 727 ISID. orig. 12, 8, 6 (*codd. pars*). cicindella: *codd. saepius.* cicendela: GLOSS. II 338, 24. cicindīle, -is *n.*: PS. AVG. serm. 265, 2 GREG. TVR. *v. l. 55. 56* ISID. orig. 20, 10, 2 GLOSS. V 635, 41. 603, 23 (*cf.* 215, 17. 218, 1 *al.* cicendelia. NOT. Tir. 102, 5 cicendile). cecindilae: GLOSS. IV 534, 40. *masc.* cicindīlem: VITA Caes. Arel. 44. cicindēlum (*an* -us?): ANTH. 185 GREG. TVR. Franc. 4, 31. [*it.* cicindello. *M.-L.*]

1 *scarabaeorum genus* ('*Johanniswürmchen*'): PAVL. FEST. p. 42 *l. 33.* PLIN nat. 18, 250 lucentes vespere per arva -ae, ita appellant rustici stellantes volatus, Graeci vero lampyridas (GLOSS. λαμπυρίς. *adde*: SERV. Aen. 1, 727 quod ⟨...⟩ in -a lucet, quos Graeci πυρσούς vocant). *cf.* ISID. orig. 12, 8, 6 -a scarabaeorum genus est, dicta quod gradiens vel volans lucet (GLOSS. Plac. V 15, 2. 54, 20).

2 *fere i. q. candela, lucerna. cf.* GLOSS. lini cicindelia: lucernae. lichini: candelae, lucernae vel -ia (*cf.* ISID. orig. 20, 10, 2 lychnus autem quasi 'lucinius'. est enim -a lucernae). la(n)ternae: arculae sunt vitro clausae, intra quas ponuntur cicendelia aut lucernae. II 338, 24 κανδῆλα. ITIN. [Silv.] 25, 8 ponderatio de ceriofalis vel -is aut lucernis ... numquid ... scribi potest? PS. AVG. serm. 265, 2 oleum quod in -bus mittatur. GREG. TVR. Franc. 4, 31 in sacrarium autem sub velo transiens *alauda* -um extinguere voluit. 4, 36 de oleo -is (Mart. 1, 15 VITA Nicet. 12). glor. mart. 5 integrum -e. vit. patr. 8, 8 accensus ...-is. VITA Caes. Arel. 44 dum -em concinnaret. *Probst.*

1. cicinus, -a, -um, κίκινος. *oleum -um* (*sc. ex cici arbore*): CELS. 5, 19, 26 -i olei et murtei singulae heminae. 5, 24, 3. PLIN. nat. 23, 83 oleum -um bibitur ad purgationes ventris *eqs. cf.* (1, 23, 41) 23, 89 ex Cnidio grano factum *oleum* eandem vim habet quam -um. MARCELL. med. 6, 33. CAEL. AVR. chron. 3, 8, 138 et ex crotonibus confecto oleo -o. DIOSC. 4, 156 *supra l. 22.* *fort. add.* CAEL. AVR. chron. 2, 1, 26? *v. p. 1009, 6.*

2. cic(i)nus *i. q.* cycnus *q. v.*

cicirbita, -ae *f.* *nomen herbae*: DIOSC. 2, 131 W. σόγκος τραχύς ... Ῥωμαῖοι -α ἄσπρα. ... σόγκος τρυφερὸς ... Ῥωμαῖοι -α⟨μ⟩ μόλλε⟨μ⟩. 2, 132 σέρις ἥμερος ... Ῥωμαῖοι ... -α ἄλβα ... σέρις ἀγρία ... Ῥωμαῖοι -α⟨μ⟩ ἀγρέστε⟨μ⟩. *dubium an huc pertineant*: MARCELL. med. 4, 30 *v. p. 1049, 61 sq.* 12, 9 vel cucurbitae radix, quam ... *Graeci* sonchon appellant, *ubi Reinesius emend.* cicerbita. *Stadler.*

cīcis *v.* cecis.

? **cicisa** POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 21 *inter nomina volucrum. estne* cichla *avis?*

? **cicitī** semen (*pars medicamenti*) CHIRON 869. 'ziziphi *aut* cicutae' *Oder.*

cicl-, cicn- *v.* cyc-.

[histructio id est **cicocia** GLOSS. Casin. III 539, 46 *inter* '*vocabula herbarum*'. "*an* cydonia στρούθεια?" *Goetz. cf.* cicomon, ciconium.]

? **cicomon** i(d est) sideritis GLOSS. III 558, 56 (622, 46). *nomen herbae?* 'chironion?' *Goetz; an conferas* ciconium?

? **cicona** c(a)ecitas GLOSS. V 417, 49. *cf.* caeca, caecia? *fort. i. q.* cicuma.

olores cicnuscos (*lege* cycnos) id est **cicōnēs** GLOSS. IV 132, 21

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*cf.* V 471, 43 olores cignos id est ciquones). *conferasne* ciconia? *Mbr.*

cicōnia, -ae *f.* [*orig. inc., similitudine sonorum conecti videtur cum nomine Tusco* Cicu, Cicunia. *Th.*]. ISID. orig. 12, 7, 16 -ae vocatae a sono quo crepitant, quasi cicaniae. *formae*: *legitur* ciconea: MARCELL. med. 8, 47 GLOSS. III 360, 45. *praenest.* conea: PLAVT. Truc. 691 Praenestinis conea est -a (VLT. SYLL. gramm. IV 263 et in nominibus invenitur *aphaeresis* ut Plautus dixit a Praenestinis coneas pro ciconias appellari). cĭcōn- *metitur* ANTH. 762, 29. *de forma* cicōnia *v. Gröber, Archiv 1 (1884) 545.* *legitur inde a* PLAVTO. [*it.* cicogna, *francog. vet.* ceogne, *hisp.* cigueña. *M.-L.*]

1 *nomen avis advenae* (*de qua v.* PLIN. nat. 10, 61—62 SOL. 40, 25—27 AMBR. hex. 5, 16, 53—55): CHAR. gramm. I 57 -a πελαργός. AMBR. hex. 5, 16, 55 πελαργός enim -a dicitur. GLOSS. πελαργός. V 353, 43 storc (*anglosax.*). VARRO Men. 272 at nos caduci naufragi ut -ae. rust. 2, 1, 27 neque ... hirundines et -ae ... in omnibus terris pariunt (*cf.* PLIN. nat. 10, 77 Larium lacum ... ad quem -ae non permeant. 10, 78 in Fidenate agro iuxta urbem -ae nec pullos nec nidum faciunt). VARRO rust. 3, 5, 6 pullos faciunt in agro -ae. CIC. fin. 3, 63 formicae apes -ae aliorum etiam causa quaedam faciunt. HOR. sat. 2, 2, 49 tutoque -a nido, donec vos auctor docuit praetorius (SCHOL. *ad l.* Asellius ... usum comedendarum -arum primus invenit. alii Sempronium volunt. *ibid.* esui esse ... pullos earum. PORPH. *ad l. de re cf.* PLIN. nat. 10, 60 -as magis placere quam grues. CARM. Porph. Hor. sat. 2, 2, 50 -arum Rufus iste conditor. *ibid.* -arum populus ultus est mortem). OV. met. 6, 97 *de Antigones in -am permutatione.* PHAEDR. 1, 26 *fabula de vulpe et -a.* SEN. epist. 108, 29 in eodem prato bos herbam quaerit, canis leporem, -a lacertam. PETRON. 55 -a etiam, grata peregrina hospita (AVG. in psalm. 58 serm. 1, 10 annuae nostrae hospites sicut -ae). PLIN. nat. 1, 10, 31. 1, 29, 14—40 *inter remedia* (*cf.* 1, 30, 8—53. 29, 105 contra venena omnia -arum ventriculus valet. 29, 128 -ae pullum qui ederit negatur annis ⟨multis⟩ continuis lippiturus [*cf.* MARCELL. med. 8, 47]. PLIN. nat. 30, 108 ventriculus -ae ex vino decoctus. PELAGON. 18 CHIRON 965 *v. infra l. 75* VEG. mulom. 1, 17, 15). PLIN. nat. 8, 98 -a origano, hedera apri in morbis sibi medentur. 10, 63 -ae nidos eosdem repetunt, genetricum senectam ... educunt (AMBR. hex. 5, 16, 55 Romanorum usu pia avis vocatur -a. *ibid.* relatio gratiarum [*i.* ἀντιπελάργησις] -ae vocabulo nuncupatur. *narratur quomodo parentes alant atque foveant.* EVSTATH. Bas. hex. 8, 5 p. 750^D liberalitas ... quae senibus -is a iunioribus exhibetur). PLIN. nat. 10, 111 ante se pedes iaciunt ut -ae, grues. 18, 314 post -ae discessum. IVV. 14, 74 serpente -a pullos nutrit et ... lacerta. SVET. frg. p. 251 -arum *est* crotolare (ANTH. 762, 29 glottorat immenso maerens -a rostro). ARNOB. nat. 4, 24 ut -as ... ex ovis esse progenitos quodam deos. 7, 16 cur non vulturios, aquilas, -as *deis mactatis.* CAPITOL. Aur. 13, 6 si ipse lapsus ex arbore in -am verteretur ... atque ex sinu -am emisisset. HIER. in Ioel 3, 1 *sqq.* p. 207 alii colerent Iovem, alii ... ibin, noctuas, accipitres et -as. VVLG. Ier. 8, 7 turtur ... et -a custodierunt tempus adventus sui. AVG. in psalm. 90 serm. 1, 5 -as videmus extra nidos suos nec cognoscimus utrum fetus habeant. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 26 *inter nomina volucrum.* EVSTATH. Bas. hex. 8, 5 p. 950^C -ae ... non procul distant ab his quibus rationalis collata prudentia est. *ibid. de -is una cum cornicibus proficiscentibus.* CLAVD. MAM. anim. p. 71, 13 nidos -ae atque hirundines post annum revisunt. CASSIOD. in psalm. 101, 7 pelicanus ... -is corporis granditate consimilis. *nota*: PERS. 1, 58 Iane, a tergo quem nulla -a pinsit (SCHOL. *ad l.* per -am reprehensores malos significamus. *ibid. cod. Bern.* -a dixit quia manus solent formare derisiones digitis in modum ciconi⟨ni⟩ rostri plicatis, latenter derident recitantes). HIER. epist. 125, 18 -arum deprehendes post te colla curvari. in Soph. praef. p. 671—2 numquam post tergum meum manum curvarent in -am.

2 *nomen loci Romae in regione nona*: REG. urb. p. 13, 11 -as nixas (*cf.* CVRIOS. urb. reg. 9 p. 12, 11). CORP. VI 1785, 4 de -is ad templum cupas referre. 1785, 9 professionariis de -is (*v. Hülsen, PW. III 2543*).

3 *nomen machinarum* (*cf.* GLOSS. II 100, 34 πελαργός μηχανή): **a** *quae adhibetur in sulcis fodiendis*: COLVM. 3, 13, 11—12 *describitur* (*v. Olck, PW. III 2542; Daremberg-Saglio II 1171*). **b** *instrumentum hortulanum quo hauriunt aquas*: ISID. orig. 21, 15, 3 telonem Hispani -am dicunt, quod imitetur eiusdem nominis avem. GLOSS. II 349, 1 κηλώνειον φρέατος -a, telleno.

deriv.: ciconinus, ciconiolus (ciconium? *cf.* cicocia).

cicōnīnus, -a, -um *a* ciconia. SIDON. epist. 2, 14, 2 usque ad adventum hirundineum vel -um. SCHOL. Pers. 1, 58 *cod. Bern. v. l. 58.* *subst.* cicōnīna, -ae, *fere i. q. ciconia*: CHIRON 965 -as iam paene volantes in ollam ... mittis (*cf. l. 30 sqq.*). *Wulff.*

cicōniolus, -a, -um *a* ciconia. MISC. Tir. p. 65, 27 cor ciconiolum (cigañiolo *cod., corr. Schmitz*).

?**ciconium** ferola (*i. ferula herba*) GLOSS. III 544, 53 (*cf.* 544, 29 ciconio, *cuius syn. in cod. fere evanidum*). *addendumne* cicomon? *fort. deriv. de* ciconia?

? **cicotis** i. cinitius (*i. cinicius*) GLOSS. III 559, 28 *inter herbas medicamentaque.* citocacium *latere suspicatur Stadler, fort.* coccus Cnidius; *v. etiam* cocotus *et* cinicius.

cicorium *sim. v.* cichoreum.

?**cīcula,** -ae, *f. nisi corruptum est, fort. cf. c.* caecilia *herba* (*v. p. 38, 67*). ANTH. 206, 2 (*de homine nimis edace*) mensarumque vorax, omnis cui -a (*A*, civicla *B*) cessit.

cicuma, -ae *f.* [*a Graecis tractum, cf.* κικυμίς *et* 'κίκυμος ... γλαυκός'. HESYCH. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 39 -a avis noctua. GLOSS. caecuma noctua (*var. lect.* cecun, cecuma, cecua).

?**cicumte** id ⟨est⟩ cicada ANON. med. ed. Piechotta 159. *Mbr.*

cicur, -uris *adi.* [*fortasse cf. c. ind.* śákurah, '*cicur*', *nisi* i *producta est, id quod probare conatur Havet, Revue de philol. 15, 64. Th.*]. GLOSS. τιθασός. domitus, mansuetus, placidus, prudens. II 573, 2 cicu⟨r⟩a mansueta. V 624, 16 tissuris vel ut quidam cicuris est verres. VARRO ling. 7, 91 quod enim a fero discretum, id dicitur -r ... natum a cicco -r videtur. *inde a* PACVVIO.

1 *proprie de bestiis*: VARRO rust. 3, 13, 1 captivos et -es *apros.* 3, 16, 19 ferae et -es *apes.* CIC. Tusc. 5, 38 inmanes alias *bestias*, quasdam autem -es. nat. deor. 2, 99 bestiarum vel -um vel ferarum. Lael. 81. APVL. mund. 36 animalium agrestium et -um (28). ITIN. Alex. 49. *dubie an substant.*: CAPITOL. Ver. 5, 2 animalia vel -um vel ferarum avium vel quadrupedium. *i. q. sus domesticus*: SERV. georg. 3, 255 suem domesticum, quem -em vocant. GLOSS. V 494, 34 sus domesticus. 584, 6 -es: porci domestici. 445, 57 -em suem, porcum. *v. Heraeus, Hermes 34 (1899) 173.* PAVL. FEST. p. 33 bigenera dicuntur animalia ex diverso genere nata, ut leopardalis ex leone et panthera; -r ex apro et scrofa domestica. LAMPR. Heliog. 1, 2 cum eadem terra ... *ferat* serpentes et -es (*post* serpentes *lacunam stat. Iordan*). **2** *translate de hominibus*: PACVV. trag. 387 consilium -r (PAVL. FEST. p. 108 -r pro sapiente ponitur). VARRO ling. 7, 91 '-r ingenium optineo' mansuetum. TERT. adv. Val. 37 p. 210, 24 -i iam anima (cicurianiana *codd.*). GLOSS. Plac. V 14, 6 -es placidi, quieti. ANTH. 19, 8 ad ravim meam convertite -esque conspicite. HIER. adv. Rufin. 2, 11 nos simplices homines et -es Enniani nec illius sapientiam, nec tuam ... intelligere possumus.

deriv.: cicurare. *compos.*: incicur.

cicuro, -āre [*a* cicur. *Th.*]. VARRO ling. 7, 91 -are (cicorare *F*) mansuefacere. GLOSS. exorare, mansuefacere (mansuetefacere). PACVV. trag. 389 neque -are neque mederi potis est. NIGID. Prisc. gramm. II 385, 15 omne pecus indomitum habet quiddam in se ferum, sed tamen ea natura est, ut -ari (*sic Rutgers*, et curari *cod. Sang.*) et dominari possit. [*sic.* cicurari. *M.-L.*] *Spelthahn.*

***cicūta,** -ae *f.* [*orig. inc., fortasse sonos imitatur cicutae ad canendum aptatae. Th.*]. ISID. orig. 17, 7, 57 -a dicta quod lateat. 17, 9, 71 -a *vocata*, propter quod in thyrso geniculato nodos habeat occultos. *plurali numero*: LVCR. 5, 1383 VERG. ecl. 2, 36 PLIN. nat. 23, 43. 28, 161 IVV. 3, 7, 206 *al.* *inde a* CATONE. *nota pro titulo carminum*: DOMITII MARSI Cicuta (PHILARG. Verg. ecl. 3, 90 rec. I. II). [*val.* cucută, *francog. vet.* ceue. *M.-L.*] *v. etiam nom. propr.*

I *generatim*: *herba notissima caule cavo insignis*: GLOSS. κώνειον. conium. V 350, 27 huymblicae (*anglosax., nomen herbae angl.* hemlock *i.* '*conium maculatum*' *L.*). 353, 30 uuodeuuislae (*anglosax.* ['*Wutschierling*' *confert E. Sievers*]). IDIOM. gen. gramm. IV 581, 24 κώνειον. DIOSC. 4, 78 W. κώνειον ... Ῥωμαῖοι κικοῦταμ. SERV. ecl. 4, 24 -a omnibus nota est. PLIN. nat. 19, 124 oreoselinum, -ae foliis. 24, 154 myrris ... simillima est -ae (26, 108). 24, 158. 25, 151 *de caule, foliis, semine, radicibus.* SCHOL. Hor. ars 300 *in Anticyra insula* multum nascitur ellebori (*cf.* PORPH. Hor. epist. 2, 2, 53 -am ... pro elleboro posuit) et -ae (*cf.* PLIN. nat. 25, 151 *de -a nata* Susis Parthorum, ... Laconica, Cretica, Asiatica ... Megarica, ... Attica). *cf.* LACT. opif. 8, 14 ut si quis velit transpicere per -am non plus profecto cernat, quam -ae ipsius capacitas comprehendat. *notanda locutio* -a herba: THEOD. PRISC. eup. faen. 11 log. 33. ANTHIM. 26. viridis -a: OV. met. 4, 505 COLVM. 7, 5, 8. 9 SCRIB. LARG. 247.

II *speciatim*: **A** *usui accommodata*: **1** *herba tota*: *pro stercore*: CATO agr. 37, 2 stercus unde facias ... ex segete vellito ... -am ... eam substernito ovibus bubusque. *in cibo et medicamentis*: LVCR. 5, 899 videre licet pinguescere saepe -a barbigeras pecudes. HOR. epist. 2, 2, 53 quod non desit habentem *me*, quae poterunt umquam satis expurgare -ae ni melius dormire putem quam scribere versus? CELS. 6, 17 p. 253. SCRIB. LARG. 247 ad zonam *facit* ... praecipue -a viridis bene trita et imposita. PERS. 5, 145 sub pectore ... bilis intumuit, quam non extinxerit urna -ae? PLIN. nat. 1, 25, 95 -a XIII *medicamenta.* 26, 101 podagras refrigerat ... -a cum lithargyro aut axungia. 26, 122 *tollit tumores* -a cum axungia. 26, 145 *cohibet ulcera manantia* -a cum siligine mixta mero. 28, 74 podagris ... illini *lac* cum -a. SCHOL. Pers. 5, 145 -a ... genus liquoris est quod calorem in nobis frigoris sui vi extinguit. PELAGON. 179. 404. VEG. mulom. 2, 66, 1 -am conteres ex aceto et impones. 2, 107. EVSTATH. Bas. hex. 5, 4 p. 913^B -am sturni solent edere (ANTHIM. 26).

similia de -ae flore (OV. am. 1, 12, 9), *semine* (CELS. 4^ies, PLIN. nat. *saepius*, GLOSS. III 558, 8. *fort. add. p. 1050, 75*), *suco* (COLVM. 7, 5, 8. 9 PLIN. nat. *saepius*, VEG. mulom. 2, 107, 2 THEOD. PRISC. eup. faen. 11 log. 33 MARCELL. med. 8, 12), *foliis* (PLIN. nat. 25, 151 *sqq.* 26, 121 PELAGON. 397 MARCELL. med. 33, 29 THEOD. PRISC. eup. faen. 36), *radicibus* (MARCELL. med. 33, 27. 62). *nota*: PLIN. nat. 18, 47 silvae

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

extirpandae rationem Democritus prodidit lupini flore in suco -ae uno die macerato sparsisque radicibus. 2 *complures caules compacti pro fistula pastorum*: GLOSS. κάλαμος, κάλαμος ἤτοι αὐλὸς ποιμενικός, αὐλὸς ἀπὸ καλάμου, σίφων, σίφων ἢ καλάμη τοῦ ἀγρίου καλάμου. SERV. ecl. 2, 36 -a . . . est, quod est inter cannarum nodos. 5, 85 -a fistula. LVCR. 5, 1383 zephyri . . . sibila primum agrestes docuere cavas inflare -as. VERG. ecl. 2, 36 disparibus septem compacta -is fistula. 5, 85 hac te nos fragili donabimus . . . -a. CALP. ecl. 4, 20 levibus . . . -is ludere. 7, 12 arguta . . . certare -a. NEMES. ecl. 3, 13 LACT. opif. 11, 7 *gurgulio* constat ex ossibus . . . *in* -ae modum invicem compactis et cohaerentibus. 15, 2 OPT. PORF. carm. 27, 3 MART. CAP. 9, 908. 916. 919 pastoralibus. SIDON. carm. 23, 4 cantum . . . pauperis -ae. CORIPP. Ioh. 4, 580 ISID. orig. 17, 7, 57. 17, 9, 71. *in imagine*: DRAC. laud. dei 1, 201 non apibus *in paradiso* labor est ceris formare -as. *pro cochleari*: OV. met. 4, 505 *monstra veneni* sanguine mixta recenti coxerat *Tisiphone* aere cavo viridi versata -a. *pro canna medicinali*: CHIRON 84 fistulam gracilem vel -am (cutitam *codd.*) in hoc caverno. naris . . . subiciat. rostrum *iumenti* mero impleat et per eam -am sufflet.

B *veneno noxia*: GLOSS. κώνειον, φάρμακον, -is arundinibus aut herbis venenatis. V 447, 28 conium -a, veneni genus, quod philosophus bibit. LVCR. 5, 899 -*a* homini . . . est acre venenum (PLIN. nat. 14, 58. 25, 151). HOR. epod. 3, 3 -is alium nocentius. sat. 2, 1, 56 mala tollet anum vitiato melle -a (PERS. 4, 2). OV. am. 3, 7, 13 tacta . . . gelida . . . membra -a segnia propositum destituere. ars 3, 465 dare mixta viro tritis aconita -is. VAL. MAX. 2, 6, 7 venenum -a temperatum. CELS. 5, 6 p. 162 rodunt . . . -ae. 5, 7 p. 163 *exedit* corpus . . . -a. 5, 27, 12 si -am *aliquis ebibit* (PLIN. nat. 28, 129. 158), vinum merum calidum cum ruta quam plurimum ingerendum est (*cf.* PLIN. nat. 14, 58. 138. 25, 152). SEN. epist. 13, 14 -a magnum Socratem confecit (effecit *proposuit Hense*). COLVM. 10, 20 maestam. SCRIB. LARG. 179 -am . . . potam caligo mentisque alienatio et artuum gelatio insequitur. PLIN. nat. 22, 31 semen eius (*urticae*) -ae contrarium esse. 23, 30 *mustum* valet contra . . . -am (23, 43. 25, 131. 27, 70). 24, 24 *potus styracis* adversatur . . . -ae (27, 50). 25, 151 -a . . . venenum est publica Atheniensium poena invisa. 28, 161 omasi . . . iure poto venena supra dicta expugnari putant, privatim . . . -as. IVV. 7, 206 Athenae *Carrinati* nil praeter gelidas ausae conferre -as. 13, 186 acceptae . . . inter vincla -ae *a Socrate*. MARCIAN. dig. 48, 8, 3, 3 pigmentarii, si cui temere -am *dederint*, poenae legis *Corneliae de sicariis et veneficis* tenentur. APVL. apol. 32. TERT. anim. 1 -is damnationis *a Socrate* exhaustis. PORPH. Hor. epod. 3, 3 -a herba est venenatissima. EVSTATH. Bas. hex. 5, 4 p. 913^A. *similia* PLIN. nat. 25, 151 *de semine foliis suco -ae*.
deriv.: cicutaria. *compos.*: cicuticen.

cicūtāria (herba) *a* cicuta: DIOSC. 3, 116 W. γεράνιον· . . . Ῥωμαῖοι πουλμώνια, οἱ δὲ κικουτάρια.

cicūticen, -inis *m.* [*a* cicuta *et* canere. *Th.*]. SIDON. carm. 1, 15 -es . . . Panes. *Bannier.*

cidamnus *v.* cilamnus.

cidaris, -is, *acc.* -im *f.* [*gr.* κίδαρις, κίταρις, κίτταρις, *hebr.* כֶּתֶר, *insigne regis et reginae Persarum. Th.*]. cidara, -ae: ITALA exod. 29, 9 (Lugd., Aug. quaest. hept. 2, 123) cinges eos zonis et circumdabis eis -as (κιδάρεις, VVLG. mitras). lev. 10, 6 (Aug. quaest. hept. 3, 32) caput vestrum -a non denudabitis (κεφαλὴν οὐκ ἀποκιδαρώσετε), *ubi* AVG.: ubi certe ostendit -as tegmina capitum fuisse. cidar(?): ITIN. Alex. 27 *l. 61* (*at seq.* a-). VEN. FORT. carm. 2, 9, 33 non lapides coccus -r (cidara *cod. A*) aurum. *abl. sing.* cidarī: ITALA *l. 72* TERT. *l. 76* AVG. *l. 74* VVLG. *l. 83* *at* -e *codd.* HIER. *l. 80*.

1 *regium capitis insigne apud Persas*: CVRT. 3, 3, 19 -im Persae vocabant regium capitis insigne: hoc caerulea fascia albo distincta circumibat. ITIN. Alex. 27 opes eius (*Darii*) et arma, tum cidar, apicem regium curru una et insignibus retrahit universis. VVLG. III Esdr. 3, 6 dabit illi rex Darius dona magna . . . et -im byssinam (LIB. geneal. chron. I p. 183, 447). **2** *capitis insigne sacerdotum*: GLOSS. Plac. V 12, 20 (55, 2) -im linteum est (linteus mundus *G*) quod rebbites (repites *G R*, rabbites *Hagen*, Rabbini *Mai*) Iudaeorum die sabbato super caput habent valde mundum. 178, 5 antea sacerdotum erat, quod a plerisque mitra vocatur (ISID. orig. 19, 30, 6). 584, 8 -is et tiara et mitra unum sunt (*cf.* III 528, 13 κίδαρις tiara). ITALA Zach. 3, 5 (Cypr. testim. 2, 13 Lact. inst. 4, 14, 8) imponite -im mundam super caput eius (κίδαριν, VVLG. ponite -im mundam). lev. 21, 10 (Aug. quaest. hept. 3, 81) caput non reteget -i (κεφαλὴν οὐκ ἀποκιδαρώσει, VVLG. caput suum non discooperiet; *cf.* AVG. *ad l.* nudare . . . caput -i propterea lugentis esse potuit, quia detractio est ornamenti). TERT. adv. Marc. 3, 7 p. 387, 25 *Christus* exornatus podere et mitra et -i munda (adv. Iud. 14). HIER. epist. 64, 3 habet *pontifex* -im et nomen dei portat in fronte. in Ezech. 7, 21 p. 250 -is insigne pontificis est. 13, 44 p. 546 vittaeque sive -es lineae sint in capitibus eorum (VVLG. lev. 16, 4 -im lineam imponet capiti). p. 549 quomodo nunc sacerdotes capita vittis vel -e operire iubeantur. VVLG. exod. 28, 4 facient . . . vestes Aaron, in quibus sanctificatus ministret mihi . . . rationale, et superhumerale, tunicam et lineam strictam, -im et balteum (HIER. epist. 29, 4). lev. 8, 9 -i (μίτραν) . . . texit caput. Ezech. 21, 26 RVFIN. Orig. in lev. 6, 5 accipit *pontifex* -im quod est vel operimentum quoddam capitis vel ornamentum. EVCHER. instr. 2 p. 156, 15 -is pilleus sacerdotalis ex bysso. hunc Graeci et nostri tiaram, quidam etiam mitram vocant (GLOSS. IV 219, 30). ISID. in exod. 59, 2. *Spelthahn.*

?**cidoar** (*vel* zeduar) [*vocabulum peregrinum incertae originis; cf. Ducange s. v.* 'zedoaria', 'zeduarium'. *Th.*]. *nomen herbae*: GLOSS. III 589, 27 -ar (h)erba, qui bismon (*nomen bestiae fabulosae*) comedit (610, 39 cydoar, quod bismon [bestia est *add. man. 2*] comedit). *cf.* 630, 57 zazora, id est (h)erba, quod blismon comedit i. zeduar. *Mbr.*

*****cieo** (cio), cīvī, citum, ciēre (cīre) [*cf. c. gr.* κίνυμαι, κινέω, ἔκιον, *v. Pedersen, Indogerm. Forsch. 2, 311. Th.*]. *forma* cio, -īre *raro legitur*: cio: ANTH. 26, 4 GLOSS. II 349, 44. V 178, 23. cit: CIC. part. 22 (scit *codd.*) COLVM. 6, 5, 1 GLOSS. Plac. V 12, 11. cimus: LVCR. 1, 212. 5, 211. ciunt: SOL. 37, 9 (*corr. Mommsen*, sciunt *codd.*) GREG. M. moral. 1, 46 (*codd.* sciunt). ciuntur: APVL. mund. 22. cire: CARM. de aegr. Perd. 114. ciamus: PRVD. cath. 1, 81 GLOSS. IV 34, 55. ciat: ACC. praetext. 39. ciant: APVL. flor. 17 p. 80 MART. CAP. 1, 91. ciretur: FAST. cos. Capitol. a. u. c. 339 (Corp. I^{2} 1 p. 23). cieo, -ēre: PLAVT. ENN. LVCIL. ACC. *al.* *de perfecto*: civit: OV. met. 7, 248 (livit, lenit *codd., em. Heinsius*). civerit: PLAVT. Poen. 908. *perf.* ciēre: AMM. 16, 12, 43. cierat: FLOR. epit. 4, 5, 2 (ierat *C, corr. Haupt*). *cf.* CHAR. gramm. I 244, 11 cii *et* civi (PRISC. gramm. II 477, 12). *part. perf. pass.*: citus: LVCR. 1, 997 TIB. 1, 5, 3 PAVL. FEST. p. 82 CELS. 2, 8 (PLIN. nat. 21, 72. 23, 36) SEN. nat. 2, 54, 3 VAL. FL. 2, 449. 3, 197 TAC. ann. 15, 38 GELL. 1, 9, 12 SOL. 40, 11 SERV. Aen. 8, 642. *cf.* PRISC. gramm. II 543, 14 '-tum' corripit paenultimam, quando vero a 'cio cis' quartae coniugationis est, producit eam (*producta non legitur*). *de adiectivi usu v. s. v.* citus. GLOSS. κινῶ, συγκαλῶ. voco, interdum pro clamo. verto. -et: movet, vocat, provocat. movet vel invocat. citat, vocat. commovet vel vocat. -emus: vocamus vel concitamus. vocibus concitamus (cantitamus *cod.*). -ebat: excitabat. -eretur: diceretur vel vocaretur. vocaretur vel evocaretur. -ebo: concutio. revocabo. -enda διαιρουμένης. *inde ab* ENNIO *et* PLAVTO (*item* citare), *deest* CATONI TER. RHET. Her. CIC. orat. (*at habet in* rhet. phil. progn. frg.) CAES. NEP. SALL. HOR. PROP. VITR. SEN. rhet. VAL. MAX. MART. QVINT. *reliqua de frequentia v. s.* cito.

I *i. q. movere, commovere, agitare, agere*: **A** *res*: CIC. nat. deor. 2, 23 omne, quod est calidum et igneum, -etur et agitur motu suo. 3, 27 naturae ista sunt . . . omnia -entis et agitantis motibus et mutationibus suis. Tim. 24 eo motu, cuius orbis semper in eodem erat eodemque modo -batur. Q. CIC. carm. frg. 1 flumina verna -ent obscuro lumine Pisces. 15 -et rota fulgida Solis mobile curriculum. LVCR. 1, 212 esse videlicet in terris primordia rerum, quae nos fecundas vertentes vomere glebas . . . -imus ad ortus (5, 211). 1, 997 ex infinito -ta corpora materiai. 2, 136 *corpora* ictibus illorum caecis impulsa -entur. 3, 151 cum cetera pars animai per membra atque artus nulla novitate -etur. 3, 246. 4, 608 omnia quae circum fervunt sonituque -entur. 4, 1034 qui -et irritans loca turgida semine multo. 4, 1043 -etque *semen* continuo partes genitales corporis ipsas (*cf.* SACERD. gramm. VI 529, 20 fascinum virilem ἴθυνον, id est -bant). 4, 1271. 5, 775 solis uti varios cursus lunaeque meatus noscere possemus quae vis et causa -ret. 6, 242 monumenta virum commoliri atque -ere (*de fulmine*). 6, 1039 qui in ferrost abditus aer . . . verberat anellum dubio procul et -et intus. VERG. Aen. 2, 419 atque imo Nereus -et aequora fundo (SEN. Phaedr. 957 effunde pontum, vulgus aequoreum -e). 4, 122 tonitru caelum omne -bo. TIB. 1, 5, 3 agor ut per plana -tus sola verbere turben. LIV. 28, 27, 11. PAVL. FEST. p. 327 salum -ere, hoc est mare movere (AVIEN. Arat. 1473). SEN. nat. 2, 54, 3 tonitrua nihil aliud sunt quam -ti aëris sonitus. CVRT. 4, 3, 17 *mare* acriore vento concitatum fluctus -ere. VAL. FL. 2, 449 -tum strictis alius de cautibus ignem ostendit foliis (*cf.* TAC. ann. 15, 38 coeptus ignis et statim validus ac vento -tus). 3, 197 extrema sonuit -ta cuspide cassis. SIL. 1, 601 flatusque -ete secundos. AMM. 17, 7, 12. CLAVD. 5, 462 pennas -ent *apes* et spicula tendunt. CYPR. GALL. iud. 347 saltusque -ent atque aere canoro dant sonitus. DRAC. laud. dei 1, 422 Luciferum . . . flammasque -ere. 1, 652 sensus ossa tenens venasque -ens. Romul. 10, 461 terra spatium (*i. locum quo stabat Medea*) tremibunda -bat. BOETH. mus. 1, 14 p. 200, 19 *aer pulsus* rotundum fluctum -et. 4, 1 p. 301, 14 quoniam cessantibus motibus nullum inter se res pulsum -rent. ENNOD. carm. 1, 9, 22 saxa -et iussu. *nota: de latrunculis*: PLAVT. Poen. 908 quin prius disperibit faxo, quam unam calcem -erit. herctum -ere *i. patrimonium dividere*: CIC. de orat. 1, 237 qui quibus verbis herctum -eri oporteat nesciat. *cf.* PAVL. FEST. p. 82 'erctum citumque' †fit inter consortes, ut in libris legum Romanorum legitur. erctum a coercendo dictum . . . -tum autem est vocatum a -endo. GELL. 1, 9, 12 coibatur societas inseparabilis, tamquam illud fuit antiquum consortium, quod iure atque verbo Romano appellabatur 'ercto non cito' (*coni. Salmasius*; ertononcito *V*). SERV. Aen. 8, 642 'ercto non -to' id est patrimonio vel hereditate non divisa; nam -tus divisus significat.

B *animantia i. q. impellere, incitare*: **1** *homines*: ENN. scaen. 58 Apollo fatis fandis dementem invitam -et (*i. Cassandram*). CIC. Tusc. 1, 54 inanimum est omne, quod pulsu agitatur ex-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

terno; quod autem est animal, id motu -etur interiore et suo. *ad pugnam*: CATVLL. 68, 88 Helenae raptu primores Argivorum coeperat ad sese Troia -ere viros. VERG. Aen. 6,165 aere -ere viros Martemque accendere cantu. 10,198 agmen -et Ocnus (STAT. Theb. 4, 93 inter medios patriae -et agmina gentis Tydeus). LIV. 5, 47, 4 ad arma ceteros -ens (SIL. 7, 42 consulque -bat ad arma). 7, 24, 2 integrum militem adversus victorem hostem -bat. 9,39,8 ab ultimis subsidiis -etur miles. SIL. 4,11 *Mavors* -et arma virosque. 4,270 clamore -bat in pugnam. 8,310. STAT. Theb. 12,721 alternas in proelia gentes dissimiles Bellona -et. TAC. hist. 1,84 illi, quos cum maxime Vitellius in nos -et, Germani. 2, 29 ad belli munia. 3,62 veteres illic novosque exercitus. AMM. 15, 4, 9. 30, 7, 7. CYPR. GALL. gen. 487 ad bellum. *animum, mentem concitare, lacessere*: CIC. Tim. 19 qui unus *motus* ex septem motibus mentem atque intellegentiam -ret maxime. 28 cum *ratio* eam partem attingit, qua sensus -eri potest. LVCR. 4,730 -entque tenuem animi naturam intus sensumque lacessunt. MART. CAP. 1,24 pectus. 1,91 ne vulgata -ant corda doloribus. 9,913. INSCR. christ. Rossi II p. 278,6,7 -e frequens intima cordis.

2 *bestias*: LVCIL. 14 miracla -et, elephantas (telefantas *vel* et elef- *codd.*, tylyphantās *Marx*). ACC. trag. 494 cum ⟨e⟩ somno in segetem agrestes cornutos -ent. LVCR. 5,1251 saepire plagis saltum canibusque -ere. SEN. Phaedr. 1056 pavidosque *equos* notae vocis hortatu -et. PLIN. nat. 11,173 *ranis* -entibus ad coitum feminas. VAL. FL. 7,578.

II *i. q. efficere, commovere, excitare*: ACC. trag. 553 e viperino morsu venae viscerum veneno imbutae taetros cruciatus -ent. CIC. part. 22 quae motum aliquem animi cit (animiscit *codd.*, ciet *C. F. W. Müller*; Tusc. 1,19 ex corporis totius natura et figura varios motus -eri tamquam in cantu sonos. nat. deor. 2, 81. LVCR. 3, 378 quantula prima queant nobis iniecta -ere corpora sensiferos motus in corpore. MANIL. 5, 440). TIRO Gell. 13,9,4 *Hyades* tempestates pluvias largosque imbres -ent (LVCR. 6,376 tempestasque cie⟨tur⟩ turbida caelo. VERG. Aen. 8, 354 nimbos. AVIEN. Arat. 1773 tempestates et nubila taetra. DRAC. laud. dei 3, 17 hiemes. CARM. epigr. 254, 2 nimbos ventosque). LVCR. 3, 291 est et frigida multa comes formidinis aura quae -et horrorem membris. 5,818 at novitas mundi nec frigora dura -bat nec nimios aestus (GELL. 14, 1, 9 pruinas et calores -ent *stellae*). VERG. Aen. 3,344 talia fundebat lacrimans longosque -bat in cassum fletus. 6, 468 lacrimasque -bat (*cf.* SERV. *ad l.*). LIV. 9,7,3 ingentem molem irarum ex alto animo -entis indicia esse. VELL. 1, 2,1 rixam. SEN. Herc. f. 901 Pallas, cuius in laeva -et aegis feroces ore saxifico minas. Oed. 351 magnos sacra terrores -ent. SCRIB. LARG. 194 *toxicum* -et dolorem omnium interaneorum. STAT. Theb. 9, 671 alternosque -et vindicta furores. SOL. 37, 9 ea sagda (*lapis*) apud Chaldaeos propter effectus, quos ex ea -unt (*coni. Mommsen*; sciunt *codd.*) habetur loco principe (*cf.* PANEG. 4,15 quanta in his imperatorum et Caesarum litteris inest ad omnes animorum impetus effectusque rerum -endos vis atque permotio). LACT. epit. 56 tres affectus vel . . . Furiae sunt, quae in animis hominum tantas perturbationes -ent. AMM. 26, 4, 4 invidiam -entes Iuliani memoriae amicisque eius. *speciatim bella, pugnas*: LVCR. 2, 41 tuas legiones per loca campi . . . belli simulacra -entes (2, 324. VERG. Aen. 5,585 pugnaeque -ent simulacra sub armis. 5,674. SIL. 16,528 bellique feri simulacra -entur). VERG. Aen. 1,541 bella -ent (12,158 LIV. 5,37,2 VELL. 2,54,2. 2,129,3 SEN. Phoen. 389 SIL. 8,262 13,689. 14,31 *al.* STAT. Theb. 4, 672. 11,116. 349 TAC. hist. 3,41 *et saepe cf.* GLOSS. 'bella -ent' bella committent, in pugnam provocant, proelia commovent, certamina adiciunt. bellum inire). VERG. Aen. 6, 829 quantas acies stragemque -bunt. 9,763 in muris Martemque -entes (PETRON. 122, 135). LIV. 1, 12, 2 pugnam (2, 47, 1. 3, 18, 8. 9, 22, 7 VELL. 2, 6, 6 CVRT. 8, 14, 9 SIL. 5, 335. 7,605. 9,336 TAC. hist. 2, 25. 4,78 *al.*) 2,19,10 proelium (4,33,3. 7,33,12. 10,28,8. APVL. mund. 22 inter se ventorum proelia ciuntur). LIV. 4,52,2 seditiones. 22,39,7 qui tantas iam nunc procellas proelia atque acies iactando inter togatos -et (SIL. 17, 527). 25,31,9 quantum *tumultum* ⟨pavor⟩ captae urbis . . . -ere poterat (28, 17, 16. 41,24,17. 43,16,10 SEN. nat. 6,13,1 TAC. ann. 14, 61 AMM. 26, 2, 4). STAT. Theb. 8, 385 arma -ens (TAC. ann. 15, 59 nedum ille scaenicus . . . arma contra -ret. FLOR. epit. 4, 5, 2). TAC. hist. 3, 1 belli molem (ann. 15, 2). AVSON. 343, 6 quique truces belli motus -et armipotens. *apud medicos*: CELS. 2, 8 cum alvus -ta non antecesserit (*cf.* 1,6. 2,3. 3, 22 COLVM. 6,5,1. PLIN. nat. 20, 96 alvum -et. 21, 72. 22, 35. 23, 141. 24, 79. 23, 19 umorem alvi. GELL. 18,10,2. 19,4,2. SOL. 40,11 *monstrum* proluvie -ti ventris fimum egerit). PLIN. nat. 20, 22 *raphanus* utilior urinae -endae (20,34. 70. 100. 109. 21,120. 124. 131 *et persaepe*). 20,115 menstrua ac secundas partus (20,164. 184 menses. 20, 237. 21,165. 174 *et saepe*). 21,142 vomitiones. 21,148 hydropicorum aquam. 24,177 pectoris excreationes. 24,182 sanguinis -endi. 26,16 sudores (27,135. 31,92. 115). 26, 155 profluvia. 27, 41 salivam. 27, 135 ructus. CYPR. GALL. exod. 302 arentesque -et *favilla* papulas per membra virorum vesicasque cavas (*cf.* VVLG. exod. 9, 10).

III *edere voces, sonos sim.* (*cf.* clamorem -ere *p. 1056,42*): CATVLL. 64, 131 frigidulos udo singultus ore -entem. 64, 262 tereti tenues tinnitus aere -bant (VERG. georg. 4, 64). LVCR. 5,1060 cum pecudes mutae . . . dissimiles soleant voces variasque -ere (BASS. frg. Gell. 5,7,2 in unum tantummodo exitum collectam coactamque vocem -et. APVL. flor. 17 p. 80 voces animalium, . . ., quas infesta rabies vel propitia voluptas ciant). VERG. georg. 1, 110 *unda* cadens raucum per levia murmur saxa -et. 3, 517 extremosque -et gemitus (PHAEDR. 1,18,3. 4,23,1). Aen. 12,104 mugitus . . . taurus terrificos -et. LIV. 26,5,9 cum aeris crepitu, qualis in defectu lunae silenti nocte -eri solet. VELL. 1,4,1 nocturno aeris sono, qualis Cerealibus sacris -eri solet (MART. CAP. 2,117 dulcis sonus multifidis suavitatibus -etur. BOETH. mus. 1, 2 p. 188, 1). PHAEDR. app. 3, 12 barbatus infans ecce vagitus -et. SEN. Phoen. 387 flebiles questus (*cf.* STAT. silv. 5, 2, 160 questus solitos si forte -bo). Thy. 917 iam cantus -et festasque voces (MART. CAP. 9, 918 teneros -ere cantus. SIDON. epist. 8, 11, 3 vers. 49). SIL. 17,215 suspiria crebra -bat (CARM. de aegr. Perd. 114 ducens suspiria corde, quae puer edocuit mortales -ire Cupido). GELL. 19, 1, 6 ploratus nullos . . . -entem. NEMES. cyn. 257 hinnitusque *equi* -ent tremuli. ARNOB. nat. 2,42 numerosos ut -rent scabillorum concrepationibus sonores. AVIEN. orb. terr. 1180 neque tantos ulla fragores unda -et. AMM. 16, 12, 43 barritum. *i. q. advocare, vocare, nominare, cf.* PAVL. FEST. p. 66 -ere nominare: PLAVT. Bacch. 415 Pistoclerum Lydus quod erum tam -et. ACC. trag. 691 multis nomen vestrum numenque -endo (OV. fast. 4, 484 alternis nomen utrumque -et. met. 7,248 SEN. Oed. 392. LVCAN. 4,177 hospitis ille -et nomen. TAC. ann. 1, 21. 14,64 CLAVD. 20,515. 28,256 CARM. epigr. 227,4). BIBAC. carm. frg. 14 nomine quemque -et (LIV. 45,38,12 triumphum nomine -ent. SIL. 1, 454. 16, 484. TAC. hist. 3, 10 quemque notum . . . ad ferendam opem nomine -ens. ann. 2,81 SVET. Nero 46 APVL. met. 2, 30. 4, 10. 5,7. 8,21 clamore primum nominatim -entes illum iuvenem frequenter inclamant. mund. 37 LACT. inst. 2, 16, 4). VARRO ling. 6,89 accensum solitum -ere Boeotia ostendit. CIC. progn. frg. 5 absurdoque sono fontes et stagna -etis (*de ranis?*). LVCR. 4,575 palantes comites . . . magna dispersos voce -emus (VERG. Aen. 3,68 animamque sepulcro condimus et magna supremum voce -emus. SIL. 5,472 suprema voce -bat. 6, 197 extrema voce. STAT. Theb. 6,461 voce nominibusque -ent. IVST. 18,4,13 lugubri voce. AVSON. 159, 10. 199, 3. 215, 6 DRAC. Romul. 10, 435). VERG. Aen. 7, 325 luctificam Allecto dirarum ab sede dearum infernisque -et tenebris. LIV. 22, 14, 7 non homines tantum sed foedera et deos -bamus. OV. met. 6, 662 vipereasque -et Stygia de valle sorores. SEN. Phaedr. 1005 saepe genitorem -et. VAL. FL. 1, 754 mille -ere manus. 2, 304 iam te -et altus ab Alba Iuppiter. 3,156 ultima frustra verba -ens. 3,562 auxilia. 4, 549 numina nota. 7, 313 noctis eram Ditemque. 8, 69. SIL. 2,529 -et ocius atram Tisiphonen. 3, 154. 437 maesto clamore -bat Pyrenen (APVL. met. 10,5 ululabili clamore matrem totamque -et familiam). 10, 340 -et inde quietis regnantem tenebris Somnum. 10, 550 ductor Gradivum in vota -bat. STAT. Theb. 1, 554 Phoebum . . . laude -et. 3, 52 amissos longo -et ordine tauros. 4, 789 caram modo lactis egeno nutricem clangore -ens. 6, 562 Arcada Parthenopaeum appellant densique -ent vaga murmura circi. IVV. 13,31 hominum divumque fidem clamore -emus. TAC. hist. 5,17 locum pugnae testem virtutis -ens. ann. 3,23. 11,30 -eri Narcissum postulat. APVL. met. 8,17 maritum suum pastorem illum suppetiatum -et. Socr. 5 p. 130. LACT. inst. 4, 1, 10 septem soli fuerunt qui hominum vocabulo -rentur. IVVENC. 1, 503 qui fatui miserive -ent sub nomine fratrem. AVSON. 192,2 nec me nepotes impii silentii reum -bunt (*i. accusabunt*). 291, 2 nona inter claras Aquileia -beris urbes. PS. AVG. quaest. test. ed. Souter 18,2 sedentem . . . Levi ad teloneum -bat (sciebat, suscepit *var. lect.*). CLAVD. rapt. Pros. 1,113. PAVL. NOL. carm. 10,25 -ere surdum Delphica Phoebum specu (15,31). *technice in iure*: LIV. 10, 8,10 qui patrem -ere possent. *ibid.* consulem iam patrem -ere possum. *in arte magica*: LACT. inst. 4, 27, 18 -ere ab inferis animas (7, 13, 7). MART. CAP. 9, 928 manes -eri *canticis*. DRAC. Romul. 10, 361 astra vocans et signa -ens *Medea*.

deriv.: citus (*adi.*), citare. *compos.*: ac- con- ex- per- prociere (ac- con- excire). *Spelthahn.*

ciferinon *v.* cyph-.

ciganiolus *v.* ciconiolus.

cigneus, 1. cignus *v.* cycn-.

2. cignus, -ī *m.* [*orig. inc. Th.*]. *genus mensurae*: GROM. p. 374, 26 (METROL. p. 140, 15) conculae duae -um sive mistron *faciunt*. PLIN. VAL. 2, 30 p. 51^{B} ex hoc oleo mittes cygnos tres. p. 52^{A} olei -os tres aut quattuor.

cigrania *v.* septigrania.

si (*in termino agresti*) **cihiamellus** (?), hoc est siliqua silvatica, fuerint tres, trifinium demonstrat GROM. p. 360, 23.

? **cilamnus** (*corr. ex* -cidamnus) POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 24 *inter nomina volucrum*.

cenien id est **cilce** (?) GLOSS. III 621, 12. *cf.* silce *vel* scilce? *v. Thes. Gloss. em. s.* schinoantus. *Mbr*

ciliacus *v.* coeliacus.

εὔοφρυς **ciliātus** GLOSS. II 318, 48. *a* cilium.

cilibantum, -ī *n.* [*a gr.* κιλλίβας, -αντος; *cf.* cilliba. *Th.*]. VARRO ling. 5, 121 mensa vinaria rotunda nominabatur -um, ut etiam nunc in castris. id videtur declinatum a graeco cyliceo (*i.* κυλικεῖον) a poculo cylice. *Spelthahn.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cilicia ζύθος GLOSS. III 468, 15 (λίθος 441, 69, χίθος 476, 57 *trad.*). *cf.* caelia?

? **cilicissās** *acc. pl.* CHIRON 991 *in medicamento.*

cilicium, ciliciarius, -cinus, -ciolum *v. nom. propr.* Cilix.

? **cilima** CORP. IV 3190. *lectio certa, sensus ign.* *Mbr.*

cilio, -ōnis *m. i. q.* caelio, *v. p. 74, 84 sqq.*

1. cilium, -ī *n., cf. c.* cilio *et c.* 1. caelum. ISID. orig. 19, 7, 4 -um est, unde operantur argentarii, a quo et caelata vasa dicuntur.

***2. cilium,** -ī *n.* [*cf. esse videtur aut c.* occulere, celare *aut c. gr.* τὰ κύλα, κύλλια· ὑπώπια μέλανα (HESYCH.) *v. Corssen, Über Aussprache, Vokalism. u. Betonung d. lat. Spr.* I^2 *462 sq. Th.*]. PAVL. FEST. p. 43 -um est folliculum, quo oculus tegitur, unde fit supercilium. FEST. p. 305 supercilium dicitur, quod supra -um sit, id est integimentum oculi superius. PLIN. nat. 11, 157 extremum ambitum genae superioris antiqui -um vocavere, unde et supercilia. ISID. orig. 11, 1, 42 -a sunt tegmina, quibus cooperiuntur oculi, et dicta -a, quod celent oculos. GLOSS. ἐπισκύνιον. ὀφρύς. supercilium. ubi sunt pili super oculos, caput. -a: ὑπώπια. [*it.* ciglio, *francog.* cil, *hisp.* ceja. *M.-L.*]

PLIN. nat. 11, 227 in bucca -oque. CAPER gramm. VII 111, 14 -um inter oculos et supercilium est. APVL. apol. 59 -a turgentia. met. 10, 17 -is alterna conivens bibere flagitarem. ARNOB. nat. 6, 15. LACT. opif. 10, 1 *deus oculos* -orum tegminibus occuluit, unde oculos dictos esse Varroni placet. COMMENT. Lucan. 6, 757 tensa coniunctione -orum. PELAGON. 415 -um iumentum si ruperit (VEG. mulom. 2, 22, 6). CHIRON 64 quodcunque iumentum in oculis trichiasim patietur, id est, ut palpebra eius superiora ulterius -a infestent. PAVL. NOL. carm. 23, 167 teneroque per intima lapsus mucro salit -o. 23, 273. MARCELL. med. 8, 126 sub -o et palpebris, id est intra oculos. 8, 127 -a superiora et inferiora, id est palpebras ipsas inunges. PHYSIOGN. 11. 19 *et saepe.* MART. CAP. 2, 132 deosculata Philologiae frontem illic, ubi pubem -orum discriminat glabella medietas. CASS. FEL. 29 p. 55, 12. SIDON. epist. 1, 2, 2 si -a flectantur, ad malas medias palpebrarum margo prope pervenit. MAXIM. eleg. 1, 139 *oculos* grata prius -orum serta tegebant. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 5 nec alicuius nigredinis superductio -a oculosque sublinit. *nota: i. q.* λέκυθος ᾠοῦ: SORAN. p. 53 ova sic et palmulas ibi elixamus et -um ipsorum illic conterimus. p. 104 ovo cum palmulis in mulsa vel in dulce cocto -um ipsis cum palmulis bene teritur. *de columnis:* COMPVT. Carth. 2, 4 dies . . . falsissimo super -um columnarum encauto conscriptos.

derivatum: ciliatus. *composita:* ciliumbris. intercilium, supercilium.

ciliumbris, -e *a* cilium *et* umbra. BOETH. top. Arist. 6, 2 p. 971^A ut Plato -e oculum . . . dixit.

cilix *v. nom. propr.* **cilleo** *v. l. 52 sqq.*

cilliba, -ae *f.* [*a gr.* κιλλίβας. *cf.* cilibantum. *Th.*]. VARRO ling. 5, 118 mensam escariam -am appellabant; ea erat quadrata ut etiam nunc in castris est; a cibo -a dicta. PAVL. FEST. p. 43 -ae mensae rotundae (*confudisse videtur c.* cilibantum, *q. v.*). *Spelthahn.*

cillo, -ere (cilleo, -ēre) [*si vera vox est, fortasse cf. c. gr.* κίλλουρος· σεισοπυγίς HESYCH. *Th.*]. cilleo: GLOSS. *l. 63*; -et: GLOSS *l. 68*; -entur: SERV. *l. 60*; -eantur: ISID. *l. 67 var. lect.* FEST. p. 194 oscillum Santra dici ait, quod os -ant (oscillant *cod.*, *seiunxit Müller*), id est inclinent, praecipitesque efferantur. SERV. georg. 2, 389 (*inde* ISID. orig. 20, 14, 11) unde et oscilla dicta sunt ab eo, quod in his (*formis ad similitudinem hominum factis et motis*) -rentur (-antur, scillantur, cilleantur *Isid. var. lect.*, oscillarentur MYTHOGR. 1, 19), id est moverentur ora; nam -ere est movere, unde et furcillae dictae sunt, quibus frumenta -entur (cillantur, cilluntur *var. lect. Serv.*, -untur, celluntur, -entur *var. lect. Isid.*). *ibid. ut homines* impingerent et ea ore -rent, id est moverent (PRISC. gramm. III 474, 7 *add. cod. L* MYTHOGR. 2, 61. *cf.* GLOSS. V 617, 15 -eo moveo. lib. gloss. -ere movere. ISID. orig. 11, 1, 65 *alas* quidam ascillas vocant, quod ex his bracchia -untur [celluntur, cillantur *var. lect.*] id est moventur, unde et oscilla dicta ab eo, quod -antur [oscillantur, ascillantur, scillantur, cillentur, cilleantur *var. lect.*], id est moveantur ora; nam -ere est movere). GLOSS. V 277, 4 -et: cutit, concutit, movet. *fictum a gramm. verbum putat Funck, Archiv 4 (1887) 244.*

cilo, -ōnis *m.* [*orig. inc. Th.*]. *scribitur* cillo: GLOSS. II 100, 40. III 253, 1. PAVL. FEST. p. 43 chilo dicitur *eqs.* . . . -o sine aspiratione, cui frons est eminentior ac dextra sinistraque velut recisa videtur. VEL. gramm. VII 69, 13 -em quoque et cocleam . . . sine aspiratione scribemus. 74, 13 alium esse -em, alium chilonem; et -es vocari homines angusti capitis et longi (CASSIOD. gramm. VII 155, 12). CAPER gramm. VII 97, 17 -o est capite angusto, cui hoc contigit in partu. CHAR. gramm. I 102, 1 -es dicuntur, quorum capita oblonga et compressa (conprehensa *N*) sunt (*cf.* GLOSS. Plac. V 14, 14 [55, 5] -es quorum capita oblonga sunt). GLOSS. ὀξυκέφαλος. μακροκέφαλος. κροκέφαλος. acutum caput habens. homo caput longum habens. [PS. CIC. in Sall. 18 *v. s.* chilo *p. 1008, 46.*] *adde nom. propr.*

deriv.: cilunculus.

cilōtrum *v.* chiloter. **cilox** *v.* celox *p. 771, 20.*

cīlunculus, -ī *m. a* cilo *deminutive.* ARNOB. nat. 3, 14 esse dicendum est quosdam *inter deos* capitones, -os, frontones, labeones, simos.

cima *v.* cyma. **cimba** *v.* cymba.

cimbalāris *v.* cymbalaris.

? **cimbalatrios** id est minio (*minium*) GLOSS. III 537, 51 (556, 56 mineos). *cf.* 620, 39 cimilatreos id est mineos. *forma vulgaris vel corrupta vocis gr.* κιννάβαρις *subesse videtur.*

cimbellargia, cimbilargia *v.* cymbalaria.

? **cimbibae** NOT. Tir. 99, 81 *post* cimba, cimbula. *latet fort. forma vulgaris vocis* combiba *vel* Cybebe *vel dittographia vocis, quae in codd. sequitur* cimbilae.

cimbila *v.* cymbula.

cīmēliarchēs (-a), -ae *m.*, κειμηλιάρχης, *custos thesaurorum.* COD. Iust. 7, 72, 10, 2 (*a. 532*) nec viros reverentissimos oeconomos vel -am sanctae ecclesiae, in qua pecuniae deponuntur, aliquod detrimentum vel dispendium sustinere. 7, 72, 10, 3 praesentibus non modo tabulariis, sed etiam viro reverentissimo -a, apud quem . . . superfluae pecuniae signatae deponendae sunt, *iusiurandum aliquod praestatur.*

cīmēliarchium, -ī *n.*, κειμηλιάρχιον, *locus, quo thesauri (sc. ecclesiarum) asservantur.* *formae:* cimili-: GREG. M. *l. 25 sqq. ubique.* COD. Iust. 11, 48 (47), 20, 1 (*a. 529*) *reditus quidam* deponantur in aede sacra, id est in -o civitatis (7, 72, 10, 2 [*a. 532*] in -o sanctae ecclesiae illius civitatis. GREG. M. epist. 9, 19). GREG. M. epist. 3, 49 *res* in -o ecclesiae tuae servari. 9, 240 *sex centenarii* in -o Ravennatis ecclesiae fuerant commendati.

cīmēlium, -ī *n.*, κειμήλιον. GLOSS. II 347, 17 κειμήλιον. *formae:* cymil-: GREG. M. epist. 1, 101, 68 LIB. pontif. p. 170, 3. 175, 17. 215, 4. cimil-: LIB. pontif. p. 188, 7. *acc. sing. fem.* cymiliam: *l. 33.* GREG. M. epist. 1, 10 vel propriae ecclesiae vel quae de diversis ecclesiis -a sunt collecta. 1, 66 praesumpsit sacra -a comparare *Iudaeus.* LIB. pontif. p. 170, 3 renovavit omnem cymiliam beati Petri apostoli. p. 175, 17 sigillaverunt omnem vestiarium ecclesiae seu -a episcopii. p. 188, 7 vasa sacrata vel -a . . . ecclesiarum. p. 215, 4 diversaque -a aurea et argentea. *Mbr.*

cīmentum *v.* caementum *p. 95, 68. 69.*

? **cimes** sunt vermiculi, dicti quod comedunt olus (*sc. cyma*) GLOSS. V 617, 1. *vix corrigas* cim⟨ic⟩es.

cīmex, -icis *m.* [*orig. inc., conferendum esse c. ind.* śyāmáḥ *'niger, fuscus' putat Prellwitz, Bezzenbergers Beitr. 30, 176. Th.*]. ISID. orig. 12, 5, 17 -x de similitudine cuiusdam herbae vocatus, cuius foetorem habet (*cf.* 17, 9, 57 *l. 38*). *nom. sing.* cimes: EXPOS. mundi 5. *cf.* GLOSS. II 100, 42 cimis (*scribendumne* cimico? *v. infra l. 83*) κορίζω? GLOSS. κόρις. II 573, 19 genus vermis, quod in lecto fit, ut pulex. NOT. Tir. 109, 50. [*it.* cimice, *hisp.* chinche. *M.-L.*]

nomen insecti: LIV. ANDR. com. 1 pulicesne an -es an pedes? PLAVT. Curc. 500 genus est lenonium . . . ut muscae, culices, -es. CATVLL. 23, 2 cui neque servos est neque arca nec -x. VARRO rust. 1, 2, 25 -es quem ad modum interfici oporteat. PLIN. nat. 27, 80 folia *pteridis* -em necant. 32, 124. 136. 1, 30, 8—53. MART. 11, 32, 1 nec focus est nec tritus -e lectus. 11, 56, 5. ARNOB. nat. 2, 47 muscas, scarabaeos et -es . . . omnipotentis esse opus. HIER. in Hab. 1, 1 p. 604 quae -um . . . sit in terra multitudo. in Ioel 2, 22 *sqq.* p. 198 -es . . . idcirco fecerit deus, ut fragilitatem . . . nostrae carnis ostenderet. in Is. 18, 1 *sqq.* p. 285 ad quam . . . utilitatem hominum . . . -es . . . pertinere. in psalm. 103 pulices -esque . . . vel superflua fecerit vel nocentia. tract. in psalm. I p. 122, 7 quod necesse fuit -em facere. p. 122, 9 morderis a -e et contremiscis. adv. Iovin. 6. AVG. soliloq. 1, 2, 7 *amans animam* et pulices et -es amas? c. Adim. 12 cogantur parcere pulicibus et pediculis et -bus. mor. Manich. 2, 17, 63 a nece animalium nec vos ipsi in . . . -bus temperatis. c. Iul. 4, 9, 55 sententiam meam -em dicis, qui, ut molestiam vivus, sic foetorem praestat attritus. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 37 *inter nomina insectorum.* EVG. TOLET. carm. 102, 22 culex mordax olidusque -x. EXPOS. mundi 5 nec cimes . . . apud eos invenitur. *nota:* HOR. sat. 1, 10, 78 men moveat -x Pantilius. *adhibetur in re medica:* COLVM. 6, 18, 2 potest . . . deusti -is nidor immitti. PLIN. nat. 29, 61 -um, animalis foedissimi . . ., natura contra serpentium morsus et praecipue aspidum valere dicitur. 30, 24 e malva -es infunduntur auribus cum rosaceo. 30, 131 cum -e trito. 32, 34. 1, 29, 14—40 *inter remedia.* GARG. MART. cur. boum 11 -em conteres et ad nares eius admovebis. SER. SAMM. 629 attritus -x. 899. 921. 1003. PELAGON. 153 -em vivum in aurem equi mittito. CHIRON 480 VEG. mulom. 1, 61, 2. 2, 79, 21. 4, 24, 2 -es super carbones impositi. *dub.*: GLOSS. Plac. V **30, 12 (80, 3. 111, 42) -es, non lecti genialis sed scandaphilae amphitheatralis.**

deriv.: cimicia, cimicare. *Wulff.*

cīmicia, -ae *f. a* cimex. *nomen herbae.* ISID. orig. 17, 9, 57 -a propter similitudinem cimicis dicta, unde et eam Graeci κόριον vocaverunt.

cīmico, -āre [*a* cimex. *Th.*]. GLOSS. II 353, 44 κορίζω (100, 42 cimis *codd.*).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cimilatreos *v.* cimbalatrios.

?**ciminalis,** -is (*f.*), *nomen herbae.* Ps. APVL. herb. 17 Itali gentianam, alii -em (comitialem aut -em *T*, crimin- *al.*; *an* *cuminalis?).

ciminatus, ciminum *v.* cumin-. **cimiterium** *v.* coemeterium.

cimōl(i)a (-us) *v. nom. propr.* Cimolus.

cimussa σειρά GLOSS. II 100, 43 (431, 47 cimisa). [*orig. inc. Th.*] [*it.* cimossa. *M.-L.*] *deriv.*: cimussare.

cimussātio ἡ σειρὰ τοῦ βίρρου DOSITH. gramm. VII 435, 23. [*a* cimussare. *Th.*]

1. cimussātor, -ōris *m.* [*a* cimussare. *Th.*]. GLOSS. II 431, 54 σειρώτης οἴνου ἢ ἄλλου τινὸς ὑγροῦ simussator (smussator *Harl.*, simusator *Laud.*).

[ψιμυθιστής **2. cimussātor** GLOSS. II 481, 7. cerussator *scribendum videtur, cf. quae antecedit* GLOSS. II 481, 6 ψιμύθιον haec cerussa.]

cimusso σειρῶ DOSITH. gramm. VII 435, 23. [*a* cimussa. *Th.*] *deriv.*: cimussatio, 1. cimussator.

cīna (-ae *f.*) *forma vulg. vocis* cena; *v. p. 775, 62, ubi addas* NOT. Tir. 19, 90. *Mbr.*

cīnāculātus, cīnāculum *v.* cenac-.

cinaedia, -ae *f.*, κιναιδία. *nomen gemmae*: PLIN. nat. 29, 129 lapillos, qui vocantur -a (*sic Barb.*, zenidia *cod.*). 37, 153 -ae inveniuntur in cerebro piscis eiusdem nominis, candidae et oblongae eventuque mirae (ISID. orig. 16, 10, 8).

cinaediambicus, -a, -um, *κιναιδιαμβικός. SACERD. gramm. VI 526, 4 de -o tetrametro brachycatalecto.

cinaedicus, -a, -um *a* cinaedus. *adi.*: PLAVT. Stich. 760 suavem cautionem aliquam occipito -am (cyned- *codd.*). *subst. masc.*: PLAVT. Stich. 769 qui Ionicus aut -ust, qui hoc tale facere possiet? VARRO Men. 353 comici, -i (*em. Scaliger*, comicinothidi *codd.*), scenatici.

cinaedologos, *acc.* -on, κιναιδολόγος. VARRO frg. Non. p. 56 Ptolemaeum cinaedologon (cinedo loco *codd.*), Nicona petauristen.

cinaedulus, -ī *m. a* cinaedus *deminutive.* SCIP. min. or. frg. Macr. sat. 3, 14, 6 cum -is et sambuca psalterioque eunt in ludum histrionum.

*__cinaedus,__ -ī *m.*, κίναιδος. *forma* cinēdus: CORP. II 11. IV 1772. 2319b. 2334. 2338. 3114. IV suppl. 4082. 4201. 4602. 4703 *al.* cinīdus *v. l. 42. fort.* cinitus? *v. s. v. p. 1075, 44 sqq.* NON. p. 5 -i dicti sunt apud veteres saltatores vel pantomimi, ἀπὸ τοῦ κινεῖν τὸ σῶμα. GLOSS. V 654, 7 qui publice clunem agitant, id est saltatores vel pantomimi. 277, 6 cinidi, quos apos⟨tolus⟩ molles vocitavit.

1 *i. q. scortum masculum, vir obscaenus*: **a** *subst.*: PLAVT. Asin. 627 -e calamistrate. Aul. 422 Men. 513. Mil. 668 ad saltandum non -us malacus aequest atque ego. Persa 804. Poen. 1318 te -um esse arbitror magis quam virum. Stich. 772. COM. pall. inc. 62 viden ut -us orbem digito temperat? LVCIL. 1140 SCIP. min. or. frg. Gell. 6, 12, 5 or. frg. Macr. sat. 3, 14, 6. CATVLL. 16, 2 Aureli pathice et -e Furi. 25, 1. 29, 5. 33, 2 Vibenni pater et -e fili. 57, 1. PVBLIL. A 24 aetas -um celat, aetas indicat. VERG. catal. 13, 35. PRIAP. 25, 5 nobiles -i. 45, 4. 46, 2 PHAEDR. 5, 1, 15: app. 8, 3. 18 -us habitu, sed Mars viribus. PETRON. 21 -us supervenit myrtea subornatus gausapa cinguloque succinctus. 23. 24 -um embasicoetan vocari. *ibid.* equum -us mutavit. CORP. IV 1802. 1825 -us et fellator. 2312. 2319b. 2332. 2334. 2338. 3114. IV suppl. 4082. 4703. 4917 *et saepe.* TEST. porcelli p. 244. MART. 1, 41, 13 *tu es*, quod bucca est vetuli dicax -i. 2, 28, 1. 2, 43, 13 grex tuus Iliaco poterat certare -o (*i. Ganymede. cf.* 10, 98, 2 minister Idaeo resolutior -o). 3, 73, 5. 4, 43, 1. 6, 16, 1. 6, 37, 5 culum non habet, est tamen -us. 6, 50, 3. 7, 34, 10. 7, 58, 1. 9, 2, 13 miseros, Cybele, praecide -os (*i. sacerdotes Cybeles*). 9, 63, 1. 9, 90, 7. 11, 21, 7 quae de pthisico lapsa est armilla -o. 12, 16, 2. IVV. 2, 10 cum sis inter Socraticos notissima fossa -os. 4, 106. 6, 365[3] invenies omnes turpes similesque -is. 14, 30. PLIN. epist. 9, 17, 1 scurrae, -i, moriones. GELL. 3, 5, 2 nihil interest, quibus membris -i sitis, posterioribus an prioribus. APVL. met. 8, 26 ANTH. 129. 321. FIRM. math. 3, 6, 4 faciet molles, -os. err. 6, 7 effeminatum -um. PHYSIOGN. 42. 55 Aristoteles ad dextram partem declinationem capitis -is attribuit. 74. 130 moechi, -i. GLOSS. Iuven. V 654, 24 Scantinia lex de -is. CORP. II 11. VI 248 Orfite -e, qui bis promisi(s)ti pedicare et non bitidare (*i. vis te dare*). XI 6728, 21 (*tessera eburnea lusoria*). *nota*: MART. 2, 86, 2 nec carmine glorior supino nec retro lego Sotaden -um. *in proverbio*: LVCIL. 32 stulte saltatum te inter venisse -os. **b** *adi.*: CATVLL. 10, 24 illa, ut decuit -iorem. MART. 6, 39, 12 -a fronte, candido vultu. APVL. met. 8, 24 senem -um. **2** *nomen piscis*: PLIN. nat. 32, 146 -i soli piscium lutei.

deriv.: cinaedicus, cinaedulus (*graece*: cinaedia). *compos. graeca*: spatalocinaedus, moechocinaedus. cinaediambicus, cinaedologos. *Spelthahn.*

cinamullis *v.* cinnamolgus.

cinara, -ae *f.*, κινάρα *vel* κυνάρα, *nomen herbae spinosae. formas vulgares v. infra in* GLOSS., *genet. sing.* -ās ORIBAS. *v. p. 1060, 2.* COLVM. 10, 235 hispida ponatur -a, quae dulcis Iaccho potanti veniat, nec Phoebo grata canenti. 11, 3, 14 possunt duobus seri temporibus ... *semina* lactucae, -ae, erucae. 11, 3, 27 -ae sobolem ... per autumni aequinoctium disponemus. ORIBAS. syn. 4, 9 cinnaras sucus suptiles et cholericus est. 4, 15 p. 17 *cacocyma* -u i. e. cardus. 4, 18 modice apta stomacho ... cnicos cinnara. GLOSS. cardo rusticus. cardus (*vel* cardo). *formae in* GLOSS.: cinarios (-io), cinargio (*scrib. etiam* enarra, eranara, enangra, ena nagra); *adde* III 556, 48 cinaris (620, 37 cinari). *cf. nom. propr.*

cinari *v.* cinyra. **cinarios, 1. cinaris** *v.* cinara.

2. cinaris, -is *f.*, *nomen herbae.* PLIN. nat. 8, 101 cervus herba -e venenatis pabulis resistit. SOL. 19, 16 *cervi* herbam quoque, quam -em (-ren *HS*, ciranen *A*, cinerem *P*[1], cinare *M*) vocant, contra noxia edunt gramina.

farus (*pharus i.* Φάρος) **cīnātōrium** (cen- *cd*) aut turris GLOSS. IV 74, 5 (V 455, 52. 500, 15). *forma vulg. vocis* cenatorium, *i. q. cenaculum, v. p. 782, 62.* *Stadler.*

cincer *v.* cinerarius *p. 1061, 80.*

cincinnālis, -is *f.* [*a* cincinnus. *Th.*]. *herbae nomen*: Ps. APVL. herb. 52 polytrichon ... Romani -em *vocant.* DIOSC. 4, 60 W. κιγκιννάλις. GLOSS. III 557, 35 capilli Veneris (621, 55).

cincinnātulus, -a, -um *a* cincinnatus *deminutive.* HIER. epist. 130, 19 -os pueros et calamistratos ... virgo devitet.

cincinnātus, -a, -um [*a* cincinnus. *Th.*]. **1** *de hominibus i. q. cirratus*: GLOSS. εὐπλόκαμος. *cf. etiam nom. propr.* PLAVT. Capt. 648 subrufus aliquantum, crispus, -us. Mil. 923. Truc. 609 moechum malacum -um. CAEL. or. frg. Quint. inst. 1, 5, 61. CIC. p. red. in sen. 12 ganeo. Sest. 26 -um consulem. HIER. epist. 107, 9 nullus ei iuvenis, nullus -us arrideat. 128, 4 nunquam iuvenculos, nunquam -os videat. **2** *de stellis*: GLOSS. κομήτης. CIC. nat. deor. 2, 14 stellis iis, quas Graeci cometas, nostri -as vocant. SCHOL. Iuv. 6, 407. **3** *translate*: *fortasse huc pertinet*: SEN. benef. 7, 8, 2 eloquentiae eius, quae res fortissimas deceat, non -ae (*Madv.*, concinnatae *N*) nec in verba sollicitae.

deriv.: cincinnatulus.

cincinnōsus cui capilli pendunt (*sic*) crispi GLOSS. V 178, 17.

cincinnus, -ī *m.* [*a gr.* κίκιννος *tractum esse videtur. Th.*]. GLOSS. βόστρυχος. -i: βόστρυχες. capilli dependentes de capite mulierum. II 329, 24 θρίξ, οὔλη: hic cicinnus, id est capilli. III 427, 62 -i: caprio⟨li⟩, ἕλικες, περιπλοκάδες. **1** *proprie*: *i. q. cirrus*: PLAVT. Truc. 287 istos fictos compositos crispos -os tuos unguentatos. VARRO Men. 375 ante aures modo ex subolibus parvuli intorti demittebantur sex -i. rust. 1, 31, 4 coliculus viteus intortus ut -us. CIC. Pis. 25 erant illi compti capilli et madentes -orum fimbriae. VITR. 4, 1, 7 volutas uti capillamento concrispatos -os praependentes. PAVL. FEST. p. 57 capreoli, vitium -i intorti (*cf.* GLOSS. III 427, 62 *supra l. 37*). SEN. epist. 114, 5 ci⟨nci⟩nno⟨s⟩ (cirros *Harder*) crispat. IVV. 6, 492 altior hic quare -us? APVL. met. 8, 24 -is semicanis et pendulis capillatum. ITALA Is. 3, 18 (Cypr. hab. virg. 13) crines et -os (VVLG. *et* LXX *deest*). SERV. Aen. 12, 89 'cornua cristae' id est comas ... cornua sunt proprie -i. AMBR. in psalm. 118 serm. 1, 5. HIER. in Ezech. 7, 18 p. 73 Elisaeus licet corporis haberet calvitium, tamen quia Nazaraeus domini erat, -is capitis fruebatur. 8, 3 p. 82/83. VVLG. Iudith 16, 10 colligavit -os suos mitra. cant. 5, 2 caput meum plenum est rore et -i mei guttis noctium. Ezech. 8, 3 apprehendit me in -o capitis mei. AVG. in psalm. 32 serm. 1, 7. COMM. instr. 2, 18, 5 -os fronte reflexos. **2** *translate*: *de flosculis orationis*: CIC. de orat. 3, 100 atque eo citius in oratoris aut in poetae -is ac fuco offenditur (*cf.* NON. p. 450). SVET. Aug. 86 Maecenatem, suum, cuius 'myrobrechis', ut ait (*sc. Augustus*), '-os' usque quaque persequitur et imitando per iocum irridet. *de nuce Avellana*: PLIN. med. 2, 6 flores vel -os de avellana colligis et mittis in furno ut siccentur.

derivata: cincinnalis, cincinnatus, cincinnosus. *Spelthahn.*

?**cincinomina** NOT. Tir. 131, 98. *estne* cinnamomina (*v. p. 1076, 3*) *an* *cinnamina? *Mbr.*

cincticulus, -ī *m. a* cinctus *deminutive.* PLAVT. Bacch. 432 -o praecinctus in sella apud magistrum assideres.

cinctio, -ōnis *f. a* cingere. *i. q. actio cingendi*: AVG. in psalm. 92, 3 accingeris ... quando aliquid adiungis lateri tuo per -em. *ibid.* -o opera significat.

mitra graece **cinctium** vel ligatura capitis GLOSS. V 311, 7 *a* cingere, cinctus. *compos.*: semicinctium.

ζώστης (ζωστήρ *Goetz*) **cinctor** GLOSS. II 323, 13. *a* cingere.

cinctōrium, -ī *n.* [*a* cingere. *Th.*]. *masc.*: CAES. AREL. testam. 110 *l. 83.* cinctŏrium: VEN. FORT. carm. spur. app. 1, 100. *zonae genus*: GLOSS. περιζώνιον, περίζωμα. [*sard.* kintorzu. *M.-L.*] *proprie*: MELA 2, 15 *Marti* pro simulacris enses et -a (tinctoria *A*) dedicant. ITALA exod. 28, 4 (Hier. epist. 29, 4) hae stolae, quas facient, pectorale et superhumerale ... et cidarim et -um (ζώνην. ITALA Lugd. zonam, VVLG. balteum). prov. 31, 24 (Aug. serm. 37, 21) -a ... Chananaeis (περιζώματα, VVLG. cingulum), *ubi* AVG. -a fecit ... ad opus ... acceptis -is operamini in domo dominica iam facti domestici dei ex Chananaeis. HIER. in Ier. 13, 1 *sqq.* p. 930 posside tibi lumbare sive -um lineum (in Zach. 3, 11 p. 892). hom. Orig. in Ezech. 6 p. 943. CAES. AREL. testam. 110 Cypriano ... -um meliorem dari volo. GLOSS. V 575, 31 peplus vestis simplex ...

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vel palla seu -um. *allegorice*: VVLG. Is. 11, 5 erit iustitia cingulum lumborum eius et fides -um renum eius (*virgae de radice Iesse egressae; cf.* VEN. FORT. carm. spur. app. 1, 100 ISID. fid. cath. 1, 9, 8).

cinctum, -ī *n. v. l. 13 sqq.*

cinctūra, -ae *f. a* cingere, cinctus. *fere i. q. cinctus*: GLOSS. III 142, 30 ζῶστρα. [*it.* cintura, *francog.* ceinture, *hisp.* cintura. *M.-L.*] QVINT. inst. 11, 3, 139 posterior *pars togae* eadem portione altius *terminatur*, qua -a. SVET. Iul. 45 fluxiore -a *cingi*. GREG. TVR. Franc. 4, 9 *rex* valde infirmatus a -a deorsum se iudicare (*i. dirigere*) non potuit.

⁎**cinctus,** -ūs *m. a* cingere (*cf.* VARRO ling. 5, 114). DVB. NOM. gramm. V 573, 28 -us genere masculino dicendum (CAPER gramm. VII 108, 15 cinctus, non cinctum); *neutrum habent* PS. FRONTIN. strat. 4, 1, 26 *codd. meliores GHP.* PORPH. Hor. ars 50 GLOSS. (*fort.* SCRIB. LARG. 164 *infra l. 32*). [*it.* cinto. *M.-L.*] *de re v. Mau, PW. III 2558.*

1 *cincturae genus, cingulum, zona virilis*: GLOSS. ζώνη, ζῶσις, cingulum balteum. -um περίζωμα, ζῶσμα. *cf.* VARRO ling. 5, 114 -us et cingillum ... alterum viris alterum mulieribus attributum. PORPH. Hor. ars 50 -um est genus tunicae infra pectus aptatae. ISID. orig. 19, 33, 1 -us est lata zona. *ibid.* -u ... iuvenes in exercitatione campestri verecunda velabant. LVCIL. 290 aureolo -u rorarius veles. VERG. Aen. 7, 612 -u ... Gabino insignis ... consul *bello* (LIV. 5, 46, 2. 8, 9, 9 PAVL. FEST. p. 225 PRVD. perist. 10, 1015 CLAVD. 7, 3. *cf.* SERV. Aen. 7, 612 Gabinus -us est toga sic in tergum reiecta, ut una eius lacinia a tergo revocata hominem cingat *eqs.; contra usum, ut videtur*: CASSIOD. var. 6, 14, 1 nos virtutum ... laudes in -um Gabini desideramus includere). PLIN. nat. 23, 110 solutus vinculo ... -ūs et calciatūs. 24, 63 virgam *viticis*, qui ... habeant ... in -u, negantur intertriginem sentire (GELL. 10, 15, 9. SCHOL. Germ. Bas. p. 77, 13 Cepheus habet ... in -u tres obliquas stellas. p. 78, 17. *fort.* SCRIB. LARG. 163. 164, *ubi R* incinctum *sive* cincto). 24, 68 ut *virga imposita* tunica -uque corpori apprimeretur. 27, 36 *asterem* iuxta -us alligari. 28, 42 -u soluto (28, 78 CLAVD. rapt. Pros. 2 praef. 37). 28, 64. 93 si -us suos venator ... septenis alligaverit nodis. STAT. Theb. 6, 77 sonantes. 9, 695 pendentes circum latera. PS. FRONTIN. strat. 4, 1, 26 -o (-u *d*) togae praeciso. SVET. Nero 51 *ut Nero* prodierit in publicum sine -u. APVL. met. 11, 10 proceres ... -um pectoralem ad usque vestigia ... iniecti. flor. 9 p. 33 *Hippias* habebat -ui balteum. TERT. pall. 1 p. 918 tunicam longiorem -u arbitrante suspenditis. ITALA Ier. 13, 4 (Wirc.) accipe -um de circa lumbo tuo (περίζωμα, VVLG. lumbare). CLAVD. 8, 602. 18, 28. 301. 20, 140. 22, 331. 28, 561 gemmato. rapt. Pros. 2, 33 carm. min. 46, 5. 2 *saepta*: COD. Theod. 9, 45, 4 pr. (*a. 431*) templum, quod parietum descripsimus -u. 3 *praecordia (ut videtur)*: IREN. 1, 14, 3 caput ... collum ... humeros ... pectus ... -um (*gr.* διάφραγμα). CAEL. AVR. acut. 2, 19, 117 dolor pungens penetrans ad iugulum vel -um vel bracchia.

deriv.: cinctutus, cincticulus (*falso* cingulum ISID. orig. 19, 33, 1).

cinctūtus, -a, -um [*a* cinctus. *Th.*]. *cinctu tantum vestitus*: HOR. ars 50 -is ... Cethegis (PORPH. *ad l.* numquam ... tunica usi sunt, ideo -is dixit. SCHOL. Hor. *ad l.* militaribus viris et ad militiam paratis. *cf.* COMM. Bern. Lucan. 2, 543). OV. fast. 5, 101 coleris -is, Faune, Lupercis. SIDON. epist. 1, 9, 8 pro potestate -i. *Bannier.*

? **cindātor** γόης GLOSS. III 441, 71 (484, 63).

sepellio (*'i. σπόδιον?' Goetz; vix i. q. ψελλίον an ψύλλιον*) id est **cindra** (?) plumbi GLOSS. III 628, 60. *cf.* 594, 72 spellio cendra plumbi. *de forma vulgari voc.* cinis (*cf.* ciner *et plur.* cinera *p. 1069, 78 sqq. et formam francog. p. 1070, 26*) *cogitavit Goetz.*

quid est **cindynōdes** nosema? periculosa aegritudo, quae ascendit novissime ad peius aut ad salutem PS. SORAN. quaest. med. 97.

cinecus *v.* cnecos. **cinēdus** *v.* cinaedus. [*Mbr.*

cinefactus, -a, -um [*a* cinis *et* factus. *Th.*]. *i. q. in cinerem versus*: LVCR. 3, 906 -um (cinem factum *codd.*) te prope busto ... deflevimus (*cf. Heinze ad l.*; NON. p. 93 in cinerem dissolutum: figuratio, ut tepefactum et labefactum. GLOSS. V 639, 71 in cinerem versum, tepens).

cineidis *sim. v.* cnide. **ciner** *v.* cinis *p. 1069, 78 sqq.*

cinerāceus (-ius), -a, -um *a* cinis. *i. q. cineri similis*: VARRO rust. 1, 9, 7 quae *terra* non sit -ia (PLIN. nat. 17, 33 *terram* -am [cinericeam *E*]. 33, 95). PLIN. nat. 25, 156 -i coloris (27, 44). MARCELL. med. 8, 117 -o collyrio superinungi. *fort. add.* GROM. p. 303, 12 *v. l. 74.*

cinerārius, -a, -um *a* cinis. 1 *adi. i. q. ad cinerem pertinens*: GROM. p. 303, 12 fines sepulturarios vel -os (cineratios *trad.*). 2 *subst.*: **a** *masc.* -us, -ī, *cf.* VARRO ling. 5, 129 qui ea (*calamistra*) ministrabat a cinere -us est appellatus. CHAR. gramm. I 101, 14 muliebre ministerium -us dicitur. PORPH. Hor. sat. 1, 2, 98 et ciniflones et -i in eadem significatione apud veteres dicebantur. SCHOL. Hor. sat. 1, 2, 98 -i calefaciebant ferrum, quo mulieres capillos crispabant. GLOSS. II 100, 45 δοῦλος ἑταίρας (*cf.* V 277, 27 cincer servus). CATVLL. 61, 138 -us tondet os. SEN. dial. 2, 14, 1 quidam se a -o impulsos moleste ferunt. TERT. uxor. 2, 8 maritum petant idoneum exhibendae sellae et ... -is peregrinae proceritatis. HIER. epist. 109, 1 Vigilantium ... nos, qui *reliquias martyrum* suscipimus, appellare -os et idololatras. *sunt qui huc etiam trahant* LVCIL. 249 zonatim circum impluvium cineraris (-ius *Marx*) cludebat. *inde nomen fabulae togatae* AFRANII Cinerarius (ROMAN. Char. gramm. I 240, 14 NON. p. 116 SERV. auct. Aen. 4, 194 PRISC. gramm. II 404, 16). *cf. Mau, PW. III 2559.* **b** *fem.* cineraria (-ae): NOT. Tir. 2, 14 (*fort. serva?*). **c** *neutr.* cinerārium, -ī *i. q. locus in sepulcro, in quo mortuorum cineres reconduntur*: CORP. VI 10241, 8 -a n(umero) IV ... donationis causa mancipio accepit M. Herennius Agricola. 10241, 19 in ... vacuam possessionem ... -orum ... ire. 11139. 13922. 14248 emit ... -um medianum. 15326. 15551. 22981 fratri ... -um fecit (33504 Arruntiae Danae -um parentes fecerunt. XII 1622). 34038.

cinerentus, -a, -um *a* cinis. *i. q. cinereus*: VITAE patr. 5, 29 p. 960[A] bene tibi fecerunt, cinerente et caccabate.

cinerēsco, -ere [*a* cinis. *Th.*]. *i. q. cinerem fieri*: TERT. apol. 40 arborum poma ... contacta -unt (FVLG. myth. 2, 15 poma ... fugitivis -entia tactibus). PS. ORIG. tract. 17 p. 189, 18 *terrae* ardent nec -unt (PS. RVFIN. in Ioel 2, 30/31 p. 1051[B] terra -ret). PS. RVFIN. in Am. 1, 9/10 ut ... culmina turris ... -ant. AVG. serm. 327, 1 *scelerati* -unt. CAEL. AVR. chron. 5, 1, 20 donec -ant *lignei fungi*. CASS. FEL. 67 p. 165 donec -ant *cancri fluviales*.

cinereus, -a, -um *a* cinis. *i. q. cineri similis*: COLVM. 2, 2, 14 colorem ... -um (2, 2, 16 CELS. 6, 6, 7 SCRIB. LARG. 23 PLIN. nat. 18, 34. 34, 102. 37, 183 CAEL. AVR. chron. 2, 14, 197. 4, 6, 85 ISID. orig. 12, 1, 48 *color equi* [cinericius *al.*]. 12, 1, 54. *cf.* GLOSS. V 178, 18 -us ... equus. CORP. VI 10056, 24 Palmato cin⟨ereo⟩). COLVM. 12, 16, 3 -am lixiviam (-vam *SA*) faciant. PLIN. nat. 14, 42 *uva* visu -a. 29, 87 -us *tetragnathius*. 32, 86 -um *alcyoneum*. 35, 192 *terra* -a. *neutr. subst.* cinereum, -ī *sc. collyrium* (*cf.* SCRIB. LARG. 23 quod *collyrium* a -o colore σποδιακόν appellatur): SCRIB. LARG. 26 -o superinungere. 37 -o ... crassiore.

cinericius, -a, -um *a* cinis. 1 *in cinerem factus*: NOVATIAN. trin. 18 p. 920[B] *Abraham* -os panes ... offert (*cf.* VVLG. gen. 18, 6 subcinericios [LXX ἐγκρυφίας]. CYPR. eleem. 17 vidua illa ... cum ... fecisset -um panem). 2 *cineri similis, cinereus*: ITALA gen. 30, 39 (Lugd.) pariebant oves ... -as (σποδοειδῆ, VVLG. maculosa. *cf.* GLOSS. Plac. V 12, 33 -ae oves: cineris colorem habentes). 31, 12 (Lugd. Novatian. trin. 19 p. 923[A]) arietes ... -os (σποδοειδεῖς, VVLG. maculosos). PS. APVL. herb. 129 *mandragorae* color est -us (CASS. FEL. 36 p. 78, 13 ulceratio ... -o colore fuscata). VEREC. in cant. 6, 27 *poma* in aere -o resoluta. *adde supra l. 25 et p. 1061, 69.* *pro subst.*: CHIRON 378 ex -a (*sc. lixivia*). [*it.* cenericcio. *M.-L.*] *compos.*: subcinericius.

cinerōsus, -a, -um *a* cinis. 1 *i. q. cinere plenus vel aspersus*: APVL. met. 7, 27 trahens -am canitiem (*i. crines*). 2 *i. q. cineri similis*: DIOSC. 4, 105 capnos ... herba est ... alba et -a. 5, 95 -a est *cadmia*. 5, 177 *terra* -a (5, 179). 3 *i. q. in cinerem redactus*: APVL. met. 4, 18 pulverei et iam -i mortui. *adde nom. propr.*

cinerulentus, -a, -um *a* cinis. *i. q. cinere aspersus*: HEGES. 5, 53 l. 129 seniores -a canitie. *Hoppe.*

cinēsis, -is, *acc.* -in *f.*, κίνησις. VITR. 10, 1, 1 *machina* movetur ex circulorum rotundationibus, quam Graeci cyclicen -in (*sic codd.*) appellant. CHIRON 1, 11 (*ind. capit.*) de -is commisso. 37 solvitur, id est laxatur, -is commissurarum. 110 deformitas tamen et -is causae perauferri non potest. *Mbr.*

cineuron *v.* cneoron.

cingillum, -ī *n.* [*a* cingulum *deminutive. Th.*]. NOT. Tir. 97, 54 cingula -um. VARRO ling. 5, 114 -um a cingendo (NON. p. 47 -um a cingendo, quod incingulum plerumque dicitur). *masc. cingillus*: GLOSS. II 100, 51. cincilla: GLOSS. V 276, 45. 328, 14. cincella: GLOSS. IV 561, 16. cingella *al.*: ITIN. Anton. Plac. rec. A 18. [*sic.* činčeddu, *mediolan.* čingel. *M.-L.*] 1 *proprie zona virginum cf.* VARRO ling. 5, 114 -um ... mulieribus attributum. GLOSS. ζωνάριον (-ιν). -us: στρόφιον, ζωνίον. -a: auri redimicula *cf.* redimicula: auri -a. VARRO Men. 187 novos maritus ... uxoris solvebat -um (PAVL. FEST. p. 63 *fere idem; add.* factum ex lana ovis). PETRON. 67 *Fortunata* galbino succincta -o. 2 *latiore sensu quilibet cinctus*: ITIN. Anton. Plac. rec. A 18 (*inter ornamenta monumenti Christi*) cingella (cengella *G*, cincella *R*) girata. [BENED. reg. 22 dormiant ... cincti cingulis (cingellis *O*).]

⁎**cingo,** -xī, -ctum, -ere [*dubiae originis. fortasse cf. c. umbr.* šibitu, šihitir, šitir, *si vertendum est* cinctos, cinctis, *gr.* κιγκλίδες *'cancelli', aut c. lituan* kinkyti *'curru iungere', gr.* κάκαλα· τείχη (HESYCH.), *ind.* kāñcī *'cingulum' (v. Walde, Lat.-etymol. Wörterb. s. v.), nisi potius iungendum est c. verbo* clingere. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 56 clingere, -ere. *de supino*: PRISC. gramm. II 525, 13 -o cinctum. *at* cintus: CORP. VI 10876. 13070. X 2244. *adde* ITALA apoc. 15, 6 (cod. h). *abundanter* circa -ere: LIV. 27, 18, 5 VITR. 2, 6, 5 PLIN. nat. 25, 159 SIL. 2, 447. circum -ere: VERG. Aen. 12, 163 HOMER. 864. *cf. etiam* circumcingo. *adde*: per circuitum -ere: VVLG. III reg. 1, 23. *legitur inde a* PLAVTO. [*val.* încinge, *it.* cignere, *francog.* ceindre, *hisp.* ceñir. *M.-L.*]

I *proprie: circumdare, circumicere, claudere*: GLOSS. ζωννύω. -it: balteat. -ere circumdare (SERV. Aen. 4, 41).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

A *pertinet ad* **actiones hominum**: *aut homines cingunt (aliquem [aliquid] aliqua re) aut res ab hominibus circumiectae cingere dicuntur*: *nota quae adduntur*: CAES. Gall. 7, 72, 2 totum corpus *-ere* (Ov. met. 2, 790). LIV. 7, 35, 10 undique *-ere* ... collem (SEN. Tro. 1076 CVRT. 6, 8, 20 STAT. Theb. 10, 41). Ov. met. 8, 745 vittae mediam *arborem* ... -bant *al.* *interdum fere i. q. complere, pervadere, ut* SEN. Phaedr. 1 ite, umbrosas -ite silvas ... Cecropii. LVCAN. 1, 572 urbem -bat Erinys. *singulariter* cingi *i. q. se circumvolvere*: Ov. met. 3, 78 *serpens* spiris facientibus orbem -itur.

1 *de actione induendi, i. q. circumdare, accingere.* a *c. acc. obiecti*: α *aliquem*, se -ere, *item reflexive* -i (*cf.* SERV. auct. Aen. 11, 536 -itur nolunt quidam esse passivum): PLAVT. Amph. 308 -itur, certe expedit se. VERG. Aen. 11, 486 -itur ... in proelia Turnus (SERV. auct. *ad l.* armatur ... accingitur). HOR. sat. 2, 8, 10 puer alte -ctus (SEN. epist. 33, 2. 92, 35. PETRON. 126 nisi aut servos viderint aut statores altius -ctos). Ov. met. 1, 695 *Syrinx* ritu ... -cta Dianae (DECRET. decur. Pis. de L. Caesare [Corp. XI 1420] 25 ii qui im⟨molaver⟩int -cti Cabino ritu [*cf. l. 64*]. VAL. MAX. 1, 1, 11. STAT. silv. 1, 4, 107 ritu se -it uterque Paeonio. HYG. fab. 9 p. 42 *Diana* -cta viri cultu). Ov. met. 12, 216 -cta ... virgo. fast. 3, 397 coniunx ... -cta Dialis. ASCON Scaur. p. 29 Cl. Cato praetor iudicium ... exercuit campestri sub toga -ctus. QVINT. inst. 11, 3, 138 cui lati clavi ius non erit, ita -atur, ut tunicae prioribus oris infra genua paulum, posterioribus ad medios poplites usque perveniant (11, 3, 139). GELL. 13, 22 (21), 1 *senatores* -ctos ... et paenulatos. 16, 19, 14 *Arion* de more -ctus. TERT. scorp. 15 Petrus ab altero -itur. *cf. infra l. 33.* PAVL. sent. 3, 6, 79. LIB. pontif. p. 50, 5 iudicem -ctum (CASSIOD. var. 9, 24, 2. *cf.* in psalm. 29, 12 -ctum dicimus iudicem, quando eius fasces honoresque declaramus). GALLICAN. Avid. 6, 1 si quis -ctus inveniretur apud Dafnen. TREB. Gall. 20, 3—5. AVSON. 39, 5 bis -cta Diana. AMM. 20, 10, 5 (*bis*) SCHOL. Verg. Veron. 10, 241. VVLG. Ioh. 21, 18 cum esses iunior, -bas (cinguebas *D*) te. ... cum senueris alius te -et (cinguet *D*). *cf.* HIER. epist. 16, 2, 3 *et* TERT. *supra l. 26.* CLAVD. 22, 102 unoque *deae* receptae pectore diversos tecum -untur in usus. carm. min. 53, 43 -untur ... auxilio Manes. SIDON. epist. 5, 7, 3. PASS. Theclae B 40. *technice in re militari*: MARCELL. dig. 29, 1, 25 Titius priusquam tribunus legionis factus esset, testamentum fecit et postea -ctus ... defunctus est. PAPIN. dig. 29, 1, 43 filius familias ... in comitatu principum retentus -i confestim iussus. PAVL. dig. 5, 4, 3. 29, 1, 38, 1. β *corporis partes*: VAL. FL. 7, 355 -itur inde sinus *Medea* (SIL. 3, 236 CLAVD. 20, 447 rapt. Pros. 3, 377).

b *additur res qua cingunt vel quae ipsa cingere dicitur*: α *aliquem*: PLAVT. Curc. 220 quasi zona *v. p. 1067, 35* (Ov. fast. 2, 320 CVRT. 3, 3, 18 HIER. epist. 22, 11. 107, 3 ZACCH. 3, 4. *cf.* ITALA apoc. 15, 6 [Primas.] angeli -cti (cod. h: cinti) circa pectora zonas aureas [περιεζωσμένος ζώνας χρυσᾶς, VVLG. praecincti]). QVADRIG. hist. 14 gladio (VARRO frg. Non. p. 555, 9 LIV. 7, 10, 5. 8, 5, 7. 38, 21, 13 VAL. MAX. 1, 7 ext. 4. 6, 5 ext. 4; *al.* [*fere 12ies*]. TAC. hist. 3, 77. APVL. met. 2, 18 gladiolo). *cf.* VERG. Aen. 2, 520 telis (COD. Theod. 9, 45, 4, 3). 2, 749 armis (11, 188 [SERV. *ad l.* -cti instructi]. 11, 536 TIB. 2, 3, 37 SIL. 9, 86. 10, 648). Ov. fast. 2, 13 ense (HOMER. 629 TERT. adv. Marc. 3, 14 p. 399 COMM. apol. 809). VAL. MAX. 3, 2, 1 ferro (SEN. Herc. f. 695 CVRT. 6, 10, 21 SIL. 8, 268 SVET. Aug. 35. *cf.* VERG. Aen. 2, 511 *Priamus* ferrum -itur). SVET. Aug. 19 cultro venatorio. DRAC. Romul. 2, 73 arcu. TIRO frg. Gell. 12, 3, 3 licio ... transverso ... qui magistratibus ... praeministrabant -cti erant (*cf.* limocinctus *s. v.* limus. *adde*: PAVL. FEST. p. 117 GAIVS inst. 3, 192). VERG. Aen. 8, 282 *sacerdotes* pellibus in morem -cti (MORET. 22 villosae tegmine caprae. VAL. MAX. 2, 2, 9 VAL. FL. 6, 135 CARM. de mens. 2, 9). Ov. met. 2, 27 Ver ... -ctum ... corona (Pont. 3, 1, 11 CALP. ecl. 3, 80 SVET. diff. p. 283 DRAC. Romul. 6, 99). fast. 3, 767 *anus* hedera -cta. PAVL. FEST. p. 63 *cingulo* nova nupta ... -cta. p. 65 veste velata. p. 225 Gabino cinctu (PLIN. nat. 28, 42 SVET. Iul. 45 cinctura). SEN. Ag. 779 victrice lauru (SIL. 15, 101). PLIN. nat. 34, 28 toga (SERV. Aen. 7, 612). QVINT. inst. 6, 3, 80. APVL. met. 2, 8 balteo (VVLG. exod. 29, 8 lev. 8, 13 HIER. epist. 64, 22). TAC. hist. 2, 59 fortunae principalis insignibus (CLAVD. 10, 327 insignibus). APVL. flor. 12 p. 43 aurea torqui. TERT. idol. 19 loro. ITALA Is. 3, 24 (Cypr. hab. virg. 13) pro cingulo reste -eris (ἀντὶ ζώνης σχοινίῳ ζώσῃ, VVLG. pro zona funiculus *erit*). ARNOB. nat. 5, 11 ut omnia -rent circumpositi laqueorum morsus. SERV. Aen. 7, 612 ut una eius (*cinctus Gabini*) lacinia ... hominem -at. HIER. epist. 18A, 12, 1 linteo (PALLAD. hist. mon. I 19 p. 296b). 29, 4 superhumerali. VVLG. Sirach 45, 10 -xit eum (*Aaron*) *deus* tintinnabulis aureis plurimis in gyro. Ezech. 16, 10 bysso. AMM. 16, 10, 8 cataphracti *equites* ... limbis ferreis -cti. CLAVD. 8, 157 amictu. carm. min. 30, 46 exuviis. AVG. civ. 22, 8 p. 578 capillacio vinculo. β *corporis partes*: CIC. Scaur. 10 collum resticula (Ov. ars 2, 457 lacertis. DRAC. Romul. 2, 51 ulnis). VARRO ling. 5, 84 caput ... filo (LVCR. 2, 606 murali ... corona. PROP. 4, 2, 31 mitra. Ov. ars 3, 392 navali ... honore. VAL. MAX. 2, 6, 5 oleae ... ramulis. APVL. met. 11, 24 corona. DRAC. Orest. 306 diadema. *cf.* Ov. fast. 3, 254 de tenero -ite flore caput. MART. 8, 77, 4 -ant florea serta caput. 9, 23, 6). CATVLL. 61, 6 tempora floribus (VERG. georg. 1, 28 myrto. Aen. 5, 71 ramis 5, 539 lauro. 6, 665 vitta. HOR. carm. 3, 25, 20 pampino. TIB. 2, 1, 4 spicis. Ov. am. 1, 1, 29. 3, 9, 61 hedera. fast. 5, 335 coronis. trist. 4, 2, 51 *al.* *cf.* met. 1, 451 de qualibet arbore. VERG. Aen. 12, 163 *Latino* tempora circum aurati bis sex radii ... -unt. Ov. fast. 3, 481 frondes tempora -unt). VERG. ecl. 7, 28 baccare frontem. Aen. 8, 274 fronde comas (HOR. carm. 3, 30, 16 lauro. Ov. am. 1, 7, 36. met. 11, 159 quercu. SEN. Herc. O. 578 populo. Med. 574 *gemmarum auro*. Oed. 412 floribus. MART. 4, 54, 2. CLAVD. 28, 66 diademate. *cf.* LVCAN. 5, 60 diademate crines. *adde*: PROP. 3, 17, 30 -et ... mitra comas Bacchi. Ov. trist. 3, 1, 40 -it ... arbor comas. 4, 4, 78 vitta comas. SEN. Med. 803 vitta capillos *al.* PRIAP. 40, 3 inaurata penem ... corona (*cf.* 50, 7 mentulam ... coronis). Ov. am. 3, 8, 14 ense latus (fast. 2, 784 SEN. Phaedr. 548. PETRON. 82 gladio. SIL. 9, 296 ferro. STAT. Theb. 4, 41. silv. 5, 2, 155 *Optatus* ense latus ... -ctus. MART. 14, 32). Ov. fast. 5, 123 *cornu caprae* herbis. SEN. Ag. 764 vestis atri funeris ... -it ilia. LVCAN. 2, 364 suppara ... -unt ... lacertos (MART. 11, 100, 2 lacertos anulo). SIL. 7, 195 frontem *Bacchi* -xere corymbi. AVIEN. orb. terr. 889 *Bassarides* nebride pectora -cti. CLAVD. carm. min. 48, 4 hac uterum zona -e frementis equi. DRAC. Romul. 5, 264 crura *simulacri* lacertis. *impersonaliter*: PAVL. FEST. p. 43 homines, qui in his locis, ubi -i solet, satis sunt tenues.

c *reflexive* cingi *aliquid i. q. induere sibi*: VERG. Aen. 2, 511 *p. 1063, 55.* Ov. met. 6, 59 -taeque *Arachne et Minerva* ad pectora vestes. ITALA apoc. 15, 6 (Primas.) *p. 1063, 46.* CLAVD. 10, 125 ceston -tur *Venus*.

2 *latiore sensu i. q. circumdare, circumcludere, circumligare.* a *aliquid aliqua re*: VARRO Men. 182 Libyssa citrus fasciis -it fores. CIC. Flacc. 64 Asiae ... oram ... urbibus. rep. 1, 19 *domum* parietes ... -unt. 2, 11 ut aditus *urbis* ... fossa -retur. nat. deor. 3, 94 urbem moenibus (VERG. Aen. 3, 255 IVST. 43, 4, 1. Ov. met. 4, 58 muris. LIV. 1, 38, 6 VAL. MAX. 9, 6 ext. 2 OCTAVIA 401. *cf.* PLIN. nat. 36, 111 bis vidimus urbem totam -i domibus principum Gai et Neronis). *cf.* VERG. ecl. 4, 32 muris oppida (Ov. am. 2, 11, 8 fossis. Pont. 3, 4, 105. *cf.* met. 1, 97 -bant oppida fossae). STAT. silv. 5, 2, 146 moenia fossa. ITALA Luc. 19, 43 (cod. s) *civitatem* vallo (VVLG. circumdo). CIC. Att. 5, 20, 5 Pindenissum ... vallo et fossa (VERG. Aen. 5, 597 muris ... Albam. ALF. Marcell. dig. 50, 16, 87. LIV. 25, 22, 16 Capuam ... fossa valloque. TAC. ann. 13, 41. MART. 9, 75, 3 latere cocto ... Babylona. ARNOB. nat. 3, 40 muris ... Ilium. HYG. fab. 69 p. 77 Thebas muro. 89 p. 86 Troiam muro). CIC. Att. 4, 16, 8 tecta ... porticu. CAES. Gall. 5, 42, 1 vallo ... et fossa ... hiberna. VERG. ecl. 8, 64 altaria vitta (STAT. silv. 4, 8, 9 sertis. *cf.* Ov. trist. 3, 13, 15 -atur ... ara coronis. 3, 13, 21 cupressu. CORP. XIII 1730 muro et scandula. *cf.* PLIN. epist. 5, 6, 20 -it *diaeta* areolam). VERG. Aen. 1, 112 *notus naves* aggere -it harenae. 7, 159 primasque in litore sedes castrorum in morem pinnis atque aggere -it (LIV. 7, 39, 8 castra vallo. VAL. MAX. 2, 7, 2. 9, 1 ext. 6. 9, 13 ext. 4 INSCR. Revue archéol. 4 sér. I 1903 p. 336. *cf.* VAL. MAX. 2, 7, 15 neve *quis* locum extra *castra* assignatum vallo aut fossa -ret). 9, 158 moenia -ere flammis (10, 119). Ov. met. 2, 790 spinea totum *baculum* vincula -bant. 8, 745 vittae mediam *quercum* memoresque tabellae sertaque -bant. 13, 212 hostibus insidior, fossas munimine -o (fossa munimina *Ehwald*). LIV. 24, 3, 8 arx Crotonis ... muro -cta (CVRT. 7, 6, 10). 28, 39, 14 *uti* Italiae, nisi quatenus vallum castrorum -it, nihil reliqueritis Poeno. CELS. 7, 5, 2 sagitta ... spiculis -itur. SEN. Phaedr. 532 crebraque turre -erant urbes latus. Tro. 92 -at tunicas palla solutas. dial. 1. 3, 6 *in cena* pomorum strue ... primae formae feras. epist. 89, 20 latifundiis ... maria. CVRT. 8, 1, 12 muris nemora. COLVM. 10, 371 apio fasces et ... porro. LVCAN. 3, 377 *rupes* patiens ... munimine -i. PLIN. nat. 14, 132 tectisque -unt *vina*. 17, 101 casam saepis munimento. 19, 11 uno portante multitudinem *plagarum*, qua saltus -rentur. 33, 23 auro ferrum. 36, 30 -itur *Mausoleum* columnis XXXVI. VAL. FL. 4, 101 muris ... domos (TAC. ann. 15, 38 munimentis). SIL. 1, 25 secto ... litora tauro. 1, 327 collem turrita ... fronte. 12, 641 *Capitolii* penetralia lauro. 13, 531 -unt regna decem portae. STAT. Theb. 2, 699 aggere portas. 9, 591 agrestes ... omnia *quercus* -unt exuviae. Ach. 1, 387 *Scyron* -ent templa. MART. 10, 13, 3 strataque non unas -ant triclinia Baias. 10, 28, 5 Caesareis -untur limina *Iani* donis. TAC. ann. 15, 38 templa muris -cta. PLIN. epist. 2, 17, 15 *gestatio villae* -itur diaetis duabus. 8, 17, 5 rura *operibus* -untur. FLOR. epit. 3, 5, 10 Piraei portus sex et amplius muris -ctus. AVSON. 258, 11 ter dominante Tito -it nova laurea Ianum. VVLG. num. 22, 24 *maceriis* vineae -bantur. III reg. 7, 23 mare fusile ... resticula triginta cubitorum -bat ... per circuitum. PAVL. NOL. epist. 32, 14 crux -itur orbe coronae. CLAVD. 28, 619 assueta quadrigis -unt arva trabes. DRAC. Romul. 10, 337 regiam lauro. CORP. VI 10876 hortulum maceria (X 2244. XIV 2139). 11493 fundum muro -ctum. 13070 aria ... cinta cippis. VII 2 scultura ... delfinis -cta. X 2066 cepotaphio maceria -ctum. 4104 lucus sacer macerie -ctus. INSCR. christ. Leblant 91 cinubium ... muris. *nota*: AVSON. 348, 23 ansis -cta duabus ... iota.

b *aliquem aliqua re*: VERG. Aen. 12, 811 flammis -cta *Iuno* (SEN. Tro. 561 acri latus utrumque flamma -cta *Andromacha*. FLOR. epit. 2, 6, 36 *Scipionem* -ctum facibus. Ps. QVINT. decl. 19, 4 *si filium* -isset incendium. CLAVD. 3, 49 facibus -imur atris). LVCAN. 4, 264

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

inopes undae...-ere fossa. 6, 31 hostem... aggere valli (SIL. 10, 389). CLAVD. 5, 463 *apes* saxi per propugnacula -ctae. ISID. diff. 1, 58 sepelire est sepulcro -ere. *adde*: AVG. civ. 3, 14 p. 115 nec amphitheatro -bantur illa certamina.

c *aliquem (aliquid) aliquo; saepe pro animantibus aut actiones aut metonymice res ponuntur*: LAEV. carm. frg. 21 delphino -ctis vehiculis (*fere i. q.* ἐξευγμένος) hippocampisque asperis. CIC. leg. agr. 2, 99 rem publicam . . . militibus (OV. Pont. 1, 8, 18 SIL. 10, 359 TAC. ann. 2, 31 CLAVD. 5, 13), . . . urbibus, . . . praesidiis. Mil. 1 non enim corona consessus vester -ctus est, ut solebat (LIV. 7, 27, 7 corona militum -cta urbs. 10, 43, 1. 23, 27, 7. 24, 2, 10 *al. cf.* LVCAN. 1, 321 gladii . . . iudicium insolita trepidum -xere corona. STAT. Theb. 2, 227 casta matrem -xere corona Argolides. *nota*: VVLG. I reg. 23, 26 Saul et viri eius in modum coronae -bant David et viros eius). CAES. civ. 1, 83, 2 equitatus latera -bat (LIV. 23, 29, 3 TAC. hist. 2, 25). LEX Iul. Paul. sent. 5, 26, 3 qui . . . templa portas aliudve quid publicum armatis obsederit -erit clauserit occupaverit. VARRO ling. 6, 34 oppidum Palatinum gregibus humanis -ctum. BELL. Afr. 70, 2 multitudine . . . Caesaris copias (VELL. 2, 14, 1 *Drusus* -ctus multitudine). MAECEN. carm. frg. 6 nympha -it . . . Acheloum senem. VERG. Aen. 1, 398 *cycni* coetu -xere polum (GLOSS. V 445, 59 orbem fecerunt. *cf.* STAT. Theb. 9, 351 genetrix coetu . . . -cta sororum). 3, 52 urbem obsidione (IVST. 9, 1, 2. 13, 5, 8. 14, 6, 4. 22, 4, 1). 4, 121 saltus . . . indagine (OV. met. 7, 766 QVINT. decl. 252 p. 31). OV. fast. 2, 721 -itur . . . Romanis Ardea signis. 6, 351 -cta . . . Capitolia Gallis. trist. 1, 5, 30 agminibus comitum . . . -ctus. 3, 11, 12 -cta . . . agna lupis. Pont. 4, 9, 17 latus . . . -it tibi turba senatus (SEN. Oed. 777 frequensne turba regium -xit latus? Phaedr. 780 Tro. 958. 1077 SIL. 6, 400 MART. 2, 74, 1). LIV. 32, 39, 8 inermi item regi praetor Achaeorum et unus ex purpuratis latus -bant (40, 6, 4 latera regis duo filii iuvenes -bant. VAL. MAX. 8, 15 ext. 4 fratribus . . . latus eius [*Berenices*] -bus. *adde supra l. 28 sqq.*). LIV. 34, 38, 3 omnibus copiis . . . urbem. SEN. Oed. 446 Nereidumque choris Cadmeia -itur Ino. Phaedr. 1 ite, umbrosas -ite silvas. epist. 84, 10 cavea aenatoribus -cta. CVRT. 4, 13, 30 ultimum agmen valida manu -erat (DRAC. satisf. 154). LVCAN. 1, 572 ingens urbem -bat Erinys. PLIN. nat. 11, 53 circaque eum (*regem*) globatur *examen apium*, -it, protegit. VAL. FL. 1, 90 greges altaria -ent. SIL. 1, 498 velut incita clausum *Murrum* agmina Poenorum -ant (PS. RVFIN. in Am. 5, 25/27 CLAVD. rapt. Pros. 2, 322). 2, 84 nec non Veneris iam foedera passae reginam -unt. 2, 447 *Saguntum* circa immensi populi condensaque -unt agmina. 4, 446 ductorem Ausonium telis Garamantica pubes -erat. 15, 219 a tergo . . .-bat *Laelius* tecta carinis. STAT. silv. 5, 2, 166 -i . . . superbis fascibus (CLAVD. 28, 337 fasces -xere Hypanin). TAC. hist. 4, 11 *Calpurnius* custodia militari -ctus (ann. 12, 17 SIDON. epist. 1, 7, 3). 6, 34 *Pharasmanes Oroden* in modum obsidii stationibus -bat. APVL. met. 4, 20 Thrasyleonem . . . catervis canum . . . -ctum. SPART. Sept. Sev. 1, 10 dormienti . . . serpens caput -xit (VOPISC. Aurel. 4, 4). AMM. 19, 2, 2 quinquies ordine multiplicato scutorum -itur civitas. CLAVD. 15, 356 saltus . . . venatu *al. passim.* *fere i. q. circumire, adire*: LVCAN. 9, 373 *audet Cato* terra -ere Syrtim. SIL. 7, 590 *Fabius* extima *aciei* -ens. *fere i. q. complere, obtinere, obtinendo defendere*: CAES. Gall. 6, 35, 9 praesidii *Romanis* tantum est, ut ne murus quidem -i possit. 7, 72, 2 quoniam tantum esset necessario spatium complexus nec facile totum opus (corpus β) corona militum -retur. VERG. Aen. 10, 122 miseri . . . muros -xere corona (11, 475). LIV. 4, 27, 7 pars *militum* corona vallum -unt. VAL. FL. 2, 554. HOMER. 649 vallum robore -unt. PS. QVINT. decl. 3, 13 cum . . . alii vallum fossasque scutis innixi -ant.

3 *i. q. circumaddere, circumdare*: LEX Vrson. (Corp. II 5439) 62, 18 scribas . . . publicos cum -cto limo IV (*cf.* limocinctus). PROP. 3, 6, 30 -ctaque funesto lanea vitta toro (viro *codd.*). OV. met. 1, 382 -ctasque resolvite vestes. COLVM. 10, 165 tu (*agricola*) -e comam (*sc. telluri frondem*), tu digere crines. SIL. 12, 495 -ctosque resolvere muros. STAT. Theb. 2, 277 *Vulcanus in monili Harmoniae* zmaragdos -it et . . . adamanta . . . Gorgoneosque orbes. AMPEL. 8, 22 *murus Babylonius* -itur milia passuum triginta.

4 *technice in iure arborem, silvam* cingere *i. e. deglabrare* (PAVL. dig. 47, 7, 5 pr.): LEX loc. Alf. dig. 19, 2, 29 redemptor silvam ne caedito neve -ito neve deurito neve quem -ere caedere urere sinito. VLP. dig. 47, 7, 7, 4 arbores -i subsecari caedi.

B *pertinet ad* **statum** *condicionemque* **rerum** *naturae, quae circum sunt, iacent sim.; i. q. circumdare, circumfundere*:
1 *de mundo: de toto et partibus, accedunt ergo hic quoque ut p. 1063, 3 sqq. voces* undique (LVCR. 6, 632 VERG. Aen. 5, 287. 8, 598 OV. trist. 5, 2, 69 *al.*), totus (CAES. Gall. 1, 38, 4 HIRT. Gall. 8, 40, 2 PLIN. nat. 6, 28), omnis (OV. met. 5, 388 epist. 10, 61), omnibus ex partibus, utrimque, magna ex parte, altera parte, hinc — hinc, utrimque, ab ortu, a meridie, a septentrione *sim.* **a** *de orbe terrarum, terrenis*: CIC. Verr. 5, 118 Insula *pars urbis* . . . duobus portibus -cta (CAES. Gall. 1, 38, 4 flumen . . . oppidum -it. 7, 69, 4 colles . . . oppidum. LIV. 26, 42, 8 urbs . . . -cta mari. 42, 63, 5 CVRT. 8, 10, 23 *al.* CORP. IX 2165 *territorium* -it . . . civitatem muro tenus. *cf.* VERG. Aen. 9, 467 dextera *pars murorum* -itur amni. 9, 787. LIV. 23, 17, 12 moenia . . . flumine altera parte -cta. 31, 40, 2. 44, 31, 3 duo -unt eam [*Scodram*] flumina). CIC. Verr. 6, 96 urbe portus . . . -itur. Flacc. 27 provincia . . . mari -cta. prov. 31 ut Asia . . . nunc tribus . . . provinciis . . . -atur. rep. 2, 8 *insulae* fluctibus -ctae (*sic saepe de insulis*: CATVLL. 64, 185 *Ariadne loquitur*: nec patet egressus pelagi -entibus undis. OV. ars 2, 82 -ctaque piscosis Astypalaea vadis. epist. 10, 61. 19, 222 insula . . . -itur Aegaeo nomine Cea mari. met. 2, 6. 10, 530 Paphon aequore -ctam. Pont. 1, 5, 80 Taprobanen Indica -it aqua. LIV. 5, 33, 7 mari supero inferoque . . . Italia insulae modo -itur. SEN. nat. 4, 2, 3 *Philae* insula duobus . . . amnibus -itur. CVRT. 3, 1, 13 *quia terra* magna ex parte -itur fluctibus, speciem insulae praebet. TAC. hist. 2, 6 quantum insularum mari -itur. AVIEN. orb. terr. 123. 681 ora 63 AVSON. 347, 5; *similiter de orbe terrarum aquis Oceano -cto*: VARRO AT. carm. frg. 13 *v. infra l. 19.* OV. ars 2, 469 humus aequore -ctast. MANIL. 4, 596 natat tellus pelagi lustrata corona -entis medium liquidis amplexibus orbem. SEN. nat. 3, 29, 7 *oceanus* terras -it. MELA 1, 4 AMPEL. 7, 1 ANTH. 424, 6 MART. CAP. 6, 625). VARRO AT. carm. frg. 13 *telluris* extima fluctu Oceani, interior Neptuno -itur ora (18. SEN. Phaedr. 332 qua terra salo -itur. TAC. Germ. 45 FLOR. epit. 1, 13, 5 PANEG. 4, 20 AVG. gen. ad litt. 1, 13 p. 20, 13 CASSIOD. in psalm. 2, 8). LVCR. 6, 632 *tellus* oras maris undique -ens. CAES. Gall. 7, 19, 1 *collem* ex omnibus fere partibus palus . . . -bat (*cf.* SEN. Tro. 1123 adversa tumuli *Achillis* -it campus). civ. 3, 36, 5 *montes* Thessaliam -unt (LIV. 45, 29, 8 tertia pars *Macedoniae* facta, quam Axius ab oriente, Peneus amnis ab occasu -unt. VITR. 2, 6, 5 mons Appenninus regiones Italiae Etruriaeque circa -it. MELA 1, 21 mare, quo -itur *Africa*, a septentrione Libycum, a meridie *eqs.* PLIN. nat. 6, 28 Adiabenen Tigris et montes . . . -unt *al.*). HIRT. Gall. 8, 40, 2 *vallis* totum paene montem -bat (MART. 10, 103, 2 *montem Bilbilim* Salo -it. APVL. met. 4, 6 qua *mons* saxis asperrimis . . . -itur. DAMAS. epigr. 4, 1). BELL. Alex. 28, 3 tertium *latus loci* palude -batur. BELL. Afr. 37, 4 *campum* iugum -ens (VERG. Aen. 5, 288 *campum* collibus undique curvis -bant silvae. LIV. 27, 18, 5 fluvius . . . oram eius [*tumuli*] -bat. OV. met 3, 708 -entibus ultima *campi* silvis. SEN. benef. 4, 5, 3 flumina . . . campos -entia. *cf.* PLIN. epist. 5, 6, 7 planities montibus -itur). VERG. Aen. 8, 599 colles . . . nigra nemus abiete -unt. OV. met. 1, 39 fluminaque . . . -xit . . . ripis *deus.* 4, 301 stagni . . . ultima . . . caespite -untur. 5, 388 silva coronat aquas -ens latus omne. 13, 925 altera pars *litorum* undis, pars altera -itur herbis. fast. 2, 275 -ctaque pinetis nemoris iuga. PAVL. FEST. p. 111 *insulae* circumitu . . . publico aut privato -untur. SEN. Herc. f. 716 -itur duplici vado . . . Ditis regia. nat. 6, 1, 1 ab altera parte Surrentinum Stabianumque litus, ab altera Herculanense . . . mare . . . -unt. MELA 1, 35 Syrtis sinus est . . . trecenta *milia passuum patens*, qua *mare* -it. 1, 86 *Ionia* a Posideo promunturio flexum inchoans -it oraculum Apollinis. 3, 1 restat ille circuitus, quem . . . -it oceanus. 3, 69 *Ganges* magnis flexibus -xit iugum ingens. PLIN. nat. 4, 66 -itur *Delos* V passuum (4, 93. 5, 133. 6, 32 *al.*). TAC. ann. 2, 80 cetera *castelli* mari -untur (SIDON. epist. 4, 15, 3 castellum . . . rupibus -ctum. CORP. VIII 20487. 20602). PLIN. epist. 2, 8, 1 *silvis* lacus -itur. 6, 31, 15 villa . . . -itur . . . agris. 9, 39, 5 solum templi hinc flumine et abruptissimis ripis, hinc via -itur. APVL. mund. 6 duobus sinibus *mare* . . . -itur. ANTH. 423, 1 ultima -bat Thybris tua, Romule, regna. SOL. 27, 12 *Africa* suo -itur angio, AVIEN. ora 462 litus hoc tres insulae -xere late. *cinguntur homines*: VERG. Aen. 12, 745 *Turnum fugientem* hinc vasta palus, hinc ardua moenia -unt. SEN. Phaedr. 1227 clausos . . . Phlegethon nocentes igneo -ens vado (Thy. 73). **b** *de aere, aetheriis, aeriis*: VARRO Men. 92 *mundum* quinque . . . zonae -unt (CIC. Arat. 306 *orbes* terram -entes. AVIEN. Arat. 930. *cf.* PROB. Verg. georg. 1, 233/239 duae temperatae *zonae* -entes *adustam*). CIC. nat. deor. 1, 28 qui (*lucis ardor*) -at caelum (1, 37). 2, 101 omnia -ens . . . caeli complexus. VERG. Aen. 4, 248 -ctum . . . nubibus . . . caput *Atlantis.* 5, 13 -erunt aethera nimbi. OV. fast. 6, 718 -et geminos stella serena polos. trist. 4, 3, 5 aetheriamque suis -ens amplexibus arcem . . . circulus *Septentrionum.* MANIL. 1, 306 *Septentriones* -it stellis ardentibus Anguis. 3, 397 maxima sub Cancro minimis quae (*dies*) -itur umbris (SEN. Herc. f. 940 medium diem -xere tenebrae). GERM. 614 flammis -cta Sagitta. SEN. nat. 1, 2, 3 quamvis -ere *splendores sidera* . . . videantur. 1, 13, 3 cum utrimque solem -xit . . . effigies (7, 12, 8 *coronae* solem lunamve -unt. OCTAVIA 389. PLIN. nat. 18, 347. 349 STAT. silv. 1, 4, 36 AVIEN. Arat. 1530). 1, 14, 1. 2, 9, 4 media . . . utrimque -it *spiritus.* 5, 12, 2 scindit *spiritus* . . . -entia. epist. 102, 21 quodcumque suprema et universa circuitu suo -it. LVCAN. 3, 400 lucus . . . -ens . . . aera ramis. PLIN. nat. 18, 345 si oriens -etur orbe. VAL. FL. 5, 566 nox . . . -itur astris. PLIN. epist. 6, 20, 11 -erat Capreas *nubes.* AVIEN. Arat. 588 -cta tenebris *Electra.* CLAVD. rapt. Pros. 3, 1 *Iris* -cta nimbis. PS. PRIMAS. in Hebr. p. 694^D caelum ex omni parte -it terram. **c** *de gentibus*: CIC. Flacc. 63 *Massilia* -cta Gallorum gentibus (SIL. 15, 169). VERG. Aen. 4, 41 Numidae . . . -unt *Didonem.* OV. trist. 3, 10, 5 Sauromatae -unt. 5, 2, 32 -ctus ab hoste locus (5, 12, 20 Pont. 3, 9, 4). Pont. 2, 8, 69 Geticis si -ar ab armis. SEN. dial. 5, 16, 3 Scythis . . . orientem -entibus. MELA 1, 12 Caspiani . . . sinum Caspium -unt. 2, 55 cetera *maris* Gallicis

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Italicisque gentibus -itur. VAL. FL. 6, 68 quique lacum -xere Bycen. TAC. Germ. 40 *Langobardae* plurimis ... nationibus -cti. AVIEN. orb. terr. 393. 532. 853. 966 HIER. in Hab. 2, 3 p. 635 in Agg. 2, 17 p. 767 PS. RVFIN in Ioel 2, 15.

2 *de corpore hominum (bestiarum arborum herbarum lapidum) al.*: CIC. Verr. 5, 124 Gorgonis os ... -ctum anguibus (OV. trist. 4, 7, 12). nat. deor. 1, 26 -atur *mens* ... corpore externo. VERG. Aen. 7, 658 -ctam ... serpentibus hydram. CVLEX 197 -unt qua tempora *draconis* cristae. OV. met. 1, 549 -untur ... praecordia *Daphnes* libro. 1, 625 centum luminibus -ctum caput *Argi*. 3, 510 foliis medium *florem* -entibus albis. 6, 718 pennae ... coepere ... -ere utrumque latus *puerorum*. 7, 64 -cta ... Scylla ... canibus. fast. 1, 385 radiis Hyperiona -ctum. CELS. 4, 13 p. 138 stomachus lateribus -itur. 7, 2 p. 264 neque ulla res prohibet, etiamsi callus est, tamen, quia -it, tunicam nominari. 7, 7, 13 cum *tunicae* interiora oculi -ant. 8, 1 p. 325 *dentes* τομεῖς quattuor caninis dentibus ex omni parte -untur. 8, 3 p. 330 *clavus* interiore orbe -ctus. 8, 4 p. 334 *membranula* calvariam -it. 8, 5 p. 338 linamenta ... pellicula -cta. 8, 10, 7 SEN. benef. 4, 18, 2. PLIN. nat. 11, 49 *membranae* singulos *pullos apium* -unt. 12, 123 *gutta balsami* circulo candido -itur. 15, 112 vitiumque *Persicarum* (*i. e. interius lignum*) -ctum fructu. 25, 159 foliis ... radicem ... -entibus (PS. DIOSC. herb. fem. 70). 37, 90 *Indicae onychis varietates* -entibus candidis venis. *ibid.* quod Indica *onyx* igniculos habeat albis -entibus zonis. 37, 149. 151. 187. VAL. FL. 4, 418 *Io* aspide -cta comas. MART. 2, 62, 2 -cta ... brevibus mentula tonsa pilis. 4, 61, 6. 10, 83, 1 caputque nudum *capilli* ... hinc et inde -unt. APVL. flor. 12 p. 43 cervicula *psittaci* ... circulo mineo ... -itur. AVSON. 182, 16 nondum ... -ctus ephebe genas (250, 2). HIER. in Ier. 1, 11/12 p. 840 nux ... testa durissima -itur. CLAVD. carm. min. 27, 18 igneus ora *phoenicis* -it honos. CAEL. AVR. chron. 5, 10, 91 acut. 2, 37, 194 DRAC. laud. dei 3, 706. *nota de siderum formis*: CIC. Arat. frg. 15 virum (*Ophiuchum*) medium serpens sub pectore -it (GERM. 80 AVIEN. Arat. 237). OV. fast. 5, 414 Chiron bis septem stellis corpora -ctus. *etiam de morbis i. q. complere, implere*: PLAVT. Curc. 220 quasi zona liene -ctus ambulo. PLIN. nat. 26, 121 ignis sacri *generum* ... qui zoster vocatur et enecat si -xit. CELS. 5, 28, 1 *crusta* inflammatione -itur. 8, 3 p. 331 *al.*

II ***translate* et in *imagine*: *circumdare, complere, implere***: CIC. Manil. 30 *Siciliam* multis undique -am periculis. rep. 6, 25 sermo ... angustiis -itur ... regionum, quas vides. nat. deor. 3, 94 urbem religione ... -itis. VERG. Aen. 1, 673 -ere flamma (*i. amoris*) reginam *Didonem*. PROP. 4, 1, 61 Ennius hirsuta -at sua dicta corona. OV. ars 3, 562 -endast altis saepibus ista seges (*iuvenis captus a muliere*). VAL. MAX. 3, 7, 5 odiis latera sua -ere. SEN. dial. 7, 9, 3 *mens* finibus se suis -xit. benef. 1, 3, 1 beneficiis illum tuis -e. epist. 12, 6 est aliquis, qui omnes *partes vitae* complectatur et -at. LVCAN. 10, 537 dux Latius tota subitus formidine belli -itur. VAL. FL. 6, 477 -itur arcanis Saturnia. STAT. Theb. 7, 42 mille furoribus illi (*Marti*) -itur averso domus. Ach. 1, 387 *Scyron* longus honos aeternaque -ent templa. QVINT. decl. 252 p. 31 omnem malitiam veluti quadam indagine -erunt. PLIN. epist. 7, 25, 6 in litteris nostris plures ... -ctos ... ardentissimo ingenio. FRONTO p. 96, 21 N. sententiae ... indecorius -ctae. p. 211, 21 ne quid inconcinnum vel hiulcum relinquatur, quin omnia ut in tenui veste ... sint -cta. TERT. adv. Marc. 3, 14 p. 399 *Christus ensem sermonis* -batur. COD. Theod. 7, 22, 5 (*a. 333*) ne ... veterani filius inutilis sacramento -atur. AVSON. 419, 32 sic consulatus ornavit *Frontonem*, ut praefectura non -ret. HYMN. Ambros. 1, 4, 22 carnis tropaeo -ere infirma nostri corporis. VVLG. Iob 19, 6 quia deus ... flagellis suis me -erit (*cf.* GREG. M. moral. 14, 39 non iam flagellis solummodo ferimur, sed etiam -imur. 9, 69 flagellis -itur *mens*). HIER. epist. 7, 6 Maccabaeorum martyrum coronis -ctam martyrem matrem. RVFIN. Orig. in num. 9, 1 si doctrina ecclesiastica ... nullis ... haereticorum dogmatum assertionibus -retur. PAVL. NOL. carm. 18, 190 resurgentes ... gloria -et. 26, 354 Felicem virtutis dextera -it. epist. 25, 4 *Christo* -ctus numquam discingitur miles. CLAVD. 1, 19 -atur Roma senatu. 24, 200 iure forum. rapt. Pros. 3, 413 procorum ... studiis. AVG. civ. 20, 11 p. 485 dilecta deo civitas ... persecutionis ... immanitate -etur. MART. CAP. 9, 957 enarmonion ... cum ab immutabilibus sonis -itur, modulationi oboediet. RVT. NAM. 2, 17 Italiam ... -ere visu. MAR. VICTOR aleth. 2, 213 -i ... vota favore. PETR. CHRYS. serm. 22 p. 261[B] -cti ... castitatis balteo. 66 p. 389[C] Moysen -xere virtutes. POMER. 1, 16 *navis* (*i. ecclesia*) velut aggere harenae gravantis -itur. *cf. p. 1064, 45.* PRISC. Anast. 9 *praeconiis Anastasii* omnis -itur orbis.

part. perf. pass. neutr. cinctum -ī *i. q. cinctus, cinctura v. p. 1061, 13 sqq.*

synonyma et iuxta posita: *ad IA*: protegere (PLIN. nat. 11, 53 HIER. epist. 52, 13), obsidere, claudere, occupare (LEX Iul. Paul. sent. 5, 26, 3). paenulatus (GELL. 13, 22 [21], 1), amictus, ornatus (GELL. 16, 19, 4), armatus, paludatus (SCHOL. Verg. Veron. Aen. 10, 241). *ad IB*: continere (CIC. Verr. 6, 96), complecti (CIC. nat. deor. 1, 37), coronare (SEN. nat. 1, 2, 3), concludere (CASSIOD. in psalm. 2, 8). *opposita ad IA*: discingere (SIDON. epist. 1, 7, 3. 1, 9, 4. 5, 7, 3). *derivata*: cinctio, cinctium, cinctorium, cinctura, cinctus (VARRO ling. 5, 114), cinctor. cingulum (-us) (GRAMM. suppl. 74, 10), 2. cingulus, cingillum (VARRO ling. 5, 114); *cf. propr.* Cingius, Cinxia. *composita*: ac-, circum-, con-, dis-, in-, prae-, pro-, re-, semi-, suc-, supercingere. incinctus; limocinctus.

cingula, -ae *f. v.* cingulum *l. 10 sqq.*

cingulum, -ī *n.* (-us, -ī *m.*) [*a* cingere. *Th.*]. GRAMM. suppl. 74, 10 cingo -um. GLOSS. V 650, 19 a cingendo, *sed* ISID. orig. 19, 33, 1 a cinctu per diminutionem -um nominatur. *masc.* cingulus, -ī: CIC. rep. 6, 21 COD. Iust. 12, 33 (34), 5, 4. *neutr. inde a* VARRONE. cingula, -ae *f.*: OV. rem. 236 CALP. ecl. 6, 41 GLOSS. *s. v. et* V 620, 33. NOT. Tir. 97, 53 *cf.* SERV. Aen. 9, 357 -um ... hominum generis neutri est, nam animalium genere feminino dicimus 'has -as'. DVB. NOM. gramm. V 576, 17 *al.* cingolum: CARM. epigr. 1369, 3. cingla: GLOSS. III 24, 29. V 620, 33. gingla: III 194, 27. [*it.* cinghia, *francog.* sangle, *hisp.* cincha. *M.-L.*] *adde nom. propr.* Cingulum.

1 ***proprie*:** a *stricti ore sensu zonae parvae genus et hominibus (vestimenti loco et muneris cuiusdam signum) et bestiis aptum*: GLOSS. ζωστήρ, ζωστήριον, ζώνη, ζωστρίς, zona, ὑποζώνη. III 24, 29 cingla κατάγαστρα. 194, 27 gingla ζῶστρα. IV 35, 29 -a baltea qua cingimur. *cf.* HIER. epist. 64, 12 tertium genus est vestimenti quod ... nos -um vel balteum vel zonam possumus dicere ... hoc -um ... in rotundum textum est, ut marsuppium longius putes. ISID. orig. 19, 33, 1 utrisque (*cinctu et semicinctio*) minimum -um (*ibid. inter genera cingulorum* balteum, strophium, caltulum, brachilis *nominantur*). *cf. p. 1061, 18.* VARRO ling. 5, 116 *v. infra l. 70.* rust. 2, 9, 15 -um *canum* circum collum ex corio firmo cum clavulis capitatis. VERG. Aen. 1, 492 *Penthesilea* aurea subnectens exertae -a mammae. 9, 358. 12, 942. OV. rem. 236 nova ... -a laedat equum (*sic equorum*: SIL. 4, 256 FLOR. epit. 2, 18, 14 APVL. Socr. 23 p. 173 OROS. hist. 5, 15, 21 GLOSS. V 620, 33). PAVL. FEST. p. 63 initio coniugii solutio erat -i, quo nova nupta erat cincta (BENED. reg. 22 cincti -is). FEST. p. 277 *ricam* esse muliebre -um capitis, quo pro vitta flaminica redimiatur. PETRON. 21 *cinaedus* -o ... succinctus (28). 71 catellam -o alligatam. VAL. FL. 3, 142 victor -a ... vibrantia detrahit (LACT. inst. 1, 9, 2 -umque detraxit *Amazoni* Hercules. *cf.* CLAVD. 7, 27 -a rapta Gelonis). 3, 342. 526. 6, 471. 7, 174. SIL. 4, 256 vinctis conexa ad -a *equi* membris *Tarii percussi*. STAT. Theb. 6, 225. 8, 405. 567. 12, 440. 528 APVL. apol. 31. met. 8, 27 *sacerdotes* tunicas ... -o subligati. TERT. apol. 22 navem -o (*sc. Claudiae Quintae*) promotam. ITALA Is. 3, 24 (Cypr. hab. virg. 13) pro -o reste cingeris (ζώνης, VVLG. zona). TREB. Gall. 20, 3 cum -a sua plerique militantium, qui ad convivium venerant, ponerent hora convivii (MART. CAP. 2, 149). 20, 4 cur non solverent -um (HIER. reg. Pachom. 8 VVLG. Is. 5, 27 CLAVD. 11, 37 PALLAD. hist. mon. I 19 p. 296[C] ISID. reg. monach. 18, 1. *cf.* MART. CAP. 2, 115 exsoluit. OROS. hist. 5, 15, 21 dissolvere). ARNOB. nat. 3, 25 -orum Cinxia replicationi *superest*. LACT. inst. 2, 7, 12 *ut dea* suum -um sequeretur. AVIEN. Arat. 271 astringunt -a amictus *Bootae*. 464 *et* 520 Andromedae. 554 *et* 806 Piscium. 1100 *et* 1375 *Orionis*. 1199 *Cephei*. HIER. epist. 60, 9. 117, 7 crispanti -o angustius pectus arctatur. in Matth. 11, 14/15. in Gal. 4, 27 priore -o putrescente. reg. Pachom. 148. VVLG. lev. 8, 8 *humerale* astringens -o aptavit rationali. prov. 31, 24 -um tradidit Chananaeo. Is. 22, 12 vocabit ... deus ... ad ... -um sacci (*sc. lugendi causa*). 22, 21 -o ... confortabo *regem*. RVFIN. hist. 3, 6, 19 (*gr.* ζωστήρων). CLAVD. 10, 166. 24, 247 duo -a vestem crure tenus pendere vetant. 28, 525. rapt. Pros. 2, 94 -a ... regales vinctura sinus. SVLP. SEV. dial. 2, 11, 1. MARCELL. med. 29, 52 *filis* pro -o ad corpus mediis partibus uteris. COD. Theod. 10, 20, 14 (*a. 424*) murileguli ... se ... -is ... denegatis munisse dicuntur. 10, 26, 1 (*a. 426*). NOVELL. Theod. 15, 2, 2 ab illustri dignitate eum -o seu citra -um ... prohiberi (25, 4). MART. CAP. 2, 115 -um quo pectus annecteret. PETR. CHRYS. serm. 24 p. 267[A] -um ... est proprie indicium servitutis, quod et in cursu expeditos reddat et faciat obsequentes. SALV. eccl. 4, 24 licet fidem -o asseras. SIDON. epist. 4, 9, 2. COD. Iust. 12, 18, 2 praef. qui praesentes in comitatu illustris dignitatis -um meruerint, ... quibus absentibus -um illustris mittitur dignitatis *eqs.* GREG. TVR. Franc. 4, 33 *de demersis*: erant alii usque ad -um. 10, 10 *culter* de -o dependebat. ORIBAS. syn. 5, 5 impressis fasciolarum -is allegare *alumen rotundum ventri*. VEN. FORT. vita Leob. 1, 2 *monachus* apices in -o scripsit. *nota haec de materia et ornatu -orum*: VARRO ling. 5, 116 -um e corio (rust. 2, 9, 15) ... bullatum (VERG. Aen. 9, 358 aurea bullis. 12, 942 **CALP. ecl. 6, 41 SERV. Aen. 9, 358 CORIPP. Ioh. 2, 131** *et* **4. 496).** rust. 2, 9, 15 cum clavulis capitatis (SERV. Aen. 9, 358). VERG. Aen. 1, 492 aurea (9, 358. APVL. Socr. 23 p. 173 aurata. HIER. epist. 38, 4 VEN. FORT. vita Radeg. 13, 29 CORIPP. Iust. 4, 232). PETRON. 28 cerasino. VAL. FL. 3, 142 aspera (CLAVD. 22, 88 aspera bacis). STAT. Theb. 12, 528 ignea gemmis (HIER. epist. 38, 4 CLAVD. rapt. Pros. 2, 94 CORIPP. Ioh. 4, 496 Iust. 2, 88). APVL. flor. 15 p. 52 Graecanico. VVLG. exod. 39, 28 de bysso retorta. Is. 22, 12 sacci (HIER. epist. 22, 27 sacceum). RVFIN. hist. mon. 15 p. 434[C] iumentorum -a ex palmarum foliis texens. *metonymice saepe subest munus ipsum, cuius signum est -um*: RVFIN. hist. 10, 33 p. 994 *Iulianus* militiae -um non dari nisi immolantibus iubet (EPIST. pontif. 255 Migne 13, 1137 [Siric. 1, 6] qui militiae -um ... denuo appetivere. 13, 1159.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1165 COD. Theod. 6, 30, 18 NOVELL. Theod. 25, 4 CANON. Migne 56, 396^A MAX. TAVR. hom. 114 [*bis*] CONC. Arvern. a. 535 p. 68, 15 COD. Iust. 2, 3, 29 praef. 12, 23 [24], 9 CARM. epigr. 302, 2 ACT. Archel. 1 p. 2. *cf. in imagine*: AVG. epist. 151, 8 ne . . . susciperet -um militiae christianae. EPIST. pontif. 651 Thiel [Gelas. 20] caelestis militiae -o non praecingi). PRVD. perist. 1, 32 *milites martyres* ad perenne -um Christus vocat. CLAVD. 20, 321 militiam . . . nullam nec prima . . . -a dignari. carm. min. 22, 51 eripe calcatis non prospera -a Musis, eripe militiam. AVG. epist. 155, 17 in terreni iudicis -o . . . caelestem rem publicam cogitare. COD. Theod. 8, 1, 11 (*a. 365*) omisso -o . . . necessitati publicae obsecundare. 7, 2, 2 (*a. 385*) quisquis -i sacramenta desiderat, in ea urbe, qua natus est, . . . primitus acta conficiat. 1, 12, 4 (*a. 396*) *ut filii veteranorum* paternam . . . teneant sub -o viliore fortunam. 9, 38, 11 (*a. 410*) soluto -o . . . matricula aboleri. 12, 1, 147 (*a. 416*) absolutus militari -o (12, 1, 181). COD. Iust. 1, 1, 4, 3 (*a. 448*) militia praeditus . . . -o spoliabitur (12, 17, 3, 1). 1, 3, 32 (33), 6 (*a. 472*) amissionem -i. CARM. cod. Petav. 9, 9 quaesturae (GREG. M. epist. 10, 16) -a sumpsit. 11, 30 post fasces posuit vel -a Symmachus alma. CASSIOD. hist. 1, 7 p. 890^B in suo -o permanerent. in psalm. 29, 12 -um significat, quod ad iudicis pertinet dignitatem. var. 3, 23, 2 illustris -i dignitate praecinctus. 6, 2, 2 iudicantis -um non deponens (COD. Iust. 3, 21, 2). 9, 18, 1 -i honore priventur. Ios. c. Ap. 2, 177 viri maxima -a et principalia gubernantes COD. Iust. 7, 38, 1. 9, 35, 11. 12, 19, 8 praef. 12, 20, 3. 12, 33 (34), 5 praef. *et* 4. NOVELL. Iust. 7, 9 praef. persona in -um constituta. 33 communis lex posita . . . et provincialibus et militibus et omni -o. *ibid.* -o denudati inter privatos habeantur. 62 praef. laborioso -o liberatos ad senatus securitatem remittere. 62, 2, 3. ARATOR ad Parth. 9. VEN. FORT. carm. 7, 7, 39 te -a (*i. magistratus*) celsa requirunt. 7, 16, 20 GREG. M. epist. 13, 50 p. 416. CARM. epigr. 698, 19 (*a. 515*) senatoris posuit post -a vitam. 1369, 3 post patricia . . . -a . . . subiecit Chr⟨ist⟩i colla subacta iugo.

b *latiore sensu de zonis et circulis caelestibus, de Oceano, al.*: CIC. rep. 6, 21 terram . . . quibusdam redimitam et circumdatam -is *eqs.* (MACR. somn. 2, 5. 7. 17 *fusius*). APVL. mund. 7 constringitur . . . *Asia* Oceani -o et societate nostri maris. AVIEN. Arat. 1541 lunae. 1643 solis. *adde*: ANON. de mach. bell. 20 provinciarum quies circumdata quodam praesidii -o.

2 *translate et in imagine* (*apud christianos allegorice*): EVCHER. form. 6 -um: spiritalis operis accinctus (*cf.* AVG. vera relig. 50, 99). VVLG. Is. 11, 5 erit iustitia -um lumborum eius *eqs.* (*v. p. 1061, 2. cf.* HIER. tract. in psalm. 132 p. 249, 17). 23, 10 *ad Tyrum*: transi terram tuam quasi flumen . . . non est -um (*i. impedimentum, finis*) ultra tibi. RVFIN. Orig. in lev. 4, 6 femoralibus utitur qui luxuriam fluxae libidinis -o restrinxerit castitatis (GREG. M. moral. 11, 21). PS. RVFIN. in psalm. 17, 33 ubi praecedit -um virtutum (PETR. CHRYS. serm. 22 p. 261^B), non possunt impedire maculae . . . vitiorum. AVG. epist. 151, 8 *v. supra l. 4.* GREG. M. epist. 5, 44 p. 341 ut cuncta brevis -o locutionis astringam.

deriv.: cingillum. *compos.*: succingulum, incingulum.

1. cingulus, -ī *m. i. q.* cingulum, *v. p. 1068, 8 et 9.*

2. cingulus, -ī *m. a* cingere. PAVL. FEST. p. 43 -os appellabant homines, qui in his locis, ubi cingi solet, satis sunt tenues. *Bannier.*

? cinicius, -ī *nomen herbae ignotae.* GLOSS. III 559, 28 cicotis (*'fort.* citocacium' *Stadler*) i. cinitius. 589, 1 coccotus (coccus Cnidius *Stadler*) i. -us (cocutus 610, 31). 589, 18 -us lauriola (609, 53). *de* coconidium (*i.* coccus Cnidius) *cogitavit Goetz, vix conferas* cnecos. *Mbr.*

cinicus *v.* cnecos *et v.* cynicus. **cinīdus** *v.* cinaedus *p. 1059, 42.*

ciniflo, -ōnis *m.* [*a* cinis *et* flare *ductum esse videtur. Th.*]. *i. q. cinerarius*: GLOSS. γυναικῶν κοσμητής. ornamenta (*vel* -tum) mortuorum vel mulierum (*male versum*). ἐμπλέκτης. -es: ornatrices. HOR. sat. 1, 2, 98 multae tibi tum officient res, custodes, lectica, -es, parasitae (PORPH. *ad l.* -es et cinerarii in eadem significatione apud veteres dicebantur ab officio calamistrorum in cinere calefaciendorum. SCHOL. Hor. *ad l.* dicti . . . -es ab eo, quod in cinerem flant ad calefaciendum ferrum, quos cinerarios appellabant). NOT. Tir. 102, 15. *Hoppe.*

? cinion id est siccanion radices (*vel* radix) GLOSS. III 537, 60 (556, 65. 621, 27). *vix i. q.* *cinnion (*cf.* κίννα); *an* *κυνίον? *Mbr.*

ciniphes *v.* sciniphes. **cinips** *v. nom. propr.* Cinyps.

***cinis,** -eris *m.* [*conferendum esse videtur c. gr.* κόνις, κονία. *Th.*]. GLOSS. σποδός. ἡ σποδιά. ἡ σπακτή. τέφρα. κόνις. *de orthogr.*: CORP. X 6608 kineres. *producitur ultima in arsi: nom.*: EPICED. Drusi 163. *gen.*: PAVL. NOL. carm. 18, 18 (*nisi corruptum est*). *de formis: abl. sing.* cineri: ARNOB. nat. 5, 18 (*cod.*, -e *vulgo*). *nom. sing.* ciner: PRISC. gramm. II 169, 9 vetustissimi . . . terminationum inveniuntur confudisse genera . . . -is vel ciner. 249, 17. DIFF. ed. Beck p. 45, 23 ciner in foco, -es defunctorum appellantur. GLOSS. II 353, 13. 573, 15. III 575, 62. cines: VIRG. gramm. epit. 5 p. 32, 2. cenis: CARM. epigr. 1245, 6. INSCR. christ. Leblant 540^A ceneres. PS. THEOD. PRISC. add. p. 335, 22 (*b*). *fort. add. p. 1070, 19.* cinus (*neutr.*): GROM. p. 308, 3. 5 ORIBAS. syn. 1, 19. 22. 30 syn. 2 add. p. 844 PS. THEOD. PRISC. add. p. 323, 9 (*b*). 331, 1. 22 (*b*). GLOSS. II 100, 46. 435, 54. 454, 44. 506, 61. III 475, 47 (cinnus). *gen. plur.*: cinerorum: CORP. VI 16821. *de forma* cindra *v. p. 1061, 56.* *de genere*: CAPER gramm. VII 101, 19 *inter masculina* (GLOSS. Plac. V 55, 7 -is . . . generis masculini. GRAMM. suppl. 117, 7). 108, 15 -is hic vel haec, non hoc. DVB. NOM. gramm. V 576, 21 -es generis masculini. NON. p. 198 -is . . . feminino apud Caesarem (*desunt exempla*) et Catullum et Calvum lectum est, quorum vacillat auctoritas. *femininum singulari legitur*: CALV. carm. frg. 15. 16 (CHAR. gramm. I 101, 10). CATVLL. 68, 90. 101, 4 LVCR. 4, 926 SCRIB. LARG. 216. 228. 230. 232 (*bis*) APVL. met. 9, 12 SER. SAMM. 375. 795. 799 VEG. mulom. 2, 90, 1 CARM. epigr. 1054, 2. 1545, 6. *plurali*: CORP. VI 8431, 8. X 4142, 3. *de significatione*: *cf.* VERG. Aen. 6, 226 *et Norden ad hunc locum.* PLIN. nat. 29, 19 corporis favillam ab reliquo separant -e. SVET. Tib. 74 -is e favilla et carbonibus . . . exarsit. LVCAN. 6, 537 fragmenta tori . . . colligit in -es et olentes membra favillas. LIV. 5, 48, 2 loco . . . -em . . . non pulverem modo ferente. SERV. Aen. 12, 611 pulvis ille, quo utuntur puellae, -is vocatur. ISID. orig. 16, 1, 2 -is ex incendio dicitur, ab eo enim fit. *cf.* 17, 2, 2. *dub. locus*: GLOSS. V 445, 49 cenisacer (cinis ater *Goetz*) funestus (565, 16 cesinacer). *legitur inde a* PLAVTO, *singulis locis ap.* RHET. Her. CIRIM CVLICEM MORET. COPAM ELEG. in Maecen. HOMER., *binis* CALV. frg. VITR. PHAEDR. MELAM FLOR. epit., *ternis ap.* CATONEM CATVLL. LVCR. DIRAS PETRON., *quaternis* PLAVT. TIB. LIV. MANIL. PERS. IVV. SVET., *frequentant imprimis* OV. (*44^ies*), SEN. trag. (*29^ies*), COLVM. (*25^ies*), STAT. (*39^ies*), *maxime* PLIN. nat. [*it.* cenere, *francog.* cendre. *M.-L.*]

I *rerum combustarum reliquiae*: **A** *rerum incertarum; plerumque de cinere foci*: **1** *proprie*: **a** *generatim* (*cf.* CASSIOD. in psalm. 101, 9 -em novimus exustorum reliquias esse carbonum): PLAVT. Amph. frg. 4 (3) infringatur aula -ris in caput. Curc. 396. VARRO ling. 5, 129 *calamistris* calfactis in -e (PLIN. nat. 16, 15 *glans* in -e tosta. 20, 3 semen *cucumeris* ⟨in⟩ -e conciditur. 20, 39 *cepam* coctam in -e. 21, 108. 172. 22, 48. 23, 165. 24, 144. 26, 92. 27, 42. 28, 234 PORPH. Hor. sat. 1, 2, 98. EVSTATH. Bas. hex. 8, 5 p. 951^B *hirundo* in -e volutata). VARRO rust. 1, 58, 1 legumina . . . oblita -e (VAL. MAX. 2, 1, 5 capillos -e rutilarunt. 9, 2 ext. 6 locum -e complevit. COLVM. 4, 32, 5 macies *terrae* -e vel alio stercore iuvanda est. 5, 9, 10. 8, 4, 4 aves pulvere vel -e lavari. PLIN. nat. 11, 120 -e condantur *muscae*. 17, 253. 18, 103 offae . . . torrentur -e et carbone. 28, 208 qui *panis* -e coctus sit. PLIN. epist. 6, 16, 14. VVLG. num. 4, 13 altare mundabunt -e. EVSTATH. Bas. hex. 8, 1 scintillam -e sopitam). VARRO frg. Non. p. 531, 27 sub -e. VERG. ecl. 8, 106 corripuit tremulis altaria flammis sponte sua . . . -is ipse (*i. flammae ex -e moto corripuere aram*). HOR. carm. 2, 1, 8 (*in imag.*) incedis per ignes suppositos -i doloso (OV. fast. 6, 315 suppositum -i panem focus ipse parabat). OV. rem. 244 (*in imag.*) dum perdat vires sitque sine igne -is. Ib. 316 tua subsidens devoret ora -is. fast. 6, 631 inter -es. PAVL. FEST. p. 142 mamphula . . . decidit in carbones -emque. SEN. Tro. 544 male relictus igne de magno -is vires resumit. COLVM. 2, 10, 16 -i mixta *lens*. 5, 9, 3 mixto fimo cum -e (arb. 8, 5). MELA 3, 71 humus -i magis et quam pulveri similis (NEMES. auc. 12 persimilis -i dorsum). LVCAN. 5, 135 in immensas -es abiere cavernas. PLIN. nat. 17, 53 oleas gaudere maxime -e calcariis fornacibus. 17, 117 umor per -em destillat. STAT. Theb. 10, 155 subitus -is abstulit ignes. MART. 1, 55, 12 non emptus praeparat ova -is. PLIN. epist. 6, 16, 11 navibus -is incidebat. FLOR. epit. 2, 15, 15 ex obruto incendio subita de -bus flamma prodibat. 4, 2, 53 (*in imag.*) acrius multo atque vehementius Thessalici incendii -es recaluerunt. APVL. met. 9, 30 comae . . . sordentes inspersu -ris (*cf.* 10, 6 -e sordentem canitiem). VOPISC. Aurelian. 29, 1 -ris specie decolorari videbantur *purpurae*. PELAGON. 196 -ris de foco unciam . . . vino subigito. VVLG. exod. 9, 8 tollite plenas manus -ris de camino (9, 10) *al.* PAVL. NOL. carm. 18, 18 siccus -ris a nubibus imber ponitur (*cf.* MARCELL. chron. II p. 90, 472, 1 huius metuendi memoriam -ris Byzantii annue celebrant). OROS. hist. 1, 5, 10 inveniatur regio -ris. PROSP. in psalm. 140, 7 agri de -e ac de stercore . . . vires . . . accipiunt. *nota in imagine*: PLAVT. Mil. 1000 huius sermo haud -em quaeritat. **b** *speciatim de usu maerentium vel paenitentium* (*cf.* GREG. M. moral. 13, 22 quid in sacco et -e nisi paenitentia . . . debet intellegi?): ITALA Is. 61, 3 (Tert. adv. Marc. 4, 14) dare lugentibus . . . pro -e unguenti iocunditatem. Dan. 9, 3 (Tert. ieiun. 7 *et* VVLG.) in . . . sacco et -e (TERT. ieiun. 10. *cf.* 16 saccis velati et -e conspersi. pudic. 5 in sacco et -e inhorrescunt. patient. 13 -i et sacco inolescit. HIER. epist. 17, 2 in sacco et -e volutati. adv. Iovin. 2, 15 p. 349 in -e et ieiunio. VVLG. Esth. 4, 3 Ion. 3, 6 indutus est sacco et sedit in -e). HIER. epist. 18, 2 in -e versamur et sordibus. VVLG. Iudith 4, 16. 7, 4 mittentes -em super capita sua. 9, 1 posuit -em super caput suum *Iudith.* Esth. 4, 1 spargens -em capiti (OPTAT. 6, 4 p. 152, 1 sparsistis immundis -bus crines). 14, 2 -e et stercore implevit caput. Iob 16, 16 operui -e carnem meam. 42, 6 ago paenitentiam in favilla et -e. Is. 58, 5 saccum et -em sternere. Ier. 6, 26 conspergere (*imp.*) -e (thren. 2, 10 consperserunt -e capita sua. Ezech. 27, 30. RVFIN. hist. 5, 28, 12 -e conspergit *se.* SVLP. SEV. chron. 2, 13, 4 dial. 2, 5, 6). VVLG. Ier. 25, 34 aspergite vos -e (PS. AMBR. laps. virg. 8, 35 corpus . . . -e aspersum). I Macc. 3, 47

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-em imposuerunt capiti suo (4, 39). Matth. 11, 21 in cilicio et -e (Luc. 10, 13. BARNAB. 7, 5 plangite vos in cilicio et -e. SVLP. SEV. Mart. 14, 4 cilicio tectus et -e. epist. 3, 14 in -e et cilicio recubans. *cf.* GREG. M. epist. 3, 54 p. 211, 15 -ris atque cilicii tempore. *et saepius*). AVG. serm. ed. Mai 97, 4 caput suum ... -e perfudit. SVLP. SEV. epist. 3, 14 in -e mori. 3, 17 in -bus ... involutum. dial. 3, 6, 3 *Martinus* -e respersus. 2 *translate vel in imagine i. q. terra, pulvis vel terrenum inane* (*cf.* EVCHER. form. 7 p. 44, 20 -is humanae fragilitatis inanitas): ITALA Is. 44, 20 (Tert. idol. 4) quod -is sit cor illorum et terra (*cf.* TERT. resurr. 3 p. 29, 7 VVLG. sap. 15, 10). Iob 42, 6 (Aug. civ. 22, 29) existimavi me terram et -em (*deest in* VVLG.). Mal. 4, 3 (Aug. civ. 20, 27) erunt -is sub pedibus vestris (VVLG. cum fuerint -is sub planta pedum vestrorum). VVLG. gen. 18, 27 cum sim pulvis et -is. Iob 34, 15 homo in -em revertetur. Sirach 10, 9 quid superbit terra et -is (*i. homo*)? 17, 31. 40, 3 AVG. gen. ad litt. 10, 8 p. 305, 19 divers. quaest. 80, 2 caro humana cum fit -is, non est caro et -is, sed ex carne -is. PETR. CHRYS. serm. 19 p. 253^{A} venit in animam peccatorum ... conscientiae vermis, vanitatum -is. *adde*: PASS. Matth. 236, 13 *daemon* factus est tanquam -is carbonum et tanquam fumum.

B *rerum certarum* (*et bestiarum*): 1 *generatim*: a *proprie*: LVCR. 1, 871 in lignis ... flamma latet fumusque -isque (1, 891). MORET. 9 -is obductae celabat lumina prunae. SEN. Phoen. 548 trabes fumare, -i quae petunt nostras domus. PLIN. nat. 10, 95 *hirundinum* pulli ad -em ambusti. 20, 41 *ceparum* cremata in -em. 30, 62 *galeritam* conteri ... in -em. 33, 108 ad separandos carbones -emque *plumbi*. VAL. FL. 4, 509 eoas -is *Vesuvii* induit urbes (SIL. 17, 596 -e Ausonio *Vesuvii* canescere lucos). STAT. silv. 2, 4, 34 Assyrio -es (*proleptice*) *avis* adolentur amomo. 3, 3, 37 stipentur -es (*proleptice pro 'arsura munera'*). Theb. 2, 279 cingit ... Sicula ... incude relictos fulminis extremi -es. APVL. 4, 33 taedae lumen atrae fuliginis -e marcescit. FIRM. err. 15, 4 *stipulae* inanis vilitas in -es favillasque servatur. VEREC. in cant. 6, 27 *fructus arborum* illico in -bus fumeis resolvuntur. CELS. 7, 1 -is ... **ex** sarmentis (SCRIB. LARG. 198. PLIN. nat. 14, 126 e vitis sarmentis. 14, 134 *dolia* -e e sarmentis aspergi). PLIN. nat. 22, 70 -is e radice *asphodeli*. 23, 119 -is *ficorum* e foliis. 24, 56 corticis *salicis* e ramis primis -is. 24, 122 -is e radice *rubi*. 28, 187 e cornu cervino. 28, 193 ex cornus bubuli summis partibus -is. 28, 202. 239 e fimo asini -is. 28, 262 ex *genitali asini*. 29, 107. 118. 30, 22 -is e murino fimo. 30, 52. 61 ⟨ex⟩ ibide ... cremata. 30, 79. 110 -is e capite bubonis. 32, 44. 85. 90. 104. 107. 128. VEG. mulom. 3, 9, 3 ex ulmo. 3, 10, 1 ex olivae ligno. b *proverbialiter vel in imagine*: PLAVT. Rud. 1257 quidquid in illo vidulost, si aurum, si argentum est, omne id ut fiat -is. HOR. epist. 1, 15, 39 ubi omne verteret in fumum et -em. TIB. 1, 9, 12 deus illa in -em et liquidas munera vertat aquas. OV. trist. 5, 12, 68 utinam ... in -es Ars mea versa foret! CARM. de Sod. 137 solvitur in -em vacui fallacia pomi. 2 *speciatim de urbium aediumve combustarum vel terrarum vastatarum reliquiis vel ruina*: RHET. Her. 4, 8, 12 nisi ... patriae miserandum scelerati viderint -em (CIC. Sull. 19 cum -is patriae versari ante oculos atque animum memoria refricare coeperat. VAL. MAX. 5, 3, 2^{b} *patriam* in -em collabi. SEN. Tro. 29 testor deorum numen ... patriaeque -es. AMM. 24, 4, 11. AMBR. off. 3, 17, 98 inter eversae patriae -es et favillas). CIC. Catil. 2, 19 in -e urbis (HIER. epist. 130, 6 invenisse ..., quod Romanae urbis -es mitigaret). 4, 12 in -e deflagrati imperii. VERG. Aen. 2, 431 Iliaci -es (5, 787 reliquias Troiae, -es atque ossa peremptae insequitur. 10, 59 -es patriae insedisse supremos. AETNA 589 miramur Troiae -es. OV. epist. 1, 24 fast. 1, 526. MANIL. 1, 511 *Fortuna* Troianos -es in quantum oblita refovit imperium! SEN. Tro. 739. BVC. Eins. 1, 38 Troia, sacros -es ad sidera tolle. SIL. 3, 565. AVG. civ. 3, 7 ex eius *Ilii* -bus Roma castior nasceretur). HOR. epod. 16, 11 -es *Romae* insistet victor (OROS. hist. 2, 19, 13). OV. met. 2, 216 gentes in -em vertunt. SEN. contr. exc. 8, 6 qui super -em deflet patrimonium. contr. 10, 5 them. 1 super exustae Olynthi -em stetit. SEN. Herc. O. 127 qua patet obrutae stratus (obrutus stratae *codd.*) qui superest Oechaliae -is. Tro. 739. dial. 5, 33, 1 ut aurum argentumque in -e urbium scrutentur. 12, 1, 2 comploret ... Carthaginis ac Numantiae Corinthique -em. LVCAN. 2, 91 *Marius* Poenos pressit -es. SIL. 1, 600 manent in collibus arces? an -is ... tanto de nomine restat? 7, 493 -em Libyae ferat in Capitolia victor. 12, 80 per ... -es ... Sagunti. 13, 319. 14, 315. STAT. silv. 5, 2, 138 Solymum -em ... subibis. Theb. 3, 184 regia Cadmi fulmineum in -em monitis Iunonis ... consedit. 7, 23 iam meritas -i dabit impius urbes (*sc. Thebas*). PANEG. 11, 4 Iulianus urbes Galliae ex favillis et -bus excitavit. ARNOB. nat. 3, 23 aedes ... sacras ... ad -em (ac -um *trad.*) ... flammarum voracitate collabi. ITIN. [Silv.] 12, 6 quemadmodum in -em convers⟨a⟩e sunt *civitates* (VVLG. II Petr. 2, 6 civitates Sodomorum ... in -em redigens [τεφρώσας] *deus*). AMM. 29, 6, 8 villarum -bus exustarum ... exultantes. 31, 8, 8. VVLG. IV Esdr. 2, 9 terra iacet in ... aggeribus -um. PS. RVFIN. in Am. 1, 3—5 aedes suas in -e ... concidisse. PROSP. chron. I p. 407, 351 Samariam olim iam in -bus sedentem a fundamentis suscitans. *nota metonym*: SIL. 17, 363 -es Troiae Carthagine regnent. *latiore sensu fere i. q. interitus, exitium*: CATVLL. 68, 90 Troia virum et virtutum omnium acerba -is. AMM. 16, 12, 61 -bus Galliarum insultans. 28, 6, 19 luctuosis provinciae -bus visis.

epitheta *selecta*: altus: VERG. Aen. 11, 211. OV. fast. 1, 526 num minus hic (*sc. Troiae*) toto est altior orbe -is? SEN. Herc. f. 367. Med. 147 alto -e cumulabo domum. PLIN. epist. 6, 20, 18 INSCR. christ. Leblant 169, 5. aridus: TERT. ieiun. 9 *cf.* HOR. epod. 17, 33. calidus: SEN. epist. 90, 23 APIC. 4, 129 CAEL. AVR. chron. 4, 3, 70 OROS. hist. 5, 13, 3 VEG. mulom. 2, 91, 2. candidus: SCRIB. LARG. 122. dolosus: HOR. carm. 2, 1, 8. extremus: OROS. hist. 2, 19, 13 Galli ... ipsum quoque Romae nomen in extremis -bus persequentes. farinulenta: APVL. met. 9, 12. fervens: COLVM. 6, 15, 2 ferventibus -bus ... insistere. PLIN. nat. 16, 55. 25, 90. 28, 198. fervidus: SEN. Tro. 101. frigidus: OV. epist. 18, 94 (*in imag.*) dum ... flamma ... non fiat frigidus illa -is. PERS. 6, 45 APVL. met. 4, 29 COLVM. 12, 31 *cf.* ANNIAN. Chrysost. hom. 6, 5. fumeus: VEREC. in cant. 6, 27. fuscus: DIRAE 60. gravis: PLIN. epist. 5, 20, 16. immobilis: VAL. MAX. 1, 8 ext. 18 PLIN. nat. 2, 240. immundus: VERG. georg. 1, 81 OPTAT. 6, 4 p. 152, 1 *cf.* HIER. c. Vigil. 8. levis: VEG. mulom. 2, 132, 9. *cf.* PELAGON. 110 in -em levem, id est favillam, quam appellant. liquens: VAL. CEM. hom. 6, 4 liquentes -es ... asperseris. lixivus (-a): SCRIB. LARG. 216. 228. 229. 230 (*bis*). 232 PLIN. nat. 14, 129. 15, 67. 28, 244. 36, 203. SER. SAMM. 795. minutus: APVL. met. 4, 14 tergus ... minuto -e perspersum. mollissimus: PELAGON. 414. multus (-a): LVCR. 4, 926 -e ... multa ... obrutus ignis. COLVM. 11, 3, 28 PLIN. epist. 6, 20, 16. mundissimus: VEG. mulom. 3, 9, 3. pendulus: OROS. hist. 6, 2, 17 campi ... pendulo in profundum -e putres iacent. puter: STAT. Theb. 6, 234 putres iam Mulciber ibat in -es. rapidus: CORP. X 5469, 12 os -i mixtum rapido. rarus: PLIN. epist. 6, 20, 13 iam -is, adhuc tamen rarus *cadebat*. redivivus: OROS. hist. 5, 22, 16 (*in imag.*) redivivos bellorum civilium -es suscitavit. sincerus: PLIN. nat. 31, 83. sordidus: TERT. ieiun. 9. tepidus: OV. met. 8, 641 PLIN. nat. 11, 69 *cf.* LACT. mort. pers. 39, 4 STAT. silv. 3, 3, 181. vetus: CATO agr. 114, 1.

iuncturae verbales: *accus.* cinerem, -es: abluere: MELA 2, 31. accendere: PROSP. c. coll. 6 p. 229, 3 (*in imag.*) -es extincti dogmatis refovendo ... in redivivam flammam conaris accendere. aggerare: COLVM. 11, 3, 38. in unum congerere: COLVM. 2, 14, 6. converrere: CHIRON 637. cribrare: SCRIB. LARG. 232. differre: FEST. p. 181 ut eorum *ventorum* flatu -is *equi* per fines quam latissime differatur. effundere: NEMES. ecl. 4, 64. VVLG. lev. 1, 16 in loco in quo -es effundi solent. 4, 12. III reg. 13, 3 (ἡ πιότης). 13, 5. egerere: PLIN. nat. 2, 236 egestum ... -em pruinis operiens *Aetna*. eluere: SOL. 11, 33. eruere: CATO agr. 38, 2 *cf.* VAL. MAX. 9, 2, 1. excitare: PETRON. 136 faciem ... totam excitato -e perfundit. excutere: PERS. 6, 45 TERT. pudic. 18 nisi omnium focorum -es ... de capite suo excusserit. extinguere: OV. rem. 731 paene extinctum -em si sulphure tangas. *cf.* CARM. epigr. 965, 8. facere: VARRO rust. 3, 16, 37 SCRIB. LARG. 244 *cf.* PROP. 2, 13, 31. *adde* fieri: SEN. nat. 3, 27, 2 momento fit -is, diu silva. PLIN. nat. 35, 187 donec *alumen* -is fiat *al. cf. p. 1073, 47.* iacere: VVLG. II Macc. 4, 41. iactare: VERG. georg. 1, 81 -em ... iactare per agros. infundere: MANIL. 1, 734 infusum ... loco -em. ingerere: COLVM. 2, 17, 2 si -em saepius ingeras *pratis*. inicere: COLVM. 5, 10, 17 -em supra terram inicito. 11, 3, 46. inspergere: PLIN. nat. 26, 62. lavare: PLIN. nat. 31, 131. 33, 77. movere: LIV. 24, 3, 7 *cf.* LVCAN. 8, 529. sopire: STAT. Theb. 1, 513 ignes sopitum -em ... servabant. *cf.* VINCENT. LER. 7, 11. sorbere: AETNA 354 *Aetna* non -em ... sorbet. subigere: PLIN. nat. 28, 67 -e ex ea *urina* subacto. subire: OV. fast. 3, 48 subiit -es territa flamma suos. suscitare: VERG. Aen. 5, 743 -em et sopitos suscitat ignes (8, 410). OROS. hist. 5, 22, 16 (*in imag.*). temperare: COLVM. 12, 45, 3 -e in modum gypsi temperato. tollere: PLIN. epist. 6, 16, 7 terram -emve sustulerat *nubes*.
ad -em (-es): redigere: SCRIB. LARG. 60 cornorum cervi ... ad -em redactorum. 76. redire: LIV. 25, 24, 14 illa momento horae arsura omnia et ad -es reditura. **in** -em (-es): abire: SIL. 14, 315 in -es abiere ruinae. *cf.* SEN. Oed. 67. collabi: AVG. civ. 22, 20. commutare: VEREC. in cant. 6, 27. comprimere: MIN. FEL. 34, 10 corpus omne ... in -em comprimitur. concidere: AMM. 31, 8, 8 *domum* concidisse vidit in -em et ruinas. HIER. epist. 128, 5 p. 965 (*in imag.*) in -es ac favillas sacrae quondam ecclesiae conciderunt. considere: STAT. Theb. 3, 184. dare: CVLEX 313. SEN. Tro. 739 urbis in -em datae. *cf.* Phoen. 113. SIL. 6, 716 in -es monumenta date. dilabi: AETNA 424. HOR. carm. 4, 13, 28 (*in imag.*) visere ... dilapsam in -es facem. LACT. inst. 2, 4, 5 ira 13, 12 AVG. civ. 22, 28. dissolvere: ARNOB. nat. 1, 4 mundus incensus in favillas et -es dissolutus *est*. 7, 3 *viscus* dissolutum in -em. NON. p. 93. fluescere: DRAC. laud. dei 1, 697 *dei* ab aspectu montes ut saxa fluescunt in -es. ire: AVG. civ. 20, 20 it in -em quod fit -is. mutare: PLIN. nat. 34, 170 liquor *plumbi* mutetur in -em. *cf.* OV. trist. 3, 3, 83. putrescere: DRAC. laud. dei 2, 423 in -es putrescit gleba solutos. redigere: SCRIB. LARG. 122 PELAGON. 414. HIER. epist. 121, 2 p. 857 (*in imag.*) populum (*tanquam linum*) non solum non restinxit et redegit in -em. redire: PLIN. nat. 34, 103 ubi *cadmea* in -em rediit. sidere: PROP. 3, 9, 37 in -es arcem sedisse paternos Cadmi. solvere: SOL. 35, 7 ARNOB. nat. 6, 23. LACT. Phoen. 98 *corpus* ambustum solvitur

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in -es. DRAC. laud. dei 3, 300. trahere: SIL. 13, 319 templa ... in -em traxisse. vanescere: TAC. hist. 5, 7 cuncta ... velut in -em vanescunt. vertere: HOR. epist. 1, 15, 39 TIB. 1, 9, 12. OV. epist. 1, 24 versast in -es (-em *Eton. cf. Maas, Arch. 12 (1902) 518sq. 525*)... Troia. met. 2, 216 gentes in -em vertunt. trist. 5, 12, 68. AVG. civ. 16, 30 tota illa regio ... in -em versa est. GLOSS. V 639, 71 *cf.* CARM. epigr. 1038, 5. *adde*: FIRM. math. 1, 9, 1 in -em favillasque convertitur. err. 20, 6 ITIN. [Silv.] 12, 6.

II ***hominum crematorum reliquiae*** *vel defunctorum manes. pluralis pro singulari saepissime legitur, potissimum apud poetas.* **A** *proprie*: ACC. trag. 112 qui ... nec -ris causa unquam evasit vapos. CALV. carm. frg. 15 cum iam fulva -is fuero (CARM. epigr. 960 si quaeris quae sim: -is en et tosta favilla. OV. am. 2, 6, 42 iam ... -is ... Hector erat. met. 12, 615 *Achilles* iam -is est. CARM. epigr. 974 [*saec. I*] -is sum, -is terra est [*cf. Bergk, poet. lyr. gr. II p. 239* εἰμὶ νεκρός, νεκρὸς δὲ κόπρος]. CORP. II 5478 [*litteris saec. I ex.*] modo quae fuerat filia nunc -is est. AVSON. 255, 2 sum -is, ossa, nihil. HIER. epist. 4, 2 *in imag.* VVLG. sap. 2, 3 -is erit [ἀποβήσεται] corpus nostrum. INSCR. christ. Hisp. 366). CALV. carm. frg. 16 hoc etiam gaudeat ipsa -is. CIC. Quinct. 97 per fratris sui mortui -em (SEN. contr. 1, 1, 3. 7 praef. 7. SEN. Phaedr. 870 per ... -es meos. QVINT. inst. 9, 2, 95 CLAVD. carm. min. 50, 1). CIC. Verr. 2, 113 cur hunc dolorem -i eius atque ossibus inussisti? (6, 128 -i atque ossibus filii sui solacium volt aliquod reportare. Phil. 13, 22 VERG. Aen. 5, 55 ad -es ... et ossa parentis. OV. met. 7, 521 SEN. dial. 6, 25, 1 QVINT. decl. 298 p. 179, 25 IVV. 8, 146 LVCAN. 6, 585. TAC. hist. 5, 17 -es ossaque legionum calcantes. TERT. test. anim. 4 ossibus et -bus eius refrigerium comprecaris. VLP. dig. 48, 24, 1 ARNOB. nat. 6, 6 GELL. 10, 18, 3. CORP. XIV 316 cuius ossua et -es hic lapis intus habet *al.* INSCR. Notiz. degli scavi 1906 p. 374, 4 ossa -isque tegunt⟨ur?⟩). VERG. Aen. 3, 303 libabat -i *Hectoris* Andromache. 4, 34 id -em *Sychaei* aut manes credis curare sepultos? (10, 827 te ... parentum manibus et -i ... remitto). 4, 552 fides -i promissa Sychaeo. 4, 623 -i ... haec mittite nostro munera. AETNA 78 viderunt ... inter -es Ditis pallentia regna (ELEG. in Maecen. 2, 21 -es interque favillas ... non potero non memor esse tui). HOR. ars 471 utrum minxerit in patrios -es. TIB. 1, 3, 7 Assyrios -i quae (*soror*) dedat odores. PROP. 2, 11, 6 -is hic docta puella fuit. 2, 14, 16 -i nunc medicina datur (*proverbialiter cf. Otto, Sprichw. p. 83*). 2, 20, 16 -is ... sit mihi uterque (*sc. matris et parentis*) gravis! 4, 1, 54 huic -i Iuppiter arma dabit. 4, 11, 74. 92 tanti -es duxerit esse meos. OV. ars 3, 21 -es miscebimur (-mus *codd.*; *cf.* EPICED. Drusi 163 miscebor -ique -is atque ossibus ossa. *cf.* STAT. Theb. 12, 82). am. 3, 9, 68 sit humus -i non onerosa tuo. epist. 7, 192 dabis in -es ultima dona meos. fast. 5, 425 extincto -i sua dona ferebant. met. 2, 628 in -es labi sua ... semina. 13, 503 -is ipse sepulti *Achillis* in genus hoc saevit. 13, 699 iuvenes ... -i materno ducere pompam. Pont. 3, 2, 28 cum -is ... factus ero (PERS. 5, 152 -is et manes et fabula fies. CARM. epigr. 1054, 2). CARM. epigr. 963, 10 (*a. 12 a. Chr.*) quae (*sc. Pietas*) ... dulci suo *nomine* participat -em. 965, 8 (*a. 10 p. Chr.*) *umor* meos defluat in -es. 972, 4 (*saec. I*) me -em esse rogi. SEN. contr. exc. 4, 1 -es meorum in sepulcro video. contr. 9, 3, 12. 9, 6, 5 -bus tuis (*sc. fili*) infesta est noverca. 10, 1, 14 supra -es liberorum nostrorum. VAL. MAX. 5, 2, 10 pace -um suorum. 7, 6 ext. 3 quo perseverantius interempti Sertorii -bus ... fidem praestarent *Calagurritani*. 7, 7, 2. 8, 15 ext. 3 *Amphiarai* -es idem honoris possident. PHAEDR. 3, 9, 4 dummodo absolvar -is. *adde* app. 29, 6 volito -is (*de papilione*). SEN. Med. 777 Oetaeus isto -e defecit rogus, qui virus Herculeum bibit. Oed. 240 functi -bus regis hoc decuit dari. Tro. 195 desponsa nostris (*sc. Achillis*) -bus Polyxene. 638. 643. 677. 957 -is ipse *Achillis* nostrum sanguinem ac tumulus sitit. dial. 5, 18, 2 *Catilina* gravissimus ... viri -bus. LVCAN. 8, 434 ultorem -um. 8, 804 -um tuorum, Magne, metu. 9, 990 di -um. VAL. FL. 2, 600 -i *Phrixi* mea reddite dicta. 3, 357 solutus honos -i. 5, 97 -i dat vina vocato. SIL. 2, 266 -es *Asbytes* circum. 3, 83 -i iuret patrio Laurentia bella. 13, 470 -um sententia discors. 14, 610 magno -es sese aggere tollunt. 15, 44. HOMER. 1007 varios -i *Patrocli* ludorum indicit honores. STAT. silv. 2, 1, 54 cuncta in -es gravis intulit hora. 5, 2, 84 parce ... -i. Theb. 4, 673 -i data mater. 6, 170. 7, 157 nec te ... miseret -um ... meorum? 8, 113. 9, 563. 10, 903. 11, 190 sis lenis -i. MART. 1, 25, 8 -i gloria sera venit. 1, 116, 1 hoc nemus aeterno -um sacravit honori. 3, 93, 19 virum ... -bus tuis ... prurire. 12, 52, 4 *Rufi* et ipse tui flagrat amore -is. QVINT. inst. 7, 9, 5 in tutelam -um. PS. QVINT. decl. 10, 16 nec remeare viventes a -e sensus. IVV. 10, 144. TAC. ann. 2, 69 semusti -es *corporum humanorum* ac tabo obliti. SVET. Dom. 17. TERT. test. anim. 4 -i penes inferos tormentum (stramentum *trad.*) imprecaris. anim. 33 nec -bus indulgetur nuditate plectendis. LACT. inst. 5, 11, 6 in -es furit. AVSON. 139, 4 flammae *Eteoclis et Polynicis* in diversa sui dissiliunt -es. 139, 8 -um nebulas *partiri*. 168, 30 nuntiet hoc -i nostra favilla tuo. 188, 2. 240, 4 confugi ad -es Hectoreos. HIER. c. Vigil. 8 -es suos amant animae martyrum. RVFIN. Clement. 4, 29 *Zoroastris* busti -es, tanquam fulminei ignis reliquias colligentes ... deferunt ad Persas. VVLG. Am. 2, 1 quod incenderit ossa regis ... usque ad -em. ZACCH. 1, 23 p. 1092[B] defunctorum -es vel favillas semen corporum esse. 1, 24 p. 1092[C] reliquiae -um (CARM. epigr. 497, 2). OROS. hist. 6, 17, 8 Roma ... quanta de -bus *Caesaris* agmina armata parturiit. SEDVL. carm. pasch. 5, 269 corpora sanctorum ... in -es animata suos. AVELL. p. 288, 6 adversus -es (*i. mortuos*) arcus extenditis. DRAC. Orest. 194. ARATOR act. 1, 93 elapsus in auras fugit ab ore -is (*i. anima*). CARM. epigr. 1039, 3 speret et umbra⟨m⟩ -is. 1518, 1 sum castae -um lapis puellae custos. CORP. II 1094, 9 dicatus sum -i. 1842. 3960. VIII 3799. IX 5317 iust(a) -bus tuis (*sc. facere*). X 4766. XIV 1180. INSCR. Revue archéol. VII 1906 p. 384 -i *parentum* sedem substituat pietas. ANTH. 684, 7 fundorum spatiis -um est possessio maior. 409, 2 -i munera mitte meo.

B *metonymice*: **1** *i. q.* *mors*: PROP. 2, 13, 46 Nestoris est visus post tria saecla -is. 3, 1, 36 illum post -es auguror ipse diem (OV. met. 8, 539 post -em [*vulgo*, -es *N*] -es ... ad pectora pressant. Pont. 4, 16, 3 fama ... post -es maior venit. STAT. silv. 2, 1, 97 MART. 1, 1, 6. 8, 38, 16 DAMAS. epigr. 9, 6 COMM. instr. 1, 27, 10 INSCR. christ. Rossi II 170, 27, 10. CORP. VIII 20267 [*saec. IV*] ⟨post fla⟩mmas cinere⟨sque⟩). CARM. epigr. 963, 14 (*a. 12 a. Chr.*) tua officia grata mihi in luce fuerunt et nunc demum ad -em (1157, 4 hunc casus putei detulit ad -es. INSCR. Revue archéol. 1908 p. 451 una dies detulit ad cinere⟨s⟩). 1032, 2 (*Romae, saec. I in.*) tegor e -e. SEN. epist. 91, 16 aequat omnes -is. PERS. 6, 41 haec -e ulterior metuas. MART. 5, 13, 4 quod ... -is paucis, hoc mihi vita dedit. 6, 85, 4. 7, 44, 8 fas est -i me superesse meo. 9 praef. 2 cui referet serus praemia digna -is. IVV. 11, 44 non praematuri -es ... sed morte magis metuenda senectus. **2** *i. q.* *bustum, sepulcrum*: PROP. 4, 5, 3 nec sedeant -i Manes. CARM. epigr. 1021, 2 (*saec. I*) usta -is proprio contegat ossa solo. MANIL. 3, 8 *non* Hectora venalem -i Priamumque ferentem ... referam. VAL. MAX. 8, 7 ext. 2 oppidum, Pythagorae quam suorum -um nobilius clariusque monumentum. SEN. Tro. 502 fideli -e victurum excipe. 943 -em ... Achilles ante mactari suum *Polyxenam* iubet. dial. 6, 11, 2 quae despicis unus exaequabit -is. 6, 22, 5 supra -es Cn. Pompei constitui Seianum. LVCAN. 9, 2 nec -is exiguus tantam compescuit umbram. 9, 160 in Magni -es mactabitur Apis. 9, 179 ille *ignis* fuit miserae *Corneliae* Magni -is. PETRON. 71 poma volo sint circa -es meos. PLIN. nat. 7, 114 nomen ... in -e supremo ... legi. MART. 1, 88, 4 pondera ..., quae -i vanus dat ruitura labor. 11, 49, 1 prope desertos -es et sancta Maronis nomina qui coleret. HIL. c. Const. 26 sequentur te ... ⟨in⟩ -es chartulae. AMM. 25, 10, 5 *Iuliani* suprema et -es ... non Cydnus videre deberet. FERRAND. epist. 3, 1 sepultus iaceat in -bus suis nefandae haereseos profanus inventor. **3** *i. q.* *rogus, flammae*: STAT. silv. 5, 5, 19 immersit -i iuvenem. Theb. 6, 73 munera ... in -es ... feruntur. 6, 207 ditantur flammae, non unquam opulentior illic ante -is. 9, 397 ad -es saltem supremaque iusta tuorum ... veni. 12, 150 funusne peremptis speratis -emque viris? 12, 428 supremi admittat -ris consortem.

epitheta selecta: ater: VERG. Aen. 4, 633 *cf.* SER. SAMM. 799 *et v. p. 1070, 19.* beatus: PS. DAMAS. epigr. 79, 10. canus: STAT. silv. 2, 6, 91 Setia canos restinxit -es. carus: CORP. III 8135 carum -em ad terram asportare paternam. dirus: SEN. Oed. 106 ille dirus callidi monstri (*sc. Sphingis*) -is in nos rebellat. exiguus: OV. met. 8, 496 CARM. epigr. 395, 3. CORP. V suppl. ital. 732, 22 hic -is exiguus ossaq(ue) parva man⟨ent⟩. *cf.* COLVM. 6, 26, 4. felix: PERS. 1, 36. fulva: CALV. carm. frg. 15. gratus: INSCR. christ. Rossi I 637, 6 (*a. 423*) sin⟨t⟩ -es grati. immotus: AVSON. 216, 11 sedem sepulcri servet immotus -is. impius: QVINT. decl. 299 p. 181, 8 impios -es in editum locum suggessit. inconditus: SEN. contr. 7 praef. 7 SVET. rhet. 30. infaustus: QVINT. decl. 274 p. 123, 7. infelix: CARM. epigr. 977, 4 CORP. III 9314, 7. ingratus: VERG. Aen. 6, 213 -i ingrato (SERV. *ad l.* gratiam non sentienti. SIDON. epist. 4, 11, 6 id est gratiam non relaturo) suprema ferebant. COPA 35. iniquus: STAT. Theb. 4, 673. inviolatus: CORP. V 3143, 5 inviolati sint -es, tum quos cana favilla teget. levis: OCTAVIA 169. muta: CATVLL. 101, 4 TIB. 2, 6, 34. nudus: LVCAN. 9, 65 o bene nudi Crassorum -es! parvula: CARM. epigr. 1054, 2. parvus: CARM. epigr. 969, 8 SEN. Herc. O. 1758. quietus: VAL. MAX. 7, 8, 4 AVSON. 238, 3. sacer: LVCAN. 8, 769. FAVST. REI. serm. 28 p. 334, 21 sacros martyrum -es (*i. ossa*). CONC. Epaon. a. 517 p. 25, 2. sacratus: SIL. 16, 579. sanctus: RVFIN. hist. 11, 29 *ut* sanctos -es ... dispergerent. supremus: LVCAN. 2, 334. tristis: PS. QVINT. decl. 10, 1 ne confusi quidem tristi -e vultus.

iuncturae verbales: **a** *subiectum*: cinis: acquiescit: VAL. MAX. 2, 7, 15. fertur: HOR. epod. 17, 34 donec -is iniuriosis ... ventis ferar. fumat: CARM. epigr. 1016 (*Romae, saec. I in.*) LVCAN. 6, 533. iacet: OV. met. 7, 521. 8, 496 trist. 4, 3, 45 CARM. epigr. 977, 4 (*Romae, saec. I*). SEN. dial. 6, 25, 1 SIL. 16, 548 MART. 1, 88, 10. PLIN. epist. 6, 10, 3 neglectumque -em sine titulo, sine nomine iacere. ANTH. 413, 4 CORP. III 9314, 7. quiescit: LVCAN. 8, 695. 768. renascitur: MIN. FEL. 11, 2. residet: ZACCH. 1, 23. surgit: SIDON. carm. 16, 65. viget: AVSON. 186, 3. **b** *obiectum*: adorare: HIER. epist. 46, 12. alloqui: CATVLL. 101, 4. calcare: CORP. VIII 24787. celebrare: SIL. 16, 578. coercere: SEN. Tro. 375 -es urna coercuit. colligere: LVCAN. 9, 1093. VLP. dig. 48, 24, 1 RVFIN. Clement. 4, 29. componere: CATVLL. 68, 98 OV. fast. 3, 547 AVSON. 159, 11 CARM. epigr. 1001. condere: CARM. epigr. 1033, 1 (*saec. I*) LVCAN. 2, 333 MART. 1, 114, 3 FIRM. err. 16, 3 CORP. X 4142, 3. 6608 *cf.* LACT. Phoen. 118. contegere: ARNOB. nat. 6, 6. decorare:

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SIL. 2, 583. deponere: CORP. I 1009, 14. dispergere: VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 RVFIN. hist. 11, 29 *cf.* VVLG. IV reg. 23, 12. dissolvere: HIER. c. Vigil. 5. donare: SIL. 15, 395 -em donate supremi muneris officio. STAT. silv. 3, 3, 216. flere: STAT. silv. 2, 1, 145 CARM. epigr. 1110, 3 fovere: CARM. epigr. 1034, 4 (*Romae, saec. I*). fundere: LVCAN. 9, 1092. haurire: OV. met. 8, 539. 13, 426 STAT. silv. 5, 3, 32. honorare: VAL. MAX. 2, 4, 7. implorare: SIDON. epist. 9, 11, 8. integere: CARM. epigr. 1001. lacessere: MART. 10, 90, 2 (*in imag.*) quid busti -es tui lacessis? neglegere: PLIN. epist. 6, 10, 3. obruere: OV. Pont. 2, 2, 62. operire: HOR. carm. 2, 8, 9 matris -es opertos fallere. AVSON. 198, 18. ornare: CARM. epigr. 1036, 9. permiscere: SEN. Med. 880 SIL. 15, 805. placare: STAT. Theb. 7, 92. ponere: CARM. epigr. 1036, 3 (*saec. I*) INSCR. christ. Rossi II 252, 2, 1. proicere: AMM. 22, 11, 10. recipere: VERG. Aen. 5, 81 CORP. II 4051. recondere: CORP. II 617. recreare: INSCR. christ. Rossi II 169, 24, 6. resolvere: CARM. epigr. 1545, 6. restinguere: STAT. silv. 2, 6, 91. retegere: LVCAN. 8, 789. revellere: VERG. Aen. 4, 427. rigare: SEN. Tro. 288. satiare: VERG. Aen. 2, 587. sepelire: CIRIS 385 -i patria est iucunda sepulto. OV. met. 13, 615 STAT. Theb. 5, 329 LACT. inst. 1, 9, 11. sollicitare: CARM. epigr. 965, 8 (*a. 10 p. Chr.*). spargere: OV. Pont. 4, 16, 48 VAL. MAX. 9, 2, 1 AVSON. 253, 1 *cf.* COLVM. arb. 24 VVLG. psalm. 147, 16. tegere: CORP. IV suppl. 6825 IVV. 1, 171 ANTH. 457, 6 *al.* turbare: LVCAN. 8, 856. vexare: AVSON. 238, 3 DAMAS. epigr. 12, 11.

synon.: favilla (OV. met. 2, 231 COLVM. 2, 14, 5 MIN. FEL. 11, 2 PANEG. 11, 4 FIRM. err. 15, 4 HIER. epist. 4, 2. 128, 5 ZACCH. 1, 23 CORP. III 9314, 7. IX 1837, *sed etiam opponitur favillae v. p. 1070, 13 sqq.*). pulvis (AVG. civ. 22, 20 VVLG. gen. 18, 27 *al.*). ruina (SIL. 3, 565 AMM. 31, 8, 8). ossa (FAVST. REI. *v. p. 1074, 66*). umbra (VERG. Aen. 5, 81 OV. met. 8, 496 OCTAVIA 169 STAT. silv. 3, 5, 51). furiae (STAT. Theb. 5, 454), manes (VERG. Aen. 4, 34. 427. 10, 827 PERS. 5, 152 STAT. Theb. 9, 563), bustum (OV. trist. 3, 11, 26 LVCAN. 8, 529. 9, 3. SIL. 15, 44 STAT. Theb. 10, 903). funus (IVV. 11, 44). flammae (CORP. VIII 20267). tumulus (SEN. Tro. 957).

oppos.: lux (CARM. epigr. 963, 13). vita (MART. 5, 13, 4).

deriv.: cineraceus, cinerarius, cinerentus, cinereus, cinericius, cinerosus, cinerulentus. cinissa, ciniscuius. cinerescere.

compos.: ciniflo, cinefactus. *cf.* concineratus.

ciniscuius, -ī *m.* [*a* cinis *deminutive. Th.*]. *i. q. parvus cinis*: PRVD. cath. 10, 143 fuerit ... -us arens minimi mensura pugilli. *Hoppe.*

cinissa, -ae *f. a* cinis. *i. q. cinis, ciniscuius.* ANON. med. ed. Piechotta 127 calefaciat *cataplasma* modicum in -a de foco. 128 -a(m) de focu tolles.

?**cinitus**, -ī *m.*, *vox calumniae.* LEX Sal. 30, 1 si quis alterum -um (cyn-, cinidum, -do, cenitum *var. lect.*) vocaverit (clamaverit *var.*). 'oculum erutum habens' *gloss. Pith.*, 'luto conspicuus' *gloss. Eccard.*; *idem esse atque* cinaedus *Waitz putat* (*cf.* cinidus *p. 1059, 42*), *alii aliter.*

1. cinna *v.* cinnus.

?**2. cinna**, -ae *f.*, *nomen herbae.* DIOSC. 4, 29 in Cilicia nascitur *agrostis herba*, quem cives ipsi -a (quilima *cod.*) vocant (κίνναν *gr.* 4, 32 W.). *Mbr.*

cinnabaris, -is, *acc.* -im, *abl.* -ī *f.*, κιννάβαρι. *forma neutrius* cinnabari *v.* SOL. 25, 15 *l. 63.* *genus coloris rubri*: PLIN. nat. 13, 7 -is et anchusa. 13, 10 additis -i, anchusa, vino. 29, 25 pro -i Indica. 29, 66. 33, 115 milton vocant *rubricam* Graeci miniumque -im. unde natus error †inscitia nominum *eqs.* ... illa -is antidotis medicamentisque utilissima est. at medici, quia -im vocant, utuntur hoc minio, quod venenum esse paulo mox docebimus. -i veteres quae etiam nunc vocant monochromata pingebant. 33, 117 -is adulteratur sanguine caprino aut sorvis tritis. pretium sincerae nummi L. 35, 30. SOL. 25, 15 utrimque fusus cruor terram imbuit fitque pigmentum quicquid soli tinxerit, quod -i (*sic S¹P*; -im *RCHS²*) vocant. DIOSC. 5, 119 de -i (*tit.*). 5, 120. ISID. orig. 19, 17, 8 -is a dracone et barro, id est elephanto, cognominatum. GLOSS. V 656, 44 rubrae dicuntur leges quae per -im scribebantur. *adiect.*: DIOSC. 5, 98 -i facit colore (ISID. orig. 19, 17, 11 sandaracha ... colore -i). *dub.*: LVCIL. 1159 echinus chinnabam (*ita codd. Porph.*, cinnabari *Scal.*) infectas (infectus *Scal.*).

neutr. **cinnabar** (-ris): ISID. orig. 19, 23, 7 videmus cirros Germanorum, granos et -ar Gothorum, stigmata Brittonum. *Spelthahn.*

cinnama *v.* cinnamum.

cinnameus, -a, -um *a* cinnamum. APVL. met. 2, 10 iam patentis oris inhalatu -o ... adlibescenti ... inquam. 5, 13 per istos -os ... crines tuos. 8, 9 adhuc odor -us ambrosei corporis per nares meas percurrit. 10, 29 spirantes -os odores ... rosae. AVSON. 336, 17 ales -o radiatus tempora nido (nimbo *Scal.*).

cinnamolgus, -ī *f.* [*vox peregrina distorta esse videtur quasi* *κινναμαμολγός. *Th.*]. *nomen volucris.* PLIN. nat. 10, 97 in Arabia -us (-amologus *Dalec.*) avis appellatur; cinnami surculis nidificat *eqs.* SOL. 33, 15 -us (cinamolgos *LMGP*, cynamolgos *RCN*, cyna- *H*, cyno- *A*, cyrio- *S*, cino- ISID. orig. 12, 7, 23) perinde Arabiae avis in excellentissimis lucis texit nidos e fruticibus cinnamorum. SOL. app. rubr. p. 228, 33 R. de -is (cyna- *RCNH*, cino- *SAP*) avibus. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 15 *inter volucres* (cinamultis *cod.*).

cinnamōminus, -a, -um, κινναμώμινος. PLIN. nat. 13, 14 prodigiosa -o *unguento* pretia *sunt.* *fort. adde p. 1060, 62.*

***cinnamōmum**, -ī *n.*, κι(ν)νάμωμον. *scribitur* cina-: THEOD. PRISC. *infra l. 32.* NOT. Tir. 98, 70. GLOSS. κιννάμωμον. V 445, 60 -um genus pigmenti. ISID. orig. 17, 8, 10 -um dictum, quod cortex eius in modum cannae sit rotundus et gracilis. PLIN. nat. 12, 51 -o proxima gentilitas erat. 12, 82 non sunt *Arabum* -um aut casia. 12, 85 -um et casias fabulose narravit antiquitas princepsque Herodotus avium nidis ... decuti. 12, 86 -um idemque cinnamum nascitur in Aethiopia Trogodytis conubio permixta. 1, 12, 42 de cinnamo -o xylocinnamo. 13, 10 miscentur et viliora genera olei e myrto ... quibus additur ... -um. 13, 12 cyprinum *oleum* ... excitatur -o. 15, 30 fit et *oleum* ex ... -i radice. 21, 29 odor *baccaris* est -o proximus. MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7 species pertinentes ad vectigal: -um. ITALA prov. 7, 17 (Didasc. apost. 5, 23) asparsi ... domum meam de -o. *cf.* AMBR. Cain et Ab. 1, 4, 14 *P* (VVLG. aspersi cubile meum ... -o). IREN. 2, 24, 3 smyrnae ... habens siclos quingentos ... -i CCL. PS. AMBR. act. Seb. 13 -um illic virgulta gignunt. RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 91ᴰ -um ... immaculatum dicitur. HEGES. 5, 48 -um et casiam et aromata plurima. VVLG. exod. 30, 23 sume tibi aromata ... et -i medium. cant. 4, 14 fistula et -um. Sirach 24, 20 sicut -um et balsamum aromatizans odorem dedi. apoc. 18, 13 -um et odoramentorum *merces.* DIDASC. apost. 40, 28 ingreditur *phoenix* in Aegyptum ... portans -um. MACR. somn. 2, 8, 3 *ab Meroe* usque ad terram -i feracem sunt stadia octingenta. VINCENT. LER. 23, 30 ut ... de -i et balsami surculis lolium ... atque aconita proveniant. *usus in medicina*: CELS. 5, 4 aperiunt ... -um. 5, 6 rodunt ... -um. *al.* 5, 18, 3 -i casiae ... pond. *passim.* SCRIB. LARG. 265. PELAGON. 403 datur ... potio: crocum ... -um pari pondere trita. VEG. mulom. 2, 109, 6 MARCELL. med. 1, 106. 15, 15 -um et galbanum. 16, 8. THEOD. PRISC. log. 110 (cinam- *Vz*, cinamomi *B*). gyn. 22 (cinnami *Bg. Gel.* -momū *z*). *cf. Marquardt-Mau, Privatleben p. 329 et 783.*

***cinnamum**, -ī *n.*, κίνναμον. *formae*: cinnama, -ae *f.*: AVG. serm. ed. Mai 37, 1. *masc.* cinnamus: GLOSS. III 569, 54 -us moselius (*i.* μόσυλον). *scribitur* cinnamon: PROP. 3, 13, 8 LVCAN. 10, 167 LACT. Phoen. 83 SIDON. carm. 9, 325 ANTH. 731, 83 DRAC. laud. dei 1, 326. cinam-: NOT. Tir. 98, 68. SCHOL. Prud. cath. 5, 118 -a: pigmenta odorifera. GLOSS. *l. 36.* *plur. plerumque utuntur poetae.* PROP. 3, 13, 8 *praebet* -on ... multi pastor odoris Arabs. OV. epist. 15, 333 quaque feres gressus, adolebunt -a flammae. fast. 3, 731 -a tu primus captivaque tura dedisti. met. 10, 307 sit dives amomo -aque costumque suum ... ferat ... Panchaia tellus. 15, 399 quassaque cum fulva substravit -a murra. MANIL. 4, 738 -a nec totis passim nascentia campis. MELA 3, 79 Arabia ... -i et turis aliorumque odorum maxime ferax. SEN. Oed. 117 -i silvis Arabas beatos. LVCAN. 10, 166 quod nondum evanuit aura -on, externa nec perdidit aera terra. PERS. 6, 35 seu spirent -a surdum seu ceraso peccent casiae. PLIN. nat. 6, 174 portus Mossylites, quo -um devehitur. 10, 55 invenit ... Commagene ... adipem *anserum* ... cum -o ... obrutum ... ad usum ... medicaminis (*cf.* 29, 55). 10, 97 *cinnamolgus avis* -i surculis nidificat (SOL. 33, 15). 12, 86 *supra l. 11.* 12, 92 quidam -i duo genera tradidere, candidius nigriusque *eqs.* 12, 93 coronas ex -o interrasili auro inclusas primus ... dicavit imperator Vespasianus. 12, 95 tenui cute verius quam cortice *est casia frutex*, quem contra atque in -o diximus labare ... pretium est. 12, 98. 99 gebalium ... cum -o casiaque nascentia (*cf.* 1, 12, 42 de -o cinnamomo xylocinnamo). 12, 135 in Syria gignitur et -um, quod comacum appellatur, ... multum a suco veri -i differens (*cf.* 1, 12, 63). 13, 12. 15. 18 regale unguentum ... constat ... amomo, -o comaco, cardamomo. 14, 107 aromatiten ... invenio factitatum ... casia -o. 16, 135 non habet vires frutex -i in Syriae vicina perveniendi. 37, 204 maximum pretium est ... in frutice -o, casia, amomo. STAT. silv. 2, 6, 87 Phariaeque exempta volucri -a. 4, 5, 31 odoratisque rara -a praeripiet Sabaeis. 5, 3, 42 nec si tibi rara Sabaei -a odoratas nec Arabs decerpsit aristas. Theb. 6, 61 tura et ab antiquo durantia -a Belo. MART. 3, 55, 2 et fluere excusso -a fusa vitro. 3, 63, 4 *bellus est homo* balsama qui semper, -a semper olet. 4, 13, 3 tam bene rara suo miscentur -a nardo. 6, 55, 1 quod semper casiaque -oque et nido ... alitis superbae fragrans. ... vides nos ... nil olentes. 11, 54, 3 et quae de Stygio rapuisti -a lecto ... redde. APVL. flor. 6 p. 19 Indorum ... miror ... piperis messes et -i mercedes. met. 2, 8 -a fragrans et balsama rorans. CARM. de resurr. 216 hic et odoriferis nascuntur -a virgis. SOL. 30, 30 Aethiopes legunt -um. id frutectum situ brevi nascitur, ramo humili et represso ... verum legitur per sacerdotes hostiis prius caesis ... portio manipulorum soli dicatur; quae si iuste divisa est, sponte incenditur. 33, 12 *phoenix* rogos suos struit -is (-mus *148*, cumanus *58 A*). *cf.* app. p. 220, 15. 227, 309. 33, 15 quod hoc -um magis quam alia mercatores probent. LACT. Phoen. 83 -on hinc auramque ... amomi congerit. PRVD. cath. 118 *in iustorum patria* gracili balsama surculo ... fluunt raraque -a spirant. CLAVD. 10, 95 Panchaeaque turgent -a. 22, 420 procul ignea lucet ales, odorati redolent cui -a busti. carm. min. 31, 16 *phoenix* apportans unco -a rara pede. AVG. serm. ed.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Mai 37, 1 surrexit de suo funere caro nova ... foenicis, quam ultimus sol et -ae coxerant pietatis (*cf.* 93, 1 resurrexit ... caro phoenicis, quam -a decoxerant pietatis). conf. 2, 3, 8 volutabar in caeno tamquam in -is. ZACCH. 3, 9 passim -um et amomum nascitur vulgo. MART. CAP. 9, 902 virgo deusque sacro sociabunt foedera lecto: fulcris parate -a. SIDON. epist. 2, 13, 7 suffit a -o ac ture cenatio. carm. 9, 325 Indo -on ex rogo petitum quo Phoenix iuvenescit. 22, 50 affuit hic etiam post perdita -a Phoenix. *al.* DRAC. laud. dei 1, 326 -on interior profert sub Phoenice tellus. Romul. 10, 105 Phoenix ... -a cui ... informant ... pyram. PRISC. periheg. 879 -a praeterea iucundae naribus aurae fertilis haec generat tellus (*Arabia*). VEN. FORT. carm. 7, 12, 41 -a calta crocus ... cedunt. Mart. 4, 574 flos odor esca sapor mera -a balsama tura. *usus in medicina*: CELS. 3, 21 videntur *urinam movere* ... crocum, -um, amomum. 4, 27 potiones ... quae ex odoribus fiunt id est spica nardi croco -o, casia similibusque. SCRIB. LARG. 70. 92. 93. 109 *passim*. PLIN. nat. 24, 102 *herba Sabina* eosdem effectus habere, quos -um traditur. collectiones minuit *eqs.* PELAGON. 383 *al.* CHIRON 371. 801. 819. 825. 827 VEG. mulom. 2, 133, 1 MARCELL. med. 14, 44. 22, 18. 23, 9. 26, 10. 36, 12. *nota in comparationibus et proverbialiter*: PLAVT. Curc. 102 tu mihi stacta, tu -um, tu rosa (*de vino*). PETRON. 93 amica vincit uxorem. rosa -um veretur. quidquid quaeritur, optimum videtur.

deriv.: cinnameus. *cf. etiam* Cinnamus, Cinnamio, Cinnamis. *compos. graeca*: cinnamomum, xylocinnamum (*fort.* cinnamolgus?). *Stadler.*

cinnis *v.* 2. cinnus *l. 46.*

cinno, -āvī, -āre [*a* 2. cinnus. *Th.*]. GLOSS. V 277, 24 cynnavit innuit, promisit. 621, 39 nicto est, quod rustice dicitur cenno (*v. p. 783, 43*). [*it. vet.* cennare, *francog. vet.* cener. *M.-L.*]

1. cinnus, -ī *m.* [*orig. inc. Th.*]. NON. p. 43 apud veteres -us potionis genus ex multis liquoribus confectum dici solet (*cf.* GLOSS. V 617, 23 [con]cinus est potio ex multis herbis sibi congruentibus facta, inde concinno, id est compono). NON. p. 59 -us est commixtio plurimorum, unde et concinnare dicitur. ARNOB. nat. 5, 25 *Baubo* sitienti⟨s⟩ *Cereris* ardori oggerit potionem -um (cynum *codd.*, cinni *coni.*), cyceonem quam nuncupat Graecia. *deriv.*: *fort.* concinnus? (*v. s. v.*).

2. cinnus, -ī *m.* [*orig. inc. Th.*]. FVLG. serm. ant. 46 nictare dicimus -um facere. GLOSS. νεῦμα. nutus (notus *cod.*). tortio oris, unde dictus est cincinnus (cicinnus, cachinnus, cacinnus *var. codd.*). tortio oris. *cf.* IV 127, 25 nutu[m]: voluntate sive -o vel aspectu. V 595, 44 cnios (*lege* cinnos) tortiones indecentes (tortio oris, inde ⟨cin⟩cinnos *coni. Oehler, Löwe*). *it.* cenno, *raet.* cin, *hisp.* ceño (*v. Gröber, Archiv 1 [1884] 545*). *fem.* **cinna** (-ae): GLOSS. V 392, 15 scina (cinna *corr. Landgraf, Archiv 9 [1896] 398*) ni⟨c⟩tatio vel grima. *cf. etiam nom. propr.* Cinna. *forma* **cinnis**, -is: GLOSS. IV 318, 27 cinnes: cinni (594, 32). *v. Loewe, Prodromus p. 393.*

cīnobium *v.* coenobium. **cinomia** *v.* cynomyia.

cīnotēs *v.* coenotes. **cinotica** *v.* cenotica.

cī(n)quāginta, cīnque *v.* quinq-.

cintus *i. q.* cinctus (*v. s. v.* cingo) *et i. q.* quintus.

1. cinus *v.* cinis *p. 1069, 83 sqq.*

?2. cinus genus herbae GLOSS. V 565, 46. *σχοῖνος Goetz*, cynos⟨baton⟩ *Heraeus.* [PALLAD. 1, 37, 2 -us (*inter silvestres arbores apibus utiles*) *ac*, thinus *V*, linus *al. codd.*, *Schmitt*, pinus *Schneider*].

cinxia *v. nom. propr.*

cinyphēs, cinyps *v.* Cinyps *nom. propr.*

cinyra, -ae *f.* [*κινύρα, hebr.* כִּנּוֹר. *Th.*]. *nomen instrumenti musici.* EVCHER. instr. 2 p. 147, 18 cinari, ut quidam putant, acitabula, quae percussa in modulos concitantur. VVLG. I Macc. 4, 54 in canticis et citharis et -is et in cymbalis. 13, 51 cum laude et ramis palmarum et -is et cymbalis.

cio, cīre *v.* cieo. **ciocio** *v.* cocio.

?cionefico perdicaria GLOSS. III 544, 52 (*sc. i. q. herba perdicalis*).

1. cionis (-dis) *f.*, *κιονίς. i. q. uva faucium* (*t. t. medic.*): CASS. FEL. 35 p. 75, 12 si fuerit *uva* longa et tenuis ... -is appellatur.

2. cionis, -dis, *ex gr. κιόνιον mutatum. nomen concharum*: DIOSC. 2, 5 de cionidas. cionides dicuntur (*κιόνια δὲ καλεῖται*), qui intra cerices et purpuras mediana *eqs.*

ciorophis *v.* corofis.

ciosmis, *acc.* -in *f.* [*vocabulum graecum non traditum. Th.*] *nomen herbae*: PS. APVL. herb. 201 *herbam salviam* Graeci elelisphacon, alii -in ... appellavere.

cīpa *v.* cepa.

?cipenines, id est piperina GLOSS. III 537, 21 (*inter* 'vocabula herbarum'). *Mbr.*

×cippus, -ī *m.* [*orig. inc. fortasse cf. c. ind.* śépah '*penis, cauda*'; *v. Johansson, Indogerm. Forsch. 3, 212 sq. Th.*]. *vox magis vulgi, quam litterarum cf.* GELL. 16, 7, 4 *et* 16, 7, 9 neque *Laberius* ... non obsoleta quoque et maculantia ex sordidiore vulgi usu ponit ... in mimo, qui inscribitur Natal -um dicit. *usurpantur in titulis compendia*: cipp.: CORP. VI 31540. 31541. IX 3947. 4079. cip.: CORP. VI 35277. XIV 2567. *scribitur* cipu(m): CORP. II 5907. VIII 21214. INSCR. Ephem. epigr. VIII 191 d. *cf.* ceip. *p. 737, 40.* cyppi: LIB. col. I p. 211, 16. *inde a* LVCILIO. [*it.* ceppo, *francog.* cep sep, *hisp.* cepo. *M.-L.*]

1 *lapis titulo inscribendo serviens* (*cf.* DECRET. decur. Pis. de L. Caesare [Corp. XI 1420] 29 -oque grandi secundum aram defixso hoc decretum ... incidatur insculpaturve), *plerumque termini genus titulo inscriptum*: **a** *locorum, agrorum, fluviorum al.*: CORP. I 821 (VI 29793) -us decmus. a -o decmo ad primum ped. LXXXVII. VARRO ling. 5, 143 -i pomeri stant et circum Ariciam et circum Romam. CORP. VI 31540 M. Valerius ... P. Serveilius ex s(enatus) c(onsulto) termin(averunt). r(ecta) r(egione) prox(imus) cipp(us) p(edes *tot*). curatores riparum qui primi terminaverunt ex s(enatus) c(onsulto) restituerunt. *sim.* 31541 h fig *al.* 874 id quod intra -os ad camp(um) versus soli est Caesar August(us) redemptum a privato publicavit. 31572 ⟨imp(erator) C⟩aesar Augustus ex privato in ⟨publicum⟩ restituit in partem sinistram recta regione ad proxim(um) -um pedes CXLIVS ⟨et in part⟩em dextram recta regione ad proximum -um ped. LXXVII (1262). LEX arae urb. (Corp. VI 30837) area intra hanc definitionem -orum clausa veribus (*bis*). CORP. VI 31559 hac rivi aquar(um) trium eunt. -i positi iussu A. Didi Galli T. Rubri Nepotis M. Corneli Firmi curatorum aquar(um). 31759 Septumius ⟨S⟩abinus aed(ilis) cur(ulis) areas a -o ad Tiberim attrib(uit). 36126 a maceria Helviae in derc.(?) ad villam vers(us) Otacilian p(edes) XXXV, a -o ad occi⟨...⟩ monumenti ... p(edes) VI. V suppl. ital. 633 stercus intra -os qui fecerit aut violarit nei luminibus fruatur. XII 582 locus ⟨in⟩ter -os sacer ⟨in⟩ fronte p. XII in agr. p. XX. XIV 2567 aqua Aug(usta) put(eus) p(ublicus) (*quinquies*) cip(pi) XIII. XV. XVII. XXVII. XII. CAVTIO Phaonis (Corp. X 444) 25 ea pars agri ... quae -is positis circa Silvanum determinata est. LIB. col. I p. 211, 16 sunt et -i oleaginei, qui loco termini observantur. **b** *sepulcrorum, interdum fere i. q. lapis sepulcralis*: GLOSS. στήλη (EXC. Bob. gramm. I 552, 5). ἡ στήλη τῶν μνημάτων, ὥς φησι Πέρσιος (*sc.* 1, 37), ἀνδριάς. LVCIL. 1255 homines nequam, malus ut quartarius -os collegere omnes. HOR. sat. 1, 8, 12 mille pedes in fronte, trecentos -us in agrum hic dabat, heredes monumentum ne sequeretur. FEST. p. 339 *locus sepulcri* -is ... designatus est, intra ⟨quos ... se⟩pultura est facta. PERS. 1, 37 non levior -us nunc imprimit ossa? CORP. II 823 Caecilius Vetto sodali -um d(e) s(uo) f(ecit). 1367 L. Fabio ... post morte(m) L. Postumius Silo -os sua impensa IIII d. d. 1430 Nice soror cum Epaphrodito et natis -um marmoreum d(edit). 2300. 3296. 3334. 3534 -o inscribere nom⟨en⟩. 5907 -um cognosce viator. VI 2204 locus sepulchri continet per -os dispositos iugera quattuor. 11535 -us primus defixus erat contra angulum dexteriorem monumenti Rusticeli et aberat ab trunco monumenti p(edes) V et ab structura aquae clusaris p(edes) VS. 13070 aria ... cinta -is n(umero) IV. 35277. VIII 21214 Hilara fecit -u(m). IX 2290 locum et -um vivos posuit. 3947 L. Septimio ... pro suis meritis et floralibus -(um) p(opulus). 4079 in fron(te) p. ⟨...⟩ a -(o) Avidiae ad -(um) Treboniorum in agr(um) ped(es) XX. X 4656. 5606. XI 4314. 4749 collegius iumentariorum huic -o locum dedit. 4941. 5563 post -um ossuis locus. XII 4299 hi -i in pedatura monimenti positi sunt. 4301. 4302. XIV 2049. 3341 Phoebe sibi libertis libertabus⟨que⟩ ... et agri iugerum du⟨orum⟩ pertinentium a⟨d⟩ itum⟩ sicut in -is scriptum est. 3857 hunc locum (*sc. pro nominativo*) ... cum ascensu graduum VII et -is inscriptis VII collegit in circuitu p(edes) CCCXXX et ab introitu portae superioris ... usque ad -um III. INSCR. Ephem. epigr. VIII 191 d Notiz. degli scavi 1907 p. 93 Bulletino communale 1907 p. 198.

2 *de variis rebus*: CAES. Gall. 7, 73, 4 quini erant *stipitum* ordines coniuncti inter se atque implicati; quo qui intraverant, se ipsi acutissimis vallis induebant. hos -os appellabant. SEN. contr. 7, 4 (19), 7 *Calvus* cum videret a clientibus Catonis ... Pollionem Asinium circumventum ... imponi se supra -um iussit — erat enim parvolus statura ... — et iuravit. PRVD. apoth. 293 catholica non es de plebe, sed unus de grege turifero, venerator Deucalionum, devotus -o (*i. idolo*) ficulni et stipitis unctor. GREG. TVR. Franc. 5, 49 cum *Modestus* ... catenis et -o (*i. tormenti genus*) teneretur. PASS. Firm 4 imperator iussit ... pedes eorum in -o extendi. GLOSS. II 385, 21 ποδοκάκη. GLOSS. II 487, 43 (385, 21) δπλή ungula *estne tormenti genus?* GLOSS. στήλη ἡ ἀπὸ ξύλου, (λίθινος) κορμός, ἐνεός, *utrum sint certi usus, dubium est.* *Bannier.*

ciquōnēs *v.* cicones.

[ita enim medicina **ciraceos**(?) in omnibus provenire potest CHIRON 194. *γυρεύσεως Oder, estne* circa eos?] *Mbr.*

×circā *adv. et praepos.* [*mutatum pro vetustiore* circum *ad exemplum adverbiorum* extra intra infra supra. *Th.*]. *ponitur saepe inter adiectivum et substantivum.* *falso traditum: pro* citra: PLIN. nat. 26, 123. TERT. adv. Val. 10. *plura v. s.* citra. *praeterea*: LIV. 45, 39, 14 PLIN. nat. 25, 82 contra circa. *variant codd. inter* circa *et* circum: TER. Eun. 581 -um *codd. Ter.*, -a *Donat.* CAES. Gall. 6, 15, 2 -a *pars codd.* α, -um *rell.* LIV. 28, 5, 10 -um *P*, -a *Σ*. 34, 22, 3 -um *M*, -a *B*. LVCAN. 2, 557 -um *V*, -a *rell.* MART. 4, 5, 7 -a *codd. dett.* SOL. 22, 9. 32, 22. PS. SOL. add. p. 231 -um *var. lect.* CYPR. testim. 2, 29 -a *A*, -um *B*, ad *rell.* *legitur inde ab* INSCR. Varron. *p. 1081, 62 et* CIC. Verr.; circumcirca *inde a* PLAVTO (*nisi hoc aliter derives v. s. v.*). (circum *inde ab* ENNIO *et* PLAVTO). *scriptorum*,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

qui quidem et circa *et* circum *habent, in his particulis sive adverbialiter sive pro praepositione adhibendis hic est usus (non adnumeravi frgg. et locos quibus scriptura variat; numeri in secunda columna allati interdum dubii sunt, quia an non compositum subsit vix ubique recte discernas):*

	adverb. -a	*adverb.* -um	*praepos.* -a	*praepos.* -um		*adverb.* -a	*adverb.* -um	*praepos.* -a	*praepos.* -um
Cic.	—	2	4	31	Colvm.	2	1	100	2
Caes.	—	1	2	19	Ascon.	—	—	26	1
Bell. Hisp.	—	1	—	2	Lvcan.	—	3	1	5
Bell. Afr.	—	—	1	9	Petron.	7	2	15	1
Varro	—	11	2	34	Plin. nat.	17	1	443	2
Verg.	4	46	2	51	Val. Fl.	2	15	2	5
Cvlex	1	—	1	2	Homer.	1	1	1	3
Hor.	—	3	9	9	Mart.	—	—	4	1
Tib.	1	3	1	2	Stat.	3	27	6	20
Prop.	2	2	3	1	Sil.	11	8	4	5
Aetna	—	2	3	—	Qvint.	5	—	133	1
Ov.	4	3	8	17	Ps. Qvint.	—	1	23	—
Gratt.	2	6	—	—	Tac.	4	25	13	3
Vitr.	22	9	57	23	Hyg. fab. astr.	—	—	6	7
Liv.	106	—	305	8	Svet.	1	—	54	10
Manil.	1	4	3	1	Flor.	2	—	15	1
Cels.	15	3	72	—	(Ps.) Apvl.	1	—	19	3
Phaedr.	—	3	1	1	Sol.	—	—	18	1
Cvrt.	2	—	25	2	Avien.	1	4	—	2
Mela	1	—	6	1	Vvlg.	5	—	100	5
Scrib. Larg.	—	1	7	—	Avson.	—	2	4	1

solum circa *(non iidem* -um) *habent*: Q. Cic. carm. frg. *(semel adv.)*, Nep. *(semel adv., bis praep.)*, Eleg. in Maecen. *(bis praep.)*, Vell. *(bis adv., 32ies praep.)*, Val. Max. *(14ies praep.)*, Sen. rhet. *(semel adv., 18ies praep.)*, Sen. phil. trag. *(8ies adv., 140ies praep.)*, Frontin. aq. *(19ies praep.)*, Plin. paneg. epist. *(5ies adv., 22ies praep.)*, Fronto *(semel adv., 7ies praep.)*, Tert. *e Corp. Vind. vol. 20. 47 (45ies praep.)*, Avg. civ. *(22ies praep.)*, Cod. Iust. *(51ies praep.) al.; apud* Ictos dig. *semel* (Vlp.) *legitur* -a *adv., semel* (Alf.) -um *praep., 178ies* -a *praep.* circum *solum (non item* -a) *legitur apud vetustiores*: Enn. *(semel adv., bis praep.)*, Plavt. *(ter adv., quater praep.)*, Catonem *(5ies adv., 15ies praep.)*, Ter. *(bis praep.)*, Lvcil. *(binis locis adv. et praep.)*, Rhet. Her. *(semel adv.)*. *praeterea ap.* Catvll. *(semel praep.)*, Lvcr. *(32ies adv., 11ies praep.)*, Sall. *(quater adv., 5ies praep.)*, Cirim *(bis adv.)*, Pers. *(bis praep.)*. [*hisp.* cerca. *M.-L.*]

ADVERBIVM.

I ***loci; ubique praeter*** Qvint. inst. 9, 2, 45 *p. 1080, 52 de ratione topographica*: **A** *generatim i. q. in circuitu; non nullis locis dubites an non i. q. iuxta sit*: *varia (inde a* Verg.; *secundum litteras verborum iuxta positorum)*: Colvm. 5, 12, 3 terram -a aggerato (arb. 28, 3). Vitr. 2, 6, 5 qua mons Appenninus regiones Italiae ... -a cingit (Plin. nat. 25, 159 foliis -a radicem cingentibus. Sil. 2, 447). Vitr. 5, 1, 2 circum spectacula ... intercolumnia distribuantur, -aque in porticibus ... tabernae ... collocentur. Cvlex 154 -a passim fessae cubuere capellae. Plin. nat. 19, 94 *folia* deflexa -a obruuntur. Liv. 22, 20, 5 depopulari *v. p. 1080, 44*. Vitr. 10, 2, 1 funibus -a dispositis *al.* Gratt. 10 altaque -a firmamenta dedit (Cels. 7, 25, 1 emplastrumque -a datur *al.*). Sen. Ag. 253 effusa -a paelicum ... turba. Liv. 21, 36, 1 stipes -a eminentes. 31, 2, 8 neque explorato -a *(hucne* 21, 46, 4? *v. p. 1080, 30)*. Plin. nat. 5, 13 extare -a vestigia habitati quondam soli. Liv. 1, 33, 9 Ostia urbs condita, salinae -a factae (Liv. 22, 47, 8). Vitr. 10, 14, 3 laterariis -a fixis. Tract. de agr. insp. grom. p. 283, 13 ⟨ae⟩qualitas in has species dividitur, ut extremitatibus concludentibus aut quadrata sit aut -a flexa aut cuneata aut triangularis *eqs.* Sen. dial. 9, 5, 4 armis -a ... frementibus (Stat. Theb. 10, 223). Vitr. 7, 13, 3 mel habeat -a fusum. Vitr. 5, 5, 1 -aque habeant locum vacuum (10, 15, 1 Qvint. inst. 12 praef. 2). Sil. 15, 430 -a fracta iacent ... ossa. Cels. 5, 28, 3 -aque, qua tumor ... est, imponenda ... cataplasmata. 8, 6 p. 339, 17 non quidem cartilaginem ipsam glutinari, -a tamen carnem increscere. Liv. 7, 34, 1 saltum ... pervium -aque insessum ab hoste. Manil. 1, 293 ipse *axis* videt -a volitantia cuncta moveri. Mela 1, 99 -a angues nascuntur (Plin. nat. 2, 232 lacus ... -a nascente absinthio inficitur). Gratt. 404 et -a Melitesia nectunt curalia. Liv. 21, 54, 1 *rivus* -a obsitus palustribus herbis. Plin. nat. 4, 41 -a Ponti litora Moriseni ... optinent. Sen. nat. 6, 18, 3 cum -a perlustravit omne. Plin. nat. 20, 224 -a dentem ... pungunt. Verg. Aen. 12, 757 ripaeque lacusque responsant -a. Sen. Herc. f. 1005 rapuit et -a ... bis ter rotatum misit. Liv. 28, 33, 2 campus ante montibus -a saeptus erat. Vitr. 7, 13, 3 conchylia ... ferramentis -a scinduntur. Homer. 890 reliquae -aque sedebant. Plin. nat. 16, 173 *seri*. Plin. epist. 8, 8, 5 sparsa sunt -a sacella. Ov. fast. 3, 360 innumeri -a stantque silentque viri (Val. Fl. 3, 283). Prop. 3, 8, 13 custodum gregibus -a seu stipat euntem, seu *eqs.* Vitr. 10, 14, 3 tegatur *v. infra l. 42*. *verba habitandi*: Vitr. 8, 3, 8 qui habitant -a. Liv. 26, 16, 12 omnes qui Campaniam -a accolunt. 34, 17, 11 incolebant. Vlp. dig. 43, 13, 1, 4 -a colentibus. Hier. epist. 16, 2, 2 monachorum -a commanentium (commeantium *coni. Engelbr.*). 21, 3.

B *speciatim*: **1** *i. q. in circuitu vel iuxta*: **a** *acced.* esse: Nep. Eum. 10, 4 non passi sunt ii qui -a erant. Vitr. 2 praef. 3 si essent agri -a qui *eqs.* 2, 8, 9. 3, 2, 6 duorum intercolumniorum ... spatium erit ab parietibus -a ad extremos ordines columnarum. 6, 3, 9 *al.* Liv. 1, 4, 6 ex montibus qui -a sunt. 1, 41, 1. 9, 22, 8. 21, 7, 10 tanta -a fuga ac trepidatio fuit. 21, 36, 7. 31, 39, 10. 34, 29, 6 quodque -a muri erat. 38, 3, 10 *saepe.* Ov. met. 3, 441 gramen erat -a. trist. 4, 4, 59 Cels. 5, 28, 2 p. 206, 32 *al.* Sen. contr. 2, 3, 20 Sen. clem. 1, 8, 5. Plin. nat. 24, 69 Corinthus et quae -a est Graecia. Divisio orb. 18. Vvlg. Luc. 9, 12 in castella villasque, quae -a (κύκλῳ) sunt. *suppleas* est *sim.* (*cf.* Gloss. III 423, 65. 66 καὶ πᾶν τὸ πέριξ: et omne quod -a): Verg. Aen. 6, 865 quis strepitus -a comitum. 7, 535. Liv. 1, 58, 2 postquam satis tuta (omnia *coni. Aldus*) -a, sopitique omnes videbantur. 5, 26, 5 confragosisque -a ... viis. Cels. 7, 7, 13 p. 279, 27. Plin. nat. 36, 81 harena late pura -a. Stat. Theb. 12, 491. Sil. 2, 437 laetior ac -a facies. 3, 47. Qvint. decl. 298 p. 179, 19 -a beati fructus. 305 p. 196, 9. 198, 24. Tac. ann. 4, 67 quoniam importuosum -a mare (*ibid.* circum *praep.*). Plin. epist. 6, 31, 17. *i. q. prope*: Prop. 4, 9, 35 fontis egens erro, -aque sonantia lymphis. **b** *attributive*: Liv. 1, 17, 4 multarum -a civitatium irritatis animis. 1, 44, 4. 9, 15, 1 Apuli -a, gens dubiae ... voluntatis, temptarentur. 10, 15, 5. 10, 33, 5 turbida lux metum -a insidiarum faciebat. 10, 34, 13 aliquot -a urbes (Plin. nat. 3, 124). 21, 37, 2 arboribus -a immanibus deiectis. 21, 46, 4 ad exploranda -a loca. 24, 40, 2 praesidentem classi Brundisio Calabriaeque -a litoribus. 26, 22, 10. 30, 9, 2. 44, 44, 5. 45, 27, 10 *saepe.* Ov. trist. 5, 10, 15 innumerae -a gentes fera bella minantur; *cf. infra l. 74.* Sen. epist. 115, 7. Sil. 3, 185 subitus -a fragor. Fronto p. 160, 15 N. Tiber ... fluentium -a regnator aquarum. Itin. Alex. 7 auxilia -a gentium. *nota*: Plin. nat. 2, 135 Scythiam et -a rigentia. *acced.* omnes omnia *sim.*: Liv. 1, 19, 2 *Ianus* clausus pacatos -a omnes populos significaret (2, 47, 8. 10, 38, 8 in loco -a omni contecto arae in medio *erant.* 31, 38, 1. 36, 17, 6 Illyriorum et -a omnium accolarum. Val. Fl. 8, 2 Colchida -a omnes pariter furiaeque minaeque patris habent. Flor. epit. 4, 12, 60. Anth. 443, 5 atria quod -a dives tegit omnia cultus. *cf.* Vitr. 10, 14, 3 paleis ... -a tegatur machina tota). Liv. 1, 19, 4 cum omnium -a finitimorum societate ... iunxisset animos (9, 23, 13. 22, 20, 5 omnem agrum -a depopulati. 23, 27, 2 omnique -a agro potiuntur. 33, 10, 2 *saepe.* Sil. 12, 621. Vvlg. gen. 13, 10 vidit omnem -a regionem Iordanis [Luc. 7, 17. *cf.* Pass. Paul. 1 per universam -a regionem. 7]. Hier. epist. 60, 13 universis -a plorantibus. *cf.* Liv. 5, 30, 5 aedem Vestae, cetera -a templa deorum. 33, 37, 4). Liv. 5, 37, 8 omnia contra -aque hostium plena erant (22, 17, 3 omnia -a virgulta ⟨visa⟩ ardere. 22, 23, 4 omnibus -a solo aequatis. 29, 31, 10 *saepe.* Sil. 7, 467. Qvint. inst. 9, 2, 45 omnia -a fere recta sunt [*de conexu sententiarum*]. Flor. epit. 1, 18, 13. *cf.* Liv. 21, 7, 5 angulus muri erat in planiorem ... quam cetera -a vallum vergens. 25, 36, 2. Tac. hist. 3, 42 cunctis -a hostilibus). Liv. 9, 23, 10 -a omnia defecerunt (21, 11, 12 -a omnia hostium esse. 44, 7, 4. Sen. nat. 6, 18, 3 *v. p. 1079, 78*). **c** *cum quadam significatione (saepe fere i. q. -a situs sim.)*: Q. Cic. carm. frg. 1, 14 tanta supra -aque videntur lumina mundi. Verg. Aen. 11, 197 multa boum -a mactantur corpora morti. Tib. 1, 3, 87 at -a ... pensis affixa puella ... remittat opus. Vitr. 4, 1, 10 animadvertit eum calathum et -a foliorum nascentem teneritatem (Liv. 22, 9, 5 Marrucinosque et Paelignos devastat -aque Arpos *eqs.* 22, 47, 2. 30, 38, 9 *al.* Vell. 2, 81, 3. Sen. Herc. f. 149 Thracia paelex turbaque -a confusa sonat. Petron. 69 anser altilis -aque pisces *al.* Plin. nat. 21, 6 *al.* Sil. 4, 325. Obseq. 7 Romae et -a. 16 aedes Iovis et -a quassata. *ibid.* porticus ... tacta et -a aedificia pleraque dissipata *al. cf.* Plin. epist. 10, 39, 3 huic theatro ... multa debentur, ut basilicae -a. *adde*: Vitr. 5, 1, 2 *p. 1079, 54.* Liv. 1, 33, 9 *p. 1079, 63. cf. etiam p. 1088, 71 sqq.*). Liv. 42, 64, 2 Romanos -a ex agris ... frumentum convehere *al.* Cels. 5, 26, 28 si -a (*sc. vulnus*) tumor durus diu permanet. 5, 28, 11 si qua -a duriora sunt *al.* Cvrt. 4, 12, 20 caligo quam -a humidi effuderant montes. Petron. 40 -a autem minores porcelli ... scrofam esse positam significabant. 135 *al.* Plin. nat. 36, 58. Sil. 5, 94 -a nemorosa minantur insidias iuga; *cf. supra l. 33 al.* Stat. silv. 3, 5, 95 nec desunt variae -a oblectamina vitae. Plin. epist. 5, 6, 23. Apvl. met. 10, 34. Avien. orb. terr. 488 hu⟨i⟩c (*Appenino*) -a multae sola sulcant proxima gentes. Macr. sat. 14, 16 similem -a orbem (*sc. horizontem*) videbit. **d** *acced.* undique: Liv. 23, 19, 8 farre ex agris -a undique convecto. 28, 15, 13 saxis undique -a ... congestis. 29, 36, 1 undique ... -a. 42, 56, 8.

2 *i. q. utrubique*: Liv. 7, 10, 9 ubi constitere inter duas acies tot -a mortalium animis spe metuque pendentibus. 9, 2, 7 saltus duo ... montibus -a perpetuis inter se iuncti. 22, 47, 8. 23, 16, 8

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

media porta . . . duabus -a portis. 23, 16, 13. 27, 18, 5 fluvius a tergo, ante -aque . . . cingebat. 31, 23, 4. 37, 41, 7 binae -a eminebant falces. CELS. 4, 15 p. 141, 8 pectus atque umeri -aque iugulum utrumque extenuatur. 8, 1 p. 325, 20 PLIN. nat. 2, 172. TAC. hist. 2, 89 quattuor legionum aquilae per frontem, totidemque -a . . . vexilla. SVET. Aug. 64.

II *i. q. fere*: *omnes hic attuli locos, ubi -a postponitur; certissimum usus adverbialis exemplum est* PETRON. 97 *l. 11; aliter v. p. 1088, 76 sqq.* LIV. 23, 49, 9 sexaginta hostium milia eo die in pugna fuerunt, sedecim -a ⟨ab⟩ Romanis. 45, 34, 6 fuere oppida -a septuaginta. PETRON. 97 puer . . . annorum -a XVI. SENT. Helvidi Prisci (Corp. IX 2827 *saec. I*) 22 ut primum palum figeret a quercu pedes -a undecim. LACT. inst. 1, 6, 14 versus -a mille Romam deportarunt (*e Fenestella*).

PRAEPOSITIO.

coniungitur plerumque cum acc., cf. PS. ASPER gramm. suppl. 58, 6. 11. *cum ablativo*: ITALA Matth. 3, 5 (cod. l) -a Iordanne. Marc. 6, 48 -a quarta vigilia. ITIN. [Silv.] 21, 3 -a puteo. DIOSC. 2, 57 -a renibus. 3, 22. 27. *item etiam* decirca. *duae praepositiones*: de -a (*c. acc. et c. abl.*) *v. s. v.* decirca. *de significatione*: PALAEM. Char. gramm. I 232, 13 circum, -a, circiter hoc differunt, quod -um loci est: '-um theatrum'; -a temporis: '-a Kal.'; -iter numeri: '-iter horas decem'; et si aliter inveniatur, licentia dictum videtur (*sed usus, quod ad -a attinet, minime probat*). *cf.* CAPER gramm. VII 96, 18. PRISC. gramm. III 41, 8 -a quoque περί graecam significat quando pro 'iuxta' accipitur, ut '-a forum', '-a templum', '-a viginti annos', et nunquam praepositiva componitur. DIFF. ed. Beck p. 45, 24 -a est incerti loci significatio, ut '-a focum', -um certi undique, ut '-um arborem', vel nomen loci ubi spectacula datantur; -iter numeri paene infiniti, ut '-iter decem plus minus' (*cf.* ISID. diff. 1, 131). ISID. diff. 1, 93 -iter ad numerum referendum est, -a ad locum et tempus, -um vero undique. ergo dicimus circumisse nos orbem, non circaisse (*var. lect.* circasse). diff. app. 102 inter -um, -a et -iter hoc interest, quod -um ad tempus (*sic*), -a ad locum, -iter ad numerum referatur. GLOSS. II 402, 4 περί -um, -a, -iter, am, de, erga, super. NOT. Tir. 1, 28. *postponitur*: *pronomini*: CIC. Verr. 5, 107 CVLEX 233 OV. met. 3, 668. 11, 613 MANIL. 4, 676 SEN. Herc. f. 720 epist. 119, 10 (*loc. dub.*) ITIN. Alex. 20 LVCIF. Athan. 2, 18 p. 180, 1. 2, 33 p. 205, 25 non parc. 5 p. 218, 5 moriend. 5 p. 294, 30 SIDON. epist. 2, 2, 18. 8, 6, 13. *substantivo*: PROP. 4, 6, 6 OV. ars 2, 577 SEN. Oed. 312 VAL. FL. 4, 759 STAT. Theb. 10, 883 PS. QVINT. decl. 18, 11 ANTH. 417, 1 CLAVD. 10, 296 SIDON. epist. 1, 11, 6. 8, 6, 13. *saepe separatur a nomine recto genetivo attributivo* (*ex. gr.* LIV. 22, 3, 1 -a Arreti moenia. *cf. etiam* TERT. pudic. 12 -a moechiae, quanta sit, demonstrationem. FAVST. REI. grat. 1, 9 p. 30, 15 -a hominis, ut dicunt, salutem), *vel particula coniunctiva* (*ex. gr.* LIV. 40, 10, 13 -aque muros). *nota*: VERG. georg. 3, 146 lucos Silari -a ilicibusque virentem . . . Alburnum. OV. ars 3, 274 angustum -a fascia pectus eat (*cf.* STAT. Theb. 4, 783). SEN. Oed. 326 ipsosque -a spissior vultus *fumus*. TIB. 1, 7, 56 -a stet veneranda senem. *his adde*: VLP. dig. 15, 1, 30 pr. -a ad exhibendum et in rem actionem. 24, 3, 22, 13 -a de peculio actionem. LVCIF. Athan. 2, 19 -a in te delinquentes. *de origine singularum vocis circa notionum cf. etiam praep.* circum.

I *de loco*: **A** ***in circuitu(m)*** *alicuius rei*: **1** *plena vi i. q.* ***ab omnibus lateribus***: **a** *quaeritur ubi?* (*circum hac vi p. 1117, 11 inde ab* ENNIO): **α** *generatim*: **αα** *proprie, -a res corporeas et hominem* (*qua corpus*): *quia vis paulatim minuitur* (*cf. Funaioli, Archiv 13 [1904] 365 sqq.*), *nonnulli loci etiam sub C afferri poterant. cf.* VIRG. gramm. suppl. 201, 13 -a ad visibilem materiam vel locum pertinet *eqs.* esse: INSCR. Varro ling. 5, 47 ceroliensis quarticeps -a Minervium . . . in tabernola est. CIC. Verr. 5, 107 Henna . . . quam -a lacus lucique sunt plurimi. ELEG. in Maecen. 1, 46 fortis erat -a, fortis et ante ducem. VITR. 1, 4, 10 ex agris Cretensium qui sunt -a Pothereum flumen. 2, 6, 1. 5, 9, 1. 9, 5, 2 quae sunt -a gubernacula eminentia *Argus sideris* videntur. LIV. 1, 23, 8 Etrusca res quanta -a, nos teque (*i. nostras tuasque sedes*) . . . sit (*cf.* 37, 25, 4 Antiochos . . . civitatium . . . quae -a se erant contrahebat praesidia. ITALA deut. 13, 7 [Lugd.] gentium quae -a te [περὶ κύκλῳ ὑμῶν. ITALA Tert. scorp. 2 circum; VVLG. in circuitu]. iud. 2, 12 [Cypr. testim. 1, 1]). 3, 49, 3 -a Icilium . . . duces quoque multitudinis erant. 4, 46, 6 -a signa. 7, 33, 13. 22, 3, 1 Romanum exercitum -a Arreti moenia esse. 33, 40, 6. 42, 58, 9 medius omnium rex erat, -a eum agema (PLIN. nat. 6, 173). SEN. epist. 9, 9 -a eversos (*i. infelices*) solitudo est. 41, 7 nihil horum (*sc. divitiarum*) in ipso est, sed -a ipsum. 78, 23 *al.* COLVM. 1, 6, 21. 8, 15, 5 PETRON. 71 PLIN. nat. 4, 52. 8, 122 sanguis *chamaeleonti* -a oculos tantum. 12, 39. 18, 346. 36, 41. TAC. ann. 1, 65 plurimus -a aquilas labor. VVLG. III reg. 2, 5 PALLAD. hist. mon. I 6 p. 276ᴰ. *cf.* PLIN. nat. 2, 98 existunt eaedem coronae -a lunam et -a nobilia astra. *attributive positum*: CIC. leg. agr. 1, 22 Capuam et urbes -a Capuam. AETNA 596 tristes *Graeci* -a subiecta altaria cervae. VITR. 6, 1, 5 terminatio orientis et occidentis -a terrae librationem (*i. ὁρίζων*). 7 praef. 15. LIV. 3, 38, 9 solitudinem -a decemviros. 7, 38, 7 arido -a urbem solo. 8, 32, 12 -a Fabium globus (CVRT. 10, 7, 1). 25, 31, 12. 28, 7, 9. MANIL. 4, 676 totque illum (*Taurum*) -a . . . gentes. CELS. 2, 1 p. 30, 26 -a umbilicum inflammationes. 7, 8 p. 284, 1 *al.* CVRT. 4, 13, 17 insolito -a praetorium silentio. COLVM. arb. 3, 7 PLIN. nat. 1, 5, 7. 2, 172 *zonae* -a vertices. 2, 201. 18, 353. 19, 47. 27, 32 quinis . . . in orbem -a ramos foliis. 36, 160 intra C passuum -a Segobrigam urbem. *saepe.* PORPH. Hor. carm. 3, 4, 28. VVLG. II Esdr. 12, 28 de campestribus -a (κυκλόθεν) Ierusalem. AVG. civ. 3, 18 p. 127. *cf.* LIV. 7, 32, 9 omnia -a se. 30, 29, 1 *al.* SEN. dial. 2, 6, 5 hostilia -a me omnia cernens. VOPISC. Aurelian. 18, 3. *c. aliis verbis*: VARRO ling. 5, 88 cohors quae in villa, quod -a eum locum pecus cooreretur. VERG. georg. 4, 75 *apes* -a regem atque ipsa ad praetoria . . . miscentur. AETNA 640 -a geminos avidus sibi temperat ignis. TIB. 1, 7, 56 *proles* -a stet veneranda senem (LIV. 2, 29, 2. SEN. dial. 7, 20, 5 deos supra me -aque me stare. APVL. flor. 23 p. 103 VVLG. num. 11, 24. Sirach 50, 13 et -a [κυκλόθεν] illum corona fratrum). OV. ars 2, 577 lectum -aque superque disponit laqueos. *aliter v. p. 1087, 56 sqq.* met. 3, 668 *Bacchum* -a tigres . . . iacent (11, 613 LIV. 22, 50, 7. MELA 3, 27 -a ipsos [*sc. Germanorum gentes*] quae iacent. SEN. Herc. f. 720 campus hanc [*portam*] -a iacet. PETRON. 22 QVINT. decl. 272 p. 116, 13 PALLAD. hist. mon. epil. 8 p. 462ᴬ). VITR. 2, 9, 16 posteaquam flamma -a illam materiam virgas comprehendisset. 3, 2, 5 habeatque *templum* ambulationem -a cellam aedis (3, 2, 7. 3, 3, 9 in aede -aque cellam. 10, 4, 1. SCRIB. LARG. 205 *vetera ulcera* callos eminentes -a se habent. PLIN. nat. 18, 348. EPIST. imp. Hadr. dig. 48, 20, 6 zonam -a se. ITALA Bar. 6, 23 [Legion., Firm. err. 28, 4]). VITR. 3, 3, 8 laxamentum egregie -a cellam fecit (3, 4, 4. LIV. 21, 62, 1 Romae et -a urbem . . . prodigia facta sunt. PAVL. FEST. p. 377 PLIN. nat. 12, 22). VITR. 5, 1, 6 porticus eius -a testudinem inter parietes et columnas lata pedes XX. 7, 2, 2 haerens. 7, 3, 10 tectoria abacorum -a se prominentes habent expressiones. LIV. 1, 7, 9 *v. p. 1087, 39.* 1, 35, 10 -a forum privatis aedificantibus divisa sunt loca. 2, 50, 6 insidias -a ipsum iter locatas (*cf.* 36, 18, 2. 41, 2, 10). 3, 22, 5 tres . . . acies -a vallum hostium instruxit (42, 58, 5). 3, 43, 4 -a repugnantem aliquot insidiatores cecidere (*cf.* 10, 17, 10 -a muros caesa. 27, 32, 6 SEN. benef. 4, 19, 2 VVLG. psalm. 77, 28 [κύκλῳ]). LIV. 5, 13, 9 -a munimenta . . . adversus tres exercitus . . . pugnatum est (*cf.* 7, 26, 6 -a iacentis . . . corpus contracto certamine. 22, 6, 1. 26, 46, 3. 28, 2, 15. 33, 6, 6 -a eosdem tumulos equestre proelium fuit. VELL. 2, 21, 1 AVSON. 437, 2. *cf. p. 1083, 17 sqq.*). LIV. 9, 37, 4 clamor repente -a duces ortus. 23, 37, 6 -a muros . . . solute agentes. 25, 22, 8 tria praetoria -a Capuam erecta. 26, 9, 9 praesidia . . . in muris -a urbem . . . ponuntur (SEN. nat. 1, 2, 4 COLVM. 8, 1, 4. CAVTIO Phaonis [Corp. X 144] 27 cippis positis -a Silvanum. VVLG. Ier. 13, 2. *cf.* Luc. 17, 2 lapis molaris imponatur -a [περὶ] collum eius). LIV. 27, 28, 8 -a portam . . . opponunt. 34, 34, 2 hibernandum -a Lacedaemonis moenia esse *obsidenti* (*cf.* CVRT. 4, 4, 1 -a muros unius urbis haerebat. 8, 1, 36. SEN. dial. 3, 11, 7 non -a Numantiam multum . . . sedit? FLOR. epit. 1, 13, 15 sex mensibus barbari . . . -a montem unum pependerunt. 3, 10, 24. VVLG. Ios. 10, 5 castrametati sunt -a Gabaon). LIV. 37, 21, 9 *et saepe.* VAL. MAX. 1, 6, 1 -a caput flammam emicuisse (PLIN. nat. 16, 91 folia . . . -a ramos. *cf. l. 69*). 8, 11 ext. 6 cum Calchantem tristem, . . . , lamentantem Menelaum -a aram constituisset. CELS. 2, 3 p. 32, 29 si -a umbilicum . . . cutis plena est *al.* SEN. contr. 2, 4, 1 sedula -a aegrotantis lectum in omnia discurrebat ministeria. 6, 6, 5 visi sunt -a iudicium quidam Thracum (SEN. dial. 4, 10, 5. nat. 1, 2, 1 -a solem visum coloris varii circulum. FLOR. epit. 1, 1, 6 SCHOL. Germ. Bas. p. 71, 17. *cf.* PLIN. nat. 2, 98 cernuntur). SEN. contr. 9, 1, 4 videbatur mihi omnis maiorum . . . -a me turba fremere (STAT. Theb. 10, 883. HIER. epist. 3, 4 totam -a insulam fremit insanum mare). CVRT. 3, 11, 10. SEN. Oed. 326 ipsosque -a spissior vultus sedet *fumus* (PETRON. 92 -a solium sedentibus. VVLG. Marc. 3, 32. *adde l. 50. cf.* AMM. 24, 4, 29 -a muros . . . fallaces foveas . . . subsedisse manum insidiatricem). SEN. dial. 4, 19, 3 effervescente -a cor sanguine (*cf.* LVCAN. 2, 557). nat. 7, 30, 4 *deus* totum hoc fundavit deditque -a se. epist. 68, 4 animalia quaedam . . . vestigia sua -a ipsum cubile confundunt. 109, 18 si -a me gladii micarent (*bis. cf. p. 1083, 33*). COLVM. 11, 1, 19 -a larem . . . epulari. PROC. dig. 18, 1, 69 (*bis*). PLIN. nat. 2, 86 spatii, quod -a terram circuli solaris animo comprehenditur. 2, 104 *pugna aëris* -a terram immenso rerum causas globo ostendit. 2, 203. 4, 65 -a Delum in orbem sitae . . . Cyclades (SOL. 11, 17). 9, 160. 13, 34. 16, 3. 157 in Asia -a Anaeticum lacum nascuntur (25, 86. 87). 18, 343 si -a occidentem *solem* rubescent nubes. 31, 131. 32, 4 exilientibus . . . qui quaererent *spongeas* -a navem. 33, 139. 37, 63 inficientes -a se repercussum aëra *smaragdi. saepe.* STAT. Theb. 6, 440 flexae -a compendia metae interius ductis . . . habenis anticipasse viam. SIL. 10, 94 QVINT. inst. 7, 9, 5 PLIN. epist. 4, 2, 3. APVL. met. 6, 6 quae -a cubiculum dominae stabulant *columbae.* PORPH. Hor. sat. 2, 8, 15 ut delphini -a Liberum pingerentur. PANEG. 3, 9. VVLG. Iob 19, 20 derelicta sunt tantummodo labia -a dentes meos. AMM. 24, 4, 18 -a muros diu excubans. SVLP. SEV. epist. 1, 12. MART. CAP. 2, 165 -a ipsum vero terrae circulum aer . . . turbidatus . . . animas . . . non fa-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cile patitur evolare. CORP. X 4585. XIII 5674. *ββ in imagine*: *-a hominem sim.*: CVLEX 233 quem -a tristes densentur in omnia poenae. HOR. carm. 1, 3, 10 illi robur et aes triplex -a pectus erat. 1, 25, 15 libido . . . saeviet -a iecur (SEN. dial. 2, 9, 1 omne autem fortuitum -a nos saevit et in vilia. HIER. epist. 1, 5 -a se saevire tormenta. VAL. CEM. hom. 15, 5). OV. am. 1, 6, 37 Amor et modicum -a mea tempora vinum mecumst. LIV. 28, 12, 1 etsi omnia alia -a eum ruerent. SEN. suas. 4, 3 tot -a unum caput tumultuantes deos! SEN. dial. 2, 6, 3 magnos motus rerum -a se frementium securus aspiciat *homo* (epist. 24, 14). 6, 10, 1 quod -a nos . . . fulget, liberi honores *eqs.* (7, 20, 3). clem. 1, 8, 4 multa -a te lux est. epist. 75, 15. 102, 24 quidquid -a te iacet rerum. PS. QVINT. decl. 17, 12 homo, qui -a me fortunam . . . lassavi. PLIN. epist. 3, 11, 3 tot -a me iactis fulminibus. ITALA II Macc. 15, 13 (Ambros. VVLG.) virum magni decoris habitudine -a illum. *cf. l. 10.* ITALA II Macc. 10, 27 (Ambros.) cum adpropinquassent hostibus, -a se ipsos (ἐφ' ἑαυτῶν, VVLG. resederunt) erant. *-a res*: *de materia certaminis* (*cf. p. 1082, 39*): SEN. epist. 74, 7 -a praemium rixa est. PLIN. nat. 7, 10 bellum esse -a metalla. 13, 70 aemulatione -a bibliothecas (QVINT. inst. 10, 5, 5 paraphrasin esse . . . volo . . . -a eosdem sensus certamen atque aemulationem). 27, 11 concertationes. QVINT. inst. 7, 1, 15 -a quod pugnasit (8, 6, 1 decl. 268 p. 94, 15. 270 p. 102, 8 pugnare -a legem debebimus. *cf.* PLIN. nat. 17, 1). decl. 306 p. 201, 28 -a decennis belli exuvias contendisse clarissimos reges (FLOR. epit. 3, 19, 11 PORPH. Hor. ars 220 PANEG. 2, 13). TAC. hist. 1, 13 -a consilium eligendi successoris in duas factiones scindebantur. SOL. 7, 30 *perdices* dimicantur -a conubium. *alia*: SEN. epist. 80, 2 quanta sit -a artes bonas solitudo. 117, 18 omnia ista -a sapientiam, non in ipsa sunt. *β de extremis partibus alicuius rei*: AETNA 450 -a latera atque imis radicibus Aetnae candentes efflant (*i. vaporem edunt*) lapides. PROP. 4, 5, 39 habe morsus -a tua colla recentes (PLIN. nat. 10, 3 *phoenix* auri fulgore -a colla. SIL. 2, 546 turgentia -a multus colla micat squalenti tergore serpens. SOL. 33, 11. *cf.* PLIN. nat. 10, 79). PAVL. FEST. p. 17 Amptermini qui -a terminos provinciae manent. VITR. 4, 4, 3 *si* -a striglium cava et angulos striarum linea corpora *columnarum* tangat. 5, 11, 3 in partibus quae fuerint -a parietes et quae erunt ad columnas (6, 3, 2. 7, 10, 2 fuliginem quae -a parietem et camerae curvaturam adhaerescit. *cf.* PALLAD. 1, 18, 1 ex his lacubus canales . . . -a extremos parietes currant). PLIN. nat. 4, 3 mons centum fontibus -a radices . . . celebratus (SOL. 7, 1 ITIN. [Silv.] 3, 6). *huc fortasse referas* COLVM. 5, 12, 4 *p. 1084, 25.*

b *quaeritur quo?* *α de rotatione, circuitione sim.* (circum *p. 1116, 52 inde a* LVCILIO): *αα proprie*: *acced. ipsa verba (sim.) movendi*: VARRO frg. Aug. civ. 7, 24 p. 304 -a eam (*terram*) cum omnia moveantur (MANIL. 1, 289). PROP. 4, 6, 6 terque focum -a laneus orbis eat (OV. ars 3, 274 angustum -a fascia pectus. PLIN. nat. 2, 90 *hippeus cometa habet* equinas iubas . . . in orbem -a se euntes). OV. am. 2, 13, 13 pigraque labatur -a donaria serpens. met. 12, 16 matrem -a sua damna (*i. nidum pullis orbatum*) volantem (*cf.* COLVM. 8, 8, 5. 9, 14, 9). VITR. 9, 5, 4 -a meridianum cardinem . . . versabunda *sidera* (*cf.* PAVL. FEST. p. 3 stipes teres, -a quem rota vertitur . . ., axis appellatur. HYG. astr. 2, 2 p. 32, 17. *adde l. 58 sqq.*). VITR. 10, 2, 1 ductarius funis . . . traducitur -a orbiculum trocleae inferioris. 10, 2, 6 capita funis deiciuntur -a orbiculos imos; *sed cf. p. 1084, 11 sq.* 10, 2, 7 -a tympanum involutus alter funis (10, 2, 14 MART. CAP. 5, 426). 10, 3, 6 remi -a scalmos strophis religati. LIV. 25, 16, 21 paludamento -a laevum bracchium intorto (PETRON. 80). MANIL. 1, 281 -a medium quem (*cardinem*) volvitur orbis (CELS. 8, 10, 1 p. 345, 30 *fascia* -a fracturam ter voluta. SEN. nat. 7, 17, 3 PLIN. nat. 25, 116 VAL. FL. 4, 759 *v. p. 1088, 52.* *cf.* PLIN. nat. 2, 11 -a eam [*terram*] volubili universitate). VAL. MAX. 9, 9, 1 ut caput Helvi . . . -a rogum Caesaris . . . ferret *populus* (PETRON. 133, 17 SVLP. SEV. chron. 1, 22, 4). CVRT. 4, 6, 29 traxere -a urbem equi (STAT. silv. 4, 4, 104). SEN. dial. 1, 1, 2 ut terrarum gravissimum pondus . . . -a se properantis caeli fugam spectet. nat. 7, 2, 3 sciamus . . . -a nos deus omnia an nos agat (IVST. 12, 10, 5 currum -a metam). PETRON. 40 -a mensam discurrere. 52 percucurrit. 73 currebant (*cf.* SVET. Claud. 1 -a quem *tumulum* . . . miles decurreret). PLIN. nat. 6, 84 -a Arabiam navigans. HOMER. 1006 -a tumulum . . . rapit Hectoris artus. STAT. Theb. 4, 783 parvum -a iubet exultare Tonantem Curetas (CLAVD. 10, 296). FRONTIN. aq. 67. ITALA psalm. 44, 4 (Cypr. testim. 2, 29 Psalt. Rom. *al.*) accingere gladium tuum -a (*A*, circum *B*, ad *rell.*) femur (περίζωσαι . . . ἐπί, VVLG. super). PAVL. dig. 33, 7, 13 pr. trullae quae -a cenam solent traici. CAPITOL. Pert. 11, 13 illic -a lectum fugientem Pertinacem occidisse. VEG. mil. 2, 23 p. 58, 10 funda -a caput rotetur. MART. CAP. 8, 857 Venus Mercuriusque . . . -a solem laxiore ambitu circulantur. *cf. substantiva*: VITR. 9, 6, 1 de mundi -a terram pervolitantia. PLIN. nat. 2, 160 assidua -a eam (*terram*) mundi volubilitate. MACR. sat. 1, 17, 46 aeterno -a terram meatu. *circumeuntem sim. aliquid facere*: PROP. 4, 6, 62 plauserunt -a libera signa deae *Nereides*. SEN. Ag. 708 *Hecuba in canem mutata* -a ruinas rabida latravit suas. COLVM. 8, 15, 7 -a paludes . . . ova colligat. SEN. dial. 2, 19, 3 tela et saxa . . . -a galeas crepitantia. PLIN. nat. 25, 171 vermiculus -a dentes fricatur. CAPITOL. Maximin. 31, 2 canes -a tentorium . . . ulularunt. *ββ in imagine*: HOR. sat. 2, 6, 34 aliena negotia centum per caput et -a saliunt latus. SEN. benef. 4, 20, 3 *animus avidi* -a cadavera volat. CYPR. epist. 59, 6 p. 674 ut gubernatore sublato atrocius . . . -a ecclesiae naufragia grassetur *diabolus*. LIV. 27, 27, 12 *v. p. 1092, 81.* 36, 7, 1 *p. 1090, 35.* *β i. q. in circuitum alicuius rei deferre* (circum *p. 1116, 29 inde a* CATONE): NEP. Alc. 10, 4 noctu ligna contulerunt -a casam (Ages. 5, 1 collatum omne bellum est -a Corinthum. VITR. 2, 8, 15 *Rhodii* -a eum locum aedificium struxerunt. 3, 3, 8 *v. p. 1082, 28.* 10, 2, 6 *v. p. 1083, 54.* 10, 2, 14 -a lapidem fusos . . . compegit. 10, 4, 2 -a frontem *tympani* figuntur tabulae (10, 14, 2. *cf.* 10, 9, 5 -a frontes affixas pinnas). LIV. 7, 26, 7 -a iacentem ducem sterne Gallorum catervas (AMM. 19, 1, 10). 29, 33, 6 equites . . . -a se conglobatos. PAVL. FEST. p. 52 quo *nodo* connexa -a cervicem tunica submittitur (*cf.* PETRON. 32 APVL. apol. 63). VAL. MAX. 3, 7, 2 -a moenia eius ferreos murices spargeret. CELS. 4, 7 p. 129, 30 cucurbitula quoque recte sub mento et -a fauces admovetur. 5, 27, 3 p. 201, 37 scalpello -a vulnus incidere. 6, 18, 8 p. 258, 37 circumdataeque -a alvum fasciae. 7, 33 p. 322, 9. MELA 1, 50 Nilus . . . -a Meroen . . . in Aethiopiam diffunditur. SEN. Oed. 63 *v. p. 1089, 83.* nat. 2, 28, 3 ventus, qui -a arborem finditur. epist. 57, 8 *flamma* -a id effugit, quo urgetur. COLVM. 5, 11, 8 terram -a arborem adaggerato (*cf.* arb. 26, 7 PLIN. nat. 17, 77). 5, 11, 11 emplastrum -a gemmam bene alligato (*cf.* arb. 26, 9 PLIN. nat. 27, 90 *ter*). 5, 12, 4 potest etiam -a sepem agri . . . cytisus seri (9, 5, 6 PLIN. nat. 14, 110). PLIN. nat. 21, 21 -a radicem . . . aquam calidam infundunt (*cf.* VVLG. exod. 29, 16 de sanguine . . . fundes -a altare. Ier. 6, 6). 28, 59. 31, 70 expansa -a navem vellera. PS. QVINT. decl. 18, 11 duos -a tuum stringe complexum. FIRM. err. 27, 3 -a (*de circa in cod.?*) virgam Moyses expansis manibus extenditur. AVSON. 468, 2 -a Agamemnonem manes heroici congregantur (*cf.* VVLG. Iudith 13, 16 congyraverunt -a eam). CAPITOL. Alb. 5, 8 septem aquilae . . . -a cunas eius constitutae sunt. VVLG. Luc. 13, 8 usque dum fodiam -a *ficum*. apoc. 15, 6 praecincti -a pectora zonis aureis. SIDON. epist. 2, 2, 18 hunc *fruticem* -a lubrici scirporum cirri plicantur. *nota*: PALLAD. 1, 28, 2 -a se amictum caudae gemmantis incurvat *pavo*. *cf. ex contrario*: COLVM. 4, 24, 4 semper -a crus . . . demovenda terra est.

nota iuncturas: LIV. 3, 22, 5 tres . . . -a (25, 22, 8 tria. 34, 47, 4. *cf.* 5, 13, 9 *p. 1082, 38.* SIL. 10, 94 bis terni). PLIN. nat. 2, 90 in orbem -a se (4, 65. 27, 32 SOL. 11, 17 VEG. mil. 3, 8 p. 83, 18. *cf.* VVLG. Sirach 50, 13 -a illum corona).

2 *vi paulum debilitata*: *i. q.* **utrubique** (circum *p. 1118, 5 inde a* SENT. Minuc. *a. 117 a. Chr.*): VITR. 1, 6, 10 -a favonium argestes et . . . etesiae *flare solent* (*ter; cf. ibid.* dextra et sinistra austrum; ad latera cauri). S. C. Frontin. aq. 127 placere -a fontes et fornices et muros utraque ex parte quinos pedes patere (*bis*). LEX Quinctia Frontin. aq. 129 locus -a rivos, specus, . . . aquarum publicarum (*bis.* EDICT. imp. Aug. de aq. Venafr. [Corp. X 4842] 21 dextra sinistraque -a eum rivum -aque ea opera. CORP. X 4843 SEN. nat. 3, 25, 10. *cf.* PAVL. dig. 8, 3, 20 -a eam aquam). DECRET. decur. Pis. de C. Caesare (Corp. XI 1421) 37 -aque eam *statuam* duae . . . Gai et Luci Caesarum statuae ponantur (*cf.* PLIN. nat. 36, 25). LIV. 1, 33, 2 cum -a Palatium . . . Sabini Capitolium atque arcem, Caelium montem Albani implessent. 5, 35, 2 Ligures incolentes -a Ticinum amnem (45, 30, 3. *cf.* CVRT. 9, 9, 18 totos -a flumen campos. FRONTIN. aq. 15 VVLG. gen. 13, 11 CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 149). LIV. 21, 25, 9 silvae tunc -a viam erant (23, 24, 7 dextraque laevaque -a viam. 28, 1, 7 TAC. hist. 3, 63. *cf.* FRONTIN. strat. 1, 5, 24 exercitu disposito -a latera praedictae viae). LIV 42, 52, 5 constitit in tribunali -a se habens filios duos (*cf.* SEN. Thy. 1012 stare -a Tantalum uterque iam debuimus. SVET. Tit. 9). CELS. 4, 1 p. 120, 9 in dextra sinistraque -a guttur venae grandes. 5, 26, 21 p. 190, 30. 7, 5, 4 -a vulnus duo membra . . . deliganda. 7, 26, 2 si utrimque digiti -a calculum . . . concurrerint. PLIN. nat. 11, 22 limitibus binis -a singulos actus (*i. favos apium*). *in imagine*: SEN. clem. 2, 4, 4 utraque -a severitatem -aque clementiam posita sunt, quae vitare debemus.

3 *sensu laxiore i. q.* ***prope, in vicinia, iuxta*** (circum *p. 1118, 14 inde a* TER.): GLOSS. iuxta. *cf.* PRISC. gramm. III 41, 8 *p. 1081, 26.* *ubique quaeritur* ubi. **a** *cum* esse, *verbis iacendi sim.*: *α generatim*: *αα proprie*, *-a res corporeas vel hominem (qua corpus)*: esse: VARRO frg. Serv. auct. georg. 3, 433 ingluvies tori sunt -a gulam. VERG. georg. 3, 146 est lucos Silari -a ilicibusque virentem plurimus Alburnum volitans *asilus*. VITR. 2, 1, 1 qui -a eum locum fuere. 8, 3, 8 Zacyntho et -a Dyrrhachium . . . fontes sunt *al.* LIV. 21, 32, 5 qui -a Padum erat exercitus. 25, 21, 1. 37, 5, 6 qui -a opera et machinas erant. EDICT. praet. Vlp. dig. 43, 15, 1 pr. ripae agrive qui -a ripam est tuendi causa. VELL. 2, 20, 4 CELS. 2, 7 p. 42, 9. 6, 8, 1. 7, 14 sunt etiam -a umbilicum plura vitia. 8, 10, 5 esse etiam is *canalis* debet a planta, si crus fractum est, -a poplitem (*i. usque ad regionem -a poplitem*). MELA 1, 14. 2, 28 *opp.* trans. SEN. Oed. 531 nat. 3, 25, 2. 5, 3, 2. COLVM. 8, 1, 3 *syn.* in. PLIN. nat. 3, 122. 11, 95. 17, 103. 35, 7 foris et -a limina. 36, 137 *al.* ITALA iud. 19, 11 (Lugd.) (ἕως, VVLG. iuxta) VLP. dig. 4, 8, 21, 10. 33, 7, 12, 20.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

IVST. 31, 4, 6 assidui -a Hannibalem fuere *legati*. VVLG. iud. 6, 25. Marc. 4, 1 et omnis turba -a (πρός) mare super terram erat. act. 2, 10 (κατά). AMM. 23, 6, 61. MACR. sat. 7, 9, 16 *sensus v* aut corporei sunt aut -a corpus. 7, 10, 3 quidquid superflui . . . flatus -a cerebrum fuerit. ITIN. Anton. Plac. rec. A 34 in finis Segor -a mare Salinarum. MART. CAP. 1, 47 -a ipsum Iovem. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 186. 198 PALLAD. hist. mon. I 2 p. 258ᴬ (προσκεῖται) EVANG. de nativ. Mar. 6, 1. *cf.* VVLG. II Macc. 3, 23 -a (κατά) aerarium praesens. *attributive*: CAES. civ. 1, 14, 4 dilectus -a (*Np*, contra *z*, intra *O*) urbem intermittuntur. LIV. 1, 18, 2 in ultima Italiae ora -a Metapontum *eqs.* 29, 5, 9. 36, 30, 1 concessa militi -a Heracleam praeda. CELS. 2, 7 p. 40, 23. 5, 26, 20 p. 189, 21. PLIN. nat. 4, 31 Penius . . . amoenus -a ripas gramine. 6, 185. 25, 49 uno eius (*Oetae*) loco -a Pyram. STAT. Theb. 9, 385 ille frequens modo -a limina matris ambitus. FLOR. epit. 1, 3, 5 spolia -a se. SVET. Iul. 83 Cal. 50 Nero 48. SCAEV. dig. 34, 4, 30, 1 σύγκτησιν . . . quae appellabatur -a Colonem. VLP. dig. 19, 1, 17, 4 SOL. 1, 8 VVLG. IV reg. 11, 7 NOT. dign. occ. 24, 5. SCHOL. Germ. Bas. p. 59, 13 portum et -a (ἐπ') eum locum. CASSIOD. chron. II p. 129, 710 CORP. V 1892. *cf.* PLIN. nat. 6, 201 omnia -a hoc incerta sunt. *alia verba*: CAES. civ. 3, 31, 3 detrimentis quibusdam -a montem Amanum acceptis. HOR. carm. 1, 18, 2 nullam . . . vite prius severis arborem -a mite solum Tiburis et moenia Catili. 4, 2, 30 apis . . . carpentis thyma . . . -a nemus uvidique Tiburis ripas. ars 32. OV. fast. 1, 707 *templa* fratres . . . -a Iuturnae composuere lacus. PRIAP. 49, 1 vides -a tectoria nostra . . . carmina (VOPISC. Car. 19, 1. *cf.* PETRON. 36 notavimus etiam -a angulos repositorii Marsyas quattuor). VITR. 2, 9, 15 Caesar cum exercitum habuisset -a Alpes (LIV. 34, 22, 3 -a *B*, -um *M*. 37, 41, 6 cuspides -a temonem. 44, 1, 5. SCRIB. LARG. 135 papulas . . . -a cutem summam. PLIN. nat. 21, 101 -a terram folia. FRONTIN. aq. 96. SCHOL. Germ. Bas. p. 83, 8 *Perseus* habet stellas . . . -a caput Gorgonis claras tres *al.*). VITR. 4, 5, 2 si secundum flumina aedes sacrae fient, ita uti . . . -a Nilum (LIV. 5, 38, 8 -a ripam Tiberis magna strages facta est. 29, 37, 2 viam e foro bovario . . . -a foros publicos et aedem Matris Magnae faciendam locaverunt. PLIN. nat. 10, 74. *cf. infra l. 71*). VITR. 8, 4, 1 qui -a eos fontes habitant homines (PLIN. nat. 2, 50 AMM. 22, 8, 31 CHRON. Alex. chron. I p. 97, 53. *cf.* LIV. 21, 26, 5 colunt autem -a utramque ripam Rhodani. 40, 41, 3 PLIN. nat. 2, 246. VVLG. num. 13, 30 moratur iuxta mare et -a fluenta Iordanis. ITIN. [Silv.] 21, 3). VITR. 9, 1, 6 Mercurii . . . et Veneris stellae -a solis radios itineribus . . . regressus . . . faciunt. LIV. 9, 2, 1 -a Caudium castra . . . locat (*cf.* 37, 4, 10 -a Spercheum amnem posuit castra. VOPISC. Prob. 24, 1. AMM. 20, 3, 8 *luna* -a terrenam ⟨hum⟩ilitatem locata). LIV. 9, 27, 3 -a saltus . . . cunctati sunt (*cf.* FRONTIN. strat. 1, 4, 7 -a Abydon . . . moratus. *aliter v. l. 39*). 10, 33, 6. 10, 38, 11 obtruncati -a altaria sunt. 21, 37, 4. 21, 49, 1 interim -a Siciliam insulasque Italiae imminentes . . . res gestae (21, 49, 10 CVRT. 9, 7, 11). 23, 46, 8 -aque Arpos consedit (*cf.* 38, 16, 12 sedem cepere. VELL. 1, 2, 4). 26, 9, 5 non per urbes modo, sed -a viam expositis . . . commeatibus (*cf.* 29, 34, 9. MART. CAP. 1, 7 omnes vero illecebras -a sensus cunctos apposuit Aphrodite. *bis*). 27, 21, 10 occisum . . . -a Mutinam esse. 28, 23, 5 Gallos -a radices montes consectati. 32, 16, 7. 32, 26, 7. 34, 25, 3. 35, 9, 3. 35, 28, 11 pugnandum pro aquatoribus -a rivum esse (*cf.* 44, 41, 3 VELL. 2, 23, 3. 2, 28, 1 *syn.* apud. SVET. Tit. 4 cuius *equi* rector -a se [*Titum*] dimicans occubuerat. VEG. mil. 2, 15 p. 49 ante signa et -a signa nec non etiam in prima acie). LIV. 44, 7, 1. 45, 25, 13 *saepissime*. PAVL. FEST. p. 45 canalicolae . . . quod -a canales fori consisterent (SEN. nat. 6, 25, 4 COLVM. 7, 12, 7 SVLP. SEV. chron. 1, 17, 6). p. 89 sanguis defluit -a talos (*cf.* SEN. Thy. 988 -aque rictus ore decepto fluit *vinum*). VELL. 2, 4, 2 post tot acceptas -a Numantiam clades. 2, 76, 3 *saepe*. VAL. MAX. 2, 8, 2. CELS. 2, 2 p. 32, 4 si corpus dormientis -a partes aliquas . . . insudat (*bis*). 2, 2 p. 32, 11. 2, 6 p. 37, 1 dolores etiam -a coxas et inferiores partes orti (7, 18, 1). 2, 7 p. 39, 5 -a caput aliquis pituitae impetus timeri potest. p. 39, 28. p. 41, 1. 4, 1 p. 121, 25. 4, 3 p. 125, 1 -a faciem vero morbus innascitur (PLIN. nat. 11, 102. MART. CAP. 3, 261 'D' appulsu linguae -a superiores dentes innascitur). PHAEDR. 4, 24, 17. SEN. contr. 1, 2, 21 humana visa est -a me species eminere. CVRT. 4, 4, 1 *v. p. 1082, 49*. 4, 9, 1 -a Mesopotamiam subsisteret. 4, 15, 14 currūs . . . -a signa prima turbaverant aciem. 4, 15, 26. 5, 1, 13. SCRIB. LARG. 27 omnia quae -a oculos cum tumore . . . fiunt (PLIN. nat. 31, 81 HIPPOCR. progn. 14). 163 quorum nihil -a pratense tripholium invenitur (QVINT. inst. 1, 5, 8 Catullus 'ploxenum' -a Padum invenit. SOL. 9, 22. *cf.* PLIN. nat. 37, 141 reperiuntur in Trachinia -a Oetam et in Parnaso *eqs.*). SEN. Herc. O. 1451. Ag. 708 *v. p. 1083, 82*. dial. 1, 4, 14 quidquid -a Histrum vagarum gentium occursat. 4, 5, 4 (*ter*). 7, 7, 3 voluptatem latitantem . . . -a balinea. benef. 5, 24, 1. nat. 2, 11, 1 -a terras . . . plurimum patitur *aër*. 2, 31, 1. 3, 20, 4. 4, 2, 3. 4, 3, 5 -a terras initium *nivis* est. 5, 18, 1 nulla . . . regio est quae non habeat aliquem flatum ex se nascentem et -a se cadentem. 7, 11, 1 (*syn.* in). epist. 79, 1. 15. COLVM. 3, 19, 2 -a plagam . . . plenus sit gemmarum *malleolus*. 7, 2, 3. 8, 5, 18 -a caveam continendi sunt *pulli*. 12, 45, 1 arb. 9, 2. PETRON. 47 -a stomachum mihi sonat. PLIN. nat. 2, 147 lana pluit -a castellum Compsanum, iuxta quod *eqs.* 2, 188 positio signiferi -a media sui obliquior est. 2, 218. 235. 3, 44. 6, 20 -a Maeotim ad Ceraunios montes has tradant gentes. 6, 112 dividunt provincias -a duo . . . maria. 8, 36. 122 -a caprificos fer⟨us⟩ chamaeleon. 8, 140. 229. 9, 48 -a caudam *piscis*. 9, 68. 70. 130. 151. 175. 10, 7 huic vita -a lacus (*cf.* 29, 84). 11, 131 (*opp.* infra). 12, 23 gignitur -a Acesinem maxime amnem (13, 117. 14, 66. 19, 20. *cf.* 12, 127 nascentem et in Psophide Arcadiae -aque Erymanthi fontem et in Africa *eqs.* 13, 73. 19, 32. 25, 103). 13, 54. 142 -a Trogodytarum insulas fruticem . . . vocari Isidis crinem (*cf.* 16, 48 in Macedonia et Arcadia -aque Elim permutant nomina. 18, 155). 17, 30. 204 *ibid.* iuxta. 18, 120. 23, 8. 48. 95. 28, 68 -a articulos . . . dolorem imminere. 31, 25 quod et -a Danuvii exortum audivi (*sc. fieri, sed cf. p. 1092, 80 sqq.*). 33, 102. 35, 202. 37, 43 agentes -a mare Hadriaticum (TAC. hist. 1, 70 EVTR. 8, 10, 2. *cf.* AMM. 17, 12, 21 PAVL. NOL. epist. 23, 33 p. 189 PALLAD. hist. mon. I 22 p. 301ᶜ). *saepissime*. MART. 12, 82, 1 in thermis et -a balnea. SIL. 16, 661 fumantes -a aequora . . . Phoebum solventem . . . currus. QVINT. inst. 11, 3, 99 extremi *digiti* palmam -a ima pollicis premunt. PS. QVINT. decl. 1, 12 FRONTIN. aq. 76. 117 strat. 1, 5, 23. EPIST. imp. Domit. Plin. epist. 10, 58, 5 ut agrum ei DC -a Prusiadem . . . emi iuberem. TAC. hist. 3, 69 -a lacum Fundani descendentibus. PLIN. epist. 6, 24, 3. 7, 27, 12. FLOR. epit. 1, 10, 4 frustrato -a purpuratum eius ictu. 2, 2, 11. 3, 20, 13 SVET. Iul. 4 Aug. 14 Vit. 13. Otho 9 apud Alpes -aque Placentiam et ad Castoris . . . vicit. vita Hor. p. 47, 16. frg. 268 *saepe*. APVL. met. 4, 15 parvisque . . . -a nares et oculos datis foraminibus. ITALA deut. 31, 14 (Lugd.) state -a (παρά) ianuas tabernaculi testimoni (VVLG. I reg. 4, 20 CHIRON 301 PASS. Theclae A 36 *al.*). I reg. 26, 7 (Lucif. Athan. 1, 15) Abner dormiebat -a eum (LXX *et* VVLG. *aliter*). Tob. 4, 5 (Reg. Sangerm. *et* VVLG.) sepeli illam -a (παρά) me. 14, 12 (μετά) TERT. anim. 15 p. 321, 5 nec -a cerebri fundamentum. *cubare principale*. 54 p. 387, 12 *al.* PORPH. Hor. epod. 2, 50 -a Italiam capiantur *scari*. SOL. 7, 12. 27, 54. 54, 6 (*15ies*) LAMPR. Heliog. 7, 7 TREB. Valer. 8, 3 (*10ies*). FIRM. math. 3, 8, 11 quibus -a fluvium vel mare sit subsidium. AVSON. 448, 3. HIER. epist. 1, 7, 3 mucro . . . -a cervicem torpet innoxium. VVLG. Iudith 1, 6 Ier. 41, 7 CHIRON 286 VEG. mil. 4, 17 p. 139, 21 AMM. 22, 8, 23. 22, 15, 31. 23, 6, 87 delitescunt. 31, 2, 20 versatur (*cf.* SALV. eccl. 2, 4 hominum -a se conversantium . . . commorationem. EVCHER. pass. Acaun. 2 se -a Octodurum . . . tenebat). 31, 9, 4 exterminavit. MACR. sat. 5, 21, 4. ORIGO Const. chron. I p. 9, 3 Licinius . . . -a Hadrianopolim . . . latera . . . montis impleverat. CANON. Migne 56, 597ᴬ requirant archimandritam -a episcopium. VAL. CEM. hom. 1, 7 EVSTATH. Bas. hex. 6, 8 p. 930ᴬ. MAX. VICTORIN. gramm. VI 219, 5 sequuntur -a se duae vocales. ENNOD. epist. 1, 6, 6 p. 15, 5. opusc. 3, 114 p. 360, 23 ille fuit, -a quem concordiam et pugnantes servarent. CASSIOD. hist. 1, 12 p. 902ᴬ Alexandria -a Aegyptum obtinens principatum. 10, 20 *v. p. 1091, 18*. Ios. c. Ap. 2, 36 -a regalia constituti. 2, 99 PALLAD. hist. mon. II 1 p. 346ᴬ CORP. X 292. *nota*: ITIN. Anton. Plac. rec. A 20 in basilica Constantini cohaerente -a monumentum. ββ *in imagine*: FLOR. epit. 1, 18, 22 *v. p. 1095, 52*. VAL. CEM. hom. 16, 1 -a devia et incerta pugnaret. ENNOD. epist. 2, 3, 1 p. 42, 5 -a metas votorum . . . iam de area fructus effugit. *translate*: PLIN. nat. 33, 34 nomen equitum -a publicanos substitit (QVINT. inst. 1 praef. 20 qui praesumpta desperatione quo velint evadendi, protinus -a ima substiterunt. *cf.* QVINT. inst. 6, 3, 20 facetum . . . -a ridicula opinor consistere. PS. QVINT. decl. 14, 8 nullam ego -a corpora ista consistere impatientiam puto. PAVL. dig. 19, 1, 21, 3 *aestimatio* -a ipsam rem consistit. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 11 p. 31, 15 *al. cf.* comm. sec. 1, 10 p. 159, 7 constantia. 4, 9 p. 262, 13). SEN. epist. 101, 2 pecunia quoque -a paupertatem plurimum morae habet. QVINT. inst. praef. 4 nullam ingenii sperantes gratiam -a res etiamsi necessarias. 1, 4, 22. 6, 3, 85 plurimus autem -a simulationem risus est. 8 praef. 5. 21 nunquam putamus -a id esse de quo dicendum est *verba*, sed ex aliis locis petimus. PLIN. epist. 9, 13, 1 ut perscribam tibi quae extra libros quaeque -a libros, totum denique ordinem rei. TERT. adv. Marc. 4, 21 p. 488, 26 invenies totum hunc ordinem Christi -a illum dei hominem (SERM. Corp. Vind. 21 p. 317, 9 -a miserabilem . . . vitam nostram non inveniebat in quo *eqs.*). SYMM. rel. 34, 5 exactio -a personam prioris iudicis potuisset haerere. MAR. VICTORIN. adv. Arrian. 2, 8 cum eo (*Christo*) et -a ipsum et -a vitam aeternam sumus. MART. CAP. 5, 557 (*ibid.* ante, in, post rem). 9, 934 quae forma et eundem numerum -a collata detinet. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 10 p. 30, 10 haec -a insensibilia . . . esse. *ibid.* -a incorporalia versantur. *nota*: PS. QVINT. decl. 2, 11 -a venenum deprehensa debilitas. *cf. p. 1090, 12*. *adde*: SEN. contr. 10, 4, 19 -a hunc sensum est et ille (*i. huic similis*). SEN. benef. 1, 4, 1 quae ita extra rem sunt, ut nec -a rem quidem sint. epist. 7, 9, 10. PLIN. nat. 33, 94 contexique par est reliqua -a hoc. γγ *de locis librorum sim.*: SEN. nat. 5, 18, 16 Plato . . . -a exitum iam testium loco dandus est (*cf.* QVINT. inst. 4, 3, 5 -a finem. RVFIN. hist. 5, 25 -a [κατά]). ASCON. *23ies, ex. gr.*: in Scaur. p. 23 Cl. -a tertiam partem a primo (*dissolvas igitur*: in Pis. p. 11 cir(ca) medium. p. 12 *al. et* in Pis. p. 2 -a vers(um) a primo ⟨. . .⟩. p. 14 cir(ca) ver(sum) a novis(simo) DCCCXX(imum) *al.*). Corn. p. 66 *v. p. 1100, 39*. QVINT. inst. 1, 5, 44 non Livius -a initia statim primi libri . . . inquit? 2, 12, 7 cum omnia -a

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

illas *sententias in oratione* sordida et abiecta sunt. 3, 6, 12. 10, 1, 52. TAC. dial. 22 lentus est Cicero in principiis, longus in narrationibus, otiosus -a excessus. PAVL. dig. 50, 16, 163 pr. sic et -a edictum praetoris 'supremae tabulae' habentur et solae. *cf. p. 1089, 82 sqq.*
adde: VLP. dig. 9, 2, 5, 1 iniuriam autem hic accipere nos oportet non quemadmodum -a iniuriarum actionem. *β speciatim, de comitatu, familia alicuius*: *proprie, -a hominem ipsum*: CIC. Verr. 1, 126 opus esse multa canibus suis, quos -a se habebat (LIV. 2, 20, 5 delectam manum praesidii causa. 29, 1, 2 SVET. Aug. 49 Cal. 43 VLP. dig. 33, 9, 3, 6 *ter*). LIV. 6, 18, 6 clientes -a singulos fuistis patronos (26, 49, 13 florentes -a eum Indibilis filiae erant. 36, 19, 11. 44, 36, 8. CVRT. 4, 10, 25 *spadones* -a reginam. 4, 15, 10 SEN. benef. 3, 28, 3 GAIVS dig. 26, 7, 13 pr. TERT. adv. Val. 9 p. 187, 11 VLP. dig. 24, 3, 22, 7. 38, 2, 14, 7 PAVL. dig. 33, 9, 4, 2 MOD. dig. 12, 1, 33 *saepe*. IREN. 1, 12, 1 qui sunt -a [σύν] Ptolemaeum [*i. discipuli*]. 2, 7, 4 LACT. inst. 2, 14, 9 VVLG. iud. 3, 19 Ezech. 12, 14 Luc. 22, 49 [περί]. *cf.* LIV. 37, 24, 5 Hannibal quaeque -a eum naves erant).
attributive: LIV. 24, 42, 2 -a eum milites. SEN. dial. 11, 16, 6 flentibus -a se. PLIN. nat. 11, 53 plebei -a eum. 11, 54. PLIN. paneg. 83 omnes -a te. SVET. Iul. 27 Dom. 9. *c. aliis verbis*: LIV. 32, 32, 14 quos -a te video. SIL. 15, 97 -a te (*Voluptatem*) semper volitans infamia. MART. 1, 90, 3 omne sed officium -a te semper obibat turba tui sexus (*cf.* FRONTO p. 6, 15 N. istis officiis -a te ... fungitur. VLP. dig. 4, 4, 11, 2 -a principem sunt occupati. PANEG. 2, 11). CAPITOL. Maximin. 9, 6 nobilem -a se neminem passus est. SCHOL. Cic. Gron. p. 407, 22 praetoria cohors dicitur, quae -a praetorem facit. *adde*: PAVL. dig. 27, 1, 30 pr. quoniam -a latus eorum agerent *iurisperiti in consilium principum assumpti*. *in imagine et translate*: SEN. dial. 7, 13, 5 comitetur voluptas et -a corpus ut umbra versetur. 9, 10, 4 quicquid habet -a se commodi *condicio uniuscuiusque* (epist. 14, 4 *malum ex aliena potentia veniens* ferrum -a se et ignes habet. 99, 28. PS. QVINT. decl. 11, 8 -a se ... moras). PS. QVINT. decl. 16, 6 *amicitia* ideo nondum -a se tenet omnes admirationes, quia.
huc fortasse pertinet: VELL. 1, 17, 1 in Accio -aque eum (eorum *trad.*) Romana tragoedia est.

b *cum verbis movendi* (*hic usus fortasse ortus est etiam similitudine exemplorum sub B 1 allatorum adiuvante*): BELL. Afr. 82, 1 hostes -a (contra *codd.*) vallum trepidare atque ultro citroque pavidos concursare (LIV. 1, 7, 9 -a advenam. 28, 22, 14). LIV. 9, 6, 4 -a viam ... corpora humi prostraverunt. SEN. nat. 7, 9, 3 *turbo* in terra -aque eam volvitur. ITALA num. 20, 19 (Lugd.) -a (παρά, VVLG. *aliter*) montem transiemus. LACT. inst. 2, 2, 6 mortuorum animas -a tumulos ... oberrare. HESYCH. in lev. 11, 13 *sqq.* p. 911^{A} vespertiliones -a terram volant (PALLAD. hist. mon. I 6 p. 271^{C} daemones -a [κατά] oculos eius ac vultum).

B *i. q.* **per ad apud** *res, in rebus* (*plerumque* **in circuitu** *sitis*): **1** *quaeritur ubi?* (*vi plena, exempla significationis debilitatae v. s. A 3 b l. 36 sqq.*; circum *p. 1116, 11 inde a* PLAVTO):
a *proprie, -a res*: *α per compluria loca*: VITR. 2, 6, 2 ardores ... evomuisse -a agros flammam. *attributive*: LIV. 1, 14, 7 locis -a densa virgulta obscuris. 4, 30, 8 defectus ... aquarum -a torridos fontes rivosque. 21, 62, 9 supplicatio ad aedem Herculis ... deinde ... -a omnia pulvinaria (40, 19, 5 *al.*). FLOR. epit. 4, 2, 91 -a templa imagines. LIV. 24, 23, 1 -a fana omnia deum supplicaverunt (*cf.* 31, 8, 2 obsecratique -a omnia pulvinaria dii. 42, 28, 8. 42, 30, 8 immolassent. 43, 13, 8). LIV. 24, 20, 13 dispositisque ad omnes portas -aque muros ... stationibus (31, 42, 5 ASCON. Mil. p. 41, 2 Cl. SVET. Nero 13 PAVL. dig. 1, 15, 1. *cf.* 39, 17, 5 custodiis -a portas positis). VELL. 2, 23, 3 plurimo -a ... portus munitiones labore expleto. PLIN. nat. 8, 129 -aque surculos dentium praedomant torporem *ursi*. 19, 94 *scillae* satae bulbis -a latera natis (27, 55 -a totos ramulos. 32, 140). SVET. Tib. 11 cum -a scholas et auditoria professorum assiduus esset (ITALA Marc. 13, 8 [cod. n] erint terrae motus -a [κατά, VVLG. per] loca. Luc. 21, 11 [cod. s]). MART. 5, 70, 4 centies Syriscus, in sellariolis vagus popinis, -a balnea quattuor peregit. VLP. dig. 42, 4, 7, 13 si -a columnas aut stationes se occultet (42, 5, 36 *cf.* HIL. in Matth. 7, 10). PANEG. 7, 22 -a tua ... vestigia urbes ... consurgant. VVLG. act. 2, 46 frangentes -a (περί) domos panem. 5, 42. SCHOL. Hor. ars 276 chori ... -a vicos tragoedias dicebant. *in imagine*: HOR. carm. 2, 5, 5 -a virentes est animus tuae campos iuvencae.
β per (omnes) partes unius loci: *attributive*: VITR. 2 pr. 4 campos -a totum Aegyptum frumentarios. PLIN. nat. 34, 30 statuas -a forum. EPIST. procur. ad procos. (Corp. III 355^{D}) 8 clerorum -a regionem Aezaniticam. SOL. 54, 15 aliae -a Persiden nationes. LIV. 9, 25, 2 coniurationesque -a Campaniam passim factae (CELS. 5, 28, 15 -a totum corpus partemve aspritudo quaedam fit). 9, 46, 5 fastosque -a forum in albo proposuit (*cf.* SVET. Iul. 43 dispositis -a macellum custodibus. *adde l. 56 sqq.*). SEN. contr. 9, 4, 18 -a coronam iudicii obversari. APVL. met. 9, 13 -a praesepium *asini* ... contruncabant moles palearum. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 142 mira opera ab illa -a eam (*Babylonem*) fuisse constructa. **b** *cum quadam translatione*: *de hominibus*: LVCAN. 7, 519 stetit omne coactum -a pila (*i. Romanos*) nefas (VEN. FORT. carm. app. 4, 2 ut -a cunctos stet sine labe salus). QVINT. inst. 2, 15, 37 cum pravum ... studium -a scriptores artium extiterit. PS. ASCON. div. in Caec. p. 109, 3 vult corruptionis tantam sollicitudinem -a iudices esse. LVCIF. Athan. 2, 6 p. 159, 2 amor in te subito -a nos ortus. EDICT. imp. Valent. Marcian. (Leo M. epist. 73 p. 899) DAMIG. lapid. 4. *cf.* ACT. Petr. 1 -a fraternitatem omnem. *de re*: CONSENT. gramm. V 380, 10 haec de personis -a quinque genera verborum dixisse abunde est.

2 *quaeritur quo?* (circum *p. 1115, 46 inde a* PLAVTO): **a** *vi plena*: *α proprie*: *per compluria loca*: VITR. 6, 3, 1 a parietibus trabes recedentes in circumitione -a columnas (*i. ad columnas -um positas*) componuntur. LIV. 1, 4, 9 venando peragrare -a (*RD, om. M*) saltus. 1, 9, 2 legatos -a vicinas gentes misit (4, 23, 5. 5, 39, 3 -a moenia aliasque portas. 9, 25, 7 -a tria oppida. 28, 26, 11. 38, 47, 11 *al.* VAL. MAX. 5, 1, 6. SEN. suas. 4, 4 -a puerperas. *cf.* LIV. 3, 38, 12 dimissi -a domos apparitores. 30, 12, 10. 35, 13, 1 *al.* PLIN. nat. 7, 123 PS. FRONTIN. strat. 4, 7, 38 SVET. Aug. 49). LIV. 3, 17, 12 -a portas murosque discesserant. 25, 9, 2 discurrerent -a vias (27, 51, 7 -a templa deum. PLIN. nat. 33, 40 PETR. CHRYS. serm. 13 p. 231^{A}. *cf.* LIV. 28, 3, 3 ad excursiones -a mediterraneos populos faciendas. SORT. Sangall. 29, 6 -a patronos praecurr⟨is⟩). LIV. 29, 22, 3 -a armentaria et horr⟨ea bellique alium appar⟩atum (*om. P, add. Σ*) visendum ... duci (VAL. MAX. 3, 7, 1c -a omnes manipulos. SEN. dial. 10, 2, 1. PS. QVINT. decl. 2, 24 -a genua vestra). 31, 30, 7 -a ea omnia templa Philippum infestos circumtulisse ignes. 39, 18, 2 coegit consules -a fora *oppidorum* proficisci. VAL. MAX. 2, 10, 1 *cum* tabulae ... -a iudices ferrentur (4, 3, 14 QVINT. inst. 6, 1, 47). SEN. contr. 10, 4, 7 errant miseri -a parentum suorum domus (PETRON. 98 -a popinas. *cf. l. 49*). SEN. dial. 1, 1, 3 aliaque, quae tumultuosa pars rerum -a terras movet. PLIN. nat. 28, 256 sanguis -a fines spargatur (BARNAB. 8, 1 -a singulas turbas populi [καθ' ἕνα τὸν λαόν]). STAT. Theb. 5, 636 *anguis* -a vestigia regum vertitur. SVET. Nero 28 hunc Sporum ... et -a conventus mercatusque Graeciae ac mox Romae -a Sigillaria comitatus est. VLP. dig. 21, 1, 1, 10 quamvis ... -a fana bacchatus sit. PORPH. Hor. ars 275 plaustro -a civitates Graeciae vehebat. VVLG. Iob 22, 14 -a cardines caeli perambulat *deus*. FAV. EVL. p. 3, 15 monada -a corpora divisibilem. SCHOL. Germ. Bas. p. 92, 6 cum -a insulas ... rimaretur. LEO M. serm. 91, 3 p. 452 ille -a pauperes vestimentorum ... distributor. VAL. CEM. hom. 20, 9. *cf.* LIV. 31, 3, 5 quemadmodum -a omnes urbes *et* ... insulas, partim ipse adeundo, partim per legatos, conciret homines ad arma. *per (omnes) partes unius loci*: LIV. 8, 11, 10 fallacibus litteris -a Latium nomenque Volscum missis (32, 26, 18 *cf.* FRONTIN. aq. 20 modum *aquae* ... aut -a ipsum montem *Caelium* aut in Palatium ... dimittunt). 28, 18, 10 non peregrinabundum neque -a amoenas oras vagantem (*cf.* 44, 10, 6 vagi modo -a muros. 45, 31, 14. PLIN. nat. 8, 28 HYG. fab. 107 p. 97, 13. AMM. 31, 4, 2 -a flumen Histrum). VELL. 2, 27, 3 gestarique *caput* -a Praeneste ... iussit. SEN. contr. 1, 4, 3 truncas viri fortis manus -a sua arma labentes. CVRT. 8, 7, 1 in colonias ... diducti -a Bactra (*aliter v. l. 59*). PLIN. nat. 6, 155 *canes* -a litora errando moriuntur. *cf. p. 1093, 6.* HYG. fab. 274 p. 151, 1 -a regionem diffugerunt. VLP. dig. 39, 3, 3 pr. fullonicas -a fontem instituisse. 43, 24, 7, 6 si quis acervum stercoris -a agrum pinguem disiecerit. *nota*: VAL. FL. 4, 759 ille virum -a mirantia lumina volvit. *β in imagine*: SEN. contr. 1, 1, 5 ne -a plura ... exempla te mittam. suas. 5, 1 errat (haeret *coni. Cornelissen*) -a damna sua *animus* (SEN. dial. 9, 2, 2 multorum vestigiis passim discurrentium, quorundam -a ipsam errantium viam. 9, 11, 7 pericula ... -a me). SEN. dial. 11, 11, 7 cogitatio eius (*hominis*) -a omne caelum it. PLIN. nat. 27, 28 Ambrosia vagi nominis et -a alias herbas fluctuati.
b *vi laxiore, i. q. ad, in*: LIV. 10, 21, 7 ut duae coloniae -a Vescinum et Falernum agrum deducerentur (21, 25, 2). 31, 3, 3 propraetor missus -a Vibonem (36, 8, 3 -a Cynoscephalas). 37, 27, 8 -a ea *saxa* appropinquare non ausae naves. SEN. Oed. 312 an latera -a serpit incertus viae *ignis*? nat. 5, 15, 4 -a praedam lutulentam (*sc. metalla*) ... reptavit *homo*. HYG. fab. 194 p. 124, 8 delphini -a navem venerunt (VVLG. II Macc. 9, 3. PS. MATTH. euang. 19, 1). VVLG. Marc. 4, 4 cecidit -a (παρά) viam. *translate*: VLP. dig. 40, 12, 41, 1 -a domum, munus, operas etiam operas uxorum interserere.
duae praepositiones ad unam vocem pertinentes: ELEG. in Maecen. 1, 46 -a ... et ante ducem. OV. ars 2, 577 lectum -aque superque. SEN. dial. 7, 30, 5 supra me -aque me. nat. 4, 1, 1. 6, 24, 3 in. PS. QVINT. decl. 12, 9 aut -a aut ad rogos. LIV. 9, 32, 9 ante signa -aque. 24, 39, 1 super theatrum -aque. SEN. nat. 1, 6, 1 ab ortu -ave. QVINT. inst. 10, 7, 16 in ea -aque. SVET. Aug. 40 in foro -ave (-ove *var. lect.*). COD. Theod. 9, 45, 4, 3 (*a. 431*) ad templi saepta vel -a vel extra.

II ***de mensuris et de tempore***: **A** *pertinet ad* ***quantitatem*** *i. q. fere; aliis exemplis, quae p. 1081, 7 sqq. attuli, certus est usus adverbialis, aliis* (*ex. gr.* HOR. VITR. COLVM. LIV. *l. 82 sqq.* CELS. 7, 15 *p. 1089, 4*) *usus praepositionalis, aliis locis hic allatis dubites utrum particula illa praepositio an adverbium sit.* (circum *p. 1118, 70 inde a* VARRONE): PRISC. gramm. III 41, 8 *v. p. 1081, 26.* *attributive*: HOR. carm. 4, 1, 6 desine ... -a lustra decem flectere ... durum. VITR. 4, 8, 2 cum recessu eius (*parietis cellae*) a stylobata -a partem latitudinis quintam. COLVM. arb. 4, 4 lapides -a pondo

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quina. *alia*: LIV. 27, 42, 8 -a quingentos Romanorum ... victores ceciderunt (CVRT. 4, 6, 30). VELL. 1, 7, 1 Hesiodus ... -a centum et viginti annos distinctus ab Homeri aetate. VAL. MAX. 4, 8, 2. CELS. 4, 26 panis -a selibram ... sumere. 7, 15 p. 292, 23 -a singulas heminas emittendum. ASCON. Pis. p. 2 *et sim. v. p. 1086, 80 sqq.* SVET. Claud. 7 legato etiam -a sestertii vicies. AVG. civ. 22, 15 p. 592 -a triginta quippe annos definierunt ... esse iuventutem. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 197 hominum -a centum et quinquaginta milia.

B *i. q.* ***ad*** (*aliquem terminum*): **1** *cum mensuris temporis* (circum *p. 1118, 67 inde a* VITR.): **a** *ad ipsum terminum* (*sed nonnullis locis haud scio an de temporibus termino proximis cogites*): LIV. 4, 20, 9 inopiaque frugum -a A. Cornelium consulem fuit (*cf.* SEN. contr. 1 praef. 6 quod *Romana facundia* insolenti Graeciae ... praeferat, -a Ciceronem effloruit; *ibid.* tunc. VELL. 1, 17, 1 *v. p. 1087, 34.* PLIN. nat. 33, 27 -a Polycratem [*ibid.* a quo tempore]. QVINT. inst. 2, 4, 41. 2, 17, 7 *opp.* sero. 12, 10, 6 floruit autem -a Philippum et usque ad successores Alexandri). LIV. 42, 57, 10 postero die -a eandem horam (CELS. 4, 32 tertiam horam. SEN. nat. 7, 17, 2 epist. 122, 15. 16 ASCON. Mil. p. 31, 17 Cl. PLIN. nat. 2, 94 PLIN. epist. 9, 36, 1 SVET. Iul. 88 VVLG. Matth. 20, 3. 27, 46 [περί] *al.* PALLAD. hist. mon. I 2 p. 258[B]. *cf.* SIDON. epist. 1, 2, 9 -a nonam). FEST. p. 250 certis diebus -a Vestalia aperitur (*cf.* COLVM. 11, 3, 18 Augusto -a Vulcanalia. PLIN. nat. 19, 83. FILASTR. 140, 2 pentecosten). VELL. 1, 6, 5 -a quod tempus (*cf.* 1, 10, 6 haec tempora. 2, 8, 2. 2, 93, 1 Murenae ... coniurationis tempus *al.* SEN. nat. 6, 24, 6 COLVM. 6, 24, 3 tempus admissurae. PLIN. nat. 9, 123. 32, 123 QVINT. inst. 11, 3, 143. 12, 10, 4. AMM. 26, 5, 8 -a id tempus aut non multo posterius. AVG. civ. 17, 24 p. 254 quos -a tempus nativitatis Christi ... prodit historia. SVLP. SEV. chron. 1, 48, 1 CANON. Migne 56, 392[A]). CELS. 2, 1 p. 30 omnis pueritia primum -a quadragesimum diem ... postea -a pubertatem periclitatur (2, 6 p. 37, 24 *bis.* 2, 7 p. 44, 13 *al.* SCRIB. LARG. 227 SEN. dial. 6, 13, 3 -a illos nobilissimi triumphi dies. epist. 27, 2 COLVM. 11, 3, 6 ASCON. tog. cand. p. 91, 1 Cl. AMM. 28, 1, 26). CVRT. 5, 3, 7 -a lucis ortum (PLIN. nat. 9, 22 canis ortum. 9, 125. 12, 124. 17, 132. 22, 45 *saepe.* VVLG. Iudith 10, 11 diei). SEN. dial. 12, 15, 4 -a primos iuventae suae annos (PLIN. nat. 13, 101 -a urbis Romae annum CDXL. FILASTR. 107, 1). SEN. nat. 1, 1, 3 -a divi Augusti excessum (PLIN. nat. 4, 98). 1, 6, 1 -a occasum *solis* (PLIN. nat. 18, 49 vergiliarum. 18, 137 Arcturi. 37, 36. ITALA deut. 24, 13 [Lugd., Tert. adv. Marc. 4, 17] solis [πρός, VVLG. ante]. AVG. civ. 16, 24 p. 161 PALLAD. hist. mon. I 24 p. 307[C]). SEN. nat. 5, 8, 2 -a lucem (SVET. Otho 11 *cf.* SEN. nat. 7, 3, 19 meridiem. PLIN. nat. 2, 195). 5, 18, 16 *v. p. 1086, 78.* COLVM. 2, 4, 4 -a solstitium (PLIN. nat. 2, 151. 9, 5 solstitia. 16, 84. *cf.* COLVM. 2, 4, 9 aequinoctium. 2, 10, 33. 6, 27, 7. arb. 26, 2 *saepe.* PLIN. nat. 8, 205 brumam. 9, 162. 10, 90. 11, 107. 12, 87). COLVM. 2, 4, 4 -a Septembres Kalendas (2, 4, 11. *cf.* 2, 9, 16 Idus Ianuarias. 2, 10, 21 -a VI. vel V. Kal. Mart. 2, 17, 6. 9, 14, 1. 11, 3, 18 arb. 6, 4. 20, 3 *persaepe.* PLIN. nat. 17, 76 PLIN. epist. 1, 7, 4 SVET. Nero 15. VEG. mil. 4, 39 -a Non. Oct.). COLVM. 2, 9, 16 -a Martium mensem (7, 3, 11. 12, 52, 1 arb. 28, 4). 8, 9, 4 -a messem (*cf.* 11, 2, 61 vindemiam. 12, 18, 1 arb. 2, 1 PLIN. nat. 14, 126). 9, 14, 5 mense Iulio -a octavam partem cancri. 11, 3, 5 -a hirundinis adventum. PETRON. 62 -a gallicinia (*cf.* VVLG. Tob. 8, 11 pullorum cantum). 85 -a mediam noctem (SVET. Claud. 2 Dom. 16. *cf.* APVL. met. 4, 1 diem ferme -a medium. ITIN. Anton. Plac. rec. A 21 medium noctis. NICET. vigil. 7). PLIN. nat. 2, 80 multitudo *stellarum* conferta inest *caelo* -a dimidios orbes lunae (18, 322 interlunium. *ibid.* extremam lunam). 2, 92 in nostro vero aevo -a veneficium, quo Claudius *obiit, cometes apparuit.* 2, 191 fieri *motus terrae* ... maxime -a quadrata mundi. 8, 27 -a coitus (*cf.* 10, 101 conceptum. 11, 268. 28, 254). 9, 74 -a vergilias (*cf.* 31, 50 arcturum). 10, 45 -a novissimum piraticum bellum (17, 244 bella civilia. 30, 10). 11, 189 M. Marcello -a mortem, cum periit ab Hannibale, defuit in extis *iecur* (*cf.* 16, 236 suprema Neronis). 12, 8 -a captae urbis aetatem (33, 156). 14, 45 -a captas Carthaginem et Corinthum. 19, 103 -a ver. 19, 153 -a favonium. 25, 154 pubertatem. QVINT. decl. 306 p. 204, 9 caducum -a initia animal homines sumus (SVET. Claud. 7 initia imperii). FLOR. epit. 4, 2, 71 -a primam vigiliam (APVL. met. 1, 11 VVLG. Marc. 6, 48 [περί]). COD. Theod. 11, 19, 3 (*a. 364*) -a ultimos anni terminos (SIDON. epist. 1, 11, 6 terminum -a). FILASTR. 107, 4 signa ... -a finem adventura (AVG. civ. 15, 24 p. 113 cum -a finem quingentorum annorum esset Noe. MACR. sat. 1, 14, 12 cuiusque mensis. ENNOD. opusc. 3, 36 p. 339, 23 vitae. PALLAD. hist. mon. II 16 p. 374[D] uterque -a [περί] finem estis). PAVL. NOL. pass. Genes. 3 ut -a eius sollemnem consecrationem officia humana cessarent. PETR. CHRYS. serm. 79 p. 422[B] quae -a resurrectionem Christi gesta sunt. *nota*: SEN. dial. 5, 42, 4 istud tempus, quod alienae destinas morti, fortasse -a tuam est. CASSIOD. hist. 6, 9 -a sero. **b** *de tempore alicui termino propinquo*: SEN. epist. 30, 8 puto fortiorem esse eum, qui in ipsa morte est, quam qui -a mortem. PLIN. nat. 18, 231 qualis fuerit brumae dies et -a eum terni. AVG. civ. 20, 30 p. 486 in illo itaque iudicio, vel -a illud iudicium.

2 *usu latiore, de occupatione quadam* (circum *non ita*): SEN. Oed. 63 -a funus exequiae cadunt (*cf.* PS. RVFIN. in psalm. 48, 12 ut invocarent nomina mortuorum -a sepulturam eorum. ENNOD. opusc. 3, 24 p. 366, 25). PLIN. nat. 10, 104 *columbis* -a veneris preces crebris pedum orbibus adulatio. QVINT. inst. 1, 3, 10 neque illum tristem ... sperare possim erectae -a studia mentis fore. 6, 4, 2 quidquid ... -a probationes utile est. 8, 3, 18 (*bis*). 10, 2, 14 -a hanc partem studiorum examinanda sunt omnia. decl. 301 p. 187, 8 qui -a forenses insidias aliquem scripto callidiore cepissent. 322 p. 266, 12. TAC. ann. 11, 29 Callistus iam mihi -a necem C. Caesaris narratus (*cf.* PORPH. Hor. epod. 17, 14 de hac divisione in superiore ecloga locutus sum -a nomen Vlixis. DON. Ter. Andr. 90. *cf. p. 1086, 77 sqq.* SVET. Iul. 64. FRONTO p. 169, 18 N. *Senis* industria -a quaerendos ... latrones adiuvarer. AFRIC. dig. 23, 3, 50, 1 hoc ... -a actionem pigneraticiam apparebit. PS. QVINT. decl. 1, 10 tunc -a illum sanguinem (*i. caedem novercae*) defecisti? APVL. met. 6, 8 PAVL. dig. 42, 6, 5 PORPH. Hor. sat. 1, 2, 86. CHIRON 252 quomodo senserit ipsum corpus -a eam valetudinem. PRAEDEST. 1, 6 p. 590[A] aegrotare -a quaestiones (*cf.* VVLG. I Tim. 6, 4 *infra l. 42*).

III ***aliae rationes***: **A** *cum notionibus agendi, operam dandi sim. et oppositis; de hominis animo, affectibus sim.* (*vis quaedam localis interdum per imaginem cernitur, ex. gr.*: SEN. dial. 5, 33, 1 -a pecuniam plurimum vociferationis est. nat. 6, 1, 9 quantus -a mortem meam tumultus sit. *cf.* HOR. carm. 2, 5, 5 *p. 1087, 70 et cf. p. 1083, 17 sqq. 1091, 66*). circum *p. 1118, 73 inde a* MAR. VICTORE *rarissime.*

1 -a *res*: **a** *generatim*: NIGID. Serv. auct. Aen. 1, 177 materia inventa -a quam versetur *ars* (SEN. contr. 1, 6, 12 -a eundem sensum. SEN. dial. 6, 19, 5. 10, 13, 3 -a civilium ... operum exempla. epist. 88, 3 curam sermonis [*ter*]. QVINT. inst. 2, 15, 15. 5, 10, 33 *saepe.* decl. 272 p. 113, 25 SVET. gramm. 18. AFRIC. dig. 47, 2, 62, 6 remissius. AMM. 18, 5, 1 COD. Iust. 3, 2, 3, 1. *cf.* HIL. in Matth. 5, 13 -a haec purganda ... omnis vitae nostrae meditatio laborque versetur). HOR. ars 132 si non -a vilem ... moraberis orbem (QVINT. inst. 1, 1, 35. 8, 4, 9 decl. 270 p. 107, 25. 335 p. 319, 25. FRONTIN. strat. 2, 9, 8 -a gratulationem. SCHOL. Verg. Veron. Aen. 2, 717 COD. Iust. 4, 35, 23 pr. *cf.* VERVS Fronto p. 132, 5 N. -a causas belli diu commoraberis. HIL. in Matth. 5, 8 inutili metu -a dei reverentiam demorantes. LIV. 36, 7, 1 cum -a hanc fere consultationem disceptatio omnis verteretur. VAL. MAX. 6, 8, 7 -a rapinam et praedam occupatos (9, 3 ext. 4 SEN. benef. 7, 28, 2 epist. 33, 1. 95, 8 *al.* FRONTIN. strat. 1, 6, 3 SVET. Nero 23 VLP. dig. 2, 12, 1 pr. LACT. inst. 6, 23, 31 HIER. epist. 98, 24 AVG. civ. 7, 5 p. 281 FERRAND. epist. 4, 7. *cf.* PELAGON. 163 ille -a generositatem equorum occupatus affectus. COD. Iust. 7, 63, 5, 3 occupationes). SEN. suas. 5, 1 languet -a memoriam iacturae animus (TERT. adv. Marc. 1, 2 p. 292, 21 -a mali quaestionem. VVLG. I Tim. 6, 4 [περί] *cf.* ITALA (?) [Praedest. *l. 15*] aegrotare). SEN. epist. 115, 1 anxium esse te -a verba et compositionem. 115, 8 -a tabulas et statuas insanimus (PLIN. nat. 37, 204 *cf.* 34, 6 mireque -a id [*aes Corinthium*] multorum affectatio furit). PLIN. nat. 8, 8 -a hos (*dentes*) beluis summa cura (PS. QVINT. decl. 17, 8 SYMM. epist. 6, 38, 1 VAL. CEM. hom. 15, 4. *cf.* CAPITOL. Pert. 13, 8 curiosus). 8, 102 -a quod (*sc. haruspicinam*) magna mortalium portio haeret (QVINT. inst. 1, 1, 21. 1, 7, 35 non obstant hae disciplinae per illas euntibus, sed -a illas haerentibus. 5, 10, 114 TRAIAN. Plin. epist. 10, 82, 1 SVET. Aug. 71). PLIN. nat. 11, 37 immensa -a hoc subtilitas naturae (QVINT. inst. 7, 3, 26 -a propria ac differentia magna subtilitas. IREN. 2, 14, 5. COD. Iust. 6, 49, 7 pr. subtilitate ... utimur). PLIN. nat. 8, 219 benigna -a hoc natura. 14, 4 -aque alia mentes hominum detinentur (DICT. 3, 12 *cf.* TAC. ann. 16, 8 -a summa scelera distentum). 14, 88 ut putare *vites* cogerentur *rustici*, alias aratores et pigri -a pericula arbusti (ENNOD. epist. 1, 8, 6 p. 30, 17 *al*). 26, 43 est -a hanc (*concoctionem*) medicinae opera (*cf.* QVINT. inst. 5, 7, 36 -a eiusmodi quoque instrumenta firmanda ... multum habet operis oratio. TERT. adv. Val. 4 p. 181, 10 operatus est. CYPR. eleem. 22). PLIN. nat. 20, 263 -a carduos diligentissimus (31, 56. AFRIC. dig. 47, 2, 62, 5 diligentior -a monendum. EVTR. 8, 7, 2 -a aerarium. SERV. georg. 1, 102 *cf.* QVINT. inst. 1, 8, 15 -a glossemata ... diligentia. TRAIAN. Plin. epist. 10, 62 CALL. dig. 26, 7, 33 pr. COD. Iust. 5, 11, 11, 4). PLIN. nat. 33, 27 maiorque vitae ratio -a *anulos* ... esse coepit. QVINT. inst. 2, 16, 14 labor (5, 14, 34 *al.* PLIN. epist. 3, 9, 13. *cf.* QVINT. inst. 3, 11, 21 haec affectata subtilitas -a nomina rerum ambitiose laborat. 6, 4, 1 *al.* TERT. anim. 34 p. 360, 2 -a Helenae recuperationem. ENNOD. epist. 1, 10, 5 p. 20, 21). QVINT. inst. 4, 5, 21 eritque iudex -a ius nostrum ... attentior, -a modestiam ... proclivior (RVRIC. epist. 2, 21 p. 406, 23. *cf.* SVLP. SEV. Mart. 2, 4 animus aut -a monasteria aut -a ecclesiam semper intentus). QVINT. inst. 5, 7, 1 sudor (PLIN. epist. 3, 9, 14 ENNOD. epist. 1, 12, 2 p. 22, 14). 5, 13, 51 solliciti et -a omnia momenta luctantis. 7, 1, 43 -a lites raras sollicitiores (APVL. apol. 72 -a salutem sollicite, -a amorem callide. met. 10, 26 HIL. in Matth. 5, 7 DICT. 3, 1 BENED. reg. 7). QVINT. inst. 8 praef. 18 inani -a voces studio (decl. 268 p. 95, 24 PLIN. paneg. 95. HEGES. 4, 28, 1 studiis omnium -a imperium suum conspirantibus. MACR. sat. 5, 13, 40 *al.* COD. Iust. de cod. confirm. 5. *cf.* CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 60. 61 studentes). QVINT. inst. 8, 3, 71 omnis eloquentia -a opera vitae est. TAC. dial. 3 omne tempus modo -a Medeam, nunc -a Thyestem consumas (*cf.* PIVS Fronto p. 164, 10 N. pars orationis tuae -a Faustinae meae honorem ... assumpta). Germ. 28 Nervii -a affectationem Germanicae originis

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ultro ambitiosi sunt. ann. 11,15 publica -a bonas artes socordia. SVET. Iul. 45 -a corporis curam morosior. 53 -a victum... indifferentem (PROSP. resp. ad Gall. 1,8 -a universitatem... salvandam). Aug. 90 -a religiones talem. Tib. 69 -a deos ac religiones neglegentior (FILASTR. 128,3 PAVL. NOL. epist. 2,3 p. 12. *cf.* MACR. sat. 7,4,6 neglegentiae. LEO M. epist. 6, 2 p. 617. RVFIN. Basil. reg. 2 neglegentius agunt). SVET. Dom. 3 -a administrationem autem imperii aliquamdiu se varium praestitit. GAIVS dig. 39,2,32 -a refectionem *aedium* cessare. TERT. idol. 3 p. 33,3 omnis -a omne idolum famulatus et servitus. VLP. dig. 3,5,5,5 si -a res meas aliquid impenderit (ARNOB. nat. 6,16 -a res ca[u]ssas officiorum impendere vanitates. SERV. georg. 1 praef. p. 129,8 AVELL. p. 84,3. *cf.* COD. Iust. 2,18,24 pr. expensis, quae -a res factae sunt. 3,1,13,2a). VLP. dig. 21,1,33 locus edicto aedilium non est -a ea corpora. 25,6,1,1 facilis est -a bonorum possessionem dandam. 43,24,7,5 si quid -a arbores fiat (*bis.* 47,2,14,8 *si* dolo fecerit -a rem commodatam. CHIRON 2. 6 *al.* ITIN. [Silv.] 23,4 aliquid facere -a monasterium. PS. RVFIN. in psalm. 9,2. INST. Iust. 4,2,1 *invasiones* fiunt. CASSIOD. hist. 10,20 p. 1180^{B} praedam -a mulierum ornamenta. *cf.* DICT. 2,5 commissa. *aliter v. p. 1094, 13 sqq.*). HERM. vulg. vis. 3,3 versutum te esse (ἐκζητεῖς ἐπιμελῶς, Pal. *aliter*) -a scripturas. vulg. sim. 2,5 distrahitur (περισπώμενος, Pal. protractus) -a divitias. 4,5 constricti (*cf.* AMBR. Ioseph 10,56 districti). CYPR. epist. 12,2 *Tertullus* -a curam corporum deest. ARNOB. nat. 5,10 -a res... parciores. FIRM. math. 3,3,7 -a feminarum coitus tardior. 3,3,11 libidinosos et -a amores... praeposteros (*bis*). 3,8,11 *v. p. 1086,33.* SYMM. epist. 7,127 promptior. AMBR. hex. 5,7,18 simus astuti -a quaerenda et servanda coniugia. HEGES. 5,16 l. 152 ea -a dei cultum officia (SERV. Aen. 6,176. *adde l. 11*). HIER. epist. 95,1 -a salutis commoda ... vigilare. VVLG. II Macc. 4,14 ut sacerdotes iam non -a (περί) altaris officia dediti essent. Marc. 4,19 -a (περί) reliqua concupiscentiae *cf. l. 44.* Luc. 10,40 satagebat -a (περί) frequens ministerium. IV Esdr. 13,54 -a meam vacasti legem et quaesisti. AMM. 29,4,1 sollertiae -a rem publicam nusquam digredientis. AVG. civ. 8,26 tit. quod omnis religio paganorum -a homines mortuos fuerit implicata. 10,11 p. 419 -a ea... nihil opitulari. MACR. sat. 5,19,19 -a exigendum... ius iurandum... efficax numen. PAVL. NOL. epist. 1,9 p. 8,4 ne -a quaestiones aniles... incipias aegrotare. FAVST. REI. grat. 1,9 p. 30,15 -a hominis... salutem specialis est dispensatio. POMER. 3,10,1 est enim vanitas inflata quaedam -a delectationes affectio. MVTIAN. Chrysost. hom. 20,3 honorem -a idola ostendunt. EVSTATH. Bas. hex. 2,2 p. 881^{A} exercetur fabrilitas -a ferrum (*bis*; *syn.* erga). AVELL. p. 60,28 qui -a ordinationem alterius festinarent. *cf. p. 1092, 6.* INST. Iust. praef. 3 -a nostras iussiones fidem. COD. Iust. 1,3,51,1 -a divina ministeria desides. *nota*: PS. QVINT. decl. 14,8 quaecunque in mentibus -a permissa coaluerunt, non sunt desiderii. *cf. l. 30.*

b *speciatim, fere i. q.* ad (*plerumque cum gerundivo; cf. p. 1088, 59 sqq.*): QVINT. inst. 4,1,9 illa veterum -a occultandam eloquentiam simulatio. FLOR. epit. 4,2,77 -a obsidionem urbium utrimque discursum est (*cf.* AMM. 31,15,8). TERT. adv. Marc. 2,24 p. 367,12 -a personam Sauli [h]onerandam adnuntiatur. LVCIF. reg. apost. 12 p. 64,6 Paulum... -a te placandum aperientem tibi, quod. AVIAN. fab. apol. 23 -a quam (*imaginem Bacchi*) comparandam duo affuerunt emptores. *cf. e contrario*: IVL. dig. 35,1,21 impedient heredem -a adeundam hereditatem.

2 -a *hominem vel animalia; potissimum cum notionibus affectus i. q. in, adversus, ita ut aut erga aut contra sit* (*cf.* GRAMM. suppl. 214,26 circum et -a et erga idem sunt): CELS. dig. 37,6,6,6 officium avi -a neptem (*syn.* erga. SYMM. rel. 15,3 CORP. VIII 22672). PLIN. epist. 5,13,1 postulatio... -a Tuscilium. 6,21,6 -a me... benignitate... modum excessit. FRONTO p. 18,5 N. quod -a me iucundius... facias (TERT. adv. Marc. 1,11 p. 305,9. VITA Cypr. 6 [*ibid.* diligebat]. CHIRON 270. AMBR. off. 2,1,2 liberalitatem... fecerat. VVLG. Tob. 1,21 plagam. 11,19 beneficia. 11,20 omnia bona. II Macc. 3,32 malitiam consummatam. LEO M. epist. 6,6 -a quos par consecratio fieri debet. SERM. Corp. Vind. 21 p. 281,11 faciamus intra nos, quae -a nos medici solent. *cf.* DICT. 2,9 quae -a filiam eius evenissent. COD. Iust. 6,23,28,4. *aliter v. p. 1094,12*). GAIVS dig. 5,2,4 maligne -a sanguinem suum inferentes iudicium. PS. QVINT. decl. 4,7 -a liberos unus affectus est *eqs.* (ZENO 2,11,2 HEGES. 1,37,7 RVRIC. epist. 2,17 ENNOD. opusc. 3,19 p. 335,25 *al.*). SCAEV. dig. 32,39 pr. affectionem ... -a filios (DECRET. centon. Ostr. [Corp. IX 5750] 14 SYMM. epist. 5,34,2 EVSTATH. Bas. hex. 8,6 p. 952^{B} COD. Iust. 5,27,10,2 CORP. VIII 1419. *cf. p. 1092,6 sqq.*). SCAEV. dig. 44,7,61,1 si in eodem animo et eadem affectione -a me es (31,88,11. DECRET. decur. Peltuin. [Corp. IX 3429] 8 adfectione atque prono animo -a nos agere. AMBR. obit. Valent. 36. *cf.* IVST. 14,1,3 animati). PAPIN. dig. 5,3,51 pr. si quid -a furiosum... fuerit expensum (COD. Iust. 5,14,11,1). VLP. dig. 24,3,22,6 -a advocatos patientem (LVCIF. reg. apost. 7 p. 53,23). 24,3,22,7 *furor* -a ministros terribilis. 38,2,8,3 *mulier* nimia -a maritum. 39,5,2,5 honestae donationes erga... amicos, inhonestae -a meretrices. APVL. apol. 98 repentinam -a puerum istum pietatem (GALLICAN. Avid. 10,1 pietatem... servaret. SYMM. or. 7,5 CORP. III 7954). 99 liberalitatem (EVTR. 8,8,3. *adde supra l. 62*). ITALA Mal. 1,10 (Cypr. testim. 1,16) voluntas -a vos (ἐν, VVLG. in vobis). TERT. pudic. 7 p. 231,26 gratiam et benevolentiam (*cf.* SVLP. SEV. Mart. 2,7 LEO M. epist. 10,2 FAVST. REI. grat. 2,12 p. 93,15). adv. Marc. 2,23 p. 366,8 levem... aut improvidum. 4,40 p. 559,14 opera traditoris. SORT. Sangall. 29,10 tu -a eum neglegens es (AMBROSIAST. in I Cor. 12,24). VITA Cypr. 7 posset... etiam martyrii -a eum debita corona properare. *cf. p. 1091,42.* CAPITOL. Alb. 7,2 amorem (SYMM. epist. 5,89 propositi atque amoris. DICT. 2,14 SERV. georg. 4,211 HIST. Apoll. rec. A 32 p. 65 *saepe.* CORP. VIII 829. *cf.* AVG. epist. 173,9 dilectionis. PAVL. NOL. epist. 3,1 p. 13. ITIN. Anton. Plac. rec. A 5 caritas). CAPITOL. Alb. 11,6 atrox (*cf.* SERV. Aen. 1,4 saeva). Ver. 8,6 minore -a fratrem cultu fuit (*cf.* SYMM. epist. 4,49 cultum ... exercui). CAPITOL. Aur. 24,3 aequitatem... custodivit (*cf.* SERV. Aen. 11,325). TREB. Gall. 10,4 reverentia (AMBR. patr. 11,56). SPART. Carac. 5,3 crudelissimus (SERV. Aen. 1,30 *al.* *cf.* HEGES. 5,2 l. 106 crudelitatem... exercebat). LAMPR. Comm. 16,8 parcissimus. DON. Ter. Andr. 113 humani ingenii (*bis*). LVCIF. reg. apost. 1 p. 33,4 quae geris -a nos *al.* (PS. HIL. libell. 14 certamina... -a diabolum. VVLG. Tob. 5,27 CASSIOD. Ios. c. Ap. 2,267. *cf. infra l. 25 sq.*). 2 p. 41,18 cuiusmodi vindicta processerit -a Saul (*bis*). *ibid.* -a illum est indignatus dominus (*cf.* VVLG. Iudith 3,2 HEGES. 1,40,11). non parc. 1 p. 209,7 insolventes extitisse. p. 210,4 moriend. 5 p. 294,30. Athan. 1,30 p. 118,4 talem (*cf.* SCHOL. Hor. sat. 2,3,168). 2,4 p. 152,15 misericors (FAVST. REI. grat. 2,4 tit. *cf.* AVG. civ. 21,18 p. 524 misericordia. PROSP. in psalm. 102,13/14). 2,5 p. 157,1 te -a eius cultores praebeas carnificem. 2,9 p. 163,27 egerint (SYMM. or. 4,11 partes parentis egisti. OROS. hist. 5,4,14. GREG. M. moral. 14,36 recte). LIBER. Lucif. epist. 7 p. 328,14 observantiam (SYMM. epist. 6,57). EVTR. 8,5,1 nimium... communis. SYMM. epist. 1,35 sermonis mei -a te munus intepuit (AMBR. parad. 11,51 HEGES. 1,43,6 GREG. TVR. hist. 3,34 tit. *cf.* PAVL. NOL. carm. 21,364 dona). 1,84 diligentia (ENNOD. epist. 2,13,7 p. 54,15. *cf.* SCHOL. Hor. sat. 2,5,84 diligens). 1,90,1 avarus officii. 4,66 servatae... moderationis. 5,23 curam (VITA Caes. Arel. 1,8). 7,87 quae -a illum familiariter tenenda sit a te forma iudicii. rel. 33,2 executus sum -a... heredem caeleste iudicium (AMBR. fug. saec. 2,8). 43,2 devotio. AMBR. hex. 3,13,55 profunde ergo -a eum studium (HEGES. 1,41,10 AVELL. p. 61,5 *cf.* PALLAD. hist. mon. I 49 p. 332^{D} studiosissimis... feminis). AMBR. hex. 5,3,7 *insidias* moliri (PETR. CHRYS. hom. 105 p. 493^{A} *cf.* SERM. Corp. Vind. 21 p. 307,28 exercuit). HEGES. 2,17 fidem... probare (SERV. auct. Aen. 12,63 fidem... et studium. SCHOL. Cic. Bob. p. 36,10 Hild.). 5,16 l. 125 ira. VVLG. Sirach 18,12 miseratio (ἐπί). VEG. mulom. 1,14,3 flebotomo uti -a *mulum* (SVLP. SEV. epist. 3,8 imperio. EVSTATH. Bas. hex. 8,3 p. 948^{B}). ITIN. [Silv.] 5,12 quae -a me conferre dignatus est. AVG. civ. 22,21 p. 603 bonitas (PETR. CHRYS. serm. 15 p. 235^{B}). PAVL. NOL. epist. 47,2 hoc -a me negotii. MACR. sat. 5,17,4 amatoriam incontinentiam. SVLP. SEV. chron. 1,34,6 favor (ENNOD. epist. 2,6,6 p. 45,20 *al.*). OROS. hist. 4,13,18 summum exilii... censuerunt. SERV. Aen. 4,347 desiderio. SCHOL. Cic. Gron. p. 421,14 *providentiam* habuit (COD. Iust. 1,17,2 pr. INSCR. Notiz. degli scavi 1892 p. 166). SCHOL. Cic. Bob. p. 127,8 Hild. plurimum livoris... habuisse. p. 127,14 verecundiam (*v. l.* contra). LEO M. serm. 16,2 p. 177 -a se abstinentior et -a pauperes... effusior. PROSP. in psalm. 110,3 magnificentia domini -a nos. 144,17 severior... mitior (VITA Caes. Arel. 1,18. *cf.* ENNOD. dict. 14,7 p. 469,5 destrictum. CONC. Aur. a. 541 p. 93,15 severitas teneatur). sent. 377 custodia *dei.* VAL. CEM. epist. p. 755^{D} votorum (ENNOD. epist. 1,10,6 p. 21,2). SIDON. epist. 5,15,1 celeritatem. FAVST. REI. grat. 1,15 p. 48,8 dei munificentiam. 2,1 p. 60,15 durum vel iniquum. 2,4 p. 66,13 iustus (*syn.* erga). epist. 3 p. 172,23 dignatione (ENNOD. epist. 1,23,3 p. 35,7). EVGRAPH. Ter. Andr. 211 dominus -a servum magnam habet potestatem. *al.* SERM. Corp. Vind. 21 p. 264,22 beneficia dei (COD. Iust. 1,27,11 CORP. X 1201,8. XIV 2165 *al. cf. p. 1091,63*). ENNOD. epist. 1,23,2 p. 35,4 irreligiosum... propositum. 2,2,1 p. 41,9 contemptus. 2,23,2 p. 66,5 providere. FVLG. RVSP. c. Arrian. 8 p. 63 ostendit... suam obiurgationem. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1,70 inimici. 1,76. COD. Iust. 3,28,30 pr. ingratos (INST. Iust. 1,16,1 *al.*). FACVND. defens. 3,6 p. 602^{B} *amicitiam* habes. 8,7 p. 738^{B} quod se... infense haberet. FERRAND. epist. 7,6 modestus pariter et suavis. PS. MATTH. euang. 6,3 *ne* peccaret -a socias. CORP. V 7375,12 innocentiam (VIII 23226). VI 2141 merita -a me. 2145 sanctitatem. IX 1686 religiosissimo... liberalissimo. FAVST. REI. grat. 1,11 p. 37,25 -a salutem hominis dei bonitatem. *nota*: PASS. Montan. 2 -a Primolum similis consummationis exitus contigit. *cf. p. 1095,26.* *adde*: PS. QVINT. decl. 1,17 quid... -a te pecunia potest? PORPH. Hor. epod. 17,81 artisque meae -a te impotentiam. VAL. CEM. hom. 18,4 -a fortiores... parum profecisse *minas. cf. etiam p. 1095,51 sqq.* *inde i. q. contra (cum aliis notionibus)*: HIER. epist. 51,8 desine -a nos (*v. l.* contra) murmurare (*sed cf. p. 1083,81 sqq.*). COD. Iust. 7,37,3 pr. si quid -a contractum contrarium emerserit.

B *i. q.* de, *quod attinet ad*: **1** *cum notionibus dicendi, sentiendi, constituendi sim.*: LIV. 1,34,9 *alitem* -a summum culmen hominis auspicium fecisse. 27,27,12 multas -a unam rem ambages fecerim, si... exequi velim (PLIN. nat. 10,137 immensa... ambage -a auguria). SEN. contr. 7,5,8 -a vulnus novercae quidem bellas res dixerunt (ALBVC. Quint. inst. 2,15,36. SEN. epist. 119,10 quem -a

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dicimus [circumcidimus *coni. Madvig*]. PLIN. nat. 20, 23 IVL. dig. 47, 2, 57, 4 POMPON. dig. 35, 1, 57 *bis*. VLP. dig. 24, 1, 32, 14 dictum et rescriptum. 50, 16, 160 *al.* MAR. VICTORIN. defin. p. 31, 8. *cf.* VLP. dig. 24, 1, 5, 5 ait. LVCIF. non parc. 15 p. 239 locuti. CASSIOD. var. 3, 33, 1 dictat). SEN. suas. 2, 16 insanierunt in hac suasoria multi -a Othryadem (PLIN. nat. 25, 106 magi . . . -a *herbam*). SEN. nat. 6, 5, 2 -a verum adhuc errabatur (*cf. p. 1088, 54 sqq.* QVINT. inst. 2, 5, 26 *al.* AFRIC. dig. 28, 2, 14, 2 MOD. dig. 48, 5, 36 PS. APVL. Ascl. 37 p. 76, 21 Thom. ARNOB. nat. 3, 38. VVLG. sap. 14, 22 [περί]. AVG. civ. 8, 24 p. 359. *cf.* QVINT. inst. 3, 8, 58 error. ITALA II Tim. 2, 18 [Aug. bapt. 3, 19, 26 c. Faust. 4, 2] -a [περί, VVLG. *aliter*] veritatem aberraverunt. FILASTR. 69, 1 *al.*). PLIN. nat. 1, 7, 15 historica -a dentes (*bis. cf.* 35, 139 historiam). 1, 8, 61 *v. infra l. 80.* 1, 9, 10 alia -a eos mira (*cf.* 7, 47 miracula. 10, 80 alia admiratio -a oscines). 1, 11, 76 haruspicum -a ea (*exta*) observationes (1, 25, 24). 1, 13, 16 notabilia. *saepe.* 2, 77 multa promi amplius -a haec possunt secreta naturae. 8, 48 varia -a hoc opinio (26, 133 QVINT. inst. 2, 15, 1). 18, 5 sermo (23, 45 HIL. in Matth. 19, 2). 22, 20 multa -a hoc . . . vanitate (36, 75). 26, 99 -a hoc tradit. 31, 25 audivi *v. p. 1086, 12.* 35, 85 cavillante -a crus *sutore.* 35, 121 fabula (QVINT. inst. 6, 1, 41). QVINT. inst. 1, 5, 34 disputatum est. 1, 6, 42 similis -a auctoritatem ratio. 3, 3, 10 quaestio (3, 5, 7. 7, 1, 54 quaerimus. *al.* PAPIN. dig. 30, 90 pr.). 3, 11, 5 dissensio (*cf.* IVLIAN. dig. 41, 1, 36 dissenserimus. INST. Iust. 2, 20, 23. PS. QVINT. decl. 8, 8 non consentiunt). 4, 1, 9 *v. p. 1091, 47.* 4, 2, 19 narratio introduci solet . . . ut pro Roscio -a Chrysogonum (*bis*). 4, 2, 104 *excursio.* 5, 7, 35 tractatum (SCAEV. dig. 29, 7, 14, 1 *al. cf.* TERT. adv. Marc. 4, 41 p. 561, 15 retractare). 11, 2, 22 iactatio. FRONTIN. strat. 3 praef. edam nunc -a oppugnationes urbium defensionesque στρατηγήματα. PS. QVINT. decl. 4, 4 nec mathematici fides -a momentum . . . cessavit (FAVSTIN. trin. 2, 2 p. 50ᴰ). TRAIAN. Plin. epist. 10, 40, 3 suadendum sit. AFRIC. dig. 21, 1, 51, 1 non dubitandum (COD. Iust. 7, 7, 1, 3 dubitatio). 47, 2, 62, 6 existimandum. SCAEV. dig. 40, 5, 18 querellae. PAPIN. dig. 22, 1, 1, 3 interpretatio facta est (PAVL. dig. 49, 14, 40 pr.). CALL. dig. 48, 3, 12, 1 explorandum. VLP. dig. 9, 2, 29, 3 aestimarunt. 9, 2, 49, 1 scribit. 12, 6, 2, 1 rescripsi (47, 2, 52, 20 *al. cf.* VVLG. III Esdr. 1, 24 conscripta [κατά]). 13, 6, 3, 6 libro undecimo -a . . . actionem. 15, 1, 30 pr. placuit (*cf.* PAVL. NOL. epist. 46, 1 *de* domini -a vos placito). 22, 3, 14 referendum. 28, 5, 2 pr. putat. PAVL. dig. 44, 7, 44, 1 inspectio. 9, 4, 4, 1 intellegendum (CHIRON 205 MACR. sat. 1, 21, 7). GELL. 11, 14 tit. responsio. ITALA II Tim. 3, 8 (Aug. c. Adim. 25 *et* VVLG.) reprobi -a fidem. TERT. ieiun. 2 p. 276, 15 scrupulositatem. adv. Marc. 3, 7 p. 388, 16 decepti sunt -a obscuriorem *adventum Christi.* 4, 10 p. 448, 4 de nominatione prophetica -a filium hominis (*cf.* PAVL. NOL. epist. 47, 2). 4, 32 p. 529, 16 utriusque parabolae argumentum vacat -a eum, cuius. HYG. mun. castr. 45 instituerunt (*cf.* CANON. Migne 56, 408ᶜ constituta. VICT. VIT. 3, 13 quod -a tales . . . legibus videbatur expressum). CYPR. epist. 5, 1 quod -a incolumitatem . . . vestram omnia integra esse cognoverim. CAPITOL. Maximin. 4, 6 iudicii (*cf. p. 1092, 33.* COD. Iust. 5, 37, 26, 2 praeiudicium). MAR. VICTORIN. in Gal. 2, 21 conclusio. HIL. in Matth. 26, 5 confessio. LVCIF. Athan. 2, 7 p. 160, 18 commentati. AMBR. patr. 4, 16 merito se -a gratiam Iudae . . . effudit. VVLG. II Macc. 5, 17 accidit -a (περί) locum despectio. CHIRON 497 observandum (*cf.* CONSENT. gramm. V 360, 3 observatio). DICT. 3, 1 suspectis -a hospitium omnibus. MACR. sat. 2, 1, 4 verba. 3, 6, 1 doctrina. SERV. ecl. 8, 44 vituperatio. SCHOL. Hor. epist. 1, 1, 74 habet . . . respectum. PS. ASCON. Verr. p. 174, 7 'status' est -a gestum *eqs.* MART. CAP. 9, 889 disposuit. AVELL. p. 60, 24 cum -a meritum Eulalii . . . iudicio concinens multitudo sonuisset. CANON. Migne 56, 392ᴬ ferre sententiam (FAVST. REI. grat. 2, 6 p. 73, 9). p. 396ᴮ cogitare (*cf.* EPIT. Alex. 9 -a offensas pervigilavit in cogitando). EVGRAPH. Ter. Phorm. praef. praeceptum (*cf.* PASS. Claud. Ast. 5 iussisti). BOETH. herm. sec. 2, 5 p. 119, 3 -a quid designationem enuntiatio teneat. COD. Iust. 6, 23, 3 provisionem. 6, 33, 3 pr. promulgata sunt. 6, 35, 11 pr. oratio. 7, 40, 3, 2 silentio . . . habito. INST. Iust. 2, 13, 5 -a adoptivos . . . induximus divisionem. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 28 -a eas (*conscriptiones*) ipsi philosophabantur. *adde*: PLIN. nat. 33, 115 *Homerus* naves ea (*rubrica sc. pictas*) commendat, alias -a pigmenta . . . rarus.

2 *usu latiore i. q. quod pertinet ad* (*similia v. s. I A 3 p. 1084, 77. 79*): CELS. 4, 28 p. 155 est etiam -a naturalia vitium (QVINT. inst. 5, 10, 31 haec . . . -a personas sunt aut his similia. *adde p. 1090, 81.* 8, 3, 87 sunt quaedam . . . -a proprietatem *locutionis* . . . munditiae. MARCIAN. dig. 20, 5, 7 pr. COD. Iust. 1, 3, 2 pr. [*a. 357*] nullaque conventio sit -a eos [*clericos*] munerum. VVLG. Eph. 6, 21. 22 [κατά]. Col. 4, 8 [περί] *saepe.* OROS. hist. 5, 19, 12 quamvis parum sit culpae -a ignorantiam. BOETH. herm. pr. 1, 1 p. 41, 19 DIG. de conc. dig. 2, 3 FACVND. defens. 9, 3 p. 748ᴬ. *om. verb.*: SEN. epist. 82, 10 nihil gloriosum esse nisi -a [*i. cum pertineat ad*] indifferentia. QVINT. inst. 7, 4, 13 haec -a defensionem facti. decl. 245 p. 5, 2 *al.* PLIN. paneg. 24 SIDON. epist. 8, 6, 13). PLIN. nat. 1, 8, 61 exempla *canum* -a dominos (1, 9, 58. 35, 161 nonnullis -a hoc severitatis exemplis. QVINT. inst. 9, 2, 86 SVET. Claud. 14 CORP. VIII 4724). PLIN. nat. 1, 37, 7 luxuria -a *murrina* (*cf.* MACR. sat. 3, 14, 3 de luxu). 11, 13 -a apes aut temporum . . . ratio mutata est aut *eqs.* (PLIN. epist. 4, 24, 4. *cf.* QVINT. inst. 10, 5, 6 variare. CYPR. epist. 43, 3 innovetur. AMM. 21, 16, 1). PLIN. nat. 15, 136 sunt et -a divum Augustum eventa eius (*laurus*) digna memoratu. 16, 143 nec terrae tantum natura -a has (*cupressus*) refert. QVINT. inst. 1, 10, 35 *actor* si -a summas trepidat. 1, 11, 6 illas quidem -a s litteram delicias. 3, 1, 8 movisse aliqua -a rhetoricen Empedocles dicitur. *aliter v. l. 11.* 3, 7, 26 virtutes ac vitia -a res gestas (5, 13, 36 vitiis . . . laborant). 4, 2, 106 prosopopoeia . . . utitur . . . *Cicero* -a nauarchos (TERT. adv. Hermog. 39 p. 169, 6 *lineis.* SERV. Aen. 1, 41 figura. *cf.* QVINT. inst. 5, 14, 14 epichirematis . . . est usus). QVINT. inst. 4, 2, 113 -a verbera civis Romani omnes . . . movit affectus (SCHOL. Cic. Gron. p. 424, 26). 4, 5, 6 plus eloquentia -a movendum valet. 4, 5, 20 quod Cicero pro Cluentio facit (*i. simulat*) -a iudiciariam legem (5, 13, 28. 7, 2, 10. 9, 3, 6 *al. cf.* 9, 2, 52 TRAIAN. Plin. epist. 10, 40, 1. SCAEV. dig. 26, 7, 57 pr. cum idem -a priores debitores . . . fecissent, id omisissent -a debitores pupillorum. VLP. dig. 14, 3, 1 *al.* PAVL. dig. 45, 1, 132 pr. TRYPH. dig. 28, 2, 28, 1 *al.* MARCIAN. dig. 48, 17, 1, 2 -a requirendos adnotatos. FIRM. err. 7, 1 SERV. Aen. 3, 370 (*bis*). MACR. sat. 4, 5, 10 illud prius -a Asconium *eleganter fecit.* 4, 6, 5 COD. Iust. 6, 61, 8, 4 d *al.* CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 54. *cf. l. 50 et 64 sqq. aliter v. p. 1091, 60 sqq.*). QVINT inst. 6, 2, 26 summa . . . -a movendos effectus in hoc posita est, ut. 6, 24, 21. 11, 1, 57. 12, 10, 27. decl. 264 p. 78, 26 -a legem calumniantur. PS. QVINT. decl. 4, 1 quae . . . -a nos ordo praedictae veritatis explicuit. 8, 6 -a . . . lacrimarum . . . consortium orbitate (*quasi marito*) iungetur *coniunx.* 8, 7. 11. FRONTIN. aq. 72 -a erogationem autem fraus apparet. 77. 103 -a ius ducendae aquae . . . observanda sunt, ne (113 CALL. dig. 49, 14, 1, 3 VLP. dig. 17, 2, 63, 8 *al.* PAVL. sent. 4, 8, 24 CANON. Migne 56, 708ᴬ COD. Iust. 7, 37, 3, 1. *cf.* 7, 24, 1 pr.). TAC. dial. 28 de severitate ac disciplina maiorum -a educandos . . . liberos. PLIN. paneg. 20 fastidium. VEL. gramm. VII 47, 19 quae *potestas vocalium* fuit . . . -a corruptionem. 57, 20. SVET. Claud. 22 quaedam -a caerimonias . . . correxit (*bis*). 45. Nero 51 vita Verg. p. 66, 4. FRONTO p. 12, 16 N. -a Ennium aliam malitiosam pilam (*al. aliter*) dedisti. IVLIAN. dig. 8, 4, 14 quod fere -a praedia urbana etiam necessarium est. 35, 2, 87, 7 ne plus iuris -a personam substituti testator habeat (VLP. frg. Vat. 213 MACER dig. 35, 2, 68 pr.). 40, 4, 6 -a legatum defecisse condicio visa est. POMPON. dig. 23, 3, 66 difficultas erit . . . -a reddendum ius. 24, 1, 51. 24, 3, 18, 1 si -a interitum rei dotalis . . . culpa mariti absit. 40, 5, 20 quae -a emptorem custodiri solent (TERT. bapt. 15 LEO M. epist. 10, 3 LEX Burg. lib. const. 40, 1). AFRIC. dig. 13, 4, 8 -a executionem *pecuniae creditae* committitur aestimationis ratio arbitrio iudicis. 19, 2, 33 servandum (VLP. dig. 9, 2, 27, 11 SERV. Aen. 1, 151 MACR. sat. 3, 1, 5 ENNOD. epist. 1, 7, 4 p. 16, 7 LEX Burg. lib. const. 2, 6. 51, 3). 41, 1, 14 eandem rationem sequendam (GAIVS dig. 9, 2, 32 pr. MACR. sat. 1, 21, 11). GAIVS dig. 2, 1, 11, 2 MAECIAN. dig. 36, 1, 67, 3. MARCELL. dig. 24, 3, 57 pr. quod an verum sit -a adiectionem heredis (VLP. dig. 15, 1, 32, 1). PAPIN. dig. 19, 1, 34, 2. 26, 7, 40. 36, 1, 59, 2 CALL. dig. 27, 1, 17, 2. 50, 13, 5, 3 *al.* VLP. dig. 1, 12, 1, 7 *tutores* -a edendum patrimonium quantitatem minuisse 1, 12, 1, 9 probe se agant -a omne negotium; *cf. l. 65 sqq.* 5, 2, 24. 15, 1, 3, 12 -a rerum amotarum actionem . . . competit actio de peculio. 19, 1, 13, 1 *si* vendiderit, -a fugitivum quidem tenetur (*bis*). 24, 3, 22, 13 *v. p. 1081, 53.* 25, 4, 1, 13. 29, 2, 69 *bis.* 40, 5, 26, 1. 44, 2, 23 ne noceat . . . exceptio -a sortis petitionem (PAVL. dig. 38, 15, 13). 46, 3, 27. 50, 17, 156, 3 *saepe.* PAVL. dig. 3, 3, 42, 6 res expediri non potest -a adiudicationes. 9, 2, 24. 28, 6, 43 pr. 33, 2, 26 pr. 38, 10, 10, 17 p. 358, 28 -a numerum personarum . . . ut supra. 40, 5, 39, 1 voluntatem defuncti . . . -a beneficiendum . . . Zoilum (PAVL. MED. vita Ambr. 9). 42, 1, 42 *al.* MARCIAN. dig. 30, 113, 5 (ICTI 60[ies]). ITALA Phil. 2, 30 (Mar. Victorin. *ad l.* p. 1216ᴰ) quod defuit vobis -a (ὑστέρημα . . . τῆς, VVLG. erga) meum obsequium. I Tim. 1, 19 (Tert. idol. 11 p. 41, 11) -a fidem naufragium sunt passi (περὶ τὴν πίστιν, VVLG. -a fidem naufragaverunt. *cf.* TERT. adv. Marc. 1, 21 p. 317, 29 adulterium veritas passa est -a dei regulam). TERT. nat. 2, 7 p. 107, 7 quam incerti agitis -a conscientiae pudorem (SORT. Sangall. 12, 4 VVLG. IV reg. 4, 26 *ter.* PROSP. c. coll. 12, 4 nihil egerint. VICT. VIT. 2, 1 *cf.* LEO M. epist. 112, 2 gestum. *cf. l. 13 sqq.*). TERT. pudic. 8 p. 234, 6. 10 p. 240, 2 omnis -a sexum sanctitatis. 12 p. 241, 23 forma[m] soluta[m] -a moechiae . . . demonstrationem. ieiun. 7 p. 283, 8. resurr. 24 p. 59, 26 frustrati. patient. 5 p. 7, 21 (*bis*). bapt. 18 p. 216, 16 cunctatio baptismi utilior est . . . -a parvulos. adv. Marc. 2, 6 p. 342, 26 *si* ratio dei invenitur -a libertatem arbitrii concessam homini (VVLG. Tob. 10, 11 inveniatis omnia recta -a parentes vestros. BOETH. arithm. 2, 28 p. 119). 4, 3 p. 428, 20 *saepe.* IREN. 3, 13, 9 peccaverunt (*cf. p. 1092, 68*). PORPH. Hor. carm. 4, 6, 39. CYPR. epist. 27, 3 -a intelligentiam dominicae lectionis . . . minus peritus et -a invidiam verecundiae nostrae relinquendam immodestus (DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 12 p. 363ᶜ). VITA Cypr. 7 mollioris affectus -a amissionem suorum (*cf.* AMM. 21, 6, 2). DON. Ter. Andr. 236. MAR. VICTORIN. homous. 3 perfecta . . . neque minui possunt, maxime -a substantiam. HIL. in psalm. 118 heth 5 p. 425. in Matth. 5, 8 corruptus -a futurorum curam infidelium sensus est. LVCIF. non parc. 5 p. 218, 5. SYMM. epist. 4, 60 -a me litteris ambo cessetis. or. 1, 8 HEGES. 3, 6, 4 PAVL. NOL. epist. 37, 2 p. 318, 8. MACR. sat. 1, 17, 16 eademque duo cognomina -a singu-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

los effectus . . . signant. 2, 4, 6. 7, 16, 29 -a inanima lunae proprietas ostenditur. SCHOL. Cic. Bob. p. 28, 26 Hild. ZENO 2, 26 humanus -a impietatem Iudaici populi deficit sermo (*cf.* ENNOD. epist. 2, 15, 3 p. 56, 18 *solis* -a debitam diligentiam defectum). PS. AVR. VICT. orig. 1, 9. MART. CAP. 2, 127 *mulieres* conquisitis figmentis -a faciem vultuosae. LEO M. serm. 91, 3 AVELL. p. 63, 4 *al.* PROSP. in psalm. 147, 19 abundarent etiam -a iustos causae ultionum. SIDON. epist. 9, 13, 4 FAVST. REI. grat. 1, 9 *v. p. 1091, 37.* 2, 2 p. 61, 19 (*syn.* de). epist. 5 p. 184, 12 -a exequendam . . . sanitatem . . . expectatur utilitas. BOETH. in Porph. comm. sec. 5, 20 p. 339, 18. EVGRAPH. Ter. Phorm. 52 metum esse -a accipientem . . . ne. Hec. 108 tergo -a plagas periclitari. ENNOD. epist. 1, 5, 11 p. 12, 12. 1, 5, 12 p. 12, 18 -a subolem dignitas. 3, 11, 1 p. 79, 8. opusc. 7, 3 p. 412, 1 *deus* boni fabricator instituti -a homines. EVGIPP. Sev. 43, 3 -a observantiam mandatorum degeneres. *sed cf. p. 1091, 42.* COD. Iust. 2, 7, 29 pr. si locum etiam -a eos possit habere constitutio Iustini. 3, 1, 15 damna. 6, 21, 17. 8, 51 (52), 3, 2 qui . . . mortis forte spem -a eos (*liberos*) habuerant. 11, 48, 22 pr. praeiudicium generari . . . -a condicionem (NOVELL. Iust. app. 7, 15). INST. Iust. 2, 13, 5 eundem habeant effectum -a testamenta . . . infirmanda (*cf.* CORP. XII 354). NOVELL. Iust. 36, 4 CONC. Aurel. a. 538 p. 80, 11. 93, 15 CASSIOD. hist. 1, 2 p. 884B GREG. M. epist. 3, 57 p. 216, 17. EPIST. pontif. (Ioh.) 1041 (Greg. M. epist. 3, 67) omnia -a honoris tui privilegium volumus permanere. PS. PRIMAS. in Rom. p. 426D (*bis*). CORP. VI 15186 pater -a eum parum felix. VIII 7066. *nota*: PLIN. nat. 2, 210 *Papho in Veneris* aram non impluit, item in Neo oppido . . . -a simulacrum Minervae (*suppl.* non fit?). PASS. Perp. 15 -a Felicitatem vero et illi gratia . . . contigit. *sed cf. p. 1092, 72.* *huc fortasse pertinent*: QVINT. inst. 3, 7, 19 quosdam claritas ipsa notiores -a vitia et invisos magis fecit (*i. q. propter?*). 12, 10, 12 M. Tullium -a plures artium species praestantem. MACR. sat. 2, 3, 4 nec . . . fratri -a similem mordacitatem pepercit.

C *i. q.* ***secundum***: IVLIAN. dig. 35, 2, 87, 4 efficerent, ut -a legem Falcidiam totius assis ratio haberetur (35, 2, 87, 8. MARCIAN. dig. 34, 5, 18, 1). VLP. dig. 38, 17, 1, 11 -a Tertullianum locum esse succedenti agnato. MAR. VICTORIN. defin. p. 22, 21 talis . . . semper -a rhetoricam definitionem . . . nectetur oratio. ENNOD. epist. 2, 22, 2 p. 65, 14 ut -a diligentiam suam . . . vir magnificus recipiat, quod . . . exhibuit. RVSTIC. c. aceph. p. 1214C -a euangelium sic voluerant perimere filium dei. p. 1216D non . . . secundum substantiam sed -a dignitatem. p. 1226D -a . . . computum. *adde*: PACIAN. epist. 2, 2 -a nos assentire de nomine. *cf. Peyrot ad l.*

D ***notabilia*** (*subesse videtur quaedam notio localis*): -a *rem fere i. q. per, propter* (*cf. etiam p. 1089, 82 sqq.*): PS. QVINT. decl. 8, 17 viscerum nimius ardor stricta -a se membra duravit (*cf.* 5, 20 strictisque vitalibus -a dolorem [*β*, -a vitalibus dolorem *B V*] suum membra riguerunt. FLOR. epit. 4, 12, 1 districto -a mala sua imperio). OROS. hist. 5, 21, 9 *Marius* -a suum vulnus (*quo mori volebat*) manum percutientis *Telesini* hebetavit. FAVST. REI. epist. 5 p. 189, 23 quod -a unius (*Adam*) poenam remanserit culpa communis. ENNOD. epist. 8, 13, 1 p. 209, 15 animus meus -a diligentiam vestram est tota intentione captivus. MACR. sat. 2, 3, 4 *v. supra l. 30.* -a *hominem i. q. apud* (*cf. p. 1092, 73 sqq.*): FLOR. epit. 1, 18, 22 *cum* Fabricius decem pondo argenti -a Rufinum damnaret. ENNOD. epist. 1, 2, 4 p. 4, 14 -a Gallum prosapiā conticesce. IVNIL. 2, 22 placitum -a patrem incarnationis mysterium. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 236 Amenofim . . . timuisse et -a semet ipsum et apud regem deorum.

compos.: circamoerium, circatorius (circanea?). (*fort.* circaflexus? *v. p. 1079, 66*). *reliqua v. s.* circum. decirca, quocirca. (circumcirca?). *non componitur cum verbis, de* circaire *v.* ISID. diff. 1, 93 *p. 1081, 34.* *Elsperger.*

circaea, circaeon (*nomina herbarum*) *v. nom. propr.* Circe.

circa-eo (-īre) *v.* circa *p. 1081, 34.*

circāflexus *v.* circa *p. 1079, 66.*

pomerium . . . *est* magis **circāmoerium,** locus, quem in condendis urbibus quondam Etrusci . . . certis circa terminis inaugurato consecrabant *eqs.* LIV. 1, 44, 4. *a* circa *et* moerus, murus *finxisse videtur grammaticus* LIVII *auctor.* *Mbr.*

circānea dicitur avis, quae volans circumitum facit PAVL. FEST. p. 43. *a* circa *vel* circare, *cf.* extraneus *sim.* *v. etiam* circos.

confugerunt in civitates Lycaoniae Lystran et Derben et **circātōria** tota ITALA act. 14, 6 (cod. e). τὴν περίχωρον ὅλην, VVLG. universam in circuitu regionem. *a* circa.

circeiēnsis *v.* circensis *p. 1096, 9/10.*

circellio *v.* circumcellio.

circellus, -ī *m.* [*a* circulus *deminutive. Th.*]. NOT. Tir. 1, 29 b circulus -ellus. [*val.* cercel, *sic.* circeddu, *francog.* cerceau, *hisp.* zarcillo. *M.-L.*] *res in orbem circumacta, circulus minutus.* GLOSS. III 23, 12 -us κρίκελλος. 441, 77 -um κρικίον. 185, 3 cirillici κυκλίσκοι. SCHOL. Iuv. 6, 379 'nullius fibula durat': fibulam dicit -os, quos tragoedi sive comoedi in penem habent, ut coitum non faciant. APIC. 2, 60 -os isiciatos: reples intestinum impensa isicii et -um facies rotundum. *Bannier.*

? **circen,** -inis *n.* [*a* circinare *tractum esse videtur, cf.* turbo, turben, *nisi mutatum est pro* circite. *Th.*]. CARM. epigr. 409, 3 vixi bis deno circine (*lectio inc., v. p. 1097, 47* circite *Bücheler*) solis. [*it.* cercine, *hisp.* cercen. *M.-L.*] *Mbr.*

***circēnsis,** -e *a* 1. circus. SERV. georg. 3, 18 -es dicti sunt, quia exhibebantur in circuitu ensibus positis, licet alii a circumeundo dicant -es vocari. *sim.* Aen. 8, 636. CASSIOD. var. 3, 51, 10 -es quasi circuenses. ISID. orig. 18, 27, 3. *cf.* SCHOL. Germ. Sang. p. 116 *p. 1097, 33.* circiensis: LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 64 DECRET. decur. Pis. de C. Caesare (Corp. XI 1421) 30 CORP. II 954. 1471. 1479 *al.* VI 912. circuensis: CORP. VIII 9052. *cf.* CASSIOD. *l. 5.* circeiensis: CORP. XIV 3625. *scribitur in titulis saep. per compendium* circ.

I *proprie ad circum pertinens, qui in circo fit, agitur*:

A *adiective*: **1** ludi -es: *opp.* asticus (SVET. Tib. 6), iuvenalis (SVET. Nero 11), scaenicus *saepe*, theatralis (AMM. 14, 5, 1 SERV. Aen. 8, 636 AMBR. in psalm. 118 serm. 5, 27), gladiatorius (SERV. Aen. 8, 636). *spectaculi in circo genus, praecipue cursus equorum* (*cf.* SVET. Iul. 39 spectacula varii generis: munus gladiatorium, ludos . . . per . . . histriones, item -es, athletas, naumachiam. Nero 11 PLIN. epist. 9, 6, 1). GLOSS. -es ludi ἱπποδρομίαι. *scripsit de eis* VARRO *in rerum div. libro nono, cf.* AVG. civ. 6, 3 p. 249. LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 64 plostra in . . . pompam ludeis -bus ducei agei (COLVM. 3, 8, 2 in apparatu pompae -ium ludorum. MACR. sat. 1, 23, 13). LEX Vrson. (Corp. II 5439) 128, 17 *magistri* d(ecurionum) d(ecreto) suo quoque anno ludos -es sacrificia pulvinariaque facienda curent *eqs.* (*cf. l. 31* VAL. MAX. 1, 1, 16). VARRO rust. 1, 2, 11 *ovum* ludis -bus novissimi curriculi finem facit quadrigis. SALL. hist. frg. 4, 8 cum multa dissereret ludis Apollini -bus. LIV. 44, 18, 8 ludis -bus P. Corneli Scipionis Nasicae et P. Lentuli aedilium (VAL. MAX. 1, 1, 16) curulium sexaginta tres Africanas *feras* et quadraginta ursos et elephantos lusisse. DECRET. decur. Pis. de C. Caesare (Corp. XI 1421) 31 nive qui ludi scaenici -esve eo die fiant spectenturve (PLIN. nat. 15, 126). VELL. 2, 27, 6 felicitatem diei, quo Samnitium Telesinique pulsus est exercitus, Sulla perpetua ludorum -ium honoravit memoria, qui sub eius nomine Sullanae Victoriae celebrantur. 2, 40, 4 ut *Pompeius* ludis -bus corona aurea et omni cultu triumphantium uteretur. VAL. MAX. 1, 7, 4 sibi praesultorem ludis -bus proximis (LACT. inst. 2, 7, 20) non placuisse. PLIN. nat. 8, 69 dictatoris Caesaris -bus ludis. 36, 162 usum . . . Circum maximum ludis -bus sternendi. SVET. Nero 11 spectaculorum plurima et varia genera edidit: iuvenales, -es, scaenicos ludos, gladiatorium munus (AMM. 22, 7, 2). SPART. Hadr. 23, 12 ludos -es dedit (Pesc. 3, 1 CORP. XIII 1921). LACT. inst. 6, 20, 25 ludi . . . -es . . . Neptuno *attributi.* **2** *de aliis rebus*: LIV. 44, 9, 3 ludicro -i (FEST. p. 364 TAC. ann. 15, 23. 44). PAVL. FEST. p. 84 spectacula (VAL. MAX. 2, 4, 4 SPART. Did. 4, 7). SEN. dial. 7, 25, 2 tomentum (MART. 14, 160 tomentum concisa palus -e vocatur). SVET. Iul. 76 pompa (Claud. 11 Tit. 2). DRAC. Romul. 7, 89 caveis. CORIPP. Iust. 1, 344 gaudia. LIV. 45, 1, 6 turbae. HERMOG. dig. 50, 4, 1, 2 equorum (PORPH. Hor. epist. 1, 14, 9).

B *masc. plur subst.* circēnsēs, -ium, *cf.* PROB. inst. gramm. IV 118, 9 sunt nomina generis masculini, quae numeri sint tantum pluralis, ut puta -es. **1** *i. q. ludi -es, cf.* PS. ASCON. Verr. p. 143 -es ludi sunt. SERV. Aen. 8, 636. *opp.* scaenica, theatra, munus gladiatorium, venatio *sim.* GLOSS. -es ἱπποδρόμια (-ίαι): *abl. temp.* -bus *sim.*: SEN. contr. 1 praef. 24 scio, quam odiosa res mihi sit -bus pompa. PLIN. nat. 8, 160 Claudi Caesaris saecularium ludorum -bus excusso . . . auriga *eqs.* SVET. Iul. 39 -bus . . . quadrigas bigasque et equos desultorios agitaverunt nobilissimi iuvenes. Aug. 43 accidit votivis -bus, ut. Dom. 7 duas -bus gregum factiones . . . ad quattuor pristinas addidit. VLP. dig. 7, 8, 12, 4 si forte auriga fuit, cui usus equorum relictus est, non puto eum -bus his usurum. SOL. 30, 20 animal hoc (*camelopardalis*) Romae -bus dictatoris Caesaris primum publicatum. CAPITOL. Aur. 21, 5 imago aurea -bus per pompam ferenda (Pius 6, 7). Gord. 33, 3 omnia haec *animalia* Philippus exhibuit . . . -bus. CASSIOD. var. 3, 51, 9 signum . . . dare -bus. *cf.* PETRON. 70 si prasinus proximis -bus primam palmam (PLIN. epist. 9, 23, 2. *cf. supra l. 36*). TAB. devot. Audollent 295, 18 crastini(s) et perendinic (*sic*) -bus. SVET. Dom. 4 -ium die (SPART. Sept. Sev. 22, 3 POL. SILV. fast. Ian. 7 *cf.* SVET. Aug. 16 die -ium proximo). *alia*: SEN. epist. 83, 7 -ium obstrepit clamor. ASCON. tog. cand. p. 89 cum Sulla post victoriam -es faceret (CORP. II 2100. 5523. VI 912). PLIN. nat. 8, 64 -ium gratia *Africanas feras* importare. IVV. 3, 223 avelli -bus (11, 53 caruisse . . . -bus). 10, 81 *populus optat* panem et -es. TAC. ann. 12, 41 *ludicrum -ium* edebatur (SVET. Iul. 39 edidit -es. Cal. 18 Nero 7 SPART. Hel. 3, 3 LACT. mort. pers. 44 SERV. Aen. 8, 636 INSCR. *passim. cf.* VOPISC. Aurelian. 12, 1 editionem -ium). SVET. Aug. 45 -es ex amicorum . . . cenaculis spectabat (Claud. 4 OROS. hist. 1, 6, 4). Cal. 15 matri -es *instituit.* 55 pridie -es . . . silentium . . . indicere. Claud. 11 patri -es annuos natali die *decernendos curavit.* 21 -es . . . in Vaticano commisit. FRONTO p. 191, 6 N. studio -ium teneor (CAPITOL. Ver. 3, 6 fuit studiosus . . . -ium. AMBR. in psalm. 39, 4. *cf.* CAPITOL. Ver. 6, 1 -ium . . . curam. EVSTATH. Bas. hex. 4, 1 p. 902D -ium . . . ardore). SOL. 45, 14 ingenia equorum . . . Claudii Caesaris -es probaverunt. CAPITOL. Aur. 15, 1 -ium spectaculo (AVG. civ. 2, 17 p. 73 EXPOS. mundi 49. 50. 66 CORP. X 688). Pius 5, 2 -es natali suo dicatos non respuit.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

6,7 *Faustina* a senatu consecrata est delatis -bus. 13,4 meruit *Pius* . . . -es. LAMPR. Comm. 16,9 -es multos addidit *Commodus* (CAPITOL. Pert. 15,5). Heliog. 27,1 quadrigas -ium in tricliniis et in porticibus sibi semper exhibuit (SERV. georg. 3,18). Alex. 57,6 actis -bus (SERV. georg. 3,18). CAPITOL. Gord. 4,3 TREB. Gall. 9,3. VOPISC. quatt. tyr. 5,5 vacate -bus. PS. LACT. inst. interpol. 7,5,27 p. 602 sublata . . . -ium voluptate (COD. Theod. 15,5,5). HIL. in psalm. 118 he 14 p. 408 -ium certaminibus (COD. Theod. 15,5,2). SYMM. epist. 7,4 -ium sollemnitati. rel. 9,6 delenimenta -ium. ANON. Vales. 12,60 *et* 67 ludos -ium (COD. Theod. 6,4,4). SERV. Aen. 8,636 in eius (*Consi*) honorem -es celebrantur. MACR. sat. 1,11,5 additus est . . . -bus dies isque instauraticius dictus est. EXPOS. mundi 32 Antiochiam . . . abundantem . . . -bus. *ibid.* similiter Ladicia -es et Tyrus. COD. Theod. 16,10,3 -ium . . . origo. SALV. gub. 6,24. 26. 35 BOETH. herm. sec. 5,12 p. 382. CASSIOD. var. 3,51,6 -ium ministri. 3,51,9. CORP. XIV 3625 cura-t(ori) -ium. POL. SILV. fast. *saepe* -es, *ut* Ian. 15. 20. 24. 31 *al.* *notatur genus ludorum*: CAEL. Cic. epist. 8,12,3 summis -bus, ludis meis, postulandum me . . . curant (*cf.* FRONTO p. 25,9 N. edictum . . . -bus nostris proponam). VERG. Aen. 8,636 magnis -bus actis (SERV. *ad l.* errant . . . qui dicunt 'magnis -bus' aut Megalesiacis aut Romanis. *cf.* SVET. Nero 22 minimos -es). PLIN. nat. 8,161 plebeis -bus (SVET. Tib. 26). TAC. ann. 15,74 -ium Cerealium. SPART. Hadr. 8,2 ludos -es . . . natalicios. LAMPR. Heliog. 23,1 navales -es. Alex. 57,1 ludos -es Persicos. SCHOL. Hor. sat. 1,1,3 -es agonici. 2 *fere i. q. locus circensium, i. circus, amphitheatrum*: EXPOS. mundi 49 *Nicomedia* habet . . . -es, structuram valde bonam (55 *Roma* habet . . . -es bene positum et aeramento multo ornatum. *trahas huc etiam* PRISC. Anast. 173 tyrannos . . . mediis -bus actos. THEOD. MOPS. in Philem. 2 p. 271 in -bus et in theatris est multitudinem praespicere hominum confluentium.

II *latiore sensu i. q. circumiens, qui in circulo est*: SCHOL. Germ. Sang. p. 116 reliquae . . . duae *stellae sideris Arcti minoris* nominantur -es, eo quod in circuitu ambulant (*eadem et* ludentes *vel* choreutae, *v. p. 1021, 11sqq.*).

1. circes, -itis *m.* [*fortasse cf. cum* circumire, circitor *nisi a* 1. circus *derivatum est. Th.*]. *femin. v. infra l. 46.* *proprie de rebus corporeis fere i. q. circulus vel sphaera*: VARRO ling. 6,8 magni dicebantur -tes ani. PAVL. FEST. p. 43 -tes circuli ex aere facti. MAR. VICTOR aleth. 1,69 *firmissima moles res* -e vasto clausit. 2,480 donec contractis aestum attollente profundo undique litoribus summo se -e iungat fluctus. 3,53 pulchrum -e summo arcum . . . decorabit solis imago. SIDON. carm. 5,21 fulcit . . . spatioso -e laevum umbo latus. 15,15 tegit extima limbi -e palla pedes. 22,222 *fontem* umbrat . . . spatioso -e fornix. 23,381 *de certamine equorum*: quinto -e non valens sequentum pondus ferre prior. *translate de temporalibus*: CYPR. GALL. exod. 972 -e perpetua volucris . . . volvitur annus. [CARM. epigr. 409,3 ille ego qui vixi bis deno -e solis (*lapis iam non extat*, circile *Fabretti*, circine *Reinesius*; "circen *pro circino aut circulo non habet quo firmetur exemplum*" *Bücheler, at v. voc. rom. s. v.* circen)].

2. circes, circlās *v.* circius.

circlēnsis *v.* circensis *p. 1096, 7.* **circile** *v.* 1. circes *l. 48.*

circilio *v.* circumcellio.

ˣcircinātio, -ōnis *f. a* circinare. *circumductio circini, circulus. non nisi apud* VITR. (*fere 40ies*). circitio 9,1,9 *HG* (circionem *S*). 9,1,14 *H.* 9,3,2 *HEG, ubi Rose nunc* circinatio, *antea* circuitio. VITR. 1,1,8 theatris vasa aerea . . . componunt divisa in -e diatessaron et diapente et ⟨diapason ad⟩ disdiapason (1,6,7 signandum dextra ac sinistra in -e. 5,7,1 in ima -e. 9,8,12). 1,6,6 cum tetigerit *crescens umbra* -is lineam (1,6,7 sexta decima pars -is lineae. 5,6,1. 5,7,1 [*bis*]. 9,7,3. 4. 5.) *cf.* 1,6,7 *meridiana linea* tangit -em. *ibid.* lineae ab extremis ad extremas -es perducendae (5,7,1). 3,5,6 signeturque ex eo centro rotunda -o tam magna in diametro quam una pars ex octo partibus est. 5,6,1 qua *regione latus trigoni* praecidit curvaturam (5,6,2) -is (5,7,1). 5,7,1 *linea* secat -is lineas (9,7,4. 6). *ibid.* circino collocato . . . circumagitur -o. 9,1,6 *Mercurius et Venus solem* propter . . . -em morantur. 9,1,10 -em rotae percurrendo. 9,1,11 *de planetis*: qui supra solis iter -es peragunt (9,1,14. 9,7,6. 10,3,8). 9,1,13 si radii *solis* -bus vagarentur. 9,1,15 -em facere (10,3,3. 10,5,2). *ibid.* magnitudinem -is. 9,7,2 -o circuli describatur. 9,7,4 -is totius . . . pars . . . XV (10,6,1). 10,3,9 cum haec . . . -bus receperint motus.

circino, -āvī, -ātum, -āre [*cf. c.* circinus. *Th.*]. [*sard.* kirkinare, *francog.* cerner, *hisp.* cercenar. *M.-L.*] 1 *i. q. in modum circuli pervolare*: Ov. met. 2,721 *Cyllenius* -at auras. 2 *i. q. in modum circuli rotundare, circumvolvere*: MANIL. 1,638 *siquis* supra se -at orbem (PLIN. nat. 11,81). 1,713 suos arcus per nubila -at Iris. PLIN. nat. 16,185 cetera mensarum genera fissis arboribus -antur in pulpam. 17,88 *arbores* ramos in orbem -ant. HYG. mun. castr. 54 angulos castrorum -ari oportet (*bis*). 55 clavicula -atur. *ibid.* ex eo medio -bis in eandem lineam. NIPS. grom. p. 286,18 si decussati in capitibus lapides fuerint, ab eo lapide qui limitem ducturus est, primum lapidem -bis. CET. FAV. 17 figulinae *camerae* . . . ad contignationes suspendantur ita, ut catenis ancoratis fixae tegulae velut palliola, quae cameram -ent, sustineant. VEG. mulom. 1,12,2 ut acuto cyprino -es locum *corii*. VEN. FORT. vita Germ. 35,102 cum *clericus* die dominico . . . caligas -asset. *translate de sole*: SIDON. carm. 23,308 anni tempora -at Phoebo. *part.* circinātus, -a, -um *pro adiectivo*: PLIN. nat. 14,32 discernitur *minor helvennaca vitis a maiore* folio -o. 16,86 *folia* -ae rotunditatis. 16,90. 18,332 tympanum.
deriv.: circinatio. *compos.*: decircinare.

circinus, -ī *m.* [*a* 1. circus *ductum esse videtur. Th.*]. ISID. orig. 19,19,10 -us dictus, quod vergendo efficiat circulum. *derivatur etiam a Circino nepote Daedali nonnullis pro Perdice nominato. cf.* SERV. Aen. 6,14. *gen. neutrum*: GLOSS. *saep.* circinum. *item* PLIN. VAL. 3,33 tit. CAPER gramm. VII 108,14 cercinus, non circinus *pro* circinus, non cercinus, *ut videtur, cf. cod. p et Exc. Montepess.* [*rum.* cearcen, *francog.* cerne. *M.-L.*]

1 *strictiore sensu instrumentum geometrarum circulo circumducendo inserviens*: GLOSS. διαβήτης. V 354,36 circinno gabelrend (*anglosax.*). *cf.* V 487,30 truelum diabete id est -um (V 517,38). CAES. Gall. 1,38,4 flumen Dubis ut -o circumductum paene totum oppidum cingit. VITR. 1,1,4 *geometria* -i tradit usum (1,2,2). 1,2,2 -i . . . centrum (1,6,13 *bis*. 3,1,3. 3,5,7. 4,3,9. 9,7,4. 6. 10,3,9). 1,6,6 -o diducto ad punctum quod (1,6,12. 9,7,2. 3. 4. 5). *ibid.* ex his duobus signis -o decussatim describendum (1,6,12). 1,6,13 -o totius rotundationis sumenda est pars XVI. 5,7,1 -o collocato in dextro. 9,7,2 -o novem spatia demetiantur. 10,4,1 ad tornum aut -um fabricatur axis. 10,6,1 tignum ad -um rotundatur. in capitibus -o dividentur circumitiones. BALB. grom. p. 107,13 relato in utramque partem -o. HYG. mun. castr. 55 adaperto -o ad cardinem portae. TERT. nat. 1,12 -o . . . praeparatio simulacri in marmor . . . transmigratur. PALLAD. 3,10,6 corbicula, quae mensuram pedis . . . -i spatio possit amplecti. SERV. auct. Aen. 6,14 *a Perdice* usum serrae . . . et -um . . . inventum *tradunt* (HYG. fab. 274 p. 150 SIDON. epist. 4,3,5). VVLG. Is. 44,13 in -o tornavit illud *artifex lignarius*. PRVD. c. Symm. 1,324 caeli planitiem longo transmittere tractu -us excurrens meta interiore laborat. CLAVD. MAM. anim. 1,25 p. 91,4 cum unum -i radium fixeris. BOETH. mus. 5,2 singulae artes habent instrumenta quaedam quibus . . . partim . . . , quod est integrum deprehendant, ut -um. *translate*: CASSIAN. conl. 24,6,3 *mens nostra* circumagens probabili . . . -o caritatis omnium cogitationum vel aptaverit vel reppulerit qualitatem. 2 *latiore sensu fere i. q. circulus*: VITR. 3,5,8 uti *volutae* ad -um sint recte involutae. 4,7,3 habeant spirae . . . plinthum ad -um altam suae crassitudinis dimidia parte. 5,3,7 vox . . . ad -um efficit motiones. 5,10,5 *laconicum* ad -um fieri oportere videtur. 6,3,9 lacunaria ad -um delumbata. 9,1,1 *ex umbrae observatione* per rationes architectonicas -ique descriptiones est inventus ⟨temporis⟩ effectus in mundo. 10,2,14 circa lapidem fusos sextantales ab rota ad rotam ad -um compegit. 10,3,2 capitibus ad -um circumactis. PLIN. nat. 2,63 omnia . . . haec constant ratione -i semper indubitata. BALB. grom. p. 105 forma anguli unius ex tribus -is ut in opere marmoreo, duorum . . . e duobus -is *eqs.* TERT. nat. 2,4 *Plato* quadratum eum (*mundum*) angulatumque commentum ab aliis . . . -o rotundo . . . collegit quod sine capite solum credi laborat. IVL. HON. cosmogr. A 47 fluvius in -i rutunditate volvitur. HIER. in Hab. 2,1 p. 607. 608. ALC. AVIT. hom. 18 a puncto curratur in -um. CORP. VI 29774 gestatio -i exterior, . . . gestatio interior. 3 *de anni cursu circulari*: ALC. AVIT. carm. 4,585 integer emensum vertebat -us annum. 4 *morbi genus*: PLIN. VAL. 3,33 tit. ad -um, quod alii zonam vocant (*nos 'Gürtelrose'*) . . . -us . . . talis est (*sequitur descriptio*). *cf. sub* circius *p. 1101, 78sqq.*
deriv.: circinare.

circio, circis *v.* circius. **circision** *v.* cirsion.

quis est iste **circissārius** (*i. qui circenses avide spectat*)? quis est iste amator et laudator illius venatoris, illius histrionis? AVG. in psalm. 39,8. *cf.* GLOSS. IV 318,31 -us (*deesse vid. interpret.*). *cf. c.* 1. circus, circensis.

κυκλευτής **circitātor** GLOSS. III 149,30. *a* circitare. *Bannier.*

ˣcirciter *adv. et praepos.* [*a* circum *ductum, cf.* propter. *Th.*]. *scribitur* circeter: INSCR. Rev. épigr. 5 (1906) p. 178 n. 1640. *adv. separatum a numerali*: CAES. Gall. 1,26,5 *al. p. 1099,79sq.*, FRONTIN. aq. 64 *p. 1099,57*, SIDON. epist. 2,2,3 *p. 1099,55*, AVR. VICT. Caes. 36,1 *p. 1100,31. plura de locatione adverbii cognoscas ex dispositione locorum sub I B allatorum.* *praepos. postposita*: PLAVT. Cist. 677 COD. Theod. 12,14,1. *interposita*: HOR. epist. 1,7,47. *auctorum qui et adverbio et praepositione utuntur haec est ratio* (*apud* PLAVT. *semel p. 1100,46 est certa praepositio, semel p. 1099,11 interpretatio, semel p. 1100,17 lectio dubia est; itemque apud* CAES. *p. 1100,28*):

	adv.	*praep.*		*adv.*	*praep.*
CIC.	3	10	VARRO	17	6
CAES.	88	1(2?)	VITR.	27	1
SALL.	5	3	PLIN. nat.	18	6

praeterea utuntur adverbio solum: NEP. (*8ies*), BELL. Alex. (*quater*),

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Afr. (*14ies*), Hisp. (*6ies*), LIV. (*ter*), MON. Ancyr. (*10ies*), VELL. (*5ies*), VVLG. (*6ies*); *singulis binisve locis*: LENT. *et* SVLP. RVF. Cic. epist. HIRT. Gall. ASCON. FRONTIN. aq. PLIN. epist. FLOR. AMPEL. GRAN. LIC. *deest poetis praeter* HOR. epist. (*semel praep.*).

I *adverbium*: A *loci, i. q. circum*: BELL. Afr. 89, 5 -rque luminibus accensis. VARRO rust. 1, 8, 6 sub eam ... -r (*an i. q. fere?*) bipedales e surculis furcillae. 1, 40, 4. IVL. VAL. 3, 45 fluenti -r spatio.

B *pertinet ad mensuram sim., i. q. fere* (*cf.* GRAMM. *sub* circa *p. 1081, 22 sqq.*): GLOSS. plus minus(ve). V 276, 54 -r plus minus, quod dicimus circa numerum, significat. 1 *acced. numerale cardinale sim.*: a *cum mensuris temporum*: PLAVT. Mil. 350 illic noster est fortasse -r triennium (VARRO rust. 3, 10, 7 pullos -r sesquimense⟨m⟩ qui sunt nati. VITR. 9, 1, 5 amplius -r hora). QVADRIG. hist. 51 -r horas duas (CAES. Gall. 5, 11, 6 -r dies X. SALL. Iug. 103, 7. NEP. Dion 10, 3 -r annos quinquaginta natus. Cato 2, 4. VITR. 7 praef. 15 -r annis quadringentis post. 9, 1, 10 SCHOL. Germ. Bas. p. 86, 16. PASS. Perp. 2 erat autem ipsa -r annorum viginti). CAES. Gall. 1, 15, 5 dies -r quindecim (2, 2, 6. 5, 7, 3 dies -r XXV. SALL. Iug. 64, 4 annos natus -r viginti. NEP. Att. 7, 1 Alc. 10, 6. VELL. 1, 7, 3 annis -r ducentis. 1, 15, 5. 2, 44, 4 PLIN. nat. 36, 15. TAB. cer. Dac. [Corp. III p. 937, 3] annorum -r pl(us) m(inus) sex [*cf.* DIFF. ed. Beck p. 45, 24 *p. 1081, 31*]. PAPYR. Britann. 229, 4 HIER. epist. 57, 5 SVLP. SEV. chron. 1, 37, 3 SIDON. epist. 9, 13, 6 CORP. V 8278. *cf.* PLIN. nat. 18, 307 durasse -r CCXX [*suppl. annos*]). VARRO rust. 1, 27, 1 *solis* cursus annalis ... fere -r ternis mensibus ... est divisus in IV partes (2, 2, 16 -r decem dies. 3, 1, 3 -r duo milia annorum et centum sunt. 3, 10, 7 VITR. 9, 1, 8. 10 -r CCCLX diebus. PLIN. nat. 16, 100). TERT. anim. 28 p. 347, 1 nongentis -r annis. RVFIN. hist. 2, 4, 1 duobus et viginti -r (ἀμφί *praep.*) annis. b *cum aliis mensuris*: CIC. Att. 6, 3, 5 talenta -r centum (16, 7, 1 stadia -r CCC. CAES. Gall. 2, 18, 2 passus -r ducentos [*var. lect.* passibus -r ducentis]. 2, 18, 3 pedum -r [-r pedum *β*] trium. civ. 1, 45, 5 passus -r CCCC [CCCC -r *α*]. VARRO rust. 3, 16, 15 pedes -r ternos. MON. Ancyr. 3, 17. 24 sestertium -r sexsiens milliens fuit [*bis*]. 4, 26. PLIN. nat. 37, 27 librarum -r CL. *cf.* CAES. Gall. 1, 53, 1 milia passuum ex eo loco -r quinque. 5, 32, 1 a milibus passuum -r duobus. 7, 38, 1 civ. 1, 16, 2 *al.* BELL. Alex. 29, 1 DIVISIO orb. 11 milia passus -r DCCC). CAES. Gall. 1, 49, 1 -r passus sescentos (2, 8, 3 -r passuum quadringentorum. 3, 19, 1 -r passus mille [BELL. Afr. 38, 3. *cf.* BELL. Hisp. 7, 3 -r passus duo milia]. civ. 1, 41, 3. 3, 67, 2 *al.* VITR. 2, 9, 7 alte -r pedes XX. 7, 4, 1 alte -r pedibus tribus. 7, 4, 5. 10, 8, 1 -r digitorum ternum. 10, 15, 7 *saepe*. *cf.* CAES. Gall. 1, 25, 5 -r mille passuum spatio. 2, 13, 2 -r milia passuum quinque. 4, 3, 2. 5, 2, 3 -r milium passuum XXX. 7, 66, 2 civ. 3, 37, 2 *saepe*. BELL. Alex. 36, 3 BELL. Afr. 12, 1. 76, 2 BELL. Hisp. 8, 6. 29, 1 NEP. Milt. 4, 2. Hann. 6, 4 -r milia passuum [passus *codd.*] trecenta. VITR. 8, 3, 11 profluit -r milia [*sc. passuum*] XL). BELL. Alex. 59, 2 -r quattuor milia passuum (BELL. Afr. 75, 1 -r duum milium [*sc. passuum*] interiecto spatio. VARRO rust. 3, 12, 2 -r ∞∞∞ passūm. SALL. Iug. 106, 5. PLIN. nat. 2, 187 -r ducentis milibus [*sc. passuum*]. 4, 93. 14, 62. *cf.* VARRO rust. 1, 57, 2 cum addant in -r mille modium quadrantal amurcae. PLIN. epist. 10, 110, 1 denariorum -r quadraginta milia). VARRO rust. 2, 4, 14 haram ... -r trium pedum altam (2, 14, 15 *al.* SALL. Catil. 55, 3. NEP. Att. 5, 2 accepit -r centiens sestertium. VITR. 7, 1, 6 -r binum digitum. PLIN. nat. 18, 37 -r M HS.). LIV. 28, 1, 7 decem -r milia (*cf.* SIDON. epist. 2, 2, 3 colles ... quattuor a se -r iugerum latitudine abductos. 2, 2, 8 viginti -r modiorum milia). FRONTIN. aq. 64 longe, id est -r quinariarum decem milibus, ampliorem ... modum inveni. *nota*: VITR. 9, 2, 3 *luna die septimo* distans a sole occidente -r medias caeli regiones. *sed cf.* 9, 2, 4 *p. 1100, 37*. c *de hominibus et rebus corporeis*: LENT. Cic. epist. 12, 15, 6 milites -r triginta (CAES. Gall. 4, 22, 3 navibus -r octoginta onerariis coactis. 4, 35, 1 nactus equites -r XXX. 4, 37, 1. 6, 36, 3 qui hoc spatio dierum convaluerant, -r trecenti. 7, 13, 1. 7, 58, 4 civ. 1, 18, 5. 1, 39, 1 cohortes -r LXXX. 1, 46, 4 nostri ... -r LXX ceciderunt. 2, 25, 6 quae *naves* stabant ad Vticam numero -r CC. 2, 35, 5 ex numero adversariorum -r DC interfectis et mille vulneratis. 3, 37, 7 *saepe*. BELL. Alex. 21, 4 ex numero legionariorum militum -r CCCC. BELL. Afr. 66, 1 levi⟨s⟩ armatura⟨e⟩ concīdit -r D. MON. Ancyr. 5, 8. PLIN. nat. 27, 85 cuius radicibus ceu balani longiores -r VIII aut VI adhaerent. FRONTIN. aq. 116 AMPEL. 6, 15. VVLG. act. 5, 36 [ὡς]. AMM. 18, 8, 2. *suppl. nomen*: CAES. civ. 2, 25, 5 interfectis -r CXX, reliqui *Numidae eqs.* 3, 8, 3 *naves* nactus -r XXX. BELL. Afr. 56, 3. 70, 6. 95, 1 *al.* VARRO rust. 2, 3, 10 satis magnum gregem putant esse -r quinquagenas [*sc. oves*]. *cf.* CAES. Gall. 1, 25, 6 hominum milibus -r quindecim. 1, 31, 5. 5, 19, 1 milibus -r quattuor essedariorum relictis. 7, 76, 3 coactis equitum VIII milibus et peditum -r CCL [*numerum alii alium*]. civ. 1, 51, 2. 3, 53, 4 milia sagittarum -r XXX. 3, 88, 4 BELL. Hisp. 31, 9. MON. Ancyr. 1, 16 míllia civium ... -r ⟨quingen⟩ta). CAES. Gall. 1, 26, 5 -r hominum milia CXXX (1, 27, 4. 1, 49, 3 -r hominum numero [*add. pars codd. β*] sedecim milia). CAES. Gall. 3, 14, 2 -r CCXX naves (5, 2, 2 -r sescentas ... naves. civ. 1, 15, 7. 2, 35, 5 *v. l. 66 al.* BELL. Hisp. 21, 2. PLIN. nat. 4, 59 aliorum -r LX oppidorum. *cf.* CAES. Gall. 7, 68, 2 -r tribus milibus hostium ... interfectis. 7, 90, 3 captivorum -r viginti milia. civ. 1, 39, 1 equitum ... -r V milia. BELL. Afr. 3, 1 cum Mauris -r tribus milibus. 78, 1 praesidium equestre -r II milium numero. NEP. Dat. 8, 2 MON. Ancyr. 3, 19. 4, 33. 42 LIV. 42, 66, 9 VELL. 2, 27, 1. 2, 44, 4. PLIN. nat. praef. 17 voluminum -r duum milium. 17, 172 GRAN. LIC. p. 25, 1 HIER. epist. 22, 33 VVLG. iud. 3, 29 Moabitas ... -r [ὡσεί] decem milia. act. 2, 41 *al. adde l. 13*). CAES. Gall. 4, 37, 2 hominum -r milia sex (5, 49, 1. 7, 28, 5 ex omni numero *hostium*, qui fuit -r milium XL. civ. 3, 99, 3). MON. Ancyr. 4, 69 millia hominum tria -r (4, 52 statuae ... steterunt in urbe XXC -r. FLOR. epit. 2, 2, 28 centum -r elephantorum. GRAN. LIC. p. 16, 4 cum mille -r numero collectis. TERT. adv. Marc. 4, 21 p. 488, 19 nec quinque -r, sed sescenta milia hominum. VVLG. iud. 20, 31 triginta -r [ὡς] viros. III reg. 22, 6). d *de re incorporea*: VARRO ling. 6, 36 ⟨a⟩ singulis verbis primigenii⟨s⟩ -r quingentae species declinationibus fiunt.

2 *acced. numerale ordinale, medius, sim.*: a *indicatur tempus*: PLAVT. Most. 579 redito huc -r meridie (*P*, meridiem *A*; *cf.* VARRO Men. 269). CIC. rep. 2, 60 quarto -r et quinquagesimo anno (Att. 2, 17, 1 a. d. VI -r Idus Maias. CAES. Gall. 5, 8, 2 media -r nocte. civ. 1, 66, 1 BELL. Hisp. 27, 3 PLIN. nat. 6, 104. 33, 83 LXX -r Olympiade. *al.*). SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 12, 1 -r hora decima noctis (CAES. Gall. 5, 46, 1 *v. l. 25*. BELL. Afr. 37, 1 VI Kal. Febr. -r vigilia prima. 47, 1. SALL. Iug. 68, 2 *v. infra l. 53* VITR. 1, 6, 6 huius antemeridiana -r hora quinta). CAES. Gall. 4, 23, 2 hora diei -r (*β*, -r diei *α*) quarta (5, 46, 1 hora -r [-r hora *β*] undecima. 5, 47, 1 hora -r tertia. civ. 1, 80, 3. 1, 82, 1. HIRT. Gall. 8, 35, 3 hora noctis -r decima. LIV. 44, 40, 7. PLIN. nat. 2, 37 Olympiade -r XLII *al.* AVG. civ. 16, 17 p. 155). CAES. Gall. 5, 49, 4 litteris -r media nocte (mediam noctem *β*) ... allatis (VITR. 9, 1, 10 -r sexcentesimo octogensimo tertio [*sc. die*]. 9, 2, 4). CAES. civ. 1, 22, 1 quarta vigilia -r. AVR. VICT. Caes. 36, 1 mense -r post Aureliani interitum sexto. *nota: pertinet ad totum enuntiatum*: VARRO ling. 7, 76 significat -r esse extremam noctem. b *alia*: HEMINA hist. 37 lapidem fuisse ... -r in media arca. CAES. Gall. 2, 32, 4 -r parte tertia *armorum* ... celata (SALL. Catil. 56 -r pars quarta). civ. 1, 87, 4 parte -r tertia exercitus. VITR. 2, 5, 3 -r tertia parte. 2, 8, 18 altitudine -r sesquipedali. 5, 12, 4 -r sesquipedales margines. 9, 2, 4 luna tenet -r caeli medias regiones. ASCON. Corn. p. 62, 14 Cl. ver(su) a primo circi(ter) CLX. p. 66, 15 Cl. ver(su) cir(citer) ∞X (*nisi dissolvas* circa; *sed locis p. 1086, 80 sqq. allatis alius est ordo verborum*).

II *praepositio*: PRISC. gramm. III 41, 22 -r vero cum similiter (*quam* circa, circum) περί Graecam significat, tum pro iuxta accipitur; ad tempus tamen solum pertinet, ut -r Kalendas Ianuarias. GLOSS. II 101, 9 περί. 402, 4 *v. p. 1081, 36*. NOT. Tir. 1, 29. A *de loco i. q. iuxta, prope* (*cf.* GLOSS. IV 35, 31 proxime prope. 318, 33. V 445, 48): PLAVT. Cist. 677 loca haec -r excidit mihi. COD. Theod. 13, 5, 32 (*a. 409*; COD. Iust. 11, 2, 4) cum nauarcharum coetūs -r provincias Orientis inopia navium titubaret.

B *de tempore i. q. fere ad*: PLAVT. Most. 579 *v. supra l. 17*. CAES. Gall. 5, 49, 4 *supra l. 28*. CIC. Verr. 2, 148 locat -r Idus Septembres (Att. 2, 4, 6 -r Kal. 13, 12, 4 epist. 3, 5, 4. 15, 3, 2 [*10ies*] SALL. Catil. 17, 1. 18, 5). CAES. Gall. 1, 50, 2 -r meridiem exercitum in castra reduxit. SALL. Iug. 68, 2 -r horam tertiam (*codd. opt.*, hora tertia *P*). VARRO rust. 1, 39, 2 -r solstitium. 2, 2, 11 -r meridianos aestus. 2, 11, 7. 3, 8 *al.* HOR. epist. 1, 7, 47 octavam -r horam. VITR. 8, 1, 4. PLIN. nat. 11, 166 -r vicensimum annum. 14, 73. 34, 49 *al.* *fortasse huc afferenda sunt etiam* PLAVT. Mil. 350 *et* QVADRIG. hist. 51 *v. p. 1099, 11. 13*.

C *i. q. de*: COD. Theod. 12, 14, 1 (*a. 409*) cesset rescriptorum irenarchas -r inconvulsa simplicitas.

iuxta ponuntur: fortasse (PLAVT. Mil. 350), fere (VARRO rust. 1, 27, 1), plus minus (TAB. cer. Dac. [Corp. III p. 937, 3] DIFF. ed. Beck p. 45, 24), ad (VITA Caes. Arel. 1, 37). *Elsperger.*

circītes *v.* cercitis. **circitio** *v.* circinatio *p. 1097, 55*.

circito, -āre [*potius cf. esse videtur cum* circitor *quam ductum a* circare. *Th.*]. *perturbare*: GLOSS. κυκλεύω, περινοστῶ. [*rum.* cerceta. *M.-L.*] SEN. epist. 90, 19 omnes ... artes, quibus aut -atur civitas aut strepit, corpori⟨s⟩ negotium gerunt. *deriv.*: circitator.

circitor (circumitor), -ōris *m.* [*a* circumire. *Th.*]. PRISC. gramm. III 41, 8 ex hoc (*sc.* circum) nascitur -r ὁ περιφοράριος. GLOSS. περιοδευτής (*cf.* MOD. dig. 27, 1, 6, 1), κυκλευτής, ἀγροφύλαξ, retentor (?). -es ἔφοδοι. V 594, 28 -orum circantium (IV 318, 32). *scribitur in titulis saepius per compendium* circit. *leguntur formae*: circumitor (*l. 79 et p. 1101, 9*). circuitor (*v. p. 1102, 81*), κερκείτωρ, κιρκίτωρ. i *in paenultima in inscriptione originis suspectae* (*v. p. 1101, 15*) *producitur*. 1 *in vita privata hortorum agrorum custos, institor, tonsor*: PRIAP. 17, 1 quid mecum tibi, -r moleste? PETRON. 53 repudiata a circumitore liberta (circitore *Bücheler, sed cf. p. 1101, 9*). CALP. ecl. 5, 97 portat lectas ... -r uvas. LEX met. Vipasc. (Corp. II 5181) 40 -bus, quos conductor ⟨non miserit, tondendi ius ne es⟩to. VLP. dig. 14, 3, 5, 4 institores, quibus vestiarii vel linteari dant vestem circumferendam et distrahendam, quos vulgo -es appellamus. 2 *in re publica*: a *aquae ductus tutor servus*: FRONTIN. aq. 117

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

inter servos familiarum Caesaris et Claudii. CORP. VI 8749 Peregrinus Aug(usti) ser(vus) ex -bus. X 711. XIV 3649 *habet tabulam circitorum hoc modo*: Ianuarius circit(or) sine filiis. Restus circit(or) hab⟨et⟩ filios IV. Romanus circit(or) habet fil(ios) II *eqs. subscribitur*: fient -es una cum decanis III, -es formae supra scriptae n(umero) XVIIII adcrescentes IIII et puellas II. **b** *gradus militaris*: *α qui vigilias circumeunt*: VEG. mil. 3, 8 p. 85, 8 idoneos tribuni et probatissimos eligunt, qui circumeant vigilias et renuntiant, siqua emerserit culpa, quos circumitores appellant, nunc militiae factus est gradus et -es vocantur. CORP. III 6292 Paulinus trib(unus) leg(ionis) Vincentius Exuperis (*sic*) et Pictus -r. 14184, 9 Βειταλειανὸς κερκείτωρ. V 4100. 6784 Valerius Ienuarius -r de vexillatione catafractariorum. 6999. VI 9257. XIII 3457 Fur. Antoninus -it(or) n(umeri) Dal(matarum). 3493. 6232. 7298. CARM. epigr. 1321, 2 decimus a prima sectatus castra iuventa -itor morior (*nisi est spurium*). *aliter* LYD. mag. 1, 46 κιρκίτορες οἱ περὶ τοὺς μαχομένους περιιόντες καὶ χορηγοῦντες ὅπλα, μήπω ἐπιστάμενοι μάχεσθαι. *β inter agentes in rebus: nota ordinem*: HIER. c. Ioh. 19 primicerius senator ducenarius centenarius biarchus -r eques tiro (COD. Iust. 1, 27, 2, 22 *sqq.*). COD. Theod. 6, 27, 3 pr. (*a. 380*).
deriv.: circitorius, circitura (*cf.* circitare).

circitōrius, -a, -um *a* circitor. COD. Theod. 7, 22, 2, 2 (*a. 326*) si quis duos equos habeat vel unum idoneum et servum unum, cum -a militet dignitate (*cf.* circitor *sub 2 b*).

circitūra, -ae *f.*, *cf. c.* circumeo *et c.* circitor. GLOSS. περιοδεία, περιοδία. circuitus.

?**circitus** περιοδεία GLOSS. III 353, 21. *nisi pro* circuitus *corr.*, *cf. c.* circitor, circitura *et c.* circuitus. *Bannier.*

circius, -ī *m.* [*vocabulum potius graecum quam latinum esse videtur, fortasse Massiliensium; cf.* 1. circus. *Th.*]. GELL. 2, 22, 20 Galli . . . -um appellant a turbine, opinor, eius et vertigine (APVL. mund. 14 NON. p. 50 GLOSS. V 650, 21). ISID. orig. 13, 11, 12 -us dictus eo, quod coro sit iunctus. *formae*: circius: INSCR. graec. XIV 1308. cercius: GELL. 2, 22, 23 Cato in libris originum (*orig. 93, v. infra l. 45*) eum ventum cercium dicit, non circium (APVL. mund. 14). PLIN. nat. 17, 49 *cod. D*, certius *all. codd. v. Gröber, Archiv 1 (1884), 544.* circio, -onis: GILD. Brit. 14 chron. III p. 33, 12. OROS. hist. 1, 2, 61 *cod. D.* 1, 2, 103 *cod. B.* GLOSS. V 595, 43 -o: pars inter aquilonem et occidentem. circias: *fort. leg.* VITR. 1, 6, 10, *ubi* circlas *H*, cirtius *G.* circes: GLOSS. III 295, 15 -es κιρκέας καὶ κῶρος. *cf.* 354, 26 circis κιρκίας. GLOSS. III 426, 53 κίρκιος. 84, 59 κίρκις. 172, 15/16 οὔριος (*an leg.* εὔριος? *cf. infra l. 74*). NOT. Tir. 110, 84. *inde a* CATONE. [*hisp.* cierzo. *M.-L.*]

1 *nomen venti* (*inter aquilonem et occidentem; cf.* GLOSS. V 595, 43 *supra l. 37.* 354, 72 uuest-norduui⟨n⟩d (*anglosax.*). CATO orig. 93 ventus cercius . . . buccam implet, armatum hominem, plaustrum percellit (*cf. Strabon. 4, 182*). VITR. 1, 6, 10 ad latera *favonii* chauri -us (-as? *v. supra l. 38*) et chorus (*cf.* GLOSS. III 295, 15 *v. supra l. 39*). SEN. nat. 5, 17, 5 Galliam *infestat* -us. cui aedificia quassanti tamen incolae gratias agunt, tamquam salubritatem caeli sui debeant ei . . . Augustus templum illi . . . fecit. LVCAN. 1, 408 litora *portus* turbat -us. PLIN. nat. 2, 121 in Narbonensi provincia clarissimus ventorum est -us nec ullo violentia inferior . . . Ostiam . . . perferens. 17, 21 in Narbonensi provincia . . . contra -um serere imperitia existimatur. 17, 49 Narbonensi provinciae et vindemias -us sic coquit. SVET. Claud. 17 vehementi -o bis paene demersus est. AMPEL. 4, 1 Taurus *sedet* in -um. 5, 2 venti speciales ascribuntur . . . -us aquiloni. GELL. 2, 22, 20 Galli ventum ex sua terra flantem, quem saevissimum patiuntur, -um appellant (2, 22, 28 qui ex Gallia flaret -um appellari. ISID. orig. 13, 11, 12 hunc Hispani Gallicum vocant propter quod eis a parte Galliae flat. nat. 37, 5 [*ex Suet., cf. frg. p. 232*] in Gallia -us). SPART. Hel. 5, 10 *cursores* ventorum nominibus saepe vocitavit . . . -um. ANTH. 484, 6 -us . . . circumtonat antro; Thrascian Graeci propria dixere loquella (VEG. mil. 4, 38 *septentrioni* adhaeret a dextra Thrascias sive -us. INSCR. graec. XIV 1308 Θρασκίας -us. ISID. nat. 37, 1 -us qui et Thrascias: hic a dextris septentrionibus intonans facit nives). OROS. hist. 1, 2, 55 Moesia . . . habet . . . a -o Pannoniam. 1, 2, 57 Macedonia habet . . . a -o Dardaniam. 1, 2, 60. 61 Italiae situs a -o in eurum tenditur. 1, 2, 63. 66. 68. 71 secundus angulus *Hispaniae* -um intendit. 1, 2, 79 Thyle . . . -um versus medio sita oceani. 1, 2, 81 ab Africo sibi in -um occurentem. 2, 1, 103. 5, 24, 11 Cimbricum *bellum* a -o fulminabat. GILD. Brit. 3 chron. III p. 28, 6 Britannia . . . -um occidentemque versus. 14 p. 33, 13. EVG. TOLET. carm. 73, 1—2 -us aestivo . . . gratus, -us aestivos compescit flamine morbos. *nota*: GLOSS. III 245, 36 εὔριος ἀήρ. *fort. leg.* οὔριος, *cf. supra l. 41.* *v. Haebler, PW. III 2569; Kaibel, Hermes 20 (1885) p. 579 sqq.; Nissen, Ital. Landeskunde I 383; Steinmetz, de ventorum descriptionibus ap. Graec. Romanosque (Gött. 1907).*

2 *nomen morbi*: CHIRON 165 simile est in iumenta maleos ut pestis in homines, ut in bubus verago, ut in ovibus -us. *idem fortasse*: DIOSC. 3, 93 circiu(m) (hy)sterico(m) odori ad(h)ibitus curat *herba quaedam* (ὑστερικὰς πνίγας . . . ὀσφραινομένη διεγείρει). *cf. etiam* circinus *p. 1098, 56 sqq.* *Wulff.*

circlus *v.* circulus.

1. circo, -āvī, -āre [*a* circum, circa. *Th.*]. GLOSS. -at circumvenit. II 100, 55 -at κυκλεύει. V 594, 28 circitorum -antium (IV 318, 32). *cf.* DOSITH. gramm. VII 435, 22 περινοστῶ. [*val.* cercá, *it.* cercare, *francog.* chercher, *hisp.* cercar. *M.-L.*] *i. q. circumdare, circumire, pervadere*: Ps. AVG. hom. de sacril. ed. Caspari 6, 21 qui de anulo aureo vulnus -at . . . iste graviter peccat. INCANTAM. magic. (Heim, Jahrb. Phil. Suppl. 19 [1893] p. 557) sol . . . polum -at. GROM. p. 326, 17 *casa* P -at montem et sub se redit. ITIN. Anton. Plac. rec. A 7 maris *Tiberiadis* -at milia sexaginta (rec. B 7). CARM. epigr. 484, 3 diploma (*sic*) -vi totam regione pedestrem. [*dub.* ISID. diff. 1, 93 *v. p. 1081, 34.*]
deriv.: circitare? circanea?

2. circō *v.* idcirco. **circopitīcus** *sim. v.* cercopithecus.

circos, -ī *m.*, κίρκος. **1** *nomen avis* (*accipitris*): GLOSS. II 100, 27 -um ἱέρακα. [ἔστι δὲ ὄρνεον μεταβληθείσης τῆς Σκύλλης *eqs.* (*contamin. c.* ciris)]. **2** *nomen gemmae*: PLIN. nat. 37, 153 -os accipitri *similis est* (1, 37, 53).

circōte *v.* cricote.

circuēnsis *v.* circensis. **circueo** *v.* circumeo.

circuitio (circumitio), -ōnis *f. a* circu(m)ire. circuitio *legitur* TER. Andr. 202 (SCHOL. Ter. *ad l.* p. 81 *et* GLOSS. V 531, 37 circumitio). RHET. Her. 4, 32, 43 *E.* VITR. 1, 1, 7. 1, 5, 2. 1, 6, 9. 3, 2, 8 *S.* 4, 4, 3. 5, 11, 1 *al.* CAPITOL. Maximin. 3, 3 CHALC. transl. p. 37. 38 *al.* circumitio: RHET. Her. 4, 32, 43 *M.* CIC. inv. 1, 20 div. 2, 40. 127 LIV. 3, 6, 9 VITR. 1, 6, 13. 2, 10, 1. 3, 2, 8 *in omnibus codd. praeter S.* 4, 8, 2 *al.* FRONTO p. 161, 11 N. *al.* *de forma* circitio *v. s.* circinatio *p. 1097, 55 sq.* GLOSS. περίοδος, ἐφοδεία. *inde a* TER.

1 *proprie*: **a** *actio circumeundi* (*de animantibus*): LIV. 3, 6, 9 -o ac cura vigiliarum aedilium plebi erat (DARES 20). CAPITOL. Maximin. 3, 3 *Severus* equum admisit -bus. AVG. serm. 322 eadem -e perveni *ad Anconam.* ZACCH. 1, 19 *Iudaeorum* eremi -o. HIPPOCR. aer. 20 transmigrationes et -es *Scytharum.* MAX. TAVR. serm. 82 gentiles homines assueto sacrilegio . . . funestis -bus loca universa polluere. **b** *circumductio, circulus, perimetros* (*de rebus*): VITR. 1, 1, 7 incursibus . . . et -bus et librata planitie expressionibus spiritus naturales fiunt. 1, 5, 2 collocanda . . . oppida sunt . . . -bus. 1, 6, 9 orbis terrae -em . . . esse . . . ducentorum quinquaginta duum milium stadium. 1, 6, 13 erunt aequaliter ventorum octo spatia in -e. 2, 10, 1 *montis Apennini* iugum se circumagens . . . pertingit -bus contra fretum. 3, 2, 8 *columnas* remotas a parietibus ad -em ut porticus peristyliorum. 4, 4, 3 oculus . . . maiore visus -e pervagatur. 4, 8, 2. 5, 11, 1. 6, 1, 5 terminatio orientis et occidentis circa terrae librationem . . . habere videtur libratam naturali modo -em. 6, 3, 1. 10. 8, 6, 5. 9, 1, 5 *planetae* alius alia -is magnitudine ab occidente ad orientem in mundo pervagantur. *ibid.* luna die octavo et vicensimo et amplius circiter hora caeli -em percurrens. 9, 1, 16. 10, 2, 10 hoc genus machinae . . . multis orbiculorum -bus et facilitatem summam praestat et celeritatem. 10, 4, 1 octo tabulae . . . tangentes . . . extremam tympani -em. 10, 6, 2. 10, 9, 7. 10, 13, 5. CHALC. transl. p. 37 *anima mundi* orbiculata -e in se ipsam revertens. p. 38 *motus* concurrit . . . solstitiali -i. p. 47. AMM. 24, 2, 2 munimentum fluminis -e vallatum. MACR. sat. 1, 14, 4 luna minus quam mensem in zodiaci -e consumit (1, 6, 49). EVSTATH. Bas. hex. 1, 4 p. 871[C] unaquaeque planetarum propriam -em solet explere. *de tempore*: COD. Iust. 11, 42 (41), 1, 1 insecuti temporis -e.

2 *translate*: *ambages verborum, orationis, factorum* (SCHOL. Ter. Andr. p. 81 -e circumlocutione, ambage. GLOSS. V 531, 37. *cf.* RHET. Her. 4, 32, 43 -o est oratio rem simplicem assumpta circumscribens elocutione). TER. Andr. 202 aperte ipsam rem modo locutus nil -e usus es. CIC. inv. 1, 20 insinuatio est oratio quadam dissimulatione et -e obscure subiens auditoris animum (GRILL. rhet. p. 602 *bis*). div. 2, 40 *Epicurus* -e quadam deos tollens. 2, 127 quid opus est -e et anfractu? FRONTO p. 161, 11 N. quid sibi volunt ambitus isti et -es? MAR. VICTORIN. rhet. 1, 15 p. 197. 1, 17 p. 198. defin. p. 36, 7 adhibita -e verborum (CASSIAN. conl. 19, 1, 2 c. Nest. 3, 8, 2. 4, 6, 1 CASSIOD. art. 3 p. 1174[B]. in psalm. 79, 13 dictorum factorumque. 140, 12 peccatorum. *cf. infra* circuitium). DIOM. gramm. I 494, 5 omni anfractu -is ablato. AVSON. 358 hactenus . . . mysterium nuptiale ambitu loquendi et -e velavi. QVEROL. p. 56, 25 etiam nunc -e rem geris? AMM. 18, 7, 2 pontem transisse reges absque ulla -e perdoctos. RVFIN. Orig. princ. 2, 5, 4 Paulus . . . nulla -e usus. Clement. 2, 33 incipe absque -bus. MACR. exc. gramm. V 614, 36 *de prima persona* ceterae sine operosa -e nascuntur. PRISC. rhet. 1, 3 p. 552 expositio . . . fabularum vult -bus carere. EPIST. pontif. 664 Avell. p. 581, 16 (Gelas.) quid -bus praestigiisque se contegunt? 832 Avell. p. 666, 15 (Hormisda) omissis in longa -e principiis. FAVST. REI. epist. 1 p. 164, 16 remotis -bus. ENNOD. epist. 8, 29 sine -e loquendum est. NOVELL. Iust. 1, 1, 1 Pegasiani *senatusconsulti* -es.

?**circuitium,** -ī *n. a* circumire, *cf.* circuitio. GILD. Brit. 94 chron. III p. 78, 3 *testimonia* simpliciter absque ullo verborum -o (*sic D, alii fort. recte* -one) congesta (*cf. supra l. 64 sqq.*).

alii sunt *haeretici* in Africa **circuitōrēs,** qui ita dicuntur FILASTR. 85. *a* circumeo, *cf.* circitor (circumitor).

×**circuitus** (circumitus), -ūs *m. a* circu(m)ire. circumitus, *quod in codd. rarius legitur, melioribus fulciri videtur libris*: CIC. nat.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

deor. 1, 29. 2, 49. 155 (*ABPV*) rep. 1, 45 *C* VARRO rust. 1, 5, 4 FEST. p. 217 *al. est in titulis*: CORP. V 3203. VIII 6982. XIII 8236 CARM. epigr. 1178 C 24. *vox sermonis potissimum pedestris legitur inde a* CIC. CAES. VARRONE; *in carminibus*: VERG. Aen. 3,413. 11,767 OV. met. 2, 82 MANIL. 2, 129. 376. 3, 363 SIL. 4, 490 MART. 11, 15, 8 NEMES. cyn. 141 AVSON. 332,24. 365,3 CLAVD. 5,373 RVFIN. gramm. VI 567, 8 CYPR. GALL. num. 613 CARM. epigr. 1178 C 24 CARM. de fig. 4^{ies}. *frequentes sunt formae* -us (*sing. et plur.*), -um, -u, *forma* -bus *tantum* AVG. *saepius usus est* (civ. 12, 15. 18. 19. 21 gen. ad litt. 1, 39). *neutr.* circuitum, -ī: ITALA Marc. 6, 6 (cod. e) Rom. 15, 19 (cod. d) EXC. barb. p. 272, 6 Frick NOVELL. Iust. 159 praef. CORP. VI 11913, 10. 28449 NOT. Tir. 1, 29 b. GLOSS. περίοδος. κύκλος. περιοδεία. περιοχὴ πόλεως ἢ τόπου. γῦρος. gyrus, circulus. III 384, 17 naturalis -us: φυσικὸς περίδρομος. II 101, 1 circus et -us: κύκλος, ἐν ᾧ ἱπποδρομίαι γίνονται. V 649, 34 circus ambitus, -us. IV 216, 50 clima: -us, tractus vel zona. *cf.* HIER. in Ezech. 43, 13 *sqq.* p. 529 περιδρομήν hoc est -um.

1 ***proprie***: **A** *de mensuris et locis, i. q. ambitus, circumscriptio, loca, quae circumiacent; saepe c. genet. rei*: **1** *de terra, locis, localibus rebus, lineis rotundis*: NON. p. 432 circus est planities rotunda, ut -us. CAES. Gall. 7, 69, 6 munitionis -us XI milia passuum tenebat (*cf.* CVRT. 6, 6, 23 -us *fontis* . . . XXX et duo stadia comprehendit. PLIN. nat. 6, 207 universus . . . -us . . . colligit CLV VIIII. ITIN. Anton. Plac. rec. A 6 MART. CAP. 6, 666. 691 -us habet stadia septuaginta quinque. CORP. XIV 3857). CAES. Gall. 7, 83, 2 *collem* propter magnitudinem -us opere circumplecti non potuerant nostri. civ. 3, 44, 3 XV milia passuum -u amplexus *Pompeius* (*cf.* CVRT. 7, 11, 2 petra . . . -u C et L *stadia* complectitur. MELA 1, 87). 3, 44, 5 interiore spatio minorem -um habebant. 3, 45, 1 ut quam plurimos colles quam maximo -u occuparet. HIRT. Gall. 8, 33, 2 vallum in oppidi -um ducere. VERG. Aen. 11, 767 omnemque pererrat undique -um *Tarchon*. LIV. 21, 41, 4 quanta maxime potui celeritate tanto maris terrarumque -u. 39, 51, 6 totius -um domus . . . custodiis complexi. MANIL. 2, 376 singula -u quae (*linea*) tantum transeat astra *signiferi*. VITR. 4, 4, 3 striarum et striglium -us maiorem efficit lineae longitudinem. SEN. epist. 102, 21 quodcumque suprema et universa -u suo cingit. CVRT. 6, 6, 23 -us eius *fontis*. MELA 1, 55 *Moeris lacus* viginti milia passuum in -um patens. 2, 97 oceani litora terrarumque -um. 3, 1 ille -us, quem . . . cingit oceanus. 3, 16 *Gallia* grandi -u afflexa. 3, 89 dubium . . . fuit essetne ultra pelagus caperetne terra -um. PLIN. nat. 2, 170 septentrionali -u. 2, 180 -u globi solis. 2, 247 universum hunc -um *terrae Eratosthenes* . . . CCLII milium stadiorum prodit. 3, 77 *maior Balearium insularum* -u . . . CCCCLXXV *passuum est* (*similiter* PLIN. *fere* 40^{ies}. MART. CAP. 6, 671). 3, 86 Sicilia . . . -u patens DXXVIII pass. (*sic fere* 10^{ies}; SVET. Iul. 25 SOL. 54, 12. 56, 2 MART. CAP. 6, 671. 699). 4, 54 *Zacynthus* -u colligit XXXVI *p.* (4, 118. 5, 136). 9, 106 -u mundi (*fere i. q. descriptione*). QVINT. inst. 1, 10, 42. PLIN. epist. 2, 17, 15 adiacet gestationi interiore -u vinea tenera. APVL. Plat. 1, 8 quae in gyrum -umque torquentur. NEMES. cyn. 141 flammato ducatur linea longe -u. SOL. 48, 3 urbis -us diffunditur in stadia septuaginta quinque. AMM. 19, 3, 1 *excubiae* ingenti -u vallaverant muros. 22, 8, 10 *Ponti* velut insularis -us . . . navigatio viginti tribus dimensa milibus stadiorum. 23, 6, 13 hac specie distinguitur omnis -us. 23, 6, 20 intra hunc -um Adiabena est. SCHOL. Germ. Bas. p. 104, 3 quod albis nubibus denotetur -us eius (*circuli lactei*). AMBR. hex. 1, 3, 10 si . . . -um vel atramento vel graphio ducas vel centro exprimas. VVLG. lev. 9, 18 *sanguinem* fudit super altare in -um. thren. 2, 22 vocasti . . . qui terrerent me de -u. AVG. civ. 7, 6 p. 282 ab summo . . . -u caeli ad circulum lunae. MART. CAP. 6, 644 -us eius (*Cyrni*) distenditur milibus trecentis viginti quinque. EXC. barb. p. 272, 6 Frick Cilicia et Isauria et omnia -a eius. GREG. TVR. glor. mart. 8 quod esset -us earum (*columnarum*) sedecim pedum. PASS. Mar. Iac. 6 p. 54, 12 locum per omnem -us ambitum lucis virentibus coronatum. CORP. V 3203 l(ocus) s(epulturae) L. Turrani -us maceriae sesquipedes. VI 31768. IX 351. CARM. epigr. 1178^{C}, 24 -u adversi ⟨te⟩ rite notavi sepulcri. 1552^{b}, 9 -us nemorum. *speciatim* ***domus***, *i.* ***ambitus*** (*cf.* VARRO ling. 5, 22 ambitus -us; ab eoque duodecim tabularum interpretes ambitus parietis -um esse describunt. PAVL. FEST. p. 5. 111 -uque *insulae* publico aut privato cinguntur): VITR. 6, 3, 9 sub diu ut sit -us domus. CORP. VI 13143 Macrinus . . . cum adiacentem aedificium -um. 25527 (*a. 91*) P. Rubrius Trophimus et Rubrius Agathos . . . -um refecerunt impensa sua. IX 5179 Valeria . . . Isidi . . . ex visu -um d(e) s(ua) p(ecunia) f(aciendum) c(uravit).

2 *de variis corporeis rebus, animantibus, animantium partibus*: VARRO ling. 5, 106 circuli *dicti*, quod mixta farina et caseo et aqua -um aequabiliter fundebant. OV. met. 2, 82 -u curvantem bracchia *Scorpion*. CELS. 8, 1 p. 325 *vertebrae*. SCRIB. LARG. 47 *fistulae* explere -um. PLIN. nat. 32, 154 *pernae* dentes -u marginum habent pectinatim spissatos. SVET. vita Hor. p. 47 -us voluminis tui . . . ὀγκωδέστατος. TREB. trig. tyr. 14, 5 quae *patera* in -um omnem historiam *Alexandri* contineret. CHIRON 739 ungulae.

iuncturae notabiles: in circuitu: CAES. Gall. 1, 21, 1 qualis *esset* in -u ascensus *montis*. 2, 29, 3 cum *oppidum* ex omnibus in -u partibus altissimas rupes deiectusque haberet. 2, 30, 2 vallo pedum XII in -u XV milium ⟨passuum⟩ . . . circummuniti (5, 42, 4 X milium ⟨passuum⟩ in -u munitionem pedum XV confecerunt. civ. 3, 63, 4. LIV. 34, 9, 2 trium milium passuum in -u murus). CAES. Gall. 5, 13, 7 omnis insula est in -u viciens cent⟨en⟩um milium passuum. LIV. 24, 3, 1 murum in -u patentem duodecim milia passuum (38, 4, 4). CVRT. 7, 3, 22 rupes . . . X in -u stadia complectitur. COLVM. 5, 9, 8 ut arbusculae spatium pedale in -u relinquatur. CORP. XIII 8236 Merc⟩urio Augusto ⟨pro salute imper⟩atoris Titi Caesaris . . . templum a fundament⟨is mace⟩riem in -u. METROL. p. 124, 14 *centuria agri* in -u pedes IXDC habet. CHIRON 22 totum sŏlum ungulae in -u . . . scalpello circumgyrabis (VEG. mulom. 1, 26, 2). AMBR. hex. 1, 3, 10 quasi in -u omnia commoventur. VVLG. *fere* 50^{ies}, *ut*: num. 34, 12 hanc habebitis terram per fines suos in -u. deut. 13, 7 cunctarum in -u gentium. Ios. 18, 20 haec est possessio filiorum Beniamin per terminos suos in -u. III reg. 7, 23 fecit . . . mare fusile . . . rotundum in -u. I par. 11, 8 aedificavitque urbem in -u a Mello usque ad gyrum. Iob 10, 8 manus tuae . . . plasmaverunt me totum in -u (*cf.* GREG. M. moral. 9, 74 in eo quod ex carnis constat indumento). Ier. 52, 22 malogranata super coronam in -u. apoc. 4, 8 *animalia* in -u (κυκλόθεν) et intus plena sunt oculis. RVFIN. hist. mon. 11 p. 429^{D} *fontis* ripas in -u herbis . . . praetextas. GREG. TVR. Franc. 3, 19 habet . . . *oppidum* in -u pretiosos fontes. CORP. VI 11913, 10 *porticus* conti⟨nent a m⟩aceria in -o in agr. ped. *eqs.* 28449 ab (h)ac maceria in -o pedes tres recede. VIII 6982 in Nymphaeo in corona summa ⟨in⟩ -u litterae n(umero) XXXX auro inluminatae. 8236. 8369 in usum . . . habere . . . in -u a muro kast(elli) p(assus quingentos). XIV 3857 hunc locum . . . collig(it) in -u p. CCCXXX. per circuitum: COLVM. 5, 6, 15 per -um in tres partes arbor dividenda est. 8, 15, 3 sŏlum . . . stagni per -um . . . lapidibus inculcatis tectoris muniendum est. 8, 15, 4 nec . . . totus locus *nessotrophii* . . . per -um vacet. APVL. mund. 30 machinam *mundi* . . . per -um suis legibus terminatam. LACT. opif. 7, 10 frons . . . vallata per -um (CHIRON 36). ANON. Vales. 12, 70 per -um placuit omnibus gentibus. PROB. Verg. georg. 1, 233 p. 364, 8 *lineamenta* per -um ambiunt litteram ⊕. CHIRON 236 manum mittes . . . per -um in interiorem partem. VVLG. *fere* 80^{ies}, *ut* gen. 23, 17 in cunctis terminis eius (*agri*) per -um. 35, 5 omnes per -um civitates. exod. 27, 17 omnes columnae atrii per -um vestitae erunt argenteis laminis. 28, 33 ad pedes eiusdem tunicae per -um quasi mala punica facies. num. 11, 31 ex omni parte castrorum per -um. 32, 33 terram eorum cum urbibus suis per -um. deut. 12, 10 ut requiescatis a cunctis hostibus per -um. ITIN. Anton. Plac. rec. A 38 *in monte Sina* per -um cellulae multae servorum dei. GREG. M. in Ezech. 1, 7, 6 Pharisaeus . . ., qui ieiunium dedit . . . quasi paene per -um in suae civitatis custodia vigilavit. *additur genetivus rei*: BELL. Alex. 61, 5 operibusque in -u oppidi continuatis. COLVM. 9, 1, 3 in -u vivarii certis intervenientibus spatiis defixus *stipes*. GELL. 9, 11, 5 in -u favorum paulo maiora . . . inveniri recta foramina. 13, 14, 1 pomerium est locus . . . per totius urbis -um. VVLG. *saepius quam* 80^{ies}, *ut* exod 7, 24 foderunt . . . Aegyptii per -um fluminis aquam. 16, 13 ros iacuit per -um castrorum. 38, 31 tam in -u quam in ingressu eius (*atrii*). Ios. 19, 8 omnes viculi per -um urbium istarum. I reg. 10, 1 inimicorum eius (*populi domini*), qui in -u eius sunt. III reg. 6, 5 aedificavit . . . tabulata per gyrum in parietibus domus per -um templi et oraculi. II par. 23, 10 constituitque omnem populum . . . per -um regis. psalm. 33, 8 immittet angelus domini in -u timentium eum (κύκλῳ τῶν φοβουμένων). 127, 3 filii tui sicut novellae olivarum in -u mensae tuae. Ier. 21, 4 *Chaldaei* obsident vos in -u murorum. Sirach 43, 13 giravit *arcus* caelum in -u gloriae suae (ἐν κυκλώσει δόξης). HIER. epist. 18, 6 RVFIN. hist. mon. 7 p. 414. Orig. in exod. 9, 4 habeat *sacerdos* . . . per indumenti -um tintinnabula. CASS. FEL. 64 p. 157, 13 ramulos virides myrtae et cetera similem virtutem redarguentia in -u iacentis (*sc. aegroti*) apposita. GLOSS. Suet. Aug. 82 (*Ihm, Hermes* 36, 360). *cum pronomine*: VVLG. *saepius quam* 20^{ies}, *ut* II reg. 22, 12 posuit *deus* tenebras in -u suo latibulum. Is. 29, 3 circumdabo *Ariel* quasi sphaeram in -u tuo. Ier. 48, 39 in exemplum omnibus in -u suo. Ezech. 16, 57 cunctarum in -u tuo filiarum Palaestinarum, quae ambiunt te per gyrum. 36, 36 quaecumque derelictae fuerint in -u vestro. Dan. 9, 16 in opprobrium sunt omnibus per -um nostrum; *saepe* in -u nostro, vestro, tuo, suo, *sim. esse*. *cum genetivo explicativo*: CORP. III 8031 imp. Caes. M. Iulius Philippus et M. Iulius Philippus iunior imperator . . . -um muri manu militari a solo fecerunt. HEGES. 3, 9, 5 civitas -u finitimorum montium . . . circumdatur. VVLG. Tob. 13, 21 *aedificabitur* ex lapide pretioso omnis -us murorum *Ierusalem*. MART. CAP. 6, 625 cum natura terris maria dispararet ac tantum cingi -u firmaret Oceani.

B *itineris, viae genus*: **1** *anfractus, iter non rectum. adduntur attributa* longus brevis parvus magnus durus asper *al.*; *saepius cum genetivo rei*: CAES. Gall. 1, 41, 4 ut milium amplius quinquaginta -u locis apertis exercitum duceret (civ. 1, 68, 1. FRONTIN. strat. 1, 1, 6 per -um adduxerunt exercitum). 7, 45, 3 longo -u easdem . . . petere regiones (VERG. Aen. 3, 413 LIV. 4, 27, 8. 21, 47, 5 multorum dierum -u Padi vada petenda. CVRT. 3, 11, 19 SIL. 4, 490 SVET. Aug. 17 AVR. VICT. Caes. 39, 9 AMM. 18, 7, 10). CAES. Gall. 7, 46, 2 quidquid . . . -us ad molliendum clivum accesserat. civ. 1, 59, 3 lon-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

giore -u custodias stationesque equitum vitabant. 1, 61, 1 magno -u per pontem equitatus . . . mittendus (LIV. 9, 27, 4 Samnites per aperta loca brevi -u in loca plana... agmen demittunt). 1, 63, 2 pons ...magnum -um habebat. 1, 64, 8 milium VI ad iter addito -u. 2, 24, 4 sex milium -u in oppidum pervenit (LIV. 33, 37, 2. 34, 28, 2. AMM. 17, 10, 6 per -us longos et flexuosos ventum est... ad loca). 3, 30, 4 Caesari -u maiore iter erat longius. 3, 41, 3 magno -u . . . Dyrrhachium profectus est. LIV. 27, 18, 15 -u haud magno in transversos hostes incurrit. 28, 41, 8 quin ... ad hoc accingeris nec per istos -us, ut . . . secuturum te illuc (*in Africam*) Hannibalem speres potius quam recto hinc itinere, ubi Hannibal est, eo bellum intendas, . . . palmam belli Punici patrati petis? 31, 39, 15 brevi -u cum in iugum collis evasissent (CVRT. 8, 11, 5. *cf.* LIV. 33, 9, 8 brevi -u dextrum cornu hostium . . . invadit). 32, 9, 9 anne per Dassaretios . . . tuto -u Macedoniam intraret. 42, 16, 1 brevi -u maceriae decurrere ad conficiendum saucium. CVRT. 4, 16, 7 Mazaeus... maiore et ob id tutiore -u Tigrin superat. PLIN. nat. 2, 167 Hispaniae et Galliarum -u totus hodie navigatur occidens. 2, 242 -u sacri promunturii. 4, 113 a -u eius (*promunturii Olisiponensis*) incipit frons *Hispaniae.* 6, 136 ut nullus sit nisi -u eius (*Elymaidis*) ad Persidem aditus. FRONTIN. aq. 18 omisso -u subterraneo vallium brevitatis causa substructionibus arcuationibusque traiciuntur *ductus.* strat. 1, 5, 13 -u maiore hostem aggressurus. 2, 5, 38 exiguo -u flexit *Caesar* . . . ad montes occupandos. ITIN. Alex. 8 classis -u omni . . . Seston *appulit.* VEG. mil. 4, 31 p. 150, 18 ut *classes* sine -u ad omnes mundi partes navigio pervenirent. VVLG. Ios. 5, 4 mortui sunt *viri* in deserto per longissimos viae -us. CLAVD. 5, 373 insperatoque suprema -u sociare. AVG. civ. 3, 19 p. 128 tam longo -u auctis viribus *Hannibalis.* *imminuto sensu*: CYPR. GALL. num. 612 *nuntius* -us nullos quacumque in parte relinquens.

2 *circulus, circuitio*: *animantium*: CIC. nat. deor. 1, 29 *Democritus* imagines earumque -us in deorum numero refert. PAVL. FEST. p. 42 circanea . . . avis . . . volans -um facit. SEN. epist. 79, 1 *epistulis* mihi indices, -us Siciliae totius quid tibi novi ostenderit. APVL. met. 7, 17 molares . . . -us requirebam. 9, 11 iumentorum multivii -us intorquebant molas. IVL. VAL. 1, 5 -um *draconis ovi.* CHALC. transl. p. 33 ex septem motibus non locularis ei quisquam sed rationabilis competebat, qui animarum proprius est -us. *sim.* p. 43. 44. 47. 49 comm. 203 (AVG. civ. 2, 21 p. 546). HIL. in psalm. 61, 19 civitas magna ad solum arcae testamenti -um concidit (118 sade 8 p. 520). VVLG. Ios. 6, 16 cumque septimo -u clangerent bucinis sacerdotes. *cf.* CASSIOD. in psalm. 20, 3 docentem *Christum* . . . apostolorum -us ambiebat. *fluminum*: HIRT. Gall. 8, 41, 1 *pars* fere pedum CCC intervallo a fluminis -u vacabat. VAL. MAX. 3, 2, 1 verticis *fluminis* -u actus *Cocles.* SCHOL. Hor. ars 17 DIFF. ed. Beck p. 35, 65. *instrumenti*: SEN. epist. 90, 31 *rotae figuli* -u vasa formantur. *rerum caelestium*: CIC. nat. deor. 2, 155 -us solis et lunae reliquorumque siderum. SEN. benef. 4, 22, 4 solis ac lunae. epist. 108, 20 caelestia per certos -us verti. AVG. gen. ad litt. imperf. p. 486, 24 luminarium. CIC. nat. deor. 2, 49 -us . . . solis orbium V et LX et CCC. VARRO rust. 1, 5, 4. 1, 27, 1 tempus annale sol -u suo finit. SEN. benef. 4, 23, 1 nat. 7, 1, 3 PLIN. nat. 2, 86 SERV. ecl. 5, 5 SCHOL. Germ. Sang. p. 221, 8 RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 121[C] Basil. reg. 2 AVG. epist. 199, 18 civ. 15, 14 p. 85 EVSTATH. Bas. hex. 2, 8 p. 889[A] *al.* *cf.* PROB. Verg. georg. 2, 481 brevem diem facit brumalis -us. VITR. 9, 1, 15 astra . . . suis itineribus perficiunt -um. 9, 1, 16. MANIL. 3, 363 sex . . . signa patebunt -u. GELL. 14, 1, 14 APVL. Plat. 1, 14. AVSON. 332, 24 Saturne supremo ultime -u. 365, 3 HIER. hom. Orig. in Ezech. 1 p. 890 CLAVD. MAM. anim. 2, 12 p. 149, 6. CIC. Tim. 32 nox... et dies... unum -um orbis efficit. PLIN. nat. 2, 11 irrequieto mundi...-u. APVL. Plat. 1, 10 -usque... mundi ut viderentur solis incensa sunt lumina. AMBR. hex. 3, 4, 19 AVG. gen. ad litt. 1, 21 MACR. sat. 1, 17, 9. *cf.* DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 1 p. 349[A] terrae stabilitas per immobilem firmitatem volubilium -u incessanter extenditur. *rerum temporalium*: SEN. dial. 6, 11, 5 -us annorum (SERV. georg. 2, 401). COLVM. 3, 6, 4 dierum. CENS. 18, 2 biennii. SOL. 1, 36 December sollemnem -um finiebat. AVG. gen. ad litt. 1, 19. 4, 21. 26 in psalm. 11, 9 serm. ed. Mai 94, 3. BENED. reg. 58, 21 mensuum. FEST. p. 214 spectaculorum. VAL. MAX. 2, 2, 9 feriarum. MAR. MERC. Nest. adv. Pel. 1, 1 festivitatum. AVG. civ. 12, 14 temporum (*saepius*). 2, 18 saeculorum (EVSTATH. Bas. hex. 2, 8 p. 890[A] saeculorum -us et successiones ac fines). in psalm. 30, 14. 99, 13 rerum temporalium. serm. ed. Mai 94, 4 MACR. sat. 1, 17, 9. *cf.* CIC. rep. 1, 45 mirique sunt orbes et quasi -us in rebus publicis commutationum et vicissitudinum (2, 45). 6, 12 cum . . . duo . . . ii numeri (*septem et octo*)...-u naturali summam tibi fatalem *aetatis* confecerint. *de morbis certis temporibus redeuntibus*: VAL. MAX. 1, 8 ext. 16 Antipater . . . natali suo certo illo -u morbi *febris* consumptus est. CELS. 2, 17 p. 62 si -um habere . . . febris solita est sic, ut tertio quartove die revertatur. 2, 17 p. 63. 3, 3 p. 77 interdum . . . longiore -u quaedam *febres* redeunt. 3, 5 p. 82. 3, 12 p. 93. 94. 3, 13 p. 94 SCRIB. LARG. 95 (*bis*) PLIN. nat. 7, 170. 28, 228. 30, 100. 32, 113.

II *translate*: A *de actionibus i. q. via non directa vel flexa, labor irritus* (*nata est imago ex notione I B 1*): SEN. rem. fort. 1, 3 omnium, quae horremus, ad hanc (*mortem*) exitus spectat, aliorum ⟨recta invadentium, aliorum⟩ per -um. benef. 6, 19, 5 ad me quoque -u longo *munus universis datum* pervenit. epist. 81, 19 bonum exemplum -u ad facientem revertitur. CVRT. 8, 3, 14 cur -u petis gloriam, quae ad manum posita est? PETRON. 13 negavi -u agendum, sed plane iure civili dimicandum. PS. QVINT. decl. 9, 3 *pauper* -u . . . quodam molliores temptavit aditus. IREN. 2, 16, 3 post tantam irreligiositatem et -um defessos . . . in aliquo uno statuere sensum. LACT. inst. 6, 15, 17 errant . . ., quia non efficiunt quod volunt et longo asperoque -u in eandem viam redeunt. PS. RVFIN. in psalm. 26, 12 post illum -um et iubilationem, post ista pericula et labores. AVG. conf. 8, 2, 3 -us erroris mei. civ. 12, 14 p. 533 in -u impii ambulabunt; non quia per circulos . . . eorum vita est recursura, sed quia modo talis est erroris eorum via, id est falsa doctrina *eqs.*, (*interpretatus ita, false ut videtur, psalm. 11, 9; cf. Kautzsch ad loc.*). 12, 15 p. 533 in his -itibus errantes nec aditum nec exitum inveniunt. 12, 18 p. 540 ut in -u falso ambulare quam vero et recto itinere malint. in psalm. 31 enarr. 2, 16 per -um ad deum volunt pervenire *eqs.* (*opp.* de compendio). soliloq. 2, 20, 34 per istos -us . . . exercitationem tuam . . . operamur. CASSIAN. conl. 10, 8, 4 *memoriae materiam* resumere sine ulla -us mora et inquisitionis difficultate. 24, 6, 1 cunctarumque cogitationum *monachi* . . . ortus atque -us . . . ad memoriam dei . . . revocandi. GREG. M. moral. 2, 7 solet per gyrum -us laboris anxietas designari. 6, 57 actio terrena . . . *mentem* in laboris -um mittit (16, 79). NOVELL. Iust. 159 praef. per -a longa litigantes tradere afflictioni. *fere i. q. insidiae, circumventio*: AVG. de duab. anim. 11 me duo quaedam maxime quae incautam . . . aetatem facile capiunt, per admirabiles attrivere -us.

B *de sermone i. q. periodus, circumscriptio, circumlocutio, ambages* (SERV. Aen. 1, 342): CIC. orat. 204 in toto -u... orationis, quem Graeci περίοδον, nos tum ambitum, tum -um, ...dicimus. QVINT. inst. 8, 6, 59 pluribus... verbis cum id, quod uno aut paucioribus certe dici potest, explicatur, περίφρασιν vocant, -um quendam eloquendi. 9, 4, 122 diximus . . . esse incisa membra -us. CARM. de fig. 4 particulae membra efficiunt, haec -um omnem. 7. 10. 82 FORTVN. rhet. 3, 10 MAR. VICTORIN. gramm. VI 55, 1. RVFIN. gramm. VI 567, 6 quattuor membris plenum formare videmus rhetora -um. AVG. doctr. christ. 4, 7, 11 mus. 4, 17, 36 IVL. VICT. rhet. 22 p. 439, 26 CASSIOD. in psalm. 112, 3 ISID. orig. 2, 18, 1. CIC. de orat. 3, 191 modo ne -us ipse verborum sit aut brevior . . . aut longior. 3, 198 -um et quasi orbem verborum conficere. orat. 78. 187. 206 part. 23. MANIL. 2, 129 ne -u longo manifesta probentur. SEN. dial. 7, 3, 2 ne te per -us traham. 11, 7, 5 epist. 71, 4. MART. 11, 15, 8 nec per -us loquatur *libellus* . . mentulam. QVINT. inst. 5, 7, 15. 9, 4, 60. 10, 1, 12. 11, 1, 6. 12, 10, 16. 41. PS. CENS. frg. 14, 9 *Aristobolius anapaestus* -us magis quam versus est. MAR. VICTORIN. defin. p. 36, 15. gramm. VI 55, 6 quando . . . carmen . . . per -um quendam ad ordinem suum decurrit. CHAR. gramm. I 274, 29 *fit periphrasis* ut foeditatem -u devitet. DIOM. gramm. I 440, 24 Aeolis . . . amat per -um verba protendere. SERM. Arrian. frg. I 16 p. 622 A de his incipiam, non de plurimis quaestionibus, neque per -um, sed per compendium. AVG. in psalm. 105, 10 AVELL. p. 109, 12. 239, 1 EVGRAPH. Ter. Haut. 318. *speciatim in legibus, edictis sim.*: QVINT. decl. 264 p. 80 neque id magno aut difficili -u effici potuit, sed vel sic scripta lege, ne. MARCELL. dig. 35, 3, 5 malet legatarius -u sublato heredi caveri. COD. Iust. 2, 55, 4, 7 multa vitia stipulationum multasque ambages scrupulososque -us correximus. 5, 70, 7, 4. 8. 6, 30, 22, 1b nec inventario faciendo nec alio -u expectando. 6, 43, 1 pr. *subtilitatem* posteritas optimis rationibus usa nec facile suscepit nec in extricabiles -us laudavit. 7, 47, 1, 1. 8, 47 (48), 11. 8, 48 (49), 6.

syn. et iuxta posita: *ad I B 2*: orbis, orbis motus, gyrus. *ad II A*: irreligiositas, pericula, labores. *ad II B*: ambitus, comprehensio, continuatio, circumscriptio, orbis *al.* *oppos.*: *ad I B 1*: rectum iter (LIV. 28, 41, 8). *ad II A et B*: compendium.

circulāris, -e *a* circulus. *in circulum circumactus*: BALB. grom. p. 103, 13 lineae (p. 104, 11. 107, 17 BOETH. anal. post. 1, 4). IREN. 1, 17, 1 apocatastasin *solis.* CHALC. comm. 149 motus (MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 60 FAV. EVL. p. 8, 16 AVG. gen. ad litt. 2, 5 divers. quaest. 29). MART. CAP. 6, 579 flexus. 8, 814 ratione *mundi* [*dub.*: CAEL. AVR. acut. 1, 11, 76 ut non ex una parte detractio fieri sanguinis videatur, sed veluti -is. *cf. infra l. 81*]. BOETH. anal. post. 10 p. 725[C] *luna.* p. 726[C] vulnera. CASSIOD. art. 4 p. 1207[D] numerus. 4 p. 1208[A] (ISID. orig. 3, 7, 5). 7 p. 1217[C] stellarum (ISID. orig. 3, 65). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 24 p. 387[B] circumgyratione.

circulātim *adv.* [*cf. c.* circulare, -ari, circulus. *Th.*]. *circuli modo, gr.* πεϱίνεον *cf.* CAEL. AVR. chron. 5, 4, 79. SVET. Iul. 84 exterarum gentium multitudo -m... lamentata est. CAEL. AVR. acut. 2, 29, 153 -m cerotaria apponimus. chron. 1, 4, 91 sanguisugae -m apponendae. 1, 5, 156. 2, 3, 67 *sanguisugae* -m auditoriam cavernam habentes. 2, 3, 69. 5, 1, 15. 5, 4, 79. CASS. FEL. 20 p. 30 spatha tenui -m densissime constringes *papyrum.* CAEL. AVR. acut. 1, 11, 76 *coniecit Helmreich, Archiv 12 (1902) 316, ubi Amann* circularis.

[**circulātio** (-ōnis *f.*) *traditur* VITR. 9, 1, 8 *et* DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 1 p. 349[A]; *sed v. s.* circumlatio.]

1. circulātor, -ōris *m. a* circulari. 1 *is qui circumeundo*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

artem exercet, *praestigiator*, *qui homines circum se colligit; cf.* GLOSS. ὀχλαγωγός (-εύς), ἀγύρτης, plebis collector, qui famam portat vel circuit, περιφοράριος. qui famam apportat periculi [*corr.*: GLOSS. V 593, 33 qui fumat]: **a** *cum certa notione actionis vel praestigiarum eius*: POLLIO Cic. epist. 10, 32, 3 *Balbus quaestor* bestiis . . . -em quendam auctionum . . . obiecit. PLIN. epist. 3, 7, 6 num . . . luctuosum Reguli librum ut -r in foro legeris. SCHOL. Pers. 1, 134 -es...mane edictum consulis vel imperatoris populo recitant, meridie levia carmina dicunt (AVG. c. Iul. op. imperf. 5, 15 -um carmina). PROB. schol. Iuv. 6, 582 quia -es . . . hoc consueverint adhibere, ut delectis sibi locis duobus eos lustrent id est circueant, deinde per eos sortes...iactitent. APVL. met. 1, 4 -em aspexi equestrem spatham... devorasse ac...lanceam...in ima viscera condidisse. PAVL. dig. 47, 11, 11 -es...serpentes circumferunt et proponunt (*cf.* CELS. 5, 27, 3).
b *generaliter*: SEN. benef. 6, 11, 2 *servus* apud proximum -em resedit. PETRON. 68 ego . . . ad -es eum mittendo erudibam. itaque parem non habet, sive muliones volet sive -es imitari. TERT. praescr. 43 commercia haereticorum cum magis . . . -bus, . . . astrologis. PORPH. Hor. sat. 1, 2, 3 ut omnibus musicis (scaenicis SCHOL. Hor.) et -bus multa donaret. HIER. epist. 53, 7 puerilia sunt haec et -um ludo similia docere quod ignores. PRVD. perist. 10, 303 *fatuos* saepe falsus -r decipit. **2** *i. q. ambulator*: SIDON. epist. 1, 14, 4 *Paeonius* ad astantes -es: 'iniuriae'..., inquit, 'iam reum inveni'. **3** *translate de malis philosophis*: SEN. epist. 29, 7 qui (*-es*) philosophiam honestius neglexissent quam vendunt.

fem. **circulātrix,** -īcis: *praestigiatrix, fraudatrix, vagabunda*: PRIAP. 19, 1 Telethusa -x . . . clunem . . . extis acrius altiusque movit. MART. CAP. 4, 423 -x indecens fies profecto, decipula si astruxeris. 4, 331 *de serpente*: -x pellacissima et petrarum Marsicarum incola comprobatur. *adiectivum*: MART. 10, 3, 2 foeda linguae probra -is.

2. circulātor *v.* cerniculator.

circulātōrius, -a, -um *a* circulator. *circulatorum modo*: TERT. apol. 23 *magi* multa miracula -is praestigiis ludunt. idol. 9 quoniam *Simon Magus* aliquid adhuc de -a secta cogitaret. carn. 5. *neutr. subst.* GLOSS. II 217, 43 circulātōrium ἀγυρτία. *translate fraudulentus, ventosus*: QVINT. inst. 2, 4, 15 extemporalis garrulitas . . . -ae vere iactationis est. 10, 1, 8 nobis . . . copia cum iudicio paranda est vim orandi, non -am volubilitatem spectantibus.

circulor, -ātus sum, -ārī (**circulo,** -āvī, -ātum, -āre) *a* circulus. DOSITH. gramm. VII 430, 13 verba, quae passive tantum efferuntur, ex quibus quaedam etiam activa sunt . . . -or. [*val. maced.* tsarclare, *it.* cerchiare. *M.-L.*]

1 *deponens*: **a** *intransitive: circumire, circumvagari*: GLOSS. -atur: circat, circumit. CIC. Brut. 200 *oratorem* non numquam...-antem. CAES. civ. 1, 64, 3 totis . . . castris milites -ari. SEN. epist. 40, 3 vim dicendi rapidam atque abundantem aptiorem esse -anti quam agenti magnam rem. 52, 8 qui . . . in privato -antur. 88, 40 Apion grammaticus...sub C. Caesare tota -atus est (circumlatus *V Par. 6*) Graecia. DIOM. gramm. I 476, 16 cum *Numa* Salios iuniores aequis gressibus -antes induceret. MART. CAP. 8, 857 Venus Mercuriusque...circa solem laxiore ambitu -antur. **b** *trans.*: *circulum hominum colligere*: GLOSS. ὀχλαγωγῶ (DOSITH. gramm. VII 430, 13). **2** *activum*: **a** *transitive circulum facere, rotundare, circumdare*: APVL. flor. 9 p. 34 *Hippias philosophus* ipse . . . anuli . . . orbiculum -verat. apol. 89 digitos. ITALA Luc. 19, 43 (cod. δ) -bunt te (Ioh. 10, 24 *ibid.*). ZENO 1, 13, 1 circumcisio est . . . ferro -ata cicatrix. MART. CAP. 4, 328 crines . . . formam totius capitis -bant. 7, 728 tertius et quartus tumque etiam nonus decuriatusque primus *Arithmeticae* . . . verticem *radius* duplis triplisque varietatibus -bant. 8, 831 quibus sideribus *antarcticus parallelus* -etur. 8, 864 primi luminis *lunae* effigies quibusdam velut cornibus -ata. *part. perf. pass.* **circulātus,** -a, -um *pro adiectivo*: BALB. grom. p. 250, 15 *terminus* -us per ramos mitae acutae similis. SOL. 27, 29 *ut amphisbaena* serpat tractibus -is. MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 60 tria sunt in se -a. PS. APVL. herb. 79 ros marinus semen nutriens -um. MART. CAP. 4, 333 anguis -os orbes. 6, 660 *Cyclades* nomina a -a ordinatione sortitae. 9, 909 quoddam gyris multiplicibus -um . . . velut clipeum. *ibid.* fidibus -is. CAEL. AVR. chron. 1, 1, 19 gressus. 1, 1, 20 ductus. 1, 4, 114 cursus. CASSIOD. art. 4 p. 1208ᴬ sphaericus . . . numerus . . . a -o numero multiplicatus. **b** *intrans.*: GLOSS. II 363, 52 -o μαγεύω. *exempla desunt. cf.* circulator.

deriv.: circulator (-trix), circulatorius; *fort.* circulatim.

ˣ**circulus,** -ī *m.* [*a* 1. circus *deminutive. Th.*]. NON. p. 20 *vocis* 'circus' diminutivum est -us (SERV. georg. 3, 166 *infra l. 77*). *neutr.* -um: GLOSS. III 368, 74. V 178, 26 NOT. Tir. 1, 29ᵃ. *forma* circlus: ACC. trag. 100 (*ex metro corrig.*, circulos *codd.*) VERG. georg. 3, 166 CYPR. GALL. exod. 1074 ATHENAEVS 14, 647d (κίρκλος), *cf.* SERV. georg. 3, 166 *a circo* fit -us et per synaeresin circlus. *neutrum plur.* circla: DRAC. laud. dei 2, 54. *praeter formas* circlus, circlum *in versu heroico fere non nisi nominativus singularis* -us *legitur, et quidem scilicet paucis locis exceptis, ut* MANIL. 1, 673, *sede prima vel quinta*. *inde ab* ACCIO trag. [*it.* cerchio, *francog.* cercle. *M.-L.*]

I ***proprie et strictiore sensu*** *linea vel res rotunda, in se revertens*: **A *figura geometrica,*** *res in* ***corporibus*** *et* ***rebus naturae*** *in orbem circumducta*: GLOSS. κύκλος, περιφέρεια, κρίκος, κρίκελλος, gyrus. *cf.* CIC. nat. deor. 2, 47 -us . . . κύκλος graece dicitur. NOT. Tir. 93, 23. *definitur figura*: BALB. grom. p. 104, 17 (*ex Euclide, ut videtur*) -us . . . est plana forma ab una linea comprehensa, ad quam ab uno signo intra formam posito omnes accedentes rectae lineae sunt inter se pares (PS. CENS. frg. 7, 1 GROM. p. 377 MART. CAP. 6, 710/711 CASSIOD. art. p. 1214 in psalm. 96, 4 ISID. orig. 3, 12, 1). *cf.* CIC. nat. deor. 2, 47 cum...duae formae praestantes sint, ex solidis globus . . . ex planis autem -us aut orbis. CHALC. comm. 68 -um esse planam figuram, quam una linea circumducta contineat. 59 *a circuli* puncto radii pervenientes usque ad extimam circumactionem aequali mensura sunt. AVG. soliloq. 2, 20 -us est linea circumducta undique ad medium aequaliter vergens. CLAVD. MAM. anim. 1, 25 p. 90, 22 -us . . . una eademque circumflexa fit linea. BOETH. arithm. 2, 30 p. 121 -us in proprii semper principii reversione *formatur* (EVSTATH. Bas. hex. 1, 3 p. 870ᶜ). *cf.* MACR. somn. 1, 20, 16 omnis diametros cuiuscumque orbis triplicata cum adiectione septimae partis suae mensuram facit -i, quo orbis includitur (PLIN. nat. 2, 87 quantas . . . dimetiens habeat septimas tantas habere -um duo est vicesimas).

1 *de rebus variis*: LIV. 38, 29, 7 *funditores* coronas modici -i...assueti traicere (*cf.* VVLG. I reg. 25, 29 *inimicorum* anima rotabitur quasi in . . . -o fundae). 45, 12, 5 priusquam hoc -o excedas...redde responsum (*cf.* VELL. 1, 10, 2 finito harenae -o. VAL. MAX. 6, 4, 3 PLIN. nat. 34, 24. IVST. 34, 3, 3 amplo -o inclusum *Antiochum*). MANIL. 1, 321 stella vincitur una -us *Coronae*. 2, 370 *de linea in -o circumducta*: flexibus . . . totidem similis fit -us illi -o. VITR. 5, 3, 6 *vox* movetur -orum rotundationibus (10, 1, 1 FAV. EVL. p. 21, 1) infinitis, uti si in stantem aquam lapide immisso nascantur innumerabiles undarum -i, crescentes a centro quam latissime possint (5, 3, 7. SEN. nat. 1, 2, 7 lapillus in . . . aquam missus -os facit innumerabiles. SIL. 13, 28). VITR. 9, 7, 2 circinatio -i describatur. 9, 7, 6. 9, 8, 8 -i . . . circumdati menstrua spatia finientes *in horologio*. CELS. 4, 1 p. 120 *arteria* constat ex -is quibusdam. 7, 25, 1 nudaturque *cutis* circa pubem velut -us (*cf.* COLVM. 5, 2, 7 ut *ager* -i speciem habeat. VVLG. Is. 58, 5 numquid contorquere quasi -um caput suum? RVFIN. hist. 5, 1, 54. Basil. reg. 1 in modum -i. EVSTATH. Bas. hex. 4, 5 p. 908ᴬ ISID. orig. 3, 31, 1. 3, 38. 13, 5, 6). CELS. 7, 25, 1 deligari debet a pube usque -um. SEN. nat. 1, 6, 1 numquam maior arcus *in caelo* dimidio -o apparet (PLIN. nat. 2, 150). epist. 74, 27 utrum maiorem an minorem -um scribas, ad spatium eius pertinet. COLVM. 5, 2, 7. PLIN. nat. 11, 215 corpus *aquatilium mollium* -is carnis vinctum *est*. 12, 123 *gutta balsami* adulterata . . . -o candido cingitur. 16, 75 *betulla* -is flexilis. 18, 327 mediamque mensuram *sulci* ... circumscribi -o parvo. 25, 101 inclusae -o eius (*Vettonicae*) serpentes. 25, 148 *mandragoram* effossuri . . . III -is ante gladio circumscribunt. 34, 151. 37, 88 Arabicae *sardonyches* excellunt . . . -o praelucido. 37, 89. 90. 166 ambiente -o coloris aurei *Hermu aedaeon*. MART. 14, 138 orbibus in nostris (*sc. mensarum*) -us *catini* esse potest. PLIN. epist. 5, 6, 27 *sphaeristerium* plura genera exercitationis pluresque -os capit. 5, 6, 33 *limes hippodromi* interioribus -is ... purissimum diem recipit. 6, 33, 3 densa circumstantium corona latissimum iudicium multiplici -o ambibat. HYG. lim. grom. p. 189 cum *umbra* ad -i lineam pervenerit. APVL. flor. 12 p. 43 cervicula *psittaci* ... -o minio . . . cingitur. PS. APVL. herm. p. 275 -i quadratura. IREN. 2, 4, 2 in -o centrum. 2, 13, 6 velut in -o magno minor continetur -us. SOL. 17, 8 oculatis ex fulvo -is *pantherarum*. LACT. inst. 1, 2, 4 *-us solis* non amplius quam humani capitis videtur habere mensuram (*cf.* CASSIOD. in psalm. 100). COD. Theod. 9, 22, 1 (*a. 317*) qui mensuram -i exterioris *solidi* arroserit. OBSEQ. 68. DIOM. gramm. I 484, 15 olim partes Homerici carminis in theatralibus -is ... pronuntiabant (AMM. 31, 10, 19 *Commodus* centum leones in amphitheatrali -o . . . contruncavit. SCHOL. Hor. epist. 1, 1, 6 -o amphitheatri). CET. FAV. 29 circinum figes et angulo proximum -um facies *eqs.* (HIER. epist. 48, 2). AMM. 14, 11, 25 Adrastia, ius quoddam numinis, . . . lunari -o superpositum. MACR. somn. 1, 20, 14 ducta linea de quocumque loco -i, qui designat ambitum, in quamcumque eiusdem -i summitatem orbis partem aliquam dividat necesse est. FAV. EVL. p. 21, 24 ut . . . septem intervalla octo -os dividant. AMBR. hex. 3, 12, 51 *vitium*. HIER. tract. in psalm. 139 p. 267, 18 serpens . . . -um facit totius corporis sui (AVG. serm. ed. Mai 20, 2 MART. CAP. 4, 328). PHYSIOGN. 27 *sqq. oculorum* (*cf.* GLOSS. ἶρις ὀφθαλμοῦ). EPIPHAN. Avell. p. 754, 27 amethystus lapis est erga suum -um flammiferum quiddam profundius micans. CYPR. GALL. Ios. 348 nec moveat tremulos lunaris -us ignes. CAEL. AVR. chron. 2, 7, 107 gutturis -o, quam sumam vocamus. EVSTATH. Bas. hex. 9, 1 p. 956ᶜ *terram* -o similem. CLAVD. MAM. anim. 1, 25 p. 91 quod . . . per medium -um duae pares lineae iuxta duci posse credantur. IVL. HON. cosmogr. rec. A 24 fluminali -o *Danubii*. APRING. in apoc. 1, 8 *alfa* in latino . . . -i rutunditate (ISID. orig. 14, 2, 1) concluditur. CASSIOD. in psalm. 150, 3 tuba est . . . tubulus a patulo -o incohans. or. frg. p. 481, 11 margaritarum . . . flexis auro -is. ISID. orig. 13, 11, 10 quod *corus* ventorum -um claudat. in (ad) -um (-os), in -o, per, secundum -um: PLIN. nat. 17, 207 in -os materies colligenda. APVL. met. 2, 7 *Fotis* cibarium vasculum floridis palmulis rotabat in -um (8, 27). LACT. opif. 5, 5 *costis* in se velut in -um paene conductis. OBSEQ. 68

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in unum -um sole redacto. CHIRON 888 haec omnia . . . ad -um impones. VEG. mulom. 2, 10 *iumentum apiosum* gyrat in -o tamquam ad molas. VVLG. eccles. 1, 6 spiritus *(i. ventus)* . . . in -os suos revertitur. HIER. epist. 1, 10 coetu *populi* in -um coeunte. CAEL. AVR. acut. 1, 11, 76 caput rademus et per -um . . . cucurbitas affigemus. DRAC. laud. dei 2, 54 vias per -a morantes. CASSIOD. or. frg. p. 483, 16 Samiramis . . . Babylonicos muros . . . in -um fabricasse memoratur. VEN. FORT. vita Radeg. 13, 30 cuncta . . . exornata per -um. 25, 60 caro . . . est incisa per -um. NOVELL. Iust. 15, 1 praef. secundum -um habitatoribus civitatis . . . hoc implentibus. ISID. orig. 14, 2, 1 undique . . . oceanus circumfluens eius *(orbis terrae)* in -o ambit fines. 15, 2, 38 quod in eis *(cochleis)* tamquam per -um orbemque conscendatur. diff. 2, 55 quod aer ictus in -um orbemque moveatur.

2 *de lineis in caelo mundo terra circumductis*: **a** *de caelestibus ab astrologis fictis*: *definiuntur*: AMPEL. 1, 4 caelum dividitur in -os quinque, arcticum et antarcticum . . ., aequinoctialem . . ., brumalem et solstitialem (PS. CENS. frg. 2 CHALC. comm. 65 SCHOL. Germ. Sang. p. 105, 1 MACR. somn. 1, 15, 12 GLOSS. III 293, 1 *sqq.*). *cf.* VARRO ling. 9, 24 nonne . . . *caelum* ut ab aequinoctiali -o ad solstitialem et hinc ad septentrionalem divisum, sic contra paribus partibus idem a bruma versum contraria parte *eqs.*? *alio ordine*: SEN. nat. 5, 17, 2 caelum . . . dividitur in -os quinque, qui per mundi cardines eunt. est septentrionalis, est solstitialis, est aequinoctialis, est brumalis, est contrarius septentrionali, his sextus accedit, qui superiorem partem mundi ab inferiore secernit . . . hanc lineam, quae inter aperta et occulta est. id est hunc -um Graeci horizonta vocant, nostri finitorem dixerunt, alii finientem. adiciendus est adhuc meridianus -us qui horizonta rectis angulis secat (MANIL. 1, 566 *sqq. fuse, additis numeris partium caeli inter -os singulos extantium; pergit de coluris, meridiano, horizonte.* HYG. grom. lim. p. 185. HYG. astr. 1, 6 *graecis nominibus* arcticos, θερινὸς τροπικὸς *eqs.* MART. CAP. 8, 817 ISID. orig. 3, 43 [13, 6] nat. 10). *generatim*: PLIN. nat. 6, 212 plura sunt . . . segmenta mundi, quae nostri -os appellavere, Graeci parallelos. PS. CENS. frg. 2, 2 ut -i in caelo, ita in terra: zonae vocantur. ISID. orig. 3, 43 (13. 6). VARRO rust. 1, 2, 4 sunt regiones inter -um septentrionalem et inter cardinem caeli, ubi sol etiam sex mensibus continuis non videtur. OV. met. 2, 516 ubi -us axem ultimus extremum spatioque brevissimus ambit. trist. 4, 3, 6 aetheriamque suis cingens amplexibus arcem . . . *cum* ab intacta -us *Vrsarum* extet humo (VITR. 9, 4, 5). MANIL. 1, 673 bis recipit *zodiacum* lucem qui -us aequat et umbras. SEN. nat. 7, 15, 2 *cometes* usque in aequinoctialem -um venit. LVCAN. 9, 531 qua -us alti solstitii medium signorum percutit orbem. 10, 212 qua . . . varii mutator -us anni Aegoceron Cancrumque tenet. PLIN. nat. 2, 50 circa solstitialem -um habitantium umbrae. 18, 277 GELL. 2, 22, 5 AMPEL. 1, 4 CHALC. comm. 80. 81. AVIEN. Arat. 526 qua . . . -us . . . secat Oriona. 543 PROB. Verg. georg. 1, 233—239. HYG. astr. *saepe ut* praef. p. 20. 2, 21 p. 64. 3, 23 p. 91. SCHOL. Germ. Sang. *et* Bas. *item saepius.* GERM. 459 ad boream qui vergit -us . . . per Geminos currit medios, vestigia tangit Aurigae *eqs.* AVIEN. Arat. 954 *sqq.* HYG. astr. 4 MART. CAP. 8, 827 *sqq.* ANTH. 761, 43. *similiter* PLIN. nat. 2, 212 *sqq. de terrae -is.* PLIN. nat. 2, 91 in candida *septentrionis parte*, quae l a c t e i -i nomen accepit (2, 7. 18, 280. 281 -us lacteus fertur per Sagittarium atque Geminos . . . bis aequinoctialem -um secans. FAV. EVL. p. 2, 23 HYG. astr. 1, 6 p. 25, 15. 2, 43 *al.*). MANIL. 3, 225 iacet obliquo s i g n o r u m -us orbe. 2, 273. 348. 370. 3, 318 VITR. 6, 1, 1. 9, 1, 3. 9, 8, 8 signifer. 9, 8, 9 PLIN. nat. 2, 98. HYG. lim. grom. p. 186 -us . . . zodiacus. GELL. 13, 9, 6 APVL. met. 11, 26 mund. 2 IREN. 1, 17, 1 PORPH. Hor. carm. 4, 6, 39/40. COMM. instr. 1, 7, 1 -o zonae *al. saepe.* LVCAN. 9, 496 nec sidera tota ostendit Libycae f i n i t o r -us orae (CENS. 17, 4 p. 31, 24 caeli ad -um finitorem inclinatio. CHALC. comm. 66 dicitur . . . finalis -us . . . horizon Graeco nomine. 67. 68. 71. HYG. astr. 1, 4 p. 23, 15 horizon . . . modo polo subiectus et -is his, qui paralleloe dicuntur, modo duobus extremis et aequalibus nixus. 4, 10 p. 107, 7). CHALC. comm. 66 *circulum finalem* dividit m e r i d i a l i s, qui mesembrinus dicitur. HYG. astr. 3, 3 p. 82, 10 -us, qui per utrosque polos transiens tangit Arietem et Chelas. 3, 29 p. 94. 4, 10 p. 107, 12. 20. GELL. 14, 1, 26 ut . . . sub eodem -o caeli plures simul . . . nasci non queant. TERT. nat. 2, 5 habitatio . . . mundi -orum condicionibus foederata praestatur. ARNOB. nat. 2, 16 ex mundanis -is secuntur nos causae. HIL. trin. 12, 53 astriferos in eo *(caelo)* -os. RVFIN. symb. 39 per diversos nascendi -os. CLAVD. MAM. anim. 92, 7 -orum vias rimari. BOETH. arithm. 1, 1 p. 11 in astronomia . . . -i sphaera centrum parallelique -i mediusque axis est. ISID. orig. 3, 36 poli sunt -i qui currunt per axem. *latiore sensu interdum de mundo aut caelo toto*: FAV. EVL. p. 5, 25 in quinque partes -um secuere, ut sit primum medium punctum, quattuor absides. HYG. fab. 14 p. 49, 16 *navem Argo* Minerva in sideralem -um retulit. RVFIN. Clement. 10, 11 -us *mathematicorum* . . . est aequaliter ex omni parte collectus secundum mathesim (PS. AMBR. act. Seb. 55). SALON. in eccles. p. 994C caelum et terra, maria et omnia, quae in hoc -o continentur. EVSTATH. Bas. hex. 1, 11 p. 878 nec superior aut inferior pars telluris . . . idem . . . vel directum erga -i rotunditatem continet intervallum. ALC. AVIT. carm. 1, 220 celsus calidum cum reddit -us annum. DRAC. laud. dei 2, 52 -us haerebit, nisi iusseris ire meantem. PS. AVG. categ. 10 p. 1429 nec magis in quanto *(i. in notionibus quantitatis)* contrarietas, quam in -o convideri potest *(syn.* caelum). *cf.* ENNOD. opusc. 3 p. 366 cum tot in regni nostri -o pontifices esse videantur.

b *de cursibus lunae et solis, siderum, temporalium rerum*: VITR. 9, 1, 6 quem -um l u n a terdecies in XII mensibus percurrit, eum s o l eisdem mensibus semel permetitur. AMM. 20, 3, 4 *sol* et lunaris globus obtinentes -os proprios. ACC. trag. 100 quot luna circ[u]los annuo in cursu instituit. VITR. 9, 2, 3 luna de septem astris -um proximum terrae in cursibus minimum pervagatur. PLIN. nat. 2, 88 Aegyptia ratio . . . singulas partes in lunari -o . . . minimo triginta tribus stadiis paulo amplius patere colligit. 5, 7 *Atlantis* elati . . . in vicina lunaris -i. 18, 277 aestate . . . interlunio necesse est *luna* cum sole proximo nobis -o currat. GELL. 1, 20, 6 *tertii* numeri cubum . . . vim habere lunaris -i. APVL. Plat. 1, 10 -i sui *(lunae)* completo curriculo. PS. CENS. frg. 3 p. 58 CHALC. comm. 73 FAV. EVL. p. 20, 26 SERV. Aen. 1, 742 HYG. astr. 1 praef. p. 21, 13. AMBROSIAST. in II Cor. 12, 2 cum in tertio -o dicatur luna esse. AVG. civ. 7, 6 p. 282 BOETH. mus. 1, 27 p. 219. PLIN. nat. 2, 86 cum trecentis sexaginta et fere sex partibus orbis s o l i s ex circuitu eius patere appareat -um, per quem meat. *ibid.* -i solaris. APVL. flor. 18 p. 90 quotiens sol magnitudine sua -um, quem permeat metiatur. CHALC. comm. 83 sol minorem utpote anniversarium -um lustrans quam planetae. SERV. Aen. 1, 745 hieme breviore sol utitur -o. FAV. EVL. p. 18, 10. MACR. somn. 1, 19, 6 -us per quem sol discurrit a Mercurii -o ut inferior ambitur, illum quoque -us Veneris includit *eqs.* 1, 20, 22 caelestis -i per quem sol currit. MART. CAP. 2, 150. CIC. rep. 6, 15 *s t e l l a e* -os suos orbesque conficiunt celeritate mirabili. VITR. 9, 2, 3 SEN. nat. 7, 13, 1. 7, 24, 1 haec . . . sidera . . . alios et alios -os habent. 7, 24, 2 cometes potest . . . alium habere -um. 7, 25, 7. PLIN. nat. 2, 32 *Saturnum* maximo ambire -o. 2, 34 inferiorem Iovis -um. 2, 39. 63 *-os stellarum errantium* Graeci ἁψῖδας in stellis vocant. 2, 65. 72. 74. 79. 82. 88 APVL. mund. 29 Socr. 2 p. 120. ARNOB. nat. 2, 28 quas ex quibus -is qualitates . . . attraxerint *animae.* CHALC. transl. p. 39 ea quae diversae naturae motus obliquus . . . circumferebat, partim maiore partim minore -o rotabantur. p. 40 *stellae gyros* edunt admirabili venustate iuxta ambitus -orum. comm. 84 quod -is, hoc est lineis picturatis et carentibus corpore vehi stellarum . . . corpora non posse dicat *Aristoteles.* 87 seu per eccentros ferantur *stellae* seu per epicyclos -os. SERV. ecl. 5, 57. Aen. 2, 255 -i septem sunt Saturni Iovis *eqs.* (6, 127). 6, 127 novem -is cingitur terra. *ibid.* bene viventium animas ad superiores -os . . . redire. 6, 645 *-os mundanos* novem esse novimus. FAV. EVL. p. 7, 30. 12, 20. 15, 26 veteres musici octo tantum chordis utebantur, ad -orum caelestium similitudinem referentes (p. 18, 2. 20, 8). p. 18, 10 *ait Pythagoras* a luna ad Mercurii -um hemitonion . . . a solis autem orbe ad -um Martium tonon esse *eqs.* (*cf.* BOETH. mus. 1, 27 p. 219 MART. CAP. 1, 27). SCHOL. Hor. carm. 2, 19, 3 soli novem -i *(sc. circumiecti)* sunt (*cf.* HYMN. Ambros. 50, 2). AVG. gen. ad litt. imperf. 12 p. 486, 10. civ. 10, 30 p. 453 animarum -os (OROS. comm. 2 animam descendentem per quosdam -os). MACR. somn. 1, 19, 6 ISID. orig. 3, 65, 1. 2. *de temporalibus*: STAT. Theb. 2, 400 astriferum iam velox -us *(sc. anni)* orbem torsit. TERT. ieiun. 14 pascha celebramus a n n u o -o in mense primo. LACT. inst. 7, 14, 9 dies . . . magnus dei mille annorum -o terminatur. FVLG. myth. 1, 12 quod *sol* . . . quadripertitis temporum varietatibus anni -um peragat. HIER. vir. ill. 61 sedecim annorum -um. *ibid.* decem et novem annorum. in psalm. 76 in Matth. 14, 1 VVLG. lev. 25, 30 iud. 11, 40 I par. 20, 1 II par. 21, 19. 36, 10 *al.* SEN. epist. 12, 6 m e n s i s artiore praecingitur -o (HIER. epist. 64, 9 duodecim mensium . . . -um. BENED. reg. 58). PS. APVL. Ascl. 35 quot h o r a momenta habet -i circumcurrentis (CET. FAV. 29 horalem. ARATOR act. 1, 881 sextae . . . horae). PORPH. Hor. carm. saec. 21 temporum (HIER. adv. Rufin. 3, 40). NEMES. ecl. 1, 45 nostri . . . novissimus aevi -us. POTAM. tract. 1 p. 1412A quattuor d i e r u m (VVLG. I reg. 1, 20. *fort. huc pertinet*: MANIL. 3, 230 vix finit luces Cancer, vix bruma reducit; quam brevis illa [*sc. lux brumae*] iacet, tam longus -us hic [*sc. lucis vel diei Cancri*] est). HILARIAN. pasch. 1 de paschali -o (LIB. pontif. p. 19, 2 paschae). AVG. civ. 12, 14 p. 533 non . . . per -os . . . *impiorum* vita est recursura. HIER. epist. 10, 2 centenus aetatis -us. 77, 1 quartae aestatis. BENED. reg. 18 septimanae.

c *de orbibus in caelo interdum apparentibus*: LIV. 30, 2, 12 Frusinone arcus solem tenui linea amplexus est, -um deinde ipsum maior solis orbis extrinsecus inclusit (OBSEQ. 20). SEN. nat. 1, 2, 1 circa solem visum coloris varii -um, qualis esse in arcu solet. 1, 2, 2. 1, 8, 5. 1, 13, 2 omnia eiusmodi simulacra . . . sunt . . . similia lunaribus -is. PLIN. nat. 2, 98 cernuntur . . . circa solis orbem . . . versicolores -i. 18, 346 circa occidentem candidus -us erit. *ibid.* si ater -us fuerit. 18, 353 -us nubis circa sidera. 1, 2, 28 SVET. Aug. 95 AVIEN. Arat. 1484. 1526. 1640. 1698 OROS. hist. 6, 20, 5 GREG. TVR. Franc. 5, 23. *cf.* CAEL. AVR. chron. 1, 4, 63 -os igneos circumferri prae oculis sentiunt aegrotantes.

B *de rebus et instrumentis in orbem arte factis*: VARRO ling. 5, 106 -i *dicti*, quod mixta farina et caseo et aqua cir-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cuitum aequabiliter fundebant (PAVL. FEST. p. 16 arculata dicebantur -i, qui ex farina in sacrificiis fiebant. *cf.* GLOSS. III 256, 6 *κυκλίσκοι*. ATHENAEVS 14, 647d *ἐκ τυροῦ ... γίνεται πλακουντηρὰ τάδε ... κίρκλος*). VARRO ling. 6, 8 parvi -i anuli *dicebantur*. RVT. LVP. 1, 13 catenam multi inter se -i coniuncti vinciunt (AVSON. 337 HIER. tract. in Marc. p. 328, 15. *cf.* AVG. civ. 21, 4 p. 494. quaest. hept. 2, 132 quid est aliud anulus vel -us, nisi undique arcus?). VERG. georg. 3, 166 tenui de vimine -os cervici *iuvencorum* subnecte. Aen. 5, 559 it *iuventutis* pectore summo flexilis obtorti per collum -us auri. 10, 138 *iuveni* fusos cervix ... crines accipit et molli subnectit -us auro. PLIN. nat. 29, 80 -o e ramentis *auri* addito in collum *gallinaceorum*. HIL. op. hist. frg. 2, 11 ut cervices eis artissimis -is strangularentur. HIER. epist. 7, 3, 2 ferri -um *mihi* innectens. PRVD. perist. 1, 72 chalybs attrita colla *martyrum* gravibus ambit -is. CYPR. GALL. gen. 1291 VEN. FORT. vita Radeg. 25, 60 CORIPP. Iust. 2, 130. *cf.* GLOSS. II 364, 49 *μανιάξ*. PAVL. FEST. p. 16 arculum appellabant -um, quem capiti imponebant ad sustinenda commodius vasa (*cf.* p. 45 caesticillus appellatur -us, quem superponit capiti qui aliquid laturus est in capite). p. 43 circites -i ex aere facti. CVRT. 6, 5, 16 in se implicati arborum rami suspensis -is similes. PETRON. 32 lacertum ... cultum ... eboreo -o lamina splendente conexo (TERT. cult. fem. 1, 2 *-is ex auro* bracchia artantur. VEN. FORT. vita Radeg. 25, 60 CORIPP. Ioh. 2, 127 ISID. orig. 19, 32, 1. GLOSS. V 178, 26 armillum). PETRON. 53 -os ... ardentes transilire. 60 -us ingens, de cupa ... grandi excussus (LEX Visig. 8, 3, 8 -os ad cupas ... asportare). PLIN. nat. 13, 29 *orientis populis* vitilem sibi arborique *palmae* indutis -um. SVET. Aug. 80 ut torpentem contractumque frigore *digitum* vix cornei -i supplemento scripturae admoveret. EDICT. imp. Diocl. 10, 4 capistrum equestre cum -is et ducali. SPART. Sept. Sev. 22, 2 *Septimius Severus in somnio* positus in -o ingenti aereo. VOPISC. Tac. 6, 5 *imperatores pueros*, quos ad consulatus dandos dulcia et -i et quaecumque voluptas puerilis invitet. GAVDENT. serm. 3 coronam ... victorialem quippe -um operibus bonitatis Christi benedicendum. ANON. de mach. bell. 14 funis ... ligatur -o haerenti catafracto in posterioris lateris parte exteriore (VVLG. Esth. 1, 6). 16. VEG. mil. 3, 5 p. 73, 23 *bucina* in semet aereo -o flectitur. mulom. 1, 56, 37 *Parthi* non ... -is atque ponderibus praegravant crura *equorum*, ut tolutim ambulare condiscant. VVLG. exod. 25, 12 *facies* quatuor -os aureos, quos pones per quattuor arcae angulos; duo -i sint in latere uno et duo in altero; *sic 13ies* exod. 25. 26. 27. 37, 13. 38, 7 (*cf.* CYPR. GALL. exod. 1074). IV reg. 19, 28 ponam ... -um in naribus tuis (Iob 40, 21 prov. 11, 22 Is. 37, 29). Ezech. 10, 12 -i (*i. rotae*) ... *pleni* erant oculis. 16, 12 dedi ... -os auribus tuis (HIER. *ad l.* inter cetera ornamenta mulierum solent aurei -i in os ex fronte pendere). PELAG. in Eph. 6 p. 840C lorica multis -is vel armillis intexitur (SIDON. epist. 3, 3, 5 carm. 2, 322 GREG. TVR. Franc. 7, 38). AVG. quaest. hept. 2, 12 aulaea inter se -is et ansis non coniungebantur (2, 21). PS. AVG. serm. 49, 1 manibus lapillatos -os splendentes induxit. VICTRIC. 6 nullus auri -us scitur. THEOD. PRISC. phys. 6 dextri ... pedis ungulae portatus -us ... medebitur. ALC. AVIT. epist. 74 circumdet *servus fialas* pittaciorum densitate pro -is (*si huc pertinet*). ORIBAS. syn. 6, 44 -um grandem de lana factam ... supponendus est. GREG. M. epist. 6, 54 cocleares ... et -os, quos direxisti, suscepimus. ISID. eccl. off. 2, 4, 4 corona ... latitudo aurei est -i, quae regum capita cingit. orig. 19, 32, 1 primus Prometheus fertur -um ferreum incluso lapide digito circumdare.

additur *genetivus epexegeticus pro re ipsa*: LIV. 36, 9, 12 exteriore -o muri (CASSIOD. in psalm. 50, 19). MANIL. 1, 802 candet -us orbis (GELL. 2, 30, 5 austri ... et Africi ad meridianum orbis -um ... depressi. COMM. apol. 116 DRAC. Romul. 5, 326). CELS. 7, 25, 1 sub -o glandis scalpello diducenda cutis. FIRM. err. 3, 5 *terra* inclusa Oceani ambientis -o (OROS. hist. 6, 22, 1 GILD. Brit. 3 chron. III p. 28). 6, 7 *Liber infulas* pampineis coronarum -is illigabat. HIL. trin. 5, 32 caeli (10, 16 caeli mundique. HIER. epist. 59, 5 in Is. 51, 4 p. 588 IORD. Get. 1, 6 GREG. TVR. glor. mart. 1). CLAVD. 15, 223 lunae (HIL. gen. 83). PAVL. NOL. carm. 6, 116 solis (ZENO 2, 57). RVFIN. Orig. in Ios. 3, 1 rotarum. MART. CAP. 2, 185 aethrae. SIDON. epist. 1, 11, 14 stibadii. IORD. Get. 1, 4 terrae (1, 6).

II ***latiore sensu et translate:*** **A** *i. q. coetus vel congregatio hominum, saepius cum nota vituperationis*: ACC. trag. 250 laetum in Parnaso inter pinos tripudiantem in -is. CIC. Balb. 57 qui Cornelio invident ... in conviviis rodunt, in -is vellicant. de orat. 1, 159 quemcumque patrem familias arripuissetis ex aliquo -o. 1, 174 cum in -o decipiare adversari stipulatiuncula. fin. 5, 56 inertissimos homines ... -os aliquos et sessiunculas consectari. off. 1, 132 sermo in -is ... versetur. Att. 2, 18, 2 sermo in -is ... est liberior quam fuit. ad Q. fr. 3, 4, 1 *Cato iudex* diribitis tabellis de -o se subduxit. NEP. Epam. 3, 3 cum in -um venisset, in quo aut de re publica disputaretur aut de philosophia sermo haberetur. LIV. 3, 17, 10 *patres* inserentes ... se in -os plebis. 7, 12, 14 in -is fremere. 28, 25, 5 sermones inter se serentium -os. 32, 20, 3. 34, 37, 1. 34, 61, 5. 44, 22, 8. SEN. dial. 1, 5, 4 cum ... vilissimus quisque ... tempus in aliquo -o terat. benef. 7, 22, 2 quidam ... beneficium, quod dederunt, omnibus -is narrant. PETRON. 27 duo spadones in diversa parte -i stabant. *ibid.* -is [ludentem] accedere. 47 porcos, sicut in -is mos est, portenta aliqua facturos. PLIN. nat. 36, 12 imaginem eius (*Hipponactis*) ... *Bupalus et Athenis* proposuere ridentium -is. MART. 2, 86, 11 scribat carmina -is Palaemon (*opp.* raris auribus). 10, 62, 5 *nec* maiore quisquam -o coronetur. QVINT. inst. 2, 12, 10 collidere manus, terrae pedem incutere ... mire ad pullatum -um facit. 6, 3, 105. 12, 10, 74 illi per fora atque aggerem -i. TAC. Agr. 43, 4 ann. 3, 54. PLIN. epist. 3, 20, 4 multa agmina in medio multique -i et indecora confusio. GELL. 4, 1, 1 in -o doctorum hominum (AMM. 30, 4, 17) Favorino ... praesente. 15, 9, 2 iuvenum eruditiorum. 16, 10, 3. APVL. met. 2, 13 frequentis populi -o consaeptus (AMM. 21, 9, 7). PORPH. Hor. sat. 1, 6, 114 altioris dignitatis homines erubescunt ... in his vulgi -is stare. PANEG. 12, 39 mirantium -os contrahunt *milites*. VOPISC. Prob. 10, 4. LACT. inst. 3, 17, 7 homo astutus ex variis diversisque motibus -um cogit. AMM. 14, 1, 6 honoratorum -is assistendo. 28, 4, 29. HIER. epist. 39, 1 cum ... lectulum vallaret -us propinquorum. 50, 1 imperitorum. 50, 4 in -is stomachari. 84, 5 -i strepitus commovetur, fautores clamitant. AVG. util. cred. 9, 21. epist. 118, 12 Donatistarum ... Maximianensium ... Manichaeorum *eqs.* (COD. Theod. 16, 5, 11 CANON. Migne 56, 553).

B *de rebus saepius repetitis, in orbis modum in initium revertentibus*: SEN. epist. 77, 6 cogita, quamdiu iam idem facias: cibus somnus libido, per hunc -um curritur. HIL. myst. p. 26, 23 quodam generationum -o circumcursatum *est* ... mundo. in psalm. 1, 8 sermo in ... -um erroris inflexus. CLAVD. DON. Aen. 4, 9 per longos verborum -os venit ad eam partem quae. AVG. civ. 12, 18 p. 540 hos volubiles -os, quos opinio confingit, ratio manifesta confringit. MART. CAP. 2, 219 adhuc iugata compararet pagina quocumque ducta largiorem -um.

synonyma et coniuncta: *ad IA: aliae res geometriae et astronomiae, ut* punctum linea angulus triangulum quadratum sphaera *al. cf. p. 1109, 73 sq.* *ad IB*: armillum, ansae. *ad IIA*: convivia, contiones, sermones, forum, consessus, conventicula, coetus.

derivata: circellus, circularis, circulare (circulatim). *compositum*: semicirculus. *Bannier.*

***circum** *adv. et praep.* [*acc. nominis subst.* 1. circus; *cf.* circa, circumcirca, idcirco *atque* incircum, *ex quo* circum *imminutum esse putat Skutsch, Rhein. Mus. 61 (1906) 613. Th.*]. CASSIOD. in psalm. 30, 16 -m enim a circuitu. *grammaticorum de usu et significatione iudicia v. s.* circa *p. 1081, 22 sqq.; addas*: SERV. ecl. 1, 29 antiqui enim 'post', 'ante', '-m' etiam ablativo iungebant, quod hodie facere minime possumus (*cogitasse videtur de locis, qualis est* ANTH. 429, 7 *p. 1113, 13*). PRISC. gramm. III 41, 3 -m, quando *περί* significat, praepositio accipitur tam in compositione quam in separatione, ut ...; quando vero *πέριξ* demonstrat, adverbium est locale. CASSIOD. gramm. VII 164, 7 -m praepositio sequentibus vocalibus 'm' litteram in enuntiatione amittit, in scriptura servat. NOT. Tir. 1, 27. *dubia*: ENN. ann. 471 -m sum. SEN. nat. 6, 1, 13 GLOSS. V 445, 65. *inde ab* ENNIO *et* PLAVTO; *plura de frequentia v. s.* circa *p. 1079, 6 sqq. 39 sqq.* *usus adverbii omnia dedi exempla, praepositionis delecta.*

ADVERBIVM.

PRISC. gramm. II 554, 24 -m nomen est et adverbium. SERV. Aen. 4, 416 postposita praepositio et accentum mutavit et suas perdidit vires, nam '-m' hic adverbium loci est. *de significatione cf.* GLOSS. II 356, 34 *κύκλῳ ἐπίρρημα*: -m. 403, 29 -m *πέριξ* (*cf.* PRISC. gramm. III 45, 5 *l. 45*). *plerumque de rebus in circuitu extra aliquid (aliquem) positis; i. q. in circuitu, per*: LVCR. 5, 1378 *p. 1113, 47* PROP. 1, 20, 37 *p. 1113, 72* SIL. 2, 545 *et* 12, 154 *p. 1114, 64 sq.* STAT. Theb. 2, 84 *al. p. 1114, 2* PS. QVINT. decl. 9, 12 *p. 1113, 43* PHYSIOGN. 33 *p. 1113, 78* MACR. somn. 1, 6, 53 *p. 1113, 14 aliisque locis (cf.* LVCR. 1, 1089 *al. p. 1114, 16. 18* VAL. FL. 7, 305 *p. 1114, 25) minus certis.* *i. q. utrubique*: PLAVT. Asin. 618 *p. 1113, 65* TAC. ann. 4, 74 *p. 1114, 69.* 14, 34 *p. 1121, 68.* *fortasse i. q. iuxta* TAC. hist. 2, 39 *cf.* SALL. hist. frg. 3, 96 C 11 *p. 1113, 57.* *ponitur saepe in fine versus, cum aliis locis, tum his, quibus versus sequens ab verbo incipit*: VERG. georg. 4, 274 Aen. 2, 606. 6, 517 HOR. carm. 2, 16, 33 epist. 2, 2, 94 LVCAN. 7, 558 VAL. FL. 7, 305 SIL. 6, 337 STAT. Theb. 6, 256. *cf.* VERG. Aen. 1, 175. 5, 250. 6, 443.

I ***generatim cum verbis*** (*enumero verba et artius et laxius coniuncta secundum litteras; quae hic desunt v. s. compositis*): CATO agr. 5, 8 -m oleas ... ablaqueato (VARRO rust. 1, 29, 1 COLVM. arb. 10, 5) et stercus addito (LVCR. 2, 1107 addita -m semina). LVCR. 3, 404 adempta anima -m membrisque remota. TAC. ann. 14, 47 adulantibus *v. p. 1114, 14.* aedificare *v. s.* circumaedifico. VERG. Aen. 2, 463 turrim ... aggressi ferro -m ... convellimus. agere *v. p. 1114, 55 et sub* circumago. VERG. georg. 4, 478 quos -m ... arundo Cocyti ... alligat. ambulare, amplecti *v. s.* circumambulo, circumamplector. aspergere *v. p. 1113, 19.* PLIN. nat. 8, 121 nec pupillae motu, sed totius oculi versatione -m aspicit *chamaeleon*. STAT. Theb. 3, 76 *te* volantes ... -m ... assilient; *sed cf. s.* circumvolo. astare *v. s.* circumasto. ACC. trag. 571 -m ... suavisona echo (*Ribbeck*, saeva sonando *codd.*) ... cachinnat. caedere *v. p. 1114, 74 et s.* circumcido. VERG. Aen. 2, 606

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-m caligat. LVCR. 1, 387 -m-celerantibus. cingere *v. s.* circumcingo. claudere *v. p. 1114, 17. 41. 58 et s. v.* circumcludo. LVCR. 6, 954 -m . . . coercet (*cf.* IVVENC. 3, 713 iugera multa nitentis vineti saepes -m densata coercet). 5, 483 -m . . . cogebant. colere *v.* circumcolo. VERG. Aen. 12, 433 complectitur *v. infra l. 23.* TAC. hist. 4, 29 congestis -m lignis. VITR. 6, 7, 2 -m . . . constituuntur. LVCR. 1, 512 -m . . . constare. PACVV. trag. 86 -m supraque quod complexu continet terram (LVCR. 5, 319). VERG. Aen. 2, 463 convellimus *v. p. 1112, 76* PANEG. 12, 2 -m supraque cooperti. STAT. Theb. 10, 655 -m cumulantur. currere *v. s.* circumcurro. dare: *nota* PLAVT. Most. 347 interim da ab Delphio cito cantharum -m. *rel. v. s.* circumdo. *cf. etiam* dare circa *p. 1079, 59.* VITR. 10, 11, 4 -m delinatur (*alii aliter*) extremum *os foraminis.* -m densatus *v. supra l. 4.* ANTH. 429, 7 collo molles -m diffusa lacertos. MACR. somn. 1, 6, 53 -m perque discurrit. ducere *v. s.* circumduco. TAC. ann. 14, 10 collibus -m editis. eo *v. p. 1114, 70 et s.* circu(m)eo. errare *v. s.* circumerro. ferre *v. s.* circumfero; *adde p. 1114, 25.* LVCR. 4, 608 -m fervunt. 5, 359 nulla loci fit copia -m (6, 829. *cf.* VITR. 5, 12, 1 -m . . . navalia sunt facienda. *cf.* circa facere *p. 1079, 63*). LVCR. 1, 718 *insulam* fluitans -m . . . aequor . . . aspergit. forare, fovere *v. s.* circumforatus, circumfoveo. AMM. 22, 8, 15 scopuli *Symplegadum* immobiles turbine -m fracto steterunt (29, 4, 5 angusto aditu -m fractis collibus. *adde p. 1114, 65*). fremere *v. p. 1114, 28. 33 et s.* circumfremo. VERG. Aen. 12, 433 Ascanium fusis -m complectitur armis. *adde p. 1114, 76 et s.* circumfundo (circa fundere *v. p. 1079, 68*). VERG. Aen. 9, 438 quem -m glomerati hostes . . . proturbant (AVIEN. Arat. 859). VARRO ling. 5, 132 habet purpuram -m (VITR. 6, 5, 3. circa habere *v. p. 1079, 68 sq.*). iacere *v. s.* circumiaceo. VAL. FL. 7, 168 vellera tot spiris -m, tot ductibus implet *anguis.* LVCR. 4, 81 -m mage sunt inclusa theatri moenibus (*coni. Munro,* moenia *codd.*) *vela.* LACT. Phoen. 91 -mque supraque inicit (*dub.*: LIV. 25, 36, 5 vallum -m inicere *P,* circumicere *rell.*). RHET. Her. 4, 49, 62 -m inspectans (circumspectans *v. l.*) huc et illuc, si quem reperiat (4, 55, 68 *M,* circumspectans *E*). inspicere *v. p. 1114, 26 et s.* circuminspicio. RHET. Her. 4, 55, 67 rebus consequentibus aut -m instantibus (AMBR. hex. 5, 16, 55. *adde p. 1114, 23*). VAL. FL. 3, 426 -m . . . instituit. LVCR. 5, 971 -m se . . . involventes (VITR. 10, 6, 2). lacerare *v. p. 1114, 50.* GRATT. 28 *cassem* per senos -m usque sinus laqueabis. latrare *v. p. 1114, 33 et s.* circumlatro. ligare *v. s.* circumligo. VAL. FL. 2, 266 medium curru locat *patrem* aeraque -m (GREG. TVR. glor. conf. 80 *hospitiola* -m locata erant). LVCIL. 1034 lustrans *v. p. 1115, 55. plura v. s.* circumlustro. manere *v. s.* circummaneo. PAVL. NOL. carm. 28, 88 -m metata. CIRIS 452 minitantur *v. p. 1114, 56.* PS. QVINT. decl. 9, 12 *me* -m ad alienas mitteret domos. movere *v. s.* circummoveo *et p. 1114, 18.* mugire *v. s.* circummugio. mulcere *v. p. 1114, 54 et s. v.* circummulceo. VARRO rust. 1, 59, 3 obleris -m ramum. PLIN. nat. 19, 83 incipiente incremento confert alterna folia *raphani* -m obruere. LVCR. 5, 1378 obsita -m (circa obsitus *v. p. 1079, 76*). CATO agr. 48, 2 furcas -m offigito. CELS. 5, 28, 1 -mque exiguae pusulae oriuntur (TAC. ann. 1, 64 quantum aquarum -m surgentibus iugis oritur). CATO agr. 76, 4 insuper et -m operito. PROP. 2, 15, 45 -m oppugnata. TAC. hist. 3, 8 patentibus *v. p. 1114, 40.* pendere *v. p. 1114, 36 et s. v.* circumpendeo. VITR. 9, 3, 3 -m pervagando. MANIL. 5, 558 te -m Alcyones pennis planxere volantes (*sed videtur adverbium ad utrumque verbum pertinere*). premere *v. p. 1114, 32 et s.* circumprimo. SISENNA hist. 8 ilex quae -m proiectis ramis . . . tegebat (CAEL. AVR. acut. 2, 37, 193). SALL. hist. frg. 3, 96 c 11 in tumulum -m prominentem. STAT. Theb. 6, 228 lituis aures -m pulsantur acutis. purgare *v. s.* circumpurgo. [PLIN. nat. 29, 83 -m raptum *pars codd. pro* -m latum.] OV. met. 4, 668 gentibus innumeris -mque infraque relictis. PASS. Theclae C b 21 -m respiciens (*v. l.* cum respiceret). rotare *v. p. 1114, 67 et s. v.* circumroto. saepire *v. s.* circumsaepio; *adde l. 84.* scribere *v. s. v.* circumscribo. GRATT. 352 -m . . . sequi. serere *v.* circumsero. servare *v. p. 1114, 39.* signare *v. s.* circumsigno. PLAVT. Asin. 618 -m sistamus alter hinc, hinc alter appellemus. *plura v. s.* circumsisto. sonare *v. s.* circumsono. VITR. 10, 2, 3 pali . . . -m festucatione solidentur. AETNA 81 sollicitant illi (*poetae*) te -m, Tantale, poena. spectare *v. s.* circumspecto, *adde p. 1114, 25. 57.* stare, stringere *v. s.* circumsto, circumstringo. stupere *v. p. 1114, 35.* CIC. Verr. 2, 69 ligna . . . circumdare ignemque -m subicere coeperunt. PLIN. nat. 14, 16 *uvae* stipatae vinaceis -m sudantibus. *adde p. 1114, 21.* PROP. 1, 20, 37 et -m irriguo surgebant lilia prato (CELS. 7, 15 p. 292, 17. *adde l. 50*). VARRO rust. 3, 5, 3 tectorio tacta esse levi -m ostia (VITR. 3, 5, 14). tegere *v. s.* circumtego. CATO agr. 76, 2 tangito et -m tergeto unguitoque. TIB. 1, 2, 95 hunc iuvenis turbā -m terit artā. CAEL. AVR. acut. 3, 4, 42 quibus -m tollemus exteriorem corticem (*aliter v. p. 1114, 37*). tonare *v. p. 1114, 49.* tremere *v. p. 1114, 16 et 64.* PHYSIOGN. 33 -m tumentes oculi immites. PETRON. 120, 75 saxa gaudent ferali -m tumulata cupressu. vallare *v. p. 1114, 78 et s.* circumvallo. vectari *v. s.* circumvector. CHIRON 289 de suo sibi -m (*an* cirrum?) bracchiola vellito. verrere *v. p. 1114, 55 et s.* circumverro. versare (-i), vertere *v. s.* circumverso, circumverto. TRAG. inc. 113 (*ex Sophocl. Antig. 241*) quandoquidem is se -m vestit dictis saepit sedulo. videre *v. infra l. 62 sq. adde infra l. 38 et s. v.* circumvideo. SIL. 5, 538 undanti -m tempestas acta procella. STAT. Theb. 2, 284 haec -m spumis lunaribus unguit (*cf.* VERG. georg. 4, 46 *s.* circumfoveo; *reliqua v. s.* circumunguo). volare, volitare *v. s.* circumvolo, -volito; *adde infra l. 31.* volvi *v. infra l. 66.* ENN. scaen. 117 -m sese urvat (*locus obscurus*).

II *speciatim*: **A** *acced.* esse: CAES. civ. 2, 10, 1 quae -m essent opera. SALL. hist. frg. 2, 82. TIB. 1, 3, 77 Tantalus est illic et -m stagna. VITR. 3, 2, 5 ut intercolumnii latitudinis intervallum sit a parietibus -m ad extremos ordines columnarum. DICT. 2, 15. *suppl.* esse: HOR. sat. 2, 8, 7 acria -m rapula, lactucae *eqs.* VERG. Aen. 11, 34 -m omnes famulumque manus *eqs.* 11, 655. STAT. Theb. 4, 172 -m amnis torpens. 10, 97. 12, 418. TAC. ann. 1, 63 -m silvae paulatim acclives. 2, 24 hostilibus -m litoribus. *cf.* 14, 47 adulantibus -m . . . qui dicebant.

B *attributive*: LVCR. 1, 1089 totum -m tremere aethera signis (2, 325. VARRO rust. 3, 14, 1 quem -m totum aqua claudas. VERG. Aen. 3, 92 totusque moveri mons -m. 4, 416. 12, 929). LVCR. 2, 1144 magni quoque -m moenia mundi expugnata dabunt labem (6, 499 per magni -m spiracula mundi). 4, 624 suaviter omnia tractant umida linguai -m sudantia templa (6, 232 omnia -m collaxat *fulmen.* 6, 686 VARRO Men. 86. SALL. epist. Mithr. 15 vastis -m omnibus locis. VERG. Aen. 10, 118 portis -m omnibus instant [STAT. Theb. 11, 243]. 11, 624. [PETRON. 82 v. 3 *e coni. Bücheleri.*] VAL. FL. 1, 690. 7, 305 perque omnia -m fert oculos. SIL. 12, 66. TAC. Agr. 32 spectantes. PS. APVL. Ascl. 27 inspicit. TREB. Gall. 10, 6 DICT. 2, 13. 6, 4. *cf.* VARRO rust. 3, 9, 7 in parietibus -m omnia plena sint cubilia gallinarum. VERG. Aen. 6, 175 omnes magno -m clamore fremebant). LVCR. 6, 127 *procella* nubem cogit uti fiat spisso cava corpore -m. SALL. epist. Mithr. 14 nullo -m adnitente. VERG. georg. 4, 113 tecta serat late -m (Aen. 2, 698. 7, 104 -m late volitans. *cf. infra l. 44. 77*). georg. 4, 130 holus albaque -m lilia verbenasque premens. Aen. 7, 588 multis -m latrantibus undis. 7, 589 spumea -m saxa fremunt. *cf. l. 28.* 12, 606 cetera -m turba furit. AETNA 335 pigraque defuso -m stupet humida vultu. 404 hunc multis -m inice flammis (OV. fast. 2, 529 multa -m pendente tabella. *adde infra l. 80*). LVCAN. 1, 142 tot -m silvae firmo se robore tollant (TAC. hist. 2, 39. CLAVD. 28, 43 regia . . . tot -m delubra videt, tantisque deorum cingitur excubiis). VAL. FL. 4, 640 diversas -m servantibus undas. 5, 337 ingenti -m stupefacta profundo. TAC. hist. 3, 8 patentibus -m campis. 3, 67. ann. 4, 25 *locus* vastis -m saltibus claudebatur. 4, 55. 64 cunctis -m flagrantibus (15, 39 Palatium et cuncta -m. AMM. 20, 6, 9 aquarum penuria cunctis -m arentibus locis). 4, 67. 12, 55. 16, 33 agro suo latisque -m arvis. AVSON. 325, 48 umida -m nubila . . . fuscarent lampados ignem. CLAVD. 21, 294 in tanto -m terrore. *nota*: BELL. Hisp. 27, 3 Varum -m castellis praeesse. ITALA Luc. 9, 12 (cod. δ) euntes in -m (κύκλῳ, VVLG. quae circa sunt) castella et villas.

C *cum significatione aucta, fere i. q. circumsitus, circumstipans sim.*: LVCR. 2, 618 tympana tenta tonant palmis et cymbala -m concava. 3, 408 lacerato oculo -m (*i. -mdante pupulam*) si pupula mansit. VERG. georg. 4, 64 Matris quate cymbala -m. 4, 193 -m tutae sub moenibus urbis aquantur. Aen. 2, 238 pueri -m . . . sacra canunt. 3, 306 me . . . et Troia -m arma . . . vidit. 7, 32 variae -mque supraque . . . volucres . . . aethera mulcebant cantu. 8, 673 -m delphines in orbem aequora verrebant. 12, 335 -mque . . . Iraeque Insidiaeque, dei comitatus, aguntur. CIRIS 452 *pristes* glauco in gurgite -m verbere caudarum minitantur. VITR. 5, 10, 4 ut -m spectantes reliqui recte stare possint. 10, 15, 3 supra eos trabes -m clusae continebant totam compactionem. CELS. 5, 26, 31 -m orae crassae *ulceris* livent. SCRIB. LARG. 227. LVCAN. 9, 41 plagae *sepis* proxima -m fugit rapta cutis. PETRON. 131 v. 3. VAL. FL. 1, 714 iamque dolos -mque trucis discrimina leti mille vides (2, 16. 40. 6, 685 STAT. Theb. 3, 54. *cf.* 4, 525 ipsum . . . -mque ministras . . . cerno). SIL. 1, 83 quod taxi -m . . . abdiderant. 2, 545 tremuitque repente mons -m. 12, 154 fractusque ruina mons -m. 17, 18. STAT. Theb. 6, 246 -m *iacens in imagine* asperat orbem *anguis.* 7, 55. 8, 709 -mque . . . volvuntur in arma molares. Ach. 1, 56 *delphini* -mque infraque rotantur. TAC. ann. 1, 40 procedebant . . . lamentantes -m amicorum mulieres. 1, 65 turbati -m milites. 4, 25. 74 aram amicitiae effigiesque -m Caesaris et Seiani censuere. 11, 31. 14, 30. CLAVD. 5, 76 -mque armata clientum agmina . . . ibant. 8, 608. *nota*: LVCR. 3, 1005 annorum tempora -m (*i. circumeuntes, cf. Heinze ad l.*) cum redeunt.

acced. undique (*cf.* STAT. silv. 2, 5, 12 *p. 1116, 23; haud raro etiam undique accedit ad verba cum circum composita*): LVCR. 3, 403 -m (cretum *codd.*) caesis lacer undique membris truncus. VERG. Aen. 3, 635 undique -m fundimur (STAT. Theb. 2, 228). STAT. Theb. 4, 434 late iaculis -m undique fixis. *cf. supra l. 31.* silv. 5, 1, 155 -m undique . . . vallavere. GELL. 4, 5, 3 (*ex annal. max.?*) oppositu -m undique aliarum aedium. 13, 25, 1 simulacra -m undique inaurata. 14, 2, 9 se -m undique distrahentibus causis. 19, 10, 1 -m undique sedentibus multis. *adde* GLOSS. V 276, 64. *cf. etiam* -a undique *p. 1080, 79 sqq.*

iuxta ponuntur: -mque supraque: PACVV. trag. 86 VERG. Aen. 7, 32 STAT. Theb. 9, 114 LACT. Phoen. 91 AVIEN. Arat. 859 PANEG. 12, 2. -mque infraque: OV. met. 4, 668 STAT. Ach. 1, 56.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-mque superque: AVIEN. orb. terr. 249. -m perque: MACR. somn. 1, 6, 53. -m proque: CORIPP. Ioh. 3, 5. -m ad: PS. QVINT. decl. 9, 12.

PRAEPOSITIO.

PAVL. FEST. p. 4 'am' praepositio ... significat -m. p. 16. GLOSS. II 402, 4 περί -m circa circiter, am de erga super. 100, 56 κύκλῳ καὶ περὶ καὶ ἱππικόν. *cf.* PRISC. gramm. III 41, 3 *p. 1112, 43. sequitur acc.: cf.* PS. ASPER gramm. suppl. 58, 5. 10. *de accentu:* QVINT. inst. 1, 5, 25 scio iam quosdam eruditos nonnullos etiam grammaticos sic docere ac loqui, ut propter quaedam vocum discrimina verbum interim acuto sono finiant, ut in illis 'quae -m litora, -m piscosos scopulos (*Verg. Aen. 4, 255*)', ne, si gravem posuerint secundam *syllabam* 'circus' dici videatur, non 'circuitus'. 1, 5, 27 cum dico '-m litora' tamquam unum enuntio dissimulata distinctione, itaque tamquam in una voce una est acuta. VEL. gramm. VII 53, 2 aliud est círcum, aliud circúm. *cf.* SERV. ecl. 5, 3. PRISC. gramm. III 33, 24 'maria omnia -úm (*Verg. Aen. 1, 32*)' in fine acuitur, ne adverbium vel nomen esse putetur, sicut et apud Graecos διά. *postponitur: pronomini:* VARRO ling. 7, 31 LVCR. 6, 427 CIC. nat. deor. 2, 105 VERG. georg. 1, 235. 4, 30. 334. 430 eum vasti -m gens umida ponti. Aen. 2, 564. 5, 250 (*? v. p. 1127, 28*). 6, 706 CVLEX 174. 397 MACER carm. frg. 14 TIB. 1, 1, 23. 1, 3, 68 PROP. 1, 4, 21 STAT. Theb. 4, 16. 8, 701 unum acies -m. SIL. 16, 49 APVL. met. 9, 19 AVIEN. Arat. 92 MAR. VICTOR aleth. 1, 202 CYPR. GALL. deut. 31. *in fine versus:* VAL. FL. 6, 66 acies quem Martia -m. *substantivo: praeter* STAT. Theb. 3, 395 *ubique in fine versus:* LVCR. 1, 937. 4, 12. 220 VERG. ecl. 8, 12. 74. 9, 40 georg. 2, 382. 3, 537. 4, 188 Aen. 1, 32. 466. 2, 515. 3, 75. 4, 145. 5, 435. 6, 166. 329. 7, 379. 8, 285. 310. 9, 679. 808 LVCAN. 7, 48. 552 HOMER. 496. 937 STAT. Theb. 1, 418. 3, 650 SIL. 13, 207. 16, 122 IVVENC. praef. II 13. *in fine versus interpositum inter adiectivum (sim.) et substantivum:* VERG. georg. 1, 383 Asia -m ... prata. Aen. 1, 667 omnia -m litora. 6, 708. 7, 763. 9, 581. 12, 476 HOR. sat. 1, 6, 82 STAT. Theb. 6, 832. *non in fine versus:* CIRIS 236 formosos -m ... capillos. *in fine versus non interpositum:* VERG. Aen. 4, 254. *separatum a substantivo et attributo:* VARRO rust. 3, 5, 4 -m huius aedificii parietes. VERG. georg. 4, 430 *v. supra l. 21.* Aen. 2, 278 -m plurima muros. VITR. 10, 2, 4 -m autem orbiculum. VAL. FL. 6, 66 *v. supra l. 26.* STAT. Theb. 8, 701 *supra l. 24.* Ach. 1, 813 Palladias aut -m videris aras. silv. 2, 6, 32 -m saevi fugientem moenia Phoebi. *separatum et postpositum:* TIB. 1, 5, 51 *v. p. 1116, 66. nota:* VARRO ling. 5, 154 *circus* -m aedificatus est Flaminium campum. *nonnullos locos, quibus utrum praepositio an adverbium sit dubites, v. s. adverbio.*

I *de loco:* **A** *i. q.* **per, ad,** *apud res* **in circuitu** *sitas:* **1** *quaeritur quo? cum verbis movendi* (*circa hac vi p. 1088, 7 inde a* VITR.): **a** *vi plena: a per compluria loca:* PLAVT. Mil. 424 -m vicinos vagas (BELL. Afr. 24, 2 equitatus ... -m Caesaris munitiones vagari. VERG. georg. 3, 540 timidi dammae ... -m tecta. LVCAN. 6, 574 effractos -m tumulos ... vagati. SVET. Nero 26. *cf.* LVCAN. 5, 125 Castalios -m latices ... Phemonoen errore vagam ... corripuit. *cf.* 7, 558 *et s.* circumvagus). PLAVT. Epid. 199 Periphanem *quaesivi* (*i. quaerens ii*) ... in foro, per myropolia, ... -mque argentarias (OV. met. 5, 623. *cf.* ARGVM. Plaut. Men. 6 germanum ... quaeritat -m omnes oras). LVCIL. 1034 -m oppida lustrans (*i. scortans; aliter interpret. Marx*). CIC. Quinct. 25 pueros -m amicos dimittit (Verr. 3, 92 CAES. civ. 3, 22, 1. 3, 112, 6 SVET. Aug. 64). Verr. 1, 25 cursare ... -m tribus (5, 41. *cf.* HOR. sat. 2, 3, 146 ut heres iam -m loculos et claves laetus ... curreret. 2, 3, 281). Verr. 3, 169 cum praetorem -m omnia fora sectaretur. 4, 65 ducebat eos -m civitates (*cf.* SVET. Tib. 17 -m templa deductus est). 5, 76 optimum quemque ... -m omnia provinciae fora rapiebat. Catil. 4, 17 concursare -m tabernas (div. 2, 129. BELL. Afr. 81, 1 -m milites). Att. 8, 9, 3 -m villulas ... errare (VERG. Aen. 3, 75. 5, 435). CAES. civ. 1, 14, 5 quos ... -m familias ... distribuit. BELL. Afr. 9, 1 proficiscitur -m villas (67, 2). VARRO ling. 6, 90 -m moeros mitti (6, 93. SALL. Catil. 30, 3 in Apuliam -mque ea loca. LIV. 4, 31, 6 -m Etruriae populos. 42, 45, 1 SVET. Cal. 28 *al.*). VARRO ling. 6, 94 itur (FEST. p. 241. LVCAN. 7, 558 *v. s.* circumeo). VERG. Aen. 1, 32 acti fatis maria omnia -m. 1, 667 omnia -m litora iactetur. 4, 254 quae *avis* -m litora, -m piscosos scopulos ... volat (6, 706. HOMER. 496 agmina -m). 6, 329 volitant (STAT. Ach. 2, 78). 6, 709 *apes* candida -m lilia funduntur. *cf. p. 1116, 8 sq.* 8, 310 oculos fert omnia -m. PROP. 1, 4, 21 te -m omnes alias irata puellas *Cynthia* differet (*i. infamem reddet*). VITR. 8, 3, 10 *aqua* -m hortos ... fossis ductis immittitur. LIV. 8, 36, 6 -m (*MP*, circumiens *U*) saucios milites inserens in tentoria caput. PHAEDR. 4, 6, 1 *cum mures* artos -m trepidarent cavos. TAC. hist. 2, 55 populus ... Galbae imagines -m templa tulit. HYG. fab. 190 p. 121, 14 Leucippe ... -m terras exit investigatum *patrem. nota:* BELL. Afr. 3, 4 neque -m loca gubernatoribus ... quid peterent, praeceperat (*i. praecipientes miserat*). *in imagine:* MANIL. 5, 8 me (*poetam*) ... omnia -m sidera vectatum (*sc. ea describentem*). *β per (omnes) partes unius loci:* CIC. Tim. 35 -mque omne caelum (*Plato p. 40ᴬ* περὶ πάντα κύκλῳ) aequaliter distribuit. BELL. Afr. 20, 1 conscriptis litteris -m provinciam. VERG. Aen. 7, 379 turbo, quem pueri magno in gyro vacua atria -m intenti ludo exercent. HOR. carm. 2, 16, 11 curas laqueata -m tecta volantes. VITR. 5, 6, 2 anguli trigonorum, qui currunt -m curvaturam circinationis. LIV. 29, 24, 9 -m oram omnem maritimam misit *legiones* (SVET. Iul. 41). VAL. MAX. 4, 5, 4 Crassus cum omnium candidatorum more -m forum ... ire cogeretur. SVET. Galba 20 -m castra portarunt. **b** *vi debilitata fere i. q.* **in, ad:** PETRON. 131 *luscinia et hirundo* -m gramina fusae ac molles violas. STAT. Theb. 2, 515 nec mora, quin ... terribili applausu -m hospita surgeret ora *Sphinx.*

2 *quaeritur ubi?* (*aliter v. p. 1118, 30 sqq.*; circa *p. 1087, 47 inde a* VITR. *et* LIV.): PLAVT. Truc. 66 -m argentarias scorta ⟨et⟩ lenones qui sedent cottidie. COMMENT. quaestor. Varro ling. 6, 92 *uti* in arce classicus canat, -mque muros et ante privati huiusce ... ostium canat. CIC. carm. frg. 22, 8 nos -m latices (*Hom. B 305* ἀμφὶ περὶ κρήνην) gelidos fumantibus aris ... divom placantes numina. LVCR. 5, 783 genus herbarum ... terra dedit -m colles camposque per omnes. VARRO rust. 3, 5, 4 -m huius aedificii parietes intrinsecus multos esse palos. 3, 7, 8. BELL. Afr. 21, 4 disposuit (BELL. Hisp. 20, 1). VERG. georg. 2, 382 praemia ... pagos et compita -m Thesidae posuere. HOR. sat. 1, 6, 82 mihi custos ... omnis -m doctores aderat. epist. 1, 1, 49 -m pagos et -m compita pugnax. OV. am. 1, 8, 65 veteres -m atria cerae. STAT. silv. 2, 5, 12 clausas -m undique portas (*sc. stantes*) ... tumuere leones. CHIRON 207 dolores fieri ... per singula principalium loca, ... -m singula iumentorum corpora. *nota:* GRACCH. or. tit. Gell. 1, 7, 7 de Popilio -m conciliabula (*cf.* FEST. p. 241, 28 DIOM. gramm. I 374, 20).

B *i. q.* **in circuitu(m)** (*sc. extra rem*): **1** *quaeritur quo?* (*cum verbis movendi*): **a** *in circuitum* (*alicuius rei deferre.* circa *p. 1084, 6 inde a* NEP.): CATO agr. 6, 3 -m coronas et -m vias ulmos serito (6, 4 PLIN. nat. 17, 259). 21, 4 armillas ... -m orbem indas. 29 addito (HEMINA hist. 38). 33, 4 sarito. 43, 2 ⟨-m⟩ sulcos et [-m] (*transp. Keil*) capita oleagina ... fodere oportet. 95, 2 unguito. 115, 2 circumponito. 157, 11. TER. Haut. 290 capillus ... -m caput reiectus neglegenter. CATVLL. 64, 292 haec (*i. has arbores*) -m sedes ... locavit. LVCR. 2, 802 sita cervices -m. VARRO rust. 1, 55, 7 quod -m arborum radices infundi solet (COLVM. 11, 2, 29). 3, 7, 3 quam lēvissimo marmorato toti parietes ... oblinuntur ... -m fenestras. HOR. sat. 2, 4, 84 Tyrias dare -m illota toralia vestes. VITR. 5, 1, 2 -m spectacula spatiosiora intercolumnia distribuantur circaque *eqs.* 10, 4, 4 -m extremum latus rotae figentur modioli quadrati. 10, 14, 3. OV. am. 2, 19, 9 implicuitque suos -m mea colla lacertos. met. 4, 493 colubrae ... -m pectora Baccharum lapsae. LVCAN. 9, 743 umorem -m vitalia fusum (STAT. Theb. 4, 16 iamque suos -m pueri ... funduntur. SIL. 16, 49). STAT. Theb. 3, 395 stipantur. QVINT. inst. 2, 17, 19 sarmentis -m cornua boum deligatis. SOL. 32, 7 Meroe -m quam divisus *Nilus. cf. p. 1084, 20.* VVLG. III reg. 18, 35 currebant aquae -m (κύκλῳ) altare. Ezech. 6, 5. CORP. XII 5244 maceria(m) clusit -m monimentum suum. *cf.* VITR. 3, 8, 9 columnarum -m aedem dispositio. *de actione removendi:* CATO agr. 37, 2 vellito ... -m salicta herbam altam. LVCR. 6, 891 *fons* salsas -m se dimovet undas. **b** *de rotatione sim.* (circa *p. 1083, 43 inde a* VARRONE [?] *vel* PROP.): *cum verbis ipsam motionem exprimentibus:* LVCIL. 249 (*loc. corr.*) zonatim -m impluvium cineraris cludebat. CIC. ac. 2, 123 *terra* cum -m axem se ... convertat et torqueat (Tim. 19 -m se *mundus* torquetur et vertitur. TAC. hist. 5, 22 -m bracchia torta veste). nat. deor. 1, 52 versari -m axem caeli (2, 56 VITR. 9, 5, 4). 2, 84 quae ... conversione rotunda -m medium feruntur (2, 103 *al.* VARRO ling. 5, 153 -m metas fertur pompa. SIL. 12, 563 AVIEN. Arat. 92). nat. deor. 2, 102 volvitur (VARRO Men. 202 VITR. 9, 1, 2. IVVENC. praef. II 13 dum vertigo poli terras atque aequora -m aethera ... volvet). CIC. rep. 6, 29 animi *luxuriosorum* ... -m terram ipsam volutantur. LVCR. 5, 915 manibus totum -m se vertere caelum. BELL. Afr. 3, 3 -m oppidum vectus (*cf.* STAT. Theb. 7, 132 sacrae -m fastigia vallis turbine praevectus *Mars*). 24, 2 *v. p. 1115, 48.* VARRO rust. 3, 4, 3 volitare -m fenestras (TIB. 1, 5, 51 hanc volitant animae -m). VERG. ecl. 8, 12 sine tempora -m ... hederam tibi serpere (SIL. 16, 122 serpentes tempora -m ... ignes). 8, 74 altaria -m effigiem duco (COLVM. 10, 362. SIL. 1, 315 ducta -m caput ... habena). Aen. 1, 483 -m Iliacos raptaverat Hectora muros (SIL. 2, 266 rapto cineres ter -m corpore lustrat). 9, 584 *fundam* -m caput egit (FAV. EVL. p. 14, 27 *terra* -m se actis octo cursibus). 10, 883 ter -m astantem laevos equitavit in orbes. 11, 188 -m accensos ... decurrere rogos *al.* OV. met. 12, 296 -m caput igne rotato. 12, 591 Hectoris ... -m sua Pergama tracti. Ib. 331. VITR. 9, 1, 3 *signa* -m terram ... pervolantia. 10, 2, 1 funis ⟨se⟩ involvendo -m suculam. 10, 2, 4 -m autem orbiculum ... traiectus funis. MELA 3, 70 -m eam (*insulam*) isse (HYG. fab. 139 p. 17, 11 -m arborem. *cf. p. 1117, 10*). HYG. astr. 2, 4 p. 35, 9 -m eum *utrem* saltare. CAPITOL. Maximin. 28, 4 -m Aquileiam muros circumiens. EVSTATH. Bas. hex. 1, 3 p. 870ᶜ -m te discurrunt ea quae moventur in caelo. *nota:* VAL. FL. 7, 526 seque metu postquam sua vellera -m sustulit *draco.* *circumeundo sim. (vel utrubique adeundo) aliquid facere:* VERG. georg. 3, 537 non lupus insidias explorat ovilia -m. 4, 188 mussantque oras et limina -m *apes.* Aen. 1, 56 *venti*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

magno cum murmure montis -m claustra fremunt (4, 145 mixtique altaria -m Cretes . . . fremunt. Ov. met. 5, 627. STAT. Theb. 3, 435 eunti *Aeolo* -m lora fremunt Nimbi). Ov. met. 15, 796 inque foro -mque domos ... ululasse canes. VAL. FL. 6, 302 *v. s.* circumstrepere. 6, 745 stridentesque viri -m caput ... hastas. STAT. Theb. 1, 418 iam crebros ictus ora et cava tempora -m obnixi ingeminant. 6, 793 mille cavet lapsas -m cava tempora mortes. *cf. p. 1118, 13.* silv. 2, 6, 32 -m saevi fugientem moenia Phoebi (HOMER. 937). *translate de clangore*: STAT. Theb. 3, 650 et tua non unquam Tyrrhenus tempora -m clangor eat. *adde infra l. 77 sq.*

2 *quaeritur ubi?* a *sensu pleno* (circa *p. 1081, 57 inde ab* INSCR. Varr. *et* CIC.): α *proprie*: *cum* esse: PLAVT. Cas. 26 *v. infra l. 79.* ENN. ann. 151 -m sos (*i. eos*) quae sunt magnae gentes opulentae (*cf.* 471 *p. 1112, 48*). CIC. leg. agr. 1, 20 urbes, quae -m Capuam sunt. opt. gen. 10 *templa* -m forum. CAES. civ. 3, 43, 1 -m castra Pompei permulti . . . asperi colles. VARRO rust. 3, 5, 14. 17 -m cardinem est orbis ventorum. *cf. infra l. 43.* SALL. Catil. 49, 4. VERG. Aen. 3, 392 albi -m ubera *suis* nati *erunt. cf. p. 1118, 47.* FEST. p. 278. PERS. 1, 32 -m umeros . . . laena est. HYG. astr. 2, 6 p. 42, 19 ut -m eum (*Herculem*) magna lapidum copia esset. PS. APVL. Ascl. 30 deus in se est et a se est et -m se totus est plenus atque perfectus. ITALA deut. 13, 7 *v. p. 1081, 70.* *attributive*: CIC. Catil. 4, 14 templa -m forum. Phil. 12, 19 operum -m Mutinam taetra monumenta. VARRO rust. 2, 9, 15 cingulum -m collum. Ov. am. 2, 12, 1 -m mea tempora laurus. trist. 1, 8, 41. VITR. 2, 9, 16 in suggrundiis -m insulas. LIV. 28, 5, 10 omnem -m (-a Σ) urbem agrum. LVCAN. 2, 557 fervidus . . . -m (*V*, -a *cett.*) praecordia sanguis. SIL. 13, 207 TERT. patient. 15 p. 23, 6. CORP. X 6463 aed(es) et -m aedem muros.
cum aliis verbis: CIC. Sull. 31 qui -m iudicium stabant (HOR. sat. 1, 3, 135 turba -m te stante. STAT. silv. 5, 3, 14 VVLG. IV reg. 11, 11 SVLP. SEV. chron. 1, 19, 2 PS. ASCON. div. in Caec. p. 100, 3). CIC. Phil. 9, 16 -mque eam statuam locum ludis . . . liberos *Sulpicii* . . . versus pedes quinque habere (CAES. Gall. 6, 23, 1). LVCR. 2, 635 cum pueri -m puerum *Iovem* ... pulsarent aeribus aera. 2, 802 *pluma* sita cervices -m. 5, 612 sol ... possideat multum ignem -m se. 6, 427 quam *columnam* freta -m fervescunt. 6, 862 terra ... quod ... tepet -m fontem. CAES. Gall. 7, 36, 2 Vercingetorix castris prope oppidum positis . . . -m se . . . singularum civitatum copias collocaverat. VARRO rust. 1, 2, 9 effodiebat -m arbores e radicibus quae nascerentur e solo. 3, 9, 14 -m caveas eorum incendendum cornum corvinum. 3, 16, 10 *milites* -m villam totam alvaria fecisse (SALL. Iug. 37, 4 -m murum . . . planities . . . paludem fecerat. *cf.* VITR. 9, 1, 2 *apud polos mundi* -m eos cardines orbiculos -m centra uti in torno perfecit *natura.* 10, 4, 3). VARRO ling. 5, 28 qui -m Aternum habitant. 5, 125 et in ea *mensa* et ⟨cir⟩cum eam aenea vasa *ponebantur* (HOR. epod. 2, 65 positosque vernas . . . -m renidentes domos. *cf.* VITR. 4, 8, 2 disponantur). 5, 143 cippi pomeri stant et -m Ariciam et -m Romam. 5, 162. 7, 31 bos quam -m aliae hostiae constituuntur. VERG. georg. 1, 245 flexu sinuoso elabitur Anguis (*sidus*) -m perque duas ... Arctos. 2, 484 frigidus obstiterit -m praecordia sanguis. 4, 30. 334 eam -m Milesia vellera nymphae carpebant. 4, 429 eum (*Protea*) vasti -m gens umida ponti exultans. Aen. 1, 466 bellantes Pergama -m (11, 661 bellantur Amazones . . . -m Hippolyten. *cf. de materia certaminis*: VAL. FL. 1, 223 quem -m vellera Martem aspicio? STAT. Theb. 12, 33 ac -m informes truncos miserabile surgit certamen). VERG. Aen. 2, 133 parari . . . -m tempora vittae. 2, 515 altaria -m . . . sedebant (5, 440 montana sedet -m castella sub armis *obsidens* [*falso* SERV. *ad l.* tmesis est]. STAT. Theb. 12, 47 SIDON. epist. 5, 14, 1). VERG. Aen. 2, 684 *flammam* -m tempora pasci (APVL. met. 8, 19 quem -m capellae). 8, 285 Salii . . . altaria -m . . . assunt. 9, 805 strepit . . . cava tempora -m tinnitu galea. CVLEX 174 metabat sese -m loca. 397 MACER carm. frg. 14. TIB. 1, 1, 23 quam (*hostiam*) -m rustica pubes clamet *eqs.* (*cf.* 1, 3, 68 sonant. LVCAN. 7, 48 queritur). Ov. am. 2, 40 -m caput omne micantes . . . radios. VITR. 4, 4, 4 -m coagmenta et cubilia *lapidum* eminentes expressiones. LIV. 24, 10, 10 aram . . . speciesque hominum -m eam . . . visas esse. LVCAN. 4, 266 *castrorum* -m largos curvari brachia fontes. PLIN. nat. 11, 206 -m renes concreto pingui. STAT. Theb. 8, 701 unum acies -m consumitur. 9, 695 pendentes -m latera aspera cinctus. ITALA Matth. 8, 18 (Hil. in Matth. 7, 8 *et* VVLG.) videns turbas multas -m (περὶ) se (PHYSIOGN. 49, 1 MART. CAP. 1, 40). *nota in effigie picta*: VAL. FL. 2, 412 -m horrida tela *Baccharum* silva tremit. *pertinet ad extremas partes alicuius rei*: LVCR. 1, 937 oras pocula -m contingunt *melle.* 4, 12. CARM. epigr. 58, 6 monumentum indiciost saxso saeptum ac marmori -m stipatum moerum multeis millibus. VARRO rust. 3, 11, 2 -m totum parietem intrinsecus crepido lata. *de clangore*: Ov. epist. 14, 35 -m me gemitus morientum audire videbar. STAT. Theb. 4, 669 attonitas qui (*tumultus*) -m plurimus aures *est. cf. supra l. 9.* β *in imagine*: PLAVT. Cas. 26 ludi sunt . . . tranquillum est, Alcedonia sunt -m forum. CIC. Verr. 2, 92 servos artifices pupilli cum haberet domi, -m pedes autem homines formosos (*cf.* AGROEC. gramm. VII 135, 3 -m pedes sunt obsequia servorum, ante pedes amicorum. ISID. diff. 1, 94. PETRON. 22 -a pedes). Ov. trist. 5, 3, 33 aspiciens -m tua sacra poetas. PERS. 1, 117 *Horatius* amico . . . admissus -m praecordia ludit. MART. 1, 76, 13 -m pulpita nostra ... basia sola crepant. PS. APVL. Ascl. 25 anima enim et omnia -m eam (*i. ad eam pertinentia*). b *sensu latiore* (circa *p. 1084, 43 inde a* VITR.): CAES. civ. 2, 9, 4 storias ex tribus partibus . . . eminentibus trabibus -m turrim praependentes. *i. q. utrubique*: SENT. Minuc. (Corp. V 7749) 8 termina duo stant -m viam Postumiam. CINC. Gell. 16, 4, 6 *alae* -m legiones dextra sinistraque tamquam alae . . . locabantur (*cf.* VERG. Aen. 12, 662 -m hos utrimque phalanges stant. densae). VARRO rust. 3, 5, 10 -m huius ripas ambulatio *eqs.* VERG. ecl. 9, 4 varios hic flumina -m fundit humus flores (CVRT. 7, 5, 17). georg. 1, 235 quam *zonam caeli* -m extremae dextra laevaque trahuntur . . . glacie concretae. Ov. met. 10, 116 nitebant auribus e geminis -m cava tempora bacae (11, 159. *adde p. 1117, 6 sq.*). ANTH. 484, 2 hos *ventos* -m gemini dextra laevaque iugantur. c *vi plane debilitata, fere i. q. in vicinitate, apud, iuxta* (circa *p. 1084, 68 inde a* CAES. *et* VARRONE): α *usus astrictior*: *de familia, comitatu sim.*: TER. Eun. 581 paucae, quae -m (circa *Donatus*) illam essent, manent *puellae.* Q. SCAEV. Gell. 4, 1, 17 familiae eius, quae -m eos et liberos eius est. CIC. Att. 9, 9, 4. CAES. Gall. 1, 18, 5 magnum numerum equitatus suo sumptu semper alere et -m se habere. 5, 37, 1. 6, 15, 2 -m (circa β) se ambactos clientesque habet. civ. 2, 40, 1. SALL. Catil. 14, 1. 26, 4 -m se praesidia amicorum . . . occulte habebat. ALF. dig. 32, 60, 1. VERG. Aen. 2, 564 respicio et quae sit me -m copia lustro. 6, 166 Hectoris . . . fuerat comes, Hectora -m . . . pugnans insignis obibat. LIV. 3, 37, 6 *decemviri* primo tribunicios homines . . . -m se ostentaverant plebei. VAL. FL. 6, 66 acies quem Martia -m Gangaridum. *cf. de apparatu, indumentis sim.*: CAES. Gall. 6, 30, 2 omni militari instrumento, quod -m se habebat, erepto. CYPR. GALL. deut. 44 omnia vos -m non perdit fessa vetustas. β *usus latior*: CIC. Att. 3, 17, 2 -m haec loca commorabor (POMP. Cic. Att. 8, 12^{c}, 1). *sed cf. etiam p. 1116, 11 sqq.* POMP. Cic. Att. 8, 12^{a}, 3 quam *copiam* Capuae et -m Capuam comparastis. VARRO rust. 2, 2, 3 toto corpore, maxime -m cervicem. 3, 17, 2 Hirrus -m piscinas suas ex aedificiis duodena millia sestertia capiebat. ling. 5, 154 *v. p. 1115, 42.* 7, 66 stribula . . . -m coxendices sunt bovis (CAES. civ. 3, 36, 4 -m Thessaliam esse consuerat. VARRO rust. 2, 1, 5 sunt . . . -m Fiscellum . . . montes multae. ling. 7, 52 latrones . . . qui -m latera erant regi. VITR. 4, 5, 2 AVIEN. orb. terr. 1359). LVCR. 2, 345 volucres . . . loca aquarum concelebrant -m ripas *eqs.* 4, 220 aestus ... exesor moerorum litora -m. CAES. Gall. 1, 10, 3 quae -m Aquileiam hiemabant. 7, 7, 4 praesidia ... in Tolosatibus -mque Narbonem collocavit. civ. 1, 37, 1 in Narbone -mque ea loca . . . disposuerat. 3, 2, 3 autumnus in Apulia -mque Brundisium . . . exercitum valetudine temptaverat *al.* BELL. Afr. 53, 1. VARRO rust. 3, 2, 18 quae in villa -mve eam ... pasci possint. VERG. georg. 1, 383 quae *volucres* Asia -m ... rimantur prata Caystri. 2, 523 dulces pendent -m oscula nati (Aen. 8, 631 geminos huic *lupae* ubera -m ludere pendentes. *adde infra l. 65*). Aen. 7, 763 eductum Egeriae lucis umentia -m litora (9, 581). 9, 676 quales . . . flumina -m, sive Padi ripis, Athesin seu propter amoenum, consurgunt ... quercus. 12, 518 *al.* Ov. met. 7, 313 laniger ... flexo -m cava tempora cornu. VITR. 2, 6, 3 *nascitur* -m Aetnam et collibus Mysiae. 9, 4, 6 polus (*stella*) elucet -m caput . . . septentrionis. LIV. 2, 64, 3 *cum* incendia -m Anienem flumen fecissent. CVRT. 7, 8, 21 quamdiu -m Bactra haereas? MART. 4, 5, 7 STAT. Theb. 6, 10 Ach. 1, 813 *al.* TAC. ann. 2, 64 structi et arcus -m latera templi. SVET. Aug. 94 praetextatis . . . -m aram ludentibus. Nero 6 deprensis in lecto eius -m cervicalia serpentis exuviis. FLOR. epit. 1, 1 praef. PORPH. Hor. sat. 1, 7, 28. MAR. VICTORIN. gramm. VI 209, 14 sex *pedibus hexameter caeditur* dactylo et spondeo -m se positis aut alterna interpositione variatis (CARM. epigr. 1314, 5 -m me positi soror *eqs.*). CARM. epigr. 1204, 6 -u(m) hoc tumu⟨lum quae⟩ cinis occu⟨litur⟩. CYPR. GALL. Ios. 314 EVSTATH. Bas. hex. 3, 8 p. 899^{B}. *in imagine*: VERG. georg. 4, 400 doli (*Protei*) -m haec demum frangentur. CIRIS 236 cur maesta parentis formosos -m virgo remorere capillos. VEN. FORT. carm. app. 4, 3 -m tua lumina pendens. *cf. supra l. 47 sq.*

II *de tempore* (circa *p. 1089, 9 sqq. inde a* LIV.): VITR. 4, 1, 9 radix acanthi media folia . . . -m vernum tempus profudit. PORPH. Hor. epist. 1, 20, 19 -m quartam vel quintam horam.

III *de numero i. q. fere* (circa *p. 1088, 76 inde a* HOR.): VARRO rust. 3, 10, 3 singulis *anseribus* ... faciendas haras quadratas -m binos pedes et semipedem. CYPR. GALL. exod. 1224 -m tria milia caedunt.

IV *i. q. erga, in* (circa *p. 1090, 17 inde a* NIGIDIO *et* HOR.): *cf.* GRAMM. suppl. 214, 26 *p. 1091, 57.* MAR. VICTOR aleth. 1, 202 nos -m impendere sacri dignatur curam studii. CYPR. GALL. deut. 31 quae cura foret tum numinis alti vos -m. GLOSS. V 661, 14 -m negotium destrictus. *cf. etiam p. 1117, 54 sqq. et supra l. 64.*

derivata: circare. circa, circiter. 1. circes, (circitor?). *composita*: *particulae*: circumcirca, circumquaque, circumsecus. *cf.* idcirco. incircum. *substantiva*: circumapparentia, -cellio, -mensuratio, -murale, -pes, -regio (circumtallum?). *adiectiva*: circumcordialis, -finitimus, -finium, -foran(e)us, -muranus, Circumpadanus, -pedilis, -situs. *verba passim, v. infra inde a* circumadiaceo. *Elsperger.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

circumăctio, -ōnis *f. a* circumagere. *fere i. q. circuitus, circumlatio, rotatio*: VITR. 9, 8, 15 deprimens se foramen rediensque -e ad capricorni partem VIII. CHAR. gramm. I 88, 19 vult Plinius ...vorticem vero -em undae esse. CHALC. transl. p. 22 mundi (p. 42. 47 comm. 84. 199). 38 lunae quidem *corpus collocat* iuxta terram in prima -e (comm. 108). 39 perfectus temporis numerus perfectum annum compleat tunc demum, cum omnium octo -um cursus peracti ... ad originem ... -is alterius revertentur (comm. 118. 148). comm. 59 similes ut circuli, cuius a puncto radii pervenientes usque ad extimam -em aequali mensura sunt. 86 nullam ... stellam ... moveri contra universae rei motum -emque. 140 animae una pars integra relinquitur iuxta naturae ... -em. 203 corpus humanum duabus animae immortalis -bus obligatum (213). MART. CAP. 8, 885 stella vero Iovis ... longitudinem propriae -is excurrit. *nota de oratione*: GELL. 17, 20, 4 videsne ... ἐνθύμημα ... brevibus ... et rotundis numeris cum quadam aequabili -e devinctum.

circumăctus, -ūs *m. a* circumagere. *i. q. circuitus, circumactio vel actio circumagendi*: SEN. benef. 4, 23, 1 quin ille annum observabilem fecerit -u suo? nat. 2, 10, 2 propter ... motus siderum assiduumque caeli -um (7, 2, 2 APVL. mund. 29 [*sic Rom. ed. pr.*] CENS. 23, 2. *cf.* AVG. gen. ad litt. imperf. p. 487, 11 -u siderum). SEN. epist. 70, 23 -u rotae (PLIN. nat. 28, 141 ARNOB. nat. 2, 30). PLIN. nat. 5, 80 brevi -u corporis (8, 105 SOL. 27, 23. 36, 3). *cf.* 8, 201 cum -um (*sc. caprae*) angustiae non caperent. HYG. lim. grom. p. 126, 6 -us aratri. APVL. flor. 12 p. 43 cervicula eius (*psittaci*) circulo mineo velut ... fulgoris -u cingitur. *nota i. q. cinctus*: MART. CAP. 6, 693 *incolae Attageni sinus* -u vallium auras nesciunt pestilentes. *Probst.*

circumaddo *v.* circum *p. 1112, 74.*

circumadiaceo, -ēre *a* circum *et* adiacere. *i. q. in circuitu iacere*: AVG. trin. 12, 15, 24 oculus carnis videt, quae in hac corporea luce -ent.

circumadnītor *v.* circum *p. 1114, 30.*

circumaedifico, -āvī, -āre *a* circum *et* aedificare. *i. q. in circuitu aedificare*: *seiungitur*: VARRO ling. 5, 153 circus, quod circum spectaculis aedificatus (*cf. sim.* ling. 5, 154 *p. 1115, 42*). *compos.*: HIER. in Ezech. 39, 1 p. 456 ut omnem introitum et exitum haereticae pravitatis ... claudant et -ent. VVLG. thren. 3, 7 -vit adversum me, ut non egrediar.

circumaggero, -ātus, -āre *a* circum *et* aggerare (*cf.* circa aggerare *p. 1079, 52*). *i. q. in circuitu aggere claudere vel operire*: PLIN. nat. 19, 68 terra minuta fimoque -atas ... radices. [COLVM. 5, 12, 3 stercoratam terram -ato (*vulgo*, circa aggerato *codd.*).] *Hoppe.*

***circumago**, -ēgī, -āctum, -ere *a* circum *et* agere. *formae*: *per tmesin*: LVCR. 5, 883 *p. 1120, 23* VERG. georg. 2, 392 *p. 1120, 37 sq.* Aen. 1, 117 agens circum *v. l. 57 sqq. de* Aen. 12, 335 *v. p. 1114, 55.* SIL. 5, 538 circum tempestas acta procella. circum *non eliditur*: HOR. sat. 1, 9, 17 SIL. 12, 663. 15, 620. 17, 579 IVV. 5, 23. 7, 164. 9, 81 PAVL. NOL. carm. 19, 42 *al.* *eliditur*: LVCR. 4, 340 STAT. Theb. 4, 465. *scribitur* circu-: [HOR. sat. 1, 9, 17 (*codd. y*)] SEN. dial. 10, 4, 5 ITALA act. 13, 18 (Comput. a. 452 chron. I p. 152, 11) *al.* GLOSS. περιάγω, περιελαύνω. *compos., cuius usus reflexivus haud raro occurrit, legitur inde ab* ENNIO *et* CATONE.

I *i. q. agere, ferre per circuitum, per orbem*: **A** *proprie*: CATO agr. 141, 1 impera suovitaurilia -i *eqs. cf.* VARRO rust. 2, 1, 10 -untur verres aries taurus. AVG. civ. 10, 17 arca -cta (loc. hept. 6, 3 p. 614, 7 SVLP. SEV. chron. 1, 22, 4 *al.*). VERG. Aen. 1, 117 illam (*navem*) ter fluctus ibidem torquet agens circum (*ad l.* GLOSS. V 445, 61 circumagens: in circuitu ducens. *cf.* LIV. 28, 30, 10 repente intorta *navis* in proram -batur). SEN. epist. 83, 21 tecta ipsa mobilia velut aliquo turbine -ente totam domum. PETRON. 114 repetitumque *Licham* infesto gurgite procella -egit atque hausit. *cf.* 115 video corpus humanum -ctum levi vortice. ITALA III reg. 18, 43 (Lucif. Athan. 1, 17) -e te septies (σὺ ἐπίστρεψον, VVLG. revertere septem vicibus). VITR. 1, 6, 6 -enda linea rotundationis (1, 6, 12 *al. cf.* 3, 1, 3 -endo rotundationem. 3, 5, 7 circini centrum ... -ctum. 3, 5, 14 norma ... -cta. 5, 7, 1 -itur circinatio. 10, 3, 2 capitibus ad circinum -ctis. 10, 11, 4 curvaturam molliter -ctam. FRONTIN. aq. 25 lammina ... -cta in rotundum *eqs.*). VITR. 2, 10, 1 *Appennini* montis iugum se -ens (*cf.* 8, 2, 6 *Nigris* se -ens per flumina ... pervenit per montes. MELA 2, 27 Aegaeum ... pelagus ... litus impellit, summotasque terras hinc ad promunturium ... magno ambitu mollique -it. PLIN. nat. 6, 199 -ente se terrarum fronte in occasum ac mare Atlanticum. PLIN. epist. 6, 16, 12 sensim -ctis curvatisque litoribus). VITR. 5, 5, 3 vg ... se -ens. 9, 8, 11 uti minus tympanum ... in maiore -endo ... venetur (10, 9, 4). 10, 3, 2 funis -ctus. 10, 16, 12 ergata. PAVL. FEST. p. 132 *mamphur* -unt fabri in operibus tornandis. CELS. 8, 3 p. 331 -ctus modiolus *eqs.* SEN. nat. 7, 10, 3 *turbo* columnae modo -entis se volvitur (*cf.* PLIN. nat. 36, 90 puero -ente *turbines*). benef. 4, 12, 5 mundi officium est -ere rerum ordinem (*cf.* PLIN. nat. 2, 6 mundum XXIV horarum spatio -i *eqs.* SVET. Nero 31 praecipua cenationum rotunda, quae perpetuo ... vice mundi -retur). PLIN. nat. 8, 20 *scuta* decidentia ... in orbem circumacta (9, 102. 16, 146 [ITIN. Eucher. p. 125, 11]. *cf.* 10, 73 sturnorum generi proprium ... quodam pilae orbe -agi. 15, 51 orbiculata *mala appellantur* a figura orbis in rotunditatem -cti. PLIN. epist. 3, 1, 3 parva ... velut orbe -it. 4, 24, 6). PLIN. nat. 8, 52 rotarum orbes -cti (*cf.* IVV. 5, 23 tempore, quo se frigida -unt pigri serraca Bootae). 33, 8 *anulo* -cto. PLIN. epist. 2, 17, 4 porticus in D litterae similitudinem -ctae. GELL. 3, 3, 14 ad -endas molas *trusatiles*. 17, 8, 5 -egit per omnem partem aulae manum. APVL. apol. 45 orbis a figulo -ctus. *in imagine*: PETRON. 100 quasi somnio quodam turbulento -ctus diu vocem collegi. HIL. trin. 8, 27 sed te, haeretice, furentem et spiritu doctrinae mortiferae -ctum tenet et coarctat apostolus. CASSIAN. conl. 24, 6, 3 mens nostra, nisi solam domini caritatem velut centrum immobiliter fixum per universa operum molitionumque nostrarum momenta -ens probabili, ut ita dixerim, circino caritatis ... *cogitationem* aptaverit *eqs.*

B *latiore sensu i. q. vagari, circumducere*: HOR. sat. 1, 9, 17 nil opus est te -agi. PAVL. FEST. p. 4 servus ambactus i. e. -ctus. SEN. dial. 10, 4, 5 per Macedoniam ... et omnes prope oras bello -ctus. PS. QVINT. decl. 19, 3 dum me variae cogitationes per totius domus spatia -unt. RVFIN. hist. 5, 1, 44 cumque *Attalus martyr* -ctus fuisset in amphitheatro (περιαχθεὶς κύκλῳ). *de oratione*: IVL. VICT. rhet. 22 p. 439, 27 periodos vero longo ambitu et pleno circuitu orationis -cta conversio *eqs.* HIER. epist. 57, 6 longo ambitu -cta oratio. **C** *de motionibus anni sim.*: LVCR. 5, 883 circum tribus actis ... annis (LIV. 1, 19, 6. 6, 1, 4. 6, 38, 1 *al.* AMM. 18, 8, 13 DARES 28 *passim. cf.* LIV. 3, 8, 1 graviore tempore anni iam -cto. 26, 40, 1 magna parte anni -cta; *sic aut sim. passim*). LIV. 9, 33, 4 -ctis decem et octo mensibus (MIN. FEL. 17, 5 ARNOB. nat. 3, 10 *et al.*). 23, 39, 4 prius se aestas -egit quam (*cf.* 44, 36, 10). 42, 42, 6 -etur hic orbis (*cf. p. 1119, 83 sqq.*). 44, 36, 1 post -ctum solstitium.

II *fere i. q. circumdare, cingere*: ENN. frg. var. 86 eosque muro -egit (*cf.* AVG. civ. 15, 27 ut murus per tot milia -atur). VARRO ling. 5, 143 oppida condebant ... interiore aratro -bant sulcum. PS. CYPR. laud. mart. 15 catenis artantibus manus astrictae et -cti graves cervicibus nexus. IORD. Get. 17, 96 in insulam Viselae amnis vadibus -ctam. HIL. trin. 7, 1 incredibilibus ... se corrupti ingenii artibus haeretica subtilitas -egit.

III *i. q. flectere, vertere*: **A** *proprie*: VERG. georg. 2, 392 quocumque deus circum caput egit honestum (CELS. 8, 15 p. 356 PLIN. nat. 11, 151 *sq.* 26, 69. *cf.* SEN. epist. 74, 3 ad omnem strepitum -enda cervix. PLIN. nat. 11, 256 collum. PS. QVINT. decl. 1, 7 vultum). *cf.* PLIN. nat. 28, 25 corpus (TAC. hist. 4, 29). 28, 47 -ctum in vulnus hominem. SCHOL. Pers. 5, 76 *manumittendos* alapa percussos -bant. VITR. 1, 6, 4 uti vento -retur *Triton aeneus.* PLIN. nat. 2, 108 folia (16, 87. 18, 267. *cf.* 14, 39 mirum ... cum sole -agi uvam, quae ob id streptis vocatur. 18, 133 *lupinus* cum sole -itur. 18, 252 *al.*). 9, 14 ut -agi *orca* nullo modo posset. 10, 92 adultioresque *pullos* -agi docent *hirundines.* 10, 116 -ctae *gallinae.* 10, 183 -cto fetu. 16, 220 cum tantum erosit, ut -at se *cerastes*, generat alium. 18, 326 -agi deinde melius est, ut umbram suam quisque cernat. 18, 336 ad coitum (a coitu *pler. codd.*) cum se pecus -erit. APVL. mund. 17 animalia ... vertice -cta. LIV. 1, 14, 9 frenis equos (8, 7, 10. 10, 11, 1 ab rapido cursu -endo equo effusus. CVRT. 3, 11, 14 *sq. cf.* CYPR. GALL. num. 603 *cornipedem* dum praecipiti temnentem frena timore -it vatis). 3, 8, 8 -cto agmine (34, 28, 10. *cf.* 33, 9, 10 quod phalanx Macedonum gravis ... nec -ere se poterat. 38, 45, 4 -isse exercitum ad Gallograecos [FRONTIN. strat. 2, 5, 20]. 42, 64, 5 aciem. IVV. 7, 164 cohortes. FLOR. epit. 3, 21, 6 legiones. *cf. de elephantorum agmine* PLIN. nat. 8, 9). LIV. 4, 28, 2 -enti se (*sic corr. Mog.*, -entes *codd.*) ad dissonos clamores ac subitos tumultus hosti (*cf.* Tac. hist. 3, 73 huc illuc clamoribus hostium -agi). 6, 24, 7 signa (10, 36, 9 CVRT. 4, 6, 14. *cf.* LIV. 33, 18, 18 hastas. 44, 35, 8). 10, 2, 6 -agi naves in stationem tutam (36, 43, 11 PLIN. nat. 6, 82 FRONTIN. strat. 1, 4, 11. *cf.* LIV. 26, 39, 13 puppes alieno remigio -bantur. 27, 6, 14 classis ... -cta inde ad alterum insulae latus. 31, 45, 14. 38, 7, 3 PS. FRONTIN. strat. 4, 1, 33 AVSON. 453, 3. *aliter p. 1119, 57 sqq.*). LIV. 44, 35, 8 altero ab tergo se ostendente bello -ctus ad interiorem partem regni tuendam. SEN. benef. 5, 16, 5 bellum in urbem -egit. CVRT. 4, 13, 32 ut qui ultimi stabant ... in frontem -agi possent. SIL. 12, 663 *ducem* (*cf.* 15, 620 ductos). 17, 579 praecipitem ... -it Iuno. **B** *latiore sensu*: **1** *generatim fere i. q. mutari*: LIV. 37, 16, 4 -ente se vento (SEN. nat. 5, 13, 3. *cf.* 6, 14, 4 *spiritus* conglobatus illic furit et hoc atque illo -itur. 7, 10, 3 -cto turbine). SEN. nat. 2, 24, 1 *aquam.* epist. 122, 13 *Butae* vita in contrarium -cta. PLIN. nat. 37, 21 -entibus se maculis in purpuram candoremque et tertium ex utroque. FLOR. epit. 2, 2, 22 paululum -cta fortuna est. **2** *de animi sim. flexione, mutatione*: LIV. 7, 1, 5 cum se mobilis favor -egit. 26, 8, 3 Fabius Maximus ... -agi ad nutus comminationesque Hannibalis flagitiosum ducebat. 39, 5, 3 nec alieni (alienis Φ) momentis animi -agi. 44, 34, 4 in quo exercitu ... imperator rumoribus volgi -atur. SEN. contr. 1, 8, 5 ad haec nova et diversa imperia subito me -agi putas posse? SEN. epist. 8, 7 non differtur in diem, qui se illi (*philosophiae*) subiecit et tradidit: statim -itur. PLIN. nat. 26, 13 universum prope humanum genus -egit in se *Asclepiades.* IVV. 9, 81 quo te -as?

deriv.: circumactio, circumactus. *Probst.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

circumambio, -īre *a* circum *et* ambire. *i. q. in circuitu ambire*: HIER. epist. 124, 5 *sphaera* hanc ipsam terram -it vertigine et dicitur caelum. [HIL. trin. 10, 45 circumambiri *ed. Mign.*, circumamburi *vel sim. codd.*]

circumambulo, -āre *a* circum *et* ambulare. *i. q. in circuitu ambulare*: *seiungitur*: VITR. 5, 11, 3 ambulaverint circum. *compositum: transit.*: PAVL. dig. 41, 2, 3, 1 non ... omnes glebas -et. *intrans.*: IGNAT. ad Philad. 3, 3 siquis in aliena sententia -at (περιπατεῖ).

circumambūro, -ere *a* circum *et* amburere. *i. q. undique amburere*: HIL. trin. 10, 45 quaero an -i se flammis doluerint *tres pueri*. *cf. l. 3.*

circumamicio, -ctum, -īre *a* circum *et* amicire. *i. q. undique amicire, vestire*: GLOSS. -ctus περιβεβλημένος. *cf.* AVG. in psalm. 72, 11 -cti, undique cooperti. ITALA psalm. 108, 29 (Veron.) -antur (περιβαλέσθωσαν) sicut pallium duplex (VVLG. operiantur sicut diploide). *part.* circumamictus, -a, -um: ITALA psalm. 44, 10 (Veron.) *regina* -cta variegata (περιβεβλημένη πεποικιλμένη, VVLG. circumdata varietate. *cf.* ITALA Cypr. testim. 2, 29 *cod. A* -cta varietatem [circumornata *B*], Ambr. virg. 1, 7, 36 varietate. psalt. Rom. varietatibus. *cf.* PSALT. Rom. *et* VVLG. psalm. 44, 15 varietate. PAVL. NOL. epist. 5, 2 *al.* AVG. civ. 17, 16 serm. ed. Mai 118, 4 epist. 36, 22 in psalm. 44, 25 *al.*). ITALA psalm. 72, 6 (Aug. in psalm. 72, 11) -cti sunt (περιεβάλοντο, VVLG. operti) iniquitate et impietate. 103, 2 (Veron. Aug. in psalm. 103 serm. 2, 2) -ctus (ἀναβαλλόμενος, VVLG. amictus) lucem. cant. 1, 6 (Ambr. hex. 4, 5, 22 in psalm. 118 serm. 2) ne forte fiam -cta super greges sodalium tuorum (VVLG. ne vagari incipiam post greges). Marc. 14, 51 (cod. k) quidam ... -ctus (περιβαλλομένη, VVLG. amictus) pallam. apoc. 19, 12 (Iren. 4, 20, 11) -ctus (VVLG. vestitus erat) vestimentum. VVLG. apoc. 4, 4. AVG. in psalm. 103 serm. 2, 2 -ctus ecclesiam suam. AVELL. p. 209, 22 tanquam ipsa *divinitate* -ctus animalem hominem. CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 104 propria stola -cti. hist. 5, 37 ea (*veste sacra*) -ctus *pontifex*. 5, 45 *vidit quendam* imperiali schemate -ctum. NOVELL. Iust. 103, 1 eam (*togam*) -ctus (περιτιθέμενος) *proconsul*. FACVND. defens. 11, 5 carnem vere -ctus est. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 4 non tegmine -cto purpura.

circumamplector, -ī *a* circum *et* amplecti. *i. q. undique amplecti*: *verb. et adv. separantur*: VERG. ecl. 3, 45 molli circum est ansas *poculorum* amplexus acantho. MANIL. 1, 305 has *duas stellas* interfusus circumque amplexus utramque dividit et cingit ... Anguis. *coniungi videntur* (*nota elisionem syllabae* -cum): VERG. Aen. 5, 312 pharetram ... lato quam -itur auro balteus. AVIEN. Arat. 1071 -itur undis tellurem *Oceanus*. AVELL. p. 653, 29 epistolas ... Leonis ... -or et suscipio.

circumaperio, -īre *a* circum *et* aperire. *i. q. undique aperire*: CELS. 6, 19 ubi scabri ungues sunt, -iri debent. *Hoppe.*

circumappārentia, -ae *f. a* circum *et* apparere, apparentia. *i. q. apparentia*, ἐπιφάνεια (*sc. Christi*): PS. AVG. quaest. test. app. 32 p. 439, 13 Sout. neuter ergo eorum (*patris et filii*) visus est iuxta substantiam; -a autem solus filius visus est mente, non carnalibus oculis. *Mbr.*

circumaro, -āvī, -āre *a* circum *et* arare. *i. q. in circuitu arare*: LIV. 2, 10, 12 agri quantum uno die -vit datum *est*. PLIN. nat. 18, 9 quantum quis uno die plurimum -isset. HYG. grom. p. 127, 17 in aratis *locis* intra tot (*sex*) pedes aratrum -at.

circumaspergo, -spersī, -spersum, -ere *a* circum *et* aspergere. *i. q. undique aspergere*: ITALA num. 19, 13 (Aug. quaest. hept. 4, 33 p. 347, 16) aqua aspersionis ... non est -sa (περιεῤῥαντίσθη, VVLG. aspersus) super eum. 19, 18 (Aug. quaest. hept. 4, 33 p. 348, 4) -ens (περιῤῥανεῖ, VVLG. asperget) super domum. 19, 21 (Aug. quaest. hept. 4, 33 p. 348, 25) qui -et (VVLG. aspergit) aquam aspersionis. DAMIG. lapid. 34 lavata ovilia -is sale. *ibid.* unde ovilia -sperseris. *fort. in tmesi? v.* LVCR. 1, 718 *p. 1113, 19.* *Hoppe.*

circumaspicio *v.* circum *p. 1112, 81.*

circumassisto, -ere *a* circum *et* assistere. NOVELL. Iust. 18, 7 necessitates, quae plurimae -unt hominibus (περιεστᾶσιν ἀνθρώπους).

circumasto (-stitī), -āre *a* circum *et* astare. *seiungitur*: TAC. ann. 14, 34 levis circum armatura astitit. *recte disiungi videtur*: TAC. ann. 4, 62 *homines* qui circum astabant. *compos.*: *intrans. i. q. in circuitu astare*: SACR. Gelas. p. 522 memento, domine, ... omnium -antium. *trans. i. q. circumdare*: CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 96 de malis eum -antibus. *Probst.*

circumaufero, -abstulī, -ferre *a* circum *et* auferre. *i. q. omnino auferre*: ITALA num. 30, 13 (Aug. quaest. hept. 4, 59 p. 364, 28) si ... -ens -at (περιελὼν περιέλῃ, VVLG. contradixerit) vir eius quacumque die audierit omnia. *ibid.* (Aug. quaest. hept. 4, 59 p. 365, 3) vir eius -abstulit. Ios. 24, 23 (Aug. quaest. hept. 6, 29 p. 445, 17) -ferte (περιέλεσθε, VVLG. auferte) deos alienos, qui sunt in vobis. psalm. 118, 39 (Veron.) -fer (VVLG. amputa) opprobrium meum.

circumcaedo *v.* circumcido.

circumcaesūra, -ae *f. a* circum caedere (circumcidere). *i. q. extremitas vel superficies cuiusvis rei*: LVCR. 3, 219 extima membrorum -a (*i.* περικοπή) tamen se incolumem praestat (4, 647 extima membrorum -a). ARNOB. nat. 3, 13 *deos* terrenorum corporum -a finitis.

circumcalco, -āvī, -āre *a* circum *et* calcare. *i. q. ex omni parte calcare, conculcare*: COLVM. 5, 6, 8 *radices* diligenter -ari. 5, 6, 21 -emus ipsum seminis codicem. SIC. FLACC. grom. p. 141, 15 *lapides* saxorum fragminibus -bant. GROM. p. 346, 23 alios *terminos* tegularum fragminibus -vimus.

***circumcellio (circellio)**, -ōnis *m.* [*a* circum *et* cella. *Th.*]. *i. q. homines monachorum habitu, haeretici ad sectam Donatistarum pertinentes; cf. Jülicher, PW. III 2570.* *formae*: circellio: AVG. in psalm. 132, 3 quid sibi vult nomen circellionum? sed non, inquiunt, vocantur circelliones. forte corrupto sono nominis eos appellamus. ... forte -es vocantur, non circelliones. GLOSS. Scal. V 596, 41 circellio monachus per cellas vagans. *circiliones*: GLOSS. V 614, 15.
AVG. c. Gaud. 1, 28, 32 *hoc genus hominum* victus sui causa cellas circumiens rusticanas, unde et -um nomen accepit. in psalm. 132, 3 -es dicti sunt, quia circum cellas *vagantur* (*v.* GLOSS. *l. 11.* ISID. *l. 24*); solent enim ire hac illac, nusquam habentes sedes (*cf.* c. Parm. 1, 11, 17 qui -um notissimo nomine per totam Africam vagantur et saeviunt. CASSIOD. in psalm. 132, 1 *-es* diversa monasteria voluntate mutabili pervagantur). AVG. haer. 69 *ad haeresim Donatistarum* et illi pertinent qui appellantur -es, genus hominum agreste et famosissimae audaciae (*cf.* POSSID. vita Aug. 10. ISID. orig. 8, 5, 53 -es dicti eo quod agrestes sunt, quos Cotopitas vocant, supradictae haeresis [*sc. Donatistarum*] habentes doctrinam). PRAEDEST. 1, 69 p. 611^B *fusius*. ISID. eccl. off. 2, 16, 7 quintum genus *monachorum* est -um, qui suo habitu monachorum usquequaque vagantur, venalem circumferentes hypocrisin, circumeuntes provincias, nusquam missi, nusquam fixi, nusquam stantes, nusquam sedentes. GLOSS. -es qui circuibunt (-eunt?) civitatem. V 614, 15 falsi anachoretae. OPTAT. 3, 4 p. 81, 18 -es agonisticos nuncupans. p. 82, 20 -um *furor* (AVG. c. Cresc. 3, 43, 47 -um vestrorum nobilis furor. c. Parm. 1, 10, 16. *cf.* 2, 3, 7 per furias -um. c. Emer. 12 inter ... cruentas furias -um. serm. 47, 17). AVG. serm. 62, 17 est furiosorum -um ... saevire (*cf.* epist. 23, 6 saevitiam -um. in psalm. 57, 15). c. Petil. 47, 110 ad furiosas catervas -um. c. Parm. 1, 11, 18 per insaniam -um (c. Gaud. 1, 26, 29). 2, 9, 19 cum gregibus ebriis -um (3, 3, 18 epist. 35, 2) un. eccl. 20, 54 -um vestrorum inordinatas licentias et superbas insanias ... reprehendimus (*cf.* c. Gaud. 1, 26, 29 -um ... insania). in psalm. 10, 5 video ... cotidianas violentias -um ... volitare (CONC. Carth. a. 416 Mansi 4, 217^C furiosis -um violentiis). 95, 11 fustibus -um regnant. epist. 23, 7 terror congregatorum -um. 43, 24 caedes et incendia -um. 88, 1. 111, 1 -um latrocinia. c. Gaud. 1, 35, 45 adversus rebelles -es. *et passim.* COD. Theod. 16, 5, 52 pr. (*a. 412*) poenae nomine fisco nostro ... cogantur inferre ... -es argenti pondo decem. VICT. VIT. 3, 10 *ut darent* -es argenti pondo dena. *deriv.*: circumcellionicus.

circumcelliōnicus, -a, -um *a* circumcellio. *i. q. ad circumcelliones pertinens*: AVG. c. Petil. 2, 92, 208 -a fortitudo.

circumcīdāneus, -a, -um [*a* circumcidere. *Th.*]. *i. q. circumcisicius*: CATO agr. 23, 4 tortivum mustum -um (*de re cf.* COLVM. 12, 36 mustum tortivum est, quod ... circumciso pede exprimitur).

***circumcīdo**, -cīdī, -cīsum, -ere [*a* circum *et* caedere. *Th.*]. GLOSS. περιτέμνω, περικόπτω. *compos. legitur inde a* CIC. *et* VARRONE (*at cf.* circumcidaneus), *fortasse nondum coaluit, ubi* circum caedo *scribitur*: LVCR. 3, 411 circum caedas aciem. PAVL. FEST. p. 20 ancaesa dicta sunt ab antiquis vasa, quae caelata appellamus, quod circumcaedendo talia fiunt. *paulo aliter*: LVCR. 3, 403 circum (cretum *codd.*) caesis lacer undique membris truncus.

I *proprie i. q. undique incidere, circumputare, praecidere, execare, amputare*: **A** *res*: *in herbarum sim. cultura*: VARRO rust. 1, 54, 3 quidam -unt extrema *vinaceorum* (COLVM. 12, 36 vinaceorum -so pede. PLIN. nat. 14, 119). SEN. clem. 2, 7, 4 alias *arbores* -unt *agricolae* (COLVM. 5, 11, 9 acuto scalpello -sam *arborem*. arb. 26, 8. PLIN. nat. 16, 192 *arbores* -eas ... in medullam. CET. FAV. 12 p. 293, 6). SEN. epist. 86, 17 -sis *ramis* et ad unum redactis (VLP. dig. 43, 27, 1, 8). COLVM. 5, 6, 26 -sis undique capreolis (PLIN. nat. 17, 208). 5, 11, 10 corticem (arb. 26, 8). PLIN. nat. 17, 254 radices. *ibid.* -sis vitibus. *alia*: CAES. Gall. 5, 42, 3 gladiis caespites -ere (VEG. mil. 1, 24 caespites -untur e terra. 3, 8 caespes ... -itur ferramentis). COLVM. 5, 9, 9 latera scrobis -enda. *de libris*: ISID. orig. 6, 12, 3 -i libros Siciliae primum increbruit, nam initio pumicabantur. *in imag.*: TAC. dial. 32 *eloquentia* nunc -sa et amputata. *absolute positum*: CIC. fin. 5, 39 quae *ars* -at, amputet, erigat.

B *animantia vel partes animantium*: **1** *generatim*: CELS. 6, 18, 2 cutis ipsa -enda est. 7, 7, 5 tuberculum ... -i debet (COLVM. 7, 5, 13). 7, 19 si qua vitiosa sunt, -enda sunt. 7, 26, 2 diligenter *unguibus* -sis (VVLG. deut. 21, 12 -et ungues. *cf.* COLVM. 6, 15, 1 *ungula* latius ferro -itur). SEN. epist. 95, 26 ostrea eatenus -sa, qua eduntur. COLVM. 6, 12, 2 *famex* ferro -sus et expurgatus. PLIN. nat. 25, 61 -so ... vulnere (28, 156. GELL. 17, 15, 7 vulnera ... -ere latius). 30, 40 viperam ... -unt (*i. caput caudamque amputant*). 32, 43 -sis pedibus, capite, cauda *testudinis*. CET. FAV. 27 p. 301, 24 conchylia ... cum -sa ferro fuerint. PELAGON. 448 de penna cauterii eundem locum -ito. CHIRON 720 -es quod super aridum fuerit *ani*. MART. CAP. 3, 224 *scalpro* -i infantibus vitia posse linguarum. SORAN. p. 96, 21 collectiones *partium muliebrium* -antur. CAEL. AVR. chron. 5, 11, 131

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quae (*labia*) fuerint acie -sa. 2 *speciatim i. q. praeputium amputare*: CELS. 7, 25, 1 qui quarundam gentium more -sus est (*bis*). PETRON. 102 -e nos, ut Iudaei videamur. TAC. hist. 5, 5 -ere genitalia instituerunt *Iudaei*. ITALA gen. 17, 10 (Lugd.) -etis omnem vestrum masculinum (VVLG. -etur ex vobis omne masculinum). 17, 11 (Aug. civ. 16, 26) -emini (ITALA Lugd. *et* VVLG. -etis) carnem praeputii vestri. 17, 12 (Lugd., Aug. civ. 16, 26) circumcisione -etur vernaculus. 17, 14 (Lugd.) qui non fuerit -sus praeputio suo (ITALA Aug. civ. 16, 27 carnem praeputii sui. Ps. Aug. quaest. test. p. 75, 18 S. -sos praeputio. VVLG. cuius praeputii caro -sa non fuerit). 17, 24 (Aug. loc. hept. 1, 58 p. 517, 9) *Abraham* -sus est (VVLG. -it) carnem praeputii sui (AVG. *ibid.* non dixit ʻcarneʼ aut ʻin carneʼ; *cf.* PRAEDEST. 1, 8 p. 590ᴮ *Cerinthiani dicebant* carne [carnem *cod. Aug.*] -i debere). ITALA (Lugd.) *et* VVLG. exod. 4, 25 -it praeputium filii sui. ITALA Rom. 4, 11 (Barnab. 13, 7) quae *nationes* credunt domino non -si (δι' ἀκροβυστίας, VVLG. per praeputium). TERT. pudic. 17 -it Timotheum. adv. Marc. 4, 7 p. 435, 14 *al.* PAVL. sent. 5, 22, 3. 4. MOD. dig. 48, 8, 11 pr. -ere Iudaeis filios suos ... permittitur. ITIN. Burdig. p. 597. SCHOL. Hor. sat. 1, 9, 70 *Moyses* omnes *Iudaeos* -i voluit. AMBR. epist. 72, 2 qua ratione -untur infantulorum corpora. *passim.* AMBROSIAST. in Gal. prol. *filii Israel* a Iesu Nave -si sunt de petra. VVLG. gen. 17, 27 empticii et alienigenae pariter -si sunt. 34, 24 -sis cunctis maribus. exod. 12, 48 si quis ... -sus non fuerit. I Macc. 2, 46 -erunt pueros incircumcisos. Gal. 5, 3 omni homini -enti s e (περιτεμνομένῳ; *cf.* LIB. iubil. 15, 24 -it se Abraham) *al.* CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 143 -sus circa genitalia. SVLP. SEV. chron. 2, 15, 9 *Achior* -sus Iudaeus factus est. PROSP. in psalm. 113, 1—3 non carnaliter -sae genti. CYPR. GALL. Ios. 577 -sa *cultellis* (*cf.* FILASTR. 151, 1 cultris lapideis *et cf.* de petra *l. 21. 42*) fuerat Iudaea iuventus. NOVELL. Iust. 37, 7. THEOD. MOPS. in Col. 2, 12 hanc -si estis circumcisionem. PASS. Petr. Paul. long. 42 -untur et -unt. *al.* *nota*: AMBR. Abr. 2, 11, 78 et feminae apud Aegyptios ... -i feruntur. *in imagine i. q. purgare*: ITALA deut. 10, 16 (Tert. adv. Marc. 5, 4 p. 582 *al.*) -etis duricordiam vestram (VVLG. praeputium cordis vestri et cervicem vestram). Ier. 4, 4 (Tert. adv. Marc. 1, 20 *al. et* VVLG.) -imini (Barnab. 9, 5 -ite vos) deo vestro et -imini (Cypr. testim. 1, 8 -ite, VVLG. auferte) praeputia cordis vestri. *ibid.* (Barnab. 9, 1) -ite ... a u r e s vestras (RVFIN. Orig. in gen. 3, 5 BARNAB. 9, 1. 4). *ibid.* (Filastr. 110, 7) -imini c o r d a vestra (TERT. adv. Marc. 5, 13 p. 620, 23 spiritus -ens cor. AMBROSIAST. in Rom. 2, 28. VVLG. deut. 30, 6 -et dominus deus cor tuum. PROSP. in psalm. 113, 1—3 *corda* -it fides. PASS. Petr. Paul. long. 42 cordis circumcisione et -imur et -imus). TERT. adv. Marc. 3, 16 p. 403 -sis nobis petrina acie, id est Christi ⟨praeceptis⟩. AMBR. Abr. 1, 4, 29 *Iesus* totum -it hominem in veritate. 2, 11, 78 si mens purgata et -sa sit. 2, 11, 79 peccator -atur remissione peccatorum. *ibid.* -sos nos et exutos ... delictorum superfluis. *ibid.* -e ... te non carne, sed vitio carnali. epist. 72, 15 *Christus* totum -ret hominem. 72, 26 *Israel* -sus corde. *passim.* HIER. epist. 18, 15 post -sa labia. RVFIN. Orig. in gen. 3, 5 qui -sus est labiis. 3, 6 iste -sus est corde. *ibid.* -sus est gustu. *al.* VVLG. Col. 2, 11 *in Christo* -si estis circumcisione non manu facta *eqs.* *nota*: *accedit* **a**: HIL. trin. 1, 13 -sus a vitiis spiritus. AMBR. Abr. 2, 11, 79 se -ere a peccatis. RVFIN. Orig. in gen. 3, 6 cuncta -enda sunt membra, manus quidem a rapinis, a furtis, a caedibus. AVG. conf. 11, 2, 3. mor. eccl. 1, 13, 23 -si ab hoc mundo. *cf.* PROSP. c. coll. 1, 2 -sas ab omni errore lineas.

II ***translate*** *i. q. demere, removere, tollere, deminuere*: VARRO rust. 1, 1, 11 hoc libro -sis rebus, quae non arbitror pertinere ad agri culturam. CIC. de orat. 1, 65 licet hinc quantum cuique videbitur -at atque amputet. Tusc. 4, 57 quae evellenda et extrahenda penitus, non -enda nec amputanda sunt. fin. 1, 44 amputata -saque inanitate omni et errore. ac. 2, 138 -it et amputat multitudinem *sententiarum*. LIV. 32, 27, 4 sumptus ... -si aut sublati *sunt*. VITR. 3, 3, 11 angulares columnae ... ab aere -untur et graciliores videntur esse. SEN. contr. 2, 3, 13 ut ineptas quaestiones -ret. 7, 1, 2 omnia paene instrumenta -sa sunt. CELS. 4, 27 -endum vinum est in totum annum (6, 9 vinum ex toto -endum est). 4, 32 -sa omni negotiosa cogitatione. PHAEDR. 4, 20, 25 -is omnem impensam funeri. SEN. dial. 3, 6, 2 subducit aliqua et -it *medicus*. 9, 12, 2 -enda concursatio. 11, 12, 2 -sae sunt peregrinantium sarcinae. epist. 78, 14 -enda ... duo sunt: et futuri timor et veteris incommodi memoria. 89, 13 moralem *partem philosophiae Ariston* -it. QVINT. inst. 10, 1, 104 -sis quae dixisse ei nocuerat. 10, 2, 28 ut suppleat *orator* quae deerunt, -at si quid redundabit. TAC. Agr. 19 -sis quae in quaestum reperta. PLIN. epist. 10, 43, 4 haec *impendia* ... in posterum -enda existimavi. PS. TERT. haer. 4 has *fabulas* -ens (circumdicens *codd.*) breviter expediam. IREN. 1, 27, 4 solus *Marcion* manifeste ausus est -ere scripturas. MAR. VICTORIN. defin. p. 40, 20 -sa et ablata notarum rerum cognitione. AMM. 17, 13, 14 cunctis vitae praesidiis -sis. 19, 3, 2 ut amplam omnem adipiscendae laudis decessori suo ... -ret. 22, 10, 7 ambagibus -sis. 28, 4, 1 fisci lucra, unde poterat, -ens *Olybrius*. RVFIN. Orig. in Ios. 1, 7 -endus ... tibi est ... idolorum cultus ..., avaritia -enda est. COD. Theod. 1, 1, 6 pr. (*a. 435*) -sis ex quaque constitutione ad vim sanctionis non pertinentibus. MART. BRAC. form. vit. 4, 1 -e superflua. *nota*: PANEG. 9, 3 *Maximianus* transfugis -sus (*i. debilitatus*).

syn.: *ad I*: praecidere, execare, amputare, purgare (AMBR. Abr. 2, 11, 78). *ad II*: demere, amputare (*p. 1123, 58 sqq.*), tollere (*p. 1123, 61*), subducere (*p. 1123, 67*), auferre (*p. 1123, 76*), praetermittere (COD. Theod. 1, 1, 5).

deriv.: circumcidaneus. circumcisicius, circumcisio, circumcisor, circumcisorium, circumcisura.

part. perf. **circumcīsus,** -a, -um *adi.*: 1 *i. q. praeruptus, arduus, praeceps*: CIC. Verr. 5, 107 Henna ... ab omni aditu -a atque directa est. rep. 2, 11 arduo et quasi -o saxo. CAES. Gall. 7, 36, 5 collis ... ex omni parte -us. HEGES. 4, 1, 1 urbs ... praeruptis -a rupibus. 2 *i. q. concisus, brevis*: QVINT. inst. 4, 2, 42 Graecorum aliqui aliud -am expositionem, id est σύντομον, aliud brevem putaverunt, quod illa supervacuis careret, haec posset aliquid ex necessariis desiderare. 8, 5, 27 *membra orationis* rotunda et undique -a. PLIN. epist. 1, 20, 4 *orationes* -ae et breves. 2, 12, 2 λειτούργιον ..., nescio an satis, -um tamen et adrasum est. 3, 7, 11 quid ... tam -um, tam breve quam hominis vita longissima? ARNOB. nat. 2, 77 ad lumen ... -is nexibus evolare. NON. p. 539 caesicium linteolum dicitur ... quod oras -as habeat. ITIN. Alex. 1 *auctores* -a satis curiositate collegi. IVL. VICT. rhet. 11 p. 412, 7 -um enthymema. 17 p. 428, 29 breve aliquod et -um dictum. EVCHER. instr. 1 p. 73, 6 nuda et -sa responsio. MART. BRAC. form. vit. 8, 1 talis et tam -a putrebit integritas.

compos.: incircumcisus.

adv. **circumcīsē** *i. q. breviter*: QVINT. inst. 8, 3, 81 virtus non solum aperte ponendi rem ante oculos, sed -e atque velociter. SVET. rhet. 30 *declamare* modo splendide atque adornate, tum ... -e ac sordide et tantum non trivialibus verbis. MACR. sat. 5, 1, 5 breviter et -e dicere.

syn.: *ad 1*: arduus (CIC. rep. 2, 11). *ad 2*: concisus, brevis (*supra l. 15. 17. 20*). Hoppe.

circumcingo, -xī, -ctum, -ere *a* circum *et* cingere. *compos. inde a* VITR., *ut videtur; seiungitur*: VERG. Aen. 12, 162 cui tempora circum aurati ... radii fulgentia cingunt. HOMER. 864 caelaverat ... Oceanum terris et cinctum Nerea circum. *cf.* circa cingere *inde a* VITR. *et* LIV., *v. p. 1062, 78—80.*

circumdare, cingere (GLOSS. II 402, 46 περιζωννύω. AVG. in psalm. 64, 10 -ctum ... id est undique cinctum), *circumsaepire* (*cf.* GLOSS. *s.* circumsaepio): 1 *proprie: de hominibus et rebus*: VITR. 8, 2, 6 *fluvius aliquis* -it Meroen. SIL. 10, 2 fera ... telis -entibus ultro assilit in ferrum. TRACT. in Luc. 5, 19 totam domum -serunt populus. HYG. fab. 9 p. 42, 11 Amphion et Zethus ... Thebas muro -xerunt. AVG. c. Faust. 15, 5 *ternis per quattuor tractibus deus* unus -itur. PS. APVL. herb. 64, 2 herbae paeoniae radicis partem alligabis lino, eumque, qui patitur, -es. OROS. hist. 1, 2, 2 Asia ... oceano -cta. MART. CAP. 6, 709 lineae punctis utrimquesecus includuntur, sicuti ipsae quoque superficiem -unt. ANTH. 483, 32 mira putas, cur ... vis ... solis ... non -at terrestres lumine metas. CORP. X 5348 porticos ... -entes colimbum a solo constituit. 2 *translate*: VVLG. Sirach 45, 9 -xit (ἐνέδυσεν) eum zona gloriae. AVG. in psalm. 64, 10 -imus illum (*Christum*) omnes, qui credimus in illum. 64, 11 -ctus est a credentibus in potentatu. CONSENT. gramm. V 390, 35 *pars orationis duabus partibus* -cta est. PETR. CHRYS. serm. 47 p. 332 *Christus* misit piscatores suos retia portantes, praeceptis legalibus innodata, monitis -a. RVFIN. Clement. 9, 25. Bannier.

circumcirca (-ā?) *adv.* [*cum accusativo singulari accusativus pluralis eiusdem vocabuli iunctus esse videtur, ita formatus ut sunt* loca, iocă, acina *sim., quamvis posteriores ex duobus praepositionibus* circum *et* circā *coaluisse putaverint; cf.* circum. *Th.*]. *syllabam ultimam longam fuisse* (*nisi antea, certe inde a saec. IV*) *e* GRAMM. *testimoniis sequitur.* DON. gramm. IV 389, 23 praepositio ... aut verbum praecedit, ... aut se ipsam ut -a. SERV. gramm. IV 442, 25 praepositionem praepositioni sic cohaerentem, ut pro una parte orationis habeantur, invenimus saepius apud C a t o n e m ut -a, i. e. circa. CLEDON. gramm. V 75, 10. 28 POMP. gramm. V 274, 18. PRISC. gramm. III 41, 15 est tamen quando praepositioni eam (*circa*) subiungimus et ʻ-aʼ dicimus, quod et Donatus (*cf. l. 59*) ... docet ... et hoc tum fit, quando ἀμφὶ περὶ significare volumus. FVLG. myth. 1, 4 amphi enim graece -a dicimus. MYTHOGR. 1, 107. GLOSS. Plac. V 16, 5 huc illuc. 55, 9. *cf. Hamp, Archiv 5 (1888) p. 323 sqq. 332 sqq.*

proprie de loco: PLAVT. Aul. 468 occepit ibi scalpurrire ungulis -a. CATO inc. lib. frg. 52 *v. l. 62*. SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 5, 4 coepi regiones -a prospicere. BELL. Hisp. 41, 4 ut aqua ... -a nusquam reperiretur propius milia passuum VIII. APVL. met. 11, 3 *vestis* -a remeans. SERV. Aen. 7, 463 positis *ollis* -a ignem adhibebant. 10, 118 AVG. serm. ed. Mai 75, 5 IORD. Get. 272. 284 a diversis -a gentibus premebantur. VITA Radeg. (Mon. Germ. hist. script. Merov. II) 2, 27 monasteriis -a proximis. PAPYR. Marini 93, 7 (*saec. VI*) inter affines -a. *in imagine*: MVTIAN. Chrysost. hom. 23, 4 convertant vos ... perditiones decem millia -a (κύκλῳ καὶ πάντοθεν).

circumcirco, -āre [*a* circumcirca *ductum esse videtur. Th.*]. *videtur i. q. circumcirca pervagari*: AMM. 31, 2, 23 *gladium* ut Martem regionum quas -ant (-unt *V*, circumeunt *coni. Accursius*) praesulem verecundius colunt. Elsperger.

circumcīsīcius, -a, -um [*a* circumcisus. *Th.*] *i. q. circumcidaneus, circumcisione effectus*: VARRO rust. 1, 54, 3 circumcidunt

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

extrema et rursus premunt et rursus cum expressum *mustum* -um (circumcisicitum *trad.*) appellant.

*circumcīsio, -ōnis *f. a* circumcidere. GLOSS. περιτομή. περιαίρεσις. *scribitur*: circumcissionis: CONC. Turon. a. 567 p. 127, 2. *legitur inde ab* ITALA, *apud* ECCL. *passim.*

1 *proprie i. q. actio circumcidendi, amputatio*: PS. ORIG. tract. 4 p. 34, 11 -em esse circumductum ferro vulnus, quod aliquid amputatur. ZENO 1, 13, 1 -o est ... in damnum rotundi vulneris ferro circulata cicatrix. **a** *generatim*: PS. SORAN. quaest. med. 245 generales *operationes chirurgiae* sunt incisiones et divisiones et -es. PHYSIOGN. 81 -em palpebrarum. CAEL. AVR. chron. 2, 1, 12 neque incisura neque -e antecedente. **b** *speciatim praeputii amputatio*: ITALA gen. 17, 12 (Aug. civ. 16, 26) -e circumcidetur vernaculus. Ier. 9, 26 (Barnab. 9, 5 Lucif. Athan. 2, 2) *gentes* sine -e (ἀπερίτμητα, VVLG. habent praeputium). Eph. 2, 11 (Tert. adv. Marc. 5, 17 p. 636 *et* VVLG.) -o in carne manu facta. TERT. pudic. 1 -em detinendam. 17 abstulit -em. adv. Marc. 1, 20 illos -em vindicantes (4, 3 p. 428, 2). *ibid.* -em ... sistens apostolus. 4, 34 p. 537, 10 in signo -is (VVLG. Rom. 4, 11 RVFIN. Orig. in gen. 3, 7. ALC. AVIT. epist. 6 p. 35, 1 *signo -is* christianitas figurabatur. *cf.* AMBR. epist. 72, 11 -is signaculum. MAX. TAVR. hom. 35 -is signaculo dedicatur Iesus. LEO M. serm. 66, 2). TERT. adv. Marc. 5, 4 p. 582 servitutis notam eradere perseverabat, -em. *ibid.* -em ... excludebat. *ibid.* -o et praeputiatio uni deo deputabantur. adv. Iud. 3 unius infantis coacta -o. *ibid.* dari ... habebat -o (*ibid.* priorem -em tunc datam cessaturam. VVLG. Ioh. 7, 22 Moyses dedit vobis -em). *ibid.* -o carnalis (CYPR. testim. 1, 8 rubr. quod -o prima carnalis evacuata sit. ZENO 1, 13, 10 *al.*) *saep.* IREN. 1, 18, 3 -em (τὸ περίτμημα) ... manifestare. 4, 16, 1 -em non quasi consummatricem iustitiae. LACT. inst. 4, 17, 1 -em vacuefaceret. 4, 17, 8 de -e solvenda. FILASTR. 36, 5 Iudaismo, id est -is ... parere carnalibus. ZENO 1, 13, 4 -is nota. 1, 13, 6 *-em* evacuatam videmus. TYCON. 3 p. 30, 14 qui -em Galatis praedicabant (VVLG. Gal. 5, 11). 4 p. 44, 3 qui *deo* -e, id est sacris, blandiuntur. AMBR. epist. 72, 4 viros -e signatos. 72, 5 purgationem ... -is arcano celebrandam. 72, 6 Phoenicum aliquos -e erga suos usos. 72, 10 de -e celebranda. 72, 26 ad -em teneri. Abr. 1, 4, 29 cessavit -o partis, ubi refulsit -o universitatis. *et passim.* AMBROSIAST. in Gal. 2, 5 non subiciunt se -i. HEGES. 2, 10, 7 usque ad -em se Iudaeum futurum. HIER. epist. 108, 12 secundae -is mysterium (RVFIN. Orig. in gen. 3, 4). adv. Iov. 1, 11 p. 254 ne -is et pudicitiae libertatem oneres sarcina nuptiarum. 1, 18 p. 267 cultellus -is. VVLG. gen. 17, 25 tempore -is. Ioh. 7, 23 -em accipit homo. act. 7, 8 testamentum -is. RVFIN. Orig. in gen. 3, 3 -is insigne. 3, 6 -o divinitus observetur (Ps. PRIMAS. in Hebr. p. 685[B] -em ... non debere carnaliter observari). *ibid.* -em turpem, foedam, deformem, ipso etiam habitu et aspectu κακέμφατον praeferentem. *al.* CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 137 -em genitalium. AVG. civ. 16, 26 sacramento -is. *ibid.* imperata est -o. anim. 2, 11, 15 *-o* praefigurabat ... baptismum. *passim.* ALC. AVIT. c. Eutych. 1 p. 21, 11 intromittendo -em. ENNOD. epist. 2, 6 p. 46, 1 -is secretum. GREG. TVR. Franc. 1 pr. p. 34, 11 primum -em inducit. ASSVMPT. Moys. 8, 1 confitentes -em. PASS. Petr. Paul. long. 1 fidem -is.

2 *in imagine vel translate*: *cf.* TERT. adv. Iud. 2 -o purgat hominem. ZENO 1, 13, 11 prior -o desecat carnem, secunda animi desecat vitia *eqs.* AMBR. Abr. 1, 4, 27 -is vocabulo id praescribitur, ut omnis impuritatis foetor abstergatur et incentivum libidinis auferatur. epist. 74, 4 *-o corporalis* membrum amputat, ista (*spiritalis*) peccatum. HIER. in Ier. 6, 10 -o tribus generibus in scripturis appellatur, in praeputio, in corde et in auribus. AVG. c. Faust. 16, 29 *-o significat* expoliationem mortalitatis (EVCHER. form. 9 p. 52, 13 -o expoliatio vitiorum). AVG. civ. 16, 26 -o significat ... naturam exuta vetustate renovatam. ITALA Ier. 9, 26 (Barnab. 9, 5 Lucif. Athan. 2, 2 *al.*) sine -e sunt cordis (ἀπερίτμητοι, VVLG. incircumcisi sunt corde. *cf.* LACT. inst. 4, 17, 10. 15 HIL. myst. p. 25, 6. 8 FILASTR. 112, 5 AMBR. spir. 3, 21, 162 VVLG. Rom. 2, 29. AVG. epist. 23, 4 -o cordis et mundatio conscientiae. *al.* PS. PROSP. prom. 1, 14). TERT. adv. Iud. 3 spiritalis -is observantia (4 fuit et spiritalis -o praeostensa. uxor. 1, 2 dei sermo -em inducens spiritalem. CYPR. testim. 1, 8 rubr. *al.* ZENO 1, 13, 10. PRISCILL. can. 67 p. 137, 15 per spiritalem cordis in Christo -em propudiosam illam legis destruat apostolus. PELAG. in Rom. 2 p. 657[C] -em spiritus accipere. AVG. serm. 4, 7). ZENO 1, 13, 10 -is ... cura. AMBR. epist. 72, 19 debuit praemitti -o, quae foris est ... nunc autem -o est necessaria, quae in occulto est. *al.* VVLG. Rom. 2, 25 -o tua praeputium facta est. 2, 26 nonne praeputium ... in -em reputabitur? RVFIN. Orig. in gen. 3, 5 -em labiorum ... aurium. LEO M. serm. 48, 3 gulae.

3 *metonymice*: **a** *i. q. homines circumcisi* (*sc. Iudaei; cf.* RVFIN. hist. 4, 22, 7 in -e id est in filiis Israel. 6, 25, 4 ἀπὸ Ἰουδαϊσμοῦ. AVG. civ. 15, 26 -em ... et praeputium ... apostolus et alio modo dicit Iudaeos et Graecos. 16, 2. *l. 30*): TERT. praescr. 23 praedicarent ... Petrus in -em, Paulus in nationes (adv. Marc. 5, 3 p. 576 VVLG. Gal. 2, 9). adv. Marc. 5, 3 qui erant ex -e (IREN. 4, 24, 1. PS. ORIG. tract. 6 p. 58, 5 primogenitus populus ex -e fuit. VVLG. act. 10, 45 *al.* HIER. epist. 112, 8. chron. a. Abr. 2140 ex -e episcopi. RVFIN. hist. 4, 5, 3). TERT. adv. Marc. 5, 9 p. 604 agnituram *Christum* quandoque -em. IREN. 3, 13, 1 Petrus in -e annuntiabat deum (4, 24, 2. SERM. Arrian. 4 p. 652[A] in -e ..., in gentibus. VVLG. Rom. 4, 9). HIL. in Matth. 14, 7 erant duo populi, -is et gentium. ZENO 1, 13, 7 -o circumciditur rursum. HIER. vir. ill. 1 qui de -e crediderant (VVLG. Tit. 1, 10. SIDON. epist. 8, 13, 3 nisi faceret ad Christum de -e transfugium). in Is. 10, 28 et nos ... et -o. VVLG. Rom. 3, 30 *deus* iustificat -em ex fide. 15, 8 Iesum ministrum fuisse -is. Gal. 2, 8 in apostolatum -is (*opp.* inter gentes). Phil. 3, 3 nos ... sumus -o. Col. 3, 11 -o et praeputium (PS. PROSP. vocat. gent. 2, 16). HIER. in Iob p. 854, 32 ut tantum -i praedicarent. PAVL. NOL. epist. 11, 13 siquidem tam intima -o plena perfectio sit. AVG. civ. 16, 23 ne -o gloriaretur. **b** *i. q. praeputium*: ITIN. Burdig. p. 597, 15 Iesus filius Nave circumcidit filios Israel et -es eorum sepelivit.

compos.: incircumcisio.

circumcīsor, -ōris *m. a* circumcidere. *is qui circumcidit* (*translate*): MAR. MERC. subnot. 8, 16 -r *est Christus.*

circumcīsōrium, -ī *n.* [*a* circumcidere. *Th.*]. *instrumentum chirurgicum ad circumcidendum*: CHIRON 22 -um subicies a media ungula inter unguem et solum. VEG. mulom. 1, 26, 2 -um inferes inter unguem et solum.

circumcīsūra, -ae *f. a* circumcidere. *i. q. incisio in circuitum facta*: PLIN. nat. 16, 219 *arbores* -a siccatae.

circumclāmo, -ātus, -āre *a* circum *et* clamare. *i. q. clamore circum complere*: SIDON. carm. 2, 507 ora Hellespontiacis -ata procellis. *Hoppe.*

circumclūdo, -sī, -sum, -ere *a* circum *et* claudere. *compos. inde a* CIC. *et* CAES.; circum claudo *in tmesi*: VERG. Aen. 1, 311 classem ... arboribus clausam circum atque horrentibus umbris occulit (VARRO rust. 3, 14, 1 *v. p. 1114, 17* TAC. ann. 4, 25 *v. p. 1114, 41*). *aliter* VITR. 10, 15, 3 *v. s.* circum *p. 1114, 58.* circumclaudo *legitur* AMM. 15, 11, 3. 24, 5, 2. 25, 6, 5. 26, 6, 16 (*sed* 14, 6, 4 -u-). CAEL. AVR. chron. 4, 7, 103. circum cludo *separatim*: CORP. XI 5820 *et* XIV 730 *v. infra l. 53. 70.* GLOSS. περικλείω.

I *aliquem*: *in bello, sim.*: CIC. Catil. 1, 7 te ... meis praesidiis, mea diligentia -sum commovere te ... non potuisse. 2, 14 Catilina consiliis, laboribus, periculis meis -sus ac debilitatus. CAES. civ. 3, 30, 7 Pompeius, ne duobus -retur exercitibus. ... discedit. BELL. Hisp. 6, 4 *Pompeiani* cum aliquot cohortibus et equitum turmis -unt Caesaris equites. 32, 2 vallo -rentur adversarii. 38, 3 *Pompeius* celeriter equitatu cohortibusque -itur. SVET. Tib. 20 se ... cum exercitu iniquitate loci -sum. VEG. mil. 4, 2 si quis ... machinas voluerit admovere, non solum a fronte, sed etiam a lateribus et prope a tergo velut in sinu -sus opprimitur. AVG. in psalm. 141, 11 tamquam -sum se dicit: periit fuga a me. *transl.*: AVG. in euang. Ioh. 20, 6 -sus (*sc. argumentis*) quaeris qua exeas. *aliter*: ARNOB. nat. 6, 12 Martem armis spoliet et his rursus -at Hammonem. AMM. 26, 6, 16 *Procopius* multitudine stipatus armatorum ... -sus horrendo fragore scutorum. AVG. civ. 10, 17 p. 429 deum ... -i ... vel contineri loco. ORIG. in Matth. 18, 65 *Christus* non est corporeo ambitu -sus. GREG. M. moral. 16, 78 si eos (*malos*) lux iustitiae -at (*cod. Turon.*; circumdet, circumfundat *rell.*). se -ere: GREG. M. moral. 7, 59 munitione custodiae.

II *aliquid*: *corporale*: *claudit persona*: CAES. Gall. 6, 28, 6 *cornua* ab labris argento -unt. CORP. XI 5820 (*aet. lib. reip.*) <b>asilicas sublaqueavit ... podio -sit. PLIN. nat. 16, 64 si fronde ea (*fraxini*) -antur (gyroque cludantur *E*) ignis et serpens, in ignes potius quam in fraxinum fugere serpentem. CAEL. AVR. chron. 4, 7, 103 farina -endus locus in passione constitutus. CORP. VI 34090 macerias a fundamentis cum aediculis et ollaris sua impensa -sit. *cf.* III 9961 (*epistylium*) <...>nius Certus -sit. 13726 prat(a) pub(lica) terminis circu<m>c<l>usi<t>. *claudit res*: VITR. 2, 1, 4 alterae *arbores* ... -unt medium spatium habitationis. 3, 2, 2 *parietes* cellam (5, 9, 2 ambulationes). PLIN. nat. 18, 344 si nubes solem -ent. OPT. PORF. schol. carm. 27 versus ... texta invicem alii alia vota -unt. AVIEN. Arat. 147 altera *arctos* curvo ceu -sā dracone in dorsum alterius dorso iacet. AMM. 15, 11, 3 *Matrona et Sequana* post -sum ambitu insulari ... castellum ... funduntur in mare. 24, 5, 2 spatium ... loricae ambitu -sum. 25, 6, 5 castra ... velut murali ambitu -sa. GREG. M. moral. 7, 59 humana ... mens aquae more et -sa ad superiora colligitur ... et relaxata deperit. CORP. VI 13061, 9 area maceriā -sa. XIV 730 sepulcrum. macereis · circum · clusum. *incorporale*: *rem quae temporis est*: ARNOB. nat. 3, 12 nec obtinere perpetuam posse credimus aevitatem, quod extremis coercitum finibus necessaria -it extremitas. AMM. 14, 6, 4 *pueritia populi Romani* annis -itur fere trecentis. COD. Iust. 1, 2, 23, 2 nullis temporum metis ... actionem -i. *alia*: EVGRAPH. Ter. Phorm. 547 'ut nullus locus relinquatur preci': ut ex omni parte -amus nostris precibus senis acres (senes aut res *codd.*) <iras>. COD. Iust. 6, 51, 1, 1[b] lex Papia ius antiquum ... suis machinationibus et angustiis -ens.

deriv.: circumclusio.

circumclūsio, -ōnis *f. a* circumcludere. COSMOGR. 2, 41 *Africam* in tertiam orbis partem maiores nostri ... accipiendam ... protulerunt, non spatiorum mensuram, sed -um rationem secuti. *Hey.*

circumcola, -ae *adiect.* [*cf. c.* circumcolere. *Th.*]. *i. q. in cir-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cuitu habitans, incolens: TERT. scorp. 3 p. 152, 9 gentium -arum viribus ... iugo allophylorum iram dei pensavit Israel.

circumcolo, -ere *a* circum *et* colere. *in tmesi*: MANIL. 1, 236 hanc *terram* circum variae gentes ... colunt. AVIEN. orb. terr. 249 circumque superque ... colunt. *compos.*: LIV. 5, 33, 10 qui sinum -unt maris. 31, 41, 4 -unt Boeben paludem. VLP. dig. 43, 12, 1, 1 existimatione -entium *sc. flumen.* AMM. 22, 8, 27 -unt Tanain. 22, 8, 43 Peuce insula, quam -unt Trogodytae. 27, 4, 14 montium -unt altitudines. 28, 5, 15 -unt Padum.

circumcommēnsūrātio *v. s.* circummensuratio.

circumcomplector, -plexus sum, -ī *a* circum *et* complecti. IVVENC. 4, 82 *ales* pullos obice pennarum circumcomplexa fovere. *cf. etiam* VERG. Aen. 12, 433 *s.* circum *p. 1113, 24.*

circumcontineo, -ēre *a* circum *et* continere. *nondum compositum*: PACVV. trag. 86 *et* LVCR. 5, 319, *v. s.* circum *p. 1113, 7 sq.* IREN. 1, 17, 1 *Horus* trigesimam nominis illorum matrem -et *(var. lect.* circumtinet). 2, 1, 2 cum oporteat deum ... omnia -ere et -eri a nemine.

circumcordiālis, -e [*a* circum *et* cor. *Th.*]. *proprie*: TERT. anim. 15 p. 321, 11 ille versus Orphei vel Empedoclis (*frg. 105 Diels*): 'namque homini sanguis -is (περικάρδιον) est sensus'. 43 p. 370, 9 Aristoteles *somnum dicit* marcorem -is caloris. *translate*: PS. AMBR. paenit. 10 cum unum -is secreti effuderis in confessione sermonem.

circumcumulo *v. s.* circum *p. 1113, 9.*

circumcurro, -cucurrī, -ere *a* circum *et* currere. GLOSS. II 405, 24 περιτρέχω. NOT. Tir. 27, 22[a] -it. *in tmesi (utraque vox in fine versus)*: VERG. Aen. 5, 250 chlamydem ... quam plurima circum purpura ... cucurrit (AVSON. 354, 3). *perfectum solum his locis et* NOT. Tir. 27, 32[a] -cucurrit. *translate*: VITR. 4, 6, 3 corsae cum astragalis -ant *ostia.* QVINT. inst. 1, 10, 41 illa -ens linea si efficiet orbem *eqs.* (PS. BOETH. grom. p. 395, 6). PS. APVL. Ascl. 35 quot hora momenta habet circuli -entis. *proprie*: HIL. in Matth. 11, 10 claudi -unt (*cf.* VVLG. Matth. 11, 5 ambulant). SCHOL. Stat. Theb. 6, 408 'circumspicit'... huc illuc -endo. MART. CAP. 8, 814 mundus ... terram ... aeternis caeli raptibus -ens. 8, 856 Saturnus eos circulos ... -ens. *in imagine*: QVINT. inst. 2, 21, 7 eamque artem (*rhetoricen*) -entem (περιφόρητον) vocaverunt, quod in omni materia diceret. *deriv.*: circumcursio. *cf.* circumcursare.

circumcursio, -ōnis *f.* *actus in circulo currendi*: APVL. met. 9, 13 *muli* ungulas multivia -e in enorme vestigium porrecti. EVSTATH. Bas. hex. 3, 7 p. 898[A] *v. l. pro* circumversione *q. v.*

circumcurso, -āvī, -ātum, -āre [*cf. c.* circumcurrere *et c.* cursare. *Th.*]. *i. q. cito moveri circum; subest plerumque notio sedulitatis vel trepidationis.* **1** *circum, per aliquid*: **a** *proprie*: *c. accus.*: PLAVT. Rud. 223 omnia iam vi ... quaerere conservam. DICT. 2, 37 propere duces -ans ... monet. *absol.*: CYPR. epist. 59, 14 non -are nec episcoporum concordiam ... collidere. *cf.* TER. Haut. 512 hac illac -a, inveniondumst ... argentum. LACT. inst. 6, 12, 12 per omnes portas -es. **b** *cum quadam translatione*: HIL. op. hist. frg. 1, 4 rex angitur, ..., episcopi -ant. in Matth. 7, 8 non ... cadere in salvatoris bonitatem, ut -antes relinquere voluerit. **2** *in circuitu(m) alicuius rei*: **a** *proprie*: *c. accus.*: CATVLL. 68, 133 quam -ans hinc illinc saepe Cupido fulgebat. IVL. VAL. 1, 5 dracunculus ... saepe -ans et ambiens ovi testulam. HEGES. 3, 24 l. 32 maximas acies -at (*i. circumvenit*) equitatus. AMM. 20, 7, 2 rex castrorum ambitum -ans (*sc. equo*). *absol.*: LVCR. 4, 400 atria versari et -are columnae *videntur vertiginosis.* PANEG. 12, 37 sequi, -are, praecedere *chorum.* OROS. hist. 5, 15, 11 fremitu -antium et impetentium equitum suscitatus. **b** *translate*: HIL. in psalm. 119, 9 -ant ... undique *colloquia mala.* HIL. myst. p. 26, 23 *sex milium annorum tempore* circa mundum est oberratum et quodam generationum circulo -atum. *Elsperger.*

circumdatio, -ōnis *f. a* circumdare. *id quod circumdat(-um est)*: *proprie*: ITALA num. 16, 39 (Lugd.) accepit Eleazar ... arulas ... et adpositae sunt -i arae (περίθεμα τῷ θυσιαστηρίῳ). VVLG. I Petr. 3, 3 *mulierum* non sit extrinsecus ... -o auri. HIER. in Ezech. 9, 28 p. 332 omnis lapis pretiosus operimentum tuum sive colligatio tua et -o. AVG. in psalm. 134, 13 ab extremo terrae, sive ab imo sive a -e finium terrae. EVSTATH. Bas. hex. 4, 4 p. 906[B] *sinus maris* pro schemate suo terrae -o comprehendit. CASSIOD. in psalm. 21, 12 obsidio ... dicta est quasi hostium insessio, id est hostilis -o. *translate*: CASSIOD. in psalm. 36, 5 velum quoddam est densitas peccatorum, unde via id est vita nostra tenebrosi amictus -e vestita est. GREG. M. moral. 8, 39 cetus ... ac mare -e premitur carceris. 26, 26 nox erat in -e pressurae. ACT. Archel. 40 ille magnus pater tuus adhibet minas vultus sui conversione, -e ludificat.

obsessor **circumdator** GLOSS. V 470, 27. *a* circumdare.

circumdēnsātus *v. s.* circum *p. 1113, 4.*

circumdīcēns *v.* circumcido *p. 1123, 74.*

***circumdo**, -dedī, -datum, dare *a* circum *et* dare. *compos. inde a* PLAVTO *et* CATONE; *cf. etiam* circa dare *p. 1079, 59.* *in tmesi*: VERG. Aen. 1, 175 arida circum nutrimenta dedit *flammae.* 2, 218 bis collo squamea circum terga dati *dracones.* 2, 793 collo dare bracchia circum. CARM. epigr. 1820, 2 *v. p. 1131, 76.* *aliter*: PLAVT. Most. 347 da ... cantharum -um (*i. per circulum*), *v. s.* circum *p. 1113, 10.* *scribitur*: circundatus, circondat *sim.*: CORP. VI 1080, 15. GLOSS. II 402, 43. 403, 16. 405, 9. IV 218, 56. *cf.* VIRG. gramm. p. 75, 12 ne scribseris circundata, sed circumdata. GLOSS. περιδίδωμι, κυκλῶ, περικυκλεύω, περιστοιχίζω, περιέχω. -atur cingitur vel tegitur. -ata circumsaepta. HIER. in Is. 57, 16 p. 680 spiritus ... qui cuncta -at — hoc enim significat περιειληφθήσεται et περιβάλλει (PRISC. gramm. III 346, 22). *cf.* FEST. p. 375 urvat Ennius in Andromeda. significat -at. PORPH. Hor. carm. 1, 36, 20 ambire, id est -are. *similiter verbo* -are *saep. alia explicantur in* GLOSS., *ut* circumfluo, circumfundo, circumlino, circumplecto, circumsaepio, circumvallo (*cf.* SCHOL. Ter. Ad. 302); *similia in* ITALA *et* VVLG. *cf.* circumamicio, circumpono. *al.* *additur*: undique *saepius*; totus *sim.*: CIC. de orat. 1, 264 Tim. 18 CAES. civ. 2, 41, 7 HIRT. Gall. 8, 34, 4 CELS. 3, 12 p. 94 SCRIB. LARG. 206 PLIN. nat. 2, 171. universus: PLIN. nat. 27, 69; ab omni parte *sim.*: LIV. 30, 36, 8. 41, 1, 5 CELS. 7, 18 p. 295 FRONTIN. grom. p. 58 RVFIN. hist. mon. 5; latera ac terga: TAC. hist. 3, 21; extrinsecus, extra, externus: CIC. Tim. 20 LIV. 37, 37, 10 CELS. 7, 16 p. 293. 8, 5 p. 338 PLIN. nat. 16, 52. 32, 142 QVINT. decl. 252 p. 31 RVFIN. hist. mon. 5; circa: CELS. 6, 18, 6; utrimque: PLIN. nat. 27, 73. 35, 169; super: VAL. FL. 8, 33 LIB. iubil. 26, 11; septentrione: SOL. 55, 2; in orbem: SIL. 12, 162; in valli formam: AVSON. 289, 9; in circuitu: VVLG. Is. 29, 3. *de structura*: PRISC. gramm. III 346, 22 Attici περιβαλεῖν ἐκεῖνον συμφορᾷ καὶ περιβαλεῖν ἐκείνῳ συμφοράν -are illum casibus et -are illi casus. ARVS. gramm. VII 460, 5 -at hoc illi rei ... -ata haec res illam rem ... -atur haec res illa re. *part. perf. pass. non raro pro adiectivo sumi potest.*

I *proprie*: **A** *homines -ant* (*rarius res ab hominibus factae -are dicuntur*): **1** *pro obiecto est res circumclusa*: *i. q. circumcludere, includere, cingere.*

a *aliquid (aliquem) aliqua re (aliquo)*: *α generatim i. q. includere, circumcludere*: *αα rem re*: oppida, silvas *sim.* vallis, muris *sim.*: CIC. epist. 15, 4, 10 *oppidum Eleutherocilicum* vallo et fossa -dedi (CAES. civ. 3, 9, 4 castris oppidum. AMM. 18, 9, 1 turribus ... et moenibus). SALL. Iug. 23, 1 vallo atque fossa moenia (VERG. Aen. 6, 549 muro. LVCAN. 2, 450 vallo. AVSON. 289, 9 in valli formam ... limbo). NEP. Them. 6, 1 Piraei portus ... moenibus -atus. VERG. georg. 2, 535 muro ... arces (Aen. 6, 783. SIL. 14, 181 castris). Aen. 1, 368 taurino quantum *sŏli* possent -are tergo (CVRT. 7, 6, 25 quantum soli occupaverat castris, muro -dedit). 9, 151 igni ... muros. 10, 74 Troiam flammis. OV. fast. 3, 431 saxo (*i. muro*) lucum. LIV. 1, 36, 1 muro lapideo ... urbem (1, 44, 3. 25, 22, 8 fossa valloque. 28, 3, 5 FEST. p. 254. VVLG. IV reg. 24, 10 munitionibus). LIV. 21, 11, 10 locum editum ... muro (MANIL. 2, 773 muris ... colles. TAC. ann. 6, 41 collis operibus). VELL. 2, 4, 2 -atam operibus Numantiam. SEN. suas. 2, 3 Sparta lapidibus -ata. CVRT. 4, 7, 20 nemus ... muro. LVCAN. 2, 478 Corfini ... -ata muris tecta. SIL. 1, 339 -ata vallo Roma. 12, 162 Nola ... -ata in orbem turribus. TAC. Agr. 20 civitates ... castellis ... -atae (AMM. 19, 5, 1 vineis ⟨et⟩ puteis. VVLG. deut. 20, 19 munitionibus. II reg. 20, 15 APRING. in apoc. 21, 12). FLOR. epit. 3, 10, 25 *Gergoviam* castellis ingentique lorica -atam. NEMES. cyn. 303 saltus linea. VVLG. Iudith 4, 4 muris ... vicos. I Macc. 6, 7 sanctificationem ... muris excelsis. 13, 43 Gazam ... castris. *domicilia, aedes sim.* vallis, muris: LIV. 1, 23, 3 castra ... fossa (9, 2, 13 vallo. TAC. hist. 4, 57. 75 VEG. mil. 3, 8 p. 85). 23, 28, 3 navibusque subductis et vallo -atis (AVSON. 427). 25, 36, 13 *turrim* igni. 29, 18, 17 muro ... templum (AMM. 22, 13, 2 peristylio. SVLP. SEV. chron. 2, 22, 3). VAL. MAX. 9, 2 ext. 5 gymnasium armis et igni. COLVM. 1, 6, 24 hortos ... saepto. 5, 9, 1 *terram seminarii* fossa. 8, 14, 1 cohors *anserum* ... porticibus ... -ata. 9, 1, 9 vivarium ... vacerris. 9, 5, 1 apiarium maceria. 11, 3, 54 *locum cappari serendae* fossula. PLIN. nat. 8, 21 euripis harenam *circi.* TAC. Germ. 16 suam quisque domum spatio -at. PLIN. paneg. 56 tribunal ... nec fascium tantum sed pilorum signorumque honore -atum. CAPITOL. Pert. 3, 4 tabernam ... aedificiis. AMM. 16, 8, 10 aedem ... fossa. 20, 7, 17 munimentum muris. 29, 5, 25 fundum nomine Gaionatis muro -atum. VVLG. exod. 40, 8 atrium tentoriis. RVFIN. hist. mon. 17 monasterium ... muro. CORP. XIV 3006 monumentum ... ⟨... maceria⟩ -atum. *arborem*: OV. met. 8, 621 quercus ... -ata muro. *nota*: LVCAN. 4, 424 quod *navis* trabibus -dedit aequor. MAR. VICTOR aleth. 3, 5 nulla quibus cum se saeptis -ret aedes. *ββ rem hominibus (oppida, loca militibus, al.)*: HIRT. Gall. 8, 18, 1 campum velut indagine ... insidiis -dederunt. BELL. Alex. 26, 2 oppidum ... -atum copiis. SALL. Iug. 98, 5 colle multitudine -ato (LIV. 7, 34, 11 armatis). NEP. Hann. 12, 4 multitudine domum. VERG. ecl. 10, 51 canibus ... saltus (georg. 1, 140). LIV. 23, 18, 5 corona (23, 44, 3 CVRT. 4, 6, 10. 7, 6, 19 AMM. 24, 2, 9) undique -atis moenibus (33, 38, 9 armatis). 35, 28, 9 impedimenta ... armatis. 42, 65, 7 -ato armatis tumulo. ASCON. Mil. p. 45 Cl. villam ... praesidio militum. TAC. ann. 13, 41 Artaxata ... obsidio. 14, 8 villam ... statione. AMM. 14, 11, 20 palatium ... armatis. 16, 12, 59 armis -atum aggerem. 24, 4, 10 oppidum ordine -atum trino scutorum. RVFIN. hist. 3, 8, 5 urbes agminibus. DARES 36 Argivi cum exercitu murum -ant. SVLP. SEV. chron. 2, 15, 10 montes militibus. *γγ homines (bestias) rebus*: SISENNA hist. 16 Aesernini duplici fossa valloque -ati (LIV. 4, 22, 2. 6, 8, 9. 7, 34, 12.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

13. 7,35,5 VAL. MAX. 7,6 ext. 2 LVCAN. 4, 29. 6, 44 *al.*). CIC. leg. 1,61 *animum* -atum moenibus. CAES. Gall. 1,51,2 aciem ... raedis et carris. 4, 32, 5 reliquos ... essedis. HIRT. Gall. 8, 37,1 munitione oppidanos. VERG. Aen. 11, 596 *nympha* -ata turbine corpus (*cf.* 12, 416 Venus ... faciem -ata nimbo. Ov. met. 5, 251 *Tritonia* -ata nube. 6, 310. SEN. dial. 6,26,3 alta nocte -ati. SIL. 1,551 AVSON. 440 RVFIN. hist. 10,11 p. 975,7 PASS. Theclae C 34. *cf.* SIL. 9,488 *Mars* nebulam -atus). PROP. 2, 32, 59 Danae -ata muro. Ov. Ib. 633 Cliniadae ... modo -atus ignibus (LIV. 9, 12, 8 *ceteros* -atos igni. MANIL. 1, 21 duplici -atus aestu. VAL. MAX. 1, 8, 12 RVFIN. hist. mon. 9 p. 427A). PAVL. FEST. p. 315 stipati ... ferro -ant corpora regum. PLIN. nat. 32, 11 lupum *piscem* rete -atum. TAC. hist. 1, 36 Othonem vexillis. 2, 29 -atum aquilis signisque *Valentem* (4, 18 AMM. 20, 5, 1). LACT. inst. 6, 4, 8 qui se apparatu regio -erit. AVSON. 393, 29 cervos ... maculis et multa indagine pinnae. VEG. mil. 4, 45 ipsa ordinatione *navium* -ati *adversarii*. VVLG. Iob 7, 12 -dedisti me carcere (HIER. epist. 1, 3). 16, 14 -dedit me lanceis. CARM. epigr. 1823, 2 prostrata iaces ... -ata terra. CORP. VI 3428, 14 lapide Tiburt(ino) ambos *mortuos*.

δδ homines (bestias) hominibus: CAES. Gall. 4, 32, 5 reliquos ... equitatu (civ. 1, 71, 1 exercitum ... -atum undique equitatu. 2, 41, 7 acies equitatu hostium -ata. SVET. Cal. 48). HIRT. Gall. 8, 12, 3 *Remi* a peditibus undique sunt -ati (LIV. 21, 55, 3 VAL. MAX. 3, 2, 16). BELL. Alex. 40, 3 legio ... copiis hostium -ata. PROP. 3, 14, 29 *puella* ingenti ... -ata turba. RABIR. carm. frg. 2 Numidis elephans -atur. LIV. 28, 29, 10 corona contionem. 35, 28, 9 calonum turbam ... armatis (CVRT. 7, 9, 3). VELL. 2, 112, 2 *Messala* -atus hostili exercitu (CVRT. 3, 8, 3). VAL. MAX. 5, 4 ext. 7 *patrem* destrictis militum gladiis. LVCAN. 6, 108 *hostis* -atus arta obsidione. PLIN. nat. 10, 39 *noctuae* -atae multitudine *avium*. VAL. FL. 8, 33 *columba* super ingenti -ata praepetis umbra. SIL. 13, 684 hostes socio desertos milite ... spisso -dedit orbe (*sc. militum*). STAT. Theb. 6, 138 *Eurydice* Argolidum coetu -ata matrum. IVV. 6, 533 *sacerdos Isidis* grege linigero -atus et grege calvo. TAC. Germ. 13. hist. 3, 21 cohortes auxiliorum in cornibus, latera ac terga equite -ata. 3, 69 custodia clausos (ann. 2, 4. 12, 21. 15, 69. 16, 10). 4, 59 valida manu -atos Agrippinenses. PLIN. epist. 5, 1, 5. PAVL. sent. 3, 5, 8 -atum a latronibus dominum. PANEG. 12, 47 auditore -bor. TREB. Gall. 7, 2. AMM. 14, 10, 10 *imperator* -atus potestatum coetu celsarum (23, 5, 15). 18, 8, 10 *dux* pugnatorum mole -atus. 21, 1, 4. 26, 2, 3. 27, 6, 5 *Gratianus* splendore nobilium -atus potestatum. VEG. mil. 3, 21 CLAVD. 15, 100. COD. Theod. 10, 10, 27, 3 (*a. 415 vel 418*) per impugnantium profectionem -ato. CARM. c. pag. 65 *taurobolus* canibus Megales ... -atus.

β speciatim de actione ornandi, vestiendi, circumligandi sim. i. q. cingere sim.: *res rebus*: CATO agr. 40, 4 *linguam bubulam* stramentis -to. CIC. div. 2, 134 *aurum* -atum argento. VERG. Aen. 1, 593 argentum Pariusve lapis -atur auro. Ov. met. 6, 127 ultima pars telae tenui -ata limbo. PAVL. FEST. p. 115 aram velis linteis -atam. CELS. 4, 25 p. 150 alumen lana -atum (SCRIB. LARG. 55 linteolo). 8, 5 p. 338 pinna ... molli pellicula -ata. PHAEDR. 1, 28, 9 flammis arborem. COLVM. 4, 29, 10 libro fissuram *arboris*. 6, 12, 4 *spongia* fasciis -atur. SCRIB. LARG. 76 scilla argilla -ata. 122 cervi cornua ... argilla. PETRON. 33 ficedulam ... piperato vitello -atam. 138 *scorteum fascinum* oleo et minuto pipere atque urticae trito -dedit semine. BVC. Eins. 1, 8 mobilibus -ata bullis fistula. PLIN. nat. 19, 20 linteo ... arborem. 26, 47 nervos ... in arcu -atos lanis. 27, 77 *enneaphyllon* lana -atum. 28, 170 fimum earum (*dorcadum*) cera -atum. 30, 101 urucam ... lino. SIL. 13, 482 Celtae vacui capitis -are gaudent ossa ... auro ac mensis ea pocula servant. GELL. 5, 3, 3 caudices ligni ... funiculo. SYMPH. 440, 208 *sagitta* levibus -ata pinnis. PS. SOL. add. p. 218, 30 *alveos* ambitione tergorum bubulorum. AMM. 16, 2, 12 -ata retiis busta. 25, 1, 1 loricae limbis -atae. VVLG. exod. 25, 28 *vectes* auro. 28, 11 *lapides* inclusos auro atque -atos. 37, 11 *mensam* auro mundissimo. Ier. 52, 23 malogranata *columnarum* ... retiaculis. PASS. Theclae C 18 speculum ... argenteum ... auro ... -atum. *homines armis, vestibus sim.*: CATVLL. 64, 377 non illam (*Polyxenam*) nutrix ... hesterno collum poterit -are filo. NEP. Dat. 3, 2 *Datames* agresti duplici amiculo -atus hirtaque tunica. VERG. Aen. 4, 137 *Dido* chlamydem -ata limbo. 9, 460 Turnus ... armis -atus (LVCAN. 8, 264 VEG. mil. 2, 14 CORP. XII 533, 8). CIRIS 251 veste puellam (CELS. 7, 26, 5 PETRON. 92 COMM. instr. 2, 18, 2 PS. HIL. libell. 11 MVTIAN. Chrysost. hom. 28, 5). PROP. 2, 1, 33 regum ... -ata colla catenis (SIL. 6, 505. 15, 256 torque). Ov. met. 3, 666 *Bacchus* frontem -atus uvis. 4, 313 *Salmacis* -ata corpus amictu (SIL. 15, 284). 13, 643 -ata tempora Anii vittis (CALP. ecl. 2, 29 taeda). CORN. SEV. carm. frg. 3 huc ades Aonia crinem -ata serta (SEN. contr. 2, 6 [14] 4 senex ... -atus sertis). VELL. 2, 70, 2 *Cassius* lacerna caput -dedit. VAL. MAX. 3, 2, 17 *Nasica* laevam manum ⟨im⟩a parte togae -dedit. 7, 8, 5 cadaver ... cervicibus reste -atum. CELS. 3, 12 p. 94 fomentis ... totum corpus. 4, 5 p. 127 fauces lana. 4, 13 p. 138 latus bapso lanae. 7, 32 p. 321 *digitus* uterque non pingui emplastro -atur. SEN. nat. 4, 13, 10 graciles ... palliola focalique -atos. COLVM. 6, 17, 6 animal vivum creta figulari (PELAGON. 280 VEG. mulom 4, 21, 6. *cf.* 2, 146, 2 de creta). PLIN. nat. 28, 110 velleribus -ari vapore eiusdem (*crocodili*) infectis. SIL. 4, 726 *Iuno* crines -ata fronde populea. 7, 288 membra ... pelle leonis (CARM. c. pag. 44 collaribus).

8, 547 ferro ... pectus. STAT. Theb. 6, 289 *Alcmena* tergemina crinem -ata luna. silv. 2, 1, 66 umeros ... ulnis. 5, 1, 173. 5, 3, 266. Ach. 1, 199 -ata nexu *Aegidae* ... Minoia bracchia tauri. SVET. Vit. 16 zona se ... -dedit. MIN. FEL. 22, 2 Ceres ... serpente -ata. TERT. adv. Marc. 3, 7 p. 388 alter ... -atus coccino (*cf.* MVTIAN. Chrysost. hom. 28, 3 chlamydem coccineam -dederunt *Christum*). SOL. 52, 20 plurimi *Indi* ... flexibilibus libris -ati. CAPITOL. Maximin. 11, 3 *Titum* purpura -dederunt (VVLG. apoc. 17, 4 PASS. Thom. p. 141, 12. VVLG. Ioh. 19, 2 veste purpurea. EVG. TOLET. carm. app. 4, 5 tegmine purpureo). VEG. mil. 3, 14 -ati catafractis sagittarii. AMM. 25, 5, 5 *Iovianus* indumentis -atus principalibus. VVLG. Iob 19, 26 -bor pelle mea. psalm. 44, 10 regina -ata varietate (*cf.* ITALA *p. 1121, 17 sqq.*). Bar. 6, 42 mulieres ... -atae funibus in viis sedent. Ezech. 4, 8 -dedi te vinculis. act. 28, 20 catena hac -atus sum. COMM. instr. 2, 17, 2 auro te -as (PS. HIL. libell. 11). PASS. Mar. Iac. 11 p. 60, 7 corona rosea collo -atus *puer*. PASS. Thom. p. 141, 12 mortuum bysso. *nota*: BELL. Afr. 84, 2 *elephans* militem proboscide -at atque in sublime tollit.

b *aliquem, aliquid* (*absolute*): VELL. 2, 120, 4 *ei*, qui ... -ati Alisone immensis Germanorum copiis obsidebantur. VAL. MAX. 1, 8, 2 *anguis* palmam -dedit. SEN. epist. 86, 6 Thasius lapis ... piscinas nostras. SIL. 12, 506 Romam. 15, 370 -ata ... nil restare videt virtus *Marcelli*. STAT. Theb. 5, 513 anguis dei -are templa orbe vago labens. ANTH. 471, 9 imbelles ... cervos. CAPITOL. Maximin. 30, 1 serpens dormienti caput -dedit. AMM. 15, 8, 4 *tribunal* aquilae -dederunt et signa. 16, 10, 7 *Constantium* texti -dedere dracones. VVLG. Ios. 7, 9 Chananaei et omnes habitatores terrae ... conglobati -bunt nos. 10, 34 transivitque *Iosue* de Lachis in Eglon et -dedit. iud. 9, 49 ramos de arboribus praecidentes sequebantur ducem. qui -antes praesidium succenderunt. 9, 50 Thebes ... -ans obsidebat exercitu. 16, 2 -dederunt *Philistiim Samson*. 19, 22 -antes *viri* domum senis. IV reg. 19, 32 nec -bit *hanc urbem* ... munitio. Iob 40, 17 -bunt eum (*Behemoth*) salices torrentis. psalm. 21, 13 -dederunt me vituli multi. 25, 6 -bo altare tuum, domine. Sirach 23, 26 tenebrae -ant me. 51, 6 *flamma* -dedit me. Is. 29, 3 -bo *te, Ariel*, quasi sphaeram in circuitu tuo. Ion. 2, 4 flumen -dedit me. HIER. epist. 45, 3 multa me virginum ... turba -dedit. 127, 12 spoliatos -ari. chron. a. Abr. 1885 Hierosolymam. RVFIN. hist. mon. 19 p. 442A nubes repleta rore -dedit viros. hist. 3, 8, 2 luminis fulgor aram ... -dedit. MEROB. poet. 2, 80 auratae -ent tela pharetrae. PAVL. MED. vita Ambr. 34 confugientem ad altare ... episcopus cum clericis ... defendendum -dedit. DRAC. Romul. 5, 126 virtutis vestrae -ent funera testem. 5, 179 *divitem* -ant famuli. 10, 80 bracchia collum -ent. GREG. M. moral. 2, 20 deus interius sine extenuatione penetrans, exterius sine extensione -ans. PASS. Matth. 248, 22 eum -dedit ignis. PASS. Andr. long. 14 fulgor de caelo veniens ... -dedit eum. *fere i. q. inhabitare*: EVSTATH. Bas. hex. 4, 1 p. 903A -antes praeclaram hanc divini operis stationem. *cf.* STAT. Theb. 9, 599 planctu -at (*i. replet*) pectus inani.

2 *pro obiecto est res quae in circulo acta, ducta est*: *i. q. circumducere, circumagere, circum addere*: **a** *alicui* (*alicui rei*) *aliquid* (*aliquem*): *α generatim i. q. circumagere*: *rebus* (*plerumque urbibus*) *res*: CIC. Catil. 3, 2 toti urbi, templis delubris, tectis ac moenibus ... ignes -atos (SEN. dial. 5, 3, 6 -ati defossis corporibus ignes). Tusc. 5, 59 fossam latam cubiculari lecto. HIRT. Gall. 8, 34, 4 toto oppido munitiones -are. AETNA 573 -ata moenia Thebis (LIV. 41, 20, 6 murum ... urbi. VITR. 8, 3, 8. SEN. epist. 86, 4 murum ... silvae. CVRT. 7, 2, 29 IVST. 1, 2, 7). LIV. 31, 25, 2 *castellum* -atum ... templo. 37, 37, 10 vallum fossae. 40, 13, 4 in hostiam itineri ... -atam intuens. 41, 27, 10 tabernis ... foro -andis. VELL. 1, 11, 3 porticus ... -atae ... aedibus (PLIN. epist. 9, 39, 5). 2, 48, 2 *opera theatro*. SEN. nat. 1, 16, 4 *Hostius* specula sibi ... -dedit. epist. 43, 3 *parietes* -atos nobis. PLIN. nat. 8, 154 urbem ... tumulo *Bucephalae*. 18, 185 *vitibus*, quae sparguntur in terra, breves ad limitandum caveas -ant. 35, 121 draconem in ... membrana depictum ... luco. STAT. Theb. 10, 33 obsessis ... flammam. VVLG. II reg. 17, 13 civitati ... funes. Matth. 21, 33 *vineae* sepem. CORP. X 2810 terrae iugeribus tribus et aedificiis omnibus -ata maceria. *homines rebus et hominibus*: LIV. 3, 28, 2 exercitum ... castris. 10, 36, 13 orbem armatorum sarcinis. 22, 47, 8 irruentibus ... incaute in medium Romanis -dedere *Afri* alas. 28, 33, 10 equitem ... cornibus (30, 33, 7. 33, 18, 9 CVRT. 4, 12, 3). 30, 19, 8 hinc patre, hinc Catulo lateri *Servilii* -atis. 31, 21, 12 duas legiones ... alae. 34, 27, 5 contioni *Lacedaemoniorum* satellites armatos. SEN. epist. 47, 2 cenanti domino stantium servorum turbam. LAVS Pis. 122 lateri ... comitem -are. TAC. ann. 1, 50 -atae stationes stratis *Marsis* ... per cubilia. 2, 67 -ata regi ... valida manus. 13, 25 milites sibi et plerosque gladiatores. INSCR. christ. Leblant II 594 festis altaribus agnos (*i. pueros baptizatos*).

β speciatim i. q. induere, vestire, circumligare sim.: *res rebus*: Ov. met. 4, 181 retia ... lecto -ata. LIV. 42, 65, 10 *spiculo hastae* abiegnae breves pinnae tres, velut sagittis solent, -bantur. VITR. 10, 15, 3 *laterariis* contabulatio -ata. CVRT. 9, 7, 15 lectis ... aulaea. COLVM. 5, 6, 22 coles in modum coronae contortos arbori. PS. QVINT. decl. 10, 7 noxium sepulcro -atur carmen. *res hominibus* (*vel corporis partibus*): PLAVT. Asin. 696 torquem

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bracchiis (LIV. 7, 10, 11 collo. VVLG. Dan. 5, 29). VERG. ecl. 8, 74 terna tibi haec ... licia -o. Aen. 2, 218 *dracones* collo *Laocoontis* squamea circum terga dati. 2, 510 arma ... umeris. 2, 793 collo ... bracchia (OV. epist. 15, 165 met. 6, 479. 9, 459. 605). 8, 458 vincula plantis *pedum* (OV. met. 1, 631 vincula collo. NEMES. cyn. 166). 12, 88 loricam umeris. VELL. 2, 3, 1 -ata ... bracchio togae lacinia. CELS. 4, 28 p. 155 cataplasmata imo ventri inguinibusque. 6, 9 p. 247 *pastinaca* denti -ata. 8, 8, 1 *fascia* iugulo composito -anda (8, 15 p. 356 fascia ... aut habena media alae -anda est). SEN. clem. 1, 1, 2 capiti regium ... decus. CVRT. 6, 6, 4 purpureum diadema ... capiti. SCRIB. LARG. 95 *medicamentum* -atum denti (206 ventri toto). 180 sinapi ex aceto tritum -atum pedibus cruribusque. PLIN. nat. 23, 130 caprificus ... collo *taurorum* ... -ata. 24, 183 gramen capiti -atum. 27, 69 *conferva herba* -ata universo corpori. 27, 117 *polygonon* collo. 28, 49 laqueum suspendiosi -atum temporibus. 30, 35 corrigiam caninam ... collo -atam. 30, 46 canina cutis cuilibet digito -ata. 37, 2 saxi ... fragmentum ... digito -atum. SIL. 13, 138 -ata clausis arma movet *Fulvius*. MART. 4, 41, 1 vellera collo. IVV. 6, 458 gemmas collo. TAC. hist. 4, 62 pecuniam aut carissima sibimet ipsi -are. AMPEL. 21, 1 torquem. ITALA exod. 29, 9 (Lugd., Aug. quaest. hept. 2, 123) -bis eis (Aug., illis Lugd., VVLG. impones eis) cidaras. AVSON. 416, 24 HIL. in Matth. 33, 3. VVLG. gen. 27, 16 pelliculas ... haedorum ... manibus (HIER. epist. 36, 16 pelles ... bracchiis -atae. *cf.* LIB. iubil. 26, 11 pelles haedorum -dedit *Rebecca* super bracchia et [humeros] et ... cervices *Iacob*). VVLG. Iob 31, 36 ut in humero meo portem illum (*librum*) et -em illum quasi coronam mihi. 40, 5 -a tibi decorem. Matth. 27, 28 chlamydem coccineam *Christo*. Marc. 9, 41 si -retur mola asinaria collo eius. act. 12, 8 -a tibi vestimentum tuum. RVFIN. hist. mon. 9 p. 423D. PASS. Thom. p. 129, 16 calciamenta pedibus. *nota*: SEN. epist. 47, 16 condicio vestis modo -ata est. CORIPP. Iust. 1, 249 per exanimum -ans bracchia corpus.

b *aliquid, aliquem* (*absolute*): α *generatim*: *res*: *muros, fossas sim.*: CAES. Gall. 1, 38, 6 *montem* murus -atus arcem efficit (LIV. 39, 37, 5 VITR. 1, 5, 2. 1, 6, 1 COLVM. 9, 1, 2. LVCAN. 6, 49 fragili -ata testa moenia ... Babylonia). 7, 72, 4 turres toto opere. BELL. Hisp. 33, 1 munitione -ata (LIV. 3, 26, 4 IVST. 4, 4, 5). LIV. 3, 28, 7 se ad prohibenda -ari opera Aequi parabant. 36, 45, 6 fossa valloque -atis naves subductae (38, 41, 4 CVRT. 3, 2, 2 SIL. 4, 25 TAC. hist. 4, 34. *cf.* LIV. 25, 36, 7 ut ... aliquam imaginem valli obicerent clitellas illigatas oneribus ... -bant). LIV. 40, 51, 5 *Fulvius locavit* basilicam post argentarias novas et forum piscatorium -atis tabernis. PLIN. nat. 8, 21 -atis claustris ferreis. 35, 172 Patris aedes Iovis et Herculis *lateribus struxerunt* quamvis lapideas columnas et epistylia -rent. 37, 14 montem aureum quadratum ... -ata vite aurea. CORP. X 3793 lunarem ... ⟨re⟩stauravit cancellis -atis. VVLG. Marc. 12, 1 vineam pastinavit homo et -dedit sepem. *res varias*: PLAVT. Most. 1114 iubebo ignem et sarmenta, carnifex, -ari (CIC. Verr. 2, 69. 80 Pis. 93 LIV. 2, 12, 12. VAL. MAX. 6, 6 ext. 1 -atis ... ignis nutrimentis [*cf.* VERG. Aen. 1, 175 *p. 1127, 83*]. PLIN. nat. 16, 52. 34, 135. *cf.* VARRO rust. 3, 16, 31 fumo leni -ato). VERG. Aen. 10, 482 pellis totiens obeat (*circum clipeum*) -ata tauri. VITR. 4, 4, 3 lineae ... -atae. 4, 6, 6 corsae sub cymatiis in antepagmentis *columnarum* -antur. 9, 8, 8 circuli *solarii* -ati menstrua spatia finientes. 10, 2, 6 secundum inferiorem trocleam resticula -ata. 10, 2, 11 cnodacas -andos. 10, 6, 3 -antur et figuntur tabulae. SEN. nat. 3, 24, 2 *in compluribus formis* aere tenui fistulas struimus per declive -atas. COLVM. 5, 9, 17 calcis pro magnitudine arboris plus minusve -bimus. PLIN. nat. 9, 31 piscatores -ant retia. 15, 29 sine igne -atis vinaceis. 29, 54 -ata effigie anguium. 35, 169 -atis duobus utrimque tabulis. STAT. Theb. 6, 67 *de toro Archemori*: arma ... et veterum exuvias -at avorum gloria ... *et* ambitus aulae. APVL. met. 9, 24 *cavea* lacinias -atas ... candido fumo sulpuris inalbabat. *homines*: CIC. Catil. 4, 8 horribiles custodias -at (BELL. Afr. 87, 3). BELL. Afr. 18, 4 cohortibus equitibusque (equitatibus *codd.*) -atis. 74, 2 multitudine -ata eo *oppido* potitum *Iubam*. BELL. Hisp. 13, 7 corona -ata pugnatum est (LIV. 4, 47, 5). SALL. Iug. 25, 9 exercitu -ato (LIV. 21, 42, 1 ad spectaculum) ... Cirtam irrumpere nititur. LIV. 1, 28, 3 ex composito ... -atur Romana legio (2, 25, 4). 25, 36, 3 impedimentis et equitatu in medium receptis -ati pedites. 30, 36, 8 ab omni parte -atis equitibus (CVRT. 4, 9, 17; *adde l. 62/63*). 41, 1, 5 stationes ab omnibus castrorum partibus -atae sunt. SIL. 7, 714 iuvenis -ata ... agmina deturbat. TAC. hist. 1, 54 tamquam -atis cohortibus (*v. l. 62*) alisque impetus in legiones pararetur. 3, 63 -atos Antonius clementer alloquitur. ann. 4, 49 contrahere claustra *obsidionis* artaque -are. SPART. Sept. Sev. 6, 11 armatis undique -atis. IVST. 5, 8, 1 obsidione -ata. *nota corporis partes*: CARM. epigr. 1820, 2 ante dedi matri et patri luctum quam bracchia circum darem.

β *vestes, medicamenta sim.*: VERG. georg. 3, 487 lanea ... nivea -atur infula vitta. HOR. sat. 1, 2, 99 -ata palla. CELS. 2, 17 p. 63 exstincti titiones involutique panniculis et sic -ati. 4, 12 p. 136 lana sulphurata -ata (5, 26, 23. 30). 5, 27, 5 undique veste -ata. 6, 7, 1 ceratum -ari debet. 6, 9 p. 246. 6, 18, 8 *fasciae* -atae (7, 20 p. 300. 8, 10, 7 SIDON. carm. 2, 254). 7, 19 p. 300 spongia ... -ari *debet*. 8, 5 p. 338 -anda habena. 8, 10, 7 ferulae ... -andae (COLVM. 7, 5, 18) SIL. 6, 93 vellera molli -at tactu. TAC. ann. 6, 14 Celsus ... in vinclis ... catenam ... -atam in diversum tendens. SVET. Vit. 9 *lauream* -dederat. TERT. adv. Iud. 13 corona spinea in capite eius -ata. ITALA Tob. 2, 3 (Lucif. non parc. 8) unus de natione nostra occisus laqueo -ato proiectus est (VVLG. iugulatum).

3 *cum duobus accusativis*: CATO agr. 114, 1 radices dato circum vitem et stercus vetus et cinerem veterem et duas partes terrae circum dato radices vitis (*nisi est praep. a substantivo suo disiuncta?*). LVCR. 1, 87 infula virgineos -ata comptus. SALL. hist. frg. 1, 122 occupatusque collis editissimus apud Ilerdam et eum multa opera -ata (*cf.* ARVS. gramm. VII 460, 5 *p. 1128, 25*). SIL. 9, 488 *v. p. 1129, 7*. ITALA Is. 58, 5 (Barnab. 3, 2) saccum te -dederis. Ion. 3, 6 (Lucif. Athan. 2, 33) -dedit se cilicium (VVLG. indutus est sacco). MVTIAN. Chrysost. hom. 28, 3 *v. p. 1130, 5*.

B *de rebus naturae, mundi*: 1 *de rebus geographicis, caelestibus, terrenis*: a *aliquem (-id) aliqua re, i. q. circumcludere, cingere*: CIC. Flacc. 27 provincia ... insulis -ata. rep. 6, 21 terram ... redimitam et -atam cingulis. Tim. 18 totam figuram mundi levitate deus -dedit (20). CAES. Gall. 6, 30, 3 aedificio -ato silva. 7, 15, 5 *urbs* prope ex omnibus partibus flumine et palude -ata. HIRT. Gall. 8, 7, 4 silva -ata palude. PROP. 1, 17, 17 -ata litora silvis. OV. met. 1, 37 iussit *deus* ... *freta* ambitae -are litora terrae. 2, 272 Tellus ... -ata ponto (MANIL. 4, 783. PLIN. nat. 3, 57 Circei ... insula ... mari -ata). 6, 326 *ara* -ata cannis. MANIL. 1, 595 vertex a vertice ... duplici summa -at Olympum. 4, 628 haec medium terris -at linea *litorum* pontum. 4, 802 tellus magnis -ata ripis. 5, 389 Anguitenens magno -atus orbe Draconis. SEN. nat. 5, 2 quo -ati sumus spatio. 6, 7, 2 stagna populis inter se ignotis -ata. clem. 1, 3, 5 haec immensa multitudo unius anima⟨e⟩ -ata illius (*animi*) spiritu regitur. MELA 1, 102 *Pontus* non molli neque harenoso -atus litore (1, 113). 2, 68 tertius *sinus* ... Consentiam Cauloniam Locrosque -at. PLIN. nat. 2, 90 hirti *cometae* villorum specie et nube aliqua -ati. 5, 27 lacus Lycomedis desertis -atus. 5, 34 Amantes ... harenis -ati. 6, 73 *Megallas* montium corona -atos. 6, 93 Ariana regio ... desertis ... -ata. 6, 144 *oppidum* -atum montibus. 16, 3 *misera gens* navigantibus similes, cum integant aquae -ata. SIL. 11, 507 rapido -at gurgite campos Aufidus. FRONTIN. grom. p. 58 Interamnatium Praetutianorum quandam oppidi partem Asculanorum fine -ari. APVL. mund. 17 montis latus ... tenuis neque editae marginis ambitu -atum. SOL. 22, 2 *Britannia* multis insulis -atur. 24, 4 quod hortos *Hesperidum* appellavere, -at *aestuarium*. 55, 2 Media ... septentrione Armenia -atur. ITIN. Anton. Aug. p. 526. AVIEN. orb. terr. 531 tot populi Ausoniam -ant moenibus altis. 852 qui populi -ent Taurum. 941 Caspia tot ... -ant aequora gentes. 972 Chalcedon tumulus fluctu -atus alto. AVSON. 368, 2 mundi corpora sublimi caeli -ata gyro. AMM. 15, 10, 1 munimina undique natura velut arte -ata. HIER. in Is. 57, 16 p. 680 aer ... cuncta -at. VVLG. Iob 38, 10 *mare* terminis. RVFIN. hist. mon. 5 civitatem extrinsecus omni ex parte -atam *monachis*. PS. RVFIN. in psalm. 23, 2. MART. CAP. 8, 882 *luna* in suo posita circulo eum (*solem*) varia diversitate -at. PRISC. perieg. 154. b (*alicui*) *aliquid, i. q. circumfundere*, -ari *i. q. iacere circum aliquid*: CIC. nat. deor. 2, 115 *corpora mundi* quasi quodam vinculo -ato colligantur. LVCR. 5, 468 aether ... -atus undique (6, 1036 aer omnibus est rebus -atus). PROP. 3, 13, 37 pinus ... incumbens lentas -bat umbras. SEN. nat. 1, 2, 7 numquam ... ullum sidus talem sibi effigiem -bit. 1, 8, 5 circulos soli lunaeque in similitudinem arcus -atos. SCRIB. LARG. 163 plurimam *herbam vidi* super -atos montes. LVCAN. 10, 327 montes natura -dedit undis *Nili*. PLIN. nat. 2, 171 *oceanus* toto -atus medio. 3, 45 abest a -atis terris Histria ac Liburnia quibusdam locis centena milia *eqs.* 18, 344 cum oriente *sole* radii non illustres eminebunt, quamvis -atae nubes non sint, pluviam portendent. 32, 142 *maria* terrae infusa extraque -ata. 1, 2, 67 an -atus terrae oceanus. APVL. mund. 2 *orbis regionem ambit* signifer obliqua complexione -atus. IVST. 1, 6, 4 silva viae -ata. VVLG. prov. 8, 29 -bat *deus* mari terminum suum (Iob 26, 10. *aliter l. 46*).

2 *de animantium natura et corpore*: a *aliquem (-id) aliqua re*: TIB. 2, 1, 89 -atus alis Somnus. OV. Ib. 73 radiis -ata solis imago. VAL. MAX. 8, 7 ext. 5 *Carneades* corpore ... quasi alieno ut supervacuo -atus. CELS. 6, 18, 10 considerari debet, purumne id sit quod provolutum est an umore mucoso -atum. 7, 16 p. 293 *intestina* externo et insueto spiritu -ata. 7, 18 p. 295 *sinus scroti* a superiore tantum *parte* -atus est. PLIN. nat. 32, 27 *fibrorum testes* -ati liquore veluti mellis cerosi. SOL. 32, 24 *crocodilus* -atur maxima cutis firmitate. AVSON. 244, 5 duro -ata saxo amisi (*Niobe*) humani corporis effigiem. HIER. epist. 96, 18 anima ... carne -atur (122, 3). PHYSIOGN. 67 spinae pars ... molli carne -ata; *similia* 61. 68. 72. 87. 88. 100. b (*alicui*) *aliquid*: CELS. 7, 2 p. 264 non nasci ... nervum ... sed ... callum -ari (8, 16 p. 357). 7, 12, 5 tunica *linguae* undique -ata. 8, 1 p. 325 superior ... *pars vertebrae* summae -ata. SEN. epist. 92, 13 *corpus* natura ut quandam vestem animo -dedit. PLIN. nat. 11, 148 aliis nigri, aliis ravi, aliis glauci coloris orbibus -atis (*sc. pupillae oculi. cf.* PHYSIOGN. 33). 11, 207 pectus, hoc est ossa, praecordiis et vitalibus natura -dedit. 30, 89 *stelio* exuens -atum torporem. APVL. met. 6, 26 magia tua vultum laboresque tibi tantum asini, verum corium non asini crassum, sed hirundinis tenue membranulum -dedit. VVLG.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Iob 39,19 -bis collo eius (*equi*) hinnitum? *nota*: ITALA Ezech. 37,6 (Tert. resurr. 29 p. 66) -bo (VVLG. superextendam) in vobis cutem.

3 *de arboribus, herbis al.*: VERG. ecl. 6,62 Phaethontiadas musco -at amarae corticis *Silenus canens*. Aen. 6,207 *viscum solet* croceo fetu teretis -are truncos. PLIN. nat. 19,33 tubera ... undique terra -ata. 21,68 vicapervica ... foliis geniculatim -ata. 27,61. 73. PORPH. Hor. carm. 1,36,20 *hedera* arbores solet ... -are. SEN. nat. 1,3,6 omnis circumscripta laevitas et -ata suis finibus speculum est. PLIN. nat. 15,114 *sorba* ramos -ata et omni parte uvarum modo degravant.

II *translate et in imagine*: A *aliquem (-quid) aliqua re et absolute*: *i. q. includere, ornare, replere*: CIC. de orat. 1,264 exiguis quibusdam finibus totum oratoris munus -dedisti. CVLEX 353 modo laeta copia nunc miseris -atur anxia fatis. HOR. sat. 1,2,96 si interdicta petes vallo -ata. VELL. 1,17,2 minus octoginta annis -atum aevum (CORP. VI 1080). 1,17,4 eminentiam cuiusque operis artissimis temporum claustris -atam. VAL. MAX. 9,6 praef. *perfidia* credulitatem nefariis vinculis -dedit. SEN. dial. 9,10,3 eadem custodia universos -dedit. SIL. 7,134 *Fabium* inopinata ...-are fraude. 11,590 occulto -amur astu (12,477). QVINT. decl. 252 p. 31 ut quidquid aliarum legum effugisset auxilium quasi extrinsecus -retur. 253 p. 36 ista ... speciosa dictu et vana quadam imagine honesti -ata non respiciunt praesentes necessitates. TAC. ann. 12,35 Britannici pueritiam robore -ret. PS. QVINT. decl. 17,6 ut contentionibus subinde damnatis auctoritatem de novo dolore -ret, inusitata commentus est. TERT. idol. 16 malus -dedit saeculum idololatria. ITALA Is. 58,8 (Cypr. testim. 3,1 domin. orat. 33 Barnab. 3,4) claritas (Lucif. Athan. 1,43 maiestas) dei -bit te (VVLG. gloria domini colliget te). AQVILA rhet. 3 defunctos ... excitamus ab inferis et ... oratione ... -amus. HIL. in Matth. 26,2 pudorem conscientiae ... tamquam peccati veste sub lege -atum. 31,4 *mons Tabor* toto aeternae gloriae suae honore -atus est. VVLG. *saepe, ut* II reg. 22,5 -dederunt me contritiones mortis. 22,6 funes inferni -dederunt me. Esth. 15,4 -ata est *Esther* gloria sua. Iob 3,23 -dedit eum deus tenebris. 22,10 -atus es laqueis. psalm. 29,12 -dedisti me laetitia. 31,10 sperantem ... in domino misericordia -bit. 90,5 scuto -bit te veritas *domini*. 108,3 sermonibus odii -dederunt me. prov. 18,11 substantia divitis urbs roboris eius et quasi murus validus -ans eum. Is. 61,10 indumento iustitiae -dedit me. Bar. 5,2 -bit te deus diploide iustitiae. HIER. epist. 38,1 tenebrarum honore -atus. 52,13 pharisaica ambitione -ari. 58,9 inscitiae nocte. 78 mans. 37 omni custodia -emus cor nostrum. RVFIN. Orig. in num. 19,3 non eum (*Christum*) haereticorum -et et circumscribat astutia. SEV. MAIOR. p. 732 pulchritudo ... abundantiori eloquio -ata et fucata. CASSIOD. in psalm. 54,25 obscuritas tenebrosa -ans ... luminis tollit aspectum *miseris*. PS. PRIMAS. in II Cor. p. 576^{D} -ant ... pseudoapostoli doctrinam suam astutis consiliis et callidis argumentis. APRING. in apoc. 20,9—10 scuto superbiae -dedit se. *al.*

B *alicui aliquid, i. q. addere, praebere sim.*: CIC. Quinct. 36 *cancellos* mihi ipse -dedi (Verr. 4,135). LIV. 21,43,3 nescio an maiora vincula maioresque necessitates vobis quam captivis vestris fortuna -dederit. SEN. dial. 1,6,3 aliis bona falsa -dedi et animos inanes ... somnio lusi. 12,18,1 *studia* tibi velut munimenta animi -a. epist. 65,21 vinclum aliquod libertati meae -atum. 82,5 philosophia *nobis* -anda est, inexpugnabilis murus. 113,27 quid est fortitudo? munimentum humanae imbecillitatis, quod qui -dedit sibi, securus in hac vitae obsidione perdurat. TAC. dial. 37 Catilina et Milo ... illi (*Ciceroni*) famam -dederunt (Agr. 20 hist. 4,11). hist. 2,59 donec Blaesus ... -ret principi ministeria. 4,45 planctum et lamenta et supremorum imaginem praesenti sibi -ata. ann. 14,15 nec ulla ... plus libidinum -dedit quam illa colluvies. 14,53 gratiam immensam, innumeram pecuniam. 16,25 supremis suis secretum. AQVILA rhet. 36 συμπλοκή ... utramque orationi speciem -at. VVLG. prov. 3,3 -a eas (*misericordiam et veritatem*) gutturi tuo. 6,21 -a *praecepta* gutturi tuo. I Cor. 12,23 honestioribus maiorem -amus honorem. HIER. epist. 2,4 diabolus nova impedimenta *mihi* proponens maria undique -at et undique pontum. *nota i. q. dare, tribuere*: ITALA num. 27,8 (Lugd.) homo si decesserit et filios non habuerit, -bitis hereditatem eius filiae ipsius (*ex parum intellecta sed ad litteras expressa notione vocis* περιθήσετε; VVLG. ad filiam eius transibit hereditas).

syn.: *ad I A 1 a*: alligare (CATO agr. 40,4); *ad I B 1*: vestire (CIC. Tim. 20), redimire (CIC. rep. 6,21), apponere (LVCR. 6,1036). *ad II A*: circumscribere (RVFIN. Orig. in num. 19,3), fucare (SEV. MAIOR. p. 732), replere (GREG. M. in Ezech. 1,7,2).

deriv.: circumdatio, circumdator. *Bannier.*

circumdoleo, -ēre *a* circum *et* dolere. *i. q. ubique dolere*: CAEL. AVR. acut. 2,14,92 spiratio etiam -ens atque frequens et obtusa *in morbo pleuriti*.

circumdolo, -ātus, -āre *a* circum *et* dolare. *i. q. undique dolare*: PLIN. nat. 16,133 platanus etiam -atis lateribus restibilis sponte facta vitaeque reddita *est*. *in imagine*: AMBR. in Luc. 3,2 *deus* tamquam bonus animae faber vitia nostra -at, cito securem admovens arboribus infecundis *eqs.* *Mbr.*

***circumdūco**, -xī, -ctum, -ere *a* circum *et* ducere. *compos. inde a* PLAVTO, *in tmesi*: VERG. Aen. 6,517 *Helena* chorum simulans euhantes orgia circum ducebat Phrygias. PHAEDR. 4,1,4 Galli Cybeles circum ⟨in⟩ quaestus (*vix* circum [*praep.*] quaestus *coniungendum?*) ducere asinum solebant. *nota formam imperativi* -dūce: PLAVT. Asin. 97 Mil. 221 Most. 843 (*codd., ubique ante vocalem*). GLOSS. περιάγω, περιέλκω. *vox a poetis praeter* PLAVT. (*15^{ies}*) *et* IVV. (*bis*) *non usurpatur*.

I *proprie*: A *aliquem, i. q. ducere in circuitu*: 1 *generatim*: LIV. 30,29,2 iussosque *speculatores* ... visere omnia per castra, qua vellent, -i iussit (*cf.* TAC. hist. 3,54 captos Vitellii exploratores -ctosque ... remittendo). 45,44,7 datus, qui -ret eum (*Prusiam*), L. Cornelius Scipio. SEN. dial. 9,12,6 unumquemque ex his, qui ad augendam turbam exeunt, inanes et leves causae per urbem -unt. benef. 2,11,1 quousque me -es? CVRT. 3,8,15 quos ... praecisis adustisque manibus -i ... iussit (*cf.* SVET. Cal. 32). IVV. 1,122 sequiturque maritum ... et -itur uxor (*cf.* ITALA I Cor. 9,4 [Tert. pudic. 14 *et* VVLG.] HIER. epist. 22,20,2. 123,15). SVET. Tib. 6 per Siciliam ... -ctus. Cal. 35 vicatim -i. APVL. met. 3,2 -ctus angulatim (*cf.* VVLG. Ezech. 46,21 et -xit me per quattuor angulos). ITALA Ezech. 37,2 (Tert. resurr. 29 p. 66,16) -xit me super ea per circuitum (περιήγαγε, VVLG. per ea in gyro). IVST. 32,1,7 captivum per universam civitatem (VVLG. II Macc. 4,38. 6,10). VVLG. exod. 13,18 -xit per viam deserti (ἐκύκλωσεν ... τὸν λαὸν ὁδόν). *cf.* num. 32,13 *al. adde* VERG. Aen. 6,517 *et* PHAEDR. 4,1,4 *supra l. 2 sqq.* *in imagine*: ITALA II Tim. 3,6 (Praedest. 3,6 p. 639^{C}) quae *mulierculae* -untur variis desideriis (ἀγόμενοι, VVLG. ducuntur). *absolute*: PLAVT. Most. 680 roga -at. LIV. 34,14,1 praeter castra hostium -it. HIER. in Nah. prol. *viculus* notus Iudaeis et mihi quoque a -ente monstratus. *c. accusativis duobus*: PLAVT. Most. 843 eho istum, puere, -e hasce aedis et conclavia. CAES. civ. 3,61,1 quos Pompeius ... omnia sua praesidia -xit atque ostentavit. FRONTIN. strat. 3,15,4 horrea tota nocte -erunt captivos. 2 *speciatim de actione militari*: PLAVT. Mil. 221 -e exercitum (LIV. 1,27,8 *al.*). CAES. Gall. 3,26,2 eductis iis cohortibus ... et longiore itinere -ctis. civ. 1,28,4 *milites*. LIV. 5,13,10 -ctae copiae (6,9,9 *al.*). 8,39,3 -ctis ... alis (10,29,9) *al.* 10,14,14 hastatos ... ad montes proximos quam posset occultissime -ere. 10,34,9 agmen (21,27,3 *al.* IVV. 10,280 -cto captivorum agmine). 23,40,11 cornu. 25,19,8 -cto hoste (*cf.* 33,9,11 hosti ad terga sua -cto). 28,33,11 equites.

B *aliquid*: 1 *strictiore sensu i. q. ducere, portare aliquid circum aliquid*: BELL. Hisp. 6,3 Caesar munitionibus Ateguam (*antequam cod.*) oppugnare et bracchia -ere coepit (SVET. Claud. 20). VVLG. I reg. 5,8 -atur arca dei Israel (*passim*). IORD. Rom. 319 caputque eius (*Rufini*) et dextera manus ... ad ludibrium -ctum.

2 *latiore sensu de actione, motu circulari*: a *proprie*: CIC. Phil. 2,102 Casilinum coloniam deduxisti ... ut aratrum -res. CAES. Gall. 1,38,4 quod flumen Dubis ut circino -ctum paene totum oppidum cingit (*cf.* CLAVD. MAM. anim. p. 91,4 cum unum circini radium fixeris atque alium a centro extrinsecus -xeris). SEN. epist. 12,6 aetas ... orbes habet -ctos maiores minoribus (*cf.* MART. CAP. 8,814 *physici* subtilium corporum teneritudinem suis coactibus -ctam in quasdam sectas vias et circulorum intercapedines non aestimant disparari *eqs.* 8,879). VLP. dig. 37,11,1,11 si ter forte vel quater linum suet -ctum. AVIEN. Arat. 1750 cum ... nubila nec crassos -xere meatus. AMM. 22,8,37 *arcus* Scythici soli et Parthici -ctis utrimque introrsus pandis et patulis cornibus effigiem lunae decrescentis ostendunt. CAEL. AVR. chron. 4,3,44 plumbeo pistillo -cto (5,4,76. PS. ORIG. tract. 4 p. 38,16 -cto ferro). b *in imagine*: ITALA num. 36,7 (Lugd., Monac.) non -etur hereditas filis Israel a tribu in tribu (περιστραφήσεται, VVLG. ne commisceatur). IREN. 2,9,2 variis sententiis impias et irreligiosas adversus fabricatorem -entibus (*i. q. divulgantibus*) doctrinas. GREG. M. in Ezech. 1,7,6 sanctorum mentes ... in omni suo opere pavoris et sollicitudinis oculum -unt. 3 *i. q. circumdare, includere* (*aliquid aliqua re*): VARRO ling. 5,143 oppida quae prius erant -cta aratro (LEX Vrson. [Corp. II 5439] 73,3). PAVL. FEST. p. 43 inter Baias et Cumas in ea regione, in qua convallis satis eminenti iugo -cta est. CELS. 8,3 utro modo ... id -ctum est (*cf.* SORAN. p. 83,9 orificium ... matricis digito oleo vel ceroto intincto -imus). PLIN. nat. 32,135 granis furunculum si quis -at (*cf.* 30,131). 35,15 umbra hominis lineis -cta. AMM. 24,4,6 castris vallo duplici -ctis (CORP. X 2765 hoc aedificium maceria c⟨ircum⟩ductum. *cf.* XIII 5959 acru [*i. agrum*] ex macerie -ctum).

II *translate*: A *i. q. decipere, fraudare* (*cf.* PS. ASCON. *p. 1135, 12*): *de hominibus*: PLAVT. Asin. 97 qua me, qua uxorem ... potes, -e, aufer. Truc. 874 dum aliquo miles -itur. CYPR. epist. 49,1 circumventos se esse affirmarunt ... calliditate eius -ctos se commisisse. LAMPR. Alex. 66,2 non qui illum quasi fatuum -rent. *additur abl., quo damno quis decipitur*: PLAVT. Bacch. 311 si me illo auro tanto -xerit. 1183 quadringentis Philippis filius me et Chrysalus -erunt (*cf.* Trin. 959). Poen. 976 numnam in balineis -ctust (*sc. Poenus*) pallio? 1287 mina quem argenti -ret. Pseud. 431 filium te velle ... argento -ere (634). 529 ea (*tibicina*) -am lepide lenonem. Trin. 859 ornamentis hominem -ere. *de rebus*: FRONTIN. aq. 75 plerique possessorum, e quo-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rum agris aqua -itur (*i. q. fraude derivatur*). ARNOB. nat. 1, 58 nec quod exploratum et certum est -i se patitur orationis per ambitum longiorem (*cf. infra l. 21*). PAVL. sent. 5, 5ª, 10 falsis instrumentis religione iudicis -cta.

B *i. q. cancellare, includere, tollere*: *proprie de scriptis*: SVET. Aug. 87 *litteras* subicit -itque. SERV. Aen. 3, 204 hi versus -cti inventi dicuntur et extra paginam in mundo (*cf.* 3, 226). *latiore sensu*: ITALA II reg. 12, 13 (Tert. adv. Marc. 4, 10 p. 445, 16) dominus -xit delictum tuum (παρεβίβασε, VVLG. transtulit). PAPIN. dig. 49, 1, 22 ad principem remissa cognitio ab eo -i potest, qui remisit (VLP. dig. 40, 12, 27, 1). VLP. dig. 5, 1, 73, 1 edictum. PAVL. dig. 42, 1, 45 pr. acta. PS. ASCON. Verr. p. 170 circumscripto: sublato, -cto ac praetermisso. alias decepto significat. *nota*: FRONTO p. 66, 12 N. aestus per vestis intervalla . . . potest -i.

C *t. t. gramm. i. q. producere, circumflectere* (*cf.* GLOSS. II 101, 12 -cta: circumflexa, περισπωμένη). *opp.* corripere: *de syllabis*: QVINT. inst. 1, 5, 23 *syllaba* flexa pro gravi, aut apice -cta sequenti. 12, 10, 33 quia ultima syllaba nec acuta umquam excitatur nec flexa -itur. CHAR. gramm. I 43, 25 omnia nomina, quae in or syllabam terminantur nominativo . . . genetivo -untur et per o litteram productam proferuntur. *al.* *de oratione*: QVINT. inst. 9, 4, 124 alterum *periodi genus* simplex, cum sensus unus longiore ambitu -itur. 10, 2, 17 otiosi et supini, si quid modo longius -erunt, iurant ita Ciceronem locuturum fuisse (11, 3, 172. *cf. etiam l. 3*). *neutr. subst.* circumdūctum, -ī: QVINT. inst. 9, 4, 21 quae (περίοδος) est vel ambitus vel -um vel continuatio vel conclusio.

D *i. q. consumere*: SVET. Nero 41 diei partem per organa hydraulica . . . -xit.

deriv.: circumductio, -ctor, circumductus.

ˣcircumdūctio, -ōnis *f. a* circumducere. **1** *fere i. q. deceptio*: PLAVT. Capt. 1031 argenti. **2** *fere i. q. circumactio, circuitus*: *de rebus*: VITR. 8, 6, 5 sin autem non longa erit circumitio, -bus . . . cursus (*sc. aquarum*) dirigentur. 8, 6, 6. RVFIN. Orig. in lev. 6, 3 *humeralis* est humerorum quidam ex -e vestis ornatus. HYG. astr. 1, 2 p. 23, 1 sphaerae (*passim*). 3, 7 p. 83, 25 ad -em . . . circuli. *al. cf.* BOETH. arithm. 2, 30 p. 121, 24 *sqq.* GLOSS. II 406, 4 -o (*fort. sc. aratri, cf. p. 1134, 47 et 66*) περιχάραξις. *de oratione*: COD. Iust. 8, 48 (49), 6 in emancipationibus . . . custodiri . . . -es inextricabiles. *de hominibus*: COD. Theod. 4, 8, 5 pr. (*a. 322*) si eos forte assertio defecerit, -o praebeatur. **3** *t. t. gramm.* (*i. q.* περίοδος): QVINT. inst. 9, 4, 118 cur in -bus, etiam cum sensus finitus est, aliquid tamen loci vacare videatur? 11, 3, 39 multa membra habent . . ., sed unam -em.

circumdūctor, -ōris *m. a* circumducere. TERT. adv. Val. 10 p. 189, 5 adiciunt autem Horon etiam Metagogea, circumductorem.

circumdūctum, -ī *v. s.* circumduco *l. 24 sq.*

circumdūctus, *abl.* -ū *m. a* circumducere. *i. q. circumductio* (*sub 2*): QVINT. inst. 1, 10, 43 si quini deni *pedes* per latera, quini in fronte sint, ex illo quod amplectuntur quartam deducent eodem -u. MACR. somn. 2, 1, 5 ex ipso . . . -u (*i. q. circuitu*) orbium sonum nasci necesse est. *Probst.*

circumedo, -ēsus, -dere *a* circum *et* edere. CHAR. gramm. I 261, 32 quae ex eo (*edere*) veniunt, velut comedo, a⟨m⟩bedo -o (DIOM. gramm. I 362, 21). GLOSS. II 405, 25 περιτρώγω -o, ambedo. V 165, 44 ambesas: -sas. *Mbr.*

ˣcircu(m)eo, -iī (-īvī), -itum, -īre *a* circum *et* ire (*cf.* CHAR. gramm. I 173, 10). *compos. inde a* PLAVTO *et* CATONE; *locis* PLAVTI *et* PHAEDRI *l. 68 sqq., quibus syllaba* cum *eliditur, dubitatur utrum compos. verum an disiunctum sit.* *in tmesi*: VERG. georg. 1, 345 terque novas circum felix eat hostia fruges (*an praep.?*). LVCAN. 7, 558 agmina circum it vagus *Caesar*. VAL. FL. 2, 348 circum pateris it Bacchus. CLAVD. 5, 76 *v. p. 1114, 70.* *de elisione soni* m (circum-): PRISC. gramm. II 45, 12 -eo . . . et similia non paterentur elisionem m in pronuntiatione, si transiret in sequentem syllabam m. GRAMM. suppl. 296, 5 -eo tam in praesenti, quam in aliis eiusdem verbi modis m habet in scribendo, sed causa euphoniae subtrahitur in legendo. *scribitur in codd. modo* circumire, *modo* circuire *sine ulla certa, ut videtur, auctorum distinguendi voluntate.* *eliditur syllaba secunda in versu*: PLAVT. Asin. 742 illac per hortum circum⟨i⟩it (*vix* circum-īt *perfecto contracto*). Pseud. 899 (*non eliditur*: Curc. 451 Men. 231 Rud. 145 Truc. 407). PHAEDR. 3, 19, 5. 4, 22, 4. *alias nusquam elidunt poetae.* *de formis*: *perf.* -ii *legitur* PLAVT. Asin. 742 *l. 69* CAEL. Cic. epist. 8, 11, 2 CAES. civ. 3, 93, 6 LIV. 27, 27, 4. 38, 51, 13. 40, 27, 8 VAL. MAX. 8, 1 damn. 6 SEN. dial. 12, 17, 3 ITALA iud. 19, 22 (Lugd.) EVTR. 8, 7 VVLG. Ios. 6, 14. 15 IV reg. 3, 9. I par. 21, 5 *al.* *in hexametro*: PROP. 2, 5, 26 OV. met. 8, 748. -ivi: AVSON. 419, 13 VVLG. *15ies ut* gen. 41, 46 num. 14, 7. 24 deut. 2, 1 AVG. in psalm. 145, 17 BOETH. anal. post. 2, 13 GREG. TVR. Franc. 4, 16 GLOSS. IV 495, 34. *inf.* -isse: LIV. 4, 56, 5 SEN. dial. 12, 2, 2 HERM. Pal. vis. 2, 3, 1 TIBERIAN. carm. 3, 9 RVFIN. hist. 3, 1, 2. *fut.* -ibo: QVINT. inst. 1, 10, 44 VVLG. num. 34, 4 Ios. 6, 4 *al. cf.* CHAR. gramm. V 173, 10 in 'bo' effertur *futurum*, quotiens est ex eo quod est eo . . . -eo, *sed* VVLG. Is. 28, 27 (*cod. Tolet.*) -iet (*rell.* -ibit); VVLG. Am. 3, 11 -ietur. *imperf.* -iebam: VITA Radeg. (Mon. Germ. script. Merov. II) 2, 23. *inf. praes. pass. prisce* -irier: PLAVT. Curc. 451. *forma* circuo, -ere?: FVLG. serm. ant. 22 quod *catuli* per omnes domus circuant (*var. lect.* circumeant). *de significatione*: GLOSS. περιοδεύω, περιέρχομαι, περικυκλεύω, κυκλεύω, περιστοιχίζω. -it gyrat. DIFF. ed. Beck p. 68, 21 -it qui . . . in circuitu vadit (*opp.* lustrare). *cf.* NON. p. 335 lustrare est -ire (PROB. schol. Iuv. 6, 582 MACR. sat. 3, 5, 7).

I proprie: A *strictiore sensu*: **1** *circulo ire circum aliquid* (*-em*), *circumdare*: **a** *transitive*: CIC. or. frg. A VII 42 -itis rostris eicerentur lapidibus homines. CAES. Gall. 3, 25, 2 equites -itis hostium castris Crasso renuntiaverunt *eqs.* civ. 2, 16, 2 sentiunt totam urbem, qua sit aditus ab terra, muro turribusque -iri (circummuniri *Aicardus al.*) posse. VARRO ling. 5, 153 *militem* -eunt ludentes. BELL. Afr. 83, 4 bestiis -itis legiones vallo hostium sunt potitae. VERG. georg. 1, 345 *p. 1139, 59.* MORET. 115 digitis mortaria tota duobus -it. PROP. 2, 5, 26 *rustici* non hederae -ere caput. OV. met. 5, 157 -eunt unum *Persea* Phineus et mille secuti Phinea. 6, 101 *Minerva* -it *textus* extremas oleis pacalibus oras. 7, 258 *Medea* bacchantum ritu . . . -it aras. 8, 748 dryades . . . trunci *quercus* -ere modum. am. 3, 2, 69 *auriga* metam . . . -it orbe (ars 3, 396). Pont. 1, 2, 20 lupi clausas -euntis oves. LIV. 27, 15, 13 *Fabius* -ito portu ab regione urbis in orientem versa . . . consedit. SEN. benef. 4, 21, 6 paulatim vivum corpus -at licet *ignis*. 7, 7, 5 quantum *imperator* arando uno die -ire potuisset. epist. 32, 2 etiam si *te* sollicitantium turba -eat. 59, 12 Alexander . . . -it muros (CVRT. 4, 3, 16 CAPITOL. Maximin. 22, 6. 28, 4. TREB. Gall. 4, 4). CVRT. 3, 3, 19 *capitis insigne* fascia -bat. 4, 2, 21 Tyrii . . . levibus navigiis nondum commissum opus -ire coeperunt. 4, 3, 14 classis moenia -bat (7, 5, 32). 4, 15, 15 *Macedones* -ire . . . currus Scytharum . . . coeperunt. COLVM. 11, 3, 64 si mulier . . . unamquamque aream ter -at. LVCAN. 4, 464 *molem* puppes -unt. 6, 223 ursa vulnerata secum fugientem -it hastam (*cf.* STAT. Theb. 5, 576 rapido celer ille [*anguis*] volumine telum *fixum* -it). 8, 200 moderator equorum dexteriore rota laevum cum -it axem. 9, 915 ultima castrorum medicatus -it ignis. PETRON. 54 puer . . . -bat . . . pedes nostros et missionem rogabat. CALP. ecl. 6, 40 *cingula* -it alvum *cervi*. STAT. Theb. 2, 603 seque ipse recedens -it *Tydeus* (*sc. clipeo*). 9, 505 colla ducis . . . vorago -it. silv. 3, 5, 59 Philomela penates -it. 4, 8, 11. Ach. 1, 103 vestigia *deae* -it *Sperchius* unda. 1, 378 plausuque secundo -unt *columbae hospitam*. MART. 7, 83, 1 Eutrapelus tonsor . . . -it ora Luperci. PS. QVINT. decl. 1, 9 cubiculi parietem -it. FRONTIN. strat. 2, 12, 1 ut *aeneatores* vallum insidentes equis -rent. TAC. hist. 2, 28 a classe Othonis Narbonensem Galliam -iri (MART. CAP. 6, 618). PLIN. epist. 5, 6, 17 gestatio in modum circi . . . buxum multiformem humilesque . . . arbusculos -it. 5, 6, 32 hippodromus . . . platanis -itur. 9, 33, 4 *delphinus* nunc praecedere puerum, nunc sequi, nunc -ire. HYG. mun. castr. 52 equites *custodes* alterna vice castra -ire debent. HYG. lim. grom. p. 196, 17 illa quae rei publicae assignabunt . . . privata terminatione -bimus. SVET. Claud. 8 *Claudius* nonnisi aegre et -ito demum triclinio recipiebatur. Nero 46 *Neronem in somnio* a simulacris gentium ad Pompei theatrum dedicatarum -iri. ITALA Ios. 6, 6 (Lugd.) praecipite populo -ire . . . civitatem. 7, 9 (*ibid.*) -bunt nos. iud. 19, 22 (*ibid.*) domum. prov. 20, 28 (Lucif. Athan. 1, 27) -unt iusti sedem eius (*regis*). HERM. vulg. sim. 9, 9 turrim. PASS. Cypr. 18 labente dextera gladium vix trementibus digitis -bat. SOL. 42, 2 lacum. FILASTR. 75, 1 *Ascodrugitae* -unt utrem insanientes . . . et bacchantes. AVSON. 296, 2 coctilibus muris quam (*Tolosam*) -it ambitus ingens. AMM. 21, 12, 14 suburbana omnia -bat. ANON. Vales. 12, 71 muros alios novos -it civitatem. CHIRON 643 urito eundem locum ossi et -ito labraturam diligenter. VVLG. Ios. 6, 3 -ite urbem *Iericho* cuncti bellatores. 6, 4. 7. 11. 14. 15. III reg. 7, 24 sculptura subter labium -bat illud decem cubitis ambiens mare. II par. 4, 3 quasi duobus versibus alvum maris -bant. psalm. 117, 10 omnes gentes -erunt me. I Macc. 10, 80 castra (apoc. 20, 8 castra sanctorum). Ier. 52, 21 funiculus duodecim cubitorum -bat eam (*columnam*). CLAVD. 10, 57 campum saepes -it. 28, 258 colla monili -it. carm. min. 26, 49 levis -it oras *fontis* ambitus. AVG. civ. 6, 9 p. 263 limina domus. CORIPP. Ioh. 4, 531 densae . . . undique saeptum -unt acies. **b** *intransitive*: VARRO ling. 5, 22 ambitus *vocatur* iter, quod -undo teritur; nam ambitus circuitus (PAVL. FEST. p. 16 ambitus ad -eundi facultatem relictus). 6, 22 *in lustro* -bant ludentes ancilibus armati. rust. 3, 5, 14 ut in culcitas et columellas *anates* convivae pedibus -ire possint. CELS. 5, 26, 24 hieme saepius fascia -ire debet (8, 10, 1). COLVM. 1, 6, 6 quae mensura *bubilium* . . . iugario ad -undum laxa ministeria praebeat. PLIN. epist. 5, 6, 37 graviorque cena margini *stibadii* imponitur, levior navicularum et avium figuris innatans -it. SERV. georg. 3, 18 a -undo . . . circenses vocari. VVLG. Iudith 7, 6 Holofernes . . . -it per gyrum. psalm. 26, 6 -vi et immolavi in tabernaculo.

2 *circuitum facere circum aliquid* (*-em*); *saep. hostes, i. q. circumvenire* (*includere*): **a** *transitive*: GALBA Cic. epist. 10, 30, 3 cum equites nostrum cornum -ire vellent (10, 30, 4 CAES. civ. 3, 93, 6 LIV. 37, 29, 8. 37, 42, 8 a flumine. CVRT. 3, 11, 1. 4, 13, 30 VEG. mil. 3, 18 p. 103). CAES. Gall. 7, 67, 6 reliqui ne -rentur veriti se fugae mandant. 7, 87, 4 -ire exteriores munitiones et a tergo adoriri. civ. 1, 44, 4 -iri . . . ab aperto latere (LIV. 31, 21, 11 -ire a cornibus. 37, 29, 9). 2, 41, 5 ab utroque

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cornu -ire aciem nostram (3, 93, 3. 3, 94, 4 LIV. 31, 21, 13). 2, 41, 6 *Numidae cohortes* -bant et ab acie excludebant. BELL. Alex. 31, 1 -ire castra et summum locum aggredi (LIV. 41, 19, 9). 40, 2 *cum Pontica legio* fossam...-ire ac transcendere conata esset. BELL. Afr. 15, 2 Caesaris paucitatem. NEP. Them. 3, 2 angustias . . . Themistocles quaerebat ne multitudine -retur (Dat. 6, 2 Eum. 5, 3. CVRT. 4, 13, 30 a multitudine). 9, 3 *ut* ab hostibus -retur (Dat. 7, 3 FRONTIN. strat. 2, 3, 17). LIV. 9, 27, 8 *dextra parte* Samnites raris ordinibus, aut ad -eundos hostes aut ne ipsi -rentur, constiterant. 36, 16, 7 Lacedaemonios . . . a Persis -itos. 37, 42, 6 subsidia. 40, 31, 1 cum ala sinistra et sex milibus provincialium auxiliorum -ire montem. 41, 26, 4 *cornibus hostium* -bantur. CVRT. 3, 7, 9 planitiem ipsis camposque esse vitandos, ubi -iri . . . possent. 3, 8, 27 *Dareus* a fronte et a tergo -urus hostem (FRONTIN. strat. 2, 3, 17). 3, 8, 28 ultimos hostium. 3, 9, 11 praetergressos. 3, 11, 3 occulte -ire tergum suorum. 4, 13, 32 ut, qui ultimi stabant, ne -rentur. 4, 15, 1 ut *Alexander*...insidiarum locum -ret. 5, 4, 26 -iri brevi spatio poterat eluvies. 6, 5, 17 saltum (7, 7, 33). 9, 5, 3. 4. LVCAN. 1, 606 longis anfractibus urbem. FRONTIN. strat. 2, 3, 22 Iulianum exercitum. *ibid.* sinistrum latus (VEG. mil. 3, 20 p. 107 sinistram partem. p. 108). 2, 5, 31 -ita legione. TAC. Agr. 25. 37 terga vincentium. hist. 4, 34. VLP. dig. 2, 11, 2, 8 flumen -ire. ANTH. 461, 2 Athos...flexibus obliquis -eundus erat. VVLG. num. 21, 4 profecti sunt...per viam quae ducit ad mare rubrum, ut -rent terram Edom. deut. 2, 1 -vimus montem Seir longo tempore. 2, 3. iud. 11, 18 ex latere terram Edom. *nota de singulis*: VERG. Aen. 11, 761 Arruns . . . iaculo et multa prior arte Camillam -it (MART. 8, 59, 14 puerum . . . arte dolosa -it). PLIN. nat. 10, 68 capitur *otus* haud difficulter... intentam in aliquem -eunte alio (*sc. venatore*). STAT. Theb. 6, 779 ille furentem -it expugnans. 6, 888. MART. CAP. 2, 197 quem -ire nitebatur *Philologia* orbis melo Dorio tinniebat. **b** *intrans. i. q. circuitum facere*: BELL. Afr. 14, 1 *adversariorum equitatus* ad -eundum comparare se coeperunt. LIV. 27, 27, 4 -iere qui ab tergo intercluderent viam. 27, 18, 15 *Laelium* parte dextra tumuli -ire, donec mollioris ascensus viam inveniret. 38, 20, 9 Helvium cum tertia parte -ire sensim per infima montis. PHAEDR. 3, 19, 5 *Aesopo* circum eunti fuerat . . . iter longius. CVRT. 3, 2, 14 obsistere, -ire, discurrere in cornu. PLIN. nat. 9, 98 *cancri* os Ponti evincere non valent, quamobrem egressi -unt. QVINT. inst. 2, 13, 16 si rectum limitem rupti torrentibus pontes inciderint, -ire cogemur. VVLG. II reg. 24, 6 -euntesque iuxta Sidonem transierunt prope moenia Tyri. IV reg. 3, 9 -erunt per viam septem dierum.

B *latiore sensu ordine quodam servato ire per aliquid, aliquos*: *saep. cum nota supplicandi sim. quapropter adduntur verba*: supplicare: PAVL. FEST. p. 16 PLIN. paneg. 69 SVET. Aug. 56 *cf.* LIV. 2, 6, 1. 43, 16, 14 supplex. hortari, monere, exhortari: CAES. civ. 2, 41, 2 SALL. Iug. 51, 5 CVRT. 5, 9, 17 PLIN. nat. 32, 3 TAC. ann. 4, 50. 12, 34 SIDON. carm. 2, 201. prensare: LIV. 1, 47, 7. 3, 47, 2. alloqui: LIV. 10, 35, 8. sordidatum, (cum) veste sordida mutata, precibus ac lacrimis: LIV. 2, 54, 3. 8, 37, 9. 26, 29, 3. 45, 20, 10 TAC. ann. 2, 29. *cum nota visendi, inspiciendi: additur* acerbius, diligentius: LIV. 45, 37, 9. neglegentius: VAL. MAX. 8. 1 damn. 6 COLVM. 1, 2, 1. **1** *transitive*: PLAVT. Curc. 451 in cavea si forent conclusi *populi* . . . , ita non potuere uno anno -irier. Men. 231 quasi mare (PS. QVINT. decl. 12, 18 sinus maris) omnes -imus insulas (SVET. Aug. 98). Rud. 145 fana (CIC. nat. 3, 47. LIV. 38, 51, 13 templa. SVET. Nero 19 LVCAN. 10, 17 PS. QVINT. decl. 4, 5. VLP. dig. 1, 16, 7, 1 aedes sacras. PANEG. 7, 22). PLAVT. Truc. 407 *tonstrix* opera -it (CATO agr. 1, 1 BELL. Afr. 21, 1. 63, 1. PLIN. nat. 11, 53 *de rege apium*. VLP. 1, 16, 7, 1. VEG. mil. 3, 8 p. 84, 8). CATO agr. 2, 1 fundum (FRONTIN. grom. p. 45, 4). SISENNA hist. 47 populum vicatim (VARRO ling. 5, 28 LIV. 4, 56, 5. 7, 27, 5 APVL. met. 5, 28). CIC. Caecin. 94 praedia. Att. 14, 21, 2 veteranos. CAES. Gall. 5, 2, 2 -itis . . . hibernis. civ. 1, 76, 1 manipulos (SALL. Iug. 49, 2). 2, 28, 2 aciem. 2, 41, 2 ordines (LIV. 44, 36, 4). 3, 94, 6 portas (LIV. 40, 27, 8). BELL. Afr. 82, 1 -eundo exercitu. SALL. Iug. 45, 2 vigilias (100, 4 LIV. 22, 1, 8. 28, 24, 8. 32, 26, 17. 34, 9, 6. 45, 37, 9 PAVL. FEST. p. 91 VAL. MAX. 8, 1 damn. 6 FRONTIN. strat. 3, 12, 2 MACER dig. 49, 16, 12, 2 VEG. mil. 3, 8 p. 85, 6). NEP. Hann. 12, 4 *Hannibal* imperavit ei (*puero*), ut omnes fores aedificii -ret. OV. met. 2, 402 moenia caeli. LIV. 1, 47, 7 minorum . . . gentium patres (2, 54, 3). 2, 6, 1 urbes (23, 25, 2. 30, 24, 4. 34, 4, 11. 35, 31, 1. 40, 56, 7. PHAEDR. 4, 22, 4 SEN. dial. 11, 6, 4. *cf.* LIV. 42, 37, 7 oppida [AMBR. Isaac 6, 55 VVLG. II par. 17, 9]). LIV. 2, 54, 3 plebem (3, 17, 10. 43, 16, 14). 3, 47, 2 homines (3, 47, 3). 3, 72, 2 tribus (8, 37, 9 SVET. Aug. 56 AVSON. 419, 13). 10, 35, 8 milites (CVRT. 8, 4, 9). 21, 22, 1 Hispaniam. 23, 41, 11 provinciae -eundae (PLIN. epist. 10, 33, 1 diversam partem provinciae. APVL. flor. 9 p. 39 SPART. Hadr. 13 ISID. eccl. off. 2, 16, 7). 26, 29, 3 senatorum ⟨domos⟩ (45, 20, 10 TAC. ann. 2, 29 PLIN. epist. 2, 9, 5 HIER. epist. 22, 29). 28, 25, 5 tentoria (TAC. ann. 1, 28 LAMPR. Alex. 51, 5 AVSON. 419, 77). 30, 17, 6 praetor . . . edixit, uti aeditui aedes sacras . . . aperirent, -eundi salutandique deos . . . potestas fieret. 42, 15, 4 omnia (APVL. met. 2, 2 cuncta. IVST. 11, 9, 8). 42, 37, 3 oram maris. 42, 37, 4 Epirus Aetolia Thessalia -eundae. 45, 27, 5 Graeciam. 45, 32, 8 civitates. SEN. contr. 1, 1, 10 aliena limina. 9, 4 (27), 18 rhetores. 9, 14, 9 amicos. CVRT. 4, 13, 12 agmina (7, 3, 17 LVCAN. 7, 558). 5, 9, 17 tabernacula. COLVM. 1, 2, 1 agri...particulas (PLIN. epist. 5, 14, 8 agellos. HYG. astr. 2, 14 p. 50, 1 agros). 1, 3, 12 fines gentium. 1, 6, 8. 8, 5, 4 cubilia (PETRON. 101). 8, 5, 14 *ova*. 8, 11, 9 stabula. 9, 9, 1 albaria. LVCAN. 7, 668 catervas. 9, 964 exustae nomen...Troiae. PETRON. 82 porticus. 92 angulos. PLIN. nat. 32, 3 suos (IVST. 11, 13, 6). STAT. Theb. 8, 132 vestigia campi. QVINT. inst. 11, 2, 20 impluvia. PS. QVINT. decl. 3, 12 stationes (PLIN. epist. 2, 9, 5). 8, 14 aegros. FRONTIN. aq. 101 rivos. 103 *aquae ductus*. TAC. hist. 4, 70 avia. ann. 1, 71 saucios. PLIN. epist. 7, 16, 4 orbem terrarum (EVTR. 8, 7). paneg. 69 senatum. SVET. Iul. 7 conventus. Tib. 11 singulos. PANEG. 7, 22 Apollinis lucos et sacras sedes et . . . fontium ora. CAPITOL. Gord. 28, 3 castra omnia et fossata eorum. LACT. inst. 1, 22, 22 terras (epit. 19, 4 FILASTR. 85, 1 VVLG. num. 14, 7. 24 Ios. 18, 4. 8 *al.*). DICT. 3, 9 reliquos qui vulnerati erant per ordinem -eunt. HIL. in Matth. 12, 21 arida et inaquosa loca. HIER. epist. 17, 2, 4 ecclesias. VVLG. gen. 41, 46 omnes regiones Aegypti (num. 13, 26 III reg. 18, 6). I reg. 7, 16 Bethel et Galgala et Masphat. I par. 21, 4 universum Israel. II par. 23, 2 Iudam. Tob. 10, 7 vias omnes. *al. passim.* *nota*: VVLG. Sirach 24, 8 *de sapientia*: gyrum caeli -ivi sola. Is. 15, 8 -ivit clamor terminum Moab.

2 *intransitive*: *de animantibus*: PLAVT. Asin. 742 *v. p. 1135, 69.* CATO agr. 155 in villa . . . -ire. CAEL. Cic. epist. 8, 11, 2 Furnius et Lentulus . . . una nobiscum -ierunt. VARRO rust. 3, 6, 5 cum vatillo -ire. 3, 9, 11. SALL. Catil. 49, 4 ubi consulem ad . . . facinus impellere nequeunt, ipsi singillatim -eundo . . . magnam illi invidiam conflaverant. 59, 5 equo -iens unum quemque nominans appellat hortatur rogat. Iug. 51, 5 *Iugurtha* -ire, hortari, renovare proelium (TAC. ann. 4, 50. 12, 34). NEP. Eum. 9, 2 -rent, suas quisque contraheret copias. LIV. 1, 9, 14 Romulus -bat docebatque patrum id superbia factum. 7, 34, 15 ne ducem -ire hostes notarent. 35, 35, 13 morem . . . inter paucos ordines -eundi. 42, 45, 2 *legati* -euntes hortabantur socios. 44, 34, 10 ad contemplanda opera sua -ire ducem. 45, 37, 9 cum ipse imperator ut exactor -ret. PAVL. FEST. p. 16 honoris ambitus dici coeptus est a -eundo supplicandoque. p. 26 ambaxioque -euntes. PETRON. 41 -euntem puerum . . . perbasiamus. VAL. FL. 7, 114 *Medea* -it haut aliter foribusque impendet apertis. IVV. 9, 8 *Pollio* triplicem usuram praestare paratus -it et fatuos non invenit. PLIN. epist. 6, 6, 8 permultum interest mea te ostentare, tecum -ire. APVL. met. 3, 3 cum . . . cunctae civitatis ostiatim singula considerans -rem. 11, 20 per dispositas aras -iens sacerdos rem divinam procurat. Socr. 22 p. 171 horridi, indocti incultique -unt. ACT lud. saec. Sept. Sev. (Corp. VI 32327) 22 militibus nostris -euntibus. PALLAD. 1, 27, 1 duobus cyathis hordei bene pascitur una gallina, quae -it. VVLG. num. 11, 8 -batque populus et colligens illud (*manna*) frangebat mola. eccles. 12, 5 -bunt in platea plangentes. sap. 8, 18 -bam quaerens *sapientiam*. II Macc. 6, 7 *Iudaei* cogebantur hedera coronati Libero -ire (πομπεύειν). Luc. 9, 6 per castella. act. 19, 13 quidam . . . de -euntibus Iudaeis exorcistis. Hebr. 11, 37 *fideles vexati* -erunt in melotis, in pellibus caprinis. I Petr. 5, 8 diabolus tamquam leo rugiens -it. RVFIN. Orig. in gen. 3, 6 ut tantum pro mandatis dei -eant *pedes*. hist. mon. 7 p. 414^{A} hist. 1, 7, 14. 3, 6, 15 Orig. in cant. 3 p. 179^{C} Orig. in psalm. 36 hom. 3, 3 AVG. in psalm. 145, 17 c. Faust. 20, 10 p. 548, 5. MIRAC. Steph. 2, 3 per singula vasa coeptum -iri. PRAEDEST. 1, 82 per totam civitatem (PASS. Thom. 135, 18. 141, 1). GLOSS. IV 318, 34 circulator, qui famam portat vel -it. *in imagine*: SEN. nat. 6, 1, 13 -it fatum et, si quid diu praeterit, repetit. HERM. Pal. vis. 2, 3, 1 in negotiis tuis nequissimis -isti. AMBR. fug. saec. 7, 39 malitia . . . hic -it, hic saevit seque effundit. VVLG. sap. 6, 17 dignos se ipsa -it *sapientia* quaerens. *de rebus*: VAL. FL. 2, 348 circum pateris it Bacchus (*i. vinum*). VVLG. Is. 28, 27 nec rota plaustri super cyminum -bit.

C *de rebus naturae, i. q. ire circum, circumdare*: **1** *de caelestibus*: *intrans.*: VARRO rust. 1, 27, 1 *tempus menstruum* luna -iens comprendit. 3, 5, 17 sub tholo stella Lucifer interdiu, noctu Hesperus...-eunt ad infimum hemisphaerium. SEN. nat. 7, 29, 2 *stella Saturni* maiore...ambitu -it. PLIN. epist. 5, 6, 31 ut -it sol. RVFIN. Clement. 2, 12 AVG. epist. 14, 2. SEN. nat. 7, 8, 1 venti -euntis. BOETH. anal. post. 2, 13 hoc...erat ex principio, quare circulo -vit. *transitive*: MANIL. 2, 308 *trecentas et ter vicenas orbis partes* Phoebi -it ardor. SEN. nat. 2, 13, 4 ignis . . . oras operis pulcherrimi (*i. mundi*) -it. epist. 94, 56 quanta spatia *sidera* . . . -eant. STAT. Theb. 8, 312 *naturam* currus uterque *solis et lunae* -it. PLIN. epist. 1, 3, 1 *balineum illud* plurimus sol implet et -it. CENS. 11, 9 cum signiferum orbem... sol -eat. 18, 2 INSCR. christ. Hisp. 176 MART. CAP. 8, 852. 853. 854. 856 ISID. diff. 1, 93. **2** *de terrenis, in descriptione orbis terrarum sim.*: *transit.*: VARRO ling. 5, 28 amnis id flumen *vocatur*, quod -it aliquod (VLP. dig. 43, 12, 1, 10). OV. met. 15, 290 nunc freta -eunt *Leucada*. MANIL. 4, 608 *mare* -it . . . Italiam (*cf.* PLAVT. Men. 231 quasi mare omnis -imus insulas). SEN. Oed. 547 -it fontem palus. nat. 3, 30, 6 quae scindit -itque *vis undae* complebit. epist. 79, 3 *Hephaestion Lyciae solum* sine ullo nascentium damno ignis innoxius -it. LVCAN. 5, 463 tellus, quam . . . Genusus, quam . . . Apsus -eunt. PLIN. nat. 6, 135 *amnis Eulaeus* -it arcem Susorum. STAT. Ach. 1, 408 *ad bellum* exciti *sunt*..., quos -it umbo Maleae. MART. 7, 93, 2 *Narniam* candidus amnis -it. AMPEL. 7, 3 *mare* Tuscum, Tyrrhenum, idem

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

inferum ... dextrum Italiae latus -it, Hadriaticum ... sinistrum Italiae latus -it. ANTH. 426, 4 *Britanniam* -it Oceanus. VVLG. gen. 2, 11 *Phison* -it omnem terram Hevilath. 2, 13. num. 34, 4 *termini* -bunt australem plagam. Ios. 15, 3 *terminus* -iens Carcaa. 16, 6. HIER. in Mich. 2, 7 p. 523 *flumine Tigri* -iris. DIDASC. apost. 54, 24 quomodo ... in die sabbatis oculum -eunt moventia se omnia? CLAVD. 5, 349 cetera pontus -it. EXC. barb. p. 204, 7 Frick *Nilus* -it Aegyptum. p. 274, 4. PRISC. perieg. 37 -it oceani gurges . . . undique *terram.* CASSIOD. in psalm. 124, 2 *Ierusalem* celsis cacuminibus velut quaedam area -itur. *paulo aliter*: PLIN. nat. 5, 139 tota insula *Lesbos* -itur . . . CLXVIII (6, 47 urbis amplitudo -itur stadiis LXX. 6, 153 MART. CAP. 6, 670). *intrans.*: SEN. nat. 7, 2, 3 utrum mundus terra stante -eat an mundo stante terra vertatur. MELA 2, 67 ceterum mare ... *Italia* tenuibus promunturiis semel iterumque distinguens non uno margine -it. VVLG. Ios. 15, 10 *terminus* -it de Balaa contra occidentem. 18, 14. 19, 14. QVINT. inst. 1, 10, 44 *de iugeris*: quae -bit ... linea, eiusdem spatii erit, cuius ea, quae centum *pedes* continet. 3 *de variis animantibus et rebus*: *trans.*: OV. met. 13, 826 (*nota imaginem*) potes ipsa videre, ut vix -ant *oves* distentum cruribus uber. SEN. Ag. 237 -it pallor genas. STAT. silv. 4, 4, 26 sonus geminas mihi -it aures. Theb. 10, 115 -it aulam nitor. SOL. 33, 19 medietas *gemmae* -itur limite candicante. AVSON. Mos. 111 *mustelae* atra superne puncta notant tergum, quae lutea -it iris. VVLG. IV Esdr. 16, 39 dolores -unt ventrem eius. *nota*: SEN. Med. 98 Phoebe solidum ... orbem -itis cornibus alligat. *intrans.*: SEN. nat. 6, 9, 2 vox *in dolio cantantis* -it non sine tactu eius tumultuque. *cf.* GLOSS. V 351, 43 cochlea ascensus, qui -it.

II *translate: mente -ire*: A *aliquid, (-em) circumdare, speciatim fallaciis, cura, precibus al.*: PLAVT. Pseud. 899 *Pseudolum* -ire in hunc diem ut me, si posset, muliere intervorteret. TER. Phorm. 614 facinus indignum . . . sic -iri (SCHOL. Ter. *ad l.* circumveniri). CIC. Phil. 13, 20 *D. Brutus* se totius belli fluctibus -iri quam illum aut regredi aut progredi maluit. SEN. contr. 10, 4, 18 *divites* iuvenum miserorum simplicitatem -eunt. VAL. MAX. 5, 2 ext. 2 satius esse existimans *Mithridates* ab invisissimis -iri quam bene merito gratiam non referre. SEN. dial. 9, 17, 12 nisi intenta et assidua cura -it animum labentem. 12, 2, 2 *de Fortuna*: cum bene illum undique -isses. epist. 82, 4 multa extra sunt quae -eunt nos. STAT. silv. 5, 2, 12 octonos bis iam tibi -it orbes vita. PS. QVINT. decl. 15, 10 quasdam non possumus -ire meretrices. CENS. 18, 7 *in anno Chaldaico* dicunt tempestates frugumque proventus ... sterilitates ... morbos ... salubritates ... -ire. PS. CENS. frg. 11, 2 nominatus versus ab eo quod fluat seque ipse -eat. NOVATIAN. trin. 2 ne *deus* ... humano sermone minor sit, quo ... -iri et colligi possit. COD. Theod. 10, 10, 11 (*a. 369*) largitatem nostram aviditas -it postulantium. MART. CAP. 4, 327 licet Stoica -eant ludantque sophismata sensus. 4, 423 falsa captos -it deceptio. CASSIAN. c. Nest. 3, 1, 3 quid -is? quid tergiversaris? EVGRAPH. Ter. Haut. 317 eum ambagibus -ire. PETR. CHRYS. serm. 139 p. 574^D septimus numerus annorum cum -it septimanas, annorum quinquagesimum, qui iubilaeus vocatur ... adducit. PRISC. gramm. III 230, 17 'debet' ... impersonale accipitur, quando infinito passivum habenti coniunctum tres -it personas. CASSIOD. in psalm. 124, 2 *deus* non -it nisi quem sibi fidelem esse cognoscit; -it enim ad aeternae defensionis auxilium et totius honoris cumulum conferendum. B *circuitu facto circumscribere*: QVINT. inst. 8 praef. 24 quod recte dici potest -imus amore verborum. 8, 2, 17 *quidam* ducti specie nitoris -unt omnia copiosa loquacitate. 12, 10, 34 *ut res plurimas* necesse sit transferre aut -ire. PS. QVINT. decl. 8, 15 homo cautissimae vanitatis (*sc. medicus*) captat illam novissimam -ire brevitatem. TAC. hist. 3, 37 Vespasiani nomen suspensi et vitabundi -bant. C *singillatim perquirere, describere*: VARRO ling. 8, 19 alia sunt, quae -ire non difficile. SEN. contr. 9, 6 (29), 14 omnia -it et comparando defendit. SEN. benef. 2, 29, 5 -eas licet cuncta et quia nihil totum invenies, quod esse te malles, ex omnibus singula excerpas. clem. 1, 1, 1 inspicere et -ire bonam conscientiam. nat. 1 praef. 7 non potest *virtus* ante contemnere porticus et lacunaria ebore fulgentia . . . quam totum -it mundum (3 praef. 1). dial. 12, 17, 3 cum omnes -erim Caesares. epist. 88, 28 singulas ... -ire virtutes. PLIN. epist. 5, 6, 40 omnes angulos ... epistula -ire. PS. QVINT. decl. 10, 14 -bant totum corpus oculi, non inveniebam, quid ignis egisset. TIBERIAN. carm. 3, 9 quid sublimia -isse prodest? LACT. inst. 3, 7, 6 non necesse est omnia -ire, unum eligamus. AVG. in psalm. 26 enarr. 2, 12 animus tuus -eat per universam creaturam. conf. 4, 1, 1 -ire praesenti memoria circuitus *praeteriti* erroris.

syn. et iuxta posita ad IA: arceri progressu (SVET. Nero 46), cingere (ITALA Ios. 6, 6 [Lugd.]). *ad IB v. p. 1137, 43 sqq.* *ad II*: inspicere: SEN. clem. 1, 1, 1, tergiversari: CASSIAN. c. Nest. 3, 1, 3, ludere: MART. CAP. 4, 327.

deriv.: circitor (circuitor), circuitio (-itium), circuitus (circitus), circitura (1. circes?). *cf.* SERV. georg. 3, 18 (circensis). *Bannier.*

circumequito, -āre *a* circum *et* equitare. *aliquid*: LIV. 10, 34, 7 duas turmas sociorum ... -are moenia atque explorare omnia iubet. 29, 7, 5 cum equitibus Numidis -bat urbem.

circumerro, -āre *a* circum *et* errare. *altera syllaba vocis* circum eliditur in hexametro. *i. q. in circuitu alicuius rei vagari, huc illuc ire (vi errandi debilitata)*: *aliquem (aliquid)*: VERG. Aen. 2, 599 quos omnes undique Graiae -ant acies. SIL. 9, 228 *qua Aufidus* curvo -at gurgite ripas. APVL. mund. 29 p. 355 quae (*sc. circuli sui spatia*) Saturnus ... XXX spatiis annorum -at. *absolute*: SIL. 13, 604 -ant Furiae Poenarumque omnis imago. IVL. VAL. 1, 5 in qua *regiae parte* aves -rent. OROS. hist. 1, 10, 14 exercitum .. in -antes egit. PHYSIOGN. 38, 2 oculi vagi et -antes et obscuriores. *alicui*: SEN. contr. 2, 1, 7 non tibi per multos ⟨fulta⟩ liberos domus est neque turba lateri -at.

circumfarcio, -rtum, -īre [*a* circum *et* farcire. *Th.*]. PLIN. nat. 17, 98 traiectis per vasa fictilia ... ramis terraque -tis. *Elsperger.*

ˣ**circumferentia**, -ae *f.* [*a* circumferens. *cf.* περιφέρεια. *Th.*]. *i. q. circuitus, ambitus, peripheria; cf.* GLOSS. III 262, 44 ἴτυς, ἀψίς, περιφορία, περιφέρεια: -a. *frequentant* GROM. HYG. lim. grom. p. 189, 7 -am notabimus. BALB. grom. p. 102, 4 acutos angulos . . . quos in -a cludit. p. 102, 7 recta linea quae per punctum ad -am pervenit, medium secat circulum. p. 102, 11 ad conexionem -arum interiores rectos angulos facient. APVL. flor. 18 p. 83 nec lacunarium refulgentia nec sedilium -a. MART. CAP. 6, 659 -a (*sc. Boeotiae*) trecentis sexaginta quinque milibus explicata. 6, 713 una *est species* καμπυλόγραμμος, quae integri circuli rationes tenet, nam integer est cum ad eius -am ab uno centrali lineae protentae undique aequales sibi sunt. 6, 714 quae linea . . . διάμετρος dicitur . . . quae si in circulo pleno sit, per centrum eius ad utramque -am pervenit. 8, 817 poli enim sunt quia centro circuli linea usque in -as ducta medietatis sectae mensuram aequa ratione discriminant. PS. BOETH. grom. p. 390, 9 inter ipsam vel circuli -am alia recta non incidit. CASSIOD. art. 6 p. 1214^C diametrus circuli est recta quaedam linea per centrum ducta, et ab utraque parte ad -am circuli terminata *eqs.*

ˣ**circumfero**, -tulī, -lātum, -ferre *a* circum *et* ferre. *per tmesim*: LVCR. 5, 634 omnia signa . . . circum praeterque feruntur. MANIL. 1, 189 circumque *cum* feratur aeterna cum luce dies. GRATT. 241 circum omnem . . . ferre pedem . . . admonet. VAL. FL. 5, 694 fertque gravem Phrygius (*i. Ganymedes*) circum cratera minister. 7, 305 perque omnia circum fert oculos. *compos. legitur inde a* PLAVTO *per totam latinitatem; non habent* TER. RHET. Her. CATVLL. PVBLIL. CAES. NEP. HOR. TIB. PROP. FEST. CELS. PHAEDR. SCRIB. LARG. MELA ASCON. LVCAN. PERS. FRONTIN. IVV. *formae: inf. praes. pass.* PRVD. c. Symm. 1, 423 -ferrier *v. p. 1141, 68.* PRISC. gramm. III 41, 4 circum quando περὶ significat, praepositio accipitur tam in compositione quam in separatione, ut -o περιφέρω (*cf.* GLOSS. II 405, 35 -o περιφέρω). NOT. Tir. 22, 62^k. 71^c. 91^1a.
[*loco lacunoso*: LVCIL. 64 tum facta (facto *codd.*) omnia sunt, -latus (*des. reliqua*)].

I *transitive*: A *aliquid in circuitu portare, circumagere, circumducere*: 1 *proprie*: PLAVT. Persa 821 age -er mulsum, bibere da usque plenis cantharis. CIC. Verr. 2, 104 cedo, quaeso, codicem: -er, ostende. Balb. 11 cum ipsius *tabulae* -rrentur inspiciendi nominis causa (Att. 1, 16, 4 cum eae *tabulae*, ut mos est, -rrentur, nostri iudices aspicere noluerunt. PLIN. paneg. 50 -rtur sub nomine Caesaris tabula ingens). VARRO ling. 5, 122 hisce *poculis* etiam nunc in publico convivio antiquitatis retinendae causa, ... potio -rtur. SALL. Catil. 22, 1 *Catilinam* humani corporis sanguinem vino permixtum in pateris -isse (*cf.* FLOR. epit. 4, 1, 4). VERG. Aen. 10, 885 ter *secum* Troicus heros immanem aerato -rt tegmine silvam (*v.* PLIN. nat. 34, 48 *p. 1141, 5.* 35, 5 Epicuri voltus per cubicula gestant ac -unt secum. PLIN. epist. 4, 26, 2 tanti putes scripta nostra -rre tecum. NOVATIAN. trin. 1 p. 888^B [*in imag.*] -rret secum in poenam sui semper immortale delictum. 10 p. 902^B. cib. Iud. 6 popinam secum -entes. AMM. 26, 9, 3 Constanti filiam parvulam . . . lectica -ens secum. *cf.* SEN. epist. 62, 3 Demetrium, virorum optimum, mecum -o). LIV. 26, 13, 18 satiatis vino ciboque poculum idem, quod mihi datum fuerit, -etur. 31, 5, 7 circa ea omnia templa Philippum infestos -isse ignes. MANIL. 1, 570 tardaque *Phoebus* per longos -rt lumina flexus. VITR. 10, 13, 3 Diades scriptis suis ostendit se invenisse turres ambulatorias, quas etiam dissolutas in exercitu -rre *Alexander* solebat. SEN. contr. 10, 4, 2 hinc caeci innitentes baculis vagantur, hinc trunca bracchia -unt. VELL. 2, 92, 1 Caesar, -ens terrarum orbi praesentia sua pacis suae bona. SEN. benef. 3, 28, 5 quo tandem ab istis gerulis raperis cubile istud tuum -entibus. nat. 5, 13, 1 ut *aquae* -latae in se sorbeantur et verticem efficiant. epist. 28, 2 quid miraris nihil tibi peregrinationes prodesse, cum *te* -as (se -rre: SEN. epist. 108, 36 exempla enim se ipsos inutilis disciplinae -unt. PS. AVG. quaest. test. ed. Souter p. 308, 14 se per omnia loca -rt. EVSTATH. Bas. hex. 5, 10 p. 920^C *turbo* semetipse -rt. *nota*: TERT. adv. Marc. 1, 14 p. 308, 14 te tibi -r, intus ac foris considera hominem). SEN. epist. 47, 6 per pectus et clunes certis ductibus -ens eruditam manum. CVRT. 5, 12, 2 *Bessum* ad nutum licentium -rri. *cf.* 7, 4, 7. 6, 1, 4 *Agis* arma -ens alia tela clipeo excipiebat, corpore alia vitabat (10, 2, 26 devictarum gentium spolia -entes reverti velle ad liberos coniugesque. *cf. p. 1142, 27*). 9, 5, 1 laevam, qua clipeum ad ictus -bat, lassaverat. PETRON. 35 -bat Aegyptius puer clibano

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

argenteo panem. 41 puer speciosus calathisco uvas -sulit. 46. 56 *al.* PLIN. nat. 5, 22 Numidae . . . mapalia sua, hoc est domos, plaustris -entes. 18, 158 multi ad mili remedia rubetam noctu arvo -rri iubent. 22, 60 si herba ipsa ter -lata subiciatur capiti. 29, 100 *lytta vermiculus* ter igni -latus datur morsis a rabioso *cane.* 30, 108. 34, 48 signis, quae vocant Corinthia, plerique in tantum capiuntur, ut secum -ant . . . -tulit et Nero princeps Amazonem (*cf.* 34, 82). VAL. FL. 6, 349 contraque ruentem septeno validam -rt tegmine molem (*i. clipeum*). 7, 123 *Medea* patriae -rt oscula dextrae. SIL. 9, 601 quos fera (*i. elephantus*) -rt, compleri sulphure muros. STAT. Theb. 9, 117 *vacca* ancipiti -rt cornua gyro. MART. 1, 41, 10 tomacla raucus -rt tepidis cocus popinis. 3, 17, 1 -lata diu mensis scriblita secundis. QVINT. inst. 1, 10, 19 ille mos, ut in conviviis post cenam -rretur lyra. 2, 15, 8. TAC. hist. 4, 34 -bantur signa vexillaque (FLOR. epit. 3, 5, 29 per nemora illa odorata, per tures et balsami silvas Romana signa -tulit. SOL. 24, 15 *Suetonius* ultra Atlantem primus et paene solus Romana signa -tulit). SVET. Iul. 85 *plebs Helvium Cinnam* occidit caputque eius praefixum hastae -tulit (SPART. Sept. Sev. 9, 1 pilo -tulit. Pesc. 6, 1 CAPITOL. Alb. 9, 6 LAMPR. Diad. 9, 4. IVST. 25, 5, 6 amputatum . . . tota acie . . . -rtur. AMM. 22, 14, 4 Magnenti -latum membrum [*i. caput*]). QVINT. inst. 2, 15, 8 *Galba* Galli etiam Sulpici filium suis ipse manibus -erat. PS. QVINT. decl. 4, 5 ad incurrens ubique ferrum vitalia parata -tuli. PLIN. epist. 2, 5, 12 nec alia ex causa principiorum libri -untur quam quia *eqs.* SVET. Cal. 25 infantem . . . per omnium dearum templa -ens. Vit. 8 imperator est consalutatus -latusque per celeberrimos vicos. AMPEL. 15, 2 *Triptolemus* fame laborantem Graeciam -lato frumento restituit. APVL. apol. 76 filia autem per adulescentulos ditiores invitamento matris suae nequicquam -lata. mund. 22 pulchrae et fecundae quae horae procreantur nunc aestivos vapores revolventes, nunc pruinas hiemis -entes. 35 *deus* immobilis (nobis *libri, corr. Goldb.*) -rt et regit cuncta, naturas formasque (cunctas naturae formas, quas *codd. corr.; Kroll*) *eqs.* met. 8, 24 unum de triviali popularium faece, qui per plateas et oppida . . . personantes deamque Syriam -entes mendicare compellunt. *cf.* TERT. spect. 7 etsi pauca simulacra -at, in uno idololatria est (RVFIN. hist. mon. 7 p. 414^{A} simulacrum, quod moris erat -rri a sacerdotibus bacchantium ritu. SVLP. SEV. Mart. 12, 2 quia esset haec Gallorum rusticis consuetudo simulacra daemonum . . . misera per agros suos -rre dementia). TERT. anim. 8 quod *anima* tanti postea ponderis corpus levissima mobilitate -rt. resurr. 4 p. 36, 3 incertum haberi possit, utrumne caro animam an carnem anima -at (PS. AMBR. laps. virg. 4, 11 carnem fragilem -bam). adv. Marc. 2, 21 p. 364, 3 arcam -rri per dies octo . . . in expugnatione civitatis Iericho. *saepe* (ITALA Ios. 24, 33 [Lugd.] arcam testamenti -bant [περιεφόρησαν] in filiis Israel). mart. 2 totum hominem animus -rt et quo velit transfert. ITALA Marc. 11, 16 (cod. k) non sinebat (*Iesus*), ut qui -rret (VVLG. transferret) vas per templum. VLP. dig. 14, 3, 5, 4 eos institores dicendos placuit, quibus vestiarii vel lintearii dant vestem -endam et distrahendam, quos vulgo circitores appellamus. PAVL. dig. 47, 11, 11 circulatores, qui serpentes -unt et proponunt. SOL. 40, 22 *chamaeleon* visum non -latis (circulatis *H*) pupulis, sed obtutu rigidi orbis intendat. 52, 36 *tauri Indici* -unt cornua flexibilitate qua volunt. TREB. trig. tyr. 15, 5 *pateram electrinam* -rri ad omnes tanti illius viri (*sc. Alexandri*) cupidissimos iussit. ARNOB. nat. 1, 36 Diana et Apollo, -lati per fugas matris. IVST. 15, 3, 5 *Callisthenem* in cavea cum cane clausum . . . -rret. HIL. in Matth. 4, 11 natura luminis est, ut lucem quocumque -atur emittat *eqs.* PRISCILL. tract. 10, 138 ut propheticus sermo . . . et gloriam Christi in homine triumphantis velut germanum insigne -ens ad doctrinam nostrae eruditionis aperiret. AVIEN. Arat. 1042 id (*i. lineam*) . . . siqui in signiferi patulum -at orbem. AMM. 16, 10, 15 per giganteos contextus (*i. forum Traiani*) -ens mentem. 26, 7, 10 Constanti filiam parvulam sinu ipse -ens *Procopius.* CHIRON 497 -entes iuxta illum coriandrum et taedam et sulfur *eqs.* (*i. miscebis.* VEG. mulom. 2, 138 coriandrum . . . cum sulfure et taeda carbonibusque -es). AMBR. obit. Valent. 67 ut . . . quo velles tuum -rres sine ulla offensione vestigium. VVLG. Marc. 6, 55 coeperunt in grabatis eos, qui se male habebant, -rre. RVFIN. hist. mon. 29 p. 453^{D} per omnes cellulas . . . uva -lata est. PRVD. c. Symm. 1, 423 obscuras video tibi -ferrier umbras. AVG. civ. 17, 4 in hac quippe vita suam terram quisque -rt. SVLP. SEV. dial. 1, 3, 3 cum . . . quieto in salo arcam (*Noe*) -rri intellegeret. IGNAT. ad Magn. 1, 2 dignificatus enim nomine deo decentissimo, in quibus -o vincula (ἐν οἷς περιφέρω δεσμοῖς) canto ecclesias. Ephes. 11, 2. MART. CAP. 6, 638 lunata quippe et quodam hemicyclio in promunturium memoratum -rtur Italia. OROS. hist. 4, 8, 13 *serpens* latera sinuosa -rt. SIDON. epist. 2, 9, 7 nec facile crebro cubilium nostrorum instrumenta -bantur. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 26 p. 392^{D} -er digitos tuos per aperturas clavorum. *nota:* SEN. nat. 5, 18, 9 -rre pericula, ruere in ignotos (*de bellantibus*). *i. q. circumlatione lustrare* (*cf.* NON. p. 261 -rre est proprie lustrare. SERV. Aen. 6, 229 -tulit purgavit. *cf.* circumlatio *p. 1153, 20*): PLAVT. Amph. 776 quaeso quin tu istanc (*i. Alcmenen*) iubes pro cerrita -rri. frg. inc. 48 pro laruato te -am. CATO agr. 141, 1 agrum lustrare sic oportet. impera suovitaurilia circumagi: '. . . fundum agrum terramque meam, quota ex parte sive circumagi ⟨iubes⟩ sive -enda censeas, uti cures lustrare'. VERG. Aen. 6, 229 ter socios pura -tulit unda. *cf.* TERT. bapt. 5 templa totasque urbes aspergine -latae aquae expiant passim.

2 *translate:* VERG. Aen. 12, 558 vestigans diversa per agmina Turnum, huc atque huc acies -tulit (OV. met. 3, 241 supplex . . . -rt tacitos tamquam sua bracchia vultus. 6, 169 oculos -tulit alta *Niobe* superbos. 15, 674 *deus* oculos -tulit igne micantes. LIV. 2, 10, 8 -ens inde truces minaciter oculos ad proceres Etruscorum. 6, 41, 4 -entes oculos ad templa deum arcemque. 21, 44, 1. 22, 5, 4 ad gemitus vulnerum . . . parentiumque clamores -bant ora oculosque. MANIL. 1, 649 -er faciles oculos vultumque per orbem. SEN. contr. 1, 3, 1 -latis in frequentiam oculis. VAL. MAX. 7, 2 ext. 2 ut per omnes subiectorum aedificiorum partes oculos -rret. SEN. dial. 6, 12, 4 -er [*Erasm.*, circui *A*] per omnem notorum, ignotorum frequentiam oculos. 8, 5, 4 voltum suum -rre. CVRT. 4, 14, 9 ad circumstantia agmina oculos manusque -ens *Dareus.* 6, 11, 36 -latis oculis. SIL. 11, 261 serenos laetus -rt oculos. 17, 517 illum igitur lustrans *Scipio* -rt lumina campo rimaturque ducem. STAT. Ach. 1, 514 trepido -rt lumina motu. QVINT. decl. 255 p. 46, 14 PLIN. epist. 1, 12, 8. 4, 15, 8. 9, 11, 1 paneg. 7. APVL. flor. 9 p. 29 paulisper suos oculos per hunc incredibilem consessum -at contemplatusque frequentiam. PANEG. 4, 16 quocumque oculos -tuli. AMM. 31, 13, 4 inter ipsa mortis confinia minaciter -entem oculos truces. SERV. Aen. 2, 754 'lumine lustro' oculos -o. HIER. epist. 77, 4 vultus -rre meretricios. VVLG. deut. 3, 27 oculos tuos -er ad occidentem *eqs.*). LIV. 1, 38, 4 *Tarquinius* ad singula oppida -endo arma (*i. bellum*) omne nomen Latinum domuit (*cf.* FLOR. epit. 1, 1 praef. 1 late per orbem terrarum arma -tulit. 3, 21, 1 qua *aetate* Italia progredi ausus orbe toto arma -tulit. 30, 9, 3 -entem arma Scipionem omnibus finitimis raptim perdomitis ipsam Carthaginem repente aggressurum credebant. *v. p. 1140, 81*). bellum: LIV. 6, 29, 6 ad ea (*sc. oppidum*) -latum bellum. 9, 41, 6 -endoque passim bello tantum terrorem sui fecit. 9, 45, 17. 10, 17, 2 quid per agros, inquit, vagamur, vicatim -entes bellum. 28, 3, 1 Scipio, ubi animadvertit dissipatum passim bellum et -rre ad singulas urbes. SIL. 15, 316 belli per Graias umbram -tulit oras. TAC. ann. 13, 37 -rre bellum coactus, dispertit vires. signa: *v. p. 1141, 14.* SEN. dial. 10, 14, 3 cum per diversissimas domos meritoriam salutationem -erint. TAC. ann. 2, 52 ut . . . Mazippa levi cum copia incendia et caedes et terrorem -rret (FLOR. epit. 2, 2, 21 Regulus cum terrorem nominis sui -isset). *i. q. prae se ferre:* PLIN. nat. 13, 126 *Nero* secuto die contra famam cutem sinceram -ens. PLIN. epist. 6, 8, 2 ille amicitiam meam latissima praedicatione -rt et ego prae me fero quantae sit mihi curae *eqs.* APVL. met. 4, 30 imaginem meam (*i. Veneris*) -et (circūferre *F*, -feret *v*) puella moritura (puellā moriturā *φ*). HIL. in Matth. 18, 1 revertendum est ad simplicitatem infantium: quia in ea collocati speciem humilitatis dominicae -emus. HESYCH. in lev. 25, 25—28 p. 1120^{B} quidam falsi fratres . . . pietatis frustra -entes nomen. *i. q. in circuitu proferre:* PLIN. nat. 2, 209 in Tarquiniensi lacu magno Italiae duae *insulae* nemora -unt (*nisi proprie interpr.?*). NEMES. ecl. 4, 69 mille ignotas Mycale -tulit herbas. *i. q. inferre:* PELAG. in I Thess. 4 p. 867 B ne quis . . . fratri suo aliquam circumventionem vi -rre nitatur.

3 *inde i. q. palam facere, divulgare:* OV. am. 2, 17, 29 novi aliquam, quae se -at esse Corinnam. LIV. 2, 50, 7 clamor -latus. 26, 29, 5 Siculorum querellae domos primum nobilium -latae celebrataeque sermonibus. 43, 17, 2 C. Popilius et Cn. Octavius legati . . . senatus consultum Thebis primum recitatum per omnes Peloponnesi urbes -tulerunt. SEN. contr. 2, 4, 9 nobilem illam sententiam, quam Fabius Maximus -bat (7, 6, 15 *sententia* valde -lata est. 9, 2, 23. 10, 1, 14). SEN. dial. 5, 23, 4 magis enim -rtur et in ore hominum est temeraria urbanitas. 9, 5, 2 Socrates . . . imitari volentibus magnum -bat exemplar. benef. 1, 7, 3 sed dubitavit, sed distulit . . . sed -tulit (*sine obiecto*). 4, 31, 4 referam tibi dictum eius in se, quod -rri memini. COLVM. 8, 16, 3 ut iam tum avorum memoria -rretur Marcii Philippi. PLIN. epist. 3, 16, 13 illud quidem ingens fama, haec (*sc. verba*) nulla -rt (AMM. 25, 6, 11 fama -lata). APVL. apol. 82 haec ipsa verba Rufinus . . . -ens. 87 quod litteras, quas ad eum miserat, vulgo -isset. TERT. adv. Marc. 3, 22 p. 414, 19 -entium scilicet legem. 5, 1 p. 571, 7 nullum alium deum ab apostolo -latum, sicut probavimus. SOL. 34, 2 *Andromedam* expositam beluae non irritus rumor -tulit. PANEG. 3, 18 hoc . . . quod de prosperitate saeculi vestri certatim omnium hominum -rt ⟨sermo⟩. GALLICAN. Avid. 12, 7 per ora omnium ubique populorum -ant mea, -ant vestrae pietatis exemplum. HIL. in Matth. 2, 1 Ioseph enim apostolorum habet speciem, quibus Christus (*i. euangelium*) -endus est creditus. 2, 4 *Iohannes* apostolis -endae praedicationis gloriam derelinquens. AMM. 22, 16, 19 per mundum omnem ⟨mathemata⟩ huiusmodi ab Aegypto -lata. 28, 1, 7 ut -tulit rumor. AMBR. Isaac 7, 62 lumen suorum operum sicut luna orbem suum toto orbe -ens. *cf.* hex. 4, 5, 24. VVLG. I par. 10, 9 ut -rretur et ostenderetur. IV Esdr. 6, 39 tenebrae -bantur et silentium. SCHOL. Hor. ars 136 *v. p. 1146, 43.* VINCENT. LER. 8, 12 circumvenientes provincias et civitates atque errores venalicios -endo.

B *i. q. circummovere; passive i. q. fluctuare, plerumque in imagine.* ITALA Iudas 12 (Lucif. non conv. 15 p. 33, 27)

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nubes sine aqua omni vento -endae (VVLG. nubes . . . quae a ventis -untur; παραφερόμενοι. *cf.* Iac. 1,6 qui enim haesitat, similis est fluctui maris, qui a vento movetur et -rtur. *in imag.*: Eph. 4,14 -amur omni vento doctrinae. HIER. epist. 130,4 *mulierculae* -untur omni vento doctrinae. hom. Orig. in Ezech. 3 p. 904 *syn.* fluctuabundus. *cf.* in eccles. 2 p. 396 hi, qui -untur omni vento doctrinae, instabiles sunt. RVFIN. Orig. in cant. 4 p. 185^{A} *syn.* fluctuet. AVG. civ. 22,18 *syn.* iactati). VVLG. Iac. 3,4 -untur a modico gubernaculo *naves*. POMER. 3,10,2 p. 488^{C} quod si ita est, non vitiosos facit vanitas, sed ostendit: quae illos sui afflatus vento -rt ac lubricis circumactos affectibus rotat.

C *i. secum portare, habere*: SEN. benef. 4,38,2 potius, inquit, intra fines regni mei tu litteras istas oculis inscribendas durissima fronte -r (*Gertz*, -rri *N*). SVET. Iul. 46 in expeditionibus tessellata et sectilia pavimenta -isse. Aug. 90 ut semper et ubique pellem vituli marini -rret. APVL. met. 4,30. MIN. FEL. 24,3 scuta vetera -unt (HIER. epist. 48,12 sinistra clipeum -as). ITALA II Cor. 4,8 (Tert. scorp. 13, VVLG.) semper mortificationem in corpore nostro -entes. TERT. patient. 4 p. 6,5 *patientiam* dominus deus ... in semetipso -tulit. resurr. 59 p. 120,5 si quis est bina pudenda -ens. adv. Marc. 1,1 p. 291,27 *Diogenes* lucernam meridie -ens. 4,12 p. 452,23 si non deum sabbati -rret Christus. *sim. saepius.* HIL. in Matth. 15,3 *Chananaei* nomen tantum sine patria sede -unt. 29,2 sed neque mulier haec venale unguentum -bat. AMM. 16,7,7 comitem -ens conscientiam bonam. RVFIN. hist. mon. 7 p. 419^{B} qui . . . ferrum in collo -unt. AVG. civ. 17,4 in hac quippe vita suam terram quisque -rt. conf. 1,1 -ens mortalitatem, -ens testimonium peccati sui. SVLP. SEV. epist. app. 2,10 illa . . . ornamenta -at. EVSTATH. Bas. hex. 6,8 p. 931^{A} sol . . . lucem in se ipse -ens. COD. Iust. 11,19 (18), 1 praef. universos, qui usurpantes sibi nomina magistrorum in publicis magistrationibus cellulisque collectos undecumque discipulos -rre consuerunt, ab ostentatione vulgari praecipimus amoveri. DIONYS. EXIG. Procl. fid. p. 411^{A} *fides* invisibilibus eos (*sc. homines*) admiscens, qui adhuc multiplicibus obnoxios passionibus indumenta -unt.

II medialiter: *i. se movere circum aliquid* (*cf.* se -rre *p. 1140, 74 sqq.*): CIC. de orat. 3,178 sol ut eam (*terram*) -atur. SEN. nat. 7, 29,3 non defertur, quod -rtur. BALB. grom. p. 99,3 linearum sunt tria: rectum, -ens, flexuosum . . . -ens, cuius incessus a conspectu signorum suorum distabit (*cf.* p. 100,7. 101,12 *saepe.* PS. BOETH. grom. p. 410,16. 411,18. 413,8 *al.*). ARNOB. nat. 2,58 *mundus* semper -atur in motu, sua ipse se sponte et voluntate circumagat, an virtutis alicuius impulsionibus torqueatur. HIER. epist. 54,13 noli ad publicum subinde procedere, et . . . viduarum -rri libertate.

part. pass. adi. **circumlātus,** -a, -um: IREN. 1,17,1 decem virtutes sic enumerant, septem quidem corpora -a (*i. globosa;* σωματικὰ κυκλοειδῆ *cf. adn. ad h. l.*) quae etiam caelos vocant. MAR. VICTORIN. gen. div. verb. 10 in anima dico ὕλην, quidquid sine intellectuali anima est, -o (*i. translato*) sensu.

deriv.: circumferentia, circumfer(us). circumlaticius, circumlator, circumlatio. *Goetz.*

circumfer(us), -a, -um *cf. c.* circum *et c.* ferre. SCHOL. Stat. Theb. 4,516 ceteri vero *dei* (*praeter Solem et Lunam*), qui circumfer[r]i a sphaera nominantur, eius (*summi ignotique dei*) clarescunt spiritu. *cf. Cumont, Archiv f. Relig.-Wiss. 9 (1906) 332, adn. 1. Mbr.*

circumfīgo, -fīxum, -fīgere *a* circum *et* figere (*cf.* circa figere *p. 1079, 64*). *in tmesi*: STAT. Theb. 14,434 late iaculis circum undique fixis. *i. q. in circuitu firmare vel solidare*: *cf.* GLOSS. II 404,7 περιπρήσσω. CATO agr. 20 cuneis salignis -i oportet bene *columellam*. TERT. adv. Marc. 4,42 p. 563,25 duo scelesti -untur illi (*Christo*). anim. 23 *v. l. 63.* PAVL. NOL. carm. 19,408 munera . . . -xa per omnes . . . columnas.

circumfingo, -finxī, -fingere *a* circum *et* fingere. TERT. anim. 23 p. 336,14 ab igneo angelo, deo . . . nostro, qui exinde illis *animis* peccatricem -finxerit (*B*, -fixerit *A*) carnem.

circumfīnio, -īre *a* circum *et* finire. IREN. 2,1,4 continebuntur enim et -ientur et duo dei eius ab immenso intervallo quod separat eos, ab invicem.

circumfīnitimus, -a, -um *a* circum *et* finitimus. ISID. ort. et obit. 106 triumphos *Maccabaeorum* . . . adversus gentem Persarum et de -is aliis nationibus.

circumfīnium, -ī *n. a* circum *et* finis, *cf. c.* confinium. *i. q. regio finitima*: IREN. 4,31,1 *Lot* reliquit in -o (confinio *var. lect.*) uxorem suam statuam salis. *Elsperger.*

[quasi quadrato **circumfīrmanda** est *vitis* agmine COLVM. 4, 17,7 *ed.*, firmanda *SAR.*] *Mbr.*

circumflagello, -āre *a* circum *et* flagellare. AVG. serm. ed. Mai 57,1 de quo pomerio (*cuius in piscina Susanna lavare vult*) impudici prosiliunt seniores, ora inverecunda pandentes, ut inter teneram ac delicatam planitiem -antium (-flagrantium *mavult Mai*) liliorum concreparent fauces spinarum de labiis seniorum.

circumflagro, -āre *a* circum *et* flagrare. AVIEN. Arat. 274 qua . . . per immensum -antibus astris circulus obliquo late iacet astriger orbe. *fort. add. l. 79.*

***circumflecto,** -flexī, -flexum, -ere *a* circum *et* flectere. GLOSS. περικάμπτω, περισπῶ. -xus: περισπώμενος, ἐπικαμπής. -xa: circumducta, περισπωμένη [*corrupte* II 101,14 -xus (*pro* circumfluxus) περίρρυτος]. **1** *generatim*: VERG. Aen. 3,430 praestat Trinacrii metas lustrare Pachyni cessantem longos et -ere cursus (5,131. *cf.* AMM. 28,4,30 metam). AVIEN. Arat. 55 cur Hyperionios nepa -ret ignes. 139 ceu -xo sinuantur flumina lapsu. AMM. 29,1,31 torulo capiti -xo. HIER. epist. 125,3 regendae et -endae navis. CLAVD. 28,391 -xa rapit centenus saecula consul. CLAVD. MAM. anim. 1,25 p. 90,23 circulus igitur una eademque -xa fit linea. *nota*: CAEL. AVR. chron. 1,4,92 neque pronus vel -xus . . . aliquid gerat.

2 *speciatim t. t. gramm.; persaepe part. perf. pass. adi. adhibetur* (*cf.* GLOSS. *l. 1 et v.* acutus *vol. I p. 466, 38 sqq.*): DIOM. gramm. I 431,6 sunt vero tres *tenores*, acutus, gravis et qui ex duobus constat -xus *eqs.* (MART. CAP. 3,233 *sqq.* ISID. orig. 1,17. *cf.* HIER. monogr. p. 195,24). POMP. gramm. V 126,8 -xus dicitur, quando tractim syllabam proferimus, ut meta, Musa. PRISC. gramm. III 521,8 quae vero naturaliter producta est, -xo accentu exprimenda est. GELL. 4,7,2 Val. Probus grammaticus . . . 'Hannibalem' et 'Hasdrubalem' et 'Hamilcarem' ita pronuntiabat, ut paenultimam -ret (DIOM. gramm. I 431,13 *fusius.* PRISC. gramm. II 130,4. III 468,13 BOETH. c. Eut. 3,10 *et passim*). SERV. Aen. 1,100 si autem genetivum in 'dontis' (*sc.* "*Sarpedontis*"), a -xo venit, qui est in ultima syllaba nominativi. PRISC. gramm. II 129,1 in 'as' denominativa . . . quae ideo in fine habent -xum accentum, quia per syncopam proferuntur. III 9,21 'qui', quando . . . pro 'quis' ponitur, -itur. 74,17 omnia *derivativa pronomina* . . . in fine -untur. 511,28 si dicamus 'munit' pro 'munivit', -itur 'vit', quia integra dictione supra se habuit -xum (*cf.* SERV. Aen. 3,3). GRAMM. suppl. 130,28 declinatio -xa. *nota de oratione circumducta*: GREG. M. moral. 31,2 'circulus aureus in naribus suis' i. e. pulchra et -xa locutio in sensibus mentis stultae. *cf.* ISID. orig. 2,20,2 ambiguitas quoque et vitium illud cavendum . . . quod uno aut duobus verbis significare poterant, interpositis inanibus vocibus longa et -xa ambage, quod vitium perissologia vocatur.

adv. **circumflexē.** *de accentu*: GELL. 4,7,4 nisi tertia syllaba de Hannibalis nomine -e promatur, numerus clausurus est. PORPH. Hor. carm. 4,9 pr. prima autem syllaba ᾠ⟨ι⟩δῆς huius -e enuntianda est. sat. 1,1,10 'qui' (*i. quare*) autem -e pronuntiandum. VIRG. gramm. epist. 1 p. 116,18 'sua' ergo pronominis -e utraque vocali producta.

deriv.: 2. circumflexus, circumflexio, circumflexilis.

circumfleo, -ēre *a* circum *et* flere. AVG. in psalm. 33 serm. 2,14 expiravit in lectis eburneis -ente familia suorum.

circumflexilis, -e *a* circumflectere. *quod flecti i. declinari potest*: MACR. exc. gramm. V 634,12 ad similitudinem -ium apud Graecos verborum. *fort. add. l. 59.*

circumflexio, -ōnis *f. a* circumflectere. *fere i. q. circumactio*: MACR. somn. 1,12,1 zodiacum ita lacteus circulus obliquae -is occursu ambiendo complectitur. PS. APVL. herb. 108 coma, quam dei Solis motibus vel -bus convertat *helioscopius*.

1. circumflexus, -a, -um *v.* circumflecto.

2. circumflexus, -ūs *m. a* circumflectere. *i. q. flexio, ambitus*: PLIN. nat. 2,1 mundum et hoc, quodcumque nomine alio caelum appellare libuit, cuius -u degunt cuncta, numen esse *creditur*. 10,174 lacertae . . . -u venerem novere. CHALC. comm. 108 in ea regione, quae sub zodiaci orbis -um iacet. AMM. 22,8,27 Tanain, qui per sinuosos labitur -us. *i. q. flexio, declinatio*: MACR. exc. gramm. V 632,9 *add. cod. Bob.*: apud illos (*Graecos*) in solis -bus (circumflexilibus *ed. Vind.*) observari solet.

circumflo, -āre *a* circum *et* flare. GLOSS. διαφυσῶ. CIC. Verr. 4,98 sic est hic ordo quasi propositus atque editus in altum, ut ab omnibus ventis invidiae -ari posse videatur. STAT. Theb. 11,42 -antibus austris. HIL. in Matth. 6,6 tota ventorum vis -antium desaevit. BOETH. cons. 1,3,35 si in hoc vitae salo -antibus agitemur procellis.

circumfluentia, -ae *a* circumfluere. *fere i. q. abundantia*: AVG. c. acad. 1,1,1 excepit te -a divitiarum. lib. arb. 3,25,77 -a temporalium honorum. in psalm. 83,5 in qualibet -a copiarum et voluptatum. 85,16 -a felicitatis.

***circumfluo,** -fluxī, -fluxus, -ere *a* circum *et* fluere. *legitur inde a* CIC. (*v. p. 1145,27*).

1 proprie: a *transitive aliquid circumdare* (*cf.* GLOSS. *p. 1145,46*), *cingere fluendo*: *de aqua*: OV. met. 13,779 utrumque latus *collis* -it aequoris unda. SEN. suas. 1,4 de Oceano . . . dubitant, utrumne terras velut vinculum -at (*sic D²*, circumpluat *V*, pluat *AB*) an in suum colligatur orbem (*cf.* SEN. nat. 3,30,4 cum aliae aquae subterfluant terras, aliae -ant. FIRM. err. 3,5 PANEG. 5,6). 2,5 hanc (*Spartam*) Eurotas amnis -it. SEN. dial. 9,1,8 quid perlucentes ad imum aquas et -entes ipsa convivia . . . loquar? PLIN. nat. 5,108 *Cariam* -unt Maeander et Orsinus. VAL. FL. 2,645 meque (*Cyzicum*) fremens tumido -at ore Propontis. POMPON. dig. 41,1,30,2 cum agrum . . . amnis -it *eqs.* SOL. 10,6 *Mestus* radices Pangaei -it. 32,1 inferiorem eius (*Aegypti*) partem Nilus -it. 40,15 Zmyrnam Meles -it (MART. CAP. 6,686). AMM. 23,6,25 insulas . . . -ens *Euphrates*. *nota*: AVIEN.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

orb. terr. 668 amnis usque dehinc alias -it (*i. q. circumagit*) undas. *de variis rebus liquidis sim.*: Ov. met. 3, 74 spumaque pestiferos -it albida rictus. Cels. 7, 18 cedit umor, -ensque id, quod non premitur, attollit. Mart. 13, 40, 1 candida si croceos -tuit unda vitellos. Lact. inst. 2, 9, 2 *deus terram* voluit umore -i. b *absolute*: Sen. suas. 2, 1 remigium arcet ..., quod -it, mare. Cels. 7, 6 *umor* pressus -it (7, 14). Pompon. dig. 43, 20, 3, 2 si -ere coeperit *flumen* mutato alveo. Min. Fel. 18, 3 -entis maris tepore recreatur *Britannia*. Mart. Cap. 6, 675 ab ambitu -entis amnis. *de capillo*: Apvl. met. 4, 15 setae -entis densitate. *nota i. q. superfluere*: Cvrt. 8, 8, 12 avaritia est adhuc implere velle (*fort. sc. vas*), quod iam -it. Plin. nat. 2, 163 in poculis repletis addito umore minimo -ere quod supersit. c *in imagine i. q. circumdare*: Varro rust. 2, 9, 2 ultro mulos -isse et ungulis caedendo eum (*lupum*) occidisse. 3, 13, 3 ut tanta -erit (ubi t. -xit *Iucund.*) nos cervorum ... multitudo. Lvcan. 3, 421 robora ... amplexos -isse dracones. Petron. 5 hinc Romana manus -at. Ps. Qvint. decl. 9, 8 totus ad cognitionem talis exempli orbis -at. Apvl. met. 4, 20 populi -entis turbelis immisceor. Treb. Valer. 4, 5 Gallias ab omnibus -entibus barbaris ... vindicavit.
Phaedr. app. 5, 8 avari ... quos -it usus bonorum. Cvrt. 10, 2, 22 secundis rebus, quae -unt vos. Sen. contr. 2 praef. 3 velocissimo ac facillimo cursu omnes res beata -bat oratio (*cf. infra l. 38*). Apvl. met. 9, 11 in orbe termini -entis. Clavd. 22, 328 solitus frontem -it ignis. Greg. M. moral. 9, 95 infernus ... hos quos semel ceperit, ... tormentis -entibus absorbet.

2 *translate i. q. largiter instructum esse, abundare, affluere*: *aliqua re*: Cic. Verr. 4, 9 istum rebus omnibus undique ereptis impune eludentem -ere atque abundare (parad. 6). Mur. 49 *videbant* Catilinam ... -entem colonorum ... exercitu. Lael. 52 copiis (*cf.* Amm. 24, 3, 4 en ... Persae -entes rerum omnium copiis). Att. 2, 21, 3 amicus noster ... -ens gloria. Amm. 22, 16, 7 civitatem post haec alimentorum uberi copia -ere ... monstravit. Ps. Rvfin. in psalm. 34, 9 non quaerens -ere voluptatibus bonisque terrenis. in Os. 9, 13 civitati deliciis ... -enti. Avg. epist. 130, 7 quantacumque ... felicitate -as. Prvd. c. Symm. 1, 418 multo -is auro. *absolute*: Qvint. decl. 321 p. 263, 2 -ens pecunia. Ivst. 18, 7, 10 -entibus quietae felicitatis insignibus. Avg. in psalm. 136, 9 si ubertas esset -entium voluptatum. *de orationis abundantia*: Cic. Brut. 203 incitata et volubilis nec ea redundans tamen nec -ens oratio. Qvint. inst. 12, 10, 78 -entibus undique eloquentiae copiis imperat.

? part. perf. **circumfluxus**, -a, -um: Gloss. II 101, 14 circumflexus (*correxi*, -fluus *c, Vulcan.*): περίρρυτος.

deriv.: circumfluus. circumfluentia.

***circumfluus**, -a, -um [*cf. c.* circumfluere. *Th.*]. *inde ab* Ov. 1 *proprie de aquis, liquidis sim.*: a *active* (*cf.* Gloss. V 546, 52 qui circumfluit i. e. qui circumdat): Ov. met. 1, 30 -us umor ultima possedit solidumque coercuit orbem. 15, 739 amnis. Plin. nat. 2, 166 tellus medio ambitu praecincta -o mari. Sol. 11, 3 pronius est Cretam dicere quam absolvere, in quo mari iaceat, ita enim -i (-is *pars codd.*) illius nomina Graeci permiscuerunt. Ivl. Val. 3, 18 in insula -i fluminis. Avien. orb. terr. 123 Sardiniam ... moles -a cingit aequoris. Amm. 22, 8, 5 *mare* -is spatiis Propontidos respergit ... Cyzicum. 22, 8, 46 -o ambitu Pontus ... nebulosus est. Not. urb. Const. 16, 12 urbs -i maris tutela vallatur. Evstath. Bas. hex. 4, 2 p. 904^A *umor*. *subst. neutr.* -um, -ī: Victric. 2 vobis intra Brittannias obsequebar et Oceani -o separatus. *nota constructionem: c. acc.* (*i. q. circumfluens*): Epist. Alex. p. 204, 17 vel orbem terrarum -um navigare oceanum. *c. dat.*: Stat. Theb. 2, 5 Styx inde novem -a campis. b *passive*: Ov. met. 15, 624 insula (*cf.* Sil. 1, 289 insula ... -a ponto. Sol. 2, 22 Tarracina insula ante -a immenso mari). Lvcan. 4, 407 Adriaco tellus -a ponto (Val. Fl. 5, 442 Clavd. rapt. Pros. 2, 35 Rvt. Nam. 1, 515 Sidon. carm. 2, 46. *adde l. 70*). *cf.* Sil. 15, 221 pelago (Stat. silv. 2, 2, 78 Avien. Arat. 1823 orb. terr. 606). Stat. Theb. 5, 49 Aegaeo premitur -a Nereo Lemnos. Lvcan. 10, 476 gelido -us orbis Hibero. Sil. 8, 595 Verona Athesi -a. Stat. Theb. 4, 824 (4, 831 Kl.) aliquis regum medio -us amni. silv. 5, 2, 137 undoso (umbroso *M*) -a coniuge Peuce. Tac. ann. 6, 37 *campi* Euphrate et Tigre ... -i. Apvl. met. 11, 2 -o Paphi sacrario coleris, *Venus*. Clavd. 10, 223 extremo Meroe -a Nilo. carm. min. 27, 1 oceani summo -us aequore lucus. *neutr. subst. fere i. q. sinus*: Mart. Cap. 6, 620 palus vero Maeotica eiusdem sinus habetur Oceani. item laevi lateris -a memorentur.

2 *in imagine et translate*: a *passive*: *de rebus*: Stat. Theb. 6, 540 tibi Maeonio fertur -a limbo pro meritis ... chlamys. Cypr. Gall. gen. 1127 *Iosephum* velabat vario vestis -a fuco. Fvlg. myth. p. 14, 3 virguncula ... hedera largiori -a. Prvd. ham. 333 nitidis fallens -a copia rebus. Clavd. 1, 40 mens -a luxu. 8, 139 acclinis genetrix auro, -a gemmis. b *active*: *de rebus*: Fvlg. myth. 1 praef. p. 6, 20 -o ramorum recurrentium nexu (*at cf.* Clavd. 24, 366 malum -a vestit pampinus). Avg. serm. ed. Mai 168, 2 immensae lucis splendore -o. Evstath. Bas. hex. 6, 4 p. 925^A luna. *de hominibus*: Pavl. Nol. epist. 29, 12 p. 259, 6 -i senatores (*cf.* Inscr. christ. Rossi II p. 150, 21 adstant pontifices et plebs magno -a coetu). Boeth. cons. 2, 4, 44 ille utroque -us vitam caelibem deflet. *Probst.*

circumfodio, -fōdī, -fossum, -fodere *a* circum *et* fodere. *inf. praes. pass.* -fodiri: Colvm. 5, 9, 12. *t. t. agriculturae i. q. in circuitu alicuius rei terram aggerere vel vertere. t. militiae v. infra l. 18.* [*francog.* serfouir. *M.-L.*]

c. acc.: Cato agr. 33, 1 vineam putatam -ito (Itala Is. 5, 2 [Ambr. hex. 3, 12, 50] -i [ἐφύτευσα, Vvlg. *aliter*] vineam Sorech. *cf.* Plin. nat. 17, 130 vetus olivetum. Colvm. arb. 5, 4 oblaqueationem -ito). Sen. epist. 12, 2 si qui has *platanos* -ret, si irrigaret. Colvm. 4, 15, 3 alte -itur. 4, 16, 3 ab omni parte semina -at. 5, 6, 17. 5, 7, 4 arbores quanto altius arantur et -untur. 11, 2, 19 *ibid.* exputare. 11, 2, 40 (*bis*). 11, 2, 46 arbores ... -ssae aggerari debent. 11, 2, 54 *ibid.* adobruere. arb. 16, 3. Plin. nat. 17, 247 nec insitas *ficos* -ere oportet. 17, 252 -sso stipite. 18, 295. 19, 45. 21, 21. 26, 24. 27, 123 Pallad. 3, 20, 2. 3, 25, 22. 4, 10, 19 putari atque -i et parco umore ... refoveri. Itala Luc. 13, 8 (cod. e, Aug. serm. 72, 3) -iam eam (cod. e; illam Aug.); σκάψω περὶ αὐτήν. Vvlg. fodiam circa illam). Ambr. hex. 3, 12, 51 vitis ubi -ssa fuerit. Carm. de Sod. 67 -sso iam caudice pendens *arbor*. *adde de actione hostili*: Itala Luc. 19, 43 (cod. e) -ent inimici tui fossam et circumdabunt te undique (παρεμβαλοῦσιν ... χάρακά σοι, Vvlg. *aliter*). *absolute*: Cato agr. 161, 4 sic -ito, ut facile vellere possis. Plin. nat. 1, 17, 43 quomodo -endum. 17, 140. Serv. auct. georg. 2, 355 'diducere terram ... ad capita': dicit autem -endum esse et ad ipsa capita plantarum terram adducendam. *in imagine*: Ambr. hex. 3, 12, 50 -it eam (*ecclesiam*), quando exoneravit terrenarum mole curarum. *ibid.* illa anima mulieris (*Luc. 13, 11*) quasi -ssa respiravit. *nota de bestia*: Vvlg. Is. 34, 15 -it et fovit in umbra eius *ericius*.

deriv.: circumfossio, circumfossare, circumfossor, circumfossura.

circumforān(e)us, -a, -um [*a* circum *et* forum, fora. *Th.*]. *substantive* Schol. Hor. *l. 42 sqq.* -eus *traditum*: Cic. Att. 2, 1, 11 Apvl. met. 3, 2. 4, 13. 9, 4 Ivl. Val. 3, 37 Gloss. IV 34, 35; *varia lectio*: Svet. Vit. 12 (*dett.*) Hier. epist. 50, 1, 2 (*vulg.*) Avg. quant. anim. 21, 36. *nota formam*: Gloss. II 573, 13 *cod. Cantabr.* circumforansis (*lege* circumforensis).

1 *usu astrictiore*: *de hominibus: is qui circum fora proficiscitur (subest quaedam despectio); cf.* Isid. orig. 10, 64 -us, qui advocationum causa circum fora et conventus vagatur (Gloss. V 626, 23). Gloss. IV 34, 35 -eus cir⟨c⟩a fora ductus (fara ductis *codd.*): Cic. Cluent. 40 Clodium pharmacopolam -um (*sic vel* foran(e)um *codd.*), qui casu tum Larinum venisset. Svet. Vit. 12 -o lanistae vendidit. Lampr. Comm. 2, 8 propolas -os. Avg. quant. anim. 21, 36 -um (*v. l.* -eum) aliquem mercatorem. Schol. Hor. sat. 1, 6, 86 coactorem *dicimus* qui exigit nummos a -is. ars 136 '*cyclicus*' qui carmina sua circumfert quasi -us. *cf.* Apvl. met. 3, 2 minas portentorum hostiis -eis expiant. 9, 4 cum crotalis et cymbalis -eum mendicabulum producor ad viam. *cum quadam translatione*: Hier. epist. 50, 1, 2 nescio quem de trivio, de compitis, de plateis -um monachum rumigerolum ... contionari adversum me. Qverol. p. 41, 7 rimator -us. *inde de aere alieno*: Cic. Att. 2, 1, 11 *villae me* aere non Corinthio sed hoc -eo obruerunt. 2 *usu latiore i. q. mobilis, qui circumferri potest*: Apvl. met. 4, 13 turres ad instar -eae domus. *fortasse cf.*: Ivl. Val. 3, 37 tectum ad instar integrae domus marmoris pretiosi, opere -eo. Alc. Avit. hom. 24 p. 142, 24 *Noe* plus spatii quam con⟨venit circum⟩foraneis infercisse conclusis (*cogitatne de feris vagis?*).

circumforēnsis *v. l. 34.*

circumfōrmo, -āre *a* circum *et* formare. Mar. Victorin. in Phil. 2, 6 *sqq.* p. 1207^C forma autem existentiae *est* ... vivere; -atur enim et definitur quodammodo, id est in ... cognoscentiam devocatur quod sit illud esse, quod ... vivere intellegitur.

circumforo, -ātus, -āre *a* circum *et* forare. Plin. nat. 17, 252 si circumfosso stipite *amygdalae* et ab ima parte -ato defluens pituita abstergeatur.

circumfossio, -ōnis *f. a* circumfodere. *actus circumfodiendi*: Avg. serm. 72, 3 -o arboris est humilitas paenitentiae (*interpret. alleg. cf.* Itala Luc. 13, 8 *l. 15*).

περιβοθρῶ **circumfosso** Gloss. II 402, 17. *a* circumfodere, -fossus.

circumfossor, -ōris *m. a* circumfodere. Plin. nat. 17, 227 *cum* -r iniurioso ictu verberavit vitem.

circumfossūra, -ae *f. a* circumfodere. Plin. nat. 17, 247 cupressus et aquas aspernatur ... et -am amputationemque.

circumfoveo, -fōvī, -ēre *a* circum *et* fovere. *in tmesi*: Verg. georg. 4, 46 rimosa cubilia *apium* limo ungue fovens circum. *sed cf. p. 1114, 3 sq.* *compos.*: Serv. *ad l.* ungue rimosa cubilia -ens limo. Ps. Ambr. serm. 12, 2 mater eum Maria sinu -vit. *in imagine*: Max. Tavr. serm. 98 tamquam improbitatis se muro -et (*syn.* velat).

circumfractus *v. s.* circum *p. 1113, 21 sq. 1114, 65.*

circumfremo, -uī, -ere *a* circum *et* fremere. *i. q. cum strepitu circumire, circumstare sim.* *in tmesi*: Verg. Aen. 6, 175. 7, 589 *v. s.* circum *p. 1114, 28. 33. cf. etiam* circa fremere *p. 1079, 67.*
1 *de animantibus*: a *proprie*: *transit.*: Sen. dial. 6, 7, 2 aves cum stridore magno inanes nidos -erunt. Avg. serm. 175, 2 undique -batur. *absol.*: Hier. epist. 97, 2 viderint contra se audien-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tium turbam -ere. AMM. 31, 15, 5 -entium globos *barbarorum oppugnantium Hadrianopolim.* AVG. serm. 80, 5 *Christus in cruce* videns eos (*hostes*) -ere. **b** *translate*: *trans.*: HEGES. 1, 40, 10 huiusmodi oratione -ens (*Ios. bell. Iud. 1, 25, 2* ⟨*502*⟩ περιχομπήσας) transduxit Herodem *Archelaus.* AMM. 21, 13, 13 -entes Illyricum nationes. *absol.*: HIER. in Zach. 1, 1 p. 781 dominus praecipit adversus . . . hostes -entes. AVG. serm. ed. Mai 83, 1 insania -entium et insanientium. *in imagine*: PRVD. cath. 4, 79 feram (*i. diabolum*) . . . quae -it ac vorare temptat *nos.* **2** *de vocibus sim.*: PS. QVINT. decl. 3, 6 -ente undique barbarico ululatu. AMM. 15, 5, 29 -entia undique murmura . . . militis. 16, 11, 1 Germanicis undique -entibus minis.

circumfrico, -āre *a* circum *et* fricare. CATO agr. 26 qui labra doliorum -es.

circumfulcio, -fultum, -īre *a* circum *et* fulcire. *tantum passive et in imagine*: TERT. pudic. 5 p. 226, 32 quis eam (*moechiam*) . . . talibus costis (*idololatria et homicidio*) -tam a cohaerentium corpore divellet? LEO M. serm. app. 17, 4 tuis -ti praecipuis interventionum suffragiis. GREG. M. in euang. 40, 4 videbat procedentem divitem obsequentibus cuneis -iri.

circumfulgentia, -ae *f. a* circumfulgeo. AVG. lib. arb. 2, 16, 43 in carnali opere velut in umbra sua defiguntur et tamen . . . quod eos delectat adhuc habent de -a lucis tuae.

circumfulgeo, -fulsī, -fulsum, -ēre *a* circum *et* fulgere. *transitive*: PLIN. nat. 2, 101 hominum quoque capita . . . -ent *stellae.* STAT. Theb. 6, 723 fulvo quae *tigris* -sa (*P*, -fusa *rell.*) nitebat margine. AMBR. Ios. 10, 58 lux -sit eum (*Paulum. cf.* in psalm. 14, 6 VVLG. act. 9, 3. 22, 6 [*aliter* ITALA *infra l. 36*]. 26, 13. AVG. in psalm. 75, 14 -sus lumine). ITALA (plur. codd.) *et* VVLG. Luc. 2, 9 claritas dei -sit illos (GREG. M. in euang. 8, 1 -et; *aliter* ITALA codd. a *et* d, *v. p. 1155, 44*). PS. AVG. serm. 135, 2 spiritus sanctus . . . *Christum* in gurgite (*i. aqua baptismi*) -sit. SEDVL. carm. pasch. 3, 289 *Christum clarificatum* medium tales -sere prophetae (*Moyses et Helias*). *translate et absolute*: AVG. in psalm. 41, 6 cum felicitas saeculi -et (PS. RVFIN. in psalm. 41, 4). *intrans.*: ITALA act. 22, 6 (cod. g) -sit lumen magnum (cod. e: circum me, περὶ ἐμέ, *at* VVLG. -sit me; *cf.* AMBR. Abr. 2, 9, 61 -sit super Saulum lux de caelo). AVG. c. Cresc. 3, 46, 75 *stellis* tam grande caelum undique -et (*sed cf. p. 1114, 73 sqq.*). *Elsperger.*

×**circumfundo,** -fūdī, -fūsum, -ere *a* circum *et* fundere. *compos. inde a* CATONE; *in tmesi*: VERG. georg. 4, 274 in foliis quae plurima circum funduntur. Aen. 1, 412 *gradientes* circum dea fudit amictu. 3, 635 undique circum fundimur. 12, 433 *v. infra l. 64.* VAL. FL. 8, 93 *v. infra l. 70.* STAT. Theb. 2, 228 pars virginibus circum undique fusae foedera conciliant. 4, 340 fusi circum natusque ducesque solantur. SIL. 6, 337 *nubes* intento ad proelia circum funditur. *cf. etiam* circa fundere *p. 1079, 68.* GLOSS. -imur: circumvallamur. circumdamur. -usus: circumdatus. -usa: circumiecta. undique veniens, circumtegens. *additur* undique (*saepius*), ex reliquis partibus, ex utraque parte, alio latere, a fronte, lateribus, tergo, dextero latere, ex omni latere, ab utroque latere, ab lateribus, ab tergo. *saepe part. perf. quod compluribus locis sumas pro adiectivo.*

I ***proprie*:** **A** *-unt* ***homines*** (*vel res ab hominibus circumdatae*):

1 *pro obi. est id, quod undique extrinsecus additur; i. q. circumagere, circumgerere*: **a** *aliquid, aliquid alicui* (*rei*): *de liquidis*: CATO agr. 93 amurcam cum aqua commisceto aequas partes. deinde ad oleam -ito. PLIN. nat. 17, 260 aqua lupini decocti -usa pomis prodest. 21, 26 *lilia* in scrobiculis seruntur heminis faecis -usis. 21, 42. *passive paulo aliter, i. q. superfluere*: PLIN. nat. 28, 126 cum fervet *lac*, ne -atur, praestat cyathus argenteus cum frigida aqua demissus. *de variis rebus*: VERG. Aen. 1, 586 -usa repente scindit se nubes (SIL. 6, 337 LACT. inst. 4, 21, 1). 12, 433 *Aeneas* Ascanium fusis circum complectitur armis. LIV. 1, 41, 3 *dei* clarum hoc fore caput divino quondam -uso igni portenderunt (HEGES. 5, 15, 9 -usi ignes templum oberrant). SEN. dial. 1, 4, 9 cuius cenationes subditus et parietibus -usus calor temperavit (epist. 90, 25). epist. 20, 10 qui illas *divitias* -usas sibi . . . ridet. VAL. FL. 1, 384 *Mopso* -usa cothurno palla imos ferit . . . pedes. 8, 93 *Medea draconi* fusis circum proiecta lacertis. TAC. ann. 3, 5 -usas lecto *ferali* Claudiorum Iuliorumque imagines. HEGES. 5, 37, 1 -usae . . . templi porticus. **b** *aliquem, aliquem alicui, plerumque* -i, se -ere. *de multitudine*: CAES. Gall. 6, 34, 8 ut magna multitudine -usa . . . stirps ac nomen civitatis *Eburonum* tollatur (civ. 1, 63, 3. 3, 63, 6 LIV. 2, 22, 6. 2, 28, 6 in contionis modum. 21, 14, 1. 22, 14, 15. 23, 10, 7. 26, 27, 10 *al*). CAES. Gall. 6, 37, 4 -untur ex reliquis hostes partibus, si quem aditum reperire possent (SALL. Iug. 97, 5 LIV. 4, 46, 6. 30, 8, 9. SEN. benef. 6, 25, 4 magna vis hostium -usa castris. AMM. 25, 5, 1. VEG. mil. 3, 6 inimici. HEGES. 4, 1, 5 agmina . . . hostium. 5, 19 per diversas plateas. OROS. hist. 5, 15, 15). CAES. Gall. 7, 28, 2 neminem in aequum locum sese demittere, sed toto undique muro -i. civ. 1, 67, 3 -i noctu equitatum Caesaris (LIV. 8, 38, 7 CVRT. 3, 9, 12 FLOR. epit. 3, 11, 8). *cf.* HIRT. Gall. 8, 29, 3 equites . . . cedentibus -usi (LIV. 2, 65, 3. 10, 36, 9. 25, 34, 9. 44, 23, 8 -uso agmine equitum. HEGES. 4, 15, 1 OROS. hist. 5, 4, 6). VERG. Aen. 2, 64 undique . . . Troiana iuventus -usa (CLAVD. 15, 425). 2, 383 irruimus *in Androgeon* densis et -imur armis. 3, 634 nos . . . una undique -imur. 6, 666 -usos sic est affata Sibylla. 11, 546 -uso volitabant milite Volsci. OV. met. 3, 180 -usaeque *nymphae* Dianam corporibus texere suis. 14, 354 ne posset *Circe Picum* adire, cursus equi fecit -ususque satelles. LIV. 2, 23, 5 cum -usa turba esset prope in contionis modum (6, 15, 9 lateri. 26, 35, 7. 29, 34, 14. 42, 15, 7 SEN. epist. 59, 15 LVCAN. 5, 680). LIV. 5, 55, 2 senatus accipere se omen ex curia egressus conclamavit et plebs -usa approbavit (SEN. contr. 1 praef. 19). 8, 35, 8 digressum . . . templo laetus senatus, laetior populus (APVL. met. 10, 32) -usi . . . prosecuti sunt. 10, 25, 6 *lignatores* -usi . . . cum consulem salutarent. 21, 55, 2 in cornibus -udit *Hannibal* decem milia equitum. 22, 7, 11 -banturque *mulieres* obviis sciscitantes. 22, 7, 12 gratulantesque aut consolantes redeuntibus domos -usos. 22, 47, 9 inclusi adversus -usos . . . pugnabant. 22, 51, 1 Hannibali victori cum ceteri -usi gratularentur. 28, 9, 6 salutabant . . . universi -usi. 28, 26, 13 reducti a portis armati inermi se contioni ab tergo -erunt. 29, 33, 5 *cum* pars ab tergo se -isset. 31, 40, 10 super -usas tot Macedoniae gentes maritimam quoque instantem obsidionem. 34, 48, 3 omnium civitatium legationes in contionis modum -usas. 38, 2, 9. 41, 10, 9 *Manlio* -usus exercitus (FLOR. epit. 4, 2, 33 HEGES. 1, 31, 1). VELL. 2, 112, 4 pars *barbarorum* . . . -usa quinque legionibus . . . auxiliaribusque. SEN. contr. 2, 6 (14), 9 parasitorum -usum patri gregem. SEN. dial. 10, 2, 4 quam multis nihil liberi relinquit -usus clientium populus! clem. 1, 3, 3 *regem aut principem* latera obiecti -usique defendunt. apocol. 3 *Claudius* tot -usa *milia hominum videbat* (LVCAN. 4, 471). CVRT. 4, 15, 21 -usos regi barbaros. 7, 5, 9. 8, 14, 31 *Porus* tela . . . in -usos ex elephanto suo coepit ingerere. 9, 1, 16 *Macedones* ab utroque latere vehiculis -usi Persarum. SIL. 6, 336. 461. 9, 621 -usi Rhoeteia pubes nunc iaculis, nunc . . . saxis . . . incessunt *elephantos.* 12, 489 tot sese -entibus armis vallatas . . . portas (QVINT. inst. 2, 20, 8 inter -usa militum arma). STAT. Theb. 2, 228. 4, 340. 12, 284 *Argia* non -usa tremescens concilia umbrarum. FRONTIN. strat. 3, 17, 4 *Pompeius Caesarem* exterior ipse -usus corona obligavit. TAC. dial. 6 coire populum et -i coronam. hist. 2, 70 -usas auxiliorum manus (4, 33). 5, 18 duae alae cum perfuga missae incauto hosti -untur. ann. 1, 41 *Germanicus* apud -usos ita coepit. 1, 68 clamore et impetu tergis Germanorum -untur. 12, 27 *ut* dilapsis improvisi -rentur. FLOR. epit. 3, 6, 13 ubi -usa undique rostra *navium* viderunt. GELL. 15, 1, 2 nos . . . familiares eius -usi undique eum prosequebamur domum. APVL. met. 8, 17 *canes* contra nos ruunt et undique laterum -usi passim insiliunt. 8, 29 passimque -usi *sacerdotes* nudatum supinatumque iuvenem execrandis oribus flagitabant. PANEG. 9, 19 *homines* -usi ⟨vi⟩is. 12, 32 ut . . . fugam *hostium* -usus ambires. LAMPR. Alex. 57, 4. AMM. 24, 2, 19 -usi per turres ac moenium minas. VEG. mil. 3, 24 -sis undique armatorum globis. HEGES. 3, 20, 2 *Romani* se -erant litori. AMBR. c. Aux. 4 -usi milites me non terrent (RVFIN. hist. 11, 18). obit. Valent. 42 *ad sorores*: tumulum *mortui* -usae tenetis. CLAVD. 5, 392 seges undique ferri -usa micat. CARM. epigr. 1808, 11 undique visendi studio christiana aetas -usa venit. *de singulis: fere i. q. amplecti*: LVCR. 1, 39 *Venus* recubantem *Martem* corpore sancto -usa super. OV. met. 4, 360 *Salmacis* nunc hac iuveni, nunc -itur illac. 14, 586 colloque parentis *Venus* -usa sui. SEN. dial. 11, 18, 4 nihil tam magnum, nihil tam recens in cuiusquam pectore fuerit, quod non -usus ille *puer* permulceat. IVL. VAL. 2, 32 *Alexander* iacenti homini -itur. VIR. ill. 49, 1 draco ipsi parvulo -usus.

2 *pro obi. est id quod intra undique circumcluditur; i. q. includere, cingere*: **a** *aliquem aliquo* (*aliqua re*): CIC. Mil. 71 *Pompeius* publicorum praesidiorum copiis -usus. fin. 3, 7 Catonem . . . multis -usum Stoicorum libris. Tusc. 3, 66 *Pompei comites* classe hostium -usos. CAES. Gall. 7, 74, 1 ut ne magna quidem multitudine . . . munitionum praesidia -i possent. NEP. Ages. 8, 7 *Agesilaum mortuum* amici . . ., quod mel non habebant, cera -erunt. Chabr. 4, 2 *Chabrias* -usus hostium concursu. VERG. georg. 3, 368 stant -usa pruinis corpora magna boum. Aen. 1, 412 multo nebulae circum dea fudit amictu *gradientes.* CIRIS 493 Scyllae -usum aequore corpus. LIV. 10, 25, 2 *consul* -usus turba (26, 22, 2 SEN. suas. 6, 19). 22, 4, 5 -usum . . . copiis . . . hostem (VELL. 2, 46, 4). 26, 27, 16 *Laevinus* -us multitudine *Campanorum.* 27, 51, 3 legati . . . -usi omnis generis hominum frequentia. 29, 2, 11 Cornelium procella equestri hostes -urum. SEN. dial. 2, 5, 6 rex -usus victoris exercitus armis. CVRT. 3, 11, 4 *equites* immissi in medium Persarum undique -usi egregie ⟨se⟩ tuebantur. SIL. 2, 50 *Hannibal* tot Libyae populis, tot -usus Hiberis. 5, 200 signum clamore vicissim per colles Tyria -ento corona (7, 308 cernis, ut armata -are corona). FRONTIN. strat. 1, 2, 7 *Boios* alio quam expectabatur latere missis legionibus -udit *Paullus.* 2, 5, 24 *Flaminius* simul a fronte, lateribus, tergo -usus. TAC. hist. 2, 19 si cum exercitu Caecina . . . tam paucas cohortes -isset. 4, 20 ut Batavos numero impares -ant. ann. 3, 46 -udit eques frontemque pedites invasere. 12, 38 praefectum castrorum et legionarias cohortes. 13, 40 agmen Romanum. PLIN. paneg. 23 *Traianus* -usus undique

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nunc senatus nunc equestris ordinis flore. FRONTO p. 117,17 N. tu tuusque frater ... tanta multitudine omnium generum omniumque ordinum ...-usus (-um *cod.*). CAPITOL. Gord. 8,5 *senex* -usus purpura. HEGES. 1, 32, 6 *legati caesi* -usi angelorum legionibus. 3,26,3 -usa hoste omnia. 4, 19 *Romanis* Hierosolymitana civitas -usa bello undique ardebat. VVLG. II Macc. 3, 27 *Heliodorum* multa caligine -usum rapuerunt *iuvenes*. CLAVD. 24, 201 seu turbine vulgi -usa tuae conscendant rostra secures. MART. CAP. 1, 71 *Iuno* fecunda -usaque partubus. 2, 213 -usus atomis Democritus. SALV. eccl. 3, 87 obsidet lectum sericis atque auratis vestibus -usa numerositas. POMER. 1, 1, 2 *catervis hostium* -imur. *nota*: VELL. 2, 123, 2 -ususque *Augustus* amplexibus Tiberi sui. b *aliquid aliqua re*: VARRO frg. dub. nom. gramm. V 574, 9 cals -usa aqua. SEN. dial. 2, 3, 5 quaedam flammā -usa rigorem suum habitumque conservant. PLIN. nat. 17, 250 ne frigus vites adurat, -unt *bruma* riguis. QVINT. inst. 9, 4, 91 miscendi ... sunt *pedes versus* curandumque ut ... -usi bonis deteriores lateant. CET. FAV. 27 umor melle -usus. LACT. epit. 22 (27) paradisum vallo igneo -udit *deus*. HEGES. 5, 16 l. 174 cum plena horroris ... omnia -antur. SIDON. epist. 2, 10, 4 (*in imagine*) nostra ... tubis -usa potioribus stipula (*i. fistula*) vilescit.

3 *medialiter* circumfundi *aliquam rem* (*aliquem*): BELL. Afr. 78, 4 ut haberent *equites Pacidei* facultatem turmas Iulianas -i. LIV. 22, 30, 2 cum *Minucius* patrem Fabium appellasset -usosque militum eius totum agmen patronos consalutasset. APVL. met. 3, 8 *mulieres* -usae lectulum.

B -*unt* (*vel* -*untur*) **res naturae**: 1 *de mundo*: a *alicui aliquid i. q. iacere circum*: CIC. nat. deor. 1, 37 ultimum et altissimum atque undique -usum ... ardorem qui aether nominetur. PANEG. in Mess. 151 -uso consistit in aere tellus (OV. met. 1, 12 SEN. nat. 6, 14, 3 COLVM. 1, 4, 9 MELA 3, 71 TERT. anim. 17 AMM. 20, 11, 28 AVG. civ. 13, 24 p. 597 MACR. somn. 2, 15, 24. *cf.* QVINT. inst. 12, 11, 13 -usus nobis spiritus). MANIL. 3, 49 *cum natura* -usis orbem concluderet astris. SEN. nat. 2, 28, 2 nubes in montem actae ... -untur (AVIEN. orb. terr. 102 -usis vestitur nubibus axis). 3, 20, 4 -itur ... corpori *in flumen quoddam demerso* limus alliniturque paulatim. 6, 6, 4 si ex hac causa (*sc. motione*) unda prorumperet, a lateribus terrae -retur. epist. 65, 23 deus ista (*sc. universa*) temperat, quae -usa rectorem secuntur. AVIEN. Arat. 1535 si duo se *circuli* lunae -udere. 1643 -usa ... si cingula servarint ... speciem ... molis. AVG. gen. ad litt. 7, 20 p. 217, 8 -uso et superfuso caelo. HIPPOCR. progn. 12 nebulae ... -usae (ἐναιωρεύμεναι) urinis. *cf. in imagine*: SEN. dial. 8, 4, 2 utrumne extrinsecus illi (*operi suo*) *deus* -usus sit, an toti inditus (PRISCILL. tract. 11, 143 p. 103, 17 *deus* in omnibus originibus virtutum intra extraque et supereminens et internus et -usus *eqs.* HIER. epist. 59, 5. CEREAL. 20 *deus* internum lumen est, non materies -usa. FAVST. REI. spir. 2, 1 p. 133, 11). CLAVD. 1, 128 *longeque* regendo -usa polo *Roma* consors addicta Tonantis. AVG. civ. 2, 4 p. 57 *Mater deorum* si illecta curiositate adesse *in ludis* potuit -usa, saltem offensa castitate debuit abire confusa. b *aliquid aliqua re*: *circumdare*: CIC. nat. deor. 2, 17 *terram* crassissimus -at aer. 2, 91 terra ... -usa undique est hac animali spirabilique natura. Tim. 18 neque erant anima -usa extrema mundi. SEN. nat. 2, 9, 4 spiritus media ... -it. AMM. 20, 3, 8 sol sphaerae inferioris curvamine -usus.

2 *de terra, geographicis*: a *aliquid alicui*: OV. fast. 5, 582 gens ... -usis invia fluminibus (LIV. 21, 27, 4 insulae -usum amnem. PLIN. nat. 6, 132 Apameae ... Tigris -itur. PANEG. 4, 18. AMM. 14, 2, 9. SIDON. epist. 1, 5, 5 fluenta ... moenibus -usa. ALC. AVIT. carm. 4, 69). LIV. 30, 9, 12 -usum mare urbi (SEN. suas. 1, 4 terris natura -udit oceanum. SEN. dial. 11, 20, 2 PLIN. nat. 2, 170. LACT. inst. 2, 5, 1 *deus* terris ... maria -udit. AVIEN. orb. terr. 155 Itala tellus ... -usis latus amplum lambitur undis. ora 81 VEG. mil. 4, 1 p. 129 DRAC. Romul. 8, 396). LIV. 37, 54, 21 *Massilienses* iam pridem efferassent tot indomitae -usae gentes (PLIN. nat. 2, 161 -i terrae undique homines. AVIEN. orb. terr. 393 -uso populorum examine. 445. HEGES. 3, 6, 2 -usis nationibus alienigenis Galilaea circumdatur. OROS. hist. 5, 23, 17 *gentes* montibus -usae. SIDON. epist. 3, 4, 1). LIV. 44, 46, 6 umore -usae paludis. PLIN. nat. 5, 103 Caria mediae Doridi -itur. PLIN. epist. 8, 20, 8 -usum undique lacum. SOL. 48, 2 *harenosa solitudo* per centum et viginti milia passuum undique versum -usa est. AMM. 31, 4, 8 innumerae gentium multitudines per provincias -usae. b *aliquid aliqua re*: CIC. rep. 6, 21 omnis ... terra ... parva quaedam insula est -usa ... mari *Atlantico* (MELA 3, 45 universum orbem mari -usum esse). Tusc. 5, 74 sese in Arpinati ... gelidis fluminibus -usum fuisse. LIV. 28, 32, 8 -usam Oceano insulam (VELL. 1, 2, 4. APVL. mund. 4 *insulas* -it oceanus). SEN. dial. 6, 18, 5 aliae *urbes* ripis lacu vallibus ... -untur. PLIN. nat. 4, 85 Taurica *regio* ... mari -usa. 5, 67 -i Syria Phoenicen. 5, 106 *Apamea* -usa Marsya. 6, 116 ut duos sinus iungeret *Alexander* Erythrasque cum Mimante -ret (*sc. mari*). 6, 143 *Arabia* mari -usa. SOL. 45, 1 dextero *latere* plurimis Asiae populis -usa *Cappadocia*. PANEG. 5, 11 *Britannia* -usa mari.

3 *corpus animantium, lapidum sim.*: a *aliquid (alicui) i. undique addere*: VERG. georg. 4, 274 *folia amelli floris* plurima circum funduntur. SEN. dial. 11, 11, 6 quantum per ... hanc -usam gravem sarcinam licet, celeri et volucri cogitatione divina perlustrat *animus*. PLIN. nat. 10, 148 increscente pullo *in ovo* candor in medium vertitur, luteum -itur. PANEG. 9, 19 toti corpori -usa maiestas. CAEL. AVR. chron. 5, 10, 112 siquidem -atur pulmoni umor corruptus (5, 10, 113. 128). b *aliqua re i. circumdare*: STAT. Theb. 10, 559 Fuga -usa tenebris. MART. 12, 17, 7 *febris divitis hominis* -usa rosis. SOL. 52, 62 *chrysoberylli* nube aurea -untur. MAR. VICTORIN. rhet. p. 155, 32 acies ... animae quodam corporis crasso tegmine irretitur et -itur.

II **translate**: *aliquid (aliquem) aliqua re, i. q. circumdare, includere*: CIC. ac. 1, 44 omnia tenebris -usa esse (2, 122 LACT. inst. 3, 28, 12. *cf.* LACT. inst. 3, 29, 14 eos ... stultitia ... tenebris -it. 4, 26, 5 *caeci* tenebris ignorantiae -usi terrena et fragilia venerantur). 2, 46 ut, quanta luce ea (*perspicua*) -usa sint, possint agnoscere. Tusc. 1, 45 qui ... cum has terras incolentes -usi erant caligine, tamen acie mentis dispicere cupiebant. SEN. benef. 4, 22, 2 *honesti* pulchritudo animos -it. dial. 9, 1, 9 -udit me multo splendore luxuria. SIL. 7, 723 Tyriis quas -erat atra tempestas Stygiae tandem fugere tenebrae (*i. pavores*). STAT. Theb. 3, 193 Tantalis innumeris ... -usa ruinis. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 111^{A} *anima* veri luminis luce -usa radiabit. SVLP. SEV. dial. 2, 13, 2 horrore quodam -imur ac stupore. BOETH. trin. 4 *homo* -usus et determinatus proprietate aliqua. GREG. M. moral. 16, 78 *mali* ita gaudent in nocte peccati ac si eos lux iustitiae -at. *aliquid alicui rei, i. q. addere, attribuere*: CIC. Tusc. 5, 121 undique -usis molestiis alia nulla potuit inveniri levatio (*sc. nisi philosophia*). LIV. 28, 5, 8 vel segnem ducem tot excitare tumultus -usi poterant. 30, 14, 6 non est ... tantum ab hostibus ... aetati nostrae periculi, quantum ab -usis undique voluptatibus (SEN. dial. 7, 5, 4 QVINT. decl. 337 p. 329). 34, 38, 7 -uso undique pavore. SEN. benef. 3, 32, 2 si quis in tantum processit, ut ... patri quoque ingentem -ret famam. dial. 12, 9, 4 -usis bonis caruisse. QVINT. inst. 4, 1, 59 *locorum* naturalis ubertas licentiam verbi notari -uso nitore non patitur. decl. 247 p. 11 videamus ... si ista *definita* supervacua et -usa sunt, ⟨qualis⟩ finitio huic nomini sufficit. APVL. met. 11, 3 mihi marcentem animum in ... cubili sopor -usus oppressit. LACT. inst. 4, 8, 2 *duplex nativitas Christi* -it ... tenebras etiam iis, qui verae religionis sacramenta retinebant. 4, 26, 23 -usi undique ad eum (*Christum*) ... assistimus. VVLG. II Macc. 3, 17 -usa ... erat maestitia quaedam viro.

derivatum: circumfusio.

circumfūsio, -ōnis *f.* *a* circumfundere. *status, actio circumfundendi*: *aquae*: FIRM. math. 1 praef. 5 oceanus ... terrae spatium in modum insulae undarum suarum -e concludat. AVG. in psalm. 70 serm. 1, 15 laudatus est deus ... in -e maris. OROS. hist. 1, 2, 69 Hispania ... -e oceani Tyrrhenique pelagi paene insula efficitur. *cf.* HIL. in psalm. 135, 11 *adnot.* *hominum*: AMBR. Iac. 1, 1, 3 *aqua* hostium erat -e vallata. epist. 20, 8 non ego vallabor -e populorum. GREG. M. moral. 10, 10 antiquus hostis varia -e nos obsidet. *Bannier.*

circumgarrio, -īre *a* circum *et* garrire. *ubique, in circuitu garrire*: CLAVD. MAM. anim. p. 132, 10 hisce falsiloquiis -entibus ... fert ille responsum.

circumgelo, -āvī, -ātum, -āre *a* circum *et* gelare. *undique gelare*: *passive*: PLIN. nat. 13, 120 andrachle est ... cortice non scabro quidem, sed qui -atus videri possit. *act. trans.*: TERT. anim. 23 quod ... animae immortali mortale ei -verint corpus.

circumgemo, -ere *a* circum *et* gemere. *fremitu, clamore circumdare*: HOR. epod. 16, 51 nec vespertinus -it ursus ovile (ovili *VF*).

? **circumgestātor**, (-ōris) *m.* *a* circumgestare. CORP. II 3442 ⟨... u⟩s Ser(gia) circum | gestator (*in titulo mutilo*).

circumgesto, -āre *a* circum *et* gestare. *secum gerere, ferre*: CIC. ad Q. fr. 1, 2, 6 eam quoque epistulam T. Catienus -at. APVL. met. 8, 26 *iuvenis* -antibus deam cornu canens adambulabat.
deriv.: circumgestator.

circumglobo, -ātum, -āre [*a* circum *et* globus *vel* globare. *Th.*]. *in formam globi circumfundere, circumdare*: PLIN. nat. 9, 154 adeoque nihil non gignitur in mari, ut cauponarum etiam aestiva animalia ... existant et -ata escae saepe extrahantur.

circumgredior, -gressus sum, -gredī *a* circum *et* gradi. *i. q. circumire, speciatim in re militari*: a *transitive*: SALL. epist. Mithr. 21 si tu Mesopotamia, nos Armenia -imur exercitum. TAC. ann. 2, 25 terga -ssi (4, 73). AVR. VICT. Caes. 21, 5 cum Syriam -retur *Caracalla*. AMM. 16, 12, 59 lacunam ... -iens ut transiret. b *intransitive*: TAC. ann. 1, 64 barbari perfringere stationes ... nisi lacessunt, -untur, occursant. 2, 17 Stertinium ... -i tergaque invadere iubet. 12, 28 ne hinc Romanus, inde Cherusci ... -rentur. DAMIG. lapid. 20 iubeas mulieri -i (*sc. circum lapidem*). *deriv.*: circumgressus.

circumgressus, -ūs *m.* *a* circumgredi. 1 *circumvehendi actio*: AMM. 22, 2, 3 *Triptolemi currum* ob rapidos -us aeriis serpentibus et pinnigeris fabulosa vetustas imponit. 2 *fere i. q. ambitus, circuitus*: AMM. 22, 8, 30 palus est Maeotis amplissimi -us.

circumgȳrātio, -ōnis *f.* *a* circumgyrare. *i. q. motus circularis, rotatio*: DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 24 p. 387^{B} in circuitu

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

autem ferri dicit *Aristoteles* hoc quintum corpus (*aethereum*), quod circulari -e moveatur.

circumgȳro, -āre *a* circum *et* gyrus *vel* gyrare. *i. q. circulare, ambire*: CHIRON 22 sōlum ungulae in circuitu, quidquid ungula contegit, scalpello -bis (*cf.* VEG. mulom. 1, 26, 2). 662 callitiem ungulae in circuitu ungulae scalpello -bis. 707 cauteriis candentibus -as eam. *deriv.*: circumgyratio.

περίοικοι· **circumhabitātōrēs** GLOSS. II 403, 37. *a* circumhabitare.

circumhabito, -āre *a* circum *et* habitare. *in circuitu habitare*: ITALA psalm. 30, 14 (Cassiod. in psalm. 30, 16 *et* Psalt. Rom.) audivi vituperationem multorum -antium (παροικούντων κυκλόθεν, VVLG. commorantium in circuitu). *cf.* CASSIOD. *ibid.* tales -antes dicuntur, qui legem dei non spiritualiter, sed carnaliter advertere maluerunt. *deriv.*: circumhabitator.

circumhaereo, -ēre *a* circum *et* haerere. *undique haerere*: CHIRON 312 hic est morbus alienatus maleus, qui -et et contagium faciet.

circumhumo, -ātum, -āre *a* circum *et* humare. AMM. 22, 12, 8 -ata corpora . . . transferri.

circumiaceo, -ēre *a* circum *et* iacēre. *compos. fort. inde a* CAELIO orat. *l. 27 sqq., certe a* LIVIO; *seiunguntur adv. et verbum*: VAL. FL. 4, 488 mediisque tapetibus ipsum accipiunt circumque iacent. PAVL. NOL. carm. 26, 258 tua captivi iaceant vestigia circum. *dub.*: AVIEN. ora 362 circum atque iuxta plurimo ⟨tractu iacens⟩ madere tradit *Endemon* tenue prolixe mare. iacere circa *v. p. 1079, 69 sq.* *i. q. in circuitu, prope iacere*: *absolute*: CAEL. or. frg. Quint. inst. 4, 2, 123 contubernales ab omnibus spondis transversas incubare et reliquas -ere passim. *c. dat.*: LIV. 37, 54, 11 quae . . . -ent Europae. APVL. Socr. 23 p. 173 si plena artis ornamenta capiti (capite *codd.*) et collo -ent. *c. acc. i. q. circumdare, cingere*: HEGES. 4, 17 campus eum (*fontem*) -et. PAVL. NOL. carm. 26, 259 ferae -uere prophetam.

part. praes. pro adi. circumiacēns, -tis *fere i. q. circumsitus, vicinus, sim.*: LIV. 35, 23, 9 ex -bus insulis. SEN. nat. 4, 2, 5 cum ingenti -ium regionum strepitu (AMM. 19, 12, 3). TAC. ann. 2, 72 luctu provinciae et -ium populorum (*cf.* SERV. Aen. 1, 523 gentes . . . -ium barbarorum). PLIN. epist. 6, 20, 6 quassatis -bus tectis (*cf.* CORP. XIII 1567 aedem . . . dedicaverunt cum aedificiis -bus). 10, 41, 4 ad colligendum umorem -ium agrorum. IVST. 41, 5, 3 soli -is . . . ubertas. *nota imaginem de oratione*: QVINT. inst. 9, 4, 29 sensus in verbo . . . obscurari -bus solet. *cf.* PHOEBAD. c. Arrian. 22 ratio quae per arduum et angustum tramitem repit, -bus hinc et inde praeruptis *eqs.*

×**circumicio,** -iēcī, -iectum, -ere *a* circum *et* iacere. *forma* circumiacio: ITALA Ezech. 32, 3 (Tycon. 4 p. 44, 7). *sermonis pedestris vox, cuius formae aliae praeter part. perf. pass. non frequentantur, legitur inde a* VARRONE *et* CIC.

1 *iacere, ponere, disponere aliquid (aliquem) circum aliquid*: **a** *aliquid*: VARRO ling. 5, 132 'amictui' dictum, quod a⟨m⟩biectum est, i. e. -ctum (-lectum *codd.*; *cf.* APVL. flor. 9 p. 43 habebat amictui pallium . . ., quod superne -erat). LIV. 25, 36, 5 vallum -ere (circuminicere *P*; *cf.* 35, 4, 6). SEN. epist. 102, 25 detrahetur tibi haec -cta, novissimum velamentum tui, cutis. FRONTIN. aq. 10 Signino -cto (circumlecto *cod.*). TAC. ann. 14, 37 -cta vehicula saepserant abitus. *alicui rei aliquid*: LIV. 38, 19, 5 fossam quoque et alia munimenta verticibus . . . -ere. TAC. hist. 3, 26 miles moenibus . . . castra sua, castris vallum -erat. 5, 11 moenia regiae -cta. IVVENC. 3, 331 nubes -cta oculis. *nota*: ITALA Ezech. 32, 3 (Tycon. 4 p. 44, 7) -am (περιβαλῶ, VVLG. expandam) super te retia. **b** *aliquem* (*spectatim de dispositione exercitus*): CAES. civ. 3, 45, 3 sagittariis funditoribusque -ctis. TAC. ann. 6, 19 -cti custodes. hist. 4, 2 paucos erumpere ausos -cti oppressere (*i. armati qui agmen circumdant*). HIL. in Matth. 12, 22 custodia -ctae potestatis. *alicui aliquem*: CAES. Gall. 2, 6, 2 -cta multitudine hominum totis moenibus. LIV. 33, 18, 11 equites levisque armaturae quod erat, cornibus -ctum. **c** *medialiter -ici aliquem rem*: CIC. div. 2, 62 quod anguis domi vectem -ctus fuisset. 2 *circumdare, includere, cingere*: CIC. Tim. 26 animus . . . extremitatem caeli . . . rotundo ambitu -ecit. TAC. ann. 2, 11 planities saltibus -cta. IVL. VAL. 3, 31 chlamyde . . . -ctum *Ptolemaeum* egredi iubet. SVLP. SEV. Mart. 24, 4 -ctus ipse (*diabolus*) luce purpurea.

part. perf. pass. pro adiect. **circumiectus,** -a, -um. *i. q. circumiacens circumsitus, vicinus*: **a** *c. dativo* (*cf. supra l. 55*): LIV. 9, 28, 5 aedificia . . . -a muris. 34, 28, 12 omnia -a urbi frequentis et amoeni agri loca. 35, 30, 5 in -as itineri silvas diffugiunt. 36, 9, 12. 36, 10, 2. 36, 20, 3 -um templo agrum *populari*. PS. QVINT. decl. 13, 2 non late pauperi casae -a possessio. PANEG. 3, 13 tot -a Romano imperio flumina. HIL. in psalm. 1, 16 ut ad custodiam fructuum fructibus ipsis -a prorumpant *folia*. **b** *absolute*: *de locis sim.*: LIV. 21, 33, 11 castellum . . . viculosque -os capit. 31, 24, 17 templum . . . et lucus erat -us. 42, 54, 11 copia pluribus -is fontibus perennium aquarum. 44, 45, 4 *praeda* -i agri (PS. QVINT. decl. 13, 3). SEN. nat. 3, 3 montes (CASSIOD. in psalm. 124, 2). CVRT. 3, 1, 3 -os rigat *Marsyas* campos. 3, 10, 2 nemora. 4, 12, 23. TAC. ann. 4, 27 oppida. PLIN. epist. 5, 6, 20 -asque platanos . . . aspergine fovet *aqua*. SVET. Aug. 100 -asque silvas et ambulationes. HIL. in psalm. 146, 9 valles -orum collium. COD. Theod. 9, 45, 4 pr. (*a. 431*) oratorium templi -um. NOVELL. Valent. 1, 2, 1 cum -is insulis. VEN. FORT. vita Hil. 4, 13 -as . . . Gallias illustrare. SEN. nat. 1, 2, 11 -um aera (*cf.* CASSIOD. in psalm. 2, 8 totius aeris -a substantia). PLIN. nat. 11, 148 -o candore. LIV. 38, 3, 6 -is gentibus . . . fama affertur. TAC. hist. 3, 43 -ae civitates (AMM. 24, 2, 7). ann. 6, 31 nationes (12, 31). SIDON. epist. 7, 9, 21 *reges*. *nota de oratione*: QVINT. inst. 4, 2, 117 quae in locis impetu feruntur et -ae orationis copia latent. *subst. neutr. plur.* **circumiecta,** -ōrum (*sc. loca*): SEN. nat. 6, 18, 1 *spiritus* iacet innoxius nec -is molestus est. PLIN. nat. 23, 37 distat orbis medius . . . -is (*sic edd.*, -tectis *codd.*). TAC. ann. 1, 21 vagi -a populabantur. PS. QVINT. decl. 5, 16 squalent -a naufragiis. ITIN. Eucher. p. 127, 13 -a Hierusolimitanae urbis. FAVST. REI. serm. 27 p. 334, 2 lampas . . . lumen suum eminus et in -a iaculatur.
deriv.: circumiectio, circumiectus.

circumiectio, -ōnis *f. a* circumicere. ARNOB. nat. 2, 43 humani corporis -e vestiri. CAEL. AVR. acut. 1, 2, 31 -o manuum.

circumiectus, -ūs *m. a* circumicere. 1 *actio circumiciendi, speciatim vestiendi*: CIC. carm. frg. 43 *aether* terram tenero -u amplectitur. VARRO ling. 5, 132 amictui dictum quod a⟨m⟩biectum est i. e. circumiectum, a quo etiam quo vestitas se involvunt, -ui appellant (*cf.* PAVL. FEST. p. 28 amiculum genus vestimenti, a -u dictum). TERT. pall. 5 *vestire* ex uno -u licet, equidem nusquam in humano; ita omnia hominis simul contegit. 2 *res quae in circuitu sunt*: CIC. rep. 2, 11 ut ita munita arx -u arduo et quasi circumciso saxo niteretur. PLIN. nat. 11, 270 et in rudi parietum -u *vox devoratur*. IVL. VAL. 3, 24 *locum* consaeptum . . . non materiae -u.

circumincīdo, -ere *a* circum *et* incidere. *ubique incidere*: CASS. FEL. 67 p. 164 morsum ipsum medicinali scalpello -es.

circumincīsio, -ōnis *f. a* circumincidere. CAEL. AVR. chron. 2, 1, 11 nisi ex aliqua hoc fuerit -e confectum (*cf. ad l. Helmreich, Archiv 12 (1902) 177 sq.*).

circuminicio *v. p. 1113, 30 et p. 1151, 52.*

?**circumīnscrībo,** -ere *a* circum *et* inscribere. AVG. conf. 5, 2, 2 quem nullus -it locus (circumscribit *pars codd., recte, ut videtur*).

circumīnsidior, -ārī *a* circum *et* insidiari. AVG. in psalm. 139, 11 de circumlatrantibus et -antibus malignis hominibus vasis diaboli. *Probst.*

circumīnspectio, -ōnis *f. a* circuminspicere. EPIST. pontif. 322 Innocent. Aug. epist. 182, 1 *fideles* illicenter dudum petita vitantes custodiae pristinae -e (*v. l.* circumspectione) tutari (*agit de episcopis*). 860 Hormisda Avell. p. 736, 18 cavenda est subtilium magna -e (circumsp.- *unus cod. rec.*) calliditas.

circumīnspecto *v. s.* circum *p. 1113, 32 sq.*

non irrideas . . . . est enim . . . **circumīnspector** (*sic cod. Tolet.*, circumspector *rell.*; *deest* LXX) deus VVLG. Sirach 7, 12.

circumīnspicio, -spexī, -spectum, -spicere *a* circum *et* inspicere. GLOSS. V 178, 27 -it quaerit cernere; nam -ere est quaerere (ISID. diff. 1, 21 *F*, circumspicere *Ald*). 178, 28 ubique inquirit (626, 62). 178, 29 -xit contra undique versus (*sed cf.* GLOSS. IV 34, 31 circumspexit). 178, 30 in ambitu vidit. *interdum scribitur* circuninspicio *sim.* *haud raro codd. variant inter* circumspicio *et* circuminspicio. *secunda syllaba* -cum *in versu eliditur v. infra l. 57. 58.* *cf.* PS. APVL. Ascl. 27 *s.* circum *p. 1114, 26.*

1 *proprie*: *transitive*: STAT. Theb. 2, 700 fragiles aevo -e (*P*, circumspice *BM*) muros (DRAC. Orest. 693 [circumspicit *A*]). VVLG. Marc. 3, 34 -iens (*codd. Harl. Tolet. Cant.*, circumspiciens *rell.*, περιβλεψάμενος) eos. LVC. 6, 10 (*codd. iidem et Hubert.*). *nota i. q. de alto videre*: AVG. c. Maximin. 1, 3 superiorem non habet *deus* a quo -atur. *c. inf.*: VVLG. Marc. 5, 32 -bat (*codd. iidem*), videre eam. *c. enunt.*: DIDASC. apost. 29, 35 -e de iuvenioribus qui magis iunior est. *absolute*: ITALA Ios. 5, 13 (Cypr. testim. 2, 19) -xit (*A*, circumspexit *rell.*, ἀναβλέψας, VVLG. levavit oculos) oculis. VVLG. Marc. 9, 7 -entes (*codd. Tolet. Harl.*, circumspicientes *rell.*) neminem amplius viderunt. 10, 23 (*codd. Fuld. Hubert. Tolet. Cant.*).
2 *translate*: *transitive*: AVELL. p. 633, 20 (*a. 519*) -ite omnia fide. *c. enunt.*: CASSIOD. var. 3, 11, 2 -e (circumspice *dett.*) itaque, quam magnum sit. *absolute*: VAL. MAX. 3, 8, 1 latius mihi -enti (*codd.*, circumspicienti *coni. ed.*) . . . se Fulvi Flacci constantia offert. VEREC. in cant. 9, 3 quod . . . femina . . . -at sibi populoque subiecto.

part. adiect. **circumīnspectus,** -a, -um: PHOEBAD. c. Arrian. 6 -o sermone. AVELL. p. 645, 24 responso -o (circumsp- *unus cod. rec.*) et cautissimo. *Elsperger.*

circumīnstāns *v.* circum *p. 1113, 35.*
circumitio *v.* circuitio.
circumitor *v.* circitor *p. 1100, 79 et 1101, 9.*
circumitus *v.* circuitus.

circumlābor, -ī *a* circum *et* labi. *non legitur nisi part. praes.* *i. q. ubique labi*: LVCAN. 6, 484 tantae molis onus percussum voce recessit perspectumque dedit -entis Olympi. AVIEN. Arat. 1723 cum patulum torret Vulcanus aenum, scintillas flamma -ente relinquit.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

circumlambo, -ere *a* circum *et* lambere. PLIN nat. 11,171 *serpentibus lingua praelonga* ad circumlambenda ora. *Spelthahn.*

circumlāticius, -a, -um *a* circumferre, circumlatus. *id quod circumferri potest*: SIDON. epist. 2,2,17 illis (*piscibus*) nec redire valentibus nec exire permissis quendam vivum et -um carcerem corpulentia facit.

circumlātio, -ōnis *f. a* circumferre, circumlatus. 1 *motio in circulum facta, περιφορά* (*cf.* HIER. in eccles. 2 p. 396 Septuaginta vero et Theodotio ... transtulerunt περιφοράν, quam nos, verbum de verbo exprimentes, -em possumus dicere. quomodo igitur hi, qui circumferuntur omni vento doctrinae, instabiles sunt): VITR. 9,1,8 Mercurii stella ita pervolitat uti ... perveniat ad id signum ex quo priore -e coepit facere cursum. 9,1,15 astra nitentia ... referuntur cotidiana temporis -e. CHALC. comm. 262 corporeum motum locularem vocans, cuius duae sunt species: translatio et -o. *ita emendes*: DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 1 p. 349^A velocissimam caeli -em (circulationem *codd.*) ad instar rotae iugiter pervehens. 2 *actus circumferendi, circumportandi*: TERT. adv. Marc. 4,12 p. 455,24 apparere possit ... in arcae -e apud Hierichonem sabbatum a creatore destructum. SERV. Aen. 6,229 circumtulit purgavit. antiquum verbum est ... nam lustratio a -e dicta est vel taedae vel sulphuris (*cf.* circumfero *p. 1141, 80*). 3 *metonymice*: *i. q. consuetudo, conversatio*: IREN. 1,25,1 quod anima eius (*sc. Christi*) ... commemorata fuerit, quae visa essent sibi in ea -e, quae fuisset ingenito deo. 1,25,2 animas ... ipsorum (*i. apostolorum*) ex eadem -e devenientes ... eadem dignas habitas esse virtute. 2,32,3 dicentes autem, se ex eadem -e (circulatione *pars codd.*) cum Iesu habere animas et similes ei esse.

circumlātor, -ōris *m. a* circumferre, circumlatus. *i. q. renuntiator, nuntius*: TERT. adv. Marc. 1,19 p. 314,7 ut ostendam Christum Iesum non alterius dei -em quam creatoris (1,21 p. 318,18 cum Christus non alterius dei quam creatoris -r ostenditur). PORPH. Hor. ars 319 si verbi gratia -r referat de Regulo, quomodo captus sit aut punitus *eqs. huc ne pertinet*: GLOSS. IV 318,14 *et* 495,38 (*v. p. 1107, 2 sqq.*)? *cf.* GLOSS. II 101,5 circumlator περιφοράριος. *Goetz.*

circumlatrātor, -ōris *m. a* circumlatrare. AVIEN. ora 391 Oceanus iste est, orbis effusi procul circumlatrator (*Hudson*, circumlatratur *codd.*).

circumlatro, -āvī, -ātum, -āre *a* circum *et* latrare. *in tmesi fort.*: VERG. Aen. 7,588 ?*v. s.* circum *p. 1114, 32.* *i. q. undique latrando circumdare.* 1 *proprie*: *de canibus*: SEN. dial. 6,22,5 (*in imag.*) acerrimi canes (*i. delatores*) ... -are hominem. AMM. 22,16,16 ut ... leonem putredulis vocibus canis catulus -ans. SIDON. carm. 5,92 -at ingens turba canum. *de mari*: AVIEN. orb. terr. 578 Isthmi terga dehinc geminus -at aestus. 48. ora 159 -at pontus insulas duas. 2 *translate*: *de hominibus i. q. increpare, calumniari sim.*: LACT. inst. 2,8,50 in quo illum -antes philosophi omnes coarguerunt. IVVENC. 4,535 nec talia quisquam in solum tantis -antibus ausus. AMM. 22,12,4 frustra virum -bant immobilem occultis iniuriis. HIER. in Gal. 2,4,16 p. 463 nec -antium strepitum pertimescere parvulorum. AVG. in psalm. 139,11 de -antibus et circuminsidiantibus malignis hominibus. epist. 65,1 inter haereticorum -antium rabiem (util. cred. 17,35). SVLP. SEV. Mart. 27,4. SIDON. epist. 4,24,5 exactorumque -antum instantiam. ANON. de mach. bell. 6. *liberius de rebus incorporeis* (*quasi personatis*): SYMM. epist. 8,17 *domus nostra* multis -atur iniuriis. AMM. 16,6,1 in comitatu Augusti -bat Arbetionem invidia. PAVL. NOL. epist. 1,2 si nos profana vel stulta quorundam saecularium verba -ent. AVG. in psalm. 54,5 multorum rabie -atus. 96,4 -antur fluctibus omnium tentationum. 129,2 totam vitam humanam -ari peccatis suis. epist. 118,33 falsorum philosophorum erroribus -antibus. serm. ed. Mai 94,7 hominum iniquitatibus -ati. ALC. AVIT. epist. 51 p. 80,10 -antis undique livoris dente. CASSIOD. in psalm. 96,1 -antium persecutionum numerositate. GREG. M. epist. 9,227 p. 219,23 -antibus curis temporalibus.

circumlātus, -a, -um *v.* circumfero.

circumlavo, -ere *et* -āre [circumlavo *et* circumluo *a* circum *et* lavere, lavare. *Th.*]. GLOSS. II 404,12 περιπλύνω ci⟨rc⟩umlabo. 1 -*ere*: SALL. hist. frg. 2,56 dubium an insula sit, quod Euri atque Africi superiactis fluctibus -itur (*cf.* NON. p. 503 lavit pro lavat). APVL. flor. 9 p. 34 eius anuli orbiculum -verat. 2 -*āre*: HYG. fab. 276 p. 152,6 Aegyptus ... quam Nilus -at. *formam* circumluo *v. s. v.*

circumlego (-ectus?), -ere *a* circum *et* legere. VVLG. act. 28,13 inde -entes (περιελθόντες) devenimus Rhegium. [*dub.*: GLOSS. IV 218,50 circumlectus (circumiectus?) circumventus. *similia v. p. 1151, 50. 54. cf. p. 1152, 13.*]

circumlevo, -āre *a* circum *et* levare. CAEL. AVR. acut. 2,37,194 -at tegmina, quae amplexu quodam corpus cingendo vaporatione sui resolvant.

circumligo, -āvī, -ātum, -āre *a* circum *et* ligare. *compos. inde a* CATONE; *in tmesi*: STAT. Theb. 12,670 alternasque manus circum et nodosa ligantem bracchia (*sc. Theseum cum Minotauro luctantem*). *i. q. undique ligare. aliquid* (*aliquem*): PLIN. nat. 17,212 gracilitate singularum *vitium* firmata -atis hastilibus. 23,28. 28,29 chartam inscriptam -atam lino subnectebat collo. 28,41 capillus ... -atus. 28,166 vulpis masculae genitale -atum. 28,192 fel cuiuscumque animalis -atum. 28,227. 29,118 SIL. 3,193. ARNOB. nat. 2,26 quamvis eas *animas* solidissimae corporum -verint vinctiones. AMM. 18,6,15 ardente superposita lampade et -ata. VVLG. Is. 1,6 vulnus et livor et plaga tumens non est -ata. PRVD. ham. 810 molle vel implicitas gluten -at alas. *aliquid* (*aliquem*) *aliqua re*: CATO agr. 22,1 funi -ato miliarium. 40,2 ea (*scissa salice*) stirpem praecisum -ato. CIC. div. 2,66 ut *Roscius* -atus fuerit angui. LIV. 21,8,10 *ferrum* stuppa -bant. CELS. 8,9,1 fascia (GELL. 16,3,4 fasceis ventrem strictissime). PLIN. nat. 17,86 totas *arbores* caespite -ari. 28,98 suffiri furentes eodem (*dente*) et -ari ante pectus suum cum adipe renium. 30,40 *strumas* -antes lino. 37,162 smaragdum albis venis -atum. SIL. 13,594 viperea latrans -at ilia cauda. 14,347 hunc affusa globum Tethys -et undis. IVV. 7,89 semenstri digitos vatum -at auro. SER. SAMM. 402 quando lien tumido -at ilia vinclo. CHALC. comm. 92 hosque *circulos* exteriore alio circulo ... -et. PS. AMBR. laps. virg. 7,31 mola -atus. VVLG. iud. 16,13 clavum his *crinibus* -atum terrae fixeris. MARCELL. med. 3,2 si planta ulmea caput -veris. *aliquid* (*aliquem*) *alicui rei* (*alicui*): VERG. Aen. 11,555 *natam* habilem mediae -at hastae. PLIN. nat. 21,140 infantibus eam (*i. irim*) -ari salutare est. 28,138 -atur et lateribus, pectori, scapulis. 29,138 formica -ata capillo. 31,128 -antur *spongeae* hydropicis siccae. CHALC. transl. p. 43^A circuitūs immortalis animae -bant irriguo fluidoque corpori (ἐνέδουν εἰς σῶμα). VVLG. Ezech. 24,17 corona tua -ata sit tibi. DAMIG. lapid. 1 *lapis* -atus bracchio. 8 dextro femori. PAVL. PETRIC. Mart. 2,557 pronus pedibus blandas -at ulnas. *reflexive*: PLIN. nat. 18,155 est herba, quae cicer enecat et ervum -ando se. ARNOB. nat. 2,26 *animam* retinentem res suas corporibus semet -are terrenis. *in imagine*: STAT. Theb. 8,676 niveo quam flammiger ales (*i. aquila*) olori imminet et magna trepidum -at umbra *alarum*. Ach. 1,172 exceptamque avidis -at ulnis.

circumlinio *v. l. 71 sqq.*

***circumlino,** (-lēvī) (-linī?), -litum, -ere *a* circum *et* linere. *perf. in* -ēvī *fort.* SEN. contr. *v. l. 42. supin.* -itū *v. p. 1155, 3 sqq.* circumlinisti, *quod sitne a perf.* circumlini *an a* circumlinivi *dubium est, v.* VVLG. *infra l. 54.* GLOSS. -itus unctus, circumdatus. 1 *proprie*: a *aliquid* (*aliquem*) *aliqua re*: CATO agr. 107,1 quo labra doliorum -as. CIC. Tusc. 1,108 Persae etiam cera -itos *mortuos* condunt. LVCR. 2,745 *corpora* nullo -ita fuco. HOR. epist. 1,10,7 musco -ita saxa. OV. met. 11,136 neve male optato maneas -itus auro (*de Mida.*) [*dub.* SEN. contr. exc. 5,6 oculos puellari lenocinio -evit (*corr. Gertz*, circumdedit *codd.*)]. SEN. dial. 11,5,6 inania et specioso ac deceptorio fuco -ita inveni (*in imag.*). COLVM. 4,29,14 luto -itur resecta vitis. 12,44,1. 12,46,4 arb. 14 PLIN. nat. 17,62. 21,80 -i alvos fimo bubulo. 21,83 vasis melle -itis. 27,83 in olla fictili luto -ita. 28,167. 28,250. 29,98. 33,103. 131 *al.* SIL. 1,356 *cetera* atro -ita sulphure. PLIN. epist. 6,2,2. GELL. 10,15,14 pedes lecti ... luto tenui -itos. SER. SAMM. 217. LACT. inst. 5,1,14 -atur poculum caelesti melle sapientiae (*in imag. cf.* SYMM. epist. 1,32,1 -ita melle tuo pocula. HIER. adv. Rufin. 1,7 veneni calicem -ere melle). PLIN. med. praef. p. 9. FVLG. myth. praef. p. 14,11 caerulanti peplo -ita (13,11). HIER. in Ezech. 6 praef. labia melle. epist. 107,6. 120,5 centum libris myrrhae -itum *corpus*. VVLG. Ezech. 23,40 circumlinisti stibio oculos tuos et ornata es mundo muliebri. CLAVD. 22,137 *Luxuries* torvos auro -it hydros. AVG. serm. 311,14 -unt papillas suas aliqua amaritudine. MART. CAP. 2,140 ipsa species ovi interioris crocino -ita exterius rutilabat. b *aliquid alicui rei*: OV. met. 3,373 summis -ita taedis ... sulphura. PLIN. nat. 22,103 ex aqua vulneribus his -itur *laser*. 24,22 *galbanum* ramo hellebori -itum. 24,146 *aron* naturae (*i. genitali*) -itum. SER. SAMM. 823 si trita *cortex raphani* admorsis fuerit -ita membris. 2 *translate*: QVINT. inst. 4,1,60 neque deducta semper atque -ita *oratio*, sed saepe simplici atque illaboratae similis. 8,5,26 nec pictura, in qua nihil -itum est, eminet. LACT. inst. 3,1,3 nisi *mendacium* ornatu aliunde quaesito -itum fuerit ac politum. HIER. in Ier. 3 praef. p. 923 *diabolus* universa mendacia subdolo melle -ens. c. Ioh. 3 venena erroris -bant melle verborum. MART. BRAC. superb. 5 hic est primi illius veneni saporatus interitus, qui amarissimo inanis iactantiae melle -itus angelum fefellit et hominem.

forma **circumlinio,** -īre (*de perf. v. supra l. 36*): 1 *proprie*: *aliqua re aliquid*: COLVM. 6,16,3 *ulcera* eodem medicamento -ienda. 6,17,9 -iendus erit oculus pice liquida. RVFIN. Basil. hom. 1 summitates poculi ... melle -iunt. THEOD. PRISC. eup. faen. 47 dentem -ies. 2 *translate*: QVINT. inst. 1,11,7 simplicem vocis naturam pleniore quodam sono -iri, quod Graeci καταπεπλασμένον dicunt. 12,9,8 si forte susceperunt negotia paulo ad dicendum tenuiora, extrinsecus adductis ea rebus -iunt (*i. exornant*).

deriv.: circumlitio.

circumlitio, -ōnis *f. a* circumlinere. 1 *actus circumlinendi*: PLIN. nat. 24,40 oris -es. 2 *t. t. picturae*: SEN. epist. 86,6 nisi Alexandrina marmora Numidicis crustis distincta sunt, nisi illis undique operosa et in picturae modum variata -o praetexitur. PLIN. nat. 35,133 Nicias, de quo dicebat Praxiteles interrogatus, quae maxime

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

opera sua probaret in marmoribus: quibus Nicias manum admovisset; tantum -i eius tribuebat. *de re cf. Blümner, Technol. III 203.*

circumlitū *abl. a* circumlinere. PLIN. nat. 25, 153 praecipuus est *sucus cicutae* ad cohibendas epiphoras aestivas oculorumque dolores sedandos circumlitu (*sic Ian.*, -tum *codd.*, -tus *edd. vett.*).

circumloco *v. s.* circum *p. 1113, 39.*

circumlocūtio, -ōnis *f.* [*a* circum *et* locutio, *cf.* περίφρασις. *Th.*]. GLOSS. περίφρασις. -es: obscuritates. SCHOL. Ter. p. 81, 29 circumitione: circumlocutione, ambage. *per tmesim*: CARM. de fig. 181 est autem circum illa locutio: 'bucera saecla'. *definitiones*: QVINT. inst. 8, 6, 61 quidquid significari brevius potest et cum ornatu latius ostenditur περίφρασις est, cui nomen latine datum est non sane aptum orationis virtuti -o. DIOM. gramm. I 460, 8 -o cum cultu longiore verborum ambitu rem describens. DON. gramm. IV 400, 32 -o, quae fit aut ornandae rei causa, quae pulchra est, aut vitandae, quae turpis est. *dubium*: ISID. orig. 1, 36, 15 *v. infra l. 23 sqq.* GELL. 3, 1, 5 usum esse Sallustium -e quadam poetica. APVL. apol. 33 virile marinum nescio qua -e male ac sordide nominavit. ARNOB. nat. 6, 27 sine ullis -bus dicere. AMM. 30, 4, 15 *advocati* -bus indigestis ita scatentes. SERV. Aen. 1, 65. 121. 244 rem unius sermonis -bus dicere. 1, 295. 4, 6 AVG. de serm. dom. 1, 1, 2. LEO M. epist. 70 p. 894 remotis -bus, quibus obscurari veritas solet. CLAVD. MAM. anim. p. 24, 15.

periphrasis est **circumloquium** (*vulg.*, circumlocutio *Guelf.*), dum res una plurimis verbis significatur ISID. orig. 1, 36, 15. *cf. c.* circumlocutio, circumloqui *et c.* eloquium.

circumloquor, -cūtus sum, -ī [*cf. c.* circumlocutio *et c.* περιφράζειν. *Th.*]. MACR. exc. gramm. V 640, 16 quod et latinitas, quamvis -endo, non tamen respuit. DON. Ter. Eun. 151 honeste -itur et oratorie. PACIAN. epist. 2, 3 p. 30 nec ego Novatiani tui nomen accuso, quod totiens requisitum -entibus litteris et operto quodam sinu claudis. AVSON. 146, 15 nunc proloquor -entis ambitu. 406, 8 possem absolute dicere, sed dulcius -ar diuque fando perfruar. SCHOL. Verg. Veron. Aen. 1, 1 per perifrasin -utus est. AVG. in psalm. 118 serm. 18, 4 non -retur latinus interpres dicendo. quant. anim. 11, 18 ut minus in disputando -amur. c. Iul. 5, 5, 19 ut nos diutius de pudendis rebus cogat et necessitas loqui et honestas -i. gen. ad litt. 12, 7, 16 p. 388, 4 util. cred. 3, 5 c. Secundin. 24 trin. 15, 9, 15 nupt. et concup. 2, 7, 17 PROSP. resp. ad Gall. 2 praef. nulla -endi arte praetexere, sed absolute ac libere prava respuere. ENNOD. epist. 2, 19, 5 p. 61, 8 quid diu replicanda -or? 4, 11, 1 p. 106, 14.

circumlūceo, -lūxī, -ēre *a* circum *et* lucere. GLOSS. περιλάμπω, circumfulgeo. *absol.*: SEN. dial. 6, 2, 5 ipsam magnitudinis fraternae nimis circumlucentem fortunam exosa. *c. dativo*: ITALA *infra l. 45.* *transit.*: ITALA Luc. 2, 9 (cod. a) maiestas domini -xit eos (cod. d: gloria -xit eis, περιέλαμψεν αὐτούς, VVLG. circumfulsit illos, *v. p. 1147, 30*).

circumluo, -ere *a* circum *et* lavere (*v. et p. 1153, 66*). GLOSS. -it: circum solvit aut fluit. LIV. 25, 11, 1 mari, quo in paeneinsulae modum pars maior *arcis* -itur. MELA 1, 2 ut ea *litora* subit ac -it pelagus. TAC. hist. 4, 12 quam *insulam* mare Oceanus a fronte, Rhenus amnis tergum ac latera -it. AMM. 22, 8, 2 *Aegaeum* laeva Imbrum et Tenedum -ens. 24, 1, 6 munimentum . . . -itur fluentis Euphratis. 30, 1, 10 RVFIN. Basil. reg. praef. Orig. in num. 15, 1 luxuriae aestibus -itur. AVG. gen. ad litt. 8, 9, 17 p. 244, 8 aquis terram fundatam interlui atque -i. in psalm. 73, 13. CASSIAN. conl. 11, 1 vel mari vel stagnis salsis undique -untur. ISID. orig. 14, 8, 42 *infra l. 77 sq.*

deriv.: circumluvio (-ium).

circumlūstro, -āvī, -ātum, -āre *a* circum *et* lustrare. *compos. fort. inde a* TIB. *vel certe a* SIL.; *seiungitur*: LVCR. 5, 1437 mundi . . . templum sol et luna suo lustrantes lumine circum. VARIVS carm. frg. 4, 3 *canis* circum vestigia *cervae* lustrans (latrans *Ulitius*) aethera per nitidum tenues sectatur odores. [*aliter* LVCIL. 1034 *v. p. 1115, 55.* SIL. 2, 266 *v. p. 1116, 70.*] *i. q. circumire, circumspicere, visitare.* TIB. 1, 5, 11 ipseque te -vi sulphure puro. SIL. 1, 298 ipse . . . -vit anhelo muros saevus equo. COD. Theod. 4, 8, 5, 1 (*a. 322*) -atis provinciae populis. RVFIN. Orig. in Ios. 7, 6 ut omnia circumspicias, omnia -es, etiam ventura praevideas. epist. Clement. 12 oberrantes et -antes cum verecundia actus totius ecclesiae et perscrutantes. Basil. hom. 6, 3 cum singula et diversa corpora -et *sol.*

circumluvio, -ōnis *f.* [*a* circumluere, *cf.* circumluvium. *Th.*]. *i. q. circumluvium.* CIC. de orat. 1, 173 in quibus (*causis centumviralibus*) tutelarum, gentilitatum, agnationum, alluvionum, circumluvionum, . . . ceterarumque rerum innumerabilium iura versentur.

circumluvium, -ī *n.* [*a* circumluere, *cf.* circumluvio. *Th.*]. *t. t.* ICTORUM *i. q. imminutio terrae aqua circumfluente effecta. cf.* alluvio. PAVL. FEST. p. 64 -um ius praediorum. ISID. orig. 14, 8, 42 -um locus, quem aqua circumluit (GLOSS. V 178, 32. 565, 24).

circummaneo, -ēre *a* circum *et* manere. HIER. epist. 21, 3, 1 laetitia . . . -entium vicinarum (GREG. TVR. glor. conf. 80 nullum vicinorum -entium *ignis* nocuit).

circummēnsūrātio, -ōnis *f. a* circum *et* mensuratio. IREN. 1, 17, 1 Zodiaci circuli -em (circumcommensurationem *var. lect.*; περίμετρον) esse partium 360. 4, 19, 2 -is initium et finem.

circummeo, -āvī, -āre *a* circum *et* meare. GLOSS. conlustro. TERT. pall. 1 quantum -vit a Pelasgis ad Lydos, a Lydis ad Romanos. SCHOL. Hor. ars 136 poetae, qui civitates -ant recitantes.

circummētio, -īre *cf. c.* circum *et c.* metiri. VITR. 4, 4, 3 si duae columnae aeque crassae lineis -entur.

circummeto *v.* circum *p. 1113, 42.*

circummingo, -minxī, -ere *a* circum *et* mingere. PETRON. 57 si -xero illum, nesciet qua fugiat. 62 ille -xit vestimenta sua et subito lupus factus est.

circummitto, -mīsī, -missum, -ere *a* circum *et* mittere. *seiunguntur adv. et verb.*: Ps. QVINT. decl. 9, 12 *v. p. 1113, 43.* GLOSS. IV 318, 39 -entes obligantes. CAES. Gall. 5, 51, 3 praeconibusque -issis pronuntiari iubent. 7, 63, 1 legationes in omnes partes -untur (civ. 3, 55, 3 -issis legationibus). civ. 1, 12, 3 dilectumque toto Piceno -issis senatoribus habebat. 1, 21, 4 tribunos militum et praefectos -it. LIV. 2, 50, 10 ni iugo -issus Veiens in verticem collis evasisset. 4, 18, 4 Veiens . . . qui inter dimicationem castra Romana aggrederentur, post montes -sit. 4, 59, 5 -issae quattuor cohortes. 26, 42, 5 is classe -issus. 29, 25, 6 scaphas -sit. 29, 33, 3. 36, 14, 13 tribuno cum duorum signorum militibus -isso. 40, 22, 13. *i. q. circumpono*: ORIG. in Matth. 18, 53 stercus illi *fico* . . . -i. *adde*: PAPYR. Amherst II 26 III 4 vulpecula . . . peregrina volens circomitti quis saevi⟨tia?⟩ (*Babrios 11, 2* ξένῃ θελήσας περιβαλεῖν τις αἰκίῃ).

circummoenio *v.* circummunio.

circummoveo, -ēre *a* circum *et* movere; *cf.* circa movere *p. 1079, 74. aliter* VERG. Aen. 3, 92 moveri mons circum, *v. p. 1114, 18.* DOSITH. gramm. VII 434, 6 -o περικινῶ. CAEL. AVR. acut. 2, 10, 70 si ante oculos eorum quisquam digitos -eat. *Spelthahn.*

circummūgio, -īre *a* circum *et* mugire. *in tmesi*: HOR. carm. 2, 16, 33 te greges centum Siculaeque circum mugiunt vaccae. *videtur coaluisse*: STAT. Theb. 7, 573 ausae -ire iuvencae *tigres.* *Elsperger.*

circummulceo, -ēre *a* circum *et* mulcere. *verb. et adv. seiunguntur*: LVCR. 3, 141 haec loca (*i. in pectore*) circum laetitiae mulcent. *cf.* VERG. Aen. 7, 32 *p. 1114, 54.* *compos.*: PLIN. nat. 28, 30 in dolium serpentium coniectus experimenti causa -entibus linguis miraculum praebuit.

circummundo, -āvī, -āre *a* circum *et* mundare. ITALA Is. 6, 7 (Hier. hom. Orig. in Is. 1, 4 p. 1105) peccata tua -vi (περικαθαριεῖ, VVLG. mundabitur, *at* ITALA *p. 1158, 65* circumpurgavi).

circummūnio, -īvī, -ītum, -īre *a* circum *et* munire. circummoenitus: PLAVT. Capt. 254. *in codd. confunduntur* circummunio *et* circumvenio, *ut ap.* COLVM. 5, 9, 11. 5, 10, 1. PLAVT. Capt. 254 ita vinclis custodiisque -iti sumus. CAES. Gall. 2, 30, 2 crebrisque castellis -iti. civ. 1, 18, 6 oppidum vallo castellisque -ire. 1, 81, 5 vallo fossaque. 1, 84, 4. 2, 16, 2 urbem . . . muro turribusque. 2, 36, 1. 3, 66, 2. 3, 97, 2 montem opere. BELL. Afr. 79, 1. 80, 2 BELL. Hisp. 34, 6. 38, 6. COLVM. arb. 18 *pomarium* -ito macerie aut fossa.

deriv.: circummunitio.

circummūnītio, -ōnis *f. a* circummunire. *i. q. actio muniendi*: CAES. civ. 1, 19, 4 obsidione atque oppidi -e. *i. q. munimentum*: BELL. Hisp. 38, 6 -es iugo derigunt.

circummūrāle, -is *n.* [*a* circum *et* murus; *cf.* muralis. *Th.*]. ITALA Is. 26, 1 (Hier. in Is. 26, 1 p. 343 *et* epist. 96, 9) ponet murum et -e (περίτειχος, VVLG. antemurale). HIER. in Ezech. 14, 48 p. 609 -ia urbis.

circummūrānus, -a, -um [*a* circum *et* murus. *Th.*]. AMM. 14, 6, 4 *Romae* populus . . . -a pertulit bella. 21, 13, 2 timebat eum periculis obiectare -is.

circummūro, -āre *a* circum *et* murare. CHRON. Alex. chron. I p. 129, 313 aedificabitur Hierusalem et -bitur (περιτειχισθήσεται).

circumnāvigo, -āvī, -āre *a* circum *et* navigare. VELL. 2, 106, 3 classis, quae Oceani -verat sinus.

circumnecto, -nexus, -ere *a* circum *et* nectere (circa nectere *v. p. 1079, 76*). AMM. 19, 7, 7 *elephantos* flammis coniectis undique -xos.

circumno, -āre *a* circum *et* nare. PAVL. FEST. p. 16 amnis proprie dicitur a -ando, quoniam am . . ., quae est ἀμφί, significat circum et nare fluere.

circumnoto, -ātus, -āre *a* circum *et* notare. APVL. met. 11, 24 umeris dependebat pone tergum . . . pretiosa chlamida. quaqua tamen viseres, colore vario -atis insignibar animalibus.

circumobruo *v.* circum *p. 1113, 47.*

circumobversor, -ātus, -ārī *a* circum *et* obversari. IREN. 1, 13, 6 discipuli eius quidam -ati (περιπολίζοντες) in †iisdem.

circumoffīgo *v.* circum *p. 1113, 48.*

circumōrno, -ātus, -āre *a* circum *et* ornare. ITALA psalm. 44, 10 (Cypr. testim. 2, 29) regina . . . -ata (*sic B*, circumamicta *A*, *v. p. 1121, 17;* περιβεβλημένη, VVLG. circumdata). PSALT. Rom. *et* VVLG. psalm. 143, 12 filiae eorum compositae, -atae (περικεκοσμημέναι) ut similitudo templi.

circumpadānus *v. nom. propr.*

circumpavio, -ītus, -īre *a* circum *et* pavire. PLIN. nat. 12, 58 tegete palmea excipiente, aliubi area -ita.

circumpedīlis, -e *a* circum *et* pes. VVLG. Sirach 45, 10 (*Tolet.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et Amiat.) -es (VVLG. circumpedes) et femoralia (περισκελῆ καὶ ποδήρη). GLOSS. tunica talaris. *cf.* circumpes.

circumpendeo, -ēre *a* circum *et* pendere. *in tmesi*: OV. fast. 2, 529 *v. p. 1114, 36.* PAVL. FEST. p. 21 ampendices dicebantur ab antiquis, quod -rent, quos nunc appendices appellamus. CVRT. 8, 9, 24 aurea lectica margaritis -entibus recubat. 9, 10, 26 armis ... -entibus. ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 25, 17 comitata est dominicam mortem -entium latronum coniuncta crucifixio. *in imag.*: AVG. in psalm. 87, 15 terrores conturbant animum cogitantis -entibus malis.

circumpergo, -ere *a* circum *et* pergere. COSMOGR. 1, 12 fluvius Iordanes ... -it ad lacum Tiberiadem.

circum(pēs), -pedis *m. a* circum *et* pes. VVLG. Sirach 45, 10 circumpedes et femoralia. *cf.* circumpedilis.

circumplanto, -āre *a* circum *et* plantare. ITALA Ier. 1, 10 (Cassiod. in psalm. 50, 12) aedificare et -are (καταφυτεύειν, VVLG. plantes). 18, 9 (Ps. Ambr. paenit. 27) ut reaedificetur et -etur (καταφυτεύεσθαι, VVLG. plantem).

circumplaudo, -sī, -ere *a* circum *et* plaudere. OV. trist. 4, 2, 49 quaque ibis, manibus -ēre tuorum. STAT. Theb. 10, 201 me volucres -sere secundae.

circumplecto, -xī, -xus, -ere (-or, -xus sum, -ī) [*a* circum *et* plectere. *Th.*]. GLOSS. περιπλέκω; -xus circumdatus. **1** *activum*: PLAVT. Asin. 696 meum collum -e. CATO agr. 21, 2 foramina ubi feceris, lamnis -ito. GELL. 15, 1, 6 cum ex omni latere *turris lignea* -xa igni foret. APVL. Plat. 1, 15 ventrem hiris intestinorum -xum et nexibus impeditum esse. AVG. serm. 137, 13 de vite, quae -xa est spinis. PASS. Matth. 223, 17 et vitis eam *arborem* -erat. **2** *deponens*: **a** *proprie*: CIC. Phil. 13, 12 qui domini patrimonium -xus, quasi thesaurum draco. CAES. Gall. 7, 83, 2 *collem* opere -i. BELL. Hisp. 32, 3. PLIN. nat. 13, 65 tam vastis arboribus, ut terni non quirent -i. 19, 63. STAT. silv. 1, 5, 44 stupet ipse beatas -xus opes et parcius imperat ignis. SVET. Tib. 6 *flamma* omnem comitatum -xa. Dom. 6 statuam ... aquila -xa pinnis. GELL. 13, 14, 2 *pomerium* multos editosque colles -xum est. APVL. met. 8, 6 cadaver ... avide -xus. ITIN. Alex. 25 Scythas dextrum cornu -i videt. IVL. VAL. 2, 33 genua Alexandri. LACT. opif. 11, 20 hae *intestinorum partes* vesicam -untur et continent. AVIEN. orb. terr. 95. 1138 gens -itur oram Arabum. 1202 HYG. astr. 2, 14 p. 50, 26. VVLG. gen. 48, 10 deosculatus et -xus eos. psalm. 118, 61 (*in imag.*) funes peccatorum -xi sunt me (περιεπλάκησαν). AVG. quaest. hept. 2, 177, 16 aulaea quippe decem ... -untur spatium, quantum possunt -i cubita ducenta octoginta. SIDON. carm. 22, 68. **b** *translate*: CIC. Tim. 24 eo motu, cuius orbis semper in eodem erat eodemque modo ciebatur, undique *deus* est eas *coniunctiones* -xus. GELL. 10, 3, 8 animum hercle meum, cum illa M. Ciceronis lego, ... sonus verborum et vocum et eiulationum -itur. PANEG. 10, 16 quae *maiestas* te -xa (circumflexa *trad.*) tueatur. Ps. APVL. Ascl. 16 qui *deus* in se -itur omnem locum, omnem rerum substantiam. AVG. epist. 112, 3 dei misericordia te -atur (GREG. M. in euang. 25, 9 -ens nos divina misericordia). *nota*: CAEL. AVR. acut. 2, 9, 47 corruptio cibi vexat ea, quae se -xa sunt.
deriv.: circumplexio, circumplexus. circumplexari.

circumplexio, -ōnis *f. a* circumplectere. GRILL. rhet. p. 601, 12 'obscurum genus causae est, in quo aut tardi auditores ad cognoscendum' quoniam multiplex (*an* multiplici?) -e irretitur.

circumplexor, -ārī *cf. c.* circumplecti (-plexus) *et c.* amplexari. Ps. FVLG. RVSP. serm. 10 p. 871[C] illa acceptum puerum -atur.

circumplexus, -ūs *m. a* circumplecti. PLIN. nat. 6, 212 in hoc caeli -u aequinoctii die medio umbilicus. 8, 32 ut *dracones* -u facili ambiant *elephantos*.

circumplico, -āvī, -ātus, -āre *a* circum *et* plicare. *aliquid aliqua re*: CIC. div. 1, 49 beluam vastam et immanem -atam serpentibus. 1, 79 puerum -atum serpentis amplexu. 2, 62 tum esset ostentum, si anguem vectis -isset. ARNOB. nat. 5, 19 -atis vos anguibus. PRVD. perist. 10, 272 ars seminandis efficax erroribus barbam rigentem dum Iovis -at. AVG. in psalm. 18 enarr. 1, 11. *aliquid alicui rei*: GELL. 17, 9, 14 *lorum* surculo compari, quem habebat, a capite ad finem ... -bat. *medium pro reflex., i. q. involvi, circumvolvi*: LACT. opif. 12, 5 quae *partes uteri* in diversum diffusae ac reflexae -antur sicut arietis cornua.

circumplumbo, -āre [*a* circum *et* plumbare. *Th.*]. CATO agr. 20, 2 modiolos in orbes oleagineos ex orcite olea facito, eos -ato.

circumpluo, -ere SEN. suas. 1, 4 *var. lect. v. s.* circumfluo *p. 1144, 75.*

circumpōno, -posuī, -itus, -ere *a* circum *et* ponere (*cf.* ponere circumcirca *p. 1124, 73*). GLOSS. περιτίθημι. **1** *proprie*: **a** *res*: CATO agr. 93 stramenta -ito (PLIN. nat. 17, 262). 115, 2 tres fasciculos veratri -ito circum radices. or. frg. 37, 3 ignem. LVCR. 6, 1027 semper enim -situs res verberat aer (SEN. nat. 1, 2, 11 a -sito aere). CELS. 8, 4 -sitae calvariae. 8, 10, 1 quae *ferulae* fissae -sitaeque ossa in sua sede contineant. FRONTO p. 28, 20 N. diadema. IREN. 1, 30, 3 propter gravedinem -siti corporis. ARNOB. nat 5, 11 ut omnia cingerent -siti laqueorum morsus. *nota*: HOR. sat. 2, 4, 75 primus et invenior piper album cum sale nigro incretum puris -isse catillis. *neutr. part. perf.* circumposita, -ōrum *pro substant.*: LIV. perioch. 22 *Hannibal* cum -sita ureret, agro *Fabii Maximi* pepercit. *aliquid alicui rei* (*alicui*): BELL. Alex. 72, 2 -siti sunt huic oppido ... colles. LIV. perioch. 50 urbes -sitas Carthagini. SEN. nat. 1, 16, 8 id genus speculorum -am mihi. TAC. ann. 14, 15 nemus, quod navali stagno -suit Augustus. ITALA Is. 61, 10 (Tert. adv. Marc. 4, 11 p. 451, 5) velut sponso -suit (περιέθηκε, VVLG. circumdedit) mihi mitram. Ezech. 37, 8 (Tert. resurr. 29 p. 67, 1) -sitae sunt eis carnes et spiritus in eis non erat (ἀνέβαινον ἐπ' αὐτὰ δέρματα ἐπάνω, VVLG. *aliter*). VVLG. gen. 41, 42 collo torquem auream -suit. Sirach 30, 18 quasi appositiones epularum -sitae (παρακείμενα) sepulcro. I Macc. 13, 29 his *pyramidibus* -suit (περιθείς) columnas magnas. Marc. 15, 36 -ensque (περιθείς) *spongiam* calamo. Ioh. 19, 29 *spongiam* hyssopo -entes. AVG. civ. 20, 26. quaest. hept. 2, 167 *Moyses descendit* -sito sibi velamine. 2, 177, 8 tabernaculi ... interioris, cui -itur atrium. in Iob p. 883. CAEL. AVR. chron. 2, 7, 110 lanae tinctae lateribus ac praecordiis -sitae. OP. imperf. in Matth. 7 p. 676 CASSIOD. hist. 6, 1. 10, 6. **b** *animantia*: GERM. frg. 5, 9 quaque eurus zephyrusque domo procederet undis et -sitos armaret in aequora fratres. SVET. Iul. 30 -sitis armatis causam apud iudices diceret. ARNOB. nat. 2, 23 *si* venenatas -ueris bestias. GREG. TVR. Iul. 17 tanta perpetrabat scelera, ut vix possit a vicinis -sitis sustineri. *alicui* (*rei*): Ps. QVINT. decl. 18, 12 -e iuveni serios senes. TAC. hist. 2, 59 Valentem et Caecinam pro contione laudatos curuli suae -suit (*i. utrobique assidere iussit*). SCHOL. Cic. Bob. p. 61, 21 Hild. -siti iudicio milites. OROS. hist. 2, 17, 5 milites lateribus suis -unt. **2** *translate*: *aliquid*: ITALA I Cor. 12, 23 (Aug. c. Faust. 21, 8) quae videntur viliora esse corporis, his abundantiorem honorem -imus (περιτίθεμεν, VVLG. circumdamus). AQVILA rhet. 6 p. 24 haec (*figura* ἐπιτροχασμοῦ) distantia plura inter se percurrens velocitate ipsa -it. 45 p. 36 eius figurae (πλεονασμοῦ) usus in eo est, ut verba quaedam adiciamus ... ut ex his magnitudo vel dignitas ... aut denique species motura iudicem -atur. ALC. AVIT. hom. 6 p. 110, 35 triduum praesens, quod ... quasi quodam opportunitatis propriae limbo -sitis sollemnitatibus marginaretur. *alicui aliquid*: CASSIOD. hist. 5, 43 p. 1023[A] -entes speciem sibimet haereticae pravitatis. 7, 11 p. 1077[B] *scriptura divina* saepe divinis operationibus humanorum membrorum nomina -it.
deriv.: circumpositio.

circumporto, -āre *a* circum *et* portare. Ps. IGNAT. ad Eph. 7 consueverunt dolo maligno nomen Christi -are (περιφέρειν).

circumpositio, -ōnis *f. a* circumponere. GLOSS. περίθεσις. ITALA num. 16, 38 *et* 39 (Aug. quaest. hept. 4, 30) fac ea (*turibula*) laminas ductiles -i altaris (περίθεμα, VVLG. affigat altari). I Petr. 3, 3 (Ambr. epist. 38, 1 Aug. epist. 262, 9) capillorum implicatio aut auri -o (περιθέσεως, VVLG. circumdatio). ORIG. in Matth. 18, 31 quam *scripturam* qui construxerunt Moyses et prophetae -e litterarum et ordinatione dictorum.

circumpōtātio, -ōnis *f. a* circum *et* potare, potatio. CIC. leg. 2, 60 servilis unctura tollitur omnisque -o (circumputatio *var. lect.*). *Spelthahn.*

circumprimo, -ere *a* circum *et* premere. *in tmesi*: GRATT. 431 circum atrae moenia silvae alta premunt. *coaluit*: GREG. M. moral. 9, 88 *mens* quae se -unt damna considerat. *Elsperger.*

circumproicio *v.* circum *p. 1113, 56.*

circumpulso *v.* circum *p. 1113, 58.*

circumpungo, -ere *a* circum *et* pungere. (circa pungere *v. p. 1079, 79*). GLOSS. περιστίζω. MAR. VICTORIN. gramm. VI 23, 11 ne ea quidem, quae cum praepositione dicuntur, -etis ut circumduci et circumveniri et nonnulli et paulopost.

circumpūrgo, -āvī, -āre *a* circum *et* purgare. *in tmesi*: STAT. Theb. 4, 416 circumque bidentum visceribus laceris et odori sulpuris aura graminibusque novis et longo murmure purgat *Eteoclem*. CELS. 5, 28, 14 si quis eum *clavum* -at. 7, 12, 1 *dens* -andus et evellendus est. ITALA deut. 30, 6 (Aug. quaest. hept. 5, 53) -bit dominus cor tuum (περικαθαριεῖ, VVLG. circumcidet). Ios. 5, 3 (Aug. quaest. hept. 6, 6) hoc ... modo -vit (περιέτεμε, VVLG. circumcidit) Iesus filios Israhel. Is. 6, 7 (Hier. hom. Orig. in Is. 6, 2 p. 1126 epist. 18 A 14, 1. 15, 8. 18 B 3 [19], 1 Cassiod. in psalm. 119, 4) peccata tua -vi (περικαθαριεῖ, ITALA *p. 1156, 38* circummundavi, VVLG. mundabitur). RVFIN. Orig. in lev. 9, 8 ignis altaris qui -bat labia eius. Ps. APVL. herb. 43, 1 herbae scillae bulbus torretur, dein -atur. MAX. TAVR. serm. 13 eadem aqua, quae dominum circumdedit et servulos -et. 14 sordes nequitiae -at.

circumpurpurātus, -a, -um *a* circum *et* purpurare. IREN. 1, 13, 3 mulieres ..., quae sunt -ae (περιπόρφυρος) et ditissimae.

circumputātio *v. l. 47.*

(circumputo), -ātus, -āre *a* circum *et* putare. PAVL. FEST. p. 24 amputata, id est -ata, dicuntur ab eo, quod antiqui putum pro puro dicebant. *Spelthahn.*

circumquāque *adv.* [*a* circum *et* quaque, *cf.* usquequaque. *Th.*]. GLOSS. omni parte, undique. [*falso* CIC. nat. deor. 2, 44 *pars codd.*] *proprie de loco*: AMBR. serm. 55, 7 post peragratas -e ... innumeras regiones. AVG. civ. 3, 10 p. 108 homines finitimi -e (*cf.* in psalm. 84, 4. EVGIPP. Sev. 6, 1 -e vicinis). 11, 5 p. 467 per interminabilem immensitatem locorum extra mundum -e patentium. epist. 120, 7 personarum ... a summo et imo et -e terminatarum. 120, 10

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

luminis fulgor per localia spatia -e diffunditur (c. Arrian. 34, 32 GREG. M. hom. in Ezech. 1, 5, 6). quaest. hept. 4, 4 in aliis -e castris. 7, 38. 7, 49 p. 487, 13 area tota -e sicca. Ps. Aug. serm. 72, 3 diabolus . . . -e discurrens. hypomn. 4, 7, 3. Ps. RVFIN. in psalm. 25, 10 -e exquirunt. 71, 10 procellis . . . -e tundantur. Ps. AVR. VICT. orig. 17, 6 Praeneste... ceteraque oppida -e. CORIPP. Ioh. 3, 5 -e (circumperque *cod.*) duces vallantes *imperatorem* agmine denso consilium . . . habebant. EVGIPP. Sev. 12, 5 omnium -e sationes. GREG. M. dial. 2, 4 quae *monasteria* -e construxerat *Benedictus*. 2, 8 *bis*. moral. 2, 20 quod ipse *deus* sit -e cunctis rebus... externis. 17, 36 per mundi partes -e transmissi *apostoli*. SCHOL. Germ. Strozz. p. 148, 12 in caput Gorgonis -e tres stellae. ISID. sent. 1, 2, 2. diff. 1, 21 conspicimus -e. *in imagine*: AVG. in psalm. 10, 5 video . . . quotidianas violentias circumcellionum . . . -e volitare. *Elsperger.*

(**circumquīro**), -ere *a* circum *et* quaerere. PAVL. FEST. p. 22 anquirere est -ere.

περιστίλβω **circumradio** GLOSS. II 405, 8. *a* circum *et* radiare.

circumrādo, -sī, -sum, -ere *a* circum *et* radere. CELS. 7, 12, 1 -i debet *dens*. 7, 12, 2 *ἀντιάδας* oportet digito -ere et evellere. 8, 3 -endae levandaeque orae sunt. COLVM. 4, 29, 14 *sarmentum* leviter -sum. TERT. cult. fem. 2, 8 barbam. *deriv.*: circumrasio.

circumrapio *v.* circum *p. 1113, 59 et 1116, 70.*

circumrāsio, -ōnis *f. a* circumradere. PLIN. nat. 17, 246 -o corticis.

περίχωρον **circumregio** GLOSS. III 260, 19. *a* circum *et* regio.

circumrespicio *v. s.* circum *p. 1113, 61.*

circumrētio, -ītum, -īre [*a* circum *et* rete; *cf.* in-, obretire. *Th.*]. *inde a* CIC. *fere i. q. reti ambire, circumdare, sim.* (*cf.* SERV. Aen. 7, 333 ambire Latinum: amplecti, -ire): **1** *proprie*: ARNOB. nat. 4, 35 Hercules pestiferi tegminis -itus indagine. 5, 41 in adulterio dicimus Martem . . . et Venerem Vulcani esse -itos arte. 7, 24 omentum pars quaedam, qua receptacula ventrium -ita finiuntur. LACT. opif. 14, 2 membrana illa, qua -itur alvus ac tegitur. **2** *in imagine*: CIC. Verr. 6, 150 cum te implicatum severitate iudicum, -itum frequentia populi R. esse videam. LVCR. 5, 1152 -it enim vis (ius *codd.*) atque iniuria quemque. SIDON. epist. 5, 13, 2 singulos . . . calumniarum fraude -it.

circumrōdo, -sī, -sum, -ere *a* circum *et* rodere. *inde a* CIC. *proprie*: PLIN. nat. 22, 91 condrion... folia habet intubi, -sis similia. 32, 12 *Ovidius tradit* polypum . . . nec prius dimittere quam escam -serit. RVFIN. Adamant. 1, 5 licet sit undique -sus *codex*. *in imagine*: CIC. Att. 4, 5, 1 dudum enim -o, quod devorandum est. HOR. epist. 1, 18, 82 qui dente Theonino cum -itur (*i. cui maledicitur*). HIER. nom. hebr. p. 2, 23 Arucaeum -entem me.

circumrōro, -āre *a* circum *et* rorare. APVL. met. 11, 23 *me* sueto lavacro traditum . . . purissime -ans abluit *sacerdos*.

circumroto, -āre *a* circum *et* rotare. *in tmesi*: STAT. Ach. 1, 56 *delphini* circumque infraque rotantur (*v. p. 1114, 67*; circa rotare *v. p. 1079, 80*). *compos.*: GERM. frg. 2ᵃ, 9 caeli -at (-notat *codd.*) orbem. APVL. met. 9, 11 machinas (*sc. molas*) . . . -ari *videre*.

circumrotundo, -ātum, -āre *a* circum *et* rotundare. ZACCH. 1, 4 cuius (*dei*) signum -atum et decussatum est.

circumrumpo *περιρρήσσω* DOSITH. gramm. VII 434, 29. *a* circum *et* rumpere.

ˣ**circumsaepio**, -psī, -ptum, -īre *a* circum *et* saepire. GLOSS. *περιφράσσω*. -ptus: *περιπεφραγμένος*, undique cinctus, circumcinctus, circumdatus. *compos. legitur inde a* CIC.; *in tmesi*: CATO agr. 46, 1 *locum* delapidato circumque saepito. VERG. Aen. 9, 69 *classem* aggeribus saeptam circum. *cf* TRAG. inc. 113 *p. 1113, 83*. *nota* saepire circa *p. 1079, 81*. *in codd. persaepe* sep- *trad.*; *aliae formae praeter part. perf. pass. (adiect. vice frequentatum) admodum rarae*: LIV. 1, 49, 2 AVR. VICT. Caes. 35, 8 LVCIF. Athan. 1, 27 VVLG. Iob 19, 8 PRVD. psych. 753 VEREC. in cant. 2, 10 MVTIAN. Chrysost. hom. 14, 4 *al.* *supin.* -tu *v. p. 1160, 31.*

1 *strictiore sensu i. q. loca circumdare, saepire, stipare*: COLVM. 1, 6, 4 ex parte tecta loca, ex parte sub dio parietibus altis -pta. PLIN. nat. 5, 71 in lacum se fundit *Iordanes* . . . amoenis -ptum oppidis (SOL. 35, 3 *cf.* SVET. Nero 31 stagnum maris instar -ptum aedificiis ad urbium speciem). SVET. Nero 50 solium porphyretici marmoris . . . -ptum est lapide Thasio. IVL. VAL. 3, 28 urbs omnis muro . . . est -pta (AVR. VICT. Caes. 35, 8). VVLG. Iob 19, 8 semitam meam -psit. Bar. 6, 17 alicui, qui regem offendit, -ptae sunt ianuae. II Macc. 12, 13 civitatem ... firmam pontibus murisque -ptam (*περιπεφραγμένην*). AMM. 20, 11, 6 tentoriis vallo fossarumque altitudine -ptis. 21, 12, 4 ordine . . . scutorum gemino Aquileia -pta. 24, 2, 1 locum... potestate naturae velut manu -ptum humana. RVFIN. hist. mon. 17 monasterium amplissimis spatiis -ptum muroque circumdatum. OROS. hist. 1, 2, 1 maiores nostri orbem totius terrae oceani limbo -ptum . . . statuere. **2** *latiore sensu i. q. hominem cingere, concludere* (*et amice et hostiliter*): CIC. Phil. 12, 24 -ptus (*sic pars codd.*, circumsessus *al. codd.*) lectis valentissimorum hominum viribus cecidi. LIV. 1, 49, 2 armatis corpus -psit. APVL. mund. 26 *rex* -ptus admirabili regia. LACT. inst. 14, 1, 10 (*ex Ennio, ut videtur, cf.* ENN. frg. var. 87) cum audisset patrem atque matrem custodiis -ptos (*cf.* mort. pers. 31, 4 multis custodiis -pto nulla respirandi facultas). HEGES. 4, 20 cum se -ptum intellegeret *Nero*. AMM. 19, 6, 11 Persarum regem armatorum C milibus -ptum. 21, 9, 7 cum... vidisset ignotorum se circulo -ptum. 25, 6, 9 vectores . . . a Saracena multitudine -pti (-specti *codd. pars; adde* AVG. gen. ad litt. 12, 22 p. 413, 19. *cf.* AMM. 26, 9, 6 Gomoarius... velut accursu multitudinis visae subito -ptus. SEV. MINOR. p. 737ᶜ Theodorus, multitudinis suae agmine -ptus). VVLG. II Macc. 10, 30 armis suis -ptum incolumem conservabant (*σκεπάζοντες*). PRVD. psych. 753 barbaries, sanctae quae -erat urbis indigenas. SVLP. SEV. epist. 1, 5 quod -ptus ignibus non perisset *Martinus*. OROS. hist. 5, 14, 5 qui cum se Romanis copiis -ptos viderent. 5, 19, 7. EVSTATH. Bas. hex. 5, 2 p. 941ᶜ affinium adulatorum -ptus excubiis. BOETH. cons. 2, 7, 20 in hoc igitur minimo puncti (*terrae*) quodam puncto -pti atque conclusi *sumus*. **3** *i. q. in circuitu addere*: CONC. Turon. a. 567 p. 134 -pto clericali choro. **4** *in imagine et translate*: CIC. har. resp. 45 ut vos isdem ignibus -pti me primum ictum pro vobis et fumantem videretis. SEN. dial. 9, 4, 7 sive otiosa mutaque est et angusto (anguste *Gertz*) -pta *virtus*. LACT. ira 1, 4 mens hominis tenebroso corporis domicilio -pta (*cf.* ZENO 1, 12, 4 animamque lineamentis corporis -ptam). mort. pers. 20, 4 inexpugnabili muro -ptus *imperator* (*cf. p. 1159, 79 sqq.*). AMM. 31, 13, 8 imperator divis pavoribus -ptus. AVG. bapt. 4, 19, 26 omnibus vitiis -ptum catholicum non adulemur. serm. ed. Mai 75, 5 *oculi* laeta nigredinis gratia -pti. OROS. hist. 5, 23, 19 animo aeger et curis -ptus . . . interiit. CAEL. AVR. chron. 4, 1, 6 Asclepiadis secta -ptus (*i. Asclepiadis rationis aemulus*).

part. perf. subst. **circumsaeptum**, -ī *n.* *i. q. locus sacer circumsaeptus*: IVL. VAL. 1, 30 in Sarapis templi -o. SALV. epist. 5, 2 vestibula templi sui et -a servavit (*in imagine*). CORP. XIII 7623 -um et portam. *fort. add. l. 32.*

? **circumsaeptus**, *abl.* -ū *a* circumsaepire. *i. q. actio circumsaepiendi, muniendi*: HIL. in psalm. 143, 23 -u (*sic G*, circumsepta *cett. codd.*) . . . domorum firma praebere.

circumsaevio, -īre *a* circum *et* saevire. HIL. in Matth. 10, 13 -entibus licet et lupis et haereticis. GREG. M. epist. 12, 32 maxime -entibus hostibus ea nobis non fuit spatium requirendi.

circumsalto, -āre *a* circum *et* saltare. PRVD. c. Symm. 1, 135 hoc -ante choro temulentus adulter invenit . . . scortum.

circumscalpo, -ptum, -ere *a* circum *et* scalpere. PLIN. nat. 20, 32 radice eius (*sativae staphylini*) -pti dentes dolore liberantur (*cf.* GARG. MART. med. 33).

circumscarīpho, -ātum, -āre *a* circum *et* scariphare. PLIN. nat. 22, 101 pedum clavos -atos ferro mixtum cerae extrahit. 30, 21 -ato *dente* qui doleat. *ibid. absolute*: huius (*serpentis*) maximo dente -ant.

circumscindo, -ere *a* circum *et* scindere. LIV. 2, 55, 5 quo ferocius clamitabat *Volero*, eo infestius -ere et spoliare lictor. *Probst.*

ˣ**circumscrībo**, -psī, -ptum, -ere *a* circum *et* scribere. *cf.* PRISC. fig. num. gramm. III 407, 8 mille *scribitur* secundum Atticos per X graecam, sed ut sit differentia ad decem, -ptis lateribus ∞. 407, 15 decem milia notantur per M -ptam ex utroque latere *eqs.* *seiunctim scribitur* CARM. epigr. 95, 6 *p. 1163, 13*, *compos. iam inde a* RHET. Her. *et* CIC. *circulo vel finibus circumdare aliquid* (-em).

I *proprie de actione corporea vel statu corporeo*: *i. q. circulo* (*cf.* PLIN. nat. 18, 327. 25, 148. 34, 151) *finibus forma includere*. GLOSS. *περιγράφω*, -sit conclusit. **A** *generatim aliquid, aliquem, plerumque qua re*: CIC. Phil. 6, 5 *Antonium* fluvio Rubicone et CC milibus -ptum. 8, 23 *Popilius* virgula stantem *Antiochum* -sit (LIV. 45, 12, 5 virga. VELL. 1, 10, 2 PLIN. nat. 34, 24). parad. 18 exilium . . . illis *terribile est*, quibus quasi -ptus est habitandi locus. LIV. 21, 44, 5 -it *Hannibal* includitque nos terminis montium fluminumque, quos non excedamus. SEN. suas. 2, 17 *Xerses* terras -sit. SEN. nat. 1, 3, 6 omnis -pta levitas et circumdata suis finibus speculum est. 1, 5, 5 arcus . . . uno -ptus est ductu. 5, 18, 14 fuisset . . . imperitum animal et sine magna rerum experientia homo, si -retur natalis soli fine. epist. 89, 20 quo usque arationes vestras porrigetis ne provinciarum quidem spatio contenti -ere praediorum modum. COLVM. 6, 5, 4 aenea fibula pars auriculae *bovis* -itur, ita ut manante sanguine tanquam o literae ductus appareat. SCRIB. LARG. 163 *herbas* notare oportet et -ere sinistra manu fruges aliquas ponentem. PLIN. nat. 18, 327 mediamque mensuram *umbrae* . . . -i *conveniat* circulo parvo, qui vocetur umbilicus. 21, 42 *irin herbam* -ptam mucrone gladii orbe triplici. 22, 60 si terram surculo heliotropii -at aliquis. 22, 103 -pta terra manu sinistra (23, 103). 25, 50 *helleborum* gladio -itur (25, 148 *mandragoran* III circulis ante gladio -unt). 25, 107 *verbenacam* -ptam ferro. 25, 167. 30, 85 si dexter pes *audientis cuculum* -atur ac vestigium id effodiatur. 34, 151 -i circulo terve circumlato mucrone et adultis et infantibus prodest contra noxia medicamenta. 36, 151 *filia Butadis* umbram *iuvenis* ex facie eius ad lucernam in pariete lineis -sit. QVINT. inst. 10, 2, 7 non esset pictura, nisi quae lineas modo extremas umbrae, quam corpora in sole fecissent, -ret. 12, 10, 5 *Parrhasius* ita -sit omnia, ut eum legum latorem vocent. PLIN. epist. 8, 20, 4 lacus est in similitudinem iacentis rotae -ptus. GELL. 12, 13, 20 cum undique oceanus -at omnes terras et ambiat. TERT. anim. 46 p. 378 *daemonum* non clausa vis est nec sacrario-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rum -itur terminis. IREN. 2, 1, 2 is ..., qui est deorsum finis, necessario omni modo -it et circumdat eum, qui finiatur in eum. AVSON. 419, 9 qui terrarum orbem unius tabulae ambitu -unt. AMBR. off. 3, 1, 7 quibus ... locis -itur, cui totus mundus divitiarum possessio est? ANON. med. ed. Piechotta 77 -(i)to eam *(herbam)* auro, erbo(?) et argento. PS. APVL. herb. 3, 4. EVSTATH. Bas. hex. 1, 11 p. 880^A ex magnitudine corporum -ptorum. 4, 3 p. 904^C mare certis -ptum finibus. 6, 3 p. 923^C tali orbe -itur *globus lunae.* PRISC. *p. 1160, 48 sqq.* APRING. in apoc. 5, 1 mundum virtute potentiae -ptum. *in imagine*: CIC. Arch. 29 quibus regionibus vitae spatium -ptum est. de orat. 1, 52 certarum rerum forensibus cancellis -ptam scientiam. HIER. hom. Orig. in Ezech. 9 p. 960 si ... tales simus, ut non nos unitas -at.

B *de corporis figura, speciatim dei et rerum divinarum: additur* corpore, spatio, finibus *sim.*: PLIN. nat. 28, 46 ulcera non serpere osse hominis -pta (*cf.* ARNOB. nat. 1, 50 contumaciam canceris ... ad subeundam cicatricem -ptis evaginationibus compulerunt *apostoli*). HIL. in psalm. 144, 6 *dei* laudatio est, quod nihil in se mediocre, nihil -ptum, nihil emensum et magnitudinis suae habeat et laudis. trin. 11, 5 filius *dei* ... -ptus est corpore (AVELL. p. 706, 6). HIER. epist. 96, 3 *divinitas dei* nullis locorum spatiis -itur. 124, 1, 2 maiestas ac magnitudo ... quodammodo -pta in filio. GENNAD. dogm. 12 localiter -untur *creaturae intellectuales.* RVFIN. apol. Orig. 2 p. 558 ne per huiusmodi adiunctionem -i vel inhiberi aliquatenus videatur divinae naturae simplicitas. Adamant. 4, 5 ut dicatur deus ... -i a materia (4, 6). AVG. trin. 12, 7 cogitatio turpiter vana est, quae opinatur deum membrorum corporalium lineamentis -i atque finiri. epist. 147, 26 nec -itur visu deus. PHYSIOGN. 6 pedes subtiles et eleganter -pti. 71 σφυρά solida, quorum ambitus certus, -ptus et honestus est. OROS. comm. 3 p. 157, 2 nec in corpore ullo regnantem -i deum. AVELL. p. 273, 12 deus erat in homine nato non illum -ptus secundum naturam, sed *eqs.* CAEL. AVR. chron. 3, 4, 50 ex alia ... parte -pta *scirrhosis.* 5, 10, 102 circa confinium interaneorum, ... -pta collectio sentitur. CAPREOL. epist. 2, 4 p. 851^D *divinitatem* nulla demensio -it. FAVST. REI. epist. 3 p. 173, 22 pro eo quod *angelorum natura* initio -atur et spatio. spir. 1, 13 p. 125, 20 PS. PRIMAS. in Hebr. p. 696^A GREG. M. moral. 2, 3 RVSTIC. c. aceph. p. 1236^B.

II ***translate*** *de actione* ***animi***: **A** *i. q. vocibus aliis vel similibus explicare, significare: additur saepe qua re*: RHET. Her. 4, 32, 43 circumitio est oratio rem simplicem assumpta -ens elocutione. CIC. Verr. 3, 149 uno genere ... -ere habetis in animo genus ... aratorum. Sest. 97 genus universum ... brevi -i et definiri potest. de orat. 1, 70 nullis ut terminis -at aut definiat *poeta* ius suum. 1, 189 est ... definitio rerum earum, quae sunt eius rei propriae, quam definire volumus, brevis et -pta quaedam explicatio. 2, 67 *pars quaestionum* -pta modicis regionibus. fin. 5, 23 *sententiae Pyrrhonis Aristonis Erilli* in hunc orbem, quem -simus, incidere non possunt. orat. 38 arguti certique et -pti verborum ambitus. 200 -itur mente sententia (fin. 3, 31. FEST. p. 217 verbis -pta sententia. GELL. 17, 14, 4 ARNOB. nat. 5, 3). part. 21 *coniunctio verborum* -pta non longo anfractu. 72. FEST. p. 171 *vota* promissa ... testificata, -pta, recepta. SEN. epist. 33, 6 facilius ... singula insidunt -pta. 74, 1 qui omne bonum honesto -sit, intra se ⟨est⟩ felix. PLIN. nat. 22, 4 ut subiciendo viliora luxuriam utilitate -amus. QVINT. inst. 11, 3, 110 'ante hanc diem non auditum' satis -ptum est. PLIN. epist. 2, 3, 3 crebra ἐνθυμήματα, crebri syllogismi, -pti et effecti. 8, 18, 4 ita -pto testamento consors frater in patris potestatem emancipatam filiam adoptionis fraude revocaverat. GELL. 4, 1, 12 ut mihi dicas et quasi -as verbis, cuiusmodi 'homo' sit. PS. APVL. Ascl. 20 nominis tota substantia paucis composita syllabis definita atque -pta est. LACT. inst. 1, 1, 25 scientiae summam breviter -o. IVST. 39, 2, 5 facetis iocis sacrilegium. AQVILA rhet. 18 non conversum neque -ptum *genus eloquendi.* HIL. trin. 11, 45 non -itur (*fere i. q. intelligitur*) deus mente terrena. c. Aux. 5 -pta ... ratio *temporum.* PRISCILL. tract. 8 p. 88, 10 saecularis mali -endo naturam. AMBR. Ios. 1, 1 eoque facilius *ista* mentem penetrant, quo magis -pta ac determinata sunt. HIER. hom. Orig. in Ier. 9 p. 828 -pto ... hoc capitulo, videamus subsequens scriptura quid doceat. AVELL. p. 158, 19 volentes aliqui -ere veritatem. CAEL. AVR. acut. 2, 29, 160 omnia ratione -pta reprobanda sunt. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 14 p. 40, 3 *posteriorem generis significationem* disserendam ... prius definiendam et termino quodam -endam demonstrandamque. comm. sec. 1, 9 p. 158, 14 definitione quodlibet ... -ere. herm. sec. 1, 2 p. 62, 26 nomen esse vocem ... -ptae significationis. 2, 4 p. 84, 19 orationes ... definitione.

B *i. q. includere, in angustum cogere, imminuere* (*cf.* GLOSS. -ptus ἡττηθείς): *de rebus fere i. q. coartare*: CIC. Rab. perd. 30 exiguum nobis vitae curriculum natura -sit, immensum gloriae. SEN. dial. 5, 11, 2 -enda multis modis ira est. 11, 4, 1 vincere dolorem ..., non -ere (DICT. 3, 17 dolor ... nece metuendi hostis et ob id praecipua laetitia -itur). 11, 19, 7 laudes -ere est tam parce transcurrere. epist. 87, 41 expugnare affectus, non -ere. 122, 3 -atur nox et aliquid ex illa in diem transferatur. COLVM. 1, 1, 10 Diophanes ... Dionysium ... per multa diffusum volumina sex epitomis -sit. PETRON. 119, 23 ut fuga ... aevi -pta mora properantes differat annos (*cf.* ARNOB. nat. 5, 14 textriculas puellas ... taediosi operis -entes moras). QVINT. decl. 278 p. 133 pleraque iura tempore -i. 331 p. 302 non potest ... ista -i religio et severitas iudicii, ut non poenam det pars utralibet. TERT. ieiun. 6 tanta est -pti victus praerogativa, ut deum praestet homini contubernalem. castit. 1 necessitas facillime -i potest. PANEG. 10, 2 vicenis aut iam tricenis annis -endo quae aeterna sentimus. PRISCILL. tract. 6 p. 78, 8 ut ... elementorum -pta per deum ... numeri natura. p. 78, 13 nativitas tempore -pta. HIER. in Hab. 1, 1 p. 599 tropologia libera *est* et his tantum legibus -pta, ut pietatem sequatur intelligentiae. AVG. in psalm. 140, 2 *caritas* suis quibusdam terminis -pta. HESYCH. in lev. 17, 1—7 p. 1003^A sic iustas actiones, id est non occidere, non adulterari ... diligere proximos ... non -it loco, quia semper sunt utilia (*ibid.* concludit loco). COD. Theod. 11, 16, 18 (*a. 390*) *universa* suis patrimoniis cum vivendi -pta temporibus. CAEL. AVR. chron. 3, 5, 69 *passio* nunc celeriter -pta, nunc corporibus intardans. 5, 10, 95 rigor corporis atque tremor -itur. ALC. AVIT. epist. 37 incommodis calamitatum -endis potius quam sanandis pax quaedam videtur alludere. CASSIOD. Didym. in I Petr. p. 1771^C finem ... -entem incredulitatem eorum. ISID. orig. 16, 25, 1 mensura est res aliqua modo suo vel tempore -pta. *de hominibus: i. q. coercere: fortasse*: RHET. Her. 4, 22, 30 ne patres conscripti -pti putentur (*an ad C?*). CIC. Mil. 88 senatus ... praetorem eum (*Clodium*) -isset. Phil. 2, 53 quod ... -ptus a senatu esset Antonius. Att. 7, 9, 2 tribunus plebis ... senatus consulto -ptus (CAES. civ. 1, 32, 6). *cf.* SEN. epist. 15, 2 quantum potes -e corpus tuum. 81, 6 vir bonus utrosque calculos sic ponit, ut se ipse -at. 108, 14 gulam et ventrem.

accedit ad notionem intercludere, e medio tollere, vitare, delere (*cf.* GLOSS. -pta deleta): CIC. Verr. 2, 43 omni tempore Sullano ex accusatione -pto (*cf.* PS. ASCON. *ad l.* sublato circumducto ac praetermisso). TERT. adv. Marc. 4, 14 p. 462 sancite eum, qui -it animam (*i. aspernatur vitam*) suam, qui aspernamento habetur a nationibus IREN. 3, 11, 1 omnia ... -ere volens discipulus domini. 3, 21, 5 -sit ... genitalia viri in promissione scripturae. DICT. 3, 26 an solum in Priamum *misericordia Graecorum* -itur? CAEL. AVR. acut. 1, 11, 97 cum ... omnia suspecta -pta viderimus.

C *circumvenire, decipere, fallere*: GLOSS. παραλογίζομαι. -ere: decipere circumvenire. *cf.* PS. ASCON. in Verr. p. 170 -pto: ... alias decepto significat. *additur* fraude dolo arte *sim. saepe in iure, cf.* GLOSS. -(s)it, in praeiudicium mittit (misit). **1** *de hominibus*: CIC. Q. Rosc. 24 dic ... te ab Roscio HS ↀↀↀ -ptum esse. Tull. 15 (*locus lacunosus*). Phil. 14, 7 adulescentulos (13, 19. *cf. l. 60*). ac. 2, 46 fallacibus et captiosis interrogationibus -pti atque decepti quidam. LIV. epit. Oxyrh. 2, 39 *pupillum Aebutium* Rutilius tutor et ma⟨ter Duronia ci⟩rcumscribserant. *cf. l. 62 sqq.* SEN. contr. exc. 6, 3 *lex* ne minor -atur timet (QVINT. decl. 336 p. 322 -isti fratrem ... minorem. COD. Iust. 2, 41, 2. *cf.* IVLIAN. dig. 21, 2, 39 pr. minor *viginti quinque annis* se in ... venditione -ptum dicit. POMPON. dig. 16, 1, 32 pr. VLP. dig. 3, 3, 39, 6. 4, 3, 7 pr. *al.*). SEN. suas. 2, 12 Attalus Stoicus ... a Sciano -ptus. SEN. nat. 5, 1, 3 (*medialiter, ut videtur*) in hac ... re ... non -etur, qui ita se gesserit ut dicat 'ventus est fluens in unam partem aer'. epist. 82, 19 totum genus istuc exturbandum iudico, quo -i se, qui interrogatur, existimat. PETRON. 112 miles -ptus ... veritus supplicium mulieri quid accidisset exponit. PLIN. nat. 7, 131 mortalitas ... ad -endam se ipsam ingeniosa. 33, 48 cum Septumuleius ... parricidio suo rem publicam ... -erit. QVINT. decl. 301 p. 188 me credibile est -endi mente fecisse? (SVLP. VICT. rhet. 38). p. 189 -ptus sum, ancillam putavi. 330 p. 299 -untur ... servorum artibus patres et mendaciis filiorum. 341 p. 347 fallere nos volunt, ... mille artibus -imur. 342 p. 349 -ptum esse ..., cui signatae sunt tabulae. 343 p. 353 non tantum nobis in hoc laborandum est, ut -ptus sit adulescens, quantum in illo ut -ptus sit a patre *eqs.* 355 p. 386 ut rudem et imperitam pupilli aetatem fraudibus suis -rent. *ibid.* ne ... pupillus fraudibus et insidiis inimicorum -retur (IVV. 10, 222 CALL. dig. 23, 2, 64, 1 VLP. dig. 4, 3, 5 LEX Burg. Rom. 36, 7). 360 p. 393. 377 p. 418. 385 p. 430 PS. QVINT. decl. 11, 5. 12, 9 decepisti. ... civitatem, -isti. IVV. 14, 237 *iuvenem* spoliare doces et -ere et omni crimine divitias acquirere. SCAEV. dig. 23, 4, 29 pr. maritus ... manente matrimonio pactus est -endae mulieris gratia. CALL. dig. 42, 1, 33 iudice ... malo exemplo -pto (MART. CAP. 5, 546). VLP. dig. 2, 14, 7, 9 -endi alterius causa aliud agitur et aliud agi simulatur. 4, 1, 1 praetor hominibus ... -ptis subvenit. 19, 1, 32 emptor *olei* -ptus ... a venditore ponderibus minoribus. PAVL. dig. 19, 2, 22, 3 invicem se -ere. TERT. apol. 17 *anima* institutionibus pravis -pta. 22 *error* deos istos (*falsos*) captis et -ptis hominum mentibus commendat. ITALA exod. 1, 10 (Rufin. Orig. in exod. 1, 5) -amus illos (*filios Israel*) ne forte increscant (κατασοφισώμεθα, VVLG. opprimamus). Is. 3, 12 (Priscill. tract. 10 p. 95, 9) exactores vestri -unt vos (καλαμῶνται, VVLG. spoliaverunt). CYPR. unit. eccl. 3 quos detinere non potest in viae veteris caecitate *inimicus* -it et decipit novi itineris errore. ARNOB. nat. 2, 42 ut *animae* ... -rent nescios. FIRM. math. 3, 11, 11 *viros* a mulieribus iniustis actibus -i. ZENO tract. 1, 5, 4 *de muliere*: ab speculo oracula inquiris, quam commode possis -ere petitorem. 1, 6, 6 p. 316, 33 astu -ptus *Iacob.* LVCIF. non conv. 3 p. 7. 8. 9 p. 19 -ere nos te potuisse ... subtilitate, qua serpens -erit Adam et Evam. Athan. 2, 9 inscios sua calliditate ... diabolus -erat. 2, 31. 32. SYMM. epist. 6, 78 (79)

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Symmachus servili -ptus stropha (*i. a servo*). 9, 11, 2 *Amazonius* -ptus ... improvida cautione. HEGES. 1, 14, 1. 1, 40, 10. 4, 6, 8 simulabat se plebi favere, ut -ret. 4, 7 l. 41 bonus iudex -ptum se esse mendaciis dolet. AMBR. hex. 5, 8, 21 ut quem obtinere non potest -at dolo *unusquisque*. parad. 12, 55 Iacob 2, 11, 45. 52. RVFIN. Orig. in gen. 5, 3 arte -ptum Lot. in num. 19, 3 non eum (*Christum*) haereticorum circumdet et -at astutia. SALV. epist. 4, 26. SIDON. epist. 7, 2, 1. CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 77 occurrunt animae phantasiae corporum, quibus per sensus corporis affecta non locis, sed fallaciis -itur. DRAC. laud. dei 1, 481 *Eva* circumventa perit, sed -pta fefellit. GREG. TVR. Franc. 6, 5 *hominem* astu serpentis -ptum. vit. patr. 14, 2 gulae -ptus desiderio *quidam*. GREG. M. moral. praef. 5 -it nos divina prudentia. CARM. epigr. 95, 6 *liberta perfida* secuta adulterum patronum circum scripsit. CORP. VI 20905. DIFF. ed. Beck p. 58, 33 fraudes -unt. 2 *de rebus*: SEN. nat. 3, 18, 1 langor (longa *codd.*) somniculosae inertisque luxuriae quam sero experrectus (expressero *codd.*) -ise et fraudari tanto bono sensit. QVINT. decl. 331 p. 305 sollicitudine -isti misericordiam iudicum. 340 p. 344 vectigalia populi Romani. FRONTIN. aq. 112 constitutiones. TERT. anim. 57 oculos (LACT. inst. 4, 15, 19 epit. 23 [28], 6). PAVL. dig. 4, 3, 18, 4 ne aliter observantibus l e x -atur (LACT. ira 8, 5 leges publicas. IVL. VICT. rhet. 6, 2. COD. Iust. 1, 15, 51, 2 callidis machinationibus. 2, 58 [59], 2, 5 ex ... machinatione). ARNOB. nat. 2, 39. 6, 14 *id* in tam promptis ac perspicuis rebus voluntaria fallitis et -itis caecitate. LACT. inst. 6, 23, 33 divina praecepta. epit. 54 (59), 7. 54 (59), 9 iura. AMM. 30, 4, 13 nodosis quaestionibus de industria iudicia -unt. AMBR. hex. 5, 8, 23 alienam ... innocentiam. RVFIN. Orig. in exod. 1, 5 p. 303 circumvenire et -ere ... in hominibus rationabilem sensum. ZACCH. 1, 27. COD. Iust. 8, 27 (28), 11 ignorantiam. *paulo aliter*: ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 27 -itur (*i. fere i. q. fingitur*) solis radius, quem caecus ab utero post nativi carceris tenebras intuetur.

syn.: *ad IA*: includere, circumdare, ambire. *ad IIA*: definire, determinare, disserere, demonstrare, decidere. *ad IIC*: decipere, capere, circumvenire, circumdare. *opp.*: *ad IB*: incircumscriptus (Ps. PRIMAS. in Hebr. p. 696^A GREG. M. moral. 2, 3).

part. perf. pass. **circumscrīptus**, -a, -um *supra saepius pro adiectivo vel substantivo sumi potest* (*cf.* CIC. part. 72 -pta numerose): *nota comparativum*: PLIN. epist. 1, 16, 4 in contionibus eadem quae in orationibus vis est, pressior tamen et -ior et adductior.

adv. **circumscrīptē** *i. q. decise, accurate*: CIC. orat. 221 non modo non frequenter, verum etiam raro in veris causis ac forensibus -e numeroseque dicendum est. nat. deor. 2, 147 singulas ... res definimus -eque complectimur. LACT. inst. 5, 9, 20 Lucilius istam vitam -e breviterque depinxit. 5, 14, 8 -e ac breviter, quid sit, ostendere. AMM. 23, 4, 1 instrumentorum genera ignorantibus -e monstrare. BOETH. herm. sec. 1, 2 p. 65, 24 nomen est vox designativa ... -e significans (p. 65, 12 voces ... -e designant).

derivata: circumscriptio, circumscriptor, circumscriptorius. *compos.*: incircumscriptus.

***circumscrīptio**, -ōnis *f. a* circumscribere. *actio circumscribendi*: GLOSS. περιγραφή. *inde a* CIC. **1** *ad corpora, homines, res corporeas pertinens*: *i. q. finitio, finis, forma*: CIC. Phil. 8, 23 nisi prius *Antiochus* sibi respondisset quid facturus esset, quam ex illa -e exiret. Tusc. 1, 45 contueri ... *terrae* situm formam -em. IREN. 2, 7, 6 *de imaginibus Aeonum*: nisi et ipsa composita et in -e et in figuratione confiteantur esse *eqs.* ARNOB. nat. 1, 32 *deum* nulla determinat -o. 2, 39 *animae* corporei tactus et terrariae -is expertes. 2, 70 *Minerva* in utero matris corporeae formam -is accepit. 3, 12 extima -o membrorum solet coagmenta *formarum effigie* finire. 7, 34. 44. TRACT. in Luc. 1, 2 *deus* non locis vel -bus continetur. RVFIN. hist. mon. 1 p. 397 Basil. hom. 2, 3. Adamant. 2, 1 *res quae nullo fine clauduntur* necessario ... -e aliqua terminantur. CAEL. AVR. acut. 2, 32, 165 etiamsi fervoris relevatio fuerit quadam -e collecta. PRISC. fig. num. gramm. III 407, 24 *numeri signo* additis ... ex utroque latere singulis -bus. EVSTATH. Bas. hex. 7, 3 p. 940^B nec murorum -e *agri mensor piscibus habitacula* signavit. CASSIOD. in psalm. 141. GREG. M. moral. 6, 59 ,perpendant *pii* ... si in circumscriptum lumen videre cupientes cunctas -is suae imagines deprimunt. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 12 p. 362^D quod localibus quibusdam -bus incorporea substantia concludatur. *nota de temporalibus rebus et numeris*: CIC. nat. deor. 1, 21 *aeternitatem* nulla -o temporum metiebatur (ARNOB. nat. 2, 62. 3, 29). ARNOB. nat. 3, 5 potest deorum summa esse nulla nec numerabili -e finita. CASSIOD. Didym. in I Petr. p. 1761^A perfecte et sine aliqua -e vitae.

2 *in oratione pars orationis, περίοδος, definitio. cf.* CIC. orat. 204 *circuitum* Graeci *περίοδον*, nos tum ambitum, tum circuitum, tum comprehensionem aut continuationem aut -em dicimus. de orat. 3, 207 *inter alia orationis ornamenta*. QVINT. inst. 9, 3, 91 quaedam omnino non sunt figurae, sicut ordo, dinumeratio, -o, sive hoc nomine significatur comprehensa breviter sententia sive finitio. CIC. Brut. 34 ipsa ... natura -e quadam verborum comprehendit concluditque sententiam. orat. 207 in eo quod appellamus ἐπιδεικτικόν, placet omnia dici Isocrateo Theopompeoque more illa -e ambituque. 208. part. 19 dilucidum fiet usitatis verbis propriis dispositis aut -e conclusa *eqs.* SEN. epist. 82, 22 quem mortalium -es vestrae fortiorem facere ... possunt? ARNOB. nat. 7, 31 verborum -e definio. LACT. inst. 3, 9, 2 -o *sapientiae* illorum omnes sententias excludit ac solvit. 7, 6, 1 totam rationem brevi -e signemus. AQVILA rhet. 18 *oratio, quae ex ambitu constat* sententiam certa quadam -e definit atque determinat *eqs.* HIL. trin. 2, 7 sensus significatio et quaedam -o opinandi. HIER. hom. Orig. in Ier. 4 p. 791 finita est ... secundi capituli -o. in Ezech. 16, 1—2 p. 143 in quibus brevis erat singularum prophetiarum -o. BOETH. in Porph. comm. pr. p. 40, 24 differentiis propriisque eam ab aliis -e quadam definitionis excludis. herm. sec. 1, 2 p. 63, 12 nomen infinitum ... nulla -e designat. VEREC. in cant. 2, 33 sensus -e trahitur delinquendi (*i. vocis* 'delinquere').

3 *fraus, fraudatio, ludibrium, imprimis in iure. cf.* QVINT. decl. 301 p. 187 non ... erit dubium -em esse inevitabilem fraudem, id est in qua factum eius demum aestimetur, qui accusatur. *saepe c. genet. obi.* CIC. Cluent. 46 cum omnis ab eis (*Fabriciis*) fraus, omnes insidiae -esque adulescentium (off. 3, 61) nascerentur. Flacc. 74 emptiones falsas, praediorum proscriptiones cum mulierum aperta -e fecisti. 89 si vis erat, si fraus, si metus, si -o. SEN. contr. exc. 6, 3 minor ... accusat fratrem -is (QVINT. decl. 301 p. 185. 343 p. 353). *ibid.* -o semper crimen sub specie legis involvit. quod apparet in illa, legitimum est, quod latet, insidiosum. semper -o per ius ad iniuriam pervenit. *ibid.* -o non in divisione est *per maiorem fratrem facta*, sed in electione minoris. SEN. dial. 4, 9, 4 -es, furta, fraudes, infitiationes. 5, 2, 1 quibus incultus mos agrestisque vita est, -o ignota est et fraus. epist. 97, 11 QVINT. decl. 273 p. 120. 301 p. 186 *sqq.* 343 p. 354 hoc quod promissum erat, praestari non potest: -o est. 379 p. 423 PAVL. dig. 4, 4, 24, 1. 11, 6, 4 initium rei non ad -em sed a suscepto negotio originem accipit. TERT. patient. 5 p. 7 impatientiam *hominis* ... commissam ... circa diaboli -em. ARNOB. nat. 1, 58 *artificiis verborum* capi consueti sunt audientes et ad consensum rei -is necessitate traduci. 6, 16 ipsi ... vos ultro credulitatis vacuae -e traducitis. LACT. epit. 56 (61), 5 venena, ... -es, ... falsa testamenta, ... omnia fraudum genera. ira 24, 10 fraudibus rapinis -bus conscientiam suam polluerunt. SVLP. VICT. rhet. 38. ZENO tract. 1, 3, 5 p. 286, 35 quod legum -bus *eripitur* ... non potest *repeti*. 1, 13, 5 p. 349, 8 huius -o characteris potestati subiacet cordis. AMBR. hex. 5, 8, 23 sunt ... homines, qui ... in alienae usum -is irrepant. Abr. 2, 1, 1 *Adam* per -em sensus et delectationis illecebram deflexus ad culpam est. 2, 1, 3. Tob. 14, 49 fraus ... ista et -o est l e g i s (COD. Theod. 16, 5, 65, 3 COD. Iust. 1, 5, 5, 2), non custodia. RVFIN. Orig. in num. 20, 1 falsis -bus perimat innocentes. COD. Theod. 3, 1, 1 venditionis atque emptionis fidem nulla -is violentia facta rumpi minime decet. SIDON. epist. 7, 2, 8 GREG. M. epist. app. p. 438. COD. Iust. 7, 72, 9 si ad -em tui iuris latitat *debitor*. 7, 72, 10, 3 in venditione ... rerum dolum vel aliquam machinationem vel -em facere. 11, 54 (53), 1 pr. *nota fere i. q. irrisio, illusio*: HEGES. 4, 6, 5 illis ludibrio erat -o veteris sollemnitatis.

syn.: *ad 1*: forma, figuratio, figura, finis. *ad 3*: fraus, furtum, infitiatio, rapina.

circumscrīptor, -ōris *m. a* circumscribere. *fraudator, nebulo* (*cf.* SEN. contr. exc. 6, 3 -es dici solent, qui aliquid abstulerunt): *maxime in iure, saepe cum genet. obi.* CIC. Catil. 2, 7 quis testamentorum subiector, quis -r (*cf.* GLOSS. III 334, 36 διαθηκῶν περιγραφεύς) ... inveniri potest qui se cum Catilina non familiarissime vixisse fateatur? SEN. dial. 9, 8, 4 avaros, -es, latrones, plagiarios. QVINT. decl. 343 p. 354 animadvertitis, iudices, fiduciam -is. IVV. 15, 136 pupillum ad iura vocantem -em. TERT. adv. Marc. 1, 27 p. 328 o deum veritatis praevaricatorem, sententiae suae -em (*i. is qui tollit*). 2, 7 p. 344 *deus* -em colubrum a congressu feminae arcet. ARNOB. nat. 2, 12 dedistis -bus locum illis ... noxiis ... superfundendi caligines. LVCIF. moriend. 5 conspicitur ... -r innocentium in tua mente sedem sibi collocasse. FAVSTIN. trin. 1, 10 p. 45^A nec ... quasi ex disciplina terrenae supputationis -r advenias. SYMM. epist. 4, 68 (69), 1 -r clarissimae et laudabilis feminae parentis meae. AMBR. epist. 32, 3 adversario et -i generis humani fallacissimoque. COD. Theod. 10, 10, 27, 4 (*a. 415*) non illusor utilitatis alienae nec futurae disceptationis -r occurrat. DRAC. laud. dei 1, 482 nec -r serpens impune triumphat.

circumscrīptōrius, -a, -um *a* circumscribere. GLOSS. IV 495, 29 -a (*excidit interpretamentum*). *adv.* **circumscrīptōriē**: GLOSS. callide, subtile (?), subreptive. LEX Burg. Rom. 36, 7 quae male aut -e in praeiudicium suum acta sunt. *Bannier.*

circumseco, -ctum, -āre *a* circum *et* secare. *i. q. ab omnibus partibus putare, totum excidere.* NOT. Tir. 104, 8 -at. [*corrupte*: APVL. met. 11, 16 *p. 1165, 6.*] *t. t. agriculturae vel medicinae*: CATO agr. 114, 1 radices -ato. COLVM. 6, 6, 4 ungulas -are. 7, 5, 13 tuberculum ... ferro quam cautissime -ari oportet (*cf.* LACT. mort. pers. 33, 4 quo magis -atur *cancri ulcus*, latius saevit). SCRIB. LARG. 229 aluta ... in tantum spatium -cta, quantum et quale volumus ulcus ... fieri. CHIRON 475 -bis eum (*extalem*) sic, ne intestinum tangas (VEG. mulom. 2, 75). *de circumcisione*: SVET. Dom. 12 *cum* inspiceretur ... senex, an -ctus esset. MAR. VICTORIN. in Gal. 5, 12 (*opp.* abscinduntur; *cf. ibid.* ad circumcisionem pertinet). *aliter*: CIC.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Cluent. 180 serrulam qua illud (*sc. armarii fundus*) potuisse ita -ari videretur.

circumsecus *adv. a* circum *et* secus; *cf. c.* extrinsecus, intrinsecus *sim.* APVL. met. 2, 14 nos omnes -s astantes. 5, 17 multi coloni quique -s venantur et accolae plurimi. 11, 16 *navem* picturis miris Aegyptiorum -s (*corr. Stechew*, -sectus *cod.*) variegatam. *Elsperger.*

×**circumsedeo** (-sideo), -sēdī, -sessum, -ēre *a* circum *et* sedere (circa sedere *v. p. 1079, 83*). *inter exempla temporum praeteritorum fortasse nonnulla ad* circumsido *trahi possunt.* *compos. inde a* RHET. Her. *et* CIC.; *in tmesi*: VERG. Aen. 5, 440 (*cf.* SERV. *ad l.* 'sedet circum castella': tmesis est, hoc est -et). GELL. 19, 10, 1 circum undique sedentibus multis (*v. p. 1114, 80*).

I ***proprie:*** **A** *animo hostili, imprimis in re militari: obsidere expugnandi vel intercludendi causa, cf.* CIC. Att. 9, 12, 3 exercitus Cn. Pompeium -et . . . fuga prohibet. CAEL. Cic. epist. 8, 1, 3 *Caesarem* apud Beluacos -eri interclusum ab reliquo exercitu (BELL. Hisp. 41, 1). SALL. Iug. 21, 3 Iugurtha oppidum -edit . . . et . . . expugnare aggreditur (LIV. 39, 2, 3). LIV. 3, 4, 8 castra sunt -essa atque oppugnata (41, 11, 2 GELL. 1, 13, 11). 22, 59, 4 cum -essi . . . aqua arceremur. ITALA deut. 20, 12 (Aug. quaest. hept. 6, 21) *si* fecerint ad te bellum et -bis eam *urbem* (περικαθιεῖς, VVLG. oppugnabis) *al. cf. etiam*: LIV. 25, 22, 10 non -essis modo sed etiam circumvallatis. *additur et ubi et qua re.*

1 *aliquem*: RHET. Her. 3, 5, 8 in deliberatione eorum, qui a Poeno -essi deliberant. 4, 24, 34 cum a tanta multitudine Gallorum -rer. CIC. inv. 2, 72 cum *imperator* ab hostibus -retur. Verr. 2, 78 -essune sis Lampsaci. Deiot. 25 te in castello -eri. Phil. 2, 19 ordinem equestrem . . . ab Ituraeis -eri. 10, 10 *D. Brutum* vallo. 13, 21 colonos nostros, exercitum populi Romani, imperatorem, consulem designatum. Att. 14, 9, 3 cum a se (*Balbo*) Caecilius -retur. CAEL. Cic. epist. 8, 1, 4. 8, 15, 1 maluit Pompeius Brundisi -eri (-ere *M*). NEP. Eum. 5, 4 in quo (*castello Nora*) cum -retur *Eumenes.* LIV. 21, 43, 14 exercitu tirone . . . caeso victo -esso a Gallis. 42, 66, 1 cum in conspectu prima signa suorum -essis fuerunt. 45, 28, 7 -esso senatu per milites Romanos. FRONTIN. strat. 2, 9, 1 Marius victis proelio Teutonis reliquias eorum -ens. 3, 6, 5 victo Cn. Pisone et in quadam turre -esso. 3, 17, 4 Pompeius -essus ad Dyrrachium. PS. FRONTIN. strat. 4, 5, 7 cum in minoribus castris -rentur *tribuni.* TAC. ann. 1, 42 filium imperatoris vallo et armis. 3, 20 haud procul Pagyda flumine cohortem Romanam. 15, 5 socium amicumque regem, cohortes Romanas -eri. VEG. mil. 3, 3 esurientes. VVLG. I Macc. 5, 3 Israelitas. **2** *aliquid*: CIC. Phil. 5, 24 Mutinam (6, 3. 7, 21. 22). 5, 27 coloniam. BELL. Hisp. 26, 4 singulas civitates (AMM. 21, 12, 1. 31, 8, 1 AVG. civ. 3, 21 p. 133). SALL. Iug. 21, 3 oppidum (LIV. 10, 9, 8 Nequinum oppidum. 41, 11, 2. VAL. MAX. 3, 2, 6 cum . . . Intercatia, praevalidum oppidum -retur. 3, 7, 1a TAC. ann. 4, 24). LIV. 2, 65, 7 Antium. 3, 4, 8 castra (9, 42, 6). 3, 68, 1 curiam (VAL. MAX. 3, 8, 5). 4, 39, 7 tumulus . . . -essus. 4, 61, 2 -essi Vei sunt. 5, 6, 8 urbe -essa (5, 22, 8. 6, 6, 11. 21, 61, 6 Atanagrum urbem. 23, 30, 6 Crotonem, Graecam urbem. 25, 22, 7. 36, 30, 6 ceteras partes urbis divisis copiis. 40, 33, 2. 40, 47, 8. *cf.* SEN. dial. 4, 2, 5 moenia, *i. Romam*). LIV. 5, 53, 5 -essum Capitolium. 9, 2, 3 Luceriam omnibus copiis. 21, 10, 5 Saguntum. *ibid.* Carthaginem. 23, 24, 9 oram extremae silvae. 23, 24, 10 saltum. 25, 11, 17 illinc mari, hinc terra . . . arcem (CVRT. 3, 1, 7). 25, 13, 1 Capuam (26, 5, 4). 25, 26, 2 Achradinam. 25, 26, 12 Syracusas (25, 31, 5). 26, 13, 13 Roma -essa. 29, 34, 2 -essae patriae. 35, 3, 1 Pisas . . . quadraginta milibus hominum. 37, 28, 6 -essis ad exitum faucibus portus. 38, 40, 7 ad ipsas angustias viam. 42, 65, 12 praesidium. TAC. hist. 4, 36 Vetera. 4, 54 hiberna. LACT. inst. 7, 19, 5 montem. mort. pers. 27, 2 moenia. AMM. 19, 9, 9 Amidam multitudine . . . armorum. *nota*: LIV. 29, 17, 12 pestis ac belua immanis, qualis fretum quondam quo ab Sicilia dividimur . . . -isse fabulae ferunt.

B *sedere circum aliquem (aliquid), circumdare*: CIC. Catil. 4, 3 qui . . . non movear horum . . . omnium lacrimis, a quibus me -essum videtis. SEN. epist. 9, 9 florentes amicorum turba -et. MELA 2, 21 ignes . . . -ent *epulantes.* TAC. hist. 4, 84 templumque *volgus* -ere. ann. 13, 16 trepidatur a -entibus *in epulo.* APVL. met. 3, 2 populi -entis. VVLG. Luc. 22, 55 -entibus illis erat Petrus in medio eorum. HIER. epist. 58, 6 inter . . . gemmas -entium feminarum. MACR. sat. 2, 5, 6 *Iulia* iuventutis luxuriosae grege -batur. SALV. eccl. 3, 92 vereris . . . vultus -entium propinquorum. SIDON. epist. 3, 13, 8 nares -entum . . . Ampsancti peste funestat. *nota de geographicis*: MELA 1, 68 populi dites -ent. SOL. 48, 2 locum -ent Lapyri Narici et Hyrcani.

II ***translate:*** *aliqua re incorporea aliquem, i q. circumdare, urgere*: LIV. 24, 4, 4 *Hieroni* -esso dies noctesque muliebribus blanditiis. HIL. in Matth. 9, 10 *gentium plebs* omnibus . . . undique malis -essa. SYMM. epist. 8, 25 -essum me Campaniae amoenitatibus. 9, 152 Euscium . . . -essum domesticis negotiis. *Bannier.*

circumsēparo, -āre *a* circum *et* separare. CAEL. AVR. chron. 2, 4, 74 ipsae gingivae scarificandae vel -andae a dentibus ferramento.

circumsero, -ere *a* circum *et* serere (*cf.* circa serere *p. 1079, 83*). *in tmesi*: VARRO rust. 15, 1 serunt alii circum pinos. *compos.*: *alicui rei*: PLIN. nat. 21, 72 at genistas -i (conseri *V*) alvariis gratissimum. *Elsperger.*

circumsessio, -ōnis *f. a* circumsedere. *actio circumsedendi*: CIC. Verr. 2, 83 te huius -is tuae causam et culpam in alios contulisse. HIER. nom. hebr. p. 10, 15 Sabathacha, circumiens te vel -o tua.

circumsīdo, -ere *a* circum *et* sidere. *temporum praeteritorum exempla, quae huc trahi possunt, sub* circumsedeo *attuli.* LIV. 9, 21, 6 Plisticam -unt. 33, 29, 9 Coroneam -it vastatis prius agris. 36, 13, 7 Pellinaeum . . . -unt. 41, 19, 10 victores . . . -unt urbem. TAC. ann. 3, 38 regem urbemque Philippopolim . . . -unt. *Bannier.*

circumsigno, -āvī, -āre *a* circum *et* signare. *fere i. q. circumscribere*: *seiungitur adv. et verb.*: GRATT. 363 nigrae circum picis unguine signant. *coaluit*: COLVM. 5, 11, 9 eam duobus digitis -ato, ut gemma media sit (arb. 26, 8 PALLAD. 7, 5, 3). MELA 2, 126 intra id spatium quod Ebusitana humo -erunt.

circumsileo, -ēre *a* circum *et* silere. AVG. in psalm. 66, 6 formidulosa circumstrepunt omnia, vel potius non circumstrepunt, sed -ent.

circumsilio, -īre *a* circum *et* salire. *absol.*: CATVLL. 3, 9 *passer* -iens modo huc modo illuc ad solam dominam usque pipiabat. IVV. 10, 218 -it agmine facto morborum omne genus. *transit.*: SIL. 1, 391 mox instaurantis pugnam -it arma. SIDON. epist. 1, 8, 2 te . . . ranarum . . . turba -it.

×**circumsisto**, -ere *a* circum *et* sistere. *formas perfecti attuli s. v.* circumsto. *compos. inde a* PLAVTO; *in tmesi*: CIRIS 80 horribiles circum vidit se sistere formas. *paulo aliter*: PLAVT. Asin. 618 circum sistamus alter hinc (*v. p. 1113, 65*). *i. q. cingere, circumdare* (GLOSS. περιέστηκα, περιίσταμαι): **1** *proprie*: **a** *absolute*: CIC. Verr. 6, 142 lictores -unt (LIV. 36, 28, 6). AMM. 16, 12, 8 cuneatim -entes alloquitur. LEX Burg. lib. const. 46, 2 si hoc modo provisa res fuerit, ut tensurae factae -entibus innotescant. **b** *transitive*: PLAVT. Men. 998 quid me -itis? CATVLL. 42, 10 -ite eam et reflagitate. BELL. Alex. 15, 5 Rhodias naves -unt Alexandrini atque in eas impetum faciunt (LIV. 36, 44, 6. 37, 11, 11. *cf.* PETRON. 136 impetum in me faciunt foedoque . . . stridore -unt trepidantem). VERG. Aen. 8, 490 cives infanda furentem armati -unt (*cf.* LIV. 1, 28, 7). LIV. 1, 51, 8 Turnum . . . -unt custodes. 2, 23, 11 *curiam. passim.* SEN. nat. 2, 7, 7 -it enim omne corpus *aer.* CVRT. 7, 5, 24 -unt eum et . . . vinciunt. PLIN. epist. 3, 14, 2. SVLP. SEV. chron. 1, 23, 2 oppidum . . . obsidione -unt. 1, 32, 4 frequentes Samuelem -unt. RVT. NAM. 1, 608 sacri . . . arbiter auri -entes reppulit harpyias. SIDON. epist. 1, 2, 3 sellam. **2** *in imagine: trans.*: PS. QVINT. decl. 17, 10 ignoro, quod me reversum -at totius domus maligna cura. APVL. Plat. 2, 5 fortitudo quippe -itur hinc audacia, inde timiditate. TERT. idol. 23 dominum oremus, ne qua nos eiusmodi contractus necessitas -at. AMM. 20, 7, 7 cum magnus terror -ret muros.

circumsitus, -a, -um *a* circum *et* situs. *i. q. circumiacens*: [*dub.*: LVCAN. 1, 437 -a castra (*in versu codd. recentiorum*).] AMM. 21, 10, 3 nationes (*cf.* 23, 6, 55 populos. 29, 5, 33 gentes. 29, 6, 6). 23, 6, 17 terras. 24, 7, 2 regiones. CLAVD. carm. min. app. 13, 8 strepuit -a ripa fluminis Etrusci. GREG. TVR. Franc. 4, 44 debellavit provinciam cum urbibus, qui -ae sunt.

? **circumsocius**, -a, -um *a* circum *et* socius *vel* sociare. PS. AVR. VICT. epit. 41, 20 has partes regendas habuit . . . Anibalianus . . . Armeniam nationesque -as (*an scribas* circum [*i. quae circum sunt*] socias?).

circumsolvo, -ere *a* circum *et* solvere. DOSITH. gramm. VII 434, 15 verba quae praepositionibus appositis aliam significationem faciunt: . . . solvo λύω . . . -o περιλύω.

×**circumsono**, -uī, -ātum, -āre *a* circum *et* sonare. *inde a* CIC., *in tmesi*: OV. met. 12, 528 ingenti circum clangore sonantem aspexit. GLOSS. περιηχῶ (*cf. p. 1167, 1*), περιψοφῶ. *cf. etiam* MAR. VICTORIN. in Gal. 6, 6 p. 1194A κατηχίζειν est -are vel iuxta assonare.

I *proprie de sono aliquid aut aliquem circumdante*: **A** *transitive*: CIC. off. 3, 5 conducere arbitror talibus aures tuas vocibus undique -are. VERG. Aen. 8, 474 Rutulus . . . murum -at (-tonat *M man. 1*) armis (OV. trist. 4, 10, 111. 5, 3, 11 HEGES. 4, 25, 2. 5, 27 l. 27 SALV. gub. 6, 69). OV. trist. 3, 14, 47 Threicio Scythicoque fere -or ore (*cf.* SEN. dial. 12, 18, 9 quem barbarorum inconditus et barbaris quoque humanioribus gravis fremitus -at). LIV. 3, 28, 3 clamor hostes -at (*cf.* SEN. epist. 56, 1). SEN. Herc. f. 417 cum . . . bellicus muros fragor -ret. FLOR. epit. 4, 2, 45 dux ipsa in nocturna imagine plausu (plausum *codd.*) theatri sui in modum planctus -atus . . . est. CLAVD. carm. min. 10, 132 concha Libycum -at aequor. rapt. Pros. 2, 268 seu te . . . Mygdonio buxus -at horrida cantu. *nota acc. graec.*: AMM. 27, 10, 10 horrenda -antibus Alamannis. *speciatim de mari sim.*: OV. met. 1, 187 qua totum Nereus -at orbem. AVIEN. orb. terr. 830 multus -at istam (*Europam*) Oceanus. HIER. epist. 3, 4 insulam pelago -ante . . . colonus insedit. PAVL. NOL. carm. 14, 57 *aestus* laeva et dextra Latium -at unda. **B** *intransitive*: LIV. 27, 18, 16 dum ad -antem undique clamorem flectere cornua . . . volunt (*cf.* OROS. hist. 3, 1, 22 strepitu -antium undique hostium). 39, 10, 7 qui (*locus*) -et ululatibus cantuque symphoniae et cymbalorum et tympanorum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pulsu (*cf.* VITR. 5, 8, 1 *loci* -antes, qui apud eos nominantur περιηχοῦντες *eqs.*). MANIL. 5, 582 -at aequor dentibus (*cf.* AVIEN. orb. terr. 645 parvaque caeruleo -at aequore Meninx). SEN. epist. 49, 7 strepitus iste belli -antis. LACT. opif. 16, 7 neque audire quae -ant neque videre quae obstant. SALV. eccl. 2, 64 turbarum -antium tumultuosus clamor. **II** *translate et in imagine*: *transit.*: GRATT. 348 Orcus ... nigris orbem -at alis. SEN. dial. 9, 1, 9 circumfudit me ... multo splendore luxuria et undique -uit. epist. 31, 2 *vox* non ex uno scopulo, sed ex omni terrarum parte ⟨te⟩ -at (-atur *p*). 94, 55 opiniones, quae nos -ant. SYMM. epist. 2, 32, 1 te multiplex actuum publicorum cura -at. AMBR. Cain et Ab. 2, 9, 37 Scyllaeo quodam usu -ari nos cotidianis naufragiis. epist. 98, 2 quos ... instar frementium gurgitum ... perturbationum profunda -ant. AVG. civ. 6, 6 quas ... omnis vestra literatura -at. *c. dativo*: AVG. civ. 2, 26 foris itaque populis celeberrimo strepitu impietas impura -at, et intus paucis castitas simulata vix sonat.

circumsonus, -a, -um [*cf. c.* circumsonare. *Th.*]. *active*: OV. met. 4, 723 quem (*aprum*) turba canum -a terret. *passive*: STAT. Theb. 7, 261 avibus -a Thisbe. silv. 5, 1, 91 refugo -a gurgite Thyle. AVIEN. Arat. 109 Creta ... late -a chauris. PAVL. NOL. carm. 21, 406 maris Oceani -a tunditur aestu Gallia.

circumspargo *v.* circumspergo.

circumspatior, -ārī *a* circum *et* spatiari. CARM. de pascha 40 ergo diu -antes gramine molli suspiciunt alta pendentes arbore fructus. *Probst.*

circumspectābilis, -e *a* circumspectare. CASSIAN. conl. 7, 32, 2 seseque velut illustres et -es omnibus aestimantes.

amphitheatrum **circumspectāculum** GLOSS. V 342, 28 (439, 39). *a* circumspectare.

circumspectātor, -ōris *m. a* circumspectare. QVEROL. p. 41, 7 rimator circumforanus, -r callidus, speculator captatorque horarum *eqs.* *fem.* **circumspectātrīx**, -īcis: PLAVT. Aul. 41 -x cum oculis emissiciis. APVL. apol. 76 vidistis ... quam improba iuvenum -x, quam immodica sui ostentatrix.

circumspectē *v. p. 1171, 65 sqq.*

***circumspectio**, -ōnis *f. a* circumspicere, circumspectus. GLOSS. II 310, 60 ἐπισκόπησις. *pluralem numerum legi quater* GREG. M. moral. *l. 55. 62 sq.* **1** *translate i. q. accurata consideratio*: CIC. ac. 2, 35 ex -e aliqua et accurata consideratione. FRG. Vat. 35, 7 (*a. 313*) ut omnia diligenti -e quaesita ... tuto decurrant. SYMM. epist. 3, 88, 2 age -i meae gratias. 4, 50 boni principis -o. or. 2, 5 *barbarorum* -o falleretur, qui nunquam mente securi sunt. AMBR. off. 1, 1, 3 non pastorum -em, sed tantummodo intentionem et diligentiam circa scripturas divinas. fid. 2, 1, 18 -e caelesti. VVLG. Sirach 14, 22 -em dei (*gr. aliter*). PS. AVG. serm. 64, 1 humana. MACR. somn. 1, 8, 7 prudentiae insunt: ratio intellectus -o providentia *eqs. cf. l. 70.* HESYCH. in lev. 11, 1—8 p. 904^{C} in caelestibus animalibus custodia aut alia -e non egemus. 16, 3—4 p. 986^{D} sine metu et -e ad ea, quae divina sunt, praesumamus aut accedamus. CASSIAN. conl. 11, 9, 5 semet ipsos -e custodiant (GREG. M. moral. 1, 52 p. 551^{D}). 20, 12, 3 -e atque custodia caveantur (*cf.* LEO M. serm. 41, 1 ut anima christiana ... omni -e praecaveat). AVELL. p. 119, 24 -e pervigili. 726, 15 (προσοχῇ) *al.* EPIST. pontif. 613 Thiel I p. 269 (Felix 14, 6). GREG. M. moral. 2, 64 forti contra illum (*diabolum*) -e vigilemus. 2, 75 p. 591^{D} magnis erga se ...-bus vacat *recta mens* (*bis*). in Ezech. 1, 11, 7 praepositorum discretio et munita semper debet esse -e. *acced. gen. obiect.*: ENNOD. opusc. 3, 68 p. 348, 5 in tanta -e salutis omnium. AVELL. p. 315, 24 a loci nostri atque propositi -e cessantes. *genet. subiect. rei* (*cf. l. 51. 55*): SYMM. epist. 9, 64 iudicii tui -o. EPIST. pontif. Innocent. *v. p. 1152, 42.* CASSIAN. conl. 5, 8, 4 nisi ingenti -e cordis et abstinentia corporis dimicarint. 21, 26, 5 pervigili mentis -e. 22, 3, 5 *saepe.* GREG. M. moral. 2, 73 *hostis subita tentatione* -es cordis inopinate praeveniens. 2, 74 -es mentis. *nota iuncturas*: GREG. M. moral. 1, 54 *mens debet* in ipsa -is providentia perseverare. 3, 40 velocitate -is invigilant. **2** *proprie*: SERV. auct. Aen. 5, 288 'theatri' graece dixit a -e (*i. quia in eo circumspectant*). *de actu visus circumferendi*: MACR. somn. 1, 15, 17 similiter sibi horizontem facit -o singulorum. FVLG. myth. 1, 18 p. 30, 20 oculorum *Argei* immensam ... segetem ubique viva -e florentem. *in imagine*: MART. CAP. 2, 127 *matronarum* una, intenta -e cautissima et omnia ... vigili distinctione discriminans, dicebatur Prudentia. *cf. l. 46.* *nota i. q. pars circumsita*: CAEL. AVR. chron. 4, 7, 93 attestante fervore cuius -o ... inaequalis esse videbitur.

***circumspecto**, -āvī, -āre [*cf. c.* circumspicere *et c.* spectare. *Th.*]. *i. q. oculos circumducere, idque cum quadam anxietate* (*quae notio uno loco* PLIN. nat. *p. 1168, 8 deest*). GLOSS. II 101, 7 -at περιβλέπεται. IV 34, 38 sollicitus est. NOT. Tir. 25, 58 -at. RHET. Her. 4, 49, 62 *et* 4, 55, 68 (*v. l.* circuminsp.-) *v. s.* circum *p. 1113, 32 sq.*, VITR. 5, 10, 4 *p. 1114, 57* TAC. Agr. 32 *p. 1114, 25.* *separatur praepositio a verbo fine versus* HOR. epist. *p. 1168, 23.* *semel legitur passive* TAC. *p. 1168, 42,* *semel perfectum* HEGES. *p. 1168, 49.* *legitur inde a* PLAVTO (*ter*) *et* TER. (*bis*); *saepius habent* LIV. (*19ies*), TAC. AMM. (*senis locis*); *e poetis solum* HOR. epist. STAT. silv. *singulis locis,* SIL. *bis.*

1 *absolute*: **a** *proprie*: PLAVT. Bacch. 279 dum -o—atque ego ... conspicor. TVRPIL. com. 194 simul -at; ubi praeter se neminem videt esse. CIC. nat. deor. 2, 126 ut in pastu -ent bestiae. LIV. 4, 14, 4 tunc Maelius recipere sese in catervam suorum et primum -ans tergiversari. 4, 37, 10 nutant -antibus galeae et incerti trepidant. PHAEDR. app. 21, 7 cum -ans horrore (*V, al. aliter*) haesisset diu. PLIN. nat. 8, 9 *elephantos* intremiscere insidiarum metu ..., ab olfactu -are. 10, 113 aliae *aves* -ant. QVINT. inst. 12, 8, 14 *patronos* -are in agendo et attemptare singulos minime convenit. TAC. hist. 2, 29 *v. infra l. 28.* ITIN. Alex. 24 *syn.* trepidi. *additur enuntiatum*: RHET. Her. 4, 49, 62 *v. s.* circum *p. 1113, 32.* LIV. 5, 34, 7 -rentque *Galli* quanam ... transirent. 22, 23, 10. RVFIN. hist. 1, 8, 14 -ans (περιαθρήσας), ne quis esset qui. **b** *translate*: CIC. Tusc. 1, 73 dubitans, -ans, haesitans ... nostra vehitur ratio. LIV. 21, 34, 5 *syn.* sollicitus. *c. enuntiato*: LIV. 25, 36, 5 -are atque agitare ... si quomodo posset *eqs.* 34, 39, 8 quanam ipse evaderet. QVINT. inst. 10, 7, 6 quid quoque loco quaerant, scient nec -bunt. SALV. eccl. 1, 2 circumspicis fortasse et -as, qui ... sint.

2 *reflexive*: PLAVT. Trin. 863 loca contemplat, -at sese atque aedes noscitat.

3 *transitive*: **a** *i. q. oculis circumductis quaerere*: *proprie*: PLAVT. Pseud. 912 te hercle ego -bam, nimis metuebam male, ne abiisses. TER. Eun. 291 nescio quid -at. HOR. epist. 2, 2, 94 quanto molimine circum spectemus vacuam Romanis vatibus aedem. LIV. 2, 10, 9 alius alium ut proelium incipiant, -ant. 3, 38, 9 -are omnibus fori partibus senatorem raroque ... noscitare. 3, 60, 10 trepidantium huc atque illuc -antiumque se ac suos. 6, 18, 7 quo usque me -bitis? SIL. 10, 301 ITIN. Alex. 9. *cf.* TAC. hist. 2, 29 torpere cuncti, -are inter se attoniti. *in imagine*: STAT. silv. 5, 2, 163 cuneosque per omnes te meus absentem -bit Achilles. *translate*: LIV. 21, 39, 5 -es defectionis tempus. 21, 53, 11 locum insidiis (22, 15, 2 hibernis locum). 22, 29, 3 fugam (TAC. hist. 3, 73 OROS. hist. 4, 2, 4. *cf.* AMM. 16, 12, 38 fugae ... praesidia). SIL. 15, 7 anxia turba patrum quasso medicamina maesti imperio -ant. TAC. hist. 1, 55 initium erumpendi. AMM. 22, 15, 22 inter arundines celsas *hippopotamus* ... cubilibus positis otium pervigili studio -at. **b** *i. q. intueri res in circuitu sitas, plerumque examinantem*: *proprie*: TER. Eun. 602 alia -o satine explorata sint. CIC. Pis. 99 abiectum, contemptum ..., -antem omnia, quicquid increpuisset pertimescentem (SALL. Iug. 72, 2. *cf.* AMBR. hex. 6, 9, 55 *oculi* -ant omnia). LIV. 3, 37, 1 -are tum patriciorum vultus plebei (*cf.* 26, 18, 6 *ibid.* intuentium). TAC. ann. 4, 69 muta atque inanima, tectum et parietes -bantur. *cf. l. 46* MART. CAP. 6, 582. *translate*: LIV. 28, 25, 13 omnia -ant consilia (EVSTATH. Bas. hex. 1, 1 p. 867^{B}; *cf. ibid.* laboriosus, sollers). TAC. hist. 2, 74 bellum armaque et procul vel iuxta sitas vires. *sed cf. l. 51 sq.* 4, 8 animus *Caesaris* ... suspensus et vultus quoque et sermones omnium -ans. *cf. l. 40.* **c** *i. q. obtutus circumferentem (invitum) cognoscere*: *proprie*: LIV. 21, 28, 11 donec quietem ipse timor -antibus *elephantis* aquam fecisset. HEGES. 1, 44, 4 neque quemquam obvium sibi -vit. VVLG. Iob 15, 22 -ans undique gladium (AMM. 21, 4, 8). *translate*: AMM. 27, 12, 11 nulla -antes auxilia. 31, 13, 5 -antes ademptum esse omne evadendi suffugium. *nota*: AMM. 22, 8, 18 vires suas -antes ... validiores *Amazones. sed cf. l. 43 sqq.* **d** *i. q. obsidere*: CHRON. Gall. chron. I p. 663, 621 Thurismundas ... Arelatem -at.

deriv.: circumspectabilis, circumspectaculum, circumspectator (-atrix).

circumspector, -ōris *m. a* circumspicere, circumspectus. *in bonam partem*: *is qui accurate considerat*: MAR. VICTORIN. adv. Arrium 4, 25 si diligens -r advertat, reperiet. *i. q. speculator*: VVLG. Sirach 7, 12 non irrideas ... est enim ... -r (LXX *aliter*; circuminspector *cod. Tolet.*) deus. 37, 18 -es (σκοποί) sedentes in excelso ad speculandum. *in malam partem*: PS. HIL. libell. 14 urbanus ut non subdolus et -r sit.

1. circumspectus, -a, -um *v. s.* circumspicio.

2. circumspectus, -ūs *m. a* circumspicere. *i. q. circumductio oculorum.* *pluralem v. l. 74.* **1** *proprie*: CIC. Phil. 12, 26 facilis est -us *in urbe* unde exeam, quo progrediar. LIV. 10, 34, 10 unde in omnes partes -us esset. PLIN. nat. 11, 177 cervix ... flexilis ad -um. TERT. pall. 3 p. 927 Oehl. durum reflecti *capitulum chamaeleonti*, sed -u emissicii ocelli immo luminis puncta vertiginant. *c. genet. obiect.*: LIV. 44, 35, 16 ut detineret regem ab -u rerum aliarum. TERT. ieiun. 5 p. 279, 12 solitudinis incopiosae -u scandalizatus *populus Iudaicus.* MART. CAP. 6, 705 quo (*nutu hilaro*) eam (*Arcas Venerem*) solitus intueri propter divum [reprehensiones, *seclusit Dick*] -ūs inhibuit (*sed fortasse coniungas* propter ... reprehensiones -ctus [*part.*] *cf. p. 1171, 84 sqq.*). **2** *translate et in imagine*: APVL. met. 11, 19 cautoque -u vitam ... muniendam. *c. gen. obi.*: OV. trist. 4, 6, 44 malique in -u stat *mens.* SEN. dial 8, 5, 4 *natura* in media nos sui parte constituit et -um omnium nobis dedit. TERT. adv. Val. 15 p. 195, 3 in tanto -u (-o *MF*) destitutionis. *Elsperger.*

circumspergo (circumspargo), -sum, -ere *a* circum *et* spargere (*cf.* circa spargere *p. 1079, 84*). *forma* circumspargo *codd. consensu apud* COLVM. 11, 2, 87 ITALA *ubique* APIC. 8, 406 AVG. epist. 55, 28 GLOSS. II 404, 21 III 156, 27. *i. q. undique aspergere*; GLOSS.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

περιρραίνω: Colvm. 11, 2, 87 magnis arboribus quaternos modios stercoris caprini -ere. Plin. nat. 8, 2 se (*elephantos*) purificantes sollemniter aqua -i. Itala num. 8, 7 (Lugd., Cypr. epist. 69, 12) -es eos aquam purificationis (περιρρανεῖς, Vvlg. aspergantur aqua lustrationis). 19, 13 quoniam aqua sparsionis non est -sa super illum (19, 20 *sq.*). 19, 18 ysopum ... -et tabernaculum super vasa *eqs.* Apic. 8, 406 impensam talem -es. Epist. Steph. Migne 65, 38^{C} -sa est aqua mihi usque ad animam. *in imagine*: Avg. epist. 55, 28 illecebrarum fucos -ere atque iactare non cessat. *Probst.*

circumspicientia, -ae *f.* [*a* circumspiciens. *Th.*]. Gell. 14, 2, 13 multaque et anxia cura et -a indigens *disceptatio.*

×**circumspicio**, -spexī, -spectum, -spicere *a* circum *et* specere. *i. q. oculos ad videndum circumducere cf.* Diff. gramm. suppl. 279, 6 -imus in orbem. Gloss. circumvideo, περιβλέπομαι (*idem, nisi quid notatum erit, ubique respondet in auctoribus graecis*). Not. Tir. 26, 43. 52. *formae*: -spexti: Ter. Ad. 689. -spexe: Varro Men. 490. *nonnullis locis variant codd. inter* -ere *et* circum inspicere *cf. p. 1152, 58 sqq.* *legitur inde a* Plavto (*9^{ies}*) *et* Catone (*semel*) *admodum saepe apud scriptores; frequentant*: Cic. (*26^{ies}*), Liv. (*18^{ies}*), Sen. philos. (*45^{ies}*), Vvlg. (*17^{ies}*); *deest*: Rhet. Her. Nep. Vitr. Vell. Scrib. Larg. Melae Flor. *al.*; *e poetis habent*: Ov. (*18^{ies}*), Stat. (*8^{ies}*), Verg. (*5^{ies}*), Val. Fl. (*quater*); *binis locis*: Ter. Calp. Sil.; *singulis*: Manil. Lvcan. Comm.

I ***intransitive***: A *proprie*: 1 *absolute*: Plavt. Trin. 151 sed -e. :: nemo est. Most. 474. Ter. Andr. 357 ascendo in quendam excelsum locum; -o: nusquam. Pacvv. trag. 224 divorsi -imus (Verg. Aen. 9, 414). Cic. Verr. 4, 210 non -am, non quaeram foris; habeo iudices tecum. *cf. p. 1171, 4 sqq.* div. 2, 72 qui auspicatur ... nec suspicit nec -it. Liv. 21, 22, 7 nusquam -entem aut respicientem (*ibid.* neque usquam a se deflecteret oculos). Ov. met. 2, 95 quidquid habet dives, -e, mundus, ... posce. 6, 665 -it ille atque ubi sit quaerit. Colvm. 6, 35, 1 ut -entes requirere ac desiderare aliquid videantur *cf. p. 1171, 4 sqq.* Petron. 58. 86. Qvint. inst. 10, 3, 24 ipsa late -endi libertas *in rure.* Vvlg. Is. 63, 5 -xi et non erat auxiliator. *acced.* oculis: Itala Ios. 5, 13? *v. p. 1152, 64.* *de gestu, potissimum oratoris*: Cic. Q. Rosc. 5 usque eone te diligis et magnifice -is, ut *eqs.*? 43 -it, aestuat, negat. Plin. epist. 7, 17, 13 *timor* quod pallemus, horrescimus, -imus emendat. Capitol. Gord. 11, 6 quid timide auditis? quid -itis? quid cunctamini *patres*? Physiogn. 99, 6 si ... interdum resistat -at cervicem erigat, superbiae dabit signum. 2 *accedunt sententiae finales, interrogativae sim.*: Plavt. Mil. 955 -e dum (-ito tum *codd.*), ne quis nostro hic auceps sermoni siet. 1137. Most. 472 -e dum numquis est ... qui aucupet. *al.* Cato agr. 1, 2 -as, uti inde (*e praedio*) exire possis. Varro rust. 2, 4, 14. Liv. 44, 5, 10 nec quam infestus is locus esset ... -endi spatium fuit. Rvt. Lvp. 1, 14 -entes quo potissimum confugeremus. Ov. met. 1, 605 *Iuno* suus coniunx ubi sit -it (*ibid.* despexit in agros; *opp.* non repperit). 11, 678 si sit, -it, illic, qui modo visus erat. Sen. Herc. O. 482 -e agedum, ne *eqs.* (*ibid.* partemque in omnem vultus inquirens eat). epist. 55, 3 -ere coepi an ... invenirem ... et derexi oculos in villam. Calp. ecl. 5, 73. Tac. ann. 12, 35 -ctis quae impenetrabilia quaeque pervia. Hyg. fab. 170 p. 34. *adv. loci sim.*: Liv. 28, 42, 7 quacunque -xeris. Sen. epist. 74, 3 ut in hostili regione versantibus huc et illuc -endum est (Itala Lugd. *et* Vvlg. exod. 2, 12 *al.*). in: Vvlg. eccles. 9, 7 noli -ere in vicis civitatis. ad: Itala Legion. *et* Vvlg. Bar. 4, 36. 5, 5 -e ad orientem et vide. B *translate*: 1 *absol.*: Ter. Ad. 689 numquid -xti? aut numquid tute prospexti tibi quid fieret? Cic. Att. 16, 5, 3. Liv. 27, 12, 12 non respirare aut -ere *hostem pati.* 31, 21, 9 cum quibus (*legatis*) -ere et obire ad omnes ... conatus posset. Val. Max. 3, 8, 1 *v. p. 1152, 70.* Sen. epist. 69, 1 coalescere otio non potest *animus*, nisi desiit -ere et errare. Vopisc. Tac. 6, 9 quare -e, imitare Nervas, Traianos *eqs.* *acced.* mente: Ov. trist. 1, 1, 87 ergo cave liber et timida -e mente! 2 *acced. enuntiatum*: Cic. Verr. 4, 180 vide, quaere, -e, si quis est *eqs.* Mur. 13 -e quibus praeterea vitiis affectum esse necesse sit eum cui. de orat. 1, 8 -at qui in iis floruerunt, quam multi sint. orat. 78 quid deceat -atur. ad Q. fr. 1, 1, 9 esse -endum diligenter, ut ... omnes ministros ... rei publicae praestare videare. Sall. or. Cottae 11 cui mandetis -ite. Liv. 27, 34, 1. Sen. contr. 9 praef. 1 -bam tamen, numquid me praeterisset. Cels. 5, 26, 1 curiosius etiam -at, ne. Sen. benef. 1, 11, 6. 4, 3, 3 -ere, non ubi optime ponas, sed ubi *eqs.* clem. 1, 13, 3 ubi -xit quaeque fecit, quaeque *eqs.* nat. 6, 2, 3 -ite quam levibus causis discutiamur. epist. 14, 8. 119, 5 *saepe.* Calp. ecl. 5, 95 vicinae -e tempora brumae qua ratione geras. Val. Fl. 1, 756 subitisque pavens -it Aeson, quid moveat (*ibid.* curae subiere ducem). 1, 767 Min. Fel. 17, 1. Amm. 18, 8, 11 quid agerem. 28, 5, 8 (*syn.* reputans multa). Greg. M. moral. 12, 42 -it, quod ... floret. Cassiod. var. 1, 32, 12 -ere te decet, ne. 3, 11, 2 *v. p. 1152, 69.* *nota*: Cic. leg. 2, 42 -ite celeriter animo ..., qui sint rerum exitus consecuti. Ov. rem. 89 quale sit ... celeri -e mente. *accedit fere ad notionem 'providere'*: Sen. benef. 7, 1, 1 exhausta materia -o, non quid dicam, sed quid non dixerim. Arnob. nat. 5, 28 haesitare, -ere, tergiversari ... quemadmodum. *adde*: Salv. eccl. 1, 2 *p. 1168, 18.*

II ***reflexive***: A *idem quod circumspicere I; saepe cum intentione cavendi*: Plavt. Vid. 64 non me -xi centiens. Bell. Afr. 47, 2 opereque faciendo milites se -endi non habebant facultatem. Drac. Romul. 5, 176 nec se -it unquam pauper, nec timet insidias. *acced.* ne: Plavt. Trin. 146 -e dum te, ne quis assit arbiter. Greg. M. moral. 10, 8. B *i. q. se contemplari* (*cf. l. 15 sqq.*): 1 *proprie*: Varro Men. 490 se -xe atque invenisse se. Physiogn. 98 se -it. 2 *translate* (*se examinantem*): Cic. parad. 30 nunquamne, homo amentissime, te -es, nunquam quid facias considerabis? Sen. dial. 5, 4, 5 quo diligentior quisque sit et ipse se -at. Greg. M. moral. 1, 52 p. 552^{C} si se *sancti* ... caute -ere nesciunt. 11, 52 in Ezech. 1, 7, 6. *per prosopopoeiam de rebus*: Sen. dial. 3, 11, 8 virtus quae se diu multumque -xit ... et ex ... destinato provexit. epist. 40, 11 Romanus sermo magis se -it et aestimat. *nota*: Oros. hist. 5, 22, 3 cum *Roma* se iam adversum Alexandrum -ret.

III ***transitive***: A *i. q. contemplari, plerumque examinantem* (*cf. l. 21. 30*): 1 *proprie* (*vel circumeuntem, vel res hominesve circumstantes; cf.* Non. p. 335, 21 lustrare -ere. Gloss. II 404, 28 περισκοπῶ -o, exploro): Caes. Gall. 5, 31, 4 cum sua quisque miles -ret, quid secum portare posset, quid *eqs.* Verg. Aen. 3, 517 sidera cuncta notat ... geminosque triones, armatumque auro -it Oriona. 12, 896 saxum ingens. Liv. 6, 25, 10 -bat omnia inquirens oculis. 9, 28, 5 urbis situ -cto. Ov. met. 2, 294 utrumque *polum.* 4, 318 amictūs (*cf.* Plin. epist. 4, 11, 3 habitum). trist. 5, 3, 51 cum -erit omnes *imperator. al.* Sen. benef. 7, 10, 6 cum bene ista, per quae divitias suas disposuit ..., -erit. epist. 113, 15 omnium *animalium* corpora. Stat. Theb. 2, 700 *et* Drac. Orest. 693 *v. p. 1152, 57 sq.* Stat. Theb. 9, 841. 11, 204. 13, 39 -ctis munimentis. Gell. 9, 11, 5 perque contemptum ... -ens et despiciens omnia *dux Gallorum.* Ivst. 20, 3, 4 paucitatem suam. Capitol. Maximin. 6, 3 gladios, loricas ... omnia arma illorum cotidie -bat. Avien. Arat. 1447 cautus utrimque deam (*i. lunam*) -e. Vvlg. Iob 39, 8 -it (κατασκέψεται) montes pascuae suae (*syn.* perquirit). Sirach 9, 8 ne -as (καταμάνθανε) speciem alienam. Marc. 3, 34. *sim. v. p. 1152, 59 sqq.* Clavd. 24, 65 septem -e montes ... attonitis metire oculis. Dict. 4, 10 -entesque universa animadvertunt. 5, 7 obambulare in foro -entes laudantesque praeclara operum. *sensu debilitato*: Vvlg. Sirach 23, 26 nemo -it (LXX 23, 18 ὁρᾷ) me. *acced.* oculis: Verg. Aen. 2, 68 oculis Phrygia agmina -xit (*cf.* Gloss. IV 34, 31 -xit: contra undique versus. *sed cf. p. 1152, 52*). Avg. quaest. hept. 1, 28 (*bis; syn.* aspicere). *sent. finalis*: Colvm. 4, 24, 5 crura ipsa truncique *vitis* -endi sunt, ne. Petron. 54 totum -ere triclinium ... ne. Pass. Theclae Cab 2 p. 7, 3 -bat obvios sibi, ut. *in imagine*: Ov. trist. 2, 217 de te pendentem sic (*ut Iuppiter*) dum -is orbem *Auguste.* *per prosopopoeiam: de rebus ad hominem pertinentibus*: Ivv. 7, 20 -it et stimulat vos ... ducis indulgentia. Vvlg. Sirach 23, 28 oculi domini ... -entes omnes vias hominum. *aliae res*: Ov. epist. 6, 69 turris -it undas. trist. 1, 5, 69 quae *urbs* de septem totum -it orbem montibus. Plin. nat. 5, 52 *Nilus* hominum coetus veluti -it. Stat. silv. 1, 3, 33 Bruttia Sicanium -it ora Pelorum. 2 *translate, saepe fere i. q. considerare*: a *aliquem*: Cic. Sull. 70 -ite paulisper mentibus vestris ... hosce ipsos homines. Sen. dial. 12, 4, 2 omnes agedum mortales -e. benef. 4, 4, 3 complorantes sortem. epist. 13, 17 *v. l. 83.* 118, 5 -entibus tot milia hominum inquieta, qui. Cledon. gramm. V 9, 14 me tuis praeceptis aggressum -e. b *rem* (*notio prisca plus minus debilitata est*): Ter. Ad. 689 *v. p. 1169, 56.* Cic. Quinct. 96 omnia -xit ... omnia periclitatus est (leg. agr. 1, 23. ac. 2, 36 cum omnia fecerit diligentissimeque -erit. Sall. Iug. 93, 6 non temere ... sed temptans omnia et -ens. Liv. 7, 14, 6 *syn.* agitare *al.* Sen. epist. 100, 5. Colvm. 1, 8, 16 omnibus -ctis [circumseptis *SAR*]. Oros. hist. 6, 11, 23). Cic. Catil. 4, 4 -ite omnes procellas, quae impendent, nisi providetis. Cluent. 147 -ite omnes rei publicae partes. Mil. 95 *civibus* timidis et omnia -entibus pericula. de orat. 2, 301 permulta sunt in causis in omni parte orationis -enda; ne *eqs.* off. 1, 59. epist. 1, 9, 10 -ctis rebus meis. 5, 13, 3 -e omnia membra rei publicae. Q. Cic. pet. 14 illud tute -ito quod. Liv. 23, 20, 6 -ctis omnibus imperii viribus (*cf.* Ov. met. 5, 171 Tac. hist. 2, 6). 28, 6, 12 -ctis difficultatibus. 40, 20, 6 dicta factaque sua. Ov. fast. 5, 539 *sim. v. p. 1171, 70.* Sen. contr. 9, 6, 20 omnes ultionis vias. Sen. dial. 6, 12, 4 omnes *domus.* 7, 27, 6 mala vestra. epist. 42, 10 ista, quae nos agunt in insaniam. 103, 1. Plin. nat. 19, 56 iratae plebis secessus. Val. Fl. 6, 438 varias -it artes. Qvint. decl. 321 p. 262, 18 omnia ... scelera -ite iudices: pleraque ex cupiditate nascuntur. Frontin. strat. 1 praef. -ctis generibus praeparavi opportuna exemplorum. Svet. Aug. 63 multis ac diu ... -ctis condicionibus. Tert. adv. Marc. 1, 22 p. 318, 25 tempora. Lact. inst. 6, 13, 1 -e conscientiam tuam et ... medere vulneribus. Amm. 14, 10, 12 miles ... se solum vitamque propriam -it et defendit. 20, 8, 3 -ctis itaque trepidis rerum novarum exordiis. 28, 3, 5 multa clam palamque. *acced.* mente, animo *sim.*: Cic. Font. 25 quae si iudex non amplectetur omnia consilio, non animo ac mente -et. leg. agr. 2, 45 illud -ite vestris mentibus animisque. Sull. 70 *v. supra l. 50.* Caes. Gall. 6, 5, 3 reliqua *Ambiorigis* consilia animo -bat. Manil. 2, 256 sollerti -is omnia cura. Val. Max. 3, 8 ext. 6 attentissimo consilio salutis remedia. *nota*: Sen. epist. 13, 17 -e tecum singulos. *cf. supra l. 50 sqq.* *per prosopopoeiam*: Cic. Tusc. 5, 71 haec ille

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*animus*) intuens atque suspiciens vel potius omnes partes ... -ens. CASSIOD. var. 4,13,1 providentiam nostram, quae omnes rei publicae partes -it.

B *i. q. quaerentem oculos circumferre* (*cf.* ISID. diff. 1, 21 -ere quae nec cernere possis. nam -ere [*Ald*, circum inspicere *F*] est quaerere; *cf. etiam* GLOSS. *p. 1152, 52sq.*): 1 *proprie*: a *aliquem*: CAES. Gall. 6, 43, 4 ut modo visum ab se Ambiorigem in fuga -rent (conspicerent *var. lect.*) captivi nec plane etiam abisse ex conspectu contenderent. BELL. Afr. 16, 3 -ere enim Caesarem *milites*. OV. met. 5, 72 -xit Athin seque acclinavit ad illum. SEN. contr. 2, 4, 4 ut vidit patrem, -bat et fratrem. STAT. Theb. 6, 430 campo dominum -it omni. SIL. 9, 105 MART. CAP. 8, 805. b *animal vel rem*: VERG. georg. 3, 390 alium -e campo *arietem*. LIV. 5, 6, 2 sicut aestivas aves statim autumno tecta ac recessum -ere. LIV. 40, 8, 9 locum fugae (CVRT. 8, 14, 24 *cf.* VAL. FL. 5, 355 quaere fugam ... et tutos -e saltus. PS. FRONTIN. strat. 4, 5, 4 -endae regionis qua evaderet causa equum in orbem flectit. *cf. l. 27sq.*). OV. trist. 1, 6, 11 edax vultur corpus -it, ecquod ... cernere possit. COLVM. 4, 24, 17 -endus est furunculus ... si neque is reperiatur *eqs.* LVCAN. 3, 142 saevos -it enses. STAT. Theb. 8, 14 -xere fragorem Elysii. APVL. met. 1, 8 -ens tutamenta sermonis. *acced.* sibi: OV. met. 15, 738 sedesque sibi -it aptas *serpens*. 2 *translate, saepe fere i. q. sibi providere*: a *aliquid*: SALL. or. Phil. 8 diem bello. LIV. 1, 30, 6 externa auxilia (IVST. 22, 5, 4. *cf.* SEN. rem. fort. 15, 1 adversus inimicos auxilia -e). VAL. MAX. 9, 12 ext. 1 laqueos apprehendant, vastas altitudines -ant. SEN. epist. 22, 3 hanc *occasionem* -e, hanc si videris prende. 66, 30 (*opp.* avertit oculos) *al.* TAC. ann. 14, 35 ceteros castris occultari aut fugam -ere (IVST. 2, 12, 26 OROS. hist. 2, 10, 4. *cf. l. 14 sqq.*). COMM. instr. 1, 23, 3 mortem. IVST. 1, 1, 8 novas belli causas. HIL. trin. 1, 1 proprium humanae vitae ... officium. GREG. M. in euang. 17, 18 ut *monachus* reverentiam habitus in actu, ..., in cogitatione sua semper -iet. b *aliquem*: SEN. dial. 1, 3, 3 alius -atur. PLIN. epist. 3, 3, 3 -endus rhetor Latinus. 4, 13, 10 SIDON. epist. 8, 6, 6. *de mente*: STAT. Theb. 10, 362 comitem -it olim mens humilis luctu. *acced. dativus*: IVV. 8, 95 praeconem Chaerippe tuis -e pannis. IVST. 40, 1, 1 peregrinos ... sibi reges. *nota i. q. providentem respicere*: STAT. Theb. 10, 419 *lea* a media catulos -it ira. SACR. Leon. p. 442 familiam tuam, domine, propitiata maiestate -e, ut. OP. imperf. in Matth. 1 p. 632 Ioseph qui zeloso amore ... vitam -bat Mariae.

C *i. q. oculos circumferentem cognoscere, interdum sensu debilitato i. q. cognoscere, videre*: 1 *proprie*: LIV. 22, 13, 7 cum montibus fluminibusque clausam regionem -isset. HEGES. 3, 24 l. 28 ubi feriat hostis Romanum militem reperire non potest, quem ferro saeptum -it. VVLG. Marc. 5, 32 *v. p. 1152, 62.* CLAVD. 15, 179. OROS. hist. 6, 8, 12 Bruto -enti imparem longe navium esse conflictum. EVSTATH. Bas. hex. 1, 3 p. 871^{A} ea (*i. mundum*) quae volvenda -is. 2 *translate*: TERT. pall. 4 p. 937 Oehl. tunc enim se -xit *Nemea* leonem perdidisse. *cf.* adv. Marc. 4, 10 p. 446, 21 qua igitur ratione admittas ... -ere non possum.

syn. et iuxta posita: deflectere oculos, derigere oculos, vultus inquirens eat (SEN. Herc. O. 482); aestuare, pallere, horrescere, cunctari, cervicem erigere, haesitare, tergiversari (ARNOB. nat. 5, 28), circumspectare. sibi prospicere, respirare, timere, cavere, errare (SEN. epist. 69, 1). considerare, diligentem esse, aestimare. notare, perquirere, metiri oculis, periclitari, temptare, agitare, videre, quaerere, reputare, amplecti consilio, intueri atque suspicere; defendere.

opp.: abisse e conspectu; videre, reperire; avertere oculos.

acced. adverbia: CIC. Q. Rosc. 5 magnifice. ac. 2, 36 diligentissime (ad Q. fr. 1, 1, 9 diligenter). leg. 2, 42 celeriter. CELS. 5, 26, 1 curiosius. SEN. benef. 7, 10, 6 bene. QVINT. inst. 10, 3, 24 late. SVET. Aug. 63 diu. AMM. 28, 3, 5 clam palamque. GREG. M. moral. 1, 52 caute. SEN. epist. 74, 3 huc et illuc (VVLG. exod. 2, 12 *al.*).

deriv.: circumspicientia. circumspectio, circumspector, circumspectare.

part. perf. adiect. ×**circumspectus**, -a, -um. *compos.* -ior: SEN. nat. 5, 1, 5 AMBR. fug. saec. 7, 37 OROS. hist. 3, 15, 2. *superl.* -issimus: VAL. MAX. 1, 1, 20 SVET. Tib. 21 AVG. c. acad. 3, 18, 41.

1 *passiva vi*: a *i. q. bene consideratus (cf. p. 1170, 54 sqq.); de rebus; locos de quibus dubites utrum activa an passiva vis subsit, sub 2 attuli*: OV. fast. 5, 539 verba movent iras non -a deorum (SEN. epist. 110, 11 *syn.* in se collecta). QVINT. inst. 5, 7, 30 interrogatio ... debet esse -a. decl. 328 p. 288, 24 cauta sunt huiusmodi scelera et -a. HIL. syn. 81 epistolam ... intellego in quibusdam non minus -am esse quam liberam. COD. Theod. 13, 3, 8, 2 (*a. 370*) fideli -oque delecto. AMBR. in psalm. 38, 2 o validum scutum -ae munitionis, silentium. GREG. M. in Ezech. 1, 7, 2 sanctorum actio ab omni parte -a est. b *i. q. ab omnibus cum admiratione spectatus, magnificus*: AMM. 14, 6, 6 populique Romani nomen -um et verecundum. 18, 10, 1 Nisibeni ... genere fama potentiaque -i. 23, 6, 64. 26, 2, 11 -um (*V*, circumsaeptum *v*) aquilis et vexillis, agminibusque diversorum ordinum ambitiose stipatum. 28, 4, 12 parietes lapidum -is coloribus nitidos. CASSIAN. inst. 1, 2, 3 Ciliciam vestem velut -am cunctis atque notabilem. conl. 23, 2, 2 *v. p. 1172, 32.* 2 *activa vi*: a *de homine* (*cf.* GLOSS. V 661, 21 -us homo): SEN. contr. 7, 5, 11 omnia in hac sententia -i hominis sunt. 10 praef. 16 *opp.* imbecillus. SEN. dial. 5, 24, 4 neminem esse tam -um, cuius non diligentia aliquando sibi ipsa excidat. COLVM. 7, 3, 25 -us ac vigilans. QVINT. inst. 12, 10, 23 Demosthenes non cunctos illos tenues et -os vi, sublimitate ... superavit? PS. QVINT. decl. 2, 24 hic ille -us, hic ille felix parricida. SVET. Tib. 21 -issimum et prudentissimum principem. Claud. 15 modo -us et sagax, interdum inconsultus ac praeceps. FRONTO p. 215, 4 N. *syn.* diligentes. LACT. inst. 6, 24, 9 nemo ... tam prudens, tam -us, ut non aliquando labatur. ZENO 2, 15, 2 p. 440 Iob ... -us atque irreprehensibilis. HEGES. 1, 44, 8 -us atque astutus (πανοῦργος). MART. CAP. 6, 705 *v. p. 1168, 73.* FACVND. defens. 10, 7 p. 790^{B} si tam -i sunt, ut in nullo deprehendantur offendere. 12, 4 p. 845^{C} virum prudentem et undique -um. *acced.* in: POMER. 3, 31, 6 in revincendis haereticis -us *Augustinus.* ad: CASSIOD. var. 7, 7, 3 -us ad omnia, instabilis ad ventura, trepidus ad insidias. VEN. FORT. vita Albin. 8, 22 ad inserenda dona caelestia -us (*ibid.* sollicitus).

cf. de canibus villaticis: COLVM. 7, 12, 5 -i magis quam temerarii. b *metonymice de rebus potissimum ad hominem pertinentibus* (*cf. p. 1171, 69*): VAL. MAX. 1, 1, 20 decretique -issima sanctitate ... *senatus* retexuit. 2, 1, 9 senectuti iuventus ita cumulatum et -um honorem reddebat. 4, 3, 4 tam -a animi moderatione (SACR. Leon. p. 352). 4, 5, 1 adeo -a civitatis nostrae verecundia fuit. SIL. 6, 619 *Fabius* -is nulli deprensus in armis, laudatusque Iovi. QVINT. inst. 10, 1, 26 modesto tamen et -o iudicio. SYMM. epist. 4, 15, 1 *tibi* in recipiendis familiaritatibus -a cautela (AMM. 14, 2, 7. *cf.* ENNOD. epist. 5, 13, 1 p. 316, 14 -a cautione). PS. ATHAN. ad mon. 4 p. 75^{D} tuta ac -a custodia. AMBR. fug. saec. 7, 37 prudentia -ior. RVFIN. Orig. in num. 2, 2 alius *animi motus est* -us cautus providus sollicitus impiger. GRAMM. VI 274, 5 poematum versificationes laudantur ... subtilis et -a. OROS. hist. 3, 15, 2 -iore cura. CASSIAN. conl. 6, 17, 2 in qua (*habitatione virtutum*) ... -am diligentiam retinens ... requieverat *mens.* 23, 2, 2 laudabilis continentia, miranda prudentia, larga humanitas, -a sobrietas, modesta temperantia *eqs.* MVTIAN. Chrysost. hom. 17, 5 oculum animae ... habentes ... -um et agilem. GREG. M. moral. 3, 17 -am contra irruentia vulnera mentem rotat *quasi clupeum Iob.*

adv. **circumspectē** *i. q. caute, diligenter* (GLOSS. IV 408, 4 -e consideranter). *compar.* -ius *saepe, superl.*: GLOSS. Plac. V 13, 20 (55, 10) -issime nimis acute (*'an caute?' Goetz*). VAL. ANT. hist. 21, 3 uti rex -ius ageret atque ... salutem tutaretur (AVELL. p. 97, 12 *a. 417.* RVFIN. hist. 4, 15, 8 *syn.* cautius). CELS. 8, 3 p. 332, 7 eodem modo ... sed multo -ius excidenda sunt. SEN. dial. 9, 11, 2 omnia tam diligenter faciet, tam -e (QVINT. inst. 9, 2, 69 *syn.* parcius. 9, 10, 6 satis -e factos esse versus [*opp.* paulo incautius]. VLP. dig. 4, 4, 7, 8. 37, 9, 1, 18 *syn.* diligentius). SEN. benef. 3, 14, 1 -ius donaremus, -ius eligeremus. epist. 110, 7 pedem ponimus. GELL. 1, 3 tit. est -e et anxie considerandum. RVFIN. Basil. reg. 162 -e et considerate, quae sint possibilia ... pervidens. AVG. epist. 147, 24 -e loquatur. pecc. mer. 1, 10, 11 quam -e, quam proprie, quam sine ambiguitate dictum est. GILD. Brit. 103 chron. III p. 81, 30 -e cauteque custodivit. VAL. CEM. epist. p. 758^{A} attendamus. MART. BRAC. iact. 5 provideat.

nota de vestitu fere i. q. magnifice, ornate: GELL. 1, 5, 2 quod multa munditia, -e compositeque indutus et amictus est. AMM. 27, 3, 14 -e vestiti.

circumspīro, -āre *a* circum *et* spirare. PRISC. de vent. p. 58, 9 (*Rose, Anecdota I*) *ventos* supergredi verticis altitudinem non valentes ... -antes in circuitu recipientium se locorum videri ex altera positione impetum facere.

circumsplendeo, -ēre *a* circum *et* splendere. HIL. in Matth. 17, 2 dominus transfiguratur et toto claritatis suae habitu -et. ACT. Petr. 27 -e, domine, illumina, appare.

circumspūmo, -āre *a* circum *et* spumare. *in imagine*: PS. CYPR. laud. mart. 4 haeret immobilis virtus nec undis -antibus adoperta succumbit. LVCIF. moriend. 3 immobilis ... erit virtus nec undis tuarum infestationum -antibus succumbemus operti.

circumstagno, -āre *a* circum *et* stagnare. TERT. pudic. 22 p. 271, 15 iam preces circumsonant (*sc. martyrem*), iam lacrimae -ant maculati cuiusque. *Elsperger.*

×**circumstantia**, -ae *f.* [*a* circumstans, circumstare; *cf.* περίστασις *Th.*]. 1 *proprie i. q. circumdat, circumstat* (*cf.* GLOSS. V 418, 19 constipatio: -a): CATO orig. 5 tribunus ... ostendit exitium de ... hostium -a maturum. TERT. orat. 3 cui illa angelorum -a (*i. circumstantes angeli*) non cessat dicere. SEN. nat. 2, 7, 2 hanc nostri -am, Graeci ἀντιπερίστασιν appellant, quae in aere quoque sicut in aqua fit; circumsistit enim omne corpus, a quo impellitur. GREG. M. moral. 24, 12 adnisus animi immensitatis eius coruscante -a reverberatur. ipsa quippe cuncta implens circumstat *eqs.* 2 *fere i. q. casus, res circumstans, condicio*: GELL. 1, 3, 28 aliae quasi appendices personarum et causarum et temporum et -ae ipsius necessitates (*cf.* OROS. hist. 7, 38, 4 sub hac necessitatis -a). 14, 1, 14 fortuna ... et mores et ingenium et -a rerum negotiorumque. 14, 2, 2 in ancipiti rationum diversarum -a. 17, 5, 13. PHYSIOGN. 45 qui (*aspectus*) ex omni -a et qualitate corporis occurrit. OROS. hist. 5, 15, 15 mortis. FLAVIAN. Leo M. epist. 26 in omnigenis rerum -is. NOVELL. Iust.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

89, 8, 1 si . . . contigerit tales aliquas excogitare -as casuum (περιπετείας θεμάτων). *inde fere i. q. condicio mala, angustia*: TERT. orat. 10 quae petantur pro -a cuiusque. bapt. 17 cum urget -a periclitantis. ieiun. 9 in tempore pressurae et persecutionis et cuiuscunque -ae. anim. 47 ex intentione -arum. adv. Val. 15 in tanta -a solitudinis. resurr. 30 p. 69, 3. ITALA Is. 13, 8 (Tycon. 4 p. 51, 2) patientur -am (συμφοράσουσιν, VVLG. dolebunt). **3** *i. q. custodia*: ITALA psalm. 30, 22 (Cassiod. in psalm. 30, 27) mirificavit misericordiam suam in civitate -ae (ἐν πόλει περιοχῆς, VVLG. in civitate munita. *cf.* 59, 11 [Hil. in psalm. 59, 13] quis deducet me in civitatem -ae [*sic saepius apud* ECCL.]). IREN. 1, 29, 2 emissa luminaria ad -am Autogeni. HIER. in Ezech. 12, 40 p. 475*sq. fusa interpr. ad* Ezech. 40, 14 et fecit frontes per sexaginta cubitos (*ubi* frontes *explic.* περιστάσεις *i. q. -ac*). VVLG. psalm. 140, 3 pone . . . ostium -ae labiis meis (θοῦ . . . θύραν περιοχῆς περὶ τὰ χείλη μου); *passim apud* ECCL. *cf.* VAL. CEM. hom. 17, 6 -ae vinculo ora refrenanda. **4** *t. t. rhetoricus* (*cf. Volkmann, Rhetorik d. Griechen u. Römer*^{2} *p. 36 sq.*): QVINT. inst. 5, 10, 104 hoc genus argumentorum sane dicamus ex -a, quia περίστασιν dicere aliter non possumus vel ex iis, quae cuiusque causae propria sunt. *passim apud rhetores, ex. gr.* FORTVN. rhet. 2, 1 p. 102, 2 reperto statu quid consideramus? totam materiam per septem -as.... quae sunt -ae? persona, res, causa, tempus, locus, modus, materia (*cf.* SERV. Aen. 3, 613 AVG. rhet. 7 p. 141, 15 SVLP. VICT. rhet. 2 p. 314, 9. 25 p. 326, 4. IVL. VICT. rhet. 1 p. 374, 23 accepto . . . themate primum -am sectari debes, cuius partes sunt septem hae: quis, quid, quando, ubi, cur, quemadmodum, quibus adminiculis. MART. CAP. 5, 557 CASSIOD. art. 3 p. 1198^D *fuse*). BOETH. trin. 4, 93 quod aliae (*praedicationes*) quidem quasi rem monstrant, aliae vero quasi -as rei. *speciatim fere i. q. orationis conexus* (*quam notionem* AVG. *frequentat*): ITALA act. 8, 32 (cod. g) -a scripturae (περιοχή, VVLG. locus; *cf.* AVG. quaest. Simpl. 83, 69, 2 serm. 50, 9 *al.*). AVG. de mend. 16, 31 lectionis (gen. ad litt. 10, 18 p. 319, 3 civ. 22, 18 epist. 140, 23 *passim* AVELL. p. 758, 7). epist. 149, 24 sententiae. doctr. christ. 3, 4, 8 -a ipsius sermonis, qua cognoscitur scriptorum intentio. MAR. MERC. contrad. 11, 2 quam totam euangelicam -am ad confutandum eum . . . inserere . . . necessarium . . . duximus. SERV. Aen. 1, 1 virum quem non dicit, sed -is ostendit Aeneam (2, 384).

circumstatio, -ōnis *f.* [*cf. c.* circumstare *et c.* statio. *Th.*]. GELL. 6, 4, 4 captivos ‘sub corona’ venundari, quod milites custodiae causa captivorum venalium greges circumstarent eaque -o militum ‘corona’ appellata sit (*cf.* GLOSS V 419, 57 [*ex Euseb. eccl. hist. 2, 6*] constipatio: -o. V 428, 43).

circumstīpo, -ātum, -āre (-or, -ārī) *a* circum *et* stipare (*cf.* circa stipare *p. 1080, 1 sq.*). *in tmesi*: *cf.* PLIN. nat. 14, 16 *v. p. 1113, 71.* *i. q. circumdare*: *proprie*: SIL. 10, 452 magna -ante caterva. CLAVD. 28, 595 habitu Gabino principis et ducibus -ata togatis curia. *in imagine*: AVG. epist. 194, 43 -antur divinarum auctoritate lectionum. ANNIAN. Chrysost. hom. 2, 6 spiritualibus -ati armis. *nota depon.*: CLAVD. 22, 356 pennati nurum -antur amores.

circumstitūtio, -ōnis *f. cf. c.* circum *et c.* statuere. FVLG. RVSP. serm. 6, 1 qui nunc annua -e festus nobis revolvitur dies.

ˣ**circumsto**, -stetī, -āre *a* circum *et* stare (*cf.* circa stare *p. 1079, 84*). *compos., cuius praeter alia participio praesentis vel adi. vel subst. persaepe utuntur scriptores, rarius poetae, legitur fort. inde ab* ENNIO PLAVTO*que* (*si iam coaluit? v. l. 64 et 72 sq.*), *certe a* CIC. CAES. VARRONE LVCR. *seiungitur* (*ubique intransitive*): VERG. ecl. 10, 16 stant et oves circum. Aen. 2, 767 pueri et...matres stant circum. 3, 65 stant manibus arae . . . et circum Iliades (HOMER. 1052 stant circum Iliades matres). 4, 509 stant arae circum. 10, 836 stant lecti circum iuvenes. VITR. 5, 10, 4 ne stantes circum suis umbris obscurent lucem. STAT. Theb. 6, 256 hispida circum stant iuga. 8, 24 stant Furiae circum. 10, 179 stant circum subiti proceres. *nota locos quibus adv. et verbum aut caesura aut diaeresi seiunguntur; sensu transitivo*: PLAVT. Trin. 835 ita iam quasi canes, haud secus, circum stabant navem turbines venti. VERG. Aen. 4, 561 nec quae te circum stent deinde pericula cernis? PROP. 2, 31, 7 aram circum steterant armenta Myronis (*nisi est praepos.*). *perfecti formas, quae utrum ad* circumstare *an* circumsistere *pertineant, diiudicari plerumque nequit, huc attuli.*

I ***proprie*** *i. q. stare circum aliquem* (*aliquid*), *circumdare, cingere; frequenter verbo apponitur* undique (*i. q.* κυκλόθεν): **A** *intransitive* (*adde supra l. 56 sqq.*): ENN. scaen. 30 -ant cum ardentibus taedis. VARRO Men. 277 quid? qui vident (quicquid evident *codd. Non.*) et -ant, non rident. LVCR. 3, 469 ad vitam qui revocantes -ant. CIC. Att. 14, 12, 2 ita multi -ant, qui quidem nostris mortem minitantur. VERG. Aen. 8, 486 -ant animae dextra laevaque frequentes (*cf.* CVRT. 4, 14, 9 dextra laevaque ad -antia agmina). 12, 85 aurigae. LIV. 2, 27, 12 cum -ret cotidiana multitudo (ASCON. Mil. p. 41 Cl. SVET. Claud. 10). 2, 47, 7 excepta a -antibus tela (3, 5, 7 *al.* VAL. MAX. 3, 3 ext. 1. 7, 5, 2 CELS. 7, 26, 2 PHAEDR. app. 25, 3 SEN. dial. 5, 23, 3 *passim.*). 3, 47, 6 -antibus matronis. 4, 53, 12 favor -antis populi (*cf.* LACT. inst. 4, 26, 21 corona enim dicitur -ans in orbem populus. VVLG. Ioh. 11, 42. *v. p. 1174, 2. cf.* VVLG. gen. 23, 13 -ante plebe). 25, 39, 16 cum magno pavore -antium militum (TAC. ann. 15, 67). 37, 41, 11 ab alia -antium turba (CVRT. 6, 10, 36 QVINT. decl. 270 p. 105, 6 SVET. Iul. 84 ITALA Ioh. 11, 42 [Tert. adv. Prax. 23 p. 271, 10] VVLG. Luc. 12, 1. *cf.* SEN. contr. 2, 4, 3 non servorum turba -bat. STAT. silv. 5, 1, 235 -ant famuli consuetaque turba. VELL. 2, 14, 2 intuens -antium . . . frequentiam. PLIN. epist. 6, 33, 3 densa -antium corona. SVET. Aug. 93 APVL. met. 2, 13 flor. 14 p. 49). SEN. dial. 10, 20, 3 a -ante familia plangi (QVINT. decl. 321 p. 263, 11). epist. 13, 6 quotiens -steterint, qui. CVRT. 9, 3, 15 non uti inirem -antis exercitus gratiam (VVLG. Iob 29, 25). SVET. Iul. 14 manus equitum . . . quae armata praesidii causa -bat. FIRM. err. 9, 1 percussor . . . -antibus vulnusque monstratur. HIER. epist. 1, 6, 2 quid miramini . . . -antes? VVLG. Sirach 46, 19 in oppugnando hostes -antes undique (κυκλόθεν). *nota de re*: OV. met. 3, 441 ad -antes . . . silvas.

B *transitive*: **1** *aliquem*: CIC. Catil. 1, 21 cives, qui -ant senatum (*cf.* LIV. 3, 38, 6). Att. 1, 16, 4. VERG. Aen. 8, 300 non te... Lernaeus turba capitum -stetit anguis. OV. met. 2, 394 dicentem -ant omnia Solem numina. 3, 249 undique -ant *canes* mersisque in corpore rostris dilacerant . . . dominum *Actaeona* (*v.* quasi canes *p. 1173, 64*). LIV. 3, 9, 6 si ambo consules infesti -rent (*v,* circum in- *rel. codd.*) tribunum. 10, 29, 2 globus -ans consulis corpus. SEN. dial. 12, 6, 1 -at te omnis ista consolantium frequentia. epist. 17, 3 non -at illum turba servorum (*cf.* STAT. silv. 4, 8, 43 PAVL. NOL. carm. 20, 95 SIDON. epist. 2, 2, 9). 28, 8 triginta . . . tyranni Socratem -steterunt nec potuerunt animum eius infringere (*cf.* APVL. met. 1, 12). CVRT. 6, 11, 38 ut praefectos regis -antes se vidit. SIL. 5, 128 umbrarum me noctibus atris agmina -ant. SVET. Iul. 82 assidentem conspirati specie officii -steterunt. VVLG. I reg. 22, 6 servi eius -rent eum (22, 17 II Macc. 3, 26 act. 25, 7). EVSTATH. Bas. hex. 8, 5 p. 951^A illae *aves* parentes suos . . . -antes (*i. tuentes*). **2** *aliquid*: CIC. Catil. 1, 32 *improbi* desinant insidiari domi suae consuli, -are tribunal praetoris urbani. CAES. Gall. 3, 15, 1 cum singulas binae ac ternae naves -steterant (-sisterent β). VERG. Aen. 7, 585 certatim regis -ant tecta Latini. 11, 388 -ant undique muros (*v. et supra l. 13*). PROP. 2, 9, 27 lectum flentes -remus amici. 2, 31, 7 *v. p. 1173, 66.* OV. met. 2, 717 densi -ant sacra ministri. 11, 505 ubi demissam (*navem*) curvum -stetit aequor. LIV. 8, 32, 14 legati -antes sellam (10, 15, 9 SVET. Aug. 35). 27, 40, 6 duces -are urbem Romanam. SIL. 14, 627 -ant alacres signa. PS. QVINT. decl. 9, 11 haec fortasse, quae -at iudicium, corona (*cf. p. 1173, 82*). *de re*: DRAC. laud. dei 3, 696 pectora -ant (*i. tuentur*) crates.

II ***in imagine*** *de rebus; plerumque imagini minitandi, imminendi notio subest* (*cf. p. 1173, 2; at v. l. 29. 39. 63*): PLAVT. Trin. 835 *v. p. 1173, 64.* CIC. Verr. 1, 52 -ant te summae auctoritates. Phil. 10, 20 cum vero dies et noctis omnia nos undique fata -ent. VERG. Aen. 2, 559 me...saevus -stetit horror. 4, 561 pericula *v. p. 1173, 66* (SEN. contr. 1, 8, 6 eadem pericula nos ubique -ant. CELS. 7, 7, 8 hic quoque duo pericula -ant). 10, 903 scio acerba meorum -are odia. OV. trist. 5, 6, 41 tam me -ant (*sic Goth.*^{1}; -et *Goth.*^{2}, circumdat *Guelf.*) densorum turba malorum (*cf.* LIV. 21, 55, 10 in tot -antibus malis. DRAC. Romul. 8, 38. VVLG. Hebr. 12, 1 -ans [εὐπερίστατον] nos peccatum. VAL. CEM. hom. 17, 5). LIV. 3, 38, 6 simul duobus -antibus urbem bellis (*cf.* 34, 27, 1). 6, 2, 4 cum tanti undique terrores -rent (*cf.* PAVL. NOL. carm. 18, 97 unde igitur tantus -at limina terror?). 6, 9, 10 ancepsque terror *cum* Etruscos -ret (21, 28, 3. 42, 65, 8). 25, 34, 10 ancepsque proelium Romanos -steterat incertos. 30, 3, 3 *belli opera* multa simul undique eum -bant. SEN. dial. 10, 2, 3 urgent et (urgentem *Madvig*, urgentes *A*) -ant vitia undique (benef. 4, 27, 1). SIL. 2, 550 luctus et atri pectora -ant planctus. QVINT. inst. 5, 12, 4 -antibus *argumentis*. 10, 3, 30 tot -antibus iudiciis. PLIN. paneg. 3 haec me cura, haec difficultas sola -at. TAC. dial. 8, 13 paupertas et angustiae rerum nascentes eos -steterunt. TERT. bapt. 20 ipsum dominum... temptationes -steterunt. IVVENC. 4, 584 mentemque Simonis -ant tristem vera praesagia Christi. CLAVD. 26, 111 Italiam quotiens -stetit atrox tempestas. EVGIPP. Sev. 43, 4 quanta nos -ent (*v. supra l. 41*) adiumenta sanctorum. *nota part. praes.* circumstāns, -tis *n. i. q. circumstantia*: AVG. gen. ad litt. 1, 19 p. 28, 15 si utrique sententiae cetera -ia suffragantur (*cf.* quaest. hept. 2, 159 serm. 32, 6, 6). GREG. M. moral. 3, 10 Iob ut considerationem fragilitatis suae etiam ex -bus traheret. *Probst.*

circumstrepo, -uī, -itum, -ere *a* circum *et* strepere. NOT. Tir. 89, 46. **1** *proprie: undique strepere; strepitu offendere vel distringere*: **a** *transitive*: MANIL. 1, 23 mundus . . . immenso vatem -it orbe. SEN. epist. 56, 4 quae me sine avocatione -unt, essedas . . . fabrum. 91, 19 istis, qui te -unt, credas. VAL. FL. 6, 302 lancea . . . -it incita vitas. TAC. hist. 2, 44 legatus clamore seditiosorum -itur. GELL. 2, 29, 8 pulli tremebundi, trepiduli -ere orareque matrem. APVL. apol. 75 fenestrae canticis -itae. RVFIN. Basil. hom. 3, 6 miserabili te et flebili lamentatione -unt. AVG. conf. 3, 1, 1 -bat me undique sartago. SIDON. epist. 4, 15, 3 autumnus . . . aures foliis . . . labentibus crepulo fragore -it. 7, 9, 9 aures . . . incondito tumultu -itas. **b** *intransitive*: SEN. epist. 56, 14 si inani sono vana -et *vox*. HIER. epist. 125, 18 facto cuneo -entium garrulorum procedebat. DICT. 5, 14 hostiles multae nationes -rent. AVG. in psalm. 66, 6 formidulosa -unt omnia, vel potius non -unt sed circumsilent. SVLP. SEV. chron. 1, 18, 1 tubae -rent. GREG. TVR. Franc. 6, 11 qui cum . . . armis -bant. *nota de re*: TAC. ann. 3, 36 atrociora -bant. *cum enuntiato* (*i. q. cir-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cumstrependo flagitare): TAC. ann. 11, 31 certatim ceteri -bant, iret in castra. 2 *translate: i. q. perturbare, vexare*: SEN. dial. 7, 11, 1 humanam vitam -entibus minis. epist. 82, 4 mala humana -ent. IVST. 6, 5, 7 undique belli formidine -ente. HIL. trin. 2, 22 -entium undique haereticorum otiosa fraudulentia (RVFIN. Orig. in gen. 3, 1 qui foris positi arroganter nos -unt, dicentes *eqs.* Orig. in cant. 3 p. 150[B] haereticorum -entium se [*ecclesiam*] morsibus). ENNOD. epist. 4, 14, 3 p. 109, 17 -entium videatur superasse commenta. AVG. epist. 118, 2 ecclesiasticis curis -entibus districtum. in psalm. 102, 6 cura suorum -ente et murmurante revocatur a talibus curis. 145, 9 -entibus undique tentationibus.

syn.: murmurare. *opp.*: circumsilere.

circumstrīdēns, -ntis *a* circum *et* stridere, stridens. AMM. 14, 11, 17 sauciabantur eius sensus -ium terrore larvarum. ALC. AVIT. epist. 50 p. 78, 24 -bus undique naufragiorum casibus.

circumstringo, -strictum, -ere *a* circum *et* 1. stringere. *seiungitur*: GRATT. 144 *in arbore* stringe notas circum. *compos.*: TERT. pall. 1 pallii ... habitus ... cervicibus -ctus in fibulae morsu umeris acquiescebat. 5 *pallium* nihil circumfulcit, nihil -it. coron. 8 cum linteo -itur, propria Osiridis veste. *in imag.*: PS. ARNOB. confl. 2, 11 p. 286[C] deitatis quae omnia -it.

circumstruo, -structum, -ere *a* circum *et* struere. INSCR. Notiz. degli scavi 1902 p. 121 aediculamque -endam. COLVM. 9, 6, 4 opere latericio -ctis alvis. 9, 7, 2 superponuntur ... albaria, praeterquam tergo et frontibus -cta. 9, 15, 11 si forte alvearia -cta et immobilia fuerint. PLIN. nat. 11, 16 his dein fores quoque latiores -unt prima fundamenta. 19, 163 ripis ... undique -ctis lapide. CELS. dig. 19, 1, 38, 2 aquam ducerent in aenum lateribus -ctum. SVET. Dom. 4 effosso et -cto iuxta Tiberim lacu. OROS. hist. 5, 16, 17 plaustris in modum castrorum -ctis. CORP. VI 15593, 9 simulacra Claudiae ... ita uti cum maceria a me -cta est.

circumstupeo *v.* circum *p. 1114, 35.*

circumsūdo *v.* circum *p. 1113, 71.*

circumsurgo *v.* circum *p. 1113, 50. 72 sq.*

circumsūtus, -a, -um *a* circum *et* suere, sutus. CELS. 8, 5 in longitudinem implicata linamenta et molli pellicula cincta -aque. PLIN. nat. 4, 104 Britannos vitilibus navigiis corio -is navigare (7, 206 *naves* in Britannico oceano vitiles corio, -ae fiunt. 34, 156 vitilibus ... navigiis et -is corio).

?**circumtallum** *σφυδρόν* GLOSS. II 100, 28 (cincum tallum ξοᾶς λέπυρον *c*; cicum *et* σφυρόν *Vulc.*; circumtalium: σφυρόν *Bücheler*).

circumtego, -tēctum, -ere *a* circum *et* tegere (*cf.* circa tegere *p. 1080, 42*). *i. q. undique tegere, tutari. compos. ap.* NAEV., *ut videtur, dein inde ab* ITALA; *in tmesi*: VERG. Aen. 6, 443 secreti celant calles et murtea circum silva tegit. [*corrupt.*: PLIN. nat. 23, 37 -ctis *pro* circumiectis.]

NAEV. com. 101 sedens in cella -ctus tegetibus. ITALA Matth. 6, 30 (cod. k) si faenum ... -it (ἀμφιέννυσιν, VVLG. vestit), quantu(m) magis nos. DICT. 3, 11 Patrocli corpus ... veste -itur maxime ob tegenda vulnera. VVLG. Hebr. 9, 4 arcam testamenti -ctam (περικεκαλυμμένην) ex omni parte auro. PHYSIOGN. 73 venter et pectus si nimio capillo -cta fuerint. PS. APVL. Ascl. 7 ὑλικόν ... mundanum ... e quo factum est corpus, quo -itur. AVG. in psalm. 55, 9 carne -imur, per quam carnem cor videri non potest. quaest. hept. 2, 177, 16 velis capillaciis interius tabernaculum -itur. SVLP. SEV. dial. 1, 15, 7 *pelle* sanctus ille quasi amiculo -ctus. 2, 3, 2 in veste hispida, nigro et pendulo pallio -ctum. 3, 6, 3 cilicio -ctus. HESYCH. in lev. 1, 5—9 p. 797[B] ut divitiis aliisque omnibus saecularibus, quibus -imur, expoliemur. LEO M. serm. 24, 6 hoc dolo actuum suorum obscena -unt. CAEL. AVR. acut. 2, 6, 27 dorsum lanis mollibus -endum. 2, 19, 113 -ctus ... atque inclusus vapor. 2, 34, 180 membranam quae cor -it (2, 34, 183). 2, 37, 196 ora atque colla aegrotantis -entes (3, 8, 75). 2, 39, 227 pannis -enda loca. 3, 5, 58 spongia vultus -endus. 3, 21, 200. chron. 1, 1, 6 *membrana* testam -it. 2, 4, 73 musculi buccarum lana ... -endi. 3, 6, 89 harena litoraria ignita -cto corpore. 4, 3, 20 cute quae ventrem -it. 4, 7, 93. 5, 1, 5. 5, 10, 95. diaet. pass. 44. PS. SORAN. quaest. med. 364, 30 *vena* est vasculum simplex, quo sanguis ... -itur. SACR. Leon. p. 327 quos tuos efficis, domine, tua pietate -e. p. 422 in interiora ... repleat et exteriora -at. GREG. M. moral. 12, 47 hinc inde se -it *fallax*. PASS. Theclae C 34 p. 97, 20 -cta est nube ignea. *nota*: CAEL. AVR. chron. 2, 1, 35 harena litori vicina, quae sit sole ignita et -cta gremio, foveat aegrotantem.

circumtendo, -tentum, -ere *a* circum *et* tendere. PLAVT. Mil. 235 erus meus elephanti corio -ntus est, non suo. AVG. quaest. hept. 2, 177, 10 quantum sufficit decem illis aulaeis -endis. CAEL. AVR. acut. 3, 17, 174 -nto linteolis vasculo.

circumteneo, -uī, -ēre *a* circum *et* tenere. *scribitur* -tine-: CLEM. ad Cor. 33 NOT. Tir. 6, 59. -tenitur: ORIBAS. syn. 5, 53 *bis*. ITALA IV Esdr. 16, 40 -ent (VVLG. dolores -bunt *saeculum*). IREN. 1, 30, 3 omnia accurrisse et adhaesisse dicunt et -uisse eam. CLEM. ad Cor. 33 terram ... separavit a -ente illam aqua. CHALC. comm. 204 corpora ambitu animae -rentur et sine complexu eius mox dissiparentur. SERM. Arrian. frg. I 4 *pater filium* -et ... ille vero -et universa. *ibid.* pater et filius, qui -et et qui -etur. EXPOS. mundi 61 locum ... quantum corium bubulum -ere potuit. ORIBAS. syn. 5, 53 -itur humor in tonica ventris. *ibid.* spiritus ventositati plenus sit et -itur. 6, 29.

circumtergeo *v.* circum *p. 1113, 75.*

circumtermino, -āvī, -āre *a* circum *et* terminare. IREN. 4, 36, 2 saepem ... circumdedit, id est -vit eorum culturam. MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 31 ipse ... se ipsum -vit *deus*. AVG. c. Adim. 28 non ... deum forma corporea -at.

circumtero *v.* circum *p. 1113, 76.*

circumtexo, -textum, -ere *a* circum *et* texere. VERG. Aen. 1, 649 -tum croceo velamen acantho. RVFIN. Basil. hom. 1, 3 membrorum indumenta ei (*cordi*) -i. *part. pass.* circumtextum, -ī *n.*, *nomen vestimenti*: VARRO ling. 5, 132 circumiectui appellant, et quod amictui habet purpuram circum, vocant -um. ISID. orig. 19, 24, 10 -um est quod graece κυκλάς dicitur .... -um autem dictum, quia est rotundum pallium. GLOSS. V 565, 35 indumentum quod graece κυκλάς dicitur. *Wulff.*

circumtineo *v.* circumteneo *p. 1175, 78.*

circumtinnio, -īre *a* circum *et* tinnire. *i. q. tinnitu circumdare*: VARRO rust. 3, 16, 30 iaciundo in eas (*apes*) pulvere et -endo aere perterritae. *Elsperger.*

circumtollo *v.* circum *p. 1113, 17.*

circumtondeo, -tōnsus, -ēre *a* circum *et* tondere. VARRO frg. Non. p. 179 alii ita sunt -si et terti atque uncti. SVET. Aug. 45 in puerilem habitum -sam matronam. ITALA Ier. 25, 18 (Tycon. 4 p. 53, 25) omnem -sam a facie (ἐπικεκαρμένον, VVLG. qui attonsi sunt in comam). PASS. Theclae C 25 p. 67, 17 -e me, ut sequar te. *nota*: SEN. epist. 115, 2 oratio ... si -sa est et fucata et manu facta (*v. Ernesti, Lex. techn. p. 329*).

circumtono, -uī, -āre *a* circum *et* tonare (*cf.* LVCR. 2, 618 tonant ... circum *p. 1114, 49*). HOR. sat. 2, 3, 223 hunc -uit gaudens Bellona cruentis. STAT. Theb. 7, 16 raucae -at ira Maleae. SIL. 4, 253 saevisque virum -at armis. 6, 216 feralem strepitu -at aulam. AVIEN. orb. terr. 149 trina haec pelagi -at unda. CLAVD. 3, 272 illisa montem -at unda. [*dub.*: VERG. Aen. 8, 477 *v. p. 1166, 67.*]

circumtorqueo, -ēre *a* circum *et* torquere. APVL. met. 6, 30 manu secutus prehenso loro retrorsum me -et.

circumtraho, -tractus, -ere *a* circum *et* trahere. DICT. 3, 15 curru concito per campum ... pervolat hostem mirandum in modum -ens. CAEL. AVR. chron. 2, 1, 31 cucurbitis ... admotis atque violenter remotis aut -ctis. 2, 5, 87 admota manu ac digitis -ctis oculis tenus palpebra recognoscitur. *Wulff.*

circumtremo *v.* circum *p. 1114, 16. 64.*

circumtueor, -ērī *a* circum *et* tueri. *i. q. circumspicere sub III B p. 1171, 4 sqq.*: APVL. flor. 2 p. 8 *aquila* -etur et quaerit, quorsus potissimum in praedam superne sese ruat. *Elsperger.*

circumtumeo *v.* circum *p. 1113, 78.*

circumtumulātus, -a, -um *v.* circum *p. 1113, 79.*

circumtundo, -tūsus, -ere *a* circum *et* tundere. AVG. c. Cresc. 3, 46, 50 domum ... lapidibus -ere, ambire flamma. c. Parm. 1, 1 sanctarum paginarum vocibus -sus evigilavit. serm. 360 ego de ecclesia ... -bar divinarum vocibus litterarum. *Wulff.*

circumvādo, -sī, -ere *a* circum *et* vadere. *i. q. circumire. c. acc.* LIV. 9, 40, 13 cum *novus terror* ex parte utraque -isset aciem (34, 21, 5. 34, 38, 6 undique). 10, 2, 12 profectique *pars* ad classem immobiles naves et loca ignota plus quam hostes timentes -unt. PLIN. nat. 9, 92 *canes* redeuntem polypum -sere. TAC. ann. 12, 43 iura reddentem Claudium -ere clamoribus turbidis. AMM. 20, 6, 3.

circumvagor, -ātus sum, -ārī *a* circum *et* vagari. *proprie*: *absolute*: VITR. 5, 8, 2 circumsonantes ... *dicuntur loci*, in quibus -ando coacta *vox* ... sine extremis casibus sonans ibi extinguatur. *transit.*: HEGES. 3, 26, 1 *Iordanes* plurima -atus deserta. PS. AVG. serm. 280, 3 neque in venatione se *quisquam* occupet ... -ando campos et silvas. *translate*: HEGES. 4, 5 hactenus -ari licuerit, dum templi sancti a maioribus conditi et sacrae legis contagia refugientes circa alias urbes stilum occupamus.

circumvagus, -a, -um [*cf. c.* circumvagari. *Th.*]. *is qui circumvagatur* (*cf.* LIV. 44, 10, 6 vagi ... circa muros *hostes* percutiebantur): HOR. epod. 16, 41 nos manet Oceanus -us. LAVS Pis. 19 aethereae moles -a flammae. STAT. Theb. 10, 112 adsunt innumero -a somnia vultu. HIL. trin. 8, 48 *imaginem Christi* corpoream et contemplabilem et ex locis in loca motu incessuque -am. PRVD. psych. 812 -a ... sedit marmoreis fundata altaribus arca.

circumvallātio, -ōnis *f. a* circumvallare. *proprie actio circumvallandi*: HIER. in Is. 29, 1 pro quo (*sc.* 'quam pugnavit David') interpretatus est Symmachus 'castrum David' et Theodotio '-o David'. *in imagine de dentibus*: RVFIN. Basil. hom. 2, 8 dentium murus ... linguae ipsi validissima exhibet -is obstacula.

circumvallo, -āvī, -ātum, -āre *a* circum *et* vallare. *compos. inde a* TER. *in tmesi*: STAT. silv. 5, 1, 155 furvae miserum circum undique leti vallavere plagae. *cf. sim.* CORIPP. Ioh. 3, 5 circumquaque (perque *codd.*) duces vallantes agmine denso. GLOSS. περιχαρακῶ, -a(n)t circondat (circumdant). *cf.* DON. Ter. Ad. 302 -amus et nos (*sc. tutandi causa*) et alios (*sc. includendos*). *nota* undique

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-are: AMBR. c. Aux. 11 Iob 2,2,4 RVFIN. hist. mon. 1 p. 402^d PS. AVG. serm. 50,1; ex omni parte: PS. AMBR. act. Seb. 4.

I *proprie de actione circumdandi, cingendi, quae fit corporeis rebus*: A *strictiore sensu i. q. vallo, muro circumdare*: 1 *aliquem*: DOLAB. Cic. epist. 9,9,2 *Pompeio* -ato (CIC. Att. 9,12,1 CAES. civ. 3,43,2). CAES. Gall. 7,44,4 *hostes* -ati (SEN. dial. 3,11,7). BELL. Hisp. 32,1 LIV. 3,28,8. 4,9,13 ut Volsci firmiore se munimento ab Romanis -atos quam ab se urbem viderent. 25,22,10. 26,13,7 VITR. 2,9,16. AMM. 31,10,15 otioso milite -ari placuit barbaros. 2 *aliquid*: CAES. Gall. 7,11,1 *Caesar oppidum Vellaunodunum* biduo -vit (7,17,1 -are oppidum loci natura prohibebat. LIV. 43,19,9). 7,68,3 Alesiam. LIV. 4,9,13 urbem (28,3,4 SIL. 1,328 castello). 10,35,12 castra (10,35,15). 23,17,5 moenia (AMM. 18,6,10 -ato murorum ambitu). 25,23,1 *Capuam*. HEGES. 3,13 civitas gemino muro -ata. VVLG. Is. 29,2 Ariel.

B *latiore sensu aliquid (aliquem) includere*: 1 *re corporea*: COLVM. 11,3,4 locus, quem saepire destinaveris ... -andus est duobus sulcis. MANIL. 5,678 squamigerum nubes (*i. pisces*) ... excipitur vasta -ata sagena. ITALA Sirach 28,28 (Hil. in psalm. 140,5 *et* Cassiod. in psalm. 140,3) -a (περίφραξον) possessionem tuam (VVLG. saepi aures tuas) (in) spinis. IVL. VAL. 3,20 *bestia* ignibus -atur. LACT. inst. 2,12,19 paradisum igni -vit *deus*. CHIRON 36 duritiae cauteriis penetrentur ... et -atum (*an* -entur?) per circuitum punctis. HEGES. 5,20,2 Romanos flammae -verant. 2 *animantibus*: SIL. 7,583 aciem *Romanorum* denso -verat orbe *Hannibal*. GELL. 17,21,36 consules ... apud Caudium a Samnitibus -ati. ITALA psalm. 21,17 (Tert. adv. Marc. 4,42 p. 56,4) synagoga maleficorum -vit me (περιέσχον, VVLG. obsedit). IVL. VAL. 1,51 iubet equites -are eos qui in muro constiterant. AMBR. c. Aux. 11 Elisaeus ... -atus erat undique. HEGES. 1,44,6 nisi a Caesare aliqua manus accerseretur, cuius se praesidio -ret *Varus*. 1,46,2 *Archelaus* -batur ... stipatorum ambitu. 2,15,5 discedentibus eis, quorum -atus fuerat multitudine *populus*. 3,23,1 -ati adversa acie *Tarichei*. 5,19 ut *Alexander* aliis se -andi copiam daret. HIER. in Zach. 1,3 p. 803 *angelorum* -etur auxilio et ab omni hostium fraude securus sit. RVFIN. hist. mon. 1 p. 402d. CLAVD. 8,11 *Bellona* Palatino -ata senatu. CASSIAN. inst. 5,28 senem ... fratres -antes. CORIPP. Ioh. 3,5 *v. p. 1176, 81. cf.* HEGES. 5,14,4 *urbs* -ata obsidione.

C *de rebus naturae vel corpore inclusis aliqua re*: SIL. 12,355 insula *Sardinia* fluctisono -ata profundo. AMM. 24,2,9 civitatem Pirisaboram ... ambitu insulari -atam. HEGES. 3,9,5 civitas profundis ... -ata praecipitiis. MACR. somn. 1,22,7 vis -antis et ex omni parte vigore simili librantis aurae. *cf.* LACT. opif. 10,17 *linguam* dentium saeptis deus quasi muro -vit.

II **translate** *de rebus incorporeis i. q. circumdare, urgere*: TER. Ad. 302 tot res repente -ant se, unde emergi non potest (SCHOL. Ter. *ad l.* circumdant). STAT. silv. 5,1,155 *v. p. 1176, 80.* PS. APVL. Ascl. 30 *mundus* sempiternitate vivendi -atus et quasi constrictus. MAR. VICTORIN. verb. script. 2 infirmitas ... creaturae apparet totum mundum non posse -are (?). AMBR. Iob 2,2,4 exerceor adversis -atus undique laboribus et periculis. PS. AMBR. act. Seb. 6 -ant me ex omni parte incomparabiles luctus. HEGES. 5,16,165 *Iudaeos* tanta flagitia -arunt. RVFIN. hist. mon. 1 p. 402d cogitationes eum tanquam cohors barbarica undique -ant. AVG. in psalm. 3,10 *unusquisque tentationibus* -atus (de serm. dom. 1,18,55). c. Iul. 2,5,14 per ... Ambrosium -aris rerum evidentia. epist. 118,1 me innumerabilium quaestionum turba ... -andum ... putasti. PS. AVG. serm. 50,1 undique -antibus poenis stetit *Iob*. THEOD. PRISC. log. 36 adiutoriis -antibus imminemus. GREG. M. moral. 3,17 bellator *Iob* noster -antium certaminum fervore deprehensus.

syn. ad I: includere (LIV. 26,13,7 SEN. dial. 3,11,7). *ad II*: constringere (PS. APVL. Ascl. 30). *deriv.*: circumvallatio.

ponam ... **circumvallum** tuum lapides electos ITALA Is. 54,12 (Iren. 5,34,4); περίβολον, VVLG. terminos. *a* circum *et* vallum, *cf.* circumvallare.

circumvectio, -ōnis *f. a* circumvehi. 1 *cursus, orbis corporum caelestium*: CIC. Tim. 29 ut terram lunae cursus proxime ambiret eique supra terram proxima solis -o esset. CHALC. comm. 77 fixarum stellarum -o. 93 eadem ... semper et constans sibi -o ... dextera parte mundi movetur. 116 errantes stellas in spiram ... rotari ob inconstantem atque inaequabilem -em. ISID. nat. 23,1 tertio circulo *sphaerae* Luciferi -o est. 2 *res nautica, res mercatoria*: CIC. Att. 2,16,4 illud ... quod scribis, animadvertas velim, de portorio -is.

circumvector, -ātus sum, -ārī [*cf. c.* circumvehi *et c.* vectari. *Th.*]. *compos. inde a* PLAVTO, *in tmesi*: HOR. sat. 1,6,58 non ego me claro natum patre, non ego circum me Satureiano vectari rura caballo ... narro. 1 *proprie: navibus circumvehi*: PLAVT. Rud. 933 mihi navem faciam ... oppida -bor. LIV. 41,17,7 duumviros navales cum classe Pisas ire, qui Ligurum oram ... -rentur. *equo circumvehi*: HOR. *l. 74.* 2 *translate i. q. describere*: VERG. georg. 3,285 fugit ... tempus singula dum ... -amur (SERV. *ad l.* dum spatiatim cuncta describimus). *active* **circumvecto,** -āre *i. q. vehendo (sc. curribus) aliquid portare, circumferre*: SIL. 3,291 *Gaetulis* migrare per arva mos atque errantes -are penates.

circumvehor, -ectus sum, -ī *a* circum *et* vehi. 1 *proprie*: *a navibus circumire, cingere*: *aliquem (-id), in, ad aliquid: plerumque de hominibus (additur* navibus [*l. 7. 15. 17*], classe [*l. 8. 9. 11. 24*]), navigiis [*l. 21*], *dicitur etiam de navibus*: PLAVT. Men. 238 Histros, Hispanos, Massilienses, Hilurios, mare superum omne Graeciamque exoticam, orasque Italicas omnes ... sumus -ti. Most. 996 non ... in Aegyptum hinc modo vectus fui, sed etiam in terras solas orasque ultimas sum -ctus. CAES. civ. 3,63,6 navibus -cti milites. BELL. Alex. 14,1 Pharon classe. 18,2 -ctus est *Caesar* eo mari, quod Africae partis esse dicitur. NEP. Timoth. 2,1 Peloponnesum. LIV. 8,26,1 classe ... ad Romanum agrum. 10,2,4 Brundisii promunturium (26,19,11. 44,12,7). 21,60,2 Pyrenaeos ... montes. 22,31,1 cum classe ⟨centum viginti⟩ navium ... Sardiniae et Corsicae oram. 23,38,1 naves ... ab supero mari ad inferum -ctae prope omnem Italiae oram. 25,10,3 *praefectus* acceptus scapha in arcem -itur. 25,11,19 classis ... -itur arcem. 25,23,6 in piscatoria quidam nave ... -cti ... ad castra Romana. 25,30,10 actuariae naves ... -ctae ... ad Nassum. 26,43,1 -ctus ... classem *imperator Romanus*. 32,17,3 Sunium. 33,14,8 navibus ... -cti ... oram Achaiae vastabant. 37,19,8. 37,27,2 -cti ab urbe ad aversa insulae ... cum pararent traicere. 37,30,6 mediam ... aciem hostium Romani cum rupissent -cti ab tergo. 44,28,5. CVRT. 9,4,8 navigiis ... arcem. MELA 3,90 magnam partem *oceani*. PLIN. nat. 2,167 Germaniam classe -cta ad Cimbrorum promontorium. 2,169 Hanno ... -ctus a Gadibus ad finem Arabiae. 4,61 Criumetopon. 5,9. 6,58 in Hyrcanium mare et Caspium. 6,96 Onesicritus classe Alexandri -ctus in mediterranea Persidis. TAC. Agr. 10 hanc oram novissimi maris tunc primum Romana classis -cta. 28 Britanniam (38). **b** *equo circumvenire, circumequitare: plerumque bello, circueundi aut explorandi causa (cf.* GLOSS. V 445,64 *et* 480,12 -batur rimabatur). *additur* collibus (*l. 30*), libero spatio (*l. 33sq.*), aequioribus iugis (TAC. hist. 4,71). CAES. Gall. 7,45,2 mulionesque *Caesar* ... collibus -i iubet. BELL. Afr. 58,3 equo -ctus *Caesar* (LIV. 3,28,1. 36,22,4). 59,5 ut ... paulo longius ... equitatus -ctus ex improviso clauderet multitudine sua exercitum Caesaris. LIV. 3,61,9 pars *equitum* libero spatio -cti. 10,29,12 equites ... -ctos ab tergo Gallicam invadere aciem. 10,36,14. 21,46,7. 21,54,1. 24,17,3. 27,1,8 signo equitibus dato, ut ... -cti pars castra hostium, pars terga pugnantium invaderent. 27,18,8 Scipio -ctus ordines signaque ostendebat hostem. 27,47,3 -i ... castra ... specularique. 28,33,6 per infima clivi. 31,37,11 paludes. 34,38,1 *Quinctius* ad visendum urbis situm moenia -itur (36,22,4. 44,13,8). 38,20,4 montem. 39,31,6 cum equitibus duarum legionum ... in cuneum hostium. CVRT. 4,15,5 mille equitibus ad diripienda hostis impedimenta -i iussis. 4,16,2 *Mazaeus* abundans multitudine aciem *Macedonum* -i coeperat. 7,11,14 petram, qua minime asper ac praeruptus aditus videbatur. 8,14,21 terga hostium. IVST. 11,9,3 Alexander -ctus suos. **c** *curru*: PAVL. FEST. p. 181 *Sol* tali curriculo (*sc. quadriga*) fertur -i mundum. **d** *nota de circuitu maris*: APVL. mund. 6 mare, per quod Gallicum ⟨sinum⟩ atque Gaditanas columnas -ctus oceanus orbis nostri metas includit.

2 *translate: verbis circuitum facere*: CIRIS 271 dicendum est, frustra -or omnia verbis. MELA 1,24 donec cursus incepti operis intra extraque -ctus orbem illuc unde coeperit redeat. SOL. 3,2 Corsicam plurimi in dicendo latius -cti plenissima narrandi absolverunt diligentia.

deriv.: circumvectio. *cf.* circumvectari.

circumvēlo, -āre *a* circum *et* velare. OV. met. 14,263 pallamque induta *domina* nitentem insuper aurato -atur amictu.

***circumvenio,** -vēnī, -ntum, -īre *a* circum *et* venire. circomvenire: PHIL. Cic. de orat. 2,249 (*v. p. 1180, 8*) *iocose ad* hircum *et* venire *alludens. inde a* NAEVIO. GLOSS. περιέχομαι, περιστοιχίζω. -it fallit, decipit. *cf.* NON. p. 183 venor -or. *cf. p. 1153, 74 sqq. proprie et translate*: LIV. 28,42,8 non hostis patrem patruumque tuum armis priusquam Celtiberi socii fraude -erunt. IVST. 26,2,5 pugnantes prius parricidiorum furiae quam hostes -ere.

I *proprie: circuire, circumdare; plerumque hostiliter, subest saepe consilium vel notio opprimendi, concidendi, trucidandi.*

A *in re militari, aliquis aliquem; actio circueundi hostes in pugna vel post pugnam; coniungitur plerumque cum verbis* interficere caedere concidere occidere *al. nec non cum adverbiis vel adverbialibus* undique, ab latere (-bus), a(b) tergo, a fronte, ab alis, post tergum *al.* LIV. *utitur fere* 80^{ies}. CATO orig. 83,14 Romani milites ... -untur, -ti repugnant (CAES. Gall. 5,39,3 civ. 2,34,6 BELL. Alex. 20,5). CAES. Gall. 1,25,6 Boii et Tulingi ... ex itinere nostros ab latere aperto aggressi -ere (*cf.* civ. 1,58,1. 3,63,3 HIRT. Gall. 8,12,2). 2,8,4 ne ... hostes ... ab lateribus pugnantes suos (HIRT. Gall. 8,19,1 LIV. 21,46,6) -ire possent. 2,10,3 primos, qui transierant, *nostri* equitatu -tos interfecerunt. 2,23,5 *Nerviorum* pars ab aperto latere *legiones* -ire ... coepit (2,24,4. BELL. Afr. 15,3 legionariis ab hostium equitatu -tis. 19,2 LIV. 10,26,9. 22,60,1). 2,26,2 ne aversi ab hoste -rentur. 3,26,5 hostes undique -ti (LIV. 3,5,9 *consul* magnam vim hostium -it. 10,2,11). 6,34,6 dispersos -endi ... audacia (HIRT. Gall. 8,10,3. SALL. Iug. 50,6 disiectos. 53,3 LIV. 24,36,1. *cf.* 2,26,3 plerosque palantes eques -it. 5,45,3. 22,31,4. 33,15,15 ut ab ipsis agrestibus errantes -rentur). CAES. Gall. 6,40,2

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pars aliqua *calonum* -ta (6, 40, 8 militum . . . pars a barbaris -ta. LIV. 5, 45, 3. 32, 12, 5 AMM. 27, 10, 15). 7, 50, 3 Fabius centurio quique una murum ascenderant -ti. 7, 62, 7 -ti omnes. 7, 80, 7 sagittarii -ti (BELL. Afr. 13, 2). civ. 1, 40, 5 ne *acies* ab equitatu -iri posset (3, 86, 3 LIV. 25, 21, 10. 28, 33, 17. 37, 30, 6 CVRT. 4, 13, 30). 1, 55, 3 unamque cohortem . . . seclusam ab reliquis -unt (SALL. Iug. 56, 4 LIV. 2, 20, 7. 6, 30, 4. *cf.* SALL. hist. frg. 3, 8 cohors una . . . a duobus praedonum myoparonibus -ta). CAES. civ. 1, 70, 5 omnesque *caetrati* ab eis (*equitibus*) -ti. 2, 34, 3 relicti ab his (*equitibus*) qui una procurrerant levis armaturae -bantur . . . ab nostris (LIV. 7, 35, 3. TAC. ann. 4, 24 reliquos -iri). 3, 89, 3 ne a multitudine equitum dextrum cornu -retur (LIV. 3, 62, 8. 5, 38, 1 CVRT. 4, 13, 34). HIRT. Gall. 8, 10, 3 ut impeditis locis dispersi pabulatores -rentur (LIV. 8, 35, 11 frumentatores . . . -ti. 10, 26, 12. 31, 2, 8. *cf.* 6, 30, 4 pabulatum cohortes misere; quibus velut -tis *eqs.* 10, 3, 6). BELL. Afr. 50, 2 Caesar eiusque exercitus . . . -tus (LIV. 9, 31, 6 si . . . exercitus . . . -iri posset. 26, 2, 13. 38, 49, 10 NEP. Hann. 4, 3 LIV. 32, 7, 5 TAC. ann. 1, 69 VEG. mil. 3, 6 p. 80 OROS. hist. 4, 15, 15). BELL. Afr. 96, 2 pauciora ab amplioribus -ta navigia (LIV. 21, 50, 5 septem naves Punicae -tae. 26, 39, 18. 36, 44, 7. 8. 36, 45, 4. 37, 30, 6. 7 TAC. ann. 12, 17). SALL. Catil. 58, 20 multitudo hostium ne -ire *nos* queat, prohibent angustiae loci. Iug. 38, 4 multitudine Numidarum Auli castra (LIV. 3, 22, 7). 57, 2 moenia exercitu. 88, 4 urbes . . . singulas (*cf.* CVRT. 9, 1, 17 quo facilius *vehicula* singula -rentur) -ire (TAC. ann. 12, 16 AMM. 19, 5, 5). 97, 5 multi contra adversos acerrime pugnantes ab tergo -iri (LIV. 10, 17, 4. 33, 17, 14 IVST. 26, 2, 5. *cf. p. 1178, 75*). LIV. 3, 8, 9 compulsos in cavas valles . . . -unt. 9, 21, 4 locum haud facilem ad -endum. 10, 30, 3 Samnitium agmen . . . -tum a Paelignis est. 22, 8, 1 quattuor milia equitum . . . ab Hannibale -ta (22, 15, 10. 23, 1, 7. 28, 33, 15). 25, 16, 18 paucis a multitudine . . . -tis (VAL. MAX. 1, 6, 9 Marcellus . . . cum paucis egredi ausus a multitudine hostium . . . -tus). 26, 5, 14 ancipiti pugna medios. SEN. epist. 9, 8 ut habeat *sapiens* aliquem . . . quem . . . -tum hostili custodia liberet. SIL. 7, 61 grex *Fabiorum* . . . cecidere deorum invidia . . . subitis -entibus armis. TAC. Agr. 37 incautos collecti et locorum gnari -bant (ann. 14, 32). hist. 2, 15 improvide secutos conversi equites -erunt. 2, 43 -ti plurium accursu quartadecumani. 4, 77 aquilas. 5, 15 Germani . . . omissa plerumque fronte latera ac terga -entes. ann. 1, 25 ceteri tribunal ingenti agmine -unt. 1, 68 egressos . . . per umida et impedita. 12, 27 recens reversos praedaque per luxum usos et somno graves. 12, 50 armis . . . regiam. AMM. 21, 4, 8 nihil metuentes huiusmodi -it. VEG. mil. 3, 17 alas hostium (3, 20 p. 107). *nota aliquem (aliquid) aliqua re, plerumque fere i. q. circumdare*: CAES. Gall. 6, 16, 4 -ti flamma . . . homines (TAC. ann. 15, 11 ignium iactu. 15, 38). SALL. Iug. 76, 2 vallo fossaque moenia. SIL. 17, 417 incola Thyles agmina falcigero -it arta covinno.

B *in aliis rebus vel actionibus, aliquis aliquem*: SALL. Iug. 103, 4 *legati* in itinere a Gaetulis latronibus -ti spoliatique (SEN. benef. 4, 12, 2 ⟨a⟩ latronibus -tum defendo. PLIN. nat. 8, 61 MEN. dig. 49, 16, 6, 9. *cf.* PS. QVINT. decl. 6, 3 me per omnia maria volitantem . . . -it . . . latrocinium *et supra l. 8*). LIV. 40, 9, 6 -tis in solitudine natura ipsa subicit, ut hominum, quos numquam viderint, fidem tamen implorent. VAL. MAX. 1, 7 ext. 10 *comiti* coponis insidiis -to. PETRON. 92 *iuvenem nudum* frequentia ingens -it. PLIN. nat. 8, 8 -tique *elephanti* a venantibus. 8, 23 equitatu -ti *elephanti*. VAL. FL. 1, 400 parvum ter quater . . . -it anguis (MART. CAP. 4, 328). STAT. Theb. 5, 156 cerva . . . -ta lupis. ITALA psalm. 21, 17 *et* 117, 12 (Barnab. 6, 6) -erunt me conventus nequissimorum (ἐκύκλωσαν, VVLG. circumdederunt). OROS. hist. 4, 8, 14 serpens . . . -ta telis . . . oppressa est. *fort. add. p. 1180, 66 sqq.* *aliquis aliquid*: PETRON. 119, 31 sterile ac male nobile lignum *mensae citreae* turba sepulta mero -it.

II ***latiore sensu*** *de rebus* res corporeas (*animantes*) *circumdantibus, amplectentibus*: TVRPIL. com. 48 nautae . . . -ti ventis. SALL. Iug. 68, 2 planitiem locis paulo superioribus -tam. VERG. Aen. 6, 132 tenent media omnia silvae Cocytusque sinu labens -it atro. MANIL. 3, 376 neque enim -it illum (*mundum*) recta acies *oculi*. SEN. nat. 1, 2, 1 *fulgor* sidera -it. CVRT. 5, 1, 28 omnium operum *ad Euphratem factorum* magnitudinem -unt cavernae ingentes. COLVM. 4, 29, 10 *vincula* -ere truncum. 5, 6, 30 *arbor* vitibus -ta. 5, 9, 2 ramos . . . quos comprehensos manus possit -ire. 5, 9, 11 plantas -ire caveis. 5, 10, 1 modum pomarii . . . -ire maceriis vel saepe vel fossa. 8, 5, 22 pituita -it oculos *avium*. 9, 14, 9 cum *papiliones* lateribus aeneis *vasis* -antur. PETRON. 114 utrumque zona -enti praecinxit. VAL. FL. 3, 117 chlamys . . . -it . . . manum. TAC. ann. 2, 6 Rhenus . . . modicas insulas -ens. PLIN. epist. 5, 6, 32 exteriores buxos -it laurus. paneg. 50 omne stagnum, omnem lacum, omnem etiam saltum immensa possessione -is. AMM. 22, 8, 46 limum aggerente multitudine -entium (*sc. Pontum*) fluentorum. HEGES. 3, 26, 1 harenoso undique litore -itur *lacus*. OROS. hist. 2, 6, 9 ambitus eius (*Babylonis*) quadringentis octoginta stadiis -itur. SIDON. epist. 3, 13, 6 fistulam . . . pellis ulcerosa -it. 8, 6, 12 retibus . . . nemora -is.

III ***translate***: *circumdare, circuire; in malam partem* ***fallere, decipere*** (GLOSS. -it fallit, decipit, in praeiudicium misit, -ietur κατασπουδασθήσεται): **A** *aliquem; additur saepius* per insidias, per fidem, iudicio, dolo, fraude, iniuria, insidiis *al.*; *apud posteriores* in *aliqua re*; *adverbia* inique (TER. Hec. 54), subtiliter (RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 22), callide (VLP. dig. 4, 8, 31): NAEV. trag. 56 -ire video ferme iniuria(?). ENN. scaen. 22 multis sum modis -tus, morbo, exilio atque inopia. TER. Hec. 54 ne eum -tum inique iniqui irrideant (SCHOL. Ter. *ibid.* -tum deceptum). LEX Sempron. frg. Cic. Cluent. 151 *et* Brut. 48 ne quis iudicio -retur. PHIL. Cic. de orat. 2, 249 *in male olentem*: video me a te circomveniri. CIC. Quinct. 95 acerbum est ab aliquo -iri, acerbius a propinquo. Q. Rosc. 25 quem per arbitrum . . . -ire non posses . . . hunc per iudicem condemnabis? Verr. 2, 25 -iri C. Verrem, quod accusator nolit tam diu quam diu liceat dicere. 5, 17 quid te a Centuripina civitate, a Catinensi . . . ceterisque Siciliae civitatibus -iri atque opprimi dicis? Cluent. 9 innocentem pecunia -tum *esse* (30 Oppianicum iudicio oppressum et -tum esse innocentem. 39. 79. 90. 136 SALL. Catil. 51, 40 MARCIAN. dig. 48, 8, 3, 4. *cf.* SALL. Catil. 16, 3 insontes sicuti sontes -ire iugulare. AMM. 29, 6, 12). CIC. Cluent. 192 -ire iudicio capitis atque opprimere filium. Tusc. 1, 98 Palamedem . . . Aiacem . . . alios iudicio iniquo -tos. off. 2, 51 potentis alicuius opibus -iri urguerique. 2, 85 ut . . . tenuiores propter humilitatem -antur. CAES. Gall. 1, 42, 4 ne per insidias ab eo (*Caesare equites ad colloquium adducente*) -retur. 6, 11, 4 suos . . . *princeps* quisque opprimi et -iri non patitur. civ. 2, 30, 2 praestare . . . per virtutem in pugna belli fortunam experiri quam desertos et -tos ab suis gravissimum supplicium perpeti. SALL. Catil. 21, 3 Antonium . . . omnibus necessitudinibus -tum. 34, 2 *Catilinam* falsis criminibus -tum. Iug. 7, 1 *Micipsa* difficultatibus -tus. or. Lep. 1 ne, quae ipsi nefanda existimatis, ea parum credendo de aliis -amini. 25 rem publicam suimet sanguinis mercede -endam (LIV. 2, 24, 3 tantis -tam terroribus . . . rem publicam. 4, 48, 13). HOR. ars 169 multa senem -unt incommoda (APVL. met. 9, 38 tot malis -tus senex). LIV. 6, 36, 12 fenore -tam plebem. 21, 34, 1 *Hannibal* non bello aperto, sed suis artibus, fraude et insidiis . . . -tus. 40, 12, 6 -tum solum inopem invidia gratiae externae, quae obest potius quam prodest, onerat. SEN. contr. exc. 3, 1 -tus adulescens ab illis novem . . . solus. contr. 7, 4 (19), 7 a clientibus Catonis . . . Pollionem Asinium -tum (*paulo post* 'iniuriam fecisset'). VELL. 2, 119, 2 exercitus . . . iniquitate fortunae -tus. SEN. dial. 2, 8, 3 damna et dolores . . . discidia, quae sapientem, etiam si universa -ant, non mergunt. benef. 6, 8, 2 reum velut factione -tum. 6, 39, 2 -ant illum domesticae insidiae. clem. 1, 25, 3 privatisque *naturalis vir* non numquam consiliis, alias vero consternatione publica -itur. SCRIB. LARG. 186 adiuvari . . . debent hoc malo -ti lacte muliebri. QVINT. decl. 314 p. 235 iudiciis falli . . . gratia -iri . . . ignorantia decipi. TAC. hist. 4, 10 *a Celere* Baream Soranum falso testimonio -tum. IVLIAN. dig. 4, 4, 41 -to in venditione adulescenti. POMPON. dig. 23, 3, 6, 2 in dote danda -tus . . . alteruter. VLP. dig. 4, 3, 1, 2 calliditatem fallaciam machinationem ad -endum fallendum decipiendum alterum adhibitam. 19, 1, 13, 28 si quis minorem viginti quinque annis -rit. 43, 29, 3, 5 si quis volentem . . . retineat, non tamen sine calliditate -tum vel seductum vel sollicitatum. 50, 14, 2 dolo et calliditate creditorem. PAVL. dig. 27, 6, 6 si . . . -tus sit pupillus. TERT. anim. 46 *daemones* in cubiculis homines imaginibus -ire. ITALA I Thess. 4, 6 (Cypr. testim. 3, 88) -ire (VVLG. -at) in negotio fratrem. PANEG. 10, 3 quae (*copia fandi*) . . . non aut -ta numero . . . stupeat . . . aut *eqs.* 10, 5 -to . . . rerum copia. 12, 1 multiplici -tus metu. ARNOB. nat. 5, 1 me . . . tua -it astutia. IVST. 17, 2, 5 *Seleucus* a Ptolomaeo . . . per insidias -tus. 21, 3, 1 civitatem callido commento. CARM. de mens. 2, 7 *Februarium* daedala . . . iactu pluvio -it Iris. PLIN. med. 3, 33 *medici* infelicium credulitatem hoc . . . ingenio -unt, ut. AMM. 15, 5, 6 -iri homines dicatos imperio per factiones et dolos. VVLG. sap. 10, 11 in fraude -entium (κατισχυόντων) illum. AMBROSIAST. in Gal. 1, 6 ut Galatas per hanc fallaciam -rent. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 22 quid me subtiliter -is? MART. CAP. 4, 331 *Dialecticen* de -tis pluribus gloriantem. CASSIAN. inst. 7, 16 semet ipsos. DRAC. laud. dei 1, 479 *Eva* -ta perit, sed circumscripta fefellit. CASSIOD. hist. 7, 18 populum calliditate verborum ad suum -ire consensum. *fortasse huc (vel ad I B) pertinent*: SORT. Sangall. 7, 1 -it te, ut te expoliet. 12, 3 aude celerius et -ies, de quo cogitas. 12, 10 observa, ne forte -tus incrimineris et multum paeniteearis. 13, 4 non poteris hominem -ire; tolle te. 14, 9 si celerius ieris, mox illum -ies et de ipso lucrabis. 15, 10 tolle te, quia non poteris -ire, ne captus puniaris.

B *aliquid*: VAL. MAX. 2, 5, 4 personarum usus pudorem -tae temulentiae causam habet. 7, 4 ext. 2 *fallacia Punica* certissima -ae virtutis nostrae excusatio est. MARCELL. dig. 30, 123, 1 leges (PAVL. dig. 49, 40 pr. *cf.* 1, 3, 29 sententiam *legis*). CALL. dig. 42, 1, 33 religionem iudicis. VLP. dig. 2, 15, 8, 20 ne -atur oratio. 17, 1, 29, 2 ignorantiam *debitoris*. 29, 4, 4 pr. voluntatem defuncti (35, 1, 92 testantium). TERT. test. anim. 5 *anima* -ta ab adversario (FAVSTIN. trin. 1, 14 *cf.* PHYSIOGN. 4 *animus masculinus* -iri ingenio atque arte non possit). anim. 17 omnes . . . sensus . . . -untur ad tempus (OPTAT. 2, 21 p. 58, 16 RVFIN. Orig. in exod. 1, 5). ARNOB. nat. 7, 41 aures . . . veritatis similitudine -ire. AMBR. Iac. 2, 10, 44 seu longaevam miseratus aetatem *Eleazari quidam* seu temptamentis -ire desiderans. GREG. M. moral. praef. 5 divina prudentia -it excusationem nostram. PASS. Petr. Paul. long. 46 hi homines -erunt clementiam tuam.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

syn. ad I: premere (CAES. Gall. 2, 24, 4), excipere (LIV. 9, 31, 6), intercludere (LIV. 3, 70, 5). *ad III A*: opprimere, urgere (CIC. off. 2, 51), fallere (QVEROL. p. 38, 1), seducere (FAVST. REI. serm. 3 p. 234, 18), decipere. *ad III B*: capere (FAVSTIN. trin. 1, 14), hebetare (PHYSIOGN. 4), circumscribere (RVFIN. Orig. in exod. 1, 5).
deriv.: circumventio, circumventor, circumventus (?). circumventorius, circumventosus (?).

circumventio, -ōnis *f. a* circumvenire. *tantum translate: i. q. fraus, circumscriptio*: GLOSS. περιγραφή, περίστασις ἐνικῶς, περιέλευσις. *cf.* IV 80, 19 fucus -o. 520, 42 fucus mendacium -o. 345, 20. *interdum cum gen. obiect.* ITALA *et* VVLG. IV Esdr. 7, 23 proposuerunt sibi -es delictorum. VLP. dig. 50, 17, 49 alterius -o alii non praebet actionem. HERMOG. dig. 4, 4, 17 in integrum ... restitutio erroris proprii veniae petitionem vel adversarii -is allegationem continet. CYPR. epist. 43, 6 nemo volentes surgere sua -e praecipitet. 67, 5 fallaciae et -is crimen. ARNOB. nat. 5, 3 voluntarium sese -bus tradere. FIRM. math. 3, 11, 7 falsis criminum -bus obligantur. GAVDENT. serm. 18 p. 979 occultior ista fraus est multumque subtilis -o inimici. TYCON. 5 p. 58, 8 qui hanc -em vitant, consentiunt *eqs.* AMBROSIAST. in Rom. 3, 13 per labia eorum dolus et -es. in I Cor. 15, 34 ne -e pravi sensus capti .. depraventur. in II Cor. 7, 2 gravabant saeculos eorum -e serpentinae astutiae. 12, 16 nihil per -em agit apud eos. HEGES. 5, 43, 2 fideliter falsis -bus credunt. PELAG. in I Thess. 4 p. 867[B] fratri suo aliquam -em vi circumferre. VVLG. Eph. 4, 14 circumferamur omni vento doctrinae ... in astutia ad -em erroris (μεθοδίαν τῆς πλάνης). RVFIN. hist. 6, 43, 8 simplicissimis hominibus ... subtili ab eo -e deceptis. Orig. in gen. 17, 3 Emmor, filium Sichem, fraude et -e iugularunt. PAVL. NOL. epist. app. 2, 17 p. 449 gaudere ad -em suam. AVG. civ. 22, 22 p. 604. epist. 78, 5 quis ... eius captiones et -es ... enumerare sufficiat? in euang. Ioh. 6, 13 -e ... seducunt fratres nostros. serm. ed. Mai 15, 1 *ab inimico* aliquam fraudem et -em pertimescit. PS. AVG. serm. 82, 4 nec interest apud deum, utrum vi an -e quis res alienas occupet. 278, 2 -es diaboli despicite. HESYCH. in lev. 19, 13—14 p. 1025[D] qui rebus suis caret ... per -em iudiciorum. COD. Theod. 16, 5, 49 (*a. 420*) *Eunomiani emolumenta* ex donationibus vel morientium voluntate alternis solebant illecebris fraude et -e percipere. OROS. hist. 5, 4, 11 artifices illi -um haruspices. CASSIAN. inst. 5, 37 *Archebius* religiosa potitus -e paucis diebus ... de loco discedens, reversus post haec aliam sibi *cellam* ... construxit. conl. 7, 26, 1 *propheta culpam* alterius -e contraxit. AVELL. p. 6, 6 sanctae fidei veritas impiorum ... fraudulentissimis ... -bus offuscatur et premitur. LEO M. epist. 43 episcopi -e impiis subscriptionibus capti sunt. EPIST. pontif. Thiel Gelas. 30, 2 nullas decipulas -is optendo. HYD. chron. II p. 29, 176 Rechimeris comitis -e magna multitudo Vandalorum ... nuntiatur occisa. VAL. CEM. hom. 4, 4 POMER. 2, 21, 2 VEREC. in cant. 9, 41 CASSIOD. hist. 5, 15 p. 995. 7, 19 p. 1084 sophismata id est -es faciens. GREG. TVR. Franc. 5, 18 p. 215. 10, 25 p. 438 *homines* ad se credendum diabolica -e turbaverat. 10, 30 p. 448 COD. Iust. 8, 47, 10, 1[b] PALLAD. hist. mon. II 8. 15.

circumventor, -ōris *m. a* circumvenire. *is qui circumvenit (translate), decipit; fraudator* (*cf.* GLOSS. IV 122, 48 nebulo. 172, 38 sycophanta): IREN. 4, 1, 1 manifeste falsa ostenduntur ea quae dicunt -es et perversissimi sophistae. LAMPR. Alex. 66, 2 amicos ... habuit ... non -es sui, non irrisores. SORT. Sangall. 18, 2 salvus recedis a -bus. RVFIN. bell. Iud. 2, 10 seductores ... homines et -es sub specie religionis novandis rebus vulgus insanire fecerunt. PS. AVG. quaest. test. 114, 15 S. illum ... mendacem et -em nec non et malitiosum pronuntiant. CASSIAN. conl. 17, 12, 4 non modo iniquus in fratrem patriarcha praedictus, sed etiam -r in patrem et sacrilegus extitisset.

circumventōrius, -a, -um *cf.* circumvenire, circumventor. *fraudatorius*: AVG. conf. 3, 3, 5 -a obsequia daemoniorum.

falsosum **circumventōsum** (?) deceptosum GLOSS. V 599, 54 (634, 31). *Loewe, Prodr. p. 385 proposuit, ut videtur, recte* falsus sum circumventus sum, deceptus sum.

circumventus (-ūs *m.*) *potest subesse* NOT. Tir. 20, 63, *ubi* conventus inventus interventus praeventus eventus -us ventus. *Bannier.*

circumverro, -rsum, -ere *a* circum *et* verrere. CATO agr. 143, 2 villam conversam mundeque habeat: focum purum -rsum cotidie. *cf. etiam* VERG. Aen. 8, 673 *p. 1114, 54.*

circumversio, -ōnis *f. a* circumvertere. *proprie: i. q. gestus, motus*: QVINT. inst. 11, 3, 105 vitiosa est una -o *manus*. *de luna, sole*: APVL. Socr. 1 p. 117 pro -e oris discoloris ... speciem sui variat *luna*. EVSTATH. Bas. hex. 3, 7 p. 898[A] calorem autem ferunt ex asperiore eius (*solis*) -e (*v. l.* circumcursione; περιστροφῆς) procedere. *translate*: AMM. 26, 1, 11 -o cursus annui.

circumverso, -āre *cf. c.* circumvertere *et c.* versare. *in tmesi*: STAT. Theb. 6, 671 excusso mox circum pulvere versat *discum Phlegyas*. *compos.*: MVTIAN. Chrysost. hom. 22, 3 si ubique nos -emus. *medialiter* **circumversor,** -ārī: LVCR. 5, 520 inclusi ... aetheris aestus quaerentesque viam -antur et ignes passim per caeli volvunt ... templa. 6, 200. AVIEN. Arat. 1530 si simplex *circulus* -bitur orbem *lunae*.

circumversūra, -ae *f. a* circumvertere, circumversus. PRISCILL. tract. 10 p. 102, 8 ut -a (*cf.* LXX psalm. 59, 11 πόλιν περιοχῆς) mundi, id est perfidiae terra, vincatur.

circumversus *v. s.* circumverro *p. 1181, 67.*

circumverto (-vorto), -tī, -sum, -ere *a* circum *et* vertere. *scribitur* -vort-: PLAVT. Persa 443 *P.* Pseud. 1278 *P* (*de* Truc. 38 *v. l. 14*); *at* -vers-: CARM. epigr. 240, 2. *in tmesi*: STAT. Theb. 9, 114 corpus servans circumque supraque vertitur *Hippomedon*. *adhibetur ubique proprie praeter unum locum*: PLAVT. Pseud. 541 qui me argento -ant (*sic codd.*, intervertant *coni. Fleckeisen*): 1 *reflexive vel passive mediali vi*: *de homine*: PLAVT. Pseud. 1278 ubi -or, cado. SVET. Vit. 2 capite velato -ensque se *Caesarem quasi adorans adibat*. *acced. alicui rei*: DICT. 3, 19 *Vlixes* ruens pedibus eius (*Aiacis*) -itur. *de rebus*: PLAVT. Persa 443 citius ... quam in cursu rotula -itur (*in loco suspecto*). OV. met. 15, 522 rota ... qua -itur (*v. l.* circumvolvitur) axem.
2 *active et transitive*: PLAVT. Truc. 38 dum huc dum illuc rete ⟨circumv⟩or⟨tit⟩ (*suppl. Bücheler*). *in manumissione*: QVINT. decl. 342 p. 350, 15 an vero maius in hoc putamus esse momentum, ut -res mancipium aut si una voce liberum esse iusseris, quam si habitum dederis? CARM. epigr. 240, 2 (*saec. II*) c⟨irc⟩umversos quos relinquam vel manumitti volam.
deriv.: circumversio, circumversare (-ari), circumversura.

circumvestio, -ītum, -īre *a* circum *et* vestire. *solum metaphorice*: 1 *aliquid* (*aliquem*): *de rebus corporeis*: PLIN. nat. 17, 208 vernacula putatio ... vitium crinibus -it arborem (*cf. in imagine*: AVG. in psalm. 36 serm. 1, 3 p. 358 quando autem erit ver nostrum? ... quando nos -it dignitas foliorum?). AVIEN. orb. terr. 377 templa ... divite saxorum -ita metallo. CASS. FEL. 1 p. 2, 8 membranae, quae ossa capitis desuper -it. 51 p. 131, 8 ventrem sub cute. PASS. Theclae C b 34 -ita est Thecla quasi nube ignea, ne nuda ... videretur. epit. 7, 34. *de rebus incorporeis*: TRAG. inc. 113 *v. p. 1113, 83.* AMBR. virginit. 8, 48 quasi amictu prudentiae tuae eum ... -ias.
2 *alicui rei aliquid*: AMBR. incarn. 5, 44 suis (*i. divinis*) -ret humana *Christus*.

περιβλέπομαι **circumvideo,** circumspicio GLOSS. II 402, 3. *separatur adv. et verbum*: VAL. FL. 1, 714 *al. v. s.* circum *p. 1114, 61 sq.* CLAVD. 28, 43 *p. 1114, 37.*

circumvincio, -nctum, -īre *a* circum *et* vincire. *aliquem aliqua re*: PLAVT. Rud. 732 ego vos virgis -iam. *acced. accus. limitat.*: AVIEN. orb. terr. 331 *Blemyes* -cti nervis extantibus artus. *aliquid alicui rei*: COLVM. 5, 4, 1 *vites* defixis arundinibus -ctae ... in orbiculos gyrosque flectuntur.

circumviso, -ere *a* circum *et* visere. *i. q. intentis oculis perlustrare* (*cf.* circumspicio *III A 1*): PLAVT. Amph. 1110 angues oculis omnes -ere. postquam pueros conspicati *eqs.* *Elsperger.*

circumundique *v.* circum *p. 1114, 73 sqq.*

circumung(u)o, -ere *a* circum *et* ung(u)ere. *seiungitur*: STAT. Theb. 2, 284 haec circum spumis lunaribus unguit callidus (*syn.* perfundit). *fort. add.*: VERG. georg. 4, 46 ungue fovens circum (*v. p. 1146, 73*). *compos.*: PELAGON. 10 pice liquida articulos -ito. CAEL. AVR. acut. 3, 3, 13 oportet -ere corpus aegrotantis oleo dulci. DAMIG. lapid. 14 trito lapide cum lacte -is intestinum.

? **circumvolitābilis,** -e *si recte traditur, a* circumvolitare. MART. CAP. 6, 584 (vers.) (*B¹R*, -tantibus *cett. codd.*) *v. l. 77.*

circumvolito, -āvī, -āre [*cf. c.* circumvolare *et c.* volitare. *Th.*]. *compos. legitur inde a* LVCILIO (*v. l. 57*); *in tmesi*: VERG. Aen. 7, 104 circum late volitans. TIB. 1, 5, 51 hanc volitant animae circum (*an praepos.? v. p. 1116, 66*). VAL. FL. 3, 418 circum tacito volitabant somnia mundo.
1 *proprie*: **a** *de alitibus*: *intrans.*: LVCIL. 978 -ant ficetula[e] turdi. TAC. hist. 2, 50 avem ... nec coetu hominum, at -antium alitum territam. AVIEN. Arat. 1714 agmine cum denso -are videtur graculus. 1746 Strymonias -are ... grues. SERV. Aen. 1, 273 (*codd. CP*) picum parramque -are. *nota*: AVSON. 455, 2 -antibus animabus nullam sinit haustum cruoris attingere. AVG. in psalm. 90 serm. 1, 5 *angeli diaboli* tamquam accipitres -ant, ut infirmum pullum auferant. *trans.*: VARRO AT. carm. frg. 22, 4 arguta lacus -vit hirundo (*item* VERG. georg. 1, 377). HOR. epist. 1, 3, 21 (*in imag.*) quae -as agilis thyma? PLIN. nat. 1, 114 ut non -ent eas (*naves*) apodes. STAT. silv. 3, 3, 131 sagittiferi -astis, Amores, funera. **b** *de hominibus i. q. circumcurrere, festinare*: *intrans.*: LVCR. 2, 329 -ant equites (SEN. dial. 4, 9, 3 agmina infestorum equitum ... -antia. *cf.* SIL. 4, 165 gravis ungula ... -ans taetros e sanguine rores spargit). SIL. 9, 242 iam Numidis -are vagosque ferre datur cursus. 9, 420 iuxta ... -are ... lictorem. *adde*: MANIL. 3, 369 Phoebus ... -ans recto visetur ab orbe. *trans.*: COLVM. 1 praef. 9 salutatoris mendacissimum aucupium -antis limina potentiorum. *nota*: VEN. FORT. carm. 6, 5, 187 sollicitis oculis -bat amantem. 2 *translate*: IVVENC. 1, 68 virtus celsa dei -bit obumbrans *Mariam*. *adde*: MART. CAP. 6, 584 (vers.) *terram* tener et vitreis -antibus (circumvolitabilis *B¹R*) auris aer complectens (*cf. l. 50*).

circumvolo, -āvī, -ātum, -āre *a* circum *et* volare. *compos. inde a* VERG.; *in tmesi*: MANIL. 5, 558 te[r] (*Andromacham*) circum Alcyones pinnis planxere volantes. STAT. Theb. 1, 624 illam et nocturno circum stridore volantes impastae fugistis aves. 3, 75 te diro humore volantes quinquaginta animae circum ... assilient. NOT. Tir. 75, 97[d].

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1 *proprie:* **a** *sensu strictiore: i. q. alis circumferri circum aliquid: transitive: de avibus*: Ov. met. 2, 719 miluus ... spem ... suam motis avidus -at alis. 14, 507 remos plausis -at alis. MANIL. 5, 488 *aquila* extentis praedam -at alis. PLIN. nat. 10, 90 (*de halcyone*) nave aliquando -ata. SIL. 12, 59 *aquila* nidi -at orbem. QVINT. inst. 2, 6, 7 egredi nidis et -are sedem illam. FLOR. epit. 2, 17, 7 volucres castra quasi iam sua -bant. SVET. Aug. 97 aquila eum saepius -vit. IVST. 11, 7, 5 aves eum omnis generis -are coeperunt. 20, 3, 7 aquila ... eos ... -vit. AMBR. Abr. 2, 8, 56 (*in imag.*) fides columbae more ... spiritalibus alarum remigiis caelum -ans. AVG. civ. 18, 16 templum -are atque incolere has alites. *de aliis*: VERG. Aen. 3, 233 turba sonans (*i. Harpyiae*) praedam pedibus -at uncis. HOR. sat. 2, 1, 58 me ... mors atris -at alis. carm. 1, 2, 34 quam Iocus -at et Cupido. Ov. trist. 2, 171 *Victoria* ducem solitis -at alis. SIL. 9, 45 Nox Stygia quas *animas* iam -at umbra. *adde in imaginibus*: VERG. Aen. 2, 360 nox atra cava -at umbra (6, 866 nox atra caput tristi -at umbra). STAT. Theb. 5, 163 matremque recens -at umbra *filii interfecti*. *intrans.*: COLVM. 8, 11, 15 linea ... ad quam -ant pulli. 9, 8, 7 si paucae ad modum -ant *apes*. PLIN. nat. 11, 26 donec una *apis* -et. ARNOB. nat. 6, 16 hirundines ... intra ipsos aedium -antes tholos. AVG. civ. 19, 12 miluus ... solitarius rapinis -et. STAT. Theb. 1, 51 assiduis -at alis saeva dies. QVINT. decl. 299 p. 181, 20 miseranda patris umbra -at. PASS. Barth. 145, 15 angelus domini ... habens alas et per quattuor angulos templi -ans. **b** *sensu latiore: i. q. circumcursare, discursare: trans.*: VELL. 2, 27, 2 -ans ordines exercitus sui Telesinus. STAT. Theb. 12, 56 Graium ... cohors ... -at ignem. SIL. 17, 415 *Massinissa* iaculo -at alite campum. PAVL. NOL. carm. 19, 75 praedo ... frustra siccas -at aras. *intrans.*: STAT. Theb. 9, 736 exerto -at igneus arcu. MAR. VICTORIN. in Eph. 6, 15 calceati pedes esse debemus, id est parati excurrere, -are, audire. RVF. FEST. 17 -antibus undique sagittariorum agminibus. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 21 satellitibus -antibus. AVG. in Iob p. 604, 6 ministerio -antium nuntiorum. *adde*: PHYSIOGN. 98 cuius quatiuntur et -ant pupillae (δονεῖται τὰ βλέφαρα καὶ περιτρέχει).

2 *i. q. circumfundere, circumdare* (GLOSS. IV 219, 11 -at: circumdat): *proprie: transit.*: MANIL. 4, 612 *mare* Peloponnesi patulas -at oras. SIL. 17, 106 regis tentoria ... lugubre increpitans late -at ardor. VEN. FORT. carm. 1, 16, 82 Christus sereno lumine -et quem reddidit. *intrans.*: MART. CAP. 8, 814 aetherios -are fulgores ... quod κυκλοφορητικὸν κῦμα gymnasia rettulerunt. *in imagine: transit.*: AVELL. p. 595, 25 vos, quos sincerae fidei documenta -ant. CASSIOD. var. praef. 5 ipsas quoque noctes inexplicabilis cura -at. *intrans.*: CASSIOD. hist. 1, 18 haeresibus, quae nunc ubique -ant.

circumvolvo, -volvī, -volūtum, -ere *a* circum *et* volvere. *legitur inde a* VERG. *in tmesi*: STAT. Theb. 8, 709? *v. p. 1114, 66.*

1 *i. q. in orbem ducere*: VERG. Aen. 3, 284 magnum sol -itur annum. AVIEN. Arat. 356 *incendia stellae* vertice brumalis -untur Olympi. PS. AMBR. paenit. 10 -ent supra caput tuum umbrae facinorum, oculos tuos scelerum caligo pernubilèt. CAEL. AVR. chron. 4, 7, 103 erunt ... cauteres superponendi et -endi. *dub.*: Ov. met. 15, 522. **2** *i. q. circumligare, obvolvere, involvere*: VITR. 10, 2, 3 haec ... ratio machinationis, quod per tres orbiculos -itur, trispastos appellatur. PAVL. FEST. p. 132 loro -utum ... lignum rotundum. SCRIB. LARG. 47 ut est -uta *fistula* (*ibid.* involvere). PLIN. nat. 10, 169 *serpentes* coeunt amplexu adeo -utae sibi ipsae, ut *eqs.* 11, 217 nervi orsi a corde bubuloque etiam -uti. 16, 244 *cadytas herba* arboribus, ... etiam spinis -ens sese (27, 120 *periclymenon* saepibus -ens se adminiculis quibuscumque). 17, 212 agricola ... impositis ... patibulis palmites -it. GELL. 11, 9, 1 Demosthenen ... lana multa collum cervicesque -utum. ARNOB. nat. 5, 16 lanarum vellera, quibus arbores colligatis et -itis stipitem. LACT. mort. pers. 2, 3 -it eum procella nubis. MAX. TAVR. hom. 11 p. 246^A hic qui pannis -itur. ORIBAS. syn. 7, 31 -ere ... oportet totam coxam lanis. DAMIG. lapid. 26 *lacte et melle* circumfunde ... lapidem ... et videbis quanta multitudo muscarum -it. NOT. Tir. 75, 89^C.

deriv.: circumvolutari.

circumvolūtātio, -ōnis *f. a* circumvolutari. CHALC. transl. p. 43^D motum ... eiusdem circuli, cuius est orbiculata -o, statuentes.

circumvolūtor, -ārī [*cf. c.* circumvolvi *et c.* volutari. *Th.*]. PLIN. nat. 8, 59 illum pavore coepisse regredi, feram vero -ari ... blandientem seseque conflictantem. *deriv.*: circumvolutatio.

circumvorto *v.* circumverto.

circumūro, -ustum, -ere *a* circum *et* urere. VARRO ling. 7, 31 ambustum, quo⟨d⟩ -stum est (PAVL. FEST. p. 5 ambustus -stus). GREG. TVR. Mart. 1, 2 domus voraci flamma -itur (-oritur *trad.*). *Wulff.*

circundo *v.* circumdo *p. 1128, 3.*

circuo *v.* circumeo *p. 1136, 2.*

×1. circus, -ī *m.* [*a gr.* κίρκος, κρίκος *tractum esse videtur, cf.* κιρκοῦν. *sunt tamen qui genuinum existiment, v. Niedermann, ĕ und ĭ im Lateinischen p. 79. Th.*]. CASSIOD. var. 3, 51, 10 -us a circuitu dicitur (ISID. orig. 15, 2, 33). TERT. spect. 8 -i appellationem *a Circa* argumentantur (LYD. mens. 1, 12). ISID. orig. 18, 28, 2 *-um* Romani dictum putant a circuitu equorum ... Graeci vero a Circe. *abl. plur.* -eis: TAB. aliment. Baeb. (Corp. IX 1455) 2, 11. *neutr. generis*: MACER dig. 50, 10, 3 pr. si ... -um, theatrum vel amphitheatrum sit. *v. infra l. 63.* *nota*: PAPYR. Wessely, Wiener Studien 24, 133 κίρκα, ἤτοι καταδέσματα. NON. p. 20 -us dicitur omnis ambitus vel gyrus. p. 432 -us est planities rotunda. GLOSS. V 649, 34 ambitus, circuitus. *inde a* PLAVTO. [*val.* cerc, *hisp.* cerco. *M.-L.*]

I *generatim i. q. orbis, circulus* (*cf.* SCHOL. Hor. Vind. ars 132 -us est linea circumducta ad idem reducta): *caeli cf.* VARRO ling. 7, 14 polus graecum, id significat -um caeli. DVB. NOM. gramm. V 573, 4 -os antiqui, nunc circulos dicendum. CIC. Arat. 248 si ... vidisti magnum candentem serpere -um: lacteus hic nimio fulgens candore notatur. hic *eqs.* (rep. 6, 16). 266 *Cancer* totus medius -o disiungitur. 268 octo in partes divisum ... -um. 298 claro quartus cum lumine -us (*sc. zodiacus*) partibus extremis extremos continet orbis. ANTH. 761, 29 -umque facit *vertex alteruter* sex undique *partibus caeli* sumptis. 761, 32 corpora signorum -is resecantur eisdem. 761, 39 decem -is totus variatur Olympus. MACR. somn. 1, 14, 24. 25. 1, 15, 2. 2, 17, 16. MART. CAP. 2, 118. 6, 579. 583. 808. *solis, lunae, stellarum*: CIC. nat. deor. 2, 44 quod eorum (*astrorum*) motus in orbem -umque ferretur. AVSON. 371, 17 hic (*solis*) tibi -us erit semper vertentibus annis ter centum ac senis decies et quinque diebus. MACR. somn. 1, 16, 12 solis -o superiorum stellarum -os certum est esse maiores. MART. CAP. 2, 182 solarem ... -um. 2, 187 *soli* quarto ius est decurrere -o. 2, 197. 8, 884. LEO M. epist. 133, 2 lunae -us ad solis cursum inaequalis est. *cuiuslibet rei*: NEMES. cyn. 142 medio consistere -o. EVSTATH. Bas. hex. 5, 6 p. 915^C radix vineae habet in -o sarmenta virentia. 5, 7 p. 917^A. *fort. vinculi genus? v. supra l. 4.*

II *speciatim*: **A** *aedificium sive locus* (*ut* VERG. Aen. 5, 289 *sqq.* STAT. Theb. 6, 254 SIDON. carm. 14, 12 *al.*), *in quo ludi fiunt* (GLOSS. ἱππικὸς ὁ τόπος, ἱππόδρομος, ἱππικός, κύκλος ἐν ᾧ ἱπποδρομίαι γίνονται. ISID. orig. 18, 28, 1 est ... -us omne illud spatium, quod circuire equi solent. DIFF. ed. Beck p. 45, 24 nomen loci, ubi spectacula dantur. *cf.* PLVT. Aem. Paul. 32 ἐν τοῖς ἱππικοῖς θεάτροις, ἃ κίρκους καλοῦσι. *opp. et coniuncta* theatrum, amphitheatrum, forum, scaena *al.*) *vel res circo usitatae* (*cf.* Ov. trist. 4, 9, 29 -us adhuc cessat. PLIN. nat. 8, 163 cum *equi* a -o ... mittantur ad subolem. SIL. 16, 338 quis interior cura et prudentia -i altior. IVV. 8, 118 urbem -o ... vacantem *al.*). *maxime de circis urbis Romae, qui sunt* circus Maximus (*audit* magnus: Ov. fast. 6, 477 PRIAP. 27, 1 PLIN. nat. 36, 71 MART. 6, 64, 12. 7, 7, 9), Flaminius, Vaticanus *al.* (*cf. Richter, Friedländer, Ruggiero, Daremberg-Saglio libris notissimis*), *raro aliorum oppidorum* (*cf.* LIV. 9, 42, 11 concilium ... habentibus Anagninis in -o, quem Maritimum vocant. PANEG. 7, 22 video -um maximum *Constantini* aemulum ... Romano. NOT. urb. Const. 4, 3. 7. 16, 33 AVSON. 289, 5 *al.*). *de nominibus circorum*: VARRO ling. 5, 153 armilustrium ab ambitu lustri; locus idem -us Mecinus dictus quod circum spectaculis aedificatus, ubi ludi fiunt et quod ibi circum metas fertur pompa et equi currunt. 5, 154 -us Flaminius dicitur, qui circum aedificatus est Flaminium campum et quod ibi ... ludis Tauriis equi circum metas currunt. PAVL. FEST. p. 89 Flaminius -us ... a Flaminio consule *dictus est* (GLOSS. V 276, 65).

1 *loci notabiliores de rebus ad circum pertinentibus: de loco et aedificatione*: VARRO ling. 5, 154 *supra l. 48.* VERG. Aen. 5, 289 mediaque in valle theatri -us erat. Ov. fast. 2, 392 quaque iacent valles, maxime -e, tuae. LIV. 1, 35, 8 tum primum -o, qui nunc maximus dicitur, designatus locus est. PLIN. nat. 36, 102 -um maximum a Caesare dictatore extructum longitudine stadiorum trium, latitudine unius *eqs.* MART. 6, 64, 12 videt propius magni certamina -i ... Aventinae vicinus Sura Dianae. TAC. ann. 6, 45 deusta parte -i, quae Aventino contigua (15, 38 MARCELL. chron. II p. 94, 491). SVET. Iul. 39 spatio -i ab utraque parte producto et in gyrum euripo addito. Cal. 54. Dom. 5 *e naumachiae* postea lapide maximus -us deustis utrimque lateribus extructus est. MACER dig. 50, 10, 3 pr. opus novum privato etiam sine principis auctoritate facere licet praeterquam si ... -um, theatrum vel amphitheatrum sit. TERT. adv. Hermog. 31 p. 160. ANTH. 197, 1 -us imago poli. CAPITOL. Pius 9, 1 -i ruina. LAMPR. Alex. 24, 3 instaurationem ... -i. LACT. mort. pers. 17 ut *Diocletianus* -um quem fecerat *Nicomediae* dedicaret. ORIGO Rom. chron. I p. 148, 33 fecit *Maxentius* ... -um in catecumbas. AVSON. 295, 5 Mediolani est ... duplice muro amplificata loci species populique voluptas -us. *notantur circi* fornix (LIV. 33, 27, 4), lacunar (VITR. 9, 8, 1), latus (PLIN. paneg. 51. *cf. supra l. 63*), arcus (SVET. Nero 25), ostia (AVSON. 408, 11), crepido (SCHOL. Hor. epist. 1, 1, 6), podium (CORP. II 5165. XI 5764 b) *al.* *de rebus in -o positis*: VARRO frg. Prob. Verg. ecl. 6, 31 tres arae sunt in -o medio ad columnas (LIV. 28, 11, 4. 40, 52, 3 TERT. spect. 5. 8). ling. 5, 153 in -o primum unde mittuntur equi nunc dicuntur carceres (*cf. p. 434, 29 sqq. nota*: LIV. 8, 20, 1 carceres eo anno [*a. 330 a. Chr.*] in -o primum statuti), Naevius oppidum appellat (PAVL. FEST. p. 184). 5, 154 intimus -us ad Murciae vocatur. HOR. sat. 2, 3, 183 *cf. p. 1186, 43.* LIV. 39, 7, 8 malus in -o instabilis in signum Pollentiae procidit. 41, 27, 6 *censores* carceres in -o et ova (TERT. spect. 8) ad not⟨as⟩ curriculis numerand⟨is⟩ ... et metas (SVET. Claud. 21) ... et caveas ferreas *facienda locaverunt.* SEN. epist. 108, 32 hanc quam nunc in

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-o cretam vocamus, calcem antiqui dicebant (PLIN. nat. 35, 199). PLIN. nat. 16, 201 obeliscum in Vaticano -o statutum (36, 71. 74 TERT. spect. 8 AMM. 16, 10, 17. 17, 4, 1. 12. 14. 17 MARCELL. chron. II p. 102, 526, 23 ISID. orig. 18, 31, 1 CARM. epigr. 1552 A 83). PLIN. nat. 18, 8 *Seiae et Segestae* simulacra in -o videmus. 33, 53 Gaius princeps in -o pegma duxit. in quo fuere argenti pondo CXXIIII. 33, 90 visumque iam est Neronis principis spectaculis harenam -i chrysocolla sterni (*cf.* 36, 162 SVET. Cal. 18). SCHOL. Iuv. 8, 59 effigies aeneae aut marmoreae, quales videmus in -o. *cf.* TERT. spect. 8 -us Soli principaliter consecratur. cuius aedes in medio spatio et effigies de fastigio aedis emicat (CORIPP. Iust. 1, 314). *de rebus ad -um sitis*: Ov. fast. 5, 669 templa tibi (*Mercurio*) posuere patres spectantia -um. 6, 205 prospicit a templo summum brevis area -um (6, 477). 6, 209 altera pars -i custode sub Hercule tuta est (SERV. auct. Aen. 8, 271). LIV. 10, 31, 9 *Veneris aedes* prope -um est (FEST. p. 265). MON. Ancyr. 4, 2/3 porticum ad -um Flaminium ... pulvinar ad -um maximum ... feci (6, 34 PLIN. nat. 34, 13 PANEG. 10, 35). VITR. 1, 7, 1 *aedibus sacris areae distribuantur* Herculi ... ad -um. 3, 3, 5 *aedium* ad -um maximum Cereris (PLIN. nat. 35, 154). FEST. p. 174. ASCON. tog. cand. p. 90 Cl. aedes Apollinis est ... inter forum holitorium et -um Flaminium. PLIN. nat. 34, 57 *Hercules Myronis* est apud -um maximum. 36, 26. TAC. ann. 2, 49 *dedicavit Tiberius aedes* Libero Liberaeque et Cereri iuxta -um maximum. 15, 74 *Soli* est vetus aedes apud -um. CORP. XI 5390 murum ab fornice ad -um ... faciundum. FAST. ann. Iul. Caeret. Mai 16 (Corp. I[2] 1 p. 213) Maiae ad -um m(aximum). Allif. Aug. 14 (*ibid.* p. 217) Florae ad -um maximum. Venus. Iun. 20 (*ibid.* p. 221) Vall. Aug. 19 (*ibid.* p. 240). *de pompa in -o* (*cf. p. 1184, 48*): Ov. fast. 4, 391 -us erit pompa celeber numeroque deorum. 6, 405 Velabra solent in -um ducere pompas. LIV. 30, 38, 11 deductaque *pompa* in -um est. VAL. MAX. 1, 7, 4. IVLIAN. epit. novell. 98, 359 processiones ... esse volumus septem, omnes in -o et in arena et theatro. *de ludis circensibus in -o*: CIC. Phil. 2, 110 nescis heri quartum in -o diem ludorum Romanorum fuisse? rep. 2, 12 *ludos* anniversarios in -o facere. leg. 2, 38 ludi publici quoniam sunt cavea -oque divisi, sint corporum certationes cursu et pugillatu et luctatione curriculisque equorum usque ad certam victoriam -o constitutis. VARRO ling. 6, 20 in -o ad aram eius (*Consi*) ab sacerdotibus ludi illi (*sc. fiunt, sim.*), quibus virgines raptae. LEX Vrson. (Corp. II 5439) 71, 23 aediles quicumq(ue) erunt in suo mag(istratu) munus ludos scaenicos Iovi Iunoni Minervae triduom ... et unum diem in -o ... faciunto (LIV. 42, 10, 5). Ov. am. 3, 2, 65 iam vacuo praetor spectacula -o quadriiugos aequo carcere misit equos. fast. 4, 680 tertia post Hyadas cum lux erit orta remotas carcere partitos -us habebit equos. 5, 189 -us in hunc *mensem* exit. 5, 597 sollemnes ludos -o celebrate Quirites. hal. 68 septem (AVSON. 252, 1) spatiis -o *equi* meruere coronam. LIV. 25, 12, 14 ludos *Apollinares* praetor in -o maximo cum facturus esset (30, 38, 10). 30, 27, 12 ludi in -o per quadriduum facti. 33, 25, 1 ludi Romani eo anno in -o ... ab aedilibus curulibus ... magnificentius quam alias facti. PAVL. FEST. p. 148 mulis celebrantur ludi in -o maximo Consualibus. PLIN. nat. 7, 84 in -o quosdam *cursores* CLX passuum tolerare non ignoramus. SVET. Dom. 4 spectacula assidue magnifica et sumptuosa edidit ... in -o. LAMPR. Heliog. 23, 1 *Heliogabalus fertur* iunxisse ... camelos quaternos ad currus in -o privato spectaculo. AVSON. 385, 28 nunc etiam veteres celebrantur Equirria ludi: prima haec Romanus nomina -us habet. PS. ASCON. Verr. p. 200 *in -o maximo* circenses spectantur. AMBR. hex. 3, 1, 3 *in -o* currit mendax equus. CLAVD. 17, 284 illustret -um sonipes, quicumque superbo perstrepit hinnitu Baetin. CASSIOD. hist. 9, 50 *Theodosius* -um de victoria celebrabat. FAST. ann. Iul. Allif. Iul. 30 (Corp. I[2] 1 p. 217) ludi i>n -o Fortunae huiusc<e d>iei. *saepe in* FAST. ludi in -o, *sim. adde*: PAVL. FEST. p. 14 auctum vocabatur spatium -i, quod super definitum modum victoriae adiungitur. *de aliis in -o spectaculis*: PLAVT. Persa 199 *volare curriculo* marinus passer per -um solet. VARRO rust. 3, 13, 3 in -o maximo aedilium sine Africanis bestiis ... fiunt venationes (*cf.* MON. Ancyr. 4, 40 venationes bestiarum Africanarum meo nomine aut filiorum meorum et nepotum in -o dedi sexiens et viciens. SVET. Aug. 43). Ov. met. 12, 102 -o taurus aperto ... sua ... petit irritamina cornu. LIV. 44, 9, 4 mos erat ... bestiis omnium gentium -um complendi. SEN. dial. 10, 13, 6 primus L. Sulla in -o leones solutos dedit (*paulo aliter* PLIN. nat. 8, 53). *ibid.* Pompeium primum in -o elephantorum duodeviginti pugnam edidisse (ASCON. Pis. p. 16 Cl. *cf.* PLIN. nat. 8, 19 Romae pugnasse Fenestella tradit primum *elephantum* omnium in -o Claudi Pulchri aedilitate curuli ... Pompei quoque altero consulatu ... viginti pugnavere in -o. 8, 17 GRAN. LIC. p. 32, 3). PLIN. nat. 8, 131 annalibus notatum est M. Pisone M. Messala cos. a. d. XIV Kal. Oct. Domitium Ahenobarbum aedilem curulem ursos Numidicos centum et totidem venatores Aethiopas in -o dedisse. TAC. hist. 2, 94 -um gladiatorum ferarumque spectaculis opplere. SVET. Claud. 21 *Thessali equites* feros tauros per spatia -i agunt insiliuntque defessos et ad terram cornibus detrahunt. Nero 4 APION Gell. 5, 14, 5 SPART. Hadr. 19, 7 VOPISC. Prob. 19, 2. AMM. 14, 7, 3 in -o sex vel septem aliquotiens vetitis certaminibus pugilum vicissim se concidentium. *de rebus in -o Flaminio factis*: CIC. p. red. ad Quir. 13 cum in -o Flaminio ... consul in contionem productus esset. 17 Sest. 33 Att. 1, 14, 1. LIV. 27, 21, 1 actum de imperio Marcelli in -o Flaminio est. *de subselliis spectantium*: CIC. Mur. 72 quod ... tempus fuit ... quo haec sive ambitio sive liberalitas non fuerit, ut locus ... in -o ... daretur amicis et tribulibus. 73 *viri primarii* in -o totas tabernas tribulium causa compararunt. LIV. 1, 56, 2 foros in -o faciendos. 2, 31, 3 *Valerio* super solitos honores locus in -o ipsi posterisque ad spectaculum datus. VAL. MAX. 4, 4, 8 *Aelis erat* in ... -o maximo et Flaminio spectaculi locus. TAC. ann. 15, 32 equitum Romanorum locos sedilibus plebis anteposuit apud -um. SVET. Cal. 26 fremitu gratuita in -o loca de media nocte occupantium. Claud. 21 -o ... maximo ... propria senatoribus constituit loca promiscue spectare solitis. SPART. Pesc. 3, 1 cum ... indiscrete subsellia -i (CORIPP. Iust. 2, 361) maxime repleta essent. CLAVD. 28, 613 -i conexum gradibus (MARCELL. chron. II p. 97, 507) ... vulgus. MARCELL. chron. II p. 102, 528 regium vestibulum priscumque in eo solium ob aspicienda probandaque in -o certamina structum ... Iustinianus ... eminentiorem clarioremque quam fuerat et utramque senatorum ex more spectantium porticum solita magnanimitate redintegravit. CASSIOD. var. 4, 42, 3 turrem -i ... illustris recordationis patris eorum detestabili ambitu a vestris ... fascibus expetitum. *cf.* CORP. XI 4907 -us plenus. CORIPP. Iust. 3, 249. *de hominibus in -o vel ad -um opera facientibus, commorantibus*: PLAVT. Poen. 1291 *Aegyptini* cortinam ludis per -um ferunt. CIC. Mil. 65 popa Licinius nescio qui de -o maximo div. 1, 132 non *habeo nauci* de -o astrologos. LIV. 39, 16, 8 uti ... sacrificulos vatesque ... -o ... prohiberent. IVV. 3, 65 ad -um iussas prostare puellas. 6, 588 plebeium in -o positum est et in aggere fatum. LAMPR. Heliog. 26, 30 omnes de -o ... meretrices (32, 9). CORP. VI 9713 M. Salvio ... nummulario de -o Flaminio. 9822 C. Iulius ... pomar(ius) de -o maximo ante pulvinar. 31900 tonsor de -um. 33942 of>ficiales ab ara -i.

2 *structurae variae*: **a** *nominativus*: Ov. ars 1, 136 multa capax populi commoda -us habet (am. 3, 2, 20). 1, 163 hos aditus -us ... novo praebebit amori. trist. 4, 9, 29 -us adhuc cessat. SIL. 16, 398 confremit ... percussus vocibus altis spectantum -us. IVV. 11, 197 totam hodie Romam -us capit. ANTH. 320, 16 ut domino proprius gaudia -us agat. **b** in -o (-o, medio -o), per -um: CIC. Planc. 55 *nummos* in -o Flaminio deprehensos. div. 1, 55 servus per -um ... ductus est (VAL. MAX. 1, 7, 4). VARRO Men. 296 in -o spectare. rust. 2 praef. 3 nunc ... patres familiae ... manus movere maluerunt in theatro ac -o, quam in segetibus ac vinetis. CATVLL. 55, 4 te in -o *quaesivimus*. VERG. Aen. 5, 109 -oque locantur in medio *munera*. HOR. sat. 2, 3, 183 latus ut in -o spatiere *praetor vel aedilis* et aeneus ut stes. LIV. 2, 36, 1 servum quidam pater familiae ... sub furca caesum medio egerat -o. 28, 11, 4 ara Neptuni multo sudore manasse in -o Flaminio dicebatur. 39, 5, 17 multos ... in -o Flaminio tribunos, praefectos, equites ... donis militaribus donavit. 40, 2, 2 ver procellosum ... signa ... in -o maximo cum columnis, quibus superstabant, evertit. 45, 1, 7 cum per -um reveheretur *consul* ad foros publicos (PLIN. nat. 34, 20). 45, 39, 14 spolia Macedonum <in> -o Flaminio relinquentur? FEST. p. 290 *ludius* fulmine ictus in -o. SEN. dial. 7, 28, 1 *plurimis* in -o ... desidentibus. PLIN. nat. 8, 159 equi in -o ad currus iuncti. STAT. Theb. 6, 254 non ... tanta ... Oenomai fremuerunt agmina -o. silv 5, 2, 21 per iugera -i ... expectatur equus. MART. epigr. 28, 9 quidquid ... in -o spectatur. 8, 10, 5 te longa sacro venerantur gaudia -o. IVV. 8, 59 exultat rauco victoria -o. TAC. hist. 1, 32 ut si in -o ... ludicrum aliquod postularent. 2, 91 plebis rumorem ... in -o ... affectavit *Vitellius*. ann. 1, 15 ut *tribuni* per -um triumphali veste uterentur. SVET. Claud. 11 quo (*carpento*) per -um duceretur. Nero 22 universorum se oculis in -o maximo praebuit *Nero*. 27 cenitabatque ... in ... -o maximo. FLOR. epit. 3, 21, 21 quantum funerum in foro, in -o, in ... templis? TERT. spect. 16. 21. CYPR. epist. 59, 6 episcopus in -o ... dominicae dignationis testimonio honoratus. CAPITOL. Aur. 16, 2 imperator ... ad triumphalem currum in -o pedes cucurrit. LAMPR. Comm. 16, 2 repentina caligo ac tenebra in -o ... oborta. CAPITOL. Opil. 12, 9 in -o ... acclamatum. LAMPR. Heliog. 17, 3 tractum est cadaver eius ... per -i spatia. Alex. 34, 8 in ... -o manducare. VOPISC. Aurelian. 15, 4 consulatum Furii Placidi ... in -o editum. LACT. inst. 2, 7, 20 Autronius ... verberatum servum sub furca medio -o ad supplicium duxerat. VEG. mil. 2, 23 p. 57, 6 *armatura* festis diebus exhibetur in -o. HIER. epist. 69, 9 vespere in -o, mane in altario. AVG. in psalm. 50, 1 si forte *fratres mendaces* in ipso -o aliqua ex causa expavescant. MARCELL. chron. II p. 81, 445, 2 orta in -o seditione (p. 90, 473, 2 p. 96, 507, 1). p. 102, 521 faleratosque in -o caballos iam donatis quoque impertivit aurigis. p. 103, 532 innumeris ... in -o populis trucidatis. SALV. gub. 6, 20 qui bacchantur in -is. 6, 21 cum in -is nos ... deus videat. 6, 49 pars sunt Romanae plebis in -o, pars *eqs.* 6, 58 dum in ... -is ludimus. 6, 60. 69 ecclesia Carthaginensis insaniebat in -is. CASSIOD. var. 1, 32, 4 studia sua populus ... in -o ... habeat. TAB. devot. Audollent 241, 32 ἵνα ἐπὶ νείκην μ⟨ή⟩ .ἐλ⟨θωσ⟩ιν ἐν τῇ αὔριν ἡμέρᾳ ἐν τῷ κίρκῳ. 295, 25 omnibus horis in -o ruant *equi*. INSCR. Wünsch, Seth. Verfluch. 22, 19.
c in, ad -um: Ov. Pont. 1, 4, 15 ad -i siquis certamina semper. . ibit equus (PHAEDR. app. 19, 4). FEST. p. 365 *tensa* exuviae deorum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

. . . in -um ad pulvinar vehuntur. SEN. epist. 76, 2 in -um deferar (FRONTO p. 191, 5 N.). STAT. Theb. 6, 493 pulverei venit in spatia horrida -i (TAC. ann. 15, 53 Caesar . . . ad ludicra -i ventitabat). TAC. hist. 1, 72 in -um . . . effusi. SVET. Vesp. 5 ut tensam . . . in -um deduceret. TERT. spect. 8 non ibis in -um (HIER. tract. in psalm. 132 p. 246, 7 ad -um *-ire*). MARCELL. chron. II p. 98, 512, 6 in -um ad Anastasium . . . e foro plurimi convenerunt (CASSIOD. var. 1, 27, 5 ad -um . . . convenire). CORIPP. Iust. 2, 278 *princeps* in magni vasit fastigia -i. *cf.* SIL. 16, 312 *Hiber* refert sese -o. TERT. spect. 8 -um adiero. *ibid.* -um . . . spectator *intravero* (CLAVD. 24, 198). **d** *casus obliqui, praepositiones*: VERG. Aen. 5, 551 omnem longo decedere -o (*cf.* STAT. Theb. 6, 620 *ubi* descendere, discendere, decedere *codd.*) infusum populum. HOR. sat. 1, 6, 113 fallacem -um . . . pererro. OV. trist. 2, 283 tollatur -us! non tuta licentia -i est. LIV. 7, 2, 3 nam *antea* -i modo spectaculum fuerat (SIL. 16, 557 tum iaculo petiere decus, spectacula -i postrema. *adde l. 40*). 7, 3, 2 cum medios forte ludos -us Tiberi superfuso irrigatus (30, 38, 10 -o inundato. FRONTIN. aq. 97) impedisset. MANIL. 5, 81 obstantemque mora totum praecludere -um (*sc. curru*). SEN. dial. 9, 9, 3 -ique *in* certamine . . . interius flectendum est. COLVM. 1, 8, 2 socors et somniculosum genus . . . -o . . . consuetum (TAC. hist. 1, 4). PLIN. nat. 8, 162 diversa . . . -o ratio *equorum* quaeritur. 8, 163 *cf. p. 1184, 36.* SIL. 16, 322 quatitur certamine -us certantum. 16, 338 *cf. p. 1184, 36.* STAT. Theb. 6, 702 nec partem exiguam -i *moles disci* transvecta. 6, 932 ingentem iactu transmittere -um. silv. 3, 5, 15 nec . . . rapidi mulcent te proelia -i. MART. 7, 7, 9 turba -i (QVINT. inst. 1, 6, 45). 10, 53, 1 Scorpus *equus*, clamosi gloria -i. IVV. 8, 118 urbem -o scaenaeque vacantem. 9, 144 clamoso insistere -o. TAC. hist. 2, 21 -o . . . corruptum militem. 3, 2 *victores* -o . . . emollitos. SVET. Aug. 74 triviales ex -o ludios interponebat *Augustus*. Cal. 45 quod . . . senatus populusque . . . -um . . . celebrarent. FRONTO p. 210, 7 N. -i . . . artificum. TERT. spect. 8 animadverte, christiane, quot nomina immunda possederint -um. 11 per turbam in stadio -um aemulantur. 16 a -o *auferimur*, ubi proprie furor praesidet. *ibid.* -o quid amarius, ubi ne principibus quidem aut civibus suis parcunt? 20 extra limites -i. 30 -o et utraque cavea et omni stadio gratiora. nat. 1, 17 *maledicta* -i sonant. scorp. 10 populos nationum cum suo . . . -o, ubi facile conclamant. adv. Hermog. 31 p. 160. ANTH. 320, 1 crevit ad ornatum stabuli -ique decorem purior egregio reddita nympha loco. SOL. 45, 12 voluptatem his (*equis*) inesse -i spectacula (CORIPP. Iust. 2, 349 PALLAD. hist. mon. I 14) prodiderunt. PANEG. 9, 21 obliti deliciarum -i maximi. LAMPR. Heliog. 6, 4 multos . . . de . . . -o . . . in aulam traduxit. 26, 3 omnes de -o . . . meretrices collegit (32, 9 -i meretrices). PELAGON. 163 non . . . -o . . . animum miscuisti. AMBR. hex. 3, 1, 3 -o inhaerere. AVG. in psalm. 119, 5 amator -i. OROS. hist. 1, 6, 4 si reciperet -um *populus Romanus*. SALV. gub. 6, 22 -orum . . . deum habere. SIDON. carm. 5, 168 multo caespite (*abl. mensurae*) -i contemptu *Atalantae* praemissus erat *Hippomenes* (*sic M bene, deteriores* contempto *sc. caespite ab Atalanta, quem Hippomenes praeoccupaverat*). DRAC. Romul. 7, 80 equus -i iuga ferre dicatus. CORIPP. Iust. 2, 326 cunctaque clamosi tacuere sedilia -i. 3, 249 *tigres* intrantes plenum populorum milia -um suspiciunt. CARM. epigr. 1279, 7 nec mihi concessa est morituro gloria -i.

3 ***epitheta***: capax populi: OV. ars 1, 136. clamosus: MART. 10, 53, 1 IVV. 9, 144 AVSON. 252, 1 CORIPP. Iust. 2, 326. ingens: STAT. Theb. 6, 932 CORIPP. Iust. 1, 330. latus: CORIPP. Iust. 2, 361. longus: VERG. Aen. 5, 551 MANIL. 5, 89. magnus: CORIPP. Iust. 2, 278. pulvereus: STAT. Theb. 6, 493. rapidus: STAT. silv. 3, 5, 15. raucus: IVV. 8, 59.

B ***latiore sensu*** *de loco in quo -i siti sunt; Romae sunt regiones, quae vocantur* -us maximus *vel* -us Flaminius (*postea inter* XIV *regiones Augusti*): VARRO frg. Serv. auct. Aen. 2, 225 *et* Macr. sat. 3, 4, 2 ubi praeter aedem area sit assumpta deum causa, ut in -o Flaminio Iovi Statori. CIC. Verr. 2, 154 quis a signo Vortumni in -um maximum venit quin? NEP. frg. 13 aedis Martis est in -o Flaminio. LIV. 36, 36, 5 Iuventatis aedem in -o maximo . . . Lucullus . . . dedicavit. 40, 52, 2 VITR. 4, 8, 4. ACT. lud. saec. Aug. (Corp. VI 32323) 158 *theatrum est* in -o Flaminio. VELL. 2, 1, 2 in -o Cn. Octavius *porticum molitus est*. SEN. benef. 5, 16, 5 *Caesar* castra in -o Flaminio posuit. PLIN. nat. 36, 26 in maxima dignatione delubro Cn. Domitii in -o Flaminio Neptunus (*cf.* CORP. VI 8423). MART. 12, 74, 2 accipe de -o pocula Flaminio. PANEG. 4, 7 aedem Herculis Musarum in -o Flaminio Fulvius . . . fecit. OBSEQ. 16 in -o Flaminio porticus . . . tacta. 54 aedes Pietatis in -o Flaminio . . . fulmine icta. SERV. auct. Aen. 9, 52 in -o Flaminio locum emere. FAST. ann. Iul. Allif. Aug. 14 (Corp. I^2 1 p. 217) Castori Polluci in -o Flaminio. Venus. Iun. 3 (*ibid.* p. 221) Bellonae in -o Flaminio.

C ***metonymice*** *de hominibus in -o sedentibus atque spectantibus*: PRIAP. 27, 1 deliciae populi magno notissima -o, Quintia. SIL. 16, 534 -o innumero . . . damnante furorem *fratrum*. STAT. Theb. 6, 562 Arcada Parthenopaeum appellant densique cient vaga murmura -i. TERT. spect. 16 si quid horum, quibus -us furit, alicubi competit sanctis (adv. Marc. 1, 27 p. 329 *cf.* AVSON. 364, 10 furiosi iurgia . . . -i. CLAVD. 20, 357. HIER. in Is. 17, 12 -i furoribus). idol. 14 totus -us scelestis suffragiis nullo merito nomen *meum* lacessit. adv. Marc. 5, 5 p. 586 -us clamavit (*cf.* clamosus -us *supra l. 53*). NEMES. auc. 17 -o *prandia* . . . consul . . . construxit ovanti. HIER. epist. 43, 3 -us insaniat.

D ***in imagine*** *de alio loco*: PLAVT. Mil. 991 iam est ante aedis -us, ubi sunt ludi faciundi mihi. *cf.* Cornic. 1 quid cessamus ludos facere? -us noster ecce adest (VARRO ling. 5, 153 *ad l.* dictum . . . militis adventu, quem circumeunt ludentes).

III ***cantationis genus***: MART. CAP. 2, 119 o lux nostra sacros probare cantus suesce atque organicis beare -is.

syn. et iuxta posita v. p. 1184, 34. *derivata*: circulus (NON. p. 20 SERV. georg. 3, 166 GLOSS. V 649, 34), circinus. circensis, circissarius. circum (circa, circiter). *Bannier.*

2. circus *v.* circos. **cīr(e)ostatum** *v.* cerostatum *p. 877, 60.*

ciribrum *v.* cribrum *vol. IV 1189, 53.*

[ox⟨iac⟩antus (*i.* ὀξυάκανθος; *suppl. Stadler*) id est carpo⟨s⟩ et alius **ciricēn** (alias myricen *corr. Stadler*) GLOSS. III 585, 9. *v. s.* myrica.]

?ciridin pistrix GLOSS. III 186, 47. *de* κειρίδιον *cogitavit Goetz, fort.* *κιρρίδιον? *vix corrupt. pro* cirin (*cf.* ciris *sub 2*) *vel pro* cirridem (*v. s.* cirris). *Mbr.*

cīrifolium *i. q.* caerefolium, *v. p. 99, 76.*

cīris, -is *f.* (*fortasse m.* HYG. fab. 198 p. 126, 20) [κεῖρις. *Th.*]. CIRIS 488 *Amphitrite Cirim* sublimem sustulit alis, esset ut in terris facti de nomine -s (*sc. a secando i.* κείρειν, *quod patris capillum totondit*). OV. met. 8, 151 plumis in avem mutata vocatur -s, et a tonso est hoc nomen adepta capillo. *de formis: accus.* cirim: CIRIS 90 *cod. Helmst., Arund., Rehdig.* (crein *cod. Vatic. L*). SVET. vita Verg. p. 58 *coni. Daniel* (cirimus *codd. B R*). HYG. fab. 198 p. 126, 20. cirin: CIRIS 90 *codd. novicii* SVET. vita Verg. p. 58 *cod.* ς. SERV. vita Verg. p. 1, 12. **1** *nomen avis marinae*: POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 15 *inter nomina volucrum* (*cf.* HESYCH. κεῖρις ὄρνεον ἱέραξ. οἱ δὲ ἀλκυόνα *et v. Knaack, Rhein. Mus. 57 [1902] 224 adn.*). *Scylla, Nisi filia, in eam mutatur, cf.* GLOSS. II 100, 27 circum ἱέρακα: ἔστι δὲ ὄρνεον μεταβληθείσης τῆς Σκύλλης τῆς νήσου (*i.* Νίσου) Μεγαρέων (ciris κεῖρις· ἔστι δὲ *h*): CIRIS 90 potius liceat notescere -n atque unam ex multis Scyllam non esse puellis. 202 venit carissima vobis cognatos augens reges numerumque suorum -s et ipse pater. 205 candida concessos ascendet -s honores. 488 (*cf. l. 22*). 489 -s Amyclaeo formosior ansere Ledae. 537 sic inter sese tristis haliaeetos iras et -s memori servant ad saecula fato. *titulus poematis, quod fertur Vergili*: SVET. vita Verg. p. 58 deinde catalecton et priapia et epigrammata et diras, item -m (*cf. l. 28*) et culicem, cum esset annorum XVI *Vergilius fecit*. SERV. vita Verg. p. 1, 12 scripsit etiam septem sive octo libros hos: -n Aetnam, Culicem, Priapeia. *v. Vollmer, Sitzungsber. d. Münch. Ak. phil.-hist. Kl. 1907, 339.* *adde s. v.* cirus. **2** *nomen piscis* (?): HYG. fab. 198 p. 126, 20 Scylla filia *conversa est* in piscem, -m quem vocant (*nisi* cirim *avem et* cirridem *piscem confudit*). *v. etiam s. v.* cirris. *Lambertz.*

cirōta (cīrōtum) *v.* cerotum *p. 878, 14.*

?ciroxere circumdare GLOSS. IV 34, 22 (218, 44). *cf.* V 633, 22 circumdederunt. cinxere *coni. Warren.* *Mbr.*

cirra *v.* cirrus *p. 1189, 62 sqq.*

cirrātus, -a, -um [*a* cirrus. *Th.*]. PRISC. gramm. II 441, 23 a cirro -us. GLOSS. V 623, 2 -us est crispus. **1** *de hominibus*: MART. 9, 29, 7 matutini -a caterva (*i. discipuli*) magistri. AMM. 14, 6, 20 feminas multas spectare -as. AVG. civ. 22, 8 a pueris nigris -is. *substant.*: PERS. 1, 29 ten -orum centum (*i. puerorum ingenuorum*) dictata fuisse pro nihilo pendes? (SCHOL. Pers. *ad l.* -i sunt scholastici vel catamiti; cirri enim dicuntur capilli et illi crines habent in honorem Veneris, quos statuto tempore praemetebant. *cf.* HIER. epist. 50, 4 ut soleant dicta eius -orum esse dictata). HIER. adv. Rufin. 1, 17 p. 412^A quasi non -orum turba Milesiarum in scholis figmenta decantet. AVG. pecc. mer. 1, 22, 32 ita excordes, ut etiam -i (curati *al.*) ad movendum risum exhibeant cordatis delicias fatuitatis, quorum nomen ex graeco derivatum moriones vulgus appellat. MART. CAP. 3, 326 si rhythmicum quid metricumque, sic ut inter -os audes, assumpseris. *inde* Cirratus, -a *pro cognomine, v. nom. propr.* **2** *de rebus*: PETRON. 58 etiam tu rides, caepa -a? (pirrata *cod., an* cerrita?). MART. 10, 62, 8 -a loris horridis Scythae pellis (*i. scutica*). ITALA exod. 28, 4 (Lugd.) pectoralem et umbonem et talarem et tunicas -as (χιτῶνα κοσυμβωτόν, VVLG. tunicam et lineam strictam). *fem. subst.*: ITALA exod. 28, 14 (Lugd.) facies duas -as (δύο κροσσωτά) de auro puro . . . impones -as plectiles (τὰ κροσσωτὰ τὰ πεπλεγμένα, VVLG. *aliter*) super zonulas. CAPITOL. Pert. 8, 2 tunicas paenulasque lacernas et chiridotas Dalmatarum et -as militares.

cirris, -idis *f.*, κιρρίς, *nomen piscis.* PLIN. VAL. 5, 9 pisces duras carnes habentes, glaucum, cirridas (cyridiam *trad.*). 5, 16 pisces . . . id est astagines et cirridas (ciretias *trad.*) et pectines. *addasne* ciris *sub 2* (*v. l. 45 sqq.*) *et* ciridin (*v. l. 17 sqq.*)?

cirrus, cirritus, **cirritūdo** NOT. Tir. 95, 60 (*item* GLOSS. Scal. V 596, 29).

cirrītus, -a, -um [*orig. inc., nisi cf. est c.* cirrus. *Th.*]. CLOAT. Macr. sat. 3, 19, 6 *pirum* cirritum. NOT. Tir. 95, 59 *et* GLOSS. Scal. *v. supra l. 80.* *Spelthahn.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cirrōdēs (cirrōdia) *f., nomen herbae* (*quae et pulicaris*), κιρρώδης. *formae in* GLOSS. III (*restituit Stadler*): ceroda (544, 20), ceruda (622, 71. 631, 48), cerodia (616, 4; *cf. infra l. 9.* 610, 21 cerodias [*sic*]), cerocia (610, 36), cirodiar (588, 59), corodio (581, 29), cerota (589, 19. 629, 30). *interpretationes in* GLOSS.: pulicaris *vel* pulicaris herba *passim* (*codd. ubique* pol-). III 610, 36 psellio⟨n h⟩erba (*i.* ψύλλιον; *cf.* 589, 19 cellio. 629, 30 sellio). 581, 29 policaris i. ⟨p⟩sil⟨l⟩us muntanus, qui in monte nascitur. *cf.* 594, 14 policaris: cerodiae semen (628, 2 cirodia): *Mbr.*

cirron (-ī) *n.*, κιρρόν. 1 ISID. orig. 16, 18, 2 obryzum (ὄβρυζον) aurum dictum . . . quod Hebraei ophaz, Graeci -on (pyron, caniron, cairon *var. lect.*) vocant. GLOSS. V 179, 4 cirron graece obridium aurum, quod Ebraei ophaz dicunt. 2 *dubium an idem verbum*: CORP. XIII 10021, 37 *et* 156 *in signaculis ocúlariorum.*

cirrus, -ī *m.* [*orig. inc. sunt qui conferant c. theodisc.* hirsi, hirso *'milium' aut c.* crista. *v. Kluge, Etymol. Wörterb. d. deutsch. Spr.*[6] *s. v. 'Hirse'; Fröhde, Bezzenbergers Beitr. 1, 193. Th.*]. ISID. orig. 11, 1, 30 comas Graeci κόμας a secando nominant, unde et κείρειν tondere. unde et -i vocantur, quod etiam idem Graeci μαλλόν vocant. cirra, -ae *v. l. 62 sqq.* GLOSS. μαλλὸς παιδίου καὶ ἀθλητοῦ, μαλλός, σκόλλυς, crispus capillus, capilli non incisi, capitis crinis. NOT. Tir. 95, 58 (GLOSS. V 596, 29) *v. p. 1188, 80.* SCHOL. Pers. 1, 29 *v. p. 1188, 57.* *inde a* VARRONE. [*it.* cerro, *francog. sept.* cher, *hisp.* cerro. *M.-L.*] *v. etiam nom. propr.*

1 *proprie: capillus animantium natura crispus sive contortus*: **a** *de hominibus*: VARRO frg. Non. p. 94 Ambraciae primum capillum puerilem demptum, item -os. MART. 10, 83, 6 caputque nudum -is grandibus hinc et inde cingunt (*de calvo*). IVV. 13, 165 flavam caesariem et madido torquentem cornua -o. SVET. Nero 45 statuae eius a vertice -us appositus est. TERT. virg. vel. 10 aut -os Germanorum aut stigmata Britonum (ISID. orig. 19, 23, 7). ITALA lev. 19, 27 (Cypr. testim. 3, 83) non facietis -um ex coma capitis vestri (σισόην ἐκ τῆς κόμης, VVLG. *aliter*). ANTH. 833, 1 cui (*Cincinnato*) dedit hirsutus nomen venerabile -us. NON. p. 546 fistula brevis qua -i concinnantur. AMM. 22, 11, 9. SIDON. carm. 5, 226 -oque madente ferre coronatos redolentia serta lebetas. **b** *de equo: in calce*: CHIRON 20 desub -u(m) sanguis detrahi debet: . . . inferius tribus digitis quam -u suffraginis (VEG. mulom. 1, 25, 6). 390. 601. 602 pandos articulos habebit et prope -os in terram ponit. VEG. mulom. 1, 56, 34 nunquam . . . de articulis resecandi sunt -i. naturale enim ornamentum pedum natura ipsa in illis constituit. 3, 1, 2 a gamba usque ad -os tibiales. *iubae pili*: VEG. mulom. 3, 2, 1 a -o frontis ad nares habet pedem. *ibid.* a -o ubi desinit cervix usque ad mercurium.

2 *translate*: **a** *i. q. bracchia polyporum sim.*: PLIN. nat. 9, 83 -i, quibus venantur *saepiae et lolligines.* 25, 70 polyporum -is. 26, 58. *cf.* MART. 7, 20, 7 ostreorum rapere lividos -os. **b** *i. q. cristae plumosae avium*: PLIN. nat. 11, 121 pavonibus crinitis arbusculis, stymphalidi -o, phasianae corniculis. 11, 122 *dedit natura* -os pico quoque Martio et grui Balearicae. **c** *herbarum capillamenta*: PLIN. nat. 26, 36 *ephedra* folio nullo -is numerosa, qui sint iunci geniculati. 27, 25 androsaces herba . . . sine foliis, folliculos in -is habens et in his semen. SIDON. epist. 2, 2, 18 lubrici scirporum -i. PLIN. VAL. 2, 38 fascem allii, -os (cerros *trad.*) restis unius siccos. **d** *fimbriae vestium*: PHAEDR. 2, 5, 13 cui tunica ab umeris linteo Pelusio erat destricta, -is dependentibus. ITALA exod. 28, 35 (Lugd.) -i (κώδωνες) tunicarum de bysso (VVLG. 28, 39 stringesque tunicam bysso). 36, 31. 32. 33 fecerunt in extremam partem subtalaris . . . in circuitu -os (ῥοΐσκους) de hyacintho (VVLG. *deest*). AVG. quaest. hept. 2, 114 tunicam 'cum corymbis' honestius putarunt latini interpretes dici, quam si dicerent 'cum -is', qui bene dispositi ornamento esse vestibus solent.

fem. **cirra**, -ae: GLOSS. II 364, 39 -a villus, μαλλός. 492, 52. 518, 12 *al.* EXC. Bob. gramm. I 552, 38 haec -a ὁ μαλλός (IDIOM. gen. gramm. IV 576, 61). *adde nom. propr.*

deriv.: cirratus, cirritudo, cirritus. *compos.*: bicerres. *Spelthahn.*

?**cirsion**, -ī *f., cf.* κίρσιον *vel* χρίσιον, *nomen herbae spinosae.* PLIN. nat. 27, 61 -ion (*sic Barbar. ex Diosc., at v. infra l. 74,* cirscion *vel* circision *codd.*) cauliculus est tener duorum cubitorum *eqs.* . . . hanc herbam radicemve eius adalligatam dolores varicum sanare tradunt. 1, 27, 39 -ion (*Harduin,* circeon *vel* circision *codd.*). PS. APVL. herb. 68 Graeci -on, alii acanthion, Latini spinam mollem *eqs.* *ad eandem herbam pertinet*: DIOSC. 4, 114 de crisio. crision virga est mollis longa duobus cubitis *eqs.* (*graece* 4, 118 W. κρίσσιον *et* κρίσιον *codd.*). *Mbr.*

cirsocēlē (-ēs) *f.*, κιρσοκήλη, *nomen morbi.* GLOSS. III 598, 14 cisolicae (cisocile *a*): venae vel nervorum (vervorum *codd.*) extollentiae[tarum] (extollentia earum *a*, eorum *corr. man. 2*), quem (*sic codd.*, qui *Goetz*) testis nutriunt. *cf.* CELS. 7, 18 p. 297 integris tunicis ramex innascitur: κιρσοκήλην Graeci appellant.

1. ci⟨r⟩sus: vena cum inflatione circa ap⟨p⟩arentia suri (surae? *Goetz*) GLOSS. III 598, 36. κιρσός *vel* κρισσός. *cf.* GLOSS. *saep.* κρισσός (κιρσός): varix, varica. *adde* crison *vol. IV p. 1207, 1. Probst.*

2. cirsus (-um) *v.* cisium.

?**cirus** (*correx. cod. ex* corus) POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 19 *inter nomina volucrum.* *vix eadem avis atque* ciris (*quam habet ibid.* p. 543, 15, *v. s. v.*), *fort.* cir⟨c⟩us (*sic Leo, v. s. v.* circos)? *Lambertz.*

*1. **cis** *praepos.* [*cf. c.* citer citra citerior citimus -ce 2. cedo *et c. hibern.* bith cē *'hic mundus'*, cen- *i. compos. 'cis-', got.* himma daga, *'hodie'*, hēr *'hic', lituan.* szis *'hic', umbr.* çimu śimo *'retro'. v. Brugmann, d. Demonstrativpronomina d. indogerm. Sprachen 51. Th.*]. SERV. gramm. IV 454, 28 accusativae praepositiones, absque . . . una monosyllaba cīs, breviantur (FIN. METR. gramm. VI 239, 5 BEDA gramm. VII 240, 29). DOSITH. gramm. VII 410, 15 cis ἐντός. GLOSS. ἐντός, citra, citra vel post, de ista parte. Plac. V 13, 7 intra. PAVL. FEST. p. 42 uls enim facit ultra, ultimus: cis, citra, citimus. GELL. 12, 13, 7 *sqq.* tres istae voces 'intra, citra, ultra', quibus certi locorum fines demonstrantur, singularibus apud veteres syllabis appellabantur 'in, cis, uls'. PRISC. gramm. III 38, 28 *sqq.* cis et componitur et separatur et magis localem habet significationem ut 'cisalpina Gallia' et 'cis Rhenum'. possumus tamen per translationem et in tempore et in aliis rebus ea uti, ut 'cis definitum tempus' . . . vel 'cis naturae leges', ut 'ultra naturae'. derivatur ex hoc 'citra'. 40, 26 invenio, quod propriis nominibus fluminum vel montium cis solet praeponi plerumque, reliquis vero magis 'citra' (GRAMM. suppl. 214, 21). NON. p. 92 cis positum pro ultra (*codd.*, citra *Guietus, at cf.* GLOSS. V 277, 19 cis citra id est ultra. 639, 60 pro ultra). *coniungitur c. accus.* *inde a* PLAVTO *et* CATONE, *frequentat* LIV. (*36ies*). *deest*: TER. LVCIL. RHET. Her. CIC. orat. phil. rhet. (*legitur* epist.) CATVLL. LVCR. NEP. VERG. HOR. TIB. PROP. OV. MANIL. VITR. SEN. rhet. VAL. MAX. MELAE CELS. PHAEDR. SEN. COLVM. SCRIB. LARG. LVCAN. PERS. PETRON. PLIN. nat. VAL. FL. SIL. STAT. MART. QVINT. IVV. PLIN. epist. SVET. FLOR. APVL. *excepto Livio omnes quos novi loci subsequuntur.*

1 *de loco i. q. citra* (*opp.* trans, ultra); *praeponitur plerumque nominibus fluminum vel montium*: CATO orig. 43 ager Gallicus Romanus vocatur, qui viritim cis Ariminum datus est ultra agrum Picentium. VARRO ling. 5, 50 (*in sacris Argeorum*) Oppius mons terticeps cis (*sic O. Müll.*, terticepsois *F*) lucum Esquilinum. *ibid.* quarticeps cis (quarticepsois *F*) lucum Esquilinum. *ibid.* quinticeps cis *eqs.* (quinticepsois *F*). 5, 52 (*ex Argeorum sacrificiis*) collis Quirinalis terticeps cis (terticepsois *F*) aedem Quirini. 5, 83 et uls et cis (*vulg.*, vis et gis *F*) Tiberim. frg. Non. p. 92 cis Tiberim. CIC. Att. 7, 2, 6 cis Euphratem. epist. 3, 8, 4 cis Taurum. CAEL. Cic. epist. 8, 10, 1. CAES. Gall. 2, 3, 4 qui cis Rhenum incolant. 4, 4, 3. LEX Rubr. (Corp. XI 1146) 2, 26 cis Alpeis (NOT. Tir. 88, 99 cis Alpes). SALL. epist. Mithr. 6 hist. frg. 1, 11. LIV. 4, 17, 8 cis Anienem. 5, 33, 9 cis Appenninum (41, 19, 1 cis Appenninum . . . trans Appenninum). 5, 35, 4 cis Padum ultraque. 8, 14, 6. 10, 16, 7. 21, 53, 4. 21, 61, 6 toto cis Hiberum cedit agro (26, 20, 2 omni cis Hiberum agro. 34, 16, 6 omnis cis Hiberum Hispania *et saepius in hac locatione*). 22, 10, 3. 23, 17, 10. 37, 45, 14. 37, 52, 5 *et saepius.* PAVL. FEST. p. 43 *v. p. 1193, 2* VELL. 2, 120, 3 CVRT. 10, 5, 18 TAC. ann. 1, 56. 11, 19. POMPON. dig. 1, 2, 2, 31 quinqueviri cis Tiberim constituti sunt et ultis Tiberim. PANEG. 9, 14 AMM. 16, 11, 8. 18, 6, 5. 20, 8, 13. 21, 4, 2. cis mare *v. p. 1191, 13.*

2 *de tempore*: *i. q. intra*: PLAVT. Most. 18 cis hercle paucas tempestates. Truc. 348 cis dies paucos. Merc. 153 ⟨cis⟩ (*Acidalius et Dousa*) paucos menses. SALL. hist. frg. 1, 70 cis paucos dies. PANEG. 11, 15 cis pauculos dies. AVR. VICT. Caes. 37, 4 paulo cis sextum annum apud Sirmium trucidavere. 42, 1 eum cis mensem decimum . . . deiectum imperio.

deriv.: citer (citra, citro), citimus. *compos.*: cistiber. Cisalpinus (Cisalpicus), Cispadensis, Cisrhenanus, Cismontanus (cismare?). *Spelthahn.*

2. cīs *i. q.* civis, *v. s. v.*

cisalpicus, cisalpīnus *v. nom. propr.*

ciscillus *v.* acisculus.

cisērius (cisēris) (*m.?*) *a gr.* κίσηρις *tractum.* GLOSS. pumex (*cf.* pumex: κίσηρις. κισήριον). *formae vulgares vel corruptae in* GLOSS. III: ciserius (544, 70, *cf.* 570, 27 [ru] cisereus), cesirius (581, 18), cesserreos (558, 35), cessareo (589, 12), cesseos (622, 36), cyssyros (195, 17). *Mbr.*

cisiānus, -ī *m. a* cisium. *i. q. cisiarius, qui cisium regit*: CORP. XIV 409, 16 patrono . . . iuvenum cisianor⟨um⟩.

cisiārius, -a, -um *a* cisium. *masc. subst. qui cisium regit* (GLOSS. καρουχάριος): VLP. dig. 19, 2, 13 pr. si -us, id est carucharius, . . . cisium evertit. CORP. I 1129 (= XIV 2874) cisiariei Praenestinei (*cf. Hirschfeld, Sitzungsber. d. Wien. Akad. 107 p. 244*). X 1064 viam a milliario ad -os . . . munierunt (*nota*: 4660 ad gisiarios porta⟨e⟩ Stellatinae). 6342. *fortasse i. q. cisiorum faber*: CORP. XI 6215 (*in Sena Gallica*) L. Tampius L. f. Peccio cisiar(ius). *cf. Humbert, Daremberg-Saglio II 1646; Mau, PW. III 2589.* *huc adde*: CORP. VI 9485 collegium iumentariorum, qui est in cisiaris Tiburtinis (*vix pro neutr. i. q. locus, in quo cisia servantur*).

cisium, -ī *n.* [*vocabulum Gallicum esse videtur, si fidem habemus Schol. Cic. Gron. Th.*]. SCHOL. Cic. Gron. p. 418, 12 genus vehiculi Gallici (*cf.* GLOSS. V 658, 20 cissis). NON. p. 86 cissium vehiculi

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

biroti genus (*cf.* GLOSS. V 639,19 cissum). *latet vox praeterea*: GLOSS. **cirsum** (*lege* ciss⟨i⟩um) carpentum, genus vehiculi. cirsus: IV 218,46. *gen. contractus* cisi: VERG. catal. 10,3. CIC. S. Rosc. 19 sex et quinquaginta milia passuum -is pervolavit. Phil. 2,77 -o celeriter ad urbem advectus. VERG. catal. 10,3 neque ullius volantis impetum -i nequisse praeterire. VITR. 10,1,6. FEST. p. 230 capsum in -o. SEN. epist. 72,2 quae possis et in -o scribere. VLP. dig. 19, 2,13 pr. cisiarius ... -um evertit. AVSON. 397,6 -o triiugi ... insilias. 403,13 -um ... conscende. NOT. Tir. 112,69. *cf. Lafaye, Daremberg-Saglio II 1201; Marquardt-Mau, Privatleben p. 733 sq.*

deriv.: cisianus, cisiarius. *Hoppe.*

quaedam *composita fiunt* ex imperfecto et integro *verbis*, ut est **cismare**, quo significatur 'citra mare' CHAR. gramm. I 17,3 (DIOM. gramm. I 436,15 DOSITH. gramm. VII 389,4). *ex* cis mare *coaluit, dummodo verba coaluisse grammatici recte contenderint.*

cismontānus *v. nom. propr.*

cīsōria, -ae *f. a* caedo, *cīsus. *instrumentum caedendo secandove aptum*: ISID. diff. 1,262 inter forfices et forcipes: forfices i. e. tisorias (*lege* cisorias). [VEG. mulom. 2,22,1 *nunc* succisorium *legitur.*] [*it.* cesoie, *francog.* cisoires. *M.-L.*] *Mbr.*

cispadēnsēs *v. nom. propr.*

cīspes *v.* caespes *p. 110, 40 sqq.* **cisrhēnānus** *v. nom. propr.*

1. cissa, -ae *f.*, κίσσα. **a** *nomen morbi*: PS. SORAN. quaest. med. 37 quid est -a? appetitio inconsueti cibi tempore quodam mulieribus gravidis occurrens. 38 unde -a dicta est? apud quosdam eo, quod taedium gravidis mulieribus afferat. apud alios ab ipsa ave, quae et voce et pennis varia est. alii vero ab hedera eam vocari dixerunt, quae quidquid tenuerit, multum fortiter amplectitur et varietatem sinus habebit. 39 quo mense occurrit praegnantibus -a? 40 quam diu perseverat -a? 41. 42. ORIBAS. syn. 5,3 de -a. -a ab antiquis nomen accepit, quam alii ab anxietate praegnantes cum utere comitatur augmentum appellarunt, alii a similitudine hederae, quam cissa Graeci vocant ... alii vero ad similitudinem avis, quam Graeci cyssa vocant ... sequitur eas, qui -am patiuntur nausia, fastidium *eqs.* 5,4 curatio -ae. -am patientibus cybus neque nimis stypticus neque nimis dulcis dandi sunt *eqs.* **b** *nomen avis*: PS. SORAN. quaest. med. 38 *supra l. 26 sqq.* ORIBAS. syn. 5,3 *l. 33 sq. cf.* GLOSS. *saep.* κίσσα: pica. II 349,52 κίσσα τὸ ὄρνεον: pica.

2. cissa *i. q. hedera v.* cissos.

cissampelos (-ī) *f.*, κισσάμπελος. DIOSC. 4,36 aelsine (*i.* ἐλξίνη) ... aut citampero.

cissanthemos, -ī *f.*, κισσάνθεμον, *nomen herbae. formae*: -us PLIN. nat. 26,76. *neutr.* -on: PS. APVL. herb. 18. PLIN. nat. 25,116 est et altera cyclaminos cognomine -os ... circa arbores se volvens, acinis hederae *eqs.* 26,34 -os ad orthopnoeas bibitur *eqs.* 26,76 -us drachma ... lienem dicitur ... emittere. 26,156 secundas pota -os pellit. 26,161 *ad partus accelerandos* dantur ... -os pota. PS. APVL. herb. 18 Graecis quibusdam dicitur cyclaminos ... aliis -on (*cf.* GLOSS. III 551,55 ⟨ciss⟩antimon i. ciclaminum).

cissaron (-ion) *n.*, κισσάριον, *nomen herbarum.* **1** PS. APVL. herb. 18 cyclamen Graecis quibusdam dicitur cyclaminos, aliis -on. **2** PS. APVL. herb. 98 Graeci dicunt *hederam nigram* cisson melan alii -on (-ion *var.*). **3** GLOSS. III 558,52 cisteron id est hedera (*e* DIOSC. 1,107, *v. s. v.* cisthos).

cissea *v.* cisthos.

cisseos (cisseus), -ī (*f.*) *nomen herbae.* GLOSS. III 552,62 aviside (ἀείζωον?) id est -os. 554,56 bicinon id est -os (619,10 -us). 558,67 cistoris id est -us (622,58).

cission, -ī *n.*, κισσίον, *nomen herbarum.* **1** PS. APVL. herb. 98 Graeci eam (*hederam nigram*) dicunt cisson melan ... alii -on. **2** PS. APVL. herb. 101 *cod. Vrat. salviam* Graeci elelisphacon ... alii -on. GLOSS. III 557,22 -ion id est salvia. 564,22 (gysion). 621,42 cisson (*cf.* DIOSC. 3,33 W. ἐλελίσφακον ... οἱ δὲ κισσίον ... Ῥωμαῖοι σάλβια).

cissītis (-is?) *f.* [*κισσῖτις. *Th.*]. *nomen gemmae*: PLIN. nat. 37,188 -is in candido perlucet hederae foliis. 1,37,73.

cissium *v.* cisium.

cissophyllon, -ī *n.*, κισσόφυλλον, *nomen herbae.* PS. APVL. herb. 18 *cyclamen dicitur* aliis -on. GLOSS. III 557,67 -os (casopillos) id est ciclaminum. 621,71 carsopillos (*cf. etiam* II 139,25 opulus κισσόφυλλον).

cissos (cissus), -ī, *acc.* -on *f.*, κισσός, *nomen hederae. formae*: -us: DIOSC. 2,151 *l. 80* GLOSS. *l. 82 sq. fem.*: cissa, -ae: ORIBAS. *l. 33* GLOSS. *l. 82 sq.* GLOSS. hedera. *cf.* MACR. sat. 5,21,11 *p. 1192, 12.* PLIN. nat. 24,82 -os erythranos ab iisdem (*Graecis*) appellatur similis hederae, coxendicibus utilis e vino potus *eqs.* 1,24,49 medicinae e -o erythrano II. PS. APVL. herb. 98 Graeci *hederam nigram* dicunt -on melan. 119 *hedera chrysocanthis* a Graecis dicitur -os. ORIBAS. syn. 5,3 *v. supra l. 32 sqq.* DIOSC. 2,150 ciclaminu⟨m⟩ folia habet similia -o. 2,151 est alium genus ciclaminis ... folia habens -o similia ... botruos habet volut -us. 2,165 de -os id est edera. -os multe sunt species, sed genera tres. est alba et nigra et elix *eqs.* GLOSS. III 555,15 cessa. 589,32 cisus (609,60). 619,43 cissa. 624,70 gesseos. [*non huc pertinent sed ad* cisthos: DIOSC. 1,107 GLOSS. III 555,16 *et* 619,44 (gumen hederae). 581,44 *et* 631,51 (resina hederae). *dubium*: GLOSS. III 537,69 cistos id est saquatio id est silva ⟨mater⟩] *Stadler.*

[terminus si aliquam **cissūram,** hoc est taliaturam, habuerit, montem **cissum**, id est taliatum ostendit GROM. p. 360,17. *forma vulgaris corruptave aut vocis* scissura (*et* scissum) *aut voc.* cīsūra (*i. q.* caesura, *itemque* cisum)].

cissus *v.* cissos *p. 1191, 72.*

cissybium, -ī *n.*, κισσύβιον, *poculi genus.* MACR. sat. 5,21,11 fuerunt qui cymbium a -o per syncopam dictum existimarent, -i autem, ut de Homero taceam, qui hoc poculum Cyclopi ab Vlixe datum memorat, multi faciunt mentionem voluntque nonnulli proprie -um ligneum esse poculum ex hedera, id est κισσοῦ. 5,21,12—14 *fusius.* *Mbr.*

cista, -ae *f.* [*a gr.* κίστη *tractum esse videtur. cf. esse c. hibern.* cess '*corbis, alveus*' *censet Stokes, Bezzenbergers Beitr. 18, 61. cf.* cisterna. *Th.*]. *corbis, arculae genus vimineae* (*cf.* VARRO frg. Non. p. 334,30 OV. met. 2,554 COLVM. 12,56,2 PLIN. nat. 15,60. 16,209), *in qua res servantur colliguntur portantur*: GLOSS. κύτις, κίστη. λάρναξ, κοιτίς(?), κόφινος, arcula, corbis, ubi lectum sit, cest (*anglosax.*). *de re v. Mau, PW. III 2591. legitur inde a* RHET. Her. CIC. VARRONE SISENNA. [*it.* cesta. *M.-L.*]

1 *recipit varias res*: VARRO frg. Non. p. 334,30 Lucius Scipio cum aurum factum abderet in -a viminea. CIC. Verr. 4,197 quaternos HS ... in -am transferam de fisco. HOR. epist. 1,17,54 Brundisium comes aut Surrentum ductus ... -am effractam et subducta viatica plorat. VAL. MAX. 9,2 ext. 5 caput eius (*filii occisi*) et pedes praecisos et manus in -a chlamyde opertos ... matri misit *Ptolemaeus* (IVST. 38,8,13). COLVM. 12,56,2 in quadratam -am vimineam ... rapa componito: deinde sic aptatam tabulam superponito, ut usque ad fundum ... intra -am deprimi possit. PLIN. nat. 15,60 -isque vitilibus condi *māla*. VAL. FL. 8,17 Haemonio ... marito condita letiferis prodit medicamina -is *Medea*. CARM. frg. Quint. inst. 8,3,19 praetextam in -a mures rosere camilli. IVV. 3,206 vetus graecos servabat -a libellos. 6,44 *moechum* totiens texit perituri -a Latini. 7,11 vendas ... oenophorum, tripedes armaria -as. APVL. met. 9,42 -a ... revelata. VLP. dig. 16,3,1,41 si -a signata deposita sit, utrum -a tantum petatur an et species comprehendendae sint *eqs.* DON. Ter. Ad. 277 *ex* -a pecunia numerabatur. MACR. sat. 1,11,21 Caepionem servus ad Tiberim in -a detulit. ITIN. Anton. Plac. rec. A 14 ibi est vitis, unde in ascensionem domini uvas -as plenas ... proponuntur. PALLAD. hist. mon. I 5 p. 266ᴰ asinum panes in -a ferentem.

2 *suffragia*: SISENNA hist. 118 -asque, quae erant legum ferendarum gratia paratae deiecerant (RHET. Her. 1,12,21). PLIN. nat. 33,31 nongenti ... ex omnibus electi ad custodiendas suffragiorum -as in comitiis (LEX Malac. [Corp. II 1964] 55,10. 18. 22). PS. ASCON. div. in Caec. p. 108 iudices in -am tabulas simul coniciebant suas.

3 *res sacras*: CATVLL. 64,259 pars obscura cavis celebrabant orgia -is. TIB. 1,7,48 levis occultis conscia -a sacris. OV. ars 2,609 condita ... Veneris mysteria -is. met. 2,554 Pallas Erichthonium ... clauserat ... -a. PAVL. FEST. p. 65 *canifera mulier* fert canuam, id est qualum, quod est -ae genus. SEN. Herc. O. 595 *virgines* Cadmeis orgia ferre ... solitae condita -is. VAL. FL. 2,267 plenas tacita formidine -as. APVL. met. 6,2 tacita secreta -arum. 11,11 -a secretorum capax penitus celans operta magnificae religionis. ARNOB. nat. 5,26(?). FIRM. err. 6,5 praefertur -a, in qua cor *Bacchi* soror latenter absconderat. HYG. astr. 2,13 p. 47,19 virgines *Erichthonii* -am aperuerunt.

deriv.: cistula (VARRO ling. 8,52. 79. 9,74), cistella, cistarius, cisterna. *compos.*: 1. cistifer.

cistārius, -ī *m. a* cista. *fere i. q. arcularius aut vestium custos*: CORP. VI 5193 Anteros ... -us a veste foren(si). 7601 locum dedit Iros l. cist(arius).

***cistella,** -ae *f.* [*a* cistula, cista *deminutive. Th.*]. *cf.* VARRO ling. 8,79. 9,74. *prave*: ISID. orig. 20,9,8 -a a costis ex canna vel ligno, quibus contexitur, nominata. *arcula, capsella rebus parvis servandis apta*: GLOSS. capsella (FVLG. serm. ant. 50). -am γλωσσόκομον. SCHOL. Ter. p. 108 -am parvam arcam, scrinium. PLAVT. Cist. 15ⁱᵉˢ, *ut* 637 accipe hanc -am. 655 -a hic iacet. 695 quoi haec excidit -a. 709 in hac regione -am cum crepundiis ... amisi. Rud. 1109 -am isti inesse oportet caudeam in isto vidulo (*cf.* PAVL. FEST. p. 46 caudeae -ae ex iunco). TER. Eun. 753 -am, Pythias, domo effer cum monumentis. MART. 13,36 tit. -a olivarum. PALLAD. 4,10,35 *ficus* in -is servetur aut loculis. PALLAD. hist. mon. I 23 p. 304ᶜ inveni ... -am, quae uvas et ficus recenter lectas habebat.

deriv.: cistellarius, cistellatrix, cistellula.

(**cistellārius**), -a (-um) *a* cistella. *femin.* cistellaria *titulus fabulae Plautinae cf.* VARRO ling. 7,64 FEST. p. 372 GELL. 3,16,2. 6 (7),7,3 NON. *et* GRAMM. *saepius.* SVBSCR. Plaut. cod. Ambr. Casina fin. ... inc. Cistellaria.

cistellātrix, -īcis *f.* [*a* cistella. *Th.*]. PLAVT. Trin. 252 *inter nomina famularum*: -es.

cistellula, -ae *f.* [*a* cistella *deminutive. Th.*]. PLAVT. Amph. 773 *patera* in hac -a ... signo obsignata fertur. Cist. 731 -a hinc mi, adulescens, evolavit. Rud. 1078 *in vidulo* inest -a.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

***cisterna, -ae** *f.* [*a* cista *derivatum, cf.* caverna. *umbr.* cisterno *'cisterna' a Latinis tractum esse videtur. Th.*]. PAVL. FEST. p. 43 -a dicta est, quod cis ... terram. κιναέρνη ANON. παραστάσεις ed. Preger 98 p. 33, 23. κηστέρνη *ibid.* 98 p. 37, 13. cisternum; INSCR. Revue archéol. 4 sér. XII (1908) p. 161. *lacus fossi genus ad aquam pluvialem colligendam quod aqua siccitate evanida etiam ad alios usus adhibetur. cf.* VARRO rust. 1, 11, 2 si omnino aqua non est viva, -ae faciendae sub tectis et lacus sub dio ex altero loco ut homines, ex altero ut pecus uti possit (COLVM. 1, 5, 2 PAVL. NOL. carm. 27, 470). TAC. hist. 5, 12 -aeque servandis imbribus. VLP. dig. 43, 22, 1, 4 -a non habet ... vivam aquam. *ibid.* -ae ... imbribus concipiuntur. VEG. mil. 4, 10 in omnibus publicis aedificiis multisque privatis -ae sunt diligentissime substruendae, ut receptacula aquis pluvialibus, quae de tectis affluunt, praestent. HIER. in Os. 1, 1 p. 1 -a, quae refrigerat, aquas suas externas et adventicias possidet. in Ier. 2, 12/13 p. 848. GLOSS. λάκκος. δεξαμενή. *cf. Puchstein, PW. III 2606.* -a vini: VLP. dig. 47, 2, 21, 5. *coniunguntur saepe alia aquarum receptacula, ut* piscina, lacus, puteus, fons, compluvium. [*sard.* gisterra. *M.-L.*]

1 *proprie*: CORP. XI 5390 fornicem -amque d(e) s(enatus) s(ententia) faciundum (VI 17709). 5399 Decimius ... a -a ad domum L. Muti stravit. PAVL. FEST. p. 88 -isque similes *favisas* (PETRON. 73 *balneum angustum* -ae frigidariae simile. GELL. 2. 10, 3 CASSIOD. in psalm. 136, 9). SEN. epist. 86, 4 -am aedificiis ac viridibus subditam. COLVM. 1, 5, 2 *aqua* sic habetur eximia, si fictilibus tubis in contectam -am deducatur. 1, 6, 11 *vinaria cella submota procul esse debet* a -is. 7, 9, 8 (*loco corrupto*) glans vel -is in aquam vel fumo tabulatis recondenda est. PLIN. nat. 15, 66 in puteos -asve ⟨uvas⟩ ... mergi. 31, 31 *aquam* -arum ab aliquis maxime probari. 31, 34 -as (*sc. aquam -arum*) ... inutiles alvo duritia faucibusque. 36, 173 -as harenae purae asperae V partibus, calcis quam vehementissimae II construi. MART. 3, 56, 1 sit -a mihi, quam vinea, malo Ravennae, cum possim multo vendere pluris aquam. TERT. idol. 8 scit albarius tector ... -am liare. adv. Val. 15 p. 195 in -is ... alienos luctus et lacrimas servare curamus. PALLAD. 1, 17, 3 rimas et lacunas -arum ... sarciemus. ITIN. Eucher. p. 126, 20 paucae illic -ae in usum aquarum ostenduntur in ea parte civitatis, quae ad septentrionem tenditur. Theod. 11 aquam ibi in -as habent. ANON. Vales. 9, 43 Basiliscus ... inclausus ... intra -a sicca. CHRONOGR. a. 354 chron. I p. 44, 16 -as fabricare. PELAGON. 508 ἕψει ἐν ὕδατι ἀπὸ κιστέρνης. NOT. urb. Const. 6, 8 regio v ... continet in se ... -am Theodosianam (12, 11. 12). 16, 34 habet urbs Constantinopolitana -as quattuor. VVLG. 29^ies^, *ut* gen. 37, 20 mittamus *Ioseph* in -am veterem. 37, 24 miseruntque eum in -am veterem, quae non habebat aquam (*cf.* PAVL. NOL. carm. 16, 157). exod. 21, 33 si quis aperuerit -am et foderit (deut. 6, 11 II par. 26, 10 Ier. 2, 13) et non operuerit eam *eqs.* I reg. 13, 6 absconderunt se ... *viri Israel* in -is. II reg. 23, 20 Banaias ... percussit leonem in media -a in diebus nivis. IV reg. 10, 14 iugulaverunt eos in -a iuxta Cameram. II Esdr. 9, 25 possederunt ... -as ab aliis fabricatas. Iudith 7, 11 defecerunt -ae et collectiones aquarum omnibus habitantibus Bethuliam. eccles. 12, 6 antequam ... confringatur rota super -am. HIER. in Dan. 6, 19 *in -a arente* leones nutriebantur. vita Pauli 6 alter *monachus* in -a veteri, quam gentili sermone Syri gubbam vocant, quinque caricis per singulos dies sustentabatur. SIDON. epist. 1, 5, 6 in medio undarum sitiebamus quia nusquam ... -a defaecabilis. GREG. M. epist. 9, 228 p. 223 aqua de -a Bethleemitica ... allata. VITA Caes. Arel. 2, 26 ancillae dei ... se ipsas per -as iactabant. CORP. III 568 in veteres -as aqua ut semper cucurrerat inducatur. 1750 -am reficiendam. 26942 hortulum ... ad -am perten⟨dentem⟩. X 1579. 3157 INSCR. Revue archéol. 4 sér. XII (1908) p. 161. MALALAS ed. Bonn. p. 482, 2 ἔστρωσε τὸ μεσίαυλον τῆς βασιλικῆς κιστέρνης. p. 399, 17. 423, 5. 477, 2. ANON. παραστάσεις ed. Preger 98 p. 33, 23. 34, 2. 37, 13.

2 *allegorice intelligitur apud christianos*: HIER. in Ier. 2, 12/13 p. 848 *daemonas* dissipatas -as vocat eo quod dei mandata servare non valeant. in Ezech. 32 p. 390 nullum sanctorum lacum, id est -am, fodisse. epist. 128, 3 quaerat -as luparum dissipatas, quae purissimas aquas pudicitiae continere non possunt. SALON. in prov. p. 972^B^ -am vocat catholicam ... doctrinam.

cisterninus, -a, -um *a* cisterna. *in cisterna collectus: tantum de aqua pluviali* (*opp.* fontanus: COLVM. 12, 44, 6; *syn.* caelestis: VEG. mulom. 6, 8, 3. imbrialis: CAEL. AVR. chron. 2, 13, 167. 5, 10, 122). SEN. epist. 86, 21 arbores ... aqua adiuvandas -a. COLVM. 12, 44, 6 vasa in aqua ... -a ... mergi. PLIN. med. 3, 24 aqua -a aut certe dulcis solvitur ex oleo. SCHOL. Hor. epist. 1, 15, 15 ⟨imbres⟩ -os. PELAGON. 12 CHIRON 398. 448. 770 *bis.* 797. VEG. mulom. 1, 56, 18. 2, 91, 5. 3, 8, 3 AVG. mor. Manich. 2, 16, 40 MARCELL. med. 8, 92. 27, 9 APIC. 2, 45 CAEL. AVR. chron. 2, 13, 167. 4, 3, 32. 65. 68. 5, 10, 122 CASS. FEL. 56 p. 145. 61 p. 150. *legendum, ut videtur*: SCHOL. Hor. epist. 1, 15, 3 cum gargarizatione -ae (cicerninae *codd.*) aquae ... uteretur *Musa Augustum curans. cf. Probst, Blätter f. bayer. Gymnas.-Schulwesen 44 (1908) 594.* *Bannier.*

cisternum *v.* cisterna *l. 4.*

cist(h)os, -ī *f.* [*κίσθος vel κισθός. Th.*]. *nomen fruticis ('Cistus sp.' Linné)*: PLIN. nat. 24, 81 Graeci vicino vocabulo -on appellant fruticem maiorem thymo, foliis ocimi. duo eius genera: flos masculo rosaceus, feminae albus. ambo prosunt dysintericis *eqs.* 1, 24, 48 medicinae ex cisto v. 26, 49 hypocisthis ... nascitur ... sub -o, unde nomen. *huc pertinent*: DIOSC. 1, 107 cissea id est hedera, quam multi cistero vocant (*ubi κισθός et κισσός confunduntur*). GLOSS. III 555, 16 cisseos id est gumen hederae (619, 44 ciseos). 581, 44 cyso id est resina hederae. 631, 51 cissum resine de edere. [*it.* cesto. *M.-L.*] *Stadler.*

cistiber, -is (*dat. sing.* -ō *infra l. 22*) *m.* [*a* cis Tiberim *derivatum. Th.*]. *formam* cistifer *infra l. 22sqq., quacum conferas nomina oppidorum* Tifernum (*nota* Tifernum Tiberinum *Vmbriae*) *et* Tifernus *nom. montis fluviique nisi mavis confusam esse eam cum* 1. cistifer. *magistratus inferioris ordinis urbis Romae* (*de quo v. Ruggiero, Diz. epigr. II 252*): POMPON. dig. 1, 2, 2, 31 *et* 33 quia magistratibus vespertinis temporibus in publicum esse inconveniens erat, quinqueviri constituti sunt cis Tiberim ... qui possint pro magistratibus fungi ... hi quos -is diximus, postea aediles senatus consulto creabantur. CORP. VI 420 (*a. 186*) M. Antonius ... -r. 32316 Γαιωνᾶς ὃς κίστιβερ ἦν ποτε Ῥώμης. *latet, ut videtur*: MART. 5, 17, 4 dum te posse negas nisi lato, Gellia, clavo nubere, nupsisti, Gellia, cistibero (*sic aliquot codd.*, cistifero *PT. cf. Heraeus, Rhein. Mus. 54 [1899] 309*). NOT. Tir. 36, 95 *sub fine magistratuum Romanorum* viocurus, cestifer. *cf.* GLOSS. vicorium (vicorum *sim.*) et cistifer sunt nomina metallorum (? victoriatus, *dein* cistophorus *Nettleship*). V 613, 44 viocurus et statim cestifer. *supplet Premerstein, Hermes 39 (1904) 329* Lex Tappula (Corp. V suppl. ital. 898) ⟨L. Valer⟩ius Tapponis f. Tappo cis⟨tiber⟩.

1. cistifer, -ī *m. a* cista *et* ferre. *is qui in pompa cistam sacram fert*: CORP. VIII 10627 L. Novius Elphideforus coronatus -r. INSCR. Mélanges d'archéologie 1893 p. 477 Calpurnius Fortunatus -r pedisequarius et Iulia Pattaria uxor pedisequaria et Calpurnius Restutus fil(ius) -r pedisequarius *eqs.* Revue archéol. 4 sér. X (1907) p. 484 Silvano ... sacr ... Nigidius Rusticus -r v. s. l. a.

2. cistifer *v.* cistiber *l. 22sqq.* **cistitās** *v.* castitas *p. 539, 5.*

cistophorus, -ī *m.*, κιστοφόρος. *gen. plur.* -um *l. 38.* 1 *nummi Asiatici genus. cf.* PAVL. FEST. p. 78 Euboicum talentum nummo Graeco septem milium et quingentorum -um est, nostro quattuor milium denariorum. *aliter* FEST. p. 359 *talentum* Rhodium et -um quattuor milium et quingentorum denarium (*corrupt.?*). GLOSS. V 565, 32 -i cyneris (denarii *Heraeus*) *et* 565, 33 -i argenti, *quid lateat, incertum.* CIC. dom. 52 ut in Asia -um flagitaret. Att. 2, 6, 2 vide, quid narrent *quaestores*, ecquae spes sit denarii an -o Pompeiano iaceamus. 2, 16, 4. 11, 1, 2 ego in -o in Asia habeo ad sestertium bis et viciens. LIV. 37, 46, 3 praelata in eo triumpho sunt ... -i ducenta undequinquaginta *milia.* 37, 58, 4. 37, 59, 4. 39, 7, 1. 2 *i. q.* *1. cistifer*: CORP. VI 2233 L. Lartio Antho -o aedis Bellonae.

cistula, -ae *f. a* cista *deminutive* (*cf.* VARRO ling. 8, 52. 79. 9, 74). GLOSS. V 349, 20 sporta. cistola *l. 54.* PLAVT. Amph. 420 *patera* ⟨est⟩ in -a. 783 exolve -am. 792. Cist. 657 conquiniscam ad -am. Rud. 389 leno ademit -am ei, quam habebat. 1085 nil peto nisi -am et crepundia. 1088. 1119. MART. 4, 46, 13 parcae -a non capax olivae. APVL. met. 9, 40 hortulanus ... derepit in quandam -am. PS. ORIG. tract. 7 p. 81, 12 hoc vasculum ... alii capsam, alii cistolam interpretati sunt, quod nos expressius ... scrinium appellamus. ARNOB. nat. 5, 26 (*in formula mystica*) ex ci⟨s⟩ta sumpsi et in calathum misi: accepi rursus, in -am transtuli. HYG. astr. 2, 13 p. 47 *Ericthonium* dicitur Minerva in -a quadam ... ad Erecthei filias detulisse ... quibus interdixit, ne -am aperirent (fab. 166 p. 20, 8). *deminutivum*: cistella. *Bannier.*

?citālia, bus PROB. app. gramm. IV 196, 6 *inter nomina neutri generis semper pluralia. nomen festorum latere videtur*; compitalia *coni. ed. Vindobon. a. 1837.* *Mbr.*

citātē, citātim *v. s.* 1. cito.

citātio, -ōnis *f. a* citare. GLOSS. κλῆσις, ἀνάκλησις, vocatio. HYG. mun. castr. 43 ut unam tesseram suo vocabulo -is audiant. SCHOL. Cic. Bob. p. 6, 16 Hild. de -e tabularum. PS. PROSP. prom. 5, 14, 1 in calculis eburneis nomina proconsulum conscripta ... citabantur, et erat solemnis dies albi -o. COD. Iust. 1, 12, 6, 4 (*a. 466*) post edictorum solemnium -em (*sic codd. CR*, sollemnia [*om.* -em] *BP*). CASSIOD. hist. 5, 34 quos post crebram -em nolentes occurrere damnaverunt.

citātōrium, -ī *n.* [*a* citare. *Th.*]. GLOSS. II 350, 50 κλητικόν. COD. Theod. 6, 28, 5 (COD. Iust. 12, 21 [22], 2; *a. 395*) omnia -a omnium scilicet causarum ... ad principes specialiter revocari praecipimus.

1. citātus, *abl.* -ū *m. a* citare. SALL. hist. frg. 2, 28 venti per cava terrae -tu (-to, -ti *al.*) rupti aliquot montes tumulique sedere. *Spelthahn.*

2. citātus, -a, -um *v. s.* 1. cito.

?citaxus similis taxo GLOSS. IV 35, 8 (218, 45. 495, 39. V 593, 34) ceu taxus *Goetz, nomen herbae latere mihi videtur.* *Mbr.*

citer (-a, -um) [*cf. c.* cis, *ubi plura. Th.*]. CATO or. frg. 62, 1 -r ager alligatus ad sacra erit. PRISC. gramm. II 98, 7 Afranius (*com. 235^a^*) etiam positivum '-r' protulit in patella teste Arruntio.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[*corrupte*: LVCIL. 44 vultus item ut facies mors, -r (teter *Passeratius*, cetera *Marx*), morbus, venenum.]

compar. ˣ**citerior,** -ius (*opp.* ulterior). GLOSS. ἐνδότερος. exterior, qui extra est, interior, intraneus, intimus, ulterior. CHAR. gramm. I 156, 36 ut -r citimus a citra. *vox orationis solutae, inde ab* VARRONE *et* CIC., *deest* SEN. rhet. CVRT. COLVM. PETRON.

1 *de loco*: VARRO rust. 1, 52, 1 in Hispania -e (1, 57, 2. 2, 1, 5. 2, 11, 8 CIC. Att. 12, 37, 4 epist. 1, 9, 13 CAES. Gall. 3, 23, 3. civ. 1, 38, 1 unus Hispaniam -em, alter ulteriorem. 1, 48, 7. 2, 7, 2 BELL. Alex. 59, 2. SALL. Catil. 19, 1. 21, 3 NEP. Cato 2, 1 LIV. 27, 20, 8. 28, 4, 3. 33, 27, 1 *al.* PLIN. nat. 3, 18. 19. 10 *al.* TAC. hist. 1, 49. 4, 39 *et passim.* FAST. ann. Iul. Amitern. Aug. 2 [Corp. I² p. 244] CORP. II 4280. 4511. VI 1276. VIII 24097. IX 793. 973. XII 3167. 4536 *al.*). CIC. inv. 2, 111 in -e Gallia (prov. 36. 39 Phil. 3, 38. 7, 2 epist. 16, 12, 3 PLANC. Cic. epist. 10, 4, 3 CAES. Gall. 1, 24, 2. 1, 54, 3. 2, 1, 1 *al.* HIRT. Gall. 8, 23, 3. 8, 54, 3. SALL. Catil. 42, 1 in Gallia -e atque ulteriore. SVET. Iul. 30. 56). *cf.* PLIN. nat. 6, 213 Arabiam -em. 13, 95 -is Mauretaniae. RVFIN. hist. 3, 1, 1 Indiam -em. 5, 10, 2. MART. CAP. 6, 627 qua -r meat *Baetica*. CAES. Gall. 1, 10, 5 -is provinciae (civ. 1, 39, 1. 2, 17, 3. 2, 18, 7 BELL. Alex. 63, 1 LIV. 32, 28, 11). LIV. 7, 9, 6 in -e ripa Anienis (21, 47, 3. 39, 31, 1 VELL. 2, 107, 1 FRONTIN. aq. 11 AMM. 17, 13, 5. 21, 13, 3). 21, 26, 6 -e agro. 43, 2, 8 a -bus populis. VITR. 2, 10, 1 -r eius *montis* curvatura. FAST. ann. Iul. Praen. Apr. 5 (Corp. I² p. 235) citerio(re) in colle. CELS. 7, 9 lineas transversas incidere, quae -em partem ab ulteriore ex toto diducant (*cf.* AMM. 21, 10, 3 ab Axii fluminis -e parte). PLIN. nat. 15, 119 in Europae -e caelo. FLOR. epit. 4, 12, 46 -r Oceanus (EVSTATH. Bas. hex. 3, 6 p. 897). *nota de homine*: VAL. MAX. 9, 12, 6 spiritum posuit uno gradu a publico supplicio manuque carnificis -r. *neutr. plur. substant.*: LIV. 22, 20, 10 reditumque in -a provinciae. AMM. 30, 1, 13 viator quidam ad -a festinans.

2 *de tempore: i. q. propior, anterior*: VAL. MAX. 3, 8, 1 cum ea peregisset, quorum administrandorum -r (*Gertz*, celerior *codd.*) esse necessitas videbatur. 3, 8 ext. 1 dum aliud forte -is curae negotium tractatur. 6, 3, 11 incunabulis et nutrimentis culpae, non ipsa commotus culpa -em (*i. priorem*) delicto praebuit ultionem, ut potius caveret iniuriam quam vindicaret. 8, 7 ext. 10 -is (*fere i. q.* '*humanae*') aetatis metas, sed non parvi tamen spatii, Chrysippi vivacitas flexit (*cf.* SIDON. epist. 2, 14, 1 in pago Vialoscensi, qui Martialis aetate -e vocitatus est). 8, 15, 1 Africano consulatus -r legitimo tempore datus est. SEN. dial. 10, 1, 2 aetatis illam (*naturam*) animalibus tantum indulsisse ut quina aut dena saecula educerent, homini ... tanto -em terminum stare. GAIVS dig. 23, 4, 15 -e die (PAVL. dig. 13, 5, 4). SIDON. epist. 5, 16, 1 quod decessoris Anthemii fidem fratris tui sudoribus obligatam, quo -r (*sic trad.*, citior *Luetjohann*) hoc laudabilior absolvit. ALC. AVIT. epist. 4 p. 30, 1 praefati haeretici mentionem idcirco praemisi, ne Manichaei ipsius Fausti opus infaustum -em hunc, quem etiam gloria vestra noverat ... titulo nominis accusaret. anterior — citerior *i. q. ille — hic*: SIDON. epist. 8, 1, 2 quorum anterior orator (*Demosthenes*) Demaden, -r (*Cicero*) Antonium toleravere derogatores. *neutr. substant.*: CIC. epist. 2, 12, 1 sollicitus eram de rebus urbanis . . . nam -a nondum audiebamus. VELL. 1, 17, 2 ut nec poetarum in antiquius -iusve processit ubertas.

3 *in imagine i. q. propinquus, vicinus*: CIC. rep. 1, 34 deduc orationem tuam de caelo ad haec -a. leg. 3, 4 ut ad haec -a veniam et notiora nobis. Tusc. 5, 71 quanta animi tranquillitate humana et -a considerat. *fere i. q. interior, intimus*: AMM. 14, 1, 7 in penetrali secreto nullo -is vitae (*i. privatae*) ministro praesente (25, 4, 3 -is vitae ministris [27, 10, 4]. *cf.* 16, 10, 11 in -e vita patientiae non mediocris indicia. 28, 4, 2 -em vitam paene omnem vergentem in luxum per argumenta scaenica amoresque peregerat). [AMM. 30, 1, 22 ut a -e (*Petschenig*, via exteriore *V*, ut ab interiore *GA*) caveret obsequio.] *de gradu*: QVINT. decl. 299 p. 181, 7 -r est tamen poena quam scelus.

superl. **citimus,** -a, -um [*cf. c. theodisc.* hitamun, hitemon '*demum*', *v. Franck, Tijdschr. v. Ned. Taal. en Letterk. 15, 62 sqq. Th.*]. *i. q. proximus* (*opp.* ultimus), *plerumque in astronomia*: PAVL. FEST. p. 42 -us extremus. cis citra -us. NON. p. 85 -a sunt proxima. CHAR. gramm. I 156, 36 *supra l. 5.* PRISC. gramm. II 85, 6 -us dicebant *vetustissimi* teste Capro. GLOSS. -um proximum, citra omnia. CIC. rep. 6, 16 quae *stella* ultima a caelo, -a a terris luce lucebat aliena. Tim. 25 hanc *coniunctionem* -am a mediana linea direxit ad laevam *partem*. VITR. 10, 3, 2 supposita uti centro -o (*Dager.*, cito *GH*, citra *Mar.*) porrecta pressione. APVL. Socr. 8 p. 139 usque ad -am lunae helicem. CHALC. comm. 72 -um quidem terrae praecipue esse lunae globum. 112 dubium non est *Luciferum* . . . concursumque fecisse unum excelsiorem procul a regione terrae penes Δ, alterum -um terraeque proximum in Z. MART. CAP. 1, 28 Calliope orbem complexa Cyllenium, Clio -um circulum. CLAVD. MAM. anim. p. 144, 19 usque ad lunaris sideris -um lumen. SISEBVT. anth. 483, 23 qua -us limes dispescit turbida puris. *neutr. plur. substant.*: PLIN. nat. 6, 213 -a Persidis.

adv.: PRISC. gramm. III 80, 8 citra, citerius, **citime**. *Spelthahn.*

citera *v.* cithara *infra l. 14.*

citeria, -ae *f., orig. inc. nisi conferas c.* citus, ciere. CATO or. frg. 40, 6 quid ego cum illo dissertem amplius, quem ego denique credo in pompa vectitatum ire ludis pro -a atque cum spectatoribus sermocinaturum? *cf.* PAVL. FEST. p. 59 -a appellabatur effigies quaedam arguta et loquax ridiculi gratia, quae in pompa vehi solita sit. *v. Pollack, PW. III 2607.* *Mbr.*

citerior (-ius) *v.* citer *p. 1195, 3 sqq.*

citerius *adv. v.* citra.

citerum *v.* cithara *l. 14.*

cīterus *v.* ceterus *p. 965, 43.*

ˣ**cithara,** -ae *f.*, κιθάρα, *instrumentum musicum.* *formae*: chitara: FRONTO p. 65, 19 N. cittera: AMPEL. 2, 9. *cf.* PROB. app. gramm. IV 197, 26 cithara, non citera. GLOSS. IV 35, 9 (495, 40) citerum (*vel* citierum) aliquid exinde ut cithara (*vel* citiararum). [*val.* ceterā, *it.* cetera. *M.-L.*] chitarus: CORP. VI 30122 chitari cord(a)e. GLOSS. κιθάρα, chelys. testudo. *cf.* GLOSS. chelys: -a, quae canitur. *de re*: PLIN. nat. 7, 204 -am *primus docuit* Amphion, ut alii Orpheus, ut alii Linus. septem chordis primum cecinit III ad IV primas additis Terpander, octavam Simonides addidit, nonam Timotheus. -a sine voce cecinit Thamyris primus, cum cantu Amphion, ut alii Linus. FVLG. myth. 3, 9 -a simfoniarum gradus habet quinque, secundum quod Pythagoras ait, dum numerorum arithmeticos modulos ad symphoniarum adduxisset concordiam (*i. diapason, diapente, diatessaron, tonus, harmonia*). BOETH. mus. 1, 20. CASSIOD. in psalm. 32, 2 -a est . . . lignei ventris in imo sita concavitas, quae sursum chordarum fila transmittens, sonis dulcissimis percussa proloquitur, quae ideo tale nomen accepit, quoniam cita iteratione percutitur. 150, 3 -a ligni quodam ventre inferius constituto a summo chordarum filis venientibus sonos recipit atque in unam gratiam iucunditatis emittit. ISID. orig. 3, 21, 2 -ae ac psalterii repertor Tubal perhibetur. iuxta opinionem autem Graecorum -ae usus repertus fuisse creditur ab Apolline. forma -ae initio similis fuisse traditur pectori humano, quod uti vox a pectore, ita ex ipsa cantus ederetur, appellataque eadem de causa. nam pectus Dorica lingua κιθάρα vocatur. 3, 21, 4 veteres -am fidiculam vel fidicem (fidem?) nominaverunt . . . antiqua -a septemcordis erat. GLOSS. Plac. V 35, 3 nam -am diversis numeris a veteribus constat esse compositam iuxta harmoniam mundi: unde hi qui ex quattuor elementis constare universa dixerunt, tetrachordon fecerunt. quidam pentachordon, addentes quattuor elementis divinam providentiam. nonnulli heptachordon iuxta numerum septem deorum, quorum dies nominibus nuncupantur. alii ennachordon, qui his septem adiunxerunt caelum et terram (88, 8. 123, 3). *de differentia psalterii et -ae*: HIER. tract. in psalm. 149 p. 312, 26 inter psalterium et -am hoc interest: -a deorsum percutitur, ceterum psalterium sursum percutitur, quod verbo vulgari dicitur polyphthongum (Ps. RVFIN. in psalm. 32, 2 -a ex inferiore parte sonat, psalterium ex superiore. 42, 4). AVG. in psalm. 32 enarr. 2 serm. 1, 5 -a lignum illud concavum tamquam tympanum pendente testudine, cui ligno chordae innituntur, ut tactae resonent: non plectrum dico quo tanguntur, sed lignum illud dixi concavum, cui superiacent, cui quodammodo incumbunt, ut ex illo cum tanguntur tremefactae, et ex illa concavitate sonum concipientes, magis canorae reddantur: hoc ergo lignum -a in inferiore parte habet, psalterium in superiore. 56, 16. PROSP. in psalm. 150, 3 ut psalterio caelestia, -a autem terrena laudentur, quia cavum illud lignum, supra quod cordarum resultat extensio, in psalterio superius, in -a habetur inferius. ISID. orig. 3, 21, 7. *cf.* CASSIOD. in psalm. 70, 24 psalmus . . . de superioribus sonat, -a de inferioribus melos ad superna transmittit. *vox inde a* VARRONE *et* RHET. Her.; *deest* CIC. (*qui utitur* fides) CATVLL. CAES. SALL. NEP. LIV. VITR. SEN. rhet. VELL. VAL. MAX. CVRT. PETRON. FLOR. DIG. *adde nom. propr.*

1 *proprie*: VARRO ling. 10, 46 e septem chordis -ae tamen duo dicuntur habere tetrachorda, quod quemadmodum crepat prima ad quartam chordam sic quarta ad septimam respondet, media est alterius prima, alterius extrema. rust. 2, 1, 3 non omnes qui habent -am sunt citharoedi. 3, 13, 3 *Orpheus* cum eo venisset cum stola et -a cantare esset iussus (APVL. met. 6, 24 Apollo cantavit ad -am. *cf. p. 1197, 11*). RHET. Her. 4, 47, 60 *citharoedus* -am tenens exornatissimam auro et ebore distinctam. LVCR. 2, 28 nec -ae reboant laqueata aurataque tecta. 4, 981 et -ae liquidum carmen chordasque loquentes auribus accipere. VERG. Aen. 1, 740 -a crinitus Iopas personat aurata. 6, 120 Orpheus Threicia fretus -a fidibusque canoris (HOR. carm. 3, 4, 4 seu fidibus -aque Phoebi). 9, 773. CIRIS 107 unde etiam -ae voces imitatus acutas saepe lapis recrepat Cyllenia munera pulsus. HOR. carm. 1, 15, 15 grataque feminis imbelli -a carmina divides. 1, 31, 20 nec turpem senectam degere nec -a carentem. 2, 10, 18 quondam -a tacentem suscitat Musam. 2, 12, 4 mollibus aptari -ae modis. 3, 1, 20. 3, 9, 10. 3, 15, 14. epist. 1, 2, 31 ad strepitum -ae cessatum ducere somnum. 1, 2, 53 TIB. 2, 3, 12. 2, 5, 2. PROP. 4, 6, 69 -am iam poscit Apollo. LYGD. 4, 69 nec -a poteram gaudere sonora. PRIAP. 68, 16 ille Pelethroniam cecinit miserabile carmen ad -am -a tensior ipse sua. 6, 5 OV. epist. 3, 116. ars 1, 11 Phillyrides puerum -a perfecit Achillem. 3, 319 plectrum dextra, -am tenuisse sinistra. rem. 753

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

enervant animos -ae lotosque lyraeque. met. 1,559. 5,112 -am cum voce moveres. 5,332. 10,108 *Apollo* -am nervis et nervis temperat arcum. 11,18 tympanaque et plausus et Bacchei ululatus obstrepuere sono -ae. 11,171 Pana iubet Tmolus -ae submittere cannas. 12,157 fast. 2,115 Pont. 4,8,75 MANIL. 4,528 PHAEDR. 3,16,12. 4,20,20. SEN. Med. 357 Pieria resonans -a Thracius Orpheus. Phoen. 569 convocatus vocis et -ae sono per se ipse summas venit in turres lapis. apocol. 4. LVCAN. 9,661 *Mercurii* auctoris -ae (STAT. silv. 2, 7,6 vocalis -ae repertor Arcas). BVC. Eins. 1,24. CARM. Suet. Nero 39,2 dum tendit -am noster (*cf.* PS. CENS. frg. 12,4 intendisse protinus -am). PLIN. nat. 9,28 ut prius caneret -a (TAC. ann. 14,14 -a ludicrum in modum canere. 15,65 Nero -a . . . canebat. AMBR. Iac. 1,8,39 SVLP. SEV. chron. 1,34,2. *cf.* QVINT. inst. 1,10,10 laudes heroum ac deorum ad -am canebantur. *cf. p. 1196,68*). PLIN. nat. 30,14. 34,76 dracones in Gorgone eius ad ictus -ae tinnitu resonant. VAL. FL. 3,158. 5,693 -ae pulsator Apollo (*cf.* APVL. met. 5,3 -am pulsavit. AVSON. 452,3). SIL. 11,437. 471 HOMER. 586 STAT. Theb. 1,709. 4,184. 10,304 silv. 5,3,16. Ach. 1,575 digitosque sonanti infringit -ae. MART. 1,76,3. 14,165 tit. 14,166 tit. QVINT. inst. 1,10,3 qui -ae sonos nominibus et spatiis distinxerit. 2,8,15 sicut -a ita oratio perfecta non est, nisi ab imo ad summum omnibus intenta nervis consentiat. 5,10,124. 12,10,68 eademque musicis ratio est, qui cum in -a quinque constituerunt sonos, plurima deinde varietate complent spatia illa nervorum, atque his, quos interposuerunt, inserunt alios, ut pauci illi transitus multos gradus habeant. IVV. 6,391. 8,230 de marmoreo -am suspende colosso. TAC. hist. 2,8. ann. 14,15 multa cura temptans -am et praemeditans assistentibus phonascis. 16,4 cunctis -ae legibus obtemperans. PLIN. epist. 4,19,4 versus quidem meos cantat etiam formatque -a. 5,19,3 utitur et -a perite. 7,4,9 nunc -a, nunc lyra personatur. SVET. Nero 12 -ae autem coronam a iudicibus ad se delatam adoravit (TERT. nat. 2,5 in voluptatibus non tibiae aut -ae coronam ad praemium adiudicatis, ⟨sed arti⟩fici qui tibiam et -am suavitatis temperet vi). SVET. Nero 21. FRONTO p. 237,4 N. Arion Lesbius...-a et dithyrambo primus. GELL. 1,11,6 Cretenses proelia ingredi solitos . . . praecinente ac praemoderante -a gressibus. APVL. met. 5,15 iubet -am loqui. flor. 15 p. 53 -a balteo caelato apta strictim sustinetur . . . laeva *manus* distantibus digitis nervos molitur, dextra psallentis gestu sucussabulum (suo sabulum *F*, *corr. O. Rossbach*) -ae admovet. PS. CATO Mus. 5 Terpsichore affectus -is movet. SOL. 5,25. LACT. inst. 1,22,15 qui cum frequenter -ae cantu personaret, Cithaeron appellatus est (HIER. chron. a. Abr. 691 cantu -ae saxa movere. CASSIOD. var. 2,40,11 canente -a. VEN. FORT. carm. 10,11,1 cum videam -ae cantare loquacia ligna). MAR. VICTORIN. in Eph. 5,19 p. 1286^D percutientes et moventes vel -am vel cetera organa (VVLG. I reg. 16,23 David tollebat -am et percutiebat manu sua). DAMAS. epigr. 1,10 psallere per -am populis caelestia regna (VVLG. psalm. 70,22 psallam tibi in -a. 97,5. 146,7). SCHOL. Hor. ars 216 -a monochordos fuit. SCHOL. Cic. Bob. p. 4,12 Hild. fuisse *simulacrum citharistae* fertur tantae subtilitatis, ut non exerta manu nervos -ae impelleret, sed perquam occultis motibus. CLAVD. DON. Aen. 1,740 constat -ae artem inter honestas professiones numerari (6,645) HYG. astr. 2,7 p. 44,5 postquam ipse *Apollo* -am invenerit, illi (*Orpheo*) lyram concessisse. fab. 106 p. 97,1 Achilles . . . -a in tabernaculo se exercebat. 165 p. 19,11 cum iam Marsyas... victor discederet, Apollo -am versabat idemque sonus erat; quod Marsyas tibiis facere non potuit (*cf. Apollod. 1,4,2 τὴν κιθάραν στρέψας ἠγωνίζετο.* MYTHOGR. 2,115 invertit -am). AMBR. Hel. 15,54 -am, psalteria, tympana, quae cognovimus conviviis huiuscemodi frequenter adhiberi. HIER. tract. in psalm. 146 p. 296,4 -a multas chordas habet: si una rupta fuerit, sonus reddi non potest. VVLG. gen. 4,21 *Iubal* fuit pater canentium -a et organo (Iudith 15,15 in organis et -is). 31,27 ut prosequerer te . . . et canticis et tympanis et -is. I reg. 10,5 ante eos (*prophetas*) psalterium et tympanum et tibiam et -am. 16,16 II reg. 6,5. III reg. 10,12 fecitque rex de lignis thyinis . . . -as lyrasque cantoribus. I par. 13,8 ludebant coram deo . . . in canticis et in -is. 15,21 in -is pro octava canebant epinicion. 15,28 et nablis et -is concrepantes (II par. 5,12 et psalteriis et -is concrepabant). 25,1 qui prophetarent in -is et psalteriis et cymbalis secundum numerum suum. II par. 20,28. 29,25 II Esdr. 12,27. psalm. 32,2 confitemini domino in -a (42,4 Sirach 39,20). Is. 5,12. 16,11 super hoc venter meus ad Moab quasi -a sonabit (*cf. p. 1198,16*). 23,16 *al.* I Cor. 14,7 apoc. 5,8. 14,2 citharoedorum citharizantium in -is suis. 15,2 stantes super mare vitreum habentes -as dei. CLAVD. 15,448. 22,141. carm. min. 25,48 iamne tibi sordent -ae? AVG. civ. 16,2 in -is atque huius modi vasis musicis. in psalm. 150,8 tria esse genera sonorum, voce, flatu, pulsu . . . flatu, sicut per tibiam, pulsu, sicut per -am. MART. CAP. 9,924 nam fides apud Delphos per Deliacam -am demonstravi. 9,925 Cretes ad -am dimicabant, Lacedaemonii ad tibias. 9,926 Thaletem Cretensem -ae suavitate compertum morbos ac pestilentiam fugavisse. 9,928 in Actiaco litore mare -am sonat. VAL. CEM. hom. 6,5 agili plectro tinnientis -ae sonos expedit. SIDON. epist. 5,5,3 novus Amphion in -is, sed trichordibus. carm. 1,8 Arcas et Arcitenens fidibus strepuere sonoris, doctior hic -ae pulsibus, ille lyrae. BOETH. mus. 1,19 p. 205,23 his ita dispositis paulisper de nervis -ae ac de eorum nominibus. 5,1 p. 351,22 octo *nervi*, atque huiusmodi fiat -a. CASSIOD. var. 2,40,12 nihil efficacius inventum est ad permovendos animos, quam concavae -ae blanda resultatio. IORD. Get. 43. 65 HIST. Apoll. rec. A 23. VEN. FORT. carm. 6,10,4 per lyricos modulos et fila loquacia plectris, qua -is Erato dulce relidit ebur. 7,1,4. 7,12,22 -ae vox animata iacet. 9,7,51 clara quod scripsit -am (*Browerus*, -a *codd.*) terendo (*an* canendo?) Lesbia virgo. CORP. VI 30122. CARM. epigr. 492,8 si possem effari, -a suadere ego Manes. 610,8 te lyra, te -a mira cum voce fleverunt. *metonymice i. q.* cantus -ae: VERG. Aen. 12,394 cui . . . laetus Apollo augurium -amque dabat (HOR. carm. 1,24,4 Melpomene, cui liquidam pater vocem cum -a dedit). HOR. sat. 2, 3,105 studio -ae . . . deditus. PROP. 2,10,10 nunc aliam -am me mea Musa docet. VVLG. Iob 30,31 versa est in luctum -a mea.

2 *translate*: AMBR. Iac. 2,9,39 hunc cantum sanctus David . . . -a cecinit spiritali. off. 1,41,202 *mater Maccabaeorum* pulcherrimam ventris sui -am in filiis cernens (*cf.* VVLG. Is. 16,11 *p. 1197,71*). HIER. tract. in psalm. 104 p. 169,3 quasi -am componens virtutum. EVCHER. form. 9 p. 56,20 -a: pectus devotum, in quo quasi nervi sunt virtutes. CASSIOD. in psalm. 146,7 -a significat virtutes morales consona operatione praecinentes, quae tunc veram -am reddunt, quando se foederata societate coniungunt.

synonyma: chelys, fides, lyra (*nota: opponuntur* lyra *et* -a: PLIN. epist. *p. 1197,30*. SIDON. *p. 1197,83*).

derivata graeca: citharion, citharista (-es), citharistria. citharicus. citharizare. *compositum*: citharicen. *graecum*: citharoedus.

(**citharicen**, -inis *m.*) VARRO ling. 8,61 cum ab tibiis et canendo tibicines dicantur, quaerunt, si analogias sequi oporteat, cur non a cithara . . . dicamus citharicen?

citharicus, -a, -um, *κιθαρικός. HIER. chron. a. Abr. 2160 Mesomedes Cretensis -orum carminum musicus poeta agnoscitur.

citharidio, -āre *v.* citharizo.

citharion (cytharon *codd. Ge Gu F*) NOT. Tir. 106,97. κιθάριον.

citharista (-ēs), -ae *m.*, κιθαριστής. NOT. Tir. 106,98 citharistes (citharestis, cytharistis *trad.*), *at* PRISC. gramm. III 208,15 sophista, -a (GRAMM. suppl. 95,11). *v. etiam nom. propr.*
POMPONII *titulus Atellanae (com. 30)* Citharista (*sic Ribbeck, cf.* κιθαριστής *Antiphanis et Menandri*; etarista *trad.*). CIC. Verr. 2,53 etiam illum Aspendium -am, de quo saepe audistis id, quod est Graecis hominibus in proverbio, quem omnia intus canere dicebant sustulit et in intimis suis aedibus posuit (*cf.* SCHOL. Cic. Bob. p. 4,10 Hild.). Phil. 5,15 saltatores, -as, totum denique comissationis Antonianae chorum. div. 2,133 non potueras hoc a principio, -a (*i. Pacuvianus Amphio*), dicere? ARNOB. nat. 3,20 -as, auloedos. 6,12 -ae gestus servans. IVST. 36,4,6. AVR. VICT. Caes. 5,14 cum sibi -am poposcisset. AVSON. 445,4 Phemius -a. HYG. fab. 14 p. 44,12 HIER. chron. a. Abr. 2079. 2082 *bis.* AVG. civ. 1,14 Arionem Methymnaeum, nobilissimum -am. 6,7 numquid scaenicus Apollo -a est et ab hac arte Delphicus vacat? mus. 1,4,6 -as et tibicines (1,4,7 agimus de -a et tibicine). AVIAN. fab. 4,1 -aque Phoebus. MART. CAP. 1,3 Oeagrium -am. 9,927 animalium vero sensus meis cantibus incunctanter adduci saltem Thracius -a perdocuit. OROS. hist. 7,7,1. VEN. FORT. carm. 9,7,11 modulante plectro molliter pangens -a.

compos. graeca: chorocitharistes, psilocitharistes.

citharistria, -ae *f.*, κιθαρίστρια. GLOSS. IV 76,50 fidicina -a (238,48). TER. Phorm. 82 hic Phaedria continuo quandam nactus est puellulam -am. 144. SVLP. APOLL. perioch. Ter. Ad. 3 hunc -ae lepore captum. 12. PORPH. Hor. carm. 1,17,18 fides chordae dicuntur, unde et fidicinas comici dicunt -as. SCHOL. Hor. carm. 3,14,21 -ae sive cantrici. SIDON. epist. 9,13,5 vers. 71 Thymelen Palenque doctas tepidas ad officinas -as. carm. 23,300 -as, choraulas.

compos. graecum: fortasse chorocitharistria? (*v. s. v.*).

citharizo, -āre (-or, ārī) [κιθαρίζειν. *Th.*]. citharidio: FVLG. myth. 3,9 aut cantantium aut -idiantium aut tibizantium. *depon.*: ITALA *l. 68.* NEP. Epam. 2,1 et -are et cantare ad chordarum sonum. ITALA Is. 23,16 (Tycon. 4 p. 46,16) bene -are (κιθάρισον, VVLG. cane). SCHOL. Pers. 6,5 -antes non solum plectro sed etiam digito cordis sonos educunt. HIER. adv. Rufin. 3,43 in modum David -antis. hom. Orig. in Ier. 2 p. 759. VVLG. I Cor. 14,7 quod canitur aut quod -atur (κιθαριζόμενον). apoc. 14,2 sicut citharoedorum -antium in citharis suis. AVG. in psalm. 32 enarr. 2 serm. 1,5 ubique laudet deum, qui -at. PS. AVG. quaest. test. ed. Souter 46,10 BOETH. elench. soph. 2,3 CASSIOD. Ios. c. Ap. 2,242 in psalm. 32,2. 70,24 cui psallatur vel -etur dicit sancto Israel.

citharizus, -ī *m. a* citharizare *ibride fictum. i. q.* citharoedus: ITALA apoc. 18,22 (Apring. *ad l.* Primas. *cod. N*) vox cytharizorum (κιθαρῳδῶν, VVLG. citharoedorum).

citharoeda *v. p. 1199,40 sqq.*

citharoedicus, -a, -um, κιθαρῳδικός. PLIN. nat. 7,204 -a carmina composuit Terpander. 9,28 Arionem -ae artis (SVET. Nero 40). SVET. Nero 25 -o habitu (EVTR. 7,14). CALL. dig. 50,16,127 tragica aut -a *vestis*. APVL. flor. 15 p. 51 -us status.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

citharoedo, -āre *a* citharoedus. *i. q. citharizare*: FVLG. Virg. cont. p. 93, 12 nomen eiusdem -antis considera.

citharoedus, -ī *m.* GLOSS. κιθαρῳδός. RHET. Her. 4, 47, 60 -us cum prodierit optime vestitus, palla inaurata indutus, cum chlamyde purpurea coloribus variis intexta et cum corona ⟨aurea⟩ magnis fulgentibus gemmis illuminata *eqs.* CIC. Mur. 29 ut aiunt in Graecis artificibus eos auloedos esse, qui -i fieri non potuerint (QVINT. inst. 8, 3, 79). de orat. 2, 325 tamquam -i prooemium affictum aliquod. Tusc. 5, 116 vocem -i non audiunt. HOR. ars 355 ut -us ridetur, chorda qui semper oberrat eadem. PRIAP. 77, 14. VITR. 5, 5, 7 ab -is, qui superiore tono cum volunt canere, avertunt se ad scaenae valvas et ita recipiunt ab earum auxilio consonantiam vocis. PLIN. nat. 34, 59. 35, 144 MART. 3, 4, 8. 5, 56, 9 artes discere vult pecuniosas? fac discat -us aut choraules (11, 75, 3 -us aut choraules). 14, 215. QVINT. inst. 1, 12, 3 an vero -i non simul et memoriae et sono vocis et plurimis flexibus serviunt, cum interim alios nervos dextra percurrunt, alios laeva trahunt, continent, praebent, ne pes quidem otiosus certam legem temporum servat? 4, 1, 2 quod οἴμῃ cantus est et -i pauca illa, quae antequam legitimum certamen incohent emerendi favoris gratia canunt, prooemium nominaverunt. 11, 3, 88 IVV. 6, 76. 7, 212 -i cauda magistri (*i. Chiron*). 8, 198. 10, 211 quae cantante voluptas, sit licet eximius, -o sive Seleuco et quibus aurata mos est fulgere lacerna. TAC. ann. 15, 65 -us *Nero*. SVET. Nero 20 Terpnum -um, vigentem tunc praeter alios (Vesp. 19 Terpno Diodoroque -is). 21 sine mora nomen suum in albo profitentium -orum iussit ascribi. 22 -orum coronas. 30. 41 Vit. 4. 11 Dom. 4 praeter -os chorocitharistae quoque et psilocitharistae. ANTH. 113 tit. 114 tit. ITIN. Alex. 43 CAPITOL. Pert. 13, 8 AVSON. 44, 4. 466, 3 Phemio -o (*in Odyssea*). PROB. Verg. ecl. 8, 56 Arion Methymnaeus -us (HYG. astr. 2, 17 p. 57, 12). HIER. in Nah. 3, 7 p. 569 scriptor lyricus et -us, qui possit dissonantes chordas eius in unam harmoniam contrahere et vocalem in laudes dei efficere concentum. VVLG. apoc. 14, 2. 18, 22. PRVD. c. Symm. 2, 524 laurum -i vatis. AVG. serm. 9, 5. COMM. instr. 1, 11, 1 Apollinem facitis -um atque divinum. BOETH. mus. 1, 34 p. 224, 17 -us ex cithara, auloedus ex tibia... nuncupantur. CASSIOD. var. 2, 40, 1 cum rex Francorum... a nobis -um magnis precibus expetisset. 2, 41, 4 CORP. VI 7286. 10123. 10124b. X 6340. XII 1923. *in proverbio*: VARRO rust. 2, 1, 3 non omnes qui habent citharam sunt -i.

fem. **citharoeda,** -ae: CASSIOD. in psalm. praef. 4 p. 15D et psaltrias -as vocamus, docto pollice modulationes musicas exprimentes. CORP. VI 10125 Auxesi -ae coniugi.

deriv.: citharoedare. *graec.*: citharoedicus.

1. citharus, -ī *m.*, κίθαρος, *nomen piscis.* PLIN. nat. 32, 146 -us, rhomborum generis pessimus. ORIBAS. syn. 4, 14 chetharos et rombos et epatos. *Spelthahn.*

2. citharus *v.* cithara *p. 1196, 16.*

radicula lanaria id est tritio (*lege* στρούθιον) id est **citīcia** GLOSS. III 542, 26. *fort. a* ciere (*sc. alvum sim.*), citus (*cf. p. 1055, 70 sqq.*), *nisi corruptum est?* *Mbr.*

citimē, citimus *v.* citer.

citipēs, -edis *a* citus *et* pes. DIOM. gramm. I 476, 3 citipedem hunc cursum sibi repperisse testificantur (*pyrricham*).

citirēmis, -e [*a* citus *et* remus. *Th.*]. VARRO Men. 15 Argo -em.

citirvārius *v.* catervarius.

×1. cito, -āvī, -ātum, -āre [*a* citus. *Th.*]. *inf. praes. pass.* citarier: CATVLL. 61, 42 GLOSS. Plac. V 14, 43 (55, 15). GLOSS. καλῶ, accerso, voco; -arier: celeriter moveri. PAVL. FEST. p. 225 -are enim vocitare est, unde procet et prociet. NON. p. 265 -are est vocare; incitare, provocare; laudare. DIFF. ed. Beck p. 45, 22 -atus sponte fit, incitatus ab alio. *inde ab* ENNIO *et* PLAVTO, *deest* CATONI TER. LVCIL. RHET. Her. LVCR. (ciere 26ies) SALL. TIB. (*semel* ciere) VELL. (6ies ciere) MANIL. (*semel* ciere). *de ceteris auctoribus v. hanc tabulam*:

	ciere	citare (citatus)		ciere	citare (citatus)
PLAVT.	2	3	CVRT.	3	3
VARRO	2	4	COLVM.	—	20
CIC.	10	34	LVCAN.	1	3
CATVLL.	3	4	PETRON.	2	1
CAES.	—	2	PLIN. nat.	135	3
NEP.	—	1	VAL. FL.	11	2
VERG.	19	1	SIL.	27	27
HOR.	—	1	STAT.	16	15
PROP.	—	1	MART.	—	5
OV.	3	2	QVINT.	—	10
LIV.	25	78	IVV.	1	3
GRATT.	—	1	TAC.	20	1
VITR.	—	2	PLIN. epist.	1	4
VAL. MAX.	—	7	SVET.	2	8
CELS.	2	8	APVL.	11	8
PHAEDR.	3	2	VVLG.	—	4
SEN. phil.	13	43			

I *i. q. ciere, movere*: A *res*: CINNA carm. frg. 1 me... bigis raeda rapit -ata nanis. CELS. 6, 9 alumen scissile in id foramen coniectum dentem -at. SEN. Ag. 330 resonetque manu pulsa -ata vocale chelys. Herc. O. 513 meque complexus ferens gressum -bat (STAT. Theb. 10, 137 ipse quoque et volucrem gressum et ventosa -vit tempora). Phoen. 403 -a celerem gradum (CLAVD. 28, 510). Med. 387 flammata facies spiritum ex alto -at. 853 vultus -atus ira riget. SIL. 4, 536 -at improbus hastam. STAT. Theb. 8, 125 *leo* arma -at. 12, 18 imbellesque -ant *Idaliae volucres* ad proelia pinnas. Ach. 2, 132 quo Paeones arma rotatu, quo Macetae sua gaesa -ent. LACT. inst. 7, 6, 4 cur ventorum spiritus -ent nubes. AVSON. 413, 9 Hippocrene, quam pedis pulsu -atam cornipes fudit fremens. CLAVD. 20, 472 ventoque -atas... favillas. 24, 335 ventoque -atis... iubis. DRAC. Romul. 7, 153 rorante fluento ille (*Neptunus*) caput barbamque -et (*cf.* STAT. Theb. 6, 771).

B *animantia*: *i. q. advocare, evocare*: 1 *homines vocant*: a *generatim*: ENN. ann. 461 rex deinde -atus convellit sese. PLAVT. Men. 844 si ego huc servos -o. Pseud. 33 tu istinc ex cera -a; nam istic meus animus nunc est, non in pectore. PROP. 1, 8, 23 nautas rogitare -atos. OV. epist. 7, 101 hinc ego me sensi noto quater ore -ari. LIV. 5, 47, 9 vigiles eius loci... -ati. 9, 2, 10 -ati inde retro, qua venerant. VITR. 7 praef. 5 cum ceteris Aristophanes -atus. VAL. MAX. 9, 2, 4. SEN. Oed. 568 graviore manes voce et attonita -at. dial. 7, 3, 2 post omnes -atus nihil improbabo ex iis, quae priores decreverint. 11, 6, 3 iube istos omnes ad nomen -ari (*cf.* COLVM. 11, 1, 22 mancipia... per nomina -are. APVL. mund. 11 Iapygis nomine -ari solet). PETRON. 2 ne poetas ad testimonium -em (MACR. sat. 1, 4, 7 ut grammaticos in testimonium -em). STAT. Theb. 6, 801 iam vox -at (ciet *BM*) altera remos. MART. 4, 30, 7 ad magistri vocem quisque sui venit -atus *piscis* (10, 30, 23 nomenculator mugilem -at notum). FRONTIN. strat. 2, 7, 14 qui quasi ex proximo -bantur. GELL. 17, 5, 10 qui benigne facit, nulla -atus (*i. incitatus*) ratione ad utilitates suas redundante. b *speciatim*: *i. q. deos advocare*: CIC. de orat. 1, 251 quam totiens, quotiens praescribitur, Paeanem aut Nomionem -arimus. CATVLL. 61, 42 audiens se citarier ad suum munus (*Hymen*). HOR. sat. 1, 3, 7 ab ovo usque ad mala -ret 'io Bacche'. OV. fast. 5, 683 falsove -vi non audituri numina magna Iovis. *plerumque technice de magistratibus in re publica et re iudiciaria i. q. arcessere, convocare, evocare, excire, in ius vocare, adesse iubere, accusare sim.*: PLAVT. Men. 454 non ad eam rem otiosos homines decuit deligi, qui nisi adsint quom -entur, census capiat ilico. VARRO Men. 195 nec -atus in tribu civis respondisset (LIV. 25, 4, 9). rust. 3, 7, 1 venit apparitor Appi a consule et augures ait -ari. frg. Gell. 11, 1, 4 quando -atus neque respondit neque excusatus est. CIC. Quinct. 37 in hanc rem te... testem -bo (Verr. 2, 20 testium tanto numero -ato. 3, 75. 146. off. 1, 75 quamvis... -etur Salamis clarissimae testis victoriae. LIV. 38, 47, 4 PHAEDR. 1, 17, 4 QVINT. decl. 328 p. 289, 10 IVV. 8, 80 SVET. Iul. 74 *al.*). CIC. div. in Caec. 41 quo die -ato reo mihi dicendum sit (Verr. 3, 68. 98 -at reum, non respondet. Cluent. 49. 50. 58. 159 Sest. 35. 89 ne reus adsit, ne -etur, ne quaeratur. Mil. 50. Ps. CIC. exil. 6 non -atur reus audaciae. LIV. 38, 51, 6. 12 VAL. MAX. 6, 1, 7 MART. 4, 5, 4. QVINT. decl. 287 p. 153, 15 proditionis reus -atus est. LACT. inst. 3, 16, 6. *et passim*). CIC. Verr. 3, 41 iudices -ari iubet (Phil. 5, 14 si Lysiades -atus iudex non responderit. SEN. contr. exc. 6, 5 cum iudices -rentur ad iudicandum. PLIN. epist. 10, 58, 1). Verr. 3, 98 -atus accusator nescio quo casu non respondit (APVL. met. 3, 3 praeconis amplo boatu -atus accusator). 6, 16 quem... ad se vocari et de tribunali -ari iussit (SVET. Tib. 11 -atumque pro tribunali voce praeconis. FLOR. epit. 4, 12, 34 ad tribunal). Flacc. 34 -at praeco voce maxima legatos Acmonenses (LIV. 27, 10, 2). dom. 46 qui neque adesse sit iussus neque -atus neque accusatus. 83 qui numquam sum a tribuno plebis -atus. p. red. in sen. 32 nominatim alii compellabantur, alii -bantur, alii relegabantur. CINC. Gell. 16, 4, 3 militibus scriptis dies praefinibatur, quo die adessent et -anti consuli responderent. NEP. praef. 5 magnis in laudibus tota fere fuit Graecia victorem Olympiae -ari (STAT. Theb. 6, 922 Thebarumque ingenti voce -ari victorem). LIV. 1, 47, 8 patres in curiam per praeconem ad regem Tarquinium -ari iussit (3, 38, 6). 2, 28, 6 consules in tribunal escendunt; -ant nominatim iuniores (2, 29, 2. 28, 29, 12). 6, 20, 10 in campo Martio cum centuriatim populus -retur. 6, 35, 7 tribus ad suffragium ineundum -ari (*cf.* SVET. Nero 44 tribus urbanas ad sacramentum -vit). 8, 32, 2. 9, 30, 2 senatum (23, 3, 6 senatores. 23, 3, 12. 27, 24, 2 in forum -atis senatoribus. SEN. dial. 10, 20, 4 QVINT. decl. 306 p. 203, 1). 23, 3, 7 nominibus in urnam coniectis -ari quod primum sorte nomen excidit (VAL. MAX. 6, 3, 4 primum nomen urna extractum -ari iussit. SEN. Herc. f. 191 recipit populos urna -atos). LIV. 28, 29, 10 praeconis audita vox -antis nomina damnatorum in consilio. 29, 37, 8 praeco cunctaretur -are ipsum censorem. 39, 52, 9 die dicta, ad quam non affuerat reus, absens -atus (VLP. dig. 5, 1, 73 pr.). VITR. 7 praef. 9 qui -at eos, quorum responsum, quid senserint scribentes, non potest coram indicari. VAL. MAX. 2, 9, 6 -ari collegam et equum vendere iussit. 4, 1, 10. PHAEDR. 4, 18, 8 *canes* -ati non respondent. SEN. epist. 12, 6 non -amur ex censu (*de morte. cf.* rem. fort. 4, 1).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

LAVS Pis. 41 seu trepidos ad iura decem -at hasta virorum. QVINT. inst. 6, 4, 7 in publicis certe iudiciis vox illa praeconis praeter patronos ipsum, qui egerit, -at. TAC. ann. 1, 44 -atus ab imperatore *centurio* nomen, ordinem, patriam . . . edebat. PLIN. epist. 3, 20, 5 -ato nomine candidati (*in comitiis*). 9, 13, 18 haec illi *censent*, quo quisque ordine -bantur. SVET. Aug. 38 praemisso in ordine equo, ad respondendum quotiens -rentur pedibus venire. Tib. 61 -ati ad causam dicendam. Claud. 15 cum scorta meritoria -ari adversus se et audiri pro testimonio videret. FRONTO p. 174, 6 N. -rit ad accusationem nostri ordinis virum. MAVRIC. dig. 49, 14, 15, 2 si *delator* -atus ad edictum non responderit. COD. Iust. 3, 19, 2, 1 (*a. 331*) edictis legitimis proponendis eum -are. VVLG. act. 24, 2 -ato (κληϑέντος) Paulo coepit accusare Tertullus. CLAVD. 8, 498 avida sector non voce -atur. SVLP. SEV. Mart. 4, 1 donativum coepit erogare militibus et ... singuli -bantur. COD. Iust. 3, 1, 15 licet non -ati, sed requisiti litigatores . . . afuerint. 7, 17, 1, 2 edictis -ati in absentia . . . duraverint. *bestias, i. q. impellere, incitare*: COLVM. 6, 6, 5 ita -atus bos agitur. LAVS Pis. 52 calce -at *equum*. SIL. 16, 423 misitque -atos verbere quadrupedes. STAT. silv. 1, 2, 142 ad frena -vit olores. MART. 3, 44, 6 tigris catulis -ata raptis. *in scriptis i. q. afferre, referre*: CIC. fin. 2, 18 'omnes Danai atque Mycenenses, Attica pubes' reliquique Graeci, qui hoc anapaesto -antur. LIV. 4, 20, 8 magistratuum libri, quos linteos in aede repositos Monetae Macer Licinius -at identidem auctores. IVV. 2, 43 quod si vexantur leges ac iura, -ari ante omnes debet Scantinia. ARNOB. nat. 5, 21 illum -bimus Tarentinum notumque senarium. GENNAD. vir. ill. 12 -atis patrum traditionibus. TER. MAVR. 1845 ithyphallica porro -arunt musici poetae. 2 *res incorporeae pro hominibus vocare dicuntur*: SEN. dial. 1, 5, 3 labor optimos -at. 9, 13, 1 ubi nullum officium sollemne nos -at, inhibendae actiones. STAT. Theb. 6, 834 ubi luctandi iuvenes animosa -vit gloria. FLOR. epit. 1, 1, 3 -vere leges nefas, sed abstulit virtus parricidium.

II *i. q. efficere, excitare*: CIC. Tusc. 3, 24 cum omnis perturbatio sit animi motus . . . isque motus aut boni aut mali opinione -etur bifariam. LAMPR. Heliog. 29, 3 ut de his omnibus risus -ret. LACT. inst. 2, 14, 14 *daemones* morbos -ant. *technice: apud medicos*: VARRO rust. 1, 31, 4 ocinum, quod -at alvom bubus (COLVM. 6, 8, 2. 7, 9, 9 PLIN. med. 2, 5). CELS. 2, 19 aliae -ant urinam, aliae tardant (GARG. MART. med. 23). 4, 10 pituitam. 4, 13 medicamentum, quod umorem illuc -et. 5, 26, 27 pus (5, 28, 13). 7, 7, 9 carunculam. 7, 12, 6 sanguinem. COLVM. 6, 7, 4 ventris -ata proluvies. ORIBAS. syn. 4, 19 vomicam. CHIRON 21 si *equus* basem moverit aut duritias -are coeperit. 592 si iumento genua marmora . . . se -verint. *ibid.* si quod iumentum in genuis marmur se -verit. 605 si quod *iumentum* articulum laxaverit aut marmur si ei -verit. 710 si equus in dorso pulmunculum -verit (*v. Löfstedt, Eranos Suec. 8 [1908] p. 98*). *de arboribus, i. q. producere*: COLVM. 3, 6, 2 e dura *materia* virgam cum aliquibus racemis -at. 3, 10, 3. 4, 15, 2. 4, 24, 14 ex quo *trunco* quasi pollice proximo anno -ata materia formetur in bracchium. 4, 24, 18 palmes, quem mox in germinatione -arit. 5, 5, 5 recisis radiculis, si quas in summo solo -arint. 5, 6, 34. arb. 6, 5. 7, 2 quattuor gemmas, quae in imum scrobem perveniunt, relinquito, ut ex his radices -entur. 7, 3. 6. 8, 5. 10, 3. PALLAD. 3, 9, 6 si de duro aliquo loco fructum -bit *vitis*.

part. pass. pro adiect. ***citātus**, -a, -um *i. q. permotus, celer, citus*. GLOSS. ὠκύς. IV p. XLII citus: velox seu citatus (*cf.* 494, 49). *gen. plur.* citatum: ACC. trag. 381. *adde nom. propr.*

I *positivus*: A *de animantibus*: ACC. trag. 381 reprime parumper vim -um quadrupedum (SIL. 6, 211 -um quadrupedem planta fodiens). 582 candido curru atque equis . . . -is (VERG. Aen. 12, 373 ora -orum dextra detorsit equorum. LIV. 1, 57, 8. 3, 46, 6. 24, 31, 2 CVRT. 5, 12, 15 *al.* CAES. civ. 3, 96, 3 equo -o. LIV. 2, 47, 8. 7, 41, 3. 26, 15, 8. 27, 16, 4. 28, 2, 3 *al.* SIL. 10, 247. 11, 405 *al.* 17, 553 frena inde -i convertit furibundus equi). SEN. Herc. O. 1238 his ego -am gressibus vici feram. SVET. Nero 5 -is iumentis. CLAVD. 11, 11 -um cornipedem. SEN. Tro. 779 puer -as nobilis turmas ages. VAL. FL. 3, 527 ipsa -arum tellus pede plausa sororum.

B *de rebus*: 1 *generatim*: CATVLL. 63, 2 ut nemus -o cupide pede tetigit. 63, 18 hilarate erae -is erroribus animum. 63, 26 quo nos decet -is celerare tripudiis. LIV. 2, 20, 4 exules -o agmine invehi (2, 63, 4 -o agmine abeunt. 2, 64, 3. 3, 23, 3. 5, 37, 4. 22, 12, 7. 25, 24, 8 *al.* IVST. 24, 8, 12 OROS. hist. 6, 15, 22). 8, 6, 2 -o gradu (28, 14, 17. 35, 36, 1 SEN. Med. 891 Phaedr. 989. 1062 Tro. 999 dial. 3, 1, 3 CVRT. 4, 16, 6 LVCAN. 6, 82 SIL. 3, 184 STAT. Theb. 6, 587 *et passim*. SIL. 11, 64 gressu -o. 13, 445. 751). GERM. frg. 2 b, 19 igne -o (SEN. Phoen. 432 MARCELL. med. 9, 30). SEN. Herc. f. 179 properat cursu vita -o (Phoen. 393. apocol. 12, 6 -o vincere cursu poterat celeres. SIL. 5, 532 IVST. 2, 9, 11. 11, 15, 3 ORIBAS. syn. 1, 3). 284 -o flumini (LVCAN. 6, 366 amne -o). Herc. O. 1903 mundi turba -i. Oed. 345 utrum -us vulnere angusto micat an lentus altas irrigat plagas cruor. Phaedr. 1001 celerem -is passibus cursum explicans (SIL. 12, 171). 1049 rates (LVCAN. 8, 456. *cf.* SIL. 12, 522 alno -a. 15, 165 -is . . . proris). Thy. 621 res deus nostras celeri -as turbine versat. PLIN. nat. 8, 182 bigarumque curru -o (SIL. 8, 661 STAT. Theb. 8, 598). VAL. FL. 6, 198 aere -o. SIL. 5, 284 ora -o ense ferit (9, 592. *cf.* 14, 437 -um missile). 10, 468 si resupina -o proiectus dorso ferretur membra. STAT. Theb. 6, 771 nutu capitisque -i integer obsequio. silv. 1, 3, 17 nemora alta -is incubuere vadis. IVV. 1, 60 axe -o. APVL. met. 10, 31 -o et intorto genere gesticulationis. flor. 9 p. 40 praesidum optimorum -a curricula. EPIST. Paul. et Cor. II rec. A 3 -um adventum suum faciet. HERM. Pal. sim. 8, 9, 4 haec paenitentia -a esse debet. IVST. 4, 1, 9 -o impetu. 5, 8, 13 -o itinere (*cf.* ARATOR act. 1, 54 calle -o. GLOSS. IV 218, 35 -o tramite). VVLG. sap. 13, 2 spiritum aut -um (ταχινόν) aërem (GLOSS. IV 494, 51 -um aerem: mobilitatem aeris [V 276, 41]). Sirach 18, 26 haec omnia -a (ταχινά) in oculis dei.. CASSIAN. conl. 10, 8, 3 quomodo -am legendi peritiam consequetur? CORP. III 10347 cui vita parva, mors valde -a fuit.

2 *speciatim*: a *de oratione* (*cf. l. 50*): SEN. contr. 7 praef. 2 dicebat -o et effuso cursu. SEN. epist. 90, 25 quid verborum notas, quibus quamvis -a excipitur oratio. dial. 4, 2, 4 cantus . . . et -a modulatio. QVINT. inst. 9, 4, 135 argumenta acria et -a. 11, 3, 111 aliis locis -a, aliis pressa conveniet pronuntiatio. GELL. 1, 11, 15 sonis tum placidis tum -is. VAL. CEM. hom. 14, 6 -us . . . et facilis est superborum sermo. FVLG. RVSP. ad Tras. 1, 1 eiusdem voluminis principia -ae delibans lectionis excursu. VVLG. Sirach 4, 34 noli -us esse (esse -us *Amiat.*; τραχύς) in lingua tua (GLOSS. V 446, 3 agilis in lingua).
b *in arte medica*: SCRIB. LARG. 111 alvum -am (PLIN. nat. 7, 63 MARCELL. med. 27, 2). PLIN. nat. 11, 219 arteriarum pulsus . . . stabilis aut -us aut tardus (PS. SORAN. quaest. med. 165 quid est -us pulsus? qui subitaneam vel -am habet passionem et casum. VINDIC. epist. ad Pentad. p. 489 pulsum tenuem et -um. ORIBAS. syn. 5, 49 pulsus . . . -us est et spissus. 6, 7). ORIBAS. syn. 4, 13 -am diaforisin facit.

C *quasi pro adverbio*: CAES. Gall. 4, 10, 3 *Rhenus* per fines...Treverorum -us fertur. LIV. 7, 37, 5 equites -i ad Valerium consulem opem oratum veniunt. VAL. MAX. 2, 2, 6 inde -us protinus in curiam veniebat. SCRIB. LARG. 15 -us ambulet milia passuum minime duo. SIL. 9, 364 perque intervalla -us irrupit trepidis hostis. 11, 120 referunt haec inde -i . . . responsa. 11, 214 ite -i. 15, 243 inde -i a tergo accelerant. APVL. met. 6, 16 urnulam Psyche Veneri -a rettulit.

II *comparat.*: LIV. 23, 19, 11 imbribus continuis -ior solito amnis. 27, 50, 1 -iore quam inde venerat agmine. GERM. frg. 2 a, 13 hoc peragit spatium breviore -ior orbe. SEN. nat. 7, 8, 2 *turbinum cursus* rapidus ac violentus et ipsis ventis -ior est (*cf.* PS. QVINT. decl. 8, 16 -ior clausi sanguinis cursus). 7, 9, 4 quid est illa conversione mundi -ius? SIL. 4, 6 *Fama* volucrique -ior Euro. 10, 11 velocius inde Haemonio Borea pennaque -ior ibat. STAT. Theb. 1, 92 lapsisque -ior astris ... exiluit. QVINT. inst. 11, 3, 17 spatiis lentioribus aut -ioribus. 11, 3, 102 manus lenior promittit, -ior hortatur. 11, 3, 111 ideoque Roscius -ior, Aesopus gravior fuit. FRONTIN. strat. 1, 2, 7 avium multitudinem -iore volatu consurrexisse. VLP. dig. 39, 3, 3, 2 -ior aqua (39, 3, 1, 1). ISID. orig. 11, 1, 120 *motus* -iores . . . aut leniores.

III *superlat.*: LIV. 22, 6, 10 quam -issimo poterant agmine se abripuerunt. SEN. contr. 4 praef. 9 orationis -issimae cursus. SEN. dial. 10, 9, 5 hoc iter vitae assiduum et -issimum. 11, 6, 8 cum dei natura assidua et -issima commutatione delectet se. benef. 6, 22, 1 contextusque velocitatis -issimae. epist. 94, 56. 99, 7 cogita brevitatem huius spatii, per quod -issimi currimus.

opposita: lenis, lentus, flacidus, pressus, tardus.

adv. **citātē**. GLOSS. ἐντρεχῶς, cursim. QVINT. inst. 1, 1, 37 ut nomina quaedam versusque . . . quam -issime volvant. 11, 3, 112 militum, matronarum gravior ingressus est, servi . . . piscatores -ius moventur.

adv. **citātim**. GLOSS. κατὰ τάχος, cursim. BELL. Afr. 80, 4 cum expedita copia in eum locum -m contendit. EPIT. Alex. 86 vim fluminis -m supprimi senserunt.

derivata: citatio, 1. citatus, citatorium. (citalia? citeria?).
compos.: ac-, con-, de-, ex-, in-, re-, suscitare. *Spelthahn.*

2. citō *adv. v. s.* citus.

citocacia, -ae *f. et* **citocacium**, -ī *n.* [*a* cito cacare *ductum. Th.*], *nomen herbae.* ISID. orig. 17, 9, 65 -tia dicta, quod ventrem cito depurget, quam vulgus corrupte citocotiam vocant. PS. APVL. herb. 111 *lathyrim* Itali -ium nuncupaverunt. DIOSC. 4, 171 *W.* χαμέλαια . . . οἱ δὲ κόκκος Κνίδιος. Ῥωμαῖοι κιτοκάκιον⟨μ⟩. GLOSS. III 557, 44 citochacim id est lacterides. 621, 68 citochacun id est lacteredas. *addendum fort. s. v.* cicotis *p. 1051, 83.*

? **citomorgia**, -ae *f.*, *nomen herbae.* GLOSS. III 559, 17 -ia id est semen malvae (588, 55 citonoria. 610, 19 citonorgias). *Stadler.*

citōnium (-ia) *v.* Cydonius *nom. propr.*

***citrā** *adv. et praepos.* [*cf. c.* citer. *Th.*]. *i. q. cis* (*opp.* ultra), *cf.* GELL. 12, 13, 7 tres istae voces 'intra, -a, ultra' . . . singularibus apud veteres syllabis appellabantur 'in, cis, uls'. PRISC. gramm. III 40, 25 *v. p. 1190, 21.* ISID. diff. 1, 579 ultra illuc vel amplius, -a huc ad nos, intra nos. GLOSS. -a ἄνευ. ἐκτός. δίχα, χωρίς. extra. ultra. -a vos; infra vos ('intra?' *Goetz*). *anglosax.* bihina, *adde s. v.* cis *p. 1190, 24.* ultra -aque: HOR. sat. 1, 1, 107 VAL. MAX. 9, 8 ext. 1. PLIN. nat. 10, 61 *al.* -a ultraque. FLOR. epit. 2, 17, 7. 15.
compar. citerius: *adverbium*: SEN. dial. 3, 17, 7 *ira* modo ultra

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quam oportet excurrit, modo -ius debito resistit (*cf.* PRISC. gramm. III 80, 8 -a -ius, citime. DOSITH. gramm. VII 418, 2). GLOSS. propius, exterius, ulterius [*dub.* AMM. 14, 2, 18 si quis re proripuisset -ius (*Gronov.*, . . . terius *V*, interius *Valerius*)]. *postponitur* -a: HOR. sat. 1, 10, 31 STAT. Theb. 7, 741. *saepius in libris confunduntur* -a *et* circa: LIV. 37, 38, 2 COLVM. 11, 3, 6 TERT. adv. Val. 10 p. 188, 13 *al.* *inde a* CIC.; *deest* VARRONI (*saep.* cis) CATVLL. SALL. (*ter* cis) NEP. VERG. TIB. PROP. MANIL. CVRT. (*semel* cis) VAL. FL. SIL. MART. IVV. VVLG.

I *adverbium*: **A** *proprie: de loco*: Ov. met. 5, 186 inque petendo dextera deriguit nec -a mota nec ultra est (SEN. benef. 1, 10, 1 ultra aut -a mota). LIV. 10, 25, 5 ad castra Appii praetoris pergit. paucis -a milibus lignatores ei cum praesidio occurrunt. VAL. MAX. 9, 8 ext. 1 ultra -aque navigantium oculis collocatum indicium est. COLVM. 2, 10, 14 palea, quae levior est, -a decidet (PLIN. nat. 24, 116 etiamsi *baculum* -a ceciderit defectu mittentis. TAC. hist. 3, 23 falso . . . ictu tela hostium -a cadebant). MELA 1, 104 quorum in litoribus paene mediis promunturium est Carambis, -a Parthenius amnis. PLIN. nat. 2, 73 cum -a fuere margines *absidum*. 3, 80 -a est Oglasa. 6, 30 -aque in rupe castello . . . communito. 10, 61 quamvis *ciconiae* ultra -ave pervolent. 17, 180 sic coercetur impetus materiae densioresque -a pampini exultant. PS. QVINT. decl. 12, 23 non potes ultra procedere, -a applica. FLOR. epit. 4, 12, 19 -a praesidia constituta. APVL. mund. 2 aliaeque ultra sunt, aliae -a stellae. *sequitur* quam: PLIN. nat. 2, 56 lunae *defectus* non nisi plenā, semperque -a quam proxime fuerint. **B** *in imagine et translate*: CIC. top. 39 quom autem a genere ducetur argumentum, non erit necesse id usque a capite arcessere. saepe etiam -a licet, dum modo supra sit, quod sumitur, quam id, ad quod sumitur. SEN. dial. 9, 10, 6 semper aliquem incrementis terminum figere, nec fortunae arbitrium desinendi dare, sed ipsos multo quidem -a exempla hortentur consistere. QVINT. inst. 8, 6, 76 conceditur amplius dicere, quia dici, quantum est, non potest, meliusque ultra quam -a stat oratio. PRISC. gramm. II 173, 1 *numeri certi*, quibus adiunctis nihil ultra -aque intellegere liceat, ut 'homines duo', 'centum' vel 'mille'. CLAVD. MAM. anim. p. 112, 18 decempedae certa mensura est, a cuius magnitudine et -a (citro *pars codd.*) recurri licet usque ad uncias et semuncias. *i. q. ultra* (*v. p. 1205, 63 sqq.*): CLAVD. MAM. epist. p. 205, 20 modo tu fac memineris docendi munus tibi a proavis et -a hereditarium fore. *sequitur* quam: Ov. ars 3, 757 neve domi praesume dapes, sed desine -a, quam capis: es (*i. edis*) paulo, quam potes esse, minus. Pont. 1, 7, 55 culta quidem, fateor, -a (*i. minus*) quam debuit, illa *ianua* est. EPICED. Drusi 50 quamque licet -a constituisse domum. ITALA Gal. 1, 8 (Tert. praescr. 29) aliter euangelizaverit, -a quam nos (παρά, VVLG. praeterquam quod). TERT. resurr. 39 p. 82, 9 nihil se ait proferre -a (*i. aliter*) quam prophetae adnuntiassent. monog. 9 deus aliter censuit -a quam homines.

II *praepos.* *c. accus.*: **A** *de loco i. q. cis*: CIC. Phil. 6, 5 ut exercitum -a flumen Rubiconem . . . educeret (7, 26 CAES. Gall. 1, 12, 2. 2, 29, 4 civ. 1, 40, 1 BELL. Alex. 59, 2 LIV. 21, 48, 6. 21, 54, 4 MON. Ancyr. 5, 52 NOT. Tir. 73, 75ᵃ CORP. III 6753 *al.*). CIC. Att. 16, 7, 5 -a Veliam. epist. 16, 2, 1 Leucadem. LEX vic. Furf. (Corp. IX 3513) 5 columnae stant -a scalas. LVCR. 4, 275 -a postes cernitur aer. CAES. Gall. 5, 50, 3 -a vallem. civ. 1, 14, 4. 3, 46, 6 -a eum locum. HOR. sat. 1, 10, 31 natus mare -a (2, 8, 47. *adde p. 1191, 13*). Ov. met. 7, 238 constitit adveniens -a limenque foresque. 11, 195 -a pontum. LIV. 1, 38, 1 quidquid -a Collatiam agri erat. 4, 32, 8 -a Fidenas castra locat. 21, 60, 9 -a Pyrenaeum. 22, 14, 11. 25, 5, 6 alteros, qui -a, alteros, qui ultra quinquagensimum lapidem (PLIN. nat. 10, 77 octavum -a lapidem). 25, 37, 5. 34, 13, 8. 38, 38, 9. 38, 47, 6 -a iuga Tauri. 44, 8, 5. VITR. 8, 2, 6 -a Alpes (VELL. 2, 12, 5). FEST. p. 347 -a aedem Bellonae. CELS. 4, 7 in palato -a uvam. SEN. dial. 2, 4, 1 quae nervo tormentisve in altum exprimuntur, cum extra visum exilierint, -a caelum tamen flectuntur. COLVM. 4, 17, 5 -a iugum vitem compescere. MELA 1, 31. 2, 71. 2, 121 -a Tiberina ostia. PLIN. nat. 2, 77 *Mercurium retrogradum* in cancro non -a vicesimam quintam partem. 3, 92 -a (*i. stanti in Italia*) Siciliam *insulae Liparaeae*. 3, 112. 4, 92. 5, 28. 6, 46. 7, 163. 16, 239. QVINT. inst. 12, 10, 76 lucent haec -a solem. FRONTIN. aq. 21 -a quartum miliarium. grom. p. 14 -a cardinem (HYG. grom. p. 111, 19. 23. 27 *et saepe*). TAC. Agr. 10. 25. GELL. 6, 12, 3 breves tunicas -a umerum desinentes. ANTH. 424, 4 sol -a nostrum flectitur imperium. SOL. 19, 1 AMM. 31, 4, 4 MART. CAP. 6, 648. 678. *nota singulariter*: CIC. orat. 58 *natura* in omni verbo posuit acutam vocem nec una plus nec a postrema syllaba -a tertiam (*sc. loquitur quasi stans ab initio scriptae vocis, non a fine; vix lapsus linguae interpretandus est, quasi voluisset* et -a tertiam. *sed v. sub E p. 1205, 63 sqq.*). **B** *de tempore i. q. ante* (*cf.* GELL. *l. 83*): Ov. met. 8, 365 forsitan et Pylius -a Troiana perisset tempora. 10, 84 -aque iuventam aetatis breve ver et primos carpere flores. VAL. MAX. 5, 6 ext. 4 -a constitutam horam maturato gressu in longius promotis terminis. COLVM. 2, 8, 3 -a kalendas Octobres seminare convenire (GELL. 12, 13, 14 '-a kalendas' vel 'ante kalendas' nihil ferme interest). 3, 10, 16 quae -a naturae quandam pubertatem immatura atque intempestiva planta. IVL. VICT. rhet. 3, 2 p. 376, 35 obiit puella . . . -a nuptiarum diem. **C** *in imagine et translate*: **1** *de rebus vel actionibus, quae certum terminum non attingunt, sed intra remanent*: HOR. sat. 1, 1, 107 fines, quos ultra -aque nequit consistere rectum. Ov. trist. 2, 127 vita data est, -aque necem tua constitit ira (TAC. ann. 12, 22 ira Agrippinae -a ultima stetit). SEN. contr. 3 praef. 4 quamdiu -a iocos se continebat. contr. exc. 4, 7 quamvis -a exitum *scelera* subsederint. SEN. dial. 2, 4, 1 cum potentes et imperio editi . . . nocere *sapientibus* intendent, -a sapientiam omnes eorum impetus deficient. benef. 5, 15, 2 nec est, quod hanc nostram tantum murmurationem putes pro pessimo pravoque numerantium, quidquid -a recti formulam cecidit. clem. 2, 3, 2 clementiam esse, quae se flectit -a id, quod merito constitui posset. epist. 77, 4 iter imperfectum erit, si in media parte aut -a petitum locum steteris. 83, 17 cui satis est sitim extinguere, qui, etiam si quando hortata est hilaritas aliena causa producta longius, tamen -a ebrietatem resistit (LACT. opif. 19, 4 -a hoc opus homo resistit nec amplius quicquam potest). PLIN. nat. 31, 20 fons calidus -a summum fervorem. PANEG. 12, 13 non contentus ipse -a vitia recessisse aliorum vitiis corrigendis curam adiecisti. **2** *de re inferiore, quae ad certum modum non ascendit, sed infra se continet*: Ov. met. 10, 607 mihi genitor Megareus . . . pronepos ego regis aquarum. nec virtus -a genus. est. SEN. contr. 1 praef. 6 semper -a veritatem est similitudo. CELS. 5, 28, 14 fereque *ulcus* -a magnitudinem fabae Aegyptiae est, raro maius (*cf.* MELA 1, 113 *lacus* -a magnitudinem prope Ponto similis). ITALA psalm. 8, 6 (Tert. adv. Marc. 2, 27 p. 373, 16 adv. Prax. 9 p. 240, 1. 16 p. 257, 16. 23 p. 272, 3 *et saepe*) diminuens illum modico -a angelos (βραχύ τι παρ' ἀγγέλους, VVLG. paulo minus ab angelis). TERT. adv. Marc. 3, 7 p. 386, 16 species eius inhonorata, deficiens -a filios hominum (3, 17 p. 404, 11). *pro abl. comp.*: ITALA lev. 14, 37 (Tert. pudic. 20) aspectum earum *cavositatum* humiliorem -a parietinam formam (ταπεινοτέρα τῶν τοίχων, VVLG. humiliores superficie reliqua). **3** *liberius i. q. sine* (*cf.* GLOSS. IV 34, 44 -a te: sine te. *nota* QVINT. inst. 12, 6, 4 *p. 1205, 16*): Ov. trist. 5, 8, 23 peccavi -a scelus (*ut scelus non committerem*; QVINT. decl. 319 p. 254, 12). LIV. perioch. 80 -a ulla comitia consules se ipsos renuntiaverunt. 126 bellum -a ullum sanguinem confecit (SEN. clem. 1, 25, 1 ut iste animus ferox . . . -a sanguinem caedemque satietur. epist. 108, 18. TAC. Agr. 35 -a Romanum sanguinem bellanti). SEN. contr. 1, 2, 13 *virginem* contrectatam osculis omnium, etiamsi -a stuprum. CELS. 1, 2 lassitudo, quae -a fatigationem sit (*cf.* SEN. dial. 4, 20, 3 labor illos -a lassitudinem exerceat. 5, 9, 1 *studia* -a lassitudinem exercenda). 1, 6 ungi -a sudorem. 4, 12 adhibendi lenes et glutinosi cibi, sed -a satietatem (COLVM. 7, 6, 5 cum *glans* -a satietatem data est. 9, 13, 2). 4, 30 omnes eiusmodi dolores . . . vix -a ustionem finiuntur. 6, 18, 3 haec -a cancrum sunt. SEN. dial. 7, 20, 1 studiorum salutarium etiam -a effectum laudanda tractatio est (benef. 7, 15, 2 semper contra fortunam luctata virtus etiam -a effectum propositi operis enituit). 9, 4, 7 ut salutaria quaedam -a gustum tactumque odore proficiunt. benef. 3, 7, 2 qui depositum reddidit aut, quod debebat, -a iudicem solvit. nat. 7, 4, 3. epist. 74, 26 sive illi senectus longa contigit sive -a senectutem finitus est. 101, 14 cui multae moriendi causae etiam -a crucem fuerant. 102, 17 fama vocem utique desiderat, claritas potest etiam -a vocem contingere contenta iudicio. COLVM. 1, 1, 2 in qua *agricultura* voluntas facultasque -a scientiam saepe magnam dominis afferunt iacturam (QVINT. inst. 2, 15, 29 -a iustitiae scientiam. PAVL. dig. 10, 4, 16). 2, 2, 20 -a hoc experimentum. 2, 10, 16 potest tamen *lens* etiam -a istam medicationem cineri mixta commode servari. 6, 2, 11 utilius est -a corporis vexationem fame potius et siti cubitorem bovem emendare (FRONTIN. strat. 1, 8, 9 ut -a vexationem suorum hostilia impediret consilia). 6, 2, 14 robora corporum -a maciem conservant. 6, 37, 7 -a praedicta signa. 7, 3, 16 -a matris perniciem (PLIN. nat. 10, 106. 11, 261. 35, 165). 11, 3, 34 -a hanc operam (11, 3, 55 -a rustici operam). SCRIB. LARG. 53 multa -a hanc necessitatem scio profuisse (VLP. dig. 36, 3, 1, 11 -a necessitatem cavendi). LVCAN. 4, 728 obliquusque caput vanas serpentis in auras effusae tuto comprendit guttura morsu letiferam -a saniem. 6, 211 -aque cruorem confixae stant tela ferae. PETRON. 86 totoque corpore -a summam voluptatem me ingurgitavi. PLIN. nat. 2, 91 fiunt *cometae* et in austrino polo, sed ibi -a ullum iubar. 2, 137 icta gravida partu exanimato ipsa -a ullum aliud incommodum vixit (*cf.* SVET. Aug. 24 -a commoda emeritorum praemiorum exauctoravit). 3, 28 -a fastidium nominentur (32, 118). 7, 108 -aque invidiam. 7, 124 -a deformitatem oris curata orbitate luminis. 8, 136 odit leo *leontophonon* visumque frangit et -a morsum exanimat. 10, 153 quaedam et -a incubitum sponte natura gignit. 11, 269 elephans -a nares ore ipso sternumento similem elidit sonum. 12, 35 *bdellum* gustu amarum -a acorem. 12, 79 *odor* aggravans capita -a dolorem (PLIN. epist. 2, 1, 4). 13, 31 mas palmite floret, femina -a florem germinat. 19, 171. 20, 225 parotidas . . . purgat -a vulnus (STAT. Theb. 7, 741 vulnera -a mors trepidis ignava venit). 23, 4. 25, 54 nigrum *veratrum* medetur . . . hydropicis, dum -a febrim (*per ellipsin*). 26, 123. 28, 202 iocur aprunum ex vino potum -a salem. 31, 24 -a suspicionem ullam aquae. 35, 139 -a pulveris iactum (ἀκονιτί) vicit. 36, 193. STAT. silv.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4 praef. iuvenem ... tuum quidem et condiscipulum, sed mihi -a (*Nohl*; contra *M*) hoc quoque ius artissime carum (QVINT. decl. 247 p. 11, 26 coitus atque congressus -a ius non efficeret uxorem). QVINT. inst. 1, 4, 4 neque -a musicen grammatice potest esse perfecta (*cf.* 1, 10, 33 -a scientiam musices). 1, 5, 64 non latine quidem, sed tamen -a reprehensionem loquetur (8, 5, 34). 2, 1, 9 ut theses dicerent et communes locos et cetera -a complexum rerum personarumque (2, 4, 36. 5, 10, 53. 7, 10, 3. *cf.* 2, 4, 22 quibus *communibus locis* -a personas in ipsa vitia moris est perorare, ut in adulterum). 2, 16, 14 tranare aquas -a docentem natura ipsa sciunt. 3, 6, 60 semina eius quaedam -a nomen ipsum apud Aristotelen reperiuntur. 3, 8, 20 -a (extra *A*) hanc denuntiationem. 3, 8, 21. 5, 11, 22. 7, 2, 23 -a accusationem (7, 2, 26). 7, 7, 4 -a adversam legem. 8, 4, 8. 10, 1, 2 -a lectionis exemplum. 11, 3, 65 quod *gestus* pleraque -a verba significat. 11, 3, 75. 12, 2, 1. 12, 5, 2 -a constantiam, fiduciam. 12, 6, 4 plusque usus sine doctrina, quam -a usum doctrina valeat. 12, 10, 9 *Phidias* in ebore vero longe -a aemulum. 12, 10, 75 ut lana tincta fuco -a purpuras placet. decl. 246 p. 7, 25 -a mortem. 254 p. 38, 14 -a rogationem (254 p. 41, 24). 258 p. 53, 9 -a periculum (VAL. dig. 36, 1, 69, 1 -a periculum interdicti fraudatorii hereditatem adibis. PAPIN. dig. 48, 1, 14 GELL. 12, 13, 1). 268 p. 93, 17 -a philosophiam. 288 p. 155, 12 quod mihi et -a praemium licebat, hoc et pro praemio peto. 382 p. 427, 6 tuum ipsum consilium quid profuisset -a manum meam. PS. QVINT. decl. 12, 14 -a spem convalescendi (*cf.* FLOR. epit. 3, 1, 2 -a [*i. contra*] spem omnium fortuna cessit. AMM. 22, 7, 5 -a spem veniae). 17, 8. TAC. dial. 27 iudicium animi -a damnum affectus proferre (PAPIN. dig. 40, 5, 23, 2 -a damnum voluntatis). 41 -a obtrectationem alterius. Germ. 16 materia ad omnia utuntur informi et -a speciem aut delectationem. Agr. 1 nec id Rutilio et Scauro -a fidem (*i. ut non retineret fidem*) aut obtrectationi fuit. SVET. Iul. 28 -a senatus populique auctoritatem (VAL. dig. 50, 8, 6 [4] -a principis auctoritatem. VLP. dig. 2, 15, 7, 2. 2, 15, 8, 6 *al.*) Aug. 66 -a honorem verborum. Claud. 35 non dubitans etiam -a bellum posse terreri (PAVL. dig. 49, 15, 19 pr). DIG. *saepissime, ex. gr.*: IVLIAN. 27, 2, 4 -a magistratuum decretum. VAL. 36, 1, 69, 3 -a consilium donandi (PAVL. 21, 1, 43, 2. DIDASC. apost. 34, 5 -a consilium aut imperium episcopi). AFRIC. 29, 2, 46 -a conscientiam. PAPIN. 5, 3, 49 -a metum (48, 5, 40, 4 -a poenae metum. VLP. 24, 1, 45). 18, 7, 7 convenit -a stipulationem. 46, 1, 53 -a ullam praescriptionem. 49, 14, 39 -a poenam exilii (GELL. 7, 14, 4). VLP. 2, 15, 8, 23 transactionem -a praetorem factam. 17, 1, 10, 10 -a mandatum. 24, 3, 22, 1 -a patris voluntatem (24, 3, 29 pr. 29, 2, 6, 1). 26, 7, 5, 10 -a testationem. 27, 10, 6 -a causae cognitionem *et multa alia similia*. TERT. idol. 13. adv. Val. 10 p. 188, 13 quod -a (circa *codd.*) pudorem erat natum. carn. 25. PANEG. 8, 9 -a ullam petendi molestiam. ARNOB. nat. 2, 54 -a eius (*dei*) nutum. LACT. inst. 4, 22, 3 AMM. 19, 7, 7 PAVL. NOL. epist. 14, 3. 23, 15 SIDON. epist. 9, 11, 2 COD. Iust. 1, 2, 19. 1, 17, 2, 13. 2, 50, 8. 4, 2, 17 *et saepe* ISID. reg. monach. 18, 2. CORP. IX 1619 -a ullius postulation(em). *locus dubius*: SEN. Oed. 951 morere, sed -a patrem (*i. q. longa a?*). **D** *i. q. extra, praeter*: QVINT. decl. 278 p. 134, 8 illa profecto -a interrogationem sunt, cuius tulerit nomen, in cuius censum delatus sit. ITALA II Cor. 11, 24 (Tert. scorp. 13) a Iudaeis quinquies quadragenas -a unam plagam accepi (παρὰ μίαν, VVLG. una minus). TERT. pudic. 9 nihil aliud argumentari licet -a (*i. nisi*) id, de quo agebatur. ieiun. 13. praeter pascha ieiunantes -a illos dies, quibus ablatus est sponsus. anim. 20 de accidentibus, quae -a corpulentiam et valentiam vel acuunt vel optundunt *mentem*. 43 in dubium deducentes totam naturalium et extranaturalium discretionem, ut et quae putaverit -a naturam esse naturae vindicari sciat posse. praescr. 23 aliam euangelii formam a Paulo superductam -a eam quae praemiserat Paulus (adv. Marc. 5, 3 p. 574, 14 si quid -a formam illorum euangelizaret). **E** *contra usum i. q. ultra, supra* (*cf.* GLOSS. *p. 1202, 80*): ITALA II Cor. 1, 8 (Tert. resurr. 48 p. 100, 19) quod super quam supra gravati sumus -a vires (ὑπὲρ δύναμιν, VVLG. supra virtutem, *sed fort. interpretandum 'usque ad finem virium'*). psalm. 44, 3 (Tert. adv. Marc. 3, 7 p. 387, 8. 3, 17 p. 404, 16) tempestivus decore -a (παρά, VVLG. prae) filios hominum. CLAVD. MAM. anim. p. 112, 20 ad uncias et semuncias et usque ad minimum, -a quod nihil est (*nisi simili interpretatione loco medearis atque* CIC. orat. 58 *p. 1203, 73 sqq.*).

deriv.: 1. citratus (*fort.* 2. citreus *?*). *Spelthahn.*

citrāgo (citreāgo), -inis *f.* [*a* citrus *vel a* citreus. *Th.*]. *nomen herbae*: PALLAD. 1, 37, 2 herbas nutriat *apiarius* . . . asfodilum, -eaginem, amaracum. 5, 7, 6 vasa, quibus recipiuntur *apes*, perfricanda sunt -eagine (-iag- *S E*). DIOSC. 3, 104 W μελισσόφυλλον . . . 'Ρωμαῖοι . . . κιτράγω. *v.* citrium *sub 3.* [*ital.* citraggine. *M.-L.*]

citraos *v.* catrios. **citrārius** *v. s.* citriarius.

1. citrātus, -a, -um [*a* citra. *Th.*]. GROM. p. 291, 13 si . . . cardinum numeri in orientem crescunt, erit -a pars.

[**2. citrātus**, -a, -um. HEMINA hist. 37 (Plin. nat. 13, 86) libros -os *codd. pro* cedratos, *v. p. 734, 59 sqq.*].

citrea *v.* citreus *p. 1206, 44.*

citreāgo *v.* citrago.

citrētum, -ī *n.* [*a* citrus. *Th.*]. *locus, ubi citri nascuntur*: PALLAD. 3, 24, 14 colocasei bulbi . . . frondere prope semper possunt, si tamquam -a tegumentis defendantur a frigore.

citreum *v.* citrium.

1. citreus (citrius), -a, -um *a* citrus. *subst. masc.* citreus, -ī: THEOD. PRISC. log. 3 (*? v. l. 42*). *fem.*: citrea, -ae: PLIN. nat. 16, 107. *forma* citrius: SCRIB. LARG. 158 (CAEL. AVR. chron. 5, 2, 44 *? v.* citrium). *in* GLOSS. *scribitur* cetreum, cidrium *al.*

1 *de ligno arboris citri* (*v.* citrus *sub 1*): GLOSS. II 101, 20 θύϊνον id est -eum. CIC. Verr. 4, 37 tu maximam et pulcherrimam mensam -eam . . . abstulisti (PETRON. 119, 27 ecce Afris eruta terris -ea mensa . . . ponitur ac maculis imitatur vilius aurum. PLIN. nat. 1, 13, 29—31 de -eis mensis. MART. 14, 89. PAVL. dig. 19, 1, 21, 2 mensae quasi -eae). HOR. carm. 4, 1, 20 ponet marmoream sub trabe -ea (*V*, cyprea *R F L* A^2; *cf.* SCHOL. *ad l.* trabem vero -eam aut pro difficili et nobili posuit aut pro amoenitate Veneris odoratam). [*dub.* VITR. 3, 8 fons, in quo natat insuper oleum odore uti scobis -ae (scobe -o *codd. sed v. p. 735, 54 sq.*)]. PERS. 1, 52 non quidquid denique lectis scribitur in -eis (*cf.* GLOSS. V 616, 33 -eae sunt spondae, ubi antiqui noctibus scribebant). MART. 14, 3 pugillares -ei. ITALA apoc. 18, 12 (Primas.) omnis ligni -ei (cytrei *D N G*, cutrei F^1, cedrii F^2, cedrini *v*, vitrei *C*. ξύλον θύϊνον, VVLG. omne lignum thyinum. **2** *pertinet ad arborem citrum 2*: **a** mala citrea: SCRIB. LARG. 158 bene faciunt et mala -ia quam maxime cocta. PLIN. nat. 15, 47 malorum plura sunt genera: de -is cum sua arbore diximus, Medica . . . Graeci vocant patriae nomine. 15, 110 malis . . . -is odor acerrimus. 17, 64 -ea grano et propagine . . . proveniunt. 23, 105 -ea contra venenum in vino bibuntur *eqs.* 1, 23, 56 *malorum observationes* -orum v. MART. 13, 38. MACR. sat. 3, 19, 2 genera malorum: Amerinum, cotonium, -eum. 3, 19, 3—5 quod ait Cloatius -eum, et ipsum Persicum malum est. et ut nemo dubitet haec de -eo dixisse Vergilium (*georg. 2, 127*), accipite quae Oppius in libro de silvestribus arboribus dicat. '-ea item malus et Persica' . . . et paulo post de -eo loquens ait . . . 'generantur autem in Perside omni tempore mala -ea'. vides hic et -eum nominari et . . . licet nomen -ei ille non dixerit. nam et Homerus, . . . -eum θύον appellat . . . et . . . ait Oppius inter vestem poni -eum. ALTERC. Hadr. et Epict. quid est amicus? :: pomo -eo similis, foris beatus *eqs.* CARM. epigr. 465 B 20 ⟨re⟩s hominum sic sunt ut ⟨cit⟩rea poma. **b** oleum citreum: PLIN. nat. 23, 88 cupressinum oleum eosdem effectus habet quos . . . -eum. 1, 23, 45 *medicinae ex* -eo. 28, 173 aurium dolori medetur . . . fel apri . . . cum oleo cedrino (*Mayh.*, -eo *codd.*; *v* cedrinus). THEOD. PRISC. log. 3 immaturi -i (immaturiae terei *V*, aeterei *B*, cidrię *g*, cedrię *cod. Cas. 97*, cedri *Gar.*, immaduerint ireos *Gel.*). **c** *de arbore citri 2*: PLIN. nat. 16, 107 citreae et iuniperus et ilex anniferae habentur.

utrum huc pertineant an ad citrium *dubium*: GLOSS. III 26, 22 ἑσπερὺς -eum. 358, 75 cetreum ἑσπερίς. 403, 70 -eum id est citrion. *v. s. vocibus* citrium *et* citrum *et* citrus. *cf. Olck, PW. III 2612; Marquardt-Mau, p. 310[1] et 723.*

?**2. citreus** pomerius GLOSS. IV 219, 19 (V 494, 47. 565, 34). citrarius pomarius *coni. Warren.* [*estne is qui 'intra pomerium est', a citra derivatum; cf. etiam* 1. citratus? *M br.*]

citr(i)ārius, -ī *m. a* citrus *vel* citrium. *is qui res e citri ligno fabricat vel vendit*: CORP. VI 33885 (*aetate imp. Hadriani*) si alius, quam negotiator eborārius aut cítriarius ⟨p⟩er ⟨fr⟩audem curatorum in hoc collegium adlectus esset. 9258, 9 Neapolitanorum citrariorum.

citrion *v. l. 47 et 74.*

citrium, -ī *n.* [*a* citrus. *Th.*]. *masc. infra l. 64.* **1** *de arbore citro 2.* AVG. c. Faust. 21, 12 p. 583, 26 sicut videmus arbores -orum toto anno flores et fructus parere. **2** *fructus arboris citri 2.* GARG. MART. med. 45 non una eademque virtus in omnibus -i partibus. p. 190 fit ex -o nobile antidotum tussientibus. APIC. 1, 21 -a ut diu durent: in vas -um mitte. 3, 75 -um (-inum *β*) sil montanum *eqs.* 4, 175 -um purgatum introforas. ORIBAS. syn. 4, 2 -i carnes. 4, 17 citrius specialiter medicinalis est. 4, 18 -i cortex confortat. NOT. Tir. 105, 6 -eum. GLOSS. II 315, 24 ἕσπερις -um. 590, 21 erbiscis -eum, erporis eum (611, 44, 45). *adde s. v.* citreus *l. 46 sqq.* **3** *nomen herbae*: AVG. gen. ad litt. 418, 6 -um putatur herba, quae vocatur apiaria (*v. sub* citrago). **4** *citria i. q. hodie 'citrullus'*, *v.* chamaemelon *p. 988, 24 sqq.* EDICT. imp. Diocl. 6, 75 -ium maximum. CAEL. AVR. chron. 5, 2, 44 et -i medio vel peponis. ITIN. Anton. Plac. rec. A 14 ibi nascitur cetrius de libras quadraginta (*sic corrigas quae posui p. 736, 27*). *utrum ad 2 vel 4 pertineant, non liquet*: GLOSS. III 191, 66 cittrion citriu. 264, 47 κίτριον citrum. 403, 70 -eum citrion (428, 53 -ium). 556, 36 ceitriu i. citru (621, 13). *Stadler.*

*citrō adv. [*cf. c.* citra *et c. got.* hidrē *'huc'*. *Th.*]. *i. q. citra, adhibetur tantum cum* ultro *iunctum, addita particula* ac (VARRO rust. 3, 5, 16), et (CIC. S. Rosc. 60 off. 1, 56 Lael. 85 GELL. 9, 12, 17 CLAVD. MAM. anim. p. 110, 11), que (*passim*) *aut sine particula* (CIC. nat. deor. 2, 84 LIV. 9, 45, 2 VITR. 5, 4, 2 FEST. p. 359 SEN. benef. 5, 11, 1 PLIN. nat. 2, 104. 19, 5. 35, 161 SVET. Cal. 19 APVL. Socr. 6 p. 133 met. 1, 5. 8, 22 *al.*). GLOSS. huc ad nos, proximum. IV 219, 13 -oque et ulterius. *lectio dubia*: CLAVD. MAM. anim. p. 112, 20. *inde a* CATONE.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1 *de verbis movendi i. q. huc et illuc, hinc et illinc, sim.*: CATO agr. 33, 2 ultro -oque sulcos perpetuos ducito. VARRO rust. 3, 5, 16 pisciculi ultro ac -o commetant. CIC. S. Rosc. 60 homines cursare ultro et -o non destiterunt (BELL. Afr. 82, 1 ultro -oque pavidos concursare. LIV. 37, 10, 7. *cf.* BELL. Afr. 20, 1 quo tutius ultro -oque commeatus auxiliaque sine periculo sibi succurrere possent. LIV. 40, 40, 7 bis ultro -oque . . . transcurrerunt. APVL. met. 1, 5 per Thessaliam . . . ultro -o discurrens. AMM. 14, 4, 1 Saraceni ultro -oque discursantes. 14, 11, 10. 17, 2, 3 discurrere flumen ultro -oque. 21, 16, 18. 22, 6, 4. 25, 8, 3. VEG. mil. 4, 42 percurrit). CIC. Verr. 6, 170 qui ultro -oque navigarent. ac. 1, 28 cum sic *illa vis* ultro -oque versetur. nat. deor. 2, 84 naturis his . . . sursus deorsus, ultro -o commeantibus (LIV. 25, 30, 5 legatos commeare ultro -oque. SEN. nat. 6, 13, 5. PLIN. nat. 2, 104 ultro -o commeante natura. 13, 106 PS. QVINT. decl. 2, 20 SVET. Cal. 19 APVL. met. 8, 22). LVCR. 4, 32 volitant ultroque -oque per auras. CAES. Gall. 1, 42, 4 ultro -oque cum legati inter eos mitterentur (civ. 1, 20, 4 internuntiis ultro -oque missis. LIV. 5, 8, 6. 37, 35, 2). PAVL. FEST. p. 97 Gradivus Mars appellatus est a gradiendo in bella ultro -oque. SEN. nat. 4, 2, 29 non ut cetera maria alternatis ultro -oque aest[at]ibus. epist. 72, 7 ultro -oque fluunt. PLIN. nat. 19, 5 tam parvo semine nasci *linum* quod orbem terrarum ultro -o portet (27, 3 alias *herbas* aliunde ultro -oque . . . portari. 35, 161. APVL. Socr. 6 p. 133 qui ultro -o portant hinc petitiones, inde suppetias. HIER. epist. 51, 3). CHALC. transl. 43^{B} cum sex sine ratione raptaretur motibus ultro -o, dextrorsum sinistrorsum. SERV. Aen. 6, 612 vastavit sex annis ultro -oque Siciliam. 2 *liberius i. q. alternatim, invicem, mutuo*: CATO orig. 95^{C} tanta beneficia ultro -oque, tantam amicitiam relinquemus? (CIC. off. 1, 56 ex beneficiis ultro et -o datis acceptis. SEN. benef. 5, 11, 1 beneficium et gratiae relatio ultro -o ire debent). SISENNA hist. 89 ultro -oque integrant in oppido caedem. CIC. rep. 6, 9 multis verbis ultro -oque habitis. Lael. 85 implicati ultro et -o vel usu diuturno vel etiam officiis repente . . . amicitias . . . disrumpimus. BELL. Hisp. 22, 3 quorum responsis ultro -oque acceptis et redditis. LIV. 3, 5, 12 magnae clades ultro -oque illis diebus et illatae et acceptae. 7, 9, 2 cum multae ante querimoniae ultro -oque iactatae essent. 9, 45, 2 oratione ultro -o (ultro -oque *codd. recc.*) habita. 29, 23, 5 data ultro -oque fide. 37, 51, 4 imperia inhibita ultro -oque. 39, 26, 14 de iniuriis, quas ultro -oque illatas querantur (40, 58, 2 iniuriae ultro -oque fieri). 42, 5, 12 obsidibus ultro -oque datis (44, 23, 2). VITR. 5, 4, 2 id ultro -o crebre faciendo constans *vox* apparet sensibus. FEST. p. 274 reciprocare pro ultro -oque poscere usi sunt antiqui. p. 359 quibus *chartis* ultro -o, sive privatim sive publice opus erat, certiores absentes faciebant. PAVL. FEST. p. 369 ultro -oque probrorum obiectatio. LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (Corp. XIV 2112) 1, 29 quibus ⟨funeraticium⟩ eius dabitur, hoc amplius viatici nomine ultro -o singulis ~~HS~~ XX n. IVLIAN. dig. 10, 2, 52, 2 pensatione ultro -oque condemnationis facta. GAIVS inst. 3, 24 ut nec inter matrem et filium filiamve ultro -oque hereditatis capiendae ius competat. dig. 3, 5, 2 ultro -oque nascitur actio (VLP. dig. 9, 4, 38, 2 locus erit furti actioni ultro -oque. 17, 1, 19). FRONTO p. 194, 7 N. post ista ultro -oque a me rogata atque responsa. GELL. 9, 12, 17 illud etiam dictum a Vergilio eandem habet formam communicatae ultro et -o significationis. VLP. dig. 2, 13, 6, 3 ultro -o dandi, accipiendi, credendi, obligandi, solvendi sui causa negotiatio. 50, 16, 19 contractum ultro -oque obligationem, quod Graeci συνάλλαγμα vocant. AMM. 16, 2, 3 multa ultro -oque dicebantur (21, 12, 4 multis ultro -oque dictitatis. 24, 8, 2). 18, 6, 3 multis ultro -oque deliberatis. 25, 6, 1 quae dum ultro -oque ordinantur. *nota*: COSMOGR. 2, 1 hanc quadripertitam totius terrae continentiam hi qui dimensi sunt longe -oque maiores nostri tripertitam reputari definierunt. AMM. 30, 3, 5 post dicta et audita ultro -oque versu⟨s⟩. *c. genet.*: SIC. FLACC. grom. p. 150, 10 ultro -oque rivorum aliquas partes agrorum possideri ab his, qui trans rivum contrarios agros habebunt. *Spelthahn.*

citromēlon, -ī *n.*, *κιτρόμηλον.* DIOSC. 3, 114 mellissophyllon . . . odorem habens cedromeli.

citron *v.* citrum *l. 77.* **citropodēs** *v.* chytropus *p. 1034, 43.*

citrōsus, -a, -um *a* citrus *2* (*vel 1? v. infra l. 73 sqq.*). NAEV. (?) carm. frg. 10 pulchramque ex auro vestemque -am. *cf.* PAVL. FEST. p. 42 -a vestis appellata est a similitudine citri. MACR. sat. 3, 19, 5 *v. p. 1206, 29 sqq.* ISID. orig. 19, 22, 20 -a *vestis*, quasi concrispa ad similitudinem citri. *res admodum dubia, cum Naevii temporibus Romani citros arbores (s. 1 et 2) nondum cognovisse mihi videantur; fort. voc. a* cedrus *ductum, nisi auctoris nomen corruptum esse putes.*

citrum, -ī *n.*, *κίτρον*, *cf.* ATHEN. 3, 83 a—85 c *κίτρον, κίτριον.* *scribitur* citron: PLIN. VAL. *p. 1208, 21.* 1 *lignum arboris citri 1*: CATO or. frg. 36, 1 dicere possum, quibus villae atque aedes aedificatae atque expolitae maximo opere -o atque ebore atque pavimentis Poenicis sient. VARRO rust. 3, 2, 4 nuncubi hic vides -um aut aurum? PAVL. FEST. p. 42 *supra l. 71.* VELL. 2, 56, 2 Gallici *triumphi* apparatus ex -o . . . constitit. SEN. dial. 9, 9, 6 cur ignoscas homini armaria ⟨e⟩ -o atque ebori captanti? PLIN. nat. 5, 12 *luxuriae* efficacissima vis sentitur . . . cum ebori -o silvae exquirantur. 16, 68 bruscum, . . . si magnitudinem mensarum caperet, haud dubie praeferretur -o. 16, 231 quorum vestiatur operimento alia materies, praecipua sunt -um, terebinthus *eqs.* 16, 233 sic -um pretiosius fieri. 33, 146 Fenestella . . . ait . . . se puero . . . aere operta aut -o coepisse. MART. 9, 59, 10 hexaclinon ingemuit -o non satis esse suo. 10, 80, 2 *plorat Eros quotiens* inspicit . . . nobiliusve -um. 10, 98, 6 *vis* aut -um vetus Indicosque dentes. 12, 66, 6 et Maurusiaci pondera rara -i. 14, 138 nobilius villosa tegant tibi lintea -um. APVL. met. 2, 19 ⟨mensae⟩ opipares -o et ebore nitentes. 5, 1 laquearia -o et ebore . . . cavata subeunt aureae columnae. 11, 16 omnis . . . carina -o limpido perpolita florebat. TERT. pall. 5 M. Tullius orbem -i emit. CAPITOL. Pert. 8, 4 vasa . . . de . . . auro, ebore, argento -oque composita. HIER. in Zach. 3, 14 p. 931 tabernacula de ligno pulcherrimo, quod Iudaei -um vocant. NOT. Tir. 105, 6 (*inter arborum nomina*). PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24 (1902) p. 133 *τοῦ κίτρου καλάθιον ἕν.* PLIN. nat. 15, 28 fit et *oleum* e -o, cupresso, nucibus iuglandibus (*dubium utrum huc pertineat an ad 2*). 2 *i. q. fructus 'citri medicae Risso' = 'Zitrone', v.* citrus *2*: CASS. FEL. 81 p. 193 tria grana de medio -i tolles et teres. PLIN. VAL. 5, 2 *accipiant* caetrum aut melum aut aliquod, quod infrigidare possit, pomum. 5, 31 dabis alicam et citron et orizam. EVG. TOLET. carm. 64 de -i qualitate. pulchra cute carne dulcis et acerba medullis. GLOSS. III 442, 9 -um *ἑσπέριον sim.* (477, 41. 538, 42 credru. 546, 10 cedro). *alia fort. huc trahenda v. p. 1206, 46 sqq.* [*ad cedrum arborem pertinet*: VARRO frg. Char. gramm. I 87, 2 glutine et citro reficit.] *v. Marquardt-Mau, Privatleben p. 722; Olck, PW. III 2621.*

citrus, -ī *f.* [*a gr. κέδρος tractum esse videtur, v. Zs. f. vergl. Sprachforsch. 32, 564. Th.*] 1 *arbor Mauretaniae ('Callitris quadrivalvis Vent.')*: VARRO Men. 182 in quibus Libyssa -us fasciis cingit fores. MELA 3, 104 amoenique saltus -o terebintho ebore abundant. LVCAN. 9, 428 sed -i contenta conis vivebat et umbris *Maurusia gens.* PLIN. nat. 1, 13, 29 de -i arbore. 13, 2 cedri tantum et -i suorum fruticum. 13, 91 Mauri quibus plurima arbor -i et mensarum insania. 13, 95 Ancorarius mons . . . citerioris Mauretaniae . . . laudatissimum dedit -um. 16, 129 maxima spatio atque plenitudine -i *planta* est. 37, 204 rerum . . . maximum est pretium . . . in arbore -o. SYMM. epist. 4, 34, 3 in -i (*Seeck*, stili *codd.*) caudices aut tiliae pugillares censeas transferenda. IVL. VAL. 3, 33 -i excrescentia. *de ligno eiusdem arboris*: PLIN. nat. 16, 66 acer . . . operum elegantia ac subtilitate -o secundum. 16, 185 hoc pretiosissimum in -o et acere. 2 *arbor 'Citrus medica Risso' ("Zitratzitrone")*: SERV. georg. 2, 126 apud Medos nascitur quaedam arbor ferens mala quae Medica vocantur . . . hanc plerique -um volunt, quod negat Apuleius in libris, quos de arboribus scripsit et docet longe aliud esse genus arboris. 2, 127 'felicis mali' secundum eos, qui dicunt -um, fecundi: nam haec arbor id est -i omni paene tempore plena est pomis. 2, 130 lupini -um . . . prosunt contra futurum . . . venenum . . . apparet ergo non eum de -o loqui. ANTH. 169 carmina de -o. . . . talia poma nemus protulit Hesperidum. 170 stat similis auro -i mirabilis arbos *eqs.* 171 omne genus mali dignum est assurgere -o. IORD. Get. 3, 16 insula in modum folii cetri. GLOSS. III 562, 69 erporis (*ἑσπερίς?*) id est poma cedri. 562, 36 erviscis i. -us. *dubia*: GLOSS. III 544, 59 -us citri folia. V 639, 13 -us citereus. [*it.* cedro. *M.-L.*] *de re v. Olck, PW. III 2621; Blümner, Technol. II 273; V. Hehn, Kulturpfl. p. 431^{6}; Marquardt-Mau, Privatl. p. 428.* *Stadler.*

cittis *i. q.* ciccum, *v. p. 1048, 35.* **cittō** *v.* citus *p. 1209, 76.*

*1. **citus,** -a, -um [*participium verbi* ciere. *Th.*]. GLOSS. *ταχύς.* celer, velox. festinus, velox. citatus, velox. festinus, festinans, properans. NON. p. 265 incitatum, celer; divisum vel separatum, inde et oscitare dictum est. *comp.*: PLAVT. frg. inc. 7 (21) nullam ego rem -iorem apud homines esse quam famam reor (*cf.* PAVL. FEST. p. 62). COD. Iust. de cod. comp. 3 ad -iores litium decisiones. *adde* in citius *p. 1209, 74.* *cognomen* Citior *v. nom. propr.* *superl.*: SOL. 2, 54 a promunturio . . . Achaiam destinantibus -issima navigatio est. *inde ab* LIV. ANDR., *deest* CATONI TER. RHET. Her. CIC. orat. CAES. NEP. TIB. (*qui habet semel particip.*) VITR. SEN. rhet. VELL. VAL. MAX. COLVM. LVCAN. PETRON. MART. PLIN. epist. SVET. IVV.

1 *de rebus corporeis*: ENN. scaen. 65 iamque mari magno classis -a texitur (VERG. Aen. 5, 33. 66 HOR. carm. 1, 37, 24 *al.* *cf.* CATVLL. 64, 6 -a decurrere puppi. HOR. epod. 9, 20 hostiliumque navium portu latent puppes sinistrorsum -ae. PANEG. in Mess. 69. OV. epist. 15, 111 naves [met. 15, 732 TAC. ann. 2, 6]. OV. epist. 20, 70 ratis [ars 1, 3]. VAL. FL. 5, 106 carina). PLAVT. Aul. 600 -is quadrigis (VERG. Aen. 8, 642. *cf.* SERV. *ad l.* OROS. hist. 2, 6, 10. CATVLL. 55, 26 bigae). PLAVT. Pseud. 745 turbo non aeque -ust. CIC. Arat. 64 non hiberna -o volvetur curriculo Nox. HOR. epod. 17, 7 -umque retro solve, solve turbinem. PANEG. in Mess. 97 signata -a loca tangere funda. PRIAP. 53, 2 cum capiant alti vix -a musta lacus. OV. epist. 5, 67 terrasque -a ratis attigit aura. met. 2, 75 axis. 2, 249 Thermodonque -us (MELA 2, 63 *Padus* -us prosilit. 3, 40). 10, 591 ablata -is talaria plantis. ars 3, 65 -o pede labitur aetas. fast. 2, 274 quique -is Ladon in mare currit aquis (*cf.* SEN. Phaedr.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

512 fons largus -as defundit undas. Phoen. 85. AVIEN. orb. terr. 1154 festina -is evolvitur unda fluentis. Arat. 50). MANIL. 5, 419 -is perlabitur aequora pennis. SEN. Phaedr. 1074 currus. VAL. FL. 3, 498 -is Gradivus habenis fundit equos. SIL. 11, 517 castris -a signa movemus. STAT. Theb. 9, 867 cuspis. SOL. 32, 33 *pennatorum anguium* tam -um virus est, ut *eqs.* AMM. 24, 6, 5 classem omnem properare -is remigiis. PHYSIOGN. 42 oculi -i (*sic Förster,* ceci *codd.*). 91 palpebris -is atque mobilibus. *cum abl.*: TAC. ann. 2, 6 *naves* -ae remis. 2 *de animantibus*: VERG. Aen. 5, 824 Tritonesque -i. HOR. carm. 1, 37, 18 -us venator (PHAEDR. app. 26, 9). OV. epist. 5, 20 canes. fast. 2, 858 equos (Pont. 4, 7, 52). LIV. 26, 15, 8 eques -us ab Roma venit (CVRT. 4, 12, 4 TAC. hist. 3, 16. AMM. 16, 8, 7 missis equitibus -is. 18, 7, 3). SIL. 14, 25 cornipedemque -um. STAT. Theb. 11, 198 alipedemque -um. TAC. ann. 11, 1 -is cum militibus ... praefectum misit. 12, 31 -as cohortes rapit. 14, 26 praemisso cum auxiliis Verulano legato atque ipse legionibus -is, abire ... subegit. *cum abl.*: TAC. hist. 2, 40 aderat -us equo Numida. *in c. abl.*: SCHOL. Hor. carm. 4, 2, 5 *Pindarum* et in dicendo -um et sensibus abundantem. 3 *de rebus incorporeis*: CIC. de orat. 3, 216 *vox* -a tarda. SALL. Catil. 15, 5 -us modo, modo tardus incessus (HIER. epist. 24, 5). VERG. Aen. 5, 610 nulli visa -o decurrit tramite virgo (GLOSS. IV 434, 12 -o tramite: celeri cursu). HOR. sat. 1, 1, 8 mors (carm. 2, 16, 29 DRAC. laud. dei 3, 242). ars 252 iambus, pes -us. OV. met. 1, 543 -aeque victa labore fugae. fast. 2, 741 -o passu (SIL. 8, 126. 17, 530. AMM. 18, 6, 17 passibus -is. 21, 10, 1. 24, 5, 7 *al.* *cf.* SIL. 7, 291 ad tentoria fratris fert gressus vicina -os). OV. Pont. 2, 4, 11 saepe -ae longis visae sermonibus horae, saepe fuit brevior, quam mea verba, dies. MANIL. 5, 163 -o motu. 5, 167 mobilibusque -os ictus glomerare lacertis. SEN. Phaedr. 395 cursibus ...-is (AMM. 16, 12, 36 properantes -o quam considerato cursu. NEMES. cyn. 2 discursusque -os). nat. 6, 18, 1 spiritus natura -us et locum e loco mutans. TAC. hist. 3, 71 -o agmine forum praetervecti *milites* (ann. 1, 63. 4, 25 OROS. hist. 5, 19, 4. AMM. 26, 4, 2 Nicomediam itineribus -is regressus. 26, 8, 4). APVL. met. 7, 28 de bracchiorum suorum -a fatigatione conquesta. apol. 25 flammam ...-o incremento. FIRM. math. 3, 3, 19 quorum patrimonium frequenti et -a dissipatione depereat. AMM. 29, 6, 14 ni periculo mortis aliquos -um extraxisset effugium. 30, 1, 5 neque aliam nisi -o discessu salutis reperiens viam. SCHOL. Hor. sat. 1, 10, 9 sententia illa, quae risum movet, debet esse -a et manifesta. HIER. in Nah. 1 p. 543 brevi et -a poena. epist. 33, 5 -o sed non cauto sermone (43, 2). ZACCH. 1, 36 p. 1105^{C} infantum -us finis est. COD. Theod. 7, 1, 17, 1 (*a. 398*) -am (*i. praesentem*) remeandi accipiat facultatem. SIDON. epist. 1, 5, 2 -us et facilis ascensus. CASSIOD. in psalm. 32, 2 *cithara* ideo tale nomen accepit, quoniam -a iteratione percutitur. *cum abl.*: PAVL. NOL. carm. 27, 14 breviatas cogit hiems horas -a lumine, pigra tenebris.

4 *pro adverbio*: LIV. ANDR. carm. frg. 28 topper -i ad aedes venimus Circai. ENN. ann. 21 transnavit -a per teneras caliginis auras. 35 et -a cum tremulis anus attulit artubus lumen. PLAVT. Amph. 244 equites parent -i. 1111 *angues* pergunt ad cunas -i. 1115 -us e cunis exilit. Stich. 391 ego huc -us praecucurri. LVCIL. 509 subicit huic humilem et suffer⟨t⟩ -us (suffercitus *trad.*) posteriorem. VARRO Men. 9 cedit -us celsus tolutim. 79 tua templa ad alta fani properans -us itere. CATVLL. 63, 30 viridem -us adit Idam properante pede chorus. 63, 42 ibi Somnus excitam Attin fugiens -us abiit. LVCR. 1, 385 postremo duo de concursu corpora lata si -a dissiliant. SALL. Iug. 101, 1 undique simul speculatores -i sese ostendunt. VERG. Aen. 1, 301 Libyae -us astitit oris. 4, 574 solvite vela -i. 4, 594. 9, 36 ferte -i ferrum (STAT. Theb. 5, 658 ferte -i comites. Ach. 1, 721). 11, 462 corripuit sese et tectis -us extulit altis. 12, 425 arma -i properate viro. HOR. sat. 1, 10, 92 i, puer, atque meo -us haec subscribe libello (*cf.* PROP. 3, 23, 23 i puer et -us haec aliqua propone columna). carm. 3, 7, 27 nec quisquam -us aeque Tusco denatat alveo. OV. epist. 5, 100 met. 3, 562. SEN. Herc. f. 100 ardentem -ae concutite pinum. Oed. 756. VAL. FL. 1, 159 -us occupat auras raptor. 5, 622. 7, 179. SIL. 1, 568 ite -i (1, 571. 7, 101. 10, 558). 7, 180 -us extulit hortis ... dapes. 7, 375 faucesque viae -us occupat armis Poenus. 11, 193 festinata -us per campos signa movebat. 12, 161. 15, 302 et Phoebi vidit -us Actia templa. 17, 148. 536 STAT. Theb. 6, 682. 10, 491 ni Megareus specula -us exclamasset ab alta. TAC. ann. 12, 12. SIDON. epist. 4, 24, 2 precibus orantis -us adnui. *nota de obiecto*: CARM. epigr. 1443 B, 7 fac rata quae cupimus, fac -a quae volumus. *adverbialiter*: SORT. Sangall. 47, 4 quod fabricare cogitas, in -ius cadet.

opposita: piger, tardus.

adv.* **citō. citto: CARM. epigr. 1328, 1. *idem in versu latere videtur*: CYPR. GALL. Ios. 211 (*cf. formam ital. p. 1210, 9*).

syllaba finalis ō longa apud vetustiores (praeter locos poetarum scaenicorum ubi iambica q. d. correptione breviantur): PLAVT. Cist. 748. 781 Men. 225 TER. Andr. 474. 928 Haut. 375 LABER. mim. 133 (*inc. propter mensuram dubiam ex. gr.* PLAVT. Bacch. 202 Mil. 1353 Most. 541); *addas fort.* CATO dict. 80 *p. 1210, 28, modo sit versus.* *at corripitur in carminibus dactylicis inde ab* TIB. 1, 4, 28—30, PROP. 1, 5, 26. 2, 9, 35 *al.* HOR. ars 335 OV. am. 1, 8, 92 *al.* *ubique praeter unum locum*: DRAC. Orest. 60. GLOSS. -o: ταχύ. ταχέως. ταχύτερον. τάχιον. θᾶσσον. ὀξέως. statim, continuo. continuo, exinde. -ius: ταχέως. maturius. prius. DIFF. gramm. VII 521, 24 -ius et celerius. -ius praeverbium qualitatis praelativae simile cognominis † pro matura est etiam significantiam habens, velut iam fessi ante tempus re facta ut loquatur non ostendit qualitatis, sed temporis. at celeritas sui temporis est perfecta. *inde a* NAEVIO *et* PLAVTO, *compar. et superl. item a* PLAVTO; *deest* CATVLLO NEP. VAL. FL. [*it.* cetto, *hisp.* cedo. *M.-L.*]

adv. simpl. **citō** *i. q. brevi tempore, celeriter, mox*: NAEV. praetext. 7 qui vestram rem publicam tantam amisistis tam -o? com. 42 quid istuc vero te advertisti tam -o. PLAVT. Amph. 728 Asin. 745 Bacch. 202. 714. 734. 748. 756. 857 Capt. 861. Cas. 295 actutum uxorem huc evoca ante aedes -o (Truc. 267 nisi abis actutum aut dicis quid quaeras -o). 745 propere -o intro ite et -o deproperate. Cist. 748. 781 Curc. 123. Epid. 142 huic homini opust quadraginta minis celeriter calidis, danistae quas resolvat, et -o. 513. 630 nimium advenisti -o (Truc. 467 eius rei nimis -o [eius enim scito *codd.*] odium percipit. VARRO rust. 1, 40, 3 nimium -o aut tarde. CIC. Q. Rosc. 5. Lael. 78 ut ne nimis -o diligere incipiant. epist. 2, 6, 1 PAVL. FEST. p. 170 SEN. contr. 2, 3, 1 SEN. Ag. 747 dial. 6, 21, 1. 9, 4, 1 QVINT. decl. 279 p. 136, 9. PLIN. epist. 3, 20, 9 sed nimis -o de futuris. CARM. epigr. 1219, 4). PLAVT. Men. 225 Mil. 256. 522. 524. 732. 921. 1186 Most. 347. 541. Poen. 567 hoc -o et cursim est agendum (FRONTO p. 24, 10 N. -o et cursim hexametros tuos recitare). 874. Pseud. 168 haec -o celerate. 389. 920. Rud. 799 propera -o. Trin. 160 CATO agr. 3, 3. 43, 2. 157, 4. dict. 80 sat -o, si sat bene (SEN. epist. 13, 10 satis -o dolebis. 24, 1 TAC. hist. 2, 25). TER. Ad. 981 Andr. 382. 474. 928. Eun. 178 labascit victus uno verbo quam -o. 538 Haut. 375 Hec. 781 AFRAN. com. 59 LVCIL. 1114. GRACCH. or. frg. Gell. 10, 3, 3 parum -o. VARRO ling. 8, 6 rust. 1, 12, 3. 1, 31, 4 RHET. Her. 3, 20, 33. 4, 23, 32 CIC. S. Rosc. 97. Verr. 2, 26 vel -o absolvi vel tarde condemnari (SEN. contr. 2, 3, 21 quidam voluerunt videri -o exoratum raptae patrem, quidam tarde. SCRIB. LARG. 15 TAC. Agr. 12. Germ. 27 lamenta ac lacrimas -o dolorem et tristitiam tarde ponunt. HIER. epist. 118, 1). CIC. Verr. 5, 138 Sull. 91 Phil. 2, 44. 67. 74 de orat. 3, 89. 99. 146. top. 62 ut qui facile et -o irascatur (SEN. epist. 16, 2 quod tibi -o et facile credas. LACT. inst. 3, 26, 11 AVG. civ. 7, 4. 19, 8). leg. 2, 6 Tusc. 2, 14 Att. 3, 27. 4, 2. 6, 1, 14. 7, 12, 3 sed haec, ut scribis, -o sciemus. 10, 15, 3. 14, 21, 1. epist. 6, 6, 13 incolumem te -o, ut spero, videbimus (NEPOTIAN. 9, 22 -o [VAL. MAX. 1, 8 ext 10 brevi] te videbo). PVBLIL. A 32. B 31 LABER. mim. 133. SALL. Catil. 45, 3 Galli -o cognito consilio sine mora praetoribus se tradunt. TIB. 1, 4, 28 PROP. 1, 5, 26 OV. am. 2, 18, 16 epist. 3, 7 ars 3, 73 VITR. 1, 4, 2. 1, 5, 3 SEN. contr. 2 praef. 2. 2, 1, 21. 9, 6 (29), 7 quod noverca tam sero, puella tam -o (SEN. Tro. 469. MART. 1, 31, 8 tonsum fac -o, sero virum. 5, 65, 16). VAL. MAX. 7, 2, 5. SEN. dial. 1, 6, 9 quod tam -o fit timetis diu. 4, 29, 2 de iis quae narrata sunt, non debemus -o credere. 6, 12, 3 iuvenis -o prudens, -o pius, -o maritus, -o pater. 9, 17, 5. nat. 1, 6, 4 aeque -o (7, 12, 8). 3, 27, 2 -o ac repente. epist. 77, 5 adulescens quietus et -o senex. PETRON. 77 praeterea -o accipiam hereditatem. CELS. 2, 7 quo minus -o affecerint, eo tardius solventur. MART. 1, 116, 3. 2, 6, 14. 2, 27, 3 effecte, graviter, -o, nequiter. 7, 34, 4 QVINT. inst. 1, 1, 14. 10, 3, 10 IVV. 9, 146. 11, 13. TAC. Agr. 3 corpora nostra lente augescunt, -o extinguuntur. ann. 12, 38. HIER. in Ioel 3, 4—6 p. 209 velociter et -o (VVLG. Ios. 23, 16 -o atque velociter consurget in vos furor domini. Ioel 3, 4 -o velociter reddam vicissitudinem). VVLG. gen. 24, 65 exod. 32, 8 deut. 7, 4 Ios. 10, 6 II reg. 17, 16. Ier. 27, 16 vasa domini revertentur de Babylone nunc -o. BARNAB. 3, 4 ed. Heer vestimenta tua -o (ταχέως) oriuntur. EVGIPP. Sev. 5, 3 -o nuntius fidelis advenit. 5, 7 vilissimis nunc pellibus coopertus, sed multis -o plurima largiturus. 21, 1 CORP. IV suppl. 5395. VIII 24734. IX 292. 1867 CARM. epigr. 1035, 6. TAB. devot. Audollent 248^{b}, 8 age age iam iam -o -o ἤδη ἤδη ταχύ ταχύ. 253, 21. 295, 27. PELAG. in Rom. 9 p. 691^{C} sicut ego verbum abbrevio et -o definio. *pro comparativo*: CAPITOL. Aur. 24, 2 ut praetorem reprehenderet, qui -o (*i. iusto celerius*) reorum causas audierat, iuberetque illum iterum cognoscere. *cum negatione i. q. non facile*: TER. Ad. 443 haud -o mali quid ortum ex hoc sit publice. VARRO ling. 8, 41 sin ex utraque parte debet verbum esse simile, non -o invenietur qui⟨n⟩ in altera utra re claudicet (VLT. SYLL. gramm. IV 228, 24 us syllaba terminatus genetivus Graeci nominis non -o apud poëtas Latinos invenitur). CIC. Brut. 264 neque verbis aptiorem -o alium dixerim neque sententiis crebriorem. VITR. 2, 9, 6 *abies* rigore naturali contenta non -o flectitur ab onere. SEN. epist. 87, 6 familiam nemo -o speciosiorem producet. MART. 12, 21, 7 nec -o ridebit peregrini gloria partus *al.*

compar. **citius.** 1 *i. q. celerius, prius*: **a** *absolute*: PLAVT. Bacch. 290 ubi portu eximus, homines remigio sequi, neque aves neque venti -ius. Cas. 806. TER. Hec. 288 sic -ius qui te expedias his aerumnis reperias. ACC. trag. 692 VARRO rust. 2, 8, 3. NIGID. frg. Gell. 10, 11, 2 'mature' est, quod neque -ius est neque serius (OV. met. 10, 33 serius aut -ius sedem properamus ad unam.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SEN. contr. 2, 6, 1 luxuria tua serius coepit, -ius desinet. AVG. serm. 57, 3, 3 omnis homo -ius serius moriturus est). CIC. Planc. 57. orat. 221 ut aut -ius insistendum sit aut longius procedendum. Att. 11, 24, 5 ego ad te, si quid audiero -ius, scribam. LVCR. 3, 300. 438 *animam* multoque perire ocius et -ius dissolvi <in> corpora prima. 5, 702 tardius et -ius consuerunt confluere ignes (LIV. 2, 58, 7 si -ius agi vellet agmen, tardius sedulo incedere. MANIL. 3, 545. SEN. nat. 2, 59, 7 eodem -ius tardiusve veniendum est. epist. 70, 6 -ius mori aut tardius. TERT. anim. 33. HYG. astr. 1 praef. p. 21, 2 quare nonnulla signa celerius exorta serius occiderent, nonnulla etiam tardius ceteris exorta -ius ad occasum pervenirent. AVG. civ. 5, 22. 21, 17 SORAN. p. 10. 16. *cf. p. 1210, 53*). VITR. 1, 1, 2 -ius quod fuit positum sunt assecuti. SEN. contr. 7, 1, 19 non potui -ius. CELS. 2, 14 potest morbus, etiam qui per se finem habiturus est, -ius tamen adhibito auxilio tolli. PHAEDR. 3, 6, 2 non vis -ius progredi? SEN. dial. 5, 39, 3. benef. 1, 1, 13 qui beneficium non reddit, magis peccat; qui non dat, -ius. QVINT. decl. 258 p. 54, 21. 306 p. 203, 21. TERT. ieiun. 17 -ius resuscitabitur caro levior, diutius in sepultura durabit caro aridior. SPART. Pesc. 9, 1 occisi -ius ad famam venire nequiverunt. VOPISC. Tac. 6, 8 si te -ius fata praevenerint. *nota pro superlativo*: MIRAC. Theclae 7 p. 172, 23 quam -ius potuit usque ad Gallicum mare profectus est. **b** *c. abl.*: PLAVT. Aul. 600 quod iubeat citis quadrigis -ius properet persequi. Stich. 645 qui nihilo -ius veniet (643 ocius nihilo). Trin. 387 nimio -ius transiges. VARRO Men. 108 -ius opinione (EPIT. Alex. 16 id -ius Alexandri opinione fecerunt. AMM. 21, 4, 7). ling. 8, 5 quo -ius ediscere possent (CIC. de orat. 2, 11 quo -ius hoc quod suscepimus non mediocre munus conficere possimus. Att. 9, 1, 3 quo -ius audiremus. LVCR. 2, 226 COLVM. arb. 10, 4 QVINT. decl. 380 p. 425, 5). VARRO rust. 1, 67 ficum Sabinam quanto -ius promas (TERT. idol. 8 AVG. civ. 15, 1). RHET. Her. 2, 31, 50 nihil enim lacrima -ius arescit. CIC. de orat. 3, 100 eo -ius in oratoris aut in poetae concinnis ac suco offenditur (Att. 2, 15, 2 ut eo -ius tu ex Epiro revertare. LIV. 3, 33, 2 eo -ius lapsa res est. SEN. epist. 63, 3). LVCR. 3, 312 ille metu -ius paulo temptetur. 4, 70 multo -ius, quanto minus indupediri pauca queunt (AVG. civ. 5, 25 Iovianum multo -ius quam Iulianum abstulit). VERG. Aen. 1, 142 dicto -ius tumida aequora placat (HOR. sat. 2, 2, 80 dicto -ius curata sopori membra dedit. LIV. 23, 47, 6 dicto prope -ius. SEN. apocol. 13 PETRON. 74. 131 AMM. 17, 8, 4 RVFIN. hist. 4, 15, 29). Aen. 5, 242 illa noto -ius volucrique sagitta ad terram fugit. AETNA 406 ferro -ius. HOR. sat. 1, 9, 24 quis me scribere pluris aut -ius possit versus. carm. 1, 13, 20 quos . . . nec malis divolsus querimoniis suprema -ius solvet amor die. OV. fast. 4, 606 speque redit -ius (AMM. 18, 2, 3 utrumque perfectum est spe omnium -ius. 25, 6, 14). 5, 547 quid solito -ius liquido iubar aequore tollit? LIV. 5, 11, 13 quod duobus mensibus -ius privati facti sint (9, 34, 15 non die, non hora -ius. COLVM. arb. 3, 5 ubi vinea fuit, quod -ius decimo anno severis, aegrius conprehendet. TERT. anim. 20). VVLG. Ioh. 20, 4 alius discipulus praecucurrit -ius (τάχιον) Petro. **c** *sequitur* quam: PLAVT. Persa 435 -ius extemplo a foro fugiunt quam ex porta ludis cum emissust lepus. CIC. Sest. 70 rem talem per alios -ius quam per se tardius confici malebat. 82 paulo -ius quam vellem (Att. 5, 12, 1 -ius quam vellemus). Phil. 2, 82 quae omnia sunt -ius facta quam dixi. 13, 19 senatus consulta fecit, quae quidem omnia -ius delata quam scripta sunt. part. 113. Tusc. 4, 81 -ius repentinus oculorum tumor sanatur, quam diuturna lippitudo depellitur. Cato 4 obrepere aiunt eam *senectutem* -ius quam putassent (epist. 7, 25, 1 magister adest -ius quam putaramus). Att. 2, 9, 1 -ius quam oportuit. 4, 19 -ius te, quam scribis, videbo. 8, 14, 1 -ius quam opus sit. 16, 11, 6 ob hoc ego -ius Romam, quam constitueram. ad Q. fr. 2, 13, 2 ut, si serius, quam voluerint, forte surrexerint, properando etiam -ius, quam si de nocte vigilassent, perveniant. LVCR. 1, 556 quidvis -ius dissolvi posse videmus quam rursus refici. 2, 162 multo -ius ferri quam lumina solis. HOR. epist. 2, 1, 262 discit enim -ius . . ., quod quis deridet, quam quod probat. OV. met. 5, 635 et -ius, quam nunc tibi facta renarro, in latices mutor. SEN. nat. 4, 11, 4 longiorem hominem -ius quam pusillum debere calefieri. epist. 63, 13 STAT. Theb. 10, 674. FLOR. epit. 3, 23, 1 bellum paene -ius oppressum est quam inciperet. SEN. nat. 1, 5, 6 -ius cadunt stillae quam ut concipere imagines possint. **d** *pro positivo vel superlativo*: TER. Eun. 571 tacitus -ius audies. Hec. 364 qua me propter exanimatum -ius eduxi foras. LIV. 21, 36, 7 glacie non recipiente vestigium et in prono -ius pedes fallente. MANIL. 5, 640. SEN. contr. 1, 5, 9 gratulor vobis, virgines, quod -ius illuxit. 9, 6 (29), 18 filium mihi eripuit; nisi -ius illam oppressissem, et filiam abstulisset. SEN. Ag. 965 -ius interea mihi edissere ubi sit natus, ubi frater tuus. apocol. 7 -ius mihi verum (*sc. dicito*), ne tibi alogias excutiam. STAT. silv. 5, 2, 96. IVV. 1, 125 -ius dimitte. moraris? 4, 134 argillam atque rotam -ius properate. ITALA I Cor. 4, 19 (Tert. pudic. 14) veniam -ius (ταχέως, VVLG. cito), si permiserit dominus. Ioel 3, 4 (Weing; ταχέως, VVLG. cito velociter). LACT. inst. 3, 19, 13 primum bonum esse non nasci, secundum -ius mori. 7, 12, 22 animam, quia non -ius emittatur ex corpore, mortalem videri. SORT. Sangall. 5, 7 succurre tibi et -ius fac testamentum. 11, 8 -ius moriturus es. ITIN. Anton. Plac. rec. A 20 mox ebullescit oleum foris, et si non clauditur -ius, totum redundat foris. AMM. 21, 12, 2 redire -ius imperavit. 21, 13, 3 ut, si multitudo transire coepisset hostilis, referrent ius pedem. 26, 8, 6 Cyzicum . . . se -ius contulit. 29, 5, 41 *equo* per saxa et rupes discurrere -ius assueto. 31, 12, 2 equitum turma -ius missa *al.* ANON. Vales. 15, 89 quod facturus es, rex, facito -ius (*cf.* VVLG. Ioh. 13, 27 quod facis, fac -ius [τάχιον]). CHIRON 127 cui si -ius succurreris, sanum fiet. VVLG. Is. 58, 8 et sanitas tua -ius orietur. I Macc. 6, 62 rupit -ius (*non habet* LXX) iuramentum. II Macc. 14, 27 iubere Machabaeum -ius (ταχέως) vinctum mittere Antiochiam. COMM. apol. 787 ergo iam ad illum -ius recordari debemus. DRAC. Orest. 58 laud. dei 3, 551. VEN. FORT. carm. app. 24, 15 -ius remeare parabo. GREG. M. in Ezech. 1, 1, 16. EVGIPP. Sev. 1, 3 oppido -ius perituro festinus abscedo. 32, 2. BENED. reg. 5. 60 non -ius ei assentiatur.

2 *i. q. facilius, potius*: **a** *absolute*: CIC. Sull. 59 qui tanto amore suas possessiones amplexi tenebant, ut ab eis membra -ius divelli ac distrahi posse diceres. Phil. 2, 25 cuius . . . nomen est occultatum . . .? -ius dixerim iactasse se aliquos, ut fuisse in ea societate viderentur. de orat. 1, 174 -ius hercule is, qui duorum scalmorum naviculam in portu everterit, in Euxino ponto Argonautarum navem gubernarit. fin. 4, 7 quid? ille incendat? restinguet -ius, si ardentem acceperit. PVBLIL. Q 10 qui bene dissimulat -ius inimico nocet. SEN. Med. 548 spiritu -ius queam carere, membris, luce. clem. 1, 17, 2 quosdam molli curatione decipiat -ius. PERS. 5, 95 sambucam -ius caloni aptaveris alto. CALP. ecl. 2, 73 tenues -ius numerabit harenas. STAT. silv. 3, 3, 97 hibernos -ius numeraveris imbres silvarumque comas. QVINT. decl. 321 p. 260, 7 membra hercule inter se -ius pugnaverint. IVV. 10, 225 percurram -ius (10, 220 promptius expediam quot villas possideat nunc). 14, 31 velocius et -ius nos corrumpunt vitiorum exempla domestica. 15, 19. PACIAN. paraen. 3 p. 105 ut in caelum ascendere -ius fuerit. **b** *sequitur* quam: CIC. inv. 1, 8 nunc vero ea vis est in homine, ut ei multo rhetoricam -ius quis ademerit quam philosophiam concesserit. S. Rosc. 89 tempus te -ius quam oratio deficeret (GLOSS. V 660, 41). Verr. 5, 59 dies me -ius defecerit quam nomina. Planc. 79 multo -ius meam salutem pro te abiecero quam Cn. Plancii salutem tradidero contentioni tuae. Lig. 16 suam -ius abiciet humanitatem quam extorquebit tuam. Phil. 6, 4 ut mulieri -ius avarissimae paruerit quam senatui populoque Romano. Brut. 238 in inveniendis componendisque rebus mira accuratio, ut non facile in ullo diligentiorem maioremque cognoverim, sed eam ut -ius veteratoriam quam oratoriam diceres. Tusc. 2, 46 quod quidem -ius dixerim solum quam non summum bonum (nat. deor. 1, 160 in physicis *rebus*, quid non sit, -ius, quam quid sit, dixerim). off. 1, 59. epist. 5, 2, 10 -iusque amore tui fratrem tuum odisse desinam, quam illius odio quicquam de nostra benevolentia detraham. PVBLIL. F 3 fortunam -ius reperias quam retineas. HOR. sat. 2, 5, 35 eripiet quivis oculos -ius mihi quam te contemptum quassa nuce pauperet. PROP. 2, 7, 7 nam -ius paterer caput hoc discedere collo quam possem nuptae perdere amore faces. 2, 15, 35. 3, 19, 5. OV. Pont. 2, 4, 25 longa dies -ius brumali sidere noxque tardior hiberna solstitialis erit . . . quam tibi nostrarum veniant oblivia rerum. 2, 7, 25. 2, 8, 65 nam caput e nostra -ius cervice recedet, . . . quam caream raptis . . . vobis. LIV. 2, 43, 10. 3, 45, 11 me vindicantem sponsam in libertatem vita -ius deseret quam fides. 5, 24, 9 ut morituros se -ius dicerent in conspectu populi Romani quam quicquam earum rerum rogaretur. 8, 32, 9. 24, 3, 12. PHAEDR. app. 1, 4 illam *caudam* -ius per lutum et spinas traham tibi quam partem quamvis parvam impertiar. SEN. dial. 7, 20, 6 -ius multo frangetis dentes quam imprimetis. benef. 2, 27, 1 nummos -ius emittebat quam verba. SIL. 5, 254. 16, 158 -iusque vel armis quam gratae studio vincetur Scipio mentis. QVINT. inst. 1, 3, 12 frangas -ius quam corrigas quae in pravum induruerunt. IVV. 16, 32. TERT. scorp. 5 mori -ius quam curari desiderare. pudic. 1. anim. 3 Christus piscatores -ius quam sophistam ad praeconium emittens. adv. Marc. 2, 14 p. 355 *al.* ITALA Luc. 16, 17 (Tert. adv. Marc. 4, 33 p. 532, 16) transeat caelum et terra -ius (εὐκοπώτερον, VVLG. facilius) . . . quam unus apex verborum domini. AVG. civ. 7, 17. LIV. 35, 31, 16 in corpora sua -ius per furorem saevituros quam ut Romanam amicitiam violarent.

superl. **citissimē**: PLAVT. Capt. 352 quam -e potest, tam hoc cedere ad factum volo. CATO agr. 64, 2 quam -e conficies, tam maxime expediet. 157, 8 tam -e sanus fiet ex eo morbo. CAES. Gall. 4, 33, 3 in iugo insistere et se inde in currus -e recipere. PLIN. nat. 9, 76 ova eius (*murenae*) -e crescunt. 16, 207. 17, 155 ut *arbor* -e proveniat. 20, 105 -e sanant. 20, 229 -e medentur. 30, 33. 31, 32 -eque ideo calefiat aqua pluvia. 33, 60. 35, 179 SOL. 27, 4. AVG. ord. 2, 8, 25 inimicitias . . . finiant -e.

synonyma: actutum, brevi, celeriter, cursim, facile, ocius, propere, velociter. *opposita*: lente, sero, tarde.

composita: percitus, incitus. citipes, citiremis. *Spelthahn.*

2. cītus *v.* cetus *p. 975, 83.* **cīves** (-is) *v.* civis *p. 1220, 27.*

cīvico est civem facio GLOSS. V 617, 3. *cf.* IV 34, 2 *al.* civicat: civem facit (495, 9 civitat). V 594, 41 civitare: civitatem colere vel civem facere.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

***cīvicus**, -a, -um a civis. Isid. diff. 1, 133 civile est quod ad civem pertinet, -um quod ipsi cives faciunt. *cf.* Gloss. V 276, 63. Gloss. πολίτης. *cogn.* Civica (*cf. l. 10 sqq.?*) *v. nom. propr.*

1 *de rebus corporeis* (corona -a *v. sub* corona *vol. IV p. 981, 5 sqq. sed v. l. 10*): Plavt. Bacch. frg. 24 adulescens ... errat intra muros -os (*opp.* 22 errans a patria afuit). Serv. Aen. 6, 772 *quercus* (*v. p. 1217, 14 sq.* Clavd. carm. min. 30, 182 hunc -a quercus nexuit). Cod. Theod. 14, 17 rubr. de annonis -is (14, 17, 9 [*a. 389*] *al. cf.* 14, 17, 13 [*a. 396*] emolumentis -is). Sidon. epist. 6, 8, 2 frigoribus fontium -orum. *subst. fem.* cīvica, -ae *i. corona civica*: Sen. benef. 1, 5, 6 imperator aliquem torquibus, murali et -a donat: quid habet per se corona pretiosum? 5, 16, 3 impunitatem, pecuniam, tantum non -am acciperet. clem. 1, 26, 5 mereri clementia -am. Plin. nat. 7, 106. 16, 8 *al.* Mart. 8, 82, 8 Qvint. inst. 6, 3, 79 Plin. paneg. 13, 5.

2 *de personis*: Optat. 1, 19 p. 20, 22 *in basilica* tota -a frequentia fuerat. Comm. instr. 1 praef. 7 doleo pro -a turba. Cassiod. in psalm. 78, 6 *Mathathias* videbat ad idolorum culturam -um populum trahi. Corp. XI 5170, 6 plebis -a. Anth. 847, 4 *Caesar* intulit invitus per -a viscera ferrum. Sidon. epist. 3, 3, 3 -is pectoribus. 4, 21, 3 *ulnae.* 3 *de rebus incorporeis: generatim*: Sil. 8, 22 -a ... invidia. Ps. Qvint. decl. 9, 16 concupivi quandam humanitatis -am gloriam periturum hominem ... patriae ... restitui. Tert. scorp. 6 p. 156, 24 privilegia publica, stipendia -a. Paneg. 11, 24 firmissimo ... muro -i amoris obsaeptus (Sidon. epist. 4, 24, 4 Ennod. dict. 16, 4 p. 472, 19 Cassiod. var. 8, 29, 2 *al.* Corp. XIV 2934 *a. 385.* XI 5170, 4). Ivl. Val. 2, 17 affectum -um (Cassiod. var. 1, 27, 3 *al.*). *ibid.* -a religio. Cod. Theod. 12, 1, 4 (*a. 317*) honores -os (13, 5, 7 *a. 334.* 12, 1, 29 *a. 340*). 12, 1, 7 (*a. 320*) muneribus -is (10, 22, 6 *a. 412 al.*). 12, 1, 46 (*a. 358*) -o nomine aut vinculo incolatus. Symm. or. 1, 10 tecum (*cum Augusto*) -a expostulare pietate. Schol. Hor. carm. 4, 5, 35 -a ... familiaritas. Pavl. Nol. epist. 32, 17 *caritas* (Cassiod. var. 3, 49, 2). Avg. civ. 2, 25 p. 90 affectio (Corp. XI 4095 *a. 341*). c. Faust. 14, 13 p. 415, 13 officium. Cypr. Gall. gen. 397 *ante confusionem Babylonicam* (*gen. 11, 7*) penes cunctos sermonis conscia lingua per similes fatus et -a verba locuta est. Orient. comm. 2, 174 multis causa fuit mortis -a proditio. Sidon. epist. 1, 11, 5 rigorem -i moris. 2, 2, 7 habent ... mapalia mea -um frigus (*opp.* peregrinarum cautium rigore). Cassiod. var. 8, 15, 2 -a sunt ista certamina, pugna sine ferro. 8, 30, 3 *conversatio.* *neutr. plur. pro subst.*: Clavd. Mam. epist. 2 p. 204, 8 parvi pendens domestica et -a. *de iure civili*: Hor. epist. 1, 3, 23 -a iura respondere. Ov. fast. 1, 22 -a pro trepidis cum tulit arma reis. *de bello et pace civium inter se* (*cf. supra l. 18*): Hor. carm. 2, 1, 1 motum ex Metello consule -um *bellum* (Porph. non 'civile' sed '-um' ... antiqua figura *eqs.* Schol. Hor. pro 'civili' ..., veteres -um pro civili dixerunt. *cf.* Ov. Pont. 1, 2, 126 -a bella). 3, 24, 26 impias caedes et rabiem tollere -am (Flor. epit. 3, 21, 5 non -am modo, sed hostilem quoque rabiem supergressum). Flor. epit. 4, 2, 75 furorem -um. Avg. civ. 19, 16 p. 383 ut ad pacem -am pax domestica referatur. Sidon. epist. 3, 2, 2 -a simultate (*opp.* barbarica incursione). Cassiod. var. 4, 36, 3 *vastatio.* 6, 18, 2 *seditiones.* or. frg. p. 467, 20 *dissensio.* *nota in appellatione coloniae Romanae*: colonia -a Aug(usta) Brixia: Corp. V 4212 suppl. ital. 1273, 5.

adverbia in e, ut docte **cīvicē** affectuose Gramm. suppl. 54, 5 (*sim.* 55, 16). *Hey.*

? **cividinālis** id est pede leonis (*i.* pes leonis, *herba* λεοντοπόδιον) Gloss. III 557, 54 (621, 56). *Mbr.*

***cīvīlis**, -e *a* civis (*cf.* Gramm. suppl. 67, 29 *et* 73, 9). *scribitur* cívíl.: Fast. Amitern. a. u. c. 710 (Corp. I² p. 61). civíles: Lavd. [Turiae] frg. nov. Notiz. degli scavi 1898 p. 413. κιβιλις: Gloss. iurispr. cod. Paris. gr. 1357A *al.* *abl.* -e(*?*): Corp. III 9835 ⟨...⟩ bello -e in ⟨...⟩. *compar.*: Ov. trist. 4, 4, 13 Plin. epist. 8, 24, 7 Paneg. 11, 27. *superl.*: Spart. Hadr. 20, 1 Evtr. 8, 1, 1 Iord. Rom. 255. *locis corruptis*: Apvl. Plat. 2, 8 (*cf. sub* civilitas *p. 1219, 46*) Vopisc. Car. 1, 4. *inde a* Catone nep., L. Crasso Rhet. Her. *v. etiam nom. propr.* Gloss. πολιτικός. *cf. p. 1215, 73. 1216, 56. 1217, 57 sq.*

I *qui ad cives (civem)* **pertinet**: **A** *ad vitam privatam*: Cic. de orat. 1, 82 huius -is turbae ac fori. 1, 33 ad hunc humanum cultum -emque. Mil. 35 hoc -e odium, quo omnes improbos odimus. Balb. 55 ut deos immortales scientia peregrina et externa, mente domestica et -i precaretur. Planc. 90 ego ... si tum ... concidissem, ... res p. -e praesidium salutis suae perdidisset. part. 76 illa prudentia in suis rebus domestica, in publicis -is appellari solet (rep. 2, 45). epist. 7, 13a, 1 facinus ... nullum -e praeclarius *quam Labieni, qui Caesarem deseruit.* Mat. Cic. epist. 11, 28, 4 debeo pro -i parte rem p. velle salvam. Sall. Iug. 5, 2 ut studiis -bus bellum atque vastitas Italiae finem faceret. Liv. 3, 28, 4 -em esse clamorem atque auxilium adesse. Vell. 2, 7, 3 Opimium ... nulla -is prosecuta est misericordia. Sen. dial. 3, 2, 1 principum sub -i hasta capita venalia. 4, 25, 4 feret ... -e convicium et ingesta in contione curiave maledicta. 8, 6, 1 refert, quo animo -em agas vitam (Lact. inst. 6, 6, 24). Lvcan. 8, 814 ab armis -em repetisse togam (*cf. p. 1214, 11 sqq.*). Svet. gramm. 10 ut noto -ique et proprio sermone utatur (*cf.* Porph. Hor. carm. 2, 12, 9 soluta et -i oratione. Aqvila rhet. 32 ἀναδίπλωσις ... rarum apud oratores ..., frequentius apud poetas: si ... in -em orationem incidit *eqs.*). Calp. decl. 6 supra -em hanc peraequationem divitiae te elevarunt. Diom. gramm. I 488, 3 (Comic. frg. I 1 p. 57 Kaibel) comoedia est privatae -isque fortunae sine periculo vitae comprehensio (*ibid. gr.* ἰδιωτικῶν πραγμάτων). Gell. 12, 1, 23 non naturalis ille amor est (*amandatorum ad nutricem liberorum*), sed -is et opinabilis. Apvl. met. 3, 29 ad auxilium -e. Min. Fel. 19, 14 *Platonis oratio* tota esset caelestis, nisi persuasionis -is ... admixtione sordesceret. Capitol. Opil. 6, 8 statuas ... pedestres duas habitu militari, sedentes -i habitu duas (Corp. III 167 *fere a. 344* statuam -i habitu. 6587 *a. 384/9* Inscr. Notiz. degli scavi 1900 p. 49 Corp. XIV 2919. *cf.* Cassiod. var. 7, 1, 1 *de 'dignitatum officiis'*: -bus vestibus ... induti). Ivst. 22, 2, 4 Syracusae et ab hoste -i amore defensae et a cive hostili odio impugnatae sunt (*cf.* Coripp. Ioh. 2, 242 cunctos -is amor [*i. erga cives vel commilitones*] pulsat). Amm. 19, 13, 2 ad quos (*Isauros*) ... se dandos Lauricius ... missus est rector, homo -is prudentiae, qui minis potius quam acerbitate pleraque correxit. Comment. Lucan. 3, 224 *litterae* -es *Aegyptiorum*, quas πραγματικάς appellant (*opp.* divinae). Clavd. 10, 329 infecti iugulis -bus enses. Drac. Romul. 5, 127 -e cadaver (*i. civis*). 5, 275 -ia colla ne ferias. Ven. Fort. carm. 7, 25, 15 dulcedo invitat -is et unda repugnat (*ne ad te veniam*). Coripp. Ioh. 3, 251 turba cadit ... alii veniunt in tela cadentum praecipites, alios pondus -e repellit (4, 195 miseros pondus -e perurguet hostilisque metus). Corp. III 6989 *defuncti* de patria Eros -em pietatem custodiens titulum statuit. *nota iuncturas ad rei p. fortunam pertinentes*: civilis calamitas: Cic. Caecin. 18. eversio: Cassiod. var. 5, 38, 1. flamma: Drac. laud. dei 3, 462 flammis -bus arsit *urbs.* malum (*pars exemplorum pertinet ad C*): Cic. Catil. 4, 15 *al.* Val. Max. 6, 2, 3 Amm. 14, 10, 16. 16, 8, 11 Avg. civ. 3, 24. nex (*in expugnatione oppidi hostilis*): Cypr. Gall. Ios. 161. pavor: Cassiod. var. 7, 1, 2 -is est pavor iste, non bellicus.

B *ad vitam publicam et rei p. administrationem*: 1 *personae*: civilis: administrator: Cod. Iust. 1, 4, 21, 1 (*opp.* militaris). apparitio: Cod. Theod. 16, 2, 31 (*a. 409*) -is apparitionis executione (*opp.* armatae apparitionis praesidium). auxilium: *v. vol. II p. 1631, 3.* caput: Sen. dial. 6, 20, 5. deus: Avg. civ. 6, 6 p. 255 (*opp.* naturalis. fabulosus). 6, 8 p. 262. executio (*i. executores*): Cassiod. var. 5, 8, 2. exercitus: Liv. 7, 25, 8 (*opp.* socialis. 42, 35, 6). 28, 12, 3 (*opp.* mixtus ex colluvione omnium gentium). gubernator: Apvl. Plat. 2, 26. iudex: Lact. inst. 4, 10, 15. Amm. 20, 5, 7 (*opp.* militiae rector). Cod. Iust. 1, 27, 1, 19 (*opp.* militaris. *item* 1, 27, 1, 43 Novell. app. 7, 23 Greg. M. epist. 13, 50 p. 416, 13). magistratus: Ivlian. epit. novell. 119, 512. pars (*sc. populi*): Veg. mil. 1, 5 p. 9, 18. partes: Avg. civ. 3, 7 p. 104 meliorum partium -ium Sulla dux fuit. robur (*de exercitu*): Liv. 28, 44, 5. vir: Qvint. inst. 1 praef. 10 *al. v. p. 1218, 12 sqq.* Lact. inst. 3, 16, 2 -es viros, qui rem p. gubernent. 2 *res*: civilis, -e: actio: Ivl. Vict. rhet. 3, 5 p. 379, 11. actus, acta: Manil. 3, 106 (*opp.* militiae genus). Lampr. Alex. 30, 1 post actus publicos seu bellicos seu -es. Lact. mort. pers. 7, 4. Corp. II 4179 com(mentariensi) ab actis civilib(us). administratio: Capitol. Max. Balb. 7, 2 Cod. Iust. 1, 27, 2, 1. ambitio: Colvm. 1, 1, 19. annona (*syn.* publica: Cod. Iust. 11, 25, 1): *v. vol. II p. 112, 84.* annus: *v. l. 60 sqq.* ars: Cic. Brut. 155 Liv. 10, 15, 12 Tac. Agr. 39 Lampr. Alex. 3, 1. bonum: Paneg. 10, 10 bonorum -ium seminarium, quietis publicae segetem (*concordiam*). Boeth. herm. sec. 1, 1 p. 42, 2. canon: Cod. Iust. 11, 70, 6 (*Zeno*). consuetudo: Cic. off. 1, 148 Schol. Cic. Bob. p. 103, 18 Hild. contentio: Vell. 2, 43, 3. curae: Hor. carm. 3, 8, 17 super urbe. decus: Avson. 419, 52. dies *etc.*: Varro ling. 6, 12 naturali discrimini -ia vocabula die⟨rum⟩ accesserunt. rust. 1, 28, 1 dies -es nostros. Plin. nat. 2, 188 qui diem finiere -em. Gell. 3, 2 tit. quod rationem -is anni non habuerit (Cens. 18, 2 *opp.* naturales. 20, 6). *ibid.* dierum, qui -es nominantur. 3, 2, 16 diem, quem Romani -em appellaverunt. Cens. 17, 1 p. 30, 29 saecula -ia. 22, 1 *menses* (*opp.* naturales). 22, 3. 7. 8 (*opp.* solares). 23, 1 *dies* (*opp.* naturalis). *cf. p. 1218, 52 sq.* Macr. sat. 1, 3, 10. dignitas: Cic. rep. 2, 51 Ascon. tog. cand. p. 83 Cl. Not. dign. or. 1, 1 (*opp.* militaris. *item* or. 18, 4 occ. 1, 1 16, 5 Cod. Theod. 8, 5, 39 *a. 382*). disciplina: Spart. Hadr. 22, 1 Ivst. 2, 6, 6 Amm. 31, 14, 2. Ambr. Abr. 2, 8, 46 operatoriae et -is disciplinae. Cassiod. var. 6, 22, 3. gradus: Vopisc. Car. 5, 4. honor: Pavl. dig. 50, 2, 7, 1 *al.* imperium: Gloss. II 412, 8 πολιτεία. industria: Sen. benef. 3, 29, 7. institutum: Cic. rep. 3, 5 off. 1, 148 Apvl. mund. 31. iustitia: *v. p. 1216, 72.* lex: Drac. Romul. 5, 5. locus: Lampr. Alex. 46, 4. mensis: *v. l. 65.* mos: Cic. inv. 1, 14 off. 1, 148 Qvint. inst. 3, 6, 58 Svet. Aug. 17 Claud. 22 Apvl. mund. 31 Lact. inst. 6, 6, 24. munia: Cod. Theod. 12, 1, 147 pr. (*a. 416*). munus: Liv. 9, 3, 5 Pavl. dig. 50, 2, 7, 1 *et al.* Icti, *ex. gr.* Mod. dig. 27, 1, 6, 15 tutela non est rei p. munus, ... sed -e. Papin. dig. 50, 5, 8, 5 *appos.* honores. Char. dig. 50, 4, 18, 28 munera -ia seu publica (*ibid. opp.* personalium ... munerum). Cod. Theod. 16, 2, 3 (*a. 320*) *al.* Papyr. Lips. 44 II 6. necessitas: Cels. 1, 1. negotium: Fronto p. 207, 20 N. Mar. Victorin. rhet. 1, 19 p. 201, 22 Ivl. Vict. rhet. prooem. p. 373, 3 Rhet. min. p. 588, 19 (*opp.* res bellicae) Amm 21, 16, 2 Schol. Cic.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Bob. p. 134, 4 Hild. CASSIOD. var. 6, 23, 3. nexum: CIC. rep. 1, 27. officium: CIC. fin. 3, 64 off. 1, 122 LIV. 1, 35, 4 SEN. contr. 2 praef. 3 CELS. 1, 2 SEN. dial. 9, 3, 1 (*ibid.* rei p. tractatio) QVINT. inst. 2, 4, 27 *al.* IVV. 7, 106 PLIN. epist. 4, 24, 3 *al.* SVET. Tib. 8 FRONTO p. 201, 18 N. VLP. dig. 50, 5, 13 pr. *et al.* ICTI. AMM. 30, 4, 6 VEG. mil. 1, 7 p. 12, 3 COD. Theod. 8, 7, 16, 1 (*a. 385*). 8, 4, 1 (*a. 315*) CORP. IX 2565. XIII 5661. onus: VLP. dig. 27, 10, 6 pr. COD. Theod. 12, 1, 36 (*a. 343*). opus: VELL. 2, 97, 2 SEN. dial. 10, 13, 3. oratio: CIC. de orat. 3, 109 orat. 30. *aliter* SEN. contr. 1, 8, 16 pressa et -is (*cf. p. 1214, 1 sqq.*). panis: COD. Iust. 5, 12, 31, 5 *al.* pars: QVEROL. p. 16, 13 saltem aliquid nobis tribue in parte -i et † miserabili (*opp.* p. 16, 7 da . . . honores militares). SIDON. carm. 5, 565 qui cum -is dispenset partis habenas, sustinet armati curas. pecunia: IVLIAN. epit. novell. 124, 556. philosophia: CIC. fin. 4, 5 eum locum *in philosophia*, quem -em recte appellaturi videmur, Graeci πολιτικόν. leg. 3, 14 SEN. epist. 89, 10. CASSIOD. art. 3 p. 1168C *actualis philosophia* dividitur in moralem ...dispensativam...-em πολιτικήν. p. 1169A -is dicitur, per quam totius -is administratur utilitas. ISID. orig. 2, 24, 16. potentia: EVSTATH. Bas. hex. 5, 2. potestas: AMM. 26, 1, 3 potestatum -ium militiaeque rectores. praeceptum: TRYPH. dig. 16, 3, 31 pr. (*ibid.* praetorium). VLP. dig. 1, 1, 1, 2 ex naturalibus praeceptis aut gentium aut -bus. praedium: COD. Iust. 11, 71 (70) rubr. de locatione praediorum -ium vel fiscalium sive templorum sive rei privatae vel dominicae. quaestio: QVINT. inst. 2, 15, 36 *al.* ratio: CIC. inv. 1, 6 part. 83 rep. 3, 4. 6 GAIVS dig. 3, 5, 38 (*opp.* naturalis) *al.* APVL. mund. 19 AVG. civ. 6, 6 p. 257. res (*de causa iudiciali v. p. 1217, 1 sqq.*): CIC. de orat. 1, 60. 182. 3, 59 rep. 1, 11. 13 *al.* Att. 2, 17, 2 LIV. 6, 22, 7. 22, 3, 4 VITR. 7, 5, 6 SEN. dial. 5, 7, 1. 9, 3, 1. 9, 6, 2 epist. 24, 3 *al.* QVINT. inst. 2, 15, 14 *al.* TAC. hist. 2, 5 APVL. Plat. 2, 8 MIN. FEL. 17, 2 PANEG. 12, 3 CAPITOL. Aur. 22, 3 Max. Balb. 7, 2 LAMPR. Alex. 29, 4 AMM. 16, 5, 9 SCHOL. Cic. Bob. p. 25, 12 Hild. VEG. mil. 2, 19 res annonaria vel -is (*opp.* legionis ratio). HYG. astr. 2, 40 p. 77, 20 AVG. civ. 10, 18 p. 432. ITIN. Alex. 22 belli rebus civ⟨il⟩ibusque. sacra: VAL. MAX. 1, 1, 13. scientia: *v. p. 1217, 4 sqq.* societas: CIC. de orat. 2, 68 rep. 1, 49 leg. 1, 62 nat. deor. 2, 78 *deos* inter se . . . quasi -i conciliatione et societate coniunctos. LIV. 3, 40, 2 *al.* AVG. civ. 4, 32 p. 187 (*sim.* CIC. fin. 3, 66 natura ad -em communitatem coniuncti . . . sumus). strepitus: NEMES. cyn. 101. studium: CIC. Font. 26. SEN. dial. 9, 2, 9 secreta studia, quae pati non potest animus ad -ia erectus. TAC. ann. 3, 75 SVET. Iul. 44 DECRET. decur. Tergest. (Corp. V 532) 1, 31 VLP. frg. Vat. 204. tempora: CIC. epist. 6, 6, 8. 11. theologia: VARRO frg. Aug. civ. 6, 5 p. 252 *genus theologiae*, quod -e appellatur (*opp.* fabulosum *et* naturale). *inde* AVG. civ. 6, 6 *et saepius.* 6, 10 p. 267 -em istam et urbanam theologiam. virtus: QVINT. inst. 1, 11, 17 TREB. trig. tyr. 19, 1 AVG. c. acad. 3, 17, 37. unda: HOR. epist. 1, 1, 15 nunc agilis fio et mersor -bus undis. usus: RHET. Her. 1, 2, 2 CIC. leg. 3, 14 PANEG. 12, 9. utilitas: CIC. rep. 2, 51.

neutr. plur. subst. **cīvīlia,** -um: SEN. epist. 100, 1 Fabiani Papiri libros qui inscribuntur '-ium' (*sc. artium?*). 109, 14 cum ad haec -ia et domestica venitur. QVINT. decl. 271 p. 110, 13 (*loco, ut videtur, corrupto*) haec magis -ia et in medio posita (*sententiam dicere filium contra quam existimat etc.*). MIN. FEL. 12, 7 quibus non est datum intellegere -ia, multo magis denegatum est disserere divina. CAPITOL. Aur. 27, 5 -ia multa correxit. Maximin. 8, 7 *disciplinae militaris* exemplo -ia etiam corrigere voluit. VOPISC. Aurelian. 22, 1 quae ad . . . urbis statum et -ia pertinebant. AMM. 21, 16, 3 ut militarium aliquis ad -ia regenda transiret. 22, 7, 7 nec tamen, cum corrigendis -bus . . . instaret, omisit castrensia. 25, 3, 17 (*opp.* bella: *item* 26, 8, 12). *neutr. sing. subst.*: NOVELL. Iust. 75, 2 si quid aliud -e ordinatur, quod confirmatione indigeat.

C *ad bellum et pacem civium inter se*: acies: PETRON. 122, 129 AVG. civ. 2, 25 p. 89. *transl. de terrigenis fratribus*: OV. met. 7, 142. aerumna: AMM. 21, 1, 2. arma: *v. vol. II p. 599, 27. adde* CIC. epist. 2, 16, 3 SALL. or. Phil. 10 MANIL. 4, 58 PETRON. 122, 143 SVET. Iul. 30 *al.* FLOR. epit. 4, 12, 1 PORPH. Hor. carm. 2, 1, 4 LACT. mort. pers. 18, 1 *al.* CLAVD. 22, 85 AVG. civ. 2, 24 p. 88 SVLP. SEV. dial. 2, 6, 2. bellum: *v. vol. II p. 1849, 25. nota praeterea haec*: CIC. Att. 7, 13a, 1 genus belli . . . ita -e est, ut non ex civium dissensione, sed ex unius perditi civis audacia natum sit. AMPEL. 41 *bellum* -e, quo inter se certant cives. VEREC. in cant. 1, 4 -ia *bella* sunt, quae contra homines unius videlicet civitatis cives confligimus. ISID. orig. 18, 1, 4 (*ad vol. II p. 1849, 62*) plus quam -e bellum est, ubi non solum cives certant, sed et cognati. *cf.* GLOSS. enfylion -em. ἐμφύλιος, ὁ ἐν πόλει γινόμενος πόλεμος -is. *transl. de terrigenis fratribus*: OV. met. 3, 117. bustum: PROP. 2, 1, 27 -ia busta, Philippos. caedes: MART. 9, 70, 4. castra: CIC. Att. 14, 19, 1 LVCAN. 7, 831. 8, 92. certamen: LIV. 2, 45, 16 *al.* SEN. contr. 10, 1, 8 AMM. 21, 15, 1. *cf.* DRAC. laud. dei 2, 301. clades pestisque (*Catilina*): CIC. carm. frg. 3, 49. commutatio: CIC. epist. 5, 12, 4. concertatio: AMM. 23, 6, 6. concordia: VARRO frg. Non. p. 284, 13 LIV. 9, 19, 17 AVG. civ. 5, 12 p. 216. coniuratio: CIC. epist. 5, 12, 2. conspiratio: FLOR. epit. 4, 1, 9. controversia: CAES. Cic. Att. 10, 8b, 2. crimen: DIRAE 81 advena, -i qui semper crimine crevit. LVCAN. 7, 398. cruor: CIC. Pis. 21 *al.* OCTAVIA 822. dextra: LVCAN. 1, 14 *al.* discidium: CIC. Lig. 19 TAC. hist. 14, 60 CLAVD. 15, 241. discordia: VARRO frg. Non. p. 454, 19 CIC. epist. 16, 11, 2 SALL. Catil. 5, 2 *al.* LIV. 2, 42, 3 *al.* TAC. hist. 1, 62 *al.* ann. 2, 39 discordiis armisque -bus. SVET. Iul. 5 FLOR. epit. 4, 9, 3 GELL. 2, 12, 1 AMM. 14, 11, 8 *al.* AVG. civ. 3, 23 *al.* SVLP. SEV. chron. 1, 26, 2. dissensio: CIC. Verr. 5, 152 *al.* CAES. civ. 1, 67, 3. 3, 1, 3 HIRT. Gall. 8 praef. 2 BELL. Alex. 62, 2 SALL. Iug. 41, 10 VAL. MAX. 9, 12, 4 SEN. benef. 4, 32, 2 SVET. Nero 3 VLP. dig. 49, 15, 21, 1. dissensus: CLAVD. 28, 395. ensis: SEN. suas. 7, 1. Erinys: LVCAN. 4, 187 STAT. silv. 5, 3, 195. error: LIV. 28, 32, 3. exitium: SEN. benef. 5, 16, 2. facinus: LVCAN. 8, 604 (*cf. p. 1213, 75*). fatum: LVCAN. 8, 823 *al.* ferrum: CIC. de orat. 3, 12. fluctus: NEP. Att. 6, 1. fraus: IVST. 12, 16, 12 victus *Alexander* . . . non virtute hostili, sed insidiis suorum et fraude -i. furor: HOR. carm. 4, 15, 18 *al.* FLOR. epit. 3, 12, 7. insania: FLOR. epit. 3, 21, 18. ira: TAC. ann. 1, 43. iurgium: AMM. 22, 16, 15. latrocinium: CIC. Sull. 70 PANEG. 9, 3 *al.* luctus: VAL. MAX. 4, 3, 14. *cf.* AMM. 30, 8, 9. malum: *v. p. 1214, 29 sqq.* Mavors: AVSON. 322, 64. *transl.* OV. epist. 6, 35 terrigenas populos -i Marte peremptos. motus: MANIL. 1, 906 (*ibid.* cognata . . . bella). ORAT. imp. Claud. (Corp. XIII 1668) 1, 30 PLIN. nat. 2, 92 SVET. Claud. 35 FLOR. epit. 4, 4, 1 PANEG. 12, 46. nefas: SEN. Oed. 748 LVCAN. 4, 172 *al.* STAT. silv. 1, 1, 80 CLAVD. 5, 389. odium (*cf. p. 1213, 70*): LVCAN. 7, 490 VEG. mil. 3, 10 p. 92, 5 CLAVD. 26, 565. pax: CIC. Phil. 7, 7 *al.* SVET. Claud. 41. perturbatio: SVET. Vesp. 5. praeda: SALL. or. Lep. 24 expulsa agris plebes, praeda -is acerbissima. TAC. hist. 3, 15. procella: NEP. Att. 10, 6. procinctus: AMM. 18, 9, 3. proelium: LVCAN. 4, 401. pugna: GELL. 2, 12, 2 AMM. 21, 16, 15. rabies: LVCAN. 6, 63 TAC. hist. 3, 80. sanguis: CIC. Phil. 2, 71 epist. 15, 15, 1 LVCR. 3, 70 SALL. Catil. 14, 3 *al.* LIV. 7, 40, 2 SEN. contr. 10, 1, 8 *al.* VELL. 2, 3, 3 VAL. MAX. 2, 4, 1 *al.* SEN. clem. 1, 11, 2 CVRT. 10, 2, 4 LVCAN. 2, 713 PLIN. nat. 7, 137 STAT. Theb. 6, 737 FLOR. epit. 4, 2, 95 PANEG. 9, 8 CAPITOL. Pius 13, 4 IVST. 13, 6, 17 (*opp.* hostili bello). AVSON. 271, 2 AVG. civ. 2, 24 p. 87 *al.* seditio: LIV. 28, 31, 4 SEN. dial. 10, 17, 6 SVET. Iul. 4 PORPH. Hor. carm. 3, 6, 13 AVG. civ. 3, 17 p. 122. strages: CLAVD. 28, 118. studium: LVCAN. 4, 687. tempestas: CIC. p. red. in sen. 38 SEN. contr. 10, 3, 5. triumphus: CYPR. GALL. iud. 466. tuba: CLAVD. rapt. Pros. 1, 65 (*de bello deorum*). tumultus: POLLIO Cic. epist. 10, 33, 3 SVET. Iul. 38. turbo: TERT. anim. 46 p. 376, 11. victoria: CIC. Deiot. 33 SALL. Iug. 95, 4 NEP. Epam. 10, 3 SEN. dial. 4, 23, 4 PLIN. nat. 7, 92 TAC. hist. 4, 38 *al.* PANEG. 9, 20 SPART. Sept. Sev. 9, 11 AMM. 22, 3, 9 AVG. civ. 3, 30 p. 143. umbrae (*i. manes*): LVCAN. 8, 505.

D *ad ius et iudicia*: acquisitio: INST. Iust. 2, 7, 4. actio: CIC. div. in Caec. 18 (*ibid.* privatum ius) IVLIAN. dig. 46, 1, 11 POMPON. dig. 19, 5, 16 pr. *et saepe ap.* ICTOS. GELL. 2, 6, 16. 20, 10, 6 COD. Theod. 9, 20, 1 (*a. 378. opp.* criminalis) COD. Iust. 5, 13, 1, 13. aequitas: LABEO Vlp. dig. 47, 4, 1, 1 (*opp.* naturalis). auxilium: APVL. met. 3, 29 ad auxilium -e (cubile *cod.*) decurrere et interposito . . . principis nomine . . . me liberare. bonum: VLP. dig. 50, 16, 42 'bonorum' appellatio aut naturalis aut -is est. causa: RHET. Her. 1, 8, 12 CIC. inv. 1, 27. 55 *al.* Catil. 4, 19 de orat. 3, 141 orat. 69 POMPON. dig. 15, 1, 49, 2 LACT. mort. pers. 21, 3 VEG. mil. 3, 9 p. 89, 10 COD. Theod. 11, 30, 5 (*a. 316*) in -bus causis, quae inter privatos morentur. 11, 29, 5 (*a. 374. opp.* criminalis). 2, 1, 9 (*a. 397. opp.* militare iudicium). ALC. AVIT. epist. 70 p. 89, 25 COD. Iust. 1, 17, 2, 8b (*opp.* criminalis). NOVELL. Iust. 11, 1 (*opp.* episcopalis). GLOSS. II 478, 31 χρηματική pecuniaria, nummaria, -is, -is causa. certamen: CASSIOD. var. 11, 8, 2. cognatio: MOD. dig. 38, 10, 4, 2 naturalis cognatio per se sine -i cognatione intellegitur quae per feminas descendit *eqs.* -is autem per se, quae etiam legitima dicitur, . . . consistit per adoptionem. constitutio: VLP. dig. 47, 1, 1 pr. consultatio: RHET. Her. 3, 2, 3. controversia: *v. vol. IV p. 782, 8.* debitum: IAVOL. dig. 35, 1, 40, 3 naturale magis quam -e debitum spectandum esse. disceptatio: CIC. inv. 1, 7. examinatio: VLP. (TRIB.?) dig. 47, 14, 1, 4. genus: SCHOL. Cic. Bob. p. 100, 2 Hild. a -i et iudiciali genere deficere. iniuria: BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 41, 30 (*cf. sub* ius). intentio: NERAT. dig. 19, 5, 6 CASSIOD. var. 3, 23, 3. interpellatio: COD. Iust. 12, 1, 17 (*Zeno*) *opp.* criminalis. iudicium: FRONTO p. 191, 11 N. COD. Iust. de cod. confirm. 4. iurgium: COD. Theod. 9, 19, 2 pr. (*a. 326*). ius ('ius -e' *passim.* '-e ius': VARRO rust. 2, 1, 15 CIC. inv. 2, 67 har. resp. 32 Balb. 21 Mil. 74 de orat. 1, 182 fin. 3, 67 leg. 1, 56 *al.* LIV. 9, 46, 5 SEN. benef. 2, 20, 2): L. CRASS. or. frg. Cic. de orat. 2, 225 *et passim. v. sub* ius. iustitia: LACT. inst. 5, 16, 12 (*opp.* naturalis). lis: AVG. civ. 19, 5 p. 364 (*opp.* criminalis). mater: PAVL. sent. 4, 10, 2 neque servi neque liberti matrem -em habere intelleguntur. materia: QVINT. inst. 2, 15, 21. narratio: PRISC. rhet. 2, 5 p. 552, 15 -is *narratio est* quae ab oratoribus in exponendis sumitur causis. negotium (*cf. p. 1214, 82*): SCAEV. dig. 49, 5, 2 VLP. dig. 19, 3, 1 pr. reg. 11, 27. nomen: PAVL. dig. 38, 10, 10, 4 alterum (*adgnatus*) . . . -e, alterum (*cognatus*) naturale nomen est. obligatio: IVLIAN. dig. 46, 1, 16, 3 (*opp.* naturalis) *et al.* ICTI (*definitio* INST. Iust. 3, 13, 1, *ubi opp.* praetoria). persecutio: VLP. dig. 50, 16, 178, 3. petitio: PAVL. dig. 5, 6, 2 hereditatis. possessio: IVLIAN. dig. 41, 5, 2, 1 ut possessio non solum -is, sed etiam naturalis intellegatur. prudentia: *v. p. 1214, 17 sqq.* pugna (*de iudicio*): CAS-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SIOD. var. 12, 5, 6. quaestio: *v. p. 1215, 23.* res (*cf. p. 1215, 26*): CIC. de orat. 1, 77 opt. gen. 16 (*opp.* forensis) NOVELL. Iust. 75, 2. sapientia: VLP. dig. 50, 13, 1, 5 est ... res sanctissima. LACT. inst. 5, 16, 12 *al.* scientia: CIC. inv. 1, 6 *al.* de orat. 1, 193 *al.* QVINT. inst. 2, 15, 33 (*ad Cic. inv. 1, 6*) -is scientia idem quod sapientia est. FRONTO p. 210, 5 N. CONSENT. gramm. V 395, 24 GRILL. rhet. p. 597, 19. verbum: PAPIN. dig. 28, 6, 7 verbis -bus substitutionem ... fieri. VLP. reg. 25, 1 fideicommissum ... non -bus verbis, sed precative relinquitur. vinculum: PAPIN. dig. 12, 6, 59 cum prior solutio ... naturale vinculum non dissolvit nec -e. vis: GELL. 20, 10, 10 *Ennius* conferens vim illam -em et festucariam (*sc. iure manum consertum venire*) ... cum vi bellica et cruenta.

E *singularia quaedam: ad coronam civicam pertinens:* VERG. Aen. 6, 772 umbrata gerunt -i tempora quercu (SERV. civica debuit dicere. *cf.* GLOSS. IV 434, 14. V 179, 8). *de re publica Platonis:* LACT. epit. 33 (38), 1 Plato ... in libris -bus. *de quaestione, quam quilibet civis intellegere potest: passim ap.* RHET. lat., *ut* FORTVN. rhet. 1, 1 p. 81, 6 quod est oratoris officium? bene dicere in -bus quaestionibus. p. 81, 9 quae sunt -es quaestiones? quae in communem animi conceptionem possunt cadere. *cf. sub* quaestio.

II *qui bonum (vel simplicem) civem (privatum)* **decet:** A *de rebus:* CIC. fin. 5, 66 ut *hominis natura* habeat quiddam ingenitum quasi -e atque populare, quod Graeci πολιτικόν vocant. SALL. Iug. 85, 35 hoc est utile, hoc -e imperium. LIV. 3, 57, 1 legum expertem et -is et humani foederis. 5, 3, 9 si quicquam in vobis non dico -is, sed humani ⟨animi⟩ esset (5, 23, 5). 6, 40, 15 sermo est minime -is. 7, 5, 2 consilium rudis quidem atque agrestis animi, sed, quamquam non -is exempli, tamen pietate laudabile. 38, 57, 1 magnitudinem animi moderantis ad -em habitum honoribus. 45, 32, 5 regius omnibus victus ..., nulli -is animus. VELL. 2, 7, 1 -em dignitatis ... modum. 2, 40, 3 -is tanti imperatoris reditus. VAL. MAX. 4, 1, 12 rem p. ... tam humana tamque -i lamentatione felicem. CVRT. 6, 6, 2 patrios mores ... et -em habitum velut leviora magnitudine sua ducens. 6, 11, 1 pacis artium et -is habitus rudis. 9, 8, 23 modico -ique cultu. PLIN. nat. 14, 56 usura multiplicata semissibus, quae -is ac modica est. QVINT. inst. 3, 8, 59 -i et humano ingressu mereri assensum. TAC. ann. 1, 33 *Germanico* -e ingenium, mira comitas. 1, 72. 2, 82 displicere regnantibus -ia filiorum ingenia. *al.* PLIN. epist. 8, 24, 7 quid ordinatione -ius, quid libertate pretiosius. paneg. 2, 7 quid tam -e, tam senatorium quam illud ... optimi cognomen? SVET. Iul. 75 laceratam existimationem suam -i animo tulit. Tib. 11 genus vitae -e admodum instituit. Cal. 52 habitu neque patrio neque -i ac ne virili quidem ac denique humano. Claud. 1 non minus gloriosi quam -is animi. Dom. 12 minime -is animi. PIVS Fronto p. 164, 3 N. nihil elocutione, salva sanitate ta⟨men⟩, -ius. TERT. apol. 2 hoc imperium -is, non tyrannica dominatio est. SOL. 7, 21 Amphion ... quod ... rupium incolas et incultis moribus rudes ad obsequii -is pellexerit disciplinam. 12, 47 p. 314, 8 crebro -ique progressu. PANEG. 11, 28 praebuit -is animi satis clara documenta. LAMPR. Alex. 20, 4 quando non aliquid mansuetum, -e, pium fecit? DON. Ter. Ad. 454 -is et matura comminatio. AVR. VICT. Caes. 1, 4 mores viro -es. EVTR. 8, 10, 4 vir ingenii parum -is (*cf. Paean.* κοινός τε καὶ ἀγαθός). AMM. 14, 1, 4 -i iustoque imperio. SCHOL. Cic. Bob. p. 82, 25 Hild. supergressus -em modum. PETR. CHRYS. serm. 9 p. 212^{C} talis eleemosyna hostilis est, non -is. CASSIOD. var. 3, 17, 5 ut cum tanta dignitate et -em videamur regulam destinasse. 3, 23, 4 -e ... propositum. *cf.* GLOSS. III 336, 43 δίκαιον πολιτικόν iustum -e. *nota* THEOD. PRISC. log. 58 sub -i aegritudine medicinae iam beneficio repugnamus (*cf. ibid. supra:* cum ... humanius causa profecerit). *pro subiecto est inf. vel enuntiatum:* CIC. leg. 3, 42 nihil minus -e et humanum quam ... quicquam agi per vim. LIV. 27, 6, 4 neque magistratum continuari satis -e esse aiebant. SEN. contr. 7, 8, 7 nihil tam -e est, tam utile est, quam brevem potestatem esse, quae magna est. TAC. ann. 1, 54 -e rebatur misceri voluptatibus vulgi. 2, 34 *al.* PLIN. paneg. 78, 3. 87, 1. SVET. Vesp. 9 remaledici -e fasque esse. TRYPH. dig. 23, 3, 78, 2 cuivis magis gratiam praestare quam relinquere apud inimicum ius ad se translatum licere ei -e est (*Schol. Basilic.* προσῆκον). PAVL. dig. 45, 1, 83, 5 casum adversamque fortunam spectari hominis liberi neque -e neque naturale est. COD. Iust. 6, 2, 5 (*a. 223*) -e est, quod ... adversarius ... exigit, ut ... exhibeas.

neutr. plur. **cīvīlia,** -ium *subst.:* TAC. hist. 4, 3 ut princeps loquebatur, -ia de se, de re p. egregia. ann. 1, 12 tamquam plus quam -ia agitaret. CALP. decl. 6 plus quam -ia cupientibus. AMM. 18, 1, 4 *Iulianus* haec ... et huius modi multa -ia. LEO M. epist. 14, 1 p. 671 quam -ia ... responsurus essem, ... praevidisti. CASSIOD. var. 3, 38, 1 ut ubique -ia, ubique moderata peragantur. 8, 9, 3 in eo qui bellicosus creditur, -ia plus amantur.

B *de personis (qui boni civis mores habet, maxime modestiam et humanitatem):* OV. trist. 4, 4, 13 pater patriae — quid enim est -ius illo? — sustinet ... legi. PLIN. nat. 18, 320 -is, aequi patris familias. PLIN. paneg. 83, 7 *uxor* quam parca comitatu, quam -is incessu. *nota:* SVET. Tib. 26 -em admodum ... ac paulo minus quam privatum egit. Cal. 8 domi forisque -is *Germanicus.* Claud. 12 in semet augendo parcus atque -is. Vesp. 12 -is et clemens. PANEG. 11, 27 *Iulianus* -ior factus. SPART. Hadr. 20, 1 in colloquiis etiam humillimorum -issimus fuit. CAPITOL. Pert. 9, 9 -em se salutantibus ... exhibuit. EVTR. 1, 9, 1 ne insolentiores essent, sed -es semper essent (*cf. Paean.* ἀρίστους ... δημαγωγούς). 7, 13, 4 tam -is ... circa quosdam amicos extitit, ut. 8, 1, 1 aequissimum et -issimum se praebuit. 10, 16, 3 -is in cunctos *Iulianus* (*Capito:* τὸ δημοτικὸν καὶ κοινὸν τοῦ ἤθους). AMM. 15, 1, 3 ad aemulationem -ium principum. 28, 1, 44 cautus esse voluit et -is. SCHOL. Hor. sat. 2, 1, 72 Scipio Africanus fertur intra domum tam -is fuisse ..., ut. IORD. Rom. 255 Augustus ... -issimus in omnibus. *tam de scientia rei p. gerendae quam de moribus:* QVINT. inst. 1 praef. 10 cum vir ille vere -is et publicarum privatarumque rerum administrationi accommodatus ... non alius sit profecto quam orator. 1, 10, 15 Plato -i viro, quem πολιτικόν vocat, necessariam musicen credidit. 11, 1, 35 vir -is vereque sapiens. 12, 3, 7 vere -em virum. 12, 2, 21.

syn. (*de differentia inter* civicus *et -is v. p. 1213, 1*): domesticus: CIC. Font. 26 Catil. 4, 15 Balb. 55 part. 76 VAL. MAX. 9, 11 ext. 4 CELS. 1, 2 SEN. dial. 5, 7, 1 *al.* forensis: CIC. de orat. 1, 77. 3, 141 Brut. 155 opt. gen. 16. humanus: CIC. de orat. 1, 33 LIV. 3, 57, 1. 5, 3, 9 *al.* VAL. MAX. 4, 1, 12 *al.* legitimus: *v. p. 1216, 59.* popularis: CIC. fin. 5, 66 leg. 3, 14. privatus: CIC. Brut. 214 (ius). publicus: CIC. Att. 2, 17, 2 (res) CHAR. dig. 50, 4, 18, 29 VLP. dig. 50, 17, 2 pr. senatorius: PLIN. paneg. 2. *opp.:* barbaricus: SEN. epist. 95, 70 PORPH. Hor. epod. 16, 11. bellicosus: CASSIOD. var. 8, 9, 3. bellicus: CIC. off. 1, 122 LIV. 22, 3, 4 VELL. 2, 97, 2 SVET. Iul. 44 GELL. 20, 10, 10 PANEG. 12, 9 CAPITOL. Max. Balb. 7, 2 *et al.* SCRIPT. hist. Aug. castrensis: AMM. 22, 7, 7. criminalis: AVG. civ. 19, 5 p. 364. *de* ICTIS *v. sub* ID. divinus: MIN. FEL. 12, 7 COMM. Bern. Lucan. 3, 224. episcopalis: NOVELL. Iust. 11, 1. externus: CIC. Balb. 55 epist. 5, 12, 2 LIV. 7, 40, 1 SEN. epist. 24, 3 TAC. hist. 4, 38 *al.* *cf. sub* bellum *vol. II p. 1849, 50 sqq.* fiscalis: COD. Iust. 11, 71 (70) rubr. hostilis: CIC. Lig. 19 epist. 5, 12, 2 FLOR. epit. 3, 22, 1 IVST. 12, 16, 12 *al.* AVG. civ. 4, 3 p. 149. militaris: LIV. 9, 3, 5 SEN. benef. 3, 29, 7 SVET. Claud. 22 PANEG. 12, 3 LAMPR. Alex. 3, 1. 46, 4 (?) TREB. trig. tyr. 19, 1 VOPISC. Car. 5, 4 QVEROL. p. 16, 13 *coll.* 7 AMM. 31, 14, 2 *al.* naturalis: VARRO ling. 6, 12 CIC. Sest. 91 rep. 3, 13 PAVL. dig. 45, 1, 83, 5 *al.* ICTI (*cf. sub* ius). peregrinus: CIC. Balb. 55. publicus: CIC. Brut. 214 (ius). regius: LIV. 45, 32, 5. socialis: LIV. 7, 25, 7 *al.* VAL. MAX. 8, 6, 4. tyrannicus: TERT. apol. 2.

deriv.: civilitas. *comp.:* incivilis.

adv. ***cīviliter.** *compar.:* PLIN. paneg. 29, 2 APVL. met. 9, 39 VLP. dig. 25, 5, 1, 2 IVL. VAL. 3, 30 AMM. 22, 5, 3. *superl.:* EVTR. 7, 8, 4. GLOSS. εὐτάκτως, χρηματικῶς, πολιτικῶς.

I *generatim, ut civium mos est:* CIC. epist. frg. Lact. inst. 3, 14, 17 philosophiae quidem praecepta noscenda, vivendum autem esse -r (LACT. inst. 3, 14, 18 melius est -r quam philosophe vivere. 3, 14, 19. *cf.* EMPOR. rhet. p. 571, 19 omisso ... rigore philosophiae in consiliis dandis -r disputandum est. DON. Ter. Ad. 418 non philosophice, sed -r monet). GELL. praef. 13 virum -r eruditum. PAVL. dig. 50, 16, 134 annum -r non ad momenta temporum, sed ad dies numeramus. CENS. 23, 2 p. 49, 24 -r dies vocatur tempus, quod fit uno caeli circumactu (*opp.* naturaliter).

II *de pace civium inter se:* CAEL. Cic. epist. 8, 14, 3 quamdiu -r sine armis certetur. PS. SALL. rep. 1, 3, 1 uti -r deponas *bellum.* IVL. VAL. 3, 30 *filium reginae* -ius et incuriosius ad sacrificium contendentem. SCHOL. Cic. Bob. Mil. 13 p. 68, 15 Hild. -r non posse per se comitia haberi. CASSIOD. var. 3, 38, 2 vivat noster exercitus -r cum Romanis. *singulariter:* AVG. civ. 2, 25 p. 90 Romani bellando -r (*i. bellis civilibus*).

III *de iure civili:* IAVOL. dig. 41, 2, 23, 2 quem -r in mea potestate non habeo. 41, 2, 24 peculium, quod servus -r quidem possidere non posset, sed n a t u r a l i t e r tenet (*cf.* POMPON. dig. 46, 3, 107 verborum obligatio aut naturaliter resolvitur aut -r. ... -r veluti acceptilatione vel cum ... devenit. CALL. dig. 10, 4, 3, 15 qui -r ... incumbat possessioni; *opp.* naturaliter. *item* VLP. dig. 43, 16, 1, 9. 44, 7, 14. 45, 1, 1, 2. 46, 2, 1, 1. *cf.* 50, 16, 42 probra quaedam natura turpia sunt, quaedam -r et quasi more civitatis). PAPIN. dig. 19, 5, 8 eo nomine -r a g i posse (VLP. dig. 47, 2, 93 *opp.* criminaliter. 47, 10, 7, 6). 49, 17, 17 pr. -r ut heres convenietur. CALL. dig. 48, 19, 28, 12 fortuita incendia ... -r exercentur — ut qui iactura affectus est, damni disceptet — vel modice vindicantur (-aretur *cod.*). TRYPH. dig. 28, 2, 28, 3 quae ... testator⟨i⟩ -r nupta est. VLP. dig. 4, 2, 23, 3 non extra ordinem exactionem fieri, sed -r oportuit. 45, 1, 38, 9 licet ... possidere -r non possint, tenere tamen eos nemo dubitat. PAVL. sent. 5, 4, 9 *al.* COD. Iust. 2, 18 (19), 8 (*a. 218*) negotiorum gestorum iudicio -r consiste. COD. Theod. 2, 30, 1 (*a. 315*) debita ..., quae -r poscuntur. 9, 10, 3 (*a. 319*) -r super possidendo agat (*opp.* crimen opponat). 9, 19, 4 pr. (*a. 376*) utrum de falso c r i m i n a l i t e r an de scripturae fide statuat -r experiri (*opp.* criminaliter: 4, 4, 2 [*a. 389*] requiratur; 1, 7, 4 [*a. 414*] appetuntur. *adde l. 69*). AMM. 27, 7, 5 Diodorum adversus se -r implorasse iuris auxilium. CASSIOD. var. 4, 39, 3 possessiones iuris sui ... ab hominibus vestris neglectis legibus fuisse pervasas, dum -r oportuit recipi, si iure videbatur exposci. 5, 12, 3 ut -r plantata causatio

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

finem de legibus sortiatur. NOVELL. Iust. app. 7,23 ut -r inter se causas audiant (*cf. p. 1214,43*). *transl.*: AVG. c. Iul. op. imperf. 3,108 non accuso furem, ablata -r repeto: redde verba mea, et nihil valebunt tua. pecc. orig. 23, 26 ut ... non criminaliter, sed quasi -r errasse videantur *haeretici*.

IV *de cultu et humanitate*: OV. met. 12,583 perosus Achillem exercet memores plus quam -r iras. trist. 3, 8, 41 *Caesar* est odio -r usus. LIV. 33, 46, 3 in tam impotenti regno — neque enim -r nimiis opibus utebantur *iudices Carthaginienses*. 38, 56, 9 magis pie quam -r vim fecisse. SEN. contr. 4 pr. 5 questus ... non -r tantum, sed etiam familiariter. IVV. 5,112 poscimus ut cenes -r (SCHOL. *ad l.* sine iniuria clientum). TAC. hist. 2, 91 comitia consulum cum candidatis -r celebrans. ann. 3, 76 quod (*testamentum Iuniae Caesarem omittentis*) -r acceptum a Tiberio. 4, 21 quae ... -r habuit. PLIN. paneg. 29, 2 nec vero ille (*Pompeius*) -ius quam parens noster auctoritate consilio fide reclusit vias. CELS. dig. 8, 1, 9 per quamlibet ... partem ire agere licebit, -r modo. APVL. met. 9, 39 rursus deprecatur -ius atque mansuetius versari commilitonem. 10, 6 ut ... allegationibus examinatis -r sententia promeretur nec ad instar barbaricae feritatis ... damnaretur ... inauditus. VLP. dig. 25, 5, 1, 2 *praetor* coget eum decedere non ... manu ministrorum, sed melius et -ius faciet, si eum ... ad ius ... remiserit (*cf.* DON. Ter. Eun. 768 violento -r resisti solet). PANEG. 11, 31 p. 269, 8 quae tu iuste, moderate, -r facis. CAPITOL. Aur. 8, 1 -r se ambo egerunt (*sim.* LAMPR. Alex. 60, 3). EVTR. 7, 8, 4 *Augustus* -issime vixit (*Paean.* δημαγωγὸς ... πάντων ἄριστος ἦν. *cf. p. 1218, 5. 1219, 55*). AMM. 21, 16, 9 in quaestiones acrius exurgens quam -r. 22, 5, 3 antistites ... monebat -ius. 26, 6, 3 iniuncta -r agens et caute. SCHOL. Cic. Bob. p. 68, 15 Hild. *Lepidus interrex* respondit -r non posse per se comitia haberi, quoniam. p. 159, 26 ne minus -r loqui existimetur. SIDON. epist. 7, 2, 4 hospitium ... facile inventum, celeriter aditum, -r locatum. PAVL. MED. bened. 3, 1 *Iudas* -r tractando cum fratribus, ea modestia visus est, ut. CASSIOD. var. 12, 3, 1 feroces districtione premendi sunt, mansueti -r ammonendi.

V *singulariter dicta*: PELAGON. 163 sit voluntas *tua* -r grata et omnibus nota (*videtur voluisse evitare* 'vulgo'. *v. quae seq.*). 267 nec potum aut cibum sumit -r (*i. libenter*) *equus* (*cf. p. 1217, 58*). *comp.*: inciviliter.

***cīvīlitās,** -ātis *f. a* civilis. *inde a* QVINT., *nisi quod* VELL. 2, 111, 4 *ex coni. Madvigii. corrupte* SIDON. epist. 6, 4, 3 *altero loco* (*ed.* qualitas). GLOSS. πολιτεία.

I *de regendis civibus*: QVINT. inst. 2, 15, 25 *secundum Platonem* rhetoricen ... -is particulae simulacrum *esse* (*Plato Gorg. p.* 463^{D} πολιτικῆς μορίου εἴδωλον). 2, 15, 33 rhetoricen ... quidam eandem -em esse iudicaverunt, Cicero scientiae civilis partem vocat. 2, 17, 14. APVL. Plat. 2, 8 *rhetoricam* civil⟨itat⟩is articuli umbram ... nominavit *Plato*. -em, quam πολιτικήν vocat, ita vult a nobis intellegi, ut. *sim.* AMM. 30, 4, 3.

II *de moribus et cultu tam singulorum quam civitatum*: SVET. Aug. 51, 1 clementiae -isque eius ... documenta. Claud. 35, 1 iactator -is. SCHOL. Hor. carm. 4, 14, 7 *Vindelici* Latinitatis nescii vel -is (cubilitatis *A*, *om. rell.*). CAPITOL. Pius 6, 4 imperatorium fastigium ad summam -em deduxit. 11, 8 -is ... argumentum. LAMPR. Alex. 20, 3. EVTR. 7, 21, 2. 8, 2 *et saepius* (*gr.* κοινὸς καὶ μέτριος, κοινότης, δημαγωγός). 9, 12 unicae moderationis vir et -is. AMM. 25, 4, 7. 28, 4, 17 (*ex suppl.*). AVELL. p. 544, 10 (*a. 517*) imitare religiosi integritate propositi, quem studio -is aequasti. SIDON. epist. 1, 2, 1 Theudorici ... -em. 6, 4, 3 iudicia vestri medicinam expetunt -emque. ALC. AVIT. epist. 29 p. 59, 20 vel pontificalis benignitas vel -s regalis. 32 p. 62, 27 non minus -e pretioso quam declamatione conspicuo sermone. 35 p. 65, 26 maior ... potestate -s. hom. 24 p. 145, 19 -e sublimis, communione terribilis. ENNOD. epist. 4, 5, 2 p. 101, 3 ad iuvamen -is impenditur quicquid ego promovero supplicando. opusc. 1, 11 p. 264, 13 educavit te in gremio -is Graecia. 1, 15 p. 265, 22 hanc -em *regis* ... inter familiares. 1, 56 p. 276, 18. 1, 87 p. 285, 9. epist. 9, 23, 6 p. 246, 4 *Galliis* -em ... intulisti (*ibid.* saporem de Romana libertate gustare). dict. 13, 7 p. 466, 10 inter adversa inter vos -s non vacillat. IVNIL. praef. ex -is affectu in notitiam ... pervenimus. CASSIOD. var. 1, 11, 2 qui militaribus officiis assueti -em premere dicuntur armati. 1, 27, 1 ipsam -is sedem (*Romam*). *et passim de* 'statu rei p. iusto' (*v. Traube in ind.*). *nota*: 4, 17, 3 ut qui es bello clarus, -e quoque reddaris eximius. CONC. Rom. a. 502 p. 445, 5 ne per occasionem seditionis status -is vocetur in dubium. LEX Burg. lib. const. 52, 5 sub specie incongruae -is. GREG. M. epist. 13, 46 p. 409, 26 servata -e. CORP. VI 1722 (*post Dioclet.*) parenti totius humanitatis, amico -is et iustitiae.

III *de iure civis*: VVLG. act. 22, 28 multa summa -em hanc consecutus sum (τὴν πολιτείαν ταύτην ἐκτησάμην. civitatem *codd. Amiat. Fuld. et* ITALA cod. g, civem hanc cod. e). CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 41 iure -is ... ablato (τῆς κατὰ δόσιν πολιτείας ... ἀναιρουμένης). 2, 71 ius eius -is obtineant. 2, 72 ius -is ... largitus. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 20 et Romana eum -e et immunitate donavit. CASSIOD. hist. 1, 9 p. 894^{C} melioris libertatis, quam -em Romanam vocant. *cf.* 4, 39 p. 985^{A} ut ... alii ... substantiis, alii humana -e privarentur.

IV *singularia quaedam*: *status civis*: EVTR. 9, 28 ut *Diocletianus* ... ad privatae vitae statum -emque remearet (κοινὴν ... πολιτείαν). *universitas civium*: NOVELL. Anthem. 1, 1 pr. (*a. 468*) erit ... ita magis florida ac tranquilla -s. CASSIOD. var. 1, 11, 2? (*v. p. 1219, 69*). *civitas*: CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 69 Macedones hanc -em (*Alexandriam*; civitatem *Gelen. al.*) habentes. CASSIOD. var. 8, 33, 1 mercimoniis ... suis faciem -is ornare. *cf.* GLOSS. V 179, 9 -s mansio (*estne* mansue⟨tud⟩o?) civium.

***cīvis,** -is *c.* [*idem q. osc.* ceus '*civis*'. *cf. c. theodisc.* hīwa '*uxor*', hīwo '*maritus*', *anglosax.* hīwan '*famuli, familia*', *got.* heiwa-fraúja 'οἰκοδεσπότης', *lett.* sēwa '*mulier*', *ind.* śévah, śivâḥ '*carus, propitius*'; *v. Walde, Lat. etym. Wb. s. v. Th.*]. ISID. orig. 9, 4, 2 -es vocati, quod in unum coeuntes vivant *eqs.* *formae*: ceivis: S. C. de Bacch. (Corp. X 104) 7. LEX repetund. (Corp. I 198) 60. 76. 77 ceiveis. LEX agr. (Corp. I 200) 3. 15 *al.* LEX Anton. de Term. (Corp. I 204) 2, 21 ceives. *nota*: LEX Corn. de XX quaest. (Corp. I 202) 1, 8 quei cives Romanei (1, 12). LEX Anton. de Term. (Corp. I 204) 2, 19 inter civeis (*sed, cf. l. 16*). cívis (*per i longam*): CORP. XIV 2500. X 3704, 3. IV 2971 (*sed ibid.* facímus). XI 4639. V 885 suppl. ital. 475. CORP. XII 1853 cívi. III 5212. VIII 754 (*ca. a. 195*). 937. 967 omníbus cívíbus. VII 36 CARM. epigr. 1054 (= Corp. VI 28228). cibis: CORP. VI 31850. 32956 (*christ.*). XIV 2080. 2934 (*a. 385*), 3. 8 (*sed ibid.* 14 civves, 17 civibus). X 478 (*a. 344*), 5. 10. 3309 (*christ.*). V 6209 (*christ.*). *dub.* XIII 3697. III 413 (*aet. Arcad.*). INSCR. christ. Rossi I 84 (*a. 345*) cibes. civvis: *v. l. 23.* cevis (*acc. pl.*): CORP. XV 6215 (*in lucerna*). cis (*fem.*): CORP. VII 972. *declinatio*: *nom. sing.* cives: CORP. VI 31139 (*aet. Trai.*). 31171. 32978 (*christ.*). 33712 (*a. 408*). X 4828 (*a. 551. fem.*). 4874. 7589. XI 6473 (*saec. IV?*). V 885. 4371. 6281 (*christ.*). XIII 1796. 1983. 3492 (*saec. III ex.*). 6369 (*fem.*). 6985. 7007 (*fem.*) *al.* III 966 (*fem.*). 1324? 11076. 5878. 3576 CARM. epigr. 557, 2 CORP. II 5729. 6149. VII 52. 66. 248. 944. INSCR. christ. Brit. 135 cive⟨s⟩. INSCR. christ. Rossi I 84 (*a. 345*). 588 (*a. 408*). CARM. epigr. 1580, 3 (*saec. VI*). *gen.* cives (*fem.*): CORP. XIII 2633, 3. *dat.* cive: CORP. XIII 6460. *abl.* civi *et* cive: PRISC. gramm. II 344, 18 -is a cive vel civi (*seq. exempla formae* -e: IVV. 10, 278; -i: CIC. Verr. 3, 32. 33 Planc. 96. 97 Sest. 29 Phil. 7, 20. *de quibus locis aliisque v. Neue-Wagener* I^{3} *337*). PS. PALAEM. gramm. V 539, 47 licet -is a -e vel -i faciat. *traditur* civi: PLAVT. Persa 475. CIC. Att. 7, 3, 4 (*v. Boot ad loc.*) epist. 1, 9, 15. 16. 2, 5, 2. 10, 28, 1 dom. 42 Mil. 38 Phil. 3, 7 (*Vatic.*) *al.* LACT. ira 22, 6. cive: CIC. Verr. 3, 32 (*sed ibid. et* 3, 33 -i. *cf. adnot. crit. edit. Baiter-Halm*). Font. 27 LIV. 6, 16, 5 *al.* *in inscr.*: LAVD. [Tur.] (Corp. VI 1527) 2, 12. *nom. plur.* ceiveis: LEX repetund. (Corp. I 198) 77. *gen. plur.* civae *errore lapicidae*: CORP. VI 3520, 5. *dat.* civebus: CORP. XII 2089 (*saec. VI*), 6. *acc.*: civeis: LEX Anton. de Term. (Corp. I 204) 2, 19 (*sed cf. l. 16*). CORP. VIII 2391. civis: *in inscr.*: CORP. VI 31705 -ís. XIV 2500 -ís. EDICT. imp. Aug. de aq. Venafr. (Corp. X 4842) 65 -is. IX 1592 (*aet. Comm.*). *saepe* ob -is servatos *in lucernis et nummis, v. p. 1227, 70 sqq.* *in litteris* (*de poetis aevi August. v. Keller, Grammat. Aufsätze p. 312*): PLAVT. Mil. 1289 (*P*) Persa 749 Trin. 102 (*P*) VARRO Men. 225 (ibis *codd.*) CIC. epist. 10, 27, 1 *al.* LVCR. 1, 91 CAES. civ. 2, 18, 4 (*α*; *cf. Meusel in lex.* -es *tribus locis*). SALL. Catil. 11, 4 ($PP^{1}B$). 44, 1 ($PP^{1}B$). 51, 39 (PP^{1}, -es *VB*) *al.* NEP. Timoth. 1, 3? VERG. ecl. 1, 71 (*opt. codd.*) Aen. 12, 583 (-es *al.*) HOR. sat. 1, 6, 34. 39 carm. 1, 2, 21 OV. trist. 3, 1, 48 LIV. 5, 46, 1? 27, 40, 8? 28, 32, 6? 28, 39, 5 *al.* PAVL. FEST. p. 234 SEN. contr. 7, 4, 5 VAL. MAX. 9, 10, 2 LVCAN. 4, 807 SIL. 11, 535 (*cf. Neue-Wagener* I^{3} *385. 391*). cives (ceives): LEX agr. (Corp. I 200) 73. 74 LEX Anton. de Term. (Corp. I 204) 2, 21 CORP. XIV 2934, 3. 2977. IX 1459. 2238. X 1492. 1727. 1819. 7295. 8053, 1. IV 3678. XI 2115. 4181. VIII 980. 1296. 1548, 13. 5356. 9047. 10523 EPIST. procur. de salt. Bur. (Corp. VIII 10570) 2, 14. *cf. p. 1227, 70 sqq.* *litteris traditur* cives: ENN. scaen. 6 (Non. p. 277, 21) TER. Phorm. 328 VARRO rust. 3, 1, 4 CIC. inv. 2, 132 *al.* CAES. Gall. 7, 3, 1 *al.* NEP. Epam. 6, 2 VERG. Aen. 11, 360 CIRIS 363 OV. met. 7, 628 LIV. 2, 9, 5 *al. passim.* *breviatur per* c: *in lapidibus, ut* CORP. III 14441 c(ives) c(onsistentes) v(ico) *etc.* VIII 1495 c. Thuggenses. VII 879 c(ives?) L(atini?). *sic passim* c(ivis) R(omanus), *ut* LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 83 *al.* LEX Salpens. (Corp. II 1963) 1, 4 *al.* LEX Malac. (Corp. II 1964) 2, 1 CORP. IX 5066 *al.* *saepe in* CONST. veter. *legitur* cohortes *vel* alae c. R.). *in mss. hic illic servatur, ut* POLLIO Cic. epist. 10, 32, 3 PLIN. nat. 3, 7. ci: CORP. XIII 8316. GLOSS. πολίτης, ἀστός. *cf. Magie, iuris publici vocab. p. 47.* *legitur inde a* LEGE XII tab. *et* LEGE Papir., *v. p. 1224, 53 sqq.* *v. etiam nom. propr.*

I *mascul.*: **A** ***generatim***: *particeps civitatis* (*rei p., patriae, urbis etc.*) *cuiuslibet*; *ubi maior ordo* (senator, magistratus, princeps, episcopus *etc.*) *opponitur, simplex civis intellegitur, ut p. 1222, 7. 19 sq. 26 sqq. 36 sq.; saepe de participe eiusdem civitatis, cuius est alius quoque civis, de quo agitur; qui sequiore aetate* '*concivis*' *audiebat* (*hinc* civis meus *etc.*, civis *alicuius hominis* (*q. v. sub iuncturis*):

1 *proprie*: PLAVT. Amph. 186 quod numquam opinatus fui (*Sosia*) neque alius quisquam -um. Aul. 215 te -em sine mala omni malitia ... sum arbitratus. Mil. 1279 occidi Achilles -is (*i. Argivos*)

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

passus est. Persa 749 qui ... commercaris -is homines liberos. Trin. 102 hostisne an -is comedis parvi pendere *te dicunt* (*cf. Otto, Sprichw. p. 84.* *opp.* hostis: *v. p. 1228, 71 sqq.*). 654 ne ... inopiam -es obiectare possint tibi, quos tu inimicos habes. Lex luci Lucer. (Corp. IX 782) 6 ⟨ceiv⟩ium quis volet. Enn. scaen. 395 flagiti principium est nudare inter -es corpora. Pacvv. trag. 80. Acc. trag. 588. 510 omnes, qui arcem Alpheumque accolunt -es. Pompon. Atell. 148 Ter. Phorm. 415. Ad. 441 illiusmodi iam nobis magna -um penuriast. L. Crass. or. frg. Cic. de orat. 2, 226 tu in foro, tu in urbe, tu in -um esse conspectu audes? Varro ling. 8, 81 ab ... Cyzico ... Cyzicius ... -is unusquisque. rust. 3, 2, 4 -es et reliqui homines. Cic. inv. 2, 131 iudicibus ... et ceteris -bus. Verr. 1, 7 *apponitur* senator (Tac. hist. 4, 5 Paneg. 11, 3). 2, 37 malus -is, improbus consul, seditiosus homo (homo *appositum v. l. 11 et p. 1228, 36*). 5, 130 *signum Iovis* -es atque incolae colere, advenae ... venerari solebant (*cf. p. 1228, 32 et 1228, 60*). Font. 41 hominem honestissimum, virum fortissimum, -em optimum (*v. p. 1228, 46*). Cluent. 129 habebit ... curia senatorem, populus R. iudicem, res p. -em (*v. p. 1229, 29*). Rab. perd. 27. Catil. 4, 12 in patriae -umque pernicie (*v. p. 1229, 19*). Mur. 36 hominem gravissimum, -em egregium, fortissimum senatorem (*v. l. 12 et p. 1228, 55*). 80. Sest. 25 omnes ... omnium generum atque ordinum -es. Pis. 45 nemo bonus, nemo denique -is est, qui modo se -em esse meminerit, qui ... non. Cluent. 128 miles ... melior et vir bonus et -is utilis. Flacc. 97 sit modo liber et -is (*v. p. 1228, 43*). Cael. 77 conservate ... -em bonarum artium, bonarum partium, bonorum virorum. Phil. 2, 19 accusa omnes ordines, omnes -es (*v. p. 1222, 40 sqq.*). 7, 5 te consularem aut senatorem, denique -em putes? 13, 27 ut eum tribunum plebis videremus, quem -em numquam videramus (Val. Max. 3, 4, 5 consul ante quam -is). Flacc. 102 salutem urbis et -um (*v. p. 1229, 34*). de orat. 1, 184 clientibus ... amicis ... cunctis -bus (*v. l. 32 et p. 1228, 57*). rep. 2, 26 agros ... divisit viritim -bus *Numa*. fin. 5, 67 amici ... fratres ... propinqui ... affines ... -es ... omnes denique. Att. 7, 12, 3 nec solum -is, sed etiam amici officio revocor. ad Brut. 1, 14, 2 -is ..., quem quidem -em appellari fas sit. Lent. Cic. epist. 12, 15, 6 Cassii, singularis -is et ducis. Caes. civ. 3, 31, 4 contra -em et consulem arma non laturos. Hirt. Gall. 8, 24, 4 fines ... vastare -bus, aedificiis, pecore. Bell. Alex. 91, 2 cum liberis, coniugibus, -bus. Sall. Catil. 6, 3 res eorum -bus moribus agris aucta. Nep. Att. 13, 1 neque ... minus (vir *A*) bonus pater familias habitus est quam -is. Verg. ecl. 1, 71 *al.* Hor. carm. 1, 2, 21 audiet *iuventus* -is acuisse ferrum, quo graves Persae melius perirent. Prop. 3, 22, 41 hic tibi ad eloquium -es *sunt*. Inscr. numm. Cohen I p. 75 n. 82 (*Augustus*) civib(us) et sign(is) milit(aribus) a Part(his) recup(eratis). Liv. 3, 61, 3 contra -es plus animi habuisse quam contra hostes et domi quam foris servitutem magis timuisse. 22, 6, 3 *Flaminium* hostes ... petebant et tuebantur -es (*sic saepius de militib. Rom., v. sub I B*). Labeo Fest. p. 253 popularia sacra ... quae omnes -es faciunt. *nota* Manil. 4, 634 genetrix Crete -em sortita Tonantem (*sim.* Sol. 11, 10 Cnosii Minervam -em deam numerant). Sen. contr. 7, 1, 2 quamdiu in patrio solo morari licet, -is est. Vell. 2, 29, 3 dux bello peritissimus, -is in toga ... modestissimus. Sen. Ag. 808 Argos nobilibus nobile -bus. dial. 6, 3, 1 ingens -um provinciarumque et totius Italiae desiderium. *nota* Cvrt. 10, 2, 27 *Alexander ad milites*: liberate oculos meos, ingratissimi -es (*cf.* 10, 3, 13 et -es mei estis et milites). Mela 2, 66 Ennio -e nobiles Rudiae. Lvcan. 1, 192 *Roma ad milites Caesaris prope Rubiconem*: si iure venitis, si -es, huc usque licet. 1, 279 pellimur e patriis laribus patimurque volentes exilium; tua nos faciet victoria -es. 2, 446. 562 quo potuit -em populus perducere liber (*cf.* Ivv. 14, 70). 7, 267 privatae cupidus me reddere vitae plebeiaque toga modicum componere -em. 7, 319 ne caedere quisquam hostis terga velit; -is, qui fugerit, esto. Calp. ecl. 1, 83 indixit miseris fatalia -bus arma. Plin. nat. 5, 112 *Miletus* XC urbium genetrix nec fraudanda -e Cadmo (Mart. 10, 92, 2). Stat. Theb. 3, 609 unius ... plebeia ad limina -is ... pendemus. Qvint. inst. 3, 6, 97 (*in controversia*) nothus ante legitimum natus legitimus filius sit, post legitimum natus tantum -is. 3, 7, 27 -es illis (*urbibus*) ut hominibus liberis decori. decl. 378 p. 422, 21 *nos* liberos esse, quia -es. Ivv. 3, 3 vacuis ... sedem figere Cumis ... atque unum -em donare Sibyllae. Tac. ann. 1, 42 *Germanicus ad seditiosas legiones*: militesne appellem, qui ... circumsedistis? an -es, quibus tam proiecta senatus auctoritas? 16, 28 requirere ... in senatu consularem, in votis sacerdotem, in iure iurando -em. Plin. paneg. 2, 3 non ... de tyranno, sed de -e, non de domino, sed de parente loquimur (*sc. de principe*). 7, 6 non ... servulis tuis dominum ..., sed principem -bus daturus es imperator (*opp.* princeps: Svet. Cal. 49, *cf. p. 1222, 4*). *sim.* 9, 4 *al.* 88, 1 plerique principes cum essent -um domini, libertorum erant servi. Flor. epit. 3, 5, 26 defectione -um Pharnacisque fili scelere praeventus *Mithridates*. Gaivs inst. 1, 3 populi appellatione universi -es significantur, connumeratis etiam patriciis. Apvl. met. 7, 13 cum ingenti iumentorum -umque multitudine. *nota* Plat. 2, 28 quattuor culpabilium -um (*an* civitatum? *Kroll*) genera esse: unum eorum, qui sunt honore praecipui; alterum paucorum, penes quos rerum est potestas; tertium omnium; ultimum dominationis tyrannicae. flor. 16 p. 76 nobilitas senatorum, claritudo -um, dignitas amicorum. Vlp. dig. 48, 18, 1, 7 servum municipum posse in caput -um torqueri saepissime rescriptum est. Tert. spect. 16 circo quid amarius, ubi ne principibus quidem aut -bus suis parcunt. nat. 2, 17 caedes et -um et sacerdotum. Sol. 11, 31 in Samo nihil nobilius quam Pythagoras -is. Paneg. 11, 11 ut imperator a ceteris -bus ... separaretur. 12, 46 scissus in partes -um furor. Capitol. Aur. 26, 3 apud Aegyptios -em se egit et philosophum in omnibus stadiis. Lampr. Alex. 7, 4 Heliogabalus nec imperator nec Antoninus nec -is nec senator nec nobilis nec Romanus. 19, 2 *senatores* in ultimum reicerentur locum -ium condemnatione adhibita. Spart. Sept. Sev. 6, 6 militum -umque (*opp.* milites: Vopisc. Aurelian. 24, 1 Treb. trig. tyr. 9, 3). Optat. 2, 4 p. 36, 13 in urbe Roma episcopum -em habere. Avson. 298, 39 diligo Burdigalam, Romam colo; -is in hac sum, consul in ambabus. Origo Const. 6, 30 quaesitis ei (*novae urbi*) undique -bus. Fav. Evl. p. 3, 8 unum populum *dicimus* ex pluribus -bus. Vvlg. deut. 15, 3 a peregrino et advena exiges (*quod debetur*), -em et propinquum repetendi non habebis potestatem (*cf.* Avg. civ. 3, 13 p. 111 -um, propinquorum, fratrum, parentum). Clavd. 8, 583 te Gallia doctis -bus ... stipavit. 8, 617 in -em (*i. ut civis fieret*) rubuere genae (*sc. vindicta*). 18, 442 profuit ... misero -em praeponere patri? 22, 168 cum tanta potestas -em lenis agat (*cf.* 28, 59). 28, 559 hunc -em, dominos venisse priores. Avg. civ. 1, 30 p. 47 *Cato* tamquam pupillis -bus idoneum tutorem necessarium videns esse terrorem. 2, 9 p. 64 famae parcere principum civitatis et -um. 3, 29 p. 142 Mucio -i senatori pontifici. Canon. Migne 56, 881[B] ut episcopus absque consilio compresbyterorum suorum clericos non ordinet, ita ut -um conventiam et testimonium quaerat (*sim. de laicis*: Sidon. epist. 7, 9, 19 -i, clerico, peregrino. Conc. Epaon. a. 517 p. 27, 9 Arvern. a. 535 p. 69, 5 Aurel. a. 538 p. 75, 13 si quis clericus aut -is testis extiterit. Aurelian. a. 541 p. 88, 3. Greg. M. epist. 3, 34 a suos se [*episcopum*] clericis et -bus despici). Petr. Chrys. serm. 66 p. 387[B] Abraham sibi peregrinus, -is hospitum fuit. Op. imperf. in Matth. 7 p. 675 *apostoli* erant ... habitatione -es, dilectione concordes *eqs.* Merob. carm. 4, 37 -is dominae futurus urbi. Hist. Apoll. rec. A 10 cunctis -bus et maioribus eiusdem civitatis. rec. A 31 omnibus -bus et honoratis (*sim.* rec. B). 45 -es et nobiles. Orig. in Matth. 18, 28 si -es pro civitatibus ponuntur (*ut 'filii Ierusalem'*). Vita Caes. Arel. 8 -es et pauperes. *in titulis*: Corp. XIV 2080 ordo cibesque Laurentum. 2165 ordo et -es. IX 2237 ordo -esque. XI 2115. 4096. *cf.* 4181. 6958. III 2969. Corp. VIII 1578[b] ⟨sp⟩ortulis decurionibus et epulis -bus datis. *cf.* 8480. Corp. IX 1151 -i patrono et curat(ori). 2213 -i et patron(o) col(oniae). 2803 ordo et populus Aufidenatium -i et patrono. X 4722. 5058. 7345. 7915 optimo -(i) pat(rono). V 3344 -i eximiae bonitatis, disertissimo ... patrono. II 1597 patrono et praestantissimo -i. *cf.* 5812, 5. II 2960. VIII 971. 23831 (23832 *v. p. 1228, 4*). Corp. X 682 v(iro) c(larissimo) -i oratori. XI 6362, 10 -es amici et amatores eius. XII 125 (*saec. II fin.*) -i et amico bene merenti. II 5500 amici et ⟨c⟩onvictores ci⟨ve⟩s posuerunt. Corp. V 1658 (*christ.*) natione Itali, -es Aquileienses. III 14599, 1 qui[i] -is hoc cacafit. VIII 24045 -is et cu⟨rator⟩. *nota vocativi usum* (*maxime in imploranda fide civium, cf.* Cic. Rab. perd. 3 implorasse -um fidem. fin. 2, 66 Lucretia ... testata -is): Plavt. Amph. 376 pro fidem, Thebani -es. Curc. 626 o -es, -es. Men. 1000 Epidamnienses subvenite -es. Enn. scaen. 64 -es, ferte opem. Hor. ars 460 licet 'succurrite' longum clamet, 'io -es'. Liv. 2, 55, 7 adeste -es, adeste commilitones. 9, 24, 9 'pro vestram fidem, -es' clamitans. Val. Max. 4, 1, 12. *aliter*: Plavt. Merc. 866 -es, bene valete. Enn. ann. 16. 394 *Antiochus rex*: o -es, quae me fortuna ... contudit. Carm. Cic. Tusc. 1, 34 (*Enn. frg. var. 15 Vahl.*) aspicite, o -es, senis Enni imaginis formam. Rhet. Her. 4, 53, 66 Cic. Mil. 77 Verg. Aen. 9, 35 *al.* Hor. epist. 1, 1, 53 Prop. 4, 1, 67 Ov. met. 13, 262 Phaedr. 1, 2, 30 Sen. Oed. 871 Lvcan. 1, 8. 6, 230 Sil. 11, 160. Capitol. Opil. 14, 2 vers. 1 Gord. 8, 1 Ivl. Val. 2, 9 *Demosthenes ad Athenienses*: o -es viri! placet enim in praesenti vos hac communi nostrum appellatione nominare, ut *eqs.* Hier. epist. 1, 10, 2. Comm. instr. 1, 22, 1. 7. Hist. Apoll. rec. A 13 audite, -es, peregrini, ingenui et servi (*sim.* rec. B). Coripp. Ioh. 4, 439 agite et belli socii -esque fideles. 4, 451 *al.* civis *secum componitur*: Plavt. Rud. 435 operam ... quam civis civi commodat. Cic. Verr. 3, 32 quod -is cum -e agat. 3, 33 quod -is cum -i ageret (3, 90 ut -es inter sese legibus suis agerent). Sull. 72 maius est beneficium, quam posse debet -is -i dare. Flacc. 24 -is a -bus ... deprecarer. Balb. 55 sacra pro -bus -em facere. Caes. civ. 3, 19, 2 liceretne -bus ad -es de pace tuto legatos mittere. *ibid.* ne -es cum -bus armis decertarent. Sall. Catil. 9, 2 -es cum -bus de virtute certabant. *similia* Nep. Thras. 2, 6 Flor. epit. 3, 21, 1 Gell. 5, 6, 1 Avg. civ. 3, 29. 31 Coripp. Ioh. 5, 357. *cf.* Clavd. Don. Aen. 2, 288 p. 186, 6.

2 *translationes*: *civis mundi*: Cic. leg. 1, 61 -em totius mundi quasi unius urbis. Tusc. 5, 108 totius ... mundi se incolam et -em arbitrabatur *Socrates*. Vitr. 6 pr. 2 dictum ... in omni civitate esse -em. Sen. epist. 120, 12 *vir perfectus* -em esse se universi et militem credens. dial. 4, 31, 7 hic (*homo*) in maiore tibi urbe

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*sc. mundo*) -is est. AVG. civ. 15, 1 -is huius saeculi. 15, 23 p. 112 terrigenae societatis hominum. 17, 4 p. 205 terrenae Hierusalem -es terrigenae. 18, 40 impiae civitatis. 22, 6 terrenae rei publicae. in psalm. 64, 2 Babyloniae. *ibid.* Hierusalem (125, 3). DRAC. laud. dei 2, 391 cum mundi -bus arca. *civis caeli, angelorum et sim. christiana*: Ps. HIL. dedic. eccl. p. 884^{A} occupatio ... fidelissima -um supernorum hymnos ... dicere. VVLG. Eph. 2, 19 iam non estis hospites et advenae: sed estis -es sanctorum et domestici dei (συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ θεοῦ; AVG. civ. 19, 20 *al.*). AVG. civ. 1, 1 adversus quos (*inimicos*) defendenda est dei civitas, quorum tamen multi correcto ... errore -es in ea fiunt satis idonei (*opp.* inimicus: 1, 35). 2, 29 p. 95. 3, 17 p. 122 cum aliam *civitatem* veriorem (*quam Romanam*), quo -es aeterni legendi sunt, non haberent. 5, 16 tit. de mercede sanctorum -um civitatis aeternae (5, 16 p. 221 hic peregrinantur). 5, 17 tantae patriae -es. *sim. saepius.* 10, 21 quos civitas dei tanto clariores et honoratiores -es habet. 10, 25 *angeli* nos ... -es ... suos in illa *civitate* esse voluerunt (13, 24. 22, 29 p. 624 in psalm. 125, 1. PROSP. epigr. 60, 1 angelicos -es et Christi in membra renatos). 14, 9 -es sanctae civitatis dei in huius vitae peregrinatione secundum deum viventes. 14, 26. 15, 1 gratia peregrinus deorsum, gratia -is sursum. 19, 23 sanctis angelis et virtutibus dei, quos beatissimos tamquam -es in hac nostra peregrinatione mortali veneramur. 20, 17 -is supernae Hierusalem. in psalm. 45, 8 omnis pia anima ... ut fiat -is civitatis dei. *passim ap.* AVG. VICTRIC. 10 caelestium -um multitudo. SEDVL. carm. pasch. 1, 348 sanctis ... habitare locis alboque beati ordinis extremus conscribi in saecula -is (op. pasch. 30 p. 195, 11). OP. imperf. in Matth. 10 p. 686 -es ... eius (*ecclesiae*) sunt omnes fideles. EVGIPP. epist. 9 supernae patriae -is ascribi. GREG. M. in euang. 8, 2 extraneos nos a sua consortio deputabant angeli -es dei. in Ezech. 2, 2, 8 admisceri caelestibus -bus. *de monachis*: CASSIOD. inst. div. 32 est ... vobis quaedam urbs propria, -es religiosi. *civis bestiae(?)*: Ov. hal. 18 † uber servato, quem texit, -e (que *cod.*) resultat *scarus* (*cf. Birt. comm. p. 82*). SOL. 2, 49 *aves Diomedeae* iudicant inter advenas: qui Graecus est ... ut -em blandius adulantur. *nota de deo theatrali*: PLAVT. Rud. 2 qui gentes omnes mariaque et terras movet, eius (*Iovis*) sum (*Arcturus stella*) -is civitate caelitum.

B civis Romanus: 1 *epitheto addito* (*quod fere semper postponitur; praepositum v. infra l. 71.* GLOSS. Romanus natus, -is natus. -es Romani: Quirites): ENN. ann. 169 -es Romani tunc facti sunt Campani. S. C. de Bacch. (Corp. X 104) 7 Bacas vir nequis adiese velet -is Romanus neve nominus Latini neve socium quisquam (*sic* socius *persaepe componitur cum* civis Romanus, *v. p. 1229, 9*). CATO or. frg. 63. LEX repetund. (Corp. I 198) 76 quei -is Romanus non erit. 77 -is Romanus ex hace lege fiet. *ibid.* -eis Romanei iustei sunto. 87 (*civem R. esse, fieri sim. v. sub iuncturis p. 1227, 25 sqq.*). LEX agr. (Corp. I 200) 3. 15. 58 *al.* LEX Corn. de XX quaest. (Corp. I 202) 12 LEX Anton. de Term. (Corp. I 204) 2, 19. 21. CIC. Verr. 1, 13 *al.* 3, 32 quod -is Romanus a Siculo petit. 6, 140 P. Servilium, -em Romanum e conventu Panhormitano. 6, 147 *v. p. 1227, 27.* 6, 160 Reginorum, -um Romanorum. 6, 164 Gavium ... -em Romanum et municipem Consanum. 6, 167 apud -es ... Romanos, qui et sermonis et iuris et multarum rerum societate iuncti sunt. 6, 170 facinus est vincire -em Romanum, scelus verberare, prope parricidium necare: quid dicam in crucem tollere? 6, 172. *saepe.* Caecin. 98. Rab. perd. 12. 16 mentio ipsa *crucis* ... indigna -e Romano atque homine libero est (Sest. 78). Catil. 4, 10 ne de capite ... -um Romanorum sententiam ferat. dom. 78 qui -es Romani in colonias Latinas proficiscebantur, fieri non poterant Latini, nisi. Brut. 140 neque tam id (*scire Latine*) mihi oratoris boni quam -is Romani proprium videtur. 261 ingenuus -is Romanus (GAIVS inst. 3, 56). rep. 2, 53 Att. 5, 18, 2 *al.* ad Q. fr. 1, 2, 15 epist. 11, 16, 2 *al.* VATIN. Cic. epist. 5, 10^{a}, 1. CAES. civ. 2, 20, 5 quod factum ... eius conventus -es Romani comprobaverunt (3, 40, 6). 3, 32, 6 -bus Romanis eius provinciae. 3, 102, 2 omnes eius provinciae iuniores Graeci -esque Romani. 3, 102, 6 Antiochensium -umque Romanorum. BELL. Alex. 41, 1 bona -um Romanorum Ponticorumque. BELL. Afr. 35, 4 -es Romani qui sunt in legione IV et VI. 57, 3 *al.* BELL. Hisp. 17, 2 LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 83 *al.* LEX Falcid. (dig. 35, 2, 1) *ter.* VARRO rust. 1, 2, 9 NEP. Att. 19, 3 MON. Ancyr. 1, 16 *al.* LIV. 1, 44, 1. *nota* 2, 12, 8 'Romanus sum' inquit 'civis'. 2, 24, 6 *al.* 9, 10, 11 Samnitem -em Postumium, non -em Romanum esse. 22, 35, 5 *v. p. 1224, 67.* 22, 50, 6 Romanus -is sis an Latinus socius. 26, 33, 10 agi de Campanis, qui -es Romani sunt. 26, 34, 7 -is Romanus aut Latini nominis. 44, 12, 9 mille socii navales -es Romani libertini ordinis ex Italia ⟨quingenti⟩. VITR. 7 pr. 15 SEN. contr. 2, 5, 20 *al.* VELL. 2, 6, 4 *al.* VAL. MAX. 2, 7, 15 *al.* EDICT. imp. Claud. de Anaun. (Corp. V 5050) 35 quaecumque tamquam -es Romani gesserunt egeruntque. 37. SEN. dial. 1, 3, 7 benef. 5, 16, 3 *al.* COLVM. 1, 3, 11. 3, 8, 2 Romanum fuisse -em Naevium Pollionem. ASCON. Corn. p. 68 Cl. PLIN. nat. 10, 123. LEX Malac. (Corp. II 1964) 1, 48 (*opp.* Latinus civis). TAC. ann. 4, 36 *al.* SVET. Iul. 11 *al.* EPIST. imp. Hadr. ad Plotin. (Corp. III 12283) 15 (*opp.* peregrinus). FLOR. epit. 3, 19, 3 FRONTO p. 83, 24 N. hominem liberum -em Romanum ... in carcerem compegit. ICTI *passim (cf. sub iuncturis); ex. gr.*: GAIVS inst. 1, 15 -es Romanos ... Latinos ... dediticiorum numero (1, 67 -is Romanus ... Latinus ... peregrinus. VLP. reg. 1, 5 *al.*). 1, 20 viginti recuperatorum -um Romanorum. 1, 29 septem testibus -bus Romanis. 1, 91 peregrina ... si ... -is Romana ⟨fiat⟩ ..., -em Romanum parit (VLP. reg. 3, 3 si uxor -is Romana sit, partus quoque -is Romanus est ex senatus consulto, quod *eqs.*). 3, 59 -is Romani liberti (VLP. reg. 1, 6 *al.*). 3, 64 -um Romanorum libertinorum. VLP. coll. Mos. 14, 3, 4 lege ... Fabia tenetur, qui -em Romanum ... celaverit, vinxerit, vinctumque habuerit, vendiderit, emerit (PAVL. coll. Mos. 14, 2, 1). *nota* PAVL. dig. 29, 2, 33 quod si dubitet, apud hostes decessit an -is Romanus. MARCIAN. dig. 49, 14, 32 si accepto usu togae Romanae ut -es Romani semper egerint. *ibid.* a legitimis -bus Romanis heredes instituti. GELL. 10, 3, 7 APVL. met. 8, 24 TERT. nat. 2, 17. PORPH. Hor. carm. 2, 7, 3 Quiritem -em Romanum significat. AMM. 27, 9, 9 SCHOL. Cic. Bob. p. 33, 18 Hild. *al.* Ps. ASCON. Verr. p. 137, 4 cum aliquis -is Romanus ostendendus esset, significaretur aut a praenomine suo aut *eqs.* VEG. mil. 3, 1 ne umquam amplior multitudo socialium auxiliarium esset in castris quam -um Romanorum. AVG. civ. 1, 5 nobilissimis senatoribus et Romanis -bus. 2, 13 p. 68 *al.* OROS. hist. 5, 12, 1. 5, 18, 8. 7, 3, 4 redemptor mundi ... Caesaris censu -is Romanus ascriptus est. CASSIOD. var. 11, 5, 4 COD. Iust. 7, 6, 1 *al.* INST. 2, 10, 1 *al.* GREG. M. epist. 6, 12 vos ... liberos ex hac die -esque Romanos efficimus. CORIPP. Ioh. 4, 123 consurgite, -es Romani (*de militibus*). *passim in* CONST. veteran. *et titulis privatis*: CORP. IV 1261 futebatur, inquam, futuebatur -um Romanorum at(t)ractis pedibus cun(n)us. XIII 7335 c(ives) R(omani) et Taunensis ex origine patris (*v. adnot. ed.*). III 14214^{26} c(ives) R(omani) et Bessi consistentes vico Vlmeto. 7474 c(ivibus) R(omanis) et consisstentibus in canabis. 7597 c(ives) R(omani) Clevant⟨ini?⟩. 3915 Aelii Carni cives Roman(i). 7061 c. R. qui Cyzici ⟨consistunt⟩ et Cyzi⟨ceni⟩. 3505 vet(erani) et ⟨c.⟩ R. cos(istentes) ad leg(ionem). VIII 23125 (*a. 129*) -es Romani qui vico Hateriano morantur. II 1135 c(ivis) R. c(oloniae) V(...).
nota hasce iuncturas: civium Romanorum (civis Romani): aedis custos: CORP. III 1158. ala: DECRET. decur. Aquil. Ital. (Corp. V 875) ant. 6 (*a. 105*) *al.* (*v. Ruggiero, Diz. epigr. II 266; adde* INSCR. Revue archéol. 4 ser. XII [1908] p. 332). caput: LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 122 *al.* censitor: CORP. XIV 3955. cohors: CAES. civ. 3, 10, 5 *al. saep. in inscr.* (*v. Ruggiero, Diz. epigr. II 266 sqq.*). colonia (*cf.* CIC. Font. 13): HIRT. Gall. 8, 24, 3 LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 83. conciliabulum: LEX Iul. munic. *ibid.* conventus: CIC. Verr. 3, 32 *al.* (*v. vol. IV p. 849, 1*). corpus: CIC. Verr. 6, 140 *al.* curator: CORP. V 5747 *al.* d(ecurio): CORP. XIII 6733, 5. dignitas: ISID. orig. 9, 4, 50. dilectus (*sc. militum*): CAES. civ. 1, 30, 4. forum: LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 83. ius: CIC. Verr. 4, 6 *al.* legio: CAES. civ. 3, 4, 1. libertas: CIC. Verr. 4, 6 *al.* municipium: LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 83 *al.* obligatio verborum: GAIVS inst. 3, 93. oppidum: PLIN. nat. 3, 18 *al.* (*sim.* PLIN. nat. 3, 141 Tragurium -um Romanorum. 3, 145. 152. *cf.* 3, 85 Carabitani -um Romanorum). populus: PLIN. nat. 3, 23 *al.* praefectura: LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 83. sigilla: LEX colleg. salut. Dian. et Anton. (Corp. XIV 2112) 1, 31. supplicium: CIC. Verr. 6, 143 *al.* verbera: QVINT. inst. 4, 2, 113.

2 *epitheton non additur* (*cf. sub A*): LEX XII tab. (Gell. 16, 10, 5) proletario iam -i [cui], quis volet, vindex esto (iam civi *om. altera codd. classis*). LEX Papir. (Fest. p. 347) praetor ... qui inter -es ius dicet (LEX agr. [Corp. I 200] 73 pr(aetoris), quei inter -es tum Romae ious deicet. 74 FRONTIN. aq. 7 LEX Plaetor. [Cens. 24, 3]. *cf. infra l. 72 sqq.*). ACC. praetext. 40 Tullius qui libertatem -bus stabiliverat. VARRO ling. 5, 159 Sabini -es additi. LEX agr. (Corp. I 200) 37 ⟨ex ceiv⟩ibus L, quei classis primae sient. VARRO frg. Non. p. 197, 14 nostro ritu sunt facienda -i libentius quam graeco castu. SVET. Claud. 19 -i[s] vacationem legis Papiae Poppaeae, Latino ius Quiritium *constituit*. AVR. VICT. Caes. 1, 2 Nolae consumptus *Augustus* adiectis imperio -um Raetis Illyricoque. AVSON. 300, 10 campus comitiis *datus*, ut conscriptis curia, forum atque rostrum separatis -um.

3 *iunctura*: inter cives (Romanos) et peregrinos (*cf. l. 55 sqq.*): LIV. 22, 35, 5 Philo Romae iuri dicundo urbana sors, Pomponio inter -is Romanos et peregrinos evenit. 33, 21, 9 cuius iurisdictio inter -es et peregrinos erat. 33, 26, 1. 33, 36, 2. 35, 41, 6. 39, 8, 1. 39, 38, 2. 41, 27, 2. 42, 1, 5. 42, 18, 2. 45, 12, 13. 45, 21, 1 SEN. dial. 9, 3, 4 FRONTIN. aq. 129 TAC. ann. 1, 15. EDICT. imp. Aug. de aq. Venafr. (Corp. X 4842) 65 qui inter -is et peregrinos ius dicet. CORP. VI 31705 pr(aetor) inter -is et peregrinos. XIV 2500 ⟨inte⟩r civis e⟨t peregrinos⟩. III 6154, 10 qui ius dixit inte⟨r⟩ civ(is) et -is et pereg(rinos). 12117, 4.

C iuncturae: 1 *epitheta*: a *de patria*: *pron. possess.* (civis meus *i. q. eiusdem civitatis cuius ego*): PLAVT. Pseud. 586^{a} facilem ... rem meis -bus faciam. Rud. 742 Trin. 100. LEX repetund. (Corp. I 198) 60 regis populeive -isve suei nomine. RHET. Her. 2, 17, 25 a nostris -bus aut ab aliqua civitate. VARRO rust. 3, 1, 4. CIC. Verr. 2, 52 apud Chios -is suos. 3, 16. 17. 33. 90. 109 *al.* 6, 133 non modo in socios, sed etiam in -is militesque nostros ... vindicatum. Font. 29 Caecin. 98 Catil. 1, 17 *al.* Mur. 77 *etc.* de orat. 1, 199 *etc.* 2, 200 alienissimis a me, sed meis tamen -bus. rep. 2, 25 praetermissis suis -bus regem alienigenam ... populus ascivit. 3, 37. LIV.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 12, 6 suum quam alienum mallent -em esse. LVCAN 1, 373 FIRM. err. 6. SCHOL. Cic. Bob. p. 127, 7 Hild. quod Atinates semper -bus suis faverint. VVLG. lev. 21, 1 ne contaminetur sacerdos in mortibus -um suorum. CASSIOD. var. 4, 16, 1 comitem Arigernum, -em paene vestrum. DECRET. decur. Forosempron. (Corp. XI 6123, 2) 5 CORP. XI 6362, 14. V 895. 5128 TEST. Ones. (Corp. III 6998) 8 *al.* CORP. VIII 5366 in suos -es. civis noster *de cive Romano*: CATO or. frg. 6, 1 Camerini -es nostri. CIC. Balb. 28 *v. infra l. 26.* PAVL. dig. 49, 15, 30 cum servus -is nostri ab hostibus captus . . . aufugit. TRYPH. dig. 49, 15, 12, 9 hostium iure manumissio obesse -i nostro domino servi non potuit. GREG. M. epist. 6, 58 nostrorum -um (*opp.* Langobardorum). *nota de non aequali*: CIC. Att. 2, 1, 3 -is ille tuus (*sc. Attici*) Demosthenes. *de populo subiectorum*: CIC. rep. 1, 54 regis . . . consulentis suis -bus. Ov. trist. 2, 204 *de se*: tuus (*Augusti*) . . . -is. VELL. 2, 126, 5 facere recte -is suos princeps optimus faciendo docet. SEN. clem. 1, 16, 2 imperat princeps -bus suis. PANEG. 11, 2 hi -es et populares tui (*Iuliani*). CAPITOL. Opil. 8, 3 Artabane . . . necem suorum -um vindicante. *de civibus urbium*: LVCR. 6, 590 subsedere suis . . . cum -bus urbes. PRIAP. 55, 6 ille tuus -is, Lampsace, Gallus ero. OCTAVIA 491 suos . . . -es Roma commendat tibi. PETRON. 102, 14 ut suos Gallia -es putet. CAPITOL. Gord. 27 *civitates* integras suis -bus redderet. ANTH. 409, 13 ille tuus (*Cordubae*) quondam magnus . . . -is. AVG. civ. 1, 4 Troia . . . munire non potuit -es suos. *civis alicuius civitatis, urbis, regionis, populi, hominis* (civis caeli, mundi, angelorum *et sim. v. sub A 2*): CIC. Verr. 3, 13 civitatis nobilissimum -em. 5, 111 non -es illius civitatis, sed . . . sacerdotes *eqs.* Balb. 28 duarum civitatum -is noster esse iure civili nemo potest. *al.* GAIVS inst. 1, 131 VLP. reg. 20, 14 *al.* (*cf.* municeps). HERMOG. dig. 50, 1, 16 PAVL. dig. 26, 2. 32 pr. HIST. Apoll. rec. A 46 Mitylenae civitatis (civitatis *om.* rec. B). GREG. M. epist. 9, 198. CORP. XI 3939 c(ivis) trium cibitatium. 4096. *cf. p. 1223, 14.* CIC. Rab. Post. 22 huius . . . rei publicae -em. SALL. Catil. 31, 7 urbis Romae (TAC. ann. 3, 54 VVLG. IV reg. 23, 17 AVG. civ. 3, 7 p. 104 GREG. M. epist. 3, 66 p. 229, 7). Iug. 89, 4 eius (*Capsae*). LIV. 22, 60, 15 dum patria est, dum -es eius estis. 26, 47, 1 Novae Carthaginis. 38, 38, 6. VAL. MAX. 9, 2, 4 oppidi (SVET. Aug. 94 COD. Theod. 12, 1, 53, 1). SEN. dial. 6, 7, 3. SIL. 9, 211 Carthaginis. TRAIAN. Plin. epist. 10, 115 aliarum civitatum, eiusdem tamen provinciae. VVLG. iud. 14, 11 loci illius. Luc. 15, 15 regionis illius. SACR. Leon. p. 398 *Romae* (*Laurentius*). GREG. M. epist. 1, 47 imperii (*sc. Romani*). 4, 37 Brixiae. 13, 3 *inscr.* Romae. CORP. XIV 3955 coloniae Victricensis. X 478 (*a. 344*) 5. II 5684 -i Zelae. MART. 10, 65, 4 ex Hiberis et Celtis genitus Tagique -is. 10, 76, 2 -is non Syriaeve Parthiaeve. AVSON. 304, 1 Cleobulus . . . parvae -is insulae. AVG. civ. 15, 20 p. 99 *Indiae.* CIC. Verr. 6, 123 eorum . . . populorum -is, eorum agrorum alumnos. NEP. Milt. 4, 2 gentis (CVRT. 9, 6, 11). LIV. 1, 24, 3 populi -es. PLIN. nat. 12, 5 -is earum (*Galliarum*). CIC. Balb. 26 eorum (*foederatorum*). 47 LIV. 25, 10, 8. 31, 11, 5. VITR. 10, 2, 15 Ephesiorum. CAPITOL. Maximin. 4, 4 eorum (*Getarum*). *cf. p. 1222, 39 sq.* CARM. epigr. 104, 5 Phocaensum -is. PLAVT. Rud. 42 adulescens quidam, -is huius, Atticus. CIC. rep. 1, 28 eius (*Dionysii tyranni*) -em Archimedem. leg. 2, 15 ipsius *Zaleuci* -es . . . , Locri. NEP. praef. 4 -es eius (*Cimonis*). LIV. 4, 3, 3. 22, 50, 7. APVL. flor. 18 p. 87 Protagoras . . . Democriti physici -is aequaevus. VVLG. III reg. 21, 11 eius (*Naboth*). BOETH. mus. 1, 1 p. 18, 7 Democriti. *nota*: SIDON. carm. 2, 46 -es Martis (*de Thracibus*). *apponuntur adiectiva nominum propriorum* (*passim, dedi aliquot exempla. nota, quod adiect. solet postponi, anteponitur*: CORP. V 6769. VIII 989 *al.*): *appellatur civis de civitate vel oppido* (*cf. Ruggiero, Diz. epigr. II 254*[b]): Thebanus: PLAVT. Amph. 376. Epidamniensis (-nius): PLAVT. Men. 1000. 1004. Centuripinus: CIC. Verr. 3, 66. Gaditanus: CIC. Balb. 29. Patrensis: CIC. epist. 13, 19, 2. Atheniensis: NEP. Dion 8, 1. Carthaginiensis: LIV. 21, 45, 6. Saguntinus: LIV. 28, 39, 18. *et sic passim ap. auctores et in titulis.* *epitheta de pagis, provinciis, populis* (*Ruggiero, Diz. epigr. II 254*[b]): Aetolus: PLAVT. Poen. 621. Atticus: PLAVT. Epid. 602. Lesbius (*de Alcaeo*): HOR. carm. 1, 32, 5. Samnis: LIV. 9, 10, 10. Hernicus: LIV. 9, 42, 8. Campanus: LIV. 23, 7, 1. Lycius: CVRT. 5, 4, 11. *et passim, maxime in inscriptionibus.* *nota*: CORP. VI 32969 -is secundus Retus (*i. ex Raetia secunda*). *sim.* XIV 481 -is Afer colonicus. *epitheta duplicia*: Aecanus Apulus: CORP. V 8582. Armeniacus Cappadox: INSCR. christ. Rossi I 355, 1. Hisp(anus) Cauriesis: CORP. VII 52. *nota*: ARNOB. nat. 5, 26 Minervius (*ibid.* Erecthidae). *apponuntur adverbialia*: ex Latio: SALL. Iug. 69, 4 (ex collatio *pars codd.*). indidem: LIV. 23, 46, 12. unde: AVG. in psalm. 64, 2 *al.*

b *de officiis, moribus, gradu, dignitate, condicione civis*: abstinens: CORP. V 7375, 15. acer: CIC. ad Q. fr. 1, 2, 16. aequabilis: TAC. hist. 4, 5. aequalis: VELL. 2, 124, 2. aeternus: *v. p. 1223, 13 sqq.* alienus: *v. p. 1224, 83* PLIN. epist. 10, 114, 3. amans rei p.: CIC. Flacc. 8 *al.* amantissimus: CORP. X 3704, 3. ambitiosus: VAL. MAX. 8, 15. 4. amicus: CIC. inv. 1, 1 Sest. 29. amicissimus rei p.: CORP. II 5812, 5. amplus: CIC. dom. 1 *al.* angelicus: *v. p. 1223, 18.* antiquus: CIC. Caecin. 101 VITR. 7 pr. 15. argutus: PLAVT. Truc. 495. armatus: CIC. har. resp. 6 *al.* ascripticius: CIC. nat. deor. 3, 39. assentator: CIC. Lael. 95. assiduus: PLAVT. Trin. 202 (*cf.* scurra). audax: CIC. Phil. 8, 16 *al.* beatus: LVCAN. 4, 807; *in allocutione*: HIST. Apoll. rec. A *et* B 50. beneficus: CIC. Mil. 20. bonus (optimus): PLAVT. Persa 67 *etc.* (*v. vol. II p. 2081, 74*). *adde*: VARRO frg. Non. p. 425, 32 CIC. Catil. 2, 18. 20 Mur. 76 *al.* Phil. 13, 16 bonos -is primum natura efficit, adiuvat deinde fortuna. epist. 12, 25, 3 cum me etesiae quasi boni -es relinquentem rem p. prosequi noluerunt. TERT. adv. Val. 8 p. 186, 7 CLAVD. DON. Aen. prooem. p. 5 *al.* CORP. IX 2238. X 478, 10. 6012 (*a. 249*). 7211. 7915. IV 499. 3733. VIII 22856. caelestis: *v. p. 1223, 25.* calamitosus: CIC. Sest. 83 *al.* carus: CIC. Phil. 10, 21 *al.* certus: VAL. MAX. 8, 6, 4. clarus: CIC. dom. 1 *al.* colonicus: *v. p. 1225, 69.* consceleratus: CIC. Cael. 1. conspiciendus: SEN. suas. 6, 23. constans: CIC. p. red. ad Quir. 9 *al.* crudelis: CIC. Phil. 8, 14. detestabilis: CIC. Phil. 13, 1. dignus: OCTAVIA 679 CORP. VI 2971. diligens: COLVM. 12, 3, 10. egens: CIC. Mil. 36. egregius: CIC. Mur. 36 *al.* CLAVD. DON. Aen. 5, 757. eminens: VELL. 2, 71, 2 *al.* excellens: CIC. fin. 2, 115. excelsus: CIC. rep. 4, 7. eximius: VAL. MAX. 6, 2, 6 *al.* facinorosus: CIC. Phil. 8, 16. fidelis: PLAVT. Persa 67 *al.* fidus: CVRT. 9, 6, 17. firmus: CIC. Phil. 5, 24. florens: CIC. Sest. 33. fortis: VARRO ling. 5, 148 CIC. Font. 49 Rab. perd. 3. 30 Catil. 1, 21 *al.* BELL. Alex. 43, 2 PLIN. nat. 18, 9 QVINT. decl. 272 p. 116, 14. furax: VARRO Men. 376. gaudens sanguine: MANIL. 4, 221. genitalis: CORP. VIII 22672. gratiosus: CIC. Balb. 49. gravis: CIC. Sest. 97 *al.* honestus: CIC. Verr. 3, 16 *al.* humilis: PLIN. nat. 22, 8. non ignobilis: AVSON. 302, 25 AVG. civ. 22, 8. illustris: CAPITOL. Gord. 19, 6. immunis: PLAVT. Trin. 350 (*cf. Otto, Sprichw. p. 172*). imperitus: CIC. Flacc. 96. impius: CIC. Phil. 2, 1 *al.* importunus: CIC. Sest. 29. improbus: RHET. Her. 2, 26, 41 *al.* (improbandus: SEN. clem. 1, 5, 1). incomparabilis: CORP. VIII 23209. indigena: INSCR. Röm. Mitteil. 1908 p. 73 (*Puteolis, saec. II/III*). infimus: CIC. Verr. 4, 74 *al.* ingenuus: CIC. Brut. 261 SALL. Catil. 61, 5 *al.* ingratus: CIC. Mil. 95 *al.* iniustus: CIC. Marcell. 31. innocens: PLAVT. Men. 839 *al.* inquilinus: SALL. Catil. 31, 7. insitus urbi: PS. SALL. in Tull. 1. integer: VAL. MAX. 7, 7, 7 *al.* invictus: CIC. har. resp. 38 *al.* invidus: CIC. Att. 7, 17, 4. inutilis: CIC. inv. 1, 91 *al.* laudabilis: QVINT. inst. 12, 1, 41. lectus: CIC. Flacc. 97. legitimus: *v. p. 1224, 13.* lepidus: PLAVT. Persa 474. levis: CIC. Lael. 95. liber: PLAVT. Merc. 612 PANEG. 11, 3. liberalis: QVINT. decl. 274 p. 123, 1. libidinosus: CIC. Phil. 8, 16. locuples: CIC. Verr. 3, 6 *al.* magnificus: VAL. MAX. 2, 3, 1. magnus: CIC. rep. 1, 45 CAES. Cic. epist. 12, 13, 1 VAL. MAX. 3, 2, 9. 4, 1, 12. 7, 5, 2. 8, 6, 2 PLIN. nat. 7, 144. 35, 26 IVV. 6, 559 (*de Galba*) PLIN. epist. 2, 1, 1 paneg. 83, 4 AVSON. 167, 6 ANTH. 409, 13 SIDON. epist. 5, 20, 2. malus: CATO agr. praef. 1 CIC. inv. 1, 91 S. Rosc. 127 Verr. 2, 37 epist. 2, 8, 2 *al.* LABER. mim. 76 BELL. Afr. 54, 4 SALL. hist. frg. 1, 12 NEP. Att. 9, 7 ASCON. Corn. p. 64 Cl tog. cand. p. 93 Cl. PLIN. nat. 7, 147 QVINT. inst. 3, 6, 93 *al.* decl. 255 p. 45, 15 *al.* TAC. dial. 37 APVL. Plat. 2, 7 *al.* bene merens: CIC. Planc. 80 *al.* bene meritus: CIC. Flacc. 2 *al.* egregie meritus de re p.: QVINT. decl. 345 p. 361, 7. mirificus: CAEL. Cic. epist. 8, 17, 1. mirus: CIC. Att. 15, 29, 2. miser: CIC. Mil. 63 *al.* modestus: CIC. Phil. 8, 16 *al.* modicus: LVCAN. 7, 267. nefarius: CIC. leg. agr. 1, 26. nequam: VARRO Men. 376. nobilis: CIC. Verr. 3, 13 *al.* notus: CAES. civ. 2, 19, 2. novus: CIC. Verr. 3, 123 Caecin. 101 Phil. 8, 7 nat. deor. 3, 39 NEP. Timol. 3, 2 LIV. 1, 33, 2. 5, 44, 1 *al.* VELL. 2, 20, 2. 4 PLIN. nat. 33, 30. noxius: CIC. leg. 3, 6. nec oboediens: CIC. leg. 3, 6. opulentus: PLIN. nat. 18, 273. ornatus: CIC. p. red. ad Quir. 17 *al.* parvulus (*de pueris*): PLIN. paneg. 26, 7. patricius: GLOSS. (*v. sub h. v.*). perditus: CIC. S. Rosc. 136 *al.* perniciosus: CIC. inv. 1, 1 *al.* pestifer: RHET. Her. 2, 26, 41 *al.* pius: CVRT. 9, 6, 17 *al.* (DRAC. laud. dei 3, 325 *de Bruto*) CORP. II 5812, 5. plebeius: COD. Theod. 12, 1, 53 (*a. 362*). popularis: CIC. Phil. 1, 37 *al.* potens: CIC. Planc. 51 *al.* praeclarus: CLAVD. DON. Aen. 6, 621. praestans: CIC. Planc. 51 *al.* princeps: CIC. prov. 41 PLIN. nat. 7, 115. prior: HOR. sat. 2, 5, 30 fama . . . causaque. primus: VELL. 2, 48, 2? probatus: CIC. Phil. 2, 69. probus: PLAVT. Persa 474. proletarius: LEX XII tab. (Gell. 16, 10, 5) *cf. p. 1224, 54.* providus: CIC. Phil. 7, 3. quantus: SIL. 8, 406. rarus: MART. 12, 53, 2 IVV. 8, 28. reperticius: PS. SALL. in Tull. 1. salutaris: CIC. Mil. 20 *al.* sanctus: CIC. Flacc. 5 *al.* (*cf. p. 1223, 14*). sapiens: CIC. har. resp. 12 *al.* sceleratus: CIC. Phil. 8, 16 *al.* (*cf.* 13, 1). seditiosus: CIC. Cael. 1 *al.* severus: CIC. Lael. 95. singularis: CIC. Phil. 2, 15 CASSIOD. var. 9, 17, 1 (*de Romanis*). spectatus: CIC. Phil. 2, 69. stultus: LIV. 22, 39, 20. summus: CIC. Sest. 93 *al.* IVV. 2, 105 (*de imperatore; opp.* summus dux). superbus: LIV. 6, 18, 9 *al.* supplex: CIC. Verr. 6, 153. suspectus: LIV. 2, 7, 11. taeter: VAL. MAX. 9, 7, 3. tantus: PROP. 3, 11, 55 LVCAN. 2, 274. temerarius: CIC. Phil. 8, 14. temperans: CIC. Phil. 8, 16. timidus: CIC. Mil. 95. togatus: LIV. 22, 23, 3 LVCAN. 9, 239 (*de Caesare*). turbulentus: CIC. Cael. 78. turpis: CIC. Vatin. 19 *al.* vetus: CIC. Verr. 3, 123 Caecin. 101 NEP. Timol. 3. 2 LIV. 8, 14, 5 VELL. 2, 20, 2 PLIN. paneg. 37, 3. urbanus: PLAVT. Trin. 202 (*cf.* scurra). urbicus: CORP. XIII 593 (*cf. Mommsen, Staatsr. III 787, 1*). utilis: CIC. inv. 1, 1 *al.* Phil. 8, 13 bonos et utiles et e re publica -es. VAL. MAX. 7, 5, 2. *alia attributa*: e re publica: CIC. epist. 9, 21, 3. *adde l. 79.* summa virtute: CIC. Balb. 53 (*cf.* Mil. 24). eiusdem partis: BELL. Afr. 57, 3. eiusdem fastigii: LIV. 3, 35, 9. periculosae libidinis: LIV. 3, 61, 4. quieti animi: VAL. MAX. 9, 2, 1. tanta indole: LVCAN. 4, 814. ordinis cuiusque: AVG. civ. 3, 25. optimae memoriae: CORP. VIII 937. *sim. saepius.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 civium (*cf. p. 1224, 34 sqq.*): arma: Cic. leg. 3, 19 *al.* bellum: Tac. hist. 3, 51. 4, 4 (civilium *cod.*) *al.* caput: Cic. Verr. 3, 77 *al.* causa: Cic. de orat. 2, 42. clientela: Corp. II 4465. coetus: Sen. Oed. 688. colonia: Cic. Font. 13. concordia: Cic. p. red. in sen. 27 *al.* coniunctio: Cic. off. 3, 23. con⟨latio?⟩: Corp. VIII 23863. contio: Cic. Verr. 5, 110. conventio: Hermog. dig. 1, 3, 35. conventus: *v. p. 1224, 41* Cic. Verr. 5, 110. corpus: Liv. 37, 7, 2. crux: Qvint. inst. 6, 1, 54. disceptatio: Cic. de orat. 3, 122. discordia: Cic. Sest. 99 *al.* dissensio: Cic. Verr. 2, 34 *al.* distractio: Varro frg. Non. p. 287, 12. exercitus: Cic. Font. 6 *al.* fides: Cic. Rab. perd. 3. genus: Cic. Verr. 6, 169. inimicitiae: Cic. Rab. perd. 2. ius: Cic. Verr. 4, 6 *al.* iusiurandum: Liv. 44, 14, 5. legio: Liv. 25, 14, 8 *al.* lex: Ter. Andr. 879. liberalitas: Corp. VIII 10766. libertas: Cic. Verr. 4, 6 *al.* mos: Ter. Andr. 879. munus: Cic. Brut. 63. necessitas: Corp. X 1256 subventori -um necessitatis. nomen: Cic. Verr. 6, 169 *al.* (religiosum nomen: Clavd. Don. Aen. 2, 156 *cf.* 11, 360). ordo: Schol. Cic. Bob. p. 159, 8 Hild. populus: Epist. imp. Constant. (Corp. III 7000) 1, 20. principatus: Phaedr. 1, 15, 1. sanguis: Cic. Verr. 4, 24 *al.* seditio: Pvblil. S 38. societas: Cic. leg. 2, 16. spoliarium (*sc. aerarium*): Plin. paneg. 36, 1. supplicium (*i. quo cives affici solent*): Tac. ann. 6, 40. urbs: Cic. Phil. 3, 6. *c. nom. personarum*: amator: Corp. IX 2243 *al.* (*cf.* VIII 9047 ob insignem in -es amorem). carnifex: Cic. Verr. 2, 9. corruptor: Plavt. Poen. 816. defensor: Corp. XI 2115. necator: Lampr. Comm. 18, 13 (*ibid.* parricida). renovator: Corp. X 3844.

3 *iuncturae verbales*: **a** *nom.* civis: est *aliquis*: Lex repetund. (Corp. I 198) 76 *et* 77 *v. p. 1223, 71 sqq.* Cic. Verr. 3, 23. 5, 48. 135. 6, 136. 147 illa vox et imploratio '-is Romanus sum', quae saepe multis in ultimis terris opem inter barbaros et salutem tulit. 6, 161. 162 '-is Romanus sum'. 165 (*ter*). 166 (*ter*). 168. 169. Cluent. 43 omnes liberos esse -esque Romanos. Arch. 25 *al.* har. resp. 17 *et saepius.* de orat. 1, 181. off. 3, 47 esse pro -e, qui -is non sit, rectum est non licere. Liv. 2, 12, 8 *v. p. 1223, 71.* 23, 31, 10 latum ad populum, ut -es Romani essent *equites Campani.* 34, 42, 5. 6. 41, 8, 10 *al.* Pavl. Fest. p. 131 municipes . . . Cumani . . . Atellani, qui et -es Romani erant. p. 142. 160 Colvm. 3, 8, 2. Petron. 57, 4 malui -is Romanus esse quam tributarius. Plin. nat. 16, 12 Qvint. inst. 4, 2, 113. 5, 10, 66. 9, 4, 102 Plin. epist. 10, 96, 4 Svet. Galba 9, 1 Cels. dig. 28, 5, 60, 4 Pompon. dig. 50, 7, 18 Mod. dig. 49, 15, 4 Gaivs inst. 1, 67 *al.* dig. 50, 1, 29 apud quos. Vlp. dig. 38, 17, 1, 4 *al.* Pavl. sent. 4, 10, 3 Vvlg. act. 22, 26. 29. Avg. civ. 5, 17 Romani -es essent. Vita Caes. Arel. 10 qui -is esset. desinit esse: Pompon. dig. 49, 15, 5, 3. manet: Pompon. dig. 49, 15, 5, 1 *al.* nascitur: Asin. Cic. epist. 10, 32, 3 c. R. natus sum. Qvint. inst. 5, 10, 66 Gaivs inst. 1, 30 *al.* negotiatur: Cic. Verr. 2, 69 *al.* Corp. III 7160 *et saepius.*

b *accus.* civem (-es): addere: Tac. ann. 4, 43. allegere: Corp. II 3424. XIII 6769. asciscere: Cic. Arch. 4 *al.* ascribere: Plin. epist. 10, 114, 1 *al.* Schol. Cic. Bob. p. 158, 22 Hild. (*cf.* p. 159, 8) Oros. hist. 7, 3, 4 *v. p. 1224, 20 sq. et 1223, 29 sq.* assumere: Epist. imp. Sev. et Carrac. ad Tyr. (Corp. III 781) 6 *cf.* 17. citare (in tribu): Varro Men. 195. conscribere: *v. p. 1223, 26 sq.* constituere: Cod. Iust. 7, 15, 2. cooptare: Schol. Cic. Bob. p. 160, 11 Hild. in numerum -um. Corp. II 2960. efficere: Pavl. Fest. p. 160 Vlp. dig. 1, 5, 17. 38, 16, 3, 4 Cod. Iust. 6, 27, 5, 1ᵇ Greg. M. epist. 6, 12 Isid. orig. 9, 4, 51. eicere e civitate: Cic. Flacc. 16 *al.* eripere rei p.: Cic. p. red. in sen. 8. facere: Cic. Verr. 3, 20 *al.* Balb. 27 Nep. Att. 3, 1 Liv. 27, 5, 7. 40, 46, 11. 41, 8, 9. 41, 8, 12 Mart. 3, 95, 11 Qvint. inst. 5, 10, 66 Lex Salpens. (Corp. II 1963) 1, 9 Epist. imp. Sev. et Carac. ad Tyr. (Corp. III 781) 31 (civem Romanum: Lex repetund. [Corp. I 198] 77 Gaivs inst. 1, 15 *al.* Vlp. dig. 40, 5, 24, 2 *al.* reg. 1, 18 Pavl. sent. 4, 12, 1 Cod. Iust. 7, 6, 1, 5 *al.* Inst. Iust. 1, 5, 3). inserere *aliquem* numero -um: Svet. Aug. 42, 2. legere: Avg. civ. 3, 17 p. 122. recipere: Corp. II 813. reddere: Sidon. epist. 7, 2, 9. redigere: Cic. or. frg. A VII 20 legem Liciniam et Muciam de -bus redigendis (*Pighius*; regundis *codd.* Schol. Cic. Bob. p. 88, 12 Hild. *cf.* Ascon. Corn. p. 67 Cl.). Isid. orig. 9, 4, 52 in numerum Romanorum -um redeguntur. servare (*in bello*): Ov. trist. 3, 1, 48 Liv. 22, 38, 4 Pavl. Fest. p. 42, 12 Fest. p. 193 Val. Max. 3, 1, 1 *al.* Octavia 444 *al.* Lvcan. 1, 358 Lavs Pis. 30 Plin. nat. 16, 12. 22, 8. 12 Qvint. decl. 284 p. 150, 4? Tac. ann. 3, 21 *al.* Capitol. Pius 9, 10 ut Scipionis sententiam frequentarit... malle se unum -em servare quam mille hostes occidere. Drac. Romul. 5, 32. ob cives servatos: *in litteris*: Val. Max. 2, 8, 7 Sen. clem. 1, 26, 5 *cf.* Apvl. flor. 17 p. 83. *in lucernis*: Corp. X 8053, 1 ob -es servatos. XI 6699, 1 ob -is serv(atos). XIII 10001, 9. XV 6211 (*v. adn. Momms.*) *sqq.* II 4969, 2 ob -is ser. *in nummis*: Inscr. numm. Babelon I p. 112 n. 6 (*a. 15 a. Chr.*) ob -is servatos (*sic passim*). Cohen I² p. 240 n. 24 (*a. 37 p. Chr.*) ob -es servatos (*saepius; cf. Hey, Archiv 11 [1900] 270*). *similia*: conservare: Val. Max. 5, 2, 6 (*opp.* devicti hostes). protegere: Ivv. 15, 156. tueri: Cic. rep. 2, 59 *al.* morti subducere: Clavd. 24, 74.

nota singularem collective: Liv. 2, 34, 3 et ab -e et ab hoste. Vitr. 1, 5, 2 Vell. 2, 24, 4 Octavia 981 Coripp. Ioh. 7, 224.

II ***femin.***: Plavt. Persa 475 sumne ... lepidus -is, qui Atticam hodie civitatem ... auxi -i femina? Ter. Andr. 833 illam hinc -em esse aiunt. 875. 892. 908 Eun. 110. 858 virginem vitiare -em. (Ad. 725). 890. 952. Verg. Aen. 5, 671 quo tenditis ... heu miserae -es? Pavl. Fest. p. 288 virgines ingenuae, patrimae, matrimae, -es. Argvm. Plaut. Cas. 6 -em Casinam cognitam. Cist. 10 Hier. tract. in psalm. 128 p. 241, 11 uxor Petefrae ... tenuit Ioseph ..., domina servum ..., -is peregrinum. Corp. VIII 23832 -i et patr(onae). *c. pron. poss.*: Ter. Eun. 1036 Cic. Tusc. 5, 59 Varro frg. Lact. inst. 1, 6, 9 Lvcan. 8, 152 Porph. Hor. carm. 2, 13, 23. Lact. ira 22, 6 Apollodorus *de Sibylla Erythraea* ... ut de -i ac populari sua gloriatur. Cypr. Gall. iud. 572. *c. epithetis propriis*: Acarnana: Nep. Them. 1, 2. Attica: Plavt. Poen. 372 Ter. Andr. 221. 780 (781). 859 Phorm. 114 Eun. 805 Svlp. Apoll. perioch. Ter. Eun. 3 *al.* Carthaginiensis: Liv. 29, 23, 8 *al.* Corinthia: Vitr. 4, 1, 9. Galla: Inscr. christ. Leblant 658. Hel(vetia): Corp. XIII 6369. Iconiensis: Pass. Thecl. epit. IV 1 p. 150, 11. Latina: *v. l. 15.* Norica: Corp. III 966. Pan(nonia?): Corp. VIII 8190. Pollentina: Corp. V 7045. Raeta: Corp. VII 972. Romana: Cic. Balb. 55 Liv. 38, 36, 5 Icti *passim, ut* Gaivs inst. 1, 29. 30. 32 (*fit; opp.* Latina, *ut saepius*). 1, 67 (*est*). 1, 90 mulieri -i Romanae praegnati. 1, 91 (*fit ancilla*). Cod. Iust. 7, 6, 1, 9 (*opp.* ancilla Latina). Corp. I 1434 (= V 4010) Maxuma Aimilia c(ivis?) R(omana?). X 4828 (*a. 551*). XIII 7335. *nota*: Avg. civ. 3, 12 p. 110 non ... audebunt eam (Febrim) dicere ignobilem dii peregrini deam -em Romanam. Sueba: Corp. XIII 2633, 3 -es (*sic*) Sueba(e) Nicreti(s). Trevera: Corp. XIII 233. 7118 matrone laudabili, -i Trevere. ex Nicia: Carm. epigr. 557, 2. Mart. 10, 68, 6 Hersiliae -is et Egeriae (*Laelia*).

nota singulariter i. q. civitas, ius civitatis? Itala act. 22, 28 (cod. e) multa summa pecuniae -em hanc (Vvlg. civilitatem, *Amiat. et Fuld.* civitatem) consecutus sum (*nisi suppleas* civ⟨itat⟩em).

III ***generis communis***: Vlp. reg. 5, 4 conubium habent -es Romani cum -bus Romanis. dig. 1, 6, 4 Corp. V 1658 Const. veteran. 102 (*a. 74*) p. 2328⁶⁵ int. 4. 12 (*a. 76*) p. 853 ext. 13 Inscr. Röm. Mitt. 1907 p. 435 (*a. 222*) proinde liberos to⟨llant ac si ex duo⟩bus -bus Roman⟨is natos⟩.

synonyma: incola (*cf. sub oppos.*): Cic. Verr. 5, 130 Liv. 34, 29, 3 Gaivs dig. 50, 1, 29 *cf.* Corp. IX 5644. popularis: *v. p. 1225, 16 et supra l. 7.* *ad plur.*: populus: Qvint. decl. 260 p. 89, 3 Corp. XI 2115. Quirites: Svet. Claud. 19 (*v. p. 1224, 61 sqq.*). ***iuxta posita notabiliora***: *generalia*: homo: Cic. Verr. 2, 37 Mur. 36 Sest. 139 Planc. 27 Pis. 75 Phil. 3, 12. 7, 24. 13, 2 de orat. 1, 223. 2, 68 rep. 4, 7 Att. 2, 12, 4 epist. 5, 2, 8 *al.* Trebon. Cic. epist. 12, 16, 3 Sall. Catil. 39, 6 Liv. 4, 4, 12. 4, 56, 11. 42, 5, 5 Sen. contr. 1, 1, 9. 7, 2, 8 *al.* Val. Max. 9, 5 ext. 1 Sen. dial. 9, 4, 4 Qvint. decl. 251 p. 28 Plin. paneg. 25, 5 Gaivs inst. 1, 53 Corp. V 7375, 15. *nota*: Corp. V suppl. ital. 475 censum . . . Apamenae civitatis millium homin(um) cívium CXVII (*vide adn. Momms. Eph. epigr. IV p. 537*). liber: Cic. Phil. 3, 12 de orat. 3, 65 part. 118 ac. 2, 136 fin. 4, 74 Att. 1, 14, 3 Liv. 1, 53, 9. 1, 54, 1. 5, 2, 11 Sen. contr. 10, 5, 16. mortalis: Cic. fin. 2, 45 Sen. dial. 9, 44. propinquus: Vvlg. deut. 15, 3. vir: Cic. Font. 41 Sull. 4 p. red. in sen. 9 har. resp. 56 Sest. 62 Flacc. 57 Vatin. 25 Pis. 95 Planc. 96 Mil. 38. 66. 101 Phil. 2, 116. 3, 4. 10. 12, 25. 13, 29 de orat. 1, 255. 2, 260 Brut. 65. 294 off. 3, 79 div. 1, 29 rep. 1, 45 Att. 4, 15, 7. 9, 6, 7. 10, 1, 3 *al.* ad Brut. 1, 8, 1 epist. 1, 9, 10 *al.* Cass. Cic. epist. 12, 11, 1 Caes. Cic. Att. 10, 8ᵇ, 2 civ. 3, 32, 3 Liv. 22, 39, 3 Val. Max. 5, 3 ext. 3 Qvint. inst. 5, 11, 36. *specialia variorum ordinum* (*sim.*): commilito: Liv. 2, 55, 6. eques: Cic. Verr. 1, 7. mancipium: Plin. paneg. 42, 3. minister: Mart. 11, 96, 3. patres: Liv. 1, 18, 5. plebs: Corp. II 1597. senator: Cic. Verr. 1, 7 Tac. hist. 4, 5 *al.* servus: Cic. Verr. 6, 139 Catil. 1, 27. 4, 16 *al.* Sall. Catil. 56, 5 Tac. ann. 12, 11. amicus: Cic. de orat. 1, 184 fin. 5, 67 Att. 7, 12, 3 epist. 2, 15, 3. 3, 12, 1. 5, 20, 5 Pvblil. C 6 Sen. contr. 1, 1, 9 Sen. dial. 3, 12, 5 *al.* Qvint. inst. 10, 7, 2.

opposita: advena: Cic. Verr. 5, 130 Argvm. Plaut. Men. 8 Apvl. met. 4, 28 Amm. 19, 2, 14 Vvlg. deut. 15, 3 Iord. Get. 26, 137. adveniens: Corp. IX 3685. alienigena: Cic. rep. 2, 25. alienus: Clavd. Don. Aen. 2, 156. auxilia: Plin. nat. 33, 37. barbarus: Paneg. 11, 4 p. 248, 2 Avg. civ. 3, 29 Sidon. epist. 2, 1, 2. extera natio *sim.*: Rhet. Her. 3, 4, 7 Cic. div. in Caec. 18 Avg. civ. 3, 29. exteri: Flor. epit. 4, 2, 64. externus: Liv. 6, 17, 8 *al.* Plin. nat. 33, 37 Stat. Theb. 1, 440 Tac. hist. 3, 33 Avson. 210, 2 *cf.* Clavd. Don. Aen. 7, 372 p. 62, 8. finitimus: Sen. dial. 5, 2, 3 Amm. 28, 6, 18. gentes: Cic. Flacc. 2 Sest. 38 de orat. 3, 66 ad Brut. 1, 9, 2 Bell. Hisp. 42, 4 Vitr. 1 pr. 1 *al.* Gaivs inst. 3, 92 Avg. in psalm. 46, 5. hospes: Ter. Phorm. 328 Cic. Balb. 43 Att. 6, 6, 2 Liv. 2, 39, 11 Octavia 983. hostis: Plavt. Persa 753 Trin. 102 Enn. scaen. 6 frg. var. 19 Svlla hist. 3 Cic. Font. 32 *al.* leg. agr. 2, 99 Catil. 1, 3 *al.* (*nota* 4, 10. 22). Phil. 2, 89 *al.* p. red. in sen. 19 sceleratum -em aut domesticum potius hostem. Sest. 29 prov. 10. *nota* parad. 29 ad Brut. 1, 15, 11 Pvblil. S 38 Sall. Iug. 51, 1 *al.* Nep. Milt. 4, 5 Hor. epist. 1, 15, 29. 1, 17, 33 Ov. met. 13, 234 Liv. 2, 9, 5 *al.* 22, 29, 2 hosti (*pro plur.*) . . . -bus. Manil. 5, 494 Vitr. 1 pr. 1 *al.* Sen. contr. exc. 5, 7 Vell. 2, 19, 4. 2, 23, 1 *al.* Val. Max. 2, 8, 1. 3, 1, 1 *al.* Sen. Phoen. 446 -is atque hostis simul. dial. 5, 22, 4 *al.* Cvrt. 6, 9, 23 *al.* Lvcan. 7, 319 Plin. nat. 16, 12 Qvint. inst. 5, 11, 34 *al.* Tac. ann. 11, 24 Plin. paneg. 56, 7 Flor. epit. 4, 9, 2 Paneg. 12, 22 Ivst. 13, 1, 7 Clavd. 24, 74 Avg. civ. 1, 24 *al.* Drac. satisf. 176 Cassiod. var. 6, 1, 2 Clavd. Don. Aen. 2, 156. *cf.* hostilis animi homo: Brvt. Cic. ad Brut. 1, 4, 12 *cf.* Sen. clem. 1, 12, 3. incola (*cf. sub syn.*): Cic. Verr.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5, 26. inimicus: v. p. 1223, 10 sqq. Latinus (opp. civis Romanus): v. sub I B. peregrinus (cf. p. 1224, 66): PLAVT. Merc. 635 Pseud. 1231 CIC. Verr. 5, 77 Phil. 13, 45 de orat. 1, 173. 3, 43 Lael. 19 rep. 1, 67 off. 1, 149 (1, 124) LIV. 2, 38, 3. 22, 35, 5. 33, 21, 9 SEN. contr. exc. 2, 7 SEN. dial. 11, 6, 5 QVINT. inst. 5, 10, 26 GAIVS inst. 1, 67 al. et al. ICTI. cf. GAIVS inst. 1, 128 TERT. nat. 2, 12 CONST. veteran. Röm. Mitt. 1907 p. 435 (a. 222) VVLG. lev. 24, 16 al. AVG. civ. 15, 1. 22, 8 in psalm. 148, 4 MACR. sat. 1, 15, 3 al. IORD. Get. 26, 137 CORP. XII 94 cf. LIV. 1, 49, 8. socius (opp. civis [Romanus]): S. C. de Bacch. (Corp. X 104) 7 RHET. Her. 3, 4, 7 CIC. div. in Caec. 18 Verr. 1, 7 al. Font. 32. 35 Manil. 5 dom. 85 Lig. 2 prov. 12 Scaur. 35 de orat. 2, 196 rep. 3, 37 off. 3, 36. 2, 27 ad Q. fr. 1, 1, 10 al. epist. 2, 5, 1 BELL. Alex. 70, 7 SALL. Catil. 20, 3 al. LIV. 1, 53, 10. 2, 41, 4 al. SEN. clem. 2, 2, 1 al. CVRT. 6, 9, 22 TAC. dial. 37 al. PLIN. paneg. 33, 1 SVET. Nero 39, 1 FLOR. epit. 3, 12, 5 al. cf. p. 1224, 18. deus: ENN. scaen. 328 CIC. Tusc. 5, 10 VAL. MAX. 8, 15, 5. *singuli cives opponuntur universitati ad quam pertinent: sic apponitur*: civitas: v. sub h. v. colonia: CORP. IV 3678. XI 4639. imperium: DECRET. decur. Tergest. (Corp. V 532) 2, 31. pagus: CORP. VIII 1482. patria: CIC. Catil. 4, 12 PLANC. Cic. epist. 10, 9, 3 PVBLIL. M 59 BELL. Afr. 8, 5 SALL. Catil. 52, 24 al. LIV. 2, 28, 7. 4, 3, 3 al. VELL. 2, 52, 6 VAL. MAX. 4, 1 ext. 5 al. SEN. Phoen. 292 dial. 4, 9, 3. 4, 31, 7 -is pars patriae est. al. OCTAVIA 242 al. LVCAN. 2, 520 STAT. Theb. 3, 207 IVV. 8, 28 al. PLIN. epist. 7, 32, 1 VLP. dig. 50, 4, 3, 2. 6 AVSON. 209, 8 AMM. 25, 9, 1 SCHOL. Cic. Bob. p. 83, 7 Hild. al. VVLG. II Macc. 5, 8 al. CLAVD. 15, 266 AVG. civ. 1, 2 p. 6. 2, 29 p. 95 al. SVLP. SEV. chron. 2, 18, 4 CASSIOD. var. 3, 10, 1 al. CORP. XIV 2977. IX 1592. 2238. X 1727. 3844 CARM. epigr. 698, 14 CORP. VIII 1282. 2391 al. populus (cf. p. 1228, 34): CORP. VIII 23880 -es et populos universos. respublica: CIC. Cluent. 129 Phil. 1, 49. 3, 8 off. 2, 65. 72. 3, 101 Att. 8, 11^d, 8 ad Q. fr. 1, 1, 10 al. PLANC. Cic. epist. 10, 17, 2 BELL. Afr. 22, 2 SALL. Catil. 52, 36 LIV. 22, 53, 10 SEN. contr. exc. 4, 3 VELL. 2, 14, 2 al. VAL. MAX. 2, 2, 6. 4, 3, 5 al. PS. SEN. extr. voc. 194 QVINT. inst. 12, 7, 3 PLIN. epist. 5, 7, 3 AVG. civ. 2, 25 CASSIOD. var. 6, 11, 1 CORP. VIII 980. 1296. 1548, 13. 5356. urbs: CIC. Flacc. 102 PS. SALL. in Tull. 3 VERG. Aen. 8, 571 OV. met. 7, 512 VITR. 2, 8, 17 VELL. 2, 126, 4 VAL. MAX. 6, 3 ext. 2 SEN. Phaedr. 482 al. STAT. Theb. 11, 273 al. AVG. civ. 2, 14.

derivata: civilis (GRAMM. suppl. 67, 29), civitas (GRAMM. suppl. 68, 14). *compos.*: concivis.

* **cīvitās**, -ātis *f. a* civis (*cf.* VARRO ling. 10, 39 GRAMM. suppl. 68, 14 ISID. orig. 15, 2, 1 *l. 77*). *scribitur*: ceivitas: LEX repetund. (Corp. I 198) 12 *al.* LEX Tarent. (Ephem. epigr. IX p. 1 sqq.) 39 CORP. V 7231, 2 (*aet. Aug.*) *al.* IX 5834. FRONTIN. aq. 1? (celintatis *cod.; sed cf.* 89. 94 *al.*). cívitas: LEX de flam. Narbon. (Corp. XII 6038) 17 *al.* CORP. V 4954. XII 1855. III 388 *et saepius*. cibitas: CORP. VI 34676. XIV 2080. IX 648 (*bis*). X 478. 6226. III 218 (*Cypr., a. 198 p. Chr.*), 11 EDICT. imp. inc. ad Eudox. (Corp. III 7151) CORP. VIII 949 INSCR. christ. Hisp. 76. PAPYR. Britann. 481, 18 κιβιτας. *de declinatione* (*cf.* GRAMM. suppl. 164, 19): *gen. sing.* -es: CORP. IX 1128 INSCR. christ. Leblant II Nouv. Rec. 294. *acc. pl.* -is: CIC. rep. 6, 13 (*cod.?*). fin. 3, 63 *sec. codd. Non. p. 234, 22. de* CAES. *v. Meusel in lex.* *gen. plur.*: VARRO ling. 8, 66 in patrico casu dispariliter dicuntur -um . . . et -ium. POMP. gramm. V 190, 4. *de gen. in* -ium *cf.* ROMAN. Char. gramm. I 125, 16 PRISC. gramm. II 360, 24 *et Neue-Wagener I³ p. 408 sq. adde exempla epigraphica haec*: MON. Ancyr. 4, 49 CORP. V 7231, 2 (*aet. Aug.*). VIII 68 (*a. 12 a. Chr.*) S. C. de sumpt. lud. glad. (Corp. II 6278) 24 CORP. XI 5635 (*aet. Comm.*). XIV 2107. IX 1006. 5363. X 1770. V 1838. 4484. III 218 (*Cypr.*) cibitatioym. 8308. 13651. VIII 7039. *gen. in* -um: *codd. passim, praeterea*: EPIST. imp. inc. de Tymand. (Corp. III 6866) 9 CORP. XIV 2954. VIII 1179. 7030 (*ca. a. 180*). *breviatur per* c: LEX Salpens. (Corp. II 1963) 14 *al.* CORP. XII 2604. 5674. 5624? XIII 9099 *al.* VII 325 *al. per* civ.: CORP. VIII 16914 *al.* civit.: CORP. XI 5215 *al.* *definitiones* (*in differentiis cf. p. 1238, 41 sqq.*): CIC. rep. 1, 41 omnis -s, quae est constitutio populi, omnis res p., quae . . . populi res est (*cf.* NON. p. 429). 1, 49 quid est . . . -s nisi iuris societas? *cf.* parad. 27. rep. 6, 13 coetus . . . hominum iure sociati, quae -es appellantur (*cf.* MACR. somn. 1, 1, 13). GELL. 18, 7, 5 (*ex Verri Flacci, ut existimatur, libro*) -em et pro loco et oppido et pro iure quoque omnium et pro hominum multitudine dici. APVL. Plat. 2, 24 *secundum Platonem* -em esse convictum (coniunctam *codd.*) inter se hominum plurimorum *eqs.* MAR. VICTORIN. rhet. 1, 1 p. 158, 12 est . . . -s collecta hominum multitudo ad iure vivendum. *cf.* HIL. in Matth. 4, 12 RVFIN. Orig. in gen. 5, 5 AVG. civ. 1, 15 p. 27, 3 *cf.* 12, 1 p. 5, 12 *al.* in psalm. 121, 4 -s proprie in hominibus habitantibus intellegitur. quaest. euang. 2, 46 *v. p. 1235, 14.* epist. 138, 10 quid est . . . -s nisi hominum multitudo in quoddam vinculum redacta concordiae? ISID. orig. 15, 2, 1 -s est hominum multitudo societatis vinculo adunata, dicta a civibus . . . nam urbs ipsa moenia sunt, -s autem non saxa, sed habitatores vocantur. 15, 2, 8 -s proprie dicitur, quam non advenae, sed eodem innati condiderunt *eqs.* (*opp.* colonia). *cf.* GLOSS. IV 219, 1. *nota derivationem*: GREG. M. moral. 16, 68 -es a conviventibus populis appellantur. GLOSS. πόλις, ἄστυ, urbs, oppidum. IV 35, 1 civita⟨s⟩ (civica *Her.*) frequentia (IV 318, 56 *al.* 219, 20 [*al.*] ut frequentia). *in inscriptionibus bilinguibus vertitur per* δῆμος: CORP. III 7117. 14192[13]. 14195[2]. *apud poetas* (*praeter comicos*): HOR. epod. 16, 18. 36 carm. 3, 29, 25. 4, 2, 51 PHAEDR. 2, 1, 2. 5, 5, 11 SEN. Thy. 456 AVIEN. *saepe, ut* ora 270. *falso traditur*: CIC. Manil. 28 *bellum* Hispaniense mixtum ex -bus (*codd. praeter Harlei., qui* civilibus; *coni. alii alia*) atque bellicosissimis nationibus. *deletur* CAES. civ. 1, 1, 1. *adde s. nom. propr.* [*val.* cetate, *it.* città, *francog.* cité, *hisp.* ciudad. *M.-L.*]

I corporaliter: A universitas civium *et quidquid ad eam pertinet (ut urbs, agri, instituta), v. infra l. 49 sq.*: **1** *generatim: civitas aliquid agere vel pati dicitur*: PLAVT. Pseud. 192 ut -s nomen mihi commutet meque ut praedicet . . . regem. QVADRIG. hist. 1 id . . . graviter tulit. 10ᵇ, 13 tantum flagitium -i accidere. 41 ne . . . -es putarent. 76 tota -s eum reduxit. SISENNA hist. 78 trepidaret. RHET. Her. 2, 17, 25 a nostris civibus aut ab aliqua -e vituperatio . . . suscipietur. 2, 30, 48 quantae curae ea res fuerit . . . diis . . . maioribus . . . regibus, -bus, nationibus *eqs.* (*cf.* CIC. inv. 1, 101). 4, 13, 19 concordia de -e sublata est (CIC. S. Rosc. 3). 4, 15, 22 *Africani* nomen . . . decori est -i. 4, 39, 51. CIC. inv. 1, 40 frequentat *ludos. al.* 2, 168 libertatem retinent -es. S. Rosc. 70 rerum potita est. 149 pars maxima -is in armis fuit. Verr. 2, 79. 80. 82. 3, 2. 9 *et passim.* har. resp. 42 tanta -s si cadet. Sull. 76 ut . . . convalescere . . . et sanari -s posset. Sest. 42 sine quo (*senatu*) -s stare non posset. Pis. 5 tela . . . intenta iugulis -is. 11 erat . . . totum Palatium senatu, equitibus Romanis, -e omni, Italia cuncta refertum. 98 quem universa -s, quem . . . milites . . . dignissimum putent. ac. 2, 137 quin . . . esset . . . Roma urbs et eam -s incoleret. ad Q. fr. 2, 13, 5 senescentis . . . -is. Q. CIC. pet. 54 Roma est -s ex nationum conventu constituta. VARRO frg. Non. p. 529, 16 qui id fecissent . . ., uti dederentur -i. frg. Serv. auct. Aen. 2, 512 loca sacra -es habere voluisse. frg. Non. p. 510, 2 deos colere debet. CAES. Gall. 7, 75, 4 universis -bus, quae Oceanum attingunt. civ. 3, 105, 3 ut in muris armata -s discurreret. SALL. Catil. 6, 2 ita brevi multitudo dispersa (*sic Augustinus c. Sall. codd. iun.,* diversa *frg. Oxyrrh.*) atque vaga concordia -s facta erat. LIV. 2, 24, 1 duas ex una -e discordia fecerat (2, 44, 9 *al.*). 5, 25, 4 furere -em. 31, 14, 12 -s omnis obviam effusa cum coniugibus ac liberis. PLIN. nat. 3, 26 in eundem conventum Cariétes et Vennenses quinque -bus vadunt, quarum sunt Velienses (*ibid.* quattuor populis; *sic saepius pro synon.*). QVINT. decl. 345 p. 365, 10 commodum -is universorumque spectavi. TRAIAN. Plin. epist. 10, 93 in ceteris -bus, quae nostro iure obstrictae sunt. APVL. met. 4, 26 quem filium publicum omnis sibi -s cooptavit. Plat. 2, 25 despondente ipsa (ips(a)e, -o *codd.*) eiusmodi nuptias publice -e[s]. SCAEV. dig. 33, 21, 3 -i Sebastenorum centum legavit. (*sim. saepius ap.* ICTOS, *ut* VLP. reg. 24, 28 -bus omnibus, quae sub imperio populi Romani sunt, legari potest). VOPISC. quatt. tyr. 8, 5 -s *Aegypti* opulenta, dives, fecunda. IVST. 2, 12, 14 Themistocles . . . persuadet omnibus, patriam municipes esse, non moenia -emque non in aedificiis, sed in civibus positam. 20, 4, 12 -em . . ., quae eos . . . cremare voluit. AVSON. 419, 74 videre . . . -es conflagrationem. HIER. in Is. 14, 31 p. 183 'clama, -s' . . . -em *vocat* pro habitatoribus -is. 13, 13 p. 242 μετωνυμικῶς . . . 'omnis -s conclamavit' (*cf.* ORIG. in Matth. 18, 28 p. 1658ᴬ sicut vulgariter dicere solent 'clamavit -s', tamquam si dicatur, qui sunt in -e: item -s egressa est obviam ei, id est: qui sunt in -e). epist. 1, 7, 1 populus effunditur et, prorsus quasi migrare -s putaretur, . . . turba densatur. 109, 3 custos carceris crederet, magistratus et -s terrerentur. VVLG. Matth. 8, 34 tota -s exiit obviam Iesu. Marc. 1, 33 *al.* MACR. sat. 7, 1, 12 sciret . . . -s (*ibid. supra* universitate civium convocata). COD. Theod. 12, 12, 16 (*a. 426*) -um postulata, decreta urbium, desideria populorum. SIDON. epist. 1, 5, 11 totius -is occupatissimam vacationem. VITA Caes. Arel. 1, 24 se . . . -i pariter praesentaret et clero. CORP. XIV 139 -s fecit . . . de proprio. 173 consensu totius -is. VIII 23880 *fluminis* incursu -s vexabatur. *nota nomen* civitas *cum nomine incolarum alternans*: CIC. Verr. 4, 108 ceterae -es . . ., Centuripini. Flacc. 63 assunt Lacedaemonii, cuius -is . . . virtus . . . putatur. *cf.* Verr. 5, 50 Centuripinis, in -e . . . maxima, omne argentum conquisivit. CAES. Gall. 1, 10, 1 a Tolosatium finibus . . ., quae -s est in provincia. 2, 34. 3, 9, 3 Veneti reliquaeque . . . -es. 5, 54, 2. 7, 59, 5 *al.* HIRT. Gall. 8, 11, 2 *al.* LIV. 27, 51, 13 Metapontinos, -em universam, excitos sedibus suis. 28, 41, 17. 32, 29, 7. 38, 28, 7. TAC. Germ. 37 Cimbri, parva nunc -s. hist. 4, 67 Sequanos . . ., conterminam -em. 4, 70 *al.* *structura ad sensum*: APVL. flor. 20 p. 98 tota -s eruditissimi estis. IVST. 3, 3, 11 obligat -em, nihil eos . . . mutaturos.

iuncturae (*insunt quae trahere possis ad I B.- dedi antiquissima exempla et notabiliora*): civitatem: abstrahere a servitio: BRVT. Cic. ad Brut. 1, 16, 9. administrare: CIC. off. 1, 88. augere: PLAVT. Persa 475 civi femina. LIV. 1, 21, 6. CORP. X 3732 in melius. capere (*i. eligere*): PLAVT. Merc. 645 quam capiam -em, cogito . . .: Megares, Eretriam, Corinthum *eqs. cf. p. 1233, 9.* condere: CIC. rep. 1, 12. conficere: CIC. har. resp. 42. coniungere: CAES. Gall. 6, 3, 5. conquassare: CIC. Vatin. 19. conservare: CIC. de orat. 1, 36. constituere: CIC. de orat. 1, 33. contexere: AVG. civ. 16, 3 p. 126. continere: TVBERO hist. 12. HIRT. Gall. 8, 49, 1 in amicitia. corrigere: CIC. Att. 1, 18, 2. dare (*de Attalo*): VAL. MAX. 5, 2 ext. 3. dedere: LIV. 34, 16, 6. deicere: RHET. Her. 4, 28, 38 rem p. radicitus evertisti, -em funditus deiecisti.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

delere: Cic. Sull. 3. depeculari: Rhet. Her. 4, 27, 37 (*iuxta posita*: regna, domos). diripere: Caes. civ. 3,31,4. evertere: Cic. Verr. 5,76. exhaurire: Cic. leg. agr. 1,11. exinanire: Caes. civ. 1,48,5. expugnare: Qvint. inst. 8, 3, 67 (*cf. p. 1233, 8*). extinguere: Rhet. Her. 4,34,45. facere: Varro frg. Non. p. 454, 19 Sall. Catil. 6, 2. firmare: Cic. rep. 2, 12. formare: Qvint. decl. 264 p. 71, 27 rudem -em legibus. frequentare: Gell. 16, 10, 13 subolis . . . gignendae copia (*de proletariis*). fundare: Plin. paneg. 34, 2 legibus. gubernare: Cic. rep. 2, 15. incendere (*sc. verbis?*): Enn. scaen. 332 (*v. Vahlen ad h. l. cf.* Ps. Cic. exil. 29). instituere: Cic. de orat. 1, 86. iuvare: Rhet. Her. 4, 35, 47 consilio. liberare: Cic. Brut. 41. occupare: Cic. Verr. 4, 67. opprimere: Cic. Tusc. 5, 57. pacare: Caes. Gall. 7,65,4. perdere: Cic. Verr. 4, 103. reciperare: Caes. Gall. 7, 89, 5. recipere: Cic. Verr. 4, 12 in amicitiam fidemque. Caes. Gall. 6, 8, 7. recreare: Cic. rep. 1, 68. reddere: Liv. 39,33,3. redigere: Caes. Gall. 2,34 in potestatem (in dicionem: Liv. 26, 21, 17. in imperii formulam: Liv. 33, 38, 1. ad certam vivendi formam: Qvint. decl. 279 p. 137, 11). regere: Cic. Flacc. 58. relinquere: Pavl. dig. 4,5,7,3. restituere (*cf. p. 1233, 13*): Liv. 34, 35,10. revocare in priorem formam: Sen. benef. 2, 20, 2. sanare: Cic. Att. 1,18,2. servare: Rhet. Her. 4,13,19 (*opp.* Karthaginem delere). spoliare: Cic. Verr. 4, 75. subigere: Cic. Verr. 4, 13 bello. temperare: Cic. ac. 2, 3. tenere: Cic. Tusc. 5, 57. tollere: Cic. rep. 3, 34. tueri: Cic. rep. 2, 51. vastare: Cic. div. in Caec. 11. vexare: Cic. Verr. 4, 75. de, ex civitate (*vel abl. nudus*): eicere: Rhet. Her. 4,39,51. tollere: Cic. S. Rosc. 3 dom. 44 Sest. 42. profugere: Cic. Verr. 4, 121. expellere: Cic. Flacc. 96. cedere: Cic. Mil. 81. decedere: Cic. Balb. 11. demovere: Cic. Sest. 101. exterminare: Cic. Balb. 51. exturbare: Cic. Mur. 45. mutare: Cic. Balb. 31 Pavl. Fest. p. 70. *esse et sim.*: Tac. ann. 12, 40 Venutius e Brigantum -e. Call. dig. 50, 6, 6 pr. ex ea sit -e, in qua. Mod. dig. 26, 7, 32, 6 Vopisc. Prob. 3,1 Probus oriundus e Pannonia, -e Sirmiensi. Lact. inst. 1, 11, 33 fuit ex -e Messene. Dict. prol. Dictys, Cretensis genere, Gnoso -e. *fort. add. l. 49 cf.* Cic. inv. 2, 29 huius an illius -is sit. Plin. epist. 10,110,1 Ecdicus ... Amisenorum -is. in civitatem (*cf. p. 1239, 50 et 1240, 16*): restituere: Cic. S. Rosc. 149. recipere: Cic. Balb. 29. ascribere: Cic. Arch. 6. reducere: Cic. p. red. ad Quir. 18 me in -em res publica ipsa reduxit. accipere: Cic. off. 1, 35 (Liv. 26, 24, 3 in -em atque aequum ius). asciscere: Cic. rep. 2, 13. suscipere: Cic. leg. 2,5. reditum habere: Hirt. Gall. 8,24,4. redire: Fest. p. 218. *sim.* civitate recipere: Cic. Balb. 32. in civitate: esse: Cic. Quinct. 43 S. Rosc. 60 *al. nota* dom. 44 *de exilio*: 'velitis iubeatis, ut M. Tullius in -e ne sit'. ad Q. fr. 3,4,3 S. C. Ostor. (dig. 38,4,1 pr.) Corp. XII 6038, 17. 18. vivere: Ter. Ad. 685. in -e *varia aguntur vel eveniunt*: Caecil. com. 213 Cato nep. or. frg. Prisc. gramm. II 90,12 Rhet. Her. 4, 13, 19. 4, 33, 44. 4, 35, 47 *bis*. 4,36,48 Varro Men. 415. 416 ling. 9, 14. Cic. Quinct. 1. 5. 64. 94 S. Rosc. 33 *al.* Verr. 3, 160 Leontinis, misera in -e. de orat. 3, 111 in -e et in forensi disceptatione. *passim.* civitate *pro casu loci*: Lael. or. frg. Cic. schol. Bob. p. 72, 15 Hild. quod is . . . hac -e (hac e -e *Hild.*, in hac -e *Orelli*) ... natus est. Caes. Gall. 7, 38, 10 nuntios tota -e ... dimittit. Nep. Alc. 11, 2 Athenis, splendidissima -e, natus. *cf.* Vitr. 2, 8, 9. 10 pr. 1. Sen. clem. 1, 18, 3 epist. 29, 12 Plin. nat. 35, 171. 36, 17 Qvint. decl. 314 p. 233, 20.

epitheta (*dedi locos antiquissimos et notabiliores*): actuosa: Apvl. Plat. 2, 29. aegra: Liv. 3, 9, 8. aequa: Rvt. Lvp. 2, 2. aeterna: Cic. rep. 3, 34. amabilis: Amm. 28, 1, 4. amica: Cic. Verr. 1, 7. amoena: Min. Fel. 2, 3. ampla: Cic. inv. 2, 169. animosa: Val. Max. 3, 2 ext. 5. assueta tyrannis: Qvint. inst. 7, 4, 22. avara: Sen. contr. 1, 7, 16. barbara: Cic. Verr. 5, 25. beata: Cic. fin. 1, 58. bella: Cic. Att. 4, 18, 2. bellica: Vell. 2, 38, 3. bellicosa: Liv. 1, 20, 2. biceps: Varro frg. Non. p. 454, 19. bona: Cic. rep. 3, 34. brevis: Avien. ora 270. celebris: Vlp. dig. 1, 16, 7 pr. clara: Cic. Verr. 5, 81. commenticia (*Platonis*): *v. p. 1234, 10.* communis (*Roma*): Sen. dial. 11, 6, 4. concors: Plavt. Aul. 481. consanguinea: Flor. epit. 1, 1, 3. copiosa: Cic. Verr. 4, 75. corrupta: Sall. Catil. 14, 1. daemonicola: Avg. civ. 18, 41 p. 317. dediticia: Amm. 20, 10, 1. devia: Svet. Vesp. 4, 4. devota numini *Augusti*: Corp. XII 9. dives: Val. Max. 4, 3, 12. docta: Cic. Tusc. 5, 66. domina orbis terrarum (*Roma*): Liv. 38, 51, 4. domina gentium (*Roma*): Vell. 2, 29, 4 Paneg. 2, 1 p. 90, 5. egens: Cic. epist. 3, 8, 2. felix: Qvint. decl. 260 p. 67. ferox: Nep. Them. 2, 1. fidelis: Cic. Verr. 3, 163. filia: Avg. civ. 3, 14 p. 113. firma: Cic. har. resp. 60. florens: Cic. de orat. 1, 38. foederata: Cic. Verr. 3, 160 (*Ruggiero, Diz. epigr. II 255; Kornemann, PW. suppl. I 302*). fortis: Val. Max. 3, 2 ext. 5 S. C. de sumpt. lud. glad. (Corp. II 6278) 48. gloriosa: Vvlg. Soph. 2, 15. grata: Cic. p. red. in sen. 27. gravis: Cic. Verr. 3, 14. honesta: Cic. Verr. 3, 43. hostilis: Apvl. met. 9, 35. humilis: Caes. Gall. 5, 28, 1. ignobilis: Caes. Gall. 5, 28, 1. illustris: Cic. Verr. 2, 82. immanis: Cic. Verr. 5, 25. immortalis: Cic. Rab. perd. 33. immunis (*cf.* libera): Cic. Verr. 4, 13. imperiosa (*Roma*): Avg. civ. 15, 19 p. 98. impia: Hier. epist. 18^{A}, 12, 2 Avg. civ. 16, 30 p. 174. improba: Cic. Verr. 5, 22. inanis: Cic. Verr. 3, 160. incerta: Sisenna hist. 78 variis voluntatibus. incolumis: Cic. inv. 2, 169. incruenta: Sen. clem. 1, 11, 3. infesta: Liv. 3, 24, 11. ingens: Sen. dial. 6, 17, 4. ingrata: Cic. leg. 3, 26. inhonora: Plin. nat. 5, 126. iniqua: Tert. adv. Marc. 2, 24 p. 368, 23. invicta (*Roma*): *v. infra l. 62 sq.* iusta: Apvl. Plat. 2, 26. lauta: Cic. epist. 13, 32, 1. libera: Cic. Verr. 4, 13. Hirt. Gall. 8, 52, 4 libera et sui iuris. Serv. Aen. 3, 20 (*opp.* stipendiaria *et* foederata). limitanea: Capitol. Gord. 28, 2. linguata: Tert. anim. 3. locuples: Cic. Verr. 4, 170. magna, maxima: Plavt. Persa 475 Cic. inv. 1, 1 *al.* Caes. civ. 1, 60, 5 Liv. 30, 44, 7 *al.* Iren. 3, 5 p. 480 (*gr.* μητρόπολις) *cf. p. 1234, 74 sqq.* magnifica: Sall. Catil. 51, 5. maledica: Cic. Flacc. 68. maritima: Cic. Att. 6, 2, 3. mater: Avg. civ. 3, 14 p. 113. *cf.* cons. euang. 3, 71 *p. 1233, 73.* merita: Cic. Balb. 34 optime. metropolis: Itin. [Silv.] 22, 1. metropolitana: Novell. Iust. 37, 9. metropolitica: Canon. Migne 56, 553 *cf.* 56, 711. misera: Cic. Verr. 3, 160. moderata: Cic. Flacc. 57. morata: Cic. Mil. 93. multa: Avien. ora 270. munita: *v. p. 1235, 8.* murata: Veg. mil. 1, 21. muta(?): Cic. dom. 25. nobilis: Cic. Verr. 2, 87. nova (*Platonis*): Cic. de orat. 1, 224 *v. p. 1234, 9.* numerosa: Tac. Agr. 17. occupata: Cic. de orat. 3, 131. officiosa: Cic. epist. 14, 1, 6. opinatissima: Vvlg. Iudith 2, 13. opulenta: Cic. nat. deor. 3, 81. orba: Liv. 24, 4, 7 velut patre amisso. ornata: Cic. Verr. 4, 170. pacata: Cic. Verr. 2, 78. parva: Cic. Verr. 4, 84. peccatrix: Tert. ieiun. 7. perdita: Cic. Verr. 6, 12. peregrina: Fest. p. 274. placida: Liv. 3, 15, 1. popularis: Cic. rep. 1, 42 Plin. nat. 7, 199 (*opp.* regia) Boeth. arithm. 2, 45 p. 149, 13 (*ibid.* exaequata). populosa: Apvl. met. 8, 23. potens: Cic. inv. 2, 169. praecipua: Leo M. serm. 33, 3. princeps: Cic. Mur. 30. profana: Tert. pudic. 10. prudens: Cic. S. Rosc. 70. pudens: Cic. Flacc. 55. pulchra: Cic. Brut. 24. quieta: Liv. 21, 10, 12. regalis: Vvlg. Ios. 10, 2. regia: Plin. nat. 7, 199 (*opp.* popularis) Greg. M. epist. 13, 35 (*Constantinop.*). religiosa: Liv. 31, 9, 5. salva: Cic. inv. 2, 169. sana: Apvl. Plat. 2, 24. sancta: Cic. Manil. 65 Vvlg. II Esdr. 11, 18 (*Ierusalem*) *al.* (*v. sub I D*). sanctificata: Vvlg. Sirach 24, 15. semigraeca: Flor. epit. 1, 18, 6 (*Tarentum*). serva: *ex coni.* Liv. 25, 31, 5. socia: Liv. 23, 21, 6. sollicita: Pacvv. trag. 54 (*ibid.* studio obstupida, suspenso animo). splendida: Cic. Verr. 6, 10. stipendiaria: Caes. Gall. 1, 30, 3 (*cf. Ruggiero, Diz. epigr. II 257; Kornemann, PW. suppl. I 302*). stulta: Cic. rep. 3, 28. summa: *v. p. 1235, 18.* superciliosa: Arnob. nat. 5, 12. suspiciosa: Cic. Flacc. 68. tacita: Cic. p. red. in sen. 6. tanta: Cic. Verr. 3, 14. temeraria: Val. Max. 9, 8 ext. 2. tenuis: Cic. Verr. 4, 86. togata: Sen. benef. 3, 26, 1. tranquilla: Cic. de orat. 1, 30. tributaria: Ivst. 1, 7, 1. valens: Cic. har. resp. 60. valida: Liv. 1, 21, 6. vectigalis: Cic. Verr. 4, 79. vetus: Liv. 34, 22, 11. vitiosa: Q. Cic. pet. 55.

nota sententias quasdam de civitate: Cic. S. Rosc. 91 dum -s erit, iudicia fient. Cluent. 146 ut corpora nostra sine mente, sic -s sine lege suis partibus, ut nervis et sanguine et membris, uti non potest. *ibid.* mens et animus et consilium et sententia -is posita est in legibus. rep. 2, 69 leg. 2, 12. fin. 3, 63 natura sumus apti ad coetus, concilia, -es. Vitr. 2 pr. 3 -s sine agris et eorum fructibus in moenibus affluentibus non potest crescere. Cic. Sest. 91 conventicula hominum, quae postea -es nominatae sunt (*cf.* Sall. Catil. 6, 2 *p. 1230, 32 sqq.*).

2 speciatim: haec, nostra -s *et sim. ad civitatem Romanorum pertinentia* (*cf. etiam sub epithetis p. 1231, 54 sqq.*): Lex repetund. (Corp. I 198) 12 in hac ceivit⟨ate⟩. Cic. Mil. 19 haec -s (*opp.* gentes omnes). 87 capere eius amentiam -s, Italia, provinciae, regna non poterant. Balb. 23 nostra -s. Phil. 10, 20 nostra -s (*opp.* nationes). 13, 34 Verr. 5, 81. Catil. 1, 14 *al.* Deiot. 32 nostrae -is humanitatem. de orat. 1, 7 ex hac una -e. 1, 13 *al.* 2, 6 et in nostra -e et in ipsa Graecia. Sall. Catil. 5, 8 *al.* Vitr. 1 pr. 2 ut -s per te . . . provinciis esset aucta. Fest. p. 202 Val. Max. 1, 1, 8. 12 *al.* Sen. dial. 6, 19, 2 Orat. imp. Claud. (Corp. XIII 1668) 1, 5 (*ibid.* urbs *et* res p.). 1, 24 Colvm. 1 praef. 1 *al.* Plin. nat. 35, 127 Qvint. inst. 6, 3, 103 *al.* Frontin. aq. 1 *al.* Tac. dial. 5 hist. 1, 22 ann. 1, 11 *al.* Plin. epist. 5, 1, 5 *al.* paneg. 57, 4 Svet. Tib. 11, 2 *al.* Flor. epit. 1, 13, 18 destinata hominum ac deorum domicilio -s. Decl. in Catil. 94 huius sanctissimae atque optimae -is. 115. 122 huius sanctissimae et invictissimae -is. Pompon. dig. 1, 2, 2, 1 *et al.* Icti. Paneg. 2, 1 p. 89, 15 de origine illius -is (*supra*: sacrae urbis). p. 90, 5 *v. p. 1231, 69.* 2, 13 p. 100, 13 *al.* Capitol. Aur. 12, 1 sub -e libera. Vopisc. Car. 2, 3 frementem bellis et gravidam triumphis -em *Romuli.* Spart. Sept. Sev. 22, 6 in -em veniens. Lact. inst. 7, 25, 8 mort. pers. 33, 7. Evtr. 1, 5 Aventinum montem -i adiecit. Pass. Petr. 6 Amm. 29, 6, 18 Origo Const. 3, 6 Anon. Vales. 9, 42 *al.* Veg. mil. 1, 3 post urbem conditam Romanos ex -e profectos. Oros. hist. 5, 24, 5 Sacr. Leon. p. 342 Greg. M. epist. 3, 32 *al.* Pass. Paul. 17 *al.* *sic sensu eminentiore de civitate libera*: Cic. epist. 2, 16, 6 si quando erit -s, erit profecto nobis locus. 7, 3, 5 si haec -s erit, civem esse me, si non, exulem esse non in commodiore loco, quam.

B *notio loci, i. q.* **urbs**, *oppidum* (*i. aedificia sola, v. p. 1233, 63*): *saepe de maiore urbe, ita ut* locus, municipium, vicus, castellum *sim. opponantur* (*v. sub syn. sed cf.* Isid. orig. 15, 2, 7 -es . . . aut coloniae aut municipia aut vici aut castella aut pagi appellantur): *ad hanc significationem si trahere velis, possis haec*: Enn. scaen. 332 (*sed v. p. 1231, 9*). Rhet. Her. 4, 8, 12 *hostes* irruerent in -em. *ibid.* eum ... praecipitem proturbetis ex -e, quam iste . . . voluerit obruere (*v. Marx prol. p. 168; sed cf. Thiele, Gött. Gel. Anz. 1895, 734*). Dolab. Cic. epist. 9, 9, 3 ut tu te vel Athenas vel in quamvis quietam recipias -em. Cic. Verr. 4, 85 tam parva -s, tam procul a manibus tuis

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

. . . remota . . . in insula inculta . . . posita (*sed sequitur*: cumulata . . . iniuriis). 4, 121 non solum ex agris, verum ex -bus suis profugisse. Cluent. 79 de foro atque adeo de -e esse sublatum. de orat. 2, 192 hoc . . . in concursu hominum, in -e, in foro accidere. Pis. frg. 6 in eam -em (*Placentiam*) — nam tum erat -s — ascendit. Ps. Cic. exil. 24 excellenti tumulo -is . . . , Capitolii in saxo. Caes. Gall. 3, 20, 2 Tolosa et Narbone, quae sunt -es Galliae *eqs*. Nep. Hann. 3, 2 Saguntum, foederatam -em, vi expugnavit. Liv. 34, 17, 12 Segesticam . . . , gravem atque opulentam -em, vineis et pluteis cepit. 37, 16, 2 -es, quas praetervectus est, Miletus *etc*. . . . , imperata . . . fecerunt. Vitr. 1, 4, 10 inter duas -es Gnoson et Gortynam. 6, 1, 11 divina mens -em populi Romani egregia[m] temperata[m]que regione[m] collocavit. Inscr. numm. Cohen I p. 189 n. 3 (*Tiberius*) -bus Asiae restitutis (*qui terrae motu conciderant*). Sen. contr. exc. 3, 8 ardere illo incendio (*domus*) -s potuit. Sen. dial. 2, 6, 2 inter flammas et sanguinem stragemque impulsae -is. 5, 33, 1 -es longo saeculorum labore constructas evertunt, ut aurum . . . in cinere urbium scrutentur. 11, 7, 1 -es Achaiae Ponticis impositas litoribus. epist. 91, 10 -s arsit opulenta. Colvm. 1, 8, 20 cum e -e remeaverit. Mela 1, 82 flumen est Limyra et eodem nomine -s (Plin. nat. 3, 140 *al*. Veg. mil. 3, 20 mare . . . flumen . . . lacum . . . -em *eqs*. Gramm. suppl. 39, 7 -s, fluvius, mons). Petron. 8 cum errarem . . . per totam -em. Qvint. decl. 252 p. 33, 22 magnam partem -is occupabant domus vestrae. 272 p. 116, 21 intrassent -em hostes. Frontin. strat. 3, 10, 5 incensam -em. Plin. epist. 10, 37, 2 ne *aqua* tantum ad plana -is et humilia perveniat. 10, 70, 1 ut foedissima facies -is ornetur. Flor. epit. 2, 15, 11 Byrsa *arx* . . . quasi altera -s resistebat. Pompon. dig. 24, 3, 1 ad subolem procreandam replendamque liberis -em. Mod. dig. 7, 4, 21 si usus fructus -i legetur et aratrum in ea inducatur, -s esse desinit. Papin. dig. 8, 3, 38 quia via consummari solet vel -e tenus vel usque ad viam publicam vel usque ad flumen. Vlp. dig. 1, 8, 9 sacra loca ea sunt, quae publice sunt dedicata sive in -e sint sive in agro. Apvl. met. 1, 5 si Thessaliam (*cod., cf. Helm ad l. et Berl. phil. Wochenschr. 1908, 1133*) proximam -em perveneritis (4, 13 Plataeas, proximam conscendimus -em. 7, 13 -em revenimus. 8, 1 venit quidam iuvenis proxima -e [e *vel* de pr. c. *add. edd.*]. 9, 32 proximam -em deducere. 9, 41 -em adventat. 11, 26 accedo. *cf.* Amm. 18, 6, 17 Amidam venimus -em. 25, 6, 9). Apvl. met. 1, 10 -em summo vertice montis . . . sitam. 4, 28 erant in quadam -e rex et regina. mund. 35 -em . . . spirantem Panchaeis odoribus . . . , resonantem hymnis . . . , . . . ploratibus eiulantem. Ps. Apvl. Ascl. 27. Tert. scorp. 2 p. 149, 17 omnes incolentes eam (*civitatem; sed ibid.* si quam . . . constitisset . . . transisse ad deos alios). adv. Marc. 2, 20 p. 363, 5 pro -bus et villis aedificatis *mercedes restituere*. Itala gen. 19, 12 (Lugd.) in -e (πόλει, Vvlg. urbe). 44, 13 (Lugd.; Vvlg. oppidum). Ios. 2, 14 (Lugd.) cum tradiderit nobis dominus -em (πόλιν, Vvlg. terram). 4, 13 (Lugd.) Iericho -em (Vvlg. urbis). 6, 24 (Lugd., Lucif. non conv. 2 p. 6, 13) -s incensa est igni (Vvlg. urbem succenderunt). *et sic saepius. nota* Itala Ier. 19, 15 (Wirc.) inducam super -em istam (πόλιν, Vvlg. -em hanc) et super -es (πάσας τὰς πόλεις, Vvlg. omnes urbes) eius universa mala. Sol. 27, 54 Bernicem -em (Plin. nat. 5, 31 oppidum) alluit Lethon amnis. Treb. trig. tyr. 5, 4 plerasque Galliae -es, nonnulla etiam castra . . . aedificaverat (*sic saepius opp.* castra *vel* castellum, *v. p. 1237, 75 sqq.*). Arnob. nat. 6, 6 in Eleusinio consaepto, quod -i subiectum est. Lact. inst. 2, 7, 19 *al*. Firm. err. 7, 2 *al*. Epist. imp. Constant. (Corp. III 7000) 1, 36 ut tam oportunus locus -is nomen amittat. Chalc. transl. p. 22 -es in planitie sitae cum populis suis rapiuntur ad maria. Itin. Anton. Aug. p. 58, 1 a Carthagine Maxula -e. 58, 2 *et saep*. Itin. [Silv.] 7, 1 *et passim* (*sic in al.* Itin. sanct., *ut* Anton. Plac. rec. A 1 *et saepe*). Itin. Burdig. *in laterculo stationum* p. 549, 7 -s Burdigala. p. 550, 2 -s Vasatas *et sic saepius* (*opponuntur*: mutatio, mansio, vicus, castellum). Evtr. 7, 3 *al*. Lib. gener. a. 334 chron. I p. 89, 2 *al*. Rvfvs 11 Vir. ill. 1, 4 *al*. Hil. in psalm. 58, 7. 121, 14 -em . . . necesse est ex diverso aedificiorum genere consistere. Optat. 1, 14 *al*. Lvcif. non conv. 2 p. 6, 17 *al*. Filastr. 13, 1 *al*. Avien. ora 245 *al*. 559 in . . . confinio . . . -s ditis laris stetisse fertur. 614 sat angusti laris tenuique censu -s Polygium est. Avson. 453, 2 Symm. or. 2, 13 *al*. Dict. 2, 18 *al*. Dares 4. 21 Amm. 14, 2, 20 *al*. Ps. Ascon. div. in Caec. p. 106 Prob. Verg. ecl. praef. p. 324 Schol. Cic. Bob. p. 13, 24 Hild. *al*. Veg. mil. 1, 3 *et saepe*. Maximin. c. Ambr. 4 *al*. Heges. 1, 10, 3 (*cf.* 1, 12, 4) *al*. Hier. chron. a. Abr. 1 condidit -em Ninum (236. 429. 686). in Is. 3, 15 p. 60 minores -es, vici et oppida (*cf.* in Matth. 11, 21 -es et viculos). 30, 12 p. 407. adv. Iovin. 2, 8 *al*. Vvlg. gen. 4, 17 *et passim. nota* Avg. cons. euang. 3, 71 agri . . . nomine non castella tantum, verum etiam municipia et coloniae solent vocari extra -em, quae caput et quasi mater est ceterarum, unde metropolis appellatur. Barnab. 16, 5 -s (πόλις) et populus totus Iudaeorum. *traditur* Comm. apol. 247 *de Christo*: dux -is (*sc. Ierusalem*). Canon. Migne 56, 404^A in modica -e, cui sufficit unus presbyter. Marcell. chron. II p. 80, 439, 3 Africae -es Carthaginemque metropolim. Sidon. epist. 2, 2, 2 subduceris anhelantibus angustiis -is. Greg. Tvr. Franc. 3, 19 qui (*locus vel castrum*) cur non -s dicta sit, ignoro. Conc. Vasens. a. 529, 3 p. 56, 17 (*opp.* parrocia; *ita saepius; ex. gr.* Caes. Arel. suggest. p. 300 Vita Caes. Arel. 2, 20). Hist. Apoll. rec. B 49 coronatur -s (rec. A coronantur plateae). Corp. VIII 2660 aquae ductum Titulensem ab originem (*sic*) usque ad -em . . . corruptum. summa -s *i.* ἀκρόπολις *translate: v. p. 1235, 18. nota apud grammaticos passim de nominibus civitatium, ut* Prob. inst. gramm. IV 150, 22 praepositiones, ut quibusdam placet, -bus addi non debent, ut puta 'Romam eo' (*at* 416, 2 nomina -ium; *cf. sim.* Cic. Att. 7, 3, 10 oppido).

C ***Platonis civitas, mundus,*** *sim.*: Cic. rep. 2, 21 aream sibi sumpsit *Plato*, in qua -em extrueret . . . praeclaram ille quidem fortasse, sed a vita hominum abhorrentem. de orat. 1, 224 *Plato* novam quandam finxit in libris -em. 1, 230 in illa commenticia Platonis -e. Tusc. 2, 27. Liv. 26, 21, 17 si qua sit sapientium -s, quam docti fingunt magis quam norunt. Svet. Cal. 34, 2 sibi . . . licere . . . , quod Platoni licuisset, qui eum (*Homerum*) e -e quam constituebat eiecerit. Call. dig. 50, 11, 2 Plato cum institueret, quemadmodum -s bene beate habitari possit. Min. Fel. 23, 2 Tert. nat. 2, 7 p. 107, 15 Avg. civ. 8, 13 p. 340. 8, 14 p. 342 *al*. Cic. fin. 3, 64 *mundum* esse quasi communem urbem et -em hominum et deorum. leg. 1, 23 *de mundo*: una -s communis deorum atque hominum. Sen. dial. 8, 4, 1 terminos -is nostrae cum sole metimur. Vitr. 6 pr. 2 Theophrastus . . . ponit doctum . . . in omni -e esse civem.

D ***tropologiae christianae:*** *de caelesti Ierusalem vel de ecclesia invisibili* (*cf.* Tert. adv. Marc. 4, 31 p. 529, 9 terrenas promissiones vini et olei et frumenti et ipsius -is . . . in spiritalia figurari a creatore): Tert. adv. Marc. 3, 23 p. 417, 7 qui aedificat ecclesiam, templum scilicet et domum et -em dei. Ambr. laps. virg. 10, 46 in -e domini. Hier. in Is. 22, 10 p. 315 a -e dei, quae est ecclesia. epist. 22, 26, 4. Vvlg. Hebr. 12, 22 accessistis ad Sion montem et -em dei viventis (πόλει θεοῦ ζῶντος), Ierusalem caelestem. apoc. 3, 12 scribam super eum . . . nomen -is dei mei, novae Ierusalem, quae descendit de caelo a deo meo. Avg. *scripsit libros* de -e dei contra paganos (Cassiod. inst. div. 16 p. 1133^A *al.*). civ. 1 pr. p. 3, 10 gloriosissimam -em dei sive in hoc temporum cursu, cum inter impios peregrinatur . . . sive in illa stabilitate sedis aeternae . . . defendere suscepi. *passim.* 1 pr. p. 4 *opp.* terrena -e. 1, 35 p. 51, 16 dei -s. 15, 1 p. 58 *opp.* hominum. 16, 2 *Christi* ecclesiam, quae -s dei est. 16, 12 p. 146 plantatio -is dei. 16, 17 p. 153 *opp.* terrigenarum -s (16, 17 p. 154 *terrigena -s*). 16, 43 in isto procursu -is dei. 17, 1 p. 197 ad -em dei regnumque caelorum. bon. coniug. 10, 18 *al*. Oros. hist. 1 pr. 9. Evcher. form. 9 p. 55, 1 -s dei: ecclesia vel anima. Favst. Rei. spir. 1, 13 p. 129, 18 -em dei, id est regnorum caelestium cives. Hil. in Matth. 8, 4 deo (-i *ed.*) -s fidelium plebs est. Tert. spect. 30 -s nova Hierusalem. Itala apoc. 22, 14 (Primas., Tert. pudic. 19 p. 263, 8) habeant potestatem . . . ad introeundum in sanctam -em (εἰς τὴν πόλιν, Vvlg. per portas intrent in -em). lev. 14, 40 (Lugd. Tert. pudic. 20 Vvlg.) *lapis* abicitur extra -em (ἔξω τῆς πόλεως) in locum immundum. Tert. adv. Marc. 3, 24 p. 419, 20 in -e divini operis Hierusalem. p. 419, 23 caelesti -i. p. 419, 26 ut *Iohannes* . . . effigiem -is . . . praedicarit. *cf.* p. 419, 30. Lact. inst. 7, 24, 6 sancta. 7, 26, 1. epit. 67, 3. 6 sanctorum -em (Avg. civ. 15, 1). Vvlg. Hebr. 13, 14 non . . . habemus hic manentem -em, sed futuram inquirimus. apoc. 20, 8 castra sanctorum et -em dilectam. 21, 2 vidi sanctam -em Ierusalem novam. 21, 10 *sqq.* (*descriptio huius -is*). Rvfin. epist. Clement. 13 -em regis summi, quae pax nominatur. Avg. civ. 1, 35 peregrina -s regis Christi. 2, 29 p. 97, 1 superna. p. 97, 4 *beata*. 5, 15 p. 220 *caelestis* (11, 1 p. 461 *opp.* terrena). 5, 16 *aeterna*. *ibid.* sempiterna. 5, 17 illa -s, in qua nobis regnare promissum est. 10, 6 p. 411 redempta. 10, 18 p. 431 *sancta*. 11, 28 p. 502 immortalis. 15, 2 p. 60 *libera*. 17, 4 p. 205 ecclesia Christi, -s regis magni. in psalm. 45, 7 -i illi fundatae super petram. gen. ad litt. 4, 29 p. 128, 3 illam caelestem in angelorum milibus -em. 5, 19 p. 161, 25 nuntii . . . angeli dicuntur: quo nomine generali universa illa superna -s nuncupatur *eqs*. bon. coniug. 18, 21 *al*. Comm. instr. 2, 3, 1 de caelo descendit -s in anastase prima. 2, 3, 14. *cf.* apol. 979 properant sanctae -i paternae. Sacr. Leon. p. 368 atria supernae -is. Prosp. in psalm. 106, 40 -em sanctam, id est ecclesiam catholicam. 126, 1. 127, 5. Sedvl. op. pasch. 1, 27 p. 191, 15 caelestium in -e regnorum. Apring. in apoc. 21, 15. *cf.* Itala Dan. 9, 24 (Ps. Cypr. pasch. 13) hebdomades breviatae sunt . . . super -em illam sanctam (Vvlg. urbem). *de ecclesia(?)*: Comm. instr. 2, 25, 4 aut facite legem -is aut exite de illa. *de vita eremitica*: Hier. epist. 3, 4, 3 non quidem conspicit turritas urbes, sed in novae -is censu dedit nomen suum. *cf.* 14, 3, 1. *impia civitas quae caelesti Ierusalem opponitur*: Tert. resurr. 25 p. 61, 7 prostituta illa -s. Cypr. hab. virg. 12 -s meretrix compta *eqs*. Vvlg. apoc. 11, 8 in plateis -is magnae, quae vocatur spiritualiter Sodoma et Aegyptus *eqs*. 11, 13 *al*. 17, 18 mulier, quam vidisti, est -s magna, quae habet regnum super reges terrae. 18, 10 vae vae -s illa magna Babylon. Avg. civ. 17, 16 p. 239 -s diaboli Babylon (17, 20 p. 250 *opp.* Christi). 18, 51 -s confusionis. catech. rud. 19, 31. 21, 37 enchir. 111. Cassiod. inst. div. 16 p. 1133^A Babylonia confusa -s diaboli. *cf.* Hier. epist. 18^a, 2, 4 regnante peccato Aegyptiis extruimus -es. *de anima*: Cassiod. in psalm. 100, 11 -em domini animam piam patres esse dixerunt. Evcher. form. 9 *v. supra l. 38 sq.* *de corpore Christi*: Hil. in Matth. 4, 12 '-em' carnem quam assumpserat nuncupat (*Christus, Matth. 5, 14*). 4, 24 corporis Christi, quae magni regis est -s.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

'civitas litterarum' (*cf. p. 1237, 28 sq.*): RVFIN. Orig. in Ios. 20, 5 '-em litterarum' intellege omne testamenti veteris instrumentum: id est, et hanc ipsam quam nunc disserere conamur scripturam intellegamus esse -em litterarum. *cf.* 19, 4 si . . . talibus te studiis mancipaveris . . . , tuae portionis efficietur -s litterarum.

E ***singularia*** *quaedam* (*comparationes, translationes etc.*): PLAVT. Persa 420 compedium tritor, pistrinorum -s. VEG. mil. 2, 10 legionem bene institutam quasi munitissimam esse -em. VARRO rust. 3, 16, 6 haec (*quae apes faciunt*) ut hominum -es, quod hic est et rex et imperium et societas. CIC. fin. 2, 109 *bestiae* coetum quodammodo -is imitantur. PLIN. epist. 8, 16, 2 servis res publica quaedam et quasi -s domus est. HIER. epist. 2, 1 spectarem desertum, omni amoeniorem -em (*sic opt. codd., v. Hilberg in apparatu*). AVG. quaest. euang. 2, 46 multiplicatio . . . intellegentiae in ipsa varietate, quae . . . pullulat, ad unum redacta quasi -em facit viventium rationum aeternarum. est enim -s non quorumlibet animantium, sed rationalium multitudo, legis unius societate devincta. CASS. FEL. praef. p. 1, 10 summa -s (*i.* ἀκρόπολις) corporis a veteribus dicitur caput. PETR. CHRYS. serm. 8 p. 209B est ieiunium castitatis murus, pudicitiae propugnaculum, -s sanctitatis. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 10 p. 360B quodammodo . . . mentis nostrae . . . -em. *Civitas personata*: VITR. 2, 8, 15 aeneas . . . duas statuas fecit, unam Rhodiorum -is, alteram suae imaginis. CORP. VI 88 Civitati sacrum. *i. q.* *provincia*: IVST. 38, 9, 9 in Hyrcaniam, poenalem sibi -em remittitur. VOPISC. quatt. tyr. 8, 5 *v. p. 1230, 45.*

iuncturae genetivi ad I: civitatis (-um): *partes, sim.*: ager: CIC. Verr. 4, 13 PAVL. dig. 6, 3, 1 pr. altitudo: VEG. mil. 4, 30. bona: VLP. dig. 50, 16, 15. caput (*i. oppidum*): PLIN. nat. 3, 37. castellum: LIV. 34, 16, 9. clivus: VEG. mil. 4, 10. communia (*theatrum, sim.*): MARCIAN. dig. 1, 8, 6, 1. curia: VAL. MAX. 7, 3 ext. 7. fines: CIC. ad Q. fr. 1, 1, 25 POMPON. dig. 50, 16, 239, 8 PAPIN. dig. 50, 1, 17, 6 FIRM. err. 7, 1 p. 20, 1. frontispicium: MARCELL. chron. II p. 101, 518, 3. frumentum: CIC. Verr. 4, 171. fundus: VLP. dig. 3, 5, 7, 1. insignia: CORP. VIII 210. latus: AMM. 14, 6, 16. litus: FIRM. err. 7, 4 p. 21, 12. metropolis: SPART. Hadr. 14, 1. moenia: VAL. MAX. 5, 1, 6 VITR. 2 pr. 2. murus: PAVL. sent. 1, 21, 3. navis: CIC. Verr. 6, 84. oppidum: PLIN. nat. 3, 47. opus: VLP. dig. 32, 11, 23. planities: AMM. 19, 5, 4. planum: VEG. mil. 4, 3. platea: TERT. adv. Marc. 4, 31 p. 528, 2. pomerium: PAPIN. dig. 18, 7, 5. porta: APVL. met. 1, 20. proastion: ANON. Vales. 14, 83. propugnaculum: VEG. mil. 4, 15. rationes: CORP. VIII 7059 (*a. 138 p. Chr.*). reditus: QVINT. decl. 341 p. 348, 14. res: IAVOL. dig. 3, 4, 8. VLP. dig. 15, 4, 4 qui administrationi rerum -is praepositus est. *et al.* ICTI. res publica: CIC. Verr. 3, 138 FEST. p. 286 COD. Theod. 2, 18, 2 (*a. 325*) TEST. Galli (Corp. XIII 5708) 2, 6 INSCR. Brit. Arch. Anz. 1904 p. 145. sacra: PAVL. sent. 1, 21, 2. spatium: MIN. FEL. 3, 2. suburbana: VVLG. Ios. 21, 3. sudatum: VEG. mil. 4, 16. territorium: VLP. dig. 30, 41, 5. vectigal: PAPIN. dig. 50, 2, 6, 2. vicus: LIV. 31, 45, 14 ITALA Ios. 15, 32 (Lugd.; VVLG. villae). urbs: *nota* PLIN. nat. 4, 52 *insula* cum urbe . . . Corcyra liberae -is (*sim.* 4, 71 Astypalaea liberae -is). xenon: COD. Iust. 1, 3, 48, 3. *nota hebraismum*: ITALA Ezech. 16, 7 (Hier. in Ezech. 16, 7 'LXX') ingressa es in -es -um (*nota* HIER. *in loc.* p. 149). *actiones, status, vicissitudines* (*genet. subi. et obi.*): administratio: CIC. rep. 1, 44. amicitia: LIV. 34, 58, 3. amplitudo: ANTON. or. frg. Cic. de orat. 2, 164 maiestas est amplitudo ac dignitas -is. *al.* auctoritas: CIC. Verr. 4, 146. bonum: VARRO frg. Non. p. 287, 12. comitia: CIC. Verr. 3, 133. constitutio: APVL. Plat. 2, 24. conventio: LIB. gener. a. 334 chron. I p. 90, 21. conventus: LIV. 33, 34, 5. corpus: CIC. inv. 2, 168 LIV. 26, 16, 9. decretum: PLIN. paneg. 70, 9. dignitas *v.* amplitudo. disciplina: CIC. Verr. 4, 161. discriptio: CIC. Sest. 137. fabrica: CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 7 (κτίσις). forma: CIC. rep. 2, 43. fortuna: LIV. 4, 31, 5. gemitus: CIC. Verr. 2, 49. genus: CIC. rep. 2, 22 (regale: leg. 3, 15). gradus: CIC. Rab. Post. 16 amplissimus. gravitas: CAES. Gall. 4, 3, 4. gubernaculum: CIC. de orat. 1, 46. gubernatio: CIC. rep. 1, 2. honos: CIC. Balb. 42 (*sed cf. app. crit.*). humilitas: BELL. Afr. 97, 2. imperium: VELL. 2, 15, 2. incendium (*transl.*): CIC. dom. 129 (prov. 43 ruina atque incendium). incolatus: VITA Caes. Arel. 1, 10. incolumitas: RHET. Her. 4, 42, 54. institutum: CIC. rep. 2, 8. ius: *v. sub II.* legatio: CIC. div. in Caec. 14. lex: QVINT. inst. 5, 10, 25. libertas: CIC. Phil. 2, 118. litterae (publicae): CIC. Verr. 4, 120. locus: CIC. Cluent. 150 summus. luctus: CIC. Verr. 4, 120. maiestas: CIC. div. in Caec. 69 (*app.* auctoritas imperii). mores: RHET. Her. 3, 3, 4. VLP. dig. 29, 2, 8 pr. more nostrae -is. munera (civilia): PAPIN. dig. 50, 1, 17, 11. naufragium: CIC. Pis. 9. obsidio: HIER. epist. 29, 3, 2. patria: CIC. leg. 2, 5. postulatum: CIC. Verr. 3, 103. praescriptum: CIC. inv. 2, 132. principatus: LIV. 28, 21, 6. privilegium: MAECIAN. dig. 40, 5, 36, 2. procuratio: CIC. de orat. 1, 215. regimen: TAC. hist. 3, 5. regnum: CAES. Gall. 5, 6, 2. sacerdotium: VITR. 2, 8, 9. salus: CIC. Brut. 256. sinus: RHET. Her. 4, 22, 31. societas: VARRO ling. 6, 68. status: CIC. rep. 1, 33. suffragium: LIV. 33, 2, 6. sumptus: CIC. ad Q. fr. 1, 1, 25. temperatio: CIC. Tusc. 4, 1. testimonium: CIC. Verr. 4, 66. tributum: CIC. ad Q. fr. 1, 1, 25. veternus: CIC. epist. 2, 13, 2. vincla (*sc. ius, aequitas*): CIC. parad. 28. vires: CIC. epist. 3, 11, 4. vita: SEN. epist. 108, 15. voluntas: ANTON. or. frg. Cic. de orat. 2, 167. *nota* POMPON. dig. 1, 2, 2, 1 initio -is nostrae. *personae*: *masc.*: actor: VLP. dig. 3, 3, 74 *al.* alumnus: APVL. flor. 18 p. 91. amator: VVLG. II Macc. 14, 37. amicus: CIC. Verr. 6, 171. antistes (*i. episcopus*): FERRAND. epist. 11. arcarius: VVLG. Rom. 16, 23. auctor: CIC. Flacc. 36. civis: CIC. Verr. 3, 13 (nobilissimus). 5, 111. Balb. 28 duarum -um. Tusc. 5, 66 LIV. 1, 45, 5 TRAIAN. Plin. epist. 10, 115 GAIVS inst. 1, 131 *et al.* ICTI. AVG. civ. 15, 23 p. 110 MART. CAP. 6, 689. CORP. XIII 6404 d(ecurio) c(ivium) c(ivitatis) S(ueborum) N(icretum). comes: LEX Burg praef. 5 VITA Caes. Arel. 1, 48 (comes fabricarum: CORP. IX 1590). conservator: CIC. Sest. 98. constitutor: QVINT. decl. 320 p. 253, 15. curator: PAPIR. dig. 50, 8, 11, 2 CORP. XIV 2919 *al.* custos: CIC. p. red. ad Quir. 9. damiurgus: LIV. 38, 30, 4. debitor: IAVOL. dig. 3, 4, 8. decurio: APVL. met. 9, 17. defensor: NOVELL. Iust. 75, 2. dominus: DICT. 2, 13. duumvir: CORP. V 7259. episcopus: OPTAT. 3, 4. eversor: CIC. part. 106. exercitus: VVLG. Ios. 8, 14. flamen: CORP. V 7913. flos: APVL. met. 2, 19 (*de epulonibus*). gubernator: CIC. rep. 2, 51. habitator: CORP. XIV 2080. homo: GRACCH. or. frg. Gell. 10, 3, 3 nobilissimus. 11, 10, 6 eloquentissimus. CALV. or. frg. Iul. Sev. rhet. p. 366, 6 CIC. Quinct. 7 *al.* FLOR. epit. 3, 5, 7 Romanae -is homines. honestates: CIC. Sest. 109. incola: PORPH. Hor. epist. 1, 14, 14. iudex: CONC. Aurel. a. 538, 34 p. 83, 7. iuridicus: INST. Iust. 1, 20, 5. iuventus: LIV. 34, 36, 3. legatio: CIC. epist. 3, 8, 4. legatus: HIRT. Gall. 8, 23, 1. liberator: QVINT. decl. 329 p. 293, 31. libertus: MARCIAN. dig. 1, 8, 6, 1. logista: CORP. II 4114, 9. lumen: CIC. Catil. 3, 24. magistratus: CIC. epist. 3, 8, 4. maiores natu: VVLG. deut. 21, 6. *cf.* CORP. IX 648. medicus: VLP. frg. Vat. 149. miles: CIC. Verr. 6, 84. multitudo: CORP. X 4858. municeps: VLP. dig. 50, 1, 27 pr. nauarchus: CIC. Verr. 6, 84. nobilissimus: CAES. Gall. 1, 7, 3. obses: CAES. Gall. 5, 47, 2. oeconomus: COD. Iust. 1, 3, 48, 2. optimates: VVLG. IV reg. 10, 1. ordo: CIC. Verr. 4, 184. patronus: CAES. civ. 1, 35, 4. pontifex: CORP. XII 1567, 5. populus: VAL. MAX. 4, 1 ext. 7 *al.* CHAR. dig. 50, 4, 18, 7 PS. ORIG. tract. 6 p. 61 VVLG. deut. 21, 21 CORP. XIV 2917 *al.* possessor: VLP. dig. 50, 9, 1. praefectus: CORP. V 7231, 2 VVLG. IV reg. 10, 5. praesidia: LIV. 37, 25, 4. presbyter: VVLG. Iudith 13, 14. primarius: CORP. X 5349. primores: LIV. 1, 43, 8. primus: RHET. Her. 4, 31, 42? (*v. Marx prolegg. p. 179*). 4, 54, 68 CIC. Verr. 3, 53 *al.* CAES. Gall. 2, 3, 1 *al.* LIV. 29, 28, 7 *al.* princeps: VARRO ling. 6, 12 frg. Serv. Aen. 1, 740 CIC. Verr. 1, 55 *al.* CAES. Gall. 1, 30, 1 *al.* HIRT. Gall. 8, 12, 4 *etc.* principalis: CALL. dig. 48, 19, 27, 1. proceres: COLVM. 1 praef. 18. propugnator: QVINT. decl. 297 p. 174, 1. rector: CIC. rep. 2, 51. restaurator: ANON. Vales. 12, 70. sacerdos: TAC. Germ. 10. senatus: PLIN. epist. 10, 80 (senatus populusque: TAC. hist. 2, 90). seniores: VVLG. deut. 19, 12. servus: PLIN. epist. 10, 19, 1. stator: CORP. XII 1920. tyrannus: LIV. 34, 33, 2. vicarius: PASS. Firm. 5. vir: CIC. Quinct. 5 (lectissimus; *sim.* S. Rosc. 33 div. in Caec. 13 Verr. 4, 18 *al.*; principalis: VVLG. act. 25, 23). *fem.*: conditrix (*paupertas*): APVL. apol. 18. gubernatrix (*eloquentia*): CIC. de orat. 1, 38. mater -ium: ITALA Ios. 14, 15 *al.* (Lugd.; *gr.* μητρόπολις; *cf. p. 1232, 8—10*). patrona (*provocatio*): CIC. de orat. 2, 199 (*ibid.* 'vindex libertatis' *dicitur*). *nota*: gerere personam -is: CIC. off. 1, 124 (*cf.* Verr. 3, 43).

de -e in -em: VVLG. II par. 30, 10 Sirach 36, 28 *al.* -s adversus -em: VVLG. Is. 19, 2. per -em et -em: VVLG. I Esdr. 10, 14. a -bus in -es: HIL. in Matth. 24, 9. *cf. etiam p. 1235, 52 sq.*

epitheta: *apponitur nomen civitatis (urbis) ipsum*: *eodem casu*: VITR. 9, 6, 2 in insula et -e Coo. PLIN. nat. 2, 211 in -e Parasino. 3, 77 *insula* -es habet Iamonem Saniseram Magonem. 3, 140 -s Pasini. TAC. hist. 3, 47 Trapezuntem vetusta fama -em. FLOR. epit. 2, 2, 19 -s Clipea. FRONTO p. 200, 19 N. vicina et amica -e Hippone Regio. SCAEV. dig. 45, 1, 122, 1 *et saepe.* CORP. X 1199 -em Abellam. 8261 ex -e Coropisso. V 4919 (*a. 29 p. Chr.*) -s Themetra (*ibid.* -em Themetrensem) *al.* *genet.*: VITR. 8, 3, 21 -s . . . Clitori (Clitor *Rose*). AMPEL. 9, 10 Athenarum -s. *apponitur genetivus incolarum vel populi*: CIC. S. Rosc. 70 Atheniensium. Verr. 3, 163 Centuripinorum. Font. 14 Massiliensium. Manil. 46 Cretensium. 54 Rhodiorum. CAES. Gall. 5, 28, 1 Eburonum. 5, 55, 2 Germanorum. 7, 37, 3 Haeduorum. LIV. 4, 11, 3 Ardeatium. 8, 23, 6 Samnitium (*i. Samnium*). 29, 27, 4 Carthaginiensium. VITR. 6, 1, 11 populi Romani (QVINT. decl. 268 p. 93, 23 Romanorum. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1). 8, 3, 24 Afrorum. 9, 2, 1 Chaldaeorum. VELL. 1, 3, 1 quae (*regio*) nunc . . . Thessalia appellatur, ante Myrmidonum vocitata -s. PLIN. nat. 3, 145 Sirmiensium. *et sic passim.* CORP. IX 430 Venusinorum. *talia saepius in titulis.* *cf.* CIC. Verr. 2, 78 sociorum atque amicorum. 6, 149 exterarum gentium. CAES. civ. 3, 34, 2 gentium. CORP. VIII 68 (*a. 12 a. Chr.*) senatus populusque -ium stipendiariorum. BELL. Hisp. 26, 5 -es nostrarum partium. *nota*: CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 36 iuxta necropolim, id est mortuorum -em. HIER. epist. 123, 17 p. 915 regum (*Roma, Pyrrhi iudicio*). *apponitur genetivus singularum personarum* (*conditoris, dei patrocinantis etc.*): VARRO frg. Non. p. 490, 24 Romuli. SCAEV. dig. 50, 7, 13 domum, quae erat in ipsius -e Nicopoli. OPTAT. 1, 27 in -e Felicis. AVIEN. ora 244 Herbi (Hibera *O*, Erebi *Barth*). LACT. inst. 1, 6, 3 Mercurii (*cf.* AVG. civ. 8, 26 p. 365). Solis: CLEM. ad Cor. 25 VVLG.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Is. 19, 18. RVFIN. Orig. in exod. 1, 5 Heliopolis quae dicitur -s Solis. CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 10 fuit Heliopolitanus de -e Solis. *apponitur genetivus regionis, provinciae*: PACVV. trag. 75^a Arcadiae. CIC. div. in Caec. 14 Siciliae. Verr. 3, 2 insulae. *et sic passim.* CAES. Gall. 1, 44, 3 Galliae. civ. 3, 11, 2 orae maritimae. PLIN. nat. 12, 69 regni Sabaeorum. CORP. XIV 2954 -um Barbariae in Sardinia. XII 147 (*a. 23 p. Chr.*) ⟨ci⟩vitates IIII vallis Poeninae. III 218 (*Cypr., a. 198 p. Chr. biling.*), 11 -ioym Cypri (τῶν κατὰ Κύπρον πόλεων). V 5889 (*saec. III init.*) Italiae. *sim.* CIC. Verr. 3, 114 hunc -es ex Sicilia (-ae *V*) permultae ... laudant. *cf.* 4, 72. *apponitur adiectivum a nomine urbis derivatum*: PLAVT. Persa 475 Attica. CATO orig. 25 Tusculana. PACVV. trag. 75^a Tegeaea. CIC. Verr. 2, 79 Lampsacena. 2, 87. 3, 13. 145. CAES. civ. 3, 81, 1 Gomphensis. LIV. 3, 12, 3 Romana (24, 8, 17. 26, 50, 6. 27, 11, 11 Romanae -is. 34, 9, 3 PAVL. FEST. p. 160. 344. VAL. MAX. 5, 4, 3 Romana -s. 5, 6, 6 AVG. civ. 2, 17. 3, 21 Romana -s *al. de statu civis Romani v. sub II*). VLP. dig. 50, 15, 1, 4 Emisenae -i. VOPISC. quatt. tyr. 9, 2 de Alexandrina -e. FILASTR. 29, 9 de Hierusolimitana -e. *saepius ap. inferioris aetatis auctores ad circumscribendum simplex nomen urbis, ut* IORD. Rom. 293 Antiochenae -is. CORP. XIV 2917 -is Praenestinae. II 5763 (*a. 2 a. Chr.*) -e Palantina. *talia passim in* INSCR.; *epitheton antepositum raro, ut* CORP. VIII 2661 Lambaesitana -s. *a nomine provinciae*: CIC. Verr. 3, 120 Sicula. Att. 6, 2, 3 Peloponnesias -es. NEP. Cat. 3, 3 Italica. LIV. 34, 51, 2 Euboicarum ... -ium. PLIN. nat. 3, 135 Cottianae -es. FLOR. epit. 4, 2, 24 Graecula -s. *aliter*: CAES. Gall. 1, 12, 4 omnis -s (*del. Paul, def. Dittenb. al., cf.* 1, 12, 6 pars -is Helvetiae) Helvetia in quattuor pagos divisa est. 2, 14, 2 -is Haeduae (*α*, Haeduae -is *β*). *epitheta hebraea ex* VVLG.: -s palmarum (*Iericho*): deut. 34, 3. litterarum (*Cariath-Sepher*): Ios. 15, 15 (*translate v. p. 1235, 1*). confugii (*Hebron al.*): Ios. 21, 13 *al.* (RVFIN. Orig. in num. 28, 2 refugii). sacerdotum (*Nobe al.*): I reg. 22, 19 *al.* regis: I reg. 27, 5. David (*Sion*): II reg. 5, 7. 9. curruum, equitum: III reg. 9, 19. templi Baal: IV reg. 10, 25. dei (*Ierusalem*): Tob. 13, 11 psalm. 45, 5 *al.* (*hinc translatio christiana. v. p. 1234, 21*). domini virtutum: psalm. 47, 9 (*similia saepius*). operantium idolum (*Galaad*): Os. 6, 8. habitaculi, habitationis: psalm. 106, 4. 7 *al.* sanctificationis: Sirach 36, 15. sanctitatis: Sirach 49, 8. iusti: Is. 1, 26. *similia alibi.* Ier. 13, 19 austri (*cf.* 33, 13). IV Esdr. 3, 24 nominis tui (*dei*).

coniuncta et opposita *ad I: nomina hominum*: bule: CORP. III 7123. 14165^{10}. *cf.* VIII 10690. civis: PLAVT. Persa 475 Rud. 2 RHET. Her. 2, 17, 25 CIC. dom. 44 Pis. 26 Flacc. 53 Sest. 33 Vatin. 10 Phil. 3, 6 ad Q. fr. 3, 5, 1 LIV. 6, 19, 6 VELL. 2, 66, 2 QVINT. decl. 233 p. 36, 22 AVG. civ. 2, 9 p. 64 CORP. X 4891. *cf. p. 1225, 25 sqq.* clerus: *v. p. 1230, 60.* domus (*i. familia*): LIV. 23, 8, 6 (*ex coni.*) TAC. Germ. 25 *al.* FLOR. epit. 1, 1, 6 VVLG. Matth. 10, 14 *al.* ecclesia: SVLP. SEV. Mart. 10, 1. exercitus: LIV. 1, 17, 4. 9, 7, 9. familia: VARRO frg. Non. p. 510, 2 CIC. Verr. 5, 81 de orat. 2, 10 LIV. 2, 49, 1. gens: CIC. div. 1, 12 leg. 3, 3 nat. deor. 3, 93 (*ibid.* nationes). *nota* off. 1, 53 *et* 3, 69. epist. 11, 5, 3 CAES. civ. 3, 4, 6 LIV. 21, 1, 2. 33, 34, 5. 35, 12, 4. 35, 49, 5. 38, 37, 1. 39, 25, 11 *al.* VAL. MAX. 7, 3, 1. 8, 15, 8 *al.* QVINT. inst. 5, 10, 13 TAC. Germ. 13 APVL. flor. 16 p. 73 TERT. adv. Marc. 5, 18 p. 639, 17 ARNOB. nat. 7, 49 LACT. inst. 6, 6, 19 *al.* AVG. civ. 19, 12 COMM. apol. 975 MACR. sat. 1, 17, 42. homo: CIC. inv. 1, 1 Verr. 3, 14. 137. 4, 67 Flacc. 57 Phil. 3, 10 Font. 12 nat. deor. 2, 166. 3, 93 NEP. Epam. 10, 4 *al. cf.* CIC. ac. 1, 21. genus humanum: SEN. dial. 8, 6, 4. incola: VLP. dig. 49, 18, 2 pr. *cf. p. 1236, 21.* natio: CIC. nat. deor. 3, 93 off. 1, 35 VITR. 9, 2, 1 FEST. p. 274 PLIN. nat. 5, 30 TAC. Germ. 14 ARNOB. nat. 7, 48 *al.* CORP. VI 34676. patres: LIV. 1, 16, 5. 6, 40, 4 TAC. hist. 4, 11 ann. 11, 23. populus: CARM. evoc. Macr. sat. 3, 9, 7 populus -sque Carthaginiensis (3, 9, 8 populo -i). CIC. de orat. 1, 225 fin. 2, 66 leg. 2, 9 LIV. frg. 21 PLIN. nat. 3, 26 *al.* QVINT. inst. 5, 11, 12 decl. 253 p. 37, 7. 258 p. 54, 21 -is populique. 280 p. 144, 18. 307 p. 207, 6 PLIN. paneg. 80, 3 GAIVS inst. 1, 79 APVL. met. 9, 13 ARNOB. nat. 1, 28 p. 18, 25. 6, 24 *al.* FILASTR. 15, 2. 21, 4 EDICT. imp. Diocl. 2, 24 AVG. civ. 2, 6. populus Romanus: GAIVS dig. 41, 3, 9 VLP. dig. 50, 16, 15. princeps: VELL. 2, 128, 1. privatus: LIV. 45, 33, 5 GAIVS dig. 50, 16, 16. rex: CIC. Sest. 64 LIV. 34, 57, 7 *al.* (*nota* 44, 24, 2) TAC. Germ. 12 CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 25. senatus: RHET. Her. 4, 35, 47 CIC. S. Rosc. 8 p. red. ad Quir. 16 de orat. 2, 197 ad Brut. 2, 7, 2 epist. 10, 12, 4. 10, 22, 1 PLIN. epist. 4, 9, 19. singuli: LIV. 34, 49, 8. 37, 54, 5. 45, 23, 14. unus: LIV. 35, 31, 15. *nomina locorum, rerum incorporalium*: ager: CIC. Verr. 4, 121 SALL. hist. frg. 1, 65 CAES. Gall. 7, 77, 15 PLIN. epist. 10, 96, 9 LAMPR. Alex. 47, 3 *al.* AMM. 24, 2, 7 ORIBAS. syn. 1 praef. *cf.* CAEL. AVR. chron. 4, 3, 55. castellum: ITIN. Burdig. *passim.* AMM. 16, 3, 1. 23, 6, 4 *al.* VEG. mil. 1, 16. 3, 3 *al.* VVLG. Luc. 8, 1 *al.* AVG. cons. euang. 3, 71 MARCELL. chron. II p. 82, 447, 2 CASSIOD. var. 7, 5, 4 GREG. TVR. Mart. 2, 40 ISID. orig. 15, 2, 7. *cf. p. 1238, 9.* castra: TREB. trig. tyr. 5, 4 AMM. 28, 3, 2. 31, 16, 8 VEG. mil. 3, 8 *al.* GREG. M. epist. 1, 16^b. colonia: PLIN. nat. 3, 80. 87 TAC. hist. 4, 72 PLIN. paneg. 70, 9 VLP. dig. 50, 15, 1, 4. 7 PAVL. dig. 50, 15, 8, 6 CLEM. ad Cor. 25 PASS. Fel. 1 AVG. cons. euang. 3, 71 ISID. orig. 15, 2, 7 (*cf. p. 1229, 81*). forum *v. p. 1238, 8.* imperium: CIC. de orat. 1, 200. locus: PLIN. nat. 4, 4 (*al.* lacus) CANON. Migne 56, 820 CONC. Aurel. a. 538, 34 p. 83, 7 COD. Iust. 1, 2, 23, 3. municipium (*v. l. 8*): CIC. Verr. 6, 58 Att. 2, 6, 2. VITR. 5, 2, 1 ad dignitatem municipii sive -is. 8, 3, 27 ASCON. Pis. p. 4 Cl. AMM. 23, 6, 52 AVG. cons. euang. 3, 71 CONC. Matisc. a. 583, 16 p. 159, 8 ISID. orig. 15, 2, 7. oppidum (*cf.* ISID. diff. 1, 587 *infra l. 42 sqq.*): CIC. Verr. 5, 72 rep. 3, 44 BELL. Afr. 7, 1 BELL. Hisp. 1, 4. 22, 2 VITR. 1, 1, 5 PLIN. nat. 5, 27. 122. 8, 104 *syn.*; *cf. Detlefsen, Philol. 32, 604*). CAPITOL. Pius 9, 2 et Narbonensis -s et Antiochense oppidum et Carthaginiense forum arsit. Maximin. 15, 6 -bus et municipiis et oppidis et vicis et castellis. EPIT. Alex. 37 LACT. epit. 66, 4 EPIST. imp. Const. (Corp. III 7000) 1, 48 AMM. 14, 8, 13 HIER. in Is. 3, 15 *v. p. 1233, 72* COD. Theod. 9, 40, 17 (*a. 399*). 15, 5, 3 (*a. 409*) MARCELL. chron. II p. 80, 441, 3 *al.* pagus: ISID. orig. 15, 2, 7 CORP. VIII 1494. 1548 (*cf. Schulten, Philol. 53, 677*). parrocia: *v. p. 1233, 82 sqq.* patria: RHET. Her. 4, 43, 55. *nota* CIC. leg. 2, 5 (*ibid.* res publica) BELL. Afr. 22, 2 VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 VLP. dig. 48, 22, 7, 16 PANEG. 11, 2 VVLG. II Macc. 13, 14 COMM. apol. 1031 TEST. Ones. (Corp. III 6998) 2. provincia: TAC. hist. 1, 78 TRAIAN. Plin. epist. 10, 34, 1 SVET. Vesp. 8, 2 FRONTO p. 20, 12 N. GAIVS inst. 3, 184 VLP. dig. 1, 3, 34 LACT. mort. pers. 23, 1 LIB. gener. a. 334 chron. I p. 89, 2 SERV. Aen. 1, 22 CORP. VI 32804^a *al.* regio: LACT. mort. pers. 7, 4 IVL. VICT. rhet. 6, 2. regnum: CIC. rep. 1, 47 LIV. 35, 47, 7 SEN. nat. 2, 49, 2. res publica: RHET. Her. 4, 13, 19. 4, 22, 31. 4, 28, 38 (*v. p. 1230, 84*). 4, 31, 42. 4, 43, 55 CIC. inv. 1, 1 Verr. 3, 132 p. red. ad Quir. 14. 18 (*v. p. 1231, 36*) dom. 31. 129 Sest. 96. 140. 141 Flacc. 3. 94 Planc. 94 prov. 43 de orat. 1, 38 rep. 1, 41 (*v. p. 1229, 64*). 2, 51. 52. 3, 44 leg. 2, 5 (*v. supra l. 14*). 2, 14. 66. parad. 28. off. 2, 73 res publicae -esque. 3, 23 div. 1, 35 nostrae rei p. ... ceteris -bus. 1, 89 Att. 4, 18, 2 CAES. Gall. 6, 20, 1 SALL. Catil. 53, 5 LIV. 1 praef. 10. 3, 15, 3. 26, 32, 6 SEN. dial. 8, 4, 1 QVINT. decl. 272 p. 114, 12. 317 p. 247, 13. 340 p. 342, 22 PLIN. epist. 8, 16, 2 PAPIR. dig. 50, 8, 11, 2 *et al.* ICTI. APVL. Plat. 2, 24 ARNOB. nat. 7, 40 CHALC. transl. 26 AVG. civ. 18, 41 p. 319, 14 BOETH. arithm. 2, 45 p. 149, 13 COD. Iust. 4, 61, 13 (*saec. V* CORP. XIV 2947. *cf.* S. C. de sumpt. lud. glad. (Corp. II 6278) 47 *et p. 1235, 44 sq.* rus: SCHOL. Hor. epist. 1, 10, 1. terra: LIB. gener. chron. I p. 89, 2 DICT. 1, 1 MARCELL. chron. II p. 98, 512, 11. territorium: COD. Theod. 13, 1, 18 (*a. 400*) CONC. Aurel. a. 538, 11 p. 76, 23 *al.* vicus (*cf. supra l. 9*): PLIN. epist. 10, 96, 9 GAIVS dig. 30, 73, 1 HIER. in Is. 3, 15 *v. p. 1233, 71.* VVLG. Marc. 1, 38 *al.* CANON. Migne 56, 819. 834 BOETH. categ. 2 p. 214^A GREG. TVR. Mart. 2, 40 ISID. orig. 15, 2, 7. *cf. p. 1235, 48.* villa: MARCELL. chron. II p. 74, 419, 2 *al.* GREG. TVR. glor. conf. 104. *cf. p. 1235, 49.* urbs: *cf.* NON. p. 429 urbs est aedificia, -s incolae. ISID. diff. 1, 587 inter urbem et -em ita distinguit Cicero, ut urbem moenia -is significent, -s incolas urbis. nam ad Dolabellam sic scripsit (*epist. 9, 14, 8*): liberasti ... et urbem periculo et -em metu *eqs.* porro oppidum ad habitantes pertinet, -s ad leges, urbs ad utrumque. DIFF. ed. Beck p. 89, 25 urbs in moeniis dicitur, -s autem in hominibus. PLAVT. Merc. 837 persequar alium Larem, aliam urbem, aliam -em: ab Atticis abhorreo. CIC. Phil. 11, 25 rep. 1, 58 ac. 2, 136. 137 fin. 3, 64 off. 2, 78 Att. 14, 17^a, 8 ad Q. fr. 1, 1, 22 epist. 9, 14, 8 (*v. l. 44*) VITR. 10, 16, 6 SEN. dial. 5, 33, 1 (*v. p. 1233, 16*). PLIN. nat. 3, 88 urbes ac -es. PANEG. 8, 4. CAPITOL. Gord. 28, 2 -s potior (*opp.* minores ... urbes). LAMPR. Heliog. 7, 7 IVL. VAL. 1, 46 IVST. 2, 4, 14. 2, 15, 2 CHALC. transl. 2 (*syn.* urbs) ITIN. Eucher. p. 125, 14 DICT. 2, 16 SCHOL. Iuv. 6, 296 (*syn.* urbs) MAXIMIN. c. Ambr. 61. 71 VVLG. Is. 22, 2 Ezech. 29, 12. 30, 7 AVG. civ. 19, 7 COD. Theod. 15, 5, 1 (*a. 372*) MARCELL. chron. II p. 79, 438, 2 CASSIOD. inst. div. 25 p. 1139^D *al.* var. 1, 28, 1 IVLIAN. epit. novell. 10, 46 CORP. III 6587, 13 (*coll.* 10).

II *de statu singulorum civium (fere Romanorum; de civitate Romana cf. Kornemann, PW. suppl. I 304 sqq.)*: A ***loci notabiliores***: RHET. Her. 3, 6, 10 *rerum externarum sunt* genus, educatio, divitiae, potestates, gloriae, -s, amicitiae. CIC. dom. 80 hoc ... iure munitam -em et libertatem nostram putas esse oportere. p. red. in sen. 2 *a parentibus* nobis vita, patrimonium, libertas, -s tradita est. Sest. 1 de capite, de fama, de -e ... dimicantis. Balb. 21 cum magna pars in iis -bus foederis sui libertatem -i anteferret. Phil. 3, 10 quam ... immunitatem, quam -em, quod praemium non vel singulis hominibus vel -bus vel universis provinciis vendidit? 5, 11 regna, -es, immunitates in aes ... iubebat incidi. de orat. 2, 257 tuam legem de -e (*sc. Liciniam Muciam de civibus redigendis. Mommsen, Staatsr. III 639 not. 2, cf.* civis *p. 1227, 62 sqq.*). leg. 2, 5 Cato ... ortu Tusculanus ..., -e Romanus. LIV. 4, 3, 4 -em, quae plus quam conubium est, hostibus etiam victis dedimus. 9, 43, 23 tribus populis ..., quia maluerunt quam -em, suae leges redditae. 9, 45, 8 quibus legendi, quid mallent, copia non fuerit, pro poena necessariam -em fore. PLIN. paneg. 39, 2 quibus per Latium -s Romana patuisset. FLOR. epit. 3, 17, 6 socios ad plebem spe -is erexit. VLP. dig. 2, 11, 4 pr. in exilium salva -e abiit. *sim. saepius.* MARCIAN. dig. 48, 19, 17, 1 quidam ἀπόλιδες sunt, hoc est sine -e. PANEG. 4, 17 p. 128, 23 non -e Atticum, sed eloquio. SPART. Sept. Sev. 1, 2 cui -s Lepti, pater Geta. LIB. col. I grom. p. 220, 10 ad urbanam -em associandos censuerat divus Augustus. CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 41 hunc modum aufert communis -is Apion (τρόπον τῆς πολιτείας). AVG. c. Faust. 1, 1 Faustus ... gente Afer, -e Milevitanus.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B ***iuncturae*** (*cf. Ruggiero, diz. epigr. II 259ᴮ sqq.*): civitatem: accipere: LIV. 3, 19, 11 (*v. vol. I p. 315, 56. adde* VLP. reg. 3, 2 Latinus -em Romanam accipit, si ... ius Quiritium impetraverit). adimere: CIC. Caecin. 100 (*v. vol. I p. 682, 29*). adipisci: CIC. Balb. 30 (*v. vol. I p. 691, 14*). *cf.* apisci: DECRET. decur. Tergest. (Corp. V 532) 2, 7. amittere: CIC. Caecin. 100 (*v. vol. I p. 1934, 50 sqq.*). assequi: TAC. ann. 11, 23. auferre: VLP. dig. 48, 19, 6, 2. capessere: PLIN. paneg. 39, 5. communicare: LIV. 23, 5, 9. conferre: CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 32 (IOSEPH. δοθείσης ... πολιτείας). consequi: CIC. Balb. 31 beneficio populi R. (*v. vol. IV p. 408, 6. adde* CORP. VIII 15914 *sqq.* VVLG. act. 22, 28 *Amiat. Fuld.* [civilitatem *rell.*, civem ITALA cod. e]). cupere: PLAVT. Merc. 841 ibi ... si regnum detur, non cupita est -s. dare: LEX repetund. (Corp. I 198) 76. SISENNA hist. 119 Tudertibus senati consulto et populi iussu. FANN. or. frg. Iul. Vict. rhet. 6, 4 p. 402 Latinis. RHET. Her. 3, 2, 2 senatus ... sociis. CIC. Arch. 7 *al.* Balb. 21 *al.* Phil. 1, 24 *al.* epist. 13, 30, 1 SALL. or. Lep. 12 LIV. 1, 28, 7. 2, 9, 8 (*opp.* libertas) *al.* VELL. 1, 14, 3 *al.* VAL. MAX. 3, 7 ext. 7 *al.* SEN. benef. 1, 13, 2. 3, 9, 2 populi potentis. 6, 19, 2 *app.* immunitatem *al.* ASCON. Pis. p. 13 Cl. Romae. PLIN. nat. 5, 36. TAC. hist. 1, 78 -em Romanam ... dono. ann. 3, 40 PLIN. epist. 10, 5, 2 *al.* TRAIAN. Plin. epist. 10, 7, 1 *al.* SVET. Aug. 40, 3 GRAN. LIC. p. 20 *al.* GAIVS inst. 1, 32ᵇ GELL. 4, 4, 3 -s universo Latio lege Iulia data est. TERT. scorp. 6 p. 157, 9 VLP. reg. 7, 4. SPART. Sept. Sev. 1, 2 IVST. 5, 6, 5. CONST. veteran. 1 p. 844 ext. 11. 13. *et passim in* CONST. veteran. decernere: SEN. contr. exc. 3, 8. deponere: CIC. Caecin. 100. donare: CIC. Balb. 32 GAIVS inst. 1, 92. eripere: CIC. Caecin. 100 LIV. 45, 15, 4 (*cf. p. 1240, 1*). extendere: VELL. 2, 6, 2 usque Alpes. fingere: GAIVS inst. 4, 37 *al.* habere: CAES. civ. 3, 18, 4 LIV. 25, 6, 21. 38, 36, 7 PAVL. dig. 4, 5, 11. impertire: CIC. Arch. 10. impetrare: CIC. epist. 13, 36, 1 *al.* CORP. XI 3943 (*plur.*). indulgere: PLIN. epist. 10, 6, 1. largiri: CIC. Balb. 50. merere: CAPITOL. Max. Balb. 7, 3. mutare: CIC. Balb. 27 *al.* negare: ASCON. Scaur. p. 22 Cl. SVET. Aug. 40, 3. percipere: IVST. 43, 5, 11. perdere: GAIVS dig. 48, 19, 29. pervenire(?): VLP. dig. 28, 5, 6, 2. petere: SVET. Iul. 8 GAIVS inst. 1, 55. 93. 94. polliceri: VELL. 2, 2, 3 AMPEL. 26, 4. promittere: CIC. facet. dict. 21 FLOR. epit. 3, 12, 9. propagare: VELL. 1, 14, 1 -es propagatas auctumque Romanum nomen communione iuris. recipere: PAVL. dig. 35, 1, 104. relinquere: CIC. Caecin. 100. reperire: PLAVT. Merc. 846 sex sodales repperi: vitam, amicitiam, -em, laetitiam, ludum, iocum. restituere: CIC. Att. 3, 23, 2 nihil praeter -em et ordinem. retinere: CIC. Balb. 30 GAIVS inst. 1, 162 *et al.* ICTI. servare: LIV. 8, 14, 4. sortiri: CALP. decl. 14. sumere: PORPH. Hor. sat. 1, 7, 1. tribuere: CIC. Balb. 38 *al.* usurpare: SVET. Cal. 38, 1 *al.* civitate: coniungere: LIV. 31, 31, 11. donare: SISENNA hist. 120 milites ... virtutis ergo. CIC. Arch. 5 *al.* CAES. Gall. 1, 47, 4 LIV. 23, 20, 2 VELL. 2, 16, 3 VAL. MAX. 5, 2, 8. 8, 14, 2 SEN. benef. 1, 13, 1 rem. fort. 8, 2 apocol. 3, 3 PLIN. nat. 35, 115 *al.* TAC. hist. 1, 43 *al.* SVET. Iul. 24, 2 *al.* Aug. 47 (*opp.* Latinitate) GAIVS inst. 1, 94 *et al.* ICTI. CORP. III 6785 INST. Iust. 1, 5, 3. *cf. sub C.* honorare: PLIN. nat. 5, 20. mutare: LEX Salpens. (Corp. II 1963) 1, 18. in civitatem: accipere: *v. p. 1231, 37.* se dare: LIV. 6, 33, 6. se dic[are]: CIC. Balb. 30. transire: LIV. 41, 8, 11. venire: CIC. Balb. 19. PLIN. paneg. 37, 3 seu per Latium ... seu beneficio principis. LEX Salpens. (Corp. II 1963) 1, 16. ad -em: perducere: VLP. dig. 38, 2, 1 pr. (ex servitute) *al.* pervenire: GAIVS inst. 1, 28 *et al.* ICTI (*cf. supra l. 33*). aditus ad -em: CIC. Balb. 54 GAIVS inst. 1, 26. ascensus: CIC. Balb. 40. iter: CIC. Balb. 29. via in -em: CIC. Balb. 29 (ad: Balb. 54). civitatis: ademptio: CIC. dom. 78. amissio: VLP. dig. 4, 5, 2 pr. *et al.* ICTI. communicatio: CIC. Balb. 31. communio: CIC. Balb. 29. consortium: POMP. TROG. Iust. 38, 4, 13 ENNOD. opusc. 8, 3 p. 415, 4. diploma: SVET. Nero 12, 1. donatio: CIC. Balb. 48. honor: SVET. Aug. 40, 3. ius (*pars exempl. pertinet ad I*): civitatis: CIC. Verr. 2, 13 de iure ... libertatis et -is suum putat esse iudicium. 5, 26 ius -is illo supplicio esse mactatum. 6, 141. 163 o ius eximium nostrae -is. Caecin. 76 -is ius, bona. 98. 102. Arch. 11 census non ius -is confirmat. Balb. 29. 34 ius optime meritae -is. Phil. 12, 27 leg. 1, 14. LIV. 3, 56, 10 communi iure -is. 39, 48, 3 eius unius in Peloponneso -is ius esset. VELL. 2, 15, 2. 2, 118, 2 iure -is Rom⟨an⟩ae. 6, 2, 1 ius et beneficium nostrae -is. 6, 4, 1. 8, 6, 4. ASCON. Corn. p. 68 Cl. ut in suae quisque -is ius redigeretur. TAC. dial. 32 FLOR. epit. 1, 14, 1. *nota* 3, 18, 3 cum ius -is, quam viribus auxerant, socii ... postularent. GAIVS dig. 1, 1, 9 (inst. 1, 1) *al. cf. sub* civilis. VLP. dig. 43, 8, 2, 2. VOPISC. Car. 4, 4 avo iuri Aquileiensis -is insertum (*coni. alii alia*). SPART. Sept. Sev. 9, 5 Neapolitanis ... ius -is tulit. EPIST. imp. Sev. et Carac. ad Tyr. (Corp. III 781 c. add. p. 1009) 27 EPIST. imp. inc. de Tymand. (Corp. III 6866) 6 *al.* ius -um: LIV. 35, 33, 4. GAIVS inst. 1, 189 omnium -ium iure. COD. Iust. 1, 2, 23 pr. iura -is: CIC. Verr. 2, 7 implorantes *cives* iura libertatis et -is. 4, 66 Pis. 30. de orat. 1, 184 iura suae -is ignorantem. VAL. MAX. 3, 1, 2 Latinos iura nostrae -is apprehendere cupientes. GAIVS dig. 28, 5, 32, 1 omnia iura -is. inst. 3, 96 VLP. dig. 4, 5, 6. iura -um: CIC. Verr. 6, 124 (*opp.* officia). QVINT. decl. 267 p. 91, 18 GAIVS inst. 3, 96 SPART. Carac. 5, 3. largitio: CIC. Balb. 31. nativitas: TERT. scorp. 15 p. 178, 13 Paulus -is Romanae consequitur nativitatem. reiectio: CIC. Balb. 29. usurpatio: DECRET. decur. Tergest. (Corp. V 532) 2, 11. ereptor: CIC. dom. 81. *epitheta*: civitas Romana (*aliter p. 1237, 14 sqq.*): LIV. 9, 45, 7 Romanae -i. PAVL. FEST. p. 157 EDICT. imp. Claud. de Anaun. (Corp. V 5050) 26 ORAT. imp. Claud. (Corp. XIII 1668) 2, 16 ASCON. Pis. p. 3 Corn. p. 68 Cl. PLIN. nat. 5, 36 TAC. hist. 1, 8 *al.* ann. 3, 40 Romana -s. PLIN. epist. 10, 5, 2 *al.* paneg. 37, 4 *al.* SVET. Aug. 40, 3 -es Romanas parcissime dedit *al.* GAIVS inst. 1, 28 *et saepe ap.* ICTOS. TERT. scorp. 15. CORP. VIII 16914 civ. R. 16915 *sq.* NOT. Tir. 25, 33. Alexandrina: PLIN. epist. 10, 6, 1. -s sine suffragio: LIV. 8, 14, 10 *al.* sine suffragii latione: LIV. 9, 45, 24.

C ***translationes***: PLAVT. Rud. 2 qui gentes omnes mariaque et terras movet, eius sum civis -e caelitum. CIC. fin. 3, 40 videris ... ei (*philosophiae*) quasi -em dare. SEN. nat. 5, 16, 4 et 'eurus' iam -e donatus est et nostro sermoni non tamquam alienus intervenit. epist. 120, 4 hoc verbum cum Latini grammatici -e donaverint, ego damnandum non puto, ⟨puto⟩ in -em suam redigendum. COLVM. 1, 1, 12 agricolationem Romana tandem -e donemus. QVINT. inst. 8, 1, 3 oratio Romana ..., non -e donata. SVET. gramm. 22 (*verba Pomponi Marcelli*:) tu ..., Caesar, -em dare potes hominibus, verbis (verba *codd.*) non potes. FRONTO p. 127, 18 N. quos in Oratore Cicero eloquentiae -e gregatim donavit. GELL. 19, 13, 3 fuisset ... verbum hoc a te -e donatum ... aut in Latinam coloniam deductum.

ad II: ***coniungitur***: libertas: CIC. Caecin. 100 Verr. 2, 7. 13. 6, 170 p. red. in sen. 2 dom. 80 har. resp. 57 de orat. 1, 182. 2, 199 LIV. 25, 6, 21. 45, 15, 4 CALP. decl. 14 GAIVS inst. 1, 160 PAVL. dig. 4, 5, 11 *et al.* ICTI. INST. Iust. 5, 6, 5. *cf.* patrona -is (*p. 1236, 50*). *opposita*: exilium: PLAVT. Merc. 846. solitudo: TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 500, 3.

derivata: civitatensis, civitatula.

cīvitātēnsis, -e *a* civitas. CONC. Aurel. a. 538, 21 p. 79, 21 de civitatinsis ecclesiae officio.

cīvitātula, -ae *f. a* civitas *deminutive.* *de iure*: SEN. apocol. 9 hoc quaestu se sustinebat, vendere -as solebat. *de oppido* (GLOSS. V 316, 49 oppidum: castellum vel -a): APVL. met. 10, 1 ad quandam -am pervenimus. HIER. sit. et nom. p. 100, 14 nomen ipsius -ae. in Is. 26, 5 p. 346 'Caria' (קריה), quam Aquila πολίχνην interpretatus est, quam nos vel -am vel viculum vel oppidulum possumus dicere. psalt. sec. Hebr. 47, 3 -ae regis magni (VVLG. civitas). ENNOD. opusc. 3, 127 p. 363, 21 circa muros Ticinensis -ae. CASSIOD. hist. 4, 21 p. 967ᴮ ad -am Cucusenam (*opp.* a regia civitate). EVGIPP. Sev. capp. 3 habitatoribus -ae Favianis (*cf.* 3, 1 civitatem nomine Favianis). *Hey.*

cīvito *v.* civico.

? **cixit:** iudicio expertus vel litem in iudicio passus GLOSS. IV 34, 23. cilix *coni. Heraeus collato Iuv. 8, 94.* *Mbr.*

clabaca *v.* cloaca. **clābulāre, clābulārius** *v.* clav-.

clacendix *v.* claxendix.

*clādēs, -is *f.* [*cf. esse videtur c.* per-, pro-, re-cellere, clava *et c. gr.* κλάδος, *fortasse c. slavon.* kladivo '*malleus*'. *Th.*]. DON. Ter Hec. 2 calamitas παρὰ τὴν καλάμην dicitur, -es quia clam datur, ut aliud sit grandinis culmum, aliud furti aut doli mali. GRAMM. suppl. 116 feminina appellativa sunt ... -es. 84 nomina numero communia ... in quinta declinatione ... haec -es et hae -es. *scribitur* ciadis: INSCR. christ. Hisp. 404 (*a. 602?*). *nom. sg. plerumque* -es, *in codd. saepe* -is; *cf.* PROB. app. gramm. IV 198 clades, non cladis. ⟨cla⟩dis *videtur subesse* CARM. epigr. 979, 6 *v. p. 1241, 52. abl. sing.* -e. *gen. plur.* -ium. *cf.* GRAMM. suppl. 146 ab hac -e ... facio genetivum pluralem harum -ium. *sed* cladum: SIL. *ubique,* AMM. 29, 1, 14. 31, 2, 1. 31, 16, 3 (*idem* -ium: 14, 7, 21. 20, 1, 1. 28, 1, 14). DIOM. gramm. I 424, 28 K littera notae tantum causa ponitur, cum ca[lumn]iam aut -es ... significat. GLOSS. συμφορά. calamitas, pes[tilen]tia. pestis vel calamitas. caedis, contagio. -es: συμφοραί, δυσ[τυχί]αι. -bus calamitatibus, miseriis. V 278, 4 -es: barbari cum fame. II 101, 31 calamitates, casus, συμφοραί, δυστυχίαι. NOT. Tir. 66, 69. [*loci dubii et corrupti*: PLAVT. Poen. 923 PROP. 3, 5, 6 LVCAN. 3, 287. 8, 541 COLVM. 7, 5, 11 FLOR. epit. 1, 24, 11.] *legitur* [i]nde *a* PLAVTO, *sed deest* CATONI TER. CAES.

I ***sensu strictiore*** *i. q.* plaga, percussio, *saepe i. q.* interitus: **A** *de rebus i. q. ruina, vastatio*: LVCR. 5, 246 caeli ... terraeque fuisse principiale aliquod tempus -emque futuram. 5, 369 -em importare pericli. 6, 566 mundi exitiale aliquod tempus -emque manere. 6, 641 mediocri -e coorta flammea tempestas. HOR. carm. 3, 3, 62 Troiae ... fortuna tristi -e iterabitur. LIV. 5, 22, 8 urbis ... magnitudinem suam vel ultima -e indicantis. 24, 20, 9 Tarentum pervenerat Hannibal cum maxima omnium, quacumque ierat, -e. 29, 18, 6 (*de naufragio*). 30, 6, 6 binaque castra -e una (*i. incendio*) deleta. 31, 10, 4 urbis audita -e (*ibid.* direpta urbe ac ... incensa). 31, 24, 1 OV. met. 5, 359. CVRT. 4, 1, 10 colonias ... Ionias omni -e vastavit. 7, 6, 16 -is eius *urbis* exemplo. MELA 2, 48 Corinthos ... post -e notior. SEN. Med. 884. 888 domus tota occidit *incendio*. ... hoc in ista -e ... accidit. Tro. 220 -e subversa est pari ... Lyrnesos. dial. 3, 2, 1 urbium -es et totarum exitia gentium. nat. 3, 28, 2 placet moveri mare et illinc causam tantae -is arcessere. 6, 32, 5 vis ignium urbes agrosque pari -e complexa. epist. 91, 9 Cypron quotiens vastavit haec -es (*i. terrae motus*).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

94, 62 putas sanum, qui a Graeciae primum -bus ... incipit? LVCAN. 10, 500 -em fovere noti. PLIN. nat. 2, 191 urbs ... corruit et Taygeti ... pars ... abrupta -em eam insuper ruina pressit. VAL. FL. 8, 375 tanta de -e ratis. SIL. 3, 540 -es atque importuna locorum. 17, 107. PLIN. epist. 6, 16, 2 pulcherrimarum -e terrarum. TAC. hist. 2, 72 quo tantae -is pretio. ann. 4, 63. 64. 13, 57. 15, 38. 46 -es rei navalis. SVET. Tib. 40 -em qua *homines* ... amphitheatri ruina perierant. Nero 38. TERT. nat. 1, 9 (*de cataclysmo*). SOL. 2, 11 tempore aquosae -is imbribus superfuerint. IVST. 17, 1, 3 cum -e vexatarum regionum. FIRM. err. 15, 4 futurae -is nuntiatur exitium. VEG. mil. 1, 20 -es quae usque ad tantarum urbium excidia pervenerunt. AMM. 16, 11, 5. 17, 7, 1. 17, 12, 7 AVG. civ. 15, 25. OROS. hist. 4, 11, 6 diversae ignium aquarumque -es. 4, 11, 8 aquarum gravissimam -em. MAX. epist. p. 3 -em barbaricae irruptionis refugiunt (*cf.* COD. Theod. 15, 14, 14 [*a. 416*] sub -e barbaricae depopulationis). PS. AVR. VICT. epit. 13, 12 Tiberis inundavit magna -e aedium. PRISC. periheg. 435 speluncae veteris servant insignia -is. NOVELL. Iust. 40 praef. 1 *habitacula* fortuitis omnibus subiacent -bus. LIB. pontif. p. 160, 7 aquae diluvii superinundaverunt, et talis -is fuit *eqs.* MARCELL. chron. II p. 100, 518, 1.

B *de animantibus generatim*: 1 *i. q. violatio, laesio*: CIC. carm. frg. 32, 26 luctifica -es nostro infixa est corpori. 33, 10 corpus -e horribili absumptum extabuit. LIV. 2, 13, 1 Scaevolae a -e dextrae manus cognomen. VAL. MAX. 8, 13, 5 Appi ... aevum -e metirer. APVL. met. 7, 21 cruciabilem -em sustinuisset. 7, 27 in alterum diem -es (*i. castratio*) differretur mea (7, 28. PANEG. 11, 19 *spadones* ab utroque sexu ... -es corporis separavit). 9, 41 miles ... saucius ... -es enarrat suas. DRAC. laud. dei 3, 721 -e catenarum ferrato pondere pressum. CASSIOD. in psalm. 118, 121 quantis -bus patienter subiacuit *Iob*. *nota i. q. castigatio*: DRAC. laud. dei 2, 699 monitis, non -e coercens peccatum sine -e reos clementior audis. *cf.* GLOSS. V 419, 49 (428, 33) -bus: vindictis. 2 *i. q. interitus, mors*: a *passive*: CIC. carm. frg. 22, 7 quae *classes* Priamo -em (κακά *Hom. Il. 2, 304*) et Troiae pestemque ferebant. LVCR. 6, 1091 mortiferam possit -em conflare ... morbida vis. CVLEX 214 ereptus taetris e -bus. LIV. 28, 46, 15 pestilentia incesserat pari -e in Romanos Poenosque. OV. met. 2, 281 liceat perituræ viribus ignis ... -em ... auctore levare. SEN. Tro. 229 haec tanta -es gentium. nat. 6, 1, 10 sumamus animum adversus istam -em. epist. 94, 62. COLVM. 7, 4, 2 -es sequitur gregem. 9, 11, 4. APVL. mund. 34 (*de eruptione ignis Aetnaei*) ereptos volucri -e. IVST. 18, 4, 2 ante -em dominorum. EDICT. imp. Diocl. praef. 1, 3 barbararum ipsarum nationum -e. AMM. 31, 13, 7. 18 virorum illustrium -e. CLAVD. carm. min. 28, 108 -es te (*phoenicem*) nulla rapit. AVG. civ. 1, 1 illum interitum -emque non evasissent. SVLP. SEV. chron. 1, 20, 4 magna ... in castris -es fuit. 3, 1, 3. OROS. hist. 1, 19, 3 quantae ruinae -esque gentium fuere. MARCELL. chron. II p. 100, 518, 1 sine civium suorum hostem fugientium -e. GREG. M. dial. 4, 26. *nota*: ARNOB. nat. 1, 8 humani generis subversionem, -em, ruinas, interitus, funera rerum. *speciatim i. q. supplicium*: AMM. 14, 9, 8. 15, 7, 1 has exitiorum communium -es suscitat, turbo feralis. 27, 12, 15. 28, 1, 14 lituis -ium concrepantibus internarum. 29, 1, 14. 29, 2, 1. *adde*: CARM. epigr. 979, 6 ⟨ra⟩pit hoc ⟨cla⟩dis corpus ⟨acerba nimis⟩. b *active i. q. caedes*: VARRO ling. 5, 116 gladium ... a -e, quod fit ad hostium -em gladius (CASSIOD. in psalm. 36, 16. *cf.* GLOSS. V 419, 49 (428, 33) gladibus. *adde* GRAMM. suppl. 245, 19 *p. 1245, 72*). LIV. 24, 47, 10 sine -e ullius praeterquam unius. OV. epist. 6, 135 rapui de -e Thoanta. COLVM. 1 praef. 7 militia quae nobis nihil sine sanguine et -bus alienis affert. SEN. Herc. O. 815 ecce alia -es: Hercules perimit Lichan. LVCAN. 7, 60 -bus irruimus. 7, 600 quem (*Domitium*) -es fata per omnes ducebant. 10, 74 sanguine Thessalicae -is perfusus. HOMER. 315 contorsit ... hastam in -em Phrygii. STAT. Theb. 4, 367 comperta -e sequantur pastores *lupum*. 9, 39 haud dubio -es auctore reperta est. APVL. met. 4, 16 post tantam -em ferarum. AVG. civ. 3, 14. CASSIOD. orat. frg. p. 475, 14 diversa -e peremptos. *nota metonymice*: IORD. Get. 208 fluenta mixta -e (*i. sanguine*) traxerunt.

C *de exercitu (imperatore sim.) proeliante i. q. strages, ruina; pugna adversa*: SALL. Iug. 44, 4 fratris exercitusque -e perculsus. or. Lep. 5 non tot exercituum -e neque consulum. HOR. carm. 4, 14, 32 sine -e victor (PORPH. *ad l.* id est sine -e suorum). PROP. 3, 4, 9 Crassos -emque piate. LIV. 1, 1, 3 Aenean ab simili -e domo profugum. 1, 23, 9 sine magna -e, sine multo sanguine ... decerni. 2, 51, 6 ex hac -e atrox ira maioris -is causa atque initium fuit. 3, 6, 4 vix instantes sustinentibus -es. 3, 71, 2 multis in vicem -bus fessi. 4, 31, 3 plus ... ignominiae quam -is est acceptum. 5, 49, 6 ne nuntius quidem -is relictus. 6, 28, 6 monumentum tantae -is reformidaturos. 7, 15, 11 accessit ad eam -em et vastatio Romani agri. 8, 2, 8 exercitus ... plus populationis quam proeliis -ium fecit. 9, 19, 14 non modo cum -e ulla, sed ne cum periculo quidem suo. 9, 38, 4 -isque imaginem furculas Caudinas memorabant. 10, 6, 2 Samnitem multorum annorum -bus domitum. 10, 20, 3 cernit recentia -is vestigia. 10, 47, 6 portentoque iam similis -es erat. 21, 35, 1 haud sine -e, maiore tamen iumentorum quam hominum pernicie. 22, 6, 1 ad Trasumennum pugna ... inter paucas memorata populi Romani -es. 22, 13, 1 accensum tot indignitatibus -busque. 22, 56, 2 reliquias tantae -is velut naufragio colligentem. 22, 59, 8 utraque non tam -e infamis quam pavore et fuga pugna fuit. 22, 61, 14 consuli ex tanta -e ... redeunti. 26, 40, 14 fama Agrigentinorum -is. 26, 41, 2 qui tantis superfuerunt -bus. 26, 41, 17 aliae super alias -es cumularentur. 27, 5, 3 terra marique magnis saepe -bus bellatum esset. 33, 36, 15 victoria ad Comum parta deformata -e in Bois accepta sit. 37, 30, 7 sociorum magis -e, quam suo periculo terrebantur. VELL. 2, 8, 3 nostris suisque -bus nobiles (2, 105, 1). 2, 82, 2 -e Crassiani exercitus. VAL. MAX. 3, 7, 4. 4, 5, 2 culpam maximae -is redemit. 5, 6, 7 afflicta Cannensi -e urbs. 7, 2, 16 ext. 7, 3, 7 ext. ex illa infelici pugna ... -is nuntius ... perveniret. CVRT. 4, 9, 9. 4, 12, 22 unde recipi exercitus, nisi victor, sine -e non posset (9, 10, 13 nec manere sine -e nec progredi poterant). 4, 16, 10 -es nunc singulorum, nunc universorum. 8, 1, 6 Dahae mille oppressi sunt, quorum -e *eqs.* 10, 8, 10 gentes expetituras tot suarum -ium poenas. MELA 1, 38 bellum diu ... cum magnis amborum -bus gestum. SEN. dial. 3, 11, 2. Tro. 549 bella ... miles timet aliasque -es. LVCAN. 4, 514 amissis ... paucis hoc damnum -emque vocet. 6, 306. 7, 633 non istas habuit pugnae Pharsalia partes, quas aliae -es. 7, 716 socios se -bus optant. 8, 435. PLIN. nat. 5, 86. 6, 10 Ziela ... nobilis -e Triarii et victoria Caesaris. VAL. FL. 5, 419 -e suorum territus. 6, 725. HOMER. 805 non valet ulterius -em spectare suorum Patroclus. SIL. 4, 55 magnaeque aderant primordia -is. 5, 676. 11, 573 natasque e -bus iras. 12, 630 post -es socium. 13, 680 adesum -bus Hasdrubalem. TAC. hist. 1, 50 bellum aliud atque alias -es horrebant. 1, 86. 3, 21 comperta suorum -e in proelium accingi. 4, 20 ibi plurimum -is. 4, 25 culpam -is in Hordeonium vertebat. 4, 77 universa -es in oculis fuit. 5, 17 captivitatem -emque et dira omnia. 5, 24 fortunam belli tot -bus aversam. ann. 1, 61 -is eius superstes. 1, 62 sextum post -is annum. 1, 71 -is memoriam comitate leniret. 2, 44 ne super -em adversae pugnae suismet ipsi caedibus saevirent. 3, 6 -es exercituum, interitum ducum, funditus amissas nobiles familias. 4, 62 ingentium bellorum -em aequavit malum improvisum. 15, 26 quae *legio* expers -is fuerat. 16, 16 in -bus exercituum aut captivitate urbium. *saepius.* FLOR. epit. 1, 6 ea -es ingentibus expiata victoriis. 1, 7 tempus ... -e funestius ... an virtutis experimentis speciosius. 1, 13, 10 nec alius -i finis fuit, quam nox dirimeret. 1, 22, 1 *bellum* -ium atrocitate terribilius (*ibid.* damna). 1, 40, 17 -e conversa. 2, 10, 7 duces ... aequavere -es. SVET. Aug. 23. Otho 10 -em exercitus nuntiaret. FRONTO p. 204 N. Crassi ... -es et Antonii foeda fuga. PANEG. 3, 16 alternis dimicationibus et insidiis -es suas duplicent. 7, 11 -em suam, quamvis multi pereant, vulgus ignorat. 10, 28 praesagio quodam eventurae -is. ARNOB. nat. 4, 4 vulnera proeliorum innumeris accepta sunt -bus. IVST. 2, 11, 3. 4, 5, 11 Nicias ... -em suorum auxit dedecore servitutis. VEG. mil. 3, 25 si ... omnis in acie fundatur exercitus, perniciosa -es. HIER. epist. 60, 17. CLAVD. 5, 456 foedera .. multis -bus empta. 26, 602 tanta nec -e superbum contudimus Tanain. AVG. civ. 3, 18 quantae -es Romanos ... triverint. 18, 48 *Iudaeorum* -bus tantis usque ad ultimum excidium. *nota metonymice i. q. corpora in pugna caesorum*: LVCAN. 4, 795 cernere tantas permisit -es compressus sanguine pulvis. 7, 651 omnes sparsas per Thessala rura aspiceret -es. 7, 795 lustrare oculis campos sub -e latentes. PANEG. 10, 24 permixta equorum -e impliciti iacere *hostes*. *i. q. reliquiae cladis*: LVCAN. 7, 664 exiguae -es sumus orbe remoto.

II *sensu latiore i. q. calamitas, molestia*: PLAVT. Capt. 911 -es calamitasque, intemperies modo in nostram advenit domum. ACC. trag. 91 pertolerarem vitam -esque exanclarem impetibilis. 340 speciem humanam ... indignam -e et squalitudine. CIC. Verr. 4, 125 quae ... in Sicilia tanta -es aut quod bellum ... versatum est? Sest. 31 meam -em ... rei publicae vulnus iudicastis. carm. frg. 3, 50 vitare ingentem -em pestemque monebant. div. 1, 77 neglexit signa ... magna cum -e rei publicae. Att. 8, 2, 2. 10, 8, 9 quo modo illa fert publicam -em. SALL. Catil. 51, 32 ea res magnae initium -is fuit. Iug. 14, 15 amicos ... alium alia -es oppressit. 31, 7. LIV. 1, 22, 7 in eum omnes expetant huiusce -es belli (4, 9, 10. 6, 3, 10 integrumque ab omni -e belli. 9, 41, 8. 22, 4, 1 *agrum* omni -e belli pervastat. 28, 44, 15 terror fugaque, populatio agrorum, defectio sociorum, ceterae belli -es. 32, 18, 2 evastatis belli -bus locis. 35, 33, 6 -em eius belli sensuros. 39, 24, 3. 40, 41, 5 -bus omnibus belli coacti in deditionem venerunt. VELL. 2, 115, 2 gentes integras immunesque adhuc -e belli. CVRT. 4, 1, 6 nondum belli -bus satis domiti. 7, 9, 22 OROS. hist. 2, 5, 6. DRAC. laud. dei 3, 370 duelli. CASSIOD. var. 12, 28, 5. *adde*: PETRON. 119, 13 aliae -es et laesae vulnera pacis. *cf.* MANIL. 2, 597 eversas urbes ... et varias pacis -es). LIV. 5, 21, 16 omen pertimuisse ... *ad* captae deinde urbis Romanae ... -em (5, 46, 4. 9, 38, 15 duabus ... -bus, captae urbis et Caudinae pacis. TAC. hist. 3, 77 inter luctum -esque expugnatae Tarracinae). 31, 7, 3. 40, 4, 2 crudelitatem ... foediorem unius domus -es fecit (OV. met. 3, 257 -e domus ab Agenore ductae. 8, 542 Parthaoniae ... -e exsatiata domus. CVRT. 3, 13, 14. SEN. Herc. f. 628 quae domum -es gravat? FLOR. epit. 1, 3. IVV. 10, 244 renovata semper -e domus. APVL. met. 10, 4 magnam domus -em ratus indigere consilio. *cf.* 10, 5 -em familiae). OV. met. 3, 515 -em lucis ademptae. 6, 654 Progne

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... suae cupiens existere nuntia -is. 7, 526 latebat causa nocens -is (*i. luis. cf.* 7, 562 inque ipsos saeva medentes erumpit -es. trist. 5, 4, 33 subitae contagia -is. GELL. 2, 1, 5 communi omnium -i obnoxius. AMM. 19, 4, 4 -es illa, quae Athenienses acerbo genere morbi vexavit. GREG. M. epist. 8, 23 propter eam quae saevit -em. 10, 20 nec Italia a -is percussione est libera. GREG. TVR. Franc. 10, 1 -is, quam inguinariam vocant). OV. met. 9, 176 -bus ... pascere nostris. 11, 350. 13, 565. 14, 289. 472. 15, 530. Pont. 2, 3, 65 nostrae ... -is origo. EPICED. Drusi 12 fortior ut possis -bus esse tuis. VAL. MAX. 5, 3, 2 solaciis magis allevandus quam -bus onerandus. 6, 9, 7 ext. profundo -ium miserabiliter immergunt. 8, 6, 4 magna cum -e rei publicae. SEN. Ag. 419 -es scire qui refugit suas. 528. 662 -bus questus meis removete. Herc. O. 1290 converte vultus ad meas -es. Med. 207 -e miseranda obruta. Tro. 918 causa bellorum fui tantaeque Teucris -is. 936 hoc deme nostris -bus, falli. 1061 (*cf.* 1060 luctus). dial. 5, 14, 6. nat. 6, 28, 3 brevis ... aut longa -es est, prout vitia valuere. epist. 91, 5 -is causas ... nimia sibi felicitas invenit. LVCAN. 1, 649 quod -is genus ... qua peste paratis saevitiam. 3, 22 detrahere in -em. PETRON. 122, 126 -es hominum venturaque damna ... patuere. STAT. Theb. 2, 303 quos optat gemitus, quantas cupit ... -es. 10, 436. SIL. 4, 598. 13, 694 geminae ne -e ruinae cesserit ... Hispania. PS. QVINT. decl. 6, 2 o -bus nos mutata natura. 6, 4. 9, 12 TAC. hist. 5, 4. IVV. 15, 114 maior -e Zacynthos. FLOR. epit. 2, 11, 2. 2, 13, 6 quattuor anni, sed pro -e rerum breves. HYG. fab. 68 p. 75 oppidum ea -e (*i. oppugnatione*) liberari. GELL. 15, 7, 1 sexagesimum tertium vitae annum cum periculo et -e aliqua venire. APVL. met. 4, 35 parentes eius tanta -e defessi. 5, 12 quantis urguemur -bus. 7, 18. 8, 14. 17 qua potissimum caveremus -e, comminus canum an eminus lapidum. 8, 18 -em de vestris protelamus manibus. 11, 1. 14 CYPR. Demetr. 9. PANEG. 4, 4 gravissima -e perculsam *civitatem*. 12, 46 Sullam tua (*i. Romae*) -e Felicem. ARNOB. nat. 7, 37 civitas mali huius afflicta est -bus. FIRM. err. 6, 4 *Iuppiter* funesta calamitate -is et acerbi luctus atrocitate commotus. AVIEN. Arat. 1400 (*de procella*) saepe inopina mali -es ruit. SCHOL. Pers. 1, 88 passi naufragia ... ne omnibus -em suam mendicantes cogerentur narrare. VVLG. II Macc. 14, 14 miserias et -es Iudaeorum prosperitates rerum suarum existimantes. PHYSIOGN. 75 hominem magnarum -ium auctorem. AMM. 14, 2, 1 haec ... pernicies orientem diversis -bus affligebat. 28, 1, 19 ad cuius -em (*i. confiscationem*) exaggerandam. RVFIN. epist. Clement. 12 tristitiae ... ex praesentis vitae necessitatibus et -bus temporum. AVG. civ. 1, 7. 14 sunt ... huius etiam -is (*i. captivitatis*) magna solacia. 1, 36 Romanae rei publicae -es in religionem nostram referunt. 2, 20 nihil ab hoste, nihil a peste, nihil ab ulla -e timeatur. 2, 22. 3, 11 luctum et -em. 3, 12 Roma non tam magnis et horrendis -bus ... agitari affligique debuit. 4, 5 devitandae ingentis -is. 6 praef. de huius vitae -bus. 18, 16. SVLP. SEV. chron. 1, 14, 6 -es exempta est. 1, 14, 15 superductam -em averterent. COMM. apol. 68 priusquam veniant -es providete saluti. OROS. hist. 1 praef. 13 exaestuavisse praesentium -es temporum. SIDON. carm. 7, 537 inter -es ac funera mundi mors vixisse fuit. DRAC. laud. dei 2, 441 pascendus erat sine -e laboris. MVTIAN. Chrysost. hom. 23, 4 sine remedio video -em (συμφοράν). EVGIPP. Sev. 22 oppido -em ... futuram (*cf.* 22, 3 plagam gravissimam). PRISC. Anast. 38 -bus his (*i. imperio Isaurorum*) ... liberat orbem. NOVELL. Iust. 7, 3, 1 minui ... per quandam -em (περιπετείας) pensionem. 115, 4, 7 his casibus etiam -em (συμφοράν) captivitatis adiungemus. GREG. TVR. Mart. 3, 38 ad cuius sepulchrum saepe talium infirmitatum -es depulsa quiesceret. CARM. epigr. 1253, 6 dubias fatorum neglege -es. 1281, 1 una dies adimit crudeli -e peremptas. *i. q. damnum, detrimentum*: LIV. 30, 7, 11 incendio, non proelio -em acceptam. FRONTO p. 195 N. non eadem -es est, in proelio unum equitem obtruncari et triremem frangi. DRAC. Romul. 7, 126 *hominem* clausum liquisse diu sub -e salutis. COD. Iust. 4, 66, 1 si ... tanta emerserit -es. *i. q. peccatum*: CYPR. zel. 6 zelus radix est malorum omnium, fons -ium. HIL. hymn. 3, 19 inter tanta ... nostrae -is funera. RVFIN. hist. 10, 8, 4 inhumana invidiae -e perculsus. COMM. apol. 164 cessit prius facinus, sed altera -es adhaesit. SEDVL. carm. pasch. 2, 10 -emque a semine sumpsit. DRAC. laud. dei 2, 117 mentibus obsessis insana -e furoris. 3, 259 mentibus infectis animosae -is amore. *i. q. discordia*: SVLP. SEV. dial. 1, 7, 6 recens fraternae -is fervebat invidia. *metonymice de hominibus, proprie is qui -em affert, vastator*: VERG. Aen. 6, 843 Scipiadas, -em Libyae. VAL. MAX. 3, 2 ext. 5 Epaminondas maxima Thebarum felicitas idemque Lacedaemonis prima -es. 4, 4, 6 Regulus, primi Punici belli qua gloria, qua -es maxima. *pro convicio, i. q. labes, homo despectus, nocens*: STAT. Theb. 8, 195 aeternus Phoebo dolor et nova -es semper eris. IVV. 4, 84 -e et peste sub illa. LAMPR. Alex. 67, 1 quid mali -es istae (*i. eunuchi*) habeant. Heliog. 34, 1 quod haec -es ... loco principum fuerit.

iuncturae: **A** *accedunt adiectiva*: acerba (acerbissima): CIC. rep. 1, 6 SIL. 6, 589 (*fort. addas* CARM. epigr. *p. 1241, 52*). aliena: LIV. 1, 11, 3. 32, 21, 29 CVRT. 8, 2, 27 COLVM. 1 praef. 7 FLOR. epit. 1, 36, 16. animosa: DRAC. laud. dei 3, 259 (*v. supra l. 69*). antiqua: LIV. 23, 41, 14. aperta: OROS. hist. 2, 5, 6. aquosa: SOL. 2, 11 (*v. p. 1241, 8*). aspera: SEN. Phaedr. 993. assidua: LIV. 30, 10, 20 IVST. 28, 3, 6. atrox: TAC. hist. 1, 3. barbarica: PANEG. 9, 23 AMM. 15, 11, 8. bellica: LVCAN. 2, 200 caelique lues aut bellica -es. TREB. Gall. 5, 2 AVG. civ. 3, 21. 4, 3. 7. 16, 43 INSCR. Mélanges d'arch. et d'hist. 27 (1907) 42. brevis: SEN. nat. 6, 28, 3 (*v. p. 1243, 16*). certior: LIV. 10, 43, 11. communis: SEN. benef. 6, 37, 3. continua: LIV. 22, 18, 10. 23, 22, 1 TAC. ann. 6, 36. cruciabilis: APVL. met. 7, 21. crudelis: CARM. epigr. 1281, 1. densissima: RVFIN. hist. 4, 2, 1 Iudaeorum ... funera densissimis -bus exagitabantur. dira: SEN. Herc. O. 832. diversa: AMM. 14, 2, 1. 31, 2, 1 -um originem diversarum. AVG. civ. 18, 16 OROS. hist. 4, 11, 6. CASSIOD. or. frg. p. 475, 14 diversa -e peremptos. diurna: DRAC. laud. dei 3, 669. domestica: LIV. 9, 17, 17 FLOR. epit. 1, 47, 3. AMM. 28, 6, 25 externis domesticisque -bus. dubia: LIV. 4, 46, 4 STAT. Theb. 8, 633 CARM. epigr. 1253, 6. duplex: LIV. 6, 1, 11. erubescenda: VAL. MAX. 9, 1, 2 ext. evidentissima: VAL. MAX. 3, 2, 9 ext. exitiabilis: VELL. 2, 112, 4. externa *v. supra l. 13*. fatalis: LIV. 5, 33, 1. foeda: FLOR. epit. 1, 7. 1, 18, 23. fortuita: NOVELL. Iust. 40 praef. 1. fraterna: SVLP. SEV. dial. 1, 7, 6. funesta: SEN. Phoen. 635 Thy. 189 AMPEL. 31, 3 AMM. 17, 13, 28. futura: OV. met. 3, 191 SEN. Phoen. 280 LVCAN. 1, 470 SIL. 8, 658. 9, 1. gemina: CLAVD. 26, 129. gravis (gravissima): VAL. MAX. 3, 4, 4. 4, 1, 15. 9, 1, 2 ext. TAC. ann. 14, 29 PANEG. 4, 4 SCHOL. Cic. Bob. p. 111, 18 Hild. OROS. hist. 4, 11, 8. hodierna: LIV. 22, 49, 7. horrenda: AVG. civ. 3, 12. 17. 18, 16 BACHIAR. repar. laps. 1. horribilis: CIC. carm. frg. 33, 10. hostilis: AMM. 19, 6, 1. humana: VAL. MAX. 7, 2, 2 ext. idonea: FLOR. epit. 1, 6 satis superque idonea -es *Fabiorum*. ignominiosa: LIV. 5, 9, 1. illustris: FLOR. epit. 1, 11, 9. immensa: LVCAN. 2, 139 AMM. 31, 5, 12. impetibilis: ACC. trag. 91. importuna: CIC. Brut. 332. incessabilis: OROS. hist. 7, 1, 11 incessabilibus -bus nullus finis ... fuit. incredibilis: AVG. civ. 3, 1. infamis: LIV. 9, 7, 6. infesta: CYPR. unit. eccl. 16. ingemiscenda: AMM. 26, 6, 19. 30, 7, 10. ingens: CIC. carm. frg. 3, 50 LIV. 5, 18, 9. 10, 30, 1. 21, 34, 7. 24, 8, 2 CVRT. 4, 12, 15 CLAVD. carm. min. 17, 48 AVG. civ. 4, 5. 7. inhumana: RVFIN. hist. 10, 8, 4. iniqua: SIL. 14, 459. innumerabiles: AVG. civ. 3, 1. innumerae: ARNOB. nat. 4, 4. inopina: AVIEN. Arat. 1400. insana: DRAC. laud. dei 2, 117 (*v. p. 1243, 68*). insignis: LIV. 9, 22, 5. 10, 35, 3 PERS. 6, 44 SIL. 11, 1. interna: AMM. 14, 7, 21. 28, 1, 14. 29, 1, 14. intestina: AMM. 21, 5, 1. longa: SEN. nat. 6, 28, 3 (*v. p. 1243, 16*). luctifica: CIC. carm. frg. 32, 26. luctuosa: AMM. 28, 1, 1. 31, 13, 1 AVG. civ. 5, 22. magna (maior, maxima): CIC. Phil. 3, 2 div. 1, 77. 101 LIV. 3, 42, 5. 24, 20, 9 *et passim*. mediocris: LVCR. 6, 641 LIV. 27, 47, 7. miserabilis: AMM. 28, 1, 49. miseranda: SEN. Med. 207. mortifera: LVCR. 6, 1091. multa: INSCR. christ. Hisp. 218^{B}, 3. multiplex: LIV. 3, 32, 4. 4, 12, 6. 22, 54, 9 AMM. 31, 13, 18 AVG. civ. 19, 7. mutua: SEN. Thy. 236 TAC. hist. 1, 2 FLOR. epit. 2, 33, 55 AVSON. 424, 3 AMM. 15, 12, 6. 21, 12, 5. 24, 2, 14. navalis: LIV. 22, 42, 9. CVRT. 4, 3, 14 terrestri simul navalique -e obruebantur. nova: LVCR. 6, 1125 LIV. 5, 42, 3. 6. 5, 51, 7. 23, 24, 6 OCTAVIA 236 STAT. Theb. 6, 39 SIL. 7, 228 TAC. hist. 1, 2. par: PROP. 3, 9, 38 LIV. 21, 59, 8. 22, 24, 14. 28, 46, 15 SEN. nat. 6, 32, 5 AMM. 31, 13, 17 SVLP. SEV. chron. 2, 19, 7. perennis: DRAC. laud. dei 1, 467. 2, 256. 483. perniciosa: VEG. mil. 3, 25. pervicax: SEN. Oed. 57. pestifera: COMM. apol. 1009. posterior, postrema: LIV. 6, 1, 11 APVL. met. 9, 35. praeterita: AMM. 20, 1, 1. prior: LIV. 30, 11, 11. pristina: CIC. Pis. 91 LIV. 6, 42, 7. 22, 12, 10 AMM. 30, 2, 1. 31, 16, 3. privata: LIV. 22, 56, 4. proxima: LIV. 2, 48, 6. publica: CIC. Att. 10, 8, 9 LIV. 25, 36, 15. 26, 3, 3. 29, 18, 9 OV. met. 13, 506 SEN. dial. 6, 19, 6 apocol. 10 (*ibid.* domestica mala) nat. 6, 2, 9 TAC. hist. 1, 50 ann. 14, 64 TERT. nat. 1, 9 TREB. Claud. 1, 13 AMM. 18, 1, 1. pudenda: LIV. 25, 6, 10. recens: LIV. 2, 22, 4. 5, 11, 14. 6, 5, 6. 28, 43, 12. 30, 7, 3 TAC. ann. 4, 63, 9 VAL. MAX. 6, 6, 2 ext. CLAVD. 18, 412. repens: LIV. 22, 7, 7. 22, 8, 1. repentina: LIV. 2, 36, 4 PANEG. 3, 5 DRAC. laud. dei 1, 30 Orest. 284. saeva: OV. met. 7, 562 SEN. Herc. f. 1166. similis: LIV. 1, 1, 4. subita: CIC. carm. frg. 34 VERG. Aen. 12, 556 OV. trist. 5, 4, 33 AMM. 19, 1, 10. 28, 6, 5. 31, 13, 13. superior, summa: LIV. 22, 61, 10. 31, 7, 3. taetra: CVLEX 214. terrestris: LIV. 30, 10, 9 CVRT. 4, 3, 14 (*v. supra l. 46*). tristis: CIRIS 283 HOR. carm. 3, 3, 62 HOMER. 844. vasta: AMM. 31, 5, 8. vehementissima: GREG. M. dial. 4, 26 p. 360^{C}. vera: LIV. 28, 24, 2 35, 40, 7. 37, 42, 1. vetus: LIV. 8, 5, 9. 27, 44, 4 SIL. 16, 671 PRISC. perieg. 435. vetusta: LVCAN. 8, 416 TAC. ann. 15, 39. vicina: SIL. 8, 625. ultima: LIV. 5, 22, 8 APVL. met. 10, 29. volucris: APVL. mund. 34. *epitheta a nominibus propriis ducta*: Africana: AMM. 30, 2, 9. 30, 9, 1. Aliensis: LIV. 22, 50, 1 TAC. hist. 2, 91. Assyria: LVCAN. 8, 233 (*de clade apud Carras accepta*). Barcina: SIDON. carm. 2, 532. Britannica: SVET. Nero 39. Cannensis: LIV. 23, 4, 6. 23, 5, 9. 23, 17, 8. 23, 30, 11. 24, 45, 2 *saepius*. VAL. MAX. 1, 1, 15. 3, 7, 10. 5, 6, 7. 6, 4, 1. 6, 6, 2. 7, 6, 1 PAVL. FEST. p. 97. 370 FRONTO p. 220 N. Caudina: LIV. 9, 1, 1. 9, 16, 2. 9, 36, 1. 35, 11, 3 TAC. ann. 15, 13. Crassiana: PLIN. nat. 6, 47 FLOR. epit. 2, 19, 3. 7. 2, 20, 4. 2, 34, 63 SOL. 48, 3. Cremerensis: TAC. hist. 2, 91. Emathia: LVCAN. 8, 34. 211. 9, 950. Gaiana: SEN. dial. 9, 14, 10. Gallica: LIV. 9, 41, 11. Germanica: TAC. hist. 4, 12. Hesperia: LVCAN. 7, 871. 8, 350 SIL. 7, 15. Libyca: LVCAN. 6, 62. Lolliana: TAC. ann. 1, 10 SVET. Aug. 23. Lugdunensis: TAC. ann. 16, 13. Mariana: SEN. epist. 47, 10. Numantina:

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

TAC. ann. 15, 13. Persica: MELA 2, 45 GELL. 7, 17. Phrygia: OV. met. 14, 562. Romana: LIV. 5, 44, 5. 9, 1, 1. 22, 43, 9. 34, 43, 5 VAL. MAX. 5, 1, 5 ext. MELA 2, 106 PLIN. nat. 3, 105 TAC. hist. 2, 23 ann. 13, 37. 15, 72 AMM. 31, 13, 1 AVG. civ. 1, 7. 3, 19 OROS. hist. 3, 11, 2. Saguntina: LIV. 21, 19, 10. Semproniana: LIV. 4, 43, 2. Tarentina: IORD. Rom. 160. Thessalica: LVCAN. 6, 62. 9, 23. 10, 74. Tituriana: SVET. Iul. 67. Vandalica: LIB. pontif. p. 104, 14. Variana: PLIN. nat. 7, 150 TAC. ann. 1, 57. 12, 27 SVET. Aug. 23. 49 Tib. 17. 18 Cal. 3. 31.

B ***iuncturae verbales*** *notabiliores*: **1** *nomin.* clades: cadit: TERT. nat. 1, 9 -es ... ad singulas urbes ... ceciderunt (*cf.* accidit: AVG. civ. 2, 2. incidit: LIV. 10, 19, 2 si qua -es incidisset. 30, 21, 6. 38, 46, 7 VAL. MAX. 9, 12, 2). erumpit: OV. met. 7, 562. existit: AVG. civ. 3, 31. fluit: HOR. carm. 3, 6, 19 hac fonte derivata -es in patriam ... fluxit. imminet: LIV. 4, 46, 4. 4, 53, 5. 35, 39, 7 FLOR. epit. 1, 22, 14 AVG. civ. 12, 21 SVLP. SEV. chron. 1, 52, 2. impendet: PETRON. 122, 171 omnibus una impendet -es. irruit: AVG. civ. 3, 13 -es irruit huius inopiae. GREG. M. epist. 4, 6. oritur: LIV. 5, 42, 3 aliqua -es oreretur (*cf.* OROS. hist. 7, 7, 11 obortae undique ... -es. AMM. 15, 3, 7 exoritur alia -es). saevit: GREG. M. epist. 8, 23 eam, quae saevit, -em. **2** *accus.* cladem (-es): accipere: VERG. Aen. 12, 604 LIV. 2, 22, 4. 2, 48, 5. 2, 51, 1. 4. 2, 63, 5. 3, 5, 11 *infra l. 46.* 3, 41, 1 -es ab hostibus acceptas. 4, 58, 3. 8, 1, 1. *passim.* VELL. 2, 4, 2. 2, 79, 4. 2, 97, 1 QVINT. inst. 9, 2, 62 TAC. ann. 14, 29 FLOR. epit. 2, 20, 8 PANEG. 10, 25 VOPISC. Aurelian. 18, 3 IVST. 31, 6, 8 AVSON. 437, 3 AMM. 19, 11, 17. 25, 1, 15 SVLP. SEV. chron. 1, 44, 5 CLAVD. 20, 500 AVG. civ. 3, 17. 29. *cf.* LIV. 7, 15, 10 tantum ibi -is acceptum. 8, 12, 17. 10, 26, 12. afferre: CIC. nat. deor. 2, 7 risus ... populo Romano -em attulit. Phil. 3, 2 dies ... affert ... -es. SALL. Catil. 58, 4. COLVM. 1 praef. 7. comparare: SCHOL. Cic. Bob. p. 34, 10 Hild. omnibus. conflare: LVCR. 6, 1091 possit -em conflare ... morbida vis. contrahere: LIV. 25, 19, 16 temeritate. dare: LVCR. 5, 347 darent late -em magnasque ruinas. PORPH. Hor. carm. 4, 14, 13 CLAVD. rapt. Pros. 3, 197. *cf.* LVCAN. 7, 406 -is eo dedimus, ne *eqs.* *aliter*: DRAC. Romul. 7, 70 sollicito dederant quia carmina -es. *v. etiam p. 1240, 50.* *adde*: SEN. epist. 83, 22 -es ediderit publica ebrietas (LVCAN. 3, 680 FRONTO p. 204 N.). depellere: GERM. 400. exanclare: ACC. trag. 91. excutere: *infra l. 57.* exequi: CIC. Phil. 2, 54 exequi -em illam fugamque potuissent. exigere: LVCAN. 8, 703 in uno ... die. *cf.* 7, 489 pars -is iaculis ... exacta est. facere: SALL. Iug. 59, 3 ni pedites cum equitibus permixti magnam -em ... facerent. LIV. 8, 2, 8. 22, 13, 10 ingentem -em ... Numidae fecerunt (*cf.* efficere: CIC. off. 2, 20 -es ... sine hominum opibus effici *non* possunt. LVCR. 5, 48). imponere: ARNOB. nat. 7, 9 quis -em gentibus, quis nationibus imposuit servitutem? importare: PACVV. trag. 178 familiae LVCR. 5, 369. LIV. 24, 22, 2 discordia ... importet -es. inferre: LIV. 3, 5, 11 -es ... et illatae et acceptae. 10, 30, 1. 25, 39, 18. 27, 40, 1 adventus Hannibalis intulisset Italiae -es. 29, 3, 8 VELL. 2, 112, 4 VAL. MAX. 9, 2, 5 ext. TAC. hist. 3, 23 PORPH. Hor. carm. 4, 14, 13 PANEG. 9, 22 AMM. 31, 5, 17 VEG. mil. 1, 7 VVLG. II Macc. 14, 40 SVLP. SEV. chron. 2, 25, 3. *cf.* LIV. 2, 63, 7 plus -ium ... intulerant. 5, 22, 8. infigere: CIC. carm. frg. 32, 26 -es nostro infixa est corpori. infligere: AMM. 28, 6, 12 inflictae -is nuntius. 31, 5, 12 inflictas rei Romanae -es. AVG. civ. 1, 15. inurere: AMM. 29, 6, 8 rei publicae. parare: CIC. carm. frg. 3 (de consul.) 64 -es patriae flamma ferroque parata. pati: SVET. Iul. 36. perferre: AMM. 20, 11, 5. 31, 3, 3. perigere: LVCAN. 7, 120. recipere: LVCAN. 8, 268 -esque receptas excutere. reddere: LIV. 24, 17, 7 hosti. 24, 20, 2. 27, 49, 5. rependere: SIL. 14, 619. tenere: CIC. carm. frg. 29, 7 certamen belli -emque tenemus. prov. 13. **3** *dativ.*: SALL. Iug. 85, 43 rei publicae ... -i sunt (SOL. 40, 5). *abl. instr.* clade (-bus): afficere: CVRT. 10, 6, 6 -es ... qua affecti sumus. SVET. Iul. 25 SCHOL. Cic. Bob. p. 111, 18 Hild. SVLP. SEV. chron. 1, 27, 3. 1, 31, 3. 1, 42, 2. 2, 21, 4. affligere: LIV. 23, 30, 6 urbem ... -bus afflictam. VAL. MAX. 4, 8, 1 ext. AVG. civ. 2, 3. 18, 45. in *c. acc.*: CIC. off. 2, 29 in has -es incidimus.

syn. et iuxta posita: aerumna, calamitas, casus, damnum, facinus, funus, intemperies, lacrimae, luctus, malum, miseria, necessitas, pestilitas, plaga, ruina, sanguis, vastitas, vulnus.

opp.: felicitas, secunda fortuna, victoria. *Wulff.*

?**cladere** l⟨a⟩edere GLOSS. Ampl. V 278, 2. collidere *Heraeus*, claudere clandere *Goetz*. *a* clades *fort. derivatum.*

cladis ... inde gladius quasi (**cladius**) a clade, quam facit GRAMM. suppl. 245, 19 (*ex Varrone, cf. p. 1241, 54 sqq.*).

[pix ... a Graecis appellatur **cladonia** (*Vulcanius*, clodonia *codd.*, clonia *Arevalo*), nos ramalem dicere possumus ISID. orig. 17, 7, 72. *v. s. v.* clonia.]

aut pygargus avis genus **clagalopes**(?) appellatur SCHOL. Iuv. 11, 138. *varia v. d. coniecerunt, fort.* chenalopex (*Lindenberg*).

(?) **claharus** CORP. VI 9259 (*litteris pessimis saec. circiter quarti*) *nomini appositum, opificii fere alicuius nomen.* clavarius *ed., fort. recte.* *Mbr.*

×**clam** *adv. et praep.* [*cf. esse videtur c.* occulere, celare; *cf.* coram, palam. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 66 -m a clavibus dictum, quod his, quae celare volumus, claudimus. PRISC. gramm. III 74, 28 in 'am' *desinentia* primitiva 'clam', 'coram'. *scribitur* klam: ARVS. gramm. VII 489, 18. PAVL. FEST. p. 47 callim antiqui dicebant pro -m; *idem subesse suspicatur O. Mueller* GLOSS. Plac. V 15, 32 (55, 27) *ubi codd.*: clade (*vel* clude) clam vel occulte (clamde *Lindsay*, clancle *Heraeus*). [callim *si recte traditum et intellectum, cf. esse videtur c.* celare, occulere, clam. *Th.*] GLOSS. λάθρα. λεληθότως. occulte (*cf.* EXPLAN. in Don. gramm. IV 561, 27), latenter. occulte aut furtive vel absconse. occulte, furtim, absconse vel latenter. subito. occultum vel subito, furtim, secretim. quasi clause, occulte. PLVT. quaest. Rom. 24 πᾶν τὸ κρύφα καὶ λάθρα κλάμ. DIFF. gramm. VII 531, 6 occulte latent, -m celant (*cf.* PLAVT. Poen. 1239 Truc. 57 TER. Hec. 657). *inde ab* ENNIO *et* PLAVTO. *adverbium est et praepositio*, *cf.* PRISC. gramm. III 39, 21 -m ... magis adverbium est (*sc. quam praepositio*), cum nec localem habeat aliquam significationem, quam plerumque praepositiones possident et qualitatem demonstret .... et diminuitur, quod nulla praepositio habet, ut 'clanculum', et potest etiam absque casu proferri.

I ***adverbium***: ENN. ann. 242 quocum multa volup[gaudia] ⟨sibi fecit (*Vahlen*)⟩ -mque palamque. PLAVT. Amph. 1122 *Iuppiter* se dixit cum Alcumena -m consuetum cubitibus. Cist. 168 ille -m observavit servos. Men. 900 quae me -m ratus sum facere (Poen. 178 CIC. Verr. 5, 93 Att. 16, 8, 1 OV. am. 3, 14, 8 PLIN. nat. 36, 6 QVINT. decl. 308 p. 210. *cf.* SCAEV. dig. 50, 17, 73, 2 -m *factum id videtur esse*, quod quisque, cum controversiam haberet habiturumve se putaret, fecit. VENVL. dig. 43, 24, 4. 43, 24, 22, 5). PLAVT. Merc. 1023 siquis prohibuerit, plus perdet -m. Mil. 143 qua commeatus -m esset hinc huc mulieri. Most. 502 hospes [hic] me necavit isque me defodit insepultum -m [ibidem] in hisce aedibus. Trin. 142 quod meae concreditumst taciturnitati -m, fide et fiduciae. 756 quo pacto ... -m dos depromi potest? Truc. 57 haec celamus nos -m magna industria. 311 quae ... ad vos -m exportantur (AFRIC. dig. 47, 2, 62, 8 si *fructus* ... -m deportaveris). TER. Hec. 749 puerum ... -m ... extinguere. 781 peperit uxor -m. Phorm. 943 *filiam* -m educat. Eun. 287 ne quis forte internuntius -m a milite ad istam curset. 627 aurum sibi -m mulier demit. PACVV. trag. 390 -m tendenda est plaga. TVRPIL. com. 195 consequor. ACC. trag. 212 *agnum* -m ... clepere. 533 ignis ... mortalibus -m divisus. QVADRIG. hist. 41 si *Nicias* te -m interfecisset (NEP. Dat. 2, 3 LIV. 1, 54, 8. 42, 5, 4. 44, 10, 4 HYG. fab. 64 p. 62, 20). CIC. Verr. 2, 113 istum ... -m Syracusis profugisse (6, 160. Scaur. 2, 6 fugere. CAES. civ. 3, 12, 3 SALL. Iug. 106, 2. NEP. Eum. 2, 5 effugisset. LIV. 8, 33, 3. 24, 30, 2 perfugiunt. SVET. Iul. 16 PORPH. Hor. carm. 2, 7, 13/14 SVLP. SEV. chron. 2, 23, 3). CIC. Verr. 3, 55 de provincia -m abire (CAES. Gall. 7, 20, 10 exisse. civ. 1, 67, 2 LIV. 31, 63, 5. 27, 5, 18). 6, 43 quid tibi Mamertini -m pecuniae dederint (3, 137. SALL. Iug. 61, 4 vadibus -m datis). 6, 64 istum -m a piratis ... pecuniam accepisse (Cluent. 85). leg. agr. 2, 12 -m inter se convenire. Catil. 3, 20 *consilia* -m ... inita (CAES. Gall. 7, 43, 3 civ. 3, 104, 2). Deiot. 31 cum ... Scauri ... servus ad eum -m domum venisset (off. 3, 86 Att. 15, 13, 4 LIV. 24, 45, 1. 25, 16, 7. 27, 45, 12. 33, 45, 6 VVLG. Dan. 11, 21) Flacc. 47 Roma -m ... profectus (or. frg. B 23 CAES. civ. 1, 6, 7 LIV. 9, 22, 3. 21, 63, 9. 24, 41, 6. 35, 21, 9 SVLP. SEV. chron. 1, 9, 4). Phil. 2, 88 cum ex illa fuga ... -m te domum recepisti. Brut. 43 *Themistoclem* in Attica -m humatum. Tusc. 3, 17 -m depositum non reddidit. off. 3, 49 classem ... -m incendi posse. 3, 86 se ... -m in Pyrrhi castra rediturum. Att. 10, 10, 3 -m agam (10, 12a, 2). 16, 8, 1 ut -m colloquatur mecum. CATVLL. 21, 5 pedicare cupis meos amores; nec -m. CAES. Gall. 4, 4, 4 transire. 4, 30, 2 suos -m ex agris deducere (civ. 3, 30, 3 exercitum educunt. Gall. 3, 18, 4. LIV. 9, 44, 8 in montes copias abduxisse. 24, 1, 9 VAL. MAX. 3, 2, 21 AFRIC. dig. 41, 2, 40, 3). CAES. Gall. 7, 33, 3 paucis -m convocatis (civ. 3, 108, 2 exercitum a Pelusio -m Alexandriam evocavit). civ. 3, 21, 4 -m nuntiis missis (2, 3, 3 praemissaque -m navicula. SALL. Iug. 35, 9 NEP. Paus. 2, 2 OV. fast. 3, 636 LIV. 22, 24, 6. 26, 17, 11. 27, 15, 12. 29, 5, 8. 30, 25, 5. 36, 12, 4 VAL. MAX. 6, 8, 6 SVET. Iul. 31 Cal. 45 Galba 9 VVLG. iud. 9, 31). BELL. Afr. 65, 1 *ut* sub terra specus frumenti condendi gratia -m habeant. 88, 3 ferrum intro -m in cubiculum tulit (PRIAP. 9, 8 pharetram ferre. OV. met. 14, 310 Pont. 3, 2, 94. LIV. 1, 51, 2 inferri. 45, 6, 3 deferri. IVLIAN. dig. 47, 2, 60 [59]) BELL. Hisp. 3, 2. SALL. Iug. 101, 6 Numida ... -m ... ad pedites convertit. NEP. Alc. 9, 5 bellum -m parare. 10, 4 missi -m vicinitati ... dant negotium, ut (*cf.* Con. 5, 2 dare operam). Dat. 5, 6 -m cum Ariobarzane facit amicitiam. Hann. 7, 6 *Hannibal* navem ascendit -m (SVET. Iul. 58 conscendit). VERG. Aen. 1, 350 -m ferro incautum superat. TIB. 1, 9, 2 foedera -m violanda. 2, 1, 84 -m sibi quisque vocet *deum*. 3, 11, 20 quid refert -mve palamve roget *genium*. OV. am. 1, 4, 16 -m mihi tange pedem. epist. 18, 171 amare. rem. 437 latuit (HYG. fab. 1 p. 38, 9). 694 dole (EPICED. Drusi 184). met. 13, 103 rem gerit. 13, 432 te commisit alendum -m, Polydore, pater (FEST. p. 209). LIV. 1, 50, 3 *Tarquinium* ita (*sc. Superbum*) -m quidem mussitantes, vulgo tamen eum appellabant. 2, 3, 6 -m recuperandi regni consilia struere. 2, 3, 7 accipiendis -m nocte ... in urbem regibus (9, 16, 8). 10, 27, 4 *transfugae* -m nocte ad Fabium consulem transgressi (10, 44, 4 Samnitibus ab Aquilonia -m egressis. 22, 22, 15 progressus. 24, 18, 5 regressi. 27, 45, 12 ingredi. 28, 16, 11 congressus. VAL. MAX. 5, 7, 3). LIV. 23, 17, 1 qui

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-m in colloquiis hostium fuerant. 23, 19, 8 *frumenti* -m importandi. 24, 23, 11 illud moliri -m eos (SVET. Tib. 25 VLP. dig. 43, 24, 1, 1) atque struere. 24, 40, 3 exercitum admovisse. *al.* VAL. MAX. 3, 3, 1 castra . . . -m ferro cinctus intravit (CELS. dig. 41, 2, 18, 3). 7, 3, 2 aurum deo nomine doni -m cavato baculo inclusum tulit. SEN. dial. 4, 29, 4 qui dicere tibi nisi -m non vult, paene non dicit. nat. 4 praef. 5 alius adulatione -m utetur. PERS. 1, 119 muttire. PLIN. nat. 32, 114 sunt qui *ranas* strangulatas in oleo ipsas -m adalligent. SVET. Iul. 80 populo ... -m ... detrectante dominationem; *alia multa.* *nota*: PLAVT. Bacch. 1146 meus est istic -m mordax canis, *ubi coniungas cum adiectivo, ut* AMM. 15, 3, 5 Mercurius ut -m mordax canis . . . submissius agitans caudam. *sequitur enuntiatum finale aut causale intentionem vel causam actionis clandestinae declarans*: PLAVT. Amph. 527 nunc, ne legio persentiscat, -m illuc redeundum est mihi. Asin. 742 angiporto illac per hortum circum iit -m, ne quis se videret huc ire familiarium. Curc. 361 deduco pedes de lecto -m, ne miles sentiat. Poen. 178 ubi nequam faciat -m, ne quis sit arbiter. 662 Truc. 57. VARRO rust. 3, 5, 6 hoc ideo in secluso -m, ne reliqui, si videant, despondeant animum. NEP. Them. 10, 5 ossa eius (*Themistoclis*) -m in Attica ab amicis sepulta, quoniam legibus non concederetur. OV. trist. 1, 1, 63 -m . . . intrato, ne te mea carmina laedant. VAL. MAX. 3, 2, 21 arma sua extra vallum deferri equumque educi -m iussit, ne a Metello impediretur. SVET. Iul. 31 praemissis . . . -m cohortibus, ne qua suspicio moveretur. AMM. 30, 7, 7 Vithicabium regem . . . -m, quia non potuit aperte, confodit.

II ***praepositio:*** *cum accusativo et ablativo* (*cf.* DIOM. gramm. I 319, 23 -m custodem et custode. DON. gramm. IV 390, 22 -m praepositio casibus servit ambobus. SERV. gramm. IV 419, 25 EXPLAN. in Don. gramm. IV 517, 30 CLEDON. gramm. V 25, 17 SACERD. gramm. VI 429, 13 SERV. Aen. 1, 295 *al. nota*: POMP. gramm. V 274, 32 semper Donatus -m computat inter ablativas praepositiones. ARVS. gramm. VII 489, 18 klam illis tenet usus, sed vitiose): **A** *c. accusativo*: PLAVT. Amph. 107 *Iuppiter* amare occepit Alcumenam -m virum. Asin. 942 senex si quid -m uxorem suo animo fecit volup. Aul. 7 mi avos huius . . . concredidit thesaurum auri -m omnes. Capt. 1032 ubi amans adulescens scortum liberet -m suom patrem. Cas. 51 sibi uterque . . . legiones parat, paterque filiusque, -m alter alterum. Merc. 543 empta est amica -m uxorem et -m filium. TER. Hec. 396 ut -m eveniat partus patrem. BELL. Hisp. 3, 2 legati -m praesidia Cn. Pompei Caesarem cum adissent (35, 3 *cf. infra l. 61/62*). 16, 1 a Pompeianis -m [ad] nostros tabellarius est missus. 35, 2 praesidium receptum . . . -m . . . Philonem. SVLP. APOLL. perioch. Ter. Haut. 4 *Clinia* -m patrem devortitur. DICT. 1, 22 virginem Achilles atque hi, qui sacrificio praefuere, -m omnes regi Scytharum . . . commendavere. 2, 18 *Polydorum* rex *Priamus* ... -m omnes alendum ei (*Polymestori*) transmiserat. *adde infra l. 72 sqq.* *huc propter eius aetatis usum referendum videtur*: CAECIL. com. 149 ea me -m se cum mea ancilla ait consuetum. TER. Hec. 657 non -m me haberet *uxor*, quod celasse intellego. 681 puer ... -m te est natus. *de* clam me *ap.* OV. VLP. VVLG. *v. l. 55 sqq.* **B** *c. ablativo*: CIC. Att. 10, 12ᵃ, 2 vi aut -m agendum est . . . -m autem istis? LVCR. 1, 476 nec -m durateus Troianis Pergama partu inflammasset equos nocturno Graiiugenarum. CAES. civ. 2, 32, 8 nonne sibi -m vobis salutem fuga petivit? BELL. Afr. 11, 4 navibus ... subsidio ire -m hostibus. OV. am. 2, 13, 3 *Corinna* -m me tantum molita pericli (*vix acc.*). VLP. dig. 43, 24, 3 pr. cum et si -m tu me feceris. LACT. inst. 1, 14, 5 (*ex Ennii Euhemero*) Neptunum -m Saturno Ops parit. VVLG. gen. 31, 26 ut -m me abigeres filias meas. I reg. 18, 22 loquimini ad David -m me. COMMENT. Eins. gramm. suppl. 216, 18 -m custodibus surrexit dominus. *nota*: BELL. Hisp. 18, 4 *servus* -m a Caesaris praesidiis in Pompei castra discessit (*an recte? Woelfflin, Archiv 7 [1892] 278* -m praesidia).

III ***praedicative:*** *aliquid* clam est: *cf.* GLOSS. Plac. (*ex Ter.*) V 73, 4 (73, 12. 108, 2) haud -m fuit: non latuit, non fefellit. 537, 30 nec -m te est: non te latet. 534, 8 fore -m: latere. *sequitur interdum acc. c. inf. al.* *absolute*: PLAVT. Mil. 882 meretricem commoneri, quam sane magni referat, nihil -m est. Truc. 795 facinora -m . . . fore. TER. Ad. 71 id . . . sperat fore -m. LVCR. 5, 1157 LIV. 5, 56, 6 SEDVL. carm. pasch. 3, 275 CONC. Matiscon. (*a. 585*) 12. *nota*: PLAVT. Rud. 133 neque potest -m esse si qui sacruficat. *c. accusativo*: TER. Andr. 287 nec -m te est quam illi nunc utraeque [res] inutiles . . . sient. Hec. 261. 424. 568. 577 non -m me est . . . tibi me esse suspectam. ACC. trag. 345 id quod miser est -m esse censet alteros. Ps. CIC. in Sall. 5, 15 ne facinora eius -m vos essent. GELL. 2, 23, 16 ea res -m patrem fuit. APVL. apol. 77 IVL. VAL. 2, 30. 3, 6 id animi eorum non -m Alexandrum fuit. MALL. THEOD. gramm. VI 592, 19. SYMM. epist. 1, 15, 1. 1, 16, 1. 1, 44, 1. 4, 70, 1. VVLG. gen. 47, 18 nec -m te est, quod absque corporibus et terra nihil habeamus. MACR. sat. 6, 7, 3. 7, 4, 8. *c. ablativo*: FRONTO p. 182, 14 N. nullum est . . . factum meum dictumve, quod -m ceteris esse velim (MACR. sat. 1, 4, 1). MACR. sat. praef. 2 *historia* in librorum strue latens -m vulgo est. -m me, *quae partim huc trahas v. l. 72 sqq.*

notabilia ad I et II: *additur saepenumero verbis cum* sub (*semel* subter) *compositis, ut* suppilare (PLAVT. Asin. 815), suffundere (PLAVT. Cist. 35), subterducere (PLAVT. Mil. 343), sublegere (PLAVT. Mil. 1090), subducere (TER. Eun. 795 BELL. Afr. 93, 1 NEP. Alc. 4, 4), surripere (CIC. Verr. 5, 134 GELL. 11, 18, 19 TERT. spect. 30), subministrare (CIC. Cael. 20), subsidere (PHAEDR. 3, 10, 20), succurrere (SEN. benef. 2, 10, 1), subornare (CVRT. 10, 9, 8), supponere (ARGVM. Plaut. 4), subtrahere (MOD. dig. 47, 2, 73 [72]), succingere (AMM. 14, 1, 9), *persaepe* tollere, *quod hic addas, ut* CIC. Verr. 2, 46. 5, 99 LIV. 31, 12, 1 HYG. fab. 72 p. 76, 2 HIER. epist. 14, 11. *accedunt similia, synonyma, additamenta temporalia, al.*: sutelis (PLAVT. Cas. 95), subdole (PLAVT. Cist. 35), furtim (PLAVT. Poen. 662. 1022 CIC. or. frg. B 23 non -m nec furtim. LIV. 21, 63, 9. *cf.* PORPH. Hor. carm. 2, 7, 13/14 et quasi furto quodam), extra ordinem (CIC. Cluent. 85), contra leges (CIC. Verr. 3, 137. *cf.* CLOD. Lact. inst. 1, 22, 11 contra morem), et dolo (LIV. 24, 25, 5), occulteque (PLIN. nat. 36, 6), secreto (QVINT. decl. 252 p. 34), obscure (QVINT. decl. 308 p. 210), obscuro (PAVL. dig. 47, 2, 1 pr.), ex insidiis (QVINT. decl. 312 p. 227 DICT. 2, 12), ignorante te (QVINT. decl. 330 p. 298), atque ex occulto (DICT. 3, 6). *saepe* noctu (CIC. Verr. 5, 99. CAES. civ. 3, 30, 3 et noctu [*opp.* interdiu. *cf.* LIV. 27, 45, 12 DARES 19]. SALL. Iug. 106, 2 NEP. Eum. 2, 5 SVET. Iul. 58 DARES 40 HYG. fab. 105 p. 96, 9), nocte (LIV. *saepius quam 10ⁱᵉˢ* HIER. epist. 14, 11; et nocte PAVL. dig. 47, 2, 1 pr., proxima nocte CAES. Gall. 3, 18, 4). *nota etiam talia*: TIB. 1, 6, 60 coniungit nostras -m taciturna manus. 1, 8, 60 strepitu nullo -m reserare fores. 1, 10, 34 tacito -m venit illa (*mors*) pede. OV. ars 3, 712. Pont. 4, 2, 42 *per vinum et aleam* -m tacitum tempus abire solet.

accedunt opposita: 1 *generatim*: palam (*passim; cf.* PRISC. gramm. III 52, 12 *coram et palam* habent significationem contrariam -m): ENN. ann. 242 -mque palamque. PLAVT. Men. 900 quae me -m ratus sum facere ea omnia fecit palam parasitus. CIC. Cluent. 55 -m an palam. epist. 3, 10, 6 si te palam odissem . . ., si -m. or. frg. B 23 non -m nec furtim . . ., sed palam. CAES. civ. 3, 30, 3 uterque . . . exercitum educunt Pompeius -m et noctu, Caesar palam atque interdiu (LIV. 27, 45, 12). TIB. 3, 11, 20 -mve palamve. EPICED. Drusi 184 -mque palamque. SVET. Iul. 80 -m palamque. Nero 122 primo -m, deinde propalam. AMM. 14, 9, 1 -m palamve. SCHOL. Cic. Gron. p. 387, 36 subripit, qui -m aliquid tollit; eripit qui palam. aperte: LIV. 40, 14, 9 utrum aperte an -m. SEN. benef. 1, 9, 3 ne -m quidem sed aperte. nat. 4 praef. 5 -m ... ex aperto, palam. AMM. 30, 7, 7. PRISC. gramm. III 39, 21 bona aperte facit, mala -m.

2 *speciatim et technice*: vi (per vim): CIC. inv. 41 quae -m palam vi persuasione fecerit. Tull. 53 quod vi aut -m factum sit. Att. 10, 12ᵃ, 2 vi aut -m agendum est. DIG. *passim, imprimis* 43, 24 *ubi edictum praetorianum* 'quod vi aut -m factum est, . . . restituas' *tractatur. leguntur* vi aut -m facere, agere, moliri, admittere, aedificare, arbores caedere, demoliri, *al. alia selecta*: POMPON. dig. 11, 8, 3 pr. nullam habebis actionem nisi 'quod vi aut -m'. CELS. Vlp. dig. 9, 2, 27, 14 non solum 'quod vi aut -m' dominum posse agere vel . . . colonum, sed et in factum agendum. PAVL. dig. 39, 1, 17 si procurator opus novum facientem prohibuerit, domino competit 'quod vi aut -m' interdictum. AMM. 30, 1, 18 ut per vim ei vel -m vita adimeretur. vi vel -m vel precario *sim.*: TER. Eun. 319 *virginem* hanc tu mihi vel vi vel -m vel precario fac tradas. LEX agr. (Corp. I 200) 18 quod neque vi neque -m neque precario possederit agrum; *sic* possidere: CIC. Tull. 44. 45 Caecin. 92 (*bis*) FEST. p. 233 GAIVS inst. 4, 150 *sqq. sexies*, DIG. *passim, ut* EDICT. praet. Vlp. dig. 43, 17, 1 pr. aedes . . . nec vi nec -m nec precario alter ab altero possidetis. VLP. dig. 41, 1, 22 nemo vi possidens aut -m aut precario. *cf.* CIC. agr. 3, 11 si *quis* -m, si precario venit in possessionem. GAIVS inst. 4, 151 vitiosam . . . possessionem . . . vi aut -m aut precario ab adversario acquisitam. VLP. dig. 43, 31, 1, 1 qui nec vi nec -m nec precario . . . possessionem habet. PAVL. dig. 41, 3, 31, 4 vi aut -m aut precario possessionem nactus. *alia*: EDICT. praet. Vlp. dig. 43, 18, 1 pr. uti ex lege locationis . . . nec vi nec -m nec precario alter ab altero fruemini. 43, 19, 1 pr. quo itinere actuque privato . . . vel via hoc anno nec vi nec -m nec precario ab illo usus es. 43, 19, 1, 12 si quis . . . non vi non -m non precario itinere usus sit, verum postea non sit usus, sed -m precariove. 43, 20, 1 pr. aquam . . . non vi non -m non precario ab illo duxisti. VENVL. dig. 43, 24, 22, 2 si non vi nec -m nec precario feceris. CELS. dig. 43, 19, 7 si per fundum tuum nec vi nec -m nec precario commeavit aliquis. VLP. dig. 41, 2, 13, 1 in accessione de vi et -m et precario venditoris.

derivata: clanculus (-um, -e, -o), clandestinus. (*dub.*: clandarius, clamde). *derivatur* clepere: VARRO ling. 7, 94 clepsere dixit *Lucilius*, unde etiam alii clepere id est corripere, quorum origo a -m. *Bannier.*

(**clāmamo,** -āvī, -āre) *a* clamare. *i. q. clamitare*: VIRG. gramm. epist. 3 p. 137, 4 ut pro clamito et vocito habeant clamamo et vocaco et sic secundum praeteritum tempus clamamavi.

clāmātio, -ōnis *f. a* clamare. *i. q. actio clamandi*: GLOSS. βοή. FILASTR. 155, 7 duarum . . . pennarum (*i. Cherubim et Seraphim*) -o. HIER. tract. in psalm. 119 p. 223, 27 -o et exauditio. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 114. 4, 8, 106.

clāmātor, -ōris *m. a* clamare. *i. qui clamat, imprimis de ra-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bulis (cf. GLOSS. V 495, 72 calator [culator *trad.*] -r): CIC de orat. 1, 202 non ... causidicum nescio quem neque -em aut rabulam ... conquirimus. 2, 86. 3, 81 -es odiosi ac molesti. Brut. 182 quem existimem -em, quem oratorem fuisse. GELL. 19, 9, 7 qui ... -r ... tantum et facundia rabida iurgiosaque esset. PS. ASCON. div. in Caec. p. 119 non declamatores, sed -es ... Tullius vocat. HIER. adv. Iov. 2, 37. AVG. in psalm. 39, 3 non pii deprecatores, non lacrimosi -es.

clāmātōrius, -a, -um *a* clamare, clamator. *is qui clamat*: PLIN. nat. 10, 37 *cliviam avem* quidam -am dicunt, Labeo prohibitoriam. *adv.* **clāmātōriē:** VIRG. gramm. epist. 5 p. 162, 12 hoc prosone -e fruuntur.

clāmātus, *abl.* -ū *m. a* clamare. *i. q. clamor*: PAVL. NOL. carm. 15, 279 neque -u est neque pulsu mobile corpus.

clamde *v. s.* clam *p. 1246, 3.*

clamida, clamis *v.* chlamys.

clāmitātio, -ōnis *f. a* clamitare. *i. q. actio clamitandi, repetitus clamor*: PLAVT. Most. 6 quid tibi ... hic ante aedes clam⟨it⟩atiost?

***clāmito,** -āvī, -ātum, -āre [*a* clamare. *Th.*]. GLOSS. βοῶ, κραυγάζω. -at clamat saepius. multum clamat. -ans(?) frequenter clamat. *legitur inde a* PLAVTO, *singulis locis apud* SEN. rhet. (clamare 11^{ies}) VELL. (*cui deest* clamare) VAL. MAX. PHAEDR. (*uterque bis* clamare) COLVM (*non habet* clamare) ASCON. PETRON. (clamare 17^{ies}) SIL. (clamare 18^{ies}); *binis ap.* VARRONEM CAES. (*deest* clamare) MART. (clamare 17^{ies}) PLIN. epist. (*bis* clamare); *ter*: PLAVT. (clamare 23^{ies}); *quater*: TER. (clamare 8^{ies}); *quinis*: SEN. phil. (clamare 14^{ies}) SVET. (clamare *semel*); *sexies*: CVRT. (clamare *ter*), 12^{ies} APVL. (clamare 14^{ies}), 14^{ies} LIV. (clamare 15^{ies}), 15^{ies} CIC., 31^{ies} TAC. (*deest* clamare), *saep. ap. posteriores.*

i. q. valde clamare, vociferari. **1** *absolute*: CIC. Caec. 9 ut illi -ant. LIV. 2, 55, 5 quo ferocius -bat. FRONTO p. 88, 8 N. clarius. GELL. 5, 1, 1 si -ant etiam *philosophorum auditores*, si gestiunt. APVL. met. 1, 10 quoad mutua hortatione consone -rent. 4, 10 *Chryseros* contentissima voce -ans. flor. 9 p. 30 plerumque contentissime -at. HIER. c. Ioh. 11 p. 418 adversus ... senem -bas. tract. in Marc. p. 355, 26 consona voce -ant. VVLG. prov. 1, 21 *sapientia* in capite turbarum -at. 8, 1. 4 o viri, ad vos -o. *nota de bestia*: PHAEDR. 1, 9, 7 accipiter *passerem* questu ... vano -antem interficit. *de re*: HIER. virg. Mar. 20 *ubi* tibia -at, lyra garrit, cymbalum concrepat. **2** *sequitur enuntiatum*: **a** *oratio recta*: PLAVT. Pseud. 1276 'parum' -ant mi (me *codd.*), ut revertar. TER. Ad. 60 saepe -ans 'quid agis, Micio?' VARRO ling. 6, 68 milites redeuntes -ant *imperatori* in Capitolium eunti '⟨i⟩o triumphe'! CIC. Planc. 75. div. 2, 84 quidam ... vendens 'Cauneas' -bat. epist. 13, 15, 1 LIV. 1, 12, 8. 2, 55, 6. 6, 8, 1 'infer, miles', -ans 'signum'. 9, 24, 9. 27, 48, 12 Claudius 'quid ... tam longum iter emensi sumus?' -ans militibus. PAVL. FEST. p. 82 SEN. contr. 7, 8, 4. COLVM. 2, 2, 7 Graecis camenis ... -antibus 'λιμῷ οἴκτιστον θανέειν'. SIL. 10, 594 -at attonitis Fabius *eqs.* TAC. ann. 1, 18. 65. PLIN. epist. 4, 11, 7 hoc frequentissime -bat *eqs.* SVET. Aug. 40. Tib. 75 *ut* 'Tiberium in Tiberim!' -rent. Cal. 35. APVL. met. 1, 17 ianitor ... exerte -ans 'ubi es?' 8, 14 'en adest victima' saepe -ans *Thrasyllus.* apol. 13 PORPH. Hor. sat. 2, 3, 60 ARNOB. nat. 1, 24. AMM. 19, 6, 8 'ad arma' pro se quisque -ante. 22, 9, 16. 29, 1, 23. 31, 2 'vivus ardeat Valens' licentius -ret. HIER. in psalm. 7 p. 18, 6 eiulans -arit *eqs.* epist. 14, 3. 16, 2. 21, 39, 3 adv. Iovin. 1, 12 p. 257 adv. Rufin. 3, 20 p. 550. MACR. sat. 1, 10, 18 '⟨io⟩ Saturnalia' -ba[n]tur. CANON. Migne 56, 506^{B} cum Moyses ... -et *eqs.* SALV. gub. 7, 75. MIRAC. Theclae 3 p. 171, 12 anhelis vocibus -ando *eqs.* PALLAD. hist. mon. I 10 p. 286^{C}. **b** *accus. c. inf.*: PLAVT. Aul. 818 quod pueri -ant in faba se repperisse. TER. Andr. 144 venit Chremes ... ad me -ans indignum facinus comperisse. VARRO Men. 146 CIC. Q. Rosc. 26 Verr. 2, 151. 6, 165. 166 Sull. 49 Planc. 38. Tusc. 2, 60 ipso in eiulatu *Dionysius* -bat falsa esse illa. div. 1, 47 CAEL. Cic. epist. 8, 12, 2. CAES. Gall. 5, 7, 8 saepe -ans liberum se ... esse. 5, 29, 1 BELL. Afr. 82, 3. LIV. 1, 9, 12 Talassio ferri *virginem* -atum *est.* 2, 29, 3 *al.* VELL. 2, 85, 4 *Caesar* -ans ... et ostendens fugisse Antonium. VAL. MAX. 1, 8, 6 voce ingenti -ans factum *esse* victoriae gradum. SEN. dial. 10, 11, 1 epist. 104, 1 CVRT. 6, 9, 30 *al.* FRONTIN. strat. 2, 7, 11. TAC. ann. 4, 45 voce magna sermone patrio frustra se interrogari -vit. *saepe.* SVET. Cal. 58 GELL. 14, 2, 7 APVL. apol. 2. ARNOB. nat. 4, 11 deos violari ... -atis queritaminique. AMM. 18, 8, 4 hostes ... adesse excitatius -antes. 19, 9, 6 *al.* HIER. epist. 40, 2 te -as designari. *al.* virg. Mar. 12. 16. adv. Iovin. 1, 28 p. 281. PS. AVG. serm. ed. Caillau suppl. 2, 7, 1 perisse te -as. SVLP. SEV. chron. 1, 51, 1 fremens et -ans victori sibi victoriam eripi. 2, 13, 8. CARM. adv. Marc. 4, 30 per vatum voces hunc unum -at esse ... Paulus. **c** ut (ne): LIV. 34, 25, 9 -ans, ut qui salvam rem publicam vellent ... sequerentur. TAC. ann. 14, 5 ut ... subveniretur matri principis -at. **d** *coni.*: PLAVT. Amph. 884 ea quae sunt facta infecta (ut *add. vulgo*) reddat -at. TAC. ann. 11, 34 -bat audiret ... matrem. 11, 36 -ans aspiceret verberum notas, reminisceretur vocis. 16, 10 audiret insontem neve consulatus sui quondam collegam dederet liberto, modo muliebri eiulatu, aliquando ... voce infensa -bat. **3** *c. obiecto rei clamatae* (*obi. q. d. internum*): TER. Andr. 767 quid -as? (CIC. Verr. 6, 166 quid aliud -res?). CIC. Quinct. 68 Naevius semper id -at. LIV. 3, 13, 3 haec Volscio -ante (MART. 1, 52, 8 hoc si terque quaterque -aris). PAVL. FEST. p. 94 irridentes Siculi gerras -bant. TAC. ann. 3, 23 ut ... saeva et detestanda Quirinio -rent. PLIN. epist. 4, 11, 7 multa ... -bat. 9, 6, 2 quorum *equorum* -ant nomina. APVL. met. 3, 29 'o' quidem tantum disertum ac validum -vi. 7, 3 verbum ... praecedens semel ac saepius immodice -vi. HIER. epist. 18, 6 illud quod alter ad alterum -ent (adv. Pelag. 1, 22 p. 718 quod cunctus populus -at). VVLG. Ier. 20, 8 vociferans iniquitatem et vastitatem -o. *translate*: CIC. Q. Rosc. 20 nonne ipsum caput et supercilia ... -are (*i. prae se ferre*) calliditatem videntur? **4** *c. obi. q. d. affectus: i. q. appellare, vocitare, vocare*: **a** *cum uno accusativo*: PETRON. 92 coepi ... clara voce Encolpion -are. APVL. met. 8, 18 deum fidem -ans. 8, 20 de ... voce ipsius avum sibi saepicule -antis. QVEROL. p. 7, 12 fatum et fortunam -at. CORP. VI 31965, 10 omnes filii bonum patrem -ant querentes. **b** *cum duobus accusativis*: TER. Andr. 814 -ent me sycophantam. SEN. rem. fort. 11, 3 miserum te -as. ASCON. Mil. p. 33 Cl. -ans eum modo consulem, modo dictatorem. MART. 10, 5, 8 vocet beatos -etque felices Orciniana qui feruntur in sponda. SVET. Nero 25 plausoribus Augustianos militesque se triumphi eius -antibus. APVL. apol. 78 *ut* amatricem eam, me magum et veneficum -ret. LVCIF. non parc. 21 me contumeliosum dignaris -are (23). 25 non christianos se -antes (32). HIER. epist. 58, 2 quam *civitatem* matrem sanctorum apostolus -at. ORIG. in I reg. 10 p. 1008^{A} idiotas imperitosque nos -antes *philosophi.*

syn.: clamare, vocare (MART. 10, 5, 8), vociferari (HIER. adv. Rufin. 3, 20 p. 550 VVLG. Ier. 20, 8).

deriv.: clamitatio. *compos.*: con- de- ex- in- oc- reclamitare.

***clāmo,** -āvī, -ātum, -āre [*cf. c.* calare, clarus. *Th.*]. VARRO ling. 6, 67 -are, crepare ab similitudine vocis sonitus dicta. *part. praes. gen. plur.* clamantum: SIL. 14, 413 COMM. instr. 1, 40, 2 ALC. AVIT. epist. 23 p. 56, 10 PAVL. PETRIC. Mart. 4, 172. *syllaba prima corripitur*: PS. DAMAS. epigr. 93, 4 clămaret. PAVL. PETRIC. Mart. 4, 172. PAVL. FEST. p. 114 increpitare -are. NIGID. Non. p. 21 -at quiritatur. HIER. in Is. 21, 11. 12 -at vel vocat id est καλεῖ (GLOSS. III 524, 27). PRISC. gramm. III 276, 2 -o *vocativum est.* BEDA gramm. VII 269, 1 -o clamoris simplicis est, conclamo simul cum multis. PROSP. in psalm. 141, 1 '-vi' exposuit dicendo 'deprecatus sum voce mea'. CASSIOD. in psalm. 17, 7 -are ... plus est ab invocare. GLOSS. κράζω, κραυγάζω, βοῶ (PAVL. FEST. p. 30 boare id est -are), φωνῶ. *legitur inde a* PLAVTO, *singulis locis habent* BELL. Hisp. TIB. VITR. GERM. LVCAN. FLOR. epit. SVET.; *binis*: VAL. MAX. PHAEDR. PERS. PLIN. epist. paneg.; *ternis*: RHET. Her. CATVLL. CVRT. PLIN. nat.; *saepius*: PLAVT. (23^{ies}), SIL. (19^{ies}), STAT. (31^{ies}), COMM. (25^{ies}); *saepissime*: OV. (68^{ies}), CIC. VVLG. ECCL. (*de frequentia verbi* clamitare *v. s. h. v.*). *deest praeter alios*: LVCR. CAES. (*bis* clamitare) BELL. Alex. Afr. SALL. NEP. MANIL. VELL. CELS. COLVM. TAC. (clamitare 31^{ies}). [*val.* chiemá, *it.* chiamare, *francog. vet.* claimer. *M.-L.*]

I *proprie de animantibus, i. q. vociferari, elata voce loqui.*
A *absolute.* **1** *de hominibus*: PLAVT. Aul. 37 senex iam -at ... ut solet. 693 *femina* -at, parturit. Cas. 764 senex in culina -at, hortatur coquos: 'quin agitis hodie?' *eqs.* Mil. 822 eo (*naso*) magnum -at (*i. stertit. cf.* MVTIAN. Chrysost. hom. 19, 4 praeco ... magnum atque altum -ans). Most. 576 ne -a nimis (TER. Phorm. 664). TER. Ad. 380 -o saepe. Hec. 41 tumultuantur, -ant. TVRPIL. com. 148 quin -em et querar tua vitia. LVCIL. 955 praeficae ... -ant magis (RHET. Her. 4, 11, 16 convicium fecit et magis magisque ... -vit. VVLG. Matth. 20, 31 Marc. 10, 48 *al.*). VARRO Men. 454 -ant, calent, rixant. RHET. Her. 4, 49, 62 -at et delirat. CIC. div. in Caec. 48 in -ando ... eum (*rabulam*) esse bene robustum atque exercitatum. de orat. 2, 86 -are contra quam deceat. 3, 227 a principio -are agreste quiddamst. Tusc. 2, 19 qui ita -are cogatur. VERG. Aen. 10, 322 iaculum -anti (-antis *MP*) sistit in ore. PROP. 2, 27, 15 -antis (*i. conclamantis*) ... aura puellae. OV. epist. 11, 50 ora ... -antis *Canacae* pressit anus. ars 1, 533 -bat flebatque simul. LIV. 2, 65, 2 -are et poscere, ut. SEN. dial. 5, 33, 3 propter usuram ... faenerator ... -at. epist. 56, 2 *alipilus* alium pro se -are cogit. PETRON. 108 pro alio -o. VAL. FL. 1, 292 miserae -antia virginis ora. STAT. Theb. 8, 750 Tirynthius ... suem -antibus intulit Argis. MART. 2, 67, 1 -as protinus. 9, 10, 2 -as et maledicis et minaris. QVINT. inst. 2, 12, 9 -ant ubique. 12, 8, 2 occasionem -andi. IVV. 6, 283 -es licet et mare caelo confundas. AVR. Fronto p. 84, 10 N. aliquid, ubi -ari debeat, scribere. GELL. 1, 26, 8 neque immaniter -o. 14, 5, 4 -antes compugnantesque illos reliqui. APVL. met. 2, 23 -are ... iam desine. 8, 7 Thrasyllus nimium nimius -are, plangere. 9, 30 illis saepicule et intervocaliter -antibus. ITALA Ios. 6, 4 (Lugd.) -et universus populus simul (ἀνακραγέτω, VVLG. *deest*). 6, 5 (Lugd.) cum -verint (ἀνακραγόντων, VVLG. conclamabit). iud. 9, 7 (Lugd., VVLG.) elevata ... voce -vit et dixit. TERT. adv. Marc. 5, 5 p. 586, 9 circus -vit et forum locutum est ... id est qui in his locis rem egerunt. PORPH. Hor. sat. 1, 4, 65 rauci *causidici fuisse traduntur*, quod in contentione iudiciorum -ent. 2, 7, 35 latras vel furiose -as. SOL. 2, 35 *homo* licet -andi votum habeat, non habet vocis ministerium. QVEROL. p. 36, 13 continuo

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-at. FILASTR. 155,1 voce sublimi. AMM. 22,11,10 ⟨ut⟩ -bat *multitudo.* 28,2,13 lugubre -ante praecone. AMBR. c. Aux. 20. PS. AMBR. sacr. 6,3,15 noli sermone -are. HIER. tract. in psalm. 149 p. 313,27 qui -at, non in gutture -at, sed in labiis (VVLG. psalm. 113,15 non -bunt in gutture suo). epist. 21,21,2 flens ecclesia -are iubetur. 109,2 *furiosus* in nos declamando -vit. VVLG. exod. 18,23 post tergum -are (I reg. 20,37 *al.*). 32,5 praeconis voce -vit dicens. I reg. 13,4 -vit ... populus post Saul in Galgala. Tob. 6,3 expavescens Tobias -vit voce magna (Is. 36,13 -vit voce magna iudaice. apoc. 19,17 *al.*). Iob 35,9 -bunt et eiulabunt propter vim (Ezech. 27,30 eiulabunt ... et -bunt amare [*v. l. 48*]). psalm. 68,4 laboravi -ans (κράζων). Is. 26,17 dolens -at in doloribus suis *mulier.* 58,1 -a, ... quasi tuba exalta vocem tuam. 65,14 -bitis prae dolore. Ier. 4,5 -ate fortiter (Dan. 4,11). 12,6 -erunt post te plena voce. 25,34 ululate ... et -ate (47,2. 48,20 RVFIN. hist. mon. 15). Hab. 1,2 usquequo, domine, -bo? I Macc. 5,33 -erunt in oratione. 9,12 -bant (ἐφώνουν) tubis. Ioh. 7,28 -bat ... Iesus in templo docens et dicens. act. 24,21 voce qua -vi inter eos stans. apoc. 18,19 -erunt flentes et lugentes. AVG. civ. 14,24 pulmones ... -antis ... serviunt voluntati. 22,8 -antium gratulantiumque vocibus. in psalm. 30,10 multi silentes labiis corde -erunt ..., si ... -as, -a intus. epist. 126,3 eos ... non iam ulterius infructuosa perseverantia -uros. PS. AVG. serm. 253,6 *deus* videtur acerbe -are. SVLP. SEV. chron. 1,43,7 -ate vehementius. MART. CAP. 5,542 nec ab initio -andum, sed tenui murmure incohandum. COMM. instr. 1,24,23 in faciem tortoris ... -are. 1,40,2 populus ... totiens reprobatur lege -antum (*i. prophetarum*). 2,20,13 dominum praeconio tanto -antem. apol. 416 nec voce -vit. PETR. CHRYS. serm. 123 p. 540^A *Lazarus* toto -ans corpore. ASSVMPT. Moys. 3,8 omnes tribus plorabunt -antes in caelum. ACT. Petr. 22 plus -are coepisti. *adduntur:* de *aliqua re:* CIC. Cluent. 31 cum et de suo et de uxoris interitu -ret. Catil. 1,21 de te ... cum tacent, -ant. Mil. 72 de qua (*morte Clodii*) ... palam -are ac mentiri gloriose. FILASTR. 125,3 cum propheta -et de futuro iudicio dicens. COMM. apol. 52 testes qui de illo -ant. 451 [in] libro psalmorum de domini morte -atur (*i. pronuntiatur*). 473 apertius ... de iusti morte -atur. 673 per tot vates ... de filio dei -atur. VVLG. Ier. 30,15 quid -as super contritione tua? ad *aliquem:* ITALA iud. 12,2 (Lugd.) -vi ad vos (ἐβόησα ὑμᾶς, VVLG. vocavi vos. *cf.* AMBR. off. 1,41,201). VVLG. deut. 15,9 ne -et *frater* contra te ad dominum. Iudith 7,18 una voce -erunt ad deum. psalm. 3,5 voce mea ad dominum -vi (ἐκέκραξα). 65,17 ad ipsum ore meo -vi et exaltavi sub lingua mea. Is. 6,3 -bant alter ad alterum (34,14). 15,5 cor meum ad Moab -bit. Ier. 22,20 ascende in Libanum et -a et in Basan da vocem tuam et -a ad transeuntes. Mich. 6,9 vox domini ad civitatem -at. I Macc. 11,49 -erunt ad regem cum precibus dicentes. *passim.* AVG. in psalm. 141,2 *homo interior* voce sua, non in strepitu labiorum, sed in affectu cordis -et ad dominum. *ibid.* quo clamore -asti ad dominum. SACR. Leon. p. 308. ITALA Ezech. 27,30 (Tycon. 4 p. 45,26) -bunt amarum (VVLG. amare) super te. VVLG. I reg. 17,8 *Goliath* -bat adversum phalangas Israel. Ier. 50,15 -ate adversus eam. VVLG. Bar. 6,31 rugiunt ... -antes contra deos suos. AVG. in psalm. 31 enarr. 1,3. PS. MATTH. euang. 22,2 parentes mortui -bant contra Ioseph et contra beatam virginem dicentes *eqs.* VVLG. psalm. 87,2 in die -vi et nocte coram te. PS. AVG. serm. ed. Caillau 2 app. 78,1 circa propheticas aures -ant vulnerum voces. AMBR. epist. 35,4 -vit *satanas* in Eva *eqs. cf.* 35,4 *spiritus sanctus* -at in cordibus nostris. CARM. epigr. 431,2 saepius in nati nomen -ato iacentis. *dat.:* SEDVL. carm. pasch. 1,268 surdis -are.

2 *de bestiis:* CIC. Arat. frg. 4 fulix ... nuntiat horribiles -ans instare procellas. S. Rosc. 57 *anseres* tantum modo -ant, nocere non possunt. OV. am. 2,6,48 -vit moriens lingua *psittaci* 'Corinna, vale!' PHAEDR. 3,16,7 *cicada* multo validius -are coepit. PORPH. Hor. sat. 2,5,56 ut *corvus* -ret. ITALA Ier. 17,11 (Eucher. form. 4 p. 23,10 Aug. c. Faust. 13,12) -vit (ἐφώνησε, *aliter* VVLG.) perdix. VVLG. Iob 38,41 quando pulli *corvi* -ant (κεκράγασι) ad deum. BARNAB. 10,3 *porcus* cum esurit, tunc -at (κραυγάζει). EVSTATH. Bas. hex. 8,7 p. 953^C *anseres hostes* festinanter prodidere -ando. ANTH. 762,21 palumbes. *nota:* PLAVT. Asin. 590 si forte *asini* (*i. nummi ex vendito asino soluti*) occeperint -are hinc ex crumina.

B *sequitur* (*vel antecedit*) *enuntiatum:* **1** *oratio recta:* TER. Ad. 60. 407. CIC. inv. 1,27 venit ad me saepe -ans (clamitans *C*) 'quid agis?' *al.* CATVLL. 67,14 ad me omnes -ant 'ianua, culpa tua est'. VERG. ecl. 3,19. Aen. 7,400 torvum ... repente -at 'io matres, audite!' HOR. epist. 1,19,47 'displicet iste locus' -o. ars 428 *al.* TIB. 1,1,24 PROP. 4,8,14 OV. am. 2,14,40. epist. 10,21. 12,143 'Hymen', -ant, 'Hymenaee' frequenter. ars 2,93. 301. 3,157 Satyris -antibus 'euhoe'. rem. 464 flens -at *eqs.* 597 'perfide Demophoon' surdas -bat ad undas. met. 3,382 voce 'veni!' magna -at. 4,142 *al.* LIV. 3,27,8 'sequere, miles!' inter se ... -bant. 6,8,2 'sequere imperatorem!' pro se quisque -antes. 8,37,6 cum concursatum -atumque 'ad arma!' omnibus locis esset (FLOR. epit. 2,15,9 pari voce -atum est 'ad arma!'). VITR. 9 praef. 10 *Archimedes* identidem graece -bat 'εὕρηκα, εὕρηκα'. SEN. contr. 7,5,15. 9,5,11. SEN. epist. 77,14 Lacon ... -bat 'non serviam' sua illa Dorica lingua. PETRON. 9 maiore nisu -vit 'non taces?' 14 magna ... vociferatione 'latrones' -vit. 40 'sophos' universi -amus (MART. 6,48,1). 68 VAL. FL. 8,145. SIL. 12,577 quantum -are valet (*sc. -at*) *eqs.* STAT. Theb. 5,701 *al.* MART. 7,72,15 quantum poteris, sed usque, -es *eqs.* 10,5,19 prodente -et conscientia 'scripsi'. IVV. 2,37 PLIN. paneg. 74 SVET. Iul. 82 APVL. met. 3,25. ITALA Is. 44,5 (Tert. adv. Marc. 4,39 p. 554) ⟨hic⟩ -bit (βοήσεται, VVLG. vocabit) 'in nomine Iacob'. TERT. orat. 5 PANEG. 3,11. 6,10 *Roma* queribunda -vit *eqs.* LAMPR. Alex. 57,5 *al.* FIRM. err. 24,4 elato gaudio -at elata mortalitas 'ubi est, mors, aculeus tuus?' AMM. 28,4,9 'ubi sunt nostri?' minaciter -ant. OPTAT. 5,6 p. 133,1 Paulo -anti et ... profitenti *eqs. al.* HIER. tract. in psalm. 149 p. 313,29 -antes in cordibus nostris 'abba pater'. epist. 17,2 adversus barbariam istius loci ... cogor -are *eqs.* 22,77,4 *al.* VVLG. Ios. 3,3 -are coeperunt *eqs.* iud. 7,20. 9,28. 16,9 -vit ... ad eum 'Philisthiim super te'. psalm. 118,145 -vi (ἐκέκραξα) in toto corde meo 'exaudi me!'. Is. 30,7 -vi super hoc 'superbia tantum est'. 40,3 vox -antis in deserto 'parate viam!' Rom. 9,27 *et passim.* CLAVD. 10,318 -et quicunque videbit 'hic est'. AVG. civ. 2,24 servus ... vaticinando -vit *eqs.* 19,27 *civitas dei* -at ad deum 'dimitte nobis debita!' 20,17 Iohannes in epistula sua -at *eqs.* COMM. instr. 2,17,13. 2,23,11 deus -at 'stulte, hac nocte vocaris'. apol. 352 qui de semet ipso per ora prophetica -at 'contumax non sum'. RVRIC. epist. 2,34 p. 418,24 *Iohannes* in illam vocem ... -vit (*i. erupit*) *eqs.* VICT. VIT. 2,95. ENNOD. opusc. 2,40 p. 300,7 -at ... Carthaginiense concilium *eqs.* GREG. TVR. Franc. 8,33 -bat populus, viro ac muliere, 'fugite!' NICET. vigil. 3 tunso pectore frequentius -as *eqs.* *additur dativus personae:* OV. epist. 13,35 matres ... mihi -ant *eqs.* 18,87 tibi -bam 'sic tu temerarius esto!' SEN. contr. 7,7,14 quod vobis -bam 'ducem senem eligite!' 10,2,19. SEN. epist. 27,2 -o mihi ipse 'numera annos tuos!' PETRON. 46 illi cotidie -o *eqs.* STAT. Theb. 11,478 nunc his, nunc illis 'agite' ... -at. MART. 6,48,1 tam grande 'sophos' -at tibi turba togata. QVEROL. p. 21,23 'hem', tibi -o, 'impostor, ohe cessa!' AMM. 28,4,33 *ut* venatori ... -etur assidue *eqs.* HIER. epist. 39,7,1. VVLG. thren. 4,15 -erunt eis 'recedite *eqs.*!' CLAVD. rapt. Pros. 1,54 Lachesis -bat talia regi *eqs.* CASSIAN. c. Nest. 3,15,5 tibi ... apostolus -at 'deus est Iesus'. PS. VICT. VIT. pass. 11 populis publica voce -bant *eqs.* DRAC. satisf. 193 *populus* tibi -at vocibus innumeris 'rex dominusque pius'. CAES. AREL. grat. 82 -at tibi psalmista *eqs.* **2** *accus. c. inf.:* PLAVT. Bacch. 285 VARRO Men. 45. CIC. Verr. 5,65 -are iste coepit dignam rem esse regno. 5,148 cum ... voce maxima vim me sibi afferre -ret. ac. frg. 20 -at Zeno et tota illa porticus tumultuatur *eqs.* nat. deor. 1,95 -are non desinitis retinendum hoc esse. *saepe.* BELL. Hisp. 16,4 HOR. sat. 2,3,198. epist. 2,1,80 -ent periisse pudorem cuncti paene patres. PROP. 4,2,30 OV. Pont. 1,1,54 LIV. 3,3,3 *al.* SEN. contr. 7,8,6 SEN. dial. 6,23,2. 7,26,7 CVRT. 6,11,8. PETRON. 108 usurum me viribus meis clara liberaque voce -vi. PLIN. nat. 15,74 cum -ret *Cato* omni senatu Carthaginem delendam. 20,85. 28,52 SIL. 2,18 MART. 5,35,2. 12,70,6 QVINT. inst. 4,2,113. 9,2,95. APVL. met. 5,17 *sors Pythica* te ... bestiae nuptiis destinatam esse -vit. apol. 38. PANEG. 7,18 IVST. 24,8,4 AMM. 14,9,5. 17,3,4. 28,1,38. 31,6,8 senes ... ad satietatem vixisse -antes. AVG. civ. 2,27 *Cicero* -at in auribus civitatis *eqs. al.* SVLP. SEV. Mart. 14,7 -antes ... et confitentes deum Martini colendum. 25,5. COMM. instr. 1,27,4 legitima (*i. leges*) *dei* -at⟨ur⟩ valere defuncto. 2,19,7 CLAVD. MAM. anim. p. 131,10 CASSIOD. var. 5,29,1 CONC. Marsil. a. 533 p. 60,21 PALLAD. hist. mon. I 24 p. 306^C. *de bestia et in imag.:* APVL. met. 8,19 *senem* circum capellae pascentes opilionem esse profecto -bant. *nota nom. c. inf.:* COMM. apol. 443 *Christus* resurgere quare -atur? **3** quod: LVCIF. Athan. 2,6 -at apostolus, quod homicidae non sunt possessuri regnum caelorum. *al. cf.* AVG. conf. 11,4,6 (*bis*). quia: LVCIF. Athan. 2,20. AMBR. epist. 22,17 *caecus* -at, quia ... redditum sibi lumen sit. **4** ut (ne): CIC. Verr. 3,47 auctores iniuriae ... -are coeperunt, sibi ut haberet hereditatem. 3,77 *populus Romanus* -at permittitque vobis, ut ... habeatis ... senatorem. LIV. 7,13,11 ut signum daret, ut capere arma iuberet, -bant. CVRT. 9,5,1 -antibus amicis, ut ad ipsos desiliret. VLP. dig. 29,5,1,35 si quis -vit, ut ad auxilium conveniretur. VVLG. gen. 41,43 -ante praecone, ut omnes ... genu flecterent. AVG. civ. 22,8 -at, ut ad episcopum curreretur. in psalm. 33 serm. 2,6 conf. 4,12,19 (*bis*). GREG. M. dial. 2,23 p. 180^A a diacono ... -atum est, ut ... ab ecclesia exirent. GELL. 5,9,2 -ans in hostem, ne rex Croesus occideretur. **5** *pendet infinitivus (acc. c. inf.) finalis:* APVL. met. 9,15 mulier ... subiungi machinae novicium -bat asinum. AVG. c. Parm. 3,2,9 *cum apostolus* -et cum eiusmodi nec quidem cibum sumere.

C *c. accus. rei ipso clamore effectae* (*obi. q. d. effectus vel internum*): PLAVT. Aul. 415 quid, stolide, -as? (Bacch. 872 *al.* AFRAN. com. 102. TER. Ad. 789 quid -em aut querar. *al.*). Boeot. 2 accensus -arat meridiem. frg. inc. 41 neque ego ad mensam publicas res -o. TER. Ad. 791 id nunc -at (AVG. civ. 2,24). CIC. Verr. 6,17 hoc de pecunia (VVLG. Ioel 3,9 -ate hoc in gentibus). Rab. perd. 33 idem ego ... -o, praedico, denuntio (SACR. Leon. p. 352). Att. 11,9,2 scelus hominis -antes. HOR. sat. 2,7,25 quod -as (IVV. 8,29 populus quod -at Osiri invento. S. C. de sumpt. lud. glad. [Corp. II 6278] 22

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quod universi de pectore intimo -ant). Ov. am. 1, 2, 25 populo -ante triumphum (Liv. 21, 62, 2 Val. Max. 1, 6, 5 Sil. 12, 743. Mart. 7, 6, 7 magnos -at tibi Roma triumphos). epist. 5, 101 Atrides temerati foedera lecti -at. 8, 9 *Hermionen* -antem nomen Orestis (met. 8, 229 patrium nomen. 11, 665. trist. 3, 3, 50 nomen inane viri. Stat. Ach. 2, 83). fast. 5, 189 -ata ... palma theatris. Liv. 22, 1, 19 per urbem Saturnalia diem ac noctem -ata. Sil. 6, 247 haec (Comm. apol. 799 haec pariter omnes -ant). 12, 337 ea Parnasi ... -ata. Stat. silv. 1, 2, 26 quo *die* Stellae Violentillaeque professus -retur hymen. 1, 6, 83 dulci dominum favore -ant. Theb. 5, 462 Lemnos -atur (celebratur *B M*) alumnis. 10, 226 sortem alii -ant, sortem undique poscunt. 10, 627 -ant ... oracula Thebae. 12, 480 duplices thalamos et iniquum Terea -ant. Apvl. met. 3, 2 praecone publico silentium -ante. Tert. adv. Val. 2 qui crucem -ant. Arnob. nat. 2, 23 inarticulatum nescio quid ore hiante -bit. Ambr. in psalm. 1 praef. 9 psalmum ... bene -ant. epist. 58, 4 *Esaias* oracula -ans caelestia. Ps. Damas. epigr. 93, 4 cunctus ut populus pacem tunc soli *sacerdoti* -ret (*cf. adn.*). Vvlg. Ier. 3, 12 -a sermones istos contra aquilonem. act. 21, 34 alii ... aliud -bant (ἐπεφώνουν). Avg. civ. 3, 31 infantes ... verba -asse. 18, 30 si *Ionas Christi* mortem et resurrectionem voce -ret. 22, 8 rursus eādem ferventiore voce -bant. in psalm. 64, 18 aliud *est* hymnum dicere, aliud -are sacrilegia, aliud -are laudes dei (Greg. M. in Ezech. 1, 8, 4 laudem dei). Ps. Avg. serm. ed. Caillau 3, 3 *deus* tibi -at remedia. 16, 1 *angeli* hymnum -ant. Comm. apol. 75 -amus in vacuum surdis referenda procellis. Rvt. Nam. 1, 386 Iudaeus ... damna ... libatae grandia -at aquae. Praedest. 1, 82 p. 615^B Ioviniano anathema -erunt. Arator act. 1, 718 -bitur orbi hoc praecone deus. Cassian. conl. 3, 6, 4 illam ... apostoli sententiam opere ac virtute -antes. *nota obiectum enuntiatum relativum*: Ter. Andr. 491 illis quae sunt intus -at de via.

D *c. accus. hominis (vel rei personatae), ad quem clamor dirigitur (obiectum q. d. affectus): i. q.* **vocare, advocare, invocare**: **1** *cum uno accusativo*: Plavt. Aul. 300 divom atque hominum -at continuo fidem (Men. 1053 Caecil. com. 212 Ps. Qvint. decl. 13, 14. *cf.* Varro ling. 6, 68 Quiritum fidem -ans implorat). Acc. trag. 650 nisi -aris (clamoris *codd.*) regem. Lvcil. 143 e somno pueros. Verg. ecl. 6, 44 Hylan nautae ... -assent (Stat. silv. 1, 2, 199 -atus Hylas. Sol. 42, 2 Hylan voce -ant). Aen. 4, 674 morientem nomine -at. Moret. 31 interdum -at Scybalen. Prop. 2, 19, 6 nec tibi -atae somnus amarus erit. 4, 8, 58 vicinas Teia -at aquas. Ov. ars 1, 531 Thesea ... -bat *Ariadne*. met. 2, 443 -ata *Callisto* refugit. 3, 244 Actaeona -ant. 5, 398 *Proserpina* maesto et matrem et comites, sed matrem saepius, ore -at. 6, 106 comites -are suas. 6, 525 frustra -ato saepe parente, saepe sorore sua, magnis super omnia divis. 14, 397 -ato saepe per agros nequiquam Pico. fast. 3, 223 qui poterat -bat avum. 4, 453 ut -ata *Persephone* silet. Pont. 1, 2, 33. Germ. 292 multum -atos frustra spectaveris ortus. Cvrt. 4, 16, 15 senum feminarumque ... barbaro ritu Dareum adhuc regem -antium. Pers. 2, 23 sese non -et Iuppiter ipse. Petron. 58 licet ... Iovem Olympium -es. 127 humus Venerem molles -vit in herbas. Test. porcelli p. 242 *porcellus* -vit (*i. invitavit*) ad se suos parentes. Val. Fl. 4, 411 Tisiphonen ... Ditis opem ac saevi -antem numina regni. Stat. silv. 2, 6, 82 Philete ... quo domini -ate sono! 4, 8, 16 tot dominis -ata domus. Theb. 9, 434 ego -atus sacris ululatibus amnis. 11, 652 hunc et Mavortia -ant (clarant *al.*) semina. Mart. 1, 49, 30 conviva -atus prope. 12, 26, 11 -atus verna. Apvl. met. 10, 7 -atus inducitur ... reus. Itala exod. 3, 4 (Aug. quaest. hept. 2, 3) -vit (ἐκάλεσεν, Vvlg. vocavit) illum dominus de rubo. Ios. 15, 18 (Lugd.) *Ascha* -vit (ἐβόησεν, Vvlg. suspiravit) desuper asinum. Ioh. 9, 24 (cod. d) -erunt (ἐφώνησαν, Vvlg. vocaverunt) ... eum. 12, 17 (cod. d) Lazarum -vit de monumento. 13, 13 (cod. d) vos -atis me 'magister et dominus'. Serv. gramm. IV 426, 17 aliquem longe positum -are. Avien. Arat. 659 nequiquam *nauta* pigrae -bit sidera lucis. Avg. in psalm. 31 enarr. 2, 13 -vit praesumptionem ..., -ret peccata sua ..., -vit merita sua. Barnab. 12, 9 -vit (λέγει) Moyses filium Nave. Comm. apol. 626 -aris a Petro. Cael. Avr. diaet. pass. 31 si -ati fuerint, audiunt. Pavl. Petric. Mart. 1, 300 *cum* -ret miserum vecors insania Phoebum. Cod. Iust. 7, 40, 3, 3 (*a. 531*) qui obnoxium suum in iudicium -erit. Anth. 326 tit. amicos ad prandium -bat. *speciatim de defunctis i. q. conclamare*: Prop. 1, 17, 23 illa meum extremo -asses pulvere nomen. Stat. Theb. 3, 170 hic Cthonium coniunx, hic mater Penthea -at. 12, 805 quo planctu genetrix Erymanthia -et Arcada. Rvfin. hist. mon. 28 p. 450^B elevata voce ex nomine -at defunctum. Comm. instr. 2, 32, 13 extinctos -atis.

2 *cum duobus accusativis* (*at cf. l. 61*): Cic. ac. frg. 20 Academicus ... ab eis ... insanus ... -bitur. Verg. Aen. 12, 600 *Amata* se causam -at crimenque caputque malorum. Hor. sat. 1, 1, 12 ille ... solos felices viventes -at in urbe. 1, 2, 130 miseram se conscia -et. 2, 3, 130 insanum te omnes pueri -entque puellae. epist. 1, 16, 36 si -et *me* furem. Prop. 3, 9, 46 scripta ... me ... deum -ent. Liv. 23, 3, 8 *cum* malum et improbum pro se quisque -are et supplicio dignum. Petron. 107 *eos* ingenuos honestosque -ando. Stat. Theb. 6, 557 bis ... victor -atus ... Phaedimus. Plin. epist. 2, 20, 5 -at moriens hominem nequam. Amm. 25, 5, 6 -are quosdam Iovianum ... Augustum. Hier. epist. 130, 6 p. 980 quae mater non tuum ..., beatum -vit uterum? c. Lucif. 21 ne adhuc ... virginem *dei* scortum diaboli -rem. Vvlg. lev. 13, 45 contaminatum ac sordidum se -bit. Sidon. epist. 4, 23, 1 *eum* dignum abdicatione ... -ans. Carm. adv. Marc. 3, 6 Abraham -are parentem. Lex Sal. 30, 2 si quis alterum concagatum (concatum *var.*) -verit. 30, 4.

II ***translate vel in imagine*** *de rebus tam corporeis quam incorporeis*: **A** *generatim*: Plavt. Asin. 391 ita haec moratast ianua: extemplo ianitorem -at. Cic. Verr. 2, 150 Habonii tabulae praedam illam istius fuisse -ant (3, 104). Q. Rosc. 37 quid ... restipulatio -at? fin. 2, 65 -at virtus *Regulum* beatiorem fuisse. 4, 55 sensus ... cuiusque et natura rerum atque ipsa veritas -bat ... non posse adduci, ut (Lact. inst. 5, 1, 3. Avg. civ. 5, 26 *vanitas* etiam plus potest -are quam veritas. 6, 4. bapt. 1, 13, 21 euangelium loquitur, veritas -at). Catvll. 6, 7 te non viduas iacere noctes ... cubile -at. 80, 7 te medii tenta vorare viri ... -ant Victoris rupta ... ilia. Prop. 1, 18, 18 non ulla meo -at in ore fides (*cf.* Edict. imp. Diocl. praef. 13 quantum ... ipsarum rerum fides -at). Phaedr. app. 22, 4 res -bit ipsa, quid deliqueris (Lact. inst. 1, 17, 11). Sen. epist. 59, 12 vulnus hoc hominem esse me -at. Stat. Theb. 12, 276 Persephonen amnes, silvae, freta, nubila -ant. Mart. 11, 2, 5 -ant ... mei 'io Saturnalia' versus (12, 3, 18 -bunt omnes *versus* te, liber, esse meum. *cf.* Apvl. apol. 80 litteras longe aliud -antes. Inscr. christ. Leblant II 402, 24 -ant quod sparsi per crebra volumina libri). Ivv. 9, 63 pensio -at 'posce'. Apvl. met. 6, 14 vocales aquae ... 'peribis' subinde -ant. Arnob. nat. 1, 3 nomina *malorum* testificantur et -ant nullum ab his unquam immunem abisse mortalium. Lvcif. Athan. 2, 20 cum -ent sacrae scripturae, quia *Christus* regnaverit (Cassian. c. Nest. 4, 9, 1 Bened. reg. 7. *cf.* Avg. civ. 17, 18 -at eis ... psalmus *eqs.* Sedvl. carm. pasch. 1, 143 -at ... lectio *eqs.*). Hil. in psalm. 144, 1 quem psalmus hic laudet, -ant omnium temporum omnes prophetiae. Priscill. tract. 3, 70 non in omnem terram ... divini sensus secreta -asse. Qverol. p. 42, 12 ipsam bonam fortunam -antem pulsantemque. Ambr. off. 2, 16, 77 plus -at operatori bono debilitas. obit. Theod. 21 *sanguis* -vit in martyrio, -vit in parricidio (off. 1, 41, 201 epist. 22, 23. Heges. 1, 32, 6 quorum sanguis -at ad deum. *cf.* Vvlg. gen. 4, 10 vox sanguinis fratris tui -at ad me. Ivnil. 2, 19 conspersio sanguinis Christi plus potuit ad deum -are pro nobis quam Abel sanguis -verat contra fratrem). Pavl. Nol. carm. 19, 24 -antia signa (Evcher. laud. her. 27). 19, 349 *corpora* miris -antia signis. 19, 564 silentia tantum -ura nefas. 27, 448 magna et in exiguo sanctorum pulvere virtus -at apostolici vim corporis. 31, 246 muta fidem -ant. Vvlg. Iob 31, 38 adversum me terra mea -at. Hab. 2, 11 lapis de pariete -bit (Luc. 19, 40 lapides -bunt). Iac. 5, 4 merces ..., quae fraudata est a vobis, -at *eqs.* Avg. civ. 12, 21 -ante pietate. 15, 18 -at attestatio veritatis. bapt. 2, 5, 6 etsi litterae tacent, merita -ant. conf. 10, 2, 2 *confessio mea* tacet ... strepitu, -at affectu. 11, 4, 6 caelum et terra -ant quod facta sint (*bis*). serm. ed. Mai 63, 2 -at ad te pulvis alterius de sepulcro. op. monach. 9, 10 vereor ne forte, cum dissero volens id exponere, obscurum fiat, quod per se lucet et -at. Ps. Avg. serm. ed. Caillau 1, 39, 4 scelus vestrum -at in cruce. 2 app. 78, 1 -ant tot martyria quot sepulcra. Cassian. c. Nest. 2, 7, 3 omnia *Pauli* vocabula filium dei -ant. Comm. instr. 2, 15, 2 legem ... caeleste voce -ante⟨m⟩ (*cf.* 1, 40, 8. 2, 22, 15 lex docet ipsa -ando. apol. 313 Avg. in psalm. 57, 1). 2, 35, 5 bucina praeconum -at lectore legente. Pomer. 3, 8, 1 quorum ... truces oculi et sermo terribilis nudam superbiam -ant. Drac. laud. dei 2, 731 vox tua cum sileat, tua sed sententia -at (*cf.* Cic. *p. 1251, 29*). Greg. M. moral. 10, 34 sanctorum innocentia ... iudicis claritatem -at (*syn.* nuntiat). in Ezech. 1, 6, 15 quod *vetus testamentum* occulte adnuntiat, hoc *novum* ... aperte -at. dial. 2, 21 ita hoc esse ... magna ratio -at.

B *speciatim i. q. strepere, resonare*: Sil. 4, 524 spumea saxosis -at convallibus unda. 9, 516 -ante procella. 14, 365 -at scopulis clamoris imago. Stat. Theb. 6, 52 -antia ponto vota virum. 10, 94 licet omnia -ent litora. 11, 116 -ant amnes, freta, nubila, silvae. Ivv. 1, 12 Frontonis platani convulsaque marmora -ant semper et assiduo ruptae lectore columnae. Avson. 418, 11 litorei -ant scopuli.

syn.: *ad I A—C*: denuntiare (Cic. Rab. perd. 33), dicere (Lvcif. non parc. 5), eiulare (Vvlg. Iob 35, 9 *al.*), loqui (Cic. Att. 1, 21, 2 Hier. epist. 98, 23), praedicare (Cic. Rab. perd. 33), testari (Cic. Mur. 7), testificari (Arnob. nat. 1, 3), ululare (Vvlg. Ier. 25, 34 Rvfin. hist. mon. 15), vociferari (Sen. dial. 5, 35, 2 Avg. in psalm. 57, 2). resonare. *ad I D*: advocare, appellare, invocare, vocare. conclamare. *oppos.*: tacere (Rhet. Her. 4, 15, 21 Mart. 1, 89, 4. Avg. in psalm. 57 enarr. 2, 13 *al.*), silere (Drac. laud. dei 2, 731).

deriv.: (clamamare?), clamatio, clamator.

compos.: ac- circum- con- de- ex- in- inter- prae- pro- re- succlamare. *Hoppe.*

?**clamoniis** (*'incertum sitne* -niis *an* -riis *scriptum' Goetz*) caniis (*latet graecum aliquod*) Gloss. Serv. II 509, 50 *inter vocabula declinationis tertiae.* *Mbr.*

×clāmor, -ōris *m.* [*cf. c.* clamare. *Th.*]. Gloss. κραυγή. βοή. *nom.* clamōs: Qvint. inst. 1, 4, 14. *fort.* Enn. ann. 422. 531 (*restituit Lachmann ad Lucr. 6, 1260*). *cum apicibus*: Corp. VI 9797 clámóribus. *sed correpta prima syllaba*: Ivvenc. 3, 646 tecta clămore. 3, 648 causa clămoris. 4, 391 saxa clămore. *de signi-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ficatione: ISID. diff. 1, 85 -r rationabilium, clangor irrationabilium (DIFF. ed. Beck p. 46, 27). MAR. VICTORIN. in Eph. 4, 31 p. 1282B -r *est* vox aliquo furore prolata. AVG. in Iob p. 573, 28 ut verbum sit, quidquid corde concipitur, -r, cum procedit in factum. RVFIN. Basil. reg. 130 si maior sit quam res requirit *vox* ..., iam non erit vox, sed -r. 159 -r . . . est, cum quis ira vel furore permotus per vocis indignationes aut in blasphemiam aut in maledictionem rapitur. *legitur inde ab* ENNIO *et* PLAVTO, *singulis locis apud* VARRONEM BELL. Afr. MANIL. VELL.; *binis*: ASCON. SVET.; *ternis*: CELS. FLOR. epit.; *quaternis*: TER. HIRT. PLIN. nat.; *saepius ap.* PLAVT. (*23ies*) CAES. SEN. phil. VAL. FL. TAC.; *saepissime*: CIC. VERG. OV. LIV. SIL. STAT.; *deest praeter alios*: CATONI CATVLLO NEP. TIB. PROP. VITR. COLVM. MELAE PERS.

I *proprie animantium*: A *hominum*: 1 *i. q. vociferatio, non raro etiam acclamantium -r i. plausus.* *additur gen. subi.*: TER. Hec. 35 mulierum (LIV. 22, 55, 3 lamentantium mulierum). CIC. Verr. 6, 106 -r et admiratio (admurmuratio *V*) populi. Flacc. 15 multitudinis concitatae (Lig. 3 multitudinis imperitae). fin. 2, 76 contionis (orat. 214. LIV. 27, 51, 6 universae contionis). Phil. 1, 36 innumerabilium civium. Att. 2, 16, 1 pedisequorum. 2, 19, 3 totius theatri (SEN. epist. 52, 12 theatri et scholae. PLIN. nat. 34, 62). VERG. Aen. 11, 838 iuvenum ... furentum. 12, 410 bellantum iuvenum. HOR. carm. 3, 24, 46 quo -r vocat et turba faventium (*cf.* LIV. 1, 25, 9). epist. 1, 18, 53 coronae. OV. epist. 14, 29 comitum. met. 10, 656 -rque favorque verbaque dicentum *eqs.* LIV. 2, 55, 6 indignantium. 3, 3, 4 vocantium ad arma. 4, 40, 2 gratulantium. 7, 15, 2 arma poscentium. 22, 5, 4 terrentium paventiumque (37, 42, 6). 25, 6, 21 pugnantium (27, 42, 1 *al.*). 25, 24, 5 cantus -rque tenentium muros. 35, 11, 12 trepidantium. 42, 10, 5 erumpentium. PAVL. FEST. p. 212 plorantis. VAL. MAX. 5, 7, 3 viciniae. SEN. epist. 52, 11 laudantium (QVINT. inst. 10, 1, 17). 83, 7 circensium. LVCAN. 7, 13 populi ... faventis. SIL. 11, 602 diversa volentum. 15, 692 tristis ... ruinae. MART. 4, 64, 22 helciariorum. QVINT. inst. 12, 6, 4 audientium. TAC. hist. 1, 62 gaudentium militum. HIER. in Gal. lib. 2 praef. rhetoricorum. VVLG. exod. 32, 18 adhortantium ad pugnam. num. 16, 34 pereuntium. III reg. 1, 41 civitatis tumultuantis. I Esdr. 3, 13 laetantium. Iob 39, 7 exactoris. psalm. 9, 13 pauperum (prov. 21, 13). Ier. 14, 2 Ierusalem (*gen.*). AVG. civ. 5, 7 admirantium. in psalm. 37, 14 cordis (118 serm. 29, 1 est ... -r cordis magna cogitationis intentio. *cf.* HIER. in psalm. 65). SVLP. SEV. Mart. 8, 1 turbae plangentis. PALLAD. hist. mon. I 6 p. 275A vocis. *gen. qualit.*: SEN. contr. 1, 8, 5 proelii (VVLG. Ier. 4, 19. *cf.* STAT. Theb. 11, 634 pugnae. VVLG. I Macc. 5, 31 belli). SEN. epist. 94, 59 ambitionis. STAT. silv. 5, 1, 227 rogi. MART. 8, 11, 4 laetitiae ... novae (PANEG. 5, 19). VVLG. Is. 15, 5 contritionis. AVG. civ. 22, 8 admirationis. GREG. M. moral. 2, 52 malitiae.

clamore (-bus) *aliquid fit*: PLAVT. Asin. 423 -e ac stomacho non queo labori suppeditare. Cist. 536 anum sectatus sum -e per vias (*cf.* CIC. Cluent. 24 -e hominem ac minis insequi. Att. 2, 18, 1 consectantur. VERG. Aen. 9, 633 Teucri -e sequuntur. 10, 798. LVCAN. 2, 596 VAL. FL. 1, 158 SIL. 1, 310 *al.*). PLAVT. Curc. 683 -e hominem posco. Epid. 118 -e differor, difflagitor. Men. 46 illum -e vidi flagitarier. Truc. 252 anseres -e absterret. 759 ludos faciam -e in via. ACC. praetext. 2 -e et gemitu templum resonit (OV. ars 3, 375 resonat -bus aether. SEN. apocol. 12, 2. *cf.* CVRT. 4, 15, 29 -e gemituque. TAC. hist. 2, 46). RHET. Her. 3, 12, 21 *splendor vocis* consumitur uno -e. 3, 12, 22 *auditorem* exsuscitat -e. 4, 51, 65 mortem minari. CIC. Verr. 1, 45 non strepitu, sed maximo -e ... significavit voluntatem (*cf.* LIV. 39, 15, 9 strepitibus -busque ... attoniti. 44, 4, 9 *al.*). 2, 12 -e populi ... excitatum (LIV. 9, 24, 12 *al.* *cf.* OV. fast. 2, 849 Quirites concitat). 2, 158 -e atque convicio restitissem (5, 141 Att. 2, 18, 1. epist. 1, 5b, 1). 5, 87 populus ... senatum -e coegit (LIV. 8, 27, 8). 6, 94 excipitur ab omnibus eiusmodi -e (VERG. Aen. 9, 53 -e [-em *MP*] excipiunt socii. LIV. 2, 28, 2 -bus ... et indignatione. 38, 9, 2 -e et iurgio. PLIN. epist. 4, 9, 22 *al.* SVLP. SEV. Mart. 8, 1 -e et luctu ... excipitur). 6, 165 populi ... -e atque impetu perturbatus (LIV. 1, 11, 2 fusi ... primo impetu et -e. *al.* TAC. hist. 4, 23 -e atque impetu invasere. *al.*). CIC. Caecin. 43 copias pulsas esse. Sest. 85 omnia hominum ... -e, concursu ... gerebantur (*cf.* 134 Cluent. 137 HOR. sat. 1, 9, 77 LIV. 1, 41, 1). Arch. 24 magno illud -e approbaverunt (Phil. 4, 2 LIV. 7, 37, 2 *al.* *cf.* 4, 38, 4 -e comprobata adhortatio). de orat. 1, 255 omnia ... lateribus aut -e contenderent. Marcell. 9 res ... obstrepi -e militum. Phil. 1, 36 desiderium liberatoris sui perpetuo plausu et -e leniret (10, 8 ad Brut. 1, 3, 2 *cf.* LIV. 45, 1, 3 TAC. hist. 3, 83). 4, 2 illum hostem esse tanto consensu tantoque -e approbavistis (epist. 12, 7, 1. *cf.* LIV. 8, 4, 12 -e et assensu *al.*). LVCR. 2, 327 -e ... montes icti. 4, 1017 magnis -bus omnia complent (CAES. Gall. 5, 33, 6 ut ... -e et fletu omnia complerentur. LIV. 5, 37, 8 TAC. ann. 14, 61 SVLP. SEV. Mart. 7, 4. *cf.* VERG. georg. 4, 461 -e ... implerunt montes. Aen. 2, 769. 3, 313 *al.* PETRON. 89, 20 Laocoon replet -e vulgus). LVCR. 5, 1336 *tauros* effervescere ... -e. CAES. Gall. 7, 80, 4 -e et ululatu ... animos confirmabant (*cf.* LIV. 44, 37, 9 CVRT. 9, 4, 24 APVL. met. 4, 21). VERG. georg. 1, 347 Cererem -e vocent (Aen. 12, 312 OV. met. 9, 294 SIL. 4, 518. 595). 3, 413 -e premes ... cervum (Aen. 1, 324. LVCAN. 3, 541 remorum ... sonus premitur -e. VAL. FL. 8, 263 SIL. 11, 110). Aen. 1, 519 templum -e petebant. 5, 150 pulsati colles -e. 5, 578 signum -e ... longe dedit. 6, 175 omnes magno circum -e fremebant (QVINT. inst. 12, 5, 6 cum . . . omnia -bus fremerent). 9, 594 ingentem sese -e ferebat. 10, 893 -e incendunt caelum (11, 147). 11, 609 -e ... exhortantur equos. 12, 257 augurium Rutuli -e salutant (SIL. 1, 189 *al.* GRAN. LIC. p. 23, 8). OV. epist. 11, 79 vulgat -e pudorem. ars 1, 115 animum -e fatentes. met. 3, 630 -e solutus sit sopor. 7, 120 -bus augent adiciuntque animos. 11, 495 sonant -e viri. 13, 877 -e perhorruit Aetna. Pont. 3, 4, 31 sumpsissem tali -e vigorem. LIV. 1, 25, 9 -e ... adiuvant militem (*cf.* SEN. dial. 9, 4, 5 -e iuvat. 9, 4, 6. LVCAN. 1, 293 -e iuvatur *equus*. VAL. FL. 6, 751). 2, 30, 13 Volsci cursu et -e fessi (*cf.* 3, 3, 4. 42, 58, 4). 3, 28, 5 illo -e non adventum modo significari (30, 17, 5 -bus ... laetitiam immodicam significarent). 10, 33, 2 -e magis quam oculis hostem noscunt. 21, 11, 6 cum omnia variis -bus streperent (22, 14, 8 TAC. ann. 1, 36). 22, 45, 3 turbam cum . . . -e ac tumultu fugassent (*cf.* 24, 7, 6. 25, 10, 1. 25, 39, 9 *al.* QVINT. inst. 7, 1, 44 TAC. ann. 1, 36). PAVL. FEST. p. 79 explorator pacata -e cognoscit. SEN. contr. 7, 2, 9 dixit summis -bus (*i. plausu. cf.* 7, 4, 10 suas. 4, 4). CELS. 7, 18 -e ... crescit *tumor*. SEN. Phaedr. 52 praecipites -e feras. dial. 5, 33, 2 oculi -e exprimantur. CVRT. 6, 1, 10 -e invicem suos accendebant. 8, 13, 18 Indos -e terrere (9, 4, 24. STAT. Theb. 6, 229 terretur -e nemus). LVCAN. 7, 367 tantum -e catervae bella gerent. PETRON. 117 singulos crepitus . . . pari -e prosequebatur. VAL. FL. 3, 95 -e impellere ... saxa. 5, 28 exanimum frustra Minyae -e morantur. 6, 521 fugam -bus augent. SIL. 1, 181 crucem -e reposcit. 2, 227 retinet ... agmina Theron ... interdum -e minisque. 4, 261 Crixum ferri -bus audit. 7, 220 -bus ... turbari facilem mentem. 9, 363 incurrens aciem -e. 11, 211 increpitans magno -e profatur. 16, 324 equos -e gubernant. 17, 386 -e lacessunt sidera. STAT. Theb. 6, 368 -e reductus. 6, 413 inter se -e et nomine noscunt. 6, 641 irrumpit -e fores, -e recurrit. 9, 543 *Hypseus* -e superbit. 10, 561 miscentur -e viae. 11, 555 -e Cithaeron erigitur. QVINT. decl. 246 p. 9, 13 victoriam ... -e laeti retulistis. IVV. 13, 31 hominum ... fidem -e ciemus (APVL. met. 8, 21 -e ... nominatim cientes illum. *al.*). TAC. dial. 15 Ephesum ... concentu scholasticorum et -bus quatit. Agr. 34 quos ... -e debellastis. hist. 3, 10 fremitu et -e ceteros aspernantur (*cf.* CIC. Att. 2, 19, 3. *adde infra l. 53*). 4, 49 gaudio -busque cuncta miscebant (5, 22). 5, 15 nox cantu aut -e acta. ann. 1, 13 fessus -e (*i. adhortatione*) omnium, expostulatione singulorum. PLIN. paneg. 75 quibus -bus expostulatum est, ne. FLOR. epit. 4, 2, 82 per totum ... agmen ... -e volitare. MOD. dig. 29, 5, 19 auxilium ... ferre ... -bus. AVSON. 302, 43 -e magno ter Solonem nuncupat. 393, 30 apri cursum -bus urges. HIER. epist. 14, 8 domini -e ferietur (AVG. in psalm. 86, 1 quolibet -e aures hominum feriat). VVLG. gen. 27, 34 *Esau* irrugiit -e magno. I reg. 4, 5 vociferatus est ... -e grandi (I Esdr. 3, 11. 13). II par. 32, 18 -e magno ... personabat. Iudith 7, 22 fatigati his -bus. CLAVD. 15, 139 tali ... irrupit -e fores. AVG. in psalm. 141, 2 quo -e clamasti? MARCELL. chron. II p. 97, 512, 30 praecones -bus obiurgantes. **cum clamore:** PLAVT. Amph. 245 equites ... maximo cum -e involant. RHET. Her. 3, 14, 25 celeriter cum -e verba conficere. CIC. Verr. 6, 93 fit . . . cum -e concursus. Brut. 242 verborum copiam ... praebebat populo cum multa concursatione magnoque -e. Att. 2, 19, 3 cetera magno cum fremitu et -e sunt dicta (*cf. supra l. 36*). ad Q. fr. 3, 2, 2 consurrexit senatus cum -e. LVCR. 4, 539 *sermo* si cum summost -e profusus. VERG. Aen. 5, 167 cum -e . . . revocabat (*cf.* SIL. 8, 122 Dido [*acc.*] ter cum -e vocarat). HOR. sat. 2, 7, 35 cum magno blateras -e. OV. met. 8, 389 addunt cum -e animos. LIV. 2, 23, 8 cum -e in forum curritur (VVLG. Iob 30, 5 cum -e currebant). 25, 15, 13 coorti cum -e equites. 33, 32, 9 cum -e plausus est ortus. 35, 43, 9 cum plausibus -busque. SEN. dial. 3, 19, 1 cum -e et tumultu ... insequitur. nat. 3, 18, 2 gerulis cum anhelitu et -e properantibus. PETRON. 114 cum -e flevi (*cf.* APVL. met. 8, 17 fletu cum -e sublato). VAL. FL. 4, 502 sese ... Aquilonia proles (*sc. Calais Zetesque*) cum -e levat. STAT. Theb. 12, 588 tendunt ... precantes cum -e manus. PLIN. epist. 3, 14, 3 cum ululatu et -e concurrunt. GAIVS dig. 9, 2, 4, 1 cum -e testificetur. SEN. epist. 15, 7 **a** -e ... vox tua incipiet? VVLG. III reg. 1, 40 insonuit terra a -e eorum. CAES. Gall. 4, 37, 2 **ad** -em . . . convenerunt. LIV. 2, 12, 8 concursu ad -em facto. *al.* SEN. dial. 5, 35, 3 expavescis ad -em. PETRON. 14. PHYSIOGN. 29 promptissimos ad -em. VVLG. Esth. 11, 7 prov. 21, 13. PETR. CHRYS. serm. 71 p. 401C nos ad hunc -em ... excitant. CIC. Verr. 5, 94 **ex** -e fama ... percrebruit. Sest. 77 oritur *seditio* ex -e. LIV. 4, 41, 5 se ... ex ... -e sensisse. QVINT. inst. 8, 3, 68 *apparebit* ex diversis -bus unus quidam sonus. CIC. ad Q. fr. 2, 3, 2 interrogabat suos **in** -e ipso. SEN. epist. 56, 3 inter tot -es. SEN. dial. 3, 4, 3 irae quae intra -em considant. LIV. 7, 37, 3 omnia . . . per -em militarem . . . gerebantur. 23, 46, 2 Nolanis ... per -em favoris indicem accendentibus ardorem pugnae. LIV. 2, 27, 8 neque decretum exaudiri . . . prae . . . -e poterat. PLAVT. Truc. 291 erubui ... propter -em tuom. CIC. Tusc. 2, 52 apis aculeum sine -e ferre non possumus. epist. 10, 16, 1 non sine magnis . . . -bus. HOR. carm. 3, 29, 39 APVL. mund. 13.

2 *i. q. fama mala, iniquitas. cf.* AVG. enchir. 80, 21 in divinis libris iniquitas -r vocatur. loc. hept. 1, 61 p. 517, 17 -em scriptura

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

solet ponere pro tanta impudentia et libertate iniquitatis, ut nec verecundia nec timore abscondatur. in Iob p. 30 pro manifestis peccatis -em ponit scriptura, ut verbum sit quidquid corde concipitur, -r, cum procedit in factum. ITALA Is. 5, 7 (Aug. enchir. 80, 21) fecit... iniquitatem et non iustitiam, sed -em (κραυγήν, VVLG. et ecce -or). VVLG. gen. 18, 20 -r Sodomorum et Gomorrhae multiplicatus est. 18, 21 utrum -em, qui venit ad me, opere compleverint. 19, 13 quod increverit -r eorum coram domino.

B *bestiarum*: ENN. ann. 585 -e bovantes. CIC. Arat. frg. 5 aquai dulcis alumnae, cum -e paratis ... fundere voces. LVCR. 4, 182 gruum ... -r in aetheriis dispersus (4, 911. VERG. Aen. 10, 266 *grues* fugiunt ... notos -e secundo. EVSTATH. Bas. hex. 8, 5 p. 950^C^ *grues* -e dato quiescere incipiunt). VERG. georg. 1, 362 mergi -em ... ferunt ad litora. 4, 76 *apes* magnis ... vocant -bus hostem. Aen. 8, 216 colles -e *boum* relinqui. 12, 252 volucres convertunt -e fugam. OV. hal. 79 *canes* produnt -e feram. fast. 1, 439 auctor -is (*sc. asinus*. PHAEDR. 1, 11, 7). PHAEDR. 1, 2, 11 ranae ... -e magno regem petiere (1, 6, 4 -em ranae sustulere). VAL. FL. 6, 165 volucrum. FLOR. epit. 3, 8, 6 pecudum in morem -e sublato. FRONTO p. 101, 8 N. *pulluli* sunt ... -e forti. VEG. mil. 4, 26 anserum.

II *translate rerum i. q. sonitus, fragor*: PACVV. trag. 336 tonitruum. CIC. Phil. 5, 8 non modo tonante Iove, sed prope caelesti -e prohibente. LVCR. 6, 147 ignem continuo ⟨ut⟩ magno -e trucidet *nubes*. VERG. Aen. 3, 566 ter scopuli -em inter cava saxa dedere. 4, 303 nocturnus ... vocat -e Cithaeron. HOR. carm. 3, 29, 39 non sine montium -e vicinaeque silvae. VAL. FL. 4, 72. 575 alio -e ruunt *litora* (STAT. Theb. 6, 806 quantum *-em* non litora tollunt, non nemora). STAT. silv. 2, 2, 50 pelagi. APVL. mund. 13 *boreas* non sine -e soleat intonare. CLAVD. 5, 181 -e ... Ossa tonat. PETR. CHRYS. serm. 14 p. 231^B^ *tuba* dat -em (103 p. 488^A^. PS. AVG. serm. ed. Caillau suppl. 2, 55, 2 tubae -em).

iuncturae selectae: **1** *epitheta*: absonus: APVL. met. 1, 17 *al.* acer: RHET. Her. 3, 12, 21 LIV. 2, 55, 6. acerbus: IVV. 14, 54. acutus: CIC. de orat. 3, 227 APVL. mund. 29. aereus: STAT. Theb. 8, 263. agrestis: LIV. 29, 28, 6. alacer: LIV. 6, 24, 7 VAL. MAX. 1, 6, 11 CVRT. 9, 4, 23 TAC. hist. 5, 16. alternus: STAT. silv. 5, 5, 21. amplus: IVV. 24, 6, 8 (*comp.*). apertus: LIV. 2, 27, 13 GREG. M. moral. 2, 52. ardens: GELL. 1, 11, 9 (*superl.*). asper: SIL. 11, 71. atrox: TAC. ann. 1, 25. 35. attonitus: STAT. Theb. 4, 382. avidus: SIL. 1, 420. auspex: CLAVD. 8, 611 auspice ... laetum sonuit -e tribunal. barbarus: VAL. FL. 2, 240. bellicus: CLAVD. DON. Aen. 11, 610. blandus: OV. fast. 3, 221. caecus: VAL. FL. 2, 461. caelestis: CIC. Phil. 5, 8. certus: STAT. Theb. 1, 671. civilis: LIV. 3, 28, 4. clarus: PLAVT. Poen. 1146. concitatus: LIV. 10, 5, 2 (*comp.*) SEN. epist. 122, 15. confertus: APVL. met. 9, 11. confusus: HIER. vita Hilar. 18. congruens: LIV. 30, 34, 1. consentiens: LIV. 5, 47, 9. 10, 40, 1. 40, 27, 14. consonans: LIV. 36, 34, 5. consonus: AMM. 26, 2, 4. continuus: RHET. Her. 3, 12, 21. 22. contionalis: CIC. ad Q. fr. 2, 5, 1. creber: LIV. 4, 37, 9 SIL. 4, 413. degener: SEN. Herc. O. 1388. dissonus: LIV. 4, 28, 2 *al.* SEN. dial. 7, 1, 2 epist. 56, 3 CVRT. 5, 12, 14 STAT. Theb. 6, 625 TAC. Agr. 33 hist. 1, 32 PLIN. epist. 3, 20, 4 AMM. 19, 1, 8. 19, 6, 13. 29, 4, 5 FIRM. err. 6, 5. diversus: BELL. Alex. 31, 2 SIL. 16, 482 QVINT. inst. 8, 3, 68. dominicus: HIER. epist. 7, 3. effrenus: STAT. Theb. 3, 621. excitatior: LIV. 4, 37, 9. falsus: VAL. MAX. 5, 7, 3 STAT. Theb. 4, 595. 7, 119. femineus: VERG. Aen. 11, 878 OV. met. 12, 226 SIL. 15, 468. ferinus: PALLAD. hist. mon. I 9 p. 281^D^. ferox: SIL. 13, 370. 17, 520. ferus: SIL. 8, 657. 16, 95 STAT. Theb. 6, 130. festus: PLIN. epist. 2, 17, 24. flebilis: LIV. 22, 60, 1 HOMER. 1055 APVL. met. 9, 27. fortis: RVT. LVP. 1, 14 FRONTO p. 101, 8 N. PS. AVG. serm. ed. Caillau 2, 68, 1. fortuitus: QVINT. inst. 10, 3, 30. frequens: APVL. met. 3, 1. gaudiosus: PS. AVG. serm. ed. Caillau suppl. 2, 55, 2. grandis: VVLG. I reg. 4, 5. horrendus: VERG. Aen. 2, 222 HOMER. 475 PANEG. 10, 26 AMM. 20, 4, 14. horridus: SEN. Herc. O. 798 IVST. 33, 2, 2. hosticus: SEN. Oed. 736. hostilis: LIV. 1, 29, 2. 4, 22, 6. 27, 1, 11 SEN. Phoen. 415 TAC. hist. 3, 77. humanus: PLIN. nat. 2, 193. ignotus: LIV. 26, 40, 10. immensus: VERG. Aen. 3, 672 SIL. 9, 304. immodicus: PLIN. epist. 2, 14, 10. impar: LIV. 10, 36, 3 TAC. ann. 16, 5. impius: HOR. carm. 1, 27, 7. importunus: RVFIN. Orig. in exod. 4, 6. improbus: RVFIN. Orig. in exod. 4, 6. inanis: VLP. dig. 29, 5, 1, 36 COMM. apol. 1013. incertus: LIV. 10, 36, 3. 21, 31, 12. 37, 29, 4 TAC. hist. 2, 41. inconditus: CVRT. 3, 10, 1. 4, 15, 29 PLIN. epist. 9, 13, 4 PANEG. 11, 29 AMM. 31, 7, 11. incredibilis: CIC. div. 1, 59. infestus: CIC. Verr. 2, 12 VAL. MAX. 7, 3 ext. 6 VAL. FL. 8, 326. infinitus: PLIN. epist. 2, 14, 7. ingens: LVCR. 6, 1284 SALL. Iug. 57, 3 VERG. georg. 3, 43 *al.* OV. met. 6, 661 *al.* LIV. 3, 21, 1 *al.* CVRT. 4, 12, 23 SEN. epist. 80, 2 *et passim.* inimicus: CIC. Verr. 2, 12. inquietus: APVL. met. 7, 7. insignis: SIL. 12, 294. insolitus: STAT. Theb. 1, 431 PLIN. epist. 2, 14, 10 GREG. M. dial. 2, 35. iuvenalis: OV. met. 4, 28. laetus: VERG. Aen. 3, 524 OV. met. 15, 731 SEN. Herc. f. 828 LVCAN. 5, 47 SIL. 13, 783 STAT. Theb. 3, 187. lenis: RHET. Her. 3, 14, 25. longus: STAT. Theb. 4, 495. 804. 5, 553 silv. 3, 2, 56. loquax: CASSIOD. in psalm. 139, 7 (*superl.*). lugubris: CVRT. 10, 3, 5. maestus: OV. met. 8, 447 SEN. Herc. f. 1108 SIL. 3, 437. 4, 775. 10, 402. magnus: PLAVT. Pseud. 556 SISENNA hist. 26. CIC. ad Q. fr. 2, 1, 3 satis magnum. PETRON. 136 tam magnum. *passim.* maior: CIC. Brut. 164 LIV. 23, 3, 10 TAC. hist. 3, 68 *al.* maximus: RHET. Her. 4, 51, 65 CIC. Att. 1, 16, 3 CAES. Gall. 5, 43, 3 *et passim.* malus: VAL. FL. 1, 646. Martius: VAL. FL. 2, 389. militaris: LIV. 7, 37, 3 VAL. MAX. 1, 6, 12. mitior: MART. 9, 68, 7. mixtus: STAT. Theb. 1, 447 (*cf.* commixtus: VERG. Aen. 12, 618. permixtus: PLIN. epist. 2, 11, 7). multiplex: IVST. 24, 6, 8. multus: PLAVT. Pseud. 556 HIL. ad Const. 1, 8 *al.* plurimus: LIV. 1, 39, 2. mutuus: CVRT. 4, 9, 20. nauticus: VERG. Aen. 3, 128 LVCAN. 2, 688 VAL. FL. 1, 186 SIL. 11, 488 VAL. CEM. hom. 20, 7. nefandus: VAL. FL. 4, 516. nocturnus: LIV. 39, 15, 9. novus: LIV. 4, 33, 9. 7, 15, 5. 8, 39, 4. obiurgatorius: AMM. 16, 12, 55. par: CIC. ad Q. fr. 3, 2, 2 LIV. 10, 43, 10 PETRON. 117 IVV. 15, 53 PLIN. paneg. 22 FLOR. epit. 1, 13, 14. patrius: SIL. 4, 215. pavidus: LIV. 38, 25, 14. 41, 11, 6. percitus: APVL. met. 4, 27. perpetuus: CIC. Phil. 1, 36. pertinax: VAL. MAX. 3, 7, 8. Philocteteus: CIC. fin. 2, 94. praenuntius: PLIN. paneg. 61. praevius: SIDON. epist. 3, 12, 2. primus: CAES. Gall. 7, 28, 5 *al.* profundus: STAT. Theb. 10, 760. propinquus: SIL. 13, 148. prosper: TAC. hist. 3, 17. quantus: CIC. Sest. 121 orat. 107 *al.* LVCAN. 1, 578 PLIN. nat. 9, 30 PLIN. epist. 9, 26, 2 FRONTO p. 21, 2 N. rabidus: STAT. Theb. 5, 96. 8, 632. recens: PLIN. paneg. 23. repens: SIL. 10, 395 CLAVD. 26, 460. repentinus: BELL. Hisp. 9, 2 LIV. 34, 38, 6. 44, 12, 1 AMM. 21, 6, 3. saevus: STAT. silv. 5, 1, 198 Theb. 7, 615. secundus: VERG. Aen. 5, 491. 10, 266. OV. met. 8, 420 SIL. 16, 466. seditiosus: LIV. 2, 39, 9. semianimis: STAT. Theb. 8, 597. stolidus: AVSON. Mos. 165. subitus: LIV. 7, 35, 11 PHAEDR. 1, 15, 5. summus: PLAVT. Merc. 49 TER. Haut. 40 SEN. contr. 1, 1, 23 QVINT. inst. 12, 6, 4. 12, 8, 3 PLIN. epist. 4, 5, 1 APVL. met. 9, 21. supernus: APRING. in apoc. 4, 9. supremus: OV. trist. 3, 3, 43 EPICED. Drusi 219 VAL. FL. 1, 752 (*cf. Langen ad l.*). 3, 350. 8, 172. tacitus: CASSIOD. in psalm. 139, 7. tantus: CIC. orat. 214 *al.* CAES. civ. 3, 105 VERG. Aen. 4, 411 LIV. 21, 57, 7 *al.* tener: PLIN. epist. 2, 14, 12. terribilis: LIV. 21, 28, 3 (*comp.*). 30, 34, 1. 35, 30, 5. terrificus: PETR. CHRYS. serm. 14 p. 231^B^. tonans: APVL. met. 7, 13. tremendus: STAT. Theb. 12, 752. tremulus: CARM. poet. min. V 50, 24, 13. tristis: VERG. Aen. 12, 409 SEN. apocol. 12, 2 SIL. 5, 586 AMM. 28, 5, 6. trux: LIV. 7, 23, 6 CVRT. 3, 10, 1 TAC. ann. 4, 25. tumultuosus: CVRT. 10, 2, 13. turbatus: PETRON. 109. turbidus: TAC. ann. 4, 50. 12, 43 PLIN. epist. 9, 13, 4. tutus: VERG. Aen. 10, 712 (totis *P*). vagus: TAC. dial. 9. validus: VVLG. Hebr. 5, 7. vanus: VAL. FL. 3, 128 CLAVD. 28, 254. varius: LIV. 5, 37, 8 *al.* SEN. epist. 56, 3 tam varios. AMM. 17, 7, 4 CLAVD. carm. min. 25, 21. vastus: VERG. Aen. 10, 715 AETNA 56 OV. met. 12, 494 APVL. met. 1, 17. vicinus: SIL. 10, 504. vitalis: PETR. CHRYS. serm. 103 p. 488^A^. ululabilis: APVL. met. 10, 5 AMM. 19, 5, 5 *al.* usitatus: AMM. 24, 1, 1.

2 *iuncturae* ***casuum***: **a** *subiectum* (-r, -es): accedit: CIC. rep. 4, 9. accidit: LIV. 4, 33, 9 *al.* TAC. hist. 4, 29 PLIN. paneg. 92. adulescit: AMM. 16, 12, 43. advolvitur: STAT. Theb. 5, 143 astris. ascendit: VVLG. exod. 2, 23 ad deum. Ier. 14, 2. I Macc. 5, 31 ad caelum. CASSIOD. in psalm. 139, 7. assilit: STAT. Theb. 10, 456 aethera. circumit: VVLG. Is. 15, 8 terminum Moab. circumsonat: LIV. 3, 28, 3 hostes. 27, 18, 16 SEN. epist. 56, 1 me. crescit: LIV. 27, 48, 11. currit: STAT. Theb. 4, 804 virum super ora. discordat: STAT. Theb. 12, 463. erumpit: SIL. 10, 504. exoritur: ENN. ann. 442 VERG. Aen. 2, 313 *al.* SALL. Catil. 45, 3 OV. trist. 1, 3, 77 LIV. 9, 27, 11 *al.* SEN. contr. 1, 8, 5 STAT. Theb. 7, 600 APVL. met. 9, 42 AMM. 16, 12, 43 a tenui susurro *al.* exurgit: LVCAN. 9, 114 APVL. met. 10, 16. ferit: VERG. Aen. 2, 488 sidera. 5, 140. 11, 832 OV. fast. 6, 578. fremit: SEN. Phoen. 415. furit: STAT. Theb. 6, 625 MART. 9, 68, 7. gliscit: LVCR. 3, 480. incipit: LIV. 7, 40, 10 *al.* increscit: VVLG. gen. 19, 13. ingeminat (*i. se ingeminat*): VERG. Aen. 5, 227. insidet: PLIN. paneg. 61 auribus. insonat: SIL. 12, 181. instat: LIV. 1, 29, 4. introit: VVLG. psalm. 17, 7 in aures. Iac. 5, 4. it: VERG. Aen. 4, 665 ad altaria. 5, 451 caelo *al.* SIL. 2, 417 STAT. Theb. 1, 671. 3, 593. meat: AVSON. 399, 28 per tecta. obstrepit: LIV. 22, 55, 3 SEN. epist. 29, 12. 83, 7 VAL. MAX. 3, 8, 6. oritur: PLAVT. Aul. 403 Rud. 614 AFRAN. com. 12 CAES. Gall. 2, 24, 3 *al.* SALL. Iug. 57, 3 LIV. 9, 37, 4 *al.* CVRT. 9, 3, 16 *al.* pervadit: LIV. 4, 40, 1 urbem. pervenit: BELL. Hisp. 34, 1. VERG. Aen. 9, 393 ad aures. LIV. 1, 40, 5 CVRT. 4, 6, 14 VVLG. Iob 34, 28. pulsat *aliquem*: AVG. conf. 6, 8, 13. quatit: SIL. 3, 221 castra. resonat: IVST. 24, 6, 8. responsat: SIDON. carm. 5, 409. ruit: VERG. Aen. 12, 621 ab urbe. VAL. FL. 3, 58 ad regem. STAT. Theb. 8, 264. sonat: OV. met. 4, 28 VAL. FL. 2, 112. subsistit: OV. met. 1, 207. surgit: VAL. FL. 8, 129. vagit: ENN. ann. 531. venit: OV. fast. 3, 374 ad astra. LIV. 3, 28, 3 in castra. VVLG. gen. 18, 21 *al.* volvitur: ENN. ann. 531 ad caelum volvendus. **b** *genetivus*: clamoris: echo: HIER. epist. 50, 5. imago: SIL. 14, 365 clamat scopulis -is imago. indignatio: PETRON. 92 non minore -is indignatione ... flagitabat. remissio: RHET. Her. 3, 12, 22. sonitus: VVLG. I reg. 4, 14 audivit Heli sonitum -is. Ezech. 27, 28. vox: VVLG. I reg. 4, 6 audierunt ... vocem -is. I Esdr. 3, 13 Is. 30, 19. 65, 19 Ier. 8, 19. 25, 36 *al.* RVFIN. Orig. in exod. 5, 4 PALLAD. hist. mon. I 6 p. 275^A^. **c** *obiectum* (-em, -es): addere: LIV. 3, 60, 10. 23, 16, 14. 30, 18, 6. adicere: PETRON. 68 adiectum (auctum *Friedl.*) ... -em. afferre: VERG. Aen. 12, 618. attollere: VEG. mil. 3, 18. augere: SALL. Iug. 52, 6 LIV. 21, 33, 6. captare: SEN. epist. 52, 9. circumferre: LIV. 2, 50, 6. commovere: PLIN. epist. 2, 14, 7. compescere: HOR. carm. 2, 20, 23. concitare: FRONTO p. 21, 2 N.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dare: VERG. Aen. 3, 566 SIL. 6, 252. 7, 326 IVVENC. 3, 106 PETR. CHRYS. serm. 14 p. 231ᴮ. 103 p. 488ᴬ EVSTATH. Bas. hex. 8, 5 p. 950ᴮ. deminuere: PETRON. 68. dispergere: LVCR. 4, 182. edere: LVCIL. 1236 CIC. div. 2, 50 LIV. 26, 5, 9 CVRT. 4, 15, 19. 10, 3, 5 LVCAN. 1, 580. efferre: PLAVT. Amph. 228 SEN. dial. 4, 36, 4 AMM. 20, 11, 9. 21, 12, 5 RVFIN. hist. mon. 1 p. 399ᴰ. efficere: CIC. ad Q. fr. 3, 1, 7 de orat. 1, 152. effundere: SIL. 11, 71. excipere: CAES. Gall. 7, 3, 2 LVCAN. 7, 480. excitare: CIC. fin. 5, 63 orat. 214 RVT. LVP. 1, 14 LIV. 9, 7, 4 *al.* PLIN. epist. 4, 19, 3. 9, 26, 3 HIER. epist. 52, 4. excludere: PLIN. epist. 5, 6, 21. exordiri: COM. pall. inc. 72 -e⟨m⟩ exorsa. exprimere: SEN. rem. fort. 9, 1. extollere: VVLG. II Macc. 12, 37. facere: PLAVT. Bacch. 874 VARRO rust. 3, 5, 18 fit. CIC. Verr. 2, 67 *al.* BELL. Hisp. 3, 8 *al.* OV. met. 12, 387 PAVL. FEST. p. 195 GELL. 1, 11, 9 LAMPR. Diad. 5, 2 VVLG. II Esdr. 5, 1 *al.* CLAVD. 20, 403. ferre: VERG. georg. 1, 362 ad litora. LIV. 34, 20, 7 tulere (*i. sustinuerunt*) *al.* SEN. dial. 2, 19, 3 LVCAN. 7, 274. incipere: VERG. Aen. 6, 493. indere: SEN. nat. 6, 19, 2. integrare: STAT. Theb. 6, 43. intermiscere: BELL. Hisp. 31, 6 gemitu. intollere: APVL. met. 8, 26. iterare: LIV. 8, 38, 10 FRONTO p. 159, 3 N. lenire: HOR. carm. 1, 27, 7. levare: VVLG. Is. 15, 5. mereri: QVINT. inst. 12, 9, 8. miscere: LIV. 2, 33, 8 ploratu *al.* OCTAVIA 320 cum ... planctu. STAT. Theb. 8, 722 APVL. mund. 29. mittere: STAT. Theb. 12, 522 ad sidera. movere: CIC. orat. 111. 236 *al.* multiplicare: VVLG. gen. 18, 20. novare: LIV. 8, 39, 5. pati: LIV. 8, 38, 10 SEN. contr. 9 praef. 4 GREG. M. moral. 4, 54. perferre: LIV. 5, 28, 11 -r Verruginem perlatus *al.* SEN. epist. 80, 2 -r ex stadio perfertur. CVRT. 5, 12, 13. permiscere: SALL. Iug. 60, 1. LIV. 38, 22, 8 ploratibus. CVRT. 3, 12, 3 ululatu planctuque. profundere: CIC. Flacc. 15 Sest. 117 PANEG. 11, 29. reddere: SALL. hist. frg. 2, 87 LIV. 2, 11, 9 *al.* CVRT. 9, 4, 23 TAC. hist. 4, 18. redintegrare: LIV. 3, 63, 4. 4, 28, 6 *al.* referre: CVRT. 5, 12, 14 -r . . . totis castris referebatur. renovare: LIV. 2, 65, 5 *al.* repetere: IVV. 6, 328 toto ... ab antro. reprimere: HOMER. 62. resolvere: STAT. Theb. 7, 489. scribere: PORPH. Hor. ars 75 -es (*i. elegias*). sedare: CIC. Sest. 62. serere: AMBR. epist. 63, 60. suscitare: PHAEDR. 5, 5, 28. sustinere: LIV. 1, 41, 4 *al.* tolerare: CVRT. 7, 9, 13 GREG. M. moral. 4, 54. tollere: PLAVT. Curc. 277 CIC. Verr. 5, 94 *al.* LVCR. 4, 1014 CAES. Gall. 3, 22, 4 *al.* VERG. Aen. 2, 222 *al.* LIV. 3, 62, 4 *al.* tradere: CAES. Gall. 7, 3, 2. vitare: CELS. 8, 9, 1. **d** *abl.*: uti: RHET. Her. 3, 14, 25 SEN. contr. 1, 1, 21 VLP. dig. 29, 5, 1, 36.

syn.: sonitus (PACVV. trag. 223), strepitus (LIV. 2, 27, 8 *al.*), tumultus (ENN. scaen. 156), vociferatio (HIER. epist. 109, 2), vocis vigor (SIL. 12, 210), vox (CIC. Pis. 31 LVCR. 1, 490 SIL. 16, 419). *oppos.*: parvae murmura vocis (OV. met. 12, 49), sermo (RHET. Her. 3, 12, 22), sermo mitis (MAXIM. eleg. 5, 53), silentium (PAVL. FEST. p. 79 PLIN. epist. 2, 10, 7), susurrus (AVG. epist. 129, 6).

deriv.: clamorosus.

clamoriis *v. p. 1254, 77.*

clāmōrōsus, -a, -um *a* clamor. *i. q. clamosus*: PS. AMBR. serm. 24, 4 qui ... cachinnis -is ... in ecclesia perstrepit [PS. AVG. de orat. Migne 47 p. 1115ᴮ Anna ... non -a petitione, sed tacite et modeste ... precatur. *ex* CYPR.? *v. l. 83, ubi* clamosa].

clāmōsitās, -ātis *f. a* clamosus. *i. q. clamor*: FVLG. aet. mund. p. 151, 11 portae assulam tacita -e pulsabat.

clāmōsus, -a, -um [*cf. c.* clamor, clamare. *v. Stolz, Histor. Gramm. d. lat. Spr. I 538. Th.*]. GLOSS. κραύγασος, κραυγαστής, κρακτικός. IV 160, 15 rabula (V 143, 35). ISID. orig. 10, 42 -us quasi calamosus a calamo, scilicet quod sonet. *legitur inde a* RHET. Her. *adde nom. propr.*

1 *de animantibus (vel partibus animantium) i. q. qui valde vel assidue clamat*: SEN. dial. 3, 4, 2 dicimus ... stomachosum, rabiosum, -um. LVCAN. 4, 440 ora ... -a Molossi. MART. 5, 84, 2 puer ... -o revocatur a magistro. 7, 18, 13 -o ... obstrepe cunno. 10, 37, 13 -us ages in retia vulpem. 11, 98, 15 -i lictoris ... virga. IVV. 14, 191 pater. QVINT. inst. 6, 4, 15 ne turbidus et -us tantum sit altercator. DON. Ter. Ad. 2, 3, 11 senes. DARES 13 Diomedem. SERV. georg. 3, 431 'ranis loquacibus' -is. SCHOL. Hor. Gloss. Γ sat. 1, 6, 43 -um in causis agendis. VVLG. prov. 9, 13 mulier stulta et -a. PAVL. NOL. carm. 23, 47 hostes. PHYSIOGN. 22 iracundus satis erit et fellitus et -us. 48. 125 anser animal est . . . -um (130 pavus animal est -um). EVSTATH. Bas. hex. 8, 3 p. 949ᴬ *aves* canorae atque -ae. CYPR. GALL. gen. 1293 praeco. SEDVL. op. pasch. 3, 11 multitudo discurrens crebris -a doloribus. POMER. 3, 8, 2 -i in loquendo. BENED. reg. 7 p. 21 non sit -us in voce. **2** *de rebus*: **a** *corporeis i. q. clamore plenus*: SEN. Herc. f. 172 fori. STAT. Theb. 4, 448 valles. silv. 3, 5, 16 theatri. 4, 4, 18 urbi. MART. 10, 53, 1 circi (IVV. 9, 144 AVSON. 252, 1 CORIPP. Iust. 2, 326). 12, 18, 2 -a ... in Subura. SVLP. SEV. epist. app. 3 -um urgere mortarium. ENNOD. epist. 7, 22, 1 p. 190, 10 vicissitudo -ae solitudinis. *nota c. genet.*: SIL. 14, 269 undae -us Helorus. *c. abl.*: PETR. CHRYS. serm. 47 p. 332ᴬ (*in imag.*) huius saeculi mare ... -um litibus. **b** *incorporeis i. q. cum clamore iunctus*: RHET. Her. 3, 13, 23 continuatio est orationis enuntiandae acceleratio -a. QVINT. inst. 5, 13, 2 actio. IVV. 8, 186 -um ageres ut Phasma Catulli. AVR. Fronto p. 84, 11 N. quaere -am ὑπόθεσιν. APVL. met. 6, 27 ululatibus. 8, 28 vaticinatione. 9, 42 strepitu. CYPR. domin. orat. 5 non -a petitione (*v. l. 49 sq.*), sed tacite et modeste. Demetr. 1 -is vocibus (AVG. in euang. Ioh. 6, 2 vox ... corvi -a est, non gemebunda. CYPR. GALL. exod 80. AVELL. p. 240, 25 magna et -a voce. MAXIM. eleg. 1, 205 OP. imperf. in Matth. 13 p. 710 GREG. M. moral. 5, 79. 10, 47 · NICET. psalm. 13 p. 80, 25 *et* 81, 18 PAVL. STEPH. reg. 2. 18 BENED. reg. 52). CYPR. Demetr. 19 impatientia. IVL. VICT. rhet. 24 p. 441, 25 elata et -a *pronuntiatio.* DON. Ter. Ad. praef. 1, 5 πρότασις turbulenta est, ἐπίτασις -a. CLAVD. 26, 467 seditio. PAVL. NOL. carm. 20, 182 -as iterare preces. AVIAN. fab. apol. 1 ex -is parvuli vagitibus. EVG. TOLET. carm. 8, 35 -os . . . tumultus. CASSIOD. in psalm. 67, 27 latratibus. var. 4, 51, 8 silentium.

adv. **clāmōsē** *i. q. cum clamore*: QVINT. inst. 11, 3, 45 ne dicamus omnia -e. *Hoppe.*

clamydātus, clamys *v.* chlam-. **clanclē** *v. p. 1246, 3.*

?**clancorum** NOT. Tir. 19, 91ᵃ. *fort. i. q.* clanculum? *Mbr.*

clanculārius, -a, -um *a* clanculum (-us). *de forma* clanclarius *v. p. 1261, 16. clam, dolose aliquid faciens*: MART. 10, 3, 5 vernaculorum dicta, sordidum dentem et foeda linguae probra circulatricis ... poeta quidam -us spargit et vult videri nostra. TERT. pall. 4 tantum Lydiae -ae licuit, ut Hercules in Omphale et Omphale in Hercule prostitueretur. NOVELL. Valent. 15, 1, 3 omnis ... contractus, qui -o vel emente vel vendente in fraudem legis initus fuerit, careat firmitate.

1. clanculō *adv. v. l. 63 sqq.*

2. clanculo, -āre *a* clanculum (-us). GLOSS. V 277, 55 -at celat abscondit (596, 7). 593, 27 -are occultare, palliare, subacellare (subcelare *Goetz,* subascellare *Heraeus*).

clanculus, -a, -um [*a clam deminutive. v. Jacobsohn, Quaest. Plautin. 11. Th.*]. *i. q. clandestinus*: GLOSS. V 446, 9 -is, id est (idem *cod.*) occultis. *addendum fort.* GLOSS. *l. 33 sqq.*

acc. neutr. pro adv. ᴿ**clanculum.** PRISC. gramm. III 51, 21 *clam* habet ... diminutionem ... -m. 39, 25. 63, 8. 80, 16. 88, 22. EXPLAN. in Don. gramm. IV 561, 28 GLOSS. IV 216, 15 *cf.* DIOM. gramm. I 319, 23. *fere i. q. clam.* GLOSS. occulte (SCHOL. Ter. p. 100), occultissime. SCHOL. Ter. p. 100 furtim. *nota*: GLOSS. occultum. dubium, ambiguum (*cf. etiam* IV 334, 7), *quia sumitur, ut videtur, pro neutro adiectivi* clanculus. clancolum: NOT. Tir. 94, 59 (*v. l. 13*). *de iis quae accedunt cf.* clam *p. 1247, 84 sqq. et* clanculo *infra l. 65.* **1** *adverbium*: PLAVT. 29ⁱᵉˢ, *ut* Amph. 523 -m abii a legione (Most. 1045. AFRAN. com. 47 ire. GELL. 1, 8, 5 adire). 795 ab navi -m huc alia via praecucurristi. 797 *pateram* rursum obsignasti -m. Asin. 881 aucupemus ex insidiis -m quam rem geraut. Bacch. 317 Mnesilochus noctu (Curc. 22 AFRAN. com. 47) -m devenit ad Theotimum (TER. Eun. 589 venisse. BELL. Hisp. 32, 8). Cas. 444 captandust horum -m sermo mihi. Men. 531 *aureum* -m ex armario te surrupuisse. 560 ubi vir compilet -m quidquid domist. 605 -m te istaec flagitia facere. Poen. 913 haec cura -m ut sint dicta. Rud. 356 quo pacto leno -m nos hinc auferre voluit. TER. Haut. 472 illos . . . id agere inter se -m. Phorm. 873 cum eius consuevit olim matre in Lemno -m. Eun. 310 in cellulam ad te patris penum omnem congerebam -m. 411 invidere omnes mihi, mordere -m. LVCIL. 722 illi qui inscriptum e portu exportant -m ne portorium dent. ATTA com. 24 germanas meas vespera oriente -m ferri. LACT. inst. 1, 14, 5 (*ex Ennii Euhemero*) Neptunum clam Saturno Ops parit eumque -m abscondit. QVEROL. p. 47, 6 aulam illi per fenestram propellamus -um. **2** *praepositio c. acc. et c. abl.*: TER. Ad. 52 alii -m patres quae faciunt (*cf.* GLOSS. V 532, 21 nescientibus patribus suis). CHAR. gramm. I 296 -m facit patrem et patre. DIOM. gramm. I 319, 23 clam custodem et custode, et -m et clanculo.

adv. **clanculē.** GLOSS. occultissime, latenter, absconse. *fortasse etiam addendum* clancle *sub* clam *p. 1246, 3.* CASSIAN. inst. 7, 24 non loculos -e compilare, sed ipsum dominum venumdare. conl. 2, 11, 3 *paxamatium* consuetudine vitiosa subtraxeram -e comedendum (*syn.* 2, 11, 3 latenter).

adv. **clanculō** (DIOM. gramm. I 319, 23 *supra l. 56*). GLOSS. λάθρα (DOSITH. gramm. VII 412, 15), occulte, occultissimo. *accedunt fere eadem singularia quae ad* clam (*cf. p. 1247, 84 sqq.*). APVL. met. 3, 8 puer -o profugit (flor. 15 p. 55). 3, 16 capillos . . . -o . . . auferre. 7, 11 partis *hirci* ... subreptas -o. 9, 9 cantharum ... -o furati (10, 14). apol. 40 nihil ego -o, sed omnia in propatulo ago. 86 *epistulam* miseras -o ad Pontianum (AMM. 20, 8, 18). TERT. pall. 4 *Achilles* virum alicui -o functus adhuc sustinet stolam fundere. SOL. 7, 29 perdices -o revertuntur. ZENO 1, 16, 1. COD. Iust. 5, 17, 7 pr. (*a. 337*) non temere nec -o, sed publice contestatione deposita nupsisse. 11, 68 (67), 3 (*Constantinus*) quicunque . . . -o ad officia convolaverint. AMM. 21, 12, 13 *ei* erumpebant -o per posticas. 26, 6, 5 Constantinopolim quantum fieri poterat -o saepe intermeans. SCHOL. Iuv. 10, 337 celebrare (GREG. TVR. Franc. 10, 31). SCHOL. Cic. Bob. p. 109, 10 Hild. *Themistocles* expositus -o (clauculo *cod.*) ne manus incideret Atheniensium. VEG. mil. 4, 26 tenebrarum ac noctis occasione captata cum scalis -o veniunt (PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 15 ad murum -o veniunt. HEGES. 4, 23 *Iacobus* venit ad Simonem -o). AMBR. hex. 5, 8, 22 *cancer* -o calculum immittens *ostreo.* obit. Valent. 80 hei mihi quod non -o ante misisti. off. 3, 14, 87 naves . . . -o exurere. HEGES. 4, 20 in suburbanum rus -o concessit *Nero.* PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 2, 17 -o et cum quadam verecundia *nocere.* in Os. 2, 5 quod . . . populus -o pro-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fanis gentibus misceretur (EPIST. pontif. 255 Migne 13,1137 [Siricius 1, 7] ut prius -o illicita ac sacrilega se contagione miscuerint *monachi et monachae*). AVG. serm. 8,11 poenale est -o auferre (epist. 153, 25 per furtum -o). doctr. christ. 2, 40, 60 quae ... sibi ad usum -o vindicavit. in psalm. 38, 12 ut per hos -o iret, quod palam funderetur. mor. Manich. 2, 20, 74 praeter regulam -o accepti. conf. 5, 8, 15 nocte -o . . . profectus. 6, 9, 14 securim -o apportans. 9, 8, 18 -o *exagitare dominam*. EPIST. pontif. 286 Migne 20, 479 (Innoc. 2, 15) quae Christo spiritaliter nupserunt... si se -o corruperint. MACR. sat. 5, 18, 1 poeta ... -o doctus. PHYSIOGN. 40 venenum ... -o venditare. COD. Theod. 16,1,4 (*a. 386*) contra ... dispositionem obreptive aut -o supplicare. PRAEDEST. 1,17 p. 592^D superventum facientes eis ... -o. GREG. TVR. glor. conf. 13 -o ait ad eum.

deriv.: clancularius, clanculare.

?**clandārius** ab exconso (ex absconso?) alterum lapidans GLOSS. II 573, 28 (*subest fortasse* clanclarius *i.* clancularius).

clandestīnus, -a, -um [*quomodo a* clam *ductum sit, non liquet. Th.*]. VEL. gramm. VII 78, 17 n littera in locum m succedit ut cum dicimus -um, cum ab eo trahatur quod est clam (*cf.* clamdestinus SVET. Nero 48 *cod. Memm.*). PRISC. gramm. III 51, 22 clam, clanculum. derivatur ex hoc etiam -us. clandestīnus AVIAN. fab. apol. 17. *clam aliquid faciens, occultus, latens; cf.* GLOSS. λαθραῖος, λαθροδήκτης; -um λαθριμαῖον, αἰφνίδιον, occultum, dispositum, satis occultum; -a latentia, velata an satis occulta. NOT. Tir. 66, 70.

1 *de rebus*: LEX XII tab. (Decl. in Catil. 65) qui . . . coitiones ullas -as in urbe conflavisset. PLAVT. Cas. 944 nuptiae. Curc. 49 amor (Amph. 490 consuetio). AFRAN. com. 127 risu. L. CRASS. or. frg. Cic. orat. 223 consiliis (SISENNA hist. 111 CAES. Gall. 7, 1, 6 NEP. Hann. 2, 2 LIV. 10, 38, 6. 40, 11, 2. 42, 24, 3 SEN. dial. 4, 9, 3). CIC. Sull. 33 scelere (LACT. inst. 5, 8, 6. LIV. 42, 18, 1 scelere latrociniorum ac veneficiorum). Cato 40 colloquia (APVL. met. 8, 3 AMM. 14, 11, 1. 20, 7, 9. 29, 5, 52). off. 2, 81 introitu (SVET. Nero 48). LVCR. 1, 779 naturam. 2, 128 motus ... materiae. HIRT. Gall. 8, 33, 1 fuga (VAL. MAX. 6, 7, 3). LIV. 1, 33, 8 facinora (35, 15, 5). 3, 36, 9 foedus (SIL. 7, 267). 4, 36, 3 denuntiatione. 6, 15, 5 praeda. 39, 8, 3 coniurationibus (IVST. 20, 4, 14 AMM. 17, 12, 18). MANIL. 1, 897 fraudibus (COD. Theod. 14, 3, 22). VAL. MAX. 2, 5, 3 insidiis (8, 15, 4. GELL. 17, 16, 3 epularum. AMM. 16, 12, 23. 22, 11, 7. 25, 3, 19. 29, 5, 7. 30, 1, 1 COD. Theod. 2, 19, 2). 5, 1, 1 adventu. 6, 5 ext. 2 molitionibus. TAC. ann. 4, 27 coetibus. PLIN. paneg. 49 ganeam. 62 existimationes. FRONTO p. 114, 13 N. signis. AFRIC. dig. 41, 2, 40, 3 possessio (VLP. dig. 10, 3, 7, 6). VLP. dig. 47, 8, 2, 9 damnum (*bis*). GELL. 17, 9 tit. litteris. 17, 9, 3 conventum. APVL. met. 3, 3 itineribus. 5, 18 veneris. 8, 10 coitus. 9, 20 transcursu (CORP. III 3385 latrunculorum transitus. 10312. 10313). TERT. adv. Val. 25 p. 201 providentiae. ARNOB. nat. 1, 43 artibus (COD. Theod. 8, 4, 7). AVSON. 416, 29 veterum . . . loquellas. AMM. 15, 2, 2 susurris. 20, 5, 7 ambitio. 22, 9, 12 pretiis. 24, 1, 6 impetum (28, 2, 10. 31, 11, 4). 26, 4, 4 praestigiis. 29, 2, 9 regiorum confabulationibus. 29, 5, 35 abitu. RVFIN. hist. mon. 1 p. 402 cogitatio. PS. RVFIN. in Os. 2, 5 semitis. in Am. 5, 13 offensiones. 7, 14/15 turpitudine. AVG. serm. ed. Mai 28, 4 amissi sacrilegii -a machinatio (*cf.* GLOSS. V 277, 37). VICTRIC. 27 lapsu. AVIAN. fab. apol. 17 verba nocentis. OROS. hist. 2, 19, 2 obreptione. EVSTATH. Bas. hex. 5, 5 p. 914^B morbi . . . perniciem. SIDON. epist. 3, 13, 10 proditionis. 5, 7, 1 vestigia. 7, 6, 2 morsu. ENNOD. epist. 1, 9 actuum. opusc. 3 p. 335 affectum. COD. Iust. 4, 35, 23 pr. pecunias. *neutrum substant.*: POMPON. dig. 43, 24, 21, 1 cum . . . in -i suspicionem non veniret *opus faciendum*. SECVNDIN. epist. p. 898, 11 -a eorum publicare. *dubitandum de* SISENNA hist. 122 -a crebritudine (celeriter *codd.*) transigi, apud notos cogitata dici decet, non explanari. **2** *de hominibus*: CAES. Gall. 7, 64, 7 -is nuntiis legationibusque Allobrogas sollicitat (LIV. 23, 32, 10). RVT. LVP. 1, 7 hostem. GRATT. 183 Acarnan. TAC. ann. 2, 40 iamque Ostiam invectum *Agrippam* ... in urbe -i coetus celebrabant. AMM. 14, 1, 2 rumigerulos. 30, 1, 14 eques. ENNOD. epist. 5, 27 susurrator.

syn. et iuxta posita: caecus (LVCR. 1, 779. 2, 128), subitus (VAL. MAX. 5, 1, 1 f. *cf. supra l. 23* GLOSS. αἰφνίδιον), versutus (AMM. 14, 1, 2), obscurus (AMM. 16, 12, 23). *oppos.*: manifestus (COD. Theod. 2, 19, 2).

adv. **clandestīnō**: *cf.* GLOSS. II 358, 3 λάθρα. DOSITH. gramm. VII 412, 15. NON. p. 38 -o est abscondite. PLAVT. Mil. 956 hoc negoti -o ut agerem. Amph. frg. 18 (19). LVCIL. 651 -o tibi quod commissum foret. POMPON. Atell. 24 -o tacitus taxim perspectavi per cavum. ARGVM. Plaut. Truc. 4 *mulier* clam sibi supposuit -o editum. FVLG. aet. mund. p. 164, 15 *Dictanabum* -o Olimpiada magico compressisse figmento. *Bannier.*

clandico, clandio *v.* claud-.

?**clanes** bene age GLOSS. V 564, 40 (*cf.* 446, 10 *et* 494, 53 -es bene agere). clangere ⟨orationem⟩ bene agere *Bücheler. Mbr.*

***clango,** -uī, -ere [*cf. c. gr.* κλάζειν, κλαγγή, *island.* hlakka *'quiritare', cf. Solmsen, Z. f. vergl. Sprachw. 29, 332. Th.*]. *formae*: glangit: POL. SILV. voc. anim. chron. I p. 548. *gen. plur. part.*: -entium: AMM. 28, 4, 34 *al.* -entum: PAVL. PETRIC. Mart. 4, 14. *perf.* clangueris: VVLG. num. 10, 4. *legitur inde ab* ACCIO.

i. q. personare (GLOSS. -it personat, clingit), *sonum edere. intrans. est, sed additur etiam obi. q. d. internum.* **I** *de animantibus*: **A** *de bestiis*: SVET. frg. p. 250, 4 aquilarum *est* -ere (ANTH. 762, 27). APVL. Socr. 110 *corvus* vult clarissime -ere. AMM. 28, 4, 34 in modum pavonum ieiunitate -entium. SIDON. epist. 2, 2, 14 cygnos atque anseres . . . -entes (POL. SILV. voc. anim. chron. I p. 548). **B** *de hominibus*: **1** *proprie instrumentis quibusdam sonum edere*: NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 6 resumant precum suarum tubam, sed qua non bellicum -ant. AVSON. 423, 3 turbida -entes confundunt agmina Troes. HIER. epist. 46, 12 prophetam ... bucina ... -entem (VVLG. lev. 25, 9 -es bucina. Ios. 6, 4 sacerdotes -ent bucinis. 6, 8. iud. 6, 34. 7, 19 *al.*). 119, 5 unoquoque *angelo tuba* -ente (VVLG. num. 10, 8 sacerdotes -ent tubis. 10, 9 -etis ululantibus tubis. *al. cf. infra l. 18*). VVLG. num. 10, 4 si semel -ueris. 31, 6 tubas ad -endum tradidit ei. *al.* PRVD. cath. 5, 49 acies -ere classicum (c. Symm. 2, 10). SEDVL. op. pasch. 3, 11 -bant gemitu modulante tibicines cantus inferis blandientes. **2** *translate i. q. loqui*: FRONTO p. 146, 12 N. te . . . malle murmurare potius et friguttire quam -ere. HIER. adv. Pelag. 1, 33 audi apostolum euangelica -entem tuba 'o altitudo divitiarum' *eqs.* MART. CAP. 2, 122 rhetorico -ere syrmate. **II** *de rebus*: ACC. trag. 573 ⟨ech⟩o crepitu -ente (-entes *codd.*) cachinnat. *de tuba*: VAL. FL. 3, 349 luctificum -ente tuba. STAT. Theb. 4, 341 horrida -unt signa tubae. HIER. epist. 146, 1 p. 1082 -at tuba euangelica. VVLG. lev. 23, 24 Ios. 6, 20 Am. 3, 6 PS. RVFIN. in Os. 5, 8/9 SIDON. carm. 1, 5. SEDVL. carm. pasch. 5, 354 quaenam bella tibi -et tuba? PAVL. PETRIC. Mart. 4, 14 -entum voces aequare tubarum. ALC. AVIT. carm. 3, 44 CASSIOD. inst. div. 30 ISID. ort. et obit. 47 -entium tubarum sono. *cf.* VEN. FORT. carm. 3, 4, 2 de more tubarum -ente sermone. VVLG. exod. 19, 13 cum coeperit -ere bucina.

syn.: sonare, personare.

deriv.: clangor. *compos.*: in- reclangere.

clangor, -ōris *m.* [*cf. c.* clangere. *Th.*]. SERV. Aen. 2, 313 -r graecum est, nam κλαγγή dicitur. CHAR. gramm. I 155, 28 quaedam *vocabula* ficta sunt a sono vel vocibus, ut stridor, -r (DIOM. gramm. I 460, 4 DON. gramm. IV 400, 30 DOSITH. gramm. VII 396, 11). *formae*: GRAMM. suppl. 292, 12 -r per duas c *enuntiatur. legitur* glangu: GLOSS. II 101, 39. ISID. diff. 1, 85 clamor rationabilium, -r irrationabilium ut anserum vel tubarum (DIFF. ed. Beck p. 46, 27). GLOSS. κέλαδος, κραυγή, κλαγγή. nunc sonus, proprie autem vox anseris est. horribilis sonus confertus(?). *legitur inde a* CIC.

1 *animantium*: **a** *bestiarum*: CIC. carm. frg. 22, 15 nona super tremulo genetrix -e volabat. 32, 14 *aquila* -em fundit vastum (LIV. 1, 34, 8 *aquila* cum magno -e volitans. PLIN. nat. 10, 6 *melanaëtos* sola *aquila* sine -e, sine murmuratione. SIL. 17, 55. SVET. Dom. 6 *aquila* -es laetissimos edidit). VERG. Aen. 3, 226 harpyiae ... magnis quatiunt -bus alas (SERV. *ad l.* acyrologia est, si -em dixit alarum sonitum). OV. met. 12, 528 *avem* ingenti circum -e (clamore *multi* ς) sonantem. 13, 611 consonus exit in auras ter -r. LIV. 5, 47, 4 -e *anserum* ... excitus M. Manlius (LIV. perioch. 5. COLVM. 8, 13, 2 *anser* -e prodit insidiantem. PLIN. nat. 18, 363 anseres continuo -e intempestivi. FLOR. epit. 1, 13, 15 VIR. ill. 24, 4. AMM. 18, 3, 9 ne eis [*anseribus*] eliciat ... necessitas ... -em. QVEROL. p. 30, 16 diris cum -bus). GRATT. 186 *canis* -e citat . . . apros. SEN. Herc. O. 1389 feris -bus. PLIN. nat. 10, 23 *accipitres* -e . . . invitare ad occasionem (SIL. 4, 118 *accipiter* -em bis terque dedit). 10, 127 advenas . . . -e infestant *aves Diomediae* (STAT. Theb. 5, 13 *aves* -e fugaci ... volant. APVL. flor. 17 p. 80 avium instigati ⟨cl⟩angores. CLAVD. 26, 444). 18, 361 fulicae matutino -e praesagiunt (AVIEN. Arat. 1677 *cum fulix* longas ... iterat -e querelas). 18, 363 cum terrestres volucres contra aquam -es dabunt (VAL. FL. 4, 579). STAT. Theb. 8, 204 nihil certum sagis -bus aether praecinet. 12, 517 *grues* hilari -e sonant (SOL. 10, 16. CLAVD. 15, 475 ingenti -e grues aestiva relinquunt. AMBR. hex. 5, 15, 50). APVL. met. 9, 33 gallina . . . -e genuino velut ovum parere gestiens personabat. AVIEN. Arat. 1716 salum repetit ⟨c⟩langore frequenti ardea. CLAVD. carm. min. 27, 45 solem blando -e salutat *phoenix*. SIDON. epist. 8, 9, 4 *olorum* est modulatior -r. **b** *hominum*: STAT. Theb. 4, 789 *puer* lactis egeno nutricem -e ciens. MART. CAP. 8, 809 me ... censorio -e superciliosior increpabas. SISEBVT. anth. 483 *mulier* vincibilem ... petit -em. **2** *rerum, imprimis tubae sim.* (GLOSS. vox tubae, sonus tubae. II 101, 39 ἦχος σάλπιγγος): VERG. Aen. 2, 313 exoritur . . . -r . . . tubarum. 8, 526 Tyrrhenus ... tubae mugire per aethera -r (SERV. *ad l.* sonus Tyrrhenarum tubarum). 11, 192 it caelo. LVCAN. 1, 237. 4, 750. 10, 401 SIL. 2, 19. 14, 628 STAT. Theb. 3, 651. 8, 346 stupet insolito -e Cithaeron. 10, 552 tuba luctificis pulsat -bus urbem. APVL. mund. 30 milites -e incensi. PS. QVINT. decl. 9, 6 sonabant -e ferali tubae. PS. CYPR. spect. 7. IVVENC. 2, 398. 4, 157 tuba terrifico stridens -e. AMM. 14, 1, 1 nondum tubarum cessante -e. 16, 12, 7 tubarum ... concinente -e (HIER. adv. Pelag. 1, 35 tubarum -r concinit). 19, 6, 9 tubarum perciti -e. 24, 4, 15 -e Martio sonantibus tubis (VVLG. Iob 39, 24 tubae sonare -em). 27, 10, 12 tubarum minacium accedente -e. HIER. epist. 76, 3. VVLG. num. 10, 7 simplex tubarum -r. II par. 15, 14 in -e tubae. II Esdr. 4, 20 Is. 18, 3 Ier. 42, 14 Am. 2, 2 CLAVD. 10, 195 AVG. serm. ed. Mai 5, 2. 80, 3 dialect. 6 PS. AVG. serm. ed. Caillau suppl. 2, 13, 1. 2, 61, 7. SVLP. SEV. chron. 1, 17, 5 validis tubarum -bus aer quatiebatur. VAL. FL. 7, 611 Martius . . . ter vomere fusus

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ab ipso -r. SIL. 1, 338 alternus resonat -r. 14, 667 trepidam -bus urbem. 16, 94 raucus stridenti murmure -r increpuit. STAT. Ach. 2, 39 litui (FLOR. epit. 4, 2, 67 *elephanti* consternati subito -e lituorum. PANEG. 12, 33. ENNOD. opusc. 3, 127 p. 363, 22 quando... hostilis litui -r streperet). PS. QVINT. decl. 8, 10 exequias planctibus, -e . . . inquietamus. VIGIL. TRID. ad Ioh. 2 p. 553[B] belli . . . -bus inflammatur *gentilitas*. AMBR. Noe 7, 19 multos improviso -e consternari. VVLG. exod. 19, 16 -r . . . bucinae vehementius perstrepebat (II reg. 6, 15. 15, 10 ISID. in exod. 28, 2. *cf.* GLOSS. V 179, 12 -r bucinarum est). VVLG. num. 10, 5 si . . . prolixior atque concisus -r increpuerit. 23, 21 -r victoriae. 29, 1 dies -is (Soph. 1, 16). AVG. serm. ed. Mai 37, 2 luctuosus -1 obstipuit. PS. AVG. serm. ed. Caillau 2, 68, 2 terrificis...-bus. PETR. CHRYS. serm. 14 p. 231[C] quoties nobis intonat propheticus -r. SALV. gub. 1, 43 polos sacris -bus mugientes. DRAC. Romul. 7, 75 classica si subitis feriant -bus aures. Orest. 634 classica bellisonis quatiens (quatient *Vollmer*) -bus auras. *adde*: AMM. 19, 2, 5 aeneatorum -e ductante.

syn.: sonus, sonitus, strepitus. *Hoppe.*

clapo, -ere *v.* clepo. **clārē** *v.* clarus.

clārēdo, -inis *f.* [*a* clarus. *Th.*]. GLOSS. Scal. V 594, 14 (*Osb. p. 155*) -ines: claritudines. *an corrigas* clare⟨tu⟩dines?

***clāreo** (-uī), -ēre [*a* clarus, *cf. c.* clarescere. *Th.*]. *utrum perf.* -ui *ad* clarere *an ad* clarescere *redeat, diiudicari plerumque nequit praeter unum locum* ITALAE II Cor. 4, 6 *p. 1264, 40, ubi verbi* clarescere *est; qua de causa sub* clarescere *posui. legitur inde ab* ENNIO; *frequentatur forma* -et. **1** *proprie de luce i. q. clarum esse, lucere*: ENN. scaen. 326 hoc lumen candidum -et mihi (mihi clareat *Onions*). CIC. Arat. 6 Deltoton dicere Grai quod soliti, simili quia forma littera -et [39 *v. p. 1270, 84 sq.*]. IVVENC. 4, 153 proles hominis quis (*signis*) vertice caeli -eat. AVG. gen. ad litt. 2, 16 p. 59, 22 nec diem -ere nisi solis luce. 12, 30 p. 424, 16 caelum..., unde luminaria -ent et sidera. **2** *in imagine et translate* (*cf.* GLOSS. V 179, 16 clarigantes: -entes, florentes; -et *persaepe i. q. manifestum est, apparet, constat; cf.* GLOSS. patet, manifeste est, patet manifeste):

a *de rebus*: ENN. ann. 372 postque (plusque, priusque *al. coni.*) magisque viri nunc gloria -et. TVRPIL. com. 152 cuius adventu insula hodie -et Cypros (*cf.* NON. p. 85, 19 *ad l.* clara sit vel -eat). LVCR. 6, 937 quod in primo quoque carmine -e⟨t⟩ (*cf.* TYCON. 2 p. 8, 10 transitus . . . ut in supradicto capite -et). TERT. resurr. 47 p. 98, 10 quod ad Thessalonicenses ⟨ut⟩ ipsius solis radio putem scriptum, ita -et. SYMM. epist. 1, 60 ut mei testimonii fides -eat. AMBR. in psalm. 61, 1 licet etiam in ceteris -eat, divinum tamen in huiusmodi psalmo refulget oraculum. HIER. epist. 18, 21 quod satis -et exemplis in vivente Matthaeo euangelista. AMM. 23, 5, 17 velut -ente (*sic G*) iustitia. RVFIN. Orig. in psalm. 36 hom. 1, 1 ex hoc manifestius -et, quod alibi scriptum est. AVG. civ. 3, 31 -bant sacerdotia. 15, 17 iudicia -ere coeperunt (gen. ad litt. 5, 22 p. 167, 2). conf. 11, 6, 8 unde -et et eminet, quod *eqs.* PROSP. epigr. 22, 3 ex operum specie -bunt intima cordis. 36, 3 -et opus domini. ALC. AVIT. epist. 31 p. 62, 20 -et gloriosior . . . noster triumphus. INSCR. christ. Rossi II p. 151, 21, 9 -et mira dei bonitas in rege Manasse. COD. Iust. 2, 58 (59), 2, 8[a] constitutio nostra... in terris -eat omnibus. **b** *de animantibus*: AVG. epist. 130, 23 fac me in hoc saeculo praepotentem atque -entem. civ. 9, 18 cum per spiritus immunditiam miseri ac maligni (*mediatores daemones*) multis effectibus -eant. 10, 2 hinc illos (*sc. Platonicos*), unde et nos, fieri beatos, obiecto quodam lumine intellegibili . . . a quo illustrantur, ut -eant. c. Faust. 13, 2 p. 379, 22 cum Hebraei prophetae in omnibus gentibus -eant. CLAVD. MAM. anim. 3, 11 p. 174, 3 Appius eis, qui exterius -rent oculis et interius caecuttirent, consilii lumen praebuit. VEN. FORT. virt. Hil. 11, 32 o quam incorruptibilis arbiter -et. PALLAD. hist. mon. I 19 p. 298[B] alter . . . fullonis arte -bat. ISID. sent. 3, 36, 1 tam doctrina quam vita -ere debet ecclesiasticus doctor (3, 36, 4). **c** *structurae notabiliores* (*cf.* in, ex *l. 38 sqq. 45*): *c. dativo*: ANTH. 358, 3 omnibus -es Stoicus magister. IVVENC. 2, 774 prophetae, quae vobis -ent, orarunt cernere dona. HIL. in Matth. 4, 11 cui (*mundo*) per apostolos scientiae lumen invehitur et cognitio dei -et. ZENO 16, 10 satis... resurrectionis veritas omnibus -et. AVG. civ. 1, 36 si . . . illis -ret nostra religio (4, 2). conf. 12, 11, 11 hoc -et mihi et magis magisque clarescat. LEO M. serm. 43, 3 cui (*deo*) obscura -ent, muta respondent. PRIMAS. in apoc. p. 910[B] quod etiam hic maxime -et intellectui. AVG. conf. 8, 6, 14 cuius nomen excellenter -bat apud servos tuos. *seq. acc. c. inf. vel inf.*: QVINT. inst. 7, 1, 30 te isse ad hostes fateris et isse -et (*sic codd.*, clam et *Regius*). SPART. Sept. Sev. 20, 4. AMBR. myst. 9, 51 nonne -et naturam . . . fluctuum . . . esse mutatam? epist. 72, 26 Iac. 2, 3, 10 HEGES. 3, 20, 2. PELAG. in Gal. 4 p. 815[A] ut -eat generatio hominum ex viro per mulierem creari. PS. RVFIN. in Os. 1, 7 ut etiam palam -eat eos . . . fuisse. AVG. bapt. 4, 10, 16 iam -et et liquet. gen. ad litt. 4, 12, 23 ZACCH. 1, 37 MACR. sat. 1, 19, 16 *et passim apud eccl.* AMBR. Iob 4, 7, 27 cum liquido -eat, quia (MVTIAN. Chrysost. hom. 3, 4). FACVND. defens. 9, 1 p. 741[D] -et de reliquo, quod haec de Christo dicantur. NOVELL. Iust. 112, 1 ex quo iam -et, quod (ὅθεν σαφὲς καθέστηκεν, ὅτι). *seq. interrog. indirecta*: HEGES. praef. ut liquido -eat, utrum... an. AMM. 16, 5, 14 quod profuerit... Gallis, hinc maxime -et, quod. PS. PROSP. vocat. gent. 2, 3. NEPOTIAN. 15, 24 ut -eat quam impensissime amaverit *mulier*. CAEL. AVR. acut. 2, 9, 55 in quos errores ceciderit... Empiricus, -et. *additur quomodo?*: aperte: COD. Iust. 5, 42, 5, 1. evidentius: AVG. civ. 15, 17 CASSIAN. conl. 13, 9, 5. excellenter: AVG. conf. 8, 6, 14. facile: AVG. c. acad. 3, 4, 8 PS. RVFIN. in Os. 13, 6. illustrius: SVLP. SEV. epist. app. 2, 3. liquido: HEGES. praef. AMBR. Iob 4, 7, 27 MACR. sat. 5, 20, 6 SIDON. epist. 2, 10, 6 CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 76, 2. magis (maxime): ENN. ann. 372 OROS. hist. 7, 2, 8 EVCHER. instr. 2 p. 140, 8 PRIMAS. in apoc. p. 910[B]. manifestius: RVFIN. orig. in psalm. 36 hom. 1, 1 VEREC. in cant. 9, 15. melius: PROSP. in psalm. 108, 2. minus: TYCON. 1 p. 4, 13. palam: PS. RVFIN. in Os. 1, 7. satis: SPART. Sept. Sev. 20, 4 ZENO 16, 10 HIER. epist. 18, 21 LEO M. epist. 146, 2 GILD. Brit. 4 chron. III p. 29, 23. vere: CLAVD. MAM. anim. 2, 7 p. 122, 6.

deriv.: clarescere(?). *compos.*: in- per- praeclarere.

***clārēsco,** clāruī, -ere [*a* clarus; *cf. c.* clarere. *Th.*]. GLOSS. λαμπρύνομαι, φανεροῦμαι, φανερῶ. *cf. etiam l. 29. de perfecti formis v.* clareo *p. 1263, 22 sqq. legitur inde a* LVCR. [*loco corrupto*: QVINT. inst. 6, 4, 9]. [*it.* chiarire. *M.-L.*]

i. q. inclarescere, clarum fieri; adverbia quae apponuntur v. s. clareo. **I** *de sono cf.* GLOSS. V 179, 15 -unt: augentur, clariores fiunt: VERG. Aen. 2, 301 -unt sonitus armorumque ingruit horror. BASS. frg. Gell. 5, 7, 2 indumentum illud oris -ere et resonare vocem facit. QVINT. inst. 1, 11, 7 sic (καταπεπλασμένοι) appellatur sonus (cantus *B*) tibiarum, quae praeclusis, quibus -unt, foraminibus recto modo exitu graviorem spiritum reddunt.

II *de candore*: **A** *proprie de lumine, de diei luce sim., de rerum splendore* (*cf.* MACR. sat. 1, 17, 56 Delos vocatur, quia ortus et quasi partus luminum omnia facit δῆλα i. e. aperta -ere): SEN. Herc. f. 123 -it dies (HIER. in Nah. 2 p. 554 SEDVL. carm. pasch. 4, 44 VEN. FORT. vita Germ. 33, 98. 75, 203. *cf.* EVGIPP. Sev. 16, 1 -ente diluculo). VAL. FL. 7, 31 aurea si iam pellis et oblatis -ant atria villis. STAT. Theb. 12, 709 iubar ut -ere ruptis nubibus et solem primis aspexit in armis. TAC. ann. 15, 37 postquam tenebrae incedebant, quantum iuxta nemoris et circumiecta tecta consonare cantu et luminibus -ere. PS. QVINT. decl. 10, 7 iam maligna luce mundus -it. APVL. met. 4, 19 taedis, lucernis . . . -unt tenebrae. 5, 22 cum primum luminis oblatione tori secreta -erunt. PS. APVL. Ascl. 18 ut enim sole mundus, ita mens humana isto -it lumine. 36 caelum . . . ignescens vel -ens. ITALA II Cor. 4, 6 (Aug. c. Faust. 22, 8) deus qui dixit de tenebris lumen -ere (λάμψει, VVLG. lucem splendescere), -uit in cordibus nostris (VVLG. ipse illuxit). PALLAD. 1, 12, 1 studendum est... in agresti fabrica, ut multa luce -at. MAR. VICTORIN. ad Iust. 3 dicemus solem . . . e latebrarum fonte -isse. AVIEN. Arat. 1615 displosis . . . nubibus . . . faciem -ere mundi (*i. caeli*). CLAVD. 1, 102 cursu . . . rotarum saucia dividuis -unt nubila sulcis. 10, 185 -unt puris aquilonibus Alpes. rapt. Pros. 1, 232 divino semita gressu -uit. 3, 445 -it Etruscum litus et accenso resplendent aequore Syrtes. MACR. somn. 1, 19, 12 terra accepto solis lumine -it tantummodo, non relucet. MART. CAP. 8, 881 sed ortum itidem vespertinum facit, cum post occasum solis luminis sui libertate -it. CLAVD. MAM. anim. p. 49, 2 omnis aer solis praesentia -it et tenebrescit absentia (*cf.* p. 76, 19). ALC. AVIT. hom. 6 p. 110, 18 restincta flammarum luce -it luminum pulchritudo. DRAC. laud. dei 1, 137 *luce* -ere cuncta creata. VEREC. in cant. 6, 15 cum dominus in maiestate -erit manifestus (9, 56 *Christus* cum -erit in ortu adventus sui... de suo splendore irradiat universos). CASSIOD. in psalm. 64, 10 matutinum enim tempus semper -it. VEN. FORT. vita Leob. 23, 75 ut cunctis qui aderant non olei nitor, sed crystalli videretur -ere splendor. GREG. M. moral. 15, 32 fulgur. 18, 42 *in imag.*: non -et anima in fulgure aeternae pulchritudinis, nisi *eqs.*

B *translate et in imagine*: **1** *de hominibus; fere i. q. antecellere, florere*: TAC. Germ. 14 facilius inter ancipitia -unt *nobiles adulescentes* (*cf.* PS. APVL. Ascl. 29 unus enim quisque . . . veneratione dei -it . . . tantum inter homines quantum sol lumine ceteris astris antistat. AVG. civ. 8, 4 inter discipulos Socratis . . . excellentissima gloria -uit *Plato*). TAC. hist. 2, 53 novus adhuc . . . magnis inimicitiis -ret. ann. 4, 52 *Domitius Afer* quoquo facinore properus -ere. 11, 16 iamque apud proximos, iam longius -ere *Italicus* (AVG. civ. 18, 41 nonne apud Athenas . . . Epicurei -bant?). SVET. Nero 1 ex gente Domitia duae familiae -erunt. CYPR. epist. 55, 10 *esse diaboli* ut qui conscientiae suae luce -unt alienis rumoribus sordidentur. IVST. 2, 1, 2 *Scythae* nec virorum magis quam feminarum virtutibus -uere (VOPISC. Prob. 3, 1 Probus . . . tam privatus quam imperator nobilissimus [nobilissimis *M*] virtutibus -uit). AMM. 30, 4, 13 qui ut in professione turbulenta -ant (HIER. chron. a. Abr. 596 in musica arte. RVFIN. hist. 5, 10, 1 qui . . . in philosophis . . . nobiliter -isset). CLAVD. 17, 3 *plausu* petit -ere vulgi. AVG. civ. 6, 10 *Senecam* nonnullis indiciis invenimus apostolorum nostrorum -isse temporibus. 18, 2 Athenienses in Graecia plurimum -isse. 18, 8 multarum . . . artium peritus -uit *Mercurius. passim.* PAVL. NOL. carm. 15, 127 magis atque magis . . . Felix -uit oppositus gladiis (*cf.* AVG. conf. 12, 11, 11 *p. 1263, 69*). CASSIAN. inst. 4, 23 qui (*abbas Iohannes*) . . . sic universo orbi -uit. CASSIOD. in psalm. 100, 8 haec est revera fide-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lium christianorum manifesta probatio, et sua vita -ere et ministrorum conversatione relucere. MVTIAN. Chrysost. hom. 29, 3 nonne universos istos ex tribulationibus reperies -uisse? (*syn. ibid.* clarum exsistere). GREG. M. dial. 4, 20 *martyres* ad ossa sua mortua signis cotidie et miraculis -unt. *nota fere i. q. cognosci* (*cf. infra l. 67 sqq.*): LVCIF. Athan. 2, 25 p. 193, 15 tu cum mendax esse -eris. moriend. 1 p. 285, 17 qui dei templa esse ipsa confessione fidei suae -unt. PAVL. NOL. epist. 27, 2 cum illos . . . mihi tales comperissem, quales et tibi postea in brevi -erunt. ENNOD. opusc. 4, 16 p. 387, 1 qui ignoratur per originem, similium -at affectu. 2 *de rebus; persaepe fere i. q. (clare) apparere* (*cf.* claret *p. 1263, 34*); *additur hic illic alicui*: LVCR. 1, 1115 namque alid ex alio -et, nec tibi caeca nox iter eripiet, quin ultima naturai pervideas (5, 1456 RVFIN. hist. 1, 2, 14 PS. RVFIN. in psalm. 44, 14). LVCR. 5, 833 porro aliut c⟨la⟩rescit et ⟨e⟩ contemptibus exit. STAT. Theb. 1, 446 generisque superbi magna per effusum -unt signa cruorem. silv. 3, 3, 120 obscurumque latus -ere vidit conubio gavisa domus (*de accessione dignitatis*). QVINT. inst. 8, 5, 19 *geminatio* fit pulcherrima, cum aliqua comparatione -it (*cf.* AVG. civ. 15, 8 ut civitas dei etiam suae adversariae [*sc. terrenae*] comparatione -at). 3, 8, 61 cum verba rebus aptentur, ipso materiae nitore -unt. TAC. dial. 36 eloquentia sicut flamma . . . ruendo -it. HIL. gen. 54 utque hominum sollers posset -ere vita (*cf.* CYPR. zel. 15 ut honore et laude vivendi deus in homine -at). CYPR. mort. 19 ut manifestius divinae providentiae iudicia -rent, quod . . . consulat (*cf.* AVG. civ. 17, 6 tanta nunc manifestatione -ant *al.*). epist. 60, 2 -uit . . . fides (VEN. FORT. vita Pat. 10, 33). SPART. Hadr. 3, 6 multa egregia . . . facta -erunt. CAPITOL. Aur. 18, 2 amor. LACT. inst. 3, 2, 1 ut . . . veritas patefacta -at. 4, 10, 19 ut fundamentum divinae religionis et ratio -at. 5, 2, 7 quorum pietas . . . cum in ceteris rebus tum praecipue in defendendis deorum religionibus -isset (*cf. p. 1264, 76.* HEGES. 2, 12, 1 AVG. civ. 22, 24 c. Faust. 12, 42 SACR. Leon. p. 422. LEO M. serm. 32, 2 *dignitas* in cordibus nostris digno debet splendore -ere. *passim*). VVLG. II Cor. 3, 10 nam nec glorificatum est, quod -uit in hac parte. AVIEN. ora 5 ut tibi desideratum carmine hoc -ret. AVSON. 195, 14 celebrata varie cuius eloquentia domi forisque -uit. AMM. 20, 8, 5 ut effectu multiplici -uit evidenter (*cf.* RVFIN. Orig. in cant. 4 p. 194[C] ut . . . evidentior -at assertio). RVFIN. hist. 11, 5 p. 1009, 4 *praefectus* facit hoc ipsum civibus per occulta indicia -ere. Clement. 1, 20 ea quae quaerentur . . . facile -ant (*cf.* Orig. in gen. 3, 4). CLAVD. 8, 193 ventura potestas -uit Ascanio. AVG. civ. 2, 26 cum palam aperteque turpitudines crudelitatibus mixtae, opprobria numinum et crimina . . . consecrata illis et dicata (dedicata *v*) -erint. 15, 23 *apocrypharum* occulta origo non -uit patribus. 18, 39 circa tempora Mercurii . . . in illis terris eiusmodi studia -erunt. 19, 18 *quae res* neque nobis per scripturam canonicam -erunt nec per testes. retract. 2, 27, 2 absolutionem Felicis . . . non ordine posuimus, quo postea nobis -uit (*cf.* EVSTATH. Bas. hex. 4, 5 p. 908[A] BOETH. arithm. 1, 2 p. 52, 26). PS. AVG. quaest. test. 2, 8 omne malum, sicut -uit, ex voluntate fit (*cf.* BOETH. arithm. 1, 1 p. 12, 11 ut -uit). POSSID. vita Aug. 11 innotescente et -ente de die in diem ecclesiae catholicae praedicationis veritate. PAVL. NOL. carm. 19, 598 qua latuit scelus atque reclusum -uit. ZACCH. 2, 17 p. 1139[B] error . . . -erat (*ibid. syn.* elucere). MART. CAP. 5, 466 cum aliquod verbum . . . definitione -it. SIDON. epist. 2, 10, 3 ab hexametris eminentium poetarum . . . basilicae latera -unt. CLAVD. MAM. anim. p. 159, 17 si tibi visionis huiusce sincerum veritate -erit. p. 188, 18 cum sese undeunde -entes atque ostentantes proderent aliasque multipliciter progignerent, latius dicendae causae praescripsi numerum (*cf.* POMER. 2 praef. 2 cum veritas undecunque -erit). BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 232, 20 quae nec veritate ulla firma sunt nec perspicuitate -unt. APRING. in apoc. 4, 3 iaspis viridi et acutissimo fulgore radiatur, ut carnem assumpti hominis . . . sinceritatis sentiat vigore -ere et . . . praefulgere. BENED. reg. 64 si . . . vitia ipsa . . . in notitiam episcopi . . . vel ad abbates aut christianos vicinos . . . -erint (*cf. supra l. 4*). FACVND. defens. 6, 5 p. 676[A] ut . . . quae videbantur obscura -rent. ORIG. in Matth. 18, 77 *oleo* lucerna verbi enutrita -it. ILDEF. vir. ill. praef. si tam gloriosorum virorum -entem memoriae lucem tenebrosi nube silentii contexissem. *seq.* (*acc. c.*) *inf.*: HIL. op. hist. frg. 2, 2 etsi ex eo . . . -uit noluisse *eqs.* AMM. 17, 9, 7 hocque exinde -uit fraude potius quam tenacitate committi quod. RVFIN. hist. 3, 4, 2 in . . . epistula, quam ipsius absque ambiguitate -uit esse. AVG. c. Iul. 1, 6, 23 quaest. Simpl. 2, 3, 3 ACT. Archel. 29, 4 *al.* MAR. MERC. subnot. 7, 2 quod malum esse apertissime -uit. OROS. hist. 1 prol. 14 ut merito hac scrutatione -erit regnasse mortem *eqs.* EPIST. pontif. (Thiel) Hil. 16, 1 *et passim.* RVFIN. hist. 1, 2, 14 -uit . . . ex his omnibus, quod (POMER. 3, 1, 5). GREG. M. dial. 1, 8 p. 183[A] ut aperte -ret, quia. *al.* *interrog. indirecta*: RVFIN. Adamant. 1, 10 -uit . . . quomodo leges destruxit *Christus.* AVG. c. Iul. op. imperf. 1, 48 necdum -uit quid mali sentias. CLAVD. MAM. anim. p. 158, 10. APRING. in apoc. 4, 10 tunc enim -et quid patrum auctoritas monuit. PASS. coron. 6 ut inter philosophos et magistros . . . -at, si vera accusatio esset.

compos.: in- oc- prae-clarescere.

clāricātio, clāricito, clārico *v.* clarig-.

***clārificātio,** -ōnis *f. a* clarificare. NOT. Tir. 28, 52 -o. 28, 52[a] -is. *eccles. vocem explicant ex. gr.*: AVG. c. epist. fund. 10 -o enim domini nostri apud homines resurrectio est a mortuis et in caelum ascensio (*cf.* in psalm. 8, 11 FACVND. defens. 9, 5 p. 763[C]). PS. PRIMAS. in Hebr. p. 716[A] glorificatio sive -o (*opp.* caecitas: PS. RVFIN. in psalm. 45, 11. humiliatio: POMER. 1, 10, 1). IREN. 4, 11, 2 organum -is eius homo gratus ei, qui se fecit. CYPR. epist. 66, 7 qui . . . caelestes coronas de domini -e sumpserunt. 76, 1 ut vos sic dominus ad gloriarum sublime fastigium -is suae honore provexerit. PASS. Mont. 7 ad -em sui flexus. VITA Cypr. 18 -is hora matura. HIL. in psalm. 9, 4 sanctorum (*cf.* VEREC. in cant. 1, 7 -e postrema glorificaturus est sanctos). AVG. in psalm. 23, 8 persoluta est, quae debebatur terris . . . -o domini. 148, 1 resurrectio vero et -o domini ostendit nobis vitam, quam accepturi sumus (*cf.* PS. AMBR. trin. 23 ad hanc . . . -em iusti omnes in resurrectione transformantur). quaest. hept. 1, 169 ut in domini Iesu Christi -e intellegerentur dissolvi abolerique peccata. PS. RVFIN. in psalm. 50, 6 secundum -em resurrectionis.

***clārifico,** -āvī, -ātum, -āre [*cf. c.* clarificus *et c.* magnificare. *Th.*]. GLOSS. II 358, 33 λαμπρύνω. IV 249, 51 illustrat: -at. NOT. Tir. 28, 47 (94, 41[a]) -at. *adde*: TYCON. 5, 22 glorificabitur i. e. -bitur. *cf.* PS. PRIMAS. in Hebr. p. 715[C] glorifico, honorifico, -o tria quidem sunt verba unum sensum habentia, quod graece pro latino positum habetur δοξάζω. *vox inde ab* ITALA *usurpata praeter singulos locos* MARCELLI med. (*p. 1267, 20*) *et* ORIBAS. (*l. 41*) *nonnisi apud eccles. legitur.*

1 *de luce et splendore, i. q. clarum reddere*: a *proprie*: CYPR. epist. 59, 11 -ato . . . die et sole oborto. AMBR. hex. 1, 9, 35 diem sol -at, lux facit. HIER. in Is. 9 praef. p. 369 *sq.* cum Moyse ingrediamur nubem et caliginem, ut -etur vultus noster et . . . cornuta sit facies (*ad interpr. imaginem cf.* CASSIOD. in psalm. 118, 135 legimus sancti Moysi vultum ita a domino fuisse -atum, ut eum Israeliticus populus respicere non valeret). GREG. TVR. Franc. 5, 6 -atis oculis cernere coepit *caecus* (glor. mart. 56 luminisque novi fulgore cereus -atur accensus. vit. Mart. 2, 25 *deus* sicut quondam pastores angelico lumine, ita nos hodie praesentia confessoris beati -vit. VEN. FORT. carm. 7, 12, 58 honorat lumina muneribus -ata suis). AVG. civ. 21, 4 *ignis* clarus illos (*lapides*) -ans (*cf.* SEDVL. op. pasch. 2, 12 p. 212, 14 ignis metalla sordium consumptione -at). c. Faust. 11, 3 p. 318, 12 vestimenta Christi in monte . . . in melius -ata sunt. PAVL. NOL. epist. 32, 10 absidem solo et parietibus marmoratam camera musivo illusa -at. EVANG. Thomae 4, 1 tit. (*cod. Paris.*) de aqua pluviali -ata (*ubi in textu*: ut fieret clara *pluvia*). *nota*: ORIBAS. eup. 2, 1 S 7 *cucumeres* -ant membra (λαμπρύνουσιν τὸ σῶμα). b *in imagine de clarificatione vel glorificatione Christi atque christianorum* (*cf. l. 67 sqq.*): ITALA Is. 33, 10 (Cypr. testim. 2, 26) nunc exurgam, dicit dominus, nunc -bor (δοξασθήσομαι), nunc exaltabor (VVLG. nunc exaltabor, nunc sublevabor). Ioh. 7, 39 (Ps. Cypr. rebapt. 14 Aug. c. Faust. 32, 17. 18) quia Iesus nondum erat (Ps. Cypr., fuerat Aug.) -atus (ἐδοξάσθη, VVLG. erat glorificatus). CYPR. epist. 73, 18 a quo (*patre*) -ari petierit *Christus* (*cf.* VVLG. *infra l. 55 sqq.*). HIL. in Matth. 4, 3 quia per mansuetudinem mentis nostrae habitaverit Christus in nobis, nos quoque gloria -ati eius corporis vestiemur (*cf.* PAVL. NOL. carm. 31, 380 *lux* ut placitas habitet -etque animas). PRISCILL. tract. 5, 87 *homo* -atus in corpore templum fieret domini. AVSON. rhop. 36 adnectens durissima -andis. AMBR. virg. 14, 87 patriarcharum lumine -ati *iusti.* VVLG. Ioh. 12, 23 venit hora, ut -etur filius hominis. 13, 31 nunc -atus est filius hominis et deus -atus est in eo. 17, 4 ego te -vi super terram. 17, 5 nunc -a me, tu pater, apud temet ipsum *al. et passim sic aut sim. apud eccles.* DIDASC. apost. 41, 11 credentes domino deo, quia per gloriam suam -atos resuscitabit nos. RVFIN. symb. 29 resurrectionis . . . gloria in Christo -vit omne quod prius infirmum et fragile videbatur. AVG. agon. 24, 26 si . . . potuit ante passionem -are illud (*corpus suum Iesus*) sicut splendorem solis. epist. 55, 25 requies . . . non interrumpitur resurrectione, sed -atur. PS. AVG. serm. 180, 1 -atus coruscat ascensionis virtutibus sedens super nubem levem. LEO M. serm. 51, 3 dominus . . . communem illam cum aeternis corporis formam tanto splendore -at.

2 *i. q. celebrare, confiteri* (*cf.* HIER. tract. in psalm. 141 p. 276, 8), *magnificare* (*graece* δοξάζειν): ITALA I reg. 2, 30 (Cypr. domin. orat. 11 zel. 15 Aug. c. Parm. 2, 19, 38) eos qui -ant me (δοξάζοντάς με) -bo: et qui me spernent, spernentur (VVLG. quicumque glorificaverit me, glorificabo eum). Mal. 1, 11 (Tert. adv. Iud. 5) nomen meum -atum (VVLG. magnum) est in gentibus (Cypr. testim. 1, 16 -atum est nomen meum apud gentes. *cf.* LACT. inst. 3, 18, 11 nomen grandi aliquo facinore. VVLG. Ioh. 12, 28 pater; -a nomen tuum. II Thess. 1, 12. AVG. serm. 75, 8 nomen Christi per omnes gentes -atur *al.*). ITALA Matth. 5, 16 (Cypr. epist. 13, 3 testim. 3, 26 cod. k) ut . . . -ent (VVLG. glorificent) patrem vestrum qui in caelis est. 6, 2 (Cypr. testim. 3, 40 cod. k) ut *hypocritae* -entur (VVLG. honorificentur) ab honoribus. 15, 31 (codd. ek) -bant (VVLG. magnificabant) deum Israhel. I Cor. 6, 20 (Cypr. domin. orat. 11 Fort. 6 hab. virg. 2 testim. 3, 11. 63) -ate (VVLG. glorificate) et portate deum in corpore vestro. Rom. 1, 21 (Faust. Aug. c. Faust. 12, 1) qui cum cognovissent deum, non ut deum -erunt (VVLG. sicut deum glorificaverunt). apoc. 18, 7 (Cypr. testim. 3, 34) in quantum se -vit

(VVLG. glorificavit) et deliciarum habuit. IREN. 1, 1, 2. CYPR. epist. 81 quod congruat episcopum ... dominum confiteri et plebem universam praepositi praesentis confessione -are. PS. ORIG. tract. 9 p. 103, 24 -atus est Christi triumphus. LVCIF. non parc. 23 p. 260, 21 si non tibi fuerit dictum ... a deum -antibus blasphemo. VVLG. Ioh. 21, 19 significans qua morte -urus esset deum. act. 4, 21 quia omnes -bant id, quod factum fuerat. II Thess. 3, 1 ut sermo dei currat et -etur. III Esdr. 8, 28 domum. 9, 53. PAVL. NOL. carm. 19, 304 gratia ... martyris ossa -at populis merito vivente sepulti. AVELL. p. 119, 2 ut vera pax domini etiam morum -etur exemplo. LEO M. serm. 60, 2 postquam per susceptionem infirmitatis potentia est -ata virtutis. PS. FVLG. RVSP. serm. praef. p. 856^B me ... non obscurari, sed -ari confido. CORP. VI 35554 quam ben⟨e ... pul⟩cherrimus ille -at man⟨es perpetuusque dies⟩ (*sic supplet Bücheler apud Hülsen, Beitr. z. alten Geschichte II [1902] 281*). INSCR. christ. Rossi II 15 p. 130 quamvis ... nec titulis egeat -ata fides. CASSIOD. var. 8, 1, 1 non nos maiorum purpuratus tantum ordo -at (*i. ornat*). 8, 22 tot laboribus, tot laudibus -ato illustri viro Cypriano suggestum quoque patriciatus addidimus (hist. 1, 12 p. 902^D).

3 *de voce*: MARCELL. med. 14, 62 ad vocem -andam radicem edulem coque.

deriv.: clarificatio.

clārificus, -a, -um *a* clarus *et* facere, *cf.* magnificus *al.* *i. q. clarus, lucens, dilucidus*: PAVL. NOL. epist. 4, 1 lucem veritatis ... splendore -i sermonis enubilas. PS. AVG. serm. 180, 3 una erit evectio ..., una species mansueta; sed iustis -a et peccatoribus metuenda. SEDVL. carm. pasch. 5, 360 *Maria* cum -o semper sit nomine mater, semper virgo manet.

deriv.: clarificare.

clārigātio, -ōnis *f. a* clarigare. NOT. Tir. 28, 51 claricatio. SERV. Aen. 9, 52 -o dicebatur a claritate vocis *eqs. v. l. 43 sqq.* (*cf.* GLOSS. V 618, 16 vox principis pugnae i. e. clara vox). 10, 14 -o autem dicta est aut a clara voce, qua utebatur pater patratus aut a κλήρῳ h. e. sorte. GLOSS. ἐνεχυριασμός, ἐνεχυρασία, ἁρπαγή, ὁμηρία, clara actio, pigneratio rerum. *adde*: QVINT. inst. 7, 3, 13 opus est aliquando finitione obscurioribus et ignotioribus verbis, quid sit '-o, erctus citus'. *de notione t. t. cf. etiam Wissowa, PW. III 2627 sq.* LIV. 8, 14, 6 ut eius, qui cis Tiberim deprehensus esset, usque ad mille passum (assium *Madvig*^{2}, pondo assium *Lachm.*) -o esset nec prius quam aere persoluto is, qui cepisset, extra vincula captum haberet. PLIN. nat. 1, 22, 3 de verbenis et -e (*cf. l. 58*). ARNOB. nat. 2, 67 per -em repetitis res raptas? SERV. Aen. 9, 52 cum ... Romani volebant bellum indicere, pater patratus h. e. princeps fetialium, proficiscebatur ad hostium fines et ... clara voce dicebat se bellum indicere ... et haec -o dicebatur a claritate vocis (*cf. supra l. 31*).

clārigenus, -a, -um; *cf. c.* clarus *et c.* genus. GLOSS. V 617, 17 -us est claro genere ortus. CYPR. GALL. exod. 1129 ex Iuda cui classe fuit -a (*nota -ī- productam*) origo.

? **clārigito** *a* clarus *et* agitare, *cf.* clarigare. LVCR. 5, 947 ut nunc montibus e magnis decursus aquai clarigitat late (claricitati ate *codd.*, *corr. Lachmann*, clarus citat *cett. edd.*) sitientia saecla ferarum.

clārigo (clarico), -ātum, -āre [*a* clarus *ductum esse videtur. Th.*]. 1 *i. q. clarum esse; cf.* GLOSS. V 179, 16 -antes: clarentes, florentes: APVL. mund. 15 ignes pernicitate sui -cantes. 2 *t. t. i. clarigatione res repetere*; GLOSS. II 298, 56 ἐνεχυριάζω: PLIN. nat. 22, 5 cum ad hostes -atumque mitterentur *legati* i. e. res (*sic edd. vett.*, ei fores *codd.*) raptas clare repetitum.

deriv.: clarigatio (clarigitare?).

clārimus (-um) *v.* clarus *p. 1271, 21.*

clārisonus, -a, -um *a* clarus *et* sonus. *de vocis claritate*: CIC. Arat. 280 a -is auris aquilonis ad austrum cedens. CATVLL. 64, 125 -as ... fudisse *Ariadnen* ex pectore voces. 64, 320 -a vellentes (pellentes *codd.*) vellera voce.

ˣ**clārissimātus,** -ūs *m.* [*a* clarissimus. *Th.*]. *de abl.* -u: PROB. app. gramm. IV 193, 20. *ordinis nomen* (*cf. s.* clarus *p. 1275, 8 sqq.*): AMM. 21, 16, 2 nec sub eo dux quisquam cum -u provectus est. COD. Theod. 12, 1, 74, 5 (*a. 373*) indepti semel -us dignitatem perpetuo manebunt in ordine senatorum (6, 24, 9 *a. 416 et saepius*. COD. Iust. 12, 17, 2, 1 consulari i. e. -us dignitate. CASSIOD. var. 7, 38 tit. formula -us).

ˣ**clāritās,** -ātis *f. a* clarus. GLOSS. λαμπρότης, τρανό⟨της⟩. DIFF. gramm. VII 528, 20 -s tam luminis quam perspicuitatis, claritudo generis. *v. etiam sub* claritudo *p. 1270, 5.* *legitur inde a* CIC. (*cui deest* claritudo) *et a* LABERIO; *non invenitur apud* CAES. SALL. (*bis* claritudo) VELL. (*ter* claritudo) SCRIB. LARG. CELS. COLVM. SVET.; *utrumque promiscue apud* TAC. (7^{ies}; *at* claritudo *plus quam* 30^{ies}) APVL. MIN. FEL. *scriptoresque eccles. praeter* VVLG. (claritas 21^{ies}, *nusquam* claritudo); *frequenter apud* VAL. MAX. SEN. philos. PLIN. nat. (*non* claritudo) SOL., ITALAM *et* VVLG., ECCL. *pluralis* -es *raro, ex. gr.*: PLIN. nat. 28, 87. 35, 53. 37, 201 HIL. in Matth. 5, 11 CASSIOD. in psalm. 118, 127. *hic illic codd. confundunt cum* caritas (*ex. gr.* CVRT. 6, 2, 11 QVINT. decl. 300 p. 183, 9 GLOSS. III 198, 55) *aut* alacritas (*ex. gr.* VAL. MAX. 1 praef. COMM. apol. 286). *v. etiam nom. propr.*

I *de candore et splendore rerum, imprimis lucis*: A *generatim*: SEN. nat. 1, 1, 11 diurni luminis -s. 7, 15, 1 *cometae*. epist. 66, 20 minuta lumina -s solis obscurat (92, 5 *al.* LACT. inst. 2, 7, 3 *et passim. cf.* ARNOB. nat. 5, 42 pater [*i. Sol*] huius luminis et -is). SEN. epist. 66, 46 serenitas caeli non recipit maiorem adhuc -em in sincerissimum nitorem repurgata. PLIN. nat. 2, 30 *caelestia* propter effectus -emque et magnitudinem in tanta subtilitate nosci potuerunt. 2, 37. 9, 107 pro -e matutina. 23, 84 ellychnia ex uva fiunt -is praecipuae. 33, 130 neque enim est aliud illa imago (*sc. a speculo reddita*) quam digesta -e materiae accipientis umbra. 35, 97 colorum. 36, 163 foribus opertis interdiu -s ibi (*in domo aurea*) diurna erat alio quam specularium modo. 37, 6 gemmarum. PLIN. epist. 6, 16, 13 *flammarum atque incendiorum* fulgor et -s tenebris noctis excitabatur (HIER. epist. 120, 6 fulgoris *al.*). APVL. mund. 3 superioris (F^b, superiori *cett. codd.*) vicinia -is et propinqui caloris afflatu nitescit *aeris qualitas* ac sinceriore interdum luce vestitur. 26 electri. MIN. FEL. 17, 2 ignorare nec fas nec licet ingerentem sese (*deum*) oculis et sensibus nostris caelestem -em. TERT. ieiun. 10 cum et mundus recepit -em. scorp. 12 stellae matutinae. resurr. 55 p. 114, 2 mutatur ... facies eiusdem (*Moysis*) incontemptabili -e (*cf.* HIL. trin. 5, 23). ITALA exod. 24, 10 (Ottob.) viderunt ... caeli -em (εἶδος στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ τῇ καθαριότητι, VVLG. caelum cum sereno est). SOL. 52, 59 *lychnites lapis* in purpurae emicat -e. PS. SOL. add. p. 218, 27 *dentes* candicant ... ad eburnam -em. ARNOB. nat. 2, 58 *sunt* obtunsi haec luminis, acutioris illa et fulgidae -is. LACT. ira 13, 5 luna ... noctes fulgore suae -is illustrat. ZENO 2, 9, 2 *sol noster* clarissimos ignes mundi ... candentiumque polorum -is suae de plenitudine accendit. AMBR. Abr. 1, 3, 20 splendorem suae posteritatis agnovit non minus illustrem quam stellarum caelestium fulget -s. HIER. epist. 100, 16 maiorem solis videat radiis -em. *de oculis*: PLIN. nat. 5, 16 *herbae euphorbeae* lacteum sucum miris laudibus celebrat *Iuba* in -e visus (20, 114 visus -i inimicum. 24, 23 -i visus ... convenit *galbanum*. 25, 143. 28, 111 *al.*). PLIN. nat. 18, 114 emicant ... fontes Araxi oculorum -i (20, 67 *lactucae lac* oculorum -i ... utilissimum esse; *opp.* 20, 68 officere. 20, 85 oculorum -i conferre multum *brassicam*. *cf.* SOL. 24, 9 herba euphorbea ..., cuius sucus ad ocularium proficit -em). PLIN. nat. 20, 108 *asparagi* oculis -em afferunt. 28, 95 -em excitari melius in veterato medicamento *ex hyaena*. 29, 119. *sic aut sim. passim.* CHIRON 69 nec -em luminis habere numquam potest *pupilla*. CORP. XI 6714, 1^a (*sigillum medici ocularii*) P. Ael. Theophiletis coenon ad clar(itatem). XIII 10021 *passim; adde* INSCR. Revue archéol. 4 sér. VIII (1906) p. 475. B *speciatim*: 1 *apud christianos de -e dei, Christi, sanctorum*: TERT. orat. 3 officium futurae -is. scorp. 6 *fidei* sublimitati et -is aliqua prolatio. 12 martyrum animae ... indutae stolis candidam (*sc. stolam*) -is usurpant. resurr. 27 p. 64, 14 in albis erunt vestibus i. e. in -e innubae carnis (PS. AMBR. laps. virg. 3, 10 nonne splendore et -e immaculatorum quasi fulminibus percussa combureris?). 49 p. 101, 22 de futura -e caelestes praedicati (*cf.* ITALA Rom. 8, 18 [Ps. Cypr. laud. mart. 18] ad superventuram -em [τὴν μέλλουσαν δόξαν, ITALA Cypr. Fort. 13 claritudinem, VVLG. futuram gloriam]. CYPR. epist. 6, 2. 76, 7 *al.*). adv. Marc. 4, 22 p. 492, 5 *sqq.* ITALA Tob. 12, 12 (Cypr. domin. orat. 33) ego optuli memoriam orationis vestrae in conspectu -is dei (VVLG. obtuli orationem tuam domino). Matth. 24, 30 (Cypr. Fort. 11) videbunt filium hominis venientem in nubibus caeli cum virtute magna et -e (δόξης, VVLG. maiestate. *cf.* LACT. inst. 4, 12, 21 cum rursus advenerit *Christus* in -e ac potestate. epit. 67 (72), 1 (11) descendet Christus in virtute magna et anteibit eum -s ignea. HIL. in Matth. 10, 14 -is suae adventu. 12, 10 -is suae reditu *al*). ITALA Is. 33, 17 (Cypr. testim. 2, 29) regem cum -e videbitis (μετὰ δόξης, VVLG. in decore suo). psalm. 109, 3 (Firm. err. 24, 8) in -e sanctorum (ἐν ταῖς λαμπρότησι, VVLG. in splendoribus). HIL. trin. 11, 37 regnantis corporis sui (*dei*) -e patefacta. PS. HIL. libell. 5 quantam etiam -em putamus esse in invisibilibus. HIER. epist. 22, 30, 3 *in tribunali iudicis* tantum luminis et tantum erat ex circumstantium -e fulgoris. COMM. apol. 286 prophetae canunt, invisibilem esse videndum, ut -s (*sic Rönsch*, charitas *aut* alacritas *codd.*) tanta fieret. 1043 angeli -is aeternae. HIL. in Matth. 5, 11 angelorum caelestium -es. 17, 2 toto -is suae habitu circumsplendet. 2 *de oratione, plerumque fere i. q. perspicuitas*: QVINT. inst. 2, 16, 10 quotiens pulchritudinem rerum -s orationis illuminat. 8, 3, 70 contingit eadem -s etiam ex accidentibus. 9, 4, 131 vocalium. PS. APVL. Ascl. 29 veritatis -e percepta (*cf.* LACT. opif. 20, 5 cur desperemus veritatem ipsam ... sua propria vi et -e valituram?). epit. prooem. 4 ut ... neque -s ad intellegentiam deesse videatur. HIER. epist. 148, 1 cuius dicti veritas, quamquam satis ad omnium intellegentiam ipsa sui luceat -e). TERT. adv. Val. 1 p. 178, 2 figmenta configurantes facili -i (celeritate *Engelbr.*, *al. alia*) ex divinae copiae occasione. FORTVN. rhet. 3, 5 p. 123, 14 *verba splendida* natura sua nitida sunt, quae copulata facilius -em suam ostendunt. PS. HIL. dedic. eccl. p. 881^C lapides autem grandes pretiosi ... eximios sanctae ecclesiae doctores insinuant ... pretiosos -e signorum. COD. Theod. 1, 1, 6, 1 (*a. 435*) quod ut brevitate constrictum -e luceat.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

de perspicuitate scribendi: CASSIOD. in psalm. praef. p. 9^C ut et -s litterae senioribus oculis se pulchrius aperiret.

II *translate* (*cf.* QVINT. inst. 8, 6, 7): **de celebritate, nobilitate, honore, gloria et hominum et rerum, imprimis locorum** (*fusius*: SEN. epist. 102, 3 *sqq.*): CIC. Phil. 1, 33 num te ... fortunae tuae, num amplitudinis, num -is, [num gloriae] paenitebat? (off. 1, 70). div. 2, 66 miror deos immortales histrioni futuro -em ostendisse (*cf.* QVINT. inst. 3, 7, 11 quae responsis vel auguriis futuram -em promiserint). 2, 99 cum -e *mori* (*cf.* CAPITOL. Gord. 19, 5 in summa -e). epist. 13, 68, 1 pro tua -e. LABER. mim. 128 summum ad gradum cum -is veneris (*cf.* VAL. MAX. 6, 9 ext. 7 eo -is evectus, ut. ASCON. Scaur. p. 23 Cl. quae generis -s etiam inertes homines ad summos honores provexit). MANCIA or. frg. Val. Max. 6, 2, 8 vidi pari -e conspicuum Brutum ferro laceratum. BELL. Afr. 22, 4 nominis (SEN. benef. 3, 29, 7 epist. 91, 16 *et passim*). NEP. Eum. 3, 3 viri cum -e tum usu belli praestantes. LIV. 31, 1, 7 regum. VITR. 1, 1, 12 qui singulas res ... ad summam -em perduxerunt. 2 pr. 2 formas affero dignas tuae -i⟨s⟩. PAVL. FEST. p. 119 Lycii Apollinis oraculum in Lycia maximae -is fuit. VAL. MAX. 1 praef. quorum (*Augusti et Caesaris*) eximio fulgore multum caerimoniis nostris inclitae -is (alacritatis *LA*) accessit. 2, 10, 6 -e viri obcaecatus *servus*. 3, 8 ext. 6 auctoris. 4, 1, 12. 4, 3, 3 *Antonia* laudibus virilem familiae suae -em supergressa (*cf.* IVST. 42, 2, 3 -em parentum ... animi magnitudine supergreditur). 6, 5, 5 incrementum -is. 6, 9, 13 triumphi. CVRT. 4, 2, 2 Tyros et magnitudine et -e ante omnes urbes ... memorabilis (PLIN. nat. 3, 86 ante omnes -e Sicilia. 4, 30 *al.* 5, 16 Iuba ... studiorum -e memorabilior etiam quam regno). 6, 2, 11 omni vetustae -is (*sic J*, caritatis *codd.*) honore servato. 7, 1, 2 -as iuvenis. PLIN. nat. 1, 7, 27 rerum gestarum -s summa (3, 40. *cf.* FLOR. epit. 3, 12, 3 rerum bellicarum). 3, 117 Padus ... nullo amnium -e inferior. 4, 1 omnis Graeciae fabulositas sicut et litterarum -s ex hoc ... sinu effulsit (30, 8). 4, 14 delubrum Olympii Iovis, ludorum -e fastos Graeciae complexum. 4, 24 libera haec civitas (*sc. Attica*) nec indiga ullius praeconii amplius: tanta -s superfluit. 6, 68 *regna* omnia in India ... potentia -eque antecedunt Prasi. 13, 126 Nero Caesar -em ei (*thapsiae herbae*) dedit. 14, 53 vino ... -s Maroneo. 14, 94 nondum ... ista genera (*vinorum*) in -e erant. 22, 10 data est *corona obsidionalis* et a senatu populoque R., qua -e nihil equidem in rebus humanis sublimius duco. 24, 188 nunc ipsa -s herbarum dicetur (25, 1). 28, 87 -es animalium. 34, 5 cum proceres gentium -em ... quaererent. 35, 55 manifesta ... -e artis. QVINT. inst. 3, 7, 19 turpitudo generis opprobrio multis fuit et quosdam -s ipsa notiores circa vitia ... fecit (8, 6, 7 *al.* PLIN. epist. 4, 9, 4 paneg. 58 *al.* DECRET. fabr. Pisaur. [Corp. XI 6335] 14). 5, 11, 5 qui -e nascendi ... excellet (*cf.* TAC. hist. 1, 49 natalium. 3, 39 *al.*). 10, 1, 72 *Menander* omnibus eiusdem operis auctoribus ... fulgore quodam suae -is tenebras obduxit. TAC. Agr. 45 tu felix, Agricola, non vitae tantum -e, sed etiam opportunitate mortis. Germ. 34 in -em ... referre. ann. 2, 63 *Maroboduus* consenuit multum imminuta -e ob nimiam vivendi cupidinem. PLIN. epist. 2, 11, 1 personae -e famosum. 2, 14, 1 *res* personarum -e ... insignis. 6, 24, 1 eadem enim facta -e vel obscuritate facientium aut tolluntur altissime aut humillime deprimuntur. paneg. 69 si quid residuae -is, hoc ... in usum reipublicae promit. ITALA Is. 40, 6 (Cypr. testim. 3, 58) omnis caro faenum et omnis -s eius ut flos faeni (*cf.* ITALA Cassiod. in psalm. 91, 7 omnis -s hominis ut flos feni; δόξα, VVLG. gloria). PORPH. Hor. carm. 1, 34, 13 *sq.* in -em *produci*. 3, 30, 12 gloriatur ... se ad tantam -em studiorum pervenisse. SOL. 7, 3 *Pindus* Acheloum parit ... praeditum veteri -e. 27, 11 in -em secundae Carthaginis ... enituit. ARNOB. nat. 2, 29 *homo* patriciae -is.

speciatim apud christianos i. q. honor, gloria aeterna: ITALA num. 24, 8 (Cypr. testim. 2, 10) quasi -s unicornis ei (VVLG. cuius fortitudo similis est rhinocerotis). Dan. 7, 14 (Firm. err. 24, 6) data est ei ... omnis -s (δόξα, VVLG. honor). Ier. 17, 14 (Sangall.) tu es ... ⟨cla⟩ritas mea (καύχημα, VVLG. laus). psalm. 25, 8 (Aug. c. Parm. 3, 5, 26) dilexi ... locum tabernaculi -is tuae (VVLG. gloriae). apoc. 4, 9 (Primas.) dederant ... animalia *filio* -em et honorem (δόξαν, VVLG. gloriam). 14, 7 (Primas. Cypr. Fort. 2 Firm. err. 28, 8) metuite potius deum et date illi -em (VVLG. honorem). HIL. syn. 10 quod honore, dignitate, -e, maiestate pater maior diceretur *eqs. sim. passim.*

nota genet. epexeg.: ISID. alleg. 225 per Christi gratiam fidei meruit -em. *in allocutione*: PELAGON. 216 congruum est ut ... apud -em tuam pauca dicamus (*at cf.* epist. praef. p. 29, 13 contentusque sum me ex tua -e florere). COD. Iust. 1, 37, 1 cura ... -is tuae. PASS. coron. 3 servimus ... -i tuae. PASS. Claud. Ast. 1. 4 *al.*

III **de voce, sono**: CIC. ac. 1, 19 ut in pedibus celeritatem *esse*, vim in manibus, -em in voce. VITR. 5, 3, 8 organa in aeneis lamminis ... ad chordarum sonitum -em perficiunt. 5, 5, 3 vox ... excitaverit auctam -em. 9, 8, 3 sonitus expresserat -em. QVINT. inst. 6 prooem. 11 vocis iucunditas -sque. 11, 3, 41 *sonus* praetenuis et immodicae -is. 11, 3, 64 *vox* fusa et securae -is. TERT. bapt. 8 sane humano ingenio licebit spiritum in aquam arcessere et concorporationem eorum accommodatis desuper manibus alio spiritu tantae -is animare. SOL. 37, 22 chalcopthongos ... servat vocis -em. FORTVN. rhet. 3, 15 p. 130, 14 bonitas vocis quibus constat? -e, firmitate, suavitate. SIDON. epist. 7, 14, 5 vocem, cui non cesserit asinus -e.

clāriter *v.* clarus.

***clāritūdo**, -inis *f.* *a* clarus. PAVL. FEST. p. 58 -em: claritatem. NON. p. 82 -o pro claritas. GLOSS. λαμπρότης, claritas. *legitur inde a* CATONE, *frequentant* TAC. (*plus quam 30^{ies}*) *et* AMM., *reliqua de usu v. s.* claritas *p. 1267, 75 sqq.*

1 *i. q. claritas, celebritas, fama, nobilitas imprimis generis, familiae sim.* (*cf.* OP. imperf. in Matth. 3 p. 651 qui enim de claro genere clarus nascitur, gloria -is eius non est eius solius, sed communis videtur cum genere. DIFF. gramm. VII 528, 20 claritas tam luminis quam perspicuitatis, -o generis): CATO orig. 63 in maximum decus atque in excelsissimam -em sublimavit (*cf.* TAC. ann. 15, 52 Silanus ... ad omnem -em sublatus. 15, 65 -e virtutum ad summum fastigium delecto *Senecae*). 83 propter eius (*Leonidae*) virtutes omnis Graecia gloriam atque gratiam praecipuam -is inclitissimae decoravere. SISENNA hist. 49 quod fortasse an ex voluntate sua summa cum -e celeriter confecisset. SALL. Iug. 2, 4 artes animi, quibus summa -o paratur. 7, 4 in tantam -em brevi pervenerat *Iugurtha*, ut nostris vehementer carus, Numantinis maximo terrori esset. VELL. 2, 11, 3 Caeciliae *familiae* notanda -o est (2, 17, 2 TAC. ann. 3, 55. 15, 35. *cf.* 4, 13 generis. 4, 44 *al.* AMM. 27, 11, 1. 30, 5, 4 prosapiae. HEGES. 1, 40, 2). VELL. 2, 130, 1 -e *eminere*. TAC. hist. 1, 85 quos nobilitas aut spes aut aliqua -o rumoribus obiecerat. 2, 78 summa -o iuveni admodum Vespasiano promissa (*i. principatus. cf.* COD. Theod. 6, 22, 8, 1 [*a. 425*] non alias aspiraturo quoquam ad consistorianorum comitum dignitatem, nisi ad eius -em viam sibi ex constitutionis avitae norma praestruxerit). TAC. ann. 3, 65 primores civitatis, quibus -o sua obsequiis protegenda erat. 15, 71 nominis. 16, 17 *Lucanus*, grande adiumentum -is (*cf.* AMM. 23, 5, 14 incrementa -is). *passim.* APVL. flor. 16 p. 76 nobilitas senatorum, -o civium, dignitas amicorum. VOPISC. Prob. 24, 2 familiae posteros ... in senatu -is fore. AMM. 14, 8, 2 Isaura ... vestigia -is pristinae monstrat admodum pauca. 19, 12, 11 Andronicus ... -e carminum notus. 25, 4, 1 vir ... -e rerum ... conspicuus (*cf.* 27, 2, 10 post -em recte gestorum. 31, 4, 9). COD. Theod. 13, 3, 11 (*a. 376*) quae (*civitates*) pollent et eminent -e. HIER. vir. ill. 115 Ephrem ad tantam venit -em. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 29 facinoris. 5, 2 non id esse tempus, ut mature occupanda videatur victoriae -o. 7, 36 -em ... Tito pater addidit. AVG. civ. 7, 4 nobilitatis et -is appetitor. NOVELL. Valent. 23, 5 scelus omne gravius facit -o personae. ENNOD. opusc. 1, 16 p. 266, 3 regum examinata -o (6, 20 p. 409, 2). dict. 4, 5 p. 437, 5 Antonius ... et ... Cassiani iuncta -o. 13, 3 p. 465, 9 qui -em non stili luce commendat, obnubilat.

2 **de lucis, solis, ignis sim. claritate et rerum splendore**: TAC. ann. 1, 28 si fulgor et -o deae (*lunae*) redderetur. MIN. FEL. 32, 8 nusquam eius (*solis*) -o violatur. ITALA Rom. 8, 18 (Cypr. Fort. 13) non sunt condignae passiones huius temporis ad superventuram -em (*cf. p. 1269, 60 sqq.*). *cf.* LACT. inst. 2, 9, 12 in deo (*ut in sole*) et maiestas et virtus et -o perfecta est (MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 15 p. 1049^D quae in -e et in divinitate, in potentia ... cognoscunt patrem et colunt. LVCIF. non parc. 6 p. 220, 26 suae -i [*i. deo*] ... repraesentare officia. VICTRIC. 11 qui sunt iuncti -e spiritali. SACR. Leon. 384 caelestis ... gloriae -o. ACT. Petr. 10 domine noster, gloria et -o. LACT. inst. 7, 24, 7 luna -em solis accipiet. CHALC. comm. 14 siquidem in illo igne plus est -is. 87 sol ... lucis suae -e ceterorum luces tegit. 345. 354 transl. 40. AMM. 14, 1, 9 pernoctantium luminum -o dierum solet imitari fulgorem. 16, 10, 6 insidebat aureo ... carpento fulgenti -e lapidum variorum. 18, 6, 22 cernebamus ... regem vestis -e rutilantem. 20, 3, 6 si *sol* ... orbis alterius -em ... formaverit. 20, 11, 28. 31, 10, 14 arma ... auro colorumque micantia -e. SVLP. SEV. chron. 1, 19, 2 *loci* mirabilis forma et -o eximia refertur. 1, 19, 9 tanta -e facies eius (*Moysis*) renidebat. VICTRIC. 19 flamma -em suam effundit (EVSTATH. Bas. hex. 6, 3 p. 923^B). MACR. sat. 1, 17, 7 latinitas eum (*Apollinem*), quia tantam -em solus optinuit, solem vocavit. 1, 17, 65. THEOD. PRISC. eup. faen. 35 solis. ENNOD. epist. 2, 9, 3 p. 49, 6 sol facibus non iuvatur nec lunaris globi -em minorum siderum illustravere collegia. *de oculis*: CORP. XIII 10021, 6 Albuci trit(icum?) ad claritud(inem). *in imagine*: CHALC. comm. 3 tantam scientiae -em communicare cum ceteris (349). 209 exemplo utitur ... perspicuae -is. AMBR. Noe 19, 68 eo quod virtus et sapientia in sermone sui habeat -em.

3 *de vocis claritate*: GELL. 6 (7), 5, 1 histrio gestus et vocis -e et venustate ceteris antistabat. APVL. flor. 17 p. 79 tragoedi adeo ni cotidie proclament, -o arteriis obsolescit.

clāritus *adv. v. s.* clarus.

clarnus, -ī *m.* [*orig. inc. Th.*]. SCHOL. Pers. praef. in prol. p. 1 Kurz (p. 241 Iahn) satira est genus clarni vel lancis multis ac variis frugum generibus plena. -us potest appellari discus vel mensa, quae referta sacrificiis Veneri consuevit offerri.

1. clāro, -āvī, -āre [*a* clarus. *Th.*]. I *transitive: i. q. clarum reddere.* **a** *de fama, gloria sim.*: [LVCIL. 1081 *v. s.* clarus *p. 1275, 45*] CIC. carm. frg. 3 (de consul.) 63 Iuppiter excelsa -bat sceptra columna. HOR. carm. 4, 3, 4 illum non labor Isthmius -bit pugilem [STAT. Theb. 11, 652 *v. p. 1253, 54*]. **b** *de re mani-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

festanda: CIC. Arat. 39 quod et aestatis primordia -at (-et *D*, signat H^2 *in ras.*). 166 *stellas* non potuit nobis nota -are figura. LVCR. 3, 36 hasce secundum res animi natura videtur atque animae -anda meis iam versibus esse. 4, 778 multaque in his rebus quaeruntur multaque nobis -andumst, plane si res exponere avemus. APVL. Socr. 16 p. 156 obscura -are. c *de candore*: STAT. Theb. 5, 286 *Thyoneus* nostrum ... mitis iter longae -vit limite flammae. II *intrans.*: NON. p. 85 -et: clara sit vel clareat.

compos.: ac-, de-, exclarare.

2. claro μυρσίνη ἱερά GLOSS. II 101, 58. *cf.* HESYCH. κλάρας: φοῖνιξ, τὸ δένδρον. κλαρία: κλήματα ἀμπελόφυλλα κτλ.

cum favos non explent *apes*, **clāron** vocant PLIN. nat. 11, 64. κλῆρος.

clārus,** -a, -um [*cf. esse videtur c.* calare, clamare; *cf.* clarigare. *Th.*]. *cf.* PLAVT. Poen. 1146 -us clamor. ISID. orig. 10, 32 -us a caelo, quod splendeat. *praeter notas p. 1275, 15sqq. allatas legitur in titulis*: CORP. XII 1524 clar. 2056 viro cl. 2091 clr. (2584 *al.*). V suppl. ital. 425 cl. (VIII 7977). INSCR. christ. Hisp. 66 clsa. CORP. XIII 5252 claresimus. XII 4393 clár. GLOSS. λαμπρός, ἔνδοξος, ἐπιφανής. -issimus: λαμπρότατος. *nota formam superlativi*: GLOSS. V 179, 17 clarimum -issimum (IV 319, 4 clamnum *al.*). *inde ab* ENNIO *et* PLAVTO *praeter* TIB. (*semel* LYGD.) *et* SCRIB. LARG. *per totam latinitatem legitur, imprimis in titulis; confunditur hic illic cum* carus (*q. v.*) *et* durus (*ex. gr.* STAT. Ach. 1, 564). [*rum.* chiar, *it.* chiaro, *francog.* clair. ***M.-L.] *adde nom. propr.* Clarus *et* Clarissimus.

I *de voce et sono; utrum ad vocis vim an ad acutum sonum pertineat plerumque diiudicari nequit.* vox -a, -issima voce: PLAVT. Amph. 1120 CIC. Caecin. 22 Cluent. 23. 134 Sull. 34 Tusc. 5, 19. 30. 75 off. 1, 133. 3, 121 orat. 57 epist. 2, 5, 1 LVCR. 4, 711 CAES. Gall. 5, 30, 1 MORET. 91 OV. met. 3, 703 LIV. 1, 27, 8*sq.* 4, 28, 3 *al.* VITR. 1, 1, 9. 5, 3, 8. 9 praef. 10 VAL. MAX. 2, 10, 2. 3, 2 ext. 1 *al.* SEN. dial. 2, 18, 2. 3, 18, 2 benef. 7, 28, 3 nat. 2, 6, 3 epist. 76, 9; *inde passim per totam latinitatem praeter* VVLG. (*de syn., iuxta pos., opp. v.* SEN. epist. 76, 9 QVINT. inst. 11, 3, 15. 40. 82. *praeterea apponitur hic illic* liber, *ex. gr.* SEN. dial. 3, 18, 2 PETRON. 108 RVFIN. hist. 5, 1, 10. spatiosus: QVINT. inst. 11, 4, 136. consonus: APVL. met. 11, 13. *opponitur* remissus: SEN. nat. 2, 6, 3. pressus: PORPH. Hor. sat. 1, 3, 7. significans: MVTIAN. Chrysost. hom. 32, 1). PLAVT. Asin. 947 plausum si -um datis (Rud. 1421). Cas. 3 si verum dixi, signum -um date mihi (*cf.* VERG. Aen. 3, 519 dat -um e puppi signum; nos castra movemus. LVCAN. 10, 399. SIL. 15, 605 *v. l.* 50. AVSON. 336, 26 ter -a ... signa canit *Alectryon*). PLAVT. Poen. 1146 clamor. RHET. Her. 3, 14, 25 exclamationem quam -issimam adhibere. LVCR. 1, 97 -o comitari Hymenaeo. 4, 567 in privas quoniam se *vox* dividit aures obsignans formam verbi[s] -umque sonorem (*cf.* VAL. MAX. 3, 2 ext. 6 -um edere sonum. SEN. epist. 108, 10. *cf.* BASS. Gell. 5, 7, 2 -os canorosque sonitus). VERG. Aen. 2, 705 iam per moenia -ior ignis auditur. 5, 139 -a dedit sonitum tuba (SEN. Ag. 428 HIER. epist. 73, 2. *cf.* SIL. 15, 605 bis -um quoque [*om. Sang.*] bucina signum ... prodebat). OV. met. 2, 625 tempora discussit -o cava malleus ictu. 4, 138 percutit ... -o plangore lacertos (*cf.* STAT. Theb. 12, 454). 13, 806 -is latratibus. [CORN. SEV. carm. frg. 6 dant sibila saeva (-a CHAR. gramm. I 81, 17) dracones.] CELS. 1, 2 -a lectio. PHAEDR. 2, 7, 5 -unque collo iactans (*mulus*) tintinnabulum. SEN. Phaedr. 1276 Mopsopia -is tota lamentis sonet. dial. 5, 24, 2 -ius responsum. 11, 19, 2 -ae salutationis *audacia*. LVCAN. 1, 352 dubium non -o murmure volgus secum incerta fremit (*cf.* 5, 191 anhelo -a meatu murmura). VAL. FL. 8, 152 -o ... cantu. STAT. Theb. 5, 327 gemitus. 10, 582 voce palam -oque tumultu. QVINT. inst. 8, 3, 16 syllabae e litteris melius sonantibus -iores sunt. 11, 3, 55 est interim et longus et plenus et -us satis spiritus. SVET. vita Lucani p. 51 -iore [cum] crepitu ventris emisso (*sic Ihm*, emissi *codd.*). *cf.* APVL. apol. 25. met. 2, 14 cum ... astantes in -um cachinnum videret effusos. 8, 29 *asinus proclamavit*: 'O' tantum, sane -um ac validum et asino proprium. TERT. idol. 23 auditur in cera manus omni sono -ior (*sic Gel.*, conclarior *B*). ITALA Is. 35, 6 (Tert. adv. Marc. 4, 24 p. 503, 11) -a (τρανή, VVLG. aperta) erit lingua mutorum. AVG. civ. 2, 4 -a praedicatione (*at cf. p. 1273, 52*). *nota praedicative*: VERG. Aen. 7, 142 hic pater omnipotens ter caelo -us ab alto intonuit.

II *de candore* (*syn.* candidus, lucidus, nitidus, purus; *opp. eadem quae p. 1276, 71*): A *proprie*: 1 *de luce fulminis, diei, siderum (imprimis in astron.), caeli sim.*: ENN. ann. 542 qui fulmine -o omnia per sonitus arcet (LVCR. 1, 1003. 3, 1. 6, 84. PLIN. nat. 2, 137 *fusc. cf.* LVCAN. 5, 631 fulgora. STAT. Theb. 10, 374). PLAVT. Amph. 547 ut mortalis illucescat (*dies*) luce -a et candida (Aul. 748 COM. pall. inc. 70 VARRO Men. 67. 238. 512 CIC. Arat. 50. 136 *al.* Cael. 47 nat. deor. 2, 92 off. 2, 44 LVCR. 5, 12. 779 BELL. Hisp. 42, 4 VERG. Aen. 1, 588 LIV. 23, 10, 7 GRATT. 78 SEN. contr. 9 praef. 5 VAL. MAX. 2, 7, 6 SEN. benef. 3, 32, 2 epist. 94, 19 *al.* CVRT. 7, 11, 21 PETRON. 62 *al. de locutione* luce clarior [-ius] *v. s.* lux). *cf.* CIC. Arat. 263 -o collucens lumine Cancer (277 *al.* Sull. 40 Deiot. 15 orat. 67 CATVLL. 64, 408 LVCR. 1, 144 VERG. georg. 1, 5 OV. epist. 15, 205 met. 2, 110 MANIL. 1, 394 GERM. frg. 4, 157 VAL. MAX. 3 ext. 1. 7, 5, 2 SEN. Ag. 568 dial. 1, 1, 2 *et passim*). PLAVT. Rud. 6 noctu sum (*Arcturus*) in caelo -us. CIC. Arat. 4 sub pectore -ae Andromedae. 66 Aurora ... -i praenuntia Solis (OV. Ib. 109 GRATT. 422 *al.*). 160 sideribus (HOR. carm. 4, 8, 31 OV. fast. 1, 457 Pont. 2, 2, 10 *passim. cf.* VAL. FL. 1, 416 -ae ... sidera noctis). 180 *stellae* parvo cum lumine -ae (VARRO ling. 7, 50 COLVM. 11, 2, 74 *al.* HYG. astr. 3, 3 p. 82, 18 *et passim.* AVG. civ. 7, 15 *etc.*). 291 Orion -o contingens corpore fertur (365 LVCR. 4, 394. *cf.* CIRIS 535 -um fugat Oriona). 331 -um iactantes lucibus ignem. 376 -um caput Hydrae (413). *passim.* carm. frg. 1 -is (cladis vel claudis *Noni codd.*) delapsus ab astris. 3 (de consul.) 15 vidisti et -o tremulos ardore cometas. 18 cum -am speciem concreto lumine luna abdidit (*cf.* LVCR. 5, 582). 56 -os ... in ortus (GRATT. 59 GERM. 723 STAT. Theb. 11, 699). ac. 2, 66 Helicen et -issimos Septemtriones *teneo* (*cf.* nat. deor. 2, 105). CATVLL. 61, 89 -um ab Oceano diem ... venientem (VERG. Aen. 5, 43 HOR. carm. saec. 23 OV. epist. 18, 34 OCTAVIA 4 SEN. Herc. f. 586. 821 Med. 5 *al.* LVCAN. 7, 787. 9, 839 SIL. 6, 452 *al.* STAT. Theb. 7, 224 APVL. met. 8, 30 *al. et passim*). CATVLL. 66, 44 progenies Thiae -a. LVCR. 2, 1030 caeli -um purumque colorem (PLIN. nat. 3, 39 AVR. Fronto p. 16, 22 N. -issimo caelo. *cf.* VERG. Aen. 9, 19 unde haec tam -a repente tempestas? [SERV. *ad l.* -a autem bene addidit, quia tempestas τῶν μέσων est]. VERG. georg. 1, 460 lucidus orbis erit, frustra terrebere nimbis, et -o silvas cernes aquilone moveri. *adde* RVT. NAM. 1, 541 *p. 1273, 31*). LVCR. 5, 295 nocturna ... lumina, pendentes lychini -aeque coruscis fulguribus pingues ... taedae. 6, 163 -as scintillas dissipat ignis. VERG. Aen. 2, 569 dant -a incendia lucem (*vers. om. MP*). 2, 696 *stellam* cernimus Idaea -am se condere silva. 4, 268 me -o demittit Olympo regnator. HOR. sat. 2, 7, 48 sub -a ... lucerna. carm. 3, 29, 17 -us occultum Andromedae pater ostendit ignem. OV. met. 4, 664 Lucifer (15, 190). trist. 5, 3, 42 sidera vincat coniugis in caelo -a corona tuae (*cf.* met. 8, 178 epist. 17, 151). MANIL. 1, 319 -o volat orbe Corona (GERM. 71 COLVM. 11, 2, 74). MANIL. 1, 349 Equus ... pectus fulgenti sidere -us (*cf.* 4, 561 *Arcitenentis* pectora -a). 1, 410 astrum. 1, 757 an ... fulgore nitet collato (caelato *al.*) -ior orbis? GERM. 56 cava tempora -is ornantur flammis. 141 Helicen ignis non -ior ambit (602 SEN. Oed. 309 dial. 6, 23, 4 AVG. civ. 21, 4). 229 -a nec est illi (*Arieti*) facies. 625 ore. 672 -is aperitur flexibus Anguis. frg. 4, 50 pecudis (*Arietis*) -o cum vellere fulsit. VAL. MAX. 2, 1, 10 caeli -issima pars. 3, 2, 19 siderum -um decus (*i. Divus Iulius*). SEN. Herc. f. 14 -a gemini signa Tyndaridae micant (*cf.* Phaedr. 744). O. 42 -e Titan (291. 1131 *al.*). 1438 video nitentem regiam -i aetheris. Tro. 439 -umque septem verterant stellae iugum. nat. 1, 5, 10 imago arcus, ex longinquo -a. CVRT. 7, 4, 28 -ior est noctis umbra quam lux. MELA 1, 95 *flamma* cum diu -a ... effulsit *eqs.* LVCAN. 4, 123 -ior (*sic G*, rarior *cett. codd.*) aer. 8, 174 axis ... gemina -issimus arcto. PERS. 3, 1 -um mane (AVSON. 151, 1). PLIN. nat. 2, 94 -umque et omnibus e terris conspicuum fuit *sidus crinitum*. VAL. FL. 7, 84 tuens -umque serena arce pharon. SIL. 6, 667 funalia. 12, 637 serenato -um iubar emicat axe. STAT. Theb. 3, 524 -a regione. 6, 25 -a ... Tithonia. 6, 388 -aque per zephyros etiam nunc semita lucet. 6, 580 *sidera* omnia -a nitent, sed -ior omnia supra Hesperos exercet radios. 10, 121 lampade -a. 10, 636 astra. silv. 2, 6, 36 praecedit -a minores luna faces (*cf.* IVV. 3, 8, 139). APVL. mund. 16 catena (*quae vocatur alysis*) -ior est. 30 machinam ... -am et sideribus relucentem. SORAN. p. 59, 22 *mulier aegrotans* collocanda est in cubiculo calido et -o (*i. lucido*). 2 *de variarum rerum splendore et colore*: PLAVT. Mil. 1 curate, ut splendor meo sit clipeo -ior, quam solis radii esse ... solent. Most. 642 *aedes emit* speculo -as, candorem merum. CIC. Verr. 5, 62 *pocula* gemmis erant distincta -issimis. *cf.* 5, 64 candelabrum e gemmis -issimis ... perfectum *eqs.* (*cf.* OV. met. 2, 24 in solio ... -is lucente smaragdis). de orat. 3, 100 quamvis -is sit coloribus picta vel poesis vel oratio (*cf.* QVINT. inst. 10, 1, 101 in narrando mirae iucunditatis -issimique candoris. 12, 10, 15 -iorem vim eloquentiae velut solem ferre non possunt; *sim. etiam al.*). LVCR. 2, 52 neque fulgorem reverentur ab auro nec -um vestis splendorem purpureai (2, 830 purpura poeniceusque color -issimus multo. *cf.* COLVM. 10, 287 rosa mitescit Sarrano -ior ostro). 2, 803 alias fit uti -o sit rubra *pluma columbarum* pyropo. 4, 232 *figura* cernitur in luce et -o candore. 5, 1258 quae (*aes et plumbum*) cum concreta videbant posterius -o in terra (terras *codd.*) splendere colore. HOR. carm. 3, 1, 42 purpurarum sidere -ior ... usus. PROP. 2, 31, 9 -o surgebat marmore templum (OV. met. 11, 359 OCTAVIA 794). OV. met. 2, 2 regia Solis ... -a micante auro flammasque imitante pyropo (*cf.* SEN. Herc. O. 1438). 4, 355 eburnea siquis signa tegat -o vel candida lilia vitro. 6, 86 *texta* certamina ... -a colore suo, brevibus distincta sigillis. 13, 105 nitor galeae -o radiantis ab auro. 13, 704 dant pateram -amque auro gemmisque coronam. LYGD. 3, 4 -a conspicuus ... domo (*syn.* marmorei ... limine tecti). GRATT. 81 -a ... et pinguis pluma. SEN. Thy. 355 unda Tagus aurea -o devehit alveo (*cf.* STAT. Theb. 9, 229 stupet ... unda viros -aque armorum incenditur umbra). 414 -us hic regni nitor fulgore non est quod oculos falso auferat. nat. 3, 27, 7 -us onustusque diffunditur torrens. VAL. FL. 1, 495 -aque vela. PLIN. nat. 9, 113 -ior in Rubro

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mari *margarita.* 33, 58 *color* -ior in argento est magisque diei similis (*cf.* 35, 183). 37, 94 Satyrus Indicos *carbunculos* non esse -os dicit ac plerumque sordidos ac semper fulgoris retorridi. VAL. FL. 1, 452 -i decus ... orbis (*i. scuti*). HOMER. 582 -is speciosus in armis Eurypylus. STAT. silv. 1, 2, 146 -aque gaudentes plauserunt limina cygni. APVL. met. 2, 19 argentum alibi -um et aurum fulgurans. TERT. adv. Marc. 4, 10 p. 445, 4 in roseo sanguinem ostendens ... ut -iorem. FIRM. err. 25 deus Abrahae -ius a caeli sideribus promiserat regnum. AVIEN. Arat. 864 non arae, non sit tali sub tempore vertex -ior. AMM. 23, 6, 86 -os efficiunt lapillos et teretes. [PELAGON. 289 -i mellis (*sic codd. vix recte, cf. vol. I p. 360, 9 sqq. et Ihmi comm.*).] PAVL. NOL. epist. 32, 4 ut . . . -o atra distinguant. AVG. civ. 20, 28 -a ac sempiterna beatitudine perfruantur. **3** *de oculorum acie*: CATO agr. 157, 10 quibus oculi parum -i sunt. LVCR. 4, 824 lumina ne facias oculorum -a creata. PAVL. FEST. p. 67 -issimam ... habere oculorum a c i e m (CELS. 7 praef. acie oculorum acri -aque. PLIN. nat. 10, 8). PETRON. 126 oculi -iores stellis extra lunam fulgentibus. PLIN. nat. 11, 142 *oculi* caesii in tenebris -iores. SVET. Aug. 79 oculos habuit -os ac nitidos. HIER. epist. 98, 2 sol et luna, duo mundi ut ita dicam -issimi oculi. **4** *de colore et specie animantium*: *de bestiis*: VERG. georg. 4, 93 hic (*apium rex*) melior insignis et ore et rutilis -us squamis. Aen. 8, 673 argento -i delphines. SEN. Ag. 678 -us niveos inter olores ... cycnus (*cf.* AVSON. 164, 5 Maura vocata fuit; sed non atra animo, qui -ior esset olore). *de hominibus* (*aliter l. 69 sqq.*): VERG. Aen. 9, 579 ferrugine -us Hibera *Arcentis filius* (11, 772). SEN. Herc. O. 659 coniunx ... non disposito -a monili gestat pelagi dona rubentis. BVC. Eins. 1, 28 stetit ostro -us et auro intonuitque manu. VAL. FL. 8, 26 *de Iasone*: siderea -us procul ora iuventa. IVVENC. 4, 789 -us (*i. serenus*) . . . Iesus (*cf.* ZACCH. 1, 17 si splendorem *suspicis*, creator est -ior). RVT. NAM. 1, 541 tempora navigii -us reparaverat Eurus (*cf.* SERV. georg. 1, 460).

B *latiore sensu de re manifesta, dilucida*: **1** *i. q. certus, perspicuus; saepius invenitur* -um est *i. apparet* (luce clarior, clarius *v. s.* lux): TER. Hec. 841 vide ... ut mihi haec certa et -a (*v. p. 922, 71 sqq.*) attuleris. CIC. carm. frg. 3 (de consul.), 31 perpetuis signis -isque. carm. frg. 19, 13 sic aquilae -um firmavit Iuppiter omen. CAEL. Cic. epist. 8, 6, 2 -ius ... f i a t (ARNOB. nat. 4, 29 -um ut fieret cunctis. LACT. inst. 1, 11, 17 MACR. sat. 5, 22, 13. *cf.* COD. Iust. 2, 7, 29 pr. eis -um fieri, s i). CIC. Catil. 1, 6 luce sunt -iora nobis tua consilia omnia. de orat. 3, 157 -iorem faciunt r e m *eqs.* (Att. 14, 12, 1 LIV. 26, 51, 11. ARNOB. nat. 1, 54 nisi aperta res esset et luce ipsa quemadmodum dicitur -ior). CIC. Verr. 5, 57 incredibile dicam, sed ita -um, ut ipsum negaturum non arbitrer. 6, 16. epist. 3, 11, 1 nihil enim fuit -ius. LVCR. 1, 697 cetera non credit *sensus*, quae nilo -a minus sunt *quam ignis*. SALL. Catil. 49, 4 quo studium suum in rem publicam -ius esset. epist. Pomp. 6 castra hostium ... capta . . . satis -a vobis sunt. HOR. ars 448 parum -is *versibus* lucem dare coget. OV. fast. 3, 28 an somno -ius illud erat? COLVM. 1, 3, 4 de bonitate aquae ita omnibus -um est, ut. MELA 1, 2 dicam . . . nunc ut quaeque erunt -issima et strictim. OCTAVIA 538 f i d e s (RVFIN. Orig. in iud. 7, 2 APRING. in apoc. 20, 9. *cf.* CHROMAT. in Matth. 17, 2 -a fidei suae ac doctrinae praedicatione velut oculus quidam ecclesiae corpus illuminat). SIL. 16, 132 monstra. STAT. Theb. 2, 416 nec -a odiorum arcana paterent. 8, 624 -aque per somnos ... simulacra reverti? QVINT. inst. 8, 2, 23. IREN. 2, 10, 1 ea quae sunt talia, ex manifestis et consonantibus et -is accipiunt absolutiones. AVG. civ. 5, 9 prophetiam luce -iorem . . . evertere *al.* 17, 17 quod sequitur . . . ita -um est, ut. *nota*: QVINT. inst. 12, 7, 9 caecis hoc ut aiunt satis -um est (*cf.* AVG. civ. 1, 15 nisi forte contra -issimam veritatem tanta quisquam dementia mirae caecitatis obnititur). clarum est *seq. acc. c. inf.*: VAL. MAX. 9, 15, 2 quem a M. Antonio interemptum luce -ius erat. PLIN. nat. 7, 61 Masinissam regem post LXXXVI annum generasse filium -um est. LACT. inst. 7, 4, 10 ceteras animantes hominis causa esse fictas ex eo -um est, quod. MAR. VICTORIN. rhet. p. 272, 17 satis -um est etiam locos argumentationum vim tenere. ZACCH. 2, 8 procul dubio -um est *seq. acc. c. inf.* (3, 4). MART. CAP. 6, 601. AVG. civ. 20, 21 quemadmodum haec intellegenda sunt, -um est. **2** *i. q. manifestus*: VERG. Aen. 2, 589 cum mihi se, non ante oculis tam -a, videndam obtulit *Venus* (*ad l.* GLOSS. IV 181, 18 tam manifesta. STAT. Theb. 5, 136. *cf.* LVCAN. 1, 187 imago. VAL. FL. 6, 181 necdum -a quibus sese Fuga mentibus addat. APVL. met. 11, 7). LVCAN. 8, 14 -a viri facies (*cf.* QVINT. inst. 8, 3, 63). SEN. nat. 1, 6, 5 literae . . . maiores -ioresque cernuntur (*cf.* 2, 32, 1 PLIN. nat. 33, 122. CASSIOD. inst. div. 14 litera -iore conscripto *codice*). APVL. met. 4, 14 tam -us tamque splendidus apparatus.

III ***translate de celebritate,*** *nobilitate (cf. p. 1275, 8 sqq.),* ***dignitate,*** *fama; qua in notione usitatissimus vocis superl. coniunctim haud raro cum* longe: **A** *deorum et hominum*: **1** *generatim (additur persaepe abl. rei, qua quis excellit; praeterea ex. gr.* apud *v. p. 1275, 5;* in *c. abl. v. p. 1276, 60;* inter *v. p. 1276, 32;* ob *v. p. 1275, 83)*: PLAVT. Trin. 664 in occulto iacebis cum te maxime -um voles. CIC. inv. 1, 35 felix, -us an contra. 1, 103 in homines -os, nobiles et honore usos. 2, 104 pro aliquo -o aut forti viro. S. Rosc. 51 summi viri -issimique homines. 147 quae cum -issimum patrem ... haberet (*cf.* HOR. sat. 1, 6, 58 non ego me -o patre natum ... narro. carm. 4, 6, 31). Verr. 2, 139 *adulescens* (3, 103 *et saepe cf.* VELL. 2, 14, 3 iuvenis. 2, 72, 3 *al.*). Verr. 4, 16 tot homines sapientissimos et -issimos . . . prudentia consilioque vicisti. 4, 210 in illo antiquissimorum -issimorumque hominum ... numero (*cf.* 5, 67). 5, 22 impedimenta retinuit. at cuius hominis? -issimi ac p o t e n t i s s i m i (Cluent. 153 prov. 39. LVCR. 5, 1120 -os homines . . . atque potentes. SALL. Catil. 38, 1 Iug. 1, 3 *al.* OV. met. 1, 174 LIV. 25, 34, 2 VAL. MAX. 1, 7 ext. 7 SEN. epist. 94, 46). CIC. Verr. 6, 110 homo domi suae -us et n o b i l i s (6, 112 har. resp. 35 Cael. 68 Lig. 37 parad. 41 ac. 2, 75 SALL. Iug. 70, 2. OV. epist. 18, 147 origine. LIV. 10, 46, 4. 23, 4, 7 SEN. dial. 6, 26, 2 epist. 21, 2. *cf.* LIV. 8, 19, 4. CVRT. 7, 2, 33 militiae domique -i viri). Verr. 5, 75 imperator (Font. 16 Flacc. 101 *al.* PS. SALL. rep. 2, 12, 5 LIV. 10, 31, 12 *al.* VELL. 2, 15, 3 *passim. cf.* CIC. Marcell. 30 duces. Phil. 14, 12 div. 1, 24 HOR. carm. 3, 14, 7 LIV. 9, 7, 15 *al.* OCTAVIA 677 *passim*). CIC. Manil. 25 in exercitum nostrum -um atque victorem (*cf.* Phil. 14, 33 multi saepe exercitus Punicis . . . bellis -i et m a g n i fuerunt. de orat. 2, 19 Graeci. orat. 6 oratores. SALL. Iug. 92, 1 LIV. 38, 50, 4. *cf.* CIC. epist. 11, 14, 3 te . . . omnium maximum et -issimum videre cupio. SALL. or. Lep. 1 per ceteras gentes maximi et -i estis. LIV. 28, 12, 13. VELL. 2, 34, 3 vir ... ut vita -us, ita ingenio maximus). CIC. Manil. 62 duo consules -issimi f o r t i s s i m i q u e (Mil. 39. LIV. 38, 54, 8 viri. VAL. MAX. 1, 8 ext. 5. *cf.* HOR. sat. 2, 3, 97 *divitias* qui construxerit ille -us erit, fortis, iustus. epist. 1, 7, 47 strenuus et fortis causisque Philippus agendis -us. OCTAVIA 885 pietate fide lingua -os, pectore fortes, legibus acres). CIC. Mur. 53 -issima legatione. Vatin. 28 nihil Maximus fecit alienum ... illis -issimis Paulis, Maximis, Africanis. Cael. 34 cum ex amplissimo genere in f a m i l i a m -issimam nupsisses (LIV. 4, 54, 3 VELL. 2, 127, 3 VAL. MAX. 3, 3, 2 *al.*). Phil. 1, 35 sine quo nec beatus nec -us nec tutus quisquam esse . . . potest (*cf.* Att. 14, 12, 2). 11, 11 -issimum et praestantissimum senatorem. ac. 2, 13 fratres. Att. 8, 3, 2 comitatum o p t i m o r u m et -issimorum civium desero (HOR. epist. 2, 1, 1 bono -oque ... amice Neroni. *cf.* CIC. de orat. 3, 13 casus -issimorum hominum atque optimorum virorum). Att. 14, 17[a], 6 proponam tibi -os v i r o s (epist. 3, 12, 1 *al.* NEP. Paus. 3, 7 Phoc. 4, 3 *al.* HOR. epist. 2, 1, 250 LIV. 3, 7, 6 *al. et passim. cf. p. 1275, 11 sqq.*). de orat. 2, 154 non tulit ullos haec civitas aut gloria -iores aut auctoritate graviores aut humanitate politiores. Brut. 191 dixisse Antimachum -um poetam ferunt (*cf.* PLIN. nat. 11, 114 Alcman e -issimis Graeciae poetis). 330 post Hortensi -issimi oratoris mortem (VAL. MAX. 6, 8, 1 PLIN. nat. 16, 242 *al.*). LAVREA epigr. 1 Romanae vindex -issime linguae. CATVLL. 64, 324 -issime (carissime *codd.*) nato (*sc. Peleu. cf.* OV. met. 11, 218 coniuge Peleus -us erat diva). LVCR. 1, 42 Memmi -a propago (*cf.* NEP. Att. 18, 2 -orum virorum propagines. VERG. Aen. 5, 564 tua -a [cara P^1] ... progenies [VAL. MAX. 4, 3, 4]. MANIL. 1, 796 Claudi magna propago, Aemiliaeque domus proceres, -ique Metelli. OV. epist. 12, 189 -a decore fuit proles Elateia Caenis. LVCAN. 6, 594. 8, 410 *al.*). SALL. Catil. 3, 1 vel pace vel bello -um f i e r i (54, 2 LIV. 9, 17, 5 *al.* VAL. MAX. 6, 6, 2. *cf.* VERG. Aen. 6, 478 *arva ultima Hadis* bello -i secreta frequentant. LIV. 8, 29, 9 -issimum b e l l o. 9, 26, 14 *al.* CVRT. 3, 11, 8 proelio. 8, 1, 20 bellicis operibus. 8, 9, 1. 9, 8, 23 pacis artibus quam militiae maior et -ior). Catil. 53, 1 Cato -us atque magnus habetur. 55, 6 ex g e n t e -issima Corneliorum (*cf.* VELL. 2, 30, 1 gentis -ioris quam animi. PLIN. nat. 7, 186). Iug. 63, 7 novus nemo tam -us neque tam egregiis (egregius *pars codd.*) factis erat. 85, 21 fortia facta memorando -iores sese putant. VERG. Aen. 5, 495 Eurytion tuus, o -issime, frater, Pandare. HOR. sat. 1, 6, 91 quod non ingenuos habeat -osque parentes (*cf.* OV. met. 13, 513 haec Hectoris illa est -a parens). 2, 3, 194 Aiax ... totiens servatis -us Achivis. carm. 3, 1, 7 imperium est Iovis, -i Giganteo t r i u m p h o (*cf.* OV. Pont. 4, 3, 45 ille Iugurthino -us Cimbroque triumpho. fast. 6, 723 VELL. 2, 15, 4). 3, 9, 8 multi Lydia nominis Romana vigui -ior Ilia. carm. saec. 50 -us Anchisae Venerisque sanguis. OV. epist. 4, 93 -us erat silvis Cephalus. 16, 52 domus (3, 32, 2). met. 2, 569 me Phocaica -us tellure Coroneus . . . genuit. 6, 8 non illa (*Arachne*) loco neque origine gentis -a, sed arte fuit. 11, 317 carmine vocali -us citharaque Philammon. 14, 612 -us subit Alba Latinum. trist. 4, 10, 47 Ponticus heroo, Bassus quoque -us iambis. 5, 14, 4 tu (*coniunx*) tamen ingenio -a ferere meo. Pont. 2, 9, 19 -issimus a u c t o r (VAL. MAX. 2, 8, 5 *al.* CELS. 1 prooem. 8, 20 PLIN. nat. 2, 7 *et passim*). fast. 5, 663 -e nepos Atlantis, ades! (LVCAN. 9, 995). LIV. 2, 10, 6 pudor tenuit . . . ambos -os g e n e r e factisque (8, 7, 2. 9, 7, 2 *al.* *cf.* 22, 52, 7 Busa, genere -a ac divitiis). 2, 49, 3 exercitus neque minor numero neque -ior fama. 25, 17, 3 in viro tam -o et insigni. 28, 21, 6 neque obscuri generis homines, sed -i illustresque. VELL. 2, 2, 1 -issimi atque eminentissimi viri filius. 2, 13, 2 cum in multos -issimos atque innocentissimos viros saevissent. VAL. MAX. 3, 4 tit. de his qui humili loco nati -i evaserunt. 5, 3, 2 *sq.* -issimus et amantissimus rei publicae civis. 8, 12, 1 legum -issimus et c e r t i s s i m u s vates (*cf. p. 922, 71 sqq.*). 9, 15, 2 -issimae ac s a n c t i s s i m a e sororis *uterus* (*cf.* ASCON. Mil. p. 38 Cl. neque -iores viros neque sanctiores). SEN. Herc. O. 619 cupit hic regi proximus ipsi -us latas ire per urbes. Oed. 203 -us sanguine ac factis Cres (LVCAN.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

10, 382). dial. 10, 14, 1 illi -issimi sacrarum opinionum conditores. nat. 3 pr. 5 qui exitio gentium -i non minores fuere pestes mortalium quam inundatio. PLIN. nat. 7, 79 Socratem, -um sapientia (9, 183 *al.*). 13, 83 apud Pomponium Secundum, vatem civemque -issimum. TAC. hist. 2, 76 satis -us est apud timentem quisquis timetur. *ironice in malam partem i.q. famosus*: SALL. Iug. 8, 1 complures novi atque nobiles...-i magis quam honesti. HOR. sat. 1, 5, 54 Messi -um genus Osci (*cf.* LIV. 7, 31, 6). 2 *speciatim insigne epitheton, inde a saec. II ordinem senatorium indicans* (*cf. Hirschfeld, Die Rangtitel der röm. Kaiserzeit, Sitz.-Ber. d. Berl. Akad. 1901 p. 580 sqq.; Ruggiero, Diz. epigr. II 267 sqq.*): vir -issimus: PS. SALL. in Tull. 1. 3 LIV. 38, 59, 10 VELL. 2, 84 AVG. civ. 1, 19 *al.* NOT. dign. or. 43, 3 *al.* MARCELL. chron. II p. 60, 7 SIDON. epist. 2, 4, 1 COD. Iust. de cod. comp. 1 *al.* *saepissime in titulis* (*notatur* v.c.; *cf. infra l. 17.* SVBSCR. Hor. codd. Mavort. epod. 17 fin. *al.*): SENT. procos. Sard. (Corp. X 7852) 14 vir -issimus. S. C. de sumpt. lud. glad. (Corp. II 6278) 54 v(iri) c(larissimi). *nota plur.*: CORP. XII 938 v. v. c. c. -issimus vir (*hic verborum ordo in tit. praevalet*): CIC. div. in Caec. 66 *passim.* SALL. Catil. 51, 19 NEP. Them. 8, 7 LIV. 5, 14, 2 *al.* VELL. 2, 71, 1 *al.* VAL. MAX. 6, 2, 3 *al.* ASCON. Scaur. p. 24 Cl. PLIN. epist. 3, 8, 1 *al.* FLOR. epit. 4, 2, 55 FRONTO p. 167, 6 N. APVL. flor. 16 p. 72 RVFIN. hist. 4, 8, 6 AVG. civ. 3, 27 *al.* *saepissime in inscr.* (*notatur* c. v.; *nota*: ACT. lud. saec. Sept. Sev. 1, 26 c. c. v. v. 1, 29 *cf. l. 17*): S. C. de Pergamen. (Corp. III 7086) 12 amico -issimo viro. S. C. de nund. salt. Beg. (Corp. VIII 270) 14 c(larissimi) v(iri). *subst.*: AMM. 26, 6, 18 *in curia* nullo -issimorum sed ignobili paucitate inventa (28, 1, 27). COD. Theod. 16, 5, 52 (*a. 412*) illustres, spectabiles, senatores, -issimi, sacerdotales (COD. Iust. 2, 7, 20, 1). *praeterea persaepe iuxta ponuntur*: CORP. V 3100 inlustris. III 572 spectabilis. V 532 amplissimus. DECRET. decur. Ferent. Bass. (Corp. VI 1492) insignis. *inde ad familiam v. c. pertinens*: -issima femina, *notatur* c. f. *aut* f. c.; *cf.* CORP. XII 1524 clar(issima) et inl(ustris) fem(ina). VIII 7977 cl. f. V suppl. ital. 425. CORP. II 111. 1024. III 10852 *passim.* *cf.* AVG. civ. 22, 8 -issima femina est, nobiliter nata *eqs.; adde*: CORP. VI 1674 c(larissimae) et spect(abilis) f(eminae) neptis. V 7793 -issima et p(erfectissima) femina. -issimus iuvenis (c. i.): CORP. II 112. 4166. V 5032 DECRET. fabr. Pisaur. (Corp. XI 6335) 8 *al. cf.* CORP. V 4870 adulescenti -issimo filio amantissimo. X 4503 -issimus ⟨a⟩dultus. -issimus puer (c. p.): CORP. VI 1458. 32414 *al.* IX 2453. XII 5804. -issima puella (c. p.): CORP. VI 1334. VIII 238 *al.* *nota inde*: CORP. VI 1368 c(larissimae) m(emoriae) ⟨v(iro)⟩; *saepe.* X 3725 originis -issimae viro.

B *rerum, locorum sim.*: 1 *de actionibus hominum rebusque (plerumque incorporeis) humanis*: PLAVT. Pseud. 525 dabo aliam pugnam -am et commemorabilem (LVCIL. 1081 ad aures fama tuam pugnam -am [praeclaram *Marx*, clarans *Lipsius*] allata dicasset. LIV. 1, 22, 1. 2, 31, 3 *al.*). 591 magna facinora (LIV. 9, 10, 3 SEN. Herc. f. 247) decet efficere, quae post mihi -a et diu clueant (*cf.* LVCR. 1, 119 *Enni corona* per gentes Italas hominum quae -a clueret). CIC. Att. 14, 11, 1 conscientia maximi et -issimi facti (CATVLL. 64, 348 VERG. Aen. 7, 474 SEN. Tro. 237 STAT. silv. 1, 2, 97 *al.*). PLAVT. Rud. 933ª nobilitas. LVCIL. 1085 et virtute tua et -is conducere chartis. ACC. trag. 186 nomen (521 CIC. Arat. frg. 13. 17 VERG. Aen. 12, 225 AETNA 643 OV. am. 2, 1, 35 met. 6, 425 *al. passim*). *cf.* VERG. Aen. 8, 48 Ascanius -i condet cognominis Albam (LIV. 30, 45, 7 VAL. MAX. 5, 2, 7. 5, 5, 1 *al.*). SISENNA hist. 136 senati[s] (senatuis *Mercier*) consultis -issimis amplificati. RHET. Her. 4, 53, 66 victoria (BELL. Afr. 31, 9 LIV. 9, 15, 8 *al. cf.* VAL. MAX. 3, 7 ext. 6 Punicae victoriae -issimum monumentum). CIC. inv. 1, 69 tam -o atque exornato tropaeo. de orat. 1, 180 causa. 2, 57 ex -issima quasi rhetorum officina. Att. 6, 1, 22 suavem habuit recordationem -issimi iuris iurandi (*cf.* epist. 13, 55, 2 ius . . . -um et magna cum tua laude notum est). epist. 2, 6, 2 -issima et maxima beneficia. 4, 7, 4 magna pro tuis maximis -issimisque virtutibus multitudo (SALL. Catil. 1, 4 virtus -a aeternaque habetur. CVLEX 367 -ae socius virtutis. OV. Pont. 2, 3, 1 LIV. 24, 15, 6 SEN. Herc. f. 340). CIC. epist. 5, 2, 2 in -issimis meis atque amplissimis rebus. 11, 7, 2 res . . . maior et -ior. 15, 9, 1 -issimi atque optimi consulatus *fructus* (SALL. Iug. 4, 8 LIV. 45, 12, 9). 15, 14, 4 victoria tanta -um tuum adventum fore intellego. CATO Cic. epist. 15, 5, 2 triumpho multo -ius est senatum iudicare *eqs.* CIC. carm. frg. 3 (de consul.), 74 fuderunt -as fecundi pectoris artes. LVCR. 1, 475 -a . . . certamina belli (VELL. 1, 8, 1. *cf.* HOR. ars 289 *arma.* VELL. 2, 73, 2 bellum. VAL. MAX. 6, 3, 6 *acies.* SIL. 17, 328 -o deletum est Marte Saguntum). LVCR. 3, 76 -o qui incedit honore. BELL. Afr. 22, 3 *dignitas*, quae est per gentes -issima notissimaque. SALL. Iug. 30, 4 Memmi facundia -a pollensque fuit. OV. epist. 16, 17 fama (GRATT. 256 VITR. 7 praef. 16 PHAEDR. app. 13, 5 *al.*). ars 3, 338 quo (*Vergili Aeneide*) nullum Latio -ius extat opus (VELL. 1, 16, 2 VAL. MAX. 5, 3, 2ᵇ. *cf.* OV. Pont. 3, 2, 36 -aque erit scriptis gloria vestra meis). OV. fast. 5, 566 acta (*cf.* VAL. FL. 5, 507 ne -os Minyis invideris actus). LIV. 2, 47, 9 victoria . . . tristis . . . duobus tam -is funeribus (9, 22, 5). 2, 47, 11 triumphus (5, 23, 6 triumphusque ob eam unam maxime rem -ior quam gratior fuit. 10, 46, 13. 30, 45, 2 VELL. 2, 11, 2 VAL. MAX. 1, 5, 3 *passim*). LIV 2, 54, 4 -is insignibus velut infulis velatos ad mortem destinari (*cf.* PLIN. nat. 16, 7 *corona* militum virtutis insigne -issimum). 8, 12, 4 -o ad memoriam imperio. 9, 29, 6 censura. 10, 37, 4 pax -ior maiorque. 40, 39, 9 reditum . . . -um ac memorabilem . . . sibi fecisse. VELL. 1, 15, 3 inter -issima publicae voluntatis argumenta. 1, 16, 4 quid . . . -um in oratoribus fuit? 2, 4, 3 -iore (-iori *AP*) urbium excidio (*cf.* VAL. MAX. 1, 7, 3 exitus. 2, 6, 8 mortem . . . -iorem fieri *al.* 3, 2, 14 excessus. QVINT. inst. 12, 1, 15 *finis vitae*). 2, 8, 2 exemplum (VAL. MAX. 5, 6, 2 PLIN. nat. 17, 1 *al.*). 2, 10, 2 felicitas (VAL. MAX. 7, 1, 2). VAL. MAX. 1, 1, 14 quo -ior esset . . . gloria. 3, 4 ext. 2 quid aut illius tragica aut huius oratoria vi -ius? 3, 7, 1ᵉ eventus. 5, 10, 2 repraesentatio. 6, 4 ext. 2 Graecae doctrinae -issimum columen. 6, 9 ext. 1 eloquium. 9, 10 ext. 1 -ae ultionis . . . regina. CELS. 1 prooem. p. 3, 4 *medicinae pars* -issima est ea, quae morbis medetur. SEN. Herc. O. 225 regna (AVG. civ. 18, 2). epist. 19, 3 -ae et nobiles amicitiae (*cf.* PETRON. 80 familiaritatis -issimae sacra). CVRT. 8, 14, 46 credebat magnitudinem suam . . . -iorem fore. PLIN. nat. 7, 87 *documentum* (8, 104). 8, 18 dimicatio. 25, 2 vitam -iorem fecere cognominibus herbarum. 25, 78 praeconium. 30, 3 *Eudoxus* inter sapientiae sectas -issimam utilissimamque eam (*magicen*) intellegi voluit. 35, 19 -iorem . . . artem eam (*picturam*) Romae fecit gloria scaenae (*cf.* SIL. 14, 654 non usquam -ior . . . gloria picturae). SIL. 3, 706 -oque ferox das vela labori. 4, 496 multusque in imagine -is praefulgebat avus titulis bellique domique (9, 192). 7, 228 clade nova -aeque fragore ruinae. 17, 492 *strages.* STAT. Theb. 9, 21 -aque hac laude fruantur. silv. 5, 2, 9 militiae . . . -a rudimenta. MART. 1, 55, 2 -um militiae . . . togaeque decus (*cf.* IVV. 3, 178 -i velamen honoris sufficiunt tunicae summis aedilibus albae). 3, 35, 1 artis Phidiacae toreuma -um. 9, 83, 2 munera. 12, 9, 3 cuius Pimpleo lyra -ior exit ab antro. 14, 80, 2 ligna. QVINT. inst. 10, 1, 129 multae in eo (*Seneca*) -aeque sententiae. IVV. 8, 61 fuga. PLIN. epist. 2, 7, 4 specimen indolis. RVFIN. Orig. in gen. 15, 5 p. 244ᶜ *agon.* AVG. civ. 8, 2 *Graeca* lingua inter ceteras gentium -ior habetur. *neutr. subst.*: SIL. 1, 570 grassandum ad -a periclis. QVINT. inst. 8, 3, 18 -a illa atque sublimia plerumque materiae modo discernenda sunt. PLIN. epist. 9, 3, 3 qui semper -um aliquid et immortale meditere. PS. HIL. libell. 10 sunt praeponenda . . . inhonorificis -iora. 2 *de rebus naturae*: PLIN. nat. 2, 121 -issimus ventorum est circius. 12, 19 *platanus.* 13, 41 *palmae.* 20, 264 *compositio.* 22, 67 asphodelum de -issimis herbarum (24, 138 subtexemus herbas mirabiles quidem, sed minus -as). 31, 42 *aqua.* 3 *de locis notionibusque localibus*: CIC. de orat. 2, 334 in tam -a civitate (NEP. Thras. 2, 1 VAL. MAX. 2, 7, 5 PLIN. nat. 5, 110 QVINT. inst. 1, 2, 2 *al.*). ad Q. fr. 1, 1, 9 in oculis -issimae provinciae (VAL. MAX. 7, 5, 4). CATVLL. 46, 6 ad -as . . . urbes (OV. trist. 1, 2, 79 LIV. 24, 39, 8. 26, 27, 16 *al.* VELL. 1, 1, 4 OCTAVIA 817 *al. cf.* PLIN. nat. 3, 68 oppida *al.* 5, 36 -issimumque . . . caput). VERG. Aen. 1, 284 -asque Mycenas servitio premet (VAL. FL. 5, 645 -a Mycenes culmina). HOR. carm. 1, 7, 1 laudabunt alii -am Rhodon aut Mytilenen (MART. 4, 55, 6; *at cf.* LVCAN. 8, 247 -amque relinquit sole Rhodon). OV. met. 5, 652 patria est -ae mihi . . . Athenae (VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 MELA 2, 41). MANIL. 4, 611 *Corinthus.* VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 cum illam (*patriam*) . . . -am reddidisset. SEN. Tro. 479 arx illa pollens . . . gentes per omnes -a. MELA 1, 64 servatae . . . a Perseo Andromedae -um vestigium (2, 112. *cf.* 3, 106 signum quod fabulae -um prorsus ostenditur). 1, 88 Dianae -issimum templum. 3, 31 amnium -issimi (3, 76 amnes. PLIN. nat. 3, 147 *al.*). 3, 69 flumina (PLIN. nat. 1, 3, 30 *al. cf.* 6, 12 *fluvius.* 6, 62 *al.*). 3, 104 litora. PLIN. nat. 1, 3, 30 montes (4, 6 *al.*). 2, 202 -ae iam pridem insulae (4, 62 *al.*). 3, 87 scopulus Scylla, item Charybdis . . . ambo -a saevitia. 4, 7 -issimi in terris oraculi Apollinis. 6, 30 ita se habet terrarum sinus e -issimis. 6, 182 -a et potens *Aethiopia.* 16, 239 portus. 18, 65 cum -issima fuit Graecia atque in toto orbe terrarum potentissima. HOMER. 249 -aque satus tellure Coroebus. STAT. Theb. 10, 441 hoc . . . ⟨-o⟩ potiare sepulchro. 12, 617 nondum Eoo -um Marathona triumpho. MART. 4, 44, 6 hic locus Herculeo nomine -us erat.

syn. et iuxta posita ad III (*cf.* PAVL. FEST. p. 107 ISID. diff. p. 45, 26; *p. 1271, 72*): acceptus, amplus, beatus, bonus, celeber, commemorabilis (memorabilis), conspicuus, egregius, exornatus, expectatus, fortis, illustris, inclutus, ingenuus, insignis, magnus, nobilis, notus, potens, praestans, singularis, spectatus, venerabilis.
opp.: humilis, ignotus, obscurus, occultus, turpis.

derivata: claredo, claritas, claritudo. clarissimatus (*cf.* Clarius, -a?). clarere, clarescere, clarare, clarigare (clarigitare?).

compos.: clarisonus, clarificus. con- in- per- praeclarus.

acc. neutr. **clārum** *adverbialiter*: *de lumine*: AVSON. 369, 22 -um et lene micans (425, 4). *de sono*: STAT. Theb. 11, 725 an ne prope limina -um ingemat?

adv. **clārē**: PRISC. gramm. III 68, 21 dativus in o desinens in e longam convertitur et facit adverbium ut huic claro -e. GLOSS. τρανῶς, ἐπιφανῶς, φανερῶς, λαμπρῶς, εὐδόξως, διασήμως.

1 *de voce, sono*: PLAVT. Amph. 300 -e . . . fabulabor, ⟨ut⟩ hic auscultet (*cf.* SVET. Cal. 22). 1146 -e plaudite (Cas. 1017 Men. 1162 *al.* *cf.* Bacch. 1211 -e applaudere). Curc. 379 si quis poscat -ius. Poen. 610 crepuerunt -e (Rud. 536). Persa 500 -e recitato (CIC. Q. Rosc.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

37. APVL. apol. 69). TER. Andr. 754 dic -e (RHET. Her. 4, 10, 14 *al.* CIC. div. 48 Verr. 2, 143 Att. 4, 8b, 1 *al.* HOR. epist. 1, 16, 59 PHAEDR. app. 18, 3 PERS. 6, 51 *al. cf.* HOR. sat. 2, 6, 27 mi obsit -e certumque locuto. TAC. ann. 16, 34 proloqui). LVCIL. 262 quiritans. CIC. Verr. 3, 94 ille -e omnibus audientibus se id non esse facturum (*cf.* PERS. 2, 8 haec -e et ut audiat hospes). 4, 69 -e ... inquit (CAES. civ. 3, 94, 6 APVL. met. 7, 12). CIC. Att. 2, 20, 3 *gemo* (SEN. Tro. 1161 epist. 99, 16). VITR. 5, 3, 5 ut ... vox quam -issime vagari possit. CELS. 1, 8 legere -e (SEN. epist. 78, 5 PLIN. epist. 9, 36, 3). SEN. Herc. f. 576 *an Orphei* surdis resonat -ius in locis. dial. 7, 10, 1 -e ... ac palam testor hanc vitam. epist. 38, 1 consilium nemo -e dat. apocol. 11 si nulli -ius respondi. COLVM. 7, 12, 1 quis hominum -ius ... praedicat quam iste latratu? POMPON. trag. 4 cum tam -e tonuerit. 16, 14 -e professi. 22, 5 cum ad hostes clarigatumque mitteretur i. e. res raptas -e repetitum. STAT. Theb. 3, 188 nec tempore -ius illo Phoenissae sonuere domus. 11, 503 -e funesta precatur. MART. 7, 92, 5 pensio te coram petitur -eque palamque. 12, 90, 1 pro sene, sed -e, votum Maro fecit amico. QVINT. inst. 11, 3, 160 excreare. PLIN. epist. 2, 18, 2 -e iocabantur (loquebantur *α*). SVET. Aug. 98, 4 versum ... -e pronuntiavit (*at cf. l. 25 sq.*). Tib. 45 obscaenitate oris ... -e exprobata. 57, 2 -e ... mandarat. 61, 6 *al.* GELL. 4, 20, 8 -e nimis et sonore oscitavit. APVL. Socr. prol. p. 110 clangere. VVLG. I reg. 14, 19 tumultus ... -ius resonabat. II Esdr. 12, 41 -e cecinerunt cantores *eqs.*

paulo latiore sensu: HOR. carm. 4, 8, 19 -ius indicant laudes. FRONTIN. strat. 2, 4, 10 occisum a se C. Marium -e praedicavit (*cf.* 2, 7, 1 -e pronuntiavit). **2** *de candore, colore*: **a** *proprie*: CIC. Arat. 208 -e collucens Scorpius. CATVLL. 66, 9 vidit ... caesariem fulgentem -e (*cf.* PETRON. 111 lumen inter monumenta -ius fulgens). VITR. 9, 1, 7 *Venus* apparens in caelo -issimeque lucens (*cf.* SEN. Phaedr. 797 lucebit Pario marmore -ius. HYG. astr. 3, 3 p. 82, 18 *al.*). PETRON. 127 miranti et toto mihi caelo -ius nescio quid relucente libuit deae nomen quaerere. PLIN. nat. 10, 43 *mico*. 33, 81 electri natura est ad lucernarum lumina -ius argento splendere. SIL. 17, 94 *ignes* -e expatiantur in auras. STAT. silv. 4, 1, 4 -ius ... nitens. PALLAD. hist. mon. II 20, 6 *sol* splendet -e et lucide. VVLG. Iob 31, 26 lunam incedentem -e. **b** *latiore sensu*: PLAVT. Mil. 630 -e oculis video (PLIN. nat. 25, 78 VVLG. gen. 48, 10 Marc. 8, 25 MIRAC. Theclae 6). PAVL. FEST. p. 120 luscitio ..., quod -ius vesperi quam meridie cernit (*cf.* PLIN. nat. 10, 191 aquilae -ius cernunt. *al.* APVL. Socr. 17 p. 158). PASS. Theclae D 3 vultum hilarem et -issime respicientem. *inde i. q. manifeste*: CIC. epist. 8, 12, 2 -ius id periculum apparet (AVG. civ. 16, 7. 19, 23 luce -ius apparet). LVCR. 1, 921 cognosce et -ius audi (PLIN. nat. 1, 10, 88 *sqq.* qui ex piscibus -issime audiant. 10, 193 *al.*). SEN. contr. 2, 1, 17 nulla materia ... virtutes -ius ostendit (QVINT. inst. 2, 17, 25. 8, 3, 86). PLIN. nat. 2, 176 mediam esse terram mundi totius haut dubiis constat argumentis, sed -issime aequinoctii paribus horis. 29, 13 -issime intellegi (37, 16. 59 QVINT. inst. 2, 5, 7 AVG. civ. 16, 2. PAVL. MED. bened. 3, 5 sententia -ius luce ... intellegitur). QVINT. inst. 8, 3, 62 enuntiare. 10, 1, 67 longe -ius illustraverunt hoc opus Sophocles atque Euripides. decl. 254 p. 44, 2 -e (clara *AB*) perspicere. 321 p. 265, 7 quae minus -e verbis ... exprimi possunt. TERT. pudic. 14a pudore -ius quam stilo ... impressum (*cf.* AVG. civ. 20, 5 *iudicii diem* multo -ius ... expressit). resurr. 20 p. 52, 18 ut ... insigniora quaeque luce -ius praedicarentur. *al.* ARNOB. nat. 2, 20 ut vobis -ius manifestiusque monstremus (AMM. 22, 1, 2). MAR. VICTORIN. rhet. p. 173, 38. AVG. civ. 7, 27 innotesco (22, 8 CASSIOD. in psalm. 23 praef.). serm. ed. Mai 6, 2 hoc ... quod dicimus, de sequentibus -ius elucescit. 91, 1 luce -ius constat. ZACCH. 3, 5 -e patuit (GAVDENT. serm. 18). APRING. in apoc. 20, 12 -ius manifestat (*nota*: CHRON. Alex. chron. I p. 119, 258 -ior manifestat). **c** *translate i. q. famose, praeclare*: NEP. Att. 1, 3 nobilis inter aequales ferebatur -iusque explendescebat. VAL. MAX. 4, 1, 9 triumphavit ... -ius. PLIN. nat. 7, 100 quae mihi omnia ... -ius fulsisse in Scipione Aemiliano videntur. 26, 10 *Hippocrates* primus medendi praecepta -issime condidit. QVINT. inst. 1 prooem. 14 in consiliis ... -issime versati. 2, 5, 23 noster hic cultus -ius enitescet. 9, 1, 19 elucere (12, 1, 26). AMM. 20, 11, 7 -e nati (*sic codd.*, clarentes *Gardth.*). 23, 1, 4. RVFIN. hist. 6, 23, 2 in praedicatione verbi dei satis -e effloruerat (ἀκμάζων) *Origenes*.

adv. **clāriter**. *de voce*: ANON. med. ed. Piechotta 157 -r loquetur. *de perspicuitate*: ORIG. in Matth. 17, 7 -r approbare. *de candore*: VITA Vedasti 10 (Mon. Germ. hist. Merov. III p. 413, 16) sepulchrum ... -r fulget.

adv. **clāritus**. CHAR. gramm. I 214, 4 Terentius ... in Phormione (*978*): 'nonne hoc publicitus'; ubi Celsus 'antiqui et publicitus et claritus' inquit, 'dicunt', nos publice clareque dicimus.

clasis *v.* classis *p. 1281, 22.* [*Probst.*

clasma fragmen GLOSS. V 494, 58. *cf.* 278, 12 -a damna. τὸ κλάσμα.

classāriōs classicos GLOSS. Plac. V 14, 11 (55, 21). *a* classis, *cf.* classiarius. *i. q. miles classis (navium).*

classēsco, -ere *a* classis. NOT. Tir. 89, 94a -it (*post* classicus).

classeus, -a, -um *a* classis. *i. q. ad classem (navium) pertinens*: CASSIOD. var. 5, 17, 2 obtulisti oculis nostris ... -am silvam, domos aquatiles, exercituales pedes.

ala **classiāna** (CORP. XI 6033. XIII 8306) *potius ad* Classius *quam ad* classis *pertinere videtur, v. nom. propr.*

classiārius, -a, -um *a* classis, *cf.* classarius. *inde a* CAES. *ad classem (navium) pertinens. adi.*: FAST. cos. Amitern. a. u. c. 722 (Corp. I² p. 61) bellum Actie(n)s(e) class⟨iar(ium)⟩ (*ibid.* a. u. c. 724 bell⟨um classia⟩r(ium) confect(um)). TAC. ann. 14, 8 Obarito, centurione -o. LAMPR. Comm. 15, 6 populum Romanum a militibus -is, qui vela ducebant, in amphitheatro interimi praeceperat. *fort. suppl.*: CORP. X 1954 scriba c(lassiarius) (*suppleas etiam* classis *vel* classicus). *subst. masc. i. q. miles classis (navium), epibates*: CAES. civ. 3, 100, 2 per equites dispositos aqua prohibere -os instituit. BELL. Alex. 12, 1 iam non virtute propugnatorum sed scientia -orum se victos. 20, 1 remigum magnus numerus et -orum ex longis navibus nostris in molem se eiecit (21, 4 -i et remiges [*opp.* ex numero legionariorum]). NEP. Milt. 7, 3 a -is regis (regiis *var. lect.*, *cf.* Them. 3, 2 cum -is regiis [*codd.*]). Them. 4, 1. Hann. 10, 5 facturus ... navale proelium, -os convocat *eqs.* TAC. ann. 4, 27 disposita -orum copia. 12, 56 (*opp.* praetoriarum cohortium manipuli turmaeque). 14, 5 sueverat *Agrippina* triremi et -orum remigio vehi. 15, 51 primores -orum Misenensium. SVET. Tib. 62 -orum manu. Galba 12 cum -os, quos Nero ex remigibus iustos milites fecerat, redire ad pristinum statum cogeret. Otho 8. Vesp. 8 -os ... qui ab Ostia et Puteolis Romam pedibus per vices commeant, petentes constitui aliquid sibi calciarii nōmine ... iussit post ha⟨e⟩c excalciatos cursitare.

classica (-ae) *v.* classicus *infra l. 51 sqq.*

classicārii σαλπισταί GLOSS. II 101, 43. *a* classicum.

classicat tuba: sonat GLOSS. IV 216, 16. *a* classicum.

classiciānus, -ī *m. a* classicus. CORP. VII 30 (*saec. II ineunt.*) dis ⟨m⟩anibus ⟨... F⟩ab(ia) Alpini -i. *cognomen esse putavit Hübner, nomen muneris militaris interpretari malim, fere i. q. miles classicus, classiarius.*

classicula, -ae *f. a* classis *deminutive.* CIC. Att. 16, 2, 4 Cassius cum -a sua venerat.

classicum, -ī *v. infra l. 50 sqq. et p. 1280, 84 sqq.*

***classicus**, -a, -um *a* classis; *cf.* VARRO ling. 5, 91 -os a classe (SERV. Aen. 2, 30 'classes' unde et -a dicuntur. 7, 716 PS. ASCON. div. in Caec. p. 122 ut in classe pugnantibus -um canant, unde ipsi tibiae classis nomen est positum -um. PRISC. gramm. III 482, 24. GLOSS. V 179, 23 -a dicta sunt, quod per classes dividebatur exercitus, qui postea manipuli dicti sunt. NOT. Tir. 89, 94). *aliter*: ISID. orig. 18, 4, 5 a calando -a dicebantur. *scribitur graece* LYD. mag. 1, 27 *p. 1280, 73. per notam*: classic: CORP. V 6977 *et* 6980 (*a. 103*). III 1457 (*a. 170*). IX 4885. X 6672 (*at ibidem* classi). class: CORP. X 3894 INSCR. Revue archéol. 4 sér. III (1904) p. 294. clas: CONST. veteran. 108 (Corp. III p. 2328⁶⁴ *a. 108*). *legitur inde a* CATONE *et ab* EDICT. quaestor. Varro ling. 6, 92 *infra l. 84 et p. 1280, 18.* [*corrupte*: GLOSS. IV 28, 56 (V 179, 21. 277, 36. *cf.* 179, 19 classia) classica *pro* cassita, *v. p. 516, 56.*] *v. etiam nom. propr.*

I *spectat ad* ***exercitum pedestrem*** (*v.* classis *sub I*):

A *neutr. subst.* **classicum**, -ī (*sc.* cornu? *v. l. 71 sq.*). *formae: fem.* classica, -ae: AMM. 24, 6, 11 *v. p. 1279, 59* (*fort.* 20, 11, 19 *p. 1279, 17?*) GLOSS. II 405, 34. 429, 42. 573, 21. IV 319, 11. 492, 1. 3. V 277, 36. 425, 24. 550, 41. *masc.* classicus, -ī: GLOSS. IV 29, 32. 216, 9. 319, 12. 434, 22. 492, 5. V 179, 22. 277, 43. *i. q. instrumentum musicum (tuba, cornu, bucina), quo et comitia et exercitus vocabantur; cf.* PS. ASCON. div. in Caec. p. 122 *supra l. 37.* SERV. Aen. 7, 716 *equitum* tubas -a dicimus. ISID. orig. 18, 4, 5 -a sunt cornua, quae convocandi causa erant facta. GLOSS. ut tuba, bucina. cornici⟨ni⟩um, tubicin⟨i⟩um (tubac- *cod.*). -a: tubam. tuba. περιφερὴς σάλπιγξ. *inde metonymice i. q. sonus ipse, cf.* SERV. Aen. 7, 637 nam -um dicimus et tubam ipsam et sonum. PRISC. gramm. III 482, 25 sonitus quoque tubarum -um inde nominatur, quia classes equitum ordines vocantur ..., qui maxime utuntur tubis. SCHOL. Hor. epod. 2, 5 -um proprie sonitus tubae ponitur et pro ipsa tuba. GLOSS. sonus tubae. tuba et eius sonus. clangor. vox tubae bellicae vel quae sonant in tubis vel in navibus. quae sonat in tubis vel in navibus provocationem canen[te]s. *effici clangor militaris comitialisve plerumque videtur tubis* (*v.* SERV. Aen. 7, 637. 716 PRISC. gramm. III 482, 25 SCHOL. Hor. GLOSS. *locis l. 56. 58. 60 sqq. allatis; cf.* SERV. Aen. 7, 637 -um est flexilis tuba. *adde*: HEGES. 5, 36, 2 *p. 1279, 63* GLOSS. *p. 1279, 79. 1280, 14*), *antiquiore aetate cornubus* (ISID. orig. 18, 4, 5 *supra l. 57* GLOSS. *l. 58; adde* VARRO ling. 5, 91 *p. 1280, 21* PROP. 3, 3, 41 *p. 1279, 23* SEN. Oed. 733 *p. 1279, 14* LVCAN. 7, 476 *p. 1279, 42* HYG. fab. 274 p. 151 *p. 1279, 58* DRAC. Orest. 634 *p. 1279, 39*), *subinde bucinis* (GLOSS. *l. 58; cf.* VEG. mil. 2, 22 [*de differentia usus tubicinum, cornicinum, bucinatorum*] -um item appellatur, quod bucinatores per cornu dicunt; hoc insigne videtur imperii, quia -um canitur imperatore praesente vel cum in militem capitaliter animadvertitur. *at opponitur* -um *et* bucina: HYG. mun. castr. 21 *p. 1279, 49 sqq.* ENNOD. opusc. 6, 11 *p. 1279, 74*); *praeterea — errore, ut videtur — tibia* PS. ASCON. (*supra l. 37*). *contra opponitur* lituus (*v. p. 1279, 14. 33. 43*). *una memorantur litui, tubae, cornu ap.* LVCAN. 1, 238 *p. 1279, 5, lituus et tuba ap.* CLAVD. MAM. anim. 2, 3 p. 105, 2 *p. 1279, 34 sq. de re v. Fiebiger, PW. III 2629.*

1 *proprie*: EDICT. quaestor. Varro ling. 6, 92 item quod attingat

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

qui de censoribus -um ad comitia centuriata redemptum habent *eqs.* CAES. civ. 3, 82, 1 *Pompeius* suum cum Scipione honorem partitur -umque apud eum cani...iubet (SEN. contr. 9, 2 [25], 10. 14 FRONTIN. strat. 3, 9, 5 PS. ASCON. div. in Caec. p. 122 *p. 1278, 37* VEG. mil. 2, 22 *p. 1278, 77. cf.* LVCAN. 1, 238 stridor lituum clangorque tubarum non pia concinuit cum rauco -a cornu. *in imagine* [*cf.* GLOSS. V 282, 33 -um canit: provocationem cantat]: PASS. Mar. Iac. 12 p. 69, 8 fratribus incentivum aemulandae virtutis quasi -um praecanebat. HEGES. 4, 7 l. 29 qui cecinerint quietae urbi -um. PS. ORIG. tract. 14 p. 161, 1 -um canentes Christi milites. SIDON. epist. 7, 5, 1 *ecclesia* ambiendi sacerdotii quoddam -um cecinit. *aliter l. 29 sqq.*). VERG. georg. 2, 539 necdum etiam audierant *homines saeculi aurei* inflari -a. Aen. 7, 637 -a iamque sonant (SERV. *ad l.* bene posuit amphiboliam; nam *eqs. p. 1278, 60. cf.* SEN. Oed. 733 sonuit reflexo -um cornu lituusque...cantus elisit. LVCAN. 6, 78 SIL. 7, 566 AMM. 24, 6, 11. 31, 5, 8 triste sonantibus -is). HOR. epod. 2, 5 neque excitatur -o miles truci (SCHOL. *ad l.* terribili tuba. *cf.* AMM. 20, 11, 19 -o [clausica *V*] excitante in pugnam. CLAVD. 28, 454 iam -a primos excierant vigiles). TIB. 1, 1, 4 Martia cui (*militi*) somnos -a pulsa fugent (SEN. contr. 1, 8, 2 quousque somnum -o rumpes? SEN. epist. 51, 12. *cf.* LVCAN. 4, 395 certos non rumpunt -a somnos. *sic intelleg.* DRAC. Romul. 5, 17 dum -a rumpunt [*sc. somnum*]. *adde* Orest. 396 nullum nocturna cubantem -a sollicitent). PROP. 3, 3, 41 nil tibi sit, rauco praeconia -a (*i. -a praeconum*) cornu flare. LIV. 2, 45, 12 cum silentium -o fecisset. 2, 59, 6 -o signum profectionis dedit. 5, 47, 7 vocatis -o ad concilium militibus (7, 36, 9 consul -o ad contionem convocat. 8, 7, 14 contionem -o advocari. 8, 32, 1 SEN. dial. 3, 16, 5 AMM. 21, 5, 1. SIDON. epist. 5, 7, 16 quo velut -o ad pyrgum vocabat aleatores). LIV. 28, 27, 15 -um apud eos (*imperatores*) cecinit (SEN. epist. 17, 3. TAC. ann. 2, 32 cum -um canere *in reum consules* iussissent more prisco advertere. AMM. 16, 12, 45 torvum canentibus -is. ENNOD. opusc. 1, 39 p. 272, 3 bellicum). SEN. Thy. 574 iam silet murmur grave -orum (*app.* stridor litui strepentis). LVCAN. 1, 373 in quem tua -a, Caesar, audiero (AMM. 31, 5, 8. *in imagine*: CLAVD. MAM. anim. 2, 3 p. 105, 2 geminae primum Graeciae -um multisona Pythagoreorum tuba et lituum Platonis exaudiat *discipulus*). LVCAN. 2, 479 tua -a servat (*i. observat*)...tiro. 2, 528 iussurus *Pompeius* -a. 2, 597 nec matura petunt *pavidi milites*...-a pugnae. 4, 186 -a det bello. 5, 751 quatiunt miserum cum -a mundum (*cf.* DRAC. Orest. 634 non indice cornu -a bellisonis quatient [quatiens *codd.*] clangoribus auras). 6, 166 movit tantum vox illa furorem, quantum non primo succendunt -a cantu (cornu *V*, cantum GLOSS. V 179, 24 [*add.*: id est bellum movent]). 7, 476 tunc ... aer elisus lituis, conceptaque -a cornu *sunt*. CALP. ecl. 4, 131 (*in imag.*) turbida nec calamos iam surdant -a nostros. SIL. 5, 188 increpuere simul feralia -a signum. 9, 7 acres exercere tubas nocturnaque -a (*v. supra l. 22*). STAT. Theb. 2, 415. 3, 662. QVINT. inst. 2, 11, 4 murmure incerto velut -o instincti. SVET. Iul. 32 ingenti spiritu -um exorsus. Vit. 11 FLOR. epit. 3, 23, 5 cum turbidis contionibus velut -o civitatem terruisset. 4, 2, 46. HYG. mun. castr. 21 si *castra* longiora fuerint, -a dicentur (*i. canuntur. cf.* VEG. mil. 2, 22 *p. 1278, 75*), nec bucinum in tumultu ad portam decimanam facile potuerit exaudiri. FRONTO p. 221, 12 N. *C. Caesarem scripsisse* de verborum aspirationibus et rationibus inter -a et tubas. APVL. met. 5, 12 (*in imag.*) sexus infestus et sanguis inimicus iam sumpsit arma et castra commovit et aciem direxit et -um personavit (*cf. in imag.* VEG. mil. 3, 1 hic tertius *liber* -um sonat; *i. bellum docet*). CENS. 12, 3 legionibus quoque in acie dimicantibus etiam metus mortis -o depellitur. AVIEN. orb. terr. 1373 toto tonuerunt -a caelo. HYG. fab. 274 p. 151, 7 cornicines ... -a invenerunt. AMM. 24, 6, 11 virorum alacritatem sonans -a (-um *Bentley*) iam iuvaret (sonantia -a...iuvarent *vulgo, at v. p. 1278, 51*). 24, 8, 7 revocantibus agmina -is. 27, 6, 10 -orum (clarimorum *V*) amplissimo sonu fragorem miscentes armorum. HEGES. 1, 31, 1 (*in imag.*) hymenaeis -um mutans. 5, 36, 2 tubae -o ... alios accersiunt. RVFIN. Basil. hom. 2, 5 movent -a. PRVD. cath. 2, 42 illum forensis gloria, hunc triste raptat -um. 5, 48 ferratasque acies *iubet* clangere -um (c. Symm. 2, 10 ceu -a belli clangeret). CLAVD. 3, 218 haec si nota forent ... -a non gemerent. CYPR. GALL. deut. 70 aeratas educunt -a turmas. VICTRIC. 27 non abiciat hastam antequam -um crepet. SIDON. carm. 7, 445 in bella ... perfida Elisseae crudescunt -a Byrsae. PAVL. PETRIC. Mart. 3, 387 qui -a nondum bellica inexpertis temptant praeludere telis. ALC. AVIT. carm. 6, 343 post fortia -a. DRAC. Romul. 5, 27 -a dum reboant. 7, 75 -a si subitis feriant clangoribus aures. 8, 647 -a ... *committunt* bella. ENNOD. opusc. 6, 11 p. 406, 2 nec pedem retorquet *miles* a -is (*i. in bello ipso*), cui bucinarum clangor *crepuit* (*i. in exercitationibus pacis*). *in imag.*: 4, 37 p. 392, 5 quotiens adesse Satanan...-o fuerit stridente nuntiatum.

2 *translate* (*cf. etiam comparationes imaginesque supra l. 6 sqq. 28. 34 sq. 44. 53. 55 sq. 63. 64 sq. 75 sq. allatas*): *i. q. exercitus*: LVCAN. 7, 83 propera, te ne tua -a linquant. *cf.* GLOSS. IV 434, 22 sonus tubae vel militum cohors. *i. q. bellum*: SIL. 1, 271 prima Saguntinas turbarunt -a portas (*belli Punici secundi initio*). 5, 118 -a qui tremitis (PANEG. 12, 46 p. 313, 9 civilis motus -um tremescebas, *Roma*. CLAVD. carm. min. 20, 7 non freta mercator tremuit, non -a miles. *cf.* STAT. Theb. 12, 610 infelix expavit -a Dirce). CLAVD. 5, 118 praesens tumor et civilia nuper -a bellatrixque ira. 8, 25 post Arctoa (*i. in septentrione gesta*) -a (*cf.* 24, 35 post -a Martis Eoi). 21, 189 non -a Francis intulimus. 26, 313. carm. min. 30, 218 post victricia ...-a. *nota imag.*: 7, 98 coniurati veniunt ad -a venti. ANTH. 21, 43 *pauperi piscatori in voto est* non illex fenus, non -a, non pia Musa (*caveas c.* Musa *coniungas ut sit sensu sub III infra l. 79 sq. allato*).
i. q. imperium (*v.* VEG. mil. 2, 22 *p. 1278, 77*): PAVL. PETRIC. Mart. 3, 74 insignes trabeis, legum armorumque tenentes arbitrium vel iura fori vel -a belli. *variae comparationes*: CYPR. Fort. 1 plebem -o nostrae vocis erigimus. FVLG. myth. 1 praef. p. 4 sopitis in favilla silentii raucisonis iurgiorum -is. AMBR. virg. 3, 7, 33 domi -o persecutionis inclusa. DRAC. Orest. 699 crepuerunt -a mortis. 3 *singulariter i. q. celeuma navale* (*videtur haec translatio notione II effecta*): GLOSS. IV 29, 32 sonus in navibus aut in tubis (492, 5). 216, 9 celeuma navis. 492, 3 nauticum (*cf.* V 277, 36). Plac. V 12, 30 (55, 22) -um canit: celeuma navis dicit.

B *masc. subst.* **classicus,** -ī. 1 *apparitor magistratuum qui classicum canit*: EDICT. quaestor. Varro ling. 6, 92 curent eo die, quo die comitia erunt, in arce -us canat circumque muros et ante privati huiusce T. Quinti Trogi scelerosi ostium canat. VARRO ling. 5, 91 -os a classe, qui item cornu (cornu uo *F*, cornuo *Mommsen*) canunt (canit *F*), ut tum, cum classes comitiis ad comit⟨i⟩atum vocant. *huc pertinere videtur*: CORP. X 3894 C. Sertori C. f. Labeon(is) class(ici) (*nisi de milite classico cogitandum? sed deest hoc sensu singularis*). 2 *vulgariter i. q. classicum v. p. 1278, 53.*

C *inde denuo adiective*: LAVS Pis. 141 nec semper in armis bellica turba manet nec tota -us (*i. classicorum*) horror nocte dieque gemit.

II *spectat ad* **classem navium** (*v.* classis *sub II*): **A** *adiective*: CORP. XI 4654 (*aetate Augusti*) centurio legion(is)...et centurio -us (VIII 21042 ⟨(centurio) c⟩lassicus). PROP. 2, 1, 28 nam quotiens ... canerem Siculae -a bella (*i. pugnas navales*) fugae. LIV. 21, 61, 2 -os milites navalesque socios (26, 48, 12 *opp.* legionarios milites. 26, 51, 6 remigium -ique milites. EPIST. procur. de aq. Sald. [Corp. VIII 2728 *saec. II*] 49 *certamen* inter -os milites et gaesates. SIDON. carm. 7, 93. CARM. epigr. 372, 1 merui post -us miles ad latus Augusti). LIV. 22, 57, 8 legione -a — ea legio tertia erat — ... Teanum Sidicinum praemissa (*sc. quae in classe merebat. cf.* INSCR. numm. Babelon I p. 202, 128 leg. XVII -ae [*M. Antonii triumviri*]. CORP. X 18 [*ante Augustum*] (centurio) l(egionis) XXX -ae. TAC. hist. 1, 31 *bis* [*de legione Adiutrice ex classiariis a Galba imp. confecta; v. infra l. 65. paulo aliter l. 54 sqq.*]). VELL. 2, 81, 3 insigne coronae -ae, quo nemo umquam Romanorum donatus erat, *Agrippa meruit* (CORP. V 7165 [*Tiberio imp.*] *donato* ⟨corona aur⟩ea -a val⟨lari⟩. 531 [*fere a. 71*] donato...co⟨ronis IV v⟩allari murali -a a⟨urea⟩. *sim.* 6976—78. 6980 [*fere a. 103*]. III 1457 [*fere a. 170*]). VELL. 2, 85, 2 omne -i certaminis arbitrium (HEGES. 3, 23, 1 miscerent navalia terrenis certamina, terrena -is). 2, 121, 1 concussis hostium viribus -is peditumque expeditionibus. VAL. MAX. 3, 2, 23 -am Acilii gloriam terrestri laude M. Caesius Scaeva ... subsecutus est. CLAVD. 24, 357 Tyrrhenas ... per undas -a (classis *pars codd.*) turba sonat. BEDA gramm. VII 281, 33 navis unius ratis nomen est, navigium omnis -a profectio (*syn.* navalis exercitus). *inde in cognomine*: *numerorum qui ex -is militibus antea constabant* (*v.* TAC. *l. 42 et 65*): CORP. V suppl. ital. 475 (*Tiberio imp.*) praefect. cohort(is) II -ae (*eadem* III 6687. IX 4855a). *cf.* CONST. veteran. 57 (Corp. III p. 1983 *a. 146*) cohors ... I Aelia -a (NOT. dign. occ. 40, 51). *aliae* CORP. III 5775. IX 4885. 4886 *saepe*. *coloniarum*: CORP. X 4832 colonia Iulia Felici -a Suessa. *rel. v. nom. propr.*

B *masc. plur. subst.* **classicī,** -ōrum. 1 *i. q. milites classis*: CVRT. 4, 3, 18 mare veluti eripientibus navigia -is cessit. CONST. veteran. 18 (Corp. III p. 856 *a. 86*) -is, qui militant in Aegypto sub *quodam praefecto* (*sim.* 33 p. 865 *a. 105.* 36 p. 1973 *a. 107.* 108 p. 2328^{69} *a. 138*). TAC. hist. 1, 36 universa -orum legio (2, 67 prima -orum legio. 3, 55 e -is legio. *v. supra l. 42*). 2, 11 -orum ingens numerus. 2, 14. 17. 22. 3, 50 e -is Ravennatibus legionariam militiam poscentibus (HYG. mun. castr. 30 -i Misenates ... Ravennates). FLOR. epit. 4, 2, 31 ingentibus copiis -orum. 4, 2, 60. HYG. mun. castr. 24 -i omnes ideo praetendunt *in castris*, quod ad vias muniendas primi exeunt *eqs.* COD. Theod. 10, 23, 1 (*a. 369/70*) ut -orum numerus ex incensitis vel accrescentibus compleatur. 2 *nota i. q. quaestores classis? cf.* LYD. mag. 1, 27 προσβλήθησαν (*classi*) δὲ καλούμενοι κλασσικοί, οἱονεὶ ναυάρχαι.

III *spectat ad* **partem, ordinem** *rei (rei publicae); v. s.* classis *sub III A et B 1.* **A** *proprie de classibus rei publicae*: 1 *adiect.* (?): PAVL. FEST. p. 56 -i testes dicebantur, qui signandis testamentis adhibebantur (*sc. lecti ex quinque classibus*). *in imagine*: GELL. 19, 8, 15 vel oratorum aliquis vel poetarum, id est -us assiduusque aliquis scriptor, non proletarius. 2 *masc. subst.* **classicus,** -ī: GELL. 6(7), 13 tit. quem -um dicat M. Cato (*orat. frg. 32, 3*), quem infra classem. *ibid.* -i dicebantur non omnes, qui in classibus erant, sed primae tantum classis homines *eqs.* ARNOB. nat. 2, 29 *v. s. v.* classis *p. 1295, 18.* 3 *neutr. subst.* **classicum,** -ī. *i. q.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

classis: ENNOD. epist. 9, 34, 3 p. 259, 8 homini ipsius -i (*i. eiusdem ordinis*).

B *translate de scholarum classibus* (*v. p. 1295, 39*): *masc. subst.*: ENNOD. dict. 9, 16 p. 454, 19 mihi -us (*i. discipulus, auditor*) non meretur imperiis, quicquid non imponit obsequio.

deriv.: classicarius (classicianus?), classicare. Classicanus, Classicius

×classis, -is *f.* [*orig. inc. cf. esse c. ind.* krândati *'clamat, rugit, crepat' putat Walde, Et. Wörterb. s. v.; c. gr.* κλάσις *'fractio'*, κλαστάζειν *'amputare' Stowasser, Lat.-deutsch. Schulwörterb. s. v. Th.*]. DIONYS. ant. 4, 18 κλάσεις, κατὰ τὰς Ἑλληνικὰς 'κλήσεις' παρονομάσαντες ... καὶ τὰς κλάσεις ἀρχαῖον ἐκάλουν 'καλέσεις'. QVINT. inst. 1, 6, 33 sit et -is a calando (*cf.* MACR. sat. 1, 15, 11 -i *nomen datum est*, quod omnis in eam populus vocaretur). SERV. Aen. 1, 39 -is enim dicta est ἀπὸ τῶν κάλων, id est a lignis (6, 1 PRISC. gramm. III 482, 20 ISID. orig. 19, 1, 15). SERV. auct. Aen. 6, 1 -is dicitur vel quod fiat de fustibus, calas enim dicebant maiores nostri fustes . . . alii -em hinc magis dictam volunt: apud maiores nostros stipendium proelio terrestri miles pedester dabat, equites vero dabant in navali certamine ... exinde ... tractum est, ut diceretur -is, proprie enim -es equitum dicimus (SCHOL. Stat. Ach. 1, 444). *gen. fem., cf.* GRAMM. suppl. 117, 18. *scribitur* clasis (*praeter l. 37*): CORP. III 434. VI 32772. X 3882. XI 3532; *cf.* DIONYS. ant. 4, 18 *l. 11 sq. et* PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24, 133 *a. 159* κλάσης Ἀλεξανδρίνης. *de declinatione*: *acc. sing.* -em *ubique*; classim: BELL. Afr. 9, 2 *codd.* *abl. sing.*: PLIN. frg. Char. gramm. I 122, 29 ab ... -e dicimus. *legitur* classi: *in versu*: CATVLL. 66, 46 VERG. Aen. 8, 11. *in titulo*: CONST. veteran. 30 p. 863 (*a. 99*) int. 10 *qui* militant in ... et -i (*nisi aliter coniungas dativumque interpreteris*; ext. 10 et classici). *praeterea in codd.*: CAEL. hist. 41 (Non. p. 137) cum -i. SISENNA hist. 107 (Non. p. 107). LIV. 4, 34, 6. 23, 41, 8. 26, 39, 6 cum pari -i (*P, om. rell.*). 30, 9, 7 *P* (-e *vel* -em *rell.*). 32, 8, 11. 37, 45, 2 VELL. 2, 79, 2 IVL. VAL. 1, 21. 33 ITIN. Alex. 7. classe *poetae inde a* CATVLL. 64, 53 VERG. Aen. 1, 379 *al.* (PLAVT. Bacch. 930 *et* LVCIL. 606 *in thesi*, ACC. trag. 318 *in elisione*, -e *codd.*) *et passim ap. scriptores* (CORP. XIV 238 ex classae). *acc. plur.* classīs: INSCR. column. rostr. (Corp. I² 2 n. 25) 8 claseis Poenicas (*at ibid.* 7 clasesque navales). *in codd.*: ACC. trag. 10 ⟨c⟩lassis (Non. p. 234) CIC. Flacc. 29? rep. 2, 39? NEP. Ages. 2, 1 VERG. georg. 1, 255 (-es *aliquot codd.*) Aen. 7, 436 *F* (-es *MR*). 8, 675 (-es *PR*) CIRIS 479 (-es *B*, -is *rell.*). TAC. hist. 3, 6 adversus -is Ravennatis (conatus *vel* coepta *vel* motum *suppleverunt v. d.*). *graece saepius* κλάσση, -ης *f., ut* INSCR. graec. Rom. Cagnat I 781 (*a. 88—90*) κλάσσης. I 623 (*fere a. 240*). 1370 CORP. inscr. graec. 3692 PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24, 133 *saep.* (*saec. I. a. 143. 148. 159. 166. 194 al.* κλάσσης, -η, -αις). *de versione graeca v. p. 1282, 23 sqq. et 1294, 61 sq.* *de notione*: PRISC. gramm. III 482, 22 plura significat, id est et navium multitudinem et hominum collegia, quae Graeci σπείρας vocant et equitum ordines. *vis vocab. antiquitus fuisse videtur exercitus vel multitudo (discripta quidem et in ordinem digesta), spectabatque et ad exercitum terrestrem et ad navalem navesve et ad rem publicam (v. Mommsen, Röm. Staatsrecht III 262; Wölfflin, Sitz.-Ber. d. Münch. Ak. 1890 phil.-hist. Kl. I 302); quare quaenam dicta sit, antiquitus aut epithetis* (-is navalis INSCR. column. rostr. *p. 1282, 29*, -is procincta *et* clipeata *l. 69. 75 sqq.*) *aut genetivo* (navium *sim. p. 1293, 72 sqq.*) *distinctum videtur; inde etiam natus error* LIVI *p. 1282, 4 sqq.* *notae*: class.: CORP. III 726 *ante a. 114.* X 1127 *fere a. 205 et saepissime.* cl.: CORP. XIV 110 *a. 186.* III 7327 *saec. III et passim.* clas.: CORP. XII 2412 *saec. I* PAPYR. Britann. 229 (*a. 166*), 18 CORP. X 8215 *a. 198.* III 6109. 7291. VII 18 *et passim.* cla.: CORP. XIII 8036 *a. 160.* VII 970. IX 3891. 5749. XIII 7716. c: CORP. III 14214³⁴ *a. 185.* XIII 8160. 8831. XIV 234 (*cf. graece*: κ: INSCR. graec. XIV 698 [= CORP. X 719]). *nota*: CORP. VI 3096 *abl.* clae. *locus dubius*: HIER. chron. a. Abr. 1470 (*in B*) Tarquinius Superbus excogitavit ... exilia, metalla [vel -es ignium] (vel *eqs. desunt in vers. Armen., estne* -es equitum? *v. p. 1282, 10*). *legitur inde a* LEGIB. regiis *l. 75 et p. 1294, 66* INSCR. column. rostr. *a. 260* LIV. ANDR.; *frequentant* CIC. CAES. BELL. Alex. Afr. LIV. TAC. INSCR. [*it.* chiasso. *M.-L.*]. *v. etiam nom. propr.*

I ***copiae pedestres;*** *cf.* PAVL. FEST. p. 56 -es clipeatas antiqui dixerunt, quos nunc exercitus vocamus. p. 225 vetustius enim fuit, multitudinem hominum, quam navium, -em appellari. GLOSS. -es: τάξεις. ISID. orig. 9, 3, 59 -es dictae propter divisionem exercitus (*sc. ex notione III*), quae postea manipuli dicti sunt . . . nam postea et -is est (classica *codd.*) navium dicta. *hinc etiam* classicum, *v. s. v. sub I A.* LEX reg. Fest. p. 189 cuius auspicio -e procincta opima spolia capiuntur (FAB. PICT. frg. Gell. 10, 15, 4 Dialem flaminem . . . -em procinctam extra pomerium [GELL. *addit*: id est exercitum armatum] videre *religio est.* *cf.* PAVL. FEST. p. 248 procinctam -em, id est paratam ad bellum militum multitudinem, Diali flamini videre non licuit. *adde*: p. 56 -is procincta: exercitus instructus. p. 225 procincta -is dicebatur, cum exercitus cinctus erat Gabino cinctu confestim pugnaturus. GELL. 1, 11, 3 cum procinctae igitur -es erant et instructae acies). *apud bonae aetatis auctores*: VERG. Aen. 7, 716 (*de exercitu Latinorum*) quos frigida misit Nursia et Hortinae -es populique Latini. [*vix huc addas*: 2, 30 hic saevus tendebat Achilles, -bus hic locus, hic acie certare solebant (*de navium potius castris dictum videtur*). 3, 602 scio me Danais e -bus unum. *v. de his locis* SERV. *l. 10 sqq.*] *nota*: LIV. 4, 34, 6 -i quoque ad Fidenas pugnatum cum Veientibus quidam in annales rettulere, rem aeque difficilem atque incredibilem, nec nunc lato satis ad hoc amne et tum aliquanto ... artiore *eqs.* (*sc. non intellexit* LIV. *non navalem sed pedestrem exercitum in annalibus dictum esse*). CLAVD. DON. Aen. 11, 8 cecidit, qui in Turni -bus magnae ferebatur esse virtutis. *speciatim de equitibus*(?): SERV. Aen. 2, 30 magis ad equites referre debemus, ut . . . (*7, 716*), unde et classica dicuntur. 3, 602 'e classibus': ex equitibus modo, ut est 'et Ortinae -es' (*7, 716*), id est equites. 7, 716 Ortini equites, qui -es dicuntur, unde et eorum tubas classica dicimus. SERV. auct. Aen. 6, 1 proprie enim -es equitum dicimus (SCHOL. Stat. Ach. 1, 444). PRISC. gramm. III 482, 25 -es equitum ordines vocantur (*adde p. 1281, 47*). *sed hariolari videntur grammatici, nisi ad III pertinet et rei publicae 'classis I una cum equitibus' ab iis dicta est.*

II ***copiae navium:*** GLOSS. στόλος. naves. navigia militum. II 573, 32 naves collectae, flota (*anglosax. i. q. 'Flotte'*). IV 27, 36 -es: navium multitudo (PRISC. gramm. III 482 *p. 1281, 46*). DIFF. ed. Beck p. 67, 13 inter legionem et exercitum et -em. ... -is turba navium. ISID. orig. 9, 3, 59 *p. 1281, 72 sqq.* *apud Graecos vertitur passim* στόλος, *praeterea* τὸ ναυτικόν *ap. Polyb. Cass. Dionem al.; nota* ὁ ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ ταμίας *iam a. 196 a. Chr.; v. Magie, De Romanorum iuris publici sacrique vocabulis (1905) p. 95. 139. 140.*

A ***proprie:*** *loci notabiliores*: INSCR. column. rostr. (Corp. VI 1300 = I² 2 n. 25) 7/8 ⟨r⟩em navebos marid consol primos c⟨eset ... c⟩lasesque navales primos ornavet pa⟨ravetque ...⟩ cumque eis navebos claseis Poenicas om⟨neis⟩ ... inaltod marid pucn⟨andod vicet⟩. LIV. ANDR. trag. 6 lascivum Nerei simum pecus ludens ad cantum -em lustratur. ENN. scaen. 65 iamque mari magno -is cita texitur. PLAVT. Bacch. 930 sine -e sineque exercitu et tanto numero militum (RHET. Her. 3, 2, 3 vis decernitur per exercitus, -es, arma, tormenta, evocationes hominum et alia huiusmodi res. CIC. Att. 4, 1, 7. 9, 2ᵃ, 3 epist. 1, 7, 4. Balb. 5 et in -e et in exercitu. NEP. Arist. 3, 1 VARRO rust. 1, 4, 5 BELL. Alex. 47, 5 Afr. 26, 4 LIV. 21, 60, 1. 23, 21, 4. 23, 28, 2 *al.* POMP. TROG. prol. 19 VAL. MAX. 1, 5 ext. 1 *al.*). *cf.* NEP. Ages. 2, 1 -es pedestresque exercitus (Con. 1, 1 Dion 6, 3. VAL. MAX. 1, 6 ext. 1ᵇ *Xerxes* mare -bus, terram pedestri ⟨exercitu, *seq. lacuna*⟩). Them. 2, 5 *opp.* terrestris exercitus (LIV. 29, 35, 7). *adde infra l. 68 et 71.* CATO or. frg. 1, 8 omnem -em ventus auster lenis fert. 1, 10. TAB. triumph. Aemil. (*a. 179*) 4 inspectante ipso Antiocho, exercitu omni, equitatu elephantisque -is regis Antiochi, antea ⟨inv⟩ic⟨ta⟩ (*corr. Weissenborn*) victa fusa contusa fugataque est. PACVV. trag. 331 mihi -em imperat Thessalum (*gen.*) nostramque in altum ut properiter deducerem. LVCIL. 606 solus i⟨ll⟩am vim de -e prohibuit Vulcaniam. ACC. trag. 318 ab -e ad urbem tendunt. 482. PAVL. FEST. p. 234 portisculus est, ut scribit Aelius Stilo, qui in portu modum dat -i. CAEL. hist. 41 omnes simul terram cum -i accedunt, navibus atque scaphis egrediuntur. FVR. ANT. carm. frg. 4 sicut fulica levis volitat super aequora -is. SISENNA hist. 107 puppes aceto madefactis centonibus integuntur, quos supra perpetua -i suspensa cilicia obtenduntur. CIC. inv. 2, 168 ad corpus pertinent civitatis, ut agri, portus, pecunia, -is, nautae milites, socii, quibus rebus incolumitatem ac libertatem retinent civitates. Verr. 6, 63 cum propter istius hanc avaritiam nomine -is esset in Sicilia, re quidem vera naves inanes (*aliter*: 6, 85 -bus et navibus Syracusanum praeesse. *sim. synon.* naves: CAES. Gall. 3, 11, 5. 4, 21, 4 civ. 1, 56, 3. 2, 4, 3 *al.* BELL. Alex. 10, 3. 44, 2 BELL. Afr. 11, 4. 80, 5 LIV. 10, 2, 12. 21, 49, 4 *saep. cf.* TAC. Agr. 18 hostes, qui -em, qui naves, qui mare expectabant). CIC. Manil. 55 *locum* exuviis nauticis et -ium spoliis ornatum. Att. 9, 13, 4 paratum video peditatu, equitatu, -bus, auxiliis Gallorum. fin. 2, 112 *Xerxem* maria pedibus peragrantem, -bus montes. LENT. Cic. epist. 12, 14, 1 *opp.* naves onerarias (NEP. Them. 2, 5 CAES. civ. 3, 101, 2 BELL. Afr. 11, 4. 62, 5 LIV. 26, 41, 1. 36, 7, 17 PLIN. nat. 35, 49 *p. 1283, 81.* *cf.* IVL. VAL. 1, 21 -i . . . tam longis quam onerariis navibus). NEP. Alc. 8, 2 nolle *Lacedaemonios* -e confligere, quod pedestribus copiis plus quam navibus valerent (Chabr. 2, 3 BELL. Alex. 44, 1). *cf.* LIV. 23, 32, 7 cum -e ea copiisque (23, 32, 11. 32, 8, 9. 11. 12 *al.* CVRT. 3, 1, 19. *adde* LIV. 42, 48, 10 *opp.* terrestres copiae). BELL. Afr. 44, 2 navis trieris ex eadem -e (VERG. Aen. 8, 79 geminasque legit de -e biremes. TAC. hist. 2, 9 datae e -e Misenensi duae triremes. SVET. Iul. 39 biremes ac triremes quadriremesque Tyriae et Aegyptiae -is. *cf.* LVCAN. 3, 529 *syn.* validaeque triremes quasque quater surgens . . . remigis ordo commovet. AVSON. Mos. 213 Niliacae -es Latiaeque triremes). SALL. Iug. 79, 4 legiones, item -es (LIV. 24, 44, 5. 27, 7, 14. 37, 50, 9 *al.* SEN. dial. 1, 2, 10 custodiantur legionibus terrae, -bus maria. TAC. hist. 4, 52 ann. 1, 9 *et saep.* *adde p. 1283, 7. 37*). SALL. epist. Mithr. 13 Cottam ... terra fudi, mari exui -e pulcherrima. VERG. Aen. 5, 115 quattuor ex omni delectae -e carinae. PROP. 2, 27, 5 seu pedibus Parthos sequimur seu -e Britannos, et maris et terrae caeca pericla viae. 4, 6, 47 nec te (*Augustum*) quod -is *Cleopatrae* centenis remiget alis terreat. Ov.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

epist. 13, 59 -e virisque potens, per quae fera bella geruntur. 18, 144 aut magnas . . . iactare carinas aut etiam totis -bus esse trucem. CARM. de bell. Aeg. 39 ad instantis acies cum tela parantur, signa, tubae, -esque simul terrestr⟨ibus⟩ armis. CARM. frg. Quint. inst. 9, 40, 90 astra tenet caelum, mare -es, area messem. LIV. 9, 30, 4 duumviros navales -is ornandae reficiendaeque causa idem populus iuberet. 26, 51, 8 *imperator* nunc in -e ac navali *re* erat, nunc cum legionibus decurrebat. 29, 26, 2 prope totidem rostratae *naves* in illis -bus fuerant, quot onerariis Scipio tum traiciebat (*cf.* FLOR. epit. 1, 11, 10 si tamen illa -is *fuit*, nam sex fuere rostratae. PORPH. Hor. epod. 4, 17 -em rostratis navibus ducere). LIV. 35, 26, 6 navis erat quadriremis vetus . . . fuerat enim nobile in -e regia quondam navigium. 37, 29, 8 -is binis in ordinem navibus longo agmine veniens. MON. Ancyr. 4, 47 quibus in -bus (*cum spectaculum proelii navalis ederet*) pugnaverunt praeter remigés millia hominum tria circiter. VELL. 2, 31, 2 *cum* orbem -bus iam, non furtivis expeditionibus piratae terrerent. LVCAN. 1, 306 in -em cadit omne nemus (*cf.* STAT. Ach. 1, 428 iam natat omne nemus, caeduntur robora -i, silva minor remis). 5, 458 *syn.* rates (CLAVD. 10, 178). 5, 503 *opp.* exigua ... carina. SEN. Ag. 434 splendetque -e pelagus et pariter latet. PLIN. nat. 16, 192 primo Punico bello -em Duilli imperatoris ab arbore (*i. ab initio materiae caedendae*) LX° die navigavisse (*ibid.* Scipionis -is XL die a securi navigavit). 32, 3 armatae -es imponunt sibi turrium propugnacula. SIL. 17, 234 *syn.* proras. TAC. ann. 4, 5 Italiam utroque mari duae -es, Misenum apud et Ravennam . . . praesidebant (*cf.* SVET. Aug. 49 -em Miseni et alteram Ravennae ad tutelam superi et inferi maris collocavit). FLOR. epit. 2, 2, 35 Romana -is prompta, levis expedita et quodam genere castrensis ad similitudinem pugnae equestris . . . remis quasi habenis agebatur. 3, 6, 4 quamvis leves et fugaces myoparonas *piratarum* gravi et Martia -e turbaret. VLP. dig. 37, 13, 1, 1 in -bus omnes remiges et nautae milites sunt. VEG. mil. 2, 1 *res militaris* in tres dividitur partes, equites pedites -em. . . . -is item duo genera sunt, unum liburnarum, aliud lusoriarum. equitibus campi, -bus maria vel flumina . . . servantur. 4, 33 similitudine et nomine usurpato ad earundem (*navium Liburnarum*) -em Romani principes texuerunt. AVG. civ. 4, 4 p. 151 D. magna -e (*opp.* exiguo navigio). CORP. XIII 7715 *legiones quaedam* et al(ae), co(hortes), cl(assis), q(uae) s(ub) Q. Acut(io) su(nt) (*sim.* 7716). *de -e Romanorum aetate imperatoria v. Fiebiger, PW. III 2632. Ruggiero, Diz. epigr. II 271 sqq. Hirschfeld, Kaiserl. Verwaltungsbeamte p. 225 sqq.* *in arte*: CLAVD. 28, 376 caelata metallo -is, ut auratum sulcaret remige fluctum. *nota prosopopoeiam poeticam rhetoricamve*: CIC. Manil. 21 -em magnam et ornatam, quae ducibus Sertorianis ad Italiam studio atque odio inflammata raperetur. LENT. Cic. epist. 12, 15, 5 dum -is Dolabellae certior fieret de adventu nostro. HOR. carm. 1, 15, 34 iracunda diem proferet Ilio matronisque Phrygum -is Achillei. OV. epist. 7, 175 et socii requiem poscunt laniataque -is postulat exiguas semirefecta moras (STAT. Ach. 2, 33 *Achillem* quem Danaae -es, quem divum oracula poscunt). VELL. 2, 84, 2 in ore atque oculis Antonianae -is. TAC. hist. 3, 12 -is Cornelium Fuscum praefectum sibi destinat. *similia in iuncturis subinde sub C 1 habes.*

in imagine: CIC. Sest. 46 cum vero in hanc rei publicae navem . . . armatae tot -es . . . incursurae viderentur. PLIN. paneg. 35 memoranda facies, delatorum -is permissa omnibus ventis coactaque vela tempestatibus pandere iratosque fluctus sequi. ANTH. 472, 8 virtus medio iacet obruta caeno, nequitiae -es candida vela ferunt. PAVL. NOL. carm. 19, 729 *crux, esto* ancora nobis, ut . . . bene -is agatur. MAXIM. epist. p. 2^A dum in omnes sinus stationesque agitata mens discurreret, quonam in loco -em fidei locaremus.

B *metonymice*: 1 *i. q. navis. cf.* SERV. Aen. 1, 39 -em ad invidiam posuit, ut pro una navi -em dicat sic . . . (*1, 251*), aut re vera unam navem significat, ut Horatius . . . (*carm. 3, 11, 48*). 6, 1 'classi' aut suae navi ... unde Horatius (*carm. 3, 11, 48*) . . . (*add.* SERV. auct. cum de una loqueretur navi) aut omnium, quae eius cursum sequuntur (*sim.* SERV. auct. *ad l.*). 6, 334 apertum exemplum -em dici etiam unam navem, nam legimus (*1, 113*). GLOSS. IV 28, 57 -em: navem. 434, 20 navem posuit (*Vergilius? cf. Aen. 1, 39*) vel multitudinem navium. **a** *pluraliter* -es *i. q. naves* (*saepius poeticum quem dicunt plur. interpreteris*): CIC. carm. frg. 22, 6 Argolicis primum ut vestita est -bus Aulis (*Hom. Il. 2, 303 ὅτ' ἐς Αὐλίδα νῆες Ἀχαιῶν ἠγερέθοντο*). div. 1, 87 Calchantem ducem -ium fuisse ad Ilium (*an dictae sunt diversae ducum Graecorum -es ab Hom. Il. lib. 2 enumeratae?*). SALL. epist. Mithr. 14 naufragiis ... militum optimos cum -bus amisi. VERG. Aen. 2, 30. 3, 61 omnibus idem animus ... dare -bus austros. 3, 157 nos (*penates Troici*) tumidum sub te permensi -bus aequor. 3, 300. 403. 602. 4, 313. 582 latet sub -bus aequor (*at aliter*: MANIL. 3, 20 magna pontum sub -e latentem). 5, 726. 10, 83 et potes (*sc. dea*) in totidem -es (*M*, -em *rel.*) convertere nymphas. 10, 269 versas ad litora puppes respiciunt totumque allabi -bus aequor (AVSON. 298, 19). VELL. 2, 51, 2 quominus eo, quo vellet ipse exercitusque -bus perveniret. PLIN. nat. 35, 49 alieno parietibus (*sc. pingendis*) genere *colorum*, sed -bus familiari, iam vero et onerariis navibus. 35, 149 donec -es pingi coepere. HOMER. 540 *Menelaus Adrastum* rapit ad -es (*sc. Graecas ante Troiam*). 737. 795. SIL. 16, 98 cum mergunt plenas tumefacta sub aequora -es. HYG. fab. 103 p. 95, 4. DICT. 1, 18. 2, 10. 11 magnam vim -ium. 2, 12. 44. VVLG. deut. 28, 68 reducet te dominus -bus in Aegyptum (*cf.* ITALA Lugd. in navibus [nivibus *cod.*], LXX ἐν πλοίοις). CLAVD. 8, 463. **b** *singulari* -is *i. q. navis una*: VERG. Aen. 6, 1 sic fatur lacrimans -ique immittit habenas (6, 4 *syn.* navis. *cf.* SERV. *ad l. p. 1283, 63*). 6, 334 ductorem -is Orontem (*cf.* 6, 336 navem. *v.* SERV. *ad p. 1283, 65*). HOR. carm. 3, 11, 48? (*v.* SERV. *p. 1283, 62 sq.* TAC. ann. 2, 75 *Agrippina* ascendit -em cum cineribus Germanici et liberis. AVIEN. Arat. 1393 securam subducit ab aequore -em navita (*syn.* phaselum). PAVL. NOL. carm. 24, 43 labente blandis -e securus vadis iter secabat *gubernator* spumeum (*syn.* 24, 47 navis). 24, 78/79 ad dehiscentem mari -em adnatabat comminus *parvula scapha.* hanc ipse navis rector *eqs.* (*cf. syn.* 24, 85 navis, 96 puppi, 110 ratis, 185 cumbam, 202 scapha, 247 naucula).

2 *i. q. milites classiarii* (*sc. extra naves*): LIV. 26, 20, 9 quantum frumenti -is ipsa turba navali mixta ex omni genere hominum absumebat. TAC. hist. 1, 89 legiones -esque et . . . praetorianus urbanusque miles in aciem deducti. 2, 100 *Caecina* Ravennam devertit praetexto -em alloquendi.

C *iuncturae ad II*: 1 *nominativus* classis (-es): abest: LIV. 10, 2, 11. 37, 8, 2. accedit: CIC. Verr. 5, 104 LIV. 22, 37, 1. 24, 27, 7. 29, 7, 7. accelerat: TAC. hist. 2, 14. accipit *v. l. 34.* adest: OV. epist. 15, 329. TAC. hist. 5, 21 pugnae. 5, 23. adiuvat *v.* iuvat. adnat: SIL. 14, 355 centum late . . . velis -is subsidio. advenit: LIV. 23, 40, 6. 28, 3, 8 CVRT. 4, 3, 11 TAC. ann. 2, 8 AMM. 23, 3, 9. 23, 5, 6 (adventat: NEP. Milt. 7, 4 LIV. 21, 49, 8. 25, 27, 9. 27, 29, 7. *cf.* adventus -is *p. 1289, 69*). advolat: CAES. civ. 2, 43, 2 celeriter. affert *v.* fert. aggreditur: LIV. 44, 13, 4. appellit (*intrans.*): ITIN. Alex. 8. appropinquat *v.* propinquat. artat: SIL. 14, 370 lunato caerula (*i. mare*) gyro. assidet: LIV. 26, 20, 8. attollit: STAT. Ach. 1, 444 hiemes ... et fluctus. capit: CIC. Verr. 6, 63 *navem* (BELL. Afr. 44, 2 LIV. 22, 11, 6. 30, 19, 5). BELL. Afr. 64, 2 *hominem.* LIV. 10, 2, 1 urbem. *cf.* accipit: LVCAN. 3, 519 viros. excipit: NEP. Chabr. 4, 3 natantes. SEN. contr. 7, 1 (16), 11 *hominem* (VAL. MAX. 6, 1 ext. 1). SEN. Ag. 408^a mare. circuit *v.* it. circumagit: LIV. 38, 7, 3 per litorum amfractus. circumfundit: CIC. Tusc. 3, 66. circumnavigat *v.* navigat; circumvehitur *v.* vehitur. claudit: LIV. 26, 20, 8 omnes ... a mari aditus. collabitur: COD. Theod. 13, 5, 27 (*a. 397*) -em incuriae vetustate collapsam praetoriana praefectura restituat. concurrit *v. l. 48.* configit: LVCAN. 5, 460 uncis ... harenas. conflagrat: CIC. Verr. 6, 92 qua *nocte* . . . -is populi Romani praedonum incendio conflagrabat. confligit: NEP. Them. 3, 2 [BELL. Alex. 25, 5 *β*, constitisset *Fleischer*]. consequitur *v.* sequitur. contegit: ANTH. 462, 7 aequor. contendit: LIV. 36, 43, 10 ad *portum.* [contingit: LVCAN. 2, 701 pelagus *pars codd.*] convenit: CAES. Gall. 3, 14, 2. 4, 21, 4 LIV. 37, 18, 10 TAC. ann. 1, 60. crescit: VELL. 2, 79, 1. cruentat: SEN. benef. 6, 3, 2 mare. currit: VERG. Aen. 5, 862 iter tutum (concurrit: LIV. 25, 27, 10. 26, 39, 9. 36, 44, 10 SVET. Claud. 21. decurrit: BELL. Afr. 3, 5 LIV. 29, 27, 13. 37, 13, 4 *in portum.* incurrit: CIC. Sest. 46. occurrit: LIV. 28, 4, 6. praecurrit: AMM. 24, 1, 4. transcurrit: LVCAN. 3, 539. *cf.* cursus, incursus -is *p. 1289, 71*). custodit: SEN. dial. 1, 2, 10 maria. decurrit *v.* currit. deest: CIC. Phil. 11, 35. descendit: SIL. 15, 152 in aequora. desciscit: TAC. hist. 3, 60. deserit *aliquem*: CIC. div. 1, 69. dirigit: PLIN. nat. 9, 5 contrarium agmen adversa fronte. ditat *aliquem*: AVSON. 297, 19. edit: LIV. 29, 22, 2 simulacrum . . . navalis pugnae. egreditur: CIC. Verr. 6, 86 LIV. 36, 45, 5 VAL. MAX. 1, 8 ext. 14. enascitur: FLOR. epit. 2, 15, 14 quasi enata subito -is. erumpit: LVCAN. 9, 149 in adversos erumpat remige ventos. FLOR. epit. 2, 15, 14. est: in *loco aliquo*: CIC. Verr. 6, 63. 87 LENT. Cic. epist. 12, 14, 1. 12, 15, 2 BELL. Afr. 96, 1. LIV. 29, 27, 8 in portu. 30, 41, 6. 36, 42, 3 *al.* ad *terram sim.*: LIV. 27, 22, 9. 37, 12, 4. circa *terram*: LIV. 30, 19, 5. 36, 41, 4. 37, 25, 3. 37, 26, 3. sub *aliquo*: CONST. veteran. 1 (Corp. III p. 844 *a. 52*) in -e, quae est Miseni sub T. Iulio. 22 p. 858 *a. 92.* 44 p. 874 *a. 127.* 45 p. 875 *a. 129 et saep.* CORP. XIII 7715. 7716. *c. dativis*: LIV. 23, 34, 3 praesidio erat Calabriae litoribus. 28, 45, 13 impensae . . . rei publicae. 29, 26, 8 spectaculo navigantibus. LAMPR. Comm. 17, 7 subsidio. AMM. 24, 7, 4 usui hostibus. *alia*: LIV. 26, 28, 2 satis . . . ad arcendum Italia regem (37, 26, 13). 30, 10, 21 haud procul exitio. 30, 43, 1 *consuli* -is provincia erat (42, 48, 5). *c. genetivo v. p. 1294, 2 sq.* evenit (*sc. magistratui provincia*): LIV. 26, 29, 1. 36, 2, 6. 14. 44, 1, 3. 44, 17, 7 (obvenit: LIV. 30, 40, 13). excipit *v.* capit. exit *v. p. 1285, 15.* experitur: LIV. 25, 27, 8 fortunam navalis certaminis. explicat: LIV. 37, 29, 8 aciem adversam. facit: NEP. Them. 7, 5 naufragium. LIV. 44, 7, 10 spem *alicui.* 44, 10, 11 escensionem ad populandum. TAC. Agr. 29 terrorem. PANEG. 7, 7 -i iam vela facienti. fert: CIC. carm. frg. 22, 6 Priamo cladem et Troiae pestemque. LIV. 32, 21, 7 urbium . . . spolia prae se ferens. 37, 18, 9 opem. SEN. Tro. 970 *Hecubam.* SIL. 1, 30 -es totum signa videt victricia ferre per orbem. CLAVD. 21, 307 fruges aut bella (affert: PANEG. 12, 33 illos. VVLG. III reg. 10, 11 ligna thyina . . . et gemmas pretiosas. infert: TAC. hist. 2, 15 subitam formidinem). fluitat: PETRON. 123, 213 mari. fugit: LENT. Cic. epist. 12, 15, 5. LIV. 28, 36, 13 retro ad oceanum. 35,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

26, 9 (transfugit: TAC. hist. 3, 13. 4, 16). gerit proelia: AVSON. Mos. 213. habet: *intrans.*: LIV. 25, 27, 8 in statione. *trans.*: LIV. 30, 25, 5 ad Vticam stationem. haeret: CVRT. 9, 9, 19 in vado. SEN. Tro. 553. hibernat: LIV. 24, 40, 17. 37, 8, 6. iacit: LIV. 25, 11, 19 ancoras. imminet: TAC. Agr. 30 hist. 2, 14. implet: SEN. Tro. 370 mille velis ... freta. FLOR. epit. 2, 2, 31 naufragio suo ... litora. incidit: LVCAN. 9, 330 fluctibus. incurrit *v.* currit. infert *v.* fert. innat *v. infra l. 31.* interit: CIC. div. 2, 20 -es ... alteram naufragio, alteram a Poenis depressam interire. intrat: LIV. 26, 42, 5 portum (CVRT. 4, 4, 12. SIL. 7, 409 portus ... apertos). invadit: CIC. Verr. 6, 98. invehitur *v.* vehitur. invenit: VEG. mil. 4, 38 optatos ... portus. it: VERG. Aen. 5, 607 OV. epist. 2, 92. LVCAN. 4, 226 in aequor. VVLG. III reg. 10, 22 (abit: LIV. 44, 20, 7 LVCAN. 2, 714. adit: CVRT. 4, 4, 19. circuit: LIV. 37, 29, 8 dextrum cornu Romanorum *-is.* CVRT. 4, 3, 14 moenia. 4, 3, 15 TAC. hist. 2, 28. exit: NEP. Alc. 3, 2 PLIN. nat. 7, 85 SOL. 1, 99. praeterit: OROS. hist. 4, 1, 1. redit: LIV. 27, 6, 14. 27, 31, 3 *al.* TAC. ann. 15, 46. subit: VERG. Aen. 5, 864 scopulos. LIV. 10, 2, 6. CVRT. 9, 10, 1 adversum flumen. PLIN. nat. 6, 134. transit: LIV. 37, 28, 9). iungit se: VELL. 2, 106, 3 exercitui. iuvat: CIC. Marcell. 6 (adiuvat: LIV. 37, 26, 11). labitur: CIRIS 459 LVCAN. 5, 458 PAVL. NOL. carm. 24, 43. latet: VERG. Aen. 9, 68. legit: SEN. Tro. 759 ancoras. minatur: STAT. Ach. 1, 31. moratur: CAES. civ. 3, 42, 3 BELL. Afr. 26, 4. PANEG. 5, 15 impetum (*adde* -is mora *p. 1289, 74*). movet (*sc. se*): LIV. 31, 33, 2. 37, 18, 9 ab Samo. 37, 23, 6 e portu. SEN. Tro. 1179 (*cf.* immota *p. 1288, 11*). navigat: CIC. Flacc. 27. 30. 32 utrum ista -is cursu et remis an sumptu tantum et litteris navigarit. LIV. 35, 41, 6. MON. Ancyr. 5, 14 -is mea per oceanum ab óstio Rhéni ad sólis orientis regionem usque ad fi⟨nes Cimbrorum⟩ navigavit. PLIN. nat. 6, 100. 192 *bis* TAC. Germ. 34 FLOR. epit. 2, 2, 30 SOL. 9, 3 (circumnavigat: VELL. 2, 116. *cf.* navigatio -is *p. 1289, 74*). natat: SEN. benef. 6, 32, 3 (innat: SIL. 12, 448. TAC. ann. 1, 70 vadoso mari). obsidet: LENT. Cic. epist. 12, 5, 2 naves onerarias. CVRT. 4, 2, 11 maria (praesidet: TAC. ann. 4, 5 *p. 1283, 24*). obstupefacit: TAC. Agr. 25. obtinet *v.* tenet. obtingit: LIV. 44, 21, 3 (*sc. magistratui provincia*). obvenit *v.* evenit. occupat: LIV. 37, 32, 1 portus tutissimos. SEN. nat. 5, 18, 5 partem freti. occurrit *v.* currit. offendit: TRAG. inc. 140 ad unum scopulum. opperitur: TAC. ann. 2, 81. 12, 30 in Danuvio. IVL. VAL. 1, 33. oppugnat: LIV. 28, 44, 13 Africam. perfretat: SOL. 27, 40 inter haec vadosa. pertinet: COD. Theod. 10, 23, 1 (*a. 369/70*) ad officium (*magistratus cuiusdam*). petit: CIC. Mur. 33 Italiam. LIV. 25, 27, 11 altum. 26, 41, 1 ostium ... fluminis. 30, 10, 1. SIL. 2, 420 aequora. STAT. Ach. 1, 31 *aliquem.* VEG. mil. 3, 1 *terras* directa navigatione. *cf.* repetit: LIV. 23, 41, 9 Africam (25, 27, 6). 37, 13, 11 unde venerat. 45, 6, 11. pollet: VELL. 1, 2, 4 plurimum ... mari. populatur: LIV. 24, 8, 14 Africae oram. 44, 10, 11 TAC. Agr. 7. portat: VVLG. III reg. 10, 11 aurum de Ophir. potest: CIC. Verr. 6, 97 mari plurimum. potitur: OV. met. 13, 729 harena. praecurrit *v.* currit. praedatur: TAC. Agr. 29 LIV. 29, 26, 1. praesidet *v.* obsidet. praestat: CAES. Gall. 3, 13, 7 celeritate et pulsu remorum. praeterit *v.* it. praetexit: LVCAN. 10, 537 litora. premit: OV. epist. 2, 92 portus. SEN. Ag. 497 ipsa se. PETRON. 89, 33 mare. procedit: BELL. Alex. 47, 1 ad dimicandum. VERG. Aen. 4, 587 aequatis ... velis. proficiscitur: CIC. Verr. 6, 111 LIV. 21, 50, 11. 26, 39, 6. 29, 4, 9. 29, 26, 1 *al.* properat: AMM. 24, 6, 5 citis remigiis. HIST. Apoll. rec. A 46. propinquat: LIV. 28, 37, 7 terrae (appropinquat: LIV. 36, 43, 9. 37, 27, 6). prosequitur *v. l. 61.* recipit se: LIV. 28, 7, 5. 37, 21, 9. remigat: PROP. 4, 6, 47 *p. 1282, 83* MART. CAP. 6, 619 (adremigat: FLOR. epit. 1, 18, 4). repetit *v.* petit. residet: AMM. 24, 1, 4. ruit: SIL. 14, 370. secat: SEN. Tro. 1166 maria. sequitur: CASS. Cic. epist. 12, 13, 3 BELL. Alex. 10, 1 SEN. epist. 77, 1. PLIN. paneg. 35 fluctus. TAC. hist. 5, 18 (consequitur: CIC. Phil. 10, 8. prosequitur: LIV. 24, 36, 6). spargit: LVCAN. 4, 226 turrigeras -is pelago sparsura carinas. stat *in loco aliquo*: BELL. Afr. 62, 4 VERG. Aen. 3, 403. 6, 697 LIV. 21, 51, 3. 22, 56, 7. 22, 57, 1. 25, 25, 11 ad ancoram in salo. 37, 11, 3 in portu (37, 17, 10) *al.* FEST. p. 217. CVRT. 9, 3, 21 in aqua (9, 9, 19 in praealta aqua). LVCAN. 3, 520 in undis. 8, 592. PLIN. nat. 5, 125 FLOR. epit. 2, 2, 7 in ancoris (OROS. hist. 4, 7, 8). IVST. 2, 14, 8 ex adverso. *cf.* astat: SIL. 12, 437. consistit *v. p. 1284, 43.* subsistit: LIV. 37, 29, 6 ad terram. subit *v.* it. succedit: TAC. ann. 3, 1. sulcat: SIL. 7, 409 litora. CLAVD. 28, 376 fluctum, *v. p. 1283, 41.* superat (*in bello*): CVRT. 4, 1, 36. tenet: LIV. 22, 22, 2 portum ... ex alto (31, 45, 10 TAC. Agr. 38). 22, 31, 6 cursum. 30, 39, 3 *urbem.* 44, 28, 7 (obtinet: AMM. 27, 4, 10 oppida). timet: LIV. 25, 27, 8 navale proelium. traicit: LIV. 30, 2, 1. 32, 16, 6. 37, 31, 8. transcurrit *v.* currit. transfugit *v.* fugit. transilit: IVV. 14, 277 aequora. triumphat: FLOR. epit. 2, 7, 6. tuetur: SALL. or. Cottae 7 commeatus. LIV. 30, 41, 6 Siciliae oram. PANEG. 5, 12 Gallias. vagatur: LVCR. 2, 47 late. BELL. Afr. 24, 3 in mari (LIV. 44, 28, 9). LIV. 22, 14, 6 praeter ... oram. vastat: LIV. 22, 56, 7 regnum Hieronis. 27, 6, 14. vehit: SEN. Ag. 526 Danaos et Troas. AMM. 23, 5, 6 annonam (advehit: VAL. MAX. 8, 15, 10 M. Catonem ... incolumem. devehit: STAT. silv. 4, 8, 46 *deos patrios* litus ad Ausonium). vehitur: CVRT. 9, 9, 16 (advehitur: VERG. Aen. 5, 864. circumvehitur: LIV. 25, 11, 19 PLIN. nat. 2, 167 TAC. Agr. 10. evehitur: LIV. 37, 29, 8 laevo tantum evecta cornu. invehitur: VERG. Aen. 7, 436 Thybridis undam. LIV. 10, 42, 6. 44, 2, 3 TAC. hist. 2, 14. CLAVD. 18, 404 Tiberina per ostia. praetervehitur: CIC. Verr. 6, 86 LIV. 37, 13, 1. provehitur: CIC. Verr. 6, 87 CLAVD. 15, 504. subvehitur: VELL. 2, 106, 3 flumine Albi). venit: VERG. Aen. 3, 651 LIV. 26, 20, 11. 28, 36, 13. 31, 25, 2 subsidio *al.* LVCAN. 3, 515. PLIN. nat. 32, 3 impetu maiore. SIL. 12, 448 sine remige. IVV. 14, 277. FLOR. epit. 3, 8, 4 ab alto (advenit, convenit, evenit *v. suo loco.* pervenit: LIV. 22, 20, 6. supervenit: LIV. 34, 29, 4). volitat: FVR. ANT. carm. frg. 4 *p. 1282, 51* PANEG. 11, 8. urget: LIV. 32, 21, 28. utitur: VEG. mil. 4, 46 alto et libero mari.

2 *accusativus* classem (-es): abducere *v.* ducere. abolere: AMM. 24, 7, 6 (*sc. incendio*). abscondere: LVCAN. 3, 47 absconditque fretum -es. abstrudere: VITR. 2, 8, 14 *in* portu. absumere: LIV. 37, 26, 4. SVET. Iul. 25 vi tempestates. accipere: LIV. 28, 6, 11 cum -em tam infesta statio accepit. 28, 37, 4. 31, 3, 2. 37, 2, 10 *al.* PLIN. nat. 5, 9 (recipere: BELL. Afr. 98, 2. LIV. 21, 49, 12 in altum. VERG. Aen. 1, 583 AETNA 441 LIV. 28, 7, 11). accire: LIV. 26, 20, 7. 28, 7, 17 CVRT. 4, 1, 36. adducere *v.* ducere. adigere: TAC. hist. 2, 83. adiungere *v.* iungere. administrare: CAES. civ. 3, 18, 2. admovere *v.* movere. advertere *v. p. 1289, 3.* aedificare: CIC. Verr. 2, 90 Manil. 9 NEP. Arist 3, 1 Them. 2, 2 CAES. civ. 3, 3, 1 LIV. 26, 47, 9 CVRT. 9, 3, 21. 22 PANEG. 7, 5. aequare: LIV. 37, 8, 2 viribus et magnitudine. afficere: SOL. 11, 25 gravibus ... casibus. agere: VERG. Aen. 1, 390 in tutum. LIV. 9, 38, 2 CVRT. 4, 4, 6 SEN. Herc. f. 7 Thy. 182 (*de mari*) SIL. 8, 111 FLOR. epit. 2, 2, 31 ventis. 2, 2, 35 PAVL. NOL. carm. 19, 729. aggredi: TAC. hist. 4, 79. agitare: SEN. Tro. 1043 huc illuc. *nota* mente agitare: VAL. FL. 1, 800. alere: OV. met. 13, 659. amburere *v.* exurere. amittere: CIC. Verr. 1, 13. 6, 67. 101 *bis.* 106. nat. deor. 2, 7 tempestate. off. 1, 84 VERG. Aen. 4, 375. 5, 794 LIV. 35, 42, 10 POMP. TROG. prol. 19 VAL. MAX. 7, 3 ext. 7. 8, 1 abs. 4 TAC. ann. 2, 25 SVET. Iul. 36 Tib. 2 (*cf.* amissio -is *p. 1289, 81*). annectere: TAC. hist. 2, 14. antecedere: LIV. 36, 44, 5 duae Punicae naves antecedebant Romanam -em (praecedere: LIV. 35, 26, 7 SEN. contr. 7, 1 [16], 8). appellere: *ad locum quendam*: CIC. Verr. 2, 48. 5, 103. 6, 87 nat. deor. 3, 83 NEP. Milt. 4, 2 Thras. 4, 4 VERG. Aen. 7, 38 LIV. 8, 3, 6. 9, 38, 2. 10, 2, 1 *al.* PAVL. FEST. p. 20. MANIL. 5, 47 terris. VAL. MAX. 1, 5, 6. 4, 6, 3 CVRT. 9, 10, 1. 10, 1, 16 [LVCAN. 8, 567 *MBV*, advertere *rell.*] HOMER. 222 SIL. 6, 370. 14, 113. applicare: LIV. 37, 12, 10 CVRT. 9, 9, 8 HYG. fab. 103 p. 95, 4. appugnare: TAC. ann. 2, 81. aptare: VERG. Aen. 3, 472 velis. 4, 289. LIV. 21, 49, 11 ad pugnam. arcere: HOR. ars 64 terrā ... aquilonibus. arcessere: BELL. Alex. 1, 1 LIV. 36, 8, 1 SVET. Iul. 2. armare: VERG. Aen. 4, 299 PORPH. Hor. epod. 9, 9 SYMM. or. 2, 28 PANEG. 5, 13 (-is armata: CIC. Sest. 46 VERG. georg. 1, 255 LIV. [21, 50, 7 *suppl. Hertz*] 26, 39, 7. 30, 10, 3 VITR. 2, 8, 14 SEN. contr. 7, 1 [16], 8 [exc.: instructas] PLIN. nat. 32, 3 VEG. mil. 4, 38). ascendere *v.* conscendere. attemptare: CIC. p. red. ad Quir. 17. avertere *v. p. 1289, 3.* augere: LIV. 23, 28, 2. 25, 27, 3. 26, 47, 3 navibus ... captivis. SVET. Nero 3. *cf.* BELL. Alex. 44, 4 numero -is aucto. caedere: FLOR. epit. 2, 2, 30. 4, 2, 75 naufragio. capere: CIC. Verr. 6, 137 Manil. 33 NEP. Cim. 2, 3 LIV. 37, 24, 10 TAC. hist. 4, 16, FLOR. epit. 1, 11, 10 AVSON. 435, 2 ORIG. Const. 5, 26. castigare: FLOR. epit. 3, 10, 17 naufragio. circumagere: LIV. 27, 6, 14. 31, 45, 14. circumsaepire: VERG. Aen. 9, 68 aggeribus ... et fluvialibus undis. circumvehi: LIV. 26, 43, 1 (*sc. inspiciendo*). claudere: ACC. trag. 482 aditu. VERG. Aen. 1, 310 (intercludere: LIV. 37, 15, 8). cogere (*i. q. colligere*): CAES. civ. 3, 3, 1 ANTH. 415, 61. collidere: AMM. 22, 8, 2. colligere: LIV. 37, 24, 4 in unum. ORIG. Const. 5, 25. collocare *v.* locare. comparare *v.* parare. complere: BELL. Afr. 62, 1 remigibus epibatisque. LIV. 24, 11, 9 sociis navalibus. SEN. nat. 5, 18, 5 milite armato (explere: LIV. 21, 51, 6. 24, 11, 5. supplere: TAC. hist. 3, 50. *cf.* supplementum -is *p. 1290, 2*). concitare: VAL. MAX. 3, 2, 10 ictu remorum. condere: SIL. 12, 437 portu. conectere: PANEG. 7, 13 *iunxit* Hellesponti angustias -e conexa *Xerxes.* conficere *v.* facere. coniungere *v.* iungere. conscendere: BELL. Afr. 10, 1. 98, 1 VERG. Aen. 10, 155 OV. met. 13, 422 LIV. 44, 35, 14 (ascendere: TAC. ann. 2, 75). conspicere *v.* spectare. constituere: NEP. Alc. 8, 1 Them. 3, 4. consumere (*i. delere*): VAL. MAX. 6, 5 ext. 2. contrahere *v.* trahere. contundere: TAB. triumph. Aemil. *p. 1282, 43.* convertere *v. p. 1289, 3.* cremare: FLOR. epit. 2, 12, 6. curvare: SIL. 14, 370 (*sc. acie lunata*). damnare: PROP. 4, 6, 21. dare *alicui*: NEP. Milt. 7, 1 LIV. 21, 22, 4. 45, 44, 16 dono. VAL. FL. 1, 720. PANEG. 12, 33 ventis. decernere: LIV. 21, 17, 2. 24, 10, 5. 30, 41, 6 *al.* (*cf.* 44, 17, 19 -is ... *aliaeque* provinciae nominatae sunt). deducere *v.* ducere. deicere: LIV. 21, 49, 5. 23, 40, 6 tempestate. LVCAN. 8, 26 (disicere: VERG. Aen. 1, 128 toto ... aequore. LIV. 30, 39, 2 tempestas adorta). delere: POMP. TROG. prol. 4 VAL. MAX. 2, 8, 2. 3, 8 ext. 3. depellere *v.* expellere. deprimere: CIC. Arch. 21 Manil. 21 div. 2, 20. derigere: TAC. hist. 5, 23 (dirigere: VAL. MAX. 1, 5, 6 cursu in insulam). deserere: LIV. 23, 26, 4 ALBINOV. carm. frg. 9 PANEG. 5, 15 p. 143, 12. devincere *v.* vincere. differre *v. p. 1287, 72.* dimittere *v.* mittere. dispergere *v.* spargere. disponere: CAES. civ. 3, 5, 2 omni ora maritima. BELL. Afr. 21, 4 circum insulas portusque. CLAVD. 21, 307. dissipare: LENT. Cic. epist. 12, 14, 2. distribuere: CIC. Flacc. 32 bipartito. dividere: CAES. civ. 3, 101, 1 LIV. 36, 7, 18. 37, 11, 6. 37, 13, 8. ducere:

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

LIV. 21, 50, 7 obviam. 24, 40, 1. 6. 30, 38, 6 *al.* SEN. Ag. 570 in saxa. SIL. 17, 54 PORPH. Hor. epod. 4, 17 ANTH. 415, 61 (abducere: LIV. 37, 17, 9. VITR. 2, 8, 14 in altum. PANEG. 5, 12. adducere: CASS. Cic. epist. 12, 13, 4 LIV. 38, 40, 3. deducere: PACVV. trag. 331. NEP. Hann. 11, 1 in proelium. BELL. Afr. 62, 1 VERG. georg. 1, 255 LIV. 30, 38, 7. 36, 41, 6. 37, 19, 3 SEN. benef. 6, 3, 2 dial. 5, 2, 5 TAC. hist. 1, 89 SVET. Iul. 4 APVL. Socr. 18 p. 161. educere: VITR. 2, 8, 14. PLIN. nat. 2, 54 portu. producere: BELL. Alex. 14, 3 VELL. 2, 85, 1 SPART. Did. 6, 4. reducere: VERG. Aen. 4, 375 HOR. sat. 2, 3, 191 LIV. 30, 39, 3. 31, 2, 2. 37, 37, 4 *al.* VAL. MAX. 3, 7, 10. 4, 6, 3. subducere: CIC. off. 3, 49 BELL. Afr. 62, 1 VERG. Aen. 1, 551 LIV. 31, 22, 5 VAL. MAX. 6, 5 ext. 2 SIL. 2, 407 AVIEN. Arat. 1393. traducere: LIV. 29, 24, 7. 37, 28, 11. 37, 29, 1 AMM. 15, 10, 10). *cf.* ductare: AMM. 29, 5, 5. efficere *v.* facere. eicere: CIC. Verr. 6, 91 *l. 19* LVCAN. 9, 368 AMM. 24, 6, 2. elaborare: IVL. VAL. 1, 21. eripere *alicui*: CAES. civ. 3, 111, 4. evehere (*de vento*): SOL. 56, 6. evocare(?): SALL. hist. frg. 3, 6 e⟨vocara⟩t *Maurenbrecher*, e⟨misera⟩t *Hauler*. expectare: CAES. Gall. 3, 14, 1 LIV. 35, 25, 5. 11 CVRT. 9, 8, 16. expedire: BELL. Alex. 25, 3 LIV. 29, 22, 1 (-is expedita: LIV. 26, 24, 1). expellere: CIC. Verr. 6, 91 in litus expulsam et eiectam *-em.* BELL. Alex. 47, 5 (*cf.* depellere: LVCAN. 9, 368 his ... locis). explere *v.* complere. explicare: BELL. Alex. 14, 5. 15, 3 VELL. 2, 79, 5. expugnare: LIV. 37, 28, 6 PLIN. nat. 37, 135. exurere: VERG. Aen. 1, 39 (*cf.* SERV. *ad l. p. 1283, 60*). 10, 36 AMM. 25, 8, 3 (amburere: CVLEX 314. *cf.* semusta -is: LVCAN. 10, 496). fabricare: VELL. 2, 79, 2 TAC. ann. 2, 6 SCHOL. Cic. Bob. p. 111, 10 Hild. OROS. hist. 4, 77. facere: CAES. Gall. 4, 21, 4 (*β*, effecerat *α*) civ. 3, 42, 3 OV. epist. 15, 117 IVST. 4, 3, 5 VVLG. III reg. 9, 26. 22, 49 II par. 20, 36 SCHOL. Cic. Bob. p. 108, 8 Hild. (conficere: BELL. Alex. 45, 1 ex naviculis actuariis. efficere: LIV. 26, 39, 5; *adde l. 26.* reficere: CAES. civ. 1, 34, 5 LIV. 9, 30, 4 TAC. ann. 2, 53. semirefecta -is: OV. epist. 7, 175 *p. 1283, 47*). *cf.* inutilem facere: LIV. 37, 14, 6. certiorem facere: LENT. Cic. epist. 12, 15, 5 *p. 1283, 45.* fatigare: AVIEN. orb. terr. 300 -em sors crebro caeca fatigat. ferre: *de vento sim.*: CATO or. frg. 1, 8 *p. 1282, 42* VERG. Aen. 5, 852. *adde*: VERG. Aen. 5, 33 fertur cita gurgite. 5, 843 ferunt ipsa aequora -em. 5, 862. ANTH. 472, 8 vela *v. p. 1283, 55.* firmare: LENT. Cic. epist. 12, 15, 2 praesidio. flectere: LIV. 22, 20, 10 retro. formare: VERG. Aen. 9, 80. frangere: SEN. dial. 6, 26, 4 benef. 6, 32, 3 clem. 1, 11, 1 (confringere: VVLG. III reg. 22, 49. perfringere: TAC. ann. 14, 11). fugare: NEP. Timoth. 2, 1 VELL. 2, 42, 2 partem -is. FLOR. epit. 2, 2, 9. *adde*: fundere *et* fugare: TAB. triumph. Aemil. *p. 1282, 43* SALL. Iug. 79, 4 LIV. 28, 4, 6. fundere *i. q. dispergere*: SIL. 1, 622 per aequora. habere: CIC. Verr. 6, 42. Flacc. 28 praesidii causa. 31 *bis* Phil. 9, 4 BELL. Alex. 8, 2. 28, 2. 45, 1 LIV. 21, 50, 3. 24, 10, 5. 24, 27, 5 *al.* CVRT. 4, 2, 15 procul. 4, 3, 12. INSCR. Röm. Mitteil. 20 (1905) p. 156 (*saec. II—III*) ⟨cu⟩m a barbaris -em habu⟨isset⟩. OROS. hist. 4, 9, 12 ad subsidium ... Italiae. haurire: OCTAVIA 517 hausit et Siculum mare -es virosque. iactare: AETNA 441 alto iactatas ... -es. LIV. 37, 13, 4 -is cetera nocte tota in alto iactata in ... portum decurrit. LVCAN. 9, 330. impedire: LIV. 22, 14, 13 impeditam suomet ipsam instrumento atque apparatu *-em.* impellere: OV. epist. 3, 153 remige. CVRT. 9, 9, 25 (propellere: LVCAN. 3, 1 propulit ... velis cedentibus auster incumbens). imperare (*i. q. aedificandam iubere*): CIC. Flacc. 29. incendere: CIC. Verr. 4, 186. 6, 91. 137 off. 3, 49 VAL. MAX. 6, 5 ext. 2 FEST. p. 269 SEN. contr. 10, 4, 11 HOMER. 798 FLOR. epit. 2, 12, 6. 2, 15, 7. inferre: LVCAN. 10, 36 oceano. PLIN. paneg. 16. inflammare: CIC. Verr. 6, 91 (*in imagine v. p. 1283, 44*). insequi *v.* sequi. inspicere *v.* spectare. instituere: LAMPR. Comm. 17, 7. instruere: CAES. civ. 1, 56, 3 omnibus rebus. 2, 4, 3 BELL. Alex. 14, 3. 25, 3 LIV. 23, 26, 3 TAC. hist. 5, 23 IVST. 5, 3, 9 PANEG. 5, 13. DICT. 2, 10 omni modo. OROS. hist. 4, 7, 7 (-is instructa: CIC. Verr. 6, 135 BELL. Alex. 25, 5. OV. epist. 15, 329 armis ... virisque. LIV. 21, 50, 3 sociis navalibus affatim. 22, 56, 7. 24, 40, 5. 25, 11, 19 *al.* SEN. contr. exc. 7, 1 [armatas SEN. *codd.*] PANEG. 9, 3). intercludere *v.* claudere. intueri: VAL. MAX. 1, 8 ext. 14. invadere: VERG. Aen. 9, 68 OROS. hist. 4, 1, 1 hostiliter. investigare: COD. Theod. 13, 5, 32 (COD. Iust. 11, 2, 4 *a. 409*). iungere: LIV. 28, 5, 1 (adiungere: CIC. Att. 4, 1, 7 VERG. Aen. 9, 68 LIV. 30, 36, 3. 32, 16, 10 TAC. hist. 4, 79. coniungere: LIV. 32, 16, 7. 36, 43, 5). iuvare: LIV. 37, 28, 2 commeatu. lacerare: LIV. 29, 18, 5 tempestate. 30, 39, 3 SIL. 4, 246 FLOR. epit. 2, 8, 12. 3, 5, 18. *cf.* VELL. 2, 79, 3 maiorem partem -is ... vis Africi *venti* laceravit ac distulit. laniare: OV. epist. 7, 175 *v. p. 1283, 47.* laxare: LVCAN. 3, 548. liberare: DICT. 2, 44 igni. linquere: VERG. Aen. 1, 517 litore. 3, 300 (relinquere: VERG. Aen. 5, 612. 9, 8 LIV. 31, 46, 1. 32, 23, 9 TAC. ann. 2, 8 AMM. 24, 7, 4. *cf.* BELL. Afr. 80, 5 -is parte ... relicta). locare: MAXIM. epist. p. 2ᴬ *p. 1283, 58* (collocare: SVET. Aug. 49 PANEG. 5, 15). lustrare (-i): LIV. ANDR. trag. 6 *p. 1282, 31* LIV. 36, 42, 2. mergere: SEN. suas. 5, 1. VELL. 2, 42, 2 partem -is. LVCAN. 3, 753 pars maxima -is mergitur. 10, 496 merguntur in aequora. SIL. 6, 666. 16, 98 STAT. Ach. 1, 80 FLOR. epit. 2, 2, 9 (demergere: LIV. 25, 24, 12 FLOR. epit. 2, 2, 29. submergere: LIV. 37, 24, 10). mittere: BELL. Alex. 44, 2 VERG. Aen. 4, 426 LIV. 23, 34, 16. 27, 30, 16 *al.* VAL. MAX. 3, 7, 10 CVRT. 4, 8, 14. 5, 8, 16 SEN. epist. 119, 7 SIL. 1, 30 (committere: MART. epigr. 28, 1 FLOR. epit. 2, 8, 12

SVET. Nero 3. demittere: TAC. ann. 1, 45 Rheno. dimittere: CAES. civ. 1, 36, 2 LIV. 26, 20, 11. 45, 12, 7. emittere? *v. p. 1287, 17.* permittere: PLIN. paneg. 35 ventis *v. p. 1283, 53.* praemittere: POMP. TROG. prol. 9 TAC. Agr. 29 FLOR. epit. 2, 2, 21. remittere: LIV. 23, 40, 8. transmittere: VERG. Aen. 3, 403 LIV. 28, 5, 10. 18. 28, 41, 17 *al.*). moliri: VERG. Aen. 3, 5. 4, 309 CVRT. 5, 7, 8. *cf.* GLOSS. IV 453, 15 moliri -em: navigare (molitio -is *p. 1289, 84*). movere: LIV. 37, 26, 7 SEN. Tro. 970. SIL. 17, 202 aequore (admovere: CVRT. 4, 4, 6 litori. 4, 3, 13 ad moenia. 4, 4, 10. DICT. 2, 11 magnam vim -ium. promovere: STAT. Ach. 1, 444. removere: CIC. off. 1, 84. summovere: LIV. 41, 3, 3 procul a terra. *cf.* immota -is: SEN. Ag. 160). nominare *v.* decernere. numerare: CIC. Att. 16, 4, 4 Cassii -em ... non numero ultra fretum. obruere: OV. fast. 6, 194 Corsis obruta -is aquis. CLAVD. 17, 151. obtinere *v.* tenere. occulere: VERG. Aen. 1, 310. occupare: SPART. Did. 6, 3. onerare: SEN. dial. 5, 2, 5 tumultuario milite. operire: FLOR. epit. 3, 8, 4 lapidum saxorumque nimbo. opperiri: NEP. Dion 5, 4 LIV. 31, 28, 3. opponere: SVET. Iul. 58. ornare: INSCR. column. rostr. *p. 1282, 29* CIC. Verr. 6, 80 Manil. 9 LIV. 26, 36, 4 (-is ornata: CIC. Verr. 6, 42. 135 Manil. 21 LIV. 21, 50, 7. 42, 45, 7 VITR. 2, 8, 14). ostendere: LIV. 29, 22, 2. 42, 45, 7. parare: INSCR. column. rostr. *p. 1282, 29* CIC. off. 1, 84 CAES. civ. 1, 85, 6 BELL. Alex. 12, 4. 56, 6 OV. epist. 5, 41 CARM. de bell. Aeg. 39 LIV. 21, 17, 2. 23, 48, 6. 24, 8, 14 *al.* CVRT. 10, 2, 2 SEN. nat. 5, 18, 12. TAC. hist. 2, 14 pugnae. FLOR. epit. 2, 15, 3 VEG. mil. 4, 31 (-is parata: BELL. Alex. 28, 2 LIV. 22, 56, 7. 24, 40, 5. 25, 11, 19 *al.* CVRT. 4, 3, 16. apparare: LIV. 27, 5, 13 SVET. Cal. 51 [*cf.* apparatus -is *p. 1289, 82*]. comparare: CIC. Flacc. 33 Att. 9, 9, 2 CASS. Cic. epist. 12, 13, 3 NEP. Ages. 2, 1 Con. 4, 2 Milt. 4, 1 LIV. 30, 38, 7. 35, 26, 1. 36, 3, 4 *al.* FLOR. epit. 2, 2, 7. 3, 10, 16. 4, 8, 5 IVST. 27, 1, 8. praeparare: CVRT. 3, 5, 8 SVET. Nero 47 VEG. mil. 4, 31 HIST. Apoll. rec. A *et* B 8. reparare: BELL. Alex. 12, 3 LIV. 37, 4, 5. 37, 8, 1 SVET. Aug. 16). partiri: LIV. 27, 8, 17. perdere: CIC. Verr. 1, 13. 6, 59 div. 1, 29 PROP. 2, 22, 33 TAC. ann. 2, 25. SVET. Aug. 16 tempestate. GELL. 10, 6, 2 navali proelio. perforare: VAL. MAX. 9, 4 ext. 1. perfringere *v.* frangere. persequi *v.* sequi. pingere: PLIN. nat. 35, 149 *p. 1283, 83.* poscere: STAT. Ach. 1, 922 -em comitesque in proelia. praecedere *v.* antecedere. praetendere: TAC. hist. 2, 14 (*sc. litori*). premere: LVCAN. 1, 42 PETRON. 119, 16 (opprimere: CIC. Manil. 33 LIV. 9, 30, 4. 22, 14, 13. 37, 12, 4 VAL. MAX. 2, 8, 2 ORIG. Const. 5, 26. supprimere: NEP. Timoth. 3, 3). prodere: CIC. Verr. 6, 106. 110. 111 TAC. hist. 3, 40 SVET. Aug. 74. producere *v.* ducere. profligare: CAES. civ. 2, 32, 12 OROS. hist. 4, 1, 1. propellere *v.* impellere. prorogare (*magistratui*): LIV. 24, 44, 4. 25, 3, 6. prospicere *v.* spectare. quassare: VERG. Aen. 1, 551 quassatam ventis *-em.* rapere: CIC. Manil. 21 *v. p. 1283, 43.* LVCAN. 9, 165. 220 SIL. 2, 307 (abripere: LIV. 29, 27, 14 tempestate). recipere *v.* accipere. reducere *v.* ducere. referre: VERG. Aen. 1, 390. reficere *v.* facere. regere: VAL. MAX. 6, 9, 8. PLIN. epist. 6, 16, 4 imperio. TAC. hist. 3, 57 molli imperio. CAPITOL. Pert. 2, 3 (regimen -is *p. 1290, 2*). religare: VERG. Aen. 7, 106 gramineo ripae ... ab aggere. OV. met. 13, 439 litore. relinquere *v.* linquere. remittere *v.* mittere. repetere: LVCAN. 9, 1000. respicere *v.* spectare. restituere: COD. Theod. 13, 5, 27 (*a. 397*). revolvere: CIRIS 459 labitur ... revoluta ab litore -is (resoluta *Heinsius*). sequi: CASS. Cic. epist. 12, 13, 3 NEP. Them. 2, 5 BELL. Afr. 63, 1 VERG. Aen. 4, 537 CIRIS 479. LIV. 36, 7, 17 sequantur -em onerariae *naves.* CVRT. 10, 1, 12 LVCAN. 5, 458 (insequi: LIV. 22, 20, 1. persequi: LENT. Cic. epist. 12, 15, 5 LIV. 22, 11, 7. 22, 25, 5. prosequi: CLAVD. 8, 463). sistere: VERG. Aen. 3, 117 in oris. sociare: TAC. ann. 14, 63. solvere: PROP. 3, 7, 23. LIV. 22, 31, 5 ab litoribus. 33, 39, 4. 45, 41, 3 MANIL. 5, 47 SEN. Ag. 172 STAT. Ach. 1, 20 AVSON. 469, 3 CLAVD. 15, 484. sorbere: SEN. nat. 6, 32, 7 naufragiorum totas -es sorbentium. sortiri (*de magistratuum provincia*): LIV. 37, 2, 1. 37, 50, 8. 43, 15, 3 *al.* spargere: LIV. 37, 13, 2 tempestate. SEN. Ag. 408ᵃ LVCAN. 9, 16 (dispergere: LIV. 37, 24, 4. 45, 14, 8. VAL. MAX. 5, 1, 1ᵈ tempestate. CVRT. 9, 9, 11. 19). spectare: OV. met. 7, 490 (conspicere: VERG. Aen. 3, 651 LIV. 30, 10, 1. 37, 11, 5. 44, 7, 10 ex alto [*v.* conspectus -is *p. 1289, 82*]. inspicere: BELL. Alex. 56, 6. prospicere: VERG. Aen. 7, 288 LIV. 35, 42, 5 FLOR. epit. 3, 8, 4 OROS. hist. 4, 1, 1. respicere: OV. met. 13, 4). spoliare: LVCAN. 2, 714 -is ... summis spoliata carinis. subducere *v.* ducere. superare: CIC. Manil. 21 VELL. 2, 84, 2. supplere *v.* complere. supprimere *v.* premere. suspendere: CLAVD. 15, 426. tegere: TRAG. inc. 62 clipeo. tenere: LIV. 24, 35, 3 *ad* promunturium (24, 35, 4). 29, 5, 2. 31, 23, 3 in statione. *al.* (continere: LIV. 33, 20, 2. obtinere: LIV. 24, 8, 15. 26, 28, 3. 27, 22, 9. retinere: SVET. Nero 3). terrere: CAES. civ. 1, 56, 2 PLIN. nat. 6, 98. 16, 5. texere: ENN. scaen. 65 SIL. 4, 492 VEG. mil. 4, 33 (*cf.* contextio -is *p. 1289, 83*). timere: CIC. Att. 10, 4, 9 Rab. Post. 20. tollere: CIC. Flacc. 29. LVCAN. 3, 526 Graio remige -is tollitur. tradere: BELL. Afr. 67, 1 LIV. 22, 18, 3. 22, 57, 8. 30, 44, 13 *al.* FLOR. epit. 2, 15, 7 GRAN. LIC. p. 26, 10 Fl. traducere *v.* ducere. trahere: ACC. trag. 10 in salum. TAC. hist. 3, 57 ad defectionem (contrahere: NEP. Con. 4, 4 VELL. 2, 42, 2. retrahere: VAL. MAX. 3, 2, 10 in litus. OROS. hist. 4, 1, 1 in portum). traicere: LIV. 21, 41, 11. 22, 37, 9. 27, 6, 13 *al.* transmittere *v.* mittere. tueri: AETNA 441 portu. LIV. 23, 38, 12. 28, 41, 12. 34, 6, 12 (tutela -is *p. 1290, 3*). turbare:

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

TAC. hist. 5, 22 (conturbare: VVLG. Ezech. 27, 28. deturbare: VEG. mil. 4, 39 a pelago). vehere: CLAVD. 10, 178 (*de Nereidibus*). vehi *v. sub 1.* vertere: advertere: LIV. 37, 9, 7 in portum [LVCAN. 8, 567 terris *pars codd.; v. p. 1286, 37*]. avertere: LIV. 22, 19, 11 in fugam. 37, 27, 4 SIL. 17, 234. convertere: BELL. Afr. 23, 3 TAC. hist. 2, 14. *nota:* VERG. Aen. 10, 83 *in* nymphas. vexare: LIV. 30, 39, 3. VELL. 2, 79, 4 tempestate. videre: CIC. Verr. 6, 86 Manil. 33 CAES. Gall. 3, 14, 2 LIV. 22, 22, 2. 28, 36, 7. 37, 27, 5 ex alto (TAC. ann. 3, 1). VAL. FL. 8, 324 TAC. Agr. 25 FLOR. epit. 1, 18, 4 (*cf.* visere: LIV. 44, 18, 2. revisere: VERG. Aen. 4, 396). vincere: INSCR. column. rostr. *p. 1282, 30* TAB. triumph. Aemil. *p. 1282, 43* LIV. 37, 26, 13 *bis.* 37, 33, 1 (devincere: CIC. nat. deor. 2, 7 NEP. Cim. 2, 2 Con. 5, 1 Them. 5, 3 VAL. MAX. 6, 6, 2. invicta: TAB. triumph. Aemil. *p. 1282, 43*). vitare: SALL. hist. frg. 3, 37 mari vitabundus -em hostium.

3 *genetivus:* a *pendet ex verbis:* egere: VERG. Aen. 9, 87. esse: LIV. 21, 49, 4 cuius ipsi -is essent (*i. ex -e*). potiri: NEP. Lys. 1, 4 (*abl. v. p. 1290, 50*). b *pendet ex nominibus:* α *personae* (*cf. etiam p. 1291, 59 sqq.* ex -e): architectus: CORP. X 3392. centurio: CORP. III 225. 322. X 3365. 3367. custos: LVCIL. 219 CAES. civ. 3, 25, 5 (custodibus *codd.*, custodiis *Ciacconius*). disp(ensator): CORP. X 3346 (*Traiano imp.*). dolabrarii: CORP. XIII 7723. ductor: VERG. Aen. 6, 334 OV. met. 12, 574. dupl(arius) (dupliciarius): CORP. III 3223 (*cf.* p. 2277). X 3504. *adde:* CORP. X 3508 mil(es) dupl(iciarius) cl(assis) (3882). dux: CIC. Verr. 6, 89 div. 1, 87 VELL. 2, 76, 2 VAL. MAX. 6, 6, 2. emeritus: CORP. X 3630. *cf.* III 14695 ἡμερίτῳ στόλου Μεισηνῶν. extrierarchus *v. l. 63 sqq.* gladiatores: CORP. XIII 8831. gybernator: CORP. X 3435. induperator: LVCR. 5, 1227. magister (*i. dux*): LVCAN. 2, 696. manipularis: CORP. X 3524 manipular. p(raetoriae?) cl(assis). miles: PAPYR. Britann. 229 (*a. 166*), 6 CORP. XIV 110 (*a. 186*). XI 6107 (*a. 246*). V 2834 mil(iti) class(is) (*nisi suppl.* classico?) *et passim in* INSCR. *adde l. 23.* nauarchus: VLP. dig. 37, 13, 1, 1 CORP. XII 2412 (*litteris saec. I*) [X 3340 (*M. Aurelio Vero imp.*) *suppletur*]. X 3341 (*a. 196*). III 421. 14394. VI 32772. X 3351. *cf.* 8215 (*a. 198*) nauarc(ho) princ(ipi). 3348 *primipilaris* ex n(auarcho) princ(ipe) cl(assis). 3349 nauarcho archigyberni cl(assis). nauphylax: CORP. III 7290. nonagen(arius): CORP. X 3456 (*'quid significetur nescimus' Mommsen*). optio: PAPYR. Britann. 229 (*a. 166*), 1 CORP. III 3971. 14691. X 3464. praefectus -is: CIC. Verr. 6, 89 off. 1, 109 NEP. Con. 1, 1 Lys. 4, 1 LIV. 23, 34, 4 *et saepius.* VELL. 2, 73, 3 VAL. MAX. 1, 1 ext. 2 CVRT. 4, 1, 37 PLIN. nat. 6, 58. 9, 62 TAC. Agr. 38 hist. 3, 77 SOL. 2, 7. 53, 2 SPART. Carac. 5, 8 VEG. mil. 4, 32 *bis* NOT. dign. or. 39, 35. 41, 38. 39 *et passim.* INSCR. *saepissime, ex. gr.* CORP. III 7160 (*a. 32 a. Chr.*). XIV 2105 (*Augusto imp.*) praef. eq(uitum) et -is (*item* XI 6964). X 6318 (*Claud. imp.*). V 533 (*ante a. 57*) CONST. veteran. 18 p. 856 (*a. 86*). *rarius collocatur* -is (-ium) praefectus: LIV. 29, 25, 5. 37, 9, 5 CVRT. 4, 8, 15 PLIN. nat. 6, 81. 183. 9, 7 TAC. hist. 1, 58. 3, 12. 47 PAVL. sent. 5, 26, 2 S. C. de sumpt. lud. glad. (Corp. II 6278; *a. 176/77*), 44. 50. praefectus -i *v. p. 1290, 28 sq. graece* ἔπαρχος στόλου (*saep.*), στολάρχης (CORP. inscr. Graec. 3694), ἔπαρχος κλάσσης (*cf.* PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24, 133 [*a. 159*] INSCR. Dessau 8851 [*fere a. 240*]); *cf.* GLOSS. praefectus -is (III 182, 1 -ium): ἔπαρχος στόλου. qui -i praeest; *v. Magie, iuris publ. sacrique vocab. p. 140.* *adde:* subpraefectus: CORP. V 328 (*Vero M. Aurel. imp.*). IX 5357. 5439. X 3334. praepositus: CORP. III 1919. VIII 9358 (praepos. -i *v. p. 1290, 30 sq.*). proreta: CORP. X 3483. 3485. rector: VAL. MAX. 6, 9 ext. 6. reliquatio: CORP. VIII 1322. X 3345. scriba: CORP. VIII 9379 (*fort.* X 1954? *v. p. 1278, 9*). subpraefectus *v. l. 53.* summates: COD. Theod. 13, 5, 32 (COD. Iust. 11, 2, 4 *et* 11, 1, 6 *a. 409*). trierarchus (trierarcha, -es): CORP. X 3340 (*M. Aurel. Vero imp.*). 3341 (*a. 196*). VIII 7030 (*a. 180—188*). III 14214^{34} (*a. 185*) VLP. dig. 37, 13, 1, 1 *et passim in* INSCR. *graece:* INSCR. graec. Rom. Cagnat I 781 (*Domitiano imp.*) τριήραρχος κλάσσης (I 1370 ⟨τριηρ⟩άρχου κλάσσ⟨ης⟩? IV 151). *adde:* extrierarchus: CORP. XII 686 (*saec. III*). 681. vexillatio: CORP. XIII 8036 (*a. 160*) PAPYR. Britann. 229 (*a. 166*), 18 CORP. III 14215^{5}. XIII 7716. veteranus: CORP. III 7552. X 3503. 3516. 3573. 3614. *cf. graece:* CORP. X 719 (= INSCR. graec. XIV 698) β(ετερανὸς) κ(λάσσης). *nota officio non addito:* CORP. XI 3531^{a} M. Helvio Maximo cl(assis) pr(aetoriae) Rav(ennatis) (*sc. militi?*). β *actionis et qualitatis:* *gen. subiect.:* adventus: LIV. 29, 33, 9. 31, 40, 10. 34, 30, 1. 38, 39, 3 VELL. 2, 77, 3. 2, 79, 4 SEN. epist. 77, 1. certamen: VERG. Aen. 5, 66 CVLEX 82. cursus: VELL. 1, 4, 1 (incursus: TAC. hist. 2, 32). custodia *v. supra l. 20.* defectio: TAC. hist. 3, 13. 36. 56. excidium: MELA 2, 26. 109. impetus: CAES. civ. 3, 26, 4. magnitudo: LIV. 29, 26, 2. mora: SEN. Ag. 160 Tro. 813. 1126. navigatio: CIC. nat. deor. 2, 85. *nota:* -is nomine (*i. q. praetextu*): CIC. Verr. 6, 43. 136 Manil. 67 Flacc. 27 SCHOL. Cic. Bob. p. 44, 9 Hild. naufragium: MELA 2, 26 FLOR. epit. 4, 11, 7. oppugnatio (*i. q. impetus*): BELL. Alex. 12, 1. pugna: SVET. Dom. 4. statio: LIV. 45, 27, 9 MELA 2, 45 PLIN. nat. 5, 125. velocitas: FLOR. epit. 2, 2, 7. vis: FRONTO p. 45, 17 N. usus: FLOR. epit. 2, 15, 10. *genet. obiect.:* accessio (*sc. quod ad -em accedit*): TAC. hist. 3, 13. amissio: CIC. Verr. 6, 131. apparatus: DICT. 1, 18. conflagratio: AVSON. 435, 5. conspectus: LIV. 29, 28, 2. contextio: AVSON. 420, 4. cura: LIV. 32, 16, 2. imperium: BELL. Alex. 15, 2. metus: LIV. 36, 11, 19 IVST. 4, 3, 5. molitio: FLOR. epit. 4, 8, 5. oppugnatio: LIV. 30, 16, 2. periculum: CAES. civ. 3, 26, 4 LIV. 5, 54, 4. regimen: VELL. 2, 85, 2. supplementum: LIV. 28, 37, 4. tutela: SEN. dial. 6, 17, 4 DICT. 2, 12. γ *aliarum rerum:* ancorae: PLIN. nat. 35, 139. fragmenta: SIL. 6, 686. navis: LIV. 32, 16, 10. 36, 45, 4. pedatura: CORP. VII 884. 970. retinacula: OV. met. 8, 102. 14, 597 [15, 696 *pars codd.*, navis *al.*]. robur (*i. pars validior*): TAC. hist. 2, 76 AMM. 24, 6, 4. spolia: CIC. Manil. 55. vela: SIL. 16, 642.

4 *dativus:* a *ex verbis:* classi (-bus): adversari: CIC. Att. 10, 8, 4. claudere *portum:* CIC. Verr. 5, 116 (praecludere: LVCAN. 9, 39). congredi: CAES. Gall. 3, 13, 7. consulere: LIV. 23, 21, 4. dare: CIC. div. 1, 68 propinquum reditum ac domum itionem. LVCR. 1, 100 exitus ut -i felix faustusque daretur. VERG. Aen. 3, 61 austros. evenit: LIV. 31, 7, 15 bene ac feliciter. imperare: CIC. Verr. 6, 82. imponere: OV. epist. 15, 117 impositast factae postquam manus ultima -i. TAC. ann. 2, 23 *legiones.* AMM. 14, 8, 15 *hostiles exuvias.* patet: CIC. Verr. 3, 3 receptaculum. LVCR. 4, 398 exitus ingens. *cf.* patefieri: SALL. hist. frg. 1, 56 ubi tempore anni mare -bus patefactum est. praebere: LIV. 37, 27, 3 commeatus. VAL. MAX. 7, 6, 1 neque stipendium neque frumentum (*cf.* LIV. 42, 31, 8 commeatus ... subveherentur). praeesse: CIC. Verr. 6, 82. 85. 131. div. 1, 68 praetorio imperio. CASS. Cic. epist. 12, 13, 3. 4. VARRO rust. 2 praef. 6 piratico bello. NEP. Chabr. 2, 3 Dion 6, 3 CAES. Gall. 3, 14, 3 civ. 3, 5, 3 *al.* BELL. Hisp. 37, 2 LIV. 22, 57, 1. 23, 32, 20 *et saepissime.* VELL. 1, 9, 4. 2, 72, 4 PLIN. nat. 3, 101 TAC. hist. 3, 57 SVET. vita Plin. p. 93 SPART. Carac. 6, 7. praeficere *aliquem:* CAES. Gall. 3, 11, 5 BELL. Alex. 25, 3 LIV. 24, 39, 12. 35, 42, 7 CVRT. 3, 1, 19 FLOR. epit. 4, 8, 2 (praefectus -i: NEP. Timoth. 2, 1 TAC. ann. 14, 3. 62 PORPH. Hor. epod. 4, 1 INSCR. Notiz. degli scavi 1906 p. 466). praeponere: CIC. Manil. 33 TAC. hist. 2, 100 (praepositus: LIV. 30, 2, 3 prorogato imperio. SVET. Tib. 4. CORP. VIII 9363 praepositus -bus). praesidere: LIV. 24, 40, 2. resistere: LIV. 30, 10, 3. b *ex nominibus:* amplus: LIV. 26, 42, 4 portum satis amplum quantaevis -i. angusta: SEN. benef. 6, 31, 3 maria. apertus: LIV. 28, 42, 6 non portus ullus -i nostrae apertus. aptus: LIV. 25, 27, 8 venti aptiores Romanae quam suae -i *flant.* auctor: ACC. trag. 522. contrarius: OV. met. 13, 183 contraria -i flamina. facilis: LIV. 28, 7, 1 haud facilis erat in insulam -i accessus. infesta: LIV. 28, 6, 9 statio. iniquus: LVCAN. 5, 236. intractabilis: VEG. mil. 4, 39 p. 157 *menses quidam* -bus intractabiles sunt lege naturae. invectabilis: EVSTATH. Bas. hex. 4, 7 p. 909^{B}. locus: VERG. Aen. 2, 30. lustrum: *cf* SEN. Ag. 163 lustrale -i Doricae peperi (*Clytaemestra*) caput. sarcina: OV. epist. 3, 68 non ego sum -i sarcina magna tuae. verendus: LVCAN. 5, 503 fluctus.

5 *ablativus:* a *pendet ex verbis adiectivisque:* abundare: FLOR. epit. 3, 6, 8. confidere: BELL. Alex. 45, 1. exuere *aliquem:* SALL. epist. Mithr. 13. fervet: PANEG. 7, 5 oceanus. horret: SEN. Ag. 221 fretum. liberum mare: LIV. 27, 15, 7. opus est: CIC. Flacc. 27 LIV. 22, 56, 7 PETRON. 121, 119 PANEG. 9, 3. orbare *aliquem:* SIL. 2, 412. posse (potens): OV. epist. 13, 59 LIV. 8, 22, 6 VAL. MAX. 9, 2 ext. 8. potiri: BELL. Alex. 11, 6 (*genet. v. p. 1289, 16*). privare *aliquem:* VAL. MAX. 7, 3, 4. vacuus: LIV. 27, 17, 6 vacua omnis Hispaniae ora -bus Punicis erat. valere: CIC. Manil. 54 off. 3, 46 BELL. Alex. 12, 4 OV. met. 7, 457 TAC. Germ. 44. uti: CIC. Att. 11, 18, 1 LIV. 32, 8, 11. b *instrumentalis:* *ad bella pugnasque navales spectant:* aggredi: VELL. 2, 32, 4 TAC. hist. 1, 87. certare: LIV. 9, 19, 12. committere pugnam: SVET. Aug. 96. confligere: NEP. Alcib. 8, 2. 3 MELA 1, 65 SCHOL. Cic. Bob. p. 27, 3 Hild. conserere pugnam: LIV. 37, 29, 9. custodire: SEN. dial. 1, 2, 10 *p. 1282, 78.* decernere: NEP. Hann. 10, 4. defendere: CIC. off. 3, 48 libertatem. dimicare: BELL. Alex. 42, 3 BELL. Afr. 63, 5. excipere *impetum:* CIC. Verr. 3, 159. gerere res: LIV. 30, 9, 7 felicissime. 31, 13, 3 PLIN. nat. 37, 42 (*nota* in -e *p. 1292, 3*). inferre bellum: VELL. 2, 79, 2. iuvare (adiuvare *sim.*): LIV. 32, 8, 9. 11. 32, 21, 17. 44, 13, 12 FLOR. epit. 3, 22, 4. munire *terram:* CIC. Manil. 34. obsidere: LIV. 37, 15, 2 portum. VAL. FL. 8, 380. occupare: CAES. civ. 3, 8, 4 stationes litoraque omnia. PANEG. 9, 25 portus. opprimere: navem: CIC. Sest. 45. perdomare: PHAEDR. 4, 7, 19 Aegaeă Minos -e perdomuit freta. pugnare (depugnare, oppugnare): BELL. Alex. 44, 1 LIV. 45, 22, 12 PLIN. nat. 7, 209 (in -e *v. p. 1292, 5 sqq.*). superare *aliquem:* CIC. Manil. 55 NEP. Hann. 1, 3. tueri: NEP. Con. 4, 2 mare. LIV. 23, 38, 9 Italiae oram (27, 22, 12). turbare: FLOR. epit. 3, 6, 4 *v. p. 1283, 29.* vastare: OROS. hist. 4, 7, 7 oram ... maritimam. vincere (devincere): CIC. Cato 44 orat. 153 VERS. Suet. Aug. 70 LIV. 37, 58, 3 PLIN. nat. 2, 96. 6, 152. *ad navigationem profectionemque spectant:* accedere (abs-, decedere): CIC. epist. 3, 5, 3 Att. 10, 8, 4 LIV. 28, 30, 3. 37, 15, 1. ambulare: CIC. fin. 2, 112. complere: LIV. 35, 44, 5 omnem oram maritimam. SEN. nat. 3 pr. 10 maria. conferre se: BELL. Alex. 42, 3. contendere: TAC. ann. 1, 70. currere (accurrere): BELL. Hisp. 37, 3. explorare: TAC. Agr. 25. ferri (efferri): OV. met. 13, 627 LIV. 29, 6, 1. findere: PROP. 3, 4, 2 freta ... maris. ingredi: MELA 2, 5 mare. insidere: FLOR. epit. 4, 8, 1 medium mare. ire obviam: LIV. 22, 19, 4. 33, 20, 10. ire (ad- circum- prodire) *aliquo:* LIV. 34, 8, 6 TAC. hist. 1, 23 HYG. astr. 2, 14 p. 51, 12 MART. CAP. 6, 618. CLAVD. 5, 122 per scopulos. mittere (circummittere): LIV. 26, 42, 5. 35, 50, 7 (in -e *p. 1292, 4*). nare

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(transnare): CATVLL. 66, 46 per medium Athon. MANIL. 5, 44. navigare: CIC. Flacc. 32 fin. 2, 112 SALL. or. Cottae 7 LIV. 33, 41, 5. occurrere: LIV. 37, 53, 17. peragrare: CIC. fin. 2, 112 FLOR. epit. 2, 7, 6. pererrare: OV. met. 7, 460. permetiri: VERG. Aen. 3, 157 aequor. petere (repetere): VERG. Aen. 4, 313 OV. epist. 1, 5 LIV. 21, 50, 11. 27, 30, 7 *al.* VAL. MAX. 3, 2, 13. 9, 8 ext. 1 CVRT. 10, 6, 14 PLIN. nat. 7, 111 TAC. hist. 2, 83. piscari: SEN. Thy. 459. proficisci: NEP. Alcib. 7, 1 Milt. 1, 4 BELL. Alex. 66, 1 LIV. 27, 33, 4. 37, 17, 2 *al.* VITR. 2, 8, 14 GRAN. LIC. p. 27, 9 Fl. (in -e *v. p. 1292, 2*). relegare: HOR. carm. 3, 11, 48 (*v. de loco* SERV. *p. 1283, 52. 63*). sequi (insequi): CIC. Balb. 39 PROP. 2, 27, 5 LVCAN. 9, 220 STAT. Ach. 2, 76. sternere (consternere): LIV. 35, 49, 5 maria. MANIL. 1, 776 aequor. CVRT. 9, 6, 7 IVV. 10, 178. temptare: CAES. civ. 3, 40, 2. SEN. nat. 6, 23, 3 oceanum. LVCAN. 9, 331 aequor. tenere (obtinere): CAES. civ. 3, 14, 1 portus litoraque omnia. VERG. Aen. 5, 1 medium ... iter. LIV. 1, 1, 4. 42, 27, 6. transire (traicere, transvehi *sim.*): LIV. 23, 33, 10. 23, 41, 8 *al.* POMP. TROG. Iust. 38, 6, 3 CVRT. 3, 5, 8 SIL. 4, 492 SVET. Tib. 2 PANEG. 9, 25. *cf.* SALL. hist. frg. 3, 6 simulatis transitibus. vehi (ad-, circum-, e-, per-, praeter-, provehi): BELL. Alex. 14, 1 BELL. Afr. 2, 6. 62, 5 VERG. Aen. 8, 11 LIV. 8, 22, 6. 8, 26, 1. 22, 20, 4 *al.* VAL. MAX. 1, 1 ext. 3 per altum secundo vento. CVRT. 4, 5, 10 PLIN. nat. 6, 96 SIL. 4, 51 TAC. Germ. 2 ann. 11, 14 ITIN. Alex. 7 VEG. mil. 4, 38. vehere (advehere): VERG. Aen. 1, 379 penates ... mecum. TAC. ann. 1, 63 legiones (in -e *v. p. 1292, 4*). venire (ad-, pervenire): CIC. Att. 3, 8, 1 BELL. Alex. 66, 1 LIV. 26, 24, 1 VELL. 2, 51, 2 IVST. 2, 12, 1 AVSON. 118, 6 CARM. poet. min. V 50, 3, 6 (in -e *v. p. 1292, 1*). c *abl. loci*: SISENNA hist. 107 perpetua -i *v. p. 1282, 52.* CASSIOD. var. 5, 16, 4 (*a. 525/26*) conducat eum *servum* -bus serviturum (*i. in -e militaturum*). CORP. VI 3096 mil(es) cla(ss)e prae(toria) Mis(enensi).

6 *iuncturae praepositionum*: **ad:** BELL. Afr. 9, 2 *ut oppida* praesidio ... firmata ad -im receptacula (*i. -i idonea*) muniret (*cf. p. 1290, 17*). LIV. 22, 37, 12 quinqueremes ad navium -em ... additae (37, 22, 4 sex opertae naves. *cf.* adiungere: LIV. 30, 36, 3 *-em.* assumere: LIV. 37, 16, 3 *tres quadriremes*). LIV. 37, 10, 9 non remigem, non socios navales ad -em frequentes habiturum. 42, 35, 3 quae ad -em opus erant. 44, 35, 15 cibaria . . . praeparata ad -em. PLIN. nat. 16, 203 inopia abietis cedro ad -es *utuntur*. **cum:** CIC. div. 1, 75 qua in pugna quia Castor et Pollux cum Lacedaemoniorum -e visi esse dicebantur. CAES. civ. 2, 3, 3 confligant (*cf.* LIV. 29, 4, 9 contrahi certamen. 37, 58, 3 dimicasset). 3, 15, 1 erat cum -e (LIV. 45, 10, 1 stabat). **de:** LVCIL. 606 vim ... prohibuit (*v. p. 1282, 47*). CIC. Verr. 2, 86 illi statim myoparonem egregium de sua -e ornatum atque armatum dederunt (2, 87 navem tu de -e populi Romani . . . ausus es vendere? VERG. Aen. 8, 79 biremes *v. p. 1282, 72.* SEN. Ag. 413 exiguas trahens lacerasque . . . -e de tanta rates). CIC. div. 2, 114 remex ille de -e Coponii. CIC. Verr. 6, 100 de -e populi Romani triumphum agere piratam (ACT. triumph. Capitol. a. u. c. 494 [Corp. I² 1 p. 47] Duilius . . . navalem de Sicul(is) et -e Poenica egit). **ex:** CAES. civ. 2, 6, 6 ex Bruti -e naves (2, 7, 2 · BELL. Afr. 44, 2 LIV. 23, 38, 2. 31, 14, 2 *al. cf.* VERG. Aen. 5, 115 carinae *p. 1282, 81.* LIV. 31, 16, 7 quadriremem. CVRT. 4, 4, 8 triremis e -e Alexandri [TAC. hist. 2, 9]. PLIN. nat. 32, 4 e tota -e quinqueremis sola. *adde*: LIV. 30, 41, 6 consuli . . . *tot* navium -is ex duabus -bus Cn. Octavi . . . et P. Villi . . . decreta). BELL. Afr. 20, 1 remigum partem ex -e . . . epibatarumque. LIV. 27, 30, 2 mille (*homines*). 34, 29, 5 ingens multitudo navalium sociorum e tribus contracta -bus. 37, 28, 8 ex cetera -e . . . armatis in litora expositis. CONST. veteran. 18 p. 856 (*a. 86*), 8 dimissis honesta missione ex eadem -e (*cf.* CORP. V 910 missicius ex -e). CORP. XIII 7681 (*Domitiano imp.*) miles ex casse (*sic*) G⟨e⟩rmanica (III 6109. IX 3892. X 685 *et passim.* XI 3524 *al.*). TAC. hist. 1, 6 *legionem* e -e Nero conscripserat. IAVOL. dig. 36, 1, 48 (46) archigubernus ex -e Britannica (*cf.* CORP. X 3428 guber(natori) vetrano. 3429. 3434. XIV 238). CORP. III 2020 veteranu(s) ex cl(asse) pr(aetoria) (2051. V 774. X 3521 *passim.* XIV 235. *cf.* PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24, 133 *a. 194* οὐετρανὸς . . . ἐκ κλάσσης). *adde*: X 1080 vet(erano) signif(ero). 3371 (centurioni) vet(erano) (3376). 3414 dupl(iciarii) caementari. 3416 vetrano cornici(ni) dupliciario. 3417 veter. evoka(to). 3461 ex -e praet. Misen. optio (triere) Vener(e). (3458. 3475). 3488 scr(ibae) veter(ano). XI 6739 sod(ales) ex cl(asse). XIII 8322 proreta Alexandrinus . . . ex -e. *nota*: CORP. III 7291 Iul(ius) Apollinaris . . . ex clas(se) (*sc. miles, item* XI 3532. *cf.* PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24, 133 *a. 186* Μάκερ ἀπὸ στόλου πραιτωρίου). **in -em:** CIC. Flacc. 30 nonne . . . pecunia in -em est erogata? NEP. Milt. 7, 6 quantus in -em sumptus factus est. LIV. 22, 57, 7 milites . . . in -em scriptos habebat (30, 2, 6. 44, 12, 9. 44, 21, 10). 26, 47, 3 multitudinem incolarum iuvenum ac validorum servorum in -em ad supplementum remigum dedit. 28, 45, 19 voluntarii nomina in -em dederunt. 36, 2, 15 in eam -em socios navales libertinos legeret. 36, 3, 5 cum *coloni maritimi* cogerentur in -em. in -e (-bus): esse: *de hominibus*: CIC. Verr. 2, 90. 6, 51 Balb. 5. NEP. Chabr. 4, 1 privatus. CAES. civ. 2, 43, 3 LIV. 26, 51, 8. 44, 42, 4. TAC. ann. 15, 51 nauarchus. FLOR. epit. 2, 2, 34. *de navibus*: NEP. Them. 3, 2 in qua -e ducentae *naves* erant Atheniensium. LIV. 29, 26, 2. 35, 26, 6. CIC. div. in Caec. 55 *servis symphoniacis* se in -e uti velle. BELL. Alex. 10, 3 in -e venisse (VVLG. Dan. 11, 40. *nota* venire -e *p. 1291, 24*). 25, 3 proficiscuntur (*abl. v. p. 1291, 7*). BELL. Afr. 10, 1 *rem gerere* (*abl. v. p. 1290, 60*). LIV. 35, 26, 7 *vehi* (PETRON. 108 vers. 2 vehit. *cf.* VVLG. III reg. 9, 27 misit. *nota abl. instr. p. 1291, 22 et 1290, 84*). MON. Ancyr. 4, 47 pugnaverunt *v. p. 1283, 14* (PS. ASCON. div. in Caec. p. 122). CONST. veteran. 1 p. 844 (*a. 52*) trierarchis et remigibus, qui militaverunt in -e (8 p. 850 *a. 71.* 9 p. 1959 *a. 71 et passim.* CORP. X 7535. *cf.* PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24, 133 *a. 143* οὐετρανοὶ στρατευσάμενοι . . . ἐν κλάσσαις δυσί. *ibid. a. 148*). SIDON. epist. 8, 6, 13 classicum in -e cecinisse. *abl. loci v. p. 1291, 27 sqq.*

D ***attributa*:** **1** *adiectiva*: **a** *qualitatis*: adversa: VAL. FL. 8, 380. aerata: VERG. Aen. 8, 675. aestiva: CLAVD. 15, 54. anxia: LVCAN. 8, 592. apta: LIV. 30, 10, 3. armata *v. p. 1286, 43.* bella: CIC. Att. 16, 4, 4. bona (optima): CIC. Verr. 1, 13. castrensis *v. p. 1283, 28.* celebris: VELL. 2, 79, 3. celeris: CATVLL. 64, 53. cita: ENN. scaen. 65 VERG. Aen. 5, 33. 66 HOR. carm. 1, 37, 24 HOMER. 222. clara: CIC. Verr. 6, 86 praeclara in speciem. communis: NEP. Arist. 2, 2 Paus. 2, 1 Them. 3, 2 SALL. hist. frg. 3, 5. [coronata(?): OV. met. 15, 696 -is *aliquot codd.*, navis *plerique.*] densa: LVCAN. 10, 537. dives: ITIN. Alex. 7 belli usibus. expedita *v. p. 1287, 19.* externa: LIV. 5, 54, 4 LVCAN. 8, 567. fida: TAC. hist. 1, 87. fidelis *v. infra l. 50.* fluminea: SIL. 4, 492. frequens: LIV. 34, 8, 6. funesta: STAT. Ach. 1, 31. gloriosa: CIC. Verr. 6, 97. grandis: ORIGO Const. 5, 23. gravis: LIV. 22, 14, 13 commeatibus. 22, 20, 6 praeda. FLOR. epit. 2, 2, 34 commeatibus, exercitu, propugnaculis, armis. 3, 5, 18 apparatu belli. immensa: FLOR. epit. 4, 11, 7 OROS. hist. 7, 42, 12. immota *v. p. 1288, 11.* impar: LIV. 25, 27, 8 viribus aut numero navium. TAC. hist. 5, 23 numero. improba: FLOR. epit. 3, 10, 17. inanis: VITR. 2, 8, 14. incolumis: BELL. Alex. 47, 5 LIV. 21, 50, 6. incredibilis: OROS. hist. 7, 42, 12. inermis: AVSON. 469, 3. infesta: LIV. 25, 27, 10 MELA 2, 5 LVCAN. 5, 448 TAC. hist. 2, 83 FLOR. epit. 4, 11, 5. 49. infirma: CIC. Verr. 6, 86 propter dimissionem propugnatorum atque remigum. ingens: LIV. 22, 22, 2 agmine onerariarum *navium.* 27, 5, 13. 33, 44, 7 VAL. MAX. 6, 6, 2 IVST. 27, 1, 8. inimica: PANEG. 5, 15. innumerabilis: PANEG. 7, 5. inops: CIC. Verr. 6, 86. LIV. 21, 50, 3 milite. instructa *v. p. 1287, 61.* invicta *v. p. 1289, 13.* inutilis *v. p. 1287, 31.* iracunda: HOR. carm. 1, 15, 34. lacera: SIL. 6, 686. laeta: LIV. 27, 31, 3 praedā. levis: FLOR. epit. 2, 2, 35 TAC. ann. 1, 70. libera: LIV. 37, 15, 1. lubrica: TAC. hist. 2, 101 ad mutandam fidem. lunata: LVCAN. 3, 533. magna (maior, maxima): CIC. Manil. 21. 35 div. 1, 29 Att. 10, 8, 4 CASS. Cic. epist. 12, 13, 4 NEP. Con. 4, 4 Them. 5, 3 CAES. civ. 3, 3, 1 BELL. Alex. 28, 2. 42, 3 CIRIS 479 LIV. 23, 33, 10. 31, 13, 3 *al.* MANIL. 3, 20 FLOR. epit. 3, 10, 18 VVLG. Dan. 11, 40 AVG. civ. 4, 4 p. 151 D. Martia: FLOR. epit. 3, 6, 4. modica: LIV. 35, 26, 1. navalis *v. p. 1282, 29.* nova: LIV. 23, 48, 6. 30, 36, 3 SEN. nat. 6, 23, 3 epist. 119, 7 benef. 6, 32, 3 SIL. 15, 152 FLOR. epit. 2, 15, 10. onusta: FLOR. epit. 2, 2, 21 ingenti praeda. AMM. 15, 10, 10 manu valida. opportuna: CIC. Verr. 1, 13. ornata *v. p. 1288, 19.* parata *v. p. 1288, 24.* parva (minor): SALL. or. Cottae 7. pavida: LVCAN. 5, 408. pia fidelis *v. p. 1293, 36. 37.* pia vindex *v. p. 1293, 47. 48. 63 sqq. 1294, 36.* plena: OV. fast. 4, 65 SIL. 16, 98. potior: TAC. hist. 5, 23 usu remigum. praedatoria: LIV. 29, 28, 5. praetoria *v. p. 1289, 29. 1293, 24 sq. 43 sqq. 60 sqq. 69. 1294, 38.* profuga: OV. met. 13, 229. 627. prompta: FLOR. epit. 2, 2, 35. proxima: FLOR. epit. 4, 2, 59. pulchra: CIC. Verr. 4, 186. 6, 67. 91 SALL. epist. Mithr. 13 VAL. MAX. 8, 1 absol. 4. regia: SYMM. or. 2, 28 (*i. magnifica. aliter v. p. 1293, 15*). residua: BELL. Afr. 44, 1. secura: SEN. Tro. 1167 AVIEN. Arat. 1393 AMM. 24, 6, 2. semirefecta *v. p. 1287, 30.* semusta *v. p. 1287, 24.* socia: OV. met. 13, 352 CLAVD. 15, 373. socialis: FLOR. epit. 3, 6, 8. speciosa: VELL. 2, 79, 2. subita: VAL. FL. 8, 261. tanta (quanta): CIC. fin. 2, 112 CAES. civ. 1, 85, 6 LIV. 21, 17, 2. 23, 48, 6 *al.* SEN. Ag. 413 LVCAN. 5, 328 OCTAVIA 42. terribilis: VAL. MAX. 5, 6 ext. 4 cunctis litoribus. trepida: LIV. 22, 20, 1. vacua: BELL. Afr. 62, 4 a defensoribus. vaga: TAC. Agr. 7. valida: CVLEX 82 TAC. hist. 1, 87. vetus: LIV. 30, 36, 3. victrix: LIV. 21, 41, 11. 28, 6, 8 TAC. hist. 2, 16. vindex *v. supra l. 51.* volucris: OV. met. 7, 460 SIL. 4, 51. **b** *adiect. nominum propriorum (eius cuius -is est)*: *nominum populorum* (*terrarum, urbium*): Abantia: STAT. silv. 4, 8, 46. Achaica: CAES. civ. 3, 5, 3. Achiva: ACC. trag. 522. Aegyptia: NEP. Chabr. 2, 3 CAES. civ. 3, 40, 1 SVET. Iul. 39. Argiva: SOL. 11, 25 AMM. 22, 8, 2. Argolica: CIC. carm. frg. 22, 6 OV. met. 13, 659 trist. 1, 83 SEN. Herc. f. 7 Tro. 813. Asiatica: CAES. civ. 3, 40, 5. Attica: MELA 2, 26. Corycia: LVCAN. 8, 26 (*sc. piratarum*). Danaa: OV. met. 13, 92 STAT. Ach. 2, 33. Dardania: VERG. Aen. 7, 289 STAT. Ach. 1, 80. Dorica: TRAG. inc. 62 SEN. Ag. 163 STAT. Ach. 1, 869. Eoa (*i. orientis*): CLAVD. 17, 151. Graia: LVCAN. 3, 753. 4, 530. Iliaca: VERG. Aen. 4, 537. 5, 607 AVSON. 118, 6 CARM. poet. min. V 50, 3, 6. Lacedaemonia: VAL. MAX. 3, 8 ext. 3. Laconica: MELA 2, 26. Latia: SIL. 1, 603. Lemnia: STAT. Theb. 5, 131. Liburnica: CAES. civ. 3, 5, 3. Lyctia: OV. met. 7, 490. Macedonica: SOL. 53, 2. Niliaca: AVSON. Mos. 213. Pelasga: OV. met. 13, 268 CVLEX 309. Persica: MELA 2, 109 CVRT. 4, 1, 37 PLIN. nat. 35, 139 SOL. 9, 3. Phoenissa: SIL. 7, 409 (*i. Carthag.*). Phrygia: OV. met. 14, 597. Punica: ACT. triumph. Capitol. a. u. c. 494

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(Corp. I² 1 p. 47) Poenica. LIV. 21, 51, 3. 22, 11, 6 *et passim.* VAL. MAX. 2, 8, 2. 3, 2, 10 CVRT. 4, 2, 11 SOL. 1, 99. Rhodia: CIC. div. 1, 68. 69 CAES. civ. 3, 26, 2 OV. met. 12, 574 LIV. 32, 32, 11. 37, 13, 1. 7 *al.* SVET. Claud. 21. Romana: LIV. 9, 38, 2 *et passim.* LVCAN. 3, 529 TAC. hist. 5, 18. 21 Agr. 30 Germ. 34 FLOR. epit. 1, 18, 4. 2, 2, 35. 3, 8, 4 SOL. 27, 40 AMM. 27, 4, 10 OROS. hist. 4, 1, 1. Siciliensis: CIC. Verr. 6, 42. Sidonia: SIL. 14, 355. Syriaca: LIV. 37, 22, 3 (*aliter infra l. 67 sqq.*). Troïa: OV. epist. 15, 329. Tyria: VELL. 1, 2, 4 SIL. 7, 430 SVET. Iul. 39. *nominum ducum*: Agamemnonia: LIV. 45, 27, 9 MELA 2, 45 CLAVD. 15, 484. Antoniana: VELL. 2, 84, 2. Caesariana: PLIN. nat. 32, 3. Cassiana: CAES. civ. 3, 101, 6. Othoniana: TAC. Agr. 7. [Pompeiana: VELL. 2, 79, 4 *suppl.*] Pomponiana: CAES. civ. 3, 101, 2. Sulpiciana: CAES. civ. 3, 101, 4. *adde appellativorum*: paterna: SIL. 12, 363 CLAVD. 10, 178. piratica: CVRT. 4, 8, 15. regia: NEP. Milt. 7, 4 LIV. 21, 50, 11. 35, 26, 6 *al.* TAC. hist. 3, 47 FLOR. epit. 2, 8, 12. socia *v. p. 1292, 59.* *nomina Romanae -is aetate imperatoria, plerumque a provinciis sim. petita, interdum ab imperatoribus (cf. Fiebiger, PW. III 2635 sqq.)*: Africana: LAMPR. Comm. 17, 7. *cf.* 17, 8 cum -em quoque Africanam Commodianam Herculeam appellasset. Alexandrina: CORP. III 43 (*a. 134 in Memnone*) -is Aug(ustae) Alex(andrinae). PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24, 133 *a. 143/44* κλάσσης Ἀούστης Ἀλεξανδρε⟨ίν⟩ης (*de eadem, ut videtur*: CORP. VIII 9358 Augustae). Alexandrina: COD. Theod. 13, 5, 32 (*a. 409*; COD. Iust. 11, 2, 4). PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24, 133 *saec. I et a. 159.* (praetoria) Antoniniana: CONST. veteran. 82 p. 1996 (*a. 214—17, sc. Misenensis?*). Ararica: NOT. dign. occ. 42, 21. Arlapensis: NOT. dign. occ. 35, 42. Augusta *v. l. 21. 22. 32. 36.* Britannica: TAC. hist. 4, 79 IAVOL. dig 36, 1, 48 (46) CORP. VII 18. 864. 970 *al.* XIII 3540. 3546. *additur*: CORP. XII 686 (*saec. III*) -is Britannicae Phi⟨lippianae⟩. Carpathia: COD. Theod. 13, 5, 32 (COD. Iust. 11, 1, 6. 11, 2, 4; *a. 409*). Comensis: NOT. dign. occ. 42, 9. Commodiana *v. l. 19.* Flavia: NOT. dign. occ. 32, 50 primae Flaviae Augustae. 32, 51 secundae Flaviae. *adde s.* Moesica, Pannonica. Germanica: CORP. XII 2412 (*saec. I*) TAC. hist. 1, 58 CORP. III 726 (*ante a. 114*) CAPITOL. Pert. 2, 3 CORP. VIII 9327. XIII 7719. 7728. *auditur praeterea*: CORP. XIII 7681 (*aet. Domitiani imp.*) Germanica p(ia) f(idelis) D(omitiana). 7723 Au⟨g⟩(usta) Ger(manica) p. fed. p(ia) f(idelis): CORP. XIII 8036 (*a. 160*). XII 681. XIII 7716. 7941 *saep.* Germensis: NOT. dign. or. 41, 39. Herculea *v. l. 19.* Histrica: NOT. dign. or. 41, 38 occ. 32, 52 *al.* Lauriacensis: NOT. dign. occ. 34, 43. Lybica nova: CORP. VIII 7030 (*a. 180/88*). Misenensis: CONST. veteran. 9 p. 1959 (*a. 71*) TAC. hist. 2, 9. 100. 3, 56. 57 *bis.* 60 SVET. vita Plin. p. 93. *cf.* PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24, 133 *a. 143* ἐν ... Μεισηνάτῃ. *plerumque*: -is praetoria Misenensis: CONST. veteran. 45 p. 875 (*a. 129*). 49 p. 878 (*a. 134*) *al.* CORP. X 3339 (*Anton. Pio*). 3340 (*M. Aurel. Vero*). 8215 (*a. 198*) *et passim in* INSCR. *adde*: CONST. veteran. 91 p. 896 (*a. 247*) in -e praetor. Philippiani (*sic*) seu Misenense. CORP. X 3336 (*a. 238/44*) Mis. p(iae) v(indicis) Gordianae. III 7327 Mis. p. v. Philip(pianae). X 3529 p. v. Moesica: CONST. veteran. 22 p. 858 (*a. 92*) Flavia Moesica (*item* CORP. III 14214 [34] *a. 185.* 7552. 8716). *additur*: INSCR. Dessau 8851 (*fere a. 240*) κλάσσης Φλ(αουίας) Μυσικῆς Γορδιανῆς. *est simpliciter* Moesica: CORP. IX 3609. *cf.* VIII 9358 Moesiatica. Pannonica: CORP. III 726 (*ante a. 114*). VIII 7977 Flaviae Pannonicae (III 14354 [6]. 3223 *al.*). *cf.* NOT. dign. occ. 32, 55 primae Pannonicae. 32, 56 Aegetensium sive secundae Pannonicae. Perinthia: INSCR. graec. Rom. Cagnat I 781 (*a. 88/90*) κλάσσης Περινθίας. Philippiana *v. l. 29. 46. 48.* Pontica: CORP. VI 31856 (*Commodo imp.*). Ratiarensis: NOT. dign. or. 42, 43. Ravennas: CONST. veteran. 8 p. 850 (*a. 71*) TAC. hist. 2, 100. 3, 6. 12. 36. 40 CORP. V 328 (*Vero M. Aurel. imp.*) SPART. Did. 6, 3. *saepius auditur* -is praetoria Ravennas *ut*: CONST. veteran. 44 p. 874 (*a. 127*). 62 p. 1987 (*a. 152*) *al.* CORP. VI 31856 (*Commodo imp.*) *et passim in* INSCR. *adde epitheta*: CONST. veteran. 94ᵃ p. 898 (*a. 249*) in -e prae⟨toria⟩ Deciana p(ia) v(indice) Ravennate. CORP. XI 6107 (*a. 246*) -is pr(o)pr(aetoriae) Ravennatis p(iae) v(indicis). III 168 cl. pr. Antoninian(ae) Ravennat(is) p. v. Sambrica: NOT. dign. occ. 38, 8. Seleucena: COD. Theod. 10, 23, 1 (*a. 369/70*). Sicula: SVET. Claud. 21. Stradensis: NOT. dign. or. 41, 39. Syriaca: CORP. VIII 8934 (*Anton. Pio imp.*). III 421. 434. VIII 9358. 9385. *al. cf.* PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24, 133 *a. 143. 148.* *nota* -is praetoria (*non additur utra fuerit, sc. Misenenis vel Ravennas*): S. C. de sumpt. lud. glad. (Corp. II 6278 *a. 176/77*) 44. 50 CORP. X 3343 (*a. 302*).

2 *genetivus*: **a** *explicativus*: LIV. 22, 31, 1 cum -e navium (centum viginti *add. Lipsius; sed cf.* 22, 37, 12 GELL. 10, 6, 2 OROS. hist. 7, 42, 12 HIST. Apoll. rec. A *et* B 8 p. 12 *bis.* rec. A 46 p. 101). LIV. 45, 10, 1 cum -e lemborum. VEG. mil. 2, 1 liburnarum ... lusoriarum, *v. p. 1283, 32 sqq.* (4, 33. CORP. VIII 9379 -is liburna(rum) Aug(usti)). *nota nomen hominum (nautarum) pro navibus*: COD. Theod. 13, 5, 27 (*a. 397*) naviculariorum. DARES 15 *cum* -e militum. NOT. dign. occ. 42, 15 barcariorum. *addito numero*: CIC. Verr. 2, 48 mille numero navium -em (NEP. Cim. 2, 2 ducentarum navium -em. Milt. 4, 1. 7, 1 *saep.* CAES. civ. 2, 3, 1. 3, 23, 1 BELL. Afr. 62, 2 LIV. 21, 51, 7. 22, 19, 3 *et saep.* VAL. MAX. 4, 6, 3 CVRT. 4, 5, 14. 5, 7, 8. 5, 8, 16 tot navium. TAC. hist. 4, 16 FLOR. epit. 2, 2, 7. 3, 5, 18 SCHOL. Cic. Bob. p. 108, 8 Hild. OROS. hist. 4, 7, 7. 4, 9, 12). SVET. Claud. 21 duodenarum triremium. *in imagine v. p. 1283, 54. 56. 59.* *inde praedicative*: NEP. Them. 2, 5 -is mille et ducentarum navium longarum fuit (LIV. 37, 23, 5. 37, 30, 1). *nota sensu finali*: LIV. 21, 22, 4 -is ... data tuendae maritimae orae. **b** *possessivus (hominum, quorum -is est)*: *nomen proprium populi sim.*: Achivom (-orum): TRAG. inc. 140. Aeneadum: SIL. 2, 420. Argivom (-orum): VERG. Aen. 1, 39 (GLOSS. IV 434, 21 naves Graecorum) DARES 15. Atheniensium: CIC. Verr. 6, 98 NEP. Chabr. 4, 3 POMP. TROG. prol. 4. Carthaginiensium: CIC. Verr. 5, 116. 6, 97 LIV. 27, 30, 16. 28, 8, 8 VAL. MAX. 1, 8 ext. 14. Cilicum: CAES. civ. 3, 101, 1. Cypriorum: NEP. Cim. 2, 2. Danaum: HOMER. 67. Graeciae: VARRO rust. 2 praef. 6 NEP. Arist. 2, 2 Them. 3, 2. Graecorum: LIV. 7, 25, 4. 10, 2, 1 (Graiorum: MELA 2, 45). Illyriorum: LIV. 41, 1, 3. Lacedaemoniorum: CIC. off. 3, 49 div. 1, 75 VAL. MAX. 6, 5 ext. 2 (*cf.* NEP. Timoth. 2, 1 Laconicen populatus -em eorum fugavit). Macedonum: CVRT. 4, 1, 36 MART. CAP. 6, 619. Massiliensium: CAES. civ. 2, 7, 2. Peloponnesiorum: NEP. Con. 5, 1. Persarum: FEST. p. 217. Phoenicum: NEP. Cim. 2, 2 CAES. civ. 3, 101, 1. Poenorum: VAL. MAX. 2, 8, 2. 6, 6, 2 SIL. 6, 666. Rhodiorum: CIC. div. 1, 68 NEP. Hann. 8, 4 LIV. 34, 29, 4. 37, 8, 2 VITR. 2, 8, 14 FLOR. epit. 3, 6, 8. populi Romani: CIC. Verr. 2, 87. 6, 67. 82. 91. 92. 100. 131. 137 div. 2, 20. Romanorum: LIV. 31, 45, 10. Syrorum: CAES. civ. 3, 101, 1. Thessalum: PACVV. trag. 331. *nota nomen fluvii marisve*: AVSON. 297, 19 Libyci Siculique profundi. CLAVD. 18, 404 Rhodani (NOT. dign. occ. 42, 14 fluminis Rhodani). *nomen proprium ducis*: CIC. Verr. 5, 103 Masinissae regis. Rab. Post. 20 Phil. 10, 8 div. 2, 114 Att. 16, 4, 4 CASS. Cic. epist. 12, 13, 3. 4 LENT. Cic. epist. 12, 14, 1. 12, 15, 2. 5 CAES. civ. 2, 3, 3. 2, 6, 6 BELL. Alex. 47, 1 BELL. Afr. 44, 2. 64, 2. 96, 1 HOR. carm. 1, 15, 34 LIV. 30, 36, 3. 30, 41, 6 *al.* POMP. TROG. Iust. 38, 6, 3 VELL. 2, 79, 1 CVRT. 4, 4, 8 PLIN. nat. 3, 101. 6, 96. 100. 134. 183. 7, 178. 9, 5. 7. 16, 192 *bis* TAC. hist. 2, 14. 28 SVET. Aug. 74 SOL. 2, 7 ORIGO Const. 5, 26 *bis* VVLG. III reg. 10, 11. 22. *nomina propr. -is Romanae aetate imperatoria*: -is (praetoria) Misenatium: PAPYR. Britann. 229 (*a. 166*), 1. 18 CORP. VI 31856 (*Commodo imp.*) VEG. mil. 4, 31. 32 NOT. dign. occ. 42, 11 CORP. III 1919. 2036. 2051. VI 32772. VIII 1322 Misenatium piae vindicis (*bis*). X 3487. 8119 *al.* XI 3522 (XIV 243 Misenensium). *cf.* PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24, 133 *a. 166* ἀπὸ στόλου πραιτωρίου Με⟨ισην⟩ῶν (CORP. III 14695 στόλου Μεισηνῶν). *ibid. a. 194* κλάσσης πραιτωρίας Μισηνῶν (CORP. inscr. graec. 3692). -is Ravennatium: VEG. mil. 4, 31. 32 NOT. dign. occ. 42, 7. *aliae*: Aegetensium *v. p. 1293, 54.* Anderetianorum: NOT. dign. occ. 42, 23. Venetum: NOT. dign. occ. 42, 4. *nomen appellativum*: adversariorum: NEP. Dion 5, 4 CAES. civ. 3, 14, 1 BELL. Alex. 47, 5 BELL. Afr. 53, 1. hostium: CIC. Verr. 5, 104 Manil. 33 Mur. 33 Arch. 21 Tusc 3, 66 CAES. civ. 2, 32, 12. 2, 43, 2. 3, 73, 3 BELL. Alex. 11, 6 BELL. Afr. 63, 1 SALL. hist. frg. 3, 37 LIV. 21, 49, 8. 22, 11, 7 *al.* VELL. 2, 84, 2 VAL. MAX. 6, 1 ext. 1 FLOR. epit. 1, 11, 10. 2, 2, 9. 30 PANEG. 7, 5. imperatoris: TAC. ann. 14, 11. popularium suorum: LIV. 37, 10, 1. praedonum: CIC. Flacc. 29 SEN. contr. 7, 1 (16), 11. sociorum: VAL. MAX. 4, 6, 3.

3 *ablativus et praepos.*: LIV. 24, 36, 7 duplici ... numero. FLOR. epit. 2, 2, 31 opulenta praeda. PORPH. Hor. epod. 4, 17 rostratis navibus. IVL. VAL. 1, 21 *v. p. 1282, 67.* TAC. hist. 3, 57 -i apud Misenum.

II ***pars rei publicae*** *(haec notio originem sumpsit a discriptione exercitus. cf.* GLOSS. V 179, 23 per -es dividebatur exercitus, qui postea manipuli dicti sunt): SERV. Aen. 7, 716 et partes populi -es vocamus, quae quinque fuerunt. PRISC. gramm. III 482, 22 hominum collegia, quae Graeci σπείρας vocant (*v. p. 1281, 46 sqq.*). LIV. 1, 43, 1—11 *fusius de quinque -ium ordine, censu, armis. de re v. Kübler, PW. III 2630.* *a Graecis vertitur* συμμορία, κλῆσις, μοῖρα, τίμημα, τάξις, σύνταξις (*v. Magie, De Romanorum iuris publici sacrique vocabulis [1905] p. 56*). *cf.* DIONYS. ant. 4, 18 ἐγένοντο δὴ συμμορίαι μὲν ἕξ, ἃς Ῥωμαῖοι καλοῦσι κλάσεις, κατὰ τὰς Ἑλληνικὰς κλήσεις παρονομάσαντες κτλ. (*v. p. 1281, 11 sq.*).

A ***proprie***: FEST. p. 246 'pro censu -is iuniorum' Ser(vius) Tullius cum dixit in discriptione centuriarum accipi debet 'in censu', ut ait M. Varro *eqs.* (GELL. 10, 28, 1 *cum* illas quinque -es ⟨seniorum et⟩ iuniorum census faciendi gratia *Ser. Tullius* institueret). GELL. 6 (7), 13 quem 'classicum' dicat M. Cato, quem 'infra -em' (*Cato or. frg. 32, 3. cf.* FEST. p. 113 infra -em significantur, qui minore summa, quam centum et viginti milium aeris censi sunt. GELL. *l. l.* infra -em autem appellabantur secundae -is ceterarumque omnium -ium, qui minore summa aeris ... censebantur). FEST. p. 257 'quintanam -em' Lucilius sic meminit (*1287*). LEX agr. (Corp. I 200 = I² 2 n. 585) 37 ⟨recuperatores ex cei⟩vibus L, quei -is primae sient, XI dato (CIC. rep. 2, 39. 40 in una centuria inferiorum -ium tum quidem plures censebantur, quam paene in prima -e tota. LIV. 1, 43, 2. 11. 43, 16, 14. VAL. MAX. 6, 5, 3 primae -is permultae centuriae. PLIN. nat. 33, 43. GELL. 6 (7), 3, 1 classici dicebantur non omnes qui in -bus erant, sed primae tantum -is homines. PANEG. 9, 5 p. 196, 18 *milites* armis omnibus more primae -is armati (*adde p. 1295, 10*). CIC. Flacc. 15 tributim et centuriatim discriptis ordinibus, -bus, aetatibus (rep. 4, 2 quam commode ordines de-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

scripti, aetates, -es, equitatus. LIV. 1, 42, 5 tum -es centuriasque et hunc ordinem ex censu descripsit *Servius Tullius rex*. *cf.* 4, 4, 2 census . . . et descriptio centuriarum -iumque non erat, ab Ser. Tullio est facta. FEST. p. 249 'procum patricium' in descriptione -ium [c eassium *cod.*], quam fecit Ser. Tullius, significat *eqs.*). CIC. rep. 2, 39 reliquum populum distribuit in quinque -es (FLOR. epit. 1, 1, 6 populus Romanus relatus in censum, digestus in -es. ARNOB. nat. 2, 67 quinque in -es habetis populum distributum. FAV. EVL. p. 6, 10 in quinque -es omnia civitatis membra claudentes). CIC. Phil. 2, 82 prima -is vocatur, renuntiatur . . . tum secunda -is vocatur (VARRO ling. 5, 91 comitiis ad comit⟨i⟩atum. LIV. 1, 43, 11. AMPEL. 48, 1 ad suffragium. AVSON. 419, 13 iure vocatis -bus). CIC. ac. 2, 73 (*in imagine*) qui mihi cum illo (*Democrito*) collati quintae -is videntur (*proprie*: LIV. 1, 43, 6). SALL. Iug. 86, 1 *Marius* milites scribere, non more maiorum neque ex -bus sed . . . capite censos plerosque (LIV. 3, 30, 7 tribuni plebis decem creati sunt, bini ex singulis -bus [ASCON. Corn. p. 77 Cl. singulos ex singulis -bus]). ARNOB. nat. 2, 29 (*in imag.*) desinite hominem, proletari⟨us⟩ cum sit, -bus (classicis *coniecerunt*), et capite cum censeatur, ascribere ordinibus primis. AVSON. 419, 44 valete modo -es populi et urbanarum tribuum praerogativae et centuriae iure vocatae. *nota posteriore aetate de discriptione urbis Constantinopolis*: COD. Theod. 8, 7, 21 (*a. 426*) irenarchas quoque et actuarios et cornicularios tam -ium urbis Constantinopolitanae, quam thymelae equorumque currulium civitatum diversarum.

B *translate*: **1** *i. q. ordo, dignitas, numerus* (*cf.* CIC. ac. 2, 73 *l. 13 et* ARNOB. *l. 18*): *generatim*: HOR. sat. 1, 2, 47 tutior (*sc. in amando*) at quanto merx est in -e secunda, libertinarum dico! SEN. epist. 75, 8 inter ipsos quoque proficientes sunt magna discrimina; in tres -es . . . dividuntur. SVET. Tib. 46 *Tiberius* tribus -bus *comitum suarum* factis pro dignitate cuiusque primae sescenta sestertia, secundae quadraginta distribuit *eqs.* S. C. de sumpt. lud. glad. (Corp. II 6278 *a. 176/77*) 32 trifariam coetus gladiator(um) divisus sit. primi ordinis gladiatoris summum pretium sit $\overline{VIII}$, mediae -is $\overline{VI}$, deinde quinque (*cf. ibid.* 31 primae parti . . . secundae . . . tertiae. 33 quinque sint manipuli, cuius primi pretium . . . secundi *eqs.*). CYPR. GALL. exod. 1129 ex Iuda, cui -e fuit clarigena origo. *nota*: COD. Iust. 12, 59 (60), 10, 4 (*imp. Leone*) thesauriensium -is (*inter officiales scrinii sacrarum epistularum*). *speciatim in scholis puerorum* (*cf.* DIFF. ed. Beck p. 67, 13 -is . . . interdum et conspiratio iuvenum. GLOSS. V 446, 18): QVINT. inst. 1, 2, 23 non inutilem scio servatum esse a praeceptoribus meis morem, qui cum pueros in -es distribuerent, ordinem dicendi secundum vires ingenii dabant, et ita superiore loco quisque declamabat, ut praecedere profectu videbatur. 1, 2, 24 ea nobis (*sc. pueris*) ingens palma, ducere vero -em multo pulcherrimum. 10, 5, 21 obstant huic (*sc. in declamando mori*) . . . fere turba discipulorum et consuetudo -ium certis diebus audiendarum. IVV. 7, 151 declamare doces? o ferrea pectora Vetti, cum perimit saevos -is numerosa tyrannos *eqs.*

2 *latiore sensu i. q. numerus quilibet discriptus hominum, caterva*: PETRON. 74 *ad servos*: 'abite, ut alii veniant ad officium'. subiit igitur alia -is. COLVM. 1, 9, 7 -es etiam non maiores, quam denum hominum faciendae, quas decurias appellaverunt antiqui. 1, 9, 8 si latior est ager, in regiones diducendae sunt eae -es. TERT. apol. 39 inde (*in cena dominica*) disceditur non in catervas caesionum nec in -es discursationum nec in eruptiones lasciviarum. PASS. Mar. Iac. 6 p. 54, 3 admovebantur confessorum singulae -es, quas ille iudex ad gladium duci iubebat. p. 54, 8. CYPR. GALL. gen. 1122 quia conspicuus *Iosephus* germana in -e virebat. PS. AVG. serm. 219, 3 Herodes quid putas acturus eris, quando contra te tantorum -es infantium iudiciale coeperint exercere litigium? NICET. psalm. 3 p. 71 B. *Moyses* choros instituit utrorumque sexuum distinctis -bus . . . deo canticum triumphale perdocuit (*cf.* ISID. orig. 6, 19, 6 choreae ludicrum cantilenae vel saltationes -ium sunt. GLOSS. V 352, 45. 185, 28). SIDON. epist. 4, 11, 6 vers. 15 ante altaria . . . instructas docuit sonare -es. *de bestiis*: APVL. met. 6, 10 convocat corrogatque cunctam formicarum accolarum -em. AVG. serm. ed. Mai 69 non ibi (*in theatris*) ferarum -es, sed pii christianorum greges producebantur ad pugnam.

derivata: classiarius (classarius), classicus (VARRO ling. 5, 91 PRISC. gramm. III 482, 24), classeus, classescere. *cf.* Classius (-a), Classianus.

[balialmon id est **clata** invocant GLOSS. III 536, 58 (βούφθαλμον . . . calt⟨h⟩am vocant *corr. Goetz. v. s.* caltha).] *Mbr.*

clātra, -ōrum *v.* clatri. **clātrātus** *v.* clatro.

clātrī, -ōrum *m.* [*a gr.* τὰ *κλᾱϝιθρα *vel* κλᾷθρα *tractum esse videtur, cf. att.* κλῇθρα, κλεῖθρα. *Th.*]. *formae*: clātra, -ōrum *n.*: PROP. 4, 5, 74 cum fallenda meo pollice -a (caltra *codd., corr. Beroaldus*) forent. *cf.* CAPER gramm. VII 108, 16 -i hi, non haec -a. *sing. neutr.* clātrum: GLOSS. V 352, 38. PROB. app. gramm. IV 195, 23 cracli. 199, 12 glatri non cracli (*cf. Heraeus, Archiv 11 (1900) 329*). DON. gramm. IV 376, 26 tragli *cod. Leid.* clītra (*cf. gr.* κλεῖθρα): GLOSS. II 101, 45 -a (claustra *b*) κλεῖθρα. clītrī: GLOSS. IV 35, 32. *i. q. cancelli, claustra, serae sim.*: GLOSS. -i κανόνες οἱ ἐν θυρίσι ὀβελίσκοι. ligna volubilia in caveis. -um pearroc (*anglosax. i. q. locus saeptus, 'Pferch'; angl.* park).

CATO agr. 4 bubilia bona, bonas praesepes Faliscas clatratas, -os interesse oportet pede. 14, 2 fenestras, -os in fenestras maioris bipedalis X (COLVM. 8, 3, 4 maiores fenestrae aperiantur et eae -is muniantur. CORP. VI 260 -os in fenestris posuit). HOR. ars 473 velut ursus, obiectos caveae valuit si frangere -os (SCHOL. Hor. Vind. *ad l.* dicuntur illa ligna, quae sunt ante foveam posita, ne ursus exeat. PASS. Theclae C 28 p. 77, 5 leaena per -os caveae proferens linguam). COLVM. 6, 37, 10 aditus *loci ad partus extructi* est ex utraque parte, sed ab inferiore -is munitus. 8, 11, 3 ea *arundinea* saepta distinguuntur velut -is intercurrentibus calamis. 8, 15, 1 *locus planus* -is superpositis vel grandi macula retibus contegitur. 8, 17, 10 spissi -i marginibus *piscinae* infiguntur, qui super aquam semper emineant. 9, 1, 3 vacerris includi, sic enim appellatur genus -orum. 9, 1, 9. CORP. III 2072 vestibulum et ambitus monumenti a bathro -orum intra loricam . . . long(a) p(edes) XXXII. VI 9636. 11530, 11 tectum cum clat(ris) ferreis. 12914. XII 2522 (*saec. I*) horologium cum suo aedificio et signis omnibus et -is. SCHOL. Hor. ars 473 -os rudos. CLAVD. 24, 272 retibus et -is dilata morte tenendae ducendaeque ferae.

clātro, -ātus, -āre *a* clatri. *i. clatris includere*: COLVM. 9, 1, 4 vacerras inter pedes octonos figere, serisque transversis ita -are, ne spatiorum laxitas, quae foraminibus intervenit, pecudi praebeat fugam. *part. pass. adiect.* clātrātus, -a, -um: PLAVT. Mil. 379 neque fenestra nisi -a (clarata *AP, corr. Scutarius*. SERV. Aen. 3, 152 'insertas . . . fenestras' aut -as). CATO agr. 4 *supra l. 3*. LEX par. fac. Put. (Corp. X 1781) 2, 9 fores -as II cum postibus aesculnieis. VITR. 4, 6, 6 Atticurge *fores* isdem rationibus perficiuntur quibus Dorica. . . . ipsaque non fiunt -a (caelostrata *GH*) neque bifora sed valvata.

clātrum *v. supra p. 1295, 80.*

clāva, -ae *f.* [*fortasse ex* *cladva *factum, cf. esse videtur c.* clades, per-cellere. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 62 -a teli genus, qua Hercules utebatur. calones militum servi dicti, quia ligneas -as gerebant, quae Graeci κᾶλα vocant. ISID. orig. 18, 7, 7 -a, qualis fuit Herculis, dicta, quod sit clavis ferreis invicem religata, et est cubito semis facta in longitudine; haec et cateia. GLOSS. ῥόπαλον, fustis. *anglosax.* steng (*i. q. pertica*). *inde a* PLAVTO, *deest*: TER. RHET. Her. CATVLLO CAES. SALL. VERG. HOR. TIB. SEN. rhet. VELL. VAL. MAX. LVCANO PETRON. MART. QVINT. IVV. TAC. PLIN. iun.

i. q. baculus nodosus, fustis: **1** *generatim, plerumque instrumentum pugnae*: LVCR. 5, 975 consectabantur silvestria saecla ferarum missilibus saxis et magno pondere -ae. NEP. Dat. 3, 2 gerens in capite galeam venatoriam, dextra manu -am, sinistra copulam. VERG. Aen. 10, 317 Cissea durum immanemque Gyan sternentes agmina -a. catal. 2, 21 fit ista mentula apta -a dexterae. OV. epist. 4, 115 ossa . . . -a perfracta trinodi (fast. 1, 575). 10, 77 me quoque, qua fratrem, mactasses, improbe, -a. Pont. 4, 10, 79 non tibi sunt hostes ferro -aque domandi. VITR. 2 praef. 1. 9, 5, 2. CVRT. 9, 4, 3 pelles ferarum pro veste, -ae tela erant. PLIN. nat. 8, 93. 9, 92. 93. 19, 18 textumque *linum* tunditur -is. 25, 75 rhopalon a radice -ae simili. VAL. FL. 1, 111. SIL. 2, 155 agmina vastabat -a, nihil indigus ensis. 2, 198 incussa gemina inter tempora -a. 2, 246 alteque resultant aere illisa cavo nodosae pondera -ae. 8, 584 quae Buxentia pubes aptabat dextris, irrasae robora -ae. STAT. Theb. 2, 619 pinea nodosam quassabat robora -am. FRONTIN. strat. 3, 9, 3 loris et -is quibus in ascensu nitebantur adiuti. SVET. Nero 53. PANEG. 10, 24 nostri proditos sibi -is adoriuntur, quae gravibus ferratisque nodis hostem . . . caedendo defatigabant. LAMPR. Comm. 9, 6 IVVENC. 4, 513. AMM. 31, 7, 12 ingentes -as in nostros conicientes. RVFIN. hist. 4, 16, 3 baculo aut -a feriendum. OROS. hist. 5, 9, 2. *nota de lituo*: FAST. Praen. Mart. 23 (Corp. I^2 1 p. 234) Lutatius quidem -am eam ait esse in ruina palati incensi a Gallis repertam, qua Romulus urbem inauguraverit. *in imagine*: HIER. in Ier. 3 praef. p. 923/24 *Albinus haereticus* iuxta fabulas poetarum instar Cerberi spirituali percutiendus est -a. MAR. MERC. subnot. 9, 13 qui te pastorali -a ab ecclesia deterruit, proturbavit atque confregit. *speciatim Herculi attribuitur*: VARRO ling. 8, 26 utrum Herculi an Herculis -am dici oporteat. PRIAP. 9, 9 num tegit Alcides nodosae robora -ae? 20, 5 Herculis armata est invicta dextera -a; at me terribilem mentula tenta facit. ELEG. in Maecen. 1, 79 -a torosa tibi (*Herculi*) pariter cum pelle iacebat. PROP. 4, 9, 17. 39 facta Herculeae . . . -ae (PRVD. ham. 401). OV. epist. 9, 117 instruxitque manum -a domitrice ferarum. met. 9, 114. 236 imposita -ae cervice recumbis. fast. 2, 325 capit -amque gravem spoliumque leonis. LIV. 1, 7, 7 SEN. Herc. f. 466. 1085. Herc. O. 413 vasta gravatus horridam -a manum. 495 Phaedr. 323 apocol. 7. VAL. FL. 3, 162 socia sed disicit agmina -a. 3, 168 -amque superne intonat. STAT. silv. 4, 6, 57. SACERD. gramm. VI 505, 28 ῥόπαλον, id est Herculis -am. TERT. pall. 4 SOL. 1, 11 ARNOB. nat. 4, 22 SIDON. carm. 10, 15 DRAC. Romul. 2, 151. SCHOL. Germ. Bas. p. 61, 2 Hercules super anguem recumbens -a reiecta (τὸ ῥόπαλον ἀνατεταχώς). *in proverbio*: SVET. vita Verg. p. 66 facilius esse Herculi -am quam Homero versum subripere. MACR. sat. 5, 3, 16 CAS-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SIOD. in psalm. praef. p. 9B ISID. orig. 10, 44. *pro nomine herbae nymphaeae*: MARCELL. med. 33, 63 herba est, quae graece nymphaea, latine -a Herculis ... appellatur. *nota: insigne Cynicorum*: AVG. civ. 14, 20 *philosophi Cynici* non solum amiciuntur pallio, verum etiam -am ferunt. SIDON. epist. 4, 11, 1 pallium et -am *philosophorum* nunc irrideret. 9, 9, 14 pallio aut -a velut sophisticis insignibus. 2 *instrumentum ad verberandum*: PLAVT. Rud. 799 afferto duas -as. 807 accipe illinc alteram -am, Sparax. TITIN. com. 43 -is ilico abstrudi iubeo. NOVIVS Atell. 79 iam te occidam -a scirpea. CIC. Verr. 5, 94 male mulcati -is ac fustibus repelluntur. COLVM. 6, 2, 4 unus cum -a salignea procedens modicis ictibus subinde impetus eorum coerceat. 3 *instrumentum exercitationis tironum*: CIC. Cato 58 sibi *habeant* -am et pilam, sibi natationes atque cursus. VEG. mil. 1, 11 -as ligneas dupli aeque ponderis pro gladiis tironibus dabant. *ibid.* cum -a velut cum gladio se exercebat *tiro*. 1, 14 tiro, qui cum -a exercetur ad palum. 4 *i. q.* σκυτάλη: NEP. Paus. 3, 4 legatos cum -a (lava *vel* lana *codd.*) ad eum (*Pausaniam*) miserunt, in qua more illorum (*Lacedaemoniorum*) erat scriptum. 5 *surculus arboris*: PALLAD. 4, 10, 11 citri arbor multis modis seritur, semine, ramo, talea, -a. 4, 10, 12 -a seri commodius est, quae sit manubrii crassitudine, longitudine cubitali, ex utraque parte levigata, nodis et aculeis recisis, sed integra summitate gemmarum, per quas spes futuri germinis intumescat.

epitheta: gravis: OV. fast. 2, 325 SEN. Herc. f. 1024. 1085. irrasa: SIL. 8, 584. lignea: PAVL. FEST. p. 62. nodosa: PRIAP. 9, 9 SIL. 2, 246 STAT. Theb. 2, 619. pastoralis: MAR. MERC. subnot. 9, 13. salignea: COLVM. 6, 2, 4. scirpea: NOVIVS Atell. 79. spiritualis: HIER. in Ier. 3 praef. p. 923/24. torosa: Eleg. in Maecen. 1, 79. trinodis: OV. epist. 4, 115 fast. 1, 575. vasta: SEN. Herc. O. 413.

deriv.: clavale, clavator, 1. clavicula, clavula. *comp.*: 1. claviger.

clavāca *v.* cloaca.

fuste: **clāvālī** SCHOL. Hor. gloss. Γ sat. 1, 3, 134. *a* clava.

clāvārium, -ī *n.* [*a* clavus, *ut videtur; cf.* calcearium; *v. Kempf, Jahrbb. f. klass. Philol. Suppl. 26 (1901) 372 sq. Th.*]. *i. q. pecunia militibus pro clavis vel calceis data*: TAC. hist. 3, 50 seditiosae militum voces terrebant, -um — donativi nomen est — flagitantium.

masc. **clāvārius**, -ī. GLOSS. ἡλοκόπος, ἡλοποιός. CORP. II suppl. 5812 Pelagius -us. V 7023. XII 4467 -us materiar(ius).

femin. **clāvāria** (-ae): CORP. V 7023 Cornelia Venusta -a. *nota adiect.*: GLOSS. III 326, 22 ἡλοκόπον: forma **clāvāris**. *addasne formam* c l a h a r u s? *v. p. 1245, 78.*

clāvātor, -ōris *m.* [*a* clava. *Th.*]. *i. q.* κορυνήτης. PAVL. FEST. p. 62 is qui huiusmodi telo (*sc. clava lignea*, κάλον) utitur, -r appellatur. PLAVT. Rud. 804 ehem, optime edepol. eccum -r advenit (-or eccum *Müller*, ecc(e) *vel* en -or *Mbr.*, -or venit *Bentley*, -or *bisyllabum fuisse suspicatur Leo*).

aram, tectum et **clavatra** (*? an i. q.* clatra?) dedere CORP. V suppl. ital. 118.

clāvātūra σημείωσις GLOSS. III 21, 33 (92, 66) (*in titulo* 'de veste'). *a* clavus, clavare. *Spelthahn.*

clāvātus *v.* clavo.

claucōma, claucōmaticus, claucus *v.* glauc-.

? **clauculās** uilucas (*anglosax.*) GLOSS. Ampl. V 278, 11. *cum* cochlea *confert Meyer-Lübke, Wien. Stud. 25 (1903) 97. Mbr.*

clauculus *v.* clavulus.

claudaster (-stra, -strum) [*a* claudus. *Th.*]. GLOSS. II 245, 32 ἀρνησίχωλος -r. 573, 29 -r claudus.

claudeo, -sūrus, -ēre (c l a u d o, -ere, c l a u d i o, -īre) [*a* claudus *derivatum esse videtur. Th.*]. cludo: LVCIL. 250 *l. 68* AVSON. 300, 32. PRISC. gramm. II 514, 16 invenitur ... -eo, sed et -o pro claudico. Sallustius in III hist. (*v. l. 77*). ... Caecilius in Epiclero (*v. l. 71*). *formae inusitatae in* GLOSS.: c l a u d i o, c l a u d i r e, c l a n d i r e, c l a n i d i o ('clandire *non tam in* claudere *corrigere quam ad vulgarem nescio quem usum revocare mavult Loewe, Prodr. p. 357*'. *Goetz*). *cf. sub v.* claudico *et* cladere. *de reliquis formis non dubiae coniugationis v. infra litteras dispestas.* GLOSS. -ire: claudicare. II 479, 33 χωλεύω -io, claudico. *inde a* CAECILIO com.

1 *proprie*: LVCIL. 250 zonatim circum impluvium cinerari⟨u⟩s ⟨...⟩ cludebat (*v. Marx in h. l.*). PAVL. NOL. carm. 20, 245 quem matris ab alvo -entem ... Petrus atque Iohannes iusserunt validis in saltum exurgere plantis. 2 *translate*: *de rebus*: CAECIL. com. 32 an ubi vos sitis, ibi consilium -eat? [TER. Eun. 164? (*v. sub* 1. claudo *p. 1311, 13*).] CIC. orat. 170 cur -ere aut insistere orationem malint quam cum sententia pariter excurrere. Tusc. 5, 22 etiamsi *beata vita* ex aliqua parte -ret, tamen ... obtinere nomen suum. SALL. or. Macri 25 neque ... ignorantia res -it, verum occupavit ... vos torpedo. hist. frg. 3, 32 coniuratione -it (*res?*). LIV. 22, 39, 3 altera parte -ente re publica (*Ussing*, -et rei p. *P*). FRONTO p. 54, 1 N. num ... ingenio tuo vel desidia vel indiligentia -dat (*corrupta*; ingenium tuum *Naber; possis et* -as, *cf. p. 1298, 7*). p. 152, 5 in hoc ... eloquentiam tuam -ere. AVR. Fronto p. 71, 11 N. nequid opere nostro -dat, advigilamus. GELL. 1, 7, 20 imperfecto ... numero verborum sonus -ret. 4, 7, 4 nisi tertia syllaba circumflexe promatur, numerus -urus est. 13, 21 (20), 10 suavitatem sonitus -ere. APVL. flor. 18 p. 85 prolixa oratio suppeteret ac non hic maxime -ret, ubi me facundissimum cuperem. AVSON. 300, 32 si memoria rebus vetustis -it. SYMM. epist. 1, 33 vereor, ne ... in nos parentis -dat (claudicet *F*) affectio. CLAVD. MAM. anim. p. 141, 5 quid in hoc veritas -dat, ut animam corpus esse quis sentiat. *de personis*: CIC. Brut. 214 nemo in aliqua parte ... omnino nihil poterat: in quacumque enim una plane -ret, orator esse non posset (*opp.* excellebat). FRONTO p. 96, 18 N. ne in verborum copia et pulchritudine -res. APVL. Socr. 4 p. 126 homines ratione -entes (plaudentes, gaudentes *al.*), oratione pollentes. *dubiae interpretationis*: ITIN. Alex. 25 Bactris paene frontis in medio numero -entibus (*i. imparibus? nutantibus?*). [PLIN. nat. 18, 330 *v. sub* 1. claudo *p. 1308, 83.*]

claudicāriae *v.* codicarius.

claudicātio, -ōnis *f. a* claudicare. *proprie*: CIC. de orat. 2, 249 utrumque *dictum* (*sc. tam grave quam ridiculum*) ex eo, quod in -e animadverti potuit, est ductum. nat. deor. 1, 83 in quo (*Volcano*) stante ... leviter apparet -o non deformis. VAL. MAX. 8, 11 ext. 3 Volcanus ... stat dissimulatae -is ... leviter vestigium repraesentans. COLVM. 6, 12, 1 sanguis demissus in pedes -em affert (VEG. mulom. 4, 9). CHIRON 177 signa -is. 344 alternis ... pedibus ab articulis -es interveniunt. 490 *iumentum* ambulabit rectum sine ulla -e. 516 nascitur ei genuorum contractionem et -em. HIER. nom. hebr. p. 43, 25 Thafisa -o sive remissio vitae. AVG. nupt. et concup. 1, 7, 8 tamquam si quispiam pede vitiato ad aliquod bonum etiam claudicando perveniat, nec propter -is malum mala est illa perventio nec propter illius perventionis bonum bona est -o (*cf.* c. Iul. 5, 8, 34 dixi ... sine -e non posse, hoc est sine libidine, perveniri [*sc. ad opus coniugale*]). serm. 155, 10 -o rectae ambulationi non est subiecta. *ibid. saepius. item* 155, 11. loc. hept. 5, 44 (*ad deut. 15, 21* 'claudum aut caecum') p. 608, 8 non ait -o aut caecitas, ipsa enim sunt vitia. in psalm. 40, 20 -o Iacob (*gen. 32, 31*). *ibid.* ut fieret -o, *angelus* tetigit latitudinem femoris eius. perf. inst. 2, 4 -o ... actus est, non res. *ibid. saepius.* PS. SORAN. quaest. med. 8 -em detrahit *medicina*. CAEL. AVR. chron. 2, 1, 28 -es ... tardationes ... alienationes. *tropologice*: AVG. c. Iul. 5, 8, 34 *v. l. 26.* MVTIAN. Chrysost. hom. 30, 1 'recte' inquit 'ambulate' (*Hebr. 12, 13*). nec -o plus accrescat, sed potius ad statum pristinum revocetur: qui enim cum -e currit, in malitia demoratur. *translate*: AVG. epist. 93, 38 Petri (*cogentis gentes iudaizare*) non tantum -o, verum etiam correctio scripturis canonicis continetur. *de metris*: AVG. mus. 2, 13, 24 de commutatione illius ordinis pedum, quam nihil -is illaturam esse praediximus. 2, 14, 26 ceteri omnes quinum temporum pedes possunt sine ulla -e copulari.

claudico, -āvī, -āre [*a* claudus. *Th.*]. EVTYCH. gramm. V 462, 7 claudus -o. c l o d i c o: CIC. de orat. 2, 249 *v. l. 54.* DIOM. gramm. I 504, 10 CHIRON 110. 111 (113 *al.* -au-) GLOSS. III 80, 60 *al.* GLOSS. χωλεύω, claudio. χωλαίνω. -at: χωλαίνει, ἐμποδίζει. claudit. *corrupt. in* GLOSS. *v. p. 150, 39.* *forma deponentis* c l a u d i c o r -ārī: ITALA III reg. 18, 21 (Legion.) *v. p. 1299, 53.*

I *proprie*: A *de hominibus et quadrupedibus* (*claudicare pedibus*; CASSIOD. in psalm. 17, 46 -are proprie dicimus eos qui uno pede sunt debiles): CIC. de orat. 2, 249 Carvilio graviter ... -anti ex volnere ... mater dixit: '...'. praeclarum et grave est; quod Calvino Glaucia -anti: 'ubi est vetus illud: num -at? at hic clodicat' hoc ridiculum est *eqs.* (*v. sub* claudicatio *supra l. 15; de interpretatione huius dicti non satis constat*). VARRO ling. 9, 33 mutilum bovem aut luscum hominem -antemque equum. OV. am. 2, 17, 20 quamvis ... turpiter obliquo -et ille (*Volcanus*) pede. fast. 3, 758 percusso -at ille genu. COLVM. 6, 12, 3 si *bos* dolore nervorum -at. 6, 15, 2 minus ... -bunt armenta, si ... laventur pedes. PLIN. nat. 8, 183 nec -ante nec aliena hostia deos placari. 34, 59 *Pythagoras* fecit ... Syracusis ... -antem, cuius ulceris dolorem sentire etiam spectantes videntur. APVL. met. 6, 30 reminiscor (*asinus*) doloris ungulae et occipio nutanti capite -are. ITALA gen. 32, 31 (Lugd.) -vit femore suo (ἐπέσκαζε τῷ μηρῷ αὐτοῦ. ITALA Ambr. Iac. 2, 7, 31 a femore, VVLG. pede). Ezech. 34, 4 (Ps. Cypr. ad Novat. 14) quare ... -antem non curastis (τὸ ἠσθενηκὸς οὐκ ἐνισχύσατε, VVLG. aegrotum ... sanastis)? Ezech. 34, 16 (*ibid.*) quod -verat, curabo (τὸ ἐκλεῖπον ἐνισχύσω, VVLG. *non respondet*). TREB. trig. tyr. 33, 2 uno pede -ans. IVST. 6, 2, 5 (6) Agesilaum ... propter responsa oraculi ... an eum summae rei praeponerent deliberaverunt, quibus futurus imperii finis denuntiabatur, cum regium -asset imperium; erat enim pede claudus. ad postremum statuerunt melius esse ingressu regem quam imperio regnum -are (*cf.* PLVT. Ages. 3 χωλὴν ... βασιλείαν. OROS. hist. 3, 1, 9). CHIRON 110 ex quo validius -e⟨t⟩ *iumentum*. 111. 113. 173 -at ab articulis (VEG. mulom. 1, 6, 1). 368 prioribus pedibus. 380 in sinistro. 635 ab ungula. 664 PELAGON. 204 pedibus alternis. 237. 270 de priori pede. HIER. in Gal. 2, 14 qui sanis gressibus -are se simulant, non vitium habent in pedibus. VAL. CEM. hom. 7, 2 quem aspexeris caecum, quem offenderis -antem. *nota* GILD. Brit. 69 chron. III p. 64, 27 'ambulavit Enoch cum deo et non inveniebatur' in mundi scilicet vanitate ... post idola proclive ... -are ... insipientis. *sic de pedibus ipsis*: HIER. tract. p. 374, 30 habere oculum caliginantem et pedem -antem. AVG. nupt. et concup. 2, 34, 57 vulnera quae corporibus infliguntur, membra faciunt -are vel aegre moveri.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *de avibus* (*claudicare alis*): LVCR. 6, 834 cuius (*lacus Averni*) ubi e regione loci venere volantes, -at extemplo pinnarum nisus inanis. C *de inanimis*: LVCR. 4, 515 libella aliqua si ex parti -at hilum. 6, 1107 in Aegypto..., qua mundi -at axis (*i. non rectus est*). D *de voce*: AMBR. Noe 7, 22 de quibus (*dentibus velut modulatoribus vocis*) si qui ceciderit, vox -at.

II *translate i. q. infirmum, debilem esse*: A *de rebus*: CIC. de orat. 3, 198 si quid in nostra oratione -at. Brut. 227 actio ... cum vitio vocis tum etiam ineptiis -bat. orat. 173 nihilne eis inane videtur, nihil inconditum, nihil curtum, nihil -ans, nihil redundans (*sc. in oratione*)? 198 omnis nec -ans nec quasi fluctuans et (*sed Bake*) aequaliter constanterque ingrediens numerosa habetur oratio. fin. 1, 69 ne ... tota amicitia quasi -are videatur. nat. deor. 1, 107 tota ... res vacillat et -at. LVCR. 3, 453 -at ingenium, delirat lingua. VARRO ling. 8, 41 verbum ... non cito invenietur, qui⟨n⟩ in altera utra re -et. COLVM. 4, 2, 1 non in uno, sed in plurimis pedamentis fructus -at. QVINT. inst. 11, 3, 43 ne sermo ... inaequalitate horum omnium sicut pedum -et. MAR. VICTORIN. gramm. VI 163, 16 nisi subsequens metrum adiungetur, sensus -bit. rhet. 1, 28 p. 226, 31 fides (PANEG. 10, 15 p. 225, 13 ne apud posteros miraculi fides -ret. IVL. VAL. 3, 49 p. 158, 2. AMBR. paenit. 2, 3, 15 fides in operibus. Cain et Ab. 1, 10, 43 ENNOD. epist. 6, 12, 1. 7, 15, 1). APVL. Plat. 2, 4 *malitiam* inaequalitatis vitio -are. PANEG. 10, 19 p. 228, 10 ut numquam ... felicitas -arit (PS. RVFIN. in Os. 2, 21). IVL. VAL. 1, 9 p. 19, 7 neque de me magistri litterae -bunt. 3, 40 p. 148, 3 legationis ius ... in nobis -are non sinam. LACT. opif. 4, 14 in quibus videretur prudentiae ratio -are. IVST. 6, 2, 5 *sq. v. p. 1298, 71.* SYMM. epist. 1, 11, 2 sententiam nihil -are, sed placita differri. 3, 25, 2 uno tantum lapsu ... amica vindicatio -vit, quod ... polliceris. VEG. mil. 1, 7 p. 11, 19 electio *exercitus*. AMBR. in psalm. 118 serm. 17, 14 animi ... -asse vestigium. AVG. epist. 31, 7 quae in illo *viro* infirmitate pars -et. c. Iul. op. imperf. 2, 115 vides ... in eorum persona laudem gratiae -antem. ENNOD. epist. 7, 3, 2 p. 174, 9 pollicitatio fide -at. DIONYS. EXIG. inv. cap. Ioh. p. 419^D ad veritatem visionis cogitatio vestra non -et. *speciatim de numeris, metris, sim.*: MANIL. 3, 260 apposita, numerus ne -et, hora dimidia. BASS. gramm. VI 257, 4 trimetron scazonta fecit, id est -antem. MAR. VICTORIN. gramm. VI 67, 14 vitia ..., quibus vulnerati versus -bunt. 155, 1 ex hipponacteo tetrametro scazonte, quem -are supra ostendimus. 168, 35 'mea renidet in domo' dimetrum est, 'lacunar' -at. TER. MAVR. 2377 quadratus ut sit *versus*, parte ab ima -at. 2398 claudum trimetrum fecit aliter Hipponax ad hunc modum, quo -ant et hi versus. CLAVD. carm. min. 13, 3 '-at hic versus, haec ... syllaba nutat' (*v. quae sequuntur*). SIDON. epist. 4, 18, 5 elegiae nostrae, quia pede -at, manum porrige. *nota de re corporea*: SCRIB. LARG. 200 quasi -at et vacillat hic liber, nisi eas quoque compositiones, quae ..., posuerimus.

B *de personis*: CIC. off. 1, 119 constare in perpetuitate vitae ... nobismet ipsis nec in ullo officio -are. QVINT. inst. 10, 1, 99 in comoedia maxime -amus. APVL. Socr. 17 p. 157 ut *Socrates*, ubi dubitatione -ret, ibi divinatione consisteret. ITALA III reg. 18, 21 (Filastr. 16, 2) ut quid vos -atis in utrisque poplitibus vestris? (ITALA Legion. usquequo -amini utrisque femoribus vestris? Lucif. Athan. 1, 17 p. 95, 24 usquequo vos -atis sensu vestro? VVLG. usque quo -atis in duas partes? *cf.* FILASTR. 26, 2 dubiis et -antibus in lege divina ... dixit beatus Helias. HIER. in Is. 10, 5 p. 143 inter me (*deum*) ... et idola. *sim.* HIER. epist. 142 utroque pede. AVG. epist. 123 MAR. MERC. Cypr. apol. p. 255). PROB. Verg. georg. 3, 46/9 *Vergilium* non quidem προηγουμένως acta eius (*Octaviani*) scripsisse, sed tamen non -are, quantum ad fidei pertinet vinculum. HEGES. prol. 1. 24 utrum...nusquam generationis eius (*Iudae*) successio -verit, an vero offenderit in principum serie. HIER. in Am. 9, 6 p. 350 -antes ... fide currant in via domini. VVLG. Hebr. 12, 13 gressus rectos facite pedibus vestris, ut non -ans quis erret (*cf.* ITALA cod. d: ne -ans erret. ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ). AVG. c. Iul. 3, 26, 63 unde genus humanum etiam in his qui viam dei ambulant, -ret. *sim.* 4, 7, 38. serm. 49, 2, 2 credite ex toto corde, credite non -antes, non haesitantes. 141, 4, 4 melius est ... in via -are, quam praeter viam fortiter ambulare. MAR. MERC. Cyr. apol. p. 256 sanum et rectum sensum ... et non tamquam duplici anima -antem ... et rectis uti vestigiis recusantem. AVG. gen. ad litt. imperf. 1 p. 461, 3 *ecclesia catholica* universaliter perfecta est et in nullo -at. ENNOD. epist. 8, 43, 1 si animus in fide non -et. *huc possis adiungere* SALL. hist. frg. inc. 23 nihil socordia (*abl.?*) -bat. *hebraica*: ITALA (Aug. quaest. hept. 1, 104 *al.*), PSALT. Rom., VVLG. psalm. 17, 46 inveterati sunt et -verunt a semitis suis (ἐχώλαναν ἀπὸ τῶν τρίβων). VVLG. Mich. 4, 6 in illa die ... congregabo -antem (συνάξω τὴν συντετριμμένην). 4, 7. Soph. 3, 19 salvabo -antem (τὴν ἐκπεπιεσμένην).

deriv.: claudicatio. *compos.*: succlaudicare.

claudicōsus, -a, -um *a* claudicus. AVG. serm. ed. Mai 48, 2 ut ... quidquid scabrosae naturae -a duritiies aperuit, rectae et inoffensae viae securioris ac semitae fidelis planities adaequaret.

claudicus, -a, -um *a* claudus, *cf.* claudicare. CHIRON 468 quae sunt in concavis articulorum, iniuri non debet. contingit enim contractionem eis fieri, quod peccant facientes. non enim potest deducere, sed fit clodicus (*eadem fere verba* 41, *at traditur*: fit claudus). *adde nom. propr.* *deriv.*: claudicosus.

claudīgo, -inis *f.* [*a* claudus. *Th.*] *i. q. claudicatio.* clodigo: CHIRON 22. 40 (dodiginem *cod.*). 105. 389. 578 (glod- *cod.*). 603. 648. 654. 658. 695. CHIRON 22 quibuscunque iumentis ... bases tam longi temporis -em habebunt (VEG. mulom. 1, 26, 1 claudiginem fecerit). 380 etsi in dextrum habuerit -em. 389 pendentibus taxillis incedunt recte, quasi -e. 578 de -e unguium. 604 si aliqua -o permanserit. 654 recte ambulare et sine -e esse. 661. 664 quasi ex illa fissura -em patiatur.

claudimen *v.* clodimen. **claudio** *v.* claudeo.

claudĭtās, -ātis *f.* *a* claudus. *status claudi.* PLIN. nat. 8, 169 *ictus pedum* repulsu durioris materiae -em ilico affert. 28, 33 -es oculive orbitatem ac similes casus dextris assignare partibus. *nota* 28, 35 *despuendo* fascinationes repercutimus dextraeque -is (*i. claudi a dextra venientis*) occursum. APVL. flor. 16 p. 68 non tantum -em dempsistis, verum etiam pernicitatem addidistis.

1. *claudo (clūdo), -sī, -sum, -ere [*originis parum perspicuae. si recte confertur c. theodisc.* sliozan *fris.* slūta *'claudere', forma* cludo *genuina esse videtur, dipthongum* au *a substantivo* clavis *accipere potuit. alii verbum inde ab origine c.* clavus, clavis *coniunctum fuisse putant, d additam variis modis explicare conati. v. Walde, Etym. lat. Wörterbuch s. v.; Wölfflin, Archiv 13 (1902), 49. suntne* claudo claustrum clavis *tracta a gr.* *κλᾱϜίζω (*κλᾱϜίσδω *seu* *κλᾱϜίδδω) *κλᾱϜιστρον *κλᾱϜίς, *ita ut ex toto illo vocabulorum glomere solum* clavus *vere sit latinum? cf.* clatri. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 56 -ere et clavis ex Graeco descendit. ISID. diff. app. 156 -sum a claustris et clavibus dicitur. *de formis* claudo *et* cludo (*cf. Seelmann, Gött. Gel. Anz. 1890 p. 674 adnot.*): PRISC. gramm. II 514, 15 claudo vel cludo. EVTYCH. gramm. V 472, 13 SCHOL. Hor. sat. 2, 4, 15 ars 154. GLOSS. V 179, 26 claudentur cludentur. 179, 27 *saepius.* *in titulis*: claudo: LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 71 CORP. I 1192 (= X 6108) DECRET. decur. Pis. de C. Caesare (Corp. XI 1421) 23 LEX arae urb. (Corp. VI 826) 3 CORP. VI 32455. X 6108. 7756. III 12483 (*saec. IV*) CARM. epigr. 91, 1. 477, 3. 489, 1. 587, 1. 609, 1. 614, 6. 682, 4. 686, 15 (*a. 427*). 755, 5. 943 (*saec. I*). 1112, 6. 1191, 12. 1232, 1 (*periit*). 1374, 3 (*a. 532, periit*). 1403, 1. 1432, 5. 1440, 3. 1835, 5 INSCR. christ. Rossi II p. 109, 63, 12. 137, 19, 2. 248, 13, 1. 257, 1, 5 INSCR. Ephem. epigr. VIII 1 (*ad* Corp. X) 650, 2. clodo(?): TAB. devot. Poetov. Jahreshefte des öst. arch. Instit. IX (1906) p. 194 Firminam clodas (*lectio non plane certa*) ab omnibus humanis. cludo: CORP. VI 3555. 10239, 2. 11229. 11786, 7. 12773. 15640. 22437. 23090. 29692. 34321. 35720. 36262 INSCR. Nuov. bull. crist. 1907 p. 231 (*Romae*) ACT. Arv. a. 218 A 31. 32. a. 219, 3 CORP. XIV 1892. 3340. 3797. IX 3351. X 1598. 2614. 3037. 6069. XI 364. 5263. V 6473 clusser(unt) (*trad.* c. iusser). XII 5244 (*saec. I*). 5306 INSCR. numm. Cohen I p. 79 n. 110 (*Augustus, a. 25 a. Chr.*). p. 287 n. 114 *al.* (*Nero*). TEST. Galli (Corp. XIII 5708) 1, 9 (cl. udatur *cod.*). 1, 10 CORP. II 4550. III 7983 CARM. epigr. 473, 5. 516, 7. 520, 10 (*saec. III*). 1403, 6 (*descr.*). 1550 A, 5 (*aet. Hadr.*) INSCR. christ. Rossi I 601 (*a. 415*). cludo *in codd. auctorum usque ad* SEN. phil. *raro legitur. habetur his locis*: CATO agr. 21, 3 (*sed* 5, 4 *et* 124 -au-). ACC. trag. 482? (claditur *codd. Nonii*) CIC. Verr. 5, 124 (*R, passim* -au-) BELL. Hisp. 1, 3 (27, 6 -au-) VARRO rust. 3, 3, 5 (-au- *saepe*) VERG. Aen. 6, 734 *sched. Vatic.* AETNA 317 (31 *al.* -au-) PRIAP. 77, 14 PROP. 3, 13, 9? (*N m. pr.* uissas, *rell.* clausas) OV. ars 3, 415 (*R*) fast. 1, 282 (*R*¹ *Mall.; passim* -au-, *quod deinceps iam non notabo*) LIV. perioch. 22 *al.* OBSEQ. 44 MANIL. 1, 274 *pars codd.* 1, 365. 4, 472 VITR. 10, 8, 5 (*codd.*; incl- *Rose, item* 10, 12, 1) FEST. p. 356, 27 SEN. contr. exc. 3, 6 suas. 1, 3 GERM. frg. 4, 13 PARIS 7, 6, 5 SEN. Herc. f. 281 Tro. 139. 186 Phoen. 467 Med. 820 Phaedr. 47 Thy. 916. 1041 Herc. O. 599. 1447 dial. 8, 5, 6. 9, 4, 4 *al.* benef. 4, 21, 1 *al.* epist. 8, 1. 90, 7 *cod. Velz. al.* CVRT. 5, 1, 15 *al.* COLVM. 12, 46, 2? (includunt? claudo *passim*) SCRIB. LARG. 80 *al.* MELA 3, 15. 84 ASCON. Mil. p. 52 Cl. LVCAN. 4, 237 *pars codd.* (*item* 4, 370. 7, 157. 8, 59. 634. 789) BASS. gramm. VI 262, 25 *al.* PETRON. 63, 8 PLIN. nat. 1, 9, 71. 2, 125? (*aliq. codd.*). 4, 85. 6, 143. 14, 84 [16, 64 *cod. E*]. 16, 209. 18, 330 (cludantur, clodantur, dotantur *codd.*). 22, 107. 32, 64. 33, 25. 76. 37, 116 VAL. FL. 1, 34. 239. 7, 230 SIL. 6, 451. 15, 652 STAT. Theb. 2, 6. 307. 7, 434. 810. 8, 198 *al.* MART. 2, 85, 1 *al.* QVINT. *saepe.* IVV. 3, 19 *P al.* TAC. hist. 1, 33 *al.* SVET. Aug. 22 Nero 23? (*v. Ihm, praef. p. 27*) FLOR. epit. 1, 16, 10 *al.* FRONTO p. 160, 14 N. *de* ICTIS *v. vocab. iurispr. Berol.* GELL. 12, 14, 5 PS. APVL. herm. p. 277 TERT. nat. 2, 15 *al.* TER. MAVR. 863 *al.* ITALAE *codd. saepe.* HERM. Pal. 1, 2, 1 *al. etc.* *cf.* NOT. Tir. 50, 81 claudit. 50, 82 clausit. 50, 67 cludit. 50, 68 clusit. GLOSS. *saepe.* ⟨cl⟩aussum: MON. Ancyr. 2, 42 (*sed* 2, 44 clausum). *cf. etiam supra l. 46.* *de flexione*: CHAR. gramm. I 245, 22 cludo cludis clusi. *inf.* claudier: TER. Andr. 573 Ad. 607 Eun. 164. NON. p. 265 -ere significat includere. Vergilius (*georg. 3, 214*) *eqs.* -ere rursus obsistere. Vergilius (*Aen. 10, 377*) *eqs.* -ere circumire. Vergilius (*ecl. 6, 55*). GLOSS. κλείω. -it: obse[r]rat. -unt: includunt, id est celant. cla⟨u⟩dier: deficere, deesse. -sa ... negata.' *legitur inde a* CATONE (PLAVTO? *v. l. 84*) *et a* TER. TITIN. PACVV. ACCIO. [*locis corruptis vel mutilis*: PLAVT. Cist. 263 ACC. trag.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

482 FRONTO p. 160, 13 N. TERT. adv. Marc. 3, 3 p. 379, 16. VLP. dig. 44, 1, 2 pr. *lege* ⟨ex⟩cludendum.] [*it.* chiudere, *francog.* clore, *hisp. portug.* chouvir. *M.-L.*]

I *de motu locali*: A *claudere res*: 1 *quae loco non moventur*: a *aedificia sim., quorum aditus foribus pessulis quomodocumque prohibetur* (*proprie de ipso actu claudendi, translate de effectu: prohibere, ne quis adeat locum*): CATO agr. 5, 5 villam videat -sa uti siet. VARRO rust. 3, 11, 2 saeptum ... uno ostio -atur. frg. Non. p. 44, 2 quod nunquam fanum talibus -retur. CIC. S. Rosc. 145 *domum* (Quinct. 93 *v. infra l. 52. nota* VERG. Aen. 3, 213 Phineia postquam -sa domus *harpyiis*. TAC. hist. 1, 33 ianua ac limine tenus domum). Verr. 5, 124 ut *valvae*, quae olim ad ornandum templum erant maxime, nunc tantum ad -endum factae esse videantur. dom. 54 tabernas. har. resp. 55 aerarium. VERG. georg. 3, 321 faenilia. 4, 258 (*de alveari*) -sis cunctantur *apes* in aedibus. Aen. 1, 141 -so ventorum *carcere* (LVCAN. 1, 294 VVLG. act. 5, 23). 1, 374 diem -so componet Vesper Olympo. 10, 22 non -sa tegunt iam moenia Teucros. HOR. carm. 4, 15, 9 vacuum duellis Ianum Quirini -sit (MON. Ancyr. 2, 42 *al.*). OV. met. 5, 287 tecta. 15, 389 *sepulcrum*. LIV. 1, 41, 1 regiam. 23, 2, 10 curiam. 43, 16, 13 *tabularium*. PAVL. FEST. p. 38 conclavia ... loca, quae una clave -untur. p. 157 inferiorem partem *mundi*. FEST. p. 356 *tabernas* tabulis. SEN. contr. 1, 2, 4. VAL. MAX. 9, 12 ext. 7 locum (*gymnasium*). SEN. Phaedr. 863 laris. Herc. O. 1441 arcem (*? axem codd.*). epist. 90, 7 vivaria. LVCAN. 6, 12 *vallum*. 10, 440 *aulam*. CALP. ecl. 1, 39 fraxinea ... praesepia crate. PLIN. nat. 9, 164 polypus femina ... cavernam cancellato bracchiorum implexu. 15, 22 -sis ... torcularibus et quam minime ventilatis. VAL. FL. 1, 417 *antra*. SIL. 11, 228 penates. MART. 8, 14, 5 mihi cella datur non tota -sa fenestra (IVV. 6, 129). 8, 67, 8 *culinam*. 10, 5, 7 *fornicem*. 11, 98, 12 sella saepius -sa (*ibid.* lectica ... tuta pelle veloque). QVINT. inst. 10, 3, 25 cubiculum. IVV. 4, 21 -so latis specularibus antro (*i. lectica*). 6, 65 -so ... sonant fora sola theatro. TAC. Agr. 19 *horrea*. dial. 35 ludum impudentiae. PLIN. paneg. 73, 1 resultantia vocibus tecta nihilque tantis clamoribus satis -sum. VLP. dig. 50, 16, 183 tabernae ... aedificium ... ex eo quod tabulis -itur. TERT. nat. 1, 11 templo ... omnibus praeter sacerdotibus -so. scorp. 10 p. 167, 24 caelum (*cf. ibid.* claves eius. HERM. Pal. vis. 1, 2, 1). *cf.* anim. 55 p. 388, 17 nulli patet caelum, terra adhuc salva, ne dixerim -sa (*in imag.*: SERV. Aen. 10, 252 terra aperitur verno, hiemali -tur tempore). ITALA cant. 4, 12 (Ambr. in Luc. 4, 13 *al.*) *hortum* (VVLG. conclusus). *in imagine* CYPR. epist. 57, 1 ecclesiam pulsantibus. LAMPR. Alex. 24, 6 *thermas*. IVST. 11, 15, 3 *vehiculum*. AMM. 14, 6, 18 *bybliothecas*. 22, 13, 2 ecclesiam. ORIGO Const. 6, 34 templa *Constantinus*. DRAC. laud. dei 2, 536 monumenta. PALLAD. hist. mon. I 22 p. 301^D causa, ob quam -retur (*aedificium? gr.* ἐγκέκλειστο *opt. codd.*, ἐκέκλειστο *dett.*). PHILOCAL. fast. Iun. 15 (Corp. I² p. 266) Vesta cluditur. TEST. Galli (Corp. XIII 5708) 1, 9 -atur ... id aedifi(cium) lapide Lunensi ita, ut facile aperiri et denuo -i possit. ACT. Arv. a. 218 A 31 aedes -sa e(st). a. 219, 3. *sim.* TAC. hist. 3, 47 summa navium tabulis augent, donec in modum tecti -antur. ann. 14, 9 neque ... congesta aut -sa humus *sepulchri Agrippinae*. *in imagine*: CIC. Quinct. 93 non habere domum -sam pudori ..., patentem atque adeo expositam cupiditati. Manil. 65. Ov. am. 3, 8, 55 curia pauperibus -sast, dat census honores. GERM. frg. 4, 13 *Leo repellit* morbos et Ditis limina -it. STAT. Theb. 8, 198 *hic dies* -et penetralia Bacchi nec ... quisquam limina ... adibit.

b *portam sim.* (aditum, exitum *etc. v. etiam sub d*): VARRO rust. 2, 7, 10 -sa habere ostia ac fenestras (*in imagine* SEN. nat. 4 pr. 6 adulationi nos [bus *codd.*] non -ere ostium, sed operire [ap- *codd.*]. HIER. epist. 22, 26, 2). CIC. Verr. 2, 66 ut ianuam -rent. Flacc. 61 portas (OV. met. 14, 781 obice. LIV. 38, 22, 9 stationibus. SEN. Herc. f. 986 opposita face. PANEG. 9, 6 p. 197, 28. 12, 34 morte). Tusc. 5, 59 forem cubiculi (APVL. met. 9, 2 -sis obseratisque super me foribus. NEMES. ecl. 2, 62 contexto vimine -sae cum ... patuere fores). div. 1, 74 *valvas* (*opp.* se ... aperuerunt. 2, 67). PROP. 2, 7, 9 limina. Ov. epist. 17, 43 aërios aditus. am. 3, 4, 7 nec corpus *puellae* servare potes, licet omnia -as. COLVM. 8, 3, 3 *fenestellas*. STAT. silv. 4, 1, 44 *postem*. QVEROL. p. 44, 21 *ille aditus* -i, non intercludi potest. AVG. in psalm. 141, 4 timoris valvam contra diabolum. *absol.*: AVG. in psalm. 147, 10 cum intraveris, nemo contra te -et. epist. 140, 37, 83 illas, contra quas -sit. *claudit res*: VERG. Aen. 7, 609 *Belli portas* centum aerei -unt vectes. TIB. 1, 2, 6 -itur et dura ianua firma sera (Ov. met. 8, 629). PROP. 1, 16, 18 ianua ... tam duris -sa ... foribus. VVLG. gen. 29, 2 os eius (*putei*) grandi lapide -batur.

c *arcam, fornacem, dolium, tabulas aliarum rerum, quarum pars aperta operitur, obturatur*: VARRO ling. 5, 128 arca, quod arcebantur fures ab ea -sa. VERG. georg. 4, 263 aestuat ut -sis rapidus fornacibus ignis. PROP. 3, 6, 14 scrinia ... -sa. COLVM. 6, 19, 1 *machinam*. 8, 3, 9 *canales* superpositis operculis. SCRIB. LARG. 269 vas bene -sum et alligatum. SIL. 16, 357 Caucasus *equus* ... qui ... -sum ... cruento ... admorsu gauderet mandere ferrum. STAT. Theb. 4, 20 galeis ... -sis. FRONTO p. 43, 7 N. *v. p. 1309, 6.* TRYPH. dig. 38, 2, 50, 3 -sis adhuc tabulis testamenti (COD. Iust. 6, 51, 1, 5). *nota* VLP. dig. 29, 5, 3, 19 aperire *tabulas testamenti* ... ille videtur qui naturaliter aperit, sive sint signatae sive non sint legatae (signatae? *Mommsen*; ligatae *Mbr.*), sed tantum naturaliter -sae. LACT. inst. 4, 20, 2 testamentum (*syn.* obsignatum). PAPYR. Marini 74, 2, 3 (*saec. V/VI. syn.* signari). CARM. epigr. 1112, 6 supremas error ne posset rumpere ceras, arte sua cavit, -sit operta fide. NEMES. cyn. 74 -sas ... pharetras Parthorum. CET. FAV. 27 p. 308, 10 dolium (*opp.* aperiatur). PAVL. NOL. carm. 19, 663 velamine -si altaris. QVINT. inst. 11, 3, 20 -sis ... apertis foraminibus *tibiae*. PAVL. NOL. carm. 27, 77 foramina *calami* -itque aperitque. PS. AVG. serm. 253, 4 sinum. *in imagine*: PACIAN. epist. 1, 1 -so, ut ita dixerim, litterarum sinu.

d *locum, regionem, iter, al.* (*i. efficere, ut adiri nequeat. in imagine* animum, pectus *v. p. 1310, 80 sqq.*): CIC. Verr. 5, 116 portum ..., qui ... nostris classibus ... -sus fuisset, ... praedonibus ... patuisse. 6, 6 aditus omnis hominibus sine ulla facultate navium non modo disiunctus, sed etiam -sus est. Manil. 21 patefactum ... nostris legionibus esse Pontum, qui antea populo R. ex omni aditu -sus fuisset. 32 mare (COLVM. 8, 16, 3 maria ... Neptunumque). 53. dom. 90 *municipia*. har. resp. 49 cui nulla hostium ... urbs ... fuit -sa. Phil. 1, 25 forum saepietur, omnes -entur aditus (*in imagine hic illic, ut* SEN. benef. 5, 5, 1 ad quos ... fortunae magnitudo ... aditum ... beneficiis -sit). Att. 9, 15, 1 maritimos exitus. epist. 12, 9, 1 tamquam ... -sa sit Asia, sic nihil perfertur ad nos. CATVLL. 68, 67 *Allius* -sum lato patefecit limite campum. CAES. civ. 3, 23, 1 litora ac portus custodia -sos teneri. VARRO rust. 3, 14, 1 *locum* circum totum aqua -as. CORP. I 1192 (= X 6108) aid(iles) murum et aream -endam ex sen(atus) sen(tentia) faciundum curavere. VERG. ecl. 6, 54 -ite, nymphae, ... nemorum ... -ite saltus. Aen. 1, 233 quibus (*Troibus*) ... cunctus ob Italiam terrarum -itur orbis. TIB. 1, 4, 49 (*de venatu*) insidiis altas ... -ere valles (*cf.* 3, 9, 8. MANIL. 5, 185 -unt campos formidine mortis). OV. epist. 18, 140 assuetum nobis turbine -is iter, *Neptune*. ars 2, 53 aëra non potuit Minos, alia omnia -sit. met. 4, 646 pomaria -erat Atlas moenibus. LIV. 2, 47, 6 hostibus viam -erat (*nota* 8, 8, 12 compressis ordinibus velut -bant vias. 9, 2, 10 *viam* sua obice armisque. SIL. 12, 551 -sit turba vias). 26, 31, 3 urbem ac moenia. 27, 46, 6 transitum. 28, 42, 14 non solum Carthaginem, sed omnem Africam exercitu tuo es -urus. MANIL. 4, 32 oppositis -isset Horatius armis pontem urbemque simul. SEN. suas. 4, 3 Babylon ⟨e⟩i -itur, cui patuit Oceanus? CELS. 1 pr. p. 3, 28 manantia corpuscula ... iter -unt. SEN. Phaedr. 222 *Dis* regnum. Herc. O. 956 Elysium. COLVM. 9, 1, 1 venationem (*i. locum venandi*). 9, 1, 4. 10, 424 hortos. LVCAN. 5, 32 iustitio tristi fora. 7, 306 saeptorumque nefas et -si proelia Campi (ADNOT. Lucan. Endt *ad l.* ubi inclusas sex legiones Sulla iussit occidi). BVC. Eins. 2, 27 -sis oppida muris bella ... parant. VAL. FL. 1, 239 sibi iam -sos invenit in ignibus Argos. SIL. 2, 408 molibus hi -unt portus. 14, 368 navali -ens umentem indagine campum. STAT. Theb. 7, 434 -sas ... perfringere Thebas. silv. 4, 6, 67 -sam ... Babylona refregerat hasta. QVINT. decl. 305 p. 197 fines nostros ... exulibus. TAC. hist. 1, 87 Galliarum aditus Vitellianis exercitibus -bantur. 2, 83 *al.* ITALA orat. Manass. (Verec. in cant. 7, 6) qui -isti (VVLG. conclusisti) abyssum et signasti. ARNOB. nat. 7, 28 caelum ... vaporum nebulositate. IVVENC. 3, 224 nox ... caelum. AMM. 15, 6, 4 Treveri civitatem Caesari. VEG. mil. 4, 2 veteres ... sinuosis anfractibus ... urbes. VVLG. Ios. 6, 1 Iericho ... -sa erat atque munita. II par. 11, 11 *civitates* muris. CLAVD. 22, 211 -unt fugientibus aequor. CLAVD. MAM. anim. p. 171, 15 (*in imagine*) tibi ... tramites ... obverso poste -ere. p. 180, 6 sententia tua inferos viventibus -it. ENNOD. carm. 1, 5, 40 (*de inundatione Padi*) umida pulveribus (*dat.?*) -erunt aequora campos. *saepe in* INSCR. *sepulcralibus al. de area, quae maceria crate sim. circumdatur*: CORP. VI 3555 (*tabula marmorea*) *v. p. 1313, 31.* 10239, 2 vineis maceria -sis. 11229 ⟨l⟩ocus vepre -sus. 12773 hortum cum aedificis maceria -sum. 15640 *al.* 29692 locum -endum curavit. 32455 flamin(es) ... sacellum -end(um) et coaequand(um) et arbores serundas coeraverunt. XIV 1892 loca quae ipse -sit. 3340. 3797. X 2614. 3037 locum materiae (*sic*) -sum (*v. adnot. ed.*). 6069 (*litt. vetustis*) murum et aream -endam ... curavere. V 6473 macereis concilium -sser(unt). XII 5306. III 7983 campum cum suis aditibus -sit. *cf.* 12483 (*saec. IV*) locum ... erecta istius fabri⟨c⟩ae munitione -erunt. *translate*: LIV. 4, 3, 13 -sa urbs ... peregrinae virtuti. OV. met. 8, 115 proditione mea -sa est mihi *patria*. trist. 3, 1, 79 statio mihi publica -sa est. *aliter* INSCR. christ. Rossi I 601 (*a. 415*) -sit locum parentum ... ultima Nice filia quae deposita est *eqs.* CORP. IX 3351, 5 aquam Ventinam ... -endam cellasque fontis ... faciendas concamerand(as) curarunt. *locus claudit locum* (*i. cingit, circumdat, aditum prohibet*): CIC. Verr. 3, 4 *urbs*, quae ... loci natura terra ac mari -retur. 6, 96 non ... portu ... oppidum -itur, sed urbe portus ipse -itur et continetur. LVCR. 5, 512 polum ... premere aëra (*subi.*) ... extraque tenere et -ere utrimque. SALL. hist. frg. 4, 79 -si lateribus altis pedem (*v. Maurenbrecher in h. l.*). VERG. georg. 4, 364 speluncis ... lacus -sos. Aen. 1, 311 classem in convexo nemorum sub rupe cavata arboribus -sam circum ... occulit. 6, 139 hanc (*ramum*) tegit omnis lucus et obscuris -unt convallibus umbrae. TIB. 2, 3, 45 -it ... moles mare. PANEG. in Mess. 23 -antur ut omnia caelo. 85 locum ducto ... -ere vallo. PROP. 3, 18, 1 -sus ab umbroso

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... pontus ... Averno. Ov. met. 1, 568 nemus Haemoniae ... undique -it silva. 6, 419 urbes ... -untur ab Isthmo. fast. 2, 215. Liv. 21, 54, 1 rivus praealtis utrimque -sus ripis. 22, 4, 3 *al.* 28, 6, 2 *viam* turris. *absol.* 36, 18, 4 ad ... munimentorum finem, qua loca usque ad mare invia palustri limo ... -unt (*aditum?*). 37, 27, 7 a mari exesae fluctibus rupes -unt (*sc. promunturium*). 41, 27, 12 forum porticibus (et porticus *cod.*) tabernisque -endum. Albinov. carm. frg. 17 orbem ... ultima perpetuis -it natura tenebris. Manil. 1, 166 orbis ... vasto -sus ... undique ponto. 1, 452 Arctos ... distingui medias -ique Dracone. Sen. suas. 1, 3 imperium tuum -it Oceanus. Fest. p. 344 qui locus -itur porta stercoraria. Sen. Oed. 505 Oceanus -sum dum fluctibus ambiet orbem. Ag. 559 (*de scopulis*) saxa rapidis -sa verticibus. Thy. 232 *prata* -it lapis. 1068 -sa litoribus ... maria. dial. 8, 5, 6 quod ultra mundum iacet ..., an et hoc ipsum terminis suis -atur. nat. 7, 4, 4 epist. 55, 2. Cvrt. 4, 7, 21 munitio ... regiam. 4, 14, 9 *al.* Colvm. 7, 3, 8 cohors -sa sublimi macerie. 8, 11, 3 *al.* Mela 1, 80 Lycia ... Sidae portu et Tauri promunturio grandem sinum -it. 1, 89 *al.* Lvcan. 1, 421 qua litore curvo molliter admissum -it Tarbellicus aequor. 2, 433 *al.* Plin. nat. 2, 217. 3, 67. 15, 88. 112. 33, 76. 37, 116 *al.* Sil. 1, 331 -i videt aggere muros. 8, 482 -ere pontum (*de portu*). 12, 37. Stat. Theb. 2, 500 silv. 3, 1, 101. Qvint. inst. 1, 10, 42 *iugerum* quantum campi -at. 1, 10, 43 -sae quattuor lineis areae. 1, 10, 45. Lex arae urb. (Corp. VI 826) 3 area ... cipporum -sa veribus. Ivv. 3, 19 undas herba. Tac. hist. 2, 32 -sam Alpibus ... Italiam. 2, 34 pontem ... turris. Germ. 45 quo (*mari*) cingi -ique terrarum orbem. 4, 25 *locus* vastis circum saltibus -batur. ann. 14, 34 locum ... a tergo silva -sum. Agenn. grom. p. 87, 5 extra -sa *loca appellantur*, quod extra limitum ordinationem sint et tamen fine -antur. Grom. p. 305, 12 *terminus* si ... in plano ... positus fuerit ..., in proximo ante se -et finem. Frontin. grom. p. 7, 3 quidquid *agri* ... inter //// limites minus quam intra -sum est. Gell. 12, 13, 28. Pavl. dig. 32, 92 pr. *fundi* ita uti -untur. Carm. de pond. 60 Sol. 5, 27 *al.* *nota* 55, 1 Parthia ... a meridie Rubrum mare, a septentrione Hyrcanum salum -it. Paneg. 12, 21 p. 289, 29 Ivst. 36, 3, 2 *al.* Avien. orb. terr. 1335 anguli ... oblique (-quo *codd. praeter O*) -entes extima terrae. Amm. 22, 8, 11 *Pontus* qua sol oceano exurgit eoo, paludibus -itur Maeotidos. 22, 15, 2 *Aegyptum* a meridiali latere ... nationes variae -unt. 27, 4, 6 Hier. in psalm. 32. 103 (*syn.* comprehendere) epist. 3, 4, 4. 100, 15 Vvlg. Ios. 17, 10 Clavd. carm. min. 2, 5 Svlp. Sev. Mart. 10, 4 Sidon. epist. 2, 10, 4 vers. 19. Alc. Avit. carm. 4, 310 *moles*, quam ... Euphrates Nilusque queant vix -ere ripis. Prisc. periheg. 250 *al.* *similiter aliae res loca claudere, id est eorum aditum prohibere dicuntur*: Verg. georg. 2, 317 rura gelu tum -it hiems. Liv. 5, 13, 1 insignis annus hieme gelida ..., adeo ut viae -sae, Tiberis innavigabilis fuerit. 27, 36, 4. Manil. 1, 365 haedi -entes sidere pontum. 3, 641 riget omnis ager, -sum mare. Sen. nat. 7, 27, 3 quare ... Sol ... in Aquario astringat hiemem, flumina gelu -at. Lvcan. 5, 24 torrens -susque vaporibus axis. 5, 407 *al.* Petron. 122, 147. Sil. 1, 546 si ... -sae starent mortalibus Alpes. 3, 90 nos -sae nivibus rupes ... manent. Pavl. Nol. epist. 43, 1. Pavl. Petric. Mart. 3, 373 nec -unt verum nebularum umbracula solem. Ov. Pont. 4, 10, 45 -so (*sc. gelu*) miscentur flumina Ponto. Lvcan. 3, 651 -so (*sc. navi inversa*) periere mari. *nota*: Sil. 12, 613 caelum ... tenebris -itur et terras caeco nox condit amictu.

e *urbem castra al. hostiliter* (*obsidere; aliter de civibus militibus portas claudentibus; v. sub d*): Cic. epist. 12, 12, 3 -sam Apameam tenuisset. Hirt. Gall. 8, 11, 1 locum munitionis -i ... a maiore exercitu. 8, 40, 1 oppidum ... operibus -sum. Bell. Alex. 61, 5 Vliam ... munitionibus. Sall. Iug. 67, 3 oppido undique -so. Nep. Milt. 7, 2 Epam. 8, 5 Liv. 25, 22, 11 *al.* Lex Iulia de vi Paul. sent. 5, 26, 3 qui ... portas aliudve quid publicum armatis obsederit, cinxerit, -erit, occupaverit. Val. Max. 7, 6, 5 Sen. epist. 66, 13. Lvcan. 3, 342 -ere muros obsidione. Sil. 12, 502 -sos milite colles. Qvint. inst. 4, 2, 25 iudicium ... militibus armatis -erat. *nota* Ivv. 10, 16 Longinum et ... Senecae ... hortos -sit et ... Lateranorum obsidet aedes ... cohors. Tac. ann. 14, 25. Itin. [Silv.] 19, 10 civitatem per giro -sam hostibus. Amm. 21, 11, 2. 31, 6, 3 Origo Const. 5, 25 Marcell. chron. II p. 100, 517. *sim. de nave*: Liv. perioch. 110 rate ab hostilibus navibus -a.

f *aquas fluentes, ventos al., quorum motus inhibetur*: Cic. Mur. 9 (*in imag.*) cum tui fontes vel inimicis tuis pateant, nostros etiam amicis ... -sos esse oportere. Verg. ecl. 3, 111 -ite iam rivos, pueri: sat prata biberunt. Aen. 11, 298 saxa morantur cum rapidos amnis, fit -so gurgite murmur. Prop. 4, 9, 44 non -isset aquas ipsa noverca suas. Ov. met. 15, 271 hic fontes natura novos emisit, at illic -sit. Gratt. 53 c⟨l⟩ausae ... paludes. Manil. 5, 686 -endo *fluctum*. Sen. Tro. 186 *Achilles* corporibus amnes -sit. Sil. 4, 621 *elephantus* concidit et -sit magna vada pressa ruina. 11, 137 ut caede referta -erit Eridani victor vada. *cf.* 6, 708 litora -sa cadaveribus. Plin. epist. 8, 17, 3 *Anio* decidentium mole pluribus locis -sus. Fronto p. 160, 14 N. (*ex edicto M. Aur.?*) Tiberis est, Tusce, ... quem iubes -i. Vvlg. gen. 8, 2 -si sunt fontes abyssi. *similiter de caelo imbrium quasi fonte*: Vvlg. deut. 11, 17 dominus -at caelum. Hier. vita Hil. 32 -sum caelum ... terras arefecerat (*aliter* Sil. 12, 613 *p. 1303, 54*). *de ventis*: Lvcr. 6, 197 magno indignantur murmure -si nubibus. Aetna 134 -sis ... libera ventis spiramenta latent (Sen. nat. 2, 27, 2). 317 *cf.* 375. Ov. met. 7, 109 pectora *taurorum* ... intus -sas volventia flammas (*cf.* Ennod. carm. 2, 31, 2 mollior in tauro -atur spiritus, *sc. ab artifice Pasiphaes et tauri*). Sen. Med. 820 ignis fulvo -sus in auro latet obscurus. nat. 2, 27, 1 cum spiritum intra se -sere nubes. 2, 54, 1 *siccum* includi se nubibus non fert, sed rumpit -entia. Lvcan. 9, 468 austrum ... cavernis. Apvl. mund. 23 *terra* spirat illos spiritus, quibus -sis et effugia quaerentibus moveba[n]tur. *cf. etiam p. 1306, 75 sqq.*

g *orbem sim., cuius finis ad initium redit*: Cato agr. 21, 3 supra imbrices extrinsecus cupam pertundito, qua clavus eat, qui orbem -at. Sil. 2, 450 extrema clipei stagnabat Hiberus in ora curvatis -ens ingentem flexibus orbem. Apvl. flor. 9 p. 34 anuli ... orbiculum circulaverat et palam -erat (*cf.* Corp. II 4550 basis lapidea aere -sa. Lib. pontif. p. 48, 6 patinam argenteam auro clusam). Mart. Cap. 2, 118 quae circos *caeli* textura liget, quae nexio -at. 8, 829 aequinoctialis ... circulus ... per haec signa circulum -it. Cassiod. or. frg. p. 481, 12. Corp. VI 11786, 7 cuius monimenti maceria in circuitu -sa continet ... p(edes) CXL. Carm. epigr. 201 maceriam -sit circa monimentum suom. Hier. epist. 59, 5 caeli circulum. *absol.*: Vitr. 10, 15, 3 supra eos (*postes*) trabes circum -sae continebant totam compactionem.

2 *res quae loco moventur, i. abduntur, conduntur, removentur, recluduntur aliquo*: Cic. Verr. 4, 179 *frumentum* omne -sum et compressum possidebas. 5, 42 nihil se tam -sum neque tam reconditum posse habere, quod non istius cupiditati apertissimum promptissimumque esset. dom. 11 *frumentum* custodiis suis -sum continebant. off. 2, 55 nec ita -enda res est familiaris, ut eam benignitas aperire non possit nec ita reseranda, ut pateat omnibus. Alf. dig. 19, 2, 31 pecuniam ... neque -sam neque obsignatam. 19, 2, 31 si separatim tabulis aut heronibus aut in alia cupa -sum ... triticum fuisset. Prop. 4, 3, 54 vix aperit -sos una puella Lares. Liv. perioch. 40 libri ... arca lapidea -si. Gratt. 92 dentatas iligno robore -sit venator pedicas. 112. Cels. 2, 11 p. 55 ubi ... cera cavum id -sum est. Pavl. Fest. p. 16 in qua (*arca*) quae -sa sunt. p. 66 his (*clavibus*), quae celare volumus, -imus. Sen. nat. 1, 5, 5 unaquaeque *gutta* similitudinem in se rei -et (*ut in speculo*). epist. 114, 26 vina. 119, 3 *aquam* multa nive -ero. Colvm. 8, 3, 8 *aquam* puram ... servare non possis nisi -sam vasis. 12, 3, 5 ut -sa custodiat, quae tectis illata receperit. 12, 46, 2 sparteis retibus arborem cludunt (incl-?). 12, 47, 6 una *arcula* -sa sunt diversa genera. Scrib. Larg. 80 marini lepores ... in plumbea pyxide -si. Petron. 137, 9 vers. 10 -sum possidet arca Iovem. Lvcan. 8, 789 ossa ... congesta ... in unum parva -sit humo. 9, 409 sacrum *Catonis* parvo nomen ... sepulcro. Plin. nat. 33, 25 sub gemmis venena. Sil. 2, 387 ceu -sas acies gremioque effunderet arma (*antea*: bellum se *Fabium* gestare sinu). 5, 261 -sa ... pondera thesauris. 5, 606 *liquorem* aeno. 6, 37 aquilae ... effigiem *terra*. 13, 41 -sum ... armisonae ... simulacrum ... divae. 13, 475 saxo corpora. Stat. silv. 3, 4, 11 comae ... honorem ... in auro. Theb. 10, 841 innumeros ... gradus, gemina latus arbore -sos (-sus *codd.; de scalis*). Mart. 2, 85, 1 vimine -sa levi niveae custodia coctae. 14, 92 ilex ... cuspide -sa. Qvint. inst. 10, 1, 2 velut -sis thesauris incubabit. Ivv. 7, 26 quae componis, ... -e. Tac. Germ. 40 *al.* ann. 2, 2 vilissima utensilium anulo -sa. Ps. Qvint. decl. 13, 18. Fronto p. 134, 13 N. domi quod uspiam recte -sum aut obsignatum ... vellem. Apvl. met. 5, 20 lucernam ... subde ... -entis aululae tegmine. Sol. 1, 100. Epit. Alex. 88 *pyxidem* in ungulam. Pallad. 4, 10, 18 *citreum* vasculis. Vvlg. Iob 9, 7 qui praecipit soli et non oritur et stellas -it quasi sub signaculo. *absol.* Sirach 42, 7 ubi manus multae sunt, -e (κλεῖσον), et quodcumque trades, numera et appende. Dan. 12, 4 -e sermones et signa librum usque ad tempus statutum. Pavl. Nol. carm. 27, 287 *al.* Svlp. Sev. dial. 3, 3, 4 *pessulo* -i diligentius servanda. Exc. barb. chron. I p. 238, 22. Avell. p. 765, 13 *in rationali* lapides. Sidon. epist. 4, 8, 5 vers. 9 Drac. laud. dei 3, 505 Ennod. carm. 2, 22, 2. Cassiod. inst. div. 10 ut ... in uno corpore adunati codices -rentur. Corp. X 1598 ⟨gem⟩ma auro -sa. XI 364. *cf.* Carm. epigr. 1560 B, 3. *de armis*: Ov. Pont. 3, 8, 19 -sa ... Scythica ... tela pharetra. Sen. Phoen. 467 -e vagina ... ensem. Lvcan. 5, 245 -susque et frigidus ensis (Comment. *ad l.* in vagina conditus nec calens sanguine). Sil. 1, 681 Fabius ... melior -so bellum producere ferro. Spart. Hadr. 10, 5 cum ... capulo vix eburneo spatham -ret. *transl.* Sol. 27, 19 *leones* mucrones unguium vaginis corporum -unt. *in corpore humano*: Ov. epist. 7, 134 pars ... tui lateat corpore -sa meo. Sen. Thy. 1041 -sum nefas (*i. infantes a Thyeste devorati*) sine exitu luctatur. *in imagine*: Ov. Pont. 1, 2, 126 -sit et aeterna civica bella sera. Sen. nat. 7, 30, 6 arcana *naturae* non ... omnibus patent: reducta et interiore sacrario -sa sunt. *i. quod circumplecti*: Pavl. Nol. carm. 24, 570 columnas ... manus ... -sit amplexu gravi. Ven. Fort. carm. 3, 9, 69 *Christi* -untur cuncta pugillo. Ps. Phoebad. fid. 6 p. 42B pugno ... ambitum mundi.

3 *sensu latiore, ut non iam de modo claudendi cogitetur*: Cic. Cluent. 31 nihil ei -sum, nihil sanctum esse posse. Phil. 2, 67

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nihil erat -sum, nihil obsignatum, nihil scriptum. Ov. fast. 1, 118 quidquid ubique vides, caelum, mare, nubila, terras, omnia sunt nostra (*Iani*) -sa patentque manu. 6, 101 dea cardinis . . . -sa aperit, -it aperta. CELS. 1 pr. p. 5, 1 ea quae natura ante -isset. SEN. epist. 83, 1 nihil deo -sum est. 93, 9 *natura* quemadmodum omnia . . . -erit et se ipsam finem sui fecerit. PLIN. nat. 26, 18 onothuridis tactu -sa omnia aperiri. TAC. hist. 4, 1 nihil usquam secretum aut -sum sinebant. 4, 74 nihil separatum -sumve. ANTH. 415, 16 *Spes* audax et -sum quae putet esse nihil. PANEG. 5, 18 p. 145, 20 nihil esse -sum piraticae desperationi. CLAVD. 28, 144 -sa putat sibi cuncta pavor. VAL. CEM. hom. 20, 9. *absol.* VVLG. Is. 22, 22 dabo clavem . . . super humerum eius, et aperiet, et non erit qui -at.

B *claudere* **corporis partes** *(de indumentis al. quae corpus claudunt id est contegunt, v. sub C):* *aures (proprie et translate):* CIC. Tusc. 4, 20 ad eorum . . . voces aures -sas fuisse. LACT. inst. 5, 6, 12 forem -at . . . hospiti . . ., aurem precanti. HIER epist. 75, 4 -sit aurem, ne audiret iudicium sanguinis. RVFIN. Orig. in exod. 3, 2 -it aures et avertit auditum. VAL. CEM. hom. 9, 2 aures . . . ad clamorem infelicium. DRAC. laud. dei 3, 613 precibus. *reliqua quae possum proferre exempla, habes sub* auris *vol. II p. 1507, 49 sqq.* ARNOB. nat. 5, 29 ne irrepat . . . obscaenitas, audientia tota -enda est. ANON. med. ed. Piechotta 126 auriculas (*sic*) ei -untur. PETR. CHRYS. serm. 43 p. 320^B supplicanti . . . auditum (*opp.* aperit). *oculos:* CIC. nat. deor. 2, 142 palpebrae . . . aptissime factae et ad -endas pupulas . . . et ad aperiendas. VERG. Aen. 10, 745 in aeternam -untur lumina noctem (12, 310 *var. lect.* conduntur). Ov. met. 3, 503 lumina mors -sit. LVCAN. 3, 740 invitat...patris -enda ad lumina dextram. STAT. Theb. 2, 643 alterna -erunt lumina dextra (*i. caede*). MART. 10, 63, 6 -erunt . . . lumina nostra *liberi.* PROP. 2, 13, 17 mors -et ocellos. LVCAN. 5, 280 oculos morti (SCHOL. ad mortem). 7, 157 aether... oculos ingesto fulgore (fulgure, fulmine *al.*) -sit. IVV. 12, 96 aegram et -entem oculos gallinam. VEG. mil. 3, 13 p. 96, 24 pulvis . . . oculos. CASSIOD. in psalm. 12, 5 *oculi* fidei lumine sepulto carnali delectatione -untur. ARATOR act. 1, 712 cum lumina -it, pectora tunc aperit. GREG. M. in Ezech. 1, 2, 19 oculus mentis . . . -sus. *sim.* moral. 4, 15 *al.* CARM. epigr. 943 non somnus -it ocellos. *proverbialiter* TERT. resurr. 51 p. 105, 1 *al., cf. sub* oculus. PS. QVINT. decl. 1, 14 illac perpetua nocte -sae genae *caeci.* PASS. Mar. Iac. 12 p. 61, 12 nullae . . . aciem liberae mentis -sere tenebrae. *os et quae oris sunt:* *de silentio vel generaliter:* CATVLL. 55, 18 si linguam -so tenes in ore. LIV. 44, 45, 11 horum ferocia vocem Euandri -sit. VAL. MAX. 6, 2, 3. 6, 5, 5 suis auribus obseratis et indicis ore -so. SEN. Ag. 718. LVCAN. 8, 634 -e, dolor, gemitus. PERS. 5, 11 -so murmure raucus. SIL. 4, 172 telum . . . -sit raucum letali vulnere murmur. 15, 821. MART. 12, 55, 10 -sis . . . labellis. 13, 18 oscula -sa dato. TAC. ann. 2, 40 vinctum -so ore . . . traxere. HERM. Pal. vis. 4, 2, 4 -sit os eius (ἐνέφραξεν). COMM. apol. 388 canentibus rostra -issent. ZENO 1, 5, 4 -sis dolore gemitibus. AMM. 16, 12, 61 linguam *conscientia.* 17, 12, 10 ora formido. 29, 1, 8 linguam . . . metus. CHIRON 544 *iumentum* morsum -ere non potest. VAL. CEM. hom. 17, 6 ut taciturnitatis studio amoris verba -antur. 20, 2 diu -sum iter linguae verborum munire ponderibus. CASSIOD. in psalm. 125, 2 etiam -sis labiis clamat ad dominum (*ibid.* otioso ore). NICET. psalm. 9 nec dominus ora innocentium -sit, sed potius aperuit. *inde subst.* clausus, -ī *i. q. infans:* VVLG. III reg. 14, 10 percutiam de Ieroboam mingentem ad parietem et -sum et novissimum (21, 21 *al.*). *de morte vel angustiis animae:* CARM. de bell. Aeg. 51 i⟨n⟩mersisque freto -erunt guttura fauces. PROP. 3, 7, 56 cum moribunda niger -ret ora liquor. 3, 11, 11 custodis . . . feros -sit *Medea* serpentis hiatus. Ov. ars 2, 92 -erunt . . . ora loquentis aquae. met. 2, 828 letalis hiems . . . vitalesque vias et respiramina -sit. 7, 604 pars animam laqueo -unt. Ib. 550. 570. LVCAN. 4, 370 tractus aquarum . . . artavit -sitque animam. 8, 59 animum (-am *G*) -sit dolor, omnia nervis membra relicta labant, riguerunt corda. PLIN. nat. 9, 22 *delphini* moriuntur . . . fistula -sa. *transl.* SIL. 17, 119 iactarat talia vecors, sed iam -bat flatus nec plura sinebat Atropos. 17, 440 hasta . . . vocis . . . vias. MART. 11, 91, 11. CAEL. AVR. acut. 3, 17, 138 spiritus ob abstinentiam -sus. CORIPP. Ioh. 4, 218 infelicem animam mors impia -sit. *alia membra:* ITALA Is. 40, 12 (Ambr. hex. 1, 3, 9) quis mensus est... universam terram -sa manu? (δρακί, VVLG. quis... appendit tribus digitis molem terrae?). LEX Sal. 17, 8 si quis de -so pugno alio percusserit. LAVS Pis. 179 in . . . gradum -sis . . . consistere membris. SEN. Phoen. 246 uteri . . . nondum solveram -si moras. COLVM. 7, 9, 5 feminis . . . vulvae . . . cicatricibus -untur. TERT. carn. 23 quis proprie vulvam adaperuit quam qui -sam patefecit? SORAN. p. 49, 18 si . . . membrano -sum fuerit orificium, id aperimus. p. 76, 5. 113, 15 -itur orificium matricis aliquando fervore. *cf. p. 1312, 8 et* PETR. CHRYS. serm. 89 p. 452^B neque *sterilitas Elisabeth* erat pignori -sa, sed tempori. PS. QVINT. decl. 8, 20 -bantur aperta vitalia (*a medico*). *nota* TAC. ann. 15, 64 -so corpore adversum vim veneni. PLIN. epist. 6, 16, 19 *Plinius* concidit . . . crassiore caligine spiritu obstructo -soque stomacho. SER. SAMM. 351 -sas *mammas* . . . dolor angit acerbus. 645 si . . . cruor *menstruus* -sa cunctabitur alvo. 728 line duratas partes et -sa venena (*in carbunculo*). PAVL. NOL. carm. 23, 187 -erat hic manibus vultus (*i. operuerat*). AVG. civ. 22, 8 non se illum sinum ferro, sed medicamentis esse -uros (*medicos*). PLAC. med. 14, 11 equi stercus . . . ventrem -it (16, 30. 30, 6). CELS. 4, 1 p. 120 lingua (*i. uva*) . . . arteriam -it. PLIN. nat. 9, 8 *rotae* (*pisces*) quaternis distinctae radiis, modiolos earum oculis duobus utrimque -entibus. 9, 37. *vulnera, sanguinem, sim.:* PLIN. nat. 22, 107 propolis . . . ulcera . . . iam desperantia cicatricem -it. 26, 135 sideritis . . . vulneri illigata sanguinem. *translate de re* PLIN. nat. 16, 209 quorum (*lignorum*) plaga contrahit se protinus -itque suum vulnus. STAT. Ach. 2, 161 quid hiantia vulnera -at. PS. QVINT. decl. 1, 12 *cruor* eodem, quo factum (*sic*) est, -itur telo. *cf.* 8, 16. IVST. 15, 3, 13 ut sanguis aliter -i non posset quam. PLIN. med. 1, 24. DIOSC. 5, 146 *spongiae* vulnera -sa aperiunt. RVT. NAM. 1, 120. *claudere fletum, risum, pectus sim. v. sub III A.*

C *claudere* **animantia:** **1** *homines carcere, custodia, locis abditis:* PACVV. trag. 159 te in tenebrica[s] saepe lacerabo fame -sum. ACC. trag. 64 di . . . depressum (*Amphiaraum? v. Ribbeck, Röm. Trag. p. 502*) altis -sere specis. TVBERO hist. 9 in atras . . . tenebras eum -bant. CIC. Verr. 6, 168 asservasses hominem, custodiis Mamertinorum tuorum vinctum, -sum habuisses. SALL. Iug. 14, 15 pauci . . . -si in tenebris . . . vitam exigunt. NEP. Paus. 5, 3 matrem Pausaniae . . . ad filium -endum lapidem ad introitum aedis attulisse. VERG. catal. 1, 2 Delia... occulitur limine -sa viri (*cf.* TIB. 2, 3, 77 si -sa mea est. PROP. 3, 3, 49 -sas . . . excantare puellas [*cf. Haupt, opusc. III p. 517*]. 3, 13, 9. 3, 14, 23. NEMES. ecl. 2, 10). HOR. sat. 2, 7, 59 turpi -sus in arca *moechus.* PROP. 4, 7, 89 nox -sas liberat umbras. Ov. epist. 14, 3 -sa domo teneor gravibusque coercita vinclis. ars 2, 23 Daedalus . . . -sit conceptum crimine matris (met. 8, 170). 3, 415. rem. 460. met. 2, 554 Pallas Ericthonium . . . -erat . . . cista. 3, 343 -sae *Liriopae* . . . suis Cephisus in undis vim tulit. 3, 697 abstractus solidis Tyrrhenus Acoetes -itur in tectis. 4, 698 *de Danae.* 6, 546 silvis -sa. Pont. 1, 6, 37. 3, 6, 42 in aere (*sc. tauro Phalaridis*) viros. Ib. 440. 464. LIV. 2, 24, 6 nequis civem R. vinctum aut -sum teneret. 22, 25, 8 exercitum . . . magistrum equitum -sos prope intra vallum retentos *a Fabio.* 23, 2, 9 -am in curia vos (23, 3, 3 in curiam). 24, 45, 10 eum interdiu solutum custodes sequebantur, nocte -sum asservabant. MANIL. 1, 924. *in imagine:* 2, 954 *dies orbem* noctis captum sub carcere -it (*cf.* STAT. silv. 5, 1, 168 caeco . . . mors -sa barathro). SEN. contr. exc. 5, 4 ergastulo. 9, 1 quicumque vitiatas filias vel -erunt vel occiderunt (incluserunt *Sen.*). VAL. MAX. 2, 10, 6 *al.* SEN. Herc. f. 307 Med. 464. Phaedr. 781 Naides . . . formonsos solitae -ere fontibus. 1226 graviora vidi, quae pati -sos iubet Phlegethon nocentes. OCTAVIA 682 VAL. FL. 2, 568. STAT. Theb. 7, 550. PS. QVINT. decl. 10, 9 umbram (*sc. inferis; opp.* evocare). IVV. 13, 156 cum quo (*parricida*) -itur . . . simia. 15, 139 cum terra -itur infans. TAC. ann. 1, 21 *milites* carcere. 15, 69 *al.* *nota de exilio:* TAC. ann. 1, 53 *Iulia* a patre Augusto Pandateria insula, mox oppido Reginorum . . . -sa (SVET. Tib. 50). 4, 30 *al.* APVL. met. 1, 10 cunctos in suis sibi domibus . . . numinum violentia -sit *maga.* 4, 24 in . . . saxeo carcere serviliter -sa. 6, 11 *al.* TERT. nat. 2, 15 *Viduum deum* intra muros -i no⟨n admit⟩tendo. VLP. dig. 29, 5, 3, 6 *servi* -si ita fuerunt . . ., ut erumpere . . . non potuerint (*syn.* includi). 50, 16, 216. PAVL. sent. 5, 26, 3 qui quem armatis hominibus possessione . . . deiecerit, expugnaverit, obsederit, cluserit (incl- *plerique; infra* clauserit, *cf. p. 1303, 56*). LAMPR. Heliog. 25, 1 ARNOB. nat. 5, 6. 6, 3 *deos* tectorum munitionibus -ere, saxorum aut obiectione tutari. OPTAT. 7, 3 p. 173, 19 ut peccator aperiret innocentibus, ne innocentes -rent contra peccatores (*an intrans., ut sit* contra *praep.? cf. p. 1312, 32 sqq*). CARM. de laud. dom. 133 iubes tenebris emergere plebem his tantum -sis, quos. AVSON. 60, 2 *Daedale,* me potius -sae subice Pasiphaae. AMM. 26, 10, 1 Serenianum intra palatium. 29, 1, 23 inter catenarum sonitus 'tene, -e, comprime, abde' ministris officiorum tristium clamitantibus. HYG. fab. 7 p. 41, 5 *al.* HIER. epist. 24, 3, 1 unius cellulae -sa angustiis *mulier* latitudine paradisi fruebatur. 53, 8. VVLG. gen. 39, 20 *al.* AVG. civ. 1, 4 p. 9, 17. *nota* 4, 31 p. 186 Graecos teletas ac mysteria taciturnitate parietibusque -isse. ITALA (Aug. civ. 20, 7) *et* VVLG. apoc. 20, 3 misit eum in abyssum et -sit (ἔκλεισεν) et signavit super illum. *nota* AVG. civ. 6, 5 p. 253 D. *Varro* hoc genus *theologiae*... scholis . . . et parietibus -sit (*sim.* DRAC. Romul. 8, 20 armatos dum -sit equo *Homerus*). CAEL. AVR. chron. 4, 1, 13 aegrotum in ea civitate, quae. ORIENT. comm. 2, 386 tu . . . impia tartareis -ere turba locis. DRAC. Romul. 10, 503 ipse (*Sol*) pias animas mittis et -is in aevum orbe tuo. BOETH. mus. 1, 1 p. 185, 3 scortum in rivalis domo . . . -sum. EVGIPP. Sev. 8, 3 aurifices . . . pro fabricandis . . . ornamentis -erat arta custodia. VEN. FORT. carm. 4, 27, 22 obtineas votis . . ., ut merear -i quandoque clave Petri. *sim. de ventis tamquam animalibus (cf. etiam p. 1304, 10):* Ov. met. 1, 262 Aeoliis aquilonem -it in antris. 4, 663 carcere ventos. SEN. nat. 6, 18, 5 carcerem, in quo sub terra -si laterent *venti.* VAL. FL. 1, 602. *hinc* clausus, -ī *subst., i. q. captivus, carcere inclusus:* VVLG. Is. 61, 1 praedicarem captivis indulgentiam et -sis apertionem. SVLP. SEV. dial. 2, 7, 2. EPIST. synod. Sardic. a. 347 (Hil. op. hist. frg. 2, 11) -sos carcere et squalore et putore conficerent. COD. Theod. 9, 3, 6 (*a. 380.* COD. Iust. 9, 4, 5) -sorum ordinem aetatemque vinctorum (*ibid.* quos tenet carcer). CASSIOD. var. 11, 40, 4. ARATOR act. 1, 646 machina *Noë* . . . -sis . . . ferens baptismatis instar.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *homines aliis modis*: PANEG. 12, 45 p. 312, 28 reliquos . . . venia complexa velut quodam sinu -sit. PETR. CHRYS. serm. 3 p. 192^C filium . . . -it gremio. LAMPR. Alex. 66, 2 *eunuchi* -entes principem suum et agentes . . ., ne quid sciat. TAB. devot. Poetov. Jahreshefte d. öst. arch. Inst. IX (1906) p. 194 *v. p. 1300, 41.* VERG. Aen. 11, 554 huic (*telo*) natam libro et silvestri subere -sam implicat. *cf.* STAT. Theb. 1, 584 -sa arbutei sub cortice libri membra *infantis* tepent. *transl.* GREG. M. moral. 11, 12 *reprobus* cum . . . in malitiae suae caecitate relinquitur *a deo*, quasi intra semetipsum -itur. *nota*: FAV. EVL. p. 6, 10 *Romani* in quinque classes omnia civitatis membra -entes (*i. distribuentes, comprehendentes*). *fere i. q. circumdare comitari sim.*: IVV. 3, 131 divitis hic servo -it latus ingenuorum filius (SCHOL. Stat. Theb. 2, 312 regum . . . latera stipatorum . . . corona). PS. QVINT. decl. 11, 10 non me (*ducem revertentem*) laetae cinxere legiones, . . . maestus undique -bat exercitus. CYPR. GALL. iud. 385 quos undique turba . . . -it populi. LVCAN. 1, 323 Pompeiana reum -erunt signa Milonem.

3 *ducem, exercitum in bello* (*obsidione, insidiis*): HIRT. Gall. 8, 19, 6 quibus difficultatibus locorum Romanos -ere voluerant, iis ipsi tenebantur. 8, 26, 2 Duratium -sum Lemoni (lemonum, limonem *codd.*) oppugnari. BELL. Alex. 61, 2 ne genere quodam obsidionis -retur in regionibus alienis. 61, 6. BELL. Afr. 59, 5 ut . . . equitatus circumvectus . . . -ret multitudine sua exercitum Caesaris. 93, 3 Vergilius . . . terra marique -sus. SALL. Catil. 57, 4 montibus atque copiis hostium. Iug. 24, 7 me . . . -sum obsidet. 38, 9 ipsum cum exercitu fame et ferro -sum teneret. NEP. Dat. 8, 4 adversarios locorum angustiis (Epam. 7, 1 *al.* [Milt. 5, 3 ne multitudine -rentur *del. Fleck.*]). VERG. Aen. 9, 67 quae via -sos excutiat Teucros vallo. OV. fast. 6, 374 monte suo -sos barbara turba premit. LIV. 2, 33, 6. 3, 27, 7 consulem exercitumque . . . obsideri, tertium diem iam -sos esse. 9, 3, 6. 9, 4, 8 fossa valloque ab . . . hoste -si. 21, 41, 10 *al.* 22, 47, 8 ab tergo hostes. VAL. MAX. 7, 6, 2. LVCAN. 1, 515 cum pressus ab hoste -itur externis miles Romanus in oris. 4, 408. 747 undique completis -erunt montibus agmen. 6, 72 ut Caesaris arma laxet et effuso -entem milite tendat. VAL. FL. 8, 371? 387. SIL. 3, 546 *al.* *absol.* 7, 391 testor te, solus -si (*Hannibalem*). STAT. Theb. 3, 359 bello me . . . nudum . . . -sere. 10, 451 PS. QVINT. decl. 19, 4 TAC. hist. 3, 76. 4, 19 opprimi poterant, si hinc Hordeonius, inde Gallus . . . medios -issent. Agr. 32 -sos quodammodo ac vinctos di nobis tradiderunt. 45 obsessam curiam et -sum armis senatum. PLIN. paneg. 12, 4 FLOR. epit. 1, 16, 10 *al.* PANEG. 9, 8 p. 199, 10. 12, 42 p. 309, 18 IVST. 4, 4, 5. 25, 5, 1 *al.* AMM. 26, 7, 5 *al.* 28, 6, 15 *feminas* hostiliter -sas. *nota* 21, 12, 17 quos temeritas -erat. ANON. Vales. 11, 53 obsidens Odoacrem -sum. VVLG. deut. 32, 36 *al.* CLAVD. 28, 108. 26, 475 equitum conspicit alas cinctaque fluminibus . . . ac moenibus arva seque velut -sum laqueis. AVG. civ. 3, 13 p. 112 SVLP. SEV. chron. 2, 30, 3. MARCELL. chron. II p. 93, 489 Odoacer . . . Ravennam est -sus. MEROB. poet. 151. *similiter locorum difficultates dicuntur claudere exercitum*: SALL. Catil. 57, 4 *v. supra l. 24.* VERG. Aen. 8, 473 hinc Tusco -imur amni, hinc Rutulus premit. 10, 376 maris magna -it nos obice pontus (*cf.* VAL. FL. 1, 703). LIV. 21, 43, 4 dextra laevaque duo maria -unt *hostes*. *absol.* 22, 5, 6 a lateribus montes ac lacus, a fronte et ab tergo hostium acies -bat. 22, 47, 2. TAC. ann. 2, 20 hostem a tergo palus. PANEG. 7, 6 p. 164, 19 ZENO 2, 57. CARM. epigr. 520, 10 (*aev. Gord.*) telis undiq(ue) -s⟨us⟩. *aliter* BELL. Afr. 59, 4 sinistrum . . . cornu oppido Vzita -batur neque erat spatium equitatus explicandi. LIV. 37, 39, 11 flumen ab ea parte ripaeque . . . -bant (*sc. cornu*). SIL. 4, 479 fessas acies castris -sere tenebrae. agmen -ere *et sim. v. sub II.* *subst.* clausus, -ī *i. q. obsessus*: LIV. 2, 34, 2 fames . . ., qualis -sis solet. LVCAN. 4, 268 non utile -sis auxilium mactavit equos. SIL. 1, 301 longe -sis . . . Ausoniam fore. 1, 350. 559 *al.* 13, 138 circumdata -sis arma. TAC. ann. 15, 4 PANEG. 10, 25 p. 232, 15 AMM. 20, 11, 11 *al.* VEG. mil. 3, 21. 4, 12 VVLG. Ios. 10, 18. *translationes ad ludum et ad disputationes*: MART. 7, 72, 7 vincas Noviumque Publiumque . . . vitreo latrone -sos. IVV. 14, 322 acribus exemplis videor te -ere. TERT. adv. Marc. 1, 7 p. 299, 28 his . . . lineis eum (*Marcionem*) -simus. *absol.*: PS. APVL. herm. p. 277 certos eos ad cludendum (conclud- *pars codd.*) modos esse.

4 *loca claudunt aliquem i. habent, morantur*: PROP. 1, 8, 24 dicite, quo portu -sa puella mea est. 1, 11, 11 teneat -sam tenui Teuthrantis in unda . . . lympha. OV. epist. 17, 209 illic me -at Boreas, ubi dulce morari est. met. 8, 185 Daedalus . . . -sus erat pelago. VELL. 1, 18, 1 ingenia . . . Atheniensium muris -sa (LVCAN. 3, 446 muris . . . -sa iuventus). SEN. Herc. O. 599 mystas -it Eleusin. SIL. 1, 569 saucia dum castris -sa est fera (*Hannibal*). 3, 636 *al.* STAT. Theb. 5, 287 curvo robore (*i. navi*) -sum . . . patrem (*cf.* silv. 3, 2, 70). 6, 392 viri . . . iugales . . . stant uno margine -si. silv. 5, 3, 140 Castora . . . Therapnae. PS. QVINT. decl. 2, 2 senes . . . iam propior ignis. 10, 8. IVV. 6, 4 cum . . . spelunca . . . et pecus et dominos communi -ret umbra. 6, 153 mense . . . brumae, quo iam mercator Iaso -sus et armatis opstat casa candida nautis (*cf.* SCHOL. *et Friedländer ad h. l.*). 10, 170 TERT. adv. Marc. 1, 15 p. 310, 9. NOVATIAN. trin. 12 p. 906^C *deus pater* loco -itur et intra sedis alicuius angustias continetur. IVST. 23, 1, 2 quasi angustis insulae terminis -retur *Agathocles*. HIL. trin. 2, 31 responsum . . . est mulieri deum templo et monte -enti. TRACT. in Luc. 5, 4 *Ionas* ceti thalamo -sus. AMM. 16, 7, 10 HYG. astr. 4, 3 p. 102, 27 HIER. epist. 24, 3. 58, 3 nec . . . dominum loco -ere videretur. 117 utero -sa vixisti. SVLP. SEV. chron. 1, 3, 2 COMM. apol. 943 MART. CAP. 2, 156. 8, 812. PETR. CHRYS. serm. 1 p. 184^A caelestem patrem sciebat nullo -endum fine, concludendum tempore nullo. SEDVL. carm. pasch. 1, 73. PRISC. perieg. 206 omnibus extrema populis -untur in ora Aethiopes. VEN. FORT. carm. 4, 13, 3 hoc . . . tumulo Servilio (*nom.*) -sus habetur. CARM. epigr. 473, 5 me . . . tumulo -sere gravi. 477, 3 quiesco marmore -sus. 489, 1 -sa iacet lapidi coniunx. 516, 7 in marmore -sa *Vrbanilla* (*ibid.* te marmore texi). 609, 1 -sa in tumulo . . . ossa. 682, 4 Felicitas isto *tumulo* -itur. 1232, 1 hic puer . . . -itur. *nota* 1432, 5 lux mea non -sa est tali remanente marito. 1374, 3 membra beata senex Bonifatius hic sua -sit. MART. CAP. 8, 810 globus . . . intra se . . . virginem -ens. MANIL. 4, 740 duplici -sos elephantas carcere terrae (*sc. quia Asia tantum et Africa eos procreat*).

5 *aliae res claudunt*: SEN. dial. 9, 11, 7 in quam tumultuosum me contubernium natura -isset. 10, 15, 5 *sapientem* non idem . . . qui ceteros terminus -it. PLIN. epist. 9, 2, 3 nos quam angustis terminis (*sc. tam ingenii quam materiae*) -amur . . . perspicis. BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 226, 19 ut ipse *deus* nulla necessitate -atur. *cf.* HIL. trin. 2, 6 sermo in eo (*deo*) deficiet, non natura (*nom.*) -etur. VAL. FL. carm. 7, 230 nec nos . . . malignus -erit hoc uno semper sub frigore mensis. PAVL. NOL. carm. 24, 467 communis omnes -sit infidelitas. *sic de animo qui corpore clauditur*: VERG. Aen. 6, 734 metuunt cupiuntque dolent gaudentque neque auras dispiciunt -sae *animae* tenebris et carcere caeco. SEN. epist. 65, 17 animus in hoc tristi . . . domicilio -sus. 76, 25 feliciores esse liberis et in universum datis -sas et obsessas *animas*. HEGES. 5, 53, 1 l. 23 anima . . . intra hoc ergastulum -itur. HIER. in psalm. 68 p. 58, 9 *animae* -sae corporibus. epist. 51, 4 GENNAD. dogm. 12. PAVL. NOL. carm. 11, 51 -ente donec continebor corpore. AVG. civ. 17, 4 p. 210 CLAVD. MAM. anim. p. 174, 17. CARM. epigr. 91, 1 cum . . . haberet -sam in castello (*sc. corporis*) ani⟨mu⟩lam. *nota* HIL. in Matth. 9, 7 ut *deus* corpore -retur (trin. 2, 31 *l. 1*). *de corpore eiusque partibus, quae indumentis sim. teguntur*: SEN. Ag. 889 caput . . . laxi et invii -unt sinus *vestis*. VAL. FL. 1, 34 Cleonaeo iam tempora -sus hiatu Alcides. SIL. 9, 588 tegmine thorax . . . latus. 14, 158 cassis munimine -erat ora. STAT. Theb. 4, 204 cum tu -ere minanti casside ferratusque sones. 4, 350 umeros clipeo -isse paterno. silv. 5, 2, 28 Curia . . . prima *pueri* . . . patricia -sit vestigia luna. ITIN. Alex. 25 cum hosti firma corpus munitio (*i. lorica*) -ret et tueretur. ENNOD. carm. 2, 77, 12 pectora -bat textilibus chalybis. *cf.* SIL. 5, 277 -sum sub casside vulnus. *sic de bestiarum corpore*: MANIL. 2, 93 concharum . . . carcere -sa . . . animalia. PLIN. nat. 1, 9, 71 *de ostreis sim.*: quae silicea testa -untur (*cf.* 9, 154 inclusos). *transl.* OV. Pont. 4, 12, 32 pectora . . . esse . . . invicto -sa adamante.

6 *claudere bestias*: a *servandi causa* (*stabulo, cavea, sim.*): CATO agr. 124 canes interdiu -sos esse oportet (VARRO rust. 1, 21, 1 NEMES. cyn. 178). VARRO rust. 3, 3, 5 quae macerie ad villam venationis causa -untur (CVRT. 8, 1, 11). VERG. ecl. 7, 15 domi quae -ret agnos. georg. 3, 214 tauros . . . intus -sos satura ad praesepia servant. 3, 352 stabulis armenta. Aen. 3, 642 in antro . . . pecudes. HOR. epod. 2, 45 cratibus . . . pecus. OV. medic. 15 met. 1, 631. 14, 286 *al.* Pont. 1, 3, 39 cum bene sit -sae cavea Pandione natae. fast. 3, 743 in arbore *apes*. LIV. 36, 7, 13 ferae bestiae vinctae et -sae. MANIL. 5, 383 -sas . . . culmine summo pascere aves. PAVL. FEST. p. 46. VELL. 1, 16, 2 -sa capso aliove (-que *codd.*) saepto animalia. COLVM. 6, 6, 2 *bovem* intra tecta. 7, 3, 17 *agnum* cum matre. 7, 3, 18 *al.* 8, 4, 5 *opp.* emitti. 8, 14, 1 diligenter. 8, 16, 1 dulcibus aquis marinos . . . pisces. 9, 1, 6 condita messe -sis *subus* succurrere. PETRON. 55, 6 tuo palato -sus pavo. CALP. ecl. 5, 103 cum pecudes extremus -erit annus. VAL. FL. 1, 395 apes (VLP. coll. Mos. 12, 7, 10 quod *apes* . . . cista -sae fuerint). SIL. 7, 127 STAT. Theb. 9, 190 TAC. hist. 4, 84 ann. 4, 49. LAMPR. Heliog. 26, 8 in . . . vasis infinitum muscarum. OPTAT. 6, 8 p. 156, 22 aves . . . in cavea. ENNOD. carm. 2, 46 tit. de murena . . . quae in saepticio -itur. PALLAD. hist. mon. I 7 p. 277^B in quo (*loco*) . . . oves (στάσιν εἶχε). LEX Burg. lib. const. 49, 1 si quis . . . animalia . . . ad domum suam -enda perduxerit (*cf. sub* clausura). b *venando* (*indagine*): OV. fast. 5, 37 rete *capreas* (hal. 23 *lupos*). MANIL. 5, 662 phocas . . . carceribus. SEN. Phaedr. 47 linea . . . vano -at terrore feras. Thy. 491 clem. 1, 12, 4 LVCAN. 4, 438. 6, 42 silvas vastaque feras indagine -it (STAT. Theb. 2, 553. Ach. 1, 460 feras indago latentes -it. silv. 2, 5, 8). STAT. Theb. 5, 204 armenta . . . Hyrcanae -sere leae. PANEG. 12, 38 p. 306, 5. AVSON. Mos. 331 -sos consaepto gurgite pisces . . . captare. CLAVD. 24, 322. 26, 44 in pecorum morem formidine -si. CASSIOD. in psalm. 140, 12 retia . . . pisces domino iubente -erunt (*cf. ibid.* in diaboli retiaculum cadent qui peccatorum circuitione -untur). c *de locis al., quae bestias claudunt*: PHAEDR. 4, 9, 4 cum . . . vulpes . . . altiore -retur margine *putei*. MART. 4, 32, 2 ut videatur apis nectare -sa suo. TAC. Germ. 45 (*de gleso*) *animalia* implicata umore mox durescente materia -untur. *nota* PLIN. nat. 18, 330 noxium . . . hieme et vere in rorulentum educere *oves* . . .; -untur (*i. spiritus*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

eis intercluditur? cludantur, clodantur *codd.*) ita lippiuntque ab afflatu.

II *de* ***tempore*** *i. q.* ***finire***: A ***generatim*** *res quae temporis sunt*: HOR. carm. 2, 4, 24 cuius octavum trepidavit aetas -ere lustrum. OV. epist. 13, 165 ultima mandato -etur epistula parvo (19, 242 epistula ... -sa ... consueto sit sibi fine. *aliter* FRONTO p. 43, 7 N. -sa iam et obsignata epistula). fast. 3, 384 Mamurius ... -sit (*i. perfecit*) opus *ancilium fabricandorum. cf.* SEN. epist. 55, 3 magni artificis est -isse totum in exiguo. MANIL. 2, 193 hiemem -it *alter Piscis*, ver incohat alter. 4, 472. 476 quae numerum -unt nona et tricesima partes. *sim.* SEN. contr. exc. 5, 1 domus meae fata -o. *absol.* SEN. suas. 2, 16 (*de declamatione*) sic novissime -sit. VAL. MAX. 1, 6 ext. 1 -atur hoc exemplo ... relatio. 5, 4 ext. 3 facinus ... forti exitu. 8, 7 ext. 9 hoc stilo terminos vitae suae (ISID. Sueb. 91 chron. II p. 303). 9, 12 pr. quibus auspiciis *vita* incohetur et quo fine -atur (OV. epist. 19, 242 *v. l. 6.* HEGES. 2, 5, 4 propero fine imperium. HIER. epist. 21, 38 simili tres parabolae fine -untur. 100, 10 temporum fine. RVFIN. Orig. in num. 17, 4 Adamant. 2, 1 PS. RVFIN. in Am. 3, 3 AVG. civ. 12, 15 *opp.* initio coepta sit. PAVL. MED. vita Ambr. 3 PHOEBAD. c. Arrian. 19 APRING. in apoc. 20, 2 BOETH. mus. 2, 8 p. 235, 25 GREG. M. moral. 2, 34 *opp.* initio aperiri. FERRAND. epist. 6, 6. *sim.* CASSIOD. inst. div. 1 p. 1112[C] ut explanatio ... consummato termino -retur). SEN. Tro. 139 postrema pater funera -is. Thy. 916 hoc mensa -atur scypho. nat. 7, 1, 3 sol ... annum circuitu suo -it. LVCAN. 5, 44 nostrum (*consulum*) exhausto ius -itur anno. SIL. 15, 652 quid cessas -isse labores ... belli? STAT. Theb. 2, 307 regales epulas ... bis seni -sere dies. 11, 58 bella. silv. 2 praef. 24 (*ex coni.*). 3, 2, 143 quae ... laboratas -at mihi pagina Thebas. MART. 1 praef. 18. 10, 71, 5 bis sex lustra ... nox ... ultima -sit. 13, 13 cenas lactuca. QVINT. inst. 1, 8, 1 ubi -atur sensus, ubi incipiat. 2, 15, 27 *disputationem.* 6, 1, 52 *comoedias* 'plodite'. PS. QVINT. decl. 10, 15 inter ossa et inter cineres verba (*de mago sepulcrum incantante*). 11, 5 ubi respiro? ubi -o gemitus? unde sumo solacium? TERT. adv. Marc. 4, 16 p. 468, 17 haec ... una pronuntiatione -sit. CYPR. patient. 7 nox diem. NEMES. ecl. 1, 45 felices ... anni ... tempora vitae. SOL. 1, 39 annum -sum intra dies, quos. CARM. de mens. 3, 24 annum *December.* CAPITOL. Aur. 6, 9 ut diem tuum -as (*i. moriaris. sic* ANON. Vales. 13, 78 extremam ... diem. AMBR. off. 1, 12, 44 ultimum diem. HEGES. 1, 1, 10 *al.* AVG. civ. 21, 22 p. 527 PAVL. MED. vita Ambr. 54 IOH. BICL. chron. II p. 216, 583 SEDVL. carm. pasch. 3, 103 filia -so functa die. ENNOD. opusc. 3, 79 p. 350, 27 CASSIOD. in psalm. praef. 1 p. 13[A] COD. Iust. 12, 17, 4 VEN. FORT. carm. 1, 11, 7 ILDEF. vir. ill. 2 *al.* CARM. epigr. 587, 1 ultima -erunt parcarum stamina filo Principii ... diem. *aliter*: CYPR. patient. 7 *v. supra l. 34.* MACR. sat. 1, 9, 9 qui (*sol*) exoriens aperiat diem, occidens -at. HYD. chron. II p. 26, 149 a die -so usque in horam ... tertiam. ACT. Archel. 48, 3 p. 71, 3 dies -atur in noctem. 52, 9 p. 77, 21). VOPISC. Tac. 9, 6 iam senatus omnia nundinia suffectorum consulum -erat. HIL. in psalm. 131, 14 lex praeteriit, prophetia -sa est. OPTAT. 1, 24 p. 27, 10 iudicium -sum est his verbis. 3, 3 p. 79, 9 testimonium, quo ... increpatio -sa est. AVSON. 266, 2 polluit et -sit Iulia sacra Nero (*cf.* AMM. 14, 1, 4 *morte vel exilio* -bantur opulentae domus et clarae. 26, 6, 9). AMBR. hex. 1, 9, 35 principia ... diei noctis exitum -unt. obit. Valent. 49 duorum mensium curricula. HEGES. 3, 24 l. 70 vitam triumpho. 5, 27 l. 8 in ipso -endi operis fine. 5, 28 sermonem Titus. 5, 37, 2 bellum. COD. Iust. 11, 6, 2 (*a. 372*) anni spatium. PRVD. cath. 1, 79 dum meta noctis -itur. PAVL. NOL. carm. 12, 39 vitam (*adde l. 15*). 16, 298 plenis ... sua saecla diebus. 16, 299. 18, 73 tempora vitae. 19, 110 cultum ... nefandi daemonis everso ... Serapide -sit. 21, 146. 33, 68 bis ... revoluta dies, bis vespere -sa est. epist. 13, 10 p. 91, 24 *al.* AVG. civ. 9, 23 p. 400 *librum.* 15, 20 p. 99 Cain successio in octo ... generationes -itur. 15, 20 p. 103 c. Iul. op. imperf. 6, 15 *partem secundam.* SVLP. SEV. Mart. 26, 1 MART. CAP. 2, 123. 7, 802 iam -ere fatibus orsa. MAR. VICTOR aleth. 3, 504 columba sacrum. SIDON. epist. 4, 14, 1 biennium -itur, quod. LVX. anth. 289, 9 *librum* disticho. PAVL. PELL. euchar. 587 *mea pagina* evagata diu -i se ... poscat. VEN. FORT. carm. 3, 9, 27 *carmen* (*de ave*). THEOD. MOPS. in I Thess. 4, 2 oratione ... sermonem. FACVND. defens. 3, 3 p. 594[B] in hoc suam sententiam (11, 4 p. 805[B]). ISID. vir. ill. 28 (41) mirabili obitu ... vitae terminum -sit. CARM. epigr. 614, 6 mensis ... nonu(s) -sit properantia fata. 1191, 12 carmina. 1403, 1 brevis est qua⟨e⟩ -itur aetas. 1440, 3 crudeli funere vitam. 1835, 5 sexaginta ... bene ... annos (*cf.* 686, 15 occidit Hierio qui consule -itur anno). INSCR. christ. Rossi II p. 237, 1, 5 ultima mortalis -sit spiracula vitae. *sim.* CLAVD. 28, 630 parma sonat, mucronis ... murmur, et umbonum pulsu modulante resultans ferreus alterno concentus -itur (*i. perficitur, consummatur*) ense. AVG. civ. 6, 9 p. 266 *Varro deos* (*i. enumerationem eorum*) ... -sit ad Neniam deam. *absolute* (SEN. suas. 2, 16 *v. supra l. 12*): AVG. serm. 325, 1 *sanctorum XX martyrum series recitata* coepit ab ... Fidentio, -sit ad ... Victoriam. PROSP. in psalm. 117, 29 isdem verbis psalmus, quibus incohaverat, -it.

B ***sententias,*** *verba, versus sim. (maxime de clausula artificiali, sed etiam de compositione generatim)*: VARRO Rufin. gramm. VI 556, 7 *clausulae,* quod -rent sententiam. CIC. orat. 198 universa comprehensio et species orationis -sa et terminata est. 229 qui non -unt numeris sententias. CIRIS 20 gracilem molli ... pede -ere versum (PERS. 1, 93 versum. QVINT. inst. 9, 4, 65 cum versus -itur 'Appennino'. BASS. gramm. VI 265, 4). HOR. sat. 1, 10, 59 pedibus quid -ere senis. 2, 1, 28 pedibus ... verba. OV. Pont. 4, 16, 36 imparibus verba ... modis. VAL. MAX. 8, 10, 3 totum ... locum ita. BASS. gramm. VI 262, 25 *al.* PLIN. frg. Char. gramm. I 125, 9 ens an ans nominativo ... -antur. 133, 15 quae is nominativo singulari sunt terminata, in es plurali nominativo -untur. 142, 10 '*rude*' e littera -i debet. QVINT. inst. 1, 5, 31 neutra *syllaba* -et vocem Latinam. 9, 3, 62 *al.* 9, 4, 18 -endi incohandique sententias ratio. 9, 4, 27 erit omne, quod non -et, hyperbaton (*sic saepius absolute, ut* 9, 4, 71 'ut adeas, tantum dabis' male -ret. 9, 4, 72 *al.* 9, 4, 102 bacchius et -it et sibi iungitur. *alia v. infra*). 9, 4, 37 si omnia verba suo fine -antur. 9, 4, 67 incisa bene incipere atque -i decet. *et saepius.* ROMAN. Char. gramm. I 121, 18 '*Astyanax*' e nec i ablativo -etur. 132, 13 *al.* CHAR. gramm. I 280, 18 hypozeuxis est cum ... res aut personae verbis suis -untur. 288, 24 huiusmodi usi *homines* versibus ... sententias -isse. AVDAX gramm. VII 321, 16 litterae syllabis -untur. *talia saepe* (*syn.* terminare: DIOM. gramm. I 343, 6 *al.* PROB. nom. gramm. IV 209, 3). GELL. 4, 7, 4. 12, 14, 5 tot verba (*sc.* '*si aliter non potest*') in paucissimas litteras -ere (*sc.* '*saltem*'). TER. MAVR. 1778 -ere comma ... brevi. 1798. 1882 -it choriambus honeste. 1920 dactylici finem ... iambus. 2618. VLP. dig. 46, 7, 13 pr. cum ... stipulatio una -atur clausula. PORPH. Hor. carm. 1, 11, 3 hinc videtur alter sensus incipere, ut sic -atur. epod. 16, 9 hic -itur περίοδος inde coepta 'quam *eqs.*'. IVL. VICT. rhet. 20 p. 433, 18 -it et paeon primus. CARM. de fig. 160 'transcensus' (*i.* ὑπερβατόν) ... est, cum inter[po]sita pendula -o. AVSON. 393, 93 ut -at choriambon antibacchus. HIER. epist. 21, 38, 2. 30, 3, 2 proverbia quoque Salomonis extremum cludit alfabetum. MART. CAP. 3, 276 hae ... formae tunc possunt, si in eodem sermone -antur. 5, 521 disyllaba ... iambico numero non iure -untur. *sim.* PELAG. in Rom. 9 p. 691[D] in eo (*novo testamento*) breviter comprehensa sunt omnia et -sa.

C ***res corporales*** *tamquam temporis*: MANIL. 1, 274 quos (*Pisces*) Aries tangit -entis ultima signa (GERM. frg. 4, 43). 4, 358 Pisces ... sidera -unt. MELA 3, 15 Vardulli ... gens hinc ad Pyrenaei iugi promonturium pertinens -it Hispanias. TAC. Germ. 34 Angrivarios ... a tergo Dulgubnii ... -unt. 43 retro Marsigni ... terga Marcomanorum. IVST. 44, 1, 1 Hispaniae ... Europae terminos. VVLG. num. 34, 6 plaga ... occidentalis a mari magno incipiet et ipso fine -etur. 34, 12 *termini* tendent usque ad Iordanem et ad ultimum salsissimo -entur mari. *huc traho iuncturam* agmen -ere, *de qua v. vol. I p. 1345, 81. cum qua conferenda sunt talia*: LIV. 30, 32, 11 triariis postremam aciem -sit. 37, 39, 8 triarii postremos -bant. 37, 40, 9 extremum cornu -bant quattuor milia. CVRT. 4, 13, 29 hos Thessali equites -bant. TAC. ann. 1, 51 sinistrum latus unetvicensimani, dextrum quintani -sere. *aliter* VEG. mil. 3, 6 p. 77, 8 a lateribus ... armatorum manu impedimenta -enda sunt.

III *de* ***rebus incorporalibus***: A *claudere affectus, cogitationes, voluntatem sim. (celare, supprimere, impedire, servare)*: *i. q. includere*: CIC. Verr. 4, 63 habere -sa ... sua consilia de Verre. SALL. Catil. 10, 5 aliud -sum in pectore, aliud in lingua promptum habere. PROP. 2, 25, 30 in tacito cohibe gaudia -sa sinu. OV. met. 2, 641 incaluitque deo, quem -sum pectore habebat. fast. 4, 846 -sum pectore volnus habet. MANIL. 2, 121 quis *mundum* ... cernere et angusto sub pectore -ere posset? VAL. MAX. 4, 3, 3 usum veneris intra coniugis caritatem -sum tenuisse. 4, 6, 2 quantum maritalis flammae illo pectore -sum habuisset. SEN. benef. 4, 21, 1 hic (*gratus animus*) intra conscientiam -sus est. epist. 25, 4 intra quae quisquis desiderium suum -sit. Thy. 335 ista (*quae dixisti*) nostro in pectore ... -et fides. SIL. 1, 140 -sum linquens arcano pectore bellum. 6, 381 sub corde metus. 10, 377 celatis superum monitis -soque pavore. APVL. met. 3, 15 quaecumque ... commisere ... pectoris tui penetralibus, ... intra consaeptum -sa custodias. HIL. in Matth. 5, 1 -so mentis nostrae secreto orare ad deum ... admonemur. AVG. serm. 16, 3, 4 aliud labiis promere, cum aliud -atur in pectore. MART. CAP. 1, 91 possem certa ... promere ... sed tristis melius censio -itur atque infanda premit sensa silentium. PETR. CHRYS. serm. 86 p. 442[A] ut quod illa tacuit, etiam nostro silentio -retur. 143 p. 582[C] virginis partum sicut humano sermone pandit, ita divino -it arcano. ENNOD. epist. 2, 3, 3 p. 42, 13 *animi aestum* sub ... umbra personae. 4, 6, 2 p. 101, 22 scio haec ... excusationum nubibus esse -enda. *cf.* STAT. silv. 3, 2, 53 -ere suspensos oculorum in margine fletus. PANEG. 10, 13 male -si signa maeroris per vultus iudices exierunt. MART. CAP. 8, 804 risus ... eo maxime, quod -batur, excussus. *i. q. excludere*: SOL. 1, 62 *in gravidis* ciborum ... fastidiis stomachi -etur cupido. AVG. doctr. christ. 2, 16, 26 non pauca etiam -it atque obtegit ... rerum musicarum ignorantia. HEGES. 5, 21, 3 omnem affectum (*i. lacrimas*) vis mali -erat.

B *claudere animum, pectus*: SEN. dial. 9, 17, 5 nulli horum patebit pectus tuum; nam ceteris vitiis iam pridem -sum est. HIL. in psalm. 118 lamed 5 p. 459 -imus ... per haec corporis vitia animae nostrae aditum. ITALA (Cypr. testim. 3, 1) *et* VVLG. I Ioh. 3, 17 qui ... -erit viscera sua ab eo (*fratre.* κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Tycon. 3 p. 16, 4 viscera miserationis suae *deum* contra opera manuum suarum non clusisse. Pavl. Nol. carm. 31, 228 mens peccato -sa deo pateat. Avg. epist. 33, 1 videt ille, cui nulla corda -untur. 204, 1 ut contra eas (*scripturas*) cor -res. Comm. apol. 47 deus ut vidit hominum nimis [ut] pectora -sa. 399 pectore -so nec videant oculis nec intellegant corde durato. Nicet. vigil. 9 sit ... pectus -sum diabolo, apertum Christo. Carm. epigr. 755, 5 laudes quas -so pectore mecum ipse volutabam, referam. Greg. M. moral. 15, 50 animum contra omnipotentem (*ibid.* eum a cordis inhabitatione repellere).

C *claudere commoda* (*impedire, circumscribere*): Ter. Andr. 573 nolo tibi ullum commodum in me -ier (Schol. Ter. p. 87 impediri, concludi. *cf.* Gloss. V 532, 4 cla⟨u⟩dier: deficere, deesse). Eun. 164 numcubi meam benignitatem sensisti in te -ier (interclaudier ς)? (Don. claudi aut claudicare. Sallustius: *or. Macri 25 et hist. frg. inc. 23* [*v. p. 1297,76 et 1299,73*]. *at* Schol. p. 97 intercipi et restringi, quin semper facerem, quae voluisti). Ad. 607 propter suam impotentiam se semper credunt -ier (neglegi ς; ludier *Bentley*; Don. neglegi: legitur et -ier, id est claudicare). Cic. epist. 4, 13, 6 consuetudinem, quam adhuc meus pudor mihi -sit. Liv. 21, 57, 5 omnes ... undique -si commeatus erant (Tac. hist. 3, 48 -sis annonae subsidiis). Ov. met. 6, 572 fugam custodia -it. Liv. 27, 18, 10 illis fugam. Val. Fl. 1, 803 effugia. *nota* Manil. 5, 363 curas alieno limine -ant. Sen. epist. 44, 2 multis quattuordecim -si sunt, non omnes curia admittit. 55, 11 si quicquam esset cogitationibus -sum. 102, 22 nullum saeculum magnis ingeniis -sum est. Lvcan. 9, 246 -sa fides miseris (Comment. Lucan. *ad l.* nulli, inquit, misero nos credimus). Sil. 10, 642 servitia armantur; nec -it castra saluti postpositus pudor. Tac. Agr. 25 victis perfugium. Cypr. epist. 55, 2 paenitentiae locum contra adulteria. 56, 2 veniae locum. 68, 2 paenitentibus ... solacia. Arnob. nat. 1, 61 sub nostri generis similitudine potentiam suam -sit. Hil. trin. 6, 50 tibi iam omnia -sa sunt ad salutem. Optat. 3, 12 p. 101, 10 intellegendi tibi aditus -sit. Priscill. tract. 1, 39 p. 33, 1 nulli loquendi de deo iter -ens. Vvlg. Matth. 23, 13 -itis regnum caelorum ante homines (κλείετε ... ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων; *cf.* Hil. in Matth. 24, 3). Pavl. Petric. 6, 237 *de caecato*: stupet aspectum *solis* ... caligine -sum. Cod. Iust. 3, 1, 15 non aliter ei iudicialem aditum revelare, sed omnem -ere ei iudiciorum copiam. *nota in imagine tamquam de re corporali*: Petr. Chrys. serm. 76 p. 416^{C} *Iudaei* aperti sepulcri fidem -unt sacculo (*Matth. 28, 12*), ut negandae resurrectionis crimen nummis criminum mercarentur. Dict. 2, 22 omnia foederis iura ... apud barbaros Graecosque -sa sunt.

D *aliquid claudit aliquid, aliqua re clauditur*: Sen. epist. 73, 13 quod virtutes eius (*sapientis*) spatio breviore -untur. Tac. dial. 30 neque oratoris vis ... angustis ... terminis -itur. Gell. 13, 1, 2 insuperabilis ... necessitas fati ..., ut omnia intra fatum -enda sint. Porph. Hor. carm. 2, 4, 22 octo ... lustra ... quadraginta annos ... -unt. Rhet. min. p. 308, 16 'summa' ... brevem propositionem habet totum -ens, ut 'patriae ... proditio'. Arnob. nat. 5, 35 textus omnis ... et series obtentionibus allegoricis -sa sunt. Favstin. trin. 2, 4 p. 52^{C} causa brevitatis paucis testimoniis summas -imus. Priscill. tract. 4, 75 p. 57, 11 mortalium sensus rerum saecularium familiaritate captivi intra humanae imbecillitatis -untur errorem (11, 143 p. 104, 3). Fav. Evl. p. 12, 28 qui numerus Africani -sit aetatem. Pavl. Nol. epist. app. 2, 5 in quibus (*mandatis*) -itur tota iustitia. Avg. dial. 9 quod ... hominis definitione -atur (*infra*: quae ... definitione continentur). Mart. Cap. 2, 102 finalem ... litteram ..., quae numeri primum perfectumque terminum -it. Cod. Theod. 9, 19, 2 (*a. 326*; Cod. Iust. 9, 22, 22) accusatio nullis -sa temporibus. Sedvl. carm. pasch. 3, 215 cetera turba latet, numero nec -itur ullo maxima parvorum legio. Boeth. in Porph. comm. sec. 1, 8 p. 155, 21 si ea, quae sub communi nomine sunt, definitione -untur. 2, 4 p. 179, 11 illud genus ... uno suo nomine multitudinem -it (*syn.* species cohercet et continet). *sim. saepius.* herm. pr. 2, 11 p. 166, 12 quod non est opinioni tantum subiacere, nulla etiam scientia -i. herm. sec. 4, 10 p. 318, 2 verbum illud, quod verbum 'est' intra se -it atque complectitur. *sim. alibi.* arithm. 1, 24 p. 50, 21 VIIII intra se senarium -unt et eius mediam partem. 1, 27 p. 56, 14 *al.* mus. 4, 14 p. 340, 7 EI FK minime statutis vocibus -sae sunt (*supra*: includuntur). 4, 15 p. 342, 5. Cassiod. var. 3, 51, 10 ut diei noctisque horae tali numero (*sc. XXIV*) -rentur. Verec. in cant. 9, 10 decem quater duplicati quadraginta -unt. Greg. M. moral. 10, 44 *sapientiam* soli sibi ... tribuens ... intra tempora suae brevitatis -it. *claudunt res quae sunt loci*: Val. Max. 3, 2, 23 Caesar non contentus opera sua litoribus Oceani -ere. 4, 1 ext. 2 cunctos ... virtutis numeros altitudinis suae sinu -sos custodientem. Plin. paneg. 75, 2 acclamationes ... nostrae parietibus curiae -bantur. Inscr. christ. Rossi II p. 137, 19 numquam meritum parvula -it humus (*opp.* tumulo ... membra teguntur). *sim.* Prop. 3, 18, 16 tot bona tam parvo -sit in orbe dies.

se claudere: *de personis*: Sen. dial. 9, 4, 4 nos non unius urbis moenibus -simus. *supplendum*: benef. 5, 8, 4 *homo* cecidit se: iniuriarum cum quo agat, non habet; alligavit et -sit: de vi non tenetur. Sil. 6, 451 limine se ... Tyrio. 12, 13 vallo se. Stat. Theb. 8, 701 corporibus sese ... cadentum. Mart. 7, 20, 21 Tac. ann. 2, 80. Ivst. 27, 1, 4 Beronice ... Daphinae se. Cassiod. in psalm. 119, 2 noli te -ere, noli te ieiunio fatigare. Pallad. hist. mon. I 32 p. 318^{B} -isse se intra memoriam mortuorum (καθεῖρξεν). Plin. nat. 9, 132 *conchae* -unt sese (32, 64 *ostrea* uti -sa invenerint. Sol. 53, 25). *transl.*: Priscill. tract. 11, 142 p. 103, 14 cui se ille (*Christus*) -isset. Avg. psalm. 76, 6 homo ... -sit se contra humanam consolationem et negavit consolari animam ipsius. *de rebus*: Chiron 73 ut oculus (-los *cod.*) eius patens -ere se non possit. 78 se cicatrix. Veg. mul. 2, 82, 4. Soran. 20, 31 cum se aperuit matrix ... cum autem se -it. *ibid.* orificium ... se. Itin. Anton. Plac. 44 ecclesia, cuius una regia (*rec. A*; porta *rec. B*) se -sit ante dominum. *pro reflexivo subst.*: Manil. 1, 617 *circulus* principium ... suum repetito cardine -it (Plin. nat. 16, 209 *v. p. 1306, 7*). **claudi** *reflex.*: *de personis*: Verg. Aen. 12, 893 opta ... -sum ... cava te condere terra. Sen. contr. 10, 5, 19 pictor ... intra officinam suam -sus. Sen. Tro. 317 tu ... Aiaci preces ... mandas -sus atque hostem tremens. Scrib. Larg. 97 ipse ... -sus componebat *medicamenta*. Ascon. Corn. p. 60 Cl. -si ... ibi se occultaverunt. Sil. 5, 121 -sum se consul ... teneat vallo. 15, 439 -untur vallo. Stat. Theb. 3, 572 *vates* superum -sus negat acta fateri. Tac. hist. 4, 49 intra domum. ann. 15, 53. Vopisc. Aurelian. 43, 4 domi. Avson. 263, 3. Dict. 5, 15 intus -si firmatique per necessarios. Vvlg. Iudith 8, 5. Rvfin. hist. mon. 6 intra cellulam suam -sum solitarium. Svlp. Sev. chron. 2, 44, 1. Salv. gub. 4, 88 *David* solitarius gemens -sus. Ven. Fort. carm. 1, 5, 4. Act. Arv. a. 218 I 32 sacerdotes -si (*i. aede clausa*) succincti ... tripodaverunt. 219, 3. *de rebus*: Ov. met. 13, 407 longus in angustum qua -itur Hellespontus. Gratt. 241 medius qua -itur orbis. Manil. 2, 273 circulus ... dextro signorum -itur orbe. Cels. 2, 27 p. 316 quo facilius -atur ea (*fistula*) vel certe coangustetur. Hyg. lim. grom. p. 206, 12 inter quos (*limites*) scamna quattuor et quattuor strigae -untur pedes duodenos. Optat. 1, 21 p. 24, 17 terra patuit ... -sa est. Cael. Avr. chron. 2, 4, 217 donec illa (*ulcera*) -untur. *similiter, ut videtur, dictum*: Sen. suas. 3, 1 serena -untur et omnis dies caelum nubilo grava⟨t⟩. **claudere** *pro reflex.*: Chiron 7 ut vena superius extumidior fiat et non ⟨c⟩ludat. 35 cicatrices -ere cum coeperint. 44 *et saepius* (*hic illic corruptum in* ludere *vel* eludere). *adde* Veg. mulom. 1, 22, 6 in plaga pittacium pones, ut diligentius -at vulnus. *aliter intransitive de tempore (finiri, desinere): v. p. 1309, 77 al.*

part. perf. pass. **clausus,** -a, -um *pro adiectivo (ita ut non tam actus claudendi quam status spectetur)*: *de locis, sim.*: Sisenna hist. 66 Romani qui -o se loco potuerant expedire. Varro rust. 3, 4, 2 macellarii ... habent loca -a. 3, 12, 5 in caveis et loco -o. Sall. Iug. 12, 5 scrutari loca abdita, -a effringere. Prop. 4, 9, 25 femineae loca -a deae. Sen. nat. 5, 1, 2. 5, 9, 4 Colvm. 1, 6, 7. 7, 8, 5 Plin. nat. 14, 84 Qvint. inst. 7, 2, 44 Plin. epist. 6, 20, 14 Epit. Alex. 66 Macr. sat. 3, 13, 14. Cic. Verr. 6, 68 nihil tam -um ad exitum, nihil tam saeptum undique *quam lautumiae Syracusanae* (*cf.* Liv. frg. 76 nihil tam sanctum religione tamque custodia -um, quo penetrare libido nequeat). prov. 31 portum tutum et -um. Aetna 31 ignem Vulcani ... -is resonare cavernis. Ov. fast. 2, 222 riparum -as ... aquas. 6, 277 suspensus in aere -o ... globus. Liv. 9, 2, 7 satis patens, -us in medio, campus (Catvll. 68, 67 *v. p. 1302, 23*). Cels. 2, 11 aenea *cucurbitula* altera parte patet, altera -a est. Phaedr. 4, 9, 12 hircum ... -o liquit haerentem vado (*i. puteo*). Sen. nat. 3, 24, 3 *aqua* -a praelabitur (3, 26, 8 aquarum stantium -arumque. Vvlg. IV reg. 19, 24 siccavi ... omnes aquas -as). Cvrt. 6, 4, 19 non -um (caspium *codd.*) mare esse. Colvm. 8, 1, 4 pecudum silvestrium, quae nemoribus -is custodiuntur. 9 pr. -a venatio. Mela 3, 49 tamdiu -am *Britanniam* aperit ... principum maximus. Val. Fl. 2, 338 -ae murmura flammae. 4, 688 -um scopulos super effluit aequor. 5, 140 -is telluris ab antris. Sil. 15, 178 securae gurgite -o ... puppes (*sc. in portu*). 16, 5 -o ... saltu. Stat. Theb. 7, 810 terrae ... -um eicere furorem. Mart. 11, 18, 7 -ae ... folium rosae. 12, 31, 5 natat -is anguilla ... lymphis. 12, 57, 23 intra ... limen *est* -us essedo cursus. 14, 61 lanterna ... -is ... flammis. Gell. 2, 20, 7 stagna, ⟨quae⟩ piscibus vivis coercentur -a. Tert. anim. 55 p. 387, 27 in recessu intimo et ... ex ipsa terra operto et intra ipsam -o. Optat. 2, 25 p. 62, 17 in caligine -i aeris (*i. speluncae*). Pelagon. 334 ad vulnera ⟨...⟩, id est ad scabiem -am. Hier. epist. 40, 2 -um cupio suis ignibus ardere Vulcanum. Vvlg. Ier. 20, 9 factus est ... quasi ignis exaestuans -usque in ossibus meis. Clavd. 8, 103 -os montes ut plana reliquit. Salon. in prov. p. 979^{A} qui -am aquam decurrere dimittit. Drac. laud. dei 3, 203 *harena* -a patensque simul. Coripp. Ioh. 1, 312 -o sub monte. extra -us ager, locus, regio *v. sub* extra. *de rebus incorporalibus*: Tert. anim. 46 p. 377, 29 non -a vis est *daemonum* nec sacrariorum circumscribitur terminis. Char. gramm. I 289, 16 quod ... metron ... sit rhythmos -us. Avg. in psalm. 113 serm. 2, 7 adorent -is et mortuis mentibus. *sic maxime de eis quae intellectui clausa, i. obscura sunt*: Arnob. nat. 1, 63 inexplicabilis ratio fati (satis *cod.*) -is patefacienda mysteriis. quae sunt ista, inquies, -a atque obscura mysteria? Clavd. Don. Aen. 1, 257 incipit ... enumerare specialiter, quod -a generalitate praedixerat. 6, 585 hoc adhuc -um est, non apparet ... causa. 7, 211 quod -um ... fuit, aperuit. 7, 428 -a ex parte, ex parte speciebus expressa. Avg. serm. ed. Mai 26, 1 ad hoc ... de scripturis sanctis -a recitantur, ut ad quaerendum erigant animum.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

COMM. apol. 411 haec est historia -a, de qua docti revolvunt. PROSP. epigr. 70 (67), 2 quamvis in sacris ... plurima sint ... -a et opaca tibi. PS. ARNOB. confl. 1, 8 aperi, quod dixeris, quia -um est. SIDON. epist. 4, 3, 2 opus *Claudiani Mamerti* ... materia -um, declamatione conspicuum, propositione obstructum, disputatione reseratum. BOETH. in top. Cic. 6 p. 376, 30 ut argumenta, quae confusa et veluti -a natura suppeditat, ... vestigentur. EVGIPP. epist. 10 -o sermone tamquam de alio ... referre. CARM. epigr. 1403, 6 -o (*'tamquam secreto' Büch.*) sacro foedere fulsit amor. *cf.* HIER. epist. 53, 5 *Iesus* -us latebat in litteris. *de personis: de corpore*: PRIAP. 77, 14 vitam perago ... ut -us (*i. infibulatus*) citharoedus abstinentem. THEOD. PRISC. gyn. 12 ut aut naturaliter aliquando -ae nascantur *puellae* aut vulneribus praeeuntibus cicatrice interveniente -ae fiant. SEDVL. hymn. 2, 9 (*de conceptione Christi*) -ae parentis viscera caelestis intrat gratia. SORAN. 33 (91) tit. de eis quae -ae nascuntur et appellantur atretoe. tribus modis -ae nascuntur puellae vel efficiuntur. *de animo*: TAC. ann. 3, 15 Tiberium sine miseratione, sine ira obstinatum -umque vidit. *subst.* **clausus,** -ī *v. p. 1305, 53. 1306, 78 sqq. 1307, 59 sqq. et adde nom. propr.*

part. perf. pass. n. **clausum,** -ī *pro subst.*: VARRO rust. 1, 13, 2 haec *instrumenta* ... si intra -um in consaepto et sub dio, furem ... non metuunt. VERG. georg. 4, 303 *vitulum* positum in -o linquunt. SEN. contr. 3 praef. 13 assueta -o (classe *codd.*) et delicatae (dilectae *codd.*) umbrae corpora. ? SEN. nat. 2, 49, 2 atterranea (atestanea *sim. codd.*) *fulgura*, quae incluso (in cluso *vg.*) fiunt. 6, 18, 5 quod in -o est. apocol. 8, 1 nihil tibi -i est. COLVM. 6, 27, 11 in angusto -o. 7, 6, 5 sub uno -o. 8, 8, 9 quae -o continentur. 8, 11, 9 extra -um. 9, 8, 3 intra -um. 12 praef. 3 fructus -o custodiendi erant. HIL. in Matth. 4, 13 -o impensam luminis continere. trin. 3, 20 erant discipuli in -o et secreto ... consederant. PELAGON. 294 *equus* -o stabuletur calidissime. PASS. Thom. p. 126, 19 quod -um omne magica potestate reseraret. *adde*: CORP. VI 3555 Flavii ... cum maceria -um consummaverunt. *de tempore*: GREG. TVR. glor. conf. 87 nullus ad -um paschae pertingere potuit vivens. SACR. Gelas. 1, 58. *plur.* **clausa,** -ōrum (*cf.* GLOSS. V 445, 62 circum claustra: circum clusa): *de locis*: LVCR. 1, 354 inter saepta meant voces et -a domorum transvolitant. 4, 612. OV. fast. 6, 101 *v. p. 1305, 3.* LIV. 5, 41, 7 cunctatio ... -a invadendi (*opp.* aperta). SEN. Phaedr. 939 longinqua -a abstrusa ... emetiemur. epist. 91, 12 flatus ... per clusa (praeclusa ⟨via⟩ *Muecke*) violenti pondus. TAC. hist. 3, 84 *Vitellius* temptat -a, inhorrescit vacuis. CLAVD. 26, 175. MART. CAP. 8, 810 -a telluris. DRAC. Romul. 9, 26 -a tulisse carceris angusti (*de corpore*). CORIPP. Ioh. 7, 175 pariter miseros capere⟨n⟩t fors saeva sepulcri -a (*an* clausa *sing. fem.?*). *de rebus inclusis*: CET. FAV. 12 p. 298, 3 si libri aut -a eo (*oleo*) inunguantur, numquam tineis ... solventur. *de tempore*: PAVL. PETRIC. Mart. 4, 95 incipienda prius subeas quam -a relinquas. *translate de rebus arcanis, obscuris*: MAR. VICTORIN. adv. Arrium 4, 4 ista ... tam tortuosa, tam -a ... pandemus. VEN. FORT. carm. 3, 6, 14 noscere -a poli. Mart. 2, 438 noscens -a dei. MAXIM. eleg. 3, 52 mitibus alloquiis pandere -a iubes. INSCR. christ. Rossi II p. 248, 13, 1 Hieronymus reserans mistica -a videntium.

part. perf. pass. f. **clausa,** -ae. *clausa pars domus; cf. Leo, Archiv 10 (1898) 438.* TITIN. com. 61 in foro aut in curia posita potius quam rure apud te in -a. MORET. 15 *rusticus* reserat -ae quae pervidet ostia clavis. CORIPP. Ioh. 7, 175 (*v. l. 42*).

adv. **clausē.** *obscure*: AVG. consens. euang. 3, 1, 2 dominus adhuc -e significaverat ... ab eo se tradi qui manducaret eius panem. in psalm. 4, 8 'sperate in domino' -e adhuc dictum est. in euang. Ioh. 118, 2 -e illi (*reliqui euangelistae huius rei meminerunt*), iste (*Iohannes*) vero apertissime. serm. 71, 13 'spiritus ... blasphemia' -e dictum est (*supra*: apertius). GLOSS. V 650, 9 clam quasi -e, occulte. *breviter*: CLAVD. DON. Aen. 1, 585 p. 115, 12 'omnia tuta vides, classem sociosque receptos': ne specialitas properantibus prolixitate sua faceret moras, -e dixit classem, -e dixit socios, ut cito transiret.

iuncturae: clausum: coercere: APVL. met. 6, 11. cohibere: APVL. met. 9, 1. continere: COLVM. 6, 6, 2. habere: CIC. Verr. 4, 63 LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 71 SALL. Catil. 10, 5 VARRO rust. 2, 7, 10 LIV. 2, 33, 6. 37, 15, 4 VAL. MAX. 2, 6, 7. 4, 3, 1. 4, 6, 2 COLVM. 8, 5, 19. 9, 11, 1 *al.* possidere: CIC. Verr. 4, 179. tenere: CIC. epist. 12, 12, 3 *al.* VERG. georg. 3, 352 PROP. 1, 11, 11 OV. met. 6, 546 SEN. Herc. f. 306 Thy. 491 SIL. 5, 121 *al.* TAC. hist. 4, 64 PLIN. paneg. 12, 4 NEMES. cyn. 178. *structurae: ubi?* in: PACVV. trag. 159 in tenebrica[s] *al.* sub: MANIL. 2, 121 sub pectore. 2, 954 PLIN. nat. 33, 25 SIL. 5, 277 *al.* *quo?* in: PACVV. trag. 159 ? (*v. p. 1306, 15*). TVBERO hist. 9 in tenebras. OV. met. 13, 407 in angustum *al.* intra: SEN. contr. 10, 5, 19 intra officinam. TAC. hist. 4, 49 *al.* *per quam rem? abl.*: ACC. trag. 64 altis ... specis. VARRO rust. 3, 3, 5 macerie *al.* *cui? dat.*: VARRO frg. Non. 44, 2 fanum talibus *al.* (*aliter* COLVM. 9, 1, 1 venationem voluptati suae (*i. ad v.*). contra *aliquem, aliquid*: CIC. Verr. 6, 39 ? BELL. Hisp. 27, 6 AVG. epist. 29, 5 *al.* ad: CIC. Verr. 6, 68 -um ad exitum. ab: AETNA 375 -it ... vias luctamine ab imo.

synonyma: artare, celare, cingere (*adde* SIL. 7, 590), circumfundere (LIV. 22, 4, 5), coercere, concludere (VVLG. cant. 4, 12 *coll.* ITALA Ambr. in Luc. 4, 13), continere, includere (PLIN. 8, 107 *coll.* SOL. 27, 26), obsidere (*adde* LIV. 25, 30, 3), obturare (ISID. diff. app. 156), occludere (VVLG. gen. 19, 6 *coll.* ITALA Lugd.), operire (OV. fast. 5, 485), saepire (CIC. Verr. 6, 39 *al.* LEX Iul. munic. [Corp. I 206] 71), tegere, terminare.

opposita: adaperire (OV. am. 1, 5, 3), admittere, aperire (*adde* LIV. 1, 19, 2 *al.* SEN. Med. 458 APVL. apol. 53 HIER. epist. 58, 9 *et al.*), emittere, evocare, incipere, incohare, liberare, pandere, patefacere, promere, recludere (PAVL. NOL. carm. 26, 227), reserare (*adde* EPICED. Drusi 73 LIV. 40, 8, 20 SEN. Phaedr. 863 PLIN. nat. 10, 49 PHYSIOGN. p. 58, 13), solvere. *ad* -um esse: patere (*adde* CIC. S. Rosc. 145 PORPH. Hor. carm. 4, 15, 9 LAMPR. Alex. 24, 6). *ad* -us: apertus.

derivata: clausibilis, claustrum, clausula, clausura. clusaris, clusilis, clusio, clusor. *fort.* Clusium, Clusius, Clusivius?

composita: ac- circumcludere (circumclaudere), con- dis- ex- extra- in- inter- intro- occludere (occlaudere), per- prae- pro- re- secludere, superclaudere.

2. claudo *v.* claudeo.

***claudus** (clōdus), -a, -um [*orig. inc., cf. c.* claudēre claudĕre. *ductum esse potest a clavus, si hoc vocabulum olim 'uncum' significavit (v. s. v.). sunt qui conferant c. lituan.* kliauda '*vitium corporis*' *aut c. ind.* śrávaṇaḥ śrōṇáḥ ślōṇáḥ '*claudus*'; *v. Fick, Zs. f. vergl. Sprachforsch. 20, 164 sq.; Froehde, Bezzenbergers Beitr. 6, 177. Th.*]. klaudus *scribitur* ARVS. gramm. VII 489, 9 -us hac re (*Verg. Aen. 5, 278*). clodus (ISID. orig. 12, 3, 2 antiqui ... clodum -um dicebant. 17, 5, 4 veteres clodum pro -o dicebant. GLOSS. V 566, 25 clodis quasi claudis. veteres et clodum et -um dicebant): GAIVS inst. 3, 214 dig. 21, 1, 13 ITALA Iob 29, 15 (Cypr. testim. 3, 1 p. 109, 3) Is. 35, 6 (Cypr. testim. 2, 7 Lact. inst. 4, 15, 14) Luc. 14, 13 (Cypr. testim. 3, 1 *et multi codd.*) Matth. 18, 8 *al.* (*multi codd.*) PORPH. Hor. ars 402 SACERD. gramm. VI 518, 21. 519, 17. 22. 23. 25 *passim.* VVLG. Matth. 18, 8 (*Amiat. Fuld.*) LACT. inst. 7, 27, 13 *ad Matth. 11, 5* QVEROL. p. 5, 24 AMBR. Ios. 3, 17 AVG. serm. ed. Mai 25, 2 HIPPOCR. progn. 18 EVG. TOLET. carm. 11, 9 GREG. TVR. glor. mart. 5 *al.* VEN. FORT. carm. 3, 18, 16. 10, 17, 37 ARATOR act. 1, 244 *plerique codd.* VITA Vedasti 5 VITA Nicet. 15 ISID. orig. 10, 60 GLOSS. *saepe. v. etiam nom. propr.* cludus: PLAVT. Pseud. 659 (*P*) ACT. Petr. 31 GLOSS. II 479, 34. PAVL. FEST. p. 45 catax -us. GLOSS. κυλλός. χωλός. claudaster. -a: debilis. catax: -us a coxa; -us coxus. II 597, 57 usucario (?): -us vel quolibet usu carens. [*corrupt.* OV. Pont. 1, 7, 57 COLVM. 7, 5, 11. *ex coni. dubia legitur* MANIL. 5, 646.] *legitur inde a* PLAVTO. [*francog. vet.* clo. *M.-L.*] *adde nom. propr.*

I *de personis*: PLAVT. Asin. 427 tamquam si -us sim, cum fustist ambulandum. Aul. 73 quasi -us sutor domi sedet totos dies. Merc. 630 ad mandata *es* -us caecus mutus mancus debilis. Pseud. 659 anum ... doliarem, -am, crassam. CIC. Pis. 69 iste 'claudus', quemadmodum aiunt, 'pilam': retinere, quod acceperat (*v. Otto, Sprichw. p. 85*). nat. deor. 1, 83 -um ... habebimus deum, quoniam de Volcano sic accepimus. Att. 1, 16, 13 legem ... ille bono auspicio -us homo promulgavit. NEP. Ages. 8, 1 *Agesilaus* -us altero pede (IVST. 3, 5, 5 Tyrtaeum ... -um pede. 6, 2, 5 (6) *v. p. 1298, 71.* AVSON. 132, 1 insidens caeco graditur pede -us utroque. 133, 3. *nota de herma*: CARM. epigr. 269, 1 pede -us ut⟨r⟩oque [*syn. vers.* 5 debilior]). HOR. epist. 1, 17, 61 'tollite -um' (*sc.* fracto crure, *vers.* 59). VAL. MAX. 2, 8, 2 consulem ... in lectica -um iacuisse. 3, 7 ext. 8 Spartanus. SEN. epist. 85, 4 si miretur velocitatem suam ... ad -os debilesque respiciens. PLIN. nat. 2, 17 *deos* aligeros, -os, ovo editos. *in imagine* AVR. Fronto p. 4, 5 N. tu me amicum vocas, qui non abruptis omnibus cursu concito pervolo? ego vero magis sum -us quom ista mea verecundia, immo pigritia. FRONTO p. 115, 11 N. nisi forte eum tu arbitrare -um ... consulto factum. GAIVS inst. 3, 214 -um ... aut luscum servum. dig. 21, 1, 13 -us morbosus est. APVL. met. 3, 27 istum sacrilegum debilem -umque reddam. 9, 27 senex. TERT. resurr. 4 p. 30, 19 -us et luscus ⟨et⟩ caecus. 57 p. 116, 12 PORPH. Hor. ars 402 ARNOB. nat. 1, 45. 63. 2, 45 -ae ut incederent aliae (*animae*), ut aliae lumen amitterent *eqs.* LACT. inst. 1, 17, 12 faber -us (*Vulcanus; cf.* HIER. epist. 40, 2, 2 -um ... Vulcanum. CARM. c. pag. 97 Vulcanus -us, pede debilis uno. *adde l. 48*). 4, 15, 7 -is ... ac pedum vitio afflictis. 4, 26, 9 pedes ... -orum ad officium gradiendi reformavit. FIRM. math. 3, 4, 16 -os et gibberosos. AVSON. 132, 3. 4. AMBR. c. Aux. 33 caeci ... et -i, debiles et senes. VVLG. lev. 21, 18 II reg. 4, 4 *al.* Iob 29, 15 oculus fui caeco et pes -o (*sim.* ITALA Cypr. testim. 3, 1 p. 109, 3. *cf.* HIER. epist. 66, 13 *sis* pes -orum. PAVL. NOL. carm. app. 3, 219 Christus ... -orum gressus, mutorum lingua. GREG. TVR. Franc. 5, 42). VVLG. prov. 26, 7 pulchras frustra habet -us tibias. Matth. 11, 5 caeci vident, -i (χωλός) ambulant, leprosi mundantur *etc.* (*cf.* 15, 31 Luc. 7, 22 LACT. inst. 7, 27, 13). 18, 8 ad vitam ingredi debilem vel -um (*opp.* duos pedes habentem. Marc. 9, 45). Ioh. 5, 3 *al.* act. 8, 8 paralytici et -i. RVFIN. symb. 40 mihi -o gressum reddidit (SIDON. carm. 16, 43 EVG. TOLET. carm. 11, 9 VITA Nicet. 15). PAVL. NOL. carm. app. 3, 219. AVG. civ. 16, 39 p. 188 *de Iacob* (*cf.* VVLG. gen. 32, 31 *p. 1298, 64*). 18, 54 p. 344 mendicus ... ita -us, ut ... portaretur (*act. 3, 2*). VAL. CEM. hom. 9, 4 nemo -um refugiat. SALV. eccl. 4, 35. BOETH. herm. pr. 1, 7 p. 96, 1 Thersites. CASSIOD. in psalm. 4, 6 crux caecorum dux

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... crux -orum baculus. GREG. TVR. glor. mart. 5 inergumini, -i et alii . . . infirmi . . . sanantur. Franc. 10, 3 p. 421, 19 *al.* Mart. 1, 1 p. 585, 30 -os eregi. capp. 2, 46 de -o directo. INST. Iust. 4, 3, 9 *homo* -us aut luscus aut mancus. ACT. Petr. 31 -os rectos ambulare. *tropologice*: LACT. inst. 4, 26, 10 is . . . vere -us existimandus est, qui caligine...insipientiae implicatus . . . caducis gressibus per viam mortis incedit. AVG. civ. 16, 39 p. 188 *fuit Iacob* in infidelibus -us: nam femoris latitudo (*quod angelus tangendo claudum reddiderat*) generis multitudo est (quaest. hept. 1, 104). ENNOD. epist. 3, 25, 1 p. 90, 8 qui fide -us est.

II *de quadrupedibus et avibus*: PLAVT. Asin. 339 asinos . . . vetulos, -os, quibus subtritae ad femina iam erant ungulae. LIV. 21, 40, 9 -i ac debiles equi. *transl. de sidere*: MANIL. 2, 25 Taurus succidit in curvo -us (-o *al*) pede (*cf.* 265 debilibus . . . sidera membris). PLIN. nat. 10, 21 aegithum (*accipitrum genus*), -um altero pede. APVL. met. 4, 4 ungulis extritis iam -us et titubans. 6, 18 -um asinum. 6, 26. ITALA (Tert. adv. Marc. 4, 24 p. 503, 11 Cypr. testim. 2, 7 Lact. inst. 4, 15, 14; *cf.* TERT. resurr. 20 p. 53, 10) *et* VVLG. Is. 35, 6 tunc saliet sicut cervus -us (χωλός). HIER. epist. 107, 6 -am et mutilam . . . hostiam. VVLG. deut. 15, 21. Mal. 1, 8 *animal* -um et languidum. CHIRON 41 *v.* claudicus *p. 1300, 2.*

III *de corporis partibus*: VERG. Aen. 5, 278 pars volnere -a retentat nixantem (*serpentem*). HIPPOCR. progn. 18 debilem fieri articulum aut -um. *pes*: HOR. carm. 3, 2, 32 raro antecedentem scelestum deseruit pede Poena -o. LIV. 7, 39, 12 pes alter ex vulnere -us. APVL. met. 6, 26 -i pedis . . . calce. QVEROL. p. 5, 24 prodire . . . cum -o pede. HIER. epist. 64, 2 -o pede.

IV *de rebus corporeis*: LVCIL. 1062 -a (plauda *codd.*) una est pedibus cariosis mensula nobis (mensulibano *codd.*). LVCR. 4, 436 (*de visus fallacia*) maris ignaris in portu -a videntur navigia aplustris fractis obnitier undae. *aliter* LIV. 37, 24, 6 -as (*sc. remis detersis*) mutilatasque naves. CVRT. 9, 9, 13 -a et inhabilia navigia. TAC. ann. 2, 24 -ae naves raro remigio aut intentis vestibus . . . revertere. *generatim*: ARNOB. nat. 2, 46 ut . . . deus . . . aliquid fecerit -um et quod minus esset a recto.

V *translate de rebus incorporeis*: OV. Pont. 3, 1, 86 -a nec officii pars erit ulla tui. SIL. 13, 33 *Dasius* laetus opum, sed -a fides. QVINT. decl. 261 p. 71, 16 hi, quorum fracta ratio, quorum -a fortuna et qui stare re publica salva non possunt. ARNOB. nat. 2, 37 imperfecta et -a est universitatis haec summa. SYMM. epist. 6, 2 -a promissio. ENNOD. epist. 2, 19, 1 p. 60, 3 abundo gaudio nec -a laetitiae meae fides est. 2, 28, 2 p. 70, 9. 3, 2, 1 p. 72, 10 -a recenti confusione elocutio. 9, 17, 1 p. 240, 22 opusc. 4, 5 p. 384, 15. *sic maxime de metris*: OV. trist. 3, 1, 11 -a . . . alterno subsidunt carmina versu (*sc. disticha*). QVINT. inst. 9, 4, 70 clausulae . . . -ae atque pendentes. 9, 4, 116 aures . . . stabilia probant, -a reprehendunt, redundantia . . . fastidiunt. SACERD. gramm. VI 518, 21 est . . . -um iambicum *metrum*, quod hipponactium nuncupatur. 519, 17 *al.* 519, 25 exemplum -i hipponactii. 520, 17. *nota* 523, 20 amphicolum, ⟨quod⟩ ex utraque parte, quod ἀμφί graece dicitur, -um sit (sed *codd.*), quod Graeci χωλόν vocant. 525, 5 de tetrametro brachycatalecto -o ⟨vel⟩ episcazonte trimetro. *passim.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 81, 5 ex his (*metris*) alia integra, alia -a, quae scazonta seu choliamba vocant. 81, 9 *metrum* delumbe et -um. 84, 14. 118, 28 *al.* 138, 21 -a pars . . . dimetri. SERV. gramm. IV 458, 22 hipponactium constat trimetro acatalecto -o. 471, 6. RVFIN. gramm. VI 557, 27 ex his (*metris iambicis*) alia integra, alia -a, quae scazonta seu choliamba vocant. 563, 2 -um carmen (*de choliambis*). FRG. Bob. gramm. VI 622, 18 -um tetrametrum. TER. MAVR. 2998 -um trimetrum fecit aliter Hipponax. *cf.* VEN. FORT. carm. 3, 18, 16 pede laesa suo musica -a gemit.

deriv.: claudaster, claudeo, claudicus, claudigo, clauditas, clodimen (claudicare *secundum* EVTYCH. gramm. V 462, 7). Claudius. *Hey.*

clāvellio, -ōnis *m. a* clavellus, clavus. *nomen morbi, fere i. q. clavellus, clavus sub 3.* DIOSC. 2, 87 clabel⟨l⟩iones (clavellones *al.*) et formicas (πρός τε μυρμηκίας καὶ ἀκροχορδόνας) calendis omnibus ex cicer⟨e⟩ tacti tolluntur. *Mbr.*

clāvellus, -ī *m.* [*a* clavus, clavulus *deminutive. Th.*]. *i. q. verruca*: MARCELL. med. 34, 48 nomine -orum pernicies articulis increscit. 34, 57 impone -is prius derasis. 34, 58. 81. 98 ad verrucas et -os pedum remedium. 34, 105 -is et callis, qui in pedibus molesti sunt. 34, 106. 107. 108. [*francog. vet.* chavel, *it.* chiavello. *M.-L.*] *Spelthahn.*

clāvēs *v.* clavis.

clāvia(?) borda GLOSS. V 596, 9 (627, 4). *at alibi*: bursa (burca, burga *var. lect.*) cloaca (clausa, clavaca, claveca). clavata *coni. Goetz, v. etiam vol. II p. 2130, 39.* *Mbr.*

clāvicārius, -ī *m.* [*dubiae significationis et originis. Th.*]. COD. Iust. 10, 66 (64), 1 architecti . . . lectarii seu laccarii, -i. *cf.* clavicularius.

clāvicātus, -a, -um [*fortasse a* clavus *ductum. Th.*]. FRONTIN. grom. p. 44, 18 qui -as (*i. clavis infixis notatas*) *arbores* vocant, quas finis declarandi causa denotant. AGENN. grom. p. 75, 11.

1. clāvicula, -ae *f. a* clava *deminutive.* APVL. flor. 12 p. 44 ferrea -a caput tunditur, imperium magistri ut persentiscat. SOL. 52, 44 caput *psittaci* tam valens ut . . . ferrea -a sit verberandus.

2. clāvīcula, -ae *f.* [*a* clavis *deminutive. Th.*]. GLOSS. clavis deminutivum. **a** *i. q. clavis*: GERM. 196 qualis ferratos subicit -a dentes, succutit et foribus praeducti vincula claustri. HIER. tract. in psalm. 1 p. 1, 7 uuumquodque cubiculum habet proprias -as suas. *in imag.*: AVG. in euang. Ioh. 19, 17 omnes ansas, omnes -as calumniarum, omnes nodos laqueorum aperta veritate disrumpat. FVLG. RVSP. serm. 7, 1 hunc transitum iniquitas intercluserat nostra, donec -a crucis aperiretur. **b** *genus quoddam cardinis in ballista*: VITR. 10, 11, 8. **c** *propugnaculum*: HYG. mun. castr. 55 similiter -a circinatur ex linea interiore valli, puncto mediae portae adaperto circino ad cardinem portae. *ibid.* iterum circinabis in eandem lineam, ut intrantes semper detecti sint et advenientes in recto cursu excludant⟨ur⟩; nomenque ab effectu -a trahit. **d** *i. q. capreolus vitis*: GLOSS. ἕλιξ ἀμπέλου. CIC. nat. deor. 2, 120 iam vero vites sic -is adminicula tamquam manibus apprehendunt (COLVM. 4, 6, 2). Cato 52 vitis . . . ut se erigat, -is suis quasi manibus, quicquid est nacta, complectitur. COLVM. 4, 24, 17 ipsos palmites, quos vindemiae praeparamus, -is ac nepotibus liberandos magnopere censeo. PLIN. nat. 23, 5 -ae ipsae, quibus repunt vites. EVSTATH. Bas. hex. 5, 6 p. 915B viteis -is. **e** *de ossibus, i. q.* μεσοκύνιον: CHIRON 426 sanguinem mittis de venis mesocinis (*i.* μεσοκυνίων), quae sunt circa vitales, quae latine -ae appellantur. 345 persecueris omnes *venas* et circa -as (διακόπτων τὰ μεσοκύνια). 610 sanguinis emissionem facies ab ipsis -is. 625.

[*it.* cavicchia, *francog.* cheville, *portug.* chavelha. *M.-L.*]
deriv.: clavicularius.

clāvīculārius, -ī *m.* [*a* 2. clavicula. *Th.*]. *cf. gr.* κλαβικάριος *et* LYD. mag. 3, 8 κ⟨λ⟩αβικουλάριοι (*sic Fussius,* κουβικουλάριοι *Wünsch*) . . . τοὺς δεσμὰ περιτιθεμένους αὐτοῖς (*sc. maleficis*) διασημαίνουσι. 3, 16. **1** *i. q. carcerarius*: FIRM. math. 3, 5, 26 aut -i aut carceris custodes. AMBR. Ioseph 5, 27 ut qui fuerat clausus in carcere ipse potius carceris claustra servaret, cederet munere -us. 6, 29 commendati sancto Ioseph ab ipso carceris -o. OP. imperf. in Matth. 17 p. 728 si . . . -um cellarii tui fidelem tibi requiris. PASS. Theclae C 18 (p. 47, 9) dedit -o (*syn.* carcerarius, carceris custos) speculum suum argenteum. CORP. III 15190. 15192. X 7613 claviclarius. XIII 1780 clavic(ularius) carc(eris) p(ublici) Lug(dunensis). INSCR. Der röm. Limes in Österreich 3 (1902) p. 123 Fortunius Andrias, Valerius Pertinax clavicul(arii). p. 124. **2** *i. q. ostiarius* (*sc. qui clavem gerit*): *de Petro*: GILD. Brit. 73 chron. III p. 67, 24 -us ille caelorum regni idoneus. ISID. ort. et obit. 114 pastor humani gregis, petra ecclesiae, -us regni. *de Christo*: AVG. serm. ed. Mai 37, 2 o violentus latro (*cum Christo in cruce pendens*), o artificiosus effractor. ipsum -um tenuit et per ipsum ad paradisi interiora pervenit. **3** GLOSS. III 271, 33 κλειδοποιός.

clāviculus, -ī *m.* [*a* clavus *deminutive. Th.*]. **1** *de arbore*: HIL. in Matth. 21, 8 et hos pulcherrimos fructus arbor illa ex se dabit, qui cum grossis ceteris promergentes de medio utrarumque virgularum -o proferentur. **2** *in re medica* (*cf.* clavus *sub 3*): PLAC. med. 15, 3 -os ex verrucarum genere. **3** *in vestimentis* (*v.* clavus *sub 4*): NON. p. 140 Maeander est picturae genus, assimili opere labyrinthorum, -is illigatum.

ἡλοκόπος **clāvifīxor** GLOSS. III 307, 67. *cf. c.* clavus *et c.* figere.

clāvifīxus, -a, -um *a* clavus *et* figere, fixus. IGNAT. ad Smyrn. 1, 2 *Christum* -um (καθηλωμένον) pro nobis in carne.

1. clāviger, -a, -um *a* clava *et* gerere. OV. met. 7, 437 tellus Epidauria per te (*Thesea*) -am vidit Vulcani occumbere prolem (*i. Periphetam Vulcani filium,* κορυνήτην). *de Hercule*: OV. met. 15, 22 hunc super incumbens . . . -r alloquitur. 15, 284 -i . . . Herculis arcus. fast. 1, 544 emensus longi -r orbis iter. 4, 68. Ib. 253 -i . . . Herculis. SIL. 3, 14 -i (cornigeri *cod.*) veneratus numinis aras (*i. Herculis Gaditani*).

2. clāviger, -a, -um *a* clavis *et* gerere. *de Iano*: OV. fast. 1, 228 -um verbis alloquor ipse deum (*i. Ianum. cf.* fast. 1, 99 ille tenens baculum dextra clavemque sinistra). OPT. PORF. carm. 18, 29 India -i Latium vult iungere Iani. *de Petro*: EPIST. pontif. Migne 13, 22C beati praeceptoris nostri -i Petri potestate. Thiel Anast. 2 piscator hominum et caelestis Ierusalem beatus -r. ARATOR act. 1, 899 -r aethereus caelum conspexit apertum. INSCR. christ. Rossi II p. 214, 77, 2 Petri caelestis regni . . . -i. p. 257, 2, 2 -r aetherius, qui portam pandit in aethram.

***clāvis,** -is *f.* [*cf. c. ion.* κληΐς *att.* κλῄς, κλεὶς *dor.* κλαΐξ, κλάξ, *nisi a Graecis tractum est, et c.* clavus. *Th.*]. *acc. sing.* clavim *traditur*: CORP. VI 4710. PLAVT. Most. 425 TIB. 2, 4, 31 (*testatur* CHAR. gramm. I 126, 4) PAVL. FEST. p. 56. clavem *inde a* PLAVT. Most. 404. *abl.* clavi: TITIN. com. 178 VARRO rust. 1, 56 PAVL. FEST. p. 303 MARCIAN. dig. 48, 8, 1, 3 APVL. met. 1, 14. 4, 18 FRONTO p. 212, 2 N. CORP. III 3484? *v. p. 1317, 9* SERV. Aen. 10, 252. *cf.* ROMAN. Char. gramm. I 126, 6 ablativus singularis in i exit. MART. CAP. 3, 302 secunda species hoc a superiore differt quod ablativum in i litteram finit, accusativum in im, ut . . ., feminina '-is pelvis turris

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sitis tussis'. clave *trad.* PAVL. FEST. p. 38. 58 APVL. met. 9, 20 ANTH. 490ª, 11 ENNOD. *p. 1318, 42* LEX Sal. PAPYR. *infra l. 82.* *nom. sing.* clāvēs: POMP. gramm. V 175, 9 haec -es, hae -es. BEDA gramm. VII 237, 15 vulpes, -es, aedes. GLOSS. V 446, 12. PAVL. FEST. p. 56 claudere et -is ex Graeco descendit, cuius rei tutelam penes Portunum esse putabant, qui -im manu tenere fingebatur et deus putabatur esse portarum. ISID. orig. 20, 13, 5 -is dicta, quod claudat et aperiat. GLOSS. κλείς, κλειδίον, κλειδίν. *interpretationis fideive dubiae*: CORP. III 3484 (*a. 219*) quot -i vovit (*'requiritur* in caliga *sive* caligatus' *Mommsen*) vet(eranus) p(o)s(uit). *inde a* PLAVTO, *deest*: TER. LVCIL. RHET. Her. CATVLLO LVCR. CAES. NEP. VERG. VITR. SEN. rhet. VELL. CELSO CVRT. COLVM. LVCANO VAL. FL. SIL. STAT. QVINT. TAC. PLIN. FLOR. [*val.* cheie, *it.* chiave, *francog.* clef, *hisp.* chave. *M.-L.*]

1 *instrumentum aperiendis claustris aptum*: a *proprie*: PLAVT. Cist. 111 accipias -es: si quid tibi opus erit promptu, promito. Most. 404 -em mi harunc aedium Laconicam iam iube efferri intus: hasce ego aedis occludam hinc foris. 425 -im cedo atque abi intro atque occlude ostium, et ego hinc occludam. CATO agr. 13, 3 -es cum clostris in cellas (135, 2 -es, clostra Romae *optima erunt.* VARRO Men. 263 cellae, -es, claustra. VLP. dig. 32, 52, 9 et loculis claustra et -es cedunt. ARNOB. nat. 6, 20 sub validissimis -bus ingentibusque sub claustris *al.*). TITIN. com. 178 quid habes nisi unam arcam sine -i. VARRO rust. 1, 22, 6 quae non possunt esse sub -i (subclam *cod.*), quam maxime facere ut sint in conspectu oportet. 1, 56 in villa sedens expecto cum -i te. CIC. dom. 25 Sex. Clodio ... omnes horreorum -es lege tua tradidisti (GAIVS dig. 41, 1, 9, 6 -es horrei tradiderit emptori. PAPIN. dig. 18, 1, 74). SALL. Iug. 12, 3 portarum -es adulterinas paret, nam verae ad Hiempsalem referebantur (OV. ars 3, 643 adultera -is. LEX Sal. 11, 5 si vero -em effrigerit aut adulteraverit. GLOSS. II 229, 46 ἀντίκλειθρον). MORET. 15. HOR. carm. 2, 14, 26 Caecuba ... servata centum -bus. sat. 2, 3, 146 ut heres iam circum loculos et -es laetus ovansque curreret. epist. 1, 20, 3 odisti -es et grata sigilla pudico. TIB. 1, 6, 34 tua si bona nescis servare, frustra -is inest foribus. 2, 4, 31 -im (*sic* CHAR. gramm. I 126, 4; -em *codd.*) ianua sensit. 2, 4, 34. OV. fast. 1, 99 ille (*Ianus*) tenens baculum dextra -emque sinistra (MACR. sat. 1, 9, 7 cum -i et virga figuratur *Ianus*). 1, 254. LIV. 24, 23, 1 -es portarum pecuniaeque regiae ante pedes eorum posuit (24, 37, 6. 8 -esque portarum et custodiam arcis ab eo accepisse. 24, 38, 3. 27, 24, 8 alias -es omnibus portis imposuit. 43, 22, 6 -es portarum custodiamque murorum. PS. FRONTIN. strat. 4, 7, 22. IVV. 15, 158 una portarum -e teneri. MACER dig. 49, 16, 12, 2 portarum *castrensium.* AMM. 18, 10, 2). LIV. 38, 55, 13 -es poposcisse et se aperturum aerarium dixisse (VAL. MAX. 3, 7, 1d privatus -es *aerarii* poposcit). PAVL. FEST. p. 38 conclavia dicuntur loca, quae una -e clauduntur. p. 56 -im consuetudo erat mulieribus donare ob significandam partus facilitatem. p. 58 conclavatae dicebantur, quae sub eadem erant -e. SEN. dial. 4, 25, 3 -is neglegentis servi manibus elapsa. epist. 90, 8 habere -em et seram (*cf.* MART. 11, 32, 4 nec sera nec -is. VLP. dig. 19, 1, 17 pr. seras, -es, claustra. 33, 7, 12, 24 serae et -es magis domus portio quam domus instrumentum sunt. 43, 24, 9, 1 *al.*). PETRON. 94 exemitque raptim -em *cellae.* PLIN. nat. 7, 198 normam et libellam et tornum et -em *invenit* Theodorus Samius. 14, 89 -es cellae vinariae (PAVL. dig. 41, 2, 1, 21). 33, 27 -es quoque ipsas signasse (*i. obsignasse*) non est satis. MART. 5, 35, 7 equiti superbo ... cecidit repente magna de sinu -is. nunquam, Fabulle, nequior fuit -is. 9, 46, 2 foribus -es aptat. SVET. Nero 46 vix repertae Capitolii -es. VLP. dig. 21, 1, 17, 15 liberti apud patronum habitantis sic, ut sub una -e tota eius habitatio esset. MARCIAN. dig. 48, 8, 1, 3 si *quis* -i percussit ... *hominem* in rixa. APVL. met. 1, 14 subdita -i pessulos reduco. at illae probae et fideles ianuae, ..., vix tandem et aegerrime tunc -is suae crebra immissione patefiunt. 4, 10 qua -i immittendae foramen patebat. 4, 18 -ique subtracta fores ianuae repandit. 9, 20 -e pessulis subiecta repandit fores. apol. 53. TERT. ieiun. 15 si -es macelli tibi tradidit. SYMPH. 25 tit. ANTH. 490ª, 11 Baccha November ovans condit sub -e fideli. AVIEN. Arat. 455 intrantem per claustra tenacia -em. SERV. Aen. 10, 252 terram ipsam constat esse matrem deum: unde et simulacrum eius cum -i pingitur; nam terra aperitur verno, hiemali clauditur tempore. SCHOL. Verg. Veron. 5, 241 *Portunalibus* apud veteres -es in focum ad⟨dere prope⟩ mare institutum. VVLG. iud. 3, 25 tulerunt -em et aperientes invenerunt dominum ... mortuum. apoc. 9, 1 data est ei -is (κλείς) putei abyssi (20, 1). RVFIN. hist. mon. 7 p. 412ᴬ -es extrinsecus carceris imposuit *centurio.* PS. RVFIN. in psalm. 72 tit. per -em vel ostium ingredimur in domum. LEX Sal. 2 add. 2 si quis porcellum de sute furaverit et -em habuerit. 7, 3. 8, 1 si quis unam apem de intro -em furaverit. 8 add. 1 sub tecto aut sub -e furaverit. 13, 5. 21, 2. 27, 22. PALLAD. hist. mon. I 25 p. 312ᴬ cum ecclesiae -es perissent. I 48 p. 331ᴰ -em vestibulo monasterii ... infigi. CORP. VI 4710 Malchio decurio munera quae dedit in ossuario ostium et -im. XII 3861 -es duae maesolei. PAPYR. Marini 80 (*a. 564*) col. II 6 arca -e clausa. *pro symbolo potestatis*: CIC. Phil. 2, 69 mimulam suam suas res sibi habere iussit, ex duodecim tabulis -es ademit, exegit (AMBR. epist. 6, 3 quo mulier offensa -es remisit, domum revertit). PAPIN. dig. 18, 1, 74 -bus traditis ita mercium in horreis conditarum possessio tradita videtur, si -es apud horrea traditae sint: quo facto confestim emptor dominium et possessionem adipiscitur, etsi non aperuerit horrea. 31, 77, 21 pater pluribus filiis heredibus institutis moriens -es et annulum custodiae causa maiori natu filiae tradidit et libertum eidem filiae, qui praesens erat, res quas sub cura sua habuit assignare iussit. VVLG. Is. 22, 22 dabo -em domus David super umerum eius (apoc. 3, 7 qui habet -em [κλεῖν] David, qui aperit. HIER. epist. 36, 11. 58, 9). EPIST. donat. Artemid. (Corp. VI 10241) 25/26 permisit -isve eius monumenti potestatem facturum se dixit. b *translate*: FRONTO p. 212, 2 N. postremo, ut novissimos in epigrammatis versus habere oportet aliquid luminis, sententia -i aliqua vel fibula terminanda est. p. 229, 8 N. *Iuppiter Somnum* nocti et otio praeficit eique -es oculorum tradit. TERT. scorp. 10 etsi adhuc clausum putas caelum, memento -es eius hic dominum Petro et per eum ecclesiae reliquisse (pudic. 21 ipse [*Petrus*] -em imbuit [*i. clave a deo concessa uti coepit*]. OPTAT. 1, 12 p. 14, 19 bene revocasti -es ad Petrum. 2, 4 p. 39, 14 contra quas portas *inferi* -es salutares accepisse legimus Petrum. VVLG. Matth. 16, 19 tibi dabo -es [κλεῖδας] regni caelorum. SACR. Leon. p. 331 GREG. M. epist. 4, 41 *al.* INSCR. christ. Leblant 556. 651 *et saepe*). TERT. anim. 55 tota paradisi -is tuus sanguis est (HIER. tract. p. 385, 12 crux Christi -is paradisi est. epist. 129, 2). resurr. 47 p. 98, 15 in adventu domini, qui -is est resurrectionis. adv. Marc. 4, 27 p. 515, 18 quam vero -em habebant legis doctores nisi interpretationem legis? 4, 28 p. 516, 16 -em agnitionis habens. MAR. VICTORIN. adv. Arrium 2, 12 *liber psalmorum* -is mysteriorum omnium dicitur (*cf.* HIER. tract. in psalm. 1 p. 1, 5. 6. 8. 9. 10. 13). HIL. trin. 6, 33 sancti et beati viri ... -em regni caelorum sortiti (6, 37. in Matth. 12, 3 Pharisaei, qui penes se -em caelorum esse existimarent. HIER. epist. 14, 8 *al.*). psalm. instr. 24 qua unusquisque eorum *psalmorum* -e intellegentiae aperiendus sit (PS. RVFIN. in psalm. argum. p. 643ᴬ -e intellegentiae. p. 644ᴬ *al.*). TYCON. 1 p. 1, 2 secretorum legis veluti -es et luminaria fabricare. AMBR. virginit. 11, 66 claude integritatis -e. VVLG. Luc. 11, 52 quia tulistis -em scientiae (HIER. hom. Orig. in Ezech. 12 p. 988 eum assumentes -em scientiae. 14 p. 1002. EVCHER. form. 7 p. 45, 19 -es: adapertio scientiae spiritalis. ORIG. in Matth. 18, 15). VVLG. apoc. 1, 18 habeo -es mortis et inferni. RVFIN. hist. 2, 14, 6 euangelii sui -bus ianuam regni caelestis aperuit. AVG. serm. ed. Mai 96, 2 per te paenitentiae accepimus -em. ENNOD. epist. 2, 26, 1 p. 68, 6 bene secretum pectoris reseratur -e sermonis (3, 27, 1 p. 91, 9. 4, 2, 3 p. 98, 18 ianuam diligentiae reseravi -e sermonis). 5, 23, 2 p. 144, 10 ut secreta pectorum oris -e manifestent (5, 27, 1 p. 147, 1). dict. 2, 6 p. 432, 7 funestorum secreta factorum linguae -e reserare. 14, 5 p. 468, 23 nisi inspexisses laedendi callem legationis -e reseratum. opusc. 4, 27 p. 389, 19 latentis secreta conscientiae divinae vocis -e reseravit. FERRAND. epist. 3, 1 linguam meam iussionis tuae -bus aperi. *tit. libri*: HIER. vir. ill. 24 Melito Asianus, Sardensis episcopus ... *scripsit* alium librum, qui -is inscribitur (RVFIN. hist. 4, 26, 2).

2 *varia*: a -is *torcularis* (*i. q. francog.* barre): CATO agr. 13, 1 -em torculari. b *instrumentum, quo trochus agitatur*: PROP. 3, 14, 6 cum pila velocis fallit per bracchia iactus, increpat et versi -is adunca trochi.

deriv.: 2. clavicula. *comp.*: 2. claviger. *cf.* conclave. *Spelthahn.*

? **clauma** vel **claudine** (?) furca GLOSS. V 618, 19. claustra ... vel⟨ut⟩ Caudinae furca⟨e⟩ *coni. Sonny.* *Mbr.*

clāvo, -ātum, -āre [*a* clavus. *Th.*]. GLOSS. ἡλοκοπῶ. -are: πορφυρῶσαι. PLIN. nat. 9, 130 praeterea -atum est ad turbinem usque aculeis (*de purpura*). EDICT. imp. Diocl. 29, 12—15 operarum secundarum -antium; operarum tertiarum -antium. PAVL. NOL. carm. 24, 103 -ante ferro firma ligni robora. PS. VICT. VIT. pass. 14 extensis manibus et pedibus -ati feruntur potius quam ligati. CASSIOD. anim. 9 p. 1297ᴬ cur triginta duobus dentibus gingivarum nostrarum ordo -atus sit.

part. perf. pass. **clāvātus**, -a, -um. PAVL. FEST. p. 56 -a dicuntur aut vestimenta clavis intertexta aut calciamenta clavis confixa. 1 *de vestimentis*: GLOSS. bene -um: εὐπόρφυρος, εὐσημείωτόν. V 368, 34 lembum purpuream vestimentum in imo habet -um. clabatum: gebyrdid (*anglosax. i. q. 'limbatus, segmentatus'*). LAMPR. Alex. 37, 2 ut pura mantelia mitterentur, saepius cocco -a. VOPISC. Tac. 11, 6 auro -is vestibus. quatt. tyr. 15, 8 tunicam auro -am (LEO M. serm. app. 15, 3 p. 510). NON. p. 540 plumatile (*sc. vestimentum*) aut -um aut ex plumis factum. HIER. in Is. 3, 24 p 63 tunicam μεσοπορφύραν, id est -am purpura[m]. AVG. serm. ed. Mai 149, 2. PASS. Barth. 131, 8 vestitur colobio albo -o purpura. CORP. VIII 1013, 5 prasina colore clavat⟨us⟩. 2 *de calciamentis*: GLOSS. -a ἡλοκοπημ⟨έν⟩α. AVG. in epist. Ioh. 10, 8 caligis -is. GREG. M. dial. 1, 4 p. 173ᴮ -is calceatus caligis. ISID. orig. 19, 34, 13 -i *calcei*, quasi chalybati, eo quod minutis clavis, id est acutis, sola caligis vinciantur. *adde*: DIOM. gramm. I 487, 1 inerat et corona in capite et in manu pedum -um. *in imag.*: AVG. doctr. christ. 2, 7, 9 timor ... necesse est ... quasi -is carnibus omnes superbiae motus ligno crucis affigat. *Spelthahn.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

clāvola, -us *sim. v.* clavul-.
claus *v.* clavus. **clausa, clausē** *v. sub* claudo.
clausibilis, -e [*a* claudere clausus. *Th.*]. GLOSS. IV 237, 1 fascenninas: -es (plausibiles *a*) vallationes (V 500, 2). V 599, 45 fascennina: -is vallatio circa castra. NOT. Tir. 50, 85 -is.
clausilis, clausio, clausor *al. v.* clus-.
claustellum (clostellum, clustellum), -ī *n.* [*a* claustrum *deminutive. Th.*]. *instrumentum claudendi.* GLOSS. V 564, 38 claustella: claustra, clusa. 352, 32 clustella: clusterlocae (*anglosax.*). 653, 54 *infra l. 35 et 51.* PETRON. 140, 11 sororis suae automata per clostellum miratur. GILD. Brit. 71 chron. III p. 66 imbres ... aetherales ... ac si fortissimo penurii clustello tribus annis sexque mensibus obseratos. GLOSS. IV 272, 20 pessulum: clustellum. V 510, 21 pessulum: clustellum obicem.
claustra, -ōrum *v.* claustrum. **claustra**, -ae *v. l. 55.*
claustrālis, -e *a* claustrum. CASSIOD. var. 9, 14, 4 munimen -e ... provinciae.
claustrārius, -a, -um *a* claustrum. clostrarius: CORP. VI 9260. VIII 21103. 21104. GLOSS. *saepius.* clastrarius: GLOSS. III 498, 52. clostarius: GLOSS. II 350, 23. III 201, 30. GLOSS. κλειδοποιός, κλειθροποιός. LAMPR. Heliog. 12, 2 ad vicensimam hereditatium mulionem curare iussit, iussit et cursorem, iussit et cocum et -um artificem. Alex. 24, 5 bracariorum, linteonum ... -orum ... vectigal pulcherrimum instituit. CORP. VI 9260 A. Hirtius Felix -us. VIII 21103 Primigenius clostrarius. 21104 Spero Miggínis -rí filius.
claustritumus, -ī *m.* [*cf. c.* claustrum *et c.* aeditumus. *Th.*]. GELL. 12, 10, 5 Laevius ..., ut opinor, in Protesilaodamia (*frg. 16*) -um dixit, qui claustris ianuae praeesset, eadem scilicet figura, qua aeditumum dici videbat.
×**claustrum**, -ī *et* **claustra**, -ōrum *n.* [*cf. c.* claudere *et c. gr.* κλάιστρον κλᾷσθρον, κλῇθρον, κλεῖθρον. *Th.*]. ISID. orig. 15, 7, 5 -a ab eo, quod clauduntur, dicta. clostrum (-a): DIOM. gramm. I 383, 3 dicimus claustra et clostra. CATO agr. 13, 3. 135, 2 SEN. benef. 7, 21, 2 PLIN. nat. 30, 138 (*codd.*, -au- *edd.*) GLOSS. *saepius.* CORP. VI 14128, 3. clustrum: GLOSS. IV 319, 16. V 653, 54. *cf.* NOT. Tir. 50, 90 clustrum (*post* claustrum; *an i. q.* clyster?) *sing. fem.* claustra *v. infra l. 56.* *singularis numerus habetur his locis:* GERM. 197 VAL. MAX. 9, 13 ext. 4 SEN. benef. 7, 21, 2 CVRT. 4, 5, 21. 7, 6, 13 LVCAN. 10, 509 PLIN. nat. 30, 138? GELL. 14, 6, 3 APVL. met. 4, 10. 5, 2 PANEG. 10, 17 p. 224, 2 TREB. Gall. 6, 8 LACT. inst. 7, 12, 10 EVTR. 10, 1, 2 HIL. in Matth. 24, 11 GAVDENT. serm. 9 QVEROL. p. 46, 7 AMM. 20, 17, 24. 23, 4, 6. 26, 8, 8 AMBR. virginit. 13, 83 exhort. virg. 5, 29 Isaac 6, 52 HYMN. Ambr. 1, 4, 10 HEGES. 5, 11, 2 PS. RVFIN. in psalm. 40, 7 AVG. civ. 20, 7 p. 422. 423 in psalm. 140, 6 DIONYS. EXIG. Procl. or. 23 SVLP. SEV. chron. 1, 3, 2 MACR. sat. 7, 15, 6 OROS. hist. 6, 21, 11 CLAVD. MAM. anim. 1, 9 p. 49, 14 PAVL. PETRIC. Mart. 3, 96 CASSIOD. in psalm. 107, 11 inst. div. 29 PASS. Thom. 124, 23 CORP. V p. 622, 12 INSCR. christ. Hisp. 333 GLOSS. *saepius* NOT. Tir. 50, 89 GRAMM. suppl. 41, 29. *de usu pluralis v. infra.* GLOSS. κλεῖθρον. mura (*sic*) obsepta. ser[r]aculum ostii. repagulum. χελώνη (chelloni *cod.*). V 180, 12 clausuram ostii cum vermiculos suos (653, 54 cum verriculis suis, unde clustellum; *hinc Heraeus, Archiv 9 (1896) 595* cum verticulis suis). II 101, 45 *v. sub* clatri *p. 1295, 83.* IV 434, 25 -a: exitus vel aditus angusti. 216, 21 portae aut ser[r]aturae. V 446, 12 claves quod ianua⟨m⟩ cludit. IV 491, 37 clausura (30, 26 clusura). V 446, 11 claustrae: clausurae (564, 41). [*loci obscuriores:* LVCR. 2, 450 PLIN. nat. 30, 138.] [*it.* chiostro. *M.-L.*] *adde nom. propr.*

I *instrumentum claudendi mobile, arte factum:* **A** *in portis aedificiorum, sim.:* **1** *proprie:* PLAVT. Curc. 203 sonitum et crepitum -orum audio. CATO agr. 13, 3 *in cellam oleariam opus sunt* (*inter alia*) claves cum -is in cellas II. 135, 2 claves, -a Romae (*sc. optima erunt. cf.* CORP. VI 14128, 3 ⟨cl⟩aveis clostra scala⟨ria⟩). VARRO Men. 263 haec adventoribus accedunt: cellae claves -a carnaria dolia. CIC. Verr. 5, 52 effringi multorum fores, revelli -a. CATVLL. 61, 76 -a pandite ianuae (VAL. MAX. 6, 8, 6 APVL. met. 7, 1). VERG. Aen. 2, 491 nec -a ... sufferre valent *Pyrrhum*; labat ... ianua. 7, 185 (*inter spolia in postibus pendentia*) portarum ingentia -a (OV. met. 8, 70 CARM. de bell. Aeg. 62 LIV. 5, 21, 10 *al.* SIL. 1, 621 [*de spoliis*]. 7, 567 *v. p. 1320, 4.* 12, 453. STAT. Theb. 5, 561 bellica. 11, 296. IVV. 8, 261. *in imagine:* LVCR. 1, 71 *v. p. 1323, 30.* BACHIAR. repar. laps. 18). HOR. epist. 2, 1, 255 -a ... custodem pacis cohibentia Ianum (*cf.* CLAVD. 28, 637 immoto cardine -is Ianus bella premens. OROS. hist. 6, 21, 11 belli portas -o cohiberi). OV. am. 1, 6, 17 immitia -a relaxa. GERM. 197 qualis ... clavicula ... succutit ... foribus praeducti vincula -i. VAL. MAX. 9, 7, 1 -is carceris (TERT. orat. 29 -a carceris aperire, vincula innocentum solvere. RVFIN. hist. mon. 7 p. 412[A]. COD. Theod. 9, 3, 2 (*a. 326*) quod dignum -is carceris et custodiae squalore videtur. SIDON. epist. 7, 9, 20 barbarici carceris. CASSIOD. in psalm. 104, 19. 20 PASS. Thom. 121, 16). *nota* VAL. MAX. 9, 13 ext. 4 cum forem cubiculi extrinsecus a custodibus opertam interiore -o ipse diligenter obserasset. SEN. Thy. 569 ferreis portas cohibere -is (benef. 6, 3, 2 MART. 18, 28, 8. *cf. p. 1320, 84*). benef. 7, 21, 2 per -um, qua se commissura laxaverat. epist. 26, 10 quid ad illum carcer et custodia et -a? liberum ostium habet. PETRON. 11, 2 furtim se foribus admovit discussisque fortissime -is invenit me. 97, 8 servus insertans commissuris secures -orum [in]firmitatem laxavit. VAL. FL. 3, 53 *Panis voce* nocturna ... muris -a cadunt. SIL. 7, 567 -a manu portae dictator et altos disiecit postes (FRONTIN. strat. 3, 3, 5 impedita portae -a). 10, 335 *Hannibal Romam petiturus* iam -a manu, iam moenia flamma occupat. 13, 551 lucida ... -a (*de portis Elysii*). STAT. Theb. 6, 399 nequeunt obsistere postes -aque. 7, 482. 10, 474. PLIN. paneg. 49 domus non ... -is, sed civium celebritate defenditur. TAB. cer. Dac. 8 (Corp. III p. 944) 6 (*a. 159*) domus partem ... cum su⟨is ...⟩ ... aditibus, -is, fenestris. VLP. dig. 19, 1, 17 pr. aedium ... multa esse, quae aedibus affixa non sunt ... ut puta seras, claves, -a. GELL. 12, 10, 5 *v. p. 1319, 28.* 14, 6, 3 Euryclia Telemachum quo genere -i incluserit. APVL. met. 1, 14 fores ad pristinum statum integrae resurgunt, cardines ad foramina residunt, ad postes (postes ad *cod.*) repagula redeunt, ad -a pessuli recurrunt. 3, 28 horreum ... satis validis -is obsaeptum obseratumque. 5, 2 nullo vinculo, nullo -o, nullo custode ... thensaurus ... muniebatur. 8, 10 *nutrix* -is adhaerens excubabit adventui tuo. *in imagine:* HIL. in psalm. instr. 24 non suas claves -is disparibus coaptare (*exscripsit* PS. RVFIN. in psalm. argum. p. 644[A]). AVIEN. Arat. 456 qualem Caria quondam noverat intrantem per -a tenacia clavem (*v. Mau, Privatleben p. 231 et not.*). AMBR. Iac. 2, 5, 23 multi seris portarum ... includunt aurum suum, sed hi nec vectibus et -is suis credunt. HIER. vita Hil. 17 non catenas, non compedes, non -a ostiorum integra patiebatur. RVFIN. Clement. 5, 15 -orum munitionibus conservantur *deorum simulacra.* Orig. in cant. 4 p. 188[D] domus -a. CLAVD. rapt. Pros. 1, 240 ferrati *sunt* postes immensaque nectit -a chalybs. SALV. gub. 7, 91 effractores -orum et ostiorum. SEDVL. op. pasch. 5, 25 p. 294, 16 sepulchri -a signate. MEROB. poet. 153. DRAC. Orest. 699 -a ligant aditus (*cf.* 698 portae claudantur). CORIPP. Iust. 1, 89 -a resolvens ianitor ... portam ... reseravit.

2 *metonymice de locis ipsis, quae claustris servantur* (*locus clausus, tutus, receptaculum, carcer, sim.*): HOR. carm. 3, 11, 44 *Hypermnestra:* nec te feriam neque intra -a tenebo (*cf.* DRAC. Orest. 237 celatus adulter intra -a latet. HEGES. 5, 31 l. 13 non intra -a *urbis* se reciperent, sed in campis defenderent). VAL. MAX. 5, 4, 7 cum obsessae urbis suae -is praesideret (*cf.* SIL. 13, 191 tres -a *urbis* ... servabant ... fratres. PRVD. perist. 2, 41 *Laurentius* -is sacrorum praeerat caelestis arcanum domus fidis gubernans clavibus. CASSIOD. var. 11, 40, 9 -orum magister. CORIPP. Iust. 1, 70 custos, cura est cui -a tueri). SEN. Tro. 512 -a (*de sepulcro*) commissum tegunt (*cf.* CLAVD. 20, 553 thalami -is delicta tegebat). Phaedr. 1171 Daedalea ... -a mugitu replens *Minotaurus.* TAC. ann. 5, 8 -a aerarii, cui praefectus erat, et militarem pecuniam rebus novis obtulisse *Vitellium.* SOL. 1, 124 supplicii causa -is poenalibus continebatur (AMM. 15, 3, 11. 19, 12, 7). EVTR. 10, 1, 2 melius publicas opes a privatis haberi quam intra unum -um reservari. LVCIF. Athan. 1, 34 dei antistites ... tenere in -is (*ibid.* in carcere). HEGES. 5, 11, 2 diruit murum, ne ... esset ... -um refugientibus. COD. Theod. 9, 3, 3 (*a. 340*) sexum ... disparem diversa -orum habere tutamina. 9, 38, 3 (*a. 367*) omnibus, quos ... carcer inclusit, -a dissolvimus. AVELL. p. 85, 26 tristia noxiorum -a reserantur. PAVL. PETRIC. Mart. 5, 237 limina diri iudicis et saevi -um ferale furoris. 5, 340. 343. CASSIOD. in psalm. 135, 25 -a passus *Christus.* var. 11, 40, 9 -a reos dimittant. 12, 1, 5 (*in imag.*) sic ... vos proprie nostros cancellos agitis (*cancellarii*), si laesorum impia -a solvatis. PALLAD. hist. mon. I 17 p. 294[A] *feminae* intra unius habitaculi -a collectae. MIRAC. Theclae 4 p. 171, 23 reos ... de -is educeret. PASS. Thom. 124, 23 redire ... Thomas ad custodiae suae -um ... et Tertia ..., ut ... clauderentur. *in imagine:* GREG. M. in euang. 7, 2 -a animi seris vitiorum damnat. *speciatim de claustris monasterii:* PS. ATHAN. ad mon. 76[A] qui dei -a pulsare tentaverit. BENED. reg. 4 l. 56 officina ..., ubi haec ... operemur, -a sunt monasterii. 67 -a monasterii egredi. PALLAD. hist. mon. I 32 p. 518[B] intra unius monasterii -a (ἐν ἑνὶ μοναστηρίῳ). ISID. reg. mon. 1, 1 firmitatem custodiae munimenta -orum exhibeant. 9, 1 -a monasterii obserentur. 20, 2 ad ianitorem pertinebit ... custodia exteriorum -orum. *hinc de monasterio ipso:* PS. RVFIN. in psalm. 40, 7 studia ... otiosorum in -o. *ibid.* vitia eiciunt fratrem de -o (*cf. supra:* intra societatem fratrum). *de castris:* LVCAN. 6, 264 intra -a (castra *M*) piger dilato Marte quievit. ANTH. 844 Pompeiana phalanx ... properat -orum frangere turres (*i. q. ap. Val. Max. 3, 2, 23* castellum). *de locis munitis:* CLAVD. 7, 92 spes irrita valli concidit et scopulis patuerunt -a revulsis. *aliter de circumvallatione, v. p. 1322, 58.* *de ventorum carcere:* VERG. Aen. 1, 56 *venti* magno cum murmure montis circum -a fremunt (GLOSS. V 445, 62 circum clusa). SEN. nat. 6, 12, 2 *ventus* quaerens locum omnes angustias dimovet et -a sua conatur effringere. SIL. 14, 71 referam ... ventorumque domos atque addita -a procellis. STAT. Theb. 1, 346 -a rigentis Aeoliae percussa sonant. CLAVD. rapt. Pros. 1, 75 Aeolus obiecit postes ... et fractae redeunt in -a procellae.
de caveis bestiarum: LIV. 35, 18, 6 ferarum ..., quae -is aut vinculis tenentur. 36, 7, 13. 42, 59, 2. LVCAN. 10, 445 fera nobilis abdita -is (*syn.* carcer). *sim.* PLIN. nat. 8, 21 eruptionem temptavere *elephanti*, non sine vexatione populi, circumdatis -is ferreis. VAL. FL.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

7, 570 -is evasit uterque taurus (7, 566 stabula). SIL. 7, 130 *de ovilibus* (*item* STAT. Theb. 7, 394 perspicuas . . . fores et virgea pastor -a levat). STAT. silv. 2, 5, 4 abire domo rursusque in -a reverti suetus *leo*. PLIN. paneg. 81, 3 fractas . . . -is feras. ARNOB. nat. 7, 6 cavearum. RVFIN. hist. 8, 7, 2 *bestiae* proruunt -is. PASS. Theclae 28 p. 77, 10 leaena . . . per -a caveae proferebat linguam. *sim. de arca Noë*: SVLP. SEV. chron. 1, 3, 2 volucrum . . . paria . . . eodem -o recepta. *de carceribus in circo*: MANIL. 5, 76 cum laxato fugerunt cardine -a *equi*. SIDON. carm. 23, 331 *equi* ad -a fremunt. *de piscinis*: COLVM. 8, 17, 8 raro . . . unus aut alter *mullus* . . . -a patitur (*ibid.* saepta). CASSIOD. inst. div. 29 p. 1143^C sub -o fideli vagetur piscium multitudo. var. 12, 15, 4 -a Neptunia.

B *in variis rebus*: *opercula sim.*: VERG. Aen. 2, 259 pinea furtim laxat -a Sinon (PETRON. 89, 57). VAL. MAX. 4, 8 ext. 2 arcas inexorabilibus -is obseratas (CLAVD. 18, 195 arcae -a). VLP. dig. 32, 52, 9 loculis (luc- *sim. codd.*) -a et claves cedunt. QVEROL. p. 46, 7 -um illud plumbeum *urnae* (*i. q.* p. 57, 13 tegmen urnae . . . plumbeum). AMM. 23, 4, 6 magister -um, quod totius operis (*sc. onagri*) continet vincula, reserat malleo . . . percussum. AMBR. in psalm. praef. 12 quaedam -a rhythmorum in superiore parte esse psalterii (*Basil.* τὰς ἀφορμάς). VAL. CEM. hom. 9, 3 ut . . . illa fastidiosa secretorum tuorum -a (*sc. arcae*) dissiliant, quae . . . nesciunt aperiri. *vincula*: PANEG. 9, 11 p. 201, 23 de gladiis gemina manibus aptari -a iussisti. *retia*: SEDVL. carm. pasch. 4, 119 linea -a iacit (op. pasch. 4, 11 *pisces* murali cinctas obsidione captivat). *vela*: PAVL. PETRIC. Mart. 3, 96 nutat...in foribus velorum mobile -um. *pocula*: PAVL. PETRIC. Mart. 3, 101 nec cohibere putes susceptum -a (*i. crystalla perlucida*) liquorem. *catenae (sim.) portum claudentes*: CVRT. 4, 5, 21 dum applicant navigia crepidini portus, obicitur a vigilibus -um. AMM. 26, 8, 8 -um per catenam ferream valde robustam ori portus insertum.

II *claustra rerum, quae aedificiorum similes finguntur*: *inferorum, gehennae*: SEN. Tro. 430 Stygis profundae -a et obscuri specus laxantur. Oed. 160. 401. 560 Lethaei lacus. Herc. O. 1311. APVL. met. 11, 2 Proserpina terrae . . . -a cohibens. 11, 21 inferum -a. SCHOL. Hor. gloss. Γ app. carm. 2, 20, 8 'nec Stygia cohibebor unda' non tenebor -is infernalibus. FIRM. err. 24, 2 *filius dei* fregit -a perpetua et ferreae fores . . . collapsae sunt. HIL. in Matth. 16, 7 petra, quae . . . tartari portas et omnia mortis -a dissolveret (CASSIOD. in psalm. 107, 11). 33, 7 'monumenta aperta sunt': erant enim mortis -a reserata. RVFIN. symb. 16 inferni (AVG. serm. ed. Mai 189, 1 ad inferni -a descendens . . . mortis ianuam . . . confregit *Christus*. CASSIOD. in psalm. 29, 3 -is inferni diruptis. 138, 9. 139, 8). MART. CAP. 1, 22 *virgini doctissimae* nec Tartareos -a occultare recessus... possunt (1, 68 -a... Tartarea). SEDVL. carm. pasch. 5, 230 profunda -a gehennae (op. pasch. 5, 18). PRAEDEST. 1, 15 p. 592^A. DRAC. laud. dei 2, 544 -a . . . carceris aeterni. GREG. M. in Ezech. 1, 1, 5 *al.* ELEVTH. TORN. serm. Migne 65, 89. *mundi*: SEN. epist. 119, 7 ipsa, ut i⟨ta⟩ dicam, mundi -a perrumpit. LVCAN. 9, 865 arcani miles tibi (*deo*) conscius orbis -a ferit (petit *al.*) mundi (*cf.* 9, 803 per secreta tui... recessus) STAT. Theb. 3, 27 fragor hiberni subitus Iovis, omnia mundi -a tonant. SEPT. SER. carm. frg. 23, 4 *Iano* reserata mugiunt aurea -a mundi. *caelorum*: ITALA Iob 26, 13 (Ambr. in Iob p. 563, 16 hex. 1, 6, 22 p. 19, 26) -a... caeli timent eum (κλεῖθρα δὲ οὐρανοῦ; *aliter in* VVLG.). FIRM. err. 24, 4 aperite et immortalia -a convellite. PS. DAMAS. epigr. 72, 8 *Petrus*, cui siderei commisit *Christus* limina regni, hic habet in templis altera -a poli. PETR. CHRYS. serm. 66 p. 389^A paradisi -a reseravit. INSCR. christ. Rossi II p. 114, 80, 5 *al.* *cf.* INSCR. christ. Rossi II p. 99, 12, 2 cuius (*Romae tamquam caeli*) -a docent intus inesse deum. *Iudaeae* (*in tropologia*): ARATOR act. 1, 791 piscina, ligata porticibus, Iudaea fuit. namque atria quinque ad sua -a tenet (*sc.* 'quinque volumina Mosi').

III *claustra regionum, locorum, i. res immobiles quae aditum prohibent, ut oppida, loca munita, fauces, aggeres, sim.*: TRAG. inc. 107 Hellespontum et -a (VARRO ling. 7, 21 *ad l.* quod Xerses quondam eum locum clausit. *v. quae sequuntur*). CIC. leg. agr. 2, 87 *Corinthus* erat . . . posita . . . sic, ut terra -a locorum teneret et duo maria . . . coniungeret. BELL. Alex. 26, 2 Aegyptus maritumo accessu Pharo, pedestri Pelusio velut -is munita. VERG. Aen. 3, 411 ubi . . . angusti rarescent -a Pelori (PRISC. periheg. 480). LIV. 6, 9, 4 cum ea loca opposita Etruriae et velut -a inde portaeque essent. *nota* 9, 32, 1 quae urbs . . . velut -a Etruriae erat. 31, 48, 7 ex duabus coloniis, quae velut -a ad cohibendos Gallicos tumultus oppositae fuissent. 32, 21, 14 excessit faucibus Epiri -isque illis inexpugnabilibus super Aoum amnem. 32, 21, 20 -a Epiri. 42, 67, 6 Tempe in faucibus situm Macedoniae -a tutissima praebet et in Thessaliam . . . decursum. 44, 7, 9 -a Macedoniae tradita Romanis. 45, 11, 5 -a Aegypti teneri. VELL. 1, 3, 3 Corinthum . . . -a Peloponnesi continentem. VAL. MAX. 2, 8 pr. Alpium Taurique montis convulsa -a. SEN. Med. 342 duo montes (*Symplegades*), -a profundi. nat. 3, 30, 2 ut illi (*mari*) perpetua cum -is suis pugna sit (CLEM. ad Cor. 20 mare non praeterit circumdata sibi -a). 4, 8, 4 -a Nili fluminis Polemonem tueri iubet (LVCAN. 1, 253). 7, 6, 13 urbi sedem super ripam Tanais elegerat, -um et iam perdomitorum et quot . . . adire decreverat. LVCAN. 2, 684 maris. 8, 222 Caspia -a (ADNOT. Lucan. Endt *ad l.* Armeniae fines. *cf.* 8, 291. VAL. FL. 5, 128. 6, 106 -isque profusi Caspiadae. TAC. hist. 1, 6 -a Caspiarum. AVIEN. orb. terr. 1229. 1264 CLAVD. 5, 28 PRISC. periheg. 954). LVCAN. 8, 236 Parthia ruptis excedat -is (COMMENT. *ad l.* terminis). 10, 313 regni (*sc. Aegyptiaci*) -a, Philae. 10, 509 -um pelagi ... Pharon. PETRON. 121, 114 et Libyae cerno tua, Nile, gementia -a (*i. cataractas; cf.* SOL. 32, 8 a cataracte ultimo tutus est: ita enim quaedam -a eius... nuncupant). PLIN. nat. 3, 4 faucibus utrimque impositi montes (*sc. metae Herculis*) coercent -a. *nota* 5, 98 torquetur *mons Taurus* ... collisus inter haec -a (*sc. sinus maris*). VAL. FL. 1, 557 pateant montes silvaeque . . . cunctaque -a maris. 5, 77 rubri . . . novissima -a aequoris (*i. India, v. Langen ad l.*; STAT. Theb. 4, 387 -a novissima rubrae Tethyos). 5, 601 illum . . . oppositis expectat Hiberia -is (*cf.* PLIN. nat. 6, 40 portas Hiberiae). SIL. 4, 825 ad -a et fauces ducat . . . Sychaeus. 5, 44 hinc rupes, hinc undae -a premebant. 7, 334. STAT. Ach. 1, 408 nec . . . bimari quos Isthmia vallo nec . . . quos circuit umbo Maleae. TAC. hist. 2, 82 obtinere -a Aegypti (SVET. Vesp. 7, 1). 3, 2 -a montium. 3, 43 Foroiuliensem coloniam, -a maris. ann. 2, 59 quisquis eam provinciam (*Aegyptum*) -aque terrae ac maris... insedisset. FLOR. epit. 2, 7, 10 Macedoniae -a penetravimus. 3, 3, 6 per Alpes, id est -a Italiae. 4, 2, 70. 4, 12, 6 imas . . . valles earum (*Alpium*) et quaedam quasi -a custodiunt. PANEG. 10, 17 p. 227, 2. 12, 30 p. 298, 9 ut . . . superatis Alpibus Cottiis Iulia quoque -a laxaverit. TREB. Gall. 6, 8 Byzantiorum civitas, . . . -um Ponticum. AMM. 20, 11, 24 quod munimentum velut insolubile -um hostium excursibus erat obiectum. 21, 13, 6 -a occupasse Succorum. 25, 8, 14 *Nisibin*, orientis firmissimum -um. 31, 11, 3 -a patefacta sunt Alpium Iuliarum. HIER. epist. 77, 8 Caucasi rupibus feras gentes Alexandri -a cohibent. CLAVD. 1, 106 angustant aditum curvis anfractibus Alpes -aque congestis scopulis durissima tendunt. 18, 249 Cimmerias, Taurorum -a, paludes. 26, 1 cum -a freti . . . irrumperet Argo. 26, 190 angusti patuerunt -a Lechaei. RVT. NAM. 2, 34 -a . . . montanis vix adeunda viis (*i. Appenninum*). OROS. hist. 7, 35, 3 eadem, quae obstruxerat -a (*sc. Alpium aditus*) deseruit. 7, 40, 6 Pyrenaei -a. 7, 40, 8. 9 -is . . . patefactis. SIDON. carm. 2, 91 Tauri -a coercens Aethiopasque . . . belli terrore relegans *dux*. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 140 effractis irrupto limite -is Gallica rura . . . populari coeperat hostis. CASSIOD. var. 3, 48, 2 castrum . . . tenens -a provinciae. 7, 4, 2 Raetiae . . . munimina sunt Italiae et -a provinciae. *nota haec, in quibus notio finiendi, non arcendi praevalere videtur*: CIC. Flacc. 30 sinus, promonturia, litora *eqs.* . . . -is imperii nostri contineri. TAC. ann. 2, 61 Elephantine ac Syene, -a olim R. imperii, quod nunc rubrum ad mare patescit. ANTH. 424, 5 ultima cesserunt adaperto -a profundo et iam Romano cingimur Oceano. HEGES. 2, 9, 1 l. 118 *Galli* inaccessibiles -orum beneficiis. *claustrum portus* (*moles, agger*): CIC. Verr. 6, 84 ab illa parte urbis (*Syracusarum*) navibus aditus ex alto est; quam ob rem . . . eis (*Syracusanis*) -a loci committenda non existimavit. LIV. 25, 11, 15 cum -a portus hostis haberet. *nota* 37, 15, 1 ubi demersis navibus frenassent -a maris. CVRT. 4, 5, 19 ad portus -a. SIL. 12, 442 -is maris (*de portu*). *aliter de catena portum claudente, v. p. 1321, 28 sqq.* *similiter de aggeribus*: VERG. georg. 2, 161 an memorem portus Lucrinoque addita -a? LIV. 37, 14, 6 *de onerariis in faucibus portus submersis*: minoris molimenti ea -a esse, quod. PANEG. 5, 6 p. 136, 17 *de mole mare excludente*: tua (*Caesaris*) . . . -a. 5, 7 p. 137, 5 cum . . . eadem -a . . . aestus irruperit. RVT. NAM. 1, 481 cataractarum -is excluditur aequor. PRISC. Anast. 190 disiectis -is, quibus aequor frangitur altum. *de circumvallatione* (*de castris v. p. 1320, 69*): LVCAN. 6, 118 libuit ruptis evadere -is Pompeio. SIL. 14, 186 nec . . . laxis servatur omissa obsidio -is. TAC. ann. 4, 49 paulatim . . . contrahere -a artaque circumdare. 12, 31 perfringunt aggerem suisque -is impeditos turbant. CLAVD. 26, 500 his -is evade, *Alarice*.

IV *corporis partes et ipsum corpus*: GELL. 17, 11, 4 duo ista foramina, quae dicitur ἐπιγλωττίς, quasi -a quaedam mobilia, coniventia vicissim et resurgentia (MACR. sat. 7, 15, 6 ἐπιγλωττίδα quasi -um mutuum utriusque fistulae). *in imagine de porta* VVLG. Mich. 7, 5 custodi -a oris tui. AVG. in psalm. 140, 6 (*ad psalm. 140, 3, ubi*: pone, domine, . . . ostium continentiae circa labia mea [*Vulg.* circumstantiae labiis meis]) non dixit -um continentiae, sed ostium. SEDVL. carm. pasch. 4, 256 lutum per -a genarum (*i. palpebras*) illiniens (op. pasch. 4, 20). CASSIOD. in psalm. 118, 171 (*de ructando*) digestio quaedam stomachi nostri -a dirumpens. GREG. TVR. Mart. 3, 17 disrupta auris surdae -a. *de utero*: SEPT. SER. carm. frg. 22 si tibi virgo favens reseret cita -a puerperii. GARG. MART. med. 40 uteri -a reserari. AVSON. 369, 35 nisi . . . impulerit tardi -a obluctantia partus. PS. ATHAN. ad mon. 1 p. 71^C compugnantes Iacob et Esau unius uteri -a ruperunt. ANNIAN. Chrysost. hom. 4, 4 -a egressus uteri. DRAC. laud. dei 2, 93 -a puerperii passus *Christus*. *de hymine virginali*: GAVDENT. serm. 9 p. 900^C *Christus* -um virginei pudoris etiam nascendo conservans. AMBR. inst. virg. 8, 52 *Christus* genitalia virginitatis -a non solvit. 8, 55. HYMN. Ambr. 1, 4, 10 alvus tumescit virginis, -um pudoris permanet. 2, 1, 31 de -is virginalibus. DIONYS. EXIG. Procl. or. 23. PETR. CHRYS. serm. 84 p. 437^A sicut virginitas (*sc. matris*) et ianua (*sc. per quam clausam ingressus est*) -is

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

suis fidem faciunt deitatis *Christo*. 87 p. 444^C^ virginitatis -a manere post partum. VIGIL. THAPS. c. Arrian. 29 ELEVTH. TORN. serm. Migne 65, 97. *sensu generali*: PS. CYPR. pudic. 2 pudicitiae -a teneatis. AMBR. exhort. virg. 5, 29 -o pudoris saepta virginitas. HIER. epist. 130, 13 perditae mentis homines ... levi ... sermone tentant -a pudicitiae. PAVL. PETRIC. Mart. 4, 657 -a pudoris saepta viris. *de corpore utpote animae vel sede vel carcere*: LVCR. 1, 415 ut ... senectus ... in nobis vitai -a resolvat. 3, 396 animus vitai -a coercens. 6, 1153 vita⟨i⟩ -a lababant. LVCAN. 6, 722 umbram exanimes artus invisaque -a timentem carceris antiqui. LACT. inst. 7, 12, 10 *anima* emissa corporis -o. AMBR. virginit. 11, 61 *anima* adhuc solvit vinculum carnis et corporis -a. 13, 83 in hoc corporis velut -o reclusis. exc. Sat. 1, 73 *animae* in carceraria relegatae -a membrorum. Isaac 6, 52 in corporis -um revertam. RVFIN. apol. Orig. 2 p. 558 mens ... intra carnis et sanguinis -a concluditur. *cf.* CLAVD. 8, 231 *Prometheus* mentem furatus Olympo continuit -is indignantemque revinxit. CLAVD. MAM. anim. 1, 9 p. 49, 14 -o corporis ... includi *animam* (2, 8 p. 129, 21 corporis -is). GREG. M. dial. 4, 25 p. 357^A^ carnis -a (*sim.* in Ezech. 2, 1, 16, *ubi syn.* mortalitatis angustias). *huc pertinere videtur* INSCR. christ. Rossi II p. 112, 76, 5 (*cf.* CORP. XI 4980) carceris humani sors est quae -a resolvit. *aliter*: HIL. in Matth. 24, 11 *pulli* ovorum testis tamquam -o corporis continentur.

V *translate: claustra rerum incorporalium*: LVCIL. 1028 quoi (quia *codd.*) sua committunt mortali -a camenae ('*Musarum antistitem significat*' *Marx ad l.*). CIC. Mur. 17 cum ... ego (*homo novus*) ... -a ista nobilitatis refregissem, ut aditus ad consulatum posthac ... non magis nobilitati quam virtuti pateret. leg. agr. 1, 21 *agrum Campanum*, caput patrimonii publici, pulcherrimam populi R. possessionem, subsidium annonae, horreum belli, sub signo -isque rei p. positum. LVCR. 1, 71 effringere (confr- *codd.*) ... arta naturae ... portarum -a (*de Epicuro*). MANIL. 1, 542 ratio, cui nulla resistunt -a. VAL. MAX. 6, 9, 6 *Sullae* virtus quasi perruptis et disiectis nequitiae ... -is catenas Iugurthae manibus iniecit. SEN. epist. 70, 19 servitutis humanae. PS. QVINT. decl. 13, 10 obluctantia ... legum velut -is scelera libera porta prorumpunt. PLIN. epist. 2, 10, 3 enotuerunt quidam tui versus et ... -a sua refregerunt. 2, 14, 4 refractis pudoris et reverentiae -is. PS. RVFIN. in Am. 9, 5 populus ... -a alienae dominationis intrabit. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 135^B^ arcani ... -a patefaciat. CLAVD. 26, 37 -isque solutae tristibus ... audent procedere leges. AVG. civ. 20, 7 p. 422 huius interdicti vinculo et -o diabolus prohibetur atque cohibetur (p. 423). in psalm. 72, 14 intra -a cogitationis mala cupiditas coercetur. serm. ed Mai 61, 2 aegrota ... cogitatio ... mentis obstruit -a, ut cottidie peccata transire putentur. OP. imperf. in Matth. 13 p. 707 citra -a bonae voluntatis. CASSIOD. in psalm. praef. p. 9^D^ caelestis mysterii -a pulsemus. GREG. M. dial. 2, 2 prolati testimonii -a reserasti. 2, 3 p. 138^C^ se intra cogitationis -a custodivit. moral. 7, 2 -is silentii. 7, 34. 60. CENS. 22, 11 p. 48, 21 (*ex Varrone*) Aprilem ... ab aperiendo, quod ... nascendi -a aperiat natura. *sic de temporibus*: VELL. 1, 17, 4 eminentiam cuiusque operis artissimis temporum -is circumdatam. CLAVD. 22, 268 ut ... *Stilichonem consulem* anni pandentem -a salutem. *cf.* DRAC. Romul. 7, 120 si me -a fatigant temporis immodici.

iuncturae de claudendo et aperiendo: claustrum (-a): addere: VERG. georg. 2, 161. coercere: LVCR. 3, 396 PLIN. nat. 3, 4. cohibere: APVL. met. 11, 2. frenare: LIV. 37, 15, 1 (*v. p. 1322, 49*). foribus imponere: SISENNA hist. 84. inserere: AMM. 26, 8, 8. nectere: CLAVD. rapt. Pros. 1, 240. obicere: PANEG. 10, 17 p. 227, 2 *al.* obserare: ISID. reg. mon. 9, 1. praeducere: GERM. 197. tueri sera: MART. 10, 28, 8. claustris (-o): cohibere *et sim. v. supra.* claustrum (-a): abrumpere: SEN. Herc. O. 1311. aperire: TERT. orat. 29 CENS. 22, 11 p. 48, 21. comminuere: RVFIN. symb. 17. convellere: VAL. MAX. 2, 8 pr. (*v. p. 1321, 79*). 6, 8, 6 *al.* STAT. Theb. 11, 296 saeva ... -a. PANEG. 5, 6 p. 136, 17 *al.* dimovere: STAT. Theb. 1, 436. dirumpere: RVFIN. symb. 16 DIONYS. EXIG. Procl. or. 22 *al.* discutere: PETRON. 11, 2 ARNOB. nat. 7, 6. disicere: VAL. MAX. 6, 9, 6 (*v. supra l. 32*) SIL. 7, 567 (*v. p. 1320, 4*) *al.* dissolvere: HIL. in Matth. 16, 7 *al.* effringere: LVCR. 1, 71 (confr- *codd.*) LIV. 6, 33, 12 SEN. nat. 6, 12, 2 ITIN. Alex. 52. evellere: APVL. met. 3, 5 *al.* frangere: FIRM. err. 24, 2. infringere: CASSIOD. in psalm. 107, 11. laxare: VERG. Aen. 2, 259 SEN. Tro. 430 Oed. 401 PETRON. 97, 8 (*v. p. 1320, 2*) IVV. 8, 261 PANEG. 12, 30 p. 298, 9 (*v. p. 1322, 22*). pandere: CATVLL. 61, 76. patefacere: RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 135^B^ (*v. supra l. 38*) *al.* percutere: STAT. Theb. 1, 346 (*v. p. 1320, 79*). perfringere: CVRT. 10, 7, 4 APVL. met. 1, 10 PANEG. 5, 6 p. 136, 17. perrumpere: *v.* VAL. MAX. *l. 32* SEN. epist. 70, 19 *al.* quatere: PLIN. nat. 26, 19 SIL. 7, 130. 13, 108 morantia -a. refringere: CIC. Mur. 17 LIV. 23, 18, 2 *al.* VAL. FL. 1, 595 PLIN. epist. 2, 10, 3. relaxare: OV. am. 1, 6, 17 PETRON. 89, 57. remoliri: STAT. Theb. 10, 527 CLAVD. 18, 195. reserare: SIL. 7, 334. 13, 843 SEPT. SER. carm. frg. 22. 23, 4 SVLP. SEV. dial. 3, 4, 3 *al.* resolvere: LVCR. 1, 415 *al.* revellere: CIC. Verr. 5, 52 LIV. 5, 21, 10 SIL. 12, 179 *al.* rumpere: VERG. Aen. 9, 755 HOR. epist. 1, 14, 9 obstantia ... -a (*in imagine*). SEN. Oed. 160 LVCAN. 6, 118 *al. etc.*

deriv.: claustellum, claustralis, claustrarius. *comp.*: claustritumus.

***clausula**, -ae *f.* [*a* clausa, claudere. *Th.*]. GLOSS. conclusio, finitio, firmi sermones (finis sermonis *Warren*), νόημα. *inde a* VARRONE *et* CIC.

I *quae constat verbis, litteris, sonis*: A *sensu non technico in quovis genere litterarum, sermonum (i. q. extrema pars, finis, exitus)*: *in epistulis*: CIC. Phil. 13, 47 veniamus ... ad -am *epistulae Antonii; seq. or. dir.* epist. 2, 4, 2 quoniam mihi nullum scribendi argumentum relictum est, utar ea -a, quo soleo, teque ... cohortabor. SEN. epist. 11, 8 -am epistula poscit. 26, 8. *sim.* VLP. frg. Vat. 166 *libelli*. APVL. apol. 84 quarum (*litterarum*) ... extremam ... -am audire (*infra*: quibus verbis epistulam finierit). TERT. pudic. 14 p. 248, 4 tali -a (*de fine epist. I ad Cor.*) maledicto detexta. 19 p. 265, 30 prospiciebat *Iohannes* ... -am litterarum suarum (p. 265, 31 in fine). *in fabulis, mimis*: CIC. Cael. 65 mimi ... est iam exitus, non fabulae; in quo cum -a non invenitur, fugit aliquis e manibus. SEN. epist. 77, 20 bonam -am impone *vitae tamquam fabulae*. SVET. Aug. 99 *Augustus* percontatus, ecquid eis videretur mi[ni]mum vitae commode transegisse, adiecit et -am (*seq. clausula mimi graeci*). Nero 39 Atellanarum histrio ... in novissima -a 'Orcus vobis ducit pedes' senatum gestu notarat. MACR. sat. 2, 7, 13 canticum ..., cuius -a erat τὸν μέγαν Ἀγαμέμνονα. *in narrationibus, orationibus, carminibus, libris etc.*: CIC. de orat. 2, 240 a te ipso ficta tota narratio. addidisti -am: tota Tarracina tum omnibus in parietibus inscriptas fuisse litteras LLLMM. VAL. MAX. 5, 10, 2 hanc adiciendo -am *orationi* (*seq. verba*). COLVM. 3, 19, 3 antequam disputationi -am imponamus. 12, 59, 5 -am peracti operis mei ... non alienum puto indicem lecturis. QVINT. inst. 7, 3, 18 *Cicero* in -a *orationis Philippicae* ... ita finit *eqs.* 8, 5, 4 hanc (*sc.* γνώμην) ... quidam initium aut -am epichirematis esse dixerunt. 8, 5, 11. 11, 3, 181 huius ... loci -a. SVET. Vesp. 13 ut *Vespasianus* ... apud communem aliquem amicum querens *de Muciano* adderet -am: ego tamen vir sum. TERT. idol. 4 p. 34, 5 cuius *pronuntiationis* -a est: *seq. verba.* orat. 8 p. 186, 23 *orationis dominicae* (*sc.* 'devehe nos a malo'). p. 186, 27 psalmos, quorum -is respondeant, qui (CASSIAN. inst. 2, 8 psalmis). pudic. 8 p. 235, 7 -a *parabolae*. anim. 58 p. 394, 12 in -a *libri de anima*. resurr. 30 p. 69, 8 in -a *verborum domini*. 43 p. 89, 25 totus hic a capite tractatus apostoli tali -a detextus. 44 p. 91, 11. 51 p. 104, 25. adv. Prax. 25 p. 277, 3 -a euangelii. adv. Marc. 5, 7 p. 596, 17. 5, 11 p. 613, 23 non vidit *Marcion* occurrentem sibi -am sensus: *II Cor. 4, 6* (p. 614, 9). 5, 14 p. 626, 23. FIRM. err. 28, 10 -a ... venerandorum mandatorum in haec verba colligitur: *eqs.* DON. Ter. Ad. 849 vide quam aspera -a ... sit, qua ... senis finitur oratio. TYCON. p. 52, 10 in -a periochae (clausa *R*). SCHOL. Cic. Bob. p. 43, 18 Hild. in -a ponitur eos ... potuisse dubitare. p. 97, 8 in -a[m] huius capitis. *loco mutilo* p. 42, 17. HIER. epist. 69, 9 quale principium (*loci de episcopo, I Tim. 3, 1—7*), talis et -a. PAVL. NOL. epist. 50, 18 verba Symeonis, in quorum -a intellectum meum caligare fateor. AVG. de serm. dom. 2, 3, 11 hoc (*praeceptum orandi*) tali -a terminandum fuit (*sc.* 'et pater ... reddet vobis'). MIRAC. Steph. 2, 1 quae recitata sunt, ... a religiosis ... cum -a sua capta sunt. GREG. TVR. Mart. 1, 40 sermo -am petit (*ibid.* priusquam liber finem accipiat). CONC. Vasens. a. 529, 5 p. 57, 12 quia ... in omnibus -is post Gloriam 'sicut erat in principio' dicatur. *de cantu avium: v. p. 1325, 53.*

B *sensu technico* (*cf.* VARRO frg. Rufin. gramm. VI 556, 7 -as quoque primum appellatas dicunt, quod clauderent sententiam, ut apud Accium 'an haec iam obliti sunt Bruges?' nonnumquam ab his initium fit, ut apud Caecilium 'di boni, quid hoc?' *eqs. definitiones v. l. 74 et p. 1325, 11*): 1 *in arte oratoria* (κῶλον *minusculum numerose cadens, maxime in fine periodi*): CIC. de orat. 3, 173 interspirationis ..., non defetigationis nostrae neque librariorum notis, sed verborum et sententiarum modo interpunctas -as in orationibus esse voluerunt *veteres*. 3, 181 -as ... et interpuncta verborum animae interclusio atque angustiae spiritus attulerunt. 3, 183 hunc (*creticum*) ille (*Aristoteles*) -is aptiorem putat, quas volt longa plerumque syllaba terminari. 3, 192 -as ... diligentius ... servandas esse arbitror quam superiora, quod in eis maxime perfectio atque absolutio indicatur. orat. 213 dichoreus non est ... sua sponte vitiosus in -is. 215 sunt -ae plures, quae numerose et iucunde cadant. 216. 226 SEN. epist. 100, 6. 114, 16 in qua (*orationis compositione*) verba ... diu expectata vix ad -as redeunt. QVINT. inst. 2, 2, 12 *scholastici* proni atque succincti ad omnem -am ... excurrunt et ... conclamant. 8, 5, 2 ut ... lumina ... in -is posita sententias *vocaremus. nota* 8, 5, 13 vocatur aliquid et -a: quae si est, quod conclusionem dicimus, et recta et quibusdam in partibus necessaria est: (*Cic. Lig. 2*) ... sed nunc aliud volunt, ut omnis locus, omnis sensus in fine sermonis feriat aurem (*cf.* IVL. VICT. rhet. 22 p. 438, 2). 8, 5, 14. 30 (*loco corrupto*). 9, 3, 45 initia ... et -ae sententiarum. *ibid.* -ae ibidem statim (*seq. verba*). 9, 3, 77 -a *in 'similibus'* similiter cadat. 9, 4, 18 historiae ... minus convenissent insistentes -ae et debita actionibus respiratio. 9, 4, 29 in -a (*opp.* in media parte sententiae). 9, 4, 31. 42 compositio multis -is concisa. 9, 4, 50. 61 in omni ... corpore totoque ... tractu *orationis* numerus insertus est *eqs.* ... magis tamen et desideratur in -is et apparet. 9, 4, 63 *opp.* initia (*item*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

9, 4, 67). 9, 4, 71 -ae ... claudae atque pendentes. 9, 4, 72 *opp.* in ingressu. 9, 4, 74 initia initiis non convenient, ... nec -ae -is. 9, 4, 93 -a ... e longis firmissima est, sed venit et in breves (DIOM. gramm. I 467, 9). 9, 4, 96 cui (*paeani e tribus brevibus et longa*) -am assignant. 9, 4, 97 dochmius ... stabilis in -is et severus. 9, 4, 100 molosson quoque -ae convenire. 9, 4, 106 ubi cursus orationis exigitur et -is non intersistitur. 9, 4, 107 creticus et initiis optimus ... et -is. 10, 2, 18. 11, 3, 135 -as sententiarum. TAC. dial. 22 variet compositionem nec omnes -as uno et eodem modo determinet. MAR. VICTORIN. gramm. VI 192, 4 oratio est sermo contextus ad -am tendens (DIOM. gramm. I 300, 22 AVDAX gramm. VII 324, 8). *nota* 192, 8 *-a est* compositio verborum plausibilis structurae exitu terminata (DIOM. gramm. I 300, 23 AVDAX gramm. VII 324, 10). EXPLAN. in Don. gramm. IV 533, 32 ubi ... plenus est sensus, hoc est, ubi fit -a dictionis cuiuslibet, punctum ad caput litterae ponimus. 534, 8. DIOM. gramm. I 300, 17 oratio est structura verborum composito exitu ad -am terminata. *cf. l. 11.* 465, 7 si ... assumpta pedum imagine omnis orationis -a struitur (*in rhetorico genere compositionis*). 466, 19 *al.* 469, 5 *spondius* finem ... sensus et -ae firmas sedes constituit. *talia saepe* p. 468 *sqq., ubi de generibus clausularum agitur.* POMP. gramm. V 253, 25 *al.* RVFIN. gramm. VI 566, 30 magis erigitur spondeo -a fortis. FRG. Bob. gramm. VI 627, 15 (*de structuris*) hae XIIII -ae (*sc. orationis*). TER. MAVR. 1441 orantes decebit ..., terminet si -am dactylus spondeus imam *eqs.* DON. Ter. Eun. 845 non ... vitasse sub una -a bis 'in' dicere. SERV. Aen. 2, 1 *forma 'conticuere'* metri causa fit vel ratione -arum. AVG. mus. 5, 10, 20 illos pedes ... solutae orationis severitatem decorare congruentius, cum his -ae colligantur. doctr. christ. 4, 20, 40 aures -a numerosiore mulceret. 4, 20, 41 hunc elocutionis ornatum, qui numerosis fit -is, deesse ... auctoribus nostris. MART. CAP. 5, 517 in -is vitiosissimum. *ibid.* ne ... bonam -am transeamus. 5, 519 pedes ... quibus -ae decenter aptentur. 5, 521 *saepius.* EVSTATH. Bas. hex. 6, 2 p. 922[B] nec compositiones sequimur -arum (*ibid.* sermonis nostri simplicitas). SIDON. epist. 7, 9, 2 neque ... poetica schemata scintillasve controversalium -arum libuit aptari. 9, 7, 2 flumen in verbis, fulmen in -is. *addo iuncturas de clausulis adhibendis.* clausulam: facere: POMP. gramm. V 253, 36. ordinare: DIOM. gramm. I 468, 24. ponere (*cf.* imponere *p. 1324, 16 et 25*): POMP. gramm. V 282, 25. struere: DIOM. gramm. I 470, 33. suscipere, sustinere: QVINT. inst. 9, 4, 71. *opp.* abrumpere: SEN. epist. 100, 6. *cf.* BEDA gramm. VII 246, 26 colon membrum, comma incisio, periodus -a sive circuitus.

2 *in re metrica*: **a** *de fine versus*: QVINT. inst. 8, 3, 20 -a ipsa unius syllabae non usitata (*in Vergiliano* 'saepe exiguus mus'). 9, 4, 101 duo spondei non fere iungi patiuntur *in clausula sententiae*, quae in versu quoque †nobis (⟨non usitata⟩ nobis? notabilis *vulgo*) -a est. CHAR. gramm. I 281, 11 anadiplosis ..., cum eadem dictio et in -a ⟨versus et⟩ in principio sequentis ponitur. 281, 18 *al.* DIOM. gramm. I 445, 29 *al.* 505, 10 -a spondeo ... terminatur. MAR. VICTORIN. gramm. VI 60, 26 (tit.) de metrorum fine seu -a. 60, 27 de metrorum ... legitimo fine -aque dicemus. 154, 21. 23. FORTVN. gramm. VI 285, 2 dimetrum acatalectum, in quo -a est hexametri. 301, 18 -am asclepiadei, id est duos dactylos. TER. MAVR. 1469. *transl. de cantu avium*: PLIN. nat. 10, 106 cantus omnibus *palumbibus* similis atque idem trino conficitur versu praeterque in -a gemitu. **b** *de colis metricis (v. l. 64), etiam de versu epodo, sim.*: PAVL. FEST. p. 56 -a, quam Graeci ἐπῳδόν vocant, a brevi conclusione est appellata. BASS. gramm. VI 269, 13 haec -a huius strophes facta est ex tetrametro epodo. 269, 27. DIOM. gramm. I 485, 18 epodoe dicuntur versus quolibet metro scripti et sequentes -as habentes particularum *eqs.* ... *in epodis Horatii* singulis versibus singulae -ae adiciuntur (*cf.* PORPH. Hor. epod. 1, 1 ut singulis quibusque *versibus* -ae suae recinant. *idem* SCHOL. Hor. epod. 1, 1 ISID. orig. 1, 38, 23). MAR. VICTORIN. gramm. VI 79, 1 quod ... ad -as, id est minuscula cola, pertinet, quot genera versuum sunt, totidem eorum membra pro -is poni possunt et solent in canticis magis quam diverbiis ... collocari (RVFIN. gramm. VI 557, 13). PORPH. Hor. epod. 1, 1 -as ... lyrici appellant quasi praecisos versus integris subiectos *eqs.* ... quibus tertia pars deest ... merito bessales (besules *cod.*) -as appellant (*cf.* SCHOL. Hor. epod. 1, 1 ISID. orig. 1, 38, 24). ISID. orig. 1, 38, 23 epodon in poemate -a est brevis. *de pentametro*: TER. MAVR. 1799 hos elegos dixere, solet quod -a talis tristibus, ut tradunt, aptior esse modis. *de versu intercalari*: SCHOL. Verg. Veron. ecl. 8, 21 'incipe Maenalios *eqs.*': antiquorum more hanc -am velut epodon repetit.

3 *in grammatica* (*de terminatione vocabuli*): QVINT. inst. 12, 10, 31 'ny' *littera* ... apud nos rarissima in -is. DON. gramm. IV 397, 15 zeugma est unius verbi conclusio diversis -is apte coniuncta (DIOM. gramm. I 444, 4). 397, 20 hypozeuxis ... ubi diversa verba singulis ⌊quibusque⌋ -is [proprie] subiunguntur (*sim.* CASSIOD. in psalm. 1, 1). 397, 23 syllepsis ... dissimilium -arum per unum verbum conglutinata conceptio (DIOM. gramm. I 445, 3 POMP. gramm. V 301, 36). DIOM. gramm. I 441, 17 ad ultimam simplicis dictionis -am ... littera adiungitur. 447, 5 homoeoteleuton est oratio similibus -is terminata, id est pari verborum exitu finita. PS. PRISC. gramm. III 524, 20 unum *vocabulum* notatur in eadem -a (*sc.* es) finitum (PHOC. gramm. V 417, 32). PHOC. gramm. V 412, 11 quae *syllabae* his -is terminantur. 418, 26. 421, 15 *al.* EVTYCH. gramm. V 452, 8 singulis eorum *nominum* certae sunt derivationum -ae tam generales quam speciales destinatae. 454, 7 *syn.* terminatio (*item* 460, 4. 19). 456, 23 ante -ae casualis vocalem. 459, 28 verba ... non generalibus -is terminata. 462, 5 per ... -arum incrementa derivatio verbi solet provenire, ut vello ... vellico. *saepius.* GRAMM. suppl. 34, 11 in primae coniugationis -is (*ibid.* finalitates *et* finis). 34, 12 *al.*

4 *in instrumentis publicis, maxime ap.* ICTOS (*adiectio ad edicta, pacta, stipulationes sim., condicionem vel exceptionem quandam continens. cf. Leonhard, PW. IV 1*): CIC. Verr. 4, 35 illa ... praeclara est -a edicti (*sc.* 'si uter volet, recuperatores dabo'). Att. 6, 3, 3 -a est difficilis in tradenda provincia. HYG. grom. p. 122, 21 lapides inscripti nomine divi Vespasiani sub -a tali: 'occupati a privatis fines: p. R. restituit'. VLP. dig. 5, 3, 23 pr. sequentem -am senatus consulti. *ap.* ICTOS: CELS. dig. 5, 3, 45 qui se hereditatis petitioni obtulit, ex doli -a tenetur (doli -a *saepe, ut*: IVLIAN. dig. 45, 1, 53. POMPON. dig. 42, 1, 22, 1 ex doli -a obligato. SCAEV. dig. 45, 1, 135, 4 ex doli -a ... conveniri. *nota* VENVL. dig. 46, 7, 19, 2 doli ... mali -a, sicut reliquae stipulationes, ... ad principium ... refertur. PAPIN. dig. 45, 1, 119 doli -a, quae stipulationibus subicitur. PAVL. dig. 45, 1, 22 ex doli mali -a tecum agam. *cf.* VLP. dig. 46, 4, 13, 5 non posse de dolo malo -am acceptum ferre). VENVL. dig. 46, 7, 19 pr. novissima -a iudicatum solvi stipulationis 'dolum malum abesse *eqs.*'. MARCELL. dig. 37, 8, 3 bonorum possessionem accipere ... propter id caput edicti, quod ... introductum est, id est ex nova -a. SCAEV. dig. 46, 7, 21 praevalere rei iudicatae -am. 34, 2, 13 ex eadem -a (*sc. testamenti*) vestis ... praestanda. VLP. dig. 46, 7, 6 iudicatum solvi stipulatio tres -as in unum collatas habet: de re iudicata, de re defendenda, de dolo malo. 3, 3, 15 pr. stipulationis -a. 46, 7, 13 pr. cum ... iudicatum solvi stipulatic una cludatur -a. 46, 4, 20 si accepto fuerit lata ob rem iudicatam -a. 46, 7, 3, 10 ex -a ob rem non defensam. 46, 7, 13 pr. evanescere ob rem non defensam -am *al.* 4, 8, 25, 1 -a 'diem compromissi proferre'... dat ... facultatem ... diem prorogandi. 5, 2, 6 pr. ex -a de ventre in possessionem mittendo. 30, 30, 5 vulgarem hanc -am cessare. 9, 2, 21 pr. ait lex: 'quanti is homo in eo anno plurimi fuisset'. quae -a aestimationem habet damni. *cf.* 4, 6, 26, 2. *plura in vocab. iurispr.* *addo iuncturas de clausula addenda, committenda*: -am: addere: VLP. frg. Vat. 166. adicere: VLP. dig. 4, 6, 21, 1. ascribere: VLP. dig. 4, 8, 31. committere: IVLIAN. dig. 46, 8, 22, 7 *al.* detrahere: VLP. dig. 44, 4, 4, 16. inserere: VLP. dig. 4, 6, 21 pr. subicere: SCAEV. dig. 45, 1, 135, 4. ad -am descendere: VLP. dig. 4, 6, 26, 9. INST. Iust. 3, 15, 7 -a erit huiusmodi adicienda (THEOPHIL. *h. l.* ἡ περὶ τῆς poénas claúsula ... ὀφείλει προστίθεσθαι *et infra*: -a τῆς ποινῆς. *an hinc* GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A] κλαυσοῦλα· κόλασις?). 4, 11, 4 ipse sui procuratoris fideiussor existit pro omnibus iudicatum solvi satisdationis -is. *ad clausulam testamenti possis cum Mommseno referre* ⟨cl⟩ausula *in lapide mutilo* CORP. II 3415.

5 *similiter, ut videtur, de conclusionibus, argumentationibus*: NICET. spir. 3 p. 20, 12 quid faciet inter has -as fides ecclesiae? (*cf. ibid.* tortuosae philosophiae).

II *sensu latiore*: *cuiuscunque rei exitus*: **A** *incorporalium*: SEN. epist. 66, 48 hoc non-esse par maximis bonum, quod beatae vitae -am imposuit. 77, 20 *v. p. 1324, 16.* TERT. idol. 9 p. 38, 27 -am sacrificationis et gloriae saecularis, quam Christus erat adempturus. ieiun. 10 p. 286, 19 ad -am et expunctionem stationis. resurr. 25 p. 61, 25 sub omni -a temporum. apol. 32 -am saeculi. fug. 6 in -a officii et in consummatione praecepti. IVL. VAL. 1, 8 ad vitae -am (2, 32 vivendi. 3, 26 obitus ... -am subiturus). EXPLAN. in Don. gramm. IV 534, 5 omnis res initium habet, sequentiam et -am. *sensu eminentiore i. q.* τέλος, *summa, perfectio*: HIL. syn. 11 illa ... -a est totius fidei et illa confirmatio, quod trinitas semper servanda est, sicut legimus in euangelio. PRVD. psych. 778 meriti ... -a pax est. CORP. VIII 20906 -a iustitiae est martyrium vobis optare; habes et aliam similem, aelemosinam viribus (pro viribus *vult Duchesne*) facere. *de persona*: TERT. scorp. 8 p. 161, 4 ipse (*Iohannes baptista*) -a legis et prophetarum (PETR. CHRYS. serm. 86 p. 442[B]). PRVD. cath. 9, 11 *Christus* alpha et ω cognominatus, ipse fons et -a.

B *rei corporalis*: PLIN. nat. 11, 247 ungues *simiarum* -ae nervorum summae existimantur.

III *parva clausa* (*i. locus clausus, claustrum*): *de utero*: HYMN. Ambros. 2, 53, 12 *Christus* egressus honestissima virginis matris -a. *de cella*: GILD. epist. 3 chron. III p. 87, 4 -am ecclesiae ... anteponunt.

syn.: conclusio, consummatio, exitus, finalitas, finis (*adde* EVTYCH. gramm. V 460, 19), terminatio. *opp.*: ingressus, initium, principium.

clausum *v. sub* claudo.

clausūra, -ae *f. a* claudere. *forma* clusura *usitatior est*; clausura *traditur*: ITALA cant. 5, 5 (Ambr. virginit. 11, 61) VEG. mil. 4, 30 p. 150, 2 CHIRON 214 VVLG. Bar. 6, 17 AVG. in psalm.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

106, 6 quaest. hept. 7, 23 (*pars codd.*) LEX Sal. 7, 4 add. 7 *al.* LEX Visig. 8, 3, 14 tit. *al.* (8, 4, 29 *pars codd.*) VEN. FORT. vit. Pat. 10, 31 BENED. reg. 6 (*recc.*) CAES. AREL. reg. mon. 3 ITIN. Anton. Plac. rec. 24. κλείσουρα: *v. l. 51.* [*it.* chiusura. *M.-L.*]

I *actus vel instrumentum claudendi*: *claustrum sim.*: ITALA cant. 5, 5 (Ambr. virginit. 11, 61) manus meae stillaverunt myrrham et digiti mei pleni in manibus -ae (πλήρη ἐπὶ χειρὸς τοῦ κλείθρου. *aliter in* VVLG., *cf.* 5, 6 pessulum ostii aperui). VVLG. Bar. 6, 17 tutantur sacerdotes ostia -is et seris, ne ... expolientur (τοὺς οἴκους ... ὀχυροῦσι ... θυρώμασί τε καὶ κλείθροις καὶ μοχλοῖς). AVG. quaest. hept. 7, 23 tale -ae genus fuit, quod sine clavi posset claudi. FVLG. aet. mund. p. 176, 16 Iani ... limina perenni ... -a damnavit. *sim. transl.* BENED. reg. 6 scurrilitates ... vel verba otiosa ... aeterna -a in omnibus locis damnamus. *in torque* (*Ruggiero, Diz. epigr. II 313*): CORP. II 3386, 11 in -is duo *zmaragdi*. ITIN. Anton. Plac. 24 (*rec. A et B*) inter solium et solium (inter solios *B*) -a cancellorum. *huc fortasse pertinet*: CORP. XII 1121 arcum cum ostiis et clu⟨suris?⟩ (*traditur* civ⟨...⟩). *obsidio*: VEG. mil. 4, 30 p. 150, 2 -ae tempus in obsidentum potestate consistere. *singulariter (modo recte sit traditum) reclusio, apertio*: FVLG. myth. 2, 5 p. 44, 10 eodem tempore (*sc. verno*) -a (*an scrib.* ⟨re⟩clusura?) soliditasque est germinum. *oppilatio partium corporis* (*aliter de corporis parte v. l. 31*): SORAN. p. 113, 13 de -a orificii matricis, quam Graeci fimosin dicunt. clauditur orificium matricis aliquando fervore *eqs.* ... quae -a mulieris dicitur, quia. p. 114, 16 si ... pinnaculis patentibus in medio sinu muliebri fuerit -a. *translate* (*aliter cf. l. 14*): *conclusio, argumentatio*: AVG. c. Iul. op. imperf. 2, 27 in antro Manichaeorum Traducianos esse -a deprehenderat: verti clavem, ut praeberem captis effugium (*'idem quod clausula seu conclusio disputationis' ed.; locus coniecturis temptatus*).

II *pars claudens, i. extrema, finis*: CHIRON 214 quaedam loca ... intestinorum praeclauduntur *eqs.* ... quod fit magis proxime longaonis -a.

III *locus clausus (claudens)*: *carcer*: AVG. in psalm. 106, 6 *vitiorum* adhuc consuetudine colligati gemunt tamquam in -a et compedibus. ENNOD. opusc. 3, 171 p. 375, 18 ego ..., per cuius manus pictacia ad -as iussio sacerdotis elicuit. LEX Visig. Rom. interpr. ad Paul. sent. 5, 7, 14 (p. 424 Haenel) ut exhibeatur is qui -a in aut in vinculis detinetur. *claustrum regionis, castellum. sim.*: PROSP. chron. I p. 482, 1367, 3 ut ne -is quidem Alpium, quibus hostes prohiberi poterant, uteretur *Aetius contra Chunnos.* COMMENT. Lucan. 1, 435 Gebennas: Burgundionum -ae sunt, quae inter se et Gallos habent. CASSIOD. var. 2, 5, 1 sexaginta militibus in Augustanis -is iugiter constitutis. 2, 19 tit. universis Gothis et Romanis vel his qui portibus vel -is praesunt. COD. Iust. 1, 31, 4 (*a. 443*) ut super omni limite sub tua iurisdictione constituto, quemadmodum se militum numerus habeat castrorumque ac -arum cura procedat. 1, 27, 2, 4 ubi custodes antiqui servabant, sicut ex -is et burgis ostenditur. 1, 27, 2, 4ᵃ civitates, quae prope -as et fines antea tenebantur [1, 46, 4, 1 *corrupte, ut vid.*: castrorum ... refectionis clusuriarumque (*sic*) curam habeant]. THEOPHYL. SIMOC. hist. 7, 14, 8 κλεισούρας τῇ πατρίῳ Ῥωμαῖοι φωνῇ ἀποκαλεῖν ταῦτα (*sc.* τὰ ἐχυρώματα τῶν διαβάσεων) εἰώθασιν. *saepes, locus maceria vel similiter saeptus, maxime animalium*: LEX Burg. lib. const. 23, 3 animalia dum de damno ad -am minantur. 49 tit. de animalibus ... in -a missis (*cf.* claudo *p. 1308, 80*). 49, 2 si animalia in -a reducta fuerint retenta. *ibid.* 49, 2. 89, 5. 6 *alibi corrupte pro* cultura. LEX Sal. 9, 5 si quis ... pecora ... aut in -a aut dum ad domum minantur, expellere ... praesumpserit. LEX Visig. 8, 3, 14 tit. si ... pecora ... de -a furto aut violentia tollat. *ibid.* p. 241, 2 si de domum aut -a (clausa *var. lect.*) involaverit. 8, 4, 11 tit. si pecus ... in -am mittatur. VEN. FORT. vita Pat. 10, 31 ut fanum ... fieret animalium -a. LEX Sal. 7, 4 add. 7 si quis pomarium ... extra -am (*E Hn.*; de latus curte *rell.*) exciderit. 7, 4 add. 8 infra -am (*E Hn.*; de intus curte *rell.*). 7, 4 add. 9 tit. de damnum in messe vel qualibet -a inlatum. 27 add. 8 si quis ... -am alienam deruperit. *in aqua fluente*: LEX Visig. 8, 4, 29 alter superius, alter inferius -am facere ex medietatem fluminis non proibeatur (*supra*: exclussa). *sensu generali, quodlibet clausum*: CAES. AREL. reg. mon. 3 cellam peculiarem aut armariolum vet quamlibet -am nullus habeat.

dubiae significationis: CORP. VI 34240 in ⟨a⟩gro ma⟨...⟩ arcum clusur⟨ae ... pede⟩s L. *Hey.*

clausus *v. sub* claudo.

clāvula, -ae *f.* [*a* clava; *cf. umbr.* klavlaf, klavles *acc. dat. plur. vocabuli incertae significationis, quocum copulatum est* berva *'verua'. Th.*]. *i. q. talea*: VARRO rust. 1, 40, 4 [dum] in oleagineis seminibus [arbores] videndum ut sit de tenero ramo ex utraque parte aequabiliter praecisum, quas alii -as, alii taleas appellant ac faciunt circiter pedales. NON. p. 414 taleas scissiones lignorum vel praesegmina, quas alii -as, alii taleas appellant. [*rhaetorom.* tyaula. *M.-L.*]

clāvulāris, -e [*originis non satis perspicuae; a* clavulus *vel a* clavula *ductum esse videtur, cf.* LYD. *p. 1328, 4. Th.*]. *ad speciem plaustrorum publici cursus pertinens.*: AMM. 20, 4, 11 eos ad orientem proficisci praecepit, -is cursus facultate permissa. COD. Theod. 6, 29, 2, 4 (*a. 357*) in cursu -i (clab- *cod. R*). 6, 29, 5, 1 (*a. 359*). COD. Iust. 12, 50 (51), 22 pr. cursum -em (clab- *dett.*).

clāvulārius, -a, -um *v.* clavularis. LYD. mens. 1, 31 κλαβουλάριος ὀχηματικός· κλάβον γὰρ τὸν οἴακα καλοῦσιν. COD. Theod. 8, 5, 23 pr. (*a. 365*) ad procurationem -i (clab- *cod. R*) cursus eligendi sunt ex eo hominum genere. 8, 5, 26 (*a. 365*) cursus mancipes -i (clab- *cod. R*) ex quo genere hominum debeant ordinari. 8, 5, 62 (*a. 401*) praesumendi velocis et -i (clab- *cod. R*) cursus nullus habeat potestatem.

clāvulus, -ī *m.* [*a* clavus *deminutive. Th.*]. CATO agr. 21, 3 imbrices medias -is figito. VARRO rust. 2, 9, 15 cingulum circum collum ex corio firmo cum -is capitatis. *in re medica i. q. clavus sub 3*: CHIRON 706 si quod iumentum -um (daulum *trad.*) in latus fecerit. *ibid.* si limpidum fuerit et rotundum -um (dauculum *trad., estne forma* clauculus?) videris. 923 tertio die solvito, -us (clauclos *trad.*) cadet. MARCELL. med. 33, 53 verendi virilis -is et ulceribus aloe trita imponitur. SORAN. p. 81, 1 cicatricibus vel -is. p. 107, 1 tit. de -is in muliebribus locis natis. p. 108, 13. THEOD. PRISC. eup. faen. 89 quibus -i inhaerentes molestiam fecerint.

clāvus, -ī *m.* [*cf. c. gr.* κλῄς κλείς (*et c.* clavis), *slavon.* ključĭ *'uncus, clavis', lituan.* kliūti *'obhaerescere'*, kliūtis, kliūtė *'impedimentum', fortasse c. gr.* κλῳός κλοιός *'collare canum', hibern.* cloïd *'vincit, superat'. At hibern.* cló *'clavus' a Romanis tractum esse videtur. cf.* 1. claudere. *Th.*]. ISID. orig. 19, 19, 7 *v. infra l. 43.*

clavom: LEX met. Vipasc. (Corp. II 5181) 34 CARM. epigr. 95, 3 CORP. VI 12649. XII 1783. *adde*: PLAVT. Men. 86 VERG. Aen. 5, 852. clavos: CORP. IV 2417. clao: TAB. cer. Dac. 8 (Corp. III p. 944) 7. clabo: EDICT. Diocl. 9, 6. κλαβία: MALALAS ed. Bonn. p. 457, 17. *feminini generis*: EXC. Bob. gramm. I 548, 3 hic -us ὁ ἧλος. 548, 7 haec -us purpura vestis. MARTYR. gramm. VII 191, 3 hic et haec -us alterum per genus significans. BEDA gramm. VII 267, 31 -us, quae est purpurata vestis, et declinatur genere feminino. GLOSS. V 564, 42 -us feminini generis purpura vestis. *sed cf.* CHAR. gramm. I 31, 30 hic -us, id est inpurpurata vestis ἐνπόρφυρος ἐσθὴς καὶ ὁ ἧλος. *neutr.* clavum: MARTYR. gramm. VII 190, 12 clavus, clava, clavum, licet aliam per genera significationem suscipiunt. CHIRON 615 -um morticinum in suffragine si natum fuerit. GLOSS. V 564, 45 gubernacula vel -a (V 446, 15 gubernaculum vel clava[t]. *inde ab* ENNIO *et* PLAVTO, *deest*: TER. LVCIL. RHET. Her. CATVLLO LVCR. SALL. NEP. TIB. PROP. SEN. rhet. CVRT. FLOR. [*dub.* PACVV. trag. 290.] [*it.* chiodo, *francog.* clou. *M.-L.*] *v. nom. propr.*

1 *id quo aliquid figitur*, ἧλος, *nonnumquam i. q. fibula, uncus*: ISID. orig. 19, 19, 7 -i dicti quasi 'chalybi', quia ex chalybe fiunt, id est ferro. GLOSS. ἧλος, singulariter tantum declinabitur, γόμφος. III 271, 75 -orum faber ἡλοκόπος. PLAVT. Men. 86 compediti anum lima praeterunt aut lapide excutiunt -om. Rud. 823 duo destituit signa hic cum -is senex. Trin. 1039 *leges* ad parietem sunt fixae -is ferreis. CATO agr. 18, 9 eas (*subscudes*) ubi confixeris, -is corneis occludito. 20, 2 figat -is duplicibus. CAES. Gall. 3, 13, 4 transtra ex pedalibus in altitudinem trabibus confixa -is ferreis. civ. 2, 10, 3 eo super tigna bipedalia iniciunt eaque laminis -isque religant. LIV. 28, 20, 3 -os secum ferreos portantes, qua per inaequaliter eminentia rupis poterant, scandunt (*cf.* EPIT. Alex. 16 ut in saxis -os ferreos ... figerent). VITR. 7, 1, 2. 5. 7, 3, 1 -is ferreis fixi religentur. 7, 3, 11 cannae -is muscariis perpetuae figantur. PAVL. FEST. p. 349 *secespita* -is aeneis (PALLAD. 4, 10, 4 -o aeneo). VAL. MAX. 3, 7, 2 omniaque vada plumbatis tabulis consterneret habentibus -orum cacumina. 9, 1 ext. 4 aureos -os crepidis subiectos habuit (PLIN. nat. 33, 50). CELS. 8, 3 -us *modioli*. SEN. dial. 1, 3, 9 figunt cutem -i. 7, 19, 3. 9, 16, 4 COLVM. 8, 5, 12. SCRIB. LARG. 16 -um Cyprii aeris acutum. PETRON. 135 -um, qui detrahentem *Oenotheam* secutus cum camella lignea fuerat, fumoso parieti reddidit. 135 vers. 8 at paries circa paleo satiatus inani fortuitoque luto -os numerabat agrestes. PLIN. nat. 2, 211 -i in calciamento (9, 69 -orum caligarium effigie. 22, 94 caligaris -us. 34, 143 -isque caligariis. LEX met. Vipasc. [Corp. II 5181] 34. SYMPH. 57 tit. -us caligarius [-is *γ*]. *cf.* IVV. 3, 248 in digito -us mihi militis haeret. 16, 25 tot caligas, tot milia -orum. EDICT. Diocl. 9, 6 caligae militares sine -o). PLIN. nat. 10, 40 -um cuneumve adactum quanta libeat vi arbori. 16, 51 si in ipsam arborem -us aereus adigatur (VITR. 10, 10, 3 stylis aereis et -is). 16, 207 ut ... ne sic quidem adactus avelli -us *queat.* 28, 63. 32, 44. 34, 151 praefixisse in limine evulsos sepulchris -os. APVL. met. 3, 17 illic carnosi -i pendentium, alibi trucidatorum servatus cruor. TERT. adv. Marc. 3, 18 p. 407, 12 nervos utique eius -is desaevierunt. ITALA psalm. 118, 120 (Barnab. 5, 13 Cypr. testim. 2, 20) confige -is (καθήλωσον; VVLG. timore tuo) carnes meas. COMM. instr. 1, 36, 14 traiectum -is dominum. apol. 417 suffigitur -is. PALLAD. 2, 15, 18 vel cuprinum -um vel ferreum. HIL. trin. 10, 34 transeunte palmas -o. AMM. 23, 4, 11 testudo compaginatur immanis axibus roborata, longissimis ferreisque -is aptata. 29, 5, 54 *funiculum* de -o parieti affixo suspendit. CHIRON 698 VEG. mulom. 2, 82, 2 mil. 3, 7. 4, 8. 34. HYG. fab. 84 p. 83, 17 Myrtilus currum iunxit et -os (*i.* ἐπίβολος) in rotas non coniecit. VVLG. iud. 4, 21 tulit Iahel ... -um tabernaculi (*cf.* Is. 33, 20 nec auferentur -i eius [*i. tabernaculi*] in sempiternum. 54, 2 -os tuos con-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

solida). *ibid.* posuit supra tempus capitis eius -um. 5, 26. 16, 13 -um ... terrae fixeris. III reg. 6, 21 affixit laminas -is aureis. I par. 22, 3 ferrum ... plurimum ad -os ianuarum. II par. 3, 9. eccles. 12, 11 -i in altum defixi. Is. 41, 7 Ier. 10, 4. Ioh. 20, 25 nisi videro in manibus eius fixuram -orum (τὸν τύπον τῶν ἥλων). RVFIN. hist. 4, 15, 31. AVG. civ. 1, 15 -isque acutissimis undique confixo *ligno*. ALC. AVIT. hom. 23 p. 141, 1 demerso ... -o *crucis Christi*. DIOSC. 5, 98 conficitur de acutis id est de -bus (ἥλων) navium (*cf.* GLOSS. Plac. V 12, 17 [55, 24] -us interdum acutus, interdum gubernaculum). CARM. epigr. 95, 3 -om et restem sparteam (CORP. VI 12649 restem et -um, unde sibi collum alliget). 1198, 9 nam temere emissus non ad mea funera -us haesit et in tenero vertice delituit. TAB. cer. Dac. 8 (Corp. III p. 944) 7 eam domus partem dimidiam, cum su‹is s›aepibus, saepimentis ... claustris, fenestris, ita uti -o fixsa et optima maximaque est. PAPYR. Oxoniens (Grenfell and Hunt, Greek papyri, ser. II, Oxford 1897) n. CIX -i ferrei. *speciatim: clavus annalis* (*de re cf. v. Premerstein, PW. IV 2 sq.*): PAVL. FEST. p. 56 -us annalis appellabatur, qui figebatur in parietibus sacrarum aedium per annos singulos, ut per eos numerus colligeretur annorum. LIV. 7, 3, 3 *sq.* pestilentiam quondam -o ab dictatore fixo sedatam. ea religione adductus senatus dictatorem -i figendi causa dici iussit. 7, 3, 5 *sq.* lex vetusta est ..., ut qui praetor maximus sit idibus Septembribus -um pangat; fixa fuit (*sc. lex*) dextro lateri aedis Iovis optimi maximi, ex qua parte Minervae templum est. eum -um, quia rarae per ea tempora literae erant, notam numeri annorum fuisse ferunt. 7, 3, 7 *sq.* Volsiniis quoque -os indices numeri annorum fixos in templo Nortiae, Etruscae deae. 8, 18, 12 dictatorem -i figendi causa creari placuit. 8, 18, 13 qui fixo -o magistratu se abdicaverunt. 9, 28, 6. 9, 34, 12. FAST. cos. Capitol. a. u. c. 391 (Corp. I² p. 20) dict(ator) -i fig(endi) caussa (491 p. 22). *in imagine*: CIC. Att. 5, 15, 1 ex hoc die -um anni movebis (animo verbis *M, corr. Bosius*). *in imagine et proverbialiter*: PLAVT. Asin. 156 fixus hic apud nos est animus tuos -o Cupidinis. CIC. Verr. 6, 53 ut hoc beneficium, quem ad modum dicitur, trabali -o figeret (*cf.* PETRON. 75 quod semel destinavi, -o tabulari fixum est. ARNOB. nat. 2, 13 ne velut trabalibus -is affixi corporibus haereatis. ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 25, 31 armatus trabalibus -is vim intulit regno caelorum). CIC. Tusc. 4, 75 etiam novo quidam amore veterem amorem tamquam -o -um eiciendum putant (*proverb. cf.* HIER. epist. 125, 14 -um -o expellere. PALLAD. hist. mon. I 14 p. 292ᴬ -um -o, ut dici solet, excussit). HOR. carm. 1, 35, 18 te semper anteit saeva Necessitas, -os trabales et cuneos manu gestans aena (3, 24, 7 si figit adamantinos summis verticibus dira Necessitas -os. *cf.* CORP. VI 10703 feci super tale -um quem mi reliquisti. 13885 reliquit -um parentibus. "*clavus signum necessitatis hic fortasse significat mortis inevitabilis durum dolorem.*" *Mommsen ad l.*). AMBR. virginit. 16, 99 *anima* -is quibusdam saecularis cupiditatis infixa. VVLG. num. 33, 55 erunt vobis quasi -i in oculis. PETR. CHRYS. serm. 83 p. 434ᴬ tunc tristitiae -is affixae manus eorum pedesque tenebantur.

2 *i. navis gubernaculum*: ISID. orig. 19, 2, 12 -us est, quo regitur gubernaculum. GLOSS. οἴαξ, πηδάλιον, manubrium gubernaculi, pars gubernaculi qua tenetur, temo aut caput remi, fustis gubernaculi, gubernaculum. *adde l. 9.* *cf.* LYD. mens. 1, 31 *p. 1328, 4.* PLAVT. Rud. 754 ni offerumentas habebis pluris in tergo tuo, quam ulla navis longa -os. CIC. Cato 17 cum ... ille *gubernator* -um tenens quietus sedeat in puppi (epist. 9, 15, 3 sedebamus in puppi et -um tenebamus. SEN. dial. 6, 6, 3). CAES. civ. 1, 36, 2 parum -is aut materia atque armamentis instructis *navibus*. VERG. Aen. 5, 177 -umque (SERV. *ad loc.* fustem gubernaculi) ad litora torquet (CLAVD. 17, 46). 5, 852 -omque affixus et haerens nusquam amittebat (*eadem sensu obscaeno*: AVSON. 359, 24. *cf.* MANIL. 5, 41 -oque immobilis haerens. VVLG. prov. 23, 34 quasi sopitus gubernator, amisso -o.) 10, 218 -umque regit velisque ministrat. MANIL. 1, 623 -umque ratis, quae vicerat aequor. 4, 282 huc atque illuc agilem convertere -um, et frenare ratem. GERM. 355 puppis demisso tantum stat lucida -o. 374. LVCAN. 3, 555 nec tardae *naves* flectenti cedere -o. 9, 345 pars ratium maior regimen -umque secuta est. VAL. FL. 2, 430. 3, 40 SIL. 6, 357. 14, 403. STAT. Theb. 2, 107 versantisque aequora -i. 5, 412 ipse graves fluctus -umque audire negantem lassat agens Tiphys. 6, 21. 10, 183 ad vidui moderamina -i. APVL. flor. 23 p. 102 mobili -o. VLP. dig. 47, 9, 3, 8 si quis ex naufragio -os vel unum ex his abstulerit. AVIEN. Arat. 768 *Argo* merso descendit in aequora -o. 807 inter demissum procul in vada caerula -um. AMM. 21, 13, 10 navigandi magister -os pro fluctuum motibus erigens vel inclinans. 25, 5, 7 -os regendae navis. VEG. mil. 4, 43. 46. HIER. epist. 1, 2, 2. 100, 14 ex utroque navis latere laborantia -orum vincula dimittunt, ut parumper quiescentia venturo gurgiti praeparentur; qui cum rursus advenerit, stringunt -orum capita et palmulas dilatant. RVT. NAM. 1, 455 -umque sequentem dirigit. SIDON. epist. 9, 16, 3 vers. 4 nec bipertito timuit fluento flectere -um. CLAVD. 18, 425 -o parere magistri. 21, 288. 24, 363 carm. min. 30, 202. GREG. M. dial. 3, 36 ex navi -i perditi (GLOSS. V 423, 51). *proverbialiter*: ENN. ann. 483 dum -um rectum teneam navemque gubernem (*cf.* QVINT. inst. 2, 17, 24 dicetque notum illud 'dum -um rectum teneam'). *in imagine*: CIC. Sest. 20 -um tanti imperii tenere et gubernacula reipublicae tractare (LACT. mort. pers. 3, 4 multi ac boni principes Romani imperii -um regimenque tenuerunt). SIL. 4, 711 ubi prima dies iuris, -umque regendae invasit patriae. ARNOB. nat. 3, 11 res perditas invenietis humanas et abiecisse -um deos. AMM. 26, 6, 3 placere sibi Procopio -os summae rei gerendae committi. AMBR. epist. 2, 1 tene -um fidei, ut te graves huius saeculi turbare non possint procellae. HIER. epist. 98, 1 -um tenere virtutum. AVELL. p. 625, 26 nulla tibi neglegentia -um dominicae ratis extorqueat. BOETH. cons. 3, 12, 38 hic est veluti quidam -us atque gubernaculum, quo mundana machina ... servatur. 3, 12, 45 cum deus omnia bonitatis -o gubernare iure credatur.

3 *in re medica: i. q. tuberculum callosum, verrucula*: GLOSS. III 598, 22 furunculus, et est dolor cum callositate in similitudinem -orum. 599, 4 carbunculus, mala pustella, qui dicitur -us. CELS. 5, 28, 14 -us nonnumquam quidem etiam alibi, sed in pedibus tamen maxime nascitur, praecipue ex contuso. *ibid.* myrmecia et -i sine curatione vix umquam desinunt. *ibid.* thymio -oque excisis. 7, 7, 12 -i vocantur callosa in albo oculi tubercula; quibus nomen a figurae similitudine est. COLVM. 6, 14, 6 -orum, qui fere cervicem infestant, minor molestia est. 7, 5, 11 -i dupliciter infestant ovem. PLIN. nat. 20, 16 -is pedum et suppurationibus, quae Graeci vocant ἀποστήματα. 20, 184. 252. 21, 126. 142 ad -os et verrucas. 22, 101 pedum -os circumscariphatos ferro. 22, 103 -is, qui vulgo morticini appellantur (CHIRON 923 medicamentum ad -os morticinos. 615). 22, 127 pedum callo -isque. 24, 56. 126 in naribus -os. 26, 106 -os pedum extrahit. 26, 142 -os in ulcere natos. 28, 49 -um corporis, cum cadit stella, si quis destringat. 28, 222. 31, 103. PLIN. epist. 3, 7, 2 erat illi natus insanabilis -us. VLP. dig. 21, 1, 12 pr. qui -um habet, morbosus est. PLIN. med. 2, 25 plerumque pedibus innascuntur -i aut calli, praecipue tamen in digitis. PELAGON. 169 *medicamen* ad -um de mercurio vel de dorso. 181 *si equus* dorsum laeserit et -um fecerit. CHIRON 615 *p. 1328, 36. ibid.* -i vestigia scalpello elimpidare. 924 ad fistulam et ad -os. VEG. mulom. 2, 55, 5. 2, 60, 2. 3, 28, 6 -um quo loco factum, si deiciendum volueris. 4, 15, 4. MARCELL. med. 34, 48 -is pedum callisque et verrucis. 34, 49. 50 fimus ovium ... -orum perseverantiam tollit. 34, 52. 54 -os decidere miraberis. 34, 55. 56 subraso -o. 34, 76 eminentias ut verrucas, naevos, -os. 34, 80. 92 factos -os emendat. THEOD. PRISC. eup. faen. 62 alia quae veluti -os *carbunculorum* possint evellere. DIOSC. 3, 38. 4, 159. *i. q. morbus olearum*: PLIN. nat. 17, 223 olea praeter vermiculationem, quam aeque ac ficus sentit, -um etiam patitur, sive fungum placet dici vel patellam, haec est solis exustio.

4 *in re vestiaria: ornatus, imprimis tunicae senatorum et equitum* (*de re cf. Hula, PW. IV 4—9*): GLOSS. II 509, 42 πορφύρα πλατεῖα. 414, 9 πορφύρα ὑφασμένη, singulariter tantum declinabitur. III 323, 48 ῥάβδος πορφυροῦς. 370, 3 σημεῖα. Plac. V 55, 23 vestis purpurata. VARRO Men. 313 quorum vitreae togae ostentant tunicae -os. ling. 9, 79 si quis tunicam in usu ita consuit, ut altera plagula sit angustis -is, altera latis. CARM. milit. Suet. Iul. 80 Galli bracas deposuerunt, latum -um sumpserunt (HOR. sat. 1, 6, 25 sumere depositum -um fierique tribuno. PLIN. epist. 8, 23, 6 latus -us in penatibus meis sumptus). HOR. sat. 1, 5, 36 insani ridentes praemia scribae, praetextam et latum -um. 1, 6, 28 latum demisit pectore -um. 2, 7, 10 vixit inaequalis, -um ut mutaret in horas. OV. trist. 4, 10, 29 induiturque umeris cum lato purpura -o. 4, 10, 35 curia restabat: -i mensura coacta est. LIV. 9, 7, 8 lati -i, anuli aurei positi. 27, 19, 12 tunicam lato -o (PLIN. nat. 8, 193 SVET. Aug. 94 *al.*). 30, 17, 13 munera, quae legati ferrent regi *Masinissae*, decreverunt sagula purpurea duo cum fibulis aureis singulis et lato -o tunicis. FEST. p. 209 tunica palmata a latitudine -orum dicebatur. p. 274 praetexta -o purpureo. VELL. 2, 88, 2. SEN. epist. 98, 13 latum -um divo Iulio dante non recepit. PLIN. nat. 9, 136 toga praetexta et latiore -o Tullum Hostilium e regibus primum usum Etruscis devictis satis constat. SIL. 3, 27 sacrificam lato vestem distinguere -o. STAT. silv. 3, 2, 124 notus adhuc tantum maioris lumine -i (QVINT. inst. 8, 5, 28 ut affert lumen -us purpurae loco insertus). 5, 2, 18 paupere -o (*i. angusticlavius*). MART. 5, 17, 3 lato ... -o (*senatori*) nubere. QVINT. inst. 11, 3, 138 cui lati -i ius non erit, ita cingatur, ut *eqs.* TAC. dial. 7 quo mihi latus -us oblatus est. PLIN. epist. 2, 9, 2. 8, 23, 2 latum -um in domo mea induerat. SVET. Iul. 45 lato -o ad manus fimbriato. Aug. 38 liberis senatorum ... protinus ‹a› virili toga latum -um induere. 73. 94 sumenti virilem togam tunica lati -i resuta ex utraque parte ad pedes decidit. Tib. 35 senatori latum -um ademit. Claud. 24 latum -um ... etiam libertini filio tribuit. Vesp. 2 sumpta virili toga, latum -um ... diu aversatus est. 4 cui latum -um ... impetrarat. VLP. dig. 34, 2, 19, 5 -i aurei et purpurae pars sunt vestimentorum. *ibid.* -i vestimentis consuti. 34, 2, 23, 1 -ique, qui vestibus insuuntur. reg. 7, 1 donare viro suo, ut is ab imperatore lato -o ... honoretur. LAMPR. Alex. 27, 3 ut equites Romani a senatoribus -i qualitate discernerentur. Comm. 4, 7. SPART. Sept. Sev. 1, 5 latum -um a divo Marco petit et accepit. Geta 6, 5 loricam sub lato habens -o (*i. tunica laticlavia*). TREB. Claud. 14, 10 CAPITOL. Maximin. 5, 4. Gord. 4, 3 modo praetextas eius, modo latum ‹-um› (*an per ellips.?*) ... mi-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rans. Non. p. 540 patagium: aureus -us, qui pretiosis vestibus immitti solet. Sidon. epist. 1, 9, 7. Cassiod. var. 6, 21, 2 chlamydis . . . -os *rectoris provinciae.* Isid. orig. 19, 22, 9 Dalmatica . . . , tunica sacerdotalis candida cum -is ex purpura. Adnot. Lucan. 2, 367 Endt placuit ut latitudo -i purpurei, qui est in muliebribus tunicis in angustius suta intrinsecus stringeretur. Corp. III 384 lato -o exornato (VII 504 in praefectura equitum lato -o exornatus. VIII 7041. 7042). V 7366, 1 veteranus benef(iciarius) lati -i. XII 1783 latum -om . . . optulit. XIV 2215, 20 lintea purpurea cum -is aureis et zona aurea. *nota*: Prvd. c. Symm. 2, 419 mox proceres de stirpe senum tractasse videmus -um consilii (*i. senatus; de regum Romae imperio ante dicitur*). *adde: clavi mappae, toralis*: Mart. 4, 46, 17 lato variata mappa -o. Amm. 16, 8, 8 linteorum toralium par, duos -os ita latissimos, ut sibi vicissim arte ministrantium cohaererent. *cf.* Non. p. 378 ut sit plaga, quem nunc dicimus -um. Gloss. III 576, 37 *σινδών, ⟨ὀ⟩θόνις* (*i. ὀθόνιος*).

5 *varia*: **a** *de apibus*: Plin. nat. 11, 50 fit in favis quibusdam qui vocatur -us, amarae duritia cerae, cum fetum inde non eduxere morbo aut ignavia aut infecunditate naturali. hic est abortus apium. **b** *i. q. panes aerei feruminati*: Plin. nat. 34, 107 est autem squama aeris decussa vi -is, in quos panes aerei feruminantur. 34, 109 -os panesque. **c** *herba*: Ps. Apvl. herb. 67 *herbam nymphaeam Latini* -um Veneris . . . dixere. *cf.* clava *p. 1297, 1sq.*

deriv.: clavarius (-um, -a, -aris), claviculus, clavare, clavulus, clavellus, clavicarius, clavicatus?).

comp.: angusticlavius, auroclavus, laticlavius. clavifixor, clavifixus. *Spelthahn.*

claxendix (clacendix), -icis *m.* [*orig. inc. sunt qui conferant c. gr. κάλχη. Th.*]. Pavl. Fest. p. 46 clacendix genus conchae (*trad., at ordini verborum convenit* calcendix). Prisc. gramm. V 165 in 'ix', si paenultima brevis est, masculina sunt *eqs., ubi add. codd. HKGL*: claxendix (clasendix *GL*) quod significat concham qua signum tegitur. Plautus in Vidularia (*frg. 11*): opposita est claxendix (clasendix *GL*) at ego signi dicam quid siet. *addit cod. Bern.* (Gramm. suppl. p. CLXXIX): claxendix tubae custodia quasi caloxendix a verbo kalo, id est voco, vel calaxendix (c^a^laxendix), quod significat conca, id est tuba, qua signum detegitur, id est aperitur, et est compositum a nomine classis, id est tubae, et altero nomine dicis, id est manifestatio: claxendix tuba manifestatrix. Gloss. V 617, 13 clocendix co⟨n⟩cha vel labrum. 278, 6 (627, 1) clacendex conca (351, 42 *et* 595, 47 clacindex). *de significatione v. Stowasser, Zeitschr. f. österreich. Gymn. 41 p. 200 sq.* *Wulff.*

clefium, -iī *n.*, *cf.* clefare. *fere i. q. vox parva vel sonus?* Virg. gramm. epit. p. 21, 16 male quidam 'loquelas' in elocutione intellegi volunt, cum loquelae diminutivae sunt, quasi simplicia -a.

clefo, -āre *orig. inc., cf.* clefium. *i. q. dicere, aperire.* Virg. gramm. epit. p. 8, 13 de potestate autem *litterarum*, quia magna ex parte legestum (?) est, Bigerro (*i. Aquitanico, v. vol. II p. 1984, 3*) sermone -bo (*P*; defabo *N, vix recte*). *de loco v. Wölfflin, Archiv 1 (1884) 461.* *Mbr.*

cleivos *v.* clivus.

clēma, -atis *n.*, *κλῆμα, nomen herbae.* Plin. nat. 27, 113 qui plura genera polygoni faciunt, hanc marem intellegi volunt . . . alii -a. 1, 27, 91. Diosc. 4, 4 poligonon masculus aut . . . -a . . . vocant. 4, 160 pytias (*i. πιτύουσα*) aut -a. Ps. Diosc. herb. fem. 9 poligonos . . . sive -a (cloma *codd.*). Ps. Apvl. herb. 19 *CW*. Gloss. III 558, 21 -a id est polligonus.

clēmatis, -idis *f.*, *κληματίς, nomen quattuor herbarum.* *formae: acc. sing.* -a *l. 60, acc. plur.* -as *l. 64.* **1** Plin. nat. 24, 84 similem *milaci* aliqui -ida appellaverunt, repentem per arbores, geniculatam et ipsam. 1, 24, 49 medicinae ex -ide. Diosc. 4, 175 de clema[ti]tis. clematis hasta obrufa . . . proximis locis illigans se sicut smilax *eqs.* **2** Plin. nat. 24, 138 centunculum vocant . . . Graeci -idem, egregii effectus *eqs.* **3** Plin. nat. 24, 139 sed Graeci -idas et alias habent, unam, quam aliqui aetiten vocant, alii laginen, nonnulli tenuem scamoniam *eqs.* 1, 24, 88 medicinae ex . . . -ide centunculo. 1, 24, 89 -ide aetite sive lagine. **4** Plin. nat. 24, 141 est alia -is Aegyptia cognomine, quae ab aliis daphnoides, ab aliis polygonoides vocatur. 1, 24, 90 medicinae ex -ide Aegyptia *eqs.* Diosc. 4, 7 de clematis. -is aut daflionides aut poligonides aut my⟨r⟩sinoides vocant *eqs.* [*non huc pertinet* Plin. nat. 25, 95 *v.* clematitis.]

clēmatītis, -idis *f.*, *κληματῖτις, species herbae aristolochiae.* *gen. graec.* -idos: Marcell. med. 28, 6. Scrib. Larg. 206 accipit *ad emplastrum viride Glyconis*: . . . mali terrae sarmentorum, quibus unguentarii utuntur, dicitur autem aristolochia -is . . . pondo IIII. Plin. nat. 25, 95 tertium *genus aristolochiae* longissimae *radicis* . . . cuius sit praecipua vis, quae et clemat⟨it⟩is (*suppl. Hardouin*) ab aliis Cretica. 1, 25, 54. Marcell. med. 28, 6 -itidos. Ps. Apvl. herb. 20 Graecis dicitur aristolochia, . . . aliis -itis. Diosc. 3, 4 tertium genus aristolocie qui dicitur -itis . . . et aristolociu -itis haec omnia facere potest. [*corrupte* Diosc. 4, 175 *v. supra l. 62.*] *Stadler.*

***clēmēns**, -ntis *adi.* [*orig. inc., fortasse cf. c. ind.* śrámaḥ '*lassitudo, labor*', śrā́myati '*defetiscitur, laborat*', *cambr.* claf '*aeger*', *hibern.* clam '*leprosus*', *gr. κλαμαρός· πλαδαρὸς, ἀσθενής* (Hesych.). *terminationem a* vemens, vehemens *accepisse videtur. Th.*]. Isid. orig. 10, 36 -s . . . quod cluat (colat *Otto, cf. l. 11*) id est protegat et tueatur. **cleminx**: Corp. XIII 2477, 2 (*saec. VII*). *abl.* -i *omnibus locis praeter* Laber. mim. 105 *et* Liv. 1, 26, 8 -e (Hier. epist. 40, 1, 1 *var. lect.*). *cf.* Plin. dub. serm. frg. Char. gramm. I 125, 9. -iori: Amm. 28, 1, 23. -iore: Cvrt. 5, 3, 2. *definitiones*: Sen. clem. 1, 20, 3 -em vocabo non in alieno dolore facilem, sed eum, qui, cum suis stimulis exagitatur, non prosilit, qui intellegit magni animi esse iniurias in summa potentia pati. Don. Ter. Ad. 861 facilis est, cuius ira facile id est cito solvitur, -s, qui non irascitur. 864 -s est qui colit mentem suam, ne eam urgeat irascendo. *ibid.* -s est circa recte agentes, placidus etiam circa delinquentes. *ibid.* -is est 'nulli laedere os', placidi 'arridere omnibus'. -s animo, placidus vultu. Diff. ed. Beck p. 46, 28 -s est inclinatus ad bonitatem et pietatem mentis. Gloss. *φιλάνθρωπος, ἐπιεικής, πραΰς, ἥμερος.* pius, iustus, humanus. -em placidum. -issimus *ἀνεξικακώτατος.* *legitur inde a* Plavto, *comp. et superl. inde a* Cic. *v. etiam nom. propr.*

i. q. lenis, temperatus. **I** *generatim*: **A** *de animantibus*: **1** *de hominibus (et deo) i. q. humanus*: Plavt. Mil. 1252 -i animo ignoscet (Ter. Hec. 472 animo et benigno . . . et -i fui. Vopisc. Prob. 12, 2 Arnob. nat. 1, 64 Hier. epist. 108, 5). Trin. 827 placido te, *Neptune*, et -i . . . usus sum. Laber. mim. 105 mente -e edita . . . oratio (Hier. epist. 147, 1). Cic. S. Rosc. 85 vir . . . ab innocentia -issimus. fin. 2, 12 etsi satis -s sum in disputando, tamen interdum soleo subirasci (*cf.* Deiot. 34 -issimum in victoria ducem. Att. 7, 7, 7 nec in caede principum -iorem hunc fore). Att. 1, 16, 3 lanista. epist. 6, 6, 8 *in Caesare est* mitis -sque natura. 11, 22, 1 te . . . -issimum existimari *al.* Cass. Cic. epist. 15, 19, 4 dominum (Svet. Aug. 67. Sidon. epist. 2, 8, 1 domina). Hor. carm. 3, 11, 46 viro -s misero peperci. Liv. 38, 17, 17 -bus accolarum ingeniis. Rvt. Lvp. 1, 18 cum animadvertendum *esset*, -issimus *apparebat.* Plin. nat. 35, 69 *daemon Atheniensium.* Qvint. inst. 5, 13, 5 principi -(*cf. infra l. 55*). Satvrn. dig. 48, 19, 16, 8 a -issimo quoquo facta. Apvl. met. 11, 29 imago (*i. dea*). Capitol. Pius 2, 7 natura -issimus (*cf.* Hier. epist. 77, 6 -es esse pecunia, non manu. Clavd. 28, 550 -s aditu. Corp. XII 1852 pietate -issimo . . . Constantino). Avson. 177, 4 -s vitam agis. Amm. 25, 7, 6 regem. Hier. epist. 21, 33 quam benignus et -s pater! 36, 6 a -issimo deo (Vvlg. exod. 34, 6 II par. 30, 9 *al.* Drac. laud. dei 2, 621). Hier. epist. 39, 6, 4 -s ingreditur Iesus. in Hab. 1, 1 p. 591 medicus. c. Ioh. 37 p. 447 blasphemantibus deum -em porrigimus manum *al.* Pelag. in I Cor. 4 p. 729^C^ consolator. Rvfin. apol. Orig. 2, 27^a^ p. 607^A^ ad -iorem . . . intellectum. Cassiod. inst. div. 16 p. 1132^A^ -issimus redemptor. in psalm. 11 concl. ut *pater familias* in vineam . . . nos . . . -issimus intromittat. Clavd. 4, 19 *Mavors* -ior. *nota*: Novell. Iust. 18, 11 si quis respexerit aliquam ad mulierem -s (*i. adamaverit, opp.* maritalem ad eam receperit affectum). *epitheton sollemne imperatorum vel principum*: Gallican. Avid. 13, 2 Antonine -s. Hil. op. hist. frg. 2, 1 -issimorum imperatorum (Pavl. Med. vita Ambr. 8 Canon. Migne 56, 530^B^ Cod. Iust. 1, 1, 8 tit. Greg. M. epist. 14, 8 p. 427, 34 Corp. III 6751 *al.* Not. Tir. 59, 52 -s imperator. 59, 53 -issimus imperator). Ennod. opusc. 1, 29 p. 269, 11 -issime domine (Corp. III 14191^2^ *al. cf.* X 1483 -issimae dominae nostrae Augustae Helenae). Prosp. chron. I p. 485, 1376, 6 epistulae ad -issimum principem (Greg. M. epist. 1, 26 Corp. VI 1106 *al.*). Greg. M. epist. 1, 16^a^ -issime dominator. Corp. XII 2643 rex -iss⟨imus⟩. *adde*: Pavl. Med. vita Ambr. 32 -issimae memoriae Theodosius. *cf. Ruggiero, Diz. epigr. II 306 sq.* *additur dativus*: Hil. hymn. 1, 23 sibi -s ut maneas. Clavd. rapt. Pros. 3, 46 -ior orbi. **ad**: Carm. epigr. 795, 7 -s ad ignoscendum. **in** *c. abl. v. l. 25.* **in** *c. acc.*: Hier. c. Ioh. 2 p. 408 in nos -es sumus. epist. 49, 3 in maritos fuisse -em. 147, 1 -i in cunctos mente. *cf.* 77, 6 *p. 1333, 12.* Vvlg. exod. 33, 19 -s ero in quem mihi placuerit. Ruth 2, 2 -is in me patrisfamilias. **erga**: Hier. epist. 48, 3 multo -iores erga coniugia fuimus. **2** *de bestiis*: Varro rust. 3, 7, 2 alterum genus columbarum est -ius. Colvm. 6, 37, 2 -ioris libidinis *asinus.* Plin. nat. 8, 9 *elephas.* 11, 74 *crabrones.*

B *de rebus*: **1** *cum subst.* (animus, mens, natura, ingenium, intellectus, manus *v. sub A 1*): Ter. Andr. 36 iusta et -s fuerit servitus. Ad. 42 -em vitam urbanam atque otium secutus sum (*cf.* Schol. Ter. p. 150, 16 suavem vitam contrariam rurestri. *aliter* Don. *ad l.* quae -es facit). Cic. Verr. 6, 101 consilium. off. 1, 137 -i castigatione. Att. 6, 2, 5 iuris dictio. Sall. Iug. 22, 1 rumor (*cf.* Prisc. gramm. III 353, 12 -s . . . pro 'non nimius'. Svlp. Sev. chron. 2, 49, 5). Liv. 8, 31, 8 ad -iorem sententiam (Vlp. dig. 50, 2, 3 pr. Pavl. sent. 4, 12, 5 Amm. 28, 1, 23). 22, 22, 20 ab re -i. Gratt. 413 *morbus.* Manil. 4, 461 nec ter quinae *partis* -ior usus. Vell. 2, 86, 2 victoria. Val. Max. 5, 1, 1a senatus acta (5, 9, 4). 5, 1, 5 tam -i facto. 7, 3 ext. 6 -issima suffragia. Colvm. 7, 3, 4 si -ior *est hiems.* 11, 2, 2 -ior dies (Fronto p. 99, 7 N. *cf.* Corp. VIII 20266 [*saec. IV*] pro felicitate -ium saeculor⟨um⟩). Plin. nat. 6, 35 ritus -es *sunt.* Sil. 1, 198 qua diversas -ior *Libye* (*i. minus aestuosa*) aspicit Arctos. Stat. Theb. 7, 80 aestivi -ior aura Lycaei (Ambr. hex. 3, 5, 21 -ioribus auris. Clavd. 1, 272 -ior aura Favoni. 7, 165 Veneris -es advolat auras). Tac. ann.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1, 58 -i responso. AVR. Fronto p. 106, 9 N. tua -s in officiis... nostris interpretatio. GELL. 2, 21, 2 nox fuit et -s mare (*cf.* PANEG. 5, 6 -ior *oceanus*). APVL. met. 3, 10 -i violentia. 5, 4 -s (demens *trad.*) quidam sonus. SOL. 27, 40 aliquanto -ior (*i. minus periculosa*) *minor Syrtis.* PANEG. 8, 9 -issimo ... affatu. VOPISC. quatt. tyr. 11, 2 litteras. PALLAD. 1, 2 aer sit salutaris et -s (AMM. 22, 16, 8 aer tranquillus et -s). 3, 12 -ioribus plagis. AMM. 16, 12, 52 propitiati numinis arbitrium -s. 26, 6, 12 atrocem mortem -iorem ratus malis quibus afflictabatur. 28, 1, 55 -issimae leges (SCHOL. Cic. Bob. p. 146, 23 Hild. -ior aliquatenus videbatur lex fuisse Calpurnia). AMBR. exc. Sat. 2, 65 benignitate. HIER. epist. 40, 11 ferro (*sc. medici*). 55, 4 -i crudelitate. 77, 6 -i in nosmet ipsos cogitatione. VVLG. II par. 10, 7 verbis -bus. RVFIN. hist. 1, 1, 2 unicum -issimumque (ἵλεῳ καὶ εὐμενῇ) subsidium. 4, 23, 10 -i satis ... alloquio (λόγοις μακαρίοις). CLAVD. 3, 255 Busiridis arae -es. carm. min. 25, 120 -i sidere. SVLP. SEV. dial. 1, 3, 4 -iore caelo. PS. AVG. serm. ed. Caillau suppl. 2 app. 13, 3 -entissima dei bonitas. MART. CAP. 1, 7 -i benignitate. 1, 18 -ia aeris hausti ... semina. OROS. hist. 1, 6, 5 -issimas admonitiones. 6, 1, 24 iussionem. SIDON. epist. 2, 2, 2 -issimo recessu. SEDVL. carm. pasch. 4, 67 -ia ... amplectens vestigia *Christi.* COD. Iust. 7, 3, 1 (*a. 528*) -es dispositiones. 7, 17, 1 pr. (*a. 531*) ad -iorem tam examinationem quam terminum. **2** *neutrum*: GALLICAN. Avid. 11, 1 Antoninum quiescentem et -iora cogitantem. AMM. 19, 10, 3 vulgus ad -ia suapte natura proclive. EVGRAPH. Ter. Andr. 28 *se* iusta et -ia ... imperasse. 35 cum ei dominus -iora ... imperaret.

II ***speciatim*:** **A** *i. q. quietus* (*opp.* rapidus, praeceps): CATVLL. 64, 282 -i flamine. VAL. FL. 6, 747 -i turbine. STAT. Theb. 5, 468 -ior auster. APVL. met. 5, 7 -issimis flatibus. apol. 24 ventus -s. *cf. p. 1332, 83 sqq.* OV. met. 9, 116 qua sit -issimus amnis. CVRT. 5, 3, 2 -iore alveo. AMM. 24, 2, 8 -iores gurgites fluminis. GELL. 1, 11, 9 gradu -i *militum* (AMM. 19, 2, 2). APVL. met. 11, 7 -i motu bracchiorum. flor. 2 p. 8 nutu -i.

B *i. q. leniter acclivis*: PLIN. paneg. 30 supino ... ac -i (*a*, detinenti *rel.*) solo. APVL. met. 4, 5 -i ... transmisso clivulo. *c. dat.*: CLAVD. 15, 511 *pars insulae* ratibus -s.

syn. ad I et II: benignus (TER. Hec. 472 HIER. epist. 21, 33 RVFIN. hist. mon. prol.), bonus (CIC. Vatin. 22 RVT. LVP. 2, 9), civilis (SVET. Vesp. 12), humanus (VAL. MAX. 5, 1, 1a VOPISC. Aurelian. 25, 1), lenis (CIC. Cael. 38 HIER. epist. 49, 3), mansuetus (DIFF. ed. Beck p. 46, 28), misericors (CIC. Catil. 4, 12 Planc. 31 SEN. benef. 5, 9, 2 *al.* VVLG. II Esdr. 9, 17), mitis (CIC. epist. 6, 6, 8 QVINT. decl. 305 p. 197, 6 *al.* ARNOB. nat. 1, 64 RVFIN. hist. 4, 23, 10), moderatus (SEN. clem. 1, 11, 1 AMM. 31, 10, 18), modestus (DRAC. laud. dei 3, 617 DIFF. ed. Beck p. 46, 28), pius (DRAC. laud. dei 2, 694), placabilis (AMM. 21, 12, 10), placidus (PLAVT. Trin. 827 TER. Ad. 864 PLIN. nat. 8, 9), serenus (AMM. 24, 4, 26. 30, 8, 12).

opp. ad I: atrox (COLVM. 7, 3, 4), crudelis (CASS. Cic. epist. 15, 19, 4 SEN. contr. 9, 2, 5 HIER. epist. 54, 15), cruentus (DRAC. laud. dei 2, 816), durus (SEN. contr. 7, 1, 13 HIER. epist. 49, 3 PELAG. in I Cor. 4 p. 729C), inhumanus (CIC. Catil. 4, 12), rigidus (HIER. epist. 21, 2), saevus (SPART. Hadr. 14, 11 HIER. epist. 54, 15), severus (SEN. contr. 2, 4, 6 SVET. Aug. 67 PAVL. sent. 4, 12, 5 CAPITOL. Max. Balb. 7, 7 HIER. epist. 100, 3). *ad II*: rapidus, praeceps.

deriv.: clementia. *cf.* Clementianus, Clementilla, Clementinus, Clementius. *comp.*: inclemens.

adv. **clēmenter.** *inde a* PLAVTO, *comparat. inde a* LVCR. *superl. a* PLAVTO. *i. q. leniter, moderate, non nimium* (*cf.* PRISC. gramm. III 353, 10 πράως ... id est -r, pro 'non nimium'):

1 *generatim* (*tam de animantibus quam rebus*): PLAVT. Mil. 695 plicatricem -r (*i. honeste*) non potest quin munerem. 1098 quo id pacto fieri possit -issime (CIC. Verr. 6, 19 si quid est factum -r. Marcell. 9. CVRT. 4, 11, 16 quae fecerim -r. QVINT. decl. 260 p. 63, 1 FRONTO p. 26, 12 N.). RHET. Her. 3, 14, 24 -r ... commutabimus ... pronuntiationem. CIC. Verr. 5, 86 hominem -r ... accepit (LVCR. 3, 313 accipiat quaedam -ius aequo. LIV. 27, 15, 2. PLIN. nat. 8, 25 ramus ... -r *ab elephante* acceptus). CIC. Att. 6, 1, 3 -r id fert. CAEL. Cic. epist. 8, 8, 9 *inquit* quam -r (VVLG. gen. 45, 4). CAES. civ. 3, 20, 2 -r ... ius dicendum. LIV. 26, 32, 8 appellatos. 29, 2, 2 ductis militibus. 34, 40, 7 praefuerat. 36, 9, 4 respondit (37, 6, 5 -ius responsum. PHAEDR. 4, 20, 8). VELL. 2, 56, 3 *viro* tam -r omnibus victoriis suis uso (SEN. dial. 4, 23, 4). VAL. MAX. 4, 1, 7 orantes ... -r excepit. SEN. nat. 6, 31, 1 non desiit ... tremere Campania -ius quidem, sed cum ingenti damno. epist. 47, 13 vive cum servo -r. COLVM. 4, 27, 2 *pampinatio* -ius sine vulnere medetur. STAT. silv. 2, 2, 27 spirant -ius austri. TAC. hist. 3, 32 Antonius alloquitur ... victos -r (3, 63). ann. 14, 38 legatum ... sine hostili ira et superbia victoris -r deditis consulturum. PLIN. epist. 5, 16, 11 -r admotis *consolationibus*. 8, 24, 5 liberos -ius ... tractari (CALL. dig. 48, 19, 28, 3). FRONTO p. 57, 1 N. reos -r obiurgasset. p. 214, 13 parum -r indulgeas (SVLP. SEV. dial. 2, 3, 10 veniam ... -r indulsit). p. 230, 1 placide et -r ... advolare. GELL. 1, 18, 3 *scripsit* -issime. 5, 14, 12 caudam ... -r et blande movet. APVL. met. 1, 26 -r me trahere. 2, 16 -r invadit. 2, 21 -r subrigens. 5, 25 Psychen ... -r ad se vocatam sic permulcet verbis lenientibus. 8, 9 illa -r aspernata sermonem. 9, 30 manu pistori[s] -r iniecta. 9, 21 malas eius -r (*i. simulate*) obtundens. 9, 36 illis -r expostulantibus. 11, 6 -r ... manum ... osculabundus. 11, 21 -r ... meam differens instantiam. 11, 27 cunctabundo -r incedebat vestigio. flor. 15 p. 50 -r navigantem. VLP. dig. 4, 2, 14, 1 satis -r cum reo praetor egit (CAPITOL. Aur. 26, 10. VOPISC. Aurelian. 24, 4 -r te age. AMM. 22, 10, 5). 48, 13, 7 poenam ... -ius statuere. SER. SAMM. 16 *puleium* mixto coctum -r aceto. SOL. 27, 34 monstra ... -ius feriunt. IVL. VAL. 1, 4 draco -ius reptabundus. LACT. opif. 5, 5 *ossibus* -r curvatis. 10, 21 deductum -r a genis mentum. 13, 5 suris -r extantibus. IVL. VICT. rhet. 26 p. 447, 8 -r ire. RVF. FEST. 10 in consuetudinem parendi Romanis -r provocantibus (HIER. epist. 57, 2 -r ad paenitentiam provocans). DICT. 4, 10 rumorem ... ortum -r. SCHOL. Cic. Bob. p. 98, 21 Hild. -r loquitur. HIER. in Is. 54, 11 p. 639 *iaspis* -r ... subrutilans. adv. Pelag. 3, 4 p. 786 -r loquitur. PELAG. in Rom. 11 p. 698B -r insertus es. VVLG. gen. 43, 27 -r resalutatis eis. RVFIN. hist. 4, 26, 11 te ... -ius ... provisurum. AVG. civ. 1, 7 quae -r *gesta sunt.* 3, 16 factum Vergilius ... -r exhorruit. 3, 30 victoriam ... -r exercuit. 11, 33 *societatem angelicam* -r subvenientem. 21, 17 quanto sibi videtur sentire -ius. SEDVL. op. pasch. 4, 16 *Iesus* castrum -r ingressus est. 4, 21 -r advenerat. CORP. III 2674 sint oculi tui aperti ... ⟨super do⟩mum istam -r. *nota in exclamatione*: PLAVT. Epid. 205. *verbum subaudiendum*: Merc. 952 sequere sis. :: sequor. :: -r, quaeso: calces deteris. Stich. 531 hodiene exoneramus navem, frater? :: -r volo.

2 *speciatim de locis leniter surgentibus*: SEN. Oed. 281 -r acto colle. COLVM. 2, 2, 1 collem -r et molliter assurgentem (TAC. ann. 13, 38). SIL. 1, 274 -r crescente iugo. TAC. Germ. 1 molli et -r edito ... iugo. hist. 3, 52 si qua Apennini iuga -ius adirentur. ann. 12, 33 si qua *montes* -r accedi poterant. AMM. 14, 8, 7 Commagena ... -r assurgit. 27, 10, 10 quam *partem montium* -r ... esse proclivem. RVFIN. hist. 2, 17, 8 *regio* sita colliculis ... molliter et -r erecta.

syn.: comiter (SEN. epist. 47, 13 APVL. met. 11, 21), iuste (CIC. Marcell. 9), lente (FRONTO p. 26, 12 N.), liberaliter (CVRT. 4, 11, 16), mansuete (CIC. Marcell. 9), moderate (CIC. Marcell. 9 CAES. civ. 3, 20, 2), molliter (PLIN. epist. 8, 24, 5 RVFIN. hist. 2, 17, 8), placide (FRONTO p. 230, 1 N.). *opp.*: acriter (RHET. Her. 3, 14, 24), severe (VLP. dig. 48, 13, 7 SIDON. epist. 3, 12, 3).

***clēmentia,** -ae *f. a* clemens. *definitiones*: CIC. inv. 2, 164 *temperantiae* partes *sunt* continentia, -a, modestia. ... -a *est*, per quam animi temere in odium alicuius iniectionis concitati comitate retinentur. SEN. (*qui scripsit* de -a ad Neronem *libros*) clem. 1, 11, 2 -am non voco lassam crudelitatem. *ibid.* -*a* est in maxima potestate verissima animi temperantia et humani generis comprendens ut sui amor. 2, 3, 1 -a est temperantia animi in potestate ulciscendi vel lenitas superioris adversus inferiorem in constituendis poenis ..., dici potest et inclinatio animi ad lenitatem in poena exigenda. 2, 3, 2 -am esse moderationem aliquid ex merita ac debita poena remittentem. epist. 88, 30. GLOSS. ἐπιείκεια, ἀνεξικακία, φιλανθρωπία (*cf.* HIER. epist. 55, 5), pietas. *cf.* III 291, 53 (*inter deos*) Πραότης, Ἐπιείκεια: -a. *in libris confunditur aliquotiens cum* dementia *ex. gr.* OV. trist. 4, 9, 3 SEN. contr. 2, 4. *legitur inde a* TER., *singulis locis apud* TER. RHET. Her. CATVLL. PROP. GRATT. PHAEDR. LVCAN.; *binis*: PVBLIL. CAES. HIRT. SALL. MART. IVV.; *ternis*: NEP. FLOR. epit. APVL.; *saepe*: CIC. SEN. phil. (*60ies*) TAC.; *deest praeter alios*: VARRONI LVCR. VERG. HOR. TIB. MANIL. VITR. CELSO PERS. PETRON. VAL. FL. SIL. *adde nom. propr.*

i. q. lenitas, temperantia. **I** ***animantium*:** **A** *hominum* (*et deorum*): **1** *generatim*: TER. Ad. 861 facilitate nihil esse homini melius neque -a. CIC. Verr. 6, 74 populi Romani (LIV. 45, 4, 7). part. 11 iudicis (SEN. contr. 7, 8, 6). HIRT. Gall. 8, 3, 5 Caesaris (VELL. 2, 87, 2). OV. met. 8, 57 victoris placidi (VELL. 2, 83, 2 QVINT. inst. 9, 2, 28 TAC. hist. 2, 48). trist. 3, 5, 39 *Alexandri Magni.* 5, 4, 19 dei (TERT. idol. 12 *al.* AVG. civ. 1, 34 *al.* SVLP. SEV. chron. 1, 24, 7 SIDON. epist. 6, 7, 2). Pont. 1, 2, 61 Augusti. VAL. MAX. 5, 1, 9 Cn. Pompei. SEN. dial. 12, 17, 3 principis mitissimi. clem. 1, 22, 3 regentis. PLIN. nat. 6, 84 regis (CVRT. 8, 8, 8 regum ducumque. VVLG. prov. 16, 15). STAT. Theb. 3, 527 placidi ... Nili. 12, 175 Achaeae (*i. Atheniensis*) ... gentis. FILASTR. 128, 6 Christi (HIER. epist. 143, 2 *al.* MVTIAN. Chrysost. hom. 1, 4). HIER. epist. 21, 40, 1 soli deo puram -am derelinqui. clementiā: CIC. Phil. 5, 40 -a ... bellum ... sit restinctum. epist. 2, 18, 1 *dignitas tua* -a tua ... amplificata est. 5, 4, 2 si mihi tua -a opem tuleris. Att. 8, 16, 2 huius ... -a delectantur. MET. CEL. Cic. epist. 5, 1, 1 nec maiorum nostrum -a administrastis. HIRT. Gall. 8, 3, 5 sibi ... -a Caesaris reditum patere. SALL. or. Lep. 1 -*a* clari estis. LIV. 3, 58, 4 -a concordiam ... stabiliri. VAL. MAX. 5, 1 ext. 1 amorem -a meruit. 5, 1 ext. 3 -a ... assecutus est, ut. 5, 3 ext. 3 *Phocion* -a et liber⟨ali⟩tate instructissimus. PHAEDR. app. 10, 13 ferox ... ingenium comprimis -a. SEN. clem. 1, 2, 1 -a pessimum quemque ... sustineri. 1, 26, 5 mereri -a civicam. PS. SEN. mon. 58 -a peccatur. CVRT. 3, 12, 21 ut omnes ... reges et continentia et -a vincerentur (*cf.* SOL. 1, 107). COLVM. 1, 9, 2 *bubulco* temperet vires -a. 7, 3, 25 qui sequitur gregem ... magna -a moderetur. PLIN. nat. 6, 84 regis -a ... imbutus alloquio. 6, 89 eligi regem a populo senecta -aque (*abl. caus.*). PLIN. epist. 4, 11, 14 -a divi Nervae translatus est in Siciliam. FLOR. epit.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4, 2, 90 pensatum . . . -a bellum. TAC. hist. 1, 72 servaverat *filiam* non -a. ann. 2, 73 quantum -a . . . praestitisset (*cf.* SOL. praef. 1 aurium -a . . . praestare te ceteris). 6, 14 mansit incolumis oblivione magis quam -a. 12, 32 *gens* non -a mutabatur. 12, 55 ceteros -a composuit. ARNOB. nat. 3, 43 mala . . . vestri numinis averruncate -a. PANEG. 2, 4 *malum* -a mitigatum. FILASTR. 128, 6 Christi . . . salvari -a. AMM. 22, 14, 5 exutus omni metu -a principis. VVLG. Esth. 13, 2 -a et lenitate gubernare subiectos. prov. 20, 28 roboratur -a thronus *regis*. CORP. VIII 23849, 3 *imperatorum* clem⟨entia ac remis⟩sione orbem . . . augeri. *adde*: TERT. pudic. 21 p. 269, 27 semetipsum de -a commendare. CAES. Gall. 2, 31, 4 si forte p r o sua -a ac mansuetudine . . . statuisset. HIRT. Gall. 8, 21, 2. SVET. Tib. 53 pro . . . tali -a. CAPITOL. Aur. 26, 10. VVLG. act. 24, 4 audias nos pro tua -a (ἐπιεικείᾳ). BELL. Afr. 88, 6 i n C. Caesaris -a . . . spem habere. SALL. Iug. 33, 4. OV. Pont. 3, 6, 7 quanta sit in media -a Caesaris ira. LIV. 36, 27, 6. TREB. trig. tyr. 6, 6 *Victorino non praeferendum* Antonium in -a. SPART. Carac. 1, 4 non lentus in -a. HIER. adv. Pelag. 2, 7 p. 750 in -a paenitudinis. BELL. Hisp. 17, 2 salutem a tua -a deposcimus. PS. QVINT. decl. 14, 2 a -a publica peto. APVL. Plat. 2, 13 amor . . . abhorrens ab humanitatis -a. PANEG. 9, 5 oblatam . . . a -a tua veniam. VELL. 2, 86, 2 diu c u m (odium *Madvig*) -a luctatus sua. SEN. clem. 1, 1, 9 e x -a omnes idem sperant. EVGRAPH. Ter. Ad. 986 quae *vita* ex . . . -a largiendo laudem quaerit. PANEG. 4, 21 s u b tua . . . -a Aegyptum . . . quiescentem. CIC. Tull. 50 quid a d hanc -am addi potest? Marcell. 18. Lig. 30 ad -am tuam confugio. LIV. 3, 2, 5 tutum receptum ad expertam -am fore. VAL. MAX. 8, 1 absol. 6 quaestionem a severitate ad -am . . . transtulit. SEN. benef. 6, 29, 1 naturam per se pronam ad . . . -am. TAC. ann. 12, 52 id . . . ad -am trahebat, quod . . . conservaret. CIC. Deiot. 8 nos . . . p e r . . . -am tuam . . . libera! QVINT. decl. 309 p. 218, 30 PANEG. 3, 5. LIV. 45, 4, 7 ut se . . . i n . . . -am populi Romani permitteret. TAC. ann. 11, 3 secuta sunt Claudii verba in eandem -am. SEN. clem. 2, 4, 4 c i r c a . . . -am posita sunt, quae vitare debemus. TERT. pudic. 18 s e c u n d u m illam -am dei. HIER. epist. 79, 2, 7 d e eius (*dei*) in adversis -a gloriatur. 51, 8 i u x t a *dei* -am. i n (erga, adversus) *aliquem*: CIC. epist. 13, 66, 1 qua -a in calamitosos soleres esse. NEP. Alc. 5, 6 in captos -a fuerant usi. LIV. 44, 31, 1 -a ⟨in⟩ omnes. VELL. 2, 55, 2. CVRT. 5, 7, 1 in captivos -am. 7, 6, 17. 7, 9, 18. 8, 14, 41. 10, 5, 28 IVST. 38, 9, 10. HIER. epist. 108, 19 -am . . . in aegrotantes. chron. a. Abr. 1717. VVLG. iud. 5, 11 -a in fortes Israel. LIV. 36, 14, 8 -am e r g a se regis . . . commemorantes. VELL. 2, 55, 2 a d v e r s u s victos. *cf.* contra *infra l. 83.* i n *re aliqua*: *v. l. 35.*

2 *speciatim titulus imperatorum vel regum vel aliorum virorum illustrium* (*cf. Schoener, Acta sem. Erlang. II 490 sqq.; Aust, PW. IV p. 20 sq. et nom. propr.* Clementia): INSCR. numm. Babelon II p. 29 n. 52 -ae (*dat.*) Caesaris. Cohen II² p. 24 n. 58 -a Aug(usti) (*i. Traiani*) *al.* SENT. procos. Sard. (CORP. X 7852) 10 r e s p e c t u -ae optumi maximique principis (*cf.* EDICT. imp. Constant. de accus. [Corp. V 2781] 31 -ae ⟨nostrae res⟩pectibus). LAMPR. Alex. 65, 3 -ae ac pietati tuae lecta reserabo. Heliog. 33, 4. 35, 3. CAPITOL. Maximin. 1, 1 ne fastidiosum esset -ae tuae. Gord. 1, 1. SPART. Get. 1, 1 multos et -am tuam quaestionem movere. RVF. FEST. 1. 10. HIL. ad Const. 1, 1 decernat -a tua. EPIST. pontif. 212 (Lucif. epist. 7) p. 327. 330. EPIST. syn. Arimin. Migne 13, 569ᴰ tuae -ae (*φιλανθρωπίας sc. Constantii imp.*) litteras accepimus. AMM. 20, 8, 14 praefectos . . . tua nobis dabit -a. VEG. mil. 4 praef. -a serenitatis tuae obtinet palmam. AMBR. epist. 62, 1 quamvis proxime scripserim a u g u s t a e -ae tuae (AVELL. p. 76, 19). 62, 2 -ae tuae gratias agerem. SIDON. epist. 1, 11, 13 indultu -ae tuae. EPIST. pontif. 573 Thiel (Simplic. 3) 5 *al.* AVELL. p. 89, 6 *et saepius.* FACVND. defens. 12, 2 p. 834ᴰ PASS. Petr. Paul. long. 46. CAPITOL. Ver. 11, 4 praeter v e s t r a m -am (*i. Diocletianum*). Opil. 6, 2 Gord. 12, 2 SPART. Hel. 2, 2 FIRM. err. 25, 1. 29, 4 SYMM. rel. 6, 2 *et passim.* ANON. de mach. bell. pr. militiam -ae vestrae tractantibus. VEG. mil. 4 pr. EPIST. pontif. Thiel Hil. 1, 2 vestra . . . veneranda -a. ALC. AVIT. epist. 56 quicquid -ae vestrae (*sc. viro illustrissimo Messiano*) . . . pietas . . . contulerit. ENNOD. opusc. 3, 187 p. 379, 21 PASS. coron. 5. GREG. M. epist. 1, 16ᵃ p. 18, 29 ad vestrae -ae (*sc. Mauricii imp.*) praesentiam. *saep.* COD. Theod. 2, 6, 1 (*a. 316*) per indulgentiam -ae n o s t r a e. 11, 28, 3 (*a. 401*). AVELL. p. 45, 9 *et passim.* CANON. Migne 56, 527ᴮ -ae nostrae placuit. 56, 681ᶜ *al.* VICT. VIT. 3, 3 nutum divini iudicii -a nostra secuta est (*sc. Hunirix rex Vandalorum*). COD. Iust. 1, 1, 1 pr. quos *populos* -ae nostrae regit temperamentum. de cod. confirm. 1 constitutiones . . . a nostra . . . -a positas. NOT. Tir. 59, 55ᵃ -ae nostrae. NOT. dign. or. 21, 6 adorata p r i n c i p a l i -a (43, 13 AVELL. p. 82, 20). AVELL. p. 604, 14 religiosa. 690, 8 sancta. VICT. VIT. 2, 42 *regis.* CORP. III 10596, 11. 14333. VIII 1179 *al.* INSCR. numm. Cohen V² p. 357 n. 101 -a temp(orum). *sic passim. cf.* NOT. Tir. 59, 55ᵇ -a regni nostri. 122, 134 -a regis nostri. *nota de senatu*: VOPISC. Prob. 11, 2. 4 quidquid iusserit vestra -a. 15, 4 LAMPR. Alex. 9, 1.

B *bestiarum*: PLIN. nat. 8, 23 tanta narratur -a *elephanti* contra minus validos (SOL. 25, 6). 8, 48 l e o n i . . . -a in supplices *est* (8, 56 SOL. 27, 15). 11, 27 *apes* tardantes sine -a puniunt.

II *rerum*: **A** *generatim*: CIC. Verr. 6, 115 nostri imperii. QVINT. inst. 7, 4, 18 iuris. PLIN. epist. 6, 29, 9 legis. CLAVD. 17, 235 gurgitis *Nili*. SACR. Leon. p. 350 benedictionis sanctae. *nota*: AVG. mor. eccl. 1, 7, 12 *habet potestas dei* et severitatem vindicandi et -am liberandi. *cf. p. 1335, 3 et 1335, 78.* **B** *speciatim, caeli vel tempestatis*: GRATT. 295 tepida indulget terris -a mundi (*i. caeli*). COLVM. 2, 9, 16 h i e m i s (5, 5, 6 AMM. 18, 7, 5). 4, 23, 1 mitis ac temperata . . . c a e l i -a (LVCAN. 8, 366. FLOR. epit. 3, 3, 13 soli caelique. SOL. 16, 3 de caelo magna -a *est.* PANEG. 2, 12 meridiani caeli. AVSON. 298, 8 -a caeli mitis. AMBR. hex. 2, 3, 12 p. 51, 3 EVSTATH. Bas. hex. 5, 5 p. 914ᴬ ALC. AVIT. carm. 1, 222 DRAC. Orest. 949). COLVM. 9, 13, 4 diei. 11, 3, 9 nascentis anni. PLIN. epist. 5, 6, 4 aestatis mira -a. APVL. Socr. 18 p. 160 ventorum. NEMES. ecl. 1, 8 p r i m i . . . solis. SOL. 51, 1 *Attacis* temperies praerogativa miram aeris -am subministrat. PANEG. 4, 18 veris autumnive. AMBR. epist. 68, 1 aeris. hex. 4, 5, 21 revocat aurarum -am (5, 10, 30). 5, 10, 30 t e m p o r i s (BOETH. categ. 4 p. 267ᴰ verni temporis). PRVD. c. Symm. 2, 1013 tempestatis -a laeta serenae.

iuncturae selectae: **1** ***nominales***: **a** *substantiva*: -ae admiratio: SEN. clem. 1, 1, 9. apex: AMBR. epist. 51, 12. ara: TAC. ann. 4, 74. argumentum: QVINT. decl. 247 p. 13, 27. bonum: SOL. 25, 6. cura: AMBR. fid. 3, 1, 2. documentum: LIV. 33, 12, 7 SVET. Aug. 51. exemplar: TAC. ann. 12, 37. e x e m p l u m: VELL. 2, 100, 4 CVRT. 8, 14, 41 PLIN. nat. 8, 56 AMM. 17, 12, 12. f a m a: LIV. 21, 48, 9 *al.* SEN. dial. 4, 34, 2 TAC. hist. 4, 63 *al.* FRONTO p. 209, 3 N. PANEG. 5, 19. fides: PANEG. 5, 7. g l o r i a: TAC. hist. 1, 75 MARCIAN. dig. 48, 19, 11 pr. PANEG. 9, 20. habitus: SEN. clem. 1, 3, 1. humanitas: FAVST. REI. grat. 2, 5 p. 68, 26. index: PLIN. nat. 11, 108. indicium: PLIN. nat. 11, 145 SOL. 27, 15. insigne: PLIN. nat. 16, 7. iudicium: CIC. Marcell. 12. laus: CIC. Lig. 10 QVINT. inst. 8, 5, 10. lex: VVLG. prov. 31, 26. locus: CIC. ad Brut. 2, 7, 5 LAVD. [Turiae] (Corp. VI 1527) 2, 20. monumentum: CIC. Deiot. 40 Phil. 5, 39 LIV. 37, 6, 6 VELL. 1, 12, 5. munus: SEN. benef. 3, 23, 3 FILASTR. 92, 4. natura: SEN. clem. 1, 3, 1 PANEG. 7, 20. oblivio: SEN. dial. 4, 5, 3. occasio: SEN. suas. 6, 13 SEN. clem. 1, 21, 4 SVET. Nero 10. officium: AVG. ord. 2, 10, 29. opinio: LIV. 43, 1, 2. opus: SEN. clem. 2, 7, 3. ostentus: TAC. ann. 12, 14. pars: AMM. 17, 8, 4. praefatio: SVET. Dom. 11. redundantia: TERT. paenit. 7. sensus: APVL. mund. 34. signum: TAC. ann. 3, 22 VVLG. Esth. 4, 11. 8, 4. simulatio: CIC. Phil. 6, 16. s p e c i e s: CIC. Phil. 2, 116 ad Brut. 1, 2, 5 SEN. clem. 2, 4, 4 AMM. 29, 1, 21. 30, 8, 2. spes: LIV. 36, 12, 6 QVINT. inst. 9, 2, 90 TAC. ann. 1, 57 SVET. Aug. 27. studium: SPART. Hadr. 5, 5. summa: CIC. Lig. 29. tenor: SVET. Dom. 10. testimonium: CIC. Att. 7, 2, 7. titulus: TAC. hist. 1, 71. triumphus: PANEG. 9, 12. **b** *epitheta*: abscisa: SEN. clem. 1, 2, 2. admirabilis: CIC. Lig. 6. caelestis: TERT. paenit. 7. consimilis: VAL. MAX. 5, 1, 1c. desperanda: LIV. 28, 25, 13. dissoluta: PLIN. paneg. 80. divina: TERT. pudic. 18 p. 260, 28 CASSIOD. var. 11, 5, 6. effusa: TAC. ann. 6, 30. experta: LIV. 3, 2, 5 *al.* felix: SEN. dial. 12, 13, 4. fortuita: PLIN. nat. 8, 56. generalis: FILASTR. 138, 3. hilaris: MART. 12, 6, 3. hospitalis: PLIN. nat. 6, 84. immensa: HIER. mon. Pachom. inaudita: CIC. Marcell. 1. ineffabilis: HIER. adv. Pelag. 1, 22 p. 718. 3, 6 p. 788. insidiosa: CIC. Att. 8, 16, 2. inveterata: SOL. 53, 14. inusitata: CIC. Marcell. 1. iusta: PANEG. 8, 2. m a g n a: COLVM. 7, 3, 25 SOL. 16, 3 GALLICAN. Avid. 12, 8. media: OV. Pont. 3, 6, 7. mira: PLIN. epist. 5, 6, 5 SOL. 51, 1. mirabilis: SEN. clem. 1, 5, 4. mitis: IVST. 38, 9, 10. nota: SEN. benef. 3, 23, 3 clem. 1, 21, 4 DRAC. laud. dei 3, 595. nova: CLAVD. 3, 47. omnis: AMPEL. 2, 7. operosior: PANEG. 10, 21. parcens: DRAC. satisf. 165. paterna: QVINT. decl. 377 p. 421, 16. placabilis: LIV. 26, 14, 2. popularis: CIC. Att. 10, 4, 8. promiscua: SEN. clem. 1, 2, 2. publica: PS. QVINT. decl. 14, 2 TAC. ann. 14, 48. pulchra: STAT. silv. 3, 4, 73. pura: HIER. epist. 21, 40, 1. quanta: OV. trist. 4, 4, 53. 5, 4, 19. rarior: SEN. clem. 1, 5, 4. saevior: HIER. epist. 98, 3 simplex: DRAC. satisf. 191. singularis: CIC. p. red. in sen. 17. stulta: IVV. 1, 17. s u m m a: VAL. MAX. 5, 7, 2 QVINT. decl. 247 p. 15, 4 PANEG. 12, 24. talis: SVET. Tib. 53. t a n t a: OV. trist. 2, 125 PLIN. nat. 8, 23 CAPITOL. Aur. 13, 6. tepida: GRATT. 295. tuta: PANEG. 7, 10. vetus: IVV. 6, 160. victrix: RVT. NAM. 1, 69. violentior: CLAVD 28, 306. vulgaris: SEN. benef. 3, 23, 3 clem. 1, 2, 2. vulgata: LIV. 36, 12, 6.

2 ***verbales***: **a** *subiectum*: -a accidit: SEN. clem. 2, 5, 1 rationi. aequat: CLAVD. 8, 277 deos nobis. apparet: SEN. clem. 1, 5, 2. cedit: SEN. clem. 1, 9, 6 tibi. competit: TERT. pudic. 18 infidelibus. corrumpit: CLAVD. 3, 47 mores. decet: SEN. clem. 1, 3, 3 regem. 1, 16, 1. deest: VOPISC. Aurelian. 44, 1 SVLP. SEV. chron. 1, 24, 7. favet: PS. AVG. serm. ed. Caillau suppl. 2, 53, 1. indulget: IVV. 6, 160 porcis. manet: PROP. 2, 28, 47. mitigat: RVT. NAM. 1, 69 vires. opitulatur: HIER. epist. 100, 7. perducit: SEN. clem. 1, 10, 2 ad salutem. pervenit: SEN. clem. 1, 5, 4 in quamcunque domum. praeparat: VVLG. prov. 11, 19 vitam. praestat: SEN. clem. 1, 5, 4 *domum* felicem. 1, 11, 4. 1, 19, 6. praesto est: CATVLL. 64, 137 tibi. recedit: DRAC. laud. dei 3, 595. stat in conspectu: SEN. clem. 1, 1, 9. sita est: CVRT. 8, 8, 8 in . . . ingeniis. sitit: SEN. epist. 113, 21. succurrit: SEN. clem. 1, 2, 1 innocentiae. **b** *obiectum*: -am adulari: VAL.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Max. 3, 3, 1. agnoscere: Liv. 45, 22, 4. audire: Caes. Gall. 2, 31, 4. capessere: Tac. ann. 12, 11. cognoscere: Cic. Lig. 19 epist. 15, 15, 2 Liv. 45, 8, 5. colere: Sen. clem. 1, 2, 1. commemorare: Liv. 36, 14, 8 Cvrt. 9, 1, 23. communicare: Cvrt. 8, 8, 12. confirmare: Cic. rep. 2, 27. consulere: Paneg. 4, 14. convertere: Cic. Verr. 6, 115. decorare: Cic. Lig. 6 laude. deponere: Val. Max. 2, 7, 11. discere: Sen. dial. 12, 16, 6. edocere: Tac. ann. 4, 50. effundere: Sacr. Leon. p. 350. egredi: Tac. ann. 3, 24. elicere: Tert. patient. 13. *cf.* Paneg. 12, 44. exhibere: Svet. Iul. 75 Nero 10. exorare: Ps. Avg. serm. ed. Caillau 67, 2. expectare: Vell. 2, 57, 1 Tac. ann. 15, 35. experiri: Cic. epist. 15, 15, 2 Liv. 26, 14, 2 *al.* Cvrt. 6, 4, 24 *al.* Tac. ann. 5, 6 *al.* expetere: Tac. ann. 11, 32. extorquere: Hier. adv. Pelag. 3, 10 p. 793. ferre: Octavia 835. Tac. hist. 3, 19 -am (*i. famam -ae*) . . . laturos. foedare: Cvrt. 5, 7, 1. in procinctu habere: Sen. clem. 1, 1, 4. impedire: Cic. Lig. 15. impertire: Avson. 419, 40. impetrare: Paneg. 9, 6 (imperare *trad.*). incusare: Amm. 16, 5, 12 interpretari: Vell. 2, 83, 2. invitare: Tert. pudic. 18. invocare: Sen. clem. 1, 2, 1. laudare: Cic. Cluent. 105 ad Brut. 1, 15, 10 Qvint. inst. 9, 2, 28 Svet. Vit. 14 (collaudare: Cic. Att. 9, 16, 1). mereri: Tac. hist. 2, 48 Hier. adv. Pelag. 2, 11 p. 754 Vvlg. Ios. 11, 20. novisse: Sen. contr. 7, 8, 6. nuntiare: Filastr. 138, 3. obstringere: Tac. ann. 13, 11. occupare: Paneg. 12, 34. offerre: Tac. ann. 2, 42. ostendere: Cvrt. 7, 6, 17. parare: Sen. clem. 1, 1, 9 Tac. ann. 2, 10 Mart. 1, 104, 21. praedicare: Paneg. 10, 8. praestare: Vell. 2, 57, 1 Val. Max. 5, 1 pr. Sen. clem. 2, 5, 1 Svlp. Sev. Mart. 22, 4. praeterire: Cic. Marcell. 1. precari: Tert. orat. 7. probare: Cic. off. 1, 88. procurare: Tert. ieiun. 7. prosequi: Gallican. Avid. 13, 1 acclamationibus. reducere: Capitol. Max. Balb. 17, 4. refutare: Comm. apol. 761. servare: Gallican. Avid. 12, 3 Lampr. Alex. 28, 5. sperare: Qvint. decl. 377 p. 421, 16. tenere: Ambr. paenit. 1, 16, 88. terrere: Ov. Pont. 4, 1, 25. tueri: Lampr. Alex. 28, 5. vincere: Ov. Pont. 2, 2, 121 trist. 4, 8, 39 Vell. 2, 69, 6 Flor. epit. 4, 2, 92. violare: Nep. Alc. 10, 3. **c** *ablativus*: -ā uti: Cic. Att. 14, 22, 1 Pvblil. P 51 Caes. Gall. 2, 14, 5 Nep. Alc. 5, 6. Val. Max. 5, 1, 1c in Perse. Plin. epist. 6, 29, 9.

syn.: abstinentia (Svet. Dom. 10), benignitas (Liv. 37, 6, 6 Paneg. 10, 33), bonitas (Filastr. 92, 4 Evgraph. Ter. Ad. 986), civilitas (Svet. Aug. 51), humanitas (Rhet. Her. 2, 31, 50 Cic. ad Q. fr. 1, 1, 25 Hirt. Gall. 8, 21, 2 Val. Max. 5, 1 pr. Sen. benef. 6, 29, 1), lenitas (Cic. Att. 14, 19, 2 Bell. Afr. 86, 2. 92, 4 Plin. epist. 8, 22, 1), mansuetudo (Cic. Verr. 6, 115 ad Q. fr. 1, 1, 25 Caes. Gall. 2, 14, 5 *al.* Cod. Theod. 11, 28, 5), misericordia (Sen. benef. 6, 29, 1 *al.*), moderatio (Val. Max. 5, 1 ext. 3 Cvrt. 5, 3, 15 Svet. Iul. 75), modestia (Cic. inv. 2, 164), placabilitas (Cic. off. 1, 88), temperantia (Cic. inv. 2, 164 *al.*).

opp.: atrocitas (Tac. ann. 12, 32), crudelitas (Cic. Att. 8, 9, 4 Sen. clem. 2, 4, 1 *al.*), duritia (Hier. epist. 108, 19), saevitia (Cic. part. 11 Cvrt. 3, 12, 25), severitas (Cic. ad Brut. 1, 2, 5 Val. Max. 8, 1 absol. 6 *al.*), vindicta (Paneg. 9, 13). *Hoppe.*

verba in 'leo' desinentia . . . defleo deflevi, **cleo** (?), clēvī, oleo, olevi *eqs.* Prisc. gramm. II 488, 19. *dittographiam codd. verbi* oleo *subesse conicit Struve. conferasne* clemens?

cleomachius *v. nom. propr.*

?**cleomena** Pol. Silv. nom. anim. chron. I 544, 14 *inter nomina natantium.*

clinopodion quem multi **cleonīcon** (clionicon *codd.*, κλεόνικον *gr.* 3, 95 W.) aut ocim⟨o⟩ides aut zopyrion (zopiapan *codd.*, Ζωπύριον *gr.*) dicunt Diosc. 3, 105. *idem huius herbae nomen latet:* Plin. nat. 24, 137 clinopodium alii cleopicetum (*codd.*), alii zopyrontion, alii ocimoides appellant (1, 24, 87).

cleōnium (cliōnium), -ī *n.* (cleōnia, -ae *f.*?), κλεωνία, κλεώνιον, *nomen herbae.* Diosc. 1, 28 elenium . . . clieonium vocant (*cf. gr.* 1, 28 W. ἑλένιον . . . οἱ δὲ κλεώνιον [κλεωνίαν *var. lect.*], *Vind.* κλεωναίαν). Gloss. III 558, 48 clinionium i. elenius (*i.* ἑλένιος). 573, 10 [para] ceinonia (clionia *latere videtur*) i. enula (*sc. inula*) Campana. 622, 42 climonium id est elimum (*i.* helenium). *Mbr.*

clepo, -psī, -ptum, -ere [*idem q. got.* hlifan '*furari*'; *cf. e. gr.* κλέπτειν, *boruss.* au-klipts '*absconditus*', *hibern.* cluain '*dissimulatio, deceptio*'; *v. Strachan, Bezzenbergers Beitr. 20, 14*]. *de origine:* Varro ling. 7, 94 clepsere dixit *Lucilius* (*v. p. 1338, 4*), unde etiam alii -ere, id est corripere, quorum origo a clam, ut sit dictum clapere, unde -ere e ex a commutato . . .; potest vel a graeco dictum κλέπτειν -ere. Gramm. suppl. 238, 12 -ere dicunt Graeci furari. Non. p. 20 -ere est furari, tractum a κλοπῇ, verbo graeco (Gloss. V 649, 33). Gloss. -it κλέπτει, subripit, rapit (*cf.* V 565, 20 crepit rapit). -ere deripere, furare. *formae: fut. ex.* clepsit (*i. clepserit*) *l. 84 et p. 1338, 2. perf.* clepsēre: *p. 1338, 4. nota* clepare: Isid. orig. 18, 12, 1 quod -et *clipeus*, id est celet corpus . . . ἀπὸ τοῦ κλέπτειν. *cf.* clipeo *p. 1350, 75. 77. inde a* Plavto. [Plavt. Truc. 272 *fort. leg.* quia -is tibi (accepisti *trad.*) armillas. Sen. Herc. f. 799 se tegmine ingenti tegit (clepit *A*).]

1 *proprie i. q. clam furari:* **a** *absolute:* Plavt. Pseud. 138 rape, -e, tene. Cic. rep. 4, 3 rapere . . . et -ere discunt. Liv. 22, 10, 5 (*ex rogatione pontificis m.*) si quis clepsit, ne populo scelus esto neve cui -ptum erit. **b** *cum obiecto:* Cic. leg. 2, 22 sacrum sacrove commendatum qui clepsit rapsitve (*cf.* Prvd. psych. 562 quod rapere et -ere est avideque abscondere parta). Lvcil. 1118 aliquos ibi⟨si⟩ abreptos -sēre foro qui. Acc. trag. 212 *agnum* clam Thyestem -ere ausum esse e regia. 535 *ignem* doctus Prometheus -isse dolo *cluet.* Manil. 1, 27 -isset furto mundum. **2** *translate:* **a** *i. q. aucupari, clam audire:* Pacvv. trag. 185 sermonem hic nostrum ex occulto -psit. Acc. trag. 293 ut ne quis nostra auribus verba -ret. **b** *i. q. subtrahere, subducere:* Varro Men. 342 se . . . opificio non probiter -ere. Sen. Med. 156 -ere sese.

deriv.: cleptare (*de* clipeus *cf.* Vel. gramm. VII 68, 12 *al.*).

cleps fur Gloss. V 349, 51. *cf. c.* clepere, cleptare, κλέπτειν. *v. etiam p. 1337, 67 sq.* *Hoppe.*

?**clepsimenon** (κλεπτόμενον *vel* κλοπιμαῖον *Goetz*) furtivum Gloss. III 147, 48.

clepsydra, -ae *f.*, κλέψυδρα. Gloss. IV 35, 19 vas aquarum, quam iudices habent propter horas nocturnas (orationis? *Goetz, nisi forte cogitavit de usu infra l. 45 sq. laudato*) metiendas (*cf.* 495, 47 [iudaei *pro* iudices]. V 178, 11). V 277, 50 horologium dictum est a furti (furto? *Goetz*) aquarum. hoc vas habent [vel in navibus] iudices ad tempora metienda scholasticis dicentibus. IV 216, 42 per quo(d) (h)or(a)e colliguntur (*cf.* 434, 27. V 176, 34. 277, 44). V 494, 20 clepsidra ca⟨p⟩sella (*corr. Goetz*). *de constructione cf.* Mart. Cap. 8, 860 *l. 48 sq.* *varie corrumpitur in codd., ex. gr.* calypsidra, clipsidra, clemsedra *al.* Not. Tir. 107, 36 clepsedra. *legitur inde a* Cic.

1 *generatim:* Sen. epist. 24, 20 -am non extremum stillicidium exhaurit, sed quicquid ante defluxit. Mart. 6, 35, 6 iam de -a, Caeciliane, bibas. Veg. mil. 3, 8 p. 85, 2 in quattuor partes ad -am sunt divisae vigiliae. Avg. mus. 1, 13, 27 non inspecto horologio vel -a vel aliqua huiuscemodi temporum notatione. Vindic. med. 31 hoc saepius contigit . . . sicut in -is, cum acceptus spiritus prohibet transitum liquidorum humorum. Sidon. epist. 2, 9, 6 nuntium per spatia -ae horarum incrementa servantem. 2, 13, 4 spatia vitae . . . per horarum disposita -as. **2** *speciatim:* *usus rhetorum:* Cic. de orat. 3, 138 hunc non declamator aliqui ad -am latrare docuerat, sed . . . vir summus. Tusc. 2, 67 cras ergo ad -am (*i. disputemus*). Plin. epist. 1, 23, 2 *causam agenti* silentium -a iudici. Symph. 225 tit. Qverol. p. 34, 9 de -a respondisse hominem putes. *adde supra l. 17 sqq.* *inde de tempore ad loquendum concesso:* Mart. 6, 35, 1 septem -as magna tibi voce petenti, arbiter . . . dedit (8, 7, 3. Plin. epist. 6, 2, 4 consuetudo binas vel singulas -as . . . dandi et petendi). Plin. epist. 2, 11, 14 duodecim -is quas spatiosissimas acceperam, sunt additae quattuor. 6, 2, 6 paucioribus -is praecipitamus causas, quam diebus explicari solebant. *usus astronomicus:* Macr. somn. 1, 21, 12 fundus *vasis* erat in modum -ae foratus. Mart. Cap. 8, 847 multiplici enim -arum appositione monstratum omnia signa paria spatia continere. 8, 860 luna autem minor est orbe suo sexcenties quod -is intellegi potest (*al. codd. aliter*). duobus enim vasis aeneis fusilibus positis, inferius vacuum, aliud superius aqua plenum pone. *Elsperger.*

cleptēs (-a?), -ae *m.*, κλέπτης, *i. q. fur:* Plavt. Truc. 102 dum illi agant ⟨ceteri -ae⟩ (*om. duo haec verba codd., sed supra* illi *rubricator codicis B addit:* s̄s ceteri -ae). *cf.* Gloss. V 179, 32 -es (-us *codd.*) gippus (?) vel fur. 521, 24 c[e]leptes vel fur.

clepto, -āre [*a* clepere *ductum esse videtur. Th.*]. *i. q. clam furari:* Cypr. Gall. exod. 827 doloso perfidus ingenio . . . -at. 881 qui vitulum -at. [Tert. adv. Marc. 5, 6 p. 589, 11 quibus modis gloria nostra a creatore sit -anda *prop. Kroymann*, deputanda *trad.*] *Hoppe.*

clēricālis, -e *a* clericus. Hil. op. hist. frg. 2, 11 ad -em dignitatem promoti. Novell. Valent. 34, 3 ad -e munus accedere. Avell. p. 367, 29 in militiam provehi -em (Sidon. epist. 4, 4, 1 militia -i). Epist. pontif. 555 Thiel (Hil. 8) 3, 5 in omni generi officii -is (Sidon. epist. 4, 22, 5 homines -is officii. Conc. Turon. a. 567 p. 128, 6 depositus ab omni officio -i). 591 Thiel (Felix 1) 8 praeter ordinem -em (Leo M. epist. 6, 3 -is ordinis . . . merita. Ildef. vir. ill. 13 -bus instructus ordinibus). Sidon. epist. 6, 7, 2 -is tirocinii in nobis reptantia rudimenta tueamini (Ven. Fort. vita Marcelli 5, 17 cum adhuc -i tirocinio celaretur). 7, 2, 3 militia illis in -i potius quam in Palatino decursa comitatu. Op. imperf. in Matth. 1 p. 624 facit peccatum laicus usurpans sibi opus -e. Alc. Avit. epist. 75 p. 91, 25 -is nequitiae. Epist. pontif. Cassiod. var. p. 390 ut . . . ecclesiastica privilegia respuentes suppresso nomine -i ad iudicia publica convolarent. Conc. Epaon. a. 517 p. 19, 18 -is ministerii. Turon. a. 567 p. 134, 17 auxiliante Christo circumsaepto -i choro. Vita Caes. Arel. 2, 20 -i habitu.

***clēricātus**, -ūs *m.* [*a* clericus. *Th.*]. *gen. sing.* clericati: Greg. Tvr. vit. patr. 16, 2 -i (*var. lect.* -us) honore venerabilem. [*it.* chericato, *francog.* clergé. *M.-L.*]

i. q. officium clerici: Ps. Cypr. singul. cler. 44 inhabiles esse pro -us dignitate. Epist. pontif. (Siricius) Migne 13, 1145^A nulli umquam laico liceat honorem -us adipisci (Hier. epist. 51, 1 -us honore non abuti in superbiam [57, 12]. 60, 10 -um non honorem intellegens, sed onus

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[82, 8]. IVLIAN. epit. novell. 4, 9 si quis monachus constitutus -us honorem acceperit. CANON. Migne 56, 509^{C} in -us honorem vel exiguum subrogare. *et saepius*). HIER. in Is. 58, 10 p. 695 ordinationem -us . . . tribuere (PS. PRIMAS. in I Tim. p. 669^{B}). hom. Orig. in Ier. 7 p. 809 si ordinem -us et mereamur et habeamus (LEO M. epist. 156, 6 p. 1132 ab ordine -us . . . pellantur. GREG. TVR. vit. patr. 17 pr. -us ordinem sortitus est. GREG. M. epist. 5, 16 ad -us ordinem vel potiorem forte gradum promoveri. *et saepius*). HIER. epist. 51, 1 arrogantia -us. 52, 5 officium -us (CASSIAN. conl. 4, 20, 3 -us ambit officium. EPIST. pontif. Löwenfeld Pelag. 39 POMER. 2, 4, 3. EPIST. pontif. Cassiod. var. p. 391, 8, 4 tacito -us officio. GREG. TVR. Franc. 8, 15 ad -us officium. advenisset. GREG. M. dial. 4, 57 *al.*). epist. 125, 8 si -us te titillat desiderium. adv. Iovin. 1, 34 illis -us donant gradum (COD. Theod. 16, 2, 36, 1 [*a. 401*] quos a publici laboris actu et gradus -us . . . et sanctior vita defendit. CASSIAN. inst. 11, 14 tit. quemadmodum cenodoxia -us gradum suggerat ambiendum. 11, 14 nonnumquam -us gradum et desiderium presbyterii vel diaconatus immittit). RVFIN. hist. mon. 1 p. 397^{B} -um vel sacerdotium. AVG. epist. 35, 2 subdiaconus . . . a -u remotus est (*cf.* MAR. MERC. Nest. Eph. synod. p. 201 clericum . . . a -u submovendum). *ibid.* -um amiserat. 60, 1 si desertores monasteriorum ad militiam -us eligantur (GREG. M. epist. 4, 11 -us nullatenus permittantur habere militiam). 126, 3 si ei -us sarcinam nolenti nullus imponeret (126, 7 -um mihi non imposuisset). *ibid.* ad suscipiendum -um (126, 6. 12). 185, 45 -um accipiat vel ad -um redeat vel in -u maneat (LEO M. epist. 1, 1 p. 593 in quibus ecclesiis -um aut acceperant aut receperant). c. Cresc. 1, 1, 1 nulla functione -ui astrictus. in psalm. 61, 23 -um quaereret in ecclesia. serm. 355, 6 non eis aufero -um. un. bapt. 12, 20 nec ad -um admittuntur, sive ab haereticis rebaptizati sint, sive prius suscepti ad illos redierint. POSSID. vita Aug. 31 vixit . . . in -u (ISID. chron. II p. 473, 387). SVLP. SEV. dial. 3, 15, 2 obiurgatus . . . cur, qui nihil ante -um habuisset, equos aleret. COD. Theod. 14, 4, 8, 1 (*a. 408*) qui ad -us se privilegia contulerunt. NOVELL. Valent. 3 tit. de successionibus curialium, qui ad -um transierunt (15 tit.). AVELL. p. 329, 25 ad -um . . . applicari. HYD. chron. II p. 23, 108. SIDON. epist. 7, 9, 12 solam -us diuturnitatem. 7, 9, 14 ad -um de saeculari professione translatus est. LVP. EVPHRON. epist. p. 66^{C}. OP. imperf. in Matth. 53 p. 935 gratia fidei omnibus a deo praestatur, gratia autem -us non omnibus, sed dignis. ALC. AVIT. epist. 28 p. 59, 1. ENNOD. epist. 1, 7, 2 p. 16, 2 in aucupium trahitur male creduli interpretis -us. GREG. TVR. Franc. 4, 4 uxorem, quam post -um reliquerat. 4, 18 ad -um accedens. 6, 13. 39 ad -um deductus (*cf.* THEOD. MOPS. in I Timoth. 3, 2 p. 101 ad functionem -us produxerint). COD. Iust. 1, 3, 16 quisquis censibus fuerit adnotatus, invito agri domino ab omni temperet -u. 1, 3, 54, 7 qui in monasterio vel -u perseveraverint. GREG. M. epist. 1, 40 a -u in monachicam conversionem venire. 13, 7 ad -us ministerium promovendi. *et saepius.*

***clēricus**, -a, -um, κληρικός. GLOSS. hereditarius, sors dei.
adi.: CYPR. epist. 1, 1 in -o ministerio constituti. *ibid.* qui in ecclesia domini ordinatione -a promoventur (38, 1 in ordinationibus -is). 9, 2 epistulae -ae veritas. *adde nom. propr.* [*it.* chierico, *francog.* clerc. *M.-L.*]

substant. clēricus, -ī *m.*: *qui cultui divino in ecclesia catholica addictus est* (*opp.* laicus). *definitiones*: HIER. epist. 52, 5 -us qui Christi servit ecclesiae, interpretatur primo vocabulum suum et nominis definitione prolata, nitatur esse quod dicitur. si enim κλῆρος graece, sors latine appellatur, propterea vocantur -i, vel quia de sorte sunt domini, vel quia ipse dominus sors, id est pars -orum est. AVG. in psalm. 67, 19 et cleros et -os hinc appellatos puto, qui sunt in ecclesiastici ministerii gradibus ordinati, quia Matthias sorte electus est, quem primum per apostolos legimus ordinatum (ISID. orig. 7, 12, 1). COD. Theod. 16, 2, 2 (*a. 319*) qui divino cultui ministeria religionis impendunt, id est hi, qui -i appellantur. GREG. M. epist. 13, 50 p. 415, 3 sciendum est, quia in eadem constitutione LI capitulo legitur appellatione -orum etiam presbyteros et diaconos contineri. verba autem legis ista sunt 'presbyteros autem et diaconos et lectores et cantores, quos omnes -os appellamus'. ISID. orig. 7, 12, 2 generaliter -i nuncupantur omnes, qui in ecclesia Christi deserviunt, quorum gradus et nomina haec sunt (*sequitur enumeratio*). eccl. off. 2, 1, 1. 2. 2, 3, 1 duo sunt genera -orum: unum ecclesiasticorum sub regimine episcopali degentium, alterum acephalorum, id est sine capite, quem sequantur ignorantium. CYPR. epist. 1, 1 ne quis de -is et dei ministris tutorem vel curatorem testamento suo constituat. 29 oportuit me per -os scribere. 43, 3 confessoribus et -is urbicis (*cf.* VICT. VIT. 3, 39 confessorum, id est ecclesiae Carthaginis -orum). 80, 1 universi -i sub ictu agonis constituti. PS. CYPR. *tit. libri*: de singularitate -orum (*cf.* MAR. MERC. Cyrilli Alexandrini epistula ad -os). *ibid.* 1 ne -i cum feminis commorentur. 19 ut a -is ad communitatem femina magis quam masculus eligatur. *et saepe.* COMM. instr. 2, 34 tit. -is. ANTH. 254, 40 -us ut fiam. ITIN. [Silv.] 7, 2 -i vel monachi (11, 3. 15, 5. 20, 8. HIER. epist. 14, 8, 1 alia . . . monachorum est causa, alia -orum. -i pascunt oves, ego pascor. 48, 2 -os et monachos et continentes. 52, 4. 5 *al.* 60, 10 relicto foris -o duritiae se tradiderat monachorum. AVG. epist. 60, 1 sicut vulgares dicunt 'malus choraula bonus symphoniacus est', ita idem ipsi vulgares de nobis iocabuntur dicentes 'malus monachus, bonus -us est'. in psalm. 132, 4 *et passim.* GREG. TVR. vit. patr. 6, 2 tunc abba ista . . . puerum -um fecit [*i. monachum*]. VITA Caes. Arel. 1, 11 ordino et officio -us, humilitate, caritate, obsequio monachus permanebat). ITIN. [Silv.] 14, 1 sanctus presbyter ipsius loci et -i. 16, 5 episcopum vel -os. 21, 3. 44, 3. 45, 2. 49, 2 HIL. ad Const. 1, 1. 8. syn. tit. -is Tolosanis. c. Const. 11 -i fustibus caesi. OPTAT. 3, 1 p. 68, 18. 3, 11 p. 97, 12 hominibus fidelibus et -is. PRISCILL. tract. 2, 48. AMBR. off. 2, 27, 134 episcopus ut membris suis utatur -is. 2, 29, 150. epist. 63, 64 patres in concilio Nicaeni tractatus addidisse, neque -um quemquam debere esse, qui secunda coniugia sortitus sit. 81, 2 *al.* HIER. epist. 1, 12, 1 -i (*sc. fossarii*), quibus id officii erat, cruentum linteo cadaver obvolvunt. 22, 28, 4 sponsos magis aestimato quam -os. 60, 10 fit -us et per solitos gradus presbyter ordinatur. 79, 2. 125, 17 sancti sunt -i . . . ita ergo age et vive in monasterio, ut -us esse merearis. *al.* vir. ill. 53 hom. Orig. in Ier. 7 p. 809. tract. in psalm. 100 p. 157, 29 omnes -os meos et laicos fideles habebam (AVG. serm. 96, 6. 211, 4 laicis et -is. PS. AVG. comm. praef. serm. ed. Mai 106, 4 non solum saecularibus et laicis, sed etiam -is. 134, 3 SVLP. SEV. chron. 2, 35, 2. COD. Theod. 16, 5, 52 [*a. 412*] tam sacerdotes quam -i laicique. SALV. gub. 5, 52 FVLG. RVSP. fid. 84. GREG. M. epist. 2, 13 p. 111, 13 -os ex laicis ordinari. 11, 24 CAES. AREL. suggest. p. 297 testam. 27 *et saepe*). HIER. in Mich. 1, 2 p. 457 RVFIN. hist. mon. 1 p. 394^{B}. apol. adv. Hier. 2, 5 sponsos magis aestimes quam -os. AVG. civ. 22, 8. epist. 78, 4 in episcoporum concilio constitutum est nullum -um, qui nondum convictus sit, suspendi a communione debere. serm. 46, 39. 114, 4. 137, 7. 356, 14 delebo eum de tabula -orum. in euang. Ioh. 51, 13 serm. ed. Mai 105, 1 *et saepe.* SVLP. SEV. chron. 2, 32, 2. 2, 51, 2 *al.* COD. Theod. 16, 2, 2 (*a. 319*) -i ab omnibus omnino muneribus excusentur. 4, 7, 1 (*a. 321*) -is amplius concedimus, ut, cum suis famulis tribuunt libertatem, non solum in conspectu ecclesiae ac religiosi populi plenum fructum libertatis concessisse dicantur, verum etiam *eqs.* 12, 1, 163 (*a. 399*) si qui ex secundo divi patris nostri consulatu curiam relinquentes -orum se consortio manciparunt. 16, 2, 36 (*a. 401*) quicumque catholicae religionis -i intra eum modum, unde victus emendi vendendique usum lege praefinitum exercent, ab auraria pensione habeantur immunes. 5, 3, 1 (*a. 434*) curiali condicioni obnoxii -i. NOVELL. Mart. 5 *de testamentis -orum.* OROS. hist. 7, 19, 2 sacerdotes et -os, id est doctores. 7, 27, 9 episcopos et -os omissa turba populari (AVELL. p. 157, 2 catholicis episcopis -isque subveniretur et populis. p. 701, 18 quarum *urbium* -i vel populi. SIDON. epist. 4, 11, 4 -os opere, sermone populares . . . consolabatur). VINCENT. LER. 24 omnes -i, levitae et sacerdotes. AVELL. p. 2, 10. 4, 21. 29, 7. 33, 5. 59, 12. 66, 23. 77, 18. 194, 6. 330, 6 cuiuslibet inferioris ordinis -us. p. 606, 27 praesentibus -is et archimandritis. p. 703, 27 -is et abbatibus. *et saepe.* SIDON. epist. 1, 8, 2. 2, 1, 3 *al.* LVP. EVPHRON. epist. p. 66^{B} de -is . . . bigamis. VICT. VIT. 1, 15. 16. 3, 8. 38. 42 *al.* PAVL. PETRIC. Mart. 3, 433. ALC. AVIT. epist. 38 p. 67, 8 per -os legis alienae. 40 p. 68, 33. 41 p. 69, 13 *al.* ENNOD. epist. 1, 2, 3 p. 4, 3 -orum exercitatissimus maledictor. 3, 4, 4 p. 75, 5. 7, 10, 1 p. 179, 10. 7, 12, 2 p. 180, 27 et urbanus et -us. carm. 2, 74 tit. de varietate -orum. CASSIOD. var. 12, 13, 2 *al.* CONC. Epaon. a. 517 p. 19, 13 tit. de ordinationibus -orum. Aurelian. a. 538 p. 76, 4 tit. de -orum honoratorum furtis aut falsitatibus. p. 80, 4 de contumacibus -is *et saepissime similia, cf. indicem rerum plenissimum ap. Maassen, Mon. Germ. leg. III 1.* COD. Iust. 1, 3, 48, 5 locorum antistite et sub eo constitutis -is. 1, 3, 51 pr. 1 NOVELL. Iust. 11, 4. 37, 5. IVLIAN. epit. novell. 6, 4 qui litteras nescit, -us esse non potest. VEN. FORT. vita Marcell. 4, 15 venerandis operibus paene prius sacerdos quam -us (*cf.* MIR. Theclae 3 [171, 19] sacerdos cum -is). GREG. M. epist. 4, 24 p. 259, 18 de nuptiis -orum. 5, 15 p. 295, 17 disciplina ad vitam -orum custodiendam nulla est, sed tantummodo solum -is suis dominium exhibet. 11, 24 p. 285, 9 -os qui ab . . . episcopo exigente culpa in paenitentia commissi sunt. 11, 56^{a} p. 333, 16 -i extra sacros ordines constituti. 13, 2 p. 367, 5 letania -orum. 13, 50 p. 415, 1 de -o id est de clero eloquitur. p. 416, 18 si a -o . . . aditio contra episcopum fiat. *et persaepe.* BENED. reg. 61 CORP. V 7405. VIII 10640 INSCR. christ. Hisp. 299. 336. 479.

deriv.: clericalis, clericatus. *compos.*: conclericus.

clērocoelicus (CHIRON 11) *v.* sclerocoelicus.

nam cleros sors interpretatur, unde et hereditas graece **clēronomia** appellatur et heres **clēronomos** ISID. eccl. off. 2, 1, 1 (GLOSS. IV 216, 31 -os heres). *gr.* κληρονομία, κληρονόμος.

clērūchicus, -a, -um, κληρουχικός. EPIST. imp. Hadr. ad Quiet. (Corp. III 355^{B}) 8 c⟨leruc⟩hici agri (*explevit Waddington*).

clērūmenoe (clerumoene *codd.*) vocatur haec comoedia graece, latine Sortientes PLAVT. Cas. prol. 31. κληρούμενοι, *tit. comoediae Diphili.*

***clērus**, -ī *m.*, κλῆρος. *cf.* HIER. epist. 52, 5 *p. 1339, 57.* PS. RVFIN. in psalm. 67, 14 -os graece interpretatur, sors latine. EVCHER. instr. 2 p. 160, 8 ISID. eccl. off. 2, 1, 1 *supra l. 73* quaest. test. 15 orig. 7, 12, 1 GLOSS. IV 33, 25. 493, 12. *gen. sing.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-ūs: VEN. FORT. carm. 2, 9, 17 celsa Parisiaci clerus reverentia pollens.

1 *i. q. sors*: EPIST. imp. Hadr. ad Quiet. (Corp. III 355[B]) 3 in quantas particulas, ⟨q⟩uos ⟨cle⟩ros appellant. 6 ⟨eum modu⟩m, qui in vicinis civitatibus -orum nec maximus ⟨nec mi⟩nimus est. EPIST. procos. ad procur. (Corp. III 355[C]) 3 cum variam esse -orum mensuram cognoverim. 9. EPIST. procur. ad procos. (Corp. III 355[D]) 8 quae mensura esset -orum circa regionem Aezaniticam. ITALA Ier. 12, 13 (HIER. in Ier. *ad l.* p. 929 epist. 51, 1) -i (κλῆροι, VVLG. hereditatem) eorum non proderunt eis. VVLG. psalm. 67, 14 si dormiatis inter medios -os (κλήρων. PAVL. NOL. epist. 24, 3 id est sortes domini). I Petr. 5, 3 neque ut dominantes in -is, sed forma facti gregis ex animo. 2 *apud christianos, i. q. ordo, collegium clericorum*: TERT. monog. 12 ut solos qui sunt in -o monogamiae iugo astrinxerit. CYPR. epist. 14, 1 ut *infesta tempestas* etiam -i portionem sua strage perstringeret. 29 quos iam pridem communi consilio -o proximos feceramus. 34, 4. PS. CYPR. rebapt. 10 si a minore -o (*i. clericis*) per necessitatem *baptisma* traditum fuerit (AVELL. p. 64, 15 -i maioris). ITIN. [Silv.] 24, 2 episcopus cum -o. 25, 12. 39, 3 OPTAT. 1, 26 p. 28, 14. GAVDENT. serm. 8 p. 889[A] *ut* in -i ordine dignos altari divino ministros exhibeant. PRISCILL. tract. 2, 51 totius -i et plebis suscriptione (EPIST. pontif. Thiel episc. Tarrac. Hil. 14, 2 omnis -us et plebs eiusdem civitatis. AVELL. p. 100, 28 plebe -oque contradicente. p. 120, 22 -i et plebis atque omnium fidelium electio. p. 160, 20. 671, 19 VICT. VIT. 2, 41. GREG. M. epist. 1, 8 p. 10, 13 ecclesiam ... tam -i quam plebis destitutam desolatione. *saep. nota*: 1, 58 tit. Gregorius -o ordini et plebi consistenti Perusia [1, 78 tit. 2, 5 tit. Gregorius -o nobilibus ordini et plebi consistenti Neapolim. 2, 12 tit. 2, 40 tit. 3, 14 tit. *sic saepe*]). PRISCILL. can. 45 p. 129, 2 omnisque -us pacificus. DAMAS. epigr. 42, 4 pro reditu -i ... martyribus sanctis reddit sua vota sacerdos. ALTERC. Heracl. p. 133 episcopo sedente in cathedra cum omni -o. AMBR. off. 2, 24, 122 aut presbyter aut minister aut quisquam de -o. epist. 81, 2 in -o manere. 81, 14 quicumque in -o es domini, portio eius et possessio. HIER. epist. 69, 2 si apostolus non catechumenos in -um allegit sed fideles. 92, 3. DIDASC. apost. 72, 14 non est enim *diaconus* particeps consilii in -o. PRVD. perist. 4, 78 -us hic tantum peperit triumphum. PS. IGNAT. Mar. Castab. 5 tuum sanctum -um (*opp.* λαός). AVELL. p. 1, 14. 3, 12. 119, 27. 151, 18. 389, 1. 553, 6 -o, populo et monachis (SALV. gub. 4, 58 gravius est, si de -o aliquis quam si de populo fornicetur. GREG. M. epist. 3, 13 p. 172, 3 -i simul et populi. 9, 19 p. 53, 24 ecclesiarum quae pro peccatis a -o et populo destitutae sunt. 9, 232 p. 228, 3. 11, 58 p. 344, 19 -um et populum singularum civitatum. *al.*). AVELL. p. 611, 4 *al.* HYD. chron. II p. 23, 118. 29, 174 -us usque ad nuditatem pudoris exutus. p. 30, 186. VICT. VIT. 1, 15 cum -o venerabili (GREG. M. epist. 3, 66 p. 229, 25 venerabilem -um primae apostolicae sedis). 3, 14. 34 PS. VICT. VIT. pass. 15 ENNOD. opusc. 9, 11 p. 419, 1. 10, 10 p. 422, 4. CASSIOD. var. 8, 24, 2 -us vester. *al.* COD. IUST. 1, 3, 54, 5 vel monasterio vel -o sociare. IVLIAN. epit. novell. 4, 9 eiciatur de -o et sit privatus. 11, 1. 14, 1. 61, 3. VEN. FORT. carm. 4, 7, 13 spes -i. GREG. M. epist. 1, 8 p. 10, 22 pauperum ecclesiae tuae utilitatibus -ique (5, 48 p. 348, 2 una *portio*, quae -o praebenda sit, alia pauperibus. 11, 22 p. 283, 12. 11, 56[a] p. 333, 10). 4, 11 p. 244, 21 convenientibus (h)ieraticis cunctisque -i prioribus. 8, 10 p. 12, 24 quod hi qui saeculi actionibus implicati sunt in -o ecclesiae propere suscipiendi non sunt. 13, 1 p. 365, 7 acclamatum est eis ... ab omni -o vel senatu. 13, 46 p. 409, 20 *et saepe*. EVGIPP. Sev. 1, 2 PALLAD. hist. mon. I 5. LIB. pontif. p. 13, 6 -um composuit et distribuit gradus. p. 18, 7. 126, 3. CORP. V 2305 peto omnem -um. 8738. 8745 r(everentissimo) -o. XI 263, 6 INSCR. christ. Hisp. 519 christ. Rossi II p. 100, 12a, 5 quem ordo -i primum extollit in urbe. p. 164, 11, 6 christ. Leblant II 483, 9. CARM. epigr. 1387, 3 (*a. 573*) tuum rexit per tempora -um. 1387, 16. *nota*: PS. CYPR. rebapt. 12 -o (*i. clerico munere*) aliquo honoratus.

deriv. graecum: clericus. *Spelthahn.*

clētellae *v.* clitellae.

si quis casa(m) **cletem** (?) salina incenderit LEX Sal. 16, 2. *varia de interpretatione vocis protulerunt Behrend ad l.; Lamprecht, Deutsches Wirtschaftsleben im Mittelalt. I 15; Müllenhoff ap. Waitz, Das alte Recht d. sal. Franken 281sq.*

clēton (κλητόν) *v. nom. propr. s. v.* Polycletus.

clē(v)us *v.* clivus *p. 1356, 56 sq.*

? **clianītis**, -idis *f., nomen herbae ebuli?* GLOSS. III 621, 40 clianitidi id est evulu (557, 16 clianuti). *vix* clibanites.

? **cliba**, -ae *f.* EPIST. Alex. p. 215, 11 positaque ante eum in tabula ebenina ingens -a turis erat. *idem esse ac* gleba *recte suspicatus est Thurneysen, v. etiam* clibula. *Mbr.*

***clībanārius**, -a, -um *a* clibanus. *v. Fiebiger, PW. IV 21sq.*

1 *de equite cataphractis induto. cf.* PANEG. 10, 22 quam atrox visu? ... operimento ferri equi atque homines pariter obsaepti. -is in exercitu nomen est *eqs.* (*cf.* GLOSS. clibanari: quasi tunica ferrea ⟨muniti⟩ [*sic suppl. Rönsch*]). LAMPR. Alex. 56, 5 *Persarum* catafractarios, quos illi -os vocant, decem milia ... interemimus (AMM. 16, 10, 8). LYD. de mag. 1, 46 κλιβανάριοι· ὁλοσίδηροι. **a** *adi.*: COD. Theod. 14, 17, 9 (*a. 389*) scholae scutariorum et scutariorum -orum. NOT. dign. or. 5, 29 comites -i. 5, 40 equites primi -i Parthi. 6, 40. 7, 31. 11, 22 *fabrica* -a. *al.* **b** *subst.*: LACT. mort. pers. 40, 5 promoti militari modo instructi, -i, sagittarii prosequuntur. EVTR. 6, 9 regem *Armeniacum* cum septem milibus quingentis -is ... vicit (RVF. FEST. 15. 24). AMM. 16, 12, 22 norant enim licet prudentem ex equo bellatorem cum -o nostro congressum ... nocere non posse. VEG. mil. 3, 24 p. 117 bini catafracti equi iungebantur ad currum, quibus insidentes -i sarisas ... in elephantos dirigebant. nam muniti ferro nec a sagittariis, quos vehebant beluae, laedebantur. NOT. Tir. 120, 16. 132, 130. *adde*: PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24 p. 133 κλιβαναρίων.

2 *de pistore -o*: CORP. IV 677 Trebium aed. o. v. f. clibanari rog. (*non fabros vel negotiatores, sed pistores -os intellegit Zang.*).

clībanicius, -a, -um *a* clibanus. ISID. orig. 20, 2, 15 clibanitius *panis* in testa coctus (GLOSS. V 179, 34).

clībanīrius, -ī *v. l. 13.*

clībanītēs (-is) *adi.* [κλιβανίτης, κριβανίτης. *Th.*] *fere i. q. in furno coctus*: PLIN. VAL. 5, 30 panis -is dandus est. ORIBAS. syn. 4, 1 de tritico panes clybanites. 5, 53 panes bene confectus glibanites.

***clibanus**, -ī *m.* [κλίβανος, *att.* κρίβανος. *Th.*]. ISID. orig. 15, 6, 5 -us a clivo dictus, ab eo quod in erectione sit collectus. *de genere*: CAPER gramm. VII 108, 16 -us hic, non -um (*cf.* DVB. NOM. gramm. V 575, 8 -us generis masculini, ut Melissus docet). NOT. Tir. 120, 15 -um (132, 129). *v. etiam nom. propr.*

1 *proprie instrumentum ad coquendum, torrendum sim.* (*cf.* GLOSS. κλίβανος, fornax, fornus vel testus, caminus): **a** *in usu domestico* (*cf.* CASSIOD. in psalm. 20, 9 -us est coquendis panibus aenei vasculi deducta rotunditas, quae suburentibus flammis ardet intrinsecus. GREG. M. dial. 3, 18 p. 268[A]): PAVL. FEST. p. 142 mamphula appellatur pan⟨is⟩ Syriaci genus, quod, ut ait Verrius, in -o antequam percoquatur, decidit in carbones cineremque (PLIN. nat. 18, 105 *genus* panis ... furnacei vel artopticii aut in -is cocti. VVLG. lev. 2, 4 sacrificium coctum in -o [ITALA Lugd. in furno], de simila [*cf. ad l.* HESYCH. in lev. p. 807[A]]. 7, 9 *l. 51.* 26, 26 decem mulieres in uno -o coquant panes [ITALA Lugd. *v. l. 54*]. MARCELL. med. 11, 18 panes tenues facito eosque furno aut -o pistoris coquito. PLIN. VAL. 5, 18. *adde*: HIER. reg. Pachom. 116 quando tabulis ad furnum vel ad -os deportant panes. SVLP. SEV. dial. 1, 18, 4 casu -us propter ardebat, qui multo igne succensus coquendis panibus parabatur [GREG. M. dial. 3, 18 p. 268[A]]. *cf.* PETRON. 35 circumferebat Aegyptius puer -o argenteo panem). CELS. 2, 17 siccus calor est et arenae calidae et laconici et -i (3, 21). COLVM. 12, 15, 4 nonnulli hanc ipsam farinam fici orcis sine pice includunt et oblita vasa -o vel furno torrefaciunt. PLIN. nat. 19, 18 cortices quoque decussi -is et furnis praebent usum *medicinalem*. 20, 99 *scilla* coquitur pluribus modis: in olla, quae coiciatur in -um aut furnum. 27, 83 *granum glaucion herbae* in olla ... in -is calfaciunt. 33, 103. ITALA exod. 8, 3 (Aug. loc. hept. 2, 40 p. 548, 12) *ranae* intrabunt ... in consparsis tuis et in -is tuis *eqs.* (κλιβάνοις, VVLG. in furnos). lev. 7, 9 (Lugd.) omne sacrificium, quod fiet in -o (VVLG. quod coquitur in -o). 11, 35 (Lugd.) -i et scrutae mundabuntur (VVLG. sive -i sive chytropodes destruentur. *ad l.* HESYCH. in lev. p. 918[A]). 26, 26 (Lugd.) ut tribulent vos in tritico propter panes in -o uno (VVLG. *v. l. 35*). PS. AMBR. act. Seb. 16, 58 deferantur duo -i et accensi ante ianuam cubiculi praeparentur. *ibid.* ut ... ambo in singulis -is ardentibus demergantur *eqs.* VVLG. gen. 15, 17 -us fumans. Matth. 6, 30 si autem faenum agri, quod hodie est, et cras in -um mittitur (Luc. 12, 28; *passim apud* ECCL.). APIC. 7, 275 infunditur in fretali piper ... liquamen et attoritur (atteritur *codd.*) in -o quousque coquatur. CASSIAN. conl. 15, 10, 1 manus ... in -o flamma supervolitante combusta est. GREG. TVR. vit. patr. 2, 4 quo -us ad coquendas basilicae ipsius calces succenderetur. *nota*: CHIRON 230 si inveneris ipsum longaonem -o subtili patere, scias eum strophum pati (VEG. mulom. 1, 47, 1). *in comparatione*: COLVM. 5, 10, 4 scrobis -o similis. ITALA Mal. 4, 1 (Cypr. Demetr. 22 patient. 22 testim. 2, 28) dies domini venit ardens velut -us (κλίβανος, VVLG. dies veniet succensa quasi caminus. HIER. *in l.* quasi caminus sive -us. *cf.* ITALA Firm. err. 15, 4 venit enim dies domini ut ardens -us. Lucif. Athan. 1, 38 *et* Aug. civ. 18, 35 dies venit domini ardens sicut -us. IREN. 4, 33, 1 superducens diem quae est sicut -us ardens). ITALA Os. 7, 4 (Gaudent. 13) omnes fornicantes velut ardens -us corda eorum (VVLG. omnes adulterantes quasi -us succensus a coquente *eqs. cf. ad l.* HIER. in Os. p. 72 PS. RVFIN. in Os. 7, 3*sq.* p. 997[B]. HIER. in Ioel 1 p. 183 omnes enim adulterantes quasi -us corda eorum). VVLG. psalm. 20, 10 pones eos ut -um ignis in tempore vultus tui. thren. 5, 10 pellis nostra quasi -us exusta est a facie tempestatum famis. RVFIN. Orig. in lev. 5, 5 cor ... est hominis -us. AVG. serm. 276, 3 *martyr* tamquam -us intus ardebat (FAVST. REI. serm. 13 p. 275, 16). **b** *in imagine*: TERT. adv. Marc. 4, 30 p. 525, 16 -us vel furnus gehennae. CASSIAN. inst. 6, 17 ut -us carnis nostrae ... descendente in corda nostra rore sancti spiritus extinguatur. PETR. CHRYS. serm. 71 p. 402[D] *Christus* ut divinitatis suae calore coqueretur, ipse -um decoxit inferni.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *translate*: **a** *fere i. q.* cataphracta, *cf.* LYD. mag. 1, 46 κ[η]λίβανα ... οἱ Ῥωμαῖοι τὰ σιδηρᾶ καλύμματα καλοῦσιν ἀντὶ τοῦ κηλάμινα. *v. etiam* clibanarius. SERM. Arrian. frg. II 12 veluti sagitta in homine⟨m⟩ tectum -o mittatur. ANON. de mach. bell. 15 lorica vel clivanus aut his similia. **b** GLOSS. V 627, 7 -us camera, fornax (*cf. de hac notione Kluge, Glotta 2 [1909] 55*).
deriv.: clibanarius, clibanicius. *nota iocose* Clibanatus (TEST. porc.). *graece*: clibanites. *Probst.*

clibsis (-is) *f., forma vulgaris voc. gr.* θλῖψις. ASSVMPT. Moys. 3, 7 nonne in omnem domum Istrahel advenit -is haec? *cf.* CYPR. epist. 8, 3 p. 487, 21 clīdomenī (*T*, chlidomeni, thilbomeni *rell.*; *i.* θλιβόμενοι) qui se exhibere non possunt.

? **clibula,** -ae *f., pro* glebula *forma vulgaris corruptave, cf.* cliba. EPIST. Alex. p. 212, 11 -as (*H*, cliabulis, diabulis, diabulos, diabolo *rell.*) de corticibus praevellebam.

clīdion, -iī *n.*, κλειδίον (GLOSS. III 23, 47). *i. q. pars corporis* (*clavicula*, κλειδίον): PLIN. nat. 9, 48 *thynni* membratim caesi cervice atque abdomine commendantur atque -o recenti.

clīdomenus *v. supra l. 11.*

clīdūchus, -ī *m.*, κλειδοῦχος. PLIN. nat. 34, 54 fecit *Phidias* et -um.

cliendio, -ōnis *m.* [*orig. inc. Th.*]. *nomen vermis* (*intestinalis?*): CHIRON 185 sunt alii, quibus per totum corpus pustulae prodeunt, similes -um. 225 et vulnera faciunt *tiniolae* similia -bus. 236 vermes botronatim cohaesisse *invenies* in singulis locis quasi -es (cheudiones *codd.*) vulnerum facient. *v. Oder, ed. Chiron. p. 341; cum* briensis (*v. s. v.*) *confert Niedermann, Glotta 2 (1909) 53. Mbr.*

***cliēns,** -ntis *m.* (*et f., v. l. 34*) [*cf. c.* acclinare, clivus *et c. hibern.* cliamuin '*gener, socer*'; *v. Leo Meyer, Bezzenbergers Beitr. 5, 182 sq. Th.*]. ISID. orig. 10, 53 -es prius colentes dicebantur a colendis patronis. LYD. mag. 1, 20 κλιέντης ἀντὶ τοῦ κολιέντης κατ' ἀντίστοιχον. SERV. Aen. 6, 609 COMM. Eins. gramm. suppl. 216, 24. *cf.* SEN. epist. 47, 18. PLIN. nat. 34, 17 *p. 1344, 28.* CHAR. gramm. I 28, 19 communia trium generum ... hic et haec et hoc -s (100, 16 CAPER gramm. VII 108, 16 ARS Bern. gramm. suppl. 121, 30). *de feminis non nisi* CORP. VI 3442 *et fortasse* HIER. epist. 130, 6. *cf.* clienta *et* PAVL. FEST. p. 61 clientam pro -e Plautus dixit, *de genere neutro nusquam.* *gen. plur.* -ium (*cf.* ARS Bern. gramm. suppl. 121, 30) *plerumque in sermone pedestri, ut* CIC. Verr. 5, 89 rep. 3, 40 epist. 5, 8, 5. 7, 18, 3 CAES. Gall. 6, 12, 3 SALL. Catil. 26, 4 LIV. 2, 16, 4. 2, 56, 3. 3, 14, 4 *al. in* INSCR.: CORP. VI 10215. 31371. IX 5823. XIV 374. 2516. *in metro iambico*: HOR. carm. 2, 18, 25. 3, 1, 13. -um: *in metro heroico*: LAVS Pis. 134 CLAVD. 5, 76. 28, 314 PAVL. PETRIC. Mart. 3, 30 PAVL. PELL. 437 DRAC. Romul. 5, 56. 180. 6, 2. 10, 474 CORIPP. Iust. 2, 165. 4, 177. *in iambis*: HOR. carm. 3, 5, 53 (-ium *FL*). *in baccheis*: PLAVT. Men. 576 (*ACD*, -ium *B contra metrum*). *in sermone pedestri*: PORPH. Hor. carm. 2, 18, 7 HIER. epist. 130, 6 (100, 14 -ium) MACR. sat. 1, 2, 1 SIDON. epist. 1, 9, 3. 4, 18, 2. *scribitur* clies: CORP. II 4510. cli(ens): CORP. XII 3433. [cliententes *per errorem* CORP. V 1468]. cluentibus: PLAVT. Trin. 471 *A* (clientibus *P*). *legitur inde a* LEGE XII tab. (*v. p. 1344, 2*). *adde nom. propr.* *adverb. compar.* clientius *v. p. 1347, 79.*

technice apud Romanos de condicione hominum (et populorum), qui in potestate fideque patroni (alteriusve populi) sunt; inde etiam de similibus institutis apud alias gentes: PRISC. gramm. III 219, 24 subiecta ... vel superposita *nomina* dicuntur, quod licet ea et subicere et praeponere, ut ... -s. GLOSS. πρόσφυξ, πελάτης (PLVT. Rom. 13 fort. Rom. 10), θεράπων, συνέστιος, servus, profugus, fugitivus, qui sub patrono est, id est qui ab aliquo affectum patris habet, amicus minor, susceptus (SERV. Aen. 6, 609), domesticus, amicus inferior. -es famuli, humiles. *cf.* IV 35, 16 *et* V 179, 40 clientela officium domestici, id est -is. DIFF. ed. Beck p. 31, 31. *cf. v. Premerstein, PW. IV 23—55.* *adduntur vel opponuntur vocabula varia saepe, cf.* GELL. 5, 13, 5 (*ex Sabino*) primum tutelae, deinde hospiti, deinde -i, tum cognato *eqs.* DIFF. gramm. VII 521, 5 comes tutus, assecula officiosus, sodalis amicus, -s summissus: amicus (TER. Ad. 529 CIC. Verr. 5, 140 or. frg. A IX 2 Cato 32 Att. 1, 20, 7 *al. fere* 15^{ies} *opp.* PORPH. Hor. epod. 1, 1 non videtur verecundiae Horati convenire, ut amicum Maecenatis dicat, cum -em debeat dicere. DIFF. ed. Beck p. 35, 65 amicus aequalis notae est, -s autem inferioris), hospes (*fere* 10^{ies}), servus (*fere* 15^{ies}), libertus (*saepius quam* 10^{ies}. *nota*: LIV. 43, 16, 4 -em libertinum parietem ... demoliri. SVET. Iul. 2 cuidam libertino -i suo), supplex (CIC. inv. 1, 109), familiaris (CIC. S. Rosc. 19. 96 PORPH. Hor. epist. 2, 1, 230), vicinus (CIC. Caecin. 57 Mur. 69 Q. CIC. pet. 17 AVSON. 140, 2 AVG. serm. 302, 21, 19), procurator colonus (CIC. Caecin. 57 AVG. in psalm. 30, 4 serm. 3, 4), cognatus (CIC. Cluent. 94 LIV. 38, 60, 8 IVST. 16, 5, 13), affinis (CIC. Cluent. 94 APVL. met. 7, 13), necessarius (CIC. Cluent. 94), tribulis (CIC. Mur. 69 Q. CIC. pet. 17 LIV. 5, 32, 8 LACT. inst. 6, 11, 26), familia (CIC. p. red. in sen. 20), ratiocinator (CIC. Att. 1, 12, 2), parasitus (SEN. contr. 10, 1, 7), sodalis (PETRON. 117), propinquus (QVINT. inst. 5, 10, 26 TAC. ann. 1, 57), alumnus (APVL. met. 7, 13), famulus (APVL. met. 7, 13 HIER. epist. 130, 6). *opponuntur*: patronus *passim*, rex (SEN. dial. 5, 43, 1 IVV. 10, 161 TERT. adv. Marc. 2, 22 p. 365 PRVD. 10, 523).

I ***proprie*:** **A** *apud Romanos*: *praemittuntur loci nonnulli quibus generalia quaedam de -bus et patronis laudantur*: LEX XII tab. 8, 21 (Serv. Aen. 6, 609) patronus si -i fraudem fecerit, sacer esto (*addit* SERV. *l. c.* tantundem est -em quantum filium fallere. *cf.* VERG. Aen. 6, 609 fraus innexa -i). PLAVT. Men. 574 -es sibi omnes volunt esse multos: bonine an mali sint *-es*, id haud quaeritant *homines*; res magis quaeritur, quam -um fides, cuius modi clueat. si est pauper atque haud malus nequam habetur, sin dives malust, is -s frugi habetur. qui neque leges neque aequom bonum usquam colunt, sollicitos patronos habent. Most. 407 pluma haud interest, patronus an -s probior siet. CATO or. frg. 41 maiores sanctius habuere defendi pupillos, quam -em non fallere. adversus cognatos pro -e testatur, testimonium adversus -em nemo dicit (*cf.* GELL. 20, 1, 40 *populus Romanus* -em in fidem acceptum cariorem haberi quam propinquos tuendumque esse contra cognatos censuit. neque peius ullum facinus existimatum est, quam si cui probaretur -em divisui habuisse). CIC. inv. 1, 109 quod ab iis ... male tractemur ... a quibus indignum est, ut ... -bus. div. in Caec. 66 clarissimi viri nostrae civitatis ... hoc sibi amplissimum ... ducebant ab hospitibus -busque suis ... iniurias propulsare eorumque fortunas defendere. off. 2, 69 *locupletes honorati beati* -es *eius, a quo beneficium acceperunt*, appellari mortis instar putant. CAES. or. frg. Gell. 5, 13, 6 neque -es sine summa infamia deseri possunt *eqs.* HOR. epist. 2, 1, 104 Romae dulce diu fuit et sollemne ... -i promere iura. OV. ars 1, 88 qui modo patronus, nunc cupit esse -s. SEN. dial. 10, 2, 4 quam multis nihil liberi relinquit circumfusus -ium populus! 10, 14, 4 multi per refertum -bus atrium prodire vitabunt. benef. 2, 23, 3 *quidam* dum opinionem -ium timent, graviorem subeunt ingratorum. epist. 47, 18 colant *servi dominum* tamquam -es, tamquam salutatores? (PLIN. nat. 34, 17 honos -ium instituit ... colere patronos. ISID. orig. 10, 53 COMM. Eins. gramm. suppl. 216, 24). STAT. Theb. 1, 146 nondum ... nitebant atria congestos satis explicitura -es. FRONTO p. 17, 4 N. aliter plangit servus manumissus, aliter -s laudat vocatus. PROC. dig. 48, 15, 7, 1 -es nostros intellegimus liberos esse, etiamsi neque auctoritate neque dignitate neque viribus nobis pares sunt. VLP. dig. 9, 3, 5, 1 si quis gratuitas habitationes dederit ... -bus vel suis vel uxoris, ipsum eorum nomine teneri. 33, 9, 3, 6 quod diximus 'usus sui gratia paratum' accipiendum erit et ... -ium. PAVL. dig. 47, 2, 90 (89) si libertus patrono vel -s ... furtum fecerit, furti actio non nascitur. TERT. adv. Marc. 2, 22 p. 365 si -s diviti aut regi nihil desideranti tamen aliquid vilissimi munusculi obtulerit *eqs.* PORPH. Hor. carm. 2, 18, 7 quod ... votum sit uxoribus -um ad matronam *togam* conficientis convenire et purpuram cum ipsa carpere. AVSON. 140, 2 siquid petenti *-i* ... opis impertias ... gratia actutum perit. 362, 41/42 esto patronus et defende reos, sed gratia rara -is. esto -s: gravis imperiis persona patroni. SERV. Aen. 6, 609 cum ... patronos decipiant frequenter -es. DRAC. Romul. 5, 180 divitis obsequio concurrit turba -um. COD. Iust. 3, 1, 14, 4 *patroni* iuramentum praestent, quod omni ... virtute sua omnique ope quod iustum et verum existimaverint, -bus suis inferre procurent.

PLAVT. Asin. 871 censeo ... hominem aut in senatu dare operam aut -bus. Capt. 335 is ... huius est -s. Men. 588 me hodie nimis sollicitum -s quidam habuit ... apud aediles pro eius factis ... dixi causam. Merc. 996 hunc senem para ... -em; memorem dices benefici. Most. 746 patrone salve. :: nil moror mi istius modi -is. Trin. 471 si illi (*opulento*) congestae sint epulae a -bus. TER. Ad. 529 -s ... nemost vobis? CIC. S. Rosc. 19 Glaucia ... -s et familiaris ... Roscii. Verr. 5, 80 Segestani, -es tui. 5, 89 utrum ea res ad opem an ad calamitatem -ium ... valere debebat? 5, 90 tibi Marcelli statua pro patibulo in -es Marcellorum fuit? Caecin. 57 utrum me tuus procurator deiecerit ... aut -s. Font. 36 ut suos novos -es a bello faciendo deterreat. Mur. 69 -es *prodeuntes Murenae revertenti.* p. red. in sen. 20 cuius ego -bus ... sum sustentatus. Scaur. 26 me ... causam ... -is ... discere (de orat. 1, 51). rep. 2, 37 *Servius Tullius* ex quodam regis -e conceptus. de orat. 1, 174 quom obsignes tabellas -is tui, quibus in tabellis id sit scriptum, quo ille capiatur. Brut. 97 duo Caepiones multum -es consilio et lingua, plus auctoritate tamen et gratia sublevabant. parad. 46 *qui* cum servis, cum libertis, cum -bus societates *tuas videt.* Cato 32 vires meas *non desiderant* ... -es. Att. 1, 20, 7 enitere per amicos, -es, hospites, libertos denique ac servos tuos ut scida ne qua depereat. epist. 5, 8, 5 ut opera consilio auctoritate gratia mea ... utantur in ... -ium tuorum negotiis. 7, 18, 3. ad Q. fr. 1, 2, 16 omnes et se et suos ... -es pollicentur. Q. CIC. pet. 17 ut quisque est intimus ac maxime domesticus, ut ... quam amplissimum esse te cupiat, valde elaborandum est, tum ... ut -es. VATIN. Cic. epist. 5, 9, 1 Vatinius -s advenit, qui pro se causam dicier volt. 5, 10^{a}, 1 huiusmodi vos -es, huiusmodi causas recipitis? PS. CIC. exil. 9 a -bus ut recipiar. CATVLL. 14, 6 *-s* tantum tibi misit impiorum. SALL. Catil. 26, 4 *Catilina* circum se praesidia ... -ium occulte habebat. 50, 1 pauci ex -bus Lentuli ... opifices atque servitia ... sollicitabant. HOR. carm. 2, 18, 25 ultra limites -ium salis avarus. 3, 5, 53 si -um longa negotia diiudicata lite relinqueret. epist. 1, 5, 31 atria servantem postico falle -em. 1, 7, 75 *Volteius* mane -s et iam certus conviva, iubetur rura suburbana indictis comes ire Latinis. OV. ars 3, 532 facundus causam saepe -is

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

agat. Pont. 4, 3, 42 *Pompeius* rogavit summissa fugiens voce -is opem. LIV. 2, 16, 4 Clausus . . . magna -ium comitatus manu. 2, 35, 4 dispositis -bus absterrendo singulos . . . disicere rem. 2, 56, 3 haud parva res . . . quae patriciis omnem potestatem per -ium suffragia creandi quos vellent tribunos auferret. 2, 64, 2 per patres -esque patrum consules creati. 3, 14, 4 instructi paratique cum ingenti -ium exercitu . . . tribunos . . . adorti sunt *patricii.* 3, 44, 5 M. Claudio -i *Appius* negotium dedit, ut virginem *Verginiam* in servitutem assereret. 3, 57, 3 *ubi decemvir* ministro cubiculi sui -i dono dederit *virginem ingenuam.* 3, 58, 1 *C. Claudius* sordidatus cum gentilibus -busque in foro prensabat singulos. 4, 13, 2 frumento . . . per . . . -ium . . . ministeria coempto. 5, 32, 8 *Furius* cum accitis domum . . . -bus . . . percunctatus animos eorum responsum tulisset se collaturos, quanti damnatus esset. 23, 3, 2 *senatores domos* praesidiis -ium . . . tuentur. 23, 7, 10 Decius . . . in foro cum filio -busque paucis otiose inambulavit. 26, 50, 14 dilectu -ium habito . . . ad Scipionem revertit. 36, 15, 4. 38, 51, 6 citatus reus magno agmine amicorum -iumque. 38, 60, 9. 43, 16, 4 *censores* -em l i b e r t i n u m (*cf. l. 68*) parietem . . . demoliri iusserant. PAVL. FEST. p. 335 per eam (*portam sceleratam*) sex et trecenti Fabii cum -ium milibus quinque egressi. SEN. contr. 2, 1, 1 ⟨ab⟩ ambitiosa turba -ium limina deserta. contr. exc. 5, 2 secuntur *divitem* . . . tot -es. contr. 7, 2 (17), 2 facilius *Cicero* pro parricida iudices movit quam pro se -em. *ibid.* haec est absoluti -is post longum tempus salutatio (*ironice de Cicerone a -e interfecto*). 7, 2 (17), 10 -i *cervicem porrigere* (SEN. dial. 9, 16, 1). 7, 2 (17), 13 ne aliquis P. Clodi -s mitteretur, qui contumeliis afficeret *Ciceronem.* 7, 4 (19), 7 a -bus Catonis, rei sui, Pollionem Asinium circumventum. 10, 1, 7. VELL. 2, 7, 3 quaestiones in . . . -es . . . Gracchorum habitae. VAL. MAX. 9, 4, 3 -is . . . scelesta fames in . . . iacentis (*Gracchi*) iniurias esurire non debuit. 9, 5, 2 parum . . . habuit *Drusus* L. Philippum consulem . . . per -em suum . . . in carcerem . . . egisse. 9, 11, 6 Villius . . . ad -em suum confugit. SEN. dial. 5, 8, 6 *cum Caelio* cenabat in cubiculo . . . -s. 5, 35, 1 respondisse tibi . . . indignaris . . . -em. 5, 43, 1. 6, 10, 1 exclusorum -ium turba referta vestibula. 6, 22, 4 Seianus patrem tuum -i suo Satrio Secundo congiarium dedit. 10, 3, 2. 10, 7, 6. epist. 19, 4 quid . . . relinques, quod invitus relictum a te possis cogitare? -es? 59, 15 omnes . . . tendunt ad gaudium . . . ille ex . . . circumfusa -ium turba. ASCON. tog. cand. p. 83 Cl. Piso . . . occisus erat . . . a Cn. Pompeii -bus Pompeio non invito. LVCAN. 1, 314 scilicet extremi Pompeium emptique -es continuo per tot satiabunt tempora regno? 9, 1096 dum *Pompeius* vitam Phario mavolt debere -i. PERS. 3, 75 piper et pernae, Marsi monumenta -is. PETRON. 5 nec . . . -s . . . cenas impotentium captet *artis severae si quis ambit effectus.* 30 *vestimenta cubitoria* mihi natali meo -s quidam donaverat. LAVS Pis. 119 raraque *domus* non humilem calcat fastosa -em. 134 nec enim tibi dura -um turba rudisve placet, misero quae freta labore nil nisi summoto novit praecedere vulgo. STAT. silv. 3, 3, 110 fidos domino genuisse -es. 4, 4, 42 querulique *te* rogant exire -es *vestibulo* (IVV. 1, 132). MART. 1, 49, 33 procul . . . querulus -s *est.* 4, 46, 12 Piceno . . . venit a -e . . . cistula . . . olivae. 4, 88, 4. 7, 62, 4 *ne quid* niger obliqua garrulitate -s *narret.* 7, 63, 8 *Silium* loquitur grato plurimus ore -s. 8, 33, 12. 8, 76, 4. 9, 2, 10 ducitur addictus te futuente -s. 9, 22, 10 ut . . . mea sit culto sella -e frequens. 10, 34, 5 dignus es, *Traiane,* ut possis tutum servare -em. 10, 74, 2 iam parce lasso, Roma, gratulatori, lasso -i. 10, 87, 5 absit cereus aridi -is *natalibus Restituti.* 12, 68, 1 matutine -s, urbis mihi causa relictae, atria . . . ambitiosa colas. 12, 77, 6 divum offensus genitor trinoctiali affecit domicenio -em. QVINT. decl. 304 p. 193. 352 p. 382. IVV. 3, 125 nusquam minor est iactura -is *a Graeco summoti.* 3, 188 praestare tributa -es cogimur . . . servis. 5, 16 duos post . . . menses neglectum adhibere -em. 5, 64 indignatur *servus* veteri parere -i. 9, 59 quantum erat exhausti lumbos donare -is iugeribus paucis? 9, 72 ni tibi deditus essem devotusque -s. TAC. hist. 1, 4 -es . . . damnatorum et exulum in spem erecti. 3, 73 alii *elapsi* fide -ium protecti. 3, 86. ann. 2, 55 locaque eorum (*centurionum et tribunorum*) *cum* -bus suis . . . attribueret. PLIN. paneg. 23 gratum erat . . . quod . . . ultro -bus salutatis quasdam familiaritatis notas adderes. SVET. Iul. 2 per causam exigendae pecuniae, quae deberetur cuidam libertino -i suo. 71 studium et fides erga -es ne iuveni quidem defuerunt. Aug. 60 *Augusto* provincias peragranti cottidiana officia togati . . . more -ium praestiterunt. Tib. 1 *gens Claudia* agrum . . . trans Anienem -bus . . . accepit. FRONTO p. 134, 7 N. quae -es, quae liberti fideles ac laboriosi obsecuntur. SPART. Carac. 1, 8 quod a parentibus gratia sigillariorum acceperat id . . . -bus . . . sponte donavit. AVSON. 193, 11 numquam inclamare -es. HIER. in Ezech. 18, 5 *sqq.* p. 209 quod multos facere (*sc. rapere, sim.*) conspicimus, -es et pauperes et agricolas. epist. 57, 4 tu corrumpas servulos, sollicites -es. 130, 6 exemplumque patronae et dominae (*exultantis*) secuta est -um turba. tract. in psalm. p. 217, 13 intra in domum -is tui. CLAVD. 7, 67 barbarus Hesperias exul possederat urbes sceptraque deiecto dederat Romana -i. 8, 361 patiar Romam servire -i? 17, 26 populumque -em publica mansuris testantur vocibus aera. 18, 257 obvius ire -s defensoremque reversum complecti. 22, 48 ut ignarum nunquam laesura -em insidiosa tuos alienent murmura sensus. carm. min. 22, 34 quid tanta dignaris mole -em? AVG. serm. 302, 21, 19 *prohibere* in domo sua . . . -em suum. in psalm. 30, 4 serm. 3, 4 hoc lucrum . . . non potes habere . . . per -em suum. 36, 1, 3 obsequia -ium habere. 74, 1 obsequiis -ium constipentur. MART. CAP. 5, 548 si . . . alicuius . . . -s agat, personam patroni, non huius considerandam esse. PAVL. PETRIC. Mart. 3, 30 *blanditias* dependere suerat . . . foeda -um ambitio. DRAC. laud. dei 3, 605 *me* tempsere -es. Romul. 5, 56 *divitis* in obsequio famulari posset *pauper* alumnus, torva superborum sineret si turba -um. CORP. VI 32420 Coeliae Claudianae . . . Aurelius Fructosus -s. II 3229 Alliae M. f. Candidae . . . -es . . . ⟨patr⟩o-n(ae) pos(uerunt). 4510 L. Minicio . . . L. Sempronius Carpio -s. III 6126. IV 822 M. Holconium Priscum Menecrates -s. 1011. VI 3442 memoriae Corneliae Musae -i carissimae piissimae feminae. 10215 P. Aelio . . . electo ob fidem et industriam . . . a tribulibus tribus Palatinae corporis seniorum -ium (31371), *et passim in* INSCR.

epitheta: memor benefici (PLAVT. Merc. 996), fidus (SALL. Catil. 19, 4 STAT. silv. 3, 3, 110), lectae patientiae (SEN. dial. 5, 8, 6), querulus (STAT. silv. 4, 4, 42 MART. 1, 49, 33. 4, 88, 4). humilis (LAVS Pis. 119 TAC. hist. 1, 81 AMM. 28, 1, 10). *cf.* PROC. dig. 48, 15, 7, 1 *-es* neque auctoritate neque dignitate . . . nobis pares sunt.

B *apud alias gentes: Gallos, Germanos, Britannos, Hispanos*: CAES. Gall. 1, 4, 2 die constituta causae dictionis Orgetorix . . . omnes -es obaeratosque suos . . . eodem conduxit; per eos, ne causam diceret, se eripuit. 1, 31, 6 cum his (*Germanis*) Haeduos eorumque -es semel atque iterum armis contendisse. 4, 6, 4 *Eburones et Condrusi* sunt Treverorum -es. 5, 39, 3 Eburones, Nervii, Aduatici atque horum omnium socii et -es legionem oppugnare incipiunt. 6, 12, 3 *ut Sequani* magnam partem -ium ab Haeduis ad se traducerent. 6, 15, 2 *equites Gallorum* plurimos circum se ambactos -esque *habent.* 6, 19, 4 servi et -es *Gallorum,* quos ab iis dilectos esse constabat, iustis funeribus confectis una cremabantur. 7, 4, 1. 7, 40, 7 Litavicus cum suis -bus, quibus more Gallorum nefas est etiam in extrema fortuna deserere patronos, Gergoviam perfugit. 7, 75, 2 civ. 3, 60, 4. LIV. 26, 50, 14 *Allucius Celtiberus* dilectu -ium habito . . . ad Scipionem revertit. TAC. Agr. 12 *apud Britannos* honestior auriga, -es propugnant. ann. 1, 57 ereptus *hostibus* Segestes magna cum propinquorum et -ium manu. 2, 45. 3, 42. IORD. Get. 43, 228 Thorismud *Vesegothorum rex* ab Ascale suo -i . . . peremptus est. 44, 233 Theoderidus . . . praeponens Suavis . . . -em proprium nomine Agrivulfum. 55, 282. *Afros, Graecos, gentes orientis*: SALL. Iug. 70, 5 *Nabadsa* dicit, quae ipse paravisset facere, perfidia -is sui praeventa. LIV. 32, 25, 9 Aenesidemus *Achaeorum princeps* . . . cum paucis -bus non excessit *loco.* 36, 15, 4 cum . . . convenissent principes *Aetolorum* . . . cum paucis -bus. APVL. met. 7, 13. IVST. 16, 5, 13 discipuli Platonis philosophi . . . -es in insidiis locant. CVRT. 7, 4, 21 *Bessus* cum -ium manu, qui non mutaverant fidem . . . novas copias in Sogdianis contrahebat. TAC. ann. 12, 14 Meherdates *Parthus* promissa Parracis paterni -is secutus.

II *translate: qui alicuius tutela, amore fruitur, qui aliquem (aliquid) colit*: HOR. carm. 4, 12, 15 Vergili . . . iuvenum nobilium -s. epist. 2, 2, 78 scriptorum chorus omnis amat nemus et fugit urbes, rite -s Bacchi. TIB. 2, 6, 35 non feret *soror Nemesis* usque suum te propter flere -em. VELL. 2, 83, 1 Plancus . . . humillimus assentator reginae *Cleopatrae* et infra servos -s. LVCAN. 9, 1024 *trucidator Pompei ad Caesarem*: dignumque -em castris crede tuis, cui tantum fata licere . . . voluere. IVV. 10, 161 mirandusque -s *Hannibal* sedet ad praetoria regis *Prusiae.* TAC. hist. 3, 66 Vespasianus . . . Vitellii -s. SVLPICIA sat. 11 *ad Calliopen*: precibus descende -is et audi. FLOR. epit. 3, 21, 12 -s et alumna urbis Ostia. APVL. met. 7, 5 havete . . . fortissimo deo Marti -es mihique iam fidi commilitones. COMM. instr. 2, 16, 18 filius cuius eras, illi te assigna -em. PRVD. perist. 3, 82 Maximianus opum dominus et tamen ipse -s lapidum. AVG. serm. ed. Mai 150, 1 -ium muneribus excolitur *Christus vagiens.* RVRIC. epist. 2, 19 sancto Ruricius -s patrono Sedato. ALC. AVIT. epist. 44 -i vestro, venerabili Symmacho presbytero idcirco laborem huius fatigationis iniunximus, ut. 47 -is vestri, viri illustris Laurentii, filius studio meo reddatur patri. DRAC. Romul. 7, 147 Phorcique -es . . . pisces. 10, 2 virginis atrae *Medeae* captivos monstrare deos, elementa -es. CONC. Paris. a. 573 p. 151, 4 Esychius -s et humelis vester. GREG. M. epist. 1, 33 amici conveniunt, litterati -es vocantur.

deriv.: clienta, clientela (PRISC. gramm. II 120, 9), clientulus.

clienta, -ae *f. feminine pro* cliens, *cf.* clientula. PAVL. FEST. p. 61 -am pro cliente Plautus dixit. CHAR. gramm. I 100, 16 cliens communis generis est: invenimus tamen et -am. **1** *famula, serva, libertina*: PLAVT. Mil. 789 habes eccillam meam -am, meretricem adulescentulam (ARGVM. Mil. 2, 13). Rud. 893 iam -as repperi. Poen. 1180 tantus ibi (*in fano Veneris*) -arum erat numerus. AFRAN. com. 239. HOR. carm. 2, 18, 8 nec Laconicas mihi trahunt honestae purpuras -ae. FRONTO p. 32, 18 N. mater . . . tua particulas a te sibi missas cum -a communicabit. PS. ASCON. Verr. p. 193 plebeia quaedam -a (*sic ed. princ., ceteri* clientula) Verris Chelido fuit. *nota*: CORP. XII 4501 (*Narbone*) Gallo⟨n⟩ia P. l. -a v(iva) P. Gallonius Capitonis l. cliens (*suntne* -a *et* cliens *pro cognominibus?*). **2** *fere i. q. tutela fruens*: AVSON. 183, 12 correcturae tibi (*Paulino*) Tarraco Hibera

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tribunal praebuit, affectans esse -a tibi. CARM. epigr. tab. memor. (Bruns-Gradenwitz, fontes iuris I^7 p. 327) 16 Dalmatio posuit provincia Lugdunensis tertia patrono grata -a suo.

clientēla, -ae *f.* [*a* cliens. *Th.*]. PRISC. gramm. II 120, 9 cliens clienti -a. NOT. Tir. 36, 3. clientella (-illa): TER. Eun. 1039 *cod. A* GLOSS. IV 216, 43. 495, 17. V 179, 44. *condicio clientis, cf.* AMPEL. 49, 3 tertia divisio *populi Romani* est in patronos et -as. *saepius cum pronom. possess. vel genetivo possess.*: GLOSS. προσφυγή, officium domestici id est clientis, officium clientis, observatio domestica, familiaritas. -ae: susceptionis, amicitiae.

1 *proprie et technice*: a *tutela quam patronus clienti praestat; officium, res clientis*: TER. Eun. 1039 Thais ... in -am et fidem nobis dedit se. CIC. S. Rosc. 106 se in Chrysogoni fidem et -am contulerunt. CAES. Gall. 6, 12, 7 se Remis in -am dicabant. TAC. dial. 41 municipium in -am nostram venit (ARGVM. Plaut. Rud. 4). CIC. rep. 2, 16 plebem in -as principum discriptam. LIV. 26, 32, 8 ut ... in fidem -amque se urbemque Syracusas acciperet (*cf.* 37, 54, 17 receptae in fidem et -am vestram universae gentis. VAL. MAX. 4, 1, 7 PLIN. nat. 34, 32. CORP. II 1343 [*a. 5 p. Chr.*] ⟨liberos⟩ posterosque eor⟨um in fidem⟩ -amque ⟨suam liberorum⟩ posterorumq⟨ue suorum recepit⟩. 2633 [*a. 26 p. Chr.*]. 4465. VI 1684, 13 [*a. 321*]. 1685, 6. 11. VIII 68. IX 3429. X 7845. AMM. 18, 2, 6 Vadomarius olim ab Augusto in -am rei Romanae susceptus). CIC. Verr. 5, 90 ut conarere -am tam splendidae ... provinciae traducere ad te, auferre a certissimis patronis. *ibid.* non modo totius Siciliae, sed unius tenuissimi Siculi -am tueri. CIC. Phil. 6, 15 Ianus medius in L. Antonii -a est? (CAES. Gall. 6, 4, 5 *Remorum* erant in -a. HIRT. Gall. 8, 32, 2 *oppidum Vxellodunum* in -a fuerat eius. SVET. Aug. 17 FLOR. epit. 3, 1, 3 *Romanorum* in fide et -a regnum erat *Numidiae*). Att. 14, 12, 1 scis, quam diligam Siculos et quam illam -am honestam iudicem. LIV. 25, 29, 6 Syracusas ... sub -a nominis Marcellorum tutelaque habendas (VAL. MAX. 4, 3, 6 *Samnites* universos in -a habebat). SYMM. epist. 1, 93 *Zenonem* scio ad -am tuam ... pertinere. AVG. civ. 2, 20 p. 78 ut ... divites pauperibus ad -as ... abutantur. b *fere metonymice, i. q. clientes: coniunguntur saepe alia substantiva similia, ut* divitiae nobilitas hospitium sodalitas affinitas cognatio vicinitas patrocinium familia. *al.* RHET. Her. 1, 5, 8 si vim, si potentiam, si factionem, divitias ... -as, hospitium ... adversariorum proferemus. 3, 3, 4 hospitia, -as, cognationes, affinitates ... colenda. CIC. Catil. 4, 23 *-as* urbanis opibus non minore labore tueor quam comparo. p. red. ad Quir. 3 *-ae*, quid haberent voluptatis carendo magis intellexi quam fruendo. Sest. 10 decretum officio aliquo expressum ... -ae. Phil. 8, 26 ne amitteret tantas -as. part. 87 nobilitas divitiae -ae. Cato 37 tantas -as Appius regebat (VAL. MAX. 8, 13, 5). DOLAB. Cic. epist. 9, 9, 2 neque *Pompeium* ... regum ac nationum -is, quas ostentare crebro solebat, esse tutum. CIC. epist. 13, 64, 2 amplissimas -as acceptas a maioribus confirmare. 15, 4, 15 duae maximae -ae tuae, Cyprus insula et Cappadociae regnum, tecum de me loquentur. CAES. Gall. 6, 12, 2 magnaeque eorum (*Haeduorum*) erant -ae. 6, 12, 6 veteribus -is restitutis, novis per Caesarem comparatis *Haeduis*. 7, 32, 5 civ. 2, 18, 7. BELL. Afr. 22, 4 *Pompeius* tantis -is ... praeditus. 22, 5 nonne ... proficisceris ad paternas -as auxilium tibi ... efflagitatum? SALL. Iug. 85, 4 multae -ae ... praesidio assunt. SEN. suas. 6, 7. VELL. 2, 29, 1 *ager Picenus* paternis eius (*Pompei*) -is refertus. VAL. MAX. 2, 10, 8. 4, 5, 3 *fortuna* tanti viri (*Scipionis*) sanguinem -amque comitiali certamine confuderat. TAC. dial. 3 cum te tot ... municipiorum -ae in forum vocent. 9 nec ... inde refert ... -am. 36 -is etiam exterarum nationum redundabant. 39 cum -ae ... ac pars Italiae periclitantibus assisteret. hist. 2, 72 quod illic (*in Histria*) -ae ... favor manebat. ann. 3, 55 ut quisque ... per ... -as illustrior habebatur. 13, 37 Tiridates super proprias -as ope Vologesi fratris adiutus. 14, 61 vitam ... in extremum adductam a -is et servitiis Octaviae. SVET. Tib. 2 Italiam per -as occupare. Cal. 3 Pisoni ... -as divexanti. IVST. 8, 4, 8 ut Graeci adulentur ultro sordidam paulo ante -ae suae partem. COD. Theod. 1, 16, 6 (*a. 331*) si verae voces sunt nec ad libidinem per -as effusae. 11, 24, 4 (*a. 399*) qui -am susceperint rusticorum. AVG. serm. 311, 13 aurum argentum ... -a familiae pecora honores foris sunt. SVLP. SEV. Mart. 20, 1 cum ... se degenere inconstantia regiae -ae sacerdotalis dignitas subdidisset.

2 *translate et in imagine: fere i. q. tutela, favor; latiore sensu societas ordo partes: de hominibus et rebus*: SEN. dial. 3, 10, 2 virtutes in -am vitiorum demittere. 10, 15, 2 qui se in horum (*philosophorum*) -am contulit. SVET. gramm. 6 quia scriptores ac poetas sub -a Musarum iudicaret. ZACCH. 2, 16 p. 1136 disciplinae tuae ordo auctoris laceram rabiem perditioni miscuit et -ae. AVDAX gramm. VII 360, 5 coniunctio ... et praepositio ad -am maiorum partium pertinent.

clientia, -ae *v. p. 1348, 3.*

clientius subnixius GLOSS. V 277, 29. *compar. adverbii* *clienter, *cf. c.* cliens.

clientulus, -ī *m. a* cliens *deminutive.* TAC. dial. 37 ne -orum loco potius quam patronorum numeraretur. ann. 12, 36 incedentibus regiis -is (*sic Med.*). MAXIMIN. c. Ambr. 123 fides ... Petri praerogativam vestra, familiarium et -orum, assensione vindicat sibi. HIER. epist. 61, 3 portitorem -um ... litteris accusare. IORD. Rom. 328 clam misso -o. 369 Stotzas paene ultimus militum et Martini -us. *fem.* **clientula**, -ae: SIDON. epist. 2, 2, 10 -arum (*sic TC*; clientiarum *LNVM. add. sub lin. V'M'* vel clientularum) sive nutricum. *cf.* PS. ASCON. Verr. p. 193 *p. 1346, 80.*

clīma, -atis *n.*, κλίμα. PROB. app. gramm. IV 195, 18 nomina generis neutri, quae nominativo casu numeri singularis a littera terminantur ... -a. *legitur inde a* VITR. *et* COLVM.

1 *de caelo et terra*: a *inclinatio caeli*: VITR. 1, 1, 10 *inclinationes caeli* Graeci κλίματα dicunt. CENS. 17, 4 p. 31, 24. *cf.* GLOSS. V 350, 7 ascensio (*si huc pertinet*). MART. CAP. 1, 37 -ta axiumque vertigines ... numerare. SIDON. carm. 14 praef. 2 centri, proportionis, diastematum, -um vel myrarum. *cf.* PLIN. nat. 1, 2, 71 de inaequalitate -um. b *pars caeli ab astrologis et mathematicis nativitatem perquirentibus varie divisi*: FIRM. math. 2, 11, 2 *sqq.* oriuntur *stellae* ... secundum -ta ... in -e primo id est Alexandriae atque in -e secundo quod Babylonis est ceterisque omnibus regionibus, quae his -bus subiacent, in -e, quod est per Rhodum .... in -e ... Hellesponti *eqs.* SERV. georg. 1, 205 omnes astrologos pro ratione -um dissentire in ortu siderum: sed ipsa dissensio ultra septem dies non procedit, septem enim etiam ipsa sunt -ta. RVFIN. Clement. 9, 26 genesim in VII partes dirimi, quae illi -ta appellant, dominari vero unicuique -i unam ex VII stellis. MART. CAP. 8, 876 -ta octo sunt ... Diameroes ... Diasyenes ... Dialexandrias ... Diarrhodu ... Diarrhomes ... per Hellespontum ... Diaborysthenis ... ultra Maeotis paludes. CASSIOD. art. 7 p. 1218 sunt ... -ta quasi septem lineae ab oriente in occidentem directae ... quae vocitantur a locis quibusdam famosis ... Meroe ... Syene ... Catachoras ... Rhodus ... Hellespontus Mesopontus ... Borysthenes (ISID. orig. 3, 41, 4). PS. APVL. Ascl. 35 impossibile est formam unamquamque alteri simillimam nasci horarum et -um distantibus punctis. FIRM. math. 4, 21, 5 *Venus* faciet pro -e et mensura geniturae gymnasiarchas. AVG. serm. ed Mai 111, 3 sequimini stellam *magorum* caelorum clysma (-a *Mai*) sulcantem. PETR. CHRYS. serm. 156 p. 614^B apparuit stella ... caeli -e. MART. CAP. 8, 859 crebro in -e Diameroes proveniens solis defectus eiusdem ex omni parte totum obumbravit orbem, sed propinquo -i, id est Diarrhodu, portio obscurationis apparuit, in -e vero Diaborysthenis nulla obsistente parte sol totus eluxit *eqs.* 8, 877 secundum -ta dies dicuntur. 8, 878. IREN. 1, 17, 1 terram in XII -ta divisam ... et in unoquoque -e unamquamque virtutem ex caelis ... suscipientem. FILASTR. 123, 3 zodia ... duodecim diversa sunt -ta. c *latiore sensu fere i. q. plaga, regio*: SERV. auct. georg. 1, 240 nostri -is, id est nostrae habitationis. GLOSS. circuitus, tractus vel aona (zona *Warren*), -ta plagae graece. II 595, 64 tractus plaga -a. IV 206, 50 aona (*lege* zona): circuitus, tractus, -a (V 491, 40). TERT. anim. 49 magna vis eiusmodi daemonum in illo -e (*sc. in Libya*) dominatur. CENS. 23, 7 solarium ad -a Siciliae descriptum. COSMOGR. 2, 1 *Africa* caeli male subiacet -i. MAR. VICTORIN. verb. script. 6 -ta caeli distinxit *deus* inter diem et noctem. SERV. Aen. 6, 724 p. 100 Afros versipelles, Graecos leves, Gallos pigrioris videmus ingenii; quod natura -um facit, sicut Ptolemaeus deprehendit, qui dicit translatum ad aliud -a hominem naturam ex parte mutare. PROB. Verg. georg. 1, 233/239 p. 361, 17 -a nostrum, hoc est in -e zonae nostrae, sic se habet, ut simus ad septentrionem ab ea parte, qua Scythia est. 1, 233 p. 362, 7 *quinque zonas* secundum -a nostri orbis sic deformabimus, ut. SCHOL. Hor. carm. 3, 24, 38 Boreae, id est gelido -i. SCHOL. Germ. Bas. p. 77, 15 *stellae Cephei* in septentrionali -e positae sunt. HIER. in Ioel 1 p. 170 *Babylonii et Chaldaei* de uno orbis -e procedentes. quaest. hebr. in gen. p. 15, 21. MACR. sat. 1, 9, 13 Ianum universa -ta ... complexum. THEOD. PRISC. log. 2 omnibus locis vel -bus. DIOSC. epist. p. 16 instruo secundum -a et genus. EVSTATH. Bas. hex. 3, 6 p. 896^C ab occidentis ... -bus aestivis *Tartessus atque Ister decurrunt.* 6, 8 p. 930^A -a, quod nos habitamus. SIDON. epist. 2, 2, 1 quid de regionis nostrae -e loquar? carm. 15, 66 *lunam* ter denas tropico prope currere -e myras. VEREC. satisf. 184 ab Eoo prorumpit -e fulgor. CORIPP. Iust. 3, 197 cymbius ... similans convexi -a mundi. CARM. de resurr. 169 quae⟨que⟩ colunt medias devexo in -e zonas. GREG. M. epist. 6, 60 divisas tot aquarum terrarumque spatiis -umque diversitatibus hominum nationes. INSCR. christ. Rossi II p. 149 per -ta saecli. *speciatim de quattuor regionibus vel cardinibus mundi*: ISID. orig. 3, 42, 1 -ta caeli, id est plagae vel partes, quattuor sunt ... orientalis ... occidentalis ... septemtrionalis ... australis. 13, 1, 3. nat. 12, 3 -a *est* cardo vel pars caeli, ut -a orientale et -a meridianum (GLOSS. Plac. V 11, 13. 55, 26. IV 34, 51). *cf.* HIER. tract. in psalm. 106 p. 175, 31 orientem, occidentem, meridiem et boream, hoc est quattuor -ta mundi. quaest. hebr. in gen. p. 21, 29 PS. RVFIN. in Am. 5, 7/8 MART. CAP. 2, 106.

2 *mensura agri*: COLVM. 5, 1, 4 pes multiplicatus in passus et actus et -ta et iugera ... mox etiam in maiora spatia procedit. 5, 1, 5 -a quoquo versus pedum est LX. GROM. p. 367, 14. 15. 25. 371, 11. 372, 15 PS. BOETH. grom. p. 407, 7. 8. 19 ISID. orig. 15, 15, 4.

3 *pars corporis, superficies ventris*: CHIRON 223 quattuor digitis ab umbilico longius ad veretrum versus medio -e ventris sagittam subicies (VEG. mulom. 2, 15, 3).

clīmacis, -idos, *acc.* -ida *f.*, κλιμακίς. *scalae genus*: VITR. 10,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

11,7 -dos scapi longitudo foraminum XIII, crassitudo *eqs. ibid.* -dos superior pars. 10,11,8 chelonii replum ... includitur in scapos -dos. *ibid.* crassitudo quadrati quod est ad -da foraminis.

clīmactēr, -is *m.*, κλιμακτήρ. *acc. semper* -a *vel* -as. clemater NOT. Tir. 58, 85. *terminus astrologorum*: PLIN. nat. 7, 161 quoniam ... ingens turba nascatur scansili annorum lege occidua, quam -as appellant. GELL. 3, 10, 9 pericula ... vitae fortunarumque hominum, quae -as Chaldaei appellant. RVFIN. Clement. 9, 12 *astrologi* -as quosdam inducunt, ut de rebus incertis scientiam fingant *eqs.* GLOSS. necamacula ('climacula?' *Goetz*); -a tractus vel spatium mundi; -as partes caeli. CENS. 14, 11 alii ... unum omnium difficillimum -a prodiderunt, anno scilicet undequinquagesimo, quem complent septies septeni. 14, 14 primum -a annum quadragesimum et nonum esse prodiderunt, ultimum autem octogesimum et unum, medium vero *eqs.* 15, 1 FIRM. math. 4, 20, 3.

clīmactēria *v. s.* climactericus *l. 27.*

clīmactēricus, -a, -um, κλιμακτηρικός. *nom. plur.* -oe CENS. 14, 1. *ad climacteras astrologorum pertinens*: *adiectivum*: PLIN. epist. 2, 20, 3 habes ... -um tempus, sed evades. CENS. 14, 1 -oe anni. 14, 10 septimum quemque annum periculosum et velut crisimon esse et -um vocitari. FIRM. math. ind. capit. 4, 10 quando anni -i transeantur. SIDON. epist. 8, 11, 9 *annum diem mensem*, ut verbo mathesos utar, -os. *neutr. subst.*: TERT. idol. 9 ista professione ..., quae -a praecanit. PS. AMBR. act. Seb. 16, 55 -a tibi in centro sunt nata. 16, 56 futura *mathematici* dum penitus praevidere non possunt, -as (*leg., ut videtur*, -a) dicunt, id est, naturae rei incerta profugia (*subest* GLOSS. IV 34, 50. 495, 29. V 180, 2 *ubi codd.* climacteria naturae rei incerta perfugia vel auxilia).

clīmacula *v.* climacter *l. 10.*

terrae motus sunt **clīmatiae**, qui limes ruentes et obliqui urbes aedificia montesque complanant AMM. 17, 7, 13.

clīmax, -cis *f.* (GRAMM. suppl. 118, 35, *sed cf. infra l. 35*); κλῖμαξ. **1** *figura rhetorica*: DIOM. gramm. I 448, 12 -x est quam nostri gradationem vocant. SERV. auct. Aen. 9, 570 quotiens ... in fine positus *sensus* sequentis sit exordium, qui appellatur -x. AVG. doctr. christ. 4, 7, 11 figura ... -x graece, latine vero a quibusdam ... appellata gradatio, quoniam scalam dicere noluerunt. CASSIOD. in psalm. 3, 2 *auxesi* vicina est figura quae dicitur -x, latine gradatio, quando positis quibusdam gradibus sive in laude sive in vituperatione semper accrescit. *ibid.* in -e ... necesse est ut postremum verbum, quod est in primo commate positum, in sequenti membro modis omnibus iteretur. 93, 4. compl. in Rom. 8, 24. ISID. orig. 2, 21, 3 -x est gradatio, cum ab eo verbo, quo sensus superior terminatur, inferior incipit ac dehinc quasi per gradus dicendi ordo servatur. GLOSS. V 351, 25. 354, 63. *graece* AQVILA rhet. 40 PS. IVL. RVF. schem. lex. 19 MART. CAP. 536. **2** *medicamentum*: MISC. Tir. p. 49, 5 antidotum -x ad stomachum frigidum. *adde nom. propr.* *Bannier.*

clīnāmen, -inis *n.* [*cf. c.* 2. clinatus, clinare. *Th.*]. *i. q.* παρέγκλισις: LVCR. 2, 292 exiguum -n principiorum.

1. clīnātus, -ūs *m.* [*a* clinare, *cf. c.* κλίσις. *Th.*]. EXPLAN. in Don. gramm. IV 526, 9 nisi forte quis eo demersus imperitiae est, ut in graeca nostraque lingua toni simul et -us discrimen ignoret.

2. clīnātus, -a, -um [-us, clinare *a poetis et grammaticis ex compositis* ad-, de-, in-, pro-, reclinare *ductum ad exemplum verbi gr.* κλίνειν; *cf.* clinamen, 1. clinatus. *Th.*]. CIC. Arat. 53 -a est (παρακέκλιται) ungula vemens fortis equi propter pinnati corporis alam. 86 *Ales* -a magis paulo est Aquilonis ad auras. 259 simul Ales ponit Avis caput et -o corpore tergum. *inde* **clīno**, -āre. EXPLAN. in Don. gramm. IV 526, 21 *voces graecae* per casus numerosque -antur (*sic L*, -ant *O*) [*h. e. declinantur*]. NOT. Tir. 66, 72 -at. [*it.* chinare, *francog.* cliner. *M.-L.*]

compos.: ac-, de-, in-, pro-, re-, succlinare. multiclinatus.

clindia *v. p. 1350, 28.*

clīnē, *abl.* -ē *f.*, κλίνη. CORP. XIII 8246 cum sua clíne. *adde* GLOSS. IV 495, 4 *l. 81.* SCHOL. Prud. apoth. 205 *p. 1350, 10.* *inde masc.* **clīnus** (-ī): GLOSS. V 350, 4 -us lectulus. NOT. Tir. 57, 69[a]. 66, 78. *cf.* clinos GLOSS. V 180, 3 *p. 1350, 17.* *neutr.* **clīnium** (-ī): GLOSS. V 494, 62 -um lectum vel accubitus.

1. clingo (-xī? *v. l. 77*), -ere [*orig. inc.; sunt qui comparent c. island.* hlekkr '*anulus catenae*', *anglosax.* hlence '*lorica serta aenea*', *theodisc.* hlanka '*coxa*'; *v. Johannssen, Beitr. z. Gesch. d. deutsch. Spr. u. Literatur p. 14, 298.* *similitudine quadam sonorum conectitur c.* cingere. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 56 -ere cingere a graeco κυκλοῦν dici manifestum est. GLOSS. Pap. cludo; IV 319, 24 -it: cludit; *at* GLOSS. IV 319, 9 clangit: clingit, cludit (*ubi interpretationem vocis* clangit *in codd. intercidisse putaverim*). V 180, 5 clinsit: decurtavit ("glubsit: decoriavit?" *Goetz*).

?2. clingo, -ere *onomatopoetice mutatum pro* clangere, *i. q. sonare, clangere? v. supra l. 76.*

clīnicē, *acc.* -ēn *f.*, κλινική. GLOSS. IV 495, 4 cliniae (-e *codd.* pars) lectus vel tegreus (?). V 277, 38 textus (*cod.*; torus *Hagen*; therapeusis *Bücheler; an* tectus *i. q. tectum, tholus?*). PLIN. nat. 29, 4 *Hippocratem* ut Varro apud nos credit ... instituisse medicinam hanc, quae -e vocatur (1, 29, 2 HYG. fab. 274 p. 150, 3 Asclepius ... -en [*sc. artem*] reperit). 30, 98 in quartanis medicina -e propemodum nihil pollet. *adde nom. propr.*

clīnicus, -a, -um. GLOSS. κλινικός (*cf.* AVSON. 401, 34 κλεινικὸς οὔτε γέρων). NOT. Tir. 57, 69. 66, 77. **1** *adiective*: **a** *proprie i. q. curvus cf. l. 10.* **b** *speciatim de medico*: LACT. inst. 3, 8, 10 privationem doloris summum bonum putare non plane Peripateticorum aut Stoicorum, sed -orum philosophorum est. PRVD. apoth. 205 -us ut se dignetur praestare deus (*Aesculapius*) morientibus aequum (*cf. ad l.* SCHOL. -us: curvus. κλίνη graece lectus; inde -us proprie nomen dei vel ipse infirmus). CORP. VI 2532 medicus -us (XI 5400). **2** *subst.* clīnicus, -ī *m.* **a** *medicus clinicen exercens*: MART. 1, 30, 2 chirurgus fuerat, nunc est vespillo Diaulus. coepit quo poterat, -us esse modo (*iocose*). 4, 9, 1 Sotae filia -i. 9, 96, 1 -us Herodes trullam subduxerat aegro. **b** *homo aegrotans* (*cf.* GLOSS. V 180, 3 -i: qui de lecto non descendunt, dicti appellatione graeca, quia clinos [*sic*] dicitur lectus. *cf. etiam supra l. 11*): CYPR. epist. 69, 13 quod quidam eos salutari aqua et fide legitima Christi gratiam consecutos non christianos sed -os vocant, non invenio unde hoc nomen assumant; nisi forte ... apud Hippocratem vel Soranum -os istos deprehenderunt. ego enim qui -um de euangelio novi, scio paralytico illi et debili per longa aetatis curricula in lecto iacenti nihil infirmitatem suam offuisse *eqs.* HIER. epist. 77, 6 quem nudum et -um non Fabiolae vestimenta texerunt? 108, 5 quis -orum non eius facultatibus sustentatus est? RVFIN. Basil. hom. 3, 4 visitare aegrum, requirere -um.

?**clīn<i>dia**, -ae *f.*, *ex* κλινίδιον *mutatum.* *i. q. lectulus*: AMBR. Hel. 17, 63 quis inter -as (clindias *codd.*, *suppl. Mbr.*, cymbia *Schenkl*) texit quod latere cupiebat?

clīniocathedrum *v. l. 49.* **clīniōnium** *v.* cleonium (-a).

clīnium *v. p. 1349, 68.* **clīno**, -āre *v. p. 1349, 59.*

clīnopalē, -ēs *f.*, κλινοπάλη. SVET. Dom. 22 libidinis nimiae, assiduitatem concubitus velut exercitationis genus -en (-em *codd.*) vocabat (*ad l. cf.* AVR. VICT. Caes. 11, 5 PS. AVR. VICT. epit. 11, 7). SCHOL. Hor. epist. 1, 14, 21 gloss. Γ coitus labor, lectilucta, -e (clinopola *cod.*).

clīnopodium (-on), -ī *n.*, κλινοπόδιον. *herbae nomen*: PLIN. nat. 24, 137 -um alii cleopiceton (*v. p. 1337, 59*), alii zopyrontion alii ocimoides appellant *eqs.* (1, 24, 87). *cf.* DIOSC. 3, 105 de clinopodion. -on, quem multi clionicon ... dicunt (3, 94 W. κλινοπόδιον).

clīnopūs, *acc. pl.* -podas *m.*, κλινόπους. *lecti pes*: LVCIL. 15 porro '-as' 'lychnosque' ut diximus semnos (*i.* σεμνῶς) ante 'pedes lecti' atque lucernas.

[alterum genus eius (*calycis*) quidam anchusam vocant, alii **clinosiam** (*sic vel* rinochiam *codd.*, rhinocliam *Ian.*) PLIN. nat. 27, 58].

clīnus, -ī *v. p. 1349, 67.* [*Probst.*

cliothedrum, -ī *n.*, *mutatum pro gr.* κλινοκαθέδριον. GLOSS. V 618, 51 exedra vel cliothed<r>um: sedes episcopalis. NOT. Tir. 101, 24 cliothredum (cliothedrum, cliotedrum, cliniocathedrum *var.*) *inter* cathedra *et* grabatum. *v. Schmitz, Beitr. z. lat. Sprach- u. Lit.-Gesch. p. 275 et Ducange s. v.* *Mbr.*

clipeātus (clup-), -a, -um [*a* clipeus, clupeus. *Th.*]. **1** *i. q. clipeo armatus*: **a** *adiect.* (*cf.* LYD. mag. 1, 9 κλιπεᾶτος ... στρατιώτης): OV. met. 3, 110 seges -a virorum. PAVL. FEST. p. 56 classes -as antiqui dixerunt, quos nunc exercitus vocamus. CVRT. 7, 9, 3 acies -a. SIL. 8, 434 agmina (CORIPP. Ioh. 8, 381 -a [*Mommsen*, -is *trad.*] ... agmina campis ... ruunt). AMM. 16, 10, 8 ordo geminus armatorum -us atque cristatus. CLAVD. 8, 523 incedis quotiens -us et auro squameus! PS. RVFIN. in Ioel 1, 4 pedites. PRVD. c. Symm. 2, 535 Minerva. ORIENT. carm. app. 2, 177 domus. ANNIAN. Chrysost. hom. 6, 1 -as ... militum catervas. ANON. de mach. bell. 14 currodrepanus -us (*bis*). *in imagine*: PS. FVLG. RVSP. serm. 1 praef. non timeat protecta lorica sanctorum patrum -a corona. **b** *substant.*: PLAVT. Curc. 424 -us (clip- *codd.*) elephantum ubi machaera dissicit. LIV. 33, 15, 5 *altera parte* -i *ibant.* 33, 15, 11 *cum* -i caetratique ... urgerent. 44, 41, 2 -os habebat. CVRT. 7, 9, 2 in proris -os locaverat. 8, 14, 3. SERV. Aen. 9, 368 scutati ... non -i. **2** *i. q. formam clipei habens*: **a** *i. q. in clipeo depictus vel sculptus* (*cf.* clipeus *sub 2 a; M. Albert, Daremberg-Saglio II 1259*): MACR. sat. 2, 3, 4 cum ... vidisset -am imaginem *Q. Ciceronis* ingentibus lineamentis usque ad pectus ex more pictam. **b** *i. q. rotundae clipei formae similis*: HILARIAN. pasch. 6 -a luna. *cf.* COMPVT. Carth. 1, 7 haec ratio cupienti -a monstratur.

inde **clipeo** (clupeo), -āre. *i. q. velut clipeo munire*: PACVV. trag. 187 chlamyde contorta astu clupeat (clip- *Non. p. 87, 23*, clup- *Varro ling. 5, 7 F?*) bracchium. *cf.* GLOSS. -at coperit. IV 33, 22 clep<e>are contegere (V 633, 29). 35, 25 clypeare contexere (494, 36 clip-). [V 565, 41 clipe<e>t celet *v. p. 1351, 15 et cf.* clepere, *q. v.*].

clipellārius NOT. Tir. 77, 62; *cf.* clipeus, clipeolus. *fort. pro* clipeolarius *i. ad clipeolum pertinens, vel is qui clipeos facit (vendit).* *neutr.* **clipellārium** NOT. Tir. 77, 61[a] *fort. i. q. locus, in quo reponuntur clipeola.*

clipeo, -āre *v. l. 73.*

?**clipeocentrus**, -ī *m.* *a* clipeus *et* κέντρον. *genus quoddam clipei*: ANON. de mach. bell. (*si modo antiquum?*) 9 tit. -us. *ibid.* su-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

positio -i. parma hoc est modicus clipeus fixoriis minutis ad soliditatem sui diligenter munitus *eqs.*

clipeolum, -ī *n. a* clipeus (clipeum) *deminutive. i. q. parvus clipeus*: GLOSS. ἀσπιδίσκιον. -a: anulus et rotulas vel anulos. DIOM. gramm. I 478, 18 -is aeneis inter se concurrentes. HYG. fab. 139 p. 17, 10 eis . . . -a aenea . . . dedit. NOT. Tir. 77, 61.

***clipeus** (clupeus), -ī *m.* (-um, -ī *n.*) [*fortasse cf. c. gr.* καλύπτειν, καλύβη *aut c.* clepere, *nisi alternatio vocalium* u *et* i *originem peregrinam indicat, cf.* Bruttii, Brittii; Brundisium, Brindisium. *v. Curtius, Grundz. d. gr. Etym.*[5] *p. 539. Th.*]. *de origine et scriptura*: PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. I 77, 20 ut pugnatorium per i -um dicamus, quod est clipe⟨us ἀπὸ τοῦ κλέπτειν⟩ id est celare dictus (SERV. Aen. 2, 389. 7, 686 quod celent corpus. 8, 447 qui magnitudine corpus furatur, unde et -us dicitur ἀπὸ τοῦ κλέψαι. GRAMM. suppl. 238, 11. ISID. orig. 18, 12, 1 quod clepet id est celet corpus; *cf.* GLOSS. V 565, 11 *p. 1350, 77*), imaginem vero per u a cluendo (*cf.* nat. 35, 13 *p. 1352, 22*). sed haec differentia mihi displicet propter communionem i et u litterarum (VEL. gramm. VII 68, 11 nec audiendam vanam grammaticorum differentiam, qui alterum a clependo, ⟨alterum a cluendo⟩ putant dictum). CAPER gramm. VII 97, 14 clipeum ἀσπίδα, clupeum ornamentum dices (BEDA gramm. VII 267, 12. DIFF. gramm. VII 525, 16 clypeum armorum, clupeum imaginis. ISID. diff. 1, 121 DIFF. ed. Beck p. 45, 25). *de genere*: CHAR. gramm. I 77, 5 masculino genere semper dicitur . . . -us (GRAMM. suppl. 238, 11). 77, 14 -us masculino genere in significatione scuti ponitur, ut Labienus ait, neutro autem genere imaginem significat. sed Asinius . . . masculine dixit (BEDA gramm. VII 266, 17. ISID. diff. 1, 121 clupeum neutro dicitur imago ab eo quod cluet). DIOM. gramm. I 327, 13 *incerti generis* inter masculinum et neutrum *est -us* (DON. gramm. IV 375, 34 CLEDON. gramm. V 40, 21 POMP. gramm. V 163, 27 DVB. NOM. gramm. V 574, 24. SERV. Aen. 9, 706 'hoc -um', ut probat Caper. NON. p. 196). *adde* TREB. Claud. 3, 3 *p. 1352, 49. in libris formae cum* i *et* u *vel* y *scriptae passim promiscue leguntur, in titulis, ubi imaginem significat, saepius* clup- *scribitur quam* clip- (*cf. Ruggiero, Diz. epigr. II 308*). *neutrum saepius legitur, ex. gr.*: POMPON. Atell. 29 LABER. mim. 83 MACER hist. 23 VARRO ling. 5, 19 VERG. Aen. 3, 286. 9, 709 LIV. 1, 43, 2 *et saep.* VITR. 5, 10, 5 TREB. Claud. 3, 3 MART. CAP. 6, 569 ORIGO Rom. chron. I p. 146, 19 LYD. mag. *infra l. 50* CORP. V 1829. VI 17265. 34107. XIV 2215, 3. NOT. Tir. 77, 59 clupeum. 77, 60 clipeum. GLOSS. *saep. at masc.*: ENN. scaen. 418 ann. 363 (scaen. 84 *genus incertum*) PLAVT. Curc. 574 Trin. 596 (Mil. 1 *et* Truc. 506 *inc.*) CIC. fin. 2, 97 off. 1, 99 div. 2, 59 VARRO ling. 7, 40 POLLIO or. frg. Char. gramm. I 77, 15 VERG. Aen. 2, 389. 422. 443. 734 *et saepius* LIV. 9, 19, 7. 31, 39, 10 MON. Ancyr. 6, 18 *et inde passim.* SERV. Aen. 9, 368 -i peditum sunt, scuta equitum (ISID. orig. 18, 12, 1 -us est scutum maius *eqs.*) *at* scutum *passim est synon., cf.* ITALA psalm. 75, 4 (Hier. epist. 28, 6, 3) -um (ὅπλον, VVLG. *cum* ITALA *alter. vers. ap.* HIER. *ibid.*: scutum). GLOSS. ἀσπίς τὸ ὅπλον. θυρεός. ἀσπίδιον. σάκος. clypeum scutum. ISID. orig. 18, 12, 6 parma . . . quasi parvus -us. LYD. mag. prooem. p. 3, 21 τὰς ἀσπίδας σκοῦτα καὶ κλίπεα . . . οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. 1, 10 κλίπεον . . . τὸν θυρεὸν καλοῦσιν. *legitur inde ab* ENNIO *et* PLAVTO, *singulis locis apud* NEP. HOR. VITR. SEN. rhet. MART. TAC., *binis ap.* VARRONEM VAL. MAX. PLIN. epist., *ternis*: QVINT. SVET., *quaternis*: ENN. SEN. phil. LVCAN. IVV. FLOR. epit., *quinis*: PLAVT. APVL., *saepius*: OV. (*29ies*) LIV. (*17ies*) CVRT. (*23ies*) PLIN. nat. (*16ies*), *saepissime*: VERG. (*50ies*) STAT. (*58ies*) SIL. (*60ies*). *deest praeter alios*: CATONI TER. RHET. Her. CATVLLO PVBLIL. LVCR. CAES. SALL. TIB. PROP. MANIL. VELL. CELSO PHAEDRO COLVM. MELAE PERS. PETRON. *adde etiam nom. propr.*

1 *i. q. scutum, parma militum*: **a** *proprie*: CIC. orat. 234 Phidiae. Tusc. 1, 34 Minervae (VAL. MAX. 8, 14, 6 PLIN. nat. 35, 54 SVET. Vit. 13 APVL. mund. 32). VERG. Aen. 8, 729 Vulcani. SIL. 4, 663 virorum. 12, 624 *Hannibalis.* STAT. Theb. 6, 665 Mavortis. QVINT. inst. 2, 17, 8 Achillis (7, 2, 7 GELL. 14, 6, 4. *cf.* FRONTO p. 158, 20 N.). 8, 4, 24 Aiacis. AMPEL. 8, 5 Agamemnonis. TERT. anim. 28 Euphorbi. VVLG. II reg. 1, 21 -us fortium (Nah. 2, 3). *ibid.* -us Saul. II par. 23, 9 -os et peltas regis David. *proverbialiter*: OV. trist. 1, 3, 35 sero -um post vulnera sumo (*cf. Otto, Sprichw. p. 86 s. v.*). *nota: i. q. testudo -is facta* (*cf.* ISID. orig. 18, 12, 6 in modum testudinis fit -us): VVLG. Ezech. 26, 8 elevabit contra te -um (*hebr. i. q. tectum scutorum, testudinem*; LXX περίστασιν ὅπλων). **b** *in imagine*: FRONTO p. 158, 20 N. uti -o te Achillis in orationibus oportet, non parmulam ventilare. TERT. patient. 14 retusis omnibus iaculis temptationum lorica -oque patientiae. virg. vel. 15 *virgo* confugit ad velamen capitis quasi ad galeam, quasi ad -um, qui bonum suum protegat adversus ictus temptationum. CYPR. epist. 30, 6 fidei dimiserant -um (VICTRIC. 27 fidei nos -o protegamus). OPTAT. 1, 28 *tela* veritatis -o repulsa. HIER. prol. gal. orationum vestrarum -os opponatis. adv. Pelag. 3, 1 p. 781 nostra . . . victoria . . . *dei* protectione et -o paratur. VVLG. II reg. 22, 36 dedisti mihi -um salutis tuae. prov. 30, 5 -us est sperantibus in se *sermo dei* (*cf.* CASSIOD. inst. div. 19 *oratio dominica* contra subrepentia vitia velut invictus -us semper opponitur). CLAVD. 24, 175 protegis . . . -o patriam. *cf.* 28, 486. PETR. CHRYS. serm. 124 p. 541[B] -um miserationis Lazarus opponebat. MART. CAP. 6, 569 hinc tibi dant -um, sapientia quod regat orbem. PARTHEN. carm. 13 te -o . . . caelitus armet omnipotens. SEDVL. epist. 1, 1 p. 4, 14 -o dominicae protectionis armatus. CASSIOD. in psalm. 5, 15 -us . . . impositus capiti corona est, aptatus cordi defensio. 90, 4 -us . . . divinus undique nos quasi murali munitione circumdat atque defendit. VIGIL. THAPS. c. Arrian. 2, 41 velut quodam responsionis -o obiectionum tela repulsa frustrentur. GREG. M. in euang. 35, 1 tolerabilius mundi mala suscipimus, si contra haec per praescientiae -um munimur. moral. pr. 11 circumacto gravitatis suae -o. **c** *metonymice de animantibus i. q. tutor, defensor, praesidium*: CLAVD. 3, 265 *Stilicho* erat -us . . . trucem porrectus in hostem. 8, 433 *Stilichonem* -um defensoremque dedisti. 22, 62 hoc -o (*sc. Stilichone*) munitus Honorius. CASSIOD. var. 7, 4, 3 -us ille exercitus nostri quietem debet praestare Romanis.

2 *translate de variis rebus formae rotundae*: **a** *i. q. imago clipeata*: GLOSS. -um imago rotunda, in qua solum caput pingitur. ubi imagines proponuntur (*cf.* DIFF. ed. Beck p. 45, 25 *scutum* in quo imagines ponuntur). V 495, 69 culpeum (*i.* clupeum) ornamentum (*de genere v. p. 1351, 23 et* TREB. Claud. 3, 3 *l. 49*). *cf.* PLIN. nat. 35, 13 scutis . . . continebantur imagines, unde et nomen habuere clupeorum, non, ut perversa grammaticorum subtilitas voluit, a cluendo. origo plena virtutis, faciem reddi in scuto cuiusque, qui fuerit usus illo. *M. Albert, Daremberg-Saglio p. 2, 1258 sqq.; Marquardt-Mau, Privatleben p. 244 sq.; Ruggiero, Diz. epigr. II 308 sq.* POLLIO or. frg. Char. gramm. I 77, 15 -us praetextae imaginis positus (MON. Ancyr. 6, 18 LIV. 35, 10, 12 *al.* PLIN. nat. 35, 4. CORP. XI 6481, 3 [*a. 148*] -o posito in curia. IX 5177. XIV 2410, 6). LIV. 25, 39, 13 in ea *praeda* fuisse clupeum argenteum . . . cum imagine Barcini Hasdrubalis (25, 39, 17 fuisse in templo -um Marcium appellatum cum imagine Hasdrubalis. PLIN. nat. 35, 14 clupeus *Marcius* supra fores Capitolinae aedis . . . fuit. *ibid.* argenteos esse -os, qui pro aereis . . . assignabantur. CORP. VI 912b, 10 -us argenteus. IX 2855. XIV 72). LIV. 35, 10, 12 -a inaurata (35, 41, 10. CORP. V 1829 ⟨clu⟩pea inaurata in fastigio . . . dedere. XIV 2794 INSCR. Mon. ant. 18, 351 n. 5). 38, 35, 5 -a aurata (aerata *pars codd.*) 40, 51, 4 -a . . . de columnis . . . dempsit. MON. Ancyr. 6, 20 ⟨testatum⟩ est pe⟨r e⟩ius clupei ⟨inscription⟩em. CORP. IX 5811 s(enatus) p(opulus)q(ue) R(omanus) Augusto dedit -um. DECRET. decur. Camp. (Corp. X 3903) 4, 15 statuis ⟨cl⟩upeis donisque, quae ac(ceperit). PLIN. nat. 1, 35, 3 quando primum -i instituti. 35, 4 aerei ponuntur -i argentea facie (35, 14 SVET. Cal. 16 TREB. Claud. 3, 3 IORD. Rom. 288 CORP. XI 6071). 35, 12 -os in sacro vel publico dicare. *ibid.* quales -os nemo non gaudens favensque aspicit. TAC. ann. 2, 83 cum censeretur -us auro et magnitudine insignis inter auctores eloquentiae. SVET. Cal. 16 decretus est (OROS. hist. 7, 23, 1 CORP. II 1263. 1286, 5. IX 2855. X 4761) ei -us aureus, quem quotannis certo die collegia sacerdotum in Capitolium ferrent. Dom. 23 -os . . . et imagines eius coram detrahi et ibidem solo affligi. TREB. Claud. 3, 3 *Claudio* -us aureus vel, ut grammatici loquuntur, -um aureum senatus totius iudicio in . . . curia collocatum est. CAPITOL. Pius 5, 2 -um Hadriano magnificentissimum posuit. 7, 6. MACR. sat. 3, 11, 6 ornamenta . . . sunt -i, coronae et huiuscemodi donaria. PS. AVG. serm. ed. Caillau 38, 1 (*in imag.*) *imaginem veritatis Christus* in nostris mentibus -o devotionis auro coruscante depinxit. PHILOCAL. fast. 13 (Corp. I[2] 1 p. 273) in aede Minervali . . . ex aere -i figebantur. CORP. II 2079 Q. ⟨Co⟩rnelio . . . donato . . . -is (XIII 1041 duplicario . . . -o, coronis . . . donato a commilitonibus). VI 17265 -a cum imaginibus (34107. XIV 72 cum imagine aurea). IX 2252 incolae in -um contulerunt h(onoris) c(ausa). 2654 collegio cultor(um), statuar(um) et clipeor(um). XI 6071 imaginem argent(eam) cum aereo -o. XIV 2215, 3. 2410, 6 in -o . . . pingere effigiem Ma⟨nliae⟩ *nota*: VLP. dig. 9, 3, 5, 12 cum pictor in pergula -um vel tabulam expositam habuisset eaque excidisset. **b** *i. q. cava pars caeli*: ENN. scaen. 216 in altisono caeli -o. *fortasse huc pertinet*: TERT. apol. 16 licet solem non in linteo depictum adoremus habentes ipsum ubique in suo -o. **c** *i. q. orbis solis*: OV. met. 15, 192 ipse dei -us . . . mane rubet. AVG. serm. ed. Mai 81, 1 umbras -o *solis* breviante. PS. AVG. serm. ed. Caillau 2 app. 37, 2 -o vibrante. **d** *i. q. instrumentum aliquod in fornice Laconico*: VITR. 5, 10, 5 *ex hemisphaerio* -um aeneum catenis pendeat, per cuius reductiones et demissiones perficietur sudationis temperatura. **e** *i. q. meteori genus*: SEN. nat. 1, 1, 15 quando *fiunt* -i et vastorum imagines ignium? 7, 20, 2 -i . . . flagrantes. PLIN. nat. 1, 2, 34 -i ardentes (2, 100 -us ardens . . . scintillans transcucurrit). **f** *i. q. corium bovis*: PAVL. FEST. p. 56 -um antiqui ob rotunditatem etiam corium bovis appellarunt, in quo foedus Gabinorum cum Romanis fuerat descriptum. **g** *i. q. patina rotunda*: SVET. Vit. 13 quam *patinam* ob immensam magnitudinem -um Minervae πολιούχου dictitabat. INSCR. christ. Rossi II p. 244, 1 a, 1 -us hic vividam da⟨bi⟩t postulantibus escam.

iuncturae (*potissimum ad 1*): **1** ***nominales***: **a** *substantiva*: clipei (-orum): aes: VERG. Aen. 10, 335 SIL. 15, 709. auctor: CLAVD. 21, 105. caelamen: OV. met. 13, 291. caelatura: QVINT. inst. 2, 17, 8. cratis: VAL. FL. 3, 199. curvamen: OV. met. 12, 95. densitas:

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Liv. 32, 17, 13 Amm. 24, 2, 5. dominus: Ov. am. 1, 7, 7 met. 13, 2. forma: Ov. met. 4, 782. fragmen: Stat. Theb. 12, 439. gloria: Tert. anim. 31. iactura: Amm. 25, 3, 8. impulsus: Sil. 9, 324. insigne: Verg. Aen. 2, 392. inventor: Serv. auct. Aen. 3, 286. latus: Sil. 2, 432. lux: Stat. Theb. 3, 225. 9, 856 Sidon. epist. 4, 20, 3. moles: Ov. met. 13, 75. munitio: Vvlg. II Macc. 15, 11. nexus: Amm. 20, 11, 8. nota: Tert. anim. 28. obiex: Clavd. rapt. Pros. 2, 224. onus: Verg. Aen. 10, 552. opus: Val. Fl. 3, 199. ora: Verg. Aen. 10, 476. 588 Sil. 2, 449. 15, 755 Homer. 607. orbis: Verg. Aen. 2, 227. 10, 545. 12, 925 Val. Fl. 6, 367 Stat. Theb. 8, 721. 9, 105. 11, 501 Clavd. 15, 211 carm min. 46, 1 Coripp. Iust. 2, 137. pondus: Sil. 17, 467. radius: Val. Fl. 6, 517. soliditas: Serv. Aen. 10, 477. sonitus: Amm. 25, 1, 18. species: Sil. 3, 244. summum: Serv. auct. Aen. 2, 546 de summo -i. taurus: Stat. Theb. 7, 309. textum: Verg. Aen. 8, 625 Stat. Theb. 7, 652. tonitrus: Sil. 9, 423. umbo: Verg. Aen. 2, 546 Stat. Theb. 10, 929. umbra: Clavd. 22, 274.

b *epitheta*: aeneus: Vvlg. II par. 12, 10. aeratus: Sil. 15, 756 (*cf. p. 1352, 36*). aereus: Verg. Aen. 12, 541. *cf.* 11, 10 Liv. 45, 33, 1 Cvrt. 4, 3, 25. 9, 7, 19 Sil. 1, 522 Vvlg. I reg. 17, 6 I Macc. 6, 39. *adde p. 1352, 41 sqq.* alienus: Tert. resurr. 3. ardens: Verg. Aen. 2, 734. 10, 261 Stat. Theb. 4, 723. argenteus: Plin. nat. 8, 221 Ivst. 12, 7, 5 *al. adde p. 1352, 29 sqq.* asperrimus: Stat. Ach. 1, 723. aureus: Vvlg. II par. 12, 9 I Macc. 6, 39. 14, 24. 15, 18 Clavd. carm. min. 53, 78. *cf.* Liv. 34, 52, 7. caelestis: Sil. 4, 463. cavus: Varro ling. 5, 19. circulatus: Mart. Cap. 9, 909. coruscans: Clavd. 7, 29. fulgens: Verg. Aen. 10, 588 Ov. met. 8, 27 Stat. Theb. 10, 152. fumans: Stat. Theb. 8, 77. gemmatus: Capitol. Maximin. 29, 8. gravis: Stat. Ach. 1, 417. habilis: Verg. Aen. 12, 432. hostilis: Stat. Theb. 7, 648 Serv. Aen. 11, 284. ignitus: Vvlg. Nah. 2, 3. impenetrabilis: Hier. adv. Pelag. 1, 16 p. 712. inauratus: Varro ling. 7, 40 Capitol. Maximin. 29, 8. *cf. p. 1352, 34.* inconditus: Flor. epit. 3, 20, 6. ingens: Verg. Aen. 8, 447. 9, 706 Ov. met. 13, 852 Sil. 9, 423 Clavd. rapt. Pros. 3, 219. insignis: Stat. Theb. 9, 332. integer: Ov. met. 13, 118. invictus: Cassiod. inst. div. 19. invisus: Sil. 10, 563. lēvis: Verg. Aen. 7, 626. 789. lucidus: Stat. Theb. 9, 333. magnus (maximus): Nep. Iph. 1, 3 Vvlg. I Macc. 14, 24. mendax: Clavd. 21, 105. nitens: Lvcan. 9, 669. nubigena: Stat. silv. 5, 2, 131. nudus: Sil. 2, 474. parvus: Isid. orig. 18, 12, 6. paternus: Stat. Theb. 4, 350. pulcher: Stat. Ach. 1, 723. puter: Cvrt. 10, 1, 31. regius: Varro ling. 7, 40. rotundus: Serv. auct. Aen. 3, 637. rutilans: Drac. Romul. 2, 26. salvus: Cic. fin. 2, 97 epist. 5, 12, 5 Val. Max. 3, 2 ext. 5. septemplex: Ov. am. 1, 7, 7 met. 13, 2 Val. Fl. 6, 367 Homer. 612. sidereus: Verg. Aen. 12, 167. squalens: Clavd. 15, 24. summus: Stat. Theb. 12, 768. terribilis: Sil. 17, 396. totus: Val. Fl. 7, 465 Stat. Theb. 2, 604.

2 *verbales*: a *subiectum*: apparet: Vvlg. iud. 5, 8. ardescit: Clavd. carm. min. 53, 78. cadit: Enn. scaen. 418 Stat. Theb. 9, 42. collucet: Paneg. 10, 29 auro. convenit: Ov. met. 13, 110 sinistrae. diffulgurat: Avson. 425, 3 ignem. fatiscit: Sil. 9, 323. intonat: Verg. Aen. 9, 706. lacessit: Clavd. 1, 94 Titana lumine. madet: Stat. Theb. 8, 165. micat: Val. Fl. 3, 76 Sil. 2, 395. munit: Homer. 230 laevam. occupat: Vvlg. IV reg. 19, 32 Is. 37, 33 *urbem.* protegit: Clavd. 20, 601 nos. quiescit: Sil. 7, 296 tellure rorat: Stat. Theb. 4, 18. sonat: Verg. Aen. 7, 686 Sil. 1, 522 (resonat: Enn. ann. 363 Sil. 9, 590). spargit: Sil. 4, 432 flammas. splendet: Stat. Theb. 8, 404. tegit: Vvlg. I reg. 17, 6. vibrat: Vvlg. Iob 39, 23.

b *obiectum*: abicere *v. l. 81.* accendere: Sil. 15, 678 auro (incendere: Stat. Theb. 7, 694). accommodare: Plavt. Trin. 719 ad dorsum. afferre, affigere *v. s.* ferre, figere. allidere: Clavd. 28, 627 in latus. aptare: Verg. Aen. 12, 89 habendo. Cassiod. in psalm. 5, 15. arripere *v.* rapere. aspergere: Sil. 5, 142 (respergere: Stat. Theb. 8, 8). assimulare: Verg. Aen. 10, 637. attollere: Apvl. met. 10, 30. caelare: Ov. met. 13, 110 imagine mundi. Sil. 8, 385 Stat. Theb. 9, 332. calcare: Stat. Theb. 8, 541 in pectora. capere: Verg. Aen. 10, 242 Sil. 4, 432. 5, 142 Apvl. mund. 30. cavare: Stat. Theb. 9, 126. circumferre *v.* ferre. consecrare: Tert. anim. 28. 31. constituere: Laber. mim. 73 contra exortum Hyperionis. consumere *v.* sumere. demittere: Stat. Ach. 1, 889 Theb. 9, 693 (dimittere: Stat. Theb. 7, 648. remittere: Stat. Theb. 9, 261. 10, 152. summittere: Cvrt. 9, 5, 18 Sil. 5, 216). densere: Amm. 24, 2, 14. deterere: Sil. 10, 397. devolvere: Cvrt. 4, 3, 25 e muris. dissolvere: Cic. orat. 234. efferre *v.* ferre. everberare: Verg. Aen. 12, 866. excipere: Stat. Theb. 9, 42. expedire: Val. Fl. 8, 301. facere: Flor. epit. 3, 20, 6 Vvlg. II par. 12, 9. 32, 5. ferire: Amm. 15, 8, 15. 20, 5, 8. ferre: Ov. ars 1, 693 Sil. 2, 395 *al.* Clavd. rapt. Pros. 2, 39 (afferre: Vvlg. I Macc. 15, 18. anteferre: Isid. orig. 18, 12, 2. circumferre: Cvrt. 9, 5, 1 Hier. epist. 48, 12. efferre: Verg. Aen. 5, 359. 10, 261). figere: Verg. Aen. 3, 286 postibus adversis. Sil. 5, 216. 15, 491 (affigere: Sil. 6, 434. refigere: Hor. carm. 1, 28, 11 Sil. 10, 600. transfigere: Sil. 10, 316). frangere: Stat. Theb. 12, 700. gerere: Ov. met. 4, 782 Stat. Theb. 6, 644 (gestare: Plavt. Trin. 596 Clavd. rapt. Pros. 3, 219. gestitare: Mart. Cap. 9, 909). iacere: Sil. 2, 605 (abicere: Stat. Theb. 8, 165 Vvlg. II reg. 1, 21 Boeth. cons. 1 carm. 4, 17. obicere: Verg. Aen. 2, 443. 12, 377 Cvlex 316. obiectare: Stat. Theb. 2, 602. proicere: Laber. mim. 83 Liv. 32, 25, 10 Amm. 17, 12, 10). illuminare: Schol. Stat. Theb. 7, 694. implere: Sil. 4, 384 (replere: Cvrt. 4, 3, 25). incendere *v.* accendere. induere: Verg. Aen. 7, 639. informare: Verg. Aen. 8, 447. insignire: Verg. Aen. 7, 789 auro. intertexere: Mart. Cap. 9, 909 miris ductibus. invadere: Lvcan. 1, 242. invenire: Plin. nat. 7, 200. levare: Vvlg. Ios. 8, 18 (elevare: Vvlg. Ios. 8, 19 Ezech. 26, 8). linquere: Sil. 2, 474. movere: Homer. 533. munire: Gell. 14, 6, 4 operimentis. mutare: Verg. Aen. 2, 389 (commutare: Homer. 563). obicere, obiectare *v.* iacere. ornare: Sil. 5, 153. ostentare: Sil. 2, 17. 17, 396. perfodere: Sil. 1, 620 Plin. paneg. 17. perfundere: Sil. 2, 17. pingere: Plin. nat. 35, 54. plaudere: Stat. silv. 5, 2, 131 Theb. 7, 134 pectore. ponere: Ampel. 8, 5 *in aede. cf. p. 1352, 41* (deponere: Ov. fast. 3, 1 Sil. 5, 500. imponere: Liv. 45, 33, 1. opponere: Hier. prol. gal. adv. Rufin. 3, 7 Cassiod. inst. div. 19 Isid. orig. 18, 12, 1. reponere: Sil. 12, 23). porrigere: Clavd. 3, 265 in hostem. portare: Macer hist. 23 Vvlg. I par. 12, 24. poscere: Plavt. Trin. 506. praeparare: Vvlg. II par. 26, 14 Ier. 46, 3. proicere *v.* iacere. protendere: Fest. p. 242. quatere: Cvrt. 10, 7, 14 hastis. rapere: Sil. 1, 392. 9, 132 (arripere: Hyg. fab. 96 p. 89, 23 Vvlg. Is. 21, 5 Ezech. 38, 4). refigere *v.* figere. remittere *v. p. 1353, 68.* repellere: Stat. Theb. 8, 398. resolvere: Ov. epist. 13, 147. respergere *v.* aspergere. retorquere: Sil. 8, 418. revellere: Stat. Theb. 9, 560. rodere: Cic. div. 2, 59 (arrodere: Plin. nat. 8, 221. derodere: Cic. off. 1, 99). rotare: Val. Fl. 6, 551. subligare: Verg. Aen. 11, 10 sinistrae. sumere: Ov. met. 8, 27 trist. 1, 3, 35 Sen. contr. exc. 4, 7 Sil. 9, 84 Hyg. fab. 20 p. 52, 11 Clavd. 26, 465 (consumere: Stat. Ach. 1, 879 manu). summittere *v. p. 1353, 68.* suspendere: Vvlg. Ezech. 27, 10. tenere: Ov. met. 13, 352 Cvrt. 9, 7, 19 Hier. epist. 64, 11 Vvlg. Ios. 8, 26 I par. 12, 8 II par. 17, 17. 25, 5 (sustinere: Ov. epist. 3, 120 Stat. Theb. 2, 671 Clavd. 15, 24). tergere: Verg. Aen. 7, 626. torrere: Cvrt. 4, 3, 25 igne. transverberare: Verg. Aen. 10, 481. tundere: Ov. fast. 4, 209. vectare: Stat. Theb. 4, 723. vertere: Stat. Theb. 8, 384. vestire: Stat. Ach. 1, 417 Theb. 3, 591. vibrare: Amm. 24, 6, 10. volvere: Alc. Avit. carm. 5, 378.

c *ablativus*: *pendet e verbo*: uti: Nep. Iph. 1, 3 Liv. 8, 8, 3 Fronto p. 158, 20 N. Tert. resurr. 3 Capitol. Maximin. 29, 8 Hier. adv. Pelag. 1, 16 p. 712. *abl. instrumenti, modi*: Trag. inc. 62 *Vlixem* tegentem -o classem Doricam (Cvrt. 4, 6, 15 gladium -o tegens. 8, 1, 20. 9, 2, 29 Sil. 1, 553. 4, 463 Homer. 837 Serv. auct. Aen. 12, 432 Clavd. 15, 435. 28, 486). *cf.* Cvrt. 6, 1, 14 -o protegens corpus (8, 1, 24. 8, 7, 4 Sil. 7, 709 Svlp. Sev. Mart. 4, 5). Sil. 4, 625 -is ... contegitur Trebia. Varro ling. 7, 40 -*is* ornatae erant turres. Verg. Aen. 7, 657 -o ... insigne paternum ... gerit. 9, 730 -o (-i *P*) ... micantia fulmina mittit. 9, 803 -o ... subsistere. 10, 329 tela ... -o ... resultant. 10, 567 cum *Aegeon* tot paribus streperet -is. 10, 776 *hasta* -o est excussa (Homer 828 saxum ... -o excussum). 10, 794 -o ... hastile trahebat. 12, 167 Aeneas ... sidereo flagrans -o. 12, 332 Mavors -o increpat (intonat *M R.* Sil. 12, 684). 12, 712 invadunt Martem -is. 12, 724 concurrunt -is. Ov. met. 12, 132 -o *ora pulsat.* 12, 140 -o ... premens praecordia. 12, 375 *excipit ictus* -o. 12, 466 *Latreus* -o ... conspicuus. Cvrt. 3, 2, 13 -is hastisque immobiles cuneos. 4, 4, 11 quosdam ... -o ... impulsos praecipitavit. 6, 1, 4 tela -o excipiebat (6, 1, 5. 15 caput -o paulisper excepit. 9, 5, 4. 7. 15 Sil. 4, 783). 9, 4, 31 -o ... tela propulsans. 9, 5, 12 -o se adlevare. Plin. nat. 35, 130 -o dimicans. Val. Fl. 8, 310 *Iason* -o ... micat. Sil. 4, 652 -o ... sustulit amnem *Scipio.* 4, 663 -is ... artatus *fluvius.* 7, 121 Achilles ... -o amplexus terramque polumque. 9, 448 *Mavors* -o campum involvens. 10, 128 consumit -o tela. Homer. 282 -o ... insignis. 593 ictus depellunt -is. 612 -o ... reppulit ictum (Stat. Theb. 8, 77. 398 -us -is ... repellitur). 800 -o ... incendia ... sustinet. Stat. Theb. 2, 604 spicula ... -o ... toto fixa tremunt. 3, 293 -o ... receptam *Venerem.* 4, 350 umeros -o clausisse. 5, 382 -is munire ratem. 7, 681 *hasta* sonuit -o. 8, 704 *tela* rigent -o. 10, 844 -o ... incenditur ignis. 12, 63 *agger* -is ... sternitur. 12, 666 agmina Theseus angustat -o. Ivv. 2, 126 sudavit -is ancilibus. 8, 201 -o Gracchum pugnantem. Flor. epit. 1, 1, 12 -is obruere *Tarpeiam.* 3, 3, 12 retinere amnem ... -is. Vopisc. Tac. 4, 6 -is intonare (Clavd. 20, 160). Avien. orb. terr. 1367 nebridis usum permutant -is. Avson. 25, 1 mater ... -o obarmans filium. Amm. 16, 12, 57 nonnullos -is vectos *per aquam.* Vvlg. I par. 12, 34 instructi -o. Ezech. 23, 24 -o ... armabantur (Nicet. psalm. 8). Clavd. 3, 351 *Stilicho et Gradivus* -is ... pares. 7, 29 -o te ... sustulit. 26, 355 fultus cervicem -o. 26, 578 -is defendite Thybrim. *abl. loci*: Sil. 5, 521 medio ... -o stetit ... cuspis. 7, 322 -o ... iacebat *Maraxes.* Stat. Theb. 4, 222 -o victum Pythona coruscat. 9, 337 ire putes -o fluctus.

d *dativus*: Verg. Aen. 2, 671 -o ... sinistram insertabam aptans. Val. Max. 8, 14, 6 *Phidias* -o Minervae effigiem suam inclusit. *cf. infra l. 84.* Sen. Phoen. 481 laeva se -o inserat. Cvrt. 9, 5, 5 missilia ramis plura quam -o incidebant (Plin. paneg. 13 -o gravior ictus incideret). Val. Fl. 7, 585 -o ... illiditur ignis. Sil. 12, 624 -o ... incussit. Stat. Theb. 10, 278 illapsum -o. 10, 280 acclines -is. 12, 768 missile summo affixit -o. Avson. 347, 10 *glus facit* tergora ... -is accommoda.

praepositiones: **in**: Cic. Tusc. 1, 34 Phidias sui similem speciem inclusit in -o Minervae (*v. l. 76*). de orat. 2, 73 ⟨ut⟩ in -o *Phidias*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fecit. SIL. 2, 159 monstra gerebat in -o. 9, 175 signat in -o mandata patris. 15, 603 pulveris in -is vestigia visa. IVV. 11, 106 nudam effigiem ⟨in⟩ -o ... ostenderet. APVL. mund. 32. IVST. 23, 4, 10 aquila in -o ... consedit. AVSON. 25, 1 mater Lacaena -o obarmans filium 'cum hoc', inquit, 'aut in hoc redi!' *nota:* VVLG. Iudith 4, 13 *Amalec* confidentem ... in -is suis. VERG. Aen. 11, 284 quantus *Aeneas* in -um assurgat. HOMER. 861 in -um vultus convertit. STAT. Theb. 11, 545 in -um turbatos colligit artus. VEG. mil. 2, 23 insurgere tripudiantes in -um rursusque subsidere. VVLG. I Macc. 6, 39 refulsit sol in -os. OV. fast. 3, 842 cum -o prosiluisse suo. PLIN nat. 35, 59 dubitatur ascendentem cum -o pinxerit an descendentem. IVV. 14, 242 legiones ... cum -is nascuntur. AVSON. 25, 2 *l. 4.* VVLG. I reg. 17, 45 venis ad me cum ... -o. LIV. 1, 43, 4 arma imperata scutum pro -o. 8, 8, 3 scuta pro -is fecere. VERG. Aen. 8, 729 talia per -um Volcani ... miratur. VAL. FL. 6, 654 vulnus ... per -um ... abit. 7, 465 fertur *Medea* per -um *Iasonis.* SIL. 1, 53 per -os ... iter ... rumpentem. STAT. Theb. 9, 552 it ... abies -um per. OV. met. 13, 79 post -um ... late. LIV. 31, 39, 10 hastis velut vallum ante -os obiecit. SIL. 10, 240 sedit ... -um super (SCHOL. Stat. Theb. 8, 640 *cervix* super -um ferebatur. *cf.* APVL. Socr. 11 p. 145 miles super -o suo gloriatur).

syn.: ad 1: scutum (*cf.* VVLG. Ier. 46, 3 *et v. p. 1351, 46 sqq.*), pelta (*v. p. 1351, 68*), parmula (*v. p. 1351, 73*). *ad 2a:* imago (PLIN. nat. 35, 14 SVET. Dom. 23), tabula (VLP. dig. 9, 3, 5, 12).

deriv.: clipeatus (-are). *cf.* Clipearius. *Hoppe.*

? **clipsideru** purgatio ferri GLOSS. III 588, 4 (609, 67 clippi siderii. 559, 14 clipsidero). *latet nomen herbae vel medicamenti; λεπὶς σιδήρου Goetz.*

clīra *v.* clura. **clīris** *v.* glis.

? **clisciscere** disiungere GLOSS. V 180, 7 (*at* cliscere *cod. Bern. ap. Löwe, Prodr. 177; fort. recte*). disciscere *coni. Goetz.* *Mbr.*

clīstēr *sim. v.* clyster.

clītellae, -ārum (-a, -ae) *f.* [*cf. c. got.* hleiþra *'σκηνή, σκῆνος', cambr.* cledr *'planca, vallus', hibern.* cliath *'crates', et c.* ac-clinare, clivus, cliens, *fortasse c. umbr.* kletram *acc. sg.* (*tusc.* kletram), *quod vocabulum lecticam vel vehiculum quoddam significare videtur, quo hostias ad sacrificium gestabant; v. Froehde, Bezzenbergers Beitr. 17, 303; Meringer, Indogerm. Forsch. 16, 120. Th.*]. *leguntur formae in codd.:* cletell-: GREG. TVR. Franc. 7, 37 (clecellis *B 1*). clatella: GLOSS. II 522, 18. *cf.* IV 326, 14 (719, 20. V 594, 64) cretellae: cletellae (V 594, 34 clitellae: cretellae). cretell-: CHIRON 341. critellis: VEG. mulom. 2, 105, 2. cratella: IDIOM. gen. gramm. IV 581, 33 (GLOSS. II 545, 24). *nomen plurale tantum est apud antiquiores, cf.* GLOSS. II 378, 26 c⟨l⟩itellae: ξυλοκάνθηλα, singularia non habet. *singularis legitur:* GLOSS. II 102, 9. 338, 26. 522, 18. 545, 24 IDIOM. gen. gramm. IV 581, 33. GLOSS. κανθήλιον. ξυλοκάνθηλον. ξυλοκανθήλιον (IDIOM. gen. gramm. IV 581, 33). ξυλοκάνθηλα. II 102, 10 ἄντυγες. NOT. Tir. 79, 3. *legitur inde a* PLAVTO.

1 *i. q. ephippiorum genus:* SCHOL. Hor. sat. 1, 5, 47 -as: sarcinas sive sellas, quibus animalia sternuntur, alii uncinos ligneos quibus onera imponuntur. PAVL. FEST. p. 59 *v. l. 67. v. Saglio, Daremberg-Saglio II 1260.* PLAVT. Most. 778 vehit hic -as, vehit hic autem alter senex. CIC. Scaur. 45 Albanas ... columnas -is ... apportavi. HOR. sat. 1, 5, 47 hinc muli Capuae -as tempore ponunt. epist. 1, 13, 8 -as ferus impingas. LIV. 10, 40, 8 mulos detractis -is ... circumducere. 25, 36, 7 -as illigatas oneribus. 25, 36, 10. PHAEDR. 1, 15, 8 binas mihi -as impositurum. 1, 15, 10 -as dum portem meas. COLVM. 6, 37, 11 -is aptior mulus. SERV. georg. 1, 273 'costas' aut re vera costas aut -as. CHIRON 341 cervices eius assidue corrigito vel -as imponito. VEG. mulom. 2, 105, 2 -is ex ligno appositis contracta cervicis pravitas dirigatur. GREG. TVR. Franc. 7, 37 plaustra cum arietibus, -is et axebus tecta. *nota in proverb.:* COM. pall. inc. 66 '-ae bovi sunt impositae' plane, non est nostrum onus. QVINT. inst. 5, 11, 21 non nostrum, inquit, onus: bos -as (*cf. ibid.* παροιμίας genus). AMM. 16, 5, 10 vetus illud proverbium: -ae bovi sunt impositae. *v. Otto, Sprichwörter p. 57.*

2 *nomen loci:* PAVL. FEST. p. 59 -ae dicuntur non tantum eae, quibus sarcinae colligatae mulis portantur, sed etiam locus Romae propter similitudinem, et in via Flaminia loca quaedam devexa subinde et accliva.

deriv.: clitellarius.

clītellārius, -a, -um *a* clitellae. *i. q. clitellis stratus:* PLAVT. Most. 780/1 muliones mulos -os habent, at ego habeo homines -os. CATO agr. 10, 1 asinos ornatos -os, qui stercus vectent. CIC. top. 36 homo, navis, mulus -us, equus. PHAEDR. app. 29, 7 fuisti mulus -us. COLVM. 2, 21, 3 arbores ... collo vel mulo -o efferre. *Wulff.*

fecit Euphranor **cliticon** eximia forma PLIN. nat. 34, 78. κλιτικός.

clītra, clītrī *v.* clatri *p. 1295, 82. 83.*

arcia **clitteca** (?): aqua naturalis GLOSS. III 597, 11. *Mbr.*

clīva, -ōrum *v.* clivus *p. 1356, 60.*

clīvia, -ae *f.* [*cf. c.* clivis. *Th.*]. *nomen avis:* PLIN. nat. 10, 37 -am ... avem ab antiquis nominatam animadverto ignorari. quidam clamatoriam dicunt, Labeo prohibitoriam (*cf. l. 7*). STAT. silv. 4, 3, 59 nisi -ae (deviae *codd., corr. Vossius*) vetarent. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 25 (cluua *aut* duua *aut* cluna *aut* clivia *cod.*) *inter nomina volucrum.*

clīvicola *v. nom. propr.* **clivior** *v.* cluvior.

clīvis, -e; *cf. c.* clivus *et. c.* ac-, de-, pro-clivis. PAVL. FEST. p. 64 -a auspicia dicebant, quae aliquid fieri prohibebant; omnia enim difficilia -a vocabant. GLOSS. II 573, 35 -e difficile (*cf. infra l. 63*). V 565, 42 -ius (clinius *cod.*) pronius, deterius.

i. q. proclivis: FRONTIN. grom. p. 24 per -a (devia *E*, divia *G*) et confragosa loca eunt *limites* (AGENN. grom. p. 89). p. 43 locorum elationes et -a (trivia *cod.*) et colliculi finem faciunt (AGENN. grom. p. 74). p. 58 per -a (divia *A B*) et montuosa, qua iter nullo modo fieri potest. *compos.:* ac-, de-, proclivis.

clīvius *v. l. 70.*

clīvos, -om *v.* clivus *l. 55 et 58.*

clīvōsitās, -ātis *f. a* clivosus. AVG. serm. ed. Mai 126, 12 nonne videmus ... studiosus venandi ... perferat ... quas itinerum difficultates, quas montium -es.

clīvōsus, -a, -um [*a* clivus. *Th.*]. GLOSS. κατακλινής (II 341, 14 *trad.* clibuosus). κατωφερὴς τόπος. τόπος κατωφερὴς ἤτοι ἐπικεκλιμένος. -um: inaequalem. inaequale. V 349, 23 clibecti (*anglosax. cf. c. theodisc.* 'klippe'). -a: inclinata. *cf. etiam infra l. 72.* ISID. orig. 15, 16, 13 -um: iter flexuosum.

i. q. proclivis, clivo assurgens: VERG. georg. 1, 108 supercilio -i tramitis undam elicit (*cf.* SERV. *ad l.* OPT. PORF. epist. ad Constant. 5). 2, 212 ieiuna ... -i glarea ruris. OV. am. 1, 14, 11 -ae madidis in vallibus Idae. fast. 3, 415 -um scandit Olympum Phoebus. COLVM. 2, 15, 1 loci ... -i (*opp.* plani. *cf.* 5, 7, 2 locis siccis et -is [*opp.* planis]. 5, 10, 4 [arb. 19, 2] -is locis terrae. arb. 4, 3 locis aridis et -is altius vitis deponatur quam si umidis et planis. PALLAD. 3, 13, 3 in loco -o. VEG. mil. 1, 27 non solum ... in campis, sed etiam in -is et arduis locis). COLVM. arb. 1, 6 collem ... et -um modum iugeri ... repastinaveris. IVV. 5, 55 -ae veheris dum per monumenta Latinae *viae* (VLP. dig. 43, 8, 2, 32 via cum plana fuerit -a fiat. LACT. inst. 6, 4, 6 [*in imag.*] via ... illa caelestis difficilis et -a proposita est. CHIRON 481. VEG. mulom. 2, 69, 2 valetudo nascitur ... ab anfractu -arum viarum. AMM. 16, 11, 8 difficiles vias et suapte natura -as). HEGES. 4, 1, 1 sinuato -is anfractibus solo. PRVD. ham. 794 scopulosaque semita longe duceret aerium -o margine callem. CAEL. AVR. chron. 3, 4, 50 in itinere et ambulationibus -is. ALC. AVIT. hom. 23 p. 142, 28 non hic -i lateris tractus altandis gradibus porrexit auxilia. *neutr. subst.:* COLVM. 3, 19, 1 haec in planis; nam in -is *eqs.* 5, 9, 13 olea in -o est. PLIN. nat. 17, 168 -a altiores scrobes poscunt. 18, 34 campestribus magis quam -is. 18, 200 in consito aut -o. PAVL. NOL. epist. 32, 2 iniqua viarum saecularium dirigis et -a complanas.

syn.: arduus. difficilis. *opp.:* campester. planus.

deriv.: clivositas.

clīvulus, -ī *m. a* clivus *deminutive.* COLVM. 6, 37, 10 duos parietes adverso -o inaedificatos. APVL. met. 4, 5 clementi ... transmisso -o pervenimus ad locum.

clīvus, -ī *m.* [*cf. c. got.* hlaiw *'tumulus', lituan.* szleivas *'vārus', et c.* ac-clinare, cliens. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 64 omnia ... difficilia clivia vocabant, unde et -i loca ardua. *formae:* clīvom: CORP. XIV 4012, 7. 15 (16 clivom). cleivom: CORP. X 1698. clev-: ORIBAS. syn. 1, 24 clevo. CVRIOS. urb. reg. 12 p. 16, 9 clevum (REG. urb. p. 17, 11 cleum). *adde* glebum *l. 71.* *legitur* -vos, -vom: CARM. epigr. 331 (*sort. Praenest.*). CORP. VI 1270. X 4660. INSCR. Arch.-epigr. Mitt. 15, 60 *et passim in codd.* *plur.* clīva, -ōrum: CATO or. frg. 30, 2 loca ardua atque -a depressa. MEMM. carm. frg. 1 (*v. p. 1357, 53*). *fort.* CARM. epigr. 470, 4 vocas a⟨d⟩ cliva (*i. ad asperitates rerum, Büch.*). GLOSS. Plac. V 55, 25 (V 14, 29) -a aspera difficilia (*cf. supra l. 8*). *cf.* NON. p. 194 -us masculini *generis* ut plerumque; neutri apud Memmium invenimus, cuius auctoritas dubia est. EXC. Bob. gramm. I 552 nomina quae apud Romanos masculina, apud Graecos feminina ... -us ἀνάβασις. SCHOL. Ter. p. 157, 11 -os: descensus. ISID. orig. 15, 6, 5 -um ... ascensum dicimus sive flexuosum. GLOSS. τόπος κατωφερὴς ἤτοι ἐπικεκλιμένος. ἀνάβασις. κατάβασις. ἀνάπορον (*leg.* ἀνάφορον). ascensus. V 446, 23 arciosus seu ascensus. 351, 50 cliv[i]um: ascensus, singularis via[e]. 424, 5 glebum ascensum, singularis via. *cf.* 277, 62 -us (*leg.* clivosi?) flexuosi montuosi. *cf.* 445, 26 (564, 55) c[e]libum (*vel* celiuum) monticulum (clivum *Heraeus*, Caelium *Goetz*). NOT. Tir. 57, 66. [*loci dub. et corr.:* CAES. Gall. 7, 47, 1 civ. 3, 46, 5 FEST. p. 258]. *legitur inde a* PLAVTO.

i. q. devexitas terrae, locus devexus: **1** *generatim:* VARRO ling. 5, 47 sacrae viae pars ..., quae est a foro eunti primore -o (*cf. p. 1358, 3*). 5, 158 -us proximus a Flora susus versus Capitolium vetus. rust. 1, 18, 4 *ager* confragosus atque arduis -is (AVR. Fronto p. 68 N. -om ... satis arduum successimus. FRONTO p. 101 N. feci ... compendium -orum arduorum. AMM. 27, 10, 10 viam ducentem ad arduos -os. *v. etiam p. 1357, 53*). VARRO rust. 3, 1, 6 miliarius -us cum appellatur tebae. CAES. Gall. 7, 46, 2 ad molliendum -um. VERG. ecl. 9, 8 colles incipiunt molli ... iugum demittere -o (georg. 3, 293

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nulla . . . Castaliam molli devertitur orbita -o. CVRT. 8, 11, 6 petra . . . modicis ac mollibus -is . . . crescit. PLIN. nat. 36, 96 molli -o *aeronum* . . . exaggerato. QVINT. inst. 12, 10, 78 quantum processeris, mollior -us. VEG. mil. 4, 3 ad similitudinem graduum quasi -o molli . . . possit ascendi. CLAVD. rapt. Pros. 2, 102 planities . . . mollibus edita -is sederat in collem. *v. etiam infra l. 57*). HOR. epist. 1, 13, 10 viribus uteris per -os. LIV. 2, 7, 12 domus infimo -o aedificata. 2, 65, 2. 5 in summum -i iugum evaderent. 5, 43, 3 medio fere -o restitere. 6, 24, 2 lenis a tergo -us erat (29, 33, 3 leni -o ferente ad hostem . . . per adversum montem . . . duxit. COLVM. 1, 6, 21 *sterquilinium* devexum leni -o. *v. etiam infra l. 58*). 9, 31, 14 in adversum -um erigitur agmen (VEG. mil. 3, 13 qui adverso nititur -o duplex subit cum loco et hoste certamen). 9, 35, 2 flectit paululum in -os agmen. 21, 32, 8 erigentibus in primos agmen -os (*cf. ibid.* tumulos). 28, 33, 6 infima -i. OV. am. 3, 13, 6 difficilis -is huc via praebet iter. met. 8, 191 ponit in ordine pennas . . . ut -o crevisse putes. 11, 151 -oque extensus *Tmolus* utroque Sardibus hinc, illinc *eqs.* MANIL. 1, 676 devexo fallit vestigia -o *orbis.* 5, 69 -oque rotas convellit ab imo *Heniochus* (COLVM. 6, 37, 10 in imo -o constituitur equa). VITR. 8, 6, 5 venerit adversus -um. *ibid.* in altitudinem summi -i. 8, 6, 8. 10, 2, 12 nec ullus est -us sed perpetuus campus. SEN. Tro. 1123 -o levi erecta . . . vallis. COLVM. 1, 5, 10 summa pars -i. 2, 4, 10 modo in elatiora, modo in depressiora -i . . . agi sulcum. 2, 4, 11 graciles -i . . . arandi. 2, 5, 1 *opp.* in plano. 2, 17, 7 editior -us (*opp.* inferiorem partem). 4, 17, 7 praecipitibus -is velut pendens *vitis.* 4, 32, 1 *opp.* vallibus. 4, 33, 1 *castanea* opaco et septentrionali -o laetatur. 5, 8, 5 neque depressa loca neque ardua, magisque modicos -os amat (CVRT. 8, 11, 6 *v. l. 1 et 64*). 5, 10, 7 de -o et sicco in umidum agrum transferas. 8, 15, 3 non in gradus oportet erigi, sed paulatim -o subsidere. arb. 3, 7 montibus -isque difficulter vineae convalescunt. 10, 4. MELA 1, 72 montem . . . decem stadiorum -o satis arduum. PETRON. 44 stolatae ibant nudis pedibus in -um. PLIN. nat. 36, 87 cenacula -is excelsa. VAL. FL. 5, 484 ornantia -os oppida. SIL. 3, 519 lubrica frustratur canenti (*i. nivoso*) semita -o. 15, 102 ardua saxoso perducit semita -o. STAT. Theb. 6, 260 mollia non subitis augent fastigia -is. IVV. 6, 650 -oque latus *montis* pendente recedit. TAC. Agr. 36 aegre -o instantes. PLIN. epist. 5, 6, 14 leniter et sensim -o fallente consurgit *collis.* APVL. met. 6, 25 -is et anfractibus fatigatos. flor. 21 p. 99 camporum rivos et collium -os. TERT. nat. 2, 15 Clivicolam a -is. AVSON. Mos. 161 summis . . . iugis tendentis in ultima -i. AMM. 14, 2, 6 scandere -os sublimes. 15, 10, 6 a summitate huius Italici -i. 20, 11, 22 ictus . . . ballistarum . . . a -is structilibus decurrentes. 24, 4, 4. 30, 1, 13. VVLG. I reg. 9, 11 ascenderent -um civitatis. II reg. 15, 30 David ascendebat -um olivarum. II par. 20, 16 ascensuri . . . sunt per -um nomine Sis. VEG. mil. 4, 10 in -o civitatis. SIDON. carm. 5, 540 oppositi metuis qui lubrica -i. ORIBAS. syn. 1, 3 *genus exercitationum est* -os subire aut descendere. CORP. X 4650. *nota: i. q. devexitas tabulae sim.*: OV. met. 8, 662 *testa* subdita -um sustulit. NVX 77 per tabulae -um labi iubet alter. *in imaginibus*: SEN. dial. 7, 25, 6 quaedam virtutes in proclivi sunt, quaedam -um subeunt. EXPLAN. in Don. gramm. IV 532 (*ex Varrone*) *signum flexae prosodiae* surgens arduo fastigio . . . praecipiti -o deprimitur (*sc. signo*: Λ). MEMM. carm. frg. 1 ardua nec nitens fortunae escendere -a. SEN. dial. 7, 15, 5 -us iste frangendus est. epist. 31, 4 -um istum uno . . . spiritu exupera. SIL. 4, 604 perque aspera duro nititur ad laudem virtus . . . -o. PRISCILL. tract. 6, 103 arduum divinae intellegentiae iter velut -o molliore leniret. 10, 137 -o molliens leniori. *cf. p. 1356, 84 sqq.* *in proverbiis*: PLAVT. Asin. 708 iam calcari quadrupedo agitabo advorsum -om. OV. epist. 19, 41 -o sudamus in imo. rem. 394 principio -i noster anhelat equus (*cf.* PETRON. 134 lassus tamquam caballus in -o). SEN. epist. 92, 16 in summo deficit -o. PETRON. 47 nos in medio lautitiarum, quod aiunt, -o laborare. *v. Otto, Sprichwörter p. 86.* **2** *speciatim*:

a *i. q. collis*: ITIN. [Silv.] 7, 5 est -us modicus in media valle, iuxta quem colliculum *eqs.* CLAVD. carm. min. 26, 12 alto colle minor, planis erectior arvis conspicuo -us molliter orbe tumet. SIDON. epist. 2, 2, 3 latera -orum (*ibid.* mons, collis). **b** *i. q. via, semita acclivis*: TER. Ad 575 praeterito hac recta platea sursus: ubi eo veneris -os deorsum vorsum est. LIV. 5, 40, 9 via quae . . . ducit ad Ianiculum; in eo -o *eqs.* 21, 37, 3 pandunt molliuntque anfractibus modicis -os. OV. epist. 17, 122 ad te via prona videtur, a te cum redeo, -us inertis aquae. met. 8, 694 nituntur longo vestigia ponere -o. fast. 1, 264 per quem descenditis . . . arduus in valles per fora -us erat. 5, 293 locant -um, qui tunc erat ardua rupes. VAL. MAX. 1, 1, 10 pontem sublicium transgressas et -um. CALP. ecl. 7, 25 emensi . . . gradus et -os lene iacentes. MART. 10, 5, 3 pontis exul et -i. INSCR. Arch.-epigr. Mitt. 15, 60 Selicia . . . -om stravit. CORP. X 4660 -o⟨m⟩ ab Ianu ad gisiarios. 5175 macerias -i su . . . supra portum instituit. XIV 4012, 7 -om stravi lapide ab imo susum *eqs. ibid.* 15/16 -om ab imo levavi et -om medium fregi et depressi. **c** *in architectura i. q. ascensus*: VITR. 6, 9, 7 maximus est usus luminum . . . in itineribus, -is, scalis, quod in his . . . solent incurrere. PAVL. dig. 8, 2, 20, 1 gradus vel -os propius ianuam meam iure facere possum. *adduntur* **epitheta** (*plerumque nom. propriorum*): MART. 2, 19, 3 debet Aricino conviva recumbere -o (12, 32, 10 migrare -um crederes Aricinum. VAL. MAX. 8, 2, 4). CORP. VI 36364 via Tiburtina -o Basilli. CIC. Rab. perd. 31 in -o Capitolino (p. red. in sen. 12. 32 Sest. 28 Mil. 64 Phil. 2, 16. 19 Att. 2, 1, 7 VARRO ling. 6, 32 ALF. dig. 9, 2, 52, 2 LIV. 3, 18, 7. 3, 19, 7. 41, 27, 7 FEST. p. 322. 344 angiportum medium fere -i Capitolini. VELL. 2, 3, 2 ASCON. Mil. p. 45 Cl. HYG. fab. 261 p. 145 templum Saturni, quod est ante -um Capitolinum. PLIN. nat. 19, 23 TAC. hist. 3, 71). Cosconius: *v. l. 16.* REG. urb. p. 17, 11 cleum Delfini (CVRIOS. urb. p. 16, 9 clevum). CORP. VI 1270 senatus . . . -om Martis . . . in planitiem redigendum curavit. VARRO ling. 5, 158 -us Public⟨i⟩us *dictus* ab aedilibus plebei Publicis, qui eum publice aedificarunt (LIV. 21, 10, 6 27, 37, 15. 30, 26, 5 -us Publicius ad solum exustus est. OV. fast. 5, 293. FEST. p. 238 Publicius -us appellatur, quem duo fratres L. M. Publici Malleoli . . . munierunt. FRONTIN. aq. 5. 22 OROS. hist. 5, 12, 7). VARRO ling. 5, 158 -*us* Pullius et Cosconius quod ab his viocuris dicuntur aedificati (SOL. 1, 26 Tarquinius . . . supra -um Pullium *habitavit*). HOR. carm. 4, 2, 35 trahet . . . per sacrum -um . . . Sygambros (MART. 1, 70, 5 sacro veneranda petes Palatia -o). PAPYR. Marini 2 (*saec. VI*) abbati monasterii S. Andreae apostoli, qui appellatur -us Scauri (89 GREG. M. epist. 1, 14[a]). MART. 10, 74, 11 ex arce -i . . . Setini. MART. 5, 22, 5 alta Suburani vincenda est semita -i. CORP. XIV 3582 (*aet. Constanti et Constantis*) senatus . . . -um Tiburtinum in planitiem redegit. FEST. p. 263 infimo -o Victoriae, qui locus gradibus in quadram formatus est (FORMA urbis [Corp. VI 29844] frg. 23 ⟨cli⟩vus Victoria⟨e⟩). PERS. 6, 56 accedo Bovillas -umque ad Virbi. INSCR. Ephem. epigr. VIII n. 365 (*Puteolis*) regio -i Vitrari sive vici Turari. LIV. 1, 48, 6 in Vrbium -um (SOL. 1, 25).

syn.: locus arduus, proclivis, pronus. ascensus, descensus. collis. colliculus. mons. *opp.*: locus depressus, planus. campus. planities. vallis. gradus.

deriv.: clivosus. clivulus (*falso* clibanus ISID. orig. 15, 6, 5).

compos.: Clivicola (*cf. p. 1357, 40*). *Wulff.*

cloāca, -ae *f.* [*cf. c.* cluere 'purgare'. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 55 -ae a colluendo dictae (*cf. infra l. 45*). p. 66 cloacare inquinare. unde et -ae dictae. ISID. orig. 15, 2, 25 -ae dictae, quod iis percolantur aquae. clovaca: VARRO Men. 290 LEX Tarent. (Ephem. epigr. IX p. 1) 39 CORP. I 1178 (= X 5679). X 5055 DIOSC. 5, 123 (*cod. P*). clabaca: DIOSC. 5, 122 GLOSS. II 391, 2; *cf.* V 494, 63 -a: clabaca vel aquaria. clavaca: GLOSS. IV 434, 26. 595, 8. V 543, 18 (claveca: IV 432, 15). cluaca: VARRO ling. 5, 157 SALL. hist. frg. 4, 16 (*duo codd. Nonii*) FRONTO p. 157, 2 N. ANTH. 205, 1 FIRM. math. 4, 13, 6 AVG. c. Faust. 20, 6 L^1M^1G (clo- L^2M^2) CORP. V 8146. X 4752. *cf.* PROB. app. gramm. IV 198, 12 -a, non cluaca. *sed* MAR. VICTORIN. gramm. VI 25, 9 non est -a, ut putatis, sed cluaca, quasi conluaca. claca: CORP. VI 1523. cloca: CORP. VI 7882. cloacum: GLOSS. V 446, 25. *masc.* claucus: GLOSS. V 564, 44 canalis (*cf.* claucis AVG. c. Faust. 20, 10 G^1). cacla: GLOSS. V 565, 51. *cf.* CONSENT. gramm. V 392, 24 coacla pro -a barbarismus est. 397, 13 covacla qui dicit pro -a et per adiectionem barbarismum facit . . . et ⟨per⟩ transmutationem. cloāc- *confirmant poetae, at* clŏācae ANTH. 205, 1 (PLAVT. Curc. 124 *p. 1359, 74 in correptione q. d. iambica*). GLOSS. κανᾶλις (*cf.* NOT. Tir. 113, 81 -a *post* canalis *et l. 47*). ὑπόνομος. ὀχετός, rivus canalium. ἀποχυτήριον (EXC. Bob. gramm. I 553, 18). ἐκχύτης, ῥινοῦχος. ἀμάρα. aquaria, locus vel fossa extra civitatem, in quam publicarum latrinarum stercora egeruntur, in quem scilicet locum corpora sanctorum martyrum causa despectionis iactabantur. in qua sordes urbis defluunt. fossa balnearis. angustiae viarum vel aquae ductus. -as: fossas balineares, per quas aqua decurrit. [*dubia*: GLOSS. bursa (*scribitur etiam* burca, burga); *v. s.* clavia *p. 1315, 75 sqq. et vol. II p. 2130, 39 sqq.*] *cf.* VLP. dig. 43, 23, 1, 4 -a est locus cavus, per quem colluvies quaedam fluat. ORIBAS. syn. 1, 24 -*a* purgat civitatem. *inde a* PLAVTO. [*sen.* chioca, *port.* colaga. *M.-L.*]

1 *propri*e: *canales sordes, stercora sim. egerentes*: *adduntur saepius aliae res similes: ut* fossa (LEX Tarent. [Ephem. epigr. IX p. 1] 39 CIC. Caecin. 36 LEX Vrson. [Corp. II 5439] 77, 29 LIV. 1, 59, 9), via (LEX Tarent. [Ephem. epigr. IX p. 1] 39 LEX Vrson. [Corp. II 5439] 77, 29 CORP. X 5055), flumen (HOR. sat. 2, 3, 243 VLP. dig. 9, 2, 27, 1), fluvius (AMM. 29, 6, 17), stillicidia (VITR. 1, 9, 10), alveus Tiberis et ripae (INSCR. *passim, cf. p. 1359, 14 sqq.*), semita (CORP. X 5055), mare (VLP. dig. 9, 2, 27, 21), rivus (VLP. dig. 39, 1, 5, 13), lacuna (FIRM. math. 4, 13, 6), sordes, loci squalidi (AVG. serm. ed. Mai 76, 3) *al.* **a** *de aedificatione, refectione, purgatione*: VARRO ling. 5, 149 *locus palustris* fuit in foro antequam -ae sunt factae (CORP. I 1178 = X 5679, aid(iles) ⟨ad colligendas aqu⟩as cael⟨estes⟩ -as faciund(as) coer(arunt). LEX Tarent. [Ephem. epigr. IX p. 1] 39 LEX Vrson. [Corp. II 5439] 77, 29 LIV. 39, 44, 5 VITR. 5, 9, 7 VENVL. dig. 43, 23, 2 VLP. dig. 43, 23, 1, 9 INSCR. Notiz. degli scavi 1897 p. 280 [*aetate Domitiani*] EVTR. 1, 6). LEX Tarent. (Ephem. epigr. IX p. 1) 39 immittere (LEX Vrson. [Corp. II 5439] 77, 29. VLP. dig. 43, 8, 2, 26 in viam publicam. 43, 23, 1, 9 in -am publicam). LEX Tarent. (Ephem. epigr. IX p. 1) 39 commutare aedificare munire (LEX Vrson. [Corp. II 5439] 77, 29). LIV. 1, 38, 6 -is fastigio urbis in Tiberim ductis (5, 55, 5 VLP. dig. 43, 23, 1, 8 in proximum agrum). 1, 59, 9 -as . . . exhauriendas. SEN. apocol. 7 -as

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Augeae purgare (FRONTO p. 157, 2 N. VLP. dig. 39, 1, 5, 11. 43, 23, 1 pr. 2. 5. 7. 12. 14 VENVL. dig. 43, 23, 2 FIRM. math. 4, 13, 6. *cf.* TRAIAN. Plin. epist. 10, 32, 2 purgationes -arum. VLP. dig. 43, 23, 1, 7). PLIN. nat. 36, 6 cum in Palatium eae -*ae* traherentur. 36, 104 -as opus omnium dictu maximum suffossis montibus atque ... urbe pensili subterque navigata. FRONTIN. aq. 111 -arum abluendarum. VENVL. dig. 43, 23, 2 reficienda -a (VLP. dig. 39, 1, 5, 13. 43, 23, 1 pr. 2 *bis*. 5. 7. 12. 14 CORP. X 5055, 6. *cf.* VLP. dig. 43, 23, 1, 7 -arum refectio). *ibid.* restituere. VLP. dig. 8, 1, 7 ius -ae mittendae. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 40 nisi -am de -a transtuleritis. AVG. lib. arb. 3, 9, 27 *servus* mundandae -ae dignus (in psalm. 103 serm. 4, 10. *cf. ibid.* mundatio -ae). CASSIOD. var. 8, 29 *undae* -arum ora pandantur. 8, 30 -arum opportuna digestio. PLIN. nat. 36, 6 redemptor -arum. CORP. V 5262 C. Plinius ... curator alvei Tiberis et riparum et ⟨-arum urbis⟩. 5263. 5667. II 4509. VI 1523. 30841. 31549 *sqq.* X 3761. 3870. 4752. 5061. XIV 172. 3902. NOT. dign. occ. 4, 6 sub dispositione ... praefecti urbis *habetur* ... comes riparum et ⟨alvei⟩ Tiberis et -arum. CORP. X 1695 Q. Flavio ... cons(uli) albei Tiberis et -arum. 1696. *de generibus et locis -arum*: LIV. 1, 38, 6 in Tiberim *v. p. 1358, 82.* 5, 55, 5 ut . . . veteres -ae, primo per publicum ductae, nunc privata passim subeant tecta (VLP. dig. 43, 23, 1, 3/4 hoc ... interdictum propositum est de -is privatis: publicae enim -ae publicam curam merentur. 43, 23, 1, 9 privatam -am in publicam immittere *eqs.*). LIV. 39, 44, 5 -as in Aventino et in aliis partibus ... faciendas. PLIN. nat. 36, 6 cum in Palatium eae (-*ae*) traherentur. SVET. gramm. 2 regione Palatii prolapsus in -ae foramen. POL. SILV. not. urb. chron. I p. 545 VII sunt mira praecipua *Romae* ... -ae. *passim* -arum urbis *in* INSCR. *nota* -am maximam *Romae*: VARRO ling. 5, 157 locus . . . doliola ad -am maximam. LIV. 1, 56, 2 -am maximam, receptaculum omnium purgamentorum urbis, sub terra agendam. SEN. contr. 3 praef. 16 si -a esses, maxima esses. LACT. inst. 1, 20, 11 Cloacinae simulacrum in -a maxima repertum (epit. 15 [20]). CORP. VI 7882 Hostilius ... faber lectarius ab -a maxima.

b *de variis rebus*: CIC. Caecin. 36 *praetor* de -is . . . interdicit (EDICT. praet. Vlp. dig. 43, 17, 1 pr.). Sest. 77 meministis ... corporibus ... -as refarciri. Planc. 95 arcem facere e -a (*proverbialiter*). SALL. hist. frg. 4, 16 redundantibus -is adverso aestu maris (AMM. 29, 6, 17). HOR. sat. 2, 3, 242 si illud ... in ... flumen iaceretve -am. LIV. 1, 38, 6 *convalles Priscus* -is ... siccat. VITR. 1, 1, 10 *discat architectus* communium parietum, ad ambitum stillicidiorum et -arum, luminum, item aquarum ductiones. 5, 9, 7 tubuli instruantur inclinati fastigio in -as (*ibid.* tubulorum in -as instructionem. *cf.* VLP. dig. 43, 23, 1, 6 -ae appellatione et tubus et fistula continetur). PAVL. FEST. p. 59 -arum omnium colluvie. SEN. epist. 87, 16 denarius in -am cadit (VLP. dig. 9, 2, 27, 21). COLVM. 2, 14, 6 cinerem caenumque -arum ... in unum congerere. 10, 85 pabula ... praebere novali immundis quaecumque vomit latrina -is. IVV. 5, 105 *Tiberinus piscis* pinguis torrente -a. PLIN. epist. 10, 98, 1 *plateae* a latere . . . porrigitur nomine quidem flumen, re vera -a foedissima ac sicut turpis immundissimo aspectu ita pestilens odore taeterrimo. SVET. Nero 26 redeuntes a cena ... -is demergere. gramm. 2 Crates ... prolapsus in -ae foramen. FRONTO p. 157, 2 N. lamminae interdum argentiolae -is inveniuntur. NERAT. dig. 8, 3, 2 pr. -am habere licere per vicini domum. VLP. dig. 43, 8, 2, 26 si ... minus habilis via per -am fiat. 43, 23, 1, 2 ruinas minantur immunditiae -arum. 43, 23, 1, 11 per ... aedes -a currit. 43, 24, 15, 5 si . . . ⟨in⟩ -a aliquid factum sit. PAVL. dig. 19, 1, 54 pr. servus ... in -am demitti solitus (LAMPR. Heliog. 17, 1 mittere [in cloaculam *M*]. CAPITOL. Gord. 13, 8 MAXIMIAN. epist. Aug. in psalm. 36 serm. 2, 20. MVTIAN. Chrysost. hom. 29, 4 proiciat. GLOSS. V 584, 2 iactabantur). TERT. spect. 20 sol et in -am radios suos defert (AVG. serm. ed. Mai 76, 3). ANTH. 205, 1 castellane, sorex -ae. LAMPR. Heliog. 33, 7 sordidissime per -as ductus *Heliogabalus*. HIER. in Soph. 1, 12 p. 688 *principes* se in eis (-*is*) ... absconderant. RVFIN. Clement. 5, 20. AVG. epist. 55, 6 pars *lunae* . . . ab omnibus -is fugiens. in psalm. 31 aquam fluentem in -am. c. Faust. 20, 10 p. 548, 6 alius *deus* in caelo circuiens radiis suis etiam de -is membra dei vestri colligit. serm. ed. Denis 18, 3 quisquis per -am transeat. 24, 11 *amurca* per -as *vadit.* DIOSC. 5, 122 lemnias fragilis terra est ex -a sordida. 5, 123 unum (*species chalcanthi*) distillata aliquibus -is. CASSIOD. var. 3, 30, 1 nos direxisse ... propter splendidas Romanae -as civitatis. CORP. V 8146 infra soleam imam p(edes) III (digiti) II ad libram clua(cae) imae.

2 *translate*: **a** *de ventre* (*cf.* VARRO Men. 290 sensus portae, venae hydragogiae, -a intestini): PLAVT. Curc. 124 effunde hoc cito in barathrum, propere prolue -am. CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 137 situ fetidinarum turpium ex olenticetis suis ac tenebris -am ventris ... inhalare. **b** *de utero*: TERT. adv. Marc. 3, 11 p. 394 -am voca uterum, tanti animalis, id est hominis, producendi officinam. 4, 21 p. 491 *Christus* cum tanti temporis caeno per corporis -am effusus ad terram. **c** *res abominanda, vitia*: CYPR. epist. 55, 26 lupanar *aliquis* ingressus ad -am et caenosam voraginem vulgi. COMM. instr. 2, 20, 1 iustus ego non sum ... de -a levatus. AVG. c. Iul. op. imperf. 2, 12 in odiosae arrogantiae -am deformiter fluere. PS. AVG. serm. 288, 3 si ... vir cum multis ancillis in libidinis -a volutetur. 294, 6 de -a ebrietatis ... consurgere (295, 1 CAES. AREL. suggest. p. 301).

derivata: cloacalis, cloacarius (-um), Cloacina, cloacinus, cloacula, cloacare.

cloācālis, -e *a* cloaca. *cloacae similis.* PAVL. FEST. p. 59 -e flumen dixit Cato (*inc. libr. frg. 22*) pro cloacarum omnium colluvie. SIDON. epist. 1, 5, 6 -i pulte fossarum. 3, 13, 4 faeculentiae ... par -i.

cloācārius, -a, -um *a* cloaca. *masc. subst. i. q. operarius a cloaca.* EDICT. imp. Diocl. 7, 32 *sub* 'de aeramento': -o (*post* aquario). [GLOSS. III 353, 50 δεσμοφύλαξ *contaminata esse videtur.*] *neutr. subst.* **cloācārium**, -ī. *tributum pro cloacarum usu pendendum*: VLP. dig. 7, 1, 27, 3 si quid -i nomine debeatur ... ad onus fructuarii pertinebit. 30, 39, 5 solvere ... -um.

cloācīnus, -a, -um *a* cloaca. *ad cloacas pertinens.* AVG. c. Faust. 20, 11 p. 549, 6 ex cluacinis aquis Iesum gigni (*cf. p. 1359, 78*). *cf. nom. propr.* Cloacina (Clavacina, Cluacina).

cloāco, -āre *a* cloaca. PAVL. FEST. p. 66 -are inquinare.

cloācula *v.* cloaca *p. 1359, 57.*

καναλίσκος **cloāx** GLOSS. II 338, 22. [*cf. c.* cloaca *Th.*] *Bannier.*

clōca *v.* cloaca *p. 1358, 46.*

cloc(c)a, -ae *f., orig. inc.; cf. Thurneysen, Keltoromanisches p. 95; Kluge, Deutsch. etym. Wörterb. s. v.* '*Glocke*'*; Schuchardt, Rom. Etymol. II.* *i. q. campana*: GLOSS. V 624, 29 toral⟨ia⟩ sunt sedes clocarum *eqs.* *adde Ducange s. v.* 2. cloca, *et Holder, Altcelt. Sprachschatz I 1044.* [*francog.* cloche. *M.-L.*]

clocio, -āre *v.* glocio.

?**clocito**, -āre [*vox onomatopoetica. Th.*]. CARM. de philom. anth. 762, 53 et barrus barrit, cervi -ant et onagri (clocitant [crocitant *VN*] mugilant et *MVN*, clocitant et *H*, mugilant et *O*; crocitant *collato Suet. frg. p. 250* 'corvorum crocitare' *Riese*; mugilant *interpretatio esse videtur vocis* clocitant; *de cervo, non de corvo agi et* clocitant *scribendum esse seq. e versu* 762, 28 crocitat corvus). *cf.* clocca, glocio, glocito.

clōdico, clōdicus, clōdīgo *v.* claud-.

clōdimen (-inis) *n., cf. c.* claudeo, claudus. *i. q. clauditas.* CHIRON 173 huic perseverare solet -n in uno pede, quando in alternis claudicet.

clōdo, -ere *v.* 1. claudo *p. 1300, 40 sqq.*

clodonia *v.* cladonia *et infra l. 45.* **clōdus** *v.* claudus.

?**cloes** (*var.* chies, claes, folles) pluvia GLOSS. *saep. cf.* V 593, 52 cloes pluvia vel navigium (*quod natum esse ex male intellecto* πλοῖα *pro* pluvia *putat Niedermann, Glotta 1, 263*). clues polles *Loewe, Prodr. p. 364,* hyades *Goetz,* hyas *Niedermann,* κλύς *bene Bücheler* (*cf.* κλύδα, κλύδων).

clōnia, -ae *f.* [**κλωνία, cf.* κλών. *Th.*]. GLOSS. V 180, 11 -a graece, quod nos ramalem dic⟨ere⟩ (dici *codd.*) possumus; hanc Graeci pissan (pissimo *codd.*), nos picem vocamus. *hinc corrigendum est* ISID. orig. 17, 7, 72 pix ... a Graecis appellatur -a (clodonia *codd.,* cladonia *Vulcanius, v. p. 1245, 73, corr. Arevalo*).

herbam sceleratam alii **clonon** (?) *appellant* PS. APVL. herb. 9.

cloppus (-a, -um) [*orig. inc. mutatum esse pro gr.* χωλόπους *vel* χωλοίπους *censet Diez, Etym. Wörterb. d. rom. Sprachen II s. v.* clop. *Th.*]. GLOSS. χωλός. lordus vel lurdus. λορδός: pandus -us. grappus *confert Goetz, q. v.* [*val.* șchiop, *francog.* clop. *M.-L.*] *adde nom. propr.*

clōra *v.* chlora. **clōres** *pro* chaurus, *v.* caurus *p. 658, 60.*

clōron, clōrotura *v.* chlor-.

clōstārius *v.* claustrarius.

clōstellum, clōstrārius, clōstrum *v.* claust-.

clovāca *v.* cloaca. **cluāca, cluācīnus** *v.* cloac-.

?**cluamentia** (cliventia *var. lect., cf. Loewe, Gloss. nom. p. 133*) stultitia GLOSS. V 277, 41. amentia *Loewe.*

clucidātum dulce et suave dicebatur PAVL. FEST. p. 55. *cf.* GLOSS. II 34, 33 glucidatus (*sic vel* gloditatus *vel* glocidatus *codd.*) ἡδύς. [*a* γλυκύς, γλυκίζειν *tractum esse videtur. Th.*]

[**cluclio**, -āre. EXC. Apic. l. 98 Ihm (4, 162 Schuch) effundes vini acetabulum, liquaminis dimidium, mellis tertiam partem, modice defritum ad -are (*cod.; sic vel* glucliare [*collato* γλυκίζειν] *vel* ad dulcorem *Schuch,* ad cocliare [*i.* cochlear] *bene Ihm.*]

clud(en), -inis (*n.? an* cludo, -inis *m.?*) [*orig. inc. sunt qui a* cludere, claudere *ductum esse putent; gr.* κολοίδιον· παραξιφίδιον (HESYCH.) *confert Doederlein, Lat. Synon. u. Etymol. VI 68. Th.*]. *ensis tragoedi vel mimi*: APVL. apol. 78 *Philomelam, Medeam, Clytaemestram* cum saltas — tanta mollitia animi, tanta formido ferri est — sine -e (sine gladiolo *coni. Leo*) saltas. *Mbr.*

clūdo, -ere *v.* claudeo *et v.* 1. claudo.

clūdus *v.* claudus *p. 1314, 36.* **cluēns** *v.* cliens *p. 1343, 49.*

cluentia *v.* caventia *p. 630, 26.*

clueo, -ēre (cluo, -ere) [*cf. c. hibern.* ro-cluinethar *ind.* șŗṇóti '*audit*', *gr.* ἔκλυον, κλέω, *slavon.* slovą '*clueo, vocor*', *got.* hliuma '*auditus, auris*' *et c.* cluor, inclutus, cluvior; *v. Solmsen, Stud. zur lat. Lautgeschichte 132 sq. Th.*] *inde ab* ENNIO *et* PLAVTO. *antiquis temporibus tantum* clueo *legitur,* cluo *ap.* ACCIVM (*si recte conicitur, cf. p. 1361, 20*), *dein inde a* SEN. phil. *nec non saepius quam* clueo. *i. q. nominari; appellari, audire, esse; saepius cum nota honoris, gloriae.* NON. p. 87 -et: nominatur. AVG. c. Iul. op. imperf.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2,12 -ere ... pollere est. GLOSS. -o polleo resplendo. -et: nominatur, praeferitur (*sic*); nominatur, in gloria est; nominatur in gloria; pollet vel est, pollet vel viget, nominat vel excellit. -at nobilitate. -ere clarum esse. *cf.* ISID. diff. 1, 121 clupeum ... ab eo quod -eat, id est dicatur et nominetur. *formae deponent.* -eri: PLAVT. Pseud. 918 PACVV. trag. 194 VARRO Men. 356. [*locus dubius* ENN. ann. 4.]

1 *cum infinitivo, nom. c. inf.*: ENN. scaen. 366 per gentes esse -bat (*Non. p. 87, varia coniec.*) omnium miserrimus. PLAVT. Bacch. 925 Atridae duo fratres -ent fecisse facinus maximum. INSCR. Plin. nat. 35, 115 Plautius Marcus -et Asia lata esse oriundus. LVCR. 4, 53 cuiuscumque *imago* -et de corpore fusa vagari. 2 *c. nomine praedicativo*: PLAVT. Amph. 647 ut meus victor vir belli -eat (Trin. 309 victor victorum. TER. MAVR. 7). Epid. 188 senati qui columen -ent. 523 qui omnium legum atque iurum fictor, conditor -et. Pseud. 591 quae (*facinora*) post mihi clara (*cf. infra l. 23*) et diu -eant. 918 stratioticus homo qui -ear. Rud. 285 ego huius fani sacerdos -eo. Trin. 312 qui animum vincunt, quam quos animus, semper probiores -ent. Truc. 615 si tu in legione bellator -es, at ego in culina -eo. PACVV. trag. 194 -entur hospitum infidissimi. LVCIL. 869 Troginus calix per castra -bat. ACC. trag. 39 qui recte consulat, consul -at (consulciat *trad.*). 533 nemus expirante vapore vides, unde ignis -et mortalibus clam divisus. LVCR. 1, 119 Ennius ... detulit ex Helicone perenni fronde coronam, per gentes Italas hominum quae clara -ret. 1, 580 quae *corpora* nondum -eant ullo temptata periclo. 2, 351 nec minus atque homines inter se nota *matrem ac prolem* -ere. 2, 525 primordia rerum ... infinita -ere. 2, 791 nec quae nigra -ent de nigris *creantur* sed variis ex. 3, 207 quae tibi ... res ... opportuna -bit. SEN. apocol. 7 exprome propere, sede qua genitus -as. FRONTO p. 63, 2 N. *Tullius* caput atque fons Romanae facundiae -et. VERS. metr. Ps. Cens. frg. 14, 7 cui ... mater -et Minerva. IVL. VAL. 1, 2 veri amicus -is. 1, 7 cuius ⟨uxor⟩ mater Olympiadis -it. 1, 46 tu ... incluta -is proles. 1, 54 *Mercurius* repertor luctandi -at. 3, 14 *Prasiaca* civitas regia ... -it. 3, 38 Alexander nobis rex -it. OPT. PORF. carm. 8, 12 verae conscia prolis Roma -it princeps. AVSON. 406, 21 consul aeternum -et collega Augusti consulis. SYMM. epist. 1, 1, 5 vers. bis seno celsus, Symmache, fasce -is (CARM. epigr. 111, 21 [*a. 384*] divum sacerdos infulis celsus -es). CARM. epigr. 650, 4 (*a. 360*) digna memoratu -eat per saecula fama. 666, 4 (*a. 375*) Honoria ... martiribus adscita -et. PRVD. c. Symm. 1, 417 praedivite cultu illustrata -is. MART. CAP. 6, 571 -is ... γλαυκῶπις Ἀθήνη. DRAC. Orest. 531 ut pastor *Thyestes* ... -at sub crimine multo laetus. VEN. FORT. carm. 10, 6, 76 labore novo quae (*templa*) modo culta -unt. carm. spur. app. 3, 17 Christe, caput finisque -ens. SISEBVTH. anth. 483, 31 cum vis maxima solis bis novies maior -eat quam terreus orbis. 3 *absolute: plerumque c. abl. instrumenti* (*fere i. q. clarere*): PLAVT. Capt. 689 ut Acherunti -eas gloria. Men. 577 cuius modi *clientum fides* -eat. 854 Tithonus -et Cygno patre. Poen. 1192 si quod *homo* agit -et victoria. Trin. 496 ubi mortuus sis, ita sis, ut nomen -et (620). VARRO Men. 356 Pompilius -eor. LVCR. 1, 449 quaecumque -ent, aut his coniuncta duabus rebus (*sc. inani et corporibus*) ea invenies aut horum eventa videbis. 1, 480 nec ratione -ere *res gestas* eadem qua constet inane. TERT. pall. 3 *ovibus* Tarentum vel Baetica -et (eluet *AB*) natura colorante. ANTH. 88, 3 voce Thalia -ens soccis dea comica gaudet. IVL. VAL. 2, 18 *dignitas Atheniensium* -bat. AVSON. 211, 28 liberti ambo genus, sed quos meruisse deceret nancisci, ut -rent patribus ingenuis. 304, 2 magnae ... auctor, qua cluo sententiae. PS. DAMAS. epigr. 70, 14 in te crucis mysterium -it gemello stigmate. PRVD. cath. 9, 107 *Christe*, -is virtutibus (psych. 2 ANTH. 198, 75 ALC. AVIT. carm. 2, 96 CYPR. GALL. iud. 148 CORP. XIII 2477). c. Symm. 2, 585 quis gloria fotibus aucta sic -at, ut. AVG. c. Iul. op. imperf. 2, 12 non ... victoriae possessione -ere, sed in ... arrogantiae cloacam fluere. CYPR. GALL. exod. 1032 -ens atque agmine multo, qua fluit Euphrates. iud. 237 regno. ENNOD. carm. 2, 104, 2 dotibus. CARM. de Iona 66 quo populo qua sede -is? CARM. epigr. 721, 3 artuum viribus. INSCR. christ. Rossi II p. 170, 25, 4 bonitate. p. 170, 26, 10 dono sapientiae. INSCR. christ. Leblant 413 *Hesychius* -ens olim micuit honore pontificali. 429 plus probitate. *part. praes. adi.* (*fere i. q. illustris*): VEN. FORT. carm. app. 5, 11 Childeberthe -ens (*fort.* carm. 6, 10, 47 cliens). *part. perf. pass. v. s.* clutum.

derivatur falso clupeus: PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. I 77, 22 ISID. diff. 1, 121 orig. 18, 12, 1, *obloquuntur* PLIN. nat. 35, 13 VEL. gramm. VII 68, 11. *v. de his p. 1351, 16 sqq.* *Bannier.*

cluis *v.* cluvior.

clūmae: folliculi hordei PAVL. FEST. p. 55. *cf.* GLOSS. II 102, 19 clunar (*var. lect.* cluma) κριθῆς λέπυρον (II 34, 31 gluma). *antiqua orthographia (vel forma vulgaris novicia?) pro* gluma, *q. v.* *Mbr.*

clūna (-ae): 1. *simia v.* clura. 2. *avis v.* clivia.

clūnābulum *v. l. 81.*

clūnāc(u)lum, -ī *n.* [*a* 1. clunis; *cf.* HESYCH. κλονιστήρ παραμήριος μάχαιρα. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 50 -clum cultrum sanguinarium dictum, vel quia ad clunes dependet vel quia clunes hostiarum dividit. *cf.* ISID. orig. 18, 6, 6 clunabulum dictum, quod religetur ad clunem. GLOSS. Plac. V 14, 28 -um: pugionem, dictum ab eo quod ad clunes religatur i. e. spata. GELL. 10, 25, 2 *telorum vocabula*: lingulae, pugiones, -a. *v. etiam* cluniculus.

clūnālis, -e *a* 1. clunis. *i. q. ad clunem pertinens*: AVIEN. Arat. 362 qua pedibus regio est -bus (*opp.* prima ferae vestigia, *sc. pedes priores posterioresque*).

clūnar *v. p. 1361, 74.*

clūnicul(a, -ae *f.?* -us, -ī *m.?*) [*a* 1. clunis *deminutive. Th.*]. *i. q. clunis*: FAV. or. frg. Gell. 15, 8, 2 ceterarum (*praeter ficedulam*) avium atque altilium, nisi tantum apponatur, ut a -is inferiore parte saturi fiant, convivium putant inopia sordere. **clūniculus,** -ī *m.* *i. q. clunaculum*: GLOSS. Scal. V 611, 47 (Osb. 557) sica: -us, machaera, splendona (*estne corruptum pro* clunaculus?).

***1. clūnis,** -is *m. et f.* [*i. q. cambr.*, clun *ind.* śróṇiḥ '*clunis*', *lituan.* szlaunis '*femur*'; *cf. c. island.* hlaun '*clunis*', *gr.* κλόνις. *Th.*]. ISID. orig. 11, 1, 101 -es vocatae, quod sint iuxta colum. *de genere*: CHAR. gramm. I 101, 4 -es feminino genere dixit Melissus et habet auctorem Laberium (*mim. 7*), qui in Ariete sic ait 'vix sustineo -es' et Horatius (*sat. 1, 2, 89 cf.* NON. p. 196) 'pulchrae -es' et Scaevola (*carm. frg. 2*) 'lassas -es'; sed Verrius Flaccus masculino genere dici probat (PAVL. FEST. p. 61 -es masculine *seq. Plaut. Agroec. 1 cf.* NON. p. 196), quoniam 'nis' syllaba terminata anima carentia nominativo singulari masculina sunt. PRISC. gramm. II 160, 11 finis quoque et -is tam masculini quam feminini generis usurpavit auctoritas in una eademque significatione (*seqq. Hor. sat. 1, 2, 89 v. l. 59 et Iuv. 11, 164 v. l. 48*). *his locis addas: masc.*: MART. 11, 100, 3. *fem.*: CELS. 7, 29 PLIN. nat. 8, 26. 29, 141 AVSON. 392, 2 CAEL. AVR. acut. 2, 37, 209 ISID. orig. 11, 1, 101. GLOSS. -is: ἰσχίον, ὀρθοπύγιον, ἰξύς, γλουτός, ψύα (*cf.* CAEL. AVR. acut. 2, 37, 209 -es, quas Graeci ψύας vocant), laendnum (*anglosax., dat. plur.*); -em: pyncyn (πυγήν? *Goetz*); -es: κόξαι, coxae (cossae), renes. *nota formas* clunix: GLOSS. V 627, 11. crunes: CHIRON 489. *gen. plur.* clunum: CAEL. AVR. gyn. frg. p. 143, 1 ORIBAS. syn. 5, 5 (*at* -ium *l. 72*).

i. q. nates (*at opp.* nates *infra l. 44*): 1 *hominum*: PLAVT. Agroec. frg. 1 quasi lupus ab armis valeo, -es infractos gero (desertos gero *Non.*, infr. fero *Paul. Fest.*). LVCIL. 330 crisavit (cursavit *codd.*), ut si frumentum -bus vannat. LABER. mim. 7 *supra l. 15.* LVCR. 4, 1270 -bus ipsa viri venerem si laeta retractat *mulier*. HOR. sat. 2, 7, 50 quaecumque *puella* ... -bus ... agitavit equum (*sc. virum*) lasciva supinum. PRIAP. 19, 2 *Telethusa* -em ... movit. MANIL. 2, 462 Libra (*stella*) regit -es (4, 707 colit). CELS. 7, 29 si -es os vulvae urguere coeperunt ... repellendae sunt. PETRON. 21 extortis nos -bus cecidit. 23 -e agili et manu procaces (*cf.* IVV. 2, 21 -em agitant. GLOSS. V 654, 7 cinaedi, qui publice -em agitant). 24 -bus eum basiisque distrivit. PLIN. nat. 28, 78 ire ergo *mulieres* ... retectis super -es vestibus. MART. 3, 53, 2 et vultu poteram tuo (*Chloe*) carere et collo manibusque -busque et mammis natibusque cruribusque. 9, 47, 6 in molli rigidam (*sc. mentulam*) -e libenter habes. 11, 100, 3 -e nudo radat. IVV. 6, 334 mora nulla ... quo minus imposito -em summittat asello. 6, 365[19] -em atque latus discunt vibrare magistris *cinaedis*. 11, 164 expectes, ut ... ad terram tremulo descendant -e puellae. ARNOB. nat. 2, 42 -bus et coxendicibus sublevatis (*cf.* 7, 33). 5, 28 huc atque illuc -es torquet. VEG. mil. 1, 6 sit ergo adulescens Martio operi deputandus ... exilior -bus. ORIBAS. syn. 5, 5 *post partum* clunum et pube tenus usque ad umbilicum lana munda loca sunt contegenda. 2 *bestiarum*: VARRO rust. 2, 2, 4 si arietes sint ... scapulis et -bus latis (2, 7, 4 *de equis*). 2, 5, 8 observare debet, ut sint ... pecudes ... latis umeris, bonis -bus. 2, 9, 2 tauros solere adversos assistere -bus continuatos et cornibus facile propulsare lupos. 3, 9, 14 de -bus ... habere pinnas *pullos* (*cf.* COLVM. 8, 5, 19 plumulaeque sub cauda -bus *pullorum* detrahendae). HOR. sat. 1, 2, 89 pulchrae -es *equi*. LIV. 44, 5, 7 alii -bus *elephantorum* subsidentes prolabebantur (*cf.* PLIN. nat. 8, 26 totius agminis novissimum *elephantum Trogodytae* speculati extremas in -es desiliunt). MANIL. 2, 199 aspice Taurum -bus. PAVL. FEST. p. 50 clunaclum ... quia -es hostiarum dividit. p. 55 clunas simias a -bus tritis dictas existimant. GERM. 144 quique *ignis Helices* priora tenet vestigia quique secunda -bus hirsutis et quis sua sidera reddit. 470 ab adversis omnem secat ille (*circulus*) Leonem -bus. COLVM. 6, 1, 3 parandi sunt boves ... -bus rotundis (6, 29, 3 *pulli equini* forma constabit ... rotundis -bus. *cf.* PELAGON. 3 -bus et femoribus torosis). 7, 9, 1 *verres* -bus vastis. PLIN. nat. 8, 72 *leucrocota* -bus cervinis. 8, 114 *cervi* maria trameant gregatim nantes ... et capita imponentes praecedentium -bus (*cf.* 11, 91). 11, 85 aranei conveniunt -bus. 11, 98 lucent ignium modo noctu laterum et -ium colore lampyrides. APVL. met. 8, 16 -bus meis ⟨ab⟩ aggressionibus ferinis consulebam. *inter cuppedia*: HOR. sat. 2, 8, 91 pectore adusto vidimus et merulas poni et sine -e palumbes. SEN. epist. 47, 6 per pectus et -es *avium* certis ductibus circumferens eruditam manum frusta excutit. PLIN. nat. 10, 140 culinarum artes, ut -es spectentur *eqs.* MART. 3, 60, 7 aureus immodicis turtur te -bus implet. IVV. 5, 167 dabit ... aliquid de -bus apri (CAEL. AVR. acut. 2, 37, 209 *cf. supra l. 26*). AVSON. 392, 2 Picenae populator turdus olivae -e opimat cereas.

deriv.: clunaculum (clunabulum), clunicula (-us). clunalis. *Probst.*

2. clūnis *v.* clura *p. 1363, 22.*

1. cluo, -ere [*cf. c.* clouaca *et c. lituan.* szlū́ju '*verro*', *praet.* szlaviau; *fortasse c. gr.* κλύζειν, *got.* hlūtrs '*purus*' *Th.*]. PLIN. nat.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

15, 119 (*de Venere Cluacina*) -ere antiqui purgare dicebant (Serv. auct. Aen. 1, 720 p. 200, 11 cloare).

2. cluo, -ere *v.* clueo.

cluor δόξα Gloss. II 510, 5. [*cf. c. hibern.* clū *gr.* κλέος *ind.* śravah *'gloria'*, *slavon.* slovo *'verbum' et c.* cluēre. *Th.*] *Bannier.*

clupea, -ae (*m.?*) [*orig. inc., nisi conferendum est c.* clupeus. *Th.*]. *nomen piscis*: Plin. nat. 9, 44 *attilum piscem* minimus, appellatus -a, venam quandam eius in faucibus mira cupidine appetens morsu exanimat. [*val.* chepa, *it.* cheppia, *hisp.* chopa. *M.-L.*]

clupeo, -āre, **clupeus**, -ī *v.* clip-.

clūra (clūna), -ae *f.* [*orig. inc. Th.*]. *nomen simiae*: *scribitur* clura: Gloss. II 102, 14 -a πίθηκος (cluna *duo codd.*; *nota* III 484, 31 clura πιchικος leg(e) clura πίθηκος). 573, 26 -a simi[n]a. Plac. V 15, 44 (55, 29) -am vel glurum simiam, alias cercopithecum. 180, 13 -am: simia quae cum cauda est. Isid. orig. 12, 2, 31 *cercopithecus* simia enim cum cauda est, quam quidam -am (*var. lect.* clunam, cruram, cruda) vocant. *hinc natae formae*: Gloss. Serv. II 518, 16 crura (clura *corr. man. 2, item codd. iun.*) κερκοπίθηκος (circafixias *cod.*); *cf. l. 17.* Gloss. II 102, 11 clira ὅμοια (*'h. e.* similia *pro* simia' *Loewe*). *scribitur* **clūna**: Pavl. Fest. p. 55 -as (cluras *Loewe*) simias a clunibus tritis dictas existimant. Gloss. V 618, 3 cluna vel clunis est simia. *adde var. lect. l. 13 et l. 17.* [*non huc trahendum nomen avis* cluva, *v. sub v.* clivia.]

deriv.: clurinus.

clūrīnus, -a, -um [*a* clura. *Th.*]. Plavt. Truc. 269 pudendumst vero -um pecus (Arnob. nat. 3, 16 -o cum pecore). *fem. subst.* clūrīna, -ae (*sc. simia*): Gloss. II 348, 23 κερκοπίθηκος: haec -a, haec simia. 492, 57. *Mbr.*

clūsāris, -e [*a* cludere claudere clusus. *Th.*]. **1** *ap. gromaticos (cf. Mommsen, Hermes 27 [1892] 96)*: *qui cludit*: Hyg. lim. grom. p. 172, 17 quarta ... lapidis portio -is vacat ab inscriptione. p. 194, 20 decimano maximo et kardini maximo omnes lapides in frontibus inscribamus, reliquos in lateribus -bus. p. 195, 1 omnes ... centuriae singulos angulos habent -es (p. 195, 7. 196, 11). **2** *qui cluditur, in clausa est (?)*: Corp. VI 11535 aberat . . . ab structura aquae -is p. VS.

clūsilis (clausilis), -e [*a* cludere, claudere, clusus. *Th.*]. *qui clauditur, clausus.* Plin. nat. 9, 132 -es mordacesque conchae, ceu mitulos videmus. Not. Tir. 50, 84 clausile.

clūsio, -ōnis *f. a* cludere, claudere. Gloss. V 487, 25 trusae -es (V 517, 36 trues -es).

clūsīvius, clūsius *v. nom. propr.*

clūsor (clausor), -ōris *m.* [*a* cludere, claudere. *Th.*]. *significationis ambiguae (i. q. claustrarius?)*: Vvlg. IV reg. 24, 14 transtulit . . . omnem artificem et clusorem (מַסְגֵּר *i. q. claustrarios*, LXX τὸν κλείοντα). 24, 16 *duxit in captivitatem* et artifices et clusores mille (*ita codd. Tolet. et Amiat. utroque loco*). *fort. add.*: Gloss. V 621, 17 Mentor vel Policletes vel -r (Myro *coni. Lommatzsch*) sunt sculptores (*fort. ad Iuv. 8, 103/4?*) [*an legas*: Polycletus sunt sculptores vel clusor⟨es⟩ (*sc. i. q. toreutae*)? *Mbr.*]. *is qui animalia vicini ad domum suam claudenda perduxit*: Lex Burg. lib. const. 49, 1 medietatem ... clausor exsolvat. [Sidon. epist. 8, 6, 12 clusor *codd. pars; v. sub* plosor.] *adde nom. propr.* *Hey.*

clūstellum *v.* claustellum. **clūstēr** *v.* clyster.

?**clustrigo** quod super lacte nat quasi oleum Gloss. III 599, 20. *cf.* 604, 40 πικέρι⟨ον⟩ -o.

1. 2. clūstrum *v.* claustrum *et v.* clyster.

3. clustrum *i. q.* crustulum *v. vol. IV 1254, 52.*

clūsūra *v.* clausura.

clūsus, -a, -um *i. q.* clausus *v.* 1. claudo.

clūtinātor *v.* glutinator.

clutum Graeci κλυτόν dicunt; unde accepta praepositione fit inclitus *eqs.* Pavl. Fest. p. 55. *cf. c.* clueo; *fort. a grammaticis fictum.*

cluva *v.* clivia.

cluvior nobilior Gloss. V 627, 10 (596, 10 clivior. 282, 38 crivor). [*cf. c.* cluēre, praecluis. *Th.*]

clybatis (-is *f.*), κλύβατις, *nomen herbae.* Ps. Apvl. herb. 81 *herba perdicalis* vocatur etiam ... -is (elebatis *T*). *cf.* Diosc. 4, 85 W. ἑλξίνη, οἱ δὲ . . . κλύβατιν. *ib. Vind.* περδίκιον, οἱ δε . . . κλύβατιν.

clydon (clidon *cod.*) maior tempestas Gloss. V 446, 31. κλύδων.

clymenus (-os), -ī *m.* (clymenon, -ī *n.*), κλύμενον, *nomen herbae. formae*: *nom.* -os Plin. *l. 76. 77*; *neutr.*: -on Diosc. *l. 78.* Plin. nat. 25, 70 -us a rege (*sc. Clymeno*) herba appellata est, hederae foliis ramosa cauli inani *eqs.* 26, 41 suspiria -us *sedat.* 26, 77 -i semen potum *in medicamento.* 26, 111 panaces, -os, aristolochia *in remedio.* 26, 131. 140 folliculi -i. 1, 25, 33 -os. Diosc. 4, 13 de climenon. climenon (h)asta(m) habet quadra(m) simile(m) fabae viridis *eqs.* (4, 13 W. κλύμενον). *Mbr.*

clypeus *sim. v.* clip-. **clys** *v.* cloes.

clysma *v.* clima *p. 1348, 33.*

clysmus (-os), -ī *m.*, κλυσμός. Pavl. Fest. p. 78 clysmos (climos *codd.*) *v. p. 1364, 45.* Scrib. Larg. 155 alvus acri -o mane trahenda est (194. 197 Marcell. med. 25, 1).

***clystēr**, -ēris *m.*, κλυστήρ. *formae*: clu- (cru-), cli- (cri-) *hic illic in codd.*; *acc sing.* clystera[m]: Svet. Claud. 44 (*plerique codd.*). sclister: Diosc. 3, 106 (*gr.* κλυσμός). *neutr.* clustrum: Gloss. II 351, 8 κλυστήρ: clustrum (*an* Not. Tir. 50, 90? *v. p. 1319, 35*). *persaepe vix discernas, utrum de instrumento an de remedio. cf.* Ps. Soran. quaest. med. 34 per evacuationem corporis utilitatem perficiunt . . . -es.

1 *instrumentum* (*cf.* Isid. orig. 4, 11, 3 -er [clistere, gliscere *var. lect.*] *inter 'instrumenta medicorum'. addit cod. Alban. ad marg.*: -r est instrumentum, per quod enema iniicitur): Cels. 5, 28, 12 per oricularium -em fistulam eluere (6, 7, 3 *al.*). 7, 27 umor -e intus adigetur. Scrib. Larg. 112 *medicamen* per -em immittitur (Svet. Claud. 44 Marcell. med. 20, 13 *al.*). 200 quae ventrem molliunt ... inicere -e (Cael. Avr. acut. 2, 38, 219. *cf. l. 29 et* Vindic. med. 31 -is iniectio). Plin. nat. 20, 10 -bus *infundere* (20, 13 *al.* Vlp. dig. 9, 2, 9, 1. Marcell. med. 29, 54 per -em. *al.*). Theod. Prisc. log. 36 nutrio . . . per -em. **2** *medicamentum*: Scrib. Larg. 154 per -em alvus ducenda ovorum albis temperatum. 179 alvum acri -e ducere (Theod. Prisc. log. 23 -e acriore officium ventris cogimus. Cael. Avr. acut. 1, 12, 102. 2, 38, 218. Cass. Fel. 22 -e acriore evacuandus erit. Oribas. syn. 1, 19). Plin. nat. 20, 251 *farina seminis lini* emendat ... thoracis perniciosa vitia -e in oleo et aut melle. 25, 56 helleborum extrahere (extraherent *codd.*) medicamentis aut -bus. 32, 46 si non sint ... corpora ... -bus exinanita. Svet. Nero 20 -e vomituque purgari. Pelagon. 132 adicies in -em palumbini stercoris scrp. IV, post -em ... quiescat. Theod. Prisc. eup. faen. 72 -bus assiduis imminebo (*cf.* Cael. Avr. chron. 1, 4, 117 adhibent etiam -em iugem). log. 5 post -is simplicis beneficium (10 *al.* Cael. Avr. chron. 1, 5, 159). 29 eos chalastico -e compello. 31. 117 acerbiore -e iniciendum. *passim.* Cass. Fel. 34 ventris egestionem . . . blando -e provocabis (*cf.* Oribas. syn. 1, 19 -es sunt ten⟨u⟩es, sunt et acres). Oribas. syn. 1, 19 emagogum -em usus est Onesiforus. *deriv.*: clysteriare, clysterimare. *graeca*: clysterium, clysterizare.

clystērimo, -āre *a* clyster, *cf.* clysteriare. *i. q. clysterizare*: Chiron 238 clisterimabis eum calda et afronitrio et sale. 681 oleum per ipsum folliculum ulterius -bis.

clystērio, -ātum, -āre [*a* clysterium. *Th.*]. *i. q. clysterizare*: Pelagon. 132 *equum* -bis. Chiron 218 quem et -bis ex aqua calida et oleo. 291 -a per quatriduo. 396 ut -ent eos per anum. Ps. Theod. Prisc. ves. vit. 3 *l. 59.* Diosc. 5, 37 si lac primo quispiam -atus fuerit. Oribas. syn. 2 add. p. 844 quod si . . . -atus non fuerit iuvatus. p. 845 ut -entur festinandum est . . . quibus materiis in usu ad -andum sunt.

***clystērium**, -īn., κλυστήριον. *legitur* clisterius: Chiron 319. Pavl. Fest. p. 78 *eudiaeon* medici extremo in -o relinquunt, per quod clysmos (climos *codd.*) emittitur. Scrib. Larg. 114 *pastillus* -o immittitur torminosis per anum (Marcell. med. 27, 4). 118 per -a caldam immittere. Plin. nat. 32, 104 salsamenta ... infusa -o (clysteri B^2). Plin. med. 2, 7 *al.* Pelagon. 133. Chiron 282 innovabis ei -a (ciclisteria *codd.*). Veg. mulom. 1, 42, 1 per anum adhibenda sunt -a. Marcell. med. 14, 39 alvum subtrahere -o. 27, 124 per -um infundetur (*cf.* Ps. Soran. epit. 69 clipsterium plenum infundere cum cautela magna). Vindic. epist. ad Valent. 2 ut per intestinum -o ei curatio pararetur. Ps. Diosc. herb. fem. 5 decoctio per -um iniecta. Ps. Theod. Prisc. simpl. med. 123 p. 421, 8 *et* 10 cum -o curamus.

***clystērizo**, -āre [*κλυστηρίζειν, *cf.* κλυστήρ. *Th.*]. *i. q. clysterem inicere alicui*: Veg. mulom. 1, 42, 5 -bis etiam ex aqua calida et oleo. 1, 45, 3 *al.* Ps. Theod. Prisc. ves. vit. 3 si ante dolorem venter minime fecerit ..., -ari debebit (*sic b*, debebis clisteriare *r*). Cael. Avr. acut. 2, 38, 224 Heraclides phlebotomat atque -at. 3, 4, 32 synanchicos -at. 3, 17, 159 praepotat atque -at. *al.* *Probst.*

cnāsonās acus, quibus mulieres caput scalpunt Pavl. Fest. p. 52. *cf.* Gloss. Scal. V 594, 49 c⟨n⟩asona: acus qua mulier scalpit caput. *pro gr.* *κνάσων, κνήσων *mutatum? cf.* κνάω, κνήθω, *sim.* *Mbr.*

cnātus *i. q.* gnatus, *q. v.* **cnēcinus** *v.* cnidinus.

cnēcos (cnīcos), -ī, *acc.* -on *m.*, κνῆκος, *nomen herbae.* *forma* cnicos: Scrib. Larg. 135 Ps. Apvl. herb. 109 Diosc. *v. l. 84 sqq.* Oribas. syn. 1, 17 p. 819? 4, 18. 29; *latet in* Gloss. *v. p. 1365, 7 sqq.* *formae vulgares* cinecus, cinicus, enecos *sim. ap.* Diosc. Chiron. Apic. Gloss. *v. passim infra.* Colvm. 7, 8, 1 *lac potest* et agrestis cardui flore conduci et seminibus -i (gneci *S*). Scrib. Larg. 135 ovilli lactis sextari siquis adiciat cnici purgati p. X IIII, molliet ventrem. Plin. nat. 21, 90 multas praeterea ignobiles *herbas* habent *Aegyptii*, sed maxime celebrant -on Italiae ignotam ipsis ... oleo ... gratum. hoc faciunt e semine eius. 21, 94 carduus folia et caules spinosae lanuginis habet, item ... -os. 21, 95 acorna ⟨a -o⟩ (*add. Mayh. e Theophr.*) colore tantum rufo distinguitur. 21, 184 nec de -o sive atractylide verbosius dici par esset, Aegyptia herba, nisi magnum contra venenata animalia praeberet auxilium *eqs.* 1, 21, 53 -i genera III. 1, 21, 56. 107. Chiron 498 sanguinem detrahis ex cervice[m] et perunges eum vino et oleo et infundi ei cineci semen. Ps. Apvl. herb. 109 chamaeleon . . . semen habet -i herbae similem (*loco interpolato*). Diosc. 1, 140 tusa et cum ⟨c⟩nicu (enicu *P*) ... ventrem solvet. 3, 8

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

semen enico simile (gnico *P*, κνήκῳ *gr.*). 3, 12. 4, 18 semen est cnico simile (4, 157 eneco). 3, 103 atractali, quem multi mecos (*i.* enecos) agreste vocant, frutex est spino (enecos *P*) simile. 4, 183 de cnicu (cinico *P*). cnicu folia habet oblonga *eqs.* APIC. 6, 228. 7, 284. 8, 333 -i flores (eneci *vel* enechi *codd.*). ORIBAS. syn. 1, 17 p. 819 de cnicu. -us purgat fleuma. 4, 18 -os. 4, 29 -u semen tunsum *solvit ventrem*. *dubium an huc pertineant*: GLOSS. III 537, 64 cinici semen id est croci caballaris (545, 7 crnico semen ⟨de⟩ croco cabalare). 556, 69 cinici semen id est croci hortensis semen (621, 29 conici semen de croco (h)ortense). 619, 47 cignum semen de croco (*cf.* 555, 19). *his addendum videtur*: GLOSS. III 555, 51 crascrus ('κνῆκος *vel* κνᾶκος? κωρύκιος?' *Goetz*) crocus (*sim.* 537, 40. 620, 9). *num addendum* cinicius? *v. s. v.* *cf. Fischer-Benzon p. 84; Blümner, Technol. I 111.*

cneōrum (cneōron), -ī *n.*, κνέωρον, *nomen herbae.* PLIN. nat. 13, 114 fruticem vero thymelaeam ... aliqui cnestorem, alii -um. est similis oleastro *eqs.* (1, 13, 35 granum Cnidium sive thymelaea ... sive cnestor sive -um). 21, 53 in coronamenta folio venere ... -um, quod casiam Hyginus vocat (1, 21, 29 -um sive casia genera II). 21, 55 -i duo genera, nigri atque candidi, hoc et odoratum *eqs.* DIOSC. 4, 167 timelea ... aut c⟨n⟩estros aut cineuron (4, 172 W. κνέωρον). CAEL. AVR. chron. 3, 1, 11 opopanacis simile pondus vel -on. 3, 8, 138 item ⟨c⟩neoro(n) ex quibus cunctis stomachus vexatur. *Stadler.*

cnephōsum antiqui dicebant tenebricosum; Graeci enim κνέφας appellant obscurum PAVL. FEST. p. 51. *a* κνέφας *hibride fictum.*

pruriginem omnem Graeci **cnēsmonēn** (henesmoncam, henesionem *codd.*, *an* cnesmonam?) vocant CASS. FEL. 16 p. 23. κνησμονή.

cnēstor, -is *m.* (cnēstrum, -ī *n.?*), κνῆστρον, *nomen herbae thymelaeae.* PLIN. nat. 13, 114 -em *v. supra l. 16.* 1, 13, 35 cnestor (*Ian*, inestor *M*, cnestrum *rell. codd.*). DIOSC. 4, 167 c⟨n⟩estros *supra l. 21* (4, 172 W. κνῆστρον). *Mbr.*

cnicion (-ī *n.*), κνίκιον, *nomen herbae.* DIOSC. 3, 119 trifoliu aut minuantes ... aut cnicio ... vocant. *conferasne* cinicius? *v. s. v.*

cnīcos *v.* cnecos.

cnīdē, -ēs *f.*, κνίδη. 1 *nomen piscis*: PLIN. nat. 32, 146 peculiares maris ... -e, quam nos urticam vocamus. 2 *nomen herbae urticae.* GLOSS. urtica: -e (*var. lect.* cineidis, cendiu, cindiu, cendina, clinidi, clinice, clinici, cliniti, cimedis, edeno, conden, idenis, idem, ideni).

cnīdinus, -a, -um *a* cnide, κνίδη. PLIN. nat. 15, 30 *oleum fit* plurimum in Aegypto ex raphani semine ... et urtica, quod -um (*Barbar. coni.*, casecinum *M*, neci- *d*, oneti- *a*, enecci- *r*, cneci- *ed. Gel.*, cnedi- *Hard.*) appellant.

? **cnīdium** (-ī *n.*), *κνίδιον, *cf.* κνίδη. ORIBAS. eup. 2, 1 A 9 acalifi (*i.* ἀκαλήφη) i. e. cnidiu (*cf.* GLOSS. urtica: ἀκαλήφη ἡ καλουμένη κνίς).

cnīdius, -a, -um *v. s.* coccum.

cnīdospermaton *a* κνίδη *et* σπέρμα, *cf.* κνιδόσπερμον. GLOSS. III 555, 3 urticae semen conidospermato (619, 31 conidiospermaton). *Stadler.*

cnīsa, -ae *f.*, κνῖσα, *fumus.* ARNOB. nat. 7, 3 pasciturque *deus* de -is, quas evomunt ardentia viscera.

cnōdāx, -ācis *m.*, κνώδαξ, *axis machinae.* *acc. pl.* -as *l. 54 et 56*, -ēs *l. 58.* VITR. 10, 2, 11 ferreos -as (chodacas *codd.*) uti subscudes in capitibus scaporum implumbavit *Chersiphron* (*in machina volvendis columnis idonea*) et armillas in materia ad -as (chod- *codd.*) circumdandos infixit. *ibid.* -es (chod- *codd.*). *ibid.* scapi versando in -bus (codac- *codd.*) et armillis ... volvebantur. 10, 2, 12 -es (chod- *GH*[1], cod- *H ante corr.*) et armillas in capitibus inclusit. *ibid.* inclusi -es (chod- *codd.*) versabant[ur] rotas (cnod- *ubique restituit Turnebus*).

co- *praep. v. vol. IV p. 1339, 61 sq. 1340, 53.* *in compositione: v. vol. IV p. 1340, 76.* [*scribitur pro* quo *v. s. v.* qui.]

coa, -ae *f. a* coire *iocose fictum.* CAEL. or. frg. Quint. inst. 8, 6, 52 (*exemplum aenigmatis affertur*) quadrantariam Clytemestram et in triclinio coam (*sc. quae convivis coitum promisit*), in cubiculo nolam (*i. quae cum marito noluit*).

coabdūco, -ctum, -ere *a* co- *et* abducere. *idem q. abducere* (*translate*): IREN. 3, 25, 1 qui ... non in tantum superstitione idolorum -cti sunt.

coaccēdo, -ere *a* co- *et* accedere. *i. q. una accedere. de summa*: PLAVT. Curc. 344 emi virginem triginta minis, vestem, aurum; et pro is decem -unt (accedunt *Guyet*, eo accedunt *Leo*) minae.

coaccidēns, -ntis *a* co- *et* accidens, accidere. *id quod simul, una accidit*: PRISC. gramm. III 123, 2 est tamen et cum substantia et qualitate in ore posita et aliis -bus additur interrogatio.

coaccūso, -ātum, -āre *a* co- *et* accusare. *idem q. accusare*: PRIMAS. in apoc. p. 896[C] pseudoprophetis ranarum more, tamquam animantibus -atis nocte damnabiliter, erroris latratu convenit perstrepere. *Mbr.*

coacerbo, -āre *a* co- *et* acerbare. HEGES. 1, 25, 1 *Antigonus apud Caesarem* invidiae magis quam doloris partes exequebatur, ut Hyrcanum et Antipatrum incubare alienis ... questu gravissimo -ret (*i. dira ea omnia esse diceret; Ioseph. aliter*) ...; multo acerbiores illas quibus tota gens ... ab Hyrcano et Antipatro afficeretur. GLOSS. II 267, 22 δεινοποιῶ acervo coacervo. 399, 19 παροτρύνω acerbo -o incito stimulo. NOT. Tir. 91, 52 -at (*post* acerbus).

coacervātim *adv.* [*a* coacervare. *Th.*]. *i. q. ita, ut multa simul vel una fiant, extent, sim.*: 1 *de multitudine, crebritate rerum*: APVL. flor. 9 p. 37/8 quae utinam possem equidem non singillatim ac discretim sed cunctim atque -m tibi ... offerre. AVG. c. Iul. 4, 15, 75 in his omnibus abs te -m commemoratis. CAEL. AVR. acut. 1, 15, 144 commoda omnia ex vino celerius atque -m implentur. chron. 1, 4, 90 neque -m neque uno tempore omnes erunt partes curandae. 4, 3, 20 nunc iugiter nocte atque die *fit stercorum egestio*, nunc -m sed interiecto spatio (5, 10, 114. 122 *syn.* nimis liquida. *cf.* 5, 3, 55 urina ... primo parva dehinc plurima aut -m effusa). 2 *de temporis intervallo, i. q. celeriter, saepe*: CAEL. AVR. acut. 2, 4, 20 parvus et -m interiens pulsus efficitur. 2, 9, 50 caput fomentamus -m atque iugiter. 3, 3, 13 potum dabimus ... non -m sed paulatim (chron. 3, 2, 24 potus ... plurimus sed neque maioribus haustibus hauriendus neque -m atque eodem tempore. *cf.* 4, 3, 55 siquidem caprae ... plurimum atque -m bibant). 3, 18, 185 (*opp.* raro, *syn.* saepissime).

coacervātio, -ōnis *f. a* coacervare. *pluralem non legi. interdum scribitur* coacerbatio. 1 *i. q. collectio, congregatio; cf.* GLOSS. II 219, 53 ἄθροισις coaggeratio adunatio quoacervatio. **a** *rerum incorporearum*: CIC. part. 122 frequentatione argumentorum et -e universa. PS. QVINT. decl. 5, 12 quaecunque explicari -e non possunt, per partes vicesque servantur. AQVILA rhet. min. p. 24, 16 figura (ἐπιτροχασμοῦ) differt a -e, quod illa res universas pluresve in eundem locum confert. POMP. gramm. V 303, 17 schesis onomaton est -o nominum. AVG. in psalm. 3, 10 vitiorum (PS. RVFIN. in psalm. 3, 3). OROS. hist. 6, 18, 2 malorum. **b** *hominum*: SEN. dial. 7, 1, 3 ista tanta -o aliorum super alios ruentium. **c** *rerum corporearum*: CHALC. comm. 203 minorum corpusculorum -em. CAEL. AVR. acut. 2, 31, 163 tumorem ... corpusculorum -e sive obtrusione effectum. 2, 37, 163 parva scintilla plurima -e lignorum opprimitur. SERV. Aen. 9, 564 agger est cuiuslibet rei -o (ISID. orig. 15, 9, 3). 12, 446 viae aggerem id est viae -em (*cf.* ISID. orig. 15, 16, 7). **d** *numerorum (t. t. arithm.)*: *i. q. summa additione effecta*: GAIVS dig. 2, 1, 11 quarum singularum *actionum* quantitas intra iurisdictionem iudicantis sit, -o vero omnium excedat modum iurisdictionis eius. BOETH. arithm. 1, 20 p. 42, 24 in ultimae multitudinem summae -em multiplicabis. p. 43, 14. *i. q. additio*: BOETH. arithm. 1, 20 p. 42, 16 si primus numerus et incompositus ex illa -e factus sit. p. 42, 18. 43, 3. 8. 2, 28 p. 117, 27 -o imparium. *bis.* 2, 39 p. 136, 9. 2 *i. q. perductio ad summum*: AMBR. in Luc. 7, 133 ostenditur quod ... mors corporis *Christi* absolutio anxietudinis, non -o sit doloris.

***coacervo**, -āvī, -ātum, -āre [*a* co- *et* acervus *vel* acervare. *Th.*]. GLOSS. -at: congregat, colligit. II 447, 62 συνσωρεύω confusso -o. IV 499, 43 -antes congregantes sive optantes. *formae perfecti contractae*: -arunt: HEGES. 1, 40, 5. -asse: AMBR. fid. 5 praef. 6. -assent: VVLG. num. 16, 19 (*hae formae incontractae non leguntur*). -aris: BOETH. arithm. 2, 28 p. 119, 14 *cod. c; sed* -veris *ibid. cod. r.* -verant: HEGES. 2, 14, 4. *saepe scribitur* coacerb- *in codd.* (*tamen vix huc trahendum* NOT. Tir. 91, 52 -at, *v. supra l. 3*). *legitur inde a* CIC. S. Rosc. *admodum raro; saepius habent* CIC. (9[ies]) LIV. (7[ies]) SEN. phil. (5[ies]) AMBR. HEGES. VVLG. (8[ies]). *e poetis soli* CATVLL. AETNA OV. MANIL. *sing. locis.*

I *i. q. in cumulum cogere*: A *res corporeas, liquidas sim., homines qua corpora sunt* (*sed ne his quidem locis ubique de proprio cumulo cogites*): 1 *ea quae moventur*: CIC. S. Rosc. 133 quantum *caelati argenti, stragulae vestis, ..., marmoris* e multis ... familiis ... -ari una in domo potuit. leg. agr. 1, 14 videtis ... omnibus rebus et modis constructam et -atam *pecuniam*? (2, 71 coguntur et -antur pecuniae. Phil. 5, 12. LIV. 45, 40, 2 tantum pecuniae ... partim ex fructu metallorum partim ... -atum fuerat. LACT. epit. 57, 2. AMBR. off. 2, 16, 80 primum ... -vit pecunias, deinde instrumenta cetera). CAES. Gall. 2, 27, 4 ut -atis *cadaveribus* qui superessent ut ex tumulo tela in nostros conicerent (*cf.* 7, 70, 3 hostes ... se ipsi multitudine impediunt atque angustioribus portis relictis -antur [*codd. recc.*, -ati tum *α*, coartantur *β*]. LIV. 22, 7, 5 ex hostium -atorum cumulis. 24, 39, 5). BELL. Afr. 87, 2 lignis -atis (*syn.* congestis). 91, 2 omnibus rebus eo -atis. VARRO ling. 5, 157 Gallorum *ossa* ... ibi -ata ac consaepta (LIV. 36, 8, 5 in unum. *cf.* MANIL. 1, 890). AETNA 50 moles. LIV. 31, 18, 5 auro argento quaeque -ata erant acceptis. 38, 27, 7 *praedam.* SEN. nat. 2, 12, 5 siccus ille terrarum *vapor* unde ventis origo est, cum -atus est *eqs.* (*cf.* 5, 8, 2 in quam [*loci laxitatem*] -ata decurrant). 5, 4, 3 *corpuscula.* 7, 13, 2 atomi congesti -atique. PLIN. nat. 18, 358 scintillae -antur. HEGES. 5, 36, 1 -andis aggeribus. VVLG. Iob 22, 25 *argentum* -bitur tibi (eccles. 2, 8 Zach. 9, 3). prov. 28, 8 -at divitias usuris et faenore. RVFIN. Orig. in Ios. 4, 1 aquae ... -antur in cumulum. AVG. civ. 6, 9 p. 264 fruges. MACR. somn. 1, 22, 6 quod *materiae* eliminatum in ultimam mundi partem longinquitas solis -vit. SIDON. epist. 7, 9, 21 Israel ... ante Beselehelis pedes oblaticii symbolam -vit impendii.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Isid. orig. 16, 26, 17 -ati enim modii xxx instar collis videntur. *cf.* Cic. Verr. 5, 54 hanc tantam vim emblematum sine causa -are. *in imagine*: Oros. comm. 1 p. 151, 12 edere et -are in unum omnes perditionum arbores. 2 *res immobiles*: Cic. leg. agr. 2, 66 qua *pecunia* hosce omnes agros ... non modo emere, verum etiam -are possis. B *homines, i. q. congregare, in unum cogere*: Cic. Verr. 5, 148 videtis indignissimo in loco -atam multitudinem vestrorum civium (Heges. 2, 14, 4 non mediocrem Iudaei -verant [Ioseph. bell. Iud. 2, ⟨513⟩ συνηθροῖσθαι] multitudinem. Vulg. num. 16, 19 -assent adversum eos omnem multitudinem. Ezech. 38, 7 Ennod. opusc. 1, 36 p. 271, 11). Itala (Hil. trin. 10, 2, codd. d, e, g) *et* Vulg. II Tim. 4, 3 ad (secundum cod. g) sua desideria -bunt (ἐπισωρεύουσι) sibi magistros (Hil. *ibid. syn.* congregare, conquirere). Vulg. Habac. 2, 5 -bit ad se omnes populos (Apring. in apoc. 21, 22). Oros. hist. 5, 14, 3 -atis inconsulte agminibus. Cassiod. hist. 7, 15 p. 1080C multam sibi militiam -ans. Caes. Gall. 7, 70, 3, Liv. 24, 39, 5 *sim. v. p. 1366, 68 sqq.* C *res incorporeas*: 1 *i. q. cumulare, una cogere*: Cic. inv. 2, 46 tum illi ipsi in medium -ati (conservati *coni. Wetzel*) loci procedent. part. 40 verisimilia ... cum sunt -ata. Ov. met. 8, 486 per -atos ... luctus. Sen. dial. 11, 3, 2 omnia *mala* tua -ata ante te posui. Arnob. nat. 3, 42 nimis -are in unum multa (*sc. narrationes*). 4, 22 quas in eum labes flagitiorum, quantas -etis infamias. Lact. inst. 7, 14, 17 *syn.* collecta. Hil. trin. 6, 32 -atis ad copiam dictis. 10, 2 desideratis -are doctrinam. Paneg. 11, 1 congesta et -ata in unum beneficia. Ambr. Abr. 1, 2, 3 praecepta. Heges. 5, 18 l. 55 exitia. Hier. epist. 107, 4 p. 682 ipsa nomina ... *sint* -ata de industria. 112, 4 p. 739 in mente mea plurima -ans. Rufin. Basil. hom. 3, 1 maiora et graviora supplicia -at ingratis. Macr. somn. 2, 15, 2 collecta haec in unum ... corpus -vi. Oros. hist. 5, 24, 10 undique *bella* ... excita -ataque concurrunt. comm. 1 *v. supra l. 3.* Eucher. instr. 1 praef. p. 65, 18 *vocabula* tibi ... quasi -ata ostendere. Pomer. 3, 9, 1 odiorum sibi occasiones ... -ant. Ennod. epist. 7, 27, 1 p. 193, 20 -ata epistolari sermone bona non venerer? Mutian. Chrysost. hom. 27, 5 cum autem in unum (ὁμοῦ) -ata fuerint *haec vitia*. *cf.* Arnob. nat. 3, 34 in eius (*Lunae*) vocamen reliquorum seriem -atam esse cognominum. *nota*: Ennod. opusc. 1, 60 p. 277, 19 ne -ata illinc finitimarum vulnera gentium in Romanum corpus excurrerent. *speciatim cogendo, enumerando improbare, proferre*: Ambr. in psalm. 37, 46 cum ipse accusator tui esse debeas et -are flagitia. 118 serm. 4, 11 *diabolus* qui solet -are (*Ihm*, acerbare *cod.*) peccata et ... exaggerare flagitia. Heges. 5, 22 l. 49 -bo crimina mea. Cassiod. in psalm. 135, 21 Og interpretatur -ans ... qui enim -at peccata nostra, absolute diabolus est. 2 *i. q. computare, per additionem*: Iavol. dig. 17, 1, 36 pr. ut omnes summas maiores et minores -et. Boeth. arithm. 1, 9 p. 20, 3 ordinatim dispositae minores summae ... et super se ipsas -ata. p. 20, 17. 1, 20 p. 43, 9 -ati III multiplicati sunt. 2, 14 p. 98, 3 nascuntur autem hi numeri ... ab eadem naturalis numeri quantitate in se -ata, ita ut *eqs.* 2, 28 p. 119, 14 sin vero unum tribus -veris, quattuor tetragonus exoritur. Rustic. c. aceph. 1227A non enim tres (*patrem et filium et spiritum*) illi (*trinitati*) -antes, quattuor facimus.

II *i. q. cumulum congerere*: A *proprie*: Catull. 64, 363 teres excelso -atum aggere bustum. Liv. 5, 39, 1 armorumque cumulos, ut mos eis est, -are. B *translate*: Potam. ad Athan. p. 1417A crudam illuviem damnabilis officinae -atam. Ambr. fid. 5 praef. 6 quartum librum oportuit ... finiri, ne -asse magis librum eundem quodam videremur quaestionum tumultu, quam fructu spiritalis vineae replevisse. Rufin. hist. 4, 5, 2 ecclesia ex Hebraeis potius fidelibus -ata (συνεστάναι) firmataque. Aug. in psalm. 135, 9 -at diabolus ... confusionem. Schol. Cic. Bob. p. 76, 3 Hild. ⟨ἐνάργεια⟩ -atur. Oros. hist. 5, 19, 2 quamvis isdem gesta temporibus perplexis -ata malis exarserint. *nota*: Gaudent. serm. 18 p. 938 omnis ille -atus ... peccatorum ignis.

III *i. q. cumulare (aliquid aliqua re), maius reddere*: Lact. inst. 5, 1, 7 errores suos insuper crudelibus factis -ant (Lucif. moriend. 2 p. 286, 25). Ambr. Noe 28, 105 ad -andum eius delictum ipsius addita est generatio. Iac. 1, 4, 16 erat enim peccatum, etsi nesciebatur, sed cognitione -atum et quasi incrementum erroris assumpsit. 1, 5, 19 crimina. in psalm. 1, 27 intimis iam concepta visceribus lues culpae processu temporis -atur. 118 serm. 15, 31 errores. Iob 3, 7, 21 p. 259 aerumna. *al.* Heges. 1, 40, 5 quamvis ... depulerint metum, maestitiam tamen -arunt (Ioseph. bell. Iud. 1, ⟨483⟩ προσέλαβον). 2, 12 l. 8 non excusatur Pilatus sed Iudaeorum amentia -atur. 4, 6, 1 flagitia. *huc fortasse addas*: Hier. in Ezech. 10 p. 391 insanientes et -ati in malum. *nota absolute*: Cael. Aur. acut. 2, 35, 184 qui stomacho patiente deficiunt atque -ant (*suppl.* stercora?).

acced.: *alicubi*: Cic. S. Rosc. 133 Verr. 5, 148 Varro ling. 5, 157 Hier. epist. 112, 4. Sidon. epist. 7, 9, 21 ante pedes. Vulg. num. 16, 19 adversum eos. *aliquo*: Cic. inv. 2, 46 Bell. Afr. 91, 2. Liv. 36, 8, 5 in unum (Arnob. nat. 3, 42 Paneg. 11, 1 Oros. comm. 1 p. 151, 12 Mutian. Chrysost. hom. 27, 5). Arnob. nat. 3, 34. 4, 22 Hier. in Ezech. 10 p. 391 Rufin. Orig. in Ios. 4, 1 Boeth. arithm. 2, 14 p. 98, 3 in se. Itala *et* Vulg. II Tim. 4, 3 ad, secundum *aliquid* (*v. p. 1367, 12*). Vulg. Ezech. 38, 7. Habac. 2, 5 ad te (se). Hesych. in lev. 26, 27 *sqq.* p. 1152D actiones super actiones (Boeth. arithm. 1, 19 p. 20, 3 super se). *alicui*: Rufin. Basil. hom. 3, 1 ingratis. Rustic. c. aceph. 1227A illi.

part. pass. **coacervātus**, -a, -um, *fere i. q. abundans*: Cael. Aur. acut. 2, 10, 68 ventris retentio aut -a atque fluxa effusio (2, 32, 166. 3, 4, 25 sanguinis effusio. *cf.* chron. 2, 13, 166 -us ... sanguinis fluor). 3, 4, 28 iugis atque -a materiarum detractio (chron. 1, 4, 141 sanguinis -am facere detractionem). 2, 38, 220 -am atque celerem per superficiem corporis insumptionem. 2, 32, 167 repentino atque -o ... sudore. chron. 3, 3, 46 cibi vehemens appetentia ... et -i accipiendi cupiditas. *cf.* acut. 3, 5, 60 supradictorum counatus atque -us usus. *adde* Sen. nat. 5, 8, 2 *p. 1366, 77* Hier. in Ezech. 10 *p. 1367, 76.*

deriv.: coacervatio, coacervatim.

coacēsco, -acuī, -acēscere *a* co- *et* acescere. *i. q. acidum fieri. forma contracta* cōcesco Varro *v. l. 20.* Not. Tir. 69, 80 -uit. 69, 81 (73, 48a) co⟨acescit⟩. 1 *proprie*: Varro rust. 1, 65 *vinum* ex eo genere uvae quod mature cocescat (*PA*, coac- *BA*2m. Pompon. dig. 32, 85 quod -uerit vinum. Ulp. dig. 19, 2, 15, 2. 33, 6, 9 pr. 33, 6, 9, 2 Ambr. hex. 4, 1, 1). Cels. 1, 2 p. 15, 21 secunda mensa ... in imbecillo *stomacho* -it. 4, 12 p. 137, 36 si -uit intus cibus. Mar. Victorin. in Gal. 5, 9 massa farinae ... -it et hinc fermentum fit (*cf.* Ps. Rufin. in Os. 7, 3 *sqq. massa* quae fermentatur ... tota -it). Hil. in psalm. 67, 16 ex natura sua lac ... quadam sui corruptione coacessit (*sic cod. R*, coalescit *var. lect.*). 2 *in imagine et translate*: Cic. Scaur. 43 cum integri nihil fuerit in hac gente plena, quam valde eam putamus tot transfusionibus -isse (*cf.* Hier. praef. Vulg. Salom. nostra scripta quae non in tertium vas transfusa -uerint, sed ... suum saporem servaverint). Cato 65 ut enim non omne vinum, sic non omnis natura vetustate -it. Hil. in Matth. 33, 6 hoc igitur cum in Adam -isset ipse accepit et potavit ex gentibus (*sc. vinum*). in psalm. 118, 70 thet 7 in vitiosi et -entis saporis amaritudinem sunt redacti. Ambr. in psalm. 43, 10 p. 1094B infudit postea fidem et continentiae disciplinam ne tamquam in vase corrupto confusione vitiorum -rent sacramenta virtutum.

coācla *v.* cloaca.

larix i. **coacola** Gloss. III 567, 50. [*leg.* ortyx i. -a, *et cf. francog.* caille '*coturnix*'. *M.-L.*] *Elsperger.*

coācta, coāctē *v. s.* cogo.

coāctārius, -ī *m. a* cogere (coacta). *i. q. coactiliarius, coactor*: Corp. X 1916 (*Puteolis*) Cleomenes coriarius ⟨co⟩actarius. *cf.* coactiliarius.

coācticius, -a, -um [*a* coactus. *Th.*]. *i. q. coactus, necessarius*: Cassian. inst. 4, 24, 1 utrum *virtus* de vera fide ac profunda cordis simplicitate descenderet an affectaticia esset et quodammodo -a. conl. 9, 30, 2 steriles et -as lacrimarum guttulas. 24, 26, 10 servorum ministeria infida et -a. Prosp. c. coll. 14, 2 p. 254C de Pauli et Matthaei -a conversione. Fulg. Rusp. ad Monim. 1, 7 praedestinationis ... nomine non aliqua voluntatis humanae -a necessitas exprimitur. epist. 14, 41 p. 263 non -ae mortis, sed voluntariae passionis.

coāctiliārius, -a, -um [*a* coactilia. *Th.*]. quactiliarius: *v. l. 62. praeterea* Gloss. II 407, 56. 590, 60. Gloss. πιλοποιός, πιλωτοποιός. [lutifex *falso, sc.* πηλοποιόν *confundens cum* πιλοποιῷ.] *adi.*: Capitol. Pert. 3, 3 *pater Pertinacis* tabernam -am (coactiliriam *codd.*, coctiliciam *Peter*) in Liguria exercuerat. *subst. masc.* coāctiliārius, -ī, *i. q. faber coactilium. ex coniectura Rhodii legitur* Scrib. Larg. 230 teruntur ex cinere lixiva, qua -i utuntur (culinarii *codd.*). *cf.* Marcell. med. 14, 69 lixivum, unde operantur -i, aliquantum. Cass. Fel. 42 p. 97 facies duas embrocas laneas a quactiliario (a qua et iliario *et sim. codd.*) in modum spaerae formatas. Corp. VI 9494 (*suspect. sec. Hülsen, Röm. Mitteil. 10, 1895, p. 296*) lanarius -us. *dub.* XIII 5444 d. m. Victorini coactili (-arii? Coactili *fili?*). *cf.* coactarius *et* coactor.

coāctilis, -e [*a* cogere, coactus. *Th.*]. quoactilis: *v. l. 70.* quactilis (quattilis): *v. l. 74.* *ex lana coacta factus* (*v.* cogo *sub I B 3*): Edict. imp. Diocl. 7, 52 ⟨ce⟩ntunclum equestrae (*sic*) quoactile album. Not. Tir. 97, 18 -is *post* thorax, thoragatus (*sic*). *neutr. pro subst.* coāctile, -is: Gloss. -e πιλωτόν. genus cilicii. *Mau, PW. IV 125.* Ulp. dig. 34, 2, 25, 1 Aristo etiam -ia vesti cedere ait. Ps. Theod. Prisc. ves. vit. 4 oleo dulci anetino calido quactili (quattili, aquatili *codd.*) imposito contexto secundum modum spaerae. Cass. Fel. 42 p. 98 de lana facies etiam et unum quactile tenue, quod stomachum ... operiat. *ibid.* praecordia ... quactili operies. Anon. de mach. bell. 15 p. 17 Schn. *thoracomachus* de -i ad mensuram et tutelam pectoris humani conficitur. Rufin. Adamant. 5, 16 corpus ... constringitur et attrahitur, sicut fieri videmus in laneo corpore quod -e dicitur (καθάπερ ἐρίων ⟨τὰ⟩ ὑγραινόμενα πιλοῦνται).

coāctim *adv. v. sub* cogo.

coāctio, -ōnis *f. a* cogere, coactum. *ex coniectura Ribbeckii legitur*: Varro ling. 6, 43 a -e (cogitatione *cod.*) concilium, inde

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

consilium, quod ut vestimentum apud fullonem cum cogitur, conciliari dictum. *scribitur* quoactionem: AVG. gen. ad litt. imperf. p. 491, 29 *cod. V.*

1 *coactio pecuniae: dub.*: PLAVT. Asin. 203 vetus est: 'nihili -ost (*iun. codd.*, coaetio *BD*)' — scis cuius (*sc. pecuniae sec. Ussing; sed cf. Leo ad h. l.*). SVET. Vesp. 1 Flavius Petro... centurio... missione impetrata -es argentarias factitavit. COD. Theod. 1, 15, 10 (*a. 379*) apparitores tuos maneat et -is (*i. exactionis*) instantia et deceptionis invidia. 2 *coartatio, condensatio*: GAIVS inst. 4, 15 causae coniectio (collectio *cod.*) quasi causae suae in breve -o (*isdem verbis* PS. ASCON. Verr. 2, 1 p. 164). AVG. gen. ad litt. imperf. p. 491, 29 -em . . . in densitatem congregationem aquae fortasse appellavit. PS. SORAN. quaest. med. 233 quae differentia est inter suere et cogere? consutio iuncturam corporum et conglutinationem futuram pollicetur, -o . . . collectionem propter nimietatem. CAEL. AVR. acut. 2, 13, 87 pleuritis... est liquidae materiae co⟨a⟩ctio (*add. Almeloveen*) sive densatio. 3 *vis illata, necessitas*: TERT. virg. vel. 14 ubi sollicitatio, illic -o, ubi -o, illic necessitas. DON. Ter. Eun. 150 'adiuta me': mira -o: pro 'patere excludi' 'adiuta me' dixit (*i. mire Thais iuvenem cogit, ut excludi patiatur*). PS. RVFIN. in psalm. 68, 4 venit... Christus nulla -e, sed spontanea voluntate *eqs.* AVG. c. Iul. op. imperf. 6, 8 p. 1513 *primum hominem* sponte . . . praevaricatum -em inevitabilem cunctis . . . intulisse peccandi. MART. CAP. 1, 37 deos super eiusdem (*Philologiae*) -e instantiaque conquestos, cum eos... venire... compelleret. 4 *vexatio iumentorum et morbus hinc oriundus*: CHIRON 114 de -bus. 148 -o (quaestio *cod.*) est inimica corporis iumentorum et multarum valitudinum mater, per quam totius corporis -o (calestio *cod.*), id est consumptio, nascitur (*cf. Oder in Add. ed. p. XXXII* '*in* quaestio *et* calestio *fort. verbum graecolatinum velut* catestio [*a* κατεσθίω *derivatum*] *vel* καχεξία *latere putat Bücheler*'. VEG. mulom. 1, 37). CHIRON 157 Absyrtus de -bus (VEG. mulom. 1, 38, 5). 220 ex -e sudor . . . corporis. 223 qui magri sunt -is longi temporis beneficio (VEG. mulom. 1, 43, 5). 405 ex perfrictione et ex -e (VEG. mulom. 2, 118, 3). 834 potionem dabis ad omnem morbum et -em. 989 *compositio* ad -em omnium pecorum. *adde* VEG. mulom. 1, 38, 1. 11 ex -is iniuria laboranti. 5 *loci dubiae interpretationis*: AVG. c. Fel. 2, 6 p. 833, 14 in Actibus conscriptis a Leutio...'etenim speciosa figmenta et ostentatio simulata et -o visibilium nec quidem ex propria natura procedunt'. CORP. VI 10048, 21 novis -bus (*sc. pecuniae sec. Friedländer, Sittengesch. II⁶ p. 516, victoriarum sec. Mommsen*) et numquam ante titulis scriptis Diocles eminet. *novatum ex* co- *et* actio? MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 50 p. 1079[B] *de deo patre (loco admodum difficili)*: quoniam potentia -o actuosa sit omnia, est sine molestia.

coāctīvus, -a, -um *a* cogere, coactus. PRAEDEST. 3, 14 p. 654[C] universa . . . servitia -a noscuntur (*opp.* voluntaria). DIFF. ed. Beck p. 57, 20 finitum est quod iam finem accepit, finitivum quod potest finiri, tamquam 'coactum' vel '-um'.

1. coācto, -āvī, -āre [*a* cogere, coactus. *Th.*]. *i. q. cogere*: LVCR. 6, 1122 nubes paulatim repit et omne . . . conturbat et immutare -at. 1161 singultus . . . frequens . . . corripere assidue nervos et membra -ans dissoluebat eos [ARNOB. nat. 1, 2 p. 4, 24 caelum -atur (*Gel.*, coartatur *cod.*) in nubila]. GREG. M. moral. 2, 21 *diabolum* ab effectu malitiae superna dispensatio -vit (*i. compressit, impedivit*). [*sard.* cattare '*comprimere*'. *M.-L.*]

2. coāctō *adv. v. sub* cogo.

1. coāctor, -ōris *m. a* cogere, coactus. κωμάκτωρ, comactores: GLOSS. coator: *v. l. 84* coactór: CORP. XIV 470.

a *exactor pecuniae* (GLOSS. εἰσπράκτωρ, πράκτης. -es: argentarii. *v. Premerstein, PW. IV 126*): CATO agr. 150, 2 † die lanam et agnos vendat menses x, ab -e releget (*v. Keil in h. l.*). CIC. Cluent. 180 perquiritur a -bus (*sc. ad quem serrula in auctione pervenerit*). Rab. Post. 30 utrum accessionem decumae, ut nostri facere -es solent in centesima, an decessionem... fecerit. HOR. sat. 1, 6, 86 si praeco parvas aut, ut fuit ipse (*pater meus*) -r, mercedes sequerer (PORPH. -r: argentarius scilicet -r, quod humile ac turpissimum genus quaestus habebatur. SCHOL. -es... mercennarii eorum qui habebant argentariam [-um *codd.*]. *ibid.* -em *dicimus*, qui exigit nummos a circumforanis. aliter: -es dicuntur argentarii in auctionibus qui pecunias cogant; ipsi sunt collectarii). SVET. vita Hor. p. 44, 4 Horatius . . . patre, ut ipse tradit, libertino et exactionum (auctionum *unus* ς, *Reiff.*) -e. SCAEV. dig. 40, 7, 40, 8 argentarius -r cum paene totam fortunam in nominibus haberet, servis actoribus libertatem . . . dedit. *in lapidibus*: coactor argentarius: CORP. VI 1923. 8728 (= XI 3820) M. Vlpio Aug. lib. Martiali -i argentario Caesaris n(ostri). XIV 2886. XI 3156 de portu vinario. 5285. V 8212. XII 4461? INSCR. Suppl. papers of the Americ. School of class. stud. Rom. II (1908) p. 290 (*Aquino*). coactor: CORP. VI 1860. 1936. 9181 b 13 P. Cancilius Salvi l. Eros -r vinarius de foro vinario (*cf. l. 76*). 9186 -r inter aerarios. 9187. 9188. 9189, 5. 9190? XIV 470. 2744? II 2239. *huc pertinere videtur titulus* NOVII Atell. (Fest. p. 372) Hercules Coactor (*cf. Dieterich, Pulcinella p. 103*). *cf.* argentarius.

b *faber coactilium* (GLOSS. συμφράκτωρ): CORP. V 4504, 3 lanari coatores. 4505, 5 lanari coator(es).

c *significationes singulares*: *generatim is qui cogit aliquem*: SEN. epist. 52, 4 hominum . . . eorum, qui cogi ad rectum . . . possunt, quibus non duce tantum opus sit, sed adiutore et, ut ita dicam, -e. ENNOD. epist. 4, 2, 1 p. 98, 2 debet mihi -r, quod meae praestiti voluntati (*praecedit*: Amantius . . . ad vos paginas *a me* exigit). *huc adde*: GLOSS. Verg. A 70 p. 455 ed. Hag. actor (*sc. pro* Actor): -or (*ad Aen. 12, 94*). *qui agmen cogit*: TAC. hist. 2, 68 conclamatum... legionem verso itinere... venire; sed erant agminis -es. *fem.* **coāctrīx,** -īcis. AVG. c. Iul. op. imperf. 3, 71 scelerum vim non solum expultricem innocentiae naturalis..., verum etiam... in vitia universa -em. FVLG. Virg. cont. p. 103, 16 *nutrix* Caieta dicta est quasi -x aetatis (*sc. puerilis*) *eqs.*

? **2. coāctor,** -ōris *m. a* co- *et* actor? *qui aliquid simul agit*: GLOSS. II 574, 10 condiscipulus, cooperator (*contam.? Goetz*).

coāctūra, -ae *f. a* cogere, coactus. *res coacta, collecta*: COLVM. 12, 52, 3 id . . . tabulatum (*sc. quo inferatur olea*) simile esse debet granario et habere lacusculos tam multos quam postulabit modus olivae, ut separetur et seorsum reponatur uniuscuiusque diei -a.

1. coāctus, -ūs *m. a* cogere. EXC. Bob. gramm. I 552, 2 -us ἡ ἀνάγκη. [*it.* quatto, *francog. mer.* quait. *M.-L.*] **a** *vis illata, impulsus*: *abl.*: CIC. Verr. 3, 34 eum...-u istius quod non senserit iudicasse. 6, 75 -u atque efflagitatu meo producere... eum. LVCR. 2, 273 cum impulsi procedimus ictu viribus alterius magnis magnoque -u. CAES. Gall. 5, 27, 3 neque id... aut iudicio aut voluntate sua fecisse, sed -u civitatis. PS. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 17, 1 quoniam me flagitas, -u tuo scribam *eqs.* SYMM. epist. 6, 17 (18) medicorum -u imperata curatio. *al.*: NON. p. 434 profiteri voluntatis est, confiteri necessitatis et -us. AVG. c. Iul. op. imperf. 3, 109 sine aliquo inevitabili naturalium -u. **b** *condensatio; conclusio, sim.*: AETNA 319 his agitur causis extra penitusque; -us (*sc. aëris; nom. plur.*) exagitant ventos (*v. Sudhaus in comm.*). MART. CAP. 8, 814 subtilium corporum teneritudinem suis -bus circumductam in quasdam sectas vias . . . disparari. DRAC. laud. dei 3, 10 unda . . . per freta cuncta maris totum factura -u (*Vollmer*, queactus *et sim. codd.*). AVSON. 128, 4 muliebre membrum quadriangulum cernit *liguritor paedagogus*; triquetro -u Δ litteram ducit. AVG. trin. 11, 3, 6 quae tria (*memoria, interna visio, voluntas*) cum in unum coguntur, ab ipso -u cogitatio dicitur. *Hey.*

2. coāctus, -a, -um *v.* cogo. **coad** *v.* quoad.

coaddo, -are *a* co- *et* addere. *idem q. addere*: CATO agr. 40, 2 argillam vel cretam coaddito.

coadimpleo, -ēre *a* co- *et* adimplere. *i. q. aliis additum explere*: RVSTIC. c. aceph. p. 1205[A] in Christo qui -et trinitatem. p. 1229[D] nostrae naturae integra unitas, integrae divinitatis unitati concurrens dualitatem naturarum rationabiliter -et.

coadiūtor, -ōris *m. a* coadiuvare. PS. GREG. M. in I reg. 4, 5, 26 (Migne 79, 301[C]) *pastor* meliorum -r esse iam coepit. 4, 5, 40 p. 311[D] magistrorum suorum -es. PAPYR. Marini 1 benedictionem nostram . . . privilegii observatoribus et -bus condonamus. [CORP. III 1099, 4 -r (*dubia lectio*, . . adiutor *al.*) off(icii) rat(ionalium).]

coadiuvo, -āre *a* co- *et* adiuvare. *i. q. simul (invicem, desuper) adiuvare*: HIER. in Gal. 6, 5 sive orationibus sive consiliis invicem posse nos -ari. RVSTIC. c. aceph. p. 1229[C] illa velut organa et -antia infirmitatem nostram sunt ad propinquandum deo.

coadmisceo, -xtum, -ēre *a* co- *et* admiscere. *idem q. admiscere*: AVG. mor. Manich. 2, 16, 39 fulgorem olei clamare copiam -xti boni. ACT. Archel. 67, 8 insectabantur ea⟨m⟩ (*lucem tenebrae*) et -eri ac participari de ea cupiebant.

coadolēsco, -ēvī, -ēscere *a* co- *et* adulescere. *i. q. simul (cum alio) adolescere*: TERT. anim. 16 p. 321, 25 *irrationale* ut quod . . . inoleverit ⟨et -verit⟩ (*om. A*) in anima ad instar iam naturalitatis. 19 p. 330, 16 vis animae *arborum* . . . remoratur coalescens et -ens robori (*i. ligno*) suo. RVFIN. Clement. 1, 21 propter peccatum quod -vit hominibus. COD. Iust. 1, 55, 6 *v. p. 1383, 40 sq.* *part. praes. subst.*: ITALA *et* VVLG. IV Esdr. 4, 10 tu quae tua sunt tecum -ntia, non potes cognoscere.

coadōro, -āre *a* co- *et* adorare. *i. q. simul adorare*: AMBR. spir. 3, 11, 82 -atur in patre Christus. *ibid.* -atur in deo spiritus. COD. Iust. 1, 1, 8, 12 (14) *Iesum Christum* -andum et conglorificandum patri et spiritui sancto. MAR. MERC. Cyr. epist. Nest. 2, 11 unum Christum et dominum confitemur non tamquam -antes hominem verbo deo (*cf.* CYRILL. Leo M. epist. 165 p. 1188[A] *et* CANON. Migne 56, 594[B] hominem cum verbo -antes. RVSTIC. c. aceph. p. 1213[C] *bis*). MAR. MERC. Cyr. incarn. 34 si vero hominem cum deo -ari dixerimus (*ter*).

coadūnātim *a* coadunare. *i. q. coacervatim*: OROS. hist. 7, 27, 6 *sciniphes* -m vibrando densatae tinnulo volatu allabi solent.

coadūnātio, -ōnis *f. a* coadunare. *i. q. additio*: COD. Iust. 5, 12, 31, 6 non esse expectandam post singulas aestimationes unam -em totius calculi. *i. q. unio*: DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 31 p. 404[C] quemadmodum *ignis* in conflatorio -em quandam totius materiae perficit. GLOSS. II 301, 10 ἕνωσις unitas quoadunatio. *i. q. acervus*: GLOSS. Verg. A 260 p. 460 Hag. aggere: -e terrae.

coadūno, -āvī, -ātum, -āre *a* co- *et* adunare. *scribitur* quoaduno: VITA Vedasti *et* CONC. Matisc. *p. 1371, 15. 17. 34. 53.* conaduno:

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 1371, 4. vim praepos. paulo debilitatam esse eo apparet, quod saepe additur in unum *sim. (ex. gr. l. 12. 16. cf. l. 59). legitur inde ab* ITALA *et* IREN. *formas activas rarius invenies quam passivas.*

I *i. q. congregare, colligere (cf.* GLOSS. II 108, 4 conadunare συναγαγεῖν. V 278, 24 coaucta: collecta vel -ata. GLOSS. Verg. C 256 p. 489 Hag. collectus: -atus): **A** *homines*: **1** *proprie*: ITALA III Esdr. 9, 56 (Corb.) -ati sunt (συνήχθησαν, VVLG. congregati sunt) universi in Ierusalem. VIR. ill. 1, 4 pastoribus -atis (*μ*, adunatis *rell.*). VVLG. Ioel 2, 16 -ate senes, congregate parvulos. DIDASC. apost. 30, 24 nolite ergo vosmet ipsos . . . spargere ab ecclesia, cum non -amini (*syn.* convenire, concurrere). PAVL. MED. vita Ambr. 11 multitudine -ata (SCHOL. Cic. Gron. p. 438, 41 nec liceat -ari in unum totius Graeciae multitudinem. PS. MATTH. euang. 33 ad fontem. *cf.* COD. Iust. 1, 1, 4 pr. [*a. 452*] publice turbis -atis. LEX Visig. 8, 1, 3. VITA Vedasti I 7 Mon. Germ. Merov. III p. 410, 13 quo[d]adunatam). CONC. Matisc. a. 585 p. 164, 21 omnes episcopi . . . in uno se conspiciunt quoadunati concilio. p. 166, 7 omnes simul quoadunati. CORP. VIII 8924, 3 -atis secum militibus. *acced.* cum: LVCIF. non conv. 2 p. 4, 22 qui cum Chore . . . fuerant -ati (*opp.* fugiamus). ISID. epist. 5 tit. **2** *in imagine*: GREG. M. epist. 9, 152 quos . . . intra sinum matris ecclesiae -andos esse praescivit. ACT. Petr. 10 *oves dissipatae* per te -buntur. *nota*: COD. Iust. 7, 71, 8, 2 omnibus *creditoribus* in unum -atis et debitis eorum computatis. **B** *res*: **1** *translate*: PS. RVFIN. in psalm. 34, 16 'congregata' i. e. multiplicata et -ata 'sunt super me flagella (*psalm. 34, 15*)'. SCHOL. Ter. p. 89, 6 'conflavit ⟨sollicitudines⟩' -vit. COD. Theod. 1, 34, 2 (Cod. Iust. 1, 51, 7 *a. 422*) si quid licitis honestisque lucris -are potuerunt (*sc. peculium patres*). THEOD. MOPS. in I Tim. 3, 7 p. 117, 3 pecunias. GREG. M. epist. 5, 3 totis -atis viribus. *de additione*: PAVL. dig. 2, 14, 9, 2 *summae plures* in unam summam -atae. COD. Iust. 8, 53, 34, 3 non videatur eas *liberalitates* oportere in unum -are. *cf.* 7, 71, 8, 2 *supra l. 22.* **2** *in imagine*: ORIG. in Matth. 18, 79 quasi a scopis legis -atas atque prolectas malitiae sordes. VITA Vedasti I 1 Mon. Germ. Merov. III p. 406, 17 mercedis lucra . . . quoadunata (*syn.* cumpilata). *nota proprie i. q. componere(?)*: DICT. 4, 3 *Aiax* labore non destitit quam reliquiae *Achillidis* -rentur.

II *i. q. coniungere, ita ut nova unitas fiat (cf.* SCHOL. Hor. gloss. Γ carm. 3, 9, 18 cogit -at. GLOSS. II 444, 17 συνάπτω adnecto copulo iungo coniungo coeo -o): **A** *aliquid (aliquem) alicui rei sim.*: **1** *proprie*: VLP. dig. 10, 4, 7, 2 *si* bracchium statuae -veris (*syn.* iunxeris, intexeris). COD. Iust. 6, 23, 28, 6 (*a. 530*) si quinque testium litterae testatoris scripturae -entur. **2** *translate et in imagine*: AVG. serm. 143, 1 nisi per fidem -entur et compaginentur corpori *Christi homines*. PS. AVG. serm. 246, 2 *carnem* suscipiens et sibi -ans natus est deus et homo (FLAVIAN. Leo M. epist. 22ᵇ, 3 *carnem* -atam [ἑνωθεῖσαν, epist. 22ᵃ, 3 unitam] deo Verbo. *cf.* RVSTIC. c. aceph. p. 1227ᴬ *Verbi naturam* -antes humanae). VEREC. in cant. 2, 39 quoscunque . . . suae -verit fidei. INST. Iust. 2, 10, 10 qui per potestatem *patriam* ei *emptori* -ati fuerant. GREG. M. epist. 9, 152 ovili dominico *fideles*. TAIVS Eug. Tolet. epist. 4, 12 *excerpta* suis -ata ordinibus . . . collegi. IREN. 1, 11, 1 -atus (συναναχυθείς) est cum reliquis *Theletos* (*opp.* separatus). CONC. Matisc. a. 585 p. 164, 24 membra . . . unius sub nostro capite quoadunati. THEOD. MOPS. in Ephes. 1, 4 p. 122, 10 in illum cuncta -ans id est Spiritum ex quo omnia nobis aderunt. **B** *totum (ex partibus)*: IREN. 5, 34, 3 ecclesiis ex gentibus -atis. PS. LEO M. serm. 20, 2 p. 521 in hac . . . hodierna transfiguratione -are voluit utriusque paginae (*divinae et humanae*) concordationem *Christus*. MAX. TAVR. serm. 55 ut in unam eandemque fidem omnium gentium -retur universitas. COD. Iust. 1, 17, 1, 2 (*a. 530*) hocque opere consummato et in uno volumine -ato. 1, 17, 2, 6a (*a. 533*) tota pars quinta in novem libros -ata est. *nota de anima sanctorum*: GREG. M. moral. 8, 10 ut per hoc (*sc. virtutes*) ad semet ipsam diverberata redeat, per quod semet ipsam iam collecta et -ata transibat.

deriv.: coadunatim, coadunatio.

coaedificātio, -ōnis *f. a* coaedificare. *in imagine (cf.* coaedifico *l. 75 sqq.)*: MAR. VICTORIN. in Ephes. 3, 1 p. 1262ᴬ an ipse impleret -em per euangelium. AVG. in psalm. 111, 1 se ad opus huius -is et ad spem sanctae firmaeque compaginis tamquam lapidem vivum . . . convertit. 111, 2 qui pacem illius -is adamaverit (quaest. Dulc. 4, 2).

coaedifico, -ātum, -āre *a* co- *et* aedificare. *scribitur* quoed- *l. 80. inde a* CIC.; *activae formae leguntur l. 80. 84 sqq.* **1** *idem q. aedificare*: **a** *proprie*: CIC. Verr. 5, 119 quae *urbs* quia postremo -ata est Neapolis nominatur. **b** *in imagine de hominibus*: ITALA (codd. d, e) *et* VVLG. Ephes. 2, 22 -amini in habitaculum dei (*at* ITALA cod. g: con uel simul aedificamini; *cf.* HIER. in Ephes. 2, 19 *in domino* et Ephesii -antur in tabernaculum dei. MAR. VICTORIN. in Ephes. 3, 1 spiritu -entur omnes. FVLG. RVSP. c. Fab. frg. 21. *cf.* CAES. AREL. epist. de hum. 3, 4 Christo se -are [quoed- *cod. W*, Christum secum aedificare *F*, *alii aliter*] . . . *unusquisque* congaudeat). AVG. in psalm. 81, 5 adipiscendo *bona terrena* -antur tamquam terra super terram. **c** *translate*: FAV. EVL. p. 5, 10 alios versus (*i. ordines numerorum*) progressione maioris crementi -ant. *de fetu*: AVG. c. epist. fund. 30 p. 231, 2 quaedam concordia numerosa ordinat atque in unitatem -at membra nascentium. **2** *latiore sensu de locis i. q. aedificiis implere, consternere*: CIC. part. 36 celebres an deserti, -ati an vasti *sint loci*. Att. 13, 33, 4 campum Martium -ari. **3** *i. q. una extruere*: AVG. quaest. hept. 2, 113 p. 166, 2 dicebat de altari . . . ubi gradus ipsi -ati ad corpus altaris utique pertinerent.

deriv.: coaedificatio.

? **coaegrēsco,** -ere *a* co- *et* aegrescere. TERT. anim. 5 p. 305, 2 animae cui afflictae cura angore amore coaegrescit (*coni. Latin.*, cohaerescit *B*, *deest A*) per detrimentum *corpus*.

coaegrōto, -āre *a* co- *et* aegrotare. *i. q. simul (cum altero) aegrotum fieri*: HIER. adv. Iovin. 1, 47 quodsi ipsa languerit *uxor*, -andum est et nunquam ab eius lectulo recedendum. *Elsperger.*

coaequābilis NOT. Tir. 46, 87. *a* co- *et* aequabilis, *cf.* coaequare.

***coaequālis,** -e *a* co- *et* aequalis. *scribitur* quoaequalis: *infra l. 22. 63*, VVLG. Matth. 11, 16 *codd. CΘ* (quoeq- *T*). *fort.* quaequalis? *v.* CARM. epigr. 1014, 5 *infra l. 24. vocem a* COLVM. *et* PETRONIO *singulis locis adhibitam frequentant* ECCL. *inde ab* ITALA *et* TERT. *qui cum altero aequalis, aequus est.* **1** *de aetate i. q. aequalis, coaetaneus (cf.* GLOSS. II 383, 2 ὁμῆλιξ: aequalis, quoaequalis coaetaneus, coaevus. 102, 22 coaecuales: ὁμήλικες). *seq. gen. (v. l. 36), dat.*: PETRON. 136 -e natalium suorum sinciput. CARM. epigr. 1014, 5 hunc etiam flevit quaequalis turba et honorem supremum digne funeris inposuit (*recte huc trahit Stowasser, Wien. Stud. 30 [1909] 283*, quae qualis *Bücheler*). TERT. adv. Hermog. 8 p. 135, 13 sibi praestitit aliquid materia, ut et ipsa cum deo possit agnosci -is deo. HIER. in Eph. 1, 5 p. 551 aeternitas. *substantive*: COLVM. 8, 14, 8 *anserculus* in gregem -ium compellitur. CARM. epigr. 374, 1 ⟨flete⟩ -es, mors haec ⟨mea fletibus⟩ apta est. 1564, 4 (*aet. Aug.*) hic est ille situs Herius Felix -b(us) cuncteis. 1001 subscr. Anthus Plocamo -i. ITALA (codd. l, ff¹) *et* VVLG. Matth. 11, 16 clamantes -bus (ἑτέροις *vel* ἑταίροις) dicunt. IVST. 23, 4, 9 in ludo inter -es *discens*. 37, 4, 1 nec inter sodales, sed inter -es aut equo aut cursu aut viribus contendebat. AMBR. off. 3, 19, 114 filiam et -em eius. AMBROSIAST. in Gal. 1, 13 ut ceteris -bus sibi aemulatione legis praestantior videretur. in Phil. 2, 7. RVFIN. Orig. in exod. 1, 2 quae vel a prioribus nostris vel etiam a -bus . . . disputata sunt. FAVST. REI. serm. 24 p. 322, 14 senioribus et -bus . . . iunioribus (POMER. 2, 5, 1 CAES. AREL. epist. de hum. 6). **2** *de genere, qualitate, forma i. q. par, consimilis. passim c. dat.; opp.* dispar, diversus: TERT. adv. Hermog. 9 p. 135, 19 dominus . . . non potuit esse substantiae -is. 40 p. 169, 24 nulla res speculum est rei alterius i. e. non -is. adv. Val. 12 p. 191, 6 quae erit eminentia eius (*Soteris*) inter satellites -es? VITA Cypr. 4 amicum animae -em. HIL. trin. 10, 6 praedicavimus deum filium non alienae a deo patre naturae deum, ex innascibilitate innascibili -em, sed ex generatione unigeniti non disparem. TRACT. c. Arrian. p. 14, 10 *creatura* cum deo . . . quasi -is *eqs.* GAVDENT. serm. 6 p. 877ᴬ patris et filii et spiritus sancti -is omnipotentia. BREV. fid. adv. Arrian. p. 660ᴬ ut consempiternum et -em patri filium fatearis. PS. AMBR. prec. 2, 1 totum in hac tua divinitate . . . aeternum ac coaeternum, aequale ac -e est. HIER. in Eph. lib. 3 praef. gloria est, stellarum esse lumini -em. 3, 16 *sqq.* p. 603 rotunditas ex universis partibus -is est. VVLG. II Petr. 1, 1 qui -em (ἰσότιμον) nobiscum (nobis *Fuld.*, *Amiat.*) sortiti sunt fidem. AVG. conf. 12, 15, 20 sapientia tibi plane coaeterna et -is (LEO M. serm. 24, 1 verbum illud coaeternum et -e genitori. 52, 1 FVLG. RVSP. epist. 17, 10, 18). *cf.* AVG. serm. ed. Mai 190, 1 *Christus* filius dei consubstantialis et coaeternus atque per omnia -is deo patri (PRAEDEST. 1, 41 p. 599ᶜ VEN. FORT. expos. symb. 7). APRING. in apoc. 21, 16 in quo tanta virtus est, nihil erit -e mortalibus. LEX Sal. 40, 6 *virgae* ad magnitudinem minoris digiti minime sint et quoaequales (*om. pars codd.*). *substantive*: TERT. apol. 11 illorum est honor consecratio -ium. anim. 33 quod a -bus devoratur *anima* potius quam a milvis et lupis. HIL. trin. 7, 26 amisit Christus privilegium dei sub consortio -is. PS. HIL. libell. 21 *iustus* scit . . . quid sanctis et -bus reddat *eqs.* VVLG. Sirach 6, 11 amicus . . . erit tibi quasi -is (ἐν τοῖς ἀγαθοῖς σου ἔσται ὡς σύ). HIER. Didym. spir. 12 *non* potest -ium diversa esse natura.

adv. **coaequāliter.** CASSIOD. in psalm. 61, 11 *deus* unum verbum ante tempora genuit consubstantiale sibi, immensum, coaeternum et -r potens.

coaequātio, -ōnis *f. a* coaequare. *idem q. aequatio*: AVG. c. Iul. op. imperf. 2, 147 ut illa superior -o eius aetatis, quae ratione utitur, in contrariis studiis indicet imitationem. OROS. apol. 16, 2 *Antichristus* se iam comparat in -em unici filii dei.

***coaequo,** -āvī, -ātum, -āre *a* co- *et* aequare. *scribitur* quo(a)equandus: INSCR. christ. Rossi II 295, 4ᵃ, 8 (*ex codice, v. p. 1374, 8*). GLOSS. ἐξισῶ, ἴσον ποιῶ. *inde a* CATONE (*ter*) *adhibent singulis locis*: PS. VARRO sent. CIC. SALL. (PS. SALL. rep. *bis*) GAIVS inst.; *aliquotiens* COLVM. *et* APVL.; *frequentissime* ECCL.

I *de loco, i. q. aequare, planum facere*: CATO agr. 91 *areae locum* -ato et paviculis verberato (129). SALL. Catil. 20, 11 in exstruendo mari et montibus -andis. COLVM. 2, 17, 4 glebas sarculis

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

resolvemus et inducta crate -bimus. 3, 13, 2 reposita humo cetera -ant. 3, 16, 1 -ato ... pastinato. 4, 4, 2 terram. 4, 8, 3 lacusculi -andi sunt. 11, 3, 48 donec sulcus -etur. APVL. flor. 10 p. 41 *providentiae ratio* alibi montium arduos vertices extulit, alibi camporum supinam planitiem -vit. MIN. FEL. 7, 3 *Curtius* equitis sui (equi inmissi *Ott*) vel mole vel honore hiatum profundae voraginis -vit. PALLAD. 1, 13, 2 harena et calce -bimus. VEG. mil. 4, 5 fossae ... latissimae altissimaeque faciendae sunt, ut nec facile possint -ari replerique ab obsidentibus. VVLG. iud. 7, 13 subvertit et terrae funditus -vit *tabernaculum* (II reg. 8, 2 et mensus est eos funiculo -ans terrae. *cf.* OROS. hist. 7, 16, 3 plurimamque urbis partem solo -vit. PROSP. chron. I p. 402, 284. CORP. VI 32455 sacellum claudend(um) et -and(um) ... coeraverunt). VVLG. III reg. 11, 27 -vit voraginem civitatis David. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 10 praemittit pedites cum equitibus, qui montanum iter -rent saxis asperum. CAEL. AVR. chron. 5, 2, 38 deambulatio molli stramine -ato solo. PS. MATTH. euang. 37, 2 teneamus capita singulorum lignorum et coniungamus ea caput ad caput et -amus ea ad se. *nota*: PS. APVL. herb. 88 thyrso ... ita -ato (*i. aequali*) et elimato, ut manufactus videatur. *in imagine*: HIER. in Eph. 3, 14 ad subiectionem mentis et inclinationis animae cordisque obsequium pertinet, terrae se -antis. *proverb.*: PS. VARRO sent. 110 id mordacius lima -et. *latiore sensu*: CAEL. AVR. chron. 2, 1, 46 magnitudine ... aegrotantibus -andum id (*vehiculum*) est (*i. accomodandum est*). acut. 2, 19, 124 omne enim corpus est unctione -andum. salut. praec. 37 commotas corporis partes -are. *sim. saepius.*

II *de relatione pari*: **A** *coaequalem facere; coniungitur c. dat.* (*v. l. 31. 35. 36. 37 et passim; at acc. v. l. 66*); cum (*v. l. 43. 47*): **1** *res*: CIC. Verr. 4, 95 ad libidines iniuriasque tuas omnia -asti. PS. SALL. rep. 2, 8, 2 -atur dignitate pecunia. 2, 11, 3 -ari gratiam omnium difficile est. GAIVS inst. 3, 153 civili ratione capitis deminutio morti -atur. HIL. trin. 1, 19 naturis ... invisibilium ac tractabilium -andis. 5, 11 naturam nominum -amus. 6, 25 humilitatis ... professio frequens non habet hoc insolentiae vitium, ut sibi aliena vindicet ... et proprie deo -anda praesumat. in psalm. 118 ain 16 dilectio ea ... perfecta est, ... quae nulli alii comparatione similium -atur. AVG. c. Iul. op. imperf. 4, 60 -ans carnem Christi ceterorum hominum carni. BOETH. in Porph. isag. p. 276, 19 dicit ergo proprium accidens, quod ita uni speciei adest, ut tamen nullo modo -etur. IVNIVS Paul. Fest. p. 246 ex ponderibus publicis, quibus ... populus oetier [qui] solet, uti -etur (-atur *cod.*) sedulum (*cf.* METROL. p. 141, 24 qui modius medii talenti pondere -atur). **2** *homines, deum* (*imprimis Christum*): APVL. met. 8, 12 absit ut simili mortis genere cum marito meo -eris. Socr. 20 p. 167 *Socratem* cuivis amplissimo numini sapientiae dignitas -arat. ARNOB. nat. 4, 1 *numina* quibus -atis et adiungitis inanium figmenta verborum. LACT. inst. 5, 14, 15 *iustitiae* aequitatem dico non utique bene iudicandi ..., sed se cum ceteris -andi, quam Cicero aequabilitatem vocat (*cf.* 5, 15, 6. HIER. epist. 124, 3, 10 qui ... penitus se terrae -verit). HIL. psalm. instr. 4 cum ... Moysi cognominatus et -atus sit *Samuel* ex merito sanctitatis. syn. 51 in eo quidem maxime non comparatur nec -atur filius patri. PS. HIL. libell. 11 *vir* ita debet ... conversationem suam mundissimam exhibere, ut et si tempor⟨ali⟩ munere atque officio sacerdotali non fungitur, vitae tamen similitudine sacerdotio -etur *eqs.* SERM. Arrian. frg. 6 p. 611^A spiritum sanctum per omnia et in omnibus -ant patri et filio (*cf.* FVLG. RVSP. c. Arrian. 7 p. 62). AMBROSIAST. in Rom. 8, 7 elementorum dominum et opificem mundi his -ant quae fecit (*cf.* CLAVD. MAM. anim. p. 196, 11 non potest -ari creatura creatori. CASSIOD. hist. 1, 12 p. 901^D). AVG. serm. 207, 1 eum qui in aeternitate patris manet aequalis, mortalitate -vit et nobis. gen. ad litt. 4, 24 p. 123, 20 *angelis* post resurrectionem -bimur (ORIG. in Matth. 18, 72 qui salvantur, sanctis angelis -antur. *cf.* EVSTATH. Bas. hex. 1, 1 p. 869^B angelis fuerat -atus *Moyses*). c. Secundin. 5 nec nos ex carne et sanguine ... sed ex deo, non quidem -ante natura, sed adoptante gratia nascimur. ENNOD. epist. 8, 12 p. 209, 5 deus animam tuam sanctos suos (*sic B, at cett. codd.* sanctis suis) faciat -ari.

B *i. q. eodem loco habere, exaequare, assequi*: LACT. mort. pers. 7, 10 Nicomediam studens urbi Romae -are. VEG. mil. 2, 18 iuniores ... exercitati ... omni armorum disciplina vel arte bellandi veteres illos milites ... facile -bunt. HIER. in Ier. 12, 5 p. 926 si equis cursum tuum volueris -are (*cf.* VVLG. II reg. 22, 34 -ans pedes meos cervis). epist. 21, 28 indignantur sibi undecimae horae operarios -ari (*cf.* PS. PROSP. vocat. gent. 1, 17 quod novissime vocati totius diei operariis -entur). praef. Vulg. Salom. ut similitudinem Salomonis non solum librorum numero, sed etiam materiarum genere -ret. VVLG. gen. 41, 49 tantaque fuit abundantia tritici, ut arenae maris -retur. Sirach 27, 27 multa odivi et non -vi ei (27, 24 ὡμοίωσα αὐτῷ). 36, 14 *Israel* -asti (ὡμοίωσας) primogenito tuo. PELAG. in I Thess. 2 p. 864^B humilians se in omnibus, parvulo se -ans. GENNAD. dogm. 68 virginitati nuptias -are. PRVD. perist. 6, 152 laudans tugurium resultet hymnus, mixtis Eulogium modis -ans. AVG. retract. 2, 27, 3. c. Iul. op. imperf. 1, 131 *Iudaei* dedignabantur -ari sibi ex gentibus fideles. PS. AVG. quaest. test. 101, 2 p. 194, 8 levitas sacerdotibus ... -are. EVSTATH. Bas. hex. 4, 4 p. 906^A ut terrarum amplitudini -etur *aquarum* congregatio. 7, 6 p. 944^A montibus -atur excelsis *cetus*. OP. imperf. in Matth. 27 p. 775 -vit eum (*Ioannem*) ceteris, non praeposuit. ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 25, 18 *latrones* temeritas crudelis iudicii ... -verat innocenti. VEN. FORT. vita Pat. 4, 13 *Scubilio* videns beatum Paternum meritis honorandum, ad fratrem sibi -andum suum divisit pallium. GREG. M. moral. 15, 5 intellectus illius (*hypocritae*) sanctorum praecedentium -ari meritis creditur (*cf.* INSCR. christ. Rossi II p. 295, 4^a, 8 Pauli Antonique meritis ⟨c⟩o⟨e⟩quandus in ⟨a⟩ethera [quoequandus *cod.*]). *inde potius i. q. conferre, comparare*: APVL. met. 3, 19 tergemino corpori Gorgonis ... utres -ando. LACT. inst. 2, 2, 20 fas non est caeleste animal cum terrenis ... -ari (*cf.* ira 7, 2 AVG. civ. 12, 4). 7, 27, 2 cum qua mercede acerbitates ac miseriae ... conferri et -ari nullo modo possunt. HIL. syn. 13 imago itaque est rei ad rem -andae imaginata et indiscreta similitudo (*cf.* AVG. trin. 6, 10, 11 imago ... si perfecte implet illud cuius imago est, ipsa -atur ei, non illud imagini suae). OPTAT. 7, 1 p. 159, 20 non ... peccatum cum ceteris delictis poterit -ari. HIER. in Is. 17, 12 *sqq.* p. 197 tantus impetus ... ut maris fluctibus -andus sit. hom. Orig. in Ier. 11 p. 853 quando autem vita nostra fuerit istius modi, ut nullus nobiscum sermone, gestis -etur. in Dan. 8, 5 p. 674. in Matth. 17, 19 p. 134 *fides* grano sinapis -atur (*ibid. syn.* comparo). adv. Iovin. 3 minora maioribus (*syn.* comparatio). AVG. civ. 10, 16 quaedam vero etsi nonnullis piorum factis videantur opere -ari, finis ipse ... incomparabiliter haec nostra ostendit excellere. 18, 47 *ut* nullus ei (*Iob*) homo suorum temporum -etur. gen. ad litt. 11, 14 p. 346, 24 *sq.* amando enim quisque excellentiam suam vel paribus invidet, quod ei -entur *eqs.* epist. 147, 39 numquid ullo modo euangelio nos comparabis, aut scripta nostra scripturis canonicis -bis. ZACCH. 1, 13 si ... lumini umbra -anda est, non indigna comparatione iunguntur opera hominum virtutibus dei. FAVST. REI. grat. 1, 8 p. 26, 20 non laborem gratiae -amus, sed omnino gratiam sine comparatione praeponimus. SEDVL. op. pasch. 3, 23 parvulorum examen apibus -andum.

deriv.: coaequatio (*fort.* coaequabilis?).

coaequus, -a, -um *a* co- *et* aequus. ZENO 1, 4, 7 p. 301^A tu (*pudicitia*) fundamentum, culmen ac fructus omnium -arum.

coaestimo, -āre *a* co- *et* aestimare. CELS. dig. 47, 2, 68, 1 si tibi subreptum est, quod nisi die certa dedisses, poenam promisisti ideoque sufferre eam necesse fuit, furti actione hoc quoque -bitur.

***coaetāneus**, -a, -um [*a* co- *et* aetas; *cf.* coaetare. *Th.*]. *i. q. eiusdem aetatis, aequalis* (*syn.* contemporalis, coaevus). *cf.* ISID. orig. 10, 7 aequaevus eo, quod sit alteri aequalis aevo i. e. -us. GLOSS. συνῆλιξ, ὁμῆλιξ, συνηλικιώτης. quasi compar aetatis. -ī: unius aetatis, i. e. eiusdem aetatis, aequaevi. coaevum: -um, eiusdem aetatis. *cf.* GLOSS. Verg. A 206 p. 458 Hag. aequaevi: -i. *adi.*: TERT. adv. Hermog. 6 p. 132, 23 *dei* materia -a est, inter -os enim et contemporales ordo non est. 7 p. 134, 20 quis me deo (*Iun.*, deus *codd.*) subicit contemporali -o. adv. Val. 16 p. 195, 21 cum officio atque comitatu -orum angelorum (IREN. 1, 4, 5, *ubi gr.* μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν αὐτοῦ τῶν ἀγγέλων). DECL. in Catil. 4. AVG. retract. 2, 4, 2 tamquam -i fuerint Plato et Hieremias. SACR. Leon. p. 478 testificationibus. VICTOR. pasch. chron. I p. 681, 19 fidem ... -o relatu perpendi. PETR. CHRYS. serm. 152 p. 606^B -um sibi quare contempsit exercitum *Christus*. OP. imperf. in Matth. 1 p. 621 consilia iuvenum -orum suorum. *c. genetivo*: TERT. anim. 31 *anima* -a suae mortis. praescr. 35 haereses ... sive quae posterae, sive quae -ae apostolorum. *masc. subst.*: APVL. met. 8, 7 *Charites maritum* amicum -um contubernalem, fratrem denique addito nomine lugubri ciere. TERT. adv. Hermog. 6 p. 132, 23 inter -os ... et contemporales ordo non est. ITALA (codd. d, e) Gal. 1, 14 super (ITALA cod. g: super vel supra, VVLG. supra) multos -os (συνηλικιώτας. *cf.* HIER. in Gal. 1, 13 p. 388). IREN. 1, 8, 2 quae est cum -is (τῶν ἡλικιωτῶν) Salvatoris. GAVDENT. serm. 17 p. 970^A vade ..., nate, istam bonam viam salvus cum -is tuis et gloriosus ad dominum. AVG. conf. 1, 17, 27 quid mihi recitanti acclamabatur prae multis -is et conlectoribus meis? serm. ed Mai 97, 4 tota civitas quasi unum corpus effecta est, ut proximo forte vicinus, -o coaevus, cognato fieret magis iratus ('magistratus'? *Mai*) affinis. CASSIOD. hist. 8, 1 p. 1109^A quendam -um interemit. MART. BRAC. sent. patr. 105 si sunt seniores vel -i tui. *fem. subst.*: ITALA iud. 11, 37 (Lugd.) ego et -ae meae (συνεταιρίδες, VVLG. cum sodalibus meis).

coaeternālis, -e *a* co- *et* aeternalis, *cf.* coaeternus. *i. q. eiusdem aeternitatis*: GENNAD. vir. ill. 14 Audentius ... ostendit antiquitatem filii dei -em patri fuisse (*inde fort.* PS. HIER. indicul. haeres. 35 [Corp. haer. I Oehler] *Arius* asseruit non -em esse patri filium). 86 *spiritum sanctum* et consubstantialem et -em esse patri et filio. CANON. Migne 56, 879^B totam in trinitate deitatem coessentialem et consubstantialem et -em et coomnipotentem.

coaeternitās, -ātis *a* coaeternus, *cf.* aeternitas. *i. q. eadem (quae alterius) aeternitas*: ZENO 2, 2, 10 alter in altero exultat, cum spiritus sancti plenitudine una originali -e renitens. 2, 6, 23 -is omnipotentiaeque una substantia. AVG. serm. 117, 10, 14 tribuis illi ... pro coaevitate -em *eqs.* 126, 8, 10 in euang. Ioh. 36, 9 MAR. MERC. Nest. serm. 7, 11 verbi et patris adinvicem -em describendo. FAVST. REI. spir. 1, 6 p. 110, 4 ad unitatis substantiam et ad -em ... maiestatis (CASSIOD. in psalm. 1, 7). FVLG. RVSP. c. Fab. frg. 19. CASSIOD.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in psalm. 80, 8 qui ante omne principium genitus de patris substantia, aequali cum eo -e consistit. 109, 3 ut -em evidenter ostenderet. ORIG. in I reg. 1, 13 de unigeniti eius -e ... pronuntio. SERM. Caspari Anecd. p. 319, 5.

***coaeternus,** -a, -um *a* co- *et* aeternus. *i. q. aequaevus, eiusdem aetatis, imprimis de coaeternitate dei patris et Christi filii; plerumque c. dativo (raro absolute, ex. gr. v. l. 11; c.* cum *v. l. 22 et 36, c. genetivo ut subst. v. l. 24)*: TERT. adv. Hermog. 11 p. 137, 25 defini⟨vi⟩mus (*Engelbr.*) diminutionem et subiectionem capere non posse, quod sit (*R*^{3}, quod si ita erit *codd.*) aeternum, ut alii -o inferius deputetur. MAR. VICTORIN. ad Iust. 12 p. 1006^{C} -um esse quod bellat. 14 p. 1007^{C} *diabolus*. HIL. trin. 4, 13 nec enim *filius* est aeternus aut -us. 12, 21 aliud est sine auctore esse semper aeternum, aliud quod patri i. e. auctori est -um. in psalm. 61, 8 non ... haec spebus nostris bona sunt -a. ZENO 2, 9, 2 hic est deus noster aeterni dei -us filius (GAVDENT. serm. 7 p. 886^{A} MAXIMIN. c. Ambr. 31. *cf.* LVCIF. non parc. 25 p. 263, 11 *dei filium* aeternum esse et -um patri. moriend. 10 p. 305, 6 AMBR. fid. 4, 8, 78 MAXIMIN. c. Ambr. 32. 82 RVFIN. apol. Orig. 3 p. 560 PAVL. NOL. epist. 21, 3 AVG. conf. 7, 9, 14 epist. 102, 11 *et passim apud* ECCL. *cf.* VIGIL. THAPS. c. Eutych. 4, 21 usiam dicentes -am patri, incarnationem autem ex tempore factam). *cf.* MAXIMIN. c. Ambr. 30 qui filium dei -um cum patre non confitetur. *et cf.* GAVDENT. serm. 9 p. 903^{B} *Salvator* lumen est aeterni luminis -um (PRVD. apoth. 795 ille -us patris est). RVFIN. Adamant. 1, 2 unum deum ... esse credo et verbum eius consubstantivum ei et -um (λόγον ... ἀεὶ ὄντα). AVG. civ. 11, 24 credimus ... quod pater genuerit verbum h. e. sapientiam, ... unigenitum filium, unus unum, aeternus -um (17, 20). 12, 17 in ipso verbo eius (*patris*) eidem -o. conf. 7, 21, 27 quem genuisti -um. *al.* gen. ad litt. 2, 6 p. 41, 14 non in dei verbo patri -o -a vita viveret. EPIST. pontif. Thiel Anast. 3, 2 non -um de sua substantia e caelo detulit corpus, sed ... ex virgine. *passim.* GENNAD. dogm. 1 patri et filio -us spiritus sanctus (BACHIAR. fid. 3 p. 1027^{A} VICT. VIT. 2, 75 *al.*). AVG. civ. 11, 24 credimus ... quod spiritus sanctus simul et patris et filii sit spiritus et ipse consubstantialis et -us ambobus. GREG. TVR. Franc. 1 praef. aequalem et semper cum patre et filio -um deum. GAVDENT. praef. p. 830^{A} -ae (*sic codd. pars*; aeternae *edd.*) trinitatis homoousion *denegare* (RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 4 PAVL. NOL. carm. 27, 495 APON. 1 p. 7 *al.* *cf.* HIER. epist. 15, 4, 4 sufficiat nobis dicere unam substantiam, tres personas subsistentes perfectas, aequales, -as). FILASTR. 47, 1 non mihi opus est dicere a Marcione, ut duo principia asseram -a. 55, 1 hylen i. e. materiam mundi -am esse cum deo asserunt (*cf.* AMBR. hex. 1, 3, 11 RVFIN. Adamant. 4, 2 videtur mihi esse aliquid ipsi -um [συνυπάρχειν], cuius nomen sit materia. Orig. in gen. 14, 3. Adamant. 4, 5 *substantia*. Clement. 8, 56 si vero -a fuit haec substantia deo. AVG. persev. 11, 27 -as boni et mali permixtas esse substantias. EVSTATH. Bas. hex. 1, 3 p. 871^{B} *al.*). HIER. epist. 96, 15 *corpus* animae -um. RVFIN. symb. 39 -as deo animas hominum (AVG. civ. 10, 31. 11, 4 *et passim*). PS. RVFIN. in Ioel 2, 24 *sq.* dei potentiam. AVG. civ. 11, 32 angelos ... non ... deo -os ... esse. 12, 16 quo modo dicatur semper creatum quod dici non potest -um. *ibid.* ne aliquam *creaturam* creatori -am esse dicamus (conf. 12, 11, 12). *ibid* ne immortales, si semper fuisse dicuntur, deo -i esse credantur. *eqs.* 12, 17 tempora aeterna, quae tamen non fuerint deo -a. *al.* fid. et symb. 2, 2 *naturam* tamquam -am et coaevam deo (*cf.* retract. 1, 9, 2 immutabilem quandam et deo -am introducere mali naturam. persev. 11, 27 boni et mali -as esse naturas. *al.*). ZACCH. 1, 25 elementa, quae vos deo velut -a numeratis. CASSIAN. inst. 1, 10, 3 homini tam in praesenti quam in futuro exercitatio corporalis -a esse non possit. Nest. 6, 22, 1 homo deo semper antea -us. VICT. VIT. 2, 71 dum luci splendor semper est -us. CASSIOD. hist. 9, 14 p. 1131^{D} aequalem honorem ... et imperium -um. GREG. M. moral. 18, 74 -a dei sapientia.

syn. et iuxta posita: aequaevus, aequalis, aeternus, coaequalis, coaevus, sempiternus. *opp.*: ex tempore (factus, natus *sim.*).

deriv.: coaeternitas (*cf.* coaeternalis).

coaeto, -āre [*a* co- *et* aetas; *cf.* coaetaneus. *Th.*]. *i. q. eiusdem aetatis esse*: TERT. resurr. 45 *caro et anima* contemporant fetu, -ant natu.

coaevitās, -ātis *f. a* coaevus. *i. q. eadem aetas*: AVG. serm. 117, 14 aequalitatem naturae non invenis, invenis -em. quid hic laudamus? -em. *ibid.* tribuis illi ... pro -e coaeternitatem.

***coaevus,** -a, -um [*a* co- *et* aevum. *Th.*]. *i. q. aequaevus, coaetaneus, eiusdem aetatis. cf.* GLOSS. ὁμῆλιξ, σύγχρονος, ἡλικιώτης, ἧλιξ, aequalis aetate. -um: coaetaneum, eiusdem aetatis. GLOSS. Verg. A 203 p. 458 Hagen aequales: -i vel sodales. *adde*: AVG. serm. 117, 7, 10 *p. 1376, 6. v. etiam s.* aevus *vol. I p. 1170, 28.* 1 *adiective (absol. et c. dativo)*: MAR. VICTORIN. ad Iust. 12 p. 1006^{C} si utrumque (*tenebrae et lumen*) aeque -um perspicis. HIL. syn. 85 ne tenebrae deo ... -ae sint. HIER. epist. 18^{A}, 1, 1 pertractandum videtur, qui (quis *al.*) sit Ozias ..., qui ei in ceteris gentibus sint -i. GENNAD. vir. ill. 6 Heliodorus ... ostendit unum esse principium nec quicquam -um deo. RVFIN. hist. 4, 7, 9 Irenaeus scribit -um tempore (συγχρονίσαι) et moribus memoratorum fuisse Carpocratem. AVG. civ. 5, 7 spicas ceteris -as atque ... congerminales alias robigo interimit. conf. 4, 4, 7 comparaveram amicum ... -um mihi et conflorentem flore adulescentiae. epist. 160, 2 possunt sibi ista (*ratio et deus*) -a et coaeterna esse *eqs.* fid. et symb. 2, 2. gen. c. Manich. 2, 4 non enim -um deo mundum istum dicimus. serm. 117, 4, 6 quo modo et filius potuit nasci patri et -us esse ei a quo natus est? 117, 7, 10 aliud est enim coaeternum, aliud -um. -os quotidie dicimus eos, qui eandem habent mensuram temporum. 117, 10, 14 *passim.* 118, 2 cum ergo videas splendorem igni esse -um, permitte deum generare -um. serm. ed. Mai 150, 2 Christo -os martyres transmisisti (*cf.* PRVD. cath. 12, 137 inter -i sanguinis fluenta solus integer). *al.* ARATOR 1, 245 languore -o icto lustra gerens. GREG. M. dial. 4, 17 p. 348^{C} -as ... puellas ostendit. VEN. FORT. carm. 3, 9, 51 cum patre -us *Christus*. EVANG. de nativ. Mar. 8, 2 Maria cum ... virginibus -is et collactaneis ... ad domum ... reversa est. 2 *substantive (hic illic c. genet.) i. q. aequalis, cf.* SCHOL. Hor. gloss. Γ epod. 12, 13 aequales: co⟨a⟩evos: AMBROSIAST. in Philem. 8 *sq.* per affectum illum (*Philemonem*) provocat obaudire quasi -um aetatis. HIER. epist. 117, 5 si -us tuus est ille nescio quis. VVLG. Dan. 1, 10 prae ceteris adolescentibus -is vestris. PS. RVFIN. in Ioel praef. beatus Ioel videris an aequaevus inter -os sancto Oseae comprobetur. AVG. conf. 9, 6, 14 sociavimus eum -um nobis in gratia tua. grat. 21, 42 Roboam ... verbis -orum suorum potius acquievit. PETR. CHRYS. serm. 146 p. 593^{D} -os eius (*Christi*) parricidali furore collidunt (*cf. supra l. 9*). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 26 p. 391^{B} *viduae filius* solus erat causa laetitiae ..., cum -is in processionibus ... iungeretur. *in imagine*: CASSIAN. inst. 5, 13 contra -os nostros i. e. concupiscentias carnis et motus ac perturbationes animae inire certamen. *fem. subst.* **coaeva,** -ae: MART. CAP. 1, 72 huic Vesta, quae etiam -a eius (*sc. Opis*) fuerat, adhaerebat. VICT. VIT. 1, 19 quae mihi semper inter -as plaudebam de Saturo meo.

adv. **coaevē**: VEN. FORT. carm. 2, 5, 6 creator, cuius honor lumen ius gloria regna -e.

deriv.: coaevitas.

ἄθροισις **coaggerātio,** adunatio, quoacervatio GLOSS. II 219, 53. *a* coaggerare.

coaggero, -ātum, -āre *a* co- *et* aggerare. GLOSS. II 311, 34 ἐπισωρεύω. *i. q. coacervare*: COLVM. 8, 6, 1 nonnulli solida, multi etiam fresa faba -ant. SERV. Aen 5, 273 agger est media viae (stratae *add. Isid.*) eminentia, -atis lapidibus strata (ISID. orig. 15, 16, 7). *deriv.*: coaggeratio. *Probst.*

(**coagitātio**), -ōnis *f. a* coagitare. PAVL. FEST. p. 66 cogitatio dicta velut -o, id est longa eiusdem rei agitatio *eqs.*

coagito, -āvī, -ātum, -āre *a* co- *et* agitare. *i. q. in unum agitare.* ITALA (codd. f, δ) *et* VVLG. (*Amiat., Fuld.*) Luc. 6, 38 mensuram bonam et confertam et -atam (cogitatam *Vulg. O, superscr.* a *O*^{1}, quoag- *C*, congitatam *H*; σεσαλευμένον; GLOSS. V 494, 66 concussam) et supereffluentem dabunt. MARCELL. med. 7, 7 ovi corvini ... interiora ... in vas aereum mittas atque illic diu -es. 8, 73 fel testudinis cum melle optimo mixtum et diu -atum (8, 104). 8, 127 *medicamen* diligenter -atum. 8, 148. 14, 69 (*syn.* in unum miscere). 15, 33 sucus ... expressus et in sole -atus. 16, 57. 65. 18, 2 ad focum. 19, 62. APIC. 2, 41 tractum confringes, obligas; -bis et exinanies in boletari. *sim.* 4, 173. ISID. ord. creat. 7, 6 stillas vento in maiusculas moles -ante collatas (*ibid.* lapillos coagulatos frigoris violentia constringit. *et infra*: remissiores necdum densatos vapores. *opp.*: vento dispergente). *Hey.*

coāglo *v.* coagulo.

coāgmentārius ἁρμολόγος GLOSS. II 102, 30. *a* coagmentare. *fort. cf. p. 1377, 19 sqq.*

coāgmentātio, -ōnis *f. a* coagmentare. *legitur inde a* CIC. *pluralis numerus bis l. 69. 71.* *i. q. coniunctio, copulatio: de effectu coniungendi*: CIC. nat. deor. 1, 20 quae est enim -o non dissolubilis? 2, 119 quae copulatio rerum et quasi consentiens ad mundi incolumitatem -o naturae. Tim. 17 omnis enim -o corporis (*cf. Plato p. 33*^{A} ξυστάτῳ σώματι) vel caloris vel frigoris ⟨vi⟩ vel aliqua impulsione vehementi labefactatur et frangitur et ad morbos senectutemque compellitur. LACT. ira 10, 7 si quis milium velit in unam -em constringere. *de actu coniungendi*: VITR. 2, 9, 11 ulmus et fraxinus ... in commissuris et -bus ab lentitudine firmas recipiunt catenationes. 10, 7, 1 asses in superioribus naribus fistularum -e subtili collocati. PLIN. nat. 36, 172 alternas -es fieri, ut commissuras antecedentium medii lapides optineant. CHALC. comm. 18 tam ex -e quam ex dissolutione fiet palam *parallelepipedorum*. 33 descriptio quae partium, ex quibus anima constare dicitur, genituram seu -em deliniat. AVG. c. Iul. op. imperf. 5, 47 p. 1482 ut -e concrescant *corpora*, divisione solvantur.

coāgmento, -āvī, -ātum, -āre *a* coagmentum. *formae activae rarius usurpantur, cf. p. 1377, 14. 16. 18. 20. 24. 25. 33. inde a* VARRONE (*semel*) *et* CIC., *saepius habent* CIC. (7^{ies}) VITR. (8^{ies}).

I *i. q. arte coaptare et coniungere: cf.* SERV. Aen. 3, 428 'delphinum caudas utero commissa luporum': coniuncta et -ata.

A *technice*: 1 *complures res*: VARRO frg. Non. p. 9, 13 amussis est ... apud fabros tabula quaedam, qua utuntur ad saxa -anda. CAES. Gall. 7, 23, 3 his *trabibus et saxis* collocatis et -atis (coagmi-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

natis *add. pars codd. cf. infra l. 77*) alius insuper ordo additur. VITR. 7, 1, 7 tegulae . . . inter se -atae (10, 4, 1. 10, 15, 4 triplici materia alternis se contra subscudibus inter se -ata). PLIN nat. 17, 119 cortices *duarum arborum* . . . ita -ari. AMM. 31, 7, 12 scutis in testudinum formam -atis. HIST. Apoll. rec. B 25 p. 47 iubet -ari (rec. A compaginari) tabulas. *aliquid* in (supra) *aliqua re*: VITR. 8, 5, 1 ancones . . . *in* regulae capitibus ad normam -atos. 8, 6, 8 tubulus . . . in lapide -etur. 10, 8, 2 supra autem cerviculam eius -ata arcula. *cf.* 8, 6, 8 primus expressionis *tubulus* ad eundem modum -etur. 10, 7, 2. 2 *totum partibus, fere i. q. instruere*: CVRT. 4, 7, 23 habitus *Iovis Ammonis* smaragdo et gemmis -atus. PLIN. nat. 19, 111 alium . . . mox pluribus -atur nucleis. CHALC. comm. 134 totaque eorum *daemonum* compago ex aetheris serenitate aerisque liquore conexa indissolubilem -vit (coaugmentavit *C*) superficiem. AMM. 22, 8, 10 in speciem Scythici arcus nervo -ati. 23, 14, 4. 25, 6, 15 utribus ⟨e⟩ caesorum animalium coriis -are pontes. 31, 2, 9 missilibus telis acutis ossibus . . . -atis. *cf.* SEN. epist. 90, 15 versatilia cenationum laquearia ita -at, ut subinde alia facies atque alia succedat.

B *usu latiore*: 1 *complures res, potissimum verba*: CIC. Brut. 68 ipsa verba compone et quasi -a. QVINT. inst. 8, 6, 63 non enim recidere ea (*verba quasi lapides*) nec polire possumus, quo -ata se magis iungant. 12, 10, 77 perpendendis -andisque *verbis*. *cf.* RVFIN. hist. 1, 1, 4 quaecunque igitur proposito operi convenire credidimus . . . in unum corpus redigere et -are temptavimus. *aliquid alicui rei*: CIC. orat. 77 verba etiam verbis -are neglegat. 2 *totum*: CIC. de orat. 3, 170 struere verba sic ut neve asper eorum concursus neve hiulcus sit, sed quodam modo -atus et levis (*cf.* MART. CAP. 5, 513 ut constructio -ata et conclusio perfecta proveniat). fin. 3, 74 quid . . . tam compositum tamque compactum et -atum inveniri potest? Tusc. 1, 71 quin nihil sit animis admixtum, nihil concretum, nihil copulatum, nihil -atum, nihil duplex (AVG. serm. 126, 5 ne ibi [*in Verbo i. Christo*] sit aliquid -atum et copulatum et duplex et compaginatum). Cato 72 *cum* opus ipsa suum eadem, quae -vit, natura dissolvit. (ex) *aliqua re*: LACT. ira 10, 23 sensus, cogitatio, . . . ingenium quibus seminibus -ari possunt? PANEG. 10, 23 cum ex singulis sit -ata res publica.

II *i. q. compositione partium efficere*: CIC. Phil. 7, 21 docebo ne -ari quidem posse pacem. NOVATIAN. trin. 2 p. 889[B] ut ex disparibus elementis ita sit unus mundus ista -ata conspiratione solidatus. *huc pertinere videtur*: ANTH. 19, 18 voti vobis damium usque ad exodium vitulantibus -em.

deriv.: coagmentarius, coagmentatio.

coāgmentum, -ī *n.* [*a* cogere. *Th.*]. *singularis numerus uno legitur loco* NON. p. 9 examussim dicitur examinate ad regulam vel -um. NOT. Tir. 94, 43 -a. *legitur inde a* PLAVTO *et* CATONE (*singulis loc.*); *frequentat* VITR. (*19ies*). *i. q. coniunctio* (*cf.* NON. p. 42 -a dicta sunt coniunctiones aptae et compares a coagendo id est stringendo. GLOSS. Non. V 650, 13): 1 *usu artiore t. t. architecturae* (*cf. Blümner, Archiv 11 [1899] p. 424*) *de ea parte qua lapides sim. unus alterum tangit*: PLAVT. Most. 829 non enim haec pultiphagus opifex opera fecit barbarus. viden -a in foribus? CATO agr. 18, 9 orbem olearium . . . Punicanis -is facito. CAES. civ. 3, 105, 5 palma . . . inter (per *cod. f.*) -a lapidum ex pavimento extitisse ostendebatur (VAL. MAX. 1, 6, 12. AMM. 20, 6, 6 acumen arietis -a fodiens lapidum. 20, 7, 13). VITR. 2, 3, 4 medii lateres supra -a collocati. 2, 8, 1 *opus reticulatum* in omnes partes dissoluta habet cubilia et -a. 2, 8, 3 -orum ab ruina dissolutis iuncturis. 2, 8, 4 cubilia et -a eorum inter se sedentia et iuncturis alligata (2, 8, 5. 7). 4, 4, 4 media -a medii lapides continentes (*cf.* 5, 12, 6). *ibid.* circum -a et cubilia eminentes expressiones. 5, 10, 3 earumque camerarum superiora -a ex argilla . . . liniantur (*cf.* 8, 6, 8. 9). 6, 8, 4 cuneorum divisionibus -is ad centrum respondentibus (*bis*). 7, 1, 4 -orum compositio planam habeat inter se directionem. 7, 1, 6. 7 *tegulae* habentes singulis -orum frontibus excisos canaliculos (*ter*). AMM. 19, 7, 7 dissolutis turrium -is. *cf.* SEN. nat. 4, 2, 18 signorum -a solvuntur. 2 *latiore usu*: GELL. 17, 9, 2 in his epistulis . . . inveniuntur litterae singulariae sine -is syllabarum. 17, 20 tit. numeris -isque verborum. AVSON. 350, 7 harum verticularum variis -is simulantur species mille formarum (*in ludo ostomachia*). AMM. 20, 3, 4 quos ἀναβιβάζοντας . . . ἐκλειπτικοὺς συνδέσμους, -a videlicet defectiva . . . dictitant. *inde de rebus quodammodo corporeis ex quibus aliquid componitur*: NOVATIAN. trin. 5 p. 895[A] non utique ex -is corporalibus . . . constructus *deus*. ARNOB. nat. 3, 12 quibus *formis* extima circumscriptio membrorum solet -a finire. 6, 16 istos videretis deos . . . particularum -a deformium.

deriv.: coagmentare.

coāgmino, -ātus, -āre *cf. c.* cogere *et c.* co- *et* agmen. GLOSS. V 446, 37 -ari quando agmine coniungitur. 448, 10 -ati conglobati constipati collecti. *cf. etiam p. 1376, 84 sq.* *Elsperger.*

coagnitum NOT. Tir. 47, 90[a] *post* agnitum, cognitum. *a* co- *et* agnitus. *Mbr.*

coago, -ere *a* co- *et* agere, *cf.* cogere. *i. q. in unum agere, colligere*: NON. p. 28 coagulum a -endo, quod est colligendo. p. 42 coagmenta . . . a -endo, id est stringendo. *cum alio agere*: CANON. Migne 56, 792[C] confirmati et sancto spiritu -entes *episcopi* (*infra*: firmantes per sanctum spiritum consonanter). *Hey.*

coagōnizo, -āre *a* co- *et* agonizare. *i. q. coniuncte (cum aliquo) pugnare*: AMBROSIAST. in Philem. 1, 9 p. 505[C] ut una cum apostolicis -rent propter fidem dei. *Mbr.*

coāgulāre, -is *n.* [*cf. c.* coagulum, coagulo. *Th.*]. *pars ventris*: VEG. mulom. 1, 44, 1 lumbrici et vermes et tineolae . . . quagulare et aqualiculum intus erodunt. 1, 45, 1 sed quia pestes ipsae saepius ad coagulare (*sic F*, aquagulare *A*, quogulare *P*) se conferunt. 3, 10, 3 -e (quamgulare *A*) quod appellatur. [CHIRON 212 *dubitanter coni. Oder*, colare *cod.*, *v. etiam* colaris.]

coāgulātio, -ōnis *f. a* coagulare. *pluralis legitur*: ISID. ord. creat. 6, 2 nat. 37, 1. *scribitur*: concagulatio *l. 19* (*estne* concoagulatio?). 1 *usu artiore*: *de lacte*: PLIN. nat. 23, 30 contra lactis -em. 28, 158 *coagulum* quoque venenum est in prima lactis -e. *de aliis liquoribus*: CHIRON 211 *si* haec -o humoris frigidi in colum se conferat. THEOD. PRISC. log. 59 ad eorum (*sputorum*) -em vel digestionem . . . dabo. DIOSC. 1, 143 sanguinis inundatione ⟨vel concagulatione salutare *add. P*⟩ feret auxilium (GLOSS. III 597, 1). *cf.* ISID. ord. creat. 6, 2 nec pluviarum . . . humidas conspirationes nec nivium vel grandinum gelidas -es (nat. 35, 1. 37, 1). *de fetu*: RVFIN. Clement. 3, 4 post illam naturam -em exinanitione uteri facta. GREG. M. moral. 9, 78 per -is incrementa ducitur *homo*, ut paulisper in ossa roboretur. 2 *usu latiore i. q. congregatio, permixtio*: HIL. op. hist. frg. 3, 20 ex hac igitur -e atque ex perditorum congregatione quale potuerit celebrari concilium? VIGIL. THAPS. c. Arrian. 2, 7 permixtis et in unius rei -e ex diversis collectis atque confusis patris et filii personis. [*falso traditum*: PLIN. nat. 30, 135 *v. infra l. 81.*]

coāg(u)lātor, -ōris *m. a* coagulare. *voc. idem esse atque coactor censet Mommsen, sed melius Hirschfeld (Sitz.-Ber. d. Wien. Akad. 107 [1884] p. 253) i. q. arbiter*: CORP. X 3910, 8 (*Capuae*) quaglator(i) et patro(no) colleg(ii) cento(nariorum). XIV 25, 4 (*prope Ostiam*) Hilarianus quaglator et curator. *cf. infra l. 36 sq.*

coāg(u)lo, -āvī, -ātum, -āre *a* coagulum. *formae*: coaglavi: CARM. epigr. 477, 4 *p. 1379, 62 (e villa Tusculana), quod in elocutione trisyllabum fuisse* (*quasi* quaglavi) *apparet e metro; cf. formam ital. infra l. 46.* *saepe* coagol- *vel* cpacol-; quoagul-: PALLAD. 6, 9, 1 *cod. P* DIDASC. apost. 71, 11 DIOSC. 4, 53. quagul-: PALLAD. *l. l. cod. L F* DIOSC. 1, 84. 161. *sed* NOT. Tir. 29, 4[a] coagulatum. *forma contracta* cōgulet *fort. l. 44.*. *legitur inde a* VARRONE *et* BELLO Hisp. (*sing. locis*), *9ies ap.* PLIN. nat., *saep. ap.* ECCL. *et script. rer. nat.* *e coniect. probabili*: DIRAE 74 emanent subito sicca tellure paludes . . . cogulet (*cod. T, Vollmer, i. comprimat, efficiat ut corruant*, coculet *codd.*, occupet *ς*, *coni. al. al.*) arguti grylli cava garrula rana. [*ital.* quagliare, *francog.* cailler, *hisp.* cuajar. *M.-L.*]

I *transitive* (*plerumque passive mediali vi*): A *usu artiore, i. q. efficere, ut quid coeat vel spissetur*; *passive i. q. coire, spissari sim.* (*cf.* GLOSS. IV 498, 25 -atus constrictus. V 494, 67 congelatus, congluttinatus. 627, 13 -bit constringet): 1 *de fetu*: *passive*: VARRO frg. Gell. 3, 10, 7 cum in uterum . . . mulieris genitale semen datum est . . . conglobatur -aturque. TERT. adv. Marc. 4, 21 p. 490, 24 vulva . . . feminae ⟨. . .⟩ -atus *Christus*. IREN. 2, 19, 6 semen hic -atur et formatur. PS. MAR. VICTORIN. phys. 17 superventu spiritus . . . -atur natura *Christi*. 19 *syn.* concretum. AMBR. frg. de philos. (Aug. c. Iul. 2, 6, 15) *syn.* concretum (*bis*). HIER. in Gal. 4, 19 p. 466 in Ephes. 5, 30. VVLG. sap. 7, 2 -atus sum (παγείς) in sanguine. GENNAD. dogm. 14. RVFIN. Basil. hom. 1, 3 *syn.* compaginari. Clement. 3, 4 quod enim -atum est (*sc. infans*) festinat egredi, quod autem -vit (*sc. uterus matris*) cupit exponere. AVG. gen. ad litt. 10, 18 p. 319, 7. serm. ed. Mai 138, 3 sicut totus deus ex deo, ita totum hominis corpus ex homine de carne Mariae -atum. PHOEBAD. c. Arrian. 5 carne et spiritu Christi -atis per sanguinem Mariae et in unum corpus redactis. MARCELL. med. 27, 98 hircinus sanguis exceptus et -atus. GREG. M. moral. 9, 78 propagatus . . . *homo* sicut caseus -atur in carne. *cf.* DIOSC. 1, 115 infantes non -atos excludit, embria deponit. 2, 141 abortum facit non -atum. 4, 177 p. 88, 22. *active*: IREN. 1, 4, 5 segregantem *salvatorem* separatim commiscuisse et -asse (πῆξαι) *passiones Achamot.* RVFIN. Clement. 3, 4 *v. l. 60.* PS. AVG. quaest. test. app. 50 p. 445, 4 Sout. aliud est enim semine admixto sanguinem -are et generare et aliud . . . procreare. *cf.* OPTAT. 2, 15 *p. 1379, 60.* 2 *de lacte* (*cf.* DOSITH. gramm. VII 435, 24 -o συντρέφω. GLOSS. II 442, 50 συμπήσσω πυτίαν -o. V 446, 36 -atus incas[s]eatus. III 577, 61 trumuodis [*i.* θρομβώδες, *v. p. 1379, 6*] i. lac -atum): a *proprie*: *active*: PLIN. nat. 12, 123 ut lac -et *balsamum*. PALLAD. 6, 9, 1 caseum -bimus (*cod.* quoag-, quag- *vel* qua coag-). DIOSC. 1, 141. GLOSS. III 536, 66 flores de cardo, unde -ant. *passive*: PLIN. nat. 20, 147 si -ati potu *lactis* strangulentur. 22, 116 -ari lacte in stomacho (*cf.* ANTHIM. 76. 78 [-at *pars codd.*]). 23, 126 surculo *caprifici* . . . lacte -atur in caseo. 23, 128. 30, 135 -ato (-atio *codd.*) . . . lacte. ITALA Ezech. 34, 3 (Ps. Cypr. ad Novat. 14) quare . . . -atum (γάλα, VVLG. crassum) comeditis? HIL. in psalm. 118 thet 7 lac vitio aliquo corruptum -ari solet. DIDASC. apost. 71, 11 si quis caseum . . . offeret

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ita dicat: sanctifica hoc lac quod quoagulatum est et nos conquaglans tuae caritati. MARCELL. med. 8, 40 caseus recens -atus (*cf.* ANTHIM. 79). SORAN. p. 31, 10 bonum lac ... moderate -atum, ut stillatum ungui leniter dilatetur nec se perfundat. DIOSC. 5, 9 p. 172. CAEL. AVR. chron. 4, 3, 54. 56 *lac* neque globosum, hoc est frustis -atis variatum, quod Graeci θρομβῶδες appellabant. **b** *in imagine*: *passive*: ITALA (Hil. *ad l.* thet 7) *et* VVLG. psalm. 118, 70 -atum est (ἐτυρώθη) sicut lac cor eorum (*aliter infra l. 20*). HIL. *ibid.*: ex lacte -ati sunt et ... in vitiosi et coacescentis saporis amaritudinem sunt redacti (*cf.* EVCHER. form. 7 p. 40, 8 -atum: vitiis concretum. PS. ORIG. tract. 2 p. 20, 2. CASSIOD. in psalm. 118, 70 -atum et in bono [*cf. l. 15*] et in malo ponitur. OP. imperf. in Matth. 9 p. 680 sunt ... haereticorum montes, non autem uberes sed -ati). HIL. in psalm. 67, 16 haec genera doctrinarum ... fiunt ... corruptione sui -ata vel caseata, ne lac sint. *aliter*: VVLG. psalm. 67, 16 mons -atus (τετυρωμένον), mons pinguis. 67, 17 (ITALA [*cf. p. 512, 61*] caseatos *vel* incaseatum). *cf.* RVFIN. Orig. in num. 27, 12 p. 798B *syn.* uber. *allegorice*: GREG. M. moral. 9, 80 *mens* sicut caseus -atur, quia ... astringitur, ut nequaquam iam per desideria diffluat. *active*: ITALA psalm. 118, 70 (HIL. in psalm. 67, 16) -vit sicut lac cor eorum (*v. l. 8*). ITALA (Priscill. tract. 1 p. 21, 17) *et* VVLG. Iob 10, 10 me -asti (-gol- *cod. Prisc.*; ἐτύρωσας) sicut caseum. **3** *de aliis liquoribus*: *active*: PLIN. nat. 20, 259 ut aquae infusus -are eam dicatur *cannabis*. 24, 105 *cummes* sanguinem -ant. CHIRON 209 *perfrictio* partem umoris ... ex frigore -at et glutinosum faciendo retinet *eqs.* THEOD. PRISC. log. 59 *antidota* -are valeant flegmata. *passive*: PLIN. nat. 35, 186 *trichitis est* sudor quidam eius lapidis (*chalcitidis*) in spumam -atus (*cf.* GROM. p. 306, 27 qui velut Signinum *opus* -tus lapis naturalis fuerit. EVSTATH. Bas. hex. 3, 4 p. 894B. ENNOD. opusc. 3, 154 p. 371, 5 dum in metallum aquas artaverit -atum. 9, 3 p. 416, 16 *cum* terra -retur [*i. -ata poneretur*] in pelagus). ARNOB. nat. 4, 16 p. 154, 16 *Neith* ex caeno et ex gurgitibus prodita -ataque limosis. CHIRON 210 humor -atus (211. 212. VEG. mulom. 1, 40, 2 *syn.* fit conglutinosa. ENNOD. opusc. 3, 191 p. 380, 18 -atus in vitalibus humor ... quem catarrum medici vocant. *adde l. 25*). VEG. mulom. 1, 28, 2 *ustio* -ata solvit (DIOSC. 1, 161 solvet -atum). ITIN. Anton. Plac. rec. A 39 ros ... -atur et fit tam quam granum masticis. MACR. somn. 1, 22, 5 quod *materiae* adhuc quidem liquidum sed iam usque ad tactus offensam corpulentum erat, in aquae fluxum -atum est. VINDIC. med. 27 *felle* -ato (*coni. Wellmann*, cogitato *cod.*, *fort. recte*). SORAN. p. 100, 2 sanies et limpida et -ata erit. DIOSC. 1, 84 -atum sanguinem ... resolvit (3, 65. 4, 53. HIST. Apoll. rec. A 25 -ato sanguine conclusoque spiritu subito defuncta est. 26 p. 51. 27. 44 VITA Radeg. [Mon. Germ. rer. Merov. II] 2, 15 p. 387, 23. *cf.* GILD. Brit. 28 chron. III p. 42, 8 -ati cruoris. *adde l. 24*). DIOSC. 3, 157 radix trita mixta in aqua -ata (BOETH. top. Arist. 4, 5 p. 951C nivem dicunt esse aquam -atam. *adde l. 23*). SCHOL. Hor. gloss. Γ ars 249 'fricti ciceris' conglutinatur enim vel -atur cicer (*i. puls cicerina*). CAEL. AVR. chron. 2, 7, 105. 4, 6, 87 -ata magis atque coacta stercora egeruntur (4, 6, 88. *cf.* acut. 2, 14, 94). 2, 37, 207 cibus simplex sed aliquantulum -atus. ORIBAS. syn. 6, 30 ex pinguedine carnis noviter -ata. *nota*: CAEL. AVR. chron. 3, 6, 87 quo possit carnis inflatio -ari (*estne recedere?*).

B *usu latiore*: **1** *proprie i. q. in unum locum cogere vel translate i. q. unire*: *passive*: BELL. Hisp. 5, 5 propter pontem -bantur *milites*. CYPR. unit. eccl. 18 comites qui -ati cum isdem simul ad audaciam fuerant. AVG. c. Faust. 19, 11 in nullum autem nomen religionis ... -ari homines possunt, nisi aliquo ... sacramentorum visibilium consortio colligentur. *active*: OPTAT. 2, 15 p. 50, 11 cum unitas repraesentatis omnibus membris corpus ecclesiae -ret (*sed cf. p. 1378, 51 sqq.*). HIST. Apoll. rec. B 46 p. 102, 5 *cives* repentina causa -vit (rec. A congregavit) in unum. CARM. epigr. 477, 4 coaglavi semper amicos. *cf.* AVG. in psalm. 75, 8 illi volunt -are pacem, isti inter sese miscent dissensionem. *nota i. q. in acervos cumulare, egerere*: AMBR. serm. 47, 2 navis ... undas scindit et -at. **2** *i. q. firmare, cf. l. 69 sqq.*: AVG. serm. ed. Mai 150, 2 praecepit *Herodes* ... *infantes* occidi et necdum membra -ata atque ab ipso partu recentia gladiis interfici.

II *intransitive i. q. firmari vel coire*: **A** *de carne, potissimum infantium*: SORAN. p. 41, 12 fasciandus est infans ... quamdiu integro suo corpore infans -et et solidetur. 42, 3. DIOSC. 3, 6 carnes in se -are facit. **B** *de liquoribus*: SORAN. p. 69, 12 ne *fluens sanguis* -ando ibi partes ipsas inurat. THEOD. PRISC. eup. faen. 64 cum vero -verit *olivarum amurca* (*syn.* pinguescere). DIOSC. 3, 92 cum -verit *lacrimus*. ANTHIM. 78 *v. p. 1378, 80*. ISID. orig. 17, 8, 14 si *balsamum* cum lacte -verit (*bis*).

acced.: PLIN. nat. 35, 186 in spumam. HIST. Apoll. rec. B 46 in unum. DIOSC. 3, 6 in se (*sc. carnem*). PLIN. nat. 23, 126 in caseo. VVLG. sap. 7, 2 *al.* in sanguine. GREG. M. moral. 9, 78 in carne.

deriv.: coagulatio, coagulator (quaglator). *comp.*: concoagulare.

ˣ**coāgulum**, -ī *n.* [*cf. c.* cogere. *Th.*]. NON. p. 28 -um a coagendo quod est colligendo (*cf.* GLOSS. IV 319, 29 -um a cogendo et colligendo. V 649, 44). *adde*: NON. p. 42 coagmenta dicta sunt ... a coagendo id est stringendo, unde et -um dicitur. *de genere cf.* EXC. Bob. gramm. I 554, 11 hoc -um. GLOSS. II 426, 52. *legitur masc.* coagulus: ORIBAS. eup. 2, 1 P 16 p. 499 *sq.* (*bis*). coacolus: GLOSS. III 548, 54. *scribitur*: cōgulum *e coniectura, v. p. 1381, 2*, coaculum: GLOSS. III 571, 66. 572, 73 (*var. lect.*). IV 319, 29 NOT. Tir. 29, 4. corculum: SOL. 19, 16 P^2. quagulum *codd.* SOL. *et medicorum saepissime.* *a longam* (coāg-) *fuisse metro evincitur, cf.* amb-āges *al.* *legitur inde a* VARRONE (*ter*) (*vel a* LVCIL.? *v. p. 1381, 1*). *frequentant* PLIN. nat. (63ies) MARCELL. med. THEOD. PRISC. DIOSC. *al.* *admodum raro apud reliquos scriptores; e poetis solum habent*: TIB. CALP. ecl. SER. SAMM. RVT. NAM. (*singulis locis*) OV. (*ter*). [*val.* chiag, *it.* caglio, *francog.* caille-lait, *hisp.* cuajo. *M.-L.*]

I *i. q. cogit*: **A** *generatim i. q. vinculum*: *translate*: VARRO Men. 111, 4 hoc (*vinum*) continet -um convivia. GELL. 12, 1, 21 vinculum illud -umque animi atque amoris *liberos*. OPTAT. 1, 11 p. 14, 1 scisma ... sparso -o pacis ... generatur. AVG. civ. 3, 14 p. 116. serm. 265, 6 -um ... unitatis. 265, 11 caritatis. *proprie*: SYMM. or. 3, 6 ut novella praesegmina (*i. germina arbori insita*) -o libri (*sc. arborei*) ... inolescant. MACR. sat. 7, 14, 10 cohaerentia ... nullo -o iuncta ad permanendum.

B *speciatim*: **1** *in caseo faciendo*: **a** *proprie* (*cf.* TERT. carn. 19 p. 456 Oehl. ex -o in caseo vis [eius *codd.*] est substantiae, quam medicando constringit, i. e. lactis): VARRO rust. 2, 11, 4 ⟨in⟩ lactis duos congios addunt -um magnitudine oleae. TIB. 2, 3, 14b *Apollo fertur* miscere novo docuisse -a lacte, lacteus et mixtus obriguisse liquor. OV. met. 13, 830 partem *lactis* liquefacta -a durant (fast. 4, 545. *cf.* CALP. ecl. 3, 69 nullo tremuere -a lacte. *adde infra l. 69*). 14, 274. COLVM. 7, 8, 2 minimum autem -um recipit sinum lactis argentei pondus denarii. PLIN. nat. 1, 11, 96 de caseis ... de -o. 30, 144 caseos, si cerebrum mustelae -o addatur, negant corrumpi. PRVD. cath. 3, 68 -a densa. MARCELL. med. 27, 135 lac caprunum ex -o temperabis et dum tepet antequam penitus constringatur ... dabis. PLAC. med. 16, 24 caprino lacti adiecto quagulo, quemadmodum caseum fieri consuevit. CAEL. AVR. acut. 1, 15, 152 -a densant atque extenuant lactis naturam. CASSIOD. var. 12, 12, 2. *per comparationem*: VITR. 8, 3, 10 *in* ea terra quibus *ea aqua* nascitur, sucus subest -i naturae similis. PLIN. nat. 16, 53 sequens liquor *taedae* ... aceto spissatur ut -o. *species coaguli*: VARRO rust. 2, 11, 4 alii pro -o addunt de fici ramo lac et acetum (PLIN. nat. 16, 181 ficis *est umor* lacteus — huic ad caseos figurandos -i vis. 23, 117). *animalium* (*sc. lac in ventre coactum. cf.* EXC. Bob. gramm. I 554, 11 hoc -um πυτία. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 128. ORIBAS. eup. 2, 1 P 16 p. 499 pytia dicitur -us. *ter.* GLOSS. πυτία. III 315, 14 ταμίσιον quagulum): COLVM. 7, 8, 1 *lac* plerumque cogi agni aut haedi -o (PALLAD. 6, 9, 1). PLIN. nat. 11, 237 *lac* crassissimum asinae quo -i vice utantur. 11, 239 -um hinnulei leporis haedi laudatum. MARCELL. med. 27, 37.

b *in imagine*: AMM. 29, 2, 1 Palladius ille -um omnium aerumnarum.

2 *usus medicinalis vel culinae*: *eadem videtur esse substantia atque in exemplis supra l. 20 sqq. laudatis; cf.* PLIN. nat. 8, 111 *vitulus marinus* evomit fel suum ... item -um ad comitiales morbos *utile*. 28, 215 leporis ... testiculi tosti vel -um. 28, 248. 29, 105 ciconiarum ventriculus ... -um pecoris. 30, 135 si coagulato id lacte acciderit, discutitur -o ex aceto dato. PLAC. med. 2, 16 -um de lepore masculo (*ibid.* vulva, testiculum). 2, 19 ex -o leporis si acceperit drachmas quattuor ... viro sit de lepore masculo, femina de femina. *adde*: CELS. 5, 5 purgant ... -um, sed maxime leporinum (*cf.* SCRIB. LARG. 175 leporis. 188 leporis, hin⟨n⟩uli et porci. 197 -o agnino, leporino, porcino. 28, 154 *bis.* 28, 162. 178. 258. 30, 122 *saepe.* SER. SAMM. 576. 908. 1084. MARCELL. med. 16, 81 cervinum sive leporinum sive haedinum. 31, 32. 34, 30 *al.* SORAN. p. 71, 16 leporis vel vitulinum vel agninum vel cervinum. PLAC. med. 2, 19. 23 *saepe.* ANON. med. ed. Piechotta 78 -um de lepore putzinum[?] fores masculo. THEOD. PRISC. log. 27. 102 gyn. 18 DIOSC. 2, 11 ORIBAS. syn. 1, 22). CELS. 5, 15 molliunt ... -um. 5, 27, 12 si lac intus coit ... -um *bibendum est.* SCRIB. LARG. 13 hinnulei cervi -um ... bene facit ad morbum comitialem (188. PLIN. nat. 28, 150 *cervi.* 28, 209 cervorum. 28, 239 cervinum. MARCELL. med. 31, 32 *al.* THEOD. PRISC. eup. faen. 95 nebri, quem nos cervum lactentem dicimus). SCRIB. LARG. 13 sumere tunc -um et arefacere. 188 porci (*cf.* 197). 197 -o agnino (PLIN. nat. 29, 88 agni. 30, 112 *al.* MARCELL. med. 10, 29 -um agninum ex aqua subactum. *cf. supra l. 25 sqq.* DIOSC. 1, 141. 2, 55). PLIN. nat. 1, 28, 42—80 medicinae ... *ex* eculei -o (28, 203. 205 equi. PLAC. med. 14, 15). 26, 23 peucedanum cum -o vituli marini (26, 113. 32, 116 ballaenae aut vituli marini. *al.* CAEL. AVR. chron. 1, 4, 118 *al.* PLIN. med. 1, 17. *cf.* DIOSC. 2, 55 foc(a)e maritim(a)e). PLIN. nat. 28, 162 haedi (28, 240 haedinum. 28, 256 haedorum. *al.* MARCELL. med. 27, 37 *al. cf.* PLIN. nat. 28, 209 caprinum. CASS. FEL. 65 p. 167). PLIN. nat. 28, 245 -o quocumque (*cf.* 30, 122 cuiuscumque quadrupedis. MARCELL. med. 34, 43). 32, 120 -um vituli (SORAN. p. 71, 16 vitulinum). THEOD. PRISC. log. 27 dabo ... canum catulorum -um. DIOSC. 2, 55 maxime omne -um tanta(m) habet virtutem ut constricta relaxent et laxa constringant. *in culina*: APIC. 7, 304 coques (coges *cod. in corr.*) -um. *inde i. q. venter*: APIC. 8, 369 interanea eius (*haedui*) cum -o tolles.

II *i. q. coactum*: **A** *proprie de lacte coacto, interdum fere*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

i. q. caseus: Lvcil. (?) frg. Caper gramm. VII p. 98, 2 lactentia -a (*cogula coni. Baehrens, Archiv 2 [1885] 475; sed cf. Marx ad 1198*) cum melle bibi. Plin. nat. 22, 105 *datur laser* his qui -um lactis sorbuerint. 28, 158 si -um alicui nocuerit, nam id quoque venenum est in prima lactis coagulatione. Calp. ecl. 3, 69 *v. p. 1380, 26.* Ivst. 13, 7, 10 *Aristaeum* lactis *usum* ad -a hominibus tradidisse. Hil. in psalm. 67, 16 lac ... in -i caseique speciem concrescit (*bis*).

B *e similitudine:* 1 *de substantia e qua fetus in utero formatur* (*cf.* Plin. nat. 7, 66 germine e maribus -i modo hoc in sese glomerante, quod deinde ... animatur corporaturque): Plin. nat. 8, 118 praecipuum remedium ex -o hinnulei matris in utero occisi (28, 150 Sol. 19, 16. *cf.* Ser. Samm. 838 cervino ex fetu diluta -a vino). Gell. 3, 16, 20 conceptum in utero -um conformatur. Tert. carn. 4 p. 431 Oehl. spurcitias genitalium in utero elementorum, humoris et sanguinis foeda -a. 16 p. 453 Oehl. Prvd. ham. 869 quis (*animis*) speculum (*i. oculos*) concreta -a texunt. *huc alludit* Tert. adv. Val. 8 p. 186, 17 in tricenario *numero* fecunditas tota deficit ... quasi non et numerorum tanta adhuc -a superessent. *in imagine:* Conc. Bergac. (Aug. c. Parm. 2, 3, 7) licet ... concepti sceleris uda -a in aspidum membra tardo se calore vaporaverint. 2 *alia:* *de muria:* Rvt. Nam. 1, 483 concipiunt acrem nativa -a Phoebum et gravis aestivo crusta calore coit. *de glacie:* Macr. sat. 7, 12, 26 *aqua* conveniat in -um. *cf.* Gell. 17, 8, 15 num igitur magis causa oleo -i (*i. congelascendi*) celerioris in levitate est? Macr. sat. 7, 12, 30.

III *nomen* ***herbae:*** Plin. nat. 1, 27, 43 -um terrae. 27, 67 -o terrae alvum sisti.

×coalēsco, -aluī, -alitus, -alēscere [*a* co- *et* alescere. *Th.*]. *formae:* cōlesco: Lvcr. 2, 1061 coluerunt *l. 49.* 6, 1068 colescere. Varro rust. 1, 41, 1 colescat. *adde l. 53. 60.* *perf.* coalēvit: Rvfin. hist. 6, 2, 6. *de partic.* coalitus *sensu activo cf. Neue-Wagener³ III 119, ubi addas vel corrigas:* Apvl. Socr. 11 p. 144 Plat. 1, 11 Min. Fel. 5, 7 Iren. 4, 37, 7 Arnob. nat. 2, 14. 4, 25 Mar. Victorin. gramm. VI 40, 7 Hil. in Matth. 4, 2 in psalm. 118 ain 17 Dict. 5, 17 *aliosque recc.* Gloss. *scribitur* qualescit: Plin. nat. 9, 166. Gloss. -it: συνακμάζει. concrescit. Not. Tir. 67, 52 -uit. 67, 53 -scit. *transitive usurpatur:* Gloss. IV 219, 44 conglutinat. V 278, 30 conglutinat vel connutrit. 354, 13 -unt pascunt. 419, 64 (428, 50) -ant pascant. *cf. etiam* IV 38, 3 (500, 50) conglutinat vel crescit. 319, 32 concrescit vel conglutinat. *sed haud scio an his locis subsit confusio vocum* coalescere *et* coalere; *huc quidem pertinere videtur:* Char. gramm. I 50, 24 *v. p. 1383, 61.* *legitur inde a* Lvcr. (*bis*) Varrone (*ter*) Sall. (*ter*), *saepius habent:* Liv. (*8ies*) Colvm. (*14ies*) Tac. (*10ies*) Apvl. (*8ies*) Amm. (*bis* -ens, *16ies* -itus), *e poetis praeter* Lvcr. *soli habent* Ov. Lvcan. Avson. (*sing. locis*) Carm. adv. Marc. Ivvenc. Ennod. carm.

I *i. q.* ***concrescere, crescendo unum fieri:*** **A** *proprie: de rebus corporeis et propria et non propria vi concrescentibus:* 1 *singulae res:* **a** *compluria concrescunt:* Lvcr. 2, 1061 tandem col⟨u⟩erunt ea (*semina*) quae *eqs.* Vitr. 7, 11, 1 id aes et ea harena ab ignis vehementia confervescendo cum -uerint (coaruerint *GHS*, coaluerint *E*). Cels. 7, 7, 6 inter se palpebrae -unt (Lact. opif. 12, 8 semina inter se permixta). Sen. nat. 3, 25, 10 purgamenta aquarum -erunt (colluerunt *Φ*). epist. 84, 4 in unum diversa. Plin. nat. 17, 104. Cassiod. in psalm. 146, 3 ut in soliditatem pristinam ... membra -ant. *res* cum *re:* Varro ling. 5, 36 *in agro* cum terra semina -bant. Colvm. 4, 29, 15 cum priore -bat *vitis* (*loc. corr.*). 5, 11, 15 -et ficus cum oleo. Vlp. dig. 39, 2, 2, 9 *arbor* cum terra mea. *cf. ibid.* si crusta non -uerit nec universitatem cum terra mea fecerit (*bis*). *res* in *re:* Ov. ars 2, 649 novus in viridi -it (*var. lect.* callescit, calescit, candescit *al.*) cortice ramus. Colvm. 3, 5, 2 *semina* longe celerius in ubertate (*i. humo pinguiore*) -unt. Venvl. dig. 43, 24, 22 pr. in fundo. *res rei:* Colvm. 2, 6, 4 *v. p. 1383, 3.* arb. 27, 4 -et ficus olivae. Tert. anim. 19 p. 330, 16 *anima arborum* -ens et coadolescens robori suo. Arnob. nat. 7, 27 *thus* viscum est ... ceraso resina lacrimabili destillatione -ens. Ambr. hex. 3, 16, 66 *v. p. 1383, 6.* Avg. epist. 185, 44 receptus recipienti *ramus.* *res re:* Gaivs dig. 41, 1, 9 pr. plantae quae terra (*estne* terra⟨e⟩ *an* ⟨cum⟩ terra?) -unt. *nota:* Ivvenc. 2, 823 *farina* (*i. farinae granula*) fermenti mixta calore ... unius -it corpore massae. *in imagine:* Vell. 2, 90, 1 -entibusque rei publicae membris (Paneg. 12, 36 sub uno capite diversa rei publicae membra -unt. *cf. l. 54*). Ambr. Cain et Ab. 2, 1, 2 in hanc formam tota mentis nostrae -ant viscera. Avg. epist. 185, 50 ut veraciter -at arbori vitae *homo.* **b** *de una re absolute: de herbis, interdum fere i. q. radices agere:* Varro rust. 1, 41, 2 ne prius exarescat surculus quam colescat. Colvm. 2, 17, 5 nudatisque radicibus gramina non patitur -ere *aqua.* 3, 18, 5 ut malleolus ... ea parte ... -at. arb. 27, 1 *al.* Plin. nat. 17, 138 communem inter duas matres *olei ramum* -ere (*sc. fico*). Svet. Aug. 92 vita Verg. p. 55. Vlp. dig. 6, 1, 5, 3 -uit *arbor* et radices immisit. *bis.* Pavl. dig. 41, 1, 26, 1 *bis.* Ennod. carm. 1, 9, 144. *acced.* inter: Sall. Iug. 93, 4 in eo loco grandis ilex -uerat inter saxa. *nota de oleo fere i. q. se commiscere atque coniungere:* Amm. 23, 6, 38 oleum ... herba quadam infectum condiunt ... et -ens durant.

2 *totum -it* (*ex partibus*): **a** *de corporibus sim. formandis:* Lvcr. 6, 1068 saxa ... sola colescere calce. Sen. epist. 124, 10 in tenero modo -ente corpusculo. Gell. 12, 1, 11 ex sanguine concretus homo et -itus. Apvl. Socr. 11 p. 144 ex illo purissimo ... elemento -ita *daemonum* corpora. Plat. 1, 11 (*bis; syn.* fabricatum). 2, 26 sedato homini incitatior mulier applicetur ut ... suboles natura discrepante confecta morum proventu meliore -at. apol. 38 *pisces* qui ex limo -ant. 49. Min. Fel. 5, 7 sint fortuitis concursionibus totius mundi membra -ita digesta formata. Hil. trin. 10, 15 non tamen Iesus ... per humanae conceptionis -uit naturam. *al.* Avson. 369, 20 teneros -ere fetus. Avg. gen. ad litt. 4, 33 p. 133, 6 quae ... -unt et explicantur quodammodo. 6, 13 p. 188, 21 natura serpentum -it, formatur, pascitur, roboratur. serm. 277, 11 in ipsis uteris matrum -entium semina parvulorum. Zacch. 1, 36 *al.* Fav. Evl. p. 4, 20 mundus ... ex duobus factus in tertium quod genus -uit (*cf.* Favst. Rei. grat. 2, 8 p. 76, 22). Macr. sat. 7, 15, 21 *lapides* in ventre -unt. *cf.* Arnob. nat. 4, 27 ex pelagi spuma et ex Caeli genitalibus ... Veneris concretum -isse candorem. Sidon. epist. 2, 2, 16 ita limi bibuli pinguedo -it. Greg. M. moral. 4, 22 ibi conceptio nostra -uit. **b** *de vulneribus i. q. cicatricem ducere:* Colvm. 4, 24, 6. 7 plagae, quas in duro vitis accipit, ... citius -unt (*syn.* cicatricem obduxerunt). Plin. nat. 9, 166 a partu -it (qualescit *cod.*) vulnus *piscis.* 11, 157 *cilium* vulnere aliquo diductum non -it. *in imagine:* Vell. 2, 90, 1 -uere (*corr. Bergk;* coram aliero *A P*) quae tam longa armorum series laceraverat. **c** *de lacte? v. p. 1368, 27.*

B *translate:* 1 *de coniunctione hominum (animorum) inter se* (*cf.* Non. p. 90 congermanescere: -ere, coniungi vel consociari. *cf. etiam p. 1381, 70*): **a** *de singulis hominibus sim.: complures:* Sall. Catil. 6, 2 *Troiani et Aborigines* quam facile -uerint. Iug. 87, 3 novi veteresque *milites* -uere. Liv. 1, 2, 5 -entium in dies magis duorum populorum. 1, 8, 1 multitudine quae -ere in populi unius corpus ... poterat (*cf.* Tac. hist. 2, 37 exercitus linguis ... dissonos in hunc consensum. ann. 11, 24. Avg. civ. 16, 11 p. 143 in dei populum). 23, 35, 9 tanta concordia -uerant omnium animi. Lvcan. 10, 79 partesque fugatas ... -ere. Tac. hist. 2, 7. Avr. Vict. Caes. 5, 12 neque blandimentis talibus tamen -ere potuere *Nero et Agrippina.* Liv. 2, 48, 1 *ut* cum patribus -rent animi plebis. Liv. 4, 5, 5 si -ere, si iungi miscerique vobis *plebeii* ... possunt. *nota:* Tac. ann. 3, 38 ne in bellum ... -rent nationes. **b** *de re tota concretione effecta vel efficienda:* Varro Prob. Verg. ecl. 6, 31 p. 337, 1 gentis Salentinae nomen tribus e locis fertur -isse. Frontin. strat. 1, 10, 4 quia externo bello posset concordia in⟨ter⟩ cives -ere (Ps. Sall. rep. 2, 7, 2). Tac. hist. 4, 74 octingentorum annorum fortuna ... compages haec -uit (*opp.* convelli). Apvl. apol. 74 ne matrimonium nostrum -ret. Paneg. 6, 13 perpetuis profecto pietatis stirpibus affinitas -at. Capitol. Gord. 17, 3 ex omnibus his familiis Gordianorum -isse nobilitatem. Dict. 2, 25 ut maius ... amicitiae pignus inter duo regna -ret. *inde usu latiore p. 1383, 26 sqq.* *nota i. q. congregari:* Dict. 5, 17 *omnes* confluunt, brevique ingens -ita multitudo.

2 *de coniunctione hominum et rerum incorporearum:* **a** *animus (homo) concrescit rei, fere i. q. assuescere inde a* Sen. *l. 57: alicui rei:* Arnob. nat. 2, 12 non distulerunt tamen *ethnici* res patrias linquere et veritati -ere christianae. Amm. 14, 5, 7 quieti -itos homines. 17, 5, 5 *rationi.* *aliqua re:* Vopisc. quatt. tyr. 12, 8 si criminum densitate -at (insolescat *coni. Cornelissen*). Amm. *7ies, ex. gr.:* 15, 5, 35 princeps insolentia -itus et tum ore. 21, 12, 22 pulvere ... Martio. 31, 2, 20 iuventus vero equitandi usu a prima pueritia -ens. *casum non discernas:* Sen. epist. 69, 1 *animus* -ere otio non potest, nisi. Amm. 16, 7, 6 Iulianum ... Asiaticis -itum moribus. 18, 2, 17 nostris -itus ut pote vicinus limiti. 21, 5, 2. 29, 6, 11. Rvfin. hist. 2, 17, 9 *v. p. 1383, 23.* *cf.* Arnob. nat. 6, 17 deos ... simulacrorum -ere vinctioni (iunctioni *cod.*). **b** *res concrescit: homini:* Itin. Alex. 40 neque concederet ei malam morum arrogantiam -ere. Hil. in psalm. 118 ain 17 resistit ergo *propheta* -itis sibi naturae suae vitiis. Rvfin. hist. 5, 20, 6 haec quae a pueris discimus, cum anima ipsa -unt (*συναύξουσι*) et adhaerent ei (*cf.* Gloss. II 444, 28). *absolute:* Amm. 14, 10, 4 militem -ito more ... asperum. 15, 3, 8 *hominem* -ita pravitate famosum. 16, 10, 13. 25, 4, 1.

3 *de coniunctione rerum incorporearum:* **a** *compluria concrescunt:* Qvint. inst. 1, 7, 26 subiecta sibi vocalis in unum sonum -ere et confundi nequiret (*cf.* Boeth. mus. 1, 28 duae voces in unum quasi coniunctae -unt). 11, 3, 22 *exercitatione* omnia -unt. Gell. 6, 7, 4 utraque pars *orationis* in unam vocem -uisset. 17, 9, 14 litterae per eundem ambitum surculi (*i. clavae Lacedaemoniacae*) -entes rursum coibant. Macr. sat. praef. 6 quidquid diversa lectione quaesivimus, ... in ordinem ... *stilo* digerente -at. **b** *totum:* Qvint. inst. 1, 5, 65 e duobus quasi corporibus -unt *composita.* 2, 9, 3 eloquentia -ere nequit nisi sociata tradentis accipientisque concordia. Ps. Apvl. Ascl. 18 fit una ex bene -ente commixtione materia. Arnob. nat. 2, 19 *nos* hic nata addiscere et suspicionibus -ita vindicare. Mar. Victorin. gramm. VI 40, 7 syllabae quae per vocales et consonantes litteras velut quibusdam elementis -itae conexaeque formantur. Avell. p. 89, 13 (*a. 386*) per tot saecula -ita et confirmata mutare. *cf. etiam supra l. 39 sqq.*

II *idem q. (bene)* ***crescere,*** *saepe i. q.* *convalescere:* **A** *pro-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

prie de rebus corporeis (*cf.* DIFF. ed. Beck p. 71, 3 nascitur quod de utero decidit, -it quod de terra vel aqua exsurgit): COLVM. 2, 6, 4 triticum autem sicco loco melius -it (*sed cf. p. 1381, 62 sq.*). 9, 15, 2 nec rursus multitudinem praedonum (*fucorum*) -ere patiendum est. VLP. dig. 34, 2, 19, 19 concha apud mare rubrum crescit et -it. AMBR. hex. 3, 16, 66 grano ... radix prima -it. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 143^C *casia* aquis indesinentibus nutriri dicitur et -ere. Basil. reg. 2 *syn.* oriuntur. OROS. hist. 5, 11, 2 *cum* immensae lucustarum multitudines -issent (*cf.* GLOSS. V 350, 45 -issent suornodun [*var. lect.* suarnadun; *voc. anglosax. signif. incertae*]). EVSTATH. Bas. hex. 5, 1 p. 909^C *herba* ad tempestivam maturitatem seminis -it. CASSIOD. in psalm. 132, 3 *syn.* in varios fetus ... perducuntur. GREG. M. moral. 8, 6 in loco putredinis sana caro -it. *cf. de homine qua corpus*: APVL. met. 2, 3 in nexu germanitatis una -uimus. PS. QVINT. decl. 18, 9 in matris aspectu -it infantia, pueritia consurgit, iuventa surrepit. *in imagine*: CASSIOD. in psalm. 125, 2 *in cordis arcano* primum gaudia seminata -unt. *fere i. q. maturescere*: RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 4 p. 586^C ut non tales aliqui ex nobis saepius germinaverint fructus, verum etiam mystici dogmatis auctoritate -uerint.

B *translate*: **1** *de hominibus*: POMP. TROG. prol. 3 -itique Sicyoniae ... tyranni. TAC. ann. 6, 44 fessos ne animo quidem satis ⟨ad⟩ obsequium -isse. IVST. 36, 2, 16 incredibile quantum -uere *Iudaei*. RVFIN. hist. 2, 17, 9 instituti ad perfectam beatamque vitam studiis iugibus -ant (συναύξονται). PAVL. MED. bened. 10, 14 necdum plene in doctrinae firmitate -uerunt (*syn.* in fidei robur evaserunt). **2** *de rebus incorporeis* (*huc fortasse pertinet* GLOSS. V 425, 38 adolescere. *cf. l. 40*): LIV. 1, 11, 2 rem -ere concordia posse. 26, 40, 18 nova pace -ente (VELL. 2, 48, 5). 29, 31, 4 teneras et fragiles vires eius esse, vixdum -ens foventis regnum. POMP. TROG. prol. 6 Alexandri Pheraei -itum atque extinctum imperium. PS. QVINT. decl. 14, 8 quaecunque in mentibus circa permissa -unt. 15, 10 ex utraque fortuna desideria -unt. 17, 13. TAC. hist. 1, 21 dum Galbae auctoritas fluxa, Pisonis nondum -isset. 4, 55. ann. 13, 26 -itam libertate irreverentiam. 14, 1 vetustate imperii -itā audaciā et flagrantior in dies *Nero eqs.* PANEG. 5, 12 malam -isse ex indignissimo latrocinio belli molem. SYMM. epist. 8, 43 *syn.* convalescat. HEGES. 4, 16 l. 40 -ente vitio siccitatis. HIER. epist. 117, 10 -ente ... caritate. SVLP. SEV. chron. 2, 46, 2 CASSIAN. inst. 6, 9. COD. Theod. 1, 29, 8 (COD. Iust. 1, 55, 6; *a. 392*) non sinant crimina impunitate (impunita COD. Iust.) -ere (quoadolescere *vel* convalescere *codd. cod. Iust.*). ENNOD. carm. 2, 112, 9 ex oculis flammas (*i. desideria*) -ere turpes. CASSIOD. in psalm. 123, 4. COD. Iust. 1, 17, 2, 6^b causa quae ... increbuit bello -ens civili. *cf. etiam p. 1382, 39 sqq.*

nota: IREN. 4, 37, 7 coronam, videlicet quae per agonem nobis acquiritur, sed non ultro -itam. ARNOB. nat. 4, 25 nos dicimus conditos in cunis -itos fratres? (*sc. Dioscuros. estne i. q. geminos?*). *non intellego*: CARM. adv. Marc. 3, 87 hoc inimicorum palmam -ere mundo.

1. coalitus, -a, -um *v. s.* coalesco.

2. coalitus, *abl.* -ū *m. a* coalescere. *i. q. concretio, coniunctio*: *proprie*: AMBR. exc. Sat. 2, 55 *semina* terreno -u putrefacta solvuntur. hex. 5, 21, 69 cum fuerit liquidus *umor roris* (*i. sucus ex quo mel fit*) ... -u cerae ... fragrare mellis incipit suavitatem. *transl.*: HEGES. 4, 4, 1 multorum -u (*cf.* IOSEPH. bell. Iud. 4, ⟨84⟩ παρεισεφθαρμένον ... τάγματος), qui latrocinio vitam exercerent suam, etiam mitiorum studia ... corrumpebantur. *i. q. consuetudo* (*cf.* coalesco *p. 1382, 50 sqq.*): ARNOB. nat. 4, 33 quod penitus oportebat ex humani generis -u (incolatu *coni. Weyman*) tolli (*sc. eloquentia*).

coalo, -uī, -itus, -ere *a* co- *et* alere. **1** *i. q. facere ut aliquid coalescat, concrescat*: CHAR. gramm. I 50, 24 *analogia* a disparibus paria -uit (*cf. p. 1382, 75 sqq.*). HIER. adv. Iovin. 1, 36 p. 294 receptacula vulvae ad suscipiendos et -endos fetus condita (*cf. p. 1381, 84. 1382, 12*). *huc cf.* GLOSS. *sub* coalesco *p. 1381, 36—40 allatas.* **2** GLOSS. -itus enutritus. IV 319, 33 simul nutritus. V 446, 33 -it simul nutrit.

coaltercor, -ārī *a* co- *et* altercari. *i. q. inter se altercari, rixari*: BOETH. elench. soph. 1, 3 qui in orationibus decertant et -antur.

coalumna, -ae *f. a* co- *et* alumna. *ea quae una (cum altero) alitur*: CAES. Ps. Aug. serm. 294, 6 qui contra -am et amicam suam ebrietatem loquentibus irascuntur. *Elsperger.*

coamātor, -ōris *m. a* co- *et* amator, amare. *i. q. eiusdem hominis vel rei amator* (*cf.* GLOSS. II 591, 41 rivalis: eiusdem puellae -r): AVG. in psalm. 33 serm. 2, 6 quomodo illum amat? ut non invideat -i suo. PS. RVFIN. in psalm. 72, 28 facias tecum -es eius.

coambulo, -āre *a* co- *et* ambulare. *i. q. ambulantis socium esse, cf.* GLOSS. V 495, 13 comiter: -em: VVLG. sap. 19, 20 flammae ... animalium non vexaverunt carnes -antium (ἐμπεριπατούντων). MAR. MERC. Cyr. incarn. 34 quem admodum enim nemo sibi convenire dicatur neque concenare aut coadorare aut -are ... duarum enim personarum significationem inducit praepositio verbo praeposita. CLAVD. MAM. anim. p. 29, 8 *sq.* numquid si quispiam dicat: ambulat ille et ille -at ... nonne ... -antem ambulare significat?

coāmēns, -ntis *a* co- *et* amens. *i. q. pariter amens, dementiae socius*: LVCIF. non parc. 22 p. 256, 22 ad -em (*sic V ut Poncius coni.*, conamentum *v*) tuum vincendum Antiochum suos illicere dignata filios dicens *septem filiorum Maccabaeorum mater* (23 p. 259, 25). 26 p. 265, 4 recitavimus, quomodo -s (quoamens *cod.*) tuus Scarioth Iudas tradiderit dominum.

coangustātio, -ōnis *f. a* coangustare. *fere i. q. coartatio*: HIER. hom. Orig. in Ezech. 9 p. 959 principium malorum omnium est multitudo, principium autem bonorum -o et a turbis in singularitatem redactio. RVFIN. Adamant. 4, 5 attractionem aliquam et -em sui fecerit deus.

co(a)ngustia, -ae *f. a* co- *et* angustia; *cf.* co(a)ngustus. *ubique legitur forma contracta* congustia. *i. q. angustia*: SORAN. p. 8, 8 ubi vero *collum cervix orificium matricis* post -as in rotunditate dilatare incipiunt. p. 32, 21 per -as (angustias *b*) gutturis. p. 82, 1 -ae (angustiae *b*) spatium. IORD. Get. 167 per traiectum -arum (*sic codd. praeter A*; congustarum *O*). LEX Visig. 8, 3, 9 tit. si loca fructifera vel pascuosa nimia -a coartentur.

coangustio, -āre *v.* coangusto *l. 24.*

^×^**coangusto,** -āvī, -ātum, -āre *a* co- *et* angustare. GLOSS. III 79, 40 στενοχωρῶ· congusto; *adde* HIER. in Ezech. 9, 29 p. 342 Aegyptus ... hebraice appellatur Mesraim et in linguam nostram vertitur ἐκθλίβουσα -ans videlicet et tribulans eos, qui sibi subditi sunt. *formae*: coangustio: ITALA II Cor. 4, 8 (cod. g). VVLG. Luc. 19, 43 *DE* GLOSS. V 289, 27. conangusto: VARRO rust. 3, 16, 15 VVLG. Luc. 19, 43 *R* (quoangusto *T*, quoh- *C*). *at cf.* PAVL. FEST. p. 65 comauditum coauditum, sicut co⟨m⟩angustatum (*sic Thewr.*, conang- *edd.*, coang- *codd.*) dicitur. cōngusto (*cf.* congustus): VLP. dig. 43, 12, 1, 15 (*F*¹) ORIBAS. syn. 9, 40 GLOSS. III 79, 40 *v. l. 21.* *legitur inde a* CIC. *et* VARRONE.

1 *proprie de loco i. q. coartare*: VARRO rust. 3, 16, 15 *alvos* faciunt ... ita ... ut eas -ent (*cf.* SERV. georg. 4, 40 ad officia -andarum cavernarum). BELL. Hisp. 5, 5 fluminis ripas appropinquantes -ati praecipitabantur. 23, 7 munitione praesidii ... -bantur. VLP. dig. 19, 2, 19, 5 si ... aedium aditum -verit dominus. 43, 12, 1, 15 sive derivetur aqua ... vel contra sic -etur. VVLG. Is. 28, 20 -atum est enim stratum, ita ut alter decidat. *apud medicos*: CELS. 7, 27 quo facilius claudatur ea (*fistula*) vel certe -etur. VINDIC. epist. ad Valent. 5 pinnae iecoris porriguntur, quibus -atum et coartatum fel exprimitur. 9 recurrens rursus ad fontem cerebri ibique -atus. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 12 p. 363^A unde -atis visceribus accenditur tristitia. ORIBAS. syn. 9, 40 tussis movetur et -antur praecordia. GLOSS. V 289, 27 pulmones -ati. *nota de lacuna i. q. concludi, contegi sim.*: GREG. M. moral. 26, 65 nequaquam os suum puteus (*cf. psalm. 68, 16*) -vit. **2** *latiore sensu i. q. circumdare, circumvallare*: ITALA Luc. 19, 43 (cod. δ *et* VVLG.) circumdabunt te inimici tui vallo, et circumdabunt te, et -bunt (συνέξουσιν) te undique. Is. 29, 2 (Hier. in Is. 29, 1 *sqq.* p. 387) -bo (ἐκθλίψω, VVLG. circumvallabo) ... Ariel. PS. AVR. VICT. epit. 42, 6 apud Lugdunum -atus *Magnentius*. HIER. in Is. 23, 15 *sqq.* p. 326 septuaginta ... annis Tyrus quondam -ata dimittitur. GREG. M. dial. 2, 21 magna ... omnes alimentorum indigentia -bat. moral. 10, 14 deus mari latior, quia rerum temporalium fluctus sic regens possidet, ut hos sub omnimoda potentiae suae praesentia -ando circumdet. **3** *in imagine et translate i. q. circumscribere, terminare, apud eccl. plerumque i. q. coartando tribulare* (*cf. supra l. 23*), *cogere, cohibere*: **a** *aliquid*: CIC. leg. 3, 32 haec lex dilatata in ordinem cunctum -ari etiam potest. POMPON. dig. 50, 16, 120 id interpretatione -atum est. ITALA Sirach 29, 3 (Ambr. Tob. 20, 78) -a (στερέωσον, VVLG. confirma) verbum (AMBR. Tob. 20, 78 Susanna ... verbum -vit ad dominum *eqs.*). **b** *aliquem*: TERT. adv. Marc. 5, 7 p. 594, 22 pusillum deum affirmas ..., quem in aliquo -at tempus creatoris (*at cf.* SALON. in eccles. p. 998^C *divina essentia* non tempore -atur. *v. etiam supra l. 52*). ITALA II Cor. 4, 8 (Tert. scorp. 13) qui in omnibus tribulemur, sed non -emur (cod. g *v. supra l. 24*. ITALA Hil. in psalm. 118 vau 9 in omnibus tribulati, sed non -ati. στενοχωρούμενοι, VVLG. in omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur). in Ioel 3 p. 209 dei populum -ant et tribulant et persequuntur. VVLG. II par. 33, 12 qui postquam -atus est, oravit. RVFIN. Orig. in num. 6, 3 contristatus et, ut ita dicam, -atus fugatur de nobis spiritus sanctus. Clement. 1, 4 -atus ... inventione rerum. FAVST. REI. epist. 6 p. 196, 4 *benigna dei sollertia* nos -at salubriter, vos dilatat. OP. imperf. in Matth. 18 p. 735. GREG. M. moral. 10, 13 humana mens cum ad incircumscriptum lumen inhiat eo ipso se, quo est creatura, -at. **c** *sine obiecto*: HIER. nom. hebr. p. 2, 29 Aegyptus tribulatio -ans (*cf.* in Ezech. 9, 29 p. 342). p. 14, 26 Sorihel -ans deus. p. 18, 5 Elisar ... sive pater meus -ans.

syn.: coartare, contrahere (DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 12 p. 363^A); terminare (SALON. in eccles. p. 998^C), tribulare. *oppos.*: dilatare, laxare. *deriv.*: coangustatio.

co(a)ngustus, -a, -um *cf. c.* angustus *et c.* coangustare. *praeter* CASSIOD. in psalm. 118, 45 *codd. optimi ubique formam contractam* cōngustus *tradunt; cf. formam trisyllabam* congusto *in versu p. 1385, 1 et Heraeus, Archiv 15 (1908) 575 sq.* *i. q. angustus*: COMM. instr. 1, 37, 16 concludor aggere -us aratri. ANTH. 178, 3 nam

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nova -o (*sic A*, in angusto α, congesto *L. Mueller*) erexit balnea campo. SORAN. p. 9, 2 *sinus muliebris* intus est spatiosissimus, foris vero -us. p. 17, 11 orificium *matricis* -um. EXPOS. mundi 7 -a loca (ang- *rec. alt.*). CASSIOD. in psalm. 118, 45 contra peccatorum corda in bonitate -a sunt. deum mens -a i. e. polluta non recipit. VEN. FORT. carm. 1, 11, 21 nec -a ($M^1 RV$, ne cong. C^1, nec angusta *codd. plur.*) prius subtraxit fana sacerdos.

coanhēlo, -āre *a* co- *et* anhelare. *idem q. anhelare*: PAVL. NOL. epist. 13, 2 p. 85, 28 quaeso merear, ut tu quoque me interioribus videns oculis tamquam astantem commissus et coram loquentem et -antem anxietudini tuae de necessitate communi . . . in hoc sermone suscipias pariter atque conspicias.

⁎**coapostata,** -ae *m. a* co- *et* apostata. *is qui simul* (*cum altero*) *apostata est*: LVCIF. Athan. 1, 16 p. 95, 1 percurramus . . . quae facta inter Heliam domini prophetam et Achab tuum -am, et invenies te esse hodie Achab. non parc. 9 p. 227, 29 Ezechiel propheta apud Iudaeos -as tuos contumax. *et 6 al. locis.*

⁎**coapostolus,** -ī *m.* [*a* co- *et* apostolus, *cf.* συναπόστολος *Th.*]. *is qui una* (*cum aliis*) *apostolus est.* IREN. 3, 12, 5 cum . . . reversi essent ad reliquos -os et discipulos domini. LVCIF. non parc. 2 p. 211, 32 Abraham Isaac et Iacob et aliter Iohannes vel omnes -i eius. PRISCILL. can. 76 p. 141, 9 quia collegam habuerit Timotheum et Epaphroditum -um atque commilitonem. AMBROSIAST. in Gal. 1, 18 quasi unanimus -us. PS. RVFIN. in psalm. 47, 14 in unitate -orum suorum. AVG. in psalm. 130, 7 quia modo in ecclesia Pauli apostoli epistulae vigent magis quam -us eius. op. monach. 7, 8 *al.* serm. ed. Mai 95, 1 dicunt ei (*Thomae*) condiscipuli eius, -i utique, vidimus dominum. *passim apud eccl.*

coappello, -āre *a* co- *et* appellare. *i. q. simul appellare*: RVSTIC. c. aceph. p. 1213ᶜ si quis audet dicere illum assumptum hominem coadorari oportere deo verbo et conglorificari et -ari deum tamquam alterum cum altero. *Probst.*

coaptābilis, -e *a* coaptare. RVSTIC. c. aceph. p. 1225ᴰ in illo vestro quaternione nulla res communiter et aeque -is quaternario numero invenitur (*i. quae omnibus notionibus in quaternario collectis conveniat cf.* coaptare *sub II*).

coaptātio, -ōnis *f. a* coaptare. [*falso traditum*: CIC. Lael. 96 -o (*sic PC*, cooptatio *rell.*) enim collegiorum.] *i. q. effectus vel actus aliquid concinnum, aptum reddendi*: *in re musica*: HIL. in psalm. 65, 1 psalmus autem ex -e, quam harmoniam nuncupant, organi comparatur. BOETH. mus. 1, 6 p. 193, 5 ea probantur -i consentanea, quae sunt natura simplicia. *in imagine*: AVG. gen. ad litt. 10, 21 p. 325, 24 esse animam . . . aliquam corpoream qualitatem sive -em . . . quam Graeci ἁρμονίαν vocant. BOETH. mus. 1, 1 p. 186, 4 scientes quod tota nostrae animae corporisque compago musica -e coniuncta sit. 1, 2 p. 188, 29 quaedam -o et veluti gravium leviumque vocum quasi unam consonantiam efficiens temperatio (*agit de humana musica*). p. 189, 4. *corporis*: AVG. civ. 22, 24 p. 614 *numeris* -o, quae ἁρμονία graece dicitur, tamquam cuiusdam organi, . . . totius corporis constat. serm. ed. Mai 87, 3 describatur omnis -o corporis. *numerorum*: AVG. trin. 4, 2, 4 p. 889ᶜ dum simplum eius (*Christi*) congruit duplo nostro. haec enim congruentia . . . in omni compaginatione vel . . . -e creaturae valet plurimum (*bis*; *syn.* ἁρμονία). 4, 6, 10 p. 695ᴬ *in ratione simpli ad duplum* est -is maxima consonantia. *cf.* BOETH. mus. 1, 2 p. 188, 1 cum praesertim tanta sint stellarum cursus -e coniuncti, ut nihil aeque compaginatum . . . possit intellegi.

⁎**coapto,** -āvī, -ātum, -āre *a* co- *et* aptare. *i. q. ad coniungendum aptum reddere* (*cf.* CAPER gramm. VII 99, 7 ἁρμόζειν id est -are. *scribitur*: quae aptati: AMM. 24, 6, 8 (*cod. V*). coopt-: MART. CAP. 1, 94 (*fortasse recte B rell.*, coapt- β) AVELL. p. 528, 5. *errore scribae* (*cf. vol. IV p. 895, 10*): LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 86 coaptato *aes*, cōptato *corr. Lachmann. legitur inde ab* APVL. (*bis*) *et* ITALA; *frequentant*: HIL. HIER. AVG.; *non inveni apud* TERT. *et* CYPR.

I *praevalet vis* **coniungendi:** A *totum efficere*: 1 *rem corpoream, hominem, sim.*: APVL. met. 10, 35 dum magister meus lectulo probe -ando districtus inservit. HIL. trin. 4, 3 deo potente similitudinem sui ex nihilo -are. 7, 27 neque qui lux est *deus* ex obscuris -atur (*syn.* continetur, formabilis est). PS. AMBR. serm. 61, 4 quemadmodum organum corporis dissipatum in priorem statum nervorum rursus -verit . . . compago. HIER. in Tit. 1, 12 p. 707 favorum cellulas -are (*syn.* componere). CASSIOD. var. 3, 48, 4 munitio -anda *est*. GREG. TVR. glor. mart. 8 p. 493, 15. SERM. Caspari Anecd. p. 316, 8 *si* pictor . . . ex multarum pulchritudine personarum unam aliquam vellet -are et exprimere personam. 2 *rem incorpoream*: APVL. met. 9, 8 matrimonium forte -antes. HIL. trin. 8, 10 quae ingenio . . . perversae intellegentiae adversus veritatem -antur (*cf.* FAVSTIN. trin. 3, 5 p. 67ᶜ quaestiones . . . contra filii divinitatem -ant. AMBROSIAST. in Rom. 16, 17 compositis enim genealogiae verbis tractatus sibi -bant ad commendationem traditionis suae. ISID. vir. ill. 18 componens centonem . . . Vergilianis -atum versiculis. 36 scripsit librum unum pulcherrimo compositum carmine et eleganti epigrammate -atum). AVG. quant. anim. 22, 38 machinamentum configuratio quaedam corporis -at, . . ., confirmat exercitationis industria. CASSIAN. inst. 10, 21, 2 inertiae pannis . . . , quos abscidens de . . . corpore scripturarum . . . ignominiosum excusationis velamen suae -bit ignaviae. BOETH. mus. 1, 1 p. 180, 6 quod in nobis est iunctum convenienterque -atum. 1, 21 p. 213, 15 enarmonium . . . magis -atum est. *nota*: HIL. trin. 5, 3 in hunc se ordinem haeretici ingenii subtilitas -vit primum . . . dicens, deinde . . . confitens (*i. subtilitas vel subtilis collectio fit hoc ordine enuntiatorum*).

B *singulas res coniungere*: 1 *proprie*: a *generatim, res corporeas*: *res rei* (*corpori, sibi*): HIL. epist. ad fil. 6 *margarita* aut suspendenda collo aut digito -anda. AVG. civ. 16, 37 p. 183 haedinis sibi pelliculis -atis. 18, 13 p. 272. AVIAN. fab. apol. 10 capillos fronti suo. SERM. Corp. Vind. 21 p. 331, 19. BOETH. mus. 1, 20 p. 207, 10 his octavam . . . Lycaon adiunxit atque inter paramesen . . . et paraneten nervum medium -vit. p. 209, 1. THEOD. MOPS. in Ephes. 4, 16 p. 170, 7 *membrum* reliquo corpori. ISID. chron. II p. 436, 75 *Daedalus et alii* -atis sibi pinnis volaverunt. *corpus rei*: AMM. 24, 6, 8 ut lamminis -ati (quae aptati *cod. V*) corporum flexus splendore praestringerent obtutus (*sc.* corporum flexus *metonymice dictum pro corpore*). *res* (*inter se*): VVLG. exod. 36, 32 fecit et vectes . . . ad alterius lateris -andas tabulas (*syn.* continendas. HIST. Apoll. rec. B 25 iussit -ari [*sic T*, coagmentari *rell.*, compaginari rec. A] tabulas. *cf.* AVG. epist. 164, 16 ligna quae in arcae fabricam -ata sunt). AVG. civ. 22, 24 p. 614 mensurarum, quibus inter se cuncta conexa sunt et -ata *membra*. AVELL. p. 757, 4 conecterentur et -rentur in sese *anuli*. *cf.* AVG. conf. 12, 29, 40 neque enim priore tempore sonos edimus informes sine cantu et eos posteriore tempore in formam cantici -amus et fingimus. *in imagine*: VINCENT. LER. 22 o Timothee . . . divini dogmatis gemmas . . . fideliter -a. b *speciatim de carnificatione Christi sim.*: ZENO 2, 9, 1 in hominem -atus in tegumento carnis includitur deus. PS. AMBR. serm. Sess. 3, 3 sui corporis formam in forma nostri corporis -vit. AVG. gen. ad litt. 10, 5 p. 301, 24 mundus non ita deo -atur ad unitatem personae sicut caro illa Verbo eius unigenito filio (c. Arrian. 9, 7 p. 690 Christum . . . carnem . . . *et* animam . . . humanam Verbo unigenito -asse. epist. 137, 8 p. 107, 6. 137, 12 p. 113, 5 *ut* dignaretur *Christus* . . . cum illo (*homine*) uniri . . . ut ei sic -retur homo totus quemadmodum animae corpus. 190, 25. LEO M. serm. 25, 2 formam sibi servi). AVG. gen. ad litt. 10, 14 p. 313, 5 *animae* cum membris terrenis . . . -antur. LEO M. serm. 24, 2. 25, 4 *v. p. 1387, 40.* 2 *translate* (*interdum fortasse potius in imagine*): a *reflexive vel passive vi mediali*: ITALA I Petr. 3, 7 (cod. q) viri . . . -antes se (*sc. mulieribus*; συνοικοῦντες, VVLG. cohabitantes). RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 71ᶜ amor qui deo . . . -atur. AVG. virg. 48, 48 castitas virginalis, qua ecclesia uni viro . . . -atur. in psalm. 34 serm. 2, 2 p. 334ᴮ non -amini corpori meo, non haeretis regulis meis. PROSP. in psalm. 131, 2 *sqq.* qui ecclesiae -atur, qui corpori Christi unitur. *huc fortasse pertinet*: MART. CAP. 1, 6 *Sophiam ut virginem* non placuit -ari (*fere i. q. nubere*). AVG. civ. 6, 4 p. 250 noxias opiniones, quibus anima . . . veritati -ari atque inhaerere non possit. 12, 8 p. 523. 19, 16 p. 383 paci unde dissiluerat -etur *correptus*. b *active vel passive*: α *verba sim.*: *alicui rei*: HIER. in Is. 8, 5—8 p. 119 'Emmanuel' a LXX sequenti capitulo -etur. in Ioel 2 p. 202 quomodo quae sequuntur his . . . -anda sint. in Agg. 2, 11 p. 762 quasi similitudo problematis -atur quaestioni superiori. adv. Iov. 1, 11 p. 254 *al.* VIGIL. THAPS. c. Eutych. 5, 22 eorum sententias Leonis sensibus -emus. *aliqua re*: AVG. epist. 130, 23 puto eum non invenire in oratione dominica, quo possit haec vota (*rerum saecularium*) -are. *verba* (*inter se*): MART. CAP. 5, 506 cum hoc (*i. quae dicenda sunt*) ex causae utilitate non ex temporis serie -amus (*syn.* digerimus). β *alias res et homines*: *aliquem* (*aliquid*) *alicui* (*rei*): AVG. serm. 263, 3 nos sibimet tamquam sua membra -vit (LEO M. serm. 30, 3). MART. CAP. 2, 141 omnia, quae adhuc mortalis adversus vim superam in praesidium -arat, expelleret. *cf.* MART. CAP. 1, 94 ut mortales . . . in deorum numerum -entur (β, coopt- *rell.*). *diversas res hominesve*: CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 173 Iesus haec ambo . . . -vit. BOETH. mus. 1, 1 p. 179, 18 delectetur *auris* . . . si dulces -atique modi sint (*opp.* dissipati atque incohaerentes). AVELL. p. 528, 5 (*a. 516*) in pace . . . cunctae . . . ecclesiae -atae (coopt- *cod.*). NOVELL. Iust. 18, 4 pr. utrumque (*masculum et feminam*) -vit (συνήρμοσεν) deus ad generationis opus. *cf.* PS. PROSP. vocat. gent. 2, 14 p. 699ᶜ *gratia Christi* omnem hanc dispersionem in illius (*ecclesiae*) aedificationis erat -ura compagem. *nota c. acc. c. inf.*: NOVELL. Iust. 25, 2, 2 subiectos autem *praetor* -et secundum eas *leges* conversari. γ *deo* (*homini*) *qualitates sim.*, *fere i. q. imputare*: HIL. syn. 50 *ne* quae propria dei filio sunt, stultissima . . . perversitate deo . . . -ret. HIER. epist. 21, 1, 2 numquam personae iusti tam immanis invidia poterit -ari. AVG. civ. 17, 14 p. 236 CASSIAN. inst. 8, 4, 1 FVLG. RVSP. ad Tras. 3, 33. *cf.* HIER. adv. Pelag. 1, 15 p. 709 iustitiam . . . dei *virtutibus* -andam. OROS. hist. 7, 26 fortuitas . . . mutationes christianorum ultionibus -antem. *nota i. q. praebere*: CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 188 qui honor deo potius -bitur. CONC. Chalc. Leo M. epist. 98, 1 hanc tamquam propriam nobis prophetiam gratia -vit (ἐφήρμοσε). δ *fere i. q. referre*: AVG. epist. 164, 15 ad hanc igitur formae similitudinem cetera etiam de

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

incredulis -emus. GREG. TVR. Franc. 5, 43 p. 234, 15 quae (*sapientia, veritas sim.*) maxime ad dominici nominis mysterium -antur.

II *praevalet vis aliquid* **aptum,** *concinnum* **reddendi:** **A** *generatim*: **1** *de rebus*: **a** *corporeis*: HIL. psalm. instr. 24 suas claves claustris disparibus -are. AVG. in psalm. 44, 17 lignum curvum non adiungitur, non cohaeret, non -atur pavimento. ALC. AVIT. hom. 28 p. 150, 14 ferrum suppliciis -atum. *cf. in imagine, fere i. q. comparare (v. p. 1388, 15 sqq.)*: AVG. in psalm. 142, 6 producis tu de thesauro tuo regulam, -as me ad eam et pravus invenior. **b** *de rebus incorporeis*: *aliquid alicui (rei)*: HIL. psalm. instr. 19 his ... musicae artis generibus competentes singulis ... psalmis superscriptiones sunt -atae. 21 musicae artis quadrifaria diversitas psalmorum est diversitati -ata. in psalm. 2, 6. FVLG. myth. 3, 10 p. 78, 14 in geometricis ... numeros formulis -are. p. 79, 8. HIER. tract. in psalm. I p. 161, 3 breves sententiolas ... singulis ... versibus. in Is. lib. 5 praef. p. 169/70. in Gal. 1, 6 p. 382 congrue ... 'translationis' verbum Galatis -atum est; Galatia enim translationem ... sonat. Didym. spir. 38 p. 144 nullum verbum potest ei (*trinitati*) proprie -ari. *al.* AVG. quaest. hept. 1, 39 p. 22, 26 humanae infirmitati congruit, cui deus -at locutionem suam (*cf.* FVLG. RVSP. ad Tras. 2, 10 p. 256^C). lib. arb. 2, 11, 32 *nulla* visibilis similitudo invisibili rei ad omnem convenientiam potest -ari. 2, 16, 42 *numeris* opera. FACVND. defens. 1, 1 p. 529^C. *cf. aliquid* ad *aliquid*: HIL. syn. 27 ad intellegentiae eorum sensum expositionis nostrae sermonem -vimus. AVG. mus. 6, 14, 47 nec omnia (*i. omnes pedes*) quamvis ad eundem plausum -entur, adhibenda *in versu*. iuxta: FAVST. REI. epist. 3 p. 172, 11 sacerdos ... Hebraeum Hebraeo ... Romanum Romano instructurus alloquio secundum singulorum intellectum verba conformet et iuxta uniuscuiusque sensum oris sui -et alloquium. *diversas res (inter se)*: HIL. in psalm. 118 mem 13 corpora nostra in -atos et concinentes modos temperare, ut non vitia diligamus ... ut unicuique nos generi (*sc. morum?*) decenter ... -emus. ORIG. in Matth. 15, 14 quaecunque fuerunt inconsonantia, ..., -are (*ἰάσασθαι*) potuimus. *totum*: SCHOL. Pers. 1, 65 *marmorarii* quotiens volunt bene -atam iuncturam marmoris approbare, ungue experiuntur. **2** *de homine, se, mores sim. (etiam passive mediali vi), interdum fere i. q. similem reddere*: *alicui (rei)*: HIL. in psalm. 118 mem 13 *v. supra l. 30.* AVG. civ. 9, 17 p. 392 *Christus* nobis infimis ex corporis mortalitate -atus (*cf.* in psalm. 70 serm. 1, 19 p. 889^D se mihi ... -vit. p. 890^D. LEO M. serm. 24, 2 servili formae ipse se. 25, 4. VEREC. in cant. 5, 3 semet ipsum morti ... -are). AVG. civ. 19, 13 p. 377 *miseri* rebus, in quibus sunt, quantacunque congruentia -antur. epist. 95, 2 vitae immortali quodammodo -emur. *ibid.* vitae caelestis similitudini -atur. 98, 10 *homo adultus sacramentum baptismi* intelleget eiusque veritati consona etiam voluntate -bitur. CASSIAN. inst. 7, 16 non suam vitam vel intellectum scripturarum sensui -antes. ALC. AVIT. c. Eutych. 1 p. 18, 28 cum diversis hominum generibus se -ans omnibus omnia se factum referret *Paulus*. HESYCH. in lev. 1, 5—9 p. 799^A omnem nostrum hominem scripturis spiritalibus ... -emus. *saepius*. *aliqua re*: PRVD. psych. 557 *Parsimoniae* se specie mendax Bellona -at. ad: AVG. retract. 1, 13, 1 ad eundem cultum dei ... sit homo quadam vita sua (*var. lect.* suavitate) -andus. *nota active*: AVG. conf. 10, 1, 1 virtus animae meae, ... eam ... -a tibi.

B *speciatim*: **1** *dicta sim. ad probandum aliquid idonea facere atque afferre (sed vis idonea faciendi non ubique apparet)*: IREN. 1, 18, 1 quaecunque *prophetica* transformantes -ant (*μεταφράζουσι*) *haeretici*. HIL. myst. p. 3, 4 aliquam inanis similitudinis speciem -asse. *acced. alicui rei*: IREN. 2, 23, 2 anni infirmitatis descripti sunt, quos -ari dicunt figmento suo. HIL. trin. 1, 32 dictorum omnium pacificam intellegentiam singulis quibusque causarum generibus -antes. 5, 9 ne forte haeretica intelligentia 'operationem' sibi 'dei patris' -et (*cf.* AVG. c. Faust. 32, 17 p. 778, 14 quae *haeresis* non haec omnia verisimiliter sibi audeat -are?). HIER. in Eph. 2, 15 p. 582 quod autem ait '...' sic suae intelligentiae -bat, ut. epist. 21, 21, 1. AVG. grat. Christ. 2, 2 p. 126, 7 *al.* SALV. eccl. 3, 4 (*syn.* referri potest). *acced.* ad: HIL. trin. 1, 22 quod ... dominus de se professus est ... exemplis ad intellegentiae fidem -at *Christus*. 4, 14 ad fallendam ... audientium imperitiam quasdam ... *dei* enuntiationes subtractis eorum causis -antes. 5, 1. 12, 37 ad aeternitatis demonstrationem nequaquam temporalia -buntur. AVG. grat. Christ. 2, 2 p. 126, 17 ad hoc ista verba -are, ut dicant. in: HIER. in Eph. 1, 22 *sq.* p. 567 in hunc sensum et illud -atur. RVFIN. Orig. in Rom. 6, 12 p. 590 Vall. haec possunt et secundum aliam ... expositionem in hoc loco -ari. *nota construct.*: IREN. 1, 19, 1 Esaiam invisibilis Bythi ignorantiam dixisse -ant (*μεθαρμόζουσι*). **2** *de interpretatione allegorica*: **a** *i. q. locum, formam referre ad rem vel hominem significatum*: *alicui (rei)*: ZENO 2, 14, 4 p. 438^A quibus ista significatio -atur. 2, 45 quis non haec ... mysteriis -ata cognoscat? HIER. in Is. 1, 5 p. 15 cui haec *verba* tempori -anda sint. 3, 1 p. 46 'valido' illud possumus -are: 'donec *eqs.*' 14, 1 p. 247 nota verborum proprietatem: ... Israeli ... electio -atur. 32, 1 p. 429 quae sequuntur ... possunt haereticis -ari. in Matth. praef. p. 3/4 *al.* RVFIN. symb. 35 media ... personae *Christi*. Orig. in lev. 7, 1 p. 447^B possumus veteris instrumenti formas novi testamenti gestis ... -are? AVG. civ. 17, 12 p. 232 inimicis ... Christi ... incongrue vox ista -atur. epist. 140, 21 in verbis quae tanto salvatori in prophetiae praedicatione -antur. 140, 32. 59 *al.* MAR. MERC. subnot. 9, 14. GILD. Brit. 97 chron. III p. 79, 22 competenter istius aevi sacerdotibus ... -bitur *hic locus Pauli*. FAVST. REI. epist. 6 p. 198, 18 ALC. AVIT. epist. 2 p. 54, 55. VEREC. in cant. 3, 3 ecclesiis quoque poterit -ari. 4, 5 intellectualiter daemonibus. 4, 14 martyribus tauri ... -antur. 5, 4 non inutiliter martyribus. *al.* AVELL. p. 756, 16 ut unus lapis uni tribui -retur et ad singularum nomina decernantur singuli lapides. p. 763, 27 ut unicuique tribui memoratos lapides veraciter -are possimus. p. 764, 30. GREG. M. moral. 18, 25 unicuique quid digne congruat. ad: HIER. in eccles. 12 p. 488 solem et lunam ... ad oculos, aures ... -ant. *absolute*: VEREC. in cant. 2, 14 tropologice ... potest aliter -ari, ut boves ... intellegas animas sanctas. 4, 12 melius moraliter -atur. **b** *e contrario hominem vel rem significatam referre ad formam; interdum fere i. q. comparare*: *aliquem (aliquid) alicui rei*: AMBROSIAST. in I Cor. 15, 41 sequentibus vero stellis ... peccatores homines -andi sunt (*syn.* comparantur). AVG. epist. 108, 7 retia, quibus congregationis -at unitatem. ALC. AVIT. hom. 2 p. 105, 13 apostolus somno Adae dominicam mortem -ans. EPIPHAN. Avell. p. 764, 7 tribuum statum in singulis locis ... non posse naturaliter ... appellationi horum lapidum -ari. p. 765, 26 berylli lapidi quae in ipsum Ioseph explentur -ari. p. 767, 7. 768, 1. *inde palam i. q. comparare*: VEREC. in cant. 2, 2 quibus *imbribus* -atus euangelicus sermo (*syn.* comparatur). 6, 9. *absolute*: VEREC. in cant. 2, 37 sed et hoc (*i. haec interpretatio*) poterit -ari, ut ... cognoscas. *nota*: AVG. quaest. hept. 7, 49 p. 499, 13 ex utroque igitur prophetia -ata est (*i. apta subest*), et ex eo quod ... cogitavit, et ex eo quod nolenti contigit. **c** *interpretationem -are dicto, formae*: HIER. in Agg. 1, 1 p. 740 quibus *dictis* potest de omni scriptura lector diligens -are intelligentiam spiritalem. AVG. epist. 147, 34 hunc intellectum -are etiam sacramento crucis (*cf.* Ps. PRIMAS. in Eph. p. 616^A). PRIMAS. in apoc. p. 918^B interpretationem nominum intendentes meliorem his -are ... intellectum. *nota*: HIL. trin. 5, 16 quid (*i. quam interpretationem*) praeter significationem personae in 'domino ac domino' -bis?

synon. et iuxta pos.: *ad I*: continere, componere, exprimere, iungere, adiungere, coagmentare, compaginare, conectere, fingere, unire; digerere (MART. CAP. 5, 506). *passive*: formabilem esse, haerere. *ad II*: conformare, referre, comparare. *passive*: adiungi *atque* cohaerere, concinere. *oppos.*: *ad I*: dissilire. *passive*: dissipati et incohaerentes (BOETH. mus. 1, 1 p. 179, 18).

deriv.: coaptabilis, coaptatio. *Elsperger.*

coarctātio, coarcto *v.* coart-.

coarcuātio: concameratio, id est coniunctio arcuum GLOSS. *saep.* (IV 498, 13 coarg-. V 180, 14 coarcutiatio). *a* co- *et* arcuare, arcuatio. *Mbr.*

coāreo *v.* coalesco *p. 1381, 50.*

***coarguo,** -uī, -ūtum, -ere *a* co- *et* arguere. *scribitur* comarguo *l. 62.* AGROEC. gramm. VII 119, 9 -ere est coercere et compescere (ISID. diff. 1, 19 DIFF. ed. Beck p. 39, 100), arguere ostendere et patefacere. GLOSS. *ἀπελέγχω, ἐξελέγχω, συνελέγχω.* -it: valde accusat; -ere: compescere. *adde*: HIER. in Soph. 2 p. 712 *εὐθύνων* enim -ens dicitur atque convincens. *legitur inde a* RHET. Her. *et* CIC.

I *generatim*: *i. q. ostendere, patefacere, manifestare sim.*: *aliquid*: RHET. Her. 2, 5, 8 argumentum est, per quod res -itur certioribus argumentis et magis firma suspicione (*cf.* CIC. part. 107). CIC. inv. 2, 137 aliis quoque constitutionibus factum -etur testamentum. Font. 21 'at hoc Galli negant'. at ratio rerum et vis argumentorum -it. Mur. 9 fuga laboris desidiam ..., amicorum neglectio improbitatem -it. Flacc. 20 satisne vobis -ere his auctoribus dissolutam Graecorum consuetudinem licentiamque impudentem videmur? epist. 3, 8, 7 non nostram ... perfidiam comarguit (*sic M, -it GR*), sed iudicat suam (SVLP. SEV. epist. 1, 5). Ov. met. 11, 193 *lucus* verba refert dominique *Midae* -it aures. GRATT. 84 ne ... ipso mendosa -at usu *linea*. SEN. suas. 1, 5 ipsa suasoria insolentiam eius (*Alexandri*) -it. SEN. dial. 5, 3, 2 foeditatem eius (*irae*) ac feritatem -ere et ante oculos ponere. 9, 12, 5 proritat illos (*insanos*) alicuius rei species, cuius vanitatem capta mens non -it. epist. 120, 22 maxima -itur animus imprudens. PLIN. nat. 10, 59 *lapillus* decidens indiligentiam *gruis* -at (*cf.* SOL. 10, 16 somnum). 12, 119 *balsamum* adulteratur Petraeo hyperico, quod -itur magnitudine. 17, 94 imperitiam (LACT. ira 2, 4. HIER. epist. 57, 5 dum alienam imperitiam volunt -ere, suam produnt). AVG. civ. 6, 10 illa quae in ipso Capitolio fieri solere commemorat et intrepide omnino -it.

II *speciatim*: **A** *i. q. culpam (alicuius), crimen sim. manifestare, inde i. q. accusare, crimini dare, exprobrare, accusando convincere (syn.* queri, insimulare, *opp.* defendere): **1** *aliquid*: CIC. S. Rosc. 83 intelleges ... certum crimen quam multis suspicionibus -atur (*cf.* leg. agr. 1, 18 atque haec a me suspicionibus et coniectura -untur). Verr. 4, 217 iniuriam queror, improbitatem -o (*at cf. l. 60*). Vatin. 41 non -o inconstantiam orationis ac testimonii. Att. 9, 6, 2 quiescamus, ne nostram culpam -amus. NEP. Epam. 6, 4 Lacedaemoniorum tyrannidem -it. LIV. 2, 4, 6 occasionem, ut litterae legatis darentur, quae deprehensae rem -ere possent, expectabat.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

31, 25, 9 id ...-ere Cycliadas. SEN. contr. 7, 7 (22), 4 voce proditionem -it, silentio proditorem. VAL. MAX. 7, 8, 4 ad -endam iniquitatem. HIL. in Matth. 24, 8 voce publica furta, caedes, adulteria, sacrilegia eius -bant. 2 *aliquem*: a *absolute*: CIC. Verr. 6, 74 cum tot testibus -are, potes de damnatione dubitare? Sull. 17 *Catilinam* multorum litterae ac nuntii -erunt, Sullam interea nemo insimulavit, nemo nominavit. Mil. 36 reliquum est, ut iam illum natura ipsius consuetudoque defendat, hunc autem haec eadem -ant. Phil. 2, 28 quem ad modum me -erit homo acutus recordamini. LIV. 26, 27, 9. 39, 12, 8 non eandem dicere, si -atur ab alio. SEN. contr. 7, 1 (16), 24 parricida est, quem non testis protrahit, non iudex -it? 7, 3 (18), 6. SEN. dial. 5, 13, 3 *Socrates* deprendebatur ... a familiaribus et -batur. epist. 28, 10 quantum potes, te ipse -e. 97, 16 -it illos (*latentes*) conscientia et ipsos sibi ostendit. QVINT. decl. 323 p. 272, 6. APVL. met. 2, 29 uxor ... mente sacrilega -enti marito resistens. SOL. 4, 7 *fontes* -endis valent furibus. AVSON. 313, 4 clam -es propinquum, propalam laudaveris. b *aliqua re*: CIC. Verr. 5, 104 criminibus enim -itur aut suspicionibus in iudicium vocatur. Cluent. 41 ne lituris -i posset. SALL. Catil. 47, 2 Lentulum dissimulantem -unt *Galli* praeter litteras sermonibus, quos ille habere solitus erat. NEP. Paus. 3, 7 nullum erat apertum crimen, quo -i (argui *C*) posset. c *alicuius rei*: CIC. Verr. 6, 153 meum enim crimen avaritiae te nimiae -it. Sull. 44 ante quam me commutati iudicii -eris. PLIN. nat. 11, 187 extat oratio Vitelli, qua Cn. Pisonem eius sceleris (*veneficii*) -it. TAC. ann. 13, 20 si facinoris -retur. AVR. VICT. Caes. 9, 3 comiter ... stultitiae -ens, qui ignorarent. *huc adde*: TRACT. c. Arrian. p. 15, 29 indisciplinatae ac temerariae curiositatis causa -endi sunt. d *sequitur enuntiatum*: HIL. in Matth. 11, 8 in medio synagogae ... populum -ant *prophetae*, quod *eqs*. HIL. in Matth. 31, 9 Petrum -it, cur secum una saltem hora non vigilet. (*acc. c.*) *inf.*: CIC. Font. 2 eodem modo Hirtuleium dissolvisse publicae tabulae -unt. ac. 2, 35 non ... urguent, ut -ant neminem ulla de re posse contendere. fin. 2, 59 scisse ... te quis -ere possit? BELL. Alex. 68, 1 cumque defectionem (*Clark*, defensionem *codd.*) eius nullam posse excusationem [eius] imprudentiae recipere -isset. HIL. in Matth. 12, 3 Pharisaei ... illicita agere discipulos -unt.

B *i. q. manifestare errorem (alicuius) sim., inde i. q. redarguere, rem falsam probare*: 1 *aliquid*: CIC. ac. 1, 33 errorem ... eorum, qui ita putarunt, -it (*cf.* SEN. dial. 3, 18, 2 -i non vult *error*. epist. 53, 8 LACT. inst. 3, 3, 15 *al.*). LIV. 34, 6, 4 nullam *legem* abrogari debere fateor, nisi quam (*om. B*) aut usus -it aut status aliquis rei publicae inutilem fecit. SEN. contr. 2, 1, 33 colores probabant, qui non possunt -i non ut somnia, sed ut non essent aliquo nomine offensui. 4 praef. 3 praetermissa ostendebat, tacta (*corr. Müller*, tacita *codd.*) leviter implebat, vitiosa -bat (*cf.* QVINT. inst. 2, 6, 3 vitia aperte -enda sunt). 7, 4 (19), 3 res est ineptior quam ut -enda sit. SEN. dial. 7, 3, 2 enumerare illas *opiniones* longum est et -ere. nat. 4, 2, 24 testimonium ... testium turba -itur (*cf.* PAVL. dig. 34, 9, 5, 14 secundas tabulas vel codicillos). epist. 13, 8 non -imus illa, quae nos in metum adducunt nec excutimus. 45, 10 *vitam* -e, hanc ad verum ... redige. 89, 11 falsa sub specie veri latentia -ere. COLVM. 1, 1, 6 multa ... ab his (*scriptoribus Poenis*) falso prodita -unt nostri coloni. PLIN. nat. 11, 46 sententiam. 25, 25 ubi cavenda sunt aut -enda *magica portenta*. 30, 1 magicas vanitates ... -imus detegemusque (*cf.* 37, 169 Magorum insidias). 37, 41 mendacium. *al.* SVET. Dom. 15 temeritatem artis. LACT. inst. 1, 23, 6 ad -endas religiones falsas (*cf.* HIL. in Matth. 12, 18 fidei perversitatem). HIL. trin. 4, 7 haereticorum institutiones euangelicis ... testimoniis -endas. HIER. vir. ill. 15 *disputationem*. RVFIN. hist. 1, 9, 3 temporis ... ratio -it (ἀπελέγχει) falsitatem (*cf.* PAVL. MED. bened. 2, 2 in qua non virtus bellatoris poterat laudari, sed potius falsitas deceptoris -i). 2 *aliquem*: CIC. Flacc. 11 vinci, refelli, -i putat esse turpissimum (*cf.* LIV. 39, 28, 11 decem legatorum decretum calumniae impudentissimae praetendit; quo maxime et refelli et -i potest). SEN. nat. 1, 2, 10 cum illos historiae -ant. PLIN. nat. 2, 67 existimavere plerique falso; qui ut -antur *eqs.* 2, 247 in -endo eo (*Eratosthene*). 3, 2 nec culpabo aut -am quemquam (*sc. auctorum*). 11, 128 qui putant ... facile -untur cervarum natura (22, 55). 28, 114 reliqua ad veneficia pertinentia quae dicit, quamquam falsa existimantes, omittemus, praeterquam ubi irrisu -ent eum (*sic Mayh.*, -entium *codd.*). QVINT. inst. 2, 15, 26 sermones ad -endos, qui contra disputant, compositi.

deriv.: coargutio.

coargūtio, -ōnis *f.* *a* coarguere. *i. q. refutatio*: HIER. epist. 41, 4, 2 haec -e non indigent. *i. q. improbatio, crimen*: CONSENT. Aug. epist. 119, 6 non amara -o tua.

coarmius, -ī [*a* co- *et* arma. *Th.*]. *fere i. q. commilito*: CORP. X 7297 Delicatus -o merenti fecit (*an* coarmio *nom.? cf. Pollack, PW. IV 128*).

coarmo, -āvī, -ātus -āre *a* co- *et* armare. *idem q. armare, munire*: CASSIOD. hist. 5, 45 p. 1025[A] orationibus milites -vit. 7, 40 p. 1104[A] rabie -ati blasphemiae. 11, 11 p. 1194[B] contra Dioscorum iniuste -atus. *Probst.*

***coarriānus,** -ī *m.* *a* co- *et* Ar(r)ius, Arrianus *propr.* *i. q. sectae Arianorum particeps*: LVCIF. non conv. 4 p. 9, 18 quomodo tecum ac cum tuis -is potuit convenire christianis? Athan. 1, 4 p. 70, 23 per -os tuos deductus es. *al.* *Mbr.*

coartātio, -ōnis *f.* *a* coartare. *hic illic codd.* coarct- *trad.* *actio coartandi*: *corporalis*: BELL. Alex. 74, 4 Caesar irridebat inanem ostentationem et eo loco militum -em (*sic Brutus*, cohortationem *codd.*). LIV. 27, 46, 2 -o plurium in angusto tendentium facilior futura erat. HEGES. 3, 15, 1 si qui superiora petere temptaverant, repulsi caedebantur et quibus ulciscendi vis suppetere poterat, ipsa -o vindictam ademerat. AVG. serm. 137, 2 in aliqua constipatione et -e hominum. *mente facta*: VITR. 9, 8, 6 *praeclusionum* metae fiunt ... ita perfectae, ut ... eadem regula laxatio earum aut -o. FAVSTIN. trin. 7, 1 p. 76[D] temporis. *in imagine*: AMM. 29, 2, 11 nodosis -bus aequitate iactata. PS. RVFIN. in Ioel 2, 30/31 p. 1051[C] in eam se -em spiritus pervenisse.

coarticulo, -āre [*cf. c.* articulatus. *Th.*]. *idem q. articulare*: ARNOB. nat. 1, 52 in officium sermonis dandi ora -are mutorum.

coartifex, -icis *m.* *a* co- *et* artifex. PASS. coron. 1 dixit ad -es (*sic unus cod.*). GLOSS. II 587, 29 migida(?): -x cooperator.

***coarto,** -āvī, -ātum, -āre *a* co- *et* artare. GLOSS. δεσμῶ, συνέχω, συνσφίγγω. -at: στενοῖ. -or: constringor, coniungor. -ati: conclusi. *adde*: HIER. in Is. 23, 4, 5 ἐκθλίβουσα i. e. tribulans et -ans. *vox in codd. persaepe* coarct- *tradita legitur inde a* CIC., *frequentatur ab* ECCL.

I *de loco*: A *proprie corporaliter i. q. artius reddere, cogere, premere, coniungere, concludere*; *persaepe additur* in *c. acc.* (*imprimis* in angustum, in angustias, *ex. gr. v. l. 30. 59 al.*, *opp.* diffundere, dilatare, laxare, patescere): 1 *aliquem*: CIC. Att. 7, 10 Gnaeus noster ... adhuc in oppidis -atus et stupens. CAES. Gall. 7, 70, 3 *v. p. 1366, 70*. SEN. dial. 7, 4, 1 idem exercitus modo latius panditur, modo in angustum -atur (VICT. VIT. 2, 31). APVL. met. 9, 9 manicis etiam cunctos -ant. HEGES. 3, 26, 3. VVLG. exod. 14, 3 -ati sunt in terra, conclusit eos desertum. psalm. 34, 5 angelus domini -ans eos (ἐκθλίβων αὐτούς). Ioel 2, 8 unusquisque fratrem suum non -bit. AMM. 18, 8, 12 miles ante me ... in stipitis modum undique -atus. ANON. de mach. bell. 19 aciem. *supplendus est acc.*: HEGES. 2, 15, 7 prohibere a fronte (*sc. Romanos*), -are a lateribus. ITALA iud. 3, 23 (Aug. quaest. hept. 7, 22) exiit Aod foras ... et clausit ianuas domus superioris super eum et -vit (ἐσφήνωσε, VVLG. clausis ... ostiis cenaculi et offirmatis sera). *in imagine*: AMBR. Isaac 6, 51 aperi *soror* ipsam te mihi, noli -ari, sed dilatare et adimplebo te. 2 *aliquid*: LIV. 28, 5, 8 angustae fauces -ant iter (33, 6, 7 -ata itinera maceriis et quibusdam locis interclusa. FRONTIN. aq. 122 iter aquae. *cf.* PLIN. epist. 2, 17, 3 modo occurrentibus silvis via -atur, modo latissimis pratis diffunditur et patescit. AMBR. Noe 15, 55 -are processus ramorum. *at v. p. 1391, 52sqq.*). VITR. 9, 8, 11 cardinibus ... inter se -atis. PAVL. FEST. p. 39 coctum a cogendo dicitur, quia coquendo (cogendo *codd.*) -atur. CELS. 8, 10, 1 nec ultra astringi, quam ut ossa contineant *ferulae*: et cum spatio laxarentur, tertio quoque die paulum habenis suis -ari. COLVM. 2, 2, 9 ad solum -atas *fossas* imbricibus supinis similes (*cf.* 2, 18, 2 *faenum* utrinque siccatum -bimus in strigam. SOL. 12, 2 *v. infra l. 57*. VVLG. Iob 11, 10 si subverterit omnia vel in unum -verit). COLVM. 2, 2, 10 quam *crassitudinem* solum fossae possit anguste accommodatam -atamque capere. 3, 12, 2 conclausa et -ata semina. LVCAN. 10, 217 auctusque suos non ante -at *Nilus* (*cf.* SVET. Aug. 30 ad coercendas inundationes alveum laxavit ac repugnavit; completum olim ruderibus et aedificiorum prolationibus -atum. SOL. 12, 2 *mare* mox in quingentos passus -atur. AMM. 17, 13, 4 Parthiscus ... spatia longa et lata sensim praeterlabens et ea -ans prope exitum in angustias. VICT. VIT. 1, 1 *mare* aequor hoc magnum et spatiosum bissenis milibus angusto se limite -vit). PLIN. nat. 2, 64 deductas ab summa apside lineas -ari ad centrum necesse est. FRONTIN. aq. 36 rigor aeris difficilior ad flexum non temere potest laxari vel -ari (*cf.* ARNOB. nat. 1, 2 p. 4, 24 caelum -atur [*sic codd.*] in nubila, *v. p. 1369, 52*). 113. TAC. dial. 39 cum tot pariter ac tam nobiles forum -rent. PS. APVL. Ascl. 40 sic est enim rotunditas volubilis ratio, ut ita sibi -ata sint cuncta. IVST. 39, 5, 4 Syriae et Aegypti regna Romana vicinitate -ata. AVG. civ. 15, 16 ita se non in paucitate -atum, sed latius atque numerosius propinquitatibus crebris vinculum sociale diffunderet. OROS. hist. 1, 2, 70 angulus ... mari -atus. 1, 2, 84 mare ... -atae Africae limitem fecit. 1, 2, 94. CAEL. AVR. acut. 2, 37, 194 erit -anda *lecti concubatio* straminum velamento. *in imagine*: PAVL. MED. bened. 4, 2 ecclesia non uno mundi -ata est angulo. *corporis partes, sim.*: PAVL. FEST. p. 96 ventrem. VAL. MAX. 9, 12, 7 ore et faucibus suis -atis incluso spiritu poenam morte praecucurrit. *cf.* LACT. opif. 15, 4 levi ac non -ato spiritu (HIER. epist. 20, 5, 1 strictis dentibus spiritum -amus. AVG. gen. ad litt. 11, 15 p. 347, 18 *et al.*). CELS. 4, 1 ima ventriculi pars ... in summum intestinum -atur. PETRON. 98 araneis oleo madentibus vulnus ... -vit. APVL. flor. 17 p. 78 quid si pedes pedicis -entur? VINDIC. epist. ad Valent. 5 coangustatum et -atum fel *pinnis iecinoris*. *inde latiore sensu de oratione, sententia compressa vel terminis quibusdam circumscripta*: CIC. de orat. 1, 163 quae -vit et peranguste refersit in oratione sua, dilatet nobis atque explicet. SEN. epist. 94, 27 prosa oratione in sententiam -ata. PLIN. epist. 1,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

20, 8 quae . . . latius dixerit postea recisa ac repurgata in unum librum grandem quidem, unum tamen, -asse (*cf.* HIER. epist. 53, 8, 6 duodecim prophetae in unius voluminis angustias -ati. praef. Vulg. Esdr. quia et apud Hebraeos Esdrae Nehemiaeque sermones in unum volumen -antur. AVIAN. fab. prooem. 14). APVL. Socr. 2 p. 121 in duo versus ab Ennio -ati *XII asteres.* FIRM. math. 1, 5, 3 oportebat quidem nos . . . copiosa oratione pugnare . . . sed -vimus omne dicendi studium. HIL. psalm. instr. 17 ad compendium studiosae intellegentiae in brevem sermunculum virtutem superscriptionum omnium -amus. HIER. epist. 11, 1 longum sermonem brevi spatio -vi (FACVND. defens. 6, 3 p. 668[D] sermonem suum magis ad ea quae unitatis sunt -bat). RVFIN. Adamant. 3, 5 manifestiora proferam, ex quibus responsio eius in angustiora -etur. AVG. civ. 1, 16 disputatio inter pudorem atque rationem quibusdam -atur angustiis. 13, 24 liber iste claudendus est nec tanta ⟨ista *aliqui codd.*⟩ quaestio in sermonis angustias -anda (*cf.* in psalm. 118 serm. 1, 3 IVL. SEV. rhet. 1 p. 355, 4). civ. 22, 24 quae (*commemorata*) a me velut in quendam sunt aggerem -ata. IVL. VICT. rhet. 6, 2 p. 398, 10 illa prior *definitionis ratio* subtilius et limatius philosophicis disputationibus -atur (*opp.* dilatatur). *nota fere i. q. continere*: AVG. loc. hept. 3, 22 p. 575, 7 quae sequitur, rarius reperitur et latini sermonis -at inopiam. *i. q. amplecti, includere*: TER. MAVR. 167 i cum medio nomine sic erit locata vocalis ut illam ex latere utroque -et. *cf.* 1512. PS. CENS. frg. 14, 12 syllabam -at hexametro.

B *translate* (*de actione potius ad animum spectante; cf. p. 1390, 81 sqq.*): 1 *aliquid* (corpus *v. infra l. 51*): SEN. epist. 119, 10 quam difficile sit res suas ad naturalem modum -are. TERT. nat. 1, 6 quotiens comprimitur et -atur conscientia vestra. HIL. in psalm. 118 vau 9 per peccatorum . . . nostrorum conscientiam -atur nobis omnis animi amplitudo. trin. 4, 21 -atur ad veri confessionem universus error. *al.* AVG. civ. 5, 9 in has angustias -at animum religiosum. MART. CAP. 2, 202 tota mentis acie -ata diu silentio deprecatur. MVTIAN. Chrysost. hom. 20, 2 ex terribilioribus -at animas audientium. 2 *aliquem*: ARNOB. nat. 6, 18 *deos* alieni ad corporis similitudinem -ari. HIL. trin. 2, 2 in vitium vitio -amur alieno. 8, 27 te, haeretice, furentem et spiritu doctrinae mortiferae circumactum tenet et -at apostolus. COD. Theod. 11, 7, 5 (*a. 345*) ad universi debiti solutionem . . . -etur. FAVSTIN. trin. 1, 14 p. 48[D] constrictus et -atus testimonio. AMBR. virginit. 3, 13 ad nuptias -buntur iniuriis. HIER. hom. Orig. in Ezech. 9 p. 960 qui unum spiritum habent, in unionem -antur. *al.* RVFIN. Orig. in exod. 1, 4 -or ex duobus *eqs.* AVG. civ. 21, 6 de isto . . . fano Veneris . . . non solum in nullas -amur angustias, verum etiam latitudinis nobis campus aperitur. gen. ad litt. 6, 20, 31 nonnulli his angustiis -ati . . . putaverunt. 11, 29, 26 -atus quaestione illa . . . dixi. SVLP. SEV. Mart. 23, 3 signis quibusdam plerosque ad credendum -bat. ZACCH. 3, 7 sanctos suppliciis -bit . . . venerari. AVIAN. fab. prol. 28 cum ex una parte fuerit -atus *iniquus.* CASSIAN. inst. 4, 30, 1 -at nos libelli modus ad finem tendere. se: SEN. contr. 7, 3 (18), 9 omnes ita se -erunt. AVG. lib. arb. 2, 14, 38. MVTIAN. Chrysost. hom. 8, 4 alii quidem semper modum excedentes, alii autem intra modum se -antes. *cf.* 13, 4 -a corpus tuum.

II *de tempore*: OV. fast. 5, 546 nox . . . -at iter (*at cf. p. 1390, 41 sqq.*). VAL. MAX. 4, 1, 3 tempus (SVET. Aug. 34 GAIVS inst. 2, 170. HIL. c. Aux. 5 in Matth. 25, 7. *at cf.* FAVSTIN. trin. 3, 2 p. 64[A] pro viribus et condicione temporis -antis). TAC. hist. 2, 71 -ati aliorum consulatus. PANEG. 8, 12 unus hic annus prope sensum non habet difficultatis duorum temporum indulgentiis -atus. LACT. inst. 7, 16, 10 dies in angustum -bitur. AVG. civ. 21, 11 quid horum (*poenae generum*) est quod in breve tempus pro cuiusque peccati celeritate -etur. in psalm. 138, 16 quia nondum venimus ad illum diem, quem non -at hesternus et crastinus. *Probst.*

coascendo, -ī, -ere *a* co- *et* ascendere. *i. q. simul (cum altero) ascendere.* cum *aliquo*: IREN. 1, 15, 3 qui conseminati sunt cum eo (*Christo*) et condescenderunt et -erunt (συναναβάντων). EPIST. pontif. 612 Thiel Gelas. 3, 5 -ere vos nobiscum rogamus ad summa de imis. *alicui*: EPIST. pontif. Thiel Gelas. tract. 3, 33 *caro domini* -ens ei in caelum. *absol.*: ORIG. in Matth. 18, 70 cum transformatus fuisset in monte *Christus* coram tribus discipulis -entibus.

coassāmentum, -ī *n.* [*a* 1. coaxare, *cf.* 2. axis, assis. *Th.*]. *i. q. tabulatum, coaxatio*: PLIN. nat. 16, 210 ulmus . . . cardinibus -isque (crass- *codd., fortasse* coaxamentis *ipsi Plinio vindicandum*) portarum utilissima.

coassīgno, -āre *a* co- *et* assignare. BOETH. top. Arist. 5, 2 p. 957[A] nec in propriis quicquam -andum.

coassum, coadesse *a* co- *et* adesse. *simul adesse*: RVSTIC. c. aceph. p. 1218[D] quia ei (*'Verbo' divino, i.* λόγῳ) quot humanitatis sunt passiones, in semet ipsum referebat; ubi autem 'coadesse' (*sc. humanae et divinae partis 'Verbi'*) et 'referre' *est*, illic irrecusabiliter quantitas *est* secundum naturam.

coassūmo, -mptum, -ere *a* co- *et* assumere. *i. q. simul assumere*: BOETH. top. Arist. 6, 3 p. 974[C] quod necessarium est in alterius oratione -i et alterum. 6, 5 p. 984[C] imparis autem *numeri* -pta est oratio.

?**coat**: inclinat se vel insidiat GLOSS. IV 319, 36. *ad* cevere *pertinere putat Goetz, v. p. 982, 33.*

coattestor, -ārī *a* co- *et* attestari. *idem fere q. attestari*: AVG. in psalm. 21, 2, 2 videamus si non -atur ipse dominus. in Rom. 18 *Cornelius centurio* ipsum spiritum sanctum manifestissimis -antibus signis . . . accepit.

συναύξησις **coauctio** GLOSS. II 444, 27. *a* coaugere.

comauditum **coaudītum**, sicut co⟨m⟩angustatum dicitur PAVL. FEST. p. 65. *utrumque vocab. a* co(m) *et* audire.

coaugeo, -ctum, -ēre *a* co- *et* augere. GLOSS. II 444, 29 συναύξω. IV 500, 21 -cta: collecta (V 278, 24 collecta vel coadunata). *deriv.*: coauctio (*fort.* coaugmentum).

coaugmento *v.* coagmento *p. 1377, 14.*

coaugmentum, -ī *n. a* co- et augmentum, *cf.* coaugere. AGROEC. gramm. VII 118, 24 'adolescere' augmenti est, inolescere -i, exolescere evanescendi (ISID. diff. app. 125).

coauspicor, -ārī *a* co- *et* auspicari. *i. q. una auspicari*: IREN. 5, 5, 1 *in paradiso* manere eos qui translati sunt usque ad consummationem (*sc. mundi*) -antes incorruptelam (προοιμιαζομένους τὴν ἀφθαρσίαν).

coax *indecl., gr.* κοάξ, *onomatopoetice, vox ranarum.* SERV. Aen. 7, 16 ranarum *clamor est* -x (GLOSS. V 556, 47 ranarum -x [coax⟨are⟩ *Loewe, Goetz*]), quae nomina a sono vocis constat esse composita. PRISC. gramm. II 5, 15 aliae autem *voces* sunt quae quamvis scribantur, tamen inarticulatae dicuntur, cum nihil significent, ut -x (GRAMM. suppl. 221, 7). *deriv.*: 2. coaxare.

coaxāmentum *v.* coassamentum.

coaxātio, -ōnis *f. a* 1. coaxare. *i. q. coassamentum, contabulatio, pavimenti constructio*: VITR. 5, 1, 2 in porticibus . . . Maenianaque superioribus -bus collocentur. 6, 3, 9 ab epistyliis ad parietes . . . circa imponenda est contignatio, supra -em pavimentum. 7, 1, 1 *paries* supra se pendentem habeat -em. 7, 1, 2. 5 cum coaxatum fuerit, super altera -o transversa sternatur *eqs.* (PLIN. nat. 36, 187 binas per diversum -es [evationes *vel* taxationes *codd.*] substerni). 9 praef. 7 altitudo contignationis ab summa -e ad imum libramentum. CET. FAV. 19 p. 301, 27 de cerro aut fago seu farno -es.

caseus a coacto lacte ut (co⟨a⟩xeus) dictus VARRO ling. 5, 108. *finxit Varro.*

1. coaxo, -ātum, -āre [*a* co- *et* 2. axis. *Th.*]. *i. q. contignare, contabulare, (pavimentum) construere*: VITR. 2, 8, 17 altitudines *parietum* extructae contignationibus crebris -atae cenaculorum ad summas utilitates perficiunt despectationes (*i. locum ex alto despiciendi*), 7, 1, 5 cum -atum fuerit.

2. coaxo, -āre [*a* coax. *Th.*]. SVET. frg. p. 250, 4 ranarum *est* -are (ravire vel -are *cod. unus*). SPART. Geta 5, 5 singula animalia quomodo vocem emitterent, velut . . . ranae co[r]axant. ANTH. 762, 64 garrula limosis rana -at (ranula coxat *H*) aquis. POL. SILV. voc. anim. chron. I p. 548 ISID. diff. 1, 607. *adde formas*: FEST. p. 258 quaxare ranae dicuntur, cum vocem ⟨e⟩mittunt. GLOSS. II 166, 44 quasat: ὅταν φωνεῖ βάτραχος [V 556, 47 *v. supra l. 20*]. [*hisp.* quejar. *M.-L.*] SVET. Aug. 94 *Augustus puer* in avito suburbano obstrepentes forte ranas silere iussit, atque ex eo negantur ibi ranae -are. CYPR. GALL. exod. 275 *ranas* voce crepanti cuncta -antes studuit depellere vatis.

cōbio, cōbius (*nomen piscis*) *v.* gob-.

cōbios, *acc.* -on (*f.*), κωβιός, *nomen herbae. scribitur* gobios (*item ac piscis*) *ap.* PS. APVL. *l. 57 sq.* PLIN. nat. 26, 71 septimum *genus tithymalli* dendroides cognominant, alii -on. 1, 26, 45 tithymal⟨l⟩os dendroides sive -os. PS. APVL. herb. 108 tithymalli species sunt septem, quarum altera . . . gobios *appellatur.* DIOSC. 4, 159 couios appellatur (4, 164 W. κωβιός). *Mbr.*

coccētum *v.* cocetum.

cocceus, -a, -um *a* coccus. *nomen coloris coccini*: LAMPR. Diad. 3, 3 ubi primum indumenta -a et purpurea ceteraque castrensia imperii insignia accepit. Alex. 42, 1 hoc solum imperatorium habens, quod lacernam -am accipiebat. VOPISC. Aurelian. 34, 2 Tetricus chlamide -a . . . ornatus.

coccina, -ōrum *v.* coccinus.

coccinātus, -a, -um [*a* coccinum. *Th.*]. *i. q. coccino indutus.* MART. 3, 1, 96 qui -os non putat viros esse. 5, 35, 2 clamat -us Euclides. SVET. Dom. 4 ante pedes ei stabat puerulus -us. TERT. test. anim. 2 pallio Saturni -a (concinnata *AB*) deum . . . imploras. *cf. Blümner, Technol. I 241, 3.*

coccineus, -a, -um [*cf. c.* coccinus. *Th.*]. GLOSS. -um: κόκκινον. sanguineum. *adde*: ISID. orig. 19, 22, 10 russata *tunica*, quam Graeci phoeniceam vocant, nos -am. GLOSS. V 564, 48 chlamydem -am id est clamidem rufam. NOT. Tir. 98, 58 -um. PETRON. 32 pallio . . . -o adrasum excluserat caput (ITALA apoc. 17, 4 [Cypr. testim. 3, 36] mulier . . . amicta erat pallium purpureum et -um [κόκκινον, coccinum *WB*; -ino ITALA Primas., cod. g, VVLG.]. VVLG. num. 4, 8 [ITALA Lugd. *v. infra l. 83*]. Ios. 7, 21. MART. CAP. 1, 76 pallium -um, sed auro plurimo scutulatum). PETRON. 38 nulla non aut conchyliatum aut -um tomentum habet. MART. 14, 131 tit. lacernae -ae (*at* 14, 131, 1 coccina). TERT. adv. Iud. 14 -a veste (ITALA num. 4, 8 [Lugd.] vestem -am. HIL. myst. p. 25, 33 esse signum pendentis de fenestra vestis -ae constituunt. RVFIN. symb. 25).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ITALA (Primas., cod. g) *et* VVLG. apoc. 17, 3 vidi mulierem sedentem super bestiam -am. TERT. cult. fem. 2, 10 exciderat illi purpureas et -as oves mandare. HERM. vulg. sim. 6, 1 pastorem vestitum synthesim vestimentorum colore -o (*χρώματι κροκώδη*, crocineum *Palat.*). LAMPR. Alex. 40, 7 usus est ipse chlamyde saepe -a (IVST. 20, 38 duo iuvenes ..-is chlamydibus. VVLG. Matth. 27, 28 [*κοκκίνην*] BARNAB. 7, 9 AVG. serm. ed. Mai 91, 3 MVTIAN. Chrysost. hom. 28, 3 SEDVL. op. pasch. 5, 12. GLOSS. *p. 1392, 74*). LAMPR. Alex. 40, 11 bracas albas habuit, non -as, ut prius solebant. AMBR. in psalm. 118, 15, 14 sicut -um (*al.* coccinum) resticulum labia sponsae. HIER. epist. 52, 3, 8 Sunamitis in lingua nostra -a dicitur. VVLG. Ios. 2, 18 signum fuerit funiculus ... -us (*cf.* 2, 21). cant. 4, 3 vitta -a. Hebr. 9, 19 lana -a (BARNAB. 7, 8. 11. 8, 1 [*ter κόκκινον*]). MARCELL. med. 8, 135 in panno -o. PRAEDEST. 1, 43 p. 600ᶜ sicut si in stragulo -o pannos albos ... cernat assutos. COMPVT. Carth. 1, 1 -is maculis et alieno rubore aspersam baptismatis tunicam. FVLG. RVSP. serm. 69 ramos purpureos ore -o ad dominum cum columba matre portaverunt. DIOSC. 2, 162 hortina flores -os habet. 5, 110 molibdena ... in coctura in oleo -a facit. *subst. n.* coccineum, -ī (*sc. vestimentum; cf.* GLOSS. *et* NOT. Tir. *p. 1392, 72. 75*): VVLG. Nah. 2, 3 viri *sunt* exercitus in -is. *v. Blümner, Technol. I 241, 3.*

coccino *v.* coquino.

coccinum, -ī *v.* coccinus.

coccinus, -a, -um [*κόκκινος, cf.* coccum. *Th.*]. GLOSS. V 565, 50 -a i. russa. 494, 69 coccum vel -um: color rubeus. NOT. Tir. 98, 57 -um. [*raet.* cötschen, *maced.* coaten. *M.-L.*]

1 *adiect.*: PETRON. 28 involutus -a gausapa. MART. 2, 29, 8 -a non laesum pingit aluta pedem. IVV. 3, 283 cavet hunc quem -a laena vitari iubet. ITALA Ios. 2, 18 (Lugd.) spartum -um (VVLG. funiculus -eus). IREN. 4, 20, 12 fide signi -i. 4, 25, 2 obstetrix ... -um alligavit signum in manu eius ... qui habet -um signum, id est eam fidem, quae est in praeputio. PORPH. Hor. epod. 9, 27 deposuit -am chlamydem Antonius, qua scilicet ut imperator utebatur. CAPITOL. Alb. 2, 5 habebis utendi -i pallii facultatem (6, 4). NEPOTIAN. 15, 6 -is (punicis *Val. Max. 2, 6, 2*) tunicis utebantur. SCHOL. Hor. sat. 1, 2, 101 alii 'Cois' (*sc. vestibus*) *interpretantur* -is. HIL. myst. p. 26, 11 ab iisdem etiam signum salutis accepit, in -o (*cod.*, -eo *Gamurr.*) colore scilicet pro dignitate regio et pro corporatione sanguineo (DIOSC. 2, 158 radix purpureum vel -um [-innum *P*] habens colorem). ANON. med. ed. Piechotta 90 panniculum mundum -um ligato.

2 *subst. n.* coccinum, -ī (*masc. vulgariter infra l. 58*). **a** *nomen coloris* (*cf.* GLOSS. *l. 25*): IREN. 1, 18, 2 atria de bysso et hyacintho et purpura et -o facta. 2, 24, 4 habebant aurum et hyacinthum et purpuram et -um et byssum. ITALA Is. 1, 18 (Tert. adv. Marc. 4, 10 p. 445, 2) etsi fuerint delicta vestra tamquam roseum ... etsi tamquam -um (*ὡς κόκκινον*, VVLG. peccata ... ut -um), velut lanam exalbabo (*cf. ad l.* TERT. *ibid.* in -o domini *sanguinem ostendens.* scorp. 12. PS. ORIG. tract. 6 p. 64, 6 quid est foeniceum et quid est -um? -um, illa delicta, quae de pretioso Christi sanguine tincta sunt ... quantum distat fenicium ... a -o, tantum interest a Christi sanguine et prophetarum). HIL. myst. p. 26, 14 hoc -um et Manasses accepit in signo. p. 26, 26 sola ecclesia per exploratorem susceptionem per dei in corpore confessionem per signum -i per Iesum decretum cum omni sua familia reservanda. ITIN. Burdig. p. 589, 6 *aquam* habent hae piscinae in modum -i turbatam. VVLG. II par. 2, 7 qui noverit operari in auro ... -o et hyacintho (2, 14). VEN. FORT. carm. 5, 6 praef. 16 cum desit hic -um, res est texta de minio. PS. MATTH. euang. 8, 5 iacinctum et -us (*D*, coccus *cett. codd.*) et byssum.

b *i. q. vestis coccinea*: MART. 2, 16, 2 si fuerit sanus, -a quid facient? 2, 39, 1 -a famosae donas. 2, 43, 8 non vendes nummis -a nostra tribus. 14, 131, 1 si veneto prasinove faves, quid -a sumes? (*at in tit.* coccineae). ITALA lev. 14, 51 (Lugd.) netum -um. num. 19, 6 (Aug. quaest. hept. 4, 33 p. 344, 12; Lugd.) accipiet sacerdos lignum cedrinum et hysopum et -um (*κόκκινον*, VVLG. coccumque bis tinctum) et immittet in medium ambustionis iuvencae (*cf.* AVG. *ad l.* p. 344, 15 -um caritas). ITALA (Primas., cod. g) *et* VVLG. apoc. 17, 4 mulier erat circumdata purpura et -o. TERT. adv. Iud. 14 unus eorum (*hircorum*) circumdatus -o (*cf.* adv. Marc. 3, 7 p. 388). cult. fem. 2, 12 sedet in purpura et -o. poen. 11 num ergo in -o et Tyrio ... supplicare nos condecet? CLEM. ad Cor. 8 rubriora -o vel nigriora sacco. HIER. epist. 14, 11, 2 hic vestitus -o, hic sentibus coronatus. VVLG. gen. 38, 27 in qua obstetrix ligavit -um (HIER. epist. 52, 3, 8). 38, 30 frater eius, in cuius manu erat -um. II reg. 1, 24 qui vestiebat vos -o in deliciis (Ier. 4, 30 cum vestieris te -o, cum ornata fueris monili aureo). *de re v. Blümner, Technol. I 241, 3 et Archiv 6 (1889) 400 sqq.*

deriv.: coccineus, coccinatus. *Stadler.*

[**coccium.** ORIBAS. syn. 4, 13 coccia *inter cibos qui minus nutriunt. gr. πραικόκκια, lege* ⟨prae⟩cocia.] *Mbr.*

coc(c)olobis, -is *f. nomen generis vitis Hispanicae.* COLVM. 3, 2, 19 possunt ... etiam secundae notae vites ... commendari, qualis est Biturica, qualis balisca (*S*, basilisca *A*), quarum minorem cocolubem (coccoloum *AS*) vocant Hispani. PLIN. nat. 14, 29 baliscam Dyrrachini celebrant, Hispaniae -in vocant. *v. Holder, Altcelt. Sprachsch. I 1056.* *Stadler.*

? **coc⟨c⟩onari⟨a⟩** (*supplevi*) i. nuclei spinae (*lege* pini) GLOSS. III 569, 30. *κοκκονάριον. κωνόκαρπος Goetz, v. Thes. gloss. em. p. 748.*

cocconidium *i. q.* coccum Cnidium, *v. p. 1395, 32 sqq.*

? **coccotechnus,** -ī *m., cf. c.* coccum *et c. τέχνη. fort. i. qui vestimenta coccinea colorat vel fabricat*: CORP. VIII 19181 (= 5741) P. Sittius coccoit(e)chnus (coccotechnus *Mommsen*). *Mbr.*

***coccum,** -ī *n.* (coccus, -ī *m.*) [*a gr. κόκκος tractum. Th.*]. GLOSS. II 499, 61 *κόκκος* -um. NOT. Tir. 98, 56. *forma* coccus: HIER. epist. 64, 19 RVFIN. Orig. in exod. 13, 3 EVCHER. form. 9 p. 52, 22 GREG. M. in euang. 38, 10 VEN. FORT. carm. 2, 9, 33 PS. MATTH. euang. 8, 5. *adde l. 48 et vulgaria p. 1395, 47. 58 sqq. v. de re Marquardt-Mau, Privatleben p. 506; Daremberg-Saglio II 1265. 1330; Blümner, Technol. I 241. legitur inde ab* HOR. *et* CIRI. [*it.* cocco. *M.-L.*]

1 *excrescentia arborum quarundam*: PLIN. nat. 9, 141 -um Galatiae rubens granum (*cf.* MARCELL. med. 31, 33 mittesque in -um Galaticum). 16, 29 media -i colorem habent (33, 114). 16, 32 omnes tamen has eius dotes ilex solo provocat -o. granum hoc primoque ceu scabies fruticis. 1, 16, 12. 22, 3 ut sileamus Galatiae, Africae, Lusitaniae grani -um imperatoriis dicatum paludamentis. 23, 19 ampelos agria ... fert uvas rubentes -i modo. 24, 8 -um ilicis vulneribus ... imponitur. 1, 24, 4 medicinae ex ... -o ilicis. 25, 79 infra hunc sucum est, qui in Gallia fit ex herba chamelaea, granum -i ferente. 37, 176 onocardia -o similis est. 37, 204 maximum pretium ... e terra exeuntibus in -o. HIER. epist. 22, 9 homo dei non iratus est -is. 64, 19 -us igni et aetheri *deputatur*, quia ex terra gignitur. CAEL. AVR. acut. 2, 29, 154 ex -o atque galbano (*χαλβάνη καὶ κόκκαλος Ps. Hippocr. περὶ διαίτης ὀξέων 34 Kühl.*)

2 *nomen coloris* (GLOSS. II 351, 68 *κόκκος τὸ βάμμα* -um. V 494, 69 -um vel coccinum color rubeus): CIRIS 31 horrida sanguineo pinguntur proelia -o (cocco, socco, corco *var. lect.*, sanguinea ... Gorgo *Bährens*). HOR. sat. 2, 6, 102 rubro ubi -o tincta ... canderet vestis. LVCAN. 10, 125 pars auro plumata nitet, pars ignea -o. PLIN. nat. 8, 197 vidimus ... vellera purpura -o ... infecta. 9, 134 dat austeritatem ... nitoremque, qui quaeritur -i (*cf.* 1, 9, 65). 9, 140 -oque tinctum Tyrio tingere. 10, 56 in superciliis *tetraonum* -i rubor. 21, 45 *colorem* rubentem in -o. 27, 70 cocco cnidio color -i. 33, 121 sincero *minio* -i nitor esse debet. 37, 103 unam *gemmam invenio*, quae purpuram radiet, alteram, quae -um. MART. 3, 2, 11 et -o rubeat superbus index. 5, 23, 5 non nisi vel -o madida vel murice tincta veste. QVINT. inst. 11, 1, 31 sicut vestibus quoque non purpura -oque fulgentibus illa aetas satis apta sit. SVET. Nero 30 piscatus est ... purpura -oque funibus nexis. SOL. 23, 4 fucant vellera, ut ad ruborem merum depotent -i (cocei *H*) venenum. 52, 59 *lychnites* meracius suffunditur -i rubore. EPIST. Alex. p. 219, 3 fungos -o rubriores [ITIN. Burdig. p. 21, 8 *aquam* habent hae piscinae in modum coccini (cocci natura *V*) turbatam.] HIL. in Matth. 33, 3 sanguine in -i colore perfunditur. AMBR. in psalm. 118 serm. 18, 22 in -o enim species ignis ... denique in exodo -um (-us *codd. aliq.*) pro igne collocatum est ... non enim ex -o mundus ... in -o figura ignis expressa est (RVFIN. Orig. in exod. 13, 3 -us ad ignem *refertur*. GREG. M. in euang. 38, 10 -us quippe ignis speciem habet). HEGES. 5, 9, 2 peripetasma ... -o et hyacintho ... intextum ... -o igneum caelum figuratur. VVLG. lev. 14, 6 alium autem ... et -o (ITALA Lugd. netum coccinum) et hyssopo tinget. MART. CAP. 1, 7 strophio ... flammarum instar e -o atque ipso ... amiculo virginem virgo contexit. PAPYR. Marini 80, 2, 6 camisia tramosirica in -o et prasino.

3 *res cocco tinctae; cf.* GLOSS. V 349, 36 -um bis tinctum uiocraead (*anglosax. i. q.* '*purpureus*'): **a** *proprie*: MART. 10, 76, 9 -o mulio fulget Incitatus. FRONTO p. 12, 13 N. quom amicti -o alii, alii luteo et ostro et purpura ... concursant. p. 22, 7 N. vobis ... quibus purpura et -o uti necessarium est, eodem cultu nonnumquam oratio ... est amicienda. VLP. dig. 32, 70, 12 -um ... continetur versicoloribus. 32, 70, 13 non continetur purpurae appellatione. PAVL. dig. 32, 78, 5 -um quod proprio nomine appellatur ... versicoloribus *cedit.* quin minus porro coracinum ... suo nomine quam -um purpurave designatur? ITALA exod. 26, 1 (Lugd.) tabernaculum de ... purpura et -o neto (*κοκκίνου κεκλωσμένου*, VVLG. -oque bis tincto; *cf.* VVLG. exod. 25, 4 -um ... bis tinctum. *et ita saepius*). 27, 16 (Aug. quaest. hept. 2, 177, 11; Lugd.) et portae atrii tegimen ... de ... -o neto et bysso torta (VVLG. -oque bis tincto). *sim.* 28, 5 (Lugd.) -um. 28, 15 (Lugd.) -o neto (*item* 35, 6. 36, 8). *quibus respondet* VVLG. -o bis tincto (*saep.*). *adde*: ITALA exod. 35, 25 (Wirc., *cf.* Lugd. 35, 28) hyacintum et purpuram et -um (*κόκκινον*, VVLG. vermiculum) et byssum (*sim.* ITALA Aug. c. Adim. 10 *cf.* HIER. prol. gal.). 38, 18 (Aug. loc. hept. 2, 158 p. 570, 8) et diversicoloria texere de -o (Aug. *ibid.* p. 570, 10 texere -o; VVLG. vermiculo) et bysso. Ios. 2, 21 (Lugd.) alligavit signum -i in fenestram (VVLG. funiculum coccineum; ITALA Ps. Orig. tract. 12 p. 135, 22 -um in veste ligatum. *cf. ad l.* AVG. in psalm. 86, 6 cui dictum est, ut per fenestram mitteret -um. c. Faust. 12, 31 per fenestram domus tuae tamquam per os corporis sui -um mittentem). ANTH. 444, 6 aut auro bibere et cubare -o. LAMPR. Heliog. 33, 3 paraverat funes blatta et serico et -o intortos. Alex. 37, 2 mantelia ... saepius -o clavata, aurata vero numquam. HEGES. 5, 4, 8 purpuram multam et -um. 5, 9, 2 *supra l. 51.* HIER. epist. 64, 12 *sqq.* cingulum ... textum est ... subtegmine

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-i purpurae hyacinthi et stamine byssino. VVLG. lev. 14, 51 tollet lignum cedrinum ... et -um (ITALA Lugd. netum coccinum). num. 19, 6 -umque bis tinctum (ITALA Lugd. coccinum). II par. 3, 14 velum ex hyacintho ... -o et bysso. Sirach 45, 13 torto -o opus artificis. apoc. 18, 12 et byssi et purpurae et serici et -i. 18, 16 quae amicta erat bysso et purpura et -o. PRVD. ditt. 63 incolumi secura domo spectabile -um ignibus adversis in signum sanguinis affert. AVG. quaest. hept. 2, 116 in veste sacerdotali, quod ex auro et hyacintho et purpura et -o duplici torto et bysso ... fieri praeceptum est. SVLP. SEV. chron. 1, 11, 3 cum obstetrix manum eius -o illigasset. BACHIAR. repar. laps. 23 -um ... abundare tibi poterit. MARCELL. med. 27, 50 vermem, unde -um tinguitur, teres. SIDON. epist. 4, 20, 1 flammeus -o. 9, 13, 5 vers. 25 bene ficta plaga -o. SEDVL. carm. pasch. 5, 165 rubri sub tegmine -i vestitur chlamidem. GREG. TVR. vit. patr. 9 prol. fila byssi duplicati -ique bis torti. VEN. FORT. carm. 2, 9, 33 non lapides -us cidar aurum purpura byssus exornant humeros. PS. MATTH. euang. 8, 5 byssus et -us (cocus *A*). **b** *translate et in comparatione*: QVINT. inst. 1, 2, 6 nondum prima verba exprimit, iam -um intellegit, iam conchylium poscit. *cf.* 11, 1, 31 *v. p. 1394, 40.* ITALA Is. 1, 18 (Hil. in psalm. 2, 20) si fuerint delicta vestra ... ut -um, ut lanam candidam efficiam (*cf.* PACIAN. epist. 3, 17 *et* ITALA *p. 1393, 45*). ... qui enim ut -um et phoenicium erant, redundanti in manus sanguine decolores, hi in nivem albescent. PS. ORIG. tract. 12 p. 136, 9 quid hic -um indicat, nisi praeclarum sanguinem dominicae passionis? p. 136, 23 postea -o Christi sanguinis tinxit. p. 137, 12 et ideo hoc -um fidei. *al.* ZACCH. 2, 7 in -o mens cruenta designatur. EVCHER. form. 9 p. 52, 22 -us: martyrii species per cruorem, vel caritatis ardor vel crucis mentio. PRIMAS. in apoc. p. 901^A^ in -o cruentus impietatis habitus demonstratur. *cf.* PRVD. *supra l. 6.* [*loc. dub.*: PLIN. nat. 22, 72 Xenocrates et lichenas ... tolli dicit, item suco (*Mayh.*, si coccum *codd.*) cum hyoscyamo et pice liquida.]

4 coccum (-us) cnidium (-us) (gnīdium), *i. q.* κόκκος κνίδιος. *formae vulgares*: cognidium: THEOD. PRISC. eup faen. 47? *v. l. 42* GREG. M. epist. 7, 37 ORIBAS. syn. 1, 20. cocognid-: *v.* THEOD. PRISC. *l. 43* ORIBAS. syn. 5, 19 GLOSS. *l. 59 sqq.*, *alia v. infra in* GLOSS. *nom. graecus* -os cnidios: PS. APVL. herb. 111 ORIBAS. syn. 1, 17 *l. 54.* CELS. 5, 5 ficus arida -um gnidium (5, 8). 5, 18, 7 -i gnidii. SCRIB. LARG. 134 -i cnidii. PLIN. nat. 27, 70 -o cnidio color -i, magnitudo grano piperis maior, vis ardens *eqs.* (1, 27, 46 -um cnidium). PS. APVL. herb. 109 *carduum silvaticum* alii cnidium -um. 111 a Graecis dicitur lathyris, -os cnidios *eqs.* THEOD. PRISC. eup. faen. 47 -um gnidium tunsum ... similiter operatur (cognidium *b*, -us chindium *B*). log. 99 -um gnidium admiscebis (cocogn- *r Bb*). DIOSC. 1, 39 accipies semen gnidii (cnidi *cod. Bern.*) -i. 4, 166 camelea aut ... -u cnidiu. 4, 167 timelea aut ... multi ista -u cnidiu dixerunt, quia maxime semen turbiscli est ... multi vero falluntur, quia non est semen camele et -us cnidius pro similitudine folia eius. CAEL. AVR. acut. 3, 4, 30 -o cnidio iugiter inquit ungendos. chron. 5, 1, 11 chamaelaeae semen quod Graeci -um cnidium vocant. GREG. M. epist. 7, 37 quia colatum ac viritheum(?) non libenter bibo, praesumenter cognidium requiro, quod in hac urbe post multa tempora vestra innotescere transacto anno sanctitas fecit. nam nos hic a negotiatoribus nomen cognidii, non substantiam comparavimus. ORIBAS. syn. 1, 17 de coco gnidio. cnidio cocos purgat fleuma. 1, 20 fiunt *balani* etiam et sale asso cum mel et nitro; interdum et cognidium (κόκκος κνίδιος) modicu. 5, 19 cui admisceatur pulvis ex narcissi radicis ... aut cocognidiu. GLOSS. turbisci semen id est coccunidium (*leguntur formae*: comidion, coconidius, coconidio, coinidion, coconigdius, cocognidio). *cf.* III 622, 66 cocognidiu id est laurion. 574, 63 κυνοκόριον (*leg.* quin corio, quino corion *sim.*) id est coconidio (594, 28). 616, 16 (cocognidius). 628, 7 (coconidius). *adde* III 557, 25 (621, 45) coctus nidus id est lacteridas. [*dubium*: GLOSS. III 589, 18 *et* 609, 53 laureola id est cinicius.]

5 coccum infectivum: DIOSC. 4, 45 de coccu infectibu. coccu infectibu frutex est sarmentosa *eqs.* (4, 48 W. κόκκος βαφική).

derivatum: cocceus. *graec.*: coccinus.

1. coccus *v.* coccum.

2. coccus, -ī *m.* [*vox onomatopoetica, cf. gr.* κοκκύζειν. *Th.*]. *i. q. gallus.* [*francog.* coq. *M.-L.*] LEX Sal. 7 add. 2 (*codd. aliquot*) siquis -um (gallum *codd. plerique, Behrend*) aut gallina(m) furaverit. *addasne nom. propr.* Coccus?

coccȳgia, -ae *f.* [κοκκυγέα. *Th.*]. *nomen arboris*: PLIN. nat. 13, 121 *andrachles* similis et -a folio, magnitudine minor *eqs.* (1, 13, 41).

coccymēlum, -ī *n.*, κοκκύμηλον (*fem.* coccymela, -ae *v. l. 79 et l. 81*). *mali genus*: MACR. sat. 3, 19, 2 (*ex Cloatio*) genera malorum: citreum, -um. DIOSC. 1, 132 de coquimela (quoquimela *P*). coquimela nota sunt omnibus cum arbore suo. ... haec omnia potest et agrestis coquimela (quoquimela *P*). ORIBAS. syn. 4, 13 minus nutriunt ... coccimela. 4, 30 ventrem constringunt -a. 4, 31. 32 infrig(i)dant ... -a. 4, 34 -a ... humectant. ISID. orig. 17, 7, 10 coccimela, quam Latini ob colorem prunum vocant, alii a multitudine enixi fructus nixam appellant. *Stadler.*

coccȳx, -ȳgis *m.*, κόκκυξ. PLIN. nat. 10, 25 -x videtur ex accipitre fieri *eqs.* ORIBAS. syn. 4, 17 *inter molles carnes habentes bestias*: dracontes, cocciges.

cōcēsco *v.* coacesco.

cocētum, -ī *n.* [*a gr.* *κυκητόν *tractum esse videtur, cf.* κυκᾶν, κυκεών; *v. Walde, Lat. etymol. Wörterbuch s. v. Th.*]. PAVL. FEST. p. 39 -um (cocc- *codd.*) genus edulii ex melle et papavere factum. GLOSS. Plac. V 14, 35 (55, 36) -um a Graeco κυκεῶνα (*Deuerl.*, kacyona *vel* κακυανα *codd.*) [cocina] (*del. Deuerl. cum Muellero*). TERT. adv. Val. 12 Nestoris -um *cognominant Christum.* *Probst.*

cochlāca *v.* cocl-.

***coc(h)lea**, -ae *f.* [*a gr.* κοχλίας *tractum. Th.*]. CHAR. gramm. I 104, 15 Varro ... ait vocabula ex Graeco sumpta, si suum genus non retineant, ex masculino in femininum latine transire et a littera terminari velut κοχλίας -a (EXC. Bob. gramm. I 552, 38 PRISC. gramm. II 333, 14). ISID. orig. 12, 6, 48 conchae ... primae positionis nomen, -ae vero per deminutionem quasi 'conculae'. 15, 2, 38 *cf. p. 1398, 8.* VEL. gramm. VII 69, 13 -am ... sine aspiratione scribimus (CAPER gramm. VII 109, 2). *legitur aspiratio saepius in codd. ut* CATO agr. 158, 1 *P* (cocleas *b c*) VARRO rust. 3, 3, 4 *P.* 3, 14, 1 *B* CELS. *semper.* PETRON. 70. 130 (66 coclea) PLIN. epist. 1, 15, 2 CHAR. gramm. I 104, 15. *nota* EDICT. imp. Diocl. 6, 46 cuchlia⟨e⟩. INSCR. Revue archéol. 4 sér. II 1903 p. 444 cochli⟨ae⟩. *al.* PROB. app. gramm. IV 198, 6 cochlea, non coclia. *habes* -i-: VARRO rust. 3, 3, 4 (cochlias *P*, coclias *B*). 3, 5, 3 EDICT. imp. Diocl. 6, 46 *v. supra l. 21.* CHIRON 472. 891. 912. 965 MARCELL. med. 14, 49 ANON. med. ed. Piechotta 188 INSCR. Revue archéol. 4 sér. II 1903 p. 444 *v. supra l. 22.* GLOSS. II 354, 36. 563, 33 (coclia). III 14, 60. 87, 49. 184, 8 (cochlia). [*val.* ghioacă, *it.* chiocciola *et permultas alias formas v. Schuchardt, Rom. Etymol. II. M.-L.*]

I ***animal*** *testa tectum*: GLOSS. κοχλιός, κοχλίας, miaci (μυάκιν); -ae: lytlae sneglas (*anglosax. plur. i. q. 'parvae cochleae'*); -as bicani (βυκάνη?). uuylocas (*anglosax. plur. i. q. 'murices, purpurae', angl. nov.* whelk). *cf.* concha: -a. SERV. ecl. 4, 44 murice: -a ... unde tinguitur purpura. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 7 *inter nomina natantium.* EVSTATH. Bas. hex. 7, 2 p. 937^C^ testicutes nominantur ... -ae marinae. ORIBAS. syn. 4, 2 omnia ostracoderma anguillae, -ae (4, 28). *nota locos, quibus sola testa animalis intellegenda est*: PLIN. nat. 30, 24 -arum inanium cinis (30, 75. 136). MART. 11, 18, 23 vix implet -am peracta messis; *e contrario inveniuntur* -ae nudae, *v. l. 81.* **A** *de natura -arum*: PLAVT. Capt. 80 cum caletur, -ae in occulto latent, suo sibi suco vivont, ros si non cadit (SYMM. epist. 1, 33 HIER. epist. 107, 10). VARRO rust. 3, 3, 3 *venatici generis* extra villam ... sunt ... -ae. CIC. div. 2, 133 ut si quis medicus aegroto imperet, ut sumat 'terrigenam herbigradam domiportam sanguine cassam' potius quam ... -am diceret. VITR. 10, 6, 2 PAVL. FEST. p. 39. PLIN. nat. 8, 139 secessus tempore ... dormiunt ... -ae ... iterum et aestatibus adhaerentes maxime saxis *eqs.* 8, 141 lacertae, inimicissimum genus -is. 9, 3 quo minus miremur equorum capita in ... parvis eminere -is. 9, 101 in eodem genere *atque echini* -ae aquatiles terrestresque exerentes se domicilio binaque ceu cornua protendentes contrahentesque. oculis carent, itaque corniculis praetemptant iter. 9, 164 -ae hiberno tempore nascuntur. 11, 117. 125. 140. 11, 164 et -ae dentes habent. 17, 223 -ae peculiaria ficorum vitia. 22, 68 -ae ... in Campania caulem eum (*anthericum*) persequuntur. TERT. anim. 32 contraria sanguini *dicimus*, quae carent purpura eius, -as. SYMPH. 67 *de -a*: porto domum mecum semper migrare parata mutatoque solo non sum miserabilis exul, sed mihi concilium de caelo nascitur ipso. CLAVD. 18, 356 AVG. doctr. christ. 2, 33, 51. EPIPHAN. Avell. p. 751, 13 *iaspis* similis sanguini -ae. *nota in proverbiis et comparationibus*: PLAVT. Poen. 531 vicistis -am (-as *Non. p. 181*) tarditudine. SIDON. epist. 5, 7, 4 *hi sunt* in tractatibus -ae. 8, 12, 6 tuum videntur adventum reptiles -ae cum domibus nativis antecessurae. *speciatim de generibus*: VARRO rust. 3, 14, 4 *genera* -arum sunt plura, ut minutae albulae, quae afferuntur e Reatino, et maximae, quae de Illyrico apportantur et mediocres, quae ex Africa afferuntur *eqs.* (PLIN. nat. 9, 173). *adde*: -ae minutae: PLIN. nat. 18, 156. 29, 137. 30, 29. 75. 121. 127 SER. SAMM. 21. 85. 687. latae: PLIN. nat. 30, 29. 73. 77. 121. 127. *cf.* EDICT. imp. Diocl. 6, 46 cuchlia⟨e maximae⟩. 6, 47 sequentes. parvae: PLIN. nat. 30, 73. *cf.* ORIBAS. syn. 4, 27 minores -ae i. e. quas Graeci cymia (χημία) et porfirae et cyrices (κήρυκες) vocant. 4, 17. Afrae, Africanae: HOR. sat. 2, 4, 59. SCRIB. LARG. 122 -a vera Africana, id est inde allata. PLIN. nat. 28, 210. 30, 44. 45. 74. 32, 109 PELAGON. 330 (*cf.* STAT. silv. 4, 9, 33 Cinyphiis). Astypalaeicae, Siculae: PLIN. nat. 30, 45. Germanae: PELAGON. 459 CHIRON 428 VEG. mulom. 1, 56, 17. 3, 8, 2 ANON. med. ed. Piechotta 188. limaces: PAVL. FEST. p. 116 PLIN. nat. 18, 156. 19, 177. fluviatiles: PLIN. nat. 1, 32, 19. 32, 55. 116. 139. *cf.* 9, 101 aquatiles. SER. SAMM. 315 marinas. RVFIN. hist. 4, 15, 4 marinas -as, quae conchylia vocant. EVSTATH. Bas. hex. 7, 2 p. 937^C^. cavaticae: PLIN. nat. 8, 139. terrestres: PLIN. nat. 9, 101. nudae: PLIN. nat. 29, 112. 30, 56 in Africa maxime inveniuntur. 30, 73. 79. 102. loricae candidae -ae: PLIN. nat. 30, 127. *cf.* VARRO rust. 3, 14, 4 albulae.

B *de usu*: **1** *generatim*: VARRO rust. 3, 3, 4 quaedam as-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sumenda in villam sine retibus aucupis venatoris piscatoris (*i. quae non captantur*), ut . . . -as (3, 14, 1). SALL. Iug. 93, 2 *miles quidam* animum advortit inter saxa repentes -as, quarum cum unam atque alteram, dein plures, peteret studio legendi paulatim prope ad summum montis egressus est (FRONTIN. strat. 3, 9, 3). PLIN. nat. 28, 19 *ad deprecationes* pertinet ovorum, quae exorbuerit quisque, calices -arumque protinus frangi. STAT. silv. 4, 9, 33 nusquam Cinyphiis vagata campis curvarum domus uda -arum (*sc. quas mihi mitteres*). MART. 4, 46, 11. 8, 33, 25. DIFF. Suet. p. 307, 34 *cocliarius* -as vendit (PROB. app. gramm. IV 201, 29 ISID. diff. 1, 124). ISID. orig. 20, 4, 13 cochlear ab usu prius -arum dictum. 2 *speciatim in cibo et medicina: plerumque cum aliis rebus vel animalibus; notandae sunt locutiones* -am (-as) terere (conterere), tundere (contundere), decoquere, comburere, sumere. CATO agr. 158, 1 *ad alvum deiciendum*: sume tibi ollam, addito eo aquae sextarios sex et eo addito ungulam de perna ... ubi iam coctum incipit esse eo addito ... -as sex et lentis pugillum (*cf.* CELS. 2, 29 alvum movent ... -ae. *contra* PLIN. nat. 30, 59 sistit alvum -a). RHET. Her. 4, 49, 62 iste, qui tamquam -a abscondens (*delevit Orelli*) retentans sese tacitus cum domo totus ut comedatur aufertur. HOR. sat. 2, 4, 59 marcentem ... recreabis ... Afra potorem *vini* -a. CELS. 2, 18 p. 64 imbecillissimam ... materiam esse ... -as. 2, 20 p. 67 medii *suci sunt* ... -ae. 2, 24 p. 69 *inter stomacho aptissima*. 2, 28 p. 70 facile ... intus corrumpuntur ... -ae. 5, 2 p. 161 glutinant vulnus ... contusae cum testis suis -ae (5, 21 p. 178 SCRIB. LARG. 122 PLIN. nat. 28, 211. 30, 37. 48. 49 *al. cf.* SER. SAMM. 462 cum ... suis domibus. *contra* PLIN. med. 1, 8 -ae sine putamine tritae). 5, 15 p. 165 *mollit carnem* -a cocta. 5, 21 p. 178 si concidere vitio locorum mulier solet, -ae cum testis suis comburendae conterendaeque, deinde his mel adiciendum est. SCRIB. LARG. 46 *si erumpit e naribus sanguis* inicere ... intus ⟨in⟩ narem ... oportebit -ae vivae carnem (PLIN. nat. 32, 55. 92. 139 THEOD. PRISC. eup. faen. 80. *cf.* PLIN. nat. 32, 109 -as ... cum sua carne comburi). 122 -a ... Africana ... sumitur (*cf.* CIC. div. 2, 133) quam potest amplissima et viva mortario cum sua testa contunditur atque ut est teritur, donec nullum vestigium appareat testularum. PETRON. 66. 70. 130 cibis validioribus pastus, id est bulbis, -arumque sine iure cervicibus. PLIN. nat. 9, 174. 28, 211 *contra colum prodest* cornus cervini teneri cinis -is Africanis cum testa sua tusis mixtus. 29, 112 capitis doloribus remedio sunt -arum, quae nudae inveniuntur ... ablata capita (29, 114). 29, 116 pilos ... incommodos evulsos renasci non patitur ... spuma -arum (32, 108). 29, 118 -ae tritae fronti illitae epiphoras sedant sive per se sive cum polline sive cum ture *eqs.* 29, 127 turturis fimum albugines extenuat, item -arum cinis (30, 24 -arum inanium cinis cum murra gingivis prodest. 30, 28. 52. 75. 78 *al. cf.* SER. SAMM. 277 cinis ex -a). 30, 44 *medetur* -arum cibus stomacho (30, 61 inflationes discutit -arum cibus). 30, 46 -ae crudae (30, 70) tritae ... tussim sedant. 30, 56 -ae nudae ... utilissimae dysentericis. 30, 69 procidentia ibi (*in sede hominis*) sucus -arum ... repellit (MARCELL. med. 14, 49). 30, 72 si decidat testium alter, spumam -arum illitam in remedio esse tradunt. 30, 112 sanguinem *sistunt* in naribus ... -arum terrena (30, 116). 30, 136 -arum saliva illita infantium oculis palpebras corrigit gignitque. MART. 13, 53, 2 cum pinguis mihi turtur erit, lactuca valebis et -as tibi habe. perdere nolo famem. PELAGON. CHIRON VEG. mulom. *saepe, plerumque in anacollemate.* CASS. FEL. 31 *medicamentum* quod appellant diacoclion id est ex -is *eqs. sed cf. p. 1401, 18 sqq.* ORIBAS. syn. 4, 8 *melancholicum umorem generant* -ae. 4, 12 *multum nutriunt* -ae. 4, 17.

II *res a figura linearum in testa -ae, quas imitantur, vocatae:* A *ostii genus in cavea:* VARRO rust. 3, 5, 3 ostium *ornithonem habere oportet* humile et angustum et potissimum eius generis, quod -am appellant, ut solet esse in cavea, in qua tauri pugnare solent.

B *machinarum genera* (*cf.* VITR. 10, 3, 9 plostra redae tympana rotae -ae ... ceteraeque machinae): 1 *aquae hauriendae facta:* VITR. 5, 12, 5 cum ... bene calcatum et quam densissime fuerit, tunc -is rotis tympanis collocatis locus ... exinaniatur sicceturque. 10, 6, 1 est ... -ae ratio quae magnam vim haurit aquae sed non tam alte tollit quam rota (*sequitur descriptio*). 10, 6, 3 dextra ac sinistra -am tigna collocantur in capitibus utraque parte habentia transversaria confixa. in his foramina ferrea sunt inclusa inque ea inducuntur styli et ita -ae hominibus calcantibus faciunt versationes *eqs.* 2 *torcularia:* VITR. 6, 6, 3 torcular si non -is torquetur sed vectibus et prelo premitur, ne minus longum pedes XL constituatur. PLIN. nat. 18, 317 intra C annos inventa Graecanica *pressura* mali rugis per -am ambulantibus. VLP. dig. 19, 2, 19, 2 -is relevatur prelum. PALLAD. 4, 10, 10 grana matura *malorum granatorum* ... in -a exprimes. 11, 19, 2 ubi uvarum corpus vis contusionis exsolverit, -ae supposita sporta comprimitur. MARCELL. med. 27, 9 palmae exprimuntur prelo aut -a. INSCR. Revue archéol. 4 sér. II 1903 p. 444 opus cochli⟨ae⟩ ... fecerunt. 3 *bellica:* AMM. 23, 4, 2 *ferri* ex volumine tereti ... quadratus eminet stilus ... ei -ae duae ligneae coniunguntur aptissime (*cf.* ANON. de mach. bell. 7. 18).

C *scala in circulum ducta* (*etiam in imagine*): CELS. 8, 10, 1 *fascia* circa fracturam ter voluta sursum versum feratur et quasi in -am serpat. COLVM. 8, 17, 2 habere debet specus ... sŏlum *stagni* eorumque alios simplices et rectos ... alios in -am retortos. ITIN. [Silv.] 3, 1 non eos *montes* subis lente et lente per girum, ut dicimus in -as, sed totum ad directum subis. VVLG. III reg. 6, 8 per -am ascendebant in medium cenaculum (*cf.* GLOSS. V 351, 43 -a ascensus qui circuit). Ezech. 41, 7 platea erat in rotundum ascendens sursum per -am. HIER. vita Hilar. 31. ISID. diff. 2, 55 *per aures* sonum vocemque quasi per -am descendere. *cf.* ISID. orig. 15, 2, 38 -ae sunt altae et rotundae turres et dictae -ae quasi cycleae, quod in eis tamquam per circulum orbemque conscendatur, quasi est Romae CLXXXV pedibus. *confutatur c.* coclaca, *cf. p. 1401, 18 sqq.*

derīvata: cochleare (-ium) (*cf.* MART. 14, 121, 1 *l. 17.* ISID. orig. 20, 4, 13. *l. 19*), 2. cochlearium, cochlearius, cochleola, cochleatus, cochleatim. *compos. gr.* diacochlion (*v. p. 1397, 55 sq.*).

coc(h)lēar(e), -is *n.* (GRAMM. suppl. 109, 16), **1. coc(h)leārium,** -iī *n.* (cochleāris, -is *m.*, cochleārius, -ī *m.*) [*a cochlea ductum esse videtur. cf.* MART. 14, 121 -e: sum cochleis habilis, sed nec minus utilis ovis. numquid scis, potius cur -e vocor? *Th.*]. *adde* ISID. orig. 20, 4, 13 -r ab usu prius cochlearum dictum. *maluerunt nonnulli scriptores aut* -are (*ut* CELS. PLIN. nat.) *aut* -arium (*ut* SCRIB. LARG.) *dicere, utuntur alii promiscue; nota* PROB. app. gramm. IV 198, 16 -are, non cocliarium. cochlear *legitur* COLVM. 12, 21, 3 SER. SAMM. 308. 1013 METROL. p. 132, 25. 140, 10 PLIN. med. 3, 19 MARCELL. med. 26, 35 CAEL. AVR. chron. 2, 1, 37 CARM. de pond. 83 ANTHIM. 64. 67 ISID. orig. 16, 26, 3. 20, 4, 13 GLOSS. V 589, 1. *sed* PS. ASPER gramm. suppl. 47, 12 -are dici debet. VEL. gramm. VII 69, 13 cocleare sine aspiratione scribemus. *cum aspiratione:* VARRO rust. 3, 14, 1 *VB* CELS. 3, 22 p. 113. 4, 26 p. 152. 6, 14 p. 251 PETRON. 33 *al.* -iare *et* -iarium: VARRO rust. 3, 12, 2 *PAB* (-earia *v*) PELAGON. 8. 18 CHIRON 198. 428. 430. 916 MARCELL. med. *saepe.* PS. APVL. herb. 1, 9 ANON. med. ed. Piechotta 102 PS. DIOSC. herb. fem. *saepius, item* ANTHIM. *et* GLOSS. DIFF. Suet. p. 307, 35 VITA Caes. Arel. 1, 37 *cf.* PROB. app. gramm. IV 198, 6 *supra l. 22. graece* κοχλιάριον. *cf. l. 45. 84 et p. 1399, 82 sqq.* *de abl. sing.:* PROB. app. gramm. IV 96, 33 *stateria et -aria ablativo casu numeri singularis* ab hoc statere et ab hoc -e intelleguntur resonare (GRAMM. suppl. 43, 3 nominativo hoc mantile ... ablativo ab hoc mantile ... sic declinandum est ... -are); *cf.* MARCELL. med. 16, 41. 22, 8 VEN. FORT. vita Radeg. 17, 42. *sed legitur* -i. CELS. 4, 26 p. 152. 6, 14 p. 251 PLIN. med. 3, 21 MARCELL. med. 14, 16. 19. 21. 18, 11. 26, 34 CAEL. AVR. chron. 4, 7, 100 ANTHIM. 34. [*ex coniect. legitur:* EXC. Apic. l. 98 Ihm *v. s.* cluclio.] [*it.* cucchiajo, *francog.* cuiller, *hisp.* cuchara. *M.-L.*] *cf. nom. propr.* Coc(h)learia.

I *instrumentum domesticum escarium notissimum:* GLOSS. κοχλιάριον, κοχλιῶρυξ. *cf.* DIFF. Suet. p. 307, 35 -e est, quod utimur (PROB. app. gramm. IV 201, 29 -e argenteum esse demonstrat. ISID. diff. 1, 124 -e ... species *est*). PAVL. sent. 3, 6, 86 -a vasis argenteis continentur. *coniungitur saepius cum aliis instrumentis domesticis ut* ligula (MART. 8, 33, 24 PLIN. med. 3, 21 PS. APVL. herb. 1, 9 GLOSS. IV 361, 15), scutella (VEN. FORT. carm. 3, 13ᵃ, 4), applare (GLOSS. V 589, 1 [*cf.* IV 472, 35 applare cocla?]). coc(h)leāre: CELS. 4, 26 p. 152 ubi *malum prunae impositum* siccum esse coepit, removere oportet, extractumque -i, quod intus est, edisse (CELS. 6, 14 p. 251). PLIN. nat. 28, 19 huc (*ad deprecationes*) pertinet ovorum, quae exorbuerit quisque, calices coclearumque protinus frangi aut isdem -bus perforari. 32, 90 uvae medetur garum -bus subditum. MART. 8, 33, 24 quid tibi cum phiala, ligulam cum mittere possis, mittere cum possis vel -e mihi? 8, 71, 10 nonus *annus* acu levius vix -e tulit (*sc. in donis*). LAMPR. Heliog. 22, 1 sortes ... convivales scriptas in -bus habuit. PLIN. med. 3, 21 fel agninum ... -i ... sumitur. POSSID. vita Aug. 22 *Augustinus* -bus tantum argenteis utens. MARCELL. med. 14, 4 galla ... per -e apposita. 14, 16 *foliorum concrematorum cinis* in -i uvae subiectus. 14, 19 pulvere in -i posito (14, 21). 20, 90 medicamine ... per -e accepto (20, 126). 22, 8 quantum -e recipitur. 26, 34 spuma ... -i ... tollatur. ANTHIM. 34 *afrutum* cum -i aut novella tenera manducatur. VEN. FORT. vita Radeg. 17, 42 languidis ... et caecis ... cibos cum -e porrigere. carm. 3, 13ᵃ, 2 sic avidos reddis convivas nectare lactis, ut scutella levet, quod -e solet. coc(h)leārium *et nom.* (*acc.*) *plur.* coc(h)leāria: SCRIB. LARG. 71 quibus in unum mixtis *uva* -o ter tacta resilit. item herbae cyclamini suco per -um ter die tacta ... resilit. 76 acetum scillites quod vocant -o ter quaterve sumptum in die *eqs.* (MARCELL. med. 17, 12. *cf.* PS. DIOSC. herb fem. 45 hoc de -o ... sumitur). 94 medicamentum, quod per -um devoratur. 96 *medicamentum* -o dare (*cf.* PS. APVL. herb. 1, 9 sucum eius de -o ... dabis bibere). 122 movente aliquo -o liquorem, ne quid subsidat. PETRON. 33 accipimus ... -a non minus selibras pendentia ovaque ... pertundimus. PLIN. med. 1, 15 laseris ... granum carbone sicca et subice *uvae* -o. AVG. c. acad. 1, 6, 17 -um ... cum domi non inveniretur. MARCELL. med. 20, 93 quidam hoc in oxymeli solvunt, quidam in vino mixto accipiunt, alii consuerunt -o accipere purum. GREG. TVR. glor. mart. 79 positum -um sumit ... ferventemque cibum velociter ingluttivit. VITA Caes. Arel. 1, 37 in usum mensae suae argentum numquam habuit absque -a. PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24 (1902) 135 κοχλιάρρια.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cochleāris, -is *m.*: VEN. FORT. vita Radeg. 19, 44 parata mensa missorium -es cultellos cannas potum et calices … intromittebatur. GREG. M. epist. 6, 54 -es … et circulos, quos direxisti, suscepimus. PAPYR. Marini 80 col. II 5 -es numero septem.

II *mensurarum in liquidis genus*: **A** *technice*: METROL. p. 132, 25 -r, id est denarius et semis, habet in se dimidiam dragmam hoc est scripulum et obolum (140, 10 CARM. de pond. 83 PLIN. med. praef. p. 9 ISID. orig. 16, 26, 3 GLOSS. IV 496, 56). 133, 1 -ii IV, id est IV denarii et semis conclam faciunt (140, 3 -es III conculam faciunt). 140, 13 -es duo chemam faciunt (POL. SILV. pond. mens. chron. I p. 549, 10). 140, 16 conculae sex et duo -ia, quae decem dragmas appendent, ciatum faciunt. CARM. de pond. 78 tertia mystri, quam vocitant chemen, capit haec -ia bina. **B** *latiore sensu modus liquoris quantum fere cocleare capit. saepe cum genetivo liquoris, ut* suci, seminis, mellis, aceti, olei *al. additur*: plenum cumulatum (CELS. 3, 22 p. 113 COLVM. 12, 21, 3 SCRIB. LARG. 122 GARG. MART. med. 41 SER. SAMM. 1013 PELAGON. 5. 38 VEG. mulom. 1, 13, 6 MARCELL. med. 29, 8 *al.*), plenum vel … rasum (MARCELL. med. 22, 14); *numeralia* unum duo tria quinque septem terna quina sena *al.* (CELS. 4, 26 p. 152 SCRIB. LARG. 16. 78. 94 *al.*); *nota etiam iuncturam* mensura -ii (-is) -i(or)um *tot* (SCRIB. LARG. 76 PLIN. nat. 20, 242. 21, 172. 24, 96. 27, 17. 28, 75 *al. cf.* THEOD. PRISC. log. 15 in modum -is unius. 21, 52 PS. DIOSC. herb. fem. 31 CAEL. AVR. chron. 2, 13, 165. 3, 5, 76 in parvi -is quantitate).

coc(h)leār(e): CELS. 3, 22 p. 113 huius (*marrubii cum melle incocti*) -re plenum paulatim delingatur. COLVM. 12, 21, 3 musti -ar cumulatum adicitur in binas urnas. PLIN. nat. 20, 45 *sanantur* capitis dolores *porro sectivo* si in nares fundatur vel in aures duobus suci -bus, uno mellis. 20, 118 -bus binis suci *petroselini* additis in cyathum marrubii (26, 49). 23, 76 folia *spodii* decoquuntur ex melle et dantur -bus ⟨III⟩ contra sanguinis excreationes. 26, 104 admixtis in heminam seminis resinae Colophoniae -bus II (PELAGON. 5. APIC. 3, 105 dimidium -e cum liquamine et aceto modico misces. CAEL. AVR. chron. 4, 7, 100 ANTHIM. 64). 28, 225 ungularum eius (*asini*) cinis -bus binis toto mense potus (30, 62 avem galeritam exustam contritamque in cinerem bibi ex aqua -bus ternis per quadriduum). 28, 232 hydropicis auxiliatur … bubuli … cinis -ium III in mulsi hemina. 30, 67 plumarum cinerem palumbium ferorum ex aceto mulso et intestinorum ex his cinerem -bus III *sumi* (MARCELL. med. 16, 41). 30, 86 pthisim sentientibus *mederi tradunt* lacertam viridem decoctam in vini sextariis III … singulis -bus sumptis (MARCELL. med. 20, 52). 30, 94 *morbo regio resistit* passerum cinis … -bus II in aqua mulsa. 30, 127 *cochleae* Africanae binae tritae … addito melle -bus IV illinuntur. GARG. MART. med. 41 ex hoc -re grande plenum … ieiuno cottidie datur (PLIN. med. 2, 1 MARCELL. med. 18, 11. 20, 45. 26, 36 bibendum). THEOD. PRISC. eup. faen. 74 log. 27. SER. SAMM. 308 -r trinum gustu tibi sufficit uno (1013). PLIN. med. 3, 19 seminis lactucae -r dimidium teris. PELAGON. 5 -re grande plenum vino mixtum faucibus cotidie infunde (8. 18). MARCELL. med. 20, 56 dimidium -re … accipies (20, 58. 26, 35 APIC. 3, 105). 23, 41 feniculi tunsi -e unum et dimidium bibes (ANTHIM. 64). APIC. 2, 48 ad unum liquaminis acetabulum aquae … mittes triti piperis -e. ANTHIM. 67 pulvere facto *ex rure syriaco* quantum -r bonum plenum. coc(h)leārium *et* coc(h)leāria: CELS. 4, 26 p. 152 duo aut tria -ia uno die sumpsisse, satis est (SCRIB. LARG. 122. 186 MARCELL. med. 16, 19. 20, 53). SCRIB. LARG. 16 da⟨n⟩tur … primum -a tria, deinde quinque, deinde septem, deinde novem, summum undecim et rursus novem, deinde septem, deinde quinque, postea tria et iterum augetur minuiturque numerus -orum (76. 94. 108 PLIN. nat. 30, 56 GARG. MART. med. 53 CHIRON 198. 244. 428 VEG. mulom. 1, 10, 7 *al. nota* MARCELL. med. 15, 86 vorandum. 16, 23 potanda. 20, 106 gluttienda. 24, 12 bibenda [26, 109. 111. 29, 32. 46]. 28, 50 potui [PLAC. med. 2, 12]. *cf.* SCRIB. LARG. 119 cumini silvatici semen per se, ut est, datum, quantum -a tria). SCRIB. LARG. 16 accipientem ex ea (*scobe eborea*) terna -a in die ex aquae cyathis tribus (MARCELL. med. 16, 15. 17. 102. 103. 20, 43. 29, 8 ANON. med. ed. Piechotta 102 DIOSC. 5, 132). 122 iniciuntur in eundem calicem … -a tria. 133 chameleae … folia quinque vel sex … data … salis -o adiecto (136). 141 ad lumbricos … facit … cornum cervinum limatum lima lignaria, quantum quattuor vel quinque -a. 237 -a tria rosae cyathis permiscentur (CHIRON 242 cui admiscis mellis -a II. 430 VEG. mulom. 1, 13, 6). PLIN. nat. 30, 94 *morbo regio resistit* cinis plumarum aut interaneorum palumbis in mulso ad -a III (PLIN. med. 3, 23). PLIN. med. 1, 6 mel cum rosacio et manna turis ad instar -i adiciuntur. PELAGON. 38 *in potione*: apii seminis -um plenum. CHIRON 242 ex eo medicamento -a duo cum caldae hemina succidiabis. MARCELL. med. 16, 104 ut … in sextario huius permixtionis tria -a olei viridis mittantur (PLAC. med. 2, 12 mittes in aquam -um pulveris). 17, 10 marrubium aridum tritum cum mellis -o sumptum … suspiriosis remedio erit. 17, 36 si ex eo pulvere -a singula … biberint (DIOSC. 2, 8. 3, 154). 20, 116 aceti ieiunus mane si sorbeas singula vel bina -a. DIOSC. 2, 157 -um unum vel duo ventrem mollit. *graecolatina*: PELAGON. 477 κοχλιάριον μεστὸν ἐμβαλὼν εἰς κέρας. DIOSC. 2, 10 W. καρκίνων ποταμίων καέντων ἡ τέφρα κοχλιαρίων δυεῖν πλῆθος σὺν γεντιανῆς ῥίζης κοχλιαρίῳ ἑνὶ καὶ οἴνῳ ποθεῖσαι. 2, 171, 3 δίδομεν κοχλιάριον ἓν ἢ δύο νήστεσι. 3, 142 τοῦ σπέρματος … μεθ' ὕδατος κοχλιαρίου πλῆθος πινόμενον.

coc(h)leāris, -is *masc.*: ORIBAS. syn. 1, 17 agaricum scripula IV solvis cum aqua et laricem -em unum.

2. coc(h)leārium, -ī *n. a* cochlea. *aedificium rusticum cochleis servandis factum*: VARRO rust. 3, 12, 2 in eodem consaepto … habere solent … -a atque alvaria atque etiam dolia, ubi habeant conclusos glires. 3, 14, 1. *masc.* **coc(h)leārius,** -ī: DIFF. Suet. p. 307, 34 -us est, qui cochleas vendit (PROB. app. gramm. IV 201, 29 ISID. diff. 1, 124).

coc(h)leātim *adv.* [*a* coc(h)lea, *cf.* coc(h)leatus. *Th.*]. *cochleae modo*: SIDON. epist. 4, 15, 3 aggere -m fracto.

coc(h)leātus, -a, -um [*a* cochlea. *Th.*]. *cochleae modo formatus*: CASSIOD. anim. 9 p. 1296[b] *auditus* concavis et -is auribus sonos accipit. [POMPON. Atell. 40 et ubi insilui in coleatum (*sic L ante corr. Non p. 4 et 182,* cocleatum *L ex corr. p. 4 et al. codd. p. 4 et 182,* culenarum *L p. 105, ubi* culeratum *rell.*; coculeatum *Bücheler*) eculeum, ibi tolutim tortor.]

cochleola, -ae *f. a* cochlea *deminutive*: HIER. adv. Iovin. 2, 6 cur ceti delphines phocae minutaeque -ae conditae sint. in Ezech. 47, 6 *sqq.* p. 593 nihil quod spiret et possit incedere prae amaritudine nimia in hoc mari reperiri potest. nec -ae quidem parvique vermiculi et anguillae *eqs.* epist. 64, 19 purpura *deputatur* mari, quia ex eius -is tingitur.

cochlis, -idis *f.*, κοχλίς. FRG. Bob. gramm. VII 540, 2 *acuta syllaba novissima efferuntur*: -is Dryas Thyas. **1** *subst.*: **a** *muricum genus*: GERM. 554 *Capricornus* -dis inventor, cuius Titania flatu proelia commisit divorum laetior aetas. **b** *gemma*: PLIN. nat. 37, 194 -es, quae nunc volgatissimae, fiunt verius quam nascuntur *eqs.* (1, 37, 73). **c** *pars vestis*: TREB. trig. tyr. 30, 14 *Zenobia* ad contiones galeata processit cum limbo purpureo gemmis dependentibus per ultimam fimbriam, media etiam -e velut fibula muliebri astricta. **2** *adiect.*: REG. urb. p. 11, 9 *regio VIII* continet templum divi Traiani et columnam coclydem altam pedes CXXVIII semis (CVRIOS. urb. reg. p. 10, 7). p. 15, 2 *regio IX* continet … templum divi Antonini et columnam -em altam pedes CLXXV semis (CVRIOS. urb. reg. p. 12, 2). p. 25, 11 POL. SILV. not. urb. chron. I p. 545 quae sint Romae: … columnae cocledes II Traiani et Antonini. MARCELL. chron. II 480, 92, 8 statua Theodosii … super -em columnam posita corruit.

cochlos, *acc.* -on, *nom. pl.* -oe *m.*, κόχλος. PLIN. nat. 32, 147 *inter animalia maritima* cochloe. SCHOL. Germ. Bas. p. 87, 10 quod *Capricornus* -on invenisset in mari. *cf. supra l. 28.* *Bannier.*

?cociatri (copiaria *c*) μεταβλητική GLOSS. II 116, 30. cociatrina *Scaliger*; cociatria *ed. Stephani* (*cf. etiam* cocio); cociatrix *Nettleship, Contr. p. 423*; *rectius* cocionatrix *Vulc.*, cocionaria *Leo.*

cocibilis, -e *a* coquere. *quod (facile) coqui potest*: PLIN. nat. 16, 25 glans fagea suem hilarem facit, carnem -em (coquibilem *cod. d*) ac levem et utilem stomacho.

cocilendrum *v.* cicilendrum.

cocīna, cocīnārius, cocīnātōrius, cocīnus *v.* coquin-.

cocino *v.* coquino.

cōcio, -ōnis *m.* [*orig. inc. Th.*]. *traditur in codd. etiam* cotio. *i. q. arillator, cf.* GELL. 16, 7, 12 *Laberius* in Necyomantia '-em' pervulgate dicit, quem veteres 'arillatorem' dixerunt. GLOSS. μεταβόλος. μεταπράτης. comparans et vendens. arillator. Plac. V 7, 38 arilla⟨tore⟩ co[a]ctione panniculario. IV 320, 46 arillator: -o ὁ μεταβόλος (V 590, 54): LABER. mim. 63 (*v. supra l. 54*) duas uxores? hoc hercle (hercle hoc *pars codd.*) plus negoti est, inquit -o; sex aediles viderat. PETRON. 14 -es qui (*sic Büch.*, conciones quae *libri, legitur etiam* coctiones) ad clamorem confluxerant. 15. PORPH. Hor. sat. 2, 3, 25 *sq.* 'Mercuriale' quasi lucrosum quia Cocio appellabatur. omnes enim -es lucro student (*cf. ad l.* SCHOL. Hor. gloss. Γ sicut negotiatores et -es transeunt de uno loco ad alium locum, qui et arriblatones dicuntur lingua Romana). SCHOL. Ter. p. 99, 14 cupiditas, unde -es et alii cupidi … cupidinarii vocantur. CORP. IV 2416 Miccio -o (*sic leg., non* ciocio *cf. adn.*). VI 31895, 6 Pacatianus -o. *scribitur* **coctio** (*v. etiam l. 58. 62*): [PLAVT. Asin. 203 vetus est: 'nihil coctio (*Fleckeisen,* cocio *Lambinus, Erasmus*) est', *v. p. 1369, 4 sqq.*] PAVL. FEST. p. 20 arillator, qui etiam -o appellatur *eqs.* p. 51 -es dicti videntur a cunctatione, quod in emendis vendendisque mercibus tarde perveniant ad iusti pretii finem. itaque apud antiquos prima syllaba per u litteram scribebatur. [*it.* cozzone, *francog. vet.* cosson. *M.-L.*]

deriv.: cocionari (*cf.* cocistrio?).

cociōnāria? *v. l. 47.*

μεταβόλος: dardanarius, **cōciōnātor,** arillator GLOSS. II 368, 44. *a* cocionari. *fem.* cōciōnātrīx? *v. l. 47.*

μετάπρασις **cōciōnātūra** GLOSS. II 369, 34 *cf.* III 443, 71 (475, 68. 500, 11) contionatura μετάφρασις (*em. Vulcanius*). *a* cocionari.

cōciōnor, -ātus sum, -ārī *a* cocio. *i. q. cocionis negotia agere*: PS. QVINT. decl. 12, 19 infelicitas mea -anti (con- *αδ*; negotianti *βγ*) tibi lenocinata est. 12, 21 vendidit quantum voluit, quanti voluit et

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... fortasse diu -atus est (*sic Salm.*, con- ω). *deriv.*: cocionator, cocionatura.

cocistrio (-ōnis) *m. orig. inc., fort. cf.* cocio. GLOSS. Plac. V 55, 30 (125, 11. 228, 33) -o (*vel* ocistrio) graecum est i. e. tabernarius. 614, 46 -o (occistrio *var. lect.*): tabernarius. *aliter*: GLOSS. V 595, 16 praegustator cocinae. *cf. Loewe, prodr. 291.* [*francog. vet.* cuistre. *M.-L.*]

cocitātōrius, -a, -um. PAVL. dig. 33, 9, 6 vasa -a. *cf. c.* coquere, coquitare, *nisi codd. falso pro* coquinatoria, *q. v.* *Probst.*

coclăca, -ae *f.* [*a gr.* κόχλαξ *tractum esse videtur. Th.*]. PAVL. FEST. p. 39 -ae dicuntur lapides ex flumine rotundi ad coclearum similitudinem. ORIBAS. syn. 4, 30 (*male interpretatus graeca*) coclacon quod fit de ardentibus petris aut lamina ferri immissis, donec serus consummatus deficiat, constringit ventrem (κοχλάκων διαπύρων τοσούτων ἐμβληθέντων ὡς ἐκδαπανῆσαι τὸν ὀρόν). *ibid.* coclacon ... non solum fit de lapidibus, sed et de ferro cyclicos factos (τῶν κοχλάκων δὲ οὐχ ἧττον ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐμβαλλόμενοι κυκλίσκοι σιδηροῖ διάπυροι). *similia, confusis, ut videtur, graec.* κόχλαξ (coclaca) *et* κοχλίας (cochlea): CAEL. AVR. chron. 4, 3, 57 boni . . . lactis quattuor vel quinque sextarios oportet in vas mittere sive aeneum: immittendae et *c o c h l e a e*, quas nos lapides marinos vel fluminales accipimus. *ibid.* ferulis lac cum eisdem cochleis movendum ... dehinc refuso lacte proiciendae priores cochleae . . . haec confectio lactis *d i a c o c l e o n* appellatur, *cf.* 4, 3, 54 lac . . . libendum praecoctum, quod appellant diacocleon. GLOSS. III 538, 36 diacochiam (*lege* diacoclion) confectio lactis, qui ex lapidibus fluminalibus [quae] coquitur cum c[l]ocleis. 559, 50 diacociam ⟨confectio⟩ lactis qui ex lapidibus fluminialibus cocuntur. *aliter* CASS. FEL. 31 *p. 1397, 55.* [*cf. francog.* caillou. *M.-L.*] *Bannier.*

coclea, cocleāre (-ārius, -āris), **cocleātim, cocleātus** *v.* cochl-.

cocles (cŏcl-?) *v. nom. propr.*

1. coco, -ere *v.* coquo *vol. IV p. 925, 35 sqq.*

2. coco -(ōnis?) *v. vol. IV p. 929, 38.*

et tu cum esses capo, cocococo (*sc. faciebas, sonabas*), atque cor non habebas PETRON. 59 (*de rixante*). [*vocem caponum seu pullorum imitari videtur, cf.* cucurire. *Th.*]

cocodrīl(l)us *v.* crocodil(l)us.

coco(g)nīdium *i. q.* coccum cnidium *v. p. 1395, 34.*

cocolobis (-lub-) *v.* cocco-. **coconari** *v. p. 1394, 1.*

? **cocotus** i. cinicius GLOSS. III 589, 1 (610, 31 *c o c u t u s*). coccus Cnidius *Stadler, v. etiam p. 1395, 62.* *Mbr.*

cocta *v. vol. IV p. 929, 13.*

ὀπτανάριος assator **coctārius** GLOSS. II 385, 69. *cf.* III 255, 9 ὁ ἑψετής: *c o c t u a r i u s* (II 321, 41 coactuarius). II 574, 6 coactuarius quoquinator (coquinarius *Loewe Gloss. nom. p. 33*).

πηλοεψητής **coctiliārius** GLOSS. III 309, 17. *a* coctilis, *sc. is qui laterculos coctos fabricat. eodem pertinere videtur* 309, 16 πηλοποιός co[a]ctiliarius, *an scribas* πιλοποιός? *fort. addas l. 52.*

? **coctilīcius**, -a, -um [*a* coctilis, coctilia *ductum esse videtur. Th.*]. *i. q. ad res coctiles, coctilia pertinens*: CAPITOL. Pert. 3, 3 pater eius (*Pertinacis*) tabernam -am (*sic Peter*, coactiliriam *BP*, coactiliariam *Scal. et Mommsen, an* coctili⟨a⟩riam?) in Liguria exercuerat.

coctilis, -e [*a* coquere, coctus. *Th.*]. *fere i. q. c o c t u s, torrefactus, ustus*: VARRO rust. 1, 14, 4 *maceriae* fere species quattuor, quod fiunt e lapide ..., quod e *l a t e r i b u s* -bus ... e lateribus crudis ... ex terra et lapillis (AMM. 24, 4, 19 OROS. hist. 2, 6, 9 GREG. TVR. Franc. 1, 6. *cf.* CVRT. 5, 1, 25 murus instructus *l a t e r c u l o* -i. 5, 1, 29 PLIN. nat. 7, 193. 35, 159 AMM. 24, 2, 12). Ov. met. 4, 58 -bus muris cinxisse ... urbem (*cf.* AVSON. 296, 2). ARNOB. nat. 6, 16 -bus *t e s t i s* (ADNOT. Lucan. 8, 299 Endt muros . . . de testa -i habuit *Babylon*). PRVD. apoth. 325 caput et iam -e Baal finxerat. SIDON. epist. 2, 2, 4 aquarum ... cella -ium (2, 9, 9). ALC. AVIT. epist. 87 -is caeni glutinum. CASSIOD. var. 7, 17, 1 -em calcem, quae est concolor nivibus. *subst. neutr. plur.* *c o c t i l i a*, -ium *i. q. carbones* (?): TREB. Claud. 14, 12 -ium cottidiana vatilla IV.

coctimentum, -ī *n. a* coctus, coquere? *i. q. petroselinum Macedonicum*: CHIRON 895 *compositionis pars*: -um ℘ ς (935). *legitur B* condimentum.

⌘**1. coctio**, -ōnis *f. a* coquere. GLOSS. σιτεία (*trad. etiam* σηλία, σιτία), ἡ σίτευσις. HIER. in Ezech. 46, 1 *sqq.* p. 573 πέμμα, quod in nostra lingua -em sonat (*v. p. 1402, 68 sqq.*). [*francog.* cuisson. *M.-L.*] *coquendi actio, inde saepe i. q. coctum*: VITR. 8 praef. 2 cibi ... vires non poterunt habere -is temperaturam. PAVL. FEST. p. 38 cocula vasa aenea, -bus apta. ITALA gen. 25, 30 (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 41, 1) da mihi gustum de -e rubea ista (*cf.* LIB. geneal. chron. I p. 174, 291ᵇ robeae -is. LXX ἑψήματος, VVLG. da mihi de -e hac rufa, *cf. p. 1402, 61*). CHIRON 208 -is digestio liquorem humoris in urinas separat. 227 ut ... virtus per -em in oleo permaneat. HIER. in Agg. 2 p. 762 si ... ipsa summitas vestimenti panem tetigerit aut quamlibet aliam -em; *seq. explicatio allegorica.* reg. Pachom. 64 hebdomadarius . . . dabit cibos absque -e pulmenti (*cf.* CASSIAN. inst. 4, 20 dum eam [*lenticulam*] praeparat -i *ebdomarius*. 4, 21 nec quisquam posset ullum -is sperare pulmentum). 117 qui -i sufficient. VVLG. IV reg. 4, 40 cumque gustassent de -e. Ezech. 24, 5 efferbuit -o eius et discocta sunt ossa (*cf. ad l.* HIER. in Ezech. 14, 45 p. 572 *sq.*). THEOD. PRISC. eup. faen. 5 de hac -e ... loca lavabis. 71 fovi ... de eadem -e vulnera. CASSIAN. inst. 4, 22 cura ... parandorum ciborum vel -is. conl. 8, 3, 3 *ager* cum multa gignat ... quae ad hominum victum sine aliqua ignis -e proficiant. *al.* CAEL. AVR. chron. 4, 3, 41 lenticulae -em *inicere.* 4, 3, 56 ultimo -is tempore ... detrahendus est ignis. *al.* ENNOD. carm. 1, 21, 20 nil lenta perdit -o. CASSIOD. var. 7, 17 ad -em distributionemque calcis. GREG. TVR. glor. conf. 1 hanc . . . -em *O r o s i u s* (*Oros. hist. 5, 7, 13 ubi* sucum) a coquendo caeliam vocari narravit. GREG. M. moral. 11, 1 eosdem cibos edentibus diversitas -is. CORP. VIII 8480 ad annon⟨ae publicae⟩ -em. *nota morbi nomen* (*i. q.* ἄφθα): CASS. FEL. 36 appellatur a Graecis consuete aptha, quam nos oris -em dicimus. *ibid.* si vero aptha fuerit in ore i. e. oris -o. *compos.*: *cf.* concoctio.

2. coctio *v.* cocio *p. 1400, 69 sqq.*

coctito, -āre [*a* coquere. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 61 coquitare pro -are, i. e. frequenter coquere.

coctīvus, -a, -um *a* coquere, coctus. *i. q. aptus ad coquendum*: PLIN. nat. 15, 94 *castanea* Tereiana, quam rubens cortex praefert triangulis et popularibus nigris, quae -ae vocantur. APIC. 9, 418 condimenta -a (cortina *codd.*). ANTHIM. 74 legumina si -a fuerint. *Probst.*

de cocton. -on aut isofion aut faselion vocant, ex similitudine faseli nomen accepit *eqs.* DIOSC. 4, 116 (*deest gr.* 4, 120 W., ubi ἰσόπυρον, οἱ δὲ φασήλιον καλοῦσιν, *item Vind., at Escor.*: ἰσόπυρον, οἱ δὲ κοπτόν, οἱ δὲ φασήλιον κτλ.). *Mbr.*

coctor, -ōris *m.* [*a* coquere; *i. q. ind.* paktā '*coctor*'. *Th.*]. *i. q. coquus*: PETRON. 95 -es insulariique mulcant exclusum *Eumolpum.* CORP. IV 1658 Vitricae amator -r (*nisi est nom. propr.? cf.* 6823). EDICT. imp. Diocl. 7, 4 *c a l c i s* -i (*cf.* COD. Theod. 14, 16, 1 [*a. 359*]). NOT. Tir. 103, 56.

coctōrium, -ī *n. a* coquere, coctor. *dubium utrum coquendi instrumentum* (*i. q. coculum*) *an l o c u s* (*i. q. coquinatorium*): DIOSC. 2, 91 cum exemeris, totas (*pro* torreas) in -o. [*val.* coptor *cf. it. mer.* cottora. *M.-L.*]

coctuārius *v.* coctarius. **coctum** *v. vol. IV p. 929, 8.*

⌘**coctūra**, -ae *f. a* coquere, coctus. [*val.* coptura '*ulcus*', *it.* cottura, *francog. vet.* cuiture, *hisp.* cochura. *M.-L.*] **1** *coquendi actio, coctio; cf.* GLOSS. ἕψησις, ὄπτησις: VITR. 7, 9, 1 lotionibus et -is crebris ... efficiuntur *glebae minii*, ut adveniant colores. CELS. 5, 27, 12 *fungi inutiles* specie quidem discerni possunt ab utilibus, et -ae genere idonei fieri. SEN. epist. 90, 33 *Democritus invenit*, quemadmodum decoctus calculus in zmaragdum converteretur, qua hodieque -a inventi lapides ⟨in⟩ hoc utiles colorantur. COLVM. 11, 3, 23 ut in -a celerius madescat *brassica.* 12, 20, 2 in -a aeruginem remittunt aenea *vasa eqs.* 12, 21, 2 cum silere coepit *sal*, finem habet -ae. PLIN. nat. 19, 144 Apiciana -a ... maceratis *caulibus.* 34, 96 exurente ... -a. PAPYR. Tebtun. II 686 (*saec. II/III*) -am. PALLAD. 12, 1, 3 aqua respersa -am non habere difficilem. ZENO 2, 44, 1 egregia -a ... redolentes *panes.* THEOD. PRISC. eup. faen. 5 ut ad medietatem -a perveniat (*cf.* APIC. 4, 153 cum in mediam venerint -am, tolles scorpiones). DIOSC. 5, 110 in -a in oleo coccinea facit *molibdena. al.* APIC. 1, 1 ut in -a mellis vinum decoquas. *al.* ARNOB. in psalm. 21 p. 353ᶜ sicut fractura eius (*testae*) irremediabilis est, ita -a laudabilis invenitur. *nota t r a n s l a t i o n e m*: PLIN. nat. 14, 55 ea caeli temperies fulsit, -am vocant. **2** *de r e, quae c o q u i t u r, saepius i. q. c o c t u m* (*fortasse huc pertinent* GLOSS. -a: sania [*'Samia i. q. terra Samia?' Goetz*]. -am: samam): COLVM. 12, 18, 7 si quinta pars picis Bruttiae in universam -am adiciatur. ITALA gen. 25, 30 (Hil. myst. p. 12, 14) da mihi gustare de -a hac, quia deficio (ἑψήματος, VVLG. de coctione hac rufa, *v. p. 1401, 76 sq. cf.* PS. PROSP. prom. 1, 20 Iacob ... per -am rubram lenticulae maiorem fratrem supplantans *eqs.* LIB. iubil. 37, 3 quia ego dederam Iacob primitiva propter modicam -am lentis). ITALA Ezech. 45, 24 (Wirc.) et -am vitulo et -am arietis facies et olei in -ae (πέμμα τῷ μόσχῳ καὶ πέμματα τῷ κριῷ ποιήσεις καὶ ἐλαίου τὸ εἶν τῷ πέμματι, VVLG. sacrificium ephi per vitulum et ephi per arietem faciet. *cf. ad l.* HIER. in Ezech. 46, 1 *sqq.* p. 573 ubi nos interpretati sumus ephi, quae est decima pars cori, LXX translulerunt πέμμα, quod in nostra lingua coctionem sonat). Ezech. 46, 11 (Weing.) erit manaa -a vitulo et -a arieti . . . et olei in -ae (ἔσται τὸ μανὰ πέμμα τῷ μόσχῳ κτλ., VVLG. ephi). CHIRON 894 in mediam -am (*cf. supra l. 51*) aeruginem mittes. FVLG. aet. mund. 5 p. 145, 1 fatigato rubida⟨m⟩ coctura⟨m⟩ dum in muscipulum parat. DIOSC. 2, 143 semen eius (*bryonis*) sicut piper utuntur, miscente -is et reliquis escis (τοῖς προσοψήμασιν). *al.* ANTHIM. 52 ut acetum pro sapore in -a mittatur. 55 apium . . . anetum . . . in omni ciborum -a miscentur. *Probst.*

cocturnīx *v.* coturnix.

1. coctus *v.* coquo. **2. cōctus** *v.* cogo.

cocula, -ōrum *v.* coculum.

? **coculbraga** i(d est) boalca (buglossa *coni. Goetz*) GLOSS. III 589, 7 (*sim.* 587, 53 *et* 608, 43; 609, 48 cuculbraga; 554, 68 coculobraga). *Mbr.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

coculeātus *v.* cochleatus.

cocul(l)a *v.* cucullia *vol. IV p. 1281, 27 sqq.*

1. coculum, -ī *n.* [*a* coquere. *Th.*]. *sing. non nisi l. 11. de significatione et formis*: PAVL. FEST. p. 39 -a: vasa aenea, coctionibus apta. alii -a dicunt ligna minuta, quibus facile decoquantur obsonia. ISID. orig. 20, 8, 1 omnia vasa coquendi causa parata -a dicuntur. GLOSS. -a (concula, conchula): ligna arida vel vasa aerea (*cf.* Plac. V 14, 36 -is: aereis vasis ad coquendum vel assulis aridis). c a c u l a: ligna arida. [*it.* cogolo. *M.-L.*] *vas ad coquendum*: PLAVT. frg. inc. 57 (*ex Isid. orig. cf. supra l. 6*) aeneis coculis mi excocta est omnis misericordia. CATO agr. 11, 2 ahenum -um, quod capiat culleum I. VARRO frg. Non. p. 531, 27 fornum, fornaces: -a, qui cocebant panem, primum sub cinere, postea in forno. *Probst.*

2. coculum *v.* colucula.

cocuma, cocumella, cocumis, cocurbita *v.* cucu-.

cocus *v.* coquus. **cod** *i. q.* quod, *v. s.* qui.

? **cod**(. . .), *nomen liquaminis cuiusdam in amphoris lectum.* CORP. IV 5636 cod. lixs. v⟨e(tus)⟩ excell(ens). 5637 cod. ting. vet(us). *cf.* 5629 cod(li...?) ve. 5630 c o d l i a (*vel* codlir) ve. excel. *sim.* 5631—35. XV 4732 INSCR. Ephem. epigr. VIII p. 242, 18 (*ad* Corp. IX). *latetne nom. propr.?* *Mbr.*

cōda *v.* cauda. **cōdēta** *v. nom. propr.*

ˣcōdex (c a u d e x), -icis *m.* [*orig. inc., nisi a* cauda *ductum est, cf.* caudica. *Th.*]. *in titulis forma* cod-: SENT. procos. Sard. (Corp. X 7852) 2. ACT. Arv. a. 218 a 20 (INSCR. christ. Hisp. 379 b 4 [*a. fere 580*] *ex libris*). *codd. variant inter formas* cod- *et* caud- *ita ut sub notione I praevaleat scriptura* caud- (*item variant* GLOSS. *infra l. 42 sqq.*), *sub notione II ubique fere* cod- (GLOSS. *ubique* cod-, *item* NOT. Tir. 95, 35. 36; *graece* κώδιξ *v. p. 1404, 17. 18*) *exceptis his locis*: CATO or. frg. 2 (Fronto p. 99, 23 N.) iussi caudicem (*cod. pr. m.* claudicem) proferri, ubi mea oratio scripta erat. SEN. dial. 10, 13, 4 Caudex *Appius Claudius* ob hoc ipsum appellatus, quia plurium tabularum contextus caudex apud antiquos vocatur, unde publicae tabulae codices dicuntur. *cf.* ISID. orig. 17, 5, 4 codex dictus quasi caudex. sic veteres et clodum pro claudo dicebant. quaest. test. 7 codex dicitur ad condiendum. *forma* caudex *inde a* CATONE *et* TER., codex *inde a* PLAVTO; *voc. deest*: LVCIL. RHET. Her. CIC. rhet. phil. epist. CATVLLO LVCR. NEP. CAES. SALL. HOR. TIB. LIV. VITR. VELL. VAL. MAX. CVRT. LVCANO VAL. FL. SIL. STAT. MART. TAC. PLIN. epist. FLOR. [*rhaet.* kudesch *'liber'. M.-L.*] *v. etiam nom. propr. s. v.* Caudex.

I ***truncus arboris*:** GLOSS. c a u d e x, truncus: κορμός (*cf.* κορμὸς τὸ ξύλον: codex, caudex). πρέμνον. caudix: robur vel radix; cortex. caudices: arborum radices. V 176, 18 *infra l. 53.* EVGRAPH. Ter. Haut. 877 rec. *a* caudex est truncus arboris conversa o in au, fit pro codex caudex, sicut pro cote cautis. SCHOL. Ter. p. 124. GLOSS. c o d e x: κορμός. πρέμνον. στέλεχος. V 278, 57 talea macellariorum. V 419, 18 stofun (*anglosax. i. q. stirps, truncus arboris*). LYD. mens. 1, 28 φιτρός, *v. p. 1404, 18 sqq.*

A *scribitur* c a u d e x: GELL. 16, 16, 3 *Varro* pedes cruraque arborum ramos appellat, caput stirpem atque -em. VERG. georg. 2, 30 quin et -bus sectis . . . truditur e sicco radix oleagina ligno (SERV. *ad l.* pro 'codicibus'. *cf.* GLOSS. V 176, 18 caudicibus codicibus, iuxta radice⟨m⟩, unde 'caudicibus sectis' omnino excisis taleis). Ov. met. 12, 432 -e (*sic M*[2], codice *M*) qui misso, quem vix iuga bina moverent, Tectaphon Oleniden a summo vertice fregit. PLIN. nat. 11, 151 robusti -es vetustate putres. 12, 56 *arborem* contorti esse -is, ramis aceris maxime Pontici. 12, 67 *arboris* -e duro et intorto. 13, 56 *ficus Aegyptia* pomum fert non ramis, sed -e ipso (*cf.* SOL. 32, 34 poma non ramis tantum gestitans, sed et -e). 13, 58. 95. 16, 22. 24. 91. 121 arbores quaedam simplices, quibus a radice -x unus et rami frequentes. 16, 124. 242. 17, 266 SVET. frg. *v. p. 1404, 13.* GELL. 5, 3, 3 -es ligni plurimos funiculo brevi circumdatos portabat. 5, 3, 5. 19, 12, 7 suboles vitium e radicibus -um super terram fusas revellentem. APVL. flor. 21 p. 99 lapidum globos et -um toros. CYPR. GALL. iud. 211 acclinis -e palmae. CARM. de Sod. 67 *arbor* circumfosso iam -e pendens. SOL. 35, 5 lignum -is *balsami*. HIL. trin. 9, 37 *ut* ramum arbor teneat in -e. HEGES. 4, 15, 2. EVSTATH. Bas. hex. 5, 7 p. 917[A]. *adde l. 83 et p. 1404, 1.* *i. q. vimentum*: PETRON. 135 de -e lento vimineae lances. *in convicio*: TER. Haut. 877 in me quidvis harum rerum convenit, quae sunt dicta in stulto, caudex, stipes, asinus, plumbeus (*cf.* PETRON. 74 codex, non mulier).

B *scribitur* c o d e x: CALP. ecl. 1, 25 tu potes alto -e (cortice *var. lect.*) descriptos citius percurrere versus (*cf.* 1, 20 quaenam sacra descripta est pagina fago). COLVM. 4, 8, 2 recedere ab ipso -e instar unius digiti spatio conveniet, atque radiculas praecidere. 4, 8, 4 nec tam celeriter radiculae inveterato iam -e enascuntur. 5, 6, 21 circumcalcemus ipsum seminis -em. 5, 9, 13. 12, 19, 5 -es et vastiora ligna subiciantur. arb. 5, 3 optime *vitem* amputabis, sed ita ne -em laedas. 8, 5. 9, 2 ex eo -e cum *vitis* egerit coles. ITALA gen. 49, 21 (Lugd.) Nepthalim -x defectus (στέλεχος ἀνειμένον, VVLG. cervus emissus). SOL. 33, 10 *myrrhae* -x (cortex *var. lect.*) in vertiginem flexus et spinis hispidus. 52, 47 pomaria ficus habent, quarum -es (cau- *A*) in orbem . . . extuberantur. 52, 52 PALLAD. 12, 7, 13. CYPR. GALL. Ios. 569 ipse senex *Moses* cautem (*i. tabulas legum*) terebinthi in -e (caudice *C, rectene propter adnominationem?*) ponit. GREG. TVR. Franc. 6, 45 vineas devastabant, ita ut incisis -bus cum uvis auferrent (7, 11 in -bus vinearum. Iul. 36). *in comparatione*: PETRON. 74 *v. p. 1403, 72.* *speciatim: ligneus stipes, ad quem servi alligabantur*: PLAVT. Poen. 1153 quos ego iam detrudam ad molas, inde porro ad puteum atque ad robustum -em. PROP. 4, 7, 44 -is immundi vincula sentit anus. IVV. 2, 57 residens in -e paelex (SCHOL. *ad l.* domina *servam* catena vinctam infigit -i). *nota*: SCHOL. Iuv. 11, 141 lanionum -es ex ulmis sunt.

II *i.* ***tabula, volumen, liber*:** GLOSS. codex: βιβλίον. διφθέρα τὸ βιβλίον, βίβλος. V 419, 17 (427, 52) -bus: lignis in quibus incidunt. VARRO frg. Non. p. 535, 11 antiqui plures tabulas coniunctas -es dicebant. SEN. dial. 10, 13, 4 *v. p. 1403, 31.* SVET. frg. p. 134 -x multorum librorum est, liber unius voluminis. et dictus -x per translationem a caudicibus arborum seu vitium, quod in se multitudinem librorum quasi ramorum contineat (ISID. orig. 6, 13, 1). MALALAS ed. Bonn. p. 408, 14 ἀνὴρ βαστάζων κώδικα γεγραμμένον. LYD. mag. 3, 23. mens. 1, 28 τιλία . . . ἡ φιλύρα· ὅθεν κῶδιξ τὸ βιβλίον. κῶδιξ δὲ κυρίως ὁ φιτρός . . . καλεῖται. *de re v. Birt, Buchwesen p. 95 sqq.; Buchrolle in der Kunst (1907) p. 258; Wünsch, PW. IV 159.*

A *g e n e r a t i m*: CATO *v. p. 1403, 30.* CIC. Verr. 2, 119 Piso multos -es implevit earum rerum, in quibus *eqs.* 3, 104 cedo, quaeso, -em: circumfer, ostende. 4, 26 recitet ex -e (ASCON. Corn. p. 58 Cl. -em recitavit. p. 60). Cluent. 91 *quod* subsortitionem eius in eo -e non haberet, qui tum interlitus proferebatur. Sull. 44 cum . . . tibi . . . prius etiam edituri indicium fuerint scribae mei . . . quam in -em rettulissent. Vatin. 5 -em l e g i s s e dicebatur (or. frg. A VII 5 -em tribunus plebis ipse pro contione legit. A VII 30 legere -em, cum intercedatur. ASCON. Corn. p. 61 Cl. QVINT. inst. 5, 13, 18 *al.*). ALF. dig. 33, 10, 6 nec pugillares et -es in supellectili sunt (*cf.* CASSIOD. rhet. 10 p. 498 Fortunatianum..., qui tribus voluminibus de hac re subtiliter tractavit, in pugillari -e . . . redegimus). SEN. contr. 1 praef. 18 supervacuos sibi fecerat -es, aiebat se in animo scribere. 7 praef. 4 memini illum . . . apud Fabianum philosophum . . . cum -bus sedere. ASCON. Mil. p. 33 Cl. mensis et -bus librariorum. SENT. procos. Sard. (Corp. X 7852) 2 descriptum et recognitum ex -e ansato L. Helvi Agrippae procons(ulis) (*talis codex pictus est* NOT. dign. or. 19 *et* occ. 17 *v. Mommsen, Hermes 2 [1867] 117*). PLIN. nat. 35, 7 tabulina -bus implebantur. QVINT. inst. 8, 6, 55. 10, 3, 28 non statim . . . abiciendi -es erunt. 10, 3, 32 idque vitium, quod frequenti admonitione corrigi non poterat, mutatis -bus esse sublatum. IVV. 10, 236 -e saevo heredes vetat esse suos. SVET. Aug. 101 *testamentum* duobus -bus...scriptum. VLP. dig. 13, 6, 5, 8 si tibi -em commodavero et in eo chirographum debitorem tuum cavere feceris. 32, 52 pr. librorum appellatione continentur omnia volumina, sive in charta sive in membrana sint sive in quavis alia materia . . ., si in -bus sint m e m b r a n e i s (CASSIOD. inst. div. 8 p. 1120[B] membranaceo -e. hist. 2, 16) vel c h a r t a c e i s (HIER. epist. 71, 5 opuscula mea . . . descripta vidi in chartaceis -bus. CASSIOD. inst. div. 8 p. 1119[D]) vel etiam eboreis vel alterius materiae vel in ceratis codicillis (*cf.* PAVL. sent. 3, 6, 87 libris legatis, chartae volumina vel membranae et philurae continentur; -es quoque debentur. librorum enim appellatione non volumina chartarum, sed scripturae modus, qui certo fine concluditur, aestimatur). VLP dig. 37, 11, 1, 6 in duobus -bus simul signatis. 43, 5, 3, 1 si tabulae in pluribus -bus scriptae sint. ACT. Arv. a. 218 a 20 in tetrastylo reversus est et in -e cavit et praetextam deposuit. COMM. apol. 11 tradito in -e legis. CAPITOL Gord. 1, 4 plurimos -es volvendo unam tamen paene historiam lectitare. ITIN. [Silv.] 10, 7 legeretur lectio ipsa de -e 33, 2 accipit -em euangelii. HIL. in psalm. 65, 3 in latinis -bus ita legimus . . . in graecis vero libris, qui ex hebraeo proximi sunt, non eadem significantia scribitur. 118 he 13. psalm. instr. 2 OPTAT. 6, 5 p. 153, 3. 6. 9. 7, 1 p. 165, 10. COD. Theod. 9, 3, 4 (*a. 365*) in -e p u b l i c o sollemnia inscriptionis impleta sint (AVG. epist. 35, 3 si haec illi perferri in notitiam per -es publicos fecero). AMM. 28, 1, 26 -em noxiarum artium (*i. librum magicum*) . . . descripsisse. 29, 1, 41 congesti innumeri -es et acervi voluminum multi sub conspectu iudicum c o n c r e m a t i sunt . . . ut illiciti (*cf.* COD. Theod. 16, 5, 34, 1 [*a. 398*] -es eorum scelerum omnium doctrinam ac materiam continentes . . . mandamus sub aspectibus iudicantum incendio mox cremandos. 9, 16, 12 [*a. 409*] -bus erroris proprii sub oculis episcoporum incendio concrematis. VICT. VIT. 3, 10 LIB. pontif. p. 116, 6. 122, 21. 130, 13). AMM. 30, 4, 16 *advocati* sunt rudes nonnulli, ut numquam se -es (*i. iuris*) habuisse meminerint. SERV. Aen. 5, 871 in nonnullis a n t i q u i s -bus (7, 568 ALC. AVIT. c. Arr. 30 p. 14, 1. PRISC. gramm. II 592, 22 in antiquissimis -bus invenitur). SERG. gramm. IV 484, 26 cum sit -x emendatus distinctione, media distinctione, subdistinctione, dicitur tamen -x esse d i s t i n c t u s (POMP. gramm. V 133, 5 docet quem ad modum distinguatur -x. RVFIN. Orig. princ. praef. [Hier. epist. 80] 3 inemendatum vel non distinctum -em. CASSIOD. gramm. VII 210, 9. SVBSCR. Verg. cod. Med. legi et distinxi -em). AMBR. Iob 3, 3, 7. 4, 6, 24. epist. 47, 1 transmisi petitum -em scriptum apertius atque enodatius, quam ea scriptura est, quam dudum direxi. HIER. vita Hilar. 35 venundato euangeliorum -e, quem manu sua adulescens scripserat. 36 reg. Pachom. 25. 100 nemo ... dimittat -em non

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ligatum. -es, qui in fenestra id est intrinsecus parietis reponuntur ad vesperum, erunt sub manu secundi, qui numerabit eos, et ex more concludet (*cf.* ISID. reg. monach. 8,1 omnes -es custos sacrarii habeat deputatos, a quo singulos singuli fratres accipiant, quos prudenter lectos vel habitos semper post vesperam reddant). HIER. reg. Pachom. 144. hom. Orig. in Luc. 7 p. 266 secundum alios -es (*supra* in aliquantis exemplaribus). adv. Rufin. 1,9 multos -es praeparabat, ut ... volentibus largiretur. 2,23 qui de tuo -e transcripserunt. 2,25. epist. 5,2,2 Tertulliani suum -em apud eum esse, quem vehementer repoposcit. et ex hoc quaeso, ut eos libros ... librarii manu in charta scribi iubeas. 5,2,4 multis sacrae bibliothecae -bus abundamus. 18^A^, 15,7 licet in plerisque -bus ordo perversus sit. 18^B^, 5 (21), 2. 20, 2, 1. 22, 30, 5 -es saeculares (RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 6. *cf.* PELAG. in Rom. praef. p. 645^A^ sacris -bus. AVELL. p. 40, 2. CASSIOD. hist. 3,2 p. 948^A^ sacrum -em euangeliorum. 11,17. AVG. epist. 137,16 -es sanctos). HIER. epist. 22, 32,1 aurum liquescit in litteras, gemmis -es vestiuntur. 23,1. 27,1,2 latinorum -um vitiositatem. 36,13,4 ibi in nostris -bus *legitur eqs.* (57,7, 6 hoc nostri -es non habent). 106, 2 quae in ἑξαπλοῖς -bus reperitur. 107, 12 pro gemmis et serico divinos -es amet, in quibus non auri et pellis Babylonicae vermiculata pictura, sed ad fidem placeat emendata ... distinctio. 119, 12 quod in Latinis -bus legitur ... in Graecis voluminibus non haberi (112,22 hoc dixerunt esse in voluminibus Hebraeorum, quod in Graecis et Latinis -bus continetur). in Gal. 3,7 p. 488. quaest. hebr. in gen. p. 35,22 *hoc* in authenticis -bus non habetur. praef. Vulg. Iob veteres libros vel in membranis purpureis auro argentoque descriptos vel uncialibus ... litteris onera magis exarata quam -es. PELAG. in Rom. 8 p. 684^C^ ille -em fecit, cum nec ipse scripserit. VVLG. Sirach 50, 29 doctrinam sapientiae et disciplinae scripsit in -e isto (βιβλίῳ) Iesus filius Sirach. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 31^b^ p. 570^B^ continuo haereticus et scriptis et missis per diversa centum -bus designetur. 2, 8 capita integra dictata ex -e Ciceronis inseruit. 2, 9 si ... habuero gentilium -es. 2, 44 p. 620^B^ quod -es illius contra Iovinianum scriptos ... subtraxerit de manibus legentium. 2,44 p. 620^C^ meos vero non -es, sed schedulas imperfectas, inemendatas, furto cuiusdam nebulonis et fraude subtractas. hist. 10, 8, 17 *ut martyres* -bus superpositos per frusta caederent. Orig. in gen. 3, 5 in -bus ecclesiae habemus scriptum. AVG. epist. 29,5 reddito exodi -e ... sumpsi apostolum Paulum. 40, 2 non hoc -x ipse, ut assolet, in liminari pagina praetendebat (*i. inscriptionem*). 120, 1 quod mendosissimis fatigareris -bus (GREG. M. epist. 12, 6 p. 353,6 mendosum -em. *cf.* AVG. retract. 1, 7, 2 mendositas nostri -is me fefellit. anim. 3, 5, 7). 141, 9 protulerunt -em Optati (*ibid.* libellum. civ. 18, 23). 157, 19 Graeci -es, unde in latinum scriptura translata est (civ. 13, 24). retract. 1, 10, 3 melioris interpretationis -es. 1,21,3 sic habuisse -es plurimos, verum tamen Afros ... postea didicimus. c. Cresc. 3, 27, 30 dedi Pollo chartulas. nam -es mei salvi sunt. *ibid.* dedi -es medicinales. c. Faust. 11, 2 quae adversus vos de divinis -bus proferuntur (HIER. epist. 107, 12 CASSIOD. hist. 6, 3). *ibid. saepius.* c. Fort. 19. civ. 15,10 (*saepius*). 15,11 per hanc discrepantiam Hebraeorum -um atque nostrorum. *ibid.* nolentes derogare fidem -bus, quos in auctoritatem celebriorem suscepit ecclesia. 15, 12. 13. 14. 20. 23. 18, 23. 31. 43 utrisque -bus inspectis. *ibid.* nonnulli -es Graecos interpretationis Septuaginta ex Hebraeis -bus emendandos putarunt. 18, 46. 20, 20 *al.* in psalm. 40, 14 nobis serviunt Iudaei, tamquam capsarii nostri sunt, studentibus nobis -es portant. 67, 41. 121, 8 dicendo nos faciamus, ut non excidat etiam eis qui legere non noverunt aut noluerunt: nos simus -x ipsorum (*in imag.*). quaest. hept. 1,155 in -bus Graecis, qui a diligentioribus conscripti sunt, quaedam *verba* obeliscos habent ... quaedam asteriscos. 3, 53 ille -x verior est, qui emendatior videbatur (retract. 1, 7, 3 -es ... veriores). c. Fel. 1, 3. conf. 8, 6, 14 supra mensam lusoriam, quae ante nos erat, attendit -em; tulit, aperuit, invenit apostolum Paulum. 8, 12, 29. doctr. christ. 2, 11, 16 ut cuique primis fidei temporibus in manus venit -x Graecus, et aliquantulum facultatis sibi utriusque linguae habere videbatur, ausus est interpretari. 2, 12, 18. 2, 14, 21 plurimum hic quoque iuvat interpretum numerositas collatis -bus, inspecta atque discussa .... -bus emendandis primitus debet invigilare solertia eorum, qui scripturas divinas nosse desiderant, ut emendatis non emendati cedant ex uno interpretationis genere venientes. 2, 15, 22 Latini ... -es veteris testamenti ... Graecorum auctoritate emendandi sunt (*ibid.* libros novi testamenti). c. Iul. 6, 10, 33 non fere invenitur Latinus -x, si non a vobis nunc incipiat emendari, vel potius in mendum mutari. CASSIAN. conl. 18, 15, 3. 19, 12, 3 inst. 4, 13. CANON. Migne 56 p. 887^C^ duo episcopi exponant et teneant euangeliorum -em super caput. AVELL. p. 695, 16. 696, 9. MARCELL. chron. II p. 63, 392, 12 ut omnes veteris testamenti libros de Hebraeorum scilicet -bus verteret in Latinum. EVSTATH. Bas. hex. 4, 5 p. 907 in multis cosmographiae -bus. SIDON. epist. 2, 9, 4 quod qui inter matronarum cathedras -es erant, stilus his religiosus inveniebatur. LIB. pontif. p. 195, 10 catholicae fidei defensor pius princeps secretario residens, inquisitione de ipsos -es facta, ita repperit falsa noviter addita fuisse. 195, 17. VICT. VIT. 1, 41. 3, 20. SEDVL. carm. pasch. praef. 4 nec quaeras opus hic -is artificis sed modicae contentus adi sollemnia mensae (*cf.* CARM. cod. Petav. 24, 4 ponentur nitidae -is arte dapes. INSCR. christ. Hisp. 379b, 4). PRISC. gramm. II 72, 11 in quibusdam ... -bus scriptum. 256, 20. 345, 1 sic veteres -es habent (PALLAD. hist. mon. I 52). 350, 16. 394, 13. 527, 24 *al.* ENNOD. carm. 2, 123 tit. in cubiculum super -es in ordine positos. opusc. 2, 116. CASSIOD. gramm. VII 144, 7 post -em, in quo artes Donati cum commentis suis et librum de etymologiis ... collegi. 210, 9 reliquos -es, qui non sunt tali distinctione signati, notariis diligenti tamen cura sollicitis relegendos atque emendatos reliqui, qui etsi non potuerint in totum orthographiae minutias custodire, emendationem tamen -um antiquorum adimplere modis omnibus festinabunt *eqs.* 211, 4. 216, 2 quem -em nostra curiositate formavimus. inst. div. praef. p. 1107^B^. 1108^D^. 1109^B^. 1 primus scripturarum divinarum -x est octateuchus. 2. 3. 8 p. 1119^D^ quendam anonymum -em. 10 ut ... in uno corpore adunati -es clauderentur (*cf.* in psalm. praef. *l. 26*). 11 p. 1123^C^ -x encyclius. 14 in -e grandiore. 16. 25. 26 quibusdam -bus patrum praesentes notas minio designatas, quae sunt indices -um. 30 p. 1145^D^ his addidimus in -bus cooperiendis doctos artifices. hist. 2, 16 quinquaginta membranaceos -es bene confectos et ad usum habiles ab artificibus antiquariis et perfecte artem scientibus scribi praecipias. 7, 16 p. 1081^C^ famulus plumacium et -em gerens. 8, 1 p. 1105^A^ meus -x natura creaturarum est. var. 3, 53, 5. in psalm. praef. p. 9^B^ uno -e tam diffusa complectens, quae ille in decadas quindecim mirabiliter explicavit. praef. p. 9^C^ quem -em etiam per quinquagenos psalmos cum praefationibus suis trina sum divisione partitus; ut et claritas litterae senioribus oculis se pulchrius aperiret et desiderio legentium fratrum numerosi -is corpora praestarentur. ORIBAS. syn. 1 praef. synopsim, id est ex diversis congregatum -bus opus habent. COD. Iust. 11, 58 (57), 5, 1 post -um oblationem. 12, 20, 3, 2 sine divali probatoria, quam -es in sacro nostro scrinio memoriae positi debeant inserendam accipere. HIST. Apoll. rec. A 6 aperto scrinio -um suorum inquisivit quaestiones philosophorum. GREG. M. in euang. praef. homilias ... in duobus -bus ponere curavi. epist. 1, 41 p. 58, 1 fraternitati vestrae -es direxi, quorum notitiam subter inserui. 3, 29 p. 187, 25 quasi paginae nobis -um factae sunt ipsae iam plagae terrarum (*cf.* VVLG. apoc. 6). 5, 17 p. 299, 8 -em regulae pastoralis ... presbytero transmittendum per harum portitores direximus. 5, 53^a^ opus hoc per triginta et quinque volumina extensum in sex -bus explevi. 8, 28 p. 29, 11 pauca quaedam in unius -is volumine collecta. 9, 38 p. 67, 27 -es vel ornamenta pariter ablata quaeruntur. 9, 135 p. 134, 5 ex adnotatione haeretici -is. PALLAD. hist. mon. I praef. p. 249/50 tamquam minutis -em litteris scriptum (λεπτόγραφον βιβλίον). 19 p. 298^C^ BENED. reg. 9. 10. 33 neque -em neque tabulas neque graffium. 38. 48 accipiant singulos -es de bibliotheca, quos per ordinem ex integro legant, qui -es in caput quadragesimae dandi sunt. ISID. eccl. off. 2, 11, 1 coram plebe tradit eis -em apicum divinorum ad dei verbum annuntiandum. epist. 13, 2 -em Etymologiarum cum aliis -bus de itinere transmisi. EVG. TOLET. carm. 8, 42 in -e missa simul *biblia.* ILDEF. vir. ill. 1. 4 copiosisque librorum -bus. SVBSCR. Quint. cod. Bamberg. descripsi et emendavi ... de -e. OROS. hist. cod. Laurent. lib. 5 fin. confectus -x in statione *eqs.* Cassiod. cod. Bamberg. -x archetypus, ad cuius exemplaria sunt reliqui corrigendi.

B *speciatim:* 1 *liber rationum, codex accepti et expensi* (*cf.* adversaria *vol. I p. 842, 44 sqq.; Leonhard, PW. IV 160*): CIC. Q. Rosc. 1 ut mea causa falsum in -em referret (4 quod in -em iniuratus referre nolit, id iurare in litem non dubitet. 5 non habere se hoc nomen in -em accepti et expensi relatum confitetur. 8 in -em acceptum et expensum referri debuit). 4 quo modo ~~HS~~ CCCIↃↃↃ in -e accepti et expensi non sunt (9 utrum cetera nomina in -em accepti et expensi digesta habes an non?). 5 suum -em testis loco recitare arrogantiae est. 6 quod si eandem vim ... habent adversaria quam tabulae, quid attinet -em instituere, conscribere. 7 -em protulit, tabulas recitavit (Verr. 2, 157 quod falsum -em protuleris. VLP. dig. 2, 13, 6, 7 tradere libellum vel -em proferre). 14 *hanc pecuniam* expensam latam non esse -es Fannii confirmant. Verr. 2, 92 in -is extrema cera nomen infimum in flagitiosa litura fecit. 2, 149 in me causam conferebat, quod eum -em obsignassem. 4, 41 -is lituras tui contemplare in Sthenii nomine. IVV. 7, 110 qui venit ad dubium grandi cum -e nomen. GAIVS dig. 2, 13, 10, 2 ut non totum cuique -em rationum totasque membranas inspiciendi describendique potestas fiat, sed ut ea sola pars rationum, quae ad instruendum aliquem pertineat, inspiciatur et describatur. SCAEV. dig. 46, 3, 88 idque ipsum -e conscriptum est. PAPIN. dig. 5, 1, 45 ut ex provincia -es afferantur. PAVL. dig. 2, 13, 9, 2 probatio scriptura -busque eorum maxime continetur. 2 *apud* ICTOS: *collectio constitutionum: tituli:* COD. Greg. COD. Herm. COD. Theod. (*de his v. l. 78 sqq.*), COD. Iust. (*v. p. 1407, 10*). COD. Iust. de novo -e componendo; de Iustiniano -e confirmando. COD. Theod. 1, 1, 5 (*a. 429; item* COD. Theod. gest. in sen. 4) ad similitudinem Gregoriani atque Hermogeniani -is cunctas colligi constitutiones decernimus (COD. Iust. de cod. comp. pr. multitudine constitutionum, quae tribus -bus Gregoriano et Hermogeniano atque Theodosiano continebantur). NOVELL. Theod. 1 rubr. (*a. 438*) de Theodosiani -is auctoritate (COD. Theod. gest. in sen. [*a. 443*], 4 legit ex -e Theodosiano. *ibid. al.* const. de const. [*a. 443*] Theodosiani -is. ISID. orig.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5, 1, 7 quem *-em* a suo nomine Theodosianum vocavit. *at libri eiusdem nude* Theodosianus, *v. Meyer, praef. p. 11 et adde l. 9*). COD. Theod. gest. in sen. 3 -x utriusque principis. NOVELL. Theod. 2 pr. (*a. 447*) postquam in corpus unius -is divorum retro principum constitutiones nostrasque redegimus. AVELL. p. 236, 12 propositis nobis et diligenter inspectis . . . synodalibus -bus atque gestis (297, 6 gesta . . . concilii in synodalibus -bus diligentissime perquirentes). LEX Visig. suppl. p. 466, 22 (467, 1; *a. 506*) ex praescriptione gloriosi Alarici regis hunc -em de Theodosiani legibus . . . edidi atque subscripsi. MARCELL. chron. II p. 103, 531, 12 his consulibus -x Iustinianus promulgatus est (COD. Iust. de emend. cod. 4 cum memoratus Iustinianus -x a praedictis gloriosissimis . . . viris purgatus et candidus factus omnibus ex nostra iussione et circumductis et additis et repletis. GREG. M. epist. 13, 50 p. 415, 10. *cf.* COD. Iust. 1, 1 tit. -is d(omini) n(ostri) Iustiniani... lib(er) I). COD. Iust. 1, 17, 1, 11 iubemus duobus istis -bus omnia gubernari, uno constitutionum, altero iuris enucleati et in futuro -e componendi. de emend. cod. 2 constitutiones, quae post nostri -is confectionem latae sunt, extra corpus eiusdem -is divagabantur (IVLIAN. epit. novell. 67, 1). INST. Iust. 2, 10, 10 nec eiusmodi veterem constitutionem nostro -i inseri permisimus. 2, 16, 1 constitutionem in nostro posuimus -e. 2, 20, 27. 3, 1, 16. 3, 3, 4. 4, 6, 24 NOVELL. Iust. 37, 9.

synon. ad II A: exemplar, liber, volumen. *ad II B 2*: constitutio.

derivata: caudica, caudicalis, caudicatus, caudiceus. codicarius, codiculus, codicillus. *cf. graeca* κῶδιξ, ἀνακωδίκευσις.

cōdia (cōdya), -ae *f.*, κωδία (κώδεια, κωδύα), *nomen herbae generis papaveris.* GLOSS. papaveris flos: -a. *adde fort.*: GLOSS. III 584, 55 melangrio i. malum terrae rotunda sive coxa (*lege* codia) sive papaveris flores *eqs.* DIOSC. 3, 42 (*de meliloto*) mixtus medium ovi assi et pollines feni Graeci . . . aut codie (κωδυῶν) adibiti. PLIN. VAL. 3, 8 -as unam, capita papaveris numero triginta infundes. ISID. orig. 4, 9, 9 sicut diacodion, quia ex -a, id est ex papavere fit. *Spelthahn.*

eodem pertinent formae: masc. **cōdios** (-ī): GLOSS. III 581, 33 -os agrius i(d est) papaver agreste. *neutr.* cōdion: GLOSS. III 544, 43 -on agrion: papaver agreste (544, 48). *fem.* **cōdya**, -ae: PS. APVL. herb. 54 *i. q. papaver silvaticum* (*deest ap. Ackermann, testatur Köbert*). CASS. FEL. 62 p. 155, 5 -as, id est papaveris agrestis capitella. *inde fere coaluit* **diacōdiōn** (diacōdyōn) *indecl. nomen medicamenti, sc.* διὰ κωδιῶν. THEOD. PRISC. log. 64 his etiam -ion convenit accipere. CASS. FEL. 33 p. 70, 4 dandum etiam et -yon singulariter (66 p. 164, 1 -yon electuarium). SORAN. 136 p. 44, 14 possumus uti . . . -ion. CAEL. AVR. chron. 2, 7, 103 catapotia ut est -ion simplex. acut. 1, 7, 172 antidoto διακωδίων. 3, 3, 18 -ion medicamen. ISID. orig. 4, 9, 9 *supra l. 33.* *Mbr.*

cōdicārius (caudic-), -a, -um [*a* codex, caudex, *cf.* caudica. *Th.*]. *forma* caud-: CORP. II 260. VI 1759, 15. *in codicibus*: SALL. hist. frg. 4, 59 (*ap. Non. p. 535*) COD. Theod. 14, 3, 2. 14, 4, 9. 14, 15, 1. GLOSS. V 627, 3. *forma* cod-: CORP. VI 1624. 1639. 1649. XI 2643 (XIII 5826? *v. l. 73*). XIV 131, 7. 170, 10. 185, 2. 309, 7. 4144. 4234. *adde nom. propr.*

i. q. e caudice (sc. e tabulis ligneis) fabricatus: **1** navis -a: VARRO frg. Non. p. 535, 11 quod antiqui pluris tabulas coniunctas codices dicebant; a quo in Tiberi naves -as appellamus. PAVL. FEST. p. 46 -ae naves ex tabulis grossioribus factae. SEN. dial. 10, 13, 4 naves nunc quoque ex antiqua consuetudine, quae commeatus per Tiberim subvehunt, -ae vocantur. NON. p. 535 -as naves etiam nunc consuetudo appellat eas, quae in fluminibus sunt usui. GLOSS. -ae (claud- *codd.*) naves onerariae. SALL. hist. frg. 4, 59 naves -ae occulte per hiemem fabricatae aderant. **2** *inde* -i navicularii, *vel* -i *absolute i. q. nautae Tiberis (de re cf. Seeck, PW. IV 173/4)*: COD. Theod. 14, 3, 2 (*a. 355*) patronos pistoribus constitutos . . . -orum corpori minime de cetero copulandos. 14, 15, 1 (*a. 364*) mensores et -i levioribus pretiis pistoribus *frumentum* venundare cogantur. 14, 4, 9 (*a. 417*) ad excludendas patronorum -orum fraudes et Portuensium furta mensorum. CORP. II 260 L. Iulius Maelo caudic(arius) flam(en) divi Aug(usti). VI 1624 viro innocentissimo -i navicularii (1639. XIV 106, 9. 131, 7 -i nabiculari infernates. 170, 10. 185, 2 infra pontem s⟨ublicium⟩). 1649 defensori -orum. 1759, 15 vetus fuit cum -is diuturnumq(ue) luctamen. XI 2643 cor⟨porati i⟩n corpore -orum. XIV 309, 7 codicar(iorum) curat(or) Osti(en)s(ium). 4144 ⟨quin⟩q(uennales) corporis splendedissimi codicar(iorum) *Ostiae*. 4234 (*Ostia*) -us item mercator frumentarius. *fort. add.*: CORP. XIII 5826 d. m. Peculia R(...?) cod(icario?) discent(es?) p(onendum) c(uraverunt).

cōdicellus *v.* codicillus.

cōdicillāris, -e *a* codicillus. *i. per codicillos imperatoris datus.* LAMPR. Alex. 49, 2 pontificatus et quindecimviratus et auguratus -es fecit, ita ut in senatu allegarentur. CORP. XIV 154, 6 fisci advocat(o) codicill(ari) stationis hereditat(ium) et cohaerent(ium) (VIII 1439).

cōdicillārius, -a, -um *a* codicillus. *i. codicillaris.* COD. Theod. 6, 22, 7 (*a. 383*) ne singulorum quorumque -ae dignitates his, qui insignia administrationis gesserint, praeferantur. CASSIOD. var. 6, 16, 4 qui -is illustratibus probantur ornari.

*****cōdicillus**, -ī *m.* [*a* codex caudex, codiculus *deminutive. Th.*]. GLOSS. -os κωδικίλλους. *forma* codicellus: SEN. epist. 55, 11 (*pLV*) GRAMM. suppl. 70, 14 HIER. epist. 8, 1 (*pars codd.*) HIST. Apoll. rec. A 19 *quater*, 20 *sexies*, 21 *quater in cod. P.* GLOSS. III 32, 33 PAPYR. Marini 74, 7, 6. 9 *al.* GAIVS dig. 50, 16, 148 semper plurativo numero profertur, sicut et pugillares et -i. *singularis extat*: MARCELL. dig. 29, 7, 19 PAVL. dig. 32, 41, 2 COD. Theod. 8, 18, 7. 16, 2, 27 pr. 16, 5, 40, 5 VICT. VIT. 3, 9 COD. Iust. 1, 2, 14, 1 pr. 1, 5, 4, 5 HIST. Apoll. rec. A 20. 21 ISID. orig. 5, 24, 14 GLOSS. II 407, 62. *fort.* codicillum, -ī *n.*: COD. Iust. 1, 2, 13 testamento vel -o suo, quod tamen alia omni iuris ratione munitum sit. *apud Graecos*: PAPYR. Wessely, Wiener Stud. 24 (1902) 135 ἑρμηνία κωδικίλλων διπτύχων (*a. 194*). INSCR. Monumenti d. Ac. d. Lincei 18 p. 335 κωδικίλλοις (*saec. III*). INSCR. Graec. Rom. Cagnat I 113 ἀπελεύθερος ἐπὶ τῶν κωδικίλλων. 174 ἐξ ἐπιστολῆς ⟨καὶ⟩ κωδικίλλων. 175. INSCR. Revue archéol. 4 sér. XII (1908) p. 458 n. 212 στηλοπ⟨οίησις πασῶν⟩ τῶν καταλε⟨λεγμένων ἐν τοῖς⟩ κωδικίλλοις. LYD. mag. 3, 4 κωδικίλλων ἀντὶ τοῦ δέλτιον. 3, 7. MALALAS ed. Bonn. p. 384, 1 τὰ κωδικίλλια. CONSTANT. PORPHYR. cer. aul. p. 238 κωδικέλλια. p. 254 κωδίκελλος. *de re cf. Seeck, PW. IV 174—183.* *legitur inde a* CATONE.

I *i. parvi arborum trunci*: CATO agr. 37, 5 ligna in caminum ficulna et -os domino in acervum compone. 55 -os oleagineos. 130.

II *materies scribendi*: **A** *tabellae scriptoriae cera illitae*: CIC. Att. 4, 8ᵇ, 2 ut non minus longas iam in -orum fastis futurorum consulum paginulas habeant quam factorum. epist. 9, 26, 1 accubueram hora nona, cum ad te harum ⟨litterarum⟩ exemplum in -is exaravi. PETRON. 55 statimque -os poposcit (PLIN. epist. 2, 20, 5 poscit -os). PLIN. nat. 16, 155 e smilace fiunt -i, propriumque materiae est, ut admota auribus lenem sonum reddat. STAT. silv. 4, 9, 41 dare cereos olentes cultellum tenuesve -os. VLP. dig. 32, 52 pr. librorum appellatione continentur omnia volumina . . . *etiam si* in ceratis -is *sunt*. HIER. epist. 8, 1 ante chartae et membranarum usum aut in dedolatis ex ligno -is aut in corticibus arborum mutua epistularum alloquia missitabant. DIFF. Suet. p. 311, 8 pugillares dicuntur -i, qui tam parvi sunt, ut pugillo teneri possint.

B *latiore sensu i. q. pugillares, libellus, volumen*: **1** *generatim*: CIC. Phil. 8, 28 hic hesterno die sententias vestras in -os et omnia verba referebat. Att. 12, 7, 1 quae desideras, omnia scripsi in -is eosque Eroti dedi. ad Q. fr. 2, 9, 1 epistolam hanc convicio efflagitarunt -i tui. epist. 6, 18, 1 simulatque accepi a Seleuco tuo litteras, statim quaesivi e Balbo per -os, quid esset in lege. SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 12, 2 obviam mihi venit cum -is, in quibus erat scriptum (PETRON. 129 -osque mihi . . . reddidit, in quibus haec erant scripta). CATVLL. 42, 11 moecha putida, redde -os. SEN. contr. 2, 2, 12 in utrisque -is idem versus erant. 4 praef. 5 cum mortuo in Syria C. Caesare per -os questus esset divus Augustus. SEN. clem. 1, 15, 4 priusquam aperirentur -i. epist. 55, 11 adeo tecum sum, ut dubitem, an incipiam non epistulas, sed -os tibi scribere (PLIN. nat. 13, 88 curve Homerus in illa ipsa Lycia Bellerophonti -os datos, non epistulas, tradiderit. 33, 12 cum et *Homerus* -os missitatos epistularum gratia indicet. MART. 5, 51, 3 -is hinc et inde prolatis epistolisque). QVINT. inst. 7, 2, 52 -i dubium ad quem scripti. TAC. ann. 3, 16 recitat -os a Pisone in hunc ferme modum compositos. 3, 67 ausis ad Caesarem -is, quibus invidiam et preces miscuerat. 4, 39 *Seianus* componit ad Caesarem -os: moris quippe tum erat quamquam praesentem scripto adire. 6, 9 precatus per -os, immiti rescripto venas resolvit. 11, 34 -os libidinum indices tradidit. 14, 50 quod multa et probrosa in patres et sacerdotes composuisset iis libris quibus nomen -orum dederat *Fabricius Veiento*. PLIN. epist. 3, 18, 4 non per -os, non per libellos . . . admoniti. 6, 16, 8 accipit -os. 10, 4, 2. paneg. 70 qui provinciam rexerit non tantum -os amicorum . . . sed decreta coloniarum . . . alleget. SVET. Tib. 51 veteres quosdam ad se Augusti -os de acerbitate et intolerantia morum eius e sacrario protulit atque recitavit. Nero 49 perlatos a cursore Phaonti -os praeripuit. Otho 10 binos -os exaravit ad sororem consolatorios. gramm. 14 cum -os Memmi ad Pompei uxorem de stupro pertulisset. CLEDON. gramm. V 13, 31 vicarius dicitur is qui ordine -orum vices agit amplissimae praefecturae. SCHOL. Hor. epod. 12, 2 -os amatorios. HIST. Apoll. rec. A 19 scribite in -os nomina vestra et dotis quantitatem; et dirigo ipsos -os filiae meae . . . rex accepit -os anuloque suo signavit (20 scripsit -os et signatos suo anulo). 20 puella reserato (resignato *Riese*) -o legit. *ibid.* accepto -o rex resignavit et aperuit illum. 21.

2 *speciatim*: **a** *mandatum principis, rescriptum, diploma* (*cf.* GLOSS. II 407, 62 πινακὶς βασιλική): TAC. dial. 7 habere quod... nec -is datur nec cum gratia venit. Agr. 40 credidere plerique libertum ex secretioribus ministeriis missum ad Agricolam -os, quibus ei Suria dabatur, tulisse cum praecepto, ut *eqs.* ann. 1, 6 is ad tribunum miserat -os, *qui caedem Agrippae continebant.* 13, 20 scriptos esse ad Caecinam Tuscum -os, mandata ei praetoriarum cohortium cura. SVET. Tib. 22 hunc tribunus militum custos appositus occidit, lectis -is, quibus ut id faceret iubebatur. 42 praefecturam urbis confestim detulit, -is quoque iucundissimos et omnium horarum amicos professus. Cal. 18 -os, quibus praetorem eum extra ordinem designabat. Claud. 5 id solum -is rescripsit. 29 suppositos aut etiam palam

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

immutatos datorum officiorum -os. HERMOG. dig. 27, 1, 41 pr. administrantes rem principum ex indulgentia eorum, licet citra -os. SYMM. rel. 27, 3 cum ab eo palatini honoris indicia poscerentur, ut -orum praerogativa monstraret. AMM. 25, 8, 9 oblatis magisterii equitum et peditum -is. MACR. sat. 1, 23, 14 misit signatos -os. COD. Theod. 6, 22, 1 (*a. 321*) si quis iudicio nos⟨tr⟩o se adeptum -os adstruxerit et idem vel su⟨pe⟩rna -orum impressio vel scriptura adstipuletur interior. 6, 4, 23 (*a. 373*) consulares ac praetorios -os . . . consecuti. 9, 27, 1 (*a. 380*) ablatis -orum insignibus (COD. Iust. 12,1,12). 6,22,5 (*a. 381*) qui extra palatium constituti -is proconsularibus ... vestiuntur (6,22,7 pr. [*a. 383*] impetratis forte proconsularibus -is). 6, 22, 8 pr. (*a. 425*) sive imaginarios sive inter agentes -os acceperit. 6,22 tit. de honorariis -is (7,8,16,1 [*a. 435*] honorarios eiusdem praefecturae meruerint -os. COD. Iust. 3,24,3,2 [*a. fere 485*] qui sine administratione honorariis decorati fuerint -is). *al.* SIDON. epist. 1,11,6 ad Gallias administrandas fascibus prius quam -is ausus accingi. 5,16,1 esse se gerulum -orum. CASSIOD. var. 6, 10 tit. formula qua per -os vacantes proceres fiant. COD. Iust. 12,3,5 pr. imperialibus -is praestitis (INST. Iust. 1, 12, 4. GREG. TVR. Franc. 2, 9 cum Asterius -is imperialibus patriciatum sortitus fuisset). COD. Iust. 1, 27, 1, 18 ut non multa dispendia pro completione chartarum vel -orum ... iudices sustinere videantur. 1, 27, 1, 19 ut iudices . . . pro -orum atque chartularum promotionis suae consuetudinibus nihil ultra quam sex solidos praebeant. 1,49,1,2 -i alterius administrationis oblati. 12,8,2 pr. honorariorum, qui praesentes a nostro numine sine cingulo -os tantum honorariae dignitatis adepti sunt. 12,32,1 -is perfectissimatus fruantur. NOVELL. Iust. 27,1. 62,2,5 patriciatus -os accipere. GREG. TVR. Franc. 2, 38. CORP. VI 6190 M. Vlpio Aug(usti) lib(erto) Laleto **a** -is (8440 Aurelius Egatheus imp(eratoris) Antonini Aug(usti) lib(ertus) a -is. 8441 lib(erti) a -is. VI 8442 Aug(usti) lib(erto) Strato⟨ni⟩ adiutori a -is. XIV 4011). *in imagine*: PETR. CHRYS. serm. 144 p. 588^{A} hic qui non de euangelii fide acceperit -os, ibi aeternarum infulas non habebit dignitatum. **b** *genus quoddam testamenti*: ISID. orig. 5,24,14 -us, ut veteres aiunt, sine dubio ab auctore dictum, qui hoc scripturae genus instituit. est autem scriptura nulla indigens sollemnitate verborum, sed sola testatoris voluntate qualicunque scripturae pronuntiatione expressa, cuius beneficio voluntatibus defunctorum constat esse subventum propter legalium verborum difficultatem, aut certe propter necessitatem adhibendorum sollemnium, ita ut qui scriberet, et titulum eiusdem scripturae -um vocet. sicut autem -us fit vice testamenti, ita epistola vice -orum. TAC. ann. 15, 64 sine ullo funeris sollemni crematur. ita -is praescripserat, cum . . . supremis suis consuleret. 16, 17 exsolvit venas, scriptis -is quibus grandem pecuniam in Tigellinum . . . erogabat. 16, 19 ne -is quidem, quod plerique pereuntium, Neronem . . . adulatus est. PLIN. epist. 2, 16, 1 admones me -os Aciliani, qui me ex parte instituit heredem, pro non scriptis habendos, quia non sint confirmati testamento. 6, 31, 7 Iuli Tironis -i, quos ex parte veros esse constabat, ex parte falsi dicebantur. CODICILL. (Corp. X 7457) 1 exemplum -orum (*a. 175*). DIG. 29, 7 rubr. de iure -orum. IVLIAN. dig. 29, 7, 2, 2 -orum ius singulare est, ut quaecumque in his scribentur perinde haberentur, ac si in testamento scripta essent. 29, 7, 2, 3 furiosus non intellegitur -os facere. 29, 7, 2, 4 hereditas testamento inutiliter data non potest -is quasi hereditas confirmari. 29, 7, 3, 2 testamento facto etiamsi -i in eo confirmati non essent, vires tamen ex eo capient. GAIVS inst. 2, 270^{a} nisi in testamento caverit testator, ut quidquid in -is scripserit, id ratum sit. fideicommissum vero etiam non confirmatis -is relinqui potest. 2, 273 item -is nemo heres institui potest neque exheredari, quamvis testamento confirmati sint. at is qui testamento heres institutus est, potest -is rogari, ut eam hereditatem alii totam vel ex parte restituat, quamvis testamento -i confirmati non sint. PAPIN. dig. 29, 7, 5 ante tabulas testamenti -i facti non aliter valent, quam si testamento quod postea factum est vel -is confirmentur. PAVL. dig. 29, 7, 8 pr. conficiuntur -i quatuor modis: aut enim in futurum confirmantur aut in praeteritum aut per fideicommissum testamento facto aut sine testamento. 29, 7, 16 intestato patre familias mortuo nihil desiderant -i, sed vicem testamenti exhibent: testamento autem facto ius sequuntur eius. 29, 7, 17 litterae, quibus hereditas promittitur vel animi affectus exprimitur, vim -orum non optinent. 36, 2, 6, 2 eorum legatorum, quae in -is relicta sunt, perinde dies cedit atque testamento relictorum. MARCIAN. dig. 29, 7, 6, 1 -os et plures quis facere potest et ipsius manu neque scribi neque signari necesse est. 29, 7, 6, 3 -os is demum facere potest, qui et testamentum facere potest. MOD. dig. 28, 7, 27, 1 hereditas -is neque adimi potest. *et saepissime similia.* SYMM. epist. 2, 13, 1 recens sanctio de fideicommissis et -orum commodis ab optimo principe in aeternum repudiatis. COD. Theod. 4, 4 tit. de testamentis et -is (*cf.* COD. Iust. 6, 36 tit. de -is. INST. Iust. 2, 25 tit. de -is). 4, 4, 2 pr. (*a. 389*) quae -is aut epistulis nobis necessitudinibusve nostris relinquuntur, non admittimus. 8, 18, 7 (*a. 395*). 16, 2, 27 pr. (*a. 390*). 16, 5, 40, 5 (*a. 407*) *al.* COD. Iust. 1, 2, 13. 1, 2, 14, 1. 1, 17, 2, 6. 6, 4, 3 pr. 6, 22, 10 pr. 6, 23, 28 pr. in tempore, quo testamentum conditur vel -us nascitur vel ultima quaedam dispositio secundum pristinam celebratur observationem. 6, 23, 28, 6. 6, 27, 5, 1 d. 6, 51, 1, 14 in -is et omni ultimo elogio. INST. Iust. 2, 25 ante Augusti tempora constat ius -orum non fuisse, sed primus Lucius Lentulus, ex cuius persona etiam fideicommissa coeperunt, -os introduxit. CORP. III 653 ex -is eius testa⟨mento fieri⟩ iussit. 5202. VI 10239, 6 testamento codicillisv⟨e⟩. VIII 5299 codi⟨c⟩illis suis statuam ⟨Nep⟩tuni . . . poni iussisse⟨t⟩. 7074 ⟨her⟩es ex -is eius. XIV 382 testamento aut co⟨dicillis⟩. 2795, 9 secundum exemplum -orum. PAPYR. Marini 74, 7, 6 *testamentum* etiam ab intestato vice -orum meorum valere volo. 74, 7, 9 si quos -os in carta membrana . . . reliquero.

derivata: codicillaris, codicillarius.

cōdiculus (caud-), -ī *m.* *a* codex *demin.*, *cf.* PRISC. gramm. II 106, 21 codex codicis -us. GRAMM. suppl. 70, 14. 1 GLOSS. V 617, 11 caudiculi sunt ramusculi. 2 *i. q. libellus*: VIRG. gramm. epist. praef. p. 105, 4 qui quicquid vaticinatus fuisset tabellis et -is imprimebat. EVG. TOLET. hex. praef. pros. 11 si non inde aliquid in hoc -o haberetur. *Spelthahn*

cōdifico *v.* caudifico.

[**codīlion** DIOSC. 3 praef. *et* 3, 10 *bis pro* ⟨cro⟩codilion, *v. vol. IV p. 1213, 67 sqq.*]

? **codiocōntōn** tonsillarum CAEL. AVR. acut. exc. 12 p. 707. *hibride pro* συν-διογκώντων *fictum esse voluit Daremberg.*

cōdion, cōdios *v.* codia *p. 1407, 34 sq.*

cōdra, cōdrāus *v.* quadr-. **cōdya** *v.* codia *p. 1407, 36 sqq.*

cocaneus *i. q.* cyaneus, *v. vol. IV p. 1581, 40.*

coēbriōsus, -a, -um *a* co- *et* ebriosus. GLOSS. V 281, 13 conpotrix: convivola (*lege* combibula) vel coe[le]briosa.

coebus *v.* cubus *vol. IV p. 1279, 79.*

coecus *v.* caecus *p. 42, 3.*

? **coelaula,** -ae *f.*, *si recte conicitur, cf. c.* κοιλὸς αὐλός. APVL. flor. 9 p. 35 *ampullam oleariam* iuxtaque honestam strigileculam *habebat*, recta fastigatione -ae (cylaulae *cod.*, "*fortasse sanum vocabulum . . . significat* 'ansa cylindrica'" *Rossbach*; cymulae *Helm*, clavulae *Crusius*), flexa tubulatione ligulae, ut et ipsa in manu capulo moraretur.

coelē *v. nom. propr.*

coēlēctus, -a, -um *a* co- *et* electus, eligere. VVLG. I Petr. 5, 13 ecclesia quae est in (*om. Demidov.*) Babylone -a (*ita Demidov. et textus Clement.*, collecta *Sixtin.*; συνεκλεκτή, conelecta *Amiat.*, cumelecta *cod. gigas et Fuld.*, electa ITALA codd. h *et* q).

coēlementātus, -a, -um *a* co- *et* elementum. *i. q. ex elementis fictus*: TERT. adv. Val. 23 p. 200, 13 in isto . . . mundo -o et concorporificato . . . ex Sophiae utilissimis casibus. *Mbr.*

***coeliacus,** -a, -um, κοιλιακός. *vocis scriptura variatur in codd., ex. gr.*: cyl-: SER. SAMM. 488 MARCELL. med. 27 *passim*, ORIBAS. syn. 1, 35 eup. 2, 1 A 10. L 13. M 13. R 2. S 24. cīl-: MARCELL. med. 22, 13 PS. HIPPOCR. epist. 5 PLAC. med. 14, 39 *al.* THEOD. PRISC. log. 103 CAEL. AVR. acut. exc. prooem. p. 480 ORIBAS. eup. 2, 1 L 12 GLOSS. III 599, 29. quil-: DIOSC. 1, 84 *et saepe.* GLOSS. III 604, 42. *de notione*: CELS. 4, 19 in ipsius vero ventriculi porta consistit is, qui longus esse consuevit *morbus*: κοιλιακός a Graecis nominatur *eqs.* CASS. FEL. 48 p. 123, 21 ad . . . -os i. e. illos qui ex ventris passione i e. ulceratione similiter ut dysenterici reumatizant. GLOSS. III 604, 42 quiliaci: causa in ventriculo, subitanea digestio cum turbatione. *t. t. medicorum inde a* CATONE *et* VARRONE *usurpatus frequentatur a* PLIN. nat. (*plus* 40^{ies}).

1 *adiective*: CATO agr. 125 *vinum murteum* est ad alvum crudam et ad lateris dolorem et ad -um. VARRO rust. 3, 16, 22 apes . . . -as fieri. PLIN. nat. 20, 201 damnaverim collyriis addi *papaveris semen*, multoque magis quas vocant ληξιπυρέτους (*sc.* ἀντιδότους) quasque pepticas et -as. CHIRON 431 si quod iumentum -um fuerit. ORIBAS. eup. 2, 1 S 24 dysinterias et -as passiones sanat. GREG. TVR. glor. mart. 53 -i morbi dolore gravatus. 2 *masc. subst. de homine, qui coeliaco morbo aegrotat* (*fuse* CELS. 4, 19 MARCELL. med. 27): SCRIB. LARG. 95 facit . . . medicamentum ad . . . -os, qui subito universa deiciunt (111). 112 datur pastillus ad -os et torminosos optime faciens. *passim.* PLIN. nat. 20, 26 Praxagoras et iliosis dandos censet *raphanos*, Plistonicus et -is. 20, 86 Hippocrates -is et dysentericis *brassicam dat* (20, 122. 234. 250 *et passim.* THEOD. PRISC. log. 103 DIOSC. 1, 84 *et saepe.*. CASS. FEL. 48 p. 123, 21 ORIBAS. eup. 2, 1 L 12. *adde l. 72*). 20, 148 *menta sistit* -orum impetus (*cf.* 30, 58 -orum dolores). 20, 189. 191 semen hydropicis et -is dedit tritum cum menta. 22, 158. 23, 8 dysintericis, -is, cholericis (23, 100 *al.*). 29, 49 -i recreantur. 31, 97 *garum* -is veteribus infunditur. 31, 122. SER. SAMM. 488 -os . . . recreabis pane salubri. CHIRON 422, 5 de -o (431). PLAC. med. 4, 16 iecur capreae coctum -o si dederis, emendabitur. 12, 6 *al.* EPIPHAN. Avell. p. 755, 13 stomachicis et colicis nec non et -is (ORIBAS. eup. 2, 1 A 10). CAEL. AVR. acut. 3, 19, 189 ad discretionem -orum. chron. 4, 3, 54 ut in -is ordinavimus (4, 3, 64). *fortasse huc pertinet*: ANON. med. ed. Piechotta 69 ad cycliacosu⟨. . .⟩ (*i.* coeliacos u⟨. . .⟩) eandem herbam . . . manducet.

coeliăsis, *acc.* -in *f.*, *κοιλίασις. *morbus coeliacus*: CAEL. AVR. acut. exc. 25 p. 728 *singultus* accidit . . . et non febricitantibus eis qui cyliasin ⟨patiuntur⟩.

coeliaticus *v. p. 1411, 1.* **coeliolyticus** *v. p. 1411, 5. 14.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

coeliōticus, -a, -um [*κοιλιωτικός, a κοιλία. *Th.*]. quiliaticus *trad. apud* DIOSC. 1, 75. 143. *i. q. ad morbum coeliacum pertinens*: CAEL. AVR. chron. 1, 5, 174 medicamina potanda, quae diuretica vel -a Graeci vocaverunt (*cf.* PLIN. nat. 20, 201 *p. 1410, 58 sqq.*). DIOSC. 1, 75 desintericis et quiliaticis. 1, 143. *an rectius* coelio⟨ly⟩ticus (κοιλιολύτικος)? *cf.* coelotum. *Probst.*

coelix *v.* cylix.

? **coeloe** CORP. IV suppl. 4889 *inter edulia holeraque. estne καυλοί?* *Mbr.*

coelos, -ē (-a) *v. nom. propr.*

coelotomia, -ae *f.*, *κοιλοτομία. PS. SORAN. quaest. med. 39 per efficaciam *partem chirurgiae* . . . est paracentesis et celethomie (*sic cod.*).

? **coelotum**, -ī *n.* CHIRON 133 dare herbam mollem -um (*i. κοιλιολύτικον*). *Probst.*

coelum *v.* 2. caelum *p. 79, 8.*

coēmendo, -ātum, -āre *a* co- *et* emendare. *idem fere q. emendare*: ARNOB. nat. 2, 18 *vita humana* parvas et concinnavit scientiolas artium et ad unum exitum temporibus plurimis -atas perduxit.

coemēsis, *acc.* -in *f.*, κοίμησις. MART. CAP. 9, 996 *Harmonia* -in (cymesin *B R*, chymesin *b*) modulata (*i. fere cantum somnum excitantem*). *Mbr.*

ᴹ**coemētērium**, -ī *n.*, κοιμητήριον. *vox* ECCLorum; *formae ubique fere in codd.*: cimiterium (cimeterium), cymiterium (cymeterium); coemiterium (DIDASC. apost. 61, 19) *et cf.* GLOSS. *l. 34.* *in lapid.*: CORP. III 6989 in coemeterio. VIII 7543 coemeteria (XI 1700). X 6419 cimeterium. *adde* CORP. XII 5340 (*a. 527*) κυμετέριον. *nota formam* coement- (caemen) GLOSS. *l. 34, quacum conferas hisp. hac l.* [*it.* cimiterio, *francog.* cimetière, *hisp.* cimentero. *M.-L.*]. GLOSS. -um: locus sepulchrorum; graece, dormitatio (*cf.* V 430, 22 graece, dormitorium latine); ubi requiescunt corpora; -a: bust[e]a mortalia; sepulturae. *persaepe coemeterium pars ecclesiae aut locus ecclesia insuper extructa insignitus, unde hic illic i. q. ecclesia; cf.* GLOSS. V 419, 9 caementaria (427, 45 coe-): ecclesiae. TERT. anim. 51 in -o corpus corpori iuxta collocando spatium recessu (*Gel.*, accessu *cod.*) communicasse. CYPR. epist. 80, 1 Xistum autem in -o animadversum sciatis . . . et cum eo diacones IV. OPTAT. 6, 7 p. 155, 10 ad hoc basilicas invadere voluistis, ut vobis solis -a vindicetis non permittentes sepeliri corpora catholica. HIER. vir. ill. 16 reliquiae corporis eius in Antiochia iacent extra portam Daphniticam in -o. DIDASC. apost. 61, 19 regalem eucharistiam offerte tam in collectis vestris qua(m) etiam et in -is et in dormientiu(m) exiuitione. RVFIN. hist. 9, 2 ne *christiani* ad -a convenirent (*cf.* MIRAC. Theclae 1 p. 169, 22 ad -um sanctae Teclae convenientes *latrones. al.*). AVG. epist. 22, 6 istae in -is ebrietates et luxuriosa convivia. LEO M. epist. 111, 2 ut eum -o deputando quodam damnaret exilio. SACR. Leon. p. 50, 17 *sqq.* AVELL. p. 4, 20 martyrum. CANON. Migne 56, 516ᶜ quia nec longe portanda sunt sacramenta nec nos per -a diversa constitutis presbyteris destinamus. 56, 715ᴮ non concedendum catholicis quae dicuntur -a vel martyria haereticorum orationis gratia . . . intrare. VICT. VIT. 1, 4 in ecclesiis basilicisque sanctorum, -is vel monasteriis . . . saeviebant. GREG. TVR. Franc. 10, 31 sepultus est in ipsius vici -o. glor. conf. 72 -um igitur apud Agustidunensim urbem ⟨. . .⟩ Gallica lingua vocitavit, eo quod ibi fuerint multorum hominum cadavera funerata. GREG. M. dial. 4, 47 p. 409ᴬ *cum frater* in . . . monasterii -o a nobis sepultus *esset.* *Probst.*

coēmitto, -ssum, -ere *a* co- *et* emittere. *i. q. una emittere*: IREN. 1, 11, 1 -ssum (συμπροβεβλῆσθαι) autem ei (*Christo, sc. in creatione mundi secundum gnosticorum opinionem*) et sinistrum principem *esse Demiurgum.* 1, 29, 2 -am autem ei (*Autogeni*) Alethiam. 2, 13, 1 *Ennoea al. sunt motiones* in cognitionem conterminatae et in verbum -ssae. *fort. inde sumptum nom. propr.* Coemissus (*de liberto?*).

coēmo, -ēmī, -ēmptum, -ere *a* co- *et* emere. *scribitur* coémpto: MON. Ancyr. *l. 79*, coemtis: CORP. VIII 100. NOT. Tir. 26, 94 coimit (*sc. praes., at* 26, 90 coemit *perf.*). *forma contracta* cōme *fort. infra l. 71?* GLOSS. συναγοράζω. συνωνοῦμαι. *legitur inde a* TER. (*vel* ATILIO? *v. l. 71*). [*loco corrupto*: CARM. Sal. frg. Varro ling. 7, 26 coemisse (*fort. pro* comis, cosmis). *loco dubio*: ATIL. com. 3 cape caede lide (*an* Lyde?) come (*pro* coeme *interpr. Bücheler*) conde.]

1 *i. q. pretio in unum emere, emendo colligere*: **a** *proprie*: *res complures (aut plur. aut sing. collective)*: TER. Ad. 225 te aiunt . . . -isse hinc, quae illuc veheres multa. CIC. Verr. 4, 175 ipsos *mancipes* sibi frumentum -isse (LIV. 2, 34, 3. 4 Cumis. 4, 13, 2 privata pecunia per hospitum clientiumque ministeria. 25, 15, 4. 25, 20, 3. 27, 3, 9. 42, 27, 8. MON. Ancyr. 3, 11 duodecim frúmentátiónes frúmento privatim coémpto emensus sum. QVINT. inst. 11, 1, 80. IVV. 14, 293 frumenti . . . piperisve -pti. APVL. met. 9, 10 VLP. dig. 14, 3, 5, 1. PANEG. 11, 14 undique). CIC. Verr. 5, 8 omnia qui signa, tabulas pictas, omne argentum (5, 36), aurum, ebur, gemmas -ret (LIV. 5, 25, 8 aurum ex ea *pecunia* -rent. SOL. 54, 14 odio auri -unt *Barbitenses* hoc genus metallum). Verr. 5, 8 tot res tam pretiosas, omnes denique res, quae alicuius pretii fuerint, tota ex provincia -isse (SVET. Nero 5 pretio rerum -ptarum). 5, 133 Graecos homines haec venditare coepisse, quae tum non modo non venditabant . . . verum etiam -bant. leg. agr. 2, 81 maiores nostri etiam id, quod ei tenebant, quibus adimi iure non poterat, -erunt. 2, 82 uti privatos agros . . . pecunia publica -ret (PLIN. nat. 18, 37. GRAN. LIC. p. 9, 10 Fl. agrum Campanum, quem omnem privati possidebant, -ret et [ut *Pertz, Flemisch*] publicus fieret. CAPITOL. Pert. 3, 4. *cf.* HOR. carm. 2, 3, 17 cedes -ptis saltibus. SVET. vita Verg. p. 54 silvis -endis. CORP. VIII 100 templum coemtis spatiis ampliatum). CIC. div. 1, 111 *Thales* omnem oleam, ante quam florere coepisset, in agro Milesio -isse dicitur (PLIN. nat. 18, 273 ferunt Democritum . . . -isse in toto tractu omne oleum). epist. 7, 23, 1 intellego te non modo studio, sed etiam amore usum, quae te delectarint . . . quae me digna putaris, -isse. VARRO frg. Non. p. 177, 18 obsonium in totam cenam -ptum (HOR. sat. 1, 2, 9 omnia conductis -ens obsonia nummis). rust. 1, 59, 2 cum id non sit faciendum . . . ut Romae coe⟨m⟩pta poma rus intulerint. CASS. CIC. epist. 15, 19, 3 *Sulla* omnia bona -it (PETRON. 112 secreto quicquid boni per facultates poterat, -bat). CAES. Gall. 1, 3, 1 *carra, v. l. 36.* HOR. carm. 1, 29, 13 -ptos undique nobiles libros Panaeti. PAVL. FEST. p. 27 abietaria negotia dicebantur . . . videlicet ab abietibus -endis. PLIN. nat. 12, 68 *murram.* 34, 97 tertia portio aeris collectanei, hoc est ex usu -pti. SVET. Vesp. 16 negotiationes . . . exercuit *Vespasianus* -endo quaedam, tantum ut pluris postea distraheret. EDICT. imp. inc. VLP. dig. 47, 11, 6 pr. -ptas merces (AVSON. 414, 1 per agros diversos). APVL. met. 1, 5 omne enim pridie Lupus negotiator magnarius -erat (10, 18). 11, 23. ITALA Matth. 14, 15 (Hil. in Matth. 14, 4. 10 *cf.* 15, 7) dimitti eas *turbas* in castella ad -endos cibos (ἀγοράσωσιν, VVLG. ut euntes in castella emant sibi escas). AMM. 23, 6, 68 ad -enda fila (*sc. setam Sericam*). HIER. epist. 43, 3, 2 ligna. 54, 12, 1 cibarium panem. CASSIOD. var. 2, 26, 2 si -ptam speciem expensis publicis necessariam non habetis. GREG. TVR. glor. conf. 5 -ptumque vinum pauperes Christi refecit. *nota*: MART. 10, 80, 4 *plorat Eros*, quod non tota miser -at Saepta (*sc. merces in Saeptis Iuliis propositas*) feratque domum. *animalia*: CAES. Gall. 1, 3, 1 iumentorum et carrorum quam maximum numerum -ere (*cf.* PETRON. 76, 8 venalicia -o, iumenta [iumenta⟨que⟩ *Bücheler antea, postea* ven. *pro adi. habuisse videtur; 'satis est interpungere post* coemo' *Amann*]). Gall. 7, 55, 3 magnum numerum equorum huius belli causa in Italia atque Hispania -ptum (-tus, -tos, -torum *var. codd.*) miserat (civ. 3, 60, 5 multis -ptis equis). HOR. sat. 2, 3, 245 luscinias soliti impenso prandere -ptas. PLIN. nat. 10, 141 aves . . . ~~HS~~ VI singulas -ptas. *homines* (*sc. servos*): PETRON. 76, 8 venalicia *v. supra l. 37* (POMPON. dig. 3, 5, 10 [11] *negotium* geras, veluti venales novicios -endo). PLIN. epist. 6, 34, 3 vellem Africanae, quas -eras plurimas, ad praefinitum diem occurrissent. SVLP. SEV. dial. 3, 15, 2 arguebatur a multis . . . puellas scitis vultibus -isse. *absolute*: CIC. leg. agr. 2, 78 -ent praeterea, ista dena iugera continuabunt. **b** *latiore sensu fere idem q. emere.* *absol.*: PORPH. Hor. epist. 2, 2, 166 nihil in iure distat, olim an nuper -as, dum emendi potestas sit. *rem*: CASSIAN. inst. 7, 7, 3 quid ex eo *nummo* -ere qualique illum commercio valeat duplicare, cura graviore distenditur. *res incorporeas*: HIL. myst. p. 13, 18 vendiderat per desideria corporis primatus suos senior (*Esau*) . . . eo usque contra iacturam praesentium iunior (*Iacob*) -it. GREG. TVR. Franc. 8, 20 ad -endam pacem multum pecuniae obtulit. *inde translate de hominibus i. q. pretio corrumpere*: COD. Theod. 6, 22, 1 (*a. 321*) qui vero -ptis procurationum administrationibus . . . vacationem meruerunt.

2 *generali notione* (*cf. latiorem vetustioremque vim vocis* emere) *i. q. nancisci, assumere*: ENNOD. epist. 8, 33, 2 p. 221, 10 si bonam quam -isti opinionem diligis.

3 *technice i. q. coemptionem (matrimonii) facere* (*v.* coemptio *sub 1*): SERV. georg. 1, 31 quod autem ait 'emat' ad antiquum pertinet ritum, quo se maritus et uxor invicem (*sic*) -bant, sicut habemus in iure. BOETH. in top. Cic. 2 p. 299? *v. p. 1413, 14.*

deriv.: coemptio, coemptor.

coēmptio, -ōnis *f.* *a* coemere (*cf.* VARRO ling. 6, 43). *forma contracta* cōmptio: GLOSS. V 627, 24 *l. 74* (*v. etiam* comptionalis *p. 1413, 68*). *legitur inde a* CIC.; *sensu technico* ICTORUM *habet quidem* GAIVS inst. (*et* VLP.? *v. p. 1413, 12*), *at deest auctoribus digestorum. pluralis*: CIC. Mur. 27 NOVELL. Theod. 5, 3, 1 ENNOD. opusc. 3, 107 p. 358, 17 NOVELL. Iust. app. 7, 12. 18. 26. GLOSS. συνωνή. commercium. V 446, 41 coemptio⟨ne⟩ conparatione (627, 24 comptione). *adde* 596, 11 ceptio (c⟨o⟩e(m)ptio *Goetz*) commercio (*v. p. 849, 6*).

1 *sensu technico* ICTORUM, *i. q. emptio dicis causa facta (vel fiduciaria vel matrimonii causa), qua vir mulieris potestatem (manum) acquirit. de re v. Rossbach, Römische Ehe p. 65 sqq.; Leonhard, PW. IV 198 sq.; Marquardt-Mau, Privatleben p. 33. 37 sq. definitur*: GAIVS inst. 1, 110 olim itaque tribus modis in manum conveniebant *in matrimonio mulieres*, usu, farreo, -e (ARNOB. nat. 4, 20 usu farreo -e genialis lectuli sacramenta condicunt. SERV. auct. georg. 1, 31 BOETH. in top. Cic. 2 p. 299, 9). 1, 113 -e vero in manum conveniunt per mancipationem, id est per quandam imagi-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nariam venditionem, nam adhibitis . . . v testibus . . . emit is mulierem, cuius in manum convenit. 1, 114 potest autem -em facere mulier non solum cum marito suo, sed etiam cum extraneo, scilicet aut matrimonii causa facta -o dicitur aut fiduciae *eqs.* SERV. auct. Aen. 4, 103 sane hic *Vergilius* -is speciem tangit. -o enim est, ubi libra atque aes adhibetur et mulier atque vir inter se quasi emptionem faciunt . . . quoniam -e facta mulier in potestatem viri cedit atque ita sustinet ⟨cum⟩ liberis condicionem liberae servitutis *eqs.* georg. 1, 31 -e vero atque in manum conventione *nuptiae fiunt*, cum illa (*mulier*) in filiae locum, . . . veniebat, ut si quis prior fuisset defunctus locum hereditatis iustum alteri faceret. BOETH. in top. Cic. 2 p. 299, 10 *sqq.* (*ex Vlpiano*) quae autem in manum per -em convenerant, eae matres familias vocabantur . . . -o vero certis sollemnitatibus peragebatur et sese in coemendo invicem interrogabant . . . vocabantur hae nuptiae per -em. CIC. Mur. 27 *iuris peritorum* ingenio senes ad -es faciendas interimendorum sacrorum causa reperti sunt (*ibid.* omnes mulieres quae -em facerent 'Gaias' vocari. de orat. 1, 237 neque illud est mirandum, qui quibus verbis -o fiat nesciat, eundem eius mulieris, quae -em fecerit, causam posse defendere. LAVD. Turiae [Corp. VI 1527] 1, 14 ut testamen⟨tum patris⟩ quo nos eramus heredes, rap⟨tum diceretur⟩ -e facta cum uxore. GAIVS inst. 1, 114 5[ies]. 115. 115[a] olim etiam testamenti faciendi gratia fiduciaria fiebat -o. *ibid. bis.* 1, 115[b] cum viro suo. 1, 123. 162 capitis deminutio . . . *fit* in his, quae -em faciunt. 1, 195[a]. *adde l. 2*). CIC. Flacc. 84 'in manum', inquit, 'convenerat' . . . sed quaero usu an -e? . . . -e? omnibus *tutoribus* ergo auctoribus. GAIVS inst. 1, 123. 2, 112 permissum est . . . feminis etiam sine -e testamentum facere. 4, 38 *si* capite deminutus deminutave fuerit, velut mulier per -em (SERV. Aen. 4, 214 est autem *maritus* de iure *dominus*, quasi per -em. 7, 424 per -em facto matrimonio sibi invicem *coniuges* succedebant *in hereditate. adde l. 12*). SERV. Aen. 4, 103 iste mos -is.

2 *sensu latiore idem q. emptio* (*vel complurium rerum vel singularum*): **a** *proprie*: VVLG. II Macc. 8, 11 convocans ad -em (ἀγορασμόν) Iudaicorum mancipiorum. CASSIAN. conl. 19, 6, 1 diurni operis nulla provisio, venditionis vel -is nulla distentio. GILD. Brit. 67 chron. III p. 63, 17 si talis profecto -is condicio ab impudentibus istis . . . *Petro* ingesta fuisset. ANON. de mach. bell. 4 equorum vel frumenti -o. *speciatim i. q. emptio frumentaria a fisco facta vel provinciis imputata*: COD. Theod. 14, 16, 3 (*a. 434*; COD. Iust. 11, 24 [23], 2 pr.) sescentarum undecim auri librarum quantitas (auri statuta quantitas COD. Iust.) ad -em frumentariam sit perpetuo dedicata. NOVELL. Theod. 5, 3, 1 (*a. 441*) *si* species nec non -es secundum pristinam consuetudinem . . . iniungendas . . . sollemniter sine mora dependant. CASSIOD. var. 2, 38 (*a. 507/11*) illustris magnificentia vestra per hoc iuge biennium nuncupatos (*Sipontinos*) nulla faciat -e vexari. 12, 14, 6 (*a. 533/37*) laridi atque tritici species nullis temporibus -is nomine inde decernimus postulari. ENNOD. opusc. 3, 107 p. 358, 17 -um enormitate gravissima tributa duplicabat. BOETH. cons. 1, 4 p. 12, 39 cum acerbae famis tempore gravis atque inexplicabilis indicta -o profligatura inopiā Campaniam provinciam videretur . . . ne -o exigeretur evici. COD. Iust. 10, 27 tit. ut nemini liceat in -e specierum se excusare. NOVELL. Iust. app. 7, 12 (*a. 554*) *si qui inveniantur* supra statuta tributa aliquid exegisse vel in -bus mensuris enormibus aliisque praeiudiciis vel gravaminibus aut iniquis solidorum ponderibus possessores damnificasse. 7, 18 ne . . . per -es etiam quodcumque collatores detrimentum sustinere inveniantur, sancimus per unamquamque provinciam illarum fieri specierum -em, quae per eandem provinciam abundare noscuntur *eqs. ibid. bis* (*syn.* comparationes). 7, 26 ut per negotiatores -es fiant. *et ibid. saep.* **b** *translate i. q. corruptio hominis pecunia facta*: CONC. Aurel. a. 549, 10 p. 104, 1 ut nulli episcopatum praemiis aut comparatione liceat adipisci . . . quod si quis per -em hanc regulam . . . excesserit *eqs.*

deriv.: co(e)mptionalis, coemptionator.

co(e)mptiōnālis, -e *a* coemptio. *i. q. venalis, qui emi potest*: PLAVT. Bacch. 976 nunc Priamo nostro (*i. seni patri comoediae*) si est quis emptor, comptionalem (*P*, coemptionalem *B man. 2, at formam contractam legisse videtur Curius l. 70*) senem vendam ego, venalem quem habeo. *cf.* CVRIVS Cic. epist. 7, 29, 1 quod *mancipium* (*sc. iocose de se ipso quasi amici servo*) quidem si inter senes comptionalis (coemptionalis ς) venale proscripserit *Atticus*, egerit non multum. *huc spectare videtur* (*sc. sensu technico* ICTorum): GLOSS. IV 36, 38 contemnalis (-is *Goetz*) senex: emptus, manu[m]missus et tutor, auctor factus (*v. vol. IV p. 634, 80*).

coëmptiōnātor, -ōris *m.* [*a* coemptio. *Th.*]. *sensu technico iuris, is qui coemptionem fecit (fiduciariam, dicis causa factam). de coemptione, quae a muliere libera tutoris quaerendi aliusve rei causa fit* (*i. fiduciaria*): GAIVS inst. 1, 115 *mulier* a -e remancipata ei, cui ipsa velit, et ab eo vindicta manumissa incipit eum habere tutorem *eqs.* (*cf.* 1, 137[a]). 1, 118 (*ter*) ⟨feminae a⟩ -bus eodem modo possunt ⟨mancipari⟩ (1, 118[a]. 166[a] VLP. reg. 11, 5). inst. 1, 118[a] cum velint parentes -esque ⟨ex⟩ suo iure eas personas dimittere. 1, 123 *cum* a parentibus et a -bus isdem verbis mancipio accipiantur, quibus servi. *de coemptione matrimoniali*: GAIVS inst. 3, 83 *si quis adoptatur* mulierve in manum convenit, omnes eius res . . . patri adoptivo -ive acquiruntur *eqs.* 3, 84 *ter.*

coëmptor, -ōris *m.* *a* coemere. *idem q. emptor*: APVL. apol. 74 hic accusationis auctor, hic advocatorum conductor, hic testium -r. HIL. in psalm. 131, 11 areae huius -em. *Mbr.*

coena *v.* cena. **coenē** *v.* coenos.

coenobiālis, -e *a* coenobium. *ad coenobium pertinens*: CASSIAN. inst. 4, 40 ad perfectionem propositi huius i. e. -is vitae (ISID. orig. 7, 13, 3). 5, 4, 1 post -e propositum. conl. praef. III 3 p. 503, 10 -em professionem . . . expetere. conl. 19, 11, 1 -bus disciplinis tenuiter instituti (VITA Fulg. 51 ISID. eccl. off. 2, 16, 9. *cf. l. 17*). ISID. eccl. off. 2, 16, 4 -i conversatione perfecti *anachoretae.*

coenobiōta, -ae *m.*, κοινοβιώτης. *i. q. coenobita*: CASSIAN. conl. 18, 4, 2 *genus monachorum* primum est -arum qui scilicet in congregatione pariter consistentes unius senioris iudicio gubernantur *eqs.* 5, 1 -arum disciplina. 5, 4 consequens fuit, ut ex communione consortii -ae cellaeque ac diversoria eorum coenobia vocarentur. *al.*

coenobīta, -ae [*a* coenobium. *Th.*]. *qui in coenobio vitam degit*: HIER. epist. 22, 34? *v. infra l. 58.* COD. Theod. 9, 40, 16 pr. (*a. 398*) monachorum, quos -as vocant. AVG. serm. 356, 1 tit. (?). GENNAD. vir. ill. 11 composuit et -is ac synoditis doctrinam aptam vitae communis. BENED. reg. 1 *inter monachorum genera*: primum -arum h. e. monasteriale militans sub regula vel abbate. *ibid.* ad -arum fortissimum genus. ISID. orig. 7, 13, 2 -ae, quos nos 'in commune viventes' possumus appellare (*ex Hier., v. l. 57 sq.* eccl. off. 2, 16, 2 GLOSS. V 412, 54. *v. etiam infra l. 31*).

✱**coenobium**, -ī *n.*, κοινόβιον. ISID. orig. 15, 4, 6 -um et ex graeco et latino videtur esse compositum. est enim habitaculum plurimorum in commune viventium (GLOSS. V 415, 19). *cf. etiam l. 37.* *de scriptura: codd. trad. promiscue* caenobium, caenubium, c(o)enubium; *in tit.*: coenobium: CORP. V p. 622, 12 INSCR. christ. Hisp. 245. cenobium: INSCR. christ. Hisp. 413[b], 4 CARM. epigr. 722, 3 (*a. 649*) *al.* cenubium: INSCR. christ. Leblant 91. 199. cinubium: INSCR. christ. Leblant 91. GLOSS. -um: plurimorum monasterium; in -is (*trad. etiam* cenoleis, cenulis, coenibus, cenubis): in conviviis.

1 *proprie fere i. q. monasterium* (*quid intersit inter coenobium et monasterium expl. fusius* CASSIAN. conl. 18, 9): HIER. epist. 22, 36 de -is exeuntes anachoretae. 125, 13 adolescens erat in -o. tract. in psalm. 119 p. 231, 12 in monasteriis et . . . in -is (132 p. 246, 4 reg. Pachom. praef. 1. *cf. supra l. 40*). tract. p. 400, 27 in -o *vivere.* p. 401, 2 ad -um *venire eqs.* reg. Pachom. praef. 1 per Thebaidem et Aegyptum -orum fundamenta iecerunt (*cf.* GENNAD. vir. ill. 7 SALV. gub. 8, 22 *al.*). CASSIAN. inst. 2, 3, 2 -i commorationem expetere. *al.* AVELL. p. 698, 17 oboedientia, quae in -is principatum regularis obtinet disciplinae. SIDON. epist. 8, 14, 2 in . . . -o Lirinensi. VITAE patr. 3, 137 *abbas* iratus iussit *fratrem* expelli de -o. BENED. reg. 5 in -is degentes. VEN. FORT. vita Leob. 4, 15 continuato quinquennio in eodem commoratus est -o. 20, 68 coniuncta sorori in eodem -o. VITA Fulg. 29 de -o recedentes. 43 cupidus semper acquirendae ad -um fraternitatis. ISID. eccl. off. 2, 16, 17 -a feminarum. INSCR. christ. Hisp. 413[b], 4 (= INSCR. christ. Rossi II p. 294, 2, 4) construxit -um (*cf.* 245 condidit). 2 *metonymice i. q. coenobitae* (*cf.* ISID. orig. 15, 3, 7 -um: congregatio. GLOSS. V 278, 16): HIER. epist. 22, 34 *inter monachorum genera*: -um (*sic codd. plerique; trad. etiam* coenobitae, cenobit⟨e⟩), quod illi sauhes gentili lingua vocant, nos 'in commune viventes' possumus appellare. 22, 35 qui plures in commune habitant i. e. quos vocari -um diximus *eqs.* CASSIAN. tit. de institutis -orum. CASSIOD. inst. div. 29 -orum consuetudo.

deriv.: coenobialis, coenobita, coenobulium. *cf. graec.* coenobiota.

concilium: **coenobūlium** (*trad.* caenubulium, coenobolium) GLOSS. IV 321, 27. *cf.* 434, 32 coenobolium: concilium, conventio. κοινοβούλιον,

coenolexia, -ae *f.*, κοινολεξία. *i. q. sermo, vox, forma vulgaris*: SERV. Aen. 8, 31 in sacris Tiberinus, in -a Tiberis, in poemate Thybris vocatur.

coenomy(l)a, -ae *v.* cynomy(i)a.

hoc schema dicitur **coenōnēma** (κοινώνημα) i. e. communicatio consilii CASSIOD. in psalm. 10, 1. *Probst.*

coenōnēsis *v. p. 1415, 5.*

coenōnos, -ī *m.*, κοινωνός. HIER. epist. 41, 3, 2 *Montanistae habent* (*in praefectura ecclesiae*) secundos, quos appellant coenonos (*sic vel* coenonus *codd.*, κοινωνούς *Hilberg, fort. recte*). *Mbr.*

✱**coen(os)**, -ē (*plur.* -ae *l. 78*), -on, κοινός. *scriptura*: cyn-: GROM. p. 379 DIOM. gramm. I 482, 17 (*codd.*) CORP. XIII 10021, 102. 1 *fem.* coenē: GROM. p. 379, 17 -ae ennyae (κοιναὶ ἔννοιαι) i. e. communes animi conceptiones (*cf. graece* AVG. rhet. 4 p. 139, 1. 21). DIOM. gramm. I 440, 25 -e communis est, in qua omnes idem sentimus. 2 *neutr.* coenon: DIOM. gramm. I 482, 17 *inter poematos genera*: commune vel mixtum, quod Graeci -on vel micton appellant. CORP. III 12032, 2 Q. Pompei Graecini -on ad asprit(udinem) et caligin(em); *sic passim in sigill. medic. oculariorum, ex. gr.* CORP.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

XI 6714, 1 P. Ael. Theophiletis -on ad clar(itatem). XIII 10021, 3. 44. 56 *al.* *adde nom. propr.* Coene, Coenon, Coenos.
deriv. graeca: coenonos, coenosis; *cf.* coenoteta. *compos. gr.*: coenobium, coenobulium, coenolexia.

coenōsis (*an* coeno⟨ne⟩sis; *κοινώνησις?*)...dicitur communicatio consilii cum iudicibus aut adversariis Isid. orig. 2, 21, 28. *cf. p. 1414, 70.*

coenotēta, -ae *f.*, *mutatum pro gr. κοινότης.* *trad. etiam* cin-; *v. l. 10.* *medicorum t. t., cf. Helmreich, Archiv 12 (1902) 176: definitur*: Cael. Avr. acut. exc. prooem. p. 480 species duae, quas kinotetas Graeci vocant, nos communitates possumus dicere (Ps. Soran. quaest. med. Archiv 14 p. 363, 15 -as i. e. vitiorum substantias communes accipiunt. p. 363, 23 -as... i. e. communitates vitiorum).
Cael. Avr. chron. 2, 14, 202 subiacentibus passioni temporalibus -is. 3, 1, 12 erit enim -a consideranda. 3, 4, 67 qui intentione -arum ducitur. 4, 1, 5 secundo libro de -is scribens Soranus docuit. acut. 3, 17, 136 urgentiore cogente -a. *Probst.*

coenum, *sim. v.* caenum (*cf. p. 97, 60*).

***coëo,** -iī, -itum, -īre *a* co- *et* ire. Qvint. inst. 1, 5, 69 frequenter ... praepositiones ... compositio ... corrumpit: ... -it, cum sit praepositio con. 1, 6, 17 ut...quidam...dicant conire, non coire. *formam* comeo *v. l. 29. 47* (*cf. etiam* comes, comitium). Gloss. Plac. V 55, 38 coire sine h scribendum. *de formis*: Prob. cath. gramm. IV 35, 5 o ante eo habentia tertiae productae, id est quartae sunt coniugationis vi vel ii facientia in specie perfecta, ut -o -is, coivi vel -ii. Not. Tir. 13, 5/6 -it -iit. *legitur perf.* -iit: Cic. Quinct. 117 Q. Rosc. 55 Vell. 101, 1 *passim; sim. formae* -iimus, -ierim (-ris, -rit), -ieram; -īt: Aetna 110 Stat. Theb. 8, 332 Ach. 1, 458 Lampr. Heliog. 10, 5. -īmus: Ter. Eun. 539 *cod. Bemb.* (*et al., Donat., Rufin.*; comimus *legisse videtur* Cic. Att. 7, 3, 10 cum imus *M*, quum imus *C*, *metrum utraque scriptura sanum*). Plin. epist. 1, 5, 9 Vlp. dig. 17, 2, 58 pr. -erunt *in sermone pedestri frequentior est, ut* Nep. Pel. 2, 3 Cels. 4, 8 p. 131. 5, 11 p. 164. 7, 26, 5 (*bis*). 8, 10, 7 Sen. dial. 1, 1, 2 Qvint. inst. 11, 3, 9. 103 Ps. Qvint. decl. 8, 11 Avg. civ. 14, 21; -ēre *in carminibus, ut* Lvcr. 6, 452 Prop. 3, 7, 54. 3, 24, 18. 4, 6, 19 Ov. met. 4, 83. 8, 300 *al.* (*fere 18ies*); *sed* -ere *etiam* Liv. 4, 7, 7 Vell. 2, 61, 2 (-ret *MA*) Sen. nat. 5, 13, 4 Cvrt. 8, 12, 9 (-ret *codd.*) Plin. nat. 10, 187, -erunt Ov. met. 4, 377 Stat. Theb. 12, 49 silv. 1, 4, 114. *in sermone pedestri formis perfecti et plusquamperfecti tantum in* -iss- *utuntur, ut* Lex frg. Cic. Cluent. 144 Cic. Phil. 2, 24 Varro ling. 5, 148 *al.* *in carminibus non solum* -iss- *ut* Prop. 2, 1, 22. 3, 2, 4. 3, 15, 8 Ov. epist. 2, 3 met. 4, 60 fast. 6, 94 Pont. 2, 1, 21 Manil. 1, 485 Ter. Mavr. 161 Sidon. carm. 7, 524 Pavl. Nol. carm. 27, 637 -istis, *sed etiam* -iiss-, *ut* Verg. Aen. 12, 709 Val. Fl. 8, 284 Stat. Theb. 10, 750. *formae* coīv- (*cf. supra l. 25*) *non leguntur.* *medialiter* -iri: Chiron 929.
de notione: Pavl. Fest. p. 38 a -undo, id est insimul veniendo (Isid. orig. 6, 16, 13 conveniendo in unum). Plvt. Rom. 19 κομῖρε ... Ῥωμαῖοι τὸ συνελθεῖν καλοῦσι. Diff. gramm. VII 527, 14 convenit in unum, -it in acta. Prisc. gramm. II 394, 25 -o quamvis magis neutrum esse videatur quam activum, pro convenio enim accipitur, ut Virgilius in xi (*292*), Cicero tamen activo est eo usus in ii Philippicarum (*24*). passivo eius usus est Lucanus in ii (*225*), sed sciendum, quod et -itur pro colligitur et convenitur pro exigitur passivam vocem assumentia accipiuntur. Gloss. convenio. -it ambulat. -ire συνιέναι. II 444, 17 συνάπτω: adnecto, copulo, iungo, coniungo, -o, coaduno.
legitur inde a Ter. *et* Catone. *structurae sollemnes sunt*: -unt aliqui (*ille et ille*), -ire inter se, sibi, cum *aliquo, alicui.*

I *de* ***motu corporeo***; *i. q.* ***convenire, congredi***: **A** *de* ***multitudine; de duobus (compluribus) qui in unum locum se congregant (congregantur); de singulis, qui cum aliis in eundem locum vel ad alios conveniunt***: **1** *generaliter: additur hinc illinc nempe aut actione ipsa, aut fine actionis accuratius expressis in aliquem locum, rarius aliquo loco* (Ter. Eun. 539 [*accus.* Cic. Att. 7, 3, 10 *cf. l. 79*] Plin. epist. 1, 5, 9 Svet. Aug. 35 Ivst. 5, 7, 6 Amm. 26, 3, 2), *in globum vel orbem* (Lvcr. 5, 665 globum in unum. Liv. 23, 27, 7. Hier. epist. 1, 10, 1 in circulum), in unum *passim, utrimque* in medio (Ov. epist. 18, 167 diversi medium -amus in aequor). *coniunguntur saepe voces finem actionis significantes* (ad, in, causa, ut; *nota inf.* Comm. instr. 2, 33, 9); *vel finis sive progressio actionis significatur enuntiato per* et *vel* que *sequente. notatur etiam qua de causa aut quo modo coeatur* (Verg. Aen. 9, 798 propere. Aetna 498 paulatim. Ov. met. 8, 300 cupidine laudis. Liv. 23, 27, 7 undique pulsi. 39, 15, 11 temere [Sen. dial. 1, 1, 2]. Sen. contr. 1, 5, 1 populus ... metu exterritus. Cvrt. 6, 8, 23 armati [8, 1, 47]. 8, 12, 9 amicis animis. Stat. Ach. 2, 67 sponte. Tac. hist. 4, 64 pretio. Sol. 11, 21 catervatim [40, 19]. Amm. 26, 3, 2 undatim. *al.*); *additur passim* undique.

a *de hominibus*: Ter. Eun. 539 heri aliquot adulescentuli -iimus in Piraeo (Piraeum Cic. Att. 7, 3, 10 *cod. M*) in hunc diem, ut de symbolis essemus. Trag. inc. 57 furere assimulare, ne -ret, institit *Vlixes.* Lex frg. Cic. Cluent. 148 deque eius capite quaerito qui magistratum habuerit quive in senatu sententiam dixerit, qui eorum -iit, -ierit. Varro ling. 5, 155 comitium ab eo quod -bant eo comitiis curiatis et litium causa. Catvll. 64, 37 Pharsalum -unt *dei.* Caes. Gall. 6, 22, 2 *gentes cognationesque* tum una -erunt. civ. 1, 75, 3 reliqui -unt inter se. Verg. Aen. 7, 582 (*ei*), quorum ... nemora ... matres insultant thiasis ... undique collecti -unt. 8, 385: 9, 798 manus e castris propere -it omnis in unum (Prop. 4, 6, 19 huc mundi -ere manus. Ov. met. 8, 300 lecta manus iuvenum -iere cupidine laudis. Val. Fl. 1, 684 agrestum manus. 2, 460. 6, 232 Sil. 1, 520). 10, 409 socium virtus -it omnis in unum. Hor. epist. 1, 5, 25 ut -at par iungaturque pari, Butram tibi Septiciumque et ... Sabinum ... assumam. ars 207 quo (*in spissa sedilia*) ... populus ... -bat (Fast. ann. Iul. Praen. Ian. 3 [Corp. I² 1 p. 231] Sen. contr. 1, 5, 1 Tac. dial. 6 Plin. epist. 9, 39, 2 Comm. instr. 2, 33, 9. *cf.* Amm. 26, 3, 2 -unte ... plebe). Carm. de bell. Aeg. 36 ⟨locu⟩m q⟨uo n⟩oxia ⟨t⟩urba -ret (Liv. 26, 22, 3 ⟨ad Manlium⟩ gratulandi causa. Lvcan. 1, 297. 512 Stat. silv. 3, 1, 85 Ach. 1, 567). Ov. am. 2, 2, 63 non ad miscenda -imus toxica. epist. 7, 123 *mille proci* -iere. 18, 167 nos diversi medium -amus in aequor. met. 3, 386 huc -amus. 3, 716 cunctae -unt (11, 377). 4, 83 ad solitum ... locum. 6, 412. 8, 786 neque enim Cereremque Famemque fata -ire sinunt. 14, 239 fast. 3, 676. Pont. 2, 1, 21 visenda -isse innumeras gentes ad ducis ora sui. Liv. 2, 40, 1 matronae ad Veturiam ... Volumniamque ... frequentes (Cvrt. 10, 3, 6) -unt. 2, 50, 7 -untibusque Etruscis ... continenti agmine armatorum saepti *Fabii.* 3, 36, 2 cotidie -bant *collegae.* 3, 38, 10 *si plebs* quemadmodum patres vocati non -ant in senatum. 3, 40, 7 patricios -ire ad prodendum interregem (4, 7, 7. 4, 43, 7. 8). 6, 3, 6 neque *Etruscis* se conglobandi -undique in unum ... datur spatium. 7, 36, 12. 7, 37, 15 neque, quo signo -rent inter se ... *Etruscis* territis constare poterat. 9, 26, 8 qui usquam -issent coniurassentve adversus rem publicam. 9, 31, 9 ad signa undique (Cvrt. 4, 15, 32). 23, 27, 6 undique pulsi -ire in orbem. 23, 29, 11 cum in medium tota ... -isset Romana acies. 39, 14, 8 ne quis ... -isse aut convenisse sacrorum causa velit. Manil. 5, 55 ducuntur in aequore classes et -it ipsa sibi tellus. Sen. contr. exc. 3, 8 vicinia. *ibid.* multitudinis ... -untis. Vell. 2, 101, 1 cum rege Parthorum ... in insula ... -iit *Caesar.* Sen. Herc. O. 871 -ite, gentes (Lvcan. 3, 288 Val. Fl. 5, 635 Stat. Ach. 1, 406. Flor. epit. 3, 5, 22 gentium robora). Herc. O. 749 Danaides. Tro. 1077 vulgus (Sil. 12, 317). Cvrt. 10, 8, 23 utrumque agmen (Lvcan. 5, 708 Val. Fl. 8, 429). Sil. 15, 516 bina ... castra. Tac. hist. 4, 72 -untes exercitus (4, 76). Plin. epist. 1, 13, 1 ad audiendum pigre -itur. Call. dig. 50, 6, 6, 12 *quibusdam collegiis et corporibus* ius -undi lege permissum est (Marcian. dig. 47, 22, 1 pr. Vlp. dig. 40, 3, 1 Pavl. dig. 34, 5, 20 [21] Ivst. 15, 2, 16. *cf.* Lex colleg. salut. Dian. et Antin. I 12 *v. p. 1420, 1.* Corp. V 7881 quib(us) ex s(enatus) c(onsulto) c(oire) p(ermissum) est. IX 2213. X 1642. 1643. 1647. 5198. XIII 1921 omnib(us) corporib(us) Lug(uduni) licite -untibus. 1974. XIV 168. 169. 256. *adde l. 51*). Tert. apol. 39, 2 -imus in coetum et congregationem. *ibid.* -imus ad litterarum divinarum commemorationem. Ivst. 22, 5, 6 -uraque auxilia omnium adversus unam urbem. Hier. epist. 1, 10, 1 coetu *populi* in circulum -unte. Cod. Theod. 16, 5, 30, 2 (*a. 402*; Cod. Iust. 1, 5, 3, 1) profanis -ire conventibus. Sidon. epist. 5, 17, 4 placuit ad conditorium Syagrii consulis civium primis una -ire. Epist. imp. inc. de Tymand. (Corp. III 6866) 22 civitatibus ius est -undi in curiam. S. C. de nund. salt. Beg. (Corp. VIII 11451) 22 vicinis advenisq(ue) nundinandi ... causa -ire ... liceat. *nota*: Tac. Germ. 39 *Semnones* stato tempore in silvam ... omnes eiusdem sanguinis populi legationibus -unt. *paulo aliter fere i. q. simul, una venire*: Drac. Romul. 6, 61 Libido -it (*sc. una cum Amore.* 10, 264). **b** *de bestiis*: Ov. met. 3, 236 cetera turba *canum* -it. 11, 24 *Maenades* cruentatis vertuntur in Orphea dictis et -unt ut aves, si quando ... noctis avem cernunt. fast. 3, 741 novae -unt volucres. 3, 753 milia crabronum -unt. Plin. nat. 32, 55 scorpiones ad eum locum -uros. Stat. Theb. 10, 43 lupi. Qvint. decl. 307 p. 208 muta animalia si in unum conferantur, genera tamen -bunt. Sol. 11, 21 *coturnices* -unt catervatim. 40, 19 *aves* anno quinto in Aethiopia catervatim -ire. **c** *de rebus mobilibus et motis (i. q. congredi, appropinquare): additur saepius* in *aliquid*: Lvcr. 1, 770 ignis terraeque -ire corpus et aerias auras roremque liquoris. 1, 838 sanguinis inter se multis -untibus guttis. 2, 549 unde ubi qua vi et quo pacto congressa -bunt *corpora?* 2, 563 numquam in concilium ut possint compulsa -ire *primordia rerum.* 3, 395. 5, 190. 450. 452. 665 *ignes* -ire globum quasi in unum et conficere orbem. 6, 452. Verg. Aen. 11, 860 donec curvata -rent inter se capita *arcus.* Aetna 498 ignes *fluminum ex Aetna prorumpentium* -unt. Carm. de bell. Aeg. 40 cum saeva -ren⟨t⟩ instrumenta necis vario congesta paratu. Prop. 2, 1, 22 Xerxis ... imperio bina -isse vada. 3, 2, 4 saxa Cithaeronis ... in muri membra -isse ferunt. Ov. medic. 81 ut -ant *medicamina* apteque lini per corpora possint. Manil. 1, 307 ne -ant *Arcti.* 2, 195 hiberni -unt cum vernis roribus imbres. Vitr. 2, 5, 3 siccescendoque *saxa* cum caementis -unt. 2, 6, 4. 7, 4, 3. 7, 8, 4. Germ. 350 -untia saxa ... fugit Iason (Sen. Herc. f. 1213). Cels. 2, 8 p. 49 in magno abscessu multum puris -iit. 3, 7, 2 pituita in stomacho -iit (6, 11 p. 249). 4, 26 p. 152 coquendumque id, donec omnia, quae indita sunt, liquata in unitatem quandam -ant (4, 8 p. 131). 4, 29 p. 156 quo facilius ea, quae -undo nocuerunt, digerantur (5, 11 p. 164. 5, 18, 8. 11. 7, 26, 5). 5, 27, 3 umorem intus -ire (*i. colligi. cf.* 8, 9, 1). 5, 28, 12 neque verendum est, ne purum cor-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pus puro corpori iunctum non -at. 7, 2 p. 264 quidquid illuc malae corruptaeque materiae -iit. 7, 6 p. 272. SEN. dial. 1, 1, 2. 11, 10, 6 cum indagati undique cibi -ierint. 12, 6, 5 rerum ex orbe toto -untium. nat. 1, 5, 5 *specula* in unam imaginem non -bunt. 2, 9, 4 *aer* per illa ipsa, quibus separari videtur, -it secum. 3, 30, 4 tellus liquefiet et aliis causis quiescentibus intra se, quo mergatur, inveniet; sed magis omnia -ura crediderim. 3, 30, 6 ignis ... miscet incendium flammis -ire properantibus. 5, 13, 4 stillicidia ... plura -iere. 7, 8, 1 quidquid umidi aridique terra efflavit, cum in unum -it. epist. 88, 22 quae distabant *machinae* ... sua sponte -untibus. 90, 20 quemadmodum subtemen insertum ... spatha -ire cogatur. 95, 27 multorum ferculorum ornamenta -ant. CVRT. 8, 2, 23 -untibus aquis ex superiore fastigio in vallem (QVINT. inst. 11, 3, 21 SVLP. SEV. chron. 1, 15, 6 EVSTATH. Bas. hex. 4, 4 p. 905[B]). COLVM. 11, 3, 53 *cucumeris semina* incremento suo -ant rubis et ferulis. 12, 20, 4 ut defrutum et medicamenta -ant. 12, 24, 3. 12, 42, 3. 12, 44, 7 ut ... ex utroque latere appositi operculi (*vasorum fictilium*) duae partes -ant et contegant uvas (*pendentes in his vasis*). SCRIB. LARG. 210. 213. 214. 215. 217. 219. MELA 1, 94 sparsi *solis* ignes passim micare et ut lux appropinquat ... -ire ... videntur. LVCAN. 2, 291 cum ... terra labet mixto -untis pondere mundi. 9, 866 -unt ignes stridentibus undis. PLIN. nat. 2, 78 non -ire lunam et solem aliquando in Sagittario tantum (MART. CAP. 8, 871). 31, 23 *tres fontes* in unum alveum -unt vasto amne. SIL. 10, 303 -untibus undique telis. STAT. Theb. 5, 584 nimbique hiemesque -bant. 9, 502 huc undae -unt. 9, 649 -iere arcus *Apollinis et Dianae*. 10, 914 -unt ... nubes. Ps. QVINT. decl. 8, 11 in nos plura seu rariora de terrenis seminibus caelestibusque -erunt. GELL. 17, 9, 9 *Lacedaemonii* circum ... surculum lorum ... complicabant volumine rotundo et simplici, ita uti orae adiunctae undique et cohaerentes lori, quod plicabatur, -rent. 17, 9, 14 litterae ... rursum -bant. MIN. FEL. 5, 7 sint semina natura in se -unte densata. SOL. 5, 16 non -bunt in corpus unum latex vineus et latex aquae. LACT. inst. 1, 11, 54 ut elementa ... tanto intervallo separata in unum -rent. ira 10 ut ... lenitudo ... granorum *milii* in massam -ire non sinat. MAR. VICTORIN. ad Iust. 7 ubi ... est -ire solidis cum inani? AVIEN. Arat. 1590 -unt radii *solis* nebuloso. 1775 cinis -it. orb. terr. 550 motantur *scopuli* humo et -unt sibi vertice saxa. PELAGON. 320 haec omnia cocta in aqua frigida -ire. HIER. chron. a. Abr. 1973 tres simul exorti soles ... in eundem orbem -erunt. CLAVD. 26, 334 *Rhenus Danuviusque* fluvios cogunt unda -unte minores in nomen transire suum. AVG. civ. 13, 18 p. 580 *quod in medium mundi locum* -ant ... graviora. SVLP. SEV. chron. 2, 2, 5 ferrum atque testum inter se confusum -ire non poterat (2, 3, 6). CAEL. AVR. acut. 2, 13, 88 oculorum suffusionem nihil aliud esse quam liquoris -untis densitatem. EVSTATH. Bas. hex. 1, 10 p. 877[C] in eas stationes totum deduci necesse est corpus, in quas singulae partes -rent. SIDON. carm. 11, 8 quo saepe recessu, sic tamquam toto -at de lumine caeli, artatur collecta dies. CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 77 *elementorum corporibus* seminaliter -untibus. *de corporis partibus*: PLIN. nat. 11, 97 in quodam genere *insectorum* ... cornua ... bisulcis dentata forficibus in cacumine, cum libuit, ad morsum -untibus. QVINT. inst. 11, 3, 96 quattuor primis leviter in summum -untibus digitis (11, 3, 103). *fere i. q. coniungi, concrescere*: OV. met. 2, 670 digiti *Ocyrrhoae mutatae* -unt. 4, 377 *de Hermaphrodito*: complexu -erunt membra tenaci. SEN. Oed. 462 illisumque utero pectus *praedonibus a Libero mutatis* -it. CENS. 4, 8 membra *hominum* singula passim edita ... -isse. HIL. trin. 8, 5 homines ... non possunt ... invicem in unum atque indiscretum acervum -ire. HYG. fab. 83 p. 83 cum cetera membra *Pelopis*, ut fuerant, -issent. *de arboribus*: COLVM. 5, 11, 15 coalescet ficus cum olea et ... cum bene -ierit ... ramulos olivae a matre resecabis (arb. 27, 4). arb. 9, 2 circa medium fere crus, ubi maxime videbuntur -isse *virgae viteae*.

2 *speciatim animo hostili: de animantibus*: in (ad) *aliquid*; adversus *aliquem*; bello (MAR. VICTORIN. ad Iust. 6). VERG. georg. 4, 73 *apes* inter se -unt. Aen. 12, 709 stupet ipse Latinus ingentes ... inter se -iisse viros et cernere ferro. OV. met. 9, 42 digredimur paulum rursusque ad bella -imus. LIV. 26, 12, 14 rem bene gestam *esse* -undo conferundoque cum hoste castra. 28, 14, 16 ut *in cornu* ... prius pugnam consererent cum hoste, quam -ire inter se mediae acies possent (PAVL. FEST. p. 14). 35, 36, 7 simul indignitas rei, simul contemptus animos Lacedaemoniis ad -undum fecit. MANIL. 4, 83 mutuaque armati -unt in vulnera fratres (STAT. Theb. 11, 306 in proelia). CVRT. 10, 9, 15 iam agmina -bant parvumque intervallum erat, quod aciem utramque divideret. SEN. Phoen. 470 maternum tuo -ire pectus pectori clipeus vetat. LVCAN. 1, 129 *de Caesare et Pompeio*: nec -iere pares. 2, 225 multumque -itur humani generis maiore in proelia damno. SIL. 12, 381 prorumpit hostis latebris ... longumque -ire videtur et conferre gradum. HOMER. 457 -bant *Aeneas et Diomedes*. 615 ad arma. STAT. Theb. 7, 21 Oebalii -unt in proelia caestus. 11, 408 *de Eteocle et Polynice*: -untque pares sub casside vultus. 11, 524 haec pugnae facies. -unt sine more, sine arte. NEMES. ecl. 4, 34 *vituli* pro nivea -iere in cornua vacca. CAPITOL. Max. Balb. 8, 7 ituros ad bellum Romanos debuisse pugnas videre et vulnera et ferrum et nudos inter se -untes. MAR. VICTORIN. ad Iust. 6 quos bello -isse commemoras. AMM. 16, 12, 47 pares -iere cum paribus. 27, 10, 13 barbari dexteris -iere collatis. 31, 7, 12 ad conferendas -ire minaciter manus. SCHOL. Stat. Theb. 4, 160 didicitque Hercules ab eo (*Molorcho*), quemadmodum adversus ferum *leonem* -ret. CLAVD. carm. min. 42, 1 torvus aper fulvusque leo -iere superbis viribus. SIDON. carm. 5, 398 in pugnam pirata -it.

3 *latiore sensu i. q. matrimonium inire, concubitum (legitimum et illegitimum) facere*; GLOSS. συνέρχομαι, συνουσιάζω γυναικί, commisceo. *additur qua re, quo modo; sequitur saepe* gignere, parere *sim.*: **a** *de hominibus et deis*: LVCR. 4, 1055 unde feritur *homo telis Veneris*, eo tendit gestitque -ire et iacere umorem in corpus de corpore ductum. OV. ars 1, 564 -unt sacro nupta deusque toro. rem. 33 fac, *Amor*, -ant furtim iuvenes timidaeque puellae. epist. 4, 129 privigno -ura noverca. 18, 67 cupidi ... -amus amantes. met. 3, 683 di studio similes -amus in unum. SEN. dial. 6, 17, 5 inter foedos regiae intemperantiae greges parum erit simul binis -ire. benef. 6, 23, 5 multi non, ut gignerent, -erant. CVRT. 5, 1, 37 liberos coniugesque cum hospitibus stupro (8, 2, 19) -ire. 8, 1, 9 principes Macedonum cum primoribus suae gentis conubio -ire. 8, 4, 26 Achillem cum captiva -isse. 8, 4, 27 *panis* erat apud Macedonas sanctissimum -untium pignus. 9, 1, 26 nuptiis -unt non genere ac nobilitate coniunctis, sed electa corporum specie. PLIN. nat. 7, 15 Machlyas androgynos ... inter se vicibus -untes. 7, 30 Indorum quosdam cum feris -ire. QVINT. inst. 5, 11, 32 nihil obstat, quominus iustum matrimonium sit mente -untium, etiamsi tabulae signatae non fuerint. 5, 11, 35 dominum cum ancilla -isse. NERAT. dig. 12, 4, 8 nondum -ito matrimonio. AFRIC. dig. 35, 1, 31 si *Stichus et Pamphila* in matrimonium -erint (SOL. 52, 32 CAPITOL. Aur. 29, 10 TREB. Gall. 1, 2). GAIVS inst. 1, 59 *si pater et filia, mater et filius, avus et neptis* inter se -erint, nefarias et incestas nuptias contraxisse dicuntur. 1, 84 *civis Romana* alieno servo volente domino eius -iit. GELL. 19, 2, 6 voluptatibus istis duabus -undi atque comedendi, quae sunt homini cum sue atque asino communes. PAVL. dig. 23, 1, 2, 2 nuptiae consistere non possunt, nisi consentiant omnes, id est qui -unt, quorumque in potestate sunt. 24, 1, 24 si inter extraneos facta sit donatio et antequam per tempus legitimum dominium fuerit acquisitum, -erint. 45, 1, 134 pr. Pitia ... in matrimonium -it Gaio Seio habenti filiam. MOD. dig. 24, 1, 27 qui matrimonio -uri sunt. IREN. 1, 30, 9 *Adam et Evam* satiatos -isse invicem carnaliter (AVG. bon. coniug. 16, 8) et generasse Cain. ARNOB. nat. 3, 9 obscaenitas -undi ... ab diis abest. FIRM. math. 3, 6, 15 impudice cum mulieribus. 3, 6, 28 cum sororibus aut novercis aut filiabus aut fratrum uxoribus. SCHOL. Hor. epod. 5, 3 dicuntur quaedam mulieres habere naturam monstrosae libidinis -undi cum feminis (PHYSIOGN. 83 mulieres -ire cum mulieribus). VVLG. exod. 22, 19 qui -erit cum iumento, morte moriatur. AVG. civ. 14, 21 ad gignendos filios -erunt eosque genuerunt. 15, 23 utrum possint angeli, cum spiritus sint, corporaliter -ire cum feminis. COD. Iust. 5, 17, 10 si maritus uxori ... -ire minime propter naturalem imbecillitatem valeat. THEOD. MOPS. in I Tim. 3, 2 p. 105 uni tantum -ire uxori. **b** *de bestiis*: OV. ars 2, 615 in medio passimque -it pecus. met. 3, 324 duo -untia ... corpora serpentum. 9, 733 sic et aves -unt (*sc. ut cetera animalia*). 10, 324 -untque animalia nullo cetera delicto (*sic N*, dilectu *M*). 11, 744 -unt *Ceyx et Alcyone alites* fiuntque parentes. fast. 3, 193 cum pare quaeque suo -unt volucresque feraeque. 4, 100. COLVM. 6, 27, 3 ut tam feminis *equis* quam admissariis desiderantibus -undi fiat potestas. 6, 27, 4. PLIN. nat. 8, 13 pudore numquam nisi in abdito -unt *elephanti* (PORPH. Hor. epod. 12, 1 SOL. 25, 5). 8, 206 *sues* feminae senectute fessae cubantes -unt. 9, 157 pisces attritu ventrium -unt. 9, 158 polypi in terram verso capite -unt. 9, 161. 163. 10, 32. 169. 11, 107 GELL. 19, 2, 6. SOL. 15, 11 Indi ... religant canes feminas, ut cum his tigrides -ant. 27, 26 *hyaena* -it cum leaena, unde nascitur monstrum. SERV. Aen. 3, 113 EVSTATH. Bas. hex. 8, 6 p. 951[D] EVG. TOLET. carm. 42, 7. **c** *de arboribus*: PLIN. nat. 17, 134 peculiare est ... insitis *ad coitus aviditas*, cum sit mutua cupiditas utrimque -undi. AMM. 24, 3, 13 *de palmis maribus et feminis*: his indiciis velut -undi quaedam proditur fides.

B *de* ***singulis rebus*** *quarum partes in se artius, densius, firmius copulantur* (*i. quasi intrinsecus coeunt*): **1** *i. q. condensari, coartari, astringi, constringi sim.*: **a** *de rebus liquidis i. q. coagulari, concrescere*: VARRO rust. 2, 11, 4 ⟨in⟩ lactis duos congios addunt coagulum magnitudine oleae, ut -at (CELS. 2, 12, 1. 5, 27, 12. PLIN. nat. 11, 237 *animalium utrimque dentatorum* lacte non -it. 11, 236. 20, 147. 22, 89. 25, 78). VERG. Aen. 3, 30 gelidusque -it formidine sanguis (10, 451 frigidus Arcadibus -it in praecordia sanguis. SEN. Oed. 224 LVCAN. 7, 468 PLIN. nat. 1, 11, 90. 10, 205. 11, 222. 29, 66). OV. trist. 2, 196 maris astricto ... -it unda gelu (*cf.* Pont. 3, 3, 26 -it astrictis barbarus Hister aquis. 4, 9, 85 an -at duratus frigore pontus. SEN. nat. 3, 25, 12 *aquae* in crystallum -unt. GELL. 19, 5, 6). PETRON. 33 *ovum* videbatur ... in pullum -isse. PLIN. nat. 20, 203 *fictum opium in aqua* in pusulas -it. 23, 40 quo generosius vinum est, hoc magis vetustate crassescit et in amaritudinem ... -it. 35, 178 *haec utraque genera bituminis* in densitatem -unt. 36, 183 *gypsum madidum* celerrime -it. GELL. 17, 8, 15 (*de liquidis*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

agitur) faciliora ... ad -undum videntur quae levatiora levioraque sunt. SOL. 2, 38 *lyncum* urinas -ire in duritiem ... calculi. PRVD. cath. 3, 69 perque coagula densa liquor in solidum -it. *sim. de aere*: SEN. nat. 1, 1, 15 *aer* -ire ... et facere corpora quaedam similia nubibus potest. 7, 22, 1 *in nubes* -it *aer*. **b** *de rebus firmis terrestribus*: LVCR. 5, 486 in medio ut *radiis solis* propulsa suo condensa *tellus* -ret. 6, 845 frigore cum premitur ... omnis terra -itque et quasi concrescit, fit ..., ut -undo exprimat in puteos siquem gerit ipsa calorem (6, 865). AETNA 110 terra ... in tenues laxata vias non omnis in artum nec stipata -it.

2 *i. q. concludi*: **a** *de corpore, corporis partibus, vulneribus sim.*: CATO agr. 160 usque dum -ant *coxendices* (*ter*). LVCR. 6, 1148 ulceribus vocis via saepta -bat. CELS. 2, 8 p. 48 palpebrae dormientis non -unt (PLIN. nat. 23, 48 PHYSIOGN. 37 p. 54, 8). 2, 10 p. 54 arteria incisa neque -it neque sanescit. 5, 26, 21 ut venae ... in se ipsae -ant (SEN. nat. 3, 15, 6 velut in cicatricem). 7, 4, 4 ne protinus orae *cutis* -ant. 7, 15 p. 292 quod per ignem divisum est minus celeriter -it. 7, 17, 1 quod vetus est, sutura non -it. 8, 8, 1 iugulum ..., si transversum fractum est, nonnunquam per se rursus recte -it. 8, 10, 7 potest os -ire. *ibid.* nonnumquam ... in magno vulnere evenit, ut fragmenta quaedam velut emoriantur, neque cum ceteris -ant *eqs.* SEN. benef. 6, 26, 2 *vulnus* -isse (epist. 95, 15 SCRIB. LARG. 121 STAT. silv. 1, 4, 114 CHIRON 929. *in imagine*: PROP. 3, 24, 18 nunc demum vasto fessi resipiscimus aestu, vulneraque ad sanum nunc -iere mea. OV. trist. 4, 4, 41 neve retractando nondum -untia rumpe vulnera. 5, 2, 9 Pont. 1, 3, 87. 1, 6, 24 non agites *vulnera*, siqua -ire velis). LVCAN. 6, 490 viperei -unt abrupto corpore nodi. PLIN. nat. 1, 9, 76 quorum in partu rumpatur venter, dein -at. 11, 227 ubicumque *cutis* per se ac sine carne est, vulnerata non -it. STAT. Theb. 12, 49 nec assiduo -erunt lumina fletu. QVINT. inst. 8, 3, 45 labris -untibus (TER. MAVR. 144 labellis). PLIN. epist. 2, 1, 5 *coxa* -iit. **b** *de apertis, lacunis sim., quae concluduntur, conteguntur*: VARRO ling. 5, 148 *Curtio praecipitato* locum -isse. MANIL. 1, 723 an -at mundus duplicisque extrema cavernae *viae lacteae* conveniant. SEN. Tro. 199 repetensque *Achilles* Ditem mersus ingentem specum -unte terra iunxit. STAT. Theb. 7, 821 campumque -ire ingemuit *Amphiaraus*. 8, 332 magna sinu natura soluto ... amplexa *Amphiaraum* -it. VAL. FL. 3, 253 porta ... -it infera belli (*i. Tartarorum. cf.* STAT. Theb. 10, 494 omnis porta -it). OV. epist. 2, 3 cornua cum lunae pleno semel orbe -issent (met. 7, 179 SEN. Phaedr. 745).

3 *i. q. coeundo oriri, fieri*: MANIL. 1, 485 *mundum* ipsum esse deum, nec forte -isse magistra (*ibid.* moenia mundi seminibus struxit minimis). VITR. 2, 2, 2 ex his (*corporibus individuis*) ... congruentibus cum res omnes -ire ... videantur. PAVL. FEST. p. 48 caseus a -undo dictus. CELS. 5, 28, 14 sub cute -it aliquid durius. SEN. Thy. 993 spissior densis -it caligo tenebris. nat. 4, 12, 1 minore rigore -it *nix*. VAL. FL. 3, 579 pectora nautis congelat hiberni vultus Iovis agricolisve, cum -it umbra minax. 8, 120 tristesque super -iere tenebrae. TER. MAVR. 88 nullumque sine illis *elementis* potis est -ire verbum. 161 crevisse sonum perspicis et -isse crassum. SOL. 15, 31 glaciem -ire et in crystallum corporari. PELAGON. 313 cicatricem -ire (CYPR. GALL. Ios. 116 PELAGON. 313. *de arbore*: PLIN. nat. 16, 60 *cicatrix* in hac arbore [*picea*] non -it).

II ***debilitata*** *sive prorsus evanida* ***motionis significatione*** *i. q.* ***coniungi***: **A** *de actione potissimum mentis, i. q.* ***foedus inire,*** *pangere; consentire*: **1** *intransitive*: *additur* de, ut; in *aliquid; aliqua re*: CIC. dom. 47 *collegia tribunorum plebis* -ant de hominum locupletissimorum bonis. p. red. in sen. 16 cum hoc tu -ire ausus es, ut consularem dignitatem ... provinciarum foedere addiceres? rep. 1, 39 *populi* prima causa -undi est non tam imbecillitas quam naturalis quaedam hominum quasi congregatio (4, 3). Att. 1, 17, 11 Caesar cum eo (*Lucceio*) -ire per Arrium cogitat. NEP. Pel. 2, 3 duodecim adulescentuli -erunt ex iis, qui exilio erant multati. Att. 8, 4 se neque cum quoquam de ea re collocuturum neque -urum. VERG. Aen. 7, 317 hac gener atque socer -ant mercede suorum. 7, 546 in amicitiam -ant et foedera iungant (HIER. in psalm. 9 p. 23, 3). 11, 292 -ant in foedera dextrae. OV. epist. 16, 181 sermone -imus. fast. 4, 275 mille manus -unt et picta ... Matrem concava puppis habet (STAT. silv. 3, 1, 118 innumerae -iere manus). 6, 94 binaque cum populis regna -isse suis. LIV. 34, 57, 9 cum qui numquam hostes fuerint, ad amicitiam sociali foedere inter se iungendam -ant. ASCON. tog. cand. p. 83 Cl. -erant ... ambo, ut Ciceronem consulatu deicerent (p. 85 adversus se). STAT. Theb. 1, 470 iam pariter -ant animorum in pignora dextrae. QVINT. inst. 2, 16, 9 ut vaga ... multitudo -ret in populos. PS. QVINT. decl. 16, 2 admirabilior caritas *est,* in quam -imus viribus nostris. *ibid.* a primis statim aetatibus in eandem -ire vitam. *ibid.* tali certamine -iimus, ut, si quid accidisset uni, deberet alteri exemplum. 16, 6 amicitia est ..., ut -ire invicem possit totum hominum genus. TAC. ann. 12, 47 quotiens *reges* in societatem -ant. PLIN. epist. 5, 13, 6 venire advocationes, venire etiam praevaricationes, in lites -iri (MOD. dig. 48, 7, 6). FLOR. epit. 4, 3, 6 *imperii corpus* numquam -ire et consentire potuisset, nisi. POMPON. dig. 11, 2, 1 quo facilius -ire coheredes vel socii possunt (possint F^2) in eundem locum omnium praesentiam fieri debet. LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (Corp. XIV 2112) I 12 quib⟨us -ire co⟩nvenire collegium(que) habere liceat, qui stipem menstruam conferre volen⟨t in fune⟩ra, in it collegium -ant. MIN. FEL. 19, 3 *philosophos* in hanc unam -ire et conspirare sententiam (ARNOB. nat. 1, 55 in unam -ire ... mentem gentes. 2, 6 in istius credulitatis consensum). VLP. dig. 4, 9, 1, 1 materia daretur *cauponibus* cum furibus adversus eos, quos recipiunt, -undi. 48, 10, 9, 3 ⟨ad⟩ falsas testationes faciendas testimoniave falsa invicem dicenda dolo malo. coll. Mos. 8, 7, 2 ad occisionem innocentium. MACER dig. 47, 13, 2 in accusationem innocentium. IVST. 5, 1, 8 titulus cum Graecis -undi. LACT. inst. 4, 16, 5 *Iudaei* -erunt adversus eum (*Christum*). COMM. apol. 456 in fabulas -unt *Iudaei*. RVFIN. hist. 1, 2, 23 amicitiis -ire inter se viros. 1, 11, 5 per baptismum in unum -ire. 5, 24, 16 cum ... -issent in pace. SVLP. SEV. chron. 2, 3, 5 dividendum esse Romanum regnum, ita, ut nunquam inter se -at. ISID. orig. 9, 4, 2 *cives* in unum -untes. *de bestiis: fere i. q. concorditer vivere*: MART. 9, 71, 2 leo ... pecorisque maritus ... mirum qua -iere fide. PAVL. NOL. carm. 17, 257 mansueto pecori -ire bestias pulsa feritate.

2 *societatem, sim.* -ire: CIC. Quinct. 76 cum eo tu voluntariam societatem -bas, qui. S. Rosc. 87 qui societatem -eris de municipiis cognatisque fortunis cum alienissimo. 96 nullam societatem neque sceleris neque praemii cum homine ullo. Rab. perd. 21 cum Mario, Scauro, ... cum bonis denique omnibus -ire non modo salutis, verum etiam periculi societatem. leg. 1, 60 quom animus ... societatem ... caritatis -erit cum suis. nat. deor. 2, 123 pina ... cum parva squilla quasi societatem -it comparandi cibi. epist. 5, 19, 2 vel periculi vel laboris. NEP. Con. 2, 2 *Tissaphernes* cum Lacedaemoniis -erat societatem. SVET. Aug. 32 facinoris. GELL. 1, 9, 12 -batur societas inseparabilis. GAIVS inst. 3, 148 societatem -ire solemus aut totorum bonorum aut unius alicuius negotii veluti mancipiorum emendorum aut vendendorum *eqs.* VLP. dig. 17, 2, 5, 1 societas ... -iri potest et valet etiam inter eos, qui non sunt aequis facultatibus. MOD. dig. 17, 2, 4 pr. societatem -ire et re et verbis et per nuntium posse nos dubium non est. *sic apud* ICTOS: libertatis causa, flagitiosae rei. universorum, quae ex quaestu veniunt, ad emendum, honestae et licitae rei, maleficii *sim.* AMM. 26, 6, 14 societate -ita nocturna. VLP. dig. 17, 2, 52, 4 quidam sagariam negotiationem -erunt. NOVELL. Theod. 22, 2, 15 (*a. 443*; COD. Iust. 10, 36 [35], 1, 4) si ... socer futurus filii ... sponsae affinitatis -undae causa donaverit.

B *de* ***condicione, statu rerum corporearum,*** *i. q. cohaerere, coniungi. legitur* in *aliquid, aliqua re*: **1** *de rebus, locis, terris*: PROP. 3, 5, 36 Pleiadum spisso cur -it igne chorus? OV. met. 5, 410 -it angustis inclusum cornibus aequor. LIV. 37, 28, 7 promonturiis -untibus inter se ita clauditur portus, ut vix duae simul inde naves possint exire (MELA 2, 64 IVST. 4, 1, 16). 37, 31, 8 -it ... ex utraque parte *urbs* in artiorem velut cuneum. MANIL. 1, 442 alterius *Piscis* capiti coniungit Aquarius undas Amnis et in medium -unt et sidera miscent. 1, 605 *circuli* -untes cardine mundi (1, 630). 1, 651 qua -it ipse sibi nullo discrimine mundus. GERM. 245 *vincula Piscium* uno -untia nodo. 257 *Pleiadum* -untia plura sidera communem ostendunt ex omnibus ignem (SEN. nat. 7, 15, 1 EVSTATH. Bas. hex. 6, 5 p. 926^A). SEN. benef. 7, 1, 5 quare latitudo porticus ex remoto spectantibus non servet portionem suam, sed ultima in angustias -ant. nat. 3, 28, 5 *maria* in unius aequalitatem pilae -unt. 4, 2, 3 *Philae insula* duobus in unum -uris amnibus cingitur. 5, 13, 2 locorum -untium in canalem devexum tenuemque. CVRT. 5, 1, 14 *Euphrates et Tigris* paulatim in artius -unt. 7, 3, 9 *tuguriorum* structura ... ad ultimum in carinae maxime modum -it. 8, 11, 6 altiora *petrae* in artius -unt. 8, 13, 9 quasi in artum -untibus ripis *fluminis* (SIL. 1, 52). MELA 1, 6 litoribus *maris* ex diverso prope -untibus (STAT. Ach. 1, 28). 1, 50 ubi rursus -it *Nilus*, ibi nomen hoc (*sc. Nili*) capit. CALP. ecl. 7, 51 sternitur adiunctis ebur admirabile truncis et -it in rotulum. PLIN. nat. 4, 76 expatiatur aequor rursusque in artum -it. 4, 92 ex adverso intrantibus *Symplegades* geminae cernebantur paulumque deflexa acie -untium speciem praebebant. 5, 149 rursusque -untibus terris angustiae *sunt* (APVL. mund. 6. IVST. 44, 1, 9 terra -it in Pyraeum). 36, 117 cornibus in se -untibus faciebat amphitheatrum *Curio*. AVSON. 363, 11 angulus aequis partibus ut -at *trianguli aequilateri*. AVIEN. Arat. 554 lenta trahuntur *Piscium* utraque vincula per caelum -unt quae cingula rursum. 803 quae geminos astringunt vincula Pisces Eridani -unt anfractibus. orb. terr. 410 ambae (*Europa et Libya*) producto -unt sibi caespite terrae. 1334 -unt tot (*sc. quattuor*) et anguli ab omni parte sibi *agri Indici*. ORIENT. comm. 1, 547 lignis -untia tecta. SIDON. carm. 5, 213 -untes claudebant angusta vias. CYPR. GALL. Ios. 276 saxa *arae* simul compacta cohaerent aequali -unte situ.

2 *de corpore et corporis partibus, herbis, al.*: CELS. 4, 1 p. 120 qua -unt *arteriae* exigua in arteria sub ipsis faucibus lingua est. 7, 7, 13 hae duae tunicae, cum interiora oculi cingant, rursus sub his -unt. 8, 1 p. 327 duo bracchii ossa iuncta paulatim dirimuntur rursusque ad manum -unt. 8, 16 p. 357 in cubito ... tria -ire ossa ... ex iis, quae ..., intelligi potuit. SEN. Phaedr. 1046 pone tergus ultima in monstrum -it facies. PLIN. nat. 8, 75 triplici *mantichorae* dentium

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ordine pectinatim -untium (11, 160 SOL. 52, 37). 37, 152 venarum *cepitis gemmae* -untibus lineis in unum. LACT. opif. 9, 2 certum est ... intervallum ac spatium, quo acies oculorum -it. HIL. trin. 12, 8 partibus internis externisque *dei* per membra -untibus. SCHOL. Verg. Veron. ecl. 3, 39 corymbi sunt hederae fructus granis in ⟨orbem⟩ inter se -unt⟨ibus⟩. PHYSIOGN. 18 supercilia cum -unt, tristem ... hominem ... significant. SIDON. carm. 11, 35 confinia dorsi qua -unt *Tritonis*. CLAVD. MAM. 3, 11 p. 174 quibus modis quove situ triformitas cerebri -at.

C *de coniunctione* **rerum incorporalium,** *notionum temporalium, sim.*: HOR. epist. 1, 3, 32 male sarta gratia nequiquam -it (PETRON. 113 veritus, ne inter initia -untis gratiae recentem cicatricem rescinderet). ars 12 ut placidis -ant immitia (*cf.* SEN. dial. 2, 8, 1 non -unt contraria. 4, 12, 1 cum virtutibus vitia non -unt. benef. 5, 10, 1 epist. 117, 29. CALP. ecl. 5, 71 mollia ... duris ... candida fuscis. PANEG. 10, 10 HIL. trin. 5, 6. 12, 24). PROP. 3, 7, 54 Paetus ut occideret, tot -iere mala. 3, 14, 33 vix memini nobis verba -isse decem. OV. epist. 4, 135 illa -it firma generis iunctura catena imposuit nodos cui Venus ipsa suos. am. 3, 4, 42 *formosa et casta* non possunt ullis ... -ire modis. met. 4, 60 taedae *Pyrami et Thisbae* iure -issent. trist. 2, 402 *Alcmenae* noctes ... -iere duae. MANIL. 2, 626 *Tauri et Capricorni* -unt ad foedera mentes. 2, 683 *sidera* ex longo -unt summota recessu. 4, 301 tribuunt denas *partes* in se -untibus astris. 4, 772 *autumno* -unt ... noxque diesque. 4, 810 *sidera* inter se -unt odioque repugnant. SEN. contr. 3 praef. 3 quamvis haec inter se raro -ant, ut eadem vox et dulcis sit et solida. SEN. benef. 2, 29, 2 cum quaedam ne -ire quidem in idem natura patiatur. 4, 29, 2 duae res -ire debent, quae beneficium efficiant. epist. 9, 11 ex honestiore causa -it turpis affectus? 74, 28 *virtus* ex publico et spatioso iure in angustias domus vel anguli -it. LVCAN. 6, 60 -it area belli. 8, 495 virtus et summa potestas non -unt. PLIN. nat. 37, 129 -unt quippe in tralucidum crystallum viridis suo modo aer simulque purpurae et quidam vini aurei nitor. STAT. silv. 1, 2, 5 quatiuntque novena lampade sollemnem thalamis -untibus ignem. 2, 2, 144 quorum de corpore mixtae in longum -iere faces. QVINT. inst. 1, 1, 37 pluribus et asperrime -untibus inter se syllabis (MAR. VICTORIN. gramm. VI 128, 3 duabus brevibus *syllabis tribrachi* in unam -untibus. PRISC. gramm. III 113, 2). 1, 4, 11 quo modo duabus ... vocalibus in se ipsas -undi natura sit (9, 4, 40. 11, 3, 34 VEL. gramm. VII 49, 3 PRISC. gramm. III 112, 17). 1, 5, 67 *vox 'suovetaurilia'* non tam ex tribus quam ex particulis trium *-it.* 2, 19, 2 sin *natura et doctrina* ex pari -ant. 9, 1, 9 -ire frequenter in eadem sententia et τρόπον et figuram. 9, 1, 16 *figura sententiae et verborum* frequentissime -unt. 9, 4, 36 *-untes litterae συναλοιφαί* dicuntur. 9, 4, 44 *in verbis* extrema ac prima -unt. 9, 4, 91. 11, 3, 9 perfectum quiddam fieri, cum omnia -erunt, necesse est. ROMAN. Char. gramm. I 237, 21 hae *praepositiones* ... -ire non possunt. TER. MAVR. 197 g ... retrorsum -it. IVST. 4, 1, 8 *locus promunturii Rhegii*, in quem res tot -iere mirae. AVSON. 350 praef. 6 in unum versum ut -ant aut caesi duo aut unus et sequens ⟨medius⟩ cum medio. 336, 52 tris -it in partes numerus perfectus (FAV. EVL. p. 1, 20 duobus in se -untibus numeris ⟨plenis⟩. p. 4, 3. 9, 6). FAV. EVL. p. 3, 12 unum animum non minutis et -untibus portionibus in sui habitum esse compositum. p. 18, 5 duobus velut tetracordibus inter se -untibus. MART. CAP. 3, 238 y ... littera vocalibus omnibus utrimque -it praeter o antelatum. 3, 265 m et n dum non -ant vocali accedente sociantur. PAVL. NOL. carm. 21, 275 paribus -unt dissona fila modis. 21, 279 plures -unt in tribus his animae. 21, 537 dissimilis *non* ... tibi posset forma -ire. 25, 140 nec -it adversis lux pia cum tenebris. 28, 209 -unt olim fundata novellis. 31, 294 *animalibus* sorte -ire negat *ratio humana.*

syn. et iuxta posita: ad IA1a: convenire (LEX frg. Cic. Cluent. 148 LIV. 39, 14, 8 LEX colleg. salut. Dian. et Antin. [Corp. XIV 2112] 1, 12 S. C. de nund. salt. Beg. [Corp. VIII 11451] 22), convocari, cogi (FAST. ann. Iul. Praen. Ian. 3 [Corp. I^2 p. 231] LIV. 44, 12, 3. *cf.* 3, 38, 10 patres vocati non -ant. SIL. 15, 188), conglobari (LIV. 6, 3, 6), coniurare (LIV. 9, 26, 8. 39, 14, 8), congredi (DON. Ter. Phorm. 346). *ad IA1c*: concursare (LVCR. 3, 395), cohaerere (SEN. epist. 95, 27), se coniungere (MELA 1, 94), congregari (EVSTATH. Bas. hex. 1, 10 p. 877^C), confluere, concurrere (EVSTATH. Bas. hex. 4, 4 p. 905^B), coalescere (COLVM. 5, 11, 15). *cf.* congressa -bunt (LVCR. 2, 549. *sim.* 5, 191. 426), compulsa (LVCR. 2, 563). *ad IA2*: castra conferre (LIV. 12, 14). *ad IB1*: durescere (PLIN. nat. 11, 222), densari (PLIN. nat. 20, 147), spissari (PLIN. nat. 1, 11, 90), durari (GELL. 19, 5, 6. *cf.* OV. Pont. 4, 9, 85 -at duratus frigore pontus), nasci (VITR. 2, 2, 2), crescere TER. MAVR. 161). *ad IIA*: colloqui (NEP. Att. 8, 4), foedera iungere (VERG. Aen. 7, 546), consentire (FLOR. epit. 4, 3, 6). *ad IIC*: conspirare (MIN. FEL. 19, 3 ARNOB. nat. 2, 6).

deriv.: coeuntia, 1. coetus (ISID. orig. 6, 16, 13). coitio, coitalis, coitus. *cf.* comitium, comes. *Bannier.*

***coepī**, -ptum, -isse (**coepio**, -ere) [coepi *perfectum, unde praesens* coepio, *partic.* coeptus *ductum esse videtur, cf. c.* co- *et* apisci, *fortasse c.* apio, -ere; *v. Archiv. 13 (1901) 33sqq. Th.*]. *legitur inde a* NAEVIO; *formae* coepi, coeperim, coeperam, coepissem, coeptus *inde ab antiquissimis* (NAEV. PLAVTO ENN. CATONE); coepturus *inde ab* LIV.; *item formae activae praesentis a* PLAVTO *et* CATONE: coepio: PLAVT. Men. 960. coepiam: CATO or. inc. frg. 17 CAECIL. com. 90. coepiat: PLAVT. Truc. 234. coepere: PLAVT. Persa 121 coeperest. NON. p. 89 *et* GLOSS. *l. 22.* coeperet: TER. Ad. 397 (-rit *A δ*, -ret *γ et* PRISC. gramm. II 500, 16). *cf.* PAVL. FEST. p. 59 'coepiam' futurum tempus ab eo, quod est -i ... invenitur quoque apud maiores et infinitivi modi 'coepere'. PRISC. gramm. II 500, 12 'coepio', quod in usu non est, 'coepi' facit praeteritum. Terentius tamen in Adelphis praeteritum imperfectum subiunctivi eius verbi, quod nascitur ex praesente, profert. GRAMM. suppl. 263, 13 '-ptus' participium praeteriti temporis est a verbo '-i' defectivo et non habet futurum.

coēpi: PLAVT. Cas. 701 (Cist. 687? *v. l. 30*). coēpit: PLAVT. Cas. 651 Merc. 533 LVCR. 4, 619. *in codicibus saepius confunduntur* coepi *et* cepi *ut* ENN. scaen. 248 (*cf. Leo, Plaut. Forsch. 327 et Vahlen ad l.*) CATO Agr. 71 ceperit. CAES. Gall. 6, 17, 3 civ. 3, 112, 1 *al. cf.* ISID. diff. 1, 129 inter 'coepit' et 'cepit': cepit de capiendo, coepit de incipiendo. *fort. ita explices* PAVL. FEST. p. 71 *infra l. 50.* *in titulis*: coiperit: LEX repetund. (Corp. I 198) 16. cipit: INSCR. christ. Leblant. 91. ciperunt: CORP. III 10190 (*patera vitrea*). quepit: CORP. VIII 21511 (*cf.* queperat: FVLG. aet. mund. p. 139, 5).

per compendium: CORP. XIV 2258 q(ui) m(ilitare) c(oeperunt). NON. p. 89, 14 coepere incipere (GLOSS. Plac. V 14, 45 *et* 54, 8. V 639, 38). GLOSS. -i: ἄρχομαι, ἠρξάμην. -it: ἤρξατο. initiavit, tenuit. inchoavit, initiavit. inchoavit, incepit vel coorta est. IV 319, 42 aemitavit (*i.* imitavit?), initiavit. Plac. 54, 9 -pta: incepta, initiata, incoata. V 10, 7 (55, 34) -pta incepta, composite mutat.

I ***sine obiecto*** (*raro ellipsim infinitivi interpretari possis, velut l. 73sqq. p. 1423, 7. 9*): **A** *de animantibus* (*nota structuras* ab, ex [cum? *cf.* VVLG. Gal. 3, 3 *l. 72*], unde [*v. l. 75sq.*], *ablat.*: PLAVT. Cist. 687 sed pergam ut -i: tamen quaeritabo (Persa 809 perge ut -eras. CIC. Catil. 1, 10 perge quo -isti. leg. 3, 1, 14 epist. 7, 18, 1 SALL. Iug. 102, 9 LIV. 3, 9, 10. 39, 28, 13 SEN. epist. 35, 1 PLIN. epist. 5, 17, 4. 7, 8, 2). TER. Phorm. 814 sic pol commodius esse in omnes arbitror, quam ut -eras, manere hanc. PACVV. trag. 208 fac, ut -isti, hanc operam mihi des perpetem. RHET. Her. 4, 51, 65 ut nos exempli causa -eramus. CIC. Tusc. 3, 13 quam ob rem, quoniam -imus, tradamus nos ei (*philosophiae*) curandos. Cato 49 quotiens illum (*C. Galum*) lux noctu aliquid describere ingressum, quotiens nox oppressit, cum mane -isset. CAEL. Cic. epist. 8, 8, 2 Servilius postquam, ut -erat, omnibus in rebus turbarat. CAES. Gall. 1, 26, 1 alteri se, ut -erant, in montem receperunt. SALL. Iug. 100, 1 dein Marius, uti -erat, in hiberna. HOR. epist. 1, 2, 40 dimidium facti qui -it habet (AVSON. 81, 1). OV. epist. 9, 23 -isti melius quam desinis (SEN. epist. 9, 8 quemadmodum -it, sic desinet). met. 9, 115 quandoquidem -i, superentur flumina. 9, 619 nam primum, si facta mihi revocare liceret, non -isse fuit: -pta expugnare secundum est. LIV. 10, 33, 4 inferunt pedem urgentque et impulsos semel terrore eodem [agunt], quo -erunt, expellunt extra portam. 21, 10, 7 quo lenius agunt, segnius incipiunt, eo, cum -erint, vereor ne perseverantius saeviant. PAVL. FEST. p. 71 deinceps, qui deinde -it, ut princeps, qui primum -it. SEN. contr. 2, 1, 20 -it a vetere et explosa quaestione, an in omnia patri parendum sit. suas. 7, 14 cum -isset scholasticorum frequentissimo iam more a iureiurando. SEN. clem. 1, 23, 1 parricidae cum a lege -erunt, et illis facinus poena monstravit. epist. 4, 1 persevera, ut -isti. LVCAN. 8, 459 si numina nasci credimus aut quemquam fas est -isse deorum (*cf.* HIL. trin. 8, 53 Christus ... nec -it ad originem, sed originem ab origine sumpsit aeternam. MAXIMIN. c. Ambr. 28 solum patrem sempiternum et filium aliquando -isse. SERM. Caspari Anecd. p. 319, 7 ex aliquo initio -isse filium). PETRON. 58 nec sum natura caldicerebrius, sed cum -i, matrem meam dupundii non facio. PLIN. nat. 19, 33 quoniam a miraculis rerum -imus. QVINT. inst. 2, 4, 42 Latinos vero dicendi praeceptores extremis L. Crassi temporibus -isse Cicero auctor est. 8, 6, 50 custodiendum, ut, quo ex genere -eris translationis, hoc desinas. 9, 4, 74 T. Livius hexametri exordio -it. 10, 1, 46 ut Aratus ab Iove incipiendum putat, ita nos rite -uri ab Homero videmur. 11, 3, 97 hoc modo -isse Demosthenem credo in illo pro Ctesiphonte timido submissoque principio. PLIN. epist. 7, 31, 7 neque obligandus sed remunerandus est in amoris officio qui prior -it. SVET. Claud. 41 initium sumpsit historiae post caedem Caesaris dictatoris, sed et transiit ad inferiora tempora -itque a pace civili. HIER. epist. 54, 6, 4 Paulus male -it, sed bene finivit. VVLG. Gal. 3, 3 sic stulti estis, ut cum spiritu -eritis, nunc carne consummemini? -it *absolute ponitur pro '-it dicere'*: TER. Ad. 190 illuc quaeso redi, quo -isti, Aeschine (CIC. epist. 13, 15, 3 sed, ut redeam ad id, unde -i. PLIN. epist. 3, 11, 8 illuc unde -i revertor. 5, 6, 44 verum illuc unde -i). CIC. Att. 13, 28, 2 nec me turpitudo deterret, etsi maxime debebat: quam enim turpis est assentatio, cum vivere ipsum turpe sit nobis. sed, ut -i, non me hoc turpe deterret (*cf.* S. Rosc. 91 ut -i dicere). VERG. ecl. 8, 16 incumbens tereti Damon sic -it olivae. Aen. 1, 521 placido sic pectore -it. OV. am. 3, 1, 61 desierat; -i (fast. 4, 215. 217 desieram; -it). met. 9, 3 cum sic Calydonius amnis -it. fast. 5, 9 dissensere deae; quarum Polyhymnia -it prima. 5, 80. LIV. 28, 27, 1 silentio per praeconem facto ita -it. 34, 31, 1. 39, 15, 1 SEN. contr. 7, 7 (22), 19. 9, 3 (26), 10. PHAEDR. 4, 24, 3 musca sic -it

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

prior. SEN. dial. 9, 13, 1 epist. 77, 6. CELS. 3, 2 cum ab iis -erim quae notas quasdam futurae adversae valetudinis exhibent. STAT. Theb. 2, 392. 7, 374 TAC. hist. 1, 36. 5, 26 ann. 1, 41. 2, 37 PLIN. epist. 2, 14, 11 LAMPR. Alex. 53, 4. 60, 7 CLAVD. 15, 202. 24, 261 SVLP. SEV. dial. 1, 27, 7 MART. CAP. 8, 811.

B *de rebus* (*structurae*: ab, ex, cum [PLIN. nat. 36, 11. 15], inde, unde): CIC. Sull. 91 urget eadem fortuna, quae -it. Lael. 41 serpit deinde res, quae proclivis ad perniciem, cum semel -it, labitur. off. 2, 3 utinam res publica stetisset, quo -erat, statu. LVCR. 5, 1416 sic odium -it glandis (TAC. ann. 15, 68 Neroni odium adversus Vestinum ex intima sodalitate -erat). SALL. Iug. 33, 4 ubi silentium -it. 62, 7 cum primum deditio -it. 85, 17 maioribus suis, quibus, ut mihi, ex virtute nobilitas -it. 91, 4 ubi dies -it (SIL. 5, 28 cum minus abnuerit noctem desisse viator quam -isse diem). OV. epist. 5, 34 ab illa pessima *die* mutati -it amoris hiems. LIV. 2, 6, 10 simul et cetera equestris pugna -it (7, 14, 10 priusque pugna -it quam signum ab ducibus daretur. 9, 39, 6 gladiis pugna -it. 10, 36, 3. 31, 37, 3). 4, 12, 7 -ere a fame mala (PANEG. 12, 24 alibi malum publicum aut -it aut destitit: in Gallia sedit). 22, 6, 5 magnae partis fuga inde primum -it (34, 14, 9 ab dextra parte, unde terror et fuga -erat). 31, 29, 16 unde -it oratio mea, ibi desinet (QVINT. decl. 267 p. 91, 15 eodem revolvatur oratio necesse est, unde -it). 40, 15, 8 nec *gratia* in bello -it nec ad bellum reservatur. MANIL. 3, 221 parte ex illa, qua Phoebi -erit orbis. VITR. 9, 1, 6 cum *sol* redit ad id signum, unde -erit. SEN. contr. 2, 6 (14), 1 luxuria tua serius -it, citius desinet. contr. exc. 5, 5 eius damno desinat incendium, cuius consilio -it. 10 praef. 7 quod eo saeculo ista ingeniorum supplicia -erunt, quo ingenia desierant. VELL. 2, 3, 4 non ibi consistunt exempla, unde -erunt. CELS. 2, 8 aqua inter cutem minime terribilis est, quae nullo antecedente morbo -it. *ibid.* si postea -it *febris*. ... si sputum primis diebus non fuit, deinde a septimo die -it. 4, 21 ubi is dolor -it. 7, 29 nequedum inflammationem -isse. SEN. dial. 11, 12, 4 a quo (*Zenone*) -it Stoicorum rigida ac virilis sapientia. 12, 1, 2 rerum exitus variantur, ceterum quidquid -it et desinit (*cf.* rem. fort. 2, 5 ad hanc condicionem cuncta gignuntur, quod -it et desinet. nat. 1, 3, 4 commissura *colorum* decipit; usque eo mira arte naturae quod a simillimo -it, in dissimillimo desinit. *adde l. 78*). benef. 3, 29, 3 nec ideo aliquid non est maius eo, ⟨ex⟩ quo -it, quia non potuisset in tantum procedere, nisi -isset. clem. 1, 11, 2 *clementia* non saevitiae paenitentia -it. nat. 3, 22 aliud est aquarum genus, quod nobis placet -isse cum mundo (LVCAN. 10, 266 quasdam *aquas* compage sub ipsa cum toto -isse reor). 4, 4, 2 cum ver -it (PLIN. nat. 16, 98 vere -uro). 7, 21, 3 *cometes* ab eadem parte -it, sed in occidentem tendens ad meridiem flexit. 7, 32, 2 Sextiorum nova et Romani roboris secta inter initia sua, cum magno impetu -isset, extincta est. MELA 1, 24 donec cursus incepti operis ... illuc unde -erit redeat. 2, 58 *Italia* tota angusta et alicubi multo quam unde -it angustior. LVCAN. 2, 538 -erit inde nefas. CALP. ecl. 3, 36 a te -erunt tua iurgia. PLIN. nat. 1, 14, 13 quam nuper -erint vina generosa in Italia. 1, 30, 2 de origine magices quando et a quo -erit (36, 11 inveniat artis eius originem cum olympiadum initio -isse). 8, 193 gausapae patris mei memoria -ere. 15, 46 pruna omnia post Catonem -isse manifestum erit. 33, 13 nescio an prior usus *anulorum* feminis -erit (TRYPH. dig. 7, 1, 62, 1 quando usus fructus -it). 33, 20 ex anulo in auctione venali inimicitiae -ere. 33, 28 nummos ante apud nos, mox anulos -isse. 34, 21 praeclara res, ni frivolis -isset initiis (37, 3 his initiis -it auctoritas *gemmarum*. *cf.* AVG. civ. 12, 13 quod a nullo -it exordio). 34, 27 primus honos -it a Graecis. 36, 15 quarum *artium* utraque cum Phidia -it. QVINT. inst. 2, 17, 8 quando -erit huius rei doctrina. 3, 2, 2 curam dicendi putent quidam inde -isse quod *eqs.* 5, 10, 72 an ei caedes imputanda sit, a quo iurgium -it. 9, 4, 56 *rhythmi* qua -erunt sublatione ac positione ad finem usque decurrunt. decl. 301 p. 188, 18 cum mihi tecum -isset novus usus. IVV. 3, 114 quoniam -it Graecorum mentio. TAC. hist. 2, 47 civile bellum a Vitellio -it (VVLG. 1 Macc. 5, 31. AVG. civ. 2, 25 iam enim -erant bella civilia). 4, 1 bellum magis desierat quam pax -erat. ann. 11, 31 -erat ea species (*i. tempestas*). 15, 54 donec proditio -it e domo Scaevini. PLIN. paneg. 8, 5 ut nuper post adoptionem non desierit seditio sed -erit (AVG. civ. 2, 21 *a bello Punico secundo* scribit seditiones graves -isse Sallustius). 58, 3 sic exactis regibus -it liber annus. FLOR. epit. 2, 7, 4 causa -it a foedere Philippi. 3, 10, 2 primus Galliae motus ab Helvetiis -it. 3, 14, 6 caedes a foro -it. 4, 2, 67 strages a Iuba -it. SCAEV. dig. 3, 5, 8 (9) quomodo, cum semel *actio* -erit, nuda voluntate tolletur? VLP. dig. 24, 1, 32, 18 alia *donatio* -erit. MIN. FEL. 18, 6 quando ... regni societas aut cum fide -it aut sine cruore discessit? 34, 2 quae orta sunt, occidere, quae facta sunt interire, caelum quoque cum omnibus, quae caelo continentur, ita ut -isse, desinere. TERT. adv. Marc. 1, 21 p. 318, 12 ostendimus notitiam dei haeretici ex euangelii et legis separatione -isse. 3, 23 p. 417, 16 ab illis -it infamia. 4, 3 p. 427, 14 penes Marcionem a discipulatu Lucae -it religionis christianae sacramentum. ANTH. 480, 6 dactylus ex longa veniet brevibusque duabus. idem anapaestus erit, brevibus si -erit ante. PANEG. 11, 1 quasi beneficia in me tua -erint a consulatu. 12, 3 tempus aspiciam quo Romana lux -it. 12, 7 parum interest, quando -erit quod terminum non habebit (*cf.* LACT. epit. 63 [68], 3 finem habebunt quae aliquando -erunt). CAPITOL. Opil. 7, 7 ostenditur Antonini nomen -isse a Pio. LACT. inst. 5, 13, 9 quod *officium* ab iniuria -it. HYMN. Ambros. 1, 3, 13 hinc iam beata tempora -ere Christi gratia (AVG. civ. 12, 16 quod *tempora* a motu siderum -erint). VVLG. Ios. 19, 33 -it terminus de Heleph et Elon in Saananim et Adami ... et Iebrael usque Lecum *eqs.* Os. 11, 6 -it gladius in civitatibus eius et consumet electos eius. AVG. civ. 18, 27 quando Romanorum regnum -it Assyriorumque deficit. 18, 39 Hebraeas litteras a lege -isse. in psalm. 54, 16 psalmus iste a populo -it et ad duces conclusit. MACR. sat. 7, 16, 2 consuluisti utrum prius gallina ex ovo an ovum ex gallina -erit. ARATOR act. 2, 15 cum sic videatur honestas de turpi -isse loco. *de* ENN. scaen. 248 (exordium -isset) *et* COLVM. 3, 6, 4 (principium -erat) *v. p. 1427, 84 sqq.* *impersonaliter*: CIC. or. frg. A VII 60 -ptum igitur per eos, qui agi volebant; desitum est per hunc, qui decessit. SEN. epist. 65, 24 nec desinere timeo, idem est enim, quod non -isse.

II *cum infinitivo*: **A** *inf. activi*: **1** *de animantibus*: NAEV. com. 17 vos nocturnos -it praemiatores tollere. ENN. ann. 219 nec quisquam sophiam ... in somnis vidit prius quam sam discere -it. 291 Romanis Iuno -it placata favere. 297 ob Romam noctu legiones ducere -it. 529 tunc -it memorare simul cata dicta. 538 fortunasque suas -ere latrones inter se memorare. 618. PLAVT. Aul. 16 -i observare. Bacch. 259 infitias ire -it filio Capt. 27 -it captivos commercari. Cas. 651 tua ancilla hoc pacto exordiri -it (VAL. MAX. 3, 7, 3 Nasica contrariam actionem ordiri -it). 885 tardus esse ilico -i. Cist. 95 amare. Epid. 248. 388 -eram ego me excruciare animi. Men. 483 assentari. Merc. 42. 250 Pseud. 742. CAECIL. com. 69 licitari. TER. Ad. 407 clamare. Eun. 261. 424. 568. 629 *al.* CATO agr. 71 bos si aegrotare -erit (ceperit *cod.*). or. inc. frg. 17 -iam seditiosa verba loqui. TVRPIL. com. 123 hortari nostros -i ilico. LVCIL. 1102. *et sic per totam latinitatem.* *saepius aoristi vice, ex. gr.*: CIC. epist. 7, 5, 1 -i velle ea Trebatium exspectare a te, quae sperasset a me (PETRON. 9 -itque mihi velle pudorem extorquere. 70 iam -erat Fortunata velle saltare. HIER. epist. 2, 4 -i velle desinere. 3, 5, 2. vita Pauli 4 -it prodere velle. 7. VVLG. iud. 19, 7 -it velle proficisci. II Cor. 8, 10). APVL. flor. 18 p. 88 -it nolle quod pepigerat.

2 *de rebus*: ENN. ann. 229 portisculus signum cum dare -isset. TER. Eun. 973 ubi satias -it fieri (CATO agr. 33, 4 ubi uva varia fieri -erit. 73 CIC. leg. 2, 64 epist. 14, 18, 1 *al.*). CATO agr. 33, 4 ubi vinea frondere -erit. 50, 1 ubi favonius flare -erit. 151, 4 ubi *semen* germinascere -erit. 161, 3 cum -erit asparagus nasci. AFRAN. com. 32 praeterea nunc corpus meum pilare primum -it. VARRO rust. 1, 2, 27 cum homini pedes dolere -issent. CIC. Verr. 6, 27 cum autem ver esse -erat. Manil. 41 nunc imperii vestri splendor illis gentibus lucem afferre -it. Sull. 19 cum cinis patriae versari ante oculos ... -erat. de orat. 1, 199 cum me vires ... deficere -issent. Lael. 43 ut res ire -it. *et sic per totam latinitatem.* *nota*: PRISCILL. tract. 6, 95 quod semper est nec desistentis terminum in deo nec incohare -it exordium.

3 *impersonaliter*: VARRO rust. 1, 13, 5 si nubilare -it. CIC. Verr. 2, 132 indignum isti videri -it ex tanta aede ... se non opimum praeda ... discedere (PLIN. nat. 16, 7 postquam ... meritum -it videri civem non occidere). Tusc. 5, 104 nos eos *honores* nescimus, ante quam paenitere -it, contemnere (CVRT. 8, 2, 29 HYG. fab. 84 p. 83, 15). div. 1, 47 ubi lucere -isset (ITIN. [Silv.] 24, 2 ubi -erit lucescere. VVLG. I reg. 29, 10 cum ... -erit dilucescere. *cf.* PLIN. epist. 7, 27, 7 ubi -it advesperascere). CIC. epist. 12, 10, 2 cum, quid opis rei publicae laturus is exercitus sit aut quid iam tulerit, notum esse -erit. LIV. 40, 21, 10 ex quo haud cuiquam dubium esse -erat. SEN. benef. 5, 5, 2 apparere -it propter illa ipsa *beneficia* eos *parentes* amari a nobis debere. epist. 90, 6 opus esse legibus -it. GAIVS inst. 3, 13 cum certum esse -erit, neminem ex eo testamento fore heredem. HIER. epist. 5, 2, 1 ut -erit mihi iam non licere, quod nolui. VVLG. num. 21, 4 taedere -it populum itineris ac laboris.

B *inf. passivi*: **1** *forma activa verbi* coepisse: **a** *de animantibus*: RHET. Her. 4, 10, 14 ut forte hic in balneas venit, -it ... defricari. SALL. Catil. 51, 40 circumveniri innocentes ... -ēre. Iug. 41, 10 moveri civitas ... -it. 92, 1 *Marius* maior atque clarior haberi -it (HOR. epist. 1, 15, 27 urbanus -it haberi scurra. IVST. 38, 10, 6 Antiochus ... magnus haberi -it. AVG. civ. 18, 6). OV. fast. 6, 728 -it Aventina Pallas in arce coli (TERT. scorp. 8 ut coli deus -it. LACT. inst. 1, 22, 27 AVG. serm. 273, 3). LIV. 2, 29, 6 *senatus* ordine consuli -it. 35, 35, 10 educi inde frequenter ante urbem ... -ere. PAVL. FEST. p. 60 Corinthienses ex eo dici -erunt (NERAT. dig. 37, 10, 9 filius eius esse dici -it. OPTAT. 4, 7 p. 113, 18 oleum digestum est, unde -it dici Christus). PAVL. FEST. p. 86 hoc nomine etiam famuli appellari -erunt (PLIN. nat. 8, 29 *hirundinem* sanguisugam vulgo -isse appellari adverto. AVG. civ. 18, 25 Pythagoras, ex quo -erunt appellari philosophi). SEN contr. exc. 9, 6 ego torqueri -i. suas. 2, 17 vocari -it Seneca Grandio (VENVL. dig. 26, 7, 51 ad iudicium vocari -erit. CAPITOL. Aur. 5, 5 Aurelius -it vocari. *cf.* QVINT. inst. 3, 8, 70 cum advocari -erint in consilia amicorum). VELL. 1, 8, 3 -eruntque *archontes* in denos annos creari. CELS. 1 praef. p. 12 cum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

post ebrietatem eum premi -isse cognosset. PHAEDR. 1, 12, 11 lacerari -it morsibus saevis canum. SEN. epist. 50, 4 si curari -erimus. CVRT. 4, 6, 20 linqui deinde animo ... -it. 6, 10, 15 si -isset audiri. COLVM. 12, 1, 6 si quis ex familia -erit adversa valitudine affici. PETRON. 54 postquam servus verberari -it. PLIN. nat. 8, 140 *cochleae* -ere iam erui et in Veliterno. TAC. hist. 1, 16 loco libertatis erit quod eligi -imus. 3, 34 occidi -ere. 4, 46 huc illuc distrahi -ere (AVG. serm. 26, 10 voluisti fugere et -isti trahi). POMPON. dig. 1, 2, 2, 26 -erunt *consules* ex utroque corpore constitui. PAPIN. dig. 47, 2, 81, 7 si negotiorum gestorum actione Titius conveniri -erit. VLP. dig. 15, 1, 9 -it dominus vel pater iudicati teneri. 42, 4, 5, 1 si defendi -erit pupillus. 43, 16, 1, 46 possideri ab eo -issent *servi*. 47, 2, 17, 2 cum redhiberi -erit. PAVL. dig. 50, 1, 21 pr. post mortem patris in reliqua collegarum interpellari -it. TERT. scorp. 10 *animae* de receptu dispici -erint. pudic. 12 qui iam ex nationibus allegi -erant. LAMPR. Alex. 18, 3 cum iam -isset Heliogabalus adorari. CAPITOL. Maximin. 19, 1 Gordianus in Africa primum a Capeliano quodam agitari -it. VOPISC. Aurelian. 21, 8 timeri -it princeps optimus, non amari. LACT. inst. 1, 15, 1 qua ratione dii -erint nominari. IVST. 6, 4, 2 contemni a finitimis -ere. OPTAT. 3, 4 p. 83, 1 cum aliqui in basilicis sepeliri -issent. AMM. 28, 4, 10 salutari pectoribus oppositis -erunt. VVLG. act. 21, 37 cum -isset induci in castra Paulus. AVG. civ. 16, 11 cum -issent enumerari filii Sem. 17, 8 -it agnosci a discipulis. serm. 6, 7 populus ... -it morderi a serpentibus. 29, 3 qui cum -erint accusari. SVLP. SEV. dial. 2, 2, 3 gravissima aegritudine ... -isset urgueri. epist. 3, 9 *Martinus* viribus corporis -it repente destitui.

b *de rebus*: VARRO rust. 3, 9, 12 quadriduo post quam *ovum* incubari -it (PLIN. nat. 10, 151). CIC. Brut. 106 eoque forum tenente plura fieri iudicia -erunt. LVCR. 2, 613 quia primum ex illis finibus edunt per terrarum orbem fruges -isse creari. 5, 437 diffugere inde loci partes -ere paresque cum paribus iungi res (INST. Iust. 2, 10, 3 -it in unam consonantiam ius civile et praetorium iungi). BELL. Afr. 27, 1 cum ab adversariis lapides mitti -issent. 82, 4 signa in hostem -ere inferri. SALL. Catil. 12, 1 paupertas probro haberi, innocentia pro malevolentia duci -it. hist. frg. 3, 96 fiducia augeri nostris -it. PS. SALL. rep. 2, 10, 5 res publica agitari -it (CELS. 1 prooem. p. 2, 6 disciplina agitari -it. VVLG. II Macc. 4, 43 de his -it iudicium adversus Menelaum agitari). HOR. ars 21 amphora -it institui (AVG. civ. 16, 10 antequam Babylonia -isset institui). LIV. 22, 4, 4 postquam in patentiorem campum pandi agmen -it (PLIN. nat. 6, 38 ubi *mare* -it in latitudinem pandi). 24, 19, 6 ab duobus consulibus Casilinum oppugnari -it. SEN. contr. 1 praef. 12 studium ipsum nuper celebrari -it (PLIN. epist. 10, 96, 10 satis constat prope iam desolata templa -isse celebrari). CELS. 7, 26, 2 cum adduci uncus -erit. PHAEDR. 4, 17, 6 *navis* ferri secundis tuta -it flatibus. SEN. nat. 5, 4, 3 *corpuscula* cum coacervata sunt, deinde extenuari sole -erunt. 7, 12, 4 cum *sol et luna* obscurari -erunt. CVRT. 4, 3, 17 scindi -erunt vincula. COLVM. 2, 9, 10 cum -it infestari seges. MELA 1, 90 *regio* ab Aeolis incoli -it (AVG. civ. 12, 10 insula incoli -erit). LVCAN. 5, 458 inde rapi -ere rates. PETRON. 56 cum pittacia in scypho circumferri -erunt. PLIN. nat. 8, 7 ossa etiam in laminas secari -ere (QVINT. inst. 3, 1, 14 diversae secari -erunt viae). 10, 78 cerni -ere picarum genera. 15, 42 malina *pruna* appellari -erunt (15, 129 regia *laurus*, quae -it Augusta appellari). 16, 8 *rostra* tribuniciis seditionibus calcari ac pollui -ere. 16, 233 -ere tingui animalium cornua. 16, 238 cum *urbs* -it Ilium vocari (FRONTIN. aq. 13 Anio no(v)us vocitari -it). 19, 159 *mintha* -it dici ἡδύοσμον (AVG. civ. 18, 16 Latino Fauni filio, ex quo Latinorum regnum dici -it). 31, 53 ut quaeque -issent partes *terrae* coli. 31, 95 *allex* -it ... ex inutili pisciculo minimoque confici. 33, 34 -itque adici senatui populoque Romano et equester ordo. 35, 149 donec classes pingi -ere. 37, 50 ex eo tertius quidam hic colos -it expeti matronis. TAC. ann. 1, 34 dissoni questus audiri -ere (VVLG. exod. 19, 16 -erunt audiri tonitrua). 4, 63 ut -ere dimoveri obruta. PLIN. paneg. 40, 5 vetuisti exigi quod deberi non tuo saeculo -erat (AFRIC. dig. 20, 4, 9, 1 cui postea quicquam deberi -erit. PAVL. dig. 35, 2, 36, 4 cum libertas competere vel deberi -erit). SVET. Iul. 26 quandoque imperii tempus expleri -isset (*cf.* LACT. epit. 65 [70], 7 cum certa et constituta divinitus tempora compleri -erint. VVLG. Ier. 29, 10 cum -erint impleri in Babylone septuaginta anni). SVET. Tib. 75 corpus ut moveri a Miseno -it. POMPON. dig. 1, 2, 2, 48 hoc -it beneficium dari. SCAEV. dig. 19, 2, 61 pr. ager locari -erat. PAPIN. dig. 17, 1, 7 si *salarium* extra ordinem peti -erit. 35, 2, 15, 4 si ratio Falcidiae poni -erit. 46, 1, 51, 5 actio postea si dividi -erit. VLP. dig. 24, 1, 7, 8 cum -erit libertas imponi. 25, 3, 1, 12 -it causa agi (AMM. 16, 2, 13 res agi -isset. 27, 2, 6). 29, 1, 1 pr. mandatis inseri -it caput tale. 46, 7, 13 pr. ubi res -erat non defendi. PAVL. dig. 2, 1, 6 res ... geri -erit. TERT. adv. Marc. 4, 39 p. 555, 2 cum -isset vallari exercitibus Hierusalem. CAPITOL. Ver. 6, 5 primum -erunt equis aurei vel brabia postulari. PS. APVL. Ascl. 11 *quae* a nobis possideri -erunt. LACT. inst. 6, 20, 35 idem honos tribui -it. 7, 26, 1 cum mille anni regni ... -erint terminari. FIRM. err. 2, 6 cum fruges ... annua rursus -erint procreatione generari. 17, 3 quia fruges hominibus cum seri -erint prosunt. AVIEN. Arat. 1737 cum concretus tenuari -erit aer. DICT. 2, 41 imbribus crebris compleri -ere campi. AMM. 14, 6, 14 convivia ... -erint apparari. 16, 7, 10 munimentum ... obsideri -isset. VVLG. gen. 8, 3 *aquae* -erunt minui. II par. 31, 10 ex quo -erunt offerri primitiae in domo domini. II Esdr. 4, 7 quod -issent interrupta concludi. AVG. civ. 15, 13 cum primum de bibliotheca Ptolemaei describi ista -erunt. 18, 8 multa ... confingi fabulosa -erunt. serm. 244, 1 resurrectio domini -it hodie recitari. SVLP. SEV. chron. 2, 30, 3 viae oppleri cadaveribus -ere. 2, 44, 6 professiones edi -ere. MARCELL. chron. II p. 103, 532, 25 ecclesia ... -it ab Augusto renovari. DRAC. Romul. 10, 178 Colchis ... -erat ostendi. INST. Iust. 2, 1, 11 cum et civitates condi ... et leges scribi -erunt. COD. Iust. 1, 17, 2, 12 ut primum *Romani iuris dispositio* separari -it. GREG. M. moral. 14, 65 turris a superbientibus aedificari -erat.

c *impersonaliter*: FRONTIN. strat. 2, 5, 27 ubi primum concurri -it. LAMPR. Heliog. 9, 3 de nece eius cogitari -it. DRAC. Romul. 7, 139 Carales cum -erit iri.

2 *forma passiva* (coeptum esse): **a** *de animantibus*: PLAVT. Men. 718 iure -pta appellari est canis *Hecuba*. CIC. Brut. 236 minor haberi est -ptus (CAEL. Cic. epist. 8, 8, 3 pro absoluto Servilius haberi -ptus. LIV. 1, 39, 4 puerum liberum loco -ptum haberi. 5, 17, 1. IVST. 17, 3, 22 tantusque rerum successu haberi -ptus est). CIC. Brut. 301 *Hortensius* celeriter ad maiores causas adhiberi -ptus est. div. 2, 7 quoniam de re publica consuli -pti sumus (*cf.* LIV. 22, 60, 2 senatus summotis arbitris consuli -ptus). Att. 6, 1, 3 a Pompei procuratoribus sescentis premi -ptus est (NEP. Timoth. 3, 1 bello Athenienses undique premi sunt -pti. LIV. 1, 57, 3 obsidione munitionibusque -pti premi hostes). epist. 2, 13, 2 ego Appium ... valde diligo meque ab eo diligi statim -ptum esse ... sensi. 13, 29, 1 me a te in primis -ptum esse opservari, coli, diligi. VARRO rust. 3, 17, 1 -pti sunt a praecone recini, quem quaeque tribus fecerit aedilem. ling. 5, 91 optiones vocari -pti (SERV. Aen. 1, 267 Caesar scribit Ascanium Iulum -ptum vocari). OV. fast. 3, 146 Anna quod hoc -pta est mense Perenna coli. LIV. 2, 1, 4 si illa pastorum convenarumque plebs ... agitari -pta esset tribuniciis procellis. 3, 38, 2 contemni -pti erant a finitimis populis. 3, 70, 9 in media primum acie vinci -pti. 6, 37, 9 quaestores ... ex plebe -os creari. 9, 25, 8 custodes trucidari -pti. 21, 8, 4 oppidani ad omnia tuenda atque obeunda multifariam distineri -pti non sufficiebant. 21, 23, 4 per Pyrenaeum saltum traduci exercitus est -ptus (21, 63, 14 per Appennini tramites exercitus duci est -ptus). 27, 24, 5 senatus in forum citari -ptus esset (38, 52, 3 citarique absens est -ptus). 28, 25, 1 primi auctores requiri -pti. 38, 58, 2 Scipio ... in vincula duci est -ptus. 42, 17, 4 trahique ... in arcanos sermones est -ptus. 42, 25, 12 summoveri e regia omnes -ptos. FEST. p. 238 postea Plautus -ptus est dici. p. 334 -ptos sexaginta annorum homines iaci in Tiberim. FAST. cos. Capitol. a. u. c. 387 (Corp. I² 1 p. 20) ⟨consules e pl⟩ebe primum creari -pti. COLVM. 8, 7, 4 *avis* saginari -pta (PLIN. nat. 10, 60). PLIN. nat. 14, 5 senator censu legi -ptus. SVET. Claud. 27 *Claudiam* ante quintum mensem divortii natam alique -ptam. PANEG. 3, 10 ut vero propius propiusque -pti estis agnosci. CAPITOL. Maximin. 15, 6 senatus populusque Romanus ... a tristissima belua liberari -ptus. AMM. 21, 12, 15 *civitas* obsideri remissius -pta est.

b *de rebus*: RHET. Her. 4, 30, 41 quod -ptum est dici (CIC. de orat. 2, 313 ut dici *res* -pta est. VARRO ling. 6, 59 a quo *novo* etiam extremum novissimum quoque dici -ptum volgo. 5, 105. rust. 1, 31, 4 exin mutatis litteris ... dici -pta palma. FEST. p. 237 peculatus furtum publicum dici -ptus est). CIC. Verr. 1, 25 interea comitia nostra ... haberi -pta sunt (LIV. 9, 7, 7 dilectus haberi -ptus erat. 26, 27, 9 quaestio ... haberi -pta est. 38, 53, 6 senatus ... haberi est -ptus). 6, 9 -ptum esse in Sicilia moveri aliquot locis servitium suspicor (VERG. Aen. 6, 256 iuga -pta moveri silvarum). Cluent. 50 res agi -pta est (Att. 3, 15, 5 quod nisi nominatim mecum agi -ptum esset. CAES. Gall. 1, 47, 1 de his rebus, quae inter eos agi -ptae neque perfectae essent. *cf.* SALL. Iug. 27, 1 res in senatu agitari -pta. LIV. 10, 7, 7 res geri -ptae sint. 28, 33, 5). CIC. Sull. 65 hos dies fuit proposita paucos; ferri -pta numquam (Att. 4, 17, 3 -pta ferri leviter *lex*. LIV. 3, 14, 4). Mil. 34 Milonis consulatus ... mortuo denique *Clodio* temptari -ptus est. de orat. 1, 168 ante petitam esse pecuniam quam esset -pta deberi. 3, 155 *vestis* adhiberi -pta est ad ornatum etiam corporis. Brut. 26 monumentis et litteris oratio est -pta mandari. fin. 5, 88 post enim haec in hac urbe primum a Socrate quaeri -pta. Tusc. 1, 29 qui nondum ea, quae multis post annis tractari -pta sunt, physica didicissent. Att. 16, 13ᵃ, 1 ante scripta epistola ex duabus tuis prior mihi legi -pta est. CAES. Gall. 2, 6, 2 in murum lapides iaci -pti sunt (NEP. Hann. 11, 5 in eas *naves* vasa fictilia ... conici -pta sunt). 4, 18, 1 diebus decem, quibus materia -pta erat comportari (PLIN. nat. 10, 16 *aquila* in aciem portari -pta erat). 4, 18, 4 pons institui -ptus est. BELL Afr. 12, 1 pulvis ingens conspici -ptus est. 82, 2 cum idem a pluribus animadverti -ptum esset. NEP. Epam. 7, 1 desiderari -pta est Epaminondae diligentia. VARRO rust. 3, 1, 3 agri coli sunt -pti (PLIN. nat. 31, 54 *mons* -ptus est coli). OV. fast. 3, 280 -ptaque sunt

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pure tradita sacra coli. Liv. 3, 70, 10 sinistrum cornu ab Quinctio consule pelli -ptum. 4, 45, 3 bellum ab Aequis reparari -ptum. 4, 55, 7. 4, 58, 1 res repeti -ptae. 4, 61, 6 Artena ... ab tribunis obsideri -pta (25, 20, 1). 5, 2, 1 hibernacula ... aedificari -pta (5, 55, 2 urbs aedificari -pta). 9, 12, 7 passim arma iactari -pta. 9, 30, 3 duo imperia eo anno dari -pta per populum. 9, 39, 10 tunc vinci pertinacia -pta. 21, 8, 2 vineae -ptae agi. 21, 15, 5 Saguntum principio anni ... non -ptum oppugnari est, sed captum (23, 30, 1. 24, 33, 9. 38, 28, 9 Cvrt. 4, 4, 19). 22, 43, 7 consilia agitari -pta. 23, 40, 1 res ... administrari -ptae. 26, 46, 6 porta intus forisque pariter refringi -pta. 29, 4, 4 mittique legationes ad Syphacem ... -ptae. 30, 5, 3 signa sub occasum solis efferri sunt -pta (30, 10, 2 signaque raptim ferri sunt -pta). 30, 23, 1 sententiae interrogari -ptae. Pavl. Fest. p. 148 quia id genus quadrupedum primum putatur -ptum curru vehiculoque adiungi. Fest. p. 233 patrocinia appellari -pta sunt. Labeo dig. 6, 1, 78 *fructus* -pti ita percipi, ut terra continere se fructus desierint. Plin. nat. 12, 80 Characem peti -ptum (33, 32 insigne id appeti -ptum). 13, 69 publica monumenta plumbeis voluminibus, mox et privata linteis confici -pta. 16, 171 *harundines* caedi ante solstitia -ptae. 22, 44 *sideritis* parthenium vocari -pta est. Ivv. 9, 79 instabile ac dirimi -ptum et iam paene solutum coniugium. Gell. 3, 19, 1 -ptusque erat apponi cibus. Vlp. dig. 32, 52, 4 -pti scribi libri. 34, 2, 19, 11 si -ptum sit argentum fabricari. Ivst. 6, 9, 5 vectigal publicum cum urbano populo dividi -ptum. 38, 5, 3 bellum ... ab illis geri -ptum. Amm. 19, 5, 1 erigi aggeres -pti. 24, 2, 11 -ptaque altitudo complanari fossarum. 28, 1, 24 multa ... omnibus timeri sunt -pta. 30, 6, 2 munimentum extrui -ptum. Clavd. 5, 102 iuga diffusis nudari -pta pruinis. c. fieri: Varro rust. 1, 31, 5 quod *farrago* primum in farracia segete fieri -pta. 3, 3, 5 piscinae dulces fieri -ptae. Bell. Afr. 69, 3 quod postquam -ptum est fieri (78, 4). Liv. 3, 65, 7 iniuriae fieri -ptae. 8, 2, 6 ab Sidicinis deditio prius ad Romanos -pta fieri est (9, 42, 7) 9, 43, 16 tum passim fuga -pta Samnitium fieri. 24, 47, 4 colloquia -pta fieri. 31, 23, 7 caedes ... fieri -pta est. 37, 18, 9 proelia fieri -pta. Act. lud. saec. Aug. (Corp. VI 32323) 110 qui *ludi* noctu -pti erant fieri. *al.*

c *impersonaliter*: Cic. Verr. 4, 209 cum ... dici a defensore -ptum est. dom. 10 -ptum est referri de inducendo senatus consulto. de orat. 1, 179 simul atque aedificari -ptum est in quadam parte urbis. leg. 3, 42 simul atque intercessum turbarique -ptum sit. Att. 3, 19, 2 quoniam -ptum est agi (ago *M*; *corr. Schütz*), quoquo modo -ptum est (7, 7, 5 si cum eo agi -ptum esset. Caes. civ. 1, 7, 5 non cum populo agi -ptum. Liv. 2, 33, 1. 3, 14, 5. 5, 23, 7. 26, 35, 1. 32, 39, 10. 37, 1, 7 Svlp. Sev. chron. 2, 42, 5). Cic. epist. 4, 4, 3 postquam disceptari -ptum sit (Liv. 34, 62, 8 de agro deinde cum regis legatis disceptari -ptum). Pollio Cic. epist. 10, 31, 1 postea quam navigari -ptum est. Tiro Gell. 10, 1, 7 quaeri -ptum est (Vopisc. Tac. 2, 4). Varro ling. 6, 74 ab eo ascribi -ptum in lege mancipiorum. Bell. Hisp. 15, 5 pro muro pugnari -ptum est (Nep. Epam. 10, 3. Liv. 22, 4, 7 in frontem lateraque pugnari -ptum est. 25, 19, 3. 44, 42, 9 Amm. 20, 11, 11). Liv. 6, 1, 11 de diebus religiosis agitari -ptum (9, 35, 8 de persequendo hoste agitari -ptum. 10, 21, 7. 31, 46, 6. 35, 41, 2). 21, 25, 6 simulari -ptum de pace agi. 39, 17, 4 per totam Italiam ... trepidari -ptum est. 40, 58, 7 consultari, quid agerent, -ptum. 41, 3, 5 ex omnibus locis ... rediri -ptum est. Fest. p. 347 sextantari, per quos cum solvi -ptum esset. Plin. nat. 14, 5 servitute sola profici -ptum. 21, 4 arborum ramis coronari in sacris certaminibus mos erat. primum variari (variare *codd. nonnulli*) -ptum est mixturā versicolori florum. 33, 130 nuper credi -ptum *est*. Lex met. Vipasc. (Corp. II 5181) 52 ea die qua deberi -ptum erit (*v. infra l. 65*). Amm. 31, 10, 8 concurri est -ptum. Svlp. Sev. chron. 2, 29, 3 hoc initio in christianos saeviri -ptum est.

C *forma passiva coniungitur cum infinit. deponentis vel activi*: Cael. Cic. epist. 8, 8, 2 magna ilico fama surrexit et de damnatione ferventer loqui est -ptum. Lex met. Vipasc. (Corp. II 5181) 9 nisi in triduo proximo quam debere -ptum erit (*v. l. 60*). Gell. 1, 11, 3 cum procinctae classes erant et instructa acies -ptumque in hostem progredi. *adde*: Liv. 5, 17, 10 eoque mitescere discordiae intestinae metu communi, ut fit, -ptae (*codd.*, coepere *Weissenborn*).

apponuntur **adverbia** primum *vel* primo: Afran. com. 32 *v. p. 1424, 43.* Cic. Catil. 3, 12 cum primo impudenter respondere -isset, ad extremum nihil ... negavit. epist. 7, 3, 2 primum -i suadere pacem (*seq.* deinde; fin. 5, 88). epist. frg. I pueris nobis primum latine docere -isse L. Plotium quendam. Lvcr. 2, 613. 5, 1014 tum genus humanum primum mollescere -it. Sall. Catil. 51, 29 primo -ere pessimum quemque ... indemnatum necare. Varro rust. 1, 31, 5. 3, 16, 2 primum et primus mulsum domi meae bibere -i. Ov. am. 1, 7, 59. fast. 3, 477 utinam mea sors, qua primum -erat, isset. 4, 166 caelumque rubescere primo -erit. Pont. 2, 3, 67 Liv. 2, 41, 4. 5, 7, 13. 9, 20, 5. 22, 6, 5. 36, 44, 4. 36, 45, 1. 39, 13, 2. Fast. cos. Capitol. a. u. c. 387 (Corp. I^2 1 p. 20) *v. p. 1426, 47.* Sen. epist. 113, 11 Plin. nat. 1, 15, 1. 1, 26, 3. 21, 4 *et saepe*.

III *cum accusativo rei*: **A** *forma activa*: *subst.*: Enn. scaen. 248 utinam ... neve inde navis incohandi exordium -isset, quae nunc nominatur nomine Argo (*cf.* Colvm. 3, 6, 4 sol in eandem partem signifer⟨i per⟩ eosdem numeros redit, per quos cursus sui pr. icipium -erat; *his locis* exordium *et* principium *noli pro subiecto interpretari*; initium -isse *v. l. 79. 80, adde quae Vahlen disputavit ad l. at aliter fort.* Hil. syn. 39 ac primum post generalem illam ... sacramentorum expositionem hinc exponendae fidei adversum haereticos -it exordium). Plavt. Aul. 461 facinus audax incipit qui cum opulento pauper homine -it rem [habere] aut negotium (Merc. 533 quom mecum rem -it). Men. 960 neque pugnas neque ego lites -o. Persa 121 lubido extemplo coeperest convivium. Truc. 234 ubi nil habeat, alium quaestum -at. Cato orig. 22 propter id bellum -it (Sall. epist. Mithr. 13. Ivst. 24, 1, 3 ne cum Antigono ... bellum -isse viderentur). Lex repetund. (Corp. I 198) 16 ⟨quis⟩que eorum eum mag(istratum) -erit. Cic. leg. 2, 69 istam rationem, quam -isti, tene. epist. 1, 9, 21 eum tenere cum periculo cursum, quem -eris. Sall. hist. frg. 1, 46 magnis operibus perfectis obsidium -it per L. Catilinam legatum (*v. ad l. Heraeus, Archiv 9 [1896] 132 et cf.* Tac. ann. 4, 49 obsidium -it per praesidia). Cvrt. 5, 1, 13 iter, quod -erunt, percurrunt. Colvm. 3, 21, 9 quae nondum maturitatem -erunt uvae. Plin. nat. 29, 5 alia factio *medicorum* ab experimentis se cognominans empiricen -it in Sicilia. Sil. 15, 418 novam -ere mapalibus urbem. Tac. ann. 4, 37 huiusce modi orationem -it. Spart. Hadr. 13, 6 opera, quae apud Athenienses -erat (Vvlg. Phil. 1, 6 qui -it in vobis opus bonum). Lampr. Heliog. 17, 8 lavacrum in vico Sulpicio, quod Antoninus ... -erat. Ivst. 27, 1, 1 auspicia regni a parricidio -it. Lib. gener. chron. I p. 121, 269 usque quo conversus -it David regnum de tribu Iuda. *nota i. q. litem instituere*: Itala act. 7, 19 (cod. d) cum iustitias -isset cum genus nostrum (κατασοφισάμενος, circumveniens Itala codd. e g *et* Vvlg.). *pronomina*: Plavt. Cas. 701 nam quor non ego id perpetrem quod -i, ut nubat mihi? (Cic. S. Rosc. 52 illud, quod -imus, videamus. leg. 1, 57 id agamus, quod -imus. Sen. dial. 3; 1, 2 *ira* in quod -it pertinax et intenta. *al.*). Ter. Ad. 397 non sex totis mensibus prius olfecissem quam ille quicquam -ret (Eun. 800 si quicquam hodie hic turbae -eris). Haut. 787 ego hoc, quia dudum tu tanto opere suaseras, eo -i. Cic. Brut. 20 ede illa, quae -eras (nat. deor. 1, 17 *al.*). Catil. 4, 17 est id quidem -ptum atque temptatum (Cael. 54 quod in agris locisve publicis factum reprehenderet, id in urbe ac domi suae -ptum esse leniter ferret). Att. 13, 12, 3 postea autem quam haec -i φιλολογώτερα. Ov. ars 1, 705 ut pudor est quaedam -isse priorem. Svet. Cal. 46 nemine gnaro aut opinante quidnam -urus esset. Hil. trin. 10, 37 hoc totum huiusmodi petitionis suae -it exordio.

B *forma passiva*: Catvll. 95, 2 Zmyrna mei Cinnae nonam post denique messem, quam -pta, est ... edita. Bell. Afr. 69, 4 *cum* iter -ptum pergere -isset (Ov. am. 3, 6, 88 ars 3, 360 met. 2, 598 fast. 1, 188 Liv. 21, 25, 11. 21, 29, 6. Val. Max. 1, 1, 10 omisso -pto itinere. Tac. hist. 3, 40 Vvlg. iud. 18, 26. 19, 14). Sall. Iug. 21, 2 uno die inter duos reges -ptum atque patratum bellum foret (Verg. Aen. 2, 162 -pti fiducia belli. Liv. 7, 28, 1. 22, 19, 1 terra marique -ptum bellum est. 23, 5, 8. 28, 36, 2. 30, 30, 30 *al.* Ascon. Pis. p. 12 Cl. paulo ante -ptum bellum Punicum tertium. Tac. ann. 2, 52. 12, 36 Flor. epit. 1, 11, 15 Ivst. 2, 10, 12. 38, 4, 3). Verg. ecl. 8, 12 accipe iussis carmina -pta tuis (Lavs Pis. 1 inde prius -pti surgat mihi carminis ordo. Nemes. ecl. 1, 81 -ptumque tibi ne desere carmen. Carm. epigr. 1388, 3 primo cum carmine -pto). Verg. Aen. 3, 20 auspicibus -ptorum operum (Ov. fast. 4, 16 -ptum perfice ... opus. Liv. 4, 9, 13. 25, 11, 4. Mon. Ancyr. 4, 13 -pta profligataque opera. Homer. 165 -ptum peragamus opus. Tac. hist. 2, 50 Avson. Mos. 414 Svlp. Sev. Mart. 14, 5 opus -ptum impleret. dial. 2, 8, 5 -ptum opus explica. Sidon. epist. 2, 10, 2 *al.*). Verg. Aen. 4, 86 non -ptae assurgunt turres (Pavl. Nol. carm. 27, 606 et -ptam peragi irrupto molimine turrem). 8, 439 -ptosque auferte labores (Stat. Theb. 6, 469 vixdum -ptus equis labor. silv. 1, 2, 202). Ciris 9 -ptum detexere munus. Ov. epist. 6, 126 tenuit -ptas saeva noverca vias (20, 68 et fuit ad -ptas hora sinistra vias. Vvlg. iud. 19, 27 ut -ptam expleret viam). met. 8, 276 -ptus ab agricolis superos pervenit ad omnes ambitiosus honor. 12, 14 in platanum, -ptis quae stabat proxima sacris. fast. 6, 11 -pti quae mensis origo esset. Ib. 45 prima quidem -pto committam proelia versu. Pont. 2, 3, 70 quae *amicitia* mihi -pta fuit (Liv. 24, 48, 13 cum Syphace Romanis -pta amicitia est. 29, 11, 2. 44, 14, 9 Stat. silv. 4, 6, 92 Tac. ann. 12, 10). 2, 7, 17 fata ... -ptos servantia cursus. Liv. 2, 36, 1 -pti inde ludi. 3, 17, 9 nox certamina -pta oppressit (22, 12, 10 levium certaminum ex tuto -ptorum. 34, 19, 2 Sil. 14, 179 Tac. hist. 5, 15). 6, 27, 4 -ptaque iam res morte Postumi ... interpellata est (Paneg. 9, 5 res simul -pta et patrata); *cf.* 38, 26, 6 a paribus initiis -pta res eundem exitum habuit (Val. Max. 9, 1, 1 quae impensa levibus initiis -pta. Tac. hist. 2, 72 non ultra paucos dies quamquam acribus initiis -ptum mendacium valuit. *cf.* 2, 79 initium ferendi ad Vespasianum imperii Alexandriae -ptum. Amm. 26, 6, 19 principia incaute -pta et temere). 8, 27, 2 utraque eo anno societas -pta est. 9, 7, 8 iustitiumque in foro sua sponte -ptum prius quam indictum. 9, 39, 4 quia -ptam acriter non tolerarunt pugnam (28, 14, 2. 29, 7, 3. 32, 11, 9. 32, 12, 4 *al.*). 9, 40, 13 tum fuga ab Samnitibus -pta (27, 27, 5. 29, 2, 15). 22, 48, 1 consertum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

proelium erat ... et a Punica -ptum fraude (26, 5, 9. AVG. civ. 21, 8 donec -ptum proelium victoria terminaret). 23, 28, 12 iam -pta obsidio omissa ab Romanis est (AMM. 24, 5, 4 inter exordia obsidii -pti). 34, 41, 3 caede iam -pta effugerant (STAT. Theb. 9, 683 TAC. hist. 5, 22). 35, 36, 5 in consilio fraude -pto (STAT. Ach. 1, 104 sed -pta fatigat pectore consilia). 36, 23, 9 inde -pta oppugnatio (TAC. hist. 2, 22 pudore -ptae temere oppugnationis). 40, 9, 5 ut a me -ptum scelus in me finem habeat. VAL. MAX. 8, 7 ext. 10 octogesimo anno -ptum ... volumen. PHAEDR. 4, 21, 9 exsequamur -ptum propositi ordinem (COLVM. 11, 2, 25 ordinem reliquarum culturarum -ptum interrupisse. TERT. adv. Marc. 3, 17 p. 405, 19 expungamus ordinem -ptum). SEN. Med. 1014 perage -ptum facinus. Phaedr. 602 sed ora -ptis transitum verbis negant. COLVM. 11, 2, 17 *pastinatio* mense Decembri vel Ianuario -pta est. CALP. ecl. 4, 146 -ptamque, pater, ne desere pacem. PLIN. nat. 19, 26 sparti quidem usus multa post saecula -ptus est. VAL. FL. 2, 349 dapibus -ptis mox tempora fallunt. SIL. 16, 41 caeduntur passim -pti munimina valli imperfecta. STAT. Theb. 2, 118 fidere -ptis fraudibus. 11, 536 -ptus sanguis, facinusque peractum est. TEST. Galli (Corp. XIII 5708) 1, 19 nomina mag(istratuum), quib(us) -ptum erit id aedificium. IVV. 13, 145 incendia sulpure -pta atque dolo. TAC. hist. 2, 6 civium arma in Italia Galliave viribus occidentis -pta (4, 61 post -pta adversus Romanos arma). 2, 88 post seditionem Ticini -ptam (3, 11). 4, 44 qui -ptam, deinde omissam actionem repeterent. ann. 1, 50 limitem a Tiberio -ptum. 2, 49 deum aedes ... -ptasque ab Augusto dedicavit. 2, 57 sermo -ptus a Caesare. 4, 62 -pto apud Fidenam amphitheatro. 6, 15 offensiones ob rem publicam -ptas. 6, 30 affinitatem sibi cum Seiano . . . -ptam. 11, 1 quos (*hortos*) ille a Lucullo -ptos insigni magnificentia extollebat. 11, 13 Graecam quoque litteraturam non simul -ptam absolutamque. 11, 19 post rebellionem clade L. Apronii -ptam. 12, 16 -pta patrataque expugnatio eundem intra diem foret. 12, 24 a foro boario ... sulcus designandi oppidi -ptus. 14, 10 amici adire templa, et -pto (*i. dato*) exemplo proxima Campaniae municipia victimis et legationibus laetitiam testari. 15, 48 -pta simul et aucta coniuratione. SVET. frg. p. 27 nullo commercio inter Italicos et Afros . . . -pto. vita Verg. p. 61 Aeneidos vixdum -ptae tanta extitit fama. APVL. apol. 1 accusationem mei prius apud te -ptam. VLP. dig. 2, 2, 1, 2 consummatam iniuriam, non -ptam. 3, 1, 1, 5 retinere quidem iam -ptum magistratum posse. 4, 6, 12 quamdiu non est eiusmodi lis -pta. 5, 2, 6, 2 -pta controversia. PAVL. dig. 46, 8, 15 iudicium (AVELL. p. 73, 8 -ptum super hac discussione iudicium). DICT. 2, 2 a parentibus -ptum cum eo societatis ius perseverabat. 5, 10 convivium publice -ptum. COD. Theod. 2, 24, 1 (*a. 321*) etiamsi -ptum neque impletum testamentum esse memoretur (COD. Iust. 6, 22, 9 pr. si -pto testamento furor eum invasit). AVELL. p. 11, 25 synodum piissime -ptam sed impiissime terminatam. 34, 21 a -pta persecutione cessarunt. AVG. civ. 18, 26 a quibus tantum prima -pta fundamina *templi*. NOVELL. Iust. 112, 3 pr. -ptum negotium usque ad finem litis exercere. CORP. V 3100, 8 hanc basilicam . . . a fundamentis -ptam ... perfecit (VII 965 baselicam ... a solo -ptam aedificavit consummavitque. VIII 21511. 23849, 9. X 7657. XIII 3255 thermas ... a fundamentis -ptas ac peractas). CARM. epigr. 888 moenia ... de rude -pta solo. *nota*: Ov. met. 8, 190 ponit in ordine pennas a minima -ptas, longam breviore sequenti.

part. perf. **coeptus,** -a, -um (*saepe fere deponentialiter, ut activi sensus lateat; cf ex. gr. notiones temporales l. 67. 78. 81*): PROP. 3, 9, 57 mollis tu -ae fautor cape lora iuventae (STAT. silv. 2, 7, 64 mox -a generosior iuventa). Ov. epist. 16, 189 potius -o pugnemus amori. met. 1, 426 plurima cultores versis animalia glebis inveniunt, et in his quaedam modo -a sub ipsum nascendi spatium, quaedam imperfecta. 10, 417 indicium laquei -aeque minatur mortis (HIL. in Matth. 33, 9 quia a sexu isto -a mors esset). LIV. 1, 8, 6 idque primum ad -am magnitudinem roboris fuit. 4, 43, 3 moles discordiarum . . . -a ab duplicando quaestorum numero. 30, 45, 6 Africani cognomen . . . -um ab assentatione familiari sit. SEN. Herc. f. 363 nec -us umquam cedat ex animis furor. PLIN. nat. 26, 91 inguinis dolores prohibet aut sedat -os. TAC. hist. 4, 50 obscuro adhuc -ae lucis (ann. 1, 65 -a luce. 3, 15. 15, 55. AVIEN. Arat. 1862 cum curriculis lux ibit -a secundis. *cf.* TAC. ann. 2, 13 nocte -a). ann. 1, 77 theatri licentia proximo priore anno -a gravius tum erupit. 4, 25 simulque -us dies. 12, 31 -a hieme. 15, 38 simul -us ignis et statim validus. HIL. Macc. 172 illa (*Sarra*) tamen peperit, generisque propagine -a *eqs*. HIL. trin. 3, 5 creatio non a se -a, sed ex alio in aliud existens (*aqua in vinum mutatur*). in Matth. 10, 23 qui primi a deo figurati sunt, in quibus -ae originis ortus effectus est, non traductus aliunde. 31, 3 ex nihilo ut assumptus sit et -us ex opere et confirmatus ex tempore (*sc. filius dei*. PRVD. apoth. 270 deum ... non -um, sed tamen ortum). AVSON. 332, 7 anne, bonis -e auspiciis (333, 1). 336, 5 forma hominis -i, plenique exactio partus. AVG. civ. 12, 15 nostra mortalitas nec quo initio -a sit sciunt, nec quo fine claudatur. 12, 16 si tamen a caelo -a sunt tempora, et illi iam erant ante caelum (gen. ad litt. imperf. p. 463, 3 tunc -a esse tempora). 15, 14 vicensimo et septimo die secundi mensis diceretur -um esse diluvium. *ibid.* quem *mensem* luna -a et finita concludit. CORP. VIII 9048 Clemens et Vincentia sunt -o nobis flore subrepti.

subst. **coeptum,** -ī *n.*: LVCR. 1, 418 ut repetam -um pertexere dictis. CVLEX 41 nos ad -a feramur. Ov. ars 1, 30 vera canam: -is, mater Amoris, ades (epist. 15, 18 et -o non leve numen adest. rem. 704 fast. 6, 652 SIL. 13, 137 TAC. hist. 2, 76 AMM. 21, 5, 5). 1, 771 pars superat -i. 2, 38 da veniam -o. met. 8, 67 -a placent. 8, 200 postquam manus ultima -is (-o *opt. codd.*) imposita est. 8, 463 tum conata quater flammis imponere ramum, -a quater tenuit (Pont. 2, 7, 83 -a tene. fast. 4, 784). 8, 492 deficiunt ad -a manus. 9, 619 -a expugnare secundum est. epist. 16, 19 quae sit fiducia -i. LIV 1, 36, 1 cum Sabinum bellum -is intervenit 21, 7, 6 -is succedebat (25, 37, 19). 21, 29, 5 nisi ut ex consiliis -isque hostis et ipse conatus caperet. 23, 35, 16 ne quis enuntiare posset -a. 23, 41, 4 ne cuius interventus -a impediret. 24, 13, 4 domum ad -a maturanda redire iubet. SEN. Phaedr. 412 en ades -is favens (LVCAN. 1, 200 fave -is. 8, 322 STAT. Theb. 5, 134. AMM. 20, 5, 8 dictis favebat et -is. CLAVD. 20, 396). Phaedr. 596 si -a exsequor. Phoen. 103 desiste -o, virgo (FRONTIN. strat. 3, 6, 4 simulavit se -o desistere). dial. 5, 1, 2 alios pudor -o deiecit. 9, 2, 8 illos paenitentia -i tenet et incipiendi timor. nat. 3 pr. 4 quotiens -i magnitudinem ostendit et cogitat. CVRT. 8, 6, 20 quia -is deos obstare credebat. VAL. FL. 1, 165 socium te iungere -is est animus (IVST. 1, 6, 1 socium -is assumeret). 1, 242 quandoque datur spes maxima -is. 2, 368 longus -is et fluctibus arcet quem metus. 2, 596 ne defice -is. 3, 503 -a refer. 6, 287 patrias -is ferus advocat umbras. SIL. 1, 342 anne pudet -i? 2, 46 taedet -i. 2, 479 -a occultans. 3, 12. 94. 176 dum lentus -i terra cunctaris Hibera. 4, 722 nec regem Afrorum nascenda ad -a moratur laude super tanta monitor deus. 7, 346 -is ire ministrum haud segnem hortantur. 9, 83 sumpto nam prodere -a vitabat clipeo. 10, 337. 430 ubi turpe malum Latioque extrema coquebant -a viri. 12, 202 -oque avertit suprema in fata ruentem. 12, 455 linquit -a ferox. 12, 493 init nunc avia -o consilia. 12, 520. HOMER. 942 alternis poterant insistere -a periclis. STAT. Theb. 2, 364. 570 fuga tremefactum protinus agmen excutitur -is. 4, 691. 829 hac saevisse tenus populorum in -a tuorum sufficiat. 6, 877 -is non evaluere potiri, frustratae brevitate manus. 9, 144 pellere -o. QVINT. inst. 12, 5, 3. TAC. hist. 1, 6 opprimendis Vindicis -is. 2, 12 blandiebatur -is fortuna. 2, 85 accelerata Vespasiani -a. 3, 52 instandum -is aut rursus cunctandi utilitates edisserens. 4, 32 si Vespasianum iuvare aggressus foret, satisfactum -is. 4, 53 deos precatus uti -a prosperarent. ann. 2, 26 precante Germanico annum efficiendis -is. 2, 80 quamquam -a secus cadebant. 12, 12 ita urgueret -a. SVET. Nero 34 opperiens -orum exitum. Vesp. 6. FLOR. epit. 3, 14, 6 ad perpetranda -a. TRYPH. dig. 26, 7, 55, 3 consummationem -orum ab eo desiderabant. APVL. Socr. 19 p. 163 omitteret -a impraesentiarum. apol. 98 quo facilius remotis nobis -a perficerentur (PHYSIOGN. 88 facile perficit -a). SOL. 1, 49 cum quadam auspicantium -orum nota. IVST. 7, 1, 9 -orum duces habiturus. HIL. in psalm. 64, 8 praeparatio futurae operationis est -um. SYMM. epist. 1, 4, 3 tu -a perage (ENNOD. opusc. 3, 145 p. 368, 14). AMM. 15, 8, 8 -is ... etiam vestra consensione firmandis. 15, 12, 6 remeabo ad -a (22, 16, 24 ad ordinem remeabo -orum. 28, 1, 43 ad ordinem redire -orum. SIDON. epist. 1, 2, 7 ad -a redeatur). 20, 8, 2 summa -orum quorsum evaderet pertimescens (21, 13, 9). 21, 7, 1 inter exordia ipsa -orum. 25, 3, 17 -orum eventus superae sibi vindicant potestates. 27, 4, 14 pedem referamus ad -a. 30, 4, 4 ad -orum cursum regrediar institutum. HIER. epist. 48, 3, 3 magis concito gradu ad optata -aque pervenies. AVG. civ. 7, 7 sollicitudinis plena sunt -a, donec perducantur ad finem. SVLP. SEV. chron. 2, 11, 5 Neemias . . . -a explicuit. SIDON. epist. 1, 5, 1 an secundum commune consilium sese peregrinationis meae -a promoveant. ENNOD. epist. 5, 5, 2 p. 128, 4 vos tantum -is insistite. RVST. HELP. benef. 20 tam -o quam fine carens. *cum adiectivis vel pronominibus*: VERG. georg. 1, 40 audacibus adnue -is (Aen. 9, 622. LIV. 42, 59, 7 ne audaci -o deessent. LVCAN. 3, 144 audaci nimium desistere -o). Aen. 4, 642 -is immanibus effera Dido (SIL. 4, 33 exterrent immania -a. 12, 510 -a immania pandit. EVGIPP. Sev. 30, 1 immania crudelitatis -a desereret). Aen. 8, 15 quid *Aeneas* struat his -is (VAL. MAX. 1 praef. huic -o. AMM. 26, 1, 13 hoc ex -o emerserunt alia plurima. PAVL. NOL. carm. 21, 662 prior esset ut his perfectio -is. 22, 26 quanto maior ab his cedet tibi gloria -is). VERG. Aen. 9, 294 sponde digna tuis ingentibus omnia -is (10, 460 -is ingentibus assis. STAT. Theb. 12, 136 pereatque ingentis gloria -i). CVLEX 25 meis allabere -is (Ov. met. 1, 2 -is ... aspirate meis. 9, 616 nec taedia -i ulla mei capiam. fast. 6, 798 Pierides, -is addite summa meis. Pont. 2, 5, 30 nec potui -i pondera ferre mei. MANIL. 3, 36). Ov. met. 7, 194 -is conscia nostris (9, 486 noxque fuit praeceps et -is invida nostris. SEN. Thy. 333 nostra tu -a occules). Pont. 3, 1, 139 differ tua -a (SIL. 11, 305 tramittam tua -a). 3, 1, 159 lux etiam -is facito bona talibus assit (SIL. 16, 631 angustae prohibent nunc talia -a res Italae). VAL. FL. 1, 499 pulcherrima Graium -a tuens (3, 513 pulchro reserantem Pergama -o [*sic Burm.*, ponto *codd. V P*]). 2, 264 maiorque piis audacia -is. 2, 525 vanique insania -i (SIL. 12, 405 vani conamina -i. 16, 223). 3, 416 placidis sileant age litora -is. SIL. 1, 34 fractisque in gur-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gite -is Sicanio Libycis. 3, 222 quos horrida -a excierint populos. 3, 701 -a aspera cerno. 11, 202 audita asperitate viri -oque feroci. 13, 418 apparat occulto monstrata piacula -o. 15, 654 nunc accumula -a ardua dextra. 16, 598 temeraria -a vetabant (16, 653). STAT. Theb. 10, 408 neutri fiducia -o. Ach. 1, 776 invideo vestris . . . -is. TAC. hist. 2, 24 angebant Caecinam nequiquam omnia -a (3, 58 omnia inconsulti impetus -a initiis valida spatio languescunt. CLAVD. 28, 238 omnibus exclusus -is). ann. 13, 8 quae *fama* in novis -is validissima est (AVSON. 308, 11 segniores omnes in -is novis). SVET. Otho 5 hoc subsidium tanti -i fuit. APVL. met. 4, 12 sollertibus -is. 8, 5 nec -i nefarii bonum piguit amicum. IVST. 31, 5, 3 nihil se aut consiliorum aut -orum praesentium probare. SYMM. epist. 1, 89, 2 sequere -a felicia. COD. Theod. 6, 29, 2, 2 (*a. 357*) improbi -i privetur effectu. AMM. 19, 1, 6 ne profusus in iram a gloriosis descisceret -is. 21, 12, 10 summa -i prudentis aliorsum evasit. AMBROSIAST. in Rom. 16, 24 bono -o illorum (PROSP. c. coll. 3, 2 si bonis -is necessarium dei fateris auxilium). CLAVD. 5, 200 peragat pugnas an fortia -a deserat. 26, 478 magni subeunt iam taedia -i. PAVL. NOL. carm. 22, 149 cane grandia -a tonantis. INSCR. christ. Rossi II p. 148, 14 v. 3 quae magnificis -is Bonifatius auxit. *cum adverbiis*: LIV. 36, 15, 2 ne temere -a segnitia insuper everteret. 45, 15, 7 qui in bene -o perseverasset (SEN. epist. 108, 15 ex bene -is pauca servavi). SEN. dial. 3, 18, 2 in mal · -is honestior illi pertinacia videtur quam paenitentia. AMM. 15, 5, 25 multitudine trepide -a fundante.

opposita: absolvere, concludere, consummare, deficere, desinere, desistere, explere, explicare, finire, implere, patrare, peragere, perficere, profligare, terminare.

derivata: coeptio, coeptus. coeptare. *compos.*: incoeptus. *Spelthahn.*

coëpiscopātus, -ūs *m. a* co- *et* episcopatus, *cf.* coepiscopus. *i. q. munus episcopi qui alterius episcopi collega est*: AVG. epist. 31, 4 p. 123, 36 qua ecclesiae cura tenear, ex hoc vestra caritas oportet attendat, quod beatissimus pater Valerius . . . nec presbyterum me esse suum passus est, nisi maiorem mihi -ūs sarcinam imponeret.

*****coëpiscopus**, -ī *m. a* co- *et* episcopus, *cf. gr.* συνεπίσκοπος. *legitur* conepiscopus: GILD. epist. 7 chron. III p. 88, 13 (*cf. p. 1432, 10*). quoepiscopus: CONC. Matisc. a. 585 p. 168, 29. *invenitur apud* ECCL. *inde a* CYPR. **1** *appellatio, qua episcopi inter se colloquentes utuntur*: CYPR. epist. 48, 2 legatis ad vos -is nostris Caldonio et Fortunato missis (*iidem antea* conpresbyteri *nominantur*). *et saepissime*. HIL. op. hist. frg. 2, 2 scribentibus Eusebio, Mario . . . , Iulio consacerdoti nostro, Romanae ecclesiae episcopo, adversum praedictos -os nostros. 2, 3 -us noster beatissimus Theodulus. *ibid.* adversum -os nostros Athanasium et Marcellum. 2, 6 liber, quem conscripsit frater et -us noster Marcellus (2, 8. 13 omnes fratres et -os nostros litteris tuis admonere digneris. EPIST. pontif. 212 Lucif. epist. 7 p. 331, 17 [Liber.] fratrem et -um meum . . . Luciferum. HIER. epist. 95, 1 CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 121^C^. AVG. civ. 21, 4 quod a fratre et -o meo Severo Milevitano de isto lapide comperi. persev. 20, 53 *verba* a quodam fratre et -o meo . . . commemorata. epist. 83 pr. p. 291, 49 domino beatissimo et venerabiliter carissimo ac desideratissimo fratri et -o Alypio et qui tecum sunt fratribus, Augustinus et qui mecum sunt fratres, in domino salutem. 96, 2 p. 356, 44 sancti fratris et -i mei Bonifacii. 228, 1 p. 1013, 37 sancto fratri et -o Honorato. serm. 94, 1 p. 580, 26 domini fratres et -i mei. in psalm. 34 serm. 1, 1. PAVL. MED. adv. Cael. 2 quales litteras dederit sedes apostolica ad fratres et -os Africanae provinciae [EPIST. pontif. 330 (Zosim.)] Migne 20, 656^A^ sanctum Britium -um nostrum Turonicae civitatis]. EPIST. pontif. 570 Thiel [Simplic.] 1 *et saepius*. AVELL. p. 92, 6. CANON. Migne 56, 406^A^ ut de qualibet provincia episcopi ad eum fratrem et -um nostrum preces mittant, qui in metropoli consistit. *ibid.* commendaticias tribuens epistolas pari ratione ad fratres et -os nostros qui illo tempore in his regionibus et urbibus morantur. EPIST. pontif. 784 Alc. Avit. epist. 42 p. 71, 5 [Hormisda] nam unde est, quod cum per Ennodium fratrem et -um nostrum sacerdotales viros ad confirmanda ea, quae sedes apostolica poposcerat, directuros se esse promisissent. CONC. Lugd. a. 567/70 p. 139, 34 et si quid inter fratres, id est -os nostros, contentionis ortum fuerit, si de una provincia sunt, metropolitani cum comprovincialibus suis iudicio sint contenti [*cf.* CONC. Matisc. a. 585 p. 169, 1 in quo *conciliabulo* collecta fraternitas -i sui causas discutiat]. CONC. Cabil. a. 639—654 p. 211, 6 EPIST. pontif. 723 Thiel (Gelas. frg. 11) GREG. TVR. Franc. 5, 18 GREG. M. epist. 2, 8. 3, 63. 4, 23. 25. 27. 5, 39 triste tamen valde est, ut patienter feratur, quatenus despectis omnibus praedictus frater et -us meus solus conetur appellari episcopus. 6, 25. 26. 9, 95. 12, 6 *bis et persaepe*). HIL. op. hist. frg. 2, 6 Asclepius -us noster. OPTAT. 2, 18 p. 52, 6 urgentibus et praesentibus -is vestris supra memoratis. 3, 3 p. 78, 15 et dum episcopus inter -os suos non fuit nec homo inter homines esse voluit. LVCIF. Athan. 1, 41 per Athanasium sive per -os eius. 2, 30 caritatem, quam tenemus cum -o nostro Athanasio (*antea*: consacerdotem nostrum religiosum Athanasium). PRISCILL. tract. 2, 50 p. 40, 21. MAXIMIN. c. Ambr. 14 attamen hic sonat euangelii veritas, quam sanctus Palladius cum suo comite (*suprascriptum in cod. Parisin. 8907*: secundiaria et -o) Secundiano defendisse probatur. AMBROSIAST. in Rom. 16, 21 Timotheus consors laborum eius est quasi -us. in I Tim. 1, 3 obsecrat episcopus (*sc. Paulus*) -um suum (*sc. Timotheum*), ne pateretur Iudaeos aliter . . . docere. AVG. cur. mort. 1, 1 diu sanctitati tuae, -e venerande Pauline, rescriptorum debitor fui (*cf.* AVG. retract. 2, 63). epist. 75, 3, 5 p. 253, 37 POSSID. vita Aug. 14 p. 45, 14. AVR. epist. p. 1011 dilectissimis ac desiderabilibus fratribus ac consacerdotibus, Donatiano primae sedis, . . . Aurelius episcopus . . . auctoritas, quam per humilitatem meam universis -is voluerunt intimari. GILD. epist. 7 chron. III p. 88, 13 conepiscopos autem et conabbates nec non consubiectos non iudicare melius est. PRAEDEST. 1, 18 p. 593^A^ Mesopotamiani ecclesiarum Syriae sacerdotes ad ceteros suos -os conscripserunt. SIDON. epist. 4, 25, 3 VICT. VIT. 2, 39. 41 ad omnes -os meos. 2, 43 scribam et ego fratribus meis, ut veniant -i mei. 2, 44. IVNIL. praef. inter alios reverendissimos -os. ENNOD. opusc. 2, 49 p. 303, 4. 313, 22 ibique papam ab eo salutatum suo ore iussit affari, ut traderet -o mancipia nullis subdenda tormentis. CONC. Aurel. a. 538 p. 85, 3 quod omnibus sanctis -is meis, qui mecum subscripserunt, placuit. *bis.* Turon. a. 567 p. 123, 13. Matisc. a. 585 p. 168, 29 quod si talis fuerit immanitas causae, ut eam solus metropolitanus definire non valeat, advocet secum unum vel duos quoepiscopos. Paris. a. 614 p. 189, 17 ut, si quis episcoporum cum -o suo quodcumque negotium exsequi voluerit, ad iudicio metropolitani sui recurrat. GREG. M. epist. 13, 11 non solus episcopus . . . causam examinet, sed adhibitis sibi sex aliis -is suis . . . perquirat (*item* 13, 12. 13). FACVND. defens. 7, 7 p. 703^D^. 12, 3 p. 841^C^ convenientibus secum -is suis et clericis. VITA Caes. Arel. 2, 1 p. 457 cum sanctissimis (*cf. supra l. 17*) -is eius. PAPYR. Marini 1, 55 (*a. 638*) synodus facta a . . . domno Bonifacio eiusque -is. **2** *titulus muneris, quo episcopus alteri episcopo subditus eumque adiuvans fungitur*: PAVL. NOL. epist. 7, 2 p. 43, 18 *Augustinus* ad maiorem dominici muneris gratiam novo more provectus ita consecratus est, ut non succederet in cathedra episcopo, sed accederet. nam incolumi Valerio Hipponiensis ecclesiae -us Augustinus est. *Lambertz.*

coeptio, -ōnis *f. a* coepisse. *i. q. incohatio*: CHAR. gramm. I 167, 11 cum *verba* in -em transierint, ⟨ut tepescit tepet, pallescit⟩ pallet. SCHOL. Ter. p. 149, 19 'negotium' dicitur quasi 'nec otium', in -e enim nullum inest otium. ISID. sent. 3, 23, 8 a virtute perfectionis inanescat -o sanctitatis.

?**coeptistudus** (-ī) *m. cf. c.* coeptare *et c.* studium. *is qui studere coepit*: CARM. epigr. 1598, 11 (*Tarracone, saec. II*) in⟨m⟩a⟨t⟩urus obit fato hic coeptistudus (*coni. Büch.*, heciptistudus *lapis*) artis.

coepto, -āvī, -ātum, -āre [*a* coepi, coeptus. *Th.*]. coeptatus: *v. l. 59.* GLOSS. ἄρχομαι. -at inco(h)at. IV 5, 6 abire -bat: ire incipiebat (V 161, 12 abreceptabat. IV 476, 43 abreptabat; *spectare videtur ad Suet. Otho 11, l. 67, cf. etiam l. 70*). **1** *cum accusat. rei*: PLAVT. Merc. 648 cur istuc -as consilium? TER. Eun. 1025 quid -as Thraso? Phorm. 626 quid hic -at? SIL. 2, 275 -antis magna iuventae. TAC hist. 1, 7 cum similia -ret. 2, 41 incertum fuit, insidias an proditionem vel aliquod honestum consilium -verint. 3, 70 antequam invicem hostilia -rent. 3, 73 inermem neque fugam -antem circumsistunt. ann. 1, 38 seditionem (1, 45. 2, 81). 1, 56 Romanos pontem -antes arcebant. 3, 40 rebellionem. 4, 19 defensionem. 4, 24 defectionem. 12, 32 qui arma -bant. FRONTO p. 209, 7 N. ille vim -ans. IVL. VAL. 3, 49 pacificum iter -ans. AMM. 14, 10, 5 exitiosa -antem. 15, 5, 4 altiora -antem. 23, 5, 14 gloriosa- 24, 2, 9 obsidium omni cautela -bat. 25, 9, 8 sublimiora. 26, 6, 3 nova. 27, 4, 1 civilia bella (HEGES. 3, 8, 1 atrox bellum -arunt). 28, 6, 26 perniciosa. *nota*: coeptatus: TAC. hist. 4, 44 patres -atam libertatem, postquam obviam itum, omisere. **2** *cum infinitivo*: CIC. Arat. 131 cum -ant tutos contingere portus. fin. 5, 24 -atque *animal* et ea, quae naturae sentit apta, appetere et propulsare contraria. LVCR. 1, 267 nequa forte tamen -es diffidere dictis. 4, 113 quae primum oculi -ant non posse tueri. 4, 405. 6, 255 cum commoliri tempestas fulmina -at. SIL. 9, 320. 10, 253. 258 aegrum -anti attollere corpus. 15, 693. TAC. hist. 2, 29 coercere seditionem -bat. 3, 10. 81. 5, 10. SVET. Otho 11 abire -bant. GELL. 4, 1, 6. 15, 2, 3. APVL. met. 11, 29 CARM. de Sod. 102. LAMPR. Alex. 60, 8 AVSON. Mos. 237 AMM. 25, 6, 2. 29, 1, 34. GLOSS. Verg. ed. Hagen A 10 p. 453 abibat: abire -bat. **3** *absolute*: PLIN. nat. 36, 189 lithostrota -vere iam sub Sulla. TAC. hist. 3, 4 -ante legionum motu. ann. 4, 27 -antem cum maxime coniurationem disiecit. SOL. 1, 28 cum septima -ante *olympiade* Roma condita sit. 32, 11 lunis -antibus. AMM. 20, 4, 14 nocte -ante. 31, 15, 2 luce -ante. SALL. or. Phil. 16 perge, qua -as, ut quam maturrime merita invenias.

coeptus, -ūs *m. a* coepisse. *i. q. initium, principium*: CIC. fin. 4, 41 primos suos (*sc. hominis*) quasi -us appetendi fuisse, ut se conservaret in ea natura, in qua ortus esset. STAT. Theb. 12, 644 dignas insumite mentes -bus. APVL. flor. 16 p. 64 imber . . . differri auditorii coetum et auditionis -um coegit. SOL. 32, 28 *crocodili* quattuor menses a -u brumae inedia exigunt. IVL. VAL. 1, 20 boni -us (*sic Mai*, coepti *cod. P*, coepta *cod. A*) plerumque malos eventus reperiunt. AVG. c. Iul. op. imperf. 4, 44 quae pudoris tenebitur

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quantitas, quive limes inter tot eius diversitates, atque inter -us partim necessarios partim societate defensos. CYPR. GALL. exod. 161 ac ne praetrepidus -u infirmere (*coni. Peiper*, cepta referam *cod. A*) sub actu. *Spelthahn.*

coëpulōnus (-ī) *m.* [*cf. c.* co- *et* epulo, epulari. *Th.*]. PLAVT. Persa 100 te -us compellat tuus (*nota contractas in versu duas vocales* cōĕp- *in unam syllabam attamen brevem, quasi fuerit* quĕpŭl-; epulonus *coni. Bergk*).

coëpulor, -ārī *a* co- *et* epulari. *una cum aliis epulari*: AMBR. epist. 19, 15 quaestionem ... proposuit Samson iuvenibus -antibus. ORIG. in Matth. 18, 79 celebramus pascha Christo nobiscum -ante. *Mbr.*

coera *v.* Cura *nom. propr.*

***coërceo,** -uī, -itum, -ēre [*a* co- *et* arcere. *Th.*]. *cf.* PRISC. gramm. II 438, 3 cum soleat plerumque compositio a correptam vel in e correptam vel in i convertere per quaecumque tempora ... arceo coerceo. *de formis*: coercuntur: VARRO ling. 5, 153 (*estne a* coerco -ere? *cf.* coer(c)tio *p. 1438, 5 sqq.*). *adde*: GLOSS. IV 35, 38 (V 278, 26) coercit (IV 496, 13 coh-. 320, 4 choercit). coercito (*imperat.*) FRONTIN. aq. 129. coerceunt: GREG. TVR. Franc. 1, 10. *part. perf. pass.* coercitus *saepe, ex. gr.*: SALL. Iug. 91, 7 OV. epist. 14, 3 LIV. 1, 40, 6. 4, 15, 2 *al.* *comparativus* coercitior *p. 1437, 75.* *forma* coherceo *saepissime legitur in libris mss. nota*: GLOSS. IV 36, 31 coercet, cohercere[t]: emendare. comerceo: GLOSS. V 181, 9 comercere: coercere (*idem coni. Goetz* GLOSS. Plac. V 13, 29, *ubi R* coniecere coescere). *de significatione*: VARRO ling. 5, 151 carcer a -endo quod exire prohibentur (*v. p. 1437, 39*). PAVL. FEST. p. 16 arcere prohibere est ... et pro eo, quod est continet, ponitur; unde -ere continere dicimus. p. 65 coinquere -ere. p. 82 erctum a -endo dictum, unde et 'erciscendae' et 'ercisci'. p. 116 insertae *linguae*, id est intra (*cf. p. 1434, 9*) dentes -itae, ut in tibiis. p. 222 'parcito linguam' in sacrificiis dicebatur, id est -eto, contineto, taceto (*cf. p. 1434, 69*). AGROEC. gramm. VII 119, 9 coarguere est -ere et compescere (ISID. diff. 1, 19 DIFF. ed. Beck p. 39, 100). SERV. Aen. 9, 27 -ent cogunt colligunt. GLOSS. -o βασανίζω. ἐπέχω. κολάζω. τιμωροῦμαι. conpesco. -et: κωλύει. συνέχει, ἐπιστρέφει, εὐθύνει, ἐλέγχει, κολάζει. σφίγγει, κολάζει, τιμωρεῖται. corripit, prohibet. còrrigit, castigat. corrigit, prohibet. retinet vel punit. refrenat. -ere: emendare, in vincula mittere vel iactare. -entibus: reprimentibus. Plac. V 13, 16 (55, 35; praef. p. XVI) -iti: vindicati, id est in quibus crimen punitur; -ere enim est vindicare; item cohercere dicimus circumvenire, ut civitatem fossa vel campum fluviis. NOT. Tir. 74, 30 -et. *invenitur inde a* CATONE, *habent singulis locis*: LIC. CRASS. NIGID. L. VAR. BELL. Alex. NEP. GRATT. IVV. FLOR., *binis*: PACVV. SEN. contr. VELL. VAL. FL. PLIN. epist., *trinis*: CAES. SALL. VERG. AETNA VAL. MAX. FRONTIN., *quaternis*: VARRO LVCR. MANIL. SIL. STAT. FRONTO, *saepius*: CIC. (46^{ies}) HOR. (9^{ies}) OV. (17^{ies}) LIV. (32^{ies}) PAVL. FEST. (9^{ies}) CELS. (11^{ies}) SEN. phil. (23^{ies}) CVRT. (8^{ies}) COLVM. (14^{ies}) LVCAN. (10^{ies}) PLIN. nat. (28^{ies}) QVINT. (12^{ies}) SVET. (21^{ies}) APVL. (21^{ies}). *imprimis saepissime apud* ICTOS. [*sard.* hulcire. *M.-L.*]

I *i. q. in unum (vel undique) cogendo* **complecti, circumcludere,** *coartare*: **A** *res*: LVCR. 3, 396 magis est animus vitai claustra -ens. 4, 657 variare viae *debent* proinde ac textura -et. 6, 954 denique qua circum caeli lorica -et. HOR. carm. 2, 19, 10 nodo -es viperino Bistonidum sine fraude crines (OV. met. 1, 477 vitta -bat positos sine lege capillos. 2, 413 vitta -uerat neglectos alba capillos. PLIN. nat. 28, 168 efficacissime tamen evolsos ibi pilos -et *medicamentum aliquod, cf. p. 1435, 61*). AETNA 272 scire quid occulto terrae natura -et. 551 candenti pressoque agedum fornace -e. OV. met. 1, 31 circumfluus umor ultima possedit solidumque -uit orbem (*cf.* LVCAN. 5, 618 mundumque -ens monstriferos agit unda sinus. APVL. mund. 4 nescii omnem hanc terrenam immensitatem Atlantici maris ambitu -eri. AVIEN. Arat. 2, 167 pater Oceanus ... occasus ortusque salo moderante -et. *adde sim.*: SEN. Med. 683 pestes ... quas perpetua nive Taurus -et frigore Arctoo rigens. LVCAN. 2, 400 collesque -ent hinc Tyrrhena vado frangentes aequora Pisae, illinc Dalmaticis obnoxia fluctibus Ancon. 4, 20 camposque -et Cinga rapax. 6, 334 Thessaliam, qua parte diem brumalibus horis attollit Titan, rupes Ossaea -et. PLIN. nat. 12, 5 produnt Alpibus -itas et tum inexsuperabili munimento Gallias. GELL. 2, 20, 7 lacus vero aut stagna, ⟨quae⟩ piscibus vivis -entur clausa. APVL. mund. 3 post eam vero partem, quae sancti aetheris finibus -etur). OV. fast. 6, 413 stagna recesserunt et aquas sua ripa -et (LIV. 21, 31, 11 Alpinus amnis [*sc. Druentia*] ... nullis -itus ripis. 27, 47, 11 tanto altioribus -entibus amnem ripis. SEN. nat. 3, 30, 4 aquae diu -itae. CVRT. 5, 1, 28 Euphrates interfluit magnaeque molis crepidinibus -etur. 6, 4, 6 Ziobetis amnis ... rursus angustioribus -itus ripis iter cogit. 9, 2, 17 angustis ripis -ita et in angustiorem alveum elisa torrentes aquas invehunt. 9, 9, 9 primo -itum *flumen*, deinde vehementius pulsum. PLIN. nat. 36, 1 montes natura sibi fecerat ... ad fluminum impetus domandos fluctusque frangendos ac minime quietas partes -endas durissima sui materia. STAT. silv. 3, 2, 109 cur vada desidant et ripa -eat undas *Nili*. 4, 4, 6 Lydia qua penitus stagnum navale -et. TAC. ann. 1, 76 remedium -endi fluminis. 13, 53 illo incohatum ... aggerem -endo Rheno absolvit. *cf.* CVRT. 8, 13, 9 aquarum late stagnantium impetum). OV. Pont. 4, 8, 73 nam modo bella geris, numeris modo verba -es. LIV. 32, 27, 2 asperior tamen in fenore -endo habitus (35, 7, 3 cuius -endi cum ratio quaereretur, diem finiri placuit Feralia, ... ut, qui ... civibus Romanis credidissent pecunias *eqs.*). MANIL. 3, 647 *al.* PAVL. FEST. p. 8 orias, quo ora -bantur. SEN. Herc. f. 767 deformem sinum nodus -et (CLAVD. 1, 88 audacem retegit mammam laxumque -ens mordet gemma sinum). Tro. 375 tristes cineres urna -uit. dial. 3, 2, 1 intra moenia -itos ignes (9, 1, 11 intra parietes suos vitam -ere. QVINT. inst. 2, 15, 36 si scientiam virtutem iudicant, sed anguste intraque civiles quaestiones -ent. *adde p. 1433, 30*). PLIN. nat. 20, 3 ad -endam suci abundantiam. APVL. met. 5, 31 cur truci supercilio tantam venustatem micantium oculorum -ret. 6, 31. AVSON. 368, 30 et solis lunaeque vias sua libra -et. VVLG. Ezech. 31, 15 prohibui flumina eius (*sc. abyssi*) et -ui aquas multas. MART. CAP. 7, 746 mihi vero solus numerus approbatur, qui digitis -etur. AVG. civ. 12, 13 illud vero temporis spatium, quod ab aliquo initio progreditur et aliquo termino -etur. BOETH. cons. 5, 1 p. 122, 22 -ente in ordinem cuncta deo. *nota de rebus agriculturae*: CATO agr. 139 (*in precatione*) illiusce sacri *luci* -endi ergo. CIC. Cato 52 *vitem* amputans -et ars agricolarum (COLVM. 3, 1, 9. 3, 21, 7 putatione vitem. 4, 1, 5 vitis ... iuxta terram -etur. 4, 10, 1 angusta putatione -enda semina. 4, 11, 2. 5, 5, 8. 5, 6, 23. PLIN. nat. 14, 10 vites tonsura annua -entur. 16, 140. 17, 142 QVINT. inst. 9, 4, 5). COLVM. 5, 10, 13 radix ... duritia humi -ita recurvatur. 11, 3, 27. 34 arb. 22, 2 PLIN. nat. 18, 186. QVINT. inst. 8, 3, 10 surgentia in altum cacumina oleae ferro -bo.

B *homines*: VARRO ling. 5, 151 carcer a -endo *eqs., v. p. 1433, 26* (*sim. de equis* 5, 153, *v. p. 1437, 39. cf.* PLIN. nat. 10, 141 ex eo coepimus carcere animalia -ere, quibus rerum natura caelum assignaverat). VERG. georg. 4, 480 quos (*sc. mortuos*) circum limus niger ... et noviens Styx interfusa -et (Aen. 6, 439. HOR. carm. 2, 18, 38 *Charon* superbum Tantalum atque Tantali genus -et. OV. trist. 2, 531 invida me spatio natura -uit arto. CARM. epigr. 1312 [*saec. III*] puella ... quam genuit tellus Maurusia, quamque -ens detinet ignoto tristis harena solo. VEN. FORT. carm. 7, 20, 7 quae te loca, care, -ent?). VERG. Aen. 9, 27 Messapus primas acies, postrema -ent Tyrrhidae iuvenes, medio dux agmine Turnus (SIL. 9, 284 Celsus media ipse -et agmina). HOR. carm. 1, 10, 18 virgaque levem -es aurea turbam. LIV. 5, 5, 2 operibus ingentibus saepta urbs est, quibus intra muros -etur hostis (TAC. hist. 2, 18 -ere intra munimenta militem. ann. 1, 11 Augustus addiderat consilium -endi intra terminos imperii. LACT. inst. 6, 20, 5 p. 556, 18. *cf. etiam supra l. 9 sqq*). LIV. 36, 24, 7 miles -itus in tot receptis ex potestate hostium urbibus (*cf.* APVL. met. 6, 11 Cupido ... cubiculi custodia clausus -batur. *cf. etiam* cohibeo *sub IIA 2b*). TAC. ann. 1, 64 hostem silvis. 13, 47 Massiliensium moenibus -eri. AMM. 26, 1, 1 gregarii milites -iti sunt apud signa. LICENT. 141 nos iter immensum disterminat et plaga ponti interfusa -et. *bestias*: VARRO ling. 5, 153 *p. 1437, 39.* OV. met. 14, 67 subiectaque terga ferarum inguinibus truncis uteroque extante *Scylla* -et. trist. 3, 10, 44 conantes *se in auras tollere delphinas* dura -et hiems. *cf.* PLIN. nat. 10, 141 *supra l. 28.*

II *attenuata vi praepositionis fere idem q.* **arcere, impedire, retinere**: **A** *generatim*: **1** *homines* (*sed* se -ere *v. p. 1435, 36*): HOR. sat. 1, 8, 4 nam fures dextra -et *Priapi*. 1, 9, 134 quos tu nisi fuste -es, urgeris turba. LIV. 1, 40, 6 -iti ab lictore et iussi in vicem dicere. 4, 15, 2. 5, 11, 11 recusantes abdicare se magistratu dictatoris metu ab collegis -itos esse. 9, 34, 22 te nec quod dies exit censurae, nec quod collega magistratu abiit, nec lex nec pudor -et. ELOG. Corp. I^2 1 p. 193, 13 (= CORP. XI 1828) *Q. F. Maximus* Hannibalem compluribus victoris ferocem subsequendó -uit. SEN. epist. 65, 1 qui mihi vim afferrent et tamquam aegrum intemperantem -rent. VAL. FL. 4, 683 hunc nata -et, hunc coniux Iovis. SIL. 4, 590 hic hostem orbatus telo, complectitur ulnis luctantemque vado permixta morte -et. TAC. ann. 2, 34 propinquis Pisonem frustra -entibus. SVET. Iul. 44 Dacos. 65 hostem. Galba 6 barbaris, qui iam in Galliam usque proruperant, -itis. Tit. 8 ut etiam similia quandoque ausuros perpetuo -ret. EXVP. 3 *ad Mithridatem* -endum L. Sulla destinatus. HEGES. 2, 9, 1 Ister ... hostes -et. CORP. X 1401, 16 ut venditores quoque -rentur. **2** *actiones hominum* (*et metonymice pro his corporis partes*): VARRO Men. 572 ventrem meum (*cf.* SEN. mon. 133 linguam, ventrem, libidinem). LIV. 22, 55, 7 comploratus familiarum. LVCAN. 1, 193 gressum. STAT. Theb. 2, 634 nec vincla -ent undantem fletu galeam. QVINT. inst. 9, 2, 76 verba vi quadam veritatis erumpentia ... -ere. TAC. hist. 2, 48 intempestivas suorum lacrimas. 2, 94 eius modi voces. 2, 96 sermones populi. APVL. met. 8, 7 eiulatum -ere. flor. 15 p. 60 linguam omnem. DRAC. Orest. 105 retroque pedem cum voce -et. *nota: aliquid impedire, ne fiat*: CIC. fin. 2, 3 nusquam orationem rapidam -eas. LIV. 4, 50, 2 cum P. Sestius eadem violentia -eri putaret seditionem posse. CVRT. 7, 6, 15 defectionis, ad quam -endam evocabantur, auctores. TAC. hist. 2, 51 seditionem (GELL. 2, 12, 4 qui in principio -endae seditioni impares fuerint). ann. 2, 85 -endis ... latrociniis. SVET. AVG. 21 Dacorum incursiones. APVL. Plat. 2, 4 liberalitatem. CLAVD. 22, 25 quae nunquam nocitura timentur iurgia

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

contentus solo terrore -es. SIDON. epist. 3, 3, 7 hostium . . . discursus . . . -uisse. VICT. VIT. 2, 36 numerum *mortuorum* colligere (*i. computare*) nequaquam voluimus multitudine -ente. BOETH. cons. 3, 11 p. 80, 90 illud . . . opus interdum -et voluntas. **3** *libidines, animos sim. animantium*: PACVV. trag. 47 atrocem cupiditatem. 345 protervitatem. CIC. Verr. 4, 208 improbitatem. Phil. 2, 9 audaciam. parad. 33 avaritiam. rep. 3, 37 libidinem (TAC. ann. 2, 85 libido feminarum. 14, 13 libidines male -itas. AVG. contin. 7, 17). fin. 2, 73 pudor, modestia, pudicitia, temperantia (FRONTO p. 214, 10 N.). Tusc. 2, 47 temeritatem (TAC. ann. 14, 33). de orat. 1, 194 omnes cupiditates (QVINT. inst. 12, 2, 28 TAC. ann. 3, 52). NEP. Timol. 5, 2 procacitatem hominis. LIV. 2, 23, 14 iras hominum (SIL. 12, 252 STAT. Theb. 11, 667. AMBR. hex. 1, 8, 31 iracundiam. POMER. 3, 3, 2 iram patientia fundata). LIV. 34, 4, 6 luxuriam muliebrem (34, 4, 7. 34, 6, 2. 15. VAL. MAX. 2, 9, 5 de -endis conviviorum sumptibus. SEN. dial. 9, 9, 2 luxuriam. SVET. Vesp. 11 libido atque luxuria. FLOR. epit. 4, 12, 65 in luxuriam fluens saeculum. GELL. 2, 24, 15 ut his saltem finibus luxuriae effervescentis aestus -retur). LIV. 41, 27, 4 rabiem gentis. GRATT. 418 ira -ita morbi. SEN. contr. 2, 6, 5 vitia (COLVM. 12, 47, 4 HIER. epist. 100, 2). VAL. MAX. 5, 10, 3 dolorem. CELS. 3, 18 audacia (OROS. hist. 2, 8, 4 magorum audaciam ferro). SEN. Phaedr. 256 moderare, alumna, mentis effrenae impetus, animos -e (nat. 2, 42, 3 imperitorum animos. PAVL. NOL. epist. app. 2, 5. TAC. Agr. 4 incensum ac flagrantem animum). SEN. dial. 9, 1, 12 superbiam. 9, 3, 2 leonum animaliumque impetus caveis -etur (COLVM. 6, 2, 4 impetus *iuvencorum*. APVL. met. 6, 23 primae iuventutis caloratos impetus freno quodam -endos. *nota*: PLIN. nat. 17, 180 impetus materiae). PLIN. nat. 24, 58 intemperantiam libidinis. 26, 117 omnes horrores. QVINT. inst. 10, 4, 1 exultantia *in oratione* -ere. TAC. hist. 1, 35 ad -endam militarem licentiam. ann. 12, 54 odia. GAIVS inst. 1, 53 asperitas dominorum. GELL. 1, 15, 3 petulantia verborum. APVL. met. 11, 23 cibariam voluptatem. PANEG. 11, 1 p. 244, 22 gaudium intra arcanae laetitiae conscientiam -ere. AMBR. Iac. 1, 1, 1 passiones (2, 3, 12 qui -et corporeae appetentiam passionis). AVG. civ. 13, 20 carnem. 15, 16 immoderationem concupiscentiae. SVLP. SEV. dial. 1, 22, 4 cum -eri in eo immundus spiritus non valeret. **4** *se -ere*: SEN. Phaedr. 213 cur sancta parvis habitat in tectis Venus mediumque sanos vulgus affectus tenet et se -ent modica? 454 quid te -es et necas rectam indolem? QVINT. inst. 12, 1, 20 se ipse multa ex illa iuvenili abundantia -uisse testatur. SVET. Claud. 2 ut se . . . quam saevissime -ret. APVL. apol. 21 cupio ad pauciora me -ere. LACT. inst. 6, 14, 4 p. 535, 9 severitas etiam nisi se intra congruentes nocentium poenas -eat, fit saeva crudelitas. **5** *bestias* (*adde p. 1434, 48 sqq.*): CIC. rep. 2, 67 est ille prudens, qui . . . -et et regit beluam (*cf. p. 1436, 14*). *ibid.* ille Indus aut Poenus unam -et beluam et eam docilem et humanis moribus assuetam. VARIVS carm. frg. 3 moderator habenae . . . angusto prius orbe -ens insultare docet campis fingitque morando. OV. met. 5, 643 geminos dea fertilis angues curribus admovit frenisque -uit ora. 6, 226 dum certum flectit in orbem quadrupedis cursus spumantiaque ora -et. 11, 78 at illam (*volucrem*) lenta tenet radix exultantemque -et. LVCAN. 1, 259 sed quantum, volucres cum bruma -et, rura silent. SEN. Phaedr. 1077 terga nunc torto frequens verbere -et. COLVM. 9, 8, 10 *apis* fumo elicitur et cum erupit, aeris strepitu -etur. PLIN. nat. 8, 27 domantur autem rabidi fame et verberibus elephantis aliis admotis qui tumultuantem catenis -eant. 37, 45 retia -endis feris. SIL. 6, 269 donec murali ballista -uit *serpentem* ictu. QVINT. inst. 10, 3, 10 efferentes se equos frenis quibusdam -eamus. SVET. Cal. 27 aut bestiarum more quadripedes cavea -uit. GAIVS inst. 2, 67 itaque si feram bestiam aut volucrem aut piscem . . . captum . . . eo usque nostrum esse intellegitur, donec nostra custodia -eatur. **6** *morbos*: HOR. epod. 9, 35 fluentem nauseam (*cf.* PORPH. *ad l.* quia austerissimum est Caecubum vinum, merito nauseam -et). CELS. 3, 6 sudor (PLIN. nat. 21, 125. 23, 50). 4, 16 lienem. 5, 19 supercrescentem carnem. 5, 22, 7 increscentem carnem (7, 30, 2 si quid increscit). 5, 25, 4 inflammationem vulvae. 6, 6, 1 pituitam. 7, 7, 14 inflammationem. 8, 4 si *membrana* usque eo tumebit, ut super ossa quoque emineat, -bit eam . . . lenticula. PLIN. nat. 20, 66 ulcera, quae serpunt (32, 126. 36, 180 serpentium ulcerum impetus). 21, 70 pubertatem. 24, 73 pthiriasis. 31, 127 vitia ulcerum. 32, 105 morbum. TAC. ann. 3, 54 ne corporis quidem morbos veteres et diu auctos nisi per dura et aspera -eas. APVL. met. 5, 30 ipsum corpus eius acrioribus remediis. PS. DIOSC. herb. fem. 9 sucus purus cum lana appositus fluxum -et. CAEL. AVR. chron. 4, 3, 42 intestina. 4, 3, 43. **7** *res*: HOMER. 561 pone truces animos infestaque tela -e. TRAIAN. Plin. epist. 10, 34, 2 ad -endos ignes. SVET. Iul. 30 ad -endas inundationes. RVT. NAM. 1, 41 Tuscus ager . . . non silvas domibus, non flumina ponte -et.

B *i. q. aliquem sub sua dicione tenere*: CIC. Catil. 1, 3 ut viri fortes acrioribus suppliciis civem perniciosum quam acerbissimum hostem -rent. Att. 1, 18, 2 iuventutem. 5, 21, 10 Salaminios (6, 2, 7). BELL. Alex. 33, 4 reges . . . posse isdem praesidiis -eri. SALL. Catil. 20, 3 -ere omnibus modis socios. Iug. 91, 7 genus hominum mobile infidum, neque beneficio neque metu -itum. 100, 5 exercitum. OV. met. 1, 342 quibus est undis audita *bucina Tritonis*, -uit omnes. fast. 1, 715 sola gerat miles, quibus arma -eat, arma. LIV. 2, 58, 7 nec pudor nec metus -bat. 42, 2, 2 neque discordiarum principes auctoritate sua -eri potuisse. VELL. 2, 50, 3 qui non parentem -ere possunt. 2, 125, 4 his ipsis militum gladiis, quibus obsessus erat, obsidentes -uit. LVCAN. 3, 145 populi, quem regna -ent. CVRT. 8, 1, 3 ad Bactrianos -endos . . . equites . . . eduxit. SVET. Dom. 8 magistratibus quoque urbicis provinciarumque praesidibus -endis tantum curae adhibuit. APVL. met. 10, 33 corruptor adulescentiae, quam frenis -bat. IVST. 3, 3, 8 ut severius matrimonia sua viri -rent. AVG. civ. 5, 26 ecclesiastica -itus disciplina. PAVL. MED. bened. 1, 9 nequaquam vase legis . . . -itus *populus*. DRAC. laud. dei 2, 368 non pietas, non ira dei nos ulla -et. BOETH. cons. 4, 6 p. 110, 88 hic vero ordo res mutabiles . . . propria incommutabilitate -eat.

C *i. q. regere sim.*: CIC. Verr. 2, 134 hominem modestum . . . facile -et. ad Q. fr. 1, 1, 32 esse abstinentem, continere omnes cupiditates, suos -ere. OV. Pont. 3, 3, 61 sic regat imperium terrasque -eat omnes. LVCAN. 2, 9 fixit in aeternum causas, qua cuncta -et. 10, 267 opifex rerum certo sub iure -et. IVV. 8, 236 sed vigilat consul vexillaque vestra -et. VITA Cypr. 7 quis virgines ad congruentem pudicitiae disciplinam et habitum sanctimonia dignum . . . -ret? MART. CAP. 2, 203 veneraturque verbis intellectualis mundi praesules deos . . . universumque totum infinibilis patris profunditate -itum. SEDVL. carm. pasch. 4, 13 qui mundum lege -et (*cf.* op. pasch. 4, 2 qui totum lege continet). *nota*: HOR. ars 293 carmen reprehendite, quod non multa dies et multa litura -uit.

III *inde i. q.* ***punire, castigare***: **A** *generatim*: CIC. fin. 1, 2 quod semel admissum -eri reprimique non potest. ac. 2, 65 si in minimis rebus pertinacia reprehenditur, calumnia etiam -etur. de orat. 3, 4 si L. Crassum vis -ere. VARRO rust. 1, 17, 5 ut verberibus -eant potius quam verbis. HOR. sat. 1, 3, 79 ita suppliciis delicta -et. OV. met. 4, 446 aliam partem sua poena -et. epist. 14, 3 clausa domo teneor gravibusque -ita vinclis. Pont. 1, 2, 127 poena qui pauca -et. LIV. 31, 43, 4 duabus per opportunas expeditiones -itis gentibus. PAVL. FEST. p. 191 unde pueri, quod puniendo -entur id est plagis. VAL. MAX. 6, 8, 7 servus ab eo vinculorum poena -itus. CELS. 3, 18 ubi perperam aliquid dixit, aut fecit, fame, vinculis, plagis -endus est. SEN. benef. 5, 20, 2 secare et urere . . . et vinclis -ere. epist. 94, 36 denuntiatio et castigatio insanos -et. QVINT. decl. 372 p. 409, 19 ac ne quis illum -itum poena putet. PLIN. epist. 10, 78, 3 si qui autem se contra disciplinam meam gesserint, statim -eantur. SVET. Aug. 40 multiplici poena -ito ambitu. 67 Cosmum servum gravissime de se opinantem non ultra quam compedibus -uit. Galba 9 in -endis quidem delictis. Nero 4. Dom. 8 incesta Vestalium virginum . . . varie ac severe -uit. FRONTO p. 142, 2 N. sociorum culpas edictis -ere. 207, 5 tantam militaris disciplinae labem -uit. GELL. 10, 8 tit. inter ignominias militares, quibus milites -bantur, fuisse sanguinis dimissionem. APVL. flor. 9 p. 39 ad -enda peccata. met. 5, 31 cum tuae domus amores amare -eas. AMM. 21, 13, 12 nunc aliud accidit maestius, quod adiumenta caelestia -bunt. 22, 4, 6 Spartanum militem -itum acriter. 26, 3, 4 haec similiaque ut -enda mox cavebantur. 22, 10, 1 improbi modicis -rentur suppliciis. 26, 10, 7 ad gratiam precantium -iti sunt aliqui lenius. VVLG. deut. 21, 18 si *filius* . . . -itus oboedire contempserit (ITALA Lugd. *si castigabunt eum*). AVG. civ. 14, 23 vitiosas vero animi partes ut servos asperiore imperio -eri. 17, 9 peccata, quae opus esset humanis correptionibus servata misericordia divinitus -eri. 19, 15 nihil esset poenali servitute -endum. 21, 13 sed illis sunt purgatoriae *poenae*, qui eis -iti corriguntur. 22, 8 tali poena sunt divinitus -iti. SVLP. SEV. chron. 1, 24, 7 populum . . . tot cladibus cum peccaret -itum. 2, 15, 7 dum peccantes incursionibus hostium aut captivitatibus -entur. VICT. VIT. 3, 12 obstinatos animos supplicia digna -eant. DRAC. laud. dei 1, 10, 3 donec ab excelsis veniat vindicta -ens. CONC. Matisc. a. 583 p. 156, 24 si post hanc definitionem clericus aut cum indecenti veste aut cum arma inventus fuerit, a senioribus ita -eatur ut triginta dierum conclusione detentus aquam tantum et modici panis usu . . . sustentetur. ARATOR act. 1, 181 nullum . . . -ens in se poena redit. BENED. reg. 2 superbos corporis castigatione in ipso initio peccati -eat. 30 acris verberibus -eantur. 69 acrius -eatur. *nota i. q. vituperare sim.*: BRVT. Cic. ad Brut. 1, 16, 8 qui non modo non supplicem, sed etiam -eam postulantis, ut sibi supplicetur. VAL. FL. 5, 672 excipit hinc contra pater et sic voce -et. TAC. ann. 15, 62 simul lacrimas eorum modo sermone modo intentior in modum -entis ad firmitudinem revocat. SVET. Aug. 42 populum severissima -uit voce. EVGRAPH. Ter. Haut. 1003 -et hic uxor maritum.

B *terminus iuris consultorum* (*cf. Neumann, PW. IV p. 201 sqq. et cf.* coercitio *p. 1438, 16*): CIC. Quinct. 71 iudex ipse -bitur. Mil. 89 an consules in praetore -endo fortes fuissent. leg. 3, 6 magistratus nec oboedientem et noxium civem multa vinculis verberibusve -eto. LIV. 5, 9, 7 vim maiorem ad -endos magistratus. TAC. Germ. 11 sacerdotes, quibus tum et -endi ius est. SVET. Iul. 12 seditiosum tribunatum senatus -uerat. POMPON. dig. 1, 2, 2, 16 solum relictum est illis (*sc. consulibus*), ut -ere possent et in vincula publica duci cuperent. GELL. 15, 11 tit. verba edicti

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

censorum, quo improbati et -iti sunt qui disciplinam rhetoricam instituere ... Romae coeperant. 15, 11, 2 censores de -endis rhetoribus Latinis ita edixerunt. GAIVS inst. 2, 235 -endi heredis causa. 4, 174 actoris quoque calumnia -etur. VENVL. dig. 1, 16, 11 neque enim animadvertendi -endi vel atrociter verberandi ius habet *legatus*. CALL. dig. 4, 6, 9 quod non solum ad eum pertinet, qui publica custodia -etur, sed ad eum quoque, qui a latronibus aut praedonibus vel potentiore vi oppressus vinculis -batur. 48, 10, 31 quatenus -eri debeant. MACER dig. 49, 16, 12, 2 mensorum fraudem -ere. VLP. dig. 2, 4, 2 magistratus, qui imperium habent, qui et -ere aliquem possunt et iubere in carcerem duci. 2, 10, 1 pr. aequissimum putavit praetor dolum eius -ere, qui impedit aliquem iudicio sisti. 25, 4, 1, 3 pignora eius capienda et distrahenda, si contemnat, vel multis -enda. HERMOG. dig. 47, 10, 45 liberi vero humilioris quidem loci fustibus subiciuntur, ceteri autem vel exilio temporali vel interdictione certae rei -entur. *et saepissime apud* ICTOS. *cf. vocab. iurisprud. s. v.* APVL. met. 1, 25 quemadmodum sub meo magisterio mali debent -eri. PORPH. Hor. carm. 4, 5, 22 p. 147, 12 mos et lex maculosum edomuit nefas: eleganter videtur eam legem significare, quam de adulteris -endis sanxit. SCHOL. Cic. Bob. p. 159, 11 Hild. reus factus lege Papia, quae lata fuerat ad eos -endos, qui temere et illicite civitatem Romanam usurpassent. COD. Iust. 7, 54, 3, 3 ipse reum -eat ad invitam solutionem. INST. Iust. 2, 20, 36 qua ratione Titius -eatur, utrum legati datione an coheredis adiectione. CONC. Cabil. a. 639—654 p. 210, 3 quod qui fecerit, iuxta statuta canonum debeat -ere. *et saepius*.

structurae: **ab** *aliqua re aliquem vel aliquid -ere*: LIV. 39, 32, 11 -eri tamen ab effuso studio nequit. SYMM. epist. 10, 26, 6 responsionum varietate commoti -uimus a praeteritis discrepantem. VVLG. I Petr. 3, 10 -eat linguam suam a malo (παυσάτω τὴν γλῶσσαν ἀπὸ κακοῦ) et labia eius, ne loquantur dolum. AVG. civ. 11, 23 multum longe a veritate et merito est -enda progressio. ALC. AVIT. epist. 18 (*a. 516/17*) p. 50, 6 ad haec, ut sentire me credidi, non compunctus sed confusus ingemuit, promittere aliquantisper aggressus mulierem cohabitationis indignae ab accessu aspectuque suo protinus -endam. CONC. Matisc. a. 585 p. 165, 14 quoniam nostrae est auctoritatis utilitati vestrae prospicere et a malis operibus -ere. **ne** (*ut non, quominus*) *quid fiat*: VARRO ling. 5, 153 carceres dicti, quod coercuntur (*cf. p. 1433, 26*) equi, ne inde exeant, antequam magistratus signum misit. TERT. adv. Marc. 4, 29 p. 523, 4 qui paulo ante discipulos, ne ignem postularent inhumanissimo viculo, -uerat. LACT. opif. 16, 10 p. 53, 16 cum tanta sit vis ac potestas mentis humanae intra mortale corpus inclusae, ut ne saeptis quidem gravis huius ac pigri corporis, cum quo illigata est, -eri ullo modo possit, quominus sibi liberam vagandi facultatem quietis impatiens largiatur. AVSON. 463, 4 *Euryclia* ab eodem, ne quid ultra vel quaerat vel garriat, -etur. VVLG. IV Esdr. 7, 46 melius erat, non dare terram Adam, vel cum iam dedisset, -ere eum, ut non peccaret. VVLG. I Petr. 3, 10 *l. 30*. EVGRAPH. Ter. Phorm. 1 Luscius Lanuvinus ... Terentium non potuit -ere, quominus comoedias scriberet. *additur*: **vi** -ere: CIC. Catil. 4, 22 nec vi -ere nec beneficio placare. LIV. 38, 48, 12 tum demum vi atque armis -endos ratus sum. TAC. hist. 4, 19 consultavit, num obsequium abnuentes vi -ret. ann. 2, 40 vi militum servum suum -ret.

iunguntur *cum* -ere *haec verba*: ablegare: SEN. epist. 94, 47. animadvertere: SVET. Nero 16. arcere: LIV. 8, 2, 11. castigare: LIV. 3, 19, 4 SEN. epist. 95, 50. cavere ne: SVET. Tib. 37. cingere: CIC. nat. 2, 101. cohibere: GELL. 12, 5, 3 AMBR. hex. 1, 8, 31. compellere: MART. CAP. 2, 186. componere: HIL. ad Const. 1, 2. comprimere: SEN. dial. 11, 16, 7 SPART. Hadr. 3, 9 FAVST. REI. grat. 1, 9 p. 27, 12. constringere: ARNOB. nat. 5, 2. continere: CIC. Tusc. 4, 70 nat. 2, 58 CAES. civ. 1, 67, 4 APVL. Plat. 1, 8 HIL. in Matth. 4, 25. corrigere: PLANC. Cic. epist. 10, 15, 3. deterrere: CAES. Gall. 5, 7, 1. exauctorare: SVET. Vesp. 8. exprimere: FRONTIN. aq. 112. frenare: PRVD. cath. 8, 4. incitare: TAC. hist. 2, 82. increpare: GELL. 19, 5, 3. disciplina imbuere: CAPITOL. Maximin. 3, 1. nectere: AETNA 184. premere: PRVD. c. Symm. 2, 639. proterrere: CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 29, 18. refrenare: CIC. div. 2, 4 regere: CIC. rep. 2, 67 SEN. epist. 58, 29 AMBR. Cain et Ab. 2, 9, 36 CLAVD. 5, 154. repellere: CIC. parad. 33. reprimere: CIC. fin. 1, 2 Brut. 316. retinere: CIC. leg. agr. 2, 99 DRAC. laud. dei 2, 56. summovere: LIV. 27, 50, 10. superare: AVG. civ. 11, 22. temperare: POMER. 3, 27 p. 509[B].

part. perf. pass. adi.: **coërcitus**, -a, -um. COD. Iust. 10, 19, 2 pr. eorum iudicum, quorum de officio -iores esse debebunt, qui contra hanc legem admiserint.

? **coërcitātio**, -ōnis *f.* [*cf. c.* coercere, coercitio *et c.* exercitatio. *Th.*]. *i. q. coercitio.* LIV. 26, 36, 12 ? *v. p. 1438, 4* AVG. epist. 133, 1 ? *v. p. 1438, 4. adde*: GREG. M. epist. 8, 8 (*a. 597*) tantum hebes tantumque es neglegens, ut nisi canonicam in te fueris coercitationem (*correxit in* ϱ *manus altera* coercitionem) expertus, in aliis districtionem et disciplinam nescias custodire.

× **coërcitio**, -ōnis *f. a* coercere. GLOSS. τιμωρία. σωφρονισμὸς ἐπὶ τιμωρίας. συνοχή. κόλασις. carcer. custodia. *cf.* LACT. epit. 56 (61), 4 p. 739, 7 ad -em peccatorum id est ad regendam subiectorum disciplinam. *de significatione apud iuris consultos cf. Neumann, PW. IV p. 201 sqq.* *de formis*: coercitatio *traditur* LIV. 26, 36, 12 *cod. P* (*Gron. restit.* coercitione). AVG. epist. 133, 1 *cod. A.* cohercitatione. coertio: VELL. 2, 47, 3 *A P.* SEN. epist. 49, 1 *p L.* FILASTR. 79, 5 p. 41, 12 *cod. A.* AVG. mor. eccl. 1, 30, 63 quibus admonitio, quibus cohortatio (*codd. aliquot* coertio *sive* coercitio), quibus disciplina *eqs.* c. Adim. 17 p. 167, 18 coerctione *P,* cohercitione *C V,* coercitione *G T S b.* GREG. M. epist. 5, 10. 8, 8 coerctione (*aliquot codd.* coercitatione *vel* coercitione). VITA Caes. Arel. 1, 27 cohertione. coer(c)tio *utrum a* coerco (*v. p. 1433, 16*) *derivatum an syncopa quam dicunt ortum sit dubium.* cohercitio *legitur saepissime in libris mss.* *invenitur inde a* LIV.; *singulis locis ap.* CELS. QVINT. FRONTIN. TAC., *binis apud* LIV. VELL. SVET., *quater* SEN. phil., *saepe apud* ICTOS *et* ECCL.

1 *i. q. poena, t. t.* ICTorum: VELL. 2, 47, 3 omnem vim in -e ambitus exercuit (*cf. l. 5*). CELS. 3, 18 onerare asperioribus -bus. SEN. dial. 3, 16, 1 ad -em errantium sceleratorumque. 4, 9, 1 plus committitur quam quod possit -e sanari. 10, 3, 2 servorum -o. QVINT. inst. 9, 2, 2 interpellantis -o. SVET. Aug. 45 -em in histrionis magistratibus ... ademit. Claud. 38 -em popinarum aedilibus ademit. GAIVS inst. 4, 178 severior autem -o est per contrarium iudicium. PAPIN. dig. 1, 3, 1 delictorum ... -o. VLP. dig. 7, 1, 17, 1 plenissimam ... -em habere. 47, 10, 7, 2 levem -em utique patrono adversus libertum. 47, 11, 9 quae more provinciarum -em solent admittere. 47, 20, 2 stellionatus iudicium famosum quidem non est, sed -em extraordinariam habet. PAVL. dig. 24, 3, 15, 2 morum vero -em non habet *heres mariti*. 48, 8, 7 ad huius legis -em non pertinet. MARCIAN. dig. 48, 16, 1, 12 contra desertorem senatus consulti non intervenit -o. *et saepius.* ARNOB. nat. 6, 22 ut ... cruciabili ... -e punirent. FIRM. math. 1, 6, 4 leges, quibus peccata hominum severa -e plectuntur. AVG. c. Petil. 2, 83, 184 -e damnorum. 2, 84, 186 legum -bus. un. eccl. 20, 53 adv. Don. 4, 6 civ. 14, 19 sicut iram ad exerendam iustam -em sicut libidinem ad propagandae prolis officium. epist. 133, 1 p. 81, 17 hoc magis sufficere volumus, ut viri et nulla corporis parte truncati vel ab inquietudine insana ad sanitatis otium legum -e (cohercitatione *cod. A*) dirigantur. LEO M. epist. 13, 2 p. 665 quorundam inoboedientiam iusta -e corrigere. 117, 5 p. 1039. ACT. Archel. 83, 19 p. 116 uti ne digna -e feriamur. CASSIOD. var. 2, 10, 1 ut -o pravi iustitiam faciat plus amari. GREG. M. moral. 26, 80. MART. BRAC. ira 6 ad -em ... errantium irato castigatore opus non est. *coniungitur cum synonymis*: LIV. 4, 53, 7 *tribuni* pronuntiaverunt ... consuli se damnum aliamque -em adversus intercessionem collegae ... inhibenti auxilio futuros esse. 26, 36, 12 sine edicto, sine -e magistratus. VELL. 2, 121, 1 -e magis quam poena (TAC. ann. 3, 26 vetustissimi mortalium nulla adhuc mala cupidine, sine probro, scelere eoque sine poena aut -bus agebant). SEN. dial. 4, 28, 1 indignamur aliqua admonitione aut -e nos castigatos. LEX Hyg grom. p. 118, 14 (119, 2. 14) in eis agris iuris dictio -oque esto coloniae (PAVL. dig. 1, 21, 5, 1 iurisdictio sine modica -e nulla est). FRONTIN. aq. 129 multae dictio -oque. IVL. dig. 50, 16, 200 ad eas noxas pertinere, quae publicam exercitionem et -em capitalem habent. VLP. dig. 1, 16, 6 pr. gladii potestatem ... vel cuius alterius -is. 11, 7, 8, 2 praetor in eum iudicium dat, si dolo fecerit ..., modica tamen -e. 47, 10, 11, 7 levis enim -o etiam in nuptam vel convici non impudici dictio cur patrono denegetur? PAVL. dig. 23, 4, 5 pr. ne publica -o privata pactione tollatur. 48, 1, 2 non capitalia sunt, ex quibus pecuniaria aut in corpus aliqua -o poena est. *et saepius.* FILASTR. 79, 5 p. 41, 12 quia ergo non causa dei creantis est mala naturaliter, sed hominum voluntatis, quae obnoxia legi dei et iudicio urguetur et -e constringitur, conversionis causa a domino haec inferuntur hominibus cotidie. AMM. 30, 8, 3 nec enim usquam reperitur miti -e contentus sed aliquotiens quaestiones multiplicari iussisse cruentas. AMBR. exc. Sat. 1, 41 p. 1303[B] aut si ipse aliquid disceptandum deferres quam grata contentio tua! quam sine felle ipsa indignatio! quam servulis ipsis -o non amara! AVG. epist. 155 hominem ... vel informatione doctrinae vel disciplinae -e adducat ad colendum deum (conf. 5, 8, 14). conf. 6, 7, 11 monendi cum et aliqua -e revocandi nulla erat copia. LEO M. epist. 6, 1 p. 617 ut .. ea quae depravari aliqua usurpatione perspicimus, adhibitae -is remediis corrigamus. SALV. gub. 1, 57 adhibita est saepissime -o sed emendatio non secuta. epist. 4, 5 cum quantum -o attulerit unius correctioni, tantum correctio reddat mutuae caritati. *latiore sensu i. q. castigatio*: VITA Caes. Arel. 1, 27 p. 467, 7 saepissime ostia post euangelia claudi fecit, donec deo volente gratularentur cohertione et provectu, qui fuerant ante fugitivi.

2 *i. q. actus tenendi vel complectendi*: CHALC. transl. 40 *divino generi stellarum* alterum ... talem *motum dedit* qui semper ultra procedere gestiens eiusdem atque immutabilis naturae -e ... teneretur (ὑπὸ τῆς ταὐτοῦ ... περιφορᾶς κρατουμένῳ). MART. CAP. 6, 643 quoniam continentis terrae limes interfluentis freti -e distinguitur. *speciatim de actione cupiditatium coercendarum* (*cf.* coerceo *p. 1435, 4*): AVG. fid. et op. 10, 15 omnis -o malarum concupiscentiarum. epist. 104, 2 paupertas ... est aliquanta restrictio et -o peccatorum. *metonymice i. q. carcer*: ARNOB. nat.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

6, 17 concludi se patiuntur *dii* et in sedis obscurae -e latitare. 7, 43 ut ab ipso patre terror -is inciperet.

coërcitor, -ōris *m. a* coercere. *is qui coercet*: EVTR. 7, 20 diligens -r disciplinae militaris (MARCELL. chron. II p. 92, 479, 1 disciplinae praeterea militaris ita optimus institutor -rque fuit, ut *eqs.*). AVG. de serm. dom. 1, 21, 29 multi homines eos, a quibus diliguntur, oderunt, sicut luxuriosi filii parentes -es luxuriae suae. *Lambertz.*

coërco, -ere *v.* coerceo *p. 1433, 16.*

coër(c)tio, -ōnis *v.* coercitio *p. 1438, 5.*

coërēs *v.* coheres. **coero,** -āre *v.* curo.

coërrāticus, -ī *m. a* coerrare, *cf.* erraticus. *qui (una cum aliquo) errat*: LVCIF. Athan. 2, 2 p. 149, 13 -i tui Iudaei.

coërro, -āre *a* co- *et* errare. *idem q. errare, circumvagari*: PAVL. dig. 1, 15, 3, 3 praefectum vigilum per totam noctem vigilare debere et -are calceatum cum hamis et dolabris *eqs.*

coërūdītus, -a, -um *a* co- *et* erudire. IREN. 1, 6, 1 spiritale (πνευματικόν) . . . emissum esse, ut hic animali (ψυχικῷ) coniunctum formetur, -um ei in conversatione (συμπαιδευθὲν αὐτῷ).

coëssentiālis, -e *a* co- *et* *essentialis, *cf.* essentia, essentialiter *et cf. gr.* ὁμοούσιος. *i.q. eiusdem condicionis, essentiae*: EXPOS. fid. Migne 13 p. 653^B^ profiteatur ergo sanctam trinitatem -em atque consubstantialem (GENNAD. vir. ill. 86. *cf.* FVLG. RVSP. trin. 3 ergo sunt tria quaedam coaeterna, consubstantialia, -ia). MAR. MERC. Cyr. epist. Nest. 2, 7 *Christus* consubstantivus vel -is id est ὁμοούσιος est patri (PS. AVG. serm. 243, 2 crede . . . filium dei . . . coaeternum et -em. LEO M. epist. 120, 3 coaeternae et -is patri fuisse substantiae. GENNAD. dogm. 5 ὁμοούσιος ergo, id est -is in divinitate patri filius). FLAVIAN. Leo M. epist. 22^b^, 3 carnem domini -em nobis subsistere (*at altera rec.* 22^a^, 3 consubstantialem). CANON. Migne 56, 879^B^ deitatem -em et consubstantialem et coaeternalem et coomnipotentem. ISID. orig. 7, 3, 5 *spiritus sanctus* tamquam sanctitas -is et consubstantialis *patris et filii.* *Mbr.*

×1. coetus, -ūs *m.* [*a* coire, *cf.* coitus. *Th.*]. ISID. orig. 6, 16, 13 -us . . . a coeundo. cetus *legitur nonnumquam in codd.* *dativus* -ū: CATVLL. 64, 385. 66, 37 APVL. met. 6, 23. 11, 17 HIL. in psalm. 136, 11 AMM. 26, 7, 1. -ui: APVL. met. 4, 17. 9, 12 AVG. gen. ad litt. 5, 19 p. 162, 3. GLOSS. σύνοδος. σύνοδος, συναγωγή, συνέλευσις, συνάθροισις. σύνοδος, ἡ πολλῶν ἀνθρώπων συνέλευσις. coitio, συνέλευσις. congregatio vel conventus. conventus vel congregatio vel socius. [*nota*: IV 319, 46 -us congregatio hominum vel bella (*lege* belua) marina (*sc. contam. c.* cetus). *dub.*: V 446, 43 caetus concilio movetur cunventis]. DIFF. ed. Beck p. 47, 43 -us fortuitu congregatur (*opp.* consilium conventus coitus). *cf.* HIER. quaest. hebr. in gen. p. 55, 23 turrim gregis . . . hoc est congregationis et -us. *in lusu verborum*: APVL. flor. 16 p. 64 differri auditorii -um et auditionis coeptum. *legitur inde a* LEGE XII tab. PLAVTO ENNIO (*at* coïtus *postea fictum inde a* LVCR.).

I *proprie: actio coeundi, congrediendi, conventus*:

A *de animantibus*:

1 *sensu strictiore*: **a** *prisce sensu hostili*: PLAVT. Amph. 657 hostes auspicio meo atque ductu primo -u vicimus. SCIP. min. or. frg. Isid. orig. 2, 21, 4 adductum *ad iudicem* primo -u damnavi (RHET. Her. 4, 36, 48). **b** *animo coeuntium inter se amico*: *interdum fere i. q. coniuratio, seditio* (*cf.* LIV. 34, 5, 5 -um et seditionem et interdum secessionem muliebrem appellavit *Cato* quod matronae in publico vos rogassent, ut). *adduntur saepe genetivus subiectivus et attributa ut* femineus, nocturnus, occultus: LEX XII tab. (Decl. in Catil. 65) ne quis in urbe -us nocturnos agitaverit. CIC. carm. frg. 40 nos decebat -us celebrantes domum lugere (VERG. Aen. 1, 735 vos . . . -um [SERV. *ad l.* -um modo convivium], Tyrii, celebrate faventes). leg. agr. 2, 12 ad suos -us occultos noctem adiungere et solitudinem. Catil. 1, 6 nox tenebris obscurare -us (coeptus *codd. nonnulli deteriores*) . . . *non* potest. de orat. 3, 65 -um hominum committere. rep. 1, 41 hi -us . . . hac . . . causa instituti sedem primum certo loco . . . constituerunt. fin. 3, 63 natura sumus apti ad -us (*cf.* SEN. dial. 4, 31, 7 *homines* ad -um geniti sunt). Cato 45 neque . . . conviviorum delectationem voluptatibus corporis magis quam -u amicorum . . . metiebar. ac. 1, 17 in Academia . . . -us . . . habere (LIV. 1, 18, 2 *Pythagoram* in ultima Italiae ora . . . iuvenum . . . -us habuisse. 5, 25, 8 ad . . . rem consultandam. 42, 43, 8 IVST. 20, 4, 14). fin. 2, 109 congregatione aliae *bestiae* -um quodam modo civitatis imitantur. off. 1, 12 ut *homo* hominum -us et celebrationes et esse (LIV. 34, 2, 4) et a se obiri velit. VERG. Aen. 5, 43 socios in -um litore ab omni advocat Aeneas (HOMER. 50. 132. 651). CARM. de bell. Aeg. 65 hos inter -us talisque ad bella paratus utraque (*sc. nox et dies*) sollemnis iterum revocaverat orbes. OV. ars 1, 253 quid tibi femineos -us venatibus aptos enumerem? met. 13, 898 -uque soluto discedunt (SEN. dial. 6, 26, 6 -umque generis humani dissolvet *fatum.* LVCAN. 5, 65 EVSTATH. Bas. hex. 8, 8 p. 955^B^). LIV. 2, 28, 1 plebs . . . -us nocturnos, pars Esquiliis, pars in Aventino facere (2, 32, 1 ne . . . -us occulti . . . fierent. 3, 48, 1. 4, 13, 10. 39, 14, 10 SEN. contr. exc. 3, 8 [*bis*]. VAL. MAX. 9, 1 ext. 2 ASCON. Corn. p. 75 Cl. APVL. flor. 14 p. 47 VLP. dig. 47, 10, 7, 5. 48, 4, 1, 1 PAVL. dig. 48, 7, 4 pr. SVLP. VICT. rhet. 50. *cf.* LEX Vrson. [Corp. II 5439] 106, 32 ne quem in ea col(onia) -um conventum coniu(rationem...)). LIV. 4, 25, 9 -us indicere in domos tribunorum plebis. 6, 20, 4 -us multitudinis seditiosasque voces et largitionem . . . ab accusatoribus obiecta . . . reo. 39, 14, 4 ne quid eae coniurationes -usque nocturni fraudis . . . aut periculi importarent. 39, 15, 12. MANIL. 2, 840 ultimus *cardo* . . . pertinet ad -us hominum. VITR. 2, 8, 12 *homines* ad -us convenientes (HOMER. 636 QVINT. inst. 2, 9, 2). SEN. contr. exc. 3, 8 quid -u opus est? VAL. MAX. 9, 1, 3 ad quem cultum tenderet insoliti -us pertinax studium *mulierum.* STAT. Ach. 1, 451 -us ibi (*Aulide*) armorum Troiae fatalis. TAC. Agr. 27 *quominus Britanni* -bus ac sacrificiis conspirationem civitatum sancirent. Germ. 24 genus spectaculorum *apud Germanos* unum atque in omni -u idem. hist. 1, 30 feminarum -us volvit *Otho* animo. 4, 36 *milites* effusi in . . . nocturnos -us. ann. 3, 40 *Galli* per . . . -us seditiosa disserebant. 4, 27 *Curtisius* -bus clandestinis . . . ad libertatem vocabat agrestia . . . servitia. 4, 41 assiduos in domum -us arcendo. 14, 20 *ne* -u promisco, quod perditissimus quisque per diem concupiverit, per tenebras audeat. TRAIAN. Plin. epist. 10, 93 *Amiseni erano* non ad . . . illicitos -us . . . utuntur. SVET. Iul. 16 *senatus* ob . . . -um multitudinis festinato coactus. 41 ne qui novi -us recensionis causa moveri . . . possent. APVL. met. 1, 10 -us illius auctorem . . . cum tota domo . . . in aliam civitatem . . . mulier transtulit. 4, 1 cum asino vel equo meo compascuus -us. flor. 16 p. 64 imber repentino coortus . . . differri auditorii -um . . . coegit. VLP. dig. 47, 11, 2 sub praetextu religionis . . . -us illicitos nec a veteranis temptari oportet (AVELL. p. 55, 4). MARCIAN. dig. 48, 6, 5 pr. qui -u concursu turba seditione fecerit (PAVL. sent. 5, 26, 3). CHALC. comm. 255 quae (*vox*) . . . intelligentiori animae *Socratis* . . . -um . . . solitae divinitatis revelaret. VVLG. lev. 23, 36 *dies octavus* est . . . -us atque collectae. COD. Theod. 16, 5, 15 (*a. 388*) -us agere secretos. AVG. civ. 15, 8 p. 72 *hominum* -bus condi possent . . . plurimae civitates. MACR. sat. 1, 1, 5 quos -us coegit. 1, 5, 13 ne quid ad perfectionem -us desideretur. 2, 10, 15 *ut homines* asperitatem . . . vagae feritatis exuti conciliabula et -us natura instituente patiantur. MVTIAN. Chrysost. hom. 19, 1 -us caritatis facit augmentum.

2 *sensu latiore et metonymice fere i. q. turba, multitudo vel quaevis vel in aliquem locum collecta*: GLOSS. IV 219, 46 collectio multitudinis. ISID. diff. 1, 125 multitudo. *cf.* SEN. contr. exc. 3, 8 non quotiens convenerunt in aliquem locum plures -us et concursus est, sed quotiens convocati, quotiens parati quasi ad ducem suum concurrerunt. *ibid.* -us multitudinis magnae nomen est coeuntis ex consensu quodam. VLP. dig. 47, 8, 4, 3 turbam multitudinis hominum esse turbationem et -um. *speciatim collegium, universitas, ut senatus, ecclesia* (*cf.* RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 84^C^ ecclesiam . . . -um omnium adverte sanctorum. SALON. in eccles. p. 993^C^ qui -um id est ecclesiam, congregat). *adduntur saepe genetivus subiectivus vel adiectiva quae gentem, personam, qualitatem, tempora sim. significant, ut* Iliacus Latinus Tyrius; femineus virilis virgineus; minax impius maestus, laetus (-ans) tristis; nocturnus antelucanus *sim.*

exempla secundum iuncturas disposita: **a** *pro subiecto*: ENN. scaen. 126 ignotus iuvenum -us alterna vice inibat. CATVLL. 46, 9 o dulces comitum valete -us. CORN. SEV. carm. frg. 13, 8 quid *Ciceroni* . . . -us . . . profuerant? LIV. 7, 25, 7 civili . . . standum exercitu esse, quando socialis -us desereret. 21, 31, 6 Braneus . . . minore ab fratre et -u iuniorum . . . pellebatur. SEN. Herc. O. 1017 minax unde iste -us? Tro. 1160 uterque flevit -us. Herc. f. 962 ultro vocat omnis deorum -us. dial. 5, 8, 2 impudicorum -us fortem quoque . . . virum emollit. 6, 25, 1 excepit illum (*mortuum*) -us sacer. PLIN. nat. 7, 6 *mores* totidem paene quot sunt -us hominum. STAT. Theb. 7, 91 finierat pugnas honor . . . necdum aberant -us. 10, 50 supplex in margine templi -us . . . Iunonis opera. *exposcit.* 11, 70 -u Capaneus laudatur ab omni Ditis. 11, 328 famulumque expalluit omnis -us. 12, 645 -usque silentis Averni *hac* stare. silv. 5, 1, 158 nil famuli -us . . . *auxiliati* malis. TAC. ann. 2, 40 clandestini -us celebrabant *Agrippam.* 5, 7 multo . . . adhuc -u et cunctis intrepidum vultum eius spectantibus. TERT. resurr. 22 p. 56 omni adhuc popularium -u reclamante 'christianos ad leonem'. AVIEN. orb. terr. 752 chorus ingens feminei -us pulchri colit orgia Bacchi. 1006 virgineusque chorus late strepit exilit omnis -us. AMM. 30, 4, 9 in his *oratoribus* primus est -us eorum, qui. VVLG. exod. 12, 47 omnis -us filiorum Israel faciet illud. II par. 5, 6 Salomon et universus -us Israel . . . immolabant arietes et boves. Is. 1, 13 iniqui sunt -us vestri. Ier. 9, 2 omnes adulteri sunt -us praevaricatorum. 30, 20. 31, 8 Ezech. 31, 6. 38, 15 Dan. 13, 60. HIER. epist. 1, 10, 1 -u in circulum coeunte. PAVL. NOL. carm. 26, 96 illic, pubis apostolicae concors ubi -us agebat. AMM. 15, 2, 8 nefando assentatorum -u . . . urgente (17, 13, 21). VVLG. deut. 31, 30 audiente universo -u Israel. AVG. civ. 19, 23 quemadmodum iustus unus, ita -us . . . iustorum vivat. MACR. somn. 1, 1, 4 *sine iustitia* non solum res publica sed nec exiguus hominum -us . . . constabit. COD. Theod. 3, 17, 3. 13, 5, 32 (*a. 409*) cum nauarchorum -us circiter provincias orientis inopia navium titubaret. MART. CAP. 1, 40 -u deorum attestante. SIDON. epist. 8, 6, 5 acclamatum est ab omni Galliae -u. EVSTATH. Bas. hex. 7, 6 p. 944^C^ quamquam sit cupidus audiendi -us astantium. ARATOR act. 1, 565 venerabilis orbi -us *apostolorum* ait.

b *pro obiecto* (-um inire, irrumpere *v. sub d*): CIC. Catil. 1, 9 -u vestro dimisso. de orat. 1, 30 dicendo tenere hominum -us (*cf.* LVCAN. 5, 15 maestum tenuere silentia -um). rep. 1, 39 populus . . . non

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

est omnis hominum -us quoquo modo congregatus, sed -us multitudinis iuris consensu et utilitatis communione sociatus (1, 41. 6, 13). CATVLL. 64, 407 nec talis dignantur *dei* visere -us. CIRIS 49 ut . . . Scylla novos avium sublimis in aere (HIL. in psalm. 143, 10 aerios) -us viderit (RVFIN. hist. mon. 10 p. 429A). HOR. carm. 3, 2, 23 -usque vulgares . . . spernit *Virtus*. OV. met. 3, 403 luserat *Narcissus* . . . -us . . . virilis. fast. 2, 173 virgineos . . . -us desere. 6, 687 ut . . . tibicina -um augeat *tibicinum* (COD. Theod. 12, 1, 180). LIV. 1, 48, 5 nec reverita -um *Tullia*. 2, 28, 4 discutere (39, 16, 10 ASCON. Mil. p. 45 Cl.). 9, 6, 9 fugere . . . -us hominum (OCTAVIA 919 PLIN. nat. 6, 54 SOL. 50, 3 PAVL. NOL. carm. 6, 225). GERM. 125 tantum cum trepidum vulgus -usque notavit *Virgo* increpat. SEN. Phaedr. 482 urbem frequenta, civium -um cole (STAT. Theb. 12, 76 superum convexa licet -usque perenni . . . virtute colas). Ag. 597 pax alta nullos civium -us timet. 954 quo more -us publicos virgo petis (SIDON. epist. 1, 2, 4). ASCON. Mil. p. 45 Cl. perruperatque -um Domitius. LVCAN. 6, 513 -us audire (STAT. Ach. 1, 208) silentum (OV. met. 15, 66). PLIN. nat. 5, 52 *Nilus* hominum -us veluti circumspicit. SIL. 6, 576 non egressa domum vitato Marcia -u (TAC. ann. 4, 42. 57 AVSON. 319, 31 AMM. 23, 6, 68). 11, 303 Tyrio . . . in gaudia -u converso. 12, 492 ferro frangere -um obstantum. STAT. Theb. 3, 571 -us procerum perferre (IVV. 6, 399 -us . . . ferre virorum). 4, 305 hos belli -us . . . milite . . . nullo iuvere Mycenae. 5, 652 *mater* femineos -us . . . ducens. 12, 466 -umque gementem *matrum Phoronearum* conciliat *Iuno* populis. silv. 1, 5, 5 alios poscunt mea carmina -us. 3, 1, 86 -usque (*sic* ς, coitus *codd.*) ministrum stipantur *huc*. Ach. 1, 518 *Calchas* superum magnos deprendit in aethere -us. 1, 554 laxantur -us resolutaque . . . agmina discedunt. TAC. ann. 1, 16 Percennius . . . miscere -us histrionali studio doctus. 14, 56 *Seneca* prohibet -us salutantium. 16, 4 *Nero* -um illum manu veneratus. 16, 34 illustrium virorum feminarumque -us frequentes egerat *Thrasea* (PAVL. NOL. carm. 27, 546 epist. 44, 6). S. C. de sumpt. lud. glad. (Corp. II 6278) 31 trifariam -us gladiator(um) divisus. APVL. met. 4, 21 *turbare*. VLP. dig. 49, 7, 1, 4 participare. TERT. spect. 27 odisse . . . -us ethnicorum. SOL. 15, 13 proximorum corrogatis -bus. PANEG. 11, 3 si etiamnunc hominum -us . . . Constantius frequentaret (COD. Theod. 6, 8, 1). AVIEN. Arat. 338 *Virgo* linquebat -us hominum. AVSON. 399, 19 populi -us . . . fastidientes (PS. RVFIN. in Am. 5, 21—24. *cf.* PAVL. MED. bened. 2, 8 *abominari*). 418, 71 -us hominum . . . perlustrare. AMM. 15, 7, 7 -us in unum quaesitus, synodus, ut appellant. SCHOL. Cic. Bob. p. 122, 3 Hild. ne -us epulantium unius veste lugubri contaminaretur. VVLG. lev. 8, 3 congregabis omnem -um ad ostium (III reg. 12, 20 SALON. in eccles. p. 993. 994. *cf.* VVLG. I Esdr. 10, 1 collectus est . . . -us grandis nimis virorum *eqs.*). Ioel 1, 14 vocate -um (2, 15. MART. CAP. 1, 33 par est deorum convoces -um potens. AVELL. p. 28, 26). RVFIN. Orig. in num. praef. *Piniani* religiosum -um pro amore pudicitiae profugum comitamur. PS. RVFIN. in Am. 5, 21—24 tumultus *Iudaeorum* magis . . . sentire quam -us. CLAVD. 1, 248 niveos . . . pandite -us, Naides. 22, 299 pellendi . . . nulla dedecoris sanctum violant oracula -um. 25, 3 optatos renovant eadem mihi culmina (*Heliconis?*) -us. 28, 599 *Victoria* patricii . . . fovet sacraria -us. PAVL. NOL. epist. 32, 15 per triplices aditus *basilicae* laxos infundite -us. 32, 17 simul una pium complectitur arcula -um. carm. 19, 520 iam solvente pios antistite -us. (23, 114 epist. 17, 2). 20, 193 attonitis illum . . . turba . . . audit . . . -bus. MART. CAP. 1, 90 subsellia flammabunda -um suscepere sidereum (*sc. deorum*). 7, 802 ne superum nostri capiant fastidia -us. MARCELL. chron. II p. 98, 17 *Flavianus et Iohannes* hunc -um sacrilegum (*i. synodum*) refellerant.

c *dativus*: CATVLL. 64, 385 sese mortali ostendere -u. 66, 37 *coma* caelesti reddita -u. STAT. Theb. 8, 11 *Amphiaraum* -bus assumptum functis. TAC. ann. 1, 42 quod nomen huic -ui dabo? APVL. met. 4, 17 fatigatam -ui . . . committere ferarum. 6, 23 si qui -u caelestium defuisset. 9, 12 risum toto -ui *commovere*. 11, 17 assistens -u pastophorum. SOCR. 11 p. 145 *Minerva* mediis -bus Graium . . . intervenit. TERT. adv. Marc. 4, 39 p. 553 lapidationem . . . popularibus -bus . . . familiarem. HIL. in psalm. 136, 11 angelorum . . . -u admiscebitur (CARM. epigr. 767, 6). COD. Theod. 8, 4, 11 (*a. 365/70*) non invitos curialibus -bus ascribendos. AMM. 15, 3, 5 -busque se crebris inserens. 15, 4, 21 municipalium ordinum -bus . . . adnecti (26, 7, 1 -u militarium nexi). HEGES. 4, 9, 3 *porta* vicina erat Idumaeorum -bus. AVG. civ. 7, 30 p. 313 *deus* hominum -bus . . . munus . . . ignis indulsit. gen. ad litt. 5, 19 p. 162, 3 -ui *angelorum* coniungi (ENNOD. opusc. 3 p. 335, 18 INSCR. christ. Rossi II p. 170, 26, 25). MACR. sat. 7, 1, 14 gratiam . . . -bus aptam. MART. CAP. 2, 114 deorum sociari -bus (PS. BOETH. fid. cath. 72 CARM. epigr. 724, 7). NOVELL. Theod. 15, 1 pr. (*a. 439*) splendidissimo -ui vestro p. c. placere confidimus. CASSIOD. in psalm. 118, 122 sanctorum . . . -bus aggregatus (148, 10).

d in (ad) -um, *accusativus post verba motionis*: CIC. Verr. 6, 186 di, qui vehiculis tensarum sollemnes -us ludorum initis (har. resp. 62 ut deus aliqui . . . -us hominum adeat. OV. met. 11, 766. VAL. FL. 3, 143 accedere. HIL. in Matth. 22, 7 *ingredi*. MACR. sat. 1, 7, 4 APRING. in apoc. 21, 27). CIC. Sest. 116 in -um mulierum pro psaltria adducitur (fin. 2, 12). rep. 6, 16 via . . . in . . . -um eorum, qui. Cato 84 in . . . divinum animorum concilium -umque *proficisci* (PS. RVFIN. in Am. praef.). LIV. 8, 27, 6 cum *iuvenes* corpora nuda intulissent in civium -um. 9, 10, 8 in -um Samnitium ventum est (VVLG. num. 13, 27 MART. CAP. 4, 327). PHAEDR. 3 praef. 23 in -um recipior (SIL. 11, 159 GREG. M. epist. 11, 52 p. 327, 9). SEN. epist. 74, 7 in hunc mortalium -um *fortunam* honores, divitias, gratiam excutere. PLIN. nat. 8, 185 cum se *Apis* proripuit in -us. SIL. 2, 559 *Eumenis* in medios irrumpit . . . -us (STAT. Theb. 3, 634 superumque irrumpere -us). STAT. Theb. 8, 240 ad -us . . . Oedipoden exisse. PS. APVL. Ascl. 9 in hominum -um Musarum chorus . . . demissus. LACT. Phoen. 155 contrahit in -um sese genus omne volantum. HIL. in Matth. 22, 7 susceptus usque in -um regni caelorum. AVSON. 325, 55 parantem suffugia *Amorem* in -um mediae traxere catervae. MAXIMIN. c. Ambr. 31 *chorus sacerdotalis* ad hunc -um me sanctissimum misit. VVLG. exod. 12, 3 loquimini ad universum -um filiorum Israel (16, 10 lev. 19, 2 I par. 13, 2 Ier. 26, 17). Esth. 10, 13 in unum -um populi congregati. MART. CAP. 5, 565 ut ad terminatarum -um nubentisque transiret obsequium. COD. Iust. 1, 14, 3 (*a. 426*) missa ad venerabilem -um oratione. CASSIOD. var. 6, 2, 1 ad -um vestrum (*i. senatum*) . . . migravit.

e in -u, per (inter) -um *vel abl. loci*: CIC. de orat. 2, 233 ne qua forte dicendi pars . . . in hoc tali -u . . . praeterita esse videatur. Sest. 143 in deorum immortalium -u . . . *reponere*. phil. frg. IX 11 *Tulliam* in eorum (*deorum*) -u locatam. Pis. 68 in hominum eruditissimorum . . . -u loquor (SIL. 16, 287 medio in -u sic . . . *Scipio* profatur. PS. QVINT. decl. 11, 6 PLIN. epist. 2, 11, 11 VLP. dig. 47, 10, 15, 12). Mil. 98 omni in hominum -u gratiis agendis . . . celebramur. Phil. 2, 63 in -u . . . populi Romani negotium publicum gerens magister equitum. fin. 2, 77 quae *opiniones* in omni -u concilioque profitendae sint. OV. Pont. 3, 2, 41 -u cum staret in illo *senex*. MANIL. 1, 801 cernit *Augustus* et in -u divum magnumque Quirinum. VITR. 2, 1, 2 coeperunt in . . . -u *hominum* alii de fronde facere tecta. SEN. epist. 114, 6 *Maecenas* in omni -u sic apparuerit, ut pallio velaretur caput. LVCAN. 8, 261 in procerum -u . . . ora resolvit . . . Magnus. 9, 225 respicit omnis in -u motuque viros *Cato*. SIL. 2, 588 *serpens* inter trepidos -us . . . volvitur. 2, 632 medios inter -us . . . Tymbrene, furis. 5, 130 medio -u . . . aptabat *Flaminius* . . . arma. 6, 367 per medios -us trahit . . . Fortuna ducem. STAT. Theb. 3, 20 qui non orantem in mediis legatum -bus ense perculerit. 9, 821 *Latoniam* mediam se ferre virorum -bus. 10, 279 -bus . . . mediis . . . iacentes . . . obruerat. silv. 1, 2, 13 -uque Latino *Venus* dissimulata deam crinem vultusque genasque temperat. 1, 4, 115 quis mihi tot -us inter populique patrumque sit curae votique locus? QVINT. inst. 2, 15, 18 Gorgias . . . suadendi se artificem in iudiciis et aliis -bus esse ait. PS. FRONTIN. strat. 4, 7, 39 in eo ipso in quo talia agitabantur -u pronuntiavit. TAC. ann. 3, 37 *Druso* inter -us . . . hominum obversante. 11, 22 Nonius . . . reperitur in -u salutantum principem. 11, 36 in illo foedissimo -u muliebria passus. PLIN. paneg. 49 num . . . serias tantum partes dierum in oculis nostris -uque consumis? SVET. Aug. 85 nonnulla in -u familiarium velut in auditorio recitavit (FRONTO p. 21, 9 N.). Tit. 7 spectare *quosdam* . . . in publico -u. Cal. 32 *ut servus* praecedente titulo, qui causam poenae indicaret, per -us epulantium circumduceretur. FRONTO p. 74, 9 N. cum tristior quam par erat in -u hominum progrederere. APVL. met. 4, 28 in mediis conversari populi -bus. 6, 31 utpote in -u turbulento variae fuere sententiae. flor. 9 p. 28 siquis . . . in hoc pulcherrimo -u . . . malignus sedet. p. 34 magno in -u *praedicare*. apol. 52 in . . . splendidissimo -u detestari. 86 epistulas . . . scriptas in isto -u legis. PS. QVINT. decl. 18, 3 -u . . . conspicuus *filius*. TERT. adv. Marc. 4, 10 p. 444 SOL. 15, 8 AVIEN. Arat. 296 AVSON. 419, 2 VVLG. gen. 49, 6 II par. 20, 5 prov. 21, 16 Mich. 2, 5. CLAVD. 16, 20 hoc video -u, quidquid ubique micat. PAVL. NOL. carm. 18, 437 *boves* ducuntur . . . per medios -us. epist. 13, 6 AVG. civ. 19, 21 p. 391 gen. ad litt. 11, 14 p. 346 SVLP. SEV. dial. 1, 24, 3 PAVL. MED. adv. Cael. 3 MACR. sat. 1, 4, 4 COD. Theod. 2, 17, 1, 1. 6, 6, 1. CARM. epigr. 756, 8 virginio in -u nunc laetior asto.

f ab -u, ex, de -u, *abl. separationis*: CIC. ac. 2, 6 operam nostram numquam a populari -u removimus (SIL. 8, 207. *cf.* ENNOD. epist. 9, 10 p. 235, 9 te hominum -bus submovisti). off. 3, 2 *Africanus* e -u hominum . . . tamquam in portum se in solitudinem recipiebat. OV. met. 2, 465 deque suo iussit secedere -u *Diana Callistonem*. LIV. 2, 37, 9 ut consceleratos contaminatosque . . . -u quodam modo hominum deorumque abactos esse (2, 38, 4. 3, 38, 11 TAC. ann. 14, 17 SVET. Aug. 64). 7, 5, 9 *qui* procul -u hominum iuventam egisset. 27, 34, 4 ut . . . omni -u caruerit hominum *Livius*. SEN. Med. 265 proculque vestro . . . a -u stetit *Iason*. dial. 3, 15, 1 tollantur e -u mortalium facturi peiora. 7, 1, 4 sanabimur, separemur modo a -u. epist. 94, 69 magna pars sanitatis est hortatores insaniae reliquisse et ex isto -u (*sic* ς, coitu *B A*) invicem noxio procul abisse. COLVM. 1 praef. 4 animi sibi . . . formatorem praeceptoremque virtutis e -u sapientum arcessat. 9, 5, 1 sedes apium collocanda est . . . procul a . . . -u hominum ac pecudum. VAL. FL. 3, 629 *Herculem* tanto afore -u. STAT. Theb. 11, 107 -u *Oedipus* fertur . . . solus ab omni flere sibi. 11, 229 obstantum mediis e -bus exit *taurus*. 11, 729 -bus abducam. Ach. 1, 805 -uque novissimus exit *Achilles*. GELL. 15, 20, 6 *Euripides* abhorruit a mulierum -u. APVL. met. 7, 23 quidam . . . de -u . . . rusti-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

corum (HIER. hom. Orig. in Ezech. 8 p. 956 AMM. 28,1,48 SALV. gub. 4,27). ARNOB. nat. 1,20 *nos* ab omni . . . -u exterminare mortali. LACT. inst. 4,23,2 se . . . a numero -uque hominum segregare (HEGES. 2,16,2 PAVL. NOL. carm. 7,2 COD. Theod. 2,10,4. 16,5,3 COD. Iust. 12,1,2). epit. 28 (33),3 deque -u hominum propellendus *Aristippus.* AVSON. Mos. 181 horas secretas hominum -u. VVLG. exod. 12,19 peribit anima eius de -u Israel. I Esdr. 10,8 abicietur de -u transmigrationis. RVFIN. hist. 4,11,1 *Cerdo* a -u fraternitatis arcetur. CLAVD. 1,199 tantum *Proba* -bus extat femineis, quantum supereminet ille maritos. PAVL. NOL. carm. 20,402 *vitulam* e congrege -u sustulerant domini. 20,414 *vitula* prosilit a -u retinentum. SVLP. SEV. dial. 1,17,7 ab humanis -bus *revocare.* MACR. sat. 7,1,5 ab huiusmodi -bus relegatus. EPIST. pontif. 339 Migne 20 p. 670A (Zosim.) nonnullos ex monachorum populari -u . . . ad sacerdotium festinare. INSCR. christ. Rossi II p. 169,25,1 non sim . . . sanctorum -bus exul.

g *abl. instrumenti*: CATVLL. 64,33 oppletur laetanti regia -u (VERG. Aen. 5,107 laeto *finitimi* complebant litora -u. STAT. Theb. 2,214 CLAVD. 3,39). LIV. 27,35,3 quod *Olympiae ludicrum* maximo -u Graeciae celebraretur (35,38,3. SEN. epist. 67,11 *quaedam vota* non gratulantium -u, sed adorantium venerantiumque celebrantur. MELA 2,17 *montes* -u Maenadum . . . celebratos. AVSON. 391,7 PAVL. NOL. carm. 14,44 AVG. serm. ed. Mai 99,1). SEN. Oed. 688 domusque civium -u viget. dial. 10,6,1 Livius Drusus . . . stipatus ingenti totius Italiae -u (SIL. 11,500 PAVL. NOL. epist. 13,13). PLIN. nat. 8,188 remedium est congregare eas (*oves*), ut -u iuventur. VAL. FL. 1,121 fervere cuncta virum -u. SIL. 16,303 -uque sonabat innumero campus. STAT. Theb. 6,138 *Hypsipyle* Argolidum -u circumdata matrum (*cf.* 9,351 genetrix -u . . . cincta sororum). 10,589 Tiresian alii . . . supplice -u orant. 11,457 terris -uque offensa deorum . . . Pietas. 12,496 semper locus *Clementiae* horret egenis -bus. Ach. 1,699 ne subito terrerent moenia -u *socii Vlixis.* TAC. hist. 2,50 *avem* -u hominum aut . . . alitum territam pulsamve (4,45). ann. 11,23 nisi -u alienigenarum velut captivitas *curiae* inferatur. 13,18 ne -u salutantium frequentaretur *Nero.* HIL. in Matth. 18,7 domini adventu tamquam -u ecclesiae inspectantis admonitus est *Israel.* 22,7 hunc . . . indignum -u nuptiali deus . . . invenit (PAVL. MED. vita Ambr. 24). PS. SOL. Pont. 22 qui resono colitis cava Tempea -u. AMM. 14,10,10 circumdatus *imperator* potestatum -u celsarum. HIER. epist. 2,1 desolata ab accolis loca . . . sanctorum -bus obsideri. CLAVD. 28,6 species *hominum* . . . dissona -u. PAVL. NOL. carm. 17,278 domus . . . sancto . . . fratrum numerosa -u. 20,114 homines . . . dispositi trino per longa sedilia -u. 26,385 crebris -bus . . . sanos gratantia reddere vota. 27,380 moenia *sepulcri* vinci -bus. COD. Theod. 6,9,2 (*a. 380*) qui exquaesturae . . . honore viguerunt, eo observentur c⟨ul⟩tu omni -u omnique conventu. ALC. AVIT. carm. 3,342 celsas praeclaris -bus urbes. ENNOD. opusc. 3 p. 360,2 urbem familiarum -bus scatentem. INSCR. christ. Rossi II p. 150,21a plebs magno circumflua -u. *nota:* VERG. Aen. 1,398 *cycni* -u cinxere polum (GLOSS. V 180,20 circulo, non conventu dicit Donatus). *liberius positus abl.*: CVLEX 117 Satyri Dryadesque choros egere puellae Naiadum -u. LVCAN. 3,80 *Caesarem* non . . . laetis vadentem -bus urbes, sed tacitae videre metu. VAL. FL. 5,312 defixa solo -uque intenta silenti . . . ora virum. SIL. 11,67 *Virrius* -u patrum ingentique senatu impia . . . profudit consulta. STAT. Theb. 2,81 qualia per Rhodopen rabido convivia -u Bistones . . . ponunt. 4,202 dubium -u solante timorem fallere. 4,481 tu separe -u Elysios, Persei, pios . . . agas. PLIN. epist. 7,6,9 defenderam reos ingenti . . . -u. IVVENC. 1,293 legumque obscura senili tractantem *Iesum* -u. AMM. 18,5,4 auctore et incitatore -u spadonum. PAVL. NOL. carm. 26,43 salutifero laetis epulatus *Moyses* in agno -bus.

h *variae praepositiones*: CIC. off. 2,15 urbes . . . sine hominum -u non potuissent nec aedificari nec frequentari. PS. QVINT. decl. 9,14 fides antiquissima et cum deorum -u permixtis inaudita temporibus (VVLG. Ezech. 26,7 adducam ad Tyrum Nabuchodonosor cum . . . -u. ENNOD. opusc. 11 p. 306,15 quare . . . cum populorum -bus examen intraverit *Symmachus*). TERT. nat. 1,10 cum *Gabinius consul* vix hostias probaret prae popularium -u. VVLG. lev. 10,6 super omnem -um oriatur indignatio. 16,17 ut roget . . . pro universo -u Israel. I par. 28,8 coram universo -u Israel. AVELL. p. 51,10 pari . . . arbitrio in factiosorum impios -us. APRING. in apoc. 22,15 qui sunt extra sanctorum -um. MVTIAN. Chrysost. hom. 19,1 *scire* ex -u et congregatione.

i *genetivus*: CIC. rep. 3,43 *cum nec esset* consensus ac societas -us, quod est populus. IVV. 7,239 ut sit *grammaticus* . . . pater ipsius -us. TAC. ann. 1,76 taedio -us *spectaculo abstinere.* APVL. met. 3,2 propter -us multitudinem . . . iudicium theatro redderetur. HIL. trin. 2,27 tanti operis praeconia divini -us gaudia eloquuntur. AMM. 14,6,7 laeditur . . . -uum magnificus splendor levitate paucorum. VVLG. II par. 30,2 inito . . . consilio regis et . . . universi -us Ierusalem. Am. 5,21 non capiam odorem -uum vestrorum.

B *de rebus*: **1** *corporeis, i. q. coitio, congressus, turba* (*cf.* CHALC. comm. 87 *-us stellarum* alio nomine concursus solemus vocare): LVCR. 1,666 alia . . . ratione potesse ignis in -u stingui mutareque corpus. 1,775 suam quicque in -u variantis acervi naturam ostendet. 1,1017 dispulsa suo de -u materiai copia. 1,1026 *primordia* omne genus motus et -us experiundo tandem deveniunt in tales disposituras (5,428). 1,1048 ut possint *primordia* -u libera ferri. 2,919 *primordia* -u concilioque nil facient praeter vulgum turbamque animantum. 2,1003 *mors* -um dissupat *materiae corporibus.* 4,948 inter . . . saepit -us *sensus* natura viasque. VITR. 2,1,9 nulla materiarum genera neque corpora neque res sine principiorum -u nasci . . . possunt. SEN. dial. 1,1,2 nec hunc siderum -um discursumque fortuiti impetus esse. benef. 4,23,3 aspice ista tanto superne -u labentia. nat. 6,16,2. 7,1,2. CVRT. 9,4,9 amnium -us maritimis similes fluctus movet. SIL. 8,428 non aequore verso tam creber fractis albescit fluctus in undis nec -u leviore. GELL. 14,1 tit. TERT. adv. Marc. 2,12 p. 351 separatio pronuntiata est . . . inter maris -um et aridae molem. SOL. 27,38 vallibus pressa *in deserto* -u pulveris aggerantur. CHALC. transl. p. 51 species . . . semper separatas a -u corporearum specierum (comm. 272. 329. 336). comm. 87. *ibid.* ne omni quidem -u hoc est omni nova luna solis obscuratio intervenit. 88 si -us solis et lunae fiet directus. *ibid.* si . . . non ad perpendiculum -us *solis et lunae* . . . factus erit. 124 stellarum errantium opera . . . videntur . . . in -bus. *ibid. stellarum* -us. 236 -u innumerabilium minutorum congesto inani. 257 duum luminum -um . . . in speculo corporari. 279. AVSON. 417,90 trino me flumina -u secernunt turbis popularibus. MART. CAP. 1,22 virgo conscia Parnaso, cui fulgent sidera -u. 2,118 sidereos -us . . . vide. 2,193 aetherios . . . conscendere -us. *nota de corpore hominis*: ITIN. Alex. 6 miris nervorum -bus intendebatur *Alexander.*

2 *translate de rebus incorporeis*: PS. CIC. in Sall. 6,18 tanquam in unam voraginem -us omnium vitiorum excesserat. SEN. dial. 2,15,3 quaere et aspera et quaecumque toleratu gravia sunt audituque et visu refugienda: non obruetur eorum -u *sapiens.* CARM. Gell. 19,11,4 *et* Macr. sat. 2,2,17 si morae quid plusculae fuisset in -u osculi. TERT. adv. Val. 13 p. 192 haec intra -um Pleromatis decucurisse dicuntur, prima tragoediae scaena *eqs.* PANEG. 10,1 in -u gaudiorum exultantium et laetitiae gestientis. FIRM. err. 18,1 habent . . . propria signa propria responsa, quae illis in istorum sacrilegiorum -bus diaboli tradidit disciplina. CHALC. transl. p. 48 mundi sensilis ex necessitatis intellegentiaeque -u constitit generatio. comm. 298 dei silvaeque . . . providentiae fortunaeque -u . . . molem esse constructam. AMM. 29,2,21 -us furiarum horrificus . . . ab eadem urbe digressus. CARM. de aegr. Perd. 150 dira procella mente latens caecos urgebat pectore -us *furorum.* SEDVL. op. pasch. 2,17 p. 228 nonnullos ad lenocinium adulterini commercii -us (*vix recte trad.*, census *Hartel*) foedae redemptionis impellit.

II *inusitate i. q. actio venere, amore coeundi, coitus* (*cf.* GLOSS. II 447,18 συνουσία κοίτης: concubitus, -us [coitus *Goetz*]): SIL 1,638 quem . . . -us genuere ferarum, vidimus Hannibalem. STAT. Theb. 4,214 quam dispare -u Cyllarus ignaro generarat Castore prolem (SCHOL. *ad l.* a coeundo dixit in venerem). ARNOB. nat. 4,22 -us gravitati attribuisse Saturniae. 5,43 in Iovis et Cereris -u irrigatio sit significata telluris. AVSON. 71,1 praeter legitima genialia foedera -us repperit obscaenas veneres vitiosa libido. 108,5 verbaque lascivos meretricum imitantia -us. 108,14 ubi cassa libido *desectorum virorum* femineos -us et non sua bella lacessit. 157,11 tragicos patimur per somnia -us. 467,3 in -um deinde conveniunt *Vlixes et Penelope* totamque noctem mutuo sermone consumunt. AMBR. Cain et Ab. 1,10,46 neque enim hi nos corporei -us atque conceptus partusque sanctificant.

syn. et iuxta posita: *ad I A 1*: celebratio (CIC. off. 1,12), coniuratio (LEX Vrson. [Corp. II 5439] 106,32 LIV. 2,32,1), concilium (LIV. 2,38,4. 34,2,4. 42,43,8), congressus (LIV. 3,38,11), consultatio secreta (LIV. 34,2,4), ad bella paratus (CARM. de bell. Aeg. 65), concursus (SEN. contr. exc. 3,8 PAVL. dig. 48,7,4 pr. SVLP. VICT. rhet. 50), convivium (VAL. MAX. 9,1 ext. 2 *cf.* SERV. Aen. 1,735), conventus (LEX Vrson. [Corp. II 5439] 106,32 VLP. dig. 48,4,1,1), societas (SEN. dial. 6,26,6), epulae (TAC. hist. 4,36), conciliabulum (TAC. ann. 3,40 MACR. somn. 2,10,15). *ad I A 2*: numerus (CIC. Sest. 143 LACT. inst. 4,33,2), contio senatus (CIC. de orat. 3,65), concilium (CIC. rep. 6,13 Cato 84 fin. 2,77. 3,63), civitas (CIC. fin. 3,63), frequentia (CIC. off. 3,2 PS. QVINT. decl. 18,3), colloquium (LIV. 9,6,9), coniuratio (LIV. 39,14,4), favor (CORN. SEV. carm. 13,8), vulgus (GERM. 125), tumultus (COLVM. 9,5,1 PS. RVFIN. in Am. 5,21,24), turbatio (VLP. dig. 47,8,4,3), conventus (TERT. spect. 27 COD. Theod. 6,9,2), epulae (AMM. 15,3,5), synodus (AMM. 15,7,7), populus (VVLG. Ezech. 26,7 AVG. civ. 19,23 p. 399), turba (PAVL. NOL. carm. 6,225), congregatio (MVTIAN. Chrysost. hom. 19,1). *ad I B 1*: motus (LVCR. 1,1026. 5,428 GELL. 14,1 tit.), concilium (LVCR. 2,919), concursus (CHALC. comm. 87), congregatio (CHALC. comm. 272). *oppos. ad I B 1*: discursus (SEN. dial. 1,1,2), segregatio (CHALC. comm. 279). *Bannier.*

2. coëtus *i. q.* quietus *q. v.*

coëuangelista, -ae *m. a* co- *et* euangelista. *i. q. sodalis in evangelio venerando*: HIER. in Phil. 8—9 p. 612,2 iam non quasi a domino, sed quasi a conservo et -a (*sc. Paulo*) ignosceretur ei (*Onesimo, servo fugitivo Philemonis, postea a Paulo baptizato*) qui servus esset Christi similiter et minister (*sc. eodem modo atque Paulus apostolus*). *Lambertz.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae